

|| ಓಂ ಓಂ ನಮೋ ನಾರಾಯಣಾಯ || ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸಾಯ ನಮಃ ||
ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನ ವೇದವ್ಯಾಸ ವಿರಚಿತ

ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತ

ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವ

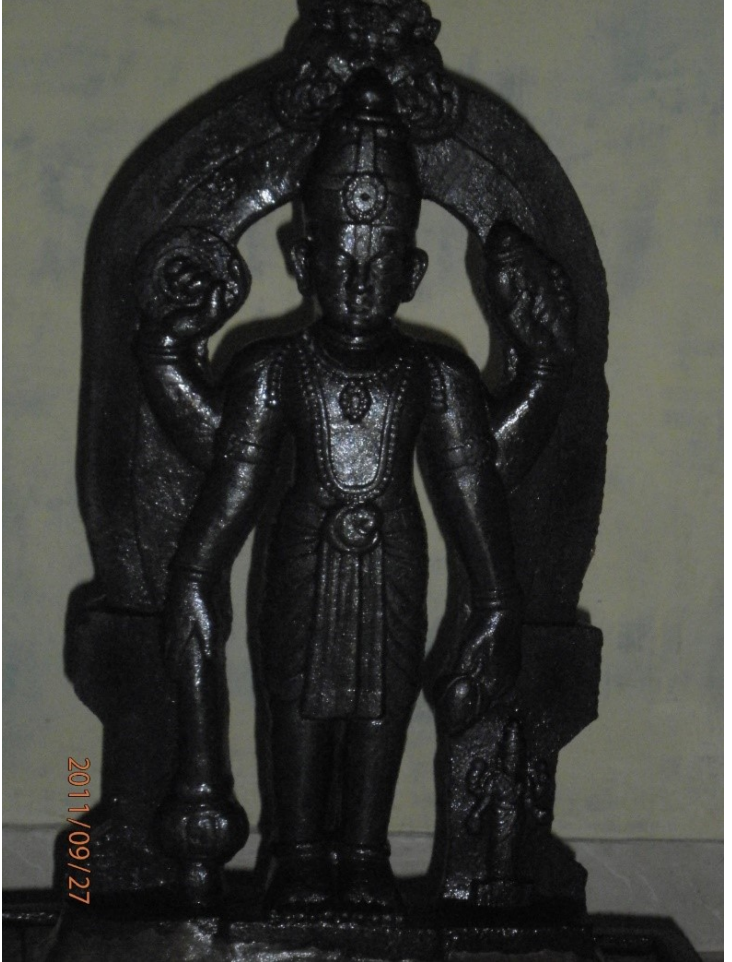

ಮೂಲ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಸರಳ ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದ

ಉಪ ಪರ್ವಗಳು

ಜಂಬೂಖಂಡವಿನಿರ್ಮಾಣ ಪರ್ವ	4
ಭೂಮಿ ಪರ್ವ	118
ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಪರ್ವ	144
ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವ	481

ಬನದಕೊಪ್ಪದ ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ದೇವರು

2011/09/27

ಜಂಬೂಖಂಡವಿನಿರ್ಮಾಣ

ಪರ್ವ

೧

ಸೈನ್ಯಶಿಕ್ಷಣ

ಕುರು-ಪಾಂಡವ ಸೇನೆಗಳು ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬೀಡುಬಿಟ್ಟಿದುದು
(೧-೨೫). ಎರಡೂ ಸೇನೆಗಳೂ ನಿಯಮ-ಧರ್ಮಗಳನ್ನು
ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದುದು (೨೬-೩೪).

06001001 ಜನಮೇಜಯ ಉವಾಚ¹|

06001001a ಕಥಂ ಯುಯುಧಿರೇ ವೀರಾಃ ಕುರುಪಾಂಡವಸೋಮಕಾಃ|

06001001c ಪಾರ್ಥಿವಾಶ್ಚ ಮಹಾಭಾಗಾ² ನಾನಾದೇಶಸಮಾಗತಾಃ||

ಜನಮೇಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ವೀರ ಕುರು-ಪಾಂಡವ-ಸೋಮಕರು

---

¹ಇನ್ನು ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವವು ಮುಗಿಯುವವರೆಗೆ “ಜನಮೇಜಯ ಉವಾಚ” ಎನ್ನುವುದು ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

²“ಸುಮಹಾತ್ಮಾನೋ” ಎಂಬ ಪಾಠವೂ ಇದೆ [ಭಾರತ ದರ್ಶನ ಪ್ರಕಾಶನ, ಸಂಪುಟ ೧೨, ಪುಟ ೧].

ಮತ್ತು ನಾನಾ ದೇಶಗಳಿಂದ ಬಂದು ಸೇರಿದ ಮಹಾಭಾಗ ಪಾರ್ಥಿವರು ಹೇಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದರು?”

06001002 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ|

06001002a ಯಥಾ ಯುಯುಧಿರೇ ವೀರಾಃ ಕುರುಪಾಂಡವಸೋಮಕಾಃ|

06001002c ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರೇ ತಪಃಕ್ಷೇತ್ರೇ ಶೃಣು ತತ್ಪೃಥಿವೀಪತೇ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಪೃಥಿವೀಪತೇ! ವೀರ ಕುರು-ಪಾಂಡವ-ಸೋಮಕರು ತಪಃಕ್ಷೇತ್ರ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದರೆನ್ನುವುದನ್ನು ಕೇಳು.

06001003a ಅವತೀರ್ಯ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಂ ಪಾಂಡವಾಃ ಸಹಸೋಮಕಾಃ|

06001003c ಕೌರವಾನಭ್ಯವರ್ತಂತ ಜಿಗೀಷಂತೋ ಮಹಾಬಲಾಃ||

ಸೋಮಕರೊಂದಿಗೆ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದಿಳಿದ ಮಹಾಬಲಿ ಪಾಂಡವರು ಗೆಲ್ಲುವ ಆಸೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕೌರವರನ್ನು ಎದುರಿಸಿದರು.

06001004a ವೇದಾಧ್ಯಯನಸಂಪನ್ನಾಃ ಸರ್ವೇ ಯುದ್ಧಾಭಿನಂದಿನಃ|

06001004c ಆಶಂಸಂತೋ ಜಯಂ ಯುದ್ಧೇ ವಧಂ ವಾಭಿಮುಖಾ ರಣೇ||

ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಸಂಪನ್ನರಾದ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಆನಂದಿಸುವವರಾಗಿದ್ದರು. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜಯವನ್ನು ಆಶಿಸುತ್ತಾ ರಣದಲ್ಲಿ ವಧೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಿದರು.

06001005a ಅಭಿಯಾಯ ಚ ದುರ್ಧರ್ಷಾಂ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಸ್ಯ ವಾಹಿನೀಂ|

06001005c ಪ್ರಾಚ್ಯುಖಾಃ ಪಶ್ಚಿಮೇ ಭಾಗೇ ನ್ಯವಿಶಂತ ಸಸೈನಿಕಾಃ||

ಆ ದುರ್ಧರ್ಷರು ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರ ನ ವಾಹಿನಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸಿ
ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖರಾಗಿ ಪಶ್ಚಿಮಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸೈನಿಕರೊಂದಿಗೆ
ಬೀಡುಬಿಟ್ಟರು.

06001006a ಸಮಂತಪಂಚಕಾದ್ಭಾಹ್ಯಂ ಶಿಬಿರಾಣಿ ಸಹಸ್ರಶಃ|

06001006c ಕಾರಯಾಮಾಸ ವಿಧಿವತ್ಕುಂತೀಪುತ್ರೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ||

ಕುಂತೀಪುತ್ರ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಸಮಂತಪಂಚಕದ ಹೊರಗೆ
ಸಹಸ್ರಾರು ಶಿಬಿರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನು.

06001007a ಶೂನ್ಯೇವ ಪೃಥಿವೀ ಸರ್ವಾ ಬಾಲವೃದ್ಧಾವಶೇಷಿತಾ|

06001007c ನಿರಶ್ವಪುರುಷಾ ಚಾಸೀದ್ರಥಕುಂಜರವರ್ಜಿತಾ||

ಕೇವಲ ಬಾಲಕ ವೃದ್ಧರು ಉಳಿದಿದ್ದ ಇಡೀ ಭೂಮಿಯು ಕುದುರೆ-
ಪುರುಷ-ರಥ-ಕುಂಜರಗಳಿಲ್ಲದೇ ಶೂನ್ಯವಾಗಿ ತೋರಿತು.

06001008a ಯಾವತ್ತಪತಿ ಸೂರ್ಯೋ ಹಿ ಜಂಬೂದ್ವೀಪಸ್ಯ ಮಂಡಲಂ|

06001008c ತಾವದೇವ ಸಮಾವೃತ್ತಂ ಬಲಂ ಪಾರ್ಥಿವಸತ್ತಮ||

ಪಾರ್ಥಿವಸತ್ತಮ ! ಸೂರ್ಯನು ಸುಡುವ ಜಂಬೂದ್ವೀಪದ ಎಲ್ಲ
ಕಡೆಗಳಿಂದ ಸೇನೆಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು.

06001009a ಏಕಸ್ಥಾಃ ಸರ್ವ ವರ್ಣಾಸ್ತೇ ಮಂಡಲಂ ಬಹುಯೋಜನಂ|

06001009c ಪರ್ಯಾಕ್ರಾಮಂತ ದೇಶಾಂಶ್ಚ ನದೀಃ ಶೈಲಾನ್ವನಾನಿ ಚ||

ದೇಶ, ನದಿ, ಶೈಲ, ವನಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಬಂದ ಸರ್ವವರ್ಣದವರೂ
ಬಹುಯೋಜನ ಮಂಡಲಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಾಗಿದ್ದರು.

06001010a ತೇಷಾಂ ಯುಧಿಷ್ಠಿರೋ ರಾಜಾ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಪುರುಷರ್ಷಭ|

06001010c ಆದಿದೇಶ ಸವಾಹಾನಾಂ ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಮನುತ್ತಮಂ||

ಪುರುಷರ್ಷಭ! ರಾಜ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಅವರ ವಾಹನಗಳೊಂದಿಗೆ
ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅನುತ್ತಮ ಭಕ್ಷ್ಯ-ಭೋಜ್ಯಗಳನ್ನು ನಿಯೋಜಿಸಿದನು.

06001011a ಸಂಜ್ಞಾಶ್ಚ ವಿವಿಧಾಸ್ತಾಸ್ತಾಸ್ತೇಷಾಂ ಚಕ್ರೇ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ|

06001011c ಏವಂವಾದೀ ವೇದಿತವ್ಯಃ ಪಾಂಡವೇಯೋಽಯಂ ಇತ್ಯುತ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಅವರಿಗೆ ವಿವಿಧ ಸಂಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಇವುಗಳನ್ನು
ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಅವರು ಪಾಂಡವರ ಕಡೆಯವರೆಂದು
ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿತ್ತು.

06001012a ಅಭಿಜ್ಞಾನಾನಿ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಸಂಜ್ಞಾಶ್ಚಾ ಭರಣಾನಿ ಚ|

06001012c ಯೋಜಯಾಮಾಸ ಕೌರವ್ಯೋ ಯುದ್ಧಕಾಲ ಉಪಸ್ಥಿತೇ||

ಹಾಗೆಯೇ ಕೌರವ್ಯನು ಯುದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ
ಸಂಜ್ಞೆಗಳನ್ನೂ ಆಭರಣಗಳನ್ನೂ ಆಯೋಜಿಸಿದನು.

06001013a ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಧ್ವಜಾಗ್ರಂ ಪಾರ್ಥಾನಾಂ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರೋ ಮಹಾಮನಾಃ|

06001013c ಸಹ ಸರ್ವೈರ್ಮಹಿಪಾಲೈಃ ಪ್ರತ್ಯವ್ರೂಹತ ಪಾಂಡವಾನ್||

06001014a ಪಾಂಡುರೇಣಾತಪತ್ರೇಣ ದ್ವಿಯಮಾಣೇನ ಮೂರ್ಧನಿ|

06001014c ಮಧ್ಯೇ ನಾಗಸಹಸ್ರಸ್ಯ ಭ್ರಾತೃಭಿಃ ಪರಿವಾರಿತಂ||

ಪಾರ್ಥರ ಧ್ವಜಾಗ್ರವನ್ನು ನೋಡಿದ ಮಹಾಮನಸ್ವಿ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರನು
ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಬಿಳಿಯ ಕೊಡೆಯ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ, ಸಹಸ್ರಾರು
ಆನೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ತಮ್ಮಂದಿರಿಂದ ಪರಿವಾರಿತನಾಗಿ ಸರ್ವ
ಮಹೀಪಾಲರೊಂದಿಗೆ ಪಾಂಡವರ ವಿರುದ್ಧ ವ್ಯೂಹವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು.

06001015a ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದುರ್ಯೋಧನಂ ಹೃಷ್ಟಾಃ ಸರ್ವೇ ಪಾಂಡವಸೈನಿಕಾಃ|

06001015c ದಧ್ಮುಃ ಸರ್ವೇ ಮಹಾಶಂಖಾನ್ಭೀರೀರ್ಜಘ್ನುಃ ಸಹಸ್ರಶಃ||

ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸರ್ವ
ಪಾಂಡವಸೈನಿಕರೂ ಸಹಸ್ರಾರು ಮಹಾಶಂಖಗಳನ್ನು ಊದಿದರು
ಮತ್ತು ಭೀರಿಗಳನ್ನು ಬಾರಿಸಿದರು.

06001016a ತತಃ ಪ್ರಹೃಷ್ಟಾಂ ಸ್ವಾಂ ಸೇನಾಮಭಿವೀಕ್ಷ್ಯಾಥ ಪಾಂಡವಾಃ|

06001016c ಬಭೂವುರ್ಹೃಷ್ಟಮನಸೋ ವಾಸುದೇವಶ್ಚ ವೀರ್ಯವಾನ್||

ಆಗ ಪ್ರಹೃಷ್ಟರಾಗಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಸೇನೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಪಾಂಡವರೂ
ವೀರ್ಯವಾನ್ ವಾಸುದೇವನೂ ಹೃಷ್ಟಮನಸ್ಕರಾದರು.

06001017a ತತೋ ಯೋಧಾನ್ ಹರ್ಷಯಂತೌ ವಾಸುದೇವಧನಂಜಯೌ|

06001017c ದಧ್ಮತುಃ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರೌ ದಿವ್ಯೌ ಶಂಖೌ ರಥೇ ಸ್ಥಿತೌ||

ಆಗ ಯೋಧರನ್ನು ಹರ್ಷಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ವಾಸುದೇವ-ಧನಂಜಯರಿಬ್ಬರು
ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರರೂ ರಥದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ದಿವ್ಯ ಶಂಖಗಳನ್ನು ಊದಿದರು.

06001018a ಪಾಂಚಜನ್ಯಸ್ಯ ನಿಘೋಷಂ ದೇವದತ್ತಸ್ಯ ಚೋಭಯೋಃ|

06001018c ಶ್ರುತ್ವಾ ಸವಾಹನಾ ಯೋಧಾಃ ಶಕೃನ್ಮೂತ್ರಂ ಪ್ರಸುಸ್ರುವುಃ||

ಪಾಂಚಜನ್ಯ ಮತ್ತು ದೇವದತ್ತ ಇವೆರಡರ ನಿಘೋಷವನ್ನು ಕೇಳಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಯೋಧರೂ ಮಲ-ಮೂತ್ರಗಳನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸಿದರು.

06001019a ಯಥಾ ಸಿಂಹಸ್ಯ ನದತಃ ಸ್ವನಂ ಶ್ರುತ್ವೇತರೇ ಮೃಗಾಃ|

06001019c ತ್ರಸೇಯಸ್ತದ್ವದೇವಾಸೀದ್ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಬಲಂ ತದಾ||

ಗರ್ಜಿಸುವ ಸಿಂಹದ ಕೂಗನ್ನು ಕೇಳಿ ಇತರ ಮೃಗಗಳು ಭಯಪಡುವಂತೆ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರನ ಸೇನೆಯು ಶಂಖನಾದವನ್ನು ಕೇಳಿ ತಲ್ಲಣಿಸಿತು.

06001020a ಉದತಿಷ್ಠದ್ರಜೋ ಭೌಮಂ ನ ಪ್ರಾಜ್ಞಾಯತ ಕಿಂ ಚನ|

06001020c ಅಂತರ್ಧೀಯತ ಚಾದಿತ್ಯಃ ಸೈನ್ಯೇನ ರಜಸಾವೃತಃ||

ಮೇಲೆದ್ದ ಧೂಳಿನಿಂದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಏನೂ ಕಾಣದಂತಾಯಿತು. ಆದಿತ್ಯನು ಮುಳುಗಿದನೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಧೂಳು ಸೈನ್ಯಗಳನ್ನು ಆವರಿಸಿತು.

06001021a ವವರ್ಷ ಚಾತ್ರ ಪರ್ಜನ್ಯೋ ಮಾಂಸಶೋಣಿತವೃಷ್ಟಿಮಾನ್|

06001021c ವ್ಯುಕ್ಷನ್ನರ್ವಾಣ್ಯನೀಕಾನಿ ತದದ್ಭುತಮಿವಾಭವತ್||

ಅಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪು ಮೋಡಗಳು ಸೇನೆಗಳನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದು ರಕ್ತ-ಮಾಂಸಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸಿದ ಅದ್ಭುತವು

ನಡೆಯಿತು.

06001022a ವಾಯುಸ್ತುತಃ ಪ್ರಾದುರಭೂನ್ನೀಚೈಃ ಶರ್ಕರಕರ್ಷಣಃ|

06001022c ವಿನಿಘ್ನಂಸ್ತಾನ್ಯನೀಕಾನಿ ವಿಧಮಂಶ್ಚೈವ ತದ್ರಜಃ||

ಆಗ ಕಲ್ಲು-ಮಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಜೋರಾದ ಭಿರುಗಳಿಯು
ಕೆಳಗಿನಿಂದ ಬೀಸಿ ಆ ಧೂಳಿನಿಂದ ಸೇನೆಗಳನ್ನು ಬಡಿದು ಹೊಡೆಯಿತು.

06001023a ಉಭೇ ಸೇನೇ ತದಾ ರಾಜನ್ಯದ್ಧಾಯ ಮುದಿತೇ ಭೃಶಂ|

06001023c ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರೇ ಸ್ಥಿತೇ ಯತ್ತೇ ಸಾಗರಕ್ಷುಭಿತೋಪಮೇ||

ರಾಜನ್! ಆಗ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ತುಂಬ ಸಂತೋಷಗೊಂಡು ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ
ನಿಂತಿರುವ ಆ ಎರಡೂ ಸೇನೆಗಳೂ ಅಲ್ಲೋಲಕಲ್ಲೋಲಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ
ಸಾಗರಗಳಂತೆ ತೋರಿದವು.

06001024a ತಯೋಸ್ತು ಸೇನಯೋರಾಸೀದದ್ಭುತಃ ಸ ಸಮಾಗಮಃ|

06001024c ಯುಗಾಂತೇ ಸಮನುಪ್ರಾಪ್ತೇ ದ್ವಯೋಃ ಸಾಗರಯೋರಿವ||

ಅವರ ಆ ಸೇನೆಗಳ ಸಮಾಗಮವು ಯುಗಾಂತದಲ್ಲಿ ಎರಡು
ಸಾಗರಗಳು ಸೇರುವಂತೆ ಅದ್ಭುತವಾಗಿತ್ತು.

06001025a ಶೂನ್ಯಾಸೀತ್ಪೃಥಿವೀ ಸರ್ವಾ ಬಾಲವೃದ್ಧಾವಶೇಷಿತಾ|

06001025c ತೇನ ಸೇನಾಸಮೂಹೇನ ಸಮಾನೀತೇನ ಕೌರವೈಃ||

ಕೌರವರು ಒಟ್ಟುಸೇರಿಸಿದ ಸೇನಾಸಮೂಹಗಳಿಂದ ಬಾಲಕ-ವೃದ್ಧರನ್ನು
ಬಿಟ್ಟು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಾ ಬರಿದಾಗಿತ್ತು.

06001026a ತತಸ್ತೇ ಸಮಯಂ ಚಕ್ರುಃ ಕುರುಪಾಂಡವಸೋಮಕಾಃ|

06001026c ಧರ್ಮಾಂಶ್ಚ ಸ್ಥಾಪಯಾಮಾಸುರ್ಯುದ್ಧಾನಾಂ ಭರತರ್ಷಭ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಆಗ ಕುರು-ಪಾಂಡವ-ಸೋಮಕರು ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ನಿಯಮ-ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.

06001027a ನಿವೃತ್ತೇ ಚೈವ ನೋ ಯುದ್ಧೇ ಪ್ರೀತಿಶ್ಚ ಸ್ಯಾತ್ಪರಸ್ಪರಂ³|

06001027c ಯಥಾಪರಂ⁴ ಯಥಾಯೋಗಂ ನ ಚ ಸ್ಯಾಚ್ಚಲನಂ ಪುನಃ||

“ಈ ಯುದ್ಧವು ಮುಗಿದನಂತರ⁵ ನಾವು ಪರಸ್ಪರರೊಡನೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲೇ ಇರಬೇಕು. ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ಪರಸ್ಪರರಲ್ಲಿ ನಡೆದು

---

³ ನಿವೃತ್ತೇ ವಿಹಿತೇ ಯುದ್ಧೇ ಸ್ಯಾತ್ಪ್ರೀತಿನಃ ಪರಸ್ಪರಂ| ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತರವಿದೆ [ಭಾರತ ದರ್ಶನ ಪ್ರಕಾಶನ, ಸಂಪುಟ ೧೨, ಪುಟ ೫].

⁴ ಕೆಲವು ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಯಥಾಪರ ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತರವಿದೆ. ಹೀಗೆ ಈ ಶ್ಲೋಕದ ಉತ್ತರಾರ್ಧವನ್ನು ಕೆಲವರು ಈ ರೀತಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದ್ದಾರೆ: ಯಥಾಯೋಗಂ = ತುಲ್ಯಯೋರ್ಯೋಗಸ್ಯ ಅನತಿಕ್ರಮಣಂ - ಸಮಾನಬಲವುಳ್ಳವರು ಮಾತ್ರವೇ ಪರಸ್ಪರರಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಮಾಡಬೇಕು. ಯಥಾಪರಂ = ಯಥಾ ಏನ ಪ್ರಕಾರೇಣ ಅಪರಂ ಅನುತ್ಕೃಷ್ಟಂ ಅನ್ಯಾಯ್ಯಂ ಇತ್ಯರ್ಥಃ| ತಥಾ ನ ಕಸ್ಯಚಿತ್ಪುಲ್ಕಯೋಗಾಕ್ರಮಃ ಸ್ಯಾದಿತಿ ಭಾವಃ - ಅನ್ಯಾಯವಾಗದಂತೆ ಅಸಮಾನಬಲವುಳ್ಳವರು ಪರಸ್ಪರ ಕಾದಾಡುವಂತೆ ಯಾವನೊಬ್ಬನೂ ಬಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಮೀರಿದವನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

⁵ ಕೆಲವು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರು ಯುದ್ಧೇ ನಿವೃತ್ತೇ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲ ಯುದ್ಧವಿರಾಮದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಎಂದು ಅರ್ಥೈಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

06001028a ವಾಚಾ ಯುದ್ಧೇ ಪ್ರವೃತ್ತೇ ನೋ ವಾಚೈವ ಪ್ರತಿಯೋಧನಂ|

06001028c ನಿಷ್ಕ್ರಾಂತಃ ಪೃತನಾಮಧ್ಯಾನ್ನ ಹಂತವ್ಯಃ ಕಥಂ ಚನ||

ವಾಕ್ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತರಾದವರನ್ನು ವಾಕ್ಯುದ್ಧದಿಂದಲೇ
ಎದುರಿಸಬೇಕು. ಸೇನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವವರನ್ನು ಎಂದೂ
ಕೊಲ್ಲಬಾರದು.

06001029a ರಥೀ ಚ ರಥಿನಾ ಯೋಧ್ಯೋ ಗಜೇನ ಗಜಧೂರ್ಗತಃ|

06001029c ಅಶ್ವೇನಾಶ್ವೀ ಪದಾತಿಶ್ಚ ಪದಾತೇನೈವ ಭಾರತ||

ರಥದಲ್ಲಿರುವವನೊಡನೆ ರಥದಲ್ಲಿರುವವನೇ, ಆನೆಯ ಸವಾರನೊಡನೆ
ಆನೆಯ ಸವಾರಿಯೇ, ಕುದುರೆಯ ಸವಾರನೊಡನೆ ಕುದುರೆಯ
ಸವಾರನೇ, ಮತ್ತು ಪದಾತಿಯೊಡನೆ ಪದಾತಿಯೇ ಯುದ್ಧಮಾಡಬೇಕು.

06001030a ಯಥಾಯೋಗಂ ಯಥಾವೀರ್ಯಂ ಯಥೋತ್ಸಾಹಂ ಯಥಾವಯಃ|

06001030c ಸಮಾಭಾಷ್ಯ ಪ್ರಹರ್ತವ್ಯಂ ನ ವಿಶ್ವಸ್ತೇ ನ ವಿಹ್ವಲೇ||

ಯೋಗ, ವೀರ್ಯ, ಉತ್ಸಾಹ ಮತ್ತು ವಯಸ್ಸಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ,
ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನಿತ್ತು ಹೊಡೆಯಬೇಕು⁶. ಸಿದ್ಧನಾಗಿರದೇ ಇರುವವನನ್ನು

---

⁶ ಅವನು ತನಗೆ ಸರಿಸಮನಾಗಿದ್ದಾನೆಯೇ? ಅವನಿಗೆ ತನ್ನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುವ
ಇಚ್ಛೆಯಿದೆಯೇ? ಅವನು ತನ್ನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದಿರುವನೇ?
ಅವನಿಗೆ ತನ್ನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಬಲವಿದೆಯೇ? ಎಂದು
ಸಮಾಲೋಚಿಸಿ ಎದುರಾಳಿಯನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. [ಭಾರತ ದರ್ಶನ ಪ್ರಕಾಶನ,

ಅಥವಾ ಭಯಭೀತನಾದವನ್ನು ಹೊಡೆಯಬಾರದು.

06001031a ಪರೇಣ ಸಹ ಸಮ್ಯಕ್ತಃ ಪ್ರಮತ್ತೋ ವಿಮುಖಿಸ್ತಥಾ|

06001031c ಕ್ಷೀಣಶಸ್ತ್ರೋ ವಿವರ್ಮಾ ಚ ನ ಹಂತವ್ಯಃ ಕಥಂ ಚನ||

ಇನ್ನೊಬ್ಬನೊಡನೆ ಹೋರಾಡುತ್ತಿರುವವನನ್ನು⁷, ಬುದ್ಧಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವವನನ್ನು, ಹಿಂದೆ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿರುವವನನ್ನು, ಶಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡವನನ್ನು, ಕವಚವಿಲ್ಲದವನನ್ನು ಎಂದೂ ಹೊಡೆಯಬಾರದು.

06001032a ನ ಸೂತೇಷು ನ ಧುರ್ಯೇಷು ನ ಚ ಶಸ್ತ್ರೋಪನಾಯಿಷು|

06001032c ನ ಭೇರಿಶಂಖವಾದೇಷು ಪ್ರಹರ್ತವ್ಯಂ ಕಥಂ ಚನ||

ಸೂತರನ್ನು⁸, ಕಟ್ಟಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು, ಶಸ್ತ್ರಗಳ ಸರಬರಾಜುಮಾಡುವವರನ್ನು, ಭೇರಿ-ಶಂಖಗಳನ್ನು ನುಡಿಸುವವರನ್ನು ಎಂದೂ ಹೊಡೆಯಬಾರದು.”

ಸಂಪುಟ ೧೨, ಪುಟ ೬-೭].

⁷ ಒಬ್ಬನು ಇನ್ನೊಬ್ಬನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ತನ್ನ ಕಡೆಯವನ ಬಲವು ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಮಿತ್ರಯೋಧನಾದ ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಎದುರಾಳಿಯನ್ನು ಸಂಹರಿಸಬಾರದು. [ಭಾರತ ದರ್ಶನ ಪ್ರಕಾಶನ, ಸಂಪುಟ ೧೨, ಪುಟ ೭].

⁸ ಕೆಲವು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರು ಸೂತ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಸಾಕುವವರೆಂದೂ ಧುರ್ಯ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಭಾರವನ್ನು ಹೊರುವ ಸೇವಕರೆಂದೂ ಅರ್ಥೈಸಿದ್ದಾರೆ.

06001033a ಏವಂ ತೇ ಸಮಯಂ ಕೃತ್ವಾ ಕುರುಪಾಂಡವಸೋಮಕಾಃ|

06001033c ವಿಸ್ಮಯಂ ಪರಮಂ ಜಗ್ಮುಃ ಪ್ರೇಕ್ಷಮಾಣಾಃ ಪರಸ್ಪರಂ||

ಈ ರೀತಿ ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕುರು-ಪಾಂಡವ-ಸೋಮಕರು ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಿ ಪರಮ ವಿಸ್ಮಿತರಾದರು.

06001034a ನಿವಿಶ್ಯ ಚ ಮಹಾತ್ಮಾನಸ್ತತಸ್ತೇ ಪುರುಷರ್ಷಭಾಃ|

06001034c ಹೃಷ್ಟರೂಪಾಃ ಸುಮನಸೋ ಬಭೂವುಃ ಸಹಸೈನಿಕಾಃ||

ಅಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ ಆ ಮಹಾತ್ಮ ಪುರುಷರ್ಷಭರು ಸೈನಿಕರೊಂದಿಗೆ ಹೃಷ್ಟರೂಪರೂ ಸುಮನಸ್ಕರೂ ಆದರು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
ಜಂಬೂಖಂಡವಿನಿರ್ಮಾಣ ಪರ್ವಣಿ ಸೈನ್ಯಶಿಕ್ಷಣೇ
ಪ್ರಥಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಜಂಬೂಖಂಡವಿನಿರ್ಮಾಣ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಸೈನ್ಯಶಿಕ್ಷಣ ಎನ್ನುವ
ಮೊದಲನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨

ವ್ಯಾಸದರ್ಶನ

ವ್ಯಾಸನು ಸಂಜಯನಿಗೆ ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯನ್ನಿತ್ತು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನಿಗೆ ಯುದ್ಧದ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಹೇಳಿದುದು (೧-೧೪). ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ

ಮಹಾಕ್ಷಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಭಯಾನಕ ನಿಮಿತ್ತಗಳ ಕುರಿತು ವ್ಯಾಸನು

ಹೇಳಿದುದು (೧೫-೩೩).

06002001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ|

06002001a ತತಃ ಪೂರ್ವಾ ಪರೇ ಸಂಧ್ಯೇ ಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ಭಗವಾನ್ಯುಷಿಃ|

06002001c ಸರ್ವ ವೇದವಿದಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠೋ ವ್ಯಾಸಃ ಸತ್ಯವತೀಸುತಃ||

06002002a ಭವಿಷ್ಯತಿ ರಣೇ ಘೋರೇ ಭರತಾನಾಂ ಪಿತಾಮಹಃ|

06002002c ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದರ್ಶೀ ಭಗವಾನ್ಭೂತಭವ್ಯಭವಿಷ್ಯವಿತ್||

06002003a ವೈಚಿತ್ರವೀರ್ಯಂ ರಾಜಾನಂ ಸ ರಹಸ್ಯಂ ಬ್ರವೀದಿದಂ|

06002003c ಶೋಚಂತಮಾರ್ತಂ ಧ್ಯಾಯಂತಂ ಪುತ್ರಾಣಾಮನಯಂ ತದಾ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಹೀಗೆ ಪೂರ್ವ-ಪಶ್ಚಿಮ ಮುಖಗಳಾಗಿ ಸೇರಿದ್ದ ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ ಭಗವಾನ್ ಋಷಿ, ಸರ್ವ ವೇದವಿದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವ್ಯಾಸ ಸತ್ಯವತೀ ಸುತ, ಭರತರ ಪಿತಾಮಹ, ಭೂತ-ಭವ್ಯ-ಭವಿಷ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದ, ಘೋರ ರಣವು ನಡೆಯಲಿದೆಯೆಂದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಂಡ ಭಗವಾನನು ತನ್ನ ಪುತ್ರರ ಅನ್ಯಾಯದ ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸಿ ಶೋಚಿಸಿ ಆರ್ತನಾಗಿರುವ ರಾಜ ವೈಚಿತ್ರವೀರ್ಯನಿಗೆ ರಹಸ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಹೇಳಿದನು.

06002004 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ|

06002004a ರಾಜನ್ವರೀತಕಾಲಾಸ್ತೇ ಪುತ್ರಾಶ್ಚಾನ್ಯೇ ಚ ಭೂಮಿಪಾಃ|

06002004c ತೇ ಹನಿಷ್ಯಂತಿ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಸಮಾಸಾದ್ಯೇತರೇತರಂ||

ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರು ಮತ್ತು ಅನ್ಯ
ಭೂಮಿಪರ ಕಾಲವು ಬಂದಾಗಿದೆ. ಅವರು ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ
ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾರೆ.

06002005a ತೇಷು ಕಾಲಪರೀತೇಷು ವಿನಶ್ಯತ್ಸು ಚ ಭಾರತ|

06002005c ಕಾಲಪರ್ಯಾಯಮಾಜ್ಞಾಯ ಮಾ ಸ್ಮ ಶೋಕೇ ಮನಃ ಕೃಥಾಃ||

ಭಾರತ! ಕಾಲದ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಂದ ಆಗುವ ಈ ವಿನಾಶವನ್ನು
ಕಾಲಪರ್ಯಾಯವೆಂದು ತಿಳಿದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಶೋಕಪಡಬೇಡ.

06002006a ಯದಿ ತ್ವಿಚ್ಛಸಿ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ದ್ರಷ್ಟುಮೇನಂ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06002006c ಚಕ್ಷುರ್ದದಾನಿ ತೇ ಹಂತ ಯುದ್ಧಮೇತನ್ನಿಶಾಮಯ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಈ ಸಂಗ್ರಾಮವನ್ನು ನೋಡಲು ಬಯಸುವೆಯಾದರೆ
ನಿನಗೆ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಅದನ್ನು ನೋಡು!”

06002007 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ|

06002007a ನ ರೋಚಯೇ ಜ್ಞಾತಿವಧಂ ದ್ರಷ್ಟುಂ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಸತ್ತಮ|

06002007c ಯುದ್ಧಮೇತತ್ತ್ವಶೇಷೇಣ ಶೃಣುಯಾಂತವ ತೇಜಸಾ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಸತ್ತಮ! ಜ್ಞಾತಿವಧೆಯನ್ನು
ನೋಡಲು ನನಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಿನ್ನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಈ ಯುದ್ಧದ
ಕುರಿತು ಯಾವುದನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗದ ಹಾಗೆ ಕೇಳುತ್ತೇನೆ.””

06002008 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ|

06002008a ತಸ್ಮಿನ್ನನಿಚ್ಛತಿ ದ್ರಷ್ಟುಂ ಸಂಗ್ರಾಮಂ ಶ್ರೋತುಮಿಚ್ಛತಿ|

06002008c ವರಾಣಾಮೀಶ್ವರೋ ದಾತಾ ಸಂಜಯಾಯ ವರಂ ದದೌ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಅವನು ಸಂಗ್ರಾಮವನ್ನು ನೋಡಲು ಇಚ್ಛಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಕೇಳಲು ಬಯಸುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ತಿಳಿದ ಈಶ್ವರ ವ್ಯಾಸನು ಸಂಜಯನಿಗೆ ವರವನ್ನಿತ್ತನು.

06002009 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ|

06002009a ಏಷ ತೇ ಸಂಜಯೋ ರಾಜನ್ಯದ್ಧಮೇತದ್ವದಿಷ್ಯತಿ|

06002009c ಏತಸ್ಯ ಸರ್ವಂ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ನಪರೋಕ್ಷಂ ಭವಿಷ್ಯತಿ||

ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ಈ ಸಂಜಯನು ನಿನಗೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಸಕಲ ಸಮಾಚಾರಗಳನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಇವನಿಗೆ ಕಾಣುವಂತಾಗುತ್ತದೆ.

06002010a ಚಕ್ಷುಷಾ ಸಂಜಯೋ ರಾಜಂದ್ರಿಯೇನೈಷ ಸಮನ್ವಿತಃ|

06002010c ಕಥಯಿಷ್ಯತಿ ತೇ ಯುದ್ಧಂ ಸರ್ವಜ್ಞಶ್ಚ ಭವಿಷ್ಯತಿ||

ರಾಜನ್! ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಮನ್ವಿತನಾದ ಈ ಸಂಜಯನು ಸರ್ವಜ್ಞನಾಗುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ನಿನಗೆ ಯುದ್ಧದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

06002011a ಪ್ರಕಾಶಂ ವಾ ರಹಸ್ಯಂ ವಾ ರಾತ್ರೌ ವಾ ಯದಿ ವಾ ದಿವಾ|

06002011c ಮನಸಾ ಚಿಂತಿತಮಪಿ ಸರ್ವಂ ವೇತ್ಸ್ಯತಿ ಸಂಜಯಃ||

ಬಹಿರಂಗವಾಗಿರಲಿ ಅಥವಾ ರಹಸ್ಯವಾಗಿರಲಿ, ರಾತ್ರಿಯಾಗಿರಲಿ

ಅಥವಾ ದಿನವಾಗಿರಲಿ, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸಿದ್ದು ಕೂಡ ಏಲ್ಲವೂ ಸಂಜಯನಿಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

06002012a ನೈನಂ ಶಸ್ತ್ರಾಣಿ ಭೇತ್ಯಂತಿ ನೈನಂ ಬಾಧಿಷ್ಯತೇ ಶ್ರಮಃ|

06002012c ಗಾವಲ್ಲಣಿರಯಂ ಜೀವನ್ಯುದ್ಧಾದಸ್ಮಾದ್ವಿಮೋಕ್ಷ್ಯತೇ||

ಇವನನ್ನು ಶಸ್ತ್ರಗಳು ಭೇದಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇವನನ್ನು ಶ್ರಮವು ಬಾಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಗಾವಲ್ಲಣಿಯು ಜೀವಂತನಾಗಿಯೇ ಯುದ್ಧದಿಂದ ಆಚೆ ಬರುತ್ತಾನೆ.

06002013a ಅಹಂ ಚ ಕೀರ್ತಿಮೇತೇಷಾಂ ಕುರೂಣಾಂ ಭರತರ್ಷಭ|

06002013c ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಚ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಪ್ರಥಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಮಾ ಶುಚಃ||

ಭರತರ್ಷಭ! ನಾನಾದರೋ ಈ ಕುರುಗಳ ಮತ್ತು ಪಾಂಡವರ ಎಲ್ಲರ ಕೀರ್ತಿ ಯನ್ನು ಪಸರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಶೋಕಿಸಬೇಡ.

06002014a ದಿಷ್ಟಮೇತತ್ಪುರಾ ಚೈವ ನಾತ್ರ ಶೋಚಿತುಮರ್ಹಸಿ⁹|

06002014c ನ ಚೈವ ಶಕ್ಯಂ ಸಮ್ಯಂತುಂ ಯತೋ ಧರ್ಮಸ್ತತೋ ಜಯಃ||

ಇದು ಮೊದಲೇ ದೈವನಿಶ್ಚಯವಾದುದು. ಇದರ ಕುರಿತು ಶೋಕಿಸಬಾರದು. ಅದನ್ನು ತಡೆಯಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವಿದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿ ಜಯವಿದೆ.”

---

⁹ ದಿಷ್ಟಮೇತನ್ನರವ್ಯಾಘ್ರ ನಾಭಿಶೋಚಿತುಮರ್ಹಸಿ| ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತರವಿದೆ [ಭಾರತ ದರ್ಶನ, ಸಂಪುಟ ೧೨, ಪುಟಸಂಖ್ಯೆ ೧೧].

06002015 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ|

06002015a ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ಸ ಭಗವಾನ್ಸುರೂಣಾಂ ಪ್ರಪಿತಾಮಹಃ|

06002015c ಪುನರೇವ ಮಹಾಬಾಹುಂ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ ಉವಾಚ ಹ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಕುರುಗಳ ಪ್ರಪಿತಾಮಹ ಭಗವಾನನು ಪುನಃ ಮಹಾಬಾಹು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

06002016a ಇಹ ಯುದ್ಧೇ ಮಹಾರಾಜ ಭವಿಷ್ಯತಿ ಮಹಾನ್ ಕ್ಷಯಃ|

06002016c ಯಥೇಮಾನಿ ನಿಮಿತ್ತಾನಿ ಭಯಾಯಾದ್ಯೋಪಲಕ್ಷಯೇ||

“ಮಹಾರಾಜ ! ಭಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಈ ನಿಮಿತ್ತಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಕ್ಷಯವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

06002017a ಶೈನಾ ಗೃಧ್ರಾಶ್ಚ ಕಾಕಾಶ್ಚ ಕಂಕಾಶ್ಚ ಸಹಿತಾ ಬಲೈಃ|

06002017c ಸಂಪತಂತಿ ವನಾಂತೇಷು ಸಮವಾಯಾಂಶ್ಚ ಕುರ್ವತೇ||

ಗಿಡುಗ, ಹದ್ದು, ಕಾಗೆ, ಮತ್ತು ಕಂಕಗಳು ಗುಂಪುಗುಂಪಾಗಿ ಮರಗಳ ಮೇಲೆ ಬಂದಿಳಿಯುತ್ತಿವೆ ಮತ್ತು ಕೆಳಗೆ ನೋಡುತ್ತಾ ಕಾಯುತ್ತಿವೆ.

06002018a ಅತ್ಯುಗ್ರಂ ಚ ಪ್ರಪಶ್ಯಂತಿ ಯುದ್ಧಮಾನಂದಿನೋ ದ್ವಿಜಾಃ|

06002018c ಕ್ರವ್ಯಾದಾ ಭಕ್ಷಯಿಷ್ಯಂತಿ ಮಾಂಸಾನಿ ಗಜವಾಜಿನಾಂ||

ಉಗ್ರವಾದವುಗಳು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕುದುರೆ ಆನೆಗಳ ಮಾಂಸವನ್ನು ಭಕ್ಷಿಸಲು ಕಾಯುತ್ತ ಕುಳಿತಿವೆ.

06002019a ಖಟಾಖಟೇತಿ ವಾಶಂತೋ ಭೈರವಂ ಭಯವೇದಿನಃ|

06002019c ಕಹ್ವಾಃ ಪ್ರಯಾಂತಿ ಮಧ್ಯೇನ ದಕ್ಷಿಣಾಮಭಿತೋ ದಿಶಂ||

ಖಿಟಾ ಖಿಟಾ ಎಂದು ಭೈರವ ಭಯವೇದನೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ
ಕೂಗನ್ನು ಕೂಗುತ್ತಾ ಕಾಗೆಗಳು ಮಧ್ಯದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖವಾಗಿ
ಹಾರಿಹೋಗುತ್ತಿವೆ.

06002020a ಉಭೇ ಪೂರ್ವಾಪರೇ ಸಂಧ್ಯೇ ನಿತ್ಯಂ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಭಾರತ|

06002020c ಉದಯಾಸ್ತಮನೇ ಸೂರ್ಯಂ ಕಬಂಧೈಃ ಪರಿವಾರಿತಂ||

ಭಾರತ ! ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲಗಳೆರಡೂ ಹೊತ್ತು ನಿತ್ಯವೂ
ನಾನು ಉದಯ-ಅಸ್ತಮಾನಗಳ ವೇಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನು ಕಬಂಧ
(ತಲೆಯಿಲ್ಲದ ದೇಹ) ಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆದಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

06002021a ಶ್ವೇತಲೋಹಿತಪರ್ಯಂತಾಃ ಕೃಷ್ಣಗ್ರೀವಾಃ ಸವಿದ್ಯುತಃ|

06002021c ತ್ರಿವರ್ಣಾಃ ಪರಿಘಾಃ ಸಂಧೌ ಭಾನುಮಾವಾರಯಂತ್ಯುತ||

ಬಿಳಿ ಮತ್ತು ಕೆಂಪು ರೆಕ್ಕೆಗಳು ಹಾಗೂ ಕಪ್ಪು ಕೊರಳು - ಈ ಮೂರು
ವರ್ಣದ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಸಂಧ್ಯಾಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಗುಂಪಾಗಿ
ಮುತ್ತುತ್ತಿವೆ.

06002022a ಜ್ವಲಿತಾರ್ಕೇಂದುನಕ್ಷತ್ರಂ ನಿರ್ವಿಶೇಷದಿನಕ್ಷಪಂ|

06002022c ಅಹೋರಾತ್ರಂ ಮಯಾ ದೃಷ್ಟಂ ತತ್ಕ್ಷಯಾಯ ಭವಿಷ್ಯತಿ||

ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವ ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ನಕ್ಷತ್ರಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷ
ದಿನಗಳಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ನಾನು ಆಹೋ ರಾತ್ರಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇದರಿಂದ

ಕ್ಷಯವಾಗುತ್ತದೆ.

06002023a ಅಲಕ್ಷ್ಯಃ ಪ್ರಭಯಾ ಹೀನಃ ಪೌರ್ಣಮಾಸೀಂ ಚ ಕಾರ್ತಿಕೀಂ|

06002023c ಚಂದ್ರೋಽಭೂದಗ್ನಿವರ್ಣಶ್ಚ ಸಮವರ್ಣೇ ನಭಸ್ತಲೇ||

ಕಾರ್ತಿಕ ಪೂರ್ಣಿಮೆಯಂದೂ ಪ್ರಭೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಚಂದ್ರನು
ಕಾಣದಂತಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ನಭಸ್ತಲದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿವರ್ಣದ
ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ.

06002024a ಸ್ವಪ್ನಂತಿ ನಿಹತಾ ವೀರಾ ಭೂಮಿಮಾವೃತ್ಯ ಪಾರ್ಥಿವಾಃ|

06002024c ರಾಜಾನೋ ರಾಜಪುತ್ರಾಶ್ಚ ಶೂರಾಃ ಪರಿಘಬಾಹವಃ||

ಪರಿಘದಂಥಹ ಬಾಹುಗಳಿಂದ ವೀರ ಪಾರ್ಥಿವರು, ರಾಜರು,
ರಾಜಪುತ್ರರು, ಶೂರರು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹತರಾಗಿ ಮಲಗುತ್ತಾರೆ.

06002025a ಅಂತರಿಕ್ಷೇ ವರಾಹಸ್ಯ ವೃಷದಂಶಸ್ಯ ಚೋಭಯೋಃ|

06002025c ಪ್ರಣಾದಂ ಯುಧ್ಯತೋ ರಾತ್ರೌ ರೌದ್ರಂ ನಿತ್ಯಂ ಪ್ರಲಕ್ಷಯೇ||

ನಿತ್ಯವೂ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ವರಾಹ ವೃಷದಂಶಗಳೀರ್ವರ
ರೌದ್ರ ರೋದನೆಯು ಕ್ಷಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

06002026a ದೇವತಾಪ್ರತಿಮಾಶ್ಚಾಪಿ ಕಂಪಂತಿ ಚ ಹಸಂತಿ ಚ|

06002026c ವಮಂತಿ ರುಧಿರಂ ಚಾಸ್ತ್ವೈಃ ಸ್ವಿದ್ಯಂತಿ ಪ್ರಪತಂತಿ ಚ||

ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರತಿಮೆಗಳೂ ಕೂಡ ಅಲುಗಾಡುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ನಗುತ್ತವೆ.
ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ರಕ್ತವನ್ನು ಕಾರುತ್ತವೆ, ಮುಕ್ಕರಿಸಿ ಬೀಳುತ್ತಿವೆ.

06002027a ಅನಾಹತಾ ದುಂದುಭಯಃ ಪ್ರಣದಂತಿ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06002027c ಅಯುಕ್ತಾಶ್ಚ ಪ್ರವರ್ತಂತೇ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಣಾಂ ಮಹಾರಥಾಃ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಬಾರಿಸದೆಯೇ ನಗಾರಿಗಳು ಶಬ್ದಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಮಹಾರಥಗಳು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದೆಯೇ ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ.

06002028a ಕೋಕಿಲಾಃ ಶತಪತ್ರಾಶ್ಚ ಚಾಷಾ ಭಾಸಾಃ ಶುಕಾಸ್ತಥಾ|

06002028c ಸಾರಸಾಶ್ಚ ಮಯೂರಾಶ್ಚ ವಾಚೋ ಮುಂಚಂತಿ ದಾರುಣಾಃ||

ಕೋಕಿಲಗಳು, ಮರಕುಟುಕಗಳು, ನೀರು ಕಾರುಂಡೆಗಳು, ಗಿಳಿಗಳು, ಸಾರಸಗಳು, ನವಿಲುಗಳು ದಾರುಣವಾಗಿ ಕೂಗುತ್ತಿವೆ.

06002029a ಗೃಹೀತಶಸ್ತ್ರಾಭರಣಾ ವರ್ಮಿಣೋ ವಾಜಿಪೃಷ್ಠಗಾಃ|

06002029c ಅರುಣೋದಯೇಷು ದೃಶ್ಯಂತೇ ಶತಶಃ ಶಲಭವ್ರಜಾಃ||

ಶಸ್ತ್ರಾಭರಣಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದ, ಕವಚಧಾರಿಗಳು ಕುದುರೆಗಳ ಮೇಲೆ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಅರುಣೋದಯದಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಚಿಟ್ಟೆಗಳು ಕಾಣುತ್ತವೆ.

06002030a ಉಭೇ ಸಂಧ್ಯೇ ಪ್ರಕಾಶೇತೇ ದಿಶಾಂ ದಾಹಸಮನ್ವಿತೇ|

06002030c ಆಸೀದ್ರುಧಿರವರ್ಷಂ ಚ ಅಸ್ಥಿವರ್ಷಂ ಚ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಎರಡೂ ಸಂಧ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ದಿಕ್ಕುಗಳು ಬಾಯಾರಿಕೆಗೊಂಡಿವೆಯೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ರಕ್ತ ಮತ್ತು ಎಲುಬುಗಳ ಮಳೆಯಾಗುತ್ತಿವೆ.

06002031a ಯಾ ಚೈಷಾ ವಿಶ್ರುತಾ ರಾಜಂಸ್ತ್ರೈಲೋಕ್ಯೇ ಸಾಧುಸಮ್ಮತಾ|

06002031c ಅರುಂಧತೀ ತಯಾಪ್ಯೇಷ ವಸಿಷ್ಠಃ ಪೃಷ್ಠತಃ ಕೃತಃ||

ರಾಜನ್! ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧುಸಮ್ಮತಳಾದ ಅರುಂಧತಿಯು ವಸಿಷ್ಠನನ್ನು ಹಿಂದೆ ಹಾಕಿದಳೆಂದು ತೋರುತ್ತಿದೆ.

06002032a ರೋಹಿಣೀಂ ಪೀಡಯನ್ನೇಷ ಸ್ಥಿತೋ ರಾಜನ್ ಶನೈಶ್ಚ ರಃ|

06002032c ವ್ಯಾವೃತ್ತಂ ಲಕ್ಷ್ಮ ಸೋಮಸ್ಯ ಭವಿಷ್ಯತಿ ಮಹದ್ಭಯಂ||

ರಾಜನ್! ರೋಹಿಣಿಯನ್ನು ಪೀಡಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಶನೈಶ್ಚ ರನು ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ. ಚಂದ್ರನ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿರುವ ಜಿಂಕೆಯು ತನ್ನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ತಪ್ಪಿ ಮಹಾಭಯವುಂಟಾಗಲಿದೆ.

06002033a ಅನಭ್ರೇ ಚ ಮಹಾಘೋರಂ ಸ್ತನಿತಂ ಶ್ರುಯತೇನಿಶಂ|

06002033c ವಾಹನಾನಾಂ ಚ ರುದತಾಂ ಪ್ರಪತಂತ್ಯಶ್ರುಬಿಂದವಃ||

ಮೋಡಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಮಹಾಘೋರ ಶಬ್ದವು ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿದೆ. ವಾಹನ ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅಳುತ್ತಾ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಬೀಳಿಸುತ್ತಿವೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ

ಜಂಬೂಖಂಡವಿನಿರ್ಮಾಣ ಪರ್ವಣಿ ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸದರ್ಶನೇ

ದ್ವಿತೀಯೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ

ಜಂಬೂಖಂಡವಿನಿರ್ಮಾಣ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸದರ್ಶನ

೨

ನಿಮಿತ್ತಗಳು

ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಹಾಕ್ಷಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ನಿಮಿತ್ತಗಳ ಕುರಿತು ವ್ಯಾಸನು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನಿಗೆ ಮುಂದುವರಿಸಿ ಹೇಳಿದುದು (೧-೪೬).

06003001 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ|

06003001a ಖಿರಾ ಗೋಷು ಪ್ರಜಾಯಂತೇ ರಮಂತೇ ಮಾತೃಭಿಃ ಸುತಾಃ|

06003001c ಅನಾರ್ತವಂ ಪುಷ್ಪಫಲಂ ದರ್ಶಯಂತಿ ವನೇ ದ್ರುಮಾಃ||

ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ಕತ್ತೆಗಳು ಗೋವುಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಿವೆ. ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು ತಾಯಿಯರೊಂದಿಗೆ ರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ವನದಲ್ಲಿ ಮರಗಳು ಅಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೂವು-ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಿವೆ.

06003002a ಗರ್ಭಿಣ್ಯೋ ರಾಜಪುತ್ರೈಶ್ಚ ಜನಯಂತಿ ವಿಭೀಷಣಾನ್|

06003002c ಕ್ರವ್ಯಾದಾನ್ಪಕ್ಷಿಣಶ್ಚೈವ ಗೋಮಾಯೂನಪರಾನ್ಮೃಗಾನ್||

ಗರ್ಭಿಣಿ ರಾಜಪುತ್ರಿಯರು ವಿಭೀಷಣರಾದವರನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮಾಂಸಭಕ್ಷಕ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಪಕ್ಷಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ ಮೃಗಗಳನ್ನು ಭಕ್ಷಿಸುತ್ತಿವೆ.

06003003a ತ್ರಿವಿಷಾಣಾಶ್ಚ ತುರ್ನೇತ್ರಾಃ ಪಂಚಪಾದಾ ದ್ವಿಮೇಹನಾಃ|

06003003c ದ್ವಿಶೀರ್ಷಾಶ್ಚ ದ್ವಿಪುಚ್ಛಾಶ್ಚ ದಂಷ್ಟ್ರಿಣಃ ಪಶವೋಽಶಿವಾಃ||

06003004a ಜಾಯಂತೇ ವಿವೃತಾಸ್ಯಾಶ್ಚ ವ್ಯಾಹರಂತೋಽಶಿವಾ ಗಿರಃ|

06003004c ತ್ರಿಪದಾಃ ಶಿಖಿನಸ್ತಾಕ್ಷ್ಯಾಶ್ಚ ತುರ್ದಂಷ್ಟ್ರಾ ವಿಷಾಣಿನಃ||

ಮೂರು ಕೋಡುಗಳ, ನಾಲ್ಕು ಕಣ್ಣುಗಳ, ಐದು ಕಾಲುಗಳ, ಎರಡು
ಲಿಂಗಗಳಿರುವ, ಎರಡು ತಲೆಗಳಿರುವ, ಎರಡು ಬಾಲಗಳಿರುವ, ಮತ್ತು
ಹಲ್ಲುಗಳಿರುವ, ಮೂರು ಪಾದಗಳ, ಕೋಡುಗಳಿರುವ, ನಾಲ್ಕು
ಹಲ್ಲುಗಳಿರುವ, ಕುದುರೆಗಳು ಮತ್ತು ಅಶಿವ ಪಶುಗಳು ಹುಟ್ಟಿ,
ಅಗಲವಾಗಿ ಬಾಯಿಗಳನ್ನು ಕಳೆದು ಅಶಿವ ಸ್ವರಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಗುತ್ತಿವೆ.

06003005a ತಥೈವಾನ್ಯಾಶ್ಚ ದೃಶ್ಯಂತೇ ಸ್ತ್ರಿಯಶ್ಚ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿನಾಂ|

06003005c ವೈನತೇಯಾನ್ಮಯೂರಾಂಶ್ಚ ಜನಯಂತ್ಯಃ ಪುರೇ ತವ||

ನಿನ್ನ ಪುರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಗಳ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಮತ್ತು ಇತರರು ಗರುಡ
ಮತ್ತು ಮಯೂರಗಳಿಗೆ ಜನ್ಮ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

06003006a ಗೋವತ್ಸಂ ವಡವಾ ಸೂತೇ ಶ್ವಾ ಸೃಗಾಲಂ ಮಹೀಪತೇ|

06003006c ಕ್ರಕರಾಂ ಶಾರಿಕಾಶ್ಚೈವ ಶುಕಾಂಶ್ಚಾ ಶುಭವಾದಿನಃ||

ಮಹೀಪತೇ! ಕುದುರೆಗಳು ಹಸುವಿನ ಕರುಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ನಾಯಿಯು ನರಿ
ಮತ್ತು ಕೋಳಿಗಳಿಗೆ ಜನ್ಮ ನೀಡುತ್ತಿವೆ. ಜಿಂಕೆಗಳೂ ಗಿಳಿಗಳೂ
ಅಶುಭವಾಗಿ ಕೂಗುತ್ತಿವೆ.

06003007a ಸ್ತ್ರಿಯಃ ಕಾಶ್ಚಿತ್ಪ್ರಜಾಯಂತೇ ಚತಸ್ರಃ ಪಂಚ ಕನ್ಯಕಾಃ|

06003007c ತಾ ಜಾತಮಾತ್ರಾ ನೃತ್ಯಂತಿ ಗಾಯಂತಿ ಚ ಹಸಂತಿ ಚ||

ಕೆಲವು ಸ್ತ್ರೀಯರು ನಾಲ್ಕು-ಐದು ಕನ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಜನ್ಮ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.
ಹುಟ್ಟಿದಕೂಡಲೇ ಅವರು ನರ್ತಿ ಸುತ್ತಾರೆ, ಹಾಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು
ನಗುತ್ತಾರೆ.

06003008a ಪೃಥಗ್ಜನಸ್ಯ ಕುಡಕಾಃ ಸ್ತನಪಾಃ ಸ್ತೇನವೇಶ್ಮನಿ|

06003008c ನೃತ್ಯಂತಿ ಪರಿಗಾಯಂತಿ ವೇದಯಂತೋ ಮಹದ್ಭಯಂ||

ಅತಿ ಕೀಳುಸ್ತರದ ಜನರು ನಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು
ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಮಹಾ ಭಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

06003009a ಪ್ರತಿಮಾಶ್ಚಾ ಲಿಖಿಂತ್ಯನ್ಯೇ ಸಶಸ್ತ್ರಾಃ ಕಾಲಚೋದಿತಾಃ|

06003009c ಅನ್ಯೋನ್ಯಮಭಿಧಾವಂತಿ ಶಿಶವೋ ದಂಡಪಾಣಯಃ|

06003009e ಉಪರುಂಧಂತಿ ಕೃತ್ವಾ ಚ ನಗರಾಣಿ ಯುಯತ್ಸವಃ||

ಕಾಲಚೋದಿತ ಶಿಶುಗಳು ಸಶಸ್ತ್ರರ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿವೆ.
ದಂಡಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ಓಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಯುದ್ಧದ
ಉತ್ಸುಕರಾಗಿ ನಗರವನ್ನೇ ಪುಡಿಮಾಡ ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ.

06003010a ಪದ್ಮೋತ್ಪಲಾನಿ ವೃಕ್ಷೇಷು ಜಾಯಂತೇ ಕುಮುದಾನಿ ಚ|

06003010c ವಿಷ್ವಗ್ವಾತಾಶ್ಚ ವಾಂತ್ಯುಗ್ರಾ ರಜೋ ನ ವ್ಯುಪಶಾಮ್ಯತಿ||

ಕಮಲಗಳು ಮತ್ತು ಕುಮುದಗಳು ಮರಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿವೆ.
ಉಗ್ರವಾದ ಭಿರುಗಾಳಿಯು ಬೀಸುತ್ತಿದೆ. ಧೂಳು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ.

06003011a ಅಭೀಕ್ಷಂ ಕಂಪತೇ ಭೂಮಿರರ್ಕಂ ರಾಹುಸ್ತಥಾಗ್ರಸತ್|

06003011c ಶ್ವೇತೋ ಗ್ರಹಸ್ತಥಾ ಚಿತ್ರಾಂ ಸಮತಿಕ್ರಮ್ಯ ತಿಷ್ಠತಿ||

ಭೂಮಿಯು ಕಂಪಿಸುತ್ತಿದೆ. ರಾಹುವು ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಶ್ವೇತ (ಕೇತು) ಗ್ರಹವು ಚಿತ್ರಾ ನಕ್ಷತ್ರವನ್ನು ದಾಟಿ ನಿಂತಿದೆ¹⁰.

06003012a ಅಭಾವಂ ಹಿ ವಿಶೇಷೇಣ ಕುರೂಣಾಂ ಪ್ರತಿಪಶ್ಯತಿ|

06003012c ಧೂಮಕೇತುರ್ಮಹಾಘೋರಃ ಪುಷ್ಯಮಾಕ್ರಮ್ಯ ತಿಷ್ಠತಿ||

ಇವು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕುರುಗಳ ಅಭಾವವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಮಹಾಘೋರ ಧೂಮಕೇತುವು ಪುಷ್ಯವನ್ನು ದಾಟಿ ನಿಂತಿದೆ.

---

¹⁰ ಕೇತುವು ಸ್ವಾತೀ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿದೆ. ೧೧ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅರ್ಕಂ ರಾಹುಸ್ತಥಾಗ್ರಸತ್ ಎಂದು ದಿದೆ. ಯುದ್ಧವು ಕಾರ್ತೀಕ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದುದರಿಂದ ಆ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನು ತುಲಾರಾಶಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾನೆ. ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣ ಅಂದರೆ ರಾಹುವೂ ಕೂಡ ತುಲಾ ರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಸ್ವಾತಿ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು. ಆದರೆ ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶ್ವೇತಗ್ರಹ - ಹಲವು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರ ಪ್ರಕಾರ - ಕೇತುಗ್ರಹವೂ ಕೂಡ ಸ್ವಾತಿಯಲ್ಲಿ ಇದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ರಾಹು-ಕೇತುಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಪರಸ್ಪರ ಏಳನೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ, ರಾಹು-ಕೇತುಗಳೆರಡೂ ಒಂದೇ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿರಲು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಶ್ವೇತೋ ಗ್ರಹಃ ಕೇತುಃ ಚಿತ್ರಾಮತಿಕ್ರಮತಿ ಸ್ವಾತ್ಯಾದೌ ವರ್ತತೇ. ಸಮಸಪ್ತಕಸ ರಾಹುಕೇತೂ ಇದಾನೀಮೇಕರಾಶಿಗತೌ ಮಹನಿಷ್ಯಸೂಚಕಾಮಿತಿ ಭಾವಃ| ಗ್ರಹನಿಘಂಟುವಿನಲ್ಲಿ ಕೇತು ಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಶ್ವೇತಗ್ರಹವೆಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ - ಕೇತುಃಶಿಖೀ ಧ್ವಜೋ ಧೂಮ್ರ ಉತ್ಪಾತೋ ಬಹುರೂಪಕೃತ್| ಶಿರೋಹೀನೋ ಘೋರರೂಪಶ್ಚಿತ್ರವರ್ಣಃ ಸುಕೇತನಃ|| ಗ್ರಹನಿಘಂಟುವಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಗ್ರಹಕ್ಕೂ ಶ್ವೇತ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಉಕ್ತವಾಗಿಲ್ಲ.

06003013a ಸೇನಯೋರಶಿವಂ ಘೋರಂ ಕರಿಷ್ಯತಿ ಮಹಾಗ್ರಹಃ|

06003013c ಮಘಾಸ್ವಂಗಾರಕೋ ವಕ್ರಃ ಶ್ರವಣೇ ಚ ಬೃಹಸ್ಪತಿಃ||

ಈ ಮಹಾಗ್ರಹವು ಎರಡೂ ಸೇನೆಗಳಿಗೆ ಘೋರವಾದ ಅಮಂಗಳವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅಂಗಾರಕ (ಮಂಗಳ) ನು ಮಘದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಶ್ರವಣದಲ್ಲಿ ಬೃಹಸ್ಪತಿ (ಗುರು) ಯು ವಕ್ರವಾಗಿದ್ದಾರೆ.

06003014a ಭಾಗ್ಯಂ ನಕ್ಷತ್ರಮಾಕ್ರಮ್ಯ ಸೂರ್ಯಪುತ್ರೇಣ ಪೀಡ್ಯತೇ|

06003014c ಶುಕ್ರಃ ಪ್ರೋಷ್ಠಪದೇ ಪೂರ್ವೇ ಸಮಾರುಹ್ಯ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06003014e ಉತ್ತರೇ ತು ಪರಿಕ್ರಮ್ಯ ಸಹಿತಃ ಪ್ರತ್ಯುದೀಕ್ಷತೇ||

ಸೂರ್ಯಪುತ್ರ (ಶನಿ) ನು ಭಗಾ (ಉತ್ತರಾ) ನಕ್ಷತ್ರವನ್ನು ದಾಟಿ ಪೀಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ವಿಶಾಂಪತೇ ! ಶುಕ್ರಗ್ರಹವು ಪೂರ್ವಭಾದ್ರಪದವನ್ನು ಹಿಂದೆ ಹಾಕಿ ಉತ್ತರಭಾದ್ರಪದವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದೆ.

06003015a ಶ್ಯಾಮೋ¹¹ ಗ್ರಹಃ ಪ್ರಜ್ವಲಿತಃ ಸಧೂಮಃ ಸಹಪಾವಕಃ|

06003015c ಐಂದ್ರಂ ತೇಜಸ್ವಿ ನಕ್ಷತ್ರಂ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಮಾಕ್ರಮ್ಯ ತಿಷ್ಠತಿ||

ಬೆಂಕಿ ಹೊಗೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಕಪ್ಪು ಗ್ರಹ (ರಾಹು)ವು ಇಂದ್ರನ ತೇಜಸ್ವಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾ ನಕ್ಷತ್ರವನ್ನು ದಾಟಿ ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ.

---

¹¹ ಭಾರತ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ “ಶ್ವೇತೋ ಗ್ರಹಃ” ಅಂದರೆ ಕೇತು ಗ್ರಹ ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತರವಿದೆ.

06003016a ಧ್ರುವಃ ಪ್ರಜ್ವಲಿತೋ ಘೋರಮಪಸವ್ಯಂ ಪ್ರವರ್ತತೇ|

06003016c ಚಿತ್ರಾಸ್ವಾತ್ಯಂತರೇ ಚೈವ ಧಿಷ್ಠಿತಃ ಪರುಷೋ¹² ಗ್ರಹಃ||

ಘೋರವಾಗಿ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಧ್ರುವ ನಕ್ಷತ್ರವು ಬಲಗಡೆ ಉರುಳುತ್ತಿದೆ. ಕ್ರೂರ ಗ್ರಹ (ರಾಹು)ವು ಚಿತ್ರಾ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಿ ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ನಡುವೆ ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ.

06003017a ವಕ್ರಾನುವಕ್ರಂ ಕೃತ್ವಾ ಚ ಶ್ರವಣೇ ಪಾವಕಪ್ರಭಃ|

06003017c ಬ್ರಹ್ಮರಾಶಿಂ ಸಮಾವೃತ್ಯ ಲೋಹಿತಾಂಗೋ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ||

ಪಾವಕಪ್ರಭ ಲೋಹಿತಾಂಗ (ಮಂಗಳ)ನು ವಕ್ರ ವಕ್ರವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬ್ರಹ್ಮರಾಶಿ (ಗುರು) ಯೊಂದಿಗೆ ಶ್ರವಣಾ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

06003018a ಸರ್ವಸಸ್ಯಪ್ರತಿಚ್ಛನ್ನಾ ಪೃಥಿವೀ ಫಲಮಾಲಿನೀ|

06003018c ಪಂಚಶೀರ್ಷಾ ಯವಾಶ್ಚೈವ ಶತಶೀರ್ಷಾಶ್ಚ ಶಾಲಯಃ||

ಫಲಮಾಲಿನೀ ಪೃಥ್ವಿಯು ಸರ್ವ ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಗೋಧಿಯ ಸಸ್ಯಗಳಿಗೆ ಐದು ತಲೆಗಳಿವೆ ಮತ್ತು ಭತ್ತಕ್ಕೆ ಹತ್ತು ತಲೆಗಳಿವೆ.

06003019a ಪ್ರಧಾನಾಃ ಸರ್ವಲೋಕಸ್ಯ ಯಾಸ್ವಾಯತ್ತಂ ಇದಂ ಜಗತ್|

06003019c ತಾ ಗಾವಃ ಪ್ರಸ್ನುತಾ ವತ್ಸೈಃ ಶೋಣಿತಂ ಪ್ರಕ್ಷರಂತ್ಯುತ||

---

¹² ಭಾರತ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ “ಪರುಷಗ್ರಹಃ” ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತರವಿದ್ದು ಅದು ರಾಹುಗ್ರಹವಿರಬದುದೇ ಎಂದು ತರ್ಕಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸರ್ವಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಧಾನವೆನಿಸಿಕೊಂಡ
ಗೋವುಗಳು ಕರುಗಳನ್ನು ಹೆತ್ತ ನಂತರ ರಕ್ತವನ್ನೇ ಹಾಲನ್ನಾಗಿ
ನೀಡುತ್ತಿವೆ.

06003020a ನಿಶ್ಚೇರುರಪಿಧಾನೇಭ್ಯಃ ಖಡ್ಗಾಃ ಪ್ರಜ್ವಲಿತಾ ಭೃಶಂ|
06003020c ವ್ಯಕ್ತಂ ಪಶ್ಯಂತಿ ಶಸ್ತ್ರಾಣಿ ಸಂಗ್ರಾಮಂ ಸಮುಪಸ್ಥಿತಂ||

ಧನುಸ್ಸುಗಳಿಂದ ಹೊಳೆಯುವ ಕಿರಣಗಳು ಹೊರಸೂಸುತ್ತಿವೆ. ಖಡ್ಗಗಳು
ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿವೆ. ಸಂಗ್ರಾಮವು ಬಂದಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು
ಶಸ್ತ್ರಗಳು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿವೆ.

06003021a ಅಗ್ನಿವರ್ಣಾ ಯಥಾ ಭಾಸಃ ಶಸ್ತ್ರಾಣಾಮುದಕಸ್ಯ ಚ|
06003021c ಕವಚಾನಾಂ ಧ್ವಜಾನಾಂ ಚ ಭವಿಷ್ಯತಿ ಮಹಾನ್ ಕ್ಷಯಃ||

ಶಸ್ತ್ರಗಳ, ನೀರಿನ, ಕವಚಗಳ ಮತ್ತು ಧ್ವಜಗಳ ಬಣ್ಣವು
ಅಗ್ನಿವರ್ಣದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಮಹಾ ಕ್ಷಯವಾಗುವುದಿದೆ.

06003022a ದಿಕ್ಷು ಪ್ರಜ್ವಲಿತಾಸ್ಯಾಶ್ಚ ವ್ಯಾಹರಂತಿ ಮೃಗದ್ವಿಜಾಃ|
06003022c ಅತ್ಯಾಹಿತಂ ದರ್ಶಯಂತೋ ವೇದಯಂತಿ ಮಹದ್ಭಯಂ||

ಮೃಗಪಕ್ಷಿಗಳು ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಮುಖಗಳಿಂದ ಘೋರ ಕೂಗುಗಳನ್ನು
ಕೂಗುತ್ತಾ ಓಡಾಡುತ್ತಿವೆ. ಮಹಾಭಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿವೆ.

06003023a ಏಕಪಕ್ಷಾಕ್ಷಿಚರಣಃ ಶಕುನಿಃ ಖಚರೋ ನಿಶಿ|
06003023c ರೌದ್ರಂ ವದತಿ ಸಂರಭ್ಧಃ ಶೋಣಿತಂ ಚರ್ದಯನ್ಮುಹುಃ||

ಒಂದೇ ರೆಕ್ಕೆಯುಳ್ಳ, ಒಂದೇ ಕಣ್ಣುಳ್ಳ, ಒಂದೇ ಕಾಲಿರುವ ಘೋರ ಪಕ್ಷಿಯೊಂದು ರಾತ್ರಿ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ, ಕೇಳುವವರು ರಕ್ತಕಾರುವ ಹಾಗೆ, ರೌದ್ರವಾಗಿ ಕೂಗಿ ಭಯಪಡಿಸುತ್ತಿದೆ.

06003024a ಗ್ರಹೌ ತಾಮ್ರಾರುಣಶಿಖೌ ಪ್ರಜ್ವಲಂತಾವಿವ ಸ್ಥಿತೌ|

06003024c ಸಪ್ತರ್ಷಿಣಾಮುದಾರಾಣಾಂ ಸಮವಚ್ಛಾದ್ಯ ವೈ ಪ್ರಭಾಂ||

ಕೆಂಪು ಮತ್ತು ಬಿಳಿಯ ಶಿಖೆಗಳ ಎರಡು ಗ್ರಹಗಳು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಾ ನಿಂತಿವೆ. ಉದಾರ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳ ನಕ್ಷತ್ರಮಂಡಲಗಳ ಪ್ರಭೆಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿವೆ.

06003025a ಸಂವತ್ಸರಸ್ಥಾಯಿನೌ ಚ ಗ್ರಹೌ ಪ್ರಜ್ವಲಿತಾವುಭೌ|

06003025c ವಿಶಾಖಯೋಃ ಸಮೀಪಸ್ಥೌ ಬೃಹಸ್ಪತಿಶನೈಶ್ಚ ರೌ||

ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಎರಡು ಗ್ರಹಗಳು ಬೃಹಸ್ಪತಿ-ಶನೈಶ್ಚರರು ವಿಶಾಖಾ ನಕ್ಷತ್ರದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವರ್ಷ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾರೆ¹³.

¹⁴06003026a ಕೃತ್ತಿಕಾಸು ಗ್ರಹಸ್ತೀವ್ರೋ ನಕ್ಷತ್ರೇ ಪ್ರಥಮೇ ಜ್ವಲನ್|

¹³ Verifying all double eclipses of 501-3000 B.C. and when Saturn + Jupiter were near *Vishaka*, Prof. R.N. Iyengar (I.I.Sc., Bangalore) concluded that 1478 B.C. was the most likely year of the war.

¹⁴ ಈ ಶ್ಲೋಕದ ಮೊದಲು ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಭಾರತ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ: ಚಂದ್ರಾದಿತ್ಯಾವುಭೌ ಗ್ರಸ್ತಾವೇಕಾಹ್ನಾ ಹಿ ತ್ರಯೋದಶೀಂ| ಅಪರ್ವಣಿ ಗ್ರಹಂ ಯಾತೌ ಪ್ರಜಾಸಂಕ್ಷಯಮಿಚ್ಛತಃ|| - ಪಕ್ಷದ ಹದಿಮೂರನೆಯ ದಿವಸವೇ ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರರು

06003026c ವಪೂಂಷ್ಯಪಹರನ್ಯಾಸಾ ಧೂಮಕೇತುರಿವ ಸ್ಥಿತಃ||

ಕೃತ್ತಿಕಾ ನಕ್ಷತ್ರದ ಪ್ರಥಮದಲ್ಲಿ ತೀವ್ರ ಗ್ರಹವು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಾ, ಧೂಮಕೇತುವಿನಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಾ ಅದರ ಮುಖವನ್ನು ಅಡ್ಡಕಟ್ಟುತ್ತಿದೆ.

06003027a ತ್ರಿಷು ಪೂರ್ವೇಷು ಸರ್ವೇಷು ನಕ್ಷತ್ರೇಷು ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06003027c ಬುಧಃ ಸಂಪತತೇಽಭೀಕ್ಷಂ ಜನಯನ್ಸುಮಹದ್ಭಯಂ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಮೂರು ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ಬುಧನು ಅಭೀಕ್ಷೆ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬೀರಿ ಮಹಾ ಭಯವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ¹⁵.

ರಾಹುಗ್ರಸ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಾಭಾರತ ಯುದ್ಧವು ನಡೆದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಎರಡು ತಿಥಿಗಳು ಉಪರಿಯಾಗಿ ಬಂದು ಹದಿಮೂರನೆಯ ದಿವಸವೇ ಅಮವಾಸ್ಯೆ ಅಂದರ ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರರ ಸಮಾಗಮವಾಗಿರಬೇಕು.

¹⁵ ಭಾರತ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿರುವ ಪಾಠಾಂತರ - ತ್ರಿಷು ಸರ್ವೇಷು ನಕ್ಷತ್ರ ನಕ್ಷತ್ರೇಷು ವಿಶಾಂಪತೇ| ಗೃಧ್ರಃ ಸಂಪತತೇ ಶೀರ್ಷಂ ಜನಯನ್ ಭಯಮುತ್ತಮಂ|| - ಇಷ್ಟತ್ತೇಳು ನಕ್ಷತ್ರಗಳನ್ನೂ ಮೂರು ವಿಭಾಗಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರೆ ಒಂಭತ್ತೊಂಭತ್ತು ನಕ್ಷತ್ರಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮೂರು ಸಮುದಾಯಕ್ಕೂ ಕ್ರಮಶಃ ಅಶ್ವಪತಿಭತ್ರ, ಗಜಪತಿಭತ್ರ, ಮತ್ತು ನರಪತಿ ಭತ್ರ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮೂರೂ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯನಕ್ಷತ್ರಗಳಿಗೆ ಪಾಪಗ್ರಹಗಳ ಬಾಧೆಯಿದ್ದರೆ ಮಹಾಭಯವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಮಹಾಭಾರತ ಯುದ್ಧದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಪತಿಭತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಕೃತ್ತಿಕಾ, ರೋಹಿಣೀ ಮತ್ತು ಪುಷ್ಯ ನಕ್ಷತ್ರಗಳಿಗೆ

06003028a ಚತುರ್ದಶೀಂ ಪಂಚದಶೀಂ ಭೂತಪೂರ್ವಾಂ ಚ ಷೋಡಶೀಂ|

06003028c ಇಮಾಂ ತು ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ ಅಮಾವಾಸ್ಯಾಂ ತ್ರಯೋದಶೀಂ||

ಹಿಂದೆ ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ, ಹದಿನೈದನೆಯ ಅಥವಾ ಹದಿನಾರನೆಯ ದಿನ
ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗಿನ ಹಾಗೆ ತ್ರಯೋದಶಿಯಂದು
ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯಾದದ್ದನ್ನು ನಾನು ಅರಿಯೆ !

06003029a ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯಾವುಭೌ ಗ್ರಹವೇಕಮಾಸೇ ತ್ರಯೋದಶೀಂ|

06003029c ಅಪರ್ವಣಿ ಗ್ರಹಾವೇತೌ ಪ್ರಜಾಃ ಸಂಕ್ಷಪಯಿಷ್ಯತಃ||

ಒಂದೇ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರ ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣಗಳೆರಡೂ
ತ್ರಯೋದಶಿಯಂದು ನಡೆದಿವೆ¹⁶. ಅಕಾಲದಲ್ಲಾದ ಈ ಗ್ರಹಣಗಳು

ಪಾಪಗ್ರಹಗಳ ಬಾಧೆಯಿತ್ತು. ಗಜಪತಿಭತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಮಘಾನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ
ಅಂಗಾರಕನೂ, ಸ್ವಾತಿಯಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರ-ರಾಹುಗಳೂ ಇದ್ದವು.
ನರಪತಿಭತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರವಣ-ಪೋಷ್ಣಪದಗಳೆಲಿ?ಬೃಹಸ್ಪತಿ-ಶುಕ್ರರು ಇದ್ದರು.
ಉತ್ತರಾ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಶನೈಶ್ಚರನಿದ್ದನು.

¹⁶Dr. S. Balakrishna (NASA, USA) proved the occurrence of 'two eclipses in (a span of) 13 days prior to Mahabharata'. Analysing the astronomical possibility of Vyasa's statement in *Bhishma Parva "Amavasya occurred on the 13th day. Two eclipses in a month, on the thirteenth day."* he presented the data of eclipses during the period 3300 BCJ (Before the Calendar of Julian Ceaser) to 700 BCJ visible at Kuruxethra, using Lodestar Pro software. He stated the possibility of 672 eclipse pairs, ten 'thirteen day lunar first' eclipse pairs and concluded that 2559 BC eclipse pair was nearest to the text of *Mahabharata* [*'Date of Kurukshetra War based on astronomical data.'* Colloquium, held on January 5 and 6, 2003 at

ಪ್ರಜೆಗಳ ನಾಶವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.

06003030a ರಜೋವೃತಾ ದಿಶಃ ಸರ್ವಾಃ ಪಾಂಸುವರ್ಷೈಃ ಸಮಂತತಃ|

06003030c ಉತ್ಪಾತಮೇಘಾ ರೌದ್ರಾಶ್ಚ ರಾತ್ರೌ ವರ್ಷಂತಿ ಶೋಣಿತಂ||

ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಧೂಳುತುಂಬಿ ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಆನೆಕಲ್ಲಿನ
ಮಳೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಉತ್ಪಾತವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಮೇಘಗಳು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ
ರಕ್ತದ ರೌದ್ರ ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಿವೆ.

06003031a ಮಾಂಸವರ್ಷಂ ಪುನಸ್ತೀವ್ರಮಾಸೀತ್ ಕೃಷ್ಣಚತುರ್ದಶೀಂ|

06003031c ಅರ್ಧರಾತ್ರೇ ಮಹಾಘೋರಮತ್ಯಪ್ಯಂಸ್ತತ್ರ ರಾಕ್ಷಸಾಃ||

ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದ ಚತುರ್ದಶಿಯಂದು ಪುನಃ ತೀವ್ರ ಮಾಂಸದ ಮಳೆಯು
ಆಯಿತು. ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾಘೋರ ರಾಕ್ಷಸರು
ಅತ್ಯಪ್ತರಾಗಿದ್ದರು.

06003032a ಪ್ರತಿಸ್ತೋತೋಽವಹನ್ನದ್ಯಃ ಸರಿತಃ ಶೋಣಿತೋದಕಾಃ|

06003032c ಘೇನಾಯಮಾನಾಃ ಕೂಪಾಶ್ಚ ನರ್ದಂತಿ ವೃಷಭಾ ಇವ|

06003032e ಪತಂತ್ಯುಲ್ಕಾಃ ಸನಿರ್ಘಾತಾಃ ಶುಷ್ಕಾಶನಿವಿಮಿಶ್ರಿತಾಃ||

ನದಿಗಳು ವಿರುದ್ಧ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತವೆ. ನದಿಗಳ ನೀರು
ರಕ್ತವಾಗಿದೆ. ನೊರೆತುಂಬಿ ಬಾವಿಗಳು ಹೋರಿಗಳಂತೆ ಭುಸುಗುಟ್ಟುತ್ತಿವೆ.
ಒಣಗಿದ ವಜ್ರದಂತೆ ಉಲೈಗಳು ಭುಸುಗುಟ್ಟುತ್ತಾ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿವೆ.

06003033a ಅದ್ಯ ಚೈವ ನಿಶಾಂ ವ್ಯುಷ್ಪಾಂ ಉದಯೇ ಭಾನುರಾಹತಃ|

06003033c ಜ್ವಲಂತೀಭಿರ್ಮಹೋಲ್ಕಾಭಿಶ್ಚ ತುರ್ಭಿಃ ಸರ್ವತೋದಿಶಂ||

ಇಂದಿನ ಈ ರಾತ್ರಿಯು ಕಳೆದು ಉದಯದಲ್ಲಿ ಭಾನು ಮೇಲೆದ್ದಾಗ ನಾಲ್ಕು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಮಹಾ ಉಲೈಯು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

06003034a ಆದಿತ್ಯಂ ಉಪತಿಷ್ಠದ್ಭಿಸ್ತತ್ರ ಚೋಕ್ತಂ ಮಹರ್ಷಿಭಿಃ|

06003034c ಭೂಮಿಪಾಲಸಹಸ್ರಾಣಾಂ ಭೂಮಿಃ ಪಾಸ್ಯತಿ ಶೋಣಿತಂ||

ಆದಿತ್ಯವು ಮೇಲೆದ್ದಾಗ ಭೂಮಿಯು ಸಹಸ್ರಾರು ಭೂಮಿಪಾಲರ ರಕ್ತವನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

06003035a ಕೈಲಾಸಮಂದರಾಭ್ಯಾಂ ತು ತಥಾ ಹಿಮವತೋ ಗಿರೇಃ|

06003035c ಸಹಸ್ರಶೋ ಮಹಾಶಬ್ದಂ ಶಿಖರಾಣಿ ಪತಂತಿ ಚ||

ಕೈಲಾಸ-ಮಂದರಗಳೆರಡರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಹಾಗೆಯೇ ಹಿಮವತ್ ಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಸಹಸ್ರಾರು ಶಿಖರಗಳು ಮಹಾಶಬ್ದದೊಂದಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿವೆ.

06003036a ಮಹಾಭೂತಾ ಭೂಮಿಕಂಪೇ ಚತುರಃ ಸಾಗರಾನ್ಸ್ಪೃಥಕ್|

06003036c ವೇಲಾಂ ಉದ್ವರ್ತಯಂತಿ ಸ್ಮ ಕ್ಷೋಭಯಂತಃ ಪುನಃ ಪುನಃ||

ಭೂಮಿಯ ಮಹಾ ಕಂಪನದಿಂದ ನಾಲ್ಕು ಸಾಗರಗಳು ಪುನಃ ಪುನಃ ಕ್ಷೋಭೆಗೊಂಡು ದಡಗಳನ್ನು ನುಂಗುವವೋ ಎನ್ನುವಹಾಗೆ ಮೇಲೆ ಏರುತ್ತಿವೆ.

06003037a ವೃಕ್ಷಾನುನ್ಮಥ್ಯ ವಾಂತ್ಯುಗ್ರಾ ವಾತಾಃ ಶರ್ಕರಕರ್ಷಿಣಃ|

06003037c ಪತಂತಿ ಚೈತ್ಯವೃಕ್ಷಾಶ್ಚ ಗ್ರಾಮೇಷು ನಗರೇಷು ಚ||

ಉಗ್ರ ಗಾಳಿಗಳು ವೃಕ್ಷಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತು ಬೀಳಿಸುತ್ತಿವೆ. ಗ್ರಾಮ ಮತ್ತು ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಚೈತ್ಯ ವೃಕ್ಷಗಳು ಬೀಳುತ್ತಿವೆ.

06003038a ಪೀತಲೋಹಿತನೀಲಶ್ಚ ಜ್ವಲತ್ಯಗ್ನಿಹುರ್ತೋ ದ್ವಿಜೈಃ|

06003038c ವಾಮಾರ್ಚಿಃ ಶಾವಗಂಧೀ ಚ ಧೂಮಪ್ರಾಯಃ ಖಿರಸ್ವನಃ|

06003038e ಸ್ಪರ್ಶಾ ಗಂಧಾ ರಸಾಶ್ಚೈವ ವಿಪರೀತಾ ಮಹೀಪತೇ||

ದ್ವಿಜರು ಆಹುತಿಯನ್ನು ಹಾಕಿದಾಗ ಅಗ್ನಿಯು ಹಳದಿ, ಕೆಂಪು ಮತ್ತು ನೀಲಿ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ತಾಳುತ್ತಿದೆ. ಅದರ ಜ್ವಾಲೆಯು ಎಡಕ್ಕೆ ಬಾಗಿ ಧೂಮಯುಕ್ತ ದುರ್ಗಂಧವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದೆ, ಪಟಪಟ ಶಬ್ದಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಮಹೀಪತೇ! ಸ್ಪರ್ಷ, ಗಂಧ, ರಸಗಳು ವಿಪರೀತವಾಗಿವೆ.

06003039a ಧೂಮಾಯಂತೇ ಧ್ವಜಾ ರಾಜ್ಞಾಂ ಕಂಪಮಾನಾ ಮುಹುರ್ಮುಹುಃ|

06003039c ಮುಂಚಿಂತ್ಯಂಗಾರವರ್ಷಾಣಿ ಭೇರ್ಯೋಽಥ ಪಟಹಾಸ್ತಥಾ||

ರಾಜರ ಧ್ವಜಗಳು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಕಂಪಿಸುತ್ತಾ ಹೊಗೆಯಾಡುತ್ತಿವೆ. ಕಿಡಿಗಳ ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಿವೆ. ಭೇರಿಗಳು ಬೂದಿಯನ್ನು ಚೆಲ್ಲುತ್ತಿವೆ.

06003040a ಪ್ರಾಸಾದಶಿಖರಾಗ್ರೇಷು ಪುರದ್ವಾರೇಷು ಚೈವ ಹಿ|

06003040c ಗೃಧ್ರಾಃ ಪರಿಪತಂತ್ಯುಗ್ರಾ ವಾಮಂ ಮಂಡಲಮಾಶ್ರಿತಾಃ||

ಪ್ರಾಸಾದ ಶಿಖರಗಳ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪುರದ್ವಾರಗಳಲ್ಲಿ ಹದ್ದುಗಳು

ಎಡಗಡೆಯಿಂದ ಮಂಡಲಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಉಗ್ರವಾಗಿ
ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಿವೆ.

06003041a ಪಕ್ವಾಪಕ್ವೇತಿ ಸುಭೃಶಂ ವಾವಾಶ್ಯಂತೇ ವಯಾಂಸಿ ಚ|

06003041c ನಿಲೀಯಂತೇ ಧ್ವಜಾಗ್ರೇಷು ಕ್ಷಯಾಯ ಪೃಥಿವೀಕ್ಷಿತಾಂ||

ಪೃಥಿವೀಕ್ಷಿತರ ಸಾವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾ ಧ್ವಜಾಗ್ರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಎಲ್ಲ
ಪಕ್ಷಿಗಳೂ ಪಕ್ವಾ ಪಕ್ವಾ¹⁷ ಎಂದು ಜೋರಾಗಿ ಕೂಗುತ್ತಿವೆ.

06003042a ಧ್ಯಾಯಂತಃ ಪ್ರಕಿರಂತಶ್ಚ ವಾಲಾನ್ವೇಪಥುಸಂಯುತಾಃ|

06003042c ರುದಂತಿ ದೀನಾಸ್ತುರಗಾ ಮಾತಂಗಾಶ್ಚ ಸಹಸ್ರಶಃ||

ಯಾವುದೋ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ನಡುಗುತ್ತಿರುವ ಆನೆಗಳು
ಮಲ-ಮೂತ್ರಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿವೆ. ಸಹಸ್ರಾರು
ಆನೆ-ಕುದುರೆಗಳು ದೀನಗೊಂಡು ರೋದಿಸುತ್ತಿವೆ.

06003043a ಏತಚ್ಚು ತ್ವಾ ಭವಾನತ್ರ ಪ್ರಾಪ್ತಕಾಲಂ ವ್ಯವಸ್ಯತಾಂ|

06003043c ಯಥಾ ಲೋಕಃ ಸಮುಚ್ಛೇದಂ ನಾಯಂ ಗಚ್ಛೇತ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ನೀನು ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕುದಾಗಿದುದನ್ನು - ಈ
ಲೋಕವು ಪ್ರಜೆಗಳಿಲ್ಲದಂತೆ ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಏನು ಬೇಕೋ ಅದನ್ನು
ಏರ್ಪಡಿಸು.”

---

¹⁷ಪಕ್ಷಂ ಪರಿಣತೇಽಪಿ ಸ್ಯಾದ್ವಿನಾಶಾಭಿಮುಖೇ ತ್ರಿಶು - ವಿನಾಶವು ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿದೆ
ಎಂದರ್ಥ.

06003044 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ|

06003044a ಪಿತುರ್ವ ಚೋ ನಿಶಮ್ಜುತದ್ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರೋಽಬ್ರವೀದಿದಂ|

06003044c ದಿಷ್ಟಮೇತತ್ ಪುರಾ ಮನ್ಯೇ ಭವಿಷ್ಯತಿ ನ ಸಂಶಯಃ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ತಂದೆಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ
ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು: “ಮೊದಲೇ ವಿಧಿಯು
ಇಷ್ಟಪಟ್ಟಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

06003045a ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಃ ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮೇಣ ವಧ್ಯಂತೇ ಯದಿ ಸಂಯುಗೇ|

06003045c ವೀರಲೋಕಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಸುಖಂ ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯಂತಿ ಕೇವಲಂ||

ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮದಂತೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ವಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ ಅವರು
ಕೇವಲ ವೀರಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆದು ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

06003046a ಇಹ ಕೀರ್ತಿಂ ಪರೇ ಲೋಕೇ ದೀರ್ಘಕಾಲಂ ಮಹತ್ಸುಖಂ|

06003046c ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯಂತಿ ಪುರುಷವ್ಯಾಭ್ರಾಃ ಪ್ರಾಣಾಂಸ್ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಮಹಾಹವೇ||

ಈ ಪುರುಷವ್ಯಾಭ್ರರು ಮಹಾಹವದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಈ
ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನೂ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘಕಾಲದ ಮಹಾ
ಸುಖವನ್ನೂ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
ಜಂಬೂಖಂಡವಿನಿರ್ಮಾಣ ಪರ್ವಣಿ ನಿಮಿತ್ತಾಖ್ಯಾನೇ
ತೃತೀಯೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಜಂಬೂಖಂಡವಿನಿರ್ಮಾಣ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ನಿಮಿತ್ತಾಖ್ಯಾನ ಎನ್ನುವ
ಮೂರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೪

ವ್ಯಾಸ-ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಸಂವಾದ (೧-೧೪). ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ
ವಿಜಯಿಗಳಾಗುವವರ ಲಕ್ಷಣಗಳೇನು ಎಂಬ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ
ವ್ಯಾಸನು ಉತ್ತರಿಸಿದುದು (೧೫-೩೫).

06004001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ|

06004001a ಏವಮುಕ್ತೋ ಮುನಿಸ್ತತ್ತ್ವಂ ಕವೀಂದ್ರೋ ರಾಜಸತ್ತಮ|

06004001c ಪುತ್ರೇಣ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರೇಣ ಧ್ಯಾನಮನ್ವಗಮತ್ಪರಂ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜಸತ್ತಮ! ಪುತ್ರ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು
ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಆ ಕವೀಂದ್ರ ಮುನಿಯು ಪರಮ ಧ್ಯಾನನಿರತನಾದನು.

06004002a ಪುನರೇವಾಬ್ರವೀದ್ವಾಕ್ಯಂ ಕಾಲವಾದೀ ಮಹಾತಪಾಃ|

06004002c ಅಸಂಶಯಂ ಪಾರ್ಥಿವೇಂದ್ರ ಕಾಲಃ ಸಂಕ್ಷಿಪತೇ ಜಗತ್||

ಆ ಕಾಲವಾದೀ ಮಹಾತಪಸ್ವಿಯು ಪುನಃ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದನು:
“ಪಾರ್ಥಿವೇಂದ್ರ! ಕಾಲವು ಜಗತ್ತನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು
ನಿಸ್ಸಂಶಯ.

06004003a ಸೃಜತೇ ಚ ಪುನರ್ಲೋಕಾನ್ನೇಹ ವಿದ್ಯತಿ ಶಾಶ್ವತಂ|

06004003c ಜ್ಞಾತೀನಾಂ ಚ ಕುರೂಣಾಂ ಚ ಸಂಬಂಧಿಸುಹ್ಯದಾಂ ತಥಾ||

06004004a ಧರ್ಮ್ಯಂ ದೇಶಯ ಪಂಥಾನಂ ಸಮರ್ಥೋ ಹ್ಯಸಿ ವಾರಣೇ|

06004004c ಕ್ಷುದ್ರಂ ಜ್ಞಾತಿವಧಂ ಪ್ರಾಹುರ್ಮಾ ಕುರುಷ್ವ ಮಮಾಪ್ರಿಯಂ||

ಅದೇ ಪುನಃ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ಶಾಶ್ವತವಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿ. ಆದುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ದಾಯಾದಿಗಳಿಗೆ, ಕುರುಗಳಿಗೆ, ಸಂಬಂಧಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಸ್ನೇಹಿತರಿಗೆ ಧರ್ಮದ ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಇದನ್ನು ತಡೆಯಲು ನೀನು ಸಮರ್ಥನಿದ್ದೀಯೆ.

ಜ್ಞಾತಿವಧೆಯು ಪಾಪವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನನಗೆ ಅಪ್ರಿಯವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಡ.

06004005a ಕಾಲೋಽಯಂ ಪುತ್ರರೂಪೇಣ ತವ ಜಾತೋ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06004005c ನ ವಧಃ ಪೂಜ್ಯತೇ ವೇದೇ ಹಿತಂ ನೈತತ್ಕಥಂ ಚನ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಕಾಲನೇ ನಿನ್ನ ಈ ಪುತ್ರರೂಪದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ್ದಾನೆ. ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ವಧೆಯ ಪೂಜನೆಯಿಲ್ಲ. ಇದು ಎಂದೂ ಹಿತವಾದುದಲ್ಲ.

06004006a ಹನ್ಯಾತ್ಸ ಸ ಏವ ಯೋ ಹನ್ಯಾತ್ಕುಲಧರ್ಮಂ ಸ್ವಕಾಂ ತನುಂ|

06004006c ಕಾಲೇನೋತ್ಪಥಗಂತಾಸಿ ಶಕ್ಯೇ ಸತಿ ಯಥಾಪಥಿ||

ಕುಲಧರ್ಮವನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವವನು ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನೇ ಕೊಂದುಕೊಂಡಂತೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಲು ಶಕ್ಯನಾದರೂ ಕಾಲವು ನಡೆಸಿದಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವೆ.

06004007a ಕುಲಸ್ಯಾಸ್ಯ ವಿನಾಶಾಯ ತಥೈವ ಚ ಮಹೀಕ್ಷಿತಾಂ|

06004007c ಅನರ್ಥೋ ರಾಜ್ಯರೂಪೇಣ ತ್ಯಜ್ಯತಾಮಸುಖಾವಹಃ||

ಈ ಕುಲದ ಮತ್ತು ಹಾಗೆಯೇ ಮಹೀಕ್ಷಿತರ ವಿನಾಶಕ್ಕೆ ರಾಜ್ಯದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅನರ್ಥವು ಆಗಮಿಸಿದೆ. ಅಸುಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು.

06004008a ಲುಪ್ತಪ್ರಜ್ಞಃ ಪರೇಣಾಸಿ ಧರ್ಮಂ ದರ್ಶಯ ವೈ ಸುತಾನ್|

06004008c ಕಿಂ ತೇ ರಾಜ್ಯೇನ ದುರ್ಧರ್ಷ ಯೇನ ಪ್ರಾಪ್ತೋಽಸಿ ಕಿಲ್ಬಿಷಂ||

ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವೆ. ನಿನ್ನ ಸುತರಿಗೆ ಪರಮ ಧರ್ಮವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡು. ದುರ್ಧರ್ಷ ! ಯಾವುದರಿಂದ ಪಾಪವನ್ನು ಪಡೆಯುವೆಯೋ ಆ ರಾಜ್ಯದಿಂದ ನಿನಗೇನು?

06004009a ಯಶೋ ಧರ್ಮಂ ಚ ಕೀರ್ತಿಂ ಚ ಪಾಲಯನ್ಸ್ವರ್ಗಮಾಪ್ಸ್ಯಸಿ|

06004009c ಲಭಂತಾಂ ಪಾಂಡವಾ ರಾಜ್ಯಂ ಶಮಂ ಗಚ್ಛಂತು ಕೌರವಾಃ||

ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಕೀರ್ತಿಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಿ ಯಶಸ್ಸು ಸ್ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತೀಯೆ. ಪಾಂಡವರಿಗೆ ರಾಜ್ಯವು ದೊರೆಯಲಿ. ಕೌರವರು ಶಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಿ.”

06004010a ಏವಂ ಬ್ರುವತಿ ವಿಪ್ರೇಂದ್ರೇ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರೋಽಂಬಿಕಾಸುತಃ|

06004010c ಆಕ್ಷಿಪ್ಯ ವಾಕ್ಯಂ ವಾಕ್ಯಜ್ಞೋ ವಾಕ್ಪಥೇನಾಪ್ಯಯಾತ್ ಪುನಃ||

ವಿಪ್ರೇಂದ್ರನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿರಲು ಅಂಬಿಕಾಸುತ ವಾಕ್ಯಜ್ಞ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಬಾಯಿಹಾಕಿ ದುಃಖದಿಂದ ವಾಕ್ಪತಿಗೆ

ಪುನಃ ಹೇಳಿದನು:

06004011 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ|

06004011a ಯಥಾ ಭವಾನ್ವೇದ ತಥಾಸ್ಮಿ ವೇತ್ತಾ

ಭಾವಾಭಾವೌ ವಿದಿತೌ ಮೇ ಯಥಾವತ್|

06004011c ಸ್ವಾರ್ಥೇ ಹಿ ಸಮ್ನುಹ್ಯತಿ ತಾತ ಲೋಕೋ

ಮಾಂ ಚಾಪಿ ಲೋಕಾತ್ಮಕಮೇವ ವಿದ್ಧಿ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಭಾವಾಭಾವಗಳೆರಡೂ ನಿನಗೆಷ್ಟು ತಿಳಿದಿದೆಯೋ ಅಷ್ಟು ನನಗೂ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ತಿಳಿದಿದೆ. ಅಪ್ಪಾ! ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರ್ಥವು ಸಮೋಹನಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ನಾನೂ ಕೂಡ ಲೋಕಾತ್ಮಕನಂತೆ ಎಂದು ತಿಳಿ¹⁸.

06004012a ಪ್ರಸಾದಯೇ ತ್ವಾಮತುಲಪ್ರಭಾವಂ

ತ್ವಂ ನೋ ಗತಿದರ್ಶಯಿತಾ ಚ ಧೀರಃ|

06004012c ನ ಚಾಪಿ ತೇ ವಶಗಾ ಮೇ ಮಹರ್ಷೇ

ನ ಕಲ್ಮಷಂ ಕರ್ತುಮಿಹಾರ್ಹಸೇ ಮಾಂ||

---

¹⁸ಸ್ವಾರ್ಥದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚವೇ ಮೋಹಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಹೇಳುವಾಗ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಆದರೆ ತಾವು ನಡೆಯುವಾಗ ಮೋಹಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೊರತಾದವನು ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿಯೇ ಯಾರೂ ಇರಲಾರನು. ನಾನೂ ಸಹ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿದ್ದು ಸಂಸಾರದಿಂದ ಅಭಿನ್ನನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನಾನೂ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ನೀನು ಮನಗಾಣಬೇಕು.

¹⁹ನಿನ್ನ ಅತುಲಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಪ್ರಸಾದಿಸು. ನೀನೇ ನನಗೆ ಗತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಧೀರ. ಮಹರ್ಷೇ ! ಅವರು ನನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಮಾಡಲು ನನಗೆ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ.

06004013a ತ್ವಂ ಹಿ ಧರ್ಮಃ ಪವಿತ್ರಂ ಚ ಯಶಃ ಕೀರ್ತಿಧೃತಿಃ ಸ್ಮೃತಿಃ|

06004013c ಕುರೂಣಾಂ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಚ ಮಾನ್ಯಶ್ಚಾಸಿ ಪಿತಾಮಹಃ||

ನೀನೇ ಧರ್ಮ, ಪವಿತ್ರ, ಕೀರ್ತಿ ಮತ್ತು ಧೃತಿ-ಸ್ಮೃತಿ. ನೀನು ಕುರುಗಳ ಮತ್ತು ಪಾಂಡವರ ಪಿತಾಮಹನೂ ಕೂಡ.”

06004014 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ|

06004014a ವೈಚಿತ್ರವೀರ್ಯ ನೃಪತೇ ಯತ್ತೇ ಮನಸಿ ವರ್ತತೇ|

06004014c ಅಭಿಧತ್ಸ್ವ ಯಥಾಕಾಮಂ ಚೇತ್ತ್ಯಾಸ್ಮಿ ತವ ಸಂಶಯಂ||

ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ವೈಚಿತ್ರವೀರ್ಯ ! ನೃಪತೇ ! ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನು ನಡೆಯುತ್ತಿದೆಯೋ ಅದನ್ನು ಇಷ್ಟವಿದ್ದಷ್ಟು ಹೇಳು. ನಿನ್ನ ಸಂಶಯವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ.”

06004015 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ|

06004015a ಯಾನಿ ಲಿಂಗಾನಿ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಭವಂತಿ ವಿಜಯಿಷ್ಯತಾಂ|

06004015c ತಾನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಭಗವನ್ ಶ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ತತ್ತ್ವತಃ||

---

¹⁹ಇಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಇಷ್ಟು ದಿಟ್ಟತನದಿಂದ ಮಾತನಾಡಿದ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ವ್ಯಾಸನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ವಿನಮ್ರತೆಯನ್ನು ಬೆರೆಸಿಕೊಂಡು ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ !

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಭಗವನ್! ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ
ವಿಜಯಿಗಳಾಗುವವರಲ್ಲಿರುವ ಲಕ್ಷಣಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತತ್ವತಃ ತಿಳಿಯ
ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.”

06004016 ವ್ಯಾಸ ಉವಾಚ|

06004016a ಪ್ರಸನ್ನಭಾಃ ಪಾವಕ ಊರ್ಧ್ವರಶ್ಮಿಃ

ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಾವರ್ತಶಿಖೋ ವಿಧೂಮಃ|

06004016c ಪುಣ್ಯಾ ಗಂಧಾಶ್ಚಾಹುತೀನಾಂ ಪ್ರವಾಂತಿ

ಜಯಸ್ಯೈತದ್ಭಾವಿನೋ ರೂಪಮಾಹುಃ||

ವ್ಯಾಸನು ಹೇಳಿದನು: “ಅವರ ಅಗ್ನಿಯು ಪ್ರಸನ್ನ ಪ್ರಭೆಯನ್ನು
ಹೊಂದಿರುವನು. ಜ್ವಾಲೆಗಳು ಊರ್ಧ್ವಮುಖವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಜ್ವಾಲೆಗಳು
ಬಲಬದಿಗೆ ವಾಲಿರುತ್ತವೆ. ಧೂಮವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ
ಆಹುತಿಗಳು ಪುಣ್ಯ ಗಂಧವನ್ನು ಸೂಸುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳು ಮುಂದಾಗುವ
ಜಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

06004017a ಗಂಭೀರಘೋಷಾಶ್ಚ ಮಹಾಸ್ವನಾಶ್ಚ

ಶಂಖಾ ಮೃದಂಗಾಶ್ಚ ನದಂತಿ ಯತ್ರ|

06004017c ವಿಶುದ್ಧರಶ್ಮಿಸ್ತಪನಃ ಶಶೀ ಚ

ಜಯಸ್ಯೈತದ್ಭಾವಿನೋ ರೂಪಮಾಹುಃ||

ಅಲ್ಲಿ ಶಂಖ ಮೃದಂಗಗಳು ಗಂಭೀರ ಘೋಷಗಳನ್ನೂ
ಮಹಾಸ್ವನಗಳನ್ನು ನುಡಿಸುತ್ತವೆ. ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರರು ಅತೀ ಶುದ್ಧ

ಬೆಳಕನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳು ಮುಂದಾಗುವ ಜಯವನ್ನು
ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

06004018a ಇಷ್ಟಾ ವಾಚಃ ಪೃಷ್ಠತೋ ವಾಯಸಾನಾಂ

ಸಂಪ್ರಸ್ಥಿತಾನಾಂ ಚ ಗಮಿಷ್ಯತಾಂ ಚ|

06004018c ಯೇ ಪೃಷ್ಠತಸ್ತೇ ತ್ವರಯಂತಿ ರಾಜನ್

ಯೇ ತ್ವಗ್ರತಸ್ತೇ ಪ್ರತಿಷೇಧಯಂತಿ||

ಹೊರಟಿರುವಾಗ ಎದುರಿನಿಂದ ಕಾಗೆಗಳ ವಿಕಾರವಲ್ಲದ ಧ್ವನಿಯು
ಕೇಳಿಸಿದರೆ ಅದು ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ರಾಜನ್! ಅವು
ಹಿಂದಿನಿಂದ ಧ್ವನಿಮಾಡಿದರೆ “ಬೇಗ ಹೋಗು! ಕೆಲಸವಾಗುತ್ತದೆ!”
ಎಂದೂ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಕೂಗಿದರೆ “ನೀನಿಂದು ಹೊರಟ ಕಾರ್ಯವು
ಆಗುವುದಿಲ್ಲ! ಹಿಂದಿರುಗುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು!” ಎಂದೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

06004019a ಕಲ್ಯಾಣವಾಚಃ ಶಕುನಾ ರಾಜಹಂಸಾಃ

ಶುಕಾಃ ಕ್ರೌಂಚಾಃ ಶತಪತ್ರಾಶ್ಚ ಯತ್ರ|

06004019c ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಾಶ್ಚೈವ ಭವಂತಿ ಸಂಖ್ಯೇ

ಧ್ರುವಂ ಜಯಂ ತತ್ರ ವದಂತಿ ವಿಪ್ರಾಃ||

ಎಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಿಗಳು, ರಾಜಹಂಸಗಳು, ಗಿಳಿಗಳು, ಕ್ರೌಂಚಗಳು, ಮತ್ತು
ಮರಕುಟುಗಗಳು ಕಲ್ಯಾಣಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಗುತ್ತವೆಯೋ,
ಗುಂಪುಗುಂಪಾಗಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಹಾರುತ್ತವೆಯೋ ಅಲ್ಲಿ ಜಯವು
ನಿಶ್ಚಿತವೆಂದು ವಿಪ್ರರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

06004020a ಅಲಂಕಾರೈಃ ಕವಚೈಃ ಕೇತುಭಿಶ್ಚ
ಮುಖಪ್ರಸಾದೈರ್ಹೇಮವರ್ಣೈಶ್ಚ ನೃಣಾಂ|

06004020c ಭ್ರಾಜಿಷ್ಮ ತೀ ದುಷ್ಟ ತಿಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯಾ
ಯೇಷಾಂ ಚಮೂಸ್ತೇ ವಿಜಯಂತಿ ಶತ್ರುನ್||

ಯಾರ ಅಲಂಕಾರಗಳು, ಕವಚಗಳು ಮತ್ತು ಗುರಾಣಿಗಳು, ಸೈನಿಕರ
ಮುಖಗಳು ಪ್ರಶಾಂತವಾಗಿ ಬಂಗಾರದ ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿ ಹೊಳೆದು
ಕಣ್ಣುಕುಕ್ಕಿ ಅವುಗಳನ್ನು ನೋಡಲೂ ಕಷ್ಟವಾಗಿರುತ್ತದೆಯೋ ಅವರ
ಸೇನೆಯು ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಜಯಿಸುತ್ತದೆ.

06004021a ಹೃಷ್ಟಾ ವಾಚಸ್ತಥಾ ಸತ್ತ್ವಂ ಯೋಧಾನಾಂ ಯತ್ರ ಭಾರತ|
06004021c ನ ಮ್ಲಾಯಂತೇ ಸ್ವಜಶ್ಚೈವ ತೇ ತರಂತಿ ರಣೇ ರಿಪೂನ್||

ಭಾರತ! ಎಲ್ಲಿ ಯೋಧರ ಸಂತೋಷದ ಕೂಗು, ಸತ್ವ ಮತ್ತು
ಮಾಲೆಗಳು ಮಾಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವರು ರಣದಲ್ಲಿ ರಿಪುಗಳನ್ನು
ಗೆಲ್ಲುತ್ತಾರೆ.

06004022a ಇಷ್ಟೋ ವಾತಃ ಪ್ರವಿಷ್ಟಸ್ಯ ದಕ್ಷಿಣಾ ಪ್ರವಿವಿಕ್ಷತಃ|

06004022c ಪಶ್ಚಾತ್ಸಂಸಾಧಯತ್ಯರ್ಥಂ ಪುರಸ್ತಾತ್ಪ್ರತಿಷೇಧತೇ||

ಯುದ್ಧರಂಗವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವವನಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ಗಾಳಿಬೀಸಿದರೆ,
ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವವನಿಗೆ ಹಣವನ್ನಿತ್ತರೆ, ಮೊದಲೇ ಯುದ್ಧವನ್ನು
ಪ್ರತಿಷೇದಿಸಿದರೆ ಅಂಥವರು ಯುದ್ಧದ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಮೊದಲೇ

ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ²⁰.

06004023a ಶಬ್ದರೂಪರಸಸ್ಪರ್ಶಗಂಧಾಶ್ಚ ವಿಷ್ಣು ತಾಃ ಶುಭಾಃ|

06004023c ಸದಾ ಯೋಧಾಶ್ಚ ಹೃಷ್ಪಾಶ್ಚ ಯೇಷಾಂ ತೇಷಾಂ ಧ್ರುವಂ ಜಯಃ||

ಶಬ್ದ, ರೂಪ, ರಸ, ಸ್ಪರ್ಶ ಮತ್ತು ಗಂಧಗಳು ಎಲ್ಲಿ ಬದಲಾಗದೇ ಶುಭವಾಗಿರುವವೋ, ಎಲ್ಲಿ ಯೋಧರು ಸದಾ ಹೃಷ್ಪರಾಗಿರುವರೋ ಅವರ ಜಯವು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದು.

06004024a ಅನ್ವೇವ ವಾಯವೋ ವಾಂತಿ ತಥಾಭ್ರಾಣಿ ವಯಾಂಸಿ ಚ|

06004024c ಅನುಪ್ಲವಂತೇ ಮೇಘಾಶ್ಚ ತಥೈವೇಂದ್ರಧನೂಂಷಿ ಚ||

06004025a ಏತಾನಿ ಜಯಮಾನಾನಾಂ ಲಕ್ಷಣಾನಿ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06004025c ಭವಂತಿ ವಿಪರೀತಾನಿ ಮುಮೂರ್ಷೂಣಾಂ ಜನಾಧಿಪ||

ಗಾಳಿ, ಮೋಡ, ಪಕ್ಷಿಗಳು ಅವರ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬರುತ್ತವೆ. ಮೋಡದಲ್ಲಿ ಕಾಮನ ಬಿಲ್ಲುಗಳು ಅವರನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತವೆ. ವಿಶಾಂಪತೇ! ಇವು ಜಯಹೊಂದುವವರ ಲಕ್ಷಣಗಳು. ಜನಾಧಿಪ! ಆದರೆ ಬೇಗನೆ ಸಾಯುವವರಲ್ಲಿ ಈ ಚಿಹ್ನೆಗಳು ವಿರುದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

06004026a ಅಲ್ಪಾಯಾಂ ವಾ ಮಹತ್ಯಾಂ ವಾ ಸೇನಾಯಾಂ ಇತಿ ನಿಶ್ಚಿತಂ|

²⁰ ಈ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಪಾಠಾಂತರಗಳಿವೆ: ಇಷ್ಟಾ ವಾಚಃ; ಇಷ್ಟೋ ವಾತಃ; ಇಷ್ಟೋ ವಾಮಃ; ಇಷ್ಟಾ ವಾಚಪ್ರವಿಷ್ಟಸ್ಯ; ಇಷ್ಟೋವಾಮಸ್ವರಿಷ್ಟಸ್ಯ; ಪ್ರಾಯೇಣ ವಾಯಸೋ ವಾಮೇ; ಪ್ರಯಾಣೇ ವಾಯಸೇ ವಾಮಾತ್| ದಕ್ಷಿಣಾಃ; ದಕ್ಷಿಣಃ; ದಕ್ಷಿಣಸ್ಯ; ದಕ್ಷಿಣೇ; ದಕ್ಷಿಣಾ ಪ್ರವಕ್ಷಿತಃ ಮೊದಲಾಗಿ...

06004026c ಹರ್ಷೋ ಯೋಧಗಣಸ್ತ್ಯುಕಂ ಜಯಲಕ್ಷಣಮುಚ್ಯತೇ||

ಸೇನೆಯು ಸಣ್ಣದಾಗಿರಲಿ ಅಥವಾ ದೊಡ್ಡದಾಗಿರಲಿ, ಯೋಧಗಣಗಳ ಹರ್ಷವೊಂದೇ ಜಯದ ಲಕ್ಷಣವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

06004027a ಏಕೋ ದೀರ್ಘೋ ದಾರಯತಿ ಸೇನಾಂ ಸುಮಹತೀಮಪಿ|

06004027c ತಂ ದೀರ್ಘಮನುದೀರ್ಯಂತೇ ಯೋಧಾಃ ಶೂರತಮಾ ಅಪಿ||

ಓರ್ವನೇ ಸೈನಿಕನು ಭಯಪಟ್ಟು ಓಡಿಹೋಗುವಾಗ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಸೇನೆಯನ್ನೂ ಒಡೆಯಬಲ್ಲ. ಭಯಗೊಂಡ ಅವನು ಶೂರಯೋಧರನ್ನೂ ಕೂಡ ಹೆದರಿಸಬಲ್ಲನು.

06004028a ದುರ್ನಿವಾರತಮಾ ಚೈವ ಪ್ರಭಗ್ನಾ ಮಹತೀ ಚಮೂಃ|

06004028c ಅಪಾಮಿವ ಮಹಾವೇಗಸ್ತಸ್ತಾ ಮೃಗಗಣಾ ಇವ||

ಒಡೆದು ಚದುರಿಹೋದ ಮಹಾ ಸೇನೆಯನ್ನು, ಓಡಿ ಹೋದ ಮೃಗಗಣಗಳಂತೆ ಅಥವಾ ಮಹಾವೇಗದಿಂದ ಹರಿಯುವ ನೀರಿನಂತೆ, ಪುನಃ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸುವುದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟ.

06004029a ನೈವ ಶಕ್ತ್ಯಾ ಸಮಾಧಾತುಂ ಸಮ್ನಿಪಾತೇ ಮಹಾಚಮೂಃ|

06004029c ದೀರ್ಘಾ ಇತ್ಯೇವ ದೀರ್ಯಂತೇ ಯೋಧಾಃ ಶೂರತಮಾ ಅಪಿ|

06004029e ಭೀತಾನ್ಭಗ್ನಾಂಶ್ಚ ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಭಯಂ ಭೂಯೋ ವಿವರ್ಧತೇ||

ಎಲ್ಲಕಡೆಯಿಂದಲೂ ಬಿದ್ದ ಮಹಾಸೇನೆಯನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಭಯಪಟ್ಟುಕೊಂಡವರು ಶೂರ ಯೋಧರನ್ನು ಕೂಡ ಹೆದರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭೀತರಾದವರನ್ನು,

ಭಗ್ನರಾದವರನ್ನು ನೋಡಿ ಭಯವು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ.

06004030a ಪ್ರಭಗ್ನಾ ಸಹಸಾ ರಾಜನ್ದಿಶೋ ವಿಭ್ರಾಮಿತಾ ಪರೈಃ|

06004030c ನೈವ ಸ್ಥಾಪಯಿತುಂ ಶಕ್ಯಾ ಶೂರೈರಪಿ ಮಹಾಚಮೂಃ||

06004031a ಸಂಭೃತ್ಯ ಮಹತೀಂ ಸೇನಾಂ ಚತುರಂಗಾಂ ಮಹೀಪತಿಃ|

ರಾಜನ್! ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ಒಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ದಿಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ಚದುರಿಹೋದ
ಮಹಾಸೇನೆಯನ್ನು ಮಹಾಸೇನೆಯ ಚತುರಂಗ ಬಲಗಳ
ಮಹೀಪತಿಯು ಶೂರನಾಗಿದ್ದರೂ ಪುನಃ ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಶಕ್ಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ.

06004031c ಉಪಾಯಪೂರ್ವಂ ಮೇಧಾವೀ ಯತೇತ ಸತತೋತ್ಥಿತಃ||

06004032a ಉಪಾಯವಿಜಯಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಮಾಹುರ್ಭೇದೇನ ಮಧ್ಯಮಂ|

ಮೊದಲೇ ಸತತ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿ, ಪರಸ್ಪರರ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡು
ಗಳಿಸಿದ ವಿಜಯವನ್ನು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದೆಂದೂ, ಶತ್ರುಗಳಲ್ಲಿ ಭೇದದ
ಉಪಾಯದಿಂದ ಗಳಿಸಿದ ವಿಜಯವು ಮಧ್ಯಮವಾದುದೆಂದೂ
ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

06004032c ಜಘನ್ಯ ಏಷ ವಿಜಯೋ ಯೋ ಯುದ್ಧೇನ ವಿಶಾಂ ಪತೇ||

06004032e ಮಹಾದೋಷಃ ಸಂನ್ನಿಪಾತಸ್ತತೋ ವ್ಯಂಗಃ ಸ ಉಚ್ಯತೇ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕೊಂದು ಗಳಿಸಿದ ವಿಜಯವನ್ನು,
ಹೊಡಿದುರಿಳಿಸಿದ ಮಹಾದೋಷವಿರುವುದರಿಂದ
ವ್ಯಂಗ್ಯವಾದುದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

06004033a ಪರಸ್ಪರಜ್ಞಾಃ ಸಂಹೃಷ್ಟಾ ವ್ಯವಧೂತಾಃ ಸುನಿಶ್ಚಿತಾಃ|

06004033c ಪಂಚಾಶದಪಿ ಯೇ ಶೂರಾ ಮಥ್ನಂತಿ ಮಹತೀಂ ಚಮೂಂ|

06004033e ಅಥ ವಾ ಪಂಚ ಷಟ್ಸಪ್ತ ವಿಜಯಂತ್ಯನಿವರ್ತಿನಃ||

ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವ, ಪರಸ್ಪರರೊಂದಿಗೆ ಸಂತೋಷದಿಂದಿರುವ, ಅವಧೂತರಾಗಿರುವ, ಸುನಿಶ್ಚಿತರಾಗಿರುವ ಐವತ್ತು ಶೂರರಾದರೂ ಮಹಾ ಸೇನೆಯನ್ನು ಮಠಿಸಬಲ್ಲರು. ಐವರು ಅಥವಾ ಆರು ಅಥವಾ ಏಳು ಮಂದಿಯಾದರೂ ವಿಜಯವನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿಸಬಲ್ಲರು.

06004034a ನ ವೈನತೇಯೋ ಗರುಡಃ ಪ್ರಶಂಸತಿ ಮಹಾಜನಂ|

06004034c ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸುಪರ್ಣೋಪಚಿತಿಂ ಮಹತೀಮಪಿ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ವೈನತೇಯ ಗರುಡನು ಪಕ್ಷಿಗಳ ಮಹಾಗುಂಪೇ ಬಂದರೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಸಹಾಯವನ್ನು ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ.

06004035a ನ ಬಾಹುಲೈನ ಸೇನಾಯಾ ಜಯೋ ಭವತಿ ಭಾರತ|

06004035c ಅಧ್ರುವೋ ಹಿ ಜಯೋ ನಾಮ ದೈವಂ ಚಾತ್ರ ಪರಾಯಣಂ|

06004035e ಜಯಂತೋ ಹ್ಯಪಿ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಕ್ಷಯವಂತೋ ಭವಂತ್ಯುತ||

ಭಾರತ! ಸೇನೆಯು ದೊಡ್ಡದಾಗಿದೆಯೆಂದು ಜಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ದೈವದ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಿರುವ ಜಯವು ನಿಶ್ಚಯವಾದುದಲ್ಲ. ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಜಯವಾದವರಿಗೂ ಅತ್ಯಂತ ಕ್ಷಯವಾಗುತ್ತದೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
ಜಂಬೂಖಂಡವಿನಿರ್ಮಾಣ ಪರ್ವಣಿ ನಿಮಿತ್ತಾಖ್ಯಾನೇ
ಚತುರ್ಥೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಜಂಬೂಖಂಡವಿನಿರ್ಮಾಣ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ನಿಮಿತ್ತಾಖ್ಯಾನ ಎನ್ನುವ
ನಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೫

ಭೌಮಗುಣಕಥನ

“ಭೂಮಿಯ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸಿ ಈ ಎಲ್ಲ ರಾಜರುಗಳೂ
ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದಾರೆಂದರೆ ಭೂಮಿಯು ಮಹಾ
ಗುಣವತಿಯಾಗಿರಬೇಕು; ಭೂಮಿಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೇಳು” ಎಂದು
ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಕೇಳಲು ಸಂಜಯನು ಭೂಮಿಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೇಳಲು
ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದುದು (೧-೨೧).

06005001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ|

06005001a ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ಯಯೌ ವ್ಯಾಸೋ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಾಯ ಧೀಮತೇ|

06005001c ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರೋಽಪಿ ತಚ್ಚುತ್ವಾ ಧ್ಯಾನಮೇವಾನ್ವಪದ್ಯತ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಹೀಗೆ ಧೀಮತ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನಿಗೆ ಹೇಳಿ
ವ್ಯಾಸನು ಹೋದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನಾದರೋ

ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದನು.

06005002a ಸ ಮುಹೂರ್ತಮಿವ ಧ್ಯಾತ್ವಾ ವಿನಿಶ್ಚಸ್ಯ ಮುಹುರ್ಮುಹುಃ|

06005002c ಸಂಜಯಂ ಸಂಶಿತಾತ್ಮಾನಮಪೃಚ್ಛದ್ ಭರತರ್ಷಭ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಆಲೋಚಿಸಿ, ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ನಿಟ್ಟಿಸಿರು
ಬಿಡುತ್ತಾ ಸಂಶಿತಾತ್ಮ ಸಂಜಯನನ್ನು ಕೇಳಿದನು:

06005003a ಸಂಜಯೇಮೇ ಮಹೀಪಾಲಾಃ ಶೂರಾ ಯುದ್ಧಾಭಿನಂದಿನಾಃ|

06005003c ಅನ್ಯೋನ್ಯಮಭಿನಿಘ್ನಂತಿ ಶಸ್ತ್ರೈರುಚ್ಚಾವಚೈರಪಿ||

“ಸಂಜಯ! ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷಪಡುವ ಈ ಶೂರ ಮಹೀಪಾಲರು
ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ಶಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆಯುವವರಿದ್ದಾರೆ.

06005004a ಪಾರ್ಥಿವಾಃ ಪೃಥಿವೀಹೇತೋಃ ಸಮಭಿತ್ಯಕ್ತಜೀವಿತಾಃ|

06005004c ನ ಚ ಶಾಮ್ಯಂತಿ ನಿಘ್ನಂತೋ ವರ್ಧಯಂತೋ ಯಮಕ್ಷಯಂ||

ಭೂಮಿಗಾಗಿ ಈ ಪಾರ್ಥಿವರು ತಮ್ಮ ಜೀವವನ್ನು ತೊರೆದವರಾಗಿ
ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಕೊಂದು ಯಮಕ್ಷಯವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸದೇ
ಶಾಂತರಾಗುವವರಲ್ಲ.

06005005a ಭೌಮಮೈಶ್ವರ್ಯಮಿಚ್ಛಂತೋ ನ ಮೃಷ್ಯಂತೇ ಪರಸ್ಪರಂ|

06005005c ಮನ್ಯೇ ಬಹುಗುಣಾ ಭೂಮಿಸ್ತನ್ಮಮಾಚಕ್ಷ್ಯ ಸಂಜಯ||

ಭೂಮಿಯ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸುವ ಅವರು ಪರಸ್ಪರರನ್ನು
ಸಹಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಭೂಮಿಗೆ ಬಹಳ ಗುಣಗಳಿರಬಹುದೆಂದು

ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳು ಸಂಜಯ !

06005006a ಬಹೂನಿ ಚ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಪ್ರಯುತಾನ್ಯರ್ಬುದಾನಿ ಚ|

06005006c ಕೋಟ್ಯಶ್ಚ ಲೋಕವೀರಾಣಾಂ ಸಮೇತಾಃ ಕುರುಜಾಂಗಲೇ||

ಬಹಳಷ್ಟು ಸಹಸ್ರ, ಲಕ್ಷ, ಕೋಟಿ, ಅರ್ಬುದ ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ
ಲೋಕವೀರರು ಕುರುಜಾಂಗಲದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸೇರಿದ್ದಾರೆ.

06005007a ದೇಶಾನಾಂ ಚ ಪರಿಮಾಣಂ ನಗರಾಣಾಂ ಚ ಸಂಜಯ|

06005007c ಶ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ತತ್ತ್ವೇನ ಯತ ಏತೇ ಸಮಾಗತಾಃ||

ಹೀಗೆ ಬಂದಿರುವವರ ದೇಶ ನಗರಗಳ ಲಕ್ಷಣಗಳ ಕುರಿತು ಸರಿಯಾಗಿ
ಕೇಳಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ ಸಂಜಯ !

06005008a ದಿವ್ಯಬುದ್ಧಿಪ್ರದೀಪೇನ ಯುಕ್ತಸ್ವಂ ಜ್ಞಾನಚಕ್ಷುಷಾ|

06005008c ಪ್ರಸಾದಾತ್ತಸ್ಯ ವಿಪ್ರರ್ಷೇವ್ಯಾಸಸ್ಯಾಮಿತತೇಜಸಃ||

ಆ ಅಮಿತ ತೇಜಸ್ವಿ ವಿಪ್ರರ್ಷಿ ವ್ಯಾಸದ ಕರುಣೆಯಿಂದ ನೀನು ದಿವ್ಯ
ಬುದ್ಧಿಯ ದೀಪದ ಬೆಳಕಿನಿಂದ ಜ್ಞಾನದ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವೆ.”

06005009 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06005009a ಯಥಾಪ್ರಜ್ಞಂ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ಭೌಮಾನ್ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ತೇ ಗುಣಾನ್|

06005009c ಶಾಸ್ತ್ರಚಕ್ಷುರವೇಕ್ಷಸ್ವ ನಮಸ್ತೇ ಭರತರ್ಷಭ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಭರತರ್ಷಭ! ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ! ನಿನಗೆ

ನಮನಗಳು. ನನಗೆ ತಿಳಿದಂತೆ ಭೂಮಿಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.
ನಿನ್ನ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಇದನ್ನು ಕೇಳು.

06005010a ದ್ವಿವಿಧಾನೀಹ ಭೂತಾನಿ ತ್ರಸಾನಿ ಸ್ಥಾವರಾಣಿ ಚ|

06005010c ತ್ರಸಾನಾಂ ತ್ರಿವಿಧಾ ಯೋನಿರಂಡಸ್ವೇದಜರಾಯುಜಾಃ||

ಇಲ್ಲಿ ಇರುವವುಗಳು ಎರಡು ರೀತಿಯವು: ಚಲಿಸುವವು ಮತ್ತು
ಚಲಿಸದೇ ಇರುವವು. ಚಲಿಸುವವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ವಿಧಗಳವು -
ಯೋನಿಯಿಂದ ಜನಿಸುವವು, ಅಂಡದಿಂದ ಜನಿಸುವವು ಮತ್ತು ಉಷ್ಣ-
ತೇವಗಳಿಂದ ಜನಿಸುವವು.

06005011a ತ್ರಸಾನಾಂ ಖಿಲು ಸರ್ವೇಷಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಾ ರಾಜನ್ವರಾಯುಜಾಃ|

06005011c ಜರಾಯುಜಾನಾಂ ಪ್ರವರಾ ಮಾನವಾಃ ಪಶವಶ್ಚ ಯೇ||

ರಾಜನ್! ಚಲಿಸುವವುಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದವು
ಯೋನಿಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವು. ಯೋನಿಜನ್ಮರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರಾದವರು
ಮಾನವರು ಮತ್ತು ಪಶುಗಳು.

06005012a ನಾನಾರೂಪಾಣಿ ಬಿಭ್ರಾಣಾಸ್ತೇಷಾಂ ಭೇದಾಶ್ಚ ತುರ್ದಶ|

06005012c ಅರಣ್ಯವಾಸಿನಃ ಸಪ್ತ ಸಪ್ತೇಷಾಂ ಗ್ರಾಮವಾಸಿನಃ||

ನಾನಾರೂಪಗಳಲ್ಲಿರುವ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಭೇದಗಳಿವೆ.
ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಏಳು ಅರಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವಂಥವು (ವನ್ಯ) ಮತ್ತು
ಇನ್ನೊಂದು ಏಳು ಗ್ರಾಮವಾಸಿಗಳು.

06005013a ಸಿಂಹವ್ಯಾಘ್ರವರಾಹಾಶ್ಚ ಮಹಿಷಾ ವಾರಣಾಸ್ತಥಾ|

06005013c ಋಕ್ಷಾಶ್ಚ ವಾನರಾಶ್ಚೈವ ಸಪ್ತಾರಣ್ಯಾಃ ಸ್ಮೃತಾ ನೃಪ||

ನೃಪ! ಸಿಂಹ, ಹುಲಿ, ಹಂದಿ, ಕಾಡೆಮ್ಮೆ, ಆನೆ, ಕರಡಿ, ಮತ್ತು ಮಂಗಗಳು ಈ ಏಳು ಅರಣ್ಯವಾಸಿಗಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

06005014a ಗೌರಜೋ ಮನುಜೋ ಮೇಷೋ ವಾಜ್ಯಶ್ವತರಗರ್ಧಭಾಃ|

06005014c ಏತೇ ಗ್ರಾಮ್ಯಾಃ ಸಮಾಖ್ಯಾತಾಃ ಪಶವಃ ಸಪ್ತ ಸಾಧುಭಿಃ||

ಹಸು, ಆಡು, ಕುರಿ, ಮನುಷ್ಯ, ಕುದುರೆ, ಹೇಸರಗತ್ತೆ ಮತ್ತು ಕತ್ತೆ ಈ ಏಳು ಪಶುಗಳು ಗ್ರಾಮ್ಯವೆಂದೂ ಸಾಧುಗಳೆಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

06005015a ಏತೇ ವೈ ಪಶವೋ ರಾಜನ್ಯಾ ಮ್ಯಾರಣ್ಯಾಶ್ಚ ತುರ್ದಶ|

06005015c ವೇದೋಕ್ತಾಃ ಪೃಥಿವೀಪಾಲ ಯೇಷು ಯಜ್ಞಾಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾಃ||

ರಾಜನ್! ಈ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಗ್ರಾಮ್ಯ ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯ ಪಶುಗಳ ಕುರಿತು ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ²¹. ಪೃಥಿವೀಪಾಲ! ಇವುಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ಯಜ್ಞಗಳು ಅವಲಂಬಿಸಿವೆ.

06005016a ಗ್ರಾಮ್ಯಾಣಾಂ ಪುರುಷಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಸಿಂಹಶ್ಚಾರಣ್ಯವಾಸಿನಾಂ|

06005016c ಸರ್ವೇಷಾಮೇವ ಭೂತಾನಾಮನ್ಯೋನ್ಯೇನಾಭಿಜೀವನಂ||

ಗ್ರಾಮ್ಯ ಪಶುಗಳಲ್ಲಿ ಪುರುಷನು ಶ್ರೇಷ್ಠ²² ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯವಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ

²¹ಸಪ್ತಗ್ರಾಮ್ಯಾಃ ಪಶವಃ ಸಪ್ತಾರಣ್ಯಾಃ|

²²ಪುರುಷನಿಗೂ ಪಶು ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ಪುರುಷಂ ವೈ ದೇವಾಃ

ಸಿಂಹವು ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಅನ್ಯೋನ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಜೀವನವನ್ನು
ಅವಲಂಬಿಸಿಕೊಂಡು ಇವೆಲ್ಲವೂ ಜೀವಿಸುತ್ತವೆ.

06005017a ಉದ್ಭಿಜ್ಜಾಃ²³ ಸ್ಥಾವರಾಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾಸ್ತೇಷಾಂ ಪಂಚೈವ ಜಾತಯಃ|

06005017c ವೃಕ್ಷಗುಲ್ಮಲತಾವಲ್ಯಸ್ವಕ್ಸಾರಾಸ್ಪುಣಜಾತಯಃ||

ಸಸ್ಯಗಳು ಚಲಿಸದೇ ಇರುವವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಐದು ಜಾತಿಗಳಿವೆಯೆಂದು
ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: ವೃಕ್ಷ (ಮರ), ಗುಲ್ಮ²⁴, ಲತೆ²⁵, ವಲ್ಲಿ²⁶, ಮತ್ತು
ತ್ವಕ್ಷಾರ²⁷ಗಳು.

06005018a ಏಷಾಂ ವಿಂಶತಿರೇಕೋನಾ ಮಹಾಭೂತೇಷು ಪಂಚಸು|

06005018c ಚತುರ್ವಿಂಶತಿರುದ್ಧಿಷ್ಟಾ ಗಾಯತ್ರೀ ಲೋಕಸಮ್ಮತಾ||

ಈ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತು ಮತ್ತು ಐದು ಮಹಾಭೂತಗಳು - ಒಟ್ಟು
ಇಪ್ಪತ್ತಾಲ್ಕು ಗಾಯತ್ರಿಯೆಂದು ಲೋಕಸಮ್ಮತಗೊಂಡಿದೆ²⁸.

ಪಶುಪಾಲಭಂತೆ| ತಸ್ಮಾತ್ರಯಃ ಪಶೂನಾಗೂಂಹಸ್ತಾದಾನಾಃ ಪುರುಷೋ ಹಸ್ತೀ
ಮರ್ಕಟಃ| ಎಂಬ ವೇದವಾಕ್ಯವಿದೆ.

²³ಉದ್ಭಿಜ್ಜಗಳೆಂದರೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಹುಟ್ಟುವವು.

²⁴ಗುಲ್ಮವೆಂದರೆ ಮಧ್ಯದ ಕಾಂಡವಿಲ್ಲದ ಗಿಡ, ದರ್ಭೆ, ಜೆಂಡುಹುಲ್ಲು ಮುಂತಾದವು.

²⁵ಬಳ್ಳಿ, ಹಂಬು, ಮರಗಳಿಗೆ ಹಂಬಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಳ್ಳಿಗಳು

²⁶ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಹರಡಿಕೊಳ್ಳುವ ವರ್ಷಮಾತ್ರವಿರುವ - ಸೋರೆಕಾಯಿ, ಸೌತೇಕಾಯಿ
- ಮೊದಲಾದ ಬಳ್ಳಿಗಳು

²⁷ಕಾಂಡಗಳಿರುವ ಹುಲ್ಲು ಜಾತಿಯವು - ಬಿದಿರು

²⁸ಇದೇ ಅಧ್ಯಾಯದ ೧೦ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಅಂಡಜ ಮತ್ತು ಸ್ವೇದಜಗಳು ಈ

06005019a ಯ ಏತಾಂ ವೇದ ಗಾಯತ್ರೀಂ ಪುಣ್ಯಾಂ ಸರ್ವಗುಣಾನ್ವಿತಾಂ|

06005019c ತತ್ತ್ವೇನ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ಸ ಲೋಕಾನ್ನ ಪ್ರಣಶ್ಯತಿ||

ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ! ಈ ಪುಣ್ಯ ಸರ್ವಗುಣಾನ್ವಿತೆ ಗಾಯತ್ರಿಯನ್ನು ತತ್ವಶಃ²⁹
ತಿಳಿದುಕೊಂಡವರು ಈ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ನಾಶಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ.

06005020a ಭೂಮೌ ಹಿ ಜಾಯತೇ ಸರ್ವಂ ಭೂಮೌ ಸರ್ವಂ ಪ್ರಣಶ್ಯತಿ|

06005020c ಭೂಮಿಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಭೂತಾನಾಂ ಭೂಮಿರೇವ ಪರಾಯಣಂ||

ಇವೆಲ್ಲವೂ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಮತ್ತು ಎಲ್ಲವೂ
ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನಾಶಹೊಂದುತ್ತವೆ. ಇರುವ ಎಲ್ಲವಕ್ಕೆ ಭೂಮಿಯೇ
ಆಧಾರ. ಭೂಮಿಯೇ ಆಶ್ರಯ.

06005021a ಯಸ್ಯ ಭೂಮಿಸ್ತಸ್ಯ ಸರ್ವಂ ಜಗತ್ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಂ|

06005021c ತತ್ರಾಭಿಗೃಹ್ಣಾ ರಾಜಾನೋ ವಿನಿಘ್ನಂತೀತರೇತರಂ||

ಈ ಭೂಮಿಯು ಯಾರದ್ದೋ ಅವರಿಗೇ ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಸ್ಥಾವರ-

ಇಷ್ಟತ್ನಾಲ್ಕರಿಂದ ಹೊರತಾಗಿವೆಯೇ? ಇಲ್ಲ. ಅಂಡಜಗಳಿಗೆ

ಮೈಥುನವಿರುವುದರಿಂದ ಅವು ಪಶುಗಳ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರುತ್ತವೆ. ಸ್ವೇದಜಗಳು ಸಸ್ಯಗಳ
ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರುತ್ತವೆ.

²⁹ಛಾಂದೋಗ್ಯದಲ್ಲಿ ಗಾಯತ್ರಿಯನ್ನು ಭೂಮಿಯನ್ನಾಕ್ರಮಿಸಿರುವವಳೆಂದೇ

ವರ್ಣಿಸಲಾದೆ - ಗಾಯತ್ರೀ ವಾ ಇದಂ ಸರ್ವಂ ಭೂತಂ...ಸ್ಯೌಷಾ ಚತುಷ್ಟದಾ

ಷಡ್ವಿಧಾ ಗಾಯತ್ರೀ ತದೇತದೃತಾಭ್ಯನೂಕ್ತಂ ಏತಾವಾನಸ್ಯ ಮಹಿಮಾ ತತೋ

ಜ್ಯಾಯಾಂಶ್ಚ ಪೂರುಷಃ| ಪಾದೋಸ್ಯ ಸರ್ವಾಭೂತಾನೀ| ತ್ರಿಪಾದಸ್ಯಾಮೃತಂ ದಿವಿ||

ಜಂಗಮಗಳು ಸೇರುತ್ತವೆ. ಅದನ್ನೇ ಬಯಸಿ ರಾಜರು ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ

ಜಂಬೂಖಂಡವಿನಿರ್ಮಾಣ ಪರ್ವಣಿ ಭೌಮಗುಣಕಥನೇ

ಪಂಚಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ

ಜಂಬೂಖಂಡವಿನಿರ್ಮಾಣ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೌಮಗುಣಕಥನ ಎನ್ನುವ
ಐದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೬

ಸುದರ್ಶನದ್ವೀಪವರ್ಣನೆ

ಸಂಜಯನು ಪಂಚಭೂತಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ (೧-೧೧), ಸುದರ್ಶನ
ದ್ವೀಪವನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುವುದು (೧೨-೧೬).

³⁰06006001 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ|

³⁰ಈ ಅಧ್ಯಾಯದ ವಿಷಯವನ್ನು ಸಾಧಾರಣ ಇಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆಯೇ ಪದ್ಮ ಮಹಾ ಪುರಾಣದ ಆದಿಖಂಡದ ೩ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿಯೂ ಬರುತ್ತದೆ. [ಶ್ರೀ ಜಯಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರ ಗ್ರಂಥಮಾಲಾ, ನಂ. ೧೬, ಪದ್ಮ ಮಹಾ ಪುರಾಣಂ - ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಮೂಲ, ಕನ್ನಡ ಅರ್ಥಾನುವಾದ, ಆದಿಖಂಡ, ಅನುವಾದಕರು - ಬೇಲದ ಕೆರೆ ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣ ಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಮೈಸೂರು, ಬೆಂಗಳೂರು ಪ್ರೆಸ್ ಬ್ಯಾಂಚ್,

06006001a ನದೀನಾಂ ಪರ್ವತಾನಾಂ ಚ ನಾಮಧೇಯಾನಿ ಸಂಜಯ|

06006001c ತಥಾ ಜನಪದಾನಾಂ ಚ ಯೇ ಚಾನ್ಯೇ ಭೂಮಿಮಾಶ್ರಿತಾಃ||

06006002a ಪ್ರಮಾಣಂ ಚ ಪ್ರಮಾಣಜ್ಞ ಪೃಥಿವ್ಯಾ ಅಪಿ ಸರ್ವಶಃ|

06006002c ನಿಖಿಲೇನ ಸಮಾಚಕ್ಷ್ವ ಕಾನನಾನಿ ಚ ಸಂಜಯ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಸಂಜಯ! ಪ್ರಮಾಣಜ್ಞ! ಭೂಮಿಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವ ನದಿಗಳ, ಪರ್ವತಗಳ, ಜನಪದಗಳ ಮತ್ತು ಅನ್ಯರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನೂ, ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲವುಗಳ ನಿಖಿಲ ಕಾನನಗಳ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನೂ ಹೇಳು ಸಂಜಯ!”

06006003 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06006003a ಪಂಚೇಮಾನಿ ಮಹಾರಾಜ ಮಹಾಭೂತಾನಿ ಸಂಗ್ರಹಾತ್|

06006003c ಜಗತ್ ಸ್ಥಿತಾನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಸಮಾನ್ಯಾಹುರ್ಮನೀಷಿಣಃ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾರಾಜ! ಈ ಐದು ಸಮಾನ ಮಹಾಭೂತಗಳು ಕೂಡಿ ಜಗತ್ತಿನ ಸರ್ವವೂ ಇವೆಯೆಂದು ಮನೀಷಿಣರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

06006004a ಭೂಮಿರಾಪಸ್ತಥಾ ವಾಯುರಗ್ನಿರಾಕಾಶಮೇವ ಚ|

06006004c ಗುಣೋತ್ತರಾಣಿ ಸರ್ವಾಣಿ ತೇಷಾಂ ಭೂಮಿಃ ಪ್ರಧಾನತಃ||

ಭೂಮಿ, ನೀರು, ವಾಯು, ಅಗ್ನಿ, ಆಕಾಶ ಇವು ತುದಿಯಿಂದ

ಒಂದೊಂದು ಗುಣದಿಂದ ಅಧಿಕವಾದವುಗಳು³¹. ಮೊದಲು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೇಳಲು ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ ಅದು ಸಮಸ್ತಗುಣಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದೆ.

06006005a ಶಬ್ದಃ ಸ್ಪರ್ಶಶ್ಚ ರೂಪಂ ಚ ರಸೋ ಗಂಧಶ್ಚ ಪಂಚಮಃ|
06006005c ಭೂಮೇರೇತೇ ಗುಣಾಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಋಷಿಭಿಸ್ತತ್ತ್ವ ವೇದಿಭಿಃ||

ತತ್ತ್ವವೇದಿ ಋಷಿಗಳು ಭೂಮಿಗೆ ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶ, ರೂಪ, ರಸ, ಮತ್ತು ಐದನೆಯದಾಗಿ ಗಂಧ - ಈ ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳೂ ಇವೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

06006006a ಚತ್ವಾರೋಽಪ್ಸು ಗುಣಾ ರಾಜನ್ಗಂಧಸ್ತತ್ರ ನ ವಿದ್ಯತೇ|
06006006c ಶಬ್ದಃ ಸ್ಪರ್ಶಶ್ಚ ರೂಪಂ ಚ ತೇಜಸೋಽಥ ಗುಣಾಸ್ತ್ರಯಃ|
06006006e ಶಬ್ದಃ ಸ್ಪರ್ಶಶ್ಚ ವಾಯೋಸ್ತು ಆಕಾಶೇ ಶಬ್ದ ಏವ ಚ||

ರಾಜನ್! ಜಲದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಗುಣಗಳಿವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಗಂಧವಿಲ್ಲ. ತೇಜಸ್ಸಿಗೆ ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶ ಮತ್ತು ರೂಪ ಈ ಮೂರು ಗುಣಗಳಿವೆ.

---

³¹ಭೂಮಿಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದು ಎರಡನೆಯದಕ್ಕಿಂತ, ಎರಡನೆಯದು ಮೂರನೆಯದಕ್ಕಿಂತ, ಮೂರನೆಯದು ನಾಲ್ಕನೆಯದಕ್ಕಿಂತ ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕನೆಯದು ಐದನೆಯದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಗುಣವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಹೀಗೂ ವಿವರಿಸಬಹುದು - ಆಕಾಶದ್ವಾಯುಃ; ವಾಯೋರಗ್ನಿಃ; ಅಗ್ನೇರಾಪಃ; ಅದ್ಭ್ಯಃ ಪೃಥಿವೀ| ಎಂಬುದು ಶ್ರುತಿವಚನ. ಆಕಾಶದಿಂದ ವಾಯುವಿನ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಒಂದು ಗುಣವಿದ್ದರೆ ವಾಯುವಿಗೆ ಎರಡು ಗುಣಗಳಿವೆ. ಹೀಗೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಐದು ಗುಣಗಳಿವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಭೂಮಿಯೇ ಅಧಿಕವು.

ವಾಯುವಿಗೆ ಶಬ್ದ ಮತ್ತು ಸ್ಪರ್ಶಗಳು ಗುಣಗಳು. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದ ಮಾತ್ರ ಇದೆ³².

06006007a ಏತೇ ಪಂಚ ಗುಣಾ ರಾಜನ್ಮಹಾಭೂತೇಷು ಪಂಚಸು|

06006007c ವರ್ತಂತೇ ಸರ್ವಲೋಕೇಷು ಯೇಷು ಲೋಕಾಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾಃ||

ರಾಜನ್! ಇವು ಈ ಐದು ಮಹಾಭೂತಗಳಲ್ಲಿರುವ ಐದು ಗುಣಗಳು. ಇವುಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿಯೇ ಲೋಕಗಳು ಇವೆ ಮತ್ತು ಸರ್ವ ಲೋಕಗಳು ಇವುಗಳ ಮೂಲಕವೇ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ³³.

---

³²ಆಕಾಶವನ್ನು ವಾಯುವಿನಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ವಾಯುವನ್ನು ಆಕಾಶದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ವಾಯುವು ಆಕಾಶಜನ್ಮವಾದುದು. ವಾಯುವು ಆಕಾಶದ ಗುಣವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ತನ್ನದೇ ಗುಣವನ್ನೂ ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ.

³³ಮಹಾಭೂತೇಷು ಪಂಚಭೂತೈಕೇಷು ಸರ್ವೇಷು ಲೋಕೇಷು ಭೋಗ್ಯ ವಸ್ತುಷು ಶರೀರಾದಿ ಘಟಾಂತೇಷು ಏತೇ ಪಂಚಗುಣಾಃ ಸಂತಿ| ಪಂಚಭೂತಾತ್ಮಕವಾದ ಸರ್ವಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಘಟಾಂತವಾದ ಶರೀರಾದಿ ಭೋಗ್ಯ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಐದು ಗುಣಗಳಿವೆ. ಏತೇ ಕೇ? ಇವುಗಳು ಯಾವುವು? ಯೇಷು ಗುಣೇಷು ಭೋಕ್ತಾರೋ ಭೂತಾಃ ನಿತ್ಯನಿರ್ವೃತ್ತಾಶ್ಚೇತನಾಃ ಪುರುಷಾಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾಃ| ಈ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವವುಗಳ ಭೋಕ್ತಾರ ಪುರುಷನು ಚೇತನನಾಗಿ ನಿತ್ಯ ನಿವೃತ್ತನಾಗಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ದೇಹೇಂದ್ರಿಯಾದೀನ್ ಭೋಗ್ಯಾನಧಿಷ್ಠಾಯ ಚೇತನಾಃ ಶಬ್ದಾದೀನಿ ಭೋಗ್ಯಂತರಾಣಿ ಭುಂಜತೇ| ಭೋಗ್ಯವಸ್ತುಗಳಾದ ದೇಹೇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಚೇತನಗಳು ಭೋಗ್ಯಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುತ್ತವೆ. ದೇಹಾದೀನಾಮಪಿ ಭೋಗೋಪಕರಣತ್ವಾತ್ ಭೋಗ್ಯತ್ವಮೇವ ನ ಭೋಕ್ತತ್ವಂ||

06006008a ಅನ್ನೋನ್ಯಂ ನಾಭಿವರ್ತಂತೇ ಸಾಮ್ಯಂ ಭವತಿ ವೈ ಯದಾ|

06006008c ಯದಾ ತು ವಿಷಮೀಭಾವಮಾವಿಶಂತಿ ಪರಸ್ಪರಂ|

06006008e ತದಾ ದೇಹೈರ್ದೇಹವಂತೋ ವ್ಯತಿರೋಹಂತಿ ನಾನ್ಯಥಾ||

ಯಾವಾಗ ಈ ಪಂಚಭೂತಗಳು ಸಮಾನರೂಪದಲ್ಲಿರುತ್ತವೆಯೋ ಆಗ ಅವುಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಕೂಡುವುದಿಲ್ಲ³⁴. ಈ ಪಂಚಭೂತಗಳು

ದೇಹಗಳೂ ಭೋಗಕ್ಕೆ ಉಪಕರಣಗಳಾದುದರಿಂದ ಭೋಗ್ಯವಸ್ತುಗಳೇ.

ಪಂಚಭೂತಗಳ ಭೋಕ್ತೃವೇ ಚೇತನ.

³⁴ಸಮಸ್ಯ ಭಾವಃ ಸಾಮ್ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಭಾವಃ| ಸರ್ವಸಮತ್ವದ ಭಾವವೇ ಬ್ರಹ್ಮ ಭಾವ.

ಸಮ ಆತ್ಮೈತಿ ವಿದ್ಯಾತ್| ನಿರ್ದೋಷಂ ಹಿ ಸಮಃ ಬ್ರಹ್ಮ| ಭೋಕ್ತೃ

ಭೋಗ್ಯಯೋರ್ಯದಾ ಸುಷುಪ್ತಿಪ್ರಲಯಸಮಾಧಿಮೋಕ್ಷೇಷು ಬ್ರಹ್ಮ ಭಾವೋ ಭವತಿ

ತದಾ ತೇ ಉಭೇ ಅನ್ನೋನ್ಯಂ ನಾಭಿವರ್ತಂತೇ|| ಭೋಕ್ತೃ ಮತ್ತು ಭೋಗ್ಯಗಳಿಗೆ

ಅಂದರೆ ಪಂಚಭೂತಾತ್ಮಕವಾದ ಶರೀರ ಮತ್ತು ಚೇತನಗಳಿಗೆ ಯಾವಾಗ ಸುಷುಪ್ತಿ-

ಪ್ರಲಯ-ಸಮಾಧಿ-ಮೋಕ್ಷಗಳ ಬ್ರಹ್ಮ ಭಾವವು ಬರುತ್ತದೆಯೋ ಆಗ ಅವುಗಳ ನಡುವೆ

ಭೋಗ್ಯ-ಭೋಕ್ತೃಗಳ ಸಂಬಂಧವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ವ್ಯವಹಾರತೋ ವಿದ್ಯಮಾನಪಿ

ಭೋಗ್ಯಂ ಭೋಕ್ತಾರಂ ನೋಪಸರ್ಪತಿ| ವ್ಯವಹಾರಿಕವಾಗಿ ಚೇತನವು ಶರೀರದಲ್ಲಿ

ನೆಲೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಭೋಗ್ಯಗಳು (ವಿಷಯೇಂದ್ರಿಯಗಳು) ಚೇತನದ ಸಮೀಪ

ಸರಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ನಾಪಿಭೋಕ್ತಾಽಲುಪ್ತದೃಗಪಿ ಭೋಗಾಯ ತನಸ್ಯ

ದೇಹೇಂದ್ರಿಯಾದೇರಭಾವಾತ್ ಭೋಗ್ಯಜಾತಮುಪಸರ್ಪತೀತ್ಯರ್ಥಃ|| ಶರೀರಕ್ಕೆ

ಕಣ್ಣುಗಳಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಸಮಾಧಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ದೇಹೇಂದ್ರಿಯಗಳ

ಅಭಾವವಿರುವುದರಿಂದ ಚೇತನವು ಭೋಗ್ಯವಸ್ತುಗಳ ಕಡೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸರ್ವಃ

ಖಲ್ವಿದಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಎಂಬಂತೆ ಇಂದ್ರಿಯ ಸಹಿತವಾದ ಶರೀರವೂ

ಬ್ರಹ್ಮವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಭೋಜ್ಯ-ಭೋಕ್ತೃಗಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ನ್ಯೂನಾಧಿಕ ಭಾವಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದಾಗ ಅವು ಪರಸ್ಪರ ಸೇರುವವು. ಆಗ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ದೇಹಧಾರಣೆ ಮಾಡುವವು. ಹಾಗಾಗದೇ ದೇಹವೇ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

06006009a ಆನುಪೂರ್ವ್ಯಾ ದ್ವಿನಶ್ಯಂತಿ ಜಾಯಂತೇ ಚಾನುಪೂರ್ವಶಃ|

06006009c ಸರ್ವಾಣ್ಯಪರಿಮೇಯಾನಿ ತದೇಷಾಂ ರೂಪಮೈಶ್ವರಂ||

ಇವು ಕ್ರಮವಾಗಿ ನಾಶ ಹೊಂದಿ ಅದರ ಹಿಂದಿನದನ್ನು ಹೋಗಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ³⁵. ಆಕಾಶದ ಕಡೆಯಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ತಮ್ಮ ಹಿಂದಿನವುಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಅಪರಿಮಿತ ರೂಪಗಳು ಈಶ್ವರನಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ³⁶.

06006010a ತತ್ರ ತತ್ರ ಹಿ ದೃಶ್ಯಂತೇ ಧಾತವಃ ಪಾಂಚಭೌತಿಕಾಃ|

06006010c ತೇಷಾಂ ಮನುಷ್ಯಾಸ್ತರ್ಕೇಣ ಪ್ರಮಾಣಾನಿ ಪ್ರಚಕ್ಷತೇ||

ಭಿನ್ನ-ಭಿನ್ನ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಂಚಭೌತಿಕ ಧಾತುಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ಪ್ರಮಾಣವೆಷ್ಟೆಂದು ಮನುಷ್ಯನು ತರ್ಕದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಊಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು³⁷.

³⁵ ಪೃಥ್ವಿಯು ಜಲದಲ್ಲಿ, ಜಲವು ತೇಜಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, ತೇಜಸ್ಸು ವಾಯುವಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವಾಯುವು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ.

³⁶ ಬ್ರಹ್ಮ (ಈಶ್ವರ) ನಿಂದ ಆಕಾಶ, ಆಕಾಶದಿಂದ ವಾಯು, ವಾಯುವಿನಿಂದ ತೇಜಸ್ಸು, ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಜಲ, ಜಲದಿಂದ ಭೂಮಿ.

³⁷ ಸಿದ್ಧಾ ಅಪಿ ಯತ್ರ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಂ ಭಿತ್ವಾ ಗಚ್ಛಂತಿ ತತ್ರಾಪಿ

06006011a ಅಚಿಂತ್ಯಾಃ ಖಿಲು ಯೇ ಭಾವಾ ನ ತಾಂಸ್ತುಕೇಣ ಸಾಧಯೇತ್|

06006011c ಪ್ರಕೃತಿಭ್ಯಃ ಪರಂ ಯತ್ತು ತದಚಿಂತ್ಯಸ್ಯ ಲಕ್ಷಣಂ||

ಅಚಿಂತ್ಯವಾಗಿರುವ ಭಾವ³⁸ಗಳನ್ನು ತರ್ಕದಿಂದ ಸಾಧಿಸಬಾರದು.

ಪ್ರಕೃತಿಗೂ ಆಚೆಯಿರುವುದು, ಭಿನ್ನವಾದುದು ಅಚಿಂತ್ಯದ ಲಕ್ಷಣ.

06006012a ಸುದರ್ಶನಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ದ್ವೀಪಂ ತೇ ಕುರುನಂದನ|

06006012c ಪರಿಮಂಡಲೋ ಮಹಾರಾಜ ದ್ವೀಪೋಽಸೌ ಚಕ್ರಸಂಸ್ಥಿತಃ||

ಆದರೂ ಕುರುನಂದನ! ನಿನಗೆ ಸುದರ್ಶನ ದ್ವೀಪದ ಕುರಿತು

ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಈ ದ್ವೀಪವು ಚಕ್ರದಂತೆ ಗುಂಡಾಗಿರುವುದು³⁹.

06006013a ನದೀಜಲಪ್ರತಿಚ್ಛನ್ನಃ ಪರ್ವತೈಶ್ಚಾ ಭ್ರಸನ್ನಿಭೈಃ|

ವಾಸನಾಮಯಧಾತವೋ ವ್ಯಕ್ತಯಃ ಪಾಂಚಭೌತಿಕಾ ದೃಶ್ಯಂತೇ ಅತಃ
ಅಪರಿಮೇಯಾ ಏವ ತೇ|| ಸಿದ್ಧ ಪುರುಷರು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು
ಹೋದರೂ ಅಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಪಂಚಭೂತಾತ್ಮಿಕ ವಾಸನಾಮಯ ಧಾತುಗಳು ಕಾಣುತ್ತವೆ.
ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅವರು ಪಂಚಭೂತಗಳು ಅಪರಿಮೇಯವೆಂದು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.

³⁸ ಭಾವಾಃ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರು

ಜಗಜ್ಜನ್ಮೋಪಾದನನಿಮಿತ್ತಪರಿಮಾಣಧರ್ಮಾಧರ್ಮಾದಯಃ| - ಜಗತ್ತು, ಜನ್ಮ,
ಮೂಲಕಾರಣ, ನಿಮಿತ್ತ, ಪರಿಮಾಣ, ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಅಧರ್ಮಗಳು - ಎಂದು
ಅರ್ಥಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ.

³⁹ ಸುದರ್ಶನೋ ನಾಮ ಜಂಬೂವೃಕ್ಷವಿಶೇಷಃ ತನ್ನಾಮಾಂಕಿತೋಽಯಂ ದ್ವೀಪಃ -
ಒಂದು ಜಾತಿಯ ಜಂಬೂವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸುದರ್ಶನ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಈ ಹೆಸರಿನ ದ್ವೀಪ
ಎಂದು ವಾಖ್ಯಾನಕಾರರು ಅರ್ಥಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ.

06006013c ಪುರೈಶ್ಚ ವಿವಿಧಾಕಾರೈ ರಮೈರ್ಜನಪದೈಸ್ತಥಾ||

06006014a ವೃಕ್ಷೈಃ ಪುಷ್ಪಫಲೋಪೇತೈಃ ಸಂಪನ್ನಧನಧಾನ್ಯವಾನ್|

06006014c ಲಾವಣೀನ ಸಮುದ್ರೇಣ ಸಮಂತಾತ್ಪರಿವಾರಿತಃ||

ಅದು ನದೀಜಲಗಳಿಂದ, ಮೋಡಗಳಂತಿರುವ ಪರ್ವತಗಳಿಂದ, ವಿವಿಧಾಕಾರದ ಪುರಗಳಿಂದ, ರಮ್ಯ ಜನಪದಗಳಿಂದ, ಪುಷ್ಪಫಲಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ವೃಕ್ಷಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದೆ. ಧನ-ಧಾನ್ಯಗಳಿಂದ ಸಂಪನ್ನವಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಲವಣ ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

06006015a ಯಥಾ ಚ ಪುರುಷಃ ಪಶ್ಯೇದಾದಾರ್ಶೇ ಮುಖಮಾತ್ಮನಃ|

06006015c ಏವಂ ಸುದರ್ಶನದ್ವೀಪೋ ದೃಶ್ಯತೇ ಚಂದ್ರಮಂಡಲೇ||

ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಾಣುತ್ತಾನೋ ಹಾಗೆ ಸುದರ್ಶನ ದ್ವೀಪವು ಚಂದ್ರಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

06006016a ದ್ವಿರಂಶೇ ಪಿಪ್ಪಲಸ್ತತ್ರ ದ್ವಿರಂಶೇ ಚ ಶಶೋ ಮಹಾನ್|

06006016c ಸರ್ವೌಷಧಿಸಮಾವಾಪೈಃ ಸರ್ವತಃ ಪರಿಬೃಂಹಿತಃ|

06006016e ಆಪಸ್ತತೋಽನ್ಯಾ ವಿಜ್ಞೇಯಾ ಏಷ ಸಂಕ್ಷೇಪ ಉಚ್ಯತೇ||

ಅದರ ಎರಡು ಭಾಗಗಳ ಒಂದರಲ್ಲಿ ಅಶ್ವತ್ಥವೃಕ್ಷವಿದೆ. ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಮೊಲವಿದೆ. ಈ ಖಂಡಗಳು ಎಲ್ಲ ಔಷಧಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿವೆ. ಈ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ನೀರಿದೆ. ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
ಜಂಬೂಖಂಡವಿನಿರ್ಮಾಣಪರ್ವಣಿ ಸುದರ್ಶನದ್ವೀಪವರ್ಣನೇ

ಷಷ್ಠೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಜಂಬೂಖಂಡವಿನಿರ್ಮಾಣಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಸುದರ್ಶನದ್ವೀಪವರ್ಣನ
ಎನ್ನುವ ಆರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨

ಸಂಜಯನು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನಿಗೆ ಭೂಮಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳ
ಪರಿಮಾಣಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದುದು (೧-೫೩).

06007001 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ|

06007001a ಉಕ್ತೋ ದ್ವೀಪಸ್ಯ ಸಂಕ್ಷೇಪೋ ವಿಸ್ತರಂ ಬ್ರೂಹಿ ಸಂಜಯ|

06007001c ಯಾವದ್ಭೂಮ್ಯವಕಾಶೋಽಯಂ ದೃಶ್ಯತೇ ಶಶಲಕ್ಷಣೇ|

06007001e ತಸ್ಯ ಪ್ರಮಾಣಂ ಪ್ರಬ್ರೂಹಿ ತತೋ ವಕ್ಷ್ಯಸಿ ಪಿಪ್ಪಲಂ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಸಂಜಯ ! ದ್ವೀಪದ ಕುರಿತು
ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೀಯೆ. ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳು. ಶಶಖಂಡದಲ್ಲಿ
ಭೂಮಿಯ ಅವಕಾಶವೆಷ್ಟಿರುವುದು? ಅನಂತರ ಪಿಪ್ಪಲ ಖಂಡವನ್ನು
ವಿವರಿಸುವೆಯಂತೆ.””

06007002 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ|

06007002a ಏವಮುಕ್ತಃ ಸ ರಾಜ್ಞಾ ತು ಸಂಜಯೋ ವಾಕ್ಯಮಬ್ರವೀತ್|

06007002c ಪ್ರಾಗಾಯತಾ ಮಹಾರಾಜ ಷಡೇತೇ ರತ್ನಪರ್ವತಾಃ|

06007002e ಅವಗಾಥಾ ಹ್ಯುಭಯತಃ ಸಮುದ್ರೌ ಪೂರ್ವಪಶ್ಚಿಮೌ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ರಾಜನಿಗೆ ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾರಾಜ ! ಪೂರ್ವ-ಪಶ್ಚಿಮವಾಗಿ ಸಮುದ್ರದ ಪರ್ಯಂತ ಆರು ಪರ್ವತರತ್ನಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳ ಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಸಮುದ್ರಗಳಿವೆ.

06007003a ಹಿಮವಾನ್ ಹೇಮಕೂಟಶ್ಚ ನಿಷಧಶ್ಚ ನಗೋತ್ತಮಃ|

06007003c ನೀಲಶ್ಚ ವೈಡೂರ್ಯಮಯಃ ಶ್ವೇತಶ್ಚ ರಜತಪ್ರಭಃ|

06007003e ಸರ್ವಧಾತುವಿನದ್ಧಶ್ಚ ಶೃಂಗವಾನ್ನಾಮ ಪರ್ವತಃ||

ಇವುಗಳು - ಹಿಮಾಲಯ, ಹೇಮಕೂಟ, ನಗೋತ್ತಮ ನಿಷಧ, ವೈಡೂರ್ಯಮಯ ನೀಲ, ರಜತಪ್ರಭೆಯುಳ್ಳ ಶ್ವೇತ, ಸರ್ವಧಾತುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಶೃಂಗವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಪರ್ವತ.

06007004a ಏತೇ ವೈ ಪರ್ವತಾ ರಾಜನ್ಸಿದ್ಧಚಾರಣಸೇವಿತಾಃ|

06007004c ತೇಷಾಮಂತರವಿಷ್ಕಂಭೋ ಯೋಜನಾನಿ ಸಹಸ್ರಶಃ||

ರಾಜನ್ ! ಈ ಪರ್ವತಗಳು ಸಿದ್ಧ-ಚಾರಣರ ವಾಸಸ್ಥಾನಗಳು. ಇವುಗಳ ಒಳಭಾಗವು ಸಹಸ್ರಾರು ಯೋಜನ ವಿಶಾಲವಾಗಿವೆ.

06007005a ತತ್ರ ಪುಣ್ಯಾ ಜನಪದಾಸ್ತಾನಿ ವರ್ಷಾಣಿ ಭಾರತ|

06007005c ವಸಂತಿ ತೇಷು ಸತ್ತ್ವಾನಿ ನಾನಾಜಾತೀನಿ ಸರ್ವಶಃ||

ಭಾರತ ! ಅಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯ ಜನಪದಗಳಿರುವ ವರ್ಷ⁴⁰ಗಳಿವೆ. ಅಲ್ಲಿ ನಾನಾ ಜಾತಿಯ ಎಲ್ಲ ಸತ್ವಗಳೂ ವಾಸಿಸುತ್ತವೆ.

06007006a ಇದಂ ತು ಭಾರತಂ ವರ್ಷಂ ತತೋ ಹೈಮವತಂ ಪರಂ|

06007006c ಹೇಮಕೂಟಾತ್ಪರಂ ಚೈವ ಹರಿವರ್ಷಂ ಪ್ರಚಕ್ಷತೇ||

ಇದು ಭಾರತ ವರ್ಷ. ಇದರ ನಂತರದ್ದು ಹೈಮವತ. ಹೇಮಕೂಟದ ನಂತರದ್ದು ಹರಿವರ್ಷವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

06007007a ದಕ್ಷಿಣೇನ ತು ನೀಲಸ್ಯ ನಿಷಧಸ್ಯೋತ್ತರೇಣ ಚ|

06007007c ಪ್ರಾಗಾಯತೋ ಮಹಾರಾಜ ಮಾಲ್ಯವಾನ್ನಾಮ ಪರ್ವತಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ನೀಲಪರ್ವತದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೂ ನಿಷಧ ಪರ್ವತದ ಉತ್ತರಕ್ಕೂ ಪೂರ್ವ-ಪಶ್ಚಿಮವಾಗಿ ಮಾಲ್ಯವತ್ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಪರ್ವತವಿದೆ.

06007008a ತತಃ ಪರಂ ಮಾಲ್ಯವತಃ ಪರ್ವತೋ ಗಂಧಮಾದನಃ|

06007008c ಪರಿಮಂಡಲಸ್ತಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ ಮೇರುಃ ಕನಕಪರ್ವತಃ||

ಮಾಲ್ಯವತ್ಪರ್ವತದಿಂದಾಚೆ ಗಂಧಮಾದನ ಪರ್ವತವಿದೆ. ಈ ಎರಡು ಪರ್ವತಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಗೋಲಾಕಾರದ ಕನಕಪರ್ವತ ಮೇರುವಿದೆ.

---

⁴⁰ ವರ್ಷಾಣಿ ಎಂದರೆ ಖಂಡಗಳು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಆರು ಪರ್ವತಗಳ ನಡುವೆ ಐದು ಖಂಡಗಳೂ ಪೂರ್ವ-ಪಶ್ಚಿಮ ಸಮುದ್ರಾಂತವಾಗಿ ಎರಡು ಖಂಡಗಳೂ - ಒಟ್ಟಿಗೆ ಏಳು ಖಂಡಗಳೆಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರು ಅರ್ಥಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ.

06007009a ಆದಿತ್ಯತರುಣಾಭಾಸೋ ವಿಧೂಮ ಇವ ಪಾವಕಃ|

06007009c ಯೋಜನಾನಾಂ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಷೋಡಶಾಧಃ ಕಿಲ ಸ್ಮೃತಃ||

ಉದಯಿಸುವ ಸೂರ್ಯನಂತೆ, ಹೊಗೆಯಿಲ್ಲದ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ
ಹೊಳೆಯುವ ಇದರ ಆಳವು ಹದಿನಾರು ಸಹಸ್ರ ಯೋಜನೆಗಳೆಂದು
ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲವೇ?

06007010a ಉಚ್ಚೈಶ್ಚ ಚತುರಾಶೀತಿಯೋರ್ಜನಾನಾಂ ಮಹೀಪತೇ|

06007010c ಊರ್ಧ್ವಮಂತಶ್ಚ ತಿಯರ್ಕ್ಷ ಲೋಕಾನಾವೃತ್ಯ ತಿಷ್ಠತಿ||

ಮಹೀಪತೇ! ಇದರ ಎತ್ತರವು ಎಂಭತ್ತಾಲ್ಕು ಯೋಜನೆಗಳು. ಇದರ
ಅಗಲವೂ ಅಷ್ಟೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಮೇಲೆ, ಕೆಳಗೆ, ಮತ್ತು ಸುತ್ತಲೂ
ಲೋಕಗಳು ಆವರಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿವೆ.

06007011a ತಸ್ಯ ಪಾರ್ಶ್ವೇ ತ್ವಿಮೇ ದ್ವೀಪಾಶ್ಚತ್ವಾರಃ ಸಂಸ್ಥಿತಾಃ ಪ್ರಭೋ|

06007011c ಭದ್ರಾಶ್ವಃ ಕೇತುಮಾಲಶ್ಚ ಜಂಬೂದ್ವೀಪಶ್ಚ ಭಾರತ|

06007011e ಉತ್ತರಾಶ್ಚೈವ ಕುರವಃ ಕೃತಪುಣ್ಯಪ್ರತಿಶ್ರಯಾಃ||

ಪ್ರಭೋ! ಭಾರತ! ಅದರ ಪಾರ್ಶ್ವಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ದ್ವೀಪಗಳಿವೆ: ಭದ್ರ,
ಕೇತುಮಾಲ, ಜಂಬೂದ್ವೀಪ, ಮತ್ತು ಪುಣ್ಯಕೃತರಿಗೆ ಆಶ್ರಯವಾಗಿರುವ
ಉತ್ತರ ಕುರು.

06007012a ವಿಹಗಃ ಸುಮುಖೋ ಯತ್ರ ಸುಪರ್ಣಸ್ಯಾತ್ಮ ಜಃ ಕಿಲ|

06007012c ಸ ವೈ ವಿಚಿಂತಯಾಮಾಸ ಸೌವರ್ಣಾನ್ಮೈಕ್ಷ್ಯ ವಾಯಸಾನ್||

06007013a ಮೇರುರುತ್ತಮಮಧ್ಯಾನಾಮಧಮಾನಾಂ ಚ ಪಕ್ಷಿಣಾಂ|

06007013c ಅವಿಶೇಷಕರೋ ಯಸ್ಮಾತ್ತಸ್ಮಾದೇನಂ ತ್ಯಜಾಮ್ಯಹಂ||

ಸುಪರ್ಣನ ಮಗ ಸುಮುಖನೆಂಬ ಪಕ್ಷಿಯು ಸುವರ್ಣಮಯ
ಕಾಗೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಯೋಚಿಸಿದನು: “ಈ ಮೇರುವು ಪಕ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ
ಉತ್ತಮ, ಮಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ಅಧಮರಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನೇ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ.
ಆದುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ನಾನು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತೇನೆ.”

06007014a ತಮಾದಿತ್ಯೋಽನುಪರ್ಯೇತಿ ಸತತಂ ಜ್ಯೋತಿಷಾಂ ಪತಿಃ|

06007014c ಚಂದ್ರಮಾಶ್ಚ ಸನಕ್ಷತ್ರೋ ವಾಯುಶ್ಚೈವ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ||

ಮೇರುಪರ್ವತವನ್ನು ಗ್ರಹಗಳ ಅಧಿಪತಿ ಸೂರ್ಯನು
ಸುತ್ತುಹಾಕುತ್ತಾನೆ. ನಕ್ಷತ್ರಗಳೊಂದಿಗೆ ಚಂದ್ರನೂ, ಮತ್ತು ವಾಯುವೂ
ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

06007015a ಸ ಪರ್ವತೋ ಮಹಾರಾಜ ದಿವ್ಯಪುಷ್ಪಫಲಾನ್ವಿತಃ|

06007015c ಭವನ್ಯೈರಾವೃತಃ ಸರ್ವೈರ್ಜಾಂಬೂನದಮಯೈಃ ಶುಭೈಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ದಿವ್ಯ ಪುಷ್ಪ ಫಲಭರಿತವಾದ ಆ ಪರ್ವತವು
ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬಂಗಾರಗಳಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಶುಭ
ಭವನಗಳಿಂದ ಆವೃತಗೊಂಡಿದೆ.

06007016a ತತ್ರ ದೇವಗಣಾ ರಾಜನ್ಗಂಧರ್ವಾಸುರರಾಕ್ಷಸಾಃ|

06007016c ಅಪ್ಸರೋಗಣಸಂಯುಕ್ತಾಃ ಶೈಲೇ ಕ್ರೀಡಂತಿ ನಿತ್ಯಶಃ||

ರಾಜನ್ ! ಆ ಶೈಲದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ದೇವಗಣಗಳು, ಗಂಧರ್ವ-ಅಸುರ-

ರಾಕ್ಷಸ-ಅಪ್ಸರ ಗಣಗಳು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ ಆಟವಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

06007017a ತತ್ರ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಚ ರುದ್ರಶ್ಚ ಶಕ್ರಶ್ಚಾಪಿ ಸುರೇಶ್ವರಃ|

06007017c ಸಮೇತ್ಯ ವಿವಿಧೈರ್ಯಯ್ಜ್ಞೈರ್ಯಜಂತೇಽನೇಕದಕ್ಷಿಣೈಃ||

ಅಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ, ರುದ್ರ ಮತ್ತು ಸುರೇಶ್ವರ ಶಕ್ರನೂ ಕೂಡ ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ
ಅನೇಕ ದಕ್ಷಿಣೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಿವಿಧ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಯಾಜಿಸಿದರು.

06007018a ತುಂಬುರುರ್ನಾರದಶ್ಚೈವ ವಿಶ್ವಾವಸುಹರ್ಹಾ ಹುಹೂಃ|

06007018c ಅಭಿಗಮ್ಯಾಮರಶ್ರೇಷ್ಠಾಃ ಸ್ತವೈ ಸ್ತುನ್ವಂತಿ ಚಾಭಿಭೋ||

ಅಲ್ಲಿ ತುಂಬುರು, ನಾರದ, ವಿಶ್ವಾವಸು, ಹಹಾ ಹುಹೂ ಎಂಬ
ಗಂಧರ್ವರು ಮತ್ತು ಅಮರಶ್ರೇಷ್ಠರು ವಿಭುವನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಗಳಿಂದ
ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾರೆ.

06007019a ಸಪ್ತರ್ಷಯೋ ಮಹಾತ್ಮಾನಃ ಕಶ್ಯಪಶ್ಚ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ|

06007019c ತತ್ರ ಗಚ್ಛಂತಿ ಭದ್ರಂ ತೇ ಸದಾ ಪರ್ವಣಿ ಪರ್ವಣಿ||

ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ! ಅಲ್ಲಿಗೆ ಪರ್ವ ಪರ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಸದಾ ಮಹಾತ್ಮ
ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾಪತಿ ಕಶ್ಯಪರು ಬರುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

06007020a ತಸ್ಮೈವ ಮೂರ್ಧನ್ಯುಶನಾಃ ಕಾವ್ಯೋ ದೈತ್ಯೈರ್ಮಹೀಪತೇ|

06007020c ತಸ್ಯ ಹೀಮಾನಿ ರತ್ನಾನಿ ತಸ್ಯೇಮೇ ರತ್ನಪರ್ವತಾಃ||

ಮಹೀಪತೇ! ಇದರ ಶಿಖರದಲ್ಲಿಯೇ ಉಶನ ಕಾವ್ಯನನ್ನು ದೈತ್ಯರು
ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಚಿನ್ನ, ರತ್ನಗಳು ಮತ್ತು ರತ್ನ ಪರ್ವತವೂ ಇದರ

ಸಂಬಂಧಿಗಳು.

06007021a ತಸ್ಮಾತ್ಕುಬೇರೋ ಭಗವಾಂಶ್ಚ ತುರ್ಥಂ ಭಾಗಮಶ್ನುತೇ|

06007021c ತತಃ ಕಲಾಂಶಂ ವಿತ್ತಸ್ಯ ಮನುಷ್ಯೇಭ್ಯಃ ಪ್ರಯಚ್ಛತಿ||

ಭಗವಾನ್! ಅದರ ನಾಲ್ಕನೇ ಒಂದು ಭಾಗವು ಕುಬೇರನಿಗೆ ಸೇರಿದೆ.
ಅವನ ವಿತ್ತದ ಹದಿನಾರರ ಒಂದಂಶವನ್ನು ಅವನು ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ
ನೀಡುತ್ತಾನೆ.

06007022a ಪಾರ್ಶ್ವೇ ತಸ್ಮೋತ್ತರೇ ದಿವ್ಯಂ ಸರ್ವತು ಕುಸುಮಂ ಶಿವಂ|

06007022c ಕರ್ಣಿಕಾರವನಂ ರಮ್ಯಂ ಶಿಲಾಜಾಲಸಮುದ್ಗತಂ||

ಅದರ ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಋತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕುಸುಮಗಳಿರುವ
ಶುಭವಾದ ರಮ್ಯವಾದ ಬೆಟ್ಟದಾವರೆ ಕರ್ಣಿಕಾ ವನವಿದೆ.

06007023a ತತ್ರ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪಶುಪತಿದಿವ್ಯೈರ್ಭೂತೈಃ ಸಮಾವೃತಃ|

06007023c ಉಮಾಸಹಾಯೋ ಭಗವಾನ್ರಮತೇ ಭೂತಭಾವನಃ||

ಅಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪಶುಪತಿ ಭಗವಾನ್ ಭೂತಭಾವನನು
ಉಮೆಯೊಂದಿಗೆ ದಿವ್ಯ ಭೂತಗಳಿಂದ ಸಮಾವೃತನಾಗಿ ರಮಿಸುತ್ತಾನೆ.

06007024a ಕರ್ಣಿಕಾರಮಯೀಂ ಮಾಲಾಂ ಬಿಭ್ರತ್ಪಾದಾವಲಂಬಿನೀಂ|

06007024c ತ್ರಿಭಿರ್ನೇತ್ರೈಃ ಕೃತೋದ್ಧೋತಸ್ತ್ರಿಭಿಃ ಸೂರ್ಯೈರಿವೋದಿತೈಃ||

ಅಲ್ಲಿ ಅವನು ಪಾದದವರೆಗೂ ಕರ್ಣಿಕಾರಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ
ಮಾಲೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿ ಉದಯಿಸುತ್ತಿರುವ ಮೂರು

ಸೂರ್ಯಗಳಂತಿರುವ ಮೂರುಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಾನೆ.

06007025a ತಂ ಉಗ್ರತಪಸಃ ಸಿದ್ಧಾಃ ಸುವ್ರತಾಃ ಸತ್ಯವಾದಿನಃ|

06007025c ಪಶ್ಯಂತಿ ನ ಹಿ ದುರ್ವೃತ್ತೈಃ ಶಕ್ಯೋ ದ್ರಷ್ಟುಂ ಮಹೇಶ್ವರಃ||

ಅವನನ್ನು ಉಗ್ರತಪಸ್ವಿ, ಸುವ್ರತ, ಸತ್ಯವಾದಿ ಸಿದ್ಧರು ಮಾತ್ರ ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ದುರ್ವೃತ್ತರು ಮಹೇಶ್ವರನನ್ನು ನೋಡಲು ಶಕ್ತರಿಲ್ಲ.

06007026a ತಸ್ಯ ಶೈಲಸ್ಯ ಶಿಖರಾತ್ ಕ್ಷೀರಧಾರಾ ನರೇಶ್ವರ|

06007026c ತ್ರಿಂಶದ್ಬಾಹುಪರಿಗ್ರಹ್ಯಾ ಭೀಮನಿರ್ಘಾತನಿಸ್ವನಾ||

06007027a ಪುಣ್ಯಾ ಪುಣ್ಯತಮೈರ್ಜುಷ್ಪಾ ಗಂಗಾ ಭಾಗೀರಥೀ ಶುಭಾ|

06007027c ಪತತ್ಯಜಸ್ರವೇಗೇನ ಹ್ರದೇ ಚಾಂದ್ರಮಸೇ ಶುಭೇ|

06007027e ತಯಾ ಹ್ಯುತ್ಪಾದಿತಃ ಪುಣ್ಯಃ ಸ ಹ್ರದಃ ಸಾಗರೋಪಮಃ||

ನರೇಶ್ವರ! ಆ ಶೈಲದ ಶಿಖರದಿಂದ ಹಾಲಿನಂತೆ ಬೆಳ್ಳಗೆ, ಮೂರು ಕವಲುಗಳಾಗಿ, ಭಯಂಕರ ನಿರ್ಘಾತ ನಿಸ್ವನದೊಂದಿಗೆ, ಪುಣ್ಯ ಪುಣ್ಯತಮೆ, ಜುಷ್ಪೆ, ಗಂಗಾ, ಭಾಗೀರಥಿ, ಶುಭೆಯು ಅತಿ ವೇಗದಿಂದ ಧುಮಿಕಿ ಶುಭ ಚಾಂದ್ರಮಸ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಬೀಳುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳಿಂದ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡ ಆ ಸರೋವರವು ಸಾಗರದಂತಿದೆ.

06007028a ತಾಂ ಧಾರಯಾಮಾಸ ಪುರಾ ದುರ್ಧರಾಂ ಪರ್ವತೈರಪಿ|

06007028c ಶತಂ ವರ್ಷಸಹಸ್ರಾಣಾಂ ಶಿರಸಾ ವೈ ಮಹೇಶ್ವರಃ||

ಪರ್ವತಗಳಿಗೂ ಹೊರಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಅವಳನ್ನು ಹಿಂದೆ

ಮಹೇಶ್ವರನು ನೂರು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತಿದ್ದನು⁴¹.

06007029a ಮೇರೋಸ್ತು ಪಶ್ಚಿಮೇ ಪಾರ್ಶ್ವೇ ಕೇತುಮಾಲೋ ಮಹೀಪತೇ|

06007029c ಜಂಬೂಷಂಡಶ್ಚ⁴² ತತ್ರೈವ ಸುಮಹಾನ್ನಂದನೋಪಮಃ||

ಮಹೀಪತೇ! ಆ ಮೇರುವಿನ ಪಶ್ಚಿಮ ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ಕೇತುಮಾಲವೆಂಬ ಪ್ರದೇಶವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಂದನದಂತಿರುವ ತುಂಬಾ ವಿಶಾಲವಾಗಿರುವ ಜಂಬೂಖಂಡವಿದೆ.

06007030a ಆಯುರ್ದಶ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ವರ್ಷಾಣಾಂ ತತ್ರ ಭಾರತ|

06007030c ಸುವರ್ಣವರ್ಣಾಶ್ಚ ನರಾಃ ಸ್ತ್ರಿಯಶ್ಚಾಪ್ಸರಸೋಪಮಾಃ||

ಭಾರತ! ಅಲ್ಲಿರುವವರ ಆಯುಸ್ಸು ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳು. ಮನುಷ್ಯರು ಬಂಗಾರದ ವರ್ಣದವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀಯರು ಅಪ್ಸರೆಯರಂತೆ ಇರುತ್ತಾರೆ.

06007031a ಅನಾಮಯಾ ವೀತಶೋಕಾ ನಿತ್ಯಂ ಮುದಿತಮಾನಸಾಃ|

06007031c ಜಾಯಂತೇ ಮಾನವಾಸ್ತತ್ರ ನಿಷ್ಪಪ್ತಕನಕಪ್ರಭಾಃ||

ಅವರು ನಿತ್ಯ ಅನಾಮಯರೂ, ಶೋಕವಿಲ್ಲದವರೂ,

---

⁴¹ ಅರಣ್ಯಕಪರ್ವದ ಅಧ್ಯಾಯ ೧೦೮ರಲ್ಲಿ ಗಂಗಾವತರಣದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶಿವನು ಗಂಗೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಪುರಾಣ ಕಥೆಯನ್ನು ಲೋಮಶನು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಿಗೆ ಹೇಳಿದುದಿದೆ.

⁴² ಜಂಬೂಖಂಡಸ್ತು ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತವಿದೆ.

ಮುದಿತಮಾನಸರೂ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಮಾನವರು
ಕರಗಿಸಿದ ಅಪ್ಪಟ ಚಿನ್ನದ ಪ್ರಭೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ.

06007032a ಗಂಧಮಾದನಶೃಂಗೇಷು ಕುಬೇರಃ ಸಹ ರಾಕ್ಷಸೈಃ|

06007032c ಸಂವೃತೋಽಪ್ಸರಸಾಂ ಸಂಘೈರ್ಮೋದತೇ ಗುಹ್ಯಕಾಧಿಪಃ||

ಗಂಧಮಾದನದ ಶೃಂಗದಲ್ಲಿ ಗುಹ್ಯಕಾಧಿಪ ಕುಬೇರನು
ರಾಕ್ಷಸರೊಂದಿಗೆ ಮತ್ತು ಅಪ್ಸರಗಣಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂವೃತನಾಗಿ
ಮೋದಿಸುತ್ತಾನೆ.

06007033a ಗಂಧಮಾದನಪಾದೇಷು ಪರೇಷ್ಟಪರಗಂಡಿಕಾಃ|

06007033c ಏಕಾದಶ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ವರ್ಷಾಣಾಂ ಪರಮಾಯುಷಃ||

ಗಂಧಮಾದನದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದುಕಡೆ ಇರುವ ಗಂಡಿಕರು
ಹನ್ನೊಂದು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಪರಮಾಯುಷಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

06007034a ತತ್ರ ಕೃಷ್ಣಾ ನರಾ ರಾಜಂಸ್ತೇಜೋಯುಕ್ತಾ ಮಹಾಬಲಾಃ|

06007034c ಸ್ತ್ರಿಯಶ್ಚೋತ್ಪಲಪತ್ರಾಭಾಃ ಸರ್ವಾಃ ಸುಪ್ರಿಯದರ್ಶನಾಃ||

ರಾಜನ್! ಅಲ್ಲಿರುವ ಕಪ್ಪು ಮನುಷ್ಯರು ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಗಳೂ,
ತೇಜೋಯುಕ್ತರೂ ಆಗಿದ್ದು, ಸ್ತ್ರೀಯರೆಲ್ಲರೂ ಕುವಲಯದ
ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ನೋಡಲು ತುಂಬಾ ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

06007035a ನೀಲಾತ್ಪರತರಂ ಶ್ವೇತಂ ಶ್ವೇತಾದ್ಧೈರಣ್ಯಕಂ ಪರಂ|

06007035c ವರ್ಷಮೈರಾವತಂ ನಾಮ ತತಃ ಶೃಂಗವತಃ ಪರಂ||

ನೀಲದ ಆಚೆಯಿರುವುದು ಶ್ವೇತ. ಶ್ವೇತದ ಆಚೆಯಿರುವುದು ಹಿರಣ್ಯಕ.
ಅನಂತರ ಐರಾವತ ವರ್ಷ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೂ ಆಚೆ ಶೃಂಗವತ.

06007036a ಧನುಃಸಂಸ್ಥೇ ಮಹಾರಾಜ ದ್ವೇ ವರ್ಷೇ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರೇ|

06007036c ಇಲಾವೃತಂ ಮಧ್ಯಮಂ ತು ಪಂಚ ವರ್ಷಾಣಿ ಚೈವ ಹ||

ಮಹಾರಾಜ ! ದಕ್ಷಿಣ ಮತ್ತು ಉತ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ಧನುಸ್ಸಿನ ಆಕಾರದಲ್ಲಿ
ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಿವೆ. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಇಲಾವೃತವೂ ಸೇರಿ ಒಟ್ಟು
ಐದು ವರ್ಷಗಳು⁴³.

06007037a ಉತ್ತರೋತ್ತರಮೇತೇಭ್ಯೋ ವರ್ಷಮುದ್ರಿಚ್ಯತೇ ಗುಣೈಃ|

06007037c ಆಯುಷ್ವಮಾಣಮಾರೋಗ್ಯಂ ಧರ್ಮತಃ ಕಾಮತೋಽರ್ಥತಃ||

06007038a ಸಮನ್ವಿತಾನಿ ಭೂತಾನಿ ತೇಷು ವರ್ಷೇಷು ಭಾರತ|

---

⁴³ ಧನುಸ್ಸಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರ ಪರ್ವತಗಳ ಸಾಲಿನ ದಕ್ಷಿಣ ದುದಿಯಲ್ಲಿ
ಶ್ವೇತ-ಹಿರಣ್ಯಕಗಳು, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಲಾವೃತ, ಅನಂತರ ಹರಿವರ್ಷ-ಹೈಮವತ
ಖಂಡಗಳು, ಉತ್ತರದ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಐರಾವತಖಂಡ ಮತ್ತು ಭರತಖಂಡ - ಹೀಗೆ
ಏಳು ಖಂಡಗಳಿವೆ. ಈ ಏಳು ಖಂಡಗಳ ಸ್ಥಾನವು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ: (೧)
ಹಿಮಪತ್ವರ್ವತದ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭರತಖಂಡ (೨) ಹಿಮವತ್ಪರ್ವತದ ಉತ್ತರ
ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೈಮವತ ಖಂಡ (೩) ಹೇಮಕೂಟಪರ್ವತದ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಹರಿವರ್ಷ
(೪) ನಿಷಧಪರ್ವತದ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ನೀಲಪರ್ವತದ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಮೇರುಪರ್ವತದ
ಸುತ್ತಲೂ ಇಲಾವೃತಖಂಡ - ಇದರಲ್ಲಿ ಭದ್ರಶ್ಚ ಅಥವಾ ರಮ್ಯಕ ಮತ್ತು ಕೇತುಮಾಲ
ಖಂಡಗಳಿವೆಯೆಂದೂ - ಒಟ್ಟು ನವಮಖಂಡಗಳೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ (೫)
ನೀಲಪರ್ವತದ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಶ್ವೇತವರ್ಷ (೬) ಶ್ವೇತಪರ್ವತದ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ
ಹೈರಣ್ಯಕವರ್ಷ (೭) ಶೃಂಗವತ್ಪರ್ವತದ ಸುತ್ತಲೂ ಇರುವುದು ಐರಾವತವರ್ಷ.

06007038c ಏವಮೇಷಾ ಮಹಾರಾಜ ಪರ್ವತೈಃ ಪೃಥಿವೀ ಚಿತಾ||

ಭಾರತ ! ಈಗ ಹೇಳಿರುವ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವವರು ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ, ಆಯುಷ್ಯ ಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ, ಆರೋಗ್ಯದಲ್ಲಿ, ಧರ್ಮ-ಕಾಮ-ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರೋತ್ತರ ಸಮನ್ವಿತರು⁴⁴. ಮಹಾರಾಜ ! ಹೀಗೆ ಪೃಥ್ವಿಯ ಪರ್ವತಗಳಿಂದ ಹೆಣೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

06007039a ಹೇಮಕೂಟಸ್ತು ಸುಮಹಾನ್ಯೈಲಾಸೋ ನಾಮ ಪರ್ವತಃ|

06007039c ಯತ್ರ ವೈಶ್ರವಣೋ ರಾಜಾ ಗುಹ್ಯಕೈಃ ಸಹ ಮೋದತೇ||

ಕೈಲಾಸ ಪರ್ವತದ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿರುವ ಹೇಮಕೂಟವೆಂಬ ದೊಡ್ಡ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ರಾಜಾ ವೈಶ್ರವಣನು ಗುಹ್ಯಕರೊಂದಿಗೆ ಮೋದಿಸುತ್ತಾನೆ.

06007040a ಅಸ್ತುತ್ತರೇಣ ಕೈಲಾಸಂ ಮೈನಾಕಂ ಪರ್ವತಂ ಪ್ರತಿ|

06007040c ಹಿರಣ್ಯಶೃಂಗಃ ಸುಮಹಾನ್ದಿವ್ಯೋ ಮಣಿಮಯೋ ಗಿರಿಃ||

ಈ ಕೈಲಾಸದಿಂದ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಮೈನಾಕ ಪರ್ವತದ ಕಡೆ ಹಿರಣ್ಯಶೃಂಗವೆಂಬ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ, ದಿವ್ಯ ಮಣಿಮಯ ಗಿರಿಯಿದೆ.

---

⁴⁴ ಭಾರತ ವರ್ಷದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಆ ಎಲ್ಲ ಖಂಡಗಳೂ ಉತ್ತರೋತ್ತರವಾಗಿ ಅತಿಶಯಿಸುತ್ತವೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಆಯುಃಪ್ರಮಾಣವು ೧೨೦ ವರ್ಷಗಳಾದರೆ ಹೈಮವತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳು. ಈ ರೀತಿ ಒಂದು ಖಂಡದಿಂದ ಮುತ್ತೊಂದು ಖಂಡಕ್ಕೆ ಆಯುರಾರೋಗ್ಯ ಧರ್ಮಕಾಮಾರ್ಥಗಳು ಅಧಿಕವಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತವೆ.

06007041a ತಸ್ಯ ಪಾರ್ಶ್ವೇ ಮಹದ್ವಿವ್ಯಂ ಶುಭಂ ಕಾಂಚನವಾಲುಕಂ|

06007041c ರಮ್ಯಂ ಬಿಂದುಸರೋ ನಾಮ ಯತ್ರ ರಾಜಾ ಭಗೀರಥಃ|

06007041e ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಭಾಗೀರಥೀಂ ಗಂಗಾಮುವಾಸ ಬಹುಲಾಃ ಸಮಾಃ||

ಅದರ ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿ ಮಹಾ ದಿವ್ಯವಾದ, ಶುಭ ಕಾಂಚನವಾಲುಕವಿದೆ.

ಅಲ್ಲಿ ಬಿಂದುವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ರಮ್ಯ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ರಾಜಾ ಭಗೀರಥನು ಗಂಗೆ ಭಾಗೀರಥಿಯನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿ ಬಹಳಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳು ವಾಸಿಸಿದನು.

06007042a ಯೂಪಾ ಮಣಿಮಯಾಸ್ತತ್ರ ಚಿತ್ಯಾಶ್ಚಾಪಿ ಹಿರಣ್ಮಯಾಃ|

06007042c ತತ್ರೇಷ್ಟ್ವಾ ತು ಗತಃ ಸಿದ್ಧಿಂ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷೋ ಮಹಾಯಶಾಃ||

ಅಲ್ಲಿಯ ನೆಲವು ಹಿರಣ್ಮಯವು, ಯೂಪಗಳು ಮಣಿಮಯವು. ಅಲ್ಲಿ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷನು ಮಹಾಯಶ ಇಷ್ಟಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದನು.

06007043a ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ಭೂತಪತಿಯತ್ರ ಸರ್ವಲೋಕಾನ್ಸನಾತನಃ|

06007043c ಉಪಾಸ್ಯತೇ ತಿಗ್ಮತೇಜಾ ವೃತೋ ಭೂತೈಃ ಸಮಾಗತೈಃ|

06007043e ನರನಾರಾಯಣೌ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಮನುಃ ಸ್ಥಾನುಶ್ಚ ಪಂಚಮಃ||

ಅಲ್ಲಿ ಸರ್ವಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಭೂತಪತಿ, ಸನಾತನನು ತಿಗ್ಮತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಆವೃತನಾಗಿ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾಗತನಾಗಿ ಉಪಾಸಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ನರ-ನಾರಾಯಣರಿಬ್ಬರು, ಬ್ರಹ್ಮ, ಮನು ಮತ್ತು ಐದನೆಯವನಾಗಿ ಸ್ಥಾನುವು ಇದ್ದಾರೆ.

06007044a ತತ್ರ ತ್ರಿಪಥಗಾ ದೇವೀ ಪ್ರಥಮಂ ತು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾ|

06007044c ಬ್ರಹ್ಮ ಲೋಕಾದಪಕ್ರಾಂತಾ ಸಪ್ತಧಾ ಪ್ರತಿಪದ್ಯತೇ||

06007045a ವಸ್ತೋಕಸಾರಾ ನಲಿನೀ ಪಾವನಾ ಚ ಸರಸ್ವತೀ|

06007045c ಜಂಬೂನದೀ ಚ ಸೀತಾ ಚ ಗಂಗಾ ಸಿಂಧುಶ್ಚ ಸಪ್ತಮೀ||

ಅಲ್ಲಿ ತ್ರಿಪಥಗೆ ದೇವಿಯು ಮೊದಲು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಳಾಗಿದ್ದಳು.

ಬ್ರಹ್ಮ ಲೋಕದಿಂದ ಅವಳು ಏಳು ಧಾರೆಗಳಾಗಿ - ವಸ್ತೋಕಸಾರಾ ನಲಿನೀ, ಪಾವನೀ, ಸರಸ್ವತೀ, ಜಂಬೂನದೀ, ಸೀತಾ, ಗಂಗಾ ಮತ್ತು ಏಳನೆಯದಾಗಿ ಸಿಂಧು - ಕೆಳಗಿಳಿದಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

06007046a ಅಚಿಂತ್ಯಾ ದಿವ್ಯಸಂಕಲ್ಪಾ ಪ್ರಭೋರೇಷೈವ ಸಂವಿಧಿಃ|

06007046c ಉಪಾಸತೇ ಯತ್ರ ಸತ್ರಂ ಸಹಸ್ರಯುಗಪರ್ಯಯೇ||

ಅವಳು ಅಚಿಂತ್ಯೆ, ದಿವ್ಯಸಂಕಲ್ಪೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಭುವು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಸಂವಿಧಾನನಾಗಿರುವನು. ಇಲ್ಲಿ ಸಹಸ್ರಯುಗಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ಸತ್ರಗಳಿಂದ ಉಪಾಸನೆ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು.

06007047a ದೃಶ್ಯಾದೃಶ್ಯಾ ಚ ಭವತಿ ತತ್ರ ತತ್ರ ಸರಸ್ವತೀ|

06007047c ಏತಾ ದಿವ್ಯಾಃ ಸಪ್ತ ಗಂಗಾಸ್ತ್ರೀಷು ಲೋಕೇಷು ವಿಶ್ರುತಾಃ||

ಸರಸ್ವತಿಯು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಾಳೆ ಮತ್ತು ಅದೃಷ್ಟ್ಯಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಈ ದಿವ್ಯ ಸಪ್ತ ಗಂಗೆಯರು ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರುತರು.

06007048a ರಕ್ಷಾಂಸಿ ವೈ ಹಿಮವತಿ ಹೇಮಕೂಟೇ ತು ಗುಹ್ಯಕಾಃ|

06007048c ಸರ್ಪಾ ನಾಗಾಶ್ಚ ನಿಷಧೇ ಗೋಕರ್ಣೇ ಚ ತಪೋಧನಾಃ||

ಹಿಮವತ್ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸರು, ಹೇಮಕೂಟದಲ್ಲಿ ಗುಹ್ಯಕರು ಇರುವರು. ನಿಷಧ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಸರ್ಪರೂ, ನಾಗರೂ ಮತ್ತು ಗೋಕರ್ಣರೆಂಬ ತಪೋಧನರೂ ಇದ್ದಾರೆ.

06007049a ದೇವಾಸುರಾಣಾಂ ಚ ಗೃಹಂ ಶ್ವೇತಃ ಪರ್ವತ ಉಚ್ಯತೇ|
06007049c ಗಂಧರ್ವಾ ನಿಷಧೇ ಶೈಲೇ ನೀಲೇ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಯೋ ನೃಪ|
06007049e ಶೃಂಗವಾಂಸ್ತು ಮಹಾರಾಜ ಪಿತೃಣಾಂ ಪ್ರತಿಸಂಚರಃ||

ನೃಪ! ಮಹಾರಾಜ! ಶ್ವೇತ ಪರ್ವತವನ್ನು ದೇವಾಸುರರ ಗೃಹವೆಂದು, ನಿಷಧ ಪರ್ವತವನ್ನು ಗಂಧರ್ವರ ಗೃಹವೆಂದೂ, ನೀಲ ಪರ್ವತವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಳ ಗೃಹವೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಶೃಂಗ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳು ಸಂಚರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

06007050a ಇತ್ಯೇತಾನಿ ಮಹಾರಾಜ ಸಪ್ತ ವರ್ಷಾಣಿ ಭಾಗಶಃ|
06007050c ಭೂತಾನ್ಯುಪನಿವಿಷ್ಟಾನಿ ಗತಿಮಂತಿ ಧ್ರುವಾಣಿ ಚ||

ಮಹಾರಾಜ! ಇವೇ ವಿಭಜನೆಗೊಂಡಿರುವ ಏಳು ವರ್ಷಗಳು. ಚಲಿಸುವ ಮತ್ತು ಅಚಲವಾಗಿರುವವು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡಿವೆ.

06007051a ತೇಷಾಂ ಋದ್ಧಿರ್ಬಹುವಿಧಾ ದೃಶ್ಯತೇ ದೈವಮಾನುಷೀ|
06007051c ಅಶಕ್ಯಾ ಪರಿಸಂಖ್ಯಾತುಂ ಶ್ರದ್ಧೇಯಾ ತು ಬುಭೂಷತಾ||

ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ದೈವ-ಮಾನುಷವಾದ ಬಹುವಿಧದ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಎಣಿಸುವುದು ಅಶಕ್ಯ. ಶ್ರದ್ಧೆಯುಳ್ಳವರು ಇದನ್ನು ನಂಬುತ್ತಾರೆ.

06007052a ಯಾಂ ತು ಪೃಚ್ಛಸಿ ಮಾ ರಾಜನ್ದಿವ್ಯಾಮೇತಾಂ ಶಶಾಕೃತಿಂ|

06007052c ಪಾರ್ಶ್ವೇ ಶಶಸ್ಯ ದ್ವೇ ವರ್ಷೇ ಉಭಯೇ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರೇ|

06007052e ಕರ್ಣೌ ತು ನಾಗದ್ವೀಪಂ ಚ ಕಶ್ಯಪದ್ವೀಪಮೇವ ಚ||

ರಾಜನ್! ದಿವ್ಯ ಶಶಾಕೃತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಇವುಗಳ ಕುರಿತು ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದೆಯಷ್ಟೇ? ಆ ಶಶದ ಎರಡೂ ಪಕ್ಕಗಳಲ್ಲಿ, ಎಡ-ಬಲಗಳಲ್ಲಿ, ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಿವೆ. ಈ ನಾಗದ್ವೀಪ ಮತ್ತು ಕಶ್ಯಪ ದ್ವೀಪಗಳು ಆ ಮೊಲದ ಕಿವಿಗಳಿದ್ದಂತೆ.

06007053a ತಾಮ್ರವರ್ಣಃ ಶಿರೋ ರಾಜನ್ ಶ್ರೀಮಾನ್ಮಲಯಪರ್ವತಃ|

06007053c ಏತದ್ಧ್ವಿ ತೀಯಂ ದ್ವೀಪಸ್ಯ ದೃಶ್ಯತೇ ಶಶಸಂಸ್ಥಿತಂ||

ರಾಜನ್! ತಾಮ್ರವರ್ಣದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಮಲಯಪರ್ವತವು ಮೊಲದ ಆಕಾರದಲ್ಲಿರುವ ದ್ವೀಪದ ಶಿರದಂತಿರುವ ಎರಡನೆಯದು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ

ಜಂಬೂಖಂಡವಿನಿರ್ಮಾಣ ಪರ್ವಣಿ

ಭೂಮ್ಯಾದಿಪರಿಮಾಣವಿವರಣೇ ಸಪ್ತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ

ಜಂಬೂಖಂಡವಿನಿರ್ಮಾಣ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ

ಭೂಮ್ಯಾದಿಪರಿಮಾಣವಿವರಣ ಎನ್ನುವ ಏಳನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

ಸಂಜಯನು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನಿಗೆ ಮಾಲ್ಯವತವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವುದು (೧-
೩೧).

06008001 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ|

06008001a ಮೇರೋರಥೋತ್ತರಂ ಪಾರ್ಶ್ವಂ ಪೂರ್ವಂ ಚಾಚಕ್ಷ್ವ ಸಂಜಯ|

06008001c ನಿಖಿಲೇನ ಮಹಾಬುದ್ಧೇ ಮಾಲ್ಯವಂತಂ ಚ ಪರ್ವತಂ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಸಂಜಯ! ಮಹಾಬುದ್ಧೇ! ಮೇರುವಿನ ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವ ಪಾರ್ಶ್ವಗಳಲ್ಲಿರುವವುಗಳ ಕುರಿತು ಮತ್ತು ಪರ್ವತ ಮಾಲ್ಯವಂತದ ಕುರಿತು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳು.”

06008002 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06008002a ದಕ್ಷಿಣೇನ ತು ನೀಲಸ್ಯ ಮೇರೋಃ ಪಾರ್ಶ್ವೇ ತಥೋತ್ತರೇ|

06008002c ಉತ್ತರಾಃ ಕುರವೋ ರಾಜನ್ಪುಣ್ಯಾಃ ಸಿದ್ಧನಿಷೇವಿತಾಃ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ನೀಲಪರ್ವತದ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮೇರು ಪರ್ವತದ ಉತ್ತರ ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧನಿಷೇವಿತ ಪುಣ್ಯ ಉತ್ತರ ಕುರುವಿದೆ.

06008003a ತತ್ರ ವೃಕ್ಷಾ ಮಧುಫಲಾ ನಿತ್ಯಪುಷ್ಪಫಲೋಪಗಾಃ|

06008003c ಪುಷ್ಪಾಣಿ ಚ ಸುಗಂಧಿನಿ ರಸವಂತಿ ಫಲಾನಿ ಚ||

ಅಲ್ಲಿಯ ಸಿಹಿಹಣ್ಣಿನ ಮರಗಳು ನಿತ್ಯವೂ ಪುಷ್ಪ-ಫಲಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಪುಷ್ಪಗಳು ಸುಗಂಧಯುಕ್ತವೂ ಫಲಗಳು ರಸವತ್ತಾಗಿಯೂ

ಇರುತ್ತವೆ.

06008004a ಸರ್ವ ಕಾಮಫಲಾಸ್ತತ್ರ ಕೇ ಚಿದ್ವ್ಯಕ್ತಾ ಜನಾಧಿಪ|

06008004c ಅಪರೇ ಕ್ಷೀರಿಣೋ ನಾಮ ವೃಕ್ಷಾಸ್ತತ್ರ ನರಾಧಿಪ||

ಜನಾಧಿಪ! ಅಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲವು ವೃಕ್ಷಗಳು ಸರ್ವ ಕಾಮಗಳನ್ನು ಕೊಡುವವು. ನರಾಧಿಪ! ಅಲ್ಲಿ ಕ್ಷೀರೀ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಬೇರೆ ವೃಕ್ಷಗಳೂ ಇವೆ.

06008005a ಯೇ ಕ್ಷರಂತಿ ಸದಾ ಕ್ಷೀರಂ ಷಡ್ರಸಂ ಹ್ಯಮೃತೋಪಮಂ|

06008005c ವಸ್ತ್ರಾಣಿ ಚ ಪ್ರಸೂಯಂತೇ ಫಲೇಷ್ವಾಭರಣಾನಿ ಚ||

ಅವು ಸದಾ ಷಡ್ರಸ, ಅಮೃತೋಪಮ ಹಾಲನ್ನು, ಫಲಗಳಾಗಿ ವಸ್ತ್ರ-
ಆಭರಣಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತವೆ.

06008006a ಸರ್ವಾ ಮಣಿಮಯೀ ಭೂಮಿಃ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕಾಂಚನವಾಲುಕಾ|

06008006c ಸರ್ವತ್ರ ಸುಖಿಸಂಸ್ಪರ್ಶಾ ನಿಷ್ಪಂಕಾ ಚ ಜನಾಧಿಪ||

ಜನಾಧಿಪ! ಅಲ್ಲಿಯ ಭೂಮಿಯೆಲ್ಲಾ ಮಣಿಮಯವಾದುದು, ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಬಂಗಾರದ ಮರಳಿನಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಸುಖಿಸಂಸ್ಪರ್ಷವಿದೆ. ಕೆಸರೆಂಬುದೇ ಇಲ್ಲ.

06008007a ದೇವಲೋಕಚ್ಯುತಾಃ ಸರ್ವೇ ಜಾಯಂತೇ ತತ್ರ ಮಾನವಾಃ|

06008007c ತುಲ್ಯರೂಪಗುಣೋಪೇತಾಃ ಸಮೇಷು ವಿಷಮೇಷು ಚ||

ದೇವಲೋಕದಿಂದ ಚ್ಯುತರಾದ ಮಾನವರೆಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ.

ಸಮ-ವಿಷಮಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಸರಿಸಾಟಿಯಾದ ರೂಪಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ.

06008008a ಮಿಥುನಾನಿ ಚ ಜಾಯಂತೇ ಸ್ತ್ರಿಯಶ್ಚಾಪ್ಸರಸೋಪಮಾಃ|

06008008c ತೇಷಾಂ ತೇ ಕ್ಷೀರಿಣಾಂ ಕ್ಷೀರಂ ಪಿಬಂತ್ಯಮೃತಸನ್ನಿಭಂ||

ಅಲ್ಲಿ ಅವಳಿ-ಜವಳಿ ಮಕ್ಕಳು⁴⁵ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಅಪ್ಸರೆಯರಂತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಅಲ್ಲಿ ಆ ಕ್ಷೀರಿಗಳ ಅಮೃತಸನ್ನಿಭ ಕ್ಷೀರವನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತಾರೆ.

06008009a ಮಿಥುನಂ ಜಾಯಮಾನಂ ವೈ ಸಮಂ ತಚ್ಚ ಪ್ರವರ್ಧತೇ|

06008009c ತುಲ್ಯರೂಪಗುಣೋಪೇತಂ ಸಮವೇಷಂ ತಥೈವ ಚ|

06008009e ಏಕೈಕಮನುರಕ್ತಂ ಚ ಚಕ್ರವಾಕಸಮಂ ವಿಭೋ||

ವಿಭೋ! ಮಿಥುನರಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದವರು ಅಲ್ಲಿ ಸಮ ಸಮವಾಗಿಯೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ, ಸರಿಸಮನಾದ ರೂಪ-ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ವೇಷಭೂಷಣಗಳೂ ಒಂದೇ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಮತ್ತು ಚಕ್ರವಾಕ ಪಕ್ಷಿಗಳಂತೆ ಪರಸ್ಪರರಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

06008010a ನಿರಾಮಯಾ ವೀತಶೋಕಾ ನಿತ್ಯಂ ಮುದಿತಮಾನಸಾಃ|

06008010c ದಶ ವರ್ಷಸಹಸ್ರಾಣಿ ದಶ ವರ್ಷಶತಾನಿ ಚ|

06008010e ಜೀವಂತಿ ತೇ ಮಹಾರಾಜ ನ ಚಾನ್ಯೋನ್ಯಂ ಜಹತ್ಯುತ||

---

⁴⁵ ಒಂದು ಗಂಡು ಮತ್ತು ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು.

ಮಹಾರಾಜ ! ನಿರಾಮಯರಾಗಿ, ವೀತಶೋಕರಾಗಿ, ನಿತ್ಯವೂ ಮುದಿತ
ಮಾನಸರಾಗಿ ಅವರು ಹತ್ತು ಸಾವಿರದ ಹತ್ತು ನೂರು ವರ್ಷಗಳು
ಜೀವಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ತೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ⁴⁶.

06008011a ಭಾರುಂಡಾ ನಾಮ ಶಕುನಾಸ್ತೀಕ್ಷ್ಣತುಂಡಾ ಮಹಾಬಲಾಃ|

06008011c ತೇ ನಿರ್ಹರಂತಿ ಹಿ ಮೃತಾನ್ ದರೀಷು ಪ್ರಕ್ಷಿಪಂತಿ ಚ||

ಅವರು ಮೃತರಾದಾಗ ಭಾರುಂಡ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ, ತೀಕ್ಷ್ಣ
ಕೊಕ್ಕುಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಮಹಾಬಲಶಾಲೀ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಅವರನ್ನು ಎತ್ತಿ ಪರ್ವತ
ಕಣಿವೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಸೆಯುತ್ತವೆ.

06008012a ಉತ್ತರಾಃ ಕುರವೋ ರಾಜನ್ವಾ ಖ್ಯಾತಾಸ್ತೇ ಸಮಾಸತಃ|

06008012c ಮೇರೋಃ ಪಾರ್ಶ್ವಮಹಂ ಪೂರ್ವಂ ವಕ್ಷ್ಯಾಮ್ಯಥ ಯಥಾತಥಂ||

ರಾಜನ್ ! ಈಗ ನಾನು ನಿನಗೆ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕುರುವಿನ ಕುರಿತು
ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಈಗ ನಾನು ಮೇರುವಿನ ಪೂರ್ವಭಾಗವನ್ನು
ಯಥಾತಥವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುತ್ತೇನೆ.

06008013a ತಸ್ಯ ಪೂರ್ವಾ ಭಿಷೇಕಸ್ತು ಭದ್ರಾಶ್ವಸ್ಯ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06008013c ಭದ್ರಸಾಲವನಂ ಯತ್ರ ಕಾಲಾಮೃಶ್ಚ ಮಹಾದ್ರುಮಃ||

ವಿಶಾಂಪತೇ ! ಅದರ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿರುವವುಗಳಲ್ಲಿ
ಭದ್ರಸಾಲವೃಕ್ಷಗಳನ್ನು ಕೂಡಿದ ಭದ್ರಾಶ್ವವೆಂಬ ವನವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ

---

⁴⁶ ಅವಳಿ-ಜವಳಿಗಳು ಒಟ್ಟಿಗೇ ಸಾಯುತ್ತಾರೆ ಕೂಡ.

ಕಾಲಾಮೃವೆಂಬ ಮಹಾ ವೃಕ್ಷವೂ ಇದೆ.

06008014a ಕಾಲಾಮೃಶ್ಚ ಮಹಾರಾಜ ನಿತ್ಯಪುಷ್ಪಫಲಃ ಶುಭಃ|

06008014c ದ್ವೀಪಶ್ಚ ಯೋಜನೋತ್ಸೇಧಃ ಸಿದ್ಧಚಾರಣಸೇವಿತಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಕಾಲಾಮೃವೂ ನಿತ್ಯ ಶುಭ ಪುಷ್ಪಫಲಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಆ ವೃಕ್ಷವು ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಯೋಜನದಷ್ಟಿದ್ದು, ಅದನ್ನು ಸಿದ್ಧಚಾರಣರು ಸೇವಿಸುತ್ತಾರೆ.

06008015a ತತ್ರ ತೇ ಪುರುಷಾಃ ಶ್ವೇತಾಸ್ತೇಜೋಯುಕ್ತಾ ಮಹಾಬಲಾಃ|

06008015c ಸ್ತ್ರಿಯಃ ಕುಮುದವರ್ಣಾಶ್ಚ ಸುಂದರ್ಯಃ ಪ್ರಿಯದರ್ಶನಾಃ||

06008016a ಚಂದ್ರಪ್ರಭಾಶ್ಚಂದ್ರವರ್ಣಾಃ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನಿಭಾನನಾಃ|

06008016c ಚಂದ್ರಶೀತಲಗಾತ್ರಶ್ಚ ನೃತ್ಯಗೀತವಿಶಾರದಾಃ||

ಅಲ್ಲಿಯ ಪುರುಷರು ಶ್ವೇತವರ್ಣದವರಾಗಿಯೂ, ತೇಜೋಯುಕ್ತರಾಗಿಯೂ, ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಗಳಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಸ್ತ್ರೀಯರು ಕುಮುದ⁴⁷ ವರ್ಣದವರಾಗಿದ್ದು, ಸುಂದರಿಯರೂ ಪ್ರಿಯದರ್ಶನೆಯರೂ, ಚಂದ್ರಪ್ರಭೆಯುಳ್ಳವರೂ, ಚಂದ್ರವರ್ಣದವರೂ, ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನಂತಹ ಮುಖವುಳ್ಳವರೂ, ಚಂದ್ರನಂತೆ ಶೀತಲ ದೇಹವುಳ್ಳವರೂ ನೃತ್ಯ-ಗೀತ ವಿಶಾರದರೂ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ.

06008017a ದಶ ವರ್ಷಸಹಸ್ರಾಣಿ ತತ್ರಾಯುರ್ಭರತರ್ಷಭ|

⁴⁷ ಬಿಳಿ ನೈದಿಲೆ.

06008017c ಕಾಲಾಮೃರಸಪೀತಾಸ್ತೇ ನಿತ್ಯಂ ಸಂಸ್ಥಿತಯೌವನಾಃ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಅಲ್ಲಿ ಆಯುಸ್ಸು ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳು. ಕಾಲಾಮೃದ ರಸವನ್ನು ಕುಡಿದು ಅವರು ನಿತ್ಯವೂ ಯೌವನದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಾರೆ.

06008018a ದಕ್ಷಿಣೇನ ತು ನೀಲಸ್ಯ ನಿಷಧಸ್ಯೋತ್ತರೇಣ ತು|

06008018c ಸುದರ್ಶನೋ ನಾಮ ಮಹಾನ್ ಜಂಬೂವೃಕ್ಷಃ ಸನಾತನಃ||

ನೀಲಪರ್ವತದ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ, ನಿಷಧದ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಸುದರ್ಶನ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಸನಾತನ ಜಂಬೂ⁴⁸ವೃಕ್ಷವಿದೆ.

06008019a ಸರ್ವ ಕಾಮಫಲಃ ಪುಣ್ಯಃ ಸಿದ್ಧಚಾರಣಸೇವಿತಃ|

06008019c ತಸ್ಯ ನಾಮ್ನಾ ಸಮಾಖ್ಯಾತೋ ಜಂಬೂದ್ವೀಪಃ ಸನಾತನಃ||

ಸರ್ವ ಕಾಮಫಲಗಳನ್ನೂ ನೀಡುವ, ಪುಣ್ಯ, ಸಿದ್ಧಚಾರಣ ಸೇವಿತ, ಸನಾತನ ವೃಕ್ಷದಿಂದಾಗಿ ಅದನ್ನು ಜಂಬೂದ್ವೀಪವೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ⁴⁹.

06008020a ಯೋಜನಾನಾಂ ಸಹಸ್ರಂ ಚ ಶತಂ ಚ ಭರತರ್ಷಭ|

06008020c ಉತ್ತೇಧೋ ವೃಕ್ಷರಾಜಸ್ಯ ದಿವಸ್ಪುಮ್ನುಜೇಶ್ವರ||

---

⁴⁸ ನೇರಳೆ ಮರ?

⁴⁹ ಈ ನೇರಳೆಯ ಮರಕ್ಕೆ ಸುದರ್ಶನ ಎಂಬ ಹೆಸರಿರುವುದರಿಂದ ಜಂಬೂಖಂಡಕ್ಕೆ ಸುದರ್ಶನಖಂಡ ಅಥವಾ ಸುದರ್ಶನದ್ವೀಪ ಎನ್ನುವ ಹೆಸರೂ ಇದೆ. ಸುದರ್ಶನದ್ವೀಪದ ವರ್ಣನೆಯು ಅಧ್ಯಾಯ ೬ರಲ್ಲಿದೆ.

ಭರತರ್ಷಭ! ಮನುಜೇಶ್ವರ! ದಿವವನ್ನು ಮುಟ್ಟುವ ಆ ವೃಕ್ಷರಾಜನ
ಎತ್ತರವು ಒಂದು ಸಾವಿರದ ಒಂದು ನೂರು ಯೋಜನವಿದೆ.

06008021a ಅರತ್ತೀನಾಂ ಸಹಸ್ರಂ ಚ ಶತಾನಿ ದಶ ಪಂಚ ಚ|

06008021c ಪರಿಣಾಹಸ್ತು ವೃಕ್ಷಸ್ಯ ಫಲಾನಾಂ ರಸಭೇದಿನಾಂ||

ಒಡೆದು ರಸವನ್ನು ಸುರಿಸುವ ಆ ವೃಕ್ಷದ ಫಲಗಳ ಪರಿಧಿಯು ಒಂದು
ಸಾವಿರದ ಐದು ನೂರು ಅರತ್ತಿ⁵⁰ಗಳು.

06008022a ಪತಮಾನಾನಿ ತಾನ್ಯುವ್ಯಾಂ ಕುರ್ವಂತಿ ವಿಪುಲಂ ಸ್ವನಂ|

06008022c ಮುಂಚಂತಿ ಚ ರಸಂ ರಾಜಂಸ್ತಸ್ಮಿನ್ರಜತಸನ್ನಿಭಂ||

ರಾಜನ್! ಈ ಹಣ್ಣುಗಳು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವಾಗ ದೊಡ್ಡ
ಶಬ್ದವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಬೆಳ್ಳಿಯಂತಿರುವ ರಸವನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತವೆ.

06008023a ತಸ್ಯಾ ಜಂಬ್ವಾಃ ಫಲರಸೋ ನದೀ ಭೂತ್ವಾ ಜನಾಧಿಪ|

06008023c ಮೇರುಂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ಕೃತ್ವಾ ಸಂಪ್ರಯಾತ್ಯುತ್ತರಾನ್ಕುರೂನ್||

ಜನಾಧಿಪ! ಆ ಜಂಬೂ ಫಲಗಳ ರಸವು ನದಿಯಾಗಿ ಮೇರುವನ್ನು
ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಮಾಡಿ ಉತ್ತರ ಕುರುಗಳಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ.

06008024a ಪಿಬಂತಿ ತದ್ರಸಂ ಹೃಷ್ಟ್ವಾ ಜನಾ ನಿತ್ಯಂ ಜನಾಧಿಪ|

06008024c ತಸ್ಮಿನ್ಫಲರಸೇ ಪೀತೇ ನ ಜರಾ ಬಾಧತೇ ಚ ತಾನ್||

⁵⁰ ಅರತ್ತಿ: ಎಂದರೆ ಕಿರುಬೆರಳು ನೀಡಿದ ಒಂದು ಗುದ್ದುಮೊಳೆ.

ಜನಾಧಿಪ! ನಿತ್ಯವು ಆ ರಸವನ್ನು ಹೃಷ್ಟ ಜನರು ಕುಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಆ
ಫಲದ ರಸವನ್ನು ಕುಡಿದವರಿಗೆ ಮುಪ್ಪು ಬಾಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

06008025a ತತ್ರ ಜಾಂಬೂನದಂ ನಾಮ ಕನಕಂ ದೇವಭೂಷಣಂ|

06008025c ತರುಣಾದಿತ್ಯವರ್ಣಾಶ್ಚ ಜಾಯಂತೇ ತತ್ರ ಮಾನವಾಃ||

ಅಲ್ಲಿ ಜಾಂಬೂನದರೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಬಂಗಾರದ, ದೇವಭೂಷಣಗಳ,
ತರುಣ ಆದಿತ್ಯವರ್ಣದ ಮಾನವರು ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ.

06008026a ತಥಾ ಮಾಲ್ಯವತಃ ಶೃಂಗೇ ದೀಪ್ಯತೇ ತತ್ರ ಹವ್ಯವಾಟ್|

06008026c ನಾಮ್ನಾ ಸಂವರ್ತಕೋ ನಾಮ ಕಾಲಾಗ್ನಿಭರ್ತರ್ಷಭ||

ಭರ್ತರ್ಷಭ! ಮಾಲ್ಯವತದ ಶೃಂಗದಲ್ಲಿ ಸಂವರ್ತಕ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ
ಅಗ್ನಿ ಕಾಲಾಗ್ನಿಯು ಉರಿಯುತ್ತದೆ.

06008027a ತಥಾ ಮಾಲ್ಯವತಃ ಶೃಂಗೇ ಪೂರ್ವೇ ಪೂರ್ವಾಂತಗಂಡಿಕಾ|

06008027c ಯೋಜನಾನಾಂ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಪಂಚಾಶನ್ಮಾಲ್ಯವಾನ್ ಸ್ಥಿತಃ||

ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಲ್ಯವತದ ಶೃಂಗದ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಸಣ್ಣ
ಸಣ್ಣ ಪರ್ವತಗಳಿವೆ. ಮಾಲ್ಯವತವು ಐದು ಸಾವಿರ ಯೋಜನೆ
ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದೆ.

06008028a ಮಹಾರಜತಸಂಕಾಶಾ ಜಾಯಂತೇ ತತ್ರ ಮಾನವಾಃ|

06008028c ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಾಚ್ಚುತಾಃ ಸರ್ವೇ ಸರ್ವೇ ಚ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿನಃ||

ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದಿಂದ ಚ್ಯುತರಾದವರೆಲ್ಲರೂ, ಎಲ್ಲ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಗಳೂ

ಅಲ್ಲಿ ಮಹಾರಜತ ಸಂಕಾಶರಾದ ಮಾನವರಾಗಿ ಜನಿಸುತ್ತಾರೆ.

06008029a ತಪಸ್ತು ತಪ್ಯಮಾನಾಸ್ತೇ ಭವಂತಿ ಹ್ಯೂರ್ಧ್ವರೇತಸಃ|

06008029c ರಕ್ಷಣಾರ್ಥಂ ತು ಭೂತಾನಾಂ ಪ್ರವಿಶಂತಿ ದಿವಾಕರಂ||

ತಪಸ್ಸನ್ನು ತಪಿಸಿ ಅವರು ಊರ್ಧ್ವರೇತಸರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಭೂತಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗೋಸ್ಕರ ದಿವಾಕರನನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.

06008030a ಷಷ್ಟಿಸ್ತಾನಿ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಷಷ್ಟಿರೇವ ಶತಾನಿ ಚ|

06008030c ಅರುಣಸ್ಯಾಗ್ರತೋ ಯಾಂತಿ ಪರಿವಾಯಃ ದಿವಾಕರಂ||

ಅರವತ್ತಾರು ಸಾವಿರ ಸಂಖ್ಯೆಗಳ ಅವರು ಅರುಣನ ಮುಂದೆ ನಡೆದು ದಿವಾಕರನನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆಯುತ್ತಾರೆ.

06008031a ಷಷ್ಟಿಂ ವರ್ಷಸಹಸ್ರಾಣಿ ಷಷ್ಟಿಮೇವ ಶತಾನಿ ಚ|

06008031c ಆದಿತ್ಯತಾಪತಪ್ತಾಸ್ತೇ ವಿಶಂತಿ ಶಶಿಮಂಡಲಂ||

ಅರವತ್ತಾರು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳು ಆದಿತ್ಯನನ್ನು ತಪಿಸಿ ಅವರು ಶಶಿಮಂಡಲವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ

ಜಂಬೂಖಂಡವಿನಿರ್ಮಾಣ ಪರ್ವಣಿ ಮಾಲ್ಯವದ್ವರ್ಣನೇ

ಅಷ್ಟಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ

ಜಂಬೂಖಂಡವಿನಿರ್ಮಾಣ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮಾಲ್ಯವದ್ವರ್ಣನ ಎನ್ನುವ

ಸಂಜಯನು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನಿಗೆ ಪರ್ವತಗಳ ಮತ್ತು ಪರ್ವತವಾಸಿಗಳನ್ನು
ವರ್ಣಿಸುವುದು (೧-೨೧).

06009001 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ|

06009001a ವರ್ಷಾಣಾಂ ಚೈವ ನಾಮಾನಿ ಪರ್ವತಾನಾಂ ಚ ಸಂಜಯ|

06009001c ಆಚಕ್ಷ್ಮ ಮೇ ಯಥಾತತ್ತ್ವಂ ಯೇ ಚ ಪರ್ವತವಾಸಿನಃ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಸಂಜಯ! ನನಗೆ ವರ್ಷಗಳ, ಪರ್ವತಗಳ
ಮತ್ತು ಪರ್ವತವಾಸಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಯಥಾತತ್ತ್ವವಾಗಿ ಹೇಳು.”

06009002 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06009002a ದಕ್ಷಿಣೇನ ತು ಶ್ವೇತಸ್ಯ ನೀಲಸ್ಮೈವೋತ್ತರೇಣ ತು|

06009002c ವರ್ಷಂ ರಮಣಕಂ ನಾಮ ಜಾಯಂತೇ ತತ್ರ ಮಾನವಾಃ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಶ್ವೇತದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ನೀಲದ
ಉತ್ತರದಲ್ಲಿರುವ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ರಮಣಕ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಮಾನವರು
ಜನಿಸುತ್ತಾರೆ.

06009003a ಶುಕ್ಲಾಭಿಜನಸಂಪನ್ನಾಃ ಸರ್ವೇ ಸುಪ್ರಿಯದರ್ಶನಾಃ|

06009003c ರತಿಪ್ರಧಾನಾಶ್ಚ ತಥಾ ಜಾಯಂತೇ ತತ್ರ ಮಾನವಾಃ||

ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಬಿಳಿಯ ಬಣ್ಣದವರಾಗಿದ್ದು, ಉತ್ತಮ

ಕುಲದವರಾಗಿದ್ದು ಎಲ್ಲರೂ ನೋಡಲು ತುಂಬಾ ಸುಂದರರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.
ಅಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಮಾನವರಿಗೆ ದ್ವೇಷಿಗಳೆಂಬುವವರೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

06009004a ದಶ ವರ್ಷ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಶತಾನಿ ದಶ ಪಂಚ ಚ|

06009004c ಜೀವಂತಿ ತೇ ಮಹಾರಾಜ ನಿತ್ಯಂ ಮುದಿತಮಾನಸಾಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ನಿತ್ಯವೂ ಮುದಿತಮನಸ್ಕರಾದ ಅವರು ಹನ್ನೊಂದು
ಸಾವಿರದ ಐದು ನೂರು ವರ್ಷಗಳು ಜೀವಿಸುತ್ತಾರೆ.

06009005a ದಕ್ಷಿಣೇ ಶೃಂಗಿಣಶ್ಚೈವ ಶ್ವೇತಸ್ಯಾಥೋತ್ತರೇಣ ಚ|

06009005c ವರ್ಷಂ ಹೈರಣ್ವತಂ ನಾಮ ಯತ್ರ ಹೈರಣ್ವತೀ ನದೀ||

ಶೃಂಗಿಣದ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಶ್ವೇತದ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಹೈರಣ್ವತೀ
ನದಿಯು ಹರಿಯುವ ಹೈರಣ್ವತವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ವರ್ಷವಿದೆ.

06009006a ಯಕ್ಷಾನುಗಾ ಮಹಾರಾಜ ಧನಿನಃ ಪ್ರಿಯದರ್ಶನಾಃ|

06009006c ಮಹಾಬಲಾಸ್ತತ್ರ ಸದಾ ರಾಜನ್ಮುದಿತಮಾನಸಾಃ||

ರಾಜನ್ ! ಮಹಾರಾಜ ! ಅಲ್ಲಿರುವ ಸದಾ ಮುದಿತಮಾನಸರು ಯಕ್ಷನ
ಅನುಯಾಯಿಗಳು, ಧನಿಗಳು, ಮಹಾಬಲರು ಮತ್ತು ನೋಡಲು
ಸುಂದರರು.

06009007a ಏಕಾದಶ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ವರ್ಷಾಣಾಂ ತೇ ಜನಾಧಿಪ|

06009007c ಆಯುಷ್ಯಮಾಣಂ ಜೀವಂತಿ ಶತಾನಿ ದಶ ಪಂಚ ಚ||

ಜನಾಧಿಪ ! ಅಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುವವರ ಆಯುಸ್ಸಿನ ಪ್ರಮಾಣವು ಹನ್ನೊಂದು

ಸಾವಿರದ ಐವತ್ತು ನೂರು ವರ್ಷಗಳು⁵¹.

06009008a ಶೃಂಗಾಣಿ ವೈ ಶೃಂಗವತಸ್ತ್ರೀಣ್ಯೇವ ಮನುಜಾಧಿಪ|

06009008c ಏಕಂ ಮಣಿಮಯಂ ತತ್ರ ತಥೈಕಂ ರೌಕ್ಮಮದ್ಭುತಂ||

ಮನುಜಾಧಿಪ! ಶೃಂಗವತದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಶಿಖರಗಳಿವೆ - ಒಂದು ಮಣಿಮಯವಾದುದು ಮತ್ತು ಇನ್ನೊಂದು ಅದ್ಭುತ ಬಂಗಾರದ್ದು.

06009009a ಸರ್ವರತ್ನಮಯಂ ಚೈಕಂ ಭವನ್ಯೈರುಪಶೋಭಿತಂ|

06009009c ತತ್ರ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭಾ ದೇವೀ ನಿತ್ಯಂ ವಸತಿ ಶಾಂಡಿಲೀ||

ಇನ್ನೊಂದು ಸರ್ವ ರತ್ನಮಯವಾಗಿದ್ದು ಭವನಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭೆ ದೇವೀ ಶಾಂಡಿಲಿಯು ನಿತ್ಯವೂ ವಾಸಿಸುತ್ತಾಳೆ.

06009010a ಉತ್ತರೇಣ ತು ಶೃಂಗಸ್ಯ ಸಮುದ್ರಾಂತೇ ಜನಾಧಿಪ|

06009010c ವರ್ಷಮೈರಾವತಂ ನಾಮ ತಸ್ಮಾಚ್ಚೈಂಗವತಃ ಪರಂ||

ಜನಾಧಿಪ! ಶೃಂಗದ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ, ಸಮುದ್ರದ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ, ಐರಾವತವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ವರ್ಷವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಶೃಂಗವತವಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು.

06009011a ನ ತತ್ರ ಸೂರ್ಯಸ್ತಪತಿ ನ ತೇ ಜೀರ್ಯಂತಿ ಮಾನವಾಃ|

06009011c ಚಂದ್ರಮಾಶ್ಚ ಸನಕ್ಷತ್ರೋ ಜ್ಯೋತಿರ್ಭೂತ ಇವಾವೃತಃ||

⁵¹ ಹನ್ನೆರಡು ಸಾವಿರದ ಐದು ನೂರು? [ಭಾರತ ದರ್ಶನ, ಸಂ.೧೨, ಪು. ೭೩]

ಅಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ ಸುಡುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾನವರು ಜೀರ್ಣರಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
ನಕ್ಷತ್ರಗಳೊಡನೆ ಚಂದ್ರಮನು ಮಾತ್ರ ಬೆಳಕಾಗಿ ಆವರಿಸಿರುತ್ತಾನೆ.

06009012a ಪದ್ಮಪ್ರಭಾಃ ಪದ್ಮವರ್ಣಾಃ ಪದ್ಮಪತ್ರನಿಭೇಕ್ಷಣಾಃ|

06009012c ಪದ್ಮಪತ್ರಸುಗಂಧಾಶ್ಚ ಜಾಯಂತೇ ತತ್ರ ಮಾನವಾಃ||

ಅಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರು ಪದ್ಮಪ್ರಭೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿ, ಪದ್ಮವರ್ಣದವರಾಗಿ,
ಪದ್ಮಪತ್ರದಂತಹ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳವರಾಗಿ, ಪದ್ಮಪತ್ರದ
ಸುಗಂಧಗಳುಳ್ಳವರಾಗಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ.

06009013a ಅನಿಷ್ಟಂದಾಃ ಸುಗಂಧಾಶ್ಚ ನಿರಾಹಾರಾ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಾಃ|

06009013c ದೇವಲೋಕಚ್ಯುತಾಃ ಸರ್ವೇ ತಥಾ ವಿರಜಸೋ ನೃಪ||

ನೃಪ! ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದಿರುವ, ಸುಗಂಧಗಳುಳ್ಳ ಅವರು ನಿರಾಹಾರರಾಗಿ
ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ದೇವಲೋಕದಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದ ಅವರು
ಎಲ್ಲರೂ ಪಾಪಗಳಿಲ್ಲದವರು.

06009014a ತ್ರಯೋದಶ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ವರ್ಷಾಣಾಂ ತೇ ಜನಾಧಿಪ|

06009014c ಆಯುಷ್ಯಮಾಣಂ ಜೀವಂತಿ ನರಾ ಭರತಸತ್ತಮ||

ಜನಾಧಿಪ! ಭರತಸತ್ತಮ! ಅವರ ಆಯುಷ್ಯಮಾಣವು ಹದಿಮೂರು
ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿಯ ನರರು ಅಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳು
ಜೀವಿಸುತ್ತಾರೆ.

06009015a ಕ್ಷೀರೋದಸ್ಯ ಸಮುದ್ರಸ್ಯ ತಥೈವೋತ್ತರತಃ ಪ್ರಭುಃ|

06009015c ಹರಿವರ್ಸತಿ ವೈಕುಂಠಃ ಶಕಟೇ ಕನಕಾತ್ಮಕೇ||

ಕ್ಷೀರಸಾಗರದ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭು ಹರಿ ವೈಕುಂಠನು ಕನಕಾತ್ಮಕ ರಥದ ಮೇಲೆ ವಾಸಿಸುತ್ತಾನೆ.

06009016a ಅಷ್ಟಚಕ್ರಂ ಹಿ ತದ್ಯಾನಂ ಭೂತಯುಕ್ತಂ ಮನೋಜವಂ|

06009016c ಅಗ್ನಿವರ್ಣಂ ಮಹಾವೇಗಂ ಜಾಂಬೂನದಪರಿಷ್ಕೃತಂ||

ಆ ರಥಕ್ಕೆ ಎಂಟು ಚಕ್ರಗಳಿವೆ, ಭೂತಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ, ಮನೋವೇಗವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ, ಅಗ್ನಿಯ ಬಣ್ಣವಿದೆ, ಅತಿಯಾದ ವೇಗವಿದೆ, ಪರಿಷ್ಕೃತ ಬಂಗಾರದಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ⁵².

06009017a ಸ ಪ್ರಭುಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ವಿಭುಶ್ಚ ಭರತರ್ಷಭ|

06009017c ಸಂಕ್ಷೇಪೋ ವಿಸ್ತರಶ್ಚೈವ ಕರ್ತಾ ಕಾರಯಿತಾ ಚ ಸಃ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಆ ಪ್ರಭುವು ಸರ್ವಭೂತಗಳ ವಿಭುವೂ ಹೌದು.

ಅವನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಅವನಿಂದ ಎಲ್ಲವೂ

ವಿಸ್ತರವಾಗುತ್ತವೆ⁵³. ಅವನೇ ಮಾಡುವವನು ಮತ್ತು ಮಾಡಿಸುವವನು

---

⁵² ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಯಜುರಾರಣ್ಯಕದಲ್ಲಿರುವ “ಅಷ್ಟಚಕ್ರಾ ನವದ್ವಾರಾ| ದೇವಾನಾಂ ಪೂರಯೋಧ್ಯಾ| ತಸ್ಯಾಗ್ಂ ಹಿರಣ್ಮಯಃ ಕೋಶಃ| ಸ್ವರ್ಗೋ ಲೋಕೋ ಜ್ಯೋತಿಷಾವೃತಃ|” ಎಂಬ ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಬಹುದು. ನಮ್ಮ ಶರೀರವು ಎಂಟು ಚಕ್ರಗಳುಳ್ಳದ್ದಾಗಿದೆ. ಈ ಅಷ್ಟಚಕ್ರದ ರಥದಲ್ಲಿ ಹಿರಣ್ಮಯ ಕೋಶವಿದೆ. ಅದು ಜ್ಯೋತಿಯಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಹರಿಯಿದ್ದಾನೆ.”

⁵³ ಸಂಕ್ಷೇಪವೆಂದರೆ ಸಂಹಾರಕನೆಂದೂ ವಿಸ್ತರವೆಂದರೆ ಪುನಃ ರಚನೆಯೆಂದೂ

ಕೂಡ.

06009018a ಪೃಥಿವ್ಯಾಪಸ್ತಥಾಕಾಶಂ ವಾಯುಸ್ತೇಜಶ್ಚ ಪಾರ್ಥಿವ|

06009018c ಸ ಯಜ್ಞಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಮಾಸ್ಯಂ ತಸ್ಯ ಹುತಾಶನಃ||

ಪಾರ್ಥಿವ! ಅವನೇ ಪೃಥ್ವಿ, ಆಪ, ಆಕಾಶ, ವಾಯು, ಮತ್ತು ತೇಜ.

ಅವನು ಸರ್ವಭೂತಗಳ ಯಜ್ಞ ಮತ್ತು ಅವನ ಮುಖವು ಹುತಾಶನ.””

06009019 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ|

06009019a ಏವಮುಕ್ತಃ ಸಂಜಯೇನ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರೋ ಮಹಾಮನಾಃ|

06009019c ಧ್ಯಾನಮನ್ವಗಮದ್ರಾಜಾ ಪುತ್ರಾನ್ವೃತಿ ಜನಾಧಿಪ||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಜನಾಧಿಪ! ಸಂಜಯನು ಹೀಗೆ

ಹೇಳಲು ಮಹಾಮನಸ್ವಿ ರಾಜಾ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ತನ್ನ ಪುತ್ರರ ಕುರಿತು

ಧ್ಯಾನಮಗ್ನನಾದನು⁵⁴.

06009020a ಸ ವಿಚಿಂತ್ಯ ಮಹಾರಾಜ ಪುನರೇವಾಬ್ರವೀದ್ವಚಃ|

06009020c ಅಸಂಶಯಂ ಸೂತಪುತ್ರ ಕಾಲಃ ಸಂಕ್ಷಿಪತೇ ಜಗತ್||

06009020e ಸ್ಯುಜತೇ ಚ ಪುನಃ ಸರ್ವಂ ನೇಹ ವಿದ್ಯತಿ ಶಾಶ್ವತಂ||

ಅರ್ಥೈಸುತ್ತಾರೆ.

⁵⁴ ಹಿಂದಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಜಯನು ಭಗವಂತನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದರೂ

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ಮನಸ್ಸು ಭಗವಂತನ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿರದೇ ತನ್ನ ಪುತ್ರರ ಕುರಿತು

ಯೋಚಿಸುತ್ತಿತ್ತು!

ಮಹಾರಾಜ ! ಸ್ವಲ್ಪ ಯೋಚಿಸಿ ಅವನು ಪುನಃ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು:
 “ಸೂತಪುತ್ರ ! ಕಾಲವು ಜಗತ್ತನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಪುನಃ
 ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಇವೆಲ್ಲವೂ
 ಶಾಶ್ವತವಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದಿದೆ.

06009021a ನರೋ ನಾರಾಯಣಶ್ಚೈವ ಸರ್ವಜ್ಞಃ ಸರ್ವಭೂತಭೃತ್ |
 06009021c ದೇವಾ ವೈಕುಂಠ ಇತ್ಯಾಹುರ್ವೇದಾ ವಿಷ್ಣುರಿತಿ ಪ್ರಭುಂ ||

ನರ-ನಾರಾಯಣರು ಸರ್ವಜ್ಞರು, ಸರ್ವಭೂತಭೃತರು. ದೇವತೆಗಳು
 ಅವನನ್ನು ವೈಕುಂಠ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅವನು ವಿಷ್ಣುವೆಂದೂ
 ಪ್ರಭುವೆಂದೂ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
 ಜಂಬೂಖಂಡವಿನಿರ್ಮಾಣ ಪರ್ವಣಿ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರವಾಕ್ಯೇ
 ನವಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ
 ಜಂಬೂಖಂಡವಿನಿರ್ಮಾಣ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರವಾಕ್ಯ ಎನ್ನುವ
 ಒಂಭತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

ಭಾರತದ ನದೀ-ದೇಶಗಳ ವರ್ಣನೆ (೧-೭೪).

06010001 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ |

06010001a ಯದಿದಂ ಭಾರತಂ ವರ್ಷಂ ಯತ್ರೇದಂ ಮೂರ್ಚಿತಂ ಬಲಂ|

06010001c ಯತ್ಪ್ರಾತಿಮಾತ್ರಂ ಲುಬ್ಧೋಽಯಂ ಪುತ್ರೋ ದುರ್ಯೋಧನೋ ಮಮ||

06010002a ಯತ್ರ ಗೃದ್ಧಾಃ ಪಾಂಡುಸುತಾ ಯತ್ರ ಮೇ ಸಜ್ಜತೇ ಮನಃ|

06010002c ಏತನ್ಮೇ ತತ್ತ್ವ ಮಾಚಕ್ಷ್ವ ಕುಶಲೋ ಹ್ಯಸಿ ಸಂಜಯ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಸಂಜಯ! ಎಲ್ಲಿ ಈ ಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲದ ಬಲವು ಸೇರಿದೆಯೋ, ಯಾವುದರ ಆಸೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಮಗ ದುರ್ಯೋಧನನು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೋ, ಯಾವುದನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಪಾಂಡುಸುತರು ಆಸೆಪಡುತ್ತಿದ್ದಾರೋ, ಎಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಕುಸಿಯುತ್ತದೋ ಈ ಭಾರತ ವರ್ಷದ ಕುರಿತು ನನಗೆ ಹೇಳು. ಇದರಲ್ಲಿ ನೀನು ಕುಶಲನಾಗಿದ್ದೀಯೆ.”

06010003 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06010003a ನ ತತ್ರ ಪಾಂಡವಾ ಗೃದ್ಧಾಃ ಶೃಣು ರಾಜನ್ವಚೋ ಮಮ|

06010003c ಗೃದ್ಧೋ ದುರ್ಯೋಧನಸ್ತತ್ರ ಶಕುನಿಶ್ಚಾಪಿ ಸೌಬಲಃ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು⁵⁵: “ರಾಜನ್! ಇದರಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರು ಆಸೆಪಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸೌಬಲ ಶಕುನಿ ಮತ್ತು ದುರ್ಯೋಧನರು ಆಸೆಪಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.”

---

⁵⁵ “ಯತ್ರ ಗೃದ್ಧಾಃ ಪಾಂಡುಸುತಾ” - ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರು

ಆಸೆಯನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೋ ಎಂಬ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ಮಾತು ಸಂಜಯನಿಗೆ ಹಿಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

06010004a ಅಪರೇ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಶ್ಚಾಪಿ ನಾನಾಜನಪದೇಶ್ವರಾಃ|

06010004c ಯೇ ಗೃದ್ಧಾ ಭಾರತೇ ವರ್ಷೇ ನ ಮೃಷ್ಯಂತಿ ಪರಸ್ಪರಂ||

ಇತರ ನಾನಾ ಜನಪದೇಶ್ವರ ಕ್ಷತ್ರಿಯರೂ ಕೂಡ ಭಾರತವರ್ಷವನ್ನು ಬಯಸಿ ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಾರೆ.

06010005a ಅತ್ರ ತೇ ವರ್ಣಯಿಷ್ಯಾಮಿ ವರ್ಷಂ ಭಾರತ ಭಾರತಂ|

06010005c ಪ್ರಿಯಂ ಇಂದ್ರಸ್ಯ ದೇವಸ್ಯ ಮನೋವೈವಸ್ವತಸ್ಯ ಚ||

06010006a ಪೃಥೋಶ್ಚ ರಾಜನ್ವೈನ್ಯಸ್ಯ ತಥೇಕ್ಷ್ವಾ ಕೋರ್ಮಹಾತ್ಮನಃ|

06010006c ಯಯಾತೇರಂಬರೀಷಸ್ಯ ಮಾಂಧಾತುರ್ನಹುಷಸ್ಯ ಚ||

06010007a ತಥೈವ ಮುಚುಕುಂದಸ್ಯ ಶಿಬೀರೌಶೀನರಸ್ಯ ಚ|

06010007c ಋಷಭಸ್ಯ ತಥೈಲಸ್ಯ ನೃಗಸ್ಯ ನೃಪತೇಸ್ತಥಾ||

ಭಾರತ! ರಾಜನ್! ಈಗ ನಾನು ನಿನಗೆ ಭಾರತ ವರ್ಷವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇದು ದೇವ ಇಂದ್ರನಿಗೆ, ವೈವಸ್ವತ ಮನುವಿಗೆ, ವೈನ್ಯನ ಮಗ ಪೃಥುವಿಗೆ, ಮಹಾತ್ಮ ಇಕ್ಷ್ವಾಕುವಿಗೆ, ಯಯಾತಿಗೆ, ಅಂಬರೀಷನಿಗೆ, ಮಾಂಧಾತನಿಗೆ, ನಹುಷನಿಗೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಮುಚುಕುಂದನಿಗೆ, ಶಿಬಿ ಔಶೀನರನಿಗೆ, ಋಷಭನಿಗೆ, ಇಲನಿಗೆ, ಮತ್ತು ನೃಪತಿ ನೃಗನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದುದು.

06010008a ಅನ್ಯೇಷಾಂ ಚ ಮಹಾರಾಜ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಣಾಂ ಬಲೀಯಸಾಂ|

06010008c ಸರ್ವೇಷಾಮೇವ ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಿಯಂ ಭಾರತ ಭಾರತಂ||

ಮಹಾರಾಜ! ರಾಜೇಂದ್ರ! ಭಾರತ! ಇನ್ನೂ ಇತರ ಬಲಶಾಲಿ

ಕ್ಷತ್ರಿಯರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಭಾರತವು ಪ್ರಿಯವಾದುದು.

06010009a ತತ್ತೇ ವರ್ಷಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಯಥಾಶ್ರುತಮರಿಂದಮ|

06010009c ಶೃಣು ಮೇ ಗದತೋ ರಾಜನ್ಯನ್ಮಾಂ ತ್ವಂ ಪರಿಪೃಚ್ಛಸಿ||

ರಾಜನ್! ಅರಿಂದಮ! ಆ ವರ್ಷದ ಕುರಿತು ಕೇಳಿದಹಾಗೆ ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಕೇಳಿದುದಕ್ಕೆ ನಾನು ಏನು ಹೇಳುತ್ತೀನೋ ಅದನ್ನು ಕೇಳು.

06010010a ಮಹೇಂದ್ರೋ ಮಲಯಃ ಸಹ್ಯಃ ಶುಕ್ತಿಮಾನ್ಯಕ್ಷವಾನಪಿ|

06010010c ವಿಂಧ್ಯಶ್ಚ ಪಾರಿಯಾತ್ರಶ್ಚ ಸಪ್ತೈತೇ ಕುಲಪರ್ವತಾಃ||

ಮಹೇಂದ್ರ, ಮಲಯ, ಸಹ್ಯ, ಶುಕ್ತಿಮಾನ, ಋಕ್ಷವಾನ್, ವಿಂಧ್ಯ, ಪಾರಿಯಾತ್ರ ಈ ಏಳು ಕುಲಪರ್ವತಗಳು.

06010011a ತೇಷಾಂ ಸಹಸ್ರಶೋ ರಾಜನ್ವರ್ವತಾಸ್ತು ಸಮೀಪತಃ|

06010011c ಅಭಿಜ್ಞಾತಾಃ ಸಾರವಂತೋ ವಿಪುಲಾಶ್ಚಿತ್ರಸಾನವಃ||

ರಾಜನ್! ಅವುಗಳ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಸಹಸ್ರಾರು ತಿಳಿಯದೇ ಇರುವ, ಸಾರವಂತ, ವಿಪುಲ ಚಿತ್ರ ಕಣಿವೆಗಳುಳ್ಳ ಪರ್ವತಗಳಿವೆ.

06010012a ಅನ್ಯೇ ತತೋಽಪರಿಜ್ಞಾತಾ ಹ್ರಸ್ವಾ ಹ್ರಸ್ವೋಪಜೀವಿನಃ|

06010012c ಆರ್ಯಾ ಮ್ಲೇಚ್ಛಾಶ್ಚ ಕೌರವ್ಯ ತೈರ್ಮಿಶ್ರಾಃ ಪುರುಷಾ ವಿಭೋ||

ಕೌರವ್ಯ! ವಿಭೋ! ಇನ್ನೂ ಇತರ ಸಣ್ಣ ಪರ್ವತಗಳಿವೆ - ಇವುಗಳ ಮೇಲೆ ಸಣ್ಣ ಮನುಷ್ಯರು ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಾರತವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಆರ್ಯರು,

ಮೈಚ್ಚರು, ಮತ್ತು ಅವರಿಬ್ಬರ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಿಶ್ರ ಜನರು
ಕೂಡ ಇದ್ದಾರೆ.

- 06010013a ನದೀಃ ಪಿಬಂತಿ ಬಹುಲಾ ಗಂಗಾಂ ಸಿಂಧುಂ ಸರಸ್ವತೀಂ|
06010013c ಗೋದಾವರೀಂ ನರ್ಮದಾಂ ಚ ಬಾಹುದಾಂ ಚ ಮಹಾನದೀಂ||
06010014a ಶತದ್ರುಂ ಚಂದ್ರಭಾಗಾಂ ಚ ಯಮುನಾಂ ಚ ಮಹಾನದೀಂ|
06010014c ದೃಷದ್ವತೀಂ ವಿಪಾಶಾಂ ಚ ವಿಪಾಪಾಂ ಸ್ಥೂಲವಾಲುಕಾಂ||
06010015a ನದೀಂ ವೇತ್ರವತೀಂ ಚೈವ ಕೃಷ್ಣವೇಣಾಂ ಚ ನಿಮ್ಮಗಾಂ|
06010015c ಇರಾವತೀಂ ವಿತಸ್ತಾಂ ಚ ಪಯೋಷ್ಣೀಂ ದೇವಿಕಾಮಪಿ||
06010016a ವೇದಸ್ಮೃತಿಂ ವೇತಸಿನೀಂ ತ್ರಿದಿವಾಂ ಇಷ್ಟುಮಾಲಿನೀಂ|
06010016c ಕರೀಷಿಣೀಂ ಚಿತ್ರವಹಾಂ ಚಿತ್ರಸೇನಾಂ ಚ ನಿಮ್ಮಗಾಂ||
06010017a ಗೋಮತೀಂ ಧೂತಪಾಪಾಂ ಚ ವಂದನಾಂ ಚ ಮಹಾನದೀಂ|
06010017c ಕೌಶಿಕೀಂ ತ್ರಿದಿವಾಂ ಕೃತ್ಯಾಂ ವಿಚಿತ್ರಾಂ ಲೋಹತಾರಿಣೀಂ||
06010018a ರಥಸ್ಥಾಂ ಶತಕುಂಭಾಂ ಚ ಸರಯೂಂ ಚ ನರೇಶ್ವರ|
06010018c ಚರ್ಮಣ್ವತೀಂ ವೇತ್ರವತೀಂ ಹಸ್ತಿಸೋಮಾಂ ದಿಶಂ ತಥಾ||
06010019a ಶತಾವರೀಂ ಪಯೋಷ್ಣೀಂ ಚ ಪರಾಂ ಭೈಮರಥೀಂ ತಥಾ|
06010019c ಕಾವೇರೀಂ ಚುಲುಕಾಂ ಚಾಪಿ ವಾಪೀಂ ಶತಬಲಾಮಪಿ||
06010020a ನಿಚೇರಾಂ ಮಹಿತಾಂ ಚಾಪಿ ಸುಪ್ರಯೋಗಾಂ ನರಾಧಿಪ|
06010020c ಪವಿತ್ರಾಂ ಕುಂಡಲಾಂ ಸಿಂಧುಂ ವಾಜಿನೀಂ ಪುರಮಾಲಿನೀಂ||
06010021a ಪೂರ್ವಾಭಿರಾಮಾಂ ವೀರಾಂ ಚ ಭೀಮಾಂ ಓಘವತೀಂ ತಥಾ|
06010021c ಪಲಾಶಿನೀಂ ಪಾಪಹರಾಂ ಮಹೇಂದ್ರಾಂ ಪಿಪ್ಪಲಾವತೀಂ||
06010022a ಪಾರಿಷೇಣಾಮಸಿಕ್ನೀಂ ಚ ಸರಲಾಂ ಭಾರಮರ್ದಿನೀಂ|

- 06010022c ಪುರುಹೀಂ ಪ್ರವರಾಂ ಮೇನಾಂ ಮೋಘಾಂ ಘೃತವತೀಂ ತಥಾ||
- 06010023a ಧೂಮತ್ಯಾಮತಿಕ್ಯಷ್ಟಾಂ ಚ ಸೂಚೀಂ ಚಾವೀಂ ಚ ಕೌರವ|
- 06010023c ಸದಾನೀರಾಮಧ್ಯಷ್ಟಾಂ ಚ ಕುಶಧಾರಾಂ ಮಹಾನದೀಂ||
- 06010024a ಶಶಿಕಾಂತಾಂ ಶಿವಾಂ ಚೈವ ತಥಾ ವೀರವತೀಮಪಿ|
- 06010024c ವಾಸ್ತುಂ ಸುವಾಸ್ತುಂ ಗೌರೀಂ ಚ ಕಂಪನಾಂ ಸಹಿರಣ್ವತೀಂ||
- 06010025a ಹಿರಣ್ವತೀಂ ಚಿತ್ರವತೀಂ ಚಿತ್ರಸೇನಾಂ ಚ ನಿಮ್ಮಗಾಂ|
- 06010025c ರಥಚಿತ್ರಾಂ ಜ್ಯೋತಿರಥಾಂ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಾಂ ಕಪಿಂಜಲಾಂ||
- 06010026a ಉಪೇಂದ್ರಾಂ ಬಹುಲಾಂ ಚೈವ ಕುಚರಾಮಂಬುವಾಹಿನೀಂ|
- 06010026c ವೈನಂದೀಂ ಪಿಂಜಲಾಂ ವೇಣ್ಣಾಂ ತುಂಗವೇಣಾಂ ಮಹಾನದೀಂ||
- 06010027a ವಿದಿಶಾಂ ಕೃಷ್ಣವೇಣ್ಣಾಂ ಚ ತಾಮ್ರಾಂ ಚ ಕಪಿಲಾಮಪಿ|
- 06010027c ಶಲುಂ ಸುವಾಮಾಂ ವೇದಾಶ್ವಾಂ ಹರಿಸ್ರಾವಾಂ ಮಹಾಪಗಾಂ||
- 06010028a ಶೀಘ್ರಾಂ ಚ ಪಿಚ್ಚಿಲಾಂ ಚೈವ ಭಾರದ್ವಾಜೀಂ ಚ ನಿಮ್ಮಗಾಂ|
- 06010028c ಕೌಶಿಕೀಂ ನಿಮ್ಮಗಾಂ ಶೋಣಾಂ ಬಾಹುದಾಮಥ ಚಂದನಾಂ||
- 06010029a ದುರ್ಗಾಮಂತಶಿಲಾಂ ಚೈವ ಬ್ರಹ್ಮಮೇಧ್ಯಾಂ ಬೃಹದ್ವತೀಂ|
- 06010029c ಚರಕ್ಷಾಂ ಮಹಿರೋಹೀಂ ಚ ತಥಾ ಜಂಬುನದೀಮಪಿ||
- 06010030a ಸುನಸಾಂ ತಮಸಾಂ ದಾಸೀಂ ತ್ರಸಾಮನ್ಯಾಂ ವರಾಣಸೀಂ|
- 06010030c ಲೋಲೋದ್ಧೃತಕರಾಂ ಚೈವ ಪೂರ್ಣಾಶಾಂ ಚ ಮಹಾನದೀಂ||
- 06010031a ಮಾನವೀಂ ವೃಷಭಾಂ ಚೈವ ಮಹಾನದ್ಯೋ ಜನಾಧಿಪ|
- 06010031c ಸದಾನಿರಾಮಯಾಂ ವೃತ್ಯಾಂ ಮಂದಗಾಂ ಮಂದವಾಹಿನೀಂ||
- 06010032a ಬ್ರಹ್ಮಾಣೀಂ ಚ ಮಹಾಗೌರೀಂ ದುರ್ಗಾಮಪಿ ಚ ಭಾರತ|
- 06010032c ಚಿತ್ರೋಪಲಾಂ ಚಿತ್ರಬರ್ಹಾಂ ಮಂಜುಂ ಮಕರವಾಹಿನೀಂ||

06010033a ಮಂದಾಕಿನೀಂ ವೈತರಣೀಂ ಕೋಕಾಂ ಚೈವ ಮಹಾನದೀಂ|

06010033c ಶುಕ್ತಿಮತೀಮರಣ್ಯಾಂ ಚ ಪುಷ್ಪವೇಣ್ಯುತ್ಪಲಾವತೀಂ||

06010034a ಲೋಹಿತಾಂ ಕರತೋಯಾಂ ಚ ತಥೈವ ವೃಷಭಂಗಿನೀಂ|

06010034c ಕುಮಾರೀಂ ಋಷಿಕುಲ್ಯಾಂ ಚ ಬ್ರಹ್ಮಕುಲ್ಯಾಂ ಚ ಭಾರತ||

06010035a ಸರಸ್ವತೀಃ ಸುಪುಣ್ಯಾಶ್ಚ ಸರ್ವಾ ಗಂಗಾಶ್ಚ ಮಾರಿಷ|

06010035c ವಿಶ್ವಸ್ಯ ಮಾತರಃ ಸರ್ವಾಃ ಸರ್ವಾಶ್ಚೈವ ಮಹಾಬಲಾಃ||

ಇಲ್ಲಿಯವರು ಬಹಳಷ್ಟು ನದಿಗಳ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತಾರೆ - ಗಂಗಾ, ಸಿಂಧು, ಸರಸ್ವತೀ, ಗೋದಾವರೀ, ನರ್ಮದಾ, ಬಾಹುದಾ, ಮಹಾನದೀ, ಶತದ್ರು, ಚಂದ್ರಭಾಗಾ, ಮಹಾನದೀ ಯಮುನಾ, ದೃಷದ್ವತೀ, ವಿಪಾಶಾ, ವಿಪಾಪಾ, ಸ್ಥೂಲವಾಲುಕಾ, ನದೀ ವೇತ್ರವತೀ, ಕೃಷ್ಣವೇಣಾ, ಇರಾವತೀ, ವಿತಸ್ತಾ, ಪಯೋಷ್ಣೀ, ದೇವಿಕಾ, ವೇದಸ್ಮೃತಿ, ವೇತಸಿನಿ, ತ್ರಿದಿವಾ, ಇಷ್ಟುಮಾಲಿನೀ, ಕರೀಷಿಣೀ, ಚಿತ್ರವಹಾ, ಚಿತ್ರಸೇನಾ, ಗೋಮತೀ, ಧೂತಪಾಪಾ, ವಂದನಾ, ಮಹಾನದೀ ಕೌಶಿಕೀ, ತ್ರಿದಿವಾ, ಕೃತ್ಯಾ, ವಿಚಿತಾ, ಲೋಹತಾರಿಣೀ, ರಥಸ್ಥಾ, ಶತಕುಂಭಾ, ಸರಯೂ, ಚರ್ಮಣ್ಯತೀ, ವೇತ್ರವತೀ, ಹಸ್ತಿಸೋಮಾ, ದಿಶ, ಶತಾವರೀ, ಪಯೋಷ್ಣೀ, ಪರಾ, ಭೈಮರಥೀ, ಕಾವೇರೀ, ಚುಲುಕಾ, ವಾಪೀ, ಶತಬಲಾ, ನಿಚೀರಾ, ಮಹಿತಾ, ಸುಪ್ರಯೋಗಾ, ಪವಿತ್ರಾ, ಕುಂಡಲಾ, ಸಿಂಧು, ವಾಜಿನೀ, ಪುರಮಾಲಿನೀ, ಪೂರಾಭಿರಾಮಾ, ವೀರಾ, ಭೀಮಾ, ಓಘವತೀ, ಪಲಾಶಿನೀ, ಪಾಪಹರಾ, ಮಹೇಂದ್ರಾ, ಪಿಪ್ಪಲಾವತೀ, ಪಾರಿಷೇಣ, ಅಸಿಕ್ನೀ,

ಸರಲಾ, ಭಾರಮರ್ದಿನೀ, ಪುರುಹೀ, ಪ್ರವರಾ, ಮೇನಾ, ಮೋಘಾ,
 ಘೃತವತೀ, ಧೂಪತ್ಯಾಮತಿ, ಕೃಷ್ಣಾ, ಸೂಚೀ, ಚಾವೀ, ಸದಾನೀ,
 ರಾಮಧೃಷ್ಯಾಂ, ಕುಶಧಾರಾಂ, ಮಹಾನದೀ ಶಶಿಕಾಂತಾ, ಶಿವಾ,
 ವೀರವತೀ, ವಾಸ್ತು, ಸುವಾಸ್ತು, ಗೌರೀ, ಕಂಪನಾ, ಹಿರಣ್ವತೀ, ಚಿತ್ರವತೀ,
 ಚಿತ್ರಸೇನಾ, ರಥಚಿತ್ರಾ, ಜ್ಯೋತಿರಥಾ, ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಾ, ಕಪಿಂಜಲಾ,
 ಉಪೇಂದ್ರಾ, ಬಹುಲಾ, ಕುಚರಾ, ಅಂಬುವಾಹಿನೀ, ವೈನಂದೀ,
 ಪಿಂಜಲಾ, ವೇಣ್ಣಾ, ತಾಮ್ರಾ, ಕಪಿಲಾ, ಶಲು, ಸುವಾಮ, ವೇದಾಶ್ವಾ,
 ಹರಿಸ್ರಾವಾ, ಮಹಾಪಗಾ, ಶೀಘ್ರಾ, ಪಿಚ್ಚಿಲಾ, ಭಾರದ್ವಾಜೀ, ಕೌಶಿಕೀ,
 ಶೋಣಾ, ಬಾಹುದಾ, ಚಂದನಾ, ದುರ್ಗಾ, ಅಂತಃಶಿಲಾ,
 ಬ್ರಹ್ಮಮೇಧ್ಯಾ, ಬೃಹದ್ವತೀ, ಚರಕ್ಷಾ, ಮಹಿರೋಹೀ, ಜಂಬುನದೀ,
 ಸುನಸಾ, ತಪಸಾ, ದಾಸೀ, ತ್ರಸಾಮನ್ಯಾ, ವರಾಣಸೀ,
 ಲೋಲೋಧೃತಕರಾ, ಪೂರ್ಣಾಶಾ, ಮಹಾನದೀ ಮಾನವೀ,
 ವೃಷಭಾ, ಮಹಾನದೀ ಸದಾನಿರಾಮಯಾ, ವೃತ್ಯಾ, ಮಂದಗಾ,
 ಮಂದವಾಹಿನೀ, ಬ್ರಹ್ಮಾಣೀ, ಮಹಾಗೌರೀ, ದುರ್ಗಾ, ಚಿತ್ರೋಪಲಾ,
 ಚಿತ್ರಬರ್ಹಾ, ಮಂಜು, ಮಕರವಾಹಿನೀ, ಮಂದಾಕಿನೀ, ವೈತರಣೀ,
 ಕೋಕಾ, ಮಹಾನದೀ, ಶುಕ್ತಿಮತೀ, ಅರಣ್ಯಾ, ಪುಷ್ಪವೇಣೀ,
 ಉತ್ಪಲಾವತೀ, ಲೋಹಿತಾ, ಕರತೋಯಾ, ವೃಷಭಂಗಿನೀ, ಕುಮಾರೀ,
 ಋಷಿಕುಲ್ಯಾ, ಬ್ರಹ್ಮಕುಲ್ಯಾ, ಸರಸ್ವತೀ, ಸುಪುಣ್ಯಾ, ಸರ್ವಾ, ಮತ್ತು
 ವಿಶ್ವ ಮಾತರ, ಗಂಗಾ - ಎಲ್ಲದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲವೂ ಮಹಾಬಲ ನದಿಗಳು.

06010036a ತಥಾ ನದ್ಯಸ್ತ್ವಪ್ರಕಾಶಾಃ ಶತಶೋಽಥ ಸಹಸ್ರಶಃ|

06010036c ಇತ್ಯೇತಾಃ ಸರಿತೋ ರಾಜನ್ಸಮಾಖ್ಯಾತಾ ಯಥಾಸ್ಮೃತಿ||

ರಾಜನ್! ಇನ್ನೂ ನೂರಾರು ಸಹಸ್ರಾರು ನದಿಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.
ಈ ನದಿಗಳು ಸ್ಮೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಮುಖ್ಯವಾದವುಗಳು.

06010037a ಅತ ಊರ್ಧ್ವಂ ಜನಪದಾನ್ನಿಬೋಧ ಗದತೋ ಮಮ|

06010037c ತತ್ರೇಮೇ ಕುರುಪಾಂಚಾಲಾಃ ಶಾಲ್ವಮಾದ್ರೇಯಜಾಂಗಲಾಃ||

06010038a ಶೂರಸೇನಾಃ ಕಲಿಂಗಾಶ್ಚ ಬೋಧಾ ಮೌಕಾಸ್ತಥೈವ ಚ|

06010038c ಮತ್ಸ್ಯಾಃ ಸುಕುಟ್ಯಾಃ ಸೌಬಲ್ಯಾಃ ಕುಂತಲಾಃ ಕಾಶಿಕೋಶಲಾಃ||

06010039a ಚೇದಿವತ್ಸಾಃ ಕರೂಷಾಶ್ಚ ಭೋಜಾಃ ಸಿಂಧುಪುಲಿಂದಕಾಃ|

06010039c ಉತ್ತಮೌಜಾ ದಶಾರ್ಣಾಶ್ಚ ಮೇಕಲಾಶ್ಚೋತ್ಕಲೈಃ ಸಹ||

06010040a ಪಾಂಚಾಲಾಃ ಕೌಶಿಜಾಶ್ಚೈವ ಏಕಪೃಷ್ಠಾ ಯುಗಂಧರಾಃ|

06010040c ಸೌಧಾ ಮದ್ರಾ ಭುಜಿಂಗಾಶ್ಚ ಕಾಶಯೋಽಪರಕಾಶಯಃ||

06010041a ಜಠರಾಃ ಕುಕ್ಕುಶಾಶ್ಚೈವ ಸುದಾಶಾರ್ಣಾಶ್ಚ ಭಾರತ|

06010041c ಕುಂತಯೋಽವಂತಯಶ್ಚೈವ ತಥೈವಾಪರಕುಂತಯಃ||

06010042a ಗೋವಿಂದಾ ಮಂದಕಾಃ ಷಂಡಾ ವಿದರ್ಭಾನೂಪವಾಸಿಕಾಃ|

06010042c ಅಶ್ಮಕಾಃ ಪಾಂಸುರಾಷ್ಟ್ರಾಶ್ಚ ಗೋಪರಾಷ್ಟ್ರಾಃ ಪನೀತಕಾಃ||

06010043a ಆದಿರಾಷ್ಟ್ರಾಃ ಸುಕುಟ್ಯಾಶ್ಚ ಬಲಿರಾಷ್ಟ್ರಂ ಚ ಕೇವಲಂ|

06010043c ವಾನರಾಸ್ಯಾಃ ಪ್ರವಾಹಾಶ್ಚ ವಕ್ರಾ ವಕ್ರಭಯಾಃ ಶಕಾಃ||

06010044a ವಿದೇಹಕಾ ಮಾಗಧಾಶ್ಚ ಸುಮಾಶ್ಚ ವಿಜಯಾಸ್ತಥಾ|

06010044c ಅಂಗಾ ವಂಗಾಃ ಕಲಿಂಗಾಶ್ಚ ಯಕೃಲ್ಲೋಮಾನ ಏವ ಚ||

06010045a ಮಲ್ಲಾಃ ಸುದೇಷ್ಟಾಃ ಪ್ರಾಹೂತಾಸ್ತಥಾ ಮಾಹಿಷಕಾರ್ಷಿಕಾಃ|

- 06010045c ವಾಹೀಕಾ ವಾಟಧಾನಾಶ್ಚ ಆಭೀರಾಃ ಕಾಲತೋಯಕಾಃ||
- 06010046a ಅಪರಂಧ್ರಾಶ್ಚ ಶೂದ್ರಾಶ್ಚ ಪಹ್ಲವಾಶ್ಚ ಮರ್ಘಿಣಿಕಾಃ|
- 06010046c ಅಟವೀಶಬರಾಶ್ಚೈವ ಮರುಭೌಮಾಶ್ಚ ಮಾರಿಷ||
- 06010047a ಉಪಾವೃಶ್ಚಾನುಪಾವೃಶ್ಚಸುರಾಷ್ಟ್ರಾಃ ಕೇಕಯಾಸ್ತಥಾ|
- 06010047c ಕುಟ್ಮಾಪರಾಂತಾ ದ್ವೈಧೇಯಾಃ ಕಾಕ್ಷಾಃ ಸಾಮುದ್ರನಿಷ್ಕುಟಾಃ||
- 06010048a ಅಂಧ್ರಾಶ್ಚ ಬಹವೋ ರಾಜನ್ನಂತರ್ಗಿಯಾಸ್ತಥೈವ ಚ|
- 06010048c ಬಹಿರ್ಗಿಯಾಂಗಮಲದಾ ಮಾಗಧಾ ಮಾನವರ್ಜಕಾಃ||
- 06010049a ಮಹ್ಯುತ್ತರಾಃ ಪ್ರಾವೃಷೇಯಾ ಭಾರ್ಗವಾಶ್ಚ ಜನಾಧಿಪ|
- 06010049c ಪುಂಡ್ರಾ ಭಾರ್ಗಾಃ ಕಿರಾತಾಶ್ಚ ಸುದೋಷ್ಣಾಃ ಪ್ರಮುದಾಸ್ತಥಾ||
- 06010050a ಶಕಾ ನಿಷಾದಾ ನಿಷಧಾಸ್ತಥೈವಾನರ್ತನೈರೃತಾಃ|
- 06010050c ದುಗೂಲಾಃ ಪ್ರತಿಮತ್ಸ್ಯಾಶ್ಚ ಕುಶಲಾಃ ಕುನಟಾಸ್ತಥಾ||
- 06010051a ತೀರಗ್ರಾಹಾಸ್ತರತೋಯಾ ರಾಜಿಕಾ ರಸ್ಯಕಾಗಣಾಃ|
- 06010051c ತಿಲಕಾಃ ಪಾರಸೀಕಾಶ್ಚ ಮಧುಮಂತಃ ಪ್ರಕುತ್ಸಕಾಃ||
- 06010052a ಕಾಶ್ಮೀರಾಃ ಸಿಂಧುಸೌವೀರಾ ಗಾಂಧಾರಾ ದರ್ಶಕಾಸ್ತಥಾ|
- 06010052c ಅಭೀಸಾರಾ ಕುಲೂತಾಶ್ಚ ಶೈವಲಾ ಬಾಹ್ಲಿಕಾಸ್ತಥಾ||
- 06010053a ದರ್ವೀಕಾಃ ಸಕಚಾ ದರ್ವಾ ವಾತಜಾಮರಥೋರಗಾಃ|
- 06010053c ಬಹುವಾದ್ಯಾಶ್ಚ ಕೌರವ್ಯ ಸುದಾಮಾನಃ ಸುಮಲ್ಲಿಕಾಃ||
- 06010054a ವಧ್ರಾಃ ಕರೀಷಕಾಶ್ಚಾಪಿ ಕುಲಿಂದೋಪತ್ಯಕಾಸ್ತಥಾ|
- 06010054c ವನಾಯವೋ ದಶಾಪಾರ್ಶ್ವಾ ರೋಮಾಣಃ ಕುಶಬಿಂದವಃ||
- 06010055a ಕಚ್ಛಾ ಗೋಪಾಲಕಚ್ಛಾಶ್ಚ ಲಾಂಗಲಾಃ ಪರವಲ್ಲಕಾಃ|
- 06010055c ಕಿರಾತಾ ಬರ್ಬರಾಃ ಸಿದ್ಧಾ ವಿದೇಹಾಸ್ತಾಮ್ರಲಿಂಗಕಾಃ||

- 06010056a ಓಷ್ಠಾಃ ಪುಂಡ್ರಾಃ ಸಸೈರಂಧ್ರಾಃ ಪಾರ್ವತೀಯಾಶ್ಚ ಮಾರಿಷ|
- 06010056c ಅಥಾಪರೇ ಜನಪದಾ ದಕ್ಷಿಣಾ ಭರತರ್ಷಭ||
- 06010057a ದ್ರವಿಡಾಃ ಕೇರಲಾಃ ಪ್ರಾಚ್ಯಾ ಭೂಷಿಕಾ ವನವಾಸಿನಃ|
- 06010057c ಉನ್ನತ್ಯಕಾ ಮಾಹಿಷಕಾ ವಿಕಲ್ಪಾ ಮೂಷಕಾಸ್ತಥಾ||
- 06010058a ಕರ್ಣಿಕಾಃ ಕುಂತಿಕಾಶ್ಚೈವ ಸೌದ್ಭಿದಾ ನಲಕಾಲಕಾಃ|
- 06010058c ಕೌಕುಟ್ಟಕಾಸ್ತಥಾ ಚೋಲಾಃ ಕೋಂಕಣಾ ಮಾಲವಾಣಕಾಃ||
- 06010059a ಸಮಂಗಾಃ ಕೋಪನಾಶ್ಚೈವ ಕುಕುರಾಂಗದಮಾರಿಷಾಃ|
- 06010059c ಧ್ವಜಿನ್ಯತ್ಸವಸಂಕೇತಾಸ್ತ್ರಗರ್ತಾಃ ಸರ್ವಸೇನಯಃ||
- 06010060a ತ್ರ್ಯಂಗಾಃ ಕೇಕರಕಾಃ ಪ್ರೋಷ್ಠಾಃ ಪರಸಂಚರಕಾಸ್ತಥಾ|
- 06010060c ತಥೈವ ವಿಂಧ್ಯಪುಲಕಾಃ ಪುಲಿಂದಾಃ ಕಲ್ಕಲೈಃ ಸಹ||
- 06010061a ಮಾಲಕಾ ಮಲ್ಲಕಾಶ್ಚೈವ ತಥೈವಾಪರವರ್ತಕಾಃ|
- 06010061c ಕುಲಿಂದಾಃ ಕುಲಕಾಶ್ಚೈವ ಕರಂತಾಃ ಕುರಕಾಸ್ತಥಾ||
- 06010062a ಮೂಷಕಾ ಸ್ತನಬಾಲಾಶ್ಚ ಸತಿಯಃ ಪತ್ತಿಪಂಜಕಾಃ|
- 06010062c ಆದಿದಾಯಾಃ ಸಿರಾಲಾಶ್ಚ ಸ್ತೂಬಕಾ ಸ್ತನಪಾಸ್ತಥಾ||
- 06010063a ಹೃಷೀವಿದರ್ಭಾಃ ಕಾಂತಿಕಾಸ್ತಂಗಣಾಃ ಪರತಂಗಣಾಃ|
- 06010063c ಉತ್ತರಾಶ್ಚಾಪರೇ ಮ್ಲೇಚ್ಛಾ ಜನಾ ಭರತಸತ್ತಮ||
- 06010064a ಯವನಾಶ್ಚ ಸಕಾಂಬೋಜಾ ದಾರುಣಾ ಮ್ಲೇಚ್ಛಜಾತಯಃ|
- 06010064c ಸಕ್ಷದ್ರುಹಃ ಕುಂತಲಾಶ್ಚ ಹೂಣಾಃ ಪಾರತಕೈಃ ಸಹ||
- 06010065a ತಥೈವ ಮರಧಾಶ್ಚೀನಾಸ್ತಥೈವ ದಶಮಾಲಿಕಾಃ|

ಈಗ ಅಲ್ಲಿರುವ ಜನಪದಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು. ಅಲ್ಲಿವೆ - ಕುರು,

ಪಾಂಚಾಲ, ಶಾಲ್ವ, ಮಾದ್ರೇಯ ಜಾಂಗಲಗಳು, ಶೂರಸೇನರು,
 ಕಲಿಂಗರು, ಬೋಧಾ-ಮೌಕರು, ಮತ್ಸ್ಯರು, ಸುಕುಟ್ಟರು, ಸೌಬಲರು,
 ಕುಂತಲರು, ಕಾಶಿ-ಕೋಶಲರು, ಚೇದಿವತ್ಸರು, ಕರೂಷರು, ಭೋಜರು,
 ಸಿಂಧು-ಪುಲಿಂದಕರು, ಉತ್ತಮೌಜಸರು, ದಶಾರ್ಣರು, ಮೇಕಲ-
 ಉತ್ಕಲರು, ಪಾಂಚಾಲರು, ಕೌಶಿಜರು, ಏಕಪೃಷ್ಠರು, ಯುಗಂಧರರು,
 ಸೌಧರು, ಮದ್ರರು, ಭುಜಿಂಗರು, ಕಾಶಯರು, ಅಪರಕಾಶಯರು,
 ಜಠರರು, ಕುಕ್ಕುಶರು, ಸುದಾಶಾರ್ಣರು, ಕುಂತಯರು, ಅವಂತಯರು,
 ಅಪರಕುಂತಯರು, ಗೋವಿಂದರು, ಮಂದಕರು, ಷಂಡರು, ವಿದರ್ಭರು,
 ಅನೂಪವಾಸಿಕರು, ಅಶ್ಮಕರು, ಪಾಂಸುರಾಷ್ಟ್ರರು, ಗೋಪರಾಷ್ಟ್ರರು,
 ಪನೀತಕರು, ಆದಿರಾಷ್ಟ್ರರು, ಸುಕುಟ್ಟರು, ಬಲಿರಾಷ್ಟ್ರರು, ಕೇವಲರು,
 ವಾನರಾಸ್ಯರು, ಪ್ರವಾಹರು, ವಕ್ರರು, ವಕ್ರಭಯರು, ಶಕರು,
 ವಿದೇಹಕರು, ಮಾಗಧರು, ಸುಹ್ಮಾರು, ವಿಜಯರು, ಅಂಗರು, ವಂಗರು,
 ಕಲಿಂಗರು, ಯಕೃಲ್ಲೋಮರು, ಮಲ್ಲರು, ಸುದೇಷ್ಟರು, ಪ್ರಾಹೂತರು,
 ಮಾಹಿಷಕಾರ್ಷಿಕರು, ವಾಹೀಕರು, ವಾಟಧಾನರು, ಆಭೀರರು,
 ಕಾಲತೋಯಕರು, ಅಪರಂಧ್ರರು, ಶೂದ್ರರು, ಪಹ್ಲವರು,
 ಚರ್ಮಖಂಡಿಕರು, ಅಟವೀಶಬರರು, ಮರುಭೌಮರು, ಉಪವೃಶರು,
 ಅನುಪಾವೃಶರು, ಸುರಾಷ್ಟ್ರರು, ಕೇಕಯರು, ಕುಟ್ಯಾಪಪರಾಂತರು,
 ದ್ವೈಧೇಯರು, ಕಾಕ್ಷರು, ಸಾಮುದ್ರನಿಷ್ಕುಟರು, ಆಂಧ್ರರು, ಮತ್ತು ಬಹಳ
 ಅಂತರ್ಗಿಯರು, ಬಹಿರ್ಗಿಯರು, ಅಂಗಮಲದರು, ಮಾಗಧರು,
 ಮಾನವರ್ಜಕರು, ಮಹ್ಯುತ್ತರರು, ಪ್ರಾವೃಷೇಯರು, ಭಾರ್ಗವರು,
 ಪುಂಡ್ರರು, ಭಾರ್ಗರು, ಕಿರಾತರು, ಸುದೋಷ್ಟರು, ಪ್ರಮುದರು, ಶಕರು,

ನಿಷಾದರು, ನಿಷಧರು, ಆನರ್ತರು, ನೈರೃತರು, ದುಗೂಲರು,
 ಪ್ರತಿಮತ್ಸ್ಯರು, ಕುಶಲರು, ಕುನಟರು, ತೀರಗ್ರಾಹರು, ತರತೋಯರು,
 ರಾಜಿಕರು, ರಸ್ಯಕಾಗಣರು, ತಿಲಕರು, ಪಾರಸೀಕರು, ಮಧುಮಂತ,
 ಪ್ರಕುತ್ಸಕಾ, ಕಾಶ್ಮೀರರು, ಸಿಂಧುಸೌವೀರರು, ಗಾಂಧಾರರು, ದರ್ಶಕರು,
 ಅಭೀಸಾರರು, ಕುಲೂತರು, ಶೈವಲರು, ಬಾಹ್ಲಿಕರು, ದವೀಕರು,
 ಸಕಚರು, ದರ್ವಾರು, ವಾತಜಾಮರು, ಉರಗರು, ಬಹುವಾದ್ಯಾಶ್ಚ,
 ಸುದಾಮಾನರು, ಸುಮಲ್ಲಿಕರು, ವಧರು, ಕುಲಿಂದರು, ಕರೀಷಕರು,
 ಪತ್ಯಕರು, ವನಾಯವರು, ದಶಾಪಾರ್ಶ್ವರು, ರೋಮಾಣರು,
 ಕುಶಬಿಂದವರು, ಕಚ್ಚರು, ಗೋಪಲಕಚ್ಚರು, ಲಾಂಗಲರು,
 ಪರವಲ್ಲಕರು, ಕಿರಾತರು, ಬರ್ಬರರು, ಸಿದ್ಧರು, ವಿದೇಹರು,
 ತಾಮ್ರಲಿಂಗಕರು, ಓಷ್ಠರು, ಪುಂಡ್ರರು, ಸೈರಂದ್ರರು,
 ಪಾರ್ವತೀಯರು, ಇನ್ನೂ ಇತರ ದಕ್ಷಿಣ ಜನಪದಗಳಾದ ದ್ರವಿಡರು,
 ಕೇರಲರು, ಪ್ರಾಚ್ಯರು, ಭೂಷಿಕರು, ವನವಾಸಿಗಳು, ಉನ್ನತ್ಯಕರು,
 ಮಾಹೀಷಕರು, ವಿಕಲ್ಪರು, ಮೂಷಕರು, ಕರ್ಣಿಕರು, ಕುಂತಿಕರು,
 ಸೌದ್ಧಿದರು, ನಲಕಾಲಕರು, ಕೌಕುಟ್ಟಕರು, ಚೋಲರು, ಕೋಂಕಣರು,
 ಮಾಲವಾಣಕರು, ಸಮಂಗರು, ಕೋಪನರು, ಕುಕುರಾಂಗದರು,
 ಧ್ವಜಿಗಳು, ಉತ್ಸವಸಂಕೇತರು, ತ್ರಿಗರ್ತರು, ಸರ್ವಸೇನರು, ತ್ರ್ಯಂಗರು,
 ಕೇಕರಕರು, ಪ್ರೋಷ್ಠರು, ಪರಸಂಚರಕರು, ವಿಂಧ್ಯಪುಲಕರು,
 ಪುಲಿಂದರು, ಕಲ್ಕಲರು, ಮಾಲಕರು, ಮಲ್ಲಕರು, ವರ್ತಕರು,
 ಕುಲಿಂದರು, ಕುಲಕರು, ಕರಣ್ಯರು, ಕುರಕರು, ಮೂಷಕರು, ಸ್ತನಬಾಲರು,
 ಸತಿಯರು, ಪತ್ತಿಪಂಜಕರು, ಆದಿದಾಯಾರು, ಸಿರಾಲರು, ಸ್ತೂಬಕರು,

ಸ್ತನಪಾರು, ಹೃಷೀವಿದರ್ಭರು, ಕಾಂತೀಕಾಸ್ತರು, ಪರತಂಗಣರು, ಮತ್ತು ಉತ್ತರದ ಇತರ ಜನರಾದ ಮ್ಲೇಚ್ಛರು, ಯವನರು, ಕಂಬೋಜರು, ದಾರುಣ ಮ್ಲೇಚ್ಛಜಾತೀಯರು, ಕ್ಷದ್ಧುಹರು, ಕುಂತಲರು, ಹೂಣರು, ಪಾರತಕರು, ಹಾಗೆಯೇ ಮರಧರು, ಚೀನರು, ದಶಮಾಲಿಕರು.

06010065c ಕ್ಷತ್ರಿಯೋಪನಿವೇಶಾಶ್ಚ ವೈಶ್ಯಶೂದ್ರಕುಲಾನಿ ಚ||

06010066a ಶೂದ್ರಾಭೀರಾಥ ದರದಾಃ ಕಾಶ್ಮೀರಾಃ ಪಶುಭಿಃ ಸಹ|

06010066c ಖಶಿಕಾಶ್ಚ ತುಖಾರಾಶ್ಚ ಪಲ್ಲವಾ ಗಿರಿಗಹ್ವರಾಃ||

06010067a ಆತ್ರೇಯಾಃ ಸಭರದ್ವಾಜಾಸ್ತಥೈವ ಸ್ತನಯೋಷಿಕಾಃ|

06010067c ಔಪಕಾಶ್ಚ ಕಲಿಂಗಾಶ್ಚ ಕಿರಾತಾನಾಂ ಚ ಜಾತಯಃ||

06010068a ತಾಮರಾ ಹಂಸಮಾರ್ಗಾಶ್ಚ ತಥೈವ ಕರಭಂಜಕಾಃ|

ಇಲ್ಲಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ, ಶೂದ್ರ ಕುಲಗಳೂ, ಶೂದ್ರರಾದ ಅಭೀರರು, ದರದರು, ಕಾಶ್ಮೀರರು ಪಶುಗಳೊಂದಿಗೆ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಖಶಿಕರೂ, ತುಖರರು, ಪಲ್ಲವರೂ, ಗಿರಿಗಹ್ವರೂ, ಆತ್ರೇಯರು, ಭರದ್ವಾಜರೂ, ಸ್ತನಯೋಷಿಕರೂ, ಔಪಕರೂ, ಕಲಿಂಗರೂ, ಕಿರಾತರ ಜಾತಿಯವರೂ, ತಾಮರರೂ, ಹಂಸಮಾರ್ಗರೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಕರಭಂಜಕರೂ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ.

06010068c ಉದ್ದೇಶಮಾತ್ರೇಣ ಮಯಾ ದೇಶಾಃ ಸಂಕೀರ್ತಿತಾಃ ಪ್ರಭೋ||

06010069a ಯಥಾಗುಣಬಲಂ ಚಾಪಿ ತ್ರಿವರ್ಗಸ್ಯ ಮಹಾಫಲಂ|

06010069c ದುಃಯೇದ್ಧೇನುಃ ಕಾಮಧುಕ್ಚ ಭೂಮಿಃ ಸಮ್ಯಗನುಷ್ಠಿತಾ||

ಪ್ರಭೋ! ಈ ದೇಶಗಳ ಕುರಿತು ನಾನು ನಿನಗೆ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅದರ
 ಗುಣ ಮತ್ತು ಬಲಗಳಂತೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿದರೆ ಈ
 ಭೂಮಿಯು ಕಾಮಧೇನುವನ್ನು ಹಾಲುಕರೆದರೆ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ
 ತ್ರಿವರ್ಗದ ಮಹಾಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ.

06010070a ತಸ್ಯಾಂ ಗೃಧ್ಯಂತಿ ರಾಜಾನಃ ಶೂರಾ ಧರ್ಮಾರ್ಥಕೋವಿದಾಃ|

06010070c ತೇ ತ್ಯಜಂತ್ಯಾಹವೇ ಪ್ರಾಣಾನ್ರಸಾಗೃದ್ಧಾಸ್ತರಸ್ವಿನಃ||

ಅವಳನ್ನು ಧರ್ಮಾರ್ಥಕೋವಿದರಾದ ಶೂರ ರಾಜರು
 ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅದರ ರಸವನ್ನು ಆಶಿಸಿ ಆ ತರಸ್ವಿಗಳು ರಣದಲ್ಲಿ
 ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

06010071a ದೇವಮಾನುಷಕಾಯಾನಾಂ ಕಾಮಂ ಭೂಮಿಃ ಪರಾಯಣಂ|

06010071c ಅನ್ಯೋನ್ಯಸ್ಯಾವಲುಂಪಂತಿ ಸಾರಮೇಯಾ ಇವಾಮಿಷಂ||

06010072a ರಾಜಾನೋ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ಭೋಕ್ತುಕಾಮಾ ವಸುಂಧರಾಂ|

06010072c ನ ಚಾಪಿ ತೃಪ್ತಿಃ ಕಾಮಾನಾಂ ವಿದ್ಯತೇ ಚೇಹ ಕಸ್ಯ ಚಿತ್||

ಭೂಮಿಯು ದೇವ-ಮನುಷ್ಯ ಕಾಯದಲ್ಲಿರುವವರ ಬಯಕೆ ಮತ್ತು
 ಪರಾಯಣ⁵⁶. ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ! ವಸುಂಧರೆಯನ್ನು ಭೋಗಿಸಲು ಬಯಸಿ
 ರಾಜರು ಆಮಿಷಕ್ಕೆ ಹೊಡೆದಾಡುವ ನಾಯಿಗಳಂತೆ ಅನ್ಯೋನ್ಯರಲ್ಲಿ

⁵⁶ ದೇವ-ಮಾನವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಈ ಭೂಮಿಯೇ ಆಶ್ರಯಸ್ಥಾನವಾಗಿದೆ. ಹವಿರ್ಭುಜರಾದ ದೇವತೆಗಳು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಯಜ್ಞ-ಯಾಗಾದಿಗಳಿಂದ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಕಚ್ಚಾ ಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಆಸೆಗಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯೆಂಬುದೇ ಇಲ್ಲ.

06010073a ತಸ್ಮಾತ್ಪರಿಗ್ರಹೇ ಭೂಮೇರ್ಯತಂತೇ ಕುರುಪಾಂಡವಾಃ|

06010073c ಸಾಮ್ನಾ ದಾನೇನ ಭೇದೇನ ದಂಡೇನೈವ ಚ ಪಾರ್ಥಿವ||

ಪಾರ್ಥಿವ! ಆದುದರಿಂದ ಕುರು-ಪಾಂಡವರು ಈ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಮ, ದಾನ, ಭೇದ ಮತ್ತು ದಂಡಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

06010074a ಪಿತಾ ಮಾತಾ ಚ ಪುತ್ರಶ್ಚ ಖಿಂ ದ್ಯೌಶ್ಚ ನರಪುಂಗವ|

06010074c ಭೂಮಿರ್ಭವತಿ ಭೂತಾನಾಂ ಸಮ್ಯಗಚ್ಛಿದ್ರದರ್ಶಿನೀ||

ನರಪುಂಗವ! ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮತ್ತು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರಿಪಾಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ⁵⁷ ಭೂಮಿಯು ಇರುವವುಗಳ ತಂದೆ, ತಾಯಿ, ಪುತ್ರ, ಆಕಾಶ ಮತ್ತು ಸ್ವರ್ಗವಾಗುತ್ತದೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ

ಜಂಬೂಖಂಡವಿನಿರ್ಮಾಣ ಪರ್ವಣಿ

ಭಾರತೀಯನದೀದೇಶಾನಿನಾಮಕಥನೇ ದಶಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ

⁵⁷ “ಸಮ್ಯಗಚ್ಛಿದ್ರದರ್ಶಿನೀ” ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ “ಭೂಮಿಯ ನಿಜಸ್ವರೂಪವೇನೆಂದು ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ” ಎಂದೂ ಅರ್ಥೈಸಿದ್ದಾರೆ [ಭಾರತ ದರ್ಶನ, ಸಂ. ೧೨, ಪು.೮೮]

ಯುಗವರ್ಣನೆ (೧-೧೪).

06011001 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ|

06011001a ಭಾರತಸ್ಯಾಸ್ಯ ವರ್ಷಸ್ಯ ತಥಾ ಹೈಮವತಸ್ಯ ಚ|

06011001c ಪ್ರಮಾಣಮಾಯುಷಃ ಸೂತ ಫಲಂ ಚಾಪಿ ಶುಭಾಶುಭಂ||

06011002a ಅನಾಗತಮತಿಕ್ರಾಂತಂ ವರ್ತಮಾನಂ ಚ ಸಂಜಯ|

06011002c ಆಚಕ್ಷ್ಮ ಮೇ ವಿಸ್ತರೇಣ ಹರಿವರ್ಷಂ ತಥೈವ ಚ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಸೂತ! ಸಂಜಯ! ಈ ಭಾರತ ವರ್ಷದ, ಹೈಮವತದ ಮತ್ತು ಹಾಗೆಯೇ ಹರಿವರ್ಷದ ಆಯುಷ್ಯ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನೂ, ವರ್ತಮಾನದ, ಕಳೆದುಹೋದ, ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ಆಗಲಿರುವ ಶುಭಾಶುಭ ಫಲಗಳನ್ನೂ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ನನಗೆ ಹೇಳು.”

06011003 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06011003a ಚತ್ವಾರಿ ಭಾರತೇ ವರ್ಷೇ ಯುಗಾನಿ ಭರತರ್ಷಭ|

06011003c ಕೃತಂ ತ್ರೇತಾ ದ್ವಾಪರಂ ಚ ಪುಷ್ಯಂ ಚ ಕುರುವರ್ಧನ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಭರತರ್ಷಭ! ಕುರುವರ್ಧನ! ಭಾರತ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಯುಗಗಳಿವೆ - ಕೃತ, ತ್ರೇತಾ, ದ್ವಾಪರ ಮತ್ತು

ಪುಷ್ಯ.

06011004a ಪೂರ್ವಂ ಕೃತಯುಗಂ ನಾಮ ತತಸ್ತ್ರೇತಾಯುಗಂ ವಿಭೋ|

06011004c ಸಂಕ್ಷೇಪಾದ್ಧ್ವಾ ಪರಸ್ಯಾಥ ತತಃ ಪುಷ್ಯಂ ಪ್ರವರ್ತತೇ||

ವಿಭೋ! ಮೊದಲನೆಯದರ ಹೆಸರು ಕೃತಯುಗ, ಅನಂತರದ್ದು ತ್ರೇತಾಯುಗ. ಅದು ಕಳೆದ ನಂತರ ದ್ವಾಪರ. ಮತ್ತೆ ಪುಷ್ಯಯುಗವು ಬರುತ್ತದೆ.

06011005a ಚತ್ವಾರಿ ಚ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ವರ್ಷಾಣಾಂ ಕುರುಸತ್ತಮ|

06011005c ಆಯುಃಸಂಖ್ಯಾ ಕೃತಯುಗೇ ಸಂಖ್ಯಾತಾ ರಾಜಸತ್ತಮ||

ಕುರುಸತ್ತಮ! ರಾಜಸತ್ತಮ! ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಆಯಸ್ಸಿನ ಪ್ರಮಾಣ ನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳು.

06011006a ತಥಾ ತ್ರೀಣಿ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ತ್ರೇತಾಯಾಂ ಮನುಜಾಧಿಪ|

06011006c ದ್ವಿಸಹಸ್ರಂ ದ್ವಾಪರೇ ತು ಶತೇ ತಿಷ್ಠತಿ ಸಂಪ್ರತಿ||

ಹಾಗೆಯೇ ಮನುಜಾಧಿಪ! ತ್ರೇತದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಸಾವಿರ. ಈಗ ದ್ವಾಪರದಲ್ಲಿ ಸದ್ಯ ಎರಡು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳು.

06011007a ನ ಪ್ರಮಾಣಸ್ಥಿತಿರ್ಹ್ಯಸ್ತಿ ಪುಷ್ಯೇಽಸ್ಮಿನ್ನರತರ್ಷಭ|

06011007c ಗರ್ಭಸ್ಥಾಶ್ಚ ಮ್ರಿಯಂತೇಽತ್ರ ತಥಾ ಜಾತಾ ಮ್ರಿಯಂತಿ ಚ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಪುಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಂತಿಷ್ಟೇ ಪ್ರಮಾಣವೆಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗ ಗರ್ಭಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಯಬಹುದು ಅಥವಾ ಹುಟ್ಟಿದ ಕೂಡಲೇ

ಸಾಯಬಹುದು.

06011008a ಮಹಾಬಲಾ ಮಹಾಸತ್ವಾಃ ಪ್ರಜಾಗುಣಸಮನ್ವಿತಾಃ|

06011008c ಅಜಾಯಂತ ಕೃತೇ ರಾಜನ್ಮನಯಃ ಸುತಪೋಧನಾಃ||

ರಾಜನ್ ! ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಮಹಾಬಲರೂ, ಮಹಾಸತ್ವರೂ,
ಪ್ರಜಾಗುಣಸಮನ್ವಿತರೂ ಆದ ಮುನಿಗಳು, ಉತ್ತಮ ತಪೋಧನರು
ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ.

06011009a ಮಹೋತ್ಸಾಹಾ ಮಹಾತ್ಮಾನೋ ಧಾರ್ಮಿಕಾಃ ಸತ್ಯವಾದಿನಃ|

06011009c ಜಾತಾಃ ಕೃತಯುಗೇ ರಾಜನ್ಧನಿನಃ ಪ್ರಿಯದರ್ಶನಾಃ||

ರಾಜನ್ ! ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಮಹೋತ್ಸಾಹಿಗಳು, ಮಹಾತ್ಮರು,
ಧಾರ್ಮಿಕರು, ಸತ್ಯವಾದಿಗಳು, ಧನಿಕರು ಮತ್ತು ಅತೀವ ಸುಂದರರು
ಜನಿಸುತ್ತಾರೆ.

06011010a ಆಯುಷ್ಮಂತೋ ಮಹಾವೀರಾ ಧನುರ್ಧರವರಾ ಯುಧಿ|

06011010c ಜಾಯಂತೇ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಃ ಶೂರಾಸ್ತ್ರೇತಾಯಾಂ ಚಕ್ರವರ್ತಿನಃ||

ತ್ರೇತದಲ್ಲಿ ಆಯುಷ್ಮಂತರೂ, ಮಹಾವೀರರೂ, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ
ಧನುರ್ಧರರೂ ಆದ ಶೂರ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು ಜನಿಸುತ್ತಾರೆ.

06011011a ಸರ್ವವರ್ಣಾ ಮಹಾರಾಜ ಜಾಯಂತೇ ದ್ವಾಪರೇ ಸತಿ|

06011011c ಮಹೋತ್ಸಾಹಾ ಮಹಾವೀರ್ಯಾಃ ಪರಸ್ಪರವಧೈಷಿಣಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ದ್ವಾಪರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ವರ್ಣದವರೂ

ಮಹೋತ್ಸಾಹಿಗಳಾಗಿಯೂ, ಮಹಾವೀರ್ಯವಂತರಾಗಿಯೂ,
ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲು ಇಚ್ಛೆಯುಳ್ಳವರೂ ಆಗಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ.

06011012a ತೇಜಸಾಲ್ಪೇನ ಸಂಯುಕ್ತಾಃ ಕ್ರೋಧನಾಃ ಪುರುಷಾ ನೃಪ|

06011012c ಲುಬ್ಧಾಶ್ಚಾನೃತಕಾಶ್ಚೈವ ಪುಷ್ಯೇ ಜಾಯಂತಿ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಪುಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪ ತೇಜಸ್ಸುಳ್ಳವರಾಗಿ ಕ್ರೋಧ, ಸೊಕ್ಕು,
ದುರಾಸೆ, ಸುಳ್ಳುಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿದವರು ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ.

06011013a ಈರ್ಷ್ಯಾ ಮಾನಸ್ತಥಾ ಕ್ರೋಧೋ ಮಾಯಾಸೂಯಾ ತಥೈವ ಚ|

06011013c ಪುಷ್ಯೇ ಭವಂತಿ ಮರ್ತ್ಯಾನಾಂ ರಾಗೋ ಲೋಭಶ್ಚ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಪುಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರು ಈರ್ಷ್ಯೆ, ಮಾನ, ಕ್ರೋಧ, ಮಾಯೆ,
ಅಸೂಯೆ, ರಾಗ, ಲೋಭಗಳಿಗೊಳಗಾಗುತ್ತಾರೆ.

06011014a ಸಂಕ್ಷೇಪೋ ವರ್ತತೇ ರಾಜನ್ದ್ವಾಪರೇಽಸ್ಮಿನ್ನರಾಧಿಪ|

06011014c ಗುಣೋತ್ತರಂ ಹೈಮವತಂ ಹರಿವರ್ಷಂ ತತಃ ಪರಂ||

ರಾಜನ್! ನರಾಧಿಪ! ವರ್ತಮಾನದ ದ್ವಾಪರವು ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಉಳಿದಿದೆ.
ಭಾರತವರ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಹೈಮವತ ವರ್ಷದ ಗುಣವು ಹೆಚ್ಚಿನದು. ಹರಿ
ವರ್ಷದ ಗುಣವು ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನದು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ

ಜಂಬೂಖಂಡವಿನಿರ್ಮಾಣ ಪರ್ವಣಿ

ಭಾರತವರ್ಷೇ ಕೃತಾದ್ಯನಿರೋಧೇನಾಯುರ್ನಿರೂಪಣೇ

ಏಕಾದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಜಂಬೂಖಂಡವಿನಿರ್ಮಾಣ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭಾರತವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಕೃತಾದಿ
ಅನುರೋಧೇನ ಆಯುರ್ನಿರೂಪಣ ಎಂಬ ಹನ್ನೊಂದನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ
ಜಂಬೂಖಂಡವಿನಿರ್ಮಾಣ ಪರ್ವಃ|

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಜಂಬೂಖಂಡವಿನಿರ್ಮಾಣ ಪರ್ವವು.

ಇದುವರೆಗಿನ ಒಟ್ಟು ಮಹಾಪರ್ವಗಳು-೫/೧೮, ಉಪಪರ್ವಗಳು-
೬೧/೧೦೦, ಅಧ್ಯಾಯಗಳು-೮೭೧/೧೯೯೫, ಶ್ಲೋಕಗಳು-
೨೮೧೫೨/೭೩೭೮೪

ಭೂಮಿ ಪರ್ವ

೧೨

ಶಾಕದ್ವೀಪವರ್ಣನೆ (೧-೩೭).

06012001 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ|

06012001a ಜಂಬೂಖಂಡಸ್ವಯಾ ಪ್ರೋಕ್ತೋ ಯಥಾವದಿಹ ಸಂಜಯ|

06012001c ವಿಷ್ಕಂಭಮಸ್ಯ ಪ್ರಬ್ರೂಹಿ ಪರಿಮಾಣಂ ಚ ತತ್ತ್ವತಃ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಸಂಜಯ! ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ನೀನು ಜಂಬೂಖಂಡದ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ್ದೀಯೆ. ಈಗ ಅದರ ಸುತ್ತಳತೆ ಮತ್ತು ವಿಸ್ತಾರವೆಷ್ಟೆಂಬುದನ್ನು ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ಹೇಳು.

06012002a ಸಮುದ್ರಸ್ಯ ಪ್ರಮಾಣಂ ಚ ಸಮ್ಯಗಚ್ಛಿದ್ರದರ್ಶನ|

06012002c ಶಾಕದ್ವೀಪಂ ಚ ಮೇ ಬ್ರೂಹಿ ಕುಶದ್ವೀಪಂ ಚ ಸಂಜಯ||

ಸಂಜಯ! ಜಂಬೂದ್ವೀಪದ ಸುತ್ತಲೂ ಇರುವ ಸಮುದ್ರದ, ಶಾಕದ್ವೀಪ ಮತ್ತು ಕುಶದ್ವೀಪಗಳ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಹೇಳು.

06012003a ಶಾಲ್ಮಲಂ ಚೈವ ತತ್ತ್ವೇನ ಕ್ರೌಂಚದ್ವೀಪಂ ತಥೈವ ಚ|

06012003c ಬ್ರೂಹಿ ಗಾವಲ್ಗಣೇ ಸರ್ವಂ ರಾಹೋಃ ಸೋಮಾರ್ಕಯೋಸ್ತಥಾ||

ಗಾವಲ್ಗಣೇ! ಹಾಗೆಯೇ ಶಾಲ್ಮಲ ಮತ್ತು ಕ್ರೌಂಚದ್ವೀಪಗಳ ಕುರಿತು

ಮತ್ತು ರಾಹು, ಚಂದ್ರ ಸೂರ್ಯರ ಕುರಿತು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳು.”

06012004 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06012004a ರಾಜನ್ಸು ಬಹವೋ ದ್ವೀಪಾ ಯೈರಿದಂ ಸಂತತಂ ಜಗತ್|

06012004c ಸಪ್ತ ತ್ವಹಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಚಂದ್ರಾದಿತ್ಯೈ ಗ್ರಹಾಂಸ್ತಥಾ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ಈ ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ದ್ವೀಪಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ನಾನು ನಿನಗೆ ಏಳು ದ್ವೀಪಗಳ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರ, ಆದಿತ್ಯಾದಿ ಗ್ರಹಗಳ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

06012005a ಅಷ್ಟಾದಶ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಯೋಜನಾನಾಂ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06012005c ಷಟ್ಪತಾನಿ ಚ ಪೂರ್ಣಾನಿ ವಿಷ್ಕಂಭೋ ಜಂಬುಪರ್ವತಃ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಜಂಬುಪರ್ವತ (ದ್ವೀಪ)ವು ಸಂಪೂರ್ಣ ಹದಿನೆಂಟು ಸಾವಿರ ಆರುನೂರು ಯೋಜನೆಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿದೆ.

06012006a ಲಾವಣಸ್ಯ ಸಮುದ್ರಸ್ಯ ವಿಷ್ಕಂಭೋ ದ್ವಿಗುಣಃ ಸ್ಮೃತಃ|

06012006c ನಾನಾಜನಪದಾಕೀರ್ಣೋ ಮಣಿವಿದ್ರುಮಚಿತ್ರಿತಃ||

ನಾನಾಜನಪದಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಮತ್ತು ಮಣಿವಿದ್ರುಮಗಳಿಂದ ಚಿತ್ರಿತವಾದ ಲವಣ ಸಮುದ್ರದ ವಿಸ್ತಾರವು ಅದರ ಎರಡು ಪಟ್ಟು ಇದೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ⁵⁸.

06012007a ನೈಕಧಾತುವಿಚಿತ್ಯೈಶ್ಚ ಪರ್ವತೈರುಪಶೋಭಿತಃ|

⁵⁸ಅಂದರೆ ಲವಣಸಮುದ್ರದ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವು ೩೭,೨೦೦ ಯೋಜನೆಗಳು.

06012007c ಸಿದ್ಧಚಾರಣಸಂಕೀರ್ಣಃ ಸಾಗರಃ ಪರಿಮಂಡಲಃ||

ಅನೇಕ ಖನಿಜಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಿಚಿತ್ರ ಪರ್ವತಗಳಿಂದ ಅದು ಶೋಭಿಸುತ್ತದೆ. ಸಿದ್ಧಚಾರಣರಿಂದ ತುಂಬಿರುವ ಆ ಸಾಗರವು ಗೋಲಾಕಾರವಾಗಿದೆ.

06012008a ಶಾಕದ್ವೀಪಂ ಚ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಯಥಾವದಿಹ ಪಾರ್ಥಿವ|

06012008c ಶೃಣು ಮೇ ತ್ವಂ ಯಥಾನ್ಯಾಯಂ ಬ್ರುವತಃ ಕುರುನಂದನ||

ಪಾರ್ಥಿವ! ಈಗ ಶಾಕದ್ವೀಪದ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕುರುನಂದನ! ಯಥಾನ್ಯಾಯವಾಗಿ ನಾನು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳು.

06012009a ಜಂಬೂದ್ವೀಪಪ್ರಮಾಣೇನ ದ್ವಿಗುಣಃ ಸ ನರಾಧಿಪ|

06012009c ವಿಷ್ಕಂಭೇಣ ಮಹಾರಾಜ ಸಾಗರೋಽಪಿ ವಿಭಾಗಶಃ|

06012009e ಕ್ಷೀರೋದೋ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ಯೇನ ಸಂಪರಿವಾರಿತಃ||

ನರಾಧಿಪ! ಶಾಕದ್ವೀಪವು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಜಂಬೂದ್ವೀಪಕ್ಕಿಂತ ಎರಡು ಪಟ್ಟಿದೆ⁵⁹. ಮಹಾರಾಜ! ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ! ಶಾಕದ್ವೀಪವನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದಿರುವ ಕ್ಷೀರಸಾಗರವು ವಿಸ್ತಾರದಲ್ಲಿ ಶಾಕದ್ವೀಪಕ್ಕಿಂತ ಎರಡು ಪಟ್ಟಿದೆ⁶⁰.

---

⁵⁹ಅಂದರೆ ಶಾಕದ್ವೀಪದ ವಿಸ್ತಾರ ೩೭,೨೦೦ ಯೋಜನೆಗಳು. ಶಾಕದ್ವೀಪ ಮತ್ತು ಲವಣಸಮುದ್ರಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣಗಳು ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿವೆ.

⁶⁰ಅಂದರೆ ಕ್ಷೀರಸಾಗರದ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ೭೪,೪೦೦ ಯೋಜನೆಗಳು. ಕ್ಷೀರಸಾಗರದ

06012010a ತತ್ರ ಪುಣ್ಯಾ ಜನಪದಾ ನ ತತ್ರ ಮ್ನಿಯತೇ ಜನಃ|

06012010c ಕುತ ಏವ ಹಿ ದುರ್ಭಿಕ್ಷಂ ಕ್ಷಮಾತೇಜೋಯುತಾ ಹಿ ತೇ||

ಅಲ್ಲಿರುವ ಜನಪದಗಳು ಪುಣ್ಯವಾದವು ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಸಾಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಕ್ಷಮ-ತೇಜೋಯುತರಾಗಿರುವಾಗ ಎಲ್ಲಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ದುರ್ಭಿಕ್ಷವಿರಬೇಕು?

06012011a ಶಾಕದ್ವೀಪಸ್ಯ ಸಂಕ್ಷೇಪೋ ಯಥಾವದ್ ಭರತರ್ಷಭ|

06012011c ಉಕ್ತ ಏಷ ಮಹಾರಾಜ ಕಿಮನ್ಯಚ್ಚೋತುಮಿಚ್ಛಸಿ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಶಾಕದ್ವೀಪದ ಕುರಿತು ಇದ್ದುದನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಮಹಾರಾಜ! ಇನ್ನು ಏನನ್ನು ಕೇಳಲು ಬಯಸುತ್ತೀಯೆ?”

06012012 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ|

06012012a ಶಾಕದ್ವೀಪಸ್ಯ ಸಂಕ್ಷೇಪೋ ಯಥಾವದಿಹ ಸಂಜಯ|

06012012c ಉಕ್ತಸ್ತ ಯಾ ಮಹಾಭಾಗ ವಿಸ್ತರಂ ಬ್ರೂಹಿ ತತ್ತ್ವತಃ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಸಂಜಯ! ಶಾಕದ್ವೀಪದ ಕುರಿತು ಇದ್ದುದನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದೀಯೆ. ಮಹಾಭಾಗ! ನೀನು ಹೇಳಿದುದನ್ನೇ ತತ್ವತಃ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳು.”

06012013 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06012013a ತಥೈವ ಪರ್ವತಾ ರಾಜನ್ಸಪ್ತಾತ್ರ ಮಣಿಭೂಷಿತಾಃ|

ವಿಸ್ತೀರ್ಣವು ಲವಣ ಸಮುದ್ರದ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದ ಎರಡು ಪಟ್ಟಿದೆ.

06012013c ರತ್ನಾಕರಾಸ್ತಥಾ ನದ್ಯಸ್ತೇಷಾಂ ನಾಮಾನಿ ಮೇ ಶೃಣು|

06012013e ಅತೀವಗುಣವತ್ಸರ್ವಂ ತತ್ರ ಪುಣ್ಯಂ ಜನಾಧಿಪ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಏಳು ಮಣಿಭೂಷಿತ ಪರ್ವತಗಳ, ಸಾಗರಗಳ, ನದಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ನನ್ನಿಂದ ಕೇಳು. ಜನಾಧಿಪ! ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಅತೀವ ಗುಣವತ್ತಾಗಿವೆ ಮತ್ತು ಪುಣ್ಯವಾಗಿವೆ.

06012014a ದೇವರ್ಷಿಗಂಧರ್ವಯುತಃ ಪರಮೋ ಮೇರುರುಚ್ಯತೇ|

06012014c ಪ್ರಾಗಾಯತೋ ಮಹಾರಾಜ ಮಲಯೋ ನಾಮ ಪರ್ವತಃ|

06012014e ಯತೋ ಮೇಘಾಃ ಪ್ರವರ್ತಂತೇ ಪ್ರಭವಂತಿ ಚ ಸರ್ವಶಃ||

ದೇವ-ಋಷಿ-ಗಂಧರ್ವರಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಮೇರುವನ್ನು ಪರಮವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾರಾಜ! ಅದರ ನಂತರ ಬರುತ್ತದೆ ಮಲಯ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಪರ್ವತ. ಈ ಪರ್ವತದಿಂದಲೇ ಮೋಡಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಪಸರಿಸುತ್ತವೆ.

06012015a ತತಃ ಪರೇಣ ಕೌರವ್ಯ ಜಲಧಾರೋ ಮಹಾಗಿರಿಃ|

06012015c ಯತ್ರ ನಿತ್ಯಮುಪಾದತ್ತೇ ವಾಸವಃ ಪರಮಂ ಜಲಂ|

06012015e ಯತೋ ವರ್ಷಂ ಪ್ರಭವತಿ ವರ್ಷಾಕಾಲೇ ಜನೇಶ್ವರ||

ಕೌರವ್ಯ! ನಂತರದ್ದು ಜಲಧಾರ ಎಂಬ ಮಹಾಗಿರಿಯಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ವಾಸವನು ನಿತ್ಯವೂ ಪರಮ ಜಲವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಜನೇಶ್ವರ! ಅದೇ ನೀರನ್ನು ಮಳೆಗಾಳದಲ್ಲಿ ಮಳೆಯಾಗಿ ಸುರಿಸುತ್ತಾನೆ.

06012016a ಉಚ್ಚೈರ್ಗಿರೀ ರೈವತಕೋ ಯತ್ರ ನಿತ್ಯಂ ಪೃತಿಷ್ಠಿತಃ|

06012016c ರೇವತೀ ದಿವಿ ನಕ್ಷತ್ರಂ ಪಿತಾಮಹಕೃತೋ ವಿಧಿಃ||

ಅನಂತರ ಎತ್ತರದ ರೈವತಕ ಗಿರಿಯಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ವಿಧಿ ಪಿತಾಮಹನು ಮಾಡಿದ ರೇವತೀ ನಕ್ಷತ್ರವು ದಿವಿಯಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ಪೃತಿಷ್ಠಿತಗೊಂಡಿದೆ.

06012017a ಉತ್ತರೇಣ ತು ರಾಜೇಂದ್ರ ಶ್ಯಾಮೋ ನಾಮ ಮಹಾಗಿರಿಃ|

06012017c ಯತಃ ಶ್ಯಾಮತ್ವಮಾಪನ್ನಾಃ ಪ್ರಜಾ ಜನಪದೇಶ್ವರ||

ರಾಜೇಂದ್ರ! ಅದರ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಶ್ಯಾಮ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಮಹಾಗಿರಿಯಿದೆ. ಜನಪದೇಶ್ವರ! ಅಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಜೆಗಳು ಶ್ಯಾಮತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ.”

06012018 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ|

06012018a ಸುಮಹಾನ್ಸಂಶಯೋ ಮೇಽದ್ಯ ಪೋಕ್ತಂ ಸಂಜಯ ಯತ್ತ್ವಯಾ|

06012018c ಪ್ರಜಾಃ ಕಥಂ ಸೂತಪುತ್ರ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಾಃ ಶ್ಯಾಮತಾಮಿಹ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಸಂಜಯ! ನೀನು ಈಗ ಹೇಳಿದುದರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಮಹಾಸಂಶಯವಿದೆ. ಸೂತಪುತ್ರ! ಅಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಜೆಗಳು ಹೇಗೆ ಶ್ಯಾಮತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದರು⁶¹?”

06012019 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06012019a ಸರ್ವೇಷ್ಟೇವ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ದ್ವೀಪೇಷು ಕುರುನಂದನ|

⁶¹ಪರ್ವತವು ಶ್ಯಾಮಲವರ್ಣವಾಗಿದ್ದರೆ ಪ್ರಜೆಗಳೇಕೆ ಶ್ಯಾಮಲವರ್ಣದವರಾದರು?

06012019c ಗೌರಃ ಕೃಷ್ಣಶ್ಚ ವರ್ಣೌ ದ್ವೌ ತಯೋರ್ವರ್ಣಾಂತರಂ ನೃಪ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಕುರುನಂದನ! ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ! ನೃಪ! ಎಲ್ಲ ದ್ವೀಪಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಗೌರವರ್ಣದವರು, ಕೃಷ್ಣವರ್ಣದವರು ಮತ್ತು ಇವೆರಡೂ ವರ್ಣಗಳ ನಡುವೆ ಇರುವವರು ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ.

06012020a ಶ್ಯಾಮೋ ಯಸ್ಮಾತ್ಪ್ರವೃತ್ತೋ ವೈ ತತ್ತೇ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಭಾರತ|

06012020c ಆಸ್ತೇಽತ್ರ ಭಗವಾನ್ ಕೃಷ್ಣಸ್ತತ್ಕಾಂತ್ಯಾ ಶ್ಯಾಮತಾಂ ಗತಃ||

ಭಾರತ! ಅಲ್ಲಿರುವವರು ಹೇಗೆ ಶ್ಯಾಮವರ್ಣದವರಾದರೆಂದು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅಲ್ಲಿರುವವರು ಭಗವಾನ್ ಕೃಷ್ಣನ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಶ್ಯಾಮತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದರು⁶².

06012021a ತತಃ ಪರಂ ಕೌರವೇಂದ್ರ ದುರ್ಗಶೈಲೋ ಮಹೋದಯಃ|

06012021c ಕೇಸರೀ ಕೇಸರಯತೋ ಯತೋ ವಾತಃ ಪ್ರವಾಯತಿ||

ಕೌರವೇಂದ್ರ! ಅದಕ್ಕೂ ನಂತರದ ಮಹೋದಯ ದುರ್ಗಶೈಲವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಬೀಸುವ ಗಾಳಿಯು ಕೇಸರೀ ಬಣ್ಣದಾಗಿದ್ದು ಕೇಸರೀಯತವಾಗಿದೆ.

06012022a ತೇಷಾಂ ಯೋಜನವಿಷ್ಕಂಭೋ ದ್ವಿಗುಣಃ ಪ್ರವಿಭಾಗಶಃ|

06012022c ವರ್ಷಾಣಿ ತೇಷು ಕೌರವ್ಯ ಸಂಪ್ರೋಕ್ತಾನಿ ಮನೀಷಿಭಿಃ||

⁶² ಈ ಶ್ಯಾಮಪರ್ವತದಲ್ಲಿಯೇ ಭಗವಾನ್ ಕೃಷ್ಣನಿದ್ದಾನೆ. ಶ್ಯಾಮಲವರ್ಣದ (ಕಡುನೀಲಿಬಣ್ಣದ) ಕೃಷ್ಣನಿಂದಾಗೆ ಪರ್ವತವು ಶ್ಯಾಮವರ್ಣದ್ದಾಯಿತು; ಅಲ್ಲಿರುವವರೂ ಶ್ಯಾಮವರ್ಣದವರಾದರು.

ಕೌರವ್ಯ! ಅವುಗಳ ವಿಸ್ತಾರವು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅದರ ಮೊದಲಿನದಕ್ಕಿಂತ ದ್ವಿಗುಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ⁶³. ಅಲ್ಲಿ ಏಳು ವರ್ಷ(ಖಂಡ)ಗಳಿವೆ ಎಂದು ಮನೀಷಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

06012023a ಮಹಾಮೇರುರ್ಮಹಾಕಾಶೋ ಜಲದಃ ಕುಮುದೋತ್ತರಃ|

06012023c ಜಲಧಾರಾತ್ಪರೋ ರಾಜನ್ಸುಕುಮಾರ ಇತಿ ಸ್ಮೃತಃ||

ರಾಜನ್! ಮಹಾಮೇರು ಪರ್ವತದ ಸಮೀಪ ಮಹಾಕಾಶವರ್ಷವಿದೆ. ಜಲದ (ಮಲಯ) ಪರ್ವತದ ಪಕ್ಕ ಕುಮುದೋತ್ತರವರ್ಷವಿದೆ. ಇಲಧಾರ ಪರ್ವತದ ಸಮೀಪ ಸುಕುಮಾರ ವರ್ಷವಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

06012024a ರೈವತಸ್ಯ ತು ಕೌಮಾರಃ ಶ್ಯಾಮಸ್ಯ ತು ಮಣೀಚಕಃ|

06012024c ಕೇಸರಸ್ಯಾಥ ಮೋದಾಕೀ ಪರೇಣ ತು ಮಹಾಪುಮಾನ್||

ರೈವತದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರುವುದು ಕೌಮಾರವರ್ಷ. ಶ್ಯಾಮಪರ್ವತದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರುವುದು ಮಣೀಚಕ ವರ್ಷ. ಕೇಸರ ಪರ್ವತದ ಸಮೀಪದ್ದು ಮೋದಾಕೀಖಂಡ. ಮೋದಾಕೀಖಂಡದ ನಂತರ ಮಹಾಪುಮಾನ್

---

⁶³ಮೊದಲನೆಯ ಪರ್ವತವಾದ ಮೇರುವಿನ ವಿಸ್ತಾರವು ಒಂದು ಸಾವಿರ ಯೋಜನೆಗಳಿದ್ದರೆ ಎರಡನೆಯದಾದ ಮಲಯ ಪರ್ವತವು ಎರಡು ಸಾವಿರ ಯೋಜನೆಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿದೆ. ಮೂರನೆಯ ಪರ್ವತದ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವು ನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ಯೋಜನೆಗಳು. ಹೀಗೆ ಒಂದಕ್ಕಿರಡರಂತೆ ಪರ್ವತದ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅಧಿಕವಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಎಂಬ ಪರ್ವತವಿದೆ.

06012025a ಪರಿವಾಯ್ ತು ಕೌರವ್ಯ ದೈರ್ಘ್ಯಂ ಹ್ರಸ್ವತ್ವಮೇವ ಚ|

06012025c ಜಂಬೂದ್ವೀಪೇನ ವಿಖ್ಯಾತಸ್ತಸ್ಯ ಮಧ್ಯೇ ಮಹಾದ್ರುಮಃ||

06012026a ಶಾಕೋ ನಾಮ ಮಹಾರಾಜ ತಸ್ಯ ದ್ವೀಪಸ್ಯ ಮಧ್ಯಗಃ|

06012026c ತತ್ರ ಪುಣ್ಯಾ ಜನಪದಾಃ ಪೂಜ್ಯತೇ ತತ್ರ ಶಂಕರಃ||

ಕೌರವ್ಯ! ಆ ದ್ವೀಪದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಖ್ಯಾತವಾದ ಶಾಕಾ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಮಹಾದ್ರುಮವಿದೆ. ಎತ್ತರ ಮತ್ತು ಅಗಲಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ಜಂಬೂದ್ವೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಜಂಬೂ ವೃಕ್ಷದಂತಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ಪುಣ್ಯಜನಪದರು ಶಂಕರನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

06012027a ತತ್ರ ಗಚ್ಛಂತಿ ಸಿದ್ಧಾಶ್ಚ ಚಾರಣಾ ದೈವತಾನಿ ಚ|

06012027c ಧಾರ್ಮಿಕಾಶ್ಚ ಪ್ರಜಾ ರಾಜಂಶ್ಚ ತ್ವಾರೋಽತೀವ ಭಾರತ||

ರಾಜನ್! ಭಾರತ! ಅಲ್ಲಿಗೆ ಸಿದ್ಧರೂ, ಚಾರಣರೂ, ದೇವತೆಗಳೂ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರಜೆಗಳೂ ಈ ನಾಲ್ವರೂ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

06012028a ವರ್ಣಾಃ ಸ್ವಕರ್ಮನಿರತಾ ನ ಚ ಸ್ತೇನೋಽತ್ರ ದೃಶ್ಯತೇ|

06012028c ದೀರ್ಘಾಯುಷೋ ಮಹಾರಾಜ ಜರಾಮೃತ್ಯುವಿವರ್ಜಿತಾಃ||

ಅಲ್ಲಿ ವರ್ಣಗಳು ಸ್ವಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕಳ್ಳತನವೆಂಬುದಿಲ್ಲ. ಮಹಾರಾಜ! ದೀರ್ಘಾಯುಷಿಗಳಾದ ಅವರು ಜರಾಮೃತ್ಯು ವಿವರ್ಜಿತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

06012029a ಪ್ರಜಾಸ್ತತ್ರ ವಿವರ್ಧಂತೇ ವರ್ಷಾಸ್ವಿವ ಸಮುದ್ರಗಾಃ|

06012029c ನದ್ಯಃ ಪುಣ್ಯಜಲಾಸ್ತತ್ರ ಗಂಗಾ ಚ ಬಹುಧಾಗತಿಃ||

ಅಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಜೆಗಳು ಮಳೆಗಾಲದ ನದಿಗಳಂತೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯ ನೀರುಗಳಿವೆ. ಗಂಗೆಯೂ ಕೂಡ ಬಹು ನದಿಗಳಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಾಳೆ.

06012030a ಸುಕುಮಾರೀ ಕುಮಾರೀ ಚ ಸೀತಾ ಕಾವೇರಕಾ ತಥಾ|

06012030c ಮಹಾನದೀ ಚ ಕೌರವ್ಯ ತಥಾ ಮಣಿಜಲಾ ನದೀ|

06012030e ಇಕ್ಷುವರ್ಧನಿಕಾ ಚೈವ ತಥಾ ಭರತಸತ್ತಮ||

ಕೌರವ್ಯ! ಭರತಸತ್ತಮ! ಆ ನದಿಗಳು ಸುಕುಮಾರೀ, ಕುಮಾರೀ, ಸೀತಾ, ಕಾವೇರಕಾ, ಮಹಾನದೀ, ಮಣಿಜಲಾ, ಮತ್ತು ಇಕ್ಷುವರ್ಧನಿಕಾ.

06012031a ತತಃ ಪ್ರವೃತ್ತಾಃ ಪುಣ್ಯೋದಾ ನದ್ಯಃ ಕುರುಕುಲೋದ್ವಹ|

06012031c ಸಹಸ್ರಾಣಾಂ ಶತಾನೈವ ಯತೋ ವರ್ಷ ತಿ ವಾಸವಃ||

ಕುರುಕುಲೋದ್ವಹ! ಹೀಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಸಹಸ್ರಾರು ನೂರಾರು ಪುಣ್ಯ ನದಿಗಳು ಹರಿಯುತ್ತವೆ. ವಾಸವನು ಅಲ್ಲಿ ಮಳೆಸುರಿಸುತ್ತಾನೆ.

06012032a ನ ತಾಸಾಂ ನಾಮಧೇಯಾನಿ ಪರಿಮಾಣಂ ತಥೈವ ಚ|

06012032c ಶಕ್ಯತೇ ಪರಿಸಂಖ್ಯಾತುಂ ಪುಣ್ಯಾಸ್ತಾ ಹಿ ಸರಿದ್ವರಾಃ||

ಅವುಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಪರಿಮಾಣಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅವೆಲ್ಲವೂ ಪುಣ್ಯನದಿಗಳು.

06012033a ತತ್ರ ಪುಣ್ಯಾ ಜನಪದಾಶ್ಚ ತ್ವಾರೋ ಲೋಕಸಮ್ಮತಾಃ|

06012033c ಮಗಾಶ್ಚ ಮಶಕಾಶ್ಚೈವ ಮಾನಸಾ ಮಂದಗಾಸ್ತಥಾ||

ಅಲ್ಲಿ ಲೋಕಸಮ್ಮತವಾದ ನಾಲ್ಕು ಪುಣ್ಯ ಜನಪದಗಳಿವೆ - ಮಗಾ, ಮಶಕಾ, ಮಾನಸ ಮತ್ತು ಮಂದಗಾ.

06012034a ಮಗಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಭೂಯಿಷ್ಠಾಃ ಸ್ವಕರ್ಮನಿರತಾ ನೃಪ|

06012034c ಮಶಕೇಷು ತು ರಾಜನ್ಯಾ ಧಾರ್ಮಿಕಾಃ ಸರ್ವಕಾಮದಾಃ||

ನೃಪ! ಮಗಾರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸ್ವಕರ್ಮನಿರತರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು. ಮಶಕರಲ್ಲಿ ಸರ್ವಕಾಮಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಧಾರ್ಮಿಕ ರಾಜರಿದ್ದಾರೆ.

06012035a ಮಾನಸೇಷು ಮಹಾರಾಜ ವೈಶ್ಯಾಃ ಕರ್ಮೋಪಜೀವಿನಃ|

06012035c ಸರ್ವಕಾಮಸಮಾಯುಕ್ತಾಃ ಶೂರಾ ಧರ್ಮಾರ್ಥನಿಶ್ಚಿತಾಃ|

06012035e ಶೂದ್ರಾಸ್ತು ಮಂದಗೇ ನಿತ್ಯಂ ಪುರುಷಾ ಧರ್ಮಶೀಲಿನಃ||

ಮಹಾರಾಜ! ಮಾನಸರು ವೈಶ್ಯರ ಕರ್ಮೋಪಜೀವಿಗಳು. ಅವರು ಸರ್ವಕಾಮಸಮಾಯುಕ್ತರು, ಶೂರರು ಮತ್ತು ಧರ್ಮಾರ್ಥನಿಶ್ಚಿತರು. ಮಂದಗರು ಶೂದ್ರರು - ನಿತ್ಯವೂ ಧರ್ಮಶೀಲಪುರುಷರು.

06012036a ನ ತತ್ರ ರಾಜಾ ರಾಜೇಂದ್ರ ನ ದಂಡೋ ನ ಚ ದಂಡಿಕಾಃ|

06012036c ಸ್ವಧರ್ಮೇಣೈವ ಧರ್ಮಂ ಚ ತೇ ರಕ್ಷಂತಿ ಪರಸ್ಪರಂ||

ರಾಜೇಂದ್ರ! ಅಲ್ಲಿ ರಾಜನೂ ಇಲ್ಲ, ದಂಡಿಸುವವನೂ ಇಲ್ಲ, ದಂಡನೆಗೆ ಒಳಪಡುವವರೂ ಇಲ್ಲ. ಸ್ವಧರ್ಮವೇ ಪರಸ್ಪರರ ಧರ್ಮವನ್ನು

ರಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ.

06012037a ಏತಾವದೇವ ಶಕ್ಯಂ ತು ತಸ್ಮಿನ್ನೀಪೇ ಪ್ರಭಾಷಿತುಂ|

06012037c ಏತಾವದೇವ ಶ್ರೋತವ್ಯಂ ಶಾಕದ್ವೀಪೇ ಮಹೌಜಸಿ||

ಇಷ್ಟನ್ನೇ ಆ ದ್ವೀಪದ ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡಲು ಶಕ್ಯ. ಮತ್ತು ಆ ಮಹೌಜಸಿ ಶಾಕದ್ವೀಪದ ಕುರಿತು ಇಷ್ಟನ್ನೇ ಕೇಳಬೇಕು⁶⁴.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೂಮಿ ಪರ್ವಣಿ
ಶಾಕದ್ವೀಪವರ್ಣನೇ ದ್ವಾದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶಾಕದ್ವೀಪವರ್ಣನೇ ಎನ್ನುವ
ಹನ್ನೆರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೩

ಉತ್ತರದ್ವೀಪಾದಿಸಂಸ್ಥಾನ ವರ್ಣನ (೧-೫೦).

06013001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06013001a ಉತ್ತರೇಷು ತು ಕೌರವ್ಯ ದ್ವೀಪೇಷು ಶ್ರುಯತೇ ಕಥಾ|

06013001c ಯಥಾಶ್ರುತಂ ಮಹಾರಾಜ ಬ್ರುವತಸ್ತನ್ನಿಬೋಧ ಮೇ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಕೌರವ್ಯ! ಉತ್ತರದಲ್ಲಿರುವ ದ್ವೀಪಗಳ

⁶⁴ ಈ ದ್ವೀಪದ ಕುರಿತು ಹೆಚ್ಚು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬಾರದು...ಏಕೆ?

ಕುರಿತು ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೇವಲ್ಲ? ಮಹಾರಾಜ ! ಕೇಳಿದಹಾಗೆ
ಅದನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು.

06013002a ಘೃತತೋಯಃ ಸಮುದ್ರೋಽತ್ರ ದಧಿಮಂಡೋದಕೋಽಪರಃ|

06013002c ಸುರೋದಃ ಸಾಗರಶ್ಚೈವ ತಥಾನ್ಯೋ ಘರ್ಮ ಸಾಗರಃ||

ಅಲ್ಲಿರುವ ಸಮುದ್ರದ ನೀರು ತುಪ್ಪ. ಅದರ ನಂತರದ ಸಮುದ್ರದ
ನೀರು ಮೊಸರು. ನಂತರದ್ದು ಸುರೆಯೇ ನೀರಾಗಿರುವ ಸಾಗರ ಮತ್ತು
ಇನ್ನೊಂದು ನೀರಿರುವ ಘರ್ಮ ಸಾಗರ.

06013003a ಪರಸ್ಪರೇಣ ದ್ವಿಗುಣಾಃ ಸರ್ವೇ ದ್ವೀಪಾ ನರಾಧಿಪ|

06013003c ಸರ್ವತಶ್ಚ ಮಹಾರಾಜ ಪರ್ವತೈಃ ಪರಿವಾರಿತಾಃ||

ನರಾಧಿಪ ! ಅವೆಲ್ಲವೂ ಪರಸ್ಪರರಿಗಿಂತ ದ್ವಿಗುಣವಾಗಿವೆ.
ಮಹಾರಾಜ ! ಎಲ್ಲವೂ ಪರ್ವತಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

06013004a ಗೌರಸ್ತು ಮಧ್ಯಮೇ ದ್ವೀಪೇ ಗಿರಿರ್ಮಾನಃಶಿಲೋ ಮಹಾನ್|

06013004c ಪರ್ವತಃ ಪಶ್ಚಿಮಃ ಕೃಷ್ಣೋ ನಾರಾಯಣನಿಭೋ ನೃಪ||

ಮಧ್ಯಮ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಕೆಂಪುಶಿಲೆಯ ಗೌರವೆನ್ನುವ ಮಹಾ ಗಿರಿಯಿದೆ.
ನೃಪ ! ಅದಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣ ಎಂಬ, ನಾರಾಯಣನಿಗೆ
ಪ್ರಿಯವಾದ ಗಿರಿಯಿದೆ.

06013005a ತತ್ರ ರತ್ನಾನಿ ದಿವ್ಯಾನಿ ಸ್ವಯಂ ರಕ್ಷತಿ ಕೇಶವಃ|

06013005c ಪ್ರಜಾಪತಿಮುಪಾಸೀನಃ ಪ್ರಜಾನಾಂ ವಿದಧೇ ಸುಖಂ||

ಅಲ್ಲಿ ಕೇಶವನು ದಿವ್ಯ ರತ್ನಗಳನ್ನು ಸ್ವಯಂ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಪ್ರಜಾಪತಿಯಂತೆ ಆಸೀನನಾಗಿ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ವಿವಿಧ ಸುಖಗಳನ್ನು ಕರುಣಿಸುತ್ತಾನೆ.

06013006a ಕುಶದ್ವೀಪೇ ಕುಶಸ್ತಂಬೋ ಮಧ್ಯೇ ಜನಪದಸ್ಯ ಹ|

06013006c ಸಂಪೂಜ್ಯತೇ ಶಲ್ಮಲಿಶ್ಚ ದ್ವೀಪೇ ಶಾಲ್ಮಲಿಕೇ ನೃಪ||

ನೃಪ! ಅಲ್ಲಿಯ ಜನಪದಗಳ ಮಧ್ಯೆಯಿರುವ ಕುಶದ್ವೀಪ ಕುಶಸ್ತಂಬಗಳು, ಮತ್ತು ಶಲ್ಮಲಿ ದ್ವೀಪ ಮತ್ತು ಶಲ್ಮಲೀ ವೃಕ್ಷಗಳು (ಬೂರುಗದ ಮರಗಳು) ಸಂಪೂಜ್ಯವಾದವು.

06013007a ಕ್ರೌಂಚದ್ವೀಪೇ ಮಹಾಕ್ರೌಂಚೋ ಗಿರೀ ರತ್ನಚಯಾಕರಃ|

06013007c ಸಂಪೂಜ್ಯತೇ ಮಹಾರಾಜ ಚಾತುರ್ವರ್ಣ್ಯೇನ ನಿತ್ಯದಾ||

ಮಹಾರಾಜ! ಕ್ರೌಂಚದ್ವೀಪದಲ್ಲಿರುವ ರತ್ನಗಳ ಆಕರ ಮಹಾಕ್ರೌಂಚ ಗಿರಿಯನ್ನು ಚಾತುರ್ವರ್ಣದವರು ನಿತ್ಯವೂ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

06013008a ಗೋಮಂದಃ ಪರ್ವತೋ ರಾಜನ್ಸಮಹಾನ್ಸರ್ವಧಾತುಮಾನ್|

06013008c ಯತ್ರ ನಿತ್ಯಂ ನಿವಸತಿ ಶ್ರೀಮಾನ್ಕಮಲಲೋಚನಃ|

06013008e ಮೋಕ್ಷಿಭಿಃ ಸಂಸ್ತುತೋ ನಿತ್ಯಂ ಪ್ರಭುರ್ನಾರಾಯಣೋ ಹರಿಃ||

ರಾಜನ್! ಗೋಮಂದ ಪರ್ವತವು ತುಂಬಾ ದೊಡ್ಡದು ಮತ್ತು ಸರ್ವ ಧಾತುಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದಿರುವಂಥಹುದು. ಅಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ಮೋಕ್ಷಹೊಂದಿದವರಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಶ್ರೀಮಾನ್ ಕಮಲಲೋಚನ ಪ್ರಭು ಹರಿ ನಾರಾಯಣನು ವಾಸಿಸುತ್ತಾನೆ.

06013009a ಕುಶದ್ವೀಪೇ ತು ರಾಜೇಂದ್ರ ಪರ್ವತೋ ವಿದ್ಯುಮೈಶ್ಚಿ ತಃ|
 06013009c ಸುಧಾಮಾ ನಾಮ ದುರ್ಧರ್ಷೋ ದ್ವಿತೀಯೋ ಹೇಮಪರ್ವತಃ||
 06013010a ದ್ಯುತಿಮಾನ್ನಾಮ ಕೌರವ್ಯ ತೃತೀಯಃ ಕುಮುದೋ ಗಿರಿಃ|
 06013010c ಚತುರ್ಥಃ ಪುಷ್ಪವಾನ್ನಾಮ ಪಂಚಮಸ್ತು ಕುಶೇಶಯಃ||
 06013011a ಷಷ್ಠೋ ಹರಿಗಿರಿರ್ನಾಮ ಷಡೇತೇ ಪರ್ವತೋತ್ತಮಾಃ|
 06013011c ತೇಷಾಮಂತರವಿಷ್ಕಂಭೋ ದ್ವಿಗುಣಃ ಪ್ರವಿಭಾಗಶಃ||

ರಾಜೇಂದ್ರ! ಕುಶದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುಮಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಸುಧಾಮ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ದುರ್ಧರ್ಷ ಪರ್ವತವೂ ಮತ್ತು ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಹೇಮಪರ್ವತ ದ್ಯುತಿಮಾನ್, ಮೂರನೆಯದು ಕುಮುದ ಗಿರಿ, ನಾಲ್ಕನೆಯದು ಪುಷ್ಪವಾನ್, ಐದನೆಯದು ಕುಶೇಶಯ ಮತ್ತು ಆರನೆಯದರ ಹೆಸರು ಹರಿಗಿರಿ. ಈ ಆರು ಉತ್ತಮ ಪರ್ವತಗಳು. ಅವುಗಳ ವಿಸ್ತಾರಗಳು ಕ್ರಮೇಣವಾಗಿ ಹಿಂದಿನದಕ್ಕಿಂತ ದ್ವಿಗುಣವಾಗಿವೆ⁶⁵.

06013012a ಔದ್ಭಿದಂ ಪ್ರಥಮಂ ವರ್ಷಂ ದ್ವಿತೀಯಂ ವೇಣುಮಂಡಲಂ|

⁶⁵ಕುಶದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದಾದ ಗೌರಪರ್ವತಕ್ಕೂ ಎರಡನೆಯದಾದ ಸುಧಾಮಪರ್ವತಕ್ಕೂ ಅಂತರವು ಒಂದು ಸಾವಿರ ಯೋಜನೆಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ಸುಧಾಮ ಪರ್ವತಕ್ಕೂ ಮೂರನೆಯದಾದ ಕುಮುದಪರ್ವತಕ್ಕೂ ಎರಡು ಸಾವಿರ ಯೋಜನೆಗಳು. ಕುಮುದಪರ್ವತಕ್ಕೂ ಪುಷ್ಪವತ್ಪರ್ವತಕ್ಕೂ ಅಂತರ ನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ಯೋಜನೆಗಳು. ಹೀಗೆ ಉತ್ತರೋತ್ತರ ಪರ್ವತಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವು ದ್ವಿಗುಣವಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

06013012c ತೃತೀಯಂ ವೈ ರಥಾಕಾರಂ ಚತುರ್ಥಂ ಪಾಲನಂ ಸ್ತೃತಂ||

06013013a ಧೃತಿಮತ್ಪಂಚಮಂ ವರ್ಷಂ ಷಷ್ಠಂ ವರ್ಷಂ ಪ್ರಭಾಕರಂ|

06013013c ಸಪ್ತಮಂ ಕಾಪಿಲಂ ವರ್ಷಂ ಸಪ್ತೈತೇ ವರ್ಷಪುಂಜಕಾಃ||

ಔದ್ಭಿದವು ಮೊದಲನೆಯ ವರ್ಷ. ಎರಡನೆಯದು ವೇಣುಮಂಡಲ.
ಮೂರನೆಯದು ರಥಾಕಾರ. ನಾಲ್ಕನೆಯದು ಪಾಲನವೆಂದು
ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಧೃತಿಮತ್ ಐದನೆಯ ವರ್ಷ. ಆರನೆಯ ವರ್ಷವು
ಪ್ರಭಾಕರ. ಏಳನೆಯದು ಕಪಿಲ ವರ್ಷ. ಈ ಏಳು ವರ್ಷಪುಂಜಕಗಳು.

06013014a ಏತೇಷು ದೇವಗಂಧರ್ವಾಃ ಪ್ರಜಾಶ್ಚ ಜಗತೀಶ್ವರ|

06013014c ವಿಹರಂತಿ ರಮಂತೇ ಚ ನ ತೇಷು ಮ್ರಿಯತೇ ಜನಃ||

ಜಗತೀಶ್ವರ! ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ದೇವ-ಗಂಧರ್ವರು ಮತ್ತು ಪ್ರಜೆಗಳು
ವಿಹರಿಸಿ ರಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಜನರು ಸಾಯುವುದಿಲ್ಲ.

06013015a ನ ತೇಷು ದಸ್ಯವಃ ಸಂತಿ ಮ್ಲೇಚ್ಛಜಾತ್ಯೋಽಪಿ ವಾ ನೃಪ|

06013015c ಗೌರಪ್ರಾಯೋ ಜನಃ ಸರ್ವಃ ಸುಕುಮಾರಶ್ಚ ಪಾರ್ಥಿವ||

ನೃಪ! ಆ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ದಸ್ಯುಗಳೂ ಮ್ಲೇಚ್ಛ ಜಾತಿಯವರೂ
ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಪಾರ್ಥಿವ! ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಗೌರವರ್ಣದವರೂ
ಸುಕುಮಾರರೂ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ.

06013016a ಅವಶಿಷ್ಟೇಷು ವರ್ಷೇಷು ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಮನುಜೇಶ್ವರ|

06013016c ಯಥಾಶ್ರುತಂ ಮಹಾರಾಜ ತದವ್ಯಗ್ರಮನಾಃ ಶೃಣು||

ಮನುಜೇಶ್ವರ ! ಉಳಿದಿರುವ ವರ್ಷಗಳ ಕುರಿತು ಕೇಳಿದಂತೆ
ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಮಹಾರಾಜ ! ಅವ್ಯಗ್ರಮಸ್ಸಿನಿಂದ ಅದನ್ನು ಕೇಳು.

06013017a ಕ್ರೌಂಚದ್ವೀಪೇ ಮಹಾರಾಜ ಕ್ರೌಂಚೋ ನಾಮ ಮಹಾಗಿರಿಃ|

06013017c ಕ್ರೌಂಚಾತ್ಪರೋ ವಾಮನಕೋ ವಾಮನಾದಂಧಕಾರಕಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಕ್ರೌಂಚದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಕ್ರೌಂಚವೆಂಬ ಮಹಾಗಿರಿ.
ಕ್ರೌಂಚದಿಂದ ಆಚೆಗೆ ವಾಮನಕ. ವಾಮನದಿಂದ ಅಂಧಕಾರಕ.

06013018a ಅಂಧಕಾರಾತ್ಪರೋ ರಾಜನ್ಮೈನಾಕಃ ಪರ್ವತೋತ್ತಮಃ|

06013018c ಮೈನಾಕಾತ್ಪರತೋ ರಾಜನ್ಗೋವಿಂದೋ ಗಿರಿರುತ್ತಮಃ||

ರಾಜನ್ ! ಅಂಧಕಾರದ ಆಚೆ ಪರ್ವತೋತ್ತಮ ಮೈನಾಕವಿದೆ.
ರಾಜನ್ ! ಮೈನಾಕದ ಆಚೆ ಉತ್ತಮ ಗಿರಿ ಗೋವಿಂದವಿದೆ.

06013019a ಗೋವಿಂದಾತ್ತು ಪರೋ ರಾಜನ್ನಿಬಿಡೋ ನಾಮ ಪರ್ವತಃ|

06013019c ಪರಸ್ತು ದ್ವಿಗುಣಸ್ತೇಷಾಂ ವಿಷ್ಕಂಭೋ ವಂಶವರ್ಧನ||

ವಂಶವರ್ಧನ ! ಗೋವಿಂದದ ಆಚೆ ವಿಷ್ಣೋಣದಲ್ಲಿ ಅದರ ಎರಡು
ಪಟ್ಟಿರುವ ನಿಬಿಡ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಪರ್ವತವಿದೆ.

06013020a ದೇಶಾಂಸ್ತತ್ರ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ತನ್ಮ್ರೀ ನಿಗದತಃ ಶೃಣು|

06013020c ಕ್ರೌಂಚಸ್ಯ ಕುಶಲೋ ದೇಶೋ ವಾಮನಸ್ಯ ಮನೋನುಗಃ||

ಅಲ್ಲಿ ಇರುವ ದೇಶಗಳ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು.

ಕ್ರೌಂಚದಲ್ಲಿರುವುದು ಕುಶಲ ದೇಶ. ವಾಮನದಲ್ಲಿರುವುದು

ಮನೋನುಗ.

06013021a ಮನೋನುಗಾತ್ಪರಶ್ಚೋಷ್ಣೋ ದೇಶಃ ಕುರುಕುಲೋದ್ವಹ|

06013021c ಉಷ್ಣಾತ್ಪರಃ ಪ್ರಾವರಕಃ ಪ್ರಾವರಾದಂಧಕಾರಕಃ||

ಕುರುಕುಲೋದ್ವಹ ! ಮನೋನುಗದ ಆಚೆಯಿರುವ ದೇಶವು ಉಷ್ಣ.
ಉಷ್ಣದ ಆಚೆ ಪ್ರಾವರಕ. ಪ್ರಾವರಕದ ಆಚೆಯಿರುವುದು ಅಂಧಕಾರಕ.

06013022a ಅಂಧಕಾರಕದೇಶಾತ್ಪು ಮುನಿದೇಶಃ ಪರಃ ಸ್ತೃತಃ|

06013022c ಮುನಿದೇಶಾತ್ಪರಶ್ಚೈವ ಪ್ರೋಚ್ಯತೇ ದುಂದುಭಿಸ್ವನಃ||

ಅಂಧಕಾರಕದೇಶದ ನಂತರ ಮುನಿದೇಶವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.
ಮುನಿದೇಶದ ಆಚೆ ದುಂದುಭಿಸ್ವನವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

06013023a ಸಿದ್ಧಚಾರಣಸಂಕೀರ್ಣೋ ಗೌರಪ್ರಾಯೋ ಜನಾಧಿಪ|

06013023c ಏತೇ ದೇಶಾ ಮಹಾರಾಜ ದೇವಗಂಧರ್ವಸೇವಿತಾಃ||

ಜನಾಧಿಪ ! ಮಹಾರಾಜ ! ಈ ಸಿದ್ಧ-ಚಾರಣರಿಂದ ಕೂಡಿದ, ದೇವ-
ಗಂಧರ್ವ ಸೇವಿತ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿರುವವರು ಗೌರವರ್ಣದವರು.

06013024a ಪುಷ್ಕರೇ ಪುಷ್ಕರೋ ನಾಮ ಪರ್ವತೋ ಮಣಿರತ್ನಮಾನ್|

06013024c ತತ್ರ ನಿತ್ಯಂ ನಿವಸತಿ ಸ್ವಯಂ ದೇವಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ||

ಪುಷ್ಕರದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಕರ ಎನ್ನುವ ಮಣಿರತ್ನಗಳ ಪರ್ವತವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ
ನಿತ್ಯವೂ ಸ್ವಯಂ ದೇವ ಪ್ರಜಾಪತಿಯು ವಾಸಿಸುತ್ತಾನೆ.

06013025a ತಂ ಪರ್ಯುಪಾಸತೇ ನಿತ್ಯಂ ದೇವಾಃ ಸರ್ವೇ ಮಹರ್ಷಿಭಿಃ|

06013025c ವಾಗ್ಬಿರ್ಮನೋನುಕೂಲಾಭಿಃ ಪೂಜಯಂತೋ ಜನಾಧಿಪ||

ಜನಾಧಿಪ! ಅವನನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ, ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ
ವಾಕ್, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಅನುಕೂಲಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

06013026a ಜಂಬೂದ್ವೀಪಾತ್ಮ ವರ್ತಂತೇ ರತ್ನಾನಿ ವಿವಿಧಾನ್ಯುತ|

06013026c ದ್ವೀಪೇಷು ತೇಷು ಸರ್ವೇಷು ಪ್ರಜಾನಾಂ ಕುರುನಂದನ||

06013027a ವಿಪ್ರಾಣಾಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಚರ್ಯೇಣ ಸತ್ಯೇನ ಚ ದಮೇನ ಚ|

06013027c ಆರೋಗ್ಯಾಯಃಪ್ರಮಾಣಾಭ್ಯಾಂ ದ್ವಿಗುಣಂ ದ್ವಿಗುಣಂ ತತಃ||

ಕುರುನಂದನ! ಜಂಬೂದ್ವೀಪದ ವಿವಿಧ ರತ್ನಗಳನ್ನು ತಂದು ಇಲ್ಲಿ
ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ದ್ವೀಪಗಳ ಪ್ರಜೆಗಳು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ, ಸತ್ಯ,
ಮತ್ತು ದಮಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಿಪ್ರರು. ಇವರ ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು
ಆಯುಸ್ಸಿನ ಪ್ರಮಾಣಗಳೆರಡೂ ದ್ವಿಗುಣ ದ್ವಿಗುಣಗಳಾಗುತ್ತಾ
ಹೋಗುತ್ತವೆ.

06013028a ಏಕೋ ಜನಪದೋ ರಾಜನ್ವಿ ಲೇಷ್ವೇತೇಷು ಭಾರತ|

06013028c ಉಕ್ತಾ ಜನಪದಾ ಯೇಷು ಧರ್ಮಶ್ಚೈಕಃ ಪ್ರದೃಶ್ಯತೇ||

ಭಾರತ! ಈ ದ್ವೀಪಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಜನಪದವಿದೆ. ಈ ಜನಪದದಲ್ಲಿ
ಒಂದೇ ಧರ್ಮವು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

06013029a ಈಶ್ವರೋ ದಂಡಮುದ್ಯಮ್ಯ ಸ್ವಯಮೇವ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ|

06013029c ದ್ವೀಪಾನೇತಾನ್ಮಹಾರಾಜ ರಕ್ಷಂಸ್ತಿಷ್ಠತಿ ನಿತ್ಯದಾ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಜಾಪತಿ ಈಶ್ವರನು ದಂಡವನ್ನು ಹಿಡಿದು
ನಿತ್ಯವೂ ಈ ದ್ವೀಪಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ನಿಂತಿರುವನು.

06013030a ಸ ರಾಜಾ ಸ ಶಿವೋ ರಾಜನ್ಸ ಪಿತಾ ಸ ಪಿತಾಮಹಃ|

06013030c ಗೋಪಾಯತಿ ನರಶ್ರೇಷ್ಠ ಪ್ರಜಾಃ ಸಜಡಪಂಡಿತಾಃ||

ರಾಜನ್ ! ಅವನೇ ರಾಜಾ. ಅವನೇ ಶಿವ. ಅವನೇ ಪಿತ ಮತ್ತು
ಪಿತಾಮಹ. ನರಶ್ರೇಷ್ಠ ! ಜಡ-ಪಂಡಿತರನ್ನೂ ಸೇರಿ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು
ಅವನೇ ಕಾಯುತ್ತಾನೆ.

06013031a ಭೋಜನಂ ಚಾತ್ರ ಕೌರವ್ಯ ಪ್ರಜಾಃ ಸ್ವಯಮುಪಸ್ಥಿತಂ|

06013031c ಸಿದ್ಧಮೇವ ಮಹಾರಾಜ ಭುಂಜತೇ ತತ್ರ ನಿತ್ಯದಾ||

ಕೌರವ್ಯ ! ಮಹಾರಾಜ ! ಅಲ್ಲಿ ಭೋಜನವು ತಾನೇ ತಯಾರಾಗಿ
ಬರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಅದನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯವರು ನಿತ್ಯವೂ
ಭುಂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

06013032a ತತಃ ಪರಂ ಸಮಾ ನಾಮ ದೃಶ್ಯತೇ ಲೋಕಸಂಸ್ಥಿತಿಃ|

06013032c ಚತುರಶ್ರಾ ಮಹಾರಾಜ ತ್ರಯಸ್ತ್ರಿಂಶತ್ತು ಮಂಡಲಂ||

ಅದರ ಆಚೆ ಸಮಾ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಲೋಕಸಂಸ್ಥಿತಿಯು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.
ಮಹಾರಾಜ ! ಅದು ನಾಲ್ಕು ಕೋಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಮೂವತ್ತೂರು
ಮಂಡಲಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

06013033a ತತ್ರ ತಿಷ್ಠಂತಿ ಕೌರವ್ಯ ಚತ್ವಾರೋ ಲೋಕಸಮ್ಮತಾಃ|

06013033c ದಿಗ್ಗಜಾ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ವಾಮನೈರಾವತಾದಯಃ|

06013033e ಸುಪ್ರತೀಕಸ್ತಥಾ ರಾಜನ್ವಭಿನ್ನಕರಟಾಮುಖಿಃ||

ಕೌರವ್ಯ! ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ! ರಾಜನ್! ಅಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಲೋಕಸಮ್ಮತ
ದಿಗ್ಗಜಗಳು - ವಾಮನ, ಐರಾವತದಿಂದ ಶುರುವಾಗಿ ಸುಪ್ರತೀಕ ಮತ್ತು
ಇನ್ನೊಂದು ಕರಟಾಮುಖಿ.

06013034a ತಸ್ಯಾಹಂ ಪರಿಮಾಣಂ ತು ನ ಸಂಖ್ಯಾತುಮಿಹೋತ್ಸಹೇ|

06013034c ಅಸಂಖ್ಯಾತಃ ಸ ನಿತ್ಯಂ ಹಿ ತೀರ್ಥಗೂರ್ಧ್ವಮಧಸ್ತಥಾ||

ಅವುಗಳ ಪರಿಮಾಣಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಮಾಡಿ ಹೇಳಲು ನನಗೆ
ಉತ್ಸಾಹವಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳ ಅಗಲ, ಎತ್ತರ ಮತ್ತು ಗಾತ್ರಗಳು ನಿತ್ಯವೂ
ಅಸಂಖ್ಯವಾದುದು.

06013035a ತತ್ರ ವೈ ವಾಯವೋ ವಾಂತಿ ದಿಗ್ಭ್ಯಃ ಸರ್ವಾಭ್ಯ ಏವ ಚ|

06013035c ಅಸಂಬಾಧಾ ಮಹಾರಾಜ ತಾನ್ನಿಗೃಹ್ಣಂತಿ ತೇ ಗಜಾಃ||

06013036a ಪುಷ್ಕರೈಃ ಪದ್ಮಸಂಕಾಶೈರ್ವಷ್ಟ್ರವದ್ಭಿರ್ಮಹಾಪ್ರಭೈಃ|

06013036c ತೇ ಶನೈಃ ಪುನರೇವಾಶು ವಾಯೂನ್ಮುಂಚಂತಿ ನಿತ್ಯಶಃ||

ಅಲ್ಲಿ ವಾಯುವು ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕುಗಳಿಂದಲೂ ಬೀಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಆ
ಗಾಳಿಯನ್ನು ಈ ಗಜಗಳು ಪದ್ಮಸಂಕಾಶವಾದ, ಏನನ್ನೂ
ಎಳೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ, ಮಹಾಪ್ರಭೆಯನ್ನುಳ್ಳ ತಮ್ಮ
ಸೊಂಡಿಲುಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಗಾಳಿಯನ್ನು ಪುನಃ ಮೆಲ್ಲನೇ
ನಿತ್ಯವೂ ಬಿಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.

06013037a ಶ್ವಸದ್ಭಿರ್ಮುಚ್ಯಮಾನಾಸ್ತು ದಿಗ್ಗಜೈರಿಹ ಮಾರುತಾಃ|

06013037c ಆಗಚ್ಛಂತಿ ಮಹಾರಾಜ ತತಸ್ತಿಷ್ಠಂತಿ ವೈ ಪ್ರಜಾಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಈ ರೀತಿ ದಿಗ್ಗಜಗಳ ಉಸಿರಾಟದಿಂದ ಹೊರಬಂದ
ಗಾಳಿಯೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು, ಪ್ರಜೆಗಳು ಉಸಿರಾಡುತ್ತವೆ⁶⁶.”

06013038 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ|

06013038a ಪರೋ ವೈ ವಿಸ್ತರೋಽತ್ಯರ್ಥಂ ತ್ವಯಾ ಸಂಜಯ ಕೀರ್ತಿತಃ|

06013038c ದರ್ಶಿತಂ ದ್ವೀಪಸಂಸ್ಥಾನಂ ಉತ್ತರಂ ಬ್ರೂಹಿ ಸಂಜಯ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ನು ಹೇಳಿದನು: “ಸಂಜಯ ! ಮೊದಲನೆಯ ವಿಷಯವನ್ನು
ನೀನು ಬಹಳ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೀಯೆ. ದ್ವೀಪಗಳಿರುವ
ಜಾಗಗಳನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದೀಯೆ. ಸಂಜಯ ! ಇನ್ನು ಉಳಿದ ವಿಷಯಗಳ
ಕುರಿತು ಹೇಳು.”

06013039 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06013039a ಉಕ್ತಾ ದ್ವೀಪಾ ಮಹಾರಾಜ ಗ್ರಹಾನ್ಮೈ ಶೃಣು ತತ್ತ್ವತಃ|

06013039c ಸ್ವಭಾವನುಃ ಕೌರವಶ್ರೇಷ್ಠ ಯಾವದೇಷ ಪ್ರಭಾವತಃ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾರಾಜ ! ದ್ವೀಪಗಳ ಕುರಿತು
ಹೇಳಿಯಾಯಿತು. ಗ್ರಹಗಳ ಕುರಿತು ತತ್ತ್ವತವಾಗಿ ನಾನು ಹೇಳುವುದನ್ನು
ಕೇಳು.

---

⁶⁶ದಿಗ್ಗಜಗಳ ಅಪರಿಮೇಯತ್ವವನ್ನು ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.

06013040a ಪರಿಮಂಡಲೋ ಮಹಾರಾಜ ಸ್ವಭಾವನುಃ ಶ್ರುಯತೇ ಗ್ರಹಃ|

06013040c ಯೋಜನಾನಾಂ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ವಿಷ್ಕಂಭೋ ದ್ವಾದಶಾಸ್ಯ ವೈ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಗ್ರಹ ಸ್ವಭಾವನು⁶⁷ವು ಗೋಲಾಕರದ

ಮಂಡಲದಲ್ಲಿದ್ದಾನೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ. ಅದರ ವ್ಯಾಸವು ಹನ್ನೆರಡು

ಸಾವಿರ ಯೋಜನಗಳು.

06013041a ಪರಿಣಾಹೇನ ಷಟ್ಶಿಂಶದ್ವಿಪುಲತ್ವೇನ ಚಾನಘ|

06013041c ಷಷ್ಟಿಮಾಹುಃ ಶತಾನ್ಯಸ್ಯ ಬುಧಾಃ ಪೌರಾಣಿಕಾಸ್ತಥಾ||

ಅನಘ ! ಅದರ ಸುತ್ತಳತೆ ೩೬ ಸಾವಿರ ಯೋಜನ, ಗಾತ್ರ(ದಪ್ಪ)ವು ೬

ಸಾವಿರ ಯೋಜನವೆಂದು ತಿಳಿದ ಪೌರಾಣಿಕರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

06013042a ಚಂದ್ರಮಾಸ್ತು ಸಹಸ್ರಾಣಿ ರಾಜನ್ನೇಕಾದಶ ಸ್ಮೃತಃ|

06013042c ವಿಷ್ಕಂಭೇಣ ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠ ತ್ರಯಸ್ತ್ರಿಂಶತ್ತು ಮಂಡಲಂ|

06013042e ಏಕೋನಷಷ್ಟಿವೈಫುಲ್ಯಾಚ್ಚೇತರಶ್ಚೈರ್ಮಹಾತ್ಮನಃ||

ರಾಜನ್ ! ಚಂದ್ರನ ವ್ಯಾಸವು ಹನ್ನೊಂದು ಸಾವಿರ ಯೋಜನಗಳೆಂದು

ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠ ! ಆ ಶೀತಾಂಶುವಿನ ಮಂಡಲದ ಸುತ್ತಳತೆಯು

೩೩ ಸಾವಿರ ಯೋಜನಗಳು ಮತ್ತು ದಪ್ಪವು ೫,೯೦೦

ಯೋಜನಗಳೆಂದು ಮಹಾತ್ಮರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ⁶⁸.

---

⁶⁷ರಾಹುಗ್ರಹ.

⁶⁸ ಆಧುನಿಕ ಖಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಕಾರ ಚಂದ್ರನ ಪರಿಧಿ (ಸುತ್ತಳತೆ) ೧೦,೯೫೧

06013043a ಸೂರ್ಯಸ್ತು ಷ್ಟಾ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ದ್ವೇ ಚಾನೈ ಕುರುನಂದನ|

06013043c ವಿಷ್ಣುಂಭೇಣ ತತೋ ರಾಜನ್ಮಂಡಲಂ ತ್ರಿಂಶತಂ ಸಮಂ||

ಕುರುನಂದನ! ರಾಜನ್! ಸೂರ್ಯಗ್ರಹದ ವಿಸ್ತಾರ ೧೦,೦೦೦
ಯೋಜನಗಳು. ಸುತ್ತಳತೆ ೩೦,೦೦೦ ಯೋಜನಗಳು.

06013044a ಅಷ್ಟಪಂಚಾಶತಂ ರಾಜನ್ವಿಪುಲತ್ವೇನ ಚಾನಘ|

06013044c ಶ್ರುಯತೇ ಪರಮೋದಾರಃ ಪತಂಗೋಽಸೌ ವಿಭಾವಸುಃ|

06013044e ಏತತ್ಪ್ರಮಾಣಮರ್ಕಸ್ಯ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಮಿಹ ಭಾರತ||

ರಾಜನ್! ಅನಘ! ಸೂರ್ಯನ ಗಾತ್ರ ೫,೮೦೦ ಯೋಜನಗಳು.

ಭಾರತ! ಹೀಗೆ ಪರಮೋದಾರನಾದ ಶೀಘ್ರಗಾಮಿಯಾದ
ವಿಭಾವಸುವಿನ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪರಿಮಾಣವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

06013045a ಸ ರಾಹುಶ್ಚಾದಯತ್ಯೇತೌ ಯಥಾಕಾಲಂ ಮಹತ್ತಯಾ|

06013045c ಚಂದ್ರಾದಿತ್ಯೌ ಮಹಾರಾಜ ಸಂಕ್ಷೇಪೋಽಯಮುದಾಹೃತಃ||

ಮಹಾರಾಜ! ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ರಾಹುವೇ ದೊಡ್ಡಗ್ರಹವಾದುದರಿಂದ
ಕೆಲವು ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಚಂದ್ರ-ಆದಿತ್ಯರನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಬಿಡುತ್ತದೆ.

ಕಿಲೋ ಮೀಟರ್‌ಗಳು ಅಥವಾ ೬.೭೮೩ ಮೈಲುಗಳು. ಅದರ ವ್ಯಾಸವು ೧೭೩೭.೪
ಕಿಲೋ ಮೀಟರ್ ಗಳು.

<http://www.universetoday.com/66662/circumference-of-the-moon/>

06013046a ಇತ್ತೀತತ್ತೇ ಮಹಾರಾಜ ಪೃಚ್ಛತಃ ಶಾಸ್ತ್ರಚಕ್ಷುಷಾ|

06013046c ಸರ್ವಮುಕ್ತಂ ಯಥಾತತ್ತ್ವಂ ತಸ್ಮಾಚ್ಚಮಮವಾಪ್ನುಹಿ||

ಮಹಾರಾಜ ! ನೀನು ಕೇಳಿದುದಕ್ಕೆ ಈ ಮೂರು ಗ್ರಹಗಳ ಕುರಿತು ನಿನಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಆಧಾರದಂತೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.

06013047a ಯಥಾದೃಷ್ಟಂ ಮಯಾ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಸನಿರ್ಯಾಣಮಿದಂ ಜಗತ್|

06013047c ತಸ್ಮಾದಾಶ್ವಸ ಕೌರವ್ಯ ಪುತ್ರಂ ದುರ್ಯೋಧನಂ ಪ್ರತಿ||

ಜಗತ್ತಿನ ನಿರ್ಮಾಣ ಮತ್ತು ಅದರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನೀನು ಬಯಸಿದಂತೆ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಕಥನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೌರವ್ಯ ! ನಿನ್ನ ಮಗ ದುರ್ಯೋಧನನ ಕುರಿತು ಆಶ್ವಾಸನೆಯನ್ನು ಹೊಂದು.

06013048a ಶ್ರುತ್ವೇದಂ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ಭೂಮಿಪರ್ವ ಮನೋನುಗಂ|

06013048c ಶ್ರೀಮಾನ್ಭವತಿ ರಾಜನ್ಯಃ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಃ ಸಾಧುಸಮ್ಮತಃ|

06013048e ಆಯುರ್ಬಲಂ ಚ ವೀರ್ಯಂ ಚ ತಸ್ಯ ತೇಜಶ್ಚ ವರ್ಧತೇ||

ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ! ಈ ಭೂಮಿಪರ್ವವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟು ಕೇಳುವ ರಾಜನು ಶ್ರೀಮಂತನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಸಿದ್ಧಾರ್ಥನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಸಾಧುಸಮ್ಮತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಆಯಸ್ಸು, ಬಲ, ವೀರ್ಯ ಮತ್ತು ತೇಜಸ್ಸುಗಳು ವೃದ್ಧಿಸುತ್ತವೆ.

06013049a ಯಃ ಶೃಣೋತಿ ಮಹೀಪಾಲ ಪರ್ವಣೀದಂ ಯತವ್ರತಃ|

06013049c ಪ್ರೀಯಂತೇ ಪಿತರಸ್ತಸ್ಯ ತಥೈವ ಚ ಪಿತಾಮಹಾಃ||

ಮಹೀಪಾಲ ! ನಿಯತವಾದ ವ್ರತಾನುಷ್ಠಾನಗಳಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು
ಪರ್ವಕಲಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಭೂಮಿಪರ್ವವನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕೇಳುವವರ
ಪಿತೃಗಳೂ ಪಿತಾಮಹರೂ ಸಂಪ್ರೀತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

06013050a ಇದಂ ತು ಭಾರತಂ ವರ್ಷಂ ಯತ್ರ ವರ್ತಾಮಹೇ ವಯಂ |
06013050c ಪೂರ್ವಂ ಪ್ರವರ್ತತೇ ಪುಣ್ಯಂ ತತ್ಸರ್ವಂ ಶ್ರುತವಾನಸಿ ||

ಈಗ ನಾವು ಇರುವ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವಜರು ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು
ಮಾಡಿರುವ ಈ ಭಾರತವರ್ಷದ ಕುರಿತು ನೀನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ
ಕೇಳಿದಂತಾಯಿತು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೂಮಿ ಪರ್ವಣಿ
ಉತ್ತರದ್ವೀಪಾದಿಸಂಸ್ಥಾನ ವರ್ಣನೇ ತ್ರಯೋದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ ||
ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಉತ್ತರದ್ವೀಪಾದಿಸಂಸ್ಥಾನ ವರ್ಣನವೆಂಬ ಹದಿಮೂರನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೂಮಿ ಪರ್ವಃ |
ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿ ಪರ್ವವು.
ಇದೊವರೆಗಿನ ಒಟ್ಟು ಮಹಾಪರ್ವಗಳು-೫/೧೮, ಉಪಪರ್ವಗಳು-
೬೨/೧೦೦, ಅಧ್ಯಾಯಗಳು-೮೭೩/೧೯೯೫, ಶ್ಲೋಕಗಳು-
೨೮೨೩೯/೭೩೭೮೪

ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಪರ್ವ

೧೪

ಭೀಷ್ಮನು ಹತನಾದ ಸುದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಂಜಯನು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನಿಗೆ
ಹೇಳಿದುದು (೧-೧೩).

06014001 ವೈಶಂಪಾಯನ ಉವಾಚ|

06014001a ಅಥ ಗಾವಲ್ಗಣಿರ್ಧೀಮಾನ್ಸಮರಾದೇತ್ಯ ಸಂಜಯಃ|

06014001c ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದರ್ಶೀ ಸರ್ವಸ್ಯ ಭೂತಭವ್ಯಭವಿಷ್ಯವಿತ್||

ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು: “ಈಗ ಧೀಮಾನ ಗಾವಲ್ಗಣೀ, ಭೂತ-
ಭವ್ಯ-ಭವಿಷ್ಯಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದಿದ್ದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದರ್ಶೀ ಸಂಜಯನು
ಸಮರದಿಂದ ಬಂದನು⁶⁹.

06014002a ಧ್ಯಾಯತೇ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಾಯ ಸಹಸೋಪೇತ್ಯ ದುಃಖಿತಃ|

06014002c ಆಚಷ್ಟ್ಯ ನಿಹತಂ ಭೀಷ್ಮಂ ಭರತಾನಾಮಮಧ್ಯಮಂ||

ದುಃಖಿತನಾಗಿ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನಿಗೆ ತಕ್ಷಣವೇ

---

⁶⁹ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಂಜಯನು ಯುದ್ಧದ ಹತ್ತನೇ ದಿನದ
ಸಾಯಂಕಾಲ ಹಸ್ತಿನಾಪುರಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನಿಗೆ ಭೀಷ್ಮವಧೆಯ ಕುರಿತು
ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಭಾರತ ಪಿತಾಮಹ ಭೀಷ್ಮನು ಹತನಾದನೆಂದು ಹೇಳಿದನು.

06014003a ಸಂಜಯೋಽಹಂ ಮಹಾರಾಜ ನಮಸ್ತೇ ಭರತರ್ಷಭ|

06014003c ಹತೋ ಭೀಷ್ಮಃ ಶಾಂತನವೋ ಭರತಾನಾಂ ಪಿತಾಮಹಃ||

“ಮಹಾರಾಜ ! ಭರತರ್ಷಭ ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ನಾನು ಸಂಜಯ. ಭರತರ ಪಿತಾಮಹ ಶಾಂತನವ ಭೀಷ್ಮನು ಹತನಾದನು.

06014004a ಕಕುದಂ ಸರ್ವಯೋಧಾನಾಂ ಧಾಮ ಸರ್ವಧನುಷ್ಮತಾಂ|

06014004c ಶರತಲ್ಪಗತಃ ಸೋಽದ್ಯ ಶೇತೇ ಕುರುಪಿತಾಮಹಃ||

ಸರ್ವಯೋಧರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ, ಸರ್ವ ಧನುಷ್ಮತರ ಧಾಮ ಕುರುಪಿತಾಮಹನು ಇಂದು ಶರತಲ್ಪಗತನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

06014005a ಯಸ್ಯ ವೀರ್ಯಂ ಸಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ದ್ಯೂತಂ ಪುತ್ರಸ್ತವಾಕರೋತ್|

06014005c ಸ ಶೇತೇ ನಿಹತೋ ರಾಜನ್ಸಂಖ್ಯೇ ಭೀಷ್ಮಃ ಶಿಖಂಡಿನಾ||

ರಾಜನ್ ! ಯಾರ ವೀರ್ಯವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರು ದ್ಯೂತವನ್ನಾಡಿದ್ದರೋ ಆ ಭೀಷ್ಮನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಶಿಖಂಡಿ⁷⁰ಯಿಂದ ಹತನಾಗಿ ಮಲಗಿದ್ದಾನೆ.

06014006a ಯಃ ಸರ್ವಾನ್ಪೃಥಿವೀಪಾಲಾನ್ಸಮವೇತಾನ್ಮಹಾಮೃಧೇ|

06014006c ಜಿಗಾಯೈಕರಥೇನೈವ ಕಾಶಿಪುರ್ಯಾಂ ಮಹಾರಥಃ||

06014007a ಜಾಮದಗ್ನ್ಯಂ ರಣೇ ರಾಮಮಾಯೋಧ್ಯ ವಸುಸಂಭವಃ|

⁷⁰ ಶಿಖಂಡಿಯು ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಹೊಡೆದುರುಳಿಸಿದನೋ ಅಥವಾ ಅರ್ಜುನನೋ?

06014007c ನ ಹತೋ ಜಾಮದಗ್ನೀನ ಸ ಹತೋಽದ್ಯ ಶಿಖಂಡಿನಾ||

ಕಾಶಿಪುರಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾಮೃಧದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ಪೃಥಿವೀಪಾಲರನ್ನೂ ಒಬ್ಬನೇ ರಥದಲ್ಲಿದ್ದು ಗೆದ್ದ ಮಹಾರಥಿ, ಜಾಮದಗ್ನಿ ರಾಮನಿಗೂ ರಣದಲ್ಲಿ ಅಯೋಧ್ಯನಾದ ವಸುಸಂಭವ, ಜಾಮದಗ್ನಿಯಿಂದ ಹತನಾಗದೇ ಇದ್ದ ಭೀಷ್ಮನು ಇಂದು ಶಿಖಂಡಿಯಿಂದ ಹತನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

06014008a ಮಹೇಂದ್ರಸದೃಶಃ ಶೌರ್ಯೇ ಸ್ಥೈರ್ಯೇ ಚ ಹಿಮವಾನಿವ|

06014008c ಸಮುದ್ರ ಇವ ಗಾಂಭೀರ್ಯೇ ಸಹಿಷ್ಣುತ್ವೇ ಧರಾಸಮಃ||

06014009a ಶರದಂಷ್ಟ್ರೋ ಧನುರ್ವಕ್ತ್ರಃ ಖಡ್ಗಜಿಹ್ವೋ ದುರಾಸದಃ|

06014009c ನರಸಿಂಹಃ ಪಿತಾ ತೇಽದ್ಯ ಪಾಂಚಾಲೈನ ನಿಪಾತಿತಃ||

ಶೌರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹೇಂದ್ರಸದೃಶನಾದ, ಸ್ಥೈರ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಿಮಾಚಲದಂತಿರುವ, ಗಾಂಭೀರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರದಂತಿರುವ, ಸಹಿಷ್ಣುತೆಯಲ್ಲಿ ಧರೆಯ ಸಮನಾಗಿರುವ, ಆ ಶರದಂಷ್ಟ್ರ, ಧನುರ್ವಕ್ತ್ರ, ಖಡ್ಗಜಿಹ್ವ, ದುರಾಸದ, ನರಸಿಂಹ ನಿನ್ನ ಪಿತ ಭೀಷ್ಮನು ಇಂದು ಪಾಂಚಾಲ್ಯನಿಂದ ಹೊಡೆದುರಿಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.

06014010a ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಮಹತ್ಸೈನ್ಯಂ ಯಂ ದೃಷ್ಟ್ವೋದ್ಯಂತಮಾಹವೇ|

06014010c ಪ್ರವೇಪತ ಭಯೋದ್ವಿಗ್ನಂ ಸಿಂಹಂ ದೃಷ್ಟ್ವೇವ ಗೋಗಣಃ||

06014011a ಪರಿರಕ್ಷ್ಯ ಸ ಸೇನಾಂ ತೇ ದಶರಾತ್ರಮನೀಕಹಾ|

06014011c ಜಗಾಮಾಸ್ತಮಿವಾದಿತ್ಯಃ ಕೃತ್ವಾ ಕರ್ಮ ಸುದುಷ್ಕರಂ||

ರಣದಲ್ಲಿ ಮುನ್ನುಗ್ಗುತ್ತಿರುವ ಯಾರನ್ನು ನೋಡಿ ಪಾಂಡವರ

ಮಹಾಸೇನೆಯು ಸಿಂಹವನ್ನು ನೋಡಿದ ಗೋವುಗಳ ಹಿಂಡಿನಂತೆ
 ಭಯೋದ್ವಿಗ್ನವಾಗಿ ನಡುಗುತ್ತಿತ್ತೋ ಆ ಭೀಷ್ಮನು ನಿನ್ನ ಸೇನೆಗಳನ್ನು
 ಹತ್ತು ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿ ಪರಿರಕ್ಷಿಸಿ, ಸುದುಷ್ಕರ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನೆಸಗಿ ಅಸ್ತನಾದ
 ಆದಿತ್ಯನಂತೆ ಹೊರಟುಹೋದನು.

06014012a ಯಃ ಸ ಶಕ್ರ ಇವಾಕ್ಷೋಭ್ಯೋ ವರ್ಷನ್ಬಾಣಾನ್ಸಹಸ್ರಶಃ|

06014012c ಜಘಾನ ಯುಧಿ ಯೋಧಾನಾಮರ್ಬುದಂ ದಶಭಿದಿನೈಃ||

06014013a ಸ ಶೇತೇ ನಿಷ್ಪನನ್ಮೂಮೌ ವಾತರುಗ್ಣ ಇವ ದ್ರುಮಃ|

06014013c ತವ ದುರ್ಮಂತ್ರಿತೇ ರಾಜನ್ಯಥಾ ನಾರ್ಹಃ ಸ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ರಾಜನ್! ಶಕ್ರನಂತೆ ಸಹಸ್ರಾರು ಬಾಣಗಳನ್ನು ಸುರಿಸಿ,
 ಯುದ್ಧದ ಹತ್ತು ದಿನಗಳ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಯೋಧರನ್ನು
 ಸಂಹರಿಸಿ ಭೀಷ್ಮನು ಅನರ್ಹನಾಗಿದ್ದರೂ, ನಿನ್ನ ದುರ್ಮಂತ್ರದಿಂದ
 ಭಿರುಗಾಳಿಗೆ ಸಿಲುಕಿದ ಮರದಂತೆ ಕೆಳಗುರಿಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಭೂಮಿಯ
 ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದಾನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಪರ್ವಣಿ

ಭೀಷ್ಮ ಮೃತ್ಯುಶ್ರವಣೇ ಚತುರ್ದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ
 ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಮೃತ್ಯುಶ್ರವಣವೆಂಬ ಹದಿನಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೫

ಭೀಷ್ಮನ ವಧೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ವಿಲಾಪ (೧-೨೫).

06015001 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ|

06015001a ಕಥಂ ಕುರೂಣಾಂ ಋಷಭೋ ಹತೋ ಭೀಷ್ಮಃ ಶಿಖಿಂಡಿನಾ|

06015001c ಕಥಂ ರಥಾತ್ ಸ ನ್ಯಪತತ್ಪಿತಾ ಮೇ ವಾಸವೋಪಮಃ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಕುರುಗಳ ಋಷಭ ಭೀಷ್ಮನು ಶಿಖಿಂಡಿಯಿಂದ ಹೇಗೆ ಹತನಾದನು? ವಾಸವೋಪಮನಾದ ನನ್ನ ಪಿತನು ರಥದಿಂದ ಹೇಗೆ ಬಿದ್ದನು?

06015002a ಕಥಮಾಸಂಶ್ಚ ಮೇ ಪುತ್ರಾ ಹೀನಾ ಭೀಷ್ಮೇಣ ಸಂಜಯ|

06015002c ಬಲಿನಾ ದೇವಕಲ್ಪೇನ ಗುರ್ವರ್ಥೇ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಾ||

ಸಂಜಯ! ತಂದೆಗಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದ, ದೇವತೆಗಳಂತೆ ಬಲಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದ ಭೀಷ್ಮನಿಲ್ಲದೇ ನನ್ನ ಪುತ್ರರು ಹೇಗಿದ್ದಾರೆ?

06015003a ತಸ್ಮಿನ್ ಹತೇ ಮಹಾಸತ್ವೇ ಮಹೇಷ್ಟಾಸೇ ಮಹಾಬಲೇ|

06015003c ಮಹಾರಥೇ ನರವ್ಯಾಘ್ರೇ ಕಿಮು ಆಸೀನ್ಮನಸ್ತದಾ||

ಆ ಮಹಾಸತ್ವ, ಮಹೇಷ್ಟಾಸ, ಮಹಾಬಲಿ, ಮಹಾರಥಿ, ನರವ್ಯಾಘ್ರನು ಹತನಾಗಲು ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಹೇಗಿದೆ?

06015004a ಆರ್ತಿಃ ಪರಾ ಮಾವಿಶತಿ ಯತಃ ಶಂಸಸಿ ಮೇ ಹತಂ|

06015004c ಕುರೂಣಾಂ ಋಷಭಂ ವೀರಮಕಂಪ್ಯಂ ಪುರುಷರ್ಷಭಂ||

ಕುರುಗಳ ಋಷಭ, ವೀರ, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕಂಪಿಸಿದ, ಪುರುಷರ್ಷಭನು ಹತನಾಗಿದ್ದಾನೆಂದು ನನಗೆ ಏನು ಹೇಳಿದೆಯೋ ಅದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನು

ಪರಮ ದುಃಖವು ಆವರಿಸಿದೆ.

06015005a ಕೇ ತಂ ಯಾಂತಮನುಪ್ರೇಯುಃ ಕೇ ಚಾಸ್ಯಾಸನ್ನುರೋಗಮಾಃ|

06015005c ಕೇಽತಿಷ್ಠನ್ಕೇ ನ್ಯವರ್ತಂತ ಕೇಽಭ್ಯವರ್ತಂತ ಸಂಜಯ||

ಸಂಜಯ ! ಅವನನ್ನು ಯಾರು ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು? ಯಾರು ಮುಂದಿದ್ದರು? ಯಾರು ಅವನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದರು? ಮತ್ತು ಯಾರು ಅವನೊಂದಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು?

06015006a ಕೇ ಶೂರಾ ರಥಶಾರ್ದೂಲಮಚ್ಯುತಂ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ್ಷಭಂ|

06015006c ರಥಾನೀಕಂ ಗಾಹಮಾನಂ ಸಹಸಾ ಪೃಷ್ಠತೋಽನ್ವಯುಃ||

ಶತ್ರುಗಳ ಸೇನೆಯನ್ನು ಹೊಗುವಾಗ ಆ ರಥಶಾರ್ದೂಲ, ಅಚ್ಯುತ, ಕ್ಷತ್ರಿಯರ್ಷಭನನ್ನು ಯಾವ ಶೂರರು ಹಿಂದಿನಿಂದ ರಕ್ಷಣೆಗೆಂದು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು?

06015007a ಯಸ್ತಮೋಽರ್ಕ ಇವಾಪೋಹನ್ವರಸೈನ್ಯಮಮಿತ್ರಹಾ|

06015007c ಸಹಸ್ರರಶ್ಮಿಪ್ರತಿಮಃ ಪರೇಷಾಂ ಭಯಮಾದಧತ್|

06015007e ಅಕರೋದ್ಧೃಷ್ಯರಂ ಕರ್ಮ ರಣೇ ಕೌರವಶಾಸನಾತ್||

ಸೂರ್ಯನು ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ಕಳೆಯುವಂತೆ ಶತ್ರುಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಆ ಅಮಿತ್ರಹ, ಸಹಸ್ರರಶ್ಮಿಪ್ರತಿಮನು ಶತ್ರುಗಳಲ್ಲಿ ಭಯವನ್ನು ತಂದು ರಣದಲ್ಲಿ ಕೌರವಶಾಸನದಂತೆ ದುಷ್ಕರ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

06015008a ಗ್ರಸಮಾನಮನೀಕಾನಿ ಯ ಏನಂ ಪರ್ಯವಾರಯನ್|

06015008c ಕೃತಿನಂ ತಂ ದುರಾಧರ್ಷಂ ಸಂಯಗ್ಯಾಸ್ತ್ಯಂತಮಂತಿಕೇ|

06015008e ಕಥಂ ಶಾಂತನವಂ ಯುದ್ಧೇ ಪಾಂಡವಾಃ ಪ್ರತ್ಯವಾರಯನ್||

ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೇನೆಗಳನ್ನು ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕುವಾಗ ದುರಾಧರ್ಷ

ಕೃತ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವ ಅವನನ್ನು ಯಾರು ತಡೆಗಟ್ಟಿ

ಕೊನೆಗೊಳಿಸಿದರು? ಪಾಂಡವರು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಶಾಂತನವನನ್ನು ಹೇಗೆ ತಡೆದರು?

06015009a ನಿಕೃಂತಂತಮನೀಕಾನಿ ಶರದಂಷ್ಟ್ರಂ ತರಸ್ವಿನಂ|

06015009c ಚಾಪವ್ಯಾತ್ತಾನನಂ ಘೋರಮಸಿಜಿಹ್ವಂ ದುರಾಸದಂ||

06015010a ಅತ್ಯನ್ಯಾಸ್ತು ರುಷವ್ಯಾಘ್ರಾನ್ ಹ್ರೀಮಂತಮಪರಾಜಿತಂ|

06015010c ಪಾತಯಾಮಾಸ ಕೌಂತೇಯಃ ಕಥಂ ತಮಜಿತಂ ಯುಧಿ||

ಸೇನೆಗಳನ್ನು ಕಡಿಯುತ್ತಿರುವ ಆ ಶರದಂಷ್ಟ್ರ, ತರಸ್ವಿ, ಚಾಪದಂತೆ

ಬಾಯಿತೆರೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ, ಘೋರ ಖಡ್ಗದಂಥಹ ನಾಲಗೆಯುಳ್ಳ,

ದುರಾಸದ, ಅನ್ಯರನ್ನು ಮೀರಿಸಿದ್ದ, ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ, ಹ್ರೀಮಂತ,

ಅಪರಾಜಿತ ಆ ಅಜಿತನನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕೌಂತೇಯರು ಹೇಗೆ

ಉರುಳಿಸಿದರು?

06015011a ಉಗ್ರಧನ್ವಾನಮುಗ್ರೇಷುಂ ವರ್ತಮಾನಂ ರಥೋತ್ತಮೇ|

06015011c ಪರೇಷಾಮುತ್ತಮಾಂಗಾನಿ ಪ್ರಚಿನ್ವಂತಂ ಶಿತೇಷುಭಿಃ||

06015012a ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಮಹತ್ಸೈನ್ಯಂ ಯಂ ದೃಷ್ಟ್ವೋದ್ಯಂತಮಾಹವೇ|

06015012c ಕಾಲಾಗ್ನಿಮಿವ ದುರ್ಧರ್ಷಂ ಸಮವೇಷ್ಟತ ನಿತ್ಯಶಃ||

06015013a ಪರಿಕೃಷ್ಯ ಸ ಸೇನಾಂ ಮೇ ದಶರಾತ್ರಮನೀಕಹಾ|

06015013c ಜಗಾಮಾಸ್ತಮಿವಾದಿತ್ಯಃ ಕೃತ್ವಾ ಕರ್ಮ ಸುದುಷ್ಕರಂ||

ಉಗ್ರರಲ್ಲಿಯೇ ಉಗ್ರಧನ್ವಿಯಾದ, ಉತ್ತಮ ರಥದಲ್ಲಿ ಚಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ಶತ್ರುಗಳ ಶಿರಗಳನ್ನು ತೀಕ್ಷ್ಣಬಾಣಗಳಿಂದ ಕತ್ತರಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ಯಾರನ್ನು ನೋಡಿ ಪಾಂಡವರ ಮಹಾಸೇನೆಯು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತತ್ತರಿಸುತ್ತಿತ್ತೋ ಆ ಕಾಲಾಗ್ನಿಯಂತೆ ದುರ್ಧರ್ಷನಾಗಿದ್ದ, ನಿತ್ಯವೂ ಸಮರ ಉತ್ಸುಕನಾಗಿದ್ದ ಅವನು ನನ್ನ ಸೇನೆಯನ್ನು ಹತ್ತು ರಾತ್ರಿ ಮತ್ತು ಹಗಲು ಪರರಕ್ಷಿಸಿ ಸುದುಷ್ಕರ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿ ಆದಿತ್ಯನಂತೆ ಅಸ್ತನಾಗಿದ್ದಾನೆ!

06015014a ಯಃ ಸ ಶಕ್ರ ಇವಾಕ್ಷಯ್ಯಂ ವರ್ಷಂ ಶರಮಯಂ ಸೃಜನ್|

06015014c ಜಘಾನ ಯುಧಿ ಯೋಧಾನಾಮರ್ಬುದಂ ದಶಭಿದಿನೈಃ||

06015015a ಸ ಶೇತೇ ನಿಷ್ಟನನ್ಭೂಮೌ ವಾತರುಗ್ಣ ಇವ ದ್ರುಮಃ|

06015015c ಮಮ ದುರ್ಮಂತ್ರಿತೇನಾಸೌ ಯಥಾ ನಾರ್ಹಃ ಸ ಭಾರತಃ||

ಇಂದ್ರನಂತೆ ಯಾರು ಅಕ್ಷಯ ಶರಗಳ ಮಳೆಯನ್ನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಹತ್ತು ದಿನಗಳ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಹತ್ತುಸಾವಿರ ಯೋಧರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನೋ ಆ ಭಾರತನು ಅನರ್ಹನಾಗಿದ್ದರೂ ನನ್ನ ದುರ್ಮಂತ್ರದಿಂದಾಗಿ ಭಿರುಗಾಳಿಯಿಂದ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಮರದಂತೆ ಭೂಮಿಯಮೇಲೆ ಹೊಡೆದುರುಳಿ ಮಲಗಿದ್ದಾನೆ!

06015016a ಕಥಂ ಶಾಂತನವಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪಾಂಡವಾನಾಮನೀಕಿನೀ|

06015016c ಪ್ರಹರ್ತು ಮಶಕತ್ತತ್ರ ಭೀಷ್ಮಂ ಭೀಮಪರಾಕ್ರಮಂ||

ಅಲ್ಲಿ ಶಾಂತನವ ಭೀಷ್ಮನ ಭೀಮಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ನೋಡಿ ಪಾಂಡವರ ಸೇನೆಯು ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಅವನನ್ನು ಹೊಡೆದುರುಳಿಸಲು ಶಕ್ಯವಾಯಿತು?

06015017a ಕಥಂ ಭೀಷ್ಮೈಣ ಸಂಗ್ರಾಮಮಕುರ್ವನ್ಪಾಂಡುನಂದನಾಃ|

06015017c ಕಥಂ ಚ ನಾಜಯದ್ಭೀಷ್ಮೋ ದ್ರೋಣೇ ಜೀವತಿ ಸಂಜಯ||

ಸಂಜಯ ! ಪಾಂಡುನಂದನರು ಭೀಷ್ಮನೊಂದಿಗೆ ಹೇಗೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದರು? ದ್ರೋಣನು ಜೀವಿತವಿರುವಾಗಲೇ ಅವರು ಹೇಗೆ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಗೆದ್ದರು?

06015018a ಕೃಪೇ ಸನ್ನಿಹಿತೇ ತತ್ರ ಭರದ್ವಾಜಾತ್ಮಜೇ ತಥಾ|

06015018c ಭೀಷ್ಮಃ ಪ್ರಹರತಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಕಥಂ ಸ ನಿಧನಂ ಗತಃ||

ಭರದ್ವಾಜಾತ್ಮಜ ದ್ರೋಣನು ಸನಿಹದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವಾಗ ಪ್ರಹರಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಗೆ ತಾನೇ ನಿಧನ ಹೊಂದಿದನು?

06015019a ಕಥಂ ಚಾತಿರಥಸ್ತೇನ ಪಾಂಚಾಲೈನ ಶಿಖಂಡಿನಾ|

06015019c ಭೀಷ್ಮೋ ವಿನಿಹತೋ ಯುದ್ಧೇ ದೇವೈರಪಿ ದುರುತ್ಸಹಃ||

ಅತಿರಥನೆಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡ, ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಜಯಿಸಲಸಾಧ್ಯನಾದ ಭೀಷ್ಮನು ಪಾಂಚಾಲ ಶಿಖಂಡಿಯಿಂದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಸಂಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟನು?

06015020a ಯಃ ಸ್ಪರ್ಧತೇ ರಣೇ ನಿತ್ಯಂ ಜಾಮದಗ್ನ್ಯಂ ಮಹಾಬಲಂ|

06015020c ಅಜಿತಂ ಜಾಮದಗ್ನ್ಯೇನ ಶಕ್ರತುಲ್ಯಪರಾಕ್ರಮಂ||

06015021a ತಂ ಹತಂ ಸಮರೇ ಭೀಷ್ಮಂ ಮಹಾರಥಬಲೋಚಿತಂ|

06015021c ಸಂಜಯಾಚಕ್ಷ್ವ ಮೇ ವೀರಂ ಯೇನ ಶರ್ಮ ನ ವಿದ್ಮಹೇ||

ಯಾರು ನಿತ್ಯವೂ ಮಹಾಬಲ ಜಾಮದಗ್ನ್ಯನೊಡನೆ ರಣದಲ್ಲಿ
ಸ್ಪರ್ಧಿಸುತ್ತಿದ್ದನೋ, ಜಾಮದಗ್ನ್ಯನಿಂದ ಗೆಲ್ಲಲಸಾಧ್ಯನಾಗಿದ್ದನೋ ಅ
ಶಕ್ರತುಲ್ಯಪರಾಕ್ರಮಿ, ಮಹಾರಥಿ, ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಸಮರದಲ್ಲಿ
ಸಂಹರಿಸಲಾಯಿತೆಂದರೆ ಅದರ ಕುರಿತು ನನಗೆ ಹೇಳು ಸಂಜಯ !
ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ನೆಮ್ಮದಿಯೇ ಇಲ್ಲ.

06015022a ಮಾಮಕಾಃ ಕೇ ಮಹೇಷ್ಟಾಸಾ ನಾಜಹುಃ ಸಂಜಯಾಚ್ಯುತಂ|

06015022c ದುರ್ಯೋಧನಸಮಾಧಿಷ್ಟಾಃ ಕೇ ವೀರಾಃ ಪರ್ಯವಾರಯನ್||

ಸಂಜಯ ! ನನ್ನವರಾದ ಯಾವ ಮಹೇಷ್ಟಾಸರು ಆ ಅಚ್ಯುತನನ್ನು
ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲಿಲ್ಲ? ದುರ್ಯೋಧನನ ಕಡೆಯವರಾದ ಯಾವ ವೀರರು
ಅವನನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದಿದ್ದರು?

06015023a ಯಚ್ಚಿ ಖಂಡಿಮುಖಾಃ ಸರ್ವೇ ಪಾಂಡವಾ ಭೀಷ್ಮಮಭ್ಯಯುಃ|

06015023c ಕಚ್ಚಿನ್ನ ಕುರವೋ ಭೀತಾಸ್ತತ್ಯಜುಃ ಸಂಜಯಾಚ್ಯುತಂ||

ಯಾವಾಗ ಶಿಖಂಡಿಯನ್ನು ಮುಂದಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಪಾಂಡವರೆಲ್ಲರೂ
ಭೀಷ್ಮನ ಸಮೀಪ ಬಂದರೋ ಆಗ ಕುರುಗಳು ಭಯದಿಂದ ಆ
ಅಚ್ಯುತನನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ ತಾನೇ?

06015024a ಮೌರ್ವೀ ಘೋಷಸ್ತನಯಿತ್ಯುಃ ಪೃಷತ್ಕಪೃಷತೋ ಮಹಾನ್|

06015024c ಧನುರ್ಹ್ವಾದಮಹಾಶಬ್ದೋ ಮಹಾಮೇಘ ಇವೋನ್ನತಃ||

06015025a ಯದಭ್ಯವರ್ಷ ತ್ಕಾಂತೇಯಾನ್ಸಪಾಂಚಾಲಾನ್ಸಸೃಂಜಯಾನ್|

06015025c ನಿಘ್ನನ್ನರರಥಾನ್ವೀರೋ ದಾನವಾನಿವ ವಜ್ರಭೃತ್||

ಉನ್ನತ ಮಹಾಮೇಘಗಳ ಗುಡುಗಿನಂತೆ ಬಿಲ್ಲಿನ ಶಬ್ದವುಳ್ಳ, ಬಿಲ್ಲಿನ ಹೆದೆಯ ಠೇಂಕಾರವು ಮೊಳಗುತ್ತಿರಲು ಕೌಂತೇಯರ, ಪಾಂಚಾಲರ ಮತ್ತು ಸೃಂಜಯರ ಮೇಲೆ ಮಳೆಸುರಿಸಿ ಶತ್ರುಗಳ ರಥಗಳನ್ನು ಆ ವೀರನು ವಜ್ರಭೃತುವು ದಾನವರನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಪುಡಿಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

06015026a ಇಷ್ಟಸ್ತ್ರಸಾಗರಂ ಘೋರಂ ಬಾಣಗ್ರಾಹಂ ದುರಾಸದಂ|

06015026c ಕಾರ್ಮುಕೋರ್ಮಿಣಮಕ್ಷಯ್ಯಮದ್ವೀಪಂ ಸಮರೇಽಪ್ಲವಂ|

06015026e ಗದಾಸಿಮಕರಾವರ್ತಂ ಹಯಗ್ರಾಹಂ ಗಜಾಕುಲಂ||

06015027a ಹಯಾನ್ಗಜಾನ್ಪದಾತಾಂಶ್ಚ ರಥಾಂಶ್ಚ ತರಸಾ ಬಹೂನ್|

06015027c ನಿಮಜ್ಜಯಂತಂ ಸಮರೇ ಪರವೀರಾಪಹಾರಿಣಂ||

06015028a ವಿದಹ್ಯಮಾನಂ ಕೋಪೇನ ತೇಜಸಾ ಚ ಪರಂತಪಂ|

06015028c ವೇಲೇವ ಮಕರಾವಾಸಂ ಕೇ ವೀರಾಃ ಪರ್ಯವಾರಯನ್||

ಎಲ್ಲಿ ಬಾಣಗಳು ದುರಾಸದ ಮೊಸಳೆಗಳೋ ಮತ್ತು ಬಿಲ್ಲುಗಳು ಅಲೆಗಳೋ ಅಂಥಹ ಅಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಬಾಣಗಳ ಸಾಗರದಂತಿದ್ದ, ದ್ವೀಪವೇ ಇಲ್ಲದ ಅಕ್ಷಯ ಸಾಗರದಂತಿದ್ದ, ತೆಪ್ಪವೇ ಕಾಣದ ಅಲ್ಲೋಲಕಲ್ಲೋಲಗೊಂಡ ಸಾಗರದಂತಿದ್ದ, ಗದೆ-ಖಡ್ಗಗಳು ತಿಮಿಂಗಿಲಗಳಂತಿದ್ದ, ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕುದುರೆ, ಆನೆ, ಪದಾತಿಗಳು

ಓಡಾಡುತ್ತಿರುವ ಆ ಸೇನೆಯನ್ನು, ಸಾಗರವನ್ನು ದಡವು ಎದುರಿಸಿ
ತಡೆವಂತೆ ಯಾವ ವೀರರು ತಡೆದರು? -

06015029a ಭೀಷ್ಮೋ ಯದಕರೋತ್ಕರ್ಮ ಸಮರೇ ಸಂಜಯಾರಿಹಾ|

06015029c ದುರ್ಯೋಧನಹಿತಾರ್ಥಾಯ ಕೇ ತದಾಸ್ಯ ಪುರೋಽಭವನ್||

ಸಂಜಯ ! ಭೀಷ್ಮನು ದುರ್ಯೋಧನನ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಈ
ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವನ ಮುಂದೆ ಯಾರಿದ್ದರು?

06015030a ಕೇಽರಕ್ಷನ್ದಕ್ಷಿಣಂ ಚಕ್ರಂ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯಾಮಿತತೇಜಸಃ|

06015030c ಪೃಷ್ಠತಃ ಕೇ ಪರಾನ್ವೀರಾ ಉಪಾಸೇಧನ್ಯತವ್ರತಾಃ||

ಅಮಿತತೇಜಸ ಭೀಷ್ಮನ ಎಡಚಕ್ರವನ್ನು ಯಾರು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು?
ಅವನ ಮುಂದೆ ಯಾವ ವೀರ ಯತವ್ರತರು ಅವನನ್ನು
ಬೆಂಬಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು?

06015031a ಕೇ ಪುರಸ್ತಾದವರ್ತಂತ ರಕ್ಷಂತೋ ಭೀಷ್ಮಮಂತಿಕೇ|

06015031c ಕೇಽರಕ್ಷನ್ನುತ್ತರಂ ಚಕ್ರಂ ವೀರಾ ವೀರಸ್ಯ ಯುಧ್ಯತಃ||

ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಮುಂದಿನಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು? ಯುದ್ಧ
ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಆ ವೀರನ ಬಲಚಕ್ರವನ್ನು ಯಾವವೀರರು
ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು?

06015032a ವಾಮೇ ಚಕ್ರೇ ವರ್ತಮಾನಾಃ ಕೇಽಘ್ನಂಜಯ ಸೃಂಜಯಾನ್|

06015032c ಸಮೇತಾಗ್ರಮನೀಕೇಷು ಕೇಽಭ್ಯರಕ್ಷನ್ದರಾಸದಂ||

ಸಂಜಯ ! ಅವನ ಎಡಚಕ್ರದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಯಾರು ಸೃಂಜಯರನ್ನು
ಸದೆಬಡಿದರು? ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವಾಗ ಆ ದುರಾಸದನ
ಮುಂದಿನ ಚಕ್ರಗಳನ್ನು ಯಾರು ರಕ್ಷಿಸಿದರು?

06015033a ಪಾರ್ಶ್ವತಃ ಕೇಽಭ್ಯವರ್ತಂತ ಗಚ್ಛಂತೋ ದುರ್ಗಮಾಂ ಗತಿಂ|

06015033c ಸಮೂಹೇ ಕೇ ಪರಾನ್ವೀರಾನ್ತ್ರತ್ಯಯುಧ್ಯಂತ ಸಂಜಯ||

ಸಂಜಯ ! ದುರ್ಗಮ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಅವನನ್ನು ಎರಡೂ
ಕಡೆಗಳಿಂದ ಯಾರು ರಕ್ಷಿಸಿದರು? ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಪರವೀರರು
ಅವನೊಂದಿಗೆ ಪ್ರತಿಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದರು?

06015034a ರಕ್ಷ್ಯ ಮಾಣಃ ಕಥಂ ವೀರೈರ್ಗೋಪ್ಯಮಾನಾಶ್ಚ ತೇನ ತೇ|

06015034c ದುರ್ಜಯಾನಾಮನೀಕಾನಿ ನಾಜಯಂಸ್ತರಸಾ ಯುಧಿ||

ವೀರರಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ, ಅವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಹೇಗೆ ಅವನು
ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಆ ದುರ್ಜಯ ಸೇನೆಯನ್ನು ತಕ್ಷಣವೇ ಗೆಲ್ಲಲಿಲ್ಲ?

06015035a ಸರ್ವಲೋಕೇಶ್ವರಸ್ಯೇವ ಪರಮೇಷ್ಠಿಪ್ರಜಾಪತೇಃ|

06015035c ಕಥಂ ಪ್ರಹರ್ತುಮಪಿ ತೇ ಶೇಕುಃ ಸಂಜಯ ಪಾಂಡವಾಃ||

ಸಂಜಯ ! ಸರ್ವಲೋಕೇಶ್ವರ, ಪರಮೇಷ್ಠಿ, ಪ್ರಜಾಪತಿಯಂದಿದ್ದರೂ
ಅವನನ್ನು ಪಾಂಡವರು ಹೇಗೆ ಹೊಡೆಯಲು ಶಕ್ಯರಾದರು?

06015036a ಯಸ್ಮಿನ್ದ್ವೀಪೇ ಸಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ಯುಧ್ಯಂತಿ ಕುರವಃ ಪರೈಃ|

06015036c ತಂ ನಿಮಗ್ನಂ ನರವ್ಯಾಘ್ರಂ ಭೀಷ್ಮಂ ಶಂಸಸಿ ಸಂಜಯ||

ಯಾವ ದ್ವೀಪವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಕುರುಗಳು ಶತ್ರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧ
ಮಾಡುತ್ತಿರುವರೋ ಆ ನರವ್ಯಾಘ್ರ ಭೀಷ್ಮನು ನಿಮಗ್ನನಾಗಿದ್ದುದನ್ನು
ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ ಸಂಜಯ !

06015037a ಯಸ್ಯ ವೀರ್ಯೇ ಸಮಾಶ್ವಸ್ಯ ಮಮ ಪುತ್ರೋ ಬೃಹದ್ಬಲಃ|

06015037c ನ ಪಾಂಡವಾನಗಣಯತ್ಕಥಂ ಸ ನಿಹತಃ ಪರೈಃ||

ಯಾರ ವೀರ್ಯವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ನನ್ನ ಪುತ್ರರು ಪಾಂಡವರನ್ನು
ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲವೋ ಅವನನ್ನೇ ಶತ್ರುಗಳು ಹೇಗೆ
ಸಂಹರಿಸಿದರು?

06015038a ಯಃ ಪುರಾ ವಿಬುಧೈಃ ಸೇಂದ್ರೈಃ ಸಾಹಾಯ್ಯೇ ಯುದ್ಧದುರ್ಮದಃ|

06015038c ಕಾಂಕ್ಷಿತೋ ದಾನವಾನ್ ಘ್ನದ್ಭಿಃ ಪಿತಾ ಮಮ ಮಹಾವ್ರತಃ||

06015039a ಯಸ್ಮಿಂ ಜಾತೇ ಮಹಾವೀರ್ಯೇ ಶಂತನುಲೋಕಶಂಕರೇ|

06015039c ಶೋಕಂ ದುಃಖಂ ಚ ದೈನ್ಯಂ ಚ ಪ್ರಾಜಹಾತ್ಪುತ್ರಲಕ್ಷ್ಮಣಿ||

06015040a ಪ್ರಜ್ಞಾ ಪರಾಯಣಂ ತಜ್ಞಂ ಸದ್ಧರ್ಮನಿರತಂ ಶುಚಿಂ|

06015040c ವೇದವೇದಾಂಗತತ್ತ್ವಜ್ಞಂ ಕಥಂ ಶಂಸಸಿ ಮೇ ಹತಂ||

ಹಿಂದೆ ದಾನವರನ್ನು ಸದೆಬಡಿಯಲು ಬಯಸಿ ಇಂದ್ರನೂ ಸೇರಿ
ದೇವತೆಗಳು ಕೇಳಿದ್ದ ನನ್ನ ತಂದೆ ಯುದ್ಧ ದುರ್ಮದ ಮಹಾವ್ರತನು,
ಲೋಕಶಂಕರ ಶಂತನುವಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿ ಪುತ್ರಲಕ್ಷ್ಮಣನಾಗಿದ್ದು ಅವನ
ಶೋಕ, ದುಃಖ ಮತ್ತು ದೈನ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಕಳೆದ ಆ ಮಹಾವೀರ್ಯನು, ಆ
ಪ್ರಜ್ಞಾಪರಾಯಣ, ತಜ್ಞ, ಸದ್ಧರ್ಮನಿರತ, ಶುಚಿ,

ವೇದವೇದಾಂಗತತ್ವಜ್ಞನು ಹೇಗೆ ಹತನಾದನೆಂದು ನನಗೆ ವರ್ಣಿಸು.

06015041a ಸರ್ವಾಸ್ತ್ರವಿನಯೋಪೇತಂ ದಾಂತಂ ಶಾಂತಂ ಮನಸ್ವಿನಂ|

06015041c ಹತಂ ಶಾಂತನವಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಮನ್ಯೇ ಶೇಷಂ ಬಲಂ ಹತಂ||

ಆ ಸರ್ವಾಸ್ತ್ರವಿನಯೋಪೇತ, ದಾಂತ, ಶಾಂತ, ಮನಸ್ವಿ, ಶಾಂತನವನು ಹತನಾದನೆಂದು ಕೇಳಿ ಉಳಿದ ಸೇನೆಯೂ ಹತವಾಗಿರಬಹುದು ಎಂದನಿಸುತ್ತದೆ.

06015042a ಧರ್ಮಾದಧರ್ಮೋ ಬಲವಾನ್ಸಂಪ್ರಾಪ್ತ ಇತಿ ಮೇ ಮತಿಃ|

06015042c ಯತ್ರ ವೃದ್ಧಂ ಗುರುಂ ಹತ್ವಾ ರಾಜ್ಯಮಿಚ್ಛಂತಿ ಪಾಂಡವಾಃ||

ವೃದ್ಧ ಗುರುವನ್ನೂ ಕೊಂದು ಪಾಂಡವರು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಾರೆಂದರೆ ಧರ್ಮಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧರ್ಮವೇ ಬಲವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ ಎಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

06015043a ಜಾಮದಗ್ನ್ಯಃ ಪುರಾ ರಾಮಃ ಸರ್ವಾಸ್ತ್ರವಿದನುತ್ತಮಃ|

06015043c ಅಂಬಾರ್ಥಮುದ್ಯತಃ ಸಂಖ್ಯೇ ಭೀಷ್ಮೇಣ ಯುಧಿ ನಿರ್ಜಿತಃ||

06015044a ತಮಿಂದ್ರಸಮಕರ್ಮಾಣಂ ಕಕುದಂ ಸರ್ವಧನ್ವಿನಾಂ|

06015044c ಹತಂ ಶಂಸಸಿ ಭೀಷ್ಮಂ ಮೇ ಕಿಂ ನು ದುಃಖಮತಃ ಪರಂ||

ಹಿಂದೆ ಸರ್ವಾಸ್ತ್ರವಿದು ಅನುತ್ತಮ ಜಾಮದಗ್ನ್ಯ ರಾಮನು ಅಂಬೆಗೋಸ್ಕರ ಭೀಷ್ಮನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಸೋತಿದ್ದನು. ಆ ಇಂದ್ರಸಮಕರ್ಮಿ, ಸರ್ವಧನ್ವಿಗಳ ಕಕುದ ಭೀಷ್ಮನು ಹತನಾದನೆಂದು ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲಾ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾದ

ದುಃಖವಾದರೂ ಏನಿದೆ?

06015045a ಅಸಕೃತ್ ಕ್ಷತ್ರಿಯವ್ರಾತಾಃ ಸಂಖ್ಯೇ ಯೇನ ವಿನಿರ್ಜಿತಾಃ|

06015045c ಜಾಮದಗ್ನ್ಯ ಸ್ತಥಾ ರಾಮಃ ಪರವೀರನಿಘಾತಿನಾ||

06015046a ತಸ್ಮಾನ್ನಾನಂ ಮಹಾವೀರ್ಯಾ ದ್ಭಾರ್ಗವಾದ್ಯುಧ್ಧದುರ್ಮದಾತ್|

06015046c ತೇಜೋವೀರ್ಯ ಬಲೈರ್ಭೂಯಾಂ ಶಿಖಂಡೀ ದ್ರುಪದಾತ್ಮಜಃ||

06015047a ಯಃ ಶೂರಂ ಕೃತಿನಂ ಯುದ್ಧೇ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರವಿಶಾರದಂ|

06015047c ಪರಮಾಸ್ತ್ರವಿದಂ ವೀರಂ ಜಘಾನ ಭರತರ್ಷಭಂ||

ಬಹಳ ಬಾರಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದ, ಹಾಗೆಯೇ ಪರವೀರನಿಘಾತಿ, ಯುದ್ಧದುರ್ಮದ, ಮಹಾವೀರ್ಯ, ತೇಜೋವೀರ್ಯ, ಬಲೋ ವೀರ್ಯ ಭಾರ್ಗವ ಜಾಮದಗ್ನಿ ರಾಮನಿಂದಲೂ ಸೋಲಿಸಲ್ಪಡದ ಅವನನ್ನು ದ್ರುಪದಾತ್ಮಜ ಶಿಖಂಡಿಯು ಸೋಲಿಸಿದನು. ಅ ಭರತರ್ಷಭ ವೀರ ಪರಮಾಸ್ತ್ರವಿದು ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರವಿಶಾರದ ಶೂರ ಕೃತಿನನನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿದ ಅವನು ತೇಜಸ್ಸು-ವೀರ್ಯ-ಬಲಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನವನೇ ಇರಬೇಕು.

06015048a ಕೇ ವೀರಾಸ್ತಮಮಿತ್ರಘ್ನಮನ್ವಯಃ ಶತ್ರುಸಂಸದಿ|

06015048c ಶಂಸ ಮೇ ತದ್ಯಥಾ ವೃತ್ತಂ ಯುದ್ಧಂ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ಪಾಂಡವೈಃ||

ಆ ಶತ್ರುಸಂಸದಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ವೀರರು ಆ ಅಮಿತ್ರಘ್ನನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದರು? ಭೀಷ್ಮ ಮತ್ತು ಪಾಂಡವರ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಹೇಗೆ ನಡೆಯಿತೋ ಹಾಗೆ ವರದಿಮಾಡು.

06015049a ಯೋಷೇವ ಹತವೀರಾ ಮೇ ಸೇನಾ ಪುತ್ರಸ್ಯ ಸಂಜಯ|

06015049c ಅಗೋಪಮಿವ ಚೋದ್ಭ್ರಾಂತಂ ಗೋಕುಲಂ ತದ್ಬಲಂ ಮಮ||

ಸಂಜಯ ! ವೀರನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ನನ್ನ ಪುತ್ರನ ಸೇನೆಯು ರಕ್ಷಕನಿಲ್ಲದ ಸ್ತ್ರೀಯಂತಾಗಿದೆ. ನನ್ನ ಸೇನೆಯು ಗೋಪಾಲಕನಿಲ್ಲದ ಗೋಕುಲದಂತೆ ಭ್ರಾಂತಗೊಂಡಿದೆ.

06015050a ಪೌರುಷಂ ಸರ್ವಲೋಕಸ್ಯ ಪರಂ ಯಸ್ಯ ಮಹಾಹವೇ|

06015050c ಪರಾಸಿಕ್ತೇ ಚ ವಸ್ತುಸ್ಮಿನ್ಯಥಮಾಸೀನ್ಮನಸ್ತದಾ||

ಯಾರು ಸರ್ವಲೋಕದ ಪರಮ ಪೌರುಷನಾಗಿದ್ದನೋ ಅವನು ಮಹಾಹವದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗುರುಳಿದಾಗ ನನ್ನ ಸೇನೆಯ ಮನಸ್ಥಿತಿಯು ಹೇಗಿದ್ದಿತು?

06015051a ಜೀವಿತೇಽಪ್ಯದ್ಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ ಕಿಮಿವಾಸ್ಮಾಸು ಸಂಜಯ|

06015051c ಘಾತಯಿತ್ವಾ ಮಹಾವೀರ್ಯಂ ಪಿತರಂ ಲೋಕಧಾರ್ಮಿಕಂ||

ಸಂಜಯ ! ಮಹಾವೀರ್ಯನಾದ ಲೋಕಧಾರ್ಮಿಕನಾದ ತಂದೆಯನ್ನು ಕೊಂದು ಇಂದು ನಾವು ಜೀವಿಸಿರಲು ಯಾವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದೇವೆ?

06015052a ಅಗಾಧೇ ಸಲಿಲೇ ಮಗ್ನಾಂ ನಾವಂ ದೃಷ್ಟ್ವೇವ ಪಾರಗಾಃ|

06015052c ಭೀಷ್ಮೈ ಹತೇ ಭೃಶಂ ದುಃಖಾನ್ಮನೈ ಶೋಚಂತಿ ಪುತ್ರಕಾಃ||

ದಾಟಲು ಬಯಸಿದವರು ಅಗಾಧವಾದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ

ಹೋಗಿರುವ ಅವರ ನಾವೆಯನ್ನು ನೋಡಿದವರಂತೆ, ಭೀಷ್ಮನು ಹತನಾಗಲು ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ತುಂಬಾ ಶೋಕಿಸುತ್ತಿರಬಹುದೆಂದು ನಾನು ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

06015053a ಅದ್ರಿಸಾರಮಯಂ ನೂನಂ ಸುದೃಢಂ ಹೃದಯಂ ಮಮ|

06015053c ಯಚ್ಚ ತ್ವಾ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರಂ ಹತಂ ಭೀಷ್ಮಂ ನ ದೀರ್ಯತೇ||

ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ ಭೀಷ್ಮನು ಹತನಾದನೆಂದು ಕೇಳಿದರೂ ಒಡೆಯದೇ ಇದ್ದ ನನ್ನ ಈ ಹೃದಯವು ತುಂಬಾ ಸಾರಮಯವಾಗಿದ್ದು ಸುದೃಢವಾಗಿದೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆಯಲ್ಲವೇ?

06015054a ಯಸ್ಮಿನ್ನಸ್ತ್ರಂ ಚ ಮೇಧಾ ಚ ನೀತಿಶ್ಚ ಭರತರ್ಷಭೇ|

06015054c ಅಪ್ರಮೇಯಾಣಿ ದುರ್ಧರ್ಷೇ ಕಥಂ ಸ ನಿಹತೋ ಯುಧಿ||

ಯಾರಲ್ಲಿ ಅಸ್ತ್ರ, ಬುದ್ಧಿ, ಮತ್ತು ನೀತಿಗಳು ಅಳೆಯಲಾರದಷ್ಟು ಇವೆಯೋ ಆ ದುರ್ಧರ್ಷನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಹತನಾದನು?

06015055a ನ ಚಾಸ್ತ್ರೇಣ ನ ಶೌರ್ಯೇಣ ತಪಸಾ ಮೇಧಯಾ ನ ಚ|

06015055c ನ ಧೃತ್ಯಾ ನ ಪುನಸ್ತ್ಯಾಗಾನ್ಮೃತ್ಯೋಃ ಕಶ್ಚಿದ್ವಿಮುಚ್ಯತೇ||

ಅಸ್ತ್ರಗಳಿಂದಾಗಲೀ, ಶೌರ್ಯದಿಂದಾಗಲೀ, ತಪಸ್ಸು-ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯಿಂದಾಗಲೀ, ಧೃತಿಯಿಂದಾಗಲೀ, ಮತ್ತು ತ್ಯಾಗದಿಂದಾಗಲೀ ಯಾವುದರಿಂದಲೂ ಮೃತ್ಯುವಿನಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯು ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

06015056a ಕಾಲೋ ನೂನಂ ಮಹಾವೀರ್ಯಃ ಸರ್ವಲೋಕದುರತ್ಯಯಃ|

06015056c ಯತ್ರ ಶಾಂತನವಂ ಭೀಷ್ಮಂ ಹತಂ ಶಂಸಸಿ ಸಂಜಯ||

ಸಂಜಯ ! ಶಾಂತನವ ಭೀಷ್ಮನು ಹತನಾದ ಎಂದು ನೀನು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ
ಮಹಾವೀರ್ಯವಾದ ಕಾಲವನ್ನು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ದಾಟಲು
ಶಕ್ಯರಲ್ಲ ಎಂದಲ್ಲವೇ?

06015057a ಪುತ್ರಶೋಕಾಭಿಸಂತಪ್ತೋ ಮಹದ್ಧುಃಖಮಚಿಂತಯನ್|

06015057c ಆಶಂಸೇಽಹಂ ಪುರಾ ತ್ರಾಣಂ ಭೀಷ್ಮಾಚ್ಚಂತನುನಂದನಾತ್||

ಪುತ್ರರ ಕುರಿತಾಗಿ ಶೋಕಸಂತಪ್ತನಾಗಿದ್ದ ನಾನು ಮಹಾದುಃಖದಲ್ಲಿ
ಚಿಂತಿಸಿ ಹಿಂದೆಯೇ ಭೀಷ್ಮ ಶಂತನುನಂದನನ ತ್ರಾಣವನ್ನು
ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದೆ.

06015058a ಯದಾದಿತ್ಯಮಿವಾಪಶ್ಯತ್ಪತಿತಂ ಭುವಿ ಸಂಜಯ|

06015058c ದುರ್ಯೋಧನಃ ಶಾಂತನವಂ ಕಿಂ ತದಾ ಪ್ರತ್ಯಪದ್ಯತ||

ಸಂಜಯ ! ಆದಿತ್ಯನಂತೆ ಭುವಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ಶಾಂತನುವನ್ನು ನೋಡಿ
ದುರ್ಯೋಧನನು ಏನು ಮಾಡಿದನು?

06015059a ನಾಹಂ ಸ್ವೇಷಾಂ ಪರೇಷಾಂ ವಾ ಬುದ್ಧ್ವಾ ಸಂಜಯ ಚಿಂತಯನ್|

06015059c ಶೇಷಂ ಕಿಂ ಚಿತ್ವಪಶ್ಯಾಮಿ ಪ್ರತ್ಯನೀಕೇ ಮಹೀಕ್ಷಿತಾಂ||

ಸಂಜಯ ! ನನ್ನ ಸ್ವಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಯೋಚಿಸಿದರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮತ್ತು
ಶತ್ರುಗಳಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿರುವ ಮಹೀಕ್ಷಿತರು ಏನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆಂದು

ತೋಚುವುದಿಲ್ಲ.

06015060a ದಾರುಣಃ ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮೋಽಯಂ ಋಷಿಭಿಃ ಸಂಪ್ರದರ್ಶಿತಃ|

06015060c ಯತ್ರ ಶಾಂತನವಂ ಹತ್ವಾ ರಾಜ್ಯಮಿಚ್ಛಂತಿ ಪಾಂಡವಾಃ||

ಶಾಂತನವನನ್ನು ಕೊಂದು ಪಾಂಡವರು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ

ಎಂದಾದರೆ ಋಷಿಗಳು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ ಈ ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮವು

ದಾರುಣವಾದುದು.

06015061a ವಯಂ ವಾ ರಾಜ್ಯಮಿಚ್ಛಾಮೋ ಘಾತಯಿತ್ವಾ ಪಿತಾಮಹಂ|

06015061c ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮೇ ಸ್ಥಿತಾಃ ಪಾರ್ಥಾ ನಾಪರಾಧ್ಯಂತಿ ಪುತ್ರಕಾಃ||

ನಾವೂ ಕೂಡ ಪಿತಾಮಹನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ಪಾರ್ಥರೂ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಪುತ್ರರೂ ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾರೆ.

ಆದುದರಿಂದ ಅವರು ಅಪರಾಧಮಾಡಿದಂತಾಗಲಿಲ್ಲ.

06015062a ಏತದಾರ್ಯೇಣ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಕೃಚ್ಛಾ ಸ್ವಾಪತ್ತು ಸಂಜಯ|

06015062c ಪರಾಕ್ರಮಃ ಪರಂ ಶಕ್ತ್ಯಾ ತಚ್ಚ ತಸ್ಮಿನ್ನ ತಿಷ್ಠಿತಂ||

ಸಂಜಯ ! ಅತಿದೊಡ್ಡ ಆಪತ್ತು ಬಂದಾಗ ಆರ್ಯನು ಮಾಡಬೇಕಾದ

ಕರ್ತವ್ಯವೇ ಇದು. ಪರಮ ಶಕ್ತಿಯನ್ನುಪಯೋಗಿಸಿ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು

ತೋರಿಸುವುದು ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಇದೆ.

06015063a ಅನೀಕಾನಿ ವಿನಿಘ್ನಂತಂ ಹ್ರೀಮಂತಮಪರಾಜಿತಂ|

06015063c ಕಥಂ ಶಾಂತನವಂ ತಾತ ಪಾಂಡುಪುತ್ರಾ ನೃಪಾತಯನೋ||

ಅಯ್ಯಾ! ಸೇನೆಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ವಿನಯನಾದ, ಅಪರಾಜಿತ
ಶಾಂತನವನನ್ನು ಪಾಂಡುಪುತ್ರರು ಹೇಗೆ ಕೆಡವಿದರು?

06015064a ಕಥಂ ಯುಕ್ತಾನ್ಯನೀಕಾನಿ ಕಥಂ ಯುದ್ಧಂ ಮಹಾತ್ಮಭಿಃ|

06015064c ಕಥಂ ವಾ ನಿಹತೋ ಭೀಷ್ಮಃ ಪಿತಾ ಸಂಜಯ ಮೇ ಪರೈಃ||

ಸೇನೆಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ರಚಿಸಲಾಗಿತ್ತು? ಮಹಾತ್ಮರು ಹೇಗೆ
ಯುದ್ಧಮಾಡಿದರು? ಸಂಜಯ! ನನ್ನ ಪಿತ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಶತ್ರುಗಳು
ಹೇಗೆ ಹೊಡೆದುರುಳಿಸಿದರು?

06015065a ದುರ್ಯೋಧನಶ್ಚ ಕರ್ಣಶ್ಚ ಶಕುನಿಶ್ಚಾಪಿ ಸೌಬಲಃ|

06015065c ದುಃಶ್ಯಾಸನಶ್ಚ ಕಿತವೋ ಹತೇ ಭೀಷ್ಮೇ ಕಿಮಬ್ರುವನ್||

ಭೀಷ್ಮನು ಹತನಾಗಲು ಜೂಜುಕೋರರಾದ ದುರ್ಯೋಧನ, ಕರ್ಣ,
ಸೌಬಲ ಶಕುನಿ ಮತ್ತು ದುಃಶಾಸನರು ಏನು ಹೇಳಿದರು?

06015066a ಯಚ್ಚ ರೀರೈರುಪಸ್ತೀರ್ಣಾಂ ನರವಾರಣವಾಜಿನಾಂ|

06015066c ಶರಶಕ್ತಿಗದಾಖಡ್ಗತೋಮರಾಕ್ಷಾಂ ಭಯಾವಹಾಂ||

06015067a ಪ್ರಾವಿಶನ್ವಿತವಾ ಮಂದಾಃ ಸಭಾಂ ಯುಧಿ ದುರಾಸದಾಂ|

06015067c ಪ್ರಾಣದ್ಯೂತೇ ಪ್ರತಿಭಯೇ ಕೇದೀವ್ಯಂತ ನರರ್ಷಭಾಃ||

ನರ-ವಾರಣ-ವಾಜಿಗಳ ಶರೀರಗಳೇ ದಾಳದ ಮನೆಗಳಾಗಿರುವ, ಶರ-
ಶಕ್ತಿ-ಗದೆ-ಖಡ್ಗ-ತೋಮರಗಳೇ ಭಯಾವಹ ದಾಳಗಳಾಗಿರುವ ಆ
ಯುದ್ಧವೆಂಬ ದ್ಯೂತದ ದುರಾಸದ ಸಭೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಆ ಮಂದ
ಜೂಜುಕೋರ ನರರ್ಷಭರು ಪ್ರಾಣದ್ಯೂತದಲ್ಲಿ ಯಾರನ್ನು

ಪಣವಾಗಿಟ್ಟಿದ್ದರು?

06015068a ಕೇಽಜಯನ್ಯೇ ಜಿತಾಸ್ತತ್ರ ಹೃತಲಕ್ಷಾ ನಿಪಾತಿತಾಃ|

06015068c ಅನ್ಯೇ ಭೀಷ್ಮಾ ಚ್ಚಾಂತನವಾತ್ತನ್ಮ ಮಾಚಕ್ಷ್ವ ಸಂಜಯ||

ಅಲ್ಲಿ ಯಾರು ಗೆದ್ದರು? ಯಾರು ಸೋತರು? ಯಾರು ದಾಳಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹಾಕಿದರು? ಶಾಂತನವ ಭೀಷ್ಮ ನಲ್ಲದೇ ಬೇರೆ ಯಾರು ಕೆಳಗುರುಳಿದರು? ಸಂಜಯ ! ನನಗೆ ಹೇಳು.

06015069a ನ ಹಿ ಮೇ ಶಾಂತಿರಸ್ತೀಹ ಯುಧಿ ದೇವವ್ರತಂ ಹತಂ|

06015069c ಪಿತರಂ ಭೀಮಕರ್ಮಾಣಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಮೇ ದುಃಖಮಾವಿಶತ್||

ಈಗ ನನಗೆ ಶಾಂತಿಯನ್ನುವುದೇ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿದೆ. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಭೀಮಕರ್ಮಿ ತಂದೆ ದೇವವ್ರತನು ಹತನಾದನೆಂದು ಕೇಳಿ ನನಗೆ ದುಃಖವು ಆವರಿಸಿದೆ.

06015070a ಆರ್ತಿಂ ಮೇ ಹೃದಯೇ ರೂಢಾಂ ಮಹತೀಂ ಪುತ್ರಕಾರಿತಾಂ|

06015070c ತ್ವಂ ಸಿಂಚನ್ಸರ್ಪಿಷೇವಾಗ್ನಿಮುದ್ದೀಪಯಸಿ ಸಂಜಯ||

ಸಂಜಯ ! ಪುತ್ರರು ಮಾಡಿದ ಈ ಮಹಾ ತಪ್ಪಿನಿಂದಾಗಿ ನನ್ನ ಹೃದಯವು ಆರ್ತವಾಗಿದೆ. ಅಗ್ನಿಯಮೇಲೆ ತುಪ್ಪವನ್ನು ಸಿಂಪಡಿಸಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಉರಿಯುವಂತೆ ನೀನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ.

06015071a ಮಹಾಂತಂ ಭಾರಮುದ್ಯಮ್ಯ ವಿಶ್ರುತಂ ಸಾರ್ವಲೌಕಿಕಂ|

06015071c ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವಿನಿಹತಂ ಭೀಷ್ಮಂ ಮನ್ಯೇ ಶೋಚಂತಿ ಪುತ್ರಕಾಃ||

ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಮಹಾ ಭಾರವನ್ನು ಹೊತ್ತಿದ್ದ, ಸಾರ್ವಲೌಕಿಕ, ವಿಶ್ರುತ
ಭೀಷ್ಮನು ವಿನಿಹತನಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳು
ಶೋಕಿಸುತ್ತಿರಬಹುದೆಂದು ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

06015072a ಶ್ರೋಷ್ಯಾಮಿ ತಾನಿ ದುಃಖಾನಿ ದುರ್ಯೋಧನಕೃತಾನ್ಯಹಂ|

06015072c ತಸ್ಮಾನ್ನೇತ್ರ ಸರ್ವಮಾಚಕ್ಷ್ಯ ಯದ್ವೃತ್ತಂ ತತ್ರ ಸಂಜಯ||

ಸಂಜಯ ! ದುರ್ಯೋಧನನು ಮಾಡಿದ ಆ ದುಃಖಗಳನ್ನು ನಾನು
ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅಲ್ಲಿ ನಡೆದುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನನಗೆ ಹೇಳು.

06015073a ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಪೃಥಿವೀಶಾನಾಂ ಮಂದಸ್ಯಾಬುದ್ಧಿಸಂಭವಂ|

06015073c ಅಪನೀತಂ ಸುನೀತಂ ವಾ ತನ್ನಮಾಚಕ್ಷ್ಯ ಸಂಜಯ||

ಮಂದನ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಪೃಥ್ವೀಶರ ಆ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ
ನಡೆದ ಒಳ್ಳೆಯ ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟದ್ದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನನಗೆ ಹೇಳು ಸಂಜಯ !

06015074a ಯತ್ಕೃತಂ ತತ್ರ ಭೀಷ್ಮೇಣ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಜಯಮಿಚ್ಛತಾ|

06015074c ತೇಜೋಯುಕ್ತಂ ಕೃತಾಸ್ತ್ರೇಣ ಶಂಸ ತಚ್ಚಾಪ್ಯಶೇಷತಃ||

ಜಯವನ್ನು ಬಯಸಿ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಆ ತೇಜೋಯುಕ್ತ ಕೃತಾಸ್ತ್ರನು
ಏನೆಲ್ಲ ಮಾಡಿದನೋ ಅದನ್ನು ಯಾವುದನ್ನೂ ಬಿಡದೇ ಹೇಳು.

06015075a ಯಥಾ ತದಭವದ್ಯುದ್ಧಂ ಕುರುಪಾಂಡವಸೇನಯೋಃ|

06015075c ಕ್ರಮೇಣ ಯೇನ ಯಸ್ಮಿಂಶ್ಚ ಕಾಲೇ ಯಚ್ಚ ಯಥಾ ಚ ತತ್||

ಕುರುಪಾಂಡವರ ಸೇನೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು. ಯಾವ

ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಏನಾಯಿತೋ ಅದನ್ನು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಹೇಳು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಪರ್ವಣಿ
ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರಶ್ನೇ ಪಂಚದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರಶ್ನೆ ಎಂಬ ಹದಿನೈದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೬

ಸಂಜಯನು ಯುದ್ಧದ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದುದು (೧-೧೦).
ದುರ್ಯೋಧನನು ಸರ್ವಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಮತ್ತು
ಶಿಖಂಡಿಯನ್ನು ವಧಿಸಲು ದುಃಶಾಸನನಿಗೆ ಹೇಳಿದುದು (೧೧-೨೦).

ಸೈನ್ಯವರ್ಣನೆ (೨೧-೪೬).

06016001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06016001a ತ್ವದ್ಯುಕ್ತೋಽಯಮನುಪ್ರಶ್ನೋ ಮಹಾರಾಜ ಯಥಾರ್ಹಸಿ|

06016001c ನ ತು ದುರ್ಯೋಧನೇ ದೋಷಮಿಮಮಾಸಕ್ತುಮರ್ಹಸಿ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾರಾಜ ! ಅರ್ಹನಾಗಿರುವ ನೀನು
ಕೇಳುತ್ತಿರುವ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ನಿನಗೆ ತಕ್ಕುದಾಗಿಯೇ ಇವೆ. ಆದರೆ ಈ
ದೋಷವನ್ನು ದುರ್ಯೋಧನನ ಮೇಲೆ ಹಾಕುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ.

06016002a ಯ ಆತ್ಮನೋ ದುಶ್ಚರಿತಾದಶುಭಂ ಪ್ರಾಪ್ನುಯಾನ್ನರಃ|

06016002c ಏನಸಾ ತೇನ ನಾನ್ಯಂ ಸ ಉಪಾಶಂಕಿತುಮರ್ಹತಿ||

ತನ್ನ ದುಶ್ಚರಿತಗಳಿಂದಾಗಿ ಅಶುಭವನ್ನು ಪಡೆದ ನರನು ಅದು ಅನ್ಯನು
ಮಾಡಿದ್ದು ಎಂದು ಹೊರಿಸಬಾರದು.

06016003a ಮಹಾರಾಜ ಮನುಷ್ಯೇಷು ನಿಂದ್ಯಂ ಯಃ ಸರ್ವಮಾಚರೇತ್|

06016003c ಸ ವಧ್ಯಃ ಸರ್ವಲೋಕಸ್ಯ ನಿಂದಿತಾನಿ ಸಮಾಚರನ್||

ಮಹಾರಾಜ ! ಇತರರಿಗೆ ಯಾರು ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂದನೀಯವಾಗಿ
ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೋ ಅದನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ಸರ್ವಲೋಕಗಳ
ನಿಂದನೆಗೆ ಮತ್ತು ವಧೆಗೆ ಅರ್ಹ.

06016004a ನಿಕಾರೋ ನಿಕೃತಿಪ್ರಜ್ಞೈಃ ಪಾಂಡವೈಸ್ತ್ವ ತ್ವ ತೀಕ್ಷ್ಣಯಾ|

06016004c ಅನುಭೂತಃ ಸಹಾಮಾತ್ಮೈಃ ಕ್ಷಾಂತಂ ಚ ಸುಚಿರಂ ವನೇ||

ಮೋಸಗಳನ್ನು ಅರಿಯದೇ ಇದ್ದ ಪಾಂಡವರು ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು
ಅಮಾತ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಕ್ಷಾಂತರಾಗಿ ಬಹುಕಾಲ ವನದಲ್ಲಿ
ಅನುಭವಿಸಿದರು.

06016005a ಹಯಾನಾಂ ಚ ಗಜಾನಾಂ ಚ ಶೂರಾಣಾಂ ಚಾಮಿತೌಜಸಾಂ|

06016005c ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ಯನ್ಮಯಾ ದೃಷ್ಟಂ ದೃಷ್ಟಂ ಯೋಗಬಲೇನ ಚ||

06016006a ಶೃಣು ತತ್ಪ್ರಥಿವೀಪಾಲ ಮಾ ಚ ಶೋಕೇ ಮನಃ ಕೃಥಾಃ|

06016006c ದಿಷ್ಟಮೇತತ್ಪುರಾ ನೂನಮೇವಂಭಾವಿ ನರಾಧಿಪ||

ಮಹೀಪಾಲ ! ಯೋಗಬಲದಿಂದ ನಾನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಂಡ
ಕುದುರೆಗಳ, ಆನೆಗಳ, ಅಮಿತೌಜಸ ಶೂರರ ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು
ನೋಡಿರುವುದನ್ನು ಕೇಳು. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಶೋಕಕ್ಕೊಳಪಡಿಸಬೇಡ.

ನರಾಧಿಪ! ಇದು ಹೀಗೆಯೇ ಆಗುತ್ತದೆಯೆಂದು ಹಿಂದೆಯೇ ದೈವ
ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು.

06016007a ನಮಸ್ಕೃತ್ವಾ ಪಿತುಸ್ತೇಽಹಂ ಪಾರಾಶರ್ಯಾಯ ಧೀಮತೇ|

06016007c ಯಸ್ಯ ಪ್ರಸಾದಾದ್ಧಿವ್ಯಂ ಮೇ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಜ್ಞಾನಮನುತ್ತಮಂ||

ಯಾರ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ನನಗೆ ಈ ದಿವ್ಯವಾದ ಅನುತ್ತಮ ಜ್ಞಾನವು
ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತೋ ಆ ನಿನ್ನ ತಂದೆ ಧೀಮತ ಪಾರಶರ್ಯನಿಗೆ
ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

06016008a ದೃಷ್ಟಿಶ್ಚಾ ತೀಂದ್ರಿಯಾ ರಾಜನ್ದೂರಾಚ್ಚ ವಣಮೇವ ಚ|

06016008c ಪರಚಿತ್ತಸ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನಮತೀತಾನಾಗತಸ್ಯ ಚ||

06016009a ವ್ಯುತ್ಥಿತೋತ್ಪತ್ತಿವಿಜ್ಞಾನಮಾಕಾಶೇ ಚ ಗತಿಃ ಸದಾ|

06016009c ಶಸ್ತ್ರೈರಸಂಗೋ ಯುದ್ಧೇಷು ವರದಾನಾನ್ಮಹಾತ್ಮನಃ||

ರಾಜನ್! ಅತೀಂದ್ರಿಯ ದೃಷ್ಟಿ, ದೂರದ್ದನ್ನೂ ಕೇಳುವ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರ
ಚಿತ್ತವನ್ನು - ಅತೀತವನ್ನೂ ಅನಾಗತವನ್ನೂ - ತಿಳಿಯುವ ವಿಶೇಷ ಜ್ಞಾನ,
ಸದಾ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಚರಿಸಬಲ್ಲ, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಶಸ್ತ್ರಗಳು ತಾಗದ
ವರದಾನವನ್ನು ನಾನು ಆ ಮಹಾತ್ಮನಿಂದ ಪಡೆದೆ.

06016010a ಶೃಣು ಮೇ ವಿಸ್ತರೇಣೇದಂ ವಿಚಿತ್ರಂ ಪರಮಾದ್ಭುತಂ|

06016010c ಭಾರತಾನಾಂ ಮಹದ್ಯುದ್ಧಂ ಯಥಾಭೂಲ್ಲೋಮಹರ್ಷಣಂ||

ವಿಚಿತ್ರವಾದ, ಪರಮಾದ್ಭುತವಾದ, ಲೋಮಹರ್ಷಣವಾದ ಈ
ಭಾರತರ ಮಹಾಯುದ್ಧವನ್ನು ನಡೆದ ಹಾಗೆ ನನ್ನಿಂದ ಕೇಳು.

06016011a ತೇಷ್ವನೀಕೇಷು ಯತ್ತೇಷು ವ್ಯೂಢೇಷು ಚ ವಿಧಾನತಃ|

06016011c ದುರ್ಯೋಧನೋ ಮಹಾರಾಜ ದುಃಶಾಸನಮಥಾಬ್ರವೀತ್||

ಮಹಾರಾಜ ! ಆ ಸೇನೆಗಳನ್ನು ವಿಧಾನತಃ ವ್ಯೂಹಗಳಲ್ಲಿ ರಚಿಸುವಾಗ ದುರ್ಯೋಧನನು ದುಃಶಾಸನನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು:

06016012a ದುಃಶಾಸನ ರಥಾಸ್ತೂರ್ಣಂ ಯುಜ್ಯಂತಾಂ ಭೀಷ್ಮ ರಕ್ಷಣಃ|

06016012c ಅನೀಕಾನಿ ಚ ಸರ್ವಾಣಿ ಶೀಘ್ರಂ ತ್ವಮನುಚೋದಯ||

“ದುಃಶಾಸನ ! ಈ ರಥಗಳನ್ನು ತಕ್ಷಣವೇ ಭೀಷ್ಮನ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಬಳಸು. ಎಲ್ಲ ಸೇನೆಗಳನ್ನೂ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಪ್ರಚೋದಿಸು.

06016013a ಅಯಂ ಮಾ ಸಮನುಪ್ರಾಪ್ತೋ ವರ್ಷಪೂಗಾಭಿಚಿಂತಿತಃ|

06016013c ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಸಸೈನ್ಯಾನಾಂ ಕುರೂಣಾಂ ಚ ಸಮಾಗಮಃ||

ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಬಯಸುತ್ತಿರುವ, ಸೇನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಪಾಂಡವರ ಮತ್ತು ಕೌರವರ ಸಮಾಗಮದ ಆ ಅವಕಾಶವು ಈಗ ಬಂದೊದಗಿದೆ.

06016014a ನಾತಃ ಕಾರ್ಯತಮಂ ಮನ್ಯೇ ರಣೇ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ರಕ್ಷಣಾತ್|

06016014c ಹನ್ಯಾದ್ಗುಪ್ತೋ ಹ್ಯಸೌ ಪಾರ್ಥಾನ್ಸೋಮಕಾಂಶ್ಚ ಸಸ್ಯಂಜಯಾನ್||

ಭೀಷ್ಮನ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಯಾವ ಕೆಲಸವೂ ಮುಖ್ಯವಾದುದಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಇವನು ಸೋಮಕ-ಸ್ಯಂಜಯರೊಂದಿಗೆ ಪಾರ್ಥರನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತಾನೆ.

06016015a ಅಬ್ರವೀಚ್ಚ ವಿಶುದ್ಧಾತ್ಮಾ ನಾಹಂ ಹನ್ಯಾಂ ಶಿಖಿಂಡಿನಂ|

06016015c ಶ್ರೂಯತೇ ಸ್ತ್ರೀ ಹ್ಯಸೌ ಪೂರ್ವಂ ತಸ್ಮಾದ್ವಜ್ಯೋರ್ಯ ರಣೇ ಮಮ||

“ನಾನು ಶಿಖಂಡಿಯನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಹಿಂದೆ ಸ್ತ್ರೀಯಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ರಣದಲ್ಲಿ ನಾನು ಅವನನ್ನು ವರ್ಜಿಸುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಆ ವಿಶುದ್ಧಾತ್ಮನು ಹೇಳಿದ್ದನು.

06016016a ತಸ್ಮಾದ್ಭೀಷ್ಮೋ ರಕ್ಷಿತವ್ಯೋ ವಿಶೇಷೇಣೇತಿ ಮೇ ಮತಿಃ|

06016016c ಶಿಖಂಡಿನೋ ವಧೇ ಯತ್ಪಾಃ ಸರ್ವೇ ತಿಷ್ಠಂತು ಮಾಮಕಾಃ||

ಆದುದರಿಂದ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ವಿಚಾರ. ನನ್ನವರೆಲ್ಲರೂ ಶಿಖಂಡಿಯ ವಧೆಗೆ ನಿಲ್ಲಲಿ.

06016017a ತಥಾ ಪ್ರಾಚ್ಯಾಃ ಪ್ರತೀಚ್ಯಾಶ್ಚ ದಾಕ್ಷಿಣಾತ್ಯೋತ್ತರಾಪಥಾಃ|

06016017c ಸರ್ವಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಕುಶಲಾಸ್ತೇ ರಕ್ಷಂತು ಪಿತಾಮಹಂ||

ಹಾಗೆಯೇ ಪೂರ್ವ, ಪಶ್ಚಿಮ, ಉತ್ತರ, ದಕ್ಷಿಣಗಳಿಂದ ಬಂದ ಸರ್ವ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಕುಶಲರೂ ಪಿತಾಮಹನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಿ.

06016018a ಅರಕ್ಷ್ಯ ಮಾಣಂ ಹಿ ವೃಕೋ ಹನ್ಯಾತ್ಸಿಂಹಂ ಮಹಾಬಲಂ|

06016018c ಮಾ ಸಿಂಹಂ ಜಂಬುಕೇನೇವ ಘಾತಯಾಮಃ ಶಿಖಂಡಿನಾ||

ಸಿಂಹವು ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ರಕ್ಷಣೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ತೋಳವು ಕೊಂದುಹಾಕುತ್ತದೆ. ನರಿಯಂತಿರುವ ಶಿಖಂಡಿಯಿಂದ ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಡದಂತೆ ಈ ಸಿಂಹವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸೋಣ.

06016019a ವಾಮಂ ಚಕ್ರಂ ಯುಧಾಮನ್ಯುರುತ್ತಮೌಜಾಶ್ಚ ದಕ್ಷಿಣಂ|

06016019c ಗೋಪ್ತಾರೌ ಫಲ್ಲನಸ್ವೈತೌ ಫಲ್ಲನೋಽಪಿ ಶಿಖಂಡಿನಃ||

ಯುಧಾಮನ್ಯುವು ಎಡ ಚಕ್ರವನ್ನೂ ಉತ್ತಮೌಜಸನು ಬಲ ಚಕ್ರವನ್ನೂ
ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಶಿಖಂಡಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಫಲ್ಲನನಂತೆ ಈ ಇಬ್ಬರು.

06016020a ಸಂರಕ್ಷ್ಯ ಮಾಣಃ ಪಾರ್ಥೇನ ಭೀಷ್ಮೇಣ ಚ ವಿವರ್ಜಿತಃ|

06016020c ಯಥಾ ನ ಹನ್ಯಾದ್ಗಾಂಗೇಯಂ ದುಃಶಾಸನ ತಥಾ ಕುರು||

ದುಃಶಾಸನ! ಪಾರ್ಥನಿಂದ ಸಂರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮತ್ತು ಭೀಷ್ಮನಿಂದ
ವಿವರ್ಜಿತನಾದ ಅವನು ಗಾಂಗೇಯನನ್ನು ಕೊಲ್ಲದಹಾಗೆ ಮಾಡು.”

06016021a ತತೋ ರಜನ್ಯಾಂ ವ್ಯುಷ್ಟ್ವಾಯಾಂ ಶಬ್ದಃ ಸಮಭವನ್ಮಹಾನ್|

06016021c ಕ್ರೋಶತಾಂ ಭೂಮಿಪಾಲಾನಾಂ ಯುಜ್ಯತಾಂ ಯುಜ್ಯತಾಮಿತಿ||

ಆಗ ರಾತ್ರಿಯು ಕಳೆಯಲು “ಹೊರಡಿ! ಹೊರಡಿ!” ಎಂಬ
ಭೂಮಿಪಾಲರ ಕೂಗಿನ ಮಹಾ ಶಬ್ದವುಂಟಾಯಿತು.

06016022a ಶಂಖದುಂದುಭಿನಿಘೋಷೈಃ ಸಿಂಹನಾದೈಶ್ಚ ಭಾರತ|

06016022c ಹಯಹೇಷಿತಶಬ್ದೈಶ್ಚ ರಥನೇಮಿಸ್ವನೈಸ್ತಥಾ||

06016023a ಗಜಾನಾಂ ಬೃಂಹತಾಂ ಚೈವ ಯೋಧಾನಾಂ ಚಾಭಿಗರ್ಜತಾಂ|

06016023c ಕ್ಷೇಡಿತಾಸ್ಫೋಟಿತೋತ್ಕೃಷ್ಟೈಸ್ತುಮುಲಂ ಸರ್ವತೋಽಭವತ್||

ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಶಂಖ-ದುಂದುಭಿಗಳ ನಿಘೋಷ, ಸಿಂಹನಾದ,
ಕುದುರೆಗಳ ಹಿಂಕಾರದ ಶಬ್ದ, ರಥಚಕ್ರಗಳ ಶಬ್ದ, ಆನೆಗಳ ಫೀಳು,
ಯೋಧರ ಗರ್ಜನೆ, ಚಪ್ಪಳಿ, ತೋಳುಗಳನ್ನು ಚಪ್ಪರಿಸುವ ಶಬ್ದ ಹೀಗೆ
ತುಮುಲವುಂಟಾಯಿತು.

06016024a ಉದತಿಷ್ಠನ್ಮಹಾರಾಜ ಸರ್ವಂ ಯುಕ್ತಮಶೇಷತಃ|

06016024c ಸೂರ್ಯೋದಯೇ ಮಹತ್ಸ್ರೇನ್ಯಂ ಕುರುಪಾಂಡವಸೇನಯೋಃ|

06016024e ತವ ರಾಜೇಂದ್ರ ಪುತ್ರಾಣಾಂ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ತಥೈವ ಚ||

ಮಹಾರಾಜ ! ರಾಜೇಂದ್ರ ! ಸೂರ್ಯನು ಉದಯಿಸಿದಾಗ
ಕುರುಪಾಂಡವ ಸೇನೆಗಳ, ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರ ಮತ್ತು ಪಾಂಡವರ ಆ
ಮಹಾಸೇನೆಯು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡವು.

06016025a ತತ್ರ ನಾಗಾ ರಥಾಶ್ಚೈವ ಜಾಂಬೂನದಪರಿಷ್ಕೃತಾಃ|

06016025c ವಿಭ್ರಾಜಮಾನಾ ದೃಶ್ಯಂತೇ ಮೇಘಾ ಇವ ಸವಿದ್ಯುತಃ||

ಅಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರದಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆನೆಗಳು ಮತ್ತು ರಥಗಳು
ವಿದ್ಯುತ್ತಿನಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಮೋಡಗಳಂತೆ ಹೊಳೆದು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು.

06016026a ರಥಾನೀಕಾನ್ಯದೃಶ್ಯಂತ ನಗರಾಣೀವ ಭೂರಿಶಃ|

06016026c ಅತೀವ ಶುಶುಭೇ ತತ್ರ ಪಿತಾ ತೇ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರವತ್||

ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ ಆ ರಥಗಳ ಸೇನೆಗಳು ನಗರಗಳಂತೆ
ತೋರುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ತಂದೆಯು ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನಂತೆ
ಅತೀವವಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

06016027a ಧನುರ್ಭಿರೃಷ್ಟಿಭಿಃ ಖಡ್ಗೈರ್ಗದಾಭಿಃ ಶಕ್ತಿತೋಮರೈಃ|

06016027c ಯೋಧಾಃ ಪ್ರಹರಣೈಃ ಶುಭೈಃ ಸ್ವೇಷ್ಟನೀಕೇಷ್ಟವಸ್ಥಿತಾಃ||

ಯೋಧರು ಧನುಸ್ಸು, ಖಡ್ಗ, ಗದೆ, ಶಕ್ತಿ ತೋಮರ ಮೊದಲಾದ ಶುಭ

ಪ್ರಹರಣಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸೇನೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದರು.

06016028a ಗಜಾ ರಥಾಃ ಪದಾತಾಶ್ಚ ತುರಗಾಶ್ಚ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06016028c ವ್ಯತಿಷ್ಠನ್ನಾಗುರಾಕಾರಾಃ ಶತಶೋಽಥ ಸಹಸ್ರಶಃ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಆನೆಗಳು, ರಥಗಳು, ಪದಾತಿಗಳು ಮತ್ತು ತುರಗಗಳು
ನೂರಾರು ಸಹಸ್ರಾರು ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ವಾಗುರದ ಆಕಾರದಲ್ಲಿ
ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರು.

06016029a ಧ್ವಜಾ ಬಹುವಿಧಾಕಾರಾ ವ್ಯದೃಶ್ಯಂತ ಸಮುಚ್ಛ್ರಿತಾಃ|

06016029c ಸ್ವೇಷಾಂ ಚೈವ ಪರೇಷಾಂ ಚ ದ್ಯುತಿಮಂತಃ ಸಹಸ್ರಶಃ||

ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅವರಲ್ಲಿ ಸಹಸ್ರಾರು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಬಹುವಿಧದ
ಆಕಾರಗಳ ಧ್ವಜಗಳು ಹಾರಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದವು.

06016030a ಕಾಂಚನಾ ಮಣಿಚಿತ್ರಾಂಗಾ ಜ್ವಲಂತ ಇವ ಪಾವಕಾಃ|

06016030c ಅರ್ಚಿಷ್ಮಂತೋ ವ್ಯರೋಚಂತ ಧ್ವಜಾ ರಾಜ್ಞಾಂ ಸಹಸ್ರಶಃ||

ಕಾಂಚನ ಮಣಿಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ
ಆ ಕವಚಧಾರಿ ರಾಜರ ಸಹಸ್ರಾರು ಧ್ವಜಗಳು ಮಿಂಚುತ್ತಿದ್ದವು.

06016031a ಮಹೇಂದ್ರಕೇತವಃ ಶುಭ್ರಾ ಮಹೇಂದ್ರಸದನೇಷ್ವಿವ|

06016031c ಸನ್ನದ್ಧಾಸ್ತೇಷು ತೇ ವೀರಾ ದದೃಶುರ್ಯುದ್ಧಕಾಂಕ್ಷಿಣಃ||

ಮಹೇಂದ್ರನ ಸದನಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿದ ಶುಭ್ರವಾದ ಮಹೇಂದ್ರ ಧ್ವಜಗಳಂತೆ
ಯುದ್ಧಕಾಂಕ್ಷಿಣರಾದ, ಸನ್ನದ್ಧರಾದ ಆ ವೀರರು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು.

06016032a ಉದ್ಯತೈರಾಯುಧೈಶ್ಚಿತ್ರಾಸ್ತಲಬದ್ಧಾಃ ಕಲಾಪಿನಃ|

06016032c ಋಷಭಾಕ್ಷಾ ಮನುಷ್ಯೇಂದ್ರಾಶ್ಚಮೂಮುಖಗತಾ ಬಭುಃ||

ಚರ್ಮದ ಕೈಬಂದಿಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿ ಹಿಡಿದು, ಮುಖಗಳನ್ನು ಮೇಲೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆ ಋಷಭಾಕ್ಷ ಮನುಷ್ಯೇಂದ್ರರು ಸೇನೆಗಳ ಮುಂದೆ ನಿಂತಿದ್ದರು.

06016033a ಶಕುನಿಃ ಸೌಬಲಃ ಶಲ್ಯಃ ಸೈಂಧವೋಽಥ ಜಯದ್ರಥಃ|

06016033c ವಿಂದಾನುವಿಂದಾವಾವಂತೈ ಕಾಂಬೋಜಶ್ಚ ಸುದಕ್ಷಿಣಃ||

06016034a ಶ್ರುತಾಯುಧಶ್ಚ ಕಾಲಿಂಗೋ ಜಯತ್ಸೇನಶ್ಚ ಪಾರ್ಥಿವಃ|

06016034c ಬೃಹದ್ಬಲಶ್ಚ ಕೌಶಲ್ಯಃ ಕೃತವರ್ಮ ಚ ಸಾತ್ವತಃ||

06016035a ದಶೈತೇ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರಾಃ ಶೂರಾಃ ಪರಿಘಬಾಹವಃ|

06016035c ಅಕ್ಷೌಹಿಣೀನಾಂ ಪತಯೋ ಯಜ್ವಾನೋ ಭೂರಿದಕ್ಷಿಣಾಃ||

ಸೌಬಲ ಶಕುನಿ, ಶಲ್ಯ, ಸೈಂಧವ ಜಯದ್ರಥ, ಅವಂತಿಯ ವಿಂದ-
ಅನುವಿಂದರಿಬ್ಬರು, ಕಾಂಬೋಜದ ಸುದಕ್ಷಿಣ, ಶ್ರುತಾಯುಧ, ಕಲಿಂಗದ
ರಾಜ ಜಯತ್ಸೇನ, ಕೌಶಲ್ಯ, ಬೃಹದ್ಬಲ, ಸಾತ್ವತ ಕೃತವರ್ಮ - ಈ
ಹತ್ತು ಪರಿಘದಂತಹ ಬಾಹುಗಳಿದ್ದ, ಭೂರಿದಕ್ಷಿಣೆಗಳನ್ನಿತ್ತು
ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ ಶೂರರು ಅಕ್ಷೌಹಿಣಿಗಳ
ನಾಯಕರಾಗಿದ್ದರು.

06016036a ಏತೇ ಚಾನ್ಯೇ ಚ ಬಹವೋ ದುರ್ಯೋಧನವಶಾನುಗಾಃ|

06016036c ರಾಜಾನೋ ರಾಜಪುತ್ರಾಶ್ಚ ನೀತಿಮಂತೋ ಮಹಾಬಲಾಃ||

06016037a ಸನ್ನದ್ಧಾಃ ಸಮದೃಶ್ಯಂತ ಸ್ವೇಷ್ಟನೀಕೇಷ್ಟವಸ್ಥಿತಾಃ|

06016037c ಬದ್ಧಕೃಷ್ಣಾಜಿನಾಃ ಸರ್ವೇ ಧ್ವಜಿನೋ ಮುಂಜಮಾಲಿನಃ||

ಇವರು ಇನ್ನೂ ಇತರ ಬಹಳಷ್ಟು ದುರ್ಯೋಧನನ ವಶಾನುಗ
ನೀತಿಮಂತ ಮತ್ತು ಮಹಾಬಲ ರಾಜರು ಮತ್ತು ರಾಜಪುತ್ರರು
ಎಲ್ಲರೂ ಕೃಷ್ಣಾಜಿನಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಧ್ವಜ, ಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು
ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸೇನೆಗಳಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧ ಸನ್ನದ್ಧರಾಗಿರುವುದು ಕಂಡಿತು.

06016038a ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ದುರ್ಯೋಧನಸ್ಯಾರ್ಥೇ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಾಯ ದೀಕ್ಷಿತಾಃ|

06016038c ಸಮೃದ್ಧಾ ದಶ ವಾಹಿನ್ಯಃ ಪರಿಗೃಹ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಾಃ||

ಈ ಹತ್ತು ಸಮೃದ್ಧ ವಾಹಿನಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಅವರು ಸಂತೋಷದಿಂದ
ದುರ್ಯೋಧನನಿಗಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ದೀಕ್ಷಿತರಾಗಿದ್ದರು.

06016039a ಏಕಾದಶೀ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರೀ ಕೌರವಾಣಾಂ ಮಹಾಚಮೂಃ|

06016039c ಅಗ್ರತಃ ಸರ್ವಸೈನ್ಯಾನಾಂ ಯತ್ರ ಶಾಂತನವೋಽಗ್ರಣೀಃ||

ಹನ್ನೊಂದನೆಯದು ಎಲ್ಲ ಸೇನೆಗಳ ಮುಂದೆ ಇದ್ದ, ಶಾಂತನವನು
ಅಗ್ರಣಿಯಾಗಿದ್ದ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರೀ ಕೌರವರ ಮಹಾಸೇನಿಯಾಗಿತ್ತು.

06016040a ಶ್ವೇತೋಷ್ಟ್ರೀಷಂ ಶ್ವೇತಹಯಂ ಶ್ವೇತವರ್ಮಾಣಮಚ್ಯುತಂ|

06016040c ಅಪಶ್ಯಾಮ ಮಹಾರಾಜ ಭೀಷ್ಮಂ ಚಂದ್ರಮಿವೋದಿತಂ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಬಿಳಿಯ ಮುಂಡಾಸು, ಬಿಳಿಯ ಕುದುರೆ, ಬಿಳಿಯ
ಕವಚಗಳಿಂದ ಆ ಅಚ್ಯುತ ಭೀಷ್ಮನು ಉದಯಿಸುತ್ತಿರುವ

ಚಂದ್ರಮನಂತೆ ತೋರಿದನು.

06016041a ಹೇಮತಾಲಧ್ವಜಂ ಭೀಷ್ಮಂ ರಾಜತೇ ಸ್ಯಂದನೇ ಸ್ಥಿತಂ|

06016041c ಶ್ವೇತಾಭ್ರ ಇವ ತೀಕ್ಷ್ಣಾಂಶುಂ ದದ್ಯಶುಃ ಕುರುಪಾಂಡವಾಃ||

ಬಂಗಾರದ ತಾಲಧ್ವಜವಿರುವ ಬೆಳ್ಳಿಯ ರಥದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದ್ದ
ಭೀಷ್ಮನು ಕುರುಪಾಂಡವರಿಗೆ ಬಿಳಿಯ ಮೋಡಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಇರುವ
ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಕಂಡನು.

06016042a ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಚಮೂಮುಖೇ ಭೀಷ್ಮಂ ಸಮಕಂಪಂತ ಪಾಂಡವಾಃ|

06016042c ಸೃಂಜಯಾಶ್ಚ ಮಹೇಷ್ಟಾಸಾ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಪುರೋಗಮಾಃ||

ಸೇನೆಗಳ ಮುಂದೆ ಇರುವ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ನೋಡಿ ಮಹೇಷ್ಟಾಸ
ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಪಾಂಡವರು ಮತ್ತು ಸೃಂಜಯರು
ನಡುಗಿದರು.

06016043a ಜೃಂಭಮಾಣಂ ಮಹಾಸಿಂಹಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಕ್ಷುದ್ರಮೃಗಾ ಯಥಾ|

06016043c ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಮುಖಾಃ ಸರ್ವೇ ಸಮುದ್ವಿವಿಜಿರೇ ಮುಹುಃ||

ಬಾಯಿಕಳೆದ ಮಹಾಸಿಂಹವನ್ನು ನೋಡಿ ಕ್ಷುದ್ರಮೃಗಗಳು ಹೇಗೋ
ಹಾಗೆ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಎಲ್ಲರೂ ಭೀತರಾಗಿ ಪುನಃ
ಪುನಃ ನಡುಗಿದರು.

06016044a ಏಕಾದಶೈತಾಃ ಶ್ರೀಜುಷ್ಠಾ ವಾಹಿನ್ಯಸ್ತವ ಭಾರತ|

06016044c ಪಾಂಡವಾನಾಂ ತಥಾ ಸಪ್ತ ಮಹಾಪುರುಷಪಾಲಿತಾಃ||

ಭಾರತ! ಇವು ಶ್ರೀಜುಷ್ಪವಾಗಿರುವ ನಿನ್ನ ಹನ್ನೊಂದು ವಾಹಿನಿಗಳು.
ಹಾಗೆಯೇ ಮಹಾಪುರುಷ ಪಾಂಡವರಿಂದ ಪಾಲಿತವಾದ ಏಳಿದ್ದವು.

06016045a ಉನ್ಮತ್ತಮಕರಾವರ್ತೌ ಮಹಾಗ್ರಾಹಸಮಾಕುಲೌ|

06016045c ಯುಗಾಂತೇ ಸಮುಪೇತೌ ದ್ವೌ ದೃಶ್ಯೇತೇ ಸಾಗರಾವಿವ||

ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಸೇರಿದ್ದ ಆ ಎರಡೂ ಸೇನೆಗಳೂ ಮಹಾ
ಮೊಸಳೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಉನ್ಮತ್ತ ಮಸಳೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ
ಯುಗಾಂತದ ಸಾಗರಗಳಂತೆ ಕಂಡವು.

06016046a ನೈವ ನಸ್ತಾದೃಶೋ ರಾಜನ್ದೃಷ್ಟಪೂರ್ವೋ ನ ಚ ಶ್ರುತಃ|

06016046c ಅನೀಕಾನಾಂ ಸಮೇತಾನಾಂ ಸಮವಾಯಸ್ತಥಾವಿಧಃ||

ರಾಜನ್! ಈ ತರಹ ಸೇನೆಗಳು ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ಈ ವಿಧದಲ್ಲಿ
ಸೇರಿರುವುದನ್ನು ಇದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ ಕೇಳಿರಲಿಲ್ಲ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಪರ್ವಣಿ
ಸೈನ್ಯವರ್ಣನೇ ಷೋಡಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಸೈನ್ಯವರ್ಣನೆಯೆಂಬ ಹದಿನಾರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೨

ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದ ಮಹೀಪಾಲರಿಗೆ ಭೀಷ್ಮನ ಮಾತು; ಕರ್ಣನು ತನ್ನ
ಅನುಯಾಯಿ-ಬಂಧುಗಳೊಡನೆ ಶಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕೆಳಗಿಟ್ಟುದು (೧-೧೩).

ಕರ್ಣನಿಲ್ಲದೇ ತವಕಗೊಂಡ ಕೌರವ ಸೇನೆಯ ರಣಯಾತ್ರೆ (೧೪-೩೯).

06017001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06017001a ಯಥಾ ಸ ಭಗವಾನ್ವ್ಯಾಸಃ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನೋಽಬ್ರವೀತ್|

06017001c ತಥೈವ ಸಹಿತಾಃ ಸರ್ವೇ ಸಮಾಜಗ್ಮುರ್ಮಹೀಕ್ಷಿತಃ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಆ ಭಗವಾನ ವ್ಯಾಸ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನನು ಹೇಳಿದಹಾಗೆಯೇ ಎಲ್ಲ ಮಹೀಕ್ಷಿತರೂ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಸೇರಿದ್ದರು.

06017002a ಮಘಾವಿಷಯಗಃ ಸೋಮಸ್ತದ್ಧಿನಂ ಪ್ರತ್ಯಪದ್ಯತ|

06017002c ದೀಪ್ಸಮಾನಾಶ್ಚ ಸಂಪೇತುರ್ದಿವಿ ಸಪ್ತ ಮಹಾಗ್ರಹಾಃ||

ಆ ದಿನ ಸೋಮನು ಮಘಾನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿದ್ದನು. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಏಳು ಮಹಾಗ್ರಹಗಳು ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿತ್ತು.

06017003a ದ್ವಿಧಾಭೂತ ಇವಾದಿತ್ಯ ಉದಯೇ ಪ್ರತ್ಯದೃಶ್ಯತ|

06017003c ಜ್ವಲಂತ್ಯಾ ಶಿಖಿಯಾ ಭೂಯೋ ಭಾನುಮಾನುದಿತೋ ದಿವಿ||

ಉದಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನು ಎರಡಾಗಿದ್ದನೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೇ ಆ ಭಾನುವು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಜ್ವಾಲೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದನು.

06017004a ವವಾಶಿರೇ ಚ ದೀಪ್ತಾಯಾಂ ದಿಶಿ ಗೋಮಾಯುವಾಯಸಾಃ|

06017004c ಲಿಪ್ಸಮಾನಾಃ ಶರೀರಾಣಿ ಮಾಂಸಶೋಣಿತಭೋಜನಾಃ||

ಉರಿದು ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದ ದಿಕ್ಕುಗಳಿಂದ ಮೃತದೇಹಗಳನ್ನು ಭಕ್ಷಿಸುವ ನರಿ-

ಕಾಗೆಗಳು ಕೆಳಗುರುಳುವ ಶರೀರಗಳ ಮಾಂಸ-ರಕ್ತಗಳ
ಭೋಜನಗಳಿಗಾಗಿ ಕಾದು ಕೂಗುತ್ತಿರುವುದು ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು.

06017005a ಅಹನ್ಯಹನಿ ಪಾರ್ಥಾನಾಂ ವೃದ್ಧಃ ಕುರುಪಿತಾಮಹಃ|

06017005c ಭರದ್ವಾಜಾತ್ಮಜಶ್ಚೈವ ಪ್ರಾತರುತ್ಥಾಯ ಸಂಯತೌ||

06017006a ಜಯೋಽಸ್ತು ಪಾಂಡುಪುತ್ರಾಣಾಂ ಇತ್ಯೂಚತುರರಿಂದಮೌ|

06017006c ಯುಯುಧಾತೇ ತವಾರ್ಥಾಯ ಯಥಾ ಸ ಸಮಯಃ ಕೃತಃ||

ಅರಿಂದಮರಾದ ವೃದ್ಧ ಕುರುಪಿತಾಮಹ ಮತ್ತು ಭರದ್ವಾಜಾತ್ಮಜರು,
ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಒಪ್ಪಂದದಂತೆ ನಿನಗಾಗಿ ಪಾರ್ಥರನ್ನು ಎದುರಿಸಿ
ಯುದ್ಧಮಾಡುವವರಾಗಿದ್ದರೂ, ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ಮನಸ್ಸನ್ನು
ಸಂಯಮದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು “ಪಾಂಡುಪುತ್ರರಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ!”
ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

06017007a ಸರ್ವ ಧರ್ಮ ವಿಶೇಷಜ್ಞಃ ಪಿತಾ ದೇವವ್ರತಸ್ತವ|

06017007c ಸಮಾನೀಯ ಮಹೀಪಾಲಾನಿದಂ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್||

ನಿನ್ನ ಪಿತ ಸರ್ವ ಧರ್ಮ ವಿಶೇಷಜ್ಞ ದೇವವ್ರತನು ಮಹೀಪಾಲರನ್ನು
ಕರೆದು ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು:

06017008a ಇದಂ ವಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾ ದ್ವಾರಂ ಸ್ವರ್ಗಾಯಾಪಾವೃತಂ ಮಹತ್|

06017008c ಗಚ್ಛಧ್ವಂ ತೇನ ಶಕ್ರಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಣಶ್ಚ ಸಲೋಕತಾಂ||

“ಕ್ಷತ್ರಿಯರೇ! ಸ್ವರ್ಗದ ಈ ಮಹಾದ್ವಾರವು ತೆರೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಇದರ
ಮೂಲಕ ಶಕ್ರ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮನ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಸೇರಿ.

06017009a ಏಷ ವಃ ಶಾಶ್ವತಃ ಪಂಥಾಃ ಪೂರ್ವೈಃ ಪೂರ್ವತರೈರ್ಗತಃ|

06017009c ಸಂಭಾವಯತ ಚಾತ್ಮಾನಮವ್ಯಗ್ರಮನಸೋ ಯುಧಿ||

ಹಿಂದೆ ಹೋಗಿರುವ ಹಿಂದಿನವರು ಇದೇ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದ್ದರು.
ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅವ್ಯಗ್ರಮನಸ್ಕರಾಗಿ ಇರುವಂತೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೀವು
ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಿ.

06017010a ನಾಭಾಗೋ ಹಿ ಯಯಾತಿಶ್ಚ ಮಾಂಧಾತಾ ನಹುಷೋ ನೃಗಃ|

06017010c ಸಂಸಿದ್ಧಾಃ ಪರಮಂ ಸ್ಥಾನಂ ಗತಾಃ ಕರ್ಮಭಿರೀದೃಶೈಃ||

ಏಕೆಂದರೆ ನಾಭಾಗ, ಯಯಾತಿ, ಮಾಂಧಾತ, ನಹುಷ, ನೃಗ
ಮೊದಲಾದವರು ಇಂತಹದೇ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಸಂಸಿದ್ಧರಾಗಿ ಪರಮ
ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು.

06017011a ಅಧರ್ಮಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯಸ್ತ್ವೈಷ ಯದ್ವ್ಯಾಧಿಮರಣಂ ಗೃಹೇ|

06017011c ಯದಾಜೌ ನಿಧನಂ ಯಾತಿ ಸೋಽಸ್ಯ ಧರ್ಮಃ ಸನಾತನಃ||

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಧಿಯಿಂದ ಮರಣಹೊಂದುವುದು ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆ
ಅಧರ್ಮ. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಿಧನವನ್ನು ಹೊಂದುವುದೇ ಇವರ ಸನಾತನ
ಧರ್ಮ.”

06017012a ಏವಮುಕ್ತಾ ಮಹೀಪಾಲಾ ಭೀಷ್ಮೈಣ ಭರತರ್ಷಭ|

06017012c ನಿಯಮಯಃ ಸ್ವಾನ್ಯನೀಕಾನಿ ಶೋಭಯಂತೋ ರಥೋತ್ತಮೈಃ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಭೀಷ್ಮನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಮಹೀಪಾಲರು ಉತ್ತಮ

ರಥಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸೇನೆಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿದರು.

06017013a ಸ ತು ವೈಕರ್ತನಃ ಕರ್ಣಃ ಸಾಮಾತ್ಯಃ ಸಹ ಬಂಧುಭಿಃ|

06017013c ನ್ಯಾಸಿತಃ ಸಮರೇ ಶಸ್ತ್ರಂ ಭೀಷ್ಮೇಣ ಭರತರ್ಷಭ||

ಆದರೆ ವೈಕರ್ತನ ಕರ್ಣನು ಮಾತ್ರ ತನ್ನ ಅಮಾತ್ಯ-

ಬಂಧುಗಳೊಂದಿಗೆ ಭೀಷ್ಮನ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಶಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕೆಳಗಿಟ್ಟನು.

06017014a ಅಪೇತಕರ್ಣಾಃ ಪುತ್ರಾಸ್ತೇ ರಾಜಾನಶ್ಚೈವ ತಾವಕಾಃ|

06017014c ನಿಯಮಯುಃ ಸಿಂಹನಾದೇನ ನಾದಯಂತೋ ದಿಶೋ ದಶ||

ಆಗ ಕರ್ಣನಿಲ್ಲದೇ ತವಕಗೊಂಡ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರು ಮತ್ತು ರಾಜರು ಹತ್ತೂ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಸಿಂಹನಾದದಿಂದ ಮೊಳಗಿಸುತ್ತಾ ಹೊರಟರು.

06017015a ಶ್ವೇತೈಶ್ಚ ತ್ರೈಃ ಪತಾಕಾಭಿರ್ಧ್ವಜವಾರಣವಾಜಿಭಿಃ|

06017015c ತಾನ್ಯನೀಕಾನ್ಯಶೋಭಂತ ರಥೈರಥ ಪದಾತಿಭಿಃ||

ಶ್ವೇತ ಛತ್ರಗಳಿಂದ, ಪತಾಕೆಗಳಿಂದ, ಧ್ವಜ, ಆನೆ, ಕುದುರೆಗಳಿಂದ, ರಥಗಳಿಂದ, ಪಾದಾತಿಗಳಿಂದ ಆ ಸೇನೆಗಳು ಶೋಭಿಸಿದವು.

06017016a ಭೇರಿಪಣವಶಬ್ದೈಶ್ಚ ಪಟಹಾನಾಂ ಚ ನಿಸ್ವನೈಃ|

06017016c ರಥನೇಮಿನಾದೈಶ್ಚ ಬಭೂವಾಕುಲಿತಾ ಮಹೀ||

ಭೇರಿ-ಪಣವಗಳ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ, ಪಟಹಗಳ ನಿಸ್ವನಗಳಿಂದ, ರಥಗಾಲಿಗಳ ನಿನಾದಗಳಿಂದ ಮಹಿಯು ವ್ಯಾಕುಲಿತಗೊಂಡಿತು.

06017017a ಕಾಂಚನಾಂಗದಕೇಯೂರೈಃ ಕಾರ್ಮುಕೈಶ್ಚ ಮಹಾರಥಾಃ|

06017017c ಭ್ರಾಜಮಾನಾ ವ್ಯದ್ಯಶ್ಯಂತ ಜಂಗಮಾಃ ಪರ್ವತಾ ಇವ||

ಕಾಂಚನದ ಅಂಗದ-ಕೇಯೂರಗಳು ಮತ್ತು ಧನುಸ್ಸುಗಳಿಂದ ಆ ಮಹಾರಥರು ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಜಂಗಮ ಪರ್ವತಗಳಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದರು.

06017018a ತಾಲೇನ ಮಹತಾ ಭೀಷ್ಮಃ ಪಂಚತಾರೇಣ ಕೇತುನಾ|

06017018c ವಿಮಲಾದಿತ್ಯಸಂಕಾಶಸ್ತಸ್ಥೌ ಕುರುಚಮೂಪತಿಃ||

ಮಹಾ ತಾಲವೃಕ್ಷ ಮತ್ತು ಐದು ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಧ್ವಜದ ಕುರುಚಮೂಪತಿ ಭೀಷ್ಮನು ವಿಮಲ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿರುವ ಆದಿತ್ಯನಂತೆ ನಿಂತಿದ್ದನು.

06017019a ಯೇ ತ್ವದೀಯಾ ಮಹೇಷ್ಟಾಸಾ ರಾಜಾನೋ ಭರತರ್ಷಭ|

06017019c ಅವರ್ತಂತ ಯಥಾದೇಶಂ ರಾಜನ್ ಶಾಂತನವಸ್ಯ ತೇ||

ಭರತರ್ಷಭ! ರಾಜನ್! ನಿನ್ನ ಆ ಎಲ್ಲ ಮಹೇಷ್ಟಾಸ ರಾಜರೂ ಶಾಂತನವನ ಆದೇಶದಂತೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡರು.

06017020a ಸ ತು ಗೋವಾಸನಃ ಶೈಬ್ಯಃ ಸಹಿತಃ ಸರ್ವರಾಜಭಿಃ|

06017020c ಯಯೌ ಮಾತಂಗರಾಜೇನ ರಾಜಾರ್ಹೇಣ ಪತಾಕಿನಾ|

ಗೋವಾಸನ ಶೈಬ್ಯನು ಎಲ್ಲ ರಾಜರೊಂದಿಗೆ ರಾಜಾರ್ಹವಾದ, ಪತಾಕೆಗಳುಳ್ಳ ಮಾತಂಗರಾಜನೊಂದಿಗೆ ನಡೆದನು.

06017020e ಪದ್ಮವರ್ಣಸ್ತ್ವ ನೀಕಾನಾಂ ಸರ್ವೇಷಾಮಗ್ರತಃ ಸ್ಥಿತಃ||

06017021a ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಾ ಯಯೌ ಯತ್ತಃ ಸಿಂಹಲಾಂಗೂಲಕೇತನಃ|

ಧ್ವಜದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹದ ಬಾಲವಿದ್ದ ಪದ್ಮವರ್ಣಿ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನು ಸರ್ವ ಸೇನೆಗಳ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡನು.

06017021c ಶ್ರುತಾಯುಶ್ಚಿತ್ರಸೇನಶ್ಚ ಪುರುಮಿತ್ರೋ ವಿವಿಂಶತಿಃ||

06017022a ಶಲ್ಯೋ ಭೂರಿಶ್ರವಾಶ್ಚೈವ ವಿಕರ್ಣಶ್ಚ ಮಹಾರಥಃ|

06017022c ಏತೇ ಸಪ್ತ ಮಹೇಷ್ಟಾಸಾ ದ್ರೋಣಪುತ್ರಪುರೋಗಮಾಃ||

06017022e ಸ್ಯಂದನೈರ್ವರವರ್ಣಾ ಭೈರ್ಭೀಷ್ಮ ಸ್ಯಾಸನ್ನುರಃಸರಾಃ||

ಶ್ರುತಾಯು, ಚಿತ್ರಸೇನ, ಪುರುಮಿತ್ರ, ವಿವಿಂಶತಿ, ಶಲ್ಯ, ಭೂರಿಶ್ರವ, ಮಹಾರಥ ವಿಕರ್ಣ ಈ ಏಳು ಮಹೇಷ್ಟಾಸರು, ವರವರ್ಣದ ಕವಚಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ರಥಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂತು ದ್ರೋಣಪುತ್ರನನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಭೀಷ್ಮನ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದರು.

06017023a ತೇಷಾಮಪಿ ಮಹೋತ್ಸೇಧಾಃ ಶೋಭಯಂತೋ ರಥೋತ್ತಮಾನ್|

06017023c ಭ್ರಾಜಮಾನಾ ವ್ಯದ್ಯಶ್ಯಂತ ಜಾಂಬೂನದಮಯಾ ಧ್ವಜಾಃ||

ಅವರ ಉತ್ತಮ ರಥಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಎತ್ತರವಾದ ಬಂಗಾರದ ಧ್ವಜಗಳು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವುದು ತೋರಿತು.

06017024a ಜಾಂಬೂನದಮಯೀ ವೇದಿಃ ಕಮಂಡಲುವಿಭೂಷಿತಾ|

06017024c ಕೇತುರಾಚಾರ್ಯಮುಖ್ಯಸ್ಯ ದ್ರೋಣಸ್ಯ ಧನುಷಾ ಸಹ||

ಆಚಾರ್ಯ ಮುಖ್ಯ ದ್ರೋಣನ ಬಂಗಾರದ ಧ್ವಜದಲ್ಲಿ ಕಮಂಡಲು ವಿಭೂಷಿತ ವೇದಿಯ ಜೊತೆ ಧನುಸ್ಸು ಇತ್ತು.

06017025a ಅನೇಕಶತಸಾಹಸ್ರಮನೀಕಮನುಕರ್ಷತಃ|

06017025c ಮಹಾನ್ದುರ್ಯೋಧನಸ್ಯಾಸೀನ್ನಾಗೋ ಮಣಿಮಯೋ ಧ್ವಜಃ||

ಅನೇಕ ಶತಸಹಸ್ರ ಸೇನೆಗಳು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಿರುವ ದುರ್ಯೋಧನನ
ಮಹಾ ಧ್ವಜವು ಮಣಿಮಯ ಆನೆಯ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು.

06017026a ತಸ್ಯ ಪೌರವಕಾಲಿಂಗೌ ಕಾಂಬೋಜಶ್ಚ ಸುದಕ್ಷಿಣಃ|

06017026c ಕ್ಷೇಮಧನ್ವಾ ಸುಮಿತ್ರಶ್ಚ ತಸ್ಥುಃ ಪ್ರಮುಖತೋ ರಥಾಃ||

ಅವನ ರಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ರಥಿಗಳಾದ ಪೌರವ-ಕಲಿಂಗರು,
ಕಾಂಬೋಜದ ಸುದಕ್ಷಿಣ, ಕ್ಷೇಮಧನ್ವ ಸುಮಿತ್ರರು ನಿಂತಿದ್ದರು.

06017027a ಸ್ಯಂದನೇನ ಮಹಾರ್ಹೇಣ ಕೇತುನಾ ವೃಷಭೇಣ ಚ|

06017027c ಪ್ರಕರ್ಷನ್ನಿವ ಸೇನಾಗ್ರಂ ಮಾಗಧಶ್ಚ ನೃಪೋ ಯಯೌ||

ವೃಷಭದ ಚಿಹ್ನೆಯ ಧ್ವಜವಿರುವ ಮಹಾರ್ಹದ ರಥದಲ್ಲಿ, ತನ್ನ
ಸೇನೆಯನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರುವಂತೆ ಮಾಗಧ ನೃಪನು
ನಡೆದನು.

06017028a ತದಂಗಪತಿನಾ ಗುಪ್ತಂ ಕೃಪೇಣ ಚ ಮಹಾತ್ಮನಾ|

06017028c ಶಾರದಾಭ್ರಚಯಪ್ರಖ್ಯಂ ಪ್ರಾಚ್ಯಾನಾಮಭವದ್ಬಲಂ||

ಶುಭ್ರ ಮೋಡಗಳಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಪೂರ್ವದವರ
ಮಹಾಸೇನೆಯನ್ನು ಅಂಗಪತಿ ಮತ್ತು ಮಹಾತ್ಮ ಕೃಪರು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

06017029a ಅನೀಕಪ್ರಮುಖೇ ತಿಷ್ಠನ್ವರಾಹೇಣ ಮಹಾಯಶಾಃ|

06017029c ಶುಶುಭೇ ಕೇತುಮುಖ್ಯೇನ ರಾಜತೇನ ಜಯದ್ರಥಃ||

ವರಾಹದ ಮುಖ್ಯ ಧ್ವಜವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ರಜತ ರಥದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸೇನೆಯ ಪ್ರಮುಖನಾಗಿ ಜಯದ್ರಥನು ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

06017030a ಶತಂ ರಥಸಹಸ್ರಾಣಾಂ ತಸ್ಯಾಸನ್ವಶವರ್ತಿನಃ|

06017030c ಅಷ್ಟೌ ನಾಗಸಹಸ್ರಾಣಿ ಸಾದಿನಾಮಯುತಾನಿ ಷಟ್||

ಒಂದು ಲಕ್ಷ ರಥಗಳು, ಎಂಟು ಸಾವಿರ ಆನೆಗಳು ಮತ್ತು ಆರು ಸಾವಿರ ಅಶ್ವಾರೂಢರು ಅವನ ವಶದಲ್ಲಿದ್ದರು.

06017031a ತಸ್ಸಿಂಧುಪತಿನಾ ರಾಜನ್ಪಾಲಿತಂ ಧ್ವಜನೀಮುಖಂ|

06017031c ಅನಂತರಥನಾಗಾಶ್ವಮಶೋಭತ ಮಹದ್ಬಲಂ||

ರಾಜನ್! ಆ ಧ್ವಜನೀ ಪ್ರಮುಖ ಸಿಂಧುಪತಿಯಿಂದ ಪಾಲಿತಗೊಂಡ ಅನಂತ ರಥ-ಆನೆ-ಕುದುರೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮಹಾಬಲವು ಶೋಭಿಸಿತು.

06017032a ಷಷ್ಟ್ಯಾ ರಥಸಹಸ್ರೈಸ್ತು ನಾಗಾನಾಮಯುತೇನ ಚ|

06017032c ಪತಿಃ ಸರ್ವಕಲಿಂಗಾನಾಂ ಯಯೌ ಕೇತುಮತಾ ಸಹ||

ಅರವತ್ತು ಸಾವಿರ ರಥಗಳು ಮತ್ತು ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಆನೆಗಳ ಸೇನೆಯ ಪತಿ ಕಲಿಂಗನು ಕೇತುಮತನೊಂದಿಗೆ ಹೊರಟನು.

06017033a ತಸ್ಯ ಪರ್ವತಸಂಕಾಶಾ ವ್ಯರೋಚಂತ ಮಹಾಗಜಾಃ|

06017033c ಯಂತ್ರತೋಮರತೂಣೀರೈಃ ಪತಾಕಾಭಿಶ್ಚ ಶೋಭಿತಾಃ||

ಅವನ ಪರ್ವತಸಂಕಾಶ ಮಹಾಗಜಗಳು ಯಂತ್ರ-ತೋಮರ-
ತೂಣೀರಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಶೋಭಿಸುವ ಪತಾಕೆಗಳಿಂದ ವಿರಾಜಿಸಿದವು.

06017034a ಶುಶುಭೇ ಕೇತುಮುಖ್ಯೇನ ಪಾದಪೇನ ಕಲಿಂಗಪಃ|

06017034c ಶ್ವೇತಚ್ಛತ್ರೇಣ ನಿಷ್ಕೇಣ ಚಾಮರವ್ಯಜನೇನ ಚ||

ಕಲಿಂಗರಾಜನಾದರೋ ಎತ್ತರ ಪಾದಪದ ಧ್ವಜ, ಶ್ವೇತ ಛತ್ರ, ನಿಷ್ಕ-
ಚಾಮರಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸಿದನು.

06017035a ಕೇತುಮಾನಪಿ ಮಾತಂಗಂ ವಿಚಿತ್ರಪರಮಾಂಕುಶಂ|

06017035c ಆಸ್ಥಿತಃ ಸಮರೇ ರಾಜನ್ಮೈಘ್ನೈಃ ಇವ ಭಾನುಮಾನ್||

ರಾಜನ್! ಕೇತುಮಾನನೂ ಕೂಡ ವಿಚಿತ್ರ ಪರಮ ಅಂಕುಶದ
ಆನೆಯನ್ನು ಏರಿ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಮೇಘವನ್ನೇರಿದ ಭಾನುವಂತೆ ಕಂಡನು.

06017036a ತೇಜಸಾ ದೀಪ್ಯಮಾನಸ್ತು ವಾರಣೋತ್ತಮಮಾಸ್ಥಿತಃ|

06017036c ಭಗದತ್ತೋ ಯಯೌ ರಾಜಾ ಯಥಾ ವಜ್ರಧರಸ್ತಥಾ||

ವಜ್ರಧರನಂತೆ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜಾ ಭಗದತ್ತನು
ಉತ್ತಮ ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಹೊರಟನು.

06017037a ಗಜಸ್ಯಂಧಗತಾವಾಸ್ತಾಂ ಭಗದತ್ತೇನ ಸಮ್ಮಿತೌ|

06017037c ವಿಂದಾನುವಿಂದಾವಾವಂತ್ಯೌ ಕೇತುಮಂತಮನುವ್ರತೌ||

ಆನೆಯ ಹೆಗಲಮೇಲೇರಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಭಗದತ್ತನೊಂದಿಗೆ,
ಕೇತುಮಂತನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಅವಂತಿಯ ವಿಂದಾನುವಿಂದರು

ಹೊರಟರು.

06017038a ಸ ರಥಾನೀಕವಾನ್ವೂ ಹೋ ಹಸ್ತಂಗೋತ್ತಮಶೀರ್ಷವಾನ್|

06017038c ವಾಜಿಪಕ್ಷಃ ಪತನ್ನಗ್ನಃ ಪ್ರಾಹರತ್ಸರ್ವತೋಮುಖಃ||

06017039a ದ್ರೋಣೇನ ವಿಹಿತೋ ರಾಜನ್ರಾಜ್ಞಾ ಶಾಂತನವೇನ ಚ|

06017039c ತಥೈವಾಚಾರ್ಯಪುತ್ರೇಣ ಬಾಹ್ಲೀಕೇನ ಕೃಪೇಣ ಚ||

ರಾಜನ್! ದ್ರೋಣ, ರಾಜ ಶಾಂತನವ, ಆಚಾರ್ಯಪುತ್ರ, ಬಾಹ್ಲೀಕ, ಕೃಪರಿಂತ ರಚಿತಗೊಂಡ ಆ ವ್ಯೂಹವು ಅನೇಕ ರಥಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ಆನೆಗಳು ಅದರ ಉತ್ತಮಾಂಗಗಳು, ರಾಜರು ತಲೆಗಳು, ಕುದುರೆಗಳು ಅದರ ರೆಕ್ಕೆಗಳಾಗಿದ್ದು, ಎಲ್ಲಕಡೆಯಿಂದಲೂ ಮೇಲೆ ನೋಡುತ್ತಾ ಉಗ್ರವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಪರ್ವಣಿ

ಸ್ಮೈನ್ಯವರ್ಣನೇ ಸಪ್ತದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ

ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಸ್ಮೈನ್ಯವರ್ಣನೆಯೆಂಬ ಹದಿನೇಳನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೮

ಕುರುಸೇನಾವರ್ಣನೆ (೧-೧೮).

06018001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06018001a ತತೋ ಮುಹೂರ್ತಾತ್ಪುಮುಲಃ ಶಬ್ದೋ ಹೃದಯಕಂಪನಃ|

06018001c ಅಶ್ವಯತ ಮಹಾರಾಜ ಯೋಧಾನಾಂ ಪ್ರಯುಯತ್ಸತಾಂ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾರಾಜ! ಆಗ
ಮುಹೂರ್ತಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಬಂದಿರುವ ಯೋಧರ
ಹೃದಯವನ್ನು ಕಂಪಿಸುವ ತುಮುಲ ಶಬ್ದವು ಕೇಳಿಬಂದಿತು.

06018002a ಶಂಖದುಂದುಭಿನಿಘೋಷೈರ್ವಾರಣಾನಾಂ ಚ ಬೃಂಹಿತೈಃ|

06018002c ರಥಾನಾಂ ನೇಮಿಘೋಷೈಶ್ಚ ದೀರ್ಘತೀವ ವಸುಂಧರಾ||

ಶಂಖ-ದುಂದುಭಿಗಳ ನಿಘೋಷದಿಂದ, ಆನೆಗಳ ಫೀಳಿನಿಂದ,
ರಥಚಕ್ರಗಳ ಘೋಷದಿಂದ ವಸುಂಧರೆಯು ಅತೀವ
ನೋವಿಗೊಳಗಾದಳು.

06018003a ಹಯಾನಾಂ ಹೇಷಮಾಣಾನಾಂ ಯೋಧಾನಾಂ ತತ್ರ ಗರ್ಜತಾಂ|

06018003c ಕ್ಷಣೇನ ಖಂ ದಿಶಶ್ಚೈವ ಶಬ್ದೇನಾಪೂರಿತಂ ತದಾ||

ಆಗ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಆಕಾಶ ದಿಕ್ಕುಗಳು ಕುದುರೆಗಳ ಹೇಂಕಾರ ಮತ್ತು
ಯೋಧರ ಗರ್ಜನೆಗಳ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದವು.

06018004a ಪುತ್ರಾಣಾಂ ತವ ದುರ್ಧರ್ಷ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ತಥೈವ ಚ|

06018004c ಸಮಕಂಪಂತ ಸೈನ್ಯಾನಿ ಪರಸ್ಪರಸಮಾಗಮೇ||

ನಿನ್ನ ದುರ್ಧರ್ಷ ಪುತ್ರರ ಮತ್ತು ಪಾಂಡವರ ಸೇನೆಗಳು ಪರಸ್ಪರರನ್ನು
ಸೇರಿ ತತ್ತರಿಸಿದವು.

06018005a ತತ್ರ ನಾಗಾ ರಥಾಶ್ಚೈವ ಜಾಂಬೂನದವಿಭೂಷಿತಾಃ|

06018005c ಭ್ರಾಜಮಾನಾ ವ್ಯದ್ಯಶ್ಯಂತ ಮೇಘಾ ಇವ ಸವಿದ್ಯುತಃ||

ಅಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರದಿಂದ ವಿಭೂಷಿತರಾದ ಆನೆ-ರಥಗಳು ಮಿಂಚಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮೋಡಗಳಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದವು.

06018006a ಧ್ವಜಾ ಬಹುವಿಧಾಕಾರಾಸ್ತಾವಕಾನಾಂ ನರಾಧಿಪ|

06018006c ಕಾಂಚನಾಂಗದಿನೋ ರೇಜುರ್ಜ್ಜಲಿತಾ ಇವ ಪಾವಕಾಃ||

ನರಾಧಿಪ! ನಿನ್ನ ಸೇನೆಯ ಬಹುವಿಧಾಕಾರದ ಧ್ವಜಗಳು ಮತ್ತು ಕಾಂಚನಾಂಗದರ ಸುರುಳಿಗಳು ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಪಾವಕನಂತೆ ತೋರಿದವು.

06018007a ಸ್ವೇಷಾಂ ಚೈವ ಪರೇಷಾಂ ಚ ಸಮದೃಶ್ಯಂತ ಭಾರತ|

06018007c ಮಹೇಂದ್ರಕೇತವಃ ಶುಭ್ರಾ ಮಹೇಂದ್ರಸದನೇಷ್ಟಿವ||

ಭಾರತ! ನಿನ್ನ ಮತ್ತು ಶತ್ರುಗಳ ಶುಭವಾದ ಮಹೇಂದ್ರ ಧ್ವಜಗಳು ಮಹೇಂದ್ರನ ಸದನದಂತೆ ತೋರಿದವು.

06018008a ಕಾಂಚನೈಃ ಕವಚೈರ್ವೀರಾ ಜ್ವಲನಾರ್ಕಸಮಪ್ರಭೈಃ|

06018008c ಸನ್ನದ್ಧಾಃ ಪ್ರತ್ಯದೃಶ್ಯಂತ ಗ್ರಹಾಃ ಪ್ರಜ್ವಲಿತಾ ಇವ||

ಸನ್ನದ್ಧರಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಪ್ರಭೆಯಿದ್ದ ಕಾಂಚನ ಕವಚಗಳಿದ್ದ ಆ ವೀರರು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಗ್ರಹಗಳಂತೆ ಕಂಡುಬಂದರು.

06018009a ಉದ್ಯತೈರಾಯುಧೈಶ್ಚಿತ್ರೈಸ್ತುಲಬದ್ಧಾಃ ಪತಾಕಿನಃ|

06018009c ಋಷಭಾಕ್ಷಾ ಮಹೇಷ್ವಾಸಾಶ್ಚ ಮೂಮುಖಿಗತಾ ಬಭುಃ||

ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಕರಬಂಧಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ, ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿದ
ಋಷಭಾಕ್ಷ ಮಹೇಷ್ವಾಸ ಪತಾಕಿಗಳು ಸೇನೆಗಳ ಮುಂದೆ ಇದ್ದರು.

06018010a ಪೃಷ್ಠಗೋಪಾಸ್ತು ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ಪುತ್ರಾಸ್ತವ ನರಾಧಿಪ|

06018010c ದುಃಶಾಸನೋ ದುರ್ವಿಷಹೋ ದುರ್ಮುಖೋ ದುಃಸಹಸ್ತಥಾ||

06018011a ವಿವಿಂಶತಿಶ್ಚಿತ್ರಸೇನೋ ವಿಕರ್ಣಶ್ಚ ಮಹಾರಥಃ|

ನರಾಧಿಪ! ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಹಿಂದಿನಿಂದ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರಾದ ದುಃಶಾಸನ,
ದುರ್ವಿಷಹ, ದುರ್ಮುಖ, ವಿವಿಂಶತಿ, ಚಿತ್ರಸೇನ ಮತ್ತು ಮುಹಾರಥ
ವಿಕರ್ಣರು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

06018011c ಸತ್ಯವ್ರತಃ ಪುರುಮಿತ್ರೋ ಜಯೋ ಭೂರಿಶ್ರವಾಃ ಶಲಃ||

06018012a ರಥಾ ವಿಂಶತಿಸಾಹಸ್ರಾಸ್ತಥೈಷಾಮನುಯಾಯಿನಃ|

ಅವರನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಸತ್ಯವ್ರತ, ಪುರುಮಿತ್ರ, ಜಯ, ಭೂರಿಶ್ರವ, ಶಲ,
ಹಾಗೂ ಇಪ್ಪತ್ತು ಸಾವಿರ ರಥಗಳು ಹೋದವು.

06018012c ಅಭೀಷಾಹಾಃ ಶೂರಸೇನಾಃ ಶಿಬಯೋಽಥ ವಸಾತಯಃ||

06018013a ಶಾಲ್ವಾ ಮತ್ಸ್ಯಾಸ್ತಥಾಂಬಷ್ಠಾಸ್ತ್ರೀಗರ್ತಾಃ ಕೇಕಯಾಸ್ತಥಾ|

06018013c ಸೌವೀರಾಃ ಕಿತವಾಃ ಪ್ರಾಚ್ಯಾಃ ಪ್ರತೀಚ್ಯೋದೀಚ್ಯಮಾಲವಾಃ||

06018014a ದ್ವಾದಶೈತೇ ಜನಪದಾಃ ಸರ್ವೇ ಶೂರಾಸ್ತನುತ್ಯಜಃ|

06018014c ಮಹತಾ ರಥವಂಶೇನ ತೇಽಭ್ಯರಕ್ಷನ್ವಿತಾಮಹಂ||

ಅಭೀಷಾಹರು, ಶೂರಸೇನರು, ಶಿಬಿಗಳು, ವಸಾತಯರು, ಶಾಲ್ವರು, ಮತ್ಸ್ಯರು, ಅಂಬಷ್ಯರು, ತ್ರಿಗರ್ತರು, ಕೇಕಯರು, ಸೌವೀರರು, ಕಿತವರು, ಪ್ರಾಚ್ಯರು, ಪತೀಚ್ಯರು, ಉದೀಚ್ಯರು, ಮಾಲವರು ಈ ಹನ್ನೆರಡು ಜನಪದಗಳು, ಎಲ್ಲರೂ ತನುವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದ ಶೂರರು, ಮಹಾ ರಥಗುಂಪುಗಳೊಂದಿಗೆ ಪಿತಾಮಹನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

06018015a ಅನೀಕಂ ದಶಸಾಹಸ್ರಂ ಕುಂಜರಾಣಾಂ ತರಸ್ವಿನಾಂ|

06018015c ಮಾಗಧೋ ಯೇನ ನೃಪತಿಸ್ತದ್ರಥಾನೀಕಮನ್ವಯಾತ್||

ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ತರಸ್ವಿ ಆನೆಗಳ ಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ನೃಪತಿ ಮಾಗಧನು ಆ ಸೇನೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದನು.

06018016a ರಥಾನಾಂ ಚಕ್ರರಕ್ಷಾಶ್ಚ ಪಾದರಕ್ಷಾಶ್ಚ ದಂತಿನಾಂ|

06018016c ಅಭೂವನ್ವಾಹಿನೀಮಧ್ಯೇ ಶತಾನಾಮಯುತಾನಿ ಷಟ್||

ಸೇನೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ರಥಗಳ ಚಕ್ರಗಳನ್ನು ಕಾಯುವವರು ಮತ್ತು ಆನೆಗಳ ಪಾದಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದವರ ಸಂಖ್ಯೆಯೇ ೬೦ ಲಕ್ಷವಾಗಿತ್ತು.

06018017a ಪಾದಾತಾಶ್ಚಾಗ್ರತೋಽಗಚ್ಛನ್ಧನುಶ್ಚ ಮಾರ್ಸಿಪಾಣಯಃ|

06018017c ಅನೇಕಶತಸಾಹಸ್ರಾ ನಖಿರಪ್ರಾಸಯೋಧಿನಃ||

ದನುಸ್ಸು, ಖಿಡ್ಗ ತೋಮರಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸೇನೆಗಳ ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಪದಾತಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಅನೇಕ ಲಕ್ಷಗಳಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ಉಗುರು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಸಗಳನ್ನೂ ಬಳಸಿ ಹೋರಾಡುವವರಾಗಿದ್ದರು.

06018018a ಅಕ್ಷೌಹಿಣ್ಯೋ ದಶೈಕಾ ಚ ತವ ಪುತ್ರಸ್ಯ ಭಾರತ|

06018018c ಅದೃಶ್ಯಂತ ಮಹಾರಾಜ ಗಂಗೇವ ಯಮುನಾಂತರೇ||

ಭಾರತ ! ಮಹಾರಾಜ ! ಹನ್ನೊಂದು ಅಕ್ಷೌಹಿಣಿಯ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರನ ಸೇನೆಯು ಗಂಗೆಯಿಂದ ಅಗಲಿದ ಯಮುನೆಯಂತೆ ತೋರಿತು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಪರ್ವಣಿ
ಸೈನ್ಯವರ್ಣನೇ ಅಷ್ಟಾದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಸೈನ್ಯವರ್ಣನೆಯೆಂಬ ಹದಿನೆಂಟನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೯

ಪಾಂಡವರ ಸೇನಾವ್ಯೂಹ (೧-೧೬). ಪಾಂಡವ ಸೇನೆಯ ವರ್ಣನೆ
(೧೭-೪೪).

06019001 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ|

06019001a ಅಕ್ಷೌಹಿಣ್ಯೋ ದಶೈಕಾಂ ಚ ವ್ಯೂಢಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ|

06019001c ಕಥಮಲ್ಪೇನ ಸೈನ್ಯೇನ ಪ್ರತ್ಯವ್ಯೂಹತ ಪಾಂಡವಃ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಹನ್ನೊಂದು ಅಕ್ಷೌಹಿಣೀ ಸೇನೆಯು
ವ್ಯೂಹಗೊಂಡಿದುದನ್ನು ನೋಡಿದ ಪಾಂಡವ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಕಡಿಮೆ
ಸೇನೆಯಿಂದ ಹೇಗೆ ಪ್ರತಿವ್ಯೂಹವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು ?

06019002a ಯೋ ವೇದ ಮಾನುಷಂ ವ್ಯೂಹಂ ದೈವಂ ಗಾಂಧರ್ವಮಾಸುರಂ|

06019002c ಕಥಂ ಭೀಷ್ಮಂ ಸ ಕೌಂತೇಯಃ ಪ್ರತ್ಯವ್ಯೂಹತ ಪಾಂಡವಃ||

ಮಾನುಷ, ದೈವ, ಗಾಂಧರ್ವ, ಆಸುರ ವ್ಯೂಹಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದ
ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಕೌಂತೇಯ ಪಾಂಡವನು ಹೇಗೆ ವ್ಯೂಹವನ್ನು
ರಚಿಸಿದನು?”

06019003 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06019003a ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾಣ್ಯನೀಕಾನಿ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವ್ಯೂಢಾನಿ ಪಾಂಡವಃ|

06019003c ಅಭ್ಯಭಾಷತ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಧರ್ಮರಾಜೋ ಧನಂಜಯಂ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರ ರ ಸೇನೆಗಳೂ
ವ್ಯೂಹಗೊಂಡಿದನ್ನು ನೋಡಿದ ಪಾಂಡವ ಧರ್ಮಾತ್ಮ ಧರ್ಮರಾಜನು
ಧನಂಜಯನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

06019004a ಮಹರ್ಷೇ ವಫ ಚನಾತ್ತಾತ ವೇದಯಂತಿ ಬೃಹಸ್ಪತೇಃ|

06019004c ಸಂಹತಾನ್ಯೋಧಯೇದಲ್ಪಾನ್ಕಾಮಂ ವಿಸ್ತಾರಯೇದ್ಬಹೂನ್||

“ಅಯ್ಯಾ! ಮಹರ್ಷಿ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ ಮಾತುಗಳಂತೆ ಕಡಿಮೆಯಿರುವ
ಸೇನೆಯು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ತಾಗಿಕೊಂಡು ಸಂಹತವಾಗಿರಬೇಕು. ದೊಡ್ಡ
ಸೇನೆಯು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹರಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

06019005a ಸೂಚೀಮುಖಮನೀಕಂ ಸ್ಯಾದಲ್ಪಾನಾಂ ಬಹುಭಿಃ ಸಹ|

06019005c ಅಸ್ಮಾಕಂ ಚ ತಥಾ ಸೈನ್ಯಮಲ್ಪೀಯಃ ಸುತರಾಂ ಪರೈಃ||

ದೊಡ್ಡ ಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುವಾಗ ಸಣ್ಣಸೇನೆಯ ಮುಖವು

ಸೂಜಿಯ ಮೊನೆಯಂತಿರಬೇಕು. ಹೇಗೆ ನೋಡಿದರೂ ನಮ್ಮ ಸೇನೆಯು
ಶತ್ರುಸೈನ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಸಣ್ಣದು.

06019006a ಏತದ್ವಚನಮಾಜ್ಞಾಯ ಮಹರ್ಷೇವ್ಯೋಹ ಪಾಂಡವ|

06019006c ತಚ್ಚು ತ್ವಾ ಧರ್ಮರಾಜಸ್ಯ ಪ್ರತ್ಯಭಾಷತ ಫಲ್ಗುಣಃ||

ಪಾಂಡವ! ಮಹರ್ಷಿಯ ಈ ಮಾತನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ವ್ಯೂಹವನ್ನು
ರಚಿಸು.” ಧರ್ಮರಾಜನನ್ನು ಕೇಳಿ ಫಲ್ಗುಣನು ಉತ್ತರಿಸಿದನು.

06019007a ಏಷ ವ್ಯೂಹಾಮಿ ತೇ ರಾಜನ್ಸ್ವಾಹಂ ಪರಮದುರ್ಜಯಂ|

06019007c ಅಚಲಂ ನಾಮ ವಜ್ರಾಖ್ಯಂ ವಿಹಿತಂ ವಜ್ರಪಾಣಿನಾ||

“ರಾಜನ್! ವಜ್ರವೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ, ವಜ್ರಪಾಣಿಯೇ
ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಿರುವ, ಪರಮ ದುರ್ಜಯವಾದ ವಜ್ರವೆಂಬ ವ್ಯೂಹವನ್ನು
ನಿನಗಾಗಿ ರಚಿಸುತ್ತೇನೆ.

06019008a ಯಃ ಸ ವಾತ ಇವೋದ್ಧೃತಃ ಸಮರೇ ದುಃಸಹಃ ಪರೈಃ|

06019008c ಸ ನಃ ಪುರೋ ಯೋತ್ಸ್ಯತಿ ವೈ ಭೀಮಃ ಪ್ರಹರತಾಂ ವರಃ||

ಒಡೆದುಹೋದ ಭಿರುಗಳಿಯಂತೆ ಮುನ್ನುಗ್ಗುವ, ಸಮರದಲ್ಲಿ
ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ದುಃಸ್ವಹನಾದ, ಪ್ರಹರಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಭೀಮನು ಇದರ
ಮುಂದೆ ನಿಂತು ಹೋರಾಡುತ್ತಾನೆ.

06019009a ತೇಜಾಂಸಿ ರಿಪುಸೈನ್ಯಾನಾಂ ಮೃದ್ನನ್ಪುರುಷಸತ್ತಮಃ|

06019009c ಅಗ್ರೇಽಗ್ರಣೀರ್ಯಾಸ್ಯತಿ ನೋ ಯುದ್ಧೋಪಾಯವಿಚಕ್ಷಣಃ||

ಯುದ್ಧದ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿರುವ ಆ ಪುರುಷಸತ್ತಮನು
ತನ್ನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ರಿಪು ಸೇನೆಗಳನ್ನು ಸದೆಬಡಿಯುತ್ತಾ ಮುಂದೆ
ನಮ್ಮ ಅಗ್ರಣಿಯಾಗಿ ಹೋರಾಡುತ್ತಾನೆ.

06019010a ಯಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪಾರ್ಥಿವಾಃ ಸರ್ವೇ ದುರ್ಯೋಧನಪುರೋಗಮಾಃ|

06019010c ನಿವರ್ತಿಷ್ಯಂತಿ ಸಂಭ್ರಾಂತಾಃ ಸಿಂಹಂ ಕ್ಷುದ್ರಮೃಗಾ ಇವ||

ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ದುರ್ಯೋಧನನ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿರುವ
ಪಾರ್ಥಿವರೆಲ್ಲರೂ ಸಿಂಹನನ್ನು ಕಂಡ ಕ್ಷುದ್ರಮೃಗಗಳಂತೆ
ಸಂಭ್ರಾಂತರಾಗಿ ಹಿಂದೆಸರಿಯುತ್ತಾರೆ.

06019011a ತಂ ಸರ್ವೇ ಸಂಶ್ರಯಿಷ್ಯಾಮಃ ಪ್ರಾಕಾರಮಕುತೋಭಯಂ|

06019011c ಭೀಮಂ ಪ್ರಹರತಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ವಜ್ರಪಾಣಿಮಿವಾಮರಾಃ||

ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಗೋಡೆಯಂತಿರುವ ಆ ಪ್ರಹರಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಭೀಮನ
ಹಿಂದೆ, ವಜ್ರಪಾಣಿಯ ಹಿಂದೆ ಅಮರರು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಅಭಯರಾಗಿ
ಆಶ್ರಯ ಪಡೆಯೋಣ.

06019012a ನ ಹಿ ಸೋಽಸ್ತಿ ಪುಮಾಽಲ್ಲೋಕೇ ಯಃ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಂ ವೃಕೋದರಂ|

06019012c ದ್ರಷ್ಟ್ವಾಮತ್ಯುಗ್ರಕರ್ಮಾಣಂ ವಿಷಹೇತ ನರರ್ಷಭಂ||

ಆ ನರರ್ಷಭ ಉಗ್ರಕರ್ಮಿ ಸಂಕ್ರುದ್ಧ ವೃಕೋದರನನ್ನು ನೋಡಿ
ಉಸಿರನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿರಬಹುದಾದ ಪುರುಷರು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ
ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ.

06019013a ಭೀಮಸೇನೋ ಗದಾಂ ಬಿಭ್ರದ್ವಜ್ರಸಾರಮಯೀಂ ದೃಢಾಂ|

06019013c ಚರನ್ನೇಗೇನ ಮಹತಾ ಸಮುದ್ರಮಪಿ ಶೋಷಯೇತ್||

ವಜ್ರಸಾರದಿಂದ ತುಂಬಿದ ದೃಢ ಗದೆಯನ್ನು ಬೀಸಿ ಭೀಮಸೇನನು
ಮಹಾವೇಗದಿಂದ ನಡೆದು ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಕೂಡ ಬತ್ತಿಸಬಲ್ಲನು.

06019014a ಕೇಕಯಾ ಧೃಷ್ಟಕೇತುಶ್ಚ ಚೇಕಿತಾನಶ್ಚ ವೀರ್ಯವಾನ್|

06019014c ಏತ ತಿಷ್ಠಂತಿ ಸಾಮಾತ್ಯಾಃ ಪ್ರೇಕ್ಷಕಾಸ್ತೇ ನರೇಶ್ವರ||

06019015a ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಸ್ಯ ದಾಯಾದಾ ಇತಿ ಬೀಭತ್ಸುರಬ್ರವೀತ್|

ಕೇಕಯರು, ಧೃಷ್ಟಕೇತು ಮತ್ತು ವೀರ್ಯವಾನ ಚೇಕಿತಾನರು
ಅಮಾತ್ಯರೊಂದಿಗೆ ನರೇಶ್ವರ! ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ದಾಯಾದಾ ನಿನ್ನನ್ನು
ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ನಿಂತಿರುತ್ತಾರೆ.” ಹೀಗೆ ಬೀಭತ್ಸುವು ಹೇಳಿದನು.

06019015c ಬ್ರುವಾಣಂ ತು ತಥಾ ಪಾರ್ಥಂ ಸರ್ವಸೈನ್ಯಾನಿ ಮಾರಿಷ|

06019015e ಅಪೂಜಯಂಸ್ತದಾ ವಾಗ್ಭಿರನುಕೂಲಾಭಿರಾಹವೇ||

ಮಾರಿಷ! ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದ ಪಾರ್ಥನನ್ನು ಸರ್ವಸೇನೆಗಳೂ
ಅನುಕೂಲಕರ ಮಾತುಗಳಿಂದ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಗೌರವಿಸಿದರು.

06019016a ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ಮಹಾಬಾಹುಸ್ತಥಾ ಚಕ್ರೇ ಧನಂಜಯಃ|

06019016c ವ್ಯೂಹ್ಯ ತಾನಿ ಬಲಾನ್ಯಾಶು ಪ್ರಯಯೌ ಫಲ್ಗುನಸ್ತದಾ||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆಯೇ ಮಹಾಬಾಹು ಧನಂಜಯನು ಮಾಡಿದನು.
ಆ ಸೇನೆಗಳನ್ನು ವ್ಯೂಹದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿ ಫಲ್ಗುನನು ಮುಂದುವರೆದನು.

06019017a ಸಂಪ್ರಯಾತಾನ್ಕುರೂನ್ಲೃಷ್ಟ್ವಾ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಮಹಾಚಮೂಃ|

06019017c ಗಂಗೇವ ಪೂರ್ಣಾ ಸ್ತಿಮಿತಾ ಸ್ಯಂದಮಾನಾ ವ್ಯದೃಶ್ಯತ||

ಕುರುಗಳ ಸೇನೆಯನ್ನು ಗುರಿಯನ್ನಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ
ಪಾಂಡವರ ಮಹಾಸೇನೆಯು ನೆರೆಬಂದ ಗಂಗೆಯ ಹರಿದು
ಬರುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಂಡಿತು.

06019018a ಭೀಮಸೇನೋಽಗ್ರಣೀಸ್ತೇಷಾಂ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಶ್ಚ ಪಾರ್ಷತಃ|

06019018c ನಕುಲಃ ಸಹದೇವಶ್ಚ ಧೃಷ್ಟಕೇತುಶ್ಚ ವೀರ್ಯವಾನ್||

ಅವರ ಅಗ್ರಣಿಗಳಾಗಿ ಭೀಮಸೇನ, ಪಾರ್ಷತ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನ, ನಕುಲ,
ಸಹದೇವರು ಮತ್ತು ವೀರ್ಯವಾನ್ ಧೃಷ್ಟಕೇತು ಇದ್ದರು.

06019019a ಸಮುದ್ಯೋಜ್ಯ ತತಃ ಪಶ್ಚಾದ್ರಾಜಾಪ್ಯಕ್ಷೌಹಿಣೀವೃತಃ|

06019019c ಭ್ರಾತೃಭಿಃ ಸಹ ಪುತ್ರೈಶ್ಚ ಸೋಽಭ್ಯರಕ್ಷತ ಪೃಷ್ಠತಃ||

ಅವರ ನಂತರ ಅವರನ್ನು ಹಿಂದಿನಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತ, ಒಂದು ಅಕ್ಷೌಹಿಣೀ
ಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ, ಸಹೋದರರು ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ರಾಜ
ವಿರಾಟನು ಹೊರಟನು.

06019020a ಚಕ್ರರಕ್ಷೌ ತು ಭೀಮಸ್ಯ ಮಾದ್ರೀಪುತ್ರೌ ಮಹಾದ್ಯುತೀ|

06019020c ದ್ರೌಪದೇಯಾಃ ಸಸೌಭದ್ರಾಃ ಪೃಷ್ಠಗೋಪಾಸ್ತರಸ್ವಿನಃ||

ಮಹಾದ್ಯುತೀ ಭೀಮನ ಚಕ್ರಗಳನ್ನು ಮಾದ್ರೀಪುತ್ರರು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.
ಸೌಭದ್ರಿಯೊಂದಿಗೆ ದ್ರೌಪದೇಯರು ಆ ತರಸ್ವಿನಿಯನ್ನು ಹಿಂದಿನಿಂದ
ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

06019021a ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಶ್ಚ ಪಾಂಚಾಲೈಸ್ತೇಷಾಂ ಗೋಪ್ತಾ ಮಹಾರಥಃ|

06019021c ಸಹಿತಃ ಪೃತನಾಶೂರೈ ರಥಮುಖೈಃ ಪ್ರಭದ್ರಕೈಃ||

ಅವರನ್ನು ಮಹಾರಥಿ ಪಾಂಚಾಲ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನು ಪ್ರಭದ್ರಕ ರಥಮುಖೈರ, ಶೂರರ ಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ರಕ್ಷಿಸಿದನು.

06019022a ಶಿಖಿಂಡೀ ತು ತತಃ ಪಶ್ಚಾದರ್ಜುನೇನಾಭಿರಕ್ಷಿತಃ|

06019022c ಯತ್ತೋ ಭೀಷ್ಮವಿನಾಶಾಯ ಪ್ರಯಯೌ ಭರತರ್ಷಭ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಅವರ ನಂತರ ಅರ್ಜುನನಿಂದ ರಕ್ಷಿತನಾಗಿ ಶಿಖಿಂಡಿಯು ಭೀಷ್ಮನ ವಿನಾಶಕ್ಕೆ ಮುಂದುವರೆದನು.

06019023a ಪೃಷ್ಠಗೋಪೋಽರ್ಜುನಸ್ಯಾಪಿ ಯುಯುಧಾನೋ ಮಹಾರಥಃ|

06019023c ಚಕ್ರರಕ್ಷೌ ತು ಪಾಂಚಾಲೈ ಯುಧಾಮನ್ಯು-ಉತ್ತಮೌಜಸೌ||

ಅರ್ಜುನನ ಹಿಂದೆ ಮಹಾರಥಿ ಯುಯುಧಾನನಿದ್ದನು. ಅರ್ಜುನನ ರಥಚಕ್ರಗಳನ್ನು ಪಾಂಚಾಲ ಯುಧಾಮನ್ಯು-ಉತ್ತಮೌಜಸರು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

06019024a ರಾಜಾ ತು ಮಧ್ಯಮಾನೀಕೇ ಕುಂತೀಪುತ್ರೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ|

06019024c ಬೃಹದ್ಭಿಃ ಕುಂಜರೈರ್ಮತ್ಸೈಶ್ಚ ಲದ್ಭಿರಚಲೈರಿವ||

ಸೇನೆಯ ಮಧ್ಯೆ ಕುಂತೀಪುತ್ರ ರಾಜಾ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಅಚಲ ಪರ್ವತಗಳು ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವವೋ ಎಂಬಂತಿದ್ದ ಅನೇಕ ಮದಿಸಿದ ಆನೆಗೊಳಡನಿದ್ದನು.

06019025a ಅಕ್ಷೌಹಿಣ್ಯಾ ಚ ಪಾಂಚಾಲೋ ಯಜ್ಞಸೇನೋ ಮಹಾಮನಾಃ|

06019025c ವಿರಾಟಮನ್ವಯಾತ್ಪಶ್ಚಾತ್ಪಾಂಡವಾರ್ಥೇ ಪರಾಕ್ರಮೀ||

ಮಹಾಮನಸ್ವಿ ಪರಾಕ್ರಮೀ ಪಾಂಚಾಲ್ಯ ಯಜ್ಞಸೇನನು
ಪಾಂಡವನಿಗಾಗಿ ಒಂದು ಅಕ್ಷೌಹಿಣೀ ಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ವಿರಾಟನನ್ನು
ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು.

06019026a ತೇಷಾಮಾದಿತ್ಯಚಂದ್ರಾಭಾಃ ಕನಕೋತ್ತಮಭೂಷಣಾಃ|

06019026c ನಾನಾಚಿಹ್ನಧರಾ ರಾಜನ್ರಥೇಷ್ವಾಸನ್ಮಹಾಧ್ವಜಾಃ||

ರಾಜನ್! ಆ ರಾಜರ ರಥಗಳ ಮೇಲೆ ನಾನಾ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ,
ಉತ್ತಮ ಕನಕ ಭೂಷಣಗಳ ಮತ್ತು ಆದಿತ್ಯ-ಚಂದ್ರರ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳ
ಮಹಾಧ್ವಜಗಳಿದ್ದವು.

06019027a ಸಮುತ್ಸರ್ಪ್ಯ ತತಃ ಪಶ್ಚಾತ್ಪ್ರಾಪ್ತದ್ಯುಮ್ನೋ ಮಹಾರಥಃ|

06019027c ಭ್ರಾತೃಭಿಃ ಸಹ ಪುತ್ರೈಶ್ಚ ಸೋಽಭ್ಯರಕ್ಷದ್ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ||

ಅವರು ಮುಂದುವರೆದ ನಂತರ ಮಹಾರಥಿ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನು
ಸಹೋದರರು ಮತ್ತು ಪುತ್ರರೊಡಗೂಡಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನನ್ನು ಹಿಂದಿನಿಂದ
ರಕ್ಷಿಸಿದನು.

06019028a ತ್ವದೀಯಾನಾಂ ಪರೇಷಾಂ ಚ ರಥೇಷು ವಿವಿಧಾನ್ಲಜಾನ್|

06019028c ಅಭಿಭೂಯಾರ್ಜುನಸೈಕೋ ಧ್ವಜಸ್ತಸ್ಥೌ ಮಹಾಕಪಿಃ||

ನಿನ್ನ ಮತ್ತು ಅವರ ರಥಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಿವಿಧ ಧ್ವಜಗಳಲ್ಲಿ

ಅರ್ಜುನನೊಬ್ಬನದೇ ಧ್ವಜದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಹಾಕವಿಯು ಎದ್ದು
ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

06019029a ಪಾದಾತಾಸ್ವ ಗ್ರತೋಽಗಚ್ಛನ್ನಸಿಶಕ್ತ್ಯಷ್ಟಿಪಾಣಯಃ|

06019029c ಅನೇಕಶತಸಾಹಸ್ರಾ ಭೀಮಸೇನಸ್ಯ ರಕ್ಷಿಣಃ||

ಭೀಮಸೇನನ ರಕ್ಷಣೆಗೆಂದು ಖಡ್ಗ-ಶಕ್ತಿ-ಋಷ್ಠಿಪಾಣಿಗಳಾದ ಅನೇಕ
ಶತಸಹಸ್ರ ಪದಾತಿಗಳು ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು.

06019030a ವಾರಣಾ ದಶಸಾಹಸ್ರಾಃ ಪ್ರಭಿನ್ನಕರಟಾಮುಖಾಃ|

06019030c ಶೂರಾ ಹೇಮಮಯೈರ್ಜಾಲೈರ್ದೀಪ್ಯಮಾನಾ ಇವಾಚಲಾಃ||

06019031a ಕ್ಷರಂತ ಇವ ಜೀಮೂತಾ ಮದಾದ್ರಾಃ ಪದ್ಮಗಂಧಿನಃ|

06019031c ರಾಜಾನಮನ್ವಯಃ ಪಶ್ಚಾಚ್ಚಲಂತ ಇವ ಪರ್ವತಾಃ||

ಮದದ ನೀರು ಸುರಿಯುತ್ತಿರುವ, ಶೂರ, ಹೇಮಮಯಜಾಲಗಳಿಂದ
ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ ಪರ್ವತಗಳಂತಿದ್ದ, ಮಳೆಸುರಿಸುವ ಮೋಡಗಳಂತಿದ್ದ,
ಕಮಲಗಳ ಸುಗಂಧವನ್ನು ಸೂಸುತ್ತಿದ್ದ, ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವ
ಪರ್ವತಗಳಂತಿದ್ದ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಆನೆಗಳು ರಾಜನನ್ನು
ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದವು.

06019032a ಭೀಮಸೇನೋ ಗದಾಂ ಭೀಮಾಂ ಪ್ರಕರ್ಷನ್ವರಿಘೋಪಮಾಂ|

06019032c ಪ್ರಚಕರ್ಷ ಮಹತ್ಸ್ವಯಂ ದುರಾಧರ್ಮೋ ಮಹಾಮನಾಃ||

ಪರಿಘದಂತಿದ್ದ ಉಗ್ರ ಗದೆಯನ್ನು ಬೀಸುತ್ತ ದುರಾಧರ್ಮ
ಮಹಾಮನಸ್ವಿ ಭೀಮಸೇನನು ಮಹಾ ಸೇನೆಯನ್ನು

ಪುಡಿಮಾಡುವಂತಿದ್ದನು.

06019033a ತಮರ್ಕಮಿವ ದುಷ್ಟೇಕ್ಷ್ಯಂ ತಪಂತಂ ರಶ್ಮಿಮಾಲಿನಂ|

06019033c ನ ಶೇಕುಃ ಸರ್ವತೋ ಯೋಧಾಃ ಪ್ರತಿವೀಕ್ಷಿತುಮಂತಿಕೇ||

ಕಿರಣಮಾಲಿನಿ ಸುಡುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನೋಡುವುದು ಹೇಗೆ
ಕಷ್ಟವೋ ಹಾಗೆ ಸರ್ವ ಯೋಧರೂ ಅವನನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ನೋಡಲು
ಅಶಕ್ಯರಾದರು.

06019034a ವಜ್ರೋ ನಾಮೈಷ ತು ವ್ಯೂಹೋ ದುರ್ಭಿದಃ ಸರ್ವತೋಮುಖಃ|

06019034c ಚಾಪವಿದ್ಯುದ್ಧಜೋ ಘೋರೋ ಗುಪ್ತೋ ಗಾಂಡೀವಧನ್ವನಾ||

ಸರ್ವತೋಮುಖವಾದ, ಭೇದಿಸಲು ಕಷ್ಟವಾದ, ಚಾಪವಿದ್ಯುದ್ಧಜದ
ವಜ್ರವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಈ ವ್ಯೂಹವನ್ನು ಘೋರ ಗಾಂಡೀವಧನ್ವಿಯು
ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

06019035a ಯಂ ಪ್ರತಿವ್ಯೂಹ್ಯ ತಿಷ್ಠಂತಿ ಪಾಂಡವಾಸ್ತವ ವಾಹಿನೀಂ|

06019035c ಅಜೇಯೋ ಮಾನುಷೇ ಲೋಕೇ ಪಾಂಡವೈರಭಿರಕ್ಷಿತಃ||

ಹೀಗೆ ನಿನ್ನ ಸೇನೆಗೆ ಪ್ರತಿವ್ಯೂಹವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಪಾಂಡವರು
ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಪಾಂಡವರಿಂದ ರಕ್ಷಿತವಾದ ಆ ಸೇನೆಯು ಮನುಷ್ಯ
ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಜೇಯವಾಗಿದ್ದಿತು.

06019036a ಸಂಧ್ಯಾಂ ತಿಷ್ಠತ್ಸು ಸೈನ್ಯೇಷು ಸೂರ್ಯಸ್ಯೋದಯನಂ ಪ್ರತಿ|

06019036c ಪ್ರಾವಾತ್ಸಪೃಷ್ಠತೋ ವಾಯುರನಭ್ರೇ ಸ್ತನಯಿತ್ನುಮಾನ್||

ಸೇನೆಗಳು ಸಂಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯೋದಯವನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಿರಲು
ಮೋಡಗಳಿಲ್ಲದ ಆಕಾಶದಿಂದ ತುಂತುರು ಹನಿಗಳು ಬಿದ್ದವು ಮತ್ತು
ಗುಡುಗಿನ ಶಬ್ದವು ಕೇಳಿಬಂದಿತು.

06019037a ವಿಷ್ವಗ್ವಾತಾಶ್ಚ ವಾಂತ್ಯಗ್ರಾ ನೀಚೈಃ ಶರ್ಕರಕರ್ಷಿಣಃ|

06019037c ರಜಶ್ಚೋದ್ಧಯಮಾನಂ ತು ತಮಸಾಚ್ಚಾದಯಜ್ಜಗತ್||

ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯಿಂದಲೂ ಒಣ ಹವೆಯು ಬೀಸತೊಡಗಿತು. ಅದು
ನೆಲದಿಂದ ಮೊನಚಾದ ಕಲ್ಲಿನ ಹರಳುಗಳನ್ನು ಮೇಲೆಬ್ಬಿಸಿ ಹರಡಿತು.
ಮತ್ತು ದಟ್ಟವಾದ ಧೂಳು ಮೇಲೆದ್ದು ಕತ್ತಲೆ ಆವರಿಸಿತು.

06019038a ಪಪಾತ ಮಹತೀ ಚೋಲ್ಕಾ ಪ್ರಾಙ್ಮುಖೀ ಭರತರ್ಷಭ|

06019038c ಉದ್ಯಂತಂ ಸೂರ್ಯಮಾಹತ್ಯ ವ್ಯಶೀರ್ಯತ ಮಹಾಸ್ವನಾ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಉಲೈಗಳು ಬಿದ್ದವು ಮತ್ತು
ಉದಯಿಸುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಹೊಡೆದು ಮಹಾ ಶಬ್ದದೊಂದಿಗೆ
ಒಡೆದು ಚೂರಾಗುತ್ತಿದ್ದವು.

06019039a ಅಥ ಸಜ್ಜೀಯಮಾನೇಷು ಸೈನ್ಯೇಷು ಭರತರ್ಷಭ|

06019039c ನಿಷ್ಪ್ರಭೋಽಭ್ಯುದಿಯಾತ್ಸಾರ್ಯಃ ಸಘೋಷೋ ಭೂಶ್ಚಚಾಲ ಹ|

06019039e ವ್ಯಶೀರ್ಯತ ಸನಾದಾ ಚ ತದಾ ಭರತಸತ್ತಮ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಭರತಸತ್ತಮ! ಸೇನೆಗಳು ಈ ರೀತಿ ಸಜ್ಜಾಗಿರುವಾಗ
ಕಾಂತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಸೂರ್ಯನು ಉದಯಿಸಿದನು.
ಶಬ್ದದೊಂದಿಗೆ ಭೂಮಿಯು ನಡುಗಿತು, ಮತ್ತು ಶಬ್ದದೊಂದಿಗೆ

ಬಿರಿಯಿತು.

06019040a ನಿರ್ಘಾತಾ ಬಹವೋ ರಾಜನ್ದಿಕ್ಷು ಸರ್ವಾಸು ಚಾಭವನ್|

06019040c ಪ್ರಾದುರಾಸೀದ್ರಜಸ್ತೀವ್ರಂ ನ ಪ್ರಾಜ್ಞಾಯತ ಕಿಂ ಚನ||

ರಾಜನ್! ಆಗ ಬಹಳಷ್ಟು ಗುಡುಗಿನ ಶಬ್ದವು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದ ಕೇಳಿ ಬಂದಿತು. ಧೂಳು ಎಷ್ಟು ದಟ್ಟವಾಗಿತ್ತೆಂದರೆ ಏನೂ ಕೂಡ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

06019041a ಧ್ವಜಾನಾಂ ಧೂಯಮಾನಾನಾಂ ಸಹಸಾ ಮಾತರಿಶ್ವನಾ|

06019041c ಕಿಂಕಿಣೀಜಾಲನದ್ಧಾನಾಂ ಕಾಂಚನಸ್ರಗ್ವತಾಂ ರವೈಃ||

06019042a ಮಹತಾಂ ಸಪತಾಕಾನಾಮಾದಿತ್ಯಸಮತೇಜಸಾಂ|

06019042c ಸರ್ವಂ ಝಣಝಣೀಭೂತಮಾಸೀತ್ತಾಲವನೇಷ್ಟಿವ||

ಕಿಂಕಿಣೀಜಾಲಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟ, ಕಾಂಚನ ಮಾಲೆಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, ಆದಿತ್ಯ ಸಮ ತೇಜಸ್ಸುಳ್ಳ ಆ ಎತ್ತರ ಧ್ವಜಗಳು ಗಾಳಿಯ ವೇಗಕ್ಕೆ ಅಲುಗಾಡಿ ತಾಲವೃಕ್ಷದ ಅಡವಿಯಂತೆ ಎಲ್ಲವೂ ಝಣಝಣಿಸಿದವು.

06019043a ಏವಂ ತೇ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರಾಃ ಪಾಂಡವಾ ಯುದ್ಧನಂದಿನಃ|

06019043c ವ್ಯವಸ್ಥಿತಾಃ ಪ್ರತಿವ್ಯೂಹ್ಯ ತವ ಪುತ್ರಸ್ಯ ವಾಹಿನೀಂ||

ಹೀಗೆ ಆ ಯುದ್ಧನಂದಿನ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ ಪಾಂಡವರು ನಿನ್ನ ಪುತ್ರನ ವಾಹಿನಿಗೆ ಪ್ರಹಿವ್ಯೂಹವನ್ನು ರಚಿಸಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿತರಾದರು.

06019044a ಸ್ರಂಸಂತ ಇವ ಮಜ್ಜಾನೋ ಯೋಧಾನಾಂ ಭರತರ್ಷಭ|

06019044c ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಗೃತೋ ಭೀಮಸೇನಂ ಗದಾಪಾಣಿಮವಸ್ಥಿತಂ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಗದಾಪಾಣಿಯಾಗಿ ಮುಂದೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಭೀಮಸೇನನು
ಯೋಧರ ಮಜ್ಜೆಗಳನ್ನೇ ಹೀರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೋ ಎಂದು
ತೋರುತ್ತಿದ್ದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಪರ್ವಣಿ
ಪಾಂಡವಸೈನ್ಯವ್ಯೂಹೇ ಏಕೋನವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವಸೈನ್ಯವ್ಯೂಹವೆಂಬ ಹತ್ತೊಂಭತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೦

ಸೈನ್ಯವರ್ಣನೆ (೧-೨೦).

06020001 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ|

06020001a ಸೂರ್ಯೋದಯೇ ಸಂಜಯ ಕೇ ನು ಪೂರ್ವಂ

ಯುಯುತ್ಸವೋ ಹೃಷ್ಯಮಾಣಾ ಇವಾಸನೋ|

06020001c ಮಾಮಕಾ ವಾ ಭೀಷ್ಮನೇತ್ರಾಃ ಸಮೀಕೇ

ಪಾಂಡವಾ ವಾ ಭೀಮನೇತ್ರಾಸ್ತದಾನೀಂ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಸಂಜಯ! ಸೂರ್ಯೋದಯವಾದಾಗ
ಯಾರು ಹರ್ಷಿತರಾಗಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದರು?

ಭೀಷ್ಮನ ನೇತ್ರತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ನನ್ನವರ ಸೇನೆಯೋ ಅಥವಾ ಭೀಮನ
ನೇತ್ರತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಪಾಂಡವರ ಸೇನೆಯೋ?

06020002a ಕೇಷಾಂ ಜಘನ್ಯೌ ಸೋಮಸೂರ್ಯೌ ಸವಾಯೂ

ಕೇಷಾಂ ಸೇನಾಂ ಶ್ವಾಪದಾ ವ್ಯಾಭಷಂತ|

06020002c ಕೇಷಾಂ ಯೂನಾಂ ಮುಖವರ್ಣಾಃ ಪ್ರಸನ್ನಾಃ

ಸರ್ವಂ ಹ್ಯೇತದ್ಭ್ರೂಹಿ ತತ್ತ್ವಂ ಯಥಾವತ್||

ಯಾರ ಕಡೆ ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ ಮತ್ತು ವಾಯುವು ಹೊಡೆದರು? ಯಾವ
ಸೇನೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ವಾಪದಗಳು ಬೊಗಳಿದವು? ಯಾರ ಕಡೆಯ ಯುವಕರ
ಮುಖಗಳು ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಿದ್ದವು? ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ವಿವರಿಸಿ
ಹೇಳು.”

06020003 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06020003a ಉಭೇ ಸೇನೇ ತುಲ್ಯಮಿವೋಪಯಾತೇ

ಉಭೇ ವ್ಯೂಹೇ ಹೃಷ್ಟರೂಪೇ ನರೇಂದ್ರ|

06020003c ಉಭೇ ಚಿತ್ರೇ ವನರಾಜಿಪ್ರಕಾಶೇ

ತಥೈವೋಭೇ ನಾಗರಥಾಶ್ವಪೂರ್ಣೇ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ನರೇಂದ್ರ! ಎರಡೂ ಸೇನೆಗಳ ವ್ಯೂಹಗಳೂ
ಸಮನಾಗಿ ಹೃಷ್ಟರೂಪವಾಗಿದ್ದವು. ಎರಡೂ ಸೇನೆಗಳೂ ಸಮನಾಗಿ
ವನರಾಜಿಯಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿತರಾಗಿ ಸುಂದರವಾಗಿದ್ದವು. ಅವೆರಡೂ ಆನೆ-
ರಥ-ಅಶ್ವಗಳಿಂದ ಪೂರ್ಣಗೊಂಡಿದ್ದವು.

06020004a ಉಭೇ ಸೇನೇ ಬೃಹತೀ ಭೀಮರೂಪೇ

ತಥೈವೋಭೇ ಭಾರತ ದುರ್ವಿಷಹ್ಯೇ|

06020004c ತಥೈವೋಭೇ ಸ್ವರ್ಗಜಯಾಯ ಸೃಷ್ಟೇ

ತಥಾ ಹ್ಯುಭೇ ಸತ್ಪುರುಷಾರ್ಯಗುಪ್ತೇ||

ಭಾರತ ! ಎರಡೂ ಸೇನೆಗಳೂ ದೊಡ್ಡವಾಗಿದ್ದವು ಮತ್ತು

ಭೀಮರೂಪಿಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಎರಡೂ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು

ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದಂತಿದ್ದವು. ಎರಡೂ ಕಡೆಯವರು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನೇ

ಜಯಿಸಬಲ್ಲರೋ ಎಂದು ತೋರುತ್ತಿದ್ದವು. ಎರಡೂ ಕಡೆಯವರೂ

ಸತ್ಪುರುಷರಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರು.

06020005a ಪಶ್ಚಾನ್ಮುಖಾಃ ಕುರವೋ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾಃ

ಸ್ಥಿತಾಃ ಪಾರ್ಥಾಃ ಪ್ರಾಚ್ಛುಖಾ ಯೋತ್ಸ್ಯಮಾನಾಃ|

06020005c ದೈತ್ಯೇಂದ್ರಸೇನೇವ ಚ ಕೌರವಾಣಾಂ

ದೇವೇಂದ್ರಸೇನೇವ ಚ ಪಾಂಡವಾನಾಂ||

ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರ ರ ಕೌರವ ಸೇನೆಯು ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಮುಖಮಾಡಿತ್ತು.

ಪಾಂಡವರು ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಮುಖಮಾಡಿ ಯುದ್ಧಮಾಡುವವರಿದ್ದರು.

ಕೌರವರದ್ದು ದೈತ್ಯೇಂದ್ರನ ಸೇನೆಯಂತಿತ್ತು. ಪಾಂಡವರದ್ದು

ದೇವೇಂದ್ರಸೇನೆಯಂತಿತ್ತು.

06020006a ಶುಕ್ರೋ ವಾಯುಃ ಪೃಷ್ಠತಃ ಪಾಂಡವಾನಾಂ

ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾಂ ಶ್ವಾಪದಾ ವ್ಯಾಭಷಂತ|

06020006c ಗಜೇಂದ್ರಾಣಾಂ ಮದಗಂಧಾಂಶ್ಚ ತೀವ್ರಾನ್
ನ ಸೇಹಿರೇ ತವ ಪುತ್ರಸ್ಯ ನಾಗಾಃ||

ಪಾಂಡವರ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಗಾಳಿಯು ಬೀಸಿತು, ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರ ರಲ್ಲಿ
ಶ್ವಾಪದಗಳು ಬೊಗಳಿದವು. ನಿನ್ನ ಪುತ್ರನ ಆನೆಗಳು ಅವರ ಗಜೇಂದ್ರರ
ತೀವ್ರ ಮದಗಂಧವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೇ ಹೋದವು.

06020007a ದುರ್ಯೋಧನೋ ಹಸ್ತಿನಂ ಪದ್ಮವರ್ಣಂ
ಸುವರ್ಣಕಕ್ಷ್ಯಂ ಜಾತಿಬಲಂ ಪ್ರಭಿನ್ನಂ|

06020007c ಸಮಾಸ್ಥಿತೋ ಮಧ್ಯಗತಃ ಕುರೂಣಾಂ
ಸಂಸ್ತೂಯಮಾನೋ ಬಂದಿಭಿರ್ಮಾಗಧೈಶ್ಚ||

ಕುರುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ದುರ್ಯೋಧನನು ಮದವೊಡೆದ, ಬಲವಾದ
ಜಾತಿಯ, ಪದ್ಮವರ್ಣದ ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ಸುವರ್ಣದ ಕಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ
ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಬಂದಿ-ಮಾಗಧರು ಅವನನ್ನು ಸಂಸ್ತುತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

06020008a ಚಂದ್ರಪ್ರಭಂ ಶ್ವೇತಮಸ್ಯಾತಪತ್ರಂ
ಸೌವರ್ಣೀ ಸ್ತುಗ್ ಭ್ರಾಜತೇ ಚೋತ್ತಮಾಂಗೇ|

06020008c ತಂ ಸರ್ವತಃ ಶಕುನಿಃ ಪಾರ್ವತೀಯೈಃ
ಸಾರ್ಧಂ ಗಾಂಧಾರೈಃ ಪಾತಿ ಗಾಂಧಾರರಾಜಃ||

ಬಂಗಾರದ ಸರಪಳಿಯಿದ್ದ ಚಂದ್ರಪ್ರಭೆಯ ಶ್ವೇತಛತ್ರವು ಅವನ ಶಿರದ
ಮೇಲೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನನ್ನು ಸತ್ತುವರೆದು ಗಾಂಧಾರರಾಜ
ಶಕುನಿಯು ಪರ್ವತೇಯರು ಮತ್ತು ಗಾಂಧಾರರೊಂದಿಗೆ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

06020009a ಭೀಷ್ಮೋಽಗ್ರತಃ ಸರ್ವಸೈನ್ಯಸ್ಯ ವೃದ್ಧಃ

ಶ್ವೇತಚ್ಛತ್ರಃ ಶ್ವೇತಧನುಃ ಸಶಂಖಃ|

06020009c ಶ್ವೇತೋಷ್ಣೀಷಃ ಪಾಂಡುರೇಣ ಧ್ವಜೇನ

ಶ್ವೇತೈರಶ್ವೈಃ ಶ್ವೇತಶೈಲಪ್ರಕಾಶಃ||

ಸರ್ವಸೇನೆಗಳ ಅಗ್ರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ವೃದ್ಧ ಭೀಷ್ಮನು ಶ್ವೇತ ಛತ್ರ, ಶ್ವೇತ ಧನುಸ್ಸು ಮತ್ತು ಶಂಖಗಳು, ಶ್ವೇತ ಕಿರೀಟ, ಶ್ವೇತ ಧ್ವಜ, ಮತ್ತು ಶ್ವೇತ ಅಶ್ವಗಳೊಂದಿಗೆ ಶ್ವೇತಶೈಲದಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

06020010a ತಸ್ಯ ಸೈನ್ಯಂ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾಶ್ಚ ಸರ್ವೇ

ಬಾಹ್ಲೀಕಾನಾಮೇಕದೇಶಃ ಶಲಶ್ಚ|

06020010c ಯೇ ಚಾಂಬಷ್ಠಾಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾ ಯೇ ಚ ಸಿಂಧೌ

ತಥಾ ಸೌವೀರಾಃ ಪಂಚನದಾಶ್ಚ ಶೂರಾಃ||

ಅವನ ಸೇನೆಯಲ್ಲಿ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳೂ, ಬಾಹ್ಲೀಕ ದೇಶದ ನಾಯಕ ಶಲ, ಅಂಬಷ್ಠರೆಂಬ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು, ಹಾಗೆಯೇ ಸಿಂಧು ಮತ್ತು ಪಂಚನದಿಗಳ ಶೂರ ಸೌವೀರರು ಇದ್ದರು.

06020011a ಶೋಣೈರ್ಹಯೈ ರುಕ್ಮರಥೋ ಮಹಾತ್ಮಾ

ದ್ರೋಣೋ ಮಹಾಬಾಹುರದೀನಸತ್ತ್ವಃ|

06020011c ಆಸ್ತೇ ಗುರುಃ ಪ್ರಯಶಾಃ ಸರ್ವರಾಜ್ಞಾಂ

ಪಶ್ಚಾಚ್ಚಮೂಮಿಂದ್ರ ಇವಾಭಿರಕ್ಷನ್||

ಸರ್ವರಾಜರ ಗುರು ಮಹಾಬಾಹು ದೀನಸತ್ತ್ವ ಮಹಾತ್ಮ ದ್ರೋಣನು

ಕೆಂಪು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಬಂಗಾರದ ರಥದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನಂತೆ
ಹಿಂದಿನಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

06020012a ವಾರ್ಧ್ವಕ್ಷತ್ರಿಃ ಸರ್ವಸೈನ್ಯಸ್ಯ ಮಧ್ಯೇ
ಭೂರಿಶ್ರವಾಃ ಪುರುಮಿತ್ರೋ ಜಯಶ್ಚ|

06020012c ಶಾಲ್ವಾ ಮತ್ಸ್ಯಾಃ ಕೇಕಯಾಶ್ಚಾಪಿ ಸರ್ವೇ
ಗಜಾನೀಕೈರ್ಭ್ರಾತರೋ ಯೋತ್ಸ್ಯಮಾನಾಃ||

ಎಲ್ಲ ಸೇನೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ವಾರ್ಧ್ವಕ್ಷತ್ರಿ, ಭೂರಿಶ್ರವ, ಪುರುಮಿತ್ರ, ಜಯ,
ಶಾಲ್ವ, ಮತ್ಸ್ಯರು, ಕೇಕಯ ಸಹೋದರರು ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಆನೆಗಳ
ಸೇನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

06020013a ಶಾರದ್ವತಶ್ಚೋತ್ತರಧೂರ್ಮಹಾತ್ಮಾ
ಮಹೇಷ್ವಾಸೋ ಗೌತಮಶ್ಚಿತ್ರಯೋಧೀ|

06020013c ಶಕೈಃ ಕಿರಾತೈರ್ಯವನೈಃ ಪಹ್ಲವೈಶ್ಚ
ಸಾರ್ಧಂ ಚಮೂಂ ಉತ್ತರತೋಽಭಿಪಾತಿ||

ಮಹಾತ್ಮ ಶಾರದ್ವತ ಮಹೇಷ್ವಾಸ ಚಿತ್ರಯೋಧೀ ಗೌತಮನು ಶಕ-
ಕಿರಾತ-ಯವನ-ಪಹ್ಲವರ ಸೇನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹೋಗಿ
ನೆಲೆಸಿದನು.

06020014a ಮಹಾರಥೈರಂಧಕವೃಷ್ಟಿಭೋಜೈಃ
ಸೌರಾಷ್ಟ್ರಕೈರ್ನೈರೃತೈರಾತ್ತಶಸ್ತ್ರೈಃ|

06020014c ಬೃಹದ್ಬಲಃ ಕೃತವರ್ಮಾಭಿಗುಪ್ತೋ

ಬಲಂ ತ್ವದೀಯಂ ದಕ್ಷಿಣತೋಽಭಿಪಾತಿ||

ಮಹಾರಥರಾದ ಅಂಧಕ-ವೃಷ್ಟಿ-ಭೋಜ-ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ ರಿಂದ ಉತ್ತಮ
ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಮಹಾಬಲವು ಕೃತವರ್ಮನಿಂದ
ರಕ್ಷಿತಗೊಂಡು ನಿನ್ನ ಸೇನೆಯ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಿಂತಿತು.

06020015a ಸಂಶಪ್ತಕಾನಾಮಯುತಂ ರಥಾನಾಂ

ಮೃತ್ಯುರ್ಜಯೋ ವಾರ್ಜುನಸ್ಯೇತಿ ಸೃಷ್ಟಾಃ|

06020015c ಯೇನಾರ್ಜುನಸ್ಯೇನ ರಾಜನ್ಯತಾಸ್ತ್ರಾಃ

ಪ್ರಯಾತಾ ವೈ ತೇ ತ್ರಿಗರ್ತಾಶ್ಚ ಶೂರಾಃ||

ಮೃತ್ಯುವಾಗಲೀ ಜಯವಾಗಲೀ ಅರ್ಜುನನಿಂದಲೇ ಎಂದು
ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಸಂಶಪ್ತಕರೆಂಬ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಕೃತಾಸ್ತ್ರ ರಥಿಕರು
ಅರ್ಜುನನೇ ಎದುರಿಸಿಸಲು ಶೂರರಾದ ತ್ರಿಗರ್ತರೊಂದಿಗೆ
ಹೊರಟರು.

06020016a ಸಾಗ್ರಂ ಶತಸಹಸ್ರಂ ತು ನಾಗಾನಾಂ ತವ ಭಾರತ|

06020016c ನಾಗೇ ನಾಗೇ ರಥಶತಂ ಶತಂ ಚಾಶ್ವಾ ರಥೇ ರಥೇ||

ಭಾರತ ! ನಿನ್ನ ಸೇನೆಯಲ್ಲಿ ನೂರು ಸಾವಿರ ಆನೆಗಳಿದ್ದವು. ಪ್ರತಿ ಆನೆಗೆ
ನೂರು ರಥಿಕರನ್ನೂ, ಒಂದು ರಥಕ್ಕೆ ನೂರು ಅಶ್ವಯೋಧರನ್ನೂ
ಇಡಲಾಗಿತ್ತು.

06020017a ಅಶ್ವೇಽಶ್ವೇ ದಶ ಧಾನುಷ್ಕಾ ಧಾನುಷ್ಯೇ ದಶ ಚರ್ಮಿಣಃ|

06020017c ಏವಂ ಪ್ಯೂಥಾನ್ಯನೀಕಾನಿ ಭೀಷ್ಮೇಣ ತವ ಭಾರತ||

ಭಾರತ ! ಪ್ರತಿ ಅಶ್ವಯೋಧನಿಗೂ ಹತ್ತು ಧಾನುಷ್ಯರಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿ ಧಾನುಷ್ಯನಿಗೂ ಹತ್ತು ಚರ್ಮಿಗಳಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ನಿನ್ನ ಸೇನೆಯನ್ನು ಬೀಷ್ಮನು ವ್ಯೂಹವನ್ನಾಗಿ ರಚಿಸಿದ್ದನು.

06020018a ಅವ್ಯೂಹನ್ಮಾನುಷಂ ವ್ಯೂಹಂ ದೈವಂ ಗಾಂಧರ್ವಮಾಸುರಂ|

06020018c ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ಪ್ರಾಪ್ತೇ ಭೀಷ್ಮಃ ಶಾಂತನವೋಽಗ್ರಣೀಃ||

ದಿವಸ ದಿವಸವೂ ಅಗ್ರಣೀ ಶಾಂತನವ ಭೀಷ್ಮನು ಮಾನುಷ, ದೇವ, ಗಾಂಧರ್ವ, ಅಸುರ ವ್ಯೂಹಗಳನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

06020019a ಮಹಾರಥೌಘವಿಪುಲಃ ಸಮುದ್ರ ಇವ ಪರ್ವಣಿ|

06020019c ಭೀಷ್ಮೇಣ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾಣಾಂ ವ್ಯೂಹಃ ಪ್ರತ್ಯಜ್ಞುಖೋ ಯುಧಿ||

ವಿಪುಲವಾಗಿ ಮಹಾರಥರಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಭೋರಗರೆಯುವ ಸಮುದ್ರದಂತಿರುವ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರರ ಸೇನೆಯು ಭೀಷ್ಮನಿಂದ ವ್ಯೂಹಗೊಂಡು ಪಶ್ಚಿಮ ಮಖಿವಾಗಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಂತಿತು.

06020020a ಅನಂತರೂಪಾ ಧ್ವಜಿನೀ ತ್ವದೀಯಾ

ನರೇಂದ್ರ ಭೀಮಾ ನ ತು ಪಾಂಡವಾನಾಂ|

06020020c ತಾಂ ತ್ವೇವ ಮನ್ಯೇ ಬೃಹತೀಂ ದುಷ್ಪ್ರಧೃಷ್ಯಾಂ

ಯಸ್ಯಾ ನೇತಾರೌ ಕೇಶವಶ್ಚಾ ಜುಫನಶ್ಚ||

ನರೇಂದ್ರ ! ನಿನ್ನ ಸೇನೆಯು ಅನಂತವಾಗಿಯೂ ಭಯಂಕರವಾಗಿಯೂ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕೇಶವ-ಅರ್ಜುನರು ನೇತಾರರಾಗಿದ್ದ ಪಾಂಡವರ ಸೇನೆಯು ನನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ, ಗೆಲ್ಲಲಸಾಧ್ಯವಾಗಿ

ತೋರುತ್ತಿತ್ತು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಪರ್ವಣಿ
ಸೈನ್ಯವರ್ಣನೇ ವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಸೈನ್ಯವರ್ಣನೆಯೆಂಬ ಇಪ್ಪತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೧

ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರರ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಸೇನೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ವಿಷಾದಗೊಂಡ
ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಿಗೆ ಅರ್ಜುನನು ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿರುವನೋ ಅಲ್ಲಿ
ಜಯವಿರುವುದು ಎಂದು ಹೇಳಿ ತಮ್ಮ ವಿಜಯದ ಅಶ್ವಾಸನೆಯನ್ನು
ನೀಡುವುದು (೧-೧೭).

06021001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06021001a ಬೃಹತೀಂ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾಣಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸೇನಾಂ ಸಮುದ್ಯತಾಂ|

06021001c ವಿಷಾದಮಗಮದ್ರಾಜಾ ಕುಂತೀಪುತ್ರೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಯುದ್ಧಸನ್ನದ್ಧವಾಗಿದ್ದ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರರ ಅತಿ
ದೊಡ್ಡ ಸೇನೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಕುಂತೀಪುತ್ರ ರಾಜಾ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಿಗೆ
ವಿಷಾದವುಂಟಾಯಿತು.

06021002a ವ್ಯೂಹಂ ಭೀಷ್ಮೇಣ ಚಾಭೇದ್ಯಂ ಕಲ್ಪಿತಂ ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಪಾಂಡವಃ|

06021002c ಅಭೇದ್ಯಮಿವ ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ವಿಷಣ್ಣೋಽರ್ಜುನಮಬ್ರವೀತ್||

ಭೀಷ್ಮನು ರಚಿಸಿದ್ದ ಆ ಅಭೇದ್ಯ ವ್ಯೂಹವನ್ನು ನೋಡಿ ಪಾಂಡವನು
ಅದು ಅಭೇದ್ಯವೆಂದು ಅರಿತು ವಿಷಣ್ಣನಾಗಿ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

06021003a ಧನಂಜಯ ಕಥಂ ಶಕ್ಯಮಸ್ಮಾ ಭಿಯೋದ್ಧಮಾಹವೇ|

06021003c ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಮ್‌ಹಾಬಾಹೋ ಯೇಷಾಂ ಯೋದ್ಧಾ ಪಿತಾಮಹಃ||

“ಧನಂಜಯ! ಮಹಾಬಾಹೋ! ಯಾರ ಯೋಧನು ಪಿತಾಮಹನೋ
ಆ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರರನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಾವು ಹೇಗೆ ಎದುರಿಸಬಲ್ಲೆವು?

06021004a ಅಕ್ಷೋಭ್ಯೋಽಯಮಭೇದ್ಯಶ್ಚ ಭೀಷ್ಮೇಣಾಮಿತ್ರಕರ್ಶಿನಾ|

06021004c ಕಲ್ಪಿತಃ ಶಾಸ್ತ್ರದೃಷ್ಟೇನ ವಿಧಿನಾ ಭೂರಿತೇಜಸಾ||

ಆ ಅಮಿತ್ರಕರ್ಶಿ, ಭೂರಿತೇಜಸ ಭೀಷ್ಮನು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆ
ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ರಚಿಸಿರುವ ಈ ವ್ಯೂಹವು ಅಭೇದ್ಯವಾದುದು.

06021005a ತೇ ವಯಂ ಸಂಶಯಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾಃ ಸಸ್ಮೈನ್ಯಾಃ ಶತ್ರುಕರ್ಶನ|

06021005c ಕಥಮಸ್ಮಾನ್ಮಹಾವ್ಯೂಹಾದುದ್ಯಾನಂ ನೋ ಭವಿಷ್ಯತಿ||

ಶತ್ರುಕರ್ಶನ! ನಮ್ಮ ಈ ಸೇನೆಯಿಂದ ನನಗೆ ಸಂಶಯಬಂದೊದಗಿದೆ.
ಹೇಗೆ ತಾನೇ ನಾವು ಈ ಮಹಾ ವ್ಯೂಹವನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ವಿಜಯವನ್ನು
ಪಡೆಯಬಹುದು?”

06021006a ಅಧಾರ್ಜುನೋಽಬ್ರವೀತ್ಪಾರ್ಥಂ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಮಮಿತ್ರಹಾ|

06021006c ವಿಷಣ್ಣಮಭಿಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ತವ ರಾಜನ್ನನೀಕಿನೀಂ||

ರಾಜನ್! ಆಗ ಅಮಿತ್ರಹ ಅರ್ಜುನನು ನಿನ್ನ ಸೇನೆಯನ್ನು ನೋಡಿಯೇ

ದುಃಖಿತನಾದ ಪಾರ್ಥ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

06021007a ಪ್ರಜ್ಞಯಾಭ್ಯಧಿಕಾಂ ಶೂರಾನ್ಕುಣಯುಕ್ತಾನ್ಬಹೂನಪಿ|

06021007c ಜಯಂತ್ಯಲ್ಪತರಾ ಯೇನ ತನ್ನಿಬೋಧ ವಿಶಾಂ ಪತೇ||

“ವಿಶಾಂಪತೇ! ಗುಣಯುಕ್ತರಾದ ಶೂರರನ್ನು ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಕಡಿಮೆ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿರುವವರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನುಪಯೋಗಿಸಿ ಹೇಗೆ ಜಯಿಸಬಹುದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕೇಳು.

06021008a ತತ್ತು ತೇ ಕಾರಣಂ ರಾಜನ್ವ ವಕ್ಷ್ಯಾಮ್ಯನಸೂಯವೇ|

06021008c ನಾರದಸ್ತಂ ಋಷಿವೇದ ಭೀಷ್ಮದ್ರೋಣೌ ಚ ಪಾಂಡವ||

ರಾಜನ್! ಪಾಂಡವ! ನೀನು ಅನಸೂಯನಾಗಿದ್ದೀಯೆ ಎಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ನಿನಗೆ ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಇದನ್ನು ಋಷಿ ನಾರದನೂ, ಭೀಷ್ಮ-ದ್ರೋಣರೂ ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ.

06021009a ಏತಮೇವಾರ್ಥಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ಯುದ್ಧೇ ದೇವಾಸುರೇಽಬ್ರವೀತ್|

06021009c ಪಿತಾಮಹಃ ಕಿಲ ಪುರಾ ಮಹೇಂದ್ರಾದೀಂದ್ರಿವೌಕಸಃ||

ಇದೇ ವಿಷಯದ ಕುರಿತು ದೇವಾಸುರರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಪಿತಾಮಹನು ಮಹೇಂದ್ರಾದಿ ದಿವೌಕಸರಿಗೆ ಹೇಳಿರಲಿಲ್ಲವೇ?

06021010a ನ ತಥಾ ಬಲವೀರ್ಯಾಭ್ಯಾಂ ವಿಜಯಂತೇ ಜಿಗೀಷವಃ|

06021010c ಯಥಾ ಸತ್ಯಾನ್ಯಶಂಸ್ಯಾಭ್ಯಾಂ ಧರ್ಮೇಣೈವೋದ್ಯಮೇನ ಚ||

ವಿಜಯವನ್ನು ಬಯಸುವವರು ಸತ್ಯ, ಅಹಿಂಸೆ, ಧರ್ಮ ಮತ್ತು

ಉದ್ಯಮದಿಂದ ಗೆಲ್ಲುವಷ್ಟು ಬಲ-ವೀರ್ಯಗಳಿಂದ ಗೆಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ.

06021011a ತ್ಯಕ್ತಾ ಧರ್ಮಂ ಚ ಲೋಭಂ ಚ ಮೋಹಂ ಚೋದ್ಯಮಮಾಸ್ಥಿತಾಃ|

06021011c ಯುದ್ಧ್ಯಧ್ವಮನಹಂಕಾರಾ ಯತೋ ಧರ್ಮಸ್ತತೋ ಜಯಃ||

ಅಧರ್ಮ, ಲೋಭ, ಮೋಹಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಉದ್ಯಮದಲ್ಲಿ

ನಿರತರಾಗಿ ಅಹಂಕಾರವಿಲ್ಲದೇ ಯುದ್ಧಮಾಡಬೇಕು.

ಧರ್ಮವೆಲ್ಲಿದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿ ಜಯ.

06021012a ಏವಂ ರಾಜನ್ವಿಜಾನೀಹಿ ಧ್ರುವೋಽಸ್ಮಾಕಂ ರಣೇ ಜಯಃ|

06021012c ಯಥಾ ಮೇ ನಾರದಃ ಪ್ರಾಹ ಯತಃ ಕೃಷ್ಣಸ್ತತೋ ಜಯಃ||

ರಾಜನ್! ಈ ರಣದಲ್ಲಿ ಜಯವು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ನಮ್ಮದೇ ಎಂದು

ತಿಳಿ. ನಾರದನು ನಮಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿರುವನೋ ಅಲ್ಲಿ

ಜಯವಿರುವುದು.

06021013a ಗುಣಭೂತೋ ಜಯಃ ಕೃಷ್ಣೇ ಪೃಷ್ಠತೋಽನ್ವೇತಿ ಮಾಧವಂ|

06021013c ಅನ್ಯಥಾ ವಿಜಯಶ್ಚಾಸ್ಯ ಸನ್ನತಿಶ್ಚಾಪರೋ ಗುಣಃ||

ಜಯವು ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿರುವ ಗುಣ. ಅದು ಮಾಧವನ ಹಿಂದೆ ಅನುಸರಿಸಿ

ಹೋಗುತ್ತದೆ. ವಿಜಯ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ ಸನ್ನತಿಯೂ ಇವನ ಇನ್ನೊಂದು

ಗುಣ.

06021014a ಅನಂತತೇಜಾ ಗೋವಿಂದಃ ಶತ್ರುಪೂಗೇಷು ನಿರ್ವೃಥಃ|

06021014c ಪುರುಷಃ ಸನಾತನತಮೋ ಯತಃ ಕೃಷ್ಣಸ್ತತೋ ಜಯಃ||

ಅನಂತ ತೇಜಸ್ಸುಳ್ಳ ಗೋವಿಂದನು ಅಸಂಖ್ಯ ಶತ್ರುಗಳಿಂದಲೂ
ವ್ಯಥೆಗೊಳ್ಳಲಾರನು. ಸನಾತನತಮ ಪುರುಷ ಕೃಷ್ಣನು ಎಲ್ಲಿರುವನೋ
ಅಲ್ಲಿ ಜಯ.

06021015a ಪುರಾ ಹ್ಯೇಷ ಹರಿಭೂತ್ವಾ ವೈಕುಂಠೋಽಕುಂಠಸಾಯಕಃ|

06021015c ಸುರಾಸುರಾನವಸ್ಥೂರ್ಜನ್ಮಬ್ರವೀತ್ ಕೇ ಜಯಂತ್ವಿತಿ||

ಹಿಂದೆ ಇವನೇ ವೈಕುಂಠ ಹರಿಯಾಗಿ ಸಿಡಿಲಿನ ಶಬ್ದದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ
ಸುರಾಸುರರಿಗೆ ಕೂಗಿ “ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾರು ಗೆಲ್ಲುತ್ತೀರಿ?” ಎಂದು
ಕೇಳಿದ್ದನು.

06021016a ಅನು ಕೃಷ್ಣಂ ಜಯೇಮೇತಿ ಯೈರುಕ್ತಂ ತತ್ರ ತೈರ್ಜಿತಂ|

06021016c ತತ್ರ ಸಾದಾದ್ಧಿ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಶಕ್ರಾದಿಭಿಃ ಸುರೈಃ||

“ಕೃಷ್ಣನು ನಮ್ಮೊಡನಿರುವುದರಿಂದ ನಮಗೇ ಜಯ” ಎಂದು ಹೇಳಿ
ಶಕ್ರಾದಿ ಸುರರು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅವನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಗೆದ್ದು
ತ್ರೈಲೋಕ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದರು.

06021017a ತಸ್ಯ ತೇ ನ ವ್ಯಥಾಂ ಕಾಂ ಚಿದಿಹ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಭಾರತ|

06021017c ಯಸ್ಯ ತೇ ಜಯಮಾಶಾಸ್ತೇ ವಿಶ್ವಭುಕ್ ತ್ರಿದಶೇಶ್ವರಃ||

ಭಾರತ! ಆದುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ವ್ಯಥೆಗೆ ಯಾವುದೇ ಕಾರಣವು ನನಗೆ
ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ. ಜಯವನ್ನು ಆಶಿಸುತ್ತಿರುವ ವಿಶ್ವಭುಕ್ ತ್ರಿದಶೇಶ್ವರನು
ನಿನ್ನೊಡನೆ ಇದ್ದಾನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಪರ್ವಣಿ
ಯುಧಿಷ್ಠಿರಾರ್ಜುನಸಂವಾದೇ ಏಕವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಾರ್ಜುನಸಂವಾದವೆಂಬ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೨

ಪಾಂಡವ ಸೇನೆಯ ವರ್ಣನೆ (೧-೧೪). ಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ
ಹೇಳಿದ ಮಾತು (೧೫-೧೬). ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ-ಸಂಜಯರ ಸಂವಾದ
(೧೭-೨೨).

06022001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06022001a ತತೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರೋ ರಾಜಾ ಸ್ವಾಂ ಸೇನಾಂ ಸಮಚೋದಯತ್|

06022001c ಪ್ರತಿವ್ಯೂಹನ್ನನೀಕಾನಿ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ಭರತರ್ಷಭ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಭರತರ್ಷಭ! ಆಗ ರಾಜಾ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು
ತನ್ನ ಸೇನೆಯನ್ನೂ ಭೀಷ್ಮನ ಸೇನೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿವ್ಯೂಹವಾಗಿ ರಚಿಸಿ
ಪ್ರತಿಚೋದಿಸಿದನು.

06022002a ಯಥೋದ್ದಿಷ್ಟಾನ್ಯನೀಕಾನಿ ಪ್ರತ್ಯವ್ಯೂಹಂತ ಪಾಂಡವಾಃ|

06022002c ಸ್ವರ್ಗಂ ಪರಮಭೀಪ್ಸಂತಃ ಸುಯುದ್ಧೇನ ಕುರೂದ್ವಹಾಃ||

“ಪಾಂಡವರು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಸೇನೆಗಳನ್ನು

ಪ್ರತಿವ್ಯೂಹವಾಗಿ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕುರೂದ್ವಹರೇ! ಒಳ್ಳೆಯ ಯುದ್ಧವನ್ನು
ಮಾಡಿ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಪಡೆಯಿರಿ!”

06022003a ಮಧ್ಯೇ ಶಿಖಂಡಿನೋಽನೀಕಂ ರಕ್ಷಿತಂ ಸವ್ಯಸಾಚಿನಾ|

06022003c ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಸ್ಯ ಚ ಸ್ವಯಂ ಭೀಮೇನ ಪರಿಪಾಲಿತಂ||

ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಿಖಂಡಿಯ ಸೇನೆಯನ್ನು ಸವ್ಯಸಾಚಿಯು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.
ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನ ಸೇನೆಯನ್ನು ಸ್ವಯಂ ಭೀಮನು ಪರಿಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

06022004a ಅನೀಕಂ ದಕ್ಷಿಣಂ ರಾಜನ್ಯಯುಧಾನೇನ ಪಾಲಿತಂ|

06022004c ಶ್ರೀಮತಾ ಸಾತ್ವತಾಗ್ರ್ಯೇಣ ಶಕ್ರೇಣೇವ ಧನುಷ್ಮತಾ||

ರಾಜನ್! ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದ ಸೇನೆಯನ್ನು ಸುಂದರ, ಸಾತ್ವತಾಗ್ರ್ಯ,
ಶಕ್ರನಂತಿರುವ ಧನುಷ್ಮತ ಯುಯುಧಾನನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

06022005a ಮಹೇಂದ್ರಯಾನಪ್ರತಿಮಂ ರಥಂ ತು

ಸೋಪಸ್ಕುರಂ ಹಾಟಕರತ್ನಚಿತ್ರಂ|

06022005c ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ ಕಾಂಚನಭಾಂಡಯೋಕ್ತ್ರಂ

ಸಮಾಸ್ಥಿತೋ ನಾಗಕುಲಸ್ಯ ಮಧ್ಯೇ||

ಆನೆಗಳ ಹಿಂಡಿನ ಮಧ್ಯೆ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಮಹೇಂದ್ರನ ಯಾನದಂತಿದ್ದ
ಉತ್ತಮ ಧ್ವಜಸ್ಥಂಭವಿರುವ, ಚಿನ್ನ-ರತ್ನಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ,
ಕಾಂಚನದಂತಿದ್ದ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದನು.

06022006a ಸಮುಚ್ಛ್ರಿತಂ ದಾಂತಶಲಾಕಮಸ್ಯ

ಸುಪಾಂಡುರಂ ಚತ್ರಮತೀವ ಭಾತಿ|

06022006c ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ಚೈನಮುಪಾಚರಂತಿ

ಮಹರ್ಷಯಃ ಸಂಸ್ತುತಿಭಿರ್ನರೇಂದ್ರಂ||

ಮೇಲೆ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದ ದಂತದ ಸ್ಥಂಭಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಶ್ವೇತ ಭತ್ರವು
ಅತೀವವಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿರಲು, ಆ ನರೇಂದ್ರನನ್ನು ಸಂಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾ
ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

06022007a ಪುರೋಹಿತಾಃ ಶತ್ರುವಧಂ ವದಂತೋ

ಮಹರ್ಷಿವೃದ್ಧಾಃ ಶ್ರುತವಂತ ಏವ|

06022007c ಜಪ್ತ್ವೈಶ್ಚ ಮಂತ್ರೈಶ್ಚ ತಥೌಷಧೀಭಿಃ

ಸಮಂತತಃ ಸ್ವಸ್ತಿಯನಂ ಪ್ರಚಕುಃ||

ಪುರೋಹಿತರು, ಮಹರ್ಷಿ-ವೃದ್ಧರು, ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧರೂ ಕೂಡ ಜಪ,
ಮಂತ್ರ, ಔಷಧಿಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು ಸುತ್ತವರೆದು ಶತ್ರುವಧೆಯನ್ನು
ಹೇಳುತ್ತಾ ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನ ಮಾಡಿದರು.

06022008a ತತಃ ಸ ವಸ್ಮಾಣಿ ತಥೈವ ಗಾಶ್ಚ

ಫಲಾನಿ ಪುಷ್ಪಾಣಿ ತಥೈವ ನಿಷ್ಕಾನ್|

06022008c ಕುರುತ್ತಮೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸಾನ್ಮಹಾತ್ಮಾ

ಕುರ್ವನ್ಯಯೌ ಶಕ್ರ ಇವಾಮರೇಭ್ಯಃ||

ಆಗ ಆ ಕುರುತ್ತಮ ಮಹಾತ್ಮನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ವಸ್ತ್ರಗಳು,
ಗೋವುಗಳು, ಫಲ-ಪುಷ್ಪಗಳು ಮತ್ತು ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನಿತ್ತು

ಅಮರರೊಂದಿಗೆ ಶಕ್ರನಂತೆ ಮುಂದುವರೆದನು.

06022009a ಸಹಸ್ರಸೂರ್ಯಃ ಶತಕಿಂಕಿಣೀಕಃ

ಪರಾರ್ಥ್ಯಜಾಂಬೂನದಹೇಮಚಿತ್ರಃ|

06022009c ರಥೋಽರ್ಜುನಸ್ಯಾಗ್ನಿರಿವಾರ್ಚಿಮಾಲೀ

ವಿಭ್ರಾಜತೇ ಶ್ವೇತಹಯಃ ಸುಚಕ್ರಃ||

ನೂರು ಗಂಟೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದ, ಉತ್ತಮ ಜಾಂಬೂನದ ಚಿನ್ನದ
ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದ, ಶ್ವೇತ ಹಯ ಮತ್ತು ಚಕ್ರಗಳ ಅರ್ಜುನನ
ರಥವು ಅಗ್ನಿಯ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆದು ಸಹಸ್ರ ಸೂರ್ಯರಂತೆ
ವಿಭ್ರಾಜಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

06022010a ತಮಾಸ್ಥಿತಃ ಕೇಶವಸಂಗೃಹೀತಂ

ಕಪಿಧ್ವಜಂ ಗಾಂಡೀವಬಾಣಹಸ್ತಃ|

06022010c ಧನುರ್ಧರೋ ಯಸ್ಯ ಸಮಃ ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ

ನ ವಿದ್ಯತೇ ನೋ ಭವಿತಾ ವಾ ಕದಾ ಚಿತ್||

ಕೇಶವನು ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಆ ಕಪಿಧ್ವಜ ರಥದಲ್ಲಿ ಯಾರ ಸಮನಾದ
ಧನುರ್ಧರನು ಈ ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇಲ್ಲವೋ, ಇರಲಿಲ್ಲವೋ ಮತ್ತು
ಮುಂದೆ ಎಂದೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವನು ಗಾಂಡೀವ ಬಾಣಗಳನ್ನು
ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ನಿಂತಿದ್ದನು.

06022011a ಉದ್ವರ್ತಯಿಷ್ಯಂಸ್ತವ ಪುತ್ರಸೇನಾಂ

ಅತೀವ ರೌದ್ರಂ ಸ ಬಿಭರ್ತಿ ರೂಪಂ|

06022011c ಅನಾಯುಧೋ ಯಃ ಸುಭುಜೋ ಭುಜಾಭ್ಯಾಂ

ನರಾಶ್ವನಾಗಾನ್ಯುಧಿ ಭಸ್ಮ ಕುರ್ಯಾತ್||

06022012a ಸ ಭೀಮಸೇನಃ ಸಹಿತೋ ಯಮಾಭ್ಯಾಂ

ವೃಕೋದರೋ ವೀರರಥಸ್ಯ ಗೋಪ್ತಾ|

ನಿನ್ನ ಪುತ್ರನ ಸೇನೆಯನ್ನು ಪುಡಿಮಾಡುವನೋ ಅಂತಿರುವ, ಅತೀವ ರೌದ್ರ, ಭಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ರೂಪವುಳ್ಳ, ಅನಾಯುಧನಾಗಿಯೂ ತನ್ನ ಉತ್ತಮ ಭುಜಗಳಿಂದ ನರ, ಅಶ್ವ, ಆನೆಗಳನ್ನು ಭಸ್ಮಮಾಡಬಲ್ಲ ಭುಜದ್ವಯಗಳ ಆ ಭೀಮಸೇನನು ಯಮಳರಿಬ್ಬರೊಂದಿಗೆ ವೀರರಥರ ಸೇನೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

06022012c ತಂ ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಮತ್ತರ್ಷಭಸಿಂಹಖೇಲಂ
ಲೋಕೇ ಮಹೇಂದ್ರಪ್ರತಿಮಾನಕಲ್ಪಂ||

06022013a ಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ಸೇನಾಗ್ರಗತಂ ದುರಾಸದಂ
ಪ್ರವಿವ್ಯಥುಃ ಪಂಕಗತಾ ಇವೋಷ್ಪಾಃ|

06022013c ವೃಕೋದರಂ ವಾರಣರಾಜದರ್ಪಂ
ಯೋಧಾಸ್ವ ದೀಯಾ ಭಯವಿಗ್ನಸತ್ತ್ವಾಃ||

ಮತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವ ಸಿಂಹದ ಆಟದ ನಡುಗೆಯುಳ್ಳ, ಲೋಕದಲ್ಲಿ
ಮಹೇಂದ್ರನ ಹಾಗಿರುವ, ಸೇನೆಯ ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಆ
ದುರಾಸದ, ವಾರಣರಾಜದರ್ಪ, ವೃಕೋದರನನ್ನು ನೋಡಿ ನಿನ್ನ
ಯೋಧರು ಭಯವಿಗ್ನರಾಗಿ ಸತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ
ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡ ಆನೆಗಳಂತೆ ಭಯಭೀತರಾಗಿದ್ದರು.

06022014a ಅನೀಕಮಧ್ಯೇ ತಿಷ್ಠಂತಂ ರಾಜಪುತ್ರಂ ದುರಾಸದಂ|

06022014c ಅಬ್ರವೀದ್ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಗುಡಾಕೇಶಂ ಜನಾರ್ದನಃ||

ಅನೀಕಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ರಾಜಪುತ್ರ, ದುರಾಸದ, ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ,
ಗುಡಾಕೇಶನಿಗೆ ಜನಾರ್ದನನು ಹೇಳಿದನು.

06022015 ವಾಸುದೇವ ಉವಾಚ|

06022015a ಯ ಏಷ ಗೋಪ್ತಾ ಪ್ರತಪನ್ಬಲಸ್ಥೋ
ಯೋ ನಃ ಸೇನಾಂ ಸಿಂಹ ಇವೇಕ್ಷತೇ ಚ|

06022015c ಸ ಏಷ ಭೀಷ್ಮಃ ಕುರುವಂಶಕೇತುರ್

ಯೇನಾಹ್ಯತಾಸ್ತ್ರೀಶತೋ ವಾಜಿಮೇಧಾಃ||

ವಾಸುದೇವನು ಹೇಳಿದನು: “ತನ್ನ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ನಮ್ಮ ಸೇನೆಯನ್ನು ಸುಡುತ್ತಿರುವ, ನಮ್ಮ ಸೇನೆಯನ್ನು ಸಿಂಹದಂತೆ ನೋಡುತ್ತಿರುವ ಅವನೇ ಮೂರುನೂರು ಅಶ್ವಮೇಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಕುರುವಂಶದ್ವಜ ಭೀಷ್ಮ.

06022016a ಏತಾನ್ಯನೀಕಾನಿ ಮಹಾನುಭಾವಂ

ಗೂಹಂತಿ ಮೇಘಾ ಇವ ಘರ್ಮರಶ್ಮಿಂ|

06022016c ಏತಾನಿ ಹತ್ವಾ ಪುರುಷಪ್ರವೀರ

ಕಾಂಕ್ಷಸ್ವ ಯುದ್ಧಂ ಭರತರ್ಷಭೇಣ||

ಈ ಸೇನೆಗಳು ಆ ಮಹಾನುಭಾವನನ್ನು ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಮೋಡಗಳು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಸುತ್ತುವರೆದಿವೆ. ಪುರುಷಪ್ರವೀರ! ಇವರನ್ನು ಕೊಂದು ಭರತರ್ಷಭನಿಂದ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಬಯಸು.”⁷¹

---

⁷¹ ಅನೇಕ ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನು ದುರ್ಗಾಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ದೇವಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಸನ್ನದ್ಧರಾದ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ಮಕ್ಕಳ ಅಪಾರ ಸೇನೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅರ್ಜುನನ ಹಿತಾರ್ಥವಾಗಿ ಕೃಷ್ಣನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ: ಶುಚಿಭೂತ್ವಾ ಮಹಾಬಾಹೋ ಸಂಗ್ರಾಮಾಭಿಮುಖೇ ಸ್ಥಿತಃ|

ಪರಾಜಯಾಯ ಶತ್ರುಣಾಂ ದುರ್ಗಾಸ್ತೋತ್ರಮುದೀರಯ|| ಆಗ ಪಾರ್ಥನು ರಥದಿಂದಿಳಿದು ಬದ್ಧಾಂಜಲಿಯಾಗಿ ದುರ್ಗೆಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದನು: ನಮಸ್ತೇ ಸಿದ್ಧಸೇನಾನಿ ಆರ್ಯೇ ಮಂದರವಾಸಿನಿ|

ಕುಮಾರೀ ಕಾಲಿ ಕಾಪಾಲೀ ಕಪಿಲೇ ಕೃಷ್ಣಪಿಂಗಲೇ||೧||
 ಭದ್ರಕಾಲಿ ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ಮಹಾಕಾಲಿ ನಮೋಸ್ತುತೇ|
 ಚಂಡಿ ಚಂಡೇ ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ತಾರಿಣೀ ವರವರ್ಣಿನೀ||೨||
 ಕಾತ್ಯಾಯಿನೀ ಮಹಾಭಾಗೇ ಕರಾಲಿ ವಿಜಯೇ ಜಯೇ|
 ಶಿಖಿಪಿಚ್ಛದ್ವಜಧರೇ ನಾನಾಭರಣಭೂಷಿತೇ||೩||
 ಆಟ್ಟಶೂಲಪ್ರಹರಣೇ ಖಡ್ಗಖೇಟಕಧಾರಿಣೀ|
 ಗೋಪೇಂದ್ರಸ್ಯಾನುಜೇ ಜ್ಯೇಷ್ಠೇ ನಂದಗೋಪಕುಲೋದ್ಭವೇ||೪||
 ಮಹಿಷಾಸೃಕ್ಪಿಯೇ ನಿತ್ಯಂ ಕೌಶಿಕೀ ಪೀತವಾಸಿನೀ|
 ಅಟ್ಟಹಾಸೇ ಕೋಕಮುಖೇ ನಮಸ್ತೇಽಸ್ತು ರಣಪ್ರಿಯೇ||೫||
 ಉಮೇ ಶಾಕಂಭರೀ ಶ್ವೇತೇ ಕೃಷ್ಣೇ ಕೈಟಭನಾಶಿನೀ|
 ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷೀ ವಿರೂಪಾಕ್ಷೀ ಸುಧೂಮಾಕ್ಷಿ ನಮೋಸ್ತು ತೇ||೬||
 ವೇದಶ್ರುತಿ ಮಹಾಪುಣ್ಯೇ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯೇ ಜಾತವೇದಸಿ|
 ಜಂಬೂಕಟಕಚೈತ್ಯೇಷು ನಿತ್ಯಂ ಸನ್ನಿಹಿತಾಲಯೇ||೭||
 ತ್ವಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾ ವಿದ್ಯಾನಾಂ ಮಹಾನಿದ್ರಾ ಚ ದೇಹಿನಾಂ|
 ಸ್ಯಂದಮಾತರ್ಭಗವತೀ ದುರ್ಗೇ ಕಾಂತಾರವಾಸಿನೀ||೮||
 ಸ್ವಾಹಾಕಾರಃ ಸ್ವಧಾ ಚೈವ ಕಲಾ ಕಾಷ್ಠಾ ಸರಸ್ವತೀ|
 ಸಾವಿತ್ರೀ ವೇದಮಾತಾ ಚ ತಥಾ ವೇದಾಂತ ಉಚ್ಯತೇ||೯||
 ಸ್ತುತಾಸಿ ತ್ವಂ ಮಹಾದೇವೀ ವಿಶುದ್ಧೇನಾಂತರಾತ್ಮನಾ|
 ಜಯೋ ಭವತು ಮೇ ನಿತ್ಯಂ ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದಾದ್ರಣಾಜಿರೇ||೧೦||
 ಕಾಂತಾರಭಯದುರ್ಗೇಷು ಭಕ್ತಾನಾಂ ಚಾಲಯೇಷು ಚ|
 ನಿತ್ಯಂ ವಸಸಿ ಪಾತಾಲೇ ಯುದ್ಧೇ ಜಯಸಿ ದಾನವಾನ್||೧೧||
 ತ್ವಂ ಜಂಭನೀ ಮೋಹಿನೀ ಚ ಮಾಯಾ ಹ್ರೀಃ ಶ್ರೀಸ್ತಥೈವ ಚ|
 ಸಂಧ್ಯಾ ಪ್ರಭಾವತೀ ಚೈವ ಸಾವಿತ್ರೀ ಜನನೀ ತಥಾ|| ೧೨||
 ತುಷ್ಟಿಃ ಪುಷ್ಟಿರ್ಧೃತಿರ್ದೀಪ್ತಿಶ್ಚಂದ್ರಾದಿತ್ಯವಿವರ್ಧಿನೀ|

06022017 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ|

06022017a ಕೇಷಾಂ ಪ್ರಹೃಷ್ವಾಸ್ತತ್ರಾಗ್ರೇ ಯೋಧಾ ಯುಧ್ಯಂತಿ ಸಂಜಯ|

06022017c ಉದಗ್ರಮನಸಃ ಕೇಽತ್ರ ಕೇ ವಾ ದೀನಾ ವಿಚೇತಸಃ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಸಂಜಯ! ಮೊದಲು ಯಾರ ಸೇನೆಯ ಯೋಧರು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದರು? ಅಲ್ಲಿ ಯಾರ ಮನಸ್ಸು ಸ್ಥೈರ್ಯದಿಂದ ತುಂಬಿತ್ತು ಮತ್ತು ಯಾರ ಮನಸ್ಸು ದೀನವಾಗಿ ಚೇತನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿತ್ತು?

06022018a ಕೇ ಪೂರ್ವಂ ಪ್ರಾಹರಂಸ್ತತ್ರ ಯುದ್ಧೇ ಹೃದಯಕಂಪನೇ|

06022018c ಮಾಮಕಾಃ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ವಾ ತನ್ಮಮಾಚಕ್ಷ್ವ ಸಂಜಯ||

ಸಂಜಯ! ಹೃದಯವನ್ನು ಕಂಪಿಸುವ ಆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಯಾರು ಹೊಡೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು? ನನ್ನವರೇ ಅಥವಾ

ಭೂತಿಭೂತಿಮತಾಂ ಸಂಖ್ಯೇ ವೀಕ್ಷ್ಯಸೇ ಸಿದ್ಧಚಾರಣೈಃ||೧೩||

ಆಗ ದೇವಿಯು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಳಾಗಿ -

ಸ್ವಲ್ಪೇನೈವ ತು ಕಾಲೇನ ಶತ್ರುಂಜೇಷ್ಯಸಿ ಪಾಂಡವ|

ನರಸ್ತ್ವಮಸಿ ದುರ್ಧರ್ಷ ನಾರಾಯಣಸಹಾಯವಾನ್|

ಅಜೇಯಸ್ತ್ವಂ ರಣೇಽರೀಣಾಮಪಿ ವಜ್ರಭೃತಃ ಸ್ವಯಂ||

ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಂತರ್ಹಿತಳಾದಳು. ಈ ಸನ್ನಿವೇಶವು ಪುನೆಯ ಪರಿಷ್ಕೃತ

ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ.

ಪಾಂಡವರೇ? ಅದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳು.

06022019a ಕಸ್ಯ ಸೇನಾಸಮುದಯೇ ಗಂಧಮಾಲ್ಯಸಮುದ್ಭವಃ|

06022019c ವಾಚಃ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಾಶ್ಚೈವ ಯೋಧಾನಾಮಭಿಗರ್ಜತಾಂ||

ಯಾರ ಸೇನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಲೆಗಳ ಸುಗಂಧವು ಮೇಲೆದ್ದು ಪಸರಿಸಿತು?
ಮತ್ತು ಯಾರ ಯೋಧರು ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಾ, ಕೂಗುತ್ತಾ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ
ಹಾಕಿದರು?”

06022020 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06022020a ಉಭಯೋಃ ಸೇನಯೋಸ್ತತ್ರ ಯೋಧಾ ಜಹ್ಯಷಿರೇ ಮುದಾ|

06022020c ಸ್ರಗ್ಧೂಪಪಾನಗಂಧಾನಾಮುಭಯತ್ರ ಸಮುದ್ಭವಃ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಅಲ್ಲಿ ಎರಡೂ ಸೇನೆಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಧರು
ಸಂತೋಷಗೊಂಡು ಹರ್ಷಿಸಿದರು. ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿಯೂ ಹೂವಿನ ಮಾಲೆಗಳ
ಮತ್ತು ಸುಗಂಧಗಳ ಸುವಾಸನೆಯು ಹೊರಬರುತ್ತಿತ್ತು.

06022021a ಸಂಹತಾನಾಮನೀಕಾನಾಂ ವ್ಯೂಢಾನಾಂ ಭರತರ್ಷಭ|

06022021c ಸಂಸರ್ಪತಾಮುದೀರ್ಣಾನಾಂ ವಿಮರ್ದಃ ಸುಮಹಾನಭೂತ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಹೋರಾಡಲು ಸೇರಿದ್ದ ಸೇನೆಗಳ ವ್ಯೂಹಗಳು
ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಮರ್ದಿಸುವುದು ತುಂಬಾ ಜೋರಾಗಿತ್ತು.

06022022a ವಾದಿತ್ರಶಬ್ದಸ್ತುಮುಲಃ ಶಂಖಭೇರೀವಿಮಿಶ್ರಿತಃ|

06022022c ಕುಂಜರಾಣಾಂ ಚ ನದತಾಂ ಸೈನ್ಯಾನಾಂ ಚ ಪ್ರಹೃಷ್ಯತಾಂ||

ವಾದ್ಯಗಳ ಶಬ್ದ, ಶಂಖ-ಭೇರಿಗಳ ತುಮುಲಗಳು ಆನೆಗಳ ಮತ್ತು ಹರ್ಷಗೊಂಡಿದ್ದ ಸೈನಿಕರ ಕೂಗಿನೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿತು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಪರ್ವಣಿ
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದೇ ದ್ವಾವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದವೆಂಬ ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೩

ಅರ್ಜುನವಿಷಾದ ಯೋಗ

⁷²06023001 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ|

⁷² ಭಗವದ್ಗೀತಾಪರ್ವವು ಭೀಷ್ಮಪರ್ವದ ೧೪ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದ್ದರೂ, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದ “ಭಗವದ್ಗೀತೆ”ಯು ಈ ೨೩ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೂಲವಾಗಿ ವ್ಯಾಸರು ಭಗವದ್ಗೀತಾಪರ್ವವೆಂದು ಭೀಷ್ಮಪರ್ವದ ೧೪ ರಿಂದ ೪೦ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದ ವರೆಗಿನ ೩೬ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿಗೆ ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದರೂ, ಶ್ರೀ ಶಂಕರರೇ ಮೊದಲಾದ ಮತಾಚಾರ್ಯರು ಒಟ್ಟು ೭೦೦ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಈ ೨೩ರಿಂದ ೪೦ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದ ವರೆಗಿನ ಒಟ್ಟು ೧೮ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ “ಭಗವದ್ಗೀತಾ” ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನಿತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ಮಧುಸೂದನಸರಸ್ವತಿಗಳು ಪಾರ್ಥಾಯ ಪ್ರತಿಬೋಧಿತಾಂ - ಮೊದಲಾದ ಒಂಭತ್ತು ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಮುಂದೆ ಅಂಗನ್ಯಾಸ, ಕರನ್ಯಾಸ,

ಪಾರಾಯಣಕ್ರಮ ಎಲ್ಲವೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಹೋಗಿದೆ. ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಧ್ಯಾಯದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಸು ಉಪನಿಷತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರೇ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದೇ...ಎಂಬುದಾಗಿ ಇದೆ. ಇದೂ ಕೂಡ ಶ್ರೀ ಶಂಕರ ಭಾಷ್ಯದಿಂದ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಭಗವಂತನು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಇದು ಭಗವದ್ಗೀತೆ. ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳ ಸಾರವೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ “ಗೀತೋಪನಿಷತ್ತು” ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನೂ ಪಡೆದಿದೆ. ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವಿನ ಕುರಿತೇ ಹೇಳುವುದರಿಂದ “ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆ”ಯೆಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಭಾಷ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ಥಾನತ್ರಯ - ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು, ಭಗವದ್ಗೀತೆ, ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ - ಭಾಷ್ಯಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಸ್ಥಾನವೆಂದರೆ ತತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಇರುವ ಮಾರ್ಗಗಳು. ವೇದದ ಅರಣ್ಯಕವೆಂಬ ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೇ ಬಲುಮಟ್ಟಿಗೆ ಇರುವ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ನೀಡಿದರೆ, ಭಗವದ್ಗೀತೆಯು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳನ್ನೇ ಆಧಾರವನ್ನಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕರ್ಮ, ಯೋಗ, ಭಕ್ತಿ ಎಂಬ ಸಾಧನಗಳಿಗೂ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಸಾಧ್ಯಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ವಿಶದಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರವು ಉಪನಿಷತ್ತು ಮತ್ತು ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ತರ್ಕ-ನ್ಯಾಯಗಳ ಮೂಲಕ ಗೊತ್ತುಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಭಗವದ್ಗೀತೆ-ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳು ವಿಶೇಷರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಧರಿಸಿರುವುದರಿಂದ ವೇದಾಂತಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ಈ ಮೂರನ್ನೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಗೀತಾಪ್ರಸ್ಥಾನವು ಎರಡನೆಯದಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಮತದಲ್ಲಿ “ಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ಮುಕ್ತಿ; ಆ ಮುಕ್ತಿಯೆಂಬುದು ಶರೀರವು ಬಿದ್ದುಹೋದ ಬಳಿಕ ಆಗುವುದಲ್ಲ, ಜ್ಞಾನವಾದಕೂಡಲೇ ಬದುಕಿರುವಾಗಲೇ ದೊರಕುವಂತಹುದು. ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಫಲವಾದ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಕರ್ಮದ ನೆರವೇನೂ ಬೇಕಿರುವುದಿಲ್ಲ.

06023001a ಧರ್ಮಕ್ಷೇತ್ರೇ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರೇ ಸಮವೇತಾ ಯುಯುತ್ಸವಃ|

06023001c ಮಾಮಕಾಃ ಪಾಂಡವಾಶ್ಚೈವ ಕಿಮಕುರ್ವತ ಸಂಜಯ⁷³||

“ಸರ್ವ ಕರ್ಮ ಸಂನ್ಯಾಸಪೂರ್ವಕವಾದ ಜ್ಞಾನನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದಲೇ ಸಂಸಾರವು ಸಮೂಲವಾಗಿ ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ; ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮರೂಪವಾಗಿರುವ ಕರ್ಮವು ಅಭ್ಯುದಯವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ, ದೇವಾದಿ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧನವಾಗಿರುತ್ತದೆ; ಆದರೆ ಈಶ್ವರಾರ್ಪಣಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಸತ್ತ್ವಶುದ್ಧಾದಿಗಳ ಮೂಲಕ ಮುಕ್ತಿಗೂ ಪರಮ ಸಾಧನವಾಗುತ್ತದೆ. ಕರ್ಮರೂಪವಾದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಧರ್ಮ, ಜ್ಞಾನವೈರಾಗ್ಯರೂಪವಾದ ನಿವೃತ್ತಿಧರ್ಮ, ವಾಸುದೇವನೆಂಬ ಪರಬ್ರಹ್ಮ - ಇವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದೇ ಗೀತೆಯ ಉದ್ದೇಶವು.”

⁷³ ಗೀತೆಯು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಕೇವಲ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಪರವಾದ ಅರ್ಥವೂ ಇದೆ. “ಧರ್ಮಕ್ಷೇತ್ರವೂ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರವೂ ಆದ ಮನುಷ್ಯ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಯುಯುತ್ಸುಗಳಾಗಿರುವ ಮಮತಾದಿ ದುರ್ವೃತ್ತಿಗಳೂ, ಧರ್ಮಾದಿ ಸದ್ವೃತ್ತಿಗಳೂ ಏನು ಮಾಡಿದವು?” ಇಲ್ಲಿ ಮಾಮಕಾಃ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಮಮತಾ-ನನ್ನದು ಎಂಬ ಭಾವನೆ. ಮಮೇತಿ ಕಾಯಂತೀತಿ ಮಮಕಾಃ| ತ ಏವ ಮಾಮಕಾಃ| ಪಾಂಡವಾಃ ಎಂದರೆ ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ಸದ್ವೃತ್ತಿಗಳು ಎಂದರ್ಥ. ಪಂಡಾ ಆತ್ಮವಿಷಯಾ ಬುದ್ಧಿಃ| ಎಂದು ಭಗವತ್ಪಾದರು ವಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಕೌ ರೌತೀತಿ ಕುರುಃ| ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಶಬ್ದ ಮಾಡುವುದು ಕುರು ಅರ್ಥಾತ್ ಪ್ರಾಣಿ. ಅದರ ಕ್ಷೇತ್ರ ಶರೀರ. ಪ್ರಾಣಿಯ ಶರೀರ. ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಂ ಕುಚಸ್ಥಾನೇ ಪ್ರಯಾಗಂ ಹೃತ್ಸರೋರುಹೇ| ಶರೀರಿಯ ಕುಚಸ್ಥಾನಗಳಿಗೂ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದು ಹೆಸರು ಎಂದು ಜ್ಞಾನಯೋಗಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಧರ್ಮಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದರೆ ಧರ್ಮನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಅಧಿಕೃತವಾದ ಶರೀರ; ಅದು ಮನುಷ್ಯ ಶರೀರವೇ ಆಗಿದೆ. ಇತರ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಶರೀರಗಳೂ ದೇವತಾ ಶರೀರಗಳೂ ಕೇವಲ ಭೋಗಕ್ಷೇತ್ರಗಳಾಗಿದ್ದು

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಸಂಜಯ! ಧರ್ಮಕ್ಷೇತ್ರ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಉತ್ಸುಕರಾಗಿ ಸೇರಿದ್ದ ನನ್ನವರು ಮತ್ತು ಪಾಂಡವರು ಏನು ಮಾಡಿದರು?”

06023002 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06023002a ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತು ಪಾಂಡವಾನಿಕಂ ವ್ಯೂಢಂ ದುರ್ಯೋಧನಸ್ತದಾ|

ಧರ್ಮಪ್ರದವಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಆ ಶರೀರಗಳಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಧರ್ಮಕ್ಷೇತ್ರ-ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕವಾದ ಮನುಷ್ಯ ಶರೀರದ ಪರಿಗ್ರಹವಾಗಿದೆ.

06023002c ಆಚಾರ್ಯ ಮುಪಸಂಗಮ್ಯ ರಾಜಾ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಆಗ ಪಾಂಡವ ಸೇನೆಯು ಯುದ್ಧವ್ಯೂಹದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿದ ರಾಜಾ ದುರ್ಯೋಧನನು ಆಚಾರ್ಯನ ಬಳಿಬಂದು ಹೇಳಿದನು:

06023003a ಪಶ್ಚ್ಯತಾಂ ಪಾಂಡುಪುತ್ರಾಣಾಮಾಚಾರ್ಯ ಮಹತೀಂ ಚಮೂಂ|

06023003c ವ್ಯೂಥಾಂ ದ್ರುಪದಪುತ್ರೇಣ ತವ ಶಿಷ್ಯೇಣ ಧೀಮತಾ||

“ಆಚಾರ್ಯ ! ಪಾಂಡುಪುತ್ರರ ಈ ಮಹಾ ಸೇನೆಯನ್ನು ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಶಿಷ್ಯ ದ್ರುಪದಪುತ್ರನು ವ್ಯೂಹದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದುದನ್ನು ನೋಡು !

06023004a ಅತ್ರ ಶೂರಾ ಮಹೇಷ್ವಾಸಾ ಭೀಮಾರ್ಜುನಸಮಾ ಯುಧಿ|

06023004c ಯುಯುಧಾನೋ ವಿರಾಟಶ್ಚ ದ್ರುಪದಶ್ಚ ಮಹಾರಥಃ||

06023005a ಧೃಷ್ಟಕೇತುಶ್ಚೇಕಿತಾನಃ ಕಾಶಿರಾಜಶ್ಚ ವೀರ್ಯವಾನ್|

06023005c ಪುರುಜಿತ್ಕುಂತಿಭೋಜಶ್ಚ ಶೈಬ್ಯಶ್ಚ ನರಪುಂಗವಃ||

06023006a ಯುಧಾಮನ್ಯುಶ್ಚ ವಿಕ್ರಾಂತ ಉತ್ತಮೌಜಾಶ್ಚ ವೀರ್ಯವಾನ್|

06023006c ಸೌಭದ್ರೋ ದ್ರೌಪದೇಯಾಶ್ಚ ಸರ್ವ ಏವ ಮಹಾರಥಾಃ||

ಅಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಶೂರರಾದ ಮಹೇಷ್ವಾಸ ಭೀಮಾರ್ಜುನರಿದ್ದಾರೆ, ಯುಯುಧಾನ⁷⁴, ವಿರಾಟ, ಮಹಾರಥಿ ದ್ರುಪದ, ಧೃಷ್ಟಕೇತು⁷⁵,

⁷⁴ ಸಾತ್ಯಕಿ

⁷⁵ ಶಿಶುಪಾಲನ ಮಗ. ಮುಂದೆ ೧೪ನೇ ದಿನದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ದ್ರೋಣನಿಂದ

ಚೇಕಿತಾನ⁷⁶, ವೀರ್ಯವಾನ್ ಕಾಶಿರಾಜ, ಪುರುಜಿತ⁷⁷, ಕುಂತಿಭೋಜ,
ನರಪುಂಗವ ಶೈಬ್ಯ, ವಿಕ್ರಾಂತ ಯುಧಾಮನ್ಯು ವೀರ್ಯವಾನ್
ಉತ್ತಮೌಜಸ್ಸು⁷⁸, ಸೌಭದ್ರ, ದ್ರೌಪದಿಯ ಮಕ್ಕಳು - ಎಲ್ಲರೂ
ಮಹಾರಥಿಗಳೇ ಇದ್ದಾರೆ.

06023007a ಅಸ್ಮಾಕಂ ತು ವಿಶಿಷ್ಟಾ ಯೇ ತಾನ್ನಿಬೋಧ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ|
06023007c ನಾಯಕಾ ಮಮ ಸೈನ್ಯಸ್ಯ ಸಂಕ್ಷಾರ್ಥಂ ತಾನ್ಬ್ರವೀಮಿ ತೇ||
ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ! ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ನಾಯಕರನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೋ!
ನಿನ್ನ ಸೂಚನೆಗಾಗಿ ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

06023008a ಭವಾನ್ಭೀಷ್ಮಶ್ಚ ಕರ್ಣಶ್ಚ ಕೃಪಶ್ಚ ಸಮಿತಿಂಜಯಃ|
06023008c ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಾ ವಿಕರ್ಣಶ್ಚ ಸೌಮದತ್ತಿಸ್ತಥೈವ ಚ||

ನೀನು, ಭೀಷ್ಮ, ಕರ್ಣ, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸದಾ ಜಯವನ್ನೇ ಹೊಂದುವ
ಕೃಪ, ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ, ವಿಕರ್ಣ, ಮತ್ತು ಸೌಮದತ್ತಿ.

06023009a ಅನ್ಯೇ ಚ ಬಹವಃ ಶೂರಾ ಮದರ್ಥೇ ತ್ಯಕ್ತಜೀವಿತಾಃ|
06023009c ನಾನಾಶಸ್ತ್ರಪ್ರಹರಣಾಃ ಸರ್ವೇ ಯುದ್ಧವಿಶಾರದಾಃ||

ಹತನಾದವನು.

⁷⁶ ವೃಷ್ಟಿವಂಶದ ಕ್ಷತ್ರಿಯ.

⁷⁷ ಕುಂತಿಯ ಸೋದರ; ದ್ರೋಣನಿಂದ ಹತನಾದವನು.

⁷⁸ ಯುಧಾಮನ್ಯು ಮತ್ತು ಉತ್ತಮೌಜಸರು ಪಾಂಚಾಲರು; ಅರ್ಜುನನ ಚಕ್ರರಕ್ಷಕರು;
ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನಿಂದ ಹತರಾದವರು.

ಇನ್ನೂ ಇತರ ಬಹಳ ಮಂದಿ ಶೂರರು, ನಾನಾ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಹರಮಾಡಬಲ್ಲವರು, ಎಲ್ಲಾ ಯುದ್ಧ ವಿಶಾರದರು ನನಗಾಗಿ ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಮುಡುಪಾಗಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

06023010a ಅಪರ್ಯಾಪ್ತಂ ತದಸ್ಮಾಕಂ ಬಲಂ ಭೀಷ್ಮಾಭಿರಕ್ಷಿತಂ|

06023010c ಪರ್ಯಾಪ್ತಂ ತ್ವಿದಮೇತೇಷಾಂ ಬಲಂ ಭೀಮಾಭಿರಕ್ಷಿತಂ||

ಭೀಷ್ಮನಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಮ್ಮ ಸೇನೆಯು ಪರ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಭೀಮನ⁷⁹ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅವರ ಸೇನೆಯು ಪರ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿದೆ⁸⁰.

---

⁷⁹ ಭೀಮನು ವಜ್ರವ್ಯೂಹದ ಮುಂದಿದ್ದು ಅದನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಪಾಂಡವ ಸೇನೆಗೆ ಆಗ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನೇ ಸೇನಾಪತಿಯಾಗಿದ್ದರೂ 'ಭೀಮಾಭಿರಕ್ಷಿತಂ' ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

⁸⁰ ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಪರ್ಯಾಪ್ತಂ ಮತ್ತು ಅಪರ್ಯಾಪ್ತಂ ಶಬ್ದಗಳು ಎರಡುವಿಧವಾದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ-ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದಕೋಶದಲ್ಲಿ ಅಪರ್ಯಾಪ್ತಂ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅಪಾರವಾದ, ಅಪರಿಮಿತವಾದ, ಅಳತೆಯನ್ನು ಮೀರಿದ ಎಂಬ ಅರ್ಥಗಳಿವೆ. ಸಾಕಾಗದ, ಕಡಿಮೆಯಾದ, ಅಸಂಪೂರ್ಣವಾದ, ಅಸಮರ್ಥವಾದ, ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದ - ಎಂಬ ಅರ್ಥಗಳೂ ಇವೆ. ಭೀಷ್ಮನಿಂದ ರಕ್ಷಿತವಾದ ನಮ್ಮ ಸೈನ್ಯವು ಅಪರಿಮಿತವಾಗಿದೆ; ಭೀಮನಿಂದ ರಕ್ಷಿತವಾದ ಪಾಂಡವರ ಸೈನ್ಯವೂ ಪರಿಮಿತವಾಗಿದೆ - ಎಂದೂ ಈ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಅರ್ಥೈಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅಪರ್ಯಾಪ್ತಂ ಎಂದರೆ ಸಾಕಾಗದ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾ ಶ್ರೀ ರಾಮಾನುಜರು ಈ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೀಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ: ದುರ್ಯೋಧನಃ ಸ್ವಯಮೇವ ಭೀಮಾಭಿರಕ್ಷಿತಂ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಬಲಂ, ಆತ್ಮೀಯಂ ಚ ಭೀಷ್ಮಾಭಿರಕ್ಷಿತಂ ಬಲವಲೋಕ್ಯ ಆತ್ಮವಿಜಯೇ ತಸ್ಯ ಬಲಸ್ಯ ಪರ್ಯಾಪ್ತತಾಂ ಆತ್ಮೀಯಸ್ಯ ಬಲಸ್ಯ

06023011a ಅಯನೇಷು ಚ ಸರ್ವೇಷು ಯಥಾಭಾಗಮವಸ್ಥಿತಾಃ|

06023011c ಭೀಷ್ಮಮೇವಾಭಿರಕ್ಷಂತು ಭವಂತಃ ಸರ್ವ ಏವ ಹಿ||

ಈಗ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು.”

06023012a ತಸ್ಯ ಸಂಜನಯನ್ ಹರ್ಷಂ ಕುರುವೃದ್ಧಃ ಪಿತಾಮಹಃ|

06023012c ಸಿಂಹನಾದಂ ವಿನದ್ಯೋಚ್ಛ್ರೈಃ ಶಂಖಂ ದಧೌ ಪ್ರತಾಪವಾನ್||

ಅವನಿಗೆ ಹರ್ಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲೋಸುಗ ಪ್ರತಾಪವಾನ್ ಕುರುವೃದ್ಧ ಪಿತಾಮಹನು ಸಿಂಹನಾದ ಮಾಡಿ ಜೋರಾಗಿ ಶಂಖವನ್ನು ಊದಿದನು.

06023013a ತತಃ ಶಂಖಾಶ್ಚ ಭೇರ್ಯಶ್ಚ ಪಣವಾನಕಗೋಮುಖಾಃ|

06023013c ಸಹಸ್ರೈವಾಭ್ಯಹನ್ಯಂತ ಸ ಶಬ್ದಸ್ತುಮುಲೋಽಭವತ್||

ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಶಂಖಗಳು, ಭೇರಿಗಳು,

ತದ್ವಿಜಯೇ ಚಾಪರ್ಯಾಪ್ತತಾಮಾಚಾರ್ಯಾಯ ನಿವೇದ್ಯ ನಿರ್ವಿಷಣ್ಣೋಽಭೂತ್|
ಇತರ ಅನುವಾದಗಳು ಈ ರೀತಿ ಇವೆ: (೧) ನಮ್ಮ ಸೈನ್ಯವು ಸಮರ್ಥ ಅಥವಾ ಅಪರಿಮಿತ; ಪಾಂಡವರದು ಅಸಮರ್ಥ ಅಥವಾ ಪರಿಮಿತ - ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದಗಿರಿ.
(೨) ನಮ್ಮ ಸೈನ್ಯವು ತಕ್ಕಷ್ಟಿಲ್ಲವಾದರೂ ಭೀಷ್ಮ ರಕ್ಷಿತ; ಅವರದು ತಕ್ಕಷ್ಟಿದ್ದರೂ ಭೀಮರಕ್ಷಿತವಾಗಿದೆ; ಆದುದರಿಂದ ನಮ್ಮದು ಜಯಕ್ಕೆ ಸಾಕು - ಶಂಕರಾನಂದ (೩)
ನಮ್ಮ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಪಾಂಡವರು ಸುತ್ತುಗಟ್ಟಲಾರರು; ನಾವು ಅವರನ್ನು ಮುತ್ತಬಹುದು - ನೀಲಕಂಠ (೪) ಭೀಷ್ಮರು ಉಭಯ ಪಕ್ಷಪಾತಿಗಳಾದುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಸೈನ್ಯವು ಸಮರ್ಥವಲ್ಲ - ಶ್ರೀಧರ.

ಪಣವಾನಕಗಳು, ಮತ್ತು ಗೋಮುಖಿಗಳು ಮೊಳಗಿದವು. ಆ ಶಬ್ದವು
ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯೂ ತುಂಬಿತು.

06023014a ತತಃ ಶ್ವೇತೈರ್ಹಯೈರ್ಯುಕ್ತೇ ಮಹತಿ ಸ್ಯಂದನೇ ಸ್ಥಿತೌ|

06023014c ಮಾಧವಃ ಪಾಂಡವಶ್ಚೈವ ದಿವ್ಯೌ ಶಂಖೌ ಪ್ರದಧ್ಮತುಃ||

ಆಗ ಬಿಳಿಯ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಮಹಾರಥದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ
ಮಾಧವ-ಪಾಂಡವರೂ ಕೂಡ ದಿವ್ಯ ಶಂಖಗಳನ್ನು ಊದಿದರು.

06023015a ಪಾಂಚಜನ್ಯಂ ಹೃಷೀಕೇಶೋ ದೇವದತ್ತಂ ಧನಂಜಯಃ|

06023015c ಪೌಂಡ್ರಂ ದಧ್ಮೌ ಮಹಾಶಂಖಂ ಭೀಮಕರ್ಮಾ ವೃಕೋದರಃ||

06023016a ಅನಂತವಿಜಯಂ ರಾಜಾ ಕುಂತೀಪುತ್ರೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ|

06023016c ನಕುಲಃ ಸಹದೇವಶ್ಚ ಸುಘೋಷಮಣಿಪುಷ್ಪಕೌ||

06023017a ಕಾಶ್ಯಶ್ಚ ಪರಮೇಷ್ಟ್ವಾಸಃ ಶಿಖಂಡೀ ಚ ಮಹಾರಥಃ|

06023017c ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನೋ ವಿರಾಟಶ್ಚ ಸಾತ್ಯಕಿಶ್ಚಾಪರಾಜಿತಃ||

06023018a ದ್ರುಪದೋ ದ್ರೌಪದೇಯಾಶ್ಚ ಸರ್ವಶಃ ಪೃಥಿವೀಪತೇ|

06023018c ಸೌಭದ್ರಶ್ಚ ಮಹಾಬಾಹುಃ ಶಂಖಾನ್ದಧ್ಮುಃ ಪೃಥಕ್ ಪೃಥಕ್||

ಹೃಷೀಕೇಶ⁸¹ನು ಪಾಂಚಜನ್ಯವನ್ನೂ, ಧನಂಜಯನು ದೇವದತ್ತವನ್ನೂ,
ಭೀಮಕರ್ಮಿ ವೃಕೋದರನು ಪೌಂಡ್ರವೆಂಬ ಮಹಾಶಂಖವನ್ನೂ,
ಕುಂತೀಪುತ್ರ ರಾಜ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಅನಂತವಿಜಯವನ್ನೂ, ನಕುಲನು

⁸¹ ಹೃಷೀಕ ಎಂದರೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ, ಈಶ ಎಂದರೆ ಒಡೆಯನಾದವನು ಹೃಷೀಕೇಶ.
ಹೃಷ್ಯವಾಗಿ ನಿಮಿರಿ ನಿಂತಿರುವ ತಲೆಗೂದಲುಳ್ಳವನೆಂದೂ ಕೆಲವರು ಅರ್ಥೈಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸುಘೋಷವನ್ನೂ, ಸಹದೇವನು ಪಣಿಪುಷ್ಪಕವನ್ನೂ ಊದಿದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಮಹಾ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಕಾಶೀರಾಜ, ಮಹಾರಥಿ ಶಿಖಿಂಡಿ, ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನ, ವಿರಾಟ, ಸೋಲರಿಯದ ಸಾತ್ಯಕಿ, ದ್ರುಪದ, ದ್ರೌಪದಿಯ ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಸರ್ವ ಪೃಥ್ವೀಪತಿಗಳೂ, ಮಹಾಬಾಹು ಸೌಭದ್ರ ಅಭಿಮನ್ಯುವೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಶಂಖಗಳನ್ನು ಊದಿದರು.

06023019a ಸ ಘೋಷೋ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾಣಾಂ ಹೃದಯಾನಿ ವೃದಾರಯತ್ |

06023019c ನಭಶ್ಚ ಪೃಥಿವೀಂ ಚೈವ ತುಮುಲೋ ವ್ಯನುನಾದಯನ್ ||

ಲೋಕವನ್ನೇ ತುಂಬಿದ ಆ ಶಂಖಘೋಷವು ಪೃಥಿವ್ಯಾಕಾಶಗಳಲ್ಲಿ
ಮಾರ್ದನಿಗೊಂಡು ಕೌರವರ ಎದೆಗಳನ್ನು ನಡುಗಿಸಿತು.

06023020a ಅಥ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಾನ್ವಷ್ಟ್ವಾ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾನ್ಕಪಿಧ್ವಜಃ|

06023020c ಪ್ರವೃತ್ತೇ ಶಸ್ತ್ರಸಂಪಾತೇ ಧನುರುದ್ಯಮ್ಯ ಪಾಂಡವಃ||

06023021a ಹೃಷೀಕೇಶಂ ತದಾ ವಾಕ್ಯಮಿದಮಾಹ ಮಹೀಪತೇ|

06023021c ಸೇನಯೋರುಭಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ ರಥಂ ಸ್ಥಾಪಯ ಮೇಽಚ್ಯುತ||

ಮಹೀಪತೇ! ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕದನ ಕುತೂಹಲಿಗಳಾಗಿ ತನ್ನ
ಎದಿರು ನಿಂತ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರ ಕೌರವರನ್ನು ನೋಡಿ ಕಪಿಧ್ವಜ
ಅರ್ಜುನನು ಬಿಲ್ಲನ್ನೆತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯ ನಿಯಾಮಕನಾದ
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದನು: “ಅಚ್ಯುತ! ಎರಡೂ ಸೇನೆಗಳ
ನಡುವೆ ನನ್ನ ರಥವನ್ನು ಒಯ್ದು ನಿಲ್ಲಿಸು.

06023022a ಯಾವದೇತಾನ್ನಿರೀಕ್ಷೇಽಹಂ ಯೋದ್ಧಕಾಮಾನವಸ್ಥಿತಾನ್|

06023022c ಕೈರ್ಮಯಾ ಸಹ ಯೋದ್ಧವ್ಯಮಸ್ಮಿನ್ನಣಸಮುದ್ಯಮೇ||

ಈ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧರಾದವರನ್ನೂ, ಯಾರು
ನನ್ನೆದುರು ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಉತ್ಸುಕರಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು
ನಾನೊಮ್ಮೆ ನೋಡುತ್ತೇನೆ.

06023023a ಯೋತ್ಸ್ಯ ಮಾನಾನವೇಕ್ಷೇಽಹಂ ಯ ಏತೇಽತ್ರ ಸಮಾಗತಾಃ|

06023023c ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಸ್ಯ ದುರ್ಬುದ್ಧೇರ್ಧೇರ್ಧೇ ಪ್ರಿಯಚಿಕೀರ್ಷವಃ||

ದುರ್ಬುದ್ಧಿ ದುರ್ಯೋಧನನಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡಲೆಂದು

ಇಲ್ಲಿಗೈತಂದ ಯುದ್ಧಕುತೂಹಲಿಗಳು ಯಾರೆಂಬುದನ್ನು ಒಮ್ಮೆ
ನೋಡುತ್ತೇನೆ.”

06023024a ಏವಮುಕ್ತೋ ಹೃಷೀಕೇಶೋ ಗುಡಾಕೇಶೇನ ಭಾರತ|

06023024c ಸೇನಯೋರುಭಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ ಸ್ಥಾಪಯಿತ್ವಾ ರಥೋತ್ತಮಂ||

06023025a ಭೀಷ್ಮದ್ರೋಣಪ್ರಮುಖತಃ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಚ ಮಹೀಕ್ಷಿತಾಂ|

06023025c ಉವಾಚ ಪಾರ್ಥ ಪಶ್ಯತಾನ್ಸಮವೇತಾನ್ಕುರೂನಿತಿ||

ಭಾರತ ! ಗುಡಾಕೇಶ⁸² ಅರ್ಜುನನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು, ಹೃಷೀಕೇಶನು
ರಥವನ್ನು ಎರಡೂ ಸೇನೆಗಳ ನಡುವೆ ಭೀಷ್ಮ-ದ್ರೋಣರೇ ಮೊದಲಾದ
ಸರ್ವ ಮಹೀಕ್ಷಿತರ ಮುಂದೆ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಿ “ಪಾರ್ಥ ! ಸೇರಿರುವ ಈ
ಕುರುಗಳನ್ನು ನೋಡು !” ಎಂದನು.

06023026a ತತ್ರಾಪಶ್ಯತ್ ಸ್ಥಿತಾನ್ಪಾರ್ಥಃ ಪಿತೃನಥ ಪಿತಾಮಹಾನ್|

06023026c ಆಚಾರ್ಯಾನ್ಮಾತುಲಾನ್ ಭ್ರಾತೃನ್ಪುತ್ರಾನ್ಪುತ್ರಾನ್ಸಖೀಂಸ್ತಥಾ||

06023027a ಶ್ವಶುರಾನ್ಸಹೃದಶ್ಚೈವ ಸೇನಯೋರುಭಯೋರಪಿ|

ಆ ಎರಡೂ ಸೇನೆಗಳಲ್ಲಿ ತಂದೆಗೆ ಸಮಾನರಾದವರು, ಅಜ್ಜಂದಿರು,
ಗುರುಗಳು, ಸೋದರ ಮಾವಂದಿರು, ಒಡಹುಟ್ಟಿದವರು, ಮಕ್ಕಳು,
ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು, ಗೆಲೆಯರು, ಮಾವಂದಿರು, ಮತ್ತು ಸುಹೃದಯರು

---

⁸² ಗುಡಾಕ ಎಂದರೆ ನಿದ್ರೆ, ಈಶ ಎಂದರೆ ಒಡೆಯನಾದವನು. ಗುಡಾಕೇಶನು
ನಿದ್ರೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡವನು ಎಂದರ್ಥ. ಪೊದೆಯಂತಹ
ತಲೆಗೂದಲುಳ್ಳವನೆಂದೂ ಕೆಲವರು ಅರ್ಥೈಸಿದ್ದಾರೆ.

ನಿಂತಿರುವುದನ್ನು ಪಾರ್ಥನು ಕಂಡನು⁸³.

06023027c ತಾನ್ಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ಸ ಕೌಂತೇಯಃ ಸರ್ವಾನ್ಬಂಧೂನವಸ್ಥಿತಾನ್||

06023028a ಕೃಪಯಾ ಪರಯಾವಿಷ್ಟೋ ವಿಷೀದನ್ನಿದಮಬ್ರವೀತ್|

ಅಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದ ಆ ಎಲ್ಲ ಬಂಧುಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿದ ಕೌಂತೇಯನು
ಕರುಣೆಯುಂಟಾಗಿ ನೊಂದುಕೊಂಡು ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದನು:

06023028c ದೃಷ್ಟ್ವೇಮಾನ್ಸ್ವ ಜನಾನ್ ಕೃಷ್ಣ ಯಯುತ್ಸೂನ್ಸಮವಸ್ಥಿತಾನ್||

⁸³ ಆದರೆ ಅರ್ಜುನನು ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹದಿಮೂರು ವರ್ಷಗಳು ತಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಕಾಡಿಸಿದ ಪರಮವೈರಿ ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಸಹೋದರನಾದ ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ಕಂಡನು.

06023029a ಸೀದಂತಿ ಮಮ ಗಾತ್ರಾಣಿ ಮುಖಂ ಚ ಪರಿಶುಷ್ಯತಿ|

06023029c ವೇಪಥುಶ್ಚ ಶರೀರೇ ಮೇ ರೋಮಹರ್ಷಶ್ಚ ಜಾಯತೇ||

“ಕೃಷ್ಣ ! ಇಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ಕಲಿತ ಈ ಸ್ವಜನರನ್ನು ಕಂಡು ನನ್ನ ಅವಯವಗಳೆಲ್ಲ ಸಡಿಲಾಗುತ್ತಿವೆ. ಬಾಯಿ ಒಣಗುತ್ತಿದೆ. ಮೈ ನಡುಗುತ್ತಿದೆ. ನವಿರೇಳುತ್ತಿದೆ.

06023030a ಗಾಂಡೀವಂ ಸ್ರಂಸತೇ ಹಸ್ತಾತ್ತ್ವ ಕ್ಷೈವ ಪರಿದಹ್ಯತೇ|

06023030c ನ ಚ ಶಕ್ನೋಮ್ಯವಸ್ಥಾತುಂ ಭ್ರಮತೀವ ಚ ಮೇ ಮನಃ||

ಗಾಂಡೀವ ಧನುಸ್ಸು ಕೈಯಿಂದ ಜಾರುತ್ತಿದೆ. ಚರ್ಮ ಸುಡುತ್ತಿದೆ. ನಿಲ್ಲುವುದಕ್ಕೂ ತ್ರಾಣವಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸು ಗಾಬರಿಗೊಂಡಿದೆ.

06023031a ನಿಮಿತ್ತಾನಿ ಚ ಪಶ್ಯಾಮಿ ವಿಪರೀತಾನಿ ಕೇಶವ|

06023031c ನ ಚ ಶ್ರೇಯೋಽನುಪಶ್ಯಾಮಿ ಹತ್ವಾ ಸ್ವಜನಮಾಹವೇ||

ಕೇಶವ ! ಕೆಟ್ಟ ಶಕುನಗಳು ಕಾಣುತ್ತಿವೆ. ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸ್ವಜನರನ್ನು ಕೊಂದರೆ ಏನು ಶ್ರೇಯಸ್ಸೋ ಕಾಣೆ.

06023032a ನ ಕಾಂಕ್ಷೇ ವಿಜಯಂ ಕೃಷ್ಣ ನ ಚ ರಾಜ್ಯಂ ಸುಖಾನಿ ಚ|

06023032c ಕಿಂ ನೋ ರಾಜ್ಯೇನ ಗೋವಿಂದ ಕಿಂ ಭೋಗೈರ್ಜೀವಿತೇನ ವಾ||

ಗೋವಿಂದ ! ಕೃಷ್ಣ ! ನನಗೆ ಇದರಿಂದ ದೊರೆಯುವ ವಿಜಯವೂ ಬೇಡ. ರಾಜ್ಯವೂ ಬೇಡ. ಸುಖವೂ ಬೇಡ. ಈ ರಾಜ್ಯದಿಂದಾಗಲೀ ಭೋಗಗಳಿಂದಾಗಲೀ, ಬದುಕಿನಿಂದಾಗಲೀ ನಮಗೆ

ಆಗಬೇಕಾಗಿದ್ದೇನಿದೆ?

06023033a ಯೇಷಾಮರ್ಥೇ ಕಾಂಕ್ಷಿತಂ ನೋ ರಾಜ್ಯಂ ಭೋಗಾಃ ಸುಖಾನಿ ಚ|

06023033c ತ ಇಮೇಽವಸ್ಥಿತಾ ಯುದ್ಧೇ ಪ್ರಾಣಾಂಸ್ತುಕ್ತ್ವಾ ಧನಾನಿ ಚ||

06023034a ಆಚಾರ್ಯಾಃ ಪಿತರಃ ಪುತ್ರಾಸ್ತಥೈವ ಚ ಪಿತಾಮಹಾಃ|

06023034c ಮಾತುಲಾಃ ಶ್ವಶುರಾಃ ಪೌತ್ರಾಃ ಸ್ಯಾಲಾಃ ಸಂಬಂಧಿನಸ್ತಥಾ||

ರಾಜ್ಯ, ಭೋಗ, ಸುಖಗಳನ್ನು ನಾವು ಯಾರಿಗಾಗಿ ಕೋರುತ್ತಿದ್ದೇವೋ ಆ ಗುರುಗಳು, ಪಿತೃಗಳು, ಮಕ್ಕಳು, ಪಿತಾಮಹರು, ಮಾತುಲರು, ಮಾವಂದಿರು, ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು, ಮೈದುನರು ಮತ್ತು ಇತರ ಸಂಬಂಧಿಕರೆಲ್ಲರೂ ಇಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧೋದ್ಯಮಿಗಳಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.

06023035a ಏತಾನ್ನ ಹಂತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಘ್ನತೋಽಪಿ ಮಧುಸೂದನ|

06023035c ಅಪಿ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯರಾಜ್ಯಸ್ಯ ಹೇತೋಃ ಕಿಂ ನು ಮಹೀಕೃತೇ||

ಮಧುಸೂದನ! ಇವರು ನನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವಂತಿದ್ದರೂ ನಾನು ಅವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಾರದವನು ಮೂರುಲೋಕದ ಒಡೆತನ ಸಿಗುವಹಾಗಿದ್ದರೂ ಈ ಭೂಮಿಯ ಒಡೆತನದ ಆಸೆಯಿಂದ ಕೊಂದೇನೇ?

06023036a ನಿಹತ್ಯ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾನ್ನಃ ಕಾ ಪ್ರೀತಿಃ ಸ್ಯಾಜ್ಜನಾರ್ದನ|

06023036c ಪಾಪಮೇವಾಶ್ರಯೇದಸ್ಮಾನ್ ಹತ್ವೈತಾನಾತತಾಯಿನಃ⁸⁴||

⁸⁴ ಮನೆಗೆ ಬೆಂಕಿಯಿಟ್ಟವನು, ವಿಷವನ್ನು ಹಾಕಿದವನು, ಶಸ್ತ್ರವನ್ನೆತ್ತಿ ಹೊಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಬರುವವನು, ಇತರರ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೆಂಡತಿಯನ್ನೂ ಅಪಹರಿಸುವವನು - ಆತತಾಯಿ (ಮನುಸ್ಮೃತಿ).

ಜನಾರ್ದನ! ಈ ಕೌರವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದರಿಂದ ನಮಗಾಗುವ
ಸಂತೋಷವೇನು? ಪಾತಕಿಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಈ ಬಂಧುಗಳನ್ನು ಕೊಂದು
ನಮಗೆ ಪಾಪವೇ ಗಂಟು ಬಿದ್ದೀತು⁸⁵ !

06023037a ತಸ್ಮಾನ್ನಾರ್ಹಾ ವಯಂ ಹಂತುಂ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾನ್ಸಬಾಂಧವಾನ್|

06023037c ಸ್ವಜನಂ ಹಿ ಕಥಂ ಹತ್ವಾ ಸುಖಿನಃ ಸ್ಯಾಮ ಮಾಧವ||

ಮಾಧವ! ಬಂಧುಗಳಾದ ಕೌರವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ.
ನಮ್ಮವರನ್ನೇ ಕೊಂದು ನಾವು ಹೇಗೆ ಸುಖಿಗಳಾದೇವು?

06023038a ಯದ್ಯಪ್ಯೇತೇ ನ ಪಶ್ಯಂತಿ ಲೋಭೋಪಹತಚೇತಸಃ|

06023038c ಕುಲಕ್ಷಯಕೃತಂ ದೋಷಂ ಮಿತ್ರದ್ರೋಹೇ ಚ ಪಾತಕಂ||

06023039a ಕಥಂ ನ ಜ್ಞೇಯಮಸ್ಮಾಭಿಃ ಪಾಪಾದಸ್ಮಾನ್ನಿವರ್ತಿತುಂ|

06023039c ಕುಲಕ್ಷಯಕೃತಂ ದೋಷಂ ಪ್ರಪಶ್ಯದ್ಭರ್ಜನಾರ್ದನ||

ಇವರಾದರೋ ದುರಾಸೆಯಿಂದ ಬುದ್ಧಿಗಟ್ಟು

ಮಿತ್ರದ್ರೋಹದಿಂದಾಗುವ ಪಾಪವನ್ನೂ ಕುಲನಾಶದಿಂದಾಗುವ

ದೋಷವನ್ನೂ ತಿಳಿಯದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕುಲಕ್ಷಯದಿಂದಾಗುವ ಕೇಡನ್ನು

---

⁸⁵ ಆತತಾಯಿನಮಾಯಾಂತಂ ಹನ್ಯಾದೇವಾವಿಚಾರಯನ್| ನಾತತಾಯಿವಧೇ
ದೋಷೋ ಹಂತುರ್ಭವತಿ ಕಶ್ಚನ|| ಅರ್ಥಾತ್ ಆತತಾಯಿಯು ಸಿಕ್ಕೊಡನೆಯೇ
ಯಾವುದನ್ನೂ ವಿಚಾರಿಸದೇ ವಧಿಸಬೇಕು. ಆತತಾಯಿಯ ವಧೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ
ದೋಷವೂ ಇಲ್ಲ (ಮನುಸ್ಮೃತಿ). ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನು ಆತತಾಯಿ ಕೌರವರನ್ನು
ಕೊಲ್ಲುವುದು ಪಾಪವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ.

ತಿಳಿಯಬಲ್ಲ ನಮಗಾದರೂ ಈ ಪಾಪದಿಂದ ನಿವೃತ್ತರಾಗಬೇಕೆಂದು
ತಿಳಿಯಬಾರದೇಕೆ ಜನಾರ್ದನ!

06023040a ಕುಲಕ್ಷಯೇ ಪ್ರಣಶ್ಯಂತಿ ಕುಲಧರ್ಮಾಃ ಸನಾತನಾಃ|

06023040c ಧರ್ಮೇ ನಷ್ಟೇ ಕುಲಂ ಕೃತ್ಸು ಮಧರ್ಮೋಽಭಿಭವತ್ಯುತ||

ಕುಲವು ನಾಶವಾಗಲು ಸನಾತನ ಕುಲಧರ್ಮಗಳು ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ.
ಧರ್ಮವು ನಷ್ಟವಾಗಲು ಕುಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಅಧರ್ಮವೇ
ಆವರಿಸಿಬಿಡುವುದು.

06023041a ಅಧರ್ಮಾಭಿಭವಾತ್ ಕೃಷ್ಣ ಪ್ರದುಷ್ಯಂತಿ ಕುಲಸ್ತ್ರಿಯಃ|

06023041c ಸ್ತ್ರೀಷು ದುಷ್ಪಾಸು ವಾಷ್ಣೇಯ ಜಾಯತೇ ವರ್ಣಸಂಕರಃ||

ಕೃಷ್ಣ! ಅಧರ್ಮವೇ ಬೆಳೆದಾಗ ಕುಲಸ್ತ್ರೀಯರು ಕೆಡುವರು. ಸ್ತ್ರೀಯರು
ಶೀಲಭ್ರಷ್ಟೆಯರಾಗಿ ಕೆಟ್ಟಾಗ ಜಾತಿಗಳ ಬೆರಕೆಯಾಗುವುದು.

06023042a ಸಂಕರೋ ನರಕಾಯೈವ ಕುಲಘ್ನಾನಾಂ ಕುಲಸ್ಯ ಚ|

06023042c ಪತಂತಿ ಪಿತರೋ ಹ್ಯೇಷಾಂ ಲುಪ್ತಪಿಂಡೋದಕಕ್ರಿಯಾಃ||

ಈ ವರ್ಣಸಾಂಕರ್ಯವು ಕುಲಘಾತಕರನ್ನೂ ಕುಲವನ್ನೂ ಕೂಡಿಯೇ
ನರಕಕ್ಕೆ ಬೀಳಿಸುವುದು. ಅಂಥವರ ಪಿತೃಗಳು
ಪಿಂಡಪ್ರದಾನವಿಲ್ಲದವರೂ ಜಲತರ್ಪಣವಿಲ್ಲದವರೂ ಆಗಿ ನರಕಕ್ಕೆ
ಬೀಳುವರು.

06023043a ದೋಷೈರೇತೈಃ ಕುಲಘ್ನಾನಾಂ ವರ್ಣಸಂಕರಕಾರಕೈಃ|

06023043c ಉತ್ಸಾದ್ಯಂತೇ ಜಾತಿಧರ್ಮಾಃ ಕುಲಧರ್ಮಾಶ್ಚ ಶಾಶ್ವತಾಃ||

ಜಾತಿಯ ಬೆರಕೆಗೆ ಕಾರಣರಾದ ಕುಲಘಾತಕರ ಈ ದೋಷಗಳಿಂದಾಗಿ ಬಹುಕಾಲದಿಂದ ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಕಾಲಧರ್ಮಗಳೂ, ಜಾತಿಧರ್ಮಗಳು ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗುವವು.

06023044a ಉತ್ಸನ್ನಕುಲಧರ್ಮಾಣಾಂ ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ಜನಾರ್ದನ|

06023044c ನರಕೇ ನಿಯತಂ ವಾಸೋ ಭವತೀತ್ಯನುಶುಶ್ರುಮ||

ಜನಾರ್ದನ! ಕುಲಧರ್ಮವನ್ನು ಕೆಡಿಸಿಕೊಂಡ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ನರಕವಾಸವು ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ.

06023045a ಅಹೋ ಬತ ಮಹತ್ಪಾಪಂ ಕರ್ತುಂ ವ್ಯವಸಿತಾ ವಯಂ|

06023045c ಯದ್ರಾಜ್ಯಸುಖಲೋಭೇನ ಹಂತುಂ ಸ್ವಜನಮುದ್ಯತಾಃ||

ರಾಜ್ಯದ ಲಾಭದಿಂದ ದೊರೆಯಬಹುದಾದ ಸುಖದ ಲೋಭದಿಂದ ಸ್ವಜನರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಮುಂದಾಗಿರುವ ನಾವು ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಪಾಪಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಲು ಹೊರಟಿದ್ದೀವಲ್ಲ! ಅಯ್ಯೋ!

06023046a ಯದಿ ಮಾಮಪ್ರತೀಕಾರಮಶಸ್ತ್ರಂ ಶಸ್ತ್ರಪಾಣಯಃ|

06023046c ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾ ರಣೇ ಹನ್ಯುಸ್ತನ್ಮೇ ಕ್ಷೇಮತರಂ ಭವೇತ್||

ಪ್ರತೀಕಾರವನ್ನು ಮಾಡದ, ಶಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹಿಡಿಯದ ನನ್ನನ್ನು ಆಯುಧಪಾಣಿಗಳಾದ ಕೌರವರೇ ಕೊಂದುಬಿಟ್ಟರೆ ಎಷ್ಟೋ

ಕ್ಷೇಮವಾದೀತು !⁸⁶”

⁸⁶ ದೃಷ್ಟ್ವೇಮಂ ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥದಿಂದ ಯದಿ ಮಾಂ ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕಾಂತ್ಯದವರೆಗಿನ ೧೮ ೧/೨ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಅವತಾರಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಶ್ಲೋಕಗಳಾಗಿವೆ. ಅರ್ಜುನನ ಈ ವಿಷಾದಸಂದರ್ಭವು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಮಾಡಿದ ಜ್ಞಾನಯೋಗ-ಕರ್ಮಯೋಗ-ಭಕ್ತಿಯೋಗಗಳ ಉಪದೇಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದುದರಿಂದ ಅರ್ಜುನನ ಈ ವಿಷಾದವನ್ನೂ ಕೂಡ ಆಚಾರ್ಯರು ಯೋಗವೆಂದೇ ಹೆಸರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಿಂದೆ ಬಹಳಬಾರಿ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದ್ದ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಈಗಲೇ ಏಕೆ ಈ ರೀತಿಯ ವಿಷಾದವುಂಟಾಯಿತು? ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದವರು ಇಂದು ಅವನಿಗೆ - ಮೊದಲಿನ ಯುದ್ಧಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದಿದ್ದಂತೆ - ಶತ್ರುಗಳಾಗಿ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಎರಡು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಿತೃ, ಪಿತಾಮಹ, ಆಚಾರ್ಯ, ಮಾತುಲ, ಭ್ರಾತೃ, ಪುತ್ರ-ಪೌತ್ರರನ್ನು ಅವನು ಕಂಡನು. ಯುದ್ಧದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಮಕಾರಕ್ಕೊಳಗಾದಾಗ ಗೊಂದಲಕ್ಕೀಡಾಗುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವೇ! ಅವನ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ವಿಕಾರಗಳು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿವೆ. ನೂರಾರು ಮಂದಿಗೆ ಶಸ್ತ್ರಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡುವ

06023047a ಏವಮುಕ್ತಾ ಜುಫನಃ ಸಂಖ್ಯೇ ರಥೋಪಸ್ಥ ಉಪಾವಿಶತ್|

06023047c ವಿಸ್ತೃಜ್ಯ ಸಶರಂ ಚಾಪಂ ಶೋಕಸಂವಿಗ್ನಮಾನಸಃ||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ದುಃಖದಿಂದ ಕಡಡಿದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳ ಅರ್ಜುನನು ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಸುಟು ರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟನು.⁸⁷”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಪರ್ವಣಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಸೂಪನಿಷತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದೇ ಅರ್ಜುನವಿಶಾದಯೋಗೋ ನಾಮ ಪ್ರಥಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯ

ವೈದ್ಯನು ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಶಸ್ತ್ರಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಲಾರ. ಬೇರೆಯ ವೈದ್ಯರಿಂದ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ತಾನೇ ಮಾಡಲು ಹೋದರೆ ಕೈನಡುಗುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ದುಂಬಿಯು ಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನೇ ಕೊರೆಯಬಲ್ಲದು. ಆದರೆ ಕಮಲದೊಳಗೆ ಸಾಯಂಕಾಲವಾಗುತ್ತಲೇ ಸೇರಿಕೊಂಡ ದುಂಬಿಯು ಕಮಲದ ಮೊಗ್ಗನ್ನು ಕೊರೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಬರುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದ್ದರೂ ಮಮತೆಯಿಂದ ಹಾಗೆ ಮಾಡದೇ ಸೂರ್ಯೋದಯವಾಗಿ ಕಮಲವು ಅರಳಿದ ನಂತರವೇ ಹೊರಬರುತ್ತದೆ !

⁸⁷ ೨೧ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಸನ್ನದ್ಧವಾಗಿದ್ದ ದುರ್ಯೋಧನನ ಮಹಾಸೇನೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ವಿಷಾದಗೊಂಡಿದ್ದಾಗ ಅರ್ಜುನನೇ ಅವನಿಗೆ ಧರ್ಮಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ತಮಗೆ ವಿಜಯವು ಸಿದ್ಧವೆಂದೂ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿರುವಲ್ಲಿ ವಿಜಯವು ನಿಶ್ಚಿತವೆಂದೂ ಹೇಳಿ ಸಮಾಧಾನಮಾಡಿದ ಪ್ರಸಂಗವಿದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ ತಾನೇ ವಿಷಾದಗೊಂಡಿರುವುದು ಆಶ್ಚರ್ಯ !

ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದದಲ್ಲಿ
ಅರ್ಜುನವಿಶಾದಯೋಗವೆಂಬ ಮೊದಲನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.
ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ತ್ರಯೋವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತೂರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೪

ಸಾಂಖ್ಯ ಯೋಗ

06024001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06024001a ತಂ ತಥಾ ಕೃಪಯಾವಿಷ್ಟಮಶ್ರುಪೂರ್ಣಾಕುಲೇಕ್ಷಣಂ|

06024001c ವಿಷೀದಂತಮಿದಂ ವಾಕ್ಯಮುವಾಚ ಮಧುಸೂದನಃ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಹೀಗೆ ಕನಿಕರದಿಂದ ಕಂಬನಿದುಂಬಿ
ದುಃಖಿಸುತ್ತಿರುವ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಕುರಿತು ಮಧುಸೂದನನು ಈ
ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದನು.

06024002 ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ|

06024002a ಕುತಸ್ತ್ವಾ ಕಶ್ಮಲಮಿದಂ ವಿಷಮೇ ಸಮುಪಸ್ಥಿತಂ|

06024002c ಅನಾರ್ಯಜುಷ್ಟಮಸ್ವರ್ಗ್ಯಮಕೀರ್ತಿ ಕರಮರ್ಜುನ||

ಶ್ರೀಭಗವಾನನು ಹೇಳಿದನು: “ಅರ್ಜುನ! ಒಳ್ಳೆಯವರಿಗೆ
ಹೇಳಿಸಿದಲ್ಲದ⁸⁸, ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ದೊರಕಿಸದ, ಹಾಗೂ

⁸⁸ ಅನಾರ್ಯಜುಷ್ಟಂ ಎಂದರೆ ‘ಕೀಳುಜನರಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಡುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು

ಅಪಕೀರ್ತಿ ಕರವಾದ ಇಂಥ ಕೊಳಕು ಬುದ್ಧಿಯು ಈ ವಿಷಮಕಾಲದಲ್ಲಿ
ನಿನಗೆಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿತು? ⁸⁹

06024003a ಕ್ಲೈಬ್ಯಂ ಮಾ ಸ್ಮ ಗಮಃ ಪಾರ್ಥ ನೈತತ್ತ್ವಯ್ಯುಪಪದ್ಯತೇ|

06024003c ಕ್ಷುದ್ರಂ ಹೃದಯದೌರ್ಬಲ್ಯಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವೋತ್ತಿಷ್ಠ ಪರಂತಪ||

ಪಾರ್ಥ ! ನಪುಂಸಕನಂತೆ ನುಡಿಯದಿರು ! ನಿನ್ನಂಥವರಿಗೆ ಇದು
ಹೇಳಿಸಿದುದಲ್ಲ. ಹಗೆಗಳನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬಲ್ಲ ನೀನು ಕೀಳಾದ ಈ
ಎದೆಯಳುಕನ್ನು ತೊರೆದು ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲು !”

06024004 ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ|

06024004a ಕಥಂ ಭೀಷ್ಮ ಮಹಂ ಸಂಖ್ಯೇ ದ್ರೋಣಂ ಚ ಮಧುಸೂದನ|

06024004c ಇಷುಭಿಃ ಪ್ರತಿಯೋತ್ಸ್ಯಾಮಿ ಪೂಜಾರ್ಹಾವರಿಸೂದನ||

ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ’ ಎಂದರ್ಥ. ಆರ್ಯಶಬ್ದದ ಅರ್ಥ ಈ ರೀತಿಯಿದೆ:

ಕರ್ತವ್ಯಮಾಚರನ್ನಾರ್ಯಮಕರ್ತವ್ಯಮನಾಚರನ್| ತಿಷ್ಠತಿ ಪ್ರಕೃತಾಚಾರೇ ಸ ಆರ್ಯ
ಇತಿ ವೈ ಸ್ಮೃತಃ|| ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಬಿಡದೇ ನಿಷಿದ್ಧವಾದುದನ್ನು ಮಾಡದೇ
ಧರ್ಮಸಮ್ಮತ ಆಚಾರ-ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವವನಿಗೆ ಆರ್ಯ ಎಂದು ಹೆಸರು.

⁸⁹ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಈ ಶ್ಲೋಕದ ಮತ್ತು ಮುಂದಿನದರ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು
ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾ “ನೀವು ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಏನನ್ನೂ ಓದಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. “ಕುತಸ್ತ್ವಾ
ಕಶ್ಮಲಮಿದಂ, ಕ್ಲೈಬ್ಯಂ ಮಾ ಸ್ಮ ಗಮಃ ಪಾರ್ಥ” ಎಂಬ ಈ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು
ಪಾರಾಯಣಮಾಡಿ ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಅರ್ಥವನ್ನು ಮನನ ಮಾಡಿದರೆ ಸಾಕು. ಇಡೀ
ಗೀತೆಯ ಬೋಧನೆಯ ಸಾರವೇ ಈ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿದೆ” ಎಂದು
ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಅರ್ಜುನನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಧುಸೂದನ! ಅರಿಸೂದನ!

ಪೂಜಾರ್ಹರಾಗಿರುವ ಭೀಷ್ಮನನ್ನೂ, ದ್ರೋಣನನ್ನೂ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ
ಎದುರಿಸಿ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೇಗೆ ಹೊಡೆದೇನು?

06024005a ಗುರೂನಹತ್ವಾ ಹಿ ಮಹಾನುಭಾವಾಂ

ಶ್ರೀಯೋ ಭೋಕ್ತುಂ ಭೈಕ್ಷಮಪೀಹ ಲೋಕೇ|

06024005c ಹತ್ವಾರ್ಥಕಾಮಾಂಸ್ತು ಗುರೂನಿಹೈವ

ಭುಂಜೀಯ ಭೋಗಾನ್ಸುಧಿರಪ್ರದಿಗ್ಧಾನ್||

ಮಹಾನುಭಾವ ಗುರುಗಳನ್ನು ಕೊಂದು ರಾಜ್ಯಸುಖವನ್ನು
ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ಕೊಲ್ಲದೆಯೇ ತಿರಿದು ತಿನ್ನುವುದು ಲೇಸು.

ಸುಖಾಪೇಕ್ಷಿ ಗುರುಗಳನ್ನು ಕೊಂದರೆ ಅವರ ನೆತ್ತರಿನಿಂದ ತೋಯುವ
ಭೋಗವನ್ನಲ್ಲವೆ ನಾವು ಉಣ್ಣಬೇಕು?

06024006a ನ ಚೈತದ್ವಿದ್ಮಃ ಕತರನ್ನೋ ಗರೀಯೋ

ಯದ್ವಾ ಜಯೇಮ ಯದಿ ವಾ ನೋ ಜಯೇಯುಃ|

06024006c ಯಾನೇವ ಹತ್ವಾ ನ ಜಿಜೀವಿಷಾಮಸ್

ತೇಽವಸ್ಥಿತಾಃ ಪ್ರಮುಖೇ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾಃ||

ನಾವು ಗೆಲ್ಲುವೆವೋ ಅವರೇ ಗೆಲ್ಲುವರೋ! ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು
ಮೇಲಾದುದು ಎಂದು ಏನೂ ತಿಳಿಯದಾಗಿದೆ. ಯಾರನ್ನು ಕೊಂದು

ನಾವು ಬದುಕಲು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಆ ಕೌರವರೇ ಇದಿರು ಬಂದು
ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ.

06024007a ಕಾರ್ಪಣ್ಯದೋಷೋಪಹತಸ್ವಭಾವಃ

ಪೃಚ್ಛಾಮಿ ತ್ವಾಂ ಧರ್ಮಸಮ್ಮೂಢಚೇತಾಃ|

06024007c ಯಚ್ಛ್ರೇಯಃ ಸ್ಯಾನ್ನಿಶ್ಚಿತಂ ಬ್ರೂಹಿ ತನ್ಮೇ

ಶಿಷ್ಯಸ್ತೇಹಂ ಶಾಧಿ ಮಾಂ ತ್ವಾಂ ಪ್ರಪನ್ನಂ||

ವ್ಯಸನದಿಂದಲೂ ಪಾಪಭೀತಿಯಿಂದಲೂ ಎದೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಧರ್ಮದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಮನಸ್ಸು ಮಂಕಾಗಿದೆ. ನಾನು ನಿನ್ನ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿ ಶರಣುಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಯಾವುದು ಶ್ರೇಯವೆಂದು ನೀನೇ ನಿರ್ಣಯಿಸಿ ದಾರಿ ತೋರು !

06024008a ನ ಹಿ ಪ್ರಪಶ್ಯಾಮಿ ಮಮಾಪನುದ್ಯಾದ್

ಯಚ್ಛೋಕಮುಚ್ಛೋಷಣಮಿಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ|

06024008c ಅವಾಪ್ಯ ಭೂಮಾವಸಪತ್ನಂ ಋದ್ಧಂ

ರಾಜ್ಯಂ ಸುರಾಣಾಮಪಿ ಚಾಧಿಪತ್ಯಂ||

ದೇವತೆಗಳ ಒಡೆತನದಿಂದಾಗಲೀ, ಬಂಧುಗಳಿಲ್ಲದ ಈ ಸಂಪದ್ಭರಿತ ಭೂಮಿಯ ಒಡೆತನದಿಂದಾಗಲೀ ನನ್ನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಹಿಂಡಿಬಿಡುವ ಈ ನೋವು ಮಾಯವಾಗದು. ಇದಕ್ಕೆ ಉಪಾಯವನ್ನು ಕಾಣದಾಗಿದ್ದೇನೆ.”

06024009 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06024009a ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ಹೃಷೀಕೇಶಂ ಗುಡಾಕೇಶಃ ಪರಂತಪ|

06024009c ನ ಯೋತ್ಸ್ಯ ಇತಿ ಗೋವಿಂದಮುಕ್ತ್ವಾ ತೂಷ್ಟೀಂ ಬಭೂವ ಹ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಪರಂತಪ ಗುಡಾಕೇಶ ಅರ್ಜುನನು
ಹೃಷೀಕೇಶ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ “ಗೋವಿಂದ! ನಾನು
ಯುದ್ಧಮಾಡಲಾರೆ!” ಎಂದು ಸುಮ್ಮನಾದನು.

06024010a ತಮುವಾಚ ಹೃಷೀಕೇಶಃ ಪ್ರಹಸನ್ನಿವ ಭಾರತ|

06024010c ಸೇನಯೋರುಭಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ ವಿಷೀದಂತಮಿದಂ ವಚಃ||

ಭಾರತ! ಎರಡೂ ಸೇನೆಗಳ ನಡುವೆ ಶೋಕಿಸುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿದ್ದ
ಅರ್ಜುನನನ್ನು ನೋಡಿ ಹೃಷೀಕೇಶನು ನಗುವವನಂತೆ ಹೀಗೆ
ಹೇಳತೊಡಗಿದನು:

06024011 ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ|

06024011a ಅಶೋಚ್ಯಾನಸ್ವಶೋಚಸ್ವಂ ಪ್ರಜ್ಞಾವಾದಾಂಶ್ಚ ಭಾಷಸೇ|

06024011c ಗತಾಸೂನಗತಾಸೂಂಶ್ಚ ನಾನುಶೋಚಂತಿ ಪಂಡಿತಾಃ||

ಶ್ರೀಭಗವಾನನು ಹೇಳಿದನು: “ನೀನು ದುಃಖಪಡಬಾರದವರಿಗಾಗಿ⁹⁰
ದುಃಖಿಸುತ್ತಿರುವೆ. ತಿಳಿದವರು ಆಡುವಂಥಹ ಮಾತುಗಳನ್ನೂ
ಆಡುತ್ತಿರುವೆ. ತಿಳಿದವರು ಹೋದವರ (ಸತ್ತುಹೋದವರ) ಮತ್ತು
ಇನ್ನೂ ಹೋಗದೇ ಇದ್ದವರ (ಇರುವವರ) ಕುರಿತು ಶೋಕಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

06024012a ನ ತ್ವೇವಾಹಂ ಜಾತು ನಾಸಂ ನ ತ್ವಂ ನೇಮೇ ಜನಾಧಿಪಾಃ|

---

⁹⁰ ಭೀಷ್ಮ-ದ್ರೋಣಾದಿಗಳು ಅಶೋಚ್ಯರು ಎಂದರೆ ಶೋಕಕ್ಕೆ ತಕ್ಕವರಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಅವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಇರುವಂಥವರು. ಅವರು ಹಿಂದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಮುಂದೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದಿಲ್ಲ.

06024012c ನ ಚೈವ ನ ಭವಿಷ್ಯಾಮಃ ಸರ್ವೇ ವಯಮತಃ ಪರಂ||

ನಾನಾಗಲೀ, ನೀನಾಗಲೀ, ಈ ಅರಸರಾಗಲೀ ಹಿಂದೆ ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ.
ಮುಂದೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಅಲ್ಲ.

06024013a ದೇಹಿನೋಽಸ್ಮಿ ನೃಥಾ ದೇಹೇ ಕೌಮಾರಂ ಯೌವನಂ ಜರಾ|

06024013c ತಥಾ ದೇಹಾಂತರಪ್ರಾಪ್ತಿರ್ಧೀರಸ್ತತ್ರ ನ ಮುಹ್ಯತಿ⁹¹||

ದೇಹವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವಾಗ ಈ ಜೀವನಿಗೆ ಬಾಲ್ಯ, ತಾರುಣ್ಯ,
ಮುಪ್ಪು ಎಂಬೀ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಹೇಗೆ ಬರುವವೋ ಹಾಗೆಯೇ
ಒಂದು ದೇಹವು ಹೋದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ದೇಹವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು.
ತಿಳಿದವರು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಗಲಿಬಿಲಿಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

06024014a ಮಾತ್ರಾಸ್ಪರ್ಶಾಸ್ತು ಕೌಂತೇಯ ಶೀತೋಷ್ಣಸುಖದುಃಖದಾಃ|

06024014c ಆಗಮಾಪಾಯಿನೋಽನಿತ್ಯಾಸ್ತಾಂಸ್ತಿತಿಕ್ಷಸ್ವ ಭಾರತ||

⁹²ಕೌಂತೇಯ ! ಭಾರತ ! ಇಂದ್ರಿಯಗಳೊಡನೆ ವಿಷಯಗಳ

---

⁹¹ ಅಜಾಯಮಾನೋ ಬಹುಧಾ ವಿಜಾಯತೇ| ತಸ್ಯ ಧೀರಾಃ ಪರಿಜಾನಂತಿ ಯೋನಿಂ||
ಎಂಬ ಪುರುಷಸೂಕ್ತದ ವಾಕ್ಯದಂತೆ ಹುಟ್ಟಿದೆಯೇ ಇರುವವನು ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ
ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಇದರ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದವರು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ.

⁹² ಹಿಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ದೇಹಾಂತರಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಜ್ಞಾನಿಯಾದವನು
ವಿಮೋಹಿತನಾಗಿರದಿದ್ದರೆ ಈ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಅನುಭವವಾಗುವ ಶೀತ-ಉಷ್ಣ-ಸುಖ-
ದುಃಖಗಳ್ಯಾವವು? ಆತ್ಮ ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಶೀತೋಷ್ಣ ಸುಖದುಃಖಗಳ ಪರಿವೆಯೇ
ಇರುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಈ ಸಂದೇಹಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಈ ಶ್ಲೋಕವಿದೆ.

ಸಂಯೋಗದಿಂದಲೇ ಶೀತ-ಉಷ್ಣ ಮತ್ತು ಸುಖ-ದುಃಖಗಳ
 ಅನುಭವವಾಗುವುದು⁹³. ಈ ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ಮೊದಲೊಂದಿದೆ ಮತ್ತು
 ಕೊನೆಯೊಂದಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವು ಅನಿತ್ಯವಾದವು⁹⁴. ಈ
 ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ ನಿಲ್ಲು!⁹⁵

06024015a ಯಂ ಹಿ ನ ವ್ಯಥಯಂತ್ಯೇತೇ ಪುರುಷಂ ಪುರುಷರ್ಷಭ|

06024015c ಸಮದುಃಖಸುಖಂ ಧೀರಂ ಸೋಽಮೃತತ್ವಾಯ ಕಲ್ಪತೇ||

ಪುರುಷರ್ಷಭ! ಯಾರು ಈ ಅನುಭವಗಳಿಂದ ವ್ಯಥೆಪಡುವುದಿಲ್ಲವೋ
 ಮತ್ತುಯಾರಿಗೆ ದುಃಖ ಸುಖಗಳು ಸಮನಾಗಿರುವವೋ ಆ ಧೀರ⁹⁶
 ಪುರುಷನು ಅಮೃತತ್ವ⁹⁷ವನ್ನು ಪಡೆದಂತೆ.

06024016a ನಾಸತೋ ವಿದ್ಯತೇ ಭಾವೋ ನಾಭಾವೋ ವಿದ್ಯತೇ ಸತಃ|

⁹³ ಮಾತ್ರಾಸ್ಪರ್ಶಃ ಎಂದರೆ ತನ್ಮಾತ್ರಗಳಾದ ಶಬ್ದ-ಸ್ಪರ್ಶ-ರೂಪ-ರಸ-ಗಂಧಗಳು
 ಅವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೊಡನೆ - ಕಿವಿ, ಚರ್ಮ, ಕಣ್ಣು, ನಾಲಿಗೆ, ಮತ್ತು
 ಮೂಗು ಇವುಗಳೊಡನೆ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿದಾಗ ಮನುಷ್ಯನು ಅನುಭವಿಸುವ ಶೀತ-ಉಷ್ಣ-
 ಸುಖ-ದುಃಖಗಳು.

⁹⁴ ಮೊದಲು-ಕೊನೆಗಳಿರುವ ಅನುಭವಗಳು ನಿತ್ಯವಲ್ಲದ್ದು ಅಥವಾ ಕ್ಷಣಿಕ ಎಂದೇ
 ತಿಳಿಯಬೇಕು.

⁹⁵ ಈ ದೇಹಕ್ಕಾಗುವ ಅನುಭವಗಳು ಇಂದ್ರಿಯಜನ್ಮವಾದವುಗಳು. ಬಂದು-
 ಹೋಗತಕ್ಕವುಗಳು. ಅಶಾಶ್ವತವಾದವುಗಳು. ಅವುಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೇ
 ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

⁹⁶ ಧಿಯಃ ರಾಂತೀತಿ ಧೀರಾಃ - ಬುದ್ಧಿಯ ಮೇಲೆ ಪೂರ್ಣ ಅಧಿಕಾರವುಳ್ಳವನು ಧೀರ.

⁹⁷ ಹುಟ್ಟು-ಸಾವುಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತಿ

ಯಾವುದು ಸತ್ಯವಲ್ಲವೋ⁹⁸ ಅದರ ಇರುವಿಕೆಯಿಲ್ಲ⁹⁹. ಯಾವುದು ಸತ್ಯವೋ¹⁰⁰ ಅದು ಇಲ್ಲದೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ¹⁰¹. ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡವರು ಇವೆರಡರ ಕುರಿತೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ

⁹⁸ ಅಸತ್ ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಅರ್ಥಗಳಿವೆ: (೧) ಇರುವುದಲ್ಲದ್ದು (೨) ನಿಜವಾದ ಇರುವಿಕೆಯಿಲ್ಲದ್ದು (೩) ತೋರಿಕೆಯದು (೪) ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಸ್ವಶಕ್ತಿ ಬಲದಿಂದ ಇರದೇ ಮತ್ತೊಂದರ ಆಶ್ರಯದಿಂದ ನಮ್ಮ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಕಿಂಚಿತ್ಕಾಲ ಮಾತ್ರ ಯಾವುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆಯೋ ಅದು (೫) ಗೂಢವಾಗಿರುವ ಪದಾರ್ಥ - ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಇರುವುದಾದರೂ ನಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ಇಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ತೋರುವುದು. ಅಗೋಚರವಾದುದು. ಅವ್ಯಕ್ತವಾದುದು. (೬) ಸಾಧುವಲ್ಲದ್ದು, ಕೆಟ್ಟದ್ದು.

⁹⁹ ಯಾವುದು ಈಗ ಇದ್ದುದು ಮುಂದೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅದು ಸತ್ಯವಲ್ಲ. ಇಂದ್ರಿಯ-ವಿಷಯಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಶೀತೋಷ್ಣ-ಸುಖದುಃಖ ಅನುಭವಗಳು ಈಗ ಇದ್ದು ನಂತರ ಇಲ್ಲದಾಗುವುದರಿಂದ - ಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ - ಸತ್ಯವಾದವುಗಳಲ್ಲ. ಅದರಂತೆಯೇ ದೇಹವೂ ಕೂಡ ಈಗ ಇದ್ದು ಮುಂದೆ ಇಲ್ಲವಾಗುವುದರಿಂದ ಸತ್ಯವಾದುದಲ್ಲ.

¹⁰⁰ ಸತ್ ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದಕ್ಕೂ ಅನೇಕ ಅರ್ಥಗಳಿವೆ: (೧) ಇರುವುದು (೨) ಸತ್ಯವಾದುದು (೩) ಗೋಚರವಾಗಿರುವ ಪದಾರ್ಥ. ಯಾವುದು ಇದೆಯೆಂದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆಯೋ ಅದು ಸತ್. (೪) ಒಳ್ಳೆಯದು, ಸಾಧುವಾದದ್ದು.

¹⁰¹ ಯಾವುದು ಸದಾ ಇರುವುದೋ ಅಂದರೆ ಯಾವುದು ಈಗ ಇದ್ದು ಮುಂದೆಯೂ ಕೂಡ ಇರುತ್ತದೆಯೋ ಅದು ಮಾತ್ರ ಸತ್ಯ. ಅಂದರೆ - ಈ ದೇಹ ಮತ್ತು ಶಾರೀರಿಕ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಆತ್ಮವು ಯಾವಾಗಲೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಅದು ಮಾತ್ರ ಸತ್ಯವಾದುದು.

ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ.

06024017a ಅವಿನಾಶಿ ತು ತದ್ವಿದ್ಧಿ ಯೇನ ಸರ್ವಮಿದಂ ತತಂ|

06024017c ವಿನಾಶಮವ್ಯಯಸ್ಯಾಸ್ಯ ನ ಕಶ್ಚಿತ್ಕರ್ತುಮರ್ಹತಿ||

ಯಾವುದರಿಂದ ಇವೆಲ್ಲವೂ¹⁰² ಇವೆಯೋ¹⁰³ ಅದು ಅವಿನಾಶಿಯೆಂದು ತಿಳಿ. ಈ ಅವ್ಯಯವಾದುದನ್ನು ಯಾರೂ ವಿನಾಶಗೊಳಿಸಲಾರರು.

06024018a ಅಂತವಂತ ಇಮೇ ದೇಹಾ ನಿತ್ಯಸ್ಯೋಕ್ತಾಃ ಶರೀರಿಣಃ|

06024018c ಅನಾಶಿನೋಽಪ್ರಮೇಯಸ್ಯ ತಸ್ಮಾದ್ಯಧ್ಯಸ್ವ ಭಾರತ||

ಆ ನಿತ್ಯ, ಅನಾಶಿನಿ¹⁰⁴, ಅಪ್ರಮೇಯ¹⁰⁵ನ ಈ ದೇಹಗಳು ಇಲ್ಲವಾಗುವಂಥವುಗಳು¹⁰⁶. ಆದುದರಿಂದ ಯುದ್ಧಮಾಡು ಭಾರತ !

---

¹⁰² ಸತ್ ಮತ್ತು ಅಸತ್ ಎರಡೂ

¹⁰³ ಯಾವುದು ಈ ಸರ್ವವನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದೋ ಅದು ಎಂದೂ ಅರ್ಥವಿದೆ.

¹⁰⁴ ಅನಾಶಿನಿ ಎಂದರೆ ಅವಿನಾಶಿ - ನಾಶಹೊಂದದೇ ಇರುವಂಥದ್ದು. ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲವೋ ಅದಕ್ಕೆ ನಾಶವೂ ಇಲ್ಲ. ಸ್ವಭಾವತಃ ಇದು ನಾಶಹೊಂದುವಂಥಹುದಲ್ಲ. ಇಂಥಹ ಅವಿನಾಶಿ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಅಂತವಂತ ದೇಹಗಳು ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ.

¹⁰⁵ ಅಪ್ರಮೇಯ ಎಂದರೆ ಅಳತೆಗೆ ಸಿಗದಂಥಹುದು ಅಂದರ್ಥ. ಶರೀರವು ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಸೇರಿರುವುದೋ ಆ ಅತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ನಿಶ್ಚಯಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

¹⁰⁶ ಅಂತವಂತಃ ಈ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಕೊನೆ ತಪ್ಪಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅಂತ್ಯಗೊಳ್ಳುವುದೇ ಇದರ ಸ್ವಭಾವ

06024019a ಯ ಏನಂ ವೇತ್ತಿ ಹಂತಾರಂ ಯಶ್ಚೈನಂ ಮನ್ಯತೇ ಹತಂ|

06024019c ಉಭೌ ತೌ ನ ವಿಜಾನೀತೋ ನಾಯಂ ಹಂತಿ ನ ಹನ್ಯತೇ||

ಇದು ಕೊಲ್ಲುತ್ತದೆಯೆಂದೋ ಅಥವಾ ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಡುತ್ತದೆಯೆಂದೋ
ಯಾರು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೋ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಇದು
ಕೊಲ್ಲುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಡುವುದೂ ಇಲ್ಲ.

06024020a ನ ಜಾಯತೇ ಮ್ನಿಯತೇ ವಾ ಕದಾ ಚಿನ್

ನಾಯಂ ಭೂತ್ವಾ ಭವಿತಾ ವಾ ನ ಭೂಯಃ|

06024020c ಅಜೋ ನಿತ್ಯಃ ಶಾಶ್ವತೋಽಯಂ ಪುರಾಣೋ

ನ ಹನ್ಯತೇ ಹನ್ಯಮಾನೇ ಶರೀರೇ||

ಇದು ಹುಟ್ಟಲೂ ಇಲ್ಲ ಸಾಯುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಇದ್ದುದಾದ ಇದು
ಮುಂದೆ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಹುಟ್ಟಿದುದಲ್ಲ. ಇದು ನಿತ್ಯ.
ಶಾಶ್ವತ. ಪುರಾಣ. ಶರೀರವನ್ನು ಕೊಂದರೂ ಇದು ಸಾಯುವುದಿಲ್ಲ¹⁰⁷.

ಗುಣ. ಕೆಲವು ಅರ್ಥಕಾರರು ಅಂತವಂತ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಅಂತರವಿರತಕ್ಕವುಗಳು ಅಂದರೆ
ಒಂದರ ನಂತರ ಇನ್ನೊಂದು ಬರುವಂಥವುಗಳು ಎಂದೂ ಅರ್ಥೈಸಿದ್ದಾರೆ.

¹⁰⁷ ಹುಟ್ಟುವುದು ಎಂದರೆ ಹಿಂದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ, ಈಗ ಇದೆ ಎಂದರ್ಥ. ಇದು ದೇಹಕ್ಕೆ
ಅನ್ವಯಿಸುವುದೇ ಹೊರತು ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮಗುವು ಹುಟ್ಟಿತು ಎಂದರೆ
ಶರೀರವು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು ಎಂದು. ಹುಟ್ಟಿದ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಮರಣವುಂಟು. ಯಾವಾಗ
ಒಂದು ವಸ್ತುವಿಗೆ ಹುಟ್ಟೇ ಇಲ್ಲವೋ ಅದಕ್ಕೆ ಮರಣವೂ ಇಲ್ಲ. ಆ ವಸ್ತುವೇ
ಆತ್ಮವಸ್ತು. ಅದು ಹುಟ್ಟುವುದೂ ಇಲ್ಲ; ಸಾಯುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗಾದರೆ ಅದು
ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲವೋ? ಎಂದರೆ ಹಾಗಲ್ಲ. ನ ಮ್ನಿಯತೇ ವಾ ಕದಾಚಿತ್ ಹುಟ್ಟದಿದ್ದರೂ

ಅದು ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುವ ಸಲುವಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಇದನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಶರೀರವು ಹೋದರೆ ಶರೀರಿಯು ನಾಶಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಮಡಿಕೆಗಳು ಒಡೆದುಹೋಗಬಹುದು. ಮಡಿಕೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಆಕಾಶವು ನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ದೇಹದೊಳಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡ ಆತ್ಮವು - ಇಂದ್ರಿಯ, ಬುದ್ಧಿ, ಮನಸ್ಸು - ಈ ಕರಣಗಳ ಮೂಲಕ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಕರಣಗಳು ನಶವಾದರೂ (ಕಣ್ಣು ಕಾಣಿಸದಿದ್ದರೂ, ಕಿವಿ ಕೇಳಿಸದಿದ್ದರೂ) ಆತ್ಮವು ಯಥಾರೂಪವಾಗಿ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಬೆಳಕು ನೀಡುವ ಉಪಕರಣ (ಬಲ್ಬ್) ಕೆಟ್ಟುಹೋದರೆ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯೇ ನಾಶವಾಯಿತು ಎಂದಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ ದೇಹವು ವಿನಾಶಹೊಂದಬಹುದು. ಆತ್ಮವು ನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹುಟ್ಟು, ಬಾಲ್ಯ, ಯೌವನ, ವಾರ್ಧಕ್ಯ, ಜನ್ಮಾಂತರ - ಇವೇ ಮುಂತಾಗಿ ಆತ್ಮನು ವೇಷವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುವನು. ವೇಷಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಆದಿ ಒಂದು ಅಂತ್ಯವೆಂಬುದಿದೆ. ಆದರೆ ವೇಷ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವವನಿಗೆ ಆದಿಯು ಇಲ್ಲ. ಅಂತ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಅವನು ಪುರಾಣ ಪುರುಷ. ಬಹಳ ಹಿಂದಿನವನು. ಅವನಿಲ್ಲದ ಕಾಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಕಾಲದ ಎಷ್ಟು ಹಿಂದೆ ಹೋದರೂ ಅವನಿರುವನು. ಅವನು ಮೊದಲು; ಆಮೇಲೆ ಕಾಲ-ದೇಶಗಳು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅವನನ್ನು ಕಲಾತೀತನೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ನೀರಿನ ಮೇಲಿನ ಗುಳ್ಳಿಯಂತೆ ಈ ಶರೀರ. ಗುಳ್ಳಿಯ ಹಿಂದೆ ನೀರಿದೆ. ಶರೀರದ ಹಿಂದೆ ಆತ್ಮನಿದ್ದಾನೆ. ಗುಳ್ಳಿಗಳು ಒಡೆಯಿತೆಂದರೆ ನೀರು ಇಲ್ಲದೇ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಶರೀರವು ಹೋಯಿತೆಂದರೆ ಆತ್ಮನು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಸ್ಮಿನ್ ಮಂತ್ರೇ ಷಟ್ ಭಾವವಿಕಾರಾಃ ಲೌಕಿಕವಸ್ತುವಿಕ್ರಿಯಾಃ ಆತನಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಧ್ಯಂತೇ | ಸರ್ಪಪ್ರಕಾರವಿಕ್ರಿಯಾರಹಿತಃ ಆತ್ಮಾ ಇತಿ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥಃ - ಈ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಲೋಕದ ವಸ್ತುಗಳಿಗಾಗುವ ಆರು ಭಾವವಿಕಾರಗಳು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಆರು ಭಾವ ವಿಕಾರಗಳು - ಜಾಯತೇ (ಹುಟ್ಟುವುದು), ಅಸ್ತಿ (ಇರುವುದು), ವರ್ಧತೇ (ಬೆಳೆಯುವುದು), ಪರಿಣಮತೇ (ಮಾರ್ಪಡುವುದು), ಅಪಕ್ಷೀಯತೇ (ಸವೆಯುವುದು) ಮತ್ತು ವಿನಶ್ಯತಿ (ಹಾಳಾಗುವುದು).

ಕಠೋಪನಿಷತ್ತಿನ ಎರಡನೆಯ ವಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಶ್ಲೋಕವೇ ಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯತ್ಯಾಸದಿಂದ

06024021a ವೇದಾವಿನಾಶಿನಂ ನಿತ್ಯಂ ಯ ಏನಮಜಮವ್ಯಯಂ|

06024021c ಕಥಂ ಸ ಪುರುಷಃ ಪಾರ್ಥ ಕಂ ಘಾತಯತಿ ಹಂತಿ ಕಂ||

ಪಾರ್ಥ ! ಇದು ಅವಿನಾಶಿ. ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲದುದು. ನಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಅವ್ಯಯ.
ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ಪುರುಷನು ಹೇಗೆ ಯಾರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬಲ್ಲನು? ಯಾರನ್ನು
ಕೊಲ್ಲಿಸಬಲ್ಲನು?¹⁰⁸

ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ - ನ ಜಾಯತೇ ಮ್ನಿಯತೇ ವಾ ವಿಪಶ್ಚಿನ್ನಾಯಂ ಕುತಶ್ಚಿನ್ನ ಬಭೂವ
ಕಶ್ಚಿತ್ ಅಜೋ ನಿತ್ಯಃ ಶಾಶ್ವತೋಽಯಂ ಪುರಾಣೋ ನ ಹನ್ಯತೇ ಹನ್ಯಮಾನೇ
ಶರೀರೇ|| ಆತ್ಮನು ಹುಟ್ಟುವುದೂ ಇಲ್ಲ; ಸಾಯುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಇವನು
ಯಾವುದರಿಂದಲೂ ಹುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ. ಇವನಿಂದ ಯಾರೂ ಹುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ. ಇವನು
ಜನ್ಮರಹಿತನು. ನಿತ್ಯನು. ಶಾಶ್ವತನು. ಪುರಾಣನು. ಶರೀರವು ನಾಶವಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ
ಇವನು ನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಪುರಾಣಃ - ಹಿಂದೆಯೂ ಹೊಸದಾಗಿದ್ದವನು, ಸದಾಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಅಪೂರ್ವನಾಗಿ,
ನಿತ್ಯನೂತನನೆಂದು ಅನುಭವಿಸಲ್ಪಡುವವನು. ಪುರಾಪಿ ನವಃ ಸರ್ವದಾ
ಅಪೂರ್ವವತ್ ಅನುಭಾವ್ಯಃ ಎಂದು ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರು ವಿವರಣೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

¹⁰⁸ ಆತ್ಮನ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡವನು ಯಾರನ್ನು (ಯಾವ ಆತ್ಮನನ್ನು)
ಕೊಲ್ಲಿಸುತ್ತಾನೆ? ಯಾರನ್ನು (ಯಾವ ಆತ್ಮನನ್ನು) ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾನೆ? ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಿಗೆ
ಕೊಲ್ಲುವ, ಕೊಲ್ಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಥವಾ ಕೊಲ್ಲಿಸುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಉದ್ಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ.
ಹುತ್ತವನ್ನು ಬಡಿದರೆ ಹಾವು ಸಾಯುವುದಿಲ್ಲ. ದೇಹವೇ ಒಂದು ಹುತ್ತ. ಅದನ್ನು
ಬಡಿದರೆ ಆತ್ಮನು ಸಾಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಯಾದವನು ಮನಗಂಡಿರುತ್ತಾನೆ.
ಆತ್ಮನು ನಿತ್ಯನು. ನಾಮ-ರೂಪಗಳ ವೇಷ ಧರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೂ ಇವನು
ಇದ್ದನು. ಹಾಕಿಕೊಂಡ ವೇಷವೆಲ್ಲ ಅಳಿಸಿಹೋದರೂ ಅವನು ಇನ್ನೂ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಅಜ
ಎಂದರೆ ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲದವನು ಎಂದರ್ಥ. ಅವ್ಯಯವೆಂದರೆ ನಾಶವಾಗದಿರುವವನು

06024022a ವಾಸಾಂಸಿ ಜೀರ್ಣಾನಿ ಯಥಾ ವಿಹಾಯ

ನವಾನಿ ಗೃಹ್ಣಾತಿ ನರೋಽಪರಾಣಿ|

06024022c ತಥಾ ಶರೀರಾಣಿ ವಿಹಾಯ ಜೀರ್ಣಾನ್ಯೈ

ಅನ್ಯಾನಿ ಸಮ್ಯಾತಿ ನವಾನಿ ದೇಹೀ||

ಜೀರ್ಣವಾದ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಹೊಸಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ
ಮನುಷ್ಯನು ತೊಡುತ್ತಾನೋ ಹಾಗೆ ಇದು ಜೀರ್ಣವಾದ ಶರೀರಗಳನ್ನು
ತೊರೆದು ಬೇರೆ ಹೊಸ ದೇಹಗಳನ್ನು ಸೇರುತ್ತದೆ¹⁰⁹.

ಎಂದರ್ಥ.

¹⁰⁹ ಮನುಷ್ಯನು ಹರಕು ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಎಸೆದು ಹೊಸ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತೊಡುವಂತೆ,
ಜೀವನು ಹಳೆಯದಾದ ಶರೀರಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಹೊಸ ಶರೀರಗಳನ್ನು
ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಹರಿದುಹೋದ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಹೊಸಬಟ್ಟೆಯನ್ನು
ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಮನುಷ್ಯನು ತಾನು ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಧರಿಸಿದ್ದ
ಜೀರ್ಣವಸ್ತ್ರದ ಪರಿತ್ಯಾಗಕ್ಕಾಗಿ ಪರಿತಪಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ದೇಹವು ದುಡಿದು-ದುಡಿದು
ಕೃಶವಾಗಿರುವುದು. ಯಾವ ಸುಧಾರಣೆಯೂ ಇದಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲದಾಗುತ್ತದೆ. ಆ
ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಜೀರ್ಣವಾಗಿ ಹೋದ ಈ ಶರೀರಕ್ಕಾಗಿ ಆತ್ಮನು ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಾ
ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಜೀರ್ಣವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವಂತೆ ಜೀರ್ಣ ಶರೀರವನ್ನು
ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ನೂತನ ಶರೀರವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹಳೇ ಮನೆಯಿಂದ
ಹೊಸಮನೆಗೆ ಹೋದಂತೆ. ಹಾವು ಪೊರೆಬಿಟ್ಟಂತೆ. ಒಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟೊಡನೆಯೇ
ಮತ್ತೊಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ.

ಹಳೆಯ ಪೀತಾಂಬರವನ್ನೆಸೆದು ಹೊಸ ಗೋಣೀತಾಟನ್ನು ಯಾರೂ ಉಡಲು
ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಳೆಯ ಪೀತಾಂಬರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊಸ ಪೀತಾಂಬರವನ್ನೇ
ಉಟ್ಟಾರು. ಹೊಸ ಶರೀರವು ಯಾವುದಾದರೂ ಆಗಬಹುದೇ? ರಾಜನ ಶರೀರವನ್ನು

06024023a ನೈನಂ ಛಿಂದಂತಿ ಶಸ್ತ್ರಾಣಿ ನೈನಂ ದಹತಿ ಪಾವಕಃ|

06024023c ನ ಚೈನಂ ಕ್ಷೇದಯಂತ್ಯಾಪೋ ನ ಶೋಷಯತಿ ಮಾರುತಃ||

ಇದನ್ನು ಶಸ್ತ್ರಗಳು ಕತ್ತರಿಸಲಾರವು. ಬೆಂಕಿಯು ಸುಡಲಾರದು. ನೀರು ನೆನಯಿಸಲಾರದು, ಮತ್ತು ಗಾಳಿಯು ಒಣಗಿಸಲಾರದು¹¹⁰.

06024024a ಅಚ್ಛೇದ್ಯೋಽಯಮದಾಹ್ಯೋಽಯಮಕ್ಷೇದ್ಯೋಽಶೋಷ್ಯ ಏವ ಚ|

06024024c ನಿತ್ಯಃ ಸರ್ವಗತಃ ಸ್ಥಾನುರಚಲೋಽಯಂ ಸನಾತನಃ||

ತೊರೆದು ನಾಯಿಯ ಶರೀರವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬಹುದೇ? ನಾಯಿಯ ಶರೀರವೂ ನೂತನವಾಗಿಯೇ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಧರಿಸುವುದರಿಂದ ಹರ್ಷವಿಲ್ಲ. ಇಂಥಹುದೇ ಶರೀರವು ಸಿಕ್ಕುವುದೆಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತವೇನು? ಹೊಸ ಶರೀರವೇನೋ ಸಿಕ್ಕಬಹುದು. ಆದರೆ ಈಗ ತಾನಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶರೀರವು ದೊರಕುತ್ತದೆಯೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಿದೆಯೇ? ಆಧಾರವಿದೆಯೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ರಾಮಾನುಜರು ಈ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಧರ್ಮಯುದ್ಧೇ ಶರೀರಂ ಸೃಜತಾಂ ತ್ಯಕ್ತಶರೀರಾದಧಿಕತರ ಕಲ್ಯಾಣರೀರಗೃಹಣಂ ಶಾಸ್ತ್ರಾವದಗಮತ ಇತಿ ಜೀರ್ಣಾನಿ ವಾಸಾಂಸಿ ವಿಹಾಯ ನವಾನಿ ಕಲ್ಯಾಣಾನಿ ವಾಸಾಂಸಿ ಗೃಹ್ಣಾತಾಮಿವ ಹರ್ಷನಿಮಿತ್ತಮೇವಾತ್ರೋಪಲಭ್ಯತೇ| ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ಧರ್ಮಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಶರೀರತ್ಯಾಗಮಾಡುವವರು ಉತ್ತಮವಾದ ನೂತನ ವಸ್ತುಗೃಹಣದಂತೆ ಉತ್ತಮೋತ್ತಮ ಶರೀರಗಳನ್ನೇ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹರ್ಷವನ್ನೇ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

¹¹⁰ ಆತ್ಮಧರ್ಮವೇ ಬೇರೆ; ದೇಹಧರ್ಮವೇ ಬೇರೆ. ದೇಹವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಬಹುದು; ಸುಡಬಹುದು; ತೋಯಿಸಬಹುದು; ಒಣಗಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ನಿರವಯನಾದ ಮತ್ತು ನಿರ್ಗುಣನಾದ ಆತ್ಮನನ್ನು ಶಸ್ತ್ರ, ಅಗ್ನಿ, ನೀರು, ಗಾಳಿ-ಇವುಗಳು ಏನೂ ಮಾಡಲಾರವು.

ಇದನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಲಾಗದು. ಇದನ್ನು ಸುಡಲಾಗದು. ತೋರಿಸಲಾಗದು ಮತ್ತು ಒಣಗಿಸಲೂ ಆಗದು. ಇದು ನಿತ್ಯ. ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿ ಇರುವುದು. ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವುದು. ಅಚರವಾದುದು ಮತ್ತು ಸನಾತನವಾದುದು¹¹¹.

06024025a ಅವ್ಯಕ್ತೋಽಯಮಚಿಂತ್ಯೋಽಯಮವಿಕಾರ್ಯೋಽಯಮುಚ್ಯತೇ|

06024025c ತಸ್ಮಾದೇವಂ ವಿದಿತ್ವೈನಂ ನಾನುಶೋಚಿತುಮರ್ಹಸಿ||

---

¹¹¹ ಪಂಚಭೂತಗಳು ಆತ್ಮನನ್ನು ಏನೂ ಮಾಡಲಾರವು. ಆತ್ಮವು ದೇಹವಲ್ಲ; ದೇಹವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವನು. ದೇಹಕ್ಕೆ ಬಾಧೆಯಾದರೂ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಬಾಧೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ನಿತ್ಯ. ಬದಲಾವಣೆಯಿಲ್ಲದವನು. ಚಲನಚಿತ್ರದ ಬಿಳಿಯ ತೆರೆಗೆ ಇವನನ್ನು ಹೋಲಿಸಬಹುದು. ತೆರೆಯ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿಹೊತ್ತಿಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಭಿರುಗಾಳಿ ಏಳುತ್ತದೆ. ಜಲಪಾತವಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ತೆರೆಯು ಇವುಗಳಿಂದ ಬಾಧಿತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಯಥಾಪೂರ್ವವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ನಿತ್ಯನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವನು ಸರ್ವಗತ. ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವವನು. ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕನು.

ಇದು ಅವ್ಯಕ್ತ¹¹², ಇದು ಅಚಿಂತ್ಯ¹¹³, ಮತ್ತು ಅವಿಕಾರಿ¹¹⁴ ಎಂದು

¹¹² ಅವ್ಯಕ್ತ ಎಂದರೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸದೇ ಇರುವುದು. ನಾವು ದೇಹವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದರ ಹಿಂದಿರುವ ಆತ್ಮನನ್ನು ಕಾಣಲಾರೆವು. ವ್ಯಕ್ತಾವ್ಯಕ್ತಶಬ್ದಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ನಿರೂಪವಾಗಿದೆ: ಇಂದ್ರಿಯೈರ್ಗೃಹ್ಯತೇ ಯದ್ಯತ್ತತ್ತ್ವವ್ಯಕ್ತಮಿತಿ ಸ್ಥಿತಿಃ| ಅವ್ಯಕ್ತಮಿತಿ ವಿಜ್ಞೇಯಂ ಲಿಂಗಗ್ರಾಹ್ಯಮತೀಂದ್ರಿಯಂ|| ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಡುವುದಕ್ಕೆ ವ್ಯಕ್ತವೆಂದೂ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಡದೇ ಅತೀಂದ್ರಿಯವಾಗಿ ಹೇತುಗಳಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವ್ಯಕ್ತವೆಂದೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆತ್ಮನು ಅವ್ಯಕ್ತ. ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸದೇ ಇರತಕ್ಕವನು.

¹¹³ ಆತ್ಮನು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸದೇ ಇದ್ದರೆ ಊಹೆಗಾದರೂ ಸಿಕ್ಕುವನೋ? ಯೋಚಿಸಿ ಅವನನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದೋ? ಇಲ್ಲ. ಚಿಂತನೆಗೂ ಅವನು ಸಿಕ್ಕದವನು. ಏನನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸಬೇಕು? ಯಾವುದಾದರೂ ವಿಷಯವನ್ನು ಚಿಂತಿಸಬೇಕಾದರೆ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಕೇಳಿದ್ದಾಗಿರಬೇಕು. ನೋಡಿದ್ದಾಗಿರಬೇಕು. ಮೂಸಿದ್ದಾಗಿರಬೇಕು. ರುಚಿನೋಡಿದ್ದಾಗಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಆತ್ಮನು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಸಿಲುಕುವವನಲ್ಲವೆಂದರೆ ಇವುಗಳಿಗವನು ವಿಷಯವೇ ಅಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸಿಗೂ ನಿಲುಕದಂತವನು. ಯತೋ ವಾಚೋ ನಿವರ್ತಂತೇ ಅಪ್ರಾಪ್ತಃ ಮನಸಾ ಸಹ ! ಪರಮಪುರುಷನ ನಿಜಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾಗದೇ ವೇದಗಳೂ ಸಹ ಮನಸ್ಸಿನೊಡನೆ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತವೆ.

¹¹⁴ ಅವಿಕಾರಿ ಎಂದರೆ ವಿಕಾರರಹಿತನು ಎಂದರ್ಥ. ಹಾಲಿಗೆ ಹೆಪ್ಪು ಹಾಕಿದರೆ ಮೊಸರಿನ ವಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದುವಂತೆ ಇವನು ವಿಕಾರಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಯಥಾ ಕ್ಷೀರಂ ದಧ್ಯಾತಂಚನಾದಿನಾ ವಿಕಾರಿ ನ ತಥಾ ಅಯಂ ಆತ್ಮಾ| ಬಾಲ್ಯ, ಯೌವನ, ವಾರ್ಧಕ್ಯ - ಇವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ದೇಹದ ವಿಕಾರಗಳು. ಆತ್ಮನ ವಿಕಾರಗಳಲ್ಲ. ಆಕಾರವಿದ್ದರಲ್ಲವೇ ವಿಕಾರವಾಗುವುದು? ಆಕಾರವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದಮೇಲೆ ವಿಕಾರದ ಪಶ್ಚೆಯೇ ಇಲ್ಲ.

ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅದು ಹೀಗೇ ಎಂದು

ತಿಳಿದಿದೆಯಾದುದರಿಂದ ನೀನು ಶೋಕಪಡಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ.

06024026a ಅಥ ಚೈನಂ ನಿತ್ಯಜಾತಂ ನಿತ್ಯಂ ವಾ ಮನ್ಯಸೇ ಮೃತಂ|

06024026c ತಥಾಪಿ ತ್ವಂ ಮಹಾಬಾಹೋ ನೈನಂ ಶೋಚಿತುಮರ್ಹಸಿ||

ಒಂದುವೇಳೆ ನೀನು ಇದು ನಿತ್ಯವೂ ಹುಟ್ಟುತ್ತಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು
ಸಾಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದರೂ ಕೂಡ, ಮಹಾಬಾಹು! ಈ
ರೀತಿಯಾಗಿ ಶೋಕಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

06024027a ಜಾತಸ್ಯ ಹಿ ಧ್ರುವೋ ಮೃತ್ಯುರ್ಧ್ರುವಂ ಜನ್ಮ ಮೃತಸ್ಯ ಚ|

06024027c ತಸ್ಮಾದಪರಿಹಾರ್ಯೇಽರ್ಥೇ ನ ತ್ವಂ ಶೋಚಿತುಮರ್ಹಸಿ||

ಯಾಕೆಂದರೆ ಹುಟ್ಟಿದುದಕ್ಕೆ ಸಾವು ನಿಶ್ಚಯವು. ಸತ್ತಿದುದಕ್ಕೆ ಹುಟ್ಟೂ
ನಿಶ್ಚಯವೇ. ಅನಿವಾರ್ಯವಾದ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದುಃಖಿಸುವುದು
ಸರಿಯಲ್ಲ.

06024028a ಅವ್ಯಕ್ತಾದೀನಿ ಭೂತಾನಿ ವ್ಯಕ್ತಮಧ್ಯಾನಿ ಭಾರತ|

06024028c ಅವ್ಯಕ್ತನಿಧನಾನ್ಯೇವ ತತ್ರ ಕಾ ಪರಿದೇವನಾ||

ಭಾರತ! ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದ್ದು, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ
ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಸಾವಿನನಂತರ ಅವು ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ
ದುಃಖಿಸುವುದೇನಿದೆ?

06024029a ಆಶ್ಚರ್ಯವತ್ಪಶ್ಯತಿ ಕಶ್ಚಿದೇನಂ

ಆಶ್ಚರ್ಯವದ್ವದತಿ ತಥೈವ ಚಾನ್ಯಃ|

06024029c ಆಶ್ಚರ್ಯವಚ್ಛೈನಮನ್ಯಃ ಶೃಣೋತಿ

ಶ್ರುತ್ವಾಪ್ಯೇನಂ ವೇದ ನ ಚೈವ ಕಶ್ಚಿತ್||

ಕೆಲವರು ಇದನ್ನು ಆಶ್ಚರ್ಯವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಇತರರು ಇದೇ ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಕುರಿತು ಮಾತನ್ನಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನೂ ಇತರರು ಇದನ್ನು ಆಶ್ಚರ್ಯವೆಂದು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದನಂತರವೂ ಕೆಲವರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

06024030a ದೇಹೀ ನಿತ್ಯಮವಧ್ಯೋಽಯಂ ದೇಹೇ ಸರ್ವಸ್ಯ ಭಾರತ|

06024030c ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವಾಣಿ ಭೂತಾನಿ ನ ತ್ವಂ ಶೋಚಿತುಮರ್ಹಸಿ||

ಭಾರತ! ಎಲ್ಲ ದೇಹಗಳಲ್ಲಿರುವ ಈ ದೇಹಿಯು ನಿತ್ಯವೂ ಅವಧ್ಯ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಸರ್ವಭೂತಗಳ ಕುರಿತು ನೀನು ಶೋಚಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

06024031a ಸ್ವಧರ್ಮಮಪಿ ಚಾವೇಕ್ಷ್ಯ ನ ವಿಕಂಪಿತುಮರ್ಹಸಿ|

06024031c ಧರ್ಮ್ಯಾಧಿ ಯುದ್ಧಾಚ್ಛ್ರೇಯೋಽನ್ಯತ್ ಕ್ಷತ್ರಿಯಸ್ಯ ನ ವಿದ್ಯತೇ||

ನಿನ್ನ ಸ್ವಧರ್ಮದ ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸಿದರೆ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ನೀನು ಹಿಂಜರಿಯುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಕ್ಷತ್ರಿಯನಿಗೆ ಧರ್ಮಯುದ್ಧಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಕೊಡುವಂಥಹುದು ಬೇರೆಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ.

06024032a ಯದೃಚ್ಛಯಾ ಚೋಪಪನ್ನಂ ಸ್ವರ್ಗದ್ವಾರಮಪಾವೃತಂ|

06024032c ಸುಖಿನಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಃ ಪಾರ್ಥ ಲಭಂತೇ ಯುದ್ಧಮೀದೃಶಂ||

ಪಾರ್ಥ ! ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ದ್ವಾರವಾಗಿರುವ, ತಾನಾಗಿಯೇ ಬಂದೊದಗಿದ
ಇಂಥಹ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಪಡೆದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಬಹಳ ಸಂತೋಷ
ಪಡುತ್ತಾರೆ.

06024033a ಅಥ ಚೇತ್ಸ್ವಂ ಇಮಂ ಧರ್ಮ್ಯಂ ಸಂಗ್ರಾಮಂ ನ ಕರಿಷ್ಯಸಿ|

06024033c ತತಃ ಸ್ವಧರ್ಮಂ ಕೀರ್ತಿಂ ಚ ಹಿತ್ವಾ ಪಾಪಮವಾಪ್ಸ್ಯಸಿ||

ಈ ಧರ್ಮ ಸಂಗ್ರಾಮವನ್ನು ಹೋರಾಡದೇ ಇದ್ದರೆ ನೀನು
ಸ್ವಧರ್ಮವನ್ನೂ, ಕೀರ್ತಿಯನ್ನೂ ತೊರೆದು ಪಾಪವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತೀಯೆ.

06024034a ಅಕೀರ್ತಿಂ ಚಾಪಿ ಭೂತಾನಿ ಕಥಯಿಷ್ಯಂತಿ ತೇಽವ್ಯಯಾಂ|

06024034c ಸಂಭಾವಿತಸ್ಯ ಚಾಕೀರ್ತಿರ್ಮರಣಾದತಿರಿಚ್ಯತೇ||

ಇರುವವರು ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ನಿನ್ನ ಈ ಅಕೀರ್ತಿಯ ಕುರಿತು
ಹೇಳುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಸಂಭಾವಿತನಿಗೆ ಅಕೀರ್ತಿಯು ಮರಣಕ್ಕಿಂತಲೂ
ಅಧಿಕವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

06024035a ಭಯಾದ್ರಣಾದುಪರತಂ ಮಂಸ್ಯಂತೇ ತ್ವಾಂ ಮಹಾರಥಾಃ|

06024035c ಯೇಷಾಂ ಚ ತ್ವಂ ಬಹುಮತೋ ಭೂತ್ವಾ ಯಾಸ್ಯಸಿ ಲಾಘವಂ||

ಮಹಾರಥಿಗಳು ನೀನು ಭಯಪಟ್ಟು ರಣದಿಂದ ಹೊರಹೋದೆಯೆಂದು
ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಯಾರು ನಿನ್ನನ್ನು ಈಗ ಗೌರವಿಸುತ್ತಿರುವರೋ ಅವರಿಗೇ
ನೀನು ಹಗುರಾಗುತ್ತೀಯೆ.

06024036a ಅವಾಚ್ಯವಾದಾಂಶ್ಚ ಬಹೂನ್ವದಿಷ್ಯಂತಿ ತವಾಹಿತಾಃ|

06024036c ನಿಂದಂತಸ್ತವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ ತತೋ ದುಃಖತರಂ ನು ಕಿಂ||

ನಿನಗೆ ಆಗದವರು ನಿನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ನಿಂದಿಸಿ ಹೇಳಬಾರದ
ಬಹಳಷ್ಟು ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ
ದುಃಖಕರವಾದುದು ಏನಿದೆ?

06024037a ಹತೋ ವಾ ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯ ಸಿ ಸ್ವರ್ಗಂ ಜಿತ್ವಾ ವಾ ಭೋಕ್ಷ್ಯಸೇ ಮಹೀಂ|

06024037c ತಸ್ಮಾದುತ್ತಿಷ್ಠ ಕೌಂತೇಯ ಯುದ್ಧಾಯ ಕೃತನಿಶ್ಚಯಃ||

ಒಂದುವೇಳೆ ನೀನು ಸತ್ತರೆ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತೀಯೆ. ಅಥವಾ
ಗೆದ್ದರೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಭೋಗಿಸುತ್ತೀಯೆ. ಆದುದರಿಂದ ಕೌಂತೇಯ!
ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಏಳು.

06024038a ಸುಖದುಃಖೇ ಸಮೇ ಕೃತ್ವಾ ಲಾಭಾಲಾಭೌ ಜಯಾಜಯೌ|

06024038c ತತೋ ಯುದ್ಧಾಯ ಯುಜ್ಯಸ್ವ ನೈವಂ ಪಾಪಮವಾಪ್ಸ್ಯಸಿ||

ಸುಖ-ದುಃಖ, ಲಾಭ-ನಷ್ಟ ಮತ್ತು ಜಯ-ಸೋಲುಗಳನ್ನು
ಒಂದಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡು. ಇದರಿಂದ ನೀನು
ಪಾಪವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

06024039a ಏಷಾ ತೇಽಭಿಹಿತಾ ಸಾಂಖ್ಯೇ ಬುದ್ಧಿಯೋಗೇ ತ್ವಿಮಾಂ ಶೃಣು|

06024039c ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಯುಕ್ತೋ ಯಯಾ ಪಾರ್ಥ ಕರ್ಮಬಂಧಂ ಪ್ರಹಾಸ್ಯಸಿ||

ಪಾರ್ಥ ! ಇದು ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗವು ಹೇಳಿರುವಂಥ ವಿಚಾರ. ಈಗ
ಕರ್ಮಯೋಗವು ಹೇಳುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕೇಳು. ಇದರಿಂದ ನೀನು
ಕರ್ಮ ಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುವೆ.

06024040a ನೇಹಾಭಿಕ್ರಮನಾಶೋಽಸ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯವಾಯೋ ನ ವಿದ್ಯತೇ|

06024040c ಸ್ವಲ್ಪಮಪ್ಯಸ್ಯ ಧರ್ಮಸ್ಯ ತ್ರಾಯತೇ ಮಹತೋ ಭಯಾತ್||

ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನವು ನಷ್ಟವಾಯಿತೆನ್ನುವುದಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಪ್ರಯತ್ನವು ಕೆಟ್ಟ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ನೀಡಿತು ಎನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಮಹಾಭಯವನ್ನು ದೂರವಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

06024041a ವ್ಯವಸಾಯಾತ್ಮಿಕಾ ಬುದ್ಧಿರೇಕೇಹ ಕುರುನಂದನ|

06024041c ಬಹುಶಾಖಾ ಹ್ಯನಂತಾಶ್ಚ ಬುದ್ಧಯೋಽವ್ಯವಸಾಯಿನಾಂ||

ಕುರುನಂದನ! ಈ ನಡತೆಯಲ್ಲಿ ಇದು ಒಂದೇ ಒಂದು ವಿಚಾರವಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವವರಿಗೆ ಬಹುವಿಧದ, ಕೊನೆಯೇ ಇಲ್ಲದ ವಿಚಾರಗಳಿರುತ್ತವೆ.

06024042a ಯಾಮಿಮಾಂ ಪುಷ್ಟಿತಾಂ ವಾಚಂ ಪ್ರವದಂತ್ಯವಿಪಶ್ಚಿತಃ|

06024042c ವೇದವಾದರತಾಃ ಪಾರ್ಥ ನಾನ್ಯದಸ್ತೀತಿ ವಾದಿನಃ||

06024043a ಕಾಮಾತ್ಮಾನಃ ಸ್ವರ್ಗಪರಾ ಜನ್ಮಕರ್ಮಫಲಪ್ರದಾಂ|

06024043c ಕ್ರಿಯಾವಿಶೇಷಬಹುಲಾಂ ಭೋಗೈಶ್ವರ್ವರ್ಯಗತಿಂ ಪ್ರತಿ||

ಪಾರ್ಥ! ಇದನ್ನು (ಕರ್ಮಯೋಗವನ್ನು) ತಿಳಿಯದವರು, ಸ್ವರ್ಗವನ್ನೇ ಪರಮ ಗುರಿಯನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡ ಕಾಮಾತ್ಮರು ವೇದದ ಪರವಾಗಿಯೇ ವಾದಿಸುತ್ತಾ ವೇದಕ್ಕೆ ಹೊರತಾಗಿ ಇನ್ನಿಲ್ಲ ಎಂದು ಜನ್ಮದ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವ ಕರ್ಮದ ಕುರಿತು, ಭೋಗ ಐಶ್ವರ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಬಹಳ

ವಿಶೇಷ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಕುರಿತು ಹೂವಿನಂಥಹ ಮಾತುಗಳನ್ನು
ಆಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

06024044a ಭೋಗೈಶ್ವರ್ಯಪ್ರಸಕ್ತಾನಾಂ ತಯಾಪಹೃತಚೇತಸಾಂ|

06024044c ವ್ಯವಸಾಯಾತ್ಮಿಕಾ ಬುದ್ಧಿಃ ಸಮಾಧೌ ನ ವಿಧೀಯತೇ||

ಭೋಗೈಶ್ವರ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತರಾಗಿ ಆ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಚೇತನವನ್ನೇ
ಕಳೆದುಕೊಂಡವರ ಬುದ್ಧಿಗೆ ವ್ಯವಸಾಯಾತ್ಮಿಕವಾದ ಸಮಾಧಿಯೇ
ಗೊತ್ತಿರುವುದಿಲ್ಲ.

06024045a ತ್ರೈಗುಣ್ಯವಿಷಯಾ ವೇದಾ ನಿಷ್ಟೈಗುಣ್ಯೋ ಭವಾರ್ಜುನ|

06024045c ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವೋ ನಿತ್ಯಸತ್ತ್ವಸ್ಥೋ ನಿಯೋಗಕ್ಷೇಮ ಆತ್ಮವಾನ್||

ತ್ರಿಗುಣಗಳು ವೇದದ ವಿಷಯವಾಗಿವೆ. ಅರ್ಜುನ! ತ್ರಿಗುಣಗಳನ್ನು
ಮೀರಿದವನಾಗು! ದ್ವಂದ್ವಗಳಿಲ್ಲದವನಾಗು. ನಿತ್ಯವೂ
ಸತ್ತ್ವಗುಣದಲ್ಲಿರುವವನಾಗು. ಯೋಗ-ಕ್ಷೇಮವಿಲ್ಲದವನಾಗು¹¹⁵.
ಆತ್ಮವಂತನಾಗು.

06024046a ಯಾವಾನರ್ಥ ಉದಪಾನೇ ಸರ್ವತಃ ಸಂಪ್ಲುತೋದಕೇ|

06024046c ತಾವಾನ್ಸರ್ವೇಷು ವೇದೇಷು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ ವಿಜಾನತಃ||

ತಿಳಿದಿರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಎಲ್ಲಕಡೆಯೂ ನೀರಿನ ಪ್ರವಾಹವೇ
ಇರುವಾಗ ಬಾವಿಯ ನೀರಿನ ಉಪಯೋಗವು ಎಷ್ಟೋ ಅಷ್ಟೇ

¹¹⁵ ಇಲ್ಲದ್ದನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಮತ್ತು ಇದ್ದುದನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ಗೋಜು ಬೇಡ.

ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದಿರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ವೇದಗಳ ಉಪಯೋಗ.

06024047a ಕರ್ಮಣ್ಯೇವಾಧಿಕಾರಸ್ತೇ ಮಾ ಫಲೇಷು ಕದಾ ಚನ|

06024047c ಮಾ ಕರ್ಮಫಲಹೇತುಭೂರ್ಮಾ ತೇ ಸಂಗೋಽಸ್ವ ಕರ್ಮಣಿ||

ಕರ್ಮ ಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನಿನಗೆ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ. ಅದರ ಫಲದ ಮೇಲೆಂದೂ ಇಲ್ಲ. ಫಲವನ್ನು ಕಾರಣವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕರ್ಮ ಮಾಡಬೇಡ. ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡದೆಯೂ ಇರಬೇಡ.

06024048a ಯೋಗಸ್ಥಃ ಕುರು ಕರ್ಮಣಿ ಸಂಗಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಧನಂಜಯ|

06024048c ಸಿದ್ಧ ಸಿದ್ಧೋಃ ಸಮೋ ಭೂತ್ವಾ ಸಮತ್ವಂ ಯೋಗ ಉಚ್ಯತೇ||

ಧನಂಜಯ ! ಬಾಂಧವ್ಯವನ್ನು ತೊರೆದು, ಸಿದ್ಧಿ-ಅಸಿದ್ಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಮನಾಗಿದ್ದು, ಯೋಗಸ್ಥನಾಗಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡು. ಸಮತ್ವವನ್ನೇ ಯೋಗ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

06024049a ದೂರೇಣ ಹ್ಯವರಂ ಕರ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯೋಗಾದ್ಧನಂಜಯ|

06024049c ಬುದ್ಧೌ ಶರಣಮನ್ವಿಚ್ಛ ಕೃಪಣಾಃ ಫಲಹೇತವಃ||

ಧನಂಜಯ ! ಕರ್ಮವು ಬುದ್ಧಿಯೋಗಕ್ಕಿಂತ ತುಂಬಾ ಕೀಳು. ಬುದ್ಧಿಯೋಗದಲ್ಲಿ ಶರಣು ಹೋಗು. ಫಲಕ್ಕಾಗಿ ಕರ್ಮಮಾಡುವವರು ಕೃಪಣರು.

06024050a ಬುದ್ಧಿಯುಕ್ತೋ ಜಹಾತೀಹ ಉಭೇ ಸುಕೃತದುಷ್ಕೃತೇ|

06024050c ತಸ್ಮಾದ್ಯೋಗಾಯ ಯುಜ್ಯಸ್ವ ಯೋಗಃ ಕರ್ಮಸು ಕೌಶಲಂ||

ಬುದ್ಧಿಯುಕ್ತನಾದವನು ಸುಕೃತ ದುಷ್ಟ ತಗಳೆರಡನ್ನೂ
ತೊರೆಯುತ್ತಾನೆ¹¹⁶. ಆದುದರಿಂದ ಯೋಗವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೋ.
ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಕೌಶಲ್ಯದಿಂದಿರುವುದೇ ಯೋಗ.

06024051a ಕರ್ಮಜಂ ಬುದ್ಧಿಯುಕ್ತಾ ಹಿ ಫಲಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಮನೀಷಿಣಃ|
06024051c ಜನ್ಮ ಬಂಧವಿನಿರ್ಮುಕ್ತಾಃ ಪದಂ ಗಚ್ಛಂತ್ಯನಾಮಯಂ||

ತಿಳಿದವರು ಬುದ್ಧಿಯುಕ್ತರಾಗಿ ಕರ್ಮದಿಂದುಂಟಾದ ಫಲವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ
ಜನ್ಮ ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿ ಅನಾಮಯ¹¹⁷ ಪದವನ್ನು
ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

06024052a ಯದಾ ತೇ ಮೋಹಕಲಿಲಂ ಬುದ್ಧಿವ್ಯತಿತಿರಷ್ಯತಿ|
06024052c ತದಾ ಗಂತಾಸಿ ನಿರ್ವೇದಂ ಶ್ರೋತವ್ಯಸ್ಯ ಶ್ರುತಸ್ಯ ಚ||

ಯಾವಾಗ ಮನಸ್ಸಿನ ಕಿಲುಬು ತೊಗಲುವುದೋ ಆಗ ನೀನು ಕೇಳಿದ್ದರ
ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ಕೇಳಬಹುದಾದುದರ ಯತಾರ್ಥ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು
ಪಡೆಯುವೆ.

06024053a ಶ್ರುತಿವಿಪ್ರತಿಪನ್ನಾ ತೇ ಯದಾ ಸ್ಥಾಸ್ಯತಿ ನಿಶ್ಚಲಾ|
06024053c ಸಮಾಧಾವಚಲಾ ಬುದ್ಧಿಸ್ತದಾ ಯೋಗಮವಾಪ್ಸ್ಯಸಿ||

ಈಗ ಕೇಳಿದುದರ ಗೊಂದಲಗಳಿಂದ ಯಾವಾಗ ನೀನು ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿ

---

¹¹⁶ ಇದು ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸ ಇದು ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸ ಎನ್ನುವ ದ್ವಂದ್ವಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ.

¹¹⁷ ದುಃಖವಿಲ್ಲದ

ನಿಲ್ಲುತ್ತೀಯೋ ಮತ್ತು ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಅಚಲ

ಬುದ್ಧಿಯವನಾಗುತ್ತೀಯೋ ಆಗ ಯೋಗವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತೀಯೆ.”

06024054 ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ|

06024054a ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞಸ್ಯ ಕಾ ಭಾಷಾ ಸಮಾಧಿಸ್ಯಸ್ಯ ಕೇಶವ|

06024054c ಸ್ಥಿತಧೀಃ ಕಿಂ ಪ್ರಭಾಷೇತ ಕಿಮಾಸೀತ ವ್ರಜೇತ ಕಿಂ||

ಅರ್ಜುನನು ಹೇಳಿದನು: “ಕೇಶವ! ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞನ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ಏನು? ಸ್ಥಿತಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನ ಮಾತು ಹೇಗಿರುತ್ತದೆ? ಅವನು ಹೇಗೆ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾನೆ? ಓಡಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ?”

06024055 ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ|

06024055a ಪ್ರಜಹಾತಿ ಯದಾ ಕಾಮಾನ್ಸರ್ವಾನ್ಪಾರ್ಥ ಮನೋಗತಾನ್|

06024055c ಆತ್ಮನೈವಾತ್ಮನಾ ತುಷ್ಠಃ ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞಸ್ತದೋಚ್ಯತೇ||

ಶ್ರೀಭಗವಾನನು ಹೇಳಿದನು: ಪಾರ್ಥ! ಮನೋಗತಗಳಾದ ಎಲ್ಲ ಕಾಮಗಳನ್ನೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೊರೆದಾಗ, ಆತ್ಮನು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ತುಷ್ಟನಾದಾಗ, ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.

06024056a ದುಃಖೇಷ್ಟನುದ್ವಿಗ್ನಮನಾಃ ಸುಖೇಷು ವಿಗತಸ್ಪೃಹಃ|

06024056c ವೀತರಾಗಭಯಕ್ರೋಧಃ ಸ್ಥಿತಧೀರ್ಮನಿರುಚ್ಯತೇ||

ದುಃಖಗಳಲ್ಲಿ ಕುಗ್ಗದ ಮತ್ತು ಸುಖಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಗ್ಗದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳ, ರಾಗ, ಭಯ ಮತ್ತು ಕ್ರೋಧಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಮುನಿಯನ್ನು ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

06024057a ಯಃ ಸರ್ವತ್ರಾನಭಿಸ್ನೇಹಸ್ತತ್ತತ್ಪ್ರಾಪ್ಯ ಶುಭಾಶುಭಂ|

06024057c ನಾಭಿನಂದತಿ ನ ದ್ವೇಷ್ಟಿ ತಸ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾ||

ಅವನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವುದರೊಂದಿಗೂ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳದೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಿಂದಲೂ ಯಾವುದನ್ನೂ, ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಿರಲಿ ಅಥವಾ ಕೆಟ್ಟದ್ದಾಗಿರಲಿ. ಬಂದಿತೆಂದು ಸಂತೋಷಪಡುವುದಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಬೇಡವೆಂದು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

06024058a ಯದಾ ಸಂಹರತೇ ಚಾಯಂ ಕೂರ್ಮೋಽಂಗಳಾನೀವ ಸರ್ವಶಃ|

06024058c ಇಂದ್ರಿಯಾಣೀಂದ್ರಿಯಾರ್ಥೇ ಭ್ಯಸ್ತಸ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾ||

ಯಾವಾಗ ಇವನು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆಮೆಯು ತನ್ನ ಅಂಗಗಳನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಒಳಗೆ ಎಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೋ ಆಗ ಅವನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

06024059a ವಿಷಯಾ ವಿನಿವರ್ತಂತೇ ನಿರಾಹಾರಸ್ಯ ದೇಹಿನಃ|

06024059c ರಸವರ್ಜಂ ರಸೋಽಪ್ಯಸ್ಯ ಪರಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನಿವರ್ತತೇ||

ನಿರಾಹಾರಿಯಾದ¹¹⁸ ದೇಹಿಗೆ ವಿಷಯಸುಖಗಳು ದೂರವಾಗುತ್ತವೆ. ಪರವನ್ನು ಕಂಡವನಿಗೆ ರುಚಿಯೂ ಕೂಡ ಬೇಡವಾಗುತ್ತದೆ.

06024060a ಯತತೋ ಹ್ಯಪಿ ಕೌಂತೇಯ ಪುರುಷಸ್ಯ ವಿಪಶ್ಚಿ ತಃ|

06024060c ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಪ್ರಮಾಥೀನಿ ಹರಂತಿ ಪ್ರಸಭಂ ಮನಃ||

¹¹⁸ ಸೇವಿಸದೇ ಇರುವವನ

ಕೌಂತೇಯ ! ಪಂಡಿತನಾದ ಮನುಷ್ಯನು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಕೂಡ
ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಹುಚ್ಚೆದ್ದರೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ
ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

06024061a ತಾನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಸಂಯಮ್ಯ ಯುಕ್ತ ಆಸೀತ ಮತ್ಪರಃ|

06024061c ವಶೇ ಹಿ ಯಸ್ಯೇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ತಸ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾ||

ನನ್ನಲ್ಲಿ ಯುಕ್ತನಾಗಿ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿಯಂತ್ರಿಸಬೇಕು. ಯಾರ
ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಅವನ ವಶದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆಯೋ ಅವನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು
ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

06024062a ಧ್ಯಾಯತೋ ವಿಷಯಾನ್ಪುಂಸಃ ಸಂಗಸ್ತೇಷೂಪಜಾಯತೇ|

06024062c ಸಂಗಾತ್ಸಂಜಾಯತೇ ಕಾಮಃ ಕಾಮಾತ್ಕ್ರೋಧೋಽಭಿಜಾಯತೇ||

06024063a ಕ್ರೋಧಾದ್ಭವತಿ ಸಮೋಹಃ ಸಮೋಹಾತ್ ಸ್ಮೃತಿವಿಭ್ರಮಃ|

06024063c ಸ್ಮೃತಿಭ್ರಂಶಾದ್ಬುದ್ಧಿನಾಶೋ ಬುದ್ಧಿನಾಶಾತ್ಪ್ರಣಶ್ಯತಿ||

ಮನುಷ್ಯನು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನವಿಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಜೊತೆ
ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಕಾಮವು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ,
ಕಾಮದಿಂದ ಕ್ರೋಧವು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಕ್ರೋಧದಿಂದ
ಸಮೋಹವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ, ಸಮೋಹದಿಂದ ಸ್ಮೃತಿವಿಭ್ರಮವಾಗುತ್ತದೆ.
ಸ್ಮೃತಿಭ್ರಂಶದಿಂದ ಬುದ್ಧಿನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ, ಬುದ್ಧಿನಾಶದಿಂದ ಅವನು
ನಾಶಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

06024064a ರಾಗದ್ವೇಷವಿಯುಕ್ತೈಸ್ತು ವಿಷಯಾನಿಂದ್ರಿಯೈಶ್ಚ ರನ್|

06024064c ಆತ್ಮವಶ್ಯೈರ್ವಿಧೇಯಾತ್ಮಾ ಪ್ರಸಾದಮಧಿಗಚ್ಛತಿ||

ಆದರೆ ರಾಗ-ದ್ವೇಶಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾದ, ಅತ್ಮದ ವಶದಲ್ಲಿರುವು
ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿದರೆ ಅವನು
ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

06024065a ಪ್ರಸಾದೇ ಸರ್ವದುಃಖಾನಾಂ ಹಾನಿರಸ್ಯೋಪಜಾಯತೇ|

06024065c ಪ್ರಸನ್ನಚೇತಸೋ ಹ್ಯಾಶು ಬುದ್ಧಿಃ ಪರ್ಯವತಿಷ್ಠತೇ||

ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಸರ್ವದುಃಖಗಳ ಹರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ
ಪ್ರಸನ್ನಚೇತಸನ ಬುದ್ಧಿಯು ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುತ್ತದೆ.

06024066a ನಾಸ್ತಿ ಬುದ್ಧಿರಯುಕ್ತಸ್ಯ ನ ಚಾಯುಕ್ತಸ್ಯ ಭಾವನಾ|

06024066c ನ ಚಾಭಾವಯತಃ ಶಾಂತಿರಶಾಂತಸ್ಯ ಕುತಃ ಸುಖಂ||

ಬುದ್ಧಿಯು ನೆಲೆಯಿಲ್ಲದವನಲ್ಲಿ ಯುಕ್ತಭಾವನೆಯು ಇರುವುದಿಲ್ಲ.
ಯುಕ್ತಭಾವನೆಯಿಲ್ಲದವನಿಗೆ ಶಾಂತಿಯನ್ನುವುದಿರುವುದಿಲ್ಲ.
ಶಾಂತಿಯಿಲ್ಲದವನಿಗೆ ಸುಖವು ಎಲ್ಲಿಂದ?

06024067a ಇಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ ಹಿ ಚರತಾಂ ಯನ್ಮನೋಽನುವಿಧೀಯತೇ|

06024067c ತದಸ್ಯ ಹರತಿ ಪ್ರಜ್ಞಾಂ ವಾಯುರ್ನಾವಮಿವಾಂಭಸಿ||

ಯಾರ ಮನಸ್ಸು ಅಲೆಯುವ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿ
ಹೋಗುತ್ತದೆಯೋ ಅದು ಅವನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ದೋಣಿಯನ್ನು
ಗಾಳಿಯು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ತೇಲಿಸುತ್ತದೆ.

06024068a ತಸ್ಮಾದ್ಯಸ್ಯ ಮಹಾಬಾಹೋ ನಿಗೃಹೀತಾನಿ ಸರ್ವಶಃ|

06024068c ಇಂದ್ರಿಯಾಣೀಂದ್ರಿಯಾರ್ಥೇ ಭ್ಯಸ್ತಸ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾ||

ಮಹಾಬಾಹೋ! ಆದುದರಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅವುಗಳ
ವಿಷಯಗಳಿಂದ ಹಿಂದೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡಿರುವವನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು
ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

06024069a ಯಾ ನಿಶಾ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ತಸ್ಯಾಂ ಜಾಗತಿ ಸಂಯಮೀ|

06024069c ಯಸ್ಯಾಂ ಜಾಗ್ರತಿ ಭೂತಾನಿ ಸಾ ನಿಶಾ ಪಶ್ಯತೋ ಮುನೇಃ||

ಅಂಥಹ ಸಂಯಮಿ ಮುನಿಯು ಸರ್ವಭೂತಗಳಿಗೂ
ಕತ್ತಲೆಯೆನಿಸಿರುವಾಗ ಎಚ್ಚರದಿಂದಿರುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಭೂತಗಳು
ಎಚ್ಚರದಿಂದಿರುವಾಗ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ.

06024070a ಆಪೂರ್ಯಮಾಣಮಚಲಪ್ರತಿಷ್ಠಂ

ಸಮುದ್ರಮಾಪಃ ಪ್ರವಿಶಂತಿ ಯದ್ವತ್|

06024070c ತದ್ವತ್ಕಾಮಾ ಯಂ ಪ್ರವಿಶಂತಿ ಸರ್ವೇ

ಸ ಶಾಂತಿಮಾಪ್ನೋತಿ ನ ಕಾಮಕಾಮೀ||

ಎಲ್ಲೆಡೆಯಿಂದ ನೀರು ಹರಿದುಬಂದು ಸೇರಿದರೂ ಸಮುದ್ರವು
ಅಚಲವಾಗಿರುವಂತೆ ಎಲ್ಲ ಕಾಮಗಳು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರೂ
ಅಚಲವಾಗಿರುವವನಿಗೆ ಶಾಂತಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ
ಕಾಮವನ್ನಿಟ್ಟಿರುವವನಿಗಲ್ಲ.

06024071a ವಿಹಾಯ ಕಾಮಾನ್ಯಃ ಸರ್ವಾನ್ಮಮಾಂಶ್ಚ ರತಿ ನಿಃಸ್ಪೃಹಃ|

06024071c ನಿರ್ಮಮೋ ನಿರಹಂಕಾರಃ ಸ ಶಾಂತಿಮಧಿಗಚ್ಛತಿ||

ಸರ್ವ ಕಾಮಗಳನ್ನೂ ತೊರೆದು ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳದೇ ಎಲ್ಲಕಡೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವವನಿಗೆ, ಹಾಗೂ ಇದು ನಾನು ಮತ್ತು ನನ್ನದು ಎಂಬ ಅಹಂಕಾರವಿಲ್ಲದೇ ಇದ್ದವನಿಗೆ ಶಾಂತಿಯು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

06024072a ಏಷಾ ಬ್ರಾಹ್ಮೀ ಸ್ಥಿತಿಃ ಪಾರ್ಥ ನೈನಾಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ವಿಮುಹ್ಯತಿ|

06024072c ಸ್ಥಿತ್ವಾಸ್ಯಾಮಂತಕಾಲೇಽಪಿ ಬ್ರಹ್ಮನಿರ್ವಾಣಂ ಋಚ್ಛತಿ||

ಪಾರ್ಥ ! ಇದೇ ಬ್ರಾಹ್ಮೀ ಸ್ಥಿತಿ. ಇದನ್ನು ಹೊಂದಿದವನು ವಿಮುಹ್ಯನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಈ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವನು ಬ್ರಹ್ಮನಿರ್ವಾಣವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ."

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಪರ್ವಣಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಸೂಪನಿಷತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದೇ ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗೋ ನಾಮ

ದ್ವಿತೀಯೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗವೆಂಬ ಎರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಚತುರ್ವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೫

ಕರ್ಮ ಯೋಗ

06025001 ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ|

06025001a ಜ್ಯಾಯಸೀ ಚೇತ್ಕರ್ಮಣಸ್ತೇ ಮತಾ ಬುದ್ಧಿರ್ಜನಾರ್ದನ|

06025001c ತತ್ಕಿಂ ಕರ್ಮಣಿ ಘೋರೇ ಮಾಂ ನಿಯೋಜಯಸಿ ಕೇಶವ||

ಅರ್ಜುನನು ಹೇಳಿದನು: “ಜನಾರ್ದನ! ಕೇಶವ! ಕರ್ಮಕ್ಕಿಂತ ಜ್ಞಾನವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ನಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾದರೆ ಘೋರವಾದ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನೇಕೆ ತೊಡಗಿಸುವೆ?”

06025002a ವ್ಯಾಮಿಶ್ರೇಣೈವ ವಾಕ್ಯೇನ ಬುದ್ಧಿಂ ಮೋಹಯಸೀವ ಮೇ|

06025002c ತದೇಕಂ ವದ ನಿಶ್ಚಿತ್ಯ ಯೇನ ಶ್ರೇಯೋಽಹಮಾಪ್ನುಯಾಂ||

ಒಮ್ಮೆ ಕರ್ಮ, ಒಮ್ಮೆ ಜ್ಞಾನ ಇವುಗಳನ್ನು ಬೆರೆಸಿ ತೊಡಕಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿ ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನೇ ಮಂಕಾಗಿಸಿದ್ದೀಯೆ. ನನಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾದ ಒಂದೇ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಹೇಳು.”

06025003 ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ|

06025003a ಲೋಕೇಽಸ್ಮಿನ್ನಿ ವಿಧಾ ನಿಷ್ಠಾ ಪುರಾ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಮಯಾನಘ|

06025003c ಜ್ಞಾನಯೋಗೇನ ಸಾಂಖ್ಯಾನಾಂ ಕರ್ಮಯೋಗೇನ ಯೋಗಿನಾಂ||

ಶ್ರೀಭಗವಂತನು ಹೇಳಿದನು: “ಅನಘ! ನಾನು ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಧದ ನಿಷ್ಠೆಗಳಿವೆ: ಸಾಂಖ್ಯರಿಗೆ ಜ್ಞಾನಯೋಗ

ಮತ್ತು ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಕರ್ಮಯೋಗ.

06025004a ನ ಕರ್ಮಣಾಮನಾರಂಭಾನ್ವೈಷ್ಟ್ಯಮ್ಯಂ ಪುರುಷೋಽಶ್ನುತೇ|

06025004c ನ ಚ ಸಮ್ಯಸನಾದೇವ ಸಿದ್ಧಿಂ ಸಮಧಿಗಚ್ಛತಿ||

ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ

ಮುಕ್ತಿ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಸನ್ಯಾಸದಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಯು
ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

06025005a ನ ಹಿ ಕಶ್ಚಿತ್ ಕ್ಷಣಮಪಿ ಜಾತು ತಿಷ್ಠತ್ಯಕರ್ಮಕೃತ್|

06025005c ಕಾರ್ಯತೇ ಹ್ಯವಶಃ ಕರ್ಮ ಸರ್ವಃ ಪ್ರಕೃತಿಜೈಗುಣೈಃ||

ಯಾಕೆಂದರೆ ಯಾರೂ ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ಕೂಡ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡದೇ
ಇರಲಾರನು. ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಜನಿಸಿದ ಗುಣಗಳು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ
ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತವೆ.

06025006a ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಸಂಯಮ್ಯ ಯ ಆಸ್ತೇ ಮನಸಾ ಸ್ಮರನ್|

06025006c ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಾನ್ವಿಮೂಢಾತ್ಮಾ ಮಿಥ್ಯಾಚಾರಃ ಸ ಉಚ್ಯತೇ||

ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಸಂಯಮದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ
ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ವಸ್ತುಗಳ ಕುರಿತು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಿರುವ ವಿಮೂಢಾತ್ಮನನ್ನು
ಮಿಥ್ಯಾಚಾರಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

06025007a ಯಸ್ತ್ವಿಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಮನಸಾ ನಿಯಮ್ಯಾರಭತೇಽರ್ಜುನ|

06025007c ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯೈಃ ಕರ್ಮಯೋಗಮಸಕ್ತಃ ಸ ವಿಶಿಷ್ಯತೇ||

ಅರ್ಜುನ! ಯಾರು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನಿಯಂತ್ರಿಸಿ
ಕರ್ಮಯೋಗದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗಿ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ
ಕರ್ಮಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಅವನು ವಿಶೇಷವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

06025008a ನಿಯತಂ ಕುರು ಕರ್ಮ ತ್ವಂ ಕರ್ಮ ಜ್ಯಾಯೋ ಹ್ಯಕರ್ಮಣಃ|

06025008c ಶರೀರಯಾತ್ರಾಪಿ ಚ ತೇ ನ ಪ್ರಸಿದ್ಧೇದಕರ್ಮಣಃ||

ನಿನಗೆ ನಿಯೋಜಿಸಿದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡದೇ ಇರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಹೆಚ್ಚಿನದು. ಅಕರ್ಮಣದಿಂದ ಶರೀರಯಾತ್ರೆಯೂ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

06025009a ಯಜ್ಞಾರ್ಥಾತ್ಕರ್ಮಣೋಽನ್ಯತ್ರ ಲೋಕೋಽಯಂ ಕರ್ಮಬಂಧನಃ|

06025009c ತದರ್ಥಂ ಕರ್ಮ ಕೌಂತೇಯ ಮುಕ್ತಸಂಗಃ ಸಮಾಚರ||

ಯಜ್ಞಾರ್ಥವಲ್ಲದ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಕರ್ಮಬಂಧನಕ್ಕೊಳಗಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಕೌಂತೇಯ ! ಫಲಗಳಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳದೇ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡು.

06025010a ಸಹಯಜ್ಞಾಃ ಪ್ರಜಾಃ ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ಪುರೋವಾಚ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ|

06025010c ಅನೇನ ಪ್ರಸವಿಷ್ಯಧ್ವಮೇಷ ವೋಽಸ್ತಿ ಷ್ವಕಾಮಧುಕ್||

ಹಿಂದೆ ಯಜ್ಞದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಹೇಳಿದನು: “ಇದರಿಂದ ಇಮ್ಮಡಿಗೊಳ್ಳಿ. ಇದೇ ನಿಮ್ಮ ಇಷ್ಟಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತದೆ.

06025011a ದೇವಾನ್ಭಾವಯತಾನೇನ ತೇ ದೇವಾ ಭಾವಯಂತು ವಃ|

06025011c ಪರಸ್ಪರಂ ಭಾವಯಂತಃ ಶ್ರೇಯಃ ಪರಮವಾಪ್ಸ್ಯಥ||

ಇದರಿಂದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಭಾವಯಿಸಿ. ಆ ದೇವತೆಗಳು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಭಾವಯಿಸಲಿ. ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಭಾವಯಿಸಿಕೊಂಡು ಪರಮ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು

ಪಡೆಯಿರಿ.

06025012a ಇಷ್ಟಾನೋಗಾನ್ ಹಿ ವೋ ದೇವಾ ದಾಸ್ಯಂತೇ ಯಜ್ಞಭಾವಿತಾಃ|

06025012c ತೈರ್ದ ತ್ತಾನಪ್ರದಾಯೈಭ್ಯೋ ಯೋ ಭುಂಕ್ತೇ ಸ್ತೇನ ಏವ ಸಃ||

ಯಜ್ಞದಿಂದ ಭಾವಿತರಾದ ದೇವತೆಗಳು ನಿಮಗೆ ಇಷ್ಟಗಳನ್ನೂ ಬೋಗಗಳನ್ನೂ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಂದ ಪಡೆದುದನ್ನು ಅವರಿಗೇ ಕೊಡದೇ ಭೋಗಿಸುವವನು ಕಳ್ಳನೇ ತಾನೇ.

06025013a ಯಜ್ಞಶಿಷ್ಟಾನಿಃ ಸಂತೋ ಮುಚ್ಯಂತೇ ಸರ್ವ ಕಿಲ್ಬಿಷೈಃ|

06025013c ಭುಂಜತೇ ತೇ ತ್ವಘಂ ಪಾಪಾ ಯೇ ಪಚಂತ್ಯಾತ್ಮಕಾರಣಾತ್||

ಯಜ್ಞಶಿಷ್ಟವನ್ನು ಸೇವಿಸುವವರು ಸರ್ವ ಕಿಲ್ಬಿಷಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ತಮಗಾಗಿಯೇ ಅಡುಗೆಮಾಡುವ ಪಾಪಿಗಳು ಪಾಪವನ್ನೆಸಗುತ್ತಾರೆ.

06025014a ಅನ್ನಾದ್ಭವಂತಿ ಭೂತಾನಿ ಪರ್ಜನ್ಯಾದನ್ನಸಂಭವಃ|

06025014c ಯಜ್ಞಾದ್ಭವತಿ ಪರ್ಜನ್ಯೋ ಯಜ್ಞಃ ಕರ್ಮ ಸಮುದ್ಭವಃ||

ಅನ್ನದಿಂದ ಭೂತಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಪರ್ಜನ್ಯದಿಂದ ಅನ್ನವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಯಜ್ಞದಿಂದ ಪರ್ಜನ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಕರ್ಮದಿಂದಲೇ ಯಜ್ಞವಾಗುತ್ತದೆ.”

06025015a ಕರ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮೋದ್ಭವಂ ವಿದ್ಧಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಕ್ಷರಸಮುದ್ಭವಂ|

06025015c ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವಗತಂ ಬ್ರಹ್ಮ ನಿತ್ಯಂ ಯಜ್ಞೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಂ||

ಕರ್ಮವು ಬ್ರಹ್ಮೋದ್ಭವವೆಂದು ತಿಳಿ. ಬ್ರಹ್ಮವು ಅಕ್ಷರದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದೆ.

ಆದುದರಿಂದ ಸರ್ವಗತನಾದ ನಿತ್ಯನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನು ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ
ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

06025016a ಏವಂ ಪ್ರವರ್ತಿತಂ ಚಕ್ರಂ ನಾನುವರ್ತಯತೀಹ ಯಃ|

06025016c ಅಘಾಯುರಿಂದ್ರಿಯಾರಾಮೋ ಮೋಘಂ ಪಾರ್ಥ ಸ ಜೀವತಿ||

ಪಾರ್ಥ ! ಹೀಗೆ ತಿರುಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಚಕ್ರವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಯಾರು
ಅನುಸರಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಂಥಹ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೊಡನೆ
ಆಟವಾಡುತ್ತಿರುವ ಪಾಪಜೀವಿಯು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಾನೆ.

06025017a ಯಸ್ತ್ವಾ ತ್ಮರತಿರೇವ ಸ್ಯಾದಾತ್ಮತೃಪ್ತಶ್ಚ ಮಾನವಃ|

06025017c ಆತ್ಮನೈವ ಚ ಸಂತುಷ್ಟಸ್ತಸ್ಯ ಕಾರ್ಯಂ ನ ವಿದ್ಯತೇ||

ಯಾರು ಆತ್ಮನೊಂದಿಗೇ ಆನಂದಿಸುತ್ತಾನೋ ಆತ್ಮನಿಂದಲೇ
ತೃಪ್ತನಾಗಿರುತ್ತಾನೋ ಮತ್ತು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿರುತ್ತಾನೋ
ಅ ಮಾನವನಿಗೆ ಕಾರ್ಯವೆನ್ನುವುದೇ ಇಲ್ಲ.

06025018a ನೈವ ತಸ್ಯ ಕೃತೇನಾರ್ಥೋ ನಾಕೃತೇನೇಹ ಕಶ್ಚನ|

06025018c ನ ಚಾಸ್ಯ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಕಶ್ಚಿದರ್ಥವ್ಯಪಾಶ್ರಯಃ||

ಅವನಿಗೆ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಕರ್ಮವನ್ನು
ಮಾಡುವುದೇ ಇರುವುದರಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ
ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವರೀತಿಯ ಅವಲಂಬನೆಯೂ
ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

06025019a ತಸ್ಮಾದಸಕ್ತಃ ಸತತಂ ಕಾರ್ಯಂ ಕರ್ಮ ಸಮಾಚರ|

06025019c ಅಸಕ್ತೋ ಹ್ಯಾಚರನ್ಯರ್ಮ ಪರಮಾಪ್ನೋತಿ ಪೂರುಷಃ||

ಆದುದರಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ಅಸಕ್ತನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡು. ಏಕೆಂದರೆ ಅಸಕ್ತನಾಗಿ ಕರ್ಮಮಾಡುವ ಪುರುಷನು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದುದನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

06025020a ಕರ್ಮಣೈವ ಹಿ ಸಂಸಿದ್ಧಿಮಾಸ್ಥಿತಾ ಜನಕಾದಯಃ|

06025020c ಲೋಕಸಂಗ್ರಹಮೇವಾಪಿ ಸಂಪಶ್ಯನ್ಯರ್ತುಮರ್ಹಸಿ||

ಕರ್ಮದಿಂದಲೇ ಜನಕಾದಿಗಳು ಸಂಸಿದ್ಧಿಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಲೋಕಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಗುರಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡೂ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

06025021a ಯದ್ಯದಾಚರತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಸ್ತತ್ತದೇವೇತರೋ ಜನಃ|

06025021c ಸ ಯತ್ಪ್ರಮಾಣಂ ಕುರುತೇ ಲೋಕಸ್ತದನುವರ್ತತೇ||

ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದವನು ಏನೇನು ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಅವುಗಳನ್ನೇ ಇತರ ಜನರೂ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವನು ಯಾವುದನ್ನು ಪ್ರಮಾಣವೆಂದು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯುತ್ತಾನೋ ಅದನ್ನೇ ಲೋಕವು ಅನುಸರಿಸುತ್ತದೆ.

06025022a ನ ಮೇ ಪಾರ್ಥಾಸ್ತಿ ಕರ್ತವ್ಯಂ ತ್ರಿಷು ಲೋಕೇಷು ಕಿಂ ಚನ|

06025022c ನಾನವಾಪ್ತಮವಾಪ್ತವ್ಯಂ ವರ್ತ ಏವ ಚ ಕರ್ಮಣಿ||

ಪಾರ್ಥ ! ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಾನು ಮಾಡಬೇಕಾದ
ಕರ್ತವ್ಯವೊಂದೂ ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಪಡೆಯದೇ ಇದ್ದುದು ಅಥವಾ
ಪಡೆಯಬೇಕಾಗಿದ್ದುದು ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ನಾನು ಕರ್ಮಾಚರಣೆ
ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

06025023a ಯದಿ ಹ್ಯಹಂ ನ ವರ್ತೇಯಂ ಜಾತು ಕರ್ಮಣ್ಯತಂದ್ರಿತಃ|
06025023c ಮಮ ವರ್ತ್ಮಾನುವರ್ತಂತೇ ಮನುಷ್ಯಾಃ ಪಾರ್ಥ ಸರ್ವಶಃ||

ಪಾರ್ಥ ! ಒಂದು ವೇಳೆ ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ನಾನು ಈ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು
ಅಯಾಸಗೊಳ್ಳದೇ ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲಿಲ್ಲವೆಂದಾದರೆ
ಮನುಷ್ಯರು ಎಲ್ಲರಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ನನ್ನನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೆ.

06025024a ಉತ್ತೀದೇಯುರಿಮೇ ಲೋಕಾ ನ ಕುರ್ಯಾಂ ಕರ್ಮ ಚೇದಹಂ|
06025024c ಸಂಕರಸ್ಯ ಚ ಕರ್ತಾ ಸ್ಯಾಂ ಉಪಹನ್ಯಾಮಿಮಾಃ ಪ್ರಜಾಃ||

ನಾನು ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡದೇ ಇದ್ದರೆ ಈ ಲೋಕಗಳು
ಕುಸಿದುಬೀಳುತ್ತವೆ. ಸಂಕರದ ಕರ್ತನಾಗುತ್ತೇನೆ ಮತ್ತು ಈ ಪ್ರಜೆಗಳ
ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ.

06025025a ಸಕ್ತಾಃ ಕರ್ಮಣ್ಯವಿದ್ವಾಂಸೋ ಯಥಾ ಕುರ್ವಂತಿ ಭಾರತ|
06025025c ಕುರ್ಯಾ ದ್ವಿದ್ವಾಂಸ್ತಥಾಸಕ್ತಶ್ಚಿ ಕೀರ್ಷು ಲೋಕಸಂಗ್ರಹಂ||

ಭಾರತ ! ಅವಿದ್ವಾಂಸರು ಹೇಗೆ ಸಕ್ತರಾಗಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೆಸಗುತ್ತಾರೋ
ಹಾಗೆ ಲೋಕಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಬಯಸಿ ವಿದ್ವಾಂಸನಾದವನು ಅಸಕ್ತನಾಗಿ
ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

06025026a ನ ಬುದ್ಧಿಭೇದಂ ಜನಯೇದಜ್ಞಾನಾಂ ಕರ್ಮಸಂಗಿನಾಂ|

06025026c ಜೋಷಯೇತ್ಸರ್ವ ಕರ್ಮಾಣಿ ವಿದ್ವಾನ್ಯುಕ್ತಃ ಸಮಾಚರನ್||

ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುವ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಭೇದವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಬಾರದು. ತಿಳಿದವನು ಯುಕ್ತನಾಗಿದ್ದು ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವರು ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು.

06025027a ಪ್ರಕೃತೇಃ ಕ್ರಿಯಮಾಣಾನಿ ಗುಣೈಃ ಕರ್ಮಾಣಿ ಸರ್ವಶಃ|

06025027c ಅಹಂಕಾರವಿಮೂಢಾತ್ಮಾ ಕರ್ತಾಹಮಿತಿ ಮನ್ಯತೇ||

ಪ್ರಕೃತಿಯ ಗುಣಗಳೇ ಎಲ್ಲರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತವೆ. ಅಹಂಕಾರದ ವಿಮೂಢಾತ್ಮನು ನಾನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ.

06025028a ತತ್ತ್ವ ವಿತ್ತು ಮಹಾಬಾಹೋ ಗುಣಕರ್ಮವಿಭಾಗಯೋಃ|

06025028c ಗುಣಾ ಗುಣೇಷು ವರ್ತಂತ ಇತಿ ಮತ್ವಾ ನ ಸಜ್ಜತೇ||

ಆದರೆ ಮಹಾಬಾಹೋ! ಗುಣ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಗಳ ವಿಭಜನೆಯ ತತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದವನು ಗುಣಗಳು¹¹⁹ ಗುಣಗಳ¹²⁰ ಮೇಲೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿವೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

¹¹⁹ ಇಂದ್ರಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಗುಣಗಳು.

¹²⁰ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ವಿಷಯರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಗುಣಗಳ ಮೇಲೆ.

06025029a ಪ್ರಕೃತೇರ್ಗುಣಸಮೂಢಾಃ ಸಜ್ಜಂತೇ ಗುಣಕರ್ಮಸು|

06025029c ತಾನಕೃತ್ಸು ವಿದೋ ಮಂದಾನ್ ಕೃತ್ಸು ವಿನ್ನ ವಿಚಾಲಯೇತ್||

ಪ್ರಕೃತಿಯ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವವರು ಗುಣಗಳಿಂದುಂಟಾದ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿಯದೇ ಇರುವ ಆ ಮಂದರನ್ನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದಿರುವವನು ವಿಚಲಿಸಬಾರದು.

06025030a ಮಯಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಸಂನ್ಯಸ್ಯಾಧ್ಯಾತ್ಮಚೇತಸಾ|

06025030c ನಿರಾಶೀರ್ನಿರ್ಮಮೋ ಭೂತ್ವಾ ಯುಧ್ಯಸ್ವ ವಿಗತಜ್ವರಃ||

ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ನನಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಚೇತಸನಾಗಿ, ಫಲದ ಅಸೆಯನ್ನು ತೊರೆದು, ನನ್ನತನವನ್ನು ತೊರೆದವನಾಗಿ ವಿಗತಜ್ವರನಾಗಿ ಯುದ್ಧಮಾಡು.

06025031a ಯೇ ಮೇ ಮತಮಿದಂ ನಿತ್ಯಮನುತಿಷ್ಠಂತಿ ಮಾನವಾಃ|

06025031c ಶ್ರದ್ಧಾವಂತೋಽನಸೂಯಂತೋ ಮುಚ್ಯಂತೇ ತೇಽಪಿ ಕರ್ಮಭಿಃ||

ನನ್ನ ಈ ಮತವನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ಯಾವ ಮಾನವನು ಶ್ರದ್ಧಾವಂತನಾಗಿ ಅನಸೂಯನಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಅವನೂ ಕೂಡ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

06025032a ಯೇ ತ್ವೇತದಭ್ಯಸೂಯಂತೋ ನಾನುತಿಷ್ಠಂತಿ ಮೇ ಮತಂ|

06025032c ಸರ್ವಜ್ಞಾನವಿಮೂಢಾಂಸ್ತಾನ್ವಿದ್ಧಿ ನಷ್ಟಾನಚೇತಸಃ||

ಆದರೆ ನನ್ನ ಈ ಮತವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಇದರಂತೆ

ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿರುವ ವಿಮೂಢ ಅಚೇತಸರ ಸರ್ವಜ್ಞಾನವೂ
ನಷ್ಟವೆಂದು ತಿಳಿ.

06025033a ಸದೃಶಂ ಚೇಷ್ಟತೇ ಸ್ವಸ್ಯಾಃ ಪ್ರಕೃತೇರ್ಜ್ಞಾನವಾನಪಿ|

06025033c ಪ್ರಕೃತಿಂ ಯಾಂತಿ ಭೂತಾನಿ ನಿಗ್ರಹಃ ಕಿಂ ಕರಿಷ್ಯತಿ||

ಜ್ಞಾನಿಯೂ ಕೂಡ ತನ್ನ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.
ಆದುದರಿಂದ ಭೂತಗಳು ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸುತ್ತವೆ. ನಿಗ್ರಹವು
ಏನು ಮಾಡುತ್ತದೆ?

06025034a ಇಂದ್ರಿಯಸ್ಯೇಂದ್ರಿಯಸ್ಯಾರ್ಥೇ ರಾಗದ್ವೇಷೌ ವ್ಯವಸ್ಥಿತೌ|

06025034c ತಯೋರ್ನ ವಶಮಾಗಚ್ಛೇತ್ತ್ವಾ ಹ್ಯಸ್ಯ ಪರಿಪಂಥಿನೌ||

ಇಂದ್ರಿಯ ಇಂದ್ರಿಯಕ್ಕೂ ಅದರ ವಿಷಯವಸ್ತುವಿನ ಕುರಿತಾದ ರಾಗ
ದ್ವೇಷಗಳು ವ್ಯವಸ್ಥಿತಗೊಂಡಿವೆ. ಅವೆರಡರ ಮಧ್ಯೆ
ಸಿಲುಕಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವೆರಡೂ ಅವನ ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿಗಳು.

06025035a ಶ್ರೀಯಾನ್ಸ್ವಧರ್ಮೋ ವಿಗುಣಃ ಪರಧರ್ಮಾತ್ ಸ್ವನುಷ್ಠಿತಾತ್|

06025035c ಸ್ವಧರ್ಮೇ ನಿಧನಂ ಶ್ರೇಯಃ ಪರಧರ್ಮೋ ಭಯಾವಹಃ||

ಗುಣಯುಕ್ತವಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸ್ವಧರ್ಮವನ್ನೇ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ
ತರುವುದು ಪರಧರ್ಮಕ್ಕಿಂತ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಸ್ವಧರ್ಮದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು
ಸಾಯುವುದು ಶ್ರೇಯ. ಪರಧರ್ಮವು ಭಯವನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡುತ್ತದೆ.”

06025036 ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ|

06025036a ಅಥ ಕೇನ ಪ್ರಯುಕ್ತೋಽಯಂ ಪಾಪಂ ಚರತಿ ಪೂರುಷಃ|

06025036c ಅನಿಚ್ಛನ್ನಪಿ ವಾಷ್ಣೇಯ ಬಲಾದಿವ ನಿಯೋಜಿತಃ||

ಅರ್ಜುನನು ಹೇಳಿದನು: “ವಾಷ್ಣೇಯ ! ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಪುರುಷನು ಯಾವುದರಿಂದ ಪ್ರಚೋದನೆಗೊಂಡು ತನ್ನ ಇಷ್ಟದ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಮಾಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆಯೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಪಾಪವನ್ನು ಎಸಗುತ್ತಾನೆ?”

06025037 ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ|

06025037a ಕಾಮ ಏಷ ಕ್ರೋಧ ಏಷ ರಜೋಗುಣಸಮುದ್ಭವಃ|

06025037c ಮಹಾಶನೋ ಮಹಾಪಾಪ್ಮಾ ವಿದ್ಧೇನಮಿಹ ವೈರಿಣಂ||

ಶ್ರೀ ಭಗವಂತನು ಹೇಳಿದನು: “ರಜೋಗುಣಸಮುದ್ಭವವಾದ ಈ ಕಾಮ ಮತ್ತು ಕ್ರೋಧಗಳು ಮಹಾಭಕ್ಷಕರು ಮತ್ತು ಮಹಾಪಾಪಿಗಳು. ಇವೇ ವೈರಿಗಳೆಂದು ತಿಳಿ.

06025038a ಧೂಮೇನಾವ್ರಿಯತೇ ವಹ್ನಿರ್ಯಥಾದರ್ಶೋ ಮಲೇನ ಚ|

06025038c ಯಥೋಲ್ಬೇನಾವೃತೋ ಗರ್ಭಸ್ತಥಾ ತೇನೇದಮಾವೃತಂ||

ಬೆಂಕಿಯು ಹೊಗೆಯಿಂದ ಮುಚ್ಚಿ ಕೊಂಡಿರುವಂತೆ, ಕನ್ನಡಿಯು ಕೊಳೆಯಿಂದ ಮುಚ್ಚಿ ಕೊಂಡಂತೆ ಭ್ರೂಣವು ಗರ್ಭದಿಂದ ಆವೃತಗೊಂಡಿರುವಂತೆ ಇದು ಅದರಿಂದ ಆವೃತಗೊಂಡಿದೆ.

06025039a ಆವೃತಂ ಜ್ಞಾನಮೇತೇನ ಜ್ಞಾನಿನೋ ನಿತ್ಯವೈರಿಣಾ|

06025039c ಕಾಮರೂಪೇಣ ಕೌಂತೇಯ ದುಷ್ಪೂರೇಣಾನಲೇನ ಚ||

ಕೌಂತೇಯ ! ಜ್ಞಾನಿಗಳ ನಿತ್ಯವೈರಿಯಾದ ಕಾಮರೂಪದ
ತೃಪ್ತಿಯನ್ನುವುದೇ ಇಲ್ಲದ ಈ ಬೆಂಕಿಯಿಂದಲೇ ಜ್ಞಾನವು
ಆವೃತವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

06025040a ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಮನೋ ಬುದ್ಧಿರಸ್ಯಾಧಿಷ್ಠಾನಮುಚ್ಯತೇ|

06025040c ಏತೈರ್ವಿಮೋಹಯತ್ಯೇಷ ಜ್ಞಾನಮಾವೃತ್ಯ ದೇಹಿನಂ||

ಇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಯು ಇದರ ಅಧಿಷ್ಠಾನವೆಂದು
ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳಿಂದಲೇ ಇದು ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಮುಸುಕು ಹಾಕಿ
ದೇಹಿಯನ್ನು ವಿಮೋಹಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

06025041a ತಸ್ಮಾತ್ತ್ವಮಿಂದ್ರಿಯಾಣ್ಯಾದೌ ನಿಯಮ್ಯ ಭರತರ್ಷಭ|

06025041c ಪಾಪ್ಮಾನಂ ಪ್ರಜಹಿಹ್ಯೇನಂ ಜ್ಞಾನವಿಜ್ಞಾನನಾಶನಂ||

ಆದುದರಿಂದ ಭರತರ್ಷಭ ! ಮೊದಲು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿ
ಪಾಪವನ್ನೆಸಗುವ ಜ್ಞಾನ ವಿಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವ ಇದನ್ನು
ತೊರೆ.

06025042a ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಪರಾಣ್ಯಾಹುರಿಂದ್ರಿಯೇಭ್ಯಃ ಪರಂ ಮನಃ|

06025042c ಮನಸಸ್ತು ಪರಾ ಬುದ್ಧಿಯೋರ್ ಬುದ್ಧೇಃ ಪರತಸ್ತು ಸಃ||

ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗಿಂತಲೂ
ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು ಮನಸ್ಸು. ಮನಸ್ಸಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು ಬುದ್ಧಿ.
ಬುದ್ಧಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು ಅವನು.

06025043a ಏವಂ ಬುದ್ಧೇಃ ಪರಂ ಬುದ್ಧ್ವಾ ಸಂಸ್ತಭ್ಯಾತ್ಮಾನಮಾತ್ಮನಾ|

06025043c ಜಹಿ ಶತ್ರುಂ ಮಹಾಬಾಹೋ ಕಾಮರೂಪಂ ದುರಾಸದಂ||

ಮಹಾಬಾಹೋ ! ಹೀಗೆ ಬುದ್ಧಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅತ್ಮನನ್ನು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಜಯಿಸಲು ಕಷ್ಟಕರವಾದ ಕಾಮರೂಪದ ಈ ಶತ್ರುವನ್ನು ಜಯಿಸು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಪರ್ವಣಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಸೂಪನಿಷತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದೇ ಕರ್ಮಯೋಗೋ ನಾಮ ತೃತೀಯೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಯೋಗವೆಂಬ ಮೂರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.
ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಪಂಚವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೬

ಜ್ಞಾನಯೋಗ

06026001 ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ|

06026001a ಇಮಂ ವಿವಸ್ವತೇ ಯೋಗಂ ಪ್ರೋಕ್ತವಾನಹಮವ್ಯಯಂ|

06026001c ವಿವಸ್ವಾನ್ಮನವೇ ಪ್ರಾಹ ಮನುರಿಕ್ಷ್ವಾ ಕವೇಽಬ್ರವೀತ್||

ಶ್ರೀ ಭಗವಂತನು ಹೇಳಿದನು: “ಅವ್ಯಯನಾದ ನಾನು ಈ ಯೋಗವನ್ನು ವಿವಸ್ವತನಿಗೆ ಹೇಳಿದೆ. ವಿವಸ್ವತನು ಮನುವಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಮನುವು ಇಕ್ಷ್ವಾಕುವಿಗೆ ಹೇಳಿದನು.

06026002a ಏವಂ ಪರಂಪರಾಪ್ರಾಪ್ತಮಿಮಂ ರಾಜರ್ಷಯೋ ವಿದುಃ|

06026002c ಸ ಕಾಲೇನೇಹ ಮಹತಾ ಯೋಗೋ ನಷ್ಟಃ ಪರಂತಪ||

ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಬಂದ ಇದನ್ನು ರಾಜರ್ಷಿಗಳು ತಿಳಿದಿದ್ದರು.
ಪರಂತಪ! ಮಹಾ ಕಾಲದಿಂದಾಗಿ ಆ ಯೋಗವು ನಷ್ಟವಾಗಿದೆ.

06026003a ಸ ಏವಾಯಂ ಮಯಾ ತೇಽದ್ಯ ಯೋಗಃ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಪುರಾತನಃ|

06026003c ಭಕ್ತೋಽಸಿ ಮೇ ಸಖಾ ಚೇತಿ ರಹಸ್ಯಂ ಹ್ಯೇತದುತ್ತಮಂ||

ಅದೇ ಪುರಾತನವಾದ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದ ಯೋಗವನ್ನು, ಈ ಉತ್ತಮ
ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಇಂದು ನನ್ನ ಭಕ್ತ ನನ್ನ ಸಖ ಎಂದು ನಿನಗೆ
ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.”

06026004 ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ|

06026004a ಅಪರಂ ಭವತೋ ಜನ್ಮ ಪರಂ ಜನ್ಮ ವಿವಸ್ವತಃ|

06026004c ಕಥಮೇತದ್ವಿಜಾನೀಯಾಂ ತ್ವಮಾದೌ ಪ್ರೋಕ್ತವಾನಿತಿ||

ಅರ್ಜುನನು ಹೇಳಿದನು: “ನಿನ್ನ ಜನ್ಮವು ಈಚಿನದು. ವಿವಸ್ವತನ
ಜನ್ಮವು ಹಿಂದಿನದು. ಇದನ್ನು ನೀನು ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದೆ
ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಗೆ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿ?”

06026005 ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ|

06026005a ಬಹೂನಿ ಮೇ ವ್ಯತೀತಾನಿ ಜನ್ಮಾನಿ ತವ ಚಾರ್ಜುನ|

06026005c ತಾನ್ಯಹಂ ವೇದ ಸರ್ವಾಣಿ ನ ತ್ವಂ ವೇತ್ಥ ಪರಂತಪ||

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನನು ಹೇಳಿದನು: “ನನ್ನ ಬಹಳಷ್ಟು ಜನ್ಮಗಳು
ಕಳೆದುಹೋಗಿವೆ. ಅರ್ಜುನ ನಿನ್ನದೂ ಕೂಡ. ಅವೆಲ್ಲವನ್ನು ನಾನು
ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಪರಂತಪ! ನಿನಗವು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ.

06026006a ಅಜೋಽಪಿ ಸನ್ನವ್ಯಯಾತ್ಮಾ ಭೂತಾನಾಮೀಶ್ವರೋಽಪಿ ಸನ್|

06026006c ಪ್ರಕೃತಿಂ ಸ್ವಾಮಧಿಷ್ಠಾಯ ಸಂಭವಾಮ್ಯಾತ್ಮಮಾಯಯಾ||

ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲದವನಾದರೂ ಅವ್ಯಯನಾದರೂ ಭೂತಗಳಿಗೆಲ್ಲ

ಈಶ್ವರನಾದರೂ ನನ್ನನ್ನು ನಾನು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪ್ರಭಾವದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು
ನನ್ನ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟುತ್ತೇನೆ.

06026007a ಯದಾ ಯದಾ ಹಿ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಗ್ಲಾನಿರ್ಭವತಿ ಭಾರತ|

06026007c ಅಭ್ಯುತ್ಥಾನಮಧರ್ಮಸ್ಯ ತದಾತ್ಮಾನಂ ಸೃಜಾಮ್ಯಹಂ||

ಭಾರತ! ಯಾವಾಗ ಧರ್ಮದ ಗ್ಲಾನಿಯಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಯಾವಾಗ

ಅಧರ್ಮದ ಅಭ್ಯುತ್ಥಾನವಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಆಗ ನನ್ನನ್ನು ನಾನೇ

ಹುಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

06026008a ಪರಿತ್ರಾಣಾಯ ಸಾಧೂನಾಂ ವಿನಾಶಾಯ ಚ ದುಷ್ಕೃತಾಂ|

06026008c ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾಪನಾರ್ಥಾಯ ಸಂಭವಾಮಿ ಯುಗೇ ಯುಗೇ||

ಸಜ್ಜನರನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಪಾಪಿಗಳ ವಿನಾಶಕ್ಕಾಗಿಯೂ

ಧರ್ಮವನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ನಾನು ಯುಗ

ಯುಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹುಟ್ಟುತ್ತೇನೆ.

06026009a ಜನ್ಮ ಕರ್ಮ ಚ ಮೇ ದಿವ್ಯಮೇವಂ ಯೋ ವೇತ್ತಿ ತತ್ತ ತಃ|

06026009c ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ದೇಹಂ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ನೈತಿ ಮಾಮೇತಿ ಸೋಽರ್ಜುನ||

ಅರ್ಜುನ! ನನ್ನ ಈ ದಿವ್ಯ ಜನ್ಮ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಗಳ ತತ್ತ್ವವನ್ನು

ಹೀಗೆಯೇ ಯಾರು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೋ ಅವರು ದೇಹವನ್ನು
ತ್ಯಜಿಸಿ ಪುನರ್ಜನ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ.

06026010a ವೀತರಾಗಭಯಕ್ರೋಧಾ ಮನ್ಮಯಾ ಮಾಮುಪಾಶ್ರಿತಾಃ|

06026010c ಬಹವೋ ಜ್ಞಾನತಪಸಾ ಪೂತಾ ಮದ್ಭಾವಮಾಗತಾಃ||

ರಾಗ, ಭಯ ಕ್ರೋಧಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ನನ್ನನ್ನು
ಉಪಾಶ್ರಿಸುವ ಬಹುಮಂದಿಗಳು ಜ್ಞಾನತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಪೂತರಾಗಿ ನನ್ನ
ಭಾವವನ್ನು ತಾಳುತ್ತಾರೆ.

06026011a ಯೇ ಯಥಾ ಮಾಂ ಪ್ರಪದ್ಯಂತೇ ತಾಂಸ್ತಥೈವ ಭಜಾಮ್ಯಹಂ|

06026011c ಮಮ ವರ್ತಮಾನು ವರ್ತಂತೇ ಮನುಷ್ಯಾಃ ಪಾರ್ಥ ಸರ್ವಶಃ||

ಪಾರ್ಥ ! ಯಾವಯಾವ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತಾರೋ ಆ ಆ
ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಅವರಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತೇನೆ. ಮನುಷ್ಯರು ಎಲ್ಲ
ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ನನ್ನ ನಡತೆಯನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೆ.

06026012a ಕಾಂಕ್ಷಂತಃ ಕರ್ಮಣಾಂ ಸಿದ್ಧಿಂ ಯಜಂತ ಇಹ ದೇವತಾಃ|

06026012c ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಹಿ ಮಾನುಷೇ ಲೋಕೇ ಸಿದ್ಧಿರ್ಭವತಿ ಕರ್ಮಜಾ||

ಕರ್ಮಗಳ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಬಯಸಿ ಇಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಯಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ
ಮನುಷ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗಿಯೇ ಕರ್ಮದ ಫಲವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

06026013a ಚಾತುರ್ವರ್ಣ್ಯಂ ಮಯಾ ಸೃಷ್ಟಂ ಗುಣಕರ್ಮವಿಭಾಗಶಃ|

06026013c ತಸ್ಯ ಕರ್ತಾರಮಪಿ ಮಾಂ ವಿದ್ಧ್ಯ ಕರ್ತಾರಮವ್ಯಯಂ||

ಗುಣ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಗಳ ಪ್ರಕಾರ ವಿಭಜಿಸಿ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳನ್ನು
ನಾನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದೆ. ಅದರ ಕರ್ತಾರನಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ನನ್ನನ್ನು
ಅಕರ್ತಾರನೆಂದೂ ಅವ್ಯಯನೆಂದೂ ತಿಳಿ.

06026014a ನ ಮಾಂ ಕರ್ಮಾಣಿ ಲಿಂಪಂತಿ ನ ಮೇ ಕರ್ಮಫಲೇ ಸ್ಪೃಹಾ|

06026014c ಇತಿ ಮಾಂ ಯೋಽಭಿಜಾನಾತಿ ಕರ್ಮಭಿರ್ನ ಸ ಬಧ್ಯತೇ||

ಕರ್ಮಗಳು ನನಗೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ; ಕರ್ಮಫಲಗಳೂ ನನ್ನನ್ನು
ಮುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡವನು ಕೂಡ
ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಬಂಧಿತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

06026015a ಏವಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಕೃತಂ ಕರ್ಮ ಪೂರ್ವೈರಪಿ ಮುಮುಕ್ಷುಭಿಃ|

06026015c ಕುರು ಕರ್ಮೈವ ತಸ್ಮಾತ್ತ್ವಂ ಪೂರ್ವೈಃ ಪೂರ್ವತರಂ ಕೃತಂ||

ಇದನ್ನು ಹೀಗೆಯೇ ತಿಳಿದು ಹಿಂದೆ ಕೂಡ ಮುಮುಕ್ಷುಗಳು ಕರ್ಮವನ್ನು
ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಕೂಡ ಪೂರ್ವಜರು
ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದಂತೆ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡು.

06026016a ಕಿಂ ಕರ್ಮ ಕಿಮಕರ್ಮೇತಿ ಕವಯೋಽಪ್ಯತ್ರ ಮೋಹಿತಾಃ|

06026016c ತತ್ತೇ ಕರ್ಮ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಯಜ್ಞಾತ್ವಾ ಮೋಕ್ಷಸೇಽಶುಭಾತ್||

ಯಾವುದು ಕರ್ಮ ಮತ್ತು ಯಾವುದು ಅಕರ್ಮ ಎಂದು ಬುದ್ಧಿವಂತರೂ
ಕೂಡ ಗೊಂದಲಕ್ಕೊಳಗಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆ ಕರ್ಮವೇನೆಂಬುದನ್ನು ನಾನು
ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ನೀನು ಅಶುಭದಿಂದ
ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತೀಯೆ.

06026017a ಕರ್ಮಣೋ ಹ್ಯಪಿ ಬೋಧವ್ಯಂ ಬೋಧವ್ಯಂ ಚ ವಿಕರ್ಮಣಃ|

06026017c ಅಕರ್ಮಣಶ್ಚ ಬೋಧವ್ಯಂ ಗಹನಾ ಕರ್ಮಣೋ ಗತಿಃ||

ಯಾಕೆಂದರೆ ಕರ್ಮಗಳ ಕುರಿತೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ದುಷ್ಟಕರ್ಮಗಳ ಕುರಿತೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಕರ್ಮದ ಕುರಿತೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಕರ್ಮದ ಗತಿಯು ಗಹನವಾದದ್ದು.

06026018a ಕರ್ಮಣ್ಯುಕರ್ಮ ಯಃ ಪಶ್ಯೇದಕರ್ಮಣಿ ಚ ಕರ್ಮ ಯಃ|

06026018c ಸ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್ಮನುಷ್ಯೇಷು ಸ ಯುಕ್ತಃ ಕೃತ್ಸು ಕರ್ಮಕೃತಃ||

ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಅಕರ್ಮವನ್ನೂ ಅಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮವನ್ನೂ ಯಾರು ಕಾಣುತ್ತಾನೋ ಅವನು ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿಯೇ ಬುದ್ಧಿವಂತನು. ಅವನು ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುವ ಯೋಗಿ.

06026019a ಯಸ್ಯ ಸರ್ವೇ ಸಮಾರಂಭಾಃ ಕಾಮಸಂಕಲ್ಪವರ್ಜಿತಾಃ|

06026019c ಜ್ಞಾನಾಗ್ನಿದಗ್ಧಕರ್ಮಾಣಂ ತಮಾಹುಃ ಪಂಡಿತಂ ಬುಧಾಃ||

ಯಾರ ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳು ಕಾಮ ಮತ್ತು ಸಂಕಲ್ಪಗಳಿಂದ ವರ್ಜಿತವಾಗಿರುವವೋ ಮತ್ತು ಯಾರ ಕರ್ಮಗಳು ಜ್ಞಾನಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಸುಟ್ಟಿರುವವೋ ಅಂಥವನನ್ನು ಪಂಡಿತನೆಂದು ತಿಳಿದವರು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

06026020a ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಕರ್ಮಫಲಾಸಂಗಂ ನಿತ್ಯತೃಪ್ತೋ ನಿರಾಶ್ರಯಃ|

06026020c ಕರ್ಮಣ್ಯಭಿಪ್ರವೃತ್ತೋಽಪಿ ನೈವ ಕಿಂ ಚಿತ್ಕರೋತಿ ಸಃ||

ಕರ್ಮಫಲದ ಸಂಗವನ್ನು ತೊರೆದು ನಿತ್ಯ ತೃಪ್ತನಾಗಿರುವ
ಯಾವುದರಮೇಲೂ ಆಶ್ರಯಿಸಿರದವನು ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರೂ
ನಿಜವಾಗಿ ಅವನು ಏನೂ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದಿಲ್ಲ.

06026021a ನಿರಾಶೀರ್ಯ ತಚಿತ್ತಾತ್ಮಾ ತ್ಯಕ್ತಸರ್ವ ಪರಿಗ್ರಹಃ|

06026021c ಶಾರೀರಂ ಕೇವಲಂ ಕರ್ಮ ಕುರ್ವನ್ನಾಪ್ನೋತಿ ಕಿಲ್ಬಿಷಂ||

ಬೇಕೆನ್ನದಿಲ್ಲದಿರುವವನು, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು
ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವವನು, ತನ್ನದೆನಿಸಿರುವ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ
ತೊರೆದಿರುವವನು ಕೇವಲ ಶರೀರವನ್ನಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡುವ
ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಪಾಪವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ.

06026022a ಯದ್ಯಚ್ಛಾಲಾಭಸಂತುಷ್ಟೋ ದ್ವಂದ್ವಾತೀತೋ ವಿಮತ್ಸರಃ|

06026022c ಸಮಃ ಸಿದ್ಧಾವಸಿದ್ಧೌ ಚ ಕೃತ್ವಾಪಿ ನ ನಿಬದ್ಧತೇ||

ಕೇಳದೇ ಬಂದಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ದ್ವಂದ್ವಗಳಿಲ್ಲದೇ
ಮತ್ಸರವಿಲ್ಲದೇ ಸಿದ್ಧಿ ಅಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಸಮನಾಗಿರಿಸಿದವನು
ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಬಂಧನಕ್ಕೊಳಗಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

06026023a ಗತಸಂಗಸ್ಯ ಮುಕ್ತಸ್ಯ ಜ್ಞಾನಾವಸ್ಥಿತಚೇತಸಃ|

06026023c ಯಜ್ಞಾಯಾಚರತಃ ಕರ್ಮ ಸಮಗ್ರಂ ಪ್ರವಿಲೀಯತೇ||

ಸಂಗವನ್ನು ತೊರೆದ, ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಗೊಂಡ ಚೇತನವುಳ್ಳ ಮುಕ್ತನ
ಯಜ್ಞವೆಂದು ಆಚರಿಸಿದ ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಾಶಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

06026024a ಬ್ರಹ್ಮಾರ್ಪಣಂ ಬ್ರಹ್ಮಹವಿಬ್ಬ್ರಹ್ಮಾಗ್ನೌ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಹುತಂ|

06026024c ಬ್ರಹ್ಮೈವ ತೇನ ಗಂತವ್ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಕರ್ಮಸಮಾಧಿನಾ||

ಬ್ರಹ್ಮವೆಂಬ ಯಾಗದ ಹುಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವೆಂಬ ಹವಿಸ್ಸನ್ನಿಟ್ಟು ಬ್ರಹ್ಮನೇ
ಬ್ರಹ್ಮವೆಂಬ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಸುರಿದುದು ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೇ ಹೋಗಿ ಸೇರುತ್ತದೆ.
ಹಾಗೆ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿರುವವನ ಕರ್ಮವೂ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಸೇರುತ್ತದೆ.

06026025a ದೈವಮೇವಾಪರೇ ಯಜ್ಞಂ ಯೋಗಿನಃ ಪರ್ಯುಪಾಸತೇ|

06026025c ಬ್ರಹ್ಮಾಗ್ನಾವಪರೇ ಯಜ್ಞಂ ಯಜ್ಞೇನೈವೋಪಜುಹ್ವತಿ||

ಇತರ ಯೋಗಿಗಳು ಯಜ್ಞದಿಂದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.
ಇತರರು ಬ್ರಹ್ಮಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಯಜ್ಞದಿಂದಲೇ ಯಾಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

06026026a ಶ್ರೋತ್ರಾದೀನೀಂದ್ರಿಯಾಣ್ಯನ್ಯೇ ಸಮ್ಯಮಾಗ್ನಿಷು ಜುಹ್ವತಿ|

06026026c ಶಬ್ದಾದಿನ್ವಿಷಯಾನನ್ಯ ಇಂದ್ರಿಯಾಗ್ನಿಷು ಜುಹ್ವತಿ||

ಅನ್ಯರು ಶ್ರೋತ್ರವೇ ಮೊದಲಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೇ
ಸಂಯಮಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಯಾಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅನ್ಯರು ಶಬ್ದವೇ ಮೊದಲಾದ
ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಇಂದ್ರಿಯಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಯಾಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

06026027a ಸರ್ವಾಣೀಂದ್ರಿಯಕರ್ಮಾಣಿ ಪ್ರಾಣಕರ್ಮಾಣಿ ಚಾಪರೇ|

06026027c ಆತ್ಮಸಮ್ಯಮಯೋಗಾಗ್ನೌ ಜುಹ್ವತಿ ಜ್ಞಾನದೀಪಿತೇ||

ಇನ್ನೂ ಇತರರು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮತ್ತು
ಪ್ರಾಣಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಉರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆತ್ಮ ಮತ್ತು

ಸಂಯಮ ಯೋಗಗಳೆರಡರ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಯಾಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

06026028a ದ್ರವ್ಯಯಜ್ಞಾಸ್ತಪೋಯಜ್ಞಾ ಯೋಗಯಜ್ಞಾಸ್ತಥಾಪರೇ|

06026028c ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಜ್ಞಾನಯಜ್ಞಾಶ್ಚ ಯತಯಃ ಸಂಶಿತವ್ರತಾಃ||

ಹಾಗೆಯೇ ಇತರ ಸಂಶಿತವ್ರತ ಯತಿಗಳು ದ್ರವ್ಯಯಜ್ಞ, ತಪೋಯಜ್ಞ, ಯೋಗಯಜ್ಞ, ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಜ್ಞಾನಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

06026029a ಅಪಾನೇ ಜುಹ್ವತಿ ಪ್ರಾಣಂ ಪ್ರಾಣೇಽಪಾನಂ ತಥಾಪರೇ|

06026029c ಪ್ರಾಣಾಪಾನಗತೀ ರುದ್ಧ್ವಾ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಪರಾಯಣಾಃ||

ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಪರಾಯಣರು ಪ್ರಾಣಾಪಾನಗಳ ಗತಿಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಅಪಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಅಪಾನವನ್ನು ಪ್ರಾಣದಲ್ಲಿ ಯಾಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

06026030a ಅಪರೇ ನಿಯತಾಹಾರಾಃ ಪ್ರಾಣಾನ್ಪ್ರಾಣೇಷು ಜುಹ್ವತಿ|

06026030c ಸರ್ವೇಽಪ್ಯೇತೇ ಯಜ್ಞವಿದೋ ಯಜ್ಞಕ್ಷಪಿತಕಲ್ಮಷಾಃ||

ಇತರರು ನಿಯತಾಹಾರಿಗಳಾಗಿ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಯಾಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಯಜ್ಞಗಳಿಂದ ಕಲ್ಮಷಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ಯಜ್ಞವಿದರು.

06026031a ಯಜ್ಞಶಿಷ್ಟಾಮೃತಭುಜೋ ಯಾಂತಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಸನಾತನಂ|

06026031c ನಾಯಂ ಲೋಕೋಽಸ್ತಯಜ್ಞಸ್ಯ ಕುತೋಽನ್ಯಃ ಕುರುಸತ್ತಮ||

ಅಮೃತವಾದ ಯಜ್ಞಶಿಷ್ಟವನ್ನು ಭುಂಜಿಸಿದವರು ಸನಾತನ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು

ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಯಜ್ಞವಿಲ್ಲದೇ ಈ ಲೋಕವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಬೇರೆ ಲೋಕಗಳು ಹೇಗಿರುತ್ತವೆ ಕುರುಸುತ್ತಮ?

06026032a ಏವಂ ಬಹುವಿಧಾ ಯಜ್ಞಾ ವಿತತಾ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ಮುಖೇ|

06026032c ಕರ್ಮ ಜಾನ್ವಿದ್ಧಿ ತಾನ್ಸರ್ವಾನೇವಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ವಿಮೋಕ್ಷ್ಯಸೇ||

ಹೀಗೆ ಬಹುವಿಧದ ಯಜ್ಞಗಳು ಬ್ರಹ್ಮನ ಮುಖದಿಂದ ಹೊರಚಿಲ್ಲಿವೆ. ಅವೆಲ್ಲವೂ ಕರ್ಮದಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿದವೆಂದು ತಿಳಿ. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ತಿಳಿದೇ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುವೆ.

06026033a ಶ್ರೀಯಾನ್ತ್ರ ವ್ಯಮಯಾದ್ಯಜ್ಞಾಜ್ಞಾನಯಜ್ಞಃ ಪರಂತಪ|

06026033c ಸರ್ವಂ ಕರ್ಮಾ ಖಿಲಂ ಪಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನೇ ಪರಿಸಮಾಪ್ಯತೇ||

ಪರಂತಪ! ದ್ರವ್ಯ ಯಜ್ಞಕ್ಕಿಂತಲೂ ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞವು ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಪಾರ್ಥ! ಸರ್ವ ಕರ್ಮಗಳೂ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಪರಿಸಮಾಪ್ತವಾಗುತ್ತವೆ.

06026034a ತದ್ವಿದ್ಧಿ ಪ್ರಣಿಪಾತೇನ ಪರಿಪ್ರಶ್ನೇನ ಸೇವಯಾ|

06026034c ಉಪದೇಕ್ಷ್ಯಂತಿ ತೇ ಜ್ಞಾನಂ ಜ್ಞಾನಿನಸ್ತತ್ತ್ವದರ್ಶಿನಃ||

ಅದನ್ನು ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡುವುದರ, ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದರ ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳ ಮೂಲಕ ತಿಳಿ. ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಕಂಡ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ನಿನಗೆ ಆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.

06026035a ಯಜ್ಞಾ ತ್ವಾ ನ ಪುನರ್ಮೋಹಮೇವಂ ಯಾಸ್ಯಸಿ ಪಾಂಡವ|

06026035c ಯೇನ ಭೂತಾನ್ಯಶೇಷೇಣ ದ್ರಕ್ಷ್ಯಸ್ಯಾತ್ಮನ್ಯಥೋ ಮಯಿ||

ಪಾಂಡವ! ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ನೀನು ಪುನಃ ಈ ರೀತಿಯ ಮೋಹವನ್ನು
ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ನೀನು ಯಾವುದನ್ನೂ ಬಿಡದೇ ಅನ್ಯ
ಭೂತಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ನನ್ನಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತೀಯೆ.

06026036a ಅಪಿ ಚೇದಸಿ ಪಾಪೇಭ್ಯಃ ಸರ್ವೇಭ್ಯಃ ಪಾಪಕೃತ್ತಮಃ|

06026036c ಸರ್ವಂ ಜ್ಞಾನಪ್ಲವೇನೈವ ವೃಜಿನಂ ಸಂತರಿಷ್ಯಸಿ||

ಸರ್ವ ಪಾಪಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಕೂಡ
ನೀನು ಎಲ್ಲವನ್ನು ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ದೋಣಿಯನ್ನು ಬಳಸಿಯೇ ದಡವನ್ನು
ಸೇರಬಹುದು.

06026037a ಯಥೈಧಾಂಸಿ ಸಮಿದ್ಧೋಽಗ್ನಿರ್ಭಸ್ಮಸಾತ್ಕುರುತೇಽರ್ಜುನ|

06026037c ಜ್ಞಾನಾಗ್ನಿಃ ಸರ್ವಕರ್ಮಾಣಿ ಭಸ್ಮಸಾತ್ಕುರುತೇ ತಥಾ||

ಅರ್ಜುನ! ಚೆನ್ನಾಗಿ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಬೆಂಕಿಯು ಮರದ
ತುಂಡುಗಳನ್ನು ಭಸ್ಮವಾಗಿಸುವಂತೆ ಜ್ಞಾನಾಗ್ನಿಯು
ಸರ್ವಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಭಸ್ಮೀಭೂತವಾಗಿಸುತ್ತದೆ.

06026038a ನ ಹಿ ಜ್ಞಾನೇನ ಸದೃಶಂ ಪವಿತ್ರಮಿಹ ವಿದ್ಯತೇ|

06026038c ತತ್ಸ್ವಯಂ ಯೋಗಸಂಸಿದ್ಧಃ ಕಾಲೇನಾತ್ಮನಿ ವಿಂದತಿ||

ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಪವಿತ್ರವು ಇಲ್ಲ.
ಯೋಗಸಂಸಿದ್ಧನು ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಸ್ವಯಂ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ
ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ.

06026039a ಶ್ರದ್ಧಾವಾಽಲ್ಲಭತೇ ಜ್ಞಾನಂ ತತ್ಪರಃ ಸಂಯತೇಂದ್ರಿಯಃ|

06026039c ಜ್ಞಾನಂ ಲಬ್ಧ್ವಾ ಪರಾಂ ಶಾಂತಿಮಚಿರೇಣಾಧಿಗಚ್ಛತಿ||

ಶ್ರದ್ಧಾವಂತನೂ, ತತ್ಪರನೂ ಮತ್ತು ಸಂಯತೇಂದ್ರಿಯನೂ ಆದವನಿಗೆ ಜ್ಞಾನವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ತಕ್ಷಣವೇ ಅವನು ಪರಮ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

06026040a ಅಜ್ಞಶ್ಚಾಶ್ರದ್ಧಧಾನಶ್ಚ ಸಂಶಯಾತ್ಮಾ ವಿನಶ್ಯತಿ|

06026040c ನಾಯಂ ಲೋಕೋಽಸ್ತಿ ನ ಪರೋ ನ ಸುಖಂ ಸಂಶಯಾತ್ಮನಃ||

ಅಜ್ಞನು, ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಲ್ಲದವನು, ಮತ್ತು ಸಂಶಯಾತ್ಮನು ವಿನಾಶಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಸಂಶಯಾತ್ಮನಿಗೆ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಸುಖವಿರುವುದಿಲ್ಲ.

06026041a ಯೋಗಸಂನ್ಯಸ್ತಕರ್ಮಾಣಂ ಜ್ಞಾನಸಂಚಿನ್ನಸಂಶಯಂ|

06026041c ಆತ್ಮವಂತಂ ನ ಕರ್ಮಾಣಿ ನಿಬದ್ಧಂತಿ ಧನಂಜಯ||

ಧನಂಜಯ! ಯೋಗದಿಂದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತೊರೆದ, ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಸಂಶಯವನ್ನು ತರಿದ ಆತ್ಮವಂತನನ್ನು ಕರ್ಮಗಳು ಬಂಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

06026042a ತಸ್ಮಾದಜ್ಞಾನಸಂಭೂತಂ ಹೃತ್ಸ್ಕಂ ಜ್ಞಾನಾಸಿನಾತ್ಮನಃ|

06026042c ಚಿತ್ತೈವನಂ ಸಂಶಯಂ ಯೋಗಮಾತಿಷ್ಠೋತ್ತಿಷ್ಠ ಭಾರತ||

ಆದುದರಿಂದ ಭಾರತ! ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿರುವ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಈ ಸಂಶಯವನ್ನು ಜ್ಞಾನದ ಖಡ್ಗದಿಂದ

ತರಿದೆಸೆದು ಯೋಗವನ್ನು ನಿನ್ನದಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮೇಲೇಳು!”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಪರ್ವಣಿ
ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಸೂಪನಿಷತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರೇ
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದೇ ಜ್ಞಾನಯೋಗೋ ನಾಮ
ಚತುರ್ಥೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯ
ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಯೋಗವೆಂಬ
ನಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಷಡ್ವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತಾರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೭

ಕರ್ಮ ಸಂನ್ಯಾಸ ಯೋಗ

06027001 ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ|

06027001a ಸಂನ್ಯಾಸಂ ಕರ್ಮಣಾಂ ಕೃಷ್ಣ ಪುನರ್ಯೋಗಂ ಚ ಶಂಸಸಿ|

06027001c ಯಚ್ಛ್ರೇಯ ಏತಯೋರೇಕಂ ತನ್ಮೈ ಬ್ರೂಹಿ ಸುನಿಶ್ಚಿತಂ||

ಅರ್ಜುನನು ಹೇಳಿದನು: “ಕೃಷ್ಣ! ಕರ್ಮಗಳ ಸಂನ್ಯಾಸವನ್ನೂ ಮತ್ತೆ
ಪುನಃ ಯೋಗವನ್ನೂ ಹೊಗಳುತ್ತೀಯೆ. ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವುದು

ಶ್ರೀಯವೋ ಅದನ್ನು ಸುನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ನನಗೆ ಹೇಳು.”

06027002 ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ|

06027002a ಸಂನ್ಯಾಸಃ ಕರ್ಮಯೋಗಶ್ಚ ನಿಶ್ರೀಯಸಕರಾವುಭೌ|

06027002c ತಯೋಸ್ತು ಕರ್ಮಸಂನ್ಯಾಸಾತ್ಕರ್ಮಯೋಗೋ ವಿಶಿಷ್ಯತೇ||

ಶ್ರೀಭಗವಾನನು ಹೇಳಿದನು: “ಕರ್ಮ ಸಂನ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಕರ್ಮ ಯೋಗ ಇವೆರಡೂ ಶ್ರೀಯಸ್ಕರವಾದವುಗಳು. ಆದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಸಂನ್ಯಾಸಕ್ಕಿಂತ ಕರ್ಮಯೋಗವೇ ಹೆಚ್ಚಿನದು.

06027003a ಜ್ಞೇಯಃ ಸ ನಿತ್ಯಸಂನ್ಯಾಸೀ ಯೋ ನ ದ್ವೇಷ್ಠಿ ನ ಕಾಂಕ್ಷತಿ|

06027003c ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವೋ ಹಿ ಮಹಾಬಾಹೋ ಸುಖಂ ಬಂಧಾತ್ಪ್ರಮುಚ್ಯತೇ||

ಯಾರು ದ್ವೇಷಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಆಸೆಪಡುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವನೇ ನಿತ್ಯ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಮಹಾಬಾಹೋ !

ದ್ವಂದ್ವಗಳಿಲ್ಲದಿರುವವನೇ ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

06027004a ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗೌ ಪೃಥಗ್ಬಾಲಾಃ ಪ್ರವದಂತಿ ನ ಪಂಡಿತಾಃ|

06027004c ಏಕಮಪ್ಯಾಸ್ಥಿತಃ ಸಮ್ಯಗುಭಯೋರ್ವಿಂದತೇ ಫಲಂ||

ಸಾಂಖ್ಯ (ಕರ್ಮಸಂನ್ಯಾಸ) ಮತ್ತು ಯೋಗ (ಕರ್ಮಯೋಗ)
ಇವೆರಡೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯೆಂದು ಬಾಲಕರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆಯೇ ಹೊರತು
ಪಂಡಿತರಲ್ಲ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದರಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ನೆಲಸಿರುವವನು
ಎರಡರ ಫಲವನ್ನೂ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

06027005a ಯತ್ಸಾಂಖ್ಯೈಃ ಪ್ರಾಪ್ಯತೇ ಸ್ಥಾನಂ ತದ್ಯೋಗೈರಪಿ ಗಮ್ಯತೇ|

06027005c ಏಕಂ ಸಾಂಖ್ಯಂ ಚ ಯೋಗಂ ಚ ಯಃ ಪಶ್ಯತಿ ಸ ಪಶ್ಯತಿ||

ಸಾಂಖ್ಯದಿಂದ ಯಾವ ಸ್ಥಾನವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆಯೋ ಅದೇ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ
ಕರ್ಮಯೋಗಿಗಳೂ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಸಾಂಖ್ಯ ಮತ್ತು ಯೋಗಗಳು
ಒಂದೇ ಎಂದು ಕಂಡುಕೊಂಡಿರುವವನೇ ನಿಜವಾಗಿ ಕಂಡುಕೊಂಡವನು.

06027006a ಸಂನ್ಯಾಸಸ್ತು ಮಹಾಬಾಹೋ ದುಃಖಮಾಪ್ತುಮಯೋಗತಃ|

06027006c ಯೋಗಯುಕ್ತೋ ಮುನಿಬ್ರಹ್ಮ ನಚಿರೇಣಾಧಿಗಚ್ಛತಿ||

ಆದರೆ ಮಹಾಬಾಹೋ! ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿರುವವನಿಗೆ
ಸಂನ್ಯಾಸವನ್ನು ತಲುಪುವುದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟ. ಯೋಗಯುಕ್ತನಾದ
ಮುನಿಯು ಬೇಗನೇ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾನೆ.

06027007a ಯೋಗಯುಕ್ತೋ ವಿಶುದ್ಧಾತ್ಮಾ ವಿಜಿತಾತ್ಮಾ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ|

06027007c ಸರ್ವಭೂತಾತ್ಮಭೂತಾತ್ಮಾ ಕುರ್ವನ್ನಪಿ ನ ಲಿಪ್ಯತೇ||

ಯೋಗಯುಕ್ತನು ವಿಶುದ್ಧಾತ್ಮನಾಗಿ, ವಿಜಿತಾತ್ಮನಾಗಿ,
ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿ, ಸರ್ವಭೂತಾತ್ಮನೇ ಆತ್ಮನೆಂದು ಕರ್ಮಗಳನ್ನು
ಮಾಡಿದರೂ ಅದು ಅವನಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

06027008a ನೈವ ಕಿಂ ಚಿತ್ಕರೋಮೀತಿ ಯುಕ್ತೋ ಮನ್ಯೇತ ತತ್ತ್ವವಿತ್|

06027008c ಪಶ್ಯಂ ಶೃಣ್ವನ್ಸ್ಪೃಶಂ ಜಿಪ್ಸುನ್ನಶ್ನನ್ನಚ್ಛನ್ಸ್ವಪಂ ಶ್ವಸನ್||

06027009a ಪ್ರಲಪಸ್ವಿಸ್ಪೃಜನ್ಗುಹ್ಣನ್ಮನ್ಮಿಷನ್ನಿಮಿಷನ್ನಪಿ|

06027009c ಇಂದ್ರಿಯಾಣೀಂದ್ರಿಯಾರ್ಥೇಷು ವರ್ತಂತ ಇತಿ ಧಾರಯನ್||

ಕರ್ಮಯೋಗಯುಕ್ತ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಿಯು ತಾನು ನೋಡುವಾಗ, ಕೇಳುವಾಗ,
ಮುಟ್ಟುವಾಗ, ಮೂಸುವಾಗ, ತಿನ್ನುವಾಗ, ನಡೆಯುವಾಗ,
ನಿದ್ರಿಸುವಾಗ, ಉಸಿರಾಡುವಾಗ, ಮಾತನಾಡುವಾಗ, ವಿಸರ್ಜಿಸುವಾಗ,
ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ, ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯುವಾಗ, ಮುಚ್ಚುವಾಗ ಇವು
ಯಾವುದನ್ನೂ ನಾನು ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಇಂದ್ರಿಯ
ವಿಷಯಗಳೊಂದಿಗೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿವೆ ಎಂದು ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾನೆ.

06027010a ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಾಧಾಯ ಕರ್ಮಾಣಿ ಸಂಗಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಕರೋತಿ ಯಃ|

06027010c ಲಿಪ್ಯತೇ ನ ಸ ಪಾಪೇನ ಪದ್ಮಪತ್ರಮಿವಾಂಭಸಾ||

ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನಿಗರ್ಪಿಸಿ, ಅದರ ಫಲದೊಂದಿಗಿನ ಸಂಗವನ್ನು
ತೊರೆದು ಯಾರು ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಅವನಿಗೆ

ನೀರಿನಲ್ಲಿರುವ ತಾವರೆಯೆಲೆಗೆ ಹೇಗೆ ನೀರಿನ ಲೇಪವಿರುವುದಿಲ್ಲವೋ
ಹಾಗೆ ಕರ್ಮಗಳು ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

06027011a ಕಾಯೇನ ಮನಸಾ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಕೇವಲೈರಿಂದ್ರಿಯೈರಪಿ|

06027011c ಯೋಗಿನಃ ಕರ್ಮ ಕುರ್ವಂತಿ ಸಂಗಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ತ್ಮಶುದ್ಧಯೇ||

ಕರ್ಮಯೋಗಿಗಳು ಆತ್ಮಶುದ್ಧಿಗೋಸ್ಕರ ಫಲದ ಸಂಗವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ
ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಶರೀರ, ಮನಸ್ಸು, ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ
ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

06027012a ಯುಕ್ತಃ ಕರ್ಮಫಲಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಶಾಂತಿಮಾಪ್ನೋತಿ ನೈಷ್ಟಿಕೀಂ|

06027012c ಅಯುಕ್ತಃ ಕಾಮಕಾರೇಣ ಫಲೇ ಸಕ್ತೋ ನಿಬದ್ಧತೇ||

ಕರ್ಮಯೋಗದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವವನು ಕರ್ಮಫಲವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ
ನಿಷ್ಠೆಯ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಕರ್ಮಯೋಗದಲ್ಲಿ
ತೊಡಗಿಲ್ಲದಿರುವವನು ಕಾಮಕಾರದಿಂದ ಫಲದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗಿ
ಕಟ್ಟುಬೀಳುತ್ತಾನೆ.

06027013a ಸರ್ವ ಕರ್ಮಾಣಿ ಮನಸಾ ಸಂನ್ಯಸ್ಯಾಸ್ತೇ ಸುಖಂ ವಶೀ|

06027013c ನವದ್ವಾರೇ ಪುರೇ ದೇಹೀ ನೈವ ಕುರ್ವನ್ನ ಕಾರಯನ್||

ಕರ್ಮಯೋಗಿಯು ಸರ್ವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಂನ್ಯಾಸಮಾಡಿ
ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದು ನವದ್ವಾರಗಳ ಪುರ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಏನನ್ನೂ
ಮಾಡದೆಯೂ ಮಾಡಿಸದೆಯೂ ಸುಖವಾಗಿ ನೆಲೆಸಿರುತ್ತಾನೆ.

06027014a ನ ಕರ್ತೃತ್ವಂ ನ ಕರ್ಮಾಣಿ ಲೋಕಸ್ಯ ಸೃಜತಿ ಪ್ರಭುಃ|

06027014c ನ ಕರ್ಮಫಲಸಂಯೋಗಂ ಸ್ವಭಾವಸ್ತು ಪ್ರವರ್ತತೇ||

ಪ್ರಭುವು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕರ್ತೃತ್ವವನ್ನೂ, ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು
ಕರ್ಮಫಲಸಂಯೋಗವನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಲ್ಲ. ಇವು ಸ್ವಭಾವತಃ
ನಡೆಯುತ್ತವೆ.

06027015a ನಾದತ್ತೇ ಕಸ್ಯ ಚಿತ್ತಾಪಂ ನ ಚೈವ ಸುಕೃತಂ ವಿಭುಃ|

06027015c ಅಜ್ಞಾನೇನಾವೃತಂ ಜ್ಞಾನಂ ತೇನ ಮುಹ್ಯಂತಿ ಜಂತವಃ||

ವಿಭುವು ಯಾರಿಗೂ ಪಾಪವನ್ನಾಗಲೀ ಪುಣ್ಯವನ್ನಾಗಲೀ
ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಆವೃತವಾದ ಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ
ಜೀವಿಗಳು ಮೋಹಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

06027016a ಜ್ಞಾನೇನ ತು ತದಜ್ಞಾನಂ ಯೇಷಾಂ ನಾಶಿತಮಾತ್ಮನಃ|

06027016c ತೇಷಾಮಾದಿತ್ಯವಜ್ಞಾನಂ ಪ್ರಕಾಶಯತಿ ತತ್ಪರಂ||

ಯಾರ ಆತ್ಮನ ಕುರಿತಾದ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಜ್ಞಾನವು
ನಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತದೆಯೋ ಅವರಿಗೆ ಆದಿತ್ಯನಂತೆ ಆ ಪರಮ ಜ್ಞಾನವು
ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ.

06027017a ತದ್ಬುದ್ಧಯಸ್ತದಾತ್ಮಾನಸ್ತನ್ನಿಷ್ಠಾಸ್ತತ್ಪರಾಯಣಾಃ|

06027017c ಗಚ್ಛಂತ್ಯಪುನರಾವೃತ್ತಿಂ ಜ್ಞಾನನಿರ್ಧೂತಕಲ್ಮಷಾಃ||

ಆ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನಿಟ್ಟಿರುವ, ಅವನಲ್ಲಿಯೇ

ಆತ್ಮವನ್ನಿಟ್ಟುರುವ, ಅವನಲ್ಲಿಯೇ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನಿಟ್ಟಿರುವ, ಅವನದೇ ಪರಾಯಣರಾಗಿರುವವರು ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಕಲ್ಮಷಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಅಪುನಾವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

06027018a ವಿದ್ಯಾವಿನಯಸಂಪನ್ನೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ ಗವಿ ಹಸ್ತಿನಿ|

06027018c ಶುನಿ ಚೈವ ಶ್ವಪಾಕೇ ಚ ಪಂಡಿತಾಃ ಸಮದರ್ಶಿನಃ||

ಪಂಡಿತರು ವಿದ್ಯಾವಿನಯಸಂಪನ್ನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ, ಗೋವುಗಳಲ್ಲಿ, ಆನೆಗಳಲ್ಲಿ, ನಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಚಾಂಡಾಲರಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನೇ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ.

06027019a ಇಹೈವ ತೈರ್ಜಿತಃ ಸರ್ಗೋ ಯೇಷಾಂ ಸಾಮ್ಯೇ ಸ್ಥಿತಂ ಮನಃ|

06027019c ನಿರ್ದೋಷಂ ಹಿ ಸಮಂ ಬ್ರಹ್ಮ ತಸ್ಮಾದ್ಬ್ರಹ್ಮಣಿ ತೇ ಸ್ಥಿತಾಃ||

ಯಾರ ಮನಸ್ಸು ಸಾಮ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆಯೋ ಅವರು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವರು. ಏಕೆಂದರೆ ದೋಷಗಳಿಲ್ಲದ ಬ್ರಹ್ಮನೂ ಸಮನೇ. ಆದುದರಿಂದ ಸಾಮ್ಯದಲ್ಲಿರುವವರು ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತರಾಗಿದ್ದಂತೆ.

06027020a ನ ಪ್ರಹೃಷ್ಯೇತ್ಪ್ರಿಯಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ನೋದ್ವಿಜೇತ್ಪ್ರಾಪ್ಯ ಚಾಪ್ರಿಯಂ|

06027020c ಸ್ಥಿರಬುದ್ಧಿರಸಮೂಢೋ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಬ್ರಹ್ಮಣಿ ಸ್ಥಿತಃ||

ಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನು ಪಡೆದು ಹರ್ಷಿಸದ, ಅಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನು ಪಡೆದು ದುಃಖಿಸದ, ಸ್ಥಿರಬುದ್ಧಿಯ, ಅಸಮೂಢ, ಬ್ರಹ್ಮವಿದುವು ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.

06027021a ಬಾಹ್ಯಸ್ಪರ್ಶೇಷ್ಟಸಕ್ತಾತ್ಮಾ ವಿಂದತ್ಯಾತ್ಮನಿ ಯತ್ಸುಖಂ|

06027021c ಸ ಬ್ರಹ್ಮಯೋಗಯುಕ್ತಾತ್ಮಾ ಸುಖಮಕ್ಷಯಮಶ್ನುತೇ||

ಬಾಹ್ಯಸ್ಪರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅನಾಸಕ್ತನಾಗಿ, ಆತ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಬ್ರಹ್ಮಯೋಗಯುಕ್ತಾತ್ಮನು ಅಕ್ಷಯ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

06027022a ಯೇ ಹಿ ಸಂಸ್ಪರ್ಶಜಾ ಭೋಗಾ ದುಃಖಯೋನಯ ಏವ ತೇ|

06027022c ಆದ್ಯಂತವಂತಃ ಕೌಂತೇಯ ನ ತೇಷು ರಮತೇ ಬುಧಃ||

ಕೌಂತೇಯ ! ಏಕೆಂದರೆ ಸಂಸ್ಪರ್ಷದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಭೋಗಗಳು ದುಃಖವನ್ನೂ ಹುಟ್ಟಿಸುವವು. ಪ್ರಾರಂಭ ಮತ್ತು ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿದವರು ಸಂತೋಷಪಡುವುದಿಲ್ಲ.

06027023a ಶಕ್ನೋತೀಹೈವ ಯಃ ಸೋಢುಂ ಪ್ರಾಕೃರೀರವಿಮೋಕ್ಷಣಾತ್|

06027023c ಕಾಮಕ್ರೋಧೋದ್ಭವಂ ವೇಗಂ ಸ ಯುಕ್ತಃ ಸ ಸುಖೀ ನರಃ||

ಶರೀರವನ್ನು ಬಿಡುವ (ಸಾಯುವ) ಮೊದಲೇ ಕಾಮ-ಕ್ರೋಧಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ವೇಗವನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೇ (ಬದುಕಿರುವಾಗಲೇ) ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಶಕ್ತನಾದವನು ಯುಕ್ತ. ಆ ನರನು ಸುಖಿಯು.

06027024a ಯೋಽಂತಃಸುಖೋಽಂತರಾರಾಮಸ್ತಥಾಂತರ್ಜ್ಯೋ ತಿರೇವ ಯಃ|

06027024c ಸ ಯೋಗೀ ಬ್ರಹ್ಮನಿರ್ವಾಣಂ ಬ್ರಹ್ಮಭೂತೋಽಧಿಗಚ್ಛತಿ||

ಯಾರು ಒಳಗಿನಿಂದ ಸುಖಿಯಾಗಿರುವನೋ, ಒಳಗಿನಿಂದ

ಆರಾಮಾಗಿರುವನೋ, ಒಳಗಿನ ಬೆಳಕನ್ನು ಹೊಂದಿರುವನೋ ಆ ಯೋಗಿಯು ಬ್ರಹ್ಮಭೂತನಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮನಿರ್ವಾಣವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

06027025a ಲಭಂತೇ ಬ್ರಹ್ಮನಿರ್ವಾಣಂ ಋಷಯಃ ಕ್ಷೀಣಕಲ್ಮಷಾಃ|

06027025c ಚಿನ್ನದ್ವೈಧಾ ಯತಾತ್ಮಾನಃ ಸರ್ವಭೂತಹಿತೇ ರತಾಃ||

ಕಲ್ಮಷಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವ, ಸಂಶಯ-ದ್ವಂದ್ವಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ, ಇರುವ ಎಲ್ಲವುಗಳ ಹಿತದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗಿರುವ ಋಷಿಗಳು ಬ್ರಹ್ಮನಿರ್ವಾಣವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

06027026a ಕಾಮಕ್ರೋಧವಿಯುಕ್ತಾನಾಂ ಯತೀನಾಂ ಯತಚೇತಸಾಂ|

06027026c ಅಭಿತೋ ಬ್ರಹ್ಮನಿರ್ವಾಣಂ ವರ್ತತೇ ವಿದಿತಾತ್ಮನಾಂ||

ಕಾಮಕ್ರೋಧಗಳನ್ನು ತೊರೆದ, ಚೇತಸವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿಕೊಂಡು ಸಂಯತಾಂತಃಕರಣರಾದ, ಆತ್ಮವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡ ಯತಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಜೀವ ಮತ್ತು ಮೃತ್ಯು ಎರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಬ್ರಹ್ಮನಿರ್ವಾಣವಾಗುತ್ತದೆ.

06027027a ಸ್ವರ್ಶಾನ್ಕೃತ್ವಾ ಬಹಿರ್ಬಾಹ್ಯಾಂಶ್ಚಕ್ಷುಶ್ಚೈವಾಂತರೇ ಭುವೋಃ|

06027027c ಪ್ರಾಣಾಪಾನೌ ಸಮೌ ಕೃತ್ವಾ ನಾಸಾಭ್ಯಂತರಚಾರಿಣೌ||

06027028a ಯತೇಂದ್ರಿಯಮನೋಬುದ್ಧಿರ್ಮುನಿರ್ಮೋಕ್ಷಪರಾಯಣಃ|

06027028c ವಿಗತೇಚ್ಛಾಭಯಕ್ರೋಧೋ ಯಃ ಸದಾ ಮುಕ್ತ ಏವ ಸಃ||

ಹೊರಗಿನ ಸ್ಪರ್ಷ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿ, ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು

ಹುಬ್ಬುಗಳ ನಡುವೆ ಇರಿಸಿ, ಮೂಗಿನ ಒಳ ಮತ್ತು ಹೊರ ಸಂಚರಿಸುವ ಪ್ರಾಣ-ಅಪಾನಗಳನ್ನು ಸಮನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಇಂದ್ರಿಯಗಳು-ಮನಸ್ಸು-ಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿಕೊಂಡು, ಮೋಕ್ಷಪರಾಯಣನಾಗಿ, ಇಚ್ಛೆ-ಭಯ-ಕ್ರೋಧಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲವಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸದಾ ಯಾರಿರುತ್ತಾರೋ ಅವರೇ ಮುಕ್ತರು.

06027029a ಭೋಕ್ತಾರಂ ಯಜ್ಞತಪಸಾಂ ಸರ್ವಲೋಕಮಹೇಶ್ವರಂ|

06027029c ಸುಹೃದಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಮಾಂ ಶಾಂತಿಮೃಚ್ಛತಿ||

ನಾನು ಯಜ್ಞ-ತಪಸ್ಸುಗಳ ಭೋಕ್ತಾರ, ಸರ್ವಲೋಕಗಳ ಮಹೇಶ್ವರ, ಸರ್ವಭೂತಗಳ ಸುಹೃದ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾಪರ್ವಣಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಸೂಪನಿಷತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದೇ ಕರ್ಮಸಂನ್ಯಾಸಯೋಗೋ ನಾಮ ಪಂಚಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಸಂನ್ಯಾಸಯೋಗವೆಂಬ ಐದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಸಪ್ತವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

೨೮

ಅಭ್ಯಾಸ ಯೋಗ

06028001 ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ|

06028001a ಅನಾಶ್ರಿತಃ ಕರ್ಮಫಲಂ ಕಾರ್ಯಂ ಕರ್ಮ ಕರೋತಿ ಯಃ|

06028001c ಸ ಸಂನ್ಯಾಸೀ ಚ ಯೋಗೀ ಚ ನ ನಿರಗ್ನಿರ್ನ ಚಾಕ್ರಿಯಃ||

ಶ್ರೀಭಗವಾನನು ಹೇಳಿದನು: “ಕರ್ಮಫಲವನ್ನು ಅನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಕಾರ್ಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವನೇ ಸಂನ್ಯಾಸೀ ಮತ್ತು ಯೋಗೀ. ಅಗ್ನಿಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡದಿರುವವನಾಗಲೀ, ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಮಾಡದಿರುವವನಾಗಲೀ ಅಲ್ಲ.

06028002a ಯಂ ಸಂನ್ಯಾಸಮಿತಿ ಪ್ರಾಹುರ್ಯೋಗಂ ತಂ ವಿದ್ಧಿ ಪಾಂಡವ|

06028002c ನ ಹ್ಯಸಂನ್ಯಸ್ತಸಂಕಲ್ಪೋ ಯೋಗೀ ಭವತಿ ಕಶ್ಚನ||

ಪಾಂಡವ! ಯಾವುದನ್ನು ಸಂನ್ಯಾಸವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೋ ಅದೇ ಯೋಗವೆಂದು ತಿಳಿ. ಏಕೆಂದರೆ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು (ಕರ್ಮಫಲವನ್ನು) ಸಂನ್ಯಾಸಮಾಡದವನು ಎಂದೂ ಯೋಗಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

06028003a ಆರುರುಕ್ಷೋರ್ಮುನೇರ್ಯೋಗಂ ಕರ್ಮ ಕಾರಣಮುಚ್ಯತೇ|

06028003c ಯೋಗಾರೂಢಸ್ಯ ತಸ್ಯೈವ ಶಮಃ ಕಾರಣಮುಚ್ಯತೇ||

ಕರ್ಮಯೋಗವನ್ನು ಏರಲು ಬಯಸುವ ಮುನಿಗೆ ಕರ್ಮವೇ ಕಾರಣ-

ಸಾಧನವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಯೋಗಾರೂಢನಾದವನಿಗೆ ಶಮೆಯೇ ಕಾರಣ-ಸಾಧನವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ¹²¹.

06028004a ಯದಾ ಹಿ ನೇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥೇಷು ನ ಕರ್ಮಸ್ವನುಷಜ್ಜತೇ|

06028004c ಸರ್ವಸಂಕಲ್ಪಸಂನ್ಯಾಸೀ ಯೋಗಾರೂಢಸ್ತದೋಚ್ಯತೇ||

ಯಾವಾಗ ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಫಲಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಯಾವಾಗ ಸರ್ವ ಸಂಕಲ್ಪಗಳ ಸಂನ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇವೆಯೋ ಆಗ ಯೋಗಾರೂಢನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

06028005a ಉದ್ಧರೇದಾತ್ಮನಾತ್ಮಾನಂ ನಾತ್ಮನಮವಸಾದಯೇತ್|

06028005c ಆತ್ಮೈವ ಹ್ಯಾತ್ಮನೋ ಬಂಧುರಾತ್ಮೈವ ರಿಪುರಾತ್ಮನಃ||

---

¹²¹ ಆರುರುಕ್ಷೋಃ ಆರೋಢುಮಿಚ್ಛತಃ ಅನಾರೂಢಸ್ಯ ಧ್ಯಾನಯೋಗೇ ಅವಸ್ಥಾತುಂ ಅಶಕ್ತಸ್ಯೈವ ಇತ್ಯರ್ಥಃ| ಕಸ್ಯ ಆರುರುಕ್ಷೋಃ? ಮುನೇಃ ಕರ್ಮಫಲಸಂನ್ಯಾಸಿನಃ ಇತ್ಯರ್ಥಃ| ಕಿಂ ಆರುರುಕ್ಷೋಃ? ಯೋಗಂ| ಕರ್ಮ ಕಾರಣ ಸಾಧನಮುಚ್ಯತೇ| ಯೋಗರೂಢಸ್ಯ ಪುನಃ ತಸ್ಯೈವ ಶಮಃ ಉಪಶಮಃ ಸರ್ವಕರ್ಮಭ್ಯಃ ನಿವೃತ್ತಿಃ ಕಾರಣಂ ಯೋಗಾರೂಢತ್ವಸ್ಯ ಸಾಧನಮುಚ್ಯತೇ ಇತ್ಯರ್ಥಃ| ಯಾವತ್ ಯಾವತ್ ಕರ್ಮಭ್ಯಃ ಉಪರಮತೇ ತಾವತ್ ತಾವತ್ ನಿರಾಯಾಸಸ್ಯ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಸ್ಯ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧೀಯತೇ| ತಥಾ ಸತಿ ಸ ಝಟತಿ ಯೋಗಾರೂಢೋ ಭವತಿ| ತಥಾ ಚ ಉಕ್ತಂ ವ್ಯಾಸೇನ 'ನೈತಾದ್ಯಶಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯಾಸ್ತಿ ವಿತ್ತಂ ಯಥೈಕತಾ ಸಮತಾ ಸತ್ಯತಾ ಚ| ಶೀಲಂ ಸ್ಥಿತಿರ್ದಂಡನಿಧಾನಮಾರ್ಜವಂ ತತಸ್ತತಶ್ಚೋಪರಮಃ ಕ್ರಿಯಾಭ್ಯಃ||' (ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ, ೧೨೫-೨೨) ಇತಿ||

ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಉದ್ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಕೆಳಗೆ ತಳ್ಳಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ ತನಗೆ ತಾನೇ ಬಂಧು. ತನಗೆ ತಾನೇ ಶತ್ರುವೂ ಕೂಡ.

06028006a ಬಂಧುರಾತ್ಮಾ ತ್ಮನಸ್ತಸ್ಯ ಯೇನಾತ್ಮೈವಾತ್ಮನಾ ಜಿತಃ|

06028006c ಅನಾತ್ಮನಸ್ತು ಶತ್ರುತ್ವೇ ವರ್ತೇತಾತ್ಮೈವ ಶತ್ರುವತ್||

ಯಾರು ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಜಯಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನೋ (ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವನೋ) ಅವನಿಗೆ ಅವನೇ ಬಂಧು. ಆದರೆ ಅನಾತ್ಮನಾದವನು (ತನ್ನನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದವನು) ತನ್ನ ಮೇಲೆ ತಾನೇ ಅಪಕಾರವನ್ನೆಸಗಿ ತನಗೆ ತಾನೇ ಶತ್ರುವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

06028007a ಜಿತಾತ್ಮನಃ ಪ್ರಶಾಂತಸ್ಯ ಪರಮಾತ್ಮಾ ಸಮಾಹಿತಃ|

06028007c ಶೀತೋಷ್ಣಸುಖದುಃಖೇಷು ತಥಾ ಮಾನಾವಮಾನಯೋಃ||

06028008a ಜ್ಞಾನವಿಜ್ಞಾನತ್ರಪ್ತಾತ್ಮಾ ಕೂಟಸ್ಥೋ ವಿಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ|

06028008c ಯುಕ್ತ ಇತ್ಯುಚ್ಯತೇ ಯೋಗೀ ಸಮಲೋಷ್ವಾಶ್ಮಕಾಂಚನಃ||

ಜಿತಾತ್ಮನಾಗಿ ಪ್ರಶಾಂತನಾಗಿರುವವನಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸಮಾಹಿತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಬಿಸಿಲು-ಛಳಿಗಳಲ್ಲಿ, ಸುಖ-ದುಃಖಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮಾನ-ಅಪಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ-ವಿಜ್ಞಾನ ತ್ರಪ್ತಾಪ್ತನಾಗಿ, ಕೂಟಸ್ಥನಾಗಿ ವಿಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿ, ಯುಕ್ತನಾಗಿ, ಮಣ್ಣಿನ ಹೆಂಟೆ, ಕಲ್ಲು ಮತ್ತು ಕಾಂಚನಗಳನ್ನು ಸಮನಾಗಿ ಕಾಣುವವನನ್ನು ಯೋಗೀ ಎಂದು

ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

06028009a ಸುಹೃನ್ನಿ ತ್ರಾಯುರ್ದಾಸೀನಮಧ್ಯಸ್ಥದ್ವೇಷ್ಯಬಂಧುಷು|

06028009c ಸಾಧುಷ್ವಪಿ ಚ ಪಾಪೇಷು ಸಮಬುದ್ಧಿರ್ವಿಶಿಷ್ಯತೇ||

ಸುಹೃದಯರು, ಮಿತ್ರರು, ಉದಾಸೀನರಾಗಿದ್ದವರು, ಮಧ್ಯಸ್ಥರು, ದ್ವೇಷಿಗಳು ಮತ್ತು ಬಂಧುಗಳಲ್ಲಿ, ಮತ್ತು ಸಾಧು-ಪಾಪಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಬುದ್ಧಿಯಾಗಿರುವವನು ಹೆಚ್ಚಿನವನು.

06028010a ಯೋಗೀ ಯುಂಜೀತ ಸತತಮಾತ್ಮಾನಂ ರಹಸಿ ಸ್ಥಿತಃ|

06028010c ಏಕಾಕೀ ಯತಚಿತ್ತಾತ್ಮಾ ನಿರಾಶೀರಪರಿಗ್ರಹಃ||

ಯೋಗಿಯಾದವನು ಸತತವೂ ರಹಸ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಆತ್ಮವನ್ನು ಯೋಗದಲ್ಲಿ - ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ, ಚಿತ್ತ-ಆತ್ಮಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿಕೊಂಡು, ಆಸೆಗಳಿಲ್ಲದೇ, ಅಪರಿಗ್ರಹ (ಏನನ್ನೂ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳದೇ, ಏನಕ್ಕೂ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳದೇ) - ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ.

06028011a ಶುಚೌ ದೇಶೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ ಸ್ಥಿರಮಾಸನಮಾತ್ಮನಃ|

06028011c ನಾತ್ಯುಚ್ಛ್ರಿತಂ ನಾತಿನೀಚಂ ಚೈಲಾಜಿನಕುಶೋತ್ತರಂ||

06028012a ತತ್ರೈಕಾಗ್ರಂ ಮನಃ ಕೃತ್ವಾ ಯತಚಿತ್ತೇಂದ್ರಿಯಕ್ರಿಯಃ|

06028012c ಉಪವಿಶ್ಯಾಸನೇ ಯುಂಜ್ಯಾದ್ಯೋಗಮಾತ್ಮವಿಶುದ್ಧಯೇ||

ಶುಚಿಯಾದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ, ಅತಿ ಎತ್ತರವೂ ಅತಿ ಕೆಳಗೂ ಇರದ ಬಟ್ಟೆ, ಚರ್ಮ, ಕುಶ ಇವುಗಳನ್ನು ಒಂದರ ಮೇಲೆ ಒಂದನ್ನು ಹಾಸಿರುವ ಸ್ಥಿರವಾದ ಆಸನವನ್ನು ತನಗಾಗಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಆ ಆಸನದಲ್ಲಿ

ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಏಕಾಗ್ರವಾಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಚಿತ್ತ-
ಇಂದ್ರಿಯಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿಕೊಂಡು ಆತ್ಮ ವಿಶುದ್ಧಿಗಾಗಿ
ಯೋಗವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

06028013a ಸಮಂ ಕಾಯಶಿರೋಗ್ರೀವಂ ಧಾರಯನ್ನಚಲಂ ಸ್ಥಿರಃ|

06028013c ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ನಾಸಿಕಾಗ್ರಂ ಸ್ವಂ ದಿಶಶ್ಚಾನವಲೋಕಯನ್||

06028014a ಪ್ರಶಾಂತಾತ್ಮಾ ವಿಗತಭೀರ್ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿವ್ರತೇ ಸ್ಥಿತಃ|

06028014c ಮನಃ ಸಂಯಮ್ಯ ಮಚ್ಚಿತ್ತೋ ಯುಕ್ತ ಆಸೀತ ಮತ್ಪರಃ||

ಕಾಯ (ಹೊಕ್ಕಳ ಮೇಲಿನ ದೇಹ), ತಲೆ ಮತ್ತು ಕುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು
ನೇರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಅಲುಗಾಡದೇ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡು, ಅಲ್ಲಿ-
ಇಲ್ಲಿ ನೋಡದೇ ಮೂಗಿನ ತುದಿಯನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಾ,
ಪ್ರಶಾಂತಾತ್ಮನಾಗಿ, ಭಯವಿಲ್ಲದವನಾಗಿ,
ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವ್ರತದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು, ಮನಸ್ಸನ್ನು
ಸಂಯಮದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ನನ್ನ ಮೇಲೆಯೇ ಚಿತ್ತವನ್ನಿರಿಸಿಕೊಂಡು,
ನನ್ನದೇ ಪರನಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಯುಕ್ತನಾಗಿರಬೇಕು.

06028015a ಯುಂಜನ್ನೇವಂ ಸದಾತ್ಮಾನಂ ಯೋಗೀ ನಿಯತಮಾನಸಃ|

06028015c ಶಾಂತಿಂ ನಿರ್ವಾಣಪರಮಾಂ ಮತ್ಸಂಸ್ಥಾಮಧಿಗಚ್ಛತಿ||

ಹೀಗೆ ನಿಯತಮಾನಸನಾಗಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಆತ್ಮನನ್ನು ಯೋಗದಲ್ಲಿ
ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನು ಪರಮ ನಿರ್ವಾಣವಾದ ನನ್ನ ಶಾಂತಿ
ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

06028016a ನಾತ್ಯಶ್ಚತಸ್ತು ಯೋಗೋಽಸ್ತಿ ನ ಚೈಕಾಂತಮನಶ್ಚತಃ|

06028016c ನ ಚಾತಿಸ್ವಪ್ನಶೀಲಸ್ಯ ಜಾಗ್ರತೋ ನೈವ ಚಾರ್ಜುನ||

ಅರ್ಜುನ! ಅತಿಯಾಗಿ ಊಟಮಾಡುವವನಿಗೆ ಯೋಗವಿಲ್ಲ.

ನಿಯಮಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಊಟಮಾಡದೇ ಇರುವವನಿಗೂ ಇಲ್ಲ.

ಅತಿಯಾಗಿ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡುವವನಿಗೂ ಯೋಗವಿಲ್ಲ. ನಿದ್ರೆಯಿಲ್ಲದೇ
ಜಾಗ್ರತನಾಗಿರುವವನಿಗೂ ಇಲ್ಲ.

06028017a ಯುಕ್ತಾಹಾರವಿಹಾರಸ್ಯ ಯುಕ್ತಚೇಷ್ಟಸ್ಯ ಕರ್ಮಸು|

06028017c ಯುಕ್ತಸ್ವಪ್ನಾವಬೋಧಸ್ಯ ಯೋಗೋ ಭವತಿ ದುಃಖಹಾ||

ನಿಯತ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಆಹಾರ-ವಿಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ, ಎಷ್ಟು

ಬೇಕೋ ಅಷ್ಟು ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿರುವ, ನಿಯತ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ

ನಿದ್ರೆಮಾಡುವ ಮತ್ತು ಎಚ್ಚರದಿಂದಿರುವನಿಗೆ ದುಃಖವನ್ನು ಕಳೆಯಬಲ್ಲ

ಯೋಗವು ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತದೆ.

06028018a ಯದಾ ವಿನಿಯತಂ ಚಿತ್ತಮಾತ್ಮನೈವಾವತಿಷ್ಠತೇ|

06028018c ನಿಃಸ್ಪೃಹಃ ಸರ್ವಕಾಮೇಭ್ಯೋ ಯುಕ್ತ ಇತ್ಯುಚ್ಯತೇ ತದಾ||

ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕಿಳಗಾದ ಚಿತ್ತವು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುವಾಗ

ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಕಾಮಗಳ ತೃಷ್ಣೆಯನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡಾಗ

ಯೋಗದಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

06028019a ಯಥಾ ದೀಪೋ ನಿವಾತಸ್ಥೋ ನೇಂಗತೇ ಸೋಪಮಾ ಸ್ಮೃತಾ|

06028019c ಯೋಗಿನೋ ಯತಚಿತ್ತಸ್ಯ ಯುಂಜತೋ ಯೋಗಮಾತ್ಮನಃ||

ಯತಚಿತ್ತನಾದ ಯೋಗಿಯನ್ನು, ಆತ್ಮವನ್ನು ಯುಂಜಿಸಿದ ಯೋಗಿಯನ್ನು
ಗಾಳಿಯಿಲ್ಲದಿರುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಅಲುಗಾಡದೇ ಇರುವ ದೀಪಕ್ಕೆ
ಹೋಲಿಸುತ್ತಾರೆ.

06028020a ಯತ್ರೋಪರಮತೇ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುದ್ಧಂ ಯೋಗಸೇವಯಾ|

06028020c ಯತ್ರ ಚೈವಾತ್ಮನಾತ್ಮಾನಂ ಪಶ್ಯನ್ನಾತ್ಮನಿ ತುಷ್ಯತಿ||

06028021a ಸುಖಮಾತ್ಯಂತಿಕಂ ಯತ್ತದ್ಬುದ್ಧಿಗ್ರಾಹ್ಯಮತೀಂದ್ರಿಯಂ|

06028021c ವೇತ್ತಿ ಯತ್ರ ನ ಚೈವಾಯಂ ಸ್ಥಿತಶ್ಚಲತಿ ತತ್ತ್ವತಃ||

06028022a ಯಂ ಲಬ್ಧ್ವಾ ಚಾಪರಂ ಲಾಭಂ ಮನ್ಯತೇ ನಾಧಿಕಂ ತತಃ|

06028022c ಯಸ್ಮಿನ್ ಸ್ಥಿತೋ ನ ದುಃಖೇನ ಗುರುಣಾಪಿ ವಿಚಾಲ್ಯತೇ||

06028023a ತಂ ವಿದ್ಯಾದ್ಧುಃಖಸಂಯೋಗವಿಯೋಗಂ ಯೋಗಸಂಜ್ಞಿತಂ|

06028023c ಸ ನಿಶ್ಚಯೇನ ಯೋಕ್ತವ್ಯೋ ಯೋಗೋಽನಿರ್ವಿಣ್ಣಚೇತಸಾ||

ಯಾವಾಗ ಚಿತ್ತವು ಯೋಗಸೇವನೆಯಿಂದ ಯಾವಕಡೆಯೂ
ಹರಿದಾಡದಂತೆ ತಡೆಗಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟು ಸುಮ್ಮನಾಗಿರುವುದೋ, ಯಾವಾಗ
ಆತ್ಮವು ಅತ್ಮನನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತವಾಗಿರುವುದೋ,
ಅನಂತವೂ ಅತೀಂದ್ರಿಯವೂ ಆದ ಸುಖವನ್ನು ಬದ್ಧಿಯು ಯಾವಾಗ
ಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡು, ಇದನ್ನು ತತ್ತ್ವತಃ ಅರಿತುಕೊಂಡು, ಅಲುಗಾಡದೇ
ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಾಗ, ಯಾವ ಲಾಭವನ್ನು ಪಡೆದು ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ
ಅಧಿಕವಾದ ಲಾಭವು ಇನ್ನೊಂದಿಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿದು,
ಯಾವುದರಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ದುಃಖಬಂದೊದಗಿದಾಗ
ಕೂಡ ವಿಚಲಿತನಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಆ ದುಃಖ ಸಂಯೋಗವಿಯೋಗ

ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಯೋಗವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಆ ಅನಿರ್ವಿಣ್ಣಚೇತಸನು
ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಯುಕ್ತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.

06028024a ಸಂಕಲ್ಪಪ್ರಭವಾನ್ಯಾಮಾಂಸ್ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಸರ್ವಾನಶೇಷತಃ|

06028024c ಮನಸೈವೇಂದ್ರಿಯಗ್ರಾಮಂ ವಿನಿಯಮ್ಯ ಸಮಂತತಃ||

06028025a ಶನ್ಯಃ ಶನ್ಯರುಪರಮೇದ್ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಧೃತಿಗೃಹೀತಯಾ|

06028025c ಆತ್ಮಸಂಸ್ಥಂ ಮನಃ ಕೃತ್ವಾ ನ ಕಿಂ ಚಿದಪಿ ಚಿಂತಯೇತ್||

ಸಂಕಲ್ಪಪ್ರಭವಗಳಾದ ಸರ್ವ ಕಾಮಗಳನ್ನೂ ಅಶೇಷವಾಗಿ ತ್ಯಜಿಸಿ,
ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕ ಇಂದ್ರಿಯಗ್ರಾಮವನ್ನು ಎಲ್ಲಕಡೆಯಿಂದಲೂ
ನಿಯಂತ್ರಿಸಿಕೊಂಡು, ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೆ ಧೃತಿಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು
ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿ ಏನನ್ನೂ ಕೂಡ
ಯೋಚಿಸದೇ ಇರಬೇಕು.

06028026a ಯತೋ ಯತೋ ನಿಶ್ಚರತಿ ಮನಶ್ಚಂಚಲಮಸ್ಥಿರಂ|

06028026c ತತಸ್ತತೋ ನಿಯಮ್ಪ್ರತದಾತ್ಮನೈವ ವಶಂ ನಯೇತ್||

ಚಂಚಲವೂ ಅಸ್ಥಿರವೂ ಆದ ಮನಸ್ಸು ಯಾವ ಯಾವುದರ ಕಡೆ
ಹರಿಯುತ್ತದೆಯೋ ಅವುಗಳಿಂದ ಅದನ್ನು ಹಿಡಿದು ತಂದು ಆತ್ಮದ
ವಶದಲ್ಲಿಯೇ ಇಡಬೇಕು.

06028027a ಪ್ರಶಾಂತಮನಸಂ ಹೈನಂ ಯೋಗಿನಂ ಸುಖಮುತ್ತಮಂ|

06028027c ಉಪೈತಿ ಶಾಂತರಜಸಂ ಬ್ರಹ್ಮಭೂತಮಕಲ್ಮಷಂ||

ಈ ಪ್ರಶಾಂತಮನಸ ಯೋಗಿಯನ್ನು ರಜೋಗುಣವನ್ನು

ಶಾಂತಗೊಳಿಸುವ, ಬ್ರಹ್ಮಭೂತವಾದ, ಅಕಲ್ಮಷವಾದ ಉತ್ತಮ
ಸುಖವು ಬಳಿಸಾರುತ್ತದೆ.

06028028a ಯುಂಜನ್ನೇವಂ ಸದಾತ್ಮಾನಂ ಯೋಗೀ ವಿಗತಕಲ್ಮಷಃ|

06028028c ಸುಖೇನ ಬ್ರಹ್ಮಸಂಸ್ಪರ್ಶಮತ್ಯಂತಂ ಸುಖಮಶ್ನತೇ||

ಹೀಗೆ ಸದಾ ತನ್ನನ್ನು ಯೋಗದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಯೋಗಿಯು
ಕಲ್ಮಷಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಸುಲಭವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಸಂಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ
ಉಂಟಾಗುವ ಅಂತ್ಯವನ್ನೂ ಮೀರಿದ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

06028029a ಸರ್ವಭೂತಸ್ಥಮಾತ್ಮಾನಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಚಾತ್ಮನಿ|

06028029c ಈಕ್ಷತೇ ಯೋಗಯುಕ್ತಾತ್ಮಾ ಸರ್ವತ್ರ ಸಮದರ್ಶನಃ||

ತನ್ನನ್ನು ಇರುವ ಎಲ್ಲವುಗಳಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡು, ಇರುವ ಎಲ್ಲವುಗಳನ್ನು
ತನ್ನಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನನ್ನು ಯೋಗದಲ್ಲಿ
ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನು ಎಲ್ಲವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನೇ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ.

06028030a ಯೋ ಮಾಂ ಪಶ್ಯತಿ ಸರ್ವತ್ರ ಸರ್ವಂ ಚ ಮಯಿ ಪಶ್ಯತಿ|

06028030c ತಸ್ಯಾಹಂ ನ ಪ್ರಣಶ್ಯಾಮಿ ಸ ಚ ಮೇ ನ ಪ್ರಣಶ್ಯತಿ||

ಯಾರು ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಣುವನೋ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ
ಕಾಣುವನೋ ಅವನನ್ನು ನಾನು ಕಾಣದೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅವನು
ನನ್ನನ್ನು ಕಾಣದೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

06028031a ಸರ್ವಭೂತಸ್ಥಿತಂ ಯೋ ಮಾಂ ಭಜತ್ಯೇಕತ್ವಮಾಸ್ಥಿತಃ|

06028031c ಸರ್ವಥಾ ವರ್ತಮಾನೋಽಪಿ ಸ ಯೋಗೀ ಮಯಿ ವರ್ತತೇ||

ಏಕತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಯಾರು ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ
ನನ್ನನ್ನು ಭಜಿಸುತ್ತಾನೋ ಆ ಯೋಗಿಯು ಹೇಗೇ ಇದ್ದರೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ
ಇರುತ್ತಾನೆ.

06028032a ಆತ್ಮೈಪಮ್ಯೇನ ಸರ್ವತ್ರ ಸಮಂ ಪಶ್ಯತಿ ಯೋಽರ್ಜುನ|

06028032c ಸುಖಂ ವಾ ಯದಿ ವಾ ದುಃಖಂ ಸ ಯೋಗೀ ಪರಮೋ ಮತಃ||

ಅರ್ಜುನ! ಯಾರು ಸುಖವನ್ನಾಗಲೀ ದುಃಖವನ್ನಾಗಲೀ
ತನ್ನಲ್ಲಿರುವಂತೆಯೇ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೇ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತಾನೋ
ಅವನೇ ಪರಮ ಯೋಗಿಯೆಂದೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.”

06028033 ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ|

06028033a ಯೋಽಯಂ ಯೋಗಸ್ತ್ವಯಾ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಸಾಮ್ಯೇನ ಮಧುಸೂದನ|

06028033c ಏತಸ್ಯಾಹಂ ನ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಚಂಚಲತ್ವಾತ್ಕ್ವಿ ತಿಂ ಸ್ಥಿರಾಂ||

ಅರ್ಜುನನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಧುಸೂದನ! ಸಮತ್ವದ ಯೋಗವೆಂದು
ನೀನು ಏನನ್ನು ಹೇಳಿದೆಯೋ, ಚಂಚಲವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ಸ್ಥಿರ
ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದನ್ನು ನಾನು ಕಾಣೆ.

06028034a ಚಂಚಲಂ ಹಿ ಮನಃ ಕೃಷ್ಣ ಪ್ರಮಾಥಿ ಬಲವದ್ಧೃಢಂ|

06028034c ತಸ್ಯಾಹಂ ನಿಗ್ರಹಂ ಮನ್ಯೇ ವಾಯೋರಿವ ಸುದುಷ್ಕರಂ||

ಕೃಷ್ಣ! ಏಕೆಂದರೆ ಮನಸ್ಸು ಚಂಚಲವಾದುದು. ಶರೀರವನ್ನು
ಕಡೆಯವಂಥಹುದು. ಬಲಶಾಲಿಯು. ದೃಢವಾದುದು. ವಾಯುವನ್ನು

ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟವೋ ಹಾಗೆ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ
ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ತುಂಬಾ ದುಷ್ಕರವೆಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.”

06028035 ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ|

06028035a ಅಸಂಶಯಂ ಮಹಾಬಾಹೋ ಮನೋ ದುರ್ನಿಗ್ರಹಂ ಚಲಂ|

06028035c ಅಭ್ಯಾಸೇನ ತು ಕೌಂತೇಯ ವೈರಾಗ್ಯೇಣ ಚ ಗೃಹ್ಯತೇ||

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾಬಾಹೋ! ಚಂಚಲವಾಗಿರುವ
ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.
ಕೌಂತೇಯ! ಆದರೆ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಮತ್ತು ವೈರಾಗ್ಯದಿಂದ ಇದು
ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ.

06028036a ಅಸಮ್ಯತಾತ್ಮನಾ ಯೋಗೋ ದುಷ್ಟಾಪ ಇತಿ ಮೇ ಮತಿಃ|

06028036c ವಶ್ಯಾತ್ಮನಾ ತು ಯತತಾ ಶಕ್ಯೋಽವಾಪ್ತುಮುಪಾಯತಃ||

ತನ್ನನ್ನು ಸಂಯಮದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿಲ್ಲದೇ ಇರುವವನಿಗೆ ಯೋಗವನ್ನು
ಹೊಂದುವುದು ಬಹು ಕಷ್ಟವೆಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಆದರೆ ತನ್ನನ್ನು
ವಶದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವವನು ಉಪಾಯವನ್ನುಪಯೋಗಿಸಿ
ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಹೊಂದಲು ಶಕ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ.”

06028037 ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ|

06028037a ಅಯತಿಃ ಶ್ರದ್ಧಯೋಪೇತೋ ಯೋಗಾಚ್ಚ ಲಿತಮಾನಸಃ|

06028037c ಅಪ್ರಾಪ್ಯ ಯೋಗಸಂಸಿದ್ಧಿಂ ಕಾಂ ಗತಿಂ ಕೃಷ್ಣ ಗಚ್ಛತಿ||

ಅರ್ಜುನನು ಹೇಳಿದನು: “ಕೃಷ್ಣ! ಯತಿಯಾಗಿಲ್ಲದಿರುವವನು ಆದರೆ

ಶ್ರದ್ಧೆಯಿರುವವನು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟರೂ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಯೋಗದಿಂದ
ಹಿಡಿದು ಯೋಗ ಸಂಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲಿಕ್ಕಾಗದವನು ಯಾವ
ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ?

06028038a ಕಚ್ಚಿನ್ನೋಭಯವಿಭ್ರಷ್ಟಶ್ಚಿನ್ನಾಭ್ರಮಿವ ನಶ್ಯತಿ|

06028038c ಅಪ್ರತಿಷ್ಠೋ ಮಹಾಬಾಹೋ ವಿಮೂಢೋ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಪಥಿ||

ಮಹಾಬಾಹೋ! ಅಂಥವನು ಎರಡನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಚೂರಾದ
ಮೋಡದಂತೆ ದಿಕ್ಕು ತೋಚದೇ ಅಪ್ರತಿಷ್ಠನಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮನ ಪಥದಲ್ಲಿ
ವಿಮೂಢನಾಗಿ ಕೆಟ್ಟುಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ ತಾನೇ?

06028039a ಏತನ್ಮೇ ಸಂಶಯಂ ಕೃಷ್ಣ ಚೇತ್ತುಮರ್ಹಸ್ಯಶೇಷತಃ|

06028039c ತ್ವದನ್ಯಃ ಸಂಶಯಸ್ಯಾಸ್ಯ ಚೇತ್ತಾ ನ ಹ್ಯುಪಪದ್ಯತೇ||

ಕೃಷ್ಣ! ನನ್ನ ಈ ಸಂಶಯವನ್ನು ಅಶೇಷವಾಗಿ ತುಂಡರಿಸಬೇಕು.
ಏಕೆಂದರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಈ ಸಂಶಯವನ್ನು
ಕತ್ತರಿಸಲಾರರು.”

06028040 ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ|

06028040a ಪಾರ್ಥ ನೈವೇಹ ನಾಮುತ್ರ ವಿನಾಶಸ್ತಸ್ಯ ವಿದ್ಯತೇ|

06028040c ನ ಹಿ ಕಲ್ಯಾಣಕೃತ್ಕೃತ್ಚಿದ್ಧುರ್ಗತಿಂ ತಾತ ಗಚ್ಛತಿ||

ಶ್ರೀಭಗವಾನನು ಹೇಳಿದನು: “ಪಾರ್ಥ! ಅವನಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ
ಅನಂತರದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ವಿನಾಶವೆನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ಅಯ್ಯಾ!
ಕಲ್ಯಾಣಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ಎಂದೂ ದುರ್ಗತಿಯನ್ನು

ಹೊಂದಲಾರನು.

06028041a ಪ್ರಾಪ್ಯ ಪುಣ್ಯಕೃತಾಽಲ್ಲೋಕಾನುಷಿತ್ವಾ ಶಾಶ್ವತೀಃ ಸಮಾಃ|

06028041c ಶುಚೀನಾಂ ಶ್ರೀಮತಾಂ ಗೇಹೇ ಯೋಗಭ್ರಷ್ಟೋಽಭಿಜಾಯತೇ||

ಯೋಗಭ್ರಷ್ಟನಾದವನು ಪುಣ್ಯಕೃತರ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಶಾಶ್ವತ ವರ್ಷಗಳು ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸವಾಗಿದ್ದು ಶುಚಿಗಳ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮಂತರ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಜನಿಸುವನು.

06028042a ಅಥ ವಾ ಯೋಗಿನಾಮೇವ ಕುಲೇ ಭವತಿ ಧೀಮತಾಂ|

06028042c ಏತದ್ಧಿ ದುರ್ಲಭತರಂ ಲೋಕೇ ಜನ್ಮ ಯದೀದೃಶಂ||

ಅಥವಾ ಧೀಮಂತ ಯೋಗಿಗಳ ಕುಲದಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟುವನು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇದರ ಅಥವಾ ಈ ತರಹದ ಜನ್ಮವು ತುಂಬಾ ದುರ್ಲಭವಾದುದು.

06028043a ತತ್ರ ತಂ ಬುದ್ಧಿಸಂಯೋಗಂ ಲಭತೇ ಪೌರ್ವದೇಹಿಕಂ|

06028043c ಯತತೇ ಚ ತತೋ ಭೂಯಃ ಸಂಸಿದ್ಧೌ ಕುರುನಂದನ||

ಕುರುನಂದನ! ಅಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಹಿಂದಿನ ದೇಹದಲ್ಲಿದ್ದ ಬುದ್ಧಿ ಸಂಯೋಗವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಆಗ ಪುನಃ ಅವನು ಸಂಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ.

06028044a ಪೂರ್ವಾ ಭ್ಯಾಸೇನ ತೇನ್ಯೈವ ಹ್ರಿಯತೇ ಹ್ಯವಶೋಽಪಿ ಸಃ|

06028044c ಜಿಜ್ಞಾಸುರಪಿ ಯೋಗಸ್ಯ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮಾ ತಿವರ್ತತೇ||

ಪೂರ್ವಾಭ್ಯಾಸದಿಂದಲೇ ಅವನು ಅವಶನಾಗಿ ಎಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟು
ಯೋಗದ ಕುರಿತು ಜಿಜ್ಞಾಸೆಮಾಡಿದರೂ ವೇದಗಳನ್ನೂ ಮೀರಿ
ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ¹²².

06028045a ಪ್ರಯತ್ನಾದ್ಯತಮಾನಸ್ತು ಯೋಗೀ ಸಂಶುದ್ಧಕಿಲ್ಬಿಷಃ|

06028045c ಅನೇಕಜನ್ಮಸಂಸಿದ್ಧಸ್ತತೋ ಯಾತಿ ಪರಾಂ ಗತಿಂ||

ಹೀಗೆ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡುವ ಯೋಗಿಯು ಕಿಲ್ಬಿಷಗಳಿಂದ
ಸಂಶುದ್ಧನಾಗಿ, ಅನೇಕ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ
ಸಂಸ್ಕಾರಸಮೂಹವನ್ನು ಕೂಡಿಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅನಂತರ ಪರಮ
ಗತಿಯನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾನೆ¹²³.

---

¹²² ಯಃ ಪೂರ್ವಜನ್ಮನಿ ಕೃತಃ ಅಭ್ಯಾಸಃ ಸ ಪೂರ್ವಾಭ್ಯಾಸಃ| ತೇನೈವ ಬಲವತಾ
ಹ್ರಿಯತೇ ಸಂಸಿದ್ಧೌ ಹಿ ಯಸ್ಮಾತ್ ಅವಶೋಽಪಿ ಸ ಯೋಗಭ್ರಷ್ಟಃ| ನ ಕೃತಂ ಚೇತ್
ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸಜಾತ್ ಸಂಸ್ಕಾರಾತ್ ಬಲವತ್ತವರಂ ಅಧರ್ಮಲಕ್ಷಣಂ ಕರ್ಮ ತದಾ
ಯಾಗಾಭ್ಯಾಸಜನಿತೇನ ಸಂಸ್ಕಾರೇಣ ಹ್ರಿಯತೇ| ಅಧರ್ಮಶ್ಚೇತ್ ಬಲವತ್ತರಃ ಕೃತಃ
ತೇನ ಯೋಗಜೋಽಪಿ ಸಂಸ್ಕಾರಃ ಅಭಿಭೂಯತೇ ಏವ| ತತ್ಕ್ಷಯೇ ತು ಯೋಗಜಃ
ಸಂಸ್ಕಾರಃ ಸ್ವಯಮೇವ ಕಾರ್ಯಮಾರಂಭತೇ| ನ ದೀರ್ಘಕಾಲಸ್ಥಸ್ಯಾಪಿ ವಿನಾಶಃ
ತಸ್ಯಾಸ್ತಿ ಇತ್ಯರ್ಥಃ| ಅತಃ ಜಿಜ್ಞಾಸುರಪಿ ಯೋಗಸ್ಯ ಸ್ವರೂಪಂ ಜ್ಞಾತುಮಿಚ್ಛನ್ನಪಿ
ಯೋಗಮಾರ್ಗೇ ಪ್ರವೃತ್ತಃ ಸಂನ್ಯಾಸೀ ಯೋಗಭ್ರಷ್ಟಃ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಾತ್, ಸೋಽಪಿ
ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮ ವೇದೋಕ್ತಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಫಲಂ ಅತಿವರ್ತತೇ ಅತಿಕ್ರಾಮತಿ
ಅಪಾಕರಿಷ್ಯತಿ| ಕಿಮುತ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಯೋ ಯೋಗಂ ತನ್ನಿಷ್ಠಃ ಅಭ್ಯಾಸಂ ಕುರ್ಯಾತ್||

¹²³ ಪ್ರಯತ್ನಾತ್ ಯತಮಾನಃ ತು ಅಧಿಕಂ ಯತಮಾನಃ ಇತ್ಯರ್ಥಃ| ತತ್ರ ಯೋಗೀ
ವಿದ್ವಾನ್ ಸಂಶುದ್ಧಕಿಲ್ಬಿಷಃ ಸಂಶುದ್ಧ ಪಾಪಃ| ಅನೇಕಜನ್ಮಸಂಸಿದ್ಧಃ ಅನೇಕೇಷು

06028046a ತಪಸ್ವಿಭ್ಯೋಽಧಿಕೋ ಯೋಗೀ ಜ್ಞಾನಿಭ್ಯೋಽಪಿ ಮತೋಽಧಿಕಃ|

06028046c ಕರ್ಮಿ ಭೃಶ್ಚಾಧಿಕೋ ಯೋಗೀ ತಸ್ಮಾದ್ಯೋಗೀ ಭವಾರ್ಜುನ||

ತಪಸ್ವಿಗಳಿಗೂ ಅಧಿಕನು ಯೋಗಿ. ಅವನು ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೂ ಅಧಿಕನೆಂದು ನನ್ನ ಮತ. ಯೋಗಿಯು ಕರ್ಮಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕ. ಆದುದರಿಂದ ಅರ್ಜುನ! ಯೋಗಿಯಾಗು !

06028047a ಯೋಗಿನಾಮಪಿ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಮದ್ಗತೇನಾಂತರಾತ್ಮನಾ|

06028047c ಶ್ರದ್ಧಾವಾನ್ಭಜತೇ ಯೋ ಮಾಂ ಸ ಮೇ ಯುಕ್ತತಮೋ ಮತಃ||

ಎಲ್ಲ ಯೋಗಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ, ಯಾರು ಅಂತರಾತ್ಮದಿಂದ ನನ್ನ ಕಡೆ ಬರುತ್ತಾನೋ, ಯಾರು ನನ್ನನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಭಜಿಸುತ್ತಾನೋ ಅವನೇ ಯುಕ್ತತಮನೆಂದು ನನ್ನ ಮತ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಪರ್ವಣಿ
ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಸೂಪನಿಷತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರೇ
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದೇ ಆತ್ಮಸಂಯಮಯೋಗೋ ನಾಮ
ಷಷ್ಠೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯ

ಜನ್ಮಸು ಕಿಂಚಿತ್ ಕಿಂಚಿತ್ ಸಂಸ್ಕಾರಜಾತಂ ಉಪಚಿತ್ಯ ತೇನ ಉಪಚಿತೇನ ಅನೇಕ
ಜನ್ಮಕೃತೇನ ಸಂಸಿದ್ಧಃ ಅನೇಕ ಜನ್ಮಸಂಸಿದ್ಧಃ| ತತಃ ಲಬ್ಧಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನಂ ಸನ್
ಯಾತಿ ಪರಾಂ ಪ್ರಕೃಷ್ಟಾಂ ಗತಿಂ||

ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದದಲ್ಲಿ
ಆತ್ಮಸಂಯಮಯೋಗವೆಂಬ ಆರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಅಷ್ಟಾವಿಂಶೋಧ್ಯಾಯಃ||
ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೯

ಜ್ಞಾನವಿಜ್ಞಾನ ಯೋಗ

06029001 ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ|

06029001a ಮಯ್ಯಾಸಕ್ತಮನಾಃ ಪಾರ್ಥ ಯೋಗಂ ಯುಂಜನ್ಮದಾಶ್ರಯಃ|

06029001c ಅಸಂಶಯಂ ಸಮಗ್ರಂ ಮಾಂ ಯಥಾ ಜ್ಞಾಸ್ಯಸಿ ತಚ್ಚೋಣು||

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನನು ಹೇಳಿದನು: -ಪಾರ್ಥ ! ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತನಾಗಿ,
ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನನ್ನನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಯೋಗವನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತಾ
ಅಸಂಶಯವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಹೇಗೆ
ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕೇಳು.

06029002a ಜ್ಞಾನಂ ತೇಹಂ ಸವಿಜ್ಞಾನಮಿದಂ ವಕ್ಷ್ಯಾಮ್ಯಶೇಷತಃ|

06029002c ಯಜ್ಞಾ ತ್ವಾ ನೇಹ ಭೂಯೋಽನ್ಯಜ್ಞಾ ತವ್ಯಮವಶಿಷ್ಯತೇ||

ವಿಜ್ಞಾನದಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಈ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿನಗೆ
ನಾನು ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ನಂತರ ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನದನ್ನು
ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಉಳಿಯುವುದೇ ಇಲ್ಲ.

06029003a ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ಸಹಸ್ರೇಷು ಕಶ್ಚಿದ್ಭ್ರತತಿ ಸಿದ್ಧಯೇ|
 06029003c ಯತತಾಮಪಿ ಸಿದ್ಧಾನಾಂ ಕಶ್ಚಿನ್ಮಾಂ ವೇತ್ತಿ ತತ್ತ್ವತಃ||

ಸಾವಿರ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬನು ಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ
 ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವ ಸಿದ್ಧರಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬನನ್ನು

ನನ್ನನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ.

06029004a ಭೂಮಿರಾಪೋಽನಲೋ ವಾಯುಃ ಖಿಂ ಮನೋ ಬುದ್ಧಿರೇವ ಚ|

06029004c ಅಹಂಕಾರ ಇತೀಯಂ ಮೇ ಭಿನ್ನಾ ಪ್ರಕೃತಿರಷ್ಟಧಾ||

ಭೂಮಿ, ನೀರು, ಅಗ್ನಿ, ವಾಯು, ಆಕಾಶ, ಮನಸ್ಸು, ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು
ಅಹಂಕಾರ ಹೀಗೆ ಎಂಟು ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ.

06029005a ಅಪರೇಯಂ ಇತಸ್ತ್ವ ನ್ಯಾಂ ಪ್ರಕೃತಿಂ ವಿದ್ಧಿ ಮೇ ಪರಾಂ|

06029005c ಜೀವಭೂತಾಂ ಮಹಾಬಾಹೋ ಯಯೇದಂ ಧಾರ್ಯತೇ ಜಗತ್||

ಇದು ನನ್ನ ಅಪರ (ಕೀಳು) ಪ್ರಕೃತಿ. ಮಹಾಬಾಹೋ! ಯಾವುದರಿಂದ
ಈ ಜಗತ್ತು ಆಧರಿಸಿದೆಯೋ ಆ ಇರುವವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಜೀವವು
ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಉಚ್ಛವಾದ ನನ್ನ ಪ್ರಕೃತಿಯೆಂದು ತಿಳಿದುಕೋ¹²⁴.

06029006a ಏತದ್ಯೋನೀನಿ ಭೂತಾನಿ ಸರ್ವಾಣೀತ್ಯುಪಧಾರಯ|

06029006c ಅಹಂ ಕೃತ್ಸ್ನಸ್ಯ ಜಗತಃ ಪ್ರಭವಃ ಪ್ರಲಯಸ್ತಥಾ||

ಸರ್ವ ಭೂತಗಳೂ ಇವುಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವವೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸು.
ನಾನೇ ಈ ಎಲ್ಲ ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರಭವ ಮತ್ತು ಪ್ರಲಯ.

---

¹²⁴ ಅಪರಾ ನ ಪರಾ ನಿಕೃಷ್ಟಾ ಅಶುದ್ಧಾ ಅನರ್ಥಕರೀ ಸಂಸಾರಬಂಧನಾತ್ಮಿಕಾ
ಇಯಂ| ಇತಃ ಅಸ್ಯಾ ಯಥೋಕ್ತಾಯಾಃ ತು ಅನ್ಯಾಂ ವಿಶುದ್ಧಾಂ ಪ್ರಕೃತಿಂ ಮಮ
ಆತ್ಮಭೂತಾಂ ವಿದ್ಧಿ ಮೇ ಪರಾಂ ಪ್ರಕೃಷ್ಟಾಂ ಜೀವಭೂತಾಂ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಲಕ್ಷಣಾಂ
ಪ್ರಾಣಧಾರಣನಿಮಿತ ಭೂತಾಂ ಹೇ ಮಹಾಬಾಹೋ ಯಯಾ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ಇದಂ
ಧಾರ್ಯತೇ ಜಗತ್ ಅಂತಃ ಪ್ರವಿಷ್ಟಯಾ||

06029007a ಮತ್ತಃ ಪರತರಂ ನಾನ್ಯತ್ಕಿಂ ಚಿದಸ್ತಿ ಧನಂಜಯ|

06029007c ಮಯಿ ಸರ್ವಮಿದಂ ಪ್ರೋತಂ ಸೂತ್ರೇ ಮಣಿಗಣಾ ಇವ||

ಧನಂಜಯ ! ನನಗಿಂತಲೂ ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನ ಮತ್ತೊಂದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ದಾರದಲ್ಲಿ ಪೋಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮಣಿಗಳ ಸಾಲಿನಂತೆ ಇವೆ.

06029008a ರಸೋಽಹಮಪ್ಸು ಕೌಂತೇಯ ಪ್ರಭಾಸ್ಮಿ ಶಶಿಸೂರ್ಯಯೋಃ|

06029008c ಪ್ರಣವಃ ಸರ್ವವೇದೇಷು ಶಬ್ದಃ ಖೇ ಪೌರುಷಂ ನೃಷು||

ಕೌಂತೇಯ ! ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನಾನು ರಸ. ಶಶಿ-ಸೂರ್ಯರಲ್ಲಿ ನಾನು ಪ್ರಭೆ. ಸರ್ವವೇದಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಪ್ರಣವ. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದ. ಮತ್ತು ನರರಲ್ಲಿ ನಾನು ಪೌರುಷ.

06029009a ಪುಣ್ಯೋ ಗಂಧಃ ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ ಚ ತೇಜಶ್ಚಾಸ್ಮಿ ವಿಭಾವಸೌ|

06029009c ಜೀವನಂ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ತಪಶ್ಚಾಸ್ಮಿ ತಪಸ್ವಿಷು||

ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯಗಂಧವೂ, ವಿಭಾವಸುವಿನಲ್ಲಿ ತೇಜಸ್ಸೂ ಆಗಿರುವೆನು. ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವನವೂ, ತಪಸ್ವಿಗಳಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸೂ ಆಗಿದ್ದೇನೆ.

06029010a ಬೀಜಂ ಮಾಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ವಿದ್ಧಿ ಪಾರ್ಥ ಸನಾತನಂ|

06029010c ಬುದ್ಧಿಬುಧ್ಧಿಮತಾಮಸ್ಮಿ ತೇಜಸ್ತೇಜಸ್ವಿನಾಮಹಂ||

ಪಾರ್ಥ ! ನನ್ನನ್ನು ಸರ್ವಭೂತಗಳ ಸನಾತನ ಬೀಜವೆಂದು ತಿಳಿ. ನಾನು

ಬುದ್ಧಿವಂತರ ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ತೇಜಸ್ವಿಗಳ ತೇಜಸ್ಸು.

06029011a ಬಲಂ ಬಲವತಾಂ ಚಾಹಂ ಕಾಮರಾಗವಿವರ್ಜಿತಂ|

06029011c ಧರ್ಮಾವಿರುದ್ಧೋ ಭೂತೇಷು ಕಾಮೋಽಸ್ಮಿ ಭರತರ್ಷಭ||

ನಾನು ಕಾಮರಾಗವಿವರ್ಜಿತನಾದ ಬಲವಂತರ ಬಲ. ಭರತರ್ಷಭ!
ಇರುವವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಧರ್ಮವಿರುದ್ಧವಾದ ಕಾಮವೂ ನಾನೇ.

06029012a ಯೇ ಚೈವ ಸಾತ್ವಿಕಾ ಭಾವಾ ರಾಜಸಾಸ್ತಾಮಸಾಶ್ಚ ಯೇ|

06029012c ಮತ್ತ ಏವೇತಿ ತಾನ್ವಿದ್ಧಿ ನ ತ್ವಹಂ ತೇಷು ತೇ ಮಯಿ||

ಸಾತ್ವಿಕ, ರಾಜಸ ಮತ್ತು ತಾಮಸಗಳ ಏನೆಲ್ಲ ಭಾವಗಳಿವೆಯೋ ಅವು
ನಾನೇ ಎಂದು ತಿಳಿ. ಆದರೆ ನಾನು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವು
ನನ್ನಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತವೆ.

06029013a ತ್ರಿಭಿರ್ಗುಣಮಯೈರ್ಭಾವೈರೇಭಿಃ ಸರ್ವಮಿದಂ ಜಗತ್|

06029013c ಮೋಹಿತಂ ನಾಭಿಜಾನಾತಿ ಮಾಮೇಭ್ಯಃ ಪರಮವ್ಯಯಂ||

ಈ ಮೂರು ಗುಣಗಳ ಭಾವಗಳಿಂದಲೇ ಈ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ
ಮೋಹಿತಗೊಂಡು ನಾನೇ ಪರಮ ಅವ್ಯಯನೆಂದು ತಿಳಿಯಲಾರದು.

06029014a ದೈವೀ ಹ್ಯೇಷಾ ಗುಣಮಯೀ ಮಮ ಮಾಯಾ ದುರತ್ಯಯಾ|

06029014c ಮಾಮೇವ ಯೇ ಪ್ರಪದ್ಯಂತೇ ಮಾಯಾಮೇತಾಂ ತರಂತಿ ತೇ||

ನನ್ನ ಈ ಗುಣಮಯವಾದ ದೈವೀ ಮಾಯೆಯನ್ನು ದಾಟುವುದು
ಬಹಳ ಕಷ್ಟ. ನನ್ನನ್ನೇ ಯಾರು ಶರಣು ಹೊಂದುತ್ತಾರೋ ಅವರು ನನ್ನ

ಈ ಮಾಯೆಯನ್ನು ದಾಟಬಲ್ಲರು.

06029015a ನ ಮಾಂ ದುಷ್ಕೃತಿನೋ ಮೂಢಾಃ ಪ್ರಪದ್ಯಂತೇ ನರಾಧಮಾಃ|

06029015c ಮಾಯಯಾಪಹೃತಜ್ಞಾನಾ ಆಸುರಂ ಭಾವಮಾಶ್ರಿತಾಃ||

ಕೆಟ್ಟ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಮೂಢ ನರಾಧಮರು ನನಗೆ ಶರಣು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾಯೆಯಿಂದ ಅಪಹೃತರಾಗಿ ಅವರು ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಅಸುರಭಾವವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುವರು.

06029016a ಚತುರ್ವಿಧಾ ಭಜಂತೇ ಮಾಂ ಜನಾಃ ಸುಕೃತಿನೋಽರ್ಜುನ|

06029016c ಆರ್ತೋ ಜಿಜ್ಞಾಸುರರ್ಥಾರ್ಥೀ ಜ್ಞಾನೀ ಚ ಭರತರ್ಷಭ||

ಅರ್ಜುನ! ಭರತರ್ಷಭ! ನಾಲ್ಕು ವಿಧದ ಜನರು ನನ್ನನ್ನು ಭಜಿಸುತ್ತಾರೆ - ಒಳ್ಳೆಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರು, ಆರ್ತರು, ಜಿಜ್ಞಾಸುಗಳು (ಭಗವಂತನ ತತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಬಯಸುವವರು), ಅರ್ಥಾರ್ಥಿಗಳು (ಧನವನ್ನು ಬಯಸುವವರು) ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಿಗಳು (ಭಗವಂತನ ತತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವವರು).

06029017a ತೇಷಾಂ ಜ್ಞಾನೀ ನಿತ್ಯಯುಕ್ತ ಏಕಭಕ್ತಿರ್ವಿಶಿಷ್ಟತೇ|

06029017c ಪ್ರಿಯೋ ಹಿ ಜ್ಞಾನಿನೋಽತ್ಯರ್ಥಮಹಂ ಸ ಚ ಮಮ ಪ್ರಿಯಃ||

ಅವರಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಯುಕ್ತನಾಗಿರುವ, ಏಕಭಕ್ತಿಯನ್ನಿಟ್ಟಿರುವ ಜ್ಞಾನಿಯು ಹೆಚ್ಚಿನವನು. ಏಕೆಂದರೆ ಜ್ಞಾನಿಗೆ ನಾನು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯ ಮತ್ತು ನನಗೂ ಕೂಡ ಅವನು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯ.

06029018a ಉದಾರಾಃ ಸರ್ವ ಏವೈತೇ ಜ್ಞಾನೀ ತ್ವಾತ್ಮೈವ ಮೇ ಮತಂ|

06029018c ಆಸ್ಥಿತಃ ಸ ಹಿ ಯುಕ್ತಾತ್ಮಾ ಮಾಮೇವಾನುತ್ತಮಾಂ ಗತಿಂ||

ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಉದಾರರೇ. ಆದರೆ ಜ್ಞಾನಿಯು ನನ್ನ ಆತ್ಮನೇ ಎನ್ನುವುದು ನನ್ನ ಮತ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನು ಯುಕ್ತಾತ್ಮನಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಅನುತ್ತಮ ಗತಿಯಾದ ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಾನೆ.

06029019a ಬಹೂನಾಂ ಜನ್ಮನಾಮಂತೇ ಜ್ಞಾನವಾನ್ಮಾಂ ಪ್ರಪದ್ಯತೇ|

06029019c ವಾಸುದೇವಃ ಸರ್ವಮಿತಿ ಸ ಮಹಾತ್ಮಾ ಸುದುರ್ಲಭಃ||

ಬಹಳ ಜನ್ಮಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನವಂತರು “ವಾಸುದೇವನೇ ಸರ್ವವು” ಎಂದು ನನ್ನನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಅಂತಹ ಮಹಾತ್ಮರು ಸುದುರ್ಲಭ.

06029020a ಕಾಮೈಸ್ತೈಸ್ತೈರ್ಹೃತಜ್ಞಾನಾಃ ಪ್ರಪದ್ಯಂತೇಽನ್ಯದೇವತಾಃ|

06029020c ತಂ ತಂ ನಿಯಮಮಾಸ್ಥಾಯ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ನಿಯತಾಃ ಸ್ವಯಾ||

ಅವರವರ ಕಾಮಗಳಿಂದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು, ಅಯಾಯಾ ಪ್ರಕೃತಿಗಳ ನಿಯಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ತಾವೇ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟು ಅನ್ಯ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಶರಣುಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

06029021a ಯೋ ಯೋ ಯಾಂ ಯಾಂ ತನುಂ ಭಕ್ತಃ ಶ್ರದ್ಧಯಾರ್ಚಿತುಮಿಚ್ಛತಿ|

06029021c ತಸ್ಯ ತಸ್ಯಾಚಲಾಂ ಶ್ರದ್ಧಾಂ ತಾಮೇವ ವಿದಧಾಮ್ಯಹಂ||

ಯಾರ್ಯಾರು ಯಾವ ಯಾವ ದೇವತಾತನುವನ್ನು ಭಕ್ತಿ-ಶ್ರದ್ಧೆಗಳಿಂದ

ಪೂಜಿಸಲು ಬಯಸುತ್ತಾರೋ ಅವರವರಿಗೆ ತಕ್ಕಂತಹ ಅಚಲ
ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ನಾನೇ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತೇನೆ¹²⁵.

06029022a ಸ ತಯಾ ಶ್ರದ್ಧಯಾ ಯುಕ್ತಸ್ತಸ್ಯಾ ರಾಧನಮೀಹತೇ|

06029022c ಲಭತೇ ಚ ತತಃ ಕಾಮಾನ್ಮಯೈವ ವಿಹಿತಾನ್ ಹಿ ತಾನ್||

ಅದೇ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾಗಿ ಅವನು ಅದರ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು
ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ನನ್ನಿಂದಲೇ
ಉಂಟುಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಕಾಮಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ¹²⁶.

06029023a ಅಂತವತ್ತು ಫಲಂ ತೇಷಾಂ ತದ್ಭವತ್ಯಲ್ಪಮೇಧಸಾಂ|

06029023c ದೇವಾನ್ದೇವಯಜೋ ಯಾಂತಿ ಮದ್ಭಕ್ತಾ ಯಾಂತಿ ಮಾಮಪಿ||

---

¹²⁵ ತೇಷಾಂ ಚ ಕಾಮಿನಾಂ ಯೋ ಯಃ ಕಾಮೀ ಯಾಂ ಯಾಂ ದೇವತಾತನುಂ
ಶ್ರದ್ಧಯಾ ಸಂಯುಕ್ತಃ ಭಕ್ತಶ್ಚ ಸನ್ ಆರ್ಚಿತುಂ ಪೂಜಯಿತುಂ ಇಚ್ಛತಿ ತಸ್ಯ ತಸ್ಯ
ಕಾಮಿನಃ ಅಚಲಾಂ ಸ್ಥಿರಾಂ ಶ್ರದ್ಧಾಂ ತಾಮೇವ ವಿದಧಾಮಿ ಯಯೈವ ಪೂರ್ವಂ
ಪ್ರವೃತ್ತಃ ಸ್ವಭಾವತಃ||

¹²⁶ ಸಃ ತಯಾ ಮದ್ವಿಹಿತಾ ಶ್ರದ್ಧಯಾ ಯುಕ್ತಃ ಸನ್ ತಸ್ಯಾಃ ದೇವತಾತನ್ವಾಃ ರಾಧನಂ
ಆರಾಧನಂ ಈಹತೇ ಚೇಷ್ಟತೇ| ಲಭತೇ ಚ ತತಃ ತಸ್ಯಾ ಆರಾಧಿತಾಯಾ
ದೇವತಾತನ್ವಾಃ ಕಾಮಾನ್ ಈಪ್ಸಿತಾನ್ ಮಯೈವ ಪರಮೇಶ್ವರೇಣ ಸರ್ವಜ್ಞೇನ
ಕರ್ಮಫಲವಿಭಾಗಜ್ಞತಯಾ ವಿಹಿತಾನ್ ನಿರ್ಮಿತಾನ್ ತಾನ್ ಹಿ| ಯಸ್ಮಾತ್ ತೇ
ವಿಹಿತಾಃ ಕಾಮಾಃ ತಸ್ಮಾತ್ ತಾನ್ ಅವಶ್ಯಂ ಲಭತೇ ಇತ್ಯರ್ಥಃ| 'ಹಿತಾನ್' ಇತಿ
ಪದಚ್ಛೇದೇ ಹಿತತ್ವಂ ಕಾಮಾನಾಂ ಉಪಚರಿತಂ ಕಲ್ಪಂ| ನ ಹಿ ಕಾಮಾಃ ಹಿತಾಃ
ಕಸ್ಯಚಿತ್||

ಆದರೆ ಅವರಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ಫಲವು ಅಂತ್ಯವುಳ್ಳವು. ಅವು
ಅಲ್ಪಮೇಧಸ್ಸಿನವರಿಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವವರು
ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ನನ್ನ ಭಕ್ತರು ನನ್ನನ್ನೇ ಸೇರುವರು.

06029024a ಅವ್ಯಕ್ತಂ ವ್ಯಕ್ತಿಮಾಪನ್ನಂ ಮನ್ಯಂತೇ ಮಾಮಬುದ್ಧಯಃ|

06029024c ಪರಂ ಭಾವಮಜಾನಂತೋ ಮಮಾವ್ಯಯಮನುತ್ತಮಂ||

ಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲದವರು ಅವ್ಯಕ್ತನಾದ ನಾನು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದೇನೆಂದು
ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅವ್ಯಯನೂ ಅನುತ್ತಮನೂ ಆಗಿರುವ ನನ್ನ
ಪರಮ ಭಾವವನ್ನು ಅರಿತಿರುವುದಿಲ್ಲ.

06029025a ನಾಹಂ ಪ್ರಕಾಶಃ ಸರ್ವಸ್ಯ ಯೋಗಮಾಯಾಸಮಾವೃತಃ|

06029025c ಮೂಢೋಽಯಂ ನಾಭಿಜಾನಾತಿ ಲೋಕೋ ಮಾಮಜಮವ್ಯಯಂ||

ಯೋಗಮಾಯೆಯಿಂದ ಸಮಾವೃತನಾಗಿರುವ ನಾನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ
ಗೋಚರನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಮೂಢ ಜನರು ಅಜನೂ ಅವ್ಯಯನೂ
ಆಗಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಅರಿಯರು.

06029026a ವೇದಾಹಂ ಸಮತೀತಾನಿ ವರ್ತಮಾನಾನಿ ಚಾರ್ಜುನ|

06029026c ಭವಿಷ್ಯಾಣಿ ಚ ಭೂತಾನಿ ಮಾಂ ತು ವೇದ ನ ಕಶ್ಚನ||

ಅರ್ಜುನ! ನಾನು ಹಿಂದೆ ಆಗಿಹೋಗಿರುವ, ಈಗ ಇರುವ ಮತ್ತು
ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಭೂತಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ನನ್ನನ್ನು
ಯಾರೂ ಅರಿಯರು.

06029027a ಇಚ್ಛಾ ದ್ವೇಷಸಮುತ್ಥೇನ ದ್ವಂದ್ವಮೋಹೇನ ಭಾರತ|

06029027c ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಸಮೋಹಂ ಸರ್ಗೇ ಯಾಂತಿ ಪರಂತಪ||

ಭಾರತ ! ಪರಂತಪ ! ಇಚ್ಛೆ-ದ್ವೇಷಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ

ದ್ವಂದ್ವಮೋಹದಿಂದ ಸರ್ವಭೂತಗಳು ತಮ್ಮ ವರ್ತಮಾನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ
ಸಮೋಹಗೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ.

06029028a ಯೇಷಾಂ ತ್ವಂತಗತಂ ಪಾಪಂ ಜನಾನಾಂ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಣಾಂ|

06029028c ತೇ ದ್ವಂದ್ವಮೋಹನಿರ್ಮುಕ್ತಾ ಭಜಂತೇ ಮಾಂ ದೃಢವ್ರತಾಃ||

ಯಾರ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳಿಂದಾಗಿ ಪಾಪವು ಮುಗಿಯಲು ಬಂದಿದೆಯೋ
ಆ ಜನರು ದ್ವಂದ್ವಮೋಹದಿಂದ ವಿಮುಕ್ತರಾಗಿ ದೃಢವ್ರತರಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು
ಭಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

06029029a ಜರಾಮರಣಮೋಕ್ಷಾಯ ಮಾಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ಯತಂತಿ ಯೇ|

06029029c ತೇ ಬ್ರಹ್ಮ ತದ್ವಿದುಃ ಕೃತ್ಸ್ಮ ಮಧ್ಯಾತ್ಮಂ ಕರ್ಮ ಚಾಖಿಲಂ||

ಜರಾಮರಣಮೋಕ್ಷಕ್ಕಾಗಿ ಯಾರು ನನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ

ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಆ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು, ಸಂಪೂರ್ಣ

ಅಧ್ಯಾತ್ಮವನ್ನು, ಅಖಿಲ ಕರ್ಮವನ್ನೂ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವರು.

06029030a ಸಾಧಿಭೂತಾಧಿದೈವಂ ಮಾಂ ಸಾಧಿಯಜ್ಞಂ ಚ ಯೇ ವಿದುಃ|

06029030c ಪ್ರಯಾಣಕಾಲೇಽಪಿ ಚ ಮಾಂ ತೇ ವಿದುರ್ಯುಕ್ತಚೇತಸಃ||

ನನ್ನನ್ನು ಅಧಿಭೂತನೆಂದೂ, ಅಧಿದೈವನೆಂದೂ ಮತ್ತು

ಅಧಿಯಜ್ಞನೆಂದೂ ಯಾರು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೋ ಅವರು
ಮರಣಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಯುಕ್ತಚೇತಸರಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು
ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಪರ್ವಣಿ
ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಸೂಪನಿಷತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರೇ
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದೇ ಜ್ಞಾನವಿಜ್ಞಾನಯೋಗೋ ನಾಮ
ಸಪ್ತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯ
ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದದಲ್ಲಿ
ಜ್ಞಾನವಿಜ್ಞಾನಯೋಗವೆಂಬ ಏಳನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.
ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಏಕೋನತ್ರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂಭತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೦

ಅಕ್ಷರಬ್ರಹ್ಮ ಯೋಗ

06030001 ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ|

06030001a ಕಿಂ ತದ್ಬ್ರಹ್ಮ ಕಿಮಧ್ಯಾತ್ಮಂ ಕಿಂ ಕರ್ಮ ಪುರುಷೋತ್ತಮ|

06030001c ಅಧಿಭೂತಂ ಚ ಕಿಂ ಪ್ರೋಕ್ತಮಧಿದೈವಂ ಕಿಮುಚ್ಯತೇ||

ಅರ್ಜುನನು ಹೇಳಿದನು: “ಪುರುಷೋತ್ತಮ ! ಆ ಬ್ರಹ್ಮವು ಯಾವುದು ?
ಅಧ್ಯಾತ್ಮವೆಂದರೇನು ? ಕರ್ಮವೆಂದರೇನು ? ಯಾವುದಕ್ಕೆ
ಅಧಿಭೂತವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ? ಅಧಿದೈವವೆಂದು ಯಾವುದನ್ನು
ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ ?

06030002a ಅಧಿಯಜ್ಞಃ ಕಥಂ ಕೋಽತ್ರ ದೇಹೇಽಸ್ಮಿನ್ನಧುಸೂದನ|

06030002c ಪ್ರಯಾಣಕಾಲೇ ಚ ಕಥಂ ಜ್ಞೇಯೋಽಸಿ ನಿಯತಾತ್ಮಭಿಃ||

ಮಧುಸೂದನ ! ಈ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಹೇಗೆ ಅಧಿಯಜ್ಞನಾಗಿದ್ದಾನೆ ?
ಮರಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿಯತಾತ್ಮರೂ ಕೂಡ ನಿನ್ನನ್ನು ಹೇಗೆ
ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ?”

06030003 ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ|

06030003a ಅಕ್ಷರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮಂ ಸ್ವಭಾವೋಽಧ್ಯಾತ್ಮಮುಚ್ಯತೇ|

06030003c ಭೂತಭಾವೋದ್ಭವಕರೋ ವಿಸರ್ಗಃ ಕರ್ಮಸಂಜ್ಞಿತಃ||

ಶ್ರೀಭಗವಾನನು ಹೇಳಿದನು: “ಪರಮ ಅಕ್ಷರವೇ ಬ್ರಹ್ಮ. ಸ್ವಭಾವವನ್ನು
ಅಧ್ಯಾತ್ಮವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇರುವವುಗಳಲ್ಲಿ
ಭಾವವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ವಿಸರ್ಗವೇ (ಅಗಲುವಿಕೆ) ಕರ್ಮವೆಂದು
ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

06030004a ಅಧಿಭೂತಂ ಕ್ಷರೋ ಭಾವಃ ಪುರುಷಶ್ಚಾಧಿದೈವತಂ|

06030004c ಅಧಿಯಜ್ಞೋಽಹಮೇವಾತ್ರ ದೇಹೇ ದೇಹಭೃತಾಂ ವರ||

ದೇಹಧಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೇ! ಅಧಿಭೂತವು ಕ್ಷರ (ಕ್ಷಯಿಸುವ, ನಾಶವಾಗುವ) ಭಾವವು. ಪುರುಷ (ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಆವರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವ)ನು ಅಧಿದೈವತವು. ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ಅಧಿಯಜ್ಞವು ನಾನೇ.

06030005a ಅಂತಕಾಲೇ ಚ ಮಾಮೇವ ಸ್ಮರನ್ಮುಕ್ತ್ವಾ ಕಲೇವರಂ|

06030005c ಯಃ ಪ್ರಯಾತಿ ಸ ಮದ್ಭಾವಂ ಯಾತಿ ನಾಸ್ತತ್ರ ಸಂಶಯಃ||

ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನೇ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾ ಕಲೇವರವನ್ನು ಬಿಡುವವನು ನನ್ನದೇ ಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

06030006a ಯಂ ಯಂ ವಾಪಿ ಸ್ಮರನ್ಭಾವಂ ತ್ಯಜತ್ಯಂತೇ ಕಲೇವರಂ|

06030006c ತಂ ತಮೇವೈತಿ ಕೌಂತೇಯ ಸದಾ ತದ್ಭಾವಭಾವಿತಃ||

ಕೌಂತೇಯ! ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಭಾವವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು, ಸದಾ ಅದೇ ಭಾವವನ್ನು ಭಾವಿಸುತ್ತಾ, ಶರೀರತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವರೋ ಅವರು ಅದೇ ಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದುವರು.

06030007a ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವೇಷು ಕಾಲೇಷು ಮಾಮನುಸ್ಮರ ಯುಧ್ಯ ಚ|

06030007c ಮಯ್ಯರ್ಪಿತಮನೋಬುದ್ಧಿರ್ಮಾಮೇವೈಷ್ಯಸ್ಯಸಂಶಯಃ||

ಆದುದರಿಂದ ಸರ್ವ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸು ಮತ್ತು ಯುದ್ಧಮಾಡು. ನನಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದ ಮನೋಬುದ್ಧಿಯು ನನ್ನನ್ನೇ ಸೇರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

06030008a ಅಭ್ಯಾಸಯೋಗಯುಕ್ತೇನ ಚೇತಸಾ ನಾನ್ಯಗಾಮಿನಾ|

06030008c ಪರಮಂ ಪುರುಷಂ ದಿವ್ಯಂ ಯಾತಿ ಪಾರ್ಥಾನುಚಿಂತಯನ್||

ಪಾರ್ಥ ! ಅಭ್ಯಾಸಯೋಗಯುಕ್ತನಾಗಿ, ಬೇರೆದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯದ
ಚೇತಸ್ಸಿನಿಂದ ನನ್ನ ಅನುಚಿಂತನೆ ಮಾಡುವವನು ದಿವ್ಯ ಪರಮ
ಪುರುಷನನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

06030009a ಕವಿಂ ಪುರಾಣಮನುಶಾಸಿತಾರಂ

ಅಣೋರಣೀಯಾಂಸಮನುಸ್ಮರೇದ್ಯಃ|

06030009c ಸರ್ವಸ್ಯ ಧಾತಾರಮಚಿಂತ್ಯರೂಪಂ

ಆದಿತ್ಯವರ್ಣಂ ತಮಸಃ ಪರಸ್ತಾತ್||

ಕವಿ, ಪುರಾಣ, ಅನುಶಾಸಿತನೂ, ಅಣುವಿಗಿಂತ ಅಣುವಾಗಿರುವವನೂ,
ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಧಾತೃವೂ, ಅಚಿಂತ್ಯರೂಪನೂ, ಆದಿತ್ಯವರ್ಣನೂ, ತಮಸ್ಸಿನ
ಆಚೆಯಿರುವವನೂ (ಆಗಿರುವ ಅವನನ್ನು ಹೊಂದುವನು).

06030010a ಪ್ರಯಾಣಕಾಲೇ ಮನಸಾಚಲೇನ

ಭಕ್ತ್ಯಾ ಯುಕ್ತೋ ಯೋಗಬಲೇನ ಚೈವ|

06030010c ಭ್ರುವೋರ್ಮಧ್ಯೇ ಪ್ರಾಣಮಾವೇಶ್ಯ ಸಮ್ಯಕ್

ಸ ತಂ ಪರಂ ಪುರುಷಮುಪೈತಿ ದಿವ್ಯಂ||

ಮರಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಚಲ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ
ಯೋಗಬಲದಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದವನಾಗಿ, ಹುಬ್ಬುಗಳ ಮಧ್ಯೆ
ಪ್ರಾಣವನ್ನು ತಂದವನು ಆ ದಿವ್ಯ ಪರಮ ಪುರುಷನನ್ನು

ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

06030011a ಯದಕ್ಷರಂ ವೇದವಿದೋ ವದಂತಿ

ವಿಶಂತಿ ಯದ್ಯತಯೋ ವೀತರಾಗಾಃ|

06030011c ಯದಿಚ್ಛಂತೋ ಬ್ರಹ್ಮ ಚರ್ಯಂ ಚರಂತಿ

ತತ್ತೇ ಪದಂ ಸಂಗ್ರಹೇಣ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯೇ||

ವೇದವಿದರು ಯಾವ ಅಕ್ಷರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೋ, ವೀತರಾಗ ಯತಿಗಳು ಯಾವುದನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವರೋ, ಬ್ರಹ್ಮ ಚರ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸುವವರು ಏನನ್ನು ಬಯಸುವರೋ ಆ ಪದವನ್ನು ನಿನಗೆ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

06030012a ಸರ್ವ ದ್ವಾರಾಣಿ ಸಂಯಮ್ಯ ಮನೋ ಹೃದಿ ನಿರುಧ್ಯ ಚ|

06030012c ಮೂರ್ಧ್ನ್ಯಾ ಧಾಯಾತ್ಮನಃ ಪ್ರಾಣಮಾಸ್ಥಿತೋ ಯೋಗಧಾರಣಾಂ||

06030013a ಓಮಿತ್ಯೇಕಾಕ್ಷರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ವ್ಯಾಹರನ್ಮಾಮನುಸ್ಮರನ್|

06030013c ಯಃ ಪ್ರಯಾತಿ ತ್ಯಜನ್ದೇಹಂ ಸ ಯಾತಿ ಪರಮಾಂ ಗತಿಂ||

ಸರ್ವ ದ್ವಾರಗಳನ್ನು ಸಂಯಮದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನಿರೋಧಿಸಿ, ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಮೂರ್ಧ್ನಿಗೆ ತಂದು, ಯೋಗಧಾರಣೆ ಮಾಡಿ, ಓಂ ಎಂದು ಏಕಾಕ್ಷರ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ನನ್ನನ್ನು ಅನುಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಯಾರು ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಪರಮ ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

06030014a ಅನನ್ಯಚೇತಾಃ ಸತತಂ ಯೋ ಮಾಂ ಸ್ಮರತಿ ನಿತ್ಯಶಃ|

06030014c ತಸ್ಯಾಹಂ ಸುಲಭಃ ಪಾರ್ಥ ನಿತ್ಯಯುಕ್ತಸ್ಯ ಯೋಗಿನಃ||

ಪಾರ್ಥ ! ಅನನ್ಯಚೇತಸನಾಗಿ ಸತತವೂ ನಿತ್ಯವೂ ನನ್ನನ್ನು ಯಾರು ಸ್ಮರಿಸುವನೋ ಆ ನಿತ್ಯಯುಕ್ತ ಯೋಗಿಗೆ ನಾನು ಸುಲಭ.

06030015a ಮಾಮುಪೇತ್ಯ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ದುಃಖಾಲಯಮಶಾಶ್ವತಂ|

06030015c ನಾಪ್ನುವಂತಿ ಮಹಾತ್ಮಾನಃ ಸಂಸಿದ್ಧಿಂ ಪರಮಾಂ ಗತಾಃ||

ನನ್ನನ್ನು ಸೇರಿ ಪರಮ ಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಪಡೆದ ಮಹಾತ್ಮರು ದುಃಖದ ಆಲಯವಾಗಿರುವ, ಅಶಾಶ್ವತವಾಗಿರುವ ಪುನರ್ಜನ್ಮವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

06030016a ಆ ಬ್ರಹ್ಮಭುವನಾಲ್ಲೋಕಾಃ ಪುನರಾವರ್ತಿನೋಽರ್ಜುನ|

06030016c ಮಾಮುಪೇತ್ಯ ತು ಕೌಂತೇಯ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ನ ವಿದ್ಯತೇ||

ಅರ್ಜುನ ! ಬ್ರಹ್ಮಭುವನದವರೆಗಿನ ಲೋಕಗಳು ಪುನರಾವೃತ್ತಿಗೊಳ್ಳುವವು. ಆದರೆ ಕೌಂತೇಯ ! ನನ್ನನ್ನು ಸೇರಿದವರಿಗೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವೆನ್ನುವುದಿರುವುದಿಲ್ಲ.

06030017a ಸಹಸ್ರಯುಗಪರ್ಯಂತಮಹರ್ಯದ್ಭ್ರಹ್ಮಣೋ ವಿದುಃ|

06030017c ರಾತ್ರಿಂ ಯುಗಸಹಸ್ರಾಂತಾಂ ತೇಽಹೋರಾತ್ರವಿದೋ ಜನಾಃ||

ಆಹೋರಾತ್ರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದ ಜನರು ಬ್ರಹ್ಮನ ಹಗಲು ಸಹಸ್ರ ಯುಗ ಪರ್ಯಂತ ಮತ್ತು ರಾತ್ರಿಯು ಸಹಸ್ರಯುಗಳ ನಂತರ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾರೆ.

06030018a ಅವ್ಯಕ್ತಾದ್ಯ ಕ್ತಯಃ ಸರ್ವಾಃ ಪ್ರಭವಂತ್ಯಹರಾಗಮೇ|

06030018c ರಾತ್ರಾಗಮೇ ಪ್ರಲೀಯಂತೇ ತತ್ರೈವಾವ್ಯಕ್ತಸಂಜ್ಞಕೇ||

ಹಗಲು ಬರುವಾಗ ಎಲ್ಲವೂ ಅವ್ಯಕ್ತದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಮತ್ತು ರಾತ್ರಿಯು ಬರಲು ಅದೇ ಅವ್ಯಕ್ತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಲಯವಾಗುತ್ತವೆ.

06030019a ಭೂತಗ್ರಾಮಃ ಸ ಏವಾಯಂ ಭೂತ್ವಾ ಭೂತ್ವಾ ಪ್ರಲೀಯತೇ|

06030019c ರಾತ್ರಾಗಮೇಽವಶಃ ಪಾರ್ಥ ಪ್ರಭವತ್ಯಹರಾಗಮೇ||

ಪಾರ್ಥ ! ಈ ಭೂತಗ್ರಾಮಗಳು ಹೀಗೆ ಆಗುತ್ತಾ ಪ್ರಲಯವಾಗುತ್ತವೆ. ರಾತ್ರಿ ಬರಲು ಅವಶವಾಗುತ್ತವೆ. ಹಗಲಾಗಲು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ.

06030020a ಪರಸ್ತಸ್ಮಾತ್ತು ಭಾವೋಽನ್ಯೋಽವ್ಯಕ್ತೋಽವ್ಯಕ್ತಾತ್ಸನಾತನಃ|

06030020c ಯಃ ಸ ಸರ್ವೇಷು ಭೂತೇಷು ನಃಶ್ಯತ್ಸು ನ ವಿನಶ್ಯತಿ||

ಆದರೆ ಆ ಅವ್ಯಕ್ತಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅವ್ಯಕ್ತವಾದ, ಸನಾತನ ಭಾವವು ಆ ಎಲ್ಲ ಭೂತಗಳು ನಶಿಸಿದರೂ ವಿನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

06030021a ಅವ್ಯಕ್ತೋಽಕ್ಷರ ಇತ್ಯುಕ್ತಸ್ತಮಾಹುಃ ಪರಮಾಂ ಗತಿಂ|

06030021c ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ನ ನಿವರ್ತಂತೇ ತದ್ಧಾಮ ಪರಮಂ ಮಮ||

ಅವ್ಯಕ್ತ ಮತ್ತು ಅಕ್ಷರವೆಂದು ಏನನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೋ ಅದು ಪರಮ ಗತಿ. ಇದನ್ನು ಸೇರಿದರೆ ಹಿಂದಿರುಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದೇ ನನ್ನ ಪರಮ ಧಾಮ.

06030022a ಪುರುಷಃ ಸ ಪರಃ ಪಾರ್ಥ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಲಭ್ಯಸ್ತ್ವನನ್ಯಯಾ|

06030022c ಯಸ್ಯಾಂತಃಸ್ಥಾನಿ ಭೂತಾನಿ ಯೇನ ಸರ್ವಮಿದಂ ತತಂ||

ಪಾರ್ಥ ! ಆ ಪರಮ ಪುರುಷನು ಅನನ್ಯ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ದೊರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಇವನಲ್ಲಿಯೇ ಸರ್ವ ಭೂತಗಳಿರುವವು. ಆತನಿಂದಲೇ ಇವೆಲ್ಲವೂ ವ್ಯಾಪವಾಗಿರುವುದು.

06030023a ಯತ್ರ ಕಾಲೇ ತ್ವನಾವೃತ್ತಿಮಾವೃತ್ತಿಂ ಚೈವ ಯೋಗಿನಃ|

06030023c ಪ್ರಯಾತಾ ಯಾಂತಿ ತಂ ಕಾಲಂ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಭರತರ್ಷಭ||

ಭರತರ್ಷಭ ! ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯೋಗಿಗಳು ಪ್ರಯಾಣಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಆವೃತ್ತಿ-ಅನಾವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೋ ಆ ಕಾಲದ ಕುರಿತು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

06030024a ಅಗ್ನಿಜ್ಯೋತಿರಹಃ ಶುಕ್ಲಃ ಷಣ್ಮಾಸಾ ಉತ್ತರಾಯಣಂ|

06030024c ತತ್ರ ಪ್ರಯಾತಾ ಗಚ್ಛಂತಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮವಿದೋ ಜನಾಃ||

ಅಗ್ನಿ, ಜ್ಯೋತಿ, ಅಹಸ್ಸು, ಶುಕ್ಲ, ಮತ್ತು ಉತ್ತರಾಯಣದ ಆರು ಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ ಜನರು ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾರೆ.

06030025a ಧೂಮೋ ರಾತ್ರಿಸ್ತಥಾ ಕೃಷ್ಣಃ ಷಣ್ಮಾಸಾ ದಕ್ಷಿಣಾಯನಂ|

06030025c ತತ್ರ ಚಾಂದ್ರಮಸಂ ಜ್ಯೋತಿಯೋಗೀ ಪ್ರಾಪ್ಯ ನಿವರ್ತತೇ||

ಧೂಮ, ರಾತ್ರಿ, ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷ, ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣಾಯನದ ಆರು ಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣಿಸಿದ ಯೋಗಿಯು ಚಂದ್ರನ ಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ಸೇರಿ ಮರಳಿ

ಬರುತ್ತಾರೆ.

06030026a ಶುಕ್ಲಕೃಷ್ಣೇ ಗತೀ ಹ್ಯೇತೇ ಜಗತಃ ಶಾಶ್ವತೇ ಮತೇ|

06030026c ಏಕಯಾ ಯಾತ್ಯನಾವೃತ್ತಿಮನ್ಯಯಾವರ್ತತೇ ಪುನಃ||

ಶುಕ್ಲ-ಕೃಷ್ಣಗಳೆಂಬ ಈ ಎರಡು ಗತಿಗಳು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಒಂದರಿಂದ ಅನಾವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನೊಂದರಿಂದ ಪುನಃ ಮರಳಿ ಬರುತ್ತಾರೆ.

06030027a ನೈತೇ ಸೃತೀ ಪಾರ್ಥ ಜಾನನ್ಯೋಗೀ ಮುಹ್ಯತಿ ಕಶ್ಚನ|

06030027c ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವೇಷು ಕಾಲೇಷು ಯೋಗಯುಕ್ತೋ ಭವಾರ್ಜುನ||

ಪಾರ್ಥ ! ಅರ್ಜುನ ! ಈ ಎರಡು ಸೃತಿಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡವನು ಯಾವಾಗಲೂ ಮೋಸಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗಯುಕ್ತನಾಗಿರು.

06030028a ವೇದೇಷು ಯಜ್ಞೇಷು ತಪಃಸು ಚೈವ

ದಾನೇಷು ಯತ್ಪುಣ್ಯಫಲಂ ಪ್ರದಿಷ್ಟಂ|

06030028c ಅತ್ಯೇತಿ ತತ್ಸವಮಿದಂ ವಿದಿತ್ವಾ

ಯೋಗೀ ಪರಂ ಸ್ಥಾನಮುಪೈತಿ ಚಾದ್ಯಂ||

ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ಯೋಗಿಯು ವೇದಗಳ, ಯಜ್ಞಗಳ, ತಪಸ್ಸಿನ, ಮತ್ತು ದಾನಗಳ ಹೇಳಿದುದಕ್ಕಿಂಥ ಹೆಚ್ಚು ಪುಣ್ಯಫಲವನ್ನು ಮತ್ತು ಪರಮ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಪರ್ವಣಿ
ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಸೂಪನಿಷತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರೇ
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದೇ ಅಕ್ಷರಬ್ರಹ್ಮಯೋಗೋ ನಾಮ
ಅಷ್ಟಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯ
ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದದಲ್ಲಿ
ಅಕ್ಷರಬ್ರಹ್ಮಯೋಗವೆಂಬ ಎಂಟನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.
ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ತ್ರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೩೧

ರಾಜವಿದ್ಯಾ ಯೋಗ

06031001 ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ|

06031001a ಇದಂ ತು ತೇ ಗುಹ್ಯತಮಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮ್ಯನಸೂಯವೇ|

06031001c ಜ್ಞಾನಂ ವಿಜ್ಞಾನಸಹಿತಂ ಯಜ್ಞಾ ತ್ವಾ ಮೋಕ್ಷಸೇಽಶುಭಾತ್||

ಶ್ರೀಭಗವಾನನು ಹೇಳಿದನು: “ಅನಸೂಯನೇ! ನಿನಗೆ ಈ
ವಿಜ್ಞಾನಸಹಿತ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ನೀನು
ಅಶುಭದಿಂದ ಮೋಕ್ಷಹೊಂದುವೆ.

06031002a ರಾಜವಿದ್ಯಾ ರಾಜಗುಹ್ಯಂ ಪವಿತ್ರಮಿದಮುತ್ತಮಂ|

06031002c ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾವಗಮಂ ಧರ್ಮ್ಯಂ ಸುಸುಖಂ ಕರ್ತುಮವ್ಯಯಂ||

ಈ ರಾಜವಿದ್ಯೆ ರಾಜಗುಹ್ಯವು ಉತ್ತಮ ಮತ್ತು ಪವಿತ್ರವಾದುದು.
ಇದನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಧರ್ಮ್ಯವಾದುದು.
ಮಾಡಲು ಸುಲಭವಾದುದು. ಅವ್ಯಯವಾದುದು.

06031003a ಅಶ್ರದ್ಧಧಾನಾಃ ಪುರುಷಾ ಧರ್ಮಸ್ಯಾಸ್ಯ ಪರಂತಪ|

06031003c ಅಪ್ರಾಪ್ಯ ಮಾಂ ನಿವರ್ತಂತೇ ಮೃತ್ಯುಸಂಸಾರವರ್ತಮನಿ||

ಪರಂತಪ! ಈ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿರದ ಪುರುಷರು ನನ್ನನ್ನು
ಹೊಂದದೇ ಮೃತ್ಯು-ಸಂಸಾರಗಳ ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಾರೆ.

06031004a ಮಯಾ ತತಮಿದಂ ಸರ್ವಂ ಜಗದವ್ಯಕ್ತಮೂರ್ತಿನಾ|

06031004c ಮತ್ಕೃಣಿ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ನ ಚಾಹಂ ತೇಷ್ಟವಸ್ಥಿತಃ||

ಈ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ಅವ್ಯಕ್ತಮೂರ್ತಿಯಾದ ನನ್ನಿಂದ
ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಾಗಿರುವುದು. ಇರುವ ಎಲ್ಲವೂ ನನ್ನಲ್ಲಿವೆ. ನಾನು
ಅವುಗಳೆಲ್ಲ.

06031005a ನ ಚ ಮತ್ಕೃಣಿ ಭೂತಾನಿ ಪಶ್ಯ ಮೇ ಯೋಗಮೈಶ್ವರಂ|

06031005c ಭೂತಭೃನ್ನ ಚ ಭೂತಸ್ಥೋ ಮಮಾತ್ಮಾ ಭೂತಭಾವನಃ||

ಮತ್ತು ಇರುವವುಗಳು ನನ್ನಲ್ಲಿರುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನ ಈ ಐಶ್ವರ
ಯೋಗವನ್ನು ನೋಡು! ಭೂತಭಾವನನಾದ ನನ್ನ ಆತ್ಮವು
ಭೂತಭೃತ್ತು ಅಲ್ಲ. ಭೂತಸ್ಥನೂ ಅಲ್ಲ.

06031006a ಯಥಾಕಾಶಸ್ಥಿತೋ ನಿತ್ಯಂ ವಾಯುಃ ಸರ್ವತ್ರಗೋ ಮಹಾನ್|

06031006c ತಥಾ ಸರ್ವಾಣಿ ಭೂತಾನಿ ಮತ್ಕಾ ನಿತ್ಯಪಧಾರಯ||

ಹೇಗೆ ಸರ್ವತ್ರಗತವಾದ ಮಹಾವಾಯುವು ನಿತ್ಯವೂ

ಆಕಾಶದಲ್ಲಿರುವುದೋ ಹಾಗೆ ಸರ್ವ ಭೂತಗಳೂ ನನ್ನಲ್ಲಿರುವವೆಂದು
ನಿಶ್ಚಯಿಸು.

06031007a ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಕೌಂತೇಯ ಪ್ರಕೃತಿಂ ಯಾಂತಿ ಮಾಮಿಕಾಂ|

06031007c ಕಲ್ಪಕ್ಷಯೇ ಪುನಸ್ತಾನಿ ಕಲ್ಪಾದೌ ವಿಸೃಜಾಮ್ಯಹಂ||

ಕೌಂತೇಯ ! ಕಲ್ಪವು ಕ್ಷಯವಾಗುವಾಗ ಸರ್ವ ಭೂತಗಳೂ ನನ್ನ
ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಸೇರುತ್ತವೆ. ಕಲ್ಪದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಅವುಗಳನ್ನು
ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತೇನೆ.

06031008a ಪ್ರಕೃತಿಂ ಸ್ವಾಮವಷ್ಟಭ್ಯ ವಿಸೃಜಾಮಿ ಪುನಃ ಪುನಃ|

06031008c ಭೂತಗ್ರಾಮಂ ಇಮಂ ಕೃತ್ಸ್ನಮವಶಂ ಪ್ರಕೃತೇರ್ವಶಾತ್||

ನನ್ನ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ವಶದಿಂದ
ಪರವಶವಾಗಿರುವ ಈ ಭೂತಗ್ರಾಮಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಸೃಷ್ಟಿ
ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತೇನೆ.

06031009a ನ ಚ ಮಾಂ ತಾನಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ನಿಬಧ್ನಂತಿ ಧನಂಜಯ|

06031009c ಉದಾಸೀನವದಾಸೀನಮಸಕ್ತಂ ತೇಷು ಕರ್ಮಸು||

ಆದರೆ ಧನಂಜಯ ! ಆ ಕರ್ಮಗಳು ಉದಾಸೀನನಾಗಿರುವ, ಆ

ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಅಸಕ್ತನಾಗಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕುವುದಿಲ್ಲ.

06031010a ಮಯಾಧ್ಯಕ್ಷೇಣ ಪ್ರಕೃತಿಃ ಸೂಯತೇ ಸಚರಾಚರಂ|

06031010c ಹೇತುನಾನೇನ ಕೌಂತೇಯ ಜಗದ್ವಿಪರಿವರ್ತತೇ||

ಕೌಂತೇಯ ! ನನ್ನ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಸಚರಾಚರವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಕಾರಣದಿಂದ ಜಗತ್ತು ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವುದು.

06031011a ಅವಜಾನಂತಿ ಮಾಂ ಮೂಢಾ ಮಾನುಷೀಂ ತನುಮಾಶ್ರಿತಂ|

06031011c ಪರಂ ಭಾವಮಜಾನಂತೋ ಮಮ ಭೂತಮಹೇಶ್ವರಂ||

ಭೂತಮಹೇಶ್ವರನಾದ ನನ್ನ ಪರಮ ಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿಯದೇ ಮೂಢರು ಮನುಷ್ಯ ದೇಹವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ನನ್ನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ.

06031012a ಮೋಘಾಶಾ ಮೋಘಕರ್ಮಣೋ ಮೋಘಜ್ಞಾನಾ ವಿಚೇತಸಃ|

06031012c ರಾಕ್ಷಸೀಮಾಸುರೀಂ ಚೈವ ಪ್ರಕೃತಿಂ ಮೋಹಿನೀಂ ಶ್ರಿತಾಃ||

ವೃಥಾ ಆಶೆಗಳೆ, ವೃಥಾ ಕರ್ಮಗಳೆ, ವೃಥಾ ಜ್ಞಾನಗಳೆ ಅವರು ವಿಚೇತಸರಾಗಿ ರಾಕ್ಷಸೀ, ಅಸುರೀ, ಮೋಹಿನೀ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತಾರೆ.

06031013a ಮಹಾತ್ಮಾನಸ್ತು ಮಾಂ ಪಾರ್ಥ ದೈವೀಂ ಪ್ರಕೃತಿಮಾಶ್ರಿತಾಃ|

06031013c ಭಜಂತ್ಯನನ್ಯಮನಸೋ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಭೂತಾದಿಮವ್ಯಯಂ||

ಪಾರ್ಥ ! ಆದರೆ ಮಹಾತ್ಮರು ದೈವೀ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ

ನನ್ನನ್ನು ಭೂತಾದಿ, ಅಪ್ಯಯನೆಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಅನನ್ಯ
ಮನಸ್ಕರಾಗಿ ನನ್ನನ್ನೇ ಭಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

06031014a ಸತತಂ ಕೀರ್ತಯಂತೋ ಮಾಂ ಯತಂತಶ್ಚ ದೃಢವ್ರತಾಃ|

06031014c ನಮಸ್ಯಂತಶ್ಚ ಮಾಂ ಭಕ್ತ್ಯಾ ನಿತ್ಯಯುಕ್ತಾ ಉಪಾಸತೇ||

ಸತತವೂ ನನ್ನ ಕೀರ್ತನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ, ಪ್ರಯತ್ನ ಪಡುತ್ತಾ,
ದೃಢವ್ರತರಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾ ನಿತ್ಯಯುಕ್ತರಾಗಿ
ಉಪಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ.

06031015a ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞೇನ ಚಾಪ್ಯನ್ಯೇ ಯಜಂತೋ ಮಾಮುಪಾಸತೇ|

06031015c ಏಕತ್ವೇನ ಪೃಥಕ್ತ್ವೇನ ಬಹುಧಾ ವಿಶ್ವತೋಮುಖಿ||

ಕೆಲವರು ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞದಿಂದ ಯಜಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ಏಕತ್ವದಿಂದ,
ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ, ವಿಶ್ವತೋಮುಖನಾಗಿ ಬಹುವಿಧಗಳಲ್ಲಿ
ಉಪಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ.

06031016a ಅಹಂ ಕ್ರತುರಹಂ ಯಜ್ಞಃ ಸ್ವಧಾಹಮಹಮೌಷಧಂ|

06031016c ಮಂತ್ರೋಽಹಮಹಮೇವಾಜ್ಯಮಹಮಗ್ನಿರಹಂ ಹುತಂ||

ನಾನೇ ಕ್ರತು. ನಾನೇ ಯಜ್ಞ, ಸ್ವಧಾ, ನಾನೇ ಔಷಧ. ಮಂತ್ರವು ನಾನು,
ನಾನೇ ಆಜ್ಯ, ನಾನೇ ಅಗ್ನಿ, ನಾನೇ ಹುತವು.

06031017a ಪಿತಾಹಮಸ್ಯ ಜಗತೋ ಮಾತಾ ಧಾತಾ ಪಿತಾಮಹಃ|

06031017c ವೇದ್ಯಂ ಪವಿತ್ರಂ ಓಂಕಾರ ಋಕ್ಸಾಮ ಯಜುರೇವ ಚ||

ನಾನೇ ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಪಿತಾಮಹ, ಮಾತಾ, ಧಾತಾ ಮತ್ತು ಪಿತಾಮಹ,
ವೇದ್ಯ, ಪವಿತ್ರ, ಓಂಕಾರ, ಋಕ್-ಸಾಮ-ಯಜುರ್ವೇದಗಳು ಕೂಡ.

06031018a ಗತಿರ್ಭರ್ತಾ ಪ್ರಭುಃ ಸಾಕ್ಷೀ ನಿವಾಸಃ ಶರಣಂ ಸುಹೃತ್ |

06031018c ಪ್ರಭವಃ ಪ್ರಲಯಃ ಸ್ಥಾನಂ ನಿಧಾನಂ ಬೀಜಮವ್ಯಯಂ ||

ನಾನೇ ಗತಿ, ಭರ್ತಾ, ಪ್ರಭು, ಸಾಕ್ಷೀ, ನಿವಾಸ, ಶರಣ, ಸುಹೃತ್,
ಪ್ರಭವ, ಪ್ರಲಯ, ಸ್ಥಾನ, ನಿಧಾನ, ಬೀಜ, ಮತ್ತು ಅವ್ಯಯ.

06031019a ತಪಾಮ್ಯಹಮಹಂ ವರ್ಷಂ ನಿಗೃಹ್ಣಾಮ್ಯತ್ಸೃಜಾಮಿ ಚ |

06031019c ಅಮೃತಂ ಚೈವ ಮೃತ್ಯುಶ್ಚ ಸದಸಚ್ಚಾಹಮರ್ಜುನ ||

ನಾನು ತಪಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಮಳೆಯನ್ನು ಹಿಂದೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ
ಮತ್ತು ಸುರಿಸುತ್ತೇನೆ ಕೂಡ. ನಾನು ಅಮೃತ ಮತ್ತು ಮೃತ್ಯುವೂ ಕೂಡ.
ಅರ್ಜುನ! ಇರುವುದು ಮತ್ತು ಇಲ್ಲದಿರುವುದೂ ನಾನೇ.

06031020a ತ್ರೈವಿದ್ಯಾ ಮಾಂ ಸೋಮಪಾಃ ಪೂತಪಾಪಾ

ಯಜ್ಞೈರಿಷ್ಟ್ವಾ ಸ್ವರ್ಗತಿಂ ಪ್ರಾರ್ಥಯಂತೇ |

06031020c ತೇ ಪುಣ್ಯಮಾಸಾದ್ಯ ಸುರೇಂದ್ರಲೋಕಂ

ಅಶ್ನಂತಿ ದಿವ್ಯಾನ್ದಿವಿ ದೇವಭೋಗಾನ್ ||

ತ್ರೈವಿದ್ಯರು (ಋಕ್, ಯಜುಸ್ಸು ಮತ್ತು ಸಾಮವೇದಗಳನ್ನು
ತಿಳಿದಿರುವವರು) ಸೋಮವನ್ನು ಕುಡಿದವರಾಗಿ, ಪಾಪಗಳನ್ನು
ಕಳೆದುಕೊಂಡವರಾಗಿ, ನನಗೆ ಯಜ್ಞ-ಇಷ್ಟಿಗಳ ಮೂಲಕ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು
ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಪುಣ್ಯವಾದ ಸುರೇಂದ್ರಲೋಕವನ್ನು ಸೇರಿ,

ದಿವಿಯಲ್ಲಿಯ ದಿವ್ಯ ದೇವಭೋಗಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

06031021a ತೇ ತಂ ಭುಕ್ತ್ವಾ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಂ ವಿಶಾಲಂ
ಕ್ಷೀಣೇ ಪುಣ್ಯೇ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕಂ ವಿಶಂತಿ|

06031021c ಏವಂ ತ್ರಯೀಧರ್ಮಮನುಪ್ರಪನ್ನಾ
ಗತಾಗತಂ ಕಾಮಕಾಮಾ ಲಭಂತೇ||

ಅವರು ಆ ವಿಶಾಲ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವನ್ನು ಭೋಗಿಸಿ ಪುಣ್ಯವು
ಕ್ಷೀಣವಾಗಲು ಮರ್ತ್ಯಲೋಕವನ್ನು ಪುನಃ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ
ತ್ರಯೀಧರ್ಮವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ ಕಾಮಕಾಮರು ಗತಾಗತವನ್ನು
ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

06031022a ಅನನ್ಯಾಶ್ಚಿಂತಯಂತೋ ಮಾಂ ಯೇ ಜನಾಃ ಪರ್ಯುಪಾಸತೇ|

06031022c ತೇಷಾಂ ನಿತ್ಯಾಭಿಯುಕ್ತಾನಾಂ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಂ ವಹಾಮ್ಯಹಂ||

ಯಾವ ಜನರು ಅನನ್ಯರಾಗಿ ನನ್ನನ್ನೇ ಚಿಂತಿಸಿ ಉಪಾಸನೆ
ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಆ ನಿತ್ಯಾಭಿಯುಕ್ತರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ನಾನು
ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

06031023a ಯೇಽಪ್ಯನ್ಯದೇವತಾ ಭಕ್ತಾ ಯಜಂತೇ ಶ್ರದ್ಧಯಾನ್ವಿತಾಃ|

06031023c ತೇಽಪಿ ಮಾಮೇವ ಕೌಂತೇಯ ಯಜಂತ್ಯವಿಧಿಪೂರ್ವಕಂ||

ಕೌಂತೇಯ ! ಶ್ರದ್ಧಾನ್ವಿತರಾಗಿ ಯಾವ ಭಕ್ತರು ಅನ್ಯ ದೇವತೆಗಳನ್ನು
ಯಜಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರೂ ಕೂಡ ನನ್ನನ್ನೇ ಅವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ
ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

06031024a ಅಹಂ ಹಿ ಸರ್ವಯಜ್ಞಾನಾಂ ಭೋಕ್ತಾ ಚ ಪ್ರಭುರೇವ ಚ|

06031024c ನ ತು ಮಾಮಭಿಜಾನಂತಿ ತತ್ತ್ವೇನಾತಶ್ಚ್ಯವಂತಿ ತೇ||

ಸರ್ವ ಯಜ್ಞಗಳ ಭೋಕ್ತನೂ ಪ್ರಭುವೂ ನಾನೇ. ಆದರೆ ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ತತ್ವದಿಂದ ತಿಳಿಯರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಜಾರಿಬೀಳುವರು.

06031025a ಯಾಂತಿ ದೇವವ್ರತಾ ದೇವಾನ್ವಿತ್ರಾನ್ಯಾಂತಿ ಪಿತೃವ್ರತಾಃ|

06031025c ಭೂತಾನಿ ಯಾಂತಿ ಭೂತೇಜ್ಯಾ ಯಾಂತಿ ಮದ್ಯಾಜಿನೋಽಪಿ ಮಾಂ||

ದೇವವ್ರತರಾದವರು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಪಿತೃವ್ರತರಾದವರು ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಭೂತೇಜ್ಯರು ಭೂತಗಳನ್ನು ಸೇರುವರು. ನನ್ನನ್ನು ಯಾಜಿಸುವವರು ನನ್ನನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾರೆ.

06031026a ಪತ್ರಂ ಪುಷ್ಪಂ ಫಲಂ ತೋಯಂ ಯೋ ಮೇ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಪ್ರಯಚ್ಛತಿ|

06031026c ತದಹಂ ಭಕ್ತುಪಹೃತಮಶ್ನಾಮಿ ಪ್ರಯತಾತ್ಮನಃ||

ಪತ್ರ, ಪುಷ್ಪ, ಫಲ, ನೀರನ್ನು ಯಾರು ನನಗೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನೀಡುತ್ತಾರೋ ಆ ಪ್ರಯತಾತ್ಮರು ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದುದನ್ನೇ ನಾನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

06031027a ಯತ್ಕರೋಷಿ ಯದಶ್ನಾಸಿ ಯಜ್ಜುಹೋಷಿ ದದಾಸಿ ಯತ್|

06031027c ಯತ್ತಪಸ್ಯಸಿ ಕೌಂತೇಯ ತತ್ ಕುರುಷ್ವ ಮದರ್ಪಣಂ||

ಕೌಂತೇಯ ! ನೀನು ಏನನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೀಯೋ, ಏನನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತೀಯೋ, ಏನನ್ನು ಯಾಗಮಾಡುತ್ತೀಯೋ, ಏನನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೀಯೋ, ಏನನ್ನು ತಪಿಸುತ್ತೀಯೋ ಅದನ್ನು ನನಗೆ ಅರ್ಪಣೆ ಮಾಡು.

06031028a ಶುಭಾಶುಭಫಲೈರೇವಂ ಮೋಕ್ಷಸೇ ಕರ್ಮಬಂಧನೈಃ|

06031028c ಸಂನ್ಯಾಸಯೋಗಯುಕ್ತಾತ್ಮಾ ವಿಮುಕ್ತೋ ಮಾಮುಪೈಷ್ಯಸಿ||

ಈ ರೀತಿ ಶುಭಾಶುಭಫಲಗಳ ಕರ್ಮಬಂಧನಗಳಿಂದ
ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತೀಯೆ. ಸಂನ್ಯಾಸಯೋಗಯುಕ್ತನಾಗಿ ವಿಮುಕ್ತನಾಗಿ ನನ್ನ
ಬಳಿ ಬರುತ್ತೀಯೆ.

06031029a ಸಮೋಽಹಂ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ನ ಮೇ ದ್ವೇಷ್ಯೋಽಸ್ಮಿ ನ ಪ್ರಿಯಃ|

06031029c ಯೇ ಭಜಂತಿ ತು ಮಾಂ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಮಯಿ ತೇ ತೇಷು ಚಾಪ್ಯಹಂ||

ನಾನು ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಮನಾಗಿರುವೆನು. ನಾನು
ದ್ವೇಷಿಸುವವನು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ನನಗೆ ಪ್ರಿಯರಾದವರೂ ಯಾರೂ
ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಯಾರು ನನ್ನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಜಿಸುವರೋ ಅವರು
ನನ್ನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನಾನು ಅವರಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತೇವೆ.

06031030a ಅಪಿ ಚೇತ್ಸುದುರಾಚಾರೋ ಭಜತೇ ಮಾಮನನ್ಯಭಾಕ್|

06031030c ಸಾಧುರೇವ ಸ ಮಂತವ್ಯಃ ಸಮ್ಯಗ್ವ್ಯ ವಸಿತೋ ಹಿ ಸಃ||

ತುಂಬಾ ದುರಾಚಾರಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಸದಾ ನನ್ನನ್ನೇ ಅನನ್ಯಭಾಜನಾಗಿ
ಭಜಿಸಿದರೆ ಅವನನ್ನು ಸಾಧುವೆಂದೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನು
ಸರಿಯಾದ ವ್ಯವಸಾಯವುಳ್ಳವನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.

06031031a ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಭವತಿ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಶಶ್ವತ್ಪಾಂತಿಂ ನಿಗಚ್ಛತಿ|

06031031c ಕೌಂತೇಯ ಪ್ರತಿಜಾನೀಹಿ ನ ಮೇ ಭಕ್ತಃ ಪ್ರಣಶ್ಯತಿ||

ಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗಿ ಅವನು ಧರ್ಮಾತ್ಮನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಶಾಶ್ವತವಾದ

ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ಕೌಂತೇಯ ! ನನ್ನ ಭಕ್ತನು
ಪ್ರಣಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೋ.

06031032a ಮಾಂ ಹಿ ಪಾರ್ಥ ವ್ಯಪಾಶ್ರಿತ್ಯ ಯೇಽಪಿ ಸ್ಯುಃ ಪಾಪಯೋನಯಃ|

06031032c ಸ್ತ್ರಿಯೋ ವೈಶ್ಯಾಸ್ತಥಾ ಶೂದ್ರಾಸ್ತೇಽಪಿ ಯಾಂತಿ ಪರಾಂ ಗತಿಂ||

ಪಾರ್ಥ ! ಪಾಪಯೋನಿಗಳಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರು, ವೈಶ್ಯೆಯರು, ಶೂದ್ರರೂ
ಕೂಡ ನನ್ನನ್ನು ಸಮಾಶ್ರಯಿಸಿ ಪರಮ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ¹²⁷.

06031033a ಕಿಂ ಪುನರ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ಪುಣ್ಯಾ ಭಕ್ತಾ ರಾಜರ್ಷಯಸ್ತಥಾ|

06031033c ಅನಿತ್ಯಮಸುಖಿಂ ಲೋಕಮಿಮಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಭಜಸ್ವ ಮಾಂ||

ಇನ್ನು ಪುನಃ ಪುಣ್ಯ ಭಕ್ತರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮತ್ತು ರಾಜರ್ಷಿಗಳೇನು?
ಅನಿತ್ಯವೂ ಅಸುಖವೂ ಆದ ಈ ಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ನನ್ನನ್ನೇ
ಭಜಿಸು.

06031034a ಮನ್ಮನಾ ಭವ ಮದ್ಭಕ್ತೋ ಮದ್ಯಾಜೀ ಮಾಂ ನಮಸ್ಕುರು|

06031034c ಮಾಮೇವೈಷ್ಯಸಿ ಯುಕ್ತ್ವೈವಮಾತ್ಮಾನಂ ಮತ್ಪರಾಯಣಃ||

ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಮನಸ್ಸನ್ನಿಡು. ನನ್ನ ಭಕ್ತನಾಗು. ನನ್ನನ್ನು ಯಾಜಿಸು. ನನ್ನನ್ನು
ಸಮಸ್ಕರಿಸು. ನನ್ನ ಪರಾಯಣನಾಗಿ ಯುಕ್ತನಾಗಿದ್ದರೆ ಆತ್ಮನಾಗಿರುವ

---

¹²⁷ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ, ಶೂದ್ರರೂ, ವೈಶ್ಯರೂ ಪಾಪಿಗಳೆಂದು ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಅವರು ಹಿಂದಿನ
ಪಾಪಗಳ ದೆಸೆಯಿಂದ ಭಕ್ತಿಗೆ ಅಡ್ಡಿ ಬರಬಹುದಾದ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ.
ಆದರೆ ಅವರಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯಾಗಲೀ ಪರಮಗತಿಯಾಗಲೀ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ.

ನನ್ನನ್ನೇ ಬಂದು ಸೇರುವೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಪರ್ವಣಿ
ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಸೂಪನಿಷತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರೇ
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದೇ ರಾಜವಿದ್ಯಾಯೋಗೋ ನಾಮ
ನವಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯ
ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದದಲ್ಲಿ
ರಾಜವಿದ್ಯಾಯೋಗವೆಂಬ ಒಂಭತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.
ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಏಕತ್ರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತೊಂದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೩೨

ವಿಭೂತಿ ಯೋಗ

06032001 ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ|

06032001a ಭೂಯ ಏವ ಮಹಾಬಾಹೋ ಶೃಣು ಮೇ ಪರಮಂ ವಚಃ|

06032001c ಯತ್ತೇಽಹಂ ಪ್ರಿಯಮಾಣಾಯ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಹಿತಕಾಮ್ಯಯಾ||

ಶ್ರೀಭಗವಾನನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾಬಾಹೋ! ನನ್ನ ಪರಮ
ವಚನವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಕೇಳು. ನಿನ್ನ ಹಿತವನ್ನು ಬಯಸಿ, ನಿನಗೆ

ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಲು ಇದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

06032002a ನ ಮೇ ವಿದುಃ ಸುರಗಣಾಃ ಪ್ರಭವಂ ನ ಮಹರ್ಷಯಃ|

06032002c ಅಹಮಾದಿಹಿ ದೇವಾನಾಂ ಮಹರ್ಷೀಣಾಂ ಚ ಸರ್ವಶಃ||

ನನ್ನ ಪ್ರಭವವನ್ನು ಸುರಗಣಗಳಾಗಲೀ ಮಹರ್ಷಿಗಳಾಗಲೀ
ಅರಿಯರು. ಏಕೆಂದರೆ ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಎಲ್ಲರಿಗೂ
ನಾನೇ ಆದಿ.

06032003a ಯೋ ಮಾಮಜಮನಾದಿಂ ಚ ವೇತ್ತಿ ಲೋಕಮಹೇಶ್ವರಂ|

06032003c ಅಸಮ್ಮೂಢಃ ಸ ಮರ್ತ್ಯೇಷು ಸರ್ವಪಾಪೈಃ ಪ್ರಮುಚ್ಯತೇ||

ಯಾರು ನನ್ನನ್ನು ಅಜ, ಅನಾದಿ, ಮತ್ತು ಲೋಕಮಹೇಶ್ವರನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಮರ್ತ್ಯರಲ್ಲಿ ಅಸಮ್ಮೂಢರಾಗಿ ಸರ್ವಪಾಪಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

06032004a ಬುದ್ಧಿಜ್ಞಾನಮಸಮೋಹಃ ಕ್ಷಮಾ ಸತ್ಯಂ ದಮಃ ಶಮಃ|

06032004c ಸುಖಂ ದುಃಖಂ ಭವೋಽಭಾವೋ ಭಯಂ ಚಾಭಯಮೇವ ಚ||

06032005a ಅಹಿಂಸಾ ಸಮತಾ ತುಷ್ಟಿಸ್ತಪೋ ದಾನಂ ಯಶೋಽಯಶಃ|

06032005c ಭವಂತಿ ಭಾವಾ ಭೂತಾನಾಂ ಮತ್ತ ಏವ ಪೃಥಗ್ವಿಧಾಃ||

ಬುದ್ಧಿ, ಜ್ಞಾನ, ಅಸಮೋಹ, ಕ್ಷಮೆ, ಸತ್ಯ, ದಮ, ಶಮ, ಸುಖ, ದುಃಖ, ಭವ, ಅಭಾವ, ಭಯ, ಅಭಯ, ಅಹಿಂಸಾ, ಸಮತಾ, ತುಷ್ಟಿ, ತಪಸ್ಸು, ದಾನ, ಯಶಸ್ಸು, ಅಯಶಸ್ಸು, ಆಗುವವು, ಆಗುತ್ತಿರುವವು, ಮತ್ತು ಆಗಿಹೋಗಿರುವವು, ಇವೆಲ್ಲವೂ ನನ್ನಿಂದಲೇ ಆಗುವವು.

06032006a ಮಹರ್ಷಯಃ ಸಪ್ತ ಪೂರ್ವೇ ಚತ್ವಾರೋ ಮನವಸ್ತಥಾ|

06032006c ಮದ್ಭಾವಾ ಮಾನಸಾ ಜಾತಾ ಯೇಷಾಂ ಲೋಕ ಇಮಾಃ ಪ್ರಜಾಃ||

ಹಿಂದಿನ ಏಳು ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ, ನಾಲ್ಕು ಮನುಗಳೂ ನನ್ನ ಭಾವದಿಂದ ಮಾನಸರಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿರುವ ಈ ಪ್ರಜೆಗಳು ಅವರದ್ದು.

06032007a ಏತಾಂ ವಿಭೂತಿಂ ಯೋಗಂ ಚ ಮಮ ಯೋ ವೇತ್ತಿ ತತ್ತ್ವತಃ|

06032007c ಸೋಽವಿಕಂಪೇನ ಯೋಗೇನ ಯುಜ್ಯತೇ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ||

ನನ್ನ ಈ ವಿಭೂತಿಯೋಗವನ್ನು ಯಾರು ತತ್ತ್ವತವಾಗಿ
ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೋ ಅವನು ಅವಿಕಂಪ ಯೋಗದಿಂದ
ಯುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

06032008a ಅಹಂ ಸರ್ವಸ್ಯ ಪ್ರಭವೋ ಮತ್ತಃ ಸರ್ವಂ ಪ್ರವರ್ತತೇ|

06032008c ಇತಿ ಮತ್ಪ್ವಾ ಭಜಂತೇ ಮಾಂ ಬುಧಾ ಭಾವಸಮನ್ವಿತಾಃ||

ನಾನು ಎಲ್ಲದರ ಪ್ರಭು. ನನ್ನಿಂದ ಎಲ್ಲವೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆಂದು
ತಿಳಿದು ಭಾವಸಮನ್ವಿತರಾದ ಬುಧರು ನನ್ನನ್ನು ಭಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

06032009a ಮಚ್ಚಿತ್ತಾ ಮದ್ಗತಪ್ರಾಣಾ ಬೋಧಯಂತಃ ಪರಸ್ಪರಂ|

06032009c ಕಥಯಂತಶ್ಚ ಮಾಂ ನಿತ್ಯಂ ತುಷ್ಯಂತಿ ಚ ರಮಂತಿ ಚ||

ನನ್ನಲ್ಲೇ ಚಿತ್ತವನ್ನಿರಿಸಿ, ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಇಟ್ಟು, ಪರಸ್ಪರರಿಗೆ
ಬೋಧಿಸುತ್ತಾ, ನಿತ್ಯವೂ ನನ್ನ ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ತೃಪ್ತರಾಗಿ
ರಮಿಸುತ್ತಾರೆ.

06032010a ತೇಷಾಂ ಸತತಯುಕ್ತಾನಾಂ ಭಜತಾಂ ಪ್ರೀತಿಪೂರ್ವಕಂ|

06032010c ದದಾಮಿ ಬುದ್ಧಿಯೋಗಂ ತಂ ಯೇನ ಮಾಮುಪಯಾಂತಿ ತೇ||

ಸತತಯುಕ್ತರಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಭಜಿಸುವ ಅವರಿಗೆ ನಾನು ಈ
ಬುದ್ಧಿಯೋಗವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಅದರಿಂದ ಅವರು ನನ್ನನ್ನೇ
ಸೇರುವರು.

06032011a ತೇಷಾಮೇವಾನುಕಂಪಾರ್ಥಮಹಮಜ್ಞಾನಜಂ ತಮಃ|

06032011c ನಾಶಯಾಮ್ಯಾತ್ಮಭಾವಸ್ಥೋ ಜ್ಞಾನದೀಪೇನ ಭಾಸ್ವತಾ||

ಅವರ ಮೇಲಿನ ಅನುಕಂಪದಿಂದಾಗಿ ನಾನು ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿರುವ
ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ ಜ್ಞಾನದೀಪದಿಂದ
ಆತ್ಮಭಾವದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ನಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತೇನೆ.”

06032012 ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ|

06032012a ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಪರಂ ಧಾಮ ಪವಿತ್ರಂ ಪರಮಂ ಭವಾನ್|

06032012c ಪುರುಷಂ ಶಾಶ್ವತಂ ದಿವ್ಯಮಾದಿದೇವಮಜಂ ವಿಭುಂ||

06032013a ಆಹುಸ್ತ್ವಾಂ ಋಷಯಃ ಸರ್ವೇ ದೇವರ್ಷಿರ್ನಾರದಸ್ತಥಾ|

06032013c ಅಸಿತೋ ದೇವಲೋ ವ್ಯಾಸಃ ಸ್ವಯಂ ಚೈವ ಬ್ರವೀಷಿ ಮೇ||

ಅರ್ಜುನನು ಹೇಳಿದನು: “ನೀನು ಪರಬ್ರಹ್ಮ, ಪರಂಧಾಮ, ಪರಮ
ಪವಿತ್ರ, ಪುರುಷ, ಶಾಶ್ವತ, ದಿವ್ಯ, ಆದಿದೇವ, ಅಜ, ವಿಭು ಎಂದು ಎಲ್ಲ
ಋಷಿಗಳೂ, ದೇವರ್ಷಿ ನಾರದನೂ, ಅಸಿತ ದೇವಲನೂ, ವ್ಯಾಸನೂ
ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನೇ ಸ್ವತಃ ನೀನೂ ಕೂಡ ನನಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ.

06032014a ಸರ್ವಮೇತದೃತಂ ಮನ್ಯೇ ಯನ್ಮಾಂ ವದಸಿ ಕೇಶವ|

06032014c ನ ಹಿ ತೇ ಭಗವನ್ವ್ಯಕ್ತಿಂ ವಿದುದೇವಾ ನ ದಾನವಾಃ||

ಕೇಶವ ! ನೀನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾನು ನಿಜವೆಂದೇ
ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ. ಭಗವನ್ ! ನಿನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ದೇವ-ದಾನವರೂ
ತಿಳಿಯಲಾರರು.

06032015a ಸ್ವಯಮೇವಾತ್ಮನಾತ್ಮಾನಂ ವೇತ್ಥ ತ್ವಂ ಪುರುಷೋತ್ತಮ|

06032015c ಭೂತಭಾವನ ಭೂತೇಶ ದೇವದೇವ ಜಗತ್ಪತೇ||

ಪುರುಷೋತ್ತಮ ! ಭೂತಭಾವನ ! ಭೂತೇಶ ! ದೇವದೇವ ! ಜಗತ್ಪತೇ !
ಸ್ವಯಂ ನೀನೇ ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ನಿನ್ನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೀಯೆ.

06032016a ವಕ್ತುಮರ್ಹಸ್ಯಶೇಷೇಣ ದಿವ್ಯಾ ಹ್ಯಾತ್ಮವಿಭೂತಯಃ|

06032016c ಯಾಭಿರ್ವಿಭೂತಿಭಿರ್ಲೋಕಾನಿಮಾಂಸ್ತ್ವಂ ವ್ಯಾಪ್ಯ ತಿಷ್ಠಸಿ||

ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯ ವಿಭೂತಿಗಳನ್ನು ಒಂದನ್ನೊ ಬಿಡದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಯಾವ
ವಿಭೂತಿಗಳಿಂದ ನೀನು ಈ ಲೋಕಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವೆಯೋ
ಅವುಗಳನ್ನು ಹೇಳು.

06032017a ಕಥಂ ವಿದ್ಯಾಮಹಂ ಯೋಗಿಂಸ್ತ್ವಾಂ ಸದಾ ಪರಿಚಿಂತಯನ್|

06032017c ಕೇಷು ಕೇಷು ಚ ಭಾವೇಷು ಚಿಂತ್ಯೋಽಸಿ ಭಗವನ್ಮಯಾ||

ಯೋಗಿ ! ಸದಾ ನಿನ್ನನ್ನೇ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ ನಾನು ಹೇಗೆ ನಿನ್ನನ್ನು
ತಿಳಿಯಬಲ್ಲೆ? ಭಗವನ್ ! ಯಾವ ಯಾವ ಭಾವಗಳಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು
ಚಿಂತಿಸಬೇಕು?

06032018a ವಿಸ್ತರೇಣಾತ್ಮನೋ ಯೋಗಂ ವಿಭೂತಿಂ ಚ ಜನಾರ್ದನ|

06032018c ಭೂಯಃ ಕಥಯ ತೃಪ್ತಿರ್ಹಿ ಶೃಣ್ವತೋ ನಾಸ್ತಿ ಮೇಽಮೃತಂ||

ಜನಾರ್ದನ ! ನಿನ್ನ ಯೋಗವನ್ನೂ ವಿಭೂತಿಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ
ಹೇಳು. ಈ ಅಮೃತವನ್ನು ಕೇಳಿದಷ್ಟೂ ನನಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ.”

06032019 ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ|

06032019a ಹಂತ ತೇ ಕಥಯಿಷ್ಯಾಮಿ ದಿವ್ಯಾ ಹ್ಯಾತ್ಮ ವಿಭೂತಯಃ|

06032019c ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತಃ ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠ ನಾಸ್ತ್ಯಂತೋ ವಿಸ್ತರಸ್ಯ ಮೇ||

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನನು ಹೇಳಿದನು: “ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠ! ಇಗೋ ನನ್ನ ದಿವ್ಯವಾದ ಪ್ರಧಾನ ವಿಭೂತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ವಿಸ್ತಾರಕ್ಕೆ ಅಂತ್ಯವೆನ್ನುವುದೇ ಇಲ್ಲ.

06032020a ಅಹಮಾತ್ಮಾ ಗುಡಾಕೇಶ ಸರ್ವಭೂತಾಶಯಸ್ಥಿತಃ|

06032020c ಅಹಮಾದಿಶ್ಚ ಮಧ್ಯಂ ಚ ಭೂತಾನಾಮಂತ ಏವ ಚ||

ಗುಡಾಕೇಶ! ನಾನು ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಆತ್ಮ. ನಾನು ಭೂತಗಳ ಆದಿ, ಮಧ್ಯ ಮತ್ತು ಅಂತವೂ ಕೂಡ.

06032021a ಆದಿತ್ಯಾನಾಮಹಂ ವಿಷ್ಣುಜ್ಯೋತಿಷಾಂ ರವಿರಂಶುಮಾನ್|

06032021c ಮರೀಚಿರ್ಮರುತಾಮಸ್ಮಿ ನಕ್ಷತ್ರಾಣಾಮಹಂ ಶಶೀ||

ಆದಿತ್ಯರಲ್ಲಿ ನಾನು ವಿಷ್ಣು. ಜ್ಯೋತಿಷಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಶುಮಾನ್ ರವಿ. ಮರೀಚಿಗಳಲ್ಲಿ ಮರುತ. ನಕ್ಷತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಶಶಿ.

06032022a ವೇದಾನಾಂ ಸಾಮವೇದೋಽಸ್ಮಿ ದೇವಾನಾಮಸ್ಮಿ ವಾಸವಃ|

06032022c ಇಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ ಮನಶ್ಚಾಸ್ಮಿ ಭೂತಾನಾಮಸ್ಮಿ ಚೇತನಾ||

ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮವೇದನಾಗಿರುವೆ. ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸವನಾಗಿರುವೆ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಾಗಿರುವೆ. ಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಚೇತನನಾಗಿರುವೆ.

06032023a ರುದ್ರಾಣಾಂ ಶಂಕರಶ್ಚಾಸ್ಮಿ ವಿತ್ತೇಶೋ ಯಕ್ಷರಕ್ಷಸಾಂ|

06032023c ವಸೂನಾಂ ಪಾವಕಶ್ಚಾಸ್ಮಿ ಮೇರುಃ ಶಿಖರಿಣಾಮಹಂ||

ರುದ್ರರಲ್ಲಿ ಶಂಕರನಾಗಿರುವೆ ಮತ್ತು ಧನವಂತರಲ್ಲಿ
ಯಕ್ಷರಕ್ಷಕನಾಗಿರುವೆ. ವಸುಗಳಲ್ಲಿ ಪಾವಕನಾಗಿರುವೆ ಮತ್ತು
ಶಿಖರಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಮೇರು.

06032024a ಪುರೋಧಸಾಂ ಚ ಮುಖ್ಯಂ ಮಾಂ ವಿದ್ಧಿ ಪಾರ್ಥ ಬೃಹಸ್ಪತಿಂ|

06032024c ಸೇನಾನೀನಾಮಹಂ ಸ್ಕಂದಃ ಸರಸಾಮಸ್ಮಿ ಸಾಗರಃ||

ಪಾರ್ಥ ! ರಾಜಪುರೋಹಿತರಲ್ಲಿ ನಾನು ಮುಖ್ಯನಾದ
ಬೃಹಸ್ಪತಿಯೆಂದು ತಿಳಿ. ಸೇನಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಸ್ಕಂದ. ಸರಸಗಳಲ್ಲಿ
ಸಾಗರನಾಗಿರುವೆ.

06032025a ಮಹರ್ಷೀಣಾಂ ಭೃಗುರಹಂ ಗಿರಾಮಸ್ಮ್ಯೇಕಮಕ್ಷರಂ|

06032025c ಯಜ್ಞಾನಾಂ ಜಪಯಜ್ಞೋಽಸ್ಮಿ ಸ್ಥಾವರಾಣಾಂ ಹಿಮಾಲಯಃ||

ಮಹರ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಭೃಗು. ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ನಾನು ಏಕಾಕ್ಷರ.
ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಜಪಯಜ್ಞನಾಗಿರುವೆ. ಸ್ಥಾವರಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಮಾಲಯ.

06032026a ಅಶ್ವತ್ಥಃ ಸರ್ವವೃಕ್ಷಾಣಾಂ ದೇವರ್ಷೀಣಾಂ ಚ ನಾರದಃ|

06032026c ಗಂಧರ್ವಾಣಾಂ ಚಿತ್ರರಥಃ ಸಿದ್ಧಾನಾಂ ಕಪಿಲೋ ಮುನಿಃ||

ವೃಕ್ಷಗಳೆಲ್ಲವುಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಅಶ್ವತ್ಥ, ದೇವರ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾರದ,
ಗಂಧರ್ವರಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರರಥ ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧರಲ್ಲಿ ಕಪಿಲ ಮುನಿ.

06032027a ಉಚ್ಛ್ರೈಶ್ರವಸಮಶ್ವಾನಾಂ ವಿದ್ಧಿ ಮಾಮಮೃತೋದ್ಭವಂ|

06032027c ಐರಾವತಂ ಗಜೇಂದ್ರಾಣಾಂ ನರಾಣಾಂ ಚ ನರಾಧಿಪಂ||

ಅಶ್ವಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಅಮೃತೋದ್ಭವ ಉಚ್ಚೈಶ್ರವಸ್ಸೆಂದು ತಿಳಿ.
ಗಜೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಐರಾವತ ಮತ್ತು ನರರಲ್ಲಿ ನರಾಧಿಪ.

06032028a ಆಯುಧಾನಾಮಹಂ ವಜ್ರಂ ಧೇನೂನಾಮಸ್ಮಿ ಕಾಮಧುಕ್||

06032028c ಪ್ರಜನಶ್ಚಾಸ್ಮಿ ಕಂದರ್ಪಃ ಸರ್ಪಾಣಾಮಸ್ಮಿ ವಾಸುಕಿಃ||

ಆಯುಧಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ವಜ್ರ. ಧೇನುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಮಧೇನು. ಪ್ರಜನ
ಕಂದರ್ಪನೂ ಆಗಿರುವೆ. ಸರ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸುಕಿ.

06032029a ಅನಂತಶ್ಚಾಸ್ಮಿ ನಾಗಾನಾಂ ವರುಣೋ ಯಾದಸಾಮಹಂ|

06032029c ಪಿತೃಣಾಮರ್ಯಮಾ ಚಾಸ್ಮಿ ಯಮಃ ಸಮ್ಯಮತಾಮಹಂ||

ನಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಅನಂತನಾಗಿರುವೆ. ಯಾದಸರಲ್ಲಿ ನಾನು ವರುಣ.
ಪಿತೃಗಳಲ್ಲಿ ಆರ್ಯಮ ಮತ್ತು ಸಂಯಮತರಲ್ಲಿ ನಾನು ಯಮ.

06032030a ಪ್ರಹ್ಲಾದಶ್ಚಾಸ್ಮಿ ದೈತ್ಯಾನಾಂ ಕಾಲಃ ಕಲಯತಾಮಹಂ|

06032030c ಮೃಗಾಣಾಂ ಚ ಮೃಗೇಂದ್ರೋಽಹಂ ವೈನತೇಯಶ್ಚ ಪಕ್ಷಿಣಾಂ||

ದೈತ್ಯರಲ್ಲಿ ಪ್ರಹ್ಲಾದನಾಗಿರುವೆ. ಎಣಿಸುವವರಲ್ಲಿ ನಾನು ಕಾಲ.
ಮೃಗಗಳಲ್ಲಿ ಮೃಗೇಂದ್ರನು ನಾನು ಮತ್ತು ಪಕ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ ವೈನತೇಯ.

06032031a ಪವನಃ ಪವತಾಮಸ್ಮಿ ರಾಮಃ ಶಸ್ತ್ರಭೃತಾಮಹಂ|

06032031c ರುಷಾಣಾಂ ಮಕರಶ್ಚಾಸ್ಮಿ ಸ್ತ್ರೋತಸಾಮಸ್ಮಿ ಜಾಹ್ನವೀ||

ಪವತಾಮರಲ್ಲಿ ಪವನನಾಗಿರುವೆ. ಶಸ್ತ್ರಭೃತರಲ್ಲಿ ರಾಮನು ನಾನು.

ಝಷಗಳಲ್ಲಿ ಢಕರನಾಗಿರುವೆ. ಹರಿಯುವುಗಳಲ್ಲಿ
ಜಾಹ್ನವಿಯಾಗಿರುವೆ.

06032032a ಸರ್ಗಾಣಾಢಾದಿರಂತಶ್ಚ ಢಧ್ಯಂ ಚೈವಾಹಢರ್ಜುನ|

06032032c ಅಧ್ಯಾತ್ಢವಿದ್ಯಾ ವಿದ್ಯಾನಾಂ ವಾದಃ ಪ್ರವದತಾಢಹಂ||

ಅರ್ಜುನ! ಸರ್ಗಗಳಿಗೆ ಆದಿ, ಢಧ್ಯ ಢತ್ತು ಅಂತ್ಯವೂ ನಾನೇ.

ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಢವಿದ್ಯೆಯು ನಾನು. ಪ್ರವದತರಲ್ಲಿ ವಾದವು ನಾನು.

06032033a ಅಕ್ಷರಾಣಾಢಕಾರೋಽಸ್ಮಿ ದ್ವಂದ್ವಃ ಸಾಢಾಸಿಕಸ್ಯ ಚ|

06032033c ಅಹಢೇವಾಕ್ಷಯಃ ಕಾಲೋ ಧಾತಾಹಂ ವಿಶ್ವತೋಢುಖಃ||

ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ಅಕಾರನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಸಾಢಾಸಿಕದಲ್ಲಿ ದ್ವಂದ್ವವೂ

ಆಗಿದ್ದೇನೆ. ನಾನೇ ಅಕ್ಷಯವಾದ ಕಾಲ. ವಿಶ್ವತೋಢುಖ ಧಾತನು

ನಾನು.

06032034a ಢೃತ್ಯಃ ಸರ್ವಹರಶ್ಚಾಹಂ ಉದ್ಭವಶ್ಚ ಭವಿಷ್ಯತಾಂ|

06032034c ಕೀರ್ತಿಃ ಶ್ರೀರ್ವಾಕ್ಷ ನಾರೀಣಾಂ ಸ್ಢೃತಿಢೇಧಾ ಧೃತಿಃ ಕ್ಷಢಾ||

ಸರ್ವಹರರಲ್ಲಿ ನಾನು ಢೃತ್ಯ. ಢುಂದೆ ಆಗುವವುಗಳಿಗೆ ಉದ್ಭವವು

ನಾನು. ನಾರಿಯರ ಕೀರ್ತಿ, ಶ್ರೀ, ವಾಕ್ಯು, ಸ್ಢೃತಿ, ಢೇಧಾ, ಧೃತಿ ಢತ್ತು

ಕ್ಷಢೆಯು ನಾನು.

06032035a ಬೃಹತ್ಸಾಢ ತಥಾ ಸಾಢ್ಢಾಂ ಗಾಯತ್ರೀ ಚಂದಸಾಢಹಂ|

06032035c ಢಾಸಾನಾಂ ಢಾರ್ಗಶೀರ್ಷೋಽಹಂ ಋತೂನಾಂ ಕುಸುಢಾಕರಃ||

ಹಾಗೆಯೇ ಸಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಬೃಹತ್ಸಾಮವು. ಛಂಧಸ್ಸುಗಳಲ್ಲಿ
ಗಾಯತ್ರಿಯು ನಾನು. ಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷ.
ಋತುಗಳಲ್ಲಿ ಕುಸುಮಾಕರನು.

06032036a ದ್ಯೂತಂ ಚಲಯತಾಮಸ್ಮಿ ತೇಜಸ್ತೇಜಸ್ವಿನಾಮಹಂ|

06032036c ಜಯೋಽಸ್ಮಿ ವ್ಯವಸಾಯೋಽಸ್ಮಿ ಸತ್ತ್ವಂ ಸತ್ತ್ವವತಾಮಹಂ||

ಛಲವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವವುಗಳಲ್ಲಿ ದ್ಯೂತವು ನಾನು.

ತೇಜಸ್ವಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ತೇಜಸ್ಸು ನಾನು. ವ್ಯವಸಾಯಗಳಲ್ಲಿ

ಜಯನಾಗಿರುವೆನು ಮತ್ತು ಸತ್ತ್ವ ವತರಲ್ಲಿರುವ ಸತ್ತ್ವವು ನಾನೇ.

06032037a ವೃಷ್ಟೀನಾಂ ವಾಸುದೇವೋಽಸ್ಮಿ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಧನಂಜಯಃ|

06032037c ಮುನೀನಾಮಪ್ಯಹಂ ವ್ಯಾಸಃ ಕವೀನಾಂ ಉಶನಾ ಕವಿಃ||

ವೃಷ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವನಾಗಿರುವೆ. ಪಾಂಡವರಲ್ಲಿ ಧನಂಜಯ.

ಮುನಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ವ್ಯಾಸ, ಮತ್ತು ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಶನಾ ಕವಿ.

06032038a ದಂಡೋ ದಮಯತಾಮಸ್ಮಿ ನೀತಿರಸ್ಮಿ ಜಿಗೀಷತಾಂ|

06032038c ಮೌನಂ ಚೈವಾಸ್ಮಿ ಗುಹ್ಯಾನಾಂ ಜ್ಞಾನಂ ಜ್ಞಾನವತಾಮಹಂ||

ದಮನ ಮಾಡುವವರಲ್ಲಿ ದಂಡನಾಗಿರುವೆನು. ಜಿಗೀಷುಗಳಲ್ಲಿ

(ಗೆಲ್ಲಬೇಕೆಂದಿರುವವರಲ್ಲಿ) ನೀತಿಯಾಗಿರುವೆನು. ಗುಹ್ಯರಲ್ಲಿ

ಮೌನವಾಗಿರುವೆನು. ಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಜ್ಞಾನವೇ ನಾನು.

06032039a ಯಚ್ಚಾಪಿ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಬೀಜಂ ತದಹಮರ್ಜುನ|

06032039c ನ ತದಸ್ತಿ ವಿನಾ ಯತ್ಸ್ಯಾ ನ್ಮಯಾ ಭೂತಂ ಚರಾಚರಂ||

ಅರ್ಜುನ! ಸರ್ವ ಭೂತಗಳಿಗೂ ಬೀಜವು ಯಾವುದೋ ಅದು ನಾನು.
ನಾನಿಲ್ಲದೇ ಇರುವ ಭೂತ ಚರಾಚರಗಳ್ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ.

06032040a ನಾಂತೋಽಸ್ತಿ ಮಮ ದಿವ್ಯಾನಾಂ ವಿಭೂತೀನಾಂ ಪರಂತಪ|

06032040c ಏಷ ತೂದ್ದೇಶತಃ ಪ್ರೋಕ್ತೋ ವಿಭೂತೇರ್ವಿಸ್ತರೋ ಮಯಾ||

ಪರಂತಪ! ನನ್ನ ದಿವ್ಯ ವಿಭೂತಿಗಳಿಗೆ ಅಂತವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ
ವಿಭೂತಿಯನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಒಂದು ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ನಾನು
ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

06032041a ಯದ್ಯದ್ವಿಭೂತಿಮತ್ಸತ್ತ್ವಂ ಶ್ರೀಮದೂರ್ಜಿತಮೇವ ವಾ|

06032041c ತತ್ತದೇವಾವಗಚ್ಛ ತ್ವಂ ಮಮ ತೇಜೋಂಶಸಂಭವಂ||

ಯಾವ ಯಾವ ಸತ್ತ್ವವು ವಿಭೂತಿಯುತವಾದುದೋ, ಶ್ರೀಯುಕ್ತವೋ,
ಊರ್ಜಿತವಾದುದೋ ಅದನ್ನೇ ನೀನು ನನ್ನ ತೇಜೋಂಶದಿಂದ
ಸಂಭವಿಸಿದುದೆಂದು ತಿಳಿದುಕೋ.

06032042a ಅಥ ವಾ ಬಹುನೈತೇನ ಕಿಂ ಜ್ಞಾತೇನ ತವಾರ್ಜುನ|

06032042c ವಿಷ್ವಭ್ಯಾಹಮಿದಂ ಕೃತ್ಸ್ಮಮೇಕಾಂಶೇನ ಸ್ಥಿತೋ ಜಗತ್||

ಅರ್ಜುನ! ಇಷ್ಟೊಂದು ಬಹಳವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಏನಿದೆ?
ಈ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾನು ನನ್ನ ಒಂದೇ ಒಂದು ಅಂಶದಿಂದ
ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಪರ್ವಣಿ
ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಸೂಪನಿಷತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರೇ
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದೇ ವಿಭೂತಿಯೋಗೋ ನಾಮ

ದಶಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯ
ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದದಲ್ಲಿ
ವಿಭೂತಿಯೋಗವೆಂಬ ಹತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ದ್ವಾತ್ರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತೆರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೩೩

ವಿಶ್ವರೂಪದರ್ಶನ ಯೋಗ

06033001 ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ|

06033001a ಮದನುಗ್ರಹಾಯ ಪರಮಂ ಗುಹ್ಯಮಧ್ಯಾತ್ಮಸಂಜ್ಞಿತಂ|

06033001c ಯತ್ಕ್ಷಯೋಕ್ತಂ ವಚಸ್ತೇನ ಮೋಹೋಽಯಂ ವಿಗತೋ ಮಮ||

ಅರ್ಜುನನು ಹೇಳಿದನು: “ನನ್ನಮೇಲಿನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ

ಆಧ್ಯಾತ್ಮವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಯಾವ ಪರಮಗುಹ್ಯವಾದ ಮಾತನ್ನು
ನೀನು ಹೇಳಿದೆಯೋ ಅದರಿಂದ ನನ್ನೀ ಮೋಹವು ತೊಲಗಿತು.

06033002a ಭವಾಪ್ಯಯೌ ಹಿ ಭೂತಾನಾಂ ಶ್ರುತೌ ವಿಸ್ತರಶೋ ಮಯಾ|

06033002c ತ್ವತ್ತಃ ಕಮಲಪತ್ರಾಕ್ಷ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಮಪಿ ಚಾವ್ಯಯಂ||

ಕಮಲಪತ್ರಾಕ್ಷ! ಭೂತಗಳ ಹುಟ್ಟುವಿಕೆ ಮತ್ತು ನಾಶದ ಕುರಿತು ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಅವ್ಯಯ ಮಾಹಾತ್ಮೆಯನ್ನೂ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ನಾನು ಕೇಳಿದೆ.

06033003a ಏವಮೇತದ್ಯಥಾತ್ಥ ತ್ವಮಾತ್ಮಾನಂ ಪರಮೇಶ್ವರ|

06033003c ದ್ರಷ್ಟುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ತೇ ರೂಪಮೈಶ್ವರಂ ಪುರುಷೋತ್ತಮ||

ಪರಮೇಶ್ವರ! ನಿನ್ನನ್ನು ನೀನು ಹೇಗೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವೆಯೋ ಅದು ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ. ಪುರುಷೋತ್ತಮ! ನಿನ್ನ ಐಶ್ವರ ರೂಪವನ್ನು ನೋಡಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

06033004a ಮನ್ಯಸೇ ಯದಿ ತಚ್ಛಕ್ಯಂ ಮಯಾ ದ್ರಷ್ಟುಮಿತಿ ಪ್ರಭೋ|

06033004c ಯೋಗೇಶ್ವರ ತತೋ ಮೇ ತ್ವಂ ದರ್ಶಯಾತ್ಮಾನಮವ್ಯಯಂ||

ಪ್ರಭೋ! ಒಂದುವೇಳೆ ನಾನು ಅದನ್ನು ನೋಡಲು ಶಕ್ಯನಾಗಿದ್ದರೆ ಯೋಗೇಶ್ವರ! ನನಗೆ ನಿನ್ನ ಅವ್ಯಯ ಆತ್ಮನನ್ನು ತೋರಿಸು!"

06033005 ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ|

06033005a ಪಶ್ಯ ಮೇ ಪಾರ್ಥ ರೂಪಾಣಿ ಶತಶೋಽಥ ಸಹಸ್ರಶಃ|

06033005c ನಾನಾವಿಧಾನಿ ದಿವ್ಯಾನಿ ನಾನಾವರ್ಣಾಕೃತೀನಿ ಚ||

ಶ್ರೀಭಗವಾನನು ಹೇಳಿದನು: "ಪಾರ್ಥ! ನನ್ನ ನೂರಾರು ಸಹಸ್ರಾರು ನಾನಾವಿಧಗಳ, ನಾನಾ ವರ್ಣ-ಆಕೃತಿಗಳ ದಿವ್ಯ ರೂಪಗಳನ್ನು ನೋಡು!

06033006a ಪಶ್ಯಾದಿತ್ಯಾನ್ವಸೂನ್ರುದ್ರಾನಶ್ವಿನೌ ಮರುತಸ್ತಥಾ|

06033006c ಬಹೂನ್ಯದೃಷ್ಟಪೂರ್ವಾಣಿ ಪಶ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯಾಣಿ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಆದಿತ್ಯರನ್ನೂ, ವಸುಗಳನ್ನೂ, ರುದ್ರರನ್ನೂ, ಅಶ್ವಿಯರನ್ನೂ,
ಮತ್ತು ಮರುತರನ್ನೂ ನೋಡು. ಹಿಂದೆ ನೋಡದೇ ಇರದ
ಆಶ್ಚರ್ಯಗಳನ್ನೂ ನೋಡು!

06033007a ಇಹೈಕಸ್ಥಂ ಜಗತ್ಕೃತ್ಸುಂ ಪಶ್ಯಾದ್ಯ ಸಚರಾಚರಂ|

06033007c ಮಮ ದೇಹೇ ಗುಡಾಕೇಶ ಯಚ್ಚಾನ್ಯದ್ರಷ್ಟುಮಿಚ್ಛಸಿ||

ಗುಡಾಕೇಶ! ಇಂದು ಚರಾಚರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜಗತ್ತು
ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ. ನೋಡು! ಬೇರೆ ಯಾವುದನ್ನು ನೋಡಲಿಚ್ಛಿಸುತ್ತೀಯೋ
ಅವುಗಳನ್ನು ನನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿಯೇ ನೋಡು!

06033008a ನ ತು ಮಾಂ ಶಕ್ಯಸೇ ದ್ರಷ್ಟುಮನೇನೈವ ಸ್ವಚಕ್ಷುಷಾ|

06033008c ದಿವ್ಯಂ ದದಾಮಿ ತೇ ಚಕ್ಷುಃ ಪಶ್ಯ ಮೇ ಯೋಗಮೈಶ್ವರಂ||

ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಇದೇ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ನೀಡು ನೋಡಲು ಶಕ್ತನಿಲ್ಲ.
ನಿನಗೆ ದಿವ್ಯಚಕ್ಷುಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಐಶ್ವರಯೋಗವನ್ನು
ನೋಡು!”

06033009 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06033009a ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ತತೋ ರಾಜನ್ಮಹಾಯೋಗೇಶ್ವರೋ ಹರಿಃ|

06033009c ದರ್ಶಯಾಮಾಸ ಪಾರ್ಥಾಯ ಪರಮಂ ರೂಪಮೈಶ್ವರಂ||

06033010a ಅನೇಕವಕ್ತ್ರನಯನಮನೇಕಾದ್ಭುತದರ್ಶನಂ|

06033010c ಅನೇಕದಿವ್ಯಾಭರಣಂ ದಿವ್ಯಾನೇಕೋದ್ಯತಾಯುಧಂ||

06033011a ದಿವ್ಯಮಾಲಾಂಬರಧರಂ ದಿವ್ಯಗಂಧಾನುಲೇಪನಂ|

06033011c ಸರ್ವಾಶ್ಚ ಯಮಯಂ ದೇವಮನಂತಂ ವಿಶ್ವತೋಮುಖಂ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಮಹಾಯೋಗೇಶ್ವರ ಹರಿಯು ಪಾರ್ಥನಿಗೆ ಅನೇಕ ವಕ್ತ್ರನಯನಗಳುಳ್ಳ, ಅನೇಕ ಅದ್ಭುತದರ್ಶನಗಳುಳ್ಳ, ಅನೇಕದಿವ್ಯಾಭರಣಗಳ, ಅನೇಕ ದಿವ್ಯ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವ, ದಿವ್ಯಮಾಲಾಂಬರಧರನಾಗಿ, ದಿವ್ಯಗಂಧಾನುಲೇಪನನಾಗಿ, ಸರ್ವವೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಮಯವಾಗಿರುವ, ದೇವ, ಅನಂತ, ವಿಶ್ವತೋಮುಖವಾದ ತನ್ನ ಪರಮ ಐಶ್ವರ ರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸಿದನು.

06033012a ದಿವಿ ಸೂರ್ಯಸಹಸ್ರಸ್ಯ ಭವೇದ್ಯುಗಪದುಕ್ಥಿತಾ|

06033012c ಯದಿ ಭಾಃ ಸದೃಶೀ ಸಾ ಸ್ಯಾದ್ಭಾಸಸ್ತಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ||

ಒಂದುವೇಳೆ ದಿವಿಯಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಗೇ ಸಹಸ್ರ ಸೂರ್ಯರ ಬೆಳಕು ಉದ್ಭವಾದರೆ ಅದು ಆ ಮಹಾತ್ಮನ ಬೆಳಕಿಗೆ ಸಮಾನವಾದೀತು !

06033013a ತತ್ರೈಕಸ್ಥಂ ಜಗತ್ಕೃತ್ಸಂ ಪ್ರವಿಭಕ್ತಮನೇಕಧಾ|

06033013c ಅಪಶ್ಯದ್ಧೇವದೇವಸ್ಯ ಶರೀರೇ ಪಾಂಡವಸ್ತದಾ||

ಆಗ ಪಾಂಡವನು ಅನೇಕಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ವಿಂಗಡವಾಗಿರುವ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ಆ ದೇವದೇವನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಏಕಸ್ಥವಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿದನು.

06033014a ತತಃ ಸ ವಿಸ್ಮಯಾವಿಷ್ಟೋ ಹೃಷ್ಟರೋಮಾ ಧನಂಜಯಃ|

06033014c ಪ್ರಣಮ್ಯ ಶಿರಸಾ ದೇವಂ ಕೃತಾಂಜಲಿರಭಾಷತ||

ಆಗ ಧನಂಜಯನು ವಿಸ್ಮಯಾವಿಷ್ಟನಾಗಿ, ರೋಮಾಂಚನಗೊಂಡು,
ದೇವನಿಗೆ ಶಿರಸಾ ಸಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಕೈಮುಗಿದು ಹೇಳಿದನು:

06033015 ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ|

06033015a ಪಶ್ಯಾಮಿ ದೇವಾಂಸ್ತವ ದೇವ ದೇಹೇ
ಸರ್ವಾಂಸ್ತಥಾ ಭೂತವಿಶೇಷಸಂಘಾನ್|

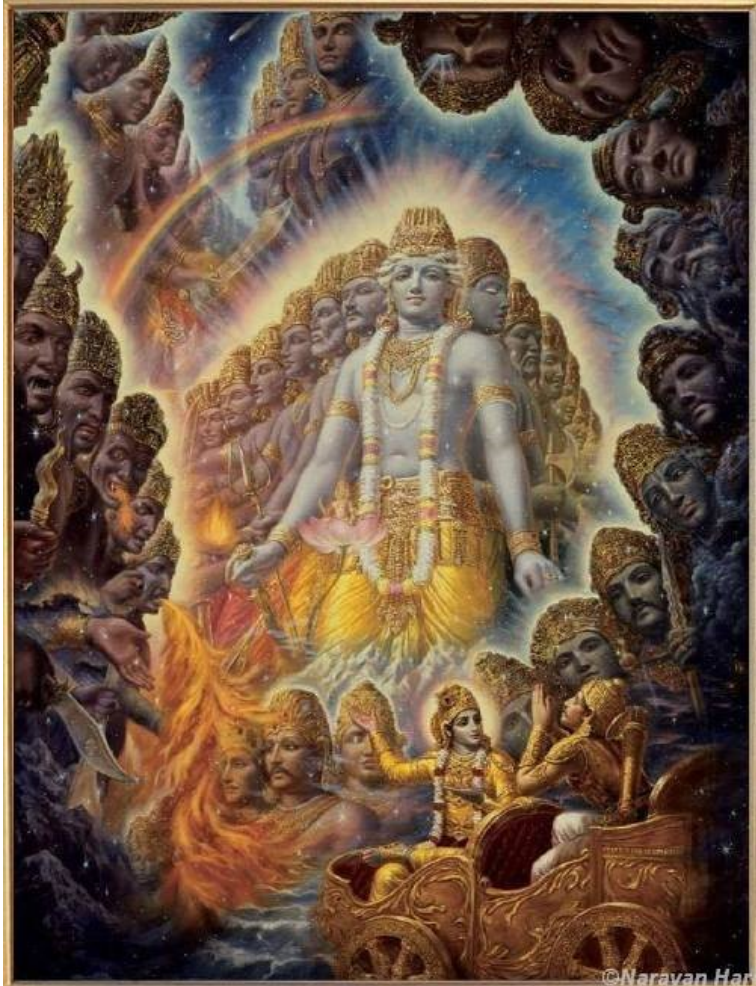
06033015c ಬ್ರಹ್ಮಾಣಮೀಶಂ ಕಮಲಾಸನಸ್ಥಂ
ಋಷೀಂಶ್ಚ ಸರ್ವಾನುರಗಾಂಶ್ಚ ದಿವ್ಯಾನ್||

ಅರ್ಜುನನು ಹೇಳಿದನು: “ದೇವಾ! ನಿನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ
ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ, ಬೇರೆಬೇರೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಗುಂಪುಗಳನ್ನೂ,
ಕಮಲಾಸನಸ್ಥನಾಗಿರುವ ಈಶ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನೂ, ಸರ್ವ ಋಷಿಗಳನ್ನೂ
ಉರುಗರನ್ನೂ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

06033016a ಅನೇಕಬಾಹೂದರವಕ್ತ್ರನೇತ್ರಂ
ಪಶ್ಯಾಮಿ ತ್ವಾ ಸರ್ವತೋಽನಂತರೂಪಂ|

06033016c ನಾಂತಂ ನ ಮಧ್ಯಂ ನ ಪುನಸ್ತವಾದಿಂ
ಪಶ್ಯಾಮಿ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ ವಿಶ್ವರೂಪ||

ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ! ವಿಶ್ವರೂಪ! ನಿನ್ನನ್ನು ಅನೇಕ ಬಾಹು, ಉದರ, ವಕ್ತ್ರ,
ನೇತ್ರಗಳುಳ್ಳವನಾಗಿ ಸರ್ವತವೂ ಅನಂತರೂಪನನ್ನಾಗಿ
ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅಂತವೂ ಇಲ್ಲ. ಮಧ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಪ್ರಾರಂಭವೂ

©Narayan Har

ಇಲ್ಲವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

06033017a ಕಿರೀಟಿನಂ ಗದಿನಂ ಚಕ್ರಿಣಂ ಚ

ತೇಜೋರಾಶಿಂ ಸರ್ವತೋ ದೀಪ್ತಿಮಂತಂ|

06033017c ಪಶ್ಯಾಮಿ ತ್ವಾಂ ದುರ್ನಿರೀಕ್ಷ್ಯಂ ಸಮಂತಾದ್

ದೀಪ್ತಾನಲಾರ್ಕದ್ಯುತಿಮಪ್ರಮೇಯಂ||

ಕಿರೀಟಿಯೂ, ಗದಿಯೂ, ಚಕ್ರಿಯೂ, ತೇಜೋರಾಶಿಯೂ, ಸರ್ವತವೂ
ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ, ದುರ್ನಿರೀಕ್ಷ್ಯನಾದ, ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಅನಲ ಮತ್ತು
ಅರ್ಕರಂತೆ ಜ್ವಾಲೆಗಳಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ ಅಪ್ರಮೇಯನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು
ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

06033018a ತ್ವಮಕ್ಷರಂ ಪರಮಂ ವೇದಿತವ್ಯಂ

ತ್ವಮಸ್ಯ ವಿಶ್ವಸ್ಯ ಪರಂ ನಿಧಾನಂ|

06033018c ತ್ವಮವ್ಯಯಃ ಶಾಶ್ವತಧರ್ಮಗೋಪ್ತಾ

ಸನಾತನಸ್ತ್ವಂ ಪುರುಷೋ ಮತೋ ಮೇ||

ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿರುವ ಪರಮ ಅಕ್ಷರನು ನೀನು. ಈ ವಿಶ್ವದ
ಪರಮ ನಿಧಾನನು ನೀನು. ನೀನು ಅವ್ಯಯ, ಶಾಶ್ವತ ಮತ್ತು
ಧರ್ಮಗೋಪ್ತ. ನೀನು ಸನಾತನ ಪುರುಷನೆಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ.

06033019a ಅನಾದಿಮಧ್ಯಾಂತಮನಂತವೀರ್ಯಂ

ಅನಂತಬಾಹುಂ ಶಶಿಸೂರ್ಯನೇತ್ರಂ|

06033019c ಪಶ್ಯಾಮಿ ತ್ವಾಂ ದೀಪ್ತಹುತಾಶವಕ್ತ್ರಂ

ಸ್ವತೇಜಸಾ ವಿಶ್ವಮಿದಂ ತಪಂತಂ||

ಆದಿ, ಮಧ್ಯ, ಅಂತಗಳಿಲ್ಲದ, ಅನಂತವೀರ್ಯನಾದ,
ಅನಂತಬಾಹುಗಳನ್ನುಳ್ಳ, ಶಶಿ-ಸೂರ್ಯರನ್ನೇ ನೇತ್ರಗಳನ್ನಾಗುಳ್ಳ,
ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ, ನಿನ್ನದೇ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಈ ವಿಶ್ವವನ್ನು
ಸುಡುತ್ತಿರುವ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

06033020a ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವ್ಯೋರಿದಮಂತರಂ ಹಿ

ವ್ಯಾಪ್ತಂ ತ್ವಯೈಕೇನ ದಿಶಶ್ಚ ಸರ್ವಾಃ|

06033020c ದೃಷ್ಟ್ವಾದ್ಭೃತಂ ರೂಪಮಿದಂ ತವೋಗ್ರಂ

ಲೋಕತ್ರಯಂ ಪ್ರವ್ಯಥಿತಂ ಮಹಾತ್ಮನ್||

ದಿವಿ ಮತ್ತು ಭೂಮಿಯ ನಡುವಿನದೆಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನೊಬ್ಬನಿಂದಲೇ
ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿರುವುದು. ಮಹಾತ್ಮನ್! ನಿನ್ನ ಈ ಉಗ್ರ ಅದ್ಭುತ
ರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿ ಲೋಕತ್ರಯಗಳು ಪ್ರವ್ಯಥಿತವಾಗುತ್ತಿವೆ.

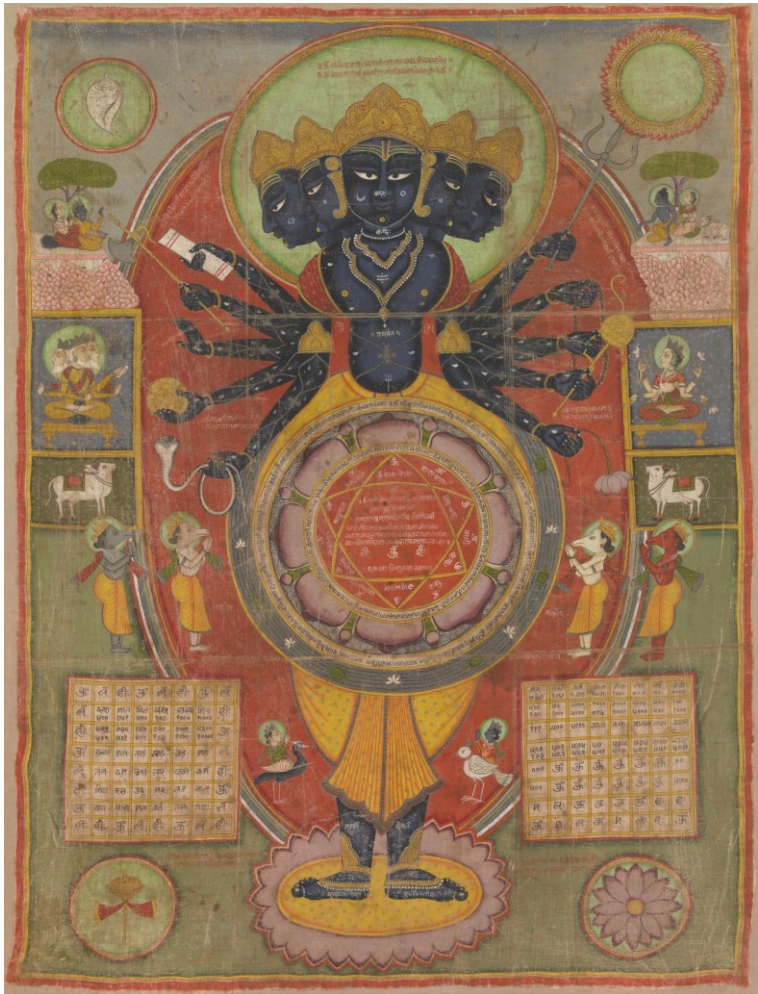
06033021a ಅಮೀ ಹಿ ತ್ವಾ ಸುರಸಂಘಾ ವಿಶಂತಿ

ಕೇ ಚಿದ್ಭೀತಾಃ ಪ್ರಾಂಜಲಯೋ ಗೃಣಂತಿ|

06033021c ಸ್ವಸ್ತೀತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಮಹರ್ಷಿಸಿದ್ಧಸಂಘಾಃ

ಸ್ತುವಂತಿ ತ್ವಾಂ ಸ್ತುತಿಭಿಃ ಪುಷ್ಕಲಾಭಿಃ||

ಈ ಸುರಸಂಘಗಳು ನಿನ್ನನ್ನೇ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಿವೆ. ಕೆಲವರು ಭೀತರಾಗಿ
ಕೈಮುಗಿದು ನಿಂತಿರುವರು. ಮಹರ್ಷಿ-ಸಿದ್ಧ ಗಣಗಳು “ಸ್ವಸ್ತಿ” ಎಂದು
ಹೇಳುತ್ತಾ ನಿನ್ನನ್ನು ಪುಷ್ಕಲ ಸ್ತುತಿಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

06033022a ರುದ್ರಾದಿತ್ಯಾ ವಸವೋ ಯೇ ಚ ಸಾಧ್ಯಾ

ವಿಶ್ವೇಽಶ್ವಿನೌ ಮರುತಶ್ಚೋಷ್ಮಪಾಶ್ಚ|

06033022c ಗಂಧರ್ವ ಯಕ್ಷಾಸುರಸಿದ್ಧಸಂಘಾ

ವೀಕ್ಷಂತೇ ತ್ವಾ ವಿಸ್ಮಿತಾಶ್ಚೈವ ಸರ್ವೇ||

ರುದ್ರರು, ಆದಿತ್ಯರು, ಸಾಧ್ಯರು, ವಿಶ್ವೇದೇವರು, ಅಶ್ವಿನಿಗಳು,
ಮರುತರು, ಊಷ್ಮಪರು, ಗಂಧರ್ವರು, ಯಕ್ಷರು, ಅಸುರರು, ಮತ್ತು
ಸಿದ್ಧ ಸಂಘಗಳೆಲ್ಲರೂ ವಿಸ್ಮಿತರಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

06033023a ರೂಪಂ ಮಹತ್ತೇ ಬಹುವಕ್ತ್ರನೇತ್ರಂ

ಮಹಾಬಾಹೋ ಬಹುಬಾಹೂರುಪಾದಂ|

06033023c ಬಹೂದರಂ ಬಹುದಂಷ್ಟ್ರಕರಾಲಂ

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಲೋಕಾಃ ಪ್ರವ್ಯಥಿತಾಸ್ತಥಾಹಂ||

ಮಹಾಬಾಹೋ! ಬಹುವಕ್ತ್ರನೇತ್ರಗಳುಳ್ಳ, ಬಹು ಬಾಹು, ತೊಡೆ,
ಪಾದಗಳನ್ನುಳ್ಳ, ಬಹು ಉದರಗಳುಳ್ಳ, ಬಹುದಂಷ್ಟ್ರಕರಾಲನಾಗಿರುವ
ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ನಾನೂ ಲೋಕಗಳೂ ಪ್ರವ್ಯಥಿತರಾಗಿದ್ದೇವೆ.

06033024a ನಭಃಸ್ಪೃಶಂ ದೀಪ್ತಮನೇಕವರ್ಣಂ

ವ್ಯಾತ್ತಾನನಂ ದೀಪ್ತವಿಶಾಲನೇತ್ರಂ|

06033024c ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಹಿ ತ್ವಾಂ ಪ್ರವ್ಯಥಿತಾಂತರಾತ್ಮಾ

ಧೃತಿಂ ನ ವಿಂದಾಮಿ ಶಮಂ ಚ ವಿಷ್ಣೋ||

ವಿಷ್ಣೋ! ನಭವನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸುವ, ಅನೇಕ ವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ,

ಅಗಲ ತೆರೆದ ಬಾಯಿಯುಳ್ಳ, ಹೊಳೆಯುವ ವಿಶಾಲನೇತ್ರಗಳನ್ನುಳ್ಳ
ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ನಾನು ಅಂತರಾತ್ಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಥಿತನಾಗಿದ್ದೇನೆ.
ಧೃತಿ ಮತ್ತು ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯದಂತಾಗಿದ್ದೇನೆ.

06033025a ದಂಷ್ಟ್ರಾ ಕರಾಲಾನಿ ಚ ತೇ ಮುಖಾನಿ

ದೃಷ್ಟ್ವೈವ ಕಾಲಾನಲಸನ್ನಿಭಾನಿ|

06033025c ದಿಶೋ ನ ಜಾನೇ ನ ಲಭೇ ಚ ಶರ್ಮ

ಪ್ರಸೀದ ದೇವೇಶ ಜಗನ್ನಿವಾಸ||

ಕಾಲಾನಲನಂತಿರುವ ದಂಷ್ಟ್ರಾ ಕರಾಲ ಮುಖಗಳನ್ನು ನೋಡಿಯೇ
ನನಗೆ ದಿಕ್ಕು ತೋಚದಂತಾಗಿದೆ. ನೆಲೆಯು ದೊರೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ದೇವೇಶ!
ಜಗನ್ನಿವಾಸ! ಪ್ರಸನ್ನನಾಗು.

06033026a ಅಮೀ ಚ ತ್ವಾಂ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಸ್ಯ ಪುತ್ರಾಃ

ಸರ್ವೇ ಸಹೈವಾವನಿಪಾಲಸಂಘೈಃ|

06033026c ಭೀಷ್ಮೋ ದ್ರೋಣಃ ಸೂತಪುತ್ರಸ್ತಥಾಸೌ

ಸಹಾಸ್ಮದೀಯೈರಪಿ ಯೋಧಮುಖೈಃ||

06033027a ವಕ್ತ್ರಾಣಿ ತೇ ತ್ವರಮಾಣಾ ವಿಶಂತಿ

ದಂಷ್ಟ್ರಾ ಕರಾಲಾನಿ ಭಯಾನಕಾನಿ|

06033027c ಕೇ ಚಿದ್ವಿಲಗ್ನಾ ದಶನಾಂತರೇಷು

ಸಂದೃಶ್ಯಂತೇ ಚೂರ್ಣಿತೈರುತ್ತಮಾಂಗೈಃ||

ಅವನಿಪಾಲಸಂಘಗಳೊಡನೆ ಈ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲರೂ, ಭೀಷ್ಮ,

23 2 2006

REGISTERED 64

ए.के. जोशी आणि कंपनी कालवाडेवोगड मंबई

alamy stock photo

MW20H1
www.alamy.com

ದ್ರೋಣ, ಸೂತಪುತ್ರರೊಂದಿಗೆ ನಮ್ಮ ಯೋಧಮುಖ್ಯರೊಂದಿಗೆ
 ಕೋರೆದಾಡೆಗಳಿಂದ ವಿಕಾರವಾಗಿ ಭಯಂಕರವಾಗಿರುವ ನಿನ್ನ
 ಮುಖಗಳನ್ನು ತ್ವರೆಮಾಡಿ ಹೊಗುತ್ತಿರುವರು. ಕೆಲವರು
 ಹಲ್ಲುಸಂದುಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಕೊಂಡು ಚೂರ್ಣಿತ ಉತ್ತಮಾಂಗಗಳೊಡನೆ
 ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

06033028a ಯಥಾ ನದೀನಾಂ ಬಹವೋಽಂಬುವೇಗಾಃ

ಸಮುದ್ರಮೇವಾಭಿಮುಖಾ ದ್ರವಂತಿ|

06033028c ತಥಾ ತವಾಮೀ ನರಲೋಕವೀರಾ

ವಿಶಂತಿ ವಕ್ತ್ರಾಣ್ಯಭಿವಿಜ್ವಲಂತಿ||

ಹೇಗೆ ನದಿಗಳ ನೀರು ಬಹುವೇಗದಿಂದ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ
 ಅಭಿಮುಖವಾಗಿಯೇ ಓಡುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಈ ನರಲೋಕವೀರರು
 ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುವ ನಿನ್ನ ಬಾಯಿಗಳೊಳಗೆ ಹೊಗುತ್ತಿರುವರು.

06033029a ಯಥಾ ಪ್ರದೀಪ್ತಂ ಜ್ವಲನಂ ಪತಂಗಾ

ವಿಶಂತಿ ನಾಶಾಯ ಸಮೃದ್ಧವೇಗಾಃ|

06033029c ತಥೈವ ನಾಶಾಯ ವಿಶಂತಿ ಲೋಕಾಸ್

ತವಾಪಿ ವಕ್ತ್ರಾಣಿ ಸಮೃದ್ಧವೇಗಾಃ||

ನಾಶಗೊಳ್ಳಲು ಹೇಗೆ ಪತಂಗಗಳು ಸಮೃದ್ಧವೇಗದಿಂದ ಧಗಧಗನೆ
 ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಬೆಂಕಿಯಕಡೆ ಮುನ್ನುಗ್ಗುತ್ತವೆಯೋ ಹಾಗೆ ಲೋಕಗಳು
 ನಾಶಗೊಳ್ಳಲು ನಿನ್ನ ಮುಖಗಳನ್ನೂ ಸಮೃದ್ಧವೇಗದಿಂದ ಹೊಗುತ್ತಿವೆ.

गीताप्रेस, गोरखपुर

भगवान्का विश्वरूपदर्शन

06033030a ಲೇಲಿಹ್ಯಸೇ ಗ್ರಸಮಾನಃ ಸಮಂತಾಲ್

ಲೋಕಾನ್ ಸಮಗ್ರಾನ್ವದನೈರ್ಜ್ವಲದ್ಭಿಃ|

06033030c ತೇಜೋಭಿರಾಪೂರ್ಯ ಜಗತ್ಸಮಗ್ರಂ

ಭಾಸಸ್ತವೋಗ್ರಾಃ ಪ್ರತಪಂತಿ ವಿಷ್ಣೋ||

ಸುತ್ತಲೂ ಸಮಗ್ರವಾದ ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ
ವದನಗಳಿಂದ ನುಂಗುತ್ತಾ ಚಪ್ಪರಿಸುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ. ವಿಷ್ಣೋ! ಸಮಗ್ರ
ಜಗತ್ತೂ ನಿನ್ನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಉಗ್ರ ಪ್ರಭೆಗಳಿಂದ
ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಿವೆ.

06033031a ಆಖ್ಯಾಹಿ ಮೇ ಕೋ ಭವಾನುಗ್ರೂಪೋ

ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ ದೇವವರ ಪ್ರಸೀದ|

06033031c ವಿಜ್ಞಾತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಭವಂತಮಾದ್ಯಂ

ನ ಹಿ ಪ್ರಜಾನಾಮಿ ತವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಂ||

ಉಗ್ರರೂಪನಾದ ನೀನು ಯಾರು? ನನಗೆ ಹೇಳು. ದೇವವರ!
ಪ್ರಸನ್ನನಾಗು. ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಆದ್ಯನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು
ಅರಿಯಲಿಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿಯಲಾರೆನು.”

06033032 ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ|

06033032a ಕಾಲೋಽಸ್ಮಿ ಲೋಕಕ್ಷಯಕೃತ್ಪ್ರವೃದ್ಧೋ

ಲೋಕಾನ್ಸಮಾಹರ್ತುಮಿಹ ಪ್ರವೃತ್ತಃ|

06033032c ಋತೇಽಪಿ ತ್ವಾ ನ ಭವಿಷ್ಯಂತಿ ಸರ್ವೇ

ಯೇಽವಸ್ಥಿತಾಃ ಪ್ರತ್ಯನೀಕೇಷು ಯೋಧಾಃ||

ಶ್ರೀಭಗವಾನನು ಹೇಳಿದನು: “ಲೋಕವನ್ನು ಕ್ಷಯಗೊಳಿಸುವ, ಪ್ರವೃದ್ಧನಾಗಿರುವ ಕಾಲನು ನಾನು (I am time grown old). ಇಲ್ಲಿ ನಾನು ಲೋಕಗಳನ್ನು ಸಮಾಹರಣಮಾಡಲು ತೊಡಗಿರುವೆನು. ನೀನಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಸೇನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ನಿಂತಿರುವ ಯೋಧರು ಇಲ್ಲವಾಗುವರು.

06033033a ತಸ್ಮಾತ್ತ್ವಮುತ್ತಿಷ್ಟಂ ಯಶೋ ಲಭಸ್ವ
ಜಿತ್ವಾ ಶತ್ರುನ್ಭಂಕ್ಷ್ವ ರಾಜ್ಯಂ ಸಮೃದ್ಧಂ|

06033033c ಮಯೈವೈತೇ ನಿಹತಾಃ ಪೂರ್ವಮೇವ
ನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರಂ ಭವ ಸವ್ಯಸಾಚಿನ್||

ಆದುದರಿಂದ ಎದ್ದೇಳು. ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆ. ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದು ಸಮೃದ್ಧ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಗೆಲ್ಲ! ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಈ ಮೊದಲೇ ನನ್ನಿಂದ ಹತರಾಗಿರುವರು. ಸವ್ಯಸಾಚಿನ್! ನೀನು ನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರನಾಗು!

06033034a ದ್ರೋಣಂ ಚ ಭೀಷ್ಮಂ ಚ ಜಯದ್ರಥಂ ಚ
ಕರ್ಣಂ ತಥಾನ್ಯಾನಪಿ ಯೋಧವೀರಾನ್|

06033034c ಮಯಾ ಹತಾಂಸ್ತ್ವಂ ಜಹಿ ಮಾ ವ್ಯಥಿಷ್ಠಾ
ಯುದ್ಧಸ್ವ ಜೇತಾಸಿ ರಣೇ ಸಪತ್ನಾನ್||

ನನ್ನಿಂದ ಹತರಾಗಿರುವ ದ್ರೋಣ, ಭೀಷ್ಮ, ಜಯದ್ರಥ, ಕರ್ಣ ಮತ್ತು ಇತರ ಯೋಧವೀರರನ್ನೂ ಕೊಲ್ಲು. ವ್ಯಥೆಪಡಬೇಡ. ಯುದ್ಧಮಾಡು.

ರಣದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ದಾಯಾದಿಗಳನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವೆ.”

06033035 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06033035a ಏತಚ್ಚೃತ್ವಾ ವಚನಂ ಕೇಶವಸ್ಯ

ಕೃತಾಂಜಲಿವೇ ಪಮಾನಃ ಕಿರೀಟೀ|

06033035c ನಮಸ್ಕೃತ್ವಾ ಭೂಯ ಏವಾಹ ಕೃಷ್ಣಂ

ಸಗದ್ಗದಂ ಭೀತಭೀತಃ ಪ್ರಣಮ್ಯ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಕೇಶವನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದ ಕಿರೀಟಿಯು ಅಂಜಲೀಬದ್ಧನಾಗಿ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾ ಹೆದರಿಕೊಂಡು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾ ಕಣ್ಣೀರುತುಂಬಿದ ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದನು:

06033036 ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ|

06033036a ಸ್ಥಾನೇ ಹೃಷೀಕೇಶ ತವ ಪ್ರಕೀರ್ತ್ಯಾ

ಜಗತ್ಪ್ರಹೃಷ್ಯತ್ಯನುರಜ್ಯತೇ ಚ|

06033036c ರಕ್ಷಾಂಸಿ ಭೀತಾನಿ ದಿಶೋ ದ್ರವಂತಿ

ಸರ್ವೇ ನಮಸ್ಯಂತಿ ಚ ಸಿದ್ಧಸಂಘಾಃ||

ಅರ್ಜುನನು ಹೇಳಿದನು: “ಹೃಷೀಕೇಶ! ನಿನ್ನ ಪ್ರಕೀರ್ತಿಯಿಂದ ಜಗತ್ತು ಪ್ರಹರ್ಷಗೊಂಡಿದೆ. ಅನುರಾಗದಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿದೆ. ರಾಕ್ಷಸರು ಭೀತರಾಗಿ ದಿಕ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಓಡಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧಸಂಘಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿವೆ.

06033037a ಕಸ್ಮಾಚ್ಚ ತೇ ನ ನಮೇರನ್ಮಹಾತ್ಮನ್
ಗರೀಯಸೇ ಬ್ರಹ್ಮಣೋಽಪ್ಯಾದಿಕರ್ತ್ರೇ|

06033037c ಅನಂತ ದೇವೇಶ ಜಗನ್ನಿವಾಸ
ತ್ವಮಕ್ಷರಂ ಸದಸತ್ತತ್ಪರಂ ಯತ್||

ಮಹಾತ್ಮನ್! ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೂ ಆದಿಕರ್ತೃವಾಗಿರುವ, ದೊಡ್ಡವನಾಗಿರುವ
ನಿನಗೆ ಏಕೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ? ಅನಂತ! ದೇವೇಶ! ಜಗನ್ನಿವಾಸ!
ಸತ್ತ-ಅಸತ್ತರನ್ನೂ ಮೀರಿರುವವ ಅಕ್ಷರನು ನೀನು.

06033038a ತ್ವಮಾದಿದೇವಃ ಪುರುಷಃ ಪುರಾಣಸ್
ತ್ವಮಸ್ಯ ವಿಶ್ವಸ್ಯ ಪರಂ ನಿಧಾನಂ|

06033038c ವೇತ್ತ್ವಾಸಿ ವೇದ್ಯಂ ಚ ಪರಂ ಚ ಧಾಮ
ತ್ವಯಾ ತತಂ ವಿಶ್ವಮನಂತರೂಪ||

ನೀನು ಆದಿದೇವ. ಪುರುಷ. ಪುರಾಣ. ನೀನು ಈ ವಿಶ್ವದ ಪರಮ
ನಿಧಾನ. ತಿಳಿಯಬೇಕಾದುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿತಿರುವೆ.
ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿರುವವನೂ ನೀನೆ. ನೀನು ಪರಂಧಾಮ. ಅನಂತರೂಪ!
ವಿಶ್ವವೆಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿದೆ.

06033039a ವಾಯುರ್ಯಮೋಽಗ್ನಿರ್ವರುಣಃ ಶಶಾಂಕಃ
ಪ್ರಜಾಪತಿಸ್ತ್ವಂ ಪ್ರಪಿತಾಮಹಶ್ಚ|

06033039c ನಮೋ ನಮಸ್ತೇಽಸ್ತು ಸಹಸ್ರಕೃತ್ವಃ
ಪುನಶ್ಚ ಭೂಯೋಽಪಿ ನಮೋ ನಮಸ್ತೇ||

ನೀನು ವಾಯು, ಯಮ, ಅಗ್ನಿ, ವರುಣ, ಶಶಾಂಕ, ಪ್ರಜಾಪತಿ
ಪ್ರಪಿತಾಮಹನೂ ಕೂಡ. ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ! ಸಾವಿರ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು!
ಮತ್ತೆ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ನಮಸ್ಕಾರ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ!

06033040a ನಮಃ ಪುರಸ್ತಾದಥ ಪೃಷ್ಠತಸ್ತೇ
ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ ಸರ್ವತ ಏವ ಸರ್ವ|

06033040c ಅನಂತವೀರ್ಯಾ ಮಿತವಿಕ್ರಮಸ್ತ್ವಂ
ಸರ್ವಂ ಸಮಾಪ್ನೋಷಿ ತತೋಽಸಿ ಸರ್ವಃ||

ಸರ್ವ ! ನಿನಗೆ ಮುಂದಿನಿಂದ ನಮಸ್ಕಾರ. ಹಿಂದಿನಿಂದ ನಮಸ್ಕಾರ.
ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಅನಂತ ವೀರ್ಯ ಮತ್ತು
ಅಮಿತವಿಕ್ರಮನು ನೀನು. ಸರ್ವವನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವೆ.
ಆದುದರಿಂದ ಸರ್ವನಾಗಿರುವೆ.

06033041a ಸಖೇತಿ ಮತ್ವಾ ಪ್ರಸಭಂ ಯದುಕ್ತಂ
ಹೇ ಕೃಷ್ಣ ಹೇ ಯಾದವ ಹೇ ಸಖೇತಿ|

06033041c ಅಜಾನತಾ ಮಹಿಮಾನಂ ತವೇದಂ
ಮಯಾ ಪ್ರಮಾದಾತ್ಪ್ರಣಯೇನ ವಾಪಿ||

06033042a ಯಚ್ಚಾವಹಾಸಾರ್ಥಮಸತ್ಕೃತೋಽಸಿ
ವಿಹಾರಶಯ್ಯಾಸನಭೋಜನೇಷು|

06033042c ಏಕೋಽಥ ವಾಪ್ಯಚ್ಯುತ ತತ್ಸಮಕ್ಷಂ
ತತ್ ಕ್ಷಾಮಯೇ ತ್ವಾಮಹಮಪ್ರಮೇಯಂ||

ನಿನ್ನ ಈ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಅರಿಯದೆ, ಸಖನೆಂದು ತಿಳಿದು, “ಎಲೆ ಕೃಷ್ಣ!”, “ಎಲೆ ಯಾದವ!”, “ಎಲೆ ಗೆಳೆಯ!” ಎಂದು ದಿಟ್ಟತನದಿಂದ ಅಥವಾ ಪ್ರಣಯದಿಂದ ಅಥವಾ ಪ್ರಮಾದದಿಂದ ಏನು ಹೇಳಿರುವೆನೋ; ವಿಹಾರ, ಶಯ್ಯೆ, ಆಸನ ಮತ್ತು ಭೋಜನಗಳಲ್ಲಿ ಅಪಹಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಒಬ್ಬನೇ ಇರುವಾಗ ಅಥವಾ ಇತರರ ಸಮಕ್ಷಮದಲ್ಲಿ ಏನು ಅಸತ್ಕಾರ ಮಾಡಿದೆನೋ ಅದನ್ನು ಅಪ್ರಮೇಯನಾದ ನೀನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು !

06033043a ಪಿತಾಸಿ ಲೋಕಸ್ಯ ಚರಾಚರಸ್ಯ
 ತ್ವಮಸ್ಯ ಪೂಜ್ಯಶ್ಚ ಗುರುರ್ಗರೀಯಾನ್|
 06033043c ನ ತ್ವತ್ಸಮೋಽಸ್ತುಭ್ಯಧಿಕಃ ಕುತೋಽನ್ಯೋ
 ಲೋಕತ್ರಯೇಽಪ್ಯಪ್ರತಿಮಪ್ರಭಾವ||

ಈ ಲೋಕದ ಚರಾಚರಗಳ ಪಿತನಾಗಿರುವೆ. ನೀನು ಇದರ ಗರೀಯ ಗುರುವೂ ಪೂಜ್ಯನೂ ಆಗಿರುವೆ. ಅಪ್ರತಿಮಪ್ರಭಾವ ! ಲೋಕತ್ರಯದಲ್ಲಿಯೂ ನಿನ್ನ ಸಮನಾದವನು ಇಲ್ಲ. ಇನ್ನು ನಿನಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನವನು ಎಲ್ಲಿ?

06033044a ತಸ್ಮಾತ್ಪ್ರಣಮ್ಯ ಪ್ರಣಿಧಾಯ ಕಾಯಂ
 ಪ್ರಸಾದಯೇ ತ್ವಾಮಹಮೀಶಮೀಡ್ಯಂ|
 06033044c ಪಿತೇವ ಪುತ್ರಸ್ಯ ಸಖೇವ ಸಖ್ಯುಃ
 ಪ್ರಿಯಃ ಪ್ರಿಯಾಯಾರ್ಹಸಿ ದೇವ ಸೋಢುಂ||

ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಣಾಮಮಾಡಿ, ಕಾಯದಿಂದ ಅಡ್ಡಬಿದ್ದು ಈಶ
 ಈಡ್ಯನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ತಂದೆಯು ಮಗನನ್ನು,
 ಸಖನು ಸಖನನ್ನು ಮತ್ತು ಪ್ರಿಯನು ಪ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ
 ದೇವ ! ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

06033045a ಅದೃಷ್ಟಪೂರ್ವಂ ಹೃಷಿತೋಽಸ್ಮಿ ದೃಷ್ಟ್ವಾ
 ಭಯೇನ ಚ ಪ್ರವ್ಯಥಿತಂ ಮನೋ ಮೇ|

06033045c ತದೇವ ಮೇ ದರ್ಶಯ ದೇವ ರೂಪಂ
 ಪ್ರಸೀದ ದೇವೇಶ ಜಗನ್ನಿವಾಸ||

ಹಿಂದೆ ಎಂದೂ ನೋಡಿರದುದನ್ನು ಕಂಡು ಹರ್ಷಿತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಮತ್ತು
 ಭಯದಿಂದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ತುಂಬಾ ವ್ಯಥಿತಗೊಂಡಿದೆ. ದೇವ ! ನನಗೆ
 ಅದೇ ರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸು. ದೇವೇಶ ! ಜಗನ್ನಿವಾಸ ! ಪ್ರಸನ್ನನಾಗು !

06033046a ಕಿರೀಟಿನಂ ಗದಿನಂ ಚಕ್ರಹಸ್ತಂ
 ಇಚ್ಛಾಮಿ ತ್ವಾಂ ದ್ರಷ್ಟುಮಹಂ ತಥೈವ|

06033046c ತೇನೈವ ರೂಪೇಣ ಚತುರ್ಭುಜೇನ
 ಸಹಸ್ರಬಾಹೋ ಭವ ವಿಶ್ವಮೂರ್ತೇ||

ಕಿರೀಟಿಯೂ, ಗದಿಯೂ, ಚಕ್ರವನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವವನೂ ಆಗಿದ್ದ ಅದೇ
 ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಸಹಸ್ರಬಾಹೋ ! ವಿಶ್ವಮೂರ್ತೇ !
 ಅದೇ ಚತುರ್ಭುಜಗಳ ರೂಪದಿಂದ ತೋರು !”

06033047 ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ|

06033047a ಮಯಾ ಪ್ರಸನ್ನೇನ ತವಾರ್ಜುನೇದಂ

ರೂಪಂ ಪರಂ ದರ್ಶಿತಮಾತ್ಮಯೋಗಾತ್|

06033047c ತೇಜೋಮಯಂ ವಿಶ್ವಮನಂತಮಾದ್ಯಂ

ಯನ್ಮೇ ತ್ವದನ್ಯೇನ ನ ದೃಷ್ಟಪೂರ್ವಂ||

ಶ್ರೀಭಗವಾನನು ಹೇಳಿದನು: “ಅರ್ಜುನ! ನಾನು ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನಿನಗೆ ನಾನು ತೇಜೋಮಯವೂ, ವಿಶ್ವವೂ, ಅನಂತವೂ, ಆದಿಯಲ್ಲಿರುವುದೂ ಆದ ಈ ಪರಮ ರೂಪವನ್ನು ಆತ್ಮಯೋಗದಿಂದ ತೋರಿಸಿದೆ. ಇದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ನೀನಲ್ಲದೇ ಬೇರೆಯಾರೂ ನನ್ನನ್ನು ಹೀಗೆ ಕಂಡದ್ದಿಲ್ಲ.

06033048a ನ ವೇದಯಜ್ಞಾಧ್ಯಯನ್ಮೈರ್ನ ದಾನ್ಮೈರ್

ನ ಚ ಕ್ರಿಯಾಭಿರ್ನ ತಪೋಭಿರುಗ್ರೈಃ|

06033048c ಏವಂರೂಪಃ ಶಕ್ಯ ಅಹಂ ನೃಲೋಕೇ

ದ್ರಷ್ಟುಂ ತ್ವದನ್ಯೇನ ಕುರುಪ್ರವೀರ||

ಕುರುಪ್ರವೀರ! ವೇದ, ಯಜ್ಞ, ಅಧ್ಯಯನ, ದಾನಗಳಿಂದಾಗಲೀ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದಾಗಲೀ, ಉಗ್ರ ತಪಸ್ಸುಗಳಿಂದಾಗಲೀ ನನ್ನ ಈ ರೂಪವನ್ನು ನರಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಹೊರತು ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಂದ ನೋಡಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ.

06033049a ಮಾ ತೇ ವ್ಯಥಾ ಮಾ ಚ ವಿಮೂಢಭಾವೋ

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ರೂಪಂ ಘೋರಮೀದೃಜ್ಮಮೇದಂ|

06033049c ವ್ಯಪೇತಭೀಃ ಪ್ರೀತಮನಾಃ ಪುನಸ್ತ್ವಂ

ತದೇವ ಮೇ ರೂಪಮಿದಂ ಪ್ರಪಶ್ಯ||

ನನ್ನ ಈ ಘೋರ ರೂಪವನ್ನು ಕಂಡು ನಿನಗೆ ವ್ಯಥೆಯಾಗದಿರಲಿ.
ವಿಮೂಢಭಾವವೂ ಆಗದಿರಲಿ. ಭಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಪುನಃ
ನೀನು ಪ್ರೀತಮನಸ್ಕನಾಗು. ನನ್ನ ಅದೇ ರೂಪವನ್ನು ಇಗೋ
ನೋಡು !”

06033050 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06033050a ಇತ್ಯರ್ಜುನಂ ವಾಸುದೇವಸ್ತಥೋಕ್ತ್ವಾ
ಸ್ವಕಂ ರೂಪಂ ದರ್ಶಯಾಮಾಸ ಭೂಯಃ|

06033050c ಆಶ್ವಾಸಯಾಮಾಸ ಚ ಭೀತಮೇನಂ
ಭೂತ್ವಾ ಪುನಃ ಸೌಮ್ಯವಪುರ್ಮಹಾತ್ಮಾ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ವಾಸುದೇವನು
ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಮೊದಲಿನ ರೂಪವನ್ನೇ ತೋರಿಸಿದನು. ಪುನಃ
ಸೌಮ್ಯರೂಪವನ್ನು ತಳೆದ ಆ ಮಹಾತ್ಮನು ಭೀತನಾಗಿದ್ದ
ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಸಂತವಿಸಿದನು.

06033051 ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ|

06033051a ದೃಷ್ಟ್ವೇದಂ ಮಾನುಷಂ ರೂಪಂ ತವ ಸೌಮ್ಯಂ ಜನಾರ್ದನ|

06033051c ಇದಾನೀಮಸ್ಮಿ ಸಂವೃತ್ತಃ ಸಚೇತಾಃ ಪ್ರಕೃತಿಂ ಗತಃ||

ಅರ್ಜುನನು ಹೇಳಿದನು: “ಜನಾರ್ದನ! ಸೌಮ್ಯವಾದ ನಿನ್ನ ಈ
ಮಾನುಷರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿ ಈಗ ಸಚೇತನಗೊಂಡು ಸ್ವಭಾವವನ್ನು

ಹಿಂದೆ ಪಡೆದಿದ್ದೇನೆ.”

06033052 ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ|

06033052a ಸುದುರ್ದರ್ಶಮಿದಂ ರೂಪಂ ದೃಷ್ಟವಾನಸಿ ಯನ್ಮಮ|

06033052c ದೇವಾ ಅಪ್ಯಸ್ಯ ರೂಪಸ್ಯ ನಿತ್ಯಂ ದರ್ಶನಕಾಮ್ನಿಣಃ||

ಶ್ರೀಭಗವಾನನು ಹೇಳಿದನು: “ದೊರೆಯಲು ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟವಾದ ಆದರೆ ನೀನು ನೋಡಿದ ನನ್ನ ಈ ರೂಪವನ್ನು ನೋಡಲು ದೇವತೆಗಳೂ ಕೂಡ ನಿತ್ಯವೂ ಬಯಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

06033053a ನಾಹಂ ವೇದ್ಯೈರ್ನ ತಪಸಾ ನ ದಾನೇನ ನ ಚೇಜ್ಯಯಾ|

06033053c ಶಕ್ಯ ಏವಂವಿಧೋ ದ್ರಷ್ಟುಂ ದೃಷ್ಟವಾನಸಿ ಮಾಂ ಯಥಾ||

ನೀನು ಹೇಗೆ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದೆಯೋ ಹಾಗೆ ನೋಡಲು ವೇದಗಳಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ದಾನಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಇಜ್ಯಗಳಿಂದ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

06033054a ಭಕ್ತ್ಯಾ ತ್ವನನ್ಯಯಾ ಶಕ್ಯ ಅಹಮೇವಂವಿಧೋಽರ್ಜುನ|

06033054c ಜ್ಞಾತುಂ ದ್ರಷ್ಟುಂ ಚ ತತ್ತ್ವೇನ ಪ್ರವೇಷ್ಠುಂ ಚ ಪರಂತಪ||

ಅರ್ಜುನ! ಪರಂತಪ! ಅನನ್ಯ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಈ ವಿಧದ ನನ್ನನ್ನು ಇದ್ದಹಾಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಮತ್ತು ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯ.

06033055a ಮತ್ಕರ್ಮಕೃನ್ಮತ್ಪರಮೋ ಮದ್ಭಕ್ತಃ ಸಂಗವರ್ಚಿತಃ|

06033055c ನಿರ್ವೈರಃ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಯಃ ಸ ಮಾಮೇತಿ ಪಾಂಡವ||

ಪಾಂಡವ! ನನಗಾಗಿಯೇ ಮಾಡುವವನು, ನಾನೇ ಪರಮಗತಿಯೆಂದು
ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವವನು, ನನ್ನ ಭಕ್ತನು, ಸಂಗವರ್ಜಿತನಾಗಿ,
ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮೃತನಾಗಿರುವವನು ನನ್ನನ್ನೇ ಸೇರುತ್ತಾನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಪರ್ವಣಿ
ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಸೂಪನಿಷತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರೇ
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದೇ ವಿಶ್ವರೂಪದರ್ಶನಯೋಗೋ ನಾಮ
ಏಕಾದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯ
ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದದಲ್ಲಿ
ವಿಶ್ವರೂಪದರ್ಶನಯೋಗವೆಂಬ ಹನ್ನೊಂದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.
ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ತ್ರಯಸ್ತ್ರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತೊಂದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೩೪

ಭಕ್ತಿ ಯೋಗ

06034001 ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ|

06034001a ಏವಂ ಸತತಯುಕ್ತಾಯೇ ಭಕ್ತಾಸ್ತ್ವಾಂ ಪರ್ಯುಪಾಸತೇ|

06034001c ಯೇ ಚಾಪ್ಯಕ್ಷರಮವ್ಯಕ್ತಂ ತೇಷಾಂ ಕೇ ಯೋಗವಿತ್ತಮಾಃ||

ಅರ್ಜುನನು ಹೇಳಿದನು: “ಹೀಗೆ ಸತತಯುಕ್ತರಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಪರ್ಯುಪಾಸನೆಮಾಡುವ ಭಕ್ತರು ಮತ್ತು ಅಕ್ಷರ ಅವ್ಯಕ್ತವಾದುದನ್ನು ಪರ್ಯುಪಾಸನೆ ಮಾಡುವವರು - ಇವರಲ್ಲಿ ಯೋಗವಿತ್ತಮರು ಯಾರು?”

06034002 ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ|

06034002a ಮಯ್ಯಾವೇಶ್ಯ ಮನೋ ಯೇ ಮಾಂ ನಿತ್ಯಯುಕ್ತಾ ಉಪಾಸತೇ|

06034002c ಶ್ರದ್ಧಯಾ ಪರಯೋಪೇತಾಸ್ತೇ ಮೇ ಯುಕ್ತತಮಾ ಮತಾಃ||

ಶ್ರೀಭಗವಾನನು ಹೇಳಿದನು: “ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಮನಸ್ಸನ್ನಿಟ್ಟು, ನಿತ್ಯಯುಕ್ತರಾಗಿ ಪರಮ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಉಪಾಸನೆ

ಮಾಡುವವರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಯೋಗಿಗಳೆಂದು ನನ್ನ ಮತವು.

06034003a ಯೇ ತ್ವಕ್ಷರಮನಿದೇಶ್ಯಮವ್ಯಕ್ತಂ ಪರ್ಯುಪಾಸತೇ|

06034003c ಸರ್ವತ್ರಗಮಚಿಂತ್ಯಂ ಚ ಕೂಟಸ್ಥಮಚಲಂ ಧ್ರುವಂ||

06034004a ಸಂನಿಯಮ್ಯೇಂದ್ರಿಯಗ್ರಾಮಂ ಸರ್ವತ್ರ ಸಮಬುದ್ಧಯಃ|

06034004c ತೇ ಪ್ರಾಪ್ನುವಂತಿ ಮಾಮೇವ ಸರ್ವಭೂತಹಿತೇ ರತಾಃ||

ಆದರೆ ಅನಿದೇಶ್ಯವಾದ, ಅವ್ಯಕ್ತವಾದ, ಸರ್ವತ್ರಗವಾದ, ಅಚಿಂತ್ಯವಾದ, ಕೂಟಸ್ಥವಾದ, ಅಚಲವಾದ, ಧ್ರುವವಾದ ಅಕ್ಷರವನ್ನು, ಇಂದ್ರಿಯಗ್ರಾಮವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನಿಯಂತ್ರಿಸಿಕೊಂಡು, ಸರ್ವತ್ರ ಸಮಬುದ್ಧಿಗಳಾಗಿ ಪರ್ಯುಪಾಸನೆ ಮಾಡುವವರೂ ಕೂಡ ನನ್ನನ್ನೇ ಪಡೆಯುವರು.

06034005a ಕ್ಲೇಶೋಽಧಿಕತರಸ್ತೇಷಾಮವ್ಯಕ್ತಾಸಕ್ತಚೇತಸಾಂ|

06034005c ಅವ್ಯಕ್ತಾ ಹಿ ಗತಿದುಃಖಿಂ ದೇಹವದ್ಭಿರವಾಪ್ಯತೇ||

ಅವ್ಯಕ್ತಾಸಕ್ತಚೇತಸರಿಗೆ ಕ್ಲೇಶವು ಅಧಿಕ. ಏಕೆಂದರೆ ದೇಹವಂತರಿಗೆ ಅವ್ಯಕ್ತವೆಂಬ ಗತಿಯು ದುಃಖದಿಂದ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

06034006a ಯೇ ತು ಸರ್ವಾಣಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಮಯಿ ಸಂನ್ಯಸ್ಯ ಮತ್ಪರಾಃ|

06034006c ಅನನ್ಯೇನೈವ ಯೋಗೇನ ಮಾಂ ಧ್ಯಾಯಂತ ಉಪಾಸತೇ||

06034007a ತೇಷಾಮಹಂ ಸಮುದ್ಧರ್ತಾ ಮೃತ್ಯುಸಂಸಾರಸಾಗರಾತ್|

06034007c ಭವಾಮಿ ನಚಿರಾತ್ಪಾರ್ಥ ಮಯ್ಯಾವೇಶಿತಚೇತಸಾಂ||

ಪಾರ್ಥ ! ಆದರೆ ಸರ್ವಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸಂನ್ಯಾಸಮಾಡಿ,

ಮತ್ತರರಾಗಿ, ಅನನ್ಯವಾಗಿರುವ ಯೋಗದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾ
ಉಪಾಸಿಸುವ, ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ಚಿತ್ತವನ್ನು ನೆಟ್ಟಿರುವವರನ್ನು ನಾನು
ತಕ್ಷಣವೇ ಮೃತ್ಯುಸಂಸಾರದ ಸಾಗರದಿಂದ ಮೇಲೆತ್ತಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ.

06034008a ಮಯ್ಯೇವ ಮನ ಆಧತ್ಸ್ವ ಮಯಿ ಬುದ್ಧಿಂ ನಿವೇಶಯ|

06034008c ನಿವಸಿಷ್ಯಸಿ ಮಯ್ಯೇವ ಅತ ಊರ್ಧ್ವಂ ನ ಸಂಶಯಃ||

ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಮನಸ್ಸನ್ನಿಡು. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಗಿಸು. ಹೀಗೆ
ಮಾಡಿದ ನಂತರ ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ನಿವಾಸಮಾಡುವೆ. ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

06034009a ಅಥ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಾತುಂ ನ ಶಕ್ನೋಷಿ ಮಯಿ ಸ್ಥಿರಂ|

06034009c ಅಭ್ಯಾಸಯೋಗೇನ ತತೋ ಮಾಮಿಚ್ಛಾಪ್ತಂ ಧನಂಜಯ||

ಧನಂಜಯ ! ನನ್ನಲ್ಲಿ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ

ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದಕ್ಕೆ ಶಕ್ತನಾಗದೇ ಇದ್ದರೆ

ಅಭ್ಯಾಸಯೋಗದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಇಚ್ಛಿಸು.

06034010a ಅಭ್ಯಾಸೇಽಪ್ಯಸಮರ್ಥೋಽಸಿ ಮತ್ಕರ್ಮಪರಮೋ ಭವ|

06034010c ಮದರ್ಥಮಪಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಕುರ್ವನ್ಸಿದ್ಧಿಮವಾಪ್ಸ್ಯಸಿ||

ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಲೂ ಅಸಮರ್ಥನಾದರೆ ನನಗಾಗಿ ಕರ್ಮಪರನಾಗು.

ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನನಗಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತೀಯೆ.

06034011a ಅಥೈತದಪ್ಯಶಕ್ತೋಽಸಿ ಕರ್ತುಂ ಮದ್ಯೋಗಮಾಶ್ರಿತಃ|

06034011c ಸರ್ವಕರ್ಮಫಲತ್ಯಾಗಂ ತತಃ ಕುರು ಯತಾತ್ಮವಾನ್||

ಆದರೆ ಇದನ್ನು ಕೂಡ ಮಾಡಲು ಅಶಕ್ತನಾದರೆ ನನ್ನ ಯೋಗವನ್ನು
ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಯತಾತ್ಮನಾಗಿ ಸರ್ವ ಕರ್ಮಗಳ ಫಲಗಳನ್ನು
ತ್ಯಾಗಮಾಡು.

06034012a ಶ್ರೇಯೋ ಹಿ ಜ್ಞಾನಮಭ್ಯಾಸಾಜ್ಞಾನಾದ್ಧ್ಯಾನಂ ವಿಶಿಷ್ಯತೇ|

06034012c ಧ್ಯಾನಾತ್ಕರ್ಮಫಲತ್ಯಾಗಸ್ತ್ಯಾಗಾಚ್ಚಾಂತಿರನಂತರಂ||

ಏಕೆಂದರೆ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕಿಂತ ಜ್ಞಾನವು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವು. ಜ್ಞಾನಕ್ಕಿಂತ
ಧ್ಯಾನವು ಹೆಚ್ಚಿನದು. ಧ್ಯಾನಕ್ಕಿಂತ ಕರ್ಮಫಲತ್ಯಾಗವು ಹೆಚ್ಚಿನದು.
ತ್ಯಾಗದ ನಂತರ ಶಾಂತಿ.

06034013a ಅದ್ವೇಷ್ಯಾ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಮೈತ್ರಃ ಕರುಣ ಏವ ಚ|

06034013c ನಿರ್ಮಮೋ ನಿರಹಂಕಾರಃ ಸಮದುಃಖಸುಖಃ ಕ್ಷಮೀ||

06034014a ಸಂತುಷ್ಟಃ ಸತತಂ ಯೋಗೀ ಯತಾತ್ಮಾ ದೃಢನಿಶ್ಚಯಃ|

06034014c ಮಯ್ಯರ್ಪಿತಮನೋಬುದ್ಧಿಯೋ ಮದ್ಭಕ್ತಃ ಸ ಮೇ ಪ್ರಿಯಃ||

ಇರುವ ಯಾವುದನ್ನೂ ದ್ವೇಷಿಸದೇ, ಮಿತ್ರನೂ ಕರುಣಿಯೂ ಆಗಿ,
ನನ್ನದೆನ್ನುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ನಿರಹಂಕಾರನಾಗಿ, ದುಃಖ-ಸುಖಗಳಲ್ಲಿ
ಸಮನಾಗಿ, ಕ್ಷಮಿಸುವವನಾಗಿ, ಸತತವೂ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ,
ಯೋಗಿಯಾಗಿರುವ, ದೃಢನಿಶ್ಚಯಿಯಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವವನು,
ಮನೋಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನು ನನಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿರುವವನು, ನನ್ನ ಭಕ್ತನು ನನಗೆ
ಪ್ರಿಯ.

06034015a ಯಸ್ಮಾನ್ನೋದ್ವಿಜತೇ ಲೋಕೋ ಲೋಕಾನ್ನೋದ್ವಿಜತೇ ಚ ಯಃ|

06034015c ಹರ್ಷಾ ಮರ್ಷಾ ಭಯೋದ್ವೇಗೈರ್ಮುಕ್ತೋ ಯಃ ಸ ಚ ಮೇ ಪ್ರಿಯಃ||

ಯಾರಿಂದ ಲೋಕವು ಉದ್ವಿಗ್ನವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಮತ್ತು ಯಾರು
ಲೋಕದಿಂದ ಉದ್ವಿಗ್ನಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಯಾರು ಹರ್ಷ-ಅಮರ್ಷ
(ತಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರದೇ ಇರುವುದು)-ಭಯ-ಉದ್ವೇಗಳಿಂದ
ಮುಕ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೋ ಅವರು ನನಗೆ ಪ್ರಿಯರು.

06034016a ಅನಪೇಕ್ಷಃ ಶುಚಿದಕ್ಷ ಉದಾಸೀನೋ ಗತವ್ಯಥಃ|

06034016c ಸರ್ವಾರಂಭಪರಿತ್ಯಾಗೀ ಯೋ ಮದ್ಭಕ್ತಃ ಸ ಮೇ ಪ್ರಿಯಃ||

ಬೇಕು ಎಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳಿಲ್ಲದವನು, ಶುಚಿ, ದಕ್ಷ, ಉದಾಸೀನನು
(ಮಿತ್ರ-ಶತ್ರು ಪಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲದಿರುವವನು), ವ್ಯಥೆಗಳನ್ನು
ಕಳೆದುಕೊಂಡವನು, ಫಲದ ಆಸೆಯಿಂದ ಮಾಡುವ ಎಲ್ಲ
ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿದವನು ನನ್ನ ಭಕ್ತ. ನನಗೆ ಪ್ರಿಯನಾದವನು.

06034017a ಯೋ ನ ಹೃಷ್ಯತಿ ನ ದ್ವೇಷ್ಠಿ ನ ಶೋಚತಿ ನ ಕಾಂಕ್ಷತಿ|

06034017c ಶುಭಾಶುಭಪರಿತ್ಯಾಗೀ ಭಕ್ತಿಮಾನ್ಯಃ ಸ ಮೇ ಪ್ರಿಯಃ||

ಯಾರು ಹರ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ, ದ್ವೇಷಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ,
ಶೋಕಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಆಸೆಪಡುವುದಿಲ್ಲವೋ ಆ ಶುಭಾಶುಭ
ಪರಿತ್ಯಾಗೀ ಭಕ್ತಿಮಾನನು ನನಗೆ ಪ್ರಿಯನಾದವನು.

06034018a ಸಮಃ ಶತ್ರು ಚ ಮಿತ್ರೇ ಚ ತಥಾ ಮಾನಾವಮಾನಯೋಃ|

06034018c ಶೀತೋಷ್ಣಸುಖದುಃಖೇಷು ಸಮಃ ಸಂಗವಿವರ್ಜಿತಃ||

06034019a ತುಲ್ಯನಿಂದಾಸ್ತುತಿರ್ಮೌನೀ ಸಂತುಷ್ಟೋ ಯೇನ ಕೇನ ಚಿತ್|

06034019c ಅನಿಕೇತಃ ಸ್ಥಿರಮತಿರ್ಭಕ್ತಿಮಾನೇ ಪ್ರಿಯೋ ನರಃ||

ಶತ್ರು ಮತ್ತು ಮಿತ್ರರಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಮಾನ-ಅಪಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಸಮನಾಗಿರುವ, ಶೀತ-ಉಷ್ಣಗಳಲ್ಲಿ, ಸುಖ-ದುಃಖಗಳಲ್ಲಿ ಸಮನಾಗಿದ್ದು ಸಂಗವನ್ನು ವಿವರ್ಜಿಸಿರುವ, ನಿಂದನೆ-ಸ್ತುತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೌನಿಯಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಸಮವೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ, ಯಾವುದರಿಂದಲೂ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗುವ, ಇಂಥದೇ ಸ್ಥಾನವೆಂದಿಲ್ಲದಿರುವ, ಸ್ಥಿರಮತಿ, ಭಕ್ತಿಮಾನ ನರನು ನನಗೆ ಪ್ರಿಯನಾದವನು.

06034020a ಯೇ ತು ಧರ್ಮ್ಯಮೃತಮಿದಂ ಯಥೋಕ್ತಂ ಪರ್ಯುಪಾಸತೇ|

06034020c ಶ್ರದ್ಧಧಾನಾ ಮತ್ಪರಮಾ ಭಕ್ತಾಸ್ತೇಽತೀವ ಮೇ ಪ್ರಿಯಾಃ||

ಆದರೆ ಈಗ ಹೇಳಿದ ಧರ್ಮ್ಯಮೃತವನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿ ಮತ್ಪರರಾಗಿ ಯಾರು ಪರ್ಯುಪಾಸನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅವರು ನನಗೆ ಬಹಳ ಪ್ರಿಯರಾಗಿರುವರು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಪರ್ವಣಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಸೂಪನಿಷತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದೇ ಭಕ್ತಿಯೋಗೋ ನಾಮ ದ್ವಾದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯ

ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯೋಗವೆಂಬ
ಹನ್ನೆರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಚತುಸ್ತ್ರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೩೫

ಕ್ಷೇತ್ರ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಯೋಗ

06035001 ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ|

06035001a ಇದಂ ಶರೀರಂ ಕೌಂತೇಯ ಕ್ಷೇತ್ರಮಿತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ|

06035001c ಏತದ್ಯೋ ವೇತ್ತಿ ತಂ ಪ್ರಾಹುಃ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಇತಿ ತದ್ವಿದಃ||

ಶ್ರೀಭಗವಾನನು ಹೇಳಿದನು: “ಕೌಂತೇಯ! ಈ ಶರೀರವನ್ನು
ಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಯಾರು ಅರಿಯುತ್ತಾರೋ
ಅವರನ್ನು ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಎಂದು ತದ್ವಿದರು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

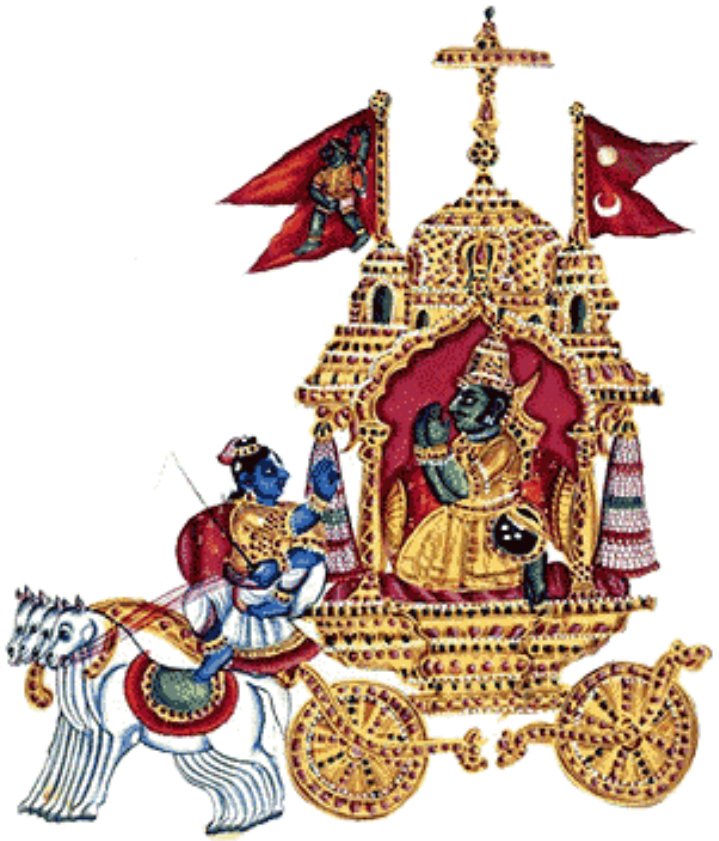
06035002a ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಂ ಚಾಪಿ ಮಾಂ ವಿದ್ಧಿ ಸರ್ವಕ್ಷೇತ್ರೇಷು ಭಾರತ|

06035002c ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಯೋರ್ಜ್ಞಾನಂ ಯತ್ತಜ್ಞಾ ನಂ ಮತಂ ಮಮ||

ಭಾರತ! ಸರ್ವಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿರುವ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನು ನಾನೇ ಎಂದು ತಿಳಿ.
ಕ್ಷೇತ್ರ-ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞರ ಜ್ಞಾನವೇ ಜ್ಞಾನವೆಂದು ನನ್ನ ಮತ.

06035003a ತತ್ ಕ್ಷೇತ್ರಂ ಯಚ್ಚ ಯಾದೃಕ್ಚ ಯದ್ವಿಕಾರಿ ಯತಶ್ಚ ಯತ್|

06035003c ಸ ಚ ಯೋ ಯತ್ಪ್ರಭಾವಶ್ಚ ತತ್ಸಮಾಸೇನ ಮೇ ಶೃಣು||

ಆ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಯಾವುದು? ಹೇಗಿರುವಂಥಹುದು? ಅದಕ್ಕೆ ಯಾವ
ವಿಕಾರಗಳಿವೆ? ಯಾವುದರಿಂದ ಯಾವುದು ಬಂದಿದೆ? ಆ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನು
ಯಾರು? ಅವನ ಪ್ರಭಾವವೇನು? ಅದನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ನನ್ನಿಂದ

ಕೇಳು.

06035004a ಋಷಿಭಿರ್ಬಹುಧಾ ಗೀತಂ ಚಂದೋಭಿರ್ವಿವಿಧೈಃ ಪ್ರಥಮ್ |

06035004c ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಪದ್ಮಶ್ಚೈವ ಹೇತುಮದ್ಭಿರ್ವಿನಿಶ್ಚಿತೈಃ ||

ಇದರ ಕುರಿತು ಋಷಿಗಳು ಅನೇಕ ವಿವಿಧ ಛಂದಸ್ಸುಗಳುಳ್ಳ
ಗೀತಗಳಿಂದ, ಹೇತುಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ನಿಶ್ಚಯಗಳಿಂದ,
ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದ ಪದಗಳಿಂದ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

06035005a ಮಹಾಭೂತಾನ್ಯಹಂಕಾರೋ ಬುದ್ಧಿರವ್ಯಕ್ತಮೇವ ಚ |

06035005c ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ದಶೈಕಂ ಚ ಪಂಚ ಚೇಂದ್ರಿಯಗೋಚರಾಃ ||

06035006a ಇಚ್ಛಾ ದ್ವೇಷಃ ಸುಖಂ ದುಃಖಂ ಸಂಘಾತಶ್ಚೇತನಾ ಧೃತಿಃ |

06035006c ಏತತ್ ಕ್ಷೇತ್ರಂ ಸಮಾಸೇನ ಸವಿಕಾರಮುದಾಹೃತಂ ||

ಮಹಾಭೂತಗಳು, ಅಹಂಕಾರ, ಬುದ್ಧಿ, ಅವ್ಯಕ್ತ, ಹತ್ತು ಮತ್ತು ಒಂದು
ಇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಐದು ಇಂದ್ರಿಯಗೋಚರಗಳು, ಇಚ್ಛೆ, ದ್ವೇಷ, ಸುಖ,
ದುಃಖ, ಸಂಘಾತ, ಚೇತನ, ಧೃತಿ ಇವೇ ಕ್ಷೇತ್ರವು. ವಿಕಾರಗಳನ್ನೂ
ಸೇರಿಸಿ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾಯಿತು.

06035007a ಅಮಾನಿತ್ವಮದಂಭಿತ್ವಮಹಿಂಸಾ ಕ್ಷಾಂತಿರಾರ್ಜವಂ |

06035007c ಆಚಾರ್ಯೋಪಾಸನಂ ಶೌಚಂ ಸ್ಥೈರ್ಯಮಾತ್ಮವಿನಿಗ್ರಹಃ ||

06035008a ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥೇಷು ವೈರಾಗ್ಯಮನಹಂಕಾರ ಏವ ಚ |

06035008c ಜನ್ಮಮೃತ್ಯುಜರಾವ್ಯಾಧಿದುಃಖದೋಷಾನುದರ್ಶನಂ ||

ಅಮಾನಿತ್ವ (ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳದಿರುವುದು), ಅದಂಭಿತ್ವ

(ತನ್ನ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರಕಟಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಿರುವುದು), ಅಹಿಂಸಾ, ಕ್ಷಾಂತಿ
 (ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದರೂ ಮನೋವಿಕಾರಗೊಳ್ಳದಿರುವುದು),
 ಆರ್ಜವ (ಋಜುವಾಗಿರುವುದು, ಕೊಂಕಿಲ್ಲದೇ ಇರುವುದು),
 ಆಚಾರ್ಯೋಪಾಸನೆ, ಶೌಚ, ಸ್ಥೈರ್ಯ, ಆತ್ಮವಿನಿಗ್ರಹ,
 ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯ, ಅಹಂಕಾರವಿಲ್ಲದಿರುವುದು - ಇವೇ
 ಜನ್ಮ-ಮೃತ್ಯು-ಜರ-ವ್ಯಾಧಿ-ದುಃಖ-ದೋಷಗಳ ದರ್ಶನಗಳು.

06035009a ಅಸಕ್ತಿನಭಿಷ್ಟಂಗಃ ಪುತ್ರದಾರಗೃಹಾದಿಷು|

06035009c ನಿತ್ಯಂ ಚ ಸಮಚಿತ್ತತ್ವವಮಿಷ್ಠಾನಿಷ್ಠೋಪಪತ್ತಿಷು||

06035010a ಮಯಿ ಚಾನನ್ಯಯೋಗೇನ ಭಕ್ತಿರವ್ಯಭಿಚಾರಿಣೀ|

06035010c ವಿವಿಕ್ತದೇಶಸೇವಿತ್ವಮರತಿರ್ಜನಸಂಸದಿ||

06035011a ಅಧ್ಯಾತ್ಮಜ್ಞಾನನಿತ್ಯತ್ವಂ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಾರ್ಥದರ್ಶನಂ|

06035011c ಏತಜ್ಞಾನಮಿತಿ ಪ್ರೋಕ್ತಮಜ್ಞಾನಂ ಯದತೋಽನ್ಯಥಾ||

ಮಕ್ಕಳು, ಹೆಂಡತಿ, ಮನೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಸಕ್ತಿ, ತಾನು
 ಬೇರೆಯಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವನೆ, ಬೇಕಾದವುಗಳು ಮತ್ತು ಬೇಡವಾದವುಗಳು
 ಎರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಬಂದಾಗಲೂ ಸಮನಾಗಿರುವುದು, ನನ್ನಲ್ಲಿ
 ಅನನ್ಯಯೋಗದಿಂದ ಬೇರೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹೋಗದ ಭಕ್ತಿ, ಏಕಾಂತ
 ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುವುದು, ಜನಸಂಸದಿಯಲ್ಲಿ
 ಸಂತೋಷಪಡದಿರುವುದು, ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯನಾಗಿರುವುದು -
 ಇವು ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಾರ್ಥದರ್ಶನಗಳು. ಇದನ್ನು ಜ್ಞಾನವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.
 ಇದಕ್ಕೆ ಹೊರತಾಗಿದ್ದು ಅಜ್ಞಾನ.

06035012a ಜ್ಞೇಯಂ ಯತ್ತತ್ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಯಜ್ಞಾತ್ವಾಮೃತಮಶ್ನುತೇ|

06035012c ಅನಾದಿಮತ್ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ನ ಸತ್ತನ್ನಾಸದುಚ್ಯತೇ||

ಯಾವುದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದುದೋ ಅದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ಅಮೃತತ್ವವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಅದು ಆದಿಯಿಲ್ಲದಿರುವ, ಇದೆ ಮತ್ತು ಇಲ್ಲ ಎಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಪರಬ್ರಹ್ಮ.

06035013a ಸರ್ವತಃಪಾಣಿಪಾದಂ ತತ್ಸರ್ವತೋಕ್ಷಿಶಿರೋಮುಖಂ|

06035013c ಸರ್ವತಃಶ್ರುತಿಮಲ್ಲೋಕೇ ಸರ್ವಮಾವೃತ್ಯ ತಿಷ್ಠತಿ||

ಎಲ್ಲಕಡೆಯೂ ಅದರ ಪಾದ-ಪಾಣಿಗಳಿವೆ. ಅದು ಎಲ್ಲಕಡೆಯೂ ಕಣ್ಣು, ಶಿರ, ಮುಖಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಎಲ್ಲಕಡೆಯೂ ಕೇಳುತ್ತದೆ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಆವರಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

06035014a ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಗುಣಾಭಾಸಂ ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯವಿವರ್ಜಿತಂ|

06035014c ಅಸಕ್ತಂ ಸರ್ವಭೃಚ್ಚೈವ ನಿರ್ಗುಣಂ ಗುಣಭೋಕ್ತೃ ಚ||

ಅದು ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಆದರೆ ಸರ್ವ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ವರ್ಜಿಸಿದೆ. ಅದು ಅಸಕ್ತ ಆದರೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಧರಿಸಿದೆ. ಅದು ನಿರ್ಗುಣ. ಆದರೆ ಗುಣಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುವಂತಹುದು.

06035015a ಬಹಿರಂತಶ್ಚ ಭೂತಾನಾಮಚರಂ ಚರಮೇವ ಚ|

06035015c ಸೂಕ್ಷ್ಮತ್ವಾತ್ತದವಿಜ್ಞೇಯಂ ದೂರಸ್ಥಂ ಚಾಂತಿಕೇ ಚ ತತ್||

ಅದು ಇರುವವುಗಳ ಹೊರಗೂ ಒಳಗೂ ಇರುವುದು. ಚರವೂ

ಅಚರವೂ ಆಗಿರುವುದು. ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದು
ಅರಿಯಲಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವುದು. ಅದು ದೂರದಲ್ಲಿರುವುದು.
ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವುದು.

06035016a ಅವಿಭಕ್ತಂ ಚ ಭೂತೇಷು ವಿಭಕ್ತಮಿವ ಚ ಸ್ಥಿತಂ|

06035016c ಭೂತಭರ್ತೃ ಚ ತಜ್ಞಾ ಯಂ ಗ್ರಹಿಸ್ಥು ಪ್ರಭವಿಸ್ಥು ಚ||

ಇರುವವುಗಳಲ್ಲಿ ಅವಿಭಕ್ತವಾಗಿಯೂ ವಿಭಕ್ತವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದು.
ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿರುವ ಅದು ಇರುವವನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ
ಕಬಳಿಸುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಎಲ್ಲವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ ಕೂಡ.

06035017a ಜ್ಯೋತಿಷಾಮಪಿ ತಜ್ಞೋತಿಸ್ತಮಸಃ ಪರಮುಚ್ಯತೇ|

06035017c ಜ್ಞಾನಂ ಜ್ಞೇಯಂ ಜ್ಞಾನಗಮ್ಯಂ ಹೃದಿ ಸರ್ವಸ್ಯ ವಿಷ್ಠಿತಂ||

ಅದು ಜ್ಯೋತಿಗಳಿಗೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜ್ಯೋತಿ. ಕತ್ತಲೆಗೂ ಆಚೆಯಿರುವುದು.
ಅದು ಜ್ಞಾನ, ತಿಳಿಯುವಂಥಹುದು, ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನದ ಫಲ. ಎಲ್ಲರ
ಹೃದಯಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದೆ.

06035018a ಇತಿ ಕ್ಷೇತ್ರಂ ತಥಾ ಜ್ಞಾನಂ ಜ್ಞೇಯಂ ಚೋಕ್ತಂ ಸಮಾಸತಃ|

06035018c ಮದ್ಭಕ್ತ ಏತದ್ವಿಜ್ಞಾಯ ಮದ್ಭಾವಾಯೋಪಪದ್ಯತೇ||

ಹೀಗೆ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನೂ, ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ, ಜ್ಞೇಯವನ್ನೂ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ
ಹೇಳಿದ್ದಾಯಿತು. ನನ್ನ ಭಕ್ತನು ಇದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ನನ್ನದೇ
ಭಾವವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

06035019a ಪ್ರಕೃತಿಂ ಪುರುಷಂ ಚೈವ ವಿದ್ಧ್ವ ನಾದೀ ಉಭಾವಪಿ|

06035019c ವಿಕಾರಾಂಶ್ಚ ಗುಣಾಂಶ್ಚೈವ ವಿದ್ಧಿ ಪ್ರಕೃತಿಸಂಭವಾನ್||

ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪುರುಷ ಎರಡೂ ಅನಾದಿಯೆಂದು ತಿಳಿ. ವಿಕಾರಗಳೂ ಗುಣಗಳೂ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವೆಂದು ತಿಳಿ.

06035020a ಕಾರ್ಯಕಾರಣಕರ್ತೃತ್ವೇ ಹೇತುಃ ಪ್ರಕೃತಿರುಚ್ಯತೇ|

06035020c ಪುರುಷಃ ಸುಖದುಃಖಾನಾಂ ಭೋಕ್ತೃತ್ವೇ ಹೇತುರುಚ್ಯತೇ||

ಪ್ರಕೃತಿಯು ಕಾರ್ಯ-ಕಾರಣ-ಕರ್ತೃತ್ವಗಳಿಗೆ ಹೇತುವೆಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು. ಪುರುಷನು ಸುಖ-ದುಃಖಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹೇತುವೆಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನು.

06035021a ಪುರುಷಃ ಪ್ರಕೃತಿಸ್ಥೋ ಹಿ ಭುಂಕ್ತೇ ಪ್ರಕೃತಿಜಾನ್ಗುಣಾನ್|

06035021c ಕಾರಣಂ ಗುಣಸಂಗೋಽಸ್ಯ ಸದಸದ್ಯೋನಿಜನ್ಮಸು||

ಪುರುಷನು ಪ್ರಕೃತಿಸ್ಥನಾಗಿಯೇ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಉಂಟಾದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗುಣಸಂಗದ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಅವನು ಒಳ್ಳೆಯ ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ತಾಳುತ್ತಾನೆ.

06035022a ಉಪದ್ರಷ್ಟಾನುಮಂತಾ ಚ ಭರ್ತಾ ಭೋಕ್ತಾ ಮಹೇಶ್ವರಃ|

06035022c ಪರಮಾತ್ಮೈತಿ ಚಾಪ್ಯುಕ್ತೋ ದೇಹೇಽಸ್ಮಿನ್ನುರುಷಃ ಪರಃ||

ಈ ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ಪರಮ ಪುರುಷನು ಉಪದ್ರಷ್ಟನು (ತಾನು ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಮಾಡದೇ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ

ನೋಡುವವನು). ಅನುಮಂತನು (ಮಾಡುತ್ತಿರುವವರನ್ನು
 ಅನುಮೋದಿಸುವವನು). ಭರ್ತನು. ಭೋಕ್ತ (ಅನುಭವಿಸುವವನು)ನು.
 ಮಹೇಶ್ವರ. ಪರಮಾತ್ಮ ಎಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

06035023a ಯ ಏವಂ ವೇತ್ತಿ ಪುರುಷಂ ಪ್ರಕೃತಿಂ ಚ ಗುಣೈಃ ಸಹ|

06035023c ಸರ್ವಥಾ ವರ್ತಮಾನೋಽಪಿ ನ ಸ ಭೂಯೋಽಭಿಜಾಯತೇ||

ಹೀಗೆ ಪುರುಷನನ್ನೂ ಗುಣಗಳ ಸಹಿತ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನೂ ಯಾರು
 ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೋ ಅವರು ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ಏನೇ
 ಆಗಿದ್ದರೂ ಪುನಃ ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ.

06035024a ಧ್ಯಾನೇನಾತ್ಮನಿ ಪಶ್ಯಂತಿ ಕೇ ಚಿದಾತ್ಮಾನಮಾತ್ಮನಾ|

06035024c ಅನ್ಯೇ ಸಾಂಖ್ಯೇನ ಯೋಗೇನ ಕರ್ಮಯೋಗೇನ ಚಾಪರೇ||

ಕೆಲವರು ಧ್ಯಾನದ ಮೂಲಕ, ಕೆಲವರು ಸಾಂಖ್ಯ ಯೋಗದ ಮೂಲಕ,
 ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಕರ್ಮಯೋಗದ ಮೂಲಕ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಆತ್ಮನನ್ನು
 ಆತ್ಮನಿಂದ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

06035025a ಅನ್ಯೇ ತ್ವೇವಮಜಾನಂತಃ ಶ್ರುತ್ವಾನ್ಯೈಭ್ಯ ಉಪಾಸತೇ|

06035025c ತೇಽಪಿ ಚಾತಿತರಂತ್ಯೇವ ಮೃತ್ಯುಂ ಶ್ರುತಿಪರಾಯಣಾಃ||

ಆದರೆ ಬೇರೆ ಕೆಲವರು ತಾವೇ ಇದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳದೇ
 ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಂದ ಕೇಳಿ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರೂ ಕೂಡ
 ಶ್ರುತಿಪರಾಯಣರಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ದಾಟುತ್ತಾರೆ.

06035026a ಯಾವತ್ಸಂಜಾಯತೇ ಕಿಂ ಚಿತ್ಸತ್ತ್ವಂ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಂ|

06035026c ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಸಮ್ಯೋಗಾತ್ತದ್ವಿದ್ಧಿ ಭರತರ್ಷಭ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಹುಟ್ಟುವ ಸ್ಥಾವರ ಜಂಗಮಗಳ ಸತ್ವವು ಕ್ಷೇತ್ರ ಮತ್ತು
ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞರ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಆಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೋ.

06035027a ಸಮಂ ಸರ್ವೇಷು ಭೂತೇಷು ತಿಷ್ಠಂತಂ ಪರಮೇಶ್ವರಂ|

06035027c ವಿನಶ್ಯತ್ಸ್ವ ವಿನಶ್ಯಂತಂ ಯಃ ಪಶ್ಯತಿ ಸ ಪಶ್ಯತಿ||

ಇರುವ ಎಲ್ಲವುಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ, ಅವು ನಾಶವಾದರೂ ತಾನು
ನಾಶವಾಗದೇ ಇರುವ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಯಾರು
ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೋ ಅವರೇ ಕಾಣುವವರು.

06035028a ಸಮಂ ಪಶ್ಯನ್ ಹಿ ಸರ್ವತ್ರ ಸಮವಸ್ಥಿತಮೀಶ್ವರಂ|

06035028c ನ ಹಿನಸ್ತ್ಯಾತ್ಮನಾತ್ಮಾನಂ ತತೋ ಯಾತಿ ಪರಾಂ ಗತಿಂ||

ಏಕೆಂದರೆ ಸರ್ವತ್ರ ಸಮನಾಗಿರುವ ಈಶ್ವರನನ್ನು ಸಮನಾಗಿ
ಕಾಣುವವರು ತಮ್ಮಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ
ಪರಮ ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

06035029a ಪ್ರಕೃತ್ಯೈವ ಚ ಕರ್ಮಾಣಿ ಕ್ರಿಯಮಾಣಾನಿ ಸರ್ವಶಃ|

06035029c ಯಃ ಪಶ್ಯತಿ ತಥಾತ್ಮಾನಮಕರ್ತಾರಂ ಸ ಪಶ್ಯತಿ||

ಸರ್ವಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತದೆ
ಮತ್ತು ಅಕರ್ತೃವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿರುವವರೇ ಕಂಡಿರುವವರು.

06035030a ಯದಾ ಭೂತಪೃಥಗ್ಭಾವಮೇಕಸ್ಥಮನುಪಶ್ಯತಿ|

06035030c ತತ ಏವ ಚ ವಿಸ್ತಾರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಂಪದ್ಯತೇ ತದಾ||

ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಇರುವವುಗಳು ಒಂದರಿಂದಲೇ ಆದವೆಂದು ಮತ್ತು ಅದೇ ವಿಸ್ತಾರಗೊಂಡಿದೆ ಎಂದು ಯಾವಾಗ ಕಾಣುತ್ತಾನೋ ಆಗ ಅವನು ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾನೆ.

06035031a ಅನಾದಿತ್ವಾನ್ನಿರ್ಗುಣತ್ವಾತ್ಪರಮಾತ್ಮಾಯಮವ್ಯಯಃ|

06035031c ಶರೀರಸ್ಥೋಽಪಿ ಕೌಂತೇಯ ನ ಕರೋತಿ ನ ಲಿಪ್ಯತೇ||

ಕೌಂತೇಯ ! ಅನಾದಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ನಿರ್ಗುಣನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಅವ್ಯಯ ಪರಮಾತ್ಮನು ಶರೀರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಮತ್ತು ಕರ್ಮಫಲದಿಂದ ಲಿಪ್ತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

06035032a ಯಥಾ ಸರ್ವಗತಂ ಸೌಕ್ಷ್ಮ್ಯದಾಕಾಶಂ ನೋಪಲಿಪ್ಯತೇ|

06035032c ಸರ್ವತ್ರಾವಸ್ಥಿತೋ ದೇಹೇ ತಥಾತ್ಮಾ ನೋಪಲಿಪ್ಯತೇ||

ಎಲ್ಲವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ಆಕಾಶವು ತನ್ನ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯಿಂದಾಗಿ ಹೇಗೆ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಸರ್ವತ್ರನಾಗಿರುವ ಆತ್ಮನೂ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

06035033a ಯಥಾ ಪ್ರಕಾಶಯತ್ಯೇಕಃ ಕೃತ್ಸುಂ ಲೋಕಮಿಮಂ ರವಿಃ|

06035033c ಕ್ಷೇತ್ರಂ ಕ್ಷೇತ್ರೀ ತಥಾ ಕೃತ್ಸುಂ ಪ್ರಕಾಶಯತಿ ಭಾರತ||

ಭಾರತ ! ಹೇಗೆ ರವಿಯು ಒಬ್ಬನೇ ಈ ಇಡೀ ಲೋಕವನ್ನು
ಬೆಳಗಿಸುತ್ತಾನೋ ಹಾಗೆ ಕ್ಷೇತ್ರಿಯು ಕ್ಷೇತ್ರವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಾನೆ.

06035034a ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಯೋರೇವಮಂತರಂ ಜ್ಞಾನಚಕ್ಷುಷಾ|

06035034c ಭೂತಪ್ರಕೃತಿಮೋಕ್ಷಂ ಚ ಯೇ ವಿದುರ್ಯಾಂತಿ ತೇ ಪರಂ||

ಹೀಗೆ ಕ್ಷೇತ್ರ-ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞರ ನಡುವಿನ ಅಂತರವನ್ನೂ, ಇರುವುದನ್ನು
ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಮೋಕ್ಷಗೊಳಿಸುವ ವಿಧಿಯನ್ನು ಯಾರು ಜ್ಞಾನದ
ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೋ ಅವರು ಪರಮ ಗತಿಯನ್ನು
ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಪರ್ವಣಿ
ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಸೂಪನಿಷತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರೀ
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದೇ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞವಿಭಾಗಯೋಗೋ ನಾಮ
ತ್ರಯೋದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯ
ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದದಲ್ಲಿ
ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞವಿಭಾಗಯೋಗವೆಂಬ ಹದಿಮೂರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.
ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಪಂಚತ್ರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತೈದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೩೬

ಗುಣತ್ರಯ ವಿಭಾಗ ಯೋಗ

06036001 ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ|

06036001a ಪರಂ ಭೂಯಃ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಜ್ಞಾನಾನಾಂ ಜ್ಞಾನಮುತ್ತಮಂ|

06036001c ಯಜ್ಞಾತ್ವಾ ಮುನಯಃ ಸರ್ವೇ ಪರಾಂ ಸಿದ್ಧಿಮಿತೋ ಗತಾಃ||

ಶ್ರೀಭಗವಾನನು ಹೇಳಿದನು: “ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಜ್ಞಾನಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಪರಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಇದನ್ನರಿತ ಮುನಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಪರಮ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು.

06036002a ಇದಂ ಜ್ಞಾನಮುಪಾಶ್ರಿತ್ಯ ಮಮ ಸಾಧರ್ಮ್ಯಮಾಗತಾಃ|

06036002c ಸರ್ಗೇಽಪಿ ನೋಪಜಾಯಂತೇ ಪ್ರಲಯೇ ನ ವ್ಯಥಂತಿ ಚ||

ಈ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ನನ್ನ ಸಾಧಾರ್ಮ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರು
ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಪ್ರಲಯದಲ್ಲಿಯೂ
ವ್ಯಥೆಪಡುವುದಿಲ್ಲ.

06036003a ಮಮ ಯೋನಿರ್ಮಹದ್ಬ್ರಹ್ಮ ತಸ್ಮಿನ್ನರ್ಭಂ ದಧಾಮ್ಯಹಂ|

06036003c ಸಂಭವಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ತತೋ ಭವತಿ ಭಾರತ||

ಮಹಾ ಬ್ರಹ್ಮವು ನನ್ನ ಯೋನಿಯು. ಅದರಲ್ಲಿ ನಾನು ಗರ್ಭವನ್ನು
ಇಡುತ್ತೇನೆ. ಭಾರತ! ಆಗ ಸರ್ವಭೂತಗಳ ಸಂಭವವಾಗುತ್ತದೆ.

06036004a ಸರ್ವಯೋನಿಷು ಕೌಂತೇಯ ಮೂರ್ತಯಃ ಸಂಭವಂತಿ ಯಾಃ|

06036004c ತಾಸಾಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಮಹದ್ಯೋನಿರಹಂ ಬೀಜಪ್ರದಃ ಪಿತಾ||

ಕೌಂತೇಯ! ಸರ್ವಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮೂರ್ತಿಗಳು
ಸಂಭವಿಸುತ್ತವೆಯೋ ಅವುಗಳೆಲ್ಲವಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮವು ಮಹಾಯೋನಿ ಮತ್ತು
ನಾನು ಬೀಜವನ್ನು ನೀಡುವ ತಂದೆ.

06036005a ಸತ್ತ್ವಂ ರಜಸ್ತಮ ಇತಿ ಗುಣಾಃ ಪ್ರಕೃತಿಸಂಭವಾಃ|

06036005c ನಿಬದ್ಧಂತಿ ಮಹಾಬಾಹೋ ದೇಹೇ ದೇಹಿನಮವ್ಯಯಂ||

ಮಹಾಬಾಹೋ! ಸತ್ತ್ವ, ರಜ, ತಮ ಎಂಬ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದುಂಟಾದ
ಗುಣಗಳು ದೇಹದಲ್ಲಿ ಅವ್ಯಯ ದೇಹಿಯನ್ನು ಬಂಧಿಸುತ್ತವೆ.

06036006a ತತ್ರ ಸತ್ತ್ವಂ ನಿರ್ಮಲತ್ವಾತ್ಪ್ರಕಾಶಕಮನಾಮಯಂ|

06036006c ಸುಖಸಂಗೇನ ಬಧ್ನಾತಿ ಜ್ಞಾನಸಂಗೇನ ಚಾನಘ||

ಅನಘ! ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ತ್ವವು ನಿರ್ಮಲವಾಗಿರುವುದರಿಂದ,
ಪ್ರಕಾಶಕವೂ ಅನಾಮಯವೂ ಆಗಿದ್ದು ಅದು ದೇಹಿಯನ್ನು ಸುಖಸಂಗ
ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಸಂಗಗಳಿಂದ ಬಂಧಿಸುತ್ತದೆ.

06036007a ರಜೋ ರಾಗಾತ್ಮಕಂ ವಿಧಿ ತೃಷ್ಣಾಸಂಗಸಮುದ್ಭವಂ|

06036007c ತನ್ನಿಬಧ್ನಾತಿ ಕೌಂತೇಯ ಕರ್ಮಸಂಗೇನ ದೇಹಿನಂ||

ರಜವು ರಾಗಾತ್ಮಕವಾಗಿರುವುದೆಂದು ತಿಳಿ. ತೃಷ್ಣೆ-
ಅಸಂಗಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಕೌಂತೇಯ! ಇದು ದೇಹಿಯನ್ನು
ಕರ್ಮಸಂಗದಿಂದ ಬಂಧಿಸುತ್ತದೆ.

06036008a ತಮಸ್ತ್ವಜ್ಞಾನಜಂ ವಿಧಿ ಮೋಹನಂ ಸರ್ವದೇಹಿನಾಂ|

06036008c ಪ್ರಮಾದಾಲಸ್ಯನಿದ್ರಾಭಿಸ್ತನ್ನಿಬಧ್ನಾತಿ ಭಾರತ||

ತಮಸ್ಸು ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿರುವುದೆಂದೂ, ಸರ್ವ ದೇಹಿಗಳನ್ನೂ
ಮೋಹಗೊಳಿಸುವುದೆಂದೂ ತಿಳಿ. ಭಾರತ! ಅದು ಪ್ರಮಾದ, ಆಲಸ್ಯ,
ಮತ್ತು ನಿದ್ರೆಗಳಿಂದ ದೇಹಿಯನ್ನು ಬಂಧಿಸುತ್ತದೆ.

06036009a ಸತ್ತ್ವಂ ಸುಖೇ ಸಂಜಯತಿ ರಜಃ ಕರ್ಮಣಿ ಭಾರತ|

06036009c ಜ್ಞಾನಮಾವೃತ್ಯ ತು ತಮಃ ಪ್ರಮಾದೇ ಸಂಜಯತ್ಯುತ||

ಭಾರತ! ಸತ್ತ್ವವು ದೇಹಿಯನ್ನು ಸುಖಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಸುತ್ತದೆ. ರಜವು
ದೇಹಿಯನ್ನು ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ತಮವು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಆವರಿಸಿಕೊಂಡು
ಪ್ರಮಾದಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಸುತ್ತದೆ.

06036010a ರಜಸ್ತಮಶ್ಚಾ ಭಿಭೂಯ ಸತ್ತ್ವಂ ಭವತಿ ಭಾರತ|

06036010c ರಜಃ ಸತ್ತ್ವಂ ತಮಶ್ಚೈವ ತಮಃ ಸತ್ತ್ವಂ ರಜಸ್ತಥಾ||

ಭಾರತ! ರಜ ಮತ್ತು ತಮಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದ ನಂತರವೇ ಸತ್ತ್ವ ವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಸತ್ತ್ವ-ತಮಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದು ರಜವೂ, ಸತ್ತ್ವ-ರಜಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದು ತಮವೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

06036011a ಸರ್ವದ್ವಾರೇಷು ದೇಹೇಽಸ್ಮಿನ್ ಪ್ರಕಾಶ ಉಪಜಾಯತೇ|

06036011c ಜ್ಞಾನಂ ಯದಾ ತದಾ ವಿದ್ಯಾದ್ವಿವೃದ್ಧಂ ಸತ್ತ್ವಮಿತ್ಯುತ||

ಈ ದೇಹದ ಸರ್ವದ್ವಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವಾಗ ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಪ್ರಕಾಶವು ಉಂಟಾಗುವುದೋ ಆಗ ಸತ್ತ್ವ ವು ಬೆಳೆದುಕೊಂಡಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

06036012a ಲೋಭಃ ಪ್ರವೃತ್ತಿರಾರಂಭಃ ಕರ್ಮಣಾಮಶಮಃ ಸ್ಪೃಹಾ|

06036012c ರಜಸ್ಯೇತಾನಿ ಜಾಯಂತೇ ವಿವೃದ್ಧೇ ಭರತರ್ಷಭ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಲೋಭ, ಪ್ರವೃತ್ತಿ, ಕರ್ಮಗಳ ಆರಂಭ, ಅಶಮ, ಸ್ಪೃಹಾ ಇವುಗಳು ರಜವು ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವಾಗ ಉಂಟಾಗುವವು.

06036013a ಅಪ್ರಕಾಶೋಽಪ್ರವೃತ್ತಿಶ್ಚ ಪ್ರಮಾದೋ ಮೋಹ ಏವ ಚ|

06036013c ತಮಸ್ಯೇತಾನಿ ಜಾಯಂತೇ ವಿವೃದ್ಧೇ ಕುರುನಂದನ||

ಕುರುನಂದನ! ಅಪ್ರಕಾಶ, ಅಪ್ರವೃತ್ತಿ, ಪ್ರಮಾದ, ಮತ್ತು ಮೋಹ ಇವು ತಮಸ್ಸು ವೃದ್ಧಿಯಾದಾಗ ಉಂಟಾಗುವವು.

06036014a ಯದಾ ಸತ್ವೇ ಪ್ರವೃದ್ಧೇ ತು ಪ್ರಲಯಂ ಯಾತಿ ದೇಹಭೃತ್|

06036014c ತದೋತ್ತಮವಿದಾಂ ಲೋಕಾನಮಲಾನ್ವ ತಿಪದ್ಯತೇ||

ಸತ್ತ್ವವು ಪ್ರವೃದ್ಧವಾಗಿರುವಾಗ ದೇಹಧಾರಿಯು ಪ್ರಲಯಹೊಂದಿದರೆ ಅವನು ಉತ್ತಮ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಅಮಲ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

06036015a ರಜಸಿ ಪ್ರಲಯಂ ಗತ್ವಾ ಕರ್ಮಸಂಗಿಷು ಜಾಯತೇ|

06036015c ತಥಾ ಪ್ರಲೀನಸ್ತಮಸಿ ಮೂಢಯೋನಿಷು ಜಾಯತೇ||

ರಜಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಲಯವಾದರೆ ಕರ್ಮಸಂಗಿಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ತಮಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಲೀನನಾದರೆ ಮೂಢಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ.

06036016a ಕರ್ಮಣಃ ಸುಕೃತಸ್ಯಾಹುಃ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಂ ನಿರ್ಮಲಂ ಫಲಂ|

06036016c ರಜಸಸ್ತು ಫಲಂ ದುಃಖಮಜ್ಞಾನಂ ತಮಸಃ ಫಲಂ||

ಸುಕೃತವಾದ ಸಾತ್ತ್ವಿಕ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ನಿರ್ಮಲ ಫಲವೆನ್ನುವರು. ರಜಸ್ಸಿನ ಫಲ ದುಃಖ. ಮತ್ತು ತಮಸ್ಸಿನ ಫಲ ಅಜ್ಞಾನ.

06036017a ಸತ್ತ್ವಾತ್ಸಂಜಾಯತೇ ಜ್ಞಾನಂ ರಜಸೋ ಲೋಭ ಏವ ಚ|

06036017c ಪ್ರಮಾದಮೋಹೌ ತಮಸೋ ಭವತೋಽಜ್ಞಾನಮೇವ ಚ||

ಸತ್ತ್ವದಿಂದ ಜ್ಞಾನವು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ರಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಲೋಭವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ತಮಸ್ಸಿನಿಂದ ಪ್ರಮಾದ-ಮೋಹಗಳೂ ಅಜ್ಞಾನವೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ.

06036018a ಊರ್ಧ್ವಂ ಗಚ್ಛಂತಿ ಸತ್ತ್ವಸ್ಥಾ ಮಧ್ಯೇ ತಿಷ್ಠಂತಿ ರಾಜಸಾಃ|

06036018c ಜಘನ್ಯಗುಣವೃತ್ತಸ್ಥಾ ಅಧೋ ಗಚ್ಛಂತಿ ತಾಮಸಾಃ||

ಸತ್ತ್ವದಲ್ಲಿರುವವರು ಊರ್ಧ್ವಲೋಕಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ರಾಜಸರು ಮಧ್ಯಮ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವರು. ಕೆಳಗಿನ ಗುಣದ ವೃತ್ತದಲ್ಲಿರುವ ತಾಮಸರು ಅಧೋಲೋಕಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

06036019a ನಾನ್ಯಂ ಗುಣೇಭ್ಯಃ ಕರ್ತಾರಂ ಯದಾ ದ್ರಷ್ಟ್ವಾನುಪಶ್ಯತಿ|

06036019c ಗುಣೇಭ್ಯಶ್ಚ ಪರಂ ವೇತ್ತಿ ಮದ್ಭಾವಂ ಸೋಽಧಿಗಚ್ಛತಿ||

ದ್ರಷ್ಟ್ವಾನು ಯಾವಾಗ ಗುಣಗಳಿಗಿಂತ ಬೇರೊಬ್ಬ ಕರ್ತೃವಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೋ ಮತ್ತು ಗುಣಗಳಿಗಿಂತ ಆಚಿನದ್ದನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೋ ಆಗ ಅವನು ನನ್ನ ಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

06036020a ಗುಣಾನೇತಾನತೀತ್ಯ ತ್ರೀಂದ್ರೇಹೀ ದೇಹಸಮುದ್ಭವಾನ್|

06036020c ಜನ್ಮಮೃತ್ಯುಜರಾದುಃಖೈರ್ವಿಮುಕ್ತೋಽಮೃತಮಶ್ನುತೇ||

ದೇಹಿಯು ದೇಹಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವ ಈ ಮೂರು ಗುಣಗಳನ್ನೂ ದಾಟಿದರೆ ಜನ್ಮ-ಮೃತ್ಯು-ಜರಾ-ದುಃಖಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತನಾಗಿ ಅಮೃತತ್ವವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.”

06036021 ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ|

06036021a ಕೈರ್ಲಿಂಗೈಸ್ತ್ರೀನ್ಗುಣಾನೇತಾನತೀತೋ ಭವತಿ ಪ್ರಭೋ|

06036021c ಕಿಮಾಚಾರಃ ಕಥಂ ಚೈತಾಂಸ್ತ್ರೀನ್ಗುಣಾನತಿವರ್ತತೇ||

ಅರ್ಜುನನು ಹೇಳಿದನು: “ಪ್ರಭೋ! ಈ ಮೂರೂ ಗುಣಗಳನ್ನು
ದಾಟಿದವನ ಗುರುತುಗಳೇನು? ಅವನ ಆಚಾರಗಳೇನು? ಮತ್ತು ಈ
ಮೂರೂ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಮೀರಬಹುದು?”

06036022 ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ|

06036022a ಪ್ರಕಾಶಂ ಚ ಪ್ರವೃತ್ತಿಂ ಚ ಮೋಹಮೇವ ಚ ಪಾಂಡವ|

06036022c ನ ದ್ವೇಷ್ಟಿ ಸಂಪ್ರವೃತ್ತಾನಿ ನ ನಿವೃತ್ತಾನಿ ಕಾಂಕ್ಷತಿ||

ಶ್ರೀಭಗವಾನನು ಹೇಳಿದನು: “ಪಾಂಡವ! ಗುಣಗಳನ್ನು ಮೀರಿದವನು
ಪ್ರಕಾಶ, ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮತ್ತು ಮೋಹಗಳನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ.
ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಮತ್ತು ನಡೆದುಹೋದವುಗಳನ್ನು
ಬಯಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ.

06036023a ಉದಾಸೀನವದಾಸೀನೋ ಗುಣೈರ್ಯೋ ನ ವಿಚಾಲ್ಯತೇ|

06036023c ಗುಣಾ ವರ್ತಂತ ಇತ್ಯೇವ ಯೋಽವತಿಷ್ಠತಿ ನೇಂಗತೇ||

06036024a ಸಮದುಃಖಿಸುಖಃ ಸ್ವಸ್ಥಃ ಸಮಲೋಷ್ಪಾಶ್ಮಕಾಂಚನಃ|

06036024c ತುಲ್ಯಪ್ರಿಯಾಪ್ರಿಯೋ ಧೀರಸ್ತುಲ್ಯನಿಂದಾತ್ಮಸಂಸ್ತುತಿಃ||

06036025a ಮಾನಾವಮಾನಯೋಸ್ತುಲ್ಯಸ್ತುಲ್ಯೋ ಮಿತ್ರಾರಿಪಕ್ಷಯೋಃ|

06036025c ಸರ್ವಾರಂಭಪರಿತ್ಯಾಗೀ ಗುಣಾತೀತಃ ಸ ಉಚ್ಯತೇ||

ಗುಣಗಳಿಂದ ಚಲಿತನಾಗಿದೇ ಉದಾಸೀನನಾಗಿ ಕುಳಿತಿರುವವನು,
ಗುಣಗಳು ವರ್ತಿಸುತ್ತಿವೆ ಎಂದು ಅಲುಗಾಡದೇ ನಿಂತಿರುವವನು,
ದುಃಖ-ಸುಖಗಳಲ್ಲಿ ಸಮನಾಗಿರುವವನು, ಸ್ವಸ್ಥನಾಗಿರುವವನು,

ಮಣ್ಣು-ಕಲ್ಲು-ಕಾಂಚನಗಳನ್ನು ಸಮನಾಗಿ ನೋಡುವವನು, ಪ್ರಿಯ-
 ಅಪ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಸಮನಾಗಿ ಕಾಣುವವನು, ನಿಂದೆ-ಸಂಸ್ತುತಿಗಳನ್ನು
 ಸಮವೆಂದು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಧೀರನು, ಮಾನ-ಅಪಮಾನಗಳನ್ನು
 ಸಮವೆಂದೂ, ಮಿತ್ರ-ಅಮಿತ್ರರ ಪಕ್ಷಗಳನ್ನು ಸಮನಾಗಿ ನೋಡುವ,
 ಸರ್ವಾರಂಭಪರಿತ್ಯಾಗಿಯು ಗುಣಾತೀತನೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.

06036026a ಮಾಂ ಚ ಯೋಽವ್ಯಭಿಚಾರೇಣ ಭಕ್ತಿಯೋಗೇನ ಸೇವತೇ|

06036026c ಸ ಗುಣಾನ್ಸಮತೀತ್ಯೈತಾನ್ಬ್ರಹ್ಮಭೂಯಾಯ ಕಲ್ಪತೇ||

ಯಾರು ನನ್ನನ್ನು ಅವ್ಯಭಿಚಾರದ ಭಕ್ತಿಯೋಗದಿಂದ ಸೇವಿಸುತ್ತಾನೋ
 ಅವನು ಈ ಗುಣಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ದಾಟಿ
 ಬ್ರಹ್ಮಭೂಯನಂತಾಗುತ್ತಾನೆ.

06036027a ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ಹಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಹಮಮೃತಸ್ಯಾವ್ಯಯಸ್ಯ ಚ|

06036027c ಶಾಶ್ವತಸ್ಯ ಚ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಸುಖಿಸ್ವೈಕಾಂತಿಕಸ್ಯ ಚ||

ಏಕೆಂದರೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ, ಅಮೃತ, ಅವ್ಯಯ, ಶಾಶ್ವತ ಧರ್ಮ, ಮತ್ತು
 ಏಕಾಂತಿಕ ಸುಖಗಳು ನೆಲೆಸಿವೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಪರ್ವಣಿ
 ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಸೂಪನಿಷತ್ಸು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರೇ
 ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದೇ ಗಣತ್ರಯವಿಭಾಗಯೋಗೋ ನಾಮ
 ಚತುರ್ದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ

ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯ
ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದದಲ್ಲಿ
ಗುಣತ್ರಯವಿಭಾಗಯೋಗವೆಂಬ ಹದಿನಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.
ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಷಡ್ರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತಾರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೩೨

ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಯೋಗ

06037001 ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ|

06037001a ಊರ್ಧ್ವಮೂಲಮಧಃಶಾಖಮಶ್ವತ್ಥಂ ಪ್ರಾಹುರವ್ಯಯಂ|

06037001c ಚಂದಾಂಸಿ ಯಸ್ಯ ಪರ್ಣಾನಿ ಯಸ್ತಂ ವೇದ ಸ ವೇದವಿತ್||

ಶ್ರೀಭಗವಾನನು ಹೇಳಿದನು: “ಮೇಲುಗಡೆ ಬೇರುಗಳುಳ್ಳ ಮತ್ತು
ಕೆಳಗಡೆ ರೆಂಬೆಗಳುಳ್ಳ ಅಶ್ವತ್ಥವು ಅವ್ಯಯ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅದರ ಎಲೆಗಳು
ಛಂದಸ್ಸುಗಳು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡವನೇ ವೇದವನ್ನು ಬಲ್ಲವನು.

06037002a ಅಧಶ್ಚೋರ್ಧ್ವಂ ಪ್ರಸೃತಾಸ್ತಸ್ಯ ಶಾಖಾ

ಗುಣಪ್ರವೃದ್ಧಾ ವಿಷಯಪ್ರವಾಲಾಃ|

06037002c ಅಧಶ್ಚ ಮೂಲಾನ್ಯನುಸಂತತಾನಿ

ಕರ್ಮಾನುಬಂಧಿನಿ ಮನುಷ್ಯಲೋಕೇ||

ಕೆಳಕ್ಕೂ ಮೇಲಕ್ಕೂ ಅದರ ಶಾಖೆಗಳು ಹಬ್ಬಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ.

ಗುಣಗಳಿಂದ ಬೆಳೆಯುವ ಅದರಲ್ಲಿ ವಿಷಯಗಳು ಚಿಗುರುಗಳು.
ಮನುಷ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಾನುಬಂಧಗಳೇ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ
ಬೇರುಗಳು.

06037003a ನ ರೂಪಮಸ್ಯೇಹ ತಥೋಪಲಭ್ಯತೇ
ನಾಂತೋ ನ ಚಾದಿರ್ನ ಚ ಸಂಪ್ರತಿಷ್ಠಾ|

06037003c ಅಶ್ವತ್ಥಮೇನಂ ಸುವಿರೂಢಮೂಲಂ
ಅಸಂಗಶಸ್ತ್ರೇಣ ದೃಢೇನ ಚಿತ್ತಾ||

06037004a ತತಃ ಪದಂ ತತ್ಪರಿಮಾರ್ಗಿತವ್ಯಂ

ಯಸ್ಮಿನ್ನತಾ ನ ನಿವರ್ತಂತಿ ಭೂಯಃ|

06037004c ತಮೇವ ಚಾದ್ಯಂ ಪುರುಷಂ ಪ್ರಪದ್ಯೇ

ಯತಃ ಪ್ರವೃತ್ತಿಃ ಪ್ರಸೃತಾ ಪುರಾಣೀ||

ಇಲ್ಲಿ ಇದರ ರೂಪವು ಹಾಗೆಯೇ ಕಾಣಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಅಂತವಾಗಲೀ, ಆದಿಯಾಗಲೀ, ನೆಲೆಯಾಗಲೀ ಇಲ್ಲ. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಬೇರೂರಿರುವ ಈ ಅಶ್ವತ್ಥವನ್ನು ದೃಢತೆ ಮತ್ತು ಅಸಂಗಗಳೆಂಬ ಶಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿ, ಹೋದರೆ ಪುನಃ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರಲಾರದದಂತಹ ಆ ಪದದ ಕಡೆ ಪ್ರಯಾಣಿಸಬೇಕು. ಹಿಂದೆ ಯಾವಾತನಿಂದ ಹೊರಟು ಬಂದಿರುವೆಯೋ ಅದೇ ಆದ್ಯ ಪುರುಷನನ್ನು ಶರಣುಹೋಗಬೇಕು,

06037005a ನಿರ್ಮಾನಮೋಹಾ ಜಿತಸಂಗದೋಷಾ

ಅಧ್ಯಾತ್ಮನಿತ್ಯಾ ವಿನಿವೃತ್ತಕಾಮಾಃ|

06037005c ದ್ವಂದ್ವೈರ್ವಿಮುಕ್ತಾಃ ಸುಖದುಃಖಸಂಜ್ಞೈರ್

ಗಚ್ಛಂತ್ಯಮೂಢಾಃ ಪದಮವ್ಯಯಂ ತತಃ||

ಮಾನ-ಮೋಹಗಳಿಲ್ಲದವರು, ಸಂಗದೋಷಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದವರು, ಆಧ್ಯಾತ್ಮನಿತ್ಯರು, ಕಾಮಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡವರು, ದ್ವಂದ್ವಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಸುಖ-ದುಃಖಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತರಾದವರು, ಮತ್ತು ಅಮೂಢರು ಆ ಅವ್ಯಯ ಪದವನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾರೆ.

06037006a ನ ತದ್ಭಾಸಯತೇ ಸೂರ್ಯೋ ನ ಶಶಾಂಕೋ ನ ಪಾವಕಃ|

06037006c ಯದ್ಗತ್ವಾ ನ ನಿವರ್ತಂತೇ ತದ್ಧಾಮ ಪರಮಂ ಮಮ||

ಅಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನೂ ಬೆಳಗುವುದಿಲ್ಲ. ಚಂದ್ರನೂ ಬೆಳಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಪಾವಕನೂ ಬೆಳಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೋದ ಸ್ಥಾನದಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗದಿರುವ

ಅದೇ ನನ್ನ ಪರಮ ಧಾಮವು.

06037007a ಮಮೈವಾಂಶೋ ಜೀವಲೋಕೇ ಜೀವಭೂತಃ ಸನಾತನಃ|

06037007c ಮನಃಷಷ್ಠಾನೀಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಪ್ರಕೃತಿಸ್ಥಾನಿ ಕರ್ಷತಿ||

ನನ್ನ ಸನಾತನ ಅಂಶವು ಜೀವಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜೀವಭೂತವಾಗಿ

ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಆರು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು

ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

06037008a ಶರೀರಂ ಯದವಾಪ್ನೋತಿ ಯಚ್ಚಾಪ್ಯುತ್ಯಾ ಮತೀಶ್ವರಃ|

06037008c ಗೃಹೀತ್ವೈತಾನಿ ಸಂಯಾತಿ ವಾಯುರ್ಗಂಧಾನಿವಾಶಯಾತ್||

ಈಶ್ವರನು ಶರೀರವನ್ನು ಪಡೆಯುವಾಗ ಮತ್ತು ಶರೀರವನ್ನು

ತೊರೆಯುವಾಗ ವಾಯುವು ಗಂಧಗಳನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವಂತೆ

ಇವುಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

06037009a ಶ್ರೋತ್ರಂ ಚಕ್ಷುಃ ಸ್ಪರ್ಶನಂ ಚ ರಸನಂ ಘ್ರಾಣಮೇವ ಚ|

06037009c ಅಧಿಷ್ಠಾಯ ಮನಶ್ಚಾಯಂ ವಿಷಯಾನುಪಸೇವತೇ||

ಕಿವಿ, ಕಣ್ಣು, ಸ್ಪರ್ಶ, ರಸ, ಘ್ರಾಣ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸುಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದುಕೊಂಡು

ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಉಪಸೇವಿಸುತ್ತಾನೆ.

06037010a ಉತ್ಕೃಮಂತಂ ಸ್ಥಿತಂ ವಾಪಿ ಭುಂಜಾನಂ ವಾ ಗುಣಾನ್ವಿತಂ|

06037010c ವಿಮೂಢಾ ನಾನುಪಶ್ಯಂತಿ ಪಶ್ಯಂತಿ ಜ್ಞಾನಚಕ್ಷುಷಃ||

ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವಾಗ, ಇರುವಾಗ, ಅಥವಾ ಗುಣಾನ್ವಿತನಾಗಿ
ಭೋಗಿಸುವಾಗಲೂ ಕೂಡ ವಿಮೂಢರು ಇವನನ್ನು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.
ಆದರೆ ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯಿರುವವರು ಇವನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾರೆ.

06037011a ಯತಂತೋ ಯೋಗಿನಶ್ಚೈನಂ ಪಶ್ಯಂತ್ಯಾತ್ಮನ್ಯವಸ್ಥಿತಂ|

06037011c ಯತಂತೋಽಪ್ಯಕೃತಾತ್ಮಾನೋ ನೈನಂ ಪಶ್ಯಂತ್ಯಚೇತಸಃ||

ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವ ಯೋಗಿಗಳು ಈತನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು
ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವರು. ಅಕೃತಾತ್ಮರು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ,
ಅಚೇತಸರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇವನನ್ನು ಕಾಣದೇ ಇರುವರು.

06037012a ಯದಾದಿತ್ಯಗತಂ ತೇಜೋ ಜಗದ್ಭಾಸಯತೇಽಖಿಲಂ|

06037012c ಯಚ್ಚಂದ್ರಮಸಿ ಯಚ್ಚಾಗ್ನೌ ತತ್ತೇಜೋ ವಿದ್ಧಿ ಮಾಮಕಂ||

ಯಾವ ತೇಜಸ್ಸು ಆದಿತ್ಯನಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಅಖಿಲ ಜಗತ್ತನ್ನೂ
ಬೆಳಗುತ್ತದೆಯೋ, ಯಾವುದು ಚಂದ್ರ ಮತ್ತು ಅಗ್ನಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದೆಯೋ ಆ
ತೇಜಸ್ಸು ನನ್ನದೆಂದು ತಿಳಿ.

06037013a ಗಾಮಾವಿಶ್ಯ ಚ ಭೂತಾನಿ ಧಾರಯಾಮ್ಯಹಮೋಜಸಾ|

06037013c ಪುಷ್ಣಾಮಿ ಚೌಷಧೀಃ ಸರ್ವಾಃ ಸೋಮೋ ಭೂತ್ವಾ ರಸಾತ್ಮಕಃ||

ನಾನು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಓಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಭೂತಗಳನ್ನು
ಪೊರೆಯುತ್ತೇನೆ. ರಸಾತ್ಮಕನಾದ ಸೋಮನಾಗಿ ಸರ್ವ ಔಷಧಿಗಳನ್ನೂ
ಪೋಷಿಸುತ್ತೇನೆ.

06037014a ಅಹಂ ವೈಶ್ವಾನರೋ ಭೂತ್ವಾ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ದೇಹಮಾಶ್ರಿತಃ|

06037014c ಪ್ರಾಣಾಪಾನಸಮಾಯುಕ್ತಃ ಪಚಾಮ್ಯನ್ನಂ ಚತುರ್ವಿಧಂ||

ನಾನು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ದೇಹವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವ ವೈಶ್ವಾನರನಾಗಿ
ಪ್ರಾಣಾಪಾನಸಮಾಯುಕ್ತನಾಗಿ ಚತುರ್ವಿಧ ಅನ್ನವನ್ನು
ಪಚನಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

06037015a ಸರ್ವಸ್ಯ ಚಾಹಂ ಹೃದಿ ಸನ್ನಿವಿಷ್ಟೋ

ಮತ್ತಃ ಸ್ಮೃತಿರ್ಜ್ಞಾನಮಪೋಹನಂ ಚ|

06037015c ವೇದೈಶ್ಚ ಸರ್ವೈರಹಮೇವ ವೇದ್ಯೋ

ವೇದಾಂತಕೃದ್ವೇದವಿದೇವ ಚಾಹಂ||

ಎಲ್ಲರ ಹೃದಯಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ನೆಲೆಸಿದ್ದೇನೆ. ನೆನಪು, ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು
ಅವುಗಳ ಹೋಗುವಿಕೆ ನನ್ನಿಂದಲೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಸರ್ವ ವೇದಗಳಿಗೂ
ನಾನೇ ವೇದ್ಯನು. ವೇದಾಂತವನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ನಾನು.
ವೇದವಿದನೂ ನಾನು.

06037016a ದ್ವಾವಿಮೌ ಪುರುಷೌ ಲೋಕೇ ಕ್ಷರಶ್ಚಾಕ್ಷರ ಏವ ಚ|

06037016c ಕ್ಷರಃ ಸರ್ವಾಣಿ ಭೂತಾನಿ ಕೂಟಸ್ಥೋಽಕ್ಷರ ಉಚ್ಯತೇ||

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಈ ಇಬ್ಬರು ಪುರುಷರಿದ್ದಾರೆ - ಕ್ಷರ ಮತ್ತು ಅಕ್ಷರ.

ಸರ್ವಭೂತಗಳು ಕ್ಷರ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಕೂಟಸ್ಥನು ಅಕ್ಷರ.

06037017a ಉತ್ತಮಃ ಪುರುಷಸ್ತ್ವನ್ಯಃ ಪರಮಾತ್ಮೈತ್ಯದಾಹೃತಃ|

06037017c ಯೋ ಲೋಕತ್ರಯಮಾವಿಶ್ಯ ಬಿಭರ್ತ್ಯವ್ಯಯ ಈಶ್ವರಃ||

ಆದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನೆನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಉತ್ತಮ ಪುರುಷನು ಬೇರೆ. ಆ ಅವ್ಯಯ ಈಶ್ವರನು ಲೋಕತ್ರಯಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ.

06037018a ಯಸ್ಮಾತ್ ಕ್ಷರಮತೀತೋಽಹಮಕ್ಷರಾದಪಿ ಚೋತ್ತಮಃ|

06037018c ಅತೋಽಸ್ಮಿ ಲೋಕೇ ವೇದೇ ಚ ಪ್ರಥಿತಃ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ||

ಕ್ಷರವನ್ನು ದಾಟಿ ಅಕ್ಷರಕ್ಕಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನಾನು ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ವೇದಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪುರುಷೋತ್ತಮನೆಂದು ಪ್ರಥಿತನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

06037019a ಯೋ ಮಾಮೇವಮಸಮ್ನೂಢೋ ಜಾನಾತಿ ಪುರುಷೋತ್ತಮಂ|

06037019c ಸ ಸರ್ವವಿದ್ಭಜತಿ ಮಾಂ ಸರ್ವಭಾವೇನ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಅಸಮ್ನೂಢನಾಗಿ ನಾನೇ ಪುರುಷೋತ್ತಮನೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವ ಸರ್ವವಿದುವು ಸರ್ವಭಾವದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಭಜಿಸುತ್ತಾನೆ.

06037020a ಇತಿ ಗುಹ್ಯತಮಂ ಶಾಸ್ತ್ರಮಿದಮುಕ್ತಂ ಮಯಾನಘ|

06037020c ಏತದ್ಬುದ್ಧ್ವಾ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್ಯಾತ್ಕೃತಕೃತ್ಯಶ್ಚ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಅನಘ! ಈ ಗುಹ್ಯತಮ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದಾಯಿತು.

ಇದನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡವನು ಬುದ್ಧಿವಂತನೂ ಕೃತಕೃತ್ಯನೂ
ಆಗುತ್ತಾನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಪರ್ವಣಿ
ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಸೂಪನಿಷತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರೇ
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದೇ ಪುರುಷೋತ್ತಮಯೋಗೋ ನಾಮ
ಪಂಚದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯ
ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದದಲ್ಲಿ
ಪುರುಷೋತ್ತಮಯೋಗವೆಂಬ ಹದಿನೈದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಸಪ್ತತ್ರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತೇಳನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೩೮

ದೈವಾಸುರಸಂಪದ್ವಿಭಾಗ ಯೋಗ

06038001 ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ|

06038001a ಅಭಯಂ ಸತ್ತ್ವ ಸಂಶುದ್ಧಿರ್ಜ್ಞಾನಯೋಗವ್ಯವಸ್ಥಿತಿಃ|

06038001c ದಾನಂ ದಮಶ್ಚ ಯಜ್ಞಶ್ಚ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಸ್ತಪ ಆರ್ಜವಂ||

06038002a ಅಹಿಂಸಾ ಸತ್ಯಮಕ್ರೋಧಸ್ತಾಗಃ ಶಾಂತಿರಪೈಶುನಂ|

06038002c ದಯಾ ಭೂತೇಷ್ವಲೋಲುಪ್ಸಂ ಮಾರ್ದವಂ ಹೀರಜಾಪಲಂ||

06038003a ತೇಜಃ ಕ್ಷಮಾ ಧೃತಿಃ ಶೌಚಮದ್ರೋಹೋ ನಾತಿಮಾನಿತಾ|

06038003c ಭವಂತಿ ಸಂಪದಂ ದೈವೀಮಭಿಜಾತಸ್ಯ ಭಾರತ||

ಶ್ರೀಭಗವಾನನು ಹೇಳಿದನು: “ಭಾರತ! ಅಭಯ, ಸತ್ತ್ವ ಸಂಶುದ್ಧಿ (ಅಂತಃಕರಣದ ಶುದ್ಧಿ), ಜ್ಞಾನಯೋಗದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠನಾಗಿರುವುದು, ದಾನ, ದಮ, ಯಜ್ಞ, ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ, ತಪ, ಆರ್ಜವ, ಅಹಿಂಸೆ, ಸತ್ಯ, ಅಕ್ರೋಧ, ತ್ಯಾಗ, ಶಾಂತಿ, ಅಪೈಶುನ (ಚಾಡಿಕೋರತನವಿಲ್ಲದಿರುವುದು), ಭೂತದಯೆ, ಅಲೋಲುಪ್ಯತೆ (ವಿಷಯಗಳು ಹತ್ತಿರವಿರುವಾಗಲೂ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ವಿಕಾರವಿಲ್ಲದೇ ಇರುವುದು), ಮಾರ್ದವ (ಮೃದುವಾಗಿರುವುದು, ಕ್ರೂರಿಯಾಗಿಲ್ಲದಿರುವುದು), ಹ್ರೀ (ನಾಚಿಕೆ), ಅಚಾಪಲ (ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದ ಮಾತು-ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡದಿರುವುದು), ತೇಜಸ್ಸು, ಕ್ಷಮೆ, ಧೃತಿ, ಶೌಚ, ಅದ್ರೋಹ, ಅತಿಮಾನಿತನಾಗಿಲ್ಲದಿರುವುದು ಇವು ದೈವೀ ಸಂಪದದಿಂದ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ.

06038004a ದಂಭೋ ದರ್ಪೋಽತಿಮಾನಶ್ಚ ಕ್ರೋಧಃ ಪಾರುಷ್ಯಮೇವ ಚ|

06038004c ಅಜ್ಞಾನಂ ಚಾಭಿಜಾತಸ್ಯ ಪಾರ್ಥ ಸಂಪದಮಾಸುರೀಂ||

ಪಾರ್ಥ! ದಂಭ (ಧಾರ್ಮಿಕನೆಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು), ದರ್ಪ, ಅತಿಮಾನ, ಕ್ರೋಧ, ಬಿರುಸಾದ ಮಾತು, ಅಜ್ಞಾನ ಇವು ಅಸುರೀ ಸಂಪದದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿವೆ.

06038005a ದೈವೀ ಸಂಪದ್ವಿಮೋಕ್ಷಾಯ ನಿಬಂಧಾಯಾಸುರೀ ಮತಾ|

06038005c ಮಾ ಶುಚಃ ಸಂಪದಂ ದೈವೀಮಭಿಜಾತೋಽಸಿ ಪಾಂಡವ||

ಪಾಂಡವ! ದೈವೀ ಸಂಪತ್ತು ವಿಮೋಕ್ಷಕ್ಕೂ ಅಸುರೀ ಸಂಪದವು
ನಿಬಂಧಕ್ಕೂ ಕಾರಣವೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ. ಶೋಕಿಸದಿರು. ನೀನು
ದೈವೀ ಸಂಪದದಿಂದ ಜನಿಸಿರುವೆ.

06038006a ದ್ವೌ ಭೂತಸರ್ಗೌ ಲೋಕೇಽಸ್ಮಿನ್ದೈವ ಆಸುರ ಏವ ಚ|

06038006c ದೈವೋ ವಿಸ್ತರಶಃ ಪ್ರೋಕ್ತ ಆಸುರಂ ಪಾರ್ಥ ಮೇ ಶೃಣು||

ಪಾರ್ಥ! ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ದೈವ ಮತ್ತು ಅಸುರಗಳೆಂಬ ಎರಡು
ಭೂತಸರ್ಗಗಳಿವೆ. ದೈವದ ಕುರಿತು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿಯಾಯಿತು.
ಅಸುರದ ಕುರಿತು ನನ್ನಿಂದ ಕೇಳು.

06038007a ಪ್ರವೃತ್ತಿಂ ಚ ನಿವೃತ್ತಿಂ ಚ ಜನಾ ನ ವಿದುರಾಸುರಾಃ|

06038007c ನ ಶೌಚಂ ನಾಪಿ ಚಾಚಾರೋ ನ ಸತ್ಯಂ ತೇಷು ವಿದ್ಯತೇ||

ಅಸುರ ಜನರು ಪ್ರವೃತ್ತಿ-ನಿವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಅರಿತಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರಲ್ಲಿ
ಶೌಚವೂ, ಆಚಾರಗಳೂ, ಸತ್ಯವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

06038008a ಅಸತ್ಯಮಪ್ರತಿಷ್ಠಂ ತೇ ಜಗದಾಹುರನೀಶ್ವರಂ|

06038008c ಅಪರಸ್ಪರಸಂಭೂತಂ ಕಿಮನ್ಯತ್ಕಾಮಹೈತುಕಂ||

ಜಗತ್ತು ಅಸತ್ಯವಾದುದು, ಆಧಾರವಿಲ್ಲದಿರುವುದು, ಆಳುವ
ಈಶ್ವರನಿಲ್ಲದಿರುವುದು, ಕಾಮಪ್ರೇರಿತ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರ
ಅನ್ಯೋನ್ಯಸಂಯೋಗದಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿರುವುದು, ಮತ್ತೇನು,

ಕಾಮಹೇತುವಿನಿಂದಲೇ ಆದದ್ದು ಎಂದು ಅವರು ಹೇಳುವರು.

06038009a ಏತಾಂ ದೃಷ್ಟಿಮವಷ್ಟ್ಯಭ್ಯ ನಷ್ಟಾತ್ಮಾನೋಽಲ್ಪಬುದ್ಧಯಃ|

06038009c ಪ್ರಭವಂತ್ಯುಗ್ರಕರ್ಮಾಣಃ ಕ್ಷಯಾಯ ಜಗತೋಽಹಿತಾಃ||

ಈ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ, ನಷ್ಟಾತ್ಮರಾಗಿ ಈ ಅಲ್ಪಬುದ್ಧಿಗಳು ಉಗ್ರಕರ್ಮಿಗಳಾಗಿ ಅಹಿತರಾಗಿ ಜಗತ್ತಿನ ಕ್ಷಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾಗುತ್ತಾರೆ.

06038010a ಕಾಮಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ದುಷ್ಟೂರಂ ದಂಭಮಾನಮದಾನ್ವಿತಾಃ|

06038010c ಮೋಹಾದ್ಧೃಹೀತ್ವಾಸದ್ಗೃಹಾನ್ವ ವರ್ತಂತೇಽಶುಚಿವ್ರತಾಃ||

ಪೂರೈಸಲಾಗದೇ ಇರುವ ಕಾಮಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ, ದಂಭ-ಮಾನ-ಮದಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಮೋಹದಿಂದ ಕೆಟ್ಟ ಮನೋನಿಶ್ಚಯಗಳನ್ನು ತಾಳಿ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಶುಚಿವ್ರತರಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವರು.

06038011a ಚಿಂತಾಮಪರಿಮೇಯಾಂ ಚ ಪ್ರಲಯಾಂತಾಮುಪಾಶ್ರಿತಾಃ|

06038011c ಕಾಮೋಪಭೋಗಪರಮಾ ಏತಾವದಿತಿ ನಿಶ್ಚಿತಾಃ||

06038012a ಆಶಾಪಾಶಶತ್ಯೈರ್ಬದ್ಧಾಃ ಕಾಮಕ್ರೋಧಪರಾಯಣಾಃ|

06038012c ಈಹಂತೇ ಕಾಮಭೋಗಾರ್ಥಮನ್ಯಾಯೇನಾರ್ಥಸಂಚಯಾನ್||

ಅಪರಿಮೇಯವಾದ, ಪ್ರಲಯಾಂತಕವಾದ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ, ಕಾಮೋಪಭೋಗಪರರಾಗಿ, ಇಷ್ಟೇ ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದವರಾಗಿ, ನೂರಾರು ಆಶಾಪಾಶಗಳಿಂದ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಕಾಮಕ್ರೋಧಪರಾಯಣರಾಗಿ, ಅನ್ಯಾಯದಿಂದ ಧನವನ್ನು ಕೂಡಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕಾಮಭೋಗಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

06038013a ಇದಮದ್ಯ ಮಯಾ ಲಬ್ಧಮಿದಂ ಪ್ರಾಪ್ತೇ ಮನೋರಥಂ|

06038013c ಇದಮಸ್ತಿದಮಪಿ ಮೇ ಭವಿಷ್ಯತಿ ಪುನರ್ಧನಂ||

06038014a ಅಸೌ ಮಯಾ ಹತಃ ಶತ್ರುಹನಿಷ್ಯೇ ಚಾಪರಾನಪಿ|

06038014c ಈಶ್ವರೋಽಹಮಹಂ ಭೋಗೀ ಸಿದ್ಧೋಽಹಂ ಬಲವಾನ್ಸಖೀ||

06038015a ಆಢ್ಯೋಽಭಿಜನವಾನಸ್ಮಿ ಕೋಽನ್ಯೋಽಸ್ಮಿ ಸದೃಶೋ ಮಯಾ|

06038015c ಯಕ್ಷೇ ದಾಸ್ಯಾಮಿ ಮೋದಿಷ್ಯ ಇತ್ಯಜ್ಞಾನವಿಮೋಹಿತಾಃ||

06038016a ಅನೇಕಚಿತ್ತವಿಭ್ರಾಂತಾ ಮೋಹಜಾಲಸಮಾವೃತಾಃ|

06038016c ಪ್ರಸಕ್ತಾಃ ಕಾಮಭೋಗೇಷು ಪತಂತಿ ನರಕೇಽಶುಚೌ||

ಇದು ನನಗೆ ಇಂದು ಸಿಕ್ಕಿತು, ನನಗಿಷ್ಟವಾದ ಇದನ್ನು
ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವೆನು, ಇದು ಇದ್ದರೂ ಮತ್ತೆ ಈ ಧನವೂ
ನನಗಾಗಬೇಕು, ಆ ಶತ್ರುವು ನನ್ನಿಂದ ಹತನಾದನು ಇನ್ನು
ಮಿಕ್ಕವರನ್ನೂ ಕೊಲ್ಲುತ್ತೇನೆ, ನಾನೇ ಈಶ್ವರ, ನಾನೇ ಭೋಗಿ, ನಾನೇ
ಸಿದ್ಧ, ಬಲವಂತ, ಸುಖಿ, ಹಣವಂತ, ಉತ್ತಮ ಕುಲದವನು, ನನಗೆ
ಸದೃಶನಾದ ಬೇರೆ ಯಾರಿದ್ದಾರೆ? ಯಾಗಮಾಡುತ್ತೇನೆ, ದಾನ
ಕೊಡುತ್ತೇನೆ, ಸಂತೋಷ ಪಡುತ್ತೇನೆ - ಎಂದು ಅಜ್ಞಾನಮೋಹಿತರಾಗಿ,
ಅನೇಕ ಚಿತ್ತವಿಭ್ರಾಂತರಾಗಿ, ಮೋಹಜಾಲದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಕೊಂಡು,
ಕಾಮಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಕ್ತರಾಗಿ ಅಶುಚಿ ನರಕದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವರು.

06038017a ಆತ್ಮಸಂಭಾವಿತಾಃ ಸ್ತಬ್ಧಾ ಧನಮಾನಮದಾನ್ವಿತಾಃ|

06038017c ಯಜಂತೇ ನಾಮಯಜ್ಞೈಸ್ತೇ ದಂಭೇನಾವಿಧಿಪೂರ್ವಕಂ||

ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವೇ ಒಳ್ಳೆಯರೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ತಗ್ಗಿ ನಡೆಯುವ

ಸ್ವಾಭವವಿಲ್ಲದವರಾಗಿ, ಮಾನಮದಾನ್ವಿತರಾಗಿ ಅವರು ದಂಭದಿಂದ
ಅವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಾಮ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

06038018a ಅಹಂಕಾರಂ ಬಲಂ ದರ್ಪಂ ಕಾಮಂ ಕ್ರೋಧಂ ಚ ಸಂಶ್ರಿತಾಃ|

06038018c ಮಾಮಾತ್ಮಪರದೇಹೇಷು ಪ್ರದ್ವಿಷಂತೋಽಭ್ಯಸೂಯಕಾಃ||

ಅಹಂಕಾರ, ಬಲ, ದರ್ಪ, ಕಾಮ ಮತ್ತು ಕ್ರೋಧಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ
ತಮ್ಮ ಮತ್ತು ಮಿಕ್ಕವರ ದೇಹಗಳಲ್ಲಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಾ
ಅಸೂಯೆಪಡುತ್ತಾರೆ.

06038019a ತಾನಹಂ ದ್ವಿಷತಃ ಕ್ರೂರಾನ್ಸಂಸಾರೇಷು ನರಾಧಮಾನ್|

06038019c ಕ್ಷಿಪಾಮ್ಯಜಸ್ರಮಶುಭಾನಾಸುರೀಷ್ಟೇವ ಯೋನಿಷು||

ಆ ದ್ವೇಷಿಗಳನ್ನು, ಕ್ರೂರ, ಅಶುಭ ನರಾಧಮರನ್ನು ನಾನು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ
ಸತತವೂ ಅಶುಭವಾದ ಅಸುರ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಡಹುತ್ತೇನೆ.

06038020a ಆಸುರೀಂ ಯೋನಿಮಾಪನ್ನಾ ಮೂಢಾ ಜನ್ಮನಿ ಜನ್ಮನಿ|

06038020c ಮಾಮಪ್ರಾಪ್ತೈವ ಕೌಂತೇಯ ತತೋ ಯಾಂತ್ಯಧಮಾಂ ಗತಿಂ||

ಕೌಂತೇಯ ! ಜನ್ಮ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಸುರೀ ಯೋನಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಆ
ಮೂಢರು ನನ್ನನ್ನು ಪಡೆಯದೆಯೇ ಇನ್ನೂ ಅಧಮ ಗತಿಯನ್ನು
ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

06038021a ತ್ರಿವಿಧಂ ನರಕಸ್ಯೇದಂ ದ್ವಾರಂ ನಾಶನಮಾತ್ಮನಃ|

06038021c ಕಾಮಃ ಕ್ರೋಧಸ್ತಥಾ ಲೋಭಸ್ತಸ್ಮಾದೇತತ್ತಯಂ ತ್ಯಜೇತ್||

ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ ಮತ್ತು ಲೋಭ - ಇವು ಮೂರು ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ದ್ವಾರಗಳು. ಆತ್ಮನ ನಾಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಮೂರನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು.

06038022a ಏತೈರ್ವಿಮುಕ್ತಃ ಕೌಂತೇಯ ತಮೋದ್ವಾರೈಸ್ತ್ರಿಭಿರ್ನರಃ|

06038022c ಆಚರತ್ಯಾತ್ಮನಃ ಶ್ರೇಯಸ್ತತೋ ಯಾತಿ ಪರಾಂ ಗತಿಂ||

ಕೌಂತೇಯ ! ಈ ಮೂರು ತಮೋದ್ವಾರಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತನಾದ ನರನು ತನಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ತಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅದರಿಂದ ಪರಮ ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

06038023a ಯಃ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಮುತ್ಸೃಜ್ಯ ವರ್ತತೇ ಕಾಮಕಾರತಃ|

06038023c ನ ಸ ಸಿದ್ಧಿಮವಾಪ್ನೋತಿ ನ ಸುಖಂ ನ ಪರಾಂ ಗತಿಂ||

ಯಾರು ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕಾಮದ ಪ್ರೇರಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವರೋ ಅವರು ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ, ಸುಖ ಮತ್ತು ಪರಮ ಗತಿಯನ್ನೂ ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

06038024a ತಸ್ಮಾಚ್ಚಾಸ್ತ್ರಂ ಪ್ರಮಾಣಂ ತೇ ಕಾರ್ಯಕಾರ್ಯವ್ಯವಸ್ಥಿತೌ|

06038024c ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಾನೋಕ್ತಂ ಕರ್ಮ ಕರ್ತುಮಿಹಾರ್ಹಸಿ||

ಆದುದರಿಂದ ಕಾರ್ಯ-ಅಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಪ್ರಮಾಣವು. ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಪರ್ವಣಿ
ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಸೂಪನಿಷತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರೇ
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದೇ ದೈವಾಸುರಸಂಪದ್ವಿಭಾಗಯೋಗೋ
ನಾಮ ಷೋಡಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯ
ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದದಲ್ಲಿ
ದೈವಾಸುರಸಂಪದ್ವಿಭಾಗಯೋಗವೆಂಬ ಹದಿನಾರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.
ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಅಷ್ಟಾತ್ರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತೆಂಟನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೩೯

ಶ್ರದ್ಧಾತ್ರಯವಿಭಾಗ ಯೋಗ

06039001 ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ|

06039001a ಯೇ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಮುತ್ಸೃಜ್ಯ ಯಜಂತೇ ಶ್ರದ್ಧಯಾನ್ವಿತಾಃ|

06039001c ತೇಷಾಂ ನಿಷ್ಠಾ ತು ಕಾ ಕೃಷ್ಣ ಸತ್ತ್ವಮಾಹೋ ರಜಸ್ತಮಃ||

ಅರ್ಜುನನು ಹೇಳಿದನು: “ಕೃಷ್ಣ! ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು
ಶ್ರದ್ಧಾನ್ವಿತರಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವವರ ನಿಷ್ಠೆಯಂಥಹುದು -
ಸತ್ತ್ವವೋ, ರಜವೋ ಅಥವಾ ತಮವೋ?”

06039002 ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ|

06039002a ತ್ರಿವಿಧಾ ಭವತಿ ಶ್ರದ್ಧಾ ದೇಹಿನಾಂ ಸಾ ಸ್ವಭಾವಜಾ|

06039002c ಸಾತ್ವಿಕೀ ರಾಜಸೀ ಚೈವ ತಾಮಸೀ ಚೇತಿ ತಾಂ ಶೃಣು||

ಶ್ರೀಭಗವಾನನು ಹೇಳಿದನು: “ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ದೇಹಿಗಳ ಆ ಶ್ರದ್ಧೆಯು ಮೂರು ವಿಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ - ಸಾತ್ವಿಕೀ, ರಾಜಸೀ ಮತ್ತು ತಾಮಸೀ. ಅದರ ಕುರಿತು ಕೇಳು.

06039003a ಸತ್ತ್ವಾನುರೂಪಾ ಸರ್ವಸ್ಯ ಶ್ರದ್ಧಾ ಭವತಿ ಭಾರತ|

06039003c ಶ್ರದ್ಧಾಮಯೋಽಯಂ ಪುರುಷೋ ಯೋ ಯಚ್ಛ್ರದ್ಧಃ ಸ ಏವ ಸಃ||

ಭಾರತ! ಎಲ್ಲರ ಶ್ರದ್ಧೆಯೂ ಸತ್ತ್ವಾನುರೂಪವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಶ್ರದ್ಧಾಮಯನಾದ ಇವನು ಪುರುಷನು. ಯಾರಿಗೆ ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿರುತ್ತದೆಯೋ ಅವರು ಅದೇ ಆಗುತ್ತಾರೆ.

06039004a ಯಜಂತೇ ಸಾತ್ತಿ ಕಾ ದೇವಾನ್ಯಕ್ಷರಕ್ಷಾಂಸಿ ರಾಜಸಾಃ|

06039004c ಪ್ರೇತಾನ್ಭೂತಗಣಾಂಶ್ಚಾನ್ಯೇ ಯಜಂತೇ ತಾಮಸಾ ಜನಾಃ||

ಸಾತ್ತಿ ಕರು ದೇವತೆಗಳನ್ನು, ರಾಜಸರು ಯಕ್ಷ-ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಮತ್ತು ತಾಮಸ ಜನರು ಪ್ರೇತ-ಭೂತಗಣಗಳು ಮತ್ತು ಇತರರನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

06039005a ಅಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತಂ ಘೋರಂ ತಪ್ಯಂತೇ ಯೇ ತಪೋ ಜನಾಃ|

06039005c ದಂಭಾಹಂಕಾರಸಂಯುಕ್ತಾಃ ಕಾಮರಾಗಬಲಾನ್ವಿತಾಃ||

06039006a ಕರ್ಶಯಂತಃ ಶರೀರಸ್ಥಂ ಭೂತಗ್ರಾಮಮಚೇತಸಃ|

06039006c ಮಾಂ ಚೈವಾಂತಃಶರೀರಸ್ಥಂ ತಾನ್ವಿದ್ಧ್ಯಾ ಸುರನಿಶ್ಚಯಾನ್||

ದಂಭಾಹಂಕಾರ ಸಂಯುಕ್ತರಾಗಿ, ಕಾಮರಾಗಬಲಾನ್ವಿತರಾಗಿ, ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ಭೂತಗ್ರಾಮಗಳನ್ನೂ, ಶರೀರಸ್ಥನಾಗಿರುವ ನನ್ನನ್ನೂ ಒಣಗಿಸಿ ಅಚೇತಸರನ್ನಾಗಿಸಿ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತವಲ್ಲದ ಘೋರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ತಪಿಸುವ ಜನರು ಅಸುರ ನಿಶ್ಚಯರೆಂದು ತಿಳಿ.

06039007a ಆಹಾರಸ್ತ್ವಪಿ ಸರ್ವಸ್ಯ ತ್ರಿವಿಧೋ ಭವತಿ ಪ್ರಿಯಃ|

06039007c ಯಜ್ಞಸ್ತಪಸ್ತಥಾ ದಾನಂ ತೇಷಾಂ ಭೇದಮಿಮಂ ಶೃಣು||

ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪ್ರಿಯವಾಗಿರುವ ಆಹಾರವೂ, ಯಜ್ಞ-ತಪಸ್ಸು-ದಾನಗಳೂ ಮೂರುವಿಧಗಳಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳ ಭೇದವನ್ನು ಕೇಳು.

06039008a ಆಯುಃಸತ್ತ್ವ ಬಲಾರೋಗ್ಯಸುಖಪ್ರೀತಿವಿವರ್ಧನಾಃ|

06039008c ರಸ್ಯಾಃ ಸ್ನಿಗ್ಧಾಃ ಸ್ಥಿರಾ ಹೃದ್ಯಾ ಆಹಾರಾಃ ಸಾತ್ತಿ ಕಪ್ರಿಯಾಃ||

ಆಯುಸ್ಸು, ಸತ್ತ್ವ, ಬಲ, ಆರೋಗ್ಯ, ಸುಖ ಮತ್ತು ಪ್ರೀತಿಗಳನ್ನು
ವರ್ಧಿಸುವ, ರಸವತ್ತಾದ, ಜಿಡ್ಡುಳ್ಳ, ದೇಹದಲ್ಲಿ ಬಹುಕಾಲವಿರುವ,
ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟವಾಗುವ ಆಹಾರಗಳು ಸಾತ್ವಿಕನಿಗೆ
ಪ್ರಿಯವಾದವುಗಳು.

06039009a ಕಟ್ಟಿಮ್ಲಲವಣಾತ್ಯುಷ್ಟತೀಕ್ಷ್ಣರೂಕ್ಷವಿದಾಹಿನಃ|

06039009c ಆಹಾರಾ ರಾಜಸಸ್ಯೇಷ್ವಾ ದುಃಖಶೋಕಾಮಯಪ್ರದಾಃ||

ಅತಿಯಾಗಿ ಕಟು, ಆಮ್ಲ, ಲವಣ, ಉಷ್ಟ, ತೀಕ್ಷ್ಣ, ರೂಕ್ಷ (ಒಣಗಿರುವ)
ಮತ್ತು ಖಾರವಾಗಿರುವ ಆಹಾರವು ರಾಜಸರಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾದವು. ಇವು
ದುಃಖ, ಶೋಕ, ಅನಾರೋಗ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ.

06039010a ಯಾತಯಾಮಂ ಗತರಸಂ ಪೂತಿ ಪರ್ಯುಷಿತಂ ಚ ಯತ್|

06039010c ಉಚ್ಛಿಷ್ಟಮಪಿ ಚಾಮೇಧ್ಯಂ ಭೋಜನಂ ತಾಮಸಪ್ರಿಯಂ||

ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಬೆಂದಿರುವ, ಸಾರವಿಲ್ಲದ, ಕೆಟ್ಟ ವಾಸನೆಯ, ಹಳಸಿದ
(ಬೇಯಿಸಿದ ನಂತರ ಒಂದು ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಕಳೆದ), ಊಟಮಾಡಿ
ಮಿಕ್ಕಿದ್ದ, ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ತಕ್ಕುದಲ್ಲದ ಭೋಜನವು ತಾಮಸರಿಗೆ
ಪ್ರಿಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

06039011a ಅಫಲಾಕಾಂಕ್ಷಿಭಿಯರ್ಜ್ಞೋ ವಿಧಿದೃಷ್ಟೋ ಯ ಇಜ್ಯತೇ|

06039011c ಯಷ್ಟವ್ಯಮೇವೇತಿ ಮನಃ ಸಮಾಧಾಯ ಸ ಸಾತ್ವಿಕಃ||

ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಲೇ ಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸನ್ನು
ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು ಫಲಾಕಾಂಕ್ಷಿಗಳಾಗಿರದವರಿಂದ

ವಿಧಿಧೃಷ್ಟವಾಗಿ ನಡೆಸಿದ ಯಜ್ಞವು ಸಾತ್ವಿಕವು.

06039012a ಅಭಿಸಂಧಾಯ ತು ಫಲಂ ದಂಭಾರ್ಥಮಪಿ ಚೈವ ಯತ್|

06039012c ಇಜ್ಯತೇ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ತಂ ಯಜ್ಞಂ ವಿದ್ಧಿ ರಾಜಸಂ||

ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ! ಆದರೆ ಫಲವನ್ನೇ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು,
ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡುವ ಯಜ್ಞವು ರಾಜಸವೆಂದು ತಿಳಿ.

06039013a ವಿಧಿಹೀನಮಸೃಷ್ಟ್ವಾನ್ನಂ ಮಂತ್ರಹೀನಮದಕ್ಷಿಣಂ|

06039013c ಶ್ರದ್ಧಾವಿರಹಿತಂ ಯಜ್ಞಂ ತಾಮಸಂ ಪರಿಚಕ್ಷತೇ||

ವಿಧಿಗಳಿಲ್ಲದೇ, ಕರೆದು ಆಹಾರವನ್ನು ನೀಡದೇ, ಮಂತ್ರಗಳಿಲ್ಲದೇ,
ದಕ್ಷಿಣೆಗಳಿಲ್ಲದೇ, ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಲ್ಲದೇ ನಡೆಸಿದ ಯಜ್ಞವು
ತಾಮಸವೆಂದೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

06039014a ದೇವದ್ವಿಜಗುರುಪ್ರಾಜ್ಞಪೂಜನಂ ಶೌಚಮಾರ್ಜವಂ|

06039014c ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಮಹಿಂಸಾ ಚ ಶಾರೀರಂ ತಪ ಉಚ್ಯತೇ||

ದೇವ-ದ್ವಿಜ-ಗುರು-ಪ್ರಾಜ್ಞರ ಪೂಜನ, ಶೌಚ, ಆರ್ಜವ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ,
ಮತ್ತು ಅಹಿಂಸೆಗಳನ್ನು ಶಾರೀರ ತಪಸ್ಸು ಎನ್ನುವರು.

06039015a ಅನುದ್ವೇಗಕರಂ ವಾಕ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ ಪ್ರಿಯಹಿತಂ ಚ ಯತ್|

06039015c ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಾಭ್ಯಸನಂ ಚೈವ ವಾಙ್ಮಯಂ ತಪ ಉಚ್ಯತೇ||

ಉದ್ವೇಗಕರವಲ್ಲದ, ಸತ್ಯವೂ, ಪ್ರಿಯಹಿತವೂ ಆಗಿರುವ ವಾಕ್ಯ,
ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ವಾಙ್ಮಯ ತಪಸ್ಸೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

06039016a ಮನಃಪ್ರಸಾದಃ ಸೌಮ್ಯತ್ವಂ ಮೌನಮಾತ್ಮವಿನಿಗ್ರಹಃ|

06039016c ಭಾವಸಂಶುದ್ಧಿರಿತ್ಯೇತತ್ತಪೋ ಮಾನಸಮುಚ್ಯತೇ||

ಮನಃಪ್ರಸನ್ನತೆ, ಸೌಮ್ಯತ್ವ, ಮೌನ, ಆತ್ಮವಿನಿಗ್ರಹ, ಭಾವಸಂಶುದ್ಧಿ, ಇವು ಮನಸ್ಸಿನ ತಪಸ್ಸುಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.

06039017a ಶ್ರದ್ಧಯಾ ಪರಯಾ ತಪ್ತಂ ತಪಸ್ತತ್ತ್ರಿವಿಧಂ ನರೈಃ|

06039017c ಅಫಲಾಕಾಂಕ್ಷಿಭಿಯುಕ್ತೈಃ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಂ ಪರಿಚಕ್ಷತೇ||

ಈ ಮೂರೂವಿಧದ ತಪಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಫಲಾಕಾಂಕ್ಷಿಗಳಾಗಿರದ ನರರಿಂದ ತಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ ಅದು ಸಾತ್ತ್ವಿಕ ಎಂದೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

06039018a ಸತ್ಕಾರಮಾನಪೂಜಾರ್ಥಂ ತಪೋ ದಂಭೇನ ಚೈವ ಯತ್|

06039018c ಕ್ರಿಯತೇ ತದಿಹ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ರಾಜಸಂ ಚಲಮಧುವಂ||

ಸತ್ಕಾರ-ಮಾನ-ಪೂಜನೆಗಳಿಗಾಗಿ, ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಮಾಡುವ ಈ ತಪಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಚಲಿಸುವ, ಸ್ಥಿರವಲ್ಲದ ರಾಜಸವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

06039019a ಮೂಢಗ್ರಾಹೇಣಾತ್ಮನೋ ಯತ್ಪ್ರೀಡಯಾ ಕ್ರಿಯತೇ ತಪಃ|

06039019c ಪರಸ್ಯೋತ್ಸಾದನಾರ್ಥಂ ವಾ ತತ್ತಾಮಸಮುದಾಹೃತಂ||

ಮೂಢ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ, ತನಗೇ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅಥವಾ ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡುವ ತಪಸ್ಸು ತಾಮಸವೆಂದೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

06039020a ದಾತವ್ಯಮಿತಿ ಯದ್ದಾನಂ ದೀಯತೇಽನುಪಕಾರಿಣೇ|

06039020c ದೇಶೇ ಕಾಲೇ ಚ ಪಾತ್ರೇ ಚ ತದ್ದಾನಂ ಸಾತ್ವಿಕಂ ಸ್ಮೃತಂ||

ದಾನಮಾಡಬೇಕೆಂದು, ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಉಪಕಾರಮಾಡಲು
ಶಕ್ತನಿಲ್ಲದಿರುವವನಿಗೆ, ಶಕ್ತನಾಗಿದ್ದರೂ ಯಾವ ಅಪೇಕ್ಷೆಯೂ ಇಲ್ಲದೇ,
ಸರಿಯಾದ ದೇಶ-ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರನಿಗೆ ಕೊಡುವ ದಾನವು
ಸಾತ್ವಿಕವೆಂದೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

06039021a ಯತ್ತು ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರಾರ್ಥಂ ಫಲಮುದ್ದಿಶ್ಯ ವಾ ಪುನಃ|

06039021c ದೀಯತೇ ಚ ಪರಿಕ್ಷಿಪ್ಷಂ ತದ್ದಾನಂ ರಾಜಸಂ ಸ್ಮೃತಂ||

ಆದರೆ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯಲೋಸುಗ, ಅಥವಾ ಪುನಃ ಫಲವನ್ನು
ಉದ್ದೇಶಿಸಿ, ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಕೊಡುವ ದಾನವು
ರಾಜಸವೆಂದೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

06039022a ಅದೇಶಕಾಲೇ ಯದ್ದಾನಮಪಾತ್ರೇಭ್ಯಶ್ಚ ದೀಯತೇ|

06039022c ಅಸತ್ಕೃತಮವಜ್ಞಾತಂ ತತ್ತಾಮಸಮುದಾಹೃತಂ||

ಸರಿಯಾಗಿಲ್ಲದ ದೇಶ-ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ, ಅಪಾತ್ರನಿಗೆ, ಸತ್ಕಾರಗಳಿಲ್ಲದೇ,
ಅವಹೇಳನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಕೊಡುವ ದಾನವು ತಾಮಸದ
ಉದಾಹರಣೆಯು.

06039023a ಓಂ ತತ್ಸದ್ವಿತಿ ನಿರ್ದೇಶೋ ಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ತ್ರಿವಿಧಃ ಸ್ಮೃತಃ|

06039023c ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಸ್ತೇನ ವೇದಾಶ್ಚ ಯಜ್ಞಾಶ್ಚ ವಿಹಿತಾಃ ಪುರಾ||

ಓಂ, ತತ್ ಮತ್ತು ಸತ್ ಎಂದು ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕೆ ಮೂರು ವಿಧದ

ನಿರ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಹಿಂದೆ ಇವುಗಳಿಂದಲೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನೂ, ವೇದಗಳನ್ನೂ, ಯಜ್ಞಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು.

06039024a ತಸ್ಮಾದೋಂ ಇತ್ಯುದಾಹೃತ್ಯ ಯಜ್ಞದಾನತಪಃಕ್ರಿಯಾಃ|

06039024c ಪ್ರವರ್ತಂತೇ ವಿಧಾನೋಕ್ತಾಃ ಸತತಂ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿನಾಂ||

ಆದುದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಗಳ ವಿಧಾನೋಕ್ತ ಯಜ್ಞ-ದಾನ-ತಪಃ-ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಓಂ ಎಂದು ಹೇಳಿಯೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತವೆ.

06039025a ತದಿತ್ಯನಭಿಸಂಧಾಯ ಫಲಂ ಯಜ್ಞತಪಃಕ್ರಿಯಾಃ|

06039025c ದಾನಕ್ರಿಯಾಶ್ಚ ವಿವಿಧಾಃ ಕ್ರಿಯಂತೇ ಮೋಕ್ಷಕಾಂಕ್ಷಿಭಿಃ||

ತತ್ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಫಲವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೇ ಮೋಕ್ಷಕಾಂಕ್ಷಿಗಳು ವಿವಿಧ ಯಜ್ಞ-ತಪಸ್ಸು-ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನೂ ದಾನಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

06039026a ಸದ್ಭಾವೇ ಸಾಧುಭಾವೇ ಚ ಸದಿತ್ಯೇತತ್ಪ್ರಯುಜ್ಯತೇ|

06039026c ಪ್ರಶಸ್ತೇ ಕರ್ಮಣಿ ತಥಾ ಸಚ್ಚಬ್ದಃ ಪಾರ್ಥ ಯುಜ್ಯತೇ||

ಪಾರ್ಥ ! ಸತ್ ಎನ್ನುವುದು ಸದ್ಭಾವದಲ್ಲಿಯೂ, ಸಾಧುಭಾವದಲ್ಲಿಯೂ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ ಶಬ್ದವು ಪ್ರಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ.

06039027a ಯಜ್ಞೇ ತಪಸಿ ದಾನೇ ಚ ಸ್ಥಿತಿಃ ಸದಿತಿ ಚೋಚ್ಯತೇ|

06039027c ಕರ್ಮ ಚೈವ ತದರ್ಥಿಯಂ ಸದಿತ್ಯೇವಾಭಿಧೀಯತೇ||

ಯಜ್ಞ, ತಪಸ್ಸು ಮತ್ತು ದಾನಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವುದನ್ನು ಸತ್ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.
 ಅದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಕರ್ಮಗಳೂ ಸತ್ ಎಂದೇ
 ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

06039028a ಅಶ್ರದ್ಧಯಾ ಹುತಂ ದತ್ತಂ ತಪಸ್ತಪ್ತಂ ಕೃತಂ ಚ ಯತ್ |

06039028c ಅಸದಿತ್ಯುಚ್ಯತೇ ಪಾರ್ಥ ನ ಚ ತತ್ಪ್ರೀತ್ಯ ನೋ ಇಹ ||

ಪಾರ್ಥ ! ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಲ್ಲದೇ ನೀಡಿದ ಆಹುತಿ, ಕೊಟ್ಟ ದಾನ, ತಪಿಸಿದ
 ತಪಸ್ಸು, ಮತ್ತು ಮಾಡಿದ ಯಾವುದೂ ಅಸತ್ ಎಂದೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.
 ಅದು ಸತ್ತಮೇಲೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಪರ್ವಣಿ
 ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಸೂಪನಿಷತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರೇ
 ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದೇ ಶ್ರದ್ಧಾತ್ರಯವಿಭಾಗಯೋಗೋ ನಾಮ
 ಸಪ್ತದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ
 ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯ
 ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದದಲ್ಲಿ
 ಶ್ರದ್ಧಾತ್ರಯವಿಭಾಗಯೋಗವೆಂಬ ಹದಿನೇಳನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.
 ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಏಕಾನಚತ್ವಾರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ ||
 ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತೊಂಭತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

ಮೋಕ್ಷಸಂನ್ಯಾಸಯೋಗ

06040001 ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ|

06040001a ಸನ್ಯಾಸಸ್ಯ ಮಹಾಬಾಹೋ ತತ್ತ್ವಮಿಚ್ಛಾಮಿ ವೇದಿತುಂ|

06040001c ತ್ಯಾಗಸ್ಯ ಚ ಹೃಷೀಕೇಶ ಪೃಥಕ್ಕೇಶಿನಿಷೂದನ||

ಅರ್ಜುನನು ಹೇಳಿದನು: “ಹೃಷೀಕೇಶ! ಕೇಶಿನಿಷೂದನ!

ಮಹಾಬಾಹೋ! ಸಂನ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ತ್ಯಾಗಗಳ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು
ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಯಸುತ್ತೇನೆ.”

06040002 ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ|

06040002a ಕಾಮ್ಯಾನಾಂ ಕರ್ಮಣಾಂ ನ್ಯಾಸಂ ಸಂನ್ಯಾಸಂ ಕವಯೋ ವಿದುಃ|

06040002c ಸರ್ವಕರ್ಮಫಲತ್ಯಾಗಂ ಪ್ರಾಹುಸ್ತ್ಯಾಗಂ ವಿಚಕ್ಷಣಾಃ||

ಶ್ರೀ ಭಗವಂತನು ಹೇಳಿದನು: “ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಬಿಡುವುದನ್ನು
ಕವಿಗಳು ಸಂನ್ಯಾಸವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಸರ್ವಕರ್ಮಗಳ ಫಲವನ್ನು
ತ್ಯಜಿಸುವುದು ತ್ಯಾಗವೆಂದು ವಿಚಕ್ಷಣರು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

06040003a ತ್ಯಾಜ್ಯಂ ದೋಷವದಿತ್ಯೇಕೇ ಕರ್ಮ ಪ್ರಾಹುರ್ಮನೀಷಿಣಃ|

06040003c ಯಜ್ಞದಾನತಪಃಕರ್ಮ ನ ತ್ಯಾಜ್ಯಮಿತಿ ಚಾಪರೇ||

ದೋಷವುಳ್ಳದ್ದಾದುದರಿಂದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು ಎಂದು ಕೆಲವು
ಮನೀಷಿಣರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಯಜ್ಞ, ದಾನ, ಮತ್ತು
ತಪಃಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬಾರದು ಎಂದು ಇತರರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

06040004a ನಿಶ್ಚಯಂ ಶೃಣು ಮೇ ತತ್ರ ತ್ಯಾಗೇ ಭರತಸತ್ತಮ|

06040004c ತ್ಯಾಗೋ ಹಿ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ ತ್ರಿವಿಧಃ ಸಂಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ||

ಭರತಸತ್ತಮ ! ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ ! ತ್ಯಾಗದ ಕುರಿತಾದ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ನನ್ನಿಂದ ಕೇಳು. ತ್ಯಾಗದಲ್ಲಿ ಮೂರು ವಿಧಗಳಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

06040005a ಯಜ್ಞದಾನತಪಃಕರ್ಮ ನ ತ್ಯಾಜ್ಯಂ ಕಾರ್ಯಮೇವ ತತ್|

06040005c ಯಜ್ಞೋ ದಾನಂ ತಪಶ್ಚೈವ ಪಾವನಾನಿ ಮನೀಷಿಣಾಂ||

ಯಜ್ಞ, ದಾನ ಮತ್ತು ತಪಃಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬಾರದು. ಅವೂ ಕಾರ್ಯಗಳೇ. ಮನೀಷಿಣರಿಗೆ ಯಜ್ಞ-ದಾನ-ತಪಸ್ಸುಗಳು ಪಾವನವಾದವುಗಳು.

06040006a ಏತಾನ್ಯಪಿ ತು ಕರ್ಮಾಣಿ ಸಂಗಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಫಲಾನಿ ಚ|

06040006c ಕರ್ತವ್ಯಾನೀತಿ ಮೇ ಪಾರ್ಥ ನಿಶ್ಚಿತಂ ಮತಮುತ್ತಮಂ||

ಪಾರ್ಥ ! ಆದರೆ ಈ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ಸಂಗ ಮತ್ತು ಫಲಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಉತ್ತಮ ಮತ ಮತ್ತು ನಿಶ್ಚಯ.

06040007a ನಿಯತಸ್ಯ ತು ಸಂನ್ಯಾಸಃ ಕರ್ಮಣೋ ನೋಪಪದ್ಯತೇ|

06040007c ಮೋಹಾತ್ತಸ್ಯ ಪರಿತ್ಯಾಗಸ್ತಾಮಸಃ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ||

ಆದರೆ ನಿಯತ ನಿತ್ಯಕರ್ಮದ ಸಂನ್ಯಾಸವು ಯುಕ್ತವಲ್ಲ. ಮೋಹದಿಂದ ಅದನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸುವುದನ್ನು ತಾಮಸವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

06040008a ದುಃಖಮಿತ್ಯೇವ ಯತ್ಕರ್ಮ ಕಾಯಕ್ಲೇಶಭಯಾತ್ಪ್ರಜೇತ್|

06040008c ಸ ಕೃತ್ವಾ ರಾಜಸಂ ತ್ಯಾಗಂ ನೈವ ತ್ಯಾಗಫಲಂ ಲಭೇತ್||

ಯಾರು ದುಃಖ ಮತ್ತು ಶರೀರಕ್ಕೆ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಭಯದಿಂದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರು ರಾಜಸ ತ್ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿದುದರಿಂದ ತ್ಯಾಗದ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

06040009a ಕಾರ್ಯ ಮಿತ್ರೈವ ಯತ್ಕರ್ಮ ನಿಯತಂ ಕ್ರಿಯತೇಽರ್ಜುನ|

06040009c ಸಂಗಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಫಲಂ ಚೈವ ಸ ತ್ಯಾಗಃ ಸಾತ್ತಿ ಕೋ ಮತಃ||

ಯಾವ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾದವು ಎಂದು ಸಂಗ-
ಫಲಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅರ್ಜುನ! ಆ ತ್ಯಾಗವು
ಸಾತ್ತಿ ಕವೆಂದು ನನ್ನ ಮತ.

06040010a ನ ದ್ವೇಷ್ಯ ಕುಶಲಂ ಕರ್ಮ ಕುಶಲೇ ನಾನುಷಜ್ಜ ತೇ|

06040010c ತ್ಯಾಗೀ ಸತ್ತ್ವ ಸಮಾವಿಷ್ಟೋ ಮೇಧಾವೀ ಚಿನ್ನಸಂಶಯಃ||

ಸತ್ತ್ವ ಸಮಾವಿಷ್ಟನಾದ ಮೇಧಾವೀ ತ್ಯಾಗಿಯು ಚಿನ್ನಸಂಶಯನಾಗಿ
ಅಕುಶಲಕರ್ಮಗಳನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ, ಕುಶಲ ಕರ್ಮವನ್ನು
ಪ್ರೀತಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ.

06040011a ನ ಹಿ ದೇಹಭೃತಾ ಶಕ್ಯಂ ತ್ಯಕ್ತುಂ ಕರ್ಮಾಣ್ಯಶೇಷತಃ|

06040011c ಯಸ್ತು ಕರ್ಮಫಲತ್ಯಾಗೀ ಸ ತ್ಯಾಗೀತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ||

ಒಂದನ್ನೂ ಬಿಡದೆ ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಲು ದೇಹಭೃತನಿಗೆ
ಶಕ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾರು ಕರ್ಮಫಲತ್ಯಾಗಿಯೋ ಅವನೇ

ತ್ಯಾಗಿಯೆನಿಸುವನು.

06040012a ಅನಿಷ್ಟಮಿಷ್ಟಂ ಮಿಶ್ರಂ ಚ ತ್ರಿವಿಧಂ ಕರ್ಮಣಃ ಫಲಂ|

06040012c ಭವತ್ಯತ್ಯಾಗಿನಾಂ ಪ್ರೇತ್ಯ ನ ತು ಸಂನ್ಯಾಸಿನಾಂ ಕ್ವ ಚಿತ್||

ತ್ಯಾಗಿಗಳಲ್ಲದವರಿಗೆ ಅನಿಷ್ಟ, ಇಷ್ಟ ಮತ್ತು ಮಿಶ್ರವೆಂದು ಮೂರು ವಿಧದ ಫಲಗಳು ಮರಣದ ನಂತರ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಎಂದೂ ಈ ಫಲಗಳುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

06040013a ಪಂಚೈತಾನಿ ಮಹಾಬಾಹೋ ಕಾರಣಾನಿ ನಿಬೋಧ ಮೇ|

06040013c ಸಾಂಖ್ಯೇ ಕೃತಾಂತೇ ಪ್ರೋಕ್ತಾನಿ ಸಿದ್ಧಯೇ ಸರ್ವಕರ್ಮಣಾಂ||

ಮಹಾಬಾಹೋ! ಸರ್ವಕರ್ಮಗಳ ಸಿದ್ಧಿಗೆ ಈ ಐದೂ ಕಾರಣಗಳು ಎಂದು ಸಾಂಖ್ಯ ಕೃತಾಂತದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅದನ್ನು ನನ್ನಿಂದ ತಿಳಿದುಕೋ.

06040014a ಅಧಿಷ್ಠಾನಂ ತಥಾ ಕರ್ತಾ ಕರಣಂ ಚ ಪೃಥಗ್ವಿಧಂ|

06040014c ವಿವಿಧಾಶ್ಚ ಪೃಥಕ್ಕ್ಷೇಷ್ಠಾ ದೈವಂ ಚೈವಾತ್ರ ಪಂಚಮಂ||

ಅಧಿಷ್ಠಾನ, ಕರ್ತ, ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿರುವ ವಿವಿಧ ಕರಣಗಳು, ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ವಿವಿಧ ಚೇಷ್ಟೆಗಳು, ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿರುವ ದೈವವು ಐದನೆಯದು.

06040015a ಶರೀರವಾಙ್ಮನೋಭಿಯತ್ಕರ್ಮ ಪ್ರಾರಭತೇ ನರಃ|

06040015c ನ್ಯಾಯ್ಯಂ ವಾ ವಿಪರೀತಂ ವಾ ಪಂಚೈತೇ ತಸ್ಯ ಹೇತವಃ||

ಶರೀರ-ವಾಕ್-ಮನಸ್ಸುಗಳಿಂದ ನರನು ನ್ಯಾಯವಾದ ಅಥವಾ
ವಿಪರೀತವಾದ ಯಾವ ಕರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾನೋ ಅದಕ್ಕೆ ಈ
ಐದು ಹೇತುಗಳು.

06040016a ತತ್ತ್ವೈವಂ ಸತಿ ಕರ್ತಾರಮಾತ್ಮಾನಂ ಕೇವಲಂ ತು ಯಃ|

06040016c ಪಶ್ಯತ್ಯಕೃತಬುದ್ಧಿತ್ವಾನ್ನ ಸ ಪಶ್ಯತಿ ದುರ್ಮತಿಃ||

ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಆತ್ಮನನ್ನು ಕೇವಲ ಕರ್ತಾರನೆಂದು ಯಾರು
ಅಕೃತಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೋ ಆ ದುರ್ಮತಿಯು
ತಿಳಿಯನು.

06040017a ಯಸ್ಯ ನಾಹಂಕೃತೋ ಭಾವೋ ಬುದ್ಧಿಯಸ್ಯ ನ ಲಿಪ್ಯತೇ|

06040017c ಹತ್ವಾಪಿ ಸ ಇಮಾಽಲ್ಲೋಕಾನ್ನ ಹಂತಿ ನ ನಿಬದ್ಧತೇ||

ಯಾರಿಗೆ ನಾನು ಮಾಡಿದೆ ಎನ್ನುವ ಭಾವವಿರುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಯಾರ
ಬುದ್ಧಿಯು ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವನು ಈ ಲೋಕಗಳನ್ನು
ಕೊಂದರೂ ಕೊಂದಹಾಗೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನು ಆ
ಕರ್ಮದೊಂದಿಗೆ ಬದ್ಧನಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.

06040018a ಜ್ಞಾನಂ ಜ್ಞೇಯಂ ಪರಿಜ್ಞಾತಾ ತ್ರಿವಿಧಾ ಕರ್ಮಚೋದನಾ|

06040018c ಕರಣಂ ಕರ್ಮ ಕರ್ತೇತಿ ತ್ರಿವಿಧಃ ಕರ್ಮಸಂಗ್ರಹಃ||

ಜ್ಞಾನ, ಜ್ಞೇಯ ಮತ್ತು ಪರಿಜ್ಞಾತಾ - ಇವು ಕರ್ಮಚೋದನೆಯು
ಮೂರು ವಿಧಗಳು. ಕರಣ, ಕರ್ಮ, ಕರ್ತ - ಇವು ಮೂರು ವಿಧದ
ಕರ್ಮಸಂಗ್ರಹವು.

06040019a ಜ್ಞಾನಂ ಕರ್ಮ ಚ ಕರ್ತಾ ಚ ತ್ರಿಧೈವ ಗುಣಭೇದತಃ|

06040019c ಪ್ರೋಚ್ಯತೇ ಗುಣಸಂಖ್ಯಾನೇ ಯಥಾವಚ್ಛುಣು ತಾನ್ಯಪಿ||

ಜ್ಞಾನ, ಕರ್ಮ ಮತ್ತು ಕರ್ತ ಇವು ಗುಣಭೇದದಿಂದ ಮೂರು ಬಗೆಯವು ಎಂದು ಗುಣಸಂಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಕೇಳು.

06040020a ಸರ್ವ ಭೂತೇಷು ಯೇನೈಕಂ ಭಾವಮವ್ಯಯಮೀಕ್ಷತೇ|

06040020c ಅವಿಭಕ್ತಂ ವಿಭಕ್ತೇಷು ತಜ್ಞಾ ನಂ ವಿದ್ಧಿ ಸಾತ್ವಿಕಂ||

ಯಾವುದರಿಂದ ಸರ್ವ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅವ್ಯಯವಾದ ಒಂದೇ ಭಾವವನ್ನು - ವಿಭಕ್ತವಾಗಿರುವವುಗಳಲ್ಲಿ ಅವಿಭಕ್ತತೆಯನ್ನು - ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೋ ಆ ಜ್ಞಾನವು ಸಾತ್ವಿಕವೆಂದು ತಿಳಿ.

06040021a ಪೃಥಕ್ತ್ವೇನ ತು ಯಜ್ಞಾ ನಂ ನಾನಾಭಾವಾನ್ಪೃಥಗ್ವಿಧಾನ್|

06040021c ವೇತ್ತಿ ಸರ್ವೇಷು ಭೂತೇಷು ತಜ್ಞಾ ನಂ ವಿದ್ಧಿ ರಾಜಸಂ||

ಯಾವುದರಿಂದ ಸರ್ವ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯ ನಾನಾ ಭಾವಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿಯೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೋ ಆ ಜ್ಞಾನವು ರಾಜಸವೆಂದು ತಿಳಿ.

06040022a ಯತ್ತು ಕೃತ್ಸು ವದೇಕಸ್ಮಿನ್ಕಾರ್ಯೇ ಸಕ್ತಮಹೈತುಕಂ|

06040022c ಅತತ್ತ್ವಾರ್ಥವದಲ್ಪಂ ಚ ತತ್ತ್ವಾಮಸಮುದಾಹೃತಂ||

ಆದರೆ ಯಾವುದು ಒಂದು ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದೇ ಎಲ್ಲವೂ ಎಂಬಂತೆ

ಸಕ್ತವಾಗಿರುವುದೋ ಹೇತುವಿಲ್ಲದ್ದೋ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥವಿಲ್ಲದ್ದೋ
ಅಲ್ಪವಾಗಿರುವುದೋ ಅದು ತಾಮಸವೆನಿಸುವುದು.

06040023a ನಿಯತಂ ಸಂಗರಹಿತಮರಾಗದ್ವೇಷತಃ ಕೃತಂ|

06040023c ಅಫಲಪ್ರೇಪ್ಸುನಾ ಕರ್ಮ ಯತ್ತತ್ಸಾತ್ತ್ವಿಕಮುಚ್ಯತೇ||

ನಿಯತನಾಗಿ, ಸಂಗರಹಿತನಾಗಿ, ರಾಗದ್ವೇಷಗಳಿಲ್ಲದೇ, ಫಲವನ್ನು
ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲದವನು ಮಾಡುವ ಕರ್ಮಗಳು
ಸಾತ್ತ್ವಿಕವೆನಿಸುವವು.

06040024a ಯತ್ತು ಕಾಮೇಪ್ಸುನಾ ಕರ್ಮ ಸಾಹಂಕಾರೇಣ ವಾ ಪುನಃ|

06040024c ಕ್ರಿಯತೇ ಬಹುಲಾಯಾಸಂ ತದ್ರಾಜಸಮುದಾಹೃತಂ||

ಆದರೆ ಕರ್ಮಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ
ಅಹಂಕಾರವುಳ್ಳವನು ಬಹಳ ಆಯಾಸಪಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮಾಡುವ
ಕರ್ಮಗಳು ರಾಜಸವೆನಿಸುತ್ತವೆ.

06040025a ಅನುಬಂಧಂ ಕ್ಷಯಂ ಹಿಂಸಾಮನಪೇಕ್ಷ್ಯ ಚ ಪೌರುಷಂ|

06040025c ಮೋಹಾದಾರಭ್ಯತೇ ಕರ್ಮ ಯತ್ತತ್ತಾಮಸಮುಚ್ಯತೇ||

ಆಗುವ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನೂ, ಕ್ಷಯವನ್ನೂ, ಹಿಂಸೆಯ, ಪೌರುಷವನ್ನೂ
ಲೆಕ್ಕಿಸದೇ ಮೋಹದಿಂದ ಮಾಡುವ ಕರ್ಮವನ್ನು ತಾಮಸವೆಂದು
ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

06040026a ಮುಕ್ತಸಂಗೋಽನಹಂವಾದೀ ಧೃತ್ಯುತ್ಸಾಹಸಮನ್ವಿತಃ|

06040026c ಸಿದ್ಧ ಸಿದ್ಧೋ ನಿರ್ವಿಕಾರಃ ಕರ್ತಾ ಸಾತ್ವಿಕ ಉಚ್ಯತೇ||

ಮುಕ್ತಸಂಗ, ಅನಹಂವಾದಿ, ಧೃತಿ-ಉತ್ಸಾಹ ಸಮನ್ವಿತ, ಸಿದ್ಧಿ-
ಅಸಿದ್ಧಿಗಳಿಗೆ ನಿರ್ವಿಕಾರ ಕರ್ತನನ್ನು ಸಾತ್ವಿಕನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

06040027a ರಾಗೀ ಕರ್ಮಫಲಪ್ರೇಪ್ಸುರ್ಬೋ ಹಿಂಸಾತ್ಮಕೋಽಶುಚಿಃ|

06040027c ಹರ್ಷಶೋಕಾನ್ವಿತಃ ಕರ್ತಾ ರಾಜಸಃ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ||

ರಾಗೀ, ಕರ್ಮಫಲವನ್ನು ಬಯಸುವ, ಉಬ್ಬ, ಹಿಂಸಾತ್ಮಕ, ಅಶುಚಿ,
ಹರ್ಷ-ಶೋಕಾನ್ವಿತ ಕರ್ತನು ರಾಜಸನೆಂದು ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

06040028a ಅಯುಕ್ತಃ ಪ್ರಾಕೃತಃ ಸ್ತಬ್ಧಃ ಶರೋ ನೈಕೃತಿಕೋಽಲಸಃ|

06040028c ವಿಷಾದೀ ದೀರ್ಘಸೂತ್ರೀ ಚ ಕರ್ತಾ ತಾಮಸ ಉಚ್ಯತೇ||

ಅಯುಕ್ತ, ಪ್ರಾಕೃತ, ಸ್ತಬ್ಧ, ಶರ (ಮಾಯಾವೀ), ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಕೆಲಸವನ್ನು
ಹಾಳುಮಾಡುವವನು, ಆಲಸಿ, ವಿಷಾದೀ, ದೀರ್ಘಸೂತ್ರೀ ಕರ್ತನನ್ನು
ತಾಮಸನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

06040029a ಬುದ್ಧೇರ್ಭೇದಂ ಧೃತೇಶ್ಚೈವ ಗುಣತಸ್ತ್ರಿವಿಧಂ ಶೃಣು|

06040029c ಪ್ರೋಚ್ಯಮಾನಮಶೇಷೇಣ ಪೃಥಕ್ತ್ವೇನ ಧನಂಜಯ||

ಧನಂಜಯ ! ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಧೃತಿಗಳು ಗುಣದಿಂದ

ಮೂರುವಿಧವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ
ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳು.

06040030a ಪ್ರವೃತ್ತಿಂ ಚ ನಿವೃತ್ತಿಂ ಚ ಕಾರ್ಯಾಕಾರ್ಯೇ ಭಯಾಭಯೇ|

06040030c ಬಂಧಂ ಮೋಕ್ಷಂ ಚ ಯಾ ವೇತ್ತಿ ಬುದ್ಧಿಃ ಸಾ ಪಾರ್ಥ ಸಾತ್ವಿಕೀ||

ಪಾರ್ಥ ! ಯಾವ ಬುದ್ಧಿಯು ಪ್ರವೃತ್ತಿ, ನಿವೃತ್ತಿ, ಕಾರ್ಯ-
ಅಕಾರ್ಯಗಳು, ಭಯ-ಅಭಯ, ಬಂಧನ-ಮೋಕ್ಷಗಳನ್ನು
ತಿಳಿದಿರುತ್ತದೆಯೋ ಅದನ್ನು ಸಾತ್ವಿಕೀ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

06040031a ಯಯಾ ಧರ್ಮಮಧರ್ಮಂ ಚ ಕಾರ್ಯಂ ಚಾಕಾರ್ಯಮೇವ ಚ|

06040031c ಅಯಥಾವತ್ಪ್ರಜಾನಾತಿ ಬುದ್ಧಿಃ ಸಾ ಪಾರ್ಥ ರಾಜಸೀ||

ಪಾರ್ಥ ! ಯಾವ ಬುದ್ಧಿಯು ಧರ್ಮ-ಅಧರ್ಮಗಳನ್ನು, ಕಾರ್ಯ-
ಅಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅದನ್ನು
ರಾಜಸೀ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

06040032a ಅಧರ್ಮಂ ಧರ್ಮಮಿತಿ ಯಾ ಮನ್ಯತೇ ತಮಸಾವೃತಾ|

06040032c ಸರ್ವಾರ್ಥಾನ್ವಿಪರೀತಾಂಶ್ಚ ಬುದ್ಧಿಃ ಸಾ ಪಾರ್ಥ ತಾಮಸೀ||

ಪಾರ್ಥ ! ತಮಸ್ಸಿನಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿ ಅಧರ್ಮವನ್ನು ಧರ್ಮವೆಂದು
ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಎಲ್ಲವುಗಳನ್ನೂ ವಿಪರೀತವಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ
ಬುದ್ಧಿಯು ತಾಮಸೀ.

06040033a ಧೃತ್ಯಾ ಯಯಾ ಧಾರಯತೇ ಮನಃಪ್ರಾಣೇಂದ್ರಿಯಕ್ರಿಯಾಃ|

06040033c ಯೋಗೇನಾವ್ಯಭಿಚಾರಿಣ್ಯಾ ಧೃತಿಃ ಸಾ ಪಾರ್ಥ ಸಾತ್ವಿಕೀ||

ಪಾರ್ಥ ! ಯಾವ ಅವ್ಯಭಿಚಾರಿ ಧೃತಿಯಿಂದ ಮನಸ್ಸು, ಪ್ರಾಣ ಮತ್ತು
ಇಂದ್ರಿಯಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಯೋಗದಿಂದ ಧರಿಸುತ್ತಾರೋ ಆ ಧೃತಿಯು
ಸಾತ್ವಿಕಿ.

06040034a ಯಯಾ ತು ಧರ್ಮಕಾರ್ಥಾನ್ಯತ್ಯಾ ಧಾರಯತೇಽರ್ಜುನ|

06040034c ಪ್ರಸಂಗೇನ ಫಲಾಕಾಂಕ್ಷೀ ಧೃತಿಃ ಸಾ ಪಾರ್ಥ ರಾಜಸೀ||

ಅರ್ಜುನ! ಪಾರ್ಥ! ಪ್ರಸಂಗದಿಂದ ಫಲಾಕಾಂಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಧರ್ಮ-
ಕಾಮ-ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವ ಧೃತಿಯು ರಾಜಸೀ.

06040035a ಯಯಾ ಸ್ವಪ್ನಂ ಭಯಂ ಶೋಕಂ ವಿಷಾದಂ ಮದಮೇವ ಚ|

06040035c ನ ವಿಮುಂಚತಿ ದುರ್ಮೇಧಾ ಧೃತಿಃ ಸಾ ಪಾರ್ಥ ತಾಮಸೀ||

ಪಾರ್ಥ! ಯಾವುದರಿಂದ ಸ್ವಪ್ನ, ಭಯ, ಶೋಕ, ವಿಷಾದ, ಮದಗಳನ್ನು
ಬಿಡಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಆ ಕೆಟ್ಟ ಬುದ್ಧಿಯ ಧೃತಿಯು ತಾಮಸೀ.

06040036a ಸುಖಂ ತ್ವಿದಾನೀಂ ತ್ರಿವಿಧಂ ಶೃಣು ಮೇ ಭರತರ್ಷಭ|

06040036c ಅಭ್ಯಾಸಾದ್ರಮತೇ ಯತ್ರ ದುಃಖಾಂತಂ ಚ ನಿಗಚ್ಛತಿ||

06040037a ಯತ್ತದಗ್ರೇ ವಿಷಮಿವ ಪರಿಣಾಮೇಽಮೃತೋಪಮಂ|

06040037c ತತ್ಸುಖಂ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಂ ಪ್ರೋಕ್ತಮಾತ್ಮಬುದ್ಧಿಪ್ರಸಾದಜಂ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಈಗ ಮೂರು ವಿಧವಾದ ಸುಖವನ್ನು ನನ್ನಿಂದ ಕೇಳು.
ಅಭ್ಯಾಸದಂತೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅನುಭವಿಸುವ, ಯಾವುದು ದುಃಖವನ್ನು
ಕೊನೆಗೊಳಿಸುತ್ತದೆಯೋ, ಯಾವುದು ಮೊದಲು ವಿಷದಂತಿದ್ದರೂ
ಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ ಅಮೃತೋಪಮವಾಗಿರುವುದೋ ಆ
ಆತ್ಮಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಜನಿಸಿದ ಸುಖವನ್ನು ಸಾತ್ತ್ವಿಕವೆನ್ನುವರು.

06040038a ವಿಷಯೇಂದ್ರಿಯಸಮೋಗಾದ್ಯತ್ತದಗ್ರೇಽಮೃತೋಪಮಂ|

06040038c ಪರಿಣಾಮೇ ವಿಷಮಿವ ತತ್ಸುಖಂ ರಾಜಸಂ ಸ್ಮೃತಂ||

ವಿಷಯೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಜನಿಸಿದ, ಮೊದಲು
ಅಮೃತೋಪಮವಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ ವಿಷದಂತಿರುವ
ಸುಖವನ್ನು ರಾಜಸವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

06040039a ಯದಗ್ರೇ ಚಾನುಬಂಧೇ ಚ ಸುಖಂ ಮೋಹನಮಾತ್ಮನಃ|

06040039c ನಿದ್ರಾಲಸ್ಯಪ್ರಮಾದೋತ್ಥಂ ತತ್ತಾಮಸಮುದಾಹೃತಂ||

ಯಾವುದು ಮೊದಲೂ ಮತ್ತು ಅನುಭವಿಸಿದ ನಂತರವೂ ಆತ್ಮನನ್ನು
ಮೋಹಿತಗೊಳಿಸುವುದೋ ಆ ನಿದ್ರೆ, ಆಲಸ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾದಗಳಿಂದ
ಜನಿಸುವ ಸುಖವನ್ನು ತಾಮಸವೆಂದು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

06040040a ನ ತದಸ್ತಿ ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ ವಾ ದಿವಿ ದೇವೇಷು ವಾ ಪುನಃ|

06040040c ಸತ್ತ್ವಂ ಪ್ರಕೃತಿಜೈರ್ಮುಕ್ತಂ ಯದೇಭಿಃ ಸ್ಯಾತ್ಪ್ರಿಭಿರ್ಗುಣೈಃ||

ಪೃಥಿವಿಯಲ್ಲಾಗಲೀ, ದಿವಿಯಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ, ಪುನಃ

ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ, ಈ ಮೂರು ಪ್ರಕೃತಿಜವಾದ ಗುಣಗಳಿಂದ
ಕೂಡಿರದ ಸತ್ತ್ವವು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ.

06040041a ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕ್ಷತ್ರಿಯವಿಶಾಂ ಶೂದ್ರಾಣಾಂ ಚ ಪರಂತಪ|

06040041c ಕರ್ಮಾಣಿ ಪ್ರವಿಭಕ್ತಾನಿ ಸ್ವಭಾವಪ್ರಭವೈರ್ಗುಣೈಃ||

ಪರಂತಪ! ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ ಮತ್ತು ಶೂದ್ರರ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ
ಕೂಡ ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಗುಣಗಳ ಪ್ರಕಾರ ವಿಂಗಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

06040042a ಶಮೋ ದಮಸ್ತಪಃ ಶೌಚಂ ಕ್ಷಾಂತಿರಾರ್ಜವಮೇವ ಚ|

06040042c ಜ್ಞಾನಂ ವಿಜ್ಞಾನಮಾಸ್ತಿಕ್ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಕರ್ಮ ಸ್ವಭಾವಜಂ||

ಶಮ, ದಮ, ತಪಸ್ಸು, ಶೌಚ, ಕ್ಷಾಂತಿ, ಆರ್ಜವ, ಜ್ಞಾನ, ವಿಜ್ಞಾನ, ಆಸ್ತಿಕ್ಯ ಇವು ಸ್ವಭಾವಜವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಕರ್ಮಗಳು.

06040043a ಶೌರ್ಯಂ ತೇಜೋ ಧೃತಿರ್ದಾಕ್ಷ್ಯಂ ಯುದ್ಧೇ ಚಾಪ್ಯಪಲಾಯನಂ|

06040043c ದಾನಮೀಶ್ವರಭಾವಶ್ಚ ಕ್ಷತ್ರಕರ್ಮ ಸ್ವಭಾವಜಂ||

ಶೌರ್ಯ, ತೇಜಸ್ಸು, ಧೃತಿ, ದಕ್ಷತೆ, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪಲಾಯನ ಮಾಡದಿರುವುದು, ದಾನ, ಮತ್ತು ಈಶ್ವರಭಾವಗಳು ಸ್ವಭಾವಜವಾದ ಕ್ಷತ್ರಕರ್ಮಗಳು.

06040044a ಕೃಷಿಗೋರಕ್ಷ್ಯ ವಾಣಿಜ್ಯಂ ವೈಶ್ಯಕರ್ಮ ಸ್ವಭಾವಜಂ|

06040044c ಪರಿಚರ್ಯಾತ್ಮಕಂ ಕರ್ಮ ಶೂದ್ರಸ್ಯಾಪಿ ಸ್ವಭಾವಜಂ||

ಕೃಷಿ, ಗೋರಕ್ಷಣೆ, ವಾಣಿಜ್ಯ, ಇವು ಸ್ವಭಾವಜವಾದ ವೈಶ್ಯಕರ್ಮಗಳು. ಪರಿಚರ್ಯಾತ್ಮಕ ಕರ್ಮವು ಶೂದ್ರನಿಗೆ ಸ್ವಭಾವಜ.

06040045a ಸ್ವೇ ಸ್ವೇ ಕರ್ಮಣ್ಯಭಿರತಃ ಸಂಸಿದ್ಧಿಂ ಲಭತೇ ನರಃ|

06040045c ಸ್ವಕರ್ಮನಿರತಃ ಸಿದ್ಧಿಂ ಯಥಾ ವಿಂದತಿ ತಚ್ಚಕ್ಷುಣು||

ತನ್ನ ತನ್ನ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಅಭಿರತನಾದ ನರನು ಸಂಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಸ್ವಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದವನು ಹೇಗೆ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕೇಳು.

06040046a ಯತಃ ಪ್ರವೃತ್ತಿಭೂತಾನಾಂ ಯೇನ ಸರ್ವಮಿದಂ ತತಂ|

06040046c ಸ್ವಕರ್ಮಣಾ ತಮಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ಸಿದ್ಧಿಂ ವಿಂದತಿ ಮಾನವಃ||

ಯಾರಿಂದ ಭೂತಗಳ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಉಂಟಾಗುವುದೋ, ಯಾರಿಂದಾಗಿ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಇವೆಯೋ ಅವನನ್ನು ಸ್ವಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಿ ಮಾನವನು ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

06040047a ಶ್ರೇಯಾನ್ಸ್ವ ಧರ್ಮೋ ವಿಗುಣಃ ಪರಧರ್ಮಾತ್ಸ್ವನುಷ್ಠಿತಾತ್|

06040047c ಸ್ವಭಾವನಿಯತಂ ಕರ್ಮ ಕುರ್ವನ್ನಾಪ್ನೋತಿ ಕಿಲ್ಬಿಷಂ||

ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿದ ಪರಧರ್ಮಕ್ಕಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮವಾಗಿರದ ಸ್ವಧರ್ಮವೇ ಶ್ರೇಯವಾದುದು. ಸ್ವಭಾವನಿಯತ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುವವನು ಕಿಲ್ಬಿಷವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ.

06040048a ಸಹಜಂ ಕರ್ಮ ಕೌಂತೇಯ ಸದೋಷಮಪಿ ನ ತ್ಯಜೇತ್|

06040048c ಸರ್ವಾರಂಭಾ ಹಿ ದೋಷೇಣ ಧೂಮೇನಾಗ್ನಿರಿವಾವೃತಾಃ||

ಕೌಂತೇಯ ! ಸಹಜ ಕರ್ಮವನ್ನು ದೋಷಗಳಿದ್ದರೂ ಬಿಡಬಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ ಹೊಗೆಯಿರುವ ಬೆಂಕಿಯ ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳೂ ದೋಷವನ್ನೊಳಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ.

06040049a ಅಸಕ್ತಬುದ್ಧಿಃ ಸರ್ವತ್ರ ಜಿತಾತ್ಮಾ ವಿಗತಸ್ಪೃಹಃ|

06040049c ನೈಷ್ಕರ್ಮ್ಯ ಸಿದ್ಧಿಂ ಪರಮಾಂ ಸಂನ್ಯಾಸೇನಾಧಿಗಚ್ಛತಿ||

ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿ ಸಂಗವಿಲ್ಲದ ಅಂತಃಕರಣವಿರುವವನು ಜಿತಾತ್ಮನಾಗಿ, ಆಸೆಗಳು ತೊಲಗಿರುವವನು ಸಂನ್ಯಾಸದಿಂದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು

ಪರಮ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

06040050a ಸಿದ್ಧಿಂ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ಯಥಾ ಬ್ರಹ್ಮ ತಥಾಪ್ನೋತಿ ನಿಬೋಧ ಮೇ|

06040050c ಸಮಾಸೇನೈವ ಕೌಂತೇಯ ನಿಷ್ಠಾ ಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಯಾ ಪರಾ||

ಕೌಂತೇಯ ! ಆ ನೈಷ್ಕರ್ಮ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಹೇಗೆ ಸೇರುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ನನ್ನಿಂದ ತಿಳಿದುಕೋ. ಅದು ಜ್ಞಾನದ ಅಂತವು.

06040051a ಬುದ್ಧ್ಯಾ ವಿಶುದ್ಧಯಾ ಯುಕ್ತೋ ಧೃತ್ಯಾತ್ಮಾನಂ ನಿಯಮ್ಯ ಚ|

06040051c ಶಬ್ದಾದೀನ್ವಿಷಯಾಂಸ್ತುಕ್ತ್ವಾ ರಾಗದ್ವೇಷೌ ವ್ಯದಸ್ಯ ಚ||

06040052a ವಿವಿಕ್ತಸೇವೀ ಲಘ್ವಾಶೀ ಯತವಾಕ್ಯಾಯಮಾನಸಃ|

06040052c ಧ್ಯಾನಯೋಗಪರೋ ನಿತ್ಯಂ ವೈರಾಗ್ಯಂ ಸಮುಪಾಶ್ರಿತಃ||

06040053a ಅಹಂಕಾರಂ ಬಲಂ ದರ್ಪಂ ಕಾಮಂ ಕ್ರೋಧಂ ಪರಿಗ್ರಹಂ|

06040053c ವಿಮುಚ್ಯ ನಿರ್ಮಮಃ ಶಾಂತೋ ಬ್ರಹ್ಮಭೂಯಾಯ ಕಲ್ಪತೇ||

ವಿಶುದ್ಧ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಧೃತಿಯಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ನಿಯಮದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು, ಶಬ್ದವೇ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತೊರೆದು, ರಾಗ-ದ್ವೇಷಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ, ಏಕಾಂತ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುವ, ಅಲ್ಪ ಆಹಾರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ, ಮಾತು-ಕಾಯ-ಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ, ಧ್ಯಾನಯೋಗಪರನಾದ, ನಿತ್ಯವೂ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ, ಅಹಂಕಾರ-ಬಲ-ದರ್ಪ-ಕಾಮ-ಕ್ರೋಧ-ಪರಿಗ್ರಹ ಇವುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು,

ನಾನು-ನನ್ನದೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಲ್ಲದವನಾಗಿ ಶಾಂತನಾಗಿರುವವನು
ಬ್ರಹ್ಮವೇ ಆಗುವುದಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥನಾಗುತ್ತಾನೆ.

06040054a ಬ್ರಹ್ಮ ಭೂತಃ ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮಾ ನ ಶೋಚತಿ ನ ಕಾಂಕ್ಷತಿ|

06040054c ಸಮಃ ಸರ್ವೇಷು ಭೂತೇಷು ಮದ್ಭಕ್ತಿಂ ಲಭತೇ ಪರಾಂ||

ಬ್ರಹ್ಮನಾಗಿ ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮನಾಗಿರುವವನು ಶೋಕಿಸುವುದಿಲ್ಲ.
ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಸರ್ವ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಮನಾಗಿ ನನ್ನ ಮೇಲಿನ
ಪರಮ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

06040055a ಭಕ್ತ್ಯಾ ಮಾಮಭಿಜಾನಾತಿ ಯಾವಾನ್ಯಶ್ಚಾಸ್ಮಿ ತತ್ತ್ವತಃ|

06040055c ತತೋ ಮಾಂ ತತ್ತ್ವತೋ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ವಿಶತೇ ತದನಂತರಂ||

ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಯಾರು ಮತ್ತು ಎಷ್ಟು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತತ್ತ್ವತಃ
ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ನನ್ನನ್ನು ತತ್ತ್ವತವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅದರ
ನಂತರ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ.

06040056a ಸರ್ವ ಕರ್ಮಾಣ್ಯಪಿ ಸದಾ ಕುರ್ವಾಣೋ ಮದ್ವ್ಯಪಾಶ್ರಯಃ|

06040056c ಮತ್ಪ್ರಸಾದಾದವಾಪ್ನೋತಿ ಶಾಶ್ವತಂ ಪದಮವ್ಯಯಂ||

ಸದಾ ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ನನ್ನನ್ನು ಉಪಾಶ್ರಯಿಸಿದ
ಅವನು ನನ್ನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಶಾಶ್ವತ ಅವ್ಯಯ ಪದವನ್ನು
ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

06040057a ಚೇತಸಾ ಸರ್ವ ಕರ್ಮಾಣಿ ಮಯಿ ಸಂನ್ಯಸ್ಯ ಮತ್ಪರಃ|

06040057c ಬುದ್ಧಿಯೋಗಮುಪಾಶ್ರಿತ್ಯ ಮಚ್ಚಿತ್ತಃ ಸತತಂ ಭವ||

ಚಿತ್ತದಿಂದ ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸಂನ್ಯಾಸಮಾಡಿ
ಮತ್ಪರನಾಗಿರು. ಬುದ್ಧಿಯೋಗವನ್ನವಲಂಬಿಸಿ ಸತತವಾಗಿ ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ
ಚಿತ್ತವನ್ನಿಡು.

06040058a ಮಚ್ಚಿತ್ತಃ ಸರ್ವದುರ್ಗಾಣಿ ಮತ್ಪ್ರಸಾದಾತ್ತರಿಷ್ಯಸಿ|

06040058c ಅಥ ಚೇತ್ತ್ವಮಹಂಕಾರಾನ್ನ ಶ್ರೋಷ್ಯಸಿ ವಿನಂಕ್ಷ್ಯಸಿ||

ನನ್ನಲ್ಲಿ ಚಿತ್ತವನ್ನಿರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಸರ್ವ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನೂ ನನ್ನ
ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ದಾಟುತ್ತೀಯೆ. ಹಾಗೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಹಂಕಾರದಿಂದ
ನಾಶಹೊಂದುವೆ.

06040059a ಯದಹಂಕಾರಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ನ ಯೋತ್ಸ್ಯ ಇತಿ ಮನ್ಯಸೇ|

06040059c ಮಿಥ್ಯೈಷ ವ್ಯವಸಾಯಸ್ತೇ ಪ್ರಕೃತಿಸ್ತ್ವಾಂ ನಿಯೋಕ್ಷ್ಯತಿ||

ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಯುದ್ಧಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು
ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವೆಯಾದರೆ ನಿನ್ನ ಈ ವ್ಯವಹಾರವು ಸುಳ್ಳು.
ಪ್ರಕೃತಿಯು ನಿನ್ನನ್ನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿಹಾಕುತ್ತದೆ.

06040060a ಸ್ವಭಾವಜೇನ ಕೌಂತೇಯ ನಿಬದ್ಧಃ ಸ್ವೇನ ಕರ್ಮಣಾ|

06040060c ಕರ್ತುಂ ನೇಚ್ಛಸಿ ಯನ್ಮೋಹಾತ್ಕರಿಷ್ಯಸ್ಯವಶೋಽಪಿ ತತ್||

ಕೌಂತೇಯ ! ಸ್ವಭಾವಜವಾದ ನಿನ್ನ ಕರ್ಮದಿಂದ ನಿಬದ್ಧನಾಗಿ
ಮೋಹದಿಂದ ಯಾವುದನ್ನು ಮಾಡಲು ಬಯಸುತ್ತಿಲ್ಲವೋ ಅದನ್ನು

ಅವಶನಾಗಿಯಾದರೂ ಮಾಡುತ್ತೀಯೆ.

06040061a ಈಶ್ವರಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಹೃದ್ಧೇಶೇಽರ್ಜುನ ತಿಷ್ಠತಿ|

06040061c ಭ್ರಾಮಯನ್ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಯಂತ್ರಾರೂಢಾನಿ ಮಾಯಯಾ||

ಅರ್ಜುನ! ಯಂತ್ರಾರೂಢವಾಗಿರುವ ಸರ್ವಭೂತಗಳನ್ನೂ
ಮಾಯೆಯಿಂದ ತಿರುಗಿಸುತ್ತಾ ಈಶ್ವರನು ಸರ್ವಭೂತಗಳ ಹೃದಯ
ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವನು.

06040062a ತಮೇವ ಶರಣಂ ಗಚ್ಛ ಸರ್ವಭಾವೇನ ಭಾರತ|

06040062c ತತ್ಪ್ರಸಾದಾತ್ಪರಾಂ ಶಾಂತಿಂ ಸ್ಥಾನಂ ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯಸಿ ಶಾಶ್ವತಂ||

ಭಾರತ! ಸರ್ವಭಾವದಿಂದ ಅವನನ್ನೇ ಶರಣು ಹೋಗು. ಅವನ
ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಪರಮ ಶಾಂತಿಯನ್ನೂ ಶಾಶ್ವತ ಸ್ಥಾನವನ್ನೂ
ಪಡೆಯುತ್ತೀಯೆ.

06040063a ಇತಿ ತೇ ಜ್ಞಾನಮಾಖ್ಯಾತಂ ಗುಹ್ಯಾದ್ಗುಹ್ಯತರಂ ಮಯಾ|

06040063c ವಿಮೃಶ್ಶ್ಚೈತದಶೇಷೇಣ ಯಥೇಚ್ಛಸಿ ತಥಾ ಕುರು||

ಹೀಗೆ ಗುಹ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಗುಹ್ಯವಾಗಿರುವ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಾನು
ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಇದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶೆಮಾಡಿ ನಿನಗೆ
ಇಚ್ಛೆಬಂದಹಾಗೆ ಮಾಡು.

06040064a ಸರ್ವಗುಹ್ಯತಮಂ ಭೂಯಃ ಶೃಣು ಮೇ ಪರಮಂ ವಚಃ|

06040064c ಇಷ್ಟೋಽಸಿ ಮೇ ದೃಢಮಿತಿ ತತೋ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ತೇ ಹಿತಂ||

ಸರ್ವ ಗುಹ್ಯತಮವಾಗಿರುವ ನನ್ನ ಪರಮ ವಚನವನ್ನು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ
ಕೇಳು. ನೀನು ದೃಢವಾಗಿ ಇಷ್ಟನಾಗಿರುವೆ. ಆದರಿಂದ ನಿನಗೆ
ಹಿತವಾದುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

06040065a ಮನ್ಮನಾ ಭವ ಮದ್ಭಕ್ತೋ ಮದ್ಯಾಜೀ ಮಾಂ ನಮಸ್ಕುರು|

06040065c ಮಾಮೇವೈಷ್ಯಸಿ ಸತ್ಯಂ ತೇ ಪ್ರತಿಜಾನೇ ಪ್ರಿಯೋಽಸಿ ಮೇ||

ನನ್ನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನಿಡು. ನನ್ನ ಭಕ್ತನಾಗು. ನನ್ನನ್ನು ಯಾಜಿಸು. ನನ್ನನ್ನು
ನಮಸ್ಕರಿಸು. ನನ್ನನ್ನೇ ಸೇರುವೆ. ಸತ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.
ನೀನು ನನಗೆ ಪ್ರಿಯನಾಗಿರುವೆ.

06040066a ಸರ್ವ ಧರ್ಮಾನ್ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಮಾಮೇಕಂ ಶರಣಂ ವ್ರಜ|

06040066c ಅಹಂ ತ್ವಾ ಸರ್ವಪಾಪೇಭ್ಯೋ ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಮಾ ಶುಚಃ||

ಸರ್ವ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ ನನ್ನನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನೇ ಶರಣು ಹೊಗು.
ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಸರ್ವಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಳಿಸುತ್ತೇನೆ.
ಶೋಕಿಸಬೇಡ.

06040067a ಇದಂ ತೇ ನಾತಪಸ್ಕಾಯ ನಾಭಕ್ತಾಯ ಕದಾ ಚನ|

06040067c ನ ಚಾಶುಶ್ರೂಷವೇ ವಾಚ್ಯಂ ನ ಚ ಮಾಂ ಯೋಽಭ್ಯಸೂಯತಿ||

ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ ಇದನ್ನು ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸಿರದ, ಭಕ್ತನಾಗಿರದ,
ಶುಶ್ರೂಷವನ್ನು ಮಾಡಿರದ, ನನ್ನನ್ನು ಅಸೂಯೆಪಡುವವನಿಗೆ ಎಂದೂ
ಹೇಳಬಾರದು.

06040068a ಯ ಇದಂ ಪರಮಂ ಗುಹ್ಯಂ ಮದ್ಭಕ್ತೇಷ್ಟಭಿಧಾಸ್ಯತಿ|

06040068c ಭಕ್ತಿಂ ಮಯಿ ಪರಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಮಾಮೇವೈಷ್ಯತ್ಯಸಂಶಯಃ||

ಯಾರು ಈ ಪರಮ ಗುಹ್ಯವಾದುದನ್ನು ನನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗೆ
ತಲುಪಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪರಮ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ನನ್ನನ್ನೇ
ಸೇರುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

06040069a ನ ಚ ತಸ್ಮಾನ್ಮನುಷ್ಯೇಷು ಕಶ್ಚಿನ್ನೇ ಪ್ರಿಯಕೃತ್ತಮಃ|

06040069c ಭವಿತಾ ನ ಚ ಮೇ ತಸ್ಮಾದನ್ಯಃ ಪ್ರಿಯತರೋ ಭುವಿ||

ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಅವನಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ನನಗೆ ಪ್ರಿಯವನ್ನು
ಮಾಡುವವನು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಅವನಿಗಿಂತಲೂ ನನಗೆ
ಪ್ರಿಯನಾದವನು ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಹುಟ್ಟುವುದೂ
ಇಲ್ಲ.

06040070a ಅಧ್ಯೇಷ್ಯತೇ ಚ ಯ ಇಮಂ ಧರ್ಮ್ಯಂ ಸಂವಾದಮಾವಯೋಃ|

06040070c ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞೇನ ತೇನಾಹಂ ಇಷ್ಟಃ ಸ್ಯಾಂ ಇತಿ ಮೇ ಮತಿಃ||

ಧರ್ಮಯುಕ್ತವಾದ ನಮ್ಮ ಈ ಸಂವಾದವನ್ನು ಯಾರು ಅಧ್ಯಯನ
ಮಾಡುವನೋ ಅವನು ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಇಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ
ಎಂದು ನನ್ನ ಮತಿ.

06040071a ಶ್ರದ್ಧಾವಾನನಸೂಯಶ್ಚ ಶೃಣುಯಾದಪಿ ಯೋ ನರಃ|

06040071c ಸೋಽಪಿ ಮುಕ್ತಃ ಶುಭಾಽಲ್ಲೋಕಾನ್ಪಾಪ್ನುಯಾತ್ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಣಾಂ||

ಶ್ರದ್ಧಾವಂತನೂ ಅಸೂಯೆಯಿಲ್ಲದವನೂ ಆಗಿ, ಯಾವ ನರನು ಇದನ್ನು
ಕೇಳುತ್ತಾನೋ ಅವನು ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳ ಶುಭ

ಲೋಕಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

06040072a ಕಚ್ಚಿದೇತಚ್ಚು ತಂ ಪಾರ್ಥ ತ್ವಯೈಕಾಗ್ರೇಣ ಚೇತಸಾ|

06040072c ಕಚ್ಚಿದಜ್ಞಾನಸಮೋಹಃ ಪ್ರನಷ್ಟಸ್ತೇ ಧನಂಜಯ||

ಪಾರ್ಥ ! ಏಕಾಗ್ರ ಚಿತ್ತದಿಂದ ನೀನು ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದೆ ತಾನೇ?
ಧನಂಜಯ ! ನಿನ್ನ ಅಜ್ಞಾನ ಸಮೋಹಗಳು ಕಳೆದವು ತಾನೇ?"

06040073 ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ|

06040073a ನಷ್ಟೋ ಮೋಹಃ ಸ್ಮೃತಿರ್ಲಬ್ಧಾ ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದಾನ್ಮಯಾಚ್ಯುತ|

06040073c ಸ್ಥಿತೋಽಸ್ಮಿ ಗತಸಂದೇಹಃ ಕರಿಷ್ಯೇ ವಚನಂ ತವ||

ಅರ್ಜುನನು ಹೇಳಿದನು: "ಅಚ್ಯುತ ! ಮೋಹವು ನಷ್ಟವಾಯಿತು. ನಿನ್ನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ನನಗೆ ಸ್ಮೃತಿಯು ದೊರಕಿತು. ಸಂದೇಹಗಳು ಹೊರಟು ಹೋಗಿವೆ. ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ."

06040074 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06040074a ಇತ್ಯಹಂ ವಾಸುದೇವಸ್ಯ ಪಾರ್ಥಸ್ಯ ಚ ಮಹಾತ್ಮನಃ|

06040074c ಸಂವಾದಮಿಮಮಶ್ರೌಷಮದ್ಭುತಂ ರೋಮಹರ್ಷಣಂ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: "ಹೀಗೆ ನಾನು ವಾಸುದೇವ ಮತ್ತು ಮಹಾತ್ಮ ಪಾರ್ಥರ ಈ ಅದ್ಭುತ, ರೋಮಹರ್ಷಣ ಸಂವಾದವನ್ನು ಕೇಳಿದೆನು.

06040075a ವ್ಯಾಸಪ್ರಸಾದಾಚ್ಚು ತವಾನೇತದ್ಗುಹ್ಯಮಹಂ ಪರಂ|

06040075c ಯೋಗಂ ಯೋಗೇಶ್ವರಾತ್ಕೃಷ್ಣಾತ್ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಥಯತಃ ಸ್ವಯಂ||

ಈ ಗುಹ್ಯತಮ ಪರಮ ಯೋಗವನ್ನು ಯೋಗೇಶ್ವರ ಸ್ವಯಂ ಕೃಷ್ಣನೇ
ಹೇಳುವುದನ್ನು ವ್ಯಾಸಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಕೇಳಿದೆನು.

06040076a ರಾಜನ್ಸಂಸ್ಕೃತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತ್ಯ ಸಂವಾದಮಿಮಮದ್ಭೃತಂ|

06040076c ಕೇಶವಾರ್ಜುನಯೋಃ ಪುಣ್ಯಂ ಹೃಷ್ಯಾಮಿ ಚ ಮುಹುರ್ಮುಹುಃ||

ರಾಜನ್ ! ಕೇಶವ-ಅರ್ಜುನರ ಈ ಅದ್ಭುತ ಪುಣ್ಯ ಸಂವಾದವನ್ನು ನೆನೆ
ನೆನೆಸಿಕೊಂಡು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹರ್ಷಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

06040077a ತಚ್ಚ ಸಂಸ್ಕೃತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತ್ಯ ರೂಪಮತ್ಯದ್ಭೃತಂ ಹರೇಃ|

06040077c ವಿಸ್ಮಯೋ ಮೇ ಮಹಾನ್ರಾಜನ್ ಹೃಷ್ಯಾಮಿ ಚ ಪುನಃ ಪುನಃ||

ಮತ್ತು ಆ ಹರಿಯ ಅತ್ಯದ್ಭುತ ರೂಪವನ್ನು ನೆನೆ ನೆನೆದುಕೊಂಡು ನನಗೆ
ಮಹಾವಿಸ್ಮಯವಾಗುತ್ತಿದೆ. ರಾಜನ್ ! ಪುನಃ ಪುನಃ
ಹರ್ಷಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

06040078a ಯತ್ರ ಯೋಗೇಶ್ವರಃ ಕೃಷ್ಣೋ ಯತ್ರ ಪಾರ್ಥೋ ಧನುರ್ಧರಃ|

06040078c ತತ್ರ ಶ್ರೀವಿಜಯೋ ಭೂತಿಧ್ರುವಾ ನೀತಿರ್ಮತಿರ್ಮಮ||

ಎಲ್ಲಿ ಯೋಗೇಶ್ವರ ಕೃಷ್ಣನಿರುವನೋ ಎಲ್ಲಿ ಧನುರ್ಧರ
ಪಾರ್ಥನಿರುವನೋ ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ, ವಿಜಯ, ಭೂತಿ ಮತ್ತು ಧ್ರುವವಾದ
ನೀತಿಗಳಿರುವವು ಎಂದು ನನ್ನ ಮತ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಪರ್ವಣಿ
ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಸೂಪನಿಷತ್ಸು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರೇ

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದೇ ಮೋಕ್ಷಸಂನ್ಯಾಸಯೋಗೋ ನಾಮ
ಅಷ್ಟಾದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಗೀತಾ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯ
ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದದಲ್ಲಿ
ಮೋಕ್ಷಸಂನ್ಯಾಸಯೋಗವೆಂಬ ಹದಿನೆಂಟನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಚತ್ವಾರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ನಲ್ವತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ

ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಪರ್ವಃ|

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ

ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಪರ್ವವು.

ಇದುವರೆಗಿನ ಒಟ್ಟು ಮಹಾಪರ್ವಗಳು-೫/೧೮, ಉಪಪರ್ವಗಳು-

೬೩/೧೦೦, ಅಧ್ಯಾಯಗಳು-೯೦೦/೧೯೯೫, ಶ್ಲೋಕಗಳು-

೨೯೨೩೩/೨೩೨೮೪

ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವ

೪೧

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಭೀಷ್ಮಾದಿಗಳನ್ನು ಸಮ್ಮಾನಿಸಿದುದು

ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ರಥದಿಂದಿಳಿದು ಕವಚ-ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಕಳಚಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಕೌರವ ಸೇನೆಯ ಕಡೆ ಕಾಲ್ನಡುಗೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಲು ವಿಸ್ಮಯಗೊಂಡು ಅವನ ತಮ್ಮಂದಿರು ಕೃಷ್ಣನನ್ನೊಡಗೂಡಿ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದುದು (೧-೩೦). ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ವಿಜಯದ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಕೇಳಿದುದು (೩೧-೪೪). ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ದ್ರೋಣನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ವಿಜಯದ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಕೇಳಿದುದು (೪೫-೬೨). ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಕೃಪನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ವಿಜಯದ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಕೇಳಿದುದು (೬೩-೭೧). ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಶಲ್ಯನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ವಿಜಯದ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಕೇಳಿದುದು (೭೨-೮೨). ಕೃಷ್ಣನು ಕರ್ಣನನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಿ ಪಾಂಡವರ ಪರವಾಗಿ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಕೇಳುವುದು (೮೩-೮೮). ಯುಯುತ್ಸುವು ಪಾಂಡವರ ಸೇನೆಯನ್ನು ಸೇರಿದುದು (೮೯-೯೫). ಯುಧಿಷ್ಠಿರನನ್ನು ಎರಡೂ ಪಕ್ಷಗಳ ಯೋಧರು ಮೆಚ್ಚಿ ಹೊಗಳಿದುದು (೯೬-೧೦೪).

06041001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06041001a ತತೋ ಧನಂಜಯಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಬಾಣಗಾಂಡೀವಧಾರಿಣಂ|

06041001c ಪುನರೇವ ಮಹಾನಾದಂ ವ್ಯಸೃಜಂತ ಮಹಾರಥಾಃ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಆಗ ಧನಂಜಯನು ಬಾಣಗಾಂಡೀವಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಮಹಾರಥಿಗಳು ಪುನಃ ಮಹಾನಾದಗೈದರು.

06041002a ಪಾಂಡವಾಃ ಸೋಮಕಾಶ್ಚೈವ ಯೇ ಚೈಷಾಮನುಯಾಯಿನಃ|

06041002c ದಧ್ಮುಶ್ಚ ಮುದಿತಾಃ ಶಂಖಾನ್ವೀರಾಃ ಸಾಗರಸಂಭವಾನ್||

ಆ ವೀರ ಪಾಂಡವರು, ಸೋಮಕರು ಮತ್ತು ಅವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಸಾಗರ ಸಂಭವ ಶಂಖಗಳನ್ನು ಹರ್ಷಿತರಾಗಿ ಊದಿದರು.

06041003a ತತೋ ಭೇರ್ಯಶ್ಚ ಪೇಶ್ಯಶ್ಚ ಕ್ರಕಚಾ ಗೋವಿಷಾಣಿಕಾಃ|

06041003c ಸಹಸೈವಾಭ್ಯಹನ್ಯಂತ ತತಃ ಶಬ್ದೋ ಮಹಾನಭೂತ್||

ಆಗ ಭೇರಿಗಳು, ಪೇಶಿಗಳು, ಕ್ರಕಚಗಳು, ಗೋವಿಷಾಣಿಕಗಳು ಒಟ್ಟಿಗೇ ಮೊಳಗಿ ಮಹಾ ಶಬ್ದವುಂಟಾಯಿತು.

06041004a ಅಥ ದೇವಾಃ ಸಗಂಧರ್ವಾಃ ಪಿತರಶ್ಚ ಜನೇಶ್ವರ|

06041004c ಸಿದ್ಧಚಾರಣಸಂಘಾಶ್ಚ ಸಮೀಯುಸ್ತೇ ದಿದೃಕ್ಷಯಾ||

ಆಗ ಜನೇಶ್ವರ! ದೇವತೆಗಳು, ಒಟ್ಟಿಗೇ ಗಂಧರ್ವರು, ಪಿತೃಗಳು, ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧಚಾರಣ ಸಂಘಗಳು ನೋಡಲು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಒಂದುಗೂಡಿದರು.

06041005a ಋಷಯಶ್ಚ ಮಹಾಭಾಗಾಃ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ಶತಕ್ರತುಂ|

06041005c ಸಮೀಯಸ್ತತ್ರ ಸಹಿತಾ ದ್ರಷ್ಟುಂ ತದ್ವೈಶಸಂ ಮಹತ್||

ಮಹಾಭಾಗ ಋಷಿಗಳೂ ಕೂಡ ಶತಕ್ರತುವನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು
ಒಟ್ಟಿಗೇ ಆ ಮಹಾ ಯುದ್ಧವನ್ನು ನೋಡಲು ಒಂದುಗೂಡಿದರು.

06041006a ತತೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರೋ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಯುದ್ಧಾಯ ಸುಸಮುದ್ಯತೇ|

06041006c ತೇ ಸೇನೇ ಸಾಗರಪ್ರಖ್ಯೇ ಮುಹುಃ ಪ್ರಚಲಿತೇ ನೃಪ||

06041007a ವಿಮುಚ್ಯ ಕವಚಂ ವೀರೋ ನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ ಚ ವರಾಯುಧಂ|

06041007c ಅವರುಹ್ಯ ರಥಾತ್ಕೂರ್ಣಂ ಪದ್ಭ್ಯಾ ಮೇವ ಕೃತಾಂಜಲಿಃ||

06041008a ಪಿತಾಮಹಮಭಿಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಧರ್ಮರಾಜೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ|

06041008c ವಾಗ್ಯತಃ ಪ್ರಯಯೌ ಯೇನ ಪ್ರಾಚ್ಯುಖೋ ರಿಪುವಾಹಿನೀಂ||

ನೃಪ! ಆಗ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸುಸಮುದ್ಯತವಾಗಿ ಸಾಗರದಂತೆ ಮುಂದೆ
ಚಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಸೇನೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ವೀರ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಕವಚವನ್ನು
ಕಳಚಿ, ಶ್ರೇಷ್ಠ ಆಯುಧವನ್ನು ಕೆಳಗಿಟ್ಟು, ಬೇಗನೆ ರಥದಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದು,
ಕಾಲ್ನಡುಗೆಯಲ್ಲಿಯೇ, ಕೈಗಳನ್ನು ಮುಗಿದು ನಡೆದನು. ಧರ್ಮರಾಜ
ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ರಿಪುವಾಹಿನಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪಿತಾಮಹನನ್ನೇ ನೋಡಿ
ಮಾತನಾಡಲು ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ನಡೆದನು.

06041009a ತಂ ಪ್ರಯಾಂತಮಭಿಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಕುಂತೀಪುತ್ರೋ ಧನಂಜಯಃ|

06041009c ಅವತೀರ್ಯ ರಥಾತ್ಕೂರ್ಣಂ ಭ್ರಾತೃಭಿಃ ಸಹಿತೋಽನ್ವಯಾತ್||

ಅವನು ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಕುಂತೀಪುತ್ರ ಧನಂಜಯನು

ಕೂಡಲೇ ತನ್ನ ರಥದಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಇತರ ಸಹೋದರರೊಂದಿಗೆ
ಅವನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ನಡೆದನು.

06041010a ವಾಸುದೇವಶ್ಚ ಭಗವಾನ್ಪುಷ್ಪತೋಽನುಜಗಾಮ ಹ|

06041010c ಯಥಾಮುಖ್ಯಾಶ್ಚ ರಾಜಾನಸ್ತಮನ್ವಾಜಗ್ಮುರುತ್ಸುಕಾಃ||

ಭಗವಾನ್ ವಾಸುದೇವನೂ ಹಿಂದೆ ನಡೆದನು. ಹಾಗೆಯೇ ಉತ್ಸುಕ
ಮುಖ್ಯ ರಾಜರೂ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದರು.

06041011 ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ|

06041011a ಕಿಂ ತೇ ವ್ಯವಸಿತಂ ರಾಜನ್ಯದಸ್ಮಾನಪಹಾಯ ವೈ|

06041011c ಪದ್ಭ್ಯಾ ಮೇವ ಪ್ರಯಾತೋಽಸಿ ಪ್ರಾಚ್ಛುಖೋ ರಿಪುವಾಹಿನೀಂ||

ಅರ್ಜುನನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ಇದೇನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ?
ನಮ್ಮನ್ನು ತೊರೆದು ಕಾಲ್ನಡುಗೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ
ಶತ್ರುಸೇನೆಗಳ ಕಡೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವೆಯಲ್ಲಾ?”

06041012 ಭೀಮಸೇನ ಉವಾಚ|

06041012a ಕ್ವ ಗಮಿಷ್ಯಸಿ ರಾಜೇಂದ್ರ ನಿಕ್ಷಿಪ್ತಕವಚಾಯುಧಃ|

06041012c ದಂಶಿತೇಷ್ಟ್ರಿಸೈನ್ಯೇಷು ಭ್ರಾತೃನುತ್ಸ್ರಜ್ಯ ಪಾರ್ಥಿವ||

ಭೀಮಸೇನನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜೇಂದ್ರ! ಪಾರ್ಥಿವ!

ಕವಚಾಯುಧಗಳನ್ನು ಕೆಳಗಿಟ್ಟು, ಕವಚಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅರಿಸೇನೆಗಳ
ಕಡೆ ತಮ್ಮಂದಿರನ್ನು ತೊರೆದು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ?”

06041013 ನಕುಲ ಉವಾಚ|

06041013a ಏವಂಗತೇ ತ್ವಯಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠೇ ಮಮ ಭ್ರಾತರಿ ಭಾರತ|

06041013c ಭೀರ್ಮೇ ಮೇ ದುನೋತಿ ಹೃದಯಂ ಬ್ರೂಹಿ ಗಂತಾ ಭವಾನ್ಯ್ಷು ನು||

ನಕುಲನು ಹೇಳಿದನು: “ಭಾರತ! ನೀನು ನನ್ನ ಹಿರಿಯಣ್ಣ. ಈ ರೀತಿ ನೀನು ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಭೀತಿಯು ನನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ನೋಯಿಸುತ್ತಿದೆ. ಹೇಳು! ನೀನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವೆ?”

06041014 ಸಹದೇವ ಉವಾಚ|

06041014a ಅಸ್ಮಿ ನೃಣಸಮೂಹೇ ವೈ ವರ್ತಮಾನೇ ಮಹಾಭಯೇ|

06041014c ಯೋದ್ಧವ್ಯೇ ಕ್ವ ನು ಗಂತಾಸಿ ಶತ್ರುನಭಿಮುಖೋ ನೃಪ||

ಸಹದೇವನು ಹೇಳಿದನು: “ಸದ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಮಹಾಭಯಂಕರ ಯುದ್ಧಮಾಡಲಿಕ್ಕಿರುವ ಈ ರಣಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಗಳ ಕಡೆ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೀಯೆ ನೃಪ!”

06041015 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06041015a ಏವಮಾಭಾಷ್ಯಮಾಣೋಽಪಿ ಭ್ರಾತೃಭಿಃ ಕುರುನಂದನ|

06041015c ನೋವಾಚ ವಾಗ್ಮತಃ ಕಿಂ ಚಿದ್ಗಚ್ಛತ್ಯೇವ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಕುರುನಂದನ! ತಮ್ಮಂದಿರು ಈ ರೀತಿ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಏನನ್ನೂ ಮಾತನಾಡದೇ ಮುಂದುವರೆದನು.

06041016a ತಾನುವಾಚ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞೋ ವಾಸುದೇವೋ ಮಹಾಮನಾಃ|

06041016c ಅಭಿಪ್ರಾಯೋಽಸ್ಯ ವಿಜ್ಞಾತೋ ಮಯೇತಿ ಪ್ರಹಸನ್ನಿವ||

ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ಮಹಾಮನಸ್ವಿ ವಾಸುದೇವನು ಅವರಿಗೆ ನಗುತ್ತಾ
“ಇವನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ನನಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ” ಎಂದನು.

06041017a ಏಷ ಭೀಷ್ಮಂ ತಥಾ ದ್ರೋಣಂ ಗೌತಮಂ ಶಲ್ಯಮೇವ ಚ|

06041017c ಅನುಮಾನ್ಯ ಗುರೂನ್ಸರ್ವಾನ್ಯೋತ್ಸ್ಯತೇ ಪಾರ್ಥಿವೋಽರಿಭಿಃ||

“ಈ ಪಾರ್ಥಿವನು ಭೀಷ್ಮ, ದ್ರೋಣ, ಗೌತಮ ಮತ್ತು ಶಲ್ಯರೇ
ಮೊದಲಾದ ಗುರುಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸಿ ಎಲ್ಲ ಶತ್ರುಗಳೊಂದಿಗೆ
ಹೋರಾಡುತ್ತಾನೆ.

06041018a ಶ್ರುಯತೇ ಹಿ ಪುರಾಕಲ್ಪೇ ಗುರೂನನನುಮಾನ್ಯ ಯಃ|

06041018c ಯುದ್ಧತೇ ಸ ಭವೇದ್ವ್ಯಕ್ತಮಪಧ್ಯಾತೋ ಮಹತ್ತರೈಃ||

ಗುರುಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಯಾರು ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಾನೋ
ಅವನು ಮಹತ್ತರ ಆಪತ್ತುಗಳನ್ನೂ ಜಯಿಸುತ್ತಾನೆಂದು ಹಿಂದಿನ
ಕಲ್ಪಗಳಿಂದ ಕೇಳುತ್ತೇವೆ.

06041019a ಅನುಮಾನ್ಯ ಯಥಾಶಾಸ್ತ್ರಂ ಯಸ್ತು ಯುದ್ಧೇನ್ಮಹತ್ತರೈಃ|

06041019c ಧ್ರುವಸ್ತಸ್ಯ ಜಯೋ ಯುದ್ಧೇ ಭವೇದಿತಿ ಮತಿರ್ಮಮ||

ತನಗಿಂತಲೂ ಮಹತ್ತರರನ್ನು ಯಥಾಶಾಸ್ತ್ರವಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ
ಯುದ್ಧಮಾಡುವವನಿಗೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜಯವು ಖಂಡಿತವಾದುದು
ಎಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.”

06041020a ಏವಂ ಬ್ರುವತಿ ಕೃಷ್ಣೇ ತು ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರ ಚಮೂಂ ಪ್ರತಿ|

06041020c ಹಾಹಾಕಾರೋ ಮಹಾನಾಸೀನ್ನಿಃಶಬ್ದಾಸ್ತ್ವ ಪರೇಽಭವನ್||

ಕೃಷ್ಣನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರ ನ ಸೇನೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಹಾಹಾಕಾರವಾಯಿತು. ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ನಿಃಶಬ್ದವಾಯಿತು.

06041021a ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ ದೂರಾದ್ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಸ್ಯ ಸೈನಿಕಾಃ|

06041021c ಮಿಥಃ ಸಂಕಥಯಾಂ ಚಕ್ರುರ್ನೇಶೋಽಸ್ತಿ ಕುಲಪಾಂಸನಃ||

ದೂರದಿಂದಲೇ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನನ್ನು ನೋಡಿ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರ ನ ಸೈನಿಕರು ತಮ್ಮೊಂದಿಗೇ ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡರು: “ಇವನು ಕುಲಪಾಂಸನ!

06041022a ವ್ಯಕ್ತಂ ಭೀತ ಇವಾಭ್ಯೇತಿ ರಾಜಾಸೌ ಭೀಷ್ಮಮಂತಿಕಾತ್|

06041022c ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ ಸಸೋದರ್ಯಃ ಶರಣಾರ್ಥಂ ಪ್ರಯಾಚಕಃ||

ಈ ರಾಜನು ಹೆದರಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನುವುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಸೋದರರೊಂದಿಗೆ ಶರಣಾಗಲು ಬೇಡಿಕೊಂಡು ಭೀಷ್ಮನಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

06041023a ಧನಂಜಯೇ ಕಥಂ ನಾರ್ಥೇ ಪಾಂಡವೇ ಚ ವೃಕೋದರೇ|

06041023c ನಕುಲೇ ಸಹದೇವೇ ಚ ಭೀತೋಽಭ್ಯೇತಿ ಚ ಪಾಂಡವಃ||

ಧನಂಜಯ, ಪಾಂಡವ ವೃಕೋದರ, ನಕುಲ ಸಹದೇವರು ನಾಯಕರಾಗಿರುವಾಗ ಈ ಪಾಂಡವನು ಏಕೆ ಭೀತನಾಗಿದ್ದಾನೆ?

06041024a ನ ನೂನಂ ಕ್ಷತ್ರಿಯಕುಲೇ ಜಾತಃ ಸಂಪ್ರಥಿತೇ ಭುವಿ|

06041024c ಯಥಾಸ್ಯ ಹೃದಯಂ ಭೀತಮಲ್ಪಸತ್ತ್ವಸ್ಯ ಸಂಯುಗೇ||

ಭುವಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದರೂ, ಯುದ್ಧದ ಕುರಿತು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ
ಭೀತಿಪಡುತ್ತಿರುವ ಈ ಅಲ್ಪಸತ್ತ್ವನು ಕ್ಷತ್ರಿಯಕುಲದಲ್ಲಿಯೇ
ಜನಿಸಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ!”

06041025a ತತಸ್ತೇ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಃ ಸರ್ವೇ ಪ್ರಶಂಸಂತಿ ಸ್ಮ ಕೌರವಾನ್|

06041025c ಹೃಷ್ಪಾಃ ಸುಮನಸೋ ಭೂತ್ವಾ ಚೈಲಾನಿ ದುಧುವಃ ಪೃಥಕ್||

ಆಗ ಆ ಕ್ಷತ್ರಿಯರೆಲ್ಲರೂ ಕೌರವರನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದರು. ಸಂತೋಷದಿಂದ
ಸುಮನಸ್ಕರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಅಂಗವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಪುನಃ ಮೇಲೆತ್ತಿ
ಬೀಸಿದರು.

06041026a ವ್ಯನಿಂದಂತ ತತಃ ಸರ್ವೇ ಯೋಧಾಸ್ತತ್ರ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06041026c ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ ಸಸೋದರ್ಯಂ ಸಹಿತಂ ಕೇಶವೇನ ಹ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಆಗ ಅಲ್ಲಿರುವ ಯೋಧರೆಲ್ಲರೂ ಸೋದರರೊಂದಿಗೆ
ಯುಧಿಷ್ಠಿರನನ್ನೂ ಜೊತೆಗೆ ಕೇಶವನನ್ನೂ ನಿಂದಿಸಿದರು.

06041027a ತತಸ್ತತ್ಕೌರವಂ ಸೈನ್ಯಂ ಧಿಕ್ಯತ್ವಾ ತು ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ|

06041027c ನಿಃಶಬ್ದಮಭವತ್ಪೂರ್ಣಂ ಪುನರೇವ ವಿಶಾಂ ಪತೇ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಆಗ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ಕೌರವ ಸೈನ್ಯವು ಪುನಃ
ನಿಃಶಬ್ದವಾಯಿತು.

06041028a ಕಿಂ ನು ವಕ್ಷ್ಯತಿ ರಾಜಾಸೌ ಕಿಂ ಭೀಷ್ಮಃ ಪ್ರತಿವಕ್ಷ್ಯತಿ|

06041028c ಕಿಂ ಭೀಮಃ ಸಮರಶ್ಲಾಘೀ ಕಿಂ ನು ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಾವಿತಿ||

06041029a ವಿವಕ್ಷಿತಂ ಕಿಮಸ್ಯೇತಿ ಸಂಶಯಃ ಸುಮಹಾನಭೂತ್|

06041029c ಉಭಯೋಃ ಸೇನಯೋ ರಾಜನ್ಯುಧಿಷ್ಠಿರಕೃತೇ ತದಾ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೀಗೆ ಮಾಡಲು ಎರಡೂ ಸೇನೆಗಳಲ್ಲಿ “ರಾಜನು ಏನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ? ಭೀಷ್ಮನು ಏನೆಂದು ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾನೆ? ಸಮರಶ್ಲಾಘೀ ಭೀಮ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನರು ಏನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ?” ಎಂದು ಮಹಾ ಸಂಶಯವುಂಟಾಯಿತು.

06041030a ಸ ವಿಗಾಹ್ಯ ಚಮೂಂ ಶತ್ರೋಃ ಶರಶಕ್ತಿಸಮಾಕುಲಾಂ|

06041030c ಭೀಷ್ಮಮೇವಾಭ್ಯಯಾತ್ತೂರ್ಣಂ ಭ್ರಾತೃಭಿಃ ಪರಿವಾರಿತಃ||

ಅವನು ಶರ-ಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ಶತ್ರುಗಳ ಸೇನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ತಮ್ಮಂದಿರಿಂದ ಸುತ್ತವರೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿದನು.

06041031a ತಂ ಉವಾಚ ತತಃ ಪಾದೌ ಕರಾಭ್ಯಾಂ ಪೀಡ್ಯ ಪಾಂಡವಃ|

06041031c ಭೀಷ್ಮಂ ಶಾಂತನವಂ ರಾಜಾ ಯುದ್ಧಾಯ ಸಮುಪಸ್ಥಿತಂ||

ಆಗ ರಾಜಾ ಪಾಂಡವನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದ ಶಾಂತನವ ಭೀಷ್ಮನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಕೈಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೇಳಿದನು:

06041032 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

06041032a ಆಮಂತ್ರಯೇ ತ್ವಾಂ ದುರ್ಧರ್ಷ ಯೋತ್ಸ್ಯೇ ತಾತ ತ್ವಯಾ ಸಹ|

06041032c ಅನುಜಾನೀಹಿ ಮಾಂ ತಾತ ಆಶಿಷಶ್ಚ ಪ್ರಯೋಜಯ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ತಾತ! ದುರ್ಧರ್ಷ ! ನಿನ್ನೊಡನೆ
ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಕರೆಸಿಕೊಂಡಿರುವೆ! ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ನೀಡು. ತಾತ!
ಜಯವಾಗಲೆಂದು ಆಶೀರ್ವದಿಸು!”

06041033 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

06041033a ಯದ್ಯೇವಂ ನಾಭಿಗಚ್ಛೇಥಾ ಯುಧಿ ಮಾಂ ಪೃಥಿವೀಪತೇ|

06041033c ಶಪೇಯಂ ತ್ವಾಂ ಮಹಾರಾಜ ಪರಾಭಾವಾಯ ಭಾರತ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಭಾರತ! ಪೃಥಿವೀಪತೇ! ಮಹಾರಾಜ! ಹೀಗೆ
ನೀನು ನನ್ನ ಬಳಿ ಬರದೇ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ನಿನಗೆ ಪರಾಭವವಾಗಲೆಂದು
ಶಪಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ.

06041034a ಪ್ರೀತೋಽಸ್ಮಿ ಪುತ್ರ ಯುಧ್ಯಸ್ವ ಜಯಮಾಪ್ನುಹಿ ಪಾಂಡವ|

06041034c ಯತ್ತೇಽಭಿಲಷಿತಂ ಚಾನ್ಯತ್ತದವಾಪ್ನುಹಿ ಸಂಯುಗೇ||

ಪುತ್ರ! ಪಾಂಡವ! ಪ್ರೀತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಯುದ್ಧಮಾಡು. ಜಯವನ್ನು
ಹೊಂದು. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಅನ್ಯ ಏನೆಲ್ಲ ಅಭಿಲಾಷೆಗಳಿವೆಯೋ
ಅವುಗಳನ್ನೂ ಪಡೆಯುತ್ತೀಯೆ.

06041035a ವ್ರಿಯತಾಂ ಚ ವರಃ ಪಾರ್ಥ ಕಿಮಸ್ಮತ್ತೋಽಭಿಕಾಂಕ್ಷಸಿ|

06041035c ಏವಂ ಗತೇ ಮಹಾರಾಜ ನ ತವಾಸ್ತಿ ಪರಾಜಯಃ||

ಪಾರ್ಥ! ನನ್ನಿಂದ ಏನನ್ನು ಬಯಸುತ್ತೀಯೋ ಆ ವರವನ್ನು ಕೇಳು.
ಮಹಾರಾಜ! ಇದೇ ರೀತಿ ನಡೆದರೆ ನಿನಗೆ ಪರಾಜಯವಿಲ್ಲ.

06041036a ಅರ್ಥಸ್ಯ ಪುರುಷೋ ದಾಸೋ ದಾಸಸ್ವರ್ಥೋ ನ ಕಸ್ಯ ಚಿತ್|

06041036c ಇತಿ ಸತ್ಯಂ ಮಹಾರಾಜ ಬದ್ಧೋಽಸ್ಯರ್ಥೇನ ಕೌರವೈಃ||

ಮನುಷ್ಯನು ಧನದ ದಾಸನೇ ಹೊರತು ಧನವು ಎಂದೂ ಯಾರ ದಾಸನೂ ಆಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಮಹಾರಾಜ! ಇದು ಸತ್ಯ. ಧನದಿಂದಲೇ ನಾನು ಕೌರವರಿಗೆ ಬದ್ಧನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

06041037a ಅತಸ್ತ್ವಾಂ ಕ್ಲಿಬವದ್ವಾಕ್ಯಂ ಬ್ರವೀಮಿ ಕುರುನಂದನ|

06041037c ಹೃತೋಽಸ್ಯರ್ಥೇನ ಕೌರವ್ಯ ಯುದ್ಧಾದನ್ಯತ್ಕಿಮಿಚ್ಛಸಿ||

ಕುರುನಂದನ! ಆದುದರಿಂದ ಈ ಕ್ಲಿಬವಾಕ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಧನದಿಂದ ನಾನು ಅಪಹೃತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಕೌರವ್ಯ! ಯುದ್ಧದಿಂದ ಬೇರೆ ಏನನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೀಯೆ?”

06041038 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

06041038a ಮಂತ್ರಯಸ್ವ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ಹಿತೈಷೀ ಮಮ ನಿತ್ಯಶಃ|

06041038c ಯುಧ್ಯಸ್ವ ಕೌರವಸ್ಯಾರ್ಥೇ ಮಮೈಷ ಸತತಂ ವರಃ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ! ನಿತ್ಯವೂ ನನ್ನ ಹಿತೈಷಿಯಾಗಿ ಸಲಹೆ ನೀಡುತ್ತಿರು. ಸತತವೂ ಕೌರವನಿಗೋಸ್ಕರ ಯುದ್ಧಮಾಡು. ಇದೇ ನನ್ನ ವರ.”

06041039 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

06041039a ರಾಜನ್ಕಿಮತ್ರ ಸಾಹ್ಯಂ ತೇ ಕರೋಮಿ ಕುರುನಂದನ|

06041039c ಕಾಮಂ ಯೋತ್ಸ್ಯೇ ಪರಸ್ಯಾರ್ಥೇ ಬ್ರೂಹಿ ಯತ್ತೇ ವಿವಕ್ಷಿತಂ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ಕುರುನಂದನ! ಇದರಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಏನು ಸಹಾಯಮಾಡಲಿ? ನಿನ್ನ ಶತ್ರುಗಳಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನ ಬಯಕೆಯೇನೆನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳು!”

06041040 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

06041040a ಕಥಂ ಜಯೇಯಂ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಭವಂತಮಪರಾಜಿತಂ|

06041040c ಏತನ್ಮೇ ಮಂತ್ರಯ ಹಿತಂ ಯದಿ ಶ್ರೇಯಃ ಪ್ರಪಶ್ಯಸಿ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಅಪರಾಜಿತನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಜಯಿಸಬಹುದು? ನಿನಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವೆಂದು ಕಂಡರೆ ನನಗೆ ಹಿತವಾದ ಈ ಸಲಹೆಯನ್ನು ನೀಡು.”

06041041 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

06041041a ನ ತಂ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಕೌಂತೇಯ ಯೋ ಮಾಂ ಯುಧ್ಯಂತಮಾಹವೇ|

06041041c ವಿಜಯೇತ ಪುಮಾನ್ಕಶ್ಚಿ ದಪಿ ಸಾಕ್ಷಾಚ್ಚ ತಕ್ರತುಃ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಕೌಂತೇಯ! ಆಹವದಲ್ಲಿ ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ಗೆಲ್ಲುವ ಯಾವ ಪುರುಷನನ್ನೂ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶತಕ್ರತುವೂ ಕೂಡ, ನಾನು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.”

06041042 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

06041042a ಹಂತ ಪೃಚ್ಛಾಮಿ ತಸ್ಮಾತ್ತ್ವಾಂ ಪಿತಾಮಹ ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ|

06041042c ಜಯೋಪಾಯಂ ಬ್ರವೀಹಿ ತ್ವಮಾತ್ಮನಃ ಸಮರೇ ಪರೈಃ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಪಿತಾಮಹ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು!

ಅದನ್ನು ಪುನಃ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಸಮರದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು
ಗೆಲ್ಲುವ ಉಪಾಯವನ್ನು ಹೇಳು.”

06041043 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

06041043a ನ ಶತ್ರುಂ ತಾತ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಸಮರೇ ಯೋ ಜಯೇತ ಮಾಂ|

06041043c ನ ತಾವನ್ಮೃತ್ಯುಕಾಲೋ ಮೇ ಪುನರಾಗಮನಂ ಕುರು||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಗೂ! ಸಮರದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಜಯಿಸಬಲ್ಲ
ಶತ್ರುವನ್ನು ನಾನು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮೃತ್ಯುಕಾಲವು ಇನ್ನೂ
ಬಂದಿಲ್ಲ. ಪುನಃ ಬರುವುದನ್ನು ಮಾಡು!”

06041044 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06041044a ತತೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರೋ ವಾಕ್ಯಂ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ಕುರುನಂದನ|

06041044c ಶಿರಸಾ ಪ್ರತಿಜಗ್ರಾಹ ಭೂಯಸ್ತಮಭಿವಾದ್ಯ ಚ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಕುರುನಂದನ! ಆಗ ಭೀಷ್ಮನ ವಾಕ್ಯವನ್ನು
ಶಿರಸಾ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಪುನಃ ಅವನನ್ನು ವಂದಿಸಿದನು.

06041045a ಪ್ರಾಯಾತ್ಪುನರ್ಮಹಾಬಾಹುರಾಚಾರ್ಯಸ್ಯ ರಥಂ ಪ್ರತಿ|

06041045c ಪಶ್ಯತಾಂ ಸರ್ವಸೈನ್ಯಾನಾಂ ಮಧ್ಯೇನ ಭ್ರಾತೃಭಿಃ ಸಹ||

ಅನಂತರ ಆ ಮಹಾಬಾಹುವು ಸರ್ವಸೈನ್ಯಗಳಿಗೂ ಕಾಣಿಸುವಂತೆ
ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮಂದಿರನ್ನೊಡಗೂಡಿ ಆಚಾರ್ಯನ ರಥದ ಕಡೆ
ನಡೆದನು.

06041046a ಸ ದ್ರೋಣಮಭಿವಾದ್ಯಾಥ ಕೃತ್ವಾ ಚೈವ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ|

06041046c ಉವಾಚ ವಾಚಾ ದುರ್ಧರ್ಷಮಾತ್ಮನಿಶ್ರೇಯಸಂ ವಚಃ||

ಅವನು ಆ ದುರ್ಧರ್ಷ ದ್ರೋಣನನ್ನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಮಾಡಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ
ತನಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ನೀಡುವಂತಹ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದನು.

06041047a ಆಮಂತ್ರಯೇ ತ್ವಾಂ ಭಗವನ್ಯೋತ್ಯೇ ವಿಗತಕಲ್ಮಷಃ|

06041047c ಜಯೇಯಂ ಚ ರಿಪೂನ್ಸರ್ವಾನನುಜ್ಞಾತಸ್ವ ಯಾ ದ್ವಿಜ||

“ಭಗವನ್ ! ವಿಗತಕಲ್ಮಶನಾದ ನಿನ್ನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು
ಆಮಂತ್ರಿತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ದ್ವಿಜ ! ನಿನ್ನಿಂದ ಅನುಜ್ಞಾತನಾಗಿ ಸರ್ವ
ಶತ್ರುಗಳನ್ನೂ ಗೆಲ್ಲಬಲ್ಲೆನು.”

06041048 ದ್ರೋಣ ಉವಾಚ|

06041048a ಯದಿ ಮಾಂ ನಾಭಿಗಚ್ಛೇಥಾ ಯುದ್ಧಾಯ ಕೃತನಿಶ್ಚಯಃ|

06041048c ಶಪೇಯಂ ತ್ವಾಂ ಮಹಾರಾಜ ಪರಾಭಾವಾಯ ಸರ್ವಶಃ||

ದ್ರೋಣನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾರಾಜ ! ಯುದ್ಧದ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು
ಮಾಡಿ ಒಂದುವೇಳೆ ನೀನು ನನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬಾರದೇ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ನಾನು ನಿನಗೆ
ಎಲ್ಲೆಡೆಯಿಂದ ಪರಾಭವವಾಗಲೆಂದು ಶಪಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ.

06041049a ತದ್ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ತುಷ್ಟೋಽಸ್ಮಿ ಪೂಜಿತಶ್ಚ ತ್ವಯಾನಘ|

06041049c ಅನುಜಾನಾಮಿ ಯುದ್ಧಸ್ವ ವಿಜಯಂ ಸಮವಾಪ್ನುಹಿ||

ಅನಘ ! ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ! ನಿನ್ನಿಂದ ಪೂಜಿತನಾಗಿ ತುಷ್ಟನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಅನುಮತಿಯನ್ನಿತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಯುದ್ಧ ಮಾಡು ! ವಿಜಯವನ್ನು ಹೊಂದುವೆ !

06041050a ಕರವಾಣಿ ಚ ತೇ ಕಾಮಂ ಬ್ರೂಹಿ ಯತ್ತೇಽಭಿಕಾಂಕ್ಷಿತಂ|

06041050c ಏವಂ ಗತೇ ಮಹಾರಾಜ ಯುದ್ಧಾದನ್ಯತ್ಕಿಮಿಚ್ಛಸಿ||

ಈಗ ನಿನಗಿಷ್ಟವಾದುದನ್ನು ಮಾಡಲು ಬಿಡು. ನೀನು ಏನನ್ನು ಬಯಸುತ್ತೀಯೆ ಹೇಳು. ಮಹಾರಾಜ ! ಹೀಗಿರುವಾಗ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಏನನ್ನು ಬಯಸುತ್ತೀಯೆ ?

06041051a ಅರ್ಥಸ್ಯ ಪುರುಷೋ ದಾಸೋ ದಾಸಸ್ತ್ವರ್ಥೋ ನ ಕಸ್ಯ ಚಿತ್|

06041051c ಇತಿ ಸತ್ಯಂ ಮಹಾರಾಜ ಬದ್ಧೋಽಸ್ಮ್ಯರ್ಥೇನ ಕೌರವೈಃ||

ಮನುಷ್ಯನು ಧನದ ದಾಸನೇ ಹೊರತು ಧನವು ಎಂದೂ ಯಾರ ದಾಸನೂ ಆಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಮಹಾರಾಜ ! ಇದು ಸತ್ಯ. ಧನದಿಂದಲೇ ನಾನು ಕೌರವರಿಗೆ ಬದ್ಧನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

06041052a ಅತಸ್ತ್ವಾಂ ಕ್ಲೀಬವದ್ಬ್ರೂಮೋ ಯುದ್ಧಾದನ್ಯತ್ಕಿಮಿಚ್ಛಸಿ|

06041052c ಯೋತ್ಸ್ಯಾಮಿ ಕೌರವಸ್ಯಾರ್ಥೇ ತವಾಶಾಸ್ತ್ರೋ ಜಯೋ ಮಯಾ||

ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಒಬ್ಬ ಶಂಡನಂತೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯವಲ್ಲದೇ ಬೇರೆ ಏನನ್ನು ಬಯಸುತ್ತೀಯೆಂದು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಕೌರವನಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಡುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಆಸೆಯು ನಿನ್ನ ಜಯದ ಕುರಿತಾಗಿದೆ.”

06041053 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

06041053a ಜಯಮಾಶಾಸ್ತ್ರ ಮೇ ಬ್ರಹ್ಮನ್ಮಂತ್ರಯಸ್ವ ಚ ಮಧ್ಧಿತಂ|

06041053c ಯುಧ್ಯಸ್ವ ಕೌರವಸ್ಯಾರ್ಥೇ ವರ ಏಷ ವೃತೋ ಮಯಾ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಬ್ರಹ್ಮನ್! ನನ್ನ ಜಯವನ್ನು ಬಯಸು. ನನ್ನ ಹಿತದಲ್ಲಿ ಸಲಹೆ ನೀಡು. ಕೌರವನ ಕಡೆಯಿಂದ ಯುದ್ಧಮಾಡು. ಇದು ನಾನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವರ.”

06041054 ದ್ರೋಣ ಉವಾಚ|

06041054a ಧ್ರುವಸ್ತೇ ವಿಜಯೋ ರಾಜನ್ಯಸ್ಯ ಮಂತ್ರೀ ಹರಿಸ್ತವ|

06041054c ಅಹಂ ಚ ತ್ವಾಭಿಜಾನಾಮಿ ರಣೇ ಶತ್ರುನ್ವಿಜೇಷ್ಯಸಿ||

ದ್ರೋಣನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ಹರಿಯೇ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿರುವ ನಿನಗೆ ವಿಜಯವು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದು. ನನಗೂ ಕೂಡ ತಿಳಿದಿದೆ. ರಣದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಜಯಿಸುತ್ತೀಯೆ.

06041055a ಯತೋ ಧರ್ಮಸ್ತತಃ ಕೃಷ್ಣೋ ಯತಃ ಕೃಷ್ಣಸ್ತತೋ ಜಯಃ|

06041055c ಯುಧ್ಯಸ್ವ ಗಚ್ಛ ಕೌಂತೇಯ ಪೃಚ್ಛ ಮಾಂ ಕಿಂ ಬ್ರವೀಮಿ ತೇ||

ಧರ್ಮವು ಎಲ್ಲಿದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣ. ಕೃಷ್ಣನೆಲ್ಲಿರುವನೋ ಅಲ್ಲಿ ಜಯ. ಕೌಂತೇಯ! ಹೋಗು. ಯುದ್ಧಮಾಡು. ಕೇಳು. ಇನ್ನೇನು ಹೇಳಲಿ?”

06041056 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

06041056a ಪೃಚ್ಛಾಮಿ ತ್ವಾಂ ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠ ಶೃಣು ಮೇ ಯದ್ವಿವಕ್ಷಿತಂ|

06041056c ಕಥಂ ಜಯೇಯಂ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಭವಂತಮಪರಾಜಿತಂ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠ! ನಾನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳು. ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ನಾವು ಹೇಗೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಜಯವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು?”

06041057 ದ್ರೋಣ ಉವಾಚ|

06041057a ನ ತೇಽಸ್ತಿ ವಿಜಯಸ್ತಾವದ್ಯಾವದ್ಯುಧ್ಯಾಮ್ಯಹಂ ರಣೇ|

06041057c ಮಮಾಶು ನಿಧನೇ ರಾಜನ್ಯತಸ್ವ ಸಹ ಸೋದರೈಃ||

ದ್ರೋಣನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ರಣದಲ್ಲಿ ನಾನು ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಿರುವವರೆಗೆ ನಿನಗೆ ವಿಜಯವಿಲ್ಲ. ಸೋದರರೊಂದಿಗೆ ಬೇಗನೆ ನನ್ನ ಸಾವಿಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸು.”

06041058 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

06041058a ಹಂತ ತಸ್ಮಾನ್ಮಹಾಬಾಹೋ ವಧೋಪಾಯಂ ವದಾತ್ಮನಃ|

06041058c ಆಚಾರ್ಯ ಪ್ರಣಿಪತ್ಯೈಷ ಪೃಚ್ಛಾಮಿ ತ್ವಾಂ ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾಬಾಹೋ! ಹಾಗಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ವಧೆಯ ಉಪಾಯವನ್ನು ಹೇಳು. ಆಚಾರ್ಯ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡು. ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.”

06041059 ದ್ರೋಣ ಉವಾಚ|

06041059a ನ ಶತ್ರುಂ ತಾತ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಯೋ ಮಾಂ ಹನ್ಯಾದ್ಯಣೇ ಸ್ಥಿತಂ|

06041059c ಯುಧ್ಯಮಾನಂ ಸುಸಂರಬ್ಧಂ ಶರವರ್ಷೌಘವರ್ಷಿಣಂ||

ದ್ರೋಣನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಗೂ! ರಣದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವ, ಸುಸಂರಬ್ಧನಾಗಿ ಶರವರ್ಷಗಳನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಾ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿರುವ

ನನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಯಾವ ಶತ್ರುವನ್ನೂ ನಾನು ಕಾಣೆ!

06041060a ಋತೇ ಪ್ರಾಯಗತಂ ರಾಜನ್ಯ ಸ್ತಶಸ್ತ್ರಮಚೇತನಂ|

06041060c ಹನ್ಯಾನ್ಮಾಂ ಯುಧಿ ಯೋಧಾನಾಂ ಸತ್ಯಮೇತದ್ಭ್ರವೀಮಿ ತೇ||

ರಾಜನ್! ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕೆಳಗಿಟ್ಟು, ಅಚೇತನನಾಗಿ ಪ್ರಾಯಗತನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಮಾತ್ರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಯೋಧರು ಕೊಲ್ಲಬಹುದು. ನಿನಗೆ ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

06041061a ಶಸ್ತ್ರಂ ಚಾಹಂ ರಣೇ ಜಹ್ಯಾಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಸುಮಹದಪ್ರಿಯಂ|

06041061c ಶ್ರದ್ಧೇಯವಾಕ್ಯಾತ್ಪುರುಷಾದೇತತ್ಸತ್ಯಂ ಬ್ರವೀಮಿ ತೇ||

ನನಗೆ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿರುವವನ ಕ್ರೂರವಾದ ಸುಮಹಾ ಅಪ್ರಿಯ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾನು ರಣದಲ್ಲಿ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿಯೇನು. ನಿನಗೆ ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.”

06041062 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ

06041062a ಏತಚ್ಚ ತ್ವಾ ಮಹಾರಾಜ ಭಾರದ್ವಾಜಸ್ಯ ಧೀಮತಃ|

06041062c ಅನುಮಾನ್ಯ ತಮಾಚಾರ್ಯಂ ಪ್ರಾಯಾಚ್ಚಾರದ್ವತಂ ಪ್ರತಿ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾರಾಜ! ಭಾರದ್ವಾಜನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಧೀಮತನು ಆಚಾರ್ಯನ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಶಾರದ್ವತನ ಕಡೆ ನಡೆದನು.

06041063a ಸೋಽಭಿವಾದ್ಯ ಕೃಪಂ ರಾಜಾ ಕೃತ್ವಾ ಚಾಪಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ|

06041063c ಉವಾಚ ದುರ್ಧರ್ಷತಮಂ ವಾಕ್ಯಂ ವಾಕ್ಯವಿಶಾರದಃ||

ಆ ವಾಕ್ಯವಿಶಾರದ ರಾಜನು ಕೃಪನನ್ನೂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ
ಆ ದುರ್ಧರ್ಷತಮನಿಗೆ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು:

06041064a ಅನುಮಾನಯೇ ತ್ವಾಂ ಯೋತ್ಸ್ಯಾಮಿ ಗುರೋ ವಿಗತಕಲ್ಮಷಃ|

06041064c ಜಯೇಯಂ ಚ ರಿಪೂನ್ಸರ್ವಾನನುಜ್ಞಾತಸ್ವ ಯಾನಘ||

“ಗುರೋ! ಕಲ್ಮಷಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ನಿನ್ನೊಂದಿಗೆ
ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಅನಘ! ಈ
ರಿಪುಗಳೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಜಯಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅನುಜ್ಞೆ ನೀಡಬೇಕು!”

06041065 ಕೃಪ ಉವಾಚ|

06041065a ಯದಿ ಮಾಂ ನಾಭಿಗಚ್ಛೇಥಾ ಯುದ್ಧಾಯ ಕೃತನಿಶ್ಚಯಃ|

06041065c ಶಪೇಯಂ ತ್ವಾಂ ಮಹಾರಾಜ ಪರಾಭಾವಾಯ ಸರ್ವಶಃ||

ಕೃಪನು ಹೇಳಿದನು: “ಯುದ್ಧವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ನೀನು ನನ್ನ ಬಳಿ ಬರದೇ
ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಮಹಾರಾಜ! ನಾನು ನಿನ್ನ ಸರ್ವಶಃ ಸೋಲಾಗಲೆಂದು
ಶಪಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ.

06041066a ಅರ್ಥಸ್ಯ ಪುರುಷೋ ದಾಸೋ ದಾಸಸ್ವರ್ಥೋ ನ ಕಸ್ಯ ಚಿತ್|

06041066c ಇತಿ ಸತ್ಯಂ ಮಹಾರಾಜ ಬದ್ಧೋಽಸ್ಮ್ಯರ್ಥೇನ ಕೌರವೈಃ||

ಮನುಷ್ಯನು ಧನದ ದಾಸನೇ ಹೊರತು ಧನವು ಎಂದೂ ಯಾರ
ದಾಸನೂ ಆಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಮಹಾರಾಜ! ಇದು ಸತ್ಯ. ಧನದಿಂದಲೇ

ನಾನು ಕೌರವರಿಗೆ ಬದ್ಧನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

06041067a ತೇಷಾಮರ್ಥೇ ಮಹಾರಾಜ ಯೋದ್ಧವ್ಯಂ ಇತಿ ಮೇ ಮತಿಃ|

06041067c ಅತಸ್ತ್ವಾಂ ಕ್ಲೇಬವದ್ಭ್ರಮಿ ಯುದ್ಧಾದನ್ಯತ್ಕಿಮಿಚ್ಛಸಿ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಅವರ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋರಾಡಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಶಂಡನಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನ ಪರವಾಗಿ ಯುದ್ಧಮಾಡುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಏನನ್ನು ಬಯಸುತ್ತೀಯೆ ?”

06041068 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

06041068a ಹಂತ ಪೃಚ್ಛಾಮಿ ತೇ ತಸ್ಮಾದಾಚಾರ್ಯ ಶೃಣು ಮೇ ವಚಃ|

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಆಚಾರ್ಯ ! ಅದು ಹಾಗಿದೆಯೆಂದೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳು.””

06041069 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06041069a ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ವ್ಯಥಿತೋ ರಾಜಾ ನೋವಾಚ ಗತಚೇತನಃ|

06041069c ತಂ ಗೌತಮಃ ಪ್ರತ್ಯುವಾಚ ವಿಜ್ಞಾಯಾಸ್ಯ ವಿವಕ್ಷಿತಂ|

06041069e ಅವಧ್ಯೋಽಹಂ ಮಹೀಪಾಲ ಯುಧ್ಯಸ್ವ ಜಯಮಾಪ್ಸುಹಿ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಇದನ್ನು ಹೇಳಿ ವ್ಯಥಿತನಾದ ರಾಜನು ಚೇತನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಏನನ್ನೂ ಹೇಳದೇ ಸುಮ್ಮನಾದನು. ಆದರೆ ಅವನು ಹೇಳಬಯಸಿದುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ಗೌತಮನು ಉತ್ತರಿಸಿದನು: “ಮಹೀಪಾಲ ! ನಾನು ಅವಧ್ಯ ! ಯುದ್ಧಮಾಡು !

ಜಯವನ್ನು ಹೊಂದು !

06041070a ಪ್ರೀತಸ್ವ ಭಿಗಮೇನಾಹಂ ಜಯಂ ತವ ನರಾಧಿಪ|

06041070c ಆಶಾಸಿಷ್ಯೇ ಸದೋತ್ಥಾಯ ಸತ್ಯಮೇತದ್ಭ್ರವೀಮಿ ತೇ||

ನೀನು ಬಂದಿದುದರಿಂದ ಪ್ರೀತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನರಾಧಿಪ ! ಪ್ರತಿದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ನಿನ್ನ ಜಯಕ್ಕಾಗಿ ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಿನಗೆ ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.”

06041071a ಏತಚ್ಚ ತ್ವಾ ಮಹಾರಾಜ ಗೌತಮಸ್ಯ ವಚಸ್ತದಾ|

06041071c ಅನುಮಾನ್ಯ ಕೃಪಂ ರಾಜಾ ಪ್ರಯಯೌ ಯೇನ ಮದ್ರರಾಟ್||

ಮಹಾರಾಜ ! ಗೌತಮನಾಡಿದ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಜನು ಕೃಪನಿಂದ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಮದ್ರರಾಜನಿರುವಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದನು.

06041072a ಸ ಶಲ್ಯಮಭಿವಾದ್ಯಾಥ ಕೃತ್ವಾ ಚಾಭಿಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ|

06041072c ಉವಾಚ ರಾಜಾ ದುರ್ಧರ್ಷ ಮಾತ್ಮನಿಃಶ್ರೇಯಸಂ ವಚಃ||

ಆಗ ಅವನು ಆ ದುರ್ಧರ್ಷ ಶಲ್ಯನಿಗೂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ತನಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಕೊಡುವ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದನು:

06041073a ಅನುಮಾನಯೇ ತ್ವಾಂ ಯೋತ್ಸ್ಯಾಮಿ ಗುರೋ ವಿಗತಕಲ್ಮಷಃ|

06041073c ಜಯೇಯಂ ಚ ಮಹಾರಾಜ ಅನುಜ್ಞಾತಸ್ವ ಯಾ ರಿಪೂನ್||

“ಗುರೋ ! ವಿಗತಕಲ್ಮಶನಾಗಿ ನಿನ್ನೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಮಹಾರಾಜ ! ರಿಪುಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಲು ನಿನ್ನ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ನೀಡು !”

06041074 ಶಲ್ಯ ಉವಾಚ|

06041074a ಯದಿ ಮಾಂ ನಾಭಿಗಚ್ಛೇಥಾ ಯುದ್ಧಾಯ ಕೃತನಿಶ್ಚಯಃ|

06041074c ಶಪೇಯಂ ತ್ವಾಂ ಮಹಾರಾಜ ಪರಾಭಾವಾಯ ವೈ ರಣೇ||

ಶಲ್ಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿ ನೀನು ನನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬರದಿದ್ದರೆ ಮಹಾರಾಜ ! ರಣದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಪರಾಭವವಾಗಲೆಂದು ಶಪಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ.

06041075a ತುಷ್ಪೋಽಸ್ಮಿ ಪೂಜಿತಶ್ಚಾಸ್ಮಿ ಯತ್ಕಾಂಕ್ಷಸಿ ತದಸ್ತು ತೇ|

06041075c ಅನುಜಾನಾಮಿ ಚೈವ ತ್ವಾಂ ಯುಧ್ಯಸ್ವ ಜಯಮಾಪ್ನುಹಿ||

ನಿನ್ನಿಂದ ತೃಪ್ತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಗೌರವಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಏನನ್ನು ಬಯಸುತ್ತೀಯೋ ಅದು ನಿನ್ನದಾಗಲಿ ! ನಿನಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಯುದ್ಧಮಾಡು. ಜಯವನ್ನು ಪಡೆ.

06041076a ಬ್ರೂಹಿ ಚೈವ ಪರಂ ವೀರ ಕೇನಾರ್ಥಃ ಕಿಂ ದದಾಮಿ ತೇ|

06041076c ಏವಂ ಗತೇ ಮಹಾರಾಜ ಯುದ್ಧಾದನ್ಯತ್ಕಿಮಿಚ್ಛಸಿ||

ವೀರ ! ಬೇರೆ ಏನಾದರೂ ಕೇಳುವುದಿದ್ದರೆ ಹೇಳು. ನಿನಗೆ ಏನನ್ನು ಕೊಡಲಿ ? ಮಹಾರಾಜ ! ಹೀಗಿರುವಾಗ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯವೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಏನನ್ನು ಬಯಸುತ್ತೀಯೆ ?

06041077a ಅರ್ಥಸ್ಯ ಪುರುಷೋ ದಾಸೋ ದಾಸಸ್ತ್ವರ್ಥೋ ನ ಕಸ್ಯ ಚಿತ್|

06041077c ಇತಿ ಸತ್ಯಂ ಮಹಾರಾಜ ಬದ್ಧೋಽಸ್ಮ್ಯರ್ಥೇನ ಕೌರವೈಃ||

ಮನುಷ್ಯನು ಧನದ ದಾಸನೇ ಹೊರತು ಧನವು ಎಂದೂ ಯಾರ ದಾಸನೂ ಆಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಮಹಾರಾಜ ! ಇದು ಸತ್ಯ. ಧನದಿಂದಲೇ ನಾನು ಕೌರವರಿಗೆ ಬದ್ಧನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

06041078a ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ಹಿ ತೇ ಕಾಮಂ ಭಾಗಿನೇಯ ಯಥೇಚ್ಛಿತಂ|

06041078c ಬ್ರವೀಮ್ಯತಃ ಕ್ಲಿಬವತ್ತ್ವಾಂ ಯುದ್ಧಾದನ್ಯತ್ಕಿಮಿಚ್ಛಸಿ||

ತಂಗಿಯ ಮಗನೇ ! ನೀನು ಏನನ್ನು ಬಯಸುತ್ತೀಯೋ ಅದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಶಂಡನಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯದ ಹೊರತು ಏನನ್ನು ಬಯಸುತ್ತೀಯೆ ?”

06041079 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

06041079a ಮಂತ್ರಯಸ್ವ ಮಹಾರಾಜ ನಿತ್ಯಂ ಮದ್ಧಿತಮುತ್ತಮಂ|

06041079c ಕಾಮಂ ಯುಧ್ಯ ಪರಸ್ಯಾರ್ಥೇ ವರಮೇತದ್ವೃಣೋಮ್ಯಹಂ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾರಾಜ ! ನಿತ್ಯವೂ ನನ್ನ ಹಿತದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ನೀಡು. ಬೇಕಾದರೆ ಶತ್ರುಗಳಿಗಾಗಿ ಯುದ್ಧಮಾಡು. ಇದೇ ನಾನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವರ.”

06041080 ಶಲ್ಯ ಉವಾಚ|

06041080a ಬ್ರೂಹಿ ಕಿಮತ್ರ ಸಾಹ್ಯಂ ತೇ ಕರೋಮಿ ನೃಪಸತ್ತಮ|

06041080c ಕಾಮಂ ಯೋತ್ಸ್ಯೇ ಪರಸ್ಯಾರ್ಥೇ ವೃತೋಽಸ್ಮ್ಯರ್ಥೇನ ಕೌರವೈಃ||

ಶಲ್ಯನು ಹೇಳಿದನು: “ನೃಪಸತ್ತಮ! ಹೇಳು! ಇದರಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ನಾನು ಏನು ಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು? ಕೌರವರು ಧನವನ್ನಿತ್ತು ನನ್ನನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಅವರಿಗಾಗಿ ನಾನು ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.”

06041081 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

06041081a ಸ ಏವ ಮೇ ವರಃ ಸತ್ಯ ಉದ್ಯೋಗೇ ಯಸ್ವಯಾ ಕೃತಃ|

06041081c ಸೂತಪುತ್ರಸ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಕಾರ್ಯಸ್ತೇಜೋವಧಸ್ವಯಾ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಉದ್ಯೋಗದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನೀನು ನನಗೆ ಏನು ವರವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದೆಯೋ ಅದನ್ನೇ ಸತ್ಯವಾಗಿ. ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸೂತಪುತ್ರನ ತೇಜೋವಧೆಯನ್ನು ಮಾಡು!”

06041082 ಶಲ್ಯ ಉವಾಚ|

06041082a ಸಂಪತ್ಯೈಷ ತೇ ಕಾಮಃ ಕುಂತೀಪುತ್ರ ಯಥೇಷ್ಟಿತಃ|

06041082c ಗಚ್ಛ ಯುಧ್ಯಸ್ವ ವಿಸ್ತುಭಂ ಪ್ರತಿಜಾನೇ ಜಯಂ ತವ||

ಶಲ್ಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಕುಂತೀಪುತ್ರ! ನೀನು ಬಯಸಿದ ಹಾಗೆ ಇದು ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಹೋಗು! ವಿಸ್ತುಭನಾಗಿ ಯುದ್ಧಮಾಡು. ನಿನಗೆ ಜಯದ ಭರವಸೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತೇನೆ!”

06041083 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06041083a ಅನುಮಾನ್ಯಾಥ ಕೌಂತೇಯೋ ಮಾತುಲಂ ಮದ್ರಕೇಶ್ವರಂ|

06041083c ನಿರ್ಜಗಾಮ ಮಹಾಸೈನ್ಯಾದ್ಭ್ರಾತೃಭಿಃ ಪರಿವಾರಿತಃ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಆಗ ಮಾತುಲ ಮಾದ್ರಕೇಶ್ವರನಿಂದ
ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಕೌಂತೇಯನು ಸಹೋದರರಿಂದ
ಪರಿವಾರಿತನಾಗಿ ಆ ಮಹಾಸೇನೆಯಿಂದ ನಿರ್ಗಮಿಸಿದನು.

06041084a ವಾಸುದೇವಸ್ತು ರಾಧೇಯಮಾಹವೇಽಭಿಜಗಾಮ ವೈ|

06041084c ತತ ಏನಮುವಾಚೇದಂ ಪಾಂಡವಾರ್ಥೇ ಗದಾಗ್ರಜಃ||

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಗದಾಗ್ರಜ ವಾಸುದೇವನು ರಾಧೇಯನನ್ನು ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ
ಭೇಟಿಯಾಗಿ, ಪಾಂಡವರ ಪರವಾಗಿ ಇದನ್ನು ಹೇಳಿದನು:

06041085a ಶ್ರುತಂ ಮೇ ಕರ್ಣ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ದ್ವೇಷಾತ್ಕಿಲ ನ ಯೋತ್ಸ್ಯಸಿ|

06041085c ಅಸ್ಮಾನ್ವರಯ ರಾಧೇಯ ಯಾವದ್ಭೀಷ್ಮೋ ನ ಹನ್ಯತೇ||

“ಕರ್ಣ ! ಭೀಷ್ಮನ ದ್ವೇಷದಿಂದಾಗಿ ನೀನು ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದು
ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಭೀಷ್ಮನು ಸಾಯುವವರೆಗೆ ರಾಧೇಯ ! ನಮ್ಮನ್ನು
ವರಿಸು !

06041086a ಹತೇ ತು ಭೀಷ್ಮೇ ರಾಧೇಯ ಪುನರೇಷ್ಯಸಿ ಸಂಯುಗೇ|

06041086c ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಸ್ಯ ಸಾಹಾಯ್ಯಂ ಯದಿ ಪಶ್ಯಸಿ ಚೇತ್ಸಮಂ||

ರಾಧೇಯ ! ಭೀಷ್ಮನ ಮೃತ್ಯುವಾದ ಬಳಿಕ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ
ಸರಿಯೆಂದು ಹೇಗನಿಸುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರನ
ಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡುವಿಯಂತೆ !”

06041087 ಕರ್ಣ ಉವಾಚ|

06041087a ನ ವಿಪ್ರಿಯಂ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಸ್ಯ ಕೇಶವ|

06041087c ತ್ಯಕ್ತಪ್ರಾಣಂ ಹಿ ಮಾಂ ವಿದ್ಧಿ ದುರ್ಯೋಧನಹಿತೈಷಿಣಂ||

ಕರ್ಣನು ಹೇಳಿದನು: “ಕೇಶವ! ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರ ನಿಗೆ ವಿಪ್ರಿಯವಾಗಿ ಮಾಡಲಾರೆ. ದುರ್ಯೋಧನನ ಹಿತೈಷಿಣಿಯಾಗಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ತ್ಯಜಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಿನಗಿದು ತಿಳಿದೇ ಇದೆ.”

06041088 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06041088a ತಚ್ಚ ತ್ವಾ ವಚನಂ ಕೃಷ್ಣಃ ಸಮ್ಯಕ್ವರ್ತತ ಭಾರತ|

06041088c ಯುಧಿಷ್ಠಿರಪುರೋಗೈಶ್ಚ ಪಾಂಡವೈಃ ಸಹ ಸಂಗತಃ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಭಾರತ! ಅವನ ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೃಷ್ಣನು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನನ್ನು ಮುಂದಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಿದ್ದ ಪಾಂಡವರೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡನು.

06041089a ಅಥ ಸೈನ್ಯಸ್ಯ ಮಧ್ಯೇ ತು ಪ್ರಾಕ್ರೋಶತ್ಪಾಂಡವಾಗ್ರಜಃ|

06041089c ಯೋಽಸ್ಮಾನ್ಪುಣೋತಿ ತದಹಂ ವರಯೇ ಸಾಹ್ಯಕಾರಣಾತ್||

ಆಗ ಸೈನ್ಯದ ಮಧ್ಯೆ ಪಾಂಡವಾಗ್ರಜನು ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದನು:

“ಯಾರಾದರೂ ನಮ್ಮ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಸೇರಬೇಕೆಂದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಅವನನ್ನು ನನ್ನ ಸಹಾಯಕನೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತೇನೆ!”

06041090a ಅಥ ತಾನ್ಸಮಭಿಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಯುಯುತ್ಸುರಿದಮಬ್ರವೀತ್|

06041090c ಪ್ರೀತಾತ್ಮಾ ಧರ್ಮರಾಜಾನಂ ಕುಂತೀಪುತ್ರಂ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ||

ಆಗ ಯುಯುತ್ಸುವು ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ, ಪ್ರೀತಾತ್ಮ್ಯಾ ಧರ್ಮರಾಜ
ಕುಂತೀಪುತ್ರ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಿಗೆ ಇದನ್ನು ಹೇಳಿದನು:

06041091a ಅಹಂ ಯೋತ್ಸ್ಯಾಮಿ ಮಿಷತಃ ಸಂಯುಗೇ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಜಾನ್|

06041091c ಯುಷ್ಮದರ್ಥೇ ಮಹಾರಾಜ ಯದಿ ಮಾಂ ವೃಣುಷೇಽನಘಃ||

“ಮಹಾರಾಜ ! ಅನಘ ! ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೆ ನಾನು
ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಪರವಾಗಿ
ರಣದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡುತ್ತೇನೆ.”

06041092 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

06041092a ಏಹ್ಯೇಹಿ ಸರ್ವೇ ಯೋತ್ಸ್ಯಾಮಸ್ತವ ಭ್ರಾತೃನಪಂಡಿತಾನ್|

06041092c ಯುಯುತ್ಸೋ ವಾಸುದೇವಶ್ಚ ವಯಂ ಚ ಬ್ರೂಮ ಸರ್ವಶಃ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಬಾ ! ಬಾ ಯುಯುತ್ಸೋ ! ನಾವೆಲ್ಲರೂ
ನಿನ್ನ ಈ ಅಪಂಡಿತ ಸಹೋದರರನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಯುದ್ಧಮಾಡೋಣ !
ವಾಸುದೇವನೊಂದಿಗೆ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

06041093a ವೃಣೋಮಿ ತ್ವಾಂ ಮಹಾಬಾಹೋ ಯುಧ್ಯಸ್ವ ಮಮ ಕಾರಣಾತ್|

06041093c ತ್ವಯಿ ಪಿಂಡಶ್ಚ ತಂತುಶ್ಚ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಸ್ಯ ದೃಶ್ಯತೇ||

ಮಹಾಬಾಹೋ ! ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ
ಯುದ್ಧಮಾಡು. ನೀನೇ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ವಂಶದ ತಂತುವೂ ಅವನಿಗೆ
ಪಿಂಡವನ್ನು ನೀಡುವವನೂ ಎಂದು ತೋರುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ.

06041094a ಭಜಸ್ವಾಸ್ಮಾನ್ರಾಜಪುತ್ರ ಭಜಮಾನಾನ್ಮಹಾದ್ಯುತೇ|

06041094c ನ ಭವಿಷ್ಯತಿ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರೋಽತ್ಯಮರ್ಷಣಃ||

ರಾಜಪುತ್ರ! ಮಹಾದ್ಯುತೇ! ನಾವು ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಂತೆ ನೀನೂ
ನಮ್ಮನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸು. ಅತ್ಯಮರ್ಷಣ ದುರ್ಬುದ್ಧಿ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರನು
ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತಾನೆ!”

06041095 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06041095a ತತೋ ಯುಯತ್ಸುಃ ಕೌರವ್ಯಃ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಸುತಾಂಸ್ತವ|

06041095c ಜಗಾಮ ಪಾಂಡುಪುತ್ರಾಣಾಂ ಸೇನಾಂ ವಿಶ್ರಾವ್ಯ ದುಂದುಭಿಂ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಆಗ ಕೌರವ್ಯ ಯುಯತ್ಸುವು, ದುಂದುಭಿಗಳು
ಕೇಳುತ್ತಿರಲು, ನಿನ್ನ ಮಗನನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಪಾಂಡುಪುತ್ರರ ಸೇನೆಗೆ
ಹೋದನು.

06041096a ತತೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರೋ ರಾಜಾ ಸಂಪ್ರಹೃಷ್ಯಃ ಸಹಾನುಜೈಃ|

06041096c ಜಗ್ರಾಹ ಕವಚಂ ಭೂಯೋ ದೀಪ್ತಿಮತ್ಕನಕೋಜ್ಜ್ವಲಂ||

ಆಗ ರಾಜಾ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಸಂಪ್ರಹೃಷ್ಯನಾಗಿ ಅನುಜರೊಂದಿಗೆ ಪುನಃ
ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದ ಕನಕೋಜ್ಜ್ವಲ ಕವಚವನ್ನು ಧರಿಸಿದನು.

06041097a ಪ್ರತ್ಯಪದ್ಯಂತ ತೇ ಸರ್ವೇ ರಥಾನ್ಸ್ವಾನ್ಪುರುಷರ್ಷಭಾಃ|

06041097c ತತೋ ವ್ಯೂಹಂ ಯಥಾಪೂರ್ವಂ ಪ್ರತ್ಯವ್ಯೂಹಂತ ತೇ ಪುನಃ||

ಆ ಎಲ್ಲ ಪುರುಷರ್ಷಭರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ರಥಗಳನ್ನೇರಿ
ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ಪುನಃ ವ್ಯೂಹಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಂಡರು.

06041098a ಅವಾದಯನ್ದುಂದುಭೀಂಶ್ಚ ಶತಶಶ್ಚೈವ ಪುಷ್ಕರಾನ್|

06041098c ಸಿಂಹನಾದಾಂಶ್ಚ ವಿವಿಧಾನ್ವಿನೇದುಃ ಪುರುಷರ್ಷಭಾಃ||

ಆ ಪುರುಷರ್ಷಭರು ನೂರಾರು ದುಂದುಭಿಗಳನ್ನೂ ನೂರಾರು ಪುಷ್ಕರಗಳನ್ನೂ ಮೊಳಗಿಸಿದರು. ವಿವಿಧ ಸಿಂಹನಾದಗಳನ್ನೂ ಗೈದರು.

06041099a ರಥಸ್ಥಾನ್ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರಾನ್ಪಾಂಡವಾನ್ಪ್ರೀಕ್ಷ್ಯ ಪಾರ್ಥಿವಾಃ|

06041099c ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಾದಯಃ ಸರ್ವೇ ಪುನರ್ಜಹೃಷಿರೇ ಮುದಾ||

ರಥದ ಮೇಲೇರಿದ್ದ ಆ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ ಪಾಂಡವರನ್ನು ಪುನಃ ಕಂಡು ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನೇ ಮೊದಲಾದ ಪಾರ್ಥಿವರೆಲ್ಲರೂ ಸಂತೋಷಭರಿತರಾದರು.

06041100a ಗೌರವಂ ಪಾಂಡುಪುತ್ರಾಣಾಂ ಮಾನ್ಯಾನ್ಮಾನಯತಾಂ ಚ ತಾನ್|

06041100c ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮಹೀಕ್ಷಿತಸ್ತತ್ರ ಪೂಜಯಾಂ ಚಕ್ರೀ ಭೃಶಂ||

ಗೌರವಿಸಬೇಕಾದವರನ್ನು ಗೌರವಿಸಿದ ಪಾಂಡುಪುತ್ರರ ಗೌರವವನ್ನು ನೋಡಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಮಹೀಕ್ಷಿತರು ಅವರನ್ನು ತುಂಬಾ ಗೌರವಿಸಿದರು.

06041101a ಸೌಹೃದಂ ಚ ಕೃಪಾಂ ಚೈವ ಪ್ರಾಪ್ತಕಾಲಂ ಮಹಾತ್ಮನಾಂ|

06041101c ದಯಾಂ ಚ ಜ್ಞಾತಿಷು ಪರಾಂ ಕಥಯಾಂ ಚಕ್ರೀ ನೃಪಾಃ||

ಆ ಮಹಾತ್ಮರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕುದಾದ ಸೌಹಾರ್ದತೆ, ಕೃಪೆ, ಮತ್ತು ಕುಲದವರ ಮೇಲಿದ್ದ ಅವರ ದಯೆಯ ಕುರಿತು ಇತರ ನೃಪರು ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡರು.

06041102a ಸಾಧು ಸಾಧ್ವಿತಿ ಸರ್ವತ್ರ ನಿಶ್ಚೇರುಃ ಸ್ತುತಿಸಂಹಿತಾಃ|

06041102c ವಾಚಃ ಪುಣ್ಯಾಃ ಕೀರ್ತಿಮತಾಂ ಮನೋಹೃದಯಹರ್ಷಿಣೀಃ||

ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ “ಸಾಧು ! ಸಾಧು !” ಎಂದು ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಹೃದಯಗಳಿಗೆ ಹರ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುವ ಆ ಕೀರ್ತಿಮತರ ಪುಣ್ಯ ಹೊಗಳಿಕೆಯ ಮಾತುಗಳೇ ಕೇಳಿಬಂದವು.

06041103a ಮ್ಲೇಚ್ಛಾಶ್ಚಾರ್ಯಾಶ್ಚ ಯೇ ತತ್ರ ದದೃಶುಃ ಶುಶ್ರುವುಸ್ತದಾ|

06041103c ವೃತ್ತಂ ತತ್ಪಾಂಡುಪುತ್ರಾಣಾಂ ರುರುದುಸ್ತೇ ಸಗದ್ಗದಾಃ||

ಮ್ಲೇಚ್ಛರಾಗಿರಲಿ ಅಥವಾ ಆರ್ಯರಾಗಿರಲಿ ಯಾರೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿ ಪಾಂಡುಪುತ್ರರ ಆ ನಡತೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೋ ಅಥವಾ ಕೇಳಿದರೋ ಅವರು ಗದ್ಗದರಾಗಿ ಕಣ್ಣೀರಿಟ್ಟರು.

06041104a ತತೋ ಜಘ್ನುರ್ಮಹಾಭೇರೀಃ ಶತಶಶ್ಚೈವ ಪುಷ್ಕರಾನ್|

06041104c ಶಂಖಾಂಶ್ಚ ಗೋಕ್ಷೀರನಿಭಾನ್ದಧ್ಮಹೃಷ್ವಾ ಮನಸ್ವಿನಃ||

ಆಗ ಆ ಮನಸ್ವಿಗಳು ಹರ್ಷಿತರಾಗಿ ನೂರಾರು ಮಹಾ ಭೇರಿಗಳನ್ನೂ ನೂರಾರು ಪುಷ್ಕರಗಳನ್ನೂ ಬಾರಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಆಕಳ ಹಾಲಿನ ಬಣ್ಣದ ಶಂಖಗಳನ್ನೂ ಊದಿದರು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ

ಭೀಷ್ಮಾದಿಸಮಾನನೇ ಏಕಚತ್ವಾರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ

೪೨

ಮೊದಲನೆಯ ದಿನದ ಯುದ್ಧಾರಂಭ

ಯುದ್ಧವು ಆರಂಭವಾದುದು (೧-೭). ಭೀಮಸೇನನು ಮುನ್ನುಗ್ಗಿ ಕೌರವ ಸೇನೆಯ ಮೇಲೆ ಧಾಳಿಮಾಡಿದುದು (೮-೧೭). ತುಮುಲ ಯುದ್ಧದ ವರ್ಣನೆ (೧೮-೩೦).

06042001 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ|

06042001a ಏವಂ ವ್ಯೂಢೇಷ್ಟನೀಕೇಷು ಮಾಮಕೇಷ್ಟಿತರೇಷು ಚ|

06042001c ಕೇ ಪೂರ್ವಂ ಪ್ರಾಹರಂಸ್ತತ್ರ ಕುರವಃ ಪಾಂಡವಾಸ್ತಥಾ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ನಮ್ಮವರು ಮತ್ತು ಇತರರು ಈ ರೀತಿ ಸೇನೆಗಳ ವ್ಯೂಹಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರಲು ಅಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಯಾರು ಪ್ರಹಾರಮಾಡಿದರು? ಕೌರವರೋ ಪಾಂಡವರೋ?”

06042002 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06042002a ಭ್ರಾತೃಭಿಃ ಸಹಿತೋ ರಾಜನ್ಪತ್ರೋ ದುರ್ಯೋಧನಸ್ತವ|

06042002c ಭೀಷ್ಮಂ ಪ್ರಮುಖಿತಃ ಕೃತ್ವಾ ಪ್ರಯಯೌ ಸಹ ಸೇನಯಾ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ಸಹೋದರರೊಂದಿಗೆ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರ ದುರ್ಯೋಧನನು ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಪ್ರಮುಖನನ್ನು ಮಾಡಿ ಸೇನೆಯನ್ನು

ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಹೊರಟನು.

06042003a ತಥೈವ ಪಾಂಡವಾಃ ಸರ್ವೇ ಭೀಮಸೇನಪುರೋಗಮಾಃ|

06042003c ಭೀಷ್ಮೇಣ ಯುದ್ಧಮಿಚ್ಛಂತಃ ಪ್ರಯಯುರ್ಹೃಷ್ಯಮಾನಸಾಃ||

ಹಾಗೆಯೇ ಪಾಂಡವರೆಲ್ಲರೂ ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು
ಭೀಷ್ಮನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಬಯಸಿ ಹೃಷ್ಯಮಾನಸರಾಗಿ
ಹೊರಟರು.

06042004a ಕ್ಷ್ವೇಡಾಃ ಕಿಲಕಿಲಾಶಬ್ಧಾಃ ಕ್ರಕಚಾ ಗೋವಿಷಾಣಿಕಾಃ|

06042004c ಭೇರೀಮೃದಂಗಮುರಜಾ ಹಯಕುಂಜರನಿಸ್ವನಾಃ||

ಕ್ರಕಚಗಳ ಕಿಲಕಿಲ ಶಬ್ದ, ಗೋವಿನ ಕೊಂಬಿನ ವಾದ್ಯ, ಭೇರೀ ಮೃದಂಗ
ಮತ್ತು ಹಯ-ಕುಂಜರಗಳ ನಿಸ್ವನಗಳು ಕಿವುಡು ಮಾಡುವಂತಿತ್ತು.

06042005a ಉಭಯೋಃ ಸೇನಯೋ ರಾಜಂಸ್ತತಸ್ತೇಽಸ್ಮಾನ್ನಮಾದ್ರವನ್|

06042005c ವಯಂ ಪ್ರತಿನದಂತಶ್ಚ ತದಾಸೀತ್ತುಮುಲಂ ಮಹತ್||

ರಾಜನ್! ಆಗ ಎರಡೂ ಸೇನೆಗಳು - ಅವರು ನಮ್ಮನ್ನು ಮತ್ತು ನಾವು
ಅವರನ್ನು ಜೋರಾಗಿ ಕೂಗುತ್ತಾ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದವು. ಆಗ ಅಲ್ಲಿ
ಮಹಾ ತುಮುಲವೃಂಟಾಯಿತು.

06042006a ಮಹಾಂತ್ಯನೀಕಾನಿ ಮಹಾಸಮುಚ್ಛ್ರಯೇ

ಸಮಾಗಮೇ ಪಾಂಡವಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಯೋಃ|

06042006c ಚಕಂಪಿರೇ ಶಂಖಮೃದಂಗನಿಸ್ವನೈಃ

ಪ್ರಕಂಪಿತಾನೀವ ವನಾನಿ ವಾಯುನಾ||

ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಕೊನೆಗೊಳಿಸಲು ಸೇರಿದ್ದ ಆ ಪಾಂಡವ-ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರ ರ
ಮಹಾ ಸೇನೆಗಳು ಶಂಖ-ಮೃದಂಗ ನಿಸ್ಸನಗಳಿಂದ ಗಾಳಿಗೆ ವನಗಳು
ತೂರಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ತೂರಾಡುತ್ತಿದ್ದವು.

06042007a ನರೇಂದ್ರನಾಗಾಶ್ವರಥಾಕುಲಾನಾಂ

ಅಭ್ಯಾಯತೀನಾಮಶಿವೇ ಮುಹೂರ್ತೇ |

06042007c ಬಭೂವ ಘೋಷಸ್ತುಮುಲಶ್ಚ ಮೂನಾಂ

ವಾತೋದ್ಧುತಾನಾಂ ಇವ ಸಾಗರಾಣಾಂ||

ನರೇಂದ್ರ-ನಾಗ-ಅಶ್ವ-ರಥಸಂಕುಲಗಳು ಆ ಅಶಿವ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ
ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಧಾಳಿಮಾಡುವಾಗ ಭಿರುಗಾಳಿಯಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದ
ಸಾಗರಗಳಂತೆ ಸೇನೆಗಳ ತುಮುಲ ಘೋಷವಾಯಿತು.

06042008a ತಸ್ಮಿನ್ನಮುಕ್ತಿತೇ ಶಬ್ದೇ ತುಮುಲೇ ಲೋಮಹರ್ಷಣೇ |

06042008c ಭೀಮಸೇನೋ ಮಹಾಬಾಹುಃ ಪ್ರಾಣದದ್ಗೋವ್ಯಷೋ ಯಥಾ||

ಆ ಲೋಮಹರ್ಷಣ ಶಬ್ದ ತುಮುಲವು ಮೇಲೇರಲು ಮಹಾಬಾಹು
ಭೀಮಸೇನನು ಗೂಳಿ ಹೋರಿಯಂತೆ ಕೂಗಿದನು.

06042009a ಶಂಖದುಂದುಭಿನಿಘೋಷಂ ವಾರಣಾನಾಂ ಚ ಬೃಂಹಿತಂ |

06042009c ಸಿಂಹನಾದಂ ಚ ಸೈನ್ಯಾನಾಂ ಭೀಮಸೇನರವೋಽಭ್ಯಭೂತ್||

ಶಂಖದುಂದುಭಿ ನಿಘೋಷ, ಆನೆಗಳ ಫೀಳು, ಸೇನೆಗಳ

ಸಿಂಹನಾದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಭೀಮಸೇನನ ರವವು ಜೋರಾಗಿತ್ತು.

06042010a ಹಯಾನಾಂ ಹೇಷಮಾಣಾನಾಮನೀಕೇಷು ಸಹಸ್ರಶಃ|

06042010c ಸರ್ವಾ ನಭ್ಯಭವಚ್ಚಬ್ಧಾನ್ಭೀಮಸೇನಸ್ಯ ನಿಸ್ವನಃ||

ಸೇನೆಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಸಹಸ್ರಾರು ಕುದುರೆಗಳೆಲ್ಲವುಗಳ ಹೇಷಾರವಕ್ಕಿಂತ
ಭೀಮಸೇನನ ಕೂಗು ಜೋರಾಗಿದ್ದಿತು.

06042011a ತಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ನಿನದಂ ತಸ್ಯ ಸೈನ್ಯಾಸ್ತವ ವಿತತ್ರಸುಃ|

06042011c ಜೀಮೂತಸ್ಯೇವ ನದತಃ ಶಕ್ರಾಶನಿಸಮಸ್ವನಂ||

ಶಕ್ರನ ಸಿಡಿಲುಬಡಿದ ಮೋಡಗಳು ಗರ್ಜಿಸುವಂತಿದ್ದ ಆ ನಿನಾದವನ್ನು
ಕೇಳಿ ನಿನ್ನ ಸೇನೆಯು ತತ್ತರಿಸಿತು.

06042012a ವಾಹನಾನಿ ಚ ಸರ್ವಾಣಿ ಶಕ್ಯನ್ಮೂತ್ರಂ ಪ್ರಸುಸ್ತುವುಃ|

06042012c ಶಬ್ದೇನ ತಸ್ಯ ವೀರಸ್ಯ ಸಿಂಹಸ್ಯೇವೇತರೇ ಮೃಗಾಃ||

ಸಿಂಹದ ಕೂಗನ್ನು ಕೇಳಿ ಇತರ ಮೃಗಗಳು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಅವನ
ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಮಲ-ಮೂತ್ರಗಳನ್ನು
ವಿಸರ್ಜಿಸಿದವು.

06042013a ದರ್ಶ ಯನ್ಘೋರಮಾತ್ಮಾನಂ ಮಹಾಭ್ರಮಿವ ನಾದಯನ್|

06042013c ವಿಭೀಷಯಂಸ್ತವ ಸುತಾಂಸ್ತವ ಸೇನಾಂ ಸಮಭ್ಯಯಾತ್||

ಮಹಾಮೋಡದಂತೆ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಾ ಘೋರರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿದ ಅವನು
ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಭಯಪಡಿಸುತ್ತಾ ಸೇನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಎರಗಿದನು.

06042014a ತಮಾಯಾಂತಂ ಮಹೇಷ್ಟ್ವಾಸಂ ಸೋದರ್ಯಾಃ ಪರ್ಯವಾರಯನ್|

06042014c ಚಾದಯಂತಃ ಶರವ್ರಾತೈರ್ಮೇಘಾ ಇವ ದಿವಾಕರಂ||

ತಮ್ಮ ಕಡೆ ಮುನ್ನುಗ್ಗಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ಅವನನ್ನು ಸೋದರರು
ಸುತ್ತುವರೆದು ಮೇಘಗಳು ದಿವಾಕರನನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ
ಶರವ್ರಾತಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿದರು.

06042015a ದುರ್ಯೋಧನಶ್ಚ ಪುತ್ರಸ್ಯೇ ದುರ್ಮುಖೋ ದುಃಸಹಃ ಶಲಃ|

06042015c ದುಃಶಾಸನಶ್ಚಾತಿರಥಸ್ತಥಾ ದುರ್ಮರ್ಷಣೋ ನೃಪ||

06042016a ವಿವಿಂಶತಿಶ್ಚಿತ್ರಸೇನೋ ವಿಕರ್ಣಶ್ಚ ಮಹಾರಥಃ|

06042016c ಪುರುಮಿತ್ರೋ ಜಯೋ ಭೋಜಃ ಸೌಮದತ್ತಿಶ್ಚ ವೀರ್ಯವಾನ್||

06042017a ಮಹಾಚಾಪಾನಿ ಧುನ್ವಂತೋ ಜಲದಾ ಇವ ವಿದ್ಯುತಃ|

06042017c ಆದದಾನಾಶ್ಚ ನಾರಾಚಾನ್ನಿರ್ಮುಕ್ತಾಶೀವಿಷೋಪಮಾನ್||

ನಿನ್ನ ಪುತ್ರ ದುರ್ಯೋಧನ, ದುರ್ಮುಖ, ದುಃಸಹ, ಶಲ, ದುಃಶಾಸನ,
ಅತಿರಥ, ದುರ್ಮರ್ಷಣ, ವಿವಿಂಶತಿ, ಚಿತ್ರಸೇನ, ಮಹಾರಥಿ ವಿಕರ್ಣ,
ಪುರುಮಿತ್ರ, ಜಯ, ಭೋಜ, ವೀರ್ಯವಾನ್ ಸೌಮದತ್ತಿ - ಇವರು
ವಿದ್ಯುತ್ತಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮೇಘಗಳಂತೆ ಗುಡುಗುತ್ತಿರುವ ಮಹಾ
ಚಾಪಗಳಿಗೆ ವಿಷೋಪಮ ಹರಿತ ನಾರಾಚಗಳನ್ನು ಹೂಡಿ ಅವನ
ಮೇಲೆ ಬಿಟ್ಟರು.

06042018a ಅಥ ತಾನ್ಪ್ರಾಪದೀಪುತ್ರಾಃ ಸೌಭದ್ರಶ್ಚ ಮಹಾರಥಃ|

06042018c ನಕುಲಃ ಸಹದೇವಶ್ಚ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಶ್ಚ ಪಾರ್ಷತಃ||

06042019a ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾನ್ಪ್ರತಿಯಯುರರ್ಧಯಂತಃ ಶಿತೈಃ ಶರೈಃ|

06042019c ವಜ್ರೈರಿವ ಮಹಾವೇಗೈಃ ಶಿಖರಾಣಿ ಧರಾಭೃತಾಂ||

ಆಗ ಆ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರರನ್ನು ದ್ರೌಪದೀಪುತ್ರರು, ಮಹಾರಥ ಸೌಭದ್ರಿ, ನಕುಲ-ಸಹದೇವರು, ಮತ್ತು ಪಾರ್ಷ್ವತ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನರು ಮಹಾವೇಗದಿಂದ ಆಕ್ರಮಣಮಾಡಿ ಗಿರಿಶಿಖರಗಳನ್ನು ವಜ್ರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆಯುವಂತೆ ನಿಶಿತ ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದರು.

06042020a ತಸ್ಮಿನ್ಪ್ರಥಮಸಮ್ಮದೇರ್ ಭೀಮಜ್ಯಾತಲನಿಸ್ವನೇ|

06042020c ತಾವಕಾನಾಂ ಪರೇಷಾಂ ಚ ನಾಸೀತ್ಕಶ್ಚಿತ್ಪರಾಜ್ಞುಖಿಃ||

ಧನುಸ್ಸಿನ ಠೇಂಕಾರದ ಭಯಂಕರ ಶಬ್ದಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಆ ಪ್ರಥಮ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನವರಾಗಲೀ ಶತ್ರುಗಳಾಗಲೀ ಯಾರೂ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಲಿಲ್ಲ.

06042021a ಲಾಘವಂ ದ್ರೋಣಶಿಷ್ಯಾಣಾಮಪಶ್ಯಂ ಭರತರ್ಷಭ|

06042021c ನಿಮಿತ್ತವೇಧಿನಾಂ ರಾಜನ್ ಶರಾನುತ್ಸ್ರಜತಾಂ ಭೃಶಂ||

ಭರತರ್ಷಭ! ದ್ರೋಣಶಿಷ್ಯರ ಲಾಘವವು ಕಂಡುಬಂದಿತು. ರಾಜನ್! ತುಂಬಾ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ ಅವರು ತಮ್ಮ ಗುರಿಯನ್ನು ತಪ್ಪುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

06042022a ನೋಪಶಾಮ್ಯತಿ ನಿರ್ಘೋಷೋ ಧನುಷಾಂ ಕೂಜತಾಂ ತಥಾ|

06042022c ವಿನಿಶ್ಚೇರುಃ ಶರಾ ದೀಪ್ತಾ ಜ್ಯೋತಿಂಷೀವ ನಭಸ್ತಲಾತ್||

ಆಗ ಧನುಸ್ಸುಗಳ ಠೇಂಕಾರದ ನಿರ್ಘೋಷವು ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ

ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ನಭಸ್ತಲದಿಂದ ಉಲೈಗಳು ಬೀಳುವಂತೆ ಉರಿಯುವ
ಬಾಳಗಳು ಹಾರಿ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದವು.

06042023a ಸರ್ವೇ ತ್ವನ್ಯೇ ಮಹೀಪಾಲಾಃ ಪ್ರೇಕ್ಷಕಾ ಇವ ಭಾರತ|

06042023c ದದ್ಯುಶುರ್ದರ್ಶನೀಯಂ ತಂ ಭೀಮಂ ಜ್ಞಾತಿಸಮಾಗಮಂ||

ಭಾರತ! ಅನ್ಯ ಎಲ್ಲ ಮಹೀಪಾಲರೂ ದರ್ಶನೀಯವಾಗಿದ್ದ ಆ
ದಾಯಾದಿಗಳ ಭಯಂಕರ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಾಗಿ
ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು.

06042024a ತತಸ್ತೇ ಜಾತಸಂರಂಭಾಃ ಪರಸ್ಪರಕೃತಾಗಸಃ|

06042024c ಅನ್ಯೋನ್ಯಸ್ಪರ್ಧಯಾ ರಾಜನ್ವಾ ಯಚ್ಛಂತ ಮಹಾರಥಾಃ||

ರಾಜನ್! ಆಗ ಆ ಮಹಾರಥರು ಪರಸ್ಪರರ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು
ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದು ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ಸ್ಪರ್ಧಿಸಿ ಹೋರಾಡಿದರು.

06042025a ಕುರುಪಾಂಡವಸೇನೇ ತೇ ಹಸ್ತಶ್ವರಥಸಂಕುಲೇ|

06042025c ಶುಶುಭಾತೇ ರಣೇಽತೀವ ಪಟೇ ಚಿತ್ರಗತೇ ಇವ||

ಕುರುಪಾಂಡವರ ಆನೆ-ಕುದುರೆ-ರಥಸಂಕುಲಗಳು ರಣದಲ್ಲಿ
ಚಿತ್ರಪಟದಲ್ಲಿರುವವುಗಳಂತೆ ಅತಿಸುಂದರವಾಗಿ ಕಂಡಿತು.

06042026a ತತಸ್ತೇ ಪಾರ್ಥಿವಾಃ ಸರ್ವೇ ಪ್ರಗೃಹೀತಶರಾಸನಾಃ|

06042026c ಸಹಸ್ರೈನ್ಯಾಃ ಸಮಾಪೇತುಃ ಪುತ್ರಸ್ಯ ತವ ಶಾಸನಾತ್||

ಆಗ ಪಾರ್ಥಿವರೆಲ್ಲರೂ ಧನುರ್ಬಾಣಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿನ್ನ ಪುತ್ರನ

ಶಾಸನದಂತೆ ಸೇನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಆಕ್ರಮಿಸಿದರು.

06042027a ಯುಧಿಷ್ಠಿರೇಣ ಚಾದಿಷ್ಟಾಃ ಪಾರ್ಥಿವಾಸ್ತೇ ಸಹಸ್ರಶಃ|

06042027c ವಿನದಂತಃ ಸಮಾಪೇತುಃ ಪುತ್ರಸ್ಯ ತವ ವಾಹಿನೀಂ||

ಸಾವಿರಾರು ಪಾರ್ಥಿವರು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಆದೇಶದಂತೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ
ನಿನ್ನ ಮಗನ ಸೇನೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರು.

06042028a ಉಭಯೋಃ ಸೇನಯೋಸ್ತೀವ್ರಃ ಸೈನ್ಯಾನಾಂ ಸ ಸಮಾಗಮಃ|

06042028c ಅಂತರ್ಧೀಯತ ಚಾದಿತ್ಯಃ ಸೈನ್ಯೇನ ರಜಸಾವೃತಃ||

ಎರಡೂ ಸೇನೆಗಳ ತೀವ್ರ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಸೇನೆಗಳಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದ
ಧೂಳಿನಿಂದ ಆದಿತ್ಯನು ಅಂತರ್ಧಾನನಾದನು.

06042029a ಪ್ರಯುದ್ಧಾನಾಂ ಪ್ರಭಗ್ನಾನಾಂ ಪುನರಾವರ್ತತಾಮಪಿ|

06042029c ನಾತ್ರ ಸ್ವೇಷಾಂ ಪರೇಷಾಂ ವಾ ವಿಶೇಷಃ ಸಮಜಾಯತ||

ಅಲ್ಲಿ ನಮ್ಮವರ, ಶತ್ರುಗಳ, ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿರುವವರ, ಗಾಯಗೊಂಡು
ಹಿಂದೆ ಸರಿಯುವವರ ಮಧ್ಯೆ ಅಂತರವೇ ತಿಳಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

06042030a ತಸ್ಮಿಂಸ್ತು ತುಮುಲೇ ಯುದ್ಧೇ ವರ್ತಮಾನೇ ಮಹಾಭಯೇ|

06042030c ಅತಿ ಸರ್ವಾಣ್ಯನೀಕಾನಿ ಪಿತಾ ತೇಽಭಿವ್ಯರೋಚತ||

ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಆ ಮಯಭಯಂಕರ ತುಮುಲ ಯುದ್ಧದ ಎಲ್ಲ
ಸೇನೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಿನ್ನ ತಂದೆಯ ಮಿಂಚಿದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ಯುದ್ಧಾರಂಭೇ ದ್ವಿಚತ್ವಾರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಾರಂಭ ಎನ್ನುವ ನಲ್ವತ್ತೆರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೪೩

ಭೀಷ್ಮಾರ್ಜುನರ, ಸಾತ್ಯಕಿ-ಕೃತವರ್ಮರ, ಅಭಿಮನ್ಯು-ಬೃಹದ್ಬಲರ,
ಭೀಮಸೇನ-ದುರ್ಯೋಧನರ, ನಕುಲ-ದುಃಶಾಸನರ, ಸಹದೇವ-
ದುರ್ಮುಖರ, ಯುಧಿಷ್ಠಿರ-ಶಲ್ಯರ, ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನ-ದ್ರೋಣರ, ಶಂಖ-
ಭೂರಿಶ್ರವರ, ಧೃಷ್ಟಕೇತು-ಬಾಹ್ಲೀಕರ, ಘಟೋತ್ಕಚ-ಅಲಂಬುಸರ,
ಶಿಖಂಡಿ-ಅಶ್ವತ್ಥಾಮರ, ವಿರಾಟ-ಭಗದತ್ತರ, ಕೃಪ-ಬೃಹತ್ಕೃತ್ರರ,
ದ್ರುಪದ-ಜಯದ್ರಥರ, ಸುತಸೋಮ-ವಿಕರ್ಣರ, ಚೇಕಿತಾನ-
ಸುಶರ್ಮರ, ಶಕುನಿ-ಪ್ರತಿವಿಂದ್ಯರ, ಶ್ರುತಕರ್ಮ-ಸುದಕ್ಷಿಣರ,
ಇರಾವಾನ-ಶೃತಾಯುಷರ, ಕುಂತಿಭೋಜ-ವಿಂದಾನುವಿಂದರ, ಐವರು
ಕೇಕಯ ಸಹೋದರರು- ಐವರು ಗಾಂಧಾರ ಸಹೋದರರ, ಉತ್ತರ-
ವೀರಬಾಹು, ಚೇದಿರಾಜ-ಉಲೂಕರ ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧ (೧-೮೬).

06043001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06043001a ಪೂರ್ವಾರ್ಣ್ವೇ ತಸ್ಯ ರೌದ್ರಸ್ಯ ಯುದ್ಧಮಹೋ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06043001c ಪ್ರಾವರ್ತತ ಮಹಾಘೋರಂ ರಾಜ್ಞಾಂ ದೇಹಾವಕರ್ತನಂ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ವಿಶಾಂಪತೇ! ಆ ರೌದ್ರ ದಿವಸದ

ಪೂರ್ವಾಹ್ಲದಲ್ಲಿ ರಾಜರ ದೇಹವನ್ನು ತುಂಡರಿಸುವ ಮಹಾಘೋರ
ಯುದ್ಧವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

06043002a ಕುರೂಣಾಂ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಚ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ವಿಜಿಗೀಷತಾಂ|

06043002c ಸಿಂಹಾನಾಮಿವ ಸಂಹ್ರಾದೋ ದಿವಮುರ್ವೀಂ ಚ ನಾದಯನ್||

ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಜಯವನ್ನು ಬಯಸಿದ ಕುರುಗಳ ಮತ್ತು ಪಾಂಡವರ
ಸಿಂಹಗಳದ್ದಂತಿರುವ ಕೋಪದ ಕೂಗು ಭೂಮಿ-ಆಕಾಶಗಳಲ್ಲಿ
ಮೊಳಗಿತು.

06043003a ಆಸೀತ್ಕಿಲಕಿಲಾಶಬ್ಧಸ್ತಲಶಂಖರವೈಃ ಸಹ|

06043003c ಜಜ್ಞಿರೇ ಸಿಂಹನಾದಾಶ್ಚ ಶೂರಾಣಾಂ ಪ್ರತಿಗರ್ಜತಾಂ||

ಅಂಗೈಗಳ ಕಿಲ ಕಿಲ ಶಬ್ದವು ಶಂಖದ ಶಬ್ದದೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿತು.
ಪ್ರತಿಗರ್ಜಿಸುತ್ತಿರುವ ಶೂರರ ಸಿಂಹನಾದಗಳೂ ಉದ್ಭವಿಸಿದವು.

06043004a ತಲತ್ರಾಭಿಹತಾಶ್ಚೈವ ಜ್ಯಾಶಬ್ದಾ ಭರತರ್ಷಭ|

06043004c ಪತ್ತೀನಾಂ ಪಾದಶಬ್ದಾಶ್ಚ ವಾಜಿನಾಂ ಚ ಮಹಾಸ್ವನಾಃ||

06043005a ತೋತ್ರಾಂಕುಶನಿಪಾತಾಶ್ಚ ಆಯುಧಾನಾಂ ಚ ನಿಸ್ವನಾಃ|

06043005c ಘಂಟಾಶಬ್ದಾಶ್ಚ ನಾಗಾನಾಮನ್ಯೋನ್ಯಮಭಿಧಾವತಾಂ||

06043006a ತಸ್ಮಿನ್ನಮುದಿತೇ ಶಬ್ದೇ ತುಮುಲೇ ಲೋಮಹರ್ಷಣೇ|

06043006c ಬಭೂವ ರಥನಿಘೋಷಃ ಪರ್ಜನ್ಯನಿನದೋಪಮಃ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಚಪ್ಪಾಳೆಗಳ ಹೊಡೆತದ ಶಬ್ದ, ಬಿಲ್ಲಿನ ಠೇಂಕಾರ,
ಪದಾತಿಗಳ ಪಾದಶಬ್ದ, ಕುದುರೆಗಳ ಹಿಂಕಾರ, ಅಂಕುಶಗಳು ಮತ್ತು

ಆಯುಧಗಳು ಬೀಳುವ ಶಬ್ದ, ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ಹೊಡೆಯುತ್ತಿರುವ
ಆನೆಗಳ ಗಂಟೆಗಳ ಶಬ್ದ, ಮತ್ತು ಗುಡುಗಿನಂತಿರುವ ರಥನಿರ್ಘೋಷ
ಈ ಎಲ್ಲ ಲೋಮಹರ್ಷಣ ತುಮುಲ ಶಬ್ದಗಳು ಕೇಳಿಬಂದವು.

06043007a ತೇ ಮನಃ ಕ್ರೂರಮಾಧಾಯ ಸಮಭಿತ್ಯಕ್ತಜೀವಿತಾಃ|

06043007c ಪಾಂಡವಾನಭ್ಯವರ್ತಂತ ಸರ್ವ ಏವೋಚ್ಛ್ರಿತಧ್ವಜಾಃ||

ಅವರು ಎಲ್ಲರೂ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕ್ರೂರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಜೀವಿತವನ್ನು
ತ್ಯಜಿಸಿ ಧ್ವಜಗಳನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ಪಾಂಡವರ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣ
ಮಾಡಿದರು.

06043008a ಸ್ವಯಂ ಶಾಂತನವೋ ರಾಜನ್ನಭ್ಯಧಾವದ್ಧನಂಜಯಂ|

06043008c ಪ್ರಗೃಹ್ಯ ಕಾರ್ಮುಕಂ ಘೋರಂ ಕಾಲದಂಡೋಪಮಂ ರಣೇ||

ರಾಜನ್! ಸ್ವಯಂ ಶಾಂತನವನು ಕಾಲದಂಡದಂತಿರುವ ಘೋರ
ಕಾರ್ಮುಕವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಧನಂಜಯನನ್ನು ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದನು.

06043009a ಅರ್ಜುನೋಽಪಿ ಧನುರ್ಗೃಹ್ಯ ಗಾಂಡೀವಂ ಲೋಕವಿಶ್ರುತಂ|

06043009c ಅಭ್ಯಧಾವತ ತೇಜಸ್ವೀ ಗಾಂಗೇಯಂ ರಣಮೂರ್ಧನಿ||

ತೇಜಸ್ವಿ ಅರ್ಜುನನೂ ಕೂಡ ಲೋಕವಿಶ್ರುತ ಗಾಂಡೀವ ಧನುಸ್ಸನ್ನು
ಹಿಡಿದು ರಣಮೂರ್ಧನಿಯಲ್ಲಿ ಗಾಂಗೇಯನ ಮೇಲೆ ಎರಗಿದನು.

06043010a ತಾವೃಭೌ ಕುರುಶಾರ್ದೂಲೌ ಪರಸ್ಪರವಧೈಷಿಣೌ|

06043010c ಗಾಂಗೇಯಸ್ತು ರಣೇ ಪಾರ್ಥಂ ವಿದ್ಧ್ವಾ ನಾಕಂಪಯದ್ಬಲೀ|

06043010e ತಥೈವ ಪಾಂಡವೋ ರಾಜನ್ಭೀಷ್ಮಂ ನಾಕಂಪಯದ್ಯುಧಿ||

ಅವರಿಬ್ಬರು ಕುರುಶಾರ್ದೂಲರೂ ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ವಧಿಸಲು ಬಯಸಿದ್ದರು. ಬಲೀ ಗಾಂಗೇಯನಾದರೋ ರಣದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಥನನ್ನು ಹೊಡೆದು ಅಲುಗಾಡಿಸಲೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ರಾಜನ್! ಹಾಗೆಯೇ ಪಾಂಡವನಿಗೂ ಕೂಡ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಅಲುಗಾಡಿಸಲೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ.

06043011a ಸಾತ್ಯಕಿಶ್ಚ ಮಹೇಷ್ಟ್ವಾಸಃ ಕೃತವರ್ಮಾಣಮಭ್ಯಯಾತ್|

06043011c ತಯೋಃ ಸಮಭವದ್ಯುದ್ಧಂ ತುಮುಲಂ ಲೋಮಹರ್ಷಣಂ||

ಮಹೇಷ್ಟ್ವಾಸ ಸಾತ್ಯಕಿಯು ಕೃತವರ್ಮನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದನು. ಅವರ ಮಧ್ಯೆ ಲೋಮಹರ್ಷಣ ತುಮುಲ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು.

06043012a ಸಾತ್ಯಕಿಃ ಕೃತವರ್ಮಾಣಂ ಕೃತವರ್ಮ ಚ ಸಾತ್ಯಕಿಂ|

06043012c ಆನರ್ಚತುಃ ಶರೈಘೋರೈಸ್ತಕ್ಷಮಾಣೌ ಪರಸ್ಪರಂ||

ಸಾತ್ಯಕಿಯು ಕೃತವರ್ಮನನ್ನೂ ಕೃತವರ್ಮನು ಸಾತ್ಯಕಿಯನ್ನೂ ಘೋರ ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದು ಚುಚ್ಚಿ ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ದುರ್ಬಲಗೊಳಿಸಿದರು.

06043013a ತೌ ಶರಾಚಿತಸರ್ವಾಂಗೌ ಶುಶುಭಾತೇ ಮಹಾಬಲೌ|

06043013c ವಸಂತೇ ಪುಷ್ಪಶಬಲೌ ಪುಷ್ಪಿತಾವಿವ ಕಿಂಶುಕೌ||

ಸರ್ವಾಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಗಾಯಗೊಂಡ ಅವರಿಬ್ಬರು ಮಹಾಬಲರೂ ವಸಂತದಲ್ಲಿ ಹೂಬಿಟ್ಟಿರುವ ಕುಂಶುಕ ವೃಕ್ಷಗಳಂತೆ

ಶೋಭಿಸಿದರು.

06043014a ಅಭಿಮನ್ಯುರ್ಮಹೇಷ್ವಾಸೋ ಬೃಹದ್ಬಲಮಯೋಧಯತ್|

06043014c ತತಃ ಕೋಸಲಕೋ ರಾಜಾ ಸೌಭದ್ರಸ್ಯ ವಿಶಾಂ ಪತೇ||

06043014e ಧ್ವಜಂ ಚಿಚ್ಛೇದ ಸಮರೇ ಸಾರಥಿಂ ಚ ನೃಪಾತಯತ್||

ಮಹೇಷ್ವಾಸ ಅಭಿಮನ್ಯುವು ಬೃಹದ್ಬಲನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದನು.

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಆಗ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಕೋಸಲಕ ರಾಜನು ಸೌಭದ್ರಿಯ ಧ್ವಜವನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿದನು ಮತ್ತು ಸಾರಥಿಯನ್ನು ಬೀಳಿಸಿದನು.

06043015a ಸೌಭದ್ರಸ್ತು ತತಃ ಕ್ರುದ್ಧಃ ಪಾತಿತೇ ರಥಸಾರಥೌ|

06043015c ಬೃಹದ್ಬಲಂ ಮಹಾರಾಜ ವಿವ್ಯಾಧ ನವಭಿಃ ಶರೈಃ||

ಮಹಾರಾಜ! ಆಗ ಸೌಭದ್ರಿಯಾದರೂ ರಥಸಾರಥಿಗಳನ್ನು ಉರುಳಿಸಿದುದಕ್ಕೆ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಬೃಹದ್ಬಲನನ್ನು ಒಂಭತ್ತು ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06043016a ಅಥಾಪರಾಭ್ಯಾಂ ಭಲ್ಲಾಭ್ಯಾಂ ಪೀತಾಭ್ಯಾಮರಿಮರ್ದನಃ|

06043016c ಧ್ವಜಮೇಕೇನ ಚಿಚ್ಛೇದ ಪಾರ್ಷ್ಣಿಮೇಕೇನ ಸಾರಥಿಂ|

06043016e ಅನ್ಯೋನ್ಯಂ ಚ ಶರೈಸ್ತೀಕ್ಷ್ಣೈಃ ಕ್ರುದ್ಧೌ ರಾಜಂಸ್ತತಕ್ಷತುಃ||

ಇತರ ಎರಡು ಭಲ್ಲಗಳಿಂದ ಅರಿಮರ್ದನನು ಅವನ ಧ್ವಜವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದನು, ಒಂದರಿಂದ ಚಕ್ರರಕ್ಷಕರನ್ನೂ ಮತ್ತು ಒಂದರಿಂದ ಸಾರಥಿಯನ್ನೂ ಹೊಡೆದನು. ರಾಜನ್! ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಕ್ರುದ್ಧರಾಗಿ ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ತೀಕ್ಷ್ಣ ಶರಗಳಿಂದ ದುರ್ಬಲಗೊಳಿಸಿದರು.

06043017a ಮಾನಿನಂ ಸಮರೇ ದೃಪ್ತಂ ಕೃತವೈರಂ ಮಹಾರಥಂ|

06043017c ಭೀಮಸೇನಸ್ತವ ಸುತಂ ದುರ್ಯೋಧನಮಯೋಧಯತ್||

ಸಮರದಲ್ಲಿ ಭೀಮಸೇನನು ಆ ಮಾನಿನಿ, ದರ್ಪಿ, ವೈರವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ,
ಮಹಾರಥ ನಿನ್ನ ಮಗ ದುರ್ಯೋಧನನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದನು.

06043018a ತಾವೃಭೌ ನರಶಾರ್ದೂಲೌ ಕುರುಮುಖ್ಯೌ ಮಹಾಬಲೌ|

06043018c ಅನ್ಯೋನ್ಯಂ ಶರವರ್ಷಾಭ್ಯಾಂ ವಪೃಷಾತೇ ರಣಾಜಿರೇ||

ಆ ಇಬ್ಬರು ನರಶಾರ್ದೂಲರೂ, ಕುರುಮುಖ್ಯರೂ, ಮಹಾಬಲರೂ
ರಣದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯೋನ್ಯರ ಮೇಲೆ ಶರವರ್ಷಗಳನ್ನು ಸುರಿಸಿ
ಹೋರಾಡಿದರು.

06043019a ತೌ ತು ವೀಕ್ಷ್ಯ ಮಹಾತ್ಮಾನೌ ಕೃತಿನೌ ಚಿತ್ರಯೋಧಿನೌ|

06043019c ವಿಸ್ಮಯಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಸಮಪದ್ಯತ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಆ ಮಹಾತ್ಮ, ಕೃತಕೃತ್ಯ, ಚಿತ್ರಯೋಧಿಗಳಿಬ್ಬರನ್ನೂ ನೋಡಿ
ಸರ್ವಭೂತಗಳಿಗೂ ವಿಸ್ಮಯವುಂಟಾಯಿತು.

06043020a ದುಃಶಾಸನಸ್ತು ನಕುಲಂ ಪ್ರತ್ಯುದ್ಯಾಯ ಮಹಾರಥಂ|

06043020c ಅವಿಧ್ಯನ್ನಿಶಿತೈರ್ಬಾಣೈರ್ಬಹುಭಿರ್ಮರ್ಮಭೇದಿಭಿಃ||

ದುಃಶಾಸನನಾದರೋ ಮಹಾರಥ ನಕುಲನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದನು
ಮತ್ತು ಬಹಳಷ್ಟು ಮರ್ಮಭೇದಿ ನಿಶಿತ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06043021a ತಸ್ಯ ಮಾದ್ರೀಸುತಃ ಕೇತುಂ ಸಶರಂ ಚ ಶರಾಸನಂ|

06043021c ಚಿಚ್ಛೇದ ನಿಶಿತೈರ್ಬಾಣೈಃ ಪ್ರಹಸನ್ನಿವ ಭಾರತ|

06043021e ಅಧೈನಂ ಪಂಚವಿಂಶತ್ಯಾ ಕ್ಷುದ್ರಕಾಣಾಂ ಸಮಾರ್ದಯತ್||

ಭಾರತ ! ಮಾದ್ರೀಸುತನು ನಸುನಗುತ್ತಾ ನಿಶಿತ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಅವನ
ಧ್ವಜವನ್ನೂ, ಶರಗಳನ್ನೂ, ಧ್ವಜವನ್ನೂ ತುಂಡರಿಸಿದನು. ಇನ್ನೂ
ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಕ್ಷುದ್ರಕ (ತಲೆ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿರುವ ಬಾಣ) ಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು
ಗಾಯಗೊಳಿಸಿದನು.

06043022a ಪುತ್ರಸ್ತು ತವ ದುರ್ಧರ್ಷೋ ನಕುಲಸ್ಯ ಮಹಾಹವೇ|

06043022c ಯುಗೇಷಾಂ ಚಿಚ್ಛಿದೇ ಬಾಣೈರ್ಧ್ವಜಂ ಚೈವ ನೃಪಾತಯತ್||

ನಿನ್ನ ದುರ್ಧರ್ಷ ಪುತ್ರನಾದರೋ ಮಹಾಹವದಲ್ಲಿ ಎರಡು
ಬಾಣಗಳಿಂದ ನಕುಲನ ಧ್ವಜವನ್ನು ಉರುಳಿಸಿದನು.

06043023a ದುರ್ಮುಖಿಃ ಸಹದೇವಂ ತು ಪ್ರತ್ಯುದ್ಯಾಯ ಮಹಾಬಲಂ|

06043023c ವಿವ್ಯಾಧ ಶರವರ್ಷೇಣ ಯತಮಾನಂ ಮಹಾಹವೇ||

ದುರ್ಮುಖನು ಮಹಾಬಲ ಸಹದೇವನನ್ನು ಎದುರಿಸಿ
ಯುದ್ಧಮಾಡಿದನು. ಮಹಾಹವದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಾ
ಶರವರ್ಷಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06043024a ಸಹದೇವಸ್ತತೋ ವೀರೋ ದುರ್ಮುಖಸ್ಯ ಮಹಾಹವೇ|

06043024c ಶರೇಣ ಭೃಶತೀಕ್ಷ್ಣೇನ ಪಾತಯಾಮಾಸ ಸಾರಥಿಂ||

ಆಗ ವೀರ ಸಹದೇವನು ಮಹಾಹವದಲ್ಲಿ ಅತಿ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಶರದಿಂದ

ದುರ್ಮುಖನ ಸಾರಥಿಯನ್ನು ಕೆಳಗುರುಳಿಸಿದನು.

06043025a ತಾವನ್ಯೋನ್ಯಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಸಮರೇ ಯುದ್ಧದುರ್ಮದೌ|

06043025c ತ್ರಾಸಯೇತಾಂ ಶರೈಃಘೋರೈಃ ಕೃತಪ್ರತಿಕೃತ್ಯೈಷಿಣೌ||

ಆ ಇಬ್ಬರು ಯುದ್ಧ ದುರ್ಮದರೂ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು
ಎದುರಿಸಿ ಹೊಡೆಯಲು ಮತ್ತು ತಿರುಗಿ ಹೊಡೆಯಲು ಬಯಸಿ ಘೋರ
ಶರಗಳಿಂದ ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಪೀಡಿಸಿದರು.

06043026a ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ ಸ್ವಯಂ ರಾಜಾ ಮದ್ರರಾಜಾನಮಭ್ಯಯಾತ್|

06043026c ತಸ್ಯ ಮದ್ರಾಧಿಪಶ್ಚಾಪಂ ದ್ವಿಧಾ ಚಿಚ್ಛೇದ ಮಾರಿಷ||

ಸ್ವಯಂ ರಾಜಾ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಮದ್ರರಾಜನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದನು.
ಮದ್ರಾಧಿಪನು ಅವನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಅವನ ಚಾಪವನ್ನು
ಎರಡಾಗಿ ತುಂಡರಿಸಿದನು.

06043027a ತದಪಾಸ್ಯ ಧನುಶ್ಚಿನ್ನಂ ಕುಂತೀಪುತ್ರೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ|

06043027c ಅನ್ಯತ್ಕಾರ್ಮುಕಮಾದಾಯ ವೇಗವದ್ಬಲವತ್ತರಂ||

ತುಂಡಾದ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಬಿಸುಟು ಕುಂತೀಪುತ್ರ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು
ವೇಗದಿಂದ ಬಲವತ್ತರವಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾರ್ಮುಕವನ್ನು
ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು.

06043028a ತತೋ ಮದ್ರೇಶ್ವರಂ ರಾಜಾ ಶರೈಃ ಸನ್ನತಪರ್ವಭಿಃ|

06043028c ಚಾದಯಾಮಾಸ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಸ್ತಿಷ್ಠ ತಿಷ್ಠೇತಿ ಚಾಬ್ರವೀತ್||

ಆಗ ರಾಜನು ಸನ್ನತಪರ್ವ ಶರಗಳಿಂದ ಮದ್ರೇಶ್ವರನನ್ನು ಹೊಡೆದು
ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ “ನಿಲ್ಲು! ನಿಲ್ಲು!” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

06043029a ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಸ್ತತೋ ದ್ರೋಣಮಭ್ಯದ್ರವತ ಭಾರತ|

06043029c ತಸ್ಯ ದ್ರೋಣಃ ಸುಸಂಕ್ರುದ್ಧಃ ಪರಾಸುಕರಣಂ ದೃಢಂ||

06043029e ತ್ರಿಧಾ ಚಿಚ್ಛೇದ ಸಮರೇ ಯತಮಾನಸ್ಯ ಕಾರ್ಮುಕಂ||

ಭಾರತ! ಆಗ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನು ದ್ರೋಣನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದನು.
ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾದ ದ್ರೋಣನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಅವನ
ಶತ್ರುಗಳ ಅಸುವನ್ನು ನೀಗಿಸುವ ದೃಢ ಕಾರ್ಮುಕವನ್ನು ಮೂರು
ಭಾಗಗಳಾಗಿ ತುಂಡುಮಾಡಿದನು.

06043030a ಶರಂ ಚೈವ ಮಹಾಘೋರಂ ಕಾಲದಂಡಮಿವಾಪರಂ|

06043030c ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ಸಮರೇ ಸೋಽಸ್ಯ ಕಾಯೇ ನ್ಯಮಜ್ಜತ||

ಮತ್ತು ಕಾಲದಂಡದಂತಿರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಮಹಾಘೋರ ಶರವನ್ನು
ಕಳುಹಿಸಲು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಅದು ಅವನ ದೇಹಕ್ಕೆ ತಾಗಿತು.

06043031a ಅಥಾನ್ಯದ್ಧನುರಾದಾಯ ಸಾಯಕಾಂಶ್ಚ ಚತುರ್ದಶ|

06043031c ದ್ರೋಣಂ ದ್ರುಪದಪುತ್ರಸ್ತು ಪ್ರತಿವಿವ್ಯಾಧ ಸಂಯುಗೇ|

06043031e ತಾವನ್ಯೋನ್ಯಂ ಸುಸಂಕ್ರುದ್ಧೌ ಚಕ್ರತುಃ ಸುಭೃಶಂ ರಣಂ||

ಆಗ ಅನ್ಯ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹದಿನಾಲ್ಕು ಸಾಯಕಗಳಿಂದ
ದ್ರುಪದಪುತ್ರನು ದ್ರೋಣನನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಹೊಡೆದನು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ
ಅನ್ಯೋನ್ಯರ ಮೇಲೆ ಕ್ರುದ್ಧರಾಗಿ ತುಂಬ ಘೋರವಾಗಿ ರಣದಲ್ಲಿ

ಹೊಡೆದಾಡಿದರು.

06043032a ಸೌಮದತ್ತಿಂ ರಣೇ ಶಂಖೋ ರಭಸಂ ರಭಸೋ ಯುಧಿ|

06043032c ಪ್ರತ್ಯುತ್ಯಯೌ ಮಹಾರಾಜ ತಿಷ್ಠ ತಿಷ್ಠೇತಿ ಚಾಬ್ರವೀತ್||

ಮಹಾರಾಜ ! ರಣದಲ್ಲಿ ರಭಸನಾಗಿದ್ದ ಶಂಖನು ರಭಸನಾಗಿದ್ದ

ಸೌಮದತ್ತಿಯನ್ನು (ಭೂರಿಶ್ರವನನ್ನು) ಎದುರಿಸಿ “ನಿಲ್ಲ ! ನಿಲ್ಲ !”

ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

06043033a ತಸ್ಯ ವೈ ದಕ್ಷಿಣಂ ವೀರೋ ನಿರ್ಬಿಭೇದ ರಣೇ ಭುಜಂ|

06043033c ಸೌಮದತ್ತಿಸ್ತಥಾ ಶಂಖಿಂ ಜತ್ರುದೇಶೇ ಸಮಾಹನತ್||

ಆ ವೀರನು ರಣದಲ್ಲಿ ಅವನ ಬಲಭುಜವನ್ನು ಸೀಳಿದನು. ಆಗ

ಸೌಮದತ್ತಿಯು ಶಂಖನನ್ನು ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಹೊಡೆದನು.

06043034a ತಯೋಃ ಸಮಭವದ್ಯುದ್ಧಂ ಘೋರರೂಪಂ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06043034c ದೃಪ್ತಯೋಃ ಸಮರೇ ತೂರ್ಣಂ ವೃತ್ರವಾಸವಯೋರಿವ||

ವಿಶಾಂಪತೇ ! ಆ ಇಬ್ಬರು ದರ್ಪದವರ ನಡುವಿನ ಯುದ್ಧವು ಬೇಗನೇ

ವೃತ್ರ-ವಾಸವರ ನಡುವಿನ ಸಮರದಂತೆ ಘೋರ ರೂಪವನ್ನು

ತಾಳಿತು.

06043035a ಬಾಹ್ಲೀಕಂ ತು ರಣೇ ಕ್ರುದ್ಧಂ ಕ್ರುದ್ಧರೂಪೋ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06043035c ಅಭ್ಯದ್ರವದಮೇಯಾತ್ಮಾ ಧೃಷ್ಟಕೇತುರ್ಮಹಾರಥಃ||

ವಿಶಾಂಪತೇ ! ಕ್ರುದ್ಧ ರೂಪಿ ಮಹಾರಥ ಧೃಷ್ಟಕೇತುವು ಕ್ರುದ್ಧ

ಬಾಹ್ಲೀಕನನ್ನು ರಣದಲ್ಲಿ ಎದುರಿಸಿದನು.

06043036a ಬಾಹ್ಲೀಕಸ್ತು ತತೋ ರಾಜನ್ಯೃಷ್ಟ್ಯಕೇತುಮಮರ್ಷಣಂ|

06043036c ಶರೈರ್ಬಹುಭಿರಾನರ್ಚತ್ಸಿಂಹನಾದಮಥಾನದತ್||

ರಾಜನ್! ಆಗ ಬಾಹ್ಲೀಕನು ಅಮರ್ಷಣ ಧೃಷ್ಟ್ಯಕೇತುವನ್ನು ಬಹಳ ಶರಗಳಿಂದ ಗಾಯಗೊಳಿಸಿ ಸಿಂಹನಾದಗೈದನು.

06043037a ಚೇದಿರಾಜಸ್ತು ಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ಬಾಹ್ಲೀಕಂ ನವಭಿಃ ಶರೈಃ|

06043037c ವಿವ್ಯಾಧ ಸಮರೇ ತೂರ್ಣಂ ಮತ್ತೋ ಮತ್ತಮಿವ ದ್ವಿಪಂ||

ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಚೇದಿರಾಜನಾದರೋ ಬಾಹ್ಲೀಕನನ್ನು ಒಂಭತ್ತು ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು. ಮದಿಸಿದ ಆನೆಯು ಮದಿಸಿದ ಆನೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡುವಂತೆ ಇಬ್ಬರೂ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡಿದರು.

06043038a ತೌ ತತ್ರ ಸಮರೇ ಕ್ರುದ್ಧೌ ನರ್ಧಂತೌ ಚ ಮುಹುರ್ಮುಹುಃ|

06043038c ಸಮೀಯತುಃ ಸುಸಂಕ್ರುದ್ಧಾವಂಗಾರಕಬುಧಾವಿವ||

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಅಲ್ಲಿ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಕ್ರುದ್ಧರಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂಗಾರಕ-ಬುಧರಂತೆ ಸಂಕ್ರುದ್ಧರಾಗಿ ಪರಸ್ಪರ ಹೋರಾಡಿದರು.

06043039a ರಾಕ್ಷಸಂ ಕ್ರೂರಕರ್ಮಾಣಂ ಕ್ರೂರಕರ್ಮಾ ಘಟೋತ್ಕಚಃ|

06043039c ಅಲಂಬುಸಂ ಪ್ರತ್ಯುದಿಯಾದ್ಬಲಂ ಶಕ್ರ ಇವಾಹವೇ||

ಶಕ್ರನು ಬಲನನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಕ್ರೂರಕರ್ಮಿ ಘಟೋತ್ಕಚನು

ಕೂರಕರ್ಮಗಳ ರಾಕ್ಷಸ ಅಲಂಬುಸನನ್ನು ಆಹವದಲ್ಲಿ ಎದುರಿಸಿದನು.

06043040a ಘಟೋತ್ಕಚಸ್ತು ಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ರಾಕ್ಷಸಂ ತಂ ಮಹಾಬಲಂ|

06043040c ನವತ್ಯಾ ಸಾಯಕೈಸ್ತೀಕ್ಷ್ಣೈರ್ದಾರಯಾಮಾಸ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಸಂಕ್ರುದ್ಧ ಘಟೋತ್ಕಚನು ಆ ಮಹಾಬಲ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು
ತೊಂಭತ್ತು ತೀಕ್ಷ್ಣ ಸಾಯಕಗಳಿಂದ ಚುಚ್ಚಿದನು.

06043041a ಅಲಂಬುಸಸ್ತು ಸಮರೇ ಭೈಮಸೇನಿಂ ಮಹಾಬಲಂ|

06043041c ಬಹುಧಾ ವಾರಯಾಮಾಸ ಶರೈಃ ಸನ್ನತಪರ್ವಭಿಃ||

ಸಮರದಲ್ಲಿ ಅಲಂಬುಸನಾದರೋ ಮಹಾಬಲ ಭೈಮಸೇನಿಯನ್ನು
ಅನೇಕ ಸನ್ನತಪರ್ವ ಶರಗಳಿಂದ ತಡೆದನು.

06043042a ವ್ಯಭ್ರಾಜೇತಾಂ ತತಸ್ತೌ ತು ಸಂಯುಗೇ ಶರವಿಕ್ಷತೌ|

06043042c ಯಥಾ ದೇವಾಸುರೇ ಯುದ್ಧೇ ಬಲಶಕ್ರೌ ಮಹಾಬಲೌ||

ಶರಗಳಿಂದ ಚುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟು ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಅವರಿಬ್ಬರೂ
ದೇವಾಸುರರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಹಾಬಲ ಬಲ-ಶಕ್ರರಂತೆ ಶೋಭಿಸಿದರು.

06043043a ಶಿಖಂಡೀ ಸಮರೇ ರಾಜನ್ರೋಣಿಮಭ್ಯುದ್ಯಯೌ ಬಲೀ|

06043043c ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಾ ತತಃ ಕ್ರುದ್ಧಃ ಶಿಖಂಡಿನಮವಸ್ಥಿತಂ||

06043044a ನಾರಾಚೇನ ಸುತೀಕ್ಷ್ಣೇನ ಭೃಶಂ ವಿದ್ಧ್ವಾ ವ್ಯಕಂಪಯತ್|

ರಾಜನ್! ಸಮರದಲ್ಲಿ ಬಲಶಾಲಿ ಶಿಖಂಡಿಯು ದ್ರೋಣಿಯನ್ನು
ಎದುರಿಸಿದನು. ಆಗ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಶಿಖಂಡಿಯನ್ನು ಸುತೀಕ್ಷ್ಣ

ನಾರಾಚದಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೊಡೆದು ಕಂಪಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು.

06043044c ಶಿಖಿಂಡ್ಯಪಿ ತತೋ ರಾಜನ್ದ್ರೋಣಪುತ್ರಮತಾಡಯತ್||

06043045a ಸಾಯಕೇನ ಸುಪೀತೇನ ತೀಕ್ಷ್ಣೇನ ನಿಶಿತೇನ ಚ|

06043045c ತೌ ಜಘ್ನತುಸ್ತದಾನ್ಯೋನ್ಯಂ ಶರೈರ್ಬಹುವಿಧೈರ್ ಮೃಧೇ||

ರಾಜನ್! ಆಗ ಶಿಖಿಂಡಿಯೂ ಕೂಡ ದ್ರೋಣಪುತ್ರನನ್ನು ಸುಪೀತವಾದ, ತೀಕ್ಷ್ಣ ನಿಶಿತ ಸಾಯಕಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು. ಆಗ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಬಹುವಿಧದ ಶರಗಳಿಂದ ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ಗಾಯಗೊಳಿಸಿದರು.

06043046a ಭಗದತ್ತಂ ರಣೇ ಶೂರಂ ವಿರಾಟೋ ವಾಹಿನೀಪತಿಃ|

06043046c ಅಭ್ಯಯಾತ್ಸ್ವರಿತೋ ರಾಜಂಸ್ತತೋ ಯುದ್ಧಮವರ್ತತ||

ರಾಜನ್! ರಣದಲ್ಲಿ ಶೂರ ಭಗದತ್ತನನ್ನು ವಾಹಿನೀಪತಿ ವಿರಾಟನು ತ್ವರೆಮಾಡಿ ಎದುರಿಸಿ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು.

06043047a ವಿರಾಟೋ ಭಗದತ್ತೇನ ಶರವರ್ಷೇಣ ತಾಡಿತಃ|

06043047c ಅಭ್ಯವರ್ಷತ್ಸುಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ಮೇಘೋ ವೃಷ್ಟ್ಯಾ ಇವಾಚಲಂ||

ಭಗದತ್ತನ ಶರವರ್ಷಗಳಿಂದ ಪೀಡಿತನಾದ ವಿರಾಟನು ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಪರ್ವತದ ಮೇಲೆ ಮೋಡವು ಮಳೆ ಸುರಿಸುವಂತೆ ಶರಗಳ ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸಿದನು.

06043048a ಭಗದತ್ತಸ್ತತಸ್ತೂರ್ಣಂ ವಿರಾಟಂ ಪೃಥಿವೀಪತಿಂ|

06043048c ಚಾದಯಾಮಾಸ ಸಮರೇ ಮೇಘಃ ಸೂರ್ಯ ಮಿವೋದಿತಂ||

ತಕ್ಷಣವೇ ಭಗದತ್ತನು ಪೃಥಿವೀಪತಿ ವಿರಾಟನನ್ನು ಉದಯಿಸುತ್ತಿರುವ
ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಮೋಡಗಳು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಸಮರದಲ್ಲಿ
ಮುಚ್ಚಿಬಿಟ್ಟನು.

06043049a ಬೃಹತ್ಕ್ಷತ್ರಂ ತು ಕೈಕೇಯಂ ಕೃಪಃ ಶಾರದ್ವತೋ ಯಯೌ|

06043049c ತಂ ಕೃಪಃ ಶರವರ್ಷೇಣ ಚಾದಯಾಮಾಸ ಭಾರತ||

ಭಾರತ ! ಶಾರದ್ವತ ಕೃಪನು ಕೈಕೇಯ ಬೃಹತ್ಕ್ಷತ್ರನನ್ನು ಎದರಿಸಿ
ಬಂದನು. ಅವನನ್ನು ಕೃಪನು ಶರವರ್ಷದಿಂದ ಮುಸುಕಿ ಹಾಕಿದನು.

06043050a ಗೌತಮಂ ಕೇಕಯಃ ಕ್ರುದ್ಧಃ ಶರವೃಷ್ಟ್ಯಾ ಭೃಷೂರಯತ್|

06043050c ತಾವನ್ಯೋನ್ಯಂ ಹಯಾನ್ ಹತ್ವಾ ಧನುಷೀ ವಿನಿಕೃತ್ಯ ವೈ||

ಕೃದ್ಧನಾದ ಕೇಕಯನು ಗೌತಮನನ್ನು ಶರವೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತುಂಬಿಸಿದನು.
ಅವರು ಅನ್ಯೋನ್ಯರ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕೊಂದು ಧನುಸ್ಸುಗಳನ್ನು
ಕತ್ತರಿಸಿದರು.

06043051a ವಿರಥಾವಸಿಯುದ್ಧಾಯ ಸಮೀಯತುರಮರ್ಷಣೌ|

06043051c ತಯೋಸ್ತದಭವದ್ಯುದ್ಧಂ ಘೋರರೂಪಂ ಸುದಾರುಣಂ||

ವಿರಥರಾದ ಆ ಇಬ್ಬರು ಅಮರ್ಷಣರು ಖಡ್ಗಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ
ತೊಡಗಿದರು. ಅವರ ಯುದ್ಧವು ಘೋರರೂಪವೂ ಸುದಾರುಣವೂ
ಆಗಿದ್ದಿತು.

06043052a ದ್ರುಪದಸ್ತು ತತೋ ರಾಜಾ ಸೈಂಧವಂ ವೈ ಜಯದ್ರಥಂ|

06043052c ಅಭ್ಯುದ್ಯಯೌ ಸಂಪ್ರಹೃಷ್ಟೋ ಹೃಷ್ಟರೂಪಂ ಪರಂತಪ||

ಪರಂತಪ! ಆಗ ಸಂಪ್ರಹೃಷ್ಟ ರಾಜ ದ್ರುಪದನಾದರೋ ಹೃಷ್ಟರೂಪ ಸೈಂಧವ ಜಯದ್ರಥನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದನು.

06043053a ತತಃ ಸೈಂಧವಕೋ ರಾಜಾ ದ್ರುಪದಂ ವಿಶಿಖ್ರೈಸ್ತ್ರಿಭಿಃ|

06043053c ತಾಡಯಾಮಾಸ ಸಮರೇ ಸ ಚ ತಂ ಪ್ರತ್ಯವಿಧೃತ||

ಆಗ ರಾಜ ಸೈಂಧವಕನು ದ್ರುಪದನನ್ನು ಮೂರು ವಿಶಿಖಿಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು. ಸಮರದಲ್ಲಿ ಅವನೂ ಕೂಡ ಅವನನ್ನು ಪ್ರತಿಘಾತಿಗೊಳಿಸಿದನು.

06043054a ತಯೋಃ ಸಮಭವದ್ಯುದ್ಧಂ ಘೋರರೂಪಂ ಸುದಾರುಣಂ|

06043054c ಈಕ್ಷಿತ್ಯಪ್ರೀತಿಜನನಂ ಶುಕ್ರಾಂಗಾರಕಯೋರಿವ||

ಶುಕ್ರ-ಅಂಗಾರಕರಂತಿರುವ ಅವರಿಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಘೋರರೂಪದ ಸುದಾರುಣವಾದ, ಆದರೆ ನೋಡುವವರಿಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು.

06043055a ವಿಕರ್ಣಸ್ತು ಸುತಸ್ತುಭ್ಯಂ ಸುತಸೋಮಂ ಮಹಾಬಲಂ|

06043055c ಅಭ್ಯಯಾಜ್ಜ ವನೈರಶ್ವೈಸ್ತತೋ ಯುದ್ಧಮವರ್ತತ||

ನಿನ್ನ ಮಗ ವಿಕರ್ಣನಾದರೋ ಮಹಾಬಲ ಸುತಸೋಮನನ್ನು ವೇಗದ ಅಶ್ವಗಳಿಂದ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು.

06043056a ವಿಕರ್ಣಃ ಸುತಸೋಮಂ ತು ವಿದ್ಧ್ವಾ ನಾಕಂಪಯಚ್ಚರೈಃ|

06043056c ಸುತಸೋಮೋ ವಿಕರ್ಣಂ ಚ ತದದ್ಭುತಮಿವಾಭವತ್||

ಆದರೆ ಶರಗಳಿಂದ ಗಾಯಗೊಳಿಸಿದರೂ ವಿಕರ್ಣನು ಸುತಸೋಮನನ್ನು ಅಲುಗಾಡಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸುತಸೋಮನೂ ವಿಕರ್ಣನನ್ನು ಹಾಗೆ ಮಾಡಲು ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಅದೊಂದು ಅದ್ಭುತವಾಗಿತ್ತು.

06043057a ಸುಶರ್ಮಾಣಂ ನರವ್ಯಾಘ್ರಂ ಚೇಕಿತಾನೋ ಮಹಾರಥಃ|

06043057c ಅಭ್ಯದ್ರವತ್ಸುಸಂಕ್ರುದ್ಧಃ ಪಾಂಡವಾರ್ಥೇ ಪರಾಕ್ರಮೀ||

ಮಹಾರಥ ಪರಾಕ್ರಮೀ ಚೇಕಿತಾನನು ಪಾಂಡವರಿಗೋಸ್ಕರ ಕೃದ್ಧನಾಗಿ ನರವ್ಯಾಘ್ರ ಸುಶರ್ಮನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದನು.

06043058a ಸುಶರ್ಮಾ ತು ಮಹಾರಾಜ ಚೇಕಿತಾನಂ ಮಹಾರಥಂ|

06043058c ಮಹತಾ ಶರವರ್ಷೇಣ ವಾರಯಾಮಾಸ ಸಂಯುಗೇ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಸುಶರ್ಮನಾದರೋ ಮಹಾರಥ ಚೇಕಿತಾನನನ್ನು ಮಹಾ ಶರವರ್ಷದಿಂದ ತಡೆದನು.

06043059a ಚೇಕಿತಾನೋಽಪಿ ಸಂರಬ್ಧಃ ಸುಶರ್ಮಾಣಂ ಮಹಾಹವೇ|

06043059c ಪ್ರಾಚ್ಛಾದಯತ್ತಮಿಷುಭಿರ್ಮಹಾಮೇಘ ಇವಾಚಲಂ||

ಚೇಕಿತಾನನಾದರೋ ಸಂರಬ್ಧನಾಗಿ ಮಹಾಹವದಲ್ಲಿ ಸುಶರ್ಮನನ್ನು ಮಹಾಮೇಘವು ಪರ್ವತವನ್ನು ಮುಚ್ಚುವಂತೆ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿದನು.

06043060a ಶಕುನಿಃ ಪ್ರತಿವಿಂಧ್ಯಂ ತು ಪರಾಕ್ರಾಂತಂ ಪರಾಕ್ರಮೀ|

06043060c ಅಭ್ಯದ್ರವತ ರಾಜೇಂದ್ರ ಮತ್ತೋ ಮತ್ತಮಿವ ದ್ವಿಪಂ||

ರಾಜೇಂದ್ರ! ಪರಾಕ್ರಮೀ ಶಕುನಿಯು ಪರಾಕ್ರಾಂತ ಪ್ರತಿವಿಂಧ್ಯನನ್ನು
ಮದಿಸಿದ ಆನೆಯು ಮದಿಸಿದ ಆನೆಯನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ
ಎದುರಿಸಿದನು.

06043061a ಯೌಧಿಷ್ಠಿರಸ್ತು ಸಂಕ್ರುದ್ಧಃ ಸೌಬಲಂ ನಿಶಿತೈಃ ಶರೈಃ|

06043061c ವ್ಯದಾರಯತ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಮಘವಾನಿವ ದಾನವಂ||

ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಮಗನಾದರೋ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ
ನಿಶಿತಬಾಣಗಳಿಂದ ಮಘವತನು ದಾನವನನ್ನು ಹೊಡೆಯುವಂತೆ
ಸೌಬಲನನ್ನು ಗಾಯಗೊಳಿಸಿದನು.

06043062a ಶಕುನಿಃ ಪ್ರತಿವಿಂಧ್ಯಂ ತು ಪ್ರತಿವಿಧ್ಯಂತಮಾಹವೇ|

06043062c ವ್ಯದಾರಯನ್ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞಃ ಶರೈಃ ಸಂನತಪರ್ವಭಿಃ||

ಆಹವದಲ್ಲಿ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ಶಕುನಿಯು ಪ್ರತಿವಿಂಧ್ಯನೊಡನೆ
ಪ್ರತಿಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವನನ್ನು ಸಂನತಪರ್ವ ಶರಗಳಿಂದ
ಗಾಯಗೊಳಿಸಿದನು.

06043063a ಸುದಕ್ಷಿಣಂ ತು ರಾಜೇಂದ್ರ ಕಾಂಬೋಜಾನಾಂ ಮಹಾರಥಂ|

06043063c ಶ್ರುತಕರ್ಮಾ ಪರಾಕ್ರಾಂತಮಭ್ಯದ್ರವತ ಸಂಯುಗೇ||

ರಾಜೇಂದ್ರ! ಕಾಂಬೋಜರ ಮಹಾರಥ ಸುದಕ್ಷಿಣನನ್ನಾದರೋ

ಪರಾಕ್ರಾಂತ ಶ್ರುತಕರ್ಮನು ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಎದುರಿಸಿದನು.

06043064a ಸುದಕ್ಷಿಣಸ್ತು ಸಮರೇ ಸಾಹದೇವಿಂ ಮಹಾರಥಂ|

06043064c ವಿದ್ಧ್ವಾ ನಾಕಂಪಯತ ವೈ ಮೈನಾಕಮಿವ ಪರ್ವತಂ||

ಸಮರದಲ್ಲಿ ಸುದಕ್ಷಿಣನು ವೈನಾಕಪರ್ವತದಂತಿದ್ದ ಮಹಾರಥ ಸಹದೇವನ ಮಗನನ್ನು ಹೊಡೆದೂ ಅಲುಗಾಡಿಸಲಕ್ಕಾಗಲಿಲ್ಲ.

06043065a ಶ್ರುತಕರ್ಮಾ ತತಃ ಕ್ರುದ್ಧಃ ಕಾಂಬೋಜಾನಾಂ ಮಹಾರಥಂ|

06043065c ಶರೈರ್ಬಹುಭಿರಾನರ್ಚದ್ಧಾರಯನ್ನಿವ ಸರ್ವಶಃ||

ಆಗ ಶ್ರುತಕರ್ಮನು ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಮಹಾರಥ ಕಾಂಬೋಜನನ್ನು ಬಹಳ ಶರಗಳಿಂದ ಚುಚ್ಚಿ ಎಲ್ಲಕಡೆ ಗಾಯಗೊಳಿಸಿದನು.

06043066a ಇರಾವಾನಥ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಃ ಶ್ರುತಾಯುಷಮಮರ್ಷಣಂ|

06043066c ಪ್ರತ್ಯುದ್ಯಯೌ ರಣೇ ಯತ್ತೋ ಯತ್ತರೂಪತರಂ ತತಃ||

ಆಗ ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಇರಾವಾನನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿ ಅಮರ್ಷಣ ಶ್ರುತಾಯುಷನೊಂದಿಗೆ ಪ್ರತಿಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

06043067a ಅರ್ಜುನಿಸ್ತಸ್ಯ ಸಮರೇ ಹಯಾನ್ ಹತ್ವಾ ಮಹಾರಥಃ|

06043067c ನನಾದ ಸುಮಹನ್ನಾದಂ ತತ್ಸ್ವಯಂ ಪ್ರತ್ಯಪೂರಯತ್||

ಅರ್ಜುನನ ಮಹಾರಥ ಮಗನು¹²⁸ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಅವನ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು

¹²⁸ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇರಾವಾನನ ಕುರಿತು ಎಲ್ಲಿಯೂ

ಉಲ್ಲೇಖವಿಲ್ಲದಿರುವುದು ಒಂದು ವಿಶೇಷವೇ ಸರಿ. ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯಲ್ಲಿ

ಕೊಂದು ಮಹಾ ಗರ್ಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಸೇನೆಯು ಅವನನ್ನು
ಮೆಚ್ಚಿತು.

06043068a ಶ್ರುತಾಯುಸ್ತ್ವಥ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಃ ಫಾಲ್ಗುನೇಃ ಸಮರೇ ಹಯಾನ್|

06043068c ನಿಜಘಾನ ಗದಾಗ್ರೇಣ ತತೋ ಯುದ್ಧಮವರ್ತತ||

ಆಗ ಶ್ರುತಾಯುಷನೂ ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಫಾಲ್ಗುನಿಯ
ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಗಡೆಯ ತುದಿಯಿಂದ ಹೊಡೆದುರುಳಿಸಿದನು. ಆಗ
ಯುದ್ಧವು ಮುಂದುವರೆಯಿತು.

06043069a ವಿಂದಾನುವಿಂದಾವಾವಂತೈ ಕುಂತಿಭೋಜಂ ಮಹಾರಥಂ|

06043069c ಸಸೇನಂ ಸಸುತಂ ವೀರಂ ಸಂಸಸಜ್ಜತುರಾಹವೇ||

ಅವಂತಿಯ ವಿಂದಾನುವಿಂದರು ಸೇನೆ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ
ಮಹಾರಥ ವೀರ ಕುಂತಿಭೋಜನನ್ನು ಆಹವದಲ್ಲಿ ಎದುರಿಸಿದರು.

06043070a ತತ್ರಾದ್ಭುತಮಪಶ್ಯಾಮ ಆವಂತ್ಯಾನಾಂ ಪರಾಕ್ರಮಂ|

06043070c ಯದಯುಧ್ಯನ್ ಸ್ಥಿರಾ ಭೂತ್ವಾ ಮಹತ್ಯಾ ಸೇನಯಾ ಸಹ||

ಅಲ್ಲಿ ಮಹಾಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು

ಬಭ್ರುವಾಹನ (ಆದಿಪರ್ವ, ಅಧ್ಯಾಯ ೨೦೯), ಸುಭದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅಭಿಮನ್ಯು
(ಆದಿಪರ್ವ, ಅಧ್ಯಾಯ ೨೧೩) ಮತ್ತು ದ್ರೌಪದಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರುತಕರ್ಮ (ಆದಿಪರ್ವ,
ಅಧ್ಯಾಯ ೨೧೩) ಎಂಬ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರೆಂದು ಆದಿಪರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದಿದ್ದರೂ
ಇರಾವಾನನ ಕುರಿತು ಭೀಷ್ಮಪರ್ವದ ಮೊದಲು ಬಂದಿಲ್ಲ.

ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಅವಂತಿಯವರ ಅದ್ಭುತ ಪರಾಕ್ರಮವು
ಕಾಣಿಸಿತು.

06043071a ಅನುವಿಂದಸ್ತು ಗದಯಾ ಕುಂತಿಭೋಜಮತಾಡಯತ್|

06043071c ಕುಂತಿಭೋಜಸ್ತುತಸ್ತೂರ್ಣಂ ಶರವ್ರಾತ್ಯೈರವಾಕಿರತ್||

ಅನುವಿಂದನು ಗದೆಯಿಂದ ಕುಂತಿಭೋಜನನ್ನು ಹೊಡೆದನು. ಆಗ
ತಕ್ಷಣವೇ ಕುಂತಿಭೋಜನು ಅವನನ್ನು ಶರವ್ರಾತಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿದನು.

06043072a ಕುಂತಿಭೋಜಸುತಶ್ಚಾಪಿ ವಿಂದಂ ವಿವ್ಯಾಧ ಸಾಯಕೈಃ|

06043072c ಸ ಚ ತಂ ಪ್ರತಿವಿವ್ಯಾಧ ತದದ್ಭುತಮಿವಾಭವತ್||

ಕುಂತಿಭೋಜನ ಮಗನೂ ಕೂಡ ವಿಂದನನ್ನು ಸಾಯಕಗಳಿಂದ
ಹೊಡೆದನು. ಅಗ ಅವನು ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಹೊಡೆಯಲು ಅಲ್ಲಿ
ಅದ್ಭುತವಾಯಿತು.

06043073a ಕೇಕಯಾ ಭ್ರಾತರಃ ಪಂಚ ಗಾಂಧಾರಾನ್ವಂಚ ಮಾರಿಷ|

06043073c ಸಸೈನ್ಯಾಸ್ತೇ ಸಸೈನ್ಯಾಂಶ್ಚ ಯೋಧಯಾಮಾಸುರಾಹವೇ||

ಮಾರಿಷ! ಕೇಕಯ ಸಹೋದರರೈವರು ಗಾಂಧಾರರ ಐವರನ್ನು
ಸಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಅವರ ಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ಆಹವದಲ್ಲಿ
ಯುದ್ಧಮಾಡತೊಡಗಿದರು.

06043074a ವೀರಬಾಹುಶ್ಚ ತೇ ಪುತ್ರೋ ವೈರಾಟಿಂ ರಥಸತ್ತಮಂ|

06043074c ಉತ್ತರಂ ಯೋಧಯಾಮಾಸ ವಿವ್ಯಾಧ ನಿಶಿತೈಃ ಶರೈಃ|

06043074e ಉತ್ತರಶ್ಚಾಪಿ ತಂ ಧೀರಂ ವಿವ್ಯಾಧ ನಿಶಿತೈಃ ಶರೈಃ||

ನಿನ್ನ ಮಗ ವೀರಬಾಹುವು ರಥಸತ್ತಮ ವೈರಾಟಿ ಉತ್ತರನನೊಂದಿಗೆ
ನಿಶಿತ ಶರಗಳಿಂದ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದನು. ಉತ್ತರನೂ ಕೂಡ ಆ
ಧೀರನನ್ನು ನಿಶಿತ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06043075a ಚೇದಿರಾಟ್ರಮರೇ ರಾಜನ್ನುಲೂಕಂ ಸಮಭಿದ್ರವತ್|

06043075c ಉಲೂಕಶ್ಚಾಪಿ ತಂ ಬಾಣೈರ್ನಿಶಿತೈರ್ಲೋಮವಾಹಿಭಿಃ||

ರಾಜನ್! ಸಮರದಲ್ಲಿ ಚೇದಿರಾಜನು ಉಲೂಕನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದನು.
ಉಲೂಕನೂ ಕೂಡ ಅವನು ನಿಶಿತ ಲೋಮವಾಹಿ ಬಾಣಗಳಿಂದ
ಹೊಡೆದನು.

06043076a ತಯೋರ್ಯುದ್ಧಂ ಸಮಭವದ್ಧೋರರೂಪಂ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06043076c ದಾರಯೇತಾಂ ಸುಸಂಕ್ರುದ್ಧಾವನ್ಯೋನ್ಯಮಪರಾಜಿತೌ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಸಂಕ್ರುದ್ಧರಾಗಿ ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ಗಾಯಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವ
ಆ ಇಬ್ಬರು ಅಪರಾಜಿತರ ಯುದ್ಧವು ಘೋರರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿತು.

06043077a ಏವಂ ದ್ವಂದ್ವಸಹಸ್ರಾಣಿ ರಥವಾರಣವಾಜಿನಾಂ|

06043077c ಪದಾತೀನಾಂ ಚ ಸಮರೇ ತವ ತೇಷಾಂ ಚ ಸಂಕುಲಂ||

ಹೀಗೆ ನಿನ್ನ ಮತ್ತು ಅವರ ನಡುವೆ ಸಹಸ್ರಾರು ರಥ-ಆನೆ-ಕುದುರೆ-
ಪದಾತಿಗಳ ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧವೂ ಸಂಕುಲಯುದ್ಧವೂ ನಡೆದವು.

06043078a ಮುಹೂರ್ತಮಿವ ತದ್ಯುದ್ಧಮಾಸೀನ್ಮಧುರದರ್ಶನಂ|

06043078c ತತ ಉನ್ಮತ್ತವದ್ರಾಜನ್ನ ಪ್ರಾಜ್ಞಾಯತ ಕಿಂ ಚನ||

ರಾಜನ್! ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಆ ಯುದ್ಧವು ನೋಡಲು ಮಧುರವಾಗಿತ್ತು.
ಅನಂತರ ಉನ್ಮತ್ತವಾಗಲು ಏನೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

06043079a ಗಜೋ ಗಜೇನ ಸಮರೇ ರಥೀ ಚ ರಥಿನಂ ಯಯೌ|

06043079c ಅಶ್ವೋಽಶ್ವಂ ಸಮಭಿಪ್ರೇತ್ಯ ಪದಾತಿಶ್ಚ ಪದಾತಿನಂ||

ಸಮರದಲ್ಲಿ ಗಜಾರೂಡರು ಗಜಾರೂಡರೊಡನೆ, ರಥಿಗಳು
ರಥಿಗಳೊಂದಿಗೆ, ಅಶ್ವಾರೋಹಿಗಳು ಅಶ್ವಾರೋಹಿಗಳೊಂದಿಗೆ, ಮತ್ತು
ಪದಾತಿಗಳು ಪದಾತಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಕಾದಾಡಿದರು.

06043080a ತತೋ ಯುದ್ಧಂ ಸುದುರ್ಧರ್ಷಂ ವ್ಯಾಕುಲಂ ಸಮಪದ್ಯತ|

06043080c ಶೂರಾಣಾಂ ಸಮರೇ ತತ್ರ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಪರಸ್ಪರಂ||

ಅಲ್ಲಿ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಶೂರರು ಪರಸ್ಪರರೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡುತ್ತಿರಲು
ಯುದ್ಧವು ತುಂಬಾ ದುರ್ಧರ್ಷವೂ ವ್ಯಾಕುಲವೂ ಆಯಿತು.

06043081a ತತ್ರ ದೇವರ್ಷಯಃ ಸಿದ್ಧಾಶ್ಚಾರಣಾಶ್ಚ ಸಮಾಗತಾಃ|

06043081c ಪ್ರೈಕ್ಷಂತ ತದ್ರಣಂ ಘೋರಂ ದೇವಾಸುರರಣೋಪಮಂ||

ಅಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದ ದೇವ-ಋಷಿಗಳೂ, ಸಿದ್ಧ-ಚಾರಣರೂ ದೇವಾಸುರರ
ರಣಕ್ಕೆ ಸಮನಾದ ಆ ಘೋರ ರಣಯುದ್ಧವನ್ನು ನೋಡಿದರು.

06043082a ತತೋ ದಂತಿಸಹಸ್ರಾಣಿ ರಥಾನಾಂ ಚಾಪಿ ಮಾರಿಷ|

06043082c ಅಶ್ವಾಘಾಃ ಪುರುಷಾಘಾಶ್ಚ ವಿಪರೀತಂ ಸಮಾಯಯಃ||

ಆಗ ಸಹಸ್ರಾರು ಆನೆಗಳೂ, ರಥಗಳೂ, ಅಶ್ವಗಳೂ ಮತ್ತು
ಮನುಷ್ಯರೂ ತಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವಗಳಲ್ಲಿ ವಿಪರೀತರಾದಂತೆ ಕಂಡರು.

06043083a ತತ್ರ ತತ್ರೈವ ದೃಶ್ಯಂತೇ ರಥವಾರಣಪತ್ತಯಃ|

06043083c ಸಾದಿನಶ್ಚ ನರವ್ಯಾಘ್ರ ಯುಧ್ಯಮಾನಾ ಮುಹುರ್ಮುಹುಃ||

ನರವ್ಯಾಘ್ರ! ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಯೇ ರಥ-ಆನೆ-ಪದಾತಿಗಳು ಪುನಃ ಪುನಃ ಅದೇ
ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧೇ ತ್ರಿಚತ್ವಾರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧ ಎನ್ನುವ ನಲ್ವತ್ತೂರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೪೪

ತುಮುಲಯುದ್ಧದ ವರ್ಣನೆ (೧-೪೪).

06044001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06044001a ರಾಜಂ ಶತಸಹಸ್ರಾಣಿ ತತ್ರ ತತ್ರ ತದಾ ತದಾ|

06044001c ನಿರ್ಮರ್ಯಾದಂ ಪ್ರಯುದ್ಧಾನಿ ತತ್ತೇ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಭಾರತ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ಭಾರತ! ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ
ನೂರಾರು ಸಹಸ್ರಾರು ಮರ್ಯಾದೆಯಿಲ್ಲದೇ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಯುದ್ಧದ
ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

06044002a ನ ಪುತ್ರಃ ಪಿತರಂ ಜಜ್ಞೇ ನ ಪಿತಾ ಪುತ್ರಮೌರಸಂ|

06044002c ನ ಭ್ರಾತಾ ಭ್ರಾತರಂ ತತ್ರ ಸ್ವಸ್ರೀಯಂ ನ ಚ ಮಾತುಲಃ||

06044003a ಮಾತುಲಂ ನ ಚ ಸ್ವಸ್ರೀಯೋ ನ ಸಖಾಯಂ ಸಖಾ ತಥಾ|

06044003c ಆವಿಷ್ಟ್ವಾ ಇವ ಯುಧ್ಯಂತೇ ಪಾಂಡವಾಃ ಕುರುಭಿಃ ಸಹ||

ಮಕ್ಕಳು ತಂದೆಯನ್ನು, ತಂದೆಯರು ತಮ್ಮ ಔರಸ ಪುತ್ರರನ್ನು,
ಸಹೋದರರು ಸಹೋದರರನ್ನು, ಅಳಿಯರು ಮಾವಂದಿರನ್ನು,
ಮಾವಂದಿರು ಅಳಿಯರನ್ನು, ಸಖನು ಸಖನನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಿಲ್ಲ.
ಪಾಂಡವರು ಕುರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಆವಿಷ್ಟರಾದವರಂತೆ
ಯುದ್ಧಮಾಡಿದರು.

06044004a ರಥಾನೀಕಂ ನರವ್ಯಾಘ್ರಾಃ ಕೇ ಚಿದಭ್ಯಪತನ್ರಥೈಃ|

06044004c ಅಭಜ್ಯಂತ ಯುಗ್ಮೈರೇವ ಯುಗಾನಿ ಭರತರ್ಷಭ||

ಭರತರ್ಷಭ! ನೊಗಗಳು ನೊಗಗಳಿಗೆ ಹೊಡೆದು ಕೆಲವು ನರವ್ಯಾಘ್ರರು
ರಥಗಳು ಮುರಿದು ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದರು.

06044005a ರಥೇಷಾಶ್ಚ ರಥೇಷಾಭಿಃ ಕೂಬರಾ ರಥಕೂಬರೈಃ|

06044005c ಸಂಹತಾಃ ಸಂಹತೈಃ ಕೇ ಚಿತ್ಪರಸ್ಪರಜಿಘಾಂಸವಃ||

ರಥದ ಚಕ್ರಗಳೊಂದಿಗೆ ರಥಚಕ್ರಗಳು ತಾಗಿದವು. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು
ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿ ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಹೋರಾಡಿದರು.

06044006a ನ ಶೇಕುಶ್ಚ ಲಿತುಂ ಕೇ ಚಿತ್ಸಂನಿಪತ್ಯ ರಥಾ ರಥೈಃ|

06044006c ಪ್ರಭಿನ್ನಾಸ್ತು ಮಹಾಕಾಯಾಃ ಸಂನಿಪತ್ಯ ಗಜಾ ಗಜೈಃ||

06044007a ಬಹುಧಾದಾರಯನ್ಮು ದ್ಧಾ ವಿಷಾಣೈರಿತರೇತರಂ|

ಕೆಲವು ರಥಗಳು ಇತರ ರಥಗಳಿಂದ ತಡೆಗಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟು ಚಲಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮದವೊಡೆದ ಮಹಾಕಾಯ ಗಜಗಳು ಗಜಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದು ಕ್ರುದ್ಧರಾಗಿ ತಮ್ಮ ದಂತಗಳಿಂದ ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಇರಿದವು.

06044007c ಸತೋಮರಪತಾಕೈಶ್ಚ ವಾರಣಾಃ ಪರವಾರಣೈಃ||

06044008a ಅಭಿಸೃತ್ಯ ಮಹಾರಾಜ ವೇಗವದ್ಭಿರ್ಮಹಾಗಜೈಃ|

06044008c ದಂತೈರಭಿಹತಾಸ್ತತ್ರ ಚುಕ್ರುಶುಃ ಪರಮಾತುರಾಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ತೋಮರ-ಪತಾಕೆಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಆನೆಗಳು ಶತ್ರುಗಳ ಆನೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿ, ಮಹಾಗಜಗಳ ದಂತಗಳಿಂದ ವೇಗದಿಂದ ಸೀಳಲ್ಪಟ್ಟು ಪರಮ ನೋವಿನಿಂದ ಕೂಗಿದವು.

06044009a ಅಭಿನೀತಾಶ್ಚ ಶಿಕ್ಷಾಭಿಸ್ತೋತ್ರಾಂಕುಶಸಮಾಹತಾಃ|

06044009c ಸುಪ್ರಭಿನ್ನಾಃ ಪ್ರಭಿನ್ನಾನಾಂ ಸಮ್ಮುಖಾಭಿಮುಖಾ ಯಯುಃ||

ಅಂಕುಶಗಳಿಂದ ಉತ್ತಮ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆದ, ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ, ಮದವೊಡೆಯದೇ ಇದ್ದ ಆನೆಗಳು ಮದವೊಡೆದ ಆನೆಗಳನ್ನು ಎದುರಾದವು.

06044010a ಪ್ರಭಿನ್ವೈರಪಿ ಸಂಸಕ್ತಾಃ ಕೇ ಚಿತ್ತತ್ರ ಮಹಾಗಜಾಃ|

06044010c ಕ್ರೌಂಚವನ್ನಿನದಂ ಮುಕ್ತ್ವಾ ಪ್ರಾದ್ರವಂತ ತತಸ್ತತಃ||

ಕೆಲವು ಮದವೊಡೆದ ಗಜಗಳೂ ಕೂಡ ಇತರ ಮಹಾಗಜಗಳನ್ನು
ಎದುರಿಸಿ ಕ್ರೌಂಚಪಕ್ಷಿಗಳಂತೆ ರೋದಿಸುತ್ತಾ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮಾವುತರಿಲ್ಲದೇ
ಓಡುತ್ತಿದ್ದವು.

06044011a ಸಮ್ಯಕ್ಪ್ರಣೀತಾ ನಾಗಾಶ್ಚ ಪ್ರಭಿನ್ನಕರಟಾಮುಖಾಃ|

06044011c ಋಷ್ವಿತೋಮರನಾರಾಚೈರ್ನಿರ್ವಿದ್ಧಾ ವರವಾರಣಾಃ||

06044012a ವಿನೇದುರ್ಭಿನ್ನಮರ್ಮಾಣೋ ನಿಪೇತುಶ್ಚ ಗತಾಸವಃ|

06044012c ಪ್ರಾದ್ರವಂತ ದಿಶಃ ಕೇ ಚಿನ್ನದಂತೋ ಭೈರವಾನ್ರವಾನ್||

ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪಳಗಿದ, ಕರಟವೊಡೆದು ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಮದಿಸಿದ
ವರವಾರಣ ಆನೆಗಳು ಖಿಡ್ಗ, ತೋಮರ, ನಾರಾಚಗಳಿಂದ
ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ತುಂಡು ತುಂಡಾಗಿ ಕೆಳಗೆ ಉರುಳಿ ಅಸುವನ್ನು
ನೀಗಿದವು. ಕೆಲವು ಭೈರವ ಕೂಗನ್ನು ಕೂಗುತ್ತಾ ದಿಕ್ಕಾಪಾಲಾಗಿ
ಓಡಿದವು.

06044013a ಗಜಾನಾಂ ಪಾದರಕ್ಷಾಸ್ತು ವ್ಯೂಢೋರಸ್ಕಾಃ ಪ್ರಹಾರಿಣಃ|

06044013c ಋಷ್ವಿಭಿಶ್ಚ ಧನುರ್ಭಿಶ್ಚ ವಿಮಲೈಶ್ಚ ಪರಶ್ವಧೈಃ||

06044014a ಗದಾಭಿರ್ಮುಸಲೈಶ್ಚೈವ ಭಿಂಡಿಪಾಲೈಃ ಸತೋಮರೈಃ|

06044014c ಆಯಸೈಃ ಪರಿಘೈಶ್ಚೈವ ನಿಸ್ತಿಂಶೈರ್ವಿಮಲೈಃ ಶಿತೈಃ||

06044015a ಪ್ರಗೃಹೀತೈಃ ಸುಸಂರಬ್ಧಾ ಧಾವಮಾನಾಸ್ತತಸ್ತತಃ|

06044015c ವ್ಯದೃಶ್ಯಂತ ಮಹಾರಾಜ ಪರಸ್ಪರಜಿಘಾಂಸವಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ವಿಶಾಲ ಎದೆಯ, ಪ್ರಹಾರಿ ಗಜಗಳ

ಪಾದರಕ್ಷಕರಾದರೋ ಖಡ್ಗ, ಧನುಸ್ಸು, ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಪರಶು, ಗದೆ,
ಮುಸಲ, ಭಿಂಡಿಪ, ತೋಮರ, ಆಯಸ, ಪರಿಘ, ಹರಿತವಾಗಿ
ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ತ್ರಿಶೂಲಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕುದ್ಧರಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದಲ್ಲಿಗೆ
ಓಡುತ್ತಾ ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿತು.

06044016a ರಾಜಮಾನಾಶ್ಚ ನಿಸ್ತ್ರಿಂಶಾಃ ಸಂಸಿಕ್ತಾ ನರಶೋಣಿತೈಃ|

06044016c ಪ್ರತ್ಯದೃಶ್ಯಂತ ಶೂರಾಣಾಮನ್ಯೋನ್ಯಮಭಿಧಾವತಾಂ||

ಆ ಶೂರರು ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ಹೊಡೆದು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಿರುವಾಗ
ನರರಕ್ತದಿಂದ ತೋಯ್ದ ಆ ಆಯುಧಗಳು ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿ
ಹೊಳೆಯುತ್ತಿವೆಯೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಕಂಡವು.

06044017a ಅವಕ್ಷಿಪ್ತಾವಧೂತಾನಾಮಸೀನಾಂ ವೀರಬಾಹುಭಿಃ|

06044017c ಸಂಜ್ಞೇ ತುಮುಲಃ ಶಬ್ದಃ ಪತತಾಂ ಪರಮರ್ಮಸು||

ವೀರಬಾಹುಗಳು ಖಡ್ಗಗಳನ್ನು ಬೀಸುವ ಮತ್ತು ಶತ್ರುಗಳ
ಮರ್ಮಾಂಗಗಳ ಮೇಲೆ ಬೀಳಿಸುವ ಶಬ್ದವು ಜೋರಾಗಿ
ಕೇಳತೊಡಗಿತು.

06044018a ಗದಾಮುಸಲರುಗ್ಣಾನಾಂ ಭಿನ್ನಾನಾಂ ಚ ವರಾಸಿಭಿಃ|

06044018c ದಂತಿದಂತಾವಭಿನ್ನಾನಾಂ ಮೃದಿತಾನಾಂ ಚ ದಂತಿಭಿಃ||

06044019a ತತ್ರ ತತ್ರ ನರೌಘಾಣಾಂ ಕ್ರೋಶತಾಂ ಇತರೇತರಂ|

06044019c ಶುಶ್ರುವದಾರುಣಾ ವಾಚಃ ಪ್ರೇತಾನಾಮಿವ ಭಾರತ||

ಭಾರತ ! ಗದೆ-ಮುಸಲಗಳಿಂದ ಪುಡಿಯಾದ, ಉತ್ತಮ ಖಡ್ಗಗಳಿಂದ

ತುಂಡಾದ, ಆನೆಗಳ ದಂತಗಳಿಂದ ಇರಿಯಲ್ಪಟ್ಟ, ಆನೆಗಳಿಂದ
ತುಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ನರರ ಆಕ್ರೋಶವು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ
ಕೇಳಿಬಂದವು. ಆ ದಾರುಣ ಕೂಗು ಪ್ರೇತಗಳ ಕೂಗುಗಳಂತಿದ್ದವು.

06044020a ಹಯೈರಪಿ ಹಯಾರೋಹಾಶ್ಚಾ ಮರಾಪೀಡಧಾರಿಭಿಃ|

06044020c ಹಂಸೈರಿವ ಮಹಾವೇಗೈರನ್ಯೋನ್ಯಮಭಿದುದ್ರವಃ||

ಚಾಮರ-ಪೀಡಧಾರಿ ಹಯಾರೋಹಿ ಅಶ್ವಗಳೂ ಕೂಡ ಹಂಸಗಳಂತೆ
ಮಹಾವೇಗದಿಂದ ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದವು.

06044021a ತೈರ್ವಿಮುಕ್ತಾ ಮಹಾಪ್ರಾಸಾ ಜಾಂಬೂನದವಿಭೂಷಣಾಃ|

06044021c ಆಶುಗಾ ವಿಮಲಾಸ್ತಿಕ್ಷಾಃ ಸಂಪೇತುರ್ಭುಜಗೋಪಮಾಃ||

ಅವರು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಬಂಗಾರ ವಿಭೂಷಿತ ಮಹಾಪ್ರಾಸಗಳು ಮತ್ತು
ಶುಭ್ರ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಬಾಣಗಳು ಹಾವುಗಳಂತೆ ಹಾರಾಡತೊಡಗಿದವು.

06044022a ಅಶ್ವೈರಗ್ರ್ಯ ಜವೈಃ ಕೇ ಚಿದಾಪ್ಲುತ್ಯ ಮಹತೋ ರಥಾನ್|

06044022c ಶಿರಾಂಸ್ಯಾದದಿರೇ ವೀರಾ ರಥಿನಾಮಶ್ವಸಾದಿನಃ||

ಕೆಲವು ಅಶ್ವಾರೋಹಿಗಳು ವೇಗವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಮಹಾ
ರಥಗಳಲ್ಲಿರುವ ವೀರ ರಥಿಗಳ ಶಿರಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದರು.

06044023a ಬಹೂನಪಿ ಹಯಾರೋಹಾನ್ಭಲ್ಪೈಃ ಸಂನತಪರ್ವಭಿಃ|

06044023c ರಥೀ ಜಘಾನ ಸಂಪ್ರಾಪ್ಯ ಬಾಣಗೋಚರಮಾಗತಾನ್||

ಬಾಣಗಳ ಗೋಚರದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಬಹಳಷ್ಟು ಅಶ್ವಾರೋಹಿಗಳನ್ನೂ

ಕೂಡ ರಥದಲ್ಲಿರುವವರು ಭಲ್ಲ-ಸಂನತಪರ್ವಗಳಿಂದ ಸಂಹರಿಸಿದರು.

06044024a ನಗಮೇಘಪ್ರತೀಕಾಶಾಶ್ಚಾಕ್ಷಿಪ್ಯ ತುರಗಾನ್ಗಜಾಃ|

06044024c ಪಾದ್ಯೈರೇವಾವಮೃದ್ನಂತ ಮತ್ತಾಃ ಕನಕಭೂಷಣಾಃ||

ಹೊಸದಾಗಿ ಉದಯಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮೇಘಗಳಂತಿದ್ದ ಮದಿಸಿದ
ಕನಕಭೂಷಣ ಆನೆಗಳು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಾಲುಗಳಿಂದಲೇ
ತುಳಿದು ಸಾಯಿಸಿದವು.

06044025a ಪಾಟ್ಯಮಾನೇಷು ಕುಂಭೇಷು ಪಾರ್ಶ್ವೇಷ್ಟಪಿ ಚ ವಾರಣಾಃ|

06044025c ಪ್ರಾಸ್ಮೈರ್ವಿಹತಾಃ ಕೇ ಚಿದ್ವಿನೇದುಃ ಪರಮಾತುರಾಃ||

ಕುಂಭಗಳ ಮೇಲೆ ಮತ್ತು ಪಾರ್ಶ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಸಗಳಿಂದ ಪೆಟ್ಟುತಿಂದ
ಕೆಲವು ಆನೆಗಳು ಪರಮ ನೋವಿನಿಂದ ಕೂಗಿದವು.

06044026a ಸಾಶ್ವಾರೋಹಾನ್ ಹಯಾನ್ಯೇ ಚಿದುನ್ಮಥ್ಯ ವರವಾರಣಾಃ|

06044026c ಸಹಸಾ ಚಿಕ್ಷಿಪುಸ್ತತ್ರ ಸಂಕುಲೇ ಭೈರವೇ ಸತಿ||

ಆ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವರವಾರಣಗಳು ಅಶ್ವಾರೋಹಿಗಳನ್ನೂ
ಅಶ್ವಗಳನ್ನೂ ಮೇಲೆ ಹಾರಿಸಿ ತಕ್ಷಣವೇ ನೆಲಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ ಭೈರವ ಕೂಗನ್ನು
ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದವು.

06044027a ಸಾಶ್ವಾರೋಹಾನ್ವಿಷಾಣಾಗ್ರೈರುತ್ಪಿಪ್ಯ ತುರಗಾನ್ದ್ವಿಪಾಃ|

06044027c ರಥೌಘಾನವಮೃದ್ನಂತಃ ಸಧ್ವಜಾನ್ವರಿಚಕ್ರಮುಃ||

ಅಶ್ವಾರೋಹಿಗಳೊಡನೆ ಅಶ್ವಗಳನ್ನೂ ದಂತಗಳಿಂದ ಮೇಲೆತ್ತಿ ಕೆಳಗೆ

ಹಾಕಿ ಆನೆಗಳು ಧ್ವಜಗಳೊಂದಿಗೆ ರಥಗಳನ್ನೂ ಧ್ವಂಸಮಾಡಿ ನಡೆದವು.

06044028a ಪುಂಸ್ತ್ವಾ ದಭಿಮದತ್ವಾಚ್ಚ ಕೇ ಚಿದತ್ರ ಮಹಾಗಜಾಃ|

06044028c ಸಾಶ್ವಾರೋಹಾನ್ ಹಯಾನ್ವಘ್ನುಃ ಕರೈಃ ಸಚರಣೈಸ್ತಥಾ||

ಕೆಲವು ಮದಸೋರುತ್ತಿದ್ದ ಮದಿಸಿದ ಮಹಾಗಜಗಳು
ಅಶ್ವಾರೋಹಿಗಳೊಡನೆ ಕುದುರೆಗಳನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಸೊಂಡಿಲು-
ಕಾಲುಗಳಿಂದ ಸಂಹರಿಸಿದವು.

06044029a ಕೇ ಚಿದಾಕ್ಷಿಪ್ಯ ಕರಿಣಃ ಸಾಶ್ವಾನಪಿ ರಥಾನ್ಕರೈಃ|

06044029c ವಿಕರ್ಷಂತೋ ದಿಶಃ ಸರ್ವಾಃ ಸಮೀಯುಃ ಸರ್ವಶಬ್ದಗಾಃ||

ಕೆಲವು ಆನೆಗಳು ತಮ್ಮ ಸೊಂಡಿಲುಗಳಿಂದ ಕುದುರೆಗಳೊಂದಿಗೆ
ರಥಗಳನ್ನೂ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಕೂಗುತ್ತಾ ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಓಡಿ
ಹೋದವು.

06044030a ಆಶುಗಾ ವಿಮಲಾಸ್ತಿಕ್ಷಾಃ ಸಂಪೇತುರ್ಭುಜಗೋಪಮಾಃ|

06044030c ನರಾಶ್ವಕಾಯಾನ್ನಿರ್ಭಿದ್ಯ ಲೌಹಾನಿ ಕವಚಾನಿ ಚ||

ಶುಭ್ರ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಆಶುಗಗಳು ಹಾವುಗಳಂತೆ ಹಾರಾಡಿ ಮನುಷ್ಯರ ಮತ್ತು
ಕುದುರೆಗಳ ಲೋಹದ ಕವಚಗಳನ್ನೂ ಭೇದಿಸಿ ದೇಹಗಳನ್ನು
ಚುಚ್ಚಿದವು.

06044031a ನಿಪೇತುರ್ವಿಮಲಾಃ ಶಕ್ತ್ಯೋ ವೀರಬಾಹುಭಿರರ್ಪಿತಾಃ|

06044031c ಮಹೋಲ್ಕಾಪ್ರತಿಮಾ ಘೋರಾಸ್ತತ್ರ ತತ್ರ ವಿಶಾಂ ಪತೇ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ವೀರಬಾಹುಗಳಿಂದ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶುಭ್ರ
ಶಕ್ತ್ಯಾಯುಧಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಉಲೈಗಳಂತೆ ಘೋರವಾಗಿ
ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದವು.

06044032a ದ್ವೀಪಿಚರ್ಮಾವನದ್ಧೈಶ್ಚ ವ್ಯಾಪ್ರಚರ್ಮಶಯೈರಪಿ|

06044032c ವಿಕೋಶೈರ್ವಿಮಲೈಃ ಖಡ್ಗೈರಭಿಜಘ್ನುಃ ಪರಾನ್ರಣೇ||

ಚಿರತೆ ಮತ್ತು ಹುಲಿಯ ಚರ್ಮಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ಚೀಲಗಳಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿದ್ದ
ವಿಮಲ ಖಡ್ಗಗಳಿಂದ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ರಣದಲ್ಲಿ ಸಂಹರಿಸಿದರು.

06044033a ಅಭಿಪ್ಲುತಮಭಿಕ್ರುದ್ಧಮೇಕಪಾಶ್ವಾವದಾರಿತಂ|

06044033c ವಿದರ್ಶಯಂತಃ ಸಂಪೇತುಃ ಖಡ್ಗಚರ್ಮಪರಶ್ವಧೈಃ||

ಒಂದು ಭಾಗ ಕತ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರೂ ಕೂಡ ಕ್ರುದ್ಧರಾಗಿ ಖಡ್ಗ-ಚರ್ಮ-
ಪರಶುಗಳಿಂದ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಹೊಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿತು.

06044034a ಶಕ್ತಿಭಿದಾರಿತಾಃ ಕೇ ಚಿತ್ಸಂಚಿನ್ನಾಶ್ಚ ಪರಶ್ವಧೈಃ|

06044034c ಹಸ್ತಿಭಿರ್ಮುದಿತಾಃ ಕೇ ಚಿತ್ ಕ್ಷುಣ್ಣಾಶ್ಚಾನ್ಯೇ ತುರಂಗಮೈಃ||

06044035a ರಥನೇಮಿನಿಕೃತ್ತಾಶ್ಚ ನಿಕೃತ್ತಾ ನಿಶಿತೈಃ ಶರೈಃ|

06044035c ವಿಕೋಶಂತಿ ನರಾ ರಾಜಂಸ್ತತ್ರ ತತ್ರ ಸ್ಮ ಬಾಂಧವಾನ್||

ಕೆಲವರು ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಸೀಳಲ್ಪಟ್ಟರೆ ಕೆಲವರು ಪರಶುವಿನಿಂದ
ತುಂಡಾದರು. ಕೆಲವರು ಆನೆಗಳ ತುಳಿತಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿದರೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವರು
ಕುದುರೆಗಳಿಂದ ಒಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ಬಿದ್ದಿದ್ದರು. ಕೆಲವರು ರಥಚಕ್ರಕ್ಕೆ
ಸಿಲುಕಿ ತುಂಡಾದರೆ ಕೆಲವರು ನಿಶಿತ ಬಾಣಗಳಿಂದ ತುಂಡಾಗಿದ್ದರು.

ರಾಜನ್! ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನರರು ಬಾಂಧವರನ್ನು ಕೂಗಿ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

06044036a ಪುತ್ರಾನನ್ಯೇ ಪಿತೃನನ್ಯೇ ಭ್ರಾತೃಂಶ್ಚ ಸಹ ಬಾಂಧವೈಃ|

06044036c ಮಾತುಲಾನ್ಭಗಿನೇಯಾಂಶ್ಚ ಪರಾನಪಿ ಚ ಸಂಯುಗೇ||

06044037a ವಿಕೀರ್ಣಾಂತ್ರಾಃ ಸುಬಹವೋ ಭಗ್ನಸಕ್ಥಾಶ್ಚ ಭಾರತ|

06044037c ಬಾಹುಭಿಃ ಸುಭುಜಾಚ್ಛಿನ್ವೈಃ ಪಾರ್ಶ್ವೇಷು ಚ ವಿದಾರಿತಾಃ|

06044037e ಕ್ರಂದಂತಃ ಸಮದೃಶ್ಯಂತ ತೃಷಿತಾ ಜೀವಿತೇಪ್ಸವಃ||

ಅಂಗಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ, ದೇಹಗಳು ತುಂಡಾದ, ಬಾಹುಗಳೂ ಭುಜಗಳೂ ತುಂಡಾಗಿದ್ದ, ಪಕ್ಕೆಗಳು ಸೀಳಿಹೋದ ಅವರು ಕೆಲವರು ಜೀವವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸಿ ತಂದೆಯರನ್ನು, ಕೆಲವರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು, ಕೆಲವರು ಬಾಂಧವರೊಂದಿಗೆ ಸಹೋದರರನ್ನು, ಮಾವಂದಿರನ್ನು, ಅಳಿಯರನ್ನು, ಇತರರನ್ನೂ ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಕೂಗಿ ಕರೆಯುವ ಆಕ್ರಂದನವು ಎಲ್ಲೆಡೆಯೂ ಕೇಳಿಸಿತು.

06044038a ತೃಷ್ಣಾಪರಿಗತಾಃ ಕೇ ಚಿದಲ್ಪಸತ್ತ್ವಾ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06044038c ಭೂಮೌ ನಿಪತಿತಾಃ ಸಂಖ್ಯೇ ಜಲಮೇವ ಯಯಾಚಿರೇ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಕೆಲವರು ಬಾಯಾರಿಕೆಯಿಂದ ಬಳಲಿ,

ಕ್ಷೀಣಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿ, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ನೀರನ್ನೇ ಯಾಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

06044039a ರುಧಿರೌಘಪರಿಕ್ಲಿನ್ನಾಃ ಕ್ಲಿಶ್ಯಮಾನಾಶ್ಚ ಭಾರತ|

06044039c ವ್ಯನಿಂದನ್ಭೃಶಮಾತ್ಮಾನಂ ತವ ಪುತ್ರಾಂಶ್ಚ ಸಂಗತಾನ್||

ಭಾರತ! ರಕ್ತದ ಪ್ರವಾಹದಿಂದ ತೋಯ್ದು ಹೋಗಿದ್ದ ಮತ್ತು
ನೋವಿನಿಂದ ಬಹಳ ಸಂಕಟಪಡುತ್ತಿದ್ದವರು ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವೇ ಮತ್ತು
ಅಲ್ಲಿದ್ದ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರನ್ನೂ ಬಹುವಾಗಿ ನಿಂದಿಸಿದರು.

06044040a ಅಪರೇ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಃ ಶೂರಾಃ ಕೃತವೈರಾಃ ಪರಸ್ಪರಂ|

06044040c ನೈವ ಶಸ್ತ್ರಂ ವಿಮುಂಚಂತಿ ನೈವ ಕ್ರಂದಂತಿ ಮಾರಿಷ|

ಮಾರಿಷ! ಇತರ ಶೂರ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಪರಸ್ಪರರ ಮೇಲೆ ವೈರವನ್ನೇ
ಸಾಧಿಸುತ್ತಾ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನೋವಿನಿಂದ ಅಳುತ್ತಲೂ
ಇರಲಿಲ್ಲ.

06044040e ತರ್ಜಯಂತಿ ಚ ಸಂಹೃಷ್ಟಾಸ್ತತ್ರ ತತ್ರ ಪರಸ್ಪರಂ||

06044041a ನಿರ್ದಶ್ಯ ದಶನೈಶ್ಚಾಪಿ ಕ್ರೋಧಾತ್ಸ್ವದಶನಚ್ಚದಾನ್|

06044041c ಭ್ರುಕುಟೀಕುಟಿಲೈರ್ವಕ್ತ್ರೈಃ ಪ್ರೇಕ್ಷಂತೇ ಚ ಪರಸ್ಪರಂ||

ಕೆಲವರು ಯುದ್ಧಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ಪರಸ್ಪರರನ್ನು
ಪೀಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಟ-ಕಟಾಯಿಸಿ ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.
ಕೋಪದಿಂದ ಅವುಡುಕಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದರು. ಗಂಟಿಕ್ಕಿದ ಹುಬ್ಬುಗಳ ಮುಖಗಳ
ಕೂರದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು.

06044042a ಅಪರೇ ಕ್ಲಿಶ್ಯಮಾನಾಸ್ತು ವ್ರಣಾರ್ತಾಃ ಶರಪೀಡಿತಾಃ|

06044042c ನಿಷ್ಕೂಜಾಃ ಸಮಪದ್ಯಂತ ದೃಢಸತ್ತ್ವಾ ಮಹಾಬಲಾಃ||

ಇನ್ನು ಕೆಲವು ದೃಢಸತ್ತ್ವ ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಗಳು ಶರಪೀಡಿತರಾಗಿ
ಗಾಯಗಳಿಂದ ಆರ್ತರಾಗಿ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಮೌನಿಗಳಾಗಿ

ಅದನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು.

06044043a ಅನ್ಯೇ ತು ವಿರಥಾಃ ಶೂರಾ ರಥಮನ್ಯಸ್ಯ ಸಂಯುಗೇ|

06044043c ಪ್ರಾರ್ಥಯಾನಾ ನಿಪತಿತಾಃ ಸಂಕ್ಷುಣ್ಣಾ ವರವಾರಣ್ಯೈಃ|

06044043e ಅಶೋಭಂತ ಮಹಾರಾಜ ಪುಷ್ಪಿತಾ ಇವ ಕಿಂಶುಕಾಃ||

ಅನ್ಯ ಶೂರರು ವಿರಥರಾಗಿ ಇನ್ನೊಂದು ರಥವನ್ನೇರಲು
ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗಲೇ, ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಓಡಿಬರುತ್ತಿದ್ದ
ವರವಾರಣಗಳಿಂದ ಬೀಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಕಾಲಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಮುದ್ದೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದರು.
ಆಗ ಮಹಾರಾಜ ! ಅವರು ಹೂಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಿಂಶುಕವೃಕ್ಷಗಳಂತೆ
ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

06044044a ಸಂಬಭೂವುರನೀಕೇಷು ಬಹವೋ ಭೈರವಸ್ವನಾಃ|

06044044c ವರ್ತಮಾನೇ ಮಹಾಭೀಮೇ ತಸ್ಮಿನ್ವೀರವರಕ್ಷಯೇ||

ಆ ವೀರವರಕ್ಷಯ ಮಹಾಭಯಂಕರ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯುತ್ತಿರಲು
ಎರಡೂ ಸೇನೆಗಳಿಂದ ಬಹಳ ಭೈರವ ಕೂಗುಗಳು ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿದ್ದವು.

06044045a ಅಹನತ್ತು ಪಿತಾ ಪುತ್ರಂ ಪುತ್ರಶ್ಚ ಪಿತರಂ ರಣೇ|

06044045c ಸ್ವಸ್ರೀಯೋ ಮಾತುಲಂ ಚಾಪಿ ಸ್ವಸ್ರೀಯಂ ಚಾಪಿ ಮಾತುಲಃ||

06044046a ಸಖಾಯಂ ಚ ಸಖಾ ರಾಜನ್ಸಂಬಂಧೀ ಬಾಂಧವಂ ತಥಾ|

06044046c ಏವಂ ಯುಯುಧಿರೇ ತತ್ರ ಕುರವಃ ಪಾಂಡವೈಃ ಸಹ||

ರಾಜನ್ ! ರಣದಲ್ಲಿ ತಂದೆಯು ಪುತ್ರನನ್ನು, ಪುತ್ರನು ತಂದೆಯನ್ನು,
ಅಳಿಯನು ಮಾವನನ್ನು, ಮಾವನು ಅಳಿಯನನ್ನು, ಸಖನನ್ನು ಸಖನು,

ಸಂಬಂಧಿಯು ಬಾಂಧವನನ್ನು ಕೊಂದರು. ಹೀಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಕುರುಗಳು ಪಾಂಡವರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದರು.

06044047a ವರ್ತಮಾನೇ ಭಯೇ ತಸ್ಮಿನ್ನಿರ್ಮಯಾದೇ ಮಹಾಹವೇ|

06044047c ಭೀಷ್ಮಮಾಸಾದ್ಯ ಪಾರ್ಥಾನಾಂ ವಾಹಿನೀ ಸಮಕಂಪತ||

ಮರ್ಯಾದೆಗಳಿಲ್ಲದ ಆ ಮಹಾಹವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನ ಬಳಿಬಂದ ಪಾರ್ಥರ ಸೇನೆಯು ಭಯದಿಂದ ಕಂಪಿಸಿತು.

06044048a ಕೇತುನಾ ಪಂಚತಾರೇಣ ತಾಲೇನ ಭರತರ್ಷಭ|

06044048c ರಾಜತೇನ ಮಹಾಬಾಹುರುಚ್ಛ್ರಿತೇನ ಮಹಾರಥೇ|

06044048e ಬಭೌ ಭೀಷ್ಮಸ್ತದಾ ರಾಜಂಶ್ಚಂದ್ರಮಾ ಇವ ಮೇರುಣಾ||

ರಾಜನ್! ಭರತರ್ಷಭ! ಆಗ ಐದು ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಮತ್ತು ತಾಲವೃಕ್ಷ ಚಿಹ್ನೆಯ ಧ್ವಜಪಟವು ಬೆಳ್ಳಿಯ ಧ್ವಜಕಂಬದಲ್ಲಿ ಹಾರಾಡುತ್ತಿರಲು ಮಹಾಬಾಹು ಭೀಷ್ಮನು ಆ ಮಹಾರಥದಲ್ಲಿ ಮೇರುಪರ್ವತದಲ್ಲಿರುವ ಚಂದ್ರಮನಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ಸಂಕುಲಯುದ್ಧೇ ಚತುಶ್ಚತ್ವಾರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಸಂಕುಲಯುದ್ಧ ಎನ್ನುವ ನಲ್ವತ್ನಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೪೫

ಉತ್ತರ ವಧೆ

ಭೀಷ್ಮ ಮತ್ತು ಅವನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದುರ್ಮುಖಿ, ಕೃತವರ್ಮ, ಕೃಪ, ಶಲ್ಯ ಮತ್ತು ವಿವಿಂಶತಿಯರೊಡನೆ ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ ಯುದ್ಧ (೧-೨೮). ಅಭಿಮನ್ಯುವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಬಂದ ಹತ್ತು ಮಂದಿ - ಉತ್ತರ, ವಿರಾಟ, ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನ, ಭೀಮಸೇನ, ಸಾತ್ಯಕಿ, ಮತ್ತು ಐವರು ಕೇಕಯರು - ಪಾಂಡವಯೋಧರೊಡನೆ ಭೀಷ್ಮನ ಯುದ್ಧ (೨೯-೩೪). ಉತ್ತರ-ಶಲ್ಯರ ಯುದ್ಧ, ಉತ್ತರನ ವಧೆ (೩೫-೪೨). ಕೋಪದಿಂದ ಶಲ್ಯನನ್ನು ವಧಿಸಲು ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದ ಉತ್ತರನ ಸಹೋದರ ಶಂಖನನ್ನು ಭೀಷ್ಮನಿಂದ ಅರ್ಜುನನು ರಕ್ಷಿಸಿದುದು (೪೩-೫೨). ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಭೀಷ್ಮನು ದ್ರುಪದ ಸೇನೆಯೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದುದು, ಪಾಂಡವ ಸೇನೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಹಾಕಾರ, ಮೊದಲನೆಯ ದಿನದ ಯುದ್ಧಸಮಾಪ್ತಿ (೫೩-೬೩).

06045001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06045001a ಗತಪೂರ್ವಾಹ್ಲಭೂಯಿಷ್ಠೇ ತಸ್ಮಿನ್ನಹನಿ ದಾರುಣೇ|

06045001c ವರ್ತಮಾನೇ ಮಹಾರೌದ್ರೇ ಮಹಾವೀರವರಕ್ಷಯೇ||

06045002a ದುರ್ಮುಖಿಃ ಕೃತವರ್ಮಾ ಚ ಕೃಪಃ ಶಲ್ಯೋ ವಿವಿಂಶತಿಃ|

06045002c ಭೀಷ್ಮಂ ಜುಗುಪುರಾಸಾದ್ಯ ತವ ಪುತ್ರೇಣ ಚೋದಿತಾಃ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಆ ದಿನದ ದಾರುಣ ಪೂರ್ವಾಹ್ಲವು

ಕಳೆಯಲು ಮಹಾರೌದ್ರ ಮಹಾವೀರಕ್ಷಯ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ
ಪುತ್ರನಿಂದ ಪ್ರಚೋದಿತರಾಗಿ ದುರ್ಮುಖಿ, ಕೃತವರ್ಮ, ಕೃಪ, ಶಲ್ಯ,
ಮತ್ತು ವಿವಿಂಶತಿಯರು ಭೀಷ್ಮನ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ನಿಂತರು.

06045003a ಏತೈರತಿರಥೈರ್ಗುಪ್ತಃ ಪಂಚಭಿರ್ಭರತರ್ಷಭ|

06045003c ಪಾಂಡವಾನಾಮನೀಕಾನಿ ವಿಜಗಾಹೇ ಮಹಾರಥಃ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಈ ಐವರು ಅತಿರಥರಿಂದ ರಕ್ಷಿತನಾದ ಆ
ಮಹಾರಥನು ಪಾಂಡವರ ಸೇನೆಗಳೊಳಗೆ ನುಗ್ಗಿದನು.

06045004a ಚೇದಿಕಾಶಿಕರೂಷೇಷು ಪಾಂಚಾಲೇಷು ಚ ಭಾರತ|

06045004c ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ಬಹುಧಾ ತಾಲಶ್ಚರನೈತುರದೃಶ್ಯತ||

ಭಾರತ! ಚೇದಿ, ಕಾಶಿ, ಕರೂಷ ಮತ್ತು ಪಾಂಚಾಲರ ಮಧ್ಯೆ ಭೀಷ್ಮನ
ತಾಲಚಿಹ್ನ ಭೂಷಿತ ಧ್ವಜವು ಬಹಳವಾಗಿ ತೋರಿತು.

06045005a ಶಿರಾಂಸಿ ಚ ತದಾ ಭೀಷ್ಮೋ ಬಾಹುಂಶ್ಚಾಪಿ ಸಹಾಯಧಾನ್|

06045005c ನಿಚಕರ್ತ ಮಹಾವೇಗೈರ್ಭರ್ಲೈಃ ಸಂನತಪರ್ವಭಿಃ||

ಭೀಷ್ಮನು ಆಯುಧಗಳೊಡನೆ ಶಿರಗಳನ್ನೂ ಬಾಹುಗಳನ್ನೂ
ಮಹಾವೇಗದ ಭಲ್ಲ-ಸಂನತಪರ್ವಗಳಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿದನು.

06045006a ನೃತ್ಯತೋ ರಥಮಾರ್ಗೇಷು ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ಭರತರ್ಷಭ|

06045006c ಕೇ ಚಿದಾರ್ತಸ್ವರಂ ಚಕ್ರುರ್ನಾಗಾ ಮರ್ಮಣಿ ತಾಡಿತಾಃ||

ಭರತರ್ಷಭ! ನೃತ್ಯಮಾಡುತ್ತಿರುವನೋ ಎನ್ನುವಂತಿದ್ದ ಭೀಷ್ಮನ

ರಥಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಪೆಟ್ಟುತಿಂದ ಕೆಲವು ಆನೆಗಳು
ಆರ್ತಸ್ವರಗಳಿಂದ ಕೂಗಿದವು.

06045007a ಅಭಿಮನ್ಯುಃ ಸುಸಂಕ್ರುದ್ಧಃ ಪಿಶಂಗೈಸ್ತುರಗೋತ್ತಮೈಃ|

06045007c ಸಂಯುಕ್ತಂ ರಥಮಾಸ್ಥಾಯ ಪ್ರಾಯಾದ್ಭೀಷ್ಮ ರಥಂ ಪ್ರತಿ||

ಅಭಿಮನ್ಯುವು ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಕಂದು ಬಣ್ಣದ ಉತ್ತಮ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು
ಕಟ್ಟಿದ ರಥದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಭೀಷ್ಮ ರಥದ ಕಡೆ ಬಂದನು.

06045008a ಜಾಂಬೂನದವಿಚಿತ್ರೇಣ ಕರ್ಣಿ ಕಾರೇಣ ಕೇತುನಾ|

06045008c ಅಭ್ಯವರ್ಷತ ಭೀಷ್ಮಂ ಚ ತಾಂಶ್ಚೈವ ರಥಸತ್ತಮಾನ್||

ಬಂಗಾರದ, ಬಣ್ಣಬಣ್ಣದ, ಕರ್ಣಿ ಕಾರ ಧ್ವಜದ ಆ ರಥಸತ್ತಮನು
ಭೀಷ್ಮನ ಮೇಲೆ ಶರವರ್ಷವನ್ನು ಸುರಿಸಿದನು.

06045009a ಸ ತಾಲಕೇತೋಸ್ತೀಕ್ಷ್ಣೇನ ಕೇತುಮಾಹತ್ಯ ಪತ್ರಿಣಾ|

06045009c ಭೀಷ್ಮೇಣ ಯುಯುಧೇ ವೀರಸ್ತಸ್ಯ ಚಾನುಚರೈಃ ಸಹ||

ಆ ವೀರನು ತಾಲಕೇತು ಭೀಷ್ಮನ ಧ್ವಜವನ್ನು ತೀಕ್ಷ್ಣ ಪತ್ರಿಗಳಿಂದ
ಹೊಡೆದು ಅವನ ಅನುಚರರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದನು.

06045010a ಕೃತವರ್ಮಾಣಮೇಕೇನ ಶಲ್ಯಂ ಪಂಚಭಿರಾಯಸೈಃ|

06045010c ವಿದ್ಧ್ವಾ ನವಭಿರಾನರ್ಚಚ್ಚಿ ತಾಗೈಃ ಪ್ರಪಿತಾಮಹಂ||

ಕೃತವರ್ಮನನ್ನು ಒಂದು ಮತ್ತು ಶಲ್ಯನನ್ನು ಐದು ಆಯಸ್ಗಳಿಂದ
ಮತ್ತು ಪ್ರಪಿತಾಮಹನನ್ನು ಒಂಭತ್ತು ಮೊನಚಾದ ಆನರ್ಚಗಳಿಂದ

ಹೊಡೆದನು.

06045011a ಪೂರ್ಣಾಯತವಿಸೃಷ್ಟೇನ ಸಮ್ಯಕ್ಪಣಿಹಿತೇನ ಚ|

06045011c ಧ್ವಜಮೇಕೇನ ವಿವ್ಯಾಧ ಜಾಂಬೂನದವಿಭೂಷಿತಂ||

ಆಕರ್ಣಾಂತವಾಗಿ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಸೆಳೆದು ಸರಿಯಾಗಿ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು
ಹೊಡೆದ ಒಂದೇ ಬಾಣದಿಂದ ಬಂಗಾರದಿಂದ ವಿಭೂಷಿತವಾದ
ಭೀಷ್ಮನ ಧ್ವಜವನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿದನು.

06045012a ದುರ್ಮುಖಸ್ಯ ತು ಭಲ್ಲೇನ ಸರ್ವಾವರಣಭೇದಿನಾ|

06045012c ಜಹಾರ ಸಾರಥೇಃ ಕಾಯಾಚ್ಚಿರಃ ಸಂನ್ನತಪರ್ವಣಾ||

ಎಲ್ಲ ಆವರಣಗಳನ್ನೂ ಭೇದಿಸುವ ಸಂನತಪರ್ವ ಭಲ್ಲದಿಂದ
ದುರ್ಮುಖನ ಸಾರಥಿಯ ಶಿರವನ್ನು ದೇಹದಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿದನು.

06045013a ಧನುಶ್ಚಿಚ್ಛೇದ ಭಲ್ಲೇನ ಕಾರ್ತಸ್ವರವಿಭೂಷಿತಂ|

06045013c ಕೃಪಸ್ಯ ನಿಶಿತಾಗ್ರೇಣ ತಾಂಶ್ಚ ತೀಕ್ಷ್ಣಮುಖೈಃ ಶರೈಃ||

ಕೃಪನ ಕಾರ್ತಸ್ವರ ವಿಭೂಷಿತ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ನಿಶಿತಾಗ್ರ ಭಲ್ಲದಿಂದ
ಕತ್ತರಿಸಿ ಅವನನ್ನೂ ತೀಕ್ಷ್ಣಮುಖಿ ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06045014a ಜಘಾನ ಪರಮಕ್ರುದ್ಧೋ ನೃತ್ಯನ್ನಿವ ಮಹಾರಥಃ|

06045014c ತಸ್ಯ ಲಾಘವಮುದ್ವೀಕ್ಷ್ಯ ತುತುಷುದೇವತಾ ಅಪಿ||

ಆ ಮಹಾರಥನು ಪರಮ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ನರ್ತಿಸುತ್ತಿರುವನೋ ಎನ್ನುವಂತೆ
ಅವರನ್ನು ಪ್ರಹರಿಸಿದನು. ಅವನ ಕೈಚಳಕವನ್ನು ಕಂಡು ದೇವತೆಗಳು

ಕೂಡ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟರು.

06045015a ಲಬ್ಧಲಕ್ಷ್ಯತಯಾ ಕರ್ಷ್ಣೇಃ ಸರ್ವೇ ಭೀಷ್ಮಮುಖಾ ರಥಾಃ|

06045015c ಸತ್ತ್ವವಂತಮಮನ್ಯಂತ ಸಾಕ್ಷಾದಿವ ಧನಂಜಯಂ||

ಕಾರ್ಷ್ಣಿಯ ಲಕ್ಷ್ಯವೇದಿತ್ವವನ್ನು ಕಂಡು ಭೀಷ್ಮನೇ ಮೊದಲಾದ ರಥರು ಇವನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಧನಂಜಯನಂತೆ ಸತ್ತ್ವವಂತನೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟರು.

06045016a ತಸ್ಯ ಲಾಘವಮಾರ್ಗಸ್ಥಮಲಾತಸದೃಶಪ್ರಭಂ|

06045016c ದಿಶಃ ಪರ್ಯಪತಚ್ಚಾಪಂ ಗಾಂಡೀವಮಿವ ಘೋಷವತ್||

ಅವನ ಕೈಚಳಕವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವ ಧನುಸ್ಸು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊಳಗುವ ಗಾಂಡೀವದಂತೆಯೇ ಧ್ವನಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

06045017a ತಮಾಸಾದ್ಯ ಮಹಾವೇಗೈರ್ಭೀಷ್ಮೋ ನವಭಿರಾಶುಗೈಃ|

06045017c ವಿವ್ಯಾಧ ಸಮರೇ ತೂರ್ಣಮಾರ್ಜುನಿಂ ಪರವೀರಹಾ||

ಪರವೀರಹ ಭೀಷ್ಮನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಮಹಾವೇಗದಿಂದ ಆರ್ಜುನಿಯನ್ನು ತಲುಪಿ ಒಂಭತ್ತು ಆಶುಗಳಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಹರಿಸಿದನು.

06045018a ಧ್ವಜಂ ಚಾಸ್ಯ ತ್ರಿಭಿರ್ಭಲೈಶ್ಚಿಚ್ಛೇದ ಪರಮೌಜಸಃ|

06045018c ಸಾರಥಿಂ ಚ ತ್ರಿಭಿರ್ಬಾಣೈರಾಜಘಾನ ಯತವ್ರತಃ||

ಆ ಪರಮೌಜಸ ಯತವ್ರತನು ಅವನ ಧ್ವಜವನ್ನು ಮೂರು ಭಲ್ಲಿಗಳಿಂದ ತುಂಡರಿಸಿದನು ಮತ್ತು ಸಾರಥಿಯನ್ನು ಮೂರು ಬಾಣಗಳಿಂದ

ಹೊಡೆದನು.

06045019a ತಥೈವ ಕೃತವರ್ಮಾ ಚ ಕೃಪಃ ಶಲ್ಯಶ್ಚ ಮಾರಿಷ|

06045019c ವಿದ್ಧ್ವಾ ನಾಕಂಪಯತ್ಕಾರ್ಷ್ಣಿಂ ಮೈನಾಕಮಿವ ಪರ್ವತಂ||

ಹಾಗೆಯೇ ಕೃತವರ್ಮ, ಕೃಪ ಮತ್ತು ಶಲ್ಯರು ಅವನನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೇ ಹೊಡೆದರೂ ಕಾರ್ಷ್ಣಿಯು ಮೈನಾಕ ಪರ್ವತದಂತೆ ವಿಚಲಿತನಾಗಲಿಲ್ಲ.

06045020a ಸ ತೈಃ ಪರಿವೃತಃ ಶೂರೋ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರೈರ್ಮಹಾರಥೈಃ|

06045020c ವವರ್ಷ ಶರವರ್ಷಾಣಿ ಕಾರ್ಷ್ಣಿಃ ಪಂಚರಥಾನ್ವತಿ||

ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರರ ಮಹಾರಥಿಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ಶೂರ ಕಾರ್ಷ್ಣನು ಆ ಐವರು ಪಂಚರಥಿಗಳ ಮೇಲೆ ಶರವರ್ಷಗಳನ್ನು ಸುರಿಸಿದನು.

06045021a ತತಸ್ತೇಷಾಂ ಮಹಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ಸಂವಾಯ್ ಶರವೃಷ್ಟಿಭಿಃ|

06045021c ನನಾದ ಬಲವಾನ್ಕಾರ್ಷ್ಣಿ ಭೀಷ್ಮಾಯ ವಿಸೃಜಂ ಶರಾನ್||

ಆಗ ಅವರ ಮಹಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಶರವೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಿವಾರಿಸಿ, ಬಲವಾನ್ ಕಾರ್ಷ್ಣಿಯು ಭೀಷ್ಮನ ಮೇಲೆ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಿಂಹನಾದಮಾಡಿದನು.

06045022a ತತ್ರಾಸ್ಯ ಸುಮಹದ್ರಾಜನ್ಬಾಹ್ವೋರ್ಬಲಮದೃಶ್ಯತ|

06045022c ಯತಮಾನಸ್ಯ ಸಮರೇ ಭೀಷ್ಮಮರ್ದಯತಃ ಶರೈಃ||

ರಾಜನ್! ಅಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಶರಗಳಿಂದ ಪೀಡಿಸಿ ವಿಜಯಕ್ಕೆ

ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅವನ ಬಾಹುಗಳ ಮಹಾ ಬಲವು ಗೋಚರಿಸಿತು.

06045023a ಪರಾಕ್ರಾಂತಸ್ಯ ತಸ್ಯೈವ ಭೀಷ್ಮೋಽಪಿ ಪ್ರಾಹಿಣೋಚ್ಚರಾನ್|

06045023c ಸ ತಾಂಶ್ಚಿ ಚೈದ ಸಮರೇ ಭೀಷ್ಮ ಚಾಪಚ್ಯುತಾಂ ಶರಾನ್||

ಆ ಪರಾಕ್ರಾಂತನ ಮೇಲೆ ಭೀಷ್ಮನೂ ಕೂಡ ಶರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಅವನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಚಾಪದಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟ ಶರಗಳನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿದನು.

06045024a ತತೋ ಧ್ವಜಮಮೋಘೇಷುರ್ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ನವಭಿಃ ಶರೈಃ|

06045024c ಚಿಚ್ಛೇದ ಸಮರೇ ವೀರಸ್ತತ ಉಚ್ಚುಕ್ತುಶುರ್ಜನಾಃ||

ಆಗ ವೀರನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಒಂಭತ್ತು ಅಮೋಘ ಶರಗಳಿಂದ ಭೀಷ್ಮನ ಧ್ವಜವನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿದನು.

06045025a ಸ ರಾಜತೋ ಮಹಾಸ್ಕಂಧಸ್ತಾಲೋ ಹೇಮವಿಭೂಷಿತಃ|

06045025c ಸೌಭದ್ರವಿಶಿಖೈಶ್ಚಿನ್ನಃ ಪಪಾತ ಭುವಿ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಆಗ ಆ ಮಹಾಸ್ಕಂಧದಮೇಲೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಹೇಮವಿಭೂಷಿತ ತಾಲಧ್ವಜವು ಸೌಭದ್ರಿಯ ವಿಶಿಖಗಳಿಂದ ತುಂಡಾಗಿ ಭುವಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತು.

06045026a ಧ್ವಜಂ ಸೌಭದ್ರವಿಶಿಖೈಃ ಪತಿತಂ ಭರತರ್ಷಭ|

06045026c ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಭೀಮೋಽನದಧ್ವಷ್ಟಃ ಸೌಭದ್ರಮಭಿಹರ್ಷಯನ್||

ಭರತರ್ಷಭ! ಸೌಭದ್ರಿಯ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಬಿದ್ದ ಧ್ವಜವನ್ನು ನೋಡಿ

ಭೀಮನು ಕೂಗಿ ಸೌಭದ್ರಿಯನ್ನು ಹರ್ಷಗೊಳಿಸಿದನು.

06045027a ಅಥ ಭೀಷ್ಮೋ ಮಹಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ದಿವ್ಯಾನಿ ಚ ಬಹೂನಿ ಚ|

06045027c ಪ್ರಾದುಶ್ಚ ಕ್ರೇ ಮಹಾರೌದ್ರಃ ಕ್ಷಣೇ ತಸ್ಮಿನ್ನಹಾಬಲಃ||

ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಮಹಾಬಲ ಮಹಾರೌದ್ರ ಭೀಷ್ಮನು ಬಹಳ ದಿವ್ಯ
ಮಹಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲು ತೊಡಗಿದನು.

06045028a ತತಃ ಶತಸಹಸ್ರೇಣ ಸೌಭದ್ರಂ ಪ್ರಪಿತಾಮಹಃ|

06045028c ಅವಾಕಿರದಮೇಯಾತ್ಮಾ ಶರಾಣಾಂ ನತಪರ್ವಣಾಂ||

ಆಗ ಪ್ರಪಿತಾಮಹನು ಅಮೇಯಾತ್ಮ ಸೌಭದ್ರನನ್ನು ಹತ್ತು ಸಾವಿರ
ನತಪರ್ವ ಶರಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿದನು.

06045029a ತತೋ ದಶ ಮಹೇಷ್ಟಾಸಾಃ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಮಹಾರಥಾಃ|

06045029c ರಕ್ಷಾರ್ಥಮಭ್ಯಧಾವಂತ ಸೌಭದ್ರಂ ತ್ವರಿತಾ ರಥೈಃ||

06045030a ವಿರಾಟಃ ಸಹ ಪುತ್ರೇಣ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಶ್ಚ ಪಾರ್ಷತಃ|

06045030c ಭೀಮಶ್ಚ ಕೇಕಯಾಶ್ಚೈವ ಸಾತ್ಯಕಿಶ್ಚ ವಿಶಾಂ ಪತೇ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಆಗ ಪಾಂಡವರ ಹತ್ತು ಮಹಾರಥರು ತ್ವರೆಮಾಡಿ
ರಥಗಳಲ್ಲಿ ಸೌಭದ್ರನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಧಾವಿಸಿದರು: ಪುತ್ರನೊಂದಿಗೆ
ವಿರಾಟ, ಪಾರ್ಷತ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನ, ಭೀಮ, ಐವರು ಕೇಕಯರು ಮತ್ತು
ಸಾತ್ಯಕಿ.

06045031a ಜವೇನಾಪತತಾಂ ತೇಷಾಂ ಭೀಷ್ಮಃ ಶಾಂತನವೋ ರಣೇ|

06045031c ಪಾಂಚಾಲ್ಯಂ ತ್ರಿಭಿರಾನರ್ಚತ್ಸಾತ್ಯಕಿಂ ನಿಶಿತೈಃ ಶರೈಃ||

ರಣದಲ್ಲಿ ವೇಗದಿಂದ ಮೇಲೆಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಪಾಂಚಾಲ್ಯ-ಸಾತ್ಯಕಿಯರನ್ನು
ಶಾಂತನವ ಭೀಷ್ಮನು ಮೂರು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06045032a ಪೂರ್ಣಾಯತವಿಸೃಷ್ಟೇನ ಕ್ಷುರೇಣ ನಿಶಿತೇನ ಚ|

06045032c ಧ್ವಜಮೇಕೇನ ಚಿಚ್ಛೇದ ಭೀಮಸೇನಸ್ಯ ಪತ್ರಿಣಾ||

ಆಕಾಣಾಂತವಾಗಿ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಎಳೆದು ಒಂದು ನಿಶಿತ ಪತ್ರಿ
ಕ್ಷುರದಿಂದ ಭೀಮಸೇನನ ಧ್ವಜವನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿದನು.

06045033a ಜಾಂಬೂನದಮಯಃ ಕೇತುಃ ಕೇಸರೀ ನರಸತ್ತಮ|

06045033c ಪಪಾತ ಭೀಮಸೇನಸ್ಯ ಭೀಷ್ಮೇಣ ಮಥಿತೋ ರಥಾತ್||

ನರಸತ್ತಮ ! ಕೇಸರಿಯ ಚಿಹ್ನೆಯಿದ್ದ ಭೀಮಸೇನನ ಸುವರ್ಣಮಯ
ಧ್ವಜವು ಭೀಷ್ಮನಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ರಥದಿಂದ ಬಿದ್ದಿತು.

06045034a ಭೀಮಸೇನಸ್ತ್ರಿಭಿರ್ವಿದ್ಧಾ ಭೀಷ್ಮಂ ಶಾಂತನವಂ ರಣೇ|

06045034c ಕೃಪಮೇಕೇನ ವಿವ್ಯಾಧ ಕೃತವರ್ಮಾಣಮಷ್ಟಭಿಃ||

ರಣದಲ್ಲಿ ಭೀಮಸೇನನು ಶಾಂತನವ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಮೂರು
ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದು ಕೃಪನನ್ನು ಒಂದರಿಂದಲೂ,
ಕೃತವರ್ಮನನ್ನು ಎಂಟರಿಂದಲೂ ಹೊಡೆದನು.

06045035a ಪ್ರಗೃಹೀತಾಗ್ರಹಸ್ತೇನ ವೈರಾಟಿರಪಿ ದಂತಿನಾ|

06045035c ಅಭ್ಯದ್ರವತ ರಾಜಾನಂ ಮದ್ರಾಧಿಪತಿಮುತ್ತರಃ||

ಸೊಂಡಿಲನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿ ಹಿಡಿದ ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ವೈರಾಟಿ ಉತ್ತರನು
ರಾಜ ಮದ್ರಾಧಿಪತಿಯ ಕಡೆ ಧಾವಿಸಿದನು.

06045036a ತಸ್ಯ ವಾರಣರಾಜಸ್ಯ ಜವೇನಾಪತತೋ ರಥೀ|

06045036c ಶಲ್ಯೋ ನಿವಾರಯಾಮಾಸ ವೇಗಮಪ್ರತಿಮಂ ರಣೇ||

ವೇಗದಿಂದ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಆ ವಾರಣರಾಜನ ಅಪ್ರತಿಮ
ವೇಗವನ್ನು ರಣದಲ್ಲಿ ರಥೀ ಶಲ್ಯನು ತಡೆದನು.

06045037a ತಸ್ಯ ಕ್ರುದ್ಧಃ ಸ ನಾಗೇಂದ್ರೋ ಬೃಹತಃ ಸಾಧುವಾಹಿನಃ|

06045037c ಪದಾ ಯುಗಮಧಿಷ್ಠಾಯ ಜಘಾನ ಚತುರೋ ಹಯಾನ್||

ಬಹು ಕ್ರುದ್ಧವಾದ ಆ ಗಜೇಂದ್ರವು ಒಂದು ಕಾಲನ್ನು ಅವನ ರಥದ
ನೊಗದ ಮೇಲಿಟ್ಟು ರಥವನ್ನು ಎಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ನಾಲ್ಕು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು
ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಹರಿಸಿತು.

06045038a ಸ ಹತಾಶ್ವೇ ರಥೇ ತಿಷ್ಠನ್ಮದ್ರಾಧಿಪತಿರಾಯಸೀಂ|

06045038c ಉತ್ತರಾಂತಕರೀಂ ಶಕ್ತಿಂ ಚಿಕ್ಷೇಪ ಭುಜಗೋಪಮಾಂ||

ಕುದುರೆಗಳು ಹತವಾಗಿದ್ದ ಅದೇ ರಥದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಮದ್ರಾಧಿಪನು
ಉತ್ತರನ ಮೃತ್ಯುರೂಪವಾಗಿದ್ದ ಭುಜಗೋಪಮ ಲೋಹದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು
ಎಸೆದನು.

06045039a ತಯಾ ಭಿನ್ನತನುತ್ರಾಣಃ ಪ್ರವಿಶ್ಯ ವಿಪುಲಂ ತಮಃ|

06045039c ಸ ಪಪಾತ ಗಜಸ್ಯಂಧಾತ್ಮಮುಕ್ತಾಂಕುಶತೋಮರಃ||

ಅದು ಅವನ ತನು-ತ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸಲು ಅವನು ವಿಪುಲ
ತಮವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಅಂಕುಶ ತೋಮರಗಳು ಕಳಚಿ ಬೀಳಲು
ಆನೆಯ ಮೇಲಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದನು.

06045040a ಸಮಾದಾಯ ಚ ಶಲ್ಯೋಽಸಿಮವಪ್ಲುತ್ಯ ರಥೋತ್ತಮಾತ್|

06045040c ವಾರಣೇಂದ್ರಸ್ಯ ವಿಕ್ರಮ್ಯ ಚಿಚ್ಛೇದಾಥ ಮಹಾಕರಂ||

ಅನಂತರ ಶಲ್ಯನು ಖಡ್ಗವೊಂದನ್ನು ಹಿಡಿದು ಆ ಉತ್ತಮ ರಥದಿಂದ
ಕೆಳಗೆ ಹಾರಿ ಆ ವಾರಣೇಂದ್ರದ ಮಹಾ ಸೊಂಡಿಲನ್ನು ವಿಕ್ರಮದಿಂದ
ಕತ್ತರಿಸಿದನು.

06045041a ಭಿನ್ನಮರ್ಮಾ ಶರವ್ರಾತೈಶ್ಚಿನ್ನಹಸ್ತಃ ಸ ವಾರಣಃ|

06045041c ಭೀಮಮಾರ್ತಸ್ವರಂ ಕೃತ್ವಾ ಪಪಾತ ಚ ಮಮಾರ ಚ||

ಶರವ್ರಾತದಿಂದ ಮರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಪೆಟ್ಟುತಿಂದು, ಸೊಂಡಿಲು ತುಂಡಾಗಿದ್ದ
ಆ ಆನೆಯು ಭಯಂಕರ ಆರ್ತಸ್ವರವನ್ನು ಕೂಗಿ ಬಿದ್ದು ಅಸುನೀಗಿತು.

06045042a ಏತದೀದೃಶಕಂ ಕೃತ್ವಾ ಮದ್ರರಾಜೋ ಮಹಾರಥಃ|

06045042c ಆರುರೋಹ ರಥಂ ತೂರ್ಣಂ ಭಾಸ್ವರಂ ಕೃತವರ್ಮಣಃ||

ಇದನ್ನು ಮಾಡಿ ಮಹಾರಥ ಮದ್ರರಾಜನು ತಕ್ಷಣವೇ ಕೃತವರ್ಮನ
ಹೊಳೆಯುವ ರಥವನ್ನು ಏರಿದನು.

06045043a ಉತ್ತರಂ ನಿಹತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವೈರಾಟಿಭ್ರಾತರಂ ಶುಭಂ|

06045043c ಕೃತವರ್ಮಣಾ ಚ ಸಹಿತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಶಲ್ಯಮವಸ್ಥಿತಂ|

06045043e ಶಂಖಃ ಕ್ರೋಧಾತ್ಪ್ರಜಜ್ವಾಲ ಹವಿಷಾ ಹವ್ಯವಾಡಿವ||

ಉತ್ತರನು ಹತನಾದುದನ್ನು ಮತ್ತು ಶಲ್ಯನು ಕೃತವರ್ಮನೊಡನೆ
ಇರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ವೈರಾಟಿಯ ಶುಭ ಸಹೋದರ ಶಂಖನು
ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಹವಿಸ್ಸಿನಿಂದ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಉರಿದಿದ್ದನು.

06045044a ಸ ವಿಸ್ಫಾರ್ಯ ಮಹಚ್ಛಾಪಂ ಕಾರ್ತಸ್ವರವಿಭೂಷಿತಂ|

06045044c ಅಭ್ಯಧಾವಜ್ಜಿ ಘಾಂಸನ್ವೈ ಶಲ್ಯಂ ಮದ್ರಾಧಿಪಂ ಬಲೀ||

ಕಾರ್ತಸ್ವರವಿಭೂಷಿತ ಮಹಾಚಾಪವನ್ನು ಸೆಳೆದು ಆ ಬಲಿಯು
ಮದ್ರಾಧಿಪ ಶಲ್ಯನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲು ಧಾವಿಸಿ ಬಂದನು.

06045045a ಮಹತಾ ರಥವಂಶೇನ ಸಮಂತಾತ್ಪರಿವಾರಿತಃ|

06045045c ಸೃಜನ್ಬಾಣಮಯಂ ವರ್ಷಂ ಪ್ರಾಯಾಚ್ಚ ಲ್ಯರಥಂ ಪ್ರತಿ||

ಮಹಾ ರಥ ಸಮೂಹಗಳಿಂದ ಸುತ್ತಲೂ ಸುತ್ತುವರೆಯಲ್ಪಟ್ಟು,
ಬಾಣಮಯ ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಾ ಶಲ್ಯನ ರಥದ ಕಡೆ
ಧಾವಿಸಿದನು.

06045046a ತಮಾಪತಂತಂ ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಮತ್ತವಾರಣವಿಕ್ರಮಂ|

06045046c ತಾವಕಾನಾಂ ರಥಾಃ ಸಪ್ತ ಸಮಂತಾತ್ಪರ್ಯವಾರಯನ್|

06045046e ಮದ್ರಾಜಂ ಪರೀಪ್ಸಂತೋ ಮೃತ್ಯೋರ್ಧಂಷ್ಮಾಂತರಂ ಗತಂ||

ಮದಿಸಿದ ಆನೆಯ ವಿಕ್ರಮವುಳ್ಳ ಅವನು ಮೇಲೆ ಬೀಳಲು ನಿನ್ನವರು
ಏಳು ರಥಿಕರು ಮೃತ್ಯುವಿನ ದಾಡೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ
ಮದ್ರಾಜನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದ
ಸುತ್ತುವರೆದರು.

06045047a ತತೋ ಭೀಷ್ಮೋ ಮಹಾಬಾಹುವಿನದ್ಯ ಜಲದೋ ಯಥಾ|

06045047c ತಾಲಮಾತ್ರಂ ಧನುರ್ಗೃಹ್ಯ ಶಂಖಮಭ್ಯದ್ರವದ್ರಣೇ||

ಆಗ ಮಹಾಬಾಹು ಭೀಷ್ಮನು ಮೋಡದಂತೆ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಾ ನಾಲ್ಕು
ಮೊಳ ಉದ್ದದ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಹಿಡಿದು ಶಂಖನ ಕಡೆಗೆ ಧಾವಿಸಿದನು.

06045048a ತಮುದ್ಯತಮುದೀಕ್ಷ್ಯಾಥ ಮಹೇಷ್ಟಾಸಂ ಮಹಾಬಲಂ|

06045048c ಸಂತ್ರಸ್ತಾ ಪಾಂಡವೀ ಸೇನಾ ವಾತವೇಗಹತೇವ ನೌಃ||

ಅವನನ್ನು ಆಕ್ರಮಣಿಸಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಮಹೇಷ್ವಾಸ ಮಹಾಬಲನನ್ನು
ನೋಡಿ ಪಾಂಡವ ಸೇನೆಯು ಭಿರುಗಾಳಿಗೆ ಸಿಲುಕಿದ ನಾವೆಯಂತೆ
ಸಂತ್ರಸ್ತಗೊಂಡಿತು.

06045049a ತತ್ರಾರ್ಜುನಃ ಸಂತ್ವರಿತಃ ಶಂಖಸ್ಯಾಸೀತ್ಪುರಃಸರಃ|

06045049c ಭೀಷ್ಮಾದ್ರಕ್ಷ್ಯೋಽಯಮದ್ಯೇತಿ ತತೋ ಯುದ್ಧಮವರ್ತತ||

ಭೀಷ್ಮನಿಂದ ಅವನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲೋಸುಗ ಅರ್ಜುನನು ತ್ವರೆಮಾಡಿ
ಶಂಖನ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಲ್ಲಲು ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು.

06045050a ಹಾಹಾಕಾರೋ ಮಹಾನಾಸೀದ್ಯೋಧಾನಾಂ ಯುಧಿ ಯುಧ್ಯತಾಂ|

06045050c ತೇಜಸ್ತೇಜಸಿ ಸಂಪೃಕ್ತಮಿತ್ಯೇವಂ ವಿಸ್ಮಯಂ ಯಯುಃ||

ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಯೋಧರಲ್ಲಿ ಮಹಾ
ಹಾಹಾಕಾರವುಂಟಾಯಿತು. ತೇಜಸ್ಸು ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಸೇರಿದಂತೆ ಎಂದು
ವಿಸ್ಮಿತರಾದರು.

06045051a ಅಥ ಶಲ್ಯೋ ಗದಾಪಾಣಿರವತೀರ್ಯ ಮಹಾರಥಾತ್|

06045051c ಶಂಖಸ್ಯ ಚತುರೋ ವಾಹಾನಹನದ್ಭರತರ್ಷಭ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಆಗ ಗದಾಪಾಣಿ ಶಲ್ಯನು ಮಹಾರಥದಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದು
ಶಂಖನ ನಾಲ್ಕೂ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ವಧಿಸಿದನು.

06045052a ಸ ಹತಾಶ್ವಾದ್ರಥಾತ್ಪೂರ್ಣಂ ವಿಡ್ಗಮಾದಾಯ ವಿದ್ರುತಃ|

06045052c ಬೀಭತ್ಸೋಃ ಸ್ಯಂದನಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ತತಃ ಶಾಂತಿಮವಿಂದತ||

ಒಡನೆಯೇ ಶಂಖನು ಖಡ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅಶ್ವಗಳು ಹತವಾಗಿದ್ದ
ರಥದಿಂದ ಹಾರಿ ಬೀಭತ್ಸುವಿನ ರಥವನ್ನು ಏರಿ ಶಾಂತನಾದನು.

06045053a ತತೋ ಭೀಷ್ಮ ರಥಾತ್ಕೂರ್ಣಮುತ್ತತಂತಿ ಪತತ್ರಿಣಃ|

06045053c ಯೈರಂತರಿಕ್ಷಂ ಭೂಮಿಶ್ಚ ಸರ್ವತಃ ಸಮವಸ್ಪತಂ||

ಆಗ ಭೀಷ್ಮನ ರಥದಿಂದ ವೇಗವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಪತತ್ರಿಣಗಳು ಅಂತರಿಕ್ಷ-
ಭೂಮಿಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಮುಸುಕಿಬಿಟ್ಟವು.

06045054a ಪಾಂಚಾಲಾನಥ ಮತ್ಸ್ಯಾಂಶ್ಚ ಕೇಕಯಾಂಶ್ಚ ಪ್ರಭದ್ರಕಾನ್|

06045054c ಭೀಷ್ಮಃ ಪ್ರಹರತಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಪಾತಯಾಮಾಸ ಮಾರ್ಗಣೈಃ||

ಪ್ರಹರಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಭೀಷ್ಮನು ಮಾರ್ಗಣಿಗಳಿಂದ ಪಾಂಚಾಲ, ಮತ್ಸ್ಯ,
ಕೇಕಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಭದ್ರಕರನ್ನು ಉರುಳಿಸಿದನು.

06045055a ಉತ್ಸ್ರಜ್ಯ ಸಮರೇ ತೂರ್ಣಂ ಪಾಂಡವಂ ಸವ್ಯಸಾಚಿನಂ|

06045055c ಅಭ್ಯದ್ರವತ ಪಾಂಚಾಲ್ಯಂ ದ್ರುಪದಂ ಸೇನಯಾ ವೃತಂ|

06045055e ಪ್ರಿಯಂ ಸಂಬಂಧಿನಂ ರಾಜನ್ ಶರಾನವಕಿರನ್ಬಹೂನ್||

ಅವನು ಅನಂತರ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವ ಸವ್ಯಸಾಚಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು
ಪಾಂಚಾಲ್ಯ ದ್ರುಪದನ ಸೇನೆಗೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿ, ಆ ಪ್ರಿಯ
ಸಂಬಂಧಿಯನ್ನು ಬಹಳ ಶರಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿದನು.

06045056a ಅಗ್ನಿನೇವ ಪ್ರದಗ್ಧಾನಿ ವನಾನಿ ಶಿಶಿರಾತ್ಯಯೇ|

06045056c ಶರದಗ್ಧಾನ್ಯದೃಶ್ಯಂತ ಸೈನ್ಯಾನಿ ದ್ರುಪದಸ್ಯ ಹ|

06045056e ಅತಿಷ್ಠತ ರಣೇ ಭೀಷ್ಮೋ ವಿಧೂಮ ಇವ ಪಾವಕಃ||

ಭಳಿಗಾಲದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಡ್ಗಿಚ್ಚು ವನಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟುಹಾಕುವಂತೆ ಅವನ ಶರಗಳು ದ್ರುಪದನ ಸೇನೆಯನ್ನು ಸುಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಂತೆ ತೋರಿತು. ರಣದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನು ಹೊಗೆಯಿಲ್ಲದ ಬೆಂಕಿಯಂತೆ ನಿಂತಿದ್ದನು.

06045057a ಮಧ್ಯಂದಿನೇ ಯಥಾದಿತ್ಯಂ ತಪಂತಮಿವ ತೇಜಸಾ|

06045057c ನ ಶೇಕುಃ ಪಾಂಡವೇಯಸ್ಯ ಯೋಧಾ ಭೀಷ್ಮಂ ನಿರೀಕ್ಷಿತುಂ||

ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ನೋಡಲು ಪಾಂಡವರ ಯೋಧರಿಗೆ ಶಕ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

06045058a ವೀಕ್ಷಾಂ ಚಕ್ರುಃ ಸಮಂತಾತ್ತೇ ಪಾಂಡವಾ ಭಯಪೀಡಿತಾಃ|

06045058c ತ್ರಾತಾರಂ ನಾಧ್ಯಗಚ್ಛಂತ ಗಾವಃ ಶೀತಾರ್ದಿತಾ ಇವ||

ಭಳಿಯಿಂದ ಆರ್ದಿತರಾದ ಹಸುಗಳು ತ್ರಾತಾರನನ್ನು ಪಡೆಯದೇ ಹುಡುಕಾಡುವಂತೆ ಭಯಪೀಡಿತರಾದ ಪಾಂಡವರು ಎಲ್ಲಕಡೆ ನೋಡತೊಡಗಿದರು.

06045059a ಹತವಿಪ್ರದ್ರುತೇ ಸೈನ್ಯೇ ನಿರುತ್ಸಾಹೇ ವಿಮರ್ದಿತೇ|

06045059c ಹಾಹಾಕಾರೋ ಮಹಾನಾಸೀತ್ಪಾಂಡುಸೈನ್ಯೇಷು ಭಾರತ||

ಭಾರತ ! ಪಾಂಡುಸೈನ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹತರಾಗದೇ ಉಳಿದ ಸೇನೆಯಲ್ಲಿ ನಿರುತ್ಸಾಹವುಂಟಾಗಿ ಮಹಾ ಹಾಹಾಕಾರವುಂಟಾಯಿತು.

06045060a ತತೋ ಭೀಷ್ಮಃ ಶಾಂತನವೋ ನಿತ್ಯಂ ಮಂಡಲಕಾರ್ಮುಕಃ|

06045060c ಮುಮೋಚ ಬಾಣಾನ್ದಿಪ್ತಾಗ್ರಾನಹೀನಾಶೀವಿಷಾನಿವ||

ಆಗ ಶಾಂತನವ ಭೀಷ್ಮನು ನಿಲ್ಲಿಸದೇ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಮಂಡಲಾಕಾರವಾಗಿ ಸೆಳೆದು ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ತೀಕ್ಷ್ಣಮೊನೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸರ್ಪಗಳಂತಿರುವ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದನು.

06045061a ಶರೈರೇಕಾಯನೀಕುರ್ವನ್ದಿಶಃ ಸರ್ವಾ ಯತವ್ರತಃ|

06045061c ಜಘಾನ ಪಾಂಡವರಥಾನಾದಿಶ್ಯಾದಿಶ್ಯ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಆ ಯತವ್ರತನು ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ಒಂದೇ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾ ಪಾಂಡವರಥಿಕರನ್ನು ಕರೆ ಕರೆದು ಹೊಡೆದನು.

06045062a ತತಃ ಸೈನ್ಯೇಷು ಭಗ್ನೇಷು ಮಥಿತೇಷು ಚ ಸರ್ವಶಃ|

06045062c ಪ್ರಾಪ್ತೇ ಚಾಸ್ತಂ ದಿನಕರೇ ನ ಪ್ರಾಜ್ಞಾಯತ ಕಿಂ ಚನ||

ಅವನಿಂದ ಸದೆಬಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ಸೇನೆಯು ಭಗ್ನವಾಗಲು ದಿನಕರನು ಅಸ್ತನಾದನು. ಎಲ್ಲಕಡೆ ಏನೂ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

06045063a ಭೀಷ್ಮಂ ಚ ಸಮುದೀರ್ಯಂತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪಾರ್ಥಾ ಮಹಾಹವೇ|

06045063c ಅವಹಾರಮಕುರ್ವಂತ ಸೈನ್ಯಾನಾಂ ಭರತರ್ಷಭ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಭೀಷ್ಮನು ನಿಲ್ಲಿಸದೇ ಇದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಪಾಂಡವರು ತಮ್ಮ ಸೇನೆಗಳನ್ನು ಮಹಾಹವದಿಂದ ಹಿಂದೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ

ಪ್ರಥಮದಿವಸಾವಹಾರೇ ಪಂಚಚತ್ವಾರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
 ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ
 ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮದಿವಸಾವಹಾರ ಎನ್ನುವ ನಲ್ವತ್ತೈದನೇ
 ಅಧ್ಯಾಯವು.

೪೬

ಮೊದಲನೇ ದಿನದ ಯುದ್ಧವು ಮುಗಿಯಲು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ
 “ಭೀಷ್ಮನ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಪೀಡಿತವಾದ ನನ್ನ ಸೈನ್ಯವು
 ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿದೆ...ಅರ್ಜುನನು ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟು
 ಹೋರಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ...ಭೀಮನೊಬ್ಬನೇ ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟು
 ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ...ನಾನು ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ತಪಸ್ಸಿಗಿಂದು
 ಹೋಗುತ್ತೇನೆ...” ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ದುಃಖಿತನಾದುದು;
 ಅವನಿಗೆ ಕೃಷ್ಣನ ಆಶ್ವಾಸನೆ (೧-೩೦). ಯುಧಿಷ್ಠಿರ- ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನ
 ಸಂವಾದ (೩೧-೪೦). ಎರಡನೇ ದಿನದ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಪಾಂಡವ ಸೇನೆಗಳ
 ಕ್ರೌಂಚವ್ಯೂಹ ರಚನೆ (೪೧-೫೬).

06046001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06046001a ಕೃತೇಽವಹಾರೇ ಸೈನ್ಯಾನಾಂ ಪ್ರಥಮೇ ಭರತರ್ಷಭ|

06046001c ಭೀಷ್ಮೇ ಚ ಯುಧಿ ಸಂರಭ್ಧೇ ಹೃಷ್ಟೇ ದುರ್ಯೋಧನೇ ತಥಾ||

06046002a ಧರ್ಮರಾಜಸ್ತತಸ್ತೂರ್ಣಮಭಿಗಮ್ಯ ಜನಾರ್ದನಂ|

06046002c ಭ್ರಾತೃಭಿಃ ಸಹಿತಃ ಸರ್ವೈಃ ಸರ್ವೈಶ್ಚೈವ ಜನೇಶ್ವರೈಃ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಭರತರ್ಷಭ! ಮೊದಲನೆಯ ದಿವಸ
 ಸೈನ್ಯವು ಹಿಂದೆಸರಿಯಲು, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನು
 ಉತ್ಸಾಹಿಯಾಗಿರಲು, ಹಾಗೆಯೇ ದುರ್ಯೋಧನನು
 ಸಂತೋಷದಿಂದಿರಲು ಧರ್ಮರಾಜನು ತಕ್ಷಣವೇ ಸಹೋದರು ಮತ್ತು
 ಎಲ್ಲ ಜನೇಶ್ವರರೊಡಗೂಡಿ ಜನಾರ್ದನನ ಬಳಿಸಾರಿದನು.

06046003a ಶುಚಾ ಪರಮಯಾ ಯುಕ್ತಶ್ಚಿಂತಯಾನಃ ಪರಾಜಯಂ|

06046003c ವಾಷ್ಣೇಯಮಬ್ರವೀದ್ರಾಜನ್ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ವಿಕ್ರಮಂ||

ಭೀಷ್ಮನ ವಿಕ್ರಮವನ್ನು ನೋಡಿ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿ ರಾಜನು ಪರಮ
 ಶೋಕದಿಂದ ವಾಷ್ಣೇಯನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

06046004a ಕೃಷ್ಣ ಪಶ್ಯ ಮಹೇಷ್ಟಾಸಂ ಭೀಷ್ಮಂ ಭೀಮಪರಾಕ್ರಮಂ|

06046004c ಶರೈರ್ದಹಂತಂ ಸೈನ್ಯಂ ಮೇ ಗ್ರೀಷ್ಮೈ ಕಕ್ಷಮಿವಾನಲಂ||

“ಕೃಷ್ಣ! ಗ್ರೀಷ್ಮದಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿಯು ಒಣಹುಲ್ಲನ್ನು ಸುಡುವಂತೆ ಶರಗಳಿಂದ
 ನನ್ನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ದಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಭೀಮಪರಾಕ್ರಮಿ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು
 ನೋಡು!

06046005a ಕಥಮೇನಂ ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ಶಕ್ಷ್ಯಾಮಃ ಪ್ರತಿವೀಕ್ಷಿತುಂ|

06046005c ಲೇಲಿಹ್ಯಮಾನಂ ಸೈನ್ಯಂ ಮೇ ಹವಿಷ್ಮಂತಮಿವಾನಲಂ||

ಅಗ್ನಿಯು ಹವಿಸ್ಸುಗಳನ್ನು ನೆಕ್ಕುವಂತೆ ನನ್ನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ನೆಕ್ಕುತ್ತಿರುವ ಈ
 ಮಹಾತ್ಮನನ್ನು ನಾವು ಹೇಗೆ ನೋಡಲೂ ಕೂಡ ಶಕ್ಯರಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ?

06046006a ಏತಂ ಹಿ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರಂ ಧನುಷ್ಮಂತಂ ಮಹಾಬಲಂ|

06046006c ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವಿಪ್ರದ್ರುತಂ ಸೈನ್ಯಂ ಮದೀಯಂ ಮಾರ್ಗಣಾಹತಂ||

ಈ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ ಧನುಷ್ಮಂತ ಮಹಾಬಲನ ಬಾಣಗಳಿಂದ
ಪೀಡಿತವಾದ ನನ್ನ ಸೈನ್ಯವು ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿದೆ.

06046007a ಶಕ್ಯೋ ಜೇತುಂ ಯಮಃ ಕ್ರುದ್ಧೋ ವಜ್ರಪಾಣಿಶ್ಚ ಸಂಯುಗೇ|

06046007c ವರುಣಃ ಪಾಶಭೃಚ್ಚಾಪಿ ಕುಬೇರೋ ವಾ ಗದಾಧರಃ||

06046008a ನ ತು ಭೀಷ್ಮೋ ಮಹಾತೇಜಾಃ ಶಕ್ಯೋ ಜೇತುಂ ಮಹಾಬಲಃ|

ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ನಾವು ಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಯಮನನ್ನಾದರೂ,
ವಜ್ರಪಾಣಿಯನ್ನಾದರೂ, ಪಾಶಪಾಣಿ ವರುಣನನ್ನಾದರೂ ಅಥವಾ
ಗದಾಧರ ಕುಬೇರನನ್ನಾದರೂ ಜಯಿಸಬಲ್ಲೆವು. ಆದರೆ ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿ
ಮಹಾಬಲ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಜಯಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

06046008c ಸೋಽಹಮೇವಂ ಗತೇ ಮಗ್ನೋ ಭೀಷ್ಮಾ ಗಾಧಜಲೇಽಪ್ಲವಃ||

06046009a ಆತ್ಮನೋ ಬುದ್ಧಿದೌರ್ಬಲ್ಯಾದ್ಭೀಷ್ಮಮಾಸಾದ್ಯ ಕೇಶವ|

06046009c ವನಂ ಯಾಸ್ಯಾಮಿ ಗೋವಿಂದ ಶ್ರೇಯೋ ಮೇ ತತ್ರ ಜೀವಿತುಂ||

ಕೇಶವ! ನಾನು ಬುದ್ಧಿ ದೌರ್ಬಲ್ಯದಿಂದ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿ
ಭೀಷ್ಮನೆಂಬ ಅಗಾಧ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ದಾಟಲು ಯಾವ ನೌಕೆಯೂ
ಇಲ್ಲದೇ ಮುಳುಗಿ ಹೋಗುವವನಿದ್ದೇನೆ. ಗೋವಿಂದ! ನಾನು ವನಕ್ಕೆ
ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ಜೀವನವೇ ನನಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾದುದು.

06046010a ನ ತ್ವಿಮಾನ್ಮುಠಿವೀಪಾಲಾನ್ದಾತುಂ ಭೀಷ್ಮಾಯ ಮೃತ್ಯವೇ|

06046010c ಕ್ಷಪಯಿಷ್ಯತಿ ಸೇನಾಂ ಮೇ ಕೃಷ್ಣ ಭೀಷ್ಮೋ ಮಹಾಸ್ತ್ರವಿತ್||

ಈ ಪೃಥಿವೀಪಾಲರನ್ನು ಭೀಷ್ಮನೆಂಬ ಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ಕೊಡಲಾರೆ. ಕೃಷ್ಣ !
ಮಹಾಸ್ತ್ರವಿದು ಭೀಷ್ಮನು ನನ್ನ ಈ ಸೇನೆಯನ್ನು
ಧ್ವಂಸಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

06046011a ಯಥಾನಲಂ ಪ್ರಜ್ವಲಿತಂ ಪತಂಗಾಃ ಸಮಭಿದ್ರುತಾಃ|

06046011c ವಿನಾಶಾಯೈವ ಗಚ್ಛಂತಿ ತಥಾ ಮೇ ಸೈನಿಕೋ ಜನಃ||

ಹೇಗೆ ಪತಂಗಗಳು ವಿನಾಶಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ
ಧಾವಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತವೆಯೋ ಹಾಗೆ ನನ್ನ ಸೈನಿಕರೂ
ವಿನಾಶಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

06046012a ಕ್ಷಯಂ ನೀತೋಽಸ್ಮಿ ವಾಷ್ಣೇಯ ರಾಜ್ಯಹೇತೋಃ ಪರಾಕ್ರಮೀ|

06046012c ಭ್ರಾತರಶ್ಚೈವ ಮೇ ವೀರಾಃ ಕರ್ಶಿತಾಃ ಶರಪೀಡಿತಾಃ||

ವಾಷ್ಣೇಯ ! ರಾಜ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಹೊರಟ
ನಾನು ಕ್ಷಯವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ವೀರ ಸಹೋದರರು ಕೂಡ
ಶರಪೀಡಿತರಾಗಿ ಕೃಶರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

06046013a ಮತ್ಕೃತೇ ಭ್ರಾತೃಸೌಹಾರ್ದಾದ್ರಾಜ್ಯಾದ್ಭ್ರಾಷ್ಟಾಸ್ತಥಾ ಸುಖಾತ್|

06046013c ಜೀವಿತಂ ಬಹು ಮನ್ಯೇಽಹಂ ಜೀವಿತಂ ಹ್ಯದ್ಯ ದುರ್ಲಭಂ||

ನನ್ನಿಂದಾಗಿ ಭ್ರಾತೃಸೌಹಾರ್ದತೆಯಿಂದಾಗಿ ನನ್ನ ತಮ್ಮಂದಿರು ನನ್ನ
ಕಾರಣ ರಾಜ್ಯ-ಸುಖಗಳಿಂದ ಭ್ರಷ್ಟರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇಂದು
ದುರ್ಲಭವಾದ ಜೀವಿತವನ್ನು ಬಹುವಾಗಿ ಮನ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ.

06046014a ಜೀವಿತಸ್ಯ ಹಿ ಶೇಷೇಣ ತಪಸ್ತಪ್ತ್ಯಾ ಮಿ ದುಶ್ಚರಂ|

06046014c ನ ಘಾತಯಿಷ್ಯಾಮಿ ರಣೇ ಮಿತ್ರಾಣೀಮಾನಿ ಕೇಶವ||

ಕೇಶವ ! ಉಳಿದ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ದುಶ್ಚರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ತಪಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ಮಿತ್ರರನ್ನು ರಣದಲ್ಲಿ ಕೊಲೆಗೀಡುಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

06046015a ರಥಾನೈ ಬಹುಸಾಹಸ್ರಾನ್ದಿವೈರಸ್ತ್ರೈರ್ಮಹಾಬಲಃ|

06046015c ಘಾತಯತ್ಯನಿಶಂ ಭೀಷ್ಮಃ ಪ್ರವರಾಣಾಂ ಪ್ರಹಾರಿಣಾಂ||

ನನ್ನ ಅನೇಕ ಸಹಸ್ರಾರು ರಥಗಳನ್ನು ಮಹಾಬಲ, ಪ್ರಹರಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವರನಾದ ಭೀಷ್ಮನು ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಸತತವಾಗಿ ಸಂಹರಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಾನೆ.

06046016a ಕಿಂ ನು ಕೃತ್ವಾ ಕೃತಂ ಮೇ ಸ್ಯಾದ್ಭೂಹಿ ಮಾಧವ ಮಾಚಿರಂ|

06046016c ಮಧ್ಯಸ್ಥಮಿವ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಸಮರೇ ಸವ್ಯಸಾಚಿನಂ||

ಯಾವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಾನು ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವುದನ್ನು ಬೇಗ ಹೇಳು ಮಾಧವ ! ಈ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಸವ್ಯಸಾಚಿಯು ಮಧ್ಯಸ್ಥನಾಗಿರುವಂತೆ ನನಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ.

06046017a ಏಕೋ ಭೀಮಃ ಪರಂ ಶಕ್ತ್ಯಾ ಯುಧ್ಯತ್ಯೇಷ ಮಹಾಭುಜಃ|

06046017c ಕೇವಲಂ ಬಾಹುವೀರ್ಯೇಣ ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮಮನುಸ್ಮರನ್||

ಮಹಾಭುಜ ಭೀಮನೊಬ್ಬನೇ ಪರಮ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ, ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮವನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕೇವಲ ಬಾಹುವೀರ್ಯದಿಂದ

ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

06046018a ಗದಯಾ ವೀರಘಾತಿನ್ಯಾ ಯಥೋತ್ಸಾಹಂ ಮಹಾಮನಾಃ|

06046018c ಕರೋತ್ಯಸುಕರಂ ಕರ್ಮ ಗಜಾಶ್ವರಥಪತ್ತಿಷು||

ವೀರರನ್ನು ಘಾತಿಗೊಳಿಸಬಲ್ಲ ಗದೆಯಿಂದ ಆ ಮಹಾಮನನು ಗಜ-
ಅಶ್ವ-ಪದಾತಿಗಳೊಡನೆ ಕಷ್ಟಸಾದ್ಯವಾದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಯಥೋತ್ಸಾಹ
ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

06046019a ನಾಲಮೇಷ ಕ್ಷಯಂ ಕರ್ತುಂ ಪರಸೈನ್ಯಸ್ಯ ಮಾರಿಷ|

06046019c ಆರ್ಜವೇನೈವ ಯುದ್ಧೇನ ವೀರ ವರ್ಷಶತ್ಯೈರಪಿ||

ಆದರೆ ಇವನು ತನ್ನ ಬಲವನ್ನುಪಯೋಗಿಸಿ ಋಜುಮಾರ್ಗದಿಂದಲೇ
ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಶತ್ರುಸೈನ್ಯವನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲು ನೂರು
ವರ್ಷಗಳೇ ಬೇಕಾಗಬಹುದು.

06046020a ಏಕೋಽಸ್ತ್ರವಿತ್ಸಖಾ ತೇಽಯಂ ಸೋಽಪ್ಯಸ್ಮಾನ್ಸಮುಪೇಕ್ಷತೇ|

06046020c ನಿರ್ದಹ್ಯಮಾನಾನ್ಭೀಷ್ಮೈಣ ದ್ರೋಣೇನ ಚ ಮಹಾತ್ಮನಾ||

ಈ ನಿನ್ನ ಸಖನೊಬ್ಬನೇ ನಮ್ಮ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಮಹಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು
ತಿಳಿದವನಾಗಿದ್ದರೂ ಮಹಾತ್ಮ ಭೀಷ್ಮ-ದ್ರೋಣರು ಸುಡುತ್ತಿದ್ದರೂ
ನಮ್ಮವರನ್ನು ಅವನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

06046021a ದಿವ್ಯಾನ್ಯಸ್ತ್ರಾಣಿ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ದ್ರೋಣಸ್ಯ ಚ ಮಹಾತ್ಮನಃ|

06046021c ಧಕ್ಷ್ಯಂತಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾನ್ಸರ್ವಾನ್ಪ್ರಯುಕ್ತಾನಿ ಪುನಃ ಪುನಃ||

ಮಹಾತ್ಮ ಭೀಷ್ಮನ ಮತ್ತು ದ್ರೋಣನ ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರಗಳು ಪುನಃ ಪುನಃ
ಸರ್ವ ಕ್ಷತ್ರಿಯರನ್ನೂ ದಹಿಸುತ್ತಿವೆ.

06046022a ಕೃಷ್ಣ ಭೀಷ್ಮಃ ಸುಸಂರಬ್ಧಃ ಸಹಿತಃ ಸರ್ವಪಾರ್ಥಿವೈಃ|

06046022c ಕ್ಷಪಯಿಷ್ಯತಿ ನೋ ನೂನಂ ಯಾದೃಶೋಽಸ್ಯ ಪರಾಕ್ರಮಃ||

ಕೃಷ್ಣ! ಸುಸಂರಬ್ಧನಾಗಿರುವ ಭೀಷ್ಮನು ಸರ್ವ ಪಾರ್ಥಿವರೊಂದಿಗೆ
ನಮ್ಮನ್ನು ಬೇಗನೇ ವಿನಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇವನ ಪರಾಕ್ರಮವೇ
ಅಂಥಹುದು.

06046023a ಸ ತ್ವಂ ಪಶ್ಯ ಮಹೇಷ್ಟಾಸಂ ಯೋಗೀಶ್ವರ ಮಹಾರಥಂ|

06046023c ಯೋ ಭೀಷ್ಮಂ ಶಮಯೇತ್ಸಂಖ್ಯೇ ದಾವಾಗ್ನಿಂ ಜಲದೋ ಯಥಾ||

ಯೋಗೀಶ್ವರ! ಮಹಾರಥ ಮಹೇಷ್ಟಾಸ ಭೀಷ್ಮನೆಂಬುವ
ದಾವಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಆರಿಸಬಲ್ಲ ಮೋಡವು ರಣದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ನೀನು
ತೋರಿಸು.

06046024a ತವ ಪ್ರಸಾದಾದ್ಗೋವಿಂದ ಪಾಂಡವಾ ನಿಹತದ್ವಿಷಃ|

06046024c ಸ್ವರಾಜ್ಯಮನುಸಂಪ್ರಾಪ್ತಾ ಮೋದಿಷ್ಯಂತಿ ಸಬಾಂಧವಾಃ||

ಗೋವಿಂದ! ನಿನ್ನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಪಾಂಡವರು ದ್ವೇಷಿಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ
ಸ್ವರಾಜ್ಯವನ್ನು ಹಿಂದೆ ಪಡೆದು ಬಾಂಧವರೊಂದಿಗೆ
ಸಂತೋಷದಿಂದಿರಬಲ್ಲರು.”

06046025a ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ತತಃ ಪಾರ್ಥೋ ಧ್ಯಾಯನ್ನಾಸ್ತೇ ಮಹಾಮನಾಃ|

06046025c ಚಿರಮಂತರ್ಮನಾ ಭೂತ್ವಾ ಶೋಕೋಪಹತಚೇತನಃ||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಮಹಾಮನಸ್ವಿ ಪಾರ್ಥನು ಶೋಕದಿಂದ ಹತಚೇತನನಾಗಿ,
ಮನಸ್ಸನ್ನು ಒಳಸೆಳೆದುಕೊಂಡು ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ
ಧ್ಯಾನಮಗ್ನನಾದನು.

06046026a ಶೋಕಾರ್ತಂ ಪಾಂಡವಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ದುಃಖೇನ ಹತಚೇತಸಂ|

06046026c ಅಬ್ರವೀತ್ತತ್ರ ಗೋವಿಂದೋ ಹರ್ಷಯನ್ಸರ್ವಪಾಂಡವಾನ್||

ದುಃಖದಿಂದ ಹತಚೇತನನಾದ ಶೋಕಾರ್ತ ಪಾಂಡವನನ್ನು
ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು ಗೋವಿಂದನು ಸರ್ವಪಾಂಡವರನ್ನೂ
ಹರ್ಷಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಅಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದನು:

06046027a ಮಾ ಶುಚೋ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ನ ತ್ವಂ ಶೋಚಿತುಮರ್ಹಸಿ|

06046027c ಯಸ್ಯ ತೇ ಭ್ರಾತರಃ ಶೂರಾಃ ಸರ್ವಲೋಕಸ್ಯ ಧನ್ವಿನಃ||

“ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ! ಶೋಕಿಸಬೇಡ! ಸರ್ವಲೋಕಗಳ ಧನ್ವಿಗಳಾದ ಈ
ಶೂರರು ತಮ್ಮಂದಿರಾಗಿರುವ ನೀನು ಶೋಕಿಸಬಾರದು.

06046028a ಅಹಂ ಚ ಪ್ರಿಯಕೃದ್ರಾಜನ್ಸಾತ್ಯಕಿಶ್ಚ ಮಹಾರಥಃ|

06046028c ವಿರಾಟದ್ರುಪದೌ ವೃದ್ಧೌ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಶ್ಚ ಪಾರ್ಷತಃ||

06046029a ತಥೈವ ಸಬಲಾಃ ಸರ್ವೇ ರಾಜಾನೋ ರಾಜಸತ್ತಮ|

06046029c ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದಂ ಪ್ರತೀಕ್ಷಂತೇ ತ್ವದ್ಭಕ್ತಾಶ್ಚ ವಿಶಾಂ ಪತೇ||

ರಾಜನ್! ರಾಜಸತ್ತಮ! ವಿಶಾಂಪತೇ! ನಿನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನು

ಮಾಡಲೆಂದೇ ನಾನು, ಮಹಾರಥ ಸಾತ್ಯಕಿ, ವೃದ್ಧರಾದ ವಿರಾಟ-
ದ್ರುಪದರಿಬ್ಬರು, ಪಾರ್ಷ್ವತ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನ, ಹಾಗೆಯೇ ಸರ್ವ ರಾಜರೂ
ಸೇನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ನಿನ್ನ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಮತ್ತು ನಿನ್ನ
ಭಕ್ತರಾಗಿದ್ದೇವೆ.

06046030a ಏಷ ತೇ ಪಾರ್ಷ್ವತೋ ನಿತ್ಯಂ ಹಿತಕಾಮಃ ಪ್ರಿಯೇ ರತಃ|

06046030c ಸೇನಾಪತ್ಯಮನುಪ್ರಾಪ್ತೋ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನೋ ಮಹಾಬಲಃ|

06046030e ಶಿಖಿಂಡೀ ಚ ಮಹಾಬಾಹೋ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ನಿಧನಂ ಕಿಲ||

ಈ ಪಾರ್ಷ್ವತ ಮಹಾಬಲ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನು ನಿತ್ಯವೂ ನಿನ್ನ ಹಿತವನ್ನು
ಬಯಸಿ, ಪ್ರಿಯರತನಾಗಿ ಸೇನಾಪತ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.
ಮಹಾಬಾಹೋ! ಈ ಶಿಖಿಂಡಿಯೂ ಕೂಡ ಭೀಷ್ಮನ ಸಾವಿಗಾಗಿಯೇ
ಅಲ್ಲವೇ?”

06046031a ಏತಚ್ಚ ತ್ವಾ ತತೋ ರಾಜಾ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಂ ಮಹಾರಥಂ|

06046031c ಅಬ್ರವೀತ್ಸಮಿತೌ ತಸ್ಯಾಂ ವಾಸುದೇವಸ್ಯ ಶೃಣ್ವತಃ||

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಜನು ವಾಸುದೇವನು ಕೇಳುವಂತೆ ಆ ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿ
ಮಹಾರಥ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

06046032a ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನ ನಿಬೋಧೇದಂ ಯತ್ತ್ವಾ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಮಾರಿಷ|

06046032c ನಾತಿಕ್ರಮ್ಯಂ ಭವೇತ್ತಚ್ಚ ವಚನಂ ಮಮ ಭಾಷಿತಂ||

“ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನ! ನಾನು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟು ಕೇಳು. ಈಗ ನಾನು
ಹೇಳಲಿರುವ ಮಾತನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಬಾರದು.

06046033a ಭವಾನೈನಾಪತಿರ್ಮಹ್ಯಂ ವಾಸುದೇವೇನ ಸಮ್ಮತಃ|

06046033c ಕಾರ್ತಿಕೇಯೋ ಯಥಾ ನಿತ್ಯಂ ದೇವಾನಾಮಭವತ್ಪುರಾ|

06046033e ತಥಾ ತ್ವಮಪಿ ಪಾಂಡೂನಾಂ ಸೇನಾನೀಃ ಪುರುಷರ್ಷಭ||

ಪುರುಷರ್ಷಭ! ವಾಸುದೇವನ ಸಮ್ಮತಿಯಂತೆ ಹಿಂದೆ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ
ಕಾರ್ತಿಕೇಯನು ಹೇಗೆ ನಿತ್ಯ ಸೇನಾಪತಿಯಾಗಿದ್ದನೋ ಹಾಗೆ ನೀನೂ
ಕೂಡ ಪಾಂಡವರ ಸೇನಾನಿಯಾಗಿದ್ದೀಯೆ.

06046034a ಸ ತ್ವಂ ಪುರುಷಶಾರ್ದೂಲ ವಿಕ್ರಮ್ಯ ಜಹಿ ಕೌರವಾನ್|

06046034c ಅಹಂ ಚ ತ್ವಾನುಯಾಸ್ಯಾಮಿ ಭೀಮಃ ಕೃಷ್ಣಶ್ಚ ಮಾರಿಷ||

06046035a ಮಾದ್ರೀಪುತ್ರೈ ಚ ಸಹಿತೌ ದ್ರೌಪದೇಯಾಶ್ಚ ದಂಶಿತಾಃ|

06046035c ಯೇ ಚಾನ್ಯೇ ಪೃಥಿವೀಪಾಲಾಃ ಪ್ರಧಾನಾಃ ಪುರುಷರ್ಷಭ||

ಪುರುಷಶಾರ್ದೂಲ! ವಿಕ್ರಮದಿಂದ ನೀನು ಕೌರವರನ್ನು ಜಯಿಸು.

ನಾನು ಮತ್ತು ಹಾಗೆಯೇ ಭೀಮ, ಕೃಷ್ಣ, ಮಾದ್ರೀಪುತ್ರರಿಬ್ಬರು, ಜೊತೆಗೆ
ಕವಚಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ದ್ರೌಪದೇಯರೂ, ಮತ್ತು ಅನ್ಯ ಪ್ರಧಾನ
ಪೃಥಿವೀಪಾಲರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತೇವೆ.”

06046036a ತತ ಉದ್ಧರ್ಷಯನ್ಸರ್ವಾನ್ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನೋಽಭ್ಯಭಾಷತ|

06046036c ಅಹಂ ದ್ರೋಣಾಂತಕಃ ಪಾರ್ಥ ವಿಹಿತಃ ಶಂಭುನಾ ಪುರಾ||

ಆಗ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಹರ್ಷಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಹೇಳಿದನು:

“ಪಾರ್ಥ! ಹಿಂದೆ ಶಂಭುವು ವಿಹಿಸಿದ ದ್ರೋಣಾಂತಕನು ನಾನು.

06046037a ರಣೇ ಭೀಷ್ಮಂ ತಥಾ ದ್ರೋಣಂ ಕೃಪಂ ಶಲ್ಯಂ ಜಯದ್ರಥಂ|

06046037c ಸರ್ವಾನದ್ಯ ರಣೇ ದೃಷ್ಟಾನ್ವ ತಿಯೋತ್ಸ್ಯಾ ಮಿ ಪಾರ್ಥಿವ||

ಪಾರ್ಥಿವ ! ರಣದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ನನ್ನೂ ಮತ್ತು ಹಾಗೆಯೇ ಕೊಬ್ಬಿರುವ
ದ್ರೋಣ, ಕೃಪ, ಶಲ್ಯ, ಜಯದ್ರಥ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಇಂದು ರಣದಲ್ಲಿ
ಎದುರಿಸಿ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತೇನೆ.”

06046038a ಅಥೋತ್ಯುಷ್ಟಂ ಮಹೇಷ್ಟಾಸ್ಯಃ ಪಾಂಡವೈರ್ಯುದ್ಧದುರ್ಮದೈಃ|

06046038c ಸಮುದ್ಯತೇ ಪಾರ್ಥಿವೇಂದ್ರೇ ಪಾರ್ಷ್ವತೇ ಶತ್ರುಸೂದನೇ||

06046039a ತಮಬ್ರವೀತ್ತತಃ ಪಾರ್ಥಃ ಪಾರ್ಷ್ವತಂ ಪೃತನಾಪತಿಂ|

ಆಗ ಶತ್ರುಸೂದನ ಪಾರ್ಥಿವೇಂದ್ರ ಪಾರ್ಷ್ವತನು

ಯುದ್ಧೋದ್ಯುಕ್ತನಾಗಲು ಮಹೇಷ್ಟಾಸ ಯುದ್ಧ ದುರ್ಮದ ಪಾಂಡವರು
ಜೋರಾಗಿ ರಣಘೋಷಗೈದರು. ಆಗ ಪಾರ್ಥನು ಸೇನಾಪತಿ
ಪಾರ್ಷ್ವತನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

06046039c ವ್ಯೂಹಃ ಕ್ರೌಂಚಾರುಣೋ ನಾಮ ಸರ್ವಶತ್ರುನಿಬರ್ಹಣಃ||

06046040a ಯಂ ಬೃಹಸ್ಪತಿರಿಂದ್ರಾಯ ತದಾ ದೇವಾಸುರೇಽಬ್ರವೀತ್|

06046040c ತಂ ಯಥಾವತ್ಪತಿವ್ಯೂಹ ಪರಾನೀಕವಿನಾಶನಂ||

06046040e ಅದೃಷ್ಟಪೂರ್ವಂ ರಾಜಾನಃ ಪಶ್ಯಂತು ಕುರುಭಿಃ ಸಹ||

“ಸರ್ವಶತ್ರುಗಳನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸಬಲ್ಲ ಕ್ರೌಂಚಾರುಣವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ
ವ್ಯೂಹವನ್ನು ಆಗ ದೇವಾಸುರಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಇಂದ್ರನಿಗೆ
ಹೇಳಿದ್ದನು. ಪರ ಸೇನೆಯ ವಿನಾಶಕ್ಕಾಗಿ ಅದೇ ವ್ಯೂಹವನ್ನು ರಚಿಸು.
ಹಿಂದೆ ಎಂದೂ ನೋಡಿರದ ಅದನ್ನು ಕುರುಗಳೊಂದಿಗೆ ರಾಜರು

ನೋಡಲಿ.”

06046041a ತಥೋಕ್ತಃ ಸ ನೃದೇವೇನ ವಿಷ್ಣುವೃಜ್ರಭೃತಾ ಇವ|

06046041c ಪ್ರಭಾತೇ ಸರ್ವಸೈನ್ಯಾನಾಮಗ್ರೇ ಚಕ್ರೇ ಧನಂಜಯಂ||

06046042a ಆದಿತ್ಯಪಥಗಃ ಕೇತುಸ್ತಸ್ಯಾದ್ಭುತಮನೋರಮಃ|

06046042c ಶಾಸನಾತ್ಪುರುಹೂತಸ್ಯ ನಿರ್ಮಿತೋ ವಿಶ್ವಕರ್ಮಣಾ||

ಆ ನರದೇವನು ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ವಜ್ರಭೃತನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಹೇಳಲು, ಪ್ರಭಾತದಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಸೈನ್ಯಗಳ ಅಗ್ರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಧನಂಜಯನನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದನು. ಸೂರ್ಯನ ಪಥದಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಅವನ ಧ್ವಜವು ಅದ್ಭುತವೂ ಮನೋರಮವೂ ಆಗಿತ್ತು. ಪುರುಹೂತನ ಶಾಸನದಂತೆ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನು ಅದನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದನು.

06046043a ಇಂದ್ರಾಯುಧಸವರ್ಣಾಭಿಃ ಪತಾಕಾಭಿರಲಂಕೃತಃ|

06046043c ಆಕಾಶಗ ಇವಾಕಾಶೇ ಗಂಧರ್ವನಗರೋಪಮಃ||

06046043e ನೃತ್ಯಮಾನ ಇವಾಭಾತಿ ರಥಚರ್ಯಾಸು ಮಾರಿಷ||

06046044a ತೇನ ರತ್ನವತಾ ಪಾರ್ಥಃ ಸ ಚ ಗಾಂಡೀವಧನ್ವನಾ|

06046044c ಬಭೂವ ಪರಮೋಪೇತಃ ಸ್ವಯಂಭೂರಿವ ಭಾನುನಾ||

ಕಾಮನಬಿಲ್ಲಿನ ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ, ಪತಾಕೆಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿದ್ದ, ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಾರಾಡುವ ಪಕ್ಷಿಯಂತಿದ್ದ, ಗಂಧರ್ವನಗರದಂತಿದ್ದ, ನೃತ್ಯಮಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಚಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ರತ್ನವತ ರಥವು ಗಾಂಡೀವಧನ್ವಿ ಪಾರ್ಥನಿಂದ ಭಾನುವಿನಿಂದ

ಸ್ವಯಂಭುವು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಪರಮೋಪೇತವಾಗಿತ್ತು.

06046045a ಶಿರೋಽಭೂದ್ವು ಪದೋ ರಾಜಾ ಮಹತ್ಯಾ ಸೇನಯಾ ವೃತಃ|

06046045c ಕುಂತಿಭೋಜಶ್ಚ ಚೈದ್ಯಶ್ಚ ಚಕ್ಷುಷ್ಯಾಸ್ತಾಂ ಜನೇಶ್ವರ||

ಜನೇಶ್ವರ! ಮಹಾ ಸೇನೆಯಿಂದ ಆವೃತನಾದ ರಾಜಾ ದ್ರುಪದನು
ಅದರ ಶಿರವಾದನು. ಕುಂತಿಭೋಜ-ಚೈದ್ಯರು ಅದರ ಕಣ್ಣುಗಳಾದರು.

06046046a ದಾಶಾರ್ಣಕಾಃ ಪ್ರಯಾಗಾಶ್ಚ ದಾಶೇರಕಗಣೈಃ ಸಹ|

06046046c ಅನೂಪಗಾಃ ಕಿರಾತಾಶ್ಚ ಗ್ರೀವಾಯಾಂ ಭರತರ್ಷಭ||

ಭರತರ್ಷಭ! ದಾಶಾರ್ಣಕರು, ಪ್ರಯಾಗರು,
ದಾಶೇರಕಗಣಗಳೊಂದಿಗೆ ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಕಿರಾತರೂ
ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದರು.

06046047a ಪಟಚ್ಚರೈಶ್ಚ ಹುಂಡೈಶ್ಚ ರಾಜನ್ಪರವಕೈಸ್ತಥಾ|

06046047c ನಿಷಾದೈಃ ಸಹಿತಶ್ಚಾಪಿ ಪೃಷ್ಠಮಾಸೀದ್ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ||

ರಾಜನ್! ಪಟಚ್ಚರರು, ಹುಂಡರು, ಪೌರವಕರು, ಮತ್ತು ನಿಷಾದರ
ಸಹಿತ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಅದರ ಪೃಷ್ಠಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದನು.

06046048a ಪಕ್ಷೌ ತು ಭೀಮಸೇನಶ್ಚ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಶ್ಚ ಪಾರ್ಷತಃ|

06046048c ದ್ರೌಪದೇಯಾಭಿಮನ್ಯುಶ್ಚ ಸಾತ್ಯಕಿಶ್ಚ ಮಹಾರಥಃ||

06046049a ಪಿಶಾಚಾ ದರದಾಶ್ಚೈವ ಪುಂಡ್ರಾಃ ಕುಂಡೀವಿಷೈಃ ಸಹ|

06046049c ಮಡಕಾ ಲಡಕಾಶ್ಚೈವ ತಂಗಣಾಃ ಪರತಂಗಣಾಃ||

06046050a ಬಾಹ್ಯಕಾಸ್ತಿತ್ತಿರಾಶ್ಚೈವ ಜೋಲಾಃ ಪಾಂಡ್ಯಾಶ್ಚ ಭಾರತ|

06046050c ಏತೇ ಜನಪದಾ ರಾಜನ್ದಕ್ಷಿಣಂ ಪಕ್ಷಮಾಶ್ರಿತಾಃ||

ಭಾರತ! ರಾಜನ್! ಭೀಮಸೇನ ಮತ್ತು ಪಾರ್ಷ್ವತ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನು
ಅದರ ಎರಡು ರೆಕ್ಕೆಗಳಾಗಿದ್ದರು. ದ್ರೌಪದೇಯರು, ಅಭಿಮನ್ಯು,
ಮಹಾರಥ ಸಾತ್ಯಕಿ, ಪಿಶಾಚರು, ದರದರು, ಪುಂಡ್ರರು,
ಕುಂಡೀವಿಷರೊಂದಿಗೆ ಮಡಕ, ಲಡಕ, ತಂಗಣ, ಪರತಂಗಣರು,
ಬಾಹ್ಯಕರು, ತಿತ್ತಿರರು, ಜೋಲರು, ಮತ್ತು ಪಾಂಡ್ಯ ಜನಪದದವರು
ವ್ಯೂಹದ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದರು.

06046051a ಅಗ್ನಿವೇಷ್ಯಾ ಜಗತ್ತುಂಡಾಃ ಪಲದಾಶಾಶ್ಚ ಭಾರತ|

06046051c ಶಬರಾಸ್ತುಂಬುಪಾಶ್ಚೈವ ವತ್ಸಾಶ್ಚ ಸಹ ನಾಕುಲೈಃ||

06046051e ನಕುಲಃ ಸಹದೇವಶ್ಚ ವಾಮಂ ಪಾರ್ಶ್ವಂ ಸಮಾಶ್ರಿತಾಃ||

ಭಾರತ! ಅಗ್ನಿವೇಷ್ಯ, ಜಗತ್ತುಂಡ, ಪಲದಾಶರು, ಶಬರರು,
ತುಂಬುಪಾಶರು, ವತ್ಸರು, ನಾಕುಲರೊಂದಿಗೆ ನಕುಲ-ಸಹದೇವರು
ವ್ಯೂಹದ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದರು.

06046052a ರಥಾನಾಮಯುತಂ ಪಕ್ಷೌ ಶಿರಶ್ಚ ನಿಯುತಂ ತಥಾ|

06046052c ಪೃಷ್ಠಮರ್ಬು ದಮೇವಾಸೀತ್ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಚ ವಿಂಶತಿಃ|

06046052e ಗ್ರೀವಾಯಾಂ ನಿಯುತಂ ಚಾಪಿ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಚ ಸಪ್ತತಿಃ||

ವ್ಯೂಹದ ಎರಡೂ ರೆಕ್ಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಹತ್ತುಸಾವಿರ ರಥಗಳೂ, ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ
ರಥಗಳೂ, ಪೃಷ್ಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹತ್ತುಕೋಟಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ಸಾವಿರ ರಥಗಳೂ,

ಕತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಎಪ್ಪತ್ತು ಸಾವಿರ ರಥಗಳೂ ಇದ್ದವು.

06046053a ಪಕ್ಷಕೋಟಿಪ್ರಪಕ್ಷೇಷು ಪಕ್ಷಾಂತೇಷು ಚ ವಾರಣಾಃ|

06046053c ಜಗ್ಮುಃ ಪರಿವೃತಾ ರಾಜಂಶ್ಚ ಲಂತ ಇವ ಪರ್ವತಾಃ||

ರಾಜನ್! ರೆಕ್ಕೆಗಳ ಅಗ್ರಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಪುಕ್ಕಗಳ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ರೆಕ್ಕೆಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಆನೆಗಳು ಗುಂಪು-ಗುಂಪಾಗಿ ಪರ್ವತೋಪಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಚಲಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

06046054a ಜಘನಂ ಪಾಲಯಾಮಾಸ ವಿರಾಟಃ ಸಹ ಕೇಕಯೈಃ|

06046054c ಕಾಶಿರಾಜಶ್ಚ ಶೈಬ್ಯಶ್ಚ ರಥಾನಾಮಯುತೈಸ್ತ್ರಿಭಿಃ||

ಕೇಕಯ, ಕಾಶಿರಾಜ ಮತ್ತು ಶೈಬ್ಯರೊಂದಿಗೆ ವಿರಾಟನು ಮೂವತ್ತು ಸಾವಿರ ರಥಗಳೊಂದಿಗೆ ಆ ವ್ಯೂಹದ ಕಟಿಪ್ರದೇಶವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

06046055a ಏವಮೇತಂ ಮಹಾವ್ರೂಹಂ ವ್ಯೂಹ್ಯ ಭಾರತ ಪಾಂಡವಾಃ|

06046055c ಸೂರ್ಯೋದಯನಮಿಚ್ಛಂತಃ ಸ್ಥಿತಾ ಯುದ್ಧಾಯ ದಂಶಿತಾಃ||

ಭಾರತ! ಹೀಗೆ ಪಾಂಡವರು ಮಹಾವ್ರೂಹವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಕವಚಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಸೂರ್ಯೋದಯವನ್ನು ಬಯಸಿ ಯುದ್ಧಸನ್ನದ್ಧರಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದರು.

06046056a ತೇಷಾಮಾದಿತ್ಯವರ್ಣಾನಿ ವಿಮಲಾನಿ ಮಹಾಂತಿ ಚ|

06046056c ಶ್ವೇತಚ್ಛತ್ರಾಣ್ಯಶೋಭಂತ ವಾರಣೇಷು ರಥೇಷು ಚ||

ಅವರ ಆನೆಗಳು ಮತ್ತು ರಥಗಳ ಮೇಲೆ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿ ಶುಭ್ರ ಮಹಾ ಶ್ವೇತ ಛತ್ರಗಳು ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವ ಧಪರ್ವಣಿ
 ಕ್ರೌಂಚವ್ಯೂಹನಿರ್ಮಾಣೇ ಷಟ್ಪತ್ವಾರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
 ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವ
 ಧಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಕ್ರೌಂಚವ್ಯೂಹನಿರ್ಮಾಣ ಎನ್ನುವ ನಲ್ವತ್ತಾರನೇ
 ಅಧ್ಯಾಯವು.

೪೨

ಕೌರವ ಸೇನೆಯ ವ್ಯೂಹ ರಚನೆ (೧-೨೦). ಸಿಂಹನಾದ-
 ಶಂಖನಾದಗಳು (೨೧-೩೦).

06047001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06047001a ಕ್ರೌಂಚಂ ತತೋ ಮಹಾವ್ಯೂಹಮಭೇದ್ಯಂ ತನಯಸ್ತವ|

06047001c ವ್ಯೂಢಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮಹಾಘೋರಂ ಪಾರ್ಥೇನಾಮಿತತೇಜಸಾ||

06047002a ಆಚಾರ್ಯಮುಪಸಂಗಮ್ಯ ಕೃಪಂ ಶಲ್ಯಂ ಚ ಮಾರಿಷ|

06047002c ಸೌಮದತ್ತಿಂ ವಿಕರ್ಣಂ ಚ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಾನಮೇವ ಚ||

06047003a ದುಃಶಾಸನಾದೀನ್ ಭ್ರಾತೃಂಶ್ಚ ಸ ಸರ್ವಾನೇವ ಭಾರತ|

06047003c ಅನ್ಯಾಂಶ್ಚ ಸುಬಹೂನ್ ಶೂರಾನ್ಯುದ್ಧಾಯ ಸಮುಪಾಗತಾನ್||

06047004a ಪ್ರಾಹೇದಂ ವಚನಂ ಕಾಲೇ ಹರ್ಷಯಂಸ್ತನಯಸ್ತವ|

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಭಾರತ! ಆಗ ಅಮಿತತೇಜಸ ಪಾರ್ಥರ
 ಮಹಾಘೋರ ಅಭೇದ್ಯ ಕ್ರೌಂಚವ್ಯೂಹವನ್ನು ನೋಡಿ ನಿನ್ನ ಮಗನು
 ಆಚಾರ್ಯ, ಕೃಪ, ಶಲ್ಯ, ಸೌಮದತ್ತಿ, ವಿಕರ್ಣ, ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ,

ದುಃಶಾಸನನೇ ಮೊದಲಾದ ಸಹೋದರರೆಲ್ಲರ ಹಾಗೂ ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ
ಸೇರಿರುವ ಬಹಳಷ್ಟು ಅನ್ಯ ಶೂರರ ಬಳಿಸಾರಿ ಅವರನ್ನು
ಹರ್ಷಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕುದಾದ ಈ ಮಾತನ್ನು ಆಡಿದನು:

06047004c ನಾನಾಶಸ್ತ್ರಪ್ರಹರಣಾಃ ಸರ್ವೇ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರವೇದಿನಃ||

06047005a ಏಕೈಕಶಃ ಸಮರ್ಥಾ ಹಿ ಯೂಯಂ ಸರ್ವೇ ಮಹಾರಥಾಃ|

06047005c ಪಾಂಡುಪುತ್ರಾನ್ರಣೇ ಹಂತುಂ ಸಸೈನ್ಯಾನ್ಕಿಮು ಸಂಹತಾಃ||

“ನೀವೆಲ್ಲರೂ ನಾನಾ ಶಸ್ತ್ರಪ್ರಹರಣಮಾಡಬಲ್ಲರಿ ಮತ್ತು ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು
ತಿಳಿದಿರುವಿರಿ. ನೀವೆಲ್ಲರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೂ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗಿರುವ
ಪಾಂಡುಪುತ್ರರನ್ನು ರಣದಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಲಲು ಸಮರ್ಥರಾಗಿದ್ದೀರಿ. ನೀವೆಲ್ಲ
ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇರುವಾಗ ಇನ್ನೇನು?

06047006a ಅಪರ್ಯಾಪ್ತಂ ತದಸ್ಮಾಕಂ ಬಲಂ ಭೀಷ್ಮಾಭಿರಕ್ಷಿತಂ|

06047006c ಪರ್ಯಾಪ್ತಂ ತ್ವಿದಮೇತೇಷಾಂ ಬಲಂ ಪಾರ್ಥಿವಸತ್ತಮಾಃ||

ಭೀಷ್ಮನಿಂದ ರಕ್ಷಿತವಾದ ನಮ್ಮ ಸೇನೆಯು ಅಪರ್ಯಾಪ್ತವಾದುದು.
ಆದರೆ ಪಾರ್ಥಿವಸತ್ತಮರ ಅವರ ಬಲವು ಪರ್ಯಾಪ್ತವಾದುದು.

06047007a ಸಂಸ್ಥಾನಾಃ ಶೂರಸೇನಾಶ್ಚ ವೇಣಿಕಾಃ ಕುಕುರಾಸ್ತಥಾ|

06047007c ಆರೇವಕಾಸ್ತ್ರಿಗರ್ತಾಶ್ಚ ಮದ್ರಕಾ ಯವನಾಸ್ತಥಾ||

06047008a ಶತ್ರುಂಜಯೇನ ಸಹಿತಾಸ್ತಥಾ ದುಃಶಾಸನೇನ ಚ|

06047008c ವಿಕರ್ಣೇನ ಚ ವೀರೇಣ ತಥಾ ನಂದೋಪನಂದಕೈಃ||

06047009a ಚಿತ್ರಸೇನೇನ ಸಹಿತಾಃ ಸಹಿತಾಃ ಪಾಣಿಭದ್ರಕೈಃ|

06047009c ಭೀಷ್ಮ ಮೇವಾಭಿರಕ್ಷಂತು ಸಹ ಸೈನ್ಯಪುರಸ್ಕೃತಾಃ||

ಸಂಸ್ಥಾನಿಕರು, ಶೂರಸೇನರು, ವೇಣಿಕರು, ಕುಕುರರು, ಆರೇವಕರು, ತ್ರಿಗರ್ತರು, ಮದ್ರಕರು, ಯವನರು ಶತ್ರುಂಜಯನ ಸಹಿತ ಮತ್ತು ದುಃಶಾಸನ, ವೀರ ವಿಕರ್ಣ, ನಂದೋಪನಂದಕರು ಮತ್ತು ಚಿತ್ರಸೇನನ ಸಹಿತ, ಪಾಣಿಭದ್ರಕರ ಸಹಿತ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಿ.”

06047010a ತತೋ ದ್ರೋಣಶ್ಚ ಭೀಷ್ಮಶ್ಚ ತವ ಪುತ್ರಶ್ಚ ಮಾರಿಷ|

06047010c ಅವ್ರೂಹಂತ ಮಹಾವ್ರೂಹಂ ಪಾಂಡೂನಾಂ ಪ್ರತಿಬಾಧನೇ||

ಆಗ ಪಾಂಡವರನ್ನು ಪ್ರತಿಬಾಧಿಸಲು ದ್ರೋಣ, ಭೀಷ್ಮ ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರು ಮಹಾವ್ರೂಹವನ್ನು ರಚಿಸಿದರು.

06047011a ಭೀಷ್ಮಃ ಸೈನ್ಯೇನ ಮಹತಾ ಸಮಂತಾತ್ಪರಿವಾರಿತಃ|

06047011c ಯಯೌ ಪ್ರಕರ್ಷನ್ಮಹತೀಂ ವಾಹಿನೀಂ ಸುರರಾಡಿವ||

ಮಹಾಸೇನೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಸುತ್ತವರೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ಭೀಷ್ಮನು ಸುರರಾಜನಂತೆ ಮಹಾ ಸೇನೆಯನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋದನು.

06047012a ತಮನ್ವಯಾನ್ಮಹೇಷ್ಟ್ವಾಸೋ ಭಾರದ್ವಾಜಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್|

06047012c ಕುಂತಲೈಶ್ಚ ದಶಾರ್ಣೈಶ್ಚ ಮಾಗಧೈಶ್ಚ ವಿಶಾಂ ಪತೇ||

06047013a ವಿದಭೈರ್ಮೇಕಲೈಶ್ಚೈವ ಕರ್ಣಪ್ರಾವರಣೈರಪಿ|

06047013c ಸಹಿತಾಃ ಸರ್ವಸೈನ್ಯೇನ ಭೀಷ್ಮಮಾಹವಶೋಭಿನಂ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಅವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಪ್ರತಾಪವಾನ್ ಮಹೇಷ್ವಾಸ
ಭಾರದ್ವಾಜನು ಕುಂತಲ, ದಶಾರಣ, ಮಾಗಧ, ವಿದರ್ಭ, ಮೇಕಲ,
ಮತ್ತು ಕರ್ಣಪ್ರಾವರರ ಸರ್ವಸೇನೆಗಳ ಸಹಿತ ಭೀಷ್ಮನ ಯುದ್ಧವನ್ನು
ಶೋಭಿಸುತ್ತಾ ನಡೆದನು.

06047014a ಗಾಂಧಾರಾಃ ಸಿಂಧುಸೌವೀರಾಃ ಶಿಬಯೋಽಥ ವಸಾತಯಃ|

06047014c ಶಕುನಿಶ್ಚ ಸ್ವಸೈನ್ಯೇನ ಭಾರದ್ವಾಜಮಪಾಲಯತ್||

ಗಾಂಧಾರರು, ಸಿಂಧು-ಸೌವೀರರು, ಶಿಬಿ, ವಸಾತಯರು ಮತ್ತು
ಶಕುನಿಯರು ಸ್ವಸೇನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಭಾರದ್ವಾಜನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದರು.

06047015a ತತೋ ದುರ್ಯೋಧನೋ ರಾಜಾ ಸಹಿತಃ ಸರ್ವಸೋದರೈಃ|

06047015c ಅಶ್ವಾತಕೈರ್ವಿಕರ್ಣೈಶ್ಚ ತಥಾ ಶರ್ಮಿಲಕೋಸಲೈಃ||

06047016a ದರದೈಶ್ಚ ಚುಪೈಶ್ಚೈವ ತಥಾ ಕ್ಷುದ್ರಕಮಾಲವೈಃ|

06047016c ಅಭ್ಯರಕ್ಷತ ಸಂಹೃಷ್ಯಃ ಸೌಬಲೇಯಸ್ಯ ವಾಹಿನೀಂ||

ಆಗ ರಾಜಾ ದುರ್ಯೋಧನನು ಸರ್ವಸೋದರರೊಂದಿಗೆ ಅಶ್ವಾತಕ-
ವಿಕರ್ಣ-ಶರ್ಮಿಲ-ಕೋಸಲ-ದರದ-ಚೂಚುಪ-ಕ್ಷುದ್ರಕ-ಮಾಲವರನ್ನು
ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸೌಬಲನ ವಾಹಿನಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದನು.

06047017a ಭೂರಿಶ್ರವಾಃ ಶಲಃ ಶಲ್ಯೋ ಭಗದತ್ತಶ್ಚ ಮಾರಿಷ|

06047017c ವಿಂದಾನುವಿಂದಾವಾವಂತೈ ವಾಮಂ ಪಾರ್ಶ್ವಮಪಾಲಯನ್||

ಮಾರಿಷ! ಭೂರಿಶ್ರವ, ಶಲ, ಶಲ್ಯ, ಭಗದತ್ತ ಮತ್ತು ಅವಂತಿಯ
ವಿಂದಾನುವಿಂದರು ಎಡಪಾರ್ಶ್ವವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

06047018a ಸೌಮದತ್ತಿಃ ಸುಶರ್ಮ ಚ ಕಾಂಬೋಜಶ್ಚ ಸುದಕ್ಷಿಣಃ|

06047018c ಶತಾಯುಶ್ಚ ಶ್ರುತಾಯುಶ್ಚ ದಕ್ಷಿಣಂ ಪಾರ್ಶ್ವಮಾಸ್ಥಿತಾಃ||

ಸೌಮದತ್ತಿ, ಸುಶರ್ಮ, ಕಾಂಬೋಜ, ಸುದಕ್ಷಿಣ, ಶತಾಯು,
ಶ್ರುತಾಯುಗಳು ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದರು.

06047019a ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಾ ಕೃಪಶ್ಚೈವ ಕೃತವರ್ಮಾ ಚ ಸಾತ್ವತಃ|

06047019c ಮಹತ್ಯಾ ಸೇನಯಾ ಸಾರ್ಧಂ ಸೇನಾಪೃಷ್ಠೇ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಾಃ||

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ, ಕೃಪ ಮತ್ತು ಸಾತ್ವತ ಕೃತವರ್ಮರು ಒಟ್ಟಿಗೇ
ಮಹಾಸೇನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಸೇನೆಯ ಪೃಷ್ಠಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದರು.

06047020a ಪೃಷ್ಠಗೋಪಾಸ್ತು ತಸ್ಯಾಸನ್ನಾನಾದೇಶ್ಯಾ ಜನೇಶ್ವರಾಃ|

06047020c ಕೇತುಮಾನ್ವಸುದಾನಶ್ಚ ಪುತ್ರಃ ಕಾಶ್ಯಸ್ಯ ಚಾಭಿಭೂಃ||

ಅವರನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ನಾನಾ ದೇಶಗಳ ಜನೇಶ್ವರರು,
ಕೇತುಮಾನ್, ವಸುದಾನ ಮತ್ತು ಕಾಶ್ಯನ ಮಗ ಅಭಿಭೂ ಇವರು
ಹಿಂಭಾಗವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದರು.

06047021a ತತಸ್ತೇ ತಾವಕಾಃ ಸರ್ವೇ ಹೃಷ್ಟಾ ಯುದ್ಧಾಯ ಭಾರತ|

06047021c ದಧ್ಮುಃ ಶಂಖಾನ್ಮದಾ ಯುಕ್ತಾಃ ಸಿಂಹನಾದಾಂಶ್ಚ ನಾದಯನ್||

ಭಾರತ! ಆಗ ನಿನ್ನವರೆಲ್ಲರೂ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹರ್ಷಿತರಾಗಿ ಶಂಖಗಳನ್ನು
ಊದಿದರು ಮತ್ತು ಮುದಿತರಾಗಿ ಸಿಂಹನಾದಗೈದರು.

06047022a ತೇಷಾಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ತು ಹೃಷ್ಟಾನಾಂ ಕುರುವೃದ್ಧಃ ಪಿತಾಮಹಃ|

06047022c ಸಿಂಹನಾದಂ ವಿನದ್ಯೋಚ್ಚೈಃ ಶಂಖಂ ದಧೌ ಪ್ರತಾಪವಾನ್||

ಹೃಷ್ಟರಾಗಿದ್ದ ಅವರನ್ನು ಕೇಳಿ ಕುರುವೃದ್ಧ ಪಿತಾಮಹ
ಪ್ರತಾಪವಾನನು ಸಿಂಹನಾದವನ್ನು ಮಾಡಿ ಜೋರಾಗಿ ಶಂಖವನ್ನು
ಊದಿದನು.

06047023a ತತಃ ಶಂಖಾಶ್ಚ ಭೇರ್ಯಶ್ಚ ಪೇಶ್ಯಶ್ಚ ವಿವಿಧಾಃ ಪರೈಃ|

06047023c ಆನಕಾಶ್ಚಾ ಭ್ಯಹನ್ಯಂತ ಸ ಶಬ್ದಸ್ತುಮುಲೋಽಭವತ್||

ಆಗ ಶಂಖ, ಭೇರಿ, ಪಣವ, ಡಕ್ಕಿ, ಮೃದಂಗ, ಅನಕ
ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಮೊಳಗಿದವು ಮತ್ತು ತುಮುಲಶಬ್ದವುಂಟಾಯಿತು.

06047024a ತತಃ ಶ್ವೇತೈರ್ಹಯೈರ್ಯುಕ್ತೇ ಮಹತಿ ಸ್ಯಂದನೇ ಸ್ಥಿತೌ|

06047024c ಪ್ರದಧೃತುಃ ಶಂಖವರೌ ಹೇಮರತ್ನಪರಿಷ್ಕೃತೌ||

ಶ್ವೇತಹಯಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಮಹಾ ರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ
ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನರಿಬ್ಬರೂ ಹೇಮರತ್ನ ಪರಿಷ್ಕೃತವಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠ
ಶಂಖಗಳನ್ನು ಊದಿದರು.

06047025a ಪಾಂಚಜನ್ಯಂ ಹೃಷೀಕೇಶೋ ದೇವದತ್ತಂ ಧನಂಜಯಃ|

06047025c ಪೌಂಡ್ರಂ ದಧೌ ಮಹಾಶಂಖಂ ಭೀಮಕರ್ಮಾ ವೃಕೋದರಃ||

06047026a ಅನಂತವಿಜಯಂ ರಾಜಾ ಕುಂತೀಪುತ್ರೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ|

06047026c ನಕುಲಃ ಸಹದೇವಶ್ಚ ಸುಘೋಷಮಣಿಪುಷ್ಪಕೌ||

ಹೃಷೀಕೇಶನು ಪಾಂಚಜನ್ಯವನ್ನೂ, ಧನಂಜಯನು ದೇವದತ್ತವನ್ನೂ,

ಭೀಮಕರ್ಮಿ ವೃಕೋದರನು ಮಹಾಶಂಖ ಪೌಂಡ್ರವನ್ನೂ, ರಾಜಾ
ಕುಂತೀಪುತ್ರ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಅನಂತವಿಜಯವನ್ನೂ, ನಕುಲ-
ಸಹದೇವರು ಸುಘೋಷ-ಮಣಿಪುಷ್ಪಕಗಳನ್ನೂ ಊದಿದರು.

06047027a ಕಾಶಿರಾಜಶ್ಚ ಶೈಬ್ಯಶ್ಚ ಶಿಖಿಂಡೀ ಚ ಮಹಾರಥಃ|

06047027c ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನೋ ವಿರಾಟಶ್ಚ ಸಾತ್ಯಕಿಶ್ಚ ಮಹಾಯಶಾಃ||

06047028a ಪಾಂಚಾಲ್ಯಶ್ಚ ಮಹೇಷ್ವಾಸೋ ದ್ರೌಪದ್ಯಾಃ ಪಂಚ ಚಾತ್ಮಜಾಃ|

06047028c ಸರ್ವೇ ದಧ್ಮುರ್ಮಹಾಶಂಖಾನ್ಸಿಂಹನಾದಾಂಶ್ಚ ನೇದಿರೇ||

ಕಾಶಿರಾಜ, ಶೈಬ್ಯ, ಮಹಾರಥ ಶಿಖಿಂಡೀ, ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನ, ವಿರಾಟ,
ಮಹಾಯಶ ಸಾತ್ಯಕಿ, ಮಹೇಷ್ವಾಸ ಪಾಂಚಾಲ್ಯ, ಮತ್ತು ದ್ರೌಪದಿಯ
ಐವರು ಮಕ್ಕಳೂ ಎಲ್ಲರೂ ಮಹಾಶಂಖಗಳನ್ನು ಊದಿದರು ಮತ್ತು
ಸಿಂಹನಾದ ಗೈದರು.

06047029a ಸ ಘೋಷಃ ಸುಮಹಾಂಸ್ತತ್ರ ವೀರೈಸ್ತೈಃ ಸಮುದೀರಿತಃ|

06047029c ನಭಶ್ಚ ಪೃಥಿವೀಂ ಚೈವ ತುಮುಲೋ ವ್ಯನುನಾದಯತ್||

ಅಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದ ವೀರರ ಆ ಸುಮಹಾ ಘೋಷದ ತುಮುಲವು ಭೂಮಿ-
ಆಕಾಶಗಳಲ್ಲಿ ಮೊಳಗಿತು.

06047030a ಏವಮೇತೇ ಮಹಾರಾಜ ಪ್ರಹೃಷ್ಟಾಃ ಕುರುಪಾಂಡವಾಃ|

06047030c ಪುನರ್ಯುದ್ಧಾಯ ಸಂಜಗ್ಮುಸ್ತಾಪಯಾನಾಃ ಪರಸ್ಪರಂ||

ಹೀಗೆ ಮಹಾರಾಜ ! ಪ್ರಹೃಷ್ಟರಾದ ಕುರುಪಾಂಡವರು ಪರಸ್ಪರರನ್ನು
ಸುಡುತ್ತಾ ಪುನಃ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದರು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ಕೌರವವ್ಯೂಹರಚನಾಯಾಂ ಸಪ್ತಚತ್ವಾರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಕೌರವವ್ಯೂಹರಚನೆ ಎನ್ನುವ ನಲ್ವತ್ತೆಳನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೪೮

ಎರಡನೆಯ ದಿನದ ಯುದ್ಧ

ಯುದ್ಧಾರಂಭ (೧-೬). ಭೀಷ್ಮಾರ್ಜುನರ ಯುದ್ಧ (೭-೭೦).

06048001 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ|

06048001a ಏವಂ ವ್ಯೂಢೇಷ್ಟನೀಕೇಷು ಮಾಮಕೇಷ್ಟಿತರೇಷು ಚ|

06048001c ಕಥಂ ಪ್ರಹರತಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಾಃ ಸಂಪ್ರಹಾರಂ ಪ್ರಚಕ್ರೀ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಈ ರೀತಿ ಸೇನೆಗಳ ವ್ಯೂಹಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ
ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ನನ್ನವರೂ ಇತರರೂ ಹೇಗೆ ಪ್ರಹರ ಮತ್ತು
ಸಂಪ್ರಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರು?”

06048002 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06048002a ಸಮಂ ವ್ಯೂಢೇಷ್ಟನೀಕೇಷು ಸನ್ನದ್ಧಾ ರುಚಿರಧ್ವಜಾಃ|

06048002c ಅಪಾರಮಿವ ಸಂದೃಶ್ಯ ಸಾಗರಪ್ರತಿಮಂ ಬಲಂ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಸೇನೆಗಳ ವ್ಯೂಹಗಳನ್ನು ಸಮನಾಗಿ ರಚಿಸಿ
ಸುಂದರ ಧ್ವಜಗಳಿಂದ ಸನ್ನದ್ಧವಾಗಿದ್ದ ಆ ಅಪಾರಸೇನೆಯು
ಸಾಗರದಂತೆ ಬಲಶಾಲಿಯಾಗಿ ತೋರಿತು.

06048003a ತೇಷಾಂ ಮಧ್ಯೇ ಸ್ಥಿತೋ ರಾಜಾ ಪುತ್ರೋ ದುರ್ಯೋಧನಸ್ತವ|

06048003c ಅಬ್ರವೀತ್ತಾವಕಾನ್ಸರ್ವಾನ್ಯುಧ್ಯಧ್ವಮಿತಿ ದಂಶಿತಾಃ||

ಅವರ ಮಧ್ಯೆ ನಿಂತಿದ್ದ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರ ರಾಜಾ ದುರ್ಯೋಧನನು
ನಿನ್ನವರೆಲ್ಲರಿಗೆ “ಕವಚಧಾರಿಗಳೇ! ಯುದ್ಧಮಾಡಿ!” ಎಂದು
ಹೇಳಿದನು.

06048004a ತೇ ಮನಃ ಕ್ರೂರಮಾಸ್ಥಾಯ ಸಮಭಿತ್ಯಕ್ತಜೀವಿತಾಃ|

06048004c ಪಾಂಡವಾನಭ್ಯವರ್ತಂತ ಸರ್ವ ಏವೋಚ್ಛ್ರಿತಧ್ವಜಾಃ||

ಮೇಲೆ ಧ್ವಜಗಳು ಹಾರಾಡುತ್ತಿರಲು ಅವರು ಎಲ್ಲರೂ ಮನಸ್ಸನ್ನು
ಕ್ರೂರವಾಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಜೀವವನ್ನು ತೊರೆದು ಪಾಂಡವರ ಮೇಲೆ
ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದರು.

06048005a ತತೋ ಯುದ್ಧಂ ಸಮಭವತ್ತುಮುಲಂ ಲೋಮಹರ್ಷಣಂ|

06048005c ತಾವಕಾನಾಂ ಪರೇಷಾಂ ಚ ವ್ಯತಿಷಕ್ತರಥದ್ವಿಪಂ||

ಆಗ ನಿನ್ನವರ ಮತ್ತು ಶತ್ರುಗಳ ನಡುವೆ ರಥ-ಗಜ-ಅಶ್ವ-ಪದಾತಿಗಳ
ಲೋಮಹರ್ಷಣ ತುಮುಲ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು.

06048006a ಮುಕ್ತಾಸ್ತು ರಥಿಭಿರ್ಬಾಣಾ ರುಕ್ಮಪುಂಖಾಃ ಸುತೇಜನಾಃ|

06048006c ಸನ್ನಿಪೇತುರಕುಂತಾಗ್ರಾ ನಾಗೇಷು ಚ ಹಯೇಷು ಚ||

ರಥಿಗಳು ಬಿಟ್ಟು ಸುತೇಜನ ಹರಿತ ರುಕ್ಮಪುಂಖ ಬಾಣಗಳು ಆನೆ-
ಕುದುರೆಗಳ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದವು.

06048007a ತಥಾ ಪ್ರವೃತ್ತೇ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಧನುರುದ್ಯಮ್ಯ ದಂಶಿತಃ|

06048007c ಅಭಿಪತ್ಯ ಮಹಾಬಾಹುರ್ಭೀಷ್ಮೋ ಭೀಮಪರಾಕ್ರಮಃ||

ಹೀಗೆ ಸಂಗ್ರಾಮವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಲು ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು,
ಕವಚಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಮಹಾಬಾಹು ಭೀಮಪರಾಕ್ರಮಿ ಭೀಷ್ಮನು
ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದನು.

06048008a ಸೌಭದ್ರೇ ಭೀಮಸೇನೇ ಚ ಶೈನೇಯೇ ಚ ಮಹಾರಥೇ|

06048008c ಕೇಕಯೇ ಚ ವಿರಾಟೇ ಚ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನೇ ಚ ಪಾರ್ಷತೇ||

06048009a ಏತೇಷು ನರವೀರೇಷು ಚೇದಿಮತ್ಸ್ಯೇಷು ಚಾಭಿತಃ|

06048009c ವವರ್ಷ ಶರವರ್ಷಾಣಿ ವೃದ್ಧಃ ಕುರುಪಿತಾಮಹಃ||

ಕುರುಪಿತಾಮಹ ವೃದ್ಧನು ನರವೀರರಾದ ಸೌಭದ್ರ, ಭೀಮಸೇನ,
ಮಹಾರಥ ಶೈನ, ಕೇಕಯ, ವಿರಾಟ, ಪಾರ್ಷತ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನ ಮತ್ತು
ಚೇದಿ-ಮತ್ಸ್ಯರ ಮೇಲೆ ಶರವರ್ಷಗಳನ್ನು ಸುರಿಸಿ ಹೊಡೆದನು.

06048010a ಪ್ರಾಕಂಪತ ಮಹಾವ್ರೂಹಸ್ತಸ್ಮಿನ್ವೀರಸಮಾಗಮೇ|

06048010c ಸರ್ವೇಷಾಮೇವ ಸೈನ್ಯಾನಾಮಾಸೀದ್ವ್ಯತಿಕರೋ ಮಹಾನೋ||

ಆ ವೀರಸಮಾಗಮದಲ್ಲಿ ಮಹಾವ್ರೂಹವು ಕಂಪಿಸಿತು. ಎಲ್ಲ

ಸೇನೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಹಾ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಯಿತು.

06048011a ಸಾದಿತಧ್ವಜನಾಗಾಶ್ಚ ಹತಪ್ರವರವಾಜಿನಃ|

06048011c ವಿಪ್ರಯಾತರಥಾನೀಕಾಃ ಸಮಪದ್ಯಂತ ಪಾಂಡವಾಃ||

ಅಶ್ವಯೋಧರು, ಧ್ವಜವುಳ್ಳವರು, ಆನೆಗಳು ಮತ್ತು ರಥಿಕರು ಅಪಾರ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮರಣವನ್ನಿಟ್ಟಿದರು. ಪಾಂಡವರ ರಥಸೈನ್ಯವು ದಿಕ್ಕಾಪಾಲಾಗಿ ಓಡಿ ಹೋಯಿತು.

06048012a ಅರ್ಜುನಸ್ತು ನರವ್ಯಾಘ್ರೋ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಭೀಷ್ಮಂ ಮಹಾರಥಂ|

06048012c ವಾಷ್ಣೇಯಮಬ್ರವೀತ್ಪ್ರದ್ಧೋ ಯಾಹಿ ಯತ್ರ ಪಿತಾಮಹಃ||

ನರವ್ಯಾಘ್ರ ಅರ್ಜುನನಾದರೋ ಮಹಾರಥ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ನೋಡಿ ಕುದ್ಧನಾಗಿ ವಾಷ್ಣೇಯನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಪಿತಾಮಹನಿರುವಲ್ಲಿಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯಿ !

06048013a ಏಷ ಭೀಷ್ಮಃ ಸುಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ವಾಷ್ಣೇಯ ಮಮ ವಾಹಿನೀಂ|

06048013c ನಾಶಯಿಷ್ಯತಿ ಸುವ್ಯಕ್ತಂ ದುರ್ಯೋಧನಹಿತೇ ರತಃ||

ವಾಷ್ಣೇಯ ! ದುರ್ಯೋಧನನ ಹಿತರತನಾಗಿ ಈ ಭೀಷ್ಮನು ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ನನ್ನ ಸೇನೆಯನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ.

06048014a ಏಷ ದ್ರೋಣಃ ಕೃಪಃ ಶಲ್ಯೋ ವಿಕರ್ಣಶ್ಚ ಜನಾರ್ದನ|

06048014c ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾಶ್ಚ ಸಹಿತಾ ದುರ್ಯೋಧನಪುರೋಗಮಾಃ||

06048015a ಪಾಂಚಾಲಾನ್ನಿಹನಿಷ್ಯಂತಿ ರಕ್ಷಿತಾ ದೃಢಧನ್ವನಾ|

06048015c ಸೋಽಹಂ ಭೀಷ್ಮಂ ಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ಸೈನ್ಯಹೇತೋರ್ಜನಾರ್ದನ||

ಜನಾರ್ದನ! ಈ ದೃಢಧನ್ವಿಯಿಂದ ರಕ್ಷಿತರಾಗಿ ದ್ರೋಣ, ಕೃಪ, ಶಲ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಕರ್ಣರು ದುರ್ಯೋಧನನ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರರ ಸಹಿತ ಪಾಂಚಾಲರನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಜನಾರ್ದನ! ನನ್ನ ಸೇನೆಗೋಸ್ಕರ ನಾನು ಭೀಷ್ಮನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.”

06048016a ತಮಬ್ರವೀದ್ವಾಸುದೇವೋ ಯತ್ತೋ ಭವ ಧನಂಜಯ|

06048016c ಏಷ ತ್ವಾ ಪ್ರಾಪಯೇ ವೀರ ಪಿತಾಮಹರಥಂ ಪ್ರತಿ||

ಅವನಿಗೆ ವಾಸುದೇವನು ಹೇಳಿದನು: “ಧನಂಜಯ!

ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವವನಾಗು! ವೀರ! ಪಿತಾಮಹನ ರಥದ ಬಳಿ ಇಗೋ ನಿನ್ನನ್ನು ತಲುಪಿಸುತ್ತೇನೆ.”

06048017a ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ತತಃ ಶೌರೀ ರಥಂ ತಂ ಲೋಕವಿಶ್ರುತಂ|

06048017c ಪ್ರಾಪಯಾಮಾಸ ಭೀಷ್ಮಾಯ ರಥಂ ಪ್ರತಿ ಜನೇಶ್ವರ||

ಜನೇಶ್ವರ! ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಶೌರಿಯು ಆ ಲೋಕವಿಶ್ರುತ ರಥವನ್ನು ಭೀಷ್ಮನ ರಥದ ಬಳಿ ಕೊಂಡೊಯ್ದನು.

06048018a ಚಂಚದ್ಭಹುಪತಾಕೇನ ಬಲಾಕಾವರ್ಣವಾಜಿನಾ|

06048018c ಸಮುಚ್ಛ್ರಿತಮಹಾಭೀಮನದದ್ವಾನರಕೇತುನಾ|

06048018e ಮಹತಾ ಮೇಘನಾದೇನ ರಥೇನಾದಿತ್ಯವರ್ಚಸಾ||

ಅನೇಕ ಪತಾಕೆಗಳು ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದ, ಬೆಳ್ಳಕ್ಕಿಯ ಚುಕ್ಕೆಗಳಂತೆ ಅಪ್ಪಟ ಬಿಳಿಯ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದ, ಮಹಾಭಯಂಕರವಾಗಿ ಘರ್ಜನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ವಾನರನನ್ನು ಧ್ವಜದಲ್ಲಿರಿಸಿದ್ದ ಆ ಆದಿತ್ಯವರ್ಚಸ ರಥವು ಮಹಾ ಮೇಘನಾದದಿಂದ ಕೂಡಿತ್ತು.

06048019a ವಿನಿಘ್ನೈನ್ಕಾರವಾನೀಕಂ ಶೂರಸೇನಾಂಶ್ಚ ಪಾಂಡವಃ|

06048019c ಆಯಾಚ್ಚರಾನ್ನದಂ ಶೀಘ್ರಂ ಸುಹೃಚ್ಛೋಷವಿನಾಶನಃ||

06048020a ತಮಾಪತಂತಂ ವೇಗೇನ ಪ್ರಭಿನ್ನಮಿವ ವಾರಣಂ|

06048020c ತ್ರಾಸಯಾನಂ ರಣೇ ಶೂರಾನ್ಪಾತಯಂತಂ ಚ ಸಾಯಕೈಃ||

06048021a ಸೈಂಧವಪ್ರಮುಖೈರ್ಗುಪ್ತಃ ಪ್ರಾಚ್ಯಸೌವೀರಕೇಕಯೈಃ|

06048021c ಸಹಸಾ ಪ್ರತ್ಯುದೀಯಾಯ ಭೀಷ್ಮಃ ಶಾಂತನವೋಽರ್ಜುನಂ||

ಬರುವಾಗ ಕೌರವ ಶೂರಸೇನೆಯನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತಾ, ಶೀಘ್ರವಾದ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಡುತ್ತ, ಸುಹೃದಯರ ಶೋಕವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವ ಪಾಂಡವ ಅರ್ಜುನನು ಮದೋದಕವನ್ನು ಸುರಿಸುವ ಆನೆಯಂತೆ ಮಹಾ ವೇಗದಿಂದ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಾ ರಣದಲ್ಲಿ ಶೂರರನ್ನು ಸಾಯಕಗಳಿಂದ ಗಾಯಗೊಳಿಸಿ ಬೀಳಿಸುತ್ತಾ, ಸೈಂಧವಪ್ರಮುಖರಾದ ಪ್ರಾಚ್ಯ-ಸೌವೀರ-ಕೇಕಯರು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಭೀಷ್ಮ ಶಾಂತನವನ ಮೇಲೆ ಜೋರಾಗಿ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದನು.

06048022a ಕೋ ಹಿ ಗಾಂಡೀವಧನ್ವಾನಮನ್ಯಃ ಕುರುಪಿತಾಮಹಾತ್|

06048022c ದ್ರೋಣವೈಕರ್ತನಾಭ್ಯಾಂ ವಾ ರಥಃ ಸಂಯಾತುಮರ್ಹತಿ||

ಕುರುಪಿತಾಮಹ, ದ್ರೋಣ ಮತ್ತು ವೈಕರ್ತನನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ಯಾರುತಾನೇ ಗಾಂಡೀವಧನ್ವಿ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿಯಬಲ್ಲರು?

06048023a ತತೋ ಭೀಷ್ಮೋ ಮಹಾರಾಜ ಕೌರವಾಣಾಂ ಪಿತಾಮಹಃ|

06048023c ಅರ್ಜುನಂ ಸಪ್ತಸಪ್ತತ್ಯಾ ನಾರಾಚಾನಾಂ ಸಮಾವೃಣೋತ್||

ಆಗ ಮಹಾರಾಜ ! ಕೌರವರ ಪಿತಾಮಹ ಭೀಷ್ಮನು ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಎಪ್ಪತ್ತೇಳು ನಾರಾಚಗಳಿಂದ ಪ್ರಹರಿಸಿದನು.

06048024a ದ್ರೋಣಶ್ಚ ಪಂಚವಿಂಶತ್ಯಾ ಕೃಪಃ ಪಂಚಾಶತಾ ಶರೈಃ|

06048024c ದುರ್ಯೋಧನಶ್ಚ ತುಃಷಷ್ಠ್ಯಾ ಶಲ್ಯಶ್ಚ ನವಭಿಃ ಶರೈಃ||

06048025a ಸೈಂಧವೋ ನವಭಿಶ್ಚಾಪಿ ಶಕುನಿಶ್ಚಾಪಿ ಪಂಚಭಿಃ|

06048025c ವಿಕರ್ಣೋ ದಶಭಿರ್ಭಲ್ಯೈ ರಾಜನ್ವಿವ್ಯಾಧ ಪಾಂಡವಂ||

ರಾಜನ್ ! ದ್ರೋಣನು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಬಾಣಗಳಿಂದಲೂ, ಕೃಪನು ಐವತ್ತು ಬಾಣಗಳಿಂದಲೂ, ದುರ್ಯೋಧನನು ಅರವತ್ತಾಲ್ಕು ಬಾಣಗಳಿಂದಲೂ, ಶಲ್ಯನು ಒಂಭತ್ತು ಬಾಣಗಳಿಂದಲೂ, ಸೈಂಧವನು ಒಂಭತ್ತರಿಂದಲೂ, ಶಕುನಿಯು ಐದರಿಂದಲೂ, ವಿಕರ್ಣನು ಹತ್ತು ಭಲ್ಲಗಳಿಂದಲೂ ಪಾಂಡವನನ್ನು ಹೊಡೆದರು.

06048026a ಸ ತೈರ್ವಿದ್ಧೋ ಮಹೇಷ್ವಾಸಃ ಸಮಂತಾನ್ನಿಶಿತೈಃ ಶರೈಃ|

06048026c ನ ವಿವ್ಯಥೇ ಮಹಾಬಾಹುರ್ಭಿದ್ಯಮಾನ ಇವಾಚಲಃ||

ಅವರ ನಿಶಿತ ಶರಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಬಾಣದ ಏಟಿಗೊಳಗಾದ ಪರ್ವತದಂತೆ ಆ ಮಹೇಷ್ವಾಸ ಮಹಾಬಾಹುವು

ವ್ಯಥಿತನಾಗಲಿಲ್ಲ.

06048027a ಸ ಭೀಷ್ಮಂ ಪಂಚವಿಂಶತ್ಯಾ ಕೃಪಂ ಚ ನವಭಿಃ ಶರೈಃ|

06048027c ದ್ರೋಣಂ ಷಷ್ಠ್ಯಾ ನರವ್ಯಾಘ್ರೋ ವಿಕರ್ಣಂ ಚ ತ್ರಿಭಿಃ ಶರೈಃ||

06048028a ಆರ್ತಾಯನಿಂ ತ್ರಿಭಿರ್ಬಾಣೈ ರಾಜಾನಂ ಚಾಪಿ ಪಂಚಭಿಃ|

06048028c ಪ್ರತ್ಯವಿಧ್ಯದಮೇಯಾತ್ಮಾ ಕಿರೀಟೀ ಭರತರ್ಷಭ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಆಗ ಆ ನರವ್ಯಾಘ್ರ ಅಮೇಯಾತ್ಮ ಕಿರೀಟಿಯು
ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಬಾಣಗಳಿಂದಲೂ, ಕೃಪನನ್ನು ಒಂಭತ್ತು
ಬಾಣಗಳಿಂದಲೂ, ದ್ರೋಣನನ್ನು ಆರರಿಂದಲೂ, ವಿಕರ್ಣನನ್ನು
ಮೂರು ಬಾಣಗಳಿಂದಲೂ, ಶಲ್ಯನನ್ನು ಮೂರು ಬಾಣಗಳಿಂದಲೂ
ರಾಜಾ ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ಐದರಿಂದಲೂ ಮರಳಿ ಹೊಡೆದನು.

06048029a ತಂ ಸಾತ್ಯಕಿರ್ವಿರಾಟಶ್ಚ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಶ್ಚ ಪಾರ್ಷತಃ|

06048029c ದ್ರೌಪದೇಯಾಭಿಮನ್ಯುಶ್ಚ ಪರಿವವೃರ್ಧನಂಜಯಂ||

ಧನಂಜಯನನ್ನು ಸಾತ್ಯಕಿ, ವಿರಾಟ, ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನ ಪಾರ್ಷತ,
ದ್ರೌಪದೇಯರು ಮತ್ತು ಅಭಿಮನ್ಯುವು ಸುತ್ತುವರೆದರು.

06048030a ತತೋ ದ್ರೋಣಂ ಮಹೇಷ್ವಾಸಂ ಗಾಂಗೇಯಸ್ಯ ಪ್ರಿಯೇ ರತಂ|

06048030c ಅಭ್ಯವರ್ಷತ ಪಾಂಚಾಲ್ಯಃ ಸಂಯುಕ್ತಃ ಸಹ ಸೋಮಕೈಃ||

ಆಗ ಸೋಮಕರೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಿ ಪಾಂಚಾಲ್ಯನು ಗಾಂಗೇಯನ
ಪ್ರಿಯರತ, ಮಹೇಷ್ವಾಸ ದ್ರೋಣನನ್ನು ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದನು.

06048031a ಭೀಷ್ಮಸ್ತು ರಥಿನಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಸ್ತೂರ್ಣಂ ವಿವ್ಯಾಧ ಪಾಂಡವಂ|

06048031c ಅಶೀತ್ಯಾ ನಿಶಿತೈರ್ಬಾಣೈಸ್ತತೋಽಕ್ರೋಶಂತ ತಾವಕಾಃ||

ರಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಭೀಷ್ಮನಾದರೋ ಪಾಂಡವನನ್ನು ಲೋಹದ ನಿಶಿತ ಬಾಣಗಳಿಂದ ವೇಗವಾಗಿ ಹೊಡೆಯಲು ನಿನ್ನವರು ಆಕ್ರೋಶಮಾಡಿದರು.

06048032a ತೇಷಾಂ ತು ನಿನದಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಪ್ರಹೃಷ್ಟಾನಾಂ ಪ್ರಹೃಷ್ಟವತ್|

06048032c ಪ್ರವಿವೇಶ ತತೋ ಮಧ್ಯಂ ರಥಸಿಂಹಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್||

ಪ್ರಹೃಷ್ಟರಾದ ಅವರ ಆ ಸಂತೋಷದ ಕೂಗನ್ನು ಕೇಳಿ ಪ್ರತಾಪವಾನ್ ರಥಸಿಂಹನು ಅವರ ಮಧ್ಯೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.

06048033a ತೇಷಾಂ ತು ರಥಸಿಂಹಾನಾಂ ಮಧ್ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಧನಂಜಯಃ|

06048033c ಚಿಕ್ರೀಡ ಧನುಷಾ ರಾಜಽಲ್ಲಕ್ಷ್ಯಂ ಕೃತ್ವಾ ಮಹಾರಥಾನ್||

ರಾಜನ್! ಆ ರಥಸಿಂಹರ ಮಧ್ಯೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಧನಂಜಯನು ಮಹಾರಥರನ್ನು ಗುರಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಧನುಸ್ಸಿನೊಂದಿಗೆ ಆಟವಾಡತೊಡಗಿದನು.

06048034a ತತೋ ದುರ್ಯೋಧನೋ ರಾಜಾ ಭೀಷ್ಮಮಾಹ ಜನೇಶ್ವರಃ|

06048034c ಪೀಡ್ಯಮಾನಂ ಸ್ವಕಂ ಸೈನ್ಯಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪಾರ್ಥೇನ ಸಂಯುಗೇ||

ಆಗ ರಾಜಾ ಜನೇಶ್ವರ ದುರ್ಯೋಧನನು ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಥನು ತನ್ನ ಸೇನೆಯನ್ನು ಪೀಡಿಸುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಭೀಷ್ಮನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

06048035a ಏಷ ಪಾಂಡುಸುತಸ್ತಾತ ಕೃಷ್ಣೇನ ಸಹಿತೋ ಬಲೀ|

06048035c ಯತತಾಂ ಸರ್ವಸೈನ್ಯಾನಾಂ ಮೂಲಂ ನಃ ಪರಿಕೃಂತತಿ|

06048035e ತ್ವಯಿ ಜೀವತಿ ಗಾಂಗೇಯೇ ದ್ರೋಣೇ ಚ ರಥಿನಾಂ ವರೇ||

“ಅಯ್ಯಾ ! ಈ ಬಲೀ ಪಾಂಡುಸುತನು ಕೃಷ್ಣನ ಸಹಿತ, ಗಾಂಗೇಯ !
ನೀನು ಮತ್ತು ರಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ದ್ರೋಣನು ಜೀವಂತವಿರುವಾಗಲೇ
ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವ ಸರ್ವಸೇನೆಗಳನ್ನು ಬುಡಸಹಿತ
ಕಿತ್ತೊಗೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನಲ್ಲ !

06048036a ತ್ವತ್ಕೃತೇ ಹ್ಯೇಷ ಕರ್ಣೋಽಪಿ ನ್ಯಸ್ತಶಸ್ತ್ರೋ ಮಹಾರಥಃ|

06048036c ನ ಯುಧ್ಯತಿ ರಣೇ ಪಾರ್ಥಂ ಹಿತಕಾಮಃ ಸದಾ ಮಮ||

ನಿನ್ನಿಂದಾಗಿ ಮಹಾರಥ ಕರ್ಣನೂ ಕೂಡ ಶಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕೆಳಗಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.
ಆದುದರಿಂದಲೇ ಸದಾ ನನ್ನ ಹಿತವನ್ನೇ ಬಯಸುವ ಅವನು ರಣದಲ್ಲಿ
ಪಾರ್ಥನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ !

06048037a ಸ ತಥಾ ಕುರು ಗಾಂಗೇಯ ಯಥಾ ಹನ್ಯೇತ ಫಲ್ಲನಃ|

06048037c ಏವಮುಕ್ತಸ್ತತೋ ರಾಜನ್ವಿತಾ ದೇವವ್ರತಸ್ತವ|

06048037e ಧಿಕ್ ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮಮಿತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಯಯೌ ಪಾರ್ಥರಥಂ ಪ್ರತಿ||

ಗಾಂಗೇಯ ! ಫಲ್ಲನನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವಂತಹುದನ್ನು ಮಾಡು !” ಅವನು
ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ರಾಜನ್ ! ನಿನ್ನ ಪಿತ ದೇವವ್ರತನು “ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮಕ್ಕೆ
ಧಿಕ್ಕಾರ !” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಪಾರ್ಥನ ರಥದ ಬಳಿ ನಡೆದನು.

06048038a ಉಭೌ ಶ್ವೇತಹಯೌ ರಾಜನ್ಸಂಸಕ್ತೌ ದೃಶ್ಯ ಪಾರ್ಥಿವಾಃ|

06048038c ಸಿಂಹನಾದಾನ್ಭ್ರಶಂ ಚಕ್ರುಃ ಶಂಖಶಬ್ದಾಂಶ್ಚ ಭಾರತ||

ರಾಜನ್! ಭಾರತ! ಇಬ್ಬರೂ ಶ್ವೇತಹಯರೂ ಸಂಘರ್ಷಣೆಗೆ
ಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಪಾರ್ಥಿವರು ಜೋರಾಗಿ
ಸಿಂಹನಾದಗೈದರು ಮತ್ತು ಶಂಖಗಳ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು.

06048039a ದ್ರೋಣೀರ್ದುರ್ಯೋಧನಶ್ಚೈವ ವಿಕರ್ಣಶ್ಚ ತವಾತ್ಮಜಃ|

06048039c ಪರಿವಾರ್ಯ ರಣೇ ಭೀಷ್ಮಂ ಸ್ಥಿತಾ ಯುದ್ಧಾಯ ಮಾರಿಷ||

ಮಾರಿಷ! ದ್ರೋಣಿ, ದುರ್ಯೋಧನ ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಮಗ ವಿಕರ್ಣನು
ರಣದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಂತರು.

06048040a ತಥೈವ ಪಾಂಡವಾಃ ಸರ್ವೇ ಪರಿವಾರ್ಯ ಧನಂಜಯಂ|

06048040c ಸ್ಥಿತಾ ಯುದ್ಧಾಯ ಮಹತೇ ತತೋ ಯುದ್ಧಮವರ್ತತ||

ಹಾಗೆಯೇ ಪಾಂಡವರೆಲ್ಲರೂ ಧನಂಜಯನನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ
ನಿಂತರು. ಆಗ ಮಹಾಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು.

06048041a ಗಾಂಗೇಯಸ್ತು ರಣೇ ಪಾರ್ಥಮಾನರ್ಚನ್ನವಭಿಃ ಶರೈಃ|

06048041c ತಮರ್ಜುನಃ ಪ್ರತ್ಯವಿದ್ಯದ್ಧಶಭಿರ್ಮರ್ಮವೇಧಿಭಿಃ||

ರಣದಲ್ಲಿ ಗಾಂಗೇಯನಾದರೋ ಪಾರ್ಥನನ್ನು ಒಂಭತ್ತು ಶರಗಳಿಂದ
ಹೊಡೆದನು. ಅವನನ್ನು ಅರ್ಜುನನು ಹತ್ತು ಮರ್ಮವೇಧಿಗಳಿಂದ
ತಿರುಗಿ ಹೊಡೆದನು.

06048042a ತತಃ ಶರಸಹಸ್ರೇಣ ಸುಪ್ರಯುಕ್ತೇನ ಪಾಂಡವಃ|

06048042c ಅರ್ಜುನಃ ಸಮರಶ್ಲಾಘೀ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯಾವಾರಯದ್ಧಿಶಃ||

ಆಗ ಸಮರಶ್ಲಾಘೀ ಪಾಂಡವ ಅರ್ಜುನನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಸಹಸ್ರ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಮುಚ್ಚಿ ಬಿಟ್ಟನು.

06048043a ಶರಜಾಲಂ ತತಸ್ತತ್ತು ಶರಜಾಲೇನ ಕೌರವ|

06048043c ವಾರಯಾಮಾಸ ಪಾರ್ಥಸ್ಯ ಭೀಷ್ಮಃ ಶಾಂತನವಸ್ತಥಾ||

ಆಗ ಕೌರವ! ಪಾರ್ಥನ ಆ ಶರಜಾಲವನ್ನು ಭೀಷ್ಮ ಶಾಂತನವನು ಶರಜಾಲದಿಂದಲೇ ತಡೆದನು.

06048044a ಉಭೌ ಪರಮಸಂಹೃಷ್ಟಾವುಭೌ ಯುದ್ಧಾಭಿನಂದಿನೌ|

06048044c ನಿರ್ವಿಶೇಷಮಯುಧೈತಾಂ ಕೃತಪ್ರತಿಕ್ಯತೈಷಿಣೌ||

ಇಬ್ಬರೂ ಪರಮ ಸಂಹೃಷ್ಟರಾಗಿದ್ದರು. ಇಬ್ಬರೂ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಶ್ಲಾಘಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಬ್ಬರು ಪ್ರಹರಿಸಿದರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಪ್ರಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಬ್ಬರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ.

06048045a ಭೀಷ್ಮಚಾಪವಿಮುಕ್ತಾನಿ ಶರಜಾಲಾನಿ ಸಂಘಶಃ|

06048045c ಶೀರ್ಯಮಾಣಾನ್ಯದೃಶ್ಯಂತ ಭಿನ್ನಾನ್ಯರ್ಜುನಸಾಯಕೈಃ||

ಭೀಷ್ಮನ ಚಾಪದಿಂದ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಗುಂಪು ಗುಂಪಾದ ಶರಜಾಲಗಳು ಅರ್ಜುನನ ಸಾಯಕಗಳಿಂದ ಚೂರು ಚೂರಾಗಿ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುವುದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.

06048046a ತಥೈವಾರ್ಜುನಮುಕ್ತಾನಿ ಶರಜಾಲಾನಿ ಭಾಗಶಃ|

06048046c ಗಾಂಗೇಯಶರನುನ್ನಾನಿ ನೃಪತಂತ ಮಹೀತಲೇ||

ಹಾಗೆಯೇ ಅರ್ಜುನನು ಬಿಟ್ಟು ಶರಜಾಲಗಳು ಗಾಂಗೇಯನ ಶರಗಳಿಂದ ತುಂಡಾಗಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದವು.

06048047a ಅರ್ಜುನಃ ಪಂಚವಿಂಶತ್ಯಾ ಭೀಷ್ಮಮಾರ್ಚ್ಛಚ್ಚಿತ್ತೈಃ ಶರೈಃ|

06048047c ಭೀಷ್ಮೋಽಪಿ ಸಮರೇ ಪಾರ್ಥಂ ವಿವ್ಯಾಧ ತ್ರಿಂಶತಾ ಶರೈಃ||

ಅರ್ಜುನನು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ನಿಶಿತ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಚುಚ್ಚಿದನು. ಸಮರದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನೂ ಕೂಡ ಪಾರ್ಥನನ್ನು ಮೂವತ್ತು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06048048a ಅನ್ಯೋನ್ಯಸ್ಯ ಹಯಾನ್ವಿದ್ಧ್ವಾ ಧ್ವಜೌ ಚ ಸುಮಹಾಬಲೌ|

06048048c ರಥೇಷಾಂ ರಥಚಕ್ರೇ ಚ ಚಿಕ್ರೀಡತುರರಿಂದಮೌ||

ಆ ಇಬ್ಬರು ಸುಮಹಾಬಲ ಅರಿಂದಮರು ಅನ್ಯೋನ್ಯರ ಕುದುರೆಗಳನ್ನೂ ರಥಗಳ ಈಷಾದಂಡಗಳನ್ನೂ, ರಥಚಕ್ರಗಳನ್ನೂ ಹೊಡೆದು ಆಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

06048049a ತತಃ ಕ್ರುದ್ಧೋ ಮಹಾರಾಜ ಭೀಷ್ಮಃ ಪ್ರಹರತಾಂ ವರಃ|

06048049c ವಾಸುದೇವಂ ತ್ರಿಭಿರ್ಬಾಣೈರಾಜಘಾನ ಸ್ತನಾಂತರೇ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಆಗ ಪ್ರಹರಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಭೀಷ್ಮನು ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ವಾಸುದೇವನ ಎದೆಗೆ ಮೂರು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06048050a ಭೀಷ್ಮ ಚಾಪಚ್ಯುತೈರ್ಬಾಣೈರ್ನಿರ್ವಿದ್ಧೋ ಮಧುಸೂದನಃ|

06048050c ವಿರರಾಜ ರಣೇ ರಾಜನ್ಸಪುಷ್ಪ ಇವ ಕಿಂಶುಕಃ||

ರಾಜನ್! ಭೀಷ್ಮನ ಚಾಪದಿಂದ ಹೊರಟ ಬಾಣಗಳು ತಾಗಿದ
ಮಧುಸೂದನನು ರಣದಲ್ಲಿ ಹೂಬಿಟ್ಟು ಕಿಂಶುಕದಂತೆ ರಾರಾಜಿಸಿದನು.

06048051a ತತೋಽರ್ಜುನೋ ಭೃಶಂ ಕ್ರುದ್ಧೋ ನಿರ್ವಿಧ್ಧಂ ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಮಾಧವಂ|

06048051c ಗಾಂಗೇಯಸಾರಥಿಂ ಸಂಖ್ಯೇ ನಿರ್ಬಿಭೇದ ತ್ರಿಭಿಃ ಶರೈಃ||

ಆಗ ಪೆಟ್ಟುತಿಂದ ಮಾಧವನನ್ನು ನೋಡಿ ಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಅರ್ಜುನನು
ತುಂಬಾ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಗಾಂಗೇಯನ ಸಾರಥಿಯನ್ನು ಮೂರು
ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06048052a ಯತಮಾನೌ ತು ತೌ ವೀರಾವನ್ಯೋನ್ಯಸ್ಯ ವಧಂ ಪ್ರತಿ|

06048052c ನಾಶಕ್ಷುತಾಂ ತದಾನ್ಯೋನ್ಯಮಭಿಸಂಧಾತುಮಾಹವೇ||

ಆ ವೀರರಿಬ್ಬರೂ ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ವಧಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನ
ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ಮೀರಲು ಶಕ್ಯರಾಗಲಿಲ್ಲ.

06048053a ಮಂಡಲಾನಿ ವಿಚಿತ್ರಾಣಿ ಗತಪ್ರತ್ಯಾಗತಾನಿ ಚ|

06048053c ಅದರ್ಶಯೇತಾಂ ಬಹುಧಾ ಸೂತಸಾಮರ್ಥ್ಯಲಾಘವಾತ್||

ಮಂಡಲಾಕಾರವಾಗಿ, ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ, ಮುಂದೆ ಮತ್ತು ಹಿಂದೆ
ಚಲಿಸುವುದು ಮೊದಲಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಲಾಘವಗಳನ್ನು ಸಾರಥಿಗಳು
ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು.

06048054a ಅಂತರಂ ಚ ಪ್ರಹಾರೇಷು ತರ್ಕಯಂತೌ ಮಹಾರಥೌ|

06048054c ರಾಜನ್ನಂತರಮಾರ್ಗಸ್ಥೌ ಸ್ಥಿತಾವಾಸ್ತಾಂ ಮುಹುರ್ಮುಹುಃ||

ರಾಜನ್! ಪ್ರಹಾರಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಮಹಾರಥರೂ ತರ್ಕಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪುನಃ ಪುನಃ ಮಧ್ಯಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

06048055a ಉಭೌ ಸಿಂಹರವೋನ್ನಿಶ್ರಂ ಶಂಖಶಬ್ದಂ ಪ್ರಚಕ್ರತುಃ|

06048055c ತಥೈವ ಚಾಪನಿಘೋಷಂ ಚಕ್ರತುಸ್ತೌ ಮಹಾರಥೌ||

ಇಬ್ಬರೂ ಸಿಂಹನಾದ ಮಿಶ್ರಿತ ಶಂಖಧ್ವನಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಇಬ್ಬರು ಮಹಾರಥರೂ ಧನುಷ್ಯೇಂಕಾರವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

06048056a ತಯೋಃ ಶಂಖಪ್ರಣಾದೇನ ರಥನೇಮಿಸ್ವನೇನ ಚ|

06048056c ದಾರಿತಾ ಸಹಸಾ ಭೂಮಿಶ್ಚ ಕಂಪ ಚ ನನಾದ ಚ||

ಅವರ ಶಂಖಪ್ರಣಾದದಿಂದ ಮತ್ತು ರಥಚಕ್ರಗಳ ಶಬ್ದದಿಂದ ಭೂಮಿಯು ಸೀಳಿ, ನಡುಗಿ ಮಹಾಶಬ್ದವುಂಟಾಯಿತು.

06048057a ನ ತಯೋರಂತರಂ ಕಶ್ಚಿ ದ್ವದೃಶೇ ಭರತರ್ಷಭ|

06048057c ಬಲಿನೌ ಸಮರೇ ಶೂರಾವನ್ಯೋನ್ಯಸದೃಶಾವುಭೌ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಅವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಅಂತರವು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಸಮರದಲ್ಲಿ ಆ ಬಲಿ ಶೂರರಿಬ್ಬರೂ ಅನ್ಯೋನ್ಯರಂತೆಯೇ ಇದ್ದರು.

06048058a ಚಿಹ್ನಮಾತ್ರೇಣ ಭೀಷ್ಮಂ ತು ಪ್ರಜಜ್ಞುಸ್ತತ್ರ ಕೌರವಾಃ|

06048058c ತಥಾ ಪಾಂಡುಸುತಾಃ ಪಾರ್ಥಂ ಚಿಹ್ನಮಾತ್ರೇಣ ಜಜ್ಞಿರೇ||

ಕೌರವರು ಧ್ವಜಚಿಹ್ನೆಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.
ಹಾಗೆಯೇ ಪಾಂಡುಸುತರು ಪಾರ್ಥನನ್ನು ಕೇವಲ ಧ್ವಜಚಿಹ್ನೆಯಿಂದ
ಗುರುತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

06048059a ತಯೋರ್ನ್ಯವರಯೋ ರಾಜನ್ವೃಶ್ಯ ತಾದ್ಯಕ್ವರಾಕ್ರಮಂ|

06048059c ವಿಸ್ಮಯಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಜಗ್ಮುರ್ಭಾರತ ಸಂಯುಗೇ||

ರಾಜನ್! ಭಾರತ! ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಆ ನರಶ್ರೇಷ್ಠರ ಅಂಥಹ
ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ನೋಡಿ ಸರ್ವಭೂತಗಳೂ ವಿಸ್ಮಯಗೊಂಡವು.

06048060a ನ ತಯೋರ್ವಿವರಂ ಕಶ್ಚಿದ್ರಣೇ ಪಶ್ಯತಿ ಭಾರತ|

06048060c ಧರ್ಮೇ ಸ್ಥಿತಸ್ಯ ಹಿ ಯಥಾ ನ ಕಶ್ಚಿದ್ವೃಜಿನಂ ಕ್ವ ಚಿತ್||

ಭಾರತ! ಹೇಗೆ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತನಾಗಿರುವವನಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ
ನ್ಯೂನತೆಗಳು ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ಅವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ
ರೀತಿಯ ಕುಂದುಗಳು ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

06048061a ಉಭೌ ಹಿ ಶರಜಾಲೇನ ತಾವದ್ಯಶ್ಯೌ ಬಭೂವತುಃ|

06048061c ಪ್ರಕಾಶೌ ಚ ಪುನಸ್ತೂರ್ಣಂ ಬಭೂವತುರುಭೌ ರಣೇ||

ಇಬ್ಬರೂ ಬಾಣಗಳ ಬಲೆಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿ ಹೋಗಿರುವುದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.
ಪುನಃ ತಕ್ಷಣವೇ ಇಬ್ಬರೂ ರಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಮಾನರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು.

06048062a ತತ್ರ ದೇವಾಃ ಸಗಂಧರ್ವಾಶ್ಚಾರಣಾಶ್ಚ ಸಹರ್ಷಿಭಿಃ|

06048062c ಅನ್ಯೋನ್ಯಂ ಪ್ರತ್ಯಭಾಷಂತ ತಯೋರ್ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪರಾಕ್ರಮಂ||

ಅಲ್ಲಿ ಅವರ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಕಂಡು ದೇವತೆಗಳು, ಗಂಧರ್ವ-ಚಾರಣ-
ಮುಷಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಅನ್ಯೋನ್ಯರಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

06048063a ನ ಶಕ್ಯೌ ಯುಧಿ ಸಂರಬ್ಧೌ ಜೇತುಮೇತೌ ಮಹಾರಥೌ|

06048063c ಸದೇವಾಸುರಗಂಧರ್ವೈರ್ಲೋಕೈರಪಿ ಕಥಂ ಚನ||

“ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿರುವ ಈ ಇಬ್ಬರು ಮಹಾರಥರನ್ನು ಗೆಲ್ಲಲು
ದೇವಾಸುರಗಂಧರ್ವರಿಂದಲೂ ಲೋಕಗಳಿಂದಲೂ ಎಂದೂ
ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

06048064a ಆಶ್ಚ ಯ ಭೂತಂ ಲೋಕೇಷು ಯುದ್ಧಮೇತನ್ಮಹಾದ್ಭುತಂ|

06048064c ನೈತಾದೃಶಾನಿ ಯುದ್ಧಾನಿ ಭವಿಷ್ಯಂತಿ ಕಥಂ ಚನ||

ಮಹಾದ್ಭುತವಾದ ಈ ಯುದ್ಧವು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ
ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗೆ ಕಾಣುವ ಯುದ್ಧವು ಮುಂದೆ
ಎಂದೂ ನಡೆಯಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

06048065a ನಾಪಿ ಶಕ್ಯೋ ರಣೇ ಜೇತುಂ ಭೀಷ್ಮಃ ಪಾರ್ಥೇನ ಧೀಮತಾ|

06048065c ಸಧನುಶ್ಚ ರಥಸ್ಥಶ್ಚ ಪ್ರವಪನ್ ಸಾಯಕಾನ್ರಣೇ||

ಧನುಸ್ಸು ರಥಗಳೊಂದಿಗೆ ರಣದಲ್ಲಿ ಸಾಯಕಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತುತ್ತಿರುವ
ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಧೀಮತ ಪಾರ್ಥನು ಗೆಲ್ಲಲಾರ.

06048066a ತಥೈವ ಪಾಂಡವಂ ಯುದ್ಧೇ ದೇವೈರಪಿ ದುರಾಸದಂ|

06048066c ನ ವಿಜೇತುಂ ರಣೇ ಭೀಷ್ಮ ಉತ್ಸಹೇತ ಧನುರ್ಧರಂ||

ಹಾಗೆಯೇ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ದುರಾಸದನಾದ ಧನುರ್ಧರ ಪಾಂಡವನನ್ನು ರಣದಲ್ಲಿ ಗೆಲ್ಲಲು ಭೀಷ್ಮ ನಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.”

06048067a ಇತಿ ಸ್ಮ ವಾಚಃ ಶ್ರುಯಂತೇ ಪ್ರೋಚ್ಚ ರಂತ್ಯಸ್ತತಸ್ತತಃ|

06048067c ಗಾಂಗೇಯಾರ್ಜುನಯೋಃ ಸಂಖ್ಯೇ ಸ್ತವಯುಕ್ತಾ ವಿಶಾಂ ಪತೇ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಗಾಂಗೇಯ-ಅರ್ಜುನರ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುವ ಈ ಮಾತುಗಳು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯಿಂದಲೂ ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದವು.

06048068a ತ್ವದೀಯಾಸ್ತು ತತೋ ಯೋಧಾಃ ಪಾಂಡವೇಯಾಶ್ಚ ಭಾರತ|

06048068c ಅನ್ಯೋನ್ಯಂ ಸಮರೇ ಜಘ್ನುಸ್ತಯೋಸ್ತತ್ರ ಪರಾಕ್ರಮೇ||

ಭಾರತ! ಆಗ ನಿನ್ನ ಮತ್ತು ಪಾಂಡವೇಯರ ಯೋಧರು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದರು.

06048069a ಶಿತಧಾರೈಸ್ತಥಾ ಖಿಡ್ಗೈರ್ವಿಮಲೈಶ್ಚ ಪರಶ್ವಧೈಃ|

06048069c ಶರೈರನ್ವೈಶ್ಚ ಬಹುಭಿಃ ಶಸ್ತ್ರೈರ್ನಾನಾವಿಧೈರ್ಯುಧಿ|

06048069e ಉಭಯೋಃ ಸೇನಯೋರ್ವೀರಾ ನ್ಯಕೃಂತಂತ ಪರಸ್ಪರಂ||

ಹರಿತ ಅಲಗಿನ ಖಿಡ್ಗಗಳಿಂದ, ಫಳ-ಫಳಿಸುವ ಪರಶುಗಳಿಂದ, ಶರಗಳಿಂದ, ನಾನಾವಿಧದ ಅನೇಕ ಶಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಎರಡೂ ಸೇನೆಗಳ ವೀರರು ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕಡಿದುರುಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

06048070a ವರ್ತಮಾನೇ ತಥಾ ಘೋರೇ ತಸ್ಮಿನ್ಯುದ್ಧೇ ಸುದಾರುಣೇ|

06048070c ದ್ರೋಣಪಾಂಚಾಲ್ಯಯೋ ರಾಜನ್ಮಹಾನಾಸೀತ್ಸಮಾಗಮಃ||

ರಾಜನ್! ಹೀಗೆ ಸುದಾರುಣವಾದ ಘೋರ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯುತ್ತಿರಲು ದ್ರೋಣ ಮತ್ತು ಪಾಂಚಾಲ್ಯನ ನಡುವೆ ಮಹಾ ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ಭೀಷ್ಮಾರ್ಜುನಯುದ್ಧೇ ಅಷ್ಟಚತ್ವಾರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮಾರ್ಜುನಯುದ್ಧ ಎನ್ನುವ ನಲ್ವತ್ತೆಂಟನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೪೯

ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನ-ದ್ರೋಣರ ಯುದ್ಧ (೧-೩೫). ಭೀಮಸೇನನು
ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನನ್ನು ತನ್ನ ರಥದ ಮೇಲೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು,
ದುರ್ಯೋಧನನು ಕಲಿಂಗ ಸೇನೆಯನ್ನು ಭೀಮನ ಮೇಲೆ
ಆಕ್ರಮಣಮಾಡಲು ಪ್ರಚೋದಿಸಿದುದು (೩೬-೪೦).

06049001 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ|

06049001a ಕಥಂ ದ್ರೋಣೋ ಮಹೇಷ್ವಾಸಃ ಪಾಂಚಾಲ್ಯಶ್ಚಾಪಿ ಪಾರ್ಷ್ವತಃ||

06049001c ರಣೇ ಸಮೀಯತುರ್ಯತ್ತೌ ತನ್ನಮಾಚಕ್ಷ್ವ ಸಂಜಯ|

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಸಂಜಯ ! ಮಹೇಷ್ವಾಸ ದ್ರೋಣ ಮತ್ತು ಪಾರ್ಷ್ವತ ಪಾಂಚಾಲ್ಯರೂ ಕೂಡ ರಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದರು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳು.

06049002a ದಿಷ್ಟಮೇವ ಪರಂ ಮನ್ಯೇ ಪೌರುಷಾದಪಿ ಸಂಜಯ||

06049002c ಯತ್ರ ಶಾಂತನವೋ ಭೀಷ್ಮೋ ನಾತರದ್ಯುಧಿ ಪಾಂಡವಂ|

ಸಂಜಯ ! ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವನನ್ನು ಶಾಂತನವ ಭೀಷ್ಮನೂ ಕೂಡ ದಾಟಲಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ಪೌರುಷಕ್ಕಿಂತಲೂ ದೈವವೇ ಹೆಚ್ಚಿನದೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ.

06049003a ಭೀಷ್ಮೋ ಹಿ ಸಮರೇ ಕ್ರುದ್ಧೋ ಹನ್ಯಾಲ್ಲೋಕಾಂಶ್ಚ ರಾಚರಾನ್||

06049003c ಸ ಕಥಂ ಪಾಂಡವಂ ಯುದ್ಧೇ ನಾತರತ್ನಂಜಯೌಜಸಾ|

ಸಂಜಯ ! ಏಕೆಂದರೆ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ತನ್ನ ಓಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಲೋಕ ಚರಾಚರಗಳನ್ನೇ ಕೊಲ್ಲಬಲ್ಲ ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಗೆ ಪಾಂಡವನನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮೀರಿಸಲಿಲ್ಲ?”

06049004 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06049004a ಶೃಣು ರಾಜನ್ ಸ್ಥಿರೋ ಭೂತ್ವಾ ಯುದ್ಧಮೇತತ್ಸುದಾರುಣಂ|

06049004c ನ ಶಕ್ಯಃ ಪಾಂಡವೋ ಜೇತುಂ ದೇವೈರಪಿ ಸವಾಸವೈಃ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್ ! ಸ್ಥಿರನಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಈ ಸುದಾರುಣ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಕೇಳು. ಪಾಂಡವರನ್ನು ಗೆಲ್ಲಲು ವಾಸವನೊಂದಿಗೆ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

06049005a ದ್ರೋಣಸ್ತು ನಿಶಿತೈರ್ಬಾಣೈರ್ಧೃಷ್ಯದ್ಯುಮ್ನಮಯೋಧಯತ್|

06049005c ಸಾರಥಿಂ ಚಾಸ್ಯ ಭಲ್ಲೇನ ರಥನೀಡಾದಪಾತಯತ್|

ದ್ರೋಣನಾದರೋ ನಿಶಿತ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಧೃಷ್ಯದ್ಯುಮ್ನನನ್ನು
ಗಾಯಗೊಳಿಸಿದನು. ಅವನ ಸಾರಥಿಯನ್ನು ಕೂಡ ಭಲ್ಲದಿಂದ
ಹೊಡೆದು ರಥದಿಂದ ಬೀಳಿಸಿದನು.

06049006a ತಸ್ಯಾಥ ಚತುರೋ ವಾಹಾಂಶ್ಚ ತುರ್ಭಿಃ ಸಾಯಕೋತ್ತಮೈಃ|

06049006c ಪೀಡಯಾಮಾಸ ಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ಧೃಷ್ಯದ್ಯುಮ್ನಸ್ಯ ಮಾರಿಷ||

ಮಾರಿಷ! ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಧೃಷ್ಯದ್ಯುಮ್ನನ ನಾಲ್ಕು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು
ಉತ್ತಮ ಸಾಯಕಗಳಿಂದ ಪೀಡಿಸಿದನು.

06049007a ಧೃಷ್ಯದ್ಯುಮ್ನಸ್ತತೋ ದ್ರೋಣಂ ನವತ್ಯಾ ನಿಶಿತೈಃ ಶರೈಃ|

06049007c ವಿವ್ರಾಧ ಪ್ರಹಸನ್ವೀರಸ್ತಿಷ್ಠ ತಿಷ್ಠೇತಿ ಚಾಬ್ರವೀತ್||

ಆಗ ಧೃಷ್ಯದ್ಯುಮ್ನನು ನಗುತ್ತಾ ದ್ರೋಣನನ್ನು ತೊಂಭತ್ತು ನಿಶಿತ
ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದು “ನಿಲ್ಲ! ನಿಲ್ಲ!” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

06049008a ತತಃ ಪುನರಮೇಯಾತ್ಮಾ ಭಾರದ್ವಾಜಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್|

06049008c ಶರೈಃ ಪ್ರಚ್ಛಾದಯಾಮಾಸ ಧೃಷ್ಯದ್ಯುಮ್ನಮಮರ್ಷಣಂ||

ಆಗ ಪುನಃ ಅಮೇಯಾತ್ಮ ಪ್ರತಾಪವಾನ್ ಭಾರದ್ವಾಜನು ಅಮರ್ಷಣ
ಧೃಷ್ಯದ್ಯುಮ್ನನನ್ನು ಶರಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿ ಬಿಟ್ಟನು.

06049009a ಆದದೇ ಚ ಶರಂ ಘೋರಂ ಪಾರ್ಷ್ವತಸ್ಯ ವಧಂ ಪ್ರತಿ|

06049009c ಶಕ್ರಾಶನಿಸಮಸ್ಪರ್ಶಂ ಮೃತ್ಯುದಂಡಮಿವಾಪರಂ||

ಪಾರ್ಷ್ವತನ ವಧೆಗೆಂದು ಮುಟ್ಟಲು ವಜ್ರದಂತೆ ಕಠೋರವಾಗಿದ್ದ,
ಮೃತ್ಯುದಂಡದಂತಿದ್ದ ಘೋರ ಶರವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡನು.

06049010a ಹಾಹಾಕಾರೋ ಮಹಾನಾಸೀತ್ಸರ್ವಸೈನ್ಯಸ್ಯ ಭಾರತ|

06049010c ತಮಿಷುಂ ಸಂಧಿತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಭಾರದ್ವಾಜೇನ ಸಂಯುಗೇ||

ಭಾರತ! ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಭಾರದ್ವಾಜನು ಆ ಬಾಣವನ್ನು
ಹೂಡಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಸರ್ವ ಸೈನ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾ
ಹಾಹಾಕಾರವುಂಟಾಯಿತು.

06049011a ತತ್ರಾಧ್ಭುತಮಪಶ್ಯಾಮ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಸ್ಯ ಪೌರುಷಂ|

06049011c ಯದೇಕಃ ಸಮರೇ ವೀರಸ್ತಸ್ಯೌ ಗಿರಿರಿವಾಚಲಃ||

ಆಗ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನ ಅಧ್ಭುತ ಪೌರುಷವನ್ನು ನೋಡಿದೆವು.
ಅವನೊಬ್ಬನೇ ವೀರನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಗಿರಿಯಂತೆ ಅಚಲನಾಗಿ
ನಿಂತಿದ್ದನು.

06049012a ತಂ ಚ ದೀಪ್ತಂ ಶರಂ ಘೋರಮಾಯಾಂತಂ ಮೃತ್ಯುಮಾತ್ಮನಃ|

06049012c ಚಿಚ್ಛೇದ ಶರವೃಷ್ಟಿಂ ಚ ಭಾರದ್ವಾಜೇ ಮುಮೋಚ ಹ||

ತನ್ನ ಮೃತ್ಯುವಾಗಿಯೇ ಭಾರದ್ವಾಜನು ಬಿಟ್ಟ ಆ ಘೋರವಾಗಿ
ಉರಿಯುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಬಾಣವನ್ನು ಅವನು ಶರವೃಷ್ಟಿಯಿಂದ
ಕತ್ತರಿಸಿದನು.

06049013a ತತ ಉಚ್ಚು ಕ್ರುಶುಃ ಸರ್ವೇ ಪಾಂಚಾಲಾಃ ಪಾಂಡವೈಃ ಸಹ|

06049013c ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನೇನ ತತ್ಕರ್ಮ ಕೃತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸುದುಷ್ಕರಂ||

ಸುದುಷ್ಕರವಾದ ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನನ್ನು ನೋಡಿ ಪಾಂಚಾಲ-ಪಾಂಡವರೆಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಹರ್ಷೋದ್ಗಾರ ಮಾಡಿದರು.

06049014a ತತಃ ಶಕ್ತಿಂ ಮಹಾವೇಗಾಂ ಸ್ವರ್ಣವೈಡೂರ್ಯಭೂಷಿತಾಂ|

06049014c ದ್ರೋಣಸ್ಯ ನಿಧನಾಕಾಂಕ್ಷೀ ಚಿಕ್ಷೇಪ ಸ ಪರಾಕ್ರಮೀ||

ಆಗ ಆ ಪರಾಕ್ರಮಿಯು ದ್ರೋಣನ ಸಾವನ್ನು ಬಯಸಿ ಮಹಾವೇಗದ ಸ್ವರ್ಣವೈಡೂರ್ಯಭೂಷಿತ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಎಸೆದನು.

06049015a ತಾಮಾಪತಂತೀಂ ಸಹಸಾ ಶಕ್ತಿಂ ಕನಕಭೂಷಣಾಂ|

06049015c ತ್ರಿಧಾ ಚಿಕ್ಷೇಪ ಸಮರೇ ಭಾರದ್ವಾಜೋ ಹಸನ್ನಿವ||

ಸಮರದಲ್ಲಿ ವೇಗದಿಂದ ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ಆ ಕನಕಭೂಷಣ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಭಾರದ್ವಾಜನು ನಗುತ್ತಾ ಮೂರು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ತುಂಡರಿಸಿದನು.

06049016a ಶಕ್ತಿಂ ವಿನಿಹತಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್|

06049016c ವವರ್ಷ ಶರವರ್ಷಾಣಿ ದ್ರೋಣಂ ಪ್ರತಿ ಜನೇಶ್ವರ||

ಜನೇಶ್ವರ! ಶಕ್ತಿಯು ನಾಶವಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಪ್ರತಾಪವಾನ್ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನು ದ್ರೋಣನ ಮೇಲೆ ಬಾಣಗಳ ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸಿದನು.

06049017a ಶರವರ್ಷಂ ತತಸ್ತಂ ತು ಸನ್ನಿವಾರ್ಯ ಮಹಾಯಶಾಃ|

06049017c ದ್ರೋಣೋ ದ್ರುಪದಪುತ್ರಸ್ಯ ಮಧ್ಯೇ ಚಿಚ್ಛೇದ ಕಾರ್ಮುಕಂ||

ಆಗ ಆ ಶರವರ್ಷವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಮಹಾಯಶ ದ್ರೋಣನು
ದ್ರುಪದಪುತ್ರನ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ತುಂಡರಿಸಿದನು.

06049018a ಸ ಚೈನ್ನಧನ್ವಾ ಸಮರೇ ಗದಾಂ ಗುರ್ವೀಂ ಮಹಾಯಶಾಃ|

06049018c ದ್ರೋಣಾಯ ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ಗಿರಿಸಾರಮಯೀಂ ಬಲೀ||

ಸಮರದಲ್ಲಿ ಧನುಸ್ಸು ತುಂಡಾಗಲು ಆ ಬಲೀ ಮಹಾಯಶಸ್ವಿಯು
ಭಾರವಾದ ಲೋಹನಿರ್ಮಿತ ಗದೆಯನ್ನು ತಿರುತಿರುಗಿಸಿ ದ್ರೋಣನ
ಮೇಲೆ ಎಸೆದನು.

06049019a ಸಾ ಗದಾ ವೇಗವನ್ಮುಕ್ತಾ ಪ್ರಾಯಾದ್ವ್ರೋಣಜಿಘಾಂಸಯಾ|

06049019c ತತ್ರಾದ್ಭುತಮಪಶ್ಯಾಮ ಭಾರದ್ವಾಜಸ್ಯ ವಿಕ್ರಮಂ||

ವೇಗವಾಗಿ ಎಸೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ದ್ರೋಣನ ಜೀವವನ್ನು ಕಳೆಯಬಲ್ಲ ಆ
ಗದೆಯು ಬರುತ್ತಿರಲು ಅಲ್ಲಿ ಭಾರದ್ವಾಜನ ಅದ್ಭುತ ವಿಕ್ರಮವನ್ನು
ಕಂಡೆವು.

06049020a ಲಾಘವಾದ್ವ್ಯಂಸಯಾಮಾಸ ಗದಾಂ ಹೇಮವಿಭೂಷಿತಾಂ|

06049020c ವ್ಯಂಸಯಿತ್ವಾ ಗದಾಂ ತಾಂ ಚ ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ಪಾರ್ಷ್ವತೇ||

06049021a ಭಲ್ಲಾನ್ಸುನಿಶಿತಾನ್ಪೀತಾನ್ಸ್ವರ್ಣಪುಂಖಾಂ ಶಿಲಾಶಿತಾನ್|

ಹೇಮವಿಭೂಷಿತ ಗದೆಯನ್ನು ಲಾಘವದಿಂದ ವ್ಯರ್ಥಗೊಳಿಸಿದನು. ಆ
ಗದೆಯನ್ನು ವ್ಯರ್ಥಗೊಳಿಸಿ ಪಾರ್ಷ್ವತನ ಮೇಲೆ ಹರಿತಾದ, ಶಿಲಾಶಿತ

ಸ್ವರ್ಣಪುಂಖ ಭಲೈಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

06049021c ತೇ ತಸ್ಯ ಕವಚಂ ಭಿತ್ತ್ವಾ ಪಪುಃ ಶೋಣಿತಮಾಹವೇ||

06049022a ಅಥಾನ್ಯದ್ಧನುರಾದಾಯ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನೋ ಮಹಾಮನಾಃ|

06049022c ದ್ರೋಣಂ ಯುಧಿ ಪರಾಕ್ರಮ್ಯ ಶರೈರ್ವಿವ್ಯಾಧ ಪಂಚಭಿಃ||

ಅವು ಅವನ ಕವಚವನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ರಕ್ತವನ್ನು ಕುಡಿದವು. ಆಗ
ಆಹವದಲ್ಲಿ ಮಹಾಮನಸ್ವಿ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನು ಇನ್ನೊಂದು ಧನುಸ್ಸನ್ನು
ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಐದು ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06049023a ರುಧಿರಾಕ್ತೌ ತತಸ್ತೌ ತು ಶುಶುಭಾತೇ ನರರ್ಷಭೌ|

06049023c ವಸಂತಸಮಯೇ ರಾಜನ್ಪುಷ್ಪಿತಾವಿವ ಕಿಂಶುಕೌ||

ರಾಜನ್! ಆಗ ರಕ್ತದಿಂದ ತೋಯ್ದುಹೋಗಿದ್ದ ಅವರಿಬ್ಬರು
ನರರ್ಷಭರೂ ವಸಂತಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹೂಬಿಟ್ಟ ಮುತ್ತುಗದ
ಮರಗಳಂತೆ ಶೋಭಿಸಿದರು.

06049024a ಅಮರ್ಷಿತಸ್ತತೋ ರಾಜನ್ಪರಾಕ್ರಮ್ಯ ಚಮೂಮುಖೇ|

06049024c ದ್ರೋಣೋ ದ್ರುಪದಪುತ್ರಸ್ಯ ಪುನಶ್ಚಿಚ್ಛೇದ ಕಾರ್ಮುಕಂ||

ರಾಜನ್! ಆಗ ಕೋಪಗೊಂಡ ದ್ರೋಣನು ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ
ಸೇನಾಮುಖದಲ್ಲಿ ದ್ರುಪದಪುತ್ರನ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಪುನಃ ತುಂಡರಿಸಿದನು.

06049025a ಅಥೈನಂ ಚಿನ್ನಧನ್ವಾನಂ ಶರೈಃ ಸಮ್ನತಪರ್ವಭಿಃ|

06049025c ಅವಾಕಿರದಮೇಯಾತ್ಮಾ ವೃಷ್ಣ್ಯಾ ಮೇಘ ಇವಾಚಲಂ||

ಆಗ ಆ ಧನುಸ್ಸು ಮುರಿದವನನ್ನು ಅಮೇಯಾತ್ಮನು ಸನ್ನತಪರ್ವ
ಬಾಣಗಳಿಂದ ಮೋಡವು ಮಳೆಯಿಂದ ಗಿರಿಯನ್ನು ಮುಚ್ಚುವಂತೆ
ಮುಚ್ಚಿದನು.

06049026a ಸಾರಥಿಂ ಚಾಸ್ಯ ಭಲ್ಲೇನ ರಥನೀಡಾದಪಾತಯತ್|

06049026c ಅಧಾಸ್ಯ ಚತುರೋ ವಾಹಾಂಶ್ಚ ತುರ್ಭಿರ್ನಿಶಿತೈಃ ಶರೈಃ||

ಆಗ ಭಲ್ಲದಿಂದ ಅವನ ಸಾರಥಿಯನ್ನು ರಥದಿಂದ ಬೀಳಿಸಿದನು. ಅವನ
ನಾಲ್ಕು ಕುದುರೆಗಳನ್ನೂ ನಾಲ್ಕು ನಿಶಿತ ಶರಗಳಿಂದ ವಧಿಸಿದನು.

06049027a ಪಾತಯಾಮಾಸ ಸಮರೇ ಸಿಂಹನಾದಂ ನನಾದ ಚ|

06049027c ತತೋಽಪರೇಣ ಭಲ್ಲೇನ ಹಸ್ತಾಚ್ಚಾಪಮಥಾಚ್ಚಿನತ್||

ಸಮರದಲ್ಲಿ ಆಗ ಇನ್ನೊಂದು ಭಲ್ಲದಿಂದ ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ
ಧನುಸ್ಸನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿ ಸಿಂಹನಾದಗೈದನು.

06049028a ಸ ಚ್ಛಿನ್ನಧನ್ವಾ ವಿರಥೋ ಹತಾಶ್ವೋ ಹತಸಾರಥಿಃ|

06049028c ಗದಾಪಾಣಿರವಾರೋಹತ್ ಖ್ಯಾಪಯನ್ಪಾರುಷಂ ಮಹತ್||

ಧನುಸ್ಸು ತುಂಡಾಗಲು, ರಥವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ, ಅಶ್ವಗಳನ್ನು
ಕಳೆದುಕೊಂಡ, ಸಾರಥಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನು ಮಹಾ
ಪೌರುಷವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಗದೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಇಳಿದುಬಂದನು.

06049029a ತಾಮಸ್ಯ ವಿಶಿಖ್ರೈಸ್ತೂರ್ಣಂ ಪಾತಯಾಮಾಸ ಭಾರತ|

06049029c ರಥಾದನವರೂಢಸ್ಯ ತದದ್ಭುತಮಿವಾಭವತ್||

ಭಾರತ ! ರಥದಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದಾಗಲೇ ವೇಗವಾಗಿ ಅವನ
ಗದೆಯನ್ನೂ ಪುಡಿಮಾಡಿ ಬೀಳಿಸಿದನು. ಅದೊಂದು ಅದ್ಭುತವಾಗಿತ್ತು.

06049030a ತತಃ ಸ ವಿಪುಲಂ ಚರ್ಮ ಶತಚಂದ್ರಂ ಚ ಭಾನುಮತ್ |

06049030c ಖಿಡ್ಗಂ ಚ ವಿಪುಲಂ ದಿವ್ಯಂ ಪ್ರಗೃಹ್ಯ ಸುಭುಜೋ ಬಲೀ ||

06049031a ಅಭಿದುದ್ರಾವ ವೇಗೇನ ದ್ರೋಣಸ್ಯ ವಧಕಾಂಕ್ಷಯಾ |

06049031c ಆಮಿಷಾರ್ಥೀ ಯಥಾ ಸಿಂಹೋ ವನೇ ಮತ್ತಮಿವ ದ್ವಿಪಂ ||

ಆಗ ಆ ಸುಭುಜ ಬಲಿಯು ವಿಶಾಲವಾಗಿದ್ದ, ನೂರು ಚಂದ್ರರಂತೆ
ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿದ್ದ ಗುರಾಣಿಯನ್ನೂ ವಿಪುಲ ದಿವ್ಯ ಖಿಡ್ಗವನ್ನೂ
ಹಿಡಿದು ವೇಗದಿಂದ ದ್ರೋಣನನ್ನು ವಧಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸಿ, ವನದಲ್ಲಿ
ಸಿಂಹವು ಮದಿಸಿದ ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವಂತೆ ಓಡಿ ಬಂದನು.

06049032a ತತ್ರಾದ್ಭುತಮಪಶ್ಯಾಮ ಭಾರದ್ವಾಜಸ್ಯ ಪೌರುಷಂ |

06049032c ಲಾಘವಂ ಚಾಸ್ತ್ರಯೋಗಂ ಚ ಬಲಂ ಬಾಹ್ವೋಶ್ಚ ಭಾರತ ||

ಭಾರತ ! ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ನಾವು ಭಾರದ್ವಾಜನ ಪೌರುಷವನ್ನೂ,
ಲಾಘವವನ್ನೂ, ಅಸ್ತ್ರಯೋಗವನ್ನೂ, ಬಾಹುಗಳ ಬಲವನ್ನೂ ಕಂಡೆವು.

06049033a ಯದೇನಂ ಶರವರ್ಷೇಣ ವಾರಯಾಮಾಸ ಪಾರ್ಷ್ವತಂ |

06049033c ನ ಶಶಾಕ ತತೋ ಗಂತುಂ ಬಲವಾನಪಿ ಸಂಯುಗೇ ||

ಪಾರ್ಷ್ವತನನ್ನು ಶರವರ್ಷಗಳಿಂದ ತಡೆದನು. ಬಲಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದರೂ
ಅವನು ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆಯಲು ಶಕ್ತನಾಗಲಿಲ್ಲ.

06049034a ತತ್ರ ಸ್ಥಿತಮಪಶ್ಯಾಮ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಂ ಮಹಾರಥಂ|

06049034c ವಾರಯಾಣಂ ಶರೌಘಾಂಶ್ಚ ಚರ್ಮಣಾ ಕೃತಹಸ್ತವತ್||

ಅಲ್ಲಿ ಮಹಾರಥ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನು ಖಿಡ್ಗ-ಗುರಾಣಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು
ಶರಗಳಿಂದ ತಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ನಿಂತಿರುವುದನ್ನು ಭೀಮಸೇನನು
ನೋಡಿದನು.

06049035a ತತೋ ಭೀಮೋ ಮಹಾಬಾಹುಃ ಸಹಸಾಭ್ಯಪತದ್ಬಲೀ|

06049035c ಸಾಹಾಯ್ಯಕಾರೀ ಸಮರೇ ಪಾರ್ಷ್ವತಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ||

ಆಗ ಮಹಾಬಾಹು ಬಲೀ ಭೀಮನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮ
ಪಾರ್ಷ್ವತನಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಬೇಗನೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಧಾವಿಸಿದನು.

06049036a ಸ ದ್ರೋಣಂ ನಿಶಿತೈರ್ಬಾಣೈ ರಾಜನ್ವಿವ್ಯಾಧ ಸಪ್ತಭಿಃ|

06049036c ಪಾರ್ಷ್ವತಂ ಚ ತದಾ ತೂರ್ಣಮನ್ಯಮಾರೋಪಯದ್ರಥಂ||

ರಾಜನ್! ಅವನು ದ್ರೋಣನನ್ನು ಏಳು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು
ಮತ್ತು ಬೇಗನೇ ಪಾರ್ಷ್ವತನನ್ನು ತನ್ನ ರಥದ ಮೇಲೇರಿಸಿಕೊಂಡನು.

06049037a ತತೋ ದುರ್ಯೋಧನೋ ರಾಜಾ ಕಲಿಂಗಂ ಸಮಚೋದಯತ್|

06049037c ಸೈನ್ಯೇನ ಮಹತಾ ಯುಕ್ತಂ ಭಾರದ್ವಾಜಸ್ಯ ರಕ್ಷಣೇ||

ಆಗ ರಾಜಾ ದುರ್ಯೋಧನನು ಭಾರದ್ವಾಜನ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಮಹಾ
ಸೇನೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಲಿಂಗನನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸಿದನು.

06049038a ತತಃ ಸಾ ಮಹತೀ ಸೇನಾ ಕಲಿಂಗಾನಾಂ ಜನೇಶ್ವರ|

06049038c ಭೀಮಮಭ್ಯುದ್ಯಯೌ ತೂರ್ಣಂ ತವ ಪುತ್ರಸ್ಯ ಶಾಸನಾತ್||

ಆಗ ಜನೇಶ್ವರ! ತಕ್ಷಣವೇ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರನ ಶಾಸನದಂತೆ ಕಲಿಂಗರ
ಮಹಾಸೇನೆಯು ಭೀಮನನ್ನು ಎದುರಿಸಿತು.

06049039a ಪಾಂಚಾಲ್ಯಮಭಿಸಂತ್ಯಜ್ಯ ದ್ರೋಣೋಽಪಿ ರಥಿನಾಂ ವರಃ|

06049039c ವಿರಾಟದ್ರುಪದೌ ವೃದ್ಧೌ ಯೋಧಯಾಮಾಸ ಸಂಗತೌ|

06049039e ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನೋಽಪಿ ಸಮರೇ ಧರ್ಮರಾಜಂ ಸಮಭ್ಯಯಾತ್||

ರಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ದ್ರೋಣನೂ ಕೂಡ ಪಾಂಚಾಲ್ಯನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು
ವೃದ್ಧರಾದ ವಿರಾಟ-ದ್ರುಪದರ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದನು.
ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನೂ ಕೂಡ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮರಾಜನನ್ನು ಸೇರಿದನು.

06049040a ತತಃ ಪ್ರವವೃತೇ ಯುದ್ಧಂ ತುಮುಲಂ ಲೋಮಹರ್ಷಣಂ|

06049040c ಕಲಿಂಗಾನಾಂ ಚ ಸಮರೇ ಭೀಮಸ್ಯ ಚ ಮಹಾತ್ಮನಃ|

06049040e ಜಗತಃ ಪ್ರಕ್ಷಯಕರಂ ಘೋರರೂಪಂ ಭಯಾನಕಂ||

ಆಗ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಕಲಿಂಗರು ಮತ್ತು ಮಹಾತ್ಮ ಭೀಮನ ನಡುವೆ
ಜಗತ್ತನ್ನೇ ನಾಶಗೊಳಿಸುವಂತಹ ಘೋರರೂಪಿ ಭಯಾನಕ
ಲೋಮಹರ್ಷಣ ತುಮುಲ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನದ್ರೋಣಯುದ್ಧೇ ಏಕೋನಪಂಚಾಶತ್ತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ

ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನದ್ರೋಣಯುಧ್ಧ ಎನ್ನುವ ನಲ್ವತ್ತೊಂಭತ್ತನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೫೦

ಕಲಿಂಗ-ನಿಷಾದರೊಡನೆ ಭೀಮನ ಯುದ್ಧ (೧-೧೧೫).

06050001 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ|

06050001a ತಥಾ ಪ್ರತಿಸಮಾದಿಷ್ಟಃ ಕಲಿಂಗೋ ವಾಹಿನೀಪತಿಃ|

06050001c ಕಥಮದ್ಭುತಕರ್ಮಾಣಂ ಭೀಮಸೇನಂ ಮಹಾಬಲಂ||

06050002a ಚರಂತಂ ಗದಯಾ ವೀರಂ ದಂಡಪಾಣಿಮಿವಾಂತಕಂ|

06050002c ಯೋಧಯಾಮಾಸ ಸಮರೇ ಕಲಿಂಗಃ ಸಹ ಸೇನಯಾ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಹೀಗೆ ಆದೇಶಗೊಂಡ ಕಲಿಂಗ
ವಾಹಿನೀಪತಿಯು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ದಂಡಪಾಣಿ
ಅಂತಕನಂತೆ ಗದೆಯನ್ನು ತಿರುಗಿಸುವ ಅದ್ಭುತಕರ್ಮಿ ಮಹಾಬಲ
ವೀರ ಭೀಮಸೇನನೊಂದಿಗೆ ಹೇಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದನು?”

06050003 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06050003a ಪುತ್ರೇಣ ತವ ರಾಜೇಂದ್ರ ಸ ತಥೋಕ್ತೋ ಮಹಾಬಲಃ|

06050003c ಮಹತ್ಯಾ ಸೇನಯಾ ಗುಪ್ತಃ ಪ್ರಾಯಾದ್ಭೀಮರಥಂ ಪ್ರತಿ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜೇಂದ್ರ! ನಿನ್ನ ಮಗನಿಂದ ಹಾಗೆ
ಆದೇಶಗೊಂಡ ಮಹಾಬಲನು ಮಹಾಸೇನೆಯಿಂದ ರಕ್ಷಿತನಾಗಿ

ಭೀಮನ ರಥದ ಬಳಿ ಬಂದನು.

06050004a ತಾಮಾಪತಂತೀಂ ಸಹಸಾ ಕಲಿಂಗಾನಾಂ ಮಹಾಚಮೂಂ|

06050004c ರಥನಾಗಾಶ್ವಕಲಿಲಾಂ ಪ್ರಗೃಹೀತಮಹಾಯುಧಾಂ||

06050005a ಭೀಮಸೇನಃ ಕಲಿಂಗಾನಾಮಾರ್ಚದ್ಭಾರತ ವಾಹಿನೀಂ|

06050005c ಕೇತುಮಂತಂ ಚ ನೈಷಾದಿಮಾಯಾಂತಂ ಸಹ ಚೇದಿಭಿಃ||

ಭಾರತ ! ಮಹಾಯುಧಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ರಥ-ಆನೆ-ಕುದುರೆಗಳಿಂದ
ಕೂಡಿದ ಕಲಿಂಗ ಮಹಾಸೇನೆಯು ರಭಸದಿಂದ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಬೀಳಲು
ಭೀಮಸೇನನು ಕಲಿಂಗರನ್ನು, ಮತ್ತು ಚೇದಿಗಳೊಡನೆ ಬಂದಿದ್ದ
ನೈಷಾದೀ ಕೇತುಮಂತನನ್ನೂ ಪೀಡಿಸಿದನು.

06050006a ತತಃ ಶ್ರುತಾಯುಃ ಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ರಾಜ್ಞಾ ಕೇತುಮತಾ ಸಹ|

06050006c ಆಸಸಾದ ರಣೇ ಭೀಮಂ ವ್ಯೂಥಾನೀಕೇಷು ಚೇದಿಷು||

ಆಗ ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಶ್ರುತಾಯುವು ರಾಜಾ ಕೇತುಮತ ಮತ್ತು
ಚೇದಿಸೇನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ರಣದಲ್ಲಿ ಭೀಮನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದನು.

06050007a ರಥೈರನೇಕಸಾಹಸೈಃ ಕಲಿಂಗಾನಾಂ ಜನಾಧಿಪಃ|

06050007c ಅಯುತೇನ ಗಜಾನಾಂ ಚ ನಿಷಾದೈಃ ಸಹ ಕೇತುಮಾನ್|

06050007e ಭೀಮಸೇನಂ ರಣೇ ರಾಜನ್ಸಮಂತಾತ್ಪರ್ಯವಾರಯತ್||

ರಾಜನ್ ! ಕಲಿಂಗರ ಜನಾಧಿಪನು ಅನೇಕ ಸಹಸ್ರ ರಥಗಳೊಂದಿಗೆ,
ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಆನೆಗಳೊಂದಿಗೆ, ಕೇತುಮಾನ ನಿಷಾದರೊಂದಿಗೆ
ರಣದಲ್ಲಿ ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆದನು.

06050008a ಚೇದಿಮತ್ಸ್ಯ ಕರೂಷಾಶ್ಚ ಭೀಮಸೇನಪುರೋಗಮಾಃ|

06050008c ಅಭ್ಯವರ್ತಂತ ಸಹಸಾ ನಿಷಾದಾನ್ಸಹ ರಾಜಭಿಃ||

ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಚೇದಿ-ಮತ್ಸ್ಯ-ಕರೂಷರು ತಕ್ಷಣವೇ ಬಂದು ರಾಜರೊಂದಿಗೆ ನಿಷಾದರನ್ನು ಎದುರಿಸಿದರು.

06050009a ತತಃ ಪ್ರವವೃತೇ ಯುದ್ಧಂ ಘೋರರೂಪಂ ಭಯಾನಕಂ|

06050009c ಪ್ರಜಾನನ್ನ ಚ ಯೋಧಾನ್ಸ್ವಾನ್ವರಸ್ಪರಜಿಘಾಂಸಯಾ||

ಆಗ ಘೋರರೂಪವಾದ ಭಯಾನಕ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು. ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದ ಸೈನಿಕರು ಅವರು ತಮ್ಮವರೋ ಅಥವಾ ಶತ್ರುಗಳೋ ಎಂದೂ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

06050010a ಘೋರಮಾಸೀತ್ತತೋ ಯುದ್ಧಂ ಭೀಮಸ್ಯ ಸಹಸಾ ಪರೈಃ|

06050010c ಯಥೇಂದ್ರಸ್ಯ ಮಹಾರಾಜ ಮಹತ್ಯಾ ದೈತ್ಯಸೇನಯಾ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಶತ್ರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಭೀಮನು ಮಾಡಿದ ಯುದ್ಧವು ಇಂದ್ರನು ಮಹಾ ದೈತ್ಯಸೇನೆಯೊಡನೆ ಮಾಡಿದಂತೆ ಘೋರವಾಗಿತ್ತು.

06050011a ತಸ್ಯ ಸೈನ್ಯಸ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಯುಧ್ಯಮಾನಸ್ಯ ಭಾರತ|

06050011c ಬಭೂವ ಸುಮಹಾಂ ಶಬ್ದಃ ಸಾಗರಸ್ಯೇವ ಗರ್ಜತಃ||

ಭಾರತ ! ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಅವನು ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುವಾಗ ಸಾಗರವೇ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಿದೆಯೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಮಹಾ ಶಬ್ದವುಂಟಾಯಿತು.

06050012a ಅನ್ಯೋನ್ಯಸ್ಯ ತದಾ ಯೋಧಾ ನಿಕ್ಯಂತಂತೋ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06050012c ಮಹೀಂ ಚಕ್ರುಶ್ಚಿ ತಾಂ ಸರ್ವಾಂ ಶಶಶೋಣಿತಸ್ಮಿಭಾಂ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುತ್ತಾ ಯೋಧರು ಭೂಮಿಯನ್ನೇ ಮೊಲದ ರಕ್ತದಂತೆ ಚಿತೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು.

06050013a ಯೋಧಾಂಶ್ಚ ಸ್ವಾನ್ವರಾನ್ವಾಪಿ ನಾಭ್ಯಜಾನಂ ಜಿಘಾಂಸಯಾ|

06050013c ಸ್ವಾನಪ್ಯಾದದತೇ ಸ್ವಾಶ್ಚ ಶೂರಾಃ ಸಮರದುರ್ಜಯಾಃ||

ಯೋಧರು ತಮ್ಮವರು ಅಥವಾ ಪರರು ಯಾರು ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳದೆಯೇ ಸಂಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಸಮರ ದುರ್ಜಯ ಶೂರರು ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದವರನ್ನು, ತಮ್ಮವರೇ ಆಗಿದ್ದರೂ, ಕೊಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದರು.

06050014a ವಿಮರ್ದಃ ಸುಮಹಾನಾಸೀದಲ್ಪಾನಾಂ ಬಹುಭಿಃ ಸಹ|

06050014c ಕಲಿಂಗೈಃ ಸಹ ಚೇದೀನಾಂ ನಿಷಾದೈಶ್ಚ ವಿಶಾಂ ಪತೇ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಹೀಗೆ ಅತಿ ದೊಡ್ಡದಾದ ಕಲಿಂಗ, ನಿಷಾದ ಮತ್ತು ಚೇದಿ ಸೇನೆಗಳೊಡನೆ ಅಲ್ಪರ ಮಹಾ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು.

06050015a ಕೃತ್ವಾ ಪುರುಷಕಾರಂ ತು ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಮಹಾಬಲಾಃ|

06050015c ಭೀಮಸೇನಂ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಸಮ್ಯವರ್ತಂತ ಚೇದಯಃ||

ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಪೌರುಷವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಮಹಾಬಲ ಚೇದಯರು ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪಲಾಯನ ಮಾಡಿದರು.

06050016a ಸವೈಃ ಕಲಿಂಗೈರಾಸನ್ನಃ ಸಮ್ನಿವೃತ್ತೇಷು ಚೇದಿಷು|

06050016c ಸ್ವಬಾಹುಬಲಮಾಸ್ಥಾಯ ನ ನ್ಯವರ್ತತ ಪಾಂಡವಃ||

ಚೇದಿಯೋಧರು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಲು ಪಾಂಡವನು ಸ್ವಬಾಹುಬಲವನ್ನು
ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಸರ್ವ ಕಲಿಂಗರನ್ನೂ ತಡೆದನು.

06050017a ನ ಚಚಾಲ ರಥೋಪಸ್ಥಾಧ್ವೀಮಸೇನೋ ಮಹಾಬಲಃ|

06050017c ಶಿತ್ಯೈರವಾಕಿರನ್ಬಾಣೈಃ ಕಲಿಂಗಾನಾಂ ವರೂಥಿನೀಂ||

ರಥದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಹಾಬಲ ಭೀಮಸೇನನು ಕಲಿಂಗರ ಸೇನೆಯು ಹರಿತ
ಬಾಣಗಳ ಮಳೆಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ವಿಚಲಿತನಾಗಲ್ಲ.

06050018a ಕಲಿಂಗಸ್ತು ಮಹೇಷ್ವಾಸಃ ಪುತ್ರಶ್ಚಾಸ್ಯ ಮಹಾರಥಃ|

06050018c ಶಕ್ರದೇವ ಇತಿ ಖ್ಯಾತೋ ಜಘ್ನತುಃ ಪಾಂಡವಂ ಶರೈಃ||

ಶಕ್ರದೇವನೆಂದು ಖ್ಯಾತನಾದ ಕಲಿಂಗನ ಮಗ ಮಹಾರಥ
ಮಹೇಷ್ವಾಸನು ಪಾಂಡವನನ್ನು ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06050019a ತತೋ ಭೀಮೋ ಮಹಾಬಾಹುವಿಧುನ್ವನ್ಪ್ರಚಿರಂ ಧನುಃ|

06050019c ಯೋಧಯಾಮಾಸ ಕಾಲಿಂಗಾನ್ಸ್ವ ಬಾಹುಬಲಮಾಶ್ರಿತಃ||

ಆಗ ಮಹಾಬಾಹು ಭೀಮನು ಸುಂದರ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ತೇಂಕರಿಸಿ
ಸ್ವಬಾಹುಬಲವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಕಲಿಂಗರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದನು.

06050020a ಶಕ್ರದೇವಸ್ತು ಸಮರೇ ವಿಸೃಜನ್ನಾಯಕಾನ್ಬಹೂನ್|

06050020c ಅಶ್ವಾಂ ಜಘಾನ ಸಮರೇ ಭೀಮಸೇನಸ್ಯ ಸಾಯಕೈಃ|

06050020e ವವರ್ಷ ಶರವರ್ಷಾಣಿ ತಪಾಂತೇ ಜಲದೋ ಯಥಾ||

ಶಕ್ರದೇವನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಾಯಕಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಭೀಮಸೇನನ

ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕೊಂದನು ಮತ್ತು ಬೇಸಗೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮೋಡಗಳು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಸಾಯಕಗಳ ಶರವರ್ಷಗಳನ್ನು ಸುರಿಸಿದನು.

06050021a ಹತಾಶ್ವೇ ತು ರಥೇ ತಿಷ್ಠನ್ಭೀಮಸೇನೋ ಮಹಾಬಲಃ|

06050021c ಶಕ್ರದೇವಾಯ ಚಿಕ್ಷೇಪ ಸರ್ವಶೈಕ್ಯಾಯಸೀಂ ಗದಾಂ||

ಕುದುರೆಗಳು ಸತ್ತರೂ ರಥದ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಮಹಾಬಲ ಭೀಮಸೇನನು ಲೋಹಮಯ ಗದೆಯನ್ನು ಶಕ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಶಕ್ರದೇವನ ಮೇಲೆ ಎಸೆದನು.

06050022a ಸ ತಯಾ ನಿಹತೋ ರಾಜನ್ಕಲಿಂಗಸ್ಯ ಸುತೋ ರಥಾತ್|

06050022c ಸದ್ವಜಃ ಸಹ ಸೂತೇನ ಜಗಾಮ ಧರಣೀತಲಂ||

ರಾಜನ್! ಕಲಿಂಗನ ಮಗನು ಅವನಿಂದ ಹತನಾಗಿ ಧ್ವಜ-
ಸೂತರೊಂದಿಗೆ ರಥದಿಂದ ಧರಣೀತಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದನು.

06050023a ಹತಮಾತ್ಮಸುತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಕಲಿಂಗಾನಾಂ ಜನಾಧಿಪಃ|

06050023c ರಥೈರನೇಕಸಾಹಸೈರ್ಭಿಮಸ್ಯಾವಾರಯದ್ದಿಶಃ||

ತನ್ನ ಮಗನು ತೀರಿಕೊಂಡಿದುದನ್ನು ಕಂಡು ಕಲಿಂಗರ ಜನಾಧಿಪನು
ಅನೇಕ ಸಹಸ್ರ ರಥಗಳೊಂದಿಗೆ ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದ
ಸುತ್ತುವರೆದನು.

06050024a ತತೋ ಭೀಮೋ ಮಹಾಬಾಹುರ್ಗುರ್ವೀಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಮಹಾಗದಾಂ|

06050024c ಉದ್ಭವಾರ್ಥ ನಿಶ್ಚಿಂತಂ ಚಿಕೀರ್ಷುಃ ಕರ್ಮ ದಾರುಣಂ||

06050025a ಚರ್ಮ ಚಾಪ್ರತಿಮಂ ರಾಜನ್ನಾರ್ಷಭಂ ಪುರುಷಾರ್ಷಭ|

06050025c ನಕ್ಷತ್ರೈರರ್ಧ ಚಂದ್ರೈಶ್ಚ ಶಾತಕುಂಭಮಯೈಶ್ಚಿ ತಂ||

ರಾಜನ್! ಆಗ ಮಹಾಬಾಹು ಭೀಮನು ದಾರುಣ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಲೆಸಗಿ ಭಾರವಾದ ಮಹಾಗದೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಖಡ್ಗವನ್ನೂ ಅಪ್ರತಿಮವಾಗಿದ್ದ ನಕ್ಷತ್ರ-ಅರ್ಧ ಚಂದ್ರಗಳ ಮತ್ತು ನೂರುಕುಂಭಗಳ ಚಿತ್ರವಿರುವ ಗುರಾಣಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೆಳಗಿಳಿದನು.

06050026a ಕಲಿಂಗಸ್ತು ತತಃ ಕ್ರುದ್ಧೋ ಧನುರ್ಜ್ಯಾಮವಮೃಜ್ಯ ಹ|

06050026c ಪ್ರಗೃಹ್ಯ ಚ ಶರಂ ಘೋರಮೇಕಂ ಸರ್ಪ ವಿಷೋಪಮಂ|

06050026e ಪ್ರಾಹಿಣೋದ್ಭೀಮಸೇನಾಯ ವಧಾಕಾಂಕ್ಷೀ ಜನೇಶ್ವರಃ||

ಆಗ ಕಲಿಂಗ ಜನೇಶ್ವರನು ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಟೀಂಕರಿಸಿ ಘೋರ ಸರ್ಪ ವಿಷೋಪಮ ಬಾಣವೊಂದನ್ನು ಹಿಡಿದು ಭೀಮಸೇನನ ವಧಾಕಾಂಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

06050027a ತಮಾಪತಂತಂ ವೇಗೇನ ಪ್ರೇರಿತಂ ನಿಶಿತಂ ಶರಂ|

06050027c ಭೀಮಸೇನೋ ದ್ವಿಧಾ ರಾಜಂಶ್ಚಿ ಚ್ಛೇದ ವಿಪುಲಾಸಿನಾ|

06050027e ಉದಕ್ರೋಶಚ್ಚ ಸಂಹೃಷ್ಟಸ್ತ್ರಾಸಯಾನೋ ವರೂಢಿನೀಂ||

ರಾಜನ್! ವೇಗದಿಂದ ಬಂದು ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಆ ನಿಶಿತ ಶರದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ ಭೀಮಸೇನನು ಅದನ್ನು ವಿಪುಲ ಖಡ್ಗದಿಂದ ಎರಡಾಗಿ ತುಂಡರಿಸಿದನು. ಸಂಹೃಷ್ಟನಾಗಿ ಜೋರಾಗಿ ಸಿಂಹನಾದಗೈದು

ಸೇನೆಗಳನ್ನು ತತ್ತರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು.

06050028a ಕಲಿಂಗಸ್ತು ತತಃ ಕ್ರುದ್ಧೋ ಭೀಮಸೇನಾಯ ಸಂಯುಗೇ|

06050028c ತೋಮರಾನ್ಮಾ ಹಿಣೋಚ್ಚೀಘ್ರಂ ಚತುರ್ದಶ ಶಿಲಾಶಿತಾನ್||

ಆಗ ಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಕಲಿಂಗನು ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಭೀಮಸೇನನ ಮೇಲೆ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಶೀಘ್ರವಾದ, ಶಿಲಾಶಿತ ತೋಮರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

06050029a ತಾನಪ್ರಾಪ್ತಾನ್ಮಹಾಬಾಹುಃ ಖಿಗತಾನೇವ ಪಾಂಡವಃ|

06050029c ಚಿಚ್ಛೇದ ಸಹಸಾ ರಾಜನ್ನಸಂಭ್ರಾಂತೋ ವರಾಸಿನಾ||

ರಾಜನ್! ಅವುಗಳು ತಲುಪುವುದರೊಳಗೆ

ಆಕಾಶಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ ಪಾಂಡವನು ಸಂಭ್ರಾಂತನಾಗಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಖಿಡ್ಗದಿಂದ ತಕ್ಷಣವೇ ತುಂಡುಮಾಡಿದನು.

06050030a ನಿಕೃತ್ಯ ತು ರಣೇ ಭೀಮಸ್ತೋಮರಾನ್ವೈ ಚತುರ್ದಶ|

06050030c ಭಾನುಮಂತಮಭಿಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಪ್ರಾದ್ರವತ್ತುರುಷರ್ಷಭಃ||

ರಣದಲ್ಲಿ ಆ ಹದಿನಾಲ್ಕು ತೋಮರಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಪುರುಷಭ ಭೀಮನು ಭಾನುಮಂತನನ್ನು ನೋಡಿ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದನು.

06050031a ಭಾನುಮಾಂಸ್ತು ತತೋ ಭೀಮಂ ಶರವರ್ಷೇಣ ಚಾದಯನ್|

06050031c ನನಾದ ಬಲವನ್ನಾದಂ ನಾದಯಾನೋ ನಭಸ್ತಲಂ||

ಆಗ ಭಾನುಮಂತನು ಭೀಮನನ್ನು ಶರವರ್ಷಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದು

ನಭಸ್ಥಲವನ್ನೂ ಮೊಳಗಿಸುವ ಬಲವತ್ತಾದ ಸಿಂಹನಾದವನ್ನು
ಕೂಗಿದನು.

06050032a ನ ತಂ ಸ ಮಮೃಷೇ ಭೀಮಃ ಸಿಂಹನಾದಂ ಮಹಾರಣೇ|

06050032c ತತಃ ಸ್ವರೇಣ ಮಹತಾ ವಿನನಾದ ಮಹಾಸ್ವನಂ||

ಮಹಾರಣದಲ್ಲಿ ಅವನ ಸಿಂಹನಾದವನ್ನು ಸಹಿಸದೇ ಭೀಮನು ಮಹಾ
ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಮಹಾಸ್ವನ ಸಿಂಹನಾದವನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

06050033a ತೇನ ಶಬ್ದೇನ ವಿತ್ರಸ್ತಾ ಕಲಿಂಗಾನಾಂ ವರೂಢಿನೀ|

06050033c ನ ಭೀಮಂ ಸಮರೇ ಮೇನೇ ಮಾನುಷಂ ಭರತರ್ಷಭ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಅವನ ಶಬ್ದದಿಂದ ವಿತ್ರಸ್ತರಾದ ಕಲಿಂಗರ ಸೇನೆಯು
ಸಮರದಲ್ಲಿ ಭೀಮನು ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲವೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿತು.

06050034a ತತೋ ಭೀಮೋ ಮಹಾರಾಜ ನದಿತ್ವಾ ವಿಪುಲಂ ಸ್ವನಂ|

06050034c ಸಾಸಿವೇರ್ಗಾದವಪ್ಲುತ್ಯ ದಂತಾಭ್ಯಾಂ ವಾರಣೋತ್ತಮಂ||

06050035a ಆರುರೋಹ ತತೋ ಮಧ್ಯಂ ನಾಗರಾಜಸ್ಯ ಮಾರಿಷ|

06050035c ಖಿಡ್ಗೇನ ಪೃಥುನಾ ಮಧ್ಯೇ ಭಾನುಮಂತಮಥಾಚ್ಛಿನತ್||

ಮಹಾರಾಜ! ಆಗ ಭೀಮನು ವಿಪುಲ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಕೂಗಿ, ವೇಗವಾಗಿ
ಉತ್ತಮ ಆನೆಯ ಎರಡೂ ದಂತಗಳನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಹಿಡಿದು ಛಂಗನೆ
ಗಜರಾಜನ ಮೇಲೆ ಹಾರಿ ಹೋಗಿ ಮಹಾ ಖಿಡ್ಗದಿಂದ
ಭಾನುಮಂತನನ್ನು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಕತ್ತರಿಸಿದನು.

06050036a ಸೋಽಂತರಾಯುಧಿನಂ ಹತ್ವಾ ರಾಜಪುತ್ರಮರಿಂದಮಃ|

06050036c ಗುರುಭಾರಸಹಸ್ಯಂಧೇ ನಾಗಸ್ಯಾಸಿಮಪಾತಯತ್||

ಆ ಯೋಧ ರಾಜಪುತ್ರನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ ಅರಿಂದಮನು
ಅತಿಭಾರವಾದ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಅದನ್ನೂ
ಬೀಳಿಸಿದನು.

06050037a ಚಿನ್ನಸ್ಯಂಧಃ ಸ ವಿನದನ್ವಪಾತ ಗಜಯೂಥಪಃ|

06050037c ಆರುಗ್ಣಃ ಸಿಂಧುವೇಗೇನ ಸಾನುಮಾನಿವ ಪರ್ವತಃ||

ಭುಜಗಳು ತುಂಡಾಗಲು ಆ ಗಜಯೂಥಪವು ಸಿಂಧುವೇಗದಿಂದ
ಕೊರೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ಬೀಳುವ ಪರ್ವತದಂತೆ ಕೂಗಿ ಬಿದ್ದಿತು.

06050038a ತತಸ್ತಸ್ಮಾದವಪ್ಲುತ್ಯ ಗಜಾದ್ಭಾರತ ಭಾರತಃ|

06050038c ಖಡ್ಗಪಾಣಿರದೀನಾತ್ಮಾ ಅತಿಷ್ಠದ್ಭುವಿ ದಂಶಿತಃ||

ಭಾರತ ! ಅದು ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುವುದರೊಳಗೆ ಭಾರತನು ಆನೆಯಿಂದ
ಕೆಳಗೆ ಹಾರಿ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡೇ ಅದೀನಾತ್ಮನಾಗಿ
ಕವಚಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ನಿಂತನು.

06050039a ಸ ಚಚಾರ ಬಹೂನ್ಮಾರ್ಗಾನಭೀತಃ ಪಾತಯನ್ಗಜಾನ್|

06050039c ಅಗ್ನಿಚಕ್ರಮಿವಾವಿದ್ಧಂ ಸರ್ವತಃ ಪ್ರತ್ಯದೃಶ್ಯತ||

ಆಗ ಅನೇಕ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಭಯವಿಲ್ಲದೇ ಚಲಿಸುತ್ತಾ ಅನೇಕ
ಆನೆಗಳನ್ನು ಬೀಳಿಸಿದನು. ಅವನು ಅಗ್ನಿಚಕ್ರದಂತೆ ಎಲ್ಲಕಡೆ

ಕಡಿಯುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿತು.

06050040a ಅಶ್ವವೃಂದೇಷು ನಾಗೇಷು ರಥಾನೀಕೇಷು ಚಾಭಿಭೂಃ|

06050040c ಪದಾತೀನಾಂ ಚ ಸಂಘೇಷು ವಿನಿಘ್ನಂ ಶೋಣಿತೋಕ್ಷಿತಃ||

ಅಶ್ವವೃಂದಗಳನ್ನೂ, ಆನೆಗಳನ್ನೂ, ರಥಾನೀಕಗಳನ್ನೂ, ಪದಾತಿಗಳ ಸಂಕುಲಗಳನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸಿ ರಕ್ತದಿಂದ ತೋಯ್ದು ಹೋದನು.

06050040e ಶ್ರೇನವದ್ವ್ಯ ಚರದ್ಭೀಮೋ ರಣೇ ರಿಪುಬಲೋತ್ಕಟಃ||

06050041a ಚಿಂದಂಸ್ತ್ರೇಷಾಂ ಶರೀರಾಣಿ ಶಿರಾಂಸಿ ಚ ಮಹಾಜವಃ|

ರಿಪುಬಲೋತ್ಕಟ ಮಹಾವೇಗೀ ಭೀಮನು ರಣದಲ್ಲಿ ಗಿಡುಗದಂತೆ ಸಂಚರಿಸಿ ಅವರ ಶರೀರ-ಶಿರಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದನು.

06050041c ಖಿಡ್ಗೇನ ಶಿತಧಾರೇಣ ಸಂಯುಗೇ ಗಜಯೋಧಿನಾಂ||

06050042a ಪದಾತಿರೇಕಃ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಃ ಶತ್ರುಣಾಂ ಭಯವರ್ಧನಃ|

06050042c ಮೋಹಯಾಮಾಸ ಚ ತದಾ ಕಾಲಾಂತಕಯಮೋಪಮಃ||

ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಗಳ ಭಯವರ್ಧಕ ಭೀಮನು ಹರಿತ ಖಿಡ್ಗದಿಂದ ಒಬ್ಬನೇ ಕಾಲ್ನಡುಗೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಗಜಯೋಧಿಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾ ಕಾಲಾಂತಕನಂತೆ ಅವರನ್ನು ಭಯದಿಂದ ಮೋಹಗೊಳಿಸಿದನು.

06050043a ಮೂಢಾಶ್ಚ ತೇ ತಮೇವಾಜೌ ವಿನದಂತಃ ಸಮಾದ್ರವನ್|

06050043c ಸಾಸಿಮುತ್ತಮವೇಗೇನ ವಿಚರಂತಂ ಮಹಾರಣೇ||

ಆ ಮೂಢರು ಜೋರಾಗಿ ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಅವನ ಮೇಲೆ

ಎರಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವನು ಉತ್ತಮ ವೇಗದಿಂದ ಮಹಾರಣದಲ್ಲಿ
ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

06050044a ನಿಕ್ಕೃತ್ಯ ರಥಿನಾಮಾಜೌ ರಥೇಷಾಶ್ಚ ಯುಗಾನಿ ಚ|

06050044c ಜಘಾನ ರಥಿನಶ್ಚಾಪಿ ಬಲವಾನರಿಮರ್ದನಃ||

ರಥಿಗಳನ್ನೂ ರಥಸಂಕುಲಗಳನ್ನು ಆ ಬಲವಾನ ಅರಿಮರ್ದಮನು
ಕತ್ತರಿಸಿ ಸಂಹರಿಸಿದನು.

06050045a ಭೀಮಸೇನಶ್ಚ ರನ್ಮಾಗಾನ್ಸು ಬಹೂನ್ವತ್ಯದೃಶ್ಯತ|

06050045c ಭ್ರಾಂತಮುದ್ಭ್ರಾಂತಮಾವಿದ್ಧಮಾಪ್ಲುತಂ ಪ್ರಸೃತಂ ಸೃತಂ|

06050045e ಸಂಪಾತಂ ಸಮುದೀರ್ಯಂ ಚ ದರ್ಶಯಾಮಾಸ ಪಾಂಡವಃ||

ಪಾಂಡವ ಭೀಮಸೇನನು ಅನೇಕ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ
ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನು ಭ್ರಾಂತ, ಉದ್ಭ್ರಾಂತ, ಅವಿದ್ಧ, ಆಪ್ಲುತ, ಪ್ರಸೃತ,
ಸೃತ, ಸಂಪಾತ, ಸಮುದೀರ್ಣ ಮುಂತಾದ ವರಸೆಗಳನ್ನು¹²⁹

---

¹²⁹ (೧) ಭ್ರಾಂತ - ಖಡ್ಗವನ್ನು ಮಂಡಲಾಕಾರವಾಗಿ ತಿರುಗಿಸುವುದು (೨) ಅವಿದ್ಧ -
ಶ್ರಮಪಟ್ಟು ಭ್ರಾಂತವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು (೩) ಉದ್ಭ್ರಾಂತ - ತಲೆಯ ಮೇಲೆ
ಮಂಡಲಾಕಾರವಾಗಿ ತಿರುಗಿಸುವುದು (೪) ಆಪ್ಲುತ - ಖಡ್ಗವನ್ನು
ಮಂಡಲಾಕಾರವಾಗಿ ತಿರುಗಿಸುತ್ತಲೇ ಹಾರುವುದು (೫) ಪ್ರಸೃತ - ಎಲ್ಲ
ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ನಡುಗೆಯಿಡುತ್ತಾ ಖಡ್ಗವನ್ನು ತಿರುಗಿಸುತ್ತಾ
ಸಾಗುವುದು (೬) ಪ್ಲುತ - ಖಡ್ಗವನ್ನು ತಿರುಗಿಸುತ್ತಾ ಒಂದೇ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ
ಮುಂದುವರಿಯುವುದು (೭) ಸಂಪಾತ - ವೇಗದಿಂದ ಪ್ಲುತ (೮) ಸಮುದೀರ್ಣ -
ಗಾಯಗೊಳಿಸುವುದು/ಕೊಲ್ಲುವುದು [ಭಾರತ ದರ್ಶನ ಪ್ರಕಾಶನ - ೧೭೩೮].

ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದನು.

06050046a ಕೇ ಚಿದಗ್ರಾಸಿನಾ ಚಿನ್ನಾಃ ಪಾಂಡವೇನ ಮಹಾತ್ಮನಾ|

06050046c ವಿನೇದುರ್ಭಿನ್ನಮರ್ಮಾಣೋ ನಿಪೇತುಶ್ಚ ಗತಾಸವಃ||

ಕೆಲವರನ್ನು ಮಹಾತ್ಮ ಪಾಂಡವನು ಖಡ್ಗದಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿದರೆ ಇನ್ನು

ಕೆಲವರನ್ನು ಮರ್ಮಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳಿಸಿ

ಅಸುನೀಗಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

06050047a ಚಿನ್ನದಂತಾಗ್ರಹಸ್ತಾಶ್ಚ ಭಿನ್ನಕುಂಭಾಸ್ತಥಾಪರೇ|

06050047c ವಿಯೋಧಾಃ ಸ್ವಾನ್ಯನೀಕಾನಿ ಜಘ್ನುರ್ಭಾರತ ವಾರಣಾಃ|

06050047e ನಿಪೇತುರುವ್ಯಾಂ ಚ ತಥಾ ವಿನದಂತೋ ಮಹಾರವಾನ್||

ಆನೆಗಳ ದಂತ ಸೊಂಡಿಲುಗಳು ತುಂಡಾದವು. ಇತರ ಆನೆಗಳ

ಕುಂಭಸ್ಥಲಗಳು ಒಡೆದವು. ಭಾರತ! ಇಂತಹ ಆನೆಗಳು ನೋವನ್ನು

ತಡೆಯಲಾರದೇ ತಮ್ಮದೇ ಸೇನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಎರಗಿ ಮಹಾರವವನ್ನು

ಕೂಗಿ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

06050048a ಚಿನ್ನಾಂಶ್ಚ ತೋಮರಾಂಶ್ಚಾಪಾನ್ಮಹಾಮಾತ್ರಶಿರಾಂಸಿ ಚ|

06050048c ಪರಿಸ್ತೋಮಾನಿ ಚಿತ್ರಾಣಿ ಕಕ್ಷಾಶ್ಚ ಕನಕೋಜ್ಜಲಾಃ||

06050049a ಗ್ರೈವೇಯಾಣ್ಯಥ ಶಕ್ತೀಶ್ಚ ಪತಾಕಾಃ ಕಣಪಾಂಸ್ತಥಾ|

06050049c ತೂಣೀರಾಣ್ಯಥ ಯಂತ್ರಾಣಿ ವಿಚಿತ್ರಾಣಿ ಧನೂಂಷಿ ಚ||

06050050a ಅಗ್ನಿಕುಂಡಾನಿ ಶುಭ್ರಾಣಿ ತೋತ್ರಾಂಶ್ಚೈವಾಂಕುಶೈಃ ಸಹ|

06050050c ಘಂಟಾಶ್ಚ ವಿವಿಧಾ ರಾಜನ್ ಹೇಮಗರ್ಭಾಂಸ್ಸು ರೂನಪಿ|

06050050e ಪತತಃ ಪತಿತಾಂಶ್ಚೈವ ಪಶ್ಯಾಮಃ ಸಹ ಸಾದಿಭಿಃ||

ರಾಜನ್! ಕತ್ತರಿಸಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ತೋಮರಗಳು, ಧನುಸ್ಸುಗಳು,
ಮಹಾಗಾತ್ರದ ಶಿರಗಳು, ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರವಾಗಿದ್ದ ಬಂಗಾರದದಾರಗಳಿಂದ
ಉಜ್ವಲವಾಗಿದ್ದ ಆನೆಗಳ ನಡುವಿಗೆ ಕಟ್ಟುವ ಹಗ್ಗಗಳು,
ಕಂಠಾಭರಣಗಳು, ಶಕ್ತಿ, ಪತಾಕೆ, ಕಣಪಗಳು, ತೂಣೀರಗಳು, ವಿಚಿತ್ರ
ಯಂತ್ರಗಳು, ಧನುಸ್ಸುಗಳು, ಶುಭ್ರ ಅಗ್ನಿಕುಂಡಗಳು, ಚಾವಟಿಗಳು,
ಅಂಕುಶಗಳು, ವಿವಿಧ ಗಂಟೆಗಳು, ಸುವರ್ಣ ವಿಚಿತ ವಿಡ್ಗ-ಯುಷ್ಟಿಗಳು,
ಬಿದ್ದ ಮತ್ತು ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ಮಾವುತರು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಟ್ಟಿಗೇ
ನೋಡಿದೆವು.

06050051a ಚಿನ್ನಗಾತ್ರಾವರಕರೈರ್ನಿಹತೈಶ್ಚಾಪಿ ವಾರಣೈಃ|

06050051c ಆಸೀತ್ತಸ್ಮಿನ್ನಮಾಸ್ತಿರ್ಣಾ ಪತಿತೈರ್ಭೂರ್ನಗೈರಿವ||

ದೇಹ ಮತ್ತು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸೊಂಡಿಲುಗಳು ಕತ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಸತ್ತು ಬಿದ್ದಿದ್ದ
ಆನೆಗಳ ರಾಶಿಗಳಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಕುಸಿದು ಹರಡಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ
ರಣಭೂಮಿಯು ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.

06050052a ವಿಮೃದ್ವೈವಂ ಮಹಾನಾಗಾನ್ಮಮದಾರ್ಶ್ವಾನ್ನರರ್ಷಭಃ|

06050052c ಅಶ್ವಾರೋಹವರಾಂಶ್ಚಾಪಿ ಪಾತಯಾಮಾಸ ಭಾರತ||

06050052e ತದ್ಧೋರಮಭವದ್ಯುದ್ಧಂ ತಸ್ಯ ತೇಷಾಂ ಚ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಹೀಗೆ ಮಹಾಗಜಗಳನ್ನು ಮರ್ದಿಸಿ ನರರ್ಷಭನು
ಅಶ್ವಗಳನ್ನೂ ಅಶ್ವಾರೋಹಿಗಳನ್ನೂ ಬೀಳಿಸತೊಡಗಿದನು. ಭಾರತ!

ಆಗ ಅವನ ಮತ್ತು ಅವರ ಮಧ್ಯೆ ಘೋರ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು.

06050053a ಖಿಲೀನಾನ್ಯಥ ಯೋಕ್ತ್ರಾಣಿ ಕಶಾಶ್ಚ ಕನಕೋಜ್ಜಲಾಃ|

06050053c ಪರಿಸ್ತೋಮಾಶ್ಚ ಪ್ರಾಸಾಶ್ಚ ಋಷ್ಪಯಶ್ಚ ಮಹಾಧನಾಃ||

06050054a ಕವಚಾನ್ಯಥ ಚರ್ಮಾಣಿ ಚಿತ್ರಾಣ್ಯಾಸ್ತರಣಾನಿ ಚ|

06050054c ತತ್ರ ತತ್ರಾಪವಿದ್ಧಾನಿ ವ್ಯದೃಶ್ಯಂತ ಮಹಾಹವೇ||

ಆಗ ಕುದುರೆಗಳ ಲಗಾಮು, ಕಟ್ಟುವ ಹಗ್ಗ, ಜೀನು, ಪ್ರಾಸ, ಅಮೂಲ್ಯ ಋಷ್ಪಿಗಳು, ಕವಚಗಳು, ಗುರಾಣಿಗಳು, ಬಣ್ಣಬಣ್ಣದ ಕಂಬಳಿಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮಹಾಹವದಲ್ಲಿ ಚದುರಿ ಬಿದ್ದಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿತು.

06050055a ಪ್ರೋಥಯಂತ್ರೈರ್ವಿ ಚಿತ್ರೈಶ್ಚ ಶಸ್ತ್ರೈಶ್ಚ ವಿಮಲೈಸ್ತಥಾ|

06050055c ಸ ಚಕ್ರೇ ವಸುಧಾಂ ಕೀರ್ಣಾಂ ಶಬಲೈಃ ಕುಸುಮೈರಿವ||

ವಿಚಿತ್ರ ಯಂತ್ರಗಳಿಂದಲೂ, ವಿಮಲ ಖಿಡ್ಗಗಳಿಂದಲೂ ಹರಡಿಹೋದ ವಸುಧೆಯನ್ನು ಅವನು ಶಬಲ ಕುಸುಮಗಳು ಹರಡಿರುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು.

06050056a ಆಪ್ಲುತ್ಯ ರಥಿನಃ ಕಾಂಶ್ಚಿತ್ಪರಾಮೃಶ್ಯ ಮಹಾಬಲಃ|

06050056c ಪಾತಯಾಮಾಸ ಖಿಡ್ಗೇನ ಸದ್ವಜಾನಪಿ ಪಾಂಡವಃ||

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಆ ಮಹಾಬಲ ಪಾಂಡವನು ರಥದ ಮೇಲೆ ಹಾರಿ ಖಿಡ್ಗದಿಂದ ಅಲ್ಲಿರುವವರನ್ನು ಕೊಂದು ಕೆಳಗೆ ಹಾರುತ್ತಿದ್ದನು.

06050057a ಮುಹುರುತ್ಪತತೋ ದಿಕ್ಷು ಧಾವತಶ್ಚ ಯಶಸ್ವಿನಃ|

06050057c ಮಾರ್ಗಾಂಶ್ಚ ಚರತಶ್ಚಿತ್ರಾನ್ವ್ಯಸ್ಮಯಂತ ರಣೇ ಜನಾಃ||

ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಹಾರುತ್ತಿದ್ದನು. ಯಶಸ್ವಿಯು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಓಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ರಣದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ವಿಸ್ಮಿತರಾದರು.

06050058a ನಿಜಘಾನ ಪದಾ ಕಾಂಶ್ಚಿದಾಕ್ಷಿಪ್ಯಾನ್ಯಾನಪೋಥಯತ್|

06050058c ಖಿಡ್ಗೇನಾನ್ಯಾಂಶ್ಚ ಚಿಚ್ಛೇದ ನಾದೇನಾನ್ಯಾಂಶ್ಚ ಭೀಷಯನ್||

ಕೆಲವರನ್ನು ಕಾಲಿನಿಂದ ತುಳಿದು ಕೊಂದನು. ಅನ್ಯರನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಡಿದು ಕೊಂದನು. ಅನ್ಯರನ್ನು ಖಿಡ್ಗದಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರನ್ನು ಕೂಗಿ ಹೆದರಿಸಿ ಕೊಂದನು.

06050059a ಊರುವೇಗೇನ ಚಾಪ್ಯನ್ಯಾನ್ವಾತಯಾಮಾಸ ಭೂತಲೇ|

06050059c ಅಪರೇ ಚೈನಮಾಲೋಕ್ಯ ಭಯಾತ್ಪಂಚತ್ವಮಾಗತಾಃ||

ಅವನು ನಡೆಯುವಾಗ ತೊಡೆಗಳ ವೇಗದಿಂದಲೇ ಭೂತಲದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಬಿದ್ದರು. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಅವನನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಭೀತರಾಗಿ ಪಂಚತ್ವವನ್ನು ಸೇರಿದರು.

06050060a ಏವಂ ಸಾ ಬಹುಲಾ ಸೇನಾ ಕಲಿಂಗಾನಾಂ ತರಸ್ವಿನಾಂ|

06050060c ಪರಿವಾರ್ಯ ರಣೇ ಭೀಷ್ಮಂ ಭೀಮಸೇನಮುಪಾದ್ರವತ್||

ಈ ರೀತಿ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದು ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ತರಸ್ವೀ ಕಲಿಂಗರ ಮಹಾ ಸೇನೆಯನ್ನು ಭೀಮಸೇನನು ರಣದಲ್ಲಿ

ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದನು.

06050061a ತತಃ ಕಲಿಂಗಸೈನ್ಯಾನಾಂ ಪ್ರಮುಖೇ ಭರತರ್ಷಭ|

06050061c ಶ್ರುತಾಯುಷಮಭಿಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಭೀಮಸೇನಃ ಸಮಭ್ಯಯಾತ್||

ಭರತರ್ಷಭ! ಆಗ ಕಲಿಂಗ ಸೈನ್ಯಗಳ ಪ್ರಮುಖ ಶ್ರುತಾಯುಷನನ್ನು ನೋಡಿ ಭೀಮಸೇನನು ಧಾವಿಸಿದನು.

06050062a ತಮಾಯಾಂತಮಭಿಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಕಲಿಂಗೋ ನವಭಿಃ ಶರೈಃ|

06050062c ಭೀಮಸೇನಮಮೇಯಾತ್ಮಾ ಪ್ರತ್ಯವಿಧ್ಯತ್ಸ ನಾಂತರೇ||

ಅವನು ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಅಮೇಯಾತ್ಮ ಕಲಿಂಗನು ಒಂಭತ್ತು ಶರಗಳಿಂದ ಭೀಮಸೇನನ ಎದೆಗೆ ಹೊಡೆದನು.

06050063a ಕಲಿಂಗಬಾಣಾಭಿಹತಸ್ತೋತ್ರಾದ್ಧಿತ ಇವ ದ್ವಿಪಃ|

06050063c ಭೀಮಸೇನಃ ಪ್ರಜಜ್ವಾಲ ಕ್ರೋಧೇನಾಗ್ನಿರಿವೇಂಧನೈಃ||

ಅಂಕುಶದಿಂದ ಚುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟ ಆನೆಯಂತೆ ಕಲಿಂಗಬಾಣದಿಂದ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಭೀಮಸೇನನು ಇಂಧನಗಳಿಂದ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಉರಿದಿದ್ದನು.

06050064a ಅಥಾಶೋಕಃ ಸಮಾದಾಯ ರಥಂ ಹೇಮಪರಿಷ್ಕೃತಂ|

06050064c ಭೀಮಂ ಸಂಪಾದಯಾಮಾಸ ರಥೇನ ರಥಸಾರಥಿಃ||

ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರಥಸಾರಥಿ ಅಶೋಕನು ಭೀಮನಿಗೆ ಹೇಮಪರಿಷ್ಕೃತ ರಥವನ್ನು ತಂದು ಕೊಟ್ಟನು.

06050065a ತಮಾರುಹ್ಯ ರಥಂ ತೂರ್ಣಂ ಕೌಂತೇಯಃ ಶತ್ರುಸೂದನಃ|

06050065c ಕಲಿಂಗಮಭಿದುದ್ರಾವ ತಿಷ್ಠ ತಿಷ್ಠೇತಿ ಚಾಬ್ರವೀತ್||

ಶತ್ರುಸೂದನ ಕೌಂತೇಯನು ತಕ್ಷಣವೇ ಆ ರಥವನ್ನು ಏರಿ “ನಿಲ್ಲ! ನಿಲ್ಲ!” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಕಲಿಂಗನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದನು.

06050066a ತತಃ ಶ್ರುತಾಯುರ್ಬಲವಾನ್ಭೀಮಾಯ ನಿಶಿತಾನ್ ಶರಾನ್|

06050066c ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ದರ್ಶಯನ್ವಾಣಿಲಾಘವಂ||

ಆಗ ಬಲವಾನ್ ಶ್ರುತಾಯುವು ಕೈಚಳಕವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಾ ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಭೀಮನ ಮೇಲೆ ನಿಶಿತ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

06050067a ಸ ಕಾರ್ಮುಕವರೋತ್ಸ್ರಷ್ಟೈರ್ನ ವಭಿನಿಶಿತೈಃ ಶರೈಃ|

06050067c ಸಮಾಹತೋ ಭೃಶಂ ರಾಜನ್ಕಲಿಂಗೇನ ಮಹಾಯಶಾಃ|

06050067e ಸಂಚುಕ್ರುಧೇ ಭೃಶಂ ಭೀಮೋ ದಂಡಾಹತ ಇವೋರಗಃ||

ರಾಜನ್! ಮಹಾಯಶ ಕಲಿಂಗನು ಆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಧನುಸ್ಸಿನಿಂದ ಒಂಭತ್ತು ನಿಶಿತ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಹೊಡೆಯಲು ದಂಡದಿಂದ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಹಾವಿನಂತೆ ಭೀಮನು ತುಂಬಾ ಸಿಟ್ಟಿಗಿದ್ದನು.

06050068a ಕ್ರುದ್ಧಶ್ಚ ಚಾಪಮಾಯಮ್ಯ ಬಲವದ್ಬಲಿನಾಂ ವರಃ|

06050068c ಕಲಿಂಗಮವಧೀತ್ಪಾರ್ಥೋ ಭೀಮಃ ಸಪ್ತಭಿರಾಯಸೈಃ||

ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಬಲವಾದ ಚಾಪವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪಾರ್ಥ ಭೀಮನು ಕಲಿಂಗನನ್ನು ಏಳು ಆಯಸಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06050069a ಕ್ಷುರಾಭ್ಯಾಂ ಚಕ್ರರಕ್ಷೌ ಚ ಕಲಿಂಗಸ್ಯ ಮಹಾಬಲೌ|

06050069c ಸತ್ಯದೇವಂ ಚ ಸತ್ಯಂ ಚ ಪ್ರಾಹಿಣೋದ್ಯಮಸಾದನಂ||

ಎರಡು ಕ್ಷುರಗಳಿಂದ ಕಲಿಂಗನ ಚಕ್ರರಕ್ಷಕರಾದ ಮಹಾಬಲಿ ಸತ್ಯದೇವ ಮತ್ತು ಸತ್ಯರನ್ನು ಯಮಸಾದನಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು.

06050070a ತತಃ ಪುನರಮೇಯಾತ್ಮಾ ನಾರಾಚೈರ್ನಿಶಿತೈಸ್ತ್ರಿಭಿಃ|

06050070c ಕೇತುಮಂತಂ ರಣೇ ಭೀಮೋಽಗಮಯದ್ಯಮಸಾದನಂ||

ಆಗ ಪುನಃ ಅಮೇಯಾತ್ಮ ಭೀಮನು ರಣದಲ್ಲಿ ಮೂರು ನಿಶಿತ ನಾರಾಚಗಳಿಂದ ಕೇತುಮಂತನನ್ನು ಯಮಸಾದನಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು.

06050071a ತತಃ ಕಲಿಂಗಾಃ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಾ ಭೀಮಸೇನಮಮರ್ಷಣಂ|

06050071c ಅನೀಕೈರ್ಬಹುಸಾಹಸೈಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಃ ಸಮವಾರಯನ್||

ಆಗ ಸಂಕ್ರುದ್ಧ ಕಲಿಂಗರು ಅಮರ್ಷಣ ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ಅನೇಕ ಸಾವಿರ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಸೈನ್ಯಗಳಿಂದ ಸುತ್ತವರೆದರು.

06050072a ತತಃ ಶಕ್ತಿಗದಾವಿಡ್ಗತೋಮರಷ್ಟ್ರಪರಶ್ವಧೈಃ|

06050072c ಕಲಿಂಗಾಶ್ಚ ತತೋ ರಾಜನ್ಭೀಮಸೇನಮವಾಕಿರನ್||

ರಾಜನ್! ಆಗ ಕಲಿಂಗರು ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ಶಕ್ತಿ-ಗದೆ-ವಿಡ್ಗ-ತೋಮರ-ಋಷಿ-ಪರಶಾಯುಧಗಳಿಂದ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದರು.

06050073a ಸಮ್ನಿವಾರ್ಯ ಸ ತಾಂ ಘೋರಾಂ ಶರವೃಷ್ಟಿಂ ಸಮುತ್ಥಿತಾಂ|

06050073c ಗದಾಮಾದಾಯ ತರಸಾ ಪರಿಪ್ಲುತ್ಯ ಮಹಾಬಲಃ|

06050073e ಭೀಮಃ ಸಪ್ತಶತಾನ್ವೀರಾನನಯದ್ಯಮಸಾದನಂ||

ಆ ಘೋರ ಶರವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ತಡೆದು ತಕ್ಷಣವೇ ಗದೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು
ಮಹಾಬಲ ಭೀಮನು ಕೆಳಗೆ ಧುಮುಕಿ ಎಪ್ಪತ್ತು ವೀರರನ್ನು
ಯಮಸಾದನಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು.

06050074a ಪುನಶ್ಚೈವ ದ್ವಿಸಾಹಸ್ರಾನ್ಕಲಿಂಗಾನರಿಮರ್ದನಃ|

06050074c ಪ್ರಾಹಿಣೋನ್ಮೃತ್ಯುಲೋಕಾಯ ತದದ್ಭುತಮಿವಾಭವತ್||

ಪುನಃ ಆ ಅರಿಮರ್ದನನು ಎರಡು ಸಾವಿರ ಕಲಿಂಗರನ್ನು
ಮೃತ್ಯುಲೋಕಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಅದ್ಭುತವನ್ನೆಸಗಿದನು.

06050075a ಏವಂ ಸ ತಾನ್ಯನೀಕಾನಿ ಕಲಿಂಗಾನಾಂ ಪುನಃ ಪುನಃ|

06050075c ಬಿಭೇದ ಸಮರೇ ವೀರಃ ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಭೀಷ್ಮಂ ಮಹಾವ್ರತಂ||

ಹೀಗೆ ಮಹಾವ್ರತ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಲಿಂಗರ ಸೇನೆಗಳನ್ನು
ಪುನಃ ಪುನಃ ಆ ವೀರನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಮರ್ದಿಸಿದನು.

06050076a ಹತಾರೋಹಾಶ್ಚ ಮಾತಂಗಾಃ ಪಾಂಡವೇನ ಮಹಾತ್ಮನಾ|

06050076c ವಿಪ್ರಜಗ್ಮುರನೀಕೇಷು ಮೇಘಾ ವಾತಹತಾ ಇವ|

06050076e ಮೃದ್ನಂತಃ ಸ್ವಾನ್ಯನೀಕಾನಿ ವಿನದಂತಃ ಶರಾತುರಾಃ||

ಮಹಾತ್ಮ ಪಾಂಡವನಿಂದ ಆರೋಹಿಗಳು ಹತರಾಗಲು ಆನೆಗಳು
ಅವನ ಬಾಣಗಳನ್ನು ತಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗದೇ ಜೋರಾಗಿ ಕೂಗುತ್ತಾ
ತಮ್ಮ ಸೇನೆಯನ್ನೇ ತುಳಿದು ಹಾಕುತ್ತಾ ಗಾಳಿಯಿಂದ ಚದುರಿದ

ಮೋಡಗಳಂತೆ ಓಡಿ ಹೋದವು.

06050077a ತತೋ ಭೀಮೋ ಮಹಾಬಾಹುಃ ಶಂಖಂ ಪ್ರಾಧ್ಮಾಪಯದ್ಭಲೀ|

06050077c ಸರ್ವ ಕಾಲಿಂಗಸೈನ್ಯಾನಾಂ ಮನಾಂಸಿ ಸಮಕಂಪಯತ್||

ಆಗ ಮಹಾಬಾಹು ಬಲೀ ಭೀಮನು ಶಂಖವನ್ನು ಊದಿ ಸರ್ವಕಲಿಂಗ ಸೈನಿಕರ ಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಕಂಪಿಸಿದನು.

06050078a ಮೋಹಶ್ಚಾ ಪಿ ಕಲಿಂಗಾನಾಮಾವಿವೇಶ ಪರಂತಪ|

06050078c ಪ್ರಾಕಂಪಂತ ಚ ಸೈನ್ಯಾನಿ ವಾಹನಾನಿ ಚ ಸರ್ವಶಃ||

ಪರಂತಪ! ಕಲಿಂಗರನ್ನು ಮೋಹವು ಆವೇಶಿಸಿತು. ಎಲ್ಲೆಡೆಯೂ ಸೈನ್ಯ-ವಾಹನಗಳು ಕಂಪಿಸಿದವು.

06050079a ಭೀಮೇನ ಸಮರೇ ರಾಜನ್ಗಜೇಂದ್ರೇಣೇವ ಸರ್ವತಃ|

06050079c ಮಾರ್ಗಾನ್ಭಹೂನ್ವಿಚರತಾ ಧಾವತಾ ಚ ತತಸ್ತತಃ|

06050079e ಮುಹುರುತ್ಪತತಾ ಚೈವ ಸಮೋಹಃ ಸಮಜಾಯತ||

ರಾಜನ್! ಭೀಮನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಗಜೇಂದ್ರನಂತೆ ಎಲ್ಲಕಡೆ ಅನೇಕ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಚಲಿಸಿ ಅತ್ತಿತ್ತ ಓಡಿ, ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹಾರುತ್ತಾ ಸಮೋಹವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದನು.

06050080a ಭೀಮಸೇನಭಯತ್ರಸ್ತಂ ಸೈನ್ಯಂ ಚ ಸಮಕಂಪತ|

06050080c ಕ್ಷೋಭ್ಯಮಾಣಮಸಂಬಾಧಂ ಗ್ರಾಹೇಣೇವ ಮಹತ್ಸರಃ||

ಮಹಾಸರೋವರವನ್ನು ತಡೆಯಿಲ್ಲದೇ ಅಲ್ಲೋಲಕಲ್ಲೋಲ ಮಾಡುವ

ಮೊಸಳೆಯಂತಿದ್ದ ಭೀಮಸೇನನ ಭಯದಿಂದ ತ್ರಸ್ತವಾದ ಸೈನ್ಯವು
ಕಂಪಿಸಿತು.

06050081a ತ್ರಾಸಿತೇಷು ಚ ವೀರೇಷು ಭೀಮೇನಾದ್ಭುತಕರ್ಮಣಾ|

06050081c ಪುನರಾವರ್ತಮಾನೇಷು ವಿದ್ರವತ್ಸು ಚ ಸಂಘಶಃ||

ಅದ್ಭುತಕರ್ಮಿ ಭೀಮನಿಂದ ತ್ರಾಸಿತರಾದ ವೀರರು ಗುಂಪುಗುಂಪಾಗಿ
ಓಡಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಪುನಃ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಅವನೊಂದಿಗೆ
ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

06050082a ಸರ್ವಕಾಲಿಂಗಯೋಧೇಷು ಪಾಂಡೂನಾಂ ಧ್ವಜಿನೀಪತಿಃ|

06050082c ಅಬ್ರವೀತ್ಸ್ವಾನ್ಯನೀಕಾನಿ ಯುಧ್ಯಧ್ವಮಿತಿ ಪಾರ್ಷತಃ||

ಆಗ ಪಾಂಡವರ ಧ್ವಜಿನೀಪತಿ ಪಾರ್ಷತನು ತನ್ನ ಸೇನೆಗೆ “ಸರ್ವ
ಕಲಿಂಗ ಯೋಧರೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ!” ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು.

06050083a ಸೇನಾಪತಿವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಶಿಖಂಡಿಪ್ರಮುಖಾ ಗಣಾಃ|

06050083c ಭೀಮಮೇವಾಭ್ಯವರ್ತಂತ ರಥಾನೀಕೈಃ ಪ್ರಹಾರಿಭಿಃ||

ಸೇನಾಪತಿಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಶಿಖಂಡಿಪ್ರಮುಖ ಗಣಗಳು ರಥಸೇನೆ
ಪ್ರಹಾರಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಭೀಮನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದವು.

06050084a ಧರ್ಮರಾಜಶ್ಚ ತಾನ್ಸರ್ವಾನುಪಜಗ್ರಾಹ ಪಾಂಡವಃ|

06050084c ಮಹತಾ ಮೇಘವರ್ಣೇನ ನಾಗಾನೀಕೇನ ಪೃಷ್ಠತಃ||

ಪಾಂಡವ ಧರ್ಮರಾಜನೂ ಮೇಘವರ್ಣದ ಮಹಾ

ಗಜಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ಅವರನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಬಂದನು.

06050085a ಏವಂ ಸಂಚೋದ್ಯ ಸರ್ವಾಣಿ ಸ್ವಾನ್ಯನೀಕಾನಿ ಪಾರ್ಷತಃ|

06050085c ಭೀಮಸೇನಸ್ಯ ಜಗ್ರಾಹ ಪಾರ್ಷ್ಣಿಂ ಸತ್ತುರುಷೋಚಿತಾಂ||

ಹೀಗೆ ಪಾರ್ಷತನು ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಸೇನೆಗಳನ್ನೂ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸತ್ತುರುಷರಿಗೆ ಉಚಿತವಾದಂತೆ ಭೀಮಸೇನನ ಪೃಷ್ಠಭಾಗವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದನು.

06050086a ನ ಹಿ ಪಾಂಚಾಲರಾಜಸ್ಯ ಲೋಕೇ ಕಶ್ಚನ ವಿದ್ಯತೇ|

06050086c ಭೀಮಸಾತ್ಯಕಯೋರನ್ಯಃ ಪ್ರಾಣೇಭ್ಯಃ ಪ್ರಿಯಕೃತ್ತಮಃ||

ಏಕೆಂದರೆ ಪಾಂಚಾಲರಾಜನಿಗೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಭೀಮ-ಸಾತ್ಯಕಿಯರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಪ್ರಾಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಿಯರಾದವರು ಇರಲಿಲ್ಲ.

06050087a ಸೋಽಪಶ್ಯತ್ತಂ ಕಲಿಂಗೇಷು ಚರಂತಮರಿಸೂದನಂ|

06050087c ಭೀಮಸೇನಂ ಮಹಾಬಾಹುಂ ಪಾರ್ಷತಃ ಪರವೀರಹಾ||

ಪರವೀರಹ ಪಾರ್ಷತನು ಕಲಿಂಗರ ಮಧ್ಯೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಾಬಾಹು ಅರಿಂದಮ ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ನೋಡಿದನು.

06050088a ನನರ್ದ ಬಹುಧಾ ರಾಜನ್ ಹೃಷ್ಟಶ್ಚಾಸೀತ್ಪರಂತಪಃ|

06050088c ಶಂಖಂ ದಧ್ಮೌ ಚ ಸಮರೇ ಸಿಂಹನಾದಂ ನನಾದ ಚ||

ರಾಜನ್! ಆಗ ಪರಂತಪನಿಗೆ ಅತೀವ ಹರ್ಷವಾಗಿ ಅವನು ಕೂಗಿದನು,

ಶಂಖವನ್ನು ಊದಿದನು ಮತ್ತು ಸಿಂಹನಾದಗೈದನು.

06050089a ಸ ಚ ಪಾರಾವತಾಶ್ವಸ್ಯ ರಥೇ ಹೇಮಪರಿಷ್ಕೃತೇ|

06050089c ಕೋವಿದಾರಧ್ವಜಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಭೀಮಸೇನಃ ಸಮಾಶ್ವಸತ್||

ಭೀಮಸೇನನೂ ಕೂಡ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೇ, ಪಾರಿವಾಳಗಳ ಬಣ್ಣದ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ಹೇಮಪರಿಷ್ಕೃತ ರಥದಲ್ಲಿ ಕೋವಿದಾರ ಧ್ವಜನನ್ನು ನೋಡಿ ಆಶ್ಚಾಸಿತನಾದನು.

06050090a ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಸ್ತು ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಕಲಿಂಗೈಃ ಸಮಭಿದ್ರುತಂ|

06050090c ಭೀಮಸೇನಮಮೇಯಾತ್ಮಾ ತ್ರಾಣಾಯಾಜೌ ಸಮಭ್ಯಯಾತ್||

ಕಲಿಂಗರಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಅಮೇಯಾತ್ಮ ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನಿಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡಲು ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನು ಇನ್ನೂ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದನು.

06050091a ತೌ ದೂರಾತ್ಸಾತ್ಯಕಿದ್ವೃಷ್ಟ್ವಾ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನವೃಕೋದರೌ|

06050091c ಕಲಿಂಗಾನ್ಸಮರೇ ವೀರೌ ಯೋಧಯಂತೌ ಮನಸ್ವಿನೌ||

ದೂರದಿಂದ ಸಾತ್ಯಕಿಯು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಕಲಿಂಗರೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಇಬ್ಬರು ಮನಸ್ವಿ, ವೀರ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನ-ವೃಕೋದರರನ್ನು ನೋಡಿದನು.

06050092a ಸ ತತ್ರ ಗತ್ವಾ ಶೈನೇಯೋ ಜವೇನ ಜಯತಾಂ ವರಃ|

06050092c ಪಾರ್ಥಪಾರ್ಷತಯೋಃ ಪಾರ್ಷ್ಣಿಂ ಜಗ್ರಾಹ ಪುರುಷರ್ಷಭಃ||

ವಿಜಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪುರುಷರ್ಷಭ ಶೈನಿಯು ವೇಗದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ
ಬಂದು ಪಾರ್ಥ-ಪಾರ್ಷತರ ಹಿಂಬಾಗದ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು
ವಹಿಸಿಕೊಂಡನು.

06050093a ಸ ಕೃತ್ವಾ ಕದನಂ ತತ್ರ ಪ್ರಗೃಹೀತಶರಾಸನಃ|

06050093c ಆಸ್ಥಿತೋ ರೌದ್ರಮಾತ್ಮಾನಂ ಜಘಾನ ಸಮರೇ ಪರಾನ್||

ಅಲ್ಲಿ ಅವನು ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಹಿಡಿದು ತನ್ನನ್ನೇ ರೌದ್ರನನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು
ಸಮರದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಕಾದು ಕೊಂಡನು.

06050094a ಕಲಿಂಗಪ್ರಭವಾಂ ಚೈವ ಮಾಂಸಶೋಣಿತಕರ್ದಮಾಂ|

06050094c ರುಧಿರಸ್ಯಂದಿನೀಂ ತತ್ರ ಭೀಮಃ ಪ್ರಾವರ್ತಯನ್ನದೀಂ||

ಅಲ್ಲಿ ಭೀಮನು ಕಲಿಂಗರ ಮಾಂಸ-ಶೋಣಿತ-ಕರ್ದಮಗಳ
ರಕ್ತಪ್ರವಾಹದ ನದಿಯನ್ನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದನು.

06050095a ಅಂತರೇಣ ಕಲಿಂಗಾನಾಂ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಚ ವಾಹಿನೀಂ|

06050095c ಸಂತತಾರ ಸುದುಸ್ತಾರಾಂ ಭೀಮಸೇನೋ ಮಹಾಬಲಃ||

ಕಲಿಂಗರ ಮತ್ತು ಪಾಂಡವರ ಸೇನೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಭೀಮಸೇನನು
ಸುದುಸ್ತಾರ ನದಿಯನ್ನು ಹರಿಸಿದ್ದನು.

06050096a ಭೀಮಸೇನಂ ತಥಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪ್ರಾಕ್ರೋಶಂಸ್ತಾವಕಾ ನೃಪ|

06050096c ಕಾಲೋಽಯಂ ಭೀಮರೂಪೇಣ ಕಲಿಂಗೈಃ ಸಹ ಯುಧ್ಯತೇ||

ನೃಪ! ಹಾಗಿರುವ ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ನೋಡಿ ನಿನ್ನವರು

“ಕಲಿಂಗರೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಇವನು ಭೀಮರೂಪದ ಕಾಲ!” ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

06050097a ತತಃ ಶಾಂತನವೋ ಭೀಷ್ಮಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ತಂ ನಿನದಂ ರಣೇ|

06050097c ಅಭ್ಯಯಾತ್ಸ್ವರಿತೋ ಭೀಮಂ ವ್ಯೂಥಾನೀಕಃ ಸಮಂತತಃ||

ಆಗ ರಣದಲ್ಲಿ ಆ ಕೂಗನ್ನು ಕೇಳಿ ಶಾಂತನವ ಭೀಷ್ಮನು ತ್ವರೆಮಾಡಿ ಬಂದು ಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ಭೀಮನನ್ನು ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆದನು.

06050098a ತಂ ಸಾತ್ಯಕಿರ್ಭೀಮಸೇನೋ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಶ್ಚ ಪಾರ್ಷತಃ|

06050098c ಅಭ್ಯದ್ರವಂತ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ರಥಂ ಹೇಮಪರಿಷ್ಕೃತಂ||

ಆಗ ಭೀಷ್ಮನ ಹೇಮಪರಿಷ್ಕೃತ ರಥವನ್ನು ಸಾತ್ಯಕಿ, ಭೀಮಸೇನ ಮತ್ತು ಪಾರ್ಷತ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನರು ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದರು.

06050099a ಪರಿವಾಯ್ ಚ ತೇ ಸರ್ವೇ ಗಾಂಗೇಯಂ ರಭಸಂ ರಣೇ|

06050099c ತ್ರಿಭಿಸ್ತ್ರಿಭಿಃ ಶರೈರ್ಘೋರೈರ್ಭೀಷ್ಮಮಾನರ್ಚುರಂಜಸಾ||

ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಗಾಂಗೇಯನನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಮೂರು ಮೂರು ಘೋರ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಚುಚ್ಚಿದರು.

06050100a ಪ್ರತ್ಯವಿಧ್ಯತ ತಾನ್ಸರ್ವಾನ್ಪಿತಾ ದೇವವ್ರತಸ್ತವ|

06050100c ಯತಮಾನಾನ್ಮಹೇಷ್ವಾಸಾಂಸ್ತ್ರಿಭಿಸ್ತ್ರಿಭಿರಜಿಹ್ಮಗೈಃ||

ಅವೆಲ್ಲವನ್ನು ತಡೆದು ನಿನ್ನ ಪಿತ ದೇವವ್ರತನು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಆ ಮಹೇಷ್ವಾಸರನ್ನು ಮೂರು ಮೂರು ಜಿಹ್ಮಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06050101a ತತಃ ಶರಸಹಸ್ರೇಣ ಸಮ್ನಿವಾಯಃ ಮಹಾರಥಾನ್|

06050101c ಹಯಾನ್ಯಾಂಚನಸಮ್ನಾಹಾನ್ಭೀಮಸ್ಯ ನ್ಯಹನಚ್ಚ ರೈಃ||

ಆಗ ಸಾವಿರ ಶರಗಳಿಂದ ಆ ಮಹಾರಥರನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿದು, ಭೀಮನ ಕಾಂಚನಸಂನಹ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಶರಗಳಿಂದ ಕೊಂದನು.

06050102a ಹತಾಶ್ವೇ ತು ರಥೇ ತಿಷ್ಠನ್ಭೀಮಸೇನಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್|

06050102c ಶಕ್ತಿಂ ಚಿಕ್ಷೇಪ ತರಸಾ ಗಾಂಗೇಯಸ್ಯ ರಥಂ ಪ್ರತಿ||

ಕುದುರೆಗಳು ಹತವಾದರೂ ರಥದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು ಪ್ರತಾಪವಾನ್ ಭೀಮಸೇನನು ಬೇಗನೇ ಗಾಂಗೇಯನ ರಥದ ಮೇಲೆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಎಸೆದನು.

06050103a ಅಪ್ರಾಪ್ತಾಮೇವ ತಾಂ ಶಕ್ತಿಂ ಪಿತಾ ದೇವವ್ರತಸ್ತವ|

06050103c ತ್ರಿಧಾ ಚಿಚ್ಛೇದ ಸಮರೇ ಸಾ ಪೃಥಿವ್ಯಾಮಶೀರ್ಯತ||

ಅದು ತಲುಪುವುದರೊಳಗೇ ಸಮರದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಪಿತ ದೇವವ್ರತನು ಅದನ್ನು ಮೂರು ಭಾಗಗಳನ್ನಾಗಿ ತುಂಡರಿಸಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬೀಳಿಸಿದನು.

06050104a ತತಃ ಶೈಕ್ಯಾಯಸೀಂ ಗುರ್ವೀಂ ಪ್ರಗೃಹ್ಯ ಬಲವದ್ಗದಾಂ|

06050104c ಭೀಮಸೇನೋ ರಥಾತ್ಪೂರ್ಣಂ ಪುಪ್ಲುವೇ ಮನುಜರ್ಷಭ||

ಮನುಜರ್ಷಭ! ಆಗ ಭಾರವಾದ ಬಲವತ್ತಾದ ಉಕ್ಕಿನ ಗದೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಭೀಮಸೇನನು ವೇಗದಿಂದ ರಥದ ಕೆಳಗೆ ಧುಮುಕಿದನು.

06050105a ಸಾತ್ಯಕೋಽಪಿ ತತಸ್ತೂರ್ಣಂ ಭೀಮಸ್ಯ ಪ್ರಿಯಕಾಮ್ಯಯಾ|

06050105c ಸಾರಥಿಂ ಕುರುವೃದ್ಧಸ್ಯ ಪಾತಯಾಮಾಸ ಸಾಯಕೈಃ||

ಆಗ ಭೀಮನ ಪ್ರಿಯಕಾಮಿ ಸಾತ್ಯಕಿಯೂ ಕೂಡ ಕುರುವೃದ್ಧನ ಸಾರಥಿಯನ್ನು ಸಾಯಕಗಳಿಂದ ಉರುಳಿಸಿದನು.

06050106a ಭೀಷ್ಮಸ್ತು ನಿಹತೇ ತಸ್ಮಿನ್ನಾರಥೌ ರಥಿನಾಂ ವರಃ|

06050106c ವಾತಾಯಮಾನೈಸ್ತ್ವೈರಶ್ವೈರಪನೀತೋ ರಣಾಜಿರಾತ್||

ರಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಭೀಷ್ಮನ ಸಾರಥಿಯು ಹತನಾಗಲು ಕುದುರೆಗಳು ವಾಯುವೇಗದಿಂದ ಅವನನ್ನು ರಣರಂಗದಿಂದ ಆಚೆಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದವು.

06050107a ಭೀಮಸೇನಸ್ತತೋ ರಾಜನ್ನಪನೀತೇ ಮಹಾವ್ರತೇ|

06050107c ಪ್ರಜಜ್ವಾಲ ಯಥಾ ವಹ್ನಿರ್ದಹನ್ಯಕ್ಷಮಿವೈಧಿತಃ||

ರಾಜನ್! ಮಹಾವ್ರತನು ಹಿಂದೆಸರಿಯಲು ಭೀಮಸೇನನು ಒಣಹುಲ್ಲನ್ನು ಸುಡುತ್ತಿರುವ ಬೆಂಕಿಯಂತೆ ಜ್ವಾಲಮಾನನಾಗಿ ಬೆಳಗಿದನು.

06050108a ಸ ಹತ್ವಾ ಸರ್ವಕಾಲಿಂಗಾನ್ಸೇನಾಮಧ್ಯೇ ವೃತಿಷ್ಠತ|

06050108c ನೈನಮಭ್ಯುತ್ಸಹನ್ಕೇ ಚಿತ್ತಾವಕಾ ಭರತರ್ಷಭ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಅವನು ಸರ್ವಕಲಿಂಗರನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸಿ ಸೇನಾಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡನು. ನಿನ್ನವರು ಯಾರೂ ಅವನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು

ಉತ್ತುಕರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

06050109a ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಸ್ತಮಾರೋಪ್ಯ ಸ್ವರಥೇ ರಥಿನಾಂ ವರಃ|

06050109c ಪಶ್ಯತಾಂ ಸರ್ವಸೈನ್ಯಾನಾಮಪೋವಾಹ ಯಶಸ್ವಿನಂ||

ರಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನು ಆ ಯಶಸ್ವಿಯನ್ನು ತನ್ನ ರಥದಲ್ಲಿ
ಏರಿಸಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲ ಸೈನ್ಯಗಳೂ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು
ಹೋದನು.

06050110a ಸಂಪೂಜ್ಯಮಾನಃ ಪಾಂಚಾಲೈರ್ಮತ್ಸ್ಯಶ್ಚ ಭರತರ್ಷಭ|

06050110c ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಂ ಪರಿಷ್ವಜ್ಯ ಸಮೇಯಾದಥ ಸಾತ್ಯಕಿಂ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಪಾಂಚಾಲರಿಂದ ಮತ್ತು ಮತ್ಸ್ಯರಿಂದ ಗೌರವಿಸಿಕೊಂಡ
ಅವನು ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನನ್ನು ಆಲಂಗಿಸಿ ಸಾತ್ಯಕಿಯಿರುವಲ್ಲಿಗೆ
ಹೋದನು.

06050111a ಅಥಾಬ್ರವೀದ್ಭೀಮಸೇನಂ ಸಾತ್ಯಕಿಃ ಸತ್ಯವಿಕ್ರಮಃ|

06050111c ಪ್ರಹರ್ಷಯನ್ಯದುವ್ಯಾಘೋ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಸ್ಯ ಪಶ್ಯತಃ||

ಆಗ ಸತ್ಯವಿಕ್ರಮ ಯದುವ್ಯಾಘನು ಭೀಮಸೇನನನ್ನು
ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಹೇಳಿದನು:

06050112a ದಿಷ್ಣ್ಯಾ ಕಲಿಂಗರಾಜಶ್ಚ ರಾಜಪುತ್ರಶ್ಚ ಕೇತುಮಾನ್|

06050112c ಶಕ್ರದೇವಶ್ಚ ಕಾಲಿಂಗಃ ಕಲಿಂಗಾಶ್ಚ ಮೃಧೇ ಹತಾಃ||

“ಒಳ್ಳೆಯದಾಯಿತು! ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನೀನು ಕಲಿಂಗರಾಜ, ರಾಜಪುತ್ರ

ಕೇತುಮಾನ, ಕಾಲಿಂಗ ಶಕ್ರದೇವ ಮತ್ತು ಕಲಿಂಗಸೇನೆಯನ್ನು
ಸಂಹರಿಸಿದೆ.

06050113a ಸ್ವಬಾಹುಬಲವೀರ್ಯೇಣ ನಾಗಾಶ್ವರಥಸಂಕುಲಃ|

06050113c ಮಹಾವ್ರೂಹಃ ಕಲಿಂಗಾನಾಮೇಕೇನ ಮೃದಿತಸ್ತ್ವಯಾ||

ನಿನ್ನ ಬಲವೀರ್ಯದಿಂದ ಕಲಿಂಗ ಸೇನೆಗಳ ಗಜಾಶ್ವರಥಸಂಕುಲಗಳ
ಮಹಾವ್ರೂಹಗಳು ನಾಶವಾದವು.”

06050114a ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ಶಿನೇರ್ನಪ್ತಾ ದೀರ್ಘಬಾಹುರರಿಂದಮಃ|

06050114c ರಥಾದ್ರಥಮಭಿದ್ರುತ್ಯ ಪರ್ಯಷ್ಟಜತ ಪಾಂಡವಂ||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಆಪ್ತನಾದ ದೀರ್ಘಬಾಹು ಅರಿಂದಮ ಶೈನಿಯು
ರಥದಿಂದಿಳಿದು ಪಾಂಡವನನ್ನು ಬಿಗಿದಪ್ಪಿದನು.

06050115a ತತಃ ಸ್ವರಥಮಾರುಹ್ಯ ಪುನರೇವ ಮಹಾರಥಃ|

06050115c ತಾವಕಾನವಧೀತ್ಯುದ್ಧೋ ಭೀಮಸ್ಯ ಬಲಮಾದಧತ್||

ಆಗ ಪುನಃ ತನ್ನ ರಥವನ್ನೇರಿ ಮಹಾರಥನು ಭೀಮನ ಬಲವನ್ನು
ವೃದ್ಧಿಸಿ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ನಿನ್ನವರನ್ನು ವಧಿಸಲು ಉಪಕ್ರಮಿಸಿದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ದ್ವಿತೀಯಯುದ್ಧದಿವಸೇಕಲಿಂಗರಾಜವಧೇ ಪಂಚಾಶತ್ತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ದ್ವಿತೀಯಯುದ್ಧದಿವಸೇಕಲಿಂಗರಾಜವಧ ಎನ್ನುವ

೫೧

ಅಭಿಮನ್ಯು-ಅರ್ಜುನರ ಪರಾಕ್ರಮ; ಎರಡನೇ ದಿನದ ಯುದ್ಧಸಮಾಪ್ತಿ
(೧-೪೩).

06051001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06051001a ಗತಾಪರಾಹ್ಲಭೂಯಿಷ್ಠೇ ತಸ್ಮಿನ್ನಹನಿ ಭಾರತ|

06051001c ರಥನಾಗಾಶ್ವಪತ್ತಿನಾಂ ಸಾದಿನಾಂ ಚ ಮಹಾಕ್ಷಯೇ||

06051002a ದ್ರೋಣಪುತ್ರೇಣ ಶಲ್ಯೇನ ಕೃಪೇಣ ಚ ಮಹಾತ್ಮನಾ|

06051002c ಸಮಸಜ್ಜತ ಪಾಂಚಾಲ್ಯಸ್ತಿಭಿರೇತೈರ್ಮಹಾರಥೈಃ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಭಾರತ! ಆದಿನದ ಅಪರಾಹ್ಲವು ಕಳೆಯಲು ರಥನಾಗಾಶ್ವಪದಾತಿಗಳ ಮಹಾಕ್ಷಯವು ಮುಂದುವರೆದಿರಲು ಪಾಂಚಾಲ್ಯನು ಈ ಮೂವರು ಮಹಾರಥ ಮಹಾತ್ಮರೊಂದಿಗೆ - ದ್ರೋಣಪುತ್ರ, ಶಲ್ಯ ಮತ್ತು ಕೃಪ - ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದನು.

06051003a ಸ ಲೋಕವಿದಿತಾನಶ್ವಾನ್ನಿಜಘಾನ ಮಹಾಬಲಃ|

06051003c ದ್ರೋಣೇಃ ಪಾಂಚಾಲದಾಯಾದಃ ಶಿಶ್ಯೈರ್ದಶಭಿರಾಶುಗೈಃ||

ಆ ಮಹಾಬಲ ಪಾಂಚಾಲದಾಯಾದನು ಹತ್ತು ಹರಿತ ಆಶುಗಳಿಂದ ದ್ರೋಣಿಯ ಲೋಕವಿಶ್ರುತ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನು.

06051004a ತತಃ ಶಲ್ಯರಥಂ ತೂರ್ಣಮಾಸ್ಥಾಯ ಹತವಾಹನಃ|

06051004c ದ್ರೋಣಿಃ ಪಾಂಚಾಲದಾಯಾದಮಭ್ಯವರ್ಷದಥೇಷುಭಿಃ||

ಆಗ ಹತವಾಹನನಾದ ದ್ರೋಣಿಯು ತಕ್ಷಣವೇ ಶಲ್ಯನ ರಥವನ್ನು ಏರಿ ಪಾಂಚಾಲದಾಯದನ ಮೇಲೆ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದನು.

06051005a ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಂ ತು ಸಂಸಕ್ತಂ ದ್ರೋಣಿನಾ ದೃಶ್ಯ ಭಾರತ|

06051005c ಸೌಭದ್ರೋಽಭ್ಯಪತತ್ತೂರ್ಣಂ ವಿಕಿರನ್ನಿಶಿತಾಂ ಶರಾನ್||

ಭಾರತ! ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನು ದ್ರೋಣಿಯೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಸೌಭದ್ರನು ವೇಗದಿಂದ ನಿಶಿತ ಶರಗಳನ್ನು ಎರಚುತ್ತಾ ದ್ರೋಣಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸಿದನು.

06051006a ಸ ಶಲ್ಯಂ ಪಂಚವಿಂಶತ್ಯಾ ಕೃಪಂ ಚ ನವಭಿಃ ಶರೈಃ|

06051006c ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಾನಮಷ್ಟಾಭಿವಿವ್ಯಾಧ ಪುರುಷರ್ಷಭ||

ಪುರುಷರ್ಷಭ! ಅವನು ಶಲ್ಯನನ್ನು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಶರಗಳಿಂದ, ಕೃಪನನ್ನು ಒಂಭತ್ತರಿಂದ ಮತ್ತು ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನನ್ನು ಎಂಟು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06051007a ಆರ್ಜುನಿಂ ತು ತತಸ್ತೂರ್ಣಂ ದ್ರೋಣಿವಿವ್ಯಾಧ ಪತ್ರಿಣಾ|

06051007c ಶಲ್ಯೋ ದ್ವಾದಶಭಿಶ್ಚೈವ ಕೃಪಶ್ಚ ನಿಶಿತೈಸ್ತ್ರಿಭಿಃ||

ಆಗ ತಕ್ಷಣವೇ ಆರ್ಜುನಿಯನ್ನು ದ್ರೋಣಿಯು ಪತ್ರಿಗಳಿಂದ, ಶಲ್ಯನು ಹನ್ನೆರಡು ಮತ್ತು ಕೃಪನು ಮೂರು ನಿಶಿತಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದರು.

06051008a ಲಕ್ಷ್ಮಣಸ್ತವ ಪೌತ್ರಸ್ತು ತವ ಪೌತ್ರಮವಸ್ಥಿತಂ|

06051008c ಅಭ್ಯವರ್ತತ ಸಂಹೃಷ್ಟಸ್ತತೋ ಯುದ್ಧಮವರ್ತತ||

ನಿನ್ನ ಮೊಮ್ಮಗ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ನಿನ್ನ ಮೊಮ್ಮಗನನ್ನು ಎದುರಿಸಲು, ಆಗ ಸಂಹೃಷ್ಟರಾದ ಅವರಿಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು.

06051009a ದೌರ್ಯೋಧನಿಸ್ತು ಸಂಕ್ರುದ್ಧಃ ಸೌಭದ್ರಂ ನವಭಿಃ ಶರೈಃ|

06051009c ವಿವ್ಯಾಧ ಸಮರೇ ರಾಜಂಸ್ತದದ್ಭುತಮಿವಾಭವತ್||

ರಾಜನ್ ! ದೌರ್ಯೋಧನಿಯಾದರೋ ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಸೌಭದ್ರನನ್ನು ಒಂಭತ್ತು ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು. ಆಗ ಈ ಅದ್ಭುತವಾಯಿತು.

06051010a ಅಭಿಮನ್ಯುಸ್ತು ಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ಭ್ರಾತರಂ ಭರತರ್ಷಭ|

06051010c ಶರೈಃ ಪಂಚಾಶತಾ ರಾಜನ್ ಕ್ಷಿಪ್ರಹಸ್ತೋಽಭ್ಯವಿಧ್ಯತ||

ರಾಜನ್ ! ಭರತರ್ಷಭ ! ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಅಭಿಮನ್ಯುವಾದರೋ ತನ್ನ ಹಸ್ತಲಾಘವದಿಂದ ತಮ್ಮನನ್ನು ಐವತ್ತು ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06051011a ಲಕ್ಷ್ಮಣೋಽಪಿ ತತಸ್ತಸ್ಯ ಧನುಶ್ಚಿಚ್ಛೇದ ಪತ್ರಿಣಾ|

06051011c ಮುಷ್ಟಿದೇಶೇ ಮಹಾರಾಜ ತತ ಉಚ್ಚುಕ್ರುಶುರ್ಜನಾಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಆಗ ಲಕ್ಷ್ಮಣನೂ ಕೂಡ ಪತ್ರಿಗಳಿಂದ ಅವನ ಮುಷ್ಟಿಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೊಡೆದು ಧನುಸ್ಸನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿದನು. ಆಗ ಜನರು ಕೂಗಾಡಿದರು.

06051012a ತದ್ವಿಹಾಯ ಧನುಶ್ಚಿನ್ನಂ ಸೌಭದ್ರಃ ಪರವೀರಹಾ|

06051012c ಅನ್ಯದಾದತ್ತವಾಂಶ್ಚಿತ್ರಂ ಕಾರ್ಮುಕಂ ವೇಗವತ್ತರಂ||

ತುಂಡಾಗಿದ್ದ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಬಿಸಾಡಿ ಪರವೀರಹ ಸೌಭದ್ರನು ಇನ್ನೊಂದು ಚಿತ್ರ, ವೇಗವತ್ತರ ಕಾರ್ಮುಕವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡನು.

06051013a ತೌ ತತ್ರ ಸಮರೇ ಹೃಷ್ಯೌ ಕೃತಪ್ರತಿಕ್ಯತೈಷಿಣೌ|

06051013c ಅನ್ಯೋನ್ಯಂ ವಿಶಿಖೈಸ್ತೀಕ್ಷ್ಣೈರ್ಜಘ್ನತುಃ ಪುರುಷರ್ಷಭೌ||

ಆ ಇಬ್ಬರು ಪುರುಷರ್ಷಭರೂ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಹರ್ಷಿತರಾಗಿ, ಪ್ರತಿಗೆ ಪ್ರತಿಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದು ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ತೀಕ್ಷ್ಣ ವಿಶಿಖಿಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದರು.

06051014a ತತೋ ದುರ್ಯೋಧನೋ ರಾಜಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪುತ್ರಂ ಮಹಾರಥಂ|

06051014c ಪೀಡಿತಂ ತವ ಪೌತ್ರೇಣ ಪ್ರಾಯಾತ್ತತ್ರ ಜನೇಶ್ವರಃ||

ಆಗ ರಾಜಾ ಜನೇಶ್ವರ ದುರ್ಯೋಧನನು ನಿನ್ನ ಪೌತ್ರನಿಂದ ತನ್ನ ಮಗ ಮಹಾರಥನು ಪೀಡಿತನಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು.

06051015a ಸಮ್ಮಿವೃತ್ತೇ ತವ ಸುತೇ ಸರ್ವ ಏವ ಜನಾಧಿಪಾಃ|

06051015c ಆರ್ಜುನಿಂ ರಥವಂಶೇನ ಸಮಂತಾತ್ಪರ್ಯವಾರಯನ್||

ನಿನ್ನ ಮಗನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲು ಎಲ್ಲ ಜನಾಧಿಪರೂ ಕೂಡ ರಥಸಂಕುಲಗಳಿಂದ ಆರ್ಜುನಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆದರು.

06051016a ಸ ತೈಃ ಪರಿವೃತಃ ಶೂರೈಃ ಶೂರೋ ಯುಧಿ ಸುದುರ್ಜಯೈಃ|

06051016c ನ ಸ್ಮೃ ವಿವ್ಯಥತೇ ರಾಜನ್ ಕೃಷ್ಣತುಲ್ಯಪರಾಕ್ರಮಃ||

ರಾಜನ್! ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಆ ಸುದುರ್ಜಯ ಶೂರರಿಂದ
ಪರಿವೃತನಾಗಿದ್ದರೂ ಆ ಕೃಷ್ಣತುಲ್ಯ ಪರಾಕ್ರಮಿಯು ಸ್ವಲ್ಪವೂ
ವ್ಯಥಿತನಾಗಲಿಲ್ಲ.

06051017a ಸೌಭದ್ರಮಥ ಸಂಸಕ್ತಂ ತತ್ರ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಧನಂಜಯಃ|

06051017c ಅಭಿದುದ್ರಾವ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಸ್ತ್ರಾತುಕಾಮಃ ಸ್ವಮಾತ್ಮಜಂ||

ಸಂಸಕ್ತನಾಗಿದ್ದ ಸೌಭದ್ರನನ್ನು ನೋಡಿ ಧನಂಜಯನು ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು
ರಕ್ಷಿಸಲು ಬಯಸಿ ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಧಾವಿಸಿದನು.

06051018a ತತಃ ಸರಥನಾಗಾಶ್ವಾ ಭೀಷ್ಮದ್ರೋಣಪುರೋಗಮಾಃ|

06051018c ಅಭ್ಯವರ್ತಂತ ರಾಜಾನಃ ಸಹಿತಾಃ ಸವ್ಯಸಾಚಿನಂ||

ಆಗ ರಥ-ಆನೆ-ಅಶ್ವಗಳೊಡನೆ ಭೀಷ್ಮ-ದ್ರೋಣರನ್ನು
ಮುಂದಿರಿಸಿಕೊಂಡು ರಾಜರು ಒಟ್ಟಿಗೇ ಸವ್ಯಸಾಚಿಯನ್ನು
ಎದುರಿಸಿದರು.

06051019a ಉದ್ಧೂತಂ ಸಹಸಾ ಭೌಮಂ ನಾಗಾಶ್ವರಥಸಾದಿಭಿಃ|

06051019c ದಿವಾಕರಪಥಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ರಜಸ್ತೀವ್ರಮದೃಶ್ಯತ||

ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೇ ಆನೆ-ರಥ-ಕುದುರೆಗಳ ಚಲನವಲನದಿಂದ
ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ತೀವ್ರವಾದ ಧೂಳಿದ್ದು ಅದು ಸೂರ್ಯನ ಮಾರ್ಗದ
ವರೆಗೂ ತಲುಪಿದುದು ಕಂಡುಬಂದಿತು.

06051020a ತಾನಿ ನಾಗಸಹಸ್ರಾಣಿ ಭೂಮಿಪಾಲಶತಾನಿ ಚ|

06051020c ತಸ್ಯ ಬಾಣಪಥಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ನಾಭ್ಯವರ್ತಂತ ಸರ್ವಶಃ||

ಅರ್ಜುನನ ಬಾಣಪಥಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿ ಸಹಸ್ರಾರು ಆನೆಗಳು ಮತ್ತು ನೂರಾರು ಭೂಮಿಪಾಲರು ಎಲ್ಲಕಡೆ ಓಡಿ ಹೋಗತೊಡಗಿದರು.

06051021a ಪ್ರಣೇದುಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಬಭೂವುಸ್ತಿಮಿರಾ ದಿಶಃ|

06051021c ಕುರೂಣಾಮನಯಸ್ತೀವ್ರಃ ಸಮದೃಶ್ಯತ ದಾರುಣಃ||

ಎಲ್ಲ ಭೂತಗಳು ನೋವಿನಿಂದ ಕೂಗಿದವು. ದಿಕ್ಕುಗಳು ಕತ್ತಲೆಯಿಂದ ತುಂಬಿದವು. ಕುರುಗಳು ತೀವ್ರ ಕಷ್ಟಕ್ಕೀಡಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿತ್ತು.

06051022a ನಾಪ್ಯಂತರಿಕ್ಷಂ ನ ದಿಶೋ ನ ಭೂಮಿರ್ನ ಚ ಭಾಸ್ಕರಃ|

06051022c ಪ್ರಜಜ್ಞೇ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ಶರಸಂಘೈಃ ಕಿರೀಟಿನಃ||

ಕಿರೀಟಿಯ ಶರಸಂಘಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ಅಂತರಿಕ್ಷವಾಗಲೀ, ದಿಕ್ಕುಗಳಾಗಲೀ, ಭೂಮಿಯಾಗಲೀ, ಭಾಸ್ಕರನಾಗಲೀ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ.

06051023a ಸಾದಿತಧ್ವಜನಾಗಾಸ್ತು ಹತಾಶ್ವಾ ರಥಿನೋ ಭೃಶಂ|

06051023c ವಿಪ್ರದ್ರುತರಥಾಃ ಕೇ ಚಿದ್ಧೃಶ್ಯಂತೇ ರಥಯೂಥಪಾಃ||

ಅನೇಕ ಧ್ವಜಗಳು ನಾಶವಾದವು, ಕುದುರೆ-ಆನೆ-ರಥಿಕರು ಹತರಾದರು. ಕೆಲವು ರಥಯೂಥಪರೂ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿತು.

06051024a ವಿರಥಾ ರಥಿನಶ್ಚಾನ್ಯೇ ಧಾವಮಾನಾಃ ಸಮಂತತಃ|

06051024c ತತ್ರ ತತ್ರೈವ ದೃಶ್ಯಂತೇ ಸಾಯುಧಾಃ ಸಾಂಗದೈರ್ಭುಜೈಃ||

ಅನ್ಯ ವಿರಥ ರಥಿಗಳು ಎಲ್ಲಕಡೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು,
ಅಂಗದ-ಭುಜಾಭರಣಗಳೊಂದಿಗೆ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿರುವುದು
ಕಂಡುಬಂದಿತು.

06051025a ಹಯಾರೋಹಾ ಹಯಾಂಸ್ತ್ವಕ್ವಾ ಗಜಾರೋಹಾಶ್ಚ ದಂತಿನಃ|

06051025c ಅರ್ಜುನಸ್ಯ ಭಯಾದ್ರಾಜನ್ಸಮಂತಾದ್ವಿಪ್ರದುದ್ರುವಃ||

ರಾಜನ್! ಅರ್ಜುನನ ಭಯದಿಂದ ಹಯಾರೂಢರು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು
ಮತ್ತು ಗಜಾರೂಢರು ಆನೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಓಡಿ
ಹೋಗಿದರು.

06051026a ರಥೇಭ್ಯಶ್ಚ ಗಜೇಭ್ಯಶ್ಚ ಹಯೇಭ್ಯಶ್ಚ ನರಾಧಿಪಾಃ|

06051026c ಪತಿತಾಃ ಪಾತ್ಯಮಾನಾಶ್ಚ ದೃಶ್ಯಂತೇಽರ್ಜುನತಾಡಿತಾಃ||

ಅರ್ಜುನನಿಂದ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ರಥಗಳು, ಆನೆಗಳು, ಕುದುರೆಗಳು
ಮತ್ತು ನರಾಧಿಪರು ಬಿದ್ದುದು ಮತ್ತು ಬೀಳುತ್ತಿರುವುದು
ಕಂಡುಬಂದಿತು.

06051027a ಸಗದಾನುದ್ಯತಾನ್ಬಾಹೂನ್ಸಖಿಡ್ಗಾಂಶ್ಚ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06051027c ಸಪ್ರಾಸಾಂಶ್ಚ ಸತೂಣೀರಾನ್ಸಶರಾನ್ಸಶರಾಸನಾನ್||

06051028a ಸಾಂಕುಶಾನ್ಸಪತಾಕಾಂಶ್ಚ ತತ್ರ ತತ್ರಾರ್ಜುನೋ ನೃಣಾಂ|

06051028c ನಿಚಕರ್ತ ಶರೈರುಗೈ ರೌದ್ರಂ ಬಿಭ್ರದ್ವಪುಸ್ತದಾ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಗದೆ-ಖಿಡ್ಗಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಕೈಗಳನ್ನೂ, ಪ್ರಾಸ-
ತೂಣೀರ-ಶರ-ಧನುಸ್ಸು-ಅಂಕುಶ-ಪತಾಕೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದ ಕೈಗಳನ್ನೂ

ಮತ್ತು ಅವುಗಳೊಂದಿಗೆ ನರರನ್ನು ಅರ್ಜುನನು ಉಗ್ರ ಬಾಣಗಳಿಂದ
ಕತ್ತರಿಸಿದನು. ಆಗ ಅವನ ಮುಖವು ರೌದ್ರಾಕಾರವನ್ನು ತಾಳಿತ್ತು.

06051029a ಪರಿಘಾಣಾಂ ಪ್ರವೃದ್ಧಾನಾಂ ಮುದ್ಗರಾಣಾಂ ಚ ಮಾರಿಷ|

06051029c ಪ್ರಾಸಾನಾಂ ಭಿಂಡಿಪಾಲಾನಾಂ ನಿಸ್ತಿಂಶಾನಾಂ ಚ ಸಂಯುಗೇ||

06051030a ಪರಶ್ವಧಾನಾಂ ತೀಕ್ಷ್ಣಾನಾಂ ತೋಮರಾಣಾಂ ಚ ಭಾರತ|

06051030c ವರ್ಮಣಾಂ ಚಾಪವಿದ್ಧಾನಾಂ ಕವಚಾನಾಂ ಚ ಭೂತಲೇ||

06051031a ಧ್ವಜಾನಾಂ ಚರ್ಮಣಾಂ ಚೈವ ವ್ಯಜನಾನಾಂ ಚ ಸರ್ವಶಃ|

06051031c ಚತ್ರಾಣಾಂ ಹೇಮದಂಡಾನಾಂ ಚಾಮರಾಣಾಂ ಚ ಭಾರತ||

06051032a ಪ್ರತೋದಾನಾಂ ಕಶಾನಾಂ ಚ ಯೋಕ್ತಾಣಾಂ ಚೈವ ಮಾರಿಷ|

06051032c ರಾಶಯಶ್ಚಾತ್ರ ದೃಶ್ಯಂತೇ ವಿನಿಕೀರ್ಣಾ ರಣಕ್ಷಿತೌ||

ಮಾರಿಷ! ಭಾರತ! ಆ ಸಂಯುಗದ ರಣಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಭೂತಲದಲ್ಲಿ
ಪರಿಘ-ಮುದ್ಗರ-ಪ್ರಾಸ-ಭಿಂಡಿಪಾಲ-ಕತ್ತಿ-ತೀಕ್ಷ್ಣ ಗಂಡುಗೊಡಲಿ-
ತೋಮರ--ಕವಚ-ತುಂಡಾದ ಬಿಲ್ಲುಗಳು-ಧ್ವಜ-ಗುರಾಣಿ-ವ್ಯಜನಗಳು-
ಛತ್ರಗಳು-ಹೇಮದಂಡಗಳು-ಚಾಮರಗಳು-ಚಾವಟಿಗಳು-
ನೊಗಪಟ್ಟಿಗಳು-ಮತ್ತು ಅಂಕುಶಗಳು ರಾಶಿರಾಶಿಯಾಗಿ ಹರಡಿ
ಬಿದ್ದಿರುವುದು ಕಂಡಿತು.

06051033a ನಾಸೀತ್ತತ್ರ ಪುಮಾನ್ಯಶ್ಚಿತ್ತವ ಸೈನ್ಯಸ್ಯ ಭಾರತ|

06051033c ಯೋಽರ್ಜುನಂ ಸಮರೇ ಶೂರಂ ಪ್ರತ್ಯುದ್ಯಾಯಾತ್ಕಥಂ ಚನ||

ಭಾರತ! ಆಗ ಅರ್ಜುನನೊಂದಿಗೆ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯುದ್ಧ ಮಾಡಬಲ್ಲ

ಯಾವ ಪುರುಷನೂ ನಿನ್ನ ಸೇನೆಯಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ.

06051034a ಯೋ ಯೋ ಹಿ ಸಮರೇ ಪಾರ್ಥಂ ಪತ್ಯುದ್ಯಾತಿ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06051034c ಸ ಸ ವೈ ವಿಶಿಖ್ಯೈಸ್ತೀಕ್ಷ್ಣೈಃ ಪರಲೋಕಾಯ ನೀಯತೇ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಯಾರು ಯಾರು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಥನನ್ನು ಎದುರಿಸಿ
ಯುದ್ಧಮಾಡಿದರೋ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ತೀಕ್ಷ್ಣ ವಿಶಿಖಗಳಿಂದ ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ
ಕೊಂಡೊಯ್ಯಲ್ಪಟ್ಟರು.

06051035a ತೇಷು ವಿದ್ರವಮಾಣೇಷು ತವ ಯೋಧೇಷು ಸರ್ವಶಃ|

06051035c ಅರ್ಜುನೋ ವಾಸುದೇವಶ್ಚ ದಧ್ಮತುರ್ವಾರಿಜೋತ್ತಮೌ||

ನಿನ್ನ ಯೋಧರು ಹಾಗೆ ದಿಕ್ಕಾಪಾಲಾಗಿ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿರಲು ಅರ್ಜುನ-
ವಾಸುದೇವರು ತಮ್ಮ ಉತ್ತಮ ಶಂಖಗಳನ್ನು ಊದಿದರು.

06051036a ತತ್ಪ್ರಭಗ್ನಂ ಬಲಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪಿತಾ ದೇವವ್ರತಸ್ತವ|

06051036c ಅಬ್ರವೀತ್ಸಮರೇ ಶೂರಂ ಭಾರದ್ವಾಜಂ ಸ್ಮಯನ್ನಿವ||

ಆ ಬಲವು ಪ್ರಭಗ್ನವಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ನಿನ್ನ ಪಿತ
ದೇವವ್ರತನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಶೂರ ಭಾರದ್ವಾಜನಿಗೆ ಮುಗುಳ್ಳುಕ್ಕು
ಹೇಳಿದನು:

06051037a ಏಷ ಪಾಂಡುಸುತೋ ವೀರಃ ಕೃಷ್ಣೇನ ಸಹಿತೋ ಬಲೀ|

06051037c ತಥಾ ಕರೋತಿ ಸೈನ್ಯಾನಿ ಯಥಾ ಕುರ್ಯಾಧ್ಧನಂಜಯಃ||

“ಕೃಷ್ಣನ ಸಹಿತ ಈ ವೀರ ಬಲೀ ಪಾಂಡುಸುತನು ಸೈನ್ಯಗಳಲ್ಲಿ

ಧನಂಜಯನು ಹೇಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ !

06051038a ನ ಹ್ಯೇಷ ಸಮರೇ ಶಕ್ಯೋ ಜೇತುಮದ್ಯ ಕಥಂ ಚನ|

06051038c ಯಥಾಸ್ಯ ದೃಶ್ಯತೇ ರೂಪಂ ಕಾಲಾಂತಕಯಮೋಪಮಂ||

ಕಾಲಾಂತಕ ಯಮನೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ರೂಪವುಳ್ಳ ಇವನನ್ನು ಇಂದು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಗೆಲ್ಲಲು ಖಂಡಿತ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

06051039a ನ ನಿವರ್ತಯಿತುಂ ಚಾಪಿ ಶಕ್ಯೇಯಂ ಮಹತೀ ಚಮೂಃ|

06051039c ಅನ್ಯೋನ್ಯಪ್ರೇಕ್ಷಯಾ ಪಶ್ಯ ದ್ರವತೀಯಂ ವರೂಢಿನೀ||

ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ನೋಡಿ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಈ ಮಹಾಸೇನೆ ವರೂಢಿನಿಯನ್ನು ಹಿಂದೆ ಕರೆತರಲೂ ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ.

06051040a ಏಷ ಚಾಸ್ತಂ ಗಿರಿಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಭಾನುಮಾನ್ಪ್ರತಿಪದ್ಯತೇ|

06051040c ವಪೂಂಷಿ ಸರ್ವಲೋಕಸ್ಯ ಸಂಹರನ್ನಿವ ಸರ್ವಥಾ||

ಸರ್ವಲೋಕಗಳ ದೃಷ್ಟಿಗಳನ್ನು ಸರ್ವಥಾ ಸಂಹರಿಸಲಿದ್ದಾನೆಯೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಭಾನುಮತನು ಗಿರಿಶ್ರೇಷ್ಠನಲ್ಲಿ ಅಸ್ತನಾಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

06051041a ತತ್ರಾವಹಾರಂ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಂ ಮನ್ಯೇಽಹಂ ಪುರುಷರ್ಷಭ|

06051041c ಶ್ರಾಂತಾ ಭೀತಾಶ್ಚ ನೋ ಯೋಧಾ ನ ಯೋತ್ಸ್ಯಂತಿ ಕಥಂ ಚನ||

ಪುರುಷರ್ಷಭ ! ಹಿಂದೆಸರಿಯುವ ಕಾಲವು ಬಂದೊದಗಿದೆಯೆಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಆಯಾಸಗೊಂಡ, ಭೀತರಾದ ಯೋಧರು ಎಂದೂ ಯುದ್ಧಮಾಡಲಾರರು.”

06051042a ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ತತೋ ಭೀಷ್ಮೋ ದ್ರೋಣಮಾಚಾರ್ಯ ಸತ್ತಮಂ|

06051042c ಅವಹಾರಮಥೋ ಚಕ್ರೇ ತಾವಕಾನಾಂ ಮಹಾರಥಃ||

ಹೀಗೆ ಆಚಾರ್ಯ ಸತ್ತಮ ದ್ರೋಣನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಮಹಾರಥ ಭೀಷ್ಮನು ನಿನ್ನವರನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕರೆಸಿಕೊಂಡನು.

06051043a ತತೋಽವಹಾರಃ ಸೈನ್ಯಾನಾಂ ತವ ತೇಷಾಂ ಚ ಭಾರತ|

06051043c ಅಸ್ತಂ ಗಚ್ಛತಿ ಸೂರ್ಯೇಽಭೂತ್ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲೇ ಚ ವರ್ತತಿ||

ಭಾರತ! ಸೂರ್ಯನು ಅಸ್ತವಾಗಲು, ಸಂದ್ಯಾಕಾಲವುಂಟಾಗಲು, ಅವರು ಮತ್ತು ನಿನ್ನವರು ಸೇನೆಗಳನ್ನು ಹಿಂದೆಗೆದುಕೊಂಡರು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮ ವಧ ಪರ್ವಣಿ ದ್ವಿತೀಯಯುದ್ಧದಿವಸಾವಹಾರೇ ಏಕಪಂಚಾಶತ್ತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ವಧ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ದ್ವಿತೀಯಯುದ್ಧದಿವಸಾವಹಾರ ಎನ್ನುವ ಐವತ್ತೊಂದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೫೨

ಮೂರನೆಯ ದಿನದ ಯುದ್ಧ

ಭೀಷ್ಮನು ಗರುಡವ್ಯೂಹವನ್ನು ರಚಿಸಿದುದು (೧-೯). ಅರ್ಜುನನು ಅರ್ಧ ಚಂದ್ರದ ವ್ಯೂಹವನ್ನು ರಚಿಸಿದುದು (೧೦-೧೮). ಯುದ್ಧಾರಂಭ (೧೯-).

06052001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06052001a ಪ್ರಭಾತಾಯಾಂ ತು ಶರ್ವರ್ಯಾಂ ಭೀಷ್ಮಃ ಶಾಂತನವಸ್ತತಃ|

06052001c ಅನೀಕಾನ್ಯನುಸಮ್ಯಾನೇ ವ್ಯಾದಿದೇಶಾಥ ಭಾರತ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಭಾರತ! ರಾತ್ರಿಯು ಕಳೆದು

ಪ್ರಭಾತವಾಗಲು ಶಾಂತನವ ಭೀಷ್ಮನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವಂತೆ ಸೇನೆಗಳಿಗೆ ಆದೇಶವಿತ್ತನು.

06052002a ಗಾರುಡಂ ಚ ಮಹಾವ್ರೂಹಂ ಚಕ್ರೇ ಶಾಂತನವಸ್ತದಾ|

06052002c ಪುತ್ರಾಣಾಂ ತೇ ಜಯಾಕಾಂಕ್ಷೀ ಭೀಷ್ಮಃ ಕುರುಪಿತಾಮಹಃ||

ಆಗ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರ ವಿಜಯಾಕಾಂಕ್ಷಿಯಾದ ಕುರುಪಿತಾಮಹ ಶಾಂತನವ ಭೀಷ್ಮನು ಗರುಡ ಮಹಾವ್ರೂಹವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು.

06052003a ಗರುಡಸ್ಯ ಸ್ವಯಂ ತುಂಡೇ ಪಿತಾ ದೇವವ್ರತಸ್ತವ|

06052003c ಚಕ್ಷುಷೀ ಚ ಭರದ್ವಾಜಃ ಕೃತವರ್ಮಾ ಚ ಸಾತ್ವತಃ||

ಗರುಡನ ಕೊಕ್ಕಿನ ಪ್ರದೇಶತಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಪಿತ ಸ್ವಯಂ ದೇವವ್ರತನಿದ್ದನು. ಭಾರದ್ವಾಜ ಮತ್ತು ಸಾತ್ವತ ಕೃತವರ್ಮರು ಅದರ ಕಣ್ಣುಗಳಾಗಿದ್ದರು.

06052004a ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಾ ಕೃಪಶ್ಚೈವ ಶೀರ್ಷಮಾಸ್ತಾಂ ಯಶಸ್ವಿನೌ|

06052004c ತ್ರಿಗರ್ತೈರ್ಮತ್ಸ್ಯಕೈಕೇಯೈರ್ವಾ ಟಧಾನೈಶ್ಚ ಸಂಯುತೌ||

ಅದರ ಶೀರ್ಷಭಾಗದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ-ಕೃಪರೂ, ಒಟ್ಟಿಗೆ ತ್ರಿಗರ್ತರು, ಕೇಕಯರು, ವಾಟದಾನರೂ ಇದ್ದರು.

06052005a ಭೂರಿಶ್ರವಾಃ ಶಲಃ ಶಲ್ಯೋ ಭಗದತ್ತಶ್ಚ ಮಾರಿಷ|

06052005c ಮದ್ರಕಾಃ ಸಿಂಧುಸೌವೀರಾಸ್ತಥಾ ಪಂಚನದಾಶ್ಚ ಯೇ||

06052006a ಜಯದ್ರಥೇನ ಸಹಿತಾ ಗ್ರೀವಾಯಾಂ ಸಮ್ನಿವೇಶಿತಾಃ|

06052006c ಪೃಷ್ಠೇ ದುರ್ಯೋಧನೋ ರಾಜಾ ಸೋದರೈಃ ಸಾನುಗೈರ್ವೃತಃ||

ಭೂರಿಶ್ರವ, ಶಲ, ಶಲ್ಯ, ಭಗದತ್ತ, ಮದ್ರಕ, ಸಿಂಧು-ಸೌವೀರರು, ಪಂಚನದರು ಜಯದ್ರಥನ ಸಹಿತ ಅದರ ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದರು. ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ರಾಜಾ ದುರ್ಯೋಧನನು ಸೋದರರು ಮತ್ತು ಅನುಗರಿಂದ ಆವೃತನಾಗಿದ್ದನು.

06052007a ವಿಂದಾನುವಿಂದಾವಾವಂತೈ ಕಾಂಬೋಜಶ್ಚ ಶಕೈಃ ಸಹ|

06052007c ಪುಚ್ಛಮಾಸನ್ಮಹಾರಾಜ ಶೂರಸೇನಾಶ್ಚ ಸರ್ವಶಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಅವಂತಿಯ ವಿಂದಾನುವಿಂದರು, ಕಾಂಬೋಜರು ಮತ್ತು ಶಕರೊಂದಿಗೆ ಶೂರಸೇನರು ಅದರ ಪುಕ್ಕಗಳಾದರು.

06052008a ಮಾಗಧಾಶ್ಚ ಕಲಿಂಗಾಶ್ಚ ದಾಶೇರಕಗಣೈಃ ಸಹ|

06052008c ದಕ್ಷಿಣಂ ಪಕ್ಷಮಾಸಾದ್ಯ ಸ್ಥಿತಾ ವ್ಯೂಹಸ್ಯ ದಂಶಿತಾಃ||

ದಾಶೇರಕಣಗಳೊಂದಿಗೆ ಮಾಗಧರು ಮತ್ತು ಕಲಿಂಗರು ಕವಚಧಾರಿಗಳಾಗಿ ವ್ಯೂಹದ ಬಲಗಡೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದರು.

06052009a ಕಾನನಾಶ್ಚ ವಿಕುಂಜಾಶ್ಚ ಮುಕ್ತಾಃ ಪುಂಡ್ರಾವಿಷಸ್ತಥಾ|

06052009c ಬೃಹದ್ಬಲೇನ ಸಹಿತಾ ವಾಮಂ ಪಕ್ಷಮುಪಾಶ್ರಿತಾಃ||

ಕಾನನರು, ವಿಕುಂಜರು, ಮುಕ್ತರು, ಪುಂಡ್ರದೇಶದವರು ಬೃಹದ್ಬಲನ
ಸಹಿತ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದರು.

06052010a ವ್ಯೂಢಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತು ತತ್ಸೈನ್ಯಂ ಸವ್ಯಸಾಚೀ ಪರಂತಪಃ|

06052010c ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನೇನ ಸಹಿತಃ ಪ್ರತ್ಯವ್ಯೂಹತ ಸಂಯುಗೇ|

06052010e ಅರ್ಧಚಂದ್ರೇಣ ವ್ಯೂಹೇನ ವ್ಯೂಹಂ ತಮತಿದಾರುಣಂ||

ಆ ಸೇನ್ಯದ ವ್ಯೂಹವನ್ನು ನೋಡಿ ಪರಂತಪ ಸವ್ಯಸಾಚಿಯು
ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನ ಸಹಿತ ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವ್ಯೂಹವಾಗಿ
ಅರ್ಧಚಂದ್ರದ ವ್ಯೂಹವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಆ ವ್ಯೂಹವು
ಅತಿದಾರುಣವಾಗಿತ್ತು.

06052011a ದಕ್ಷಿಣಂ ಶೃಂಗಮಾಸ್ಥಾಯ ಭೀಮಸೇನೋ ವ್ಯರೋಚತ|

06052011c ನಾನಾಶಸ್ತ್ರಾಘಸಂಪನ್ವರ್ನಾದೇಶ್ಚೈರ್ನೃಪೈರ್ ವೃತಃ||

ಅದರ ದಕ್ಷಿಣ ಶೃಂಗದಲ್ಲಿ ಭೀಮಸೇನನು ನಾನಾದೇಶದ
ನಾನಾಶಸ್ತ್ರಸಂಪನ್ನ ನೃಪರಿಂದ ಆವೃತನಾಗಿ ರಾಜಿಸಿದನು.

06052012a ತದನ್ಯೇವ ವಿರಾಟಶ್ಚ ದ್ರುಪದಶ್ಚ ಮಹಾರಥಃ|

06052012c ತದನಂತರಮೇವಾಸೀನ್ನೀಲೋ ನೀಲಾಯುಧೈಃ ಸಹ||

ಅವನ ಹಿಂದೆ ಮಹಾರಥ ವಿರಾಟ-ದ್ರುಪದರೂ, ತದನಂತರ
ನೀಲಾಯುಧರೊಂದಿಗೆ ನೀಲನೂ ಇದ್ದರು.

06052013a ನೀಲಾದನಂತರಂ ಚೈವ ಧೃಷ್ಟಕೇತುರ್ಮಹಾರಥಃ|

06052013c ಚೇದಿಕಾಶಿಕರೂಷ್ಯಶ್ಚ ಪೌರವೈಶ್ವಾಭಿಸಂವೃತಃ||

ನೀಲನ ಅನಂತರ ಮಹಾರಥ ಧೃಷ್ಟಕೇತುವು ಚೇದಿ-ಕಾಶಿ-ಕರೂಷ-
ಪೌರವರಿಂದ ಸಂವೃತನಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದನು.

06052014a ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಃ ಶಿಖಿಂಡೀ ಚ ಪಾಂಚಾಲಾಶ್ಚ ಪ್ರಭದ್ರಕಾಃ|

06052014c ಮಧ್ಯೇ ಸೈನ್ಯಸ್ಯ ಮಹತಃ ಸ್ಥಿತಾ ಯುದ್ಧಾಯ ಭಾರತ||

ಭಾರತ ! ಆ ಮಹಾಸೇನೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆಂದು ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನ-
ಶಿಖಿಂಡಿಯರು ಪಾಂಚಾಲ-ಪ್ರಭದ್ರಕರೊಂದಿಗೆ ನಿಂತಿದ್ದರು.

06052015a ತಥೈವ ಧರ್ಮರಾಜೋಽಪಿ ಗಜಾನೀಕೇನ ಸಂವೃತಃ|

06052015c ತತಸ್ತು ಸಾತ್ಯಕೀ ರಾಜನ್ರೌಪದ್ಯಾಃ ಪಂಚ ಚಾತ್ಮಜಾಃ||

06052016a ಅಭಿಮನ್ಯುಸ್ತತಸ್ತೂರ್ಣಂ ಇರಾವಾಂಶ್ಚ ತತಃ ಪರಂ|

06052016c ಭೈಮಸೇನಿಸ್ತತೋ ರಾಜನ್ಕೇಕಯಾಶ್ಚ ಮಹಾರಥಾಃ||

ಅಲ್ಲಿಯೇ ಗಜಸೇನೆಯಿಂದ ಸಂವೃತನಾಗಿ ಧರ್ಮರಾಜನೂ, ಅನಂತರ
ಸಾತ್ಯಕಿಯೂ, ದ್ರೌಪದಿಯ ಐವರು ಪುತ್ರರೂ, ಅಭಿಮನ್ಯುವೂ, ಅವನ
ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಇರಾವಾನನೂ, ಅವನ ನಂತರ ಭೈಮಸೇನಿ
(ಘಟೋತ್ಕಚ) ಯೂ ಅನಂತರ ಮಹಾರಥ ಕೇಕಯರೂ ಇದ್ದರು.

06052017a ತತೋಽಭೂದ್ವಿ ಪದಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠೋ ವಾಮಂ ಪಾರ್ಶ್ವಮುಪಾಶ್ರಿತಃ|

06052017c ಸರ್ವಸ್ಯ ಜಗತೋ ಗೋಪ್ತಾ ಗೋಪ್ತಾ ಯಸ್ಯ ಜನಾರ್ದನಃ||

ಆಗ ಎಡಭಾಗವನ್ನು ಸರ್ವಜಗತ್ತಿನ ರಕ್ಷಕನಾದ ಜನಾರ್ದನನಿಂದ

ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದ ದ್ವಿಪದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನು ನಿಂತಿದ್ದನು.

06052018a ಏವಮೇತನ್ಮಹಾವ್ಯೂಹಂ ಪ್ರತ್ಯವ್ಯೂಹಂತ ಪಾಂಡವಾಃ|

06052018c ವಧಾರ್ಥಂ ತವ ಪುತ್ರಾಣಾಂ ತತ್ಪಕ್ಷಂ ಯೇ ಚ ಸಂಗತಾಃ||

ಈ ರೀತಿ ಮಹಾವ್ಯೂಹವನ್ನು ಪ್ರತಿವ್ಯೂಹವಾಗಿ ರಚಿಸಿ ಪಾಂಡವರು ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರ ಮತ್ತು ಅವರ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದವರ ವಧೆಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧರಾದರು.

06052019a ತತಃ ಪ್ರವವೃತೇ ಯುದ್ಧಂ ವ್ಯತಿಷಕ್ತರಥದ್ವಿಪಂ|

06052019c ತಾವಕಾನಾಂ ಪರೇಷಾಂ ಚ ನಿಘ್ನತಾಮಿತರೇತರಂ||

ಆಗ ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದರಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದ ನಿನ್ನವರು ಮತ್ತು ಪರರ ರಥಸಂಕುಲಗಳ ನಡುವೆ ಯುದ್ಧವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

06052020a ಹಯೌಘಾಶ್ಚ ರಥೌಘಾಶ್ಚ ತತ್ರ ತತ್ರ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06052020c ಸಂಪತಂತಃ ಸ್ಮ ದೃಶ್ಯಂತೇ ನಿಘ್ನಮಾನಾಃ ಪರಸ್ಪರಂ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಸೇನೆಗಳು ರಥಸೇನೆಗಳು ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿತು.

06052021a ಧಾವತಾಂ ಚ ರಥೌಘಾನಾಂ ನಿಘ್ನತಾಂ ಚ ಪೃಥಕ್ಪೃಥಕ್|

06052021c ಬಭೂವ ತುಮುಲಃ ಶಬ್ದೋ ವಿಮಿಶ್ರೋ ದುಂದುಭಿಸ್ವನೈಃ||

ಓಡುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತು ಪುನಃ ಪುನಃ ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ರಥಗಳ ತುಮುಲ ಶಬ್ದವು ದುಂದುಭಿಸ್ವನಗಳೊಂದಿಗೆ ಮಿಶ್ರಿತವಾಯಿತು.

06052022a ದಿವಸ್ಪುಮ್ನರವೀರಾಣಾಂ ನಿಘ್ನತಾಂ ಇತರೇತರಂ|

06052022c ಸಂಪ್ರಹಾರೇ ಸುತುಮುಲೇ ತವ ತೇಷಾಂ ಚ ಭಾರತ||

ಭಾರತ ! ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಪ್ರಹರಿಸಿ ಕೊಲ್ಲುತ್ತಿರುವ ನಿನ್ನವರ ಮತ್ತು ಅವರ ನರವೀರರ ತುಮುಲವು ಆಕಾಶವನ್ನೇ ವ್ಯಾಪಿಸಿತು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ತೃತೀಯಯುದ್ಧದಿವಸೇ ಪರಸ್ಪರವ್ಯೂಹರಚನಾಯಾಂ
ದ್ವಿಪಂಚಾಶತ್ತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ತೃತೀಯಯುದ್ಧದಿವಸೇ ಪರಸ್ಪರವ್ಯೂಹರಚನೆ ಎನ್ನುವ ಐವತ್ತೆರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೫೨

ಸಂಕುಲ ಯುದ್ಧ (೧-೩೪).

06053001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06053001a ತತೋ ವ್ಯೂಢೇಷ್ಟನೀಕೇಷು ತಾವಕೇಷ್ಟಿತರೇಷು ಚ|

06053001c ಧನಂಜಯೋ ರಥಾನೀಕಮವಧೀತ್ತವ ಭಾರತ|

06053001e ಶರೈರತಿರಥೋ ಯುದ್ಧೇ ಪಾತಯನ್ನಥಯೂಥಪಾನ್||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಭಾರತ ! ಆಗ ನಿನ್ನವರು ಮತ್ತು ಶತ್ರುಸೇನೆಗಳು ವ್ಯೂಹವನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಂಡಿರಲು ಅತಿರಥ

ಧನಂಜಯನು ಯುದ್ಧಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪವೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶರಗಳಿಂದ ನಿನ್ನ
ರಥಸೇನೆಯನ್ನು ವಧಿಸಿ ರಥಯೂಥಪರನ್ನು ಬೀಳಿಸಿದನು.

06053002a ತೇ ವಧ್ಯಮಾನಾಃ ಪಾರ್ಥೇನ ಕಾಲೇನೇವ ಯುಗಕ್ಷಯೇ|

06053002c ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾ ರಣೇ ಯತ್ತಾಃ ಪಾಂಡವಾನ್ಪ್ರತ್ಯಯೋಧಯನ್|

06053002e ಪ್ರಾರ್ಥಯಾನಾ ಯಶೋ ದೀಪ್ತಂ ಮೃತ್ಯುಂ ಕೃತ್ವಾ ನಿವರ್ತನಂ||

ಯುಗಕ್ಷಯದಲ್ಲಿ ಕಾಲನಂತೆ ಪಾರ್ಥನು ಅವರನ್ನು ವಧಿಸುತ್ತಿರಲು
ಬೆಳಗುವ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಾ ಮೃತ್ಯುವನ್ನೇ ಪಲಾಯನವನ್ನಾಗಿ
ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರರು ರಣದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವನೊಂದಿಗೆ
ಪ್ರತಿಯುದ್ಧಮಾಡಲು, ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು.

06053003a ಏಕಾಗ್ರಮನಸೋ ಭೂತ್ವಾ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ವರೂಢಿನೀಂ|

06053003c ಬಭಂಜುರ್ಬಹುಶೋ ರಾಜಂಸ್ತೇ ಚಾಭಜ್ಯಂತ ಸಮ್ಯಗೇ||

ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತರಾಗಿ ಅವರು ಪಾಂಡವರ ಸೇನೆಗಳನ್ನು
ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಧ್ವಂಸಗೊಳಿಸಿದರು.

06053004a ದ್ರವದ್ಭಿರಥ ಭಗ್ನೈಶ್ಚ ಪರಿವರ್ತದ್ಭಿರೇವ ಚ|

06053004c ಪಾಂಡವೈಃ ಕೌರವೈಶ್ಚೈವ ನ ಪ್ರಜ್ಞಾಯತ ಕಿಂ ಚನ||

ರಥಗಳು ಮುರಿದು ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು
ಕೂಡ. ಅವರಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರ್ಯಾರು ಕೌರವರ್ಯಾರು ಯಾರಿಗೂ
ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

06053005a ಉದತಿಷ್ಠದ್ರಜೋ ಭೌಮಂ ಚಾದಯಾನಂ ದಿವಾಕರಂ|

06053005c ದಿಶಃ ಪ್ರತಿದಿಶೋ ವಾಪಿ ತತ್ರ ಜಜ್ಞಃ ಕಥಂ ಚನ||

ದಿವಾಕರನನ್ನು ಮುಸುಕುವಷ್ಟು ಧೂಳು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಎದ್ದಿತು. ಅಲ್ಲಿ ದಿಕ್ಕುಗಳ್ಯಾವು ಉಪದಿಕ್ಕುಗಳ್ಯಾವು ಯಾವುದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

06053006a ಅನುಮಾನೇನ ಸಂಜ್ಞಾಭಿರ್ನಾಮಗೋತ್ರೈಶ್ಚ ಸಂಯುಗೇ|

06053006c ವರ್ತತೇ ಸ್ಮ ತದಾ ಯದ್ಧಂ ತತ್ರ ತತ್ರ ವಿಶಾಂ ಪತೇ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಸಂಯುಗದ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅನುಮಾನದಿಂದ ಹೆಸರು-ಗೋತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

06053007a ನ ವ್ಯೂಹೋ ಭಿದ್ಯತೇ ತತ್ರ ಕೌರವಾಣಾಂ ಕಥಂ ಚನ|

06053007c ರಕ್ಷಿತಃ ಸತ್ಯಸಂಧೇನ ಭಾರದ್ವಾಜೇನ ಧೀಮತಾ||

ಅಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಧೀಮತ ಸತ್ಯಸಂಧ ಭಾರದ್ವಾಜನಿಂದ ರಕ್ಷಿತವಾದ ಕೌರವರ ವ್ಯೂಹವನ್ನು ಭೇದಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

06053008a ತಥೈವ ಪಾಂಡವೇಯಾನಾಂ ರಕ್ಷಿತಃ ಸವ್ಯಸಾಚಿನಾ|

06053008c ನಾಭಿದ್ಯತ ಮಹಾವ್ಯೂಹೋ ಭೀಮೇನ ಚ ಸುರಕ್ಷಿತಃ||

ಹಾಗೆಯೇ ಸವ್ಯಸಾಚಿಯಿಂದ ರಕ್ಷಿತವಾದ, ಭೀಮನಿಂದ ಸುರಕ್ಷಿತವಾದ ಮಹಾವ್ಯೂಹವನ್ನು ಭೇದಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ.

06053009a ಸೇನಾಗ್ರಾದಭಿ ನಿಷ್ಪತ್ಯ ಪ್ರಾಯುಧ್ಯಂಸ್ತತ್ರ ಮಾನವಾಃ|

06053009c ಉಭಯೋಃ ಸೇನಯೋ ರಾಜನ್ವ್ಯ ತಿಷಕ್ತರಥದ್ವಿಪಾಃ||

ರಾಜನ್! ಎರಡೂ ಸೇನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೇನೆಯ ಅಗ್ರಭಾಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ರಥ-

ಗಜಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಹೊರಗೆ ನಿಂತು ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

06053010a ಹಯಾರೋಹೈರ್ಹ ಯಾರೋಹಾಃ ಪಾತ್ಯಂತೇ ಸ್ಮ ಮಹಾಹವೇ|

06053010c ಋಷ್ಟಿಭಿರ್ವಿಮಲಾಗ್ರಾಭಿಃ ಪ್ರಾಸೈರಪಿ ಚ ಸಂಯುಗೇ||

ಆ ಮಹಾಹವ ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ತುದಿಯ

ಋಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಸಗಳಿಂದ ಹಯಾರೋಹಿಗಳು

ಹಯಾರೋಹಿಗಳನ್ನು ಬೀಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

06053011a ರಥೀ ರಥಿನಮಾಸಾದ್ಯ ಶರೈಃ ಕನಕಭೂಷಣೈಃ|

06053011c ಪಾತಯಾಮಾಸ ಸಮರೇ ತಸ್ಮಿನ್ನತಿಭಯಂಕರೇ||

ಆ ಅತಿಭಯಂಕರ ಸಮರದಲ್ಲಿ ರಥಿಗಳು ಕನಕಭೂಷಣ ಶರಗಳಿಂದ

ಹೊಡೆದು ರಥಿಗಳನ್ನು ಕೆಳಗುರುಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

06053012a ಗಜಾರೋಹಾ ಗಜಾರೋಹಾನ್ನಾರಾಚಶರತೋಮರೈಃ|

06053012c ಸಂಸಕ್ತಾಃ ಪಾತಯಾಮಾಸುಸ್ತವ ತೇಷಾಂ ಚ ಸಂಘಾಶಃ||

ನಿನ್ನವರಲ್ಲಿರುವ ಮತ್ತು ಅವರಲ್ಲಿರುವ ಗಜಾರೋಹಿಗಳು

ಗಜಾರೋಹಿಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ, ಸಂಸಕ್ತರಾಗಿ, ನಾರಾಚ-ಶರ-

ತೋಮರಗಳಿಂದ ಬೀಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

06053013a ಪತ್ತಿಸಂಘಾ ರಣೇ ಪತ್ತೀನ್ಭಿಂಡಿಪಾಲಪರಶ್ವಧೈಃ|

06053013c ನ್ಯಪಾತಯಂತ ಸಂಹೃಷ್ಟಾಃ ಪರಸ್ಪರಕೃತಾಗಸಃ||

ರಣದಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಬಯಸಿ ಸಂಹೃಷ್ಟ ಪದಾತಿಗಳು

ಪದಾತಿಗಳನ್ನು ಭಂಡಿಪಾಲ-ಪರಶುಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದು
ಕೆಳಗುರುಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

06053014a ಪದಾತೀ ರಥಿನಂ ಸಂಖ್ಯೇ ರಥೀ ಚಾಪಿ ಪದಾತಿನಂ|

06053014c ನ್ಯಪಾತಯಚ್ಚಿತ್ಯೈಃ ಶಸ್ತ್ರೈಃ ಸೇನಯೋರುಭಯೋರಪಿ||

ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಎರಡೂ ಸೇನೆಗಳಲ್ಲಿ ಪದಾತಿಗಳು ರಥಿಗಳನ್ನೂ, ರಥಿಗಳು
ಪದಾತಿಗಳನ್ನೂ ನಿಶಿತ ಶರಗಳಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

06053015a ಗಜಾರೋಹಾ ಹಯಾರೋಹಾನ್ಪಾತಯಾಂ ಚಕ್ರೀ ತದಾ|

06053015c ಹಯಾರೋಹಾ ಗಜಸ್ಥಾಂಶ್ಚ ತದದ್ಭುತಮಿವಾಭವತ್||

ಆಗ ಗಜಾರೋಹಿಗಳು ಹಯಾರೋಹಿಗಳನ್ನೂ ಹಯಾರೋಹಿಗಳು
ಗಜಾರೋಹಿಗಳನ್ನೂ ಬೀಳಿಸಲು ತೊಡಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತವಾಯಿತು.

06053016a ಗಜಾರೋಹವರೈಶ್ಚಾಪಿ ತತ್ರ ತತ್ರ ಪದಾತಯಃ|

06053016c ಪಾತಿತಾಃ ಸಮದೃಶ್ಯಂತ ತೈಶ್ಚಾಪಿ ಗಜಯೋಧಿನಃ||

ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪದಾತಿಗಳು ಗಜಾರೋಹಿಗಳನ್ನೂ, ಅವರನ್ನು ಗಜಯೋಧರೂ
ಉರುಳಿಸುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿತು.

06053017a ಪತ್ತಿಸಂಘಾ ಹಯಾರೋಹೈಃ ಸಾದಿಸಂಘಾಶ್ಚ ಪತ್ತಿಭಿಃ|

06053017c ಪಾತ್ಯಮಾನಾ ವ್ಯದೃಶ್ಯಂತ ಶತಶೋಽಥ ಸಹಸ್ರಶಃ||

ನೂರಾರು ಸಹಸ್ರಾರು ಹಯಾರೋಹಿಗಳು ಪದಾತಿಸಂಘಗಳನ್ನು ಮತ್ತು
ಪದಾತಿಸಂಘಗಳು ಸಾದಿಸಂಘಗಳನ್ನು ಬೀಳಿಸುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿತು.

06053018a ಧ್ವಜೈಸ್ತತ್ರಾಪವಿದ್ಧೈಶ್ಚ ಕಾರ್ಮುಕೈಸ್ತೋಮರೈಸ್ತಥಾ|

06053018c ಪ್ರಾಸೈಸ್ತಥಾ ಗದಾಭಿಶ್ಚ ಪರಿಘೈಃ ಕಂಪನೈಸ್ತಥಾ||

06053019a ಶಕ್ತಿಭಿಃ ಕವಚೈಶ್ಚಿತ್ರೈಃ ಕಣಪೈರಂಕುಶೈರಪಿ|

06053019c ನಿಸ್ತ್ರಿಯಂಶೈರ್ವಿಮಲೈಶ್ಚಾಪಿ ಸ್ವರ್ಣಪುಂಖೈಃ ಶರೈಸ್ತಥಾ||

06053020a ಪರಿಸ್ತೋಮೈಃ ಕುಥಾಭಿಶ್ಚ ಕಂಬಲೈಶ್ಚ ಮಹಾಧನೈಃ|

06053020c ಭೂರ್ಭಾತಿ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ಸ್ತಗ್ಧಾಮೈರಿವ ಚಿತ್ರಿತಾ||

ಆ ರಣಾಂಗಣದ ಸುತ್ತಲೂ ಧ್ವಜಗಳು, ಧನುಸ್ಸುಗಳು, ತೋಮರಗಳು ಪ್ರಾಸಗಳು, ಗದೆಗಳು, ಪರಿಘಗಳು, ಕಂಪನಗಳು, ಶಕ್ತ್ಯಾಯುಧಗಳು, ಚಿತ್ರ-ವಿಚಿತ್ರ ಕವಚಗಳು, ಕಣಪಗಳು, ಅಂಕುಶಗಳು, ಧಳಧಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಖಡ್ಗಗಳು, ಸುವರ್ಣಮಯ ರೆಕ್ಕೆಗಳಿದ್ದ ಬಾಣಗಳು, ಶೂಲಗಳು, ಬಣ್ಣದ ಕಂಬಳಿಗಳು, ಬಹುಮೂಲ್ಯ ರತ್ನಗಂಬಳಿಗಳು ಚೆಲ್ಲಾಪಿಲ್ಲಿಯಾಗಿ ಬಿದ್ದಿರಲು ಆ ಭೂಮಿಯು ನಾನಾ ಬಣ್ಣದ ಪುಷ್ಪಹಾರಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿದೆಯೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು.

06053021a ನರಾಶ್ವಕಾಯೈಃ ಪತಿತ್ಯೈರ್ದಂತಿಭಿಶ್ಚ ಮಹಾಹವೇ|

06053021c ಅಗಮ್ಯರೂಪಾ ಪೃಥಿವೀ ಮಾಂಸಶೋಣಿತಕರ್ದಮಾ||

ಮಹಾಹವದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ನರ-ಅಶ್ವ-ಆನೆಗಳ ಕಾಯಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಮಾಂಸಶೋಣಿತಕರ್ದಮಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಭೂಮಿಯು ಅಗಮ್ಯರೂಪವಾಗಿದ್ದಿತು.

06053022a ಪ್ರಶಶಾಮ ರಜೋ ಭೌಮಂ ವ್ಯುಕ್ಷಿತಂ ರಣಶೋಣಿತೈಃ|

06053022c ದಿಶಶ್ಚ ವಿಮಲಾಃ ಸರ್ವಾಃ ಸಂಬಭೂವುರ್ಜನೇಶ್ವರ||

ಜನೇಶ್ವರ! ಭೂಮಿಯ ಧೂಳು ರಣಶೋಣಿತದೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ
ಕೆಸರುಂಟಾಯಿತು. ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕುಗಳೂ ಧೂಳಿಲ್ಲದೇ ನಿರ್ಮಲವಾದವು.

06053023a ಉತ್ತಿತಾನ್ಯಗಣೇಯಾನಿ ಕಬಂಧಾನಿ ಸಮಂತತಃ|

06053023c ಚಿಹ್ನಭೂತಾನಿ ಜಗತೋ ವಿನಾಶಾರ್ಥಾಯ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅಗಣಿತ ಕಬಂಧಗಳು (ರುಂಡಗಳಿಲ್ಲದ
ಮುಂಡಗಳು) ಎದ್ದು ಓಡಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಇದು
ಜಗತ್ತಿನ ಭೂತಗಳ ವಿನಾಶದ ಚಿಹ್ನೆ.

06053024a ತಸ್ಮಿನ್ಯುಧ್ಧೇ ಮಹಾರೌದ್ರೇ ವರ್ತಮಾನೇ ಸುದಾರುಣೇ|

06053024c ಪ್ರತ್ಯದೃಶ್ಯಂತ ರಥಿನೋ ಧಾವಮಾನಾಃ ಸಮಂತತಃ||

ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಮಹಾರೌದ್ರ ಸುದಾರುಣ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ರಥಿಗಳು
ಎಲ್ಲಕಡೆ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿತು.

06053025a ತತೋ ದ್ರೋಣಶ್ಚ ಭೀಷ್ಮಶ್ಚ ಸೈಂಧವಶ್ಚ ಜಯದ್ರಥಃ|

06053025c ಪುರುಮಿತ್ರೋ ವಿಕರ್ಣಶ್ಚ ಶಕುನಿಶ್ಚಾಪಿ ಸೌಬಲಃ||

06053026a ಏತೇ ಸಮರದುರ್ಧರ್ಷಾಃ ಸಿಂಹತುಲ್ಯಪರಾಕ್ರಮಾಃ|

06053026c ಪಾಂಡವಾನಾಮನೀಕಾನಿ ಬಭಂಜುಃ ಸ್ಮ ಪುನಃ ಪುನಃ||

ಆಗ ದ್ರೋಣ, ಭೀಷ್ಮ, ಸೈಂಧವ ಜಯದ್ರಥ, ಪುರುಮಿತ್ರ, ವಿಕರ್ಣ,
ಸೌಬಲ ಶಕುನಿ - ಈ ಸಮರದುರ್ಧರ್ಷ ಸಿಂಹತುಲ್ಯಪರಾಕ್ರಮಿಗಳು

ಪುನಃ ಪುನಃ ಪಾಂಡವರ ಸೇನೆಗಳನ್ನು ಸದೆಬಡಿದರು.

06053027a ತಥೈವ ಭೀಮಸೇನೋಽಪಿ ರಾಕ್ಷಸಶ್ಚ ಘಟೋತ್ಕಚಃ|

06053027c ಸಾತ್ಯಕಿಶ್ಚೇಕಿತಾನಶ್ಚ ದ್ರೌಪದೇಯಾಶ್ಚ ಭಾರತ||

06053028a ತಾವಕಾಂಸ್ತವ ಪುತ್ರಾಂಶ್ಚ ಸಹಿತಾನ್ಸರ್ವರಾಜಭಿಃ|

06053028c ದ್ರಾವಯಾಮಾಸುರಾಜೌ ತೇ ತ್ರಿದಶಾ ದಾನವಾನಿವ||

ಭಾರತ ! ಹಾಗೆಯೇ ಭೀಮಸೇನ, ರಾಕ್ಷಸ ಘಟೋತ್ಕಚ, ಸಾತ್ಯಕಿ,
ಚೇಕಿತಾನ ಮತ್ತು ದ್ರೌಪದೇಯರೂ ಕೂಡ ನಿನ್ನವರನ್ನು,
ಸರ್ವರಾಜರೊಂದಿಗೆ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರನ್ನು ದೇವತೆಗಳು ದಾನವರನ್ನು
ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಓಡಿಸಿದರು.

06053029a ತಥಾ ತೇ ಸಮರೇಽನ್ಯೋನ್ಯಂ ನಿಘ್ನಂತಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ್ಷಭಾಃ|

06053029c ರಕ್ತೋಕ್ಷಿತಾ ಘೋರರೂಪಾ ವಿರೇಜುದರ್ಶನವಾ ಇವ||

ಹಾಗೆ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ್ಷಭರು
ರಕ್ತದಿಂದ ತೋಯ್ದು ಘೋರರೂಪಿಗಳಾಗಿ ದಾನವರಂತೆ ರಾಜಿಸಿದರು.

06053030a ವಿನಿರ್ಜಿತ್ಯ ರಿಪೂನ್ವೀರಾಃ ಸೇನಯೋರುಭಯೋರಪಿ|

06053030c ವ್ಯದೃಶ್ಯಂತ ಮಹಾಮಾತ್ರಾ ಗೃಹಾ ಇವ ನಭಸ್ತಲೇ||

ಎರಡೂ ಸೇನೆಗಳಲ್ಲಿ ವೀರರು ರಿಪುಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ
ನಭಸ್ತಲದಲ್ಲಿರುವ ಮಹಾಮಾತ್ರ ಗೃಹಗಳಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದರು.

06053031a ತತೋ ರಥಸಹಸ್ರೇಣ ಪುತ್ರೋ ದುರ್ಯೋಧನಸ್ತವ|

06053031c ಅಭ್ಯಯಾತ್ಪಾಂಡವಾನ್ಯುದ್ಧೇ ರಾಕ್ಷಸಂ ಚ ಘಟೋತ್ಕಚಂ||

ಆಗ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರ ದುರ್ಯೋಧನನು ಸಹಸ್ರ ರಥಗಳೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರನ್ನು ಮತ್ತು ರಾಕ್ಷಸ ಘಟೋತ್ಕಚನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದನು.

06053032a ತಥೈವ ಪಾಂಡವಾಃ ಸರ್ವೇ ಮಹತ್ಯಾ ಸೇನಯಾ ಸಹ|

06053032c ದ್ರೋಣಭೀಷ್ಮೌ ರಣೇ ಶೂರೌ ಪ್ರತ್ಯುದ್ಯಯುರರಿಂದಮೌ||

ಹಾಗೆಯೇ ಪಾಂಡವರೆಲ್ಲರೂ ಮಹಾಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ರಣದಲ್ಲಿ ಅರಿಂದಮ ಶೂರ ದ್ರೋಣ-ಭೀಷ್ಮರೊಂದಿಗೆ ಪ್ರತಿಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದರು.

06053033a ಕಿರೀಟೀ ತು ಯಯೌ ಕ್ರುದ್ಧಃ ಸಮರ್ಥಾನ್ಪಾರ್ಥಿವೋತ್ತಮಾನ್|

06053033c ಆರ್ಜುನಿಃ ಸಾತ್ಯಕಿಶ್ಚೈವ ಯಯತುಃ ಸೌಬಲಂ ಬಲಂ||

ಕ್ರುದ್ಧ ಕಿರೀಟಿಯು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪಾರ್ಥಿವೋತ್ತಮರ ಮೇಲೆರಗಿದನು. ಆರ್ಜುನಿ-ಸಾತ್ಯಕಿಯರು ಸೌಬಲನ ಬಲವನ್ನು ಎದುರಿಸಿದರು.

06053034a ತತಃ ಪ್ರವವೃತೇ ಭೂಯಃ ಸಂಗ್ರಾಮೋ ಲೋಮಹರ್ಷಣಃ|

06053034c ತಾವಕಾನಾಂ ಪರೇಷಾಂ ಚ ಸಮರೇ ವಿಜಿಗೀಷತಾಂ||

ಆಗ ಪುನಃ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಜಯವನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದ ನಿನ್ನವರು ಮತ್ತು ಶತ್ರುಗಳ ನಡುವೆ ಲೋಮಹರ್ಷಣ ಸಂಗ್ರಾಮವು ನಡೆಯಿತು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ತ್ಯತೀಯಯುದ್ಧದಿವಸೇ ಸಂಕುಲಯುದ್ಧೇ

ತ್ರಿಪಂಚಾಶತ್ತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ತೃತೀಯಯುದ್ಧದಿವಸೇ ಸಂಕುಲಯುದ್ಧ ಎನ್ನುವ
ಐವತ್ತೂರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೫೪

ಪಾಂಡವಯೋಧರ ಪರಾಕ್ರಮ, ಕೌರವ ಸೇನೆಯ ಪಲಾಯನ (೧-೩೦).
ಭೀಷ್ಮ-ದುರ್ಯೋಧನರ ಸಂವಾದ (೩೧-೪೪).

06054001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06054001a ತತಸ್ತೇ ಪಾರ್ಥಿವಾಃ ಕ್ರುದ್ಧಾಃ ಫಲ್ಗುನಂ ವೀಕ್ಷ್ಯ ಸಂಯುಗೇ|

06054001c ರಥೈರನೇಕಸಾಹಸೈಃ ಸಮಂತಾತ್ಪರ್ಯವಾರಯನ್||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಆಗ ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಫಲ್ಗುನನನ್ನು ನೋಡಿ
ಕ್ರುದ್ಧರಾದ ಪಾರ್ಥಿವರು ಅನೇಕ ಸಹಸ್ರ ರಥಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು
ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಸುತ್ತುವರೆದರು.

06054002a ಅಥೈನಂ ರಥವೃಂದೇನ ಕೋಷ್ಠಕೀಕೃತ್ಯ ಭಾರತ|

06054002c ಶರೈಃ ಸುಬಹುಸಾಹಸೈಃ ಸಮಂತಾದಭ್ಯವಾರಯನ್||

ಭಾರತ! ಹೀಗೆ ರಥವೃಂದದಿಂದ ಕೋಟಿಯನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅನೇಕ
ಸಹಸ್ರ ಶರಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು ಹೊಡೆದರು.

06054003a ಶಕ್ತೀಶ್ಚ ವಿಮಲಾಸ್ತಿಕ್ಷಾ ಗದಾಶ್ಚ ಪರಿಘೈಃ ಸಹ|

06054003c ಪ್ರಾಸಾನ್ವರಶ್ವಧಾಂಶ್ಚೈವ ಮುದ್ಗರಾನ್ಮುಸಲಾನಪಿ|

06054003e ಚಿಕ್ಷಿಪುಃ ಸಮರೇ ಕ್ರುದ್ಧಾಃ ಫಲ್ಗುನಸ್ಯ ರಥಂ ಪ್ರತಿ||

ಸಮರದಲ್ಲಿ ಕ್ರುದ್ಧರಾಗಿ ವಿಮಲ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನೂ, ಗದೆಗಳನ್ನೂ, ಪರಿಘಗಳನ್ನೂ, ಪ್ರಾಸಗಳನ್ನೂ, ಪರಶುಗಳನ್ನೂ, ಮುದ್ಗರ-ಮುಸಲಗಳನ್ನೂ ಫಲ್ಗುನನ ರಥದ ಮೇಲೆ ಎಸೆದರು.

06054004a ಶಸ್ತ್ರಾಣಾಮಥ ತಾಂ ವೃಷ್ಟಿಂ ಶಲಭಾನಾಮಿವಾಯತಿಂ|

06054004c ರುರೋಧ ಸರ್ವತಃ ಪಾರ್ಥಃ ಶರೈಃ ಕನಕಭೂಷಣೈಃ||

ಹೀಗೆ ಪತಂಗಗಳಂತೆ ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಿಂದ ಸುರಿಯುತ್ತಿರುವ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪಾರ್ಥನು ಕನಕಭೂಷಣ ಶರಗಳಿಂದ ತಡೆದನು.

06054005a ತತ್ರ ತಲ್ಲಾಘವಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಬೀಭತ್ಸೋರತಿಮಾನುಷಂ|

06054005c ದೇವದಾನವಗಂಧರ್ವಾಃ ಪಿಶಾಚೋರಗರಾಕ್ಷಸಾಃ|

06054005e ಸಾಧು ಸಾಧ್ವಿತಿ ರಾಜೇಂದ್ರ ಫಲ್ಗುನಂ ಪ್ರತ್ಯಪೂಜಯನ್||

ರಾಜೇಂದ್ರ! ಅಲ್ಲಿ ಆ ಬೀಭತ್ಸುವಿನ ಅತಿಮಾನುಷ ಹಸ್ತಲಾಘವವನ್ನು ನೋಡಿ ದೇವ-ದಾನವ-ಗಂಧರ್ವ-ಪಿಶಾಚ-ಉರಗ-ರಾಕ್ಷಸರು “ಸಾಧು! ಸಾಧು!” ಎಂದು ಫಲ್ಗುನನನ್ನು ಗೌರವಿಸಿದರು.

06054006a ಸಾತ್ಯಕಿಂ ಚಾಭಿಮನ್ಯುಂ ಚ ಮಹತ್ಯಾ ಸೇನಯಾ ಸಹ|

06054006c ಗಾಂಧಾರಾಃ ಸಮರೇ ಶೂರಾ ರುರುಧುಃ ಸಹಸೌಬಲಾಃ||

ಸಮರದಲ್ಲಿ ಶೂರ ಸೌಬಲರೊಂದಿಗೆ ಗಾಂಧಾರರು

ಮಹಾಸೇನೆಯೊಡನೆ ಸಾತ್ಯಕಿ ಮತ್ತು ಅಭಿಮನ್ಯುವನ್ನು ತಡೆದರು.

06054007a ತತ್ರ ಸೌಬಲಕಾಃ ಕ್ರುದ್ಧಾ ವಾಷ್ಣೇಯಸ್ಯ ರಥೋತ್ತಮಂ|

06054007c ತಿಲಶಶ್ಚಿ ಚೈದುಃ ಕ್ರೋಧಾಚ್ಚಸ್ತ್ರೈರ್ನಾನಾವಿಧೈರ್ಯುಧಿ||

ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕ್ರುದ್ಧ ಸೌಬಲಕರು ಕ್ರೋಧದಿಂದ ವಾಷ್ಣೇಯನ ಉತ್ತಮ ರಥವನ್ನು ನಾನಾವಿಧದ ಶಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಎಳ್ಳಿನ ಗಾತ್ರದಷ್ಟು ಚೂರು ಚೂರು ಮಾಡಿದರು.

06054008a ಸಾತ್ಯಕಿಸ್ತು ರಥಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ವರ್ತಮಾನೇ ಮಹಾಭಯೇ|

06054008c ಅಭಿಮನ್ಯೋ ರಥಂ ತೂರ್ಣಮಾರುರೋಹ ಪರಂತಪಃ||

ಆಗ ಮಹಾಭಯದಿಂದ ಪರಂತಪ ಸಾತ್ಯಕಿಯು ರಥವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇಗನೇ ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ ರಥವನ್ನೇರಿದನು.

06054009a ತಾವೇಕರಥಸಂಯುಕ್ತೌ ಸೌಬಲೇಯಸ್ಯ ವಾಹಿನೀಂ|

06054009c ವ್ಯಧಮೇತಾಂ ಶಿತೈಸ್ತೂರ್ಣಂ ಶರೈಃ ಸನ್ನತಪರ್ವಭಿಃ||

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಒಂದೇ ರಥದಲ್ಲಿದ್ದು ಸೌಬಲನ ಸೇನೆಯನ್ನು ಬೇಗನೆ ನಿಶಿತ ಸನ್ನತಪರ್ವ ಶರಗಳಿಂದ ನಾಶಗೊಳಿಸಿದರು.

06054010a ದ್ರೋಣಭೀಷ್ಮೌ ರಣೇ ಯತ್ತೌ ಧರ್ಮರಾಜಸ್ಯ ವಾಹಿನೀಂ|

06054010c ನಾಶಯೇತಾಂ ಶರೈಸ್ತೀಕ್ಷ್ಣೈಃ ಕಂಕಪತ್ರಪರಿಚ್ಛದೈಃ||

ರಣದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ದ್ರೋಣ-ಭೀಷ್ಮರು ಧರ್ಮರಾಜನ ಸೇನೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಅದನ್ನು ತೀಕ್ಷ್ಣ ಕಂಕಪತ್ರ ಶರಗಳಿಂದ ನಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

06054011a ತತೋ ಧರ್ಮಸುತೋ ರಾಜಾ ಮಾದ್ರೀಪುತ್ರೌ ಚ ಪಾಂಡವೌ|

06054011c ಮಿಷತಾಂ ಸರ್ವಸ್ಯೈನ್ಯಾನಾಂ ದ್ರೋಣಾನೀಕಮುಪಾದ್ರವನ್||

ಆಗ ರಾಜ ಧರ್ಮಸುತ ಮತ್ತು ಮಾದ್ರೀಪುತ್ರ ಪಾಂಡವರಿರ್ವರು
ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ದ್ರೋಣನ ಸರ್ವಸೇನೆಗಳ ಮೇಲೆ
ಧಾಳಿಮಾಡಿದರು.

06054012a ತತ್ರಾಸೀತ್ಸುಮಹದ್ಯುದ್ಧಂ ತುಮುಲಂ ಲೋಮಹರ್ಷಣಂ|

06054012c ಯಥಾ ದೇವಾಸುರಂ ಯುದ್ಧಂ ಪೂರ್ವಮಾಸೀತ್ಸುದಾರುಣಂ||

ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ದೇವಾಸುರರ ನಡುವೆ ನಡೆದ ಸುದಾರುಣ
ಯುದ್ಧದಂತೆ ಲೋಮಹರ್ಷಣ ತುಮುಲ ಮಹಾಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು.

06054013a ಕುರ್ವಾಣೌ ತು ಮಹತ್ಕರ್ಮ ಭೀಮಸೇನಘಟೋತ್ಕಚೌ|

06054013c ದುರ್ಯೋಧನಸ್ತತೋಽಭ್ಯೇತ್ಯ ತಾವುಭಾವಭ್ಯವಾರಯತ್||

ಮಹಾಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೆಸಗುತ್ತಿದ್ದ ಭೀಮಸೇನ-ಘಟೋತ್ಕಚರಿಬ್ಬರ ಬಳಿ
ಬಂದು ದುರ್ಯೋಧನನು ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನು ತಡೆದನು.

06054014a ತತ್ರಾದ್ಭುತಮಪಶ್ಯಾಮ ಹೈಡಿಂಬಸ್ಯ ಪರಾಕ್ರಮಂ|

06054014c ಅತೀತ್ಯ ಪಿತರಂ ಯುದ್ಧೇ ಯದಯುಧ್ಯತ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಅಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತವನ್ನೇ ನೋಡಿದೆವು. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ
ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಹೈಡಿಂಬಿಯ ಪರಾಕ್ರಮವು ಅವನ
ತಂದೆಯನ್ನೂ ಮೀರಿಸಿತ್ತು.

06054015a ಭೀಮಸೇನಸ್ತು ಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ದುರ್ಯೋಧನಮಮರ್ಷಣಂ|

06054015c ಹೃದ್ಯವಿಧ್ಯತ್ಪುಷ್ತೈನ ಪ್ರಹಸನ್ನಿವ ಪಾಂಡವಃ||

ಭೀಮಸೇನ ಪಾಂಡವನಾದರೋ ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ, ನಗು ನಗುತ್ತಾ
ಧುರ್ಯೋಧನನ ಎದೆಗೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಪುಷ್ತು ಬಾಣವನ್ನು
ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

06054016a ತತೋ ದುರ್ಯೋಧನೋ ರಾಜಾ ಪ್ರಹಾರವರಮೋಹಿತಃ|

06054016c ನಿಷಸಾದ ರಥೋಪಸ್ಥೇ ಕಶ್ಮಲಂ ಚ ಜಗಾಮ ಹ||

ಆಗ ರಾಜಾ ದುರ್ಯೋಧನನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪಹಾರದಿಂದ
ಮೂರ್ಛಗೊಂಡು ರಥದಲ್ಲಿಯೇ ಕುಸಿದು ಕುಳಿತನು.

6054017a ತಂ ವಿಸಂಜ್ಞಮಥೋ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ತ್ವರಮಾಣೋಽಸ್ಯ ಸಾರಥಿಃ|

06054017c ಅಪೋವಾಹ ರಣಾದ್ರಾಜಂಸ್ತತಃ ಸೈನ್ಯಮಭಿದ್ಯತ||

ಅವನು ಮೂರ್ಛಿತನಾದುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಸಾರಥಿಯು ತ್ವರೆಮಾಡಿ
ಅವನನ್ನು ರಣದಿಂದ ಆಚೆ ಕರೆದೊಯ್ದನು. ಆಗ ಸೈನ್ಯವು ಒಡೆಯಿತು.

06054018a ತತಸ್ತಾಂ ಕೌರವೀಂ ಸೇನಾಂ ದ್ರವಮಾಣಾಂ ಸಮಂತತಃ|

06054018c ನಿಘ್ನಿಭೀಮಃ ಶರೈಸ್ತೀಕ್ಷ್ಣೈರನುವವ್ರಾಜ ಪೃಷ್ಠತಃ||

ಎಲ್ಲಕಡೆ ಓಡಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಕೌರವ ಸೇನೆಯನ್ನು ಭೀಮನು ತೀಕ್ಷ್ಣ
ಶರಗಳಿಂದ, ಅವರ ಹಿಂದೆ ಓಡಿಹೋಗಿ, ಸಂಹರಿಸಿದನು.

06054019a ಪಾರ್ಷ್ವತಶ್ಚ ರಥಶ್ರೇಷ್ಠೋ ಧರ್ಮಪುತ್ರಶ್ಚ ಪಾಂಡವಃ|

06054019c ದ್ರೋಣಸ್ಯ ಪಶ್ಯತಃ ಸೈನ್ಯಂ ಗಾಂಗೇಯಸ್ಯ ಚ ಪಶ್ಯತಃ|

06054019e ಜಘ್ನತುರ್ವಿಶಿಖೈಸ್ತೀಕ್ಷ್ಣೈಃ ಪರಾನೀಕವಿಶಾತನೈಃ||

ರಥಶ್ರೇಷ್ಠ ಪಾರ್ಷ್ವತ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಪುತ್ರ ಪಾಂಡವರು ದ್ರೋಣ ಮತ್ತು ಗಾಂಗೇಯರು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಶತ್ರುಸೇನೆಗಳನ್ನು ತೀಕ್ಷ್ಣ ವಿಶಿಖಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದು ಸಂಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

06054020a ದ್ರವಮಾಣಂ ತು ತತ್ಸೈನ್ಯಂ ತವ ಪುತ್ರಸ್ಯ ಸಂಯುಗೇ|

06054020c ನಾಶಕ್ಷುತಾಂ ವಾರಯಿತುಂ ಭೀಷ್ಮದ್ರೋಣೌ ಮಹಾರಥೌ||

ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ನಿನ್ನ ಮಗನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಮಹಾರಥ ಭೀಷ್ಮ-ದ್ರೋಣರಿಬ್ಬರೂ ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಶಕ್ಯರಾಗಲಿಲ್ಲ.

06054021a ವಾಯುಮಾಣಂ ಹಿ ಭೀಷ್ಮೇಣ ದ್ರೋಣೇನ ಚ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06054021c ವಿದ್ರವತ್ಯೇವ ತತ್ಸೈನ್ಯಂ ಪಶ್ಯತೋದ್ರೋಣಭೀಷ್ಮಯೋಃ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಭೀಷ್ಮ-ದ್ರೋಣರು ತಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವರ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೇ ಆ ಸೇನೆಯು ಓಡಿ ಹೋಯಿತು.

06054022a ತತೋ ರಥಸಹಸ್ರೇಷು ವಿದ್ರವತ್ಸು ತತಸ್ತತಃ|

06054022c ತಾವಾಸ್ಥಿತಾವೇಕರಥಂ ಸೌಭದ್ರಶಿನಿಪುಂಗವೌ|

06054022e ಸೌಬಲೀಂ ಸಮರೇ ಸೇನಾಂ ಶಾತಯೇತಾಂ ಸಮಂತತಃ||

ಒಂದೇ ರಥದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಸೌಭದ್ರ-ಶಿನಿಪುಂಗವರು ಸೌಬಲಿಯ ಸೇನೆಗಳನ್ನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಕಡೆ ಓಡಿಸಿದರು. ಆಗ ಸಹಸ್ರಾರು

ರಥಗಳು ಒಂದೆಡೆಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದೆಡೆಗೆ ಓಡಿಹೋದವು.

06054023a ಶುಶುಭಾತೇ ತದಾ ತೌ ತು ಶೈನೇಯಕುರುಪುಂಗವೌ|

06054023c ಅಮಾವಾಸ್ಯಾಂ ಗತೌ ಯದ್ವತ್ಸೋಮಸೂರ್ಯೌ ನಭಸ್ತಲೇ||

ಅವರಿಬ್ಬರು ಶೈನ-ಕುರುಪುಂಗವರು ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯಂದು ನಭಸ್ತಲದಲ್ಲಿ ಒಂದೇಕಡೆ ಸೋಮಸೂರ್ಯರಂತೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

06054024a ಅರ್ಜುನಸ್ತು ತತಃ ಕ್ರುದ್ಧಸ್ತವ ಸೈನ್ಯಂ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06054024c ವವರ್ಷ ಶರವರ್ಷೇಣ ಧಾರಾಭಿರಿವ ತೋಯದಃ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಆಗ ಕ್ರುದ್ಧ ಅರ್ಜುನನಾದರೋ ನಿನ್ನ ಸೈನ್ಯದ ಮೇಲೆ ಮೋಡಗಳು ಮಳೆಸುರಿಸುವಂತೆ ಶರವರ್ಷಗಳನ್ನು ಸುರಿಸಿದನು.

06054025a ವಧ್ಯಮಾನಂ ತತಸ್ತತ್ತು ಶರೈಃ ಪಾರ್ಥಸ್ಯ ಸಂಯುಗೇ|

06054025c ದುದ್ರಾವ ಕೌರವಂ ಸೈನ್ಯಂ ವಿಷಾದಭಯಕಂಪಿತಂ||

ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಥನ ಶರಗಳಿಂದ ವಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಕೌರವ ಸೇನೆಯು ವಿಷಾದ-ಭಯ ಕಂಪಿತರಾಗಿ ಓಡಿಹೋಯಿತು.

06054026a ದ್ರವತಸ್ತಾನ್ಸಮಾಲೋಕ್ಯ ಭೀಷ್ಮದ್ರೋಣೌ ಮಹಾರಥೌ|

06054026c ನ್ಯವಾರಯೇತಾಂ ಸಂರಬ್ಧೌ ದುರ್ಯೋಧನಹಿತೈಷಿಣೌ||

ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿರುವವರನ್ನು ನೋಡಿ ದುರ್ಯೋಧನನ ಹಿತೈಷಿಗಳಾದ ಮಹಾರಥ ಭೀಷ್ಮ-ದ್ರೋಣರಿಬ್ಬರೂ ಸಂರಬ್ಧರಾಗಿ ಅವರನ್ನು ತಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು.

06054027a ತತೋ ದುರ್ಯೋಧನೋ ರಾಜಾ ಸಮಾಶ್ವಸ್ಯ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06054027c ನ್ಯವರ್ತಯತ ತತ್ಸೈನ್ಯಂ ದ್ರವಮಾಣಂ ಸಮಂತತಃ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಆಗ ರಾಜಾ ದುರ್ಯೋಧನನು ಎಲ್ಲಕಡೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ
ಆ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದನು.

06054028a ಯತ್ರ ಯತ್ರ ಸುತಂ ತುಭ್ಯಂ ಯೋ ಯಃ ಪಶ್ಯತಿ ಭಾರತ|

06054028c ತತ್ರ ತತ್ರ ನ್ಯವರ್ತಂತ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಣಾಂ ಮಹಾರಥಾಃ||

ಭಾರತ! ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಯಾರ್ಯಾರು ನೋಡಿದರೋ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ
ಮಹಾರಥ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಹಿಂದಿರುಗಿದರು.

06054029a ತಾನಿವೃತ್ತಾನ್ಮಮೀಕ್ಷ್ಯೈವ ತತೋಽನ್ಯೇಽಪೀತರೇ ಜನಾಃ|

06054029c ಅನ್ಯೋನ್ಯಸ್ಪರ್ಧಯಾ ರಾಜಽಲ್ಲಜ್ಜ ಯಾನ್ಯೇಽವತಸ್ಥಿರೇ||

ರಾಜನ್! ಅವರು ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಇತರ
ಜನರು ಅನ್ಯೋನ್ಯರೊಡನೆ ಸ್ಪರ್ಧಿಸುತ್ತಾ, ನಾಚಿಕೆಗೊಂಡು, ಹಿಂದಿರುಗಿ
ಬರುತ್ತಿದ್ದರು.

06054030a ಪುನರಾವರ್ತತಾಂ ತೇಷಾಂ ವೇಗ ಆಸೀದ್ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06054030c ಪೂರ್ಯತಃ ಸಾಗರಸ್ಯೈವ ಚಂದ್ರಸ್ಯೋದಯನಂ ಪ್ರತಿ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುತ್ತಿರುವವರ ವೇಗವು ಚಂದ್ರೋದಯದ
ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರವು ಭರವುಕ್ಕಿ ಬರುವಂತಿತ್ತು.

06054031a ಸಂನಿವೃತ್ತಾಂಸ್ತತಸ್ತಾಂಸ್ತು ದೃಷ್ಟ್ವಾ ರಾಜಾ ಸುಯೋಧನಃ|

06054031c ಅಬ್ರವೀತ್ವ ರಿತೋ ಗತ್ವಾ ಭೀಷ್ಮಂ ಶಾಂತನವಂ ವಚಃ||

ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಿದ್ದ ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ ರಾಜಾ ಸುಯೋಧನನು
ತ್ವರಮಾಡಿ ಹೋಗಿ ಭೀಷ್ಮ ಶಾಂತನವನಿಗೆ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದನು:

06054032a ಪಿತಾಮಹ ನಿಬೋಧೇದಂ ಯತ್ತ್ವಾ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಭಾರತ|

06054032c ನಾನುರೂಪಮಹಂ ಮನ್ಯೇ ತ್ವಯಿ ಜೀವತಿ ಕೌರವ||

06054033a ದ್ರೋಣೇ ಚಾಸ್ತ್ರವಿದಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠೇ ಸಪುತ್ರೇ ಸಸುಹೃಜ್ಜನೇ|

06054033c ಕೃಪೇ ಚೈವ ಮಹೇಷ್ವಾಸೇ ದ್ರವತೀಯಂ ವರೂಢಿನೀ||

“ಭಾರತ ! ಪಿತಾಮಹ ! ನಾನು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೇಳು. ಕೌರವ !
ನೀನು ಜೀವಿತವಿರುವಾಗ, ಅಸ್ತವಿದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ದ್ರೋಣನು
ಪುತ್ರನೊಡನೆ ಮತ್ತು ಸುಹೃಜ್ಜನರೊಡನೆ, ಮಹೇಷ್ವಾಸ ಕೃಪ
ನೀವುಗಳು ಜೀವಿತವಿರುವಾಗಲೇ ಈ ರೀತಿ ಸೇನೆಗಳು
ಪಲಾಯನಮಾಡುತ್ತಿವೆಯೆಂದರೆ ಅದು ಅನುರೂಪವೆಂದು
ನನಗನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

06054034a ನ ಪಾಂಡವಾಃ ಪ್ರತಿಬಲಾಸ್ತವ ರಾಜನ್ಯಥಂ ಚನ|

06054034c ತಥಾ ದ್ರೋಣಸ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ದ್ರೋಣೇಶ್ಚೈವ ಕೃಪಸ್ಯ ಚ||

ರಾಜನ್ ! ಪಾಂಡವರೂ ಯಾವರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ,
ಹಾಗೆಯೇ ದ್ರೋಣ, ದ್ರೋಣಿ, ಕೃಪರಿಗಿಂತ ಅತಿಬಲವಂತರಲ್ಲ.

06054035a ಅನುಗ್ರಾಹ್ಯಾಃ ಪಾಂಡುಸುತಾ ನೂನಂ ತವ ಪಿತಾಮಹ|

06054035c ಯಥೇಮಾಂ ಕ್ಷಮಸೇ ವೀರ ವಧ್ಯಮಾನಾಂ ವರೂಢಿನೀಂ||

ಪಿತಾಮಹ ! ವೀರ ! ಸೇನೆಗಳನ್ನು ವಧಿಸುತ್ತಿರುವ ಇವರನ್ನು
ಕ್ಷಮಿಸುತ್ತಿರುವೆಯೆಂದರೆ ಪಾಂಡುಸುತರ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೂ ನಿನಗೆ
ಅನುಗ್ರಹವಿದೆಯೆಂದಾಯಿತು.

06054036a ಸೋಽಸ್ಮಿ ವಾಚ್ಯಸ್ವಯಾ ರಾಜನ್ಪೂರ್ವಮೇವ ಸಮಾಗಮೇ|
06054036c ನ ಯೋತ್ಸ್ಯೇ ಪಾಂಡವಾನ್ಸಂಖ್ಯೇ ನಾಪಿ ಪಾರ್ಷತಸಾತ್ಯಕೀ||

ರಾಜನ್ ! ಯುದ್ಧದ ಮೊದಲೇ ನೀನು ರಣದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರು,
ಪಾರ್ಷತ ಮತ್ತು ಸಾತ್ಯಕಿಯೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು
ನನಗೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

06054037a ಶ್ರುತ್ವಾ ತು ವಚನಂ ತುಭ್ಯಮಾಚಾರ್ಯಸ್ಯ ಕೃಪಸ್ಯ ಚ|
06054037c ಕರ್ಣೇನ ಸಹಿತಃ ಕೃತ್ಯಂ ಚಿಂತಯಾನಸ್ತದೈವ ಹಿ||

ನಿನ್ನ ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಗಲೇ ಕರ್ಣನ ಸಹಿತ ನಿನ್ನ, ಆಚಾರ್ಯನ
ಕೃಪನ ಜೊತೆಗೂಡಿ ಆಲೋಚಿಸಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ.

06054038a ಯದಿ ನಾಹಂ ಪರಿತ್ಯಾಜ್ಯೋ ಯುವಾಭ್ಯಾಮಿಹ ಸಂಯುಗೇ|
06054038c ವಿಕ್ರಮೇಣಾನುರೂಪೇಣ ಯುಧ್ಯೇತಾಂ ಪುರುಷರ್ಷಭೌ||

ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ನಾನು ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಪರಿತ್ಯಜಿಸುವ
ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ನೀವಿಬ್ಬರು ಪುರುಷರ್ಷಭರೂ ನಿಮಗೆ
ತಕ್ಕದಾದ ವಿಕ್ರಮದಿಂದ ಯುದ್ಧಮಾಡಬೇಕು.”

06054039a ಏತಚ್ಚ್ರುತ್ವಾ ವಚೋ ಭೀಷ್ಮಃ ಪ್ರಹಸನ್ವೈ ಮುಹುರ್ಮುಹುಃ|

06054039c ಅಬ್ರವೀತ್ತನಯಂ ತುಭ್ಯಂ ಕ್ರೋಧಾದುದ್ವೃತ್ಯ ಚಕ್ಷುಷೀ||

ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಭೀಷ್ಮನು ಪುನಃ ಪುನಃ ನಗುತ್ತಾ ನಂತರ
ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಿರುಗಿಸುತ್ತಾ ನಿನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

06054040a ಬಹುಶೋ ಹಿ ಮಯಾ ರಾಜಂಸ್ತಥ್ಯಮುಕ್ತಂ ಹಿತಂ ವಚಃ|

06054040c ಅಜೇಯಾಃ ಪಾಂಡವಾ ಯುದ್ಧೇ ದೇವೈರಪಿ ಸವಾಸವೈಃ||

“ರಾಜನ್! ಹಿಂದೆಯೇ ನಾನು ಬಹಳಷ್ಟು ಯುಕ್ತವಾದ
ಹಿತವಚನಗಳನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೆ. ಪಾಂಡವರು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ
ವಾಸನನೊಡನೆ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಅಜೇಯರು.

06054041a ಯತ್ತು ಶಕ್ಯಂ ಮಯಾ ಕರ್ತುಂ ವೃದ್ಧೇನಾದ್ಯ ನೃಪೋತ್ತಮ|

06054041c ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಪ್ರೇಕ್ಷೇದಾನೀಂ ಸಬಾಂಧವಃ||

ನೃಪೋತ್ತಮ! ವೃದ್ಧನಾದ ನಾನು ಎಷ್ಟು ಮಾಡಲು ಶಕ್ಯನೋ
ಅಷ್ಟನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಬಾಂಧವರೊಂದಿಗೆ ಇವರನ್ನು
ಸೋಲಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ.

06054042a ಅದ್ಯ ಪಾಂಡುಸುತಾನ್ಸರ್ವಾನ್ಸಸೈನ್ಯಾನ್ಸಹ ಬಂಧುಭಿಃ|

06054042c ಮಿಷತೋ ವಾರಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಸರ್ವಲೋಕಸ್ಯ ಪಶ್ಯತಃ||

ಇಂದು ನೀನು ನೋಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಸರ್ವಲೋಕವೂ ನೋಡುತ್ತಿರಲು
ಪಾಂಡುಸುತರನ್ನು ಅವರ ಬಂಧುಗಳು ಮತ್ತು ಸರ್ವಸೈನ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ
ತಡೆಯುತ್ತೇನೆ.”

06054043a ಏವಮುಕ್ತೇ ತು ಭೀಷ್ಮೇಣ ಪುತ್ರಾಸ್ತವ ಜನೇಶ್ವರ|

06054043c ದಧ್ಮುಃ ಶಂಖಾನ್ಮುದಾ ಯುಕ್ತಾ ಭೇರೀಶ್ಚ ಜಘ್ನಿರೇ ಭೃಶಂ||

ಜನೇಶ್ವರ! ಹೀಗೆ ಭೀಷ್ಮನು ನಿನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಹೇಳಲು ಮುದಿತರಾಗಿ
ಜೋರಾಗಿ ಶಂಖಗಳನ್ನು ಊದಿದರು ಮತ್ತು ಭೇರಿಗಳನ್ನು
ಮೊಳಗಿಸಿದರು.

06054044a ಪಾಂಡವಾಪಿ ತತೋ ರಾಜನ್ ಶ್ರುತ್ವಾ ತಂ ನಿನದಂ ಮಹತ್|

06054044c ದಧ್ಮುಃ ಶಂಖಾಂಶ್ಚ ಭೇರೀಶ್ಚ ಮುರಜಾಂಶ್ಚ ವ್ಯನಾದಯನ್||

ರಾಜನ್! ಆಗ ಪಾಂಡವರೂ ಕೂಡ ಆ ಮಹಾ ನಿನಾದವನ್ನು ಕೇಳಿ
ಶಂಖಗಳನ್ನು ಊದಿದರು ಮತ್ತು ಭೇರಿ-ಮುರಜಗಳನ್ನು
ಮೊಳಗಿಸಿದರು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ತೃತೀಯಯುದ್ಧದಿವಸೇ ಭೀಷ್ಮ ದುರ್ಯೋಧನಸಂವಾದೇ
ಚತುಷ್ಟಂಚಾಶತ್ತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ತೃತೀಯಯುದ್ಧದಿವಸೇ ಭೀಷ್ಮ ದುರ್ಯೋಧನಸಂವಾದ
ಎನ್ನುವ ಐವತ್ತಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೫೫

ಭೀಷ್ಮನ ಪರಾಕ್ರಮ, ಪಾಂಡವ ಸೇನೆಯ ಪಲಾಯನ (೧-೩೯).

ಭೀಷ್ಮಾರ್ಜುನರ ಯುದ್ಧ (೪೦-೬೩). ಕೃಷ್ಣನ ಚಕ್ರಧಾರಣೆ (೬೪-೧೧೮). ಅರ್ಜುನನು ಬಂದ್ರಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದುದು (೧೧೯-೧೨೭). ಮೂರನೆಯ ದಿನದ ಯುದ್ಧಸಮಾಪ್ತಿ (೧೨೮-೧೩೨).

06055001 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ|

06055001a ಪ್ರತಿಜ್ಞಾತೇ ತು ಭೀಷ್ಮೇಣ ತಸ್ಮಿನ್ಯುದ್ಧೇ ಸುದಾರುಣೇ|

06055001c ಕ್ರೋಧಿತೋ ಮಮ ಪುತ್ರೇಣ ದುಃಖಿತೇನ ವಿಶೇಷತಃ||

06055002a ಭೀಷ್ಮಃ ಕಿಮಕರೋತ್ತತ್ರ ಪಾಂಡವೇಯೇಷು ಸಂಜಯ|

06055002c ಪಿತಾಮಹೇ ವಾ ಪಾಂಚಾಲಾಸ್ತನ್ಮಮಾಚಕ್ಷ್ವ ಸಂಜಯ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಸಂಜಯ! ಆ ಸುದಾರುಣ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪುತ್ರನಿಂದ ಕ್ರೋಧಿತನಾಗಿ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ದುಃಖಿತನಾಗಿ, ಭೀಷ್ಮನು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಭೀಷ್ಮನು ಪಾಂಡವೇಯರೊಂದಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾಡಿದನು? ಸಂಜಯ! ಪಿತಾಮಹನೊಂದಿಗೆ ಪಾಂಚಾಲರು ಏನುಮಾಡಿದರು? ನನಗೆ ಹೇಳು.”

06055003 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06055003a ಗತಪೂರ್ವಾಹ್ಲಭೂಯಿಷ್ಠೇ ತಸ್ಮಿನ್ನಹನಿ ಭಾರತ|

06055003c ಜಯಂ ಪ್ರಾಪ್ತೇಷು ಹೃಷ್ಟೇಷು ಪಾಂಡವೇಷು ಮಹಾತ್ಮಸು||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಭಾರತ! ಆದಿನದ ಪೂರ್ವಾಹ್ಲವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಳೆದುಹೋಗಿರಲು ಜಯವನ್ನು ಪಡೆದ ಮಹಾತ್ಮ ಪಾಂಡವರು

ಹೃಷ್ಯರಾಗಿದ್ದರು.

06055004a ಸರ್ವ ಧರ್ಮ ವಿಶೇಷಜ್ಞಃ ಪಿತಾ ದೇವವ್ರತಸ್ತವ|

06055004c ಅಭ್ಯಯಾಜ್ಞ ವನ್ಮೈರಶ್ವೈಃ ಪಾಂಡವಾನಾಮನೀಕಿನೀಂ|

06055004e ಮಹತ್ಯಾ ಸೇನಯಾ ಗುಪ್ತಸ್ತವ ಪುತ್ರೈಶ್ಚ ಸರ್ವ ಶಃ||

ಸರ್ವ ಧರ್ಮಗಳ ವಿಶೇಷಜ್ಞ, ನಿನ್ನ ಪಿತ ದೇವವ್ರತನು ವೇಗಿ
ಅಶ್ವಗಳೊಂದಿಗೆ, ನಿನ್ನ ಪುತ್ರನ ಮಹಾ ಸೇನೆಯಿಂದ
ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ರಕ್ಷಿತನಾಗಿ ಪಾಂಡವ ಸೇನೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಿದನು.

06055005a ಪ್ರಾವರ್ತತ ತತೋ ಯುದ್ಧಂ ತುಮುಲಂ ಲೋಮಹರ್ಷಣಂ|

06055005c ಅಸ್ಮಾಕಂ ಪಾಂಡವೈಃ ಸಾರ್ಥಮನಯಾತ್ವವ ಭಾರತ||

ಆಗ ಭಾರತ! ನಮ್ಮವರು ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಪಾಂಡವರೊಡನೆ
ಲೋಮಹರ್ಷಣ ತುಮುಲ ಯುದ್ಧವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

06055006a ಧನುಷಾಂ ಕೂಜತಾಂ ತತ್ರ ತಲಾನಾಂ ಚಾಭಿಹನ್ಯತಾಂ|

06055006c ಮಹಾನ್ಸಮಭವಚ್ಚ ಬ್ಧೋ ಗಿರೀಣಾಮಿವ ದೀರ್ಯತಾಂ||

ಗಿರಿಗಳು ಸೀಳಿಹೋಗುತ್ತಿವೆಯೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಅಲ್ಲಿ ಧನುಸ್ಸುಗಳ
ಠೇಂಕಾರ ಮತ್ತು ಚಪ್ಪಾಳೆಗಳ ಮಹಾ ಶಬ್ದವುಂಟಾಯಿತು.

06055007a ತಿಷ್ಠ ಸ್ಥಿತೋಽಸ್ಮಿ ವಿದ್ಧೇನಂ ನಿವರ್ತಸ್ವ ಸ್ಥಿರೋ ಭವ|

06055007c ಸ್ಥಿತೋಽಸ್ಮಿ ಪ್ರಹರಸ್ವೇತಿ ಶಬ್ದಾಃ ಶ್ರೂಯಂತ ಸರ್ವ ಶಃ||

“ನಿಲ್ಲು!”, “ನಿಂತಿದ್ದೇನೆ!”, “ಇಗೋ ಹೊಡೆಯುತ್ತೇನೆ!”, “ಪಲಾಯನ

ಮಾಡು!", "ಸ್ಥಿರನಾಗಿರು!", "ಸ್ಥಿರನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಪ್ರಹರಿಸು!" ಎಂಬ
ಶಬ್ದಗಳು ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಬಂದವು.

06055008a ಕಾಂಚನೇಷು ತನುತ್ರೇಷು ಕಿರೀಟೇಷು ಧ್ವಜೇಷು ಚ|

06055008c ಶಿಲಾನಾಮಿವ ಶೈಲೇಷು ಪತಿತಾನಾಮಭೂತ್ಸ್ವನಃ||

ಬಂಗಾರದ ಕವಚಗಳ ಮೇಲೆ, ಕಿರೀಟ-ಧ್ವಜಗಳ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ
ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳ ಧ್ವನಿಯು ಪರ್ವತಗಳ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವ ಕಲ್ಲುಗಳ
ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಹೋಲುತ್ತಿತ್ತು.

06055009a ಪತಿತಾನ್ಯುತ್ತಮಾಂಗಾನಿ ಬಾಹವಶ್ಚ ವಿಭೂಷಿತಾಃ|

06055009c ವ್ಯಚೇಷ್ಟಂತ ಮಹೀಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಶತಶೋಽಥ ಸಹಸ್ರಶಃ||

ನೂರಾರು ಸಹಸ್ರಾರು ವಿಭೂಷಿತ ಉತ್ತಮಾಂಗಗಳು ಮತ್ತು
ಬಾಹುಗಳು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದವು.

06055010a ಹೃತೋತ್ತಮಾಂಗಾಃ ಕೇ ಚಿತ್ತು ತಥೈವೋದ್ಯತಕಾರ್ಮುಕಾಃ|

06055010c ಪ್ರಗೃಹೀತಾಯುಧಾಶ್ಚಾಪಿ ತಸ್ಥುಃ ಪುರುಷಸತ್ತಮಾಃ||

ಕೆಲವೆಡೆ ರುಂಡವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಪುರುಷಸತ್ತಮರ
ಮುಂಡಗಳು ಧನುಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಇತರ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ
ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದವು.

06055011a ಪ್ರಾವರ್ತತ ಮಹಾವೇಗಾ ನದೀ ರುಧಿರವಾಹಿನೀ|

06055011c ಮಾತಂಗಾಂಗಶಿಲಾರೌದ್ರಾ ಮಾಂಸಶೋಣಿತಕರ್ದಮಾ||

ಆಗ ಮಹಾವೇಗದಿಂದ, ಆನೆಗಳ ಅಂಗಾಂಗಗಳೇ ರೌದ್ರಶಿಲೆಗಳಾಗಿ,
ಮಾಂಸ-ರಕ್ತಗಳ ಮಿಶ್ರಣದ ಕೆಸರಿನ ರಕ್ತವಾಹಿನಿ ನದಿಯು
ಹರಿಯತೊಡಗಿತು.

06055012a ವರಾಶ್ವನರನಾಗಾನಾಂ ಶರೀರಪ್ರಭವಾ ತದಾ|

06055012c ಪರಲೋಕಾರ್ಣವಮುಖೀ ಗೃಧ್ರಗೋಮಾಯಮೋದಿನೀ||

ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅಶ್ವ-ನರ-ನಾಗಗಳ ಶರೀರಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಅದು ನರಿ-
ಹದ್ದುಗಳಿಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾ ಪರಲೋಕದ ಮುಖವಾಗಿ
ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

06055013a ನ ದೃಷ್ಟಂ ನ ಶ್ರುತಂ ಚಾಪಿ ಯುದ್ಧಮೇತಾದೃಶಂ ನೃಪ|

06055013c ಯಥಾ ತವ ಸುತಾನಾಂ ಚ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಚ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ನೃಪ! ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ಮತ್ತು ಪಾಂಡವರ ನಡೆದ ಯುದ್ಧದಂತೆ
ಹಿಂದೆ ಏನನ್ನೂ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಕೇಳಿರಲಿಲ್ಲ.

06055014a ನಾಸೀದ್ರಥಪಥಸ್ತತ್ರ ಯೋಧೈರ್ಯುಧಿ ನಿಪಾತಿತ್ಯೈಃ|

06055014c ಗಜೈಶ್ಚ ಪತಿತ್ಯೈರ್ನೀಲೈರ್ಗಿರಿಶೃಂಗೈರಿವಾವೃತಂ||

ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕೆಳಬಿದ್ದಿದ್ದ ಯೋಧರಿಂದ ಮತ್ತು ನೀಲಗಿರಿಶೃಂಗಗಳಂತೆ
ಬಿದ್ದಿರುವ ಆನೆಗಳಿಂದ ಶೃಂಗಗಳಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿರುವ ಅಲ್ಲಿ
ರಥಗಳು ಚಲಿಸಲೂ ದಾರಿಯಿರಲಿಲ್ಲ.

06055015a ವಿಕೀರ್ಣೈಃ ಕವಚೈಶ್ಚಿತ್ರೈರ್ ಧ್ವಜೈಶ್ಚಿತ್ರೈಶ್ಚ ಮಾರಿಷ|

06055015c ಶುಶುಭೇ ತದ್ರಣಸ್ಥಾನಂ ಶರದೀವ ನಭಸ್ತಲಂ||

ಮಾರಿಷ! ಅಲ್ಲಿ ಹರಡಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಕವಚ, ಬಣ್ಣಬಣ್ಣದ ಧ್ವಜಗಳು ಮತ್ತು ಛತ್ರಗಳಿಂದ ಆ ರಣಸ್ಥಾನವು ಶರತ್ಕಾಲದ ನಭಸ್ತಲದಂತಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

06055016a ವಿನಿರ್ಭಿನ್ನಾಃ ಶರೈಃ ಕೇ ಚಿದಂತಪೀಡಾವಿಕರ್ಷಿಣಃ|

06055016c ಅಭೀತಾಃ ಸಮರೇ ಶತ್ರುನಭ್ಯಧಾವಂತ ದಂತಿತಾಃ||

ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ಕರುಳುಗಳು ಶರಗಳಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಹೊರಬಂದು ಪೀಡಿತರಾಗಿದ್ದರೂ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಅಭೀತರಾಗಿ ಕೋಪದಿಂದ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಓಡುತ್ತಿದ್ದರು.

06055017a ತಾತ ಭ್ರಾತಃ ಸಖೇ ಬಂಧೋ ವಯಸ್ಯ ಮಮ ಮಾತುಲ|

06055017c ಮಾ ಮಾಂ ಪರಿತ್ಯಜೇತ್ಯನ್ಯೇ ಚುಕ್ರುಶುಃ ಪತಿತಾ ರಣೇ||

ರಣದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವವರು “ತಾತ! ಭ್ರಾತ! ಸಖ! ಬಂಧೋ! ನನ್ನ ಮಾವ! ನನ್ನನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತು! ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಬೇಡ!” ಎಂದು ಕೆಲವರು ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದರು.

06055018a ಆಧಾವಾಭ್ಯೇಹಿ ಮಾ ಗಚ್ಛ ಕಿಂ ಭೀತೋಽಸಿ ಕ್ವ ಯಾಸ್ಯಸಿ|

06055018c ಸ್ಥಿತೋಽಹಂ ಸಮರೇ ಮಾ ಭೈರಿತಿ ಚಾನ್ಯೇ ವಿಚುಕ್ರುಶುಃ||

ಅನ್ಯರು “ಎದ್ದು ಬಾ!”, “ಹೋಗಬೇಡ!”. “ಏತಕ್ಕೆ ಹೆದರುತ್ತೀಯೆ?”, “ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವೆ?” “ಸಮರದಲ್ಲಿ ನಾನು ಸ್ಥಿತನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಹೆದರದಿರು!" ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದರು.

06055019a ತತ್ರ ಭೀಷ್ಮಃ ಶಾಂತನವೋ ನಿತ್ಯಂ ಮಂಡಲಕಾರ್ಮುಕಃ|

06055019c ಮುಮೋಚ ಬಾಣಾನ್ವೀಪ್ತಾಗ್ರಾನಹೀನಾಶೀವಿಷಾನಿವ||

ಅಲ್ಲಿ ಶಾಂತನವ ಭೀಷ್ಮನು ಕಾರ್ಮುಕವನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ
ಮಂಡಲಾಕಾರವಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ವಿಷಸರ್ಪೋಮ
ಬಾಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

06055020a ಶರೈರೇಕಾಯನೀಕುರ್ವನ್ದಿಶಃ ಸರ್ವಾ ಯತವ್ರತಃ|

06055020c ಜಘಾನ ಪಾಂಡವರಥಾನಾದಿಶ್ಯಾದಿಶ್ಯ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಆ ಯತವ್ರತನು ಶರಗಳಿಂದ ದಿಕ್ಕುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಂದಾಗಿಸಿ
ಪಾಂಡವರ ರಥಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ನೋಡಿ ಹೊಡೆದನು.

06055021a ಸ ನೃತ್ಯನ್ವೈ ರಥೋಪಸ್ಥೇ ದರ್ಶಯನ್ಪಾಣಿಲಾಘವಂ|

06055021c ಅಲಾತಚಕ್ರವದ್ರಾಜಂಸ್ತತ್ರ ತತ್ರ ಸ್ಮ ದೃಶ್ಯತೇ||

ಅವನು ತನ್ನ ಕೈಚಳಕವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಾ ರಥದಲ್ಲಿ ನಿಂತು
ನೃತ್ಯವಾಡುತ್ತಿರುವ ಉರಿಯುವ ಕೊಳ್ಳಿಯ ಗಾಲಿಯಂತೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ
ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದನು.

06055022a ತಮೇಕಂ ಸಮರೇ ಶೂರಂ ಪಾಂಡವಾಃ ಸೃಂಜಯಾಸ್ತಥಾ|

06055022c ಅನೇಕಶತಸಾಹಸ್ರಂ ಸಮಪಶ್ಯಂತ ಲಾಘವಾತ್||

ಸಮರದಲ್ಲಿ ಆ ಶೂರನು ಒಬ್ಬನೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಅವನ

ಹಸ್ತಲಾಘವದಿಂದ ಪಾಂಡವ-ಸೃಂಜಯರಿಗೆ ಅವನು ಅನೇಕ
ಲಕ್ಷಗಳಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದನು.

06055023a ಮಾಯಾಕೃತಾತ್ಮಾನಮಿವ ಭೀಷ್ಮಂ ತತ್ರ ಸ್ಮ ಮೇನಿರೇ|

06055023c ಪೂರ್ವಸ್ಯಾಂ ದಿಶಿ ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪ್ರತೀಚ್ಯಾಂ ದದೃಶುರ್ಜನಾಃ||

ಭೀಷ್ಮನು ಮಾಯೆಯಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಅನೇಕರೂಪಗಳನ್ನಾಗಿ
ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಬಹುದೆಂದು ಅಲ್ಲಿರುವವರು ಭಾವಿಸಿದರು.
ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದ ಜನರು ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿಯೂ
ಅವನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು.

06055024a ಉದೀಚ್ಯಾಂ ಚೈನಮಾಲೋಕ್ಯ ದಕ್ಷಿಣಸ್ಯಾಂ ಪುನಃ ಪ್ರಭೋ|

06055024c ಏವಂ ಸ ಸಮರೇ ವೀರೋ ಗಾಂಗೇಯಃ ಪ್ರತ್ಯದೃಶ್ಯತ||

ಪ್ರಭೋ! ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಪುನಃ
ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ಸಮರದಲ್ಲಿ ವೀರ
ಗಾಂಗೇಯನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದನು.

06055025a ನ ಚೈನಂ ಪಾಂಡವೇಯಾನಾಂ ಕಶ್ಚಿ ಚ್ಚಕ್ಷೋತಿ ವೀಕ್ಷಿತುಂ|

06055025c ವಿಶಿಖಾನೇವ ಪಶ್ಯಂತಿ ಭೀಷ್ಮ ಚಾಪಚ್ಯುತಾನ್ಬಹೂನ್||

ಪಾಂಡವರು ಕೇವಲ ಅವನ ಚಾಪದಿಂದ ಬರುತ್ತಿರುವ ಅನೇಕ ವಿಶಿಖ
ಬಾಣಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರೇ ಹೊರತು ಅವನನ್ನು ನೋಡಲು
ಶಕ್ಯರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

06055026a ಕುರ್ವಾಣಂ ಸಮರೇ ಕರ್ಮ ಸೂದಯಾನಂ ಚ ವಾಹಿನೀಂ|

06055026c ವ್ಯಾಕ್ರೋಶಂತ ರಣೇ ತತ್ರ ವೀರಾ ಬಹುವಿಧಂ ಬಹು|

06055026e ಅಮಾನುಷೇಣ ರೂಪೇಣ ಚರಂತಂ ಪಿತರಂ ತವ||

ಸಮರದಲ್ಲಿ ವಾಹಿನಿಯನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ
ಅಮಾನುಷ ರೂಪದಿಂದ ರಣದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ನಿನ್ನ ಪಿತನ
ಕುರಿತು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಅನೇಕ ವೀರರು ಬಹುವಿಧಗಳಲ್ಲಿ
ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

06055027a ಶಲಭಾ ಇವ ರಾಜಾನಃ ಪತಂತಿ ವಿಧಿಜೋದಿತಾಃ|

06055027c ಭೀಷ್ಮಾಗ್ನಿಮಭಿ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಂ ವಿನಾಶಾಯ ಸಹಸ್ರಶಃ||

“ಪತಂಗಗಳಂತೆ ವಿಧಿಜೋದಿತರಾಗಿ ಸಹಸ್ರರ ವಿನಾಶಕ್ಕಾಗಿ
ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿರುವ ಭೀಷ್ಮನೆಂಬ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜರು ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.”

06055028a ನ ಹಿ ಮೋಘಃ ಶರಃ ಕಶ್ಚಿದಾಸೀದ್ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ಸಂಯುಗೇ|

06055028c ನರನಾಗಾಶ್ವಕಾಯೇಷು ಬಹುತ್ವಾಲ್ಲಘುವೇಧಿನಃ||

ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಲಘುವೇಧಿ ಭೀಷ್ಮನು ನರ-ನಾಗ-ಅಶ್ವಗಳ ಮೇಲೆ
ಬಿಟ್ಟ ಅನೇಕ ಶರಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

06055029a ಭಿನತ್ಯೇಕೇನ ಬಾಣೇನ ಸುಮುಕ್ತೇನ ಪತತ್ರಿಣಾ|

06055029c ಗಜಕಂಕಟಸನ್ನಾಹಂ ವಜ್ರೇಣೇವಾಚಲೋತ್ತಮಂ||

ಚೆನ್ನಾಗಿ ಚೂಪಾಗಿರುವ ಒಂದೇ ಒಂದು ಪತತ್ರಿ ಬಾಣದಿಂದಲೇ

ವಜ್ರದಿಂದ ಉತ್ತಮ ಪರ್ವತವನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಮುಳ್ಳಿನ
ಕವಚಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಆನೆಗಳನ್ನು ಸೀಳಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದನು.

06055030a ದ್ವೌ ತ್ರೀನಪಿ ಗಜಾರೋಹಾನ್ವಿಂಡಿತಾನ್ವರ್ಮಿತಾನಪಿ|

06055030c ನಾರಾಚೇನ ಸುತೀಕ್ಷ್ಣೇನ ನಿಜಘಾನ ಪಿತಾ ತವ||

ನಿನ್ನ ತಂದೆಯು ಒಂದೇ ಒಂದು ಸುತೀಕ್ಷ್ಣ ನಾರಾಚದಿಂದ ಕವಚಗಳನ್ನು
ಧರಿಸಿದ್ದ ಎರಡು ಅಥವಾ ಮೂರು ಗಜಾರೋಹಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ
ಕೊಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದನು.

06055031a ಯೋ ಯೋ ಭೀಷ್ಮಂ ನರವ್ಯಾಘ್ರಮಭ್ಯೇತಿ ಯುಧಿ ಕಶ್ಚನ|

06055031c ಮುಹೂರ್ತದೃಷ್ಟಃ ಸ ಮಯಾ ಪಾತಿತೋ ಭುವಿ ದೃಶ್ಯತೇ||

ನರವ್ಯಾಘ್ರ! ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಯಾರು ಯಾವಾಗಲಾದರೂ
ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದರೆಂದರೆ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿಯೇ ಅವರು
ನೆಲದಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ನಾನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆ.

06055032a ಏವಂ ಸಾ ಧರ್ಮರಾಜಸ್ಯ ವಧ್ಯಮಾನಾ ಮಹಾಚಮೂಃ|

06055032c ಭೀಷ್ಮೇಣಾತುಲವೀರ್ಯೇಣ ವ್ಯಶೀರ್ಯತ ಸಹಸ್ರಧಾ||

ಹೀಗೆ ಭೀಷ್ಮನ ಅತುಲ ವೀರ್ಯದಿಂದ ವಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಧರ್ಮರಾಜನ
ಮಹಾಸೇನೆಯು ಸಹಸ್ರಭಾಗಗಳಾಗಿ ಒಡೆದು ಹೋಯಿತು.

06055033a ಪ್ರಕೀರ್ಯತ ಮಹಾಸೇನಾ ಶರವರ್ಷಾಭಿತಾಪಿತಾ|

06055033c ಪಶ್ಯತೋ ವಾಸುದೇವಸ್ಯ ಪಾರ್ಥಸ್ಯ ಚ ಮಹಾತ್ಮನಃ||

ಮಹಾತ್ಮ ವಾಸುದೇವ-ಪಾರ್ಥರು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ
ಶರವರ್ಷಗಳಿಂದ ತಾಪಿತ ಮಹಾಸೇನೆಯು ಚೆಲ್ಲಾಪಿಲ್ಲಿಯಾಯಿತು.

06055034a ಯತಮಾನಾಪಿ ತೇ ವೀರಾ ದ್ರವಮಾಣಾನ್ಮಹಾರಥಾನ್|

06055034c ನಾಶಕ್ಷವನ್ವಾರಯಿತುಂ ಭೀಷ್ಮಬಾಣಪ್ರಪೀಡಿತಾಃ||

ಭೀಷ್ಮನ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಪೀಡಿತರಾಗಿ ಓಡಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ
ಮಹಾರಥರನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಆ ವೀರರಿಗೆ
ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

06055035a ಮಹೇಂದ್ರಸಮವೀರ್ಯೇಣ ವಧ್ಯಮಾನಾ ಮಹಾಚಮೂಃ|

06055035c ಅಭಜ್ಯತ ಮಹಾರಾಜ ನ ಚ ದ್ವೌ ಸಹ ಧಾವತಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಮಹೇಂದ್ರಸಮ ವೀರನಿಂದ ವಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ಆ
ಮಹಾಸೇನೆಯು ಒಡೆದುಹೋಯಿತು. ಇಬ್ಬರೂ ಒಟ್ಟಿಗೇ
ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿರುವವರನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

06055036a ಆವಿದ್ಧನರನಾಗಾಶ್ವಂ ಪತಿತಧ್ವಜಕೂಬರಂ|

06055036c ಅನೀಕಂ ಪಾಂಡುಪುತ್ರಾಣಾಂ ಹಾಹಾಭೂತಮಚೇತನಂ||

ವಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನರ-ನಾಗಾಶ್ವಗಳಿಂದ, ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದ ಧ್ವಜಕೂಬರಗಳಿಂದ
ಪಾಂಡುಪುತ್ರರ ಸೇನೆಯು ಹಾಹಾಕಾರಮಾಡಿ ಚೇತನವನ್ನು
ಕಳೆದುಕೊಂಡಿತು.

06055037a ಜಘಾನಾತ್ರ ಪಿತಾ ಪುತ್ರಂ ಪುತ್ರಶ್ಚ ಪಿತರಂ ತಥಾ|

06055037c ಪ್ರಿಯಂ ಸಖಾಯಂ ಚಾಕ್ರಂದೇ ಸಖಾ ದೈವಬಲಾತ್ಕೃತಃ||

ಅಲ್ಲಿ ದೈವಬಲವೇ ಮಾಡುವಂತೆ ತಂದೆಯರು ಪುತ್ರರನ್ನು, ಪುತ್ರರು ತಂದೆಯನ್ನು, ಪ್ರಿಯರು ಸಖರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದರು.

06055038a ವಿಮುಚ್ಛೈ ಕವಚಾನನ್ಯೇ ಪಾಂಡುಪುತ್ರಸ್ಯ ಸೈನಿಕಾಃ|

06055038c ಪ್ರಕೀರ್ಯ ಕೇಶಾನ್ಧಾವಂತಃ ಪ್ರತ್ಯದೃಶ್ಯಂತ ಭಾರತ||

ಭಾರತ ! ಪಾಂಡುಪುತ್ರರ ಕೆಲವು ಸೈನಿಕರು ಕವಚಗಳನ್ನು ಕಳಚಿ, ಕೂದಲು ಬಿಚ್ಚಿ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿತು.

06055039a ತದ್ಗೋಕುಲಮಿವೋದ್ಭ್ರಾಂತಮುದ್ಭ್ರಾಂತರಥಯೂಥಪಂ|

06055039c ದದೃಶೇ ಪಾಂಡುಪುತ್ರಸ್ಯ ಸೈನ್ಯಮಾರ್ತಸ್ವರಂ ತದಾ||

ಪಾಂಡುಪುತ್ರನ ಸೇನೆಯ ರಥಯೂಥಪರು ಭ್ರಾಂತಗೊಂಡ ಗೋವುಗಳ ಸಮೂಹದಂತೆ ಭ್ರಾಂತರಾಗಿ ಆರ್ತಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಕೂಗುತ್ತಾ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿತು.

06055040a ಪ್ರಭಜ್ಯಮಾನಂ ತತ್ಸೈನ್ಯಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದೇವಕಿನಂದನಃ|

06055040c ಉವಾಚ ಪಾರ್ಥಂ ಬೀಭತ್ಸುಂ ನಿಗೃಹ್ಯ ರಥಮುತ್ತಮಂ||

ಒಡೆದುಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಆ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ದೇವಕಿನಂದನನು ಉತ್ತಮ ರಥವನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಪಾರ್ಥ ಬೀಭತ್ಸುವಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

06055041a ಅಯಂ ಸ ಕಾಲಃ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಃ ಪಾರ್ಥ ಯಃ ಕಾಂಕ್ಷಿತಸ್ತ್ವಯಾ|

06055041c ಪ್ರಹರಾಸ್ಮೈ ನರವ್ಯಾಘ್ರ ನ ಚೇನ್ಮೋಹಾದ್ವಿಮುಹ್ಯಸೇ||

“ಪಾರ್ಥ ! ನೀನು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಮಯವು ಈಗ ಬಂದೊದಗಿದೆ.
ನರವ್ಯಾಪ್ತೆ ! ಮೋಹವೇನಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಕೊಡವಿ ಹಾಕಿ
ಇವನನ್ನು ಹೊಡೆ !

06055042a ಯತ್ತ್ವ ಯಾ ಕಥಿತಂ ವೀರ ಪುರಾ ರಾಜ್ಞಾಂ ಸಮಾಗಮೇ|

06055042c ಭೀಷ್ಮ ದ್ರೋಣಮುಖಾನ್ಸರ್ವಾನ್ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಸ್ಯ ಸೈನಿಕಾನ್||

06055043a ಸಾನುಬಂಧಾನ್ ಹನಿಷ್ಯಾಮಿ ಯೇ ಮಾಂ ಯೋತ್ಸ್ಯಂತಿ ಸಂಯುಗೇ|

06055043c ಇತಿ ತತ್ಕುರು ಕೌಂತೇಯ ಸತ್ಯಂ ವಾಕ್ಯಮರಿಂದಮ||

ವೀರ ! ಕೌಂತೇಯ ! ಅರಿಂದಮ ! ಹಿಂದೆ ನೀನು ರಾಜರ

ಸಮಾಗಮದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ-ದ್ರೋಣ ಪ್ರಮುಖರೆಲ್ಲರನ್ನೂ, ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರನ
ಸೈನಿಕರನ್ನೂ, ಅವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಯಾರು
ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುವರೋ ಅವರನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು
ಹೇಳಿದ್ದೆಯಲ್ಲ ಆ ಮಾತನ್ನು ಸತ್ಯಮಾಡು.

06055044a ಬೀಭತ್ಸೋ ಪಶ್ಯ ಸೈನ್ಯಂ ಸ್ವಂ ಭಜ್ಯಮಾನಂ ಸಮಂತತಃ|

06055044c ದ್ರವತಶ್ಚ ಮಹೀಪಾಲಾನ್ಸರ್ವಾನ್ಯೌಧಿಷ್ಠಿರೇ ಬಲೇ||

06055045a ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಹಿ ಸಮರೇ ಭೀಷ್ಮಂ ವ್ಯಾತ್ತಾನನಮಿವಾಂತಕಂ|

06055045c ಭಯಾರ್ತಾಃ ಸಂಪ್ರಣಶ್ಯಂತಿ ಸಿಂಹಂ ಕ್ಷುದ್ರಮೃಗಾ ಇವ||

ಬೀಭತ್ಸೋ ! ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಡೆದು ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ನಿನ್ನ
ಸೈನ್ಯವನ್ನು, ಯುಧಿಷ್ಠಿರಬಲದಲ್ಲಿ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಸರ್ವ
ಮಹೀಪಾಲರನ್ನೂ ನೋಡು. ಸಮರದಲ್ಲಿ ಅಂತಕನಂತೆ

ಬಾಯಿಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ನೋಡಿ ಸಿಂಹನನ್ನು ನೋಡಿದ
ಕ್ಷುದ್ರಮೃಗಗಳಂತೆ ಭಯಾರ್ತರಾಗಿ ನಾಶಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.”

06055046a ಏವಮುಕ್ತಃ ಪ್ರತ್ಯುವಾಚ ವಾಸುದೇವಂ ಧನಂಜಯಃ|

06055046c ಚೋದಯಾಶ್ವಾನ್ಯತೋ ಭೀಷ್ಮೋ ವಿಗಾಃಶೈತದ್ಬಲಾರ್ಣವಂ||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ವಾಸುದೇವನಿಗೆ ಧನಂಜಯನು ಉತ್ತರಿಸಿದನು: “ಎಲ್ಲಿ
ಈ ಸೇನಾಸಾಗರವನ್ನು ಪ್ರಹರಿಸುತ್ತಿರುವ ಭೀಷ್ಮನಿರುವಲ್ಲಿಗೆ
ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಓಡಿಸು!”

06055047a ತತೋಽಶ್ವಾನ್ವಜತಪ್ರಖ್ಯಾಂಶ್ಚೋದಯಾಮಾಸ ಮಾಧವಃ|

06055047c ಯತೋ ಭೀಷ್ಮರಥೋ ರಾಜನ್ದಷ್ಟ್ರೇಕ್ಷ್ಯೋ ರಶ್ಮಿಮಾನಿವ||

ಆಗ ರಜತವರ್ಣದ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಮಾಧವನು ಸೂರ್ಯನಂತೆ
ದುಷ್ಟೇಕ್ಷನಾಗಿದ್ದ ಭೀಷ್ಮನ ರಥವಿರುವಲ್ಲಿಗೆ ಓಡಿಸಿದನು.

06055048a ತತಸ್ತತ್ಪುನರಾವೃತ್ತಂ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಬಲಂ ಮಹತ್|

06055048c ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪಾರ್ಥಂ ಮಹಾಬಾಹುಂ ಭೀಷ್ಮಾಯೋದ್ಯಂತಮಾಹವೇ||

ಆಗ ಆಹವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಬಂದ
ಮಹಾಬಾಹು ಪಾರ್ಥನನ್ನು ನೋಡಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಮುಹಾಸೇನೆಯು
ಹಿಂದಿರುಗಿತು.

06055049a ತತೋ ಭೀಷ್ಮಃ ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಸಿಂಹವದ್ವಿನದನ್ಮುಹುಃ|

06055049c ಧನಂಜಯರಥಂ ತೂರ್ಣಂ ಶರವಷ್ಟೈರವಾಕಿರತ್||

ಆಗ ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠ ಭೀಷ್ಮನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಸಿಂಹದಂತೆ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಾ
ಧನಂಜಯನ ರಥವನ್ನು ಬೇಗನೆ ಶರವರ್ಷಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿದನು.

06055050a ಕ್ಷಣೇನ ಸ ರಥಸ್ತಸ್ಯ ಸಹಯಃ ಸಹಸಾರಥಿಃ|

06055050c ಶರವರ್ಷೇಣ ಮಹತಾ ಸಂಚನ್ನೋ ನ ಪ್ರಕಾಶತೇ||

ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಮಹಾ ಶರವರ್ಷದಿಂದ, ಹಯ-ಸಾರಥಿಗಳೊಂದಿಗೆ
ಅವನ ರಥವು ಮುಚ್ಚಿಹೋಗಿ ಕಾಣದಂತಾಯಿತು.

06055051a ವಾಸುದೇವಸ್ವ ಸಂಭ್ರಾಂತೋ ಧೈರ್ಯಮಾಸ್ಥಾಯ ಸತ್ತ್ವವಾನ್|

06055051c ಚೋದಯಾಮಾಸ ತಾನಶ್ವಾನ್ವಿತುನ್ನಾನ್ಭೀಷ್ಮಸಾಯಕೈಃ||

ಆದರೆ ಸತ್ತ್ವವಾನ್ ವಾಸುದೇವನು ಸಂಭ್ರಾಂತನಾಗದೇ
ಧೈರ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡೇ ಭೀಷ್ಮನ ಸಾಯಕಗಳಿಂದ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟ
ಆ ಅಶ್ವಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದನು.

06055052a ತತಃ ಪಾರ್ಥೋ ಧನುರ್ಗೃಹ್ಯ ದಿವ್ಯಂ ಜಲದನಿಸ್ವನಂ|

06055052c ಪಾತಯಾಮಾಸ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ಧನುಶ್ಚಿತ್ವಾ ತ್ರಿಭಿಃ ಶರೈಃ||

ಆಗ ಪಾರ್ಥನು ಮೋಡದಂತೆ ಶಬ್ದಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ದಿವ್ಯ ಧನುಸ್ಸನ್ನು
ಹಿಡಿದು ಭೀಷ್ಮನ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಮೂರು ಶರಗಳಿಂದ ತುಂಡುಮಾಡಿ
ಬೀಳಿಸಿದನು.

06055053a ಸ ಚೈನ್ನಧನ್ವಾ ಕೌರವ್ಯಃ ಪುನರನ್ಯನ್ಮಹದ್ಧನುಃ|

06055053c ನಿಮೇಷಾಂತರಮಾತ್ರೇಣ ಸಜ್ಯಂ ಚಕ್ರೇ ಪಿತಾ ತವ||

ಧನುಸ್ಸು ತುಂಡಾಗಲು ನಿನ್ನ ಪಿತ ಕೌರವ್ಯನು ನಿಮಿಷಾಂತರದಲ್ಲಿ
ಇನ್ನೊಂದು ಮಹಾಧನುಸ್ಸನ್ನು ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಿದನು.

06055054a ವಿಚಕರ್ಷ ತತೋ ದೋರ್ಭ್ಯಾಂ ಧನುರ್ಜಲದನಿಸ್ವನಂ|

06055054c ಅಥಾಸ್ಯ ತದಪಿ ಕ್ರುದ್ಧಶ್ಚಿಚ್ಛೇದ ಧನುರರ್ಜುನಃ||

ಮೋಡದಂತೆ ಶಬ್ದಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಎರಡೂ ಕೈಗಳಿಂದ
ಸೆಳೆಯಲು ಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಅರ್ಜುನನು ಆ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಕೂಡ
ತುಂಡರಿಸಿದನು.

06055055a ತಸ್ಯ ತತ್ಪೂಜಯಾಮಾಸ ಲಾಘವಂ ಶಂತನೋಃ ಸುತಃ|

06055055c ಸಾಧು ಪಾರ್ಥ ಮಹಾಬಾಹೋ ಸಾಧು ಭೋ ಪಾಂಡುನಂದನ||

ಆಗ ಶಂತನುವಿನ ಮಗನು ಅವನ ಹಸ್ತಲಾಘವವನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದನು:
“ಸಾಧು ಪಾರ್ಥ ! ಮಹಾಬಾಹೋ ! ಸಾಧು ! ಭೋ ಪಾಂಡುನಂದನ !

06055056a ತ್ವಯೈವೈತದ್ಯುಕ್ತರೂಪಂ ಮಹತ್ಕರ್ಮ ಧನಂಜಯ|

06055056c ಪ್ರೀತೋಽಸ್ಮಿ ಸುದೃಢಂ ಪುತ್ರ ಕುರು ಯುದ್ಧಂ ಮಯಾ ಸಹ||

ಧನಂಜಯ ! ಈ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯವು ನಿನಗೇ ಯುಕ್ತರೂಪವಾದುದು.
ಪುತ್ರ ! ನಿನ್ನ ಈ ಸುದೃಢತೆಗೆ ಮೆಚ್ಚಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನೊಂದಿಗೆ
ಯುದ್ಧಮಾಡು !”

06055057a ಇತಿ ಪಾರ್ಥಂ ಪ್ರಶಸ್ಯಾಥ ಪ್ರಗೃಹ್ಯಾನ್ಯನ್ಮಹದ್ಧನುಃ|

06055057c ಮುಮೋಚ ಸಮರೇ ವೀರಃ ಶರಾನ್ಪಾರ್ಥರಥಂ ಪ್ರತಿ||

ಹೀಗೆ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಥನನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿ ಆ ವೀರನು ಬೇರೆ ಮಹಾ
ಧನುಸ್ಸನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪಾರ್ಥನ ರಥದ ಮೇಲೆ ಶರಗಳನ್ನು
ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

06055058a ಅದರ್ಶಯದ್ವಾಸುದೇವೋ ಹಯಯಾನೇ ಪರಂ ಬಲಂ|

06055058c ಮೋಘಾನ್ಮುರ್ವನ್ ಶರಾಂಸ್ತಸ್ಯ ಮಂಡಲಾನ್ಯಚರಲ್ಲಘು||

ಲಘುತ್ವದಿಂದ ಮಂಡಲಾಕಾರದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿ ಅವನ ಶರಗಳನ್ನು
ವ್ಯರ್ಥಗೊಳಿಸಿ ವಾಸುದೇವನು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಓಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ
ತನಗಿದ್ದ ಪರಮ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದನು.

06055059a ತಥಾಪಿ ಭೀಷ್ಮಃ ಸುದೃಢಂ ವಾಸುದೇವಧನಂಜಯೌ|

06055059c ವಿವ್ಯಾಧ ನಿಶಿತೈರ್ಬಾಣೈಃ ಸರ್ವಗಾತ್ರೇಷು ಮಾರಿಷ||

ಆಗಲೂ ಕೂಡ ಸುದೃಢರಾದ ವಾಸುದೇವ-ಧನಂಜಯರನ್ನು
ಭೀಷ್ಮನು ಎಲ್ಲ ಅಂಗಾಂಗಳಿಗೆ ನಿಶಿತ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದು
ಗಾಯಗೊಳಿಸಿದನು.

06055060a ಶುಶುಭಾತೇ ನರವ್ಯಾಘ್ರೌ ತೌ ಭೀಷ್ಮಶರವಿಕ್ಷತೌ|

06055060c ಗೋವೃಷಾವಿವ ನರ್ದಂತೌ ವಿಷಾಣೋಲ್ಲಿಖಿತಾಂಕಿತೌ||

ಭೀಷ್ಮನ ಶರಗಳಿಂದ ಗಾಯಗೊಂಡ ಆ ನರವ್ಯಾಘ್ರರಿಬ್ಬರು ಗೂಳಿಗಳ
ಕಾದಾಟದಲ್ಲಿ ಕೊಂಬುಗಳು ಗೀರಿದ ಚಿಹ್ನೆಗಳಿರುವ ಎರಡು
ಗೂಳಿಗಳಂತೆ ಶೋಭಿಸಿದರು.

06055061a ಪುನಶ್ಚಾಪಿ ಸುಸಂಕ್ರುದ್ಧಃ ಶರೈಃ ಸನ್ನತಪರ್ವಭಿಃ|

06055061c ಕೃಷ್ಣಯೋರ್ಯುಧಿ ಸಂರಬ್ಧೋ ಭೀಷ್ಮೋ ವ್ಯಾವಾರಯದ್ಧಿಶಃ||

ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಂರಬ್ಧನಾದ ಭೀಷ್ಮನು ಪುನಃ ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ
ಸನ್ನತಪರ್ವ ಶರಗಳಿಂದ ಇಬ್ಬರೂ ಕೃಷ್ಣರನ್ನೂ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದ
ಮುಚ್ಚಿದನು.

06055062a ವಾರ್ಷ್ಣೇಯಂ ಚ ಶರೈಸ್ತೀಕ್ಷ್ಣೈಃ ಕಂಪಯಾಮಾಸ ರೋಷಿತಃ|

06055062c ಮುಹುರಭ್ಯುತ್ಸ್ಮಯನ್ಭೀಷ್ಮಃ ಪ್ರಹಸ್ಯ ಸ್ವನವತ್ತದಾ||

ರೋಷಿತನಾಗಿ ಆಗಾಗ ಜೋರಾಗಿ ನಗುತ್ತಾ ಭೀಷ್ಮನು ತೀಕ್ಷ್ಣ
ಶರಗಳಿಂದ ವಾರ್ಷ್ಣೇಯನನ್ನು ಹೊಡೆದು ನಡುಗಿಸಿದನು.

06055063a ತತಃ ಕೃಷ್ಣಸ್ತು ಸಮರೇ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಭೀಷ್ಮಪರಾಕ್ರಮಂ|

06055063c ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಚ ಮಹಾಬಾಹುಃ ಪಾರ್ಥಸ್ಯ ಮೃದುಯುದ್ಧತಾಂ||

ಆಗ ಕೃಷ್ಣನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಮತ್ತು
ಮಹಾಬಾಹು ಪಾರ್ಥನು ಮೃದುವಾಗಿ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು
ನೋಡಿದನು.

06055064a ಭೀಷ್ಮಂ ಚ ಶರವರ್ಷಾಣಿ ಸೃಜಂತಮನಿಶಂ ಯುಧಿ|

06055064c ಪ್ರತಪಂತಮಿವಾದಿತ್ಯಂ ಮಧ್ಯಮಾಸಾದ್ಯ ಸೇನಯೋಃ||

ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೇನೆಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಆದಿತ್ಯನಂತೆ
ಉರಿಯುತ್ತಾ ಭೀಷ್ಮನು ಎಡೆಬಿಡದೆ ಬಾಣಗಳ ಮಳೆಯನ್ನು

ಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

06055065a ವರಾನ್ವರಾನ್ವಿನಿಘ್ನಂತಂ ಪಾಂಡುಪುತ್ರಸ್ಯ ಸೈನಿಕಾನ್|

06055065c ಯುಗಾಂತಮಿವ ಕುರ್ವಾಣಂ ಭೀಷ್ಮಂ ಯೌಧಿಷ್ಠಿರೇ ಬಲೇ||

ಪಾಂಡುಪುತ್ರ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಬಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸೈನಿಕರನ್ನು
ಯುಗಾಂತದಂತೆ ನಾಶಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ನೋಡಿದನು.

06055066a ಅಮೃಷ್ಯಮಾಣೋ ಭಗವಾನ್ಕೇಶವಃ ಪರವೀರಹಾ|

06055066c ಅಚಿಂತಯದಮೇಯಾತ್ಮಾ ನಾಸ್ತಿ ಯೌಧಿಷ್ಠಿರಂ ಬಲಂ||

ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಹಿಸಲಾಗದೇ ಪರವೀರಹ ಅಮೇಯಾತ್ಮ
ಭಗವಾನ್ ಕೇಶವನು ಚಿಂತಿಸಿದನು: “ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಬಲವು
ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತಿದೆ.

06055067a ಏಕಾಹ್ನಾ ಹಿ ರಣೇ ಭೀಷ್ಮೋ ನಾಶಯೇದ್ದೇವದಾನವಾನ್|

06055067c ಕಿಮು ಪಾಂಡುಸುತಾನ್ಯುಧೇ ಸಬಲಾನ್ಸಪದಾನುಗಾನ್||

ರಣದಲ್ಲಿ ದೇವದಾನವರನ್ನೂ ಒಂದೇ ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ನಾಶಮಾಡಬಲ್ಲ
ಭೀಷ್ಮನಿಗೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೇನೆ-ಅನುಯಾಯಿಗಳೊಂದಿಗೆ
ಪಾಂಡುಸುತರು ಯಾವ ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ?

06055068a ದ್ರವತೇ ಚ ಮಹತ್ಸೈನ್ಯಂ ಪಾಂಡವಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ|

06055068c ಏತೇ ಚ ಕೌರವಾಸ್ತೂರ್ಣಂ ಪ್ರಭಗ್ನಾನ್ದೃಶ್ಯ ಸೋಮಕಾನ್|

06055068e ಆದ್ರವಂತಿ ರಣೇ ಹೃಷ್ಟಾ ಹರ್ಷಯಂತಃ ಪಿತಾಮಹಂ||

ಮಹಾತ್ಮ ಪಾಂಡವನ ಮಹಾಸೇನೆಯು ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಭಗ್ನವಾಗಿ
ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಸೋಮಕರನ್ನು ನೋಡಿ ಕೌರವರು ರಣದಲ್ಲಿ
ಪಿತಾಮಹನಿಗೆ ಹರ್ಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಾ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

06055069a ಸೋಽಹಂ ಭೀಷ್ಮಂ ನಿಹನ್ಯ್ಮ್ಯದ್ಯ ಪಾಂಡವಾರ್ಥಾಯ ದಂತಿತಃ|

06055069c ಭಾರಮೇತಂ ವಿನೇಷ್ಯಾಮಿ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಮಹಾತ್ಮನಾಂ||

ಆದುದರಿಂದ ಇಂದು ಪಾಂಡವರಿಗೋಸ್ಕರ ನಾನು ಕವಚವನ್ನು ಧರಿಸಿ
ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಕೊಂದು, ಮಹಾತ್ಮ ಪಾಂಡವರ ಈ ಭಾರವನ್ನು
ನಾಶಪಡಿಸುತ್ತೇನೆ.

06055070a ಅರ್ಜುನೋಽಪಿ ಶರೈಸ್ತೀಕ್ಷ್ಣೈರ್ವಧ್ಯಮಾನೋ ಹಿ ಸಂಯುಗೇ|

06055070c ಕರ್ತವ್ಯಂ ನಾಭಿಜಾನಾತಿ ರಣೇ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ಗೌರವಾತ್||

ಅರ್ಜುನನೂ ಕೂಡ ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ತೀಕ್ಷ್ಣಶರಗಳಿಂದ ವಧಿಸುತ್ತಿರುವ
ಭೀಷ್ಮನ ಮೇಲಿನ ಗೌರವದಿಂದ ರಣದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು
ತಿಳಿಯದವನಾಗಿದ್ದಾನೆ.”

06055071a ತಥಾ ಚಿಂತಯತಸ್ತಸ್ಯ ಭೂಯ ಏವ ಪಿತಾಮಹಃ|

06055071c ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಃ ಶರಾನ್ವಾರ್ಥರಥಂ ಪ್ರತಿ||

ಅವನು ಹಾಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರಲು ಪಿತಾಮಹನು ಪುನಃ ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ
ಶರಗಳನ್ನು ಪಾರ್ಥನ ರಥದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

06055072a ತೇಷಾಂ ಬಹುತ್ವಾದ್ಧಿ ಭೃಶಂ ಶರಾಣಾಂ

ದಿಶೋಽಥ ಸರ್ವಾಃ ಪಿಹಿತಾ ಬಭೂವುಃ|

06055072c ನ ಚಾಂತರಿಕ್ಷಂ ನ ದಿಶೋ ನ ಭೂಮಿರ್

ನ ಭಾಸ್ಕರೋಽದೃಶ್ಯತ ರಶ್ಮಿಮಾಲೀ|

06055072e ವವುಶ್ಚ ವಾತಾಸ್ತುಮುಲಾಃ ಸಧೂಮಾ

ದಿಶಶ್ಚ ಸರ್ವಾಃ ಕ್ಷುಭಿತಾ ಬಭೂವುಃ||

ಆ ಬಹಳ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಶರಗಳು ದಿಕ್ಕುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಬಿಟ್ಟವು. ಆಗ ಅಂತರಿಕ್ಷವಾಗಲೀ, ದಿಕ್ಕುಗಳಾಗಲೀ, ಭೂಮಿಯಾಗಲೀ, ರಶ್ಮಿಮಾಲೀ ಭಾಸ್ಕರನಾಗಲೀ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಗಾಳಿಯು ಭಯಂಕರವಾಗಿಯೂ, ಹೊಗೆಯಿಂದ ತುಂಬಿಕೊಂಡೂ ಬೀಸತೊಡಗಿತು. ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕುಗಳೂ ಕ್ಷೋಭೆಗೊಂಡವು.

06055073a ದ್ರೋಣೋ ವಿಕರ್ಣೋಽಥ ಜಯದ್ರಥಶ್ಚ

ಭೂರಿಶ್ರವಾಃ ಕೃತವರ್ಮಾ ಕೃಪಶ್ಚ|

06055073c ಶ್ರುತಾಯುರಂಬಷ್ಠಪತಿಶ್ಚ ರಾಜಾ

ವಿಂದಾನುವಿಂದೌ ಚ ಸುದಕ್ಷಿಣಶ್ಚ||

06055074a ಪ್ರಾಚ್ಯಾಶ್ಚ ಸೌವೀರಗಣಾಶ್ಚ ಸರ್ವೇ

ವಸಾತಯಃ ಕ್ಷುದ್ರಕಮಾಲವಾಶ್ಚ|

06055074c ಕಿರೀಟಿನಂ ತ್ವರಮಾಣಾಭಿಸ್ಸುರ್

ನಿದೇಶಗಾಃ ಶಾಂತನವಸ್ಯ ರಾಜ್ಞಃ||

ಆಗ ರಾಜ ಶಾಂತನವನ ಆದೇಶದಂತೆ ದ್ರೋಣ, ವಿಕರ್ಣ, ಜಯದ್ರಥ, ಭೂರಿಶ್ರವ, ಕೃತವರ್ಮ, ಕೃಪ, ಶ್ರುತಾಯು, ರಾಜಾ ಅಂಬಷ್ಠಪತಿ,

ವಿಂದಾನುವಿಂದರು, ಸುದಕ್ಷಿಣ, ಪ್ರಾಚಿಯವರು, ಸೌವೀರಗಣರೈಲ್ಲರೂ,
ವಸಾತಯರು, ಕ್ಷುದ್ರಕಮಾಲರು ತ್ವರೆಮಾಡಿ ಕಿರೀಟಿಯನ್ನು
ಸುತ್ತುವರೆದರು.

06055075a ತಂ ವಾಜಿಪಾದಾತರಥೌಘಜಾಲೈರ್
ಅನೇಕಸಾಹಸ್ರಶತೈರ್ದರ್ಶದರ್ಶ|

06055075c ಕಿರೀಟಿನಂ ಸಂಪರಿವಾಯಮಾಣಂ
ಶಿನೇರ್ನಪ್ತಾ ವಾರಣಯೂಥಪೈಶ್ಚ||

ಶತ್ರುಪಕ್ಷದ ಲಕ್ಷೋಪಲಕ್ಷ ಅಶ್ವ-ಪದಾತಿ-ರಥಸೈನ್ಯಗಳು ಮತ್ತು
ಗಜಸೈನ್ಯಗಳು ಕಿರೀಟಿಯನ್ನು ಘೇರಾಯಿಸಿ ನಿಂತಿರುವುದನ್ನು
ಸಾತ್ಯಕಿಯು ದೂರದಿಂದಲೇ ನೋಡಿದನು.

06055076a ತತಸ್ತು ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಜುಫನವಾಸುದೇವೌ
ಪದಾತಿನಾಗಾಶ್ವರಥೈಃ ಸಮಂತಾತ್|

06055076c ಅಭಿದ್ರುತೌ ಶಸ್ತ್ರಭೃತಾಂ ವರಿಷ್ಠೌ
ಶಿನಿಪ್ರವೀರೋಽಭಿಸಸಾರ ತೂರ್ಣಂ||

ಅರ್ಜುನ ವಾಸುದೇವರು ಪದಾತಿ-ನಾಗ-ಅಶ್ವ-ರಥಗಳಿಂದ
ಸುತ್ತುವರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಶಸ್ತ್ರಭೃತ ವರಿಷ್ಠ
ಶಿನಿಪ್ರವೀರನು ತಕ್ಷಣವೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದನು.

06055077a ಸ ತಾನ್ಯನೀಕಾನಿ ಮಹಾಧನುಷ್ಮಾನ್
ಶಿನಿಪ್ರವೀರಃ ಸಹಸಾಭಿಪತ್ಯ|

06055077c ಚಕಾರ ಸಾಹಾಯ್ಯಮಥಾರ್ಜುನಸ್ಯ
ವಿಷ್ಣುರ್ಯಥಾ ವೃತ್ರನಿಷೂದನಸ್ಯ||

ಮಹಾಧನುಷ್ಮಂತನ ಶಿನಿಪ್ರವೀರನು ಆ ಸೇನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಎರಗಿದನು.
ವೃತ್ರನಿಷೂದನನಿಗೆ ವಿಷ್ಣುವು ಹೇಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡಿದನೋ ಹಾಗೆ
ಅವನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡಿದನು.

06055078a ವಿಶೀರ್ಣನಾಗಾಶ್ವರಥಧ್ವಜೌಘಂ
ಭೀಷ್ಮೇಣ ವಿತ್ರಾಸಿತಸರ್ವಯೋಧಂ|

06055078c ಯುಧಿಷ್ಠಿರಾನೀಕಮಭಿದ್ರವಂತಂ
ಪ್ರೋವಾಚ ಸಂದೃಶ್ಯ ಶಿನಿಪ್ರವೀರಃ||

ನಾಗಾಶ್ವರಥಧ್ವಜಗಳು ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾಶವಾಗಿರುವುದನ್ನು, ಎಲ್ಲ
ಯೋಧರು ಭೀಷ್ಮನಿಂದ ಪೀಡಿತರಾಗಿರುವುದನ್ನು, ಮತ್ತು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ
ಸೇನೆಯು ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಶಿನಿಪ್ರವೀರನು
ಹೇಳಿದನು:

06055079a ಕ್ಷ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾ ಯಾಸ್ಯಥ ನೈಷ ಧರ್ಮಃ
ಸತಾಂ ಪುರಸ್ತಾತ್ಕಥಿತಃ ಪುರಾಣೈಃ|

06055079c ಮಾ ಸ್ವಾಂ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಂ ಜಹತ ಪ್ರವೀರಾಃ
ಸ್ವಂ ವೀರಧರ್ಮಂ ಪರಿಪಾಲಯಧ್ವಂ||

“ಕ್ಷತ್ರಿಯರೇ! ಎಲ್ಲಿ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೀರಿ? ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ,
ಸತ್ಯವಂತರು ಮುಂದಿಟ್ಟಿರುವ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಧರ್ಮವು ಇದಲ್ಲ. ಪ್ರವೀರರೇ!

ನೀವು ಮಾಡಿರುವ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಬಿಡಬೇಡಿ. ನಿಮ್ಮ
ವೀರಧರ್ಮವನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸಿ!”

06055080a ತಾನ್ವಾಸವಾನಂತರಜೋ ನಿಶಮ್ಯ

ನರೇಂದ್ರಮುಖ್ಯಾನ್ದ್ರವತಃ ಸಮಂತಾತ್|

06055080c ಪಾರ್ಥಸ್ಯ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮೃದುಯುದ್ಧತಾಂ ಚ

ಭೀಷ್ಮಂ ಚ ಸಂಖ್ಯೇ ಸಮುದೀರ್ಯಮಾಣಂ||

ಆ ಮಾತನ್ನು ವಾಸವಾನುಜನು ಕೇಳಿದನು. ಎಲ್ಲಕಡೆ
ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿರುವ ನರೇಂದ್ರಮುಖ್ಯರನ್ನು ನೋಡಿ, ಪಾರ್ಥನ ಮೃದು
ಯುದ್ಧವನ್ನೂ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ವಧಿಸುತ್ತಿರುವ ಭೀಷ್ಮನನ್ನೂ
ನೋಡಿದನು.

06055081a ಅಮೃಷ್ಯಮಾಣಃ ಸ ತತೋ ಮಹಾತ್ಮಾ

ಯಶಸ್ವಿನಂ ಸರ್ವದಶಾರ್ಹಭರ್ತಾ|

06055081c ಉವಾಚ ಶೈನೇಯಮಭಿಪ್ರಶಂಸನ್

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಕುರೂನಾಪತತಃ ಸಮಂತಾತ್||

ಆಗ ಅದನ್ನು ಸಹಿಸಲಾಗದೇ ಮಹಾತ್ಮ ಸರ್ವದಶಾರ್ಹಭರ್ತನು
ಎಲ್ಲಕಡೆ ಕುರುಗಳನ್ನು ಉರುಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಯಶಸ್ವಿನಿ ಶೈನೇಯನನ್ನು
ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾ ಹೇಳಿದನು:

06055082a ಯೇ ಯಾಂತಿ ಯಾಂತ್ವೇವ ಶಿನಿಪ್ರವೀರ

ಯೇಽಪಿ ಸ್ಥಿತಾಃ ಸಾತ್ವತ ತೇಽಪಿ ಯಾಂತು|

06055082c ಭೀಷ್ಮಂ ರಥಾತ್ಪಶ್ಯ ನಿಪಾತ್ಯಮಾನಂ

ದ್ರೋಣಂ ಚ ಸಂಖ್ಯೇ ಸಗಣಂ ಮಯಾದ್ಯ||

“ಶಿನಿಪ್ರವೀರ! ಯಾರು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೋ ಅವರು ಹೋಗಲಿ ಬಿಡು.
ಸಾತ್ವತ! ಇಲ್ಲಿ ಯಾರು ನಿಂತಿದ್ದಾರೋ ಅವರು ಕೂಡ ಹೋಗಲಿ.
ಇಂದು ನಾನು ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ರಥದಿಂದ ಮತ್ತು ದ್ರೋಣನನ್ನೂ
ಗಣಗಳೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬೀಳಿಸುವುದನ್ನು ನೋಡು!

06055083a ನಾಸೌ ರಥಃ ಸಾತ್ವತ ಕೌರವಾಣಾಂ

ಕ್ರುದ್ಧಸ್ಯ ಮುಚ್ಯೇತ ರಣೇಽದ್ಯ ಕಶ್ಚಿತ್|

06055083c ತಸ್ಮಾದಹಂ ಗೃಹ್ಯ ರಥಾಂಗಮುಗ್ರಂ

ಪ್ರಾಣಂ ಹರಿಷ್ಯಾಮಿ ಮಹಾವ್ರತಸ್ಯ||

ಸಾತ್ವತ! ಕೌರವರಲ್ಲಿ ಯಾವ ರಥನೂ ರಣದಲ್ಲಿ ಇಂದು ಕ್ರುದ್ಧನಾದ
ನನ್ನಿಂದ ಪ್ರಾಣವುಳಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ
ಈಗ ಉಗ್ರ ಚಕ್ರವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಆ ಮಹಾವ್ರತನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು
ಅಪಹರಿಸಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ.

06055084a ನಿಹತ್ಯ ಭೀಷ್ಮಂ ಸಗಣಂ ತಥಾಜೌ

ದ್ರೋಣಂ ಚ ಶೈನೇಯ ರಥಪ್ರವೀರಂ|

06055084c ಪ್ರೀತಿಂ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ಧನಂಜಯಸ್ಯ

ರಾಜ್ಞಶ್ಚ ಭೀಮಸ್ಯ ತಥಾಶ್ವಿನೋಶ್ಚ||

ಶೈನೇಯ! ಸಸೈನ್ಯನಾದ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಮತ್ತು ಹಾಗೆಯೇ ರಥಪ್ರವೀರ

ದ್ರೋಣನನ್ನು ಕೊಂದು ಧನಂಜಯ, ರಾಜ, ಭೀಮ ಮತ್ತು ಯಮಳರಿಗೆ
ಪ್ರಿಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

06055085a ನಿಹತ್ಯ ಸರ್ವಾನ್ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಪುತ್ರಾಂಸ್
ತತ್ಪಕ್ಷಿಣೋ ಯೇ ಚ ನರೇಂದ್ರಮುಖ್ಯಾಃ|

06055085c ರಾಜ್ಯೇನ ರಾಜಾನಮಜಾತಶತ್ರುಂ
ಸಂಪಾದಯಿಷ್ಯಾಮ್ಯಹಮದ್ಯ ಹೃಷ್ಯಃ||

ಇಂದು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಪುತ್ರರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಮತ್ತು ಅವರ
ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿರುವ ನರೇಂದ್ರಮುಖ್ಯರನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸಿ ರಾಜಾ
ಅಜಾತಶತ್ರುವಿಗೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ.”

06055086a ತತಃ ಸುನಾಭಂ ವಸುದೇವಪುತ್ರಃ
ಸೂರ್ಯಪ್ರಭಂ ವಜ್ರಸಮಪ್ರಭಾವಂ|

06055086c ಕ್ಷುರಾಂತಮದ್ಯಮ್ಯ ಭುಜೇನ ಚಕ್ರಂ
ರಥಾದವಪ್ಲುತ್ಯ ವಿಸೃಜ್ಯ ವಾಹಾನ್||

ಆಗ ವಸುದೇವಪುತ್ರನು ಸೂರ್ಯನ ಪ್ರಭೆಯುಳ್ಳ, ವಜ್ರಸಮ
ಪ್ರಭಾವವನ್ನುಳ್ಳ, ಸುತ್ತಲೂ ಚೂಪಾದ ಅಲಗುಗಳ ಸುನಾಭ ಚಕ್ರವನ್ನು
ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಕುದುರೆಗಳ ಲಗಾಮುಗಳನ್ನು ಕೆಳಗಿಟ್ಟು, ರಥದಿಂದ
ಕೆಳಕ್ಕೆ ಧುಮುಕಿದನು.

06055087a ಸಂಕಂಪಯಂಗಾಂ ಚರಣೈರ್ಮಹಾತ್ಮಾ
ವೇಗೇನ ಕೃಷ್ಣಃ ಪ್ರಸಸಾರ ಭೀಷ್ಮಂ|

06055087c ಮದಾಂಧಮಾಜೌ ಸಮುದೀರ್ಣದರ್ಪಃ

ಸಿಂಹೋ ಜಿಘಾಂಸನ್ನಿವ ವಾರಣೇಂದ್ರಂ||

ತನ್ನ ಗಂಭೀರ ನಡುಗೆಯಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನೇ ನಡುಗಿಸುತ್ತಾ, ಬೆಳೆದು ಕೊಬ್ಬಿದ ದರ್ಪದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮದಾಂಧ ಸಲಗವನ್ನು ಸಿಂಹವು ಕೊಲ್ಲಲು ಬರುತ್ತಿರುವಂತೆ ವೇಗದಿಂದ ಕೃಷ್ಣನು ಭೀಷ್ಮನ ಬಳಿ ಬಂದನು.

06055088a ಸೋಽಭ್ಯದ್ರವದ್ಭೀಷ್ಮ ಮನೀಕಮಧ್ಯೇ

ಕ್ರುದ್ಧೋ ಮಹೇಂದ್ರಾವರಜಃ ಪ್ರಮಾಥೀ|

06055088c ವ್ಯಾಲಂಬಿಪೀತಾಂತಪಟಶ್ಚ ಕಾಶೇ

ಘನೋ ಯಥಾ ಖೇಽಚಿರಭಾಪಿನದ್ಧಃ||

ಸೇನೆಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಭೀಷ್ಮನ ಕಡೆ ಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಮಹೇಂದ್ರನ ತಮ್ಮ, ಪ್ರಮಾಥಿಯು ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ರಭಸದಿಂದ ಹೋಗುತ್ತಿರಲು ಅವನ ಪೀತಾಂಬರವು ಪಟಟನೆ ಹಾರಾಡುತ್ತಿತ್ತು ಮತ್ತು ಅವನು ಮಿಂಚಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಘನ ಮೋಡದಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದನು.

06055089a ಸುದರ್ಶನಂ ಚಾಸ್ಯ ರರಾಜ ಶೌರೇಸ್

ತಚ್ಚ ಕ್ರಪದ್ಮಂ ಸುಭುಜೋರುನಾಲಂ|

06055089c ಯಥಾದಿಪದ್ಮಂ ತರುಣಾರ್ಕವರ್ಣಂ

ರರಾಜ ನಾರಾಯಣನಾಭಿಜಾತಂ||

ಶೌರಿಯ ಆ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರವು ಪದ್ಮದಂತೆ ರಾರಾಜಿಸಿತು. ಅವನ

ಸುಂದರ ಭುಜವೇ ದಂಟಾಗಿತ್ತು. ನಾರಾಯಣನ ನಾಭಿಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಉದಯಿಸುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯನ ವರ್ಣದ ಪದ್ಮದಂತೆ ರಾರಾಜಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

06055090a ತತ್ಕೃಷ್ಣಕೋಪೋದಯಸೂರ್ಯಬುದ್ಧಂ

ಕ್ಷುರಾಂತತೀಕ್ಷ್ಣಾಗ್ರಸುಜಾತಪತ್ರಂ|

06055090c ತಸ್ಯೈವ ದೇಹೋರುಸರಃಪ್ರರೂಢಂ

ರರಾಜ ನಾರಾಯಣಬಾಹುನಾಲಂ||

ಕೃಷ್ಣನ ಕೋಪವೆಂಬ ಸೂರ್ಯದಿಂದ ಅದು ಅರಳುವಂತಿತ್ತು. ಕ್ಷುರದ ಅಂಚಿನಂತೆ ಆ ಸುಜಾತಪತ್ರದ ತುದಿಗಳು ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿದ್ದವು. ಅವನ ದೇಹವೇ ಅದು ಉಗಮಿಸಿದ ಸರೋವರದಂತಿತ್ತು. ನಾರಾಯಣನ ಬಾಹುವೇ ದಂಟಾಗಿದ್ದ ಅದು ರಾರಾಜಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

06055091a ತಮಾತ್ತಚಕ್ರಂ ಪ್ರಣದಂತಮುಚ್ಚೈಃ

ಕ್ರುದ್ಧಂ ಮಹೇಂದ್ರಾವರಜಂ ಸಮೀಕ್ಷ್ಯ|

06055091c ಸರ್ವಾಣಿ ಭೂತಾನಿ ಭೃಶಂ ವಿನೇದುಃ

ಕ್ಷಯಂ ಕುರೂಣಾಮಿತಿ ಚಿಂತಯಿತ್ವಾ||

ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಚಕ್ರವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಮಹೇಂದ್ರಾವರಜನನ್ನು ನೋಡಿ ಕುರುಗಳ ಕ್ಷಯವಾಗುತ್ತಿದೆಯೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಸರ್ವ ಭೂತಗಳೂ ಜೋರಾಗಿ ಕೂಗಿದವು.

06055092a ಸ ವಾಸುದೇವಃ ಪ್ರಗೃಹೀತಚಕ್ರಃ

ಸಂವರ್ತಯಿಷ್ಯನ್ನಿವ ಜೀವಲೋಕಂ|

06055092c ಅಭ್ಯುತ್ಪತ್ತಲೋಕಗುರುರ್ಬಭಾಸೇ

ಭೂತಾನಿ ಧಕ್ಷ್ಯನ್ನಿವ ಕಾಲವಹ್ನಿಃ||

ಚಕ್ರವನ್ನು ಹಿಡಿದ ಆ ವಾಸುದೇವನು ಜೀವಲೋಕಗಳನ್ನೇ
ಮುಗಿಸಿಬಿಡುವನೋ ಎಂಬಂತೆ ತೋರಿದನು. ಸಮಸ್ತ ಭೂತಗಳನ್ನು
ಸುಟ್ಟು ಭಸ್ಮ ಮಾಡಲು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವ ಕಾಲಾಗ್ನಿಯೋ ಎಂಬಂತೆ
ಆ ಲೋಕಗುರುವು ಕಾಣಿಸಿದನು.

06055093a ತಮಾಪತಂತಂ ಪ್ರಗೃಹೀತಚಕ್ರಂ

ಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ದೇವಂ ದ್ವಿಪದಾಂ ವರಿಷ್ಠಂ|

06055093c ಅಸಂಭ್ರಮಾತ್ಕಾರ್ಮುಕಬಾಣಪಾಣೇ

ರಥೇ ಸ್ಥಿತಃ ಶಾಂತನವೋಽಭ್ಯುವಾಚ||

ಚಕ್ರವನ್ನು ಹಿಡಿದು ತನ್ನಕಡೆ ಓಡಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ದ್ವಿಪದರಲ್ಲಿ ವರಿಷ್ಠ,
ದೇವನನ್ನು ನೋಡಿ ಗಾಭರಿಗೊಳ್ಳದೇ ಕಾರ್ಮುಕಬಾಣಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು
ರಥದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತಿದ್ದ ಶಾಂತನವನು ಹೇಳಿದನು:

06055094a ಏಹ್ಯೇಹಿ ದೇವೇಶ ಜಗನ್ನಿವಾಸ

ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ ಶಾರ್ಙ್ಗರಥಾಂಗಪಾಣೇ|

06055094c ಪ್ರಸಹ್ಯ ಮಾಂ ಪಾತಯ ಲೋಕನಾಥ

ರಥೋತ್ತಮಾದ್ಭೂತಶರಣ್ಯ ಸಂಖ್ಯೇ||

“ಬಾ! ಬಾ! ದೇವೇಶ! ಜಗನ್ನಿವಾಸ! ಶಾಂಙ್ರಚಕ್ರಪಾಣೇ! ನಿನಗೆ
ನಮಸ್ಕಾರ! ಲೋಕನಾಥ! ಭೂತಶರಣ್ಯ! ನನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆದು ಈ

ಉತ್ತಮ ರಥದಿಂದ ಉರುಳಿಸು.

06055095a ತ್ವಯಾ ಹತಸ್ಯೇಹ ಮಮಾದ್ಯ ಕೃಷ್ಣ
ಶ್ರೇಯಃ ಪರಸ್ಮಿನ್ನಿಹ ಚೈವ ಲೋಕೇ|

06055095c ಸಂಭಾವಿತೋಽಸ್ಮ್ಯಂಧಕವೃಷ್ಟಿನಾಥ
ಲೋಕೈಸ್ತ್ರಿಭಿರ್ವೀರ ತವಾಭಿಯಾನಾತ್||

ಕೃಷ್ಣ! ಇಂದು ನಿನ್ನಿಂದ ಹತನಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪರಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ
ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತೇನೆ. ಅಂಧಕವೃಷ್ಟಿನಾಥ! ಮೂರು ಲೋಕಗಳ
ವೀರ! ನಿನ್ನಿಂದ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ನಾನು ಸಂಭಾವಿತನಾಗುತ್ತೇನೆ.”

06055096a ರಥಾದವಪ್ಲುತ್ಯ ತತಸ್ತ್ವ ರಾವಾನ್
ಪಾರ್ಥೋಽಪ್ಯನುದ್ರುತ್ಯ ಯದುಪ್ರವೀರಂ|

06055096c ಜಗ್ರಾಹ ಪೀನೋತ್ತಮಲಂಬಬಾಹುಂ
ಬಾಹ್ವೋರ್ಹರಿಂ ವ್ಯಾಯತಪೀನಬಾಹುಃ||

ಆಗ ರಥದಿಂದ ಹಾರಿ ತ್ವರೆಮಾಡಿ ಯದುಪ್ರವೀರನನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ
ಹೋಗಿ ಪಾರ್ಥನು ಹರಿಯ ದಪ್ಪನೆಯ ಉತ್ತಮ ನೀಳ ಬಾಹುಗಳನ್ನು
ತನ್ನ ವಿಶಾಲ ದಪ್ಪ ತೋಳುಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡನು.

06055097a ನಿಗೃಹ್ಯಮಾಣಶ್ಚ ತದಾದಿದೇವೋ
ಭೃಶಂ ಸರೋಷಃ ಕಿಲ ನಾಮ ಯೋಗೀ|

06055097c ಆದಾಯ ವೇಗೇನ ಜಗಾಮ ವಿಷ್ಣುರ್
ಜಿಷ್ಣುಂ ಮಹಾವಾತ ಇವೈಕವೃಕ್ಷಂ||

ಹಾಗೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ತುಂಬಾ ರೋಷಗೊಂಡಿದ್ದ ಆ ಆದಿದೇವ
ನಾಮ ಯೋಗಿ ವಿಷ್ಣುವು ಅತ್ಯಂತ ವೇಗದಿಂದ - ಭಿರುಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ
ವೃಕ್ಷವು ಬುಡವನ್ನೂ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ- ಜಿಷ್ಣುವನ್ನೂ
ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋದನು.

06055098a ಪಾರ್ಥಸ್ತು ವಿಷ್ವಭ್ಯ ಬಲೇನ ಪಾದೌ

ಭೀಷ್ಮಾಂತಿಕಂ ತೂರ್ಣಮಭಿದ್ರವಂತಂ|

06055098c ಬಲಾನ್ನಿಜಗ್ರಾಹ ಕಿರೀಟಮಾಲೀ

ಪದೇಽಥ ರಾಜನ್ದಶಮೇ ಕಥಂ ಚಿತ್||

ಭೀಷ್ಮನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ತನ್ನನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಓಡುತ್ತಿದ್ದ

ಅವನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಪಾರ್ಥನು ಬಲದಿಂದ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡನು.
ಕಿರೀಟಮಾಲಿಯು ಹಾಗೆ ಬಲವಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ರಾಜನ್!
ಹತ್ತನೆಯ ಹೆಜ್ಜೆಯಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಹೇಗೋ ತಡೆದನು.

06055099a ಅವಸ್ಥಿತಂ ಚ ಪ್ರಣಿಪತ್ಯ ಕೃಷ್ಣಂ
ಪ್ರೀತೋಽರ್ಜುನಃ ಕಾಂಚನಚಿತ್ರಮಾಲೀ|

06055099c ಉವಾಚ ಕೋಪಂ ಪ್ರತಿಸಂಹರೇತಿ
ಗತಿರ್ಭವಾನ್ಕೇಶವ ಪಾಂಡವಾನಾಂ||

ನಿಂತು ತನ್ನ ಕೈಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಪ್ರೀತನಾಗಿ
ಕಾಂಚನಚಿತ್ರಮಾಲೀ ಅರ್ಜುನನು ಹೇಳಿದನು: “ಕೇಶವ! ಕೋಪವನ್ನು
ಉಪಸಂಹರಿಸು! ನೀನು ಪಾಂಡವರ ಗತಿ!

06055100a ನ ಹಾಸ್ಯತೇ ಕರ್ಮ ಯಥಾಪ್ರತಿಜ್ಞಂ
ಪುತ್ರೈಃ ಶಪೇ ಕೇಶವ ಸೋದರೈಶ್ಚ|

06055100c ಅಂತಂ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ಯಥಾ ಕುರೂಣಾಂ
ತ್ವಯಾಹಂ ಇಂದ್ರಾನುಜ ಸಂಪ್ರಯುಕ್ತಃ||

ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡಿದಂತೆ ಮಾಡದೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೇಶವ! ಇಂದ್ರಾನುಜ!
ಮಕ್ಕಳ ಮತ್ತು ಸೋದರರ ಆಣೆಯಾಗಿ, ನಿನ್ನೊಡನೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡು
ಕುರುಗಳನ್ನು ಕೊನೆಗೊಳಿಸುತ್ತೇನೆ.”

06055101a ತತಃ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಂ ಸಮಯಂ ಚ ತಸ್ಮೈ
ಜನಾರ್ದನಃ ಪ್ರೀತಮನಾ ನಿಶಮ್ಯ|

06055101c ಸ್ಥಿತಃ ಪ್ರಿಯೇ ಕೌರವಸತ್ತಮಸ್ಯ
ರಥಂ ಸಚಕ್ರಃ ಪುನರಾರುರೋಹ||

ಆಗ ಅವನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನೂ ಆಣೆಯನ್ನೂ ಕೇಳಿ ಜನಾರ್ದನನು
ಪ್ರೀತಮನಸ್ಯನಾದನು. ಕೌರವ ಸತ್ತಮನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನು
ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ಥಿತನಾಗಿದ್ದ ಅವನು ಚಕ್ರದೊಂದಿಗೆ ಪುನಃ
ರಥವನ್ನೇರಿದನು.

06055102a ಸ ತಾನಭೀಷೂನ್ನುನರಾದದಾನಃ
ಪ್ರಗೃಹ್ಯ ಶಂಖಂ ದ್ವಿಷತಾಂ ನಿಹಂತಾ|

06055102c ವಿನಾದಯಾಮಾಸ ತತೋ ದಿಶಶ್ಚ
ಸ ಪಾಂಚಜನ್ಯಸ್ಯ ರವೇಣ ಶೌರಿಃ||

ಅವನು ಕಡಿವಾಣಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಹಿಡಿದನು. ವೈರಿಗಳ ಸಂಹಾರಿ
ಶೌರಿಯು ಶಂಖವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಆ ಪಾಂಚಜನ್ಯದ ಧ್ವನಿಯಿಂದ
ದಿಶಗಳನ್ನು ಮೊಳಗಿಸಿದನು.

06055103a ವ್ಯಾವಿದ್ಧನಿಷ್ಕಾಂಗದಕುಂಡಲಂ ತಂ
ರಜೋವಿಕೀರ್ಣಾಂಚಿತಪಕ್ಷ್ಮನೇತ್ರಂ|

06055103c ವಿಶುದ್ಧದಂಷ್ಟ್ರಂ ಪ್ರಗೃಹೀತಶಂಖಂ
ವಿಚುಕ್ರುಶುಃ ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಕುರುಪ್ರವೀರಾಃ||

ಕೊರಳಿಸ ಸರ, ತೋಳ್ಬಂದಿಗಳು ಮತ್ತು ಕುಂಡಲಗಳು ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿದ್ದ,
ಬಿಲ್ಲಿನಂತೆ ಬಾಗಿದ್ದ ಕಣ್ಣಿನ ಹುಬ್ಬುಗಳು ಧೂಳಿನಿಂದ ತುಂಬಿದ,

ಶಂಖವನ್ನು ಹಿಡಿದ ಆ ವಿಶುದ್ಧದಂಷ್ಟ್ರನನ್ನು ನೋಡಿ ಕುರುಪ್ರವೀರರು
ಜೋರಾಗಿ ಕೂಗಿದರು.

06055104a ಮೃದಂಗಭೇರೀಪಟಹಪ್ರಣಾದಾ

ನೇಮಿಸ್ವನಾ ದುಂದುಭಿನಿಸ್ವನಾಶ್ಚ|

06055104c ಸಸಿಂಹನಾದಾಶ್ಚ ಬಭೂವುರುಗ್ರಾಃ

ಸರ್ವೇಷ್ಟನೀಕೇಷು ತತಃ ಕುರೂಣಾಂ||

ಆಗ ಕುರುಗಳ ಸರ್ವ ಸೇನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೃದಂಗ-ಭೇರಿ-ಪಟಹ-
ಪ್ರಣಾದಗಳ, ರಥದ ಗಾಲಿಗಳ ಧ್ವನಿಯೂ, ದುಂದುಭಿಗಳ ಧ್ವನಿಯೂ,
ಉಗ್ರ ಸಿಂಹನಾದಗಳೂ ಕೇಳಿಬಂದವು.

06055105a ಗಾಂಡೀವಘೋಷಃ ಸ್ತನಯಿತ್ಸುಕಲ್ಪೋ

ಜಗಾಮ ಪಾರ್ಥಸ್ಯ ನಭೋ ದಿಶಶ್ಚ|

06055105c ಜಗ್ಮುಶ್ಚ ಬಾಣಾ ವಿಮಲಾಃ ಪ್ರಸನ್ನಾಃ

ಸರ್ವಾ ದಿಶಃ ಪಾಂಡವಚಾಪಮುಕ್ತಾಃ||

ಪಾರ್ಥನ ಗಾಂಡೀವದ ಘೋಷವು ಮೋಡಗಳಂತೆ ಮೊಳಗಿ ನಭ-
ದಿಶಗಳನ್ನು ತಲುಪಿತು. ಪಾಂಡವನ ಚಾಪದಿಂದ ಹೊರಬಂದ ವಿಮಲ
ಪ್ರಸನ್ನ ಬಾಣಗಳು ಎಲ್ಲ ದಿಶಗಳಲ್ಲಿ ಹಾರಿದವು.

06055106a ತಂ ಕೌರವಾಣಾಮಧಿಪೋ ಬಲೇನ

ಭೀಷ್ಮೇಣ ಭೂರಿಶ್ರವಸಾ ಚ ಸಾರ್ಥಂ|

06055106c ಅಭ್ಯುದ್ಯಯಾವುದ್ಯತಬಾಣಪಾಣಿಃ

ಕಕ್ಷಂ ದಿಧಕ್ಷನ್ನಿವ ಧೂಮಕೇತುಃ||

ಕೌರವರ ಅಧಿಪನು, ಭೀಷ್ಮ, ಭೂರಿಶ್ರವ ಮತ್ತು ಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ
ಆಕಾಶವನ್ನು ಸುಡುವ ಧೂಮಕೇತುವಿನಂತಿರುವ ಬಾಣವನ್ನು ಹಿಡಿದು
ಅವನ ಕಡೆ ಮುನ್ನುಗ್ಗಿದನು.

06055107a ಅಥಾರ್ಜುನಾಯ ಪ್ರಜಹಾರ ಭಲ್ಲಾನ್

ಭೂರಿಶ್ರವಾಃ ಸಪ್ತ ಸುವರ್ಣಪುಂಖಾನ್|

06055107c ದುರ್ಯೋಧನಸ್ತೋಮರಮುಗ್ರವೇಗಂ

ಶಲ್ಯೋ ಗದಾಂ ಶಾಂತನವಶ್ಚ ಶಕ್ತಿಂ||

ಅರ್ಜುನನ ಮೇಲೆ ಭೂರಿಶ್ರವನು ಏಳು ಸುವರ್ಣಪುಂಖಗಳ
ಭಲ್ಲಗಳನ್ನು, ದುರ್ಯೋಧನನು ಉಗ್ರವೇಗದ ತೋಮರವನ್ನು, ಶಲ್ಯನು
ಗದೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಶಾಂತನವನು ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಎಸೆದರು.

06055108a ಸ ಸಪ್ತಭಿಃ ಸಪ್ತ ಶರಪ್ರವೇಕಾನ್

ಸಂವಾರ್ಯ ಭೂರಿಶ್ರವಸಾ ವಿಸೃಷ್ಟ್ವಾನ್|

06055108c ಶಿತೇನ ದುರ್ಯೋಧನಬಾಹುಮುಕ್ತಂ

ಕ್ಷುರೇಣ ತತ್ತೋಮರಮುನ್ಮಮಾಥ||

ಭೂರಿಶ್ರವನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದ ಆ ಏಳು ಬಾಣಗಳನ್ನು ಅವನು ತನ್ನದೇ
ಏಳು ಬಾಣಗಳಿಂದ ತಡೆದನು ಮತ್ತು ಹರಿತ ಬಾಣದಿಂದ
ದುರ್ಯೋಧನನ ಬಾಹುಗಳಿಂದ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ತೋಮರವನ್ನು
ತುಂಡರಿಸಿದನು.

06055109a ತತಃ ಶುಭಾಮಾಪತತೀಂ ಸ ಶಕ್ತಿಂ

ವಿದ್ಯುತ್ಪ್ರಭಾಂ ಶಾಂತನವೇನ ಮುಕ್ತಾಂ|

06055109c ಗದಾಂ ಚ ಮದ್ರಾಧಿಪಬಾಹುಮುಕ್ತಾಂ

ದ್ವಾಭ್ಯಾಂ ಶರಾಭ್ಯಾಂ ನಿಚಕರ್ತ ವೀರಃ||

ಆಗ ಆ ವೀರನು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ವಿದ್ಯುತ್ಪ್ರಭೆಯಿಂದ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ
ಶಾಂತನವನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಮದ್ರಾಧಿಪನು ಬಿಸುಟ
ಗದೆಯನ್ನು ಎರಡು ಬಾಣಗಳಿಂದ ತುಂಡರಿಸಿದನು.

06055110a ತತೋ ಭುಜಾಭ್ಯಾಂ ಬಲವದ್ವಿಕೃಷ್ಯ

ಚಿತ್ರಂ ಧನುರ್ಗಾಂಡಿವಮಪ್ರಮೇಯಂ|

06055110c ಮಾಹೇಂದ್ರಮಸ್ತ್ರಂ ವಿಧಿವತ್ಸುಘೋರಂ

ಪ್ರಾದುಶ್ಚ ಕಾರಾದ್ಭುತಮಂತರಿಕ್ಷೇ||

ಆಗ ತನ್ನ ಭುಜಗಳೆರಡರಿಂದ ಬಲವನ್ನುಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಬಣ್ಣದ,
ಅಪ್ರಮೇಯ ಗಾಂಡೀವ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಎಳೆದು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಅತಿ ಘೋರ
ಅದ್ಭುತ ಮಾಹೇಂದ್ರಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸಿದನು.

06055111a ತೇನೋತ್ತಮಾಸ್ತ್ರೇಣ ತತೋ ಮಹಾತ್ಮಾ

ಸರ್ವಾಣ್ಯನೀಕಾನಿ ಮಹಾಧನುಷ್ಮಾನ್|

06055111c ಶರೌಘಜಾಲೈರ್ವಿಮಲಾಗ್ನಿವರ್ಣೈರ್

ನಿವಾರಯಾಮಾಸ ಕಿರೀಟಮಾಲೀ||

ಆಗ ಆ ಮಹಾತ್ಮ, ಮಹಾಧನುಷ್ಮಾನ್ ಕಿರೀಟಮಾಲಿಯು ಆ ಉತ್ತಮ

ಅಸ್ತದ ಮೂಲಕ ನಿರ್ಮಲ ಅಗ್ನಿಗೆ ಸಮನಾಗಿ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ
ಬಾಣಗಳ ಜಾಲಗಳಿಂದ ಸೇನೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಡೆದನು.

06055112a ಶಿಲೀಮುಖಾಃ ಪಾರ್ಥಧನುಃಪ್ರಮುಕ್ತಾ

ರಥಾನ್ವ ಜಾಗ್ರಾಣಿ ಧನೂಂಷಿ ಬಾಹೂನ್|

06055112c ನಿಕೃತ್ಯ ದೇಹಾನ್ವಿವಿಶುಃ ಪರೇಷಾಂ

ನರೇಂದ್ರನಾಗೇಂದ್ರತುರಂಗಮಾಣಾಂ||

ಪಾರ್ಥನ ಧನುಸ್ಸಿನಿಂದ ಪ್ರಮುಕ್ತವಾದ ಶಿಲೀಮುಖಗಳು ರಥ-
ಧ್ವಜಾಗ್ರ-ಧನುಸ್ಸು-ಬಾಹುಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ, ಶತ್ರುಗಳ ನರೇಂದ್ರ,
ನಾಗೇಂದ್ರ, ತುರಂಗಗಳ ದೇಹಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದವು.

06055113a ತತೋ ದಿಶಶ್ಚಾನುದಿಶಶ್ಚ ಪಾರ್ಥಃ

ಶರೈಃ ಸುಧಾರೈರ್ನಿಶಿತೈರ್ವಿತತ್ಯ|

06055113c ಗಾಂಡೀವಶಬ್ದೇನ ಮನಾಂಸಿ ತೇಷಾಂ

ಕಿರೀಟಮಾಲೀ ವ್ಯಥಯಾಂ ಚಕಾರ||

ಆಗ ಪಾರ್ಥನು ಒಂದೇಸಮನೆ ಸುರಿಯುವ ಧಾರೆಗಳಂತಹ ಹರಿತ
ಶರಗಳಿಂದ ದಿಕ್ಕು-ಉಪದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಸಿದನು. ಕಿರೀಟಮಾಲಿಯ
ಗಾಂಡೀವ ಶಬ್ದವೇ ಅವರ ಮನಸ್ಸುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಥೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು.

06055114a ತಸ್ಮಿಂಸ್ತಥಾ ಘೋರತಮೇ ಪ್ರವೃತ್ತೇ

ಶಂಖಸ್ವನಾ ದುಂದುಭಿನಿಸ್ವನಾಶ್ಚ|

06055114c ಅಂತರ್ಹಿತಾ ಗಾಂಡೀವನಿಸ್ವನೇನ

ಭಭೂವುರುಗ್ರಾಶ್ಚ ರಣಪ್ರಣಾದಾಃ||

ಹೀಗೆ ಘೋರತಮ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯುತ್ತಿರಲು ಶಂಖಸ್ವನಗಳು,
ದುಂದುಭಿಗಳ ನಿಸ್ವನಗಳು, ರಣಕೂಗುಗಳು ಉಗ್ರ ಗಾಂಡೀವ
ನಿಸ್ವನದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಹೋದವು.

06055115a ಗಾಂಡೀವಶಬ್ದಂ ತಮಥೋ ವಿದಿತ್ವಾ
ವಿರಾಟರಾಜಪ್ರಮುಖಾ ನೃವೀರಾಃ|

06055115c ಪಾಂಚಾಲರಾಜೋ ದ್ರುಪದಶ್ಚ ವೀರಸಃ
ತಂ ದೇಶಮಾಜಗ್ಮುರದೀನಸತ್ತ್ವಾಃ||

ಆಗ ಗಾಂಡೀವಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿ ವಿರಾಟರಾಜ ಮತ್ತು ವೀರ
ಪಾಂಚಾಲರಾಜ ದ್ರುಪದನೇ ಮೊದಲಾದ ನರವೀರರು
ದೀನಸತ್ತ್ವರಾಗಿ ಆ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದರು.

06055116a ಸರ್ವಾಣಿ ಸೈನ್ಯಾನಿ ತು ತಾವಕಾನಿ
ಯತೋ ಯತೋ ಗಾಂಡೀವಜಃ ಪ್ರಣಾದಾಃ|

06055116c ತತಸ್ತತಃ ಸನ್ನತಿಮೇವ ಜಗ್ಮುರ್
ನ ತಂ ಪ್ರತೀಪೋಽಭಿಸಸಾರ ಕಶ್ಚಿತ್||

ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಗಾಂಡೀವಧನುಸ್ಸಿನ ಶಬ್ದವು ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿತ್ತೋ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ
ಸೈನಿಕರೆಲ್ಲರೂ ದೈನ್ಯರಾಗಿ ನಿಂತುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವನನ್ನು
ಎದುರಿಸಲು ಯಾರೂ ಹೋಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

06055117a ತಸ್ಮಿನ್ನುಘೋರೇ ನೃಪಸಂಪ್ರಹಾರೇ

ಹತಾಃ ಪ್ರವೀರಾಃ ಸರಥಾಃ ಸಸೂತಾಃ|

06055117c ಗಜಾಶ್ಚ ನಾರಾಚನಿಪಾತತಪ್ತಾ

ಮಹಾಪತಾಕಾಃ ಶುಭರುಕ್ಮಕಕ್ಷ್ಯಾಃ||

ಆ ಘೋರ ನೃಪಸಂಪ್ರಹಾರದಲ್ಲಿ ರಥ-ಸೂತರೊಂದಿಗೆ ಪ್ರವೀರರು ಹತರಾದರು. ನಾರಾಚಗಳ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿ ಆನೆಗಳು, ಶುಭರುಕ್ಮಕಕ್ಷೆಗಳ ಮಹಾಪತಾಕೆಗಳು ಸುಟ್ಟು ಬಿದ್ದವು.

06055118a ಪರೀತಸತ್ವಾಃ ಸಹಸಾ ನಿಪೇತುಃ

ಕಿರೀಟಿನಾ ಭಿನ್ನತನುತ್ರಕಾಯಾಃ|

06055118c ದೃಢಾಹತಾಃ ಪತ್ರಿಭಿರುಗ್ರವೇಗೈಃ

ಪಾರ್ಥೇನ ಭಲ್ಲೈರ್ನಿಶಿತೈಃ ಶಿತಾಗ್ರೈಃ||

ಕಿರೀಟಿಯಿಂದ ದೇಹ-ಕಾಯಗಳು ಒಡೆದು ಸತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ತಕ್ಷಣವೇ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಉಗ್ರವೇಗದಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಪಾರ್ಥನ ಪತ್ರಿಗಳು ಮತ್ತು ನಿಶಿತ ಶಿತಾಗ್ರ ಭಲ್ಲಗಳಿಂದ ದೃಢಹತರಾಗಿ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದರು.

06055119a ನಿಕ್ಯತ್ತಯಂತ್ರಾ ನಿಹತೇಂದ್ರಕೀಲಾ

ಧ್ವಜಾ ಮಹಾಂತೋ ಧ್ವಜಿನೀಮುಖೇಷು|

06055119c ಪದಾತಿಸಂಘಾಶ್ಚ ರಥಾಶ್ಚ ಸಂಖ್ಯೇ

ಹಯಾಶ್ಚ ನಾಗಾಶ್ಚ ಧನಂಜಯೇನ||

06055120a ಬಾಣಾಹತಾಸ್ತೂರ್ಣ ಮಪೇತಸತ್ವಾ

ವಿಷ್ಣುಭ್ಯ ಗಾತ್ರಾಣಿ ನಿಪೇತುರುವ್ಯಾಂ |

06055120c ಐಂದ್ರೇಣ ತೇನಾಸ್ತವರೇಣ ರಾಜನ್

ಮಹಾಹವೇ ಭಿನ್ನತನುತ್ರದೇಹಾಃ||

ಸೇನಾಮುಖಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಧ್ವಜಗಳೂ, ಯಂತ್ರಗಳೂ, ಸ್ತಂಭಗಳೂ ಮುರಿದು ಬಿದ್ದವು. ಧನಂಜಯನಿಂದ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ಪದಾತಿಸಮೂಹಗಳು, ರಥಗಳು, ಕುದುರೆಗಳು ಮತ್ತು ಆನೆಗಳು ತಕ್ಷಣವೇ ಸತ್ತವುಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಪೆಟ್ಟುಬಿದ್ದ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದವು. ರಾಜನ್! ಆ ಅಸ್ತುಶ್ರೇಷ್ಠ ಐಂದ್ರದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಮಹಾಹವದಲ್ಲಿ ತನು-ದೇಹಗಳು ತುಂಡಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದವು.

06055121a ತತಃ ಶರೌಘೈರ್ನಿಶಿತೈಃ ಕಿರೀಟಿನಾ

ನೃದೇಹಶಸ್ತ್ರಕ್ಷತಲೋಹಿತೋದಾ|

06055121c ನದೀ ಸುಘೋರಾ ನರದೇಹಫೇನಾ

ಪ್ರವರ್ತಿತಾ ತತ್ರ ರಣಾಜಿರೇ ವೈ||

ಆಗ ಕಿರೀಟಿಯ ನಿಶಿತ ಶರೌಘಗಳಿಂದ ಕ್ಷತರಾದ ಮನುಷ್ಯರ ದೇಹಗಳಿಂದ ಹೊರಟ ರಕ್ತದ ಕೋಡಿಯು ನರದೇಹಗಳೇ ನೊರೆಯಾದ ಒಂದು ಘೋರ ನದಿಯಾಗಿ ಆ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು.

06055122a ವೇಗೇನ ಸಾತೀವ ಪೃಥುಪ್ರವಾಹಾ

ಪ್ರಸುಸ್ತುತಾ ಭೈರವಾರಾವರೂಪಾ|

06055122c ಪರೇತನಾಗಾಶ್ವಶರೀರರೋಧಾ

ನರಾಂತ್ರಮಜ್ಜಾ ಭೃತಮಾಂಸಪಂಕಾ||

ದೊಡ್ಡಪ್ರವಾಹದಿಂದ ಭೈರವ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಅತೀವ ವೇಗದಿಂದ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆನೆ-ಕುದುರೆಗಳ ಹೆಣಗಳು ಅದರ ಎರಡು ದಡಗಳಾಗಿದ್ದವು. ನರೇಂದ್ರರ ಮಜ್ಜೆ ಮಾಂಸಗಳ ಮಿಶ್ರಣವು ಆ ರಕ್ತನದಿಯ ಕೆಸರಾಗಿತ್ತು.

06055123a ಪ್ರಭೂತರಕ್ಷೋಗಣಭೂತಸೇವಿತಾ

ಶಿರಃಕಪಾಲಾಕುಲಕೇಶಶಾದ್ವಲಾ|

06055123c ಶರೀರಸಂಘಾತಸಹಸ್ರವಾಹಿನೀ

ವಿಶೀರ್ಣ ನಾನಾಕವಚೋರ್ಮಿ ಸಂಕುಲಾ||

ಅನೇಕ ರಾಕ್ಷಸ ಭೂತಗಣಗಳು ಅದನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಪೋಲದವರೆಗೂ ಹರಡಿದ್ದ ತಲೆಕೂದಲುಗಳು ಅದರ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿರುವ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲಿನಂತಿತ್ತು. ಶರೀರಗಳು ಇನ್ನೂ ಬೀಳುತ್ತಿರಲು ಅದು ನಾನಾ ಕವಲುಗಳಾಗಿ ಹರಿದು ಸಹಸ್ರವಾಹಿನಿಯಂತಿತ್ತು.

06055124a ನರಾಶ್ವನಾಗಾಸ್ಥಿನಿಕೃತ್ತಶರ್ಕರಾ

ವಿನಾಶಪಾತಾಲವತೀ ಭಯಾವಹಾ|

06055124c ತಾಂ ಕಂಕಮಾಲಾವೃತಗೃಧ್ರಕಹ್ವೈಃ

ಕ್ರವ್ಯಾದಸಂಘೈಶ್ಚ ತರಕ್ಷುಭಿಶ್ಚ||

ಮನುಷ್ಯರ, ಕುದುರೆಗಳ ಮತ್ತು ಆನೆಗಳು ಅದರಲ್ಲಿರುವ
 ಕಲ್ಲುಹರಳುಗಳಂತಿದ್ದವು. ಆ ಕಂಕಮಾಲೆಯನ್ನು ನಾಯಿಗಳು,
 ಹದ್ದುಗಳೂ, ತೋಳಗಳೂ, ರಣಹದ್ದುಗಳೂ, ಕಾಗೆಗಳೂ,
 ಮಾಂಸಾಶಿಗಳ ಸಮೂಹಗಳೂ, ಕಿರುಬಗಳೂ ಸುತ್ತುವರೆದಿದ್ದವು.

06055125a ಉಪೇತಕೂಲಾಂ ದದ್ಯಶುಃ ಸಮಂತಾತ್

ಕ್ರೂರಾಂ ಮಹಾವೈತರಣೀಪ್ರಕಾಶಾಂ|

06055125c ಪ್ರವರ್ತಿ ತಾಮರ್ಜುನಬಾಣಸಂಘೈರ್

ಮೇದೋವಸಾಸ್ಯಕ್ಪವಹಾಂ ಸುಭೀಮಾಂ||

ಎಲ್ಲಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ, ಅರ್ಜುನನ ಬಾಣಸಮೂಹಗಳಿಂದ
 ಉತ್ಪನ್ನವಾದ, ಮಾಂಸ-ಮಜ್ಜೆ-ರಕ್ತಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದ
 ಭಯಂಕರ ಕ್ರೂರ ಮಹಾವೈತರಣಿಯಂತೆ ತೋರುವ ರಕ್ತನದಿಯನ್ನು
 ನೋಡಿದರು.

06055126a ತೇ ಚೇದಿಪಾಂಚಾಲಕರೂಷಮತ್ಯಾಃ

ಪಾರ್ಥಾಶ್ಚ ಸರ್ವೇ ಸಹಿತಾಃ ಪ್ರಣೇದುಃ|

06055126c ವಿತ್ರಾಸ್ಯ ಸೇನಾಂ ಧ್ವಜಿನೀಪತೀನಾಂ

ಸಿಂಹೋ ಮೃಗಾಣಾಮಿವ ಯೂಥಸಂಘಾನ್||

06055126e ವಿನೇದತುಸ್ತಾವತಿಹರ್ಷಯುಕ್ತೌ

ಗಾಂಡೀವಧನ್ವಾ ಚ ಜನಾರ್ದನಶ್ಚ||

ಆಗ ಚೇದಿ-ಪಾಂಚಾಲ-ಕರೂಷ-ಮತ್ಸ್ಯರು ಮತ್ತು ಪಾರ್ಥರು ಎಲ್ಲರೂ

ಒಟ್ಟಿಗೇ ಶತ್ರುಸೇನೆಯ ಧ್ವಜಪತಿಗಳನ್ನು ಮೃಗಗಳನ್ನು ಸಿಂಹಗಳು
ತತ್ತರಿಸುವಂತೆ ಸಿಂಹನಾದಗೈದರು. ಅತಿ ಹರ್ಷದಿಂದ ಗಾಂಡೀವ
ಧನ್ವಿ ಮತ್ತು ಜನಾರ್ದನರೂ ನಾದಗೈದರು.

06055127a ತತೋ ರವಿಂ ಸಂಹೃತರಶ್ಮಿ ಜಾಲಂ

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಭೃಶಂ ಶಸ್ತ್ರಪರಿಕ್ಷತಾಂಗಾಃ|

06055127c ತದೈಂದ್ರಮಸ್ತ್ರಂ ವಿತತಂ ಸುಘೋರಂ

ಅಸಹ್ಯಮುದ್ವೀಕ್ಷ್ಯ ಯುಗಾಂತಕಲ್ಪಂ||

06055128a ಅಥಾಪಯಾನಂ ಕುರವಃ ಸಭೀಷ್ಮಾಃ

ಸದ್ರೋಣದುರ್ಯೋಧನಬಾಹಿಕ್ಲಾಶ್ಚ|

06055128c ಚಕ್ರುನಿಶಾಂ ಸಂಧಿಗತಾಂ ಸಮೀಕ್ಷ್ಯ

ವಿಭಾವಸೋರ್ಲೋಹಿತರಾಜಿಯುಕ್ತಾಂ||

ಆಗ ರವಿಯು ತನ್ನ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಮುದುಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನು
ನೋಡಿ, ಶಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಗಾಯಗೊಂಡು, ಸುಘೋರ ಸಹಿಸಲಸಾಧ್ಯ
ಯುಗಾಂತಕಲ್ಪ ಆ ಬಂದ್ರಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕಂಡು, ವಿಭಾವಸುವು
ಲೋಹಿತರಾಜಿಯುಕ್ತನಾಗಿ ರಾತ್ರಿಯು ಸಂಧಿಗತವಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ,
ಭೀಷ್ಮ-ದ್ರೋಣ-ದುರ್ಯೋಧನ-ಬಾಹೀಕರೊಂದಿಗೆ ಕೌರವರು
ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿದರು.

06055129a ಅವಾಪ್ಯ ಕೀರ್ತಿಂ ಚ ಯಶಶ್ಚ ಲೋಕೇ

ವಿಜಿತ್ಯ ಶತ್ರುಂಶ್ಚ ಧನಂಜಯೋಽಪಿ|

06055129c ಯಯೌ ನರೇಂದ್ರೈಃ ಸಹ ಸೋದರೈಶ್ಚ

ಸಮಾಪ್ತಕರ್ಮಾ ಶಿಬಿರಂ ನಿಶಾಯಾಂ|

ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನೂ ಯಶಸ್ಸನ್ನೂ ಪಡೆದು, ಶತ್ರುಗಳನ್ನೂ ಗೆದ್ದು
ಧನಂಜಯನು ನರೇಂದ್ರರು ಮತ್ತು ಸೋದರರೊಂದಿಗೆ ಕರ್ಮವನ್ನು
ಸಮಾಪ್ತಗೊಳಿಸಿ ರಾತ್ರಿ ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ಬಂದನು.

06055129e ತತಃ ಪ್ರಜಜ್ಞೇ ತುಮುಲಃ ಕುರೂಣಾಂ

ನಿಶಾಮುಖೇ ಘೋರತರಃ ಪ್ರಣಾದಃ||

06055130a ರಣೇ ರಥಾನಾಮಯುತಂ ನಿಹತ್ಯ

ಹತಾ ಗಜಾಃ ಸಪ್ತಶತಾರ್ಜುನೇನ|

06055130c ಪ್ರಾಚ್ಯಾಶ್ಚ ಸೌವೀರಗಣಾಶ್ಚ ಸರ್ವೇ

ನಿಪಾತಿತಾಃ ಕ್ಷುದ್ರಕಮಾಲವಾಶ್ಚ|

06055130e ಮಹತ್ಕೃತಂ ಕರ್ಮ ಧನಂಜಯೇನ

ಕರ್ತುಂ ಯಥಾ ನಾರ್ಹತಿ ಕಶ್ಚಿದನ್ಯಃ||

ಆಗ ನಿಶಾಮುಖದಲ್ಲಿ ಕುರುಗಳ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಘೋರತರ ಗಲಾಟೆಯು
ಕೇಳಿಬಂದಿತು: “ಅರ್ಜುನನು ಇಂದು ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ರಥಗಳನ್ನೂ
ಏಳುನೂರು ಆನೆಗಳನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪೂರ್ವದವರೂ,
ಸೌವೀರಗಣಗಳೆಲ್ಲವೂ, ಕ್ಷುದ್ರಕಮಾಲರೂ ಕೆಳಗುರುಳಿದ್ದಾರೆ.
ಧನಂಜಯನು ಮಾಡಿದ ಈ ಮಹಾಕೃತ್ಯವನ್ನು ಬೇರೆ ಯಾರೂ
ಮಾಡಲು ಶಕ್ಯರಿಲ್ಲ.

06055131a ಶ್ರುತಾಯುರಂಬಷ್ಟಪತಿಶ್ಚ ರಾಜಾ

ತಥೈವ ದುರ್ಮರ್ಷಣಚಿತ್ರಸೇನಾ|

06055131c ದ್ರೋಣಃ ಕೃಪಃ ಸೈಂಧವಬಾಹ್ಲಿಕೌ ಚ

ಭೂರಿಶ್ರವಾಃ ಶಲ್ಯಶಲೌ ಚ ರಾಜನ್||

06055131e ಸ್ವಬಾಹುವೀರ್ಯೇಣ ಜಿತಾಃ ಸಭೀಷ್ಮಾಃ

ಕಿರೀಟಿನಾ ಲೋಕಮಹಾರಥೇನ||

ಲೋಕ ಮಹಾರಥ ಕಿರೀಟಿಯು ತನ್ನ ಬಾಹುವೀರ್ಯದಿಂದ
ಭೀಷ್ಮನೊಂದಿಗೆ ಶ್ರುತಾಯು, ರಾಜಾ ಅಂಬಷ್ಠಪತಿ, ಹಾಗೆಯೇ
ದುರ್ಮರ್ಷಣ-ಚಿತ್ರಸೇನರು, ದ್ರೋಣ, ಕೃಪ, ಸೈಂಧವ, ಬಾಹ್ಲಿಕ,
ಭೂರಿಶ್ರವ, ಶಲ್ಯ, ಶಲರನ್ನೂ ಗೆದ್ದಿದ್ದಾನೆ.”

06055132a ಇತಿ ಬ್ರುವಂತಃ ಶಿಬಿರಾಣಿ ಜಗ್ಮುಃ

ಸರ್ವೇ ಗಣಾ ಭಾರತ ಯೇ ತ್ವದೀಯಾಃ|

06055132c ಉಲ್ಕಾಸಹಸ್ರೈಶ್ಚ ಸುಸಂಪ್ರದೀಪೈರ್

ವಿಭ್ರಾಜಮಾನೈಶ್ಚ ತಥಾ ಪ್ರದೀಪೈಃ|

06055132e ಕಿರೀಟಿವಿತ್ರಾಸಿತಸರ್ವಯೋಧಾ

ಚಕ್ರೇ ನಿವೇಶಂ ಧ್ವಜಿನೀ ಕುರೂಣಾಂ||

ಭಾರತ ! ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ನಿನ್ನವರು ಎಲ್ಲ ಗಣಗಳೂ
ಹೆಚ್ಚು ಬೆಳಕು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಾವಿರಾರು ಪಂಜುಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಕಾಶಮಾನ
ದೀವಟಿಗೆಗಳನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಶಿಬಿರಗಳಿಗೆ
ತೆರಳಿದರು. ಕಿರೀಟಿಯ ಬಾಣಗಳ ಪ್ರಹಾರದಿಂದ ತತ್ತರಿಸಿದ್ದ
ಯೋಧರೆಲ್ಲರೂ ಕುರು-ಧ್ವಜಗಳ ನಿವೇಶನಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿಪಡೆದರು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ತೃತೀಯದಿವಸಾವಹಾರೇ ಪಂಚಪಂಚಾಶತ್ತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ತೃತೀಯದಿವಸಾವಹಾರ ಎನ್ನುವ ಐವತ್ತೈದನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೫೬

ನಾಲ್ಕನೆಯ ದಿನದ ಯುದ್ಧ

ಯುದ್ಧಾರಂಭ (೧-೨೦). ಭೀಷ್ಮಾರ್ಜುನರ ರಥಯುದ್ಧ (೨೧-೨೮).

06056001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06056001a ವ್ಯುಷ್ಣಾಂ ನಿಶಾಂ ಭಾರತ ಭಾರತಾನಾಂ
ಅನೀಕಿನೀನಾಂ ಪ್ರಮುಖೇ ಮಹಾತ್ಮಾ|

06056001c ಯಯೌ ಸಪತ್ನಾನ್ಪ್ರತಿ ಜಾತಕೋಪೋ
ವೃತಃ ಸಮಗ್ರೇಣ ಬಲೇನ ಭೀಷ್ಮಃ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಭಾರತ! ರಾತ್ರಿಯು ಕಳೆಯಲು ಭಾರತರ
ಸೇನೆಗಳ ಪ್ರಮುಖ ಮಹಾತ್ಮ ಭೀಷ್ಮನು ಕೋಪೋದ್ರಿಕ್ತನಾಗಿ ಸಮಗ್ರ
ಸೇನೆಗಳಿಂದ ಆವೃತನಾಗಿ ದಾಯಾದಿಗಳೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು
ಹೊರಟನು.

06056002a ತಂ ದ್ರೋಣದುರ್ಯೋಧನಬಾಹ್ಲಿಕಾಶ್ಚ

ತಥೈವ ದುರ್ಮರ್ಷಣಚಿತ್ರಸೇನಾ|

06056002c ಜಯದ್ರಥಶ್ಚಾ ತಿಬಲೋ ಬಲೌಘೈರ್

ನೃಪಾಸ್ತಥಾನ್ಯೈಽನುಯಯುಃ ಸಮಂತಾತ್||

ಅವನನ್ನು ದ್ರೋಣ, ದುರ್ಯೋಧನ, ಬಾಹ್ಲೀಕ, ಹಾಗೆಯೇ
ದುರ್ಮರ್ಷಣ, ಚಿತ್ರಸೇನ, ಅತಿಬಲ ಜಯದ್ರಥರು ಇತರ ರಾಜರ
ಬಲಗಳೊಂದಿಗೆ ಸುತ್ತುವರೆದು ಮುಂದುವರೆದರು.

06056003a ಸ ತೈರ್ಮಹದ್ಭಿಶ್ಚ ಮಹಾರಥೈಶ್

ಚ ತೇಜಸ್ವಿಭಿರ್ವೀರ್ಯವದ್ಭಿಶ್ಚ ರಾಜನ್|

06056003c ರರಾಜ ರಾಜೋತ್ತಮ ರಾಜಮುಖ್ಯೈರ್

ವೃತಃ ಸ ದೇವೈರಿವ ವಜ್ರಪಾಣಿಃ||

ರಾಜನ್! ರಾಜೋತ್ತಮ! ಆ ಮಹಾತ್ಮ, ಮಹಾರಥ, ತೇಜಸ್ವಿ,
ವೀರ್ಯವಂತ ರಾಜಮುಖ್ಯರಿಂದ ಆವೃತನಾದ ಅವನು
ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ವಜ್ರಪಾಣಿಯಂತೆ
ರಾರಾಜಿಸಿದನು.

06056004a ತಸ್ಮಿನ್ನನೀಕಪ್ರಮುಖೇ ವಿಷಕ್ತಾ

ದೋಧೂಯಮಾನಾಶ್ಚ ಮಹಾಪತಾಕಾಃ|

06056004c ಸುರಕ್ತಪೀತಾಸಿತಪಾಂಡುರಾಭಾ

ಮಹಾಗಜಸ್ಯಂಧಗತಾ ವಿರೇಜುಃ||

ಆ ಸೇನೆಯ ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಾಗಜಗಳ ಭುಜಗಳ ಮೇಲೆ

ಕೆಂಪು-ಹಳದೀ-ಕಪ್ಪು-ಬಿಳೀ ಬಣ್ಣದ ಮಹಾ ಪತಾಕೆಗಳು
ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದವು.

06056005a ಸಾ ವಾಹಿನೀ ಶಾಂತನವೇನ ರಾಜ್ಞಾ
ಮಹಾರಥೈರ್ವಾರಣವಾಜಿಭಿಶ್ಚ|

06056005c ಬಭೌ ಸವಿದ್ಯುತ್ಸಂತನಯಿತ್ಪುಕಲ್ಪಾ
ಜಲಾಗಮೇ ದ್ಯೌರಿವ ಜಾತಮೇಘಾ||

ಮಹಾರಥಗಳಿಂದ, ವಾರಣ-ವಾಜಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ರಾಜ
ಶಾಂತನುವಿನ ಆ ಸೇನೆಯು ಮಿಂಚಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮೇಘಗಳಂತೆ
ಮತ್ತು ಮಳೆಬರುವ ಮುನ್ನ ದಿವಿಯಲ್ಲಿ ಮೋಡಗಳು
ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ಕಂಡಿತು.

06056006a ತತೋ ರಣಾಯಾಭಿಮುಖೀ ಪ್ರಯಾತಾ
ಪ್ರತ್ಯರ್ಜುನಂ ಶಾಂತನವಾಭಿಗುಪ್ತಾ|

06056006c ಸೇನಾ ಮಹೋಗ್ರಾ ಸಹಸಾ ಕುರೂಣಾಂ
ವೇಗೋ ಯಥಾ ಭೀಮ ಇವಾಪಗಾಯಾಃ||

ಆಗ ಶಾಂತನವನಿಂದ ರಕ್ಷಿತವಾದ ರಣಾಭಿಮುಖವಾಗಿದ್ದ ಕುರುಗಳ
ಉಗ್ರ ಮಹಾಸೇನೆಯು ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರುವ ಗಂಗೆಯಂತೆ
ಭಯಂಕರ ವೇಗದಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನ ಮೇಲೆ ಎರಗಿತು.

06056007a ತಂ ವ್ಯಾಲನಾನಾವಿಧಗೂಢಸಾರಂ
ಗಜಾಶ್ವಪಾದಾತರಥೌಘಪಕ್ಷಂ|

06056007c ವ್ಯೂಹಂ ಮಹಾಮೇಘಸಮಂ ಮಹಾತ್ಮಾ
ದದರ್ಶ ದೂರಾತ್ಯಪಿರಾಜಕೇತುಃ||

ನಾನಾ ವಿಧದ ಗೂಢಸಾರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ, ಗಜ-ಅಶ್ವ-ಪದಾತಿ-
ರಥಪಕ್ಷಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ಮಹಾ ಮೇಘ ಸಮನಾಗಿದ್ದ ಆ ವ್ಯೂಹವನ್ನು
ದೂರದಿಂದ ಕಪಿರಾಜಕೇತುವು ನೋಡಿದನು.

06056008a ಸ ನಿಯಂ ಯೌ ಕೇತುಮತಾ ರಥೇನ
ನರರ್ಷಭಃ ಶ್ವೇತಹಯೇನ ವೀರಃ|

06056008c ವರೂಢಿನಾ ಸೈನ್ಯಮುಖೇ ಮಹಾತ್ಮಾ
ವಧೇ ಧೃತಃ ಸರ್ವಸಪತ್ನಯೂನಾಂ||

ಆ ಕೇತುಮತ ನರರ್ಷಭ ಶ್ವೇತಹಯ ವೀರ ಮಹಾತ್ಮನು
ಸೈನ್ಯಮುಖದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ತನ್ನವರೆಲ್ಲರಿಂದ ಆವೃತನಾಗಿ ಸೇನೆಗಳ
ವಧೆಗೆಂದು ಹೊರಟನು.

06056009a ಸೂಪಸ್ಕರಂ ಸೋತ್ತರಬಂಧುರೇಷಂ
ಯತ್ತಂ ಯದೂನಾಂ ಋಷಭೇಣ ಸಂಖ್ಯೇ|

06056009c ಕಪಿಧ್ವಜಂ ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ವಿಷೇದುರಾಜೌ
ಸಹೈವ ಪುತ್ತೈಸ್ತವ ಕೌರವೇಯಾಃ||

ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರೊಂದಿಗೆ ಕೌರವೇಯರು ಉತ್ತಮ ಸೂಪಸ್ಕರಗಳಿಂದ
ಕೂಡಿದ ಯದುಗಳ ಋಷಭನೊಂದಿಗಿರುವ ಕಪಿಧ್ವಜನನ್ನು ರಣದಲ್ಲಿ
ನೋಡಿ ವಿಷಾದಿತರಾದರು.

06056010a ಪ್ರಕರ್ಷತಾ ಗುಪ್ತಮುದಾಯಧೇನ

ಕಿರೀಟಿನಾ ಲೋಕಮಹಾರಥೇನ|

06056010c ತಂ ವ್ಯೂಹರಾಜನ್ದದೃಶುಸ್ವ ದೀಯಾಶ್

ಚತುಶ್ಚ ತುವ್ಯಾಲಸಹಸ್ರಕೀರ್ಣಂ||

ರಾಜನ್! ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿದಿದ್ದ ಲೋಕಮಹಾರಥ
ಕಿರೀಟಿಯಿಂದ ರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಆ ವ್ಯೂಹದ
ನಾಲ್ಕೂ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ಆನೆಗಳಿದ್ದವು.

06056011a ಯಥಾ ಹಿ ಪೂರ್ವೇಽಹನಿ ಧರ್ಮರಾಜ್ಞಾ

ವ್ಯೂಹಃ ಕೃತಃ ಕೌರವನಂದನೇನ|

06056011c ತಥಾ ತಥೋದ್ದೇಶಮುಪೇತ್ಯ ತಸ್ಥಃ

ಪಾಂಚಾಲಮುಖ್ಯೈಃ ಸಹ ಚೇದಿಮುಖ್ಯಾಃ||

ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಕೌರವನಂದನ ಧರ್ಮರಾಜನು ಹೇಗೆ ವ್ಯೂಹವನ್ನು
ರಚಿಸಿದ್ದನೋ ಅದರಂತೆಯೇ ಆಯಾ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ
ಚೇದಿಮುಖ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಪಾಂಚಾಲಮುಖ್ಯರು ನಿಂತಿದ್ದರು.

06056012a ತತೋ ಮಹಾವೇಗಸಮಾಹತಾನಿ

ಭೇರೀಸಹಸ್ರಾಣಿ ವಿನೇದುರಾಜೌ|

06056012c ಶಂಖಸ್ವನಾ ದುಂದುಭಿನಿಸ್ವನಾಶ್ಚ

ಸರ್ವೇಷ್ಟನೀಕೇಷು ಸಸಿಂಹನಾದಾಃ||

ಆಗ ಮಹಾವೇಗದಿಂದ ಕೂಡಿ ಸಹಸ್ರಾರು ಭೇರಿಗಳು ಮೊಳಗಿದವು.

ಎಲ್ಲ ಸೇನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಂಹನಾದಗಳೊಂದಿಗೆ ಶಂಖಸ್ವನ, ದುಂದುಭಿ
ನಿಸ್ವನಗಳು ಕೇಳಿಬಂದವು.

06056013a ತತಃ ಸಬಾಣಾನಿ ಮಹಾಸ್ವನಾನಿ

ವಿಸ್ಫಾರ್ಯಮಾಣಾನಿ ಧನೂಂಷಿ ವೀರೈಃ|

06056013c ಕ್ಷಣೇನ ಭೇರೀಪಣವಪ್ರಣಾದಾನ್

ಅಂತರ್ದಧುಃ ಶಂಖಮಹಾಸ್ವನಾಶ್ಚ||

ಆಗ ವೀರರ ಬಾಣಗಳ ಮಹಾಸ್ವನಗಳು ಅವರ ಧನುಸ್ಸಿನ
ಟೇಂಕಾರಗಳು ಸೇರಿ, ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಭೇರಿ-ಪಣವ-ಪ್ರಣಾದಗಳ ಮತ್ತು
ಶಂಖಗಳ ಮಹಾಸ್ವನಗಳು ಕೇಳಿಬಂದವು.

06056014a ತಚ್ಚಂಖಶಬ್ದಾವೃತಮಂತರಿಕ್ಷಂ

ಉದ್ಧೂತಭೌಮದ್ರುತರೇಣುಜಾಲಂ|

06056014c ಮಹಾವಿತಾನಾವತತಪ್ರಕಾಶಂ

ಆಲೋಕ್ಯ ವೀರಾಃ ಸಹಸಾಭಿಪೇತುಃ||

ಶಂಖಧ್ವನಿಯು ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಆವೃತವಾದುದನ್ನು, ಭೂಮಿಯಿಂದ
ಮೇಲೆದ್ದ ಧೂಳಿನ ಜಾಲವು ಉಂಟಾದುದನ್ನು, ಮತ್ತು ಬೆಳಕನ್ನು
ಮಹಾ ಕತ್ತಲೆಯು ಆವರಿಸಿದುದನ್ನು ನೋಡಿ ವೀರರು ತಕ್ಷಣವೇ
ಮೇಲೆರಗಿದರು.

06056015a ರಥೀ ರಥೇನಾಭಿಹತಃ ಸಸೂತಃ

ಪಪಾತ ಸಾಶ್ಚಃ ಸರಥಃ ಸಕೇತುಃ|

06056015c ಗಜೋ ಗಜೇನಾಭಿಹತಃ ಪಪಾತ

ಪದಾತಿನಾ ಚಾಭಿಹತಃ ಪದಾತಿಃ||

ರಥಿಕನಿಂದ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ರಥಿಕನು ಸೂತ, ಕುದುರೆ,

ಧ್ವಜಗಳೊಂದಿಗೆ ಕೆಳಗುರುಳಿದನು. ಆನೆಗಳು ಆನೆಗಳಿಂದ

ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ಮತ್ತು ಪದಾತಿಗಳು ಪದಾತಿಗಳಿಂದ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟು
ಬಿದ್ದರು.

06056016a ಆವರ್ತಮಾನಾನ್ಯಭಿವರ್ತಮಾನೈರ್

ಬಾಣೈಃ ಕ್ಷತಾನ್ಯದ್ಭುತದರ್ಶನಾನಿ|

06056016c ಪ್ರಾಸೈಶ್ಚ ಖಡ್ಗೈಶ್ಚ ಸಮಾಹತಾನಿ

ಸದಶ್ವವೃಂದಾನಿ ಸದಶ್ವವೃಂದೈಃ||

ಅಶ್ವವೃಂದಗಳು ಅಶ್ವವೃಂದಗಳಿಂದ ಆವರ್ತನ-

ಪ್ರತ್ಯಾವರ್ತನಗಳಿಂದ ನಡೆದು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದ, ಪ್ರಾಸ-

ಖಡ್ಗಗಳಿಂದ ಸಂಹರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ದೃಶ್ಯವು ಅದ್ಭುತವಾಗಿತ್ತು.

06056017a ಸುವರ್ಣತಾರಾಗಣಭೂಷಿತಾನಿ

ಶರಾವರಾಣಿ ಪ್ರಹಿತಾನಿ ವೀರೈಃ|

06056017c ವಿದಾಯಮಾಣಾನಿ ಪರಶ್ವಧೈಶ್ಚ

ಪ್ರಾಸೈಶ್ಚ ಖಡ್ಗೈಶ್ಚ ನಿಪೇತುರುವ್ಯಾಂ||

ವೀರರ ಸುವರ್ಣ ತಾರಾಗಣಗಳಿಂದ ವಿಭೂಷಿತ ಕತ್ತಿ ಮತ್ತು

ಗುರಾಣಿಗಳು, ಪರಶಗಳು, ಪ್ರಾಸಗಳು, ಖಡ್ಗಗಳು ತುಂಡಾಗಿ ಭೂಮಿಯ

ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದವು.

06056018a ಗಜೈರ್ವಿಷಾಣೈರ್ವರಹಸ್ತರುಗ್ಣಾಃ

ಕೇ ಚಿತ್ರಸೂತಾ ರಥಿನಃ ಪ್ರಪೇತುಃ|

06056018c ಗಜರ್ಷಭಾಶ್ಚಾಪಿ ರಥರ್ಷಭೇಣ

ನಿಪೇತಿರೇ ಬಾಣಹತಾಃ ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ||

ಮದಿಸಿದ ಆನೆಗಳ ಕೋರೆದಾಡೆಗಳ ಮತ್ತು ಸೊಂಡಿಲುಗಳ
ಪ್ರಹಾರದಿಂದಾಗಿ ಎಲವು ರಥಿಗಳು ಸೂತರೊಂದಿಗೆ ಬಿದ್ದರು.
ಗಜರ್ಷಭರೂ ಕೂಡ ರಥರ್ಷಭರ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹತರಾಗಿ
ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರು.

06056019a ಗಜೌಘವೇಗೋದ್ಧತಸಾದಿತಾನಾಂ

ಶ್ರುತ್ವಾ ನಿಷೇದುರ್ವಸುಧಾಂ ಮನುಷ್ಯಾಃ|

06056019c ಆರ್ತಸ್ವರಂ ಸಾದಿಪದಾತಿಯೂನಾಂ

ವಿಷಾಣಗಾತ್ರಾವರತಾಡಿತಾನಾಂ||

ಆನೆಗಳ ಸಮೂಹಗಳು ವೇಗದಿಂದ ಬಂದು ಕುದುರೆಸವಾರರನ್ನು
ಕೆಡವಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ಮನುಷ್ಯರ ಆಕ್ರಂದನ ಮತ್ತು ದೇಹದ
ಕೆಳಗೆ ಕೋರೆದಾಡೆಗಳಿಂದ ಆಘಾತಗೊಂಡ ಕುದುರೆಸವಾರರು ಮತ್ತು
ಪದಾತಿಗಳ ಆರ್ತಸ್ವರವು ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿತ್ತು.

06056020a ಸಂಭ್ರಾಂತನಾಗಾಶ್ವರಥೇ ಪ್ರಸೂತೇ

ಮಹಾಭಯೇ ಸಾದಿಪದಾತಿಯೂನಾಂ|

06056020c ಮಹಾರಥೈಃ ಸಂಪರಿವಾಯ್ ಮಾಣಂ

ದದರ್ಶ ಭೀಷ್ಮಃ ಕಪಿರಾಜಕೇತುಂ||

ಕುದುರೆ ಸವಾರರು ಮತ್ತು ಪದಾತಿಗಳ ಆ ಮಹಾಭಯದಿಂದ
ನಾಗಾಶ್ವರಥಿಕರು ಸಂಭ್ರಾಂತರಾದರು. ಆಗ ಭೀಷ್ಮನು
ಮಹಾರಥರಿಂದ ಪರಿವಾರಿತನಾದ ಕಪಿರಾಜಕೇತುವನ್ನು ನೋಡಿದನು.

06056021a ತಂ ಪಂಚತಾಲೋಚ್ಛಿ ತತಾಲಕೇತುಃ

ಸದಶ್ವವೇಗೋದ್ಧತವೀರ್ಯಯಾತಃ|

06056021c ಮಹಾಸ್ತ್ರಬಾಣಾಶನಿದೀಪ್ತಮಾರ್ಗಂ

ಕಿರೀಟಿನಂ ಶಾಂತನವೋಽಭ್ಯಧಾವತ್||

ಐದು ತಾಳೇಮರಗಳಷ್ಟು ಎತ್ತರದ ತಾಲವೃಕ್ಷವೇ ಚಿಹ್ನೆಯಾಗಿದ್ದ
ಧ್ವಜವುಳ್ಳ, ವೇಗಿಗಳಾದ ವೀರ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದ ರಥವುಳ್ಳ
ಶಾಂತನವನು ಮಹಾ ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ, ಪ್ರದೀಪ್ತನಾಗಿದ್ದ
ಕಿರೀಟಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸಿದನು.

06056022a ತಥೈವ ಶಕ್ರಪ್ರತಿಮಾನಕಲ್ಪಂ

ಇಂದ್ರಾತ್ಮಜಂ ದ್ರೋಣಮುಖಾಭಿಸಸುಃ|

06056022c ಕೃಪಶ್ಚ ಶಲ್ಯಶ್ಚ ವಿವಿಂಶತಿಶ್ಚ

ದುರ್ಯೋಧನಃ ಸೌಮದತ್ತಿಶ್ಚ ರಾಜನ್||

ರಾಜನ್ ! ಹಾಗೆಯೇ ಶಕ್ರಪ್ರತಿಮಾನಕಲ್ಪನಾದ ಇಂದ್ರಾತ್ಮಜನನ್ನು
ದ್ರೋಣಪ್ರಮುಖರಾದ ಕೃಪ, ಶಲ್ಯ, ವಿವಿಂಶತಿ, ದುರ್ಯೋಧನ ಮತ್ತು

ಸೌಮದತ್ತಿಯರು ಎದುರಿಸಿದರು.

06056023a ತತೋ ರಥಾನೀಕಮುಖಾದುಪೇತ್ಯ

ಸರ್ವಾಸ್ತುವಿತ್ಯಾಂಚನಚಿತ್ರವರ್ಮಾ|

06056023c ಜವೇನ ಶೂರೋಽಭಿಸಸಾರ ಸರ್ವಾಂಸಃ

ತಥಾರ್ಜುನಸ್ಯಾತ್ರ ಸುತೋಽಭಿಮನ್ಯುಃ||

ಆಗ ರಥಾನೀಕದ ಎದುರಿನಿಂದ ಸರ್ವಾಸ್ತುವಿದು, ಕಾಂಚನ-ಬಣ್ಣದ ಕವಚಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟಿದ್ದ ಶೂರ ಅರ್ಜುನನ ಸುತ ಅಭಿಮನ್ಯುವು ವೇಗದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೊದಗಿದನು.

06056024a ತೇಷಾಂ ಮಹಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ಮಹಾರಥಾನಾಂ

ಅಸಕ್ತಕರ್ಮಾ ವಿನಿಹತ್ಯ ಕಾರ್ಷ್ಣಿಃ|

06056024c ಬಭೌ ಮಹಾಮಂತ್ರಹುತಾರ್ಚಿಮಾಲೀ

ಸದೋಗತಃ ಸನ್ನಗವಾನಿವಾಗ್ನಿಃ||

ಆ ಮಹಾರಥರ ಮಹಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರಸನಗೊಳಿಸಿ ಕಾರ್ಷ್ಣಿಯು ಸಹಿಸಲಸಾಧ್ಯ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿ, ಮಹಾಮಂತ್ರದಿಂದ ಅರ್ಪಿಸಿದ ಆಹುತಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಭಗವಾನ್ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸಿದನು.

06056025a ತತಃ ಸ ತೂರ್ಣಂ ರುಧಿರೋದಘೇನಾಂ

ಕೃತ್ವಾ ನದೀಂ ವೈಶಸನೇ ರಿಪೂಣಾಂ|

06056025c ಜಗಾಮ ಸೌಭದ್ರಮತೀತ್ಯ ಭೀಷ್ಮೋ

ಮಹಾರಥಂ ಪಾರ್ಥಮದೀನಸತ್ತ್ವಃ||

ಆಗ ಬೇಗನೇ ರಕ್ತದ ನೀರು ಮತ್ತು ನೊರೆಗಳ ನದಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿ
ರಿಪುಗಳನ್ನು ಯಮನಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಅದೀನ ಸತ್ತ್ವ ಭೀಷ್ಮನು
ಸೌಭದ್ರನನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ಮಹಾರಥ ಪಾರ್ಥನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದನು.

06056026a ತತಃ ಪ್ರಹಸ್ಯಾಧ್ಭುತದರ್ಶನೇನ

ಗಾಂಡೀವನಿಹ್ವಾದಮಹಾಸ್ವನೇನ|

06056026c ವಿಪಾಠಜಾಲೇನ ಮಹಾಸ್ತ್ರಜಾಲಂ

ವಿನಾಶಯಾಮಾಸ ಕಿರೀಟಮಾಲೀ||

ಆಗ ಅವನ ಅದ್ಭುತ ದರ್ಶನದಿಂದ ನಗುತ್ತಾ ಕಿರೀಟಮಾಲಿಯು
ಗಾಂಡೀವವನ್ನು ಮಹಾಸ್ವನದಿಂದ ಟೀಂಕರಿಸಿ ವಿಪಾಠಜಾಲವೆಂಬ
ಮಹಾಸ್ತ್ರಜಾಲದಿಂದ ಸೇನೆಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡತೊಡಗಿದನು.

06056027a ತಮುತ್ತಮಂ ಸರ್ವಧನುರ್ಧರಾಣಾಂ

ಅಸಕ್ತಕರ್ಮಾ ಕಪಿರಾಜಕೇತುಃ|

06056027c ಭೀಷ್ಮಂ ಮಹಾತ್ಮಾಭಿವವರ್ಷ ತೂರ್ಣಂ

ಶರೌಘಜಾಲೈರ್ವಿಮಲೈಶ್ಚ ಭಲ್ಲೈಃ||

ಸರ್ವಧನುರ್ಧರರಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮನಾದ ಮಹಾತ್ಮ ಭೀಷ್ಮನ ಮೇಲೆ
ಅಸಕ್ತಕರ್ಮ ಕಪಿರಾಜಕೇತುವು ಬೇಗನೆ ವಿಮಲ ಭಲ್ಲಗಳ
ಶರಜಾಲಗಳ ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸಿದನು.

06056028a ಏವಂವಿಧಂ ಕಾರ್ಮುಕಭೀಮನಾದಂ

ಅದೀನವತ್ಸತ್ತು ರುಷೋತ್ತಮಾಭ್ಯಾಂ|

06056028c ದದರ್ಶ ಲೋಕಃ ಕುರುಸ್ಯಂಜಯಾಶ್ಚ

ತದ್ವೈರಥಂ ಭೀಷ್ಮ ಧನಂಜಯಾಭ್ಯಾಂ||

ಈ ರೀತಿ ಸತ್ತು ರುಷೋತ್ತಮರಾದ ಭೀಷ್ಮ -ಧನಂಜಯರಿಬ್ಬರ ಧನುಸ್ಸುಗಳ ಭಯಂಕರ ನಿನಾದವನ್ನೂ, ದೈನ್ಯರಹಿತ ಆ ದ್ವೈರಥಯುದ್ಧವನ್ನು ಕುರುಸ್ಯಂಜಯರೂ ಲೋಕವೂ ನೋಡಿತು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮ ವಧ ಪರ್ವಣಿ
ಭೀಷ್ಮಾರ್ಜುನದ್ವೈರಥೇ ಷಟ್ಪಂಚಾಶತ್ತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ವಧ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮಾರ್ಜುನದ್ವೈರಥ ಎನ್ನುವ ಐವತ್ತಾರನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೫೨

ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನಿಂದ ಸಾಮ್ಯಮನಿಪುತ್ರ ವಧೆ (೧-೩೬).

06057001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06057001a ದ್ರೋಣಿರ್ಭೂರಿಶ್ರವಾಃ ಶಲ್ಯಶ್ಚಿತ್ರಸೇನಶ್ಚ ಮಾರಿಷ|

06057001c ಪುತ್ರಃ ಸಾಮ್ಯಮನೇಶ್ಚೈವ ಸೌಭದ್ರಂ ಸಮಯೋಧಯನ್||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಾರಿಷ! ದ್ರೋಣಿ, ಭೂರಿಶ್ರವ, ಶಲ್ಯ, ಚಿತ್ರಸೇನ, ಮತ್ತು ಸಾಮ್ಯಮನಿಯ ಮಗ ಇವರು ಸೌಭದ್ರನನ್ನು

ಎದುರಿಸಿ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದರು.

06057002a ಸಂಸಕ್ತಮತಿತೇಜೋಭಿಸ್ತಮೇಕಂ ದದೃಶುರ್ಜನಾಃ|

06057002c ಪಂಚಭಿರ್ಮನುಜವ್ಯಾಘ್ರೈರ್ಗಜೈಃ ಸಿಂಹಶಿಶುಂ ಯಥಾ||

ಆನೆಗಳಂತಿರುವ ಆ ಐದು ಮನುಜವ್ಯಾಘ್ರರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂಟಿ
ಸಿಂಹದ ಮರಿಯಂತೆ ಅವನು ಅತಿತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದಿರುವುದನ್ನು ಜನರು
ನೋಡಿದರು.

06057003a ನಾಭಿಲಕ್ಷ್ಯತಯಾ ಕಶ್ಚಿನ್ನ ಶೌರ್ಯೇ ನ ಪರಾಕ್ರಮೇ|

06057003c ಬಭೂವ ಸದೃಶಃ ಕಾರ್ಷ್ಣೇರ್ನಾಸ್ತ್ರೇ ನಾಪಿ ಚ ಲಾಘವೇ||

ಕಾರ್ಷ್ಣಿಯು ಶೌರ್ಯದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಪರಾಕ್ರಮದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ,
ಅಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಲಾಘವದಲ್ಲಿಯೂ ಯಾರೂ ಅಲಕ್ಷಿಸುವ ಹಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

06057004a ತಥಾ ತಮಾತ್ಮಜಂ ಯುದ್ಧೇ ವಿಕ್ರಮಂತಮರಿಂದಮಂ|

06057004c ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪಾರ್ಥೋ ರಣೇ ಯತ್ತಃ ಸಿಂಹನಾದಮಥೋಽನದತ್||

ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮಗ ಅರಿಂದಮನ ವಿಕ್ರಮವನ್ನು ನೋಡಿ ರಣದಲ್ಲಿದ್ದ
ಪಾರ್ಥನು ಸಿಂಹನಾದಗೈದನು.

06057005a ಪೀಡಯಾನಂ ಚ ತತ್ ಸೈನ್ಯಂ ಪೌತ್ರಂ ತವ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06057005c ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತ್ವದೀಯಾ ರಾಜೇಂದ್ರ ಸಮಂತಾತ್ಪರ್ಯವಾರಯನ್||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ರಾಜೇಂದ್ರ! ಆ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಪೀಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನಿನ್ನ
ಮೊಮ್ಮಗನನ್ನು ನೋಡಿ ನಿನ್ನವರು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು

ಸುತ್ತುವರೆದರು.

06057006a ಧ್ವಜಿನೀಂ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾಣಾಂ ದೀನಶತ್ರುರದೀನವತ್|

06057006c ಪ್ರತ್ಯುದ್ಯಯೌ ಸ ಸೌಭದ್ರಸ್ತೇಜಸಾ ಚ ಬಲೇನ ಚ||

ಆಗ ಸೌಭದ್ರನು ದೀನಶತ್ರುಗಳಾದ ಧ್ವಜವುಳ್ಳ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರರೊಡನೆ ದೀನನಾಗದೆ ತೇಜಸ್ಸು ಮತ್ತು ಬಲಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಯುದ್ಧಮಾಡಿದನು.

06057007a ತಸ್ಯ ಲಾಘವಮಾರ್ಗಸ್ಥಮಾದಿತ್ಯಸದೃಶಪ್ರಭಂ|

06057007c ವ್ಯದೃಶ್ಯತ ಮಹಚ್ಚಾಪಂ ಸಮರೇ ಯುಧ್ಯತಃ ಪರೈಃ||

ಸದಾ ಎಳೆದಿದ್ದಿರುವ ಅವನ ಆದಿತ್ಯನ ಸಮನಾದ ಪ್ರಭೆಯುಳ್ಳ ಮಹಾ ಚಾಪವನ್ನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಶತ್ರುಗಳು ನೋಡಿದರು.

06057008a ಸ ದ್ರೋಣಿಮಿಷುಣ್ಯೈಕೇನ ವಿದ್ಧ್ವಾ ಶಲ್ಯಂ ಚ ಪಂಚಭಿಃ|

06057008c ಧ್ವಜಂ ಸಾಮ್ಯಮನೇಶ್ಚಾಪಿ ಸೋಽಷ್ಟಾಭಿರಪವರ್ಜಯತ್||

ಅವನು ದ್ರೋಣಿಯನ್ನು ಒಂದೇ ಇಷುಣದಿಂದ ಹೊಡೆದು ಶಲ್ಯನನ್ನು ಐದರಿಂದ ಮತ್ತು ಸಾಮ್ಯಮನಿಯ ಧ್ವಜವನ್ನು ಎಂಟು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06057009a ರುಕ್ಮದಂಡಾಂ ಮಹಾಶಕ್ತಿಂ ಪ್ರೇಷಿತಾಂ ಸೌಮದತ್ತಿನಾ|

06057009c ಶಿತೇನೋರಗಸಂಕಾಶಾಂ ಪತ್ರಿಣಾ ವಿಜಹಾರ ತಾಂ||

ಸೌಮದತ್ತಿಯು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದ ರುಕ್ಮದಂಡದ ಮಹಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸರ್ಪದಂತೆ ಹರಿತವಾಗಿದ್ದ ಪತ್ರಿಣದಿಂದ ತುಂಡರಿಸಿದನು.

06057010a ಶಲ್ಯಸ್ಯ ಚ ಮಹಾಘೋರಾನಸ್ಯತಃ ಶತಶಃ ಶರಾನ್|

06057010c ನಿವಾರ್ಯಾರ್ಜುನದಾಯಾದೋ ಜಘಾನ ಸಮರೇ ಹಯಾನ್||

ಅರ್ಜುನದಾಯಾದನು ಶಲ್ಯನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ನೂರಾರು
ಶರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಅವನ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು
ಸಂಹರಿಸಿದನು.

06057011a ಭೂರಿಶ್ರವಾಶ್ಚ ಶಲ್ಯಶ್ಚ ದ್ರೋಣಿಃ ಸಾಮ್ಯಮನಿಃ ಶಲಃ|

06057011c ನಾಭ್ಯವರ್ತಂತ ಸಂರಬ್ಧಾಃ ಕಾರ್ಷ್ಣೇರ್ಬಾಹುಬಲಾಶ್ರಯಾತ್||

ಆಗ ಸಂರಬ್ಧರಾದ ಭೂರಿಶ್ರವ, ಶಲ್ಯ, ದ್ರೋಣಿ, ಸಾಮ್ಯಮನಿ ಮತ್ತು
ಶಲರು ಕಾರ್ಷ್ಣಿಯ ಬಾಹುಬಲದಡಿಯಲ್ಲಿ
ಯುದ್ಧಮಾಡಲಾರದಂತಾದರು.

06057012a ತತಸ್ತ್ರಿಗರ್ತಾರಾಜೇಂದ್ರ ಮದ್ರಾಶ್ಚ ಸಹ ಕೇಕಯೈಃ|

06057012c ಪಂಚತ್ರಿಂಶತಿಸಾಹಸ್ರಾಸ್ತವ ಪುತ್ರೇಣ ಚೋದಿತಾಃ||

06057013a ಧನುರ್ವೇದವಿದೋ ಮುಖ್ಯಾ ಅಜೇಯಾಃ ಶತ್ರುಭಿಯುಧಿ|

06057013c ಸಹಪುತ್ರಂ ಜಿಘಾಂಸಂತಂ ಪರಿವವ್ರುಃ ಕಿರೀಟಿನಂ||

ರಾಜೇಂದ್ರ! ಆಗ ನಿನ್ನ ಮಗನಿಂದ ಪ್ರಚೋದಿತರಾದ ತ್ರಿಗರ್ತರು
ಮತ್ತು ಮದ್ರರು ಕೇಕಯರೊಂದಿಗೆ, ಒಟ್ಟು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಸಾವಿರ
ಧನುರ್ವೇದವಿದ ಮುಖ್ಯರು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ
ಅಜೇಯರಾದವರು ಪುತ್ರನೊಂದಿಗೆ ಕಿರೀಟಿಯನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲು
ಸುತ್ತುವರೆದರು.

06057014a ತೌ ತು ತತ್ರ ಪಿತಾಪುತ್ರೌ ಪರಿಕ್ಷಿಪ್ತೌ ರಥರ್ಷಭೌ|

06057014c ದದರ್ಶ ರಾಜನ್ಪಾಂಚಾಲ್ಯಃ ಸೇನಾಪತಿರಮಿತ್ರಜಿತ್||

ರಾಜನ್! ಅಲ್ಲಿ ತಂದೆ ಮತ್ತು ಮಗ ಇಬ್ಬರು ರಥರ್ಷಭರೂ
ಸುತ್ತುವರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಸೇನಾಪತಿ ಅಮಿತ್ರಜಿತು
ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನು ನೋಡಿದನು.

06057015a ಸ ವಾರಣರಥೌಘಾನಾಂ ಸಹಸ್ರೈರ್ಬಹುಭಿರ್ವೃತಃ|

06057015c ವಾಜಿಭಿಃ ಪತ್ತಿಭಿಶ್ಚೈವ ವೃತಃ ಶತಸಹಸ್ರಶಃ||

06057016a ಧನುರ್ವಿಸ್ಫಾರ್ಯ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಶ್ಚೋದಯಿತ್ವಾ ವರೂಢಿನೀಂ|

06057016c ಯಯೌ ತನ್ಮದ್ರಕಾನೀಕಂ ಕೇಕಯಾಂಶ್ಚ ಪರಂತಪಃ||

ಆ ಪರಂತಪನು ಅನೇಕ ಸಹಸ್ರ ವಾರಣ-ರಥ ಸೇನೆಗಳಿಂದ
ಆವೃತನಾಗಿ, ಸಹಸ್ರಾರು ಕುದುರೆಗಳ ಮತ್ತು ಪದಾತಿಸೇನೆಗಳಿಂದ
ಆವೃತನಾಗಿ, ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಟೇಂಕರಿಸುತ್ತಾ, ಸೇನೆಯನ್ನು
ಹುರುದುಂಬಿಸುತ್ತಾ ಆ ಮದ್ರ-ಕೇಕಯ ಸೇನೆಗಳಿರುವಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು.

06057017a ತೇನ ಕೀರ್ತಿಮತಾ ಗುಪ್ತಮನೀಕಂ ದೃಢಧನ್ವನಾ|

06057017c ಪ್ರಯುಕ್ತರಥನಾಗಾಶ್ವಂ ಯೋತ್ಸ್ಯ ಮಾನಮಶೋಭತ||

ಆ ಕೀರ್ತಿಮತ ದೃಢಧನ್ವಿಯಿಂದ ರಕ್ಷಿತಗೊಂಡು ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ
ರಥನಾಗಾಶ್ವಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ಸೇನೆಯು ಶೋಭಿಸಿತು.

06057018a ಸೋಽರ್ಜುನಂ ಪ್ರಮುಖೇ ಯಾಂತಂ ಪಾಂಚಾಲ್ಯಃ ಕುರುನಂದನ|

06057018c ತ್ರಿಭಿಃ ಶಾರದ್ವತಂ ಬಾಣೈರ್ಜತ್ರುದೇಶೇ ಸಮರ್ಪಯತ್||

ಕುರುನಂದನ! ಅರ್ಜುನನ ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತಲೇ ಪಾಂಚಾಲ್ಯನು
ಶಾರದ್ವತನ ಜತ್ತುಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಮೂರು ಬಾಣಗಳನ್ನು
ಹೊಡೆದನು.

06057019a ತತಃ ಸ ಮದ್ರಕಾನ್ ಹತ್ವಾ ದಶಭಿದ್ಶಭಿಃ ಶರೈಃ|

06057019c ಹೃಷ್ಯ ಏಕೋ ಜಘಾನಾಶ್ವಂ ಭಲ್ಲೇನ ಕೃತವರ್ಮಣಃ||

ಆಗ ಅವನು ಹತ್ತು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹತ್ತು ಮದ್ರಕರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ
ಹೃಷ್ಯನಾಗಿ ಒಂದೇ ಭಲ್ಲದಿಂದ ಕೃತವರ್ಮನ ಕುದುರೆಯನ್ನು
ಹೊಡೆದನು.

06057020a ದಮನಂ ಚಾಪಿ ದಾಯಾದಂ ಪೌರವಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ|

06057020c ಜಘಾನ ವಿಪುಲಾಗ್ರೇಣ ನಾರಾಚೇನ ಪರಂತಪಃ||

ಪರಂತಪ ಮಹಾತ್ಮನು ಪೌರವನ ಮಗ ದಮನನನ್ನೂ ವಿಪುಲಾಗ್ರ
ನಾರಾಚದಿಂದ ಸಂಹರಿಸಿದನು.

06057021a ತತಃ ಸಾಮ್ಯಮನೇಃ ಪುತ್ರಃ ಪಾಂಚಾಲ್ಯಂ ಯುದ್ಧದುರ್ಮದಂ|

06057021c ಅವಿದ್ಯತ್ರಿಂಶತಾ ಬಾಣೈರ್ದಶಭಿಶ್ಚಾಸ್ಯ ಸಾರಥಿಂ||

ಆಗ ಸಾಮ್ಯಮನಿಯ ಮಗನು ಯುದ್ಧ ದುರ್ಮದ ಪಾಂಚಾಲ್ಯನನ್ನು
ಮೂವತ್ತು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಅವನ ಸಾರಥಿಯನ್ನು ಹತ್ತರಿಂದ
ಹೊಡೆದನು.

06057022a ಸೋಽತಿವಿದ್ಧೋ ಮಹೇಷ್ವಾಸಃ ಸ್ಯುಕ್ಕಿಣೀ ಪರಿಸಂಲಿಹನ್|

06057022c ಭಲ್ಲೇನ ಭೃಶತೀಕ್ಷೇನ ನಿಚಕರ್ತಾಸ್ಯ ಕಾರ್ಮುಕಂ||

ಅತಿಯಾಗಿ ಗಾಯಗೊಂಡ ಮಹೇಷ್ಟಾಸನು ಕಟಬಾಯಿಯನ್ನು ನೆಕ್ಕುತ್ತಾ
ತಕ್ಷಣವೇ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಭಲ್ಲದಿಂದ ಅವನ ಕಾರ್ಮುಕವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದನು.

06057023a ಅಧೈನಂ ಪಂಚವಿಂಶತ್ಯಾ ಕ್ಷಿಪ್ರಮೇವ ಸಮರ್ಪಯತ್|

06057023c ಅಶ್ವಾಂಶ್ಚ ಸ್ಯಾವಧೀದ್ರಾಜನ್ನುಭೌ ತೌ ಪಾರ್ಷ್ಣಿ ಸಾರಥೀ||

ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು ಹೊಡೆದು
ಅವನ ಕುದುರೆಗಳನ್ನೂ, ಪಕ್ಷರಕ್ಷಕರ ಸಾರಥಿಗಳಿಬ್ಬರನ್ನೂ
ಸಂಹರಿಸಿದನು.

06057024a ಸ ಹತಾಶ್ವೇ ರಥೇ ತಿಷ್ಠನ್ನದರ್ಶ ಭರತರ್ಷಭ|

06057024c ಪುತ್ರಃ ಸಾಮ್ಯಮನೇಃ ಪುತ್ರಂ ಪಾಂಚಾಲ್ಯಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ||

ಭರತರ್ಷಭ ! ಕುದುರೆಗಳು ಹತರಾದ ರಥದ ಮೇಲೆಯೇ
ನಿಂತುಕೊಂಡು ಮಹಾತ್ಮ ಸಾಮ್ಯಮನಿಯ ಮಗನು ಪಾಂಚಾಲ್ಯನ
ಮಗನನ್ನು ನೋಡಿದನು.

06057025a ಸ ಸಂಗೃಹ್ಯ ಮಹಾಘೋರಂ ನಿಸ್ತಂಶವರಮಾಯಸಂ|

06057025c ಪದಾತಿಸ್ತೂರ್ಣಮಭ್ಯರ್ಚದ್ರಥಸ್ಥಂ ದ್ರುಪದಾತ್ಮಜಂ||

ತಕ್ಷಣವೇ ಮಹಾಘೋರ ಲೋಹಮಯ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು
ರಥದಿಂದ ಧುಮುಕಿ ಕಾಲ್ನಡುಗೆಯಲ್ಲಿಯೇ ದ್ರುಪದಾತ್ಮಜನ ಕಡೆ
ಧಾವಿಸಿದನು.

06057026a ತಂ ಮಹೌಘಮಿವಾಯಾಂತಂ ಖಾತ್ವತಂತಮಿವೋರಗಂ|

06057026c ಭ್ರಾಂತಾವರಣನಿಸ್ತ್ರೀಶಂ ಕಾಲೋತ್ಸೃಷ್ಟಮಿವಾಂತಕಂ||

ವೇಗವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ದೊಡ್ಡ ಜಲಪ್ರವಾಹದಂತೆ ಮತ್ತು ಆಕಾಶದಿಂದ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಸರ್ಪದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದ ಅವನು ಖಿಡ್ಗವನ್ನು ತಿರುಗಿಸುತ್ತಾ ಅಂತಕನಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದನು.

06057027a ದೀಪ್ಯಂತಮಿವ ಶಸ್ತ್ರಾಚ್ಯಾ ಮತ್ತವಾರಣವಿಕ್ರಮಂ|

06057027c ಅಪಶ್ಯನ್ಪಾಂಡವಾಸ್ತತ್ರ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಶ್ಚ ಪಾರ್ಷತಃ||

ಶಸ್ತ್ರದೊಂದಿಗೆ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ ಆ ಮತ್ತವಾರಣವಿಕ್ರಮನನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರೂ ಪಾರ್ಷತ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನೂ ನೋಡಿದರು.

06057028a ತಸ್ಯ ಪಾಂಚಾಲಪುತ್ರಸ್ತು ಪ್ರತೀಪಮಭಿಧಾವತಃ|

06057028c ಶಿತನಿಸ್ತ್ರೀಶಹಸ್ತಸ್ಯ ಶರಾವರಣಧಾರಿಣಃ||

06057029a ಬಾಣವೇಗಮತೀತಸ್ಯ ರಥಾಭ್ಯಾಶಮುಪೇಯುಷಃ|

06057029c ತ್ವರನ್ನೇನಾಪತಿಃ ಕ್ರುದ್ಧೋ ಬಿಭೇದ ಗದಯಾ ಶಿರಃ||

ಹರಿತ ಖಿಡ್ಗವನ್ನೂ, ಬಾಣವನ್ನು ತಡೆಯುವ ಗುರಾಣಿಯನ್ನೂ ಹಿಡಿದು ಉರಿಯುತ್ತಾ ಬಾಣವೇಗದಿಂದ ರಥದಕಡೆ ಓಡಿಬರುತ್ತಿದ್ದ ಅವನನ್ನು ರಥದ ಬಳಿ ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ಸೇನಾಪತಿಯು ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಗದೆಯಿಂದ ಅವನ ಶಿರವನ್ನು ಒಡೆದನು.

06057030a ತಸ್ಯ ರಾಜನ್ಸನಿಸ್ತ್ರೀಶಂ ಸುಪ್ರಭಂ ಚ ಶರಾವರಂ|

06057030c ಹತಸ್ಯ ಪತತೋ ಹಸ್ತಾದ್ವೇಗೇನ ನೃಪತದ್ಭುವಿ||

ರಾಜನ್! ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕ ಅವನ ಪ್ರಭೆಯುಳ್ಳ ವಿಡ್ಗವೂ ಗುರಾಣಿಯೂ
ವೇಗದಿಂದ ಅವನ ಕೈಯಿಂದ ಬೀಳಲು ಅವನೂ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ
ಬಿದ್ದನು.

06057031a ತಂ ನಿಹತ್ಯ ಗದಾಗ್ರೇಣ ಲೇಭೇ ಸ ಪರಮಂ ಯಶಃ|

06057031c ಪುತ್ರಃ ಪಾಂಚಾಲರಾಜಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮಾ ಭೀಮವಿಕ್ರಮಃ||

ಗದಾಗ್ರದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಕೊಂದು ಭೀಮವಿಕ್ರಮ ಮಹಾತ್ಮ
ಪಾಂಚಾಲರಾಜಪುತ್ರನು ಪರಮ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆದನು.

06057032a ತಸ್ಮಿನ್ ಹತೇ ಮಹೇಷ್ಟಾಸೇ ರಾಜಪುತ್ರೇ ಮಹಾರಥೇ|

06057032c ಹಾಹಾಕಾರೋ ಮಹಾನಾಸೀತ್ತವ ಸೈನ್ಯಸ್ಯ ಮಾರಿಷ||

ಮಾರಿಷ! ಆ ಮಹೇಷ್ಟಾಸ ಮಹಾರಥ ರಾಜಪುತ್ರನು ಹತನಾಗಲು
ನಿನ್ನ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಹಾಹಾಕಾರವುಂಟಾಯಿತು.

06057033a ತತಃ ಸಾಮ್ಯಮನಿಃ ಕ್ರುದ್ಧೋ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನಿಹತಮಾತ್ಮಜಂ|

06057033c ಅಭಿದುದ್ರಾವ ವೇಗೇನ ಪಾಂಚಾಲ್ಯಂ ಯುದ್ಧದುರ್ಮದಂ||

ಆಗ ಮಗನು ನಿಹತನಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಸಾಮ್ಯಮನಿಯು
ವೇಗದಿಂದ ಯುದ್ಧದುರ್ಮದ ಪಾಂಚಾಲ್ಯನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದನು.

06057034a ತೌ ತತ್ರ ಸಮರೇ ವೀರೌ ಸಮೇತೌ ರಥಿನಾಂ ವರೌ|

06057034c ದದೃಶುಃ ಸರ್ವರಾಜಾನಃ ಕುರವಃ ಪಾಂಡವಾಸ್ತಥಾ||

ಅಲ್ಲಿ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಅವರಿಬ್ಬರು ರಥಶ್ರೇಷ್ಠ ವೀರರೂ ಒಟ್ಟಿಗೇ
ಯುದ್ಧಮಾಡುವುದನ್ನು ಕುರುಗಳ ಮತ್ತು ಪಾಂಡವರ ಎಲ್ಲ ರಾಜರು
ನೋಡಿದರು.

06057035a ತತಃ ಸಾಮ್ಯಮನಿಃ ಕ್ರುದ್ಧಃ ಪಾರ್ಷ್ವತಂ ಪರವೀರಹಾ|

06057035c ಆಜಘಾನ ತ್ರಿಭಿರ್ಬಾಣೈಸ್ತೋತ್ರೈರಿವ ಮಹಾದ್ವಿಪಂ||

ಆಗ ಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಪರವೀರಹ ಸಾಮ್ಯಮನಿಯು ಮಹಾಗಜವನ್ನು
ಅಂಕುಶದಿಂದ ತಿವಿಯುವಂತೆ ಪಾರ್ಷ್ವತನನ್ನು ಮೂರು ಬಾಣಗಳಿಂದ
ಹೊಡೆದನು.

06057036a ತಥೈವ ಪಾರ್ಷ್ವತಂ ಶೂರಂ ಶಲ್ಯಃ ಸಮಿತಿಶೋಭನಃ|

06057036c ಆಜಘಾನೋರಸಿ ಕ್ರುದ್ಧಸ್ತತೋ ಯುದ್ಧಮವರ್ತತ||

ಆಗ ಸಮಿತಿಶೋಭನ ಶಲ್ಯನೂ ಕೂಡ ಶೂರ ಪಾರ್ಷ್ವತನನ್ನು
ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಎದೆಯಮೇಲೆ ಹೊಡೆದನು. ಆಗ ಯುದ್ಧವು
ಮುಂದುವರೆಯಿತು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ಚತುರ್ಥ ಯುದ್ಧದಿವಸೇ ಸಾಮ್ಯಮನಿಸುತ್ರವಧೇ
ಸಪ್ತಪಂಚಾಶತ್ತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಥ ಯುದ್ಧದಿವಸೇ ಸಾಮ್ಯಮನಿಸುತ್ರವಧೆ ಎನ್ನುವ
ಐವತ್ತೇಳನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೫೮

ಸಂಕುಲ ಯುದ್ಧ (೧-೨೮). ಭೀಮಸೇನನು ಮಾಗಧ ಗಜಸೇನೆಯನ್ನು
ನಾಶಗೊಳಿಸಿದುದು (೨೯-೬೧).

06058001 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ|

06058001a ದೈವಮೇವ ಪರಂ ಮನ್ಯೇ ಪೌರುಷಾದಪಿ ಸಂಜಯ|

06058001c ಯತ್ಸ್ವೇನ್ಯಂ ಮಮ ಪುತ್ರಸ್ಯ ಪಾಂಡುಸ್ಯೈನ್ಯೇನ ವಧ್ಯತೇ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಸಂಜಯ! ನನ್ನ ಪುತ್ರನ ಸೇನೆಯು ಈ
ರೀತಿ ಪಾಂಡುಸ್ಯೈನ್ಯದಿಂದ ವಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆಯೆಂದರೆ ಪುರುಷ
ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕಿಂತಲೂ ದೈವವೇ ಹೆಚ್ಚಿನದೆಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ.

06058002a ನಿತ್ಯಂ ಹಿ ಮಾಮಕಾಂಸ್ತಾತ ಹತಾನೇವ ಹಿ ಶಂಸಸಿ|

06058002c ಅವ್ಯಗ್ರಾಂಶ್ಚ ಪ್ರಹೃಷ್ಟಾಂಶ್ಚ ನಿತ್ಯಂ ಶಂಸಸಿ ಪಾಂಡವಾನ್||

ಅಯ್ಯಾ! ಪ್ರತಿದಿನವೂ ನೀನು ನನ್ನವರು ಸತ್ತುದನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆ.
ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಪಾಂಡವರು ಅವ್ಯಗ್ರರೂ ಪ್ರಹೃಷ್ಟರೂ ಆಗಿರುವರೆಂದು
ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆ.

06058003a ಹೀನಾನ್ಪುರುಷಕಾರೇಣ ಮಾಮಕಾನದ್ಯ ಸಂಜಯ|

06058003c ಪತಿತಾನ್ಪಾತ್ಯಮಾನಾಂಶ್ಚ ಹತಾನೇವ ಚ ಶಂಸಸಿ||

ಸಂಜಯ! ಇಂದು ನನ್ನವರು ಪುರುಷಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿಯೂ ಹೀನರಾಗಿ
ಬಿದ್ದರು, ಕೆಡವಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು, ಸಂಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ.

06058004a ಯುದ್ಧಮಾನಾನ್ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಘಟಮಾನಾಂ ಜಯಂ ಪ್ರತಿ|

06058004c ಪಾಂಡವಾ ವಿಜಯಂತ್ಯೇವ ಜೀಯಂತೇ ಚೈವ ಮಾಮಕಾಃ||

ನನ್ನವರು ಜಯಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ

ಪಾಂಡವರು ವಿಜಯಿಳಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ನನ್ನವರು ಸೋಲುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

06058005a ಸೋಽಹಂ ತೀವ್ರಾಣಿ ದುಃಖಾನಿ ದುರ್ಯೋಧನಕೃತಾನಿ ಚ|

06058005c ಅಶ್ರೌಷಂ ಸತತಂ ತಾತ ದುಃಸಹಾನಿ ಬಹೂನಿ ಚ||

ಅಯ್ಯಾ! ದುರ್ಯೋಧನನು ಮಾಡಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಈ ರೀತಿಯ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ತೀವ್ರ ಸಹಿಸಲಸಾಧ್ಯ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಕೇಳಬೇಕಾಗಿ ಬರಬಹುದು.

06058006a ತಮುಪಾಯಂ ನ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಜೀಯೇರನ್ಯೇನ ಪಾಂಡವಾಃ|

06058006c ಮಾಮಕಾ ವಾ ಜಯಂ ಯುದ್ಧೇ ಪ್ರಾಪ್ನುಯುರ್ಯೇನ ಸಂಜಯ||

ಸಂಜಯ! ನನ್ನವರು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜಯವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಅಥವಾ ಪಾಂಡವರು ಪರಾಜಿತಗೊಳ್ಳಲು ಯಾವ ಉಪಾಯವನ್ನೂ ನಾನು ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ.”

06058007 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06058007a ಕ್ಷಯಂ ಮನುಷ್ಯದೇಹಾನಾಂ ಗಜವಾಜಿರಥಕ್ಷಯಂ|

06058007c ಶೃಣು ರಾಜನ್ ಸ್ಥಿರೋ ಭೂತ್ವಾ ತವೈವಾಪನಯೋ ಮಹಾನ್||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ಮನುಷ್ಯ ದೇಹಗಳ, ಗಜ-ವಾಜಿ-ರಥಗಳ ಮಹಾ ಕ್ಷಯವು ನಡೆದುದನ್ನು ಸ್ಥಿರನಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಕೇಳು.

06058008a ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಸ್ತು ಶಲ್ಯೇನ ಪೀಡಿತೋ ನವಭಿಃ ಶರೈಃ|

06058008c ಪೀಡಯಾಮಾಸ ಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ಮದ್ರಾಧಿಪತಿಮಾಯಸೈಃ||

ಶಲ್ಯನ ಒಂಭತ್ತು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಪೀಡಿತನಾದ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನು
ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಮದ್ರಾಧಿಪತಿಯನ್ನು ಆಯಸಗಳಿಂದ
ಪೀಡಿಸತೊಡಗಿದನು.

06058009a ತತ್ರಾಧ್ಭುತಮಪಶ್ಯಾಮ ಪಾರ್ಷ್ವತಸ್ಯ ಪರಾಕ್ರಮಂ|

06058009c ನ್ಯವಾರಯತ ಯತ್ಕೂರ್ಣಂ ಶಲ್ಯಂ ಸಮಿತಿಶೋಭನಂ||

ಅಲ್ಲಿ ಸಮಿತಿ ಶೋಭನ ಶಲ್ಯನ ವೇಗವನ್ನು ತಡೆದ ಪಾರ್ಷ್ವತನ
ಅಧ್ಭುತ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ನೋಡಿದೆವು.

06058010a ನಾಂತರಂ ದದೃಶೇ ಕಶ್ಚಿತ್ತಯೋಃ ಸಂರಬ್ಧಯೋ ರಣೇ|

06058010c ಮುಹೂರ್ತಮಿವ ತದ್ಯುದ್ಧಂ ತಯೋಃ ಸಮಮಿವಾಭವತ್||

ರಣದಲ್ಲಿ ಸಂರಬ್ಧರಾಗಿದ್ದ ಅವರಿಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಯಾವುದೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸವು
ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮುಹೂರ್ತಕಾಲ ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ
ಯುದ್ಧಮಾಡಿದರು.

06058011a ತತಃ ಶಲ್ಯೋ ಮಹಾರಾಜ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಸ್ಯ ಸಂಯುಗೇ|

06058011c ಧನುಶ್ಚಿಚ್ಛೇದ ಭಲ್ಲೇನ ಪೀತೇನ ನಿಶಿತೇನ ಚ||

ಆಗ ಮಹಾರಾಜ ! ಶಲ್ಯನು ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನ ಧನುಸ್ಸನ್ನು
ಹಳದೀ ಬಣ್ಣದ ನಿಶಿತ ಭಲ್ಲದಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿದನು.

06058012a ಅಧೈನಂ ಶರವರ್ಷೇಣ ಚಾದಯಾಮಾಸ ಭಾರತ|

06058012c ಗಿರಿಂ ಜಲಾಗಮೇ ಯದ್ವಜ್ಜಲದಾ ಜಲಧಾರಿಣಃ||

ಭಾರತ ! ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮೋಡಗಳು ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಮಳೆಸುರಿಸಿ
ಗಿರಿಯನ್ನು ಮಚ್ಚಿ ಬಿಡುವಂತೆ ಶರವರ್ಷದಿಂದ ಅವನನ್ನು
ಮುಚ್ಚಿ ಬಿಟ್ಟನು.

06058013a ಅಭಿಮನ್ಯುಸ್ತು ಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನೇ ನಿಪೀಡಿತೇ|

06058013c ಅಭಿದುದ್ರಾವ ವೇಗೇನ ಮದ್ರರಾಜರಥಂ ಪ್ರತಿ||

ಅಭಿಮನ್ಯುವಾದರೋ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನು ಪೀಡಿತನಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ
ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ವೇಗದಿಂದ ಮದ್ರರಾಜನ ರಥದ ಬಳಿ ಧಾವಿಸಿ
ಬಂದನು.

06058014a ತತೋ ಮದ್ರಾಧಿಪರಥಂ ಕಾರ್ಷ್ಣಿಃ ಪ್ರಾಪ್ಯಾತಿ ಕೋಪನಃ|

06058014c ಆರ್ತಾಯನಿಮಮೇಯಾತ್ಮಾ ವಿವ್ಯಾಧ ವಿಶಿಖ್ರೈಸ್ತಿಭಿಃ||

ಮದ್ರಾಧಿಪನ ರಥದ ಸಮೀಪ ಬರುತ್ತಲೇ ಅತಿ ಕೋಪದಿಂದ
ಕಾರ್ಷ್ಣಿಯು ಅಮೇಯಾತ್ಮ ಆರ್ತಯನಿ¹³⁰ಯನ್ನು ಮೂರು
ವಿಶಿಖಿಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06058015a ತತಸ್ತು ತಾವಕಾ ರಾಜನ್ವರೀಪ್ಸಂತೋಽರ್ಜುನಿಂ ರಣೇ|

06058015c ಮದ್ರರಾಜರಥಂ ತೂರ್ಣಂ ಪರಿವಾರ್ಯಾವತಸ್ಥಿರೇ||

¹³⁰ ಋತಾಯನನ ಮಗ ಶಲ್ಯ [ಭಾರತ ದರ್ಶನ, ಸಂಪುಟ ೧೫, ಪುಟ ೧೮೧೦]

ರಾಜನ್! ಆಗ ಆರ್ಜುನಿಯನ್ನು ರಣದಲ್ಲಿ ಎದುರಿಸಲು ಬಯಸಿ
ನಿನ್ನವರು ಕೂಡಲೇ ಮದ್ರರಾಜನ ರಥವನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದು ನಿಂತರು.

06058016a ದುರ್ಯೋಧನೋ ವಿಕರ್ಣಶ್ಚ ದುಃಶಾಸನವಿವಿಂಶತೀ|

06058016c ದುರ್ಮರ್ಷಣೋ ದುಃಸ್ಸಹಶ್ಚ ಚಿತ್ರಸೇನಶ್ಚ ದುರ್ಮುಖಿಃ||

06058017a ಸತ್ಯವ್ರತಶ್ಚ ಭದ್ರಂ ತೇ ಪುರುಮಿತ್ರಶ್ಚ ಭಾರತ|

06058017c ಏತೇ ಮದ್ರಾಧಿಪರಥಂ ಪಾಲಯಂತಃ ಸ್ಥಿತಾ ರಣೇ||

ಭಾರತ! ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ! ದುರ್ಯೋಧನ, ವಿಕರ್ಣ,
ದುಃಶಾಸನ, ವಿವಿಂಶತಿ, ದುರ್ಮರ್ಷಣ, ದುಃಸ್ಸಹ, ಚಿತ್ರಸೇನ,
ದುರ್ಮುಖಿ, ಸತ್ಯವ್ರತ, ಪುರುಮಿತ್ರ ಇವರು ಮದ್ರಾಧಿಪನ ರಥವನ್ನು
ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ರಣದಲ್ಲಿ ನಿಂತರು.

06058018a ತಾನ್ಭೀಮಸೇನಃ ಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಶ್ಚ ಪಾರ್ಷತಃ|

06058018c ದ್ರೌಪದೇಯಾಭಿಮನ್ಯುಶ್ಚ ಮಾದ್ರೀಪುತ್ರೌ ಚ ಪಾಂಡವೌ||

06058019a ನಾನಾರೂಪಾಣಿ ಶಸ್ತ್ರಾಣಿ ವಿಸೃಜಂತೋ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06058019c ಅಭ್ಯವರ್ತಂತ ಸಂಹೃಷ್ಟಾಃ ಪರಸ್ಪರವಧೈಷಿಣಃ|

06058019e ತೇ ವೈ ಸಮೀಯಃ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ರಾಜನ್ದುರ್ಮಂತ್ರಿತೇ ತವ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಅವರನ್ನು ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಭೀಮಸೇನ, ಪಾರ್ಷತ
ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನ, ದ್ರೌಪದೇಯರು, ಅಭಿಮನ್ಯು, ಮಾದ್ರೀಪುತ್ರ
ಪಾಂಡವರಿಬ್ಬರು ನಾನಾ ರೂಪದ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾ
ಸಂತೋಷದಿಂದ ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ವಧಿಸಲು ಬಯಸಿ ಎದುರಿಸಿದರು.

ರಾಜನ್! ನಿನ್ನ ದುರ್ಮಂತ್ರದಿಂದಾಗಿ ಅವರು ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ
ಸೇರಿದ್ದರು.

06058020a ತಸ್ಮಿನ್ನಾಶರಥೇ ಯುದ್ಧೇ ವರ್ತಮಾನೇ ಭಯಾವಹೇ|

06058020c ತಾವಕಾನಾಂ ಪರೇಷಾಂ ಚ ಪ್ರೇಕ್ಷಕಾ ರಥಿನೋಽಭವನ್||

ಭಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ನಿನ್ನವರ ಮತ್ತು ಶತ್ರುಗಳ ಆ ಹತ್ತು ಹತ್ತು
ರಥಿಕರ ನಡುವೆ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯುತ್ತಿರಲು ಇತರ ರಥಿಕರು
ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಾದರು.

06058021a ಶಸ್ತ್ರಾಣ್ಯನೇಕರೂಪಾಣಿ ವಿಸ್ತುಜಂತೋ ಮಹಾರಥಾಃ|

06058021c ಅನ್ಯೋನ್ಯಮಭಿನರ್ದಂತಃ ಸಂಪ್ರಹಾರಂ ಪ್ರಚಕ್ರೀ||

ಆ ಮಹಾರಥರು ಅನೇಕರೂಪದ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾ
ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ಹೊಡೆಯುತ್ತಾ ಪ್ರಹರಿಸಲು ತೊಡಗಿದರು.

06058022a ತೇ ಯತ್ತಾ ಜಾತಸಂರಂಭಾಃ ಸರ್ವೇಽನ್ಯೋನ್ಯಂ ಜಿಘಾಂಸವಃ|

06058022c ಮಹಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ವಿಮುಂಚಂತಃ ಸಮಾಪೇತುರಮರ್ಷಣಾಃ||

ಎಲ್ಲರೂ ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ತವಕರಾಗಿದ್ದರು. ಮಹಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು
ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾ ಸಹನೆಯಿಲ್ಲದೇ ಅವರು ಅನ್ಯೋನ್ಯರ ಮೇಲೆ
ಎರಗಿದರು.

06058023a ದುರ್ಯೋಧನಸ್ತು ಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಂ ಮಹಾರಣೇ|

06058023c ವಿವ್ಯಾಧ ನಿಶಿತೈರ್ಬಾಣೈಶ್ಚ ತುರ್ಭಿಸ್ತ್ವರಿತೋ ಭೃಶಂ||

06058024a ದುರ್ಮರ್ಷಣಶ್ಚ ವಿಂಶತ್ಯಾ ಚಿತ್ರಸೇನಶ್ಚ ಪಂಚಭಿಃ|

06058024c ದುರ್ಮುಖೋ ನವಭಿರ್ಬಾಣೈರ್ದುಃಸ್ಸಹಶ್ಚಾಪಿ ಸಪ್ತಭಿಃ||

06058024e ವಿವಿಂಶತಿಃ ಪಂಚಭಿಶ್ಚ ತ್ರಿಭಿರ್ದುಃಶಾಸನಸ್ತಥಾ||

ಮಹಾರಣದಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ರುದ್ಧರಾಗಿ ತುಂಬಾ ವೇಗದಿಂದ
ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನನ್ನು ದುರ್ಯೋಧನು ನಾಲ್ಕು ನಿಶಿತ ಬಾಣಗಳಿಂದಲೂ,
ದುರ್ಮರ್ಷಣನು ಇಪ್ಪತ್ತು, ಚಿತ್ರಸೇನನು ಐದು, ದುರ್ಮುಖನು
ಒಂಭತ್ತು, ದುಃಸ್ಸಹನು ಏಳರಿಂದ, ವಿವಿಂಶತಿಯು ಐದರಿಂದ ಮತ್ತು
ದುಃಶಾಸನನು ಮೂರು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದರು.

06058025a ತಾನ್ವತ್ಯವಿಧ್ಯದ್ರಾಜೇಂದ್ರ ಪಾರ್ಷತಃ ಶತ್ರುತಾಪನಃ|

06058025c ಏಕೈಕಂ ಪಂಚವಿಂಶತ್ಯಾ ದರ್ಶಯನ್ಪಾಣಿಲಾಘವಂ||

ರಾಜೇಂದ್ರ! ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರನ್ನೂ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಬಾಣಗಳಿಂದ
ಹೊಡೆದು ಶತ್ರುತಾಪನ ಪಾರ್ಷತನು ತನ್ನ ಹಸ್ತಲಾಘವವನ್ನು
ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದನು.

06058026a ಸತ್ಯವ್ರತಂ ತು ಸಮರೇ ಪುರುಮಿತ್ರಂ ಚ ಭಾರತ|

06058026c ಅಭಿಮನ್ಯುರವಿಧ್ಯತ್ತೌ ದಶಭಿರ್ದಶಭಿಃ ಶರೈಃ||

ಭಾರತ! ಸಮರದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವ್ರತ ಮತ್ತು ಪುರುಮಿತ್ರರನ್ನು ಹತ್ತು-ಹತ್ತು
ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06058027a ಮಾದ್ರೀಪುತ್ರೌ ತು ಸಮರೇ ಮಾತುಲಂ ಮಾತೃನಂದನೌ|

06058027c ಚಾದಯೇತಾಂ ಶರವ್ರಾತೈಸ್ತದದ್ಭುತಮಿವಾಭವತ್||

ಮಾತೃನಂದನರಾದ ಮಾದ್ರೀಪುತ್ರರಿಬ್ಬರೂ ಸಮರದಲ್ಲಿ
ಮಾತುಲನನ್ನು ಶರವ್ರಾತಗಳಿಂದ ಪ್ರಹರಿಸಿದುದು ಒಂದು
ಅದ್ಭುತವೆನಿಸಿತು.

06058028a ತತಃ ಶಲ್ಯೋ ಮಹಾರಾಜ ಸ್ವಸ್ರೀಯೌ ರಥಿನಾಂ ವರೌ|

06058028c ಶರೈರ್ಬಹುಭಿರಾನರ್ಚತ್ಯ ತಪ್ರತಿಕ್ಯತೈಷಿಣೌ|

06058028e ಚಾದ್ಯಮಾನೌ ತತಸ್ತೌ ತು ಮಾದ್ರೀಪುತ್ರೌ ನ ಚೇಲತುಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಆಗ ಶಲ್ಯನು ರಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ತನ್ನ ತಂಗಿಯ
ಮಕ್ಕಳಾದ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನು ಅನೇಕ ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.
ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಮಾಡಲು ಬಯಸಿದ ಮಾದ್ರೀಪುತ್ರರಿಬ್ಬರೂ
ವಿಚಲಿತರಾಗಲಿಲ್ಲ.

06058029a ಅಥ ದುರ್ಯೋಧನಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಭೀಮಸೇನೋ ಮಹಾಬಲಃ|

06058029c ವಿಧಿತ್ಸುಃ ಕಲಹಸ್ಯಾಂತಂ ಗದಾಂ ಜಗ್ರಾಹ ಪಾಂಡವಃ||

ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾಬಲ ಪಾಂಡವ ಭೀಮಸೇನನು
ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ನೋಡಿ ಯುದ್ಧವನ್ನೇ ಮುಗಿಸಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ
ಗದೆಯನ್ನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು.

06058030a ತಮುದ್ಯತಗದಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಕೈಲಾಸಮಿವ ಶೃಂಗಿಣಂ|

06058030c ಭೀಮಸೇನಂ ಮಹಾಬಾಹುಂ ಪುತ್ರಾಸ್ತೇ ಪ್ರಾದ್ರವನ್ಭಯಾತ್||

ಅದನ್ನು ಹಿಡಿದು ಶಿಖರದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕೈಲಾಸ ಪರ್ವತದಂತೆ
ತೋರುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಮಹಾಬಾಹು ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ನೋಡಿ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರು

ಭಯದಿಂದ ಪಲಾಯನಗೈದರು.

06058031a ದುರ್ಯೋಧನಸ್ತು ಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ಮಾಗಧಂ ಸಮಚೋದಯತ್|

06058031c ಅನೀಕಂ ದಶಸಾಹಸ್ರಂ ಕುಂಜರಾಣಾಂ ತರಸ್ವಿನಾಂ|

06058031e ಮಾಗಧಂ ಪುರತಃ ಕೃತ್ವಾ ಭೀಮಸೇನಂ ಸಮಭ್ಯಯಾತ್||

ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾದ ದುರ್ಯೋಧನನಾದರೋ ವೇಗಶಾಲಿಗಳಾದ
ಮಾಗಧರ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಆನೆಗಳ ಸೇನೆಯನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸಿ,
ಮಾಗಧನನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಭೀಮಸೇನನನ್ನು
ಎದುರಿಸಿದನು.

06058032a ಆಪತಂತಂ ಚ ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಗಜಾನೀಕಂ ವೃಕೋದರಃ|

06058032c ಗದಾಪಾಣಿರವಾರೋಹದ್ರಥಾತ್ಸಿಂಹ ಇವೋನ್ನದನ್||

ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಎರಗುತ್ತಿರುವ ಆ ಗಜಸೇನೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ವೃಕೋದರನು
ಗದೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ರಥದಿಂದ ಧುಮುಕಿ ಸಿಂಹದಂತೆ ಗರ್ಜಿಸಿದನು.

06058033a ಅದ್ರಿಸಾರಮಯೀಂ ಗುರ್ವೀಂ ಪ್ರಗೃಹ್ಯ ಮಹತೀಂ ಗದಾಂ|

06058033c ಅಭ್ಯಧಾವದ್ಗಜಾನೀಕಂ ವ್ಯಾದಿತಾಸ್ಯ ಇವಾಂತಕಃ||

ಲೋಹಮಯ ಭಾರ ಮಹಾ ಗದೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬಾಯಿ ಕಳೆದು
ಬರುತ್ತಿರುವ ಅಂತಕನಂತೆ ಗಜಸೇನೆಯ ಮೇಲೆ ಎರಗಿದನು.

06058034a ಸ ಗಜಾನ್ಗದಯಾ ನಿಘ್ನನ್ತ್ವ ಚರತ್ಸಮರೇ ಬಲೀ|

06058034c ಭೀಮಸೇನೋ ಮಹಾಬಾಹುಃ ಸವಜ್ರ ಇವ ವಾಸವಃ||

ವಜ್ರವನ್ನು ಹಿಡಿದ ವಾಸವನಂತೆ ಮಹಾಬಾಹು ಬಲೀ ಭೀಮಸೇನನು
ಗದೆಯಿಂದ ಆನೆಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತಾ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿದನು.

06058035a ತಸ್ಯ ನಾದೇನ ಮಹತಾ ಮನೋಹೃದಯಕಂಪಿನಾ|

06058035c ವ್ಯತ್ಯಚೇಷ್ಟಂತ ಸಂಹತ್ಯ ಗಜಾ ಭೀಮಸ್ಯ ನರ್ದತಃ||

ಮನೋಹೃದಯಗಳನ್ನು ಕಂಪಿಸುವಂತೆ ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದ ಭೀಮನ ಮಹಾ
ಗರ್ಜನೆಯಿಂದಲೇ ಆನೆಗಳು ಒಂದುಕಡೆ ಸೇರಿ
ಪ್ರಾಣತೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದವು.

06058036a ತತಸ್ತು ದ್ರೌಪದೀಪುತ್ರಾಃ ಸೌಭದ್ರಶ್ಚ ಮಹಾರಥಃ|

06058036c ನಕುಲಃ ಸಹದೇವಶ್ಚ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಶ್ಚ ಪಾರ್ಷತಃ||

06058037a ಪೃಷ್ಠಂ ಭೀಮಸ್ಯ ರಕ್ಷಂತಃ ಶರವರ್ಷೇಣ ವಾರಣಾನ್|

06058037c ಅಭ್ಯಧಾವಂತ ವರ್ಷಂತೋ ಮೇಘಾ ಇವ ಗಿರೀನ್ಯಥಾ||

ಆಗ ದ್ರೌಪದೀಪುತ್ರರು, ಮಹಾರಥ ಸೌಭದ್ರ, ನಕುಲ, ಸಹದೇವರು
ಮತ್ತು ಪಾರ್ಷತ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನರು ಗಿರಿಗಳ ಮೇಲೆ ಮೋಡಗಳು
ಮಳೆಸುರಿಸುವಂತೆ ಆನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಬಾಣಗಳ ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಾ
ಭೀಮನನ್ನು ಹಿಂದಿನಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

06058038a ಕ್ಷುರೈಃ ಕ್ಷುರಪ್ರೈರ್ಭಲ್ಲೈಶ್ಚ ಪೀತೈರಂಜಲಿಕೈರಪಿ|

06058038c ಪಾತಯಂತೋತ್ತಮಾಂಗಾನಿ ಪಾಂಡವಾ ಗಜಯೋಧಿನಾಂ||

ಕ್ಷುರ, ಕ್ಷುರಪ್ರ, ಭಲ್ಲ, ಪೀತ, ಅಂಜಲಿಕಗಳಿಂದ ಪಾಂಡವರು
ಗಜಯೋಧಿಗಳ ಶಿರಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

06058039a ಶಿರೋಭಿಃ ಪ್ರಪತದ್ಭಿಶ್ಚ ಬಾಹುಭಿಶ್ಚ ವಿಭೂಷಿತೈಃ|

06058039c ಅಶ್ರವ್ಯಷ್ಟಿರಿವಾಭಾತಿ ಪಾಣಿಭಿಶ್ಚ ಸಹಾಂಕುಶೈಃ||

ಕಲ್ಲಿನ ಮಳೆಯಂತೆ ತಲೆಗಳು, ವಿಭೂಷಿತ ಬಾಹುಗಳು, ಅಂಕುಶಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಕೈಗಳು ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದವು.

06058040a ಹೃತೋತ್ತಮಾಂಗಾಃ ಸ್ಕಂಧೇಷು ಗಜಾನಾಂ ಗಜಯೋಧಿನಃ|

06058040c ಅದೃಶ್ಯಂತಾಚಲಾಗ್ರೇಷು ದ್ರುಮಾ ಭಗ್ನಶಿಖಾ ಇವ||

ಗಜಯೋಧಿಗಳ ತಲೆಗಳು ಕತ್ತರಿಸಿ ಬಿದ್ದು ಕೇವಲ ಮುಂಡಗಳು ಆನೆಗಳ ಮೇಲಿರಲು ಅವು ಪರ್ವತದ ಮೇಲಿರುವ ರೆಂಬೆಗಳು ತುಂಡಾದ ಬೋಳು ಮರಗಳಂತೆ ತೋರಿದವು.

06058041a ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಹತಾನನ್ಯಾನಪಶ್ಯಾಮ ಮಹಾಗಜಾನ್|

06058041c ಪತಿತಾನ್ಪಾತ್ಯಮಾನಾಂಶ್ಚ ಪಾರ್ಷ್ವತೇನ ಮಹಾತ್ಮನಾ||

ಮಹಾತ್ಮ ಪಾರ್ಷ್ವತ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನಿಂದ ಕೆಳಗುರುಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, ಬೀಳಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ಮಹಾ ಗಜಗಳನ್ನು ನೋಡಿದೆವು.

06058042a ಮಾಗಧೋಽಥ ಮಹೀಪಾಲೋ ಗಜಮೈರಾವತೋಪಮಂ|

06058042c ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ಸಮರೇ ಸೌಭದ್ರಸ್ಯ ರಥಂ ಪ್ರತಿ||

ಆಗ ಮಹೀಪಾಲ ಮಾಗಧನು ಐರಾವತದಂತಿರುವ ಆನೆಯೊಂದನ್ನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಸೌಭದ್ರನ ರಥದ ಕಡೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು.

06058043a ತಮಾಪತಂತಂ ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಮಾಗಧಸ್ಯ ಗಜೋತ್ತಮಂ|

06058043c ಜಘಾನೈಕೇಷುಣಾ ವೀರಃ ಸೌಭದ್ರಃ ಪರವೀರಹಾ||

ಮಾಗಧನ ಆ ಉತ್ತಮ ಗಜವು ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು
ಪರವೀರಹ ವೀರ ಸೌಭದ್ರನು ಅದನ್ನು ಒಂದೇ ಬಾಣದಿಂದ
ಸಂಹರಿಸಿದನು.

06058044a ತಸ್ಯಾವರ್ಜಿತನಾಗಸ್ಯ ಕಾರ್ಷ್ಣಿಃ ಪರಪುರಂಜಯಃ|

06058044c ರಾಜ್ಞೋ ರಜತಪುಂಖೇನ ಭಲ್ಲೇನಾಪಹರಚ್ಚಿರಃ||

ಪರಪುರಂಜಯ ಕಾರ್ಷ್ಣಿಯು ತಕ್ಷಣವೇ ರಜತಪುಂಖಿ ಭಲ್ಲದಿಂದ
ಆನೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಆ ರಾಜನ ಶಿರವನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿದನು.

06058045a ವಿಗಾಹ್ಯ ತದ್ಗಜಾನೀಕಂ ಭೀಮಸೇನೋಽಪಿ ಪಾಂಡವಃ|

06058045c ವ್ಯಚರತ್ಸಮರೇ ಮೃದ್ನಗ್ನಜಾನಿದ್ರೋ ಗಿರೀನಿವ||

ಇಂದ್ರನು ಗಿರಿಗಳ ರೆಕ್ಕೆಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದಂತೆ ಪಾಂಡವ ಭೀಮಸೇನನೂ
ಕೂಡ ಆ ಗಜಸೇನೆಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುತ್ತಾ ಹೋದನು.

06058046a ಏಕಪ್ರಹಾರಾಭಿಹತಾನ್ಭೀಮಸೇನೇನ ಕುಂಜರಾನ್|

06058046c ಅಪಶ್ಯಾಮ ರಣೇ ತಸ್ಮಿನ್ನಿರೀಷ್ಟಪ್ರಹತಾನಿವ||

ವಜ್ರದ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕ ಗಿರಿಗಳಂತೆ ಭೀಮಸೇನನ ಒಂದೊಂದು ಗದಾ
ಪ್ರಹಾರಕ್ಕೆ ಒಂದೊಂದು ಆನೆಯು ಸತ್ತು ಬೀಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡೆವು.

06058047a ಭಗ್ನದಂತಾನ್ಭಗ್ನಕಟಾನ್ಭಗ್ನಸಕ್ಥಾಂಶ್ಚ ವಾರಣಾನ್|

06058047c ಭಗ್ನಪೃಷ್ಠಾನ್ಭಗ್ನಕುಂಭಾನ್ನಿಹತಾನ್ಪರ್ವತೋಪಮಾನ್||

ಆ ಪರ್ವತೋಪಮ ಗಜಗಳು ದಂತಗಳು ಮುರಿದು, ಸೊಂಡಿಲುಗಳು
ತುಂಡಾಗಿ, ತೊಡೆಗಳು ಒಡೆದು ಹೋಗಿ, ಹಿಂಬಾಗಗಳು ಭಗ್ನವಾಗಿ,
ಕುಂಭಗಳು ಒಡೆದುಹೋಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದವು.

06058048a ನದತಃ ಸೀದತಶ್ಚಾನ್ಯಾನ್ವಿಮುಖಾನ್ಸಮರೇ ಗಜಾನ್|

06058048c ವಿಮೂತ್ರಾನ್ಭಗ್ನಸಂವಿಗ್ನಾಂಸ್ತಥಾ ವಿಶಕೃತೋಽಪರಾನ್||

ಕೆಲವು ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದವು, ಕೆಲವು ಸಂಕಟಪಡುತ್ತಿದ್ದವು, ಕೆಲವು ಆನೆಗಳು
ಸಮರದಿಂದ ಓಡಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು, ಕೆಲವು ಮಲಮೂತ್ರ ವಿಸರ್ಜನೆ
ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು.

06058049a ಭೀಮಸೇನಸ್ಯ ಮಾರ್ಗೇಷು ಗತಾಸೂನ್ವರ್ವತೋಪಮಾನ್|

06058049c ಅಪಶ್ಯಾಮ ಹತಾನ್ನಾಗಾನ್ನಿಷ್ಟನಂತಸ್ತಥಾಪರೇ||

ಭೀಮಸೇನನ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸತ್ತು ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಪರ್ವತೋಪಮ
ಆನೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದೆವು. ಕೆಲವು ಮೂರ್ಛೆಹೋಗಿ ಬಾಯಲ್ಲಿ
ನೊರೆಯನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

06058050a ವಮಂತೋ ರುಧಿರಂ ಚಾನ್ಯೇ ಭಿನ್ನಕುಂಭಾ ಮಹಾಗಜಾಃ|

06058050c ವಿಹ್ವಲಂತೋ ಗತಾ ಭೂಮಿಂ ಶೈಲಾ ಇವ ಧರಾತಲೇ||

ಕೆಲವು ಮಹಾಗಜಗಳು ಕುಂಭವು ಒಡೆದು ರಕ್ತವನ್ನು ಕಾರುತ್ತಿದ್ದವು.
ಕೆಲವು ಧರೆಗುರುಳಿದ ಪರ್ವತಗಳಂತೆ ಭೂಮಿಯಮೇಲೆ
ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿದ್ದವು.

06058051a ಮೇದೋರುಧಿರದಿಗ್ಧಾಂಗೋ ವಸಾಮಜ್ಜಾ ಸಮುಕ್ಷಿತಃ|

06058051c ವ್ಯಚರತ್ಸಮರೇ ಭೀಮೋ ದಂಡಪಾಣಿರಿವಾಂತಕಃ||

ರಕ್ತ-ಮೇದಸ್ಸಿನಿಂದ ತೋಯ್ದುಹೋದ ಅಂಗಾಗಳಿಂದ,
ಮಾಂಸಮಜ್ಜೆಗಳು ಮೆತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಭೀಮನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ದಂಡವನ್ನು
ಹಿಡಿದ ಅಂತಕನಂತೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

06058052a ಗಜಾನಾಂ ರುಧಿರಾಕ್ತಾಂ ತಾಂ ಗದಾಂ ಬಿಭ್ರದ್ವ್ಯಕೋದರಃ|

06058052c ಘೋರಃ ಪ್ರತಿಭಯಶ್ಚಾ ಸೀತ್ಪಿನಾಕೀವ ಪಿನಾಕಧೃಕ್||

ಆನೆಗಳ ರಕ್ತದಿಂದ ಲೇಪನಗೊಂಡ ಆ ಗದೆಯಿಂದ ವ್ಯಕೋದರನು
ಪಿನಾಕವನ್ನು ಹಿಡಿದ ಪಿನಾಕಿಯಂತೆ ಘೋರನೂ ಭಯಂಕರನೂ ಆಗಿ
ತೋರುತ್ತಿದ್ದನು.

06058053a ನಿರ್ಮಥ್ಯಮಾನಾಃ ಕ್ರುದ್ಧೇನ ಭೀಮಸೇನೇನ ದಂತಿನಃ|

06058053c ಸಹಸಾ ಪ್ರಾದ್ರವಂ ಶಿಷ್ಟಾ ಮೃದ್ನಂತಸ್ತವ ವಾಹಿನೀಂ||

ಕ್ರುದ್ಧ ಭೀಮಸೇನನಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಆ ಆನೆಗಳು
ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಓಡುತ್ತ ನಿನ್ನದೇ ಸೇನೆಯವರನ್ನು ತುಳಿಯುತ್ತಿದ್ದವು.

06058054a ತಂ ಹಿ ವೀರಂ ಮಹೇಷ್ಟಾಸಾಃ ಸೌಭದ್ರಪ್ರಮುಖಾ ರಥಾಃ|

06058054c ಪರ್ಯ ರಕ್ಷಂತ ಯುಧ್ಯಂತಂ ವಜ್ರಾಯುಧಮಿವಾಮರಾಃ||

ಸೌಭದ್ರ ಪ್ರಮುಖರಾದ ಮಹೇಷ್ಟಾಸ ಮಹಾರಥರು
ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಆ ವೀರನನ್ನು ದೇವತೆಗಳು ವಜ್ರಾಯುಧವನ್ನು

ರಕ್ಷಿಸುವಂತೆ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

06058055a ಶೋಣಿತಾಕ್ಷಾಂ ಗದಾಂ ಬಿಭ್ರದುಕ್ಷಿತೋ ಗಜಶೋಣಿತೈಃ|

06058055c ಕೃತಾಂತ ಇವ ರೌದ್ರಾತ್ಮಾ ಭೀಮಸೇನೋ ವ್ಯದೃಶ್ಯತ||

ಆನೆಗಳ ರಕ್ತದಿಂದ ನೆನೆದು ರಕ್ತದಿಂದ ಬಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ಗದೆಯನ್ನು
ತಿರುಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಭೀಮಸೇನನು ಕೃತಾಂತನಂತೆ ರೌದ್ರಾತ್ಮನಾಗಿ ಕಂಡನು.

06058056a ವ್ಯಾಯಚ್ಛಮಾನಂ ಗದಯಾ ದಿಕ್ಷು ಸರ್ವಾಸು ಭಾರತ|

06058056c ನೃತ್ಯಮಾನಮಪಶ್ಯಾಮ ನೃತ್ಯಂತಮಿವ ಶಂಕರಂ||

ಭಾರತ! ಗದೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಯಾಮ
ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ತಿರುಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅವನು
ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಂಕರನು ನರ್ತಿಸುವಂತೆ ನರ್ತಿಸುತ್ತಿರುವುದು
ಕಂಡುಬಂದಿತು.

06058057a ಯಮದಂಡೋಪಮಾಂ ಗುರ್ವೀ ಮಿಂದ್ರಾಶನಿಸಮಸ್ವನಾಂ|

06058057c ಅಪಶ್ಯಾಮ ಮಹಾರಾಜ ರೌದ್ರಾಂ ವಿಶಸನೀಂ ಗದಾಂ||

ಮಹಾರಾಜ! ಯಮನ ದಂಡದಂತಿರುವ ಇಂದ್ರನ ವಜ್ರಾಯುಧ
ಸಮಾನ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ರೌದ್ರ ಭಾರ ಗದೆಯನ್ನು ನೋಡಿದೆವು.

06058058a ವಿಮಿಶ್ರಾಂ ಕೇಶಮಜ್ಜಾ ಭಿಃ ಪ್ರದಿಗ್ಧಾಂ ರುಧಿರೇಣ ಚ|

06058058c ಪಿನಾಕಮಿವ ರುದ್ರಸ್ಯ ಕ್ರುದ್ಧಸ್ಯಾಭಿಘ್ನತಃ ಪಶೂನ್||

ಕೂದಲು-ಮಜ್ಜೆಗಳಿಂದ ಮಿಶ್ರಿತ ಲೇಪನಗೊಂಡು, ರಕ್ತದಿಂದ ತೋಯ್ದು

ಅದು ಪಶುಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವ ಕ್ರುದ್ಧ ರುದ್ರನ ಪಿನಾಕದಂತಿತ್ತು.

06058059a ಯಥಾ ಪಶೂನಾಂ ಸಂಘಾತಂ ಯಷ್ಟ್ವಾ ಪಾಲಃ ಪ್ರಕಾಲಯೇತ್|

06058059c ತಥಾ ಭೀಮೋ ಗಜಾನೀಕಂ ಗದಯಾ ಪರ್ಯಕಾಲಯತ್||

ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಶುಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದು ಕೊಲ್ಲುವಂತೆ,

ಗೋಪಾಲಕನು ಹೊಡೆದೋಡಿಸುವಂತೆ ಭೀಮನು ಗಜಸೇನೆಯನ್ನು

ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದನು.

06058060a ಗದಯಾ ವಧ್ಯಮಾನಾಸ್ತೇ ಮಾರ್ಗಣೈಶ್ಚ ಸಮಂತತಃ|

06058060c ಸ್ವಾನ್ಯನೀಕಾನಿ ಮೃದ್ನಂತಃ ಪ್ರಾದ್ರವನ್ ಕುಂಜರಾಸ್ತವ||

ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಗದೆಯ ಪ್ರಹಾರಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿದ

ಆನೆಗಳು ನಿನ್ನದೇ ಸೇನೆಗಳನ್ನು ತುಳಿದು ಪಲಾಯನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು.

06058061a ಮಹಾವಾತ ಇವಾಭ್ರಾಣಿ ವಿಧಮಿತ್ವಾ ಸ ವಾರಣಾನ್|

06058061c ಅತಿಷ್ಠತ್ತುಮುಲೇ ಭೀಮಃ ಶ್ಮಶಾನ ಇವ ಶೂಲಭೃತ್||

ಭಿರುಗಾಳಿಯು ಮೋಡಗಳನ್ನು ಚಿಂದಿಮಾಡಿ ಚದುರಿಸುವಂತೆ

ಭೀಮನು ಆನೆಗಳನ್ನು ತುಂಡುಮಾಡಿ ಶ್ಮಶಾನದಲ್ಲಿ ಶೂಲಪಾಣಿಯಂತೆ

ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ಚತುರ್ಥದಿವಸೇ ಭೀಮಯುದ್ಧೇ ಅಷ್ಟಪಂಚಾಶತ್ತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ

ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಥದಿವಸೇ ಭೀಮಯುದ್ಧ ಎನ್ನುವ ಐವತ್ತೆಂಟನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೫೯

ಭೀಮಸೇನನ ಪರಾಕ್ರಮ (೧-೨೦). ಸಾತ್ಯಕಿ-ಭೂರಿಶ್ರವರು
ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಎದುರಿಸಿದುದು (೨೧-೨೯).

06059001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06059001a ತಸ್ಮಿನ್ ಹತೇ ಗಜಾನೀಕೇ ಪುತ್ರೋ ದುರ್ಯೋಧನಸ್ತವ|

06059001c ಭೀಮಸೇನಂ ಘ್ನತೇತ್ಯೇವಂ ಸರ್ವಸೈನ್ಯಾನ್ಯಚೋದಯತ್||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಆ ಗಜಸೇನೆಯು ಹತವಾಗಲು ನಿನ್ನ ಮಗ
ದುರ್ಯೋಧನನು ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಸರ್ವ
ಸೇನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸಿದನು.

06059002a ತತಃ ಸರ್ವಾಣ್ಯನೀಕಾನಿ ತವ ಪುತ್ರಸ್ಯ ಶಾಸನಾತ್|

06059002c ಅಭ್ಯದ್ರವನ್ಭೀಮಸೇನಂ ನದಂತಂ ಭೈರವಾನ್ರವಾನ್||

ಆಗ ನಿನ್ನ ಮಗನ ಶಾಸನದಂತೆ ಸರ್ವ ಸೇನೆಗಳೂ ಭೈರವ ಕೂಗನ್ನು
ಕೂಗುತ್ತಾ ಭೀಮಸೇನನ ಮೇಲೆ ಎರಗಿದರು.

06059003a ತಂ ಬಲೌಘಮಪರ್ಯಂತಂ ದೇವೈರಪಿ ದುರುತ್ಸಹಂ|

06059003c ಆಪತಂತಂ ಸುದುಷ್ಟಾರಂ ಸಮುದ್ರಮಿವ ಪರ್ವಣಿ||

06059004a ರಥನಾಗಾಶ್ಚಕಲಿಲಂ ಶಂಖದುಂದುಭಿನಾದಿತಂ|

06059004c ಅಥಾನಂತಮಪಾರಂ ಚ ನರೇಂದ್ರಸ್ತಿಮಿತಹೃದಂ||

ಭರತ ಬಂದಾಗ ಮೇಲುಕ್ಕುವ ಸಾಗರದಂತೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಆ ದುಷ್ಟಾರ
ಸೇನೆಯು ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ದುರುತ್ಸಹವಾಗಿ ಅಪಾರವಾಗಿತ್ತು. ರಥ-
ಗಜ-ಅಶ್ವಗಳಿಂದ ತುಂಬಿತ್ತು. ಶಂಖ ದುಂದುಭಿಗಳ ನಾದದಿಂದ
ಕೂಡಿತ್ತು. ನರೇಂದ್ರ! ಅಮಿತ ಸರೋವರದಂತೆ ಅನಂತವೂ
ಅಪಾರವೂ ಆಗಿತ್ತು.

06059005a ತಂ ಭೀಮಸೇನಃ ಸಮರೇ ಮಹೋದಧಿಮಿವಾಪರಂ|

06059005c ಸೇನಾಸಾಗರಮಕ್ಷೋಭ್ಯಂ ವೇಲೇವ ಸಮವಾರಯತ್||

ಮಹಾಸಾಗರವನ್ನು ದಡವು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಸಮರದಲ್ಲಿ
ಕ್ಷೋಭೆಗೊಂಡು ಮೇಲೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಸೇನಾಸಾಗರವನ್ನು ಭೀಮಸೇನನು
ಬಲದಿಂದ ತಡೆದನು.

06059006a ತದಾಶ್ಚ ಯಮಪಶ್ಯಾಮ ಶ್ರದ್ಧೇಯಮಪಿ ಚಾದ್ಭುತಂ|

06059006c ಭೀಮಸೇನಸ್ಯ ಸಮರೇ ರಾಜನ್ಯಮಾ ತಿಮಾನುಷಂ||

ರಾಜನ್! ಸಮರದಲ್ಲಿ ನಂಬಲಿಕ್ಕಾಗದ ಭೀಮಸೇನನ ಆ ಅಮಾನುಷ
ಅದ್ಭುತ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿದೆವು.

06059007a ಉದೀರ್ಣಾಂ ಪೃಥಿವೀಂ ಸರ್ವಾಂ ಸಾಶ್ವಾಂ ಸರಥಕುಂಜರಾಂ|

06059007c ಅಸಂಭ್ರಮಂ ಭೀಮಸೇನೋ ಗದಯಾ ಸಮತಾಡಯತ್||

ಭೂಮಿಯನ್ನು ನಡುಗಿಸುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಕುದುರೆ, ರಥ,

ಕುಂಜರಗಳೊಂದಿಗೆ, ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಭಯಪಡದೇ ಭೀಮಸೇನನು
ಗದೆಯಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06059008a ಸ ಸಂವಾಯ್ ಬಲೌಘಾಂಸ್ತಾನ್ಗದಯಾ ರಥಿನಾಂ ವರಃ|

06059008c ಅತಿಷ್ಠತ್ತುಮುಲೇ ಭೀಮೋ ಗಿರಿರ್ಮೇರುರಿವಾಚಲಃ||

ರಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಭೀಮನು ಗದೆಯಿಂದ ಆ ಬಲಗಳನ್ನು ತಡೆದು
ತುಮುಲದಲ್ಲಿ ಮೇರುಗಿರಿಯಂತೆ ಅಚಲನಾಗಿ ನಿಂತನು.

06059009a ತಸ್ಮಿನ್ನತುಮುಲೇ ಘೋರೇ ಕಾಲೇ ಪರಮದಾರುಣೇ|

06059009c ಭ್ರಾತರಶ್ಚೈವ ಪುತ್ರಾಶ್ಚ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಾಶ್ಚ ಪಾರ್ಷತಃ||

06059010a ದ್ರೌಪದೇಯಾಭಿಮನ್ಯುಶ್ಚ ಶಿಖಿಂಡೀ ಚ ಮಹಾರಥಃ|

06059010c ನ ಪ್ರಾಜಹನ್ಭೀಮಸೇನಂ ಭಯೇ ಜಾತೇ ಮಹಾಬಲಂ||

ಆ ಘೋರ ಪರಮದಾರುಣ ತುಮುಲದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವನ
ಸಹೋದರರು, ಪುತ್ರರು, ಪಾರ್ಷತ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನ, ದ್ರೌಪದೇಯರು,
ಅಭಿಮನ್ಯು ಮತ್ತು ಮಹಾರಥ ಶಿಖಿಂಡಿಯರು ಮಹಾಬಲ
ಭಯಗೊಂಡು ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲಿಲ್ಲ.

06059011a ತತಃ ಶೈಕ್ಯಾಯಸೀಂ ಗುರ್ವೀಂ ಪ್ರಗೃಹ್ಯ ಮಹತೀಂ ಗದಾಂ|

06059011c ಅವಧೀತ್ತಾವಕಾನ್ಯೋಧಾನ್ದಂಡಪಾಣಿರಿವಾಂತಕಃ|

06059011e ಪೋಥಯನ್ರಥವೃಂದಾನಿ ವಾಜಿವೃಂದಾನಿ ಚಾಭಿಭೂಃ||

ಆಗ ಅಂತಕ ದಂಡಪಾಣಿಯಂತೆ ಉಕ್ಕಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ಭಾರ ಮಹಾ
ಗದೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅವನು ನಿನ್ನ ಯೋಧರ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು

ರಥವೃಂದಗಳನ್ನೂ ವಾಜಿವೃಂದಗಳನ್ನೂ ಸದೆಬಡಿದನು.

06059012a ವ್ಯಚರತ್ಸಮರೇ ಭೀಮೋ ಯುಗಾಂತೇ ಪಾವಕೋ ಯಥಾ|

06059012c ವಿನಿಘ್ನನ್ನಮರೇ ಸರ್ವಾನ್ಯುಗಾಂತೇ ಕಾಲವದ್ವಿಭುಃ||

ಯುಗಾಂತದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ವಿಭು ಭೀಮನು ಸಮರದಲ್ಲಿ
ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ಯುಗಾಂತ ಕಾಲನಂತೆ ಸರ್ವರನ್ನೂ
ಸಂಹರಿಸತೊಡಗಿದನು.

06059013a ಊರುವೇಗೇನ ಸಂಕರ್ಷನ್ವಥಜಾಲಾನಿ ಪಾಂಡವಃ|

06059013c ಪ್ರಮರ್ದಯನ್ಗಜಾನ್ಸರ್ವಾನ್ವಡ್ವಲಾನೀವ ಕುಂಜರಃ||

ಪಾಂಡವನು ತನ್ನ ತೊಡೆಗಳ ವೇಗದಿಂದಲೇ ರಥಜಾಲಗಳನ್ನು ಸೆಳೆದು
ಆನೆಗಳು ಜೊಂಡುಹುಲ್ಲನ್ನು ಮುರಿದು ಧ್ವಂಸಮಾಡುವಂತೆ
ಮರ್ದಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

06059014a ಮೃದ್ನನ್ವಥೇಭ್ಯೋ ರಥಿನೋ ಗಜೇಭ್ಯೋ ಗಜಯೋಧಿನಃ|

06059014c ಸಾದಿನಶ್ಚಾಶ್ವಪೃಷ್ಠೇಭ್ಯೋ ಭೂಮೌ ಚೈವ ಪದಾತಿನಃ||

ರಥಗಳಿಂದ ರಥಿಕರನ್ನೂ, ಆನೆಗಳಿಂದ ಗಜಯೋಧರನ್ನೂ,
ಕುದುರೆಗಳಿಂದ ಸವಾರರನ್ನೂ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಸೆಳೆದು, ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿರುವ
ಪದಾತಿಗಳನ್ನೂ ಕೆಡವಿ ಕೊಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದನು.

06059015a ತತ್ರ ತತ್ರ ಹತ್ಯೈಶ್ಚಾಪಿ ಮನುಷ್ಯಗಜವಾಜಿಭಿಃ|

06059015c ರಣಾಂಗಣಂ ತದಭವನ್ಮೈತ್ರೋರಾಘಾತಸನ್ನಿಭಂ||

ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸತ್ತು ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಮನುಷ್ಯ-ಗಜ-ವಾಜಿಗಳಿಂದ ಆ ರಣಾಂಗಣವು
ಮೃತ್ಯುವಿನಿಂದ ಆಘಾತಗೊಂಡಿದೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಆಯಿತು.

06059016a ಪಿನಾಕಮಿವ ರುದ್ರಸ್ಯ ಕ್ರುದ್ಧಸ್ಯಾಭಿಘ್ನತಃ ಪಶೂನ್|

06059016c ಯಮದಂಡೋಪಮಾಮುಗ್ರಾಮಿಂದ್ರಾಶನಿಸಮಸ್ವನಾಂ|

06059016e ದದೃಶುರ್ಭೀಮಸೇನಸ್ಯ ರೌದ್ರಾಂ ವಿಶಸನೀಂ ಗದಾಂ||

ಪಶುಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವ ಕ್ರುದ್ಧ ರುದ್ರನ ಪಿನಾಕದಂತೆ ಮತ್ತು
ಯಮದಂಡದಂತೆ ಉಗ್ರವಾದ, ಇಂದ್ರನ ವಜ್ರದಂತೆ ರೌದ್ರವಾಗಿ
ಶಬ್ದಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಭೀಮನ ಗದೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರು.

06059017a ಆವಿಧ್ಯತೋ ಗದಾಂ ತಸ್ಯ ಕೌಂತೇಯಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ|

06059017c ಬಭೌ ರೂಪಂ ಮಹಾಘೋರಂ ಕಾಲಸ್ಯೇವ ಯುಗಕ್ಷಯೇ||

ಗದೆಯನ್ನು ತಿರುಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಮಹಾತ್ಮ ಕೌಂತೇಯನ ರೂಪವು
ಯುಗಕ್ಷಯದಲ್ಲಿ ಕಾಲನಂತೆ ಮಹಾಘೋರವಾಗಿತ್ತು.

06059018a ತಂ ತಥಾ ಮಹತೀಂ ಸೇನಾಂ ದ್ರಾವಯಂತಂ ಪುನಃ ಪುನಃ|

06059018c ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮೃತ್ಯುಮಿವಾಯಾಂತಂ ಸರ್ವೇ ವಿಮನಸೋಽಭವನ್||

ಆ ಮಹಾಸೇನೆಯು ಪುನಃ ಪುನಃ ಪಲಾಯನಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲು,
ಮೃತ್ಯುವಿನಂತೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಸರ್ವರೂ ಬೇಸತ್ತರು.

06059019a ಯತೋ ಯತಃ ಪ್ರೇಕ್ಷತೇ ಸ್ಮ ಗದಾಮುದ್ಯಮ್ಯ ಪಾಂಡವಃ|

06059019c ತೇನ ತೇನ ಸ್ಮ ದೀರ್ಯಂತೇ ಸರ್ವಸ್ಯೈನ್ಯಾನಿ ಭಾರತ||

ಭಾರತ ! ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವನು ಗದೆಯನ್ನೆತ್ತಿ ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು
ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರೋ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಸೈನ್ಯಗಳು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು¹³¹.

06059020a ಪ್ರದಾರಯಂತಂ ಸೈನ್ಯಾನಿ ಬಲೌಘೇನಾಪರಾಜಿತಂ|

06059020c ಗ್ರಸಮಾನಮನೀಕಾನಿ ವ್ಯಾದಿತಾಸ್ಯಮಿವಾಂತಕಂ||

06059021a ತಂ ತಥಾ ಭೀಮಕರ್ಮಾಣಂ ಪ್ರಗೃಹೀತಮಹಾಗದಂ|

06059021c ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವೃಕೋದರಂ ಭೀಷ್ಮಃ ಸಹಸೈವ ಸಮಭ್ಯಯಾತ್||

ಸೈನ್ಯಗಳನ್ನು ಸೀಳುತ್ತಿದ್ದ, ಅಂತಕನು ಬಾಯಿ ತೆರೆದು

ಜೀವಕೋಟಿಯನ್ನು ನುಂಗುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ, ಮಹಾಗದೆಯನ್ನು

ಹಿಡಿದಿದ್ದ, ಬಲೌಘ, ಅಪರಾಜಿತ, ಭೀಮಕರ್ಮಿ, ವೃಕೋದರನನ್ನು

ನೋಡಿ ಭೀಷ್ಮನು ತಕ್ಷಣವೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದನು.

06059022a ಮಹತಾ ಮೇಘಘೋಷೇಣ ರಥೇನಾದಿತ್ಯವರ್ಚಸಾ|

06059022c ಚಾದಯಂ ಶರವರ್ಷೇಣ ಪರ್ಜನ್ಯ ಇವ ವೃಷ್ಟಿಮಾನ್||

06059023a ತಮಾಯಾಂತಂ ತಥಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವ್ಯಾತ್ತಾನನಮಿವಾಂತಕಂ|

06059023c ಭೀಷ್ಮಂ ಭೀಮೋ ಮಹಾಬಾಹುಃ ಪ್ರತ್ಯುದೀಯಾದಮರ್ಷಣಃ||

ಮಹಾಮೇಘಘೋಷದ ರಥದಲ್ಲಿ ಆದಿತ್ಯವರ್ಚನನಾಗಿ

ಮಳೆಸುರಿಸುವ ಮೇಘಗಳಂತೆ ಶರವರ್ಷಗಳಿಂದ ಮುಸುಕು ಹಾಕಿದ್ದ,

ಅಂತಕನಂತೆ ಬಾಯಿ ತೆರೆದು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ನೋಡಿ

ಮಹಾಬಾಹು ಭೀಮನು ಪರಮ ಕುಪಿತನಾಗಿ ಅವನನ್ನು

¹³¹ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಿರುಕು ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು

ಎದುರಿಸಿದನು.

06059024a ತಸ್ಮಿನ್ ಕ್ಷಣೇ ಸಾತ್ಯಕಿಃ ಸತ್ಯಸಂಧಃ
ಶಿನಿಪ್ರವೀರೋಽಭ್ಯಪತತ್ಪಿತಾಮಹಂ|

06059024c ನಿಘ್ನನ್ನಮಿತ್ರಾನ್ಧನುಷಾ ದೃಢೇನ
ಸ ಕಂಪಯಂಸ್ತವ ಪುತ್ರಸ್ಯ ಸೇನಾಂ||

ಅದೇ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಸಂಧ ಶಿನಿಪ್ರವೀರ ಸಾತ್ಯಕಿಯು ದೃಢ
ಧನುಸ್ಸಿನಿಂದ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ನಿನ್ನ ಮಗನ ಸೇನೆಯನ್ನು
ನಡುಗಿಸುತ್ತಾ ಪಿತಾಮಹನ ಮೇಲೆ ಎರಗಿದನು.

06059025a ತಂ ಯಾಂತಮಶ್ವೈ ರಜತಪ್ರಕಾಶೈಃ
ಶರಾನ್ಧಮಂತಂ ಧನುಷಾ ದೃಢೇನ|

06059025c ನಾಶಕ್ಷುವನ್ವಾರಯಿತುಂ ತದಾನೀಂ
ಸರ್ವೇ ಗಣಾ ಭಾರತ ಯೇ ತ್ವದೀಯಾಃ||

ಭಾರತ! ರಜತಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಕುದುರೆಗಳಿದ್ದ ರಥದಲ್ಲಿ
ಬರುತ್ತಿದ್ದ, ದೃಢ ಧನುಸ್ಸಿನಿಂದ ಶರಗಳನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅವನನ್ನು
ನಿನ್ನ ಸರ್ವಗಣಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ತಡೆಯಲು ಶಕ್ಯರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

06059026a ಅವಿಧ್ಯದೇನಂ ನಿಶಿತೈಃ ಶರಾಗೈರ್
ಅಲಂಬುಸೋ ರಾಜವರಾರ್ಶ್ಯಶೃಂಗಿಃ|

06059026c ತಂ ವೈ ಚತುರ್ಭಿಃ ಪ್ರತಿವಿಧ್ಯ ವೀರೋ
ನಪ್ತಾ ಶಿನೇರಭ್ಯಪತದ್ರಢೇನ||

ಆಗ ರಾಕ್ಷಸ ರಾಜ ಅಲಂಬುಸನು ನಿಶಿತ ಶರಾಗ್ರಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು
ಹೊಡೆಯಲು ಶಿನಿಪ್ರವೀರನು ಅವನನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಬಾಣಗಳಿಂದ
ಗಾಯಗೊಳಿಸಿ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದನು.

06059027a ಅನ್ವಾಗತಂ ವೃಷ್ಟಿವರಂ ನಿಶಮ್ಯ
ಮಧ್ಯೇ ರಿಪೂಣಾಂ ಪರಿವರ್ತಮಾನಂ|

06059027c ಪ್ರಾವರ್ತಯಂತಂ ಕುರುಪುಂಗವಾಂಶ್ಚ
ಪುನಃ ಪುನಶ್ಚ ಪ್ರಣದಂತಮಾಜೌ||

ವೃಷ್ಟಿವರನು ಶತ್ರುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಾ ತನ್ನ
ಮೇಲೆ ಬೀಳಲು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಕುರುಪುಂಗವರನ್ನು ಬಾರಿ ಬಾರಿ
ಹೊಡೆದಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದನು.

06059028a ನಾಶಕ್ಷುವನ್ವಾರಯಿತುಂ ವರಿಷ್ಠಂ
ಮಧ್ಯಂದಿನೇ ಸೂರ್ಯಮಿವಾತಪಂತಂ|

06059028c ನ ತತ್ರ ಕಶ್ಚಿನ್ನವಿಷಣ್ಣ ಆಸೀದ್
ಋತೇ ರಾಜನ್ಸೋಮದತ್ತಸ್ಯ ಪುತ್ರಾತ್||

ರಾಜನ್! ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಸುಡುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯನಂತಿದ್ದ ಆ
ವರಿಷ್ಠನನ್ನು ತಡೆಯಲು ಸೋಮದತ್ತನ ಮಗನ ಹೊರತಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಬೇರೆ
ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.

06059029a ಸ ಹ್ಯಾದದಾನೋ ಧನುರುಗ್ರವೇಗಂ
ಭೂರಿಶ್ರವಾ ಭಾರತ ಸೌಮದತ್ತಿಃ|

06059029c ದೃಷ್ಟ್ವಾ ರಥಾನಾನ್ವಪ್ಸ್ಯ ಪನೀಯಮಾನಾನ್

ಪ್ರತ್ಯುದ್ಯಯೌ ಸಾತ್ಯಕಿಂ ಯೋದ್ಧುಮಿಚ್ಛನ್||

ಭಾರತ ! ತನ್ನ ರಥರು ಪಲಾಯನಮಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ
ಸಾತ್ಯಕಿಯೊಡನೆ ಪ್ರತಿಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು ಇಚ್ಛಿಸಿ ಸೌಮದತ್ತಿ
ಭೂರಿಶ್ರವನು ಉಗ್ರವೇಗದ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮುಂದೆ ಬಂದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ಸಾತ್ಯಕಿಭೂರಿಶ್ರವಸಮಾಗಮೇ ಏಕೋನಷ್ಠಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಸಾತ್ಯಕಿಭೂರಿಶ್ರವಸಮಾಗಮ ಎನ್ನುವ ಐವತ್ತೊಂಭತ್ತನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೬೦

ಭೀಮಸೇನನು ಸೇನಾಪತಿ, ಸುಷೇಣ, ಜಲಸಂಧ, ಸುಲೋಚನ, ಉಗ್ರ,
ಭೀಮರಥ, ಭೀಮ, ಭೀಮಬಾಹು - ಈ ಎಂಟು ಮಂದಿ
ದೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದುದು (೧-೩೨). ಭಗದತ್ತ-
ಘಟೋತ್ಕಚರ ಯುದ್ಧ (೩೩-೬೫). ನಾಲ್ಕನೆಯ ದಿವಸದ ಯುದ್ಧ
ಸಮಾಪ್ತಿ (೬೬-೭೯).

06060001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06060001a ತತೋ ಭೂರಿಶ್ರವಾ ರಾಜನ್ಸಾತ್ಯಕಿಂ ನವಭಿಃ ಶರೈಃ|

06060001c ಅವಿಧ್ಯದ್ಭ್ರಶಸಂಕ್ರುದ್ಧಸ್ತೋತ್ರೈರಿವ ಮಹಾದ್ವಿಪಂ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ಆಗ ಭೂರಿಶ್ರವನು ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಸಲಗವನ್ನು ಅಂಕುಶದಿಂದ ಬಾಧೆಗೊಳಿಸುವಂತೆ ಒಂಭತ್ತು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಸಾತ್ಯಕಿಯನ್ನು ಹೊಡೆದನು.

06060002a ಕೌರವಂ ಸಾತ್ಯಕಿಶ್ಚೈವ ಶರೈಃ ಸಮ್ನತಪರ್ವಭಿ|

06060002c ಅವಾಕಿರದಮೇಯಾತ್ಮಾ ಸರ್ವಲೋಕಸ್ಯ ಪಶ್ಯತಃ||

ಅಮೇಯಾತ್ಮ ಸಾತ್ಯಕಿಯೂ ಕೂಡ ಸರ್ವಲೋಕವೂ ನೋಡುತ್ತಿರಲು ಕೌರವನನ್ನು ಸನ್ನತಪರ್ವ ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06060003a ತತೋ ದುರ್ಯೋಧನೋ ರಾಜಾ ಸೋದರ್ಯೈಃ ಪರಿವಾರಿತಃ|

06060003c ಸೌಮದತ್ತಿಂ ರಣೇ ಯತ್ತಃ ಸಮಂತಾತ್ಪರ್ಯವಾರಯತ್||

ಆಗ ರಾಜಾ ದುರ್ಯೋಧನನು ಸೋದರರಿಂದ ಪರಿವಾರಿತನಾಗಿ ರಣದಲ್ಲಿ ಸೋಮದತ್ತಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದ ಸುತ್ತವರೆದನು.

06060004a ತಥೈವ ಪಾಂಡವಾಃ ಸರ್ವೇ ಸಾತ್ಯಕಿಂ ರಭಸಂ ರಣೇ|

06060004c ಪರಿವಾರ್ಯ ಸ್ಥಿತಾಃ ಸಂಖ್ಯೇ ಸಮಂತಾತ್ಸುಮಹೌಜಸಃ||

ಹಾಗೆಯೇ ಪಾಂಡವರೆಲ್ಲರೂ ರಭಸದಿಂದ ರಣದಲ್ಲಿ ಸಾತ್ಯಕಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಿಂದ ಸುತ್ತವರೆದು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಂತರು.

06060005a ಭೀಮಸೇನಸ್ತು ಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ಗದಾಮುದ್ಯಮ್ಯ ಭಾರತ|

06060005c ದುರ್ಯೋಧನಮುಖಾನ್ಸರ್ವಾನ್ಪುತ್ರಾಂಸ್ತೇ ಪರ್ಯವಾರಯತ್||

ಭಾರತ ! ಭೀಮಸೇನನಾದರೋ ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಗದೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ
ಹಿಡಿದು ದುರ್ಯೋಧನನ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರೆಲ್ಲರನ್ನೂ
ತಡೆದನು.

06060006a ರಥೈರನೇಕಸಾಹಸೈಃ ಕ್ರೋಧಾಮರ್ಷಸಮನ್ವಿತಃ|
06060006c ನಂದಕಸ್ತವ ಪುತ್ರಸ್ತು ಭೀಮಸೇನಂ ಮಹಾಬಲಂ|
06060006e ವಿವ್ಯಾಧ ನಿಶಿತೈಃ ಷಡ್ಭಿಃ ಕಂಕಪತ್ರೈಃ ಶಿಲಾಶಿತೈಃ||

ಅನೇಕ ಸಹಸ್ರ ರಥಗಳೊಂದಿದ್ದ, ಕ್ರೋಧಾಮರ್ಷಸಮನ್ವಿತನಾದ
ನಿನ್ನ ಮಗ ನಂದಕನಾದರೋ ಮಹಾಬಲ ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ಆರು
ಶಿಲಾಶಿತ ನಿಶಿತ ಕಂಕಪತ್ರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06060007a ದುರ್ಯೋಧನಸ್ತು ಸಮರೇ ಭೀಮಸೇನಂ ಮಹಾಬಲಂ|
06060007c ಆಜಘಾನೋರಸಿ ಕ್ರುದ್ಧೋ ಮಾರ್ಗಣೈರ್ನಿಶಿತೈಸ್ತ್ರಿಭಿಃ||

ಸಮರದಲ್ಲಿ ಕ್ರುದ್ಧನಾದ ದುರ್ಯೋಧನನಾದರೋ ಮಹಾಬಲ
ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ಉಕ್ಕಿನ ಮೂರು ನಿಶಿತ ಮಾರ್ಗಣಗಳಿಂದ
ಹೊಡೆದನು.

06060008a ತತೋ ಭೀಮೋ ಮಹಾಬಾಹುಃ ಸ್ವರಥಂ ಸುಮಹಾಬಲಃ|
06060008c ಆರುರೋಹ ರಥಶ್ರೇಷ್ಠಂ ವಿಶೋಕಂ ಚೇದಮಬ್ರವೀತ್||

ಆಗ ಮಹಾಬಾಹು ಸುಮಹಾಬಲ ಭೀಮನು ತನ್ನ ರಥಶ್ರೇಷ್ಠ
ರಥವನ್ನೇರಿ ವಿಶೋಕನಿಗೆ ಇದನ್ನು ಹೇಳಿದನು:

06060009a ಏತೇ ಮಹಾರಥಾಃ ಶೂರಾ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾ ಮಹಾಬಲಾಃ|

06060009c ಮಾಮೇವ ಭೃಶಸಂಕ್ರುದ್ಧಾ ಹಂತುಮಭ್ಯುದ್ಯತಾ ಯುಧಿ||

“ಈ ಮಹಾರಥ ಮಹಾಬಲಿ ಶೂರ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರರು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನೇ ಕೊಲ್ಲಲು ಉದ್ಯುಕ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

06060010a ಏತಾನದ್ಯ ಹನಿಷ್ಯಾಮಿ ಪಶ್ಯತಸ್ತೇ ನ ಸಂಶಯಃ|

06060010c ತಸ್ಮಾನ್ಮಮಾಶ್ವಾನ್ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಯತ್ತಃ ಸಮ್ಯಚ್ಛ ಸಾರಥೇ||

ಸಾರಥೇ! ಇಂದು ಇವರನ್ನು ನೀನು ನೋಡುತ್ತಿರುವ ಹಾಗೆಯೇ ಸಂಹರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನನ್ನ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ನಡೆಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸು.”

06060011a ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ತತಃ ಪಾರ್ಥಃ ಪುತ್ರಂ ದುರ್ಯೋಧನಂ ತವ|

06060011c ವಿವ್ಯಾಧ ದಶಭಿಸ್ತಿಕ್ಷೈಃ ಶರೈಃ ಕನಕಭೂಷಣೈಃ|

06060011e ನಂದಕಂ ಚ ತ್ರಿಭಿರ್ಬಾಣೈಃ ಪ್ರತ್ಯವಿಧ್ಯತ್ಸ್ತಾನಾಂತರೇ||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಪಾರ್ಥನು ನಿನ್ನ ಮಗ ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ಹತ್ತು ಕನಕಭೂಷಣ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು. ಮತ್ತು ಮೂರು ಬಾಣಗಳಿಂದ ನಂದಕನ ಎದೆಗೆ ಹೊಡೆದನು.

06060012a ತಂ ತು ದುರ್ಯೋಧನಃ ಷಷ್ಠ್ಯಾ ವಿದ್ವಾ ಭೀಮಂ ಮಹಾಬಲಂ|

06060012c ತ್ರಿಭಿರನ್ಶ್ರುಃ ಸುನಿಶಿತೈರ್ವಿಶೋಕಂ ಪ್ರತ್ಯವಿಧ್ಯತ||

06060013a ಭೀಮಸ್ಯ ಚ ರಣೇ ರಾಜನ್ಧನುಶ್ಚಿಚ್ಛೇದ ಭಾಸ್ವರಂ|

06060013c ಮುಷ್ಟಿದೇಶೇ ಶರೈಸ್ತಿಕ್ಷೈಃಪ್ರಿಭೀ ರಾಜಾ ಹಸನ್ನಿವ||

ದುರ್ಯೋಧನನು ಮಹಾಬಲ ಭೀಮನನ್ನು ಅರವತ್ತು ಮತ್ತು ಅನ್ಯ
ಮೂರು ನಿಶಿತ ಶರಗಳಿಂದ ವಿಶೋಕನನ್ನು ಹೊಡೆದನು. ರಾಜನ್!
ಮತ್ತು ನಗುತ್ತಾ ಆ ರಾಜನು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಭೀಮನ ಧನುಸ್ಸನ್ನು
ಮುಷ್ಟಿದೇಶದಲ್ಲಿ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಮೂರು ಶರಗಳಿಂದ ತುಂಡರಿಸಿದನು.

06060014a ಭೀಮಸ್ತು ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಯಂತಾರಂ ವಿಶೋಕಂ ಸಮ್ಯಗೇ ತದಾ|

06060014c ಪೀಡಿತಂ ವಿಶಿಖ್ಯೆಸ್ತೀಕ್ಲೇಸ್ತವ ಪುತ್ರೇಣ ಧನ್ವಿನಾ||

06060015a ಅಮೃಷ್ಯಮಾಣಃ ಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ಧನುರ್ದಿವ್ಯಂ ಪರಾಮೃಶತ್|

06060015c ಪುತ್ರಸ್ಯ ತೇ ಮಹಾರಾಜ ವಧಾರ್ಥಂ ಭರತರ್ಷಭ||

ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಮಗ ಧನ್ವಿಯ ತೀಕ್ಷ್ಣ ವಿಶಿಖಗಳಿಂದ ಪೀಡಿತನಾದ
ಸಾರಥಿ ವಿಶೋಕನನ್ನು ನೋಡಿ ಅಸಹನೆಯಿಂದ ಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಭೀಮನು
ನಿನ್ನ ಮಗನ ವಧಾರ್ಥವಾಗಿ ಬೇಗನೇ ಇನ್ನೊಂದು ದಿವ್ಯ ಧನುಸ್ಸನ್ನು
ಎತ್ತಿಕೊಂಡನು.

06060016a ಸಮಾದತ್ತ ಚ ಸಂರಬ್ಧಃ ಕ್ಷುರಪ್ರಂ ಲೋಮವಾಹಿನಂ|

06060016c ತೇನ ಚಿಚ್ಛೇದ ನೃಪತೇರ್ಭೀಮಃ ಕಾರ್ಮುಕಮುತ್ತಮಂ||

ಮತ್ತು ಲೋಮವಾಹಿನಿ ಕ್ಷುರಪ್ರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಭೀಮನು
ನೃಪತಿಯ ಉತ್ತಮ ಕಾರ್ಮುಕವನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿದನು.

06060017a ಸೋಽಪವಿಧ್ಯ ಧನುಶ್ಚಿನ್ನಂ ಕ್ರೋಧೇನ ಪ್ರಜ್ವಲನ್ನಿವ|

06060017c ಅನ್ಯತ್ಕಾರ್ಮುಕಮಾದತ್ತ ಸತ್ವರಂ ವೇಗವತ್ತರಂ||

06060018a ಸಂಧತ್ತ ವಿಶಿಖಂ ಘೋರಂ ಕಾಲಮೃತ್ಯುಸಮಪ್ರಭಂ|

06060018c ತೇನಾಜಘಾನ ಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ಭೀಮಸೇನಂ ಸ್ತನಾಂತರೇ||

ಕತ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ತನ್ನ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಬಿಸುಟು ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಭುಗಿಲೆದ್ದು ಇನ್ನೂ ದೊಡ್ಡದಾದ ಮತ್ತು ವೇಗವತ್ತರವಾದ ಬೇರೆ ಕಾರ್ಮುಕವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕಾಲಮೃತ್ಯು ಸಮಪ್ರಭೆಯ ಘೋರ ವಿಶಿಖವನ್ನು ಹೂಡಿ ಅದರಿಂದ ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಭೀಮಸೇನನ ಎದೆಗೆ ಹೊಡೆದನು.

06060019a ಸ ಗಾಢವಿದ್ದೋ ವ್ಯಥಿತಃ ಸ್ಯಂದನೋಪಸ್ಥ ಆವಿಶತ್|

06060019c ಸ ನಿಷಣ್ಣೋ ರಥೋಪಸ್ಥೇ ಮೂರ್ಚಾಮಭಿಜಗಾಮ ಹ||

ಅತ್ಯಂತ ಗಾಢವಾಗಿ ಹೊಡೆತತಿಂದ ಅವನು ನೋವಿನಿಂದ ವ್ಯಥಿತನಾಗಿ ತಾನು ಕುಳಿತಿದ್ದಲ್ಲಿಯೇ ಸರಿದು ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ನಿಷಣ್ಣನಾಗಿ ರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಂತೆಯೇ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಮೂರ್ಛಿತನಾದನು.

06060020a ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವ್ಯಥಿತಂ ಭೀಮಮಭಿಮನ್ಯುಪುರೋಗಮಾಃ|

06060020c ನಾಮೃಷ್ಯಂತ ಮಹೇಷ್ಟಾಸಾಃ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಮಹಾರಥಾಃ||

06060021a ತತಸ್ತು ತುಮುಲಾಂ ವೃಷ್ಟಿಂ ಶಸ್ತ್ರಾಣಾಂ ತಿಗ್ಮತೇಜಸಾಂ|

06060021c ಪಾತಯಾಮಾಸುರವ್ಯಗ್ರಾಃ ಪುತ್ರಸ್ಯ ತವ ಮೂರ್ಧನಿ||

ವ್ಯಥಿತನಾದ ಭೀಮನನ್ನು ಕಂಡು ಅಭಿಮನ್ಯುವೇ ಮೊದಲಾದ ಪಾಂಡವ ಮಹಾರಥ ಮಹೇಷ್ಟಾಸರು ಸಹಿಸಲಾರದೇ ಅವ್ಯಗ್ರರಾಗಿ ನಿನ್ನ ಮಗನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ತಿಗ್ಮತೇಜ್ವಿನ ಶಸ್ತ್ರಗಳ ತುಮುಲ ವೃಷ್ಟಿಯನ್ನೇ ಸುರಿಸಿದರು.

06060022a ಪ್ರತಿಲಭ್ಯ ತತಃ ಸಂಜ್ಞಾಂ ಭೀಮಸೇನೋ ಮಹಾಬಲಃ|

06060022c ದುರ್ಯೋಧನಂ ತ್ರಿಭಿರ್ವಿದ್ಧ್ವಾ ಪುನರ್ವಿವ್ಯಾಧ ಪಂಚಭಿಃ||

ಸ್ಮೃತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಮಹಾಬಲ ಭೀಮಸೇನನು ಆಗ ಮೂರು ಮತ್ತು ಪುನಃ ಐದು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06060023a ಶಲ್ಯಂ ಚ ಪಂಚವಿಂಶತ್ಯಾ ಶರೈರ್ವಿವ್ಯಾಧ ಪಾಂಡವಃ|

06060023c ರುಕ್ಮಪುಂಖೈರ್ಮಹೇಷ್ವಾಸಃ ಸ ವಿದ್ಧೋ ವ್ಯಪಯಾದ್ರಣಾತ್||

ಮತ್ತು ಆ ಮಹೇಷ್ವಾಸ ಪಾಂಡವನು ಶಲ್ಯನನ್ನು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ರುಕ್ಮಪುಂಖಿ ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು. ಅವನು ನೋವಿನಿಂದ ಪೀಡಿತನಾಗಿ ಪಲಾಯನ ಮಾಡಿದನು.

06060024a ಪ್ರತ್ಯುದ್ಯಯಸ್ತತೋ ಭೀಮಂ ತವ ಪುತ್ರಾಶ್ಚ ತುರ್ದಶ|

06060024c ಸೇನಾಪತಿಃ ಸುಷೇಣಶ್ಚ ಜಲಸಂಧಃ ಸುಲೋಚನಃ||

06060025a ಉಗ್ರೋ ಭೀಮರಥೋ ಭೀಮೋ ಭೀಮಬಾಹುರಲೋಲುಪಃ|

06060025c ದುರ್ಮುಖೋ ದುಷ್ಪ್ರಧರ್ಷಶ್ಚ ವಿವಿತ್ಸುರ್ವಿಕಟಃ ಸಮಃ||

ಆಗ ನಿನ್ನ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಮಕ್ಕಳು - ಸೇನಾಪತಿ, ಸುಷೇಣ, ಜಲಸಂಧ, ಸುಲೋಚನ, ಉಗ್ರ, ಭೀಮರಥ, ಭೀಮ, ಭೀಮಬಾಹು, ಅಲೋಲುಪ, ದುರ್ಮುಖ, ದುಷ್ಪ್ರಧರ್ಷ, ವಿವಿತ್ಸು, ವಿಕಟ ಮತ್ತು ಸಮ - ಭೀಮನನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದರು.

06060026a ವಿಸೃಜಂತೋ ಬಹುನ್ಬಾಣಾನ್ಮೋಧಸಂರಕ್ತಲೋಚನಾಃ|

06060026c ಭೀಮಸೇನಮಭಿದ್ರುತ್ಯ ವಿವ್ಯಧುಃ ಸಹಿತಾ ಭೃಶಂ||

ಕ್ರೋಧಸಂರಕ್ತಲೋಚನರಾದ ಅವರು ಒಂದಾಗಿ ಅನೇಕ ಬಾಣಗಳನ್ನು
ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾ ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಬಾಧೆಪಡೆಸಿದರು.

06060027a ಪುತ್ತಾಂಸ್ತು ತವ ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಭೀಮಸೇನೋ ಮಹಾಬಲಃ|

06060027c ಸೃಕ್ಮಣೀ ವಿಲಿಹಸ್ವೀರಃ ಪಶುಮಧ್ಯೇ ವೃಕೋ ಯಥಾ|

06060027e ಸೇನಾಪತೇಃ ಕ್ಷುರಪ್ರೇಣ ಶಿರಶ್ಚಿಚ್ಛೇದ ಪಾಂಡವಃ||

ಮಹಾಬಲ ವೀರ ಪಾಂಡವ ಭೀಮಸೇನನು ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೋಡಿ
ಕುರಿಗಳ ಮಧ್ಯೆಯಿರುವ ತೋಳದಂತೆ ಕಟವಾಯಿಯನ್ನು ನೆಕ್ಕುತ್ತಾ
ಸೇನಾಪತಿಯ ಶಿರವನ್ನು ಕ್ಷುರಪ್ರದಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿದನು.

06060028a ಜಲಸಂಧಂ ವಿನಿರ್ಭಿದ್ಯ ಸೋಽನಯದ್ಯಮಸಾದನಂ|

06060028c ಸುಷೇಣಂ ಚ ತತೋ ಹತ್ವಾ ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ಮೃತ್ಯುವೇ||

ಜಲಸಂಧನನ್ನು ಹೊಡೆದು ಅವನನ್ನು ಯಮಸಾದನಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು.
ಹಾಗೆಯೇ ಸುಷೇಣನನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸಿ ಮೃತ್ಯುವಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು.

06060029a ಉಗ್ರಸ್ಯ ಸಶಿರಸ್ತ್ರಾಣಂ ಶಿರಶ್ಚಂದ್ರೋಪಮಂ ಭುವಿ|

06060029c ಪಾತಯಾಮಾಸ ಭಲ್ಲೀನ ಕುಂಡಲಾಭ್ಯಾಂ ವಿಭೂಷಿತಂ||

ಕುಂಡಲಗಳಿಂದ ವಿಭೂಷಿತವಾಗಿದ್ದ, ಕಿರೀಟವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ,
ಚಂದ್ರನಂತಿದ್ದ ಉಗ್ರನ ಶಿರವನ್ನು ಭಲ್ಲದಿಂದ ಭೂಮಿಗೆ
ಉರುಳಿಸಿದನು.

06060030a ಭೀಮಬಾಹುಂ ಚ ಸಪ್ತತ್ಯಾ ಸಾಶ್ವಕೇತುಂ ಸಸಾರಥಿಂ|

06060030c ನಿನಾಯ ಸಮರೇ ಭೀಮಃ ಪರಲೋಕಾಯ ಮಾರಿಷ||

ಮಾರಿಷ! ಭೀಮನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಎಪ್ಪತ್ತು ಬಾಣಗಳಿಂದ
ಭೀಮಬಾಹುವನ್ನು ಅವನ ಕುದುರೆ, ಧ್ವಜ ಮತ್ತು ಸಾರಥಿಯೊಂದಿಗೆ
ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು.

06060031a ಭೀಮಂ ಭೀಮರಥಂ ಚೋಭೌ ಭೀಮಸೇನೋ ಹಸನ್ನಿವ|

06060031c ಭ್ರಾತೌ ರಭಸೌ ರಾಜನ್ನನಯದ್ಯಮಸಾದನಂ||

ರಾಜನ್! ಭೀಮಸೇನನು ನಗುತ್ತಾ ರಭಸದಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಭೀಮ
ಮತ್ತು ಭೀಮರಥ ಸಹೋದರರನ್ನು ಯಮಸಾದನಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು.

06060032a ತತಃ ಸುಲೋಚನಂ ಭೀಮಃ ಕ್ಷುರಪ್ರೇಣ ಮಹಾಮೃಧೇ|

06060032c ಮಿಷತಾಂ ಸರ್ವಸೈನ್ಯಾನಾಮನಯದ್ಯಮಸಾದನಂ||

ಆಗ ಮಹಾಮೃಧದಲ್ಲಿ ಭೀಮನು ಕ್ಷುರಪ್ರದಿಂದ ಸುಲೋಚನನನ್ನು
ಸರ್ವಸೈನ್ಯಗಳು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಯಮಸಾದನಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು.

06060033a ಪುತ್ರಾಸ್ತು ತವ ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಭೀಮಸೇನಪರಾಕ್ರಮಂ|

06060033c ಶೇಷಾ ಯೇಽನ್ಯೇಽಭವಂಸ್ತತ್ರ ತೇ ಭೀಮಸ್ಯ ಭಯಾರ್ಥಿತಾಃ|

06060033e ವಿಪ್ರದ್ರುತಾ ದಿಶೋ ರಾಜನ್ವಧ್ಯಮಾನಾ ಮಹಾತ್ಮನಾ||

ರಾಜನ್! ಭೀಮಸೇನನ ಆ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ನೋಡಿ ಮಹಾತ್ಮನಿಂದ
ವಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಅಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿದ್ದ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರಾದರೋ ಭೀಮನ
ಭಯದಿಂದ ಪೀಡಿತರಾಗಿ ದಿಕ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಓಡಿ ಹೋದರು.

06060034a ತತೋಽಬ್ರವೀಚ್ಚಾಂತನವಃ ಸರ್ವಾನೇವ ಮಹಾರಥಾನ್|

06060034c ಏಷ ಭೀಮೋ ರಣೇ ಕ್ರುದ್ಧೋ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾನ್ಮಹಾರಥಾನ್||

06060035a ಯಥಾಪ್ರಾಗ್ರ್ಯಾನ್ಯಥಾಜ್ಯೇಷ್ಠಾನ್ಯಥಾಶೂರಾಂಶ್ಚ ಸಂಗತಾನ್|

06060035c ನಿಪಾತಯತ್ಯುಗ್ರಧನ್ವಾ ತಂ ಪ್ರಮಥ್ನೀತ ಪಾರ್ಥಿವಾಃ||

ಆಗ ಶಾಂತನವನು ಎಲ್ಲ ಮಹಾರಥರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಪಾರ್ಥಿವರೇ!

ಈ ಭೀಮನು ರಣದಲ್ಲಿ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಮಹಾರಥರಾದ, ಶ್ರೇಷ್ಠ, ಜ್ಯೇಷ್ಠ, ಶೂರ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರರನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಆ ಉಗ್ರಧನ್ವಿಯನ್ನು ಬಂಧಿಸಿರಿ!”

06060036a ಏವಮುಕ್ತಾಸ್ತತಃ ಸರ್ವೇ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಸ್ಯ ಸೈನಿಕಾಃ|

06060036c ಅಭ್ಯದ್ರವಂತ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಾ ಭೀಮಸೇನಂ ಮಹಾಬಲಂ||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರನ ಸೈನಿಕರೆಲ್ಲರೂ ಸಂಕ್ರುದ್ಧರಾಗಿ ಮಹಾಬಲ ಭೀಮಸೇನನ ಮೇಲೆ ಎರಗಿದರು.

06060037a ಭಗದತ್ತಃ ಪ್ರಭಿನ್ನೇನ ಕುಂಜರೇಣ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06060037c ಅಪತತ್ಸಹಸಾ ತತ್ರ ಯತ್ರ ಭೀಮೋ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಮದೋದಕವನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆನೆಯ ಮೇಲಿದ್ದ ಭಗದತ್ತನು ಒಡನೆಯೇ ಎಲ್ಲಿ ಭೀಮನಿದ್ದನೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದನು.

06060038a ಆಪತನ್ನೇವ ಚ ರಣೇ ಭೀಮಸೇನಂ ಶಿಲಾಶಿತ್ಯೈಃ|

06060038c ಅದೃಶ್ಯಂ ಸಮರೇ ಚಕ್ರೇ ಜೀಮೂತ ಇವ ಭಾಸ್ಕರಂ||

ರಣದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಲೇ ಅವನು ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ಶಿಲಾಶಿತಗಳಿಂದ
ಮೋಡಗಳು ಭಾಸ್ಕರನನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಬಿಡುವಂತೆ ಅದೃಷ್ಟನನ್ನಾಗಿ
ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟನು.

06060039a ಅಭಿಮನ್ಯುಮುಖಾಸ್ತತ್ರ ನಾಮೃಷ್ಯಂತ ಮಹಾರಥಾಃ|

06060039c ಭೀಮಸ್ಯಾಚ್ಛಾದನಂ ಸಂಖ್ಯೇ ಸ್ವಬಾಹುಬಲಮಾಶ್ರಿತಾಃ||

06060040a ತ ಏನಂ ಶರವರ್ಷೇಣ ಸಮಂತಾತ್ಪರ್ಯವಾರಯನ್|

06060040c ಗಜಂ ಚ ಶರವೃಷ್ಟ್ಯಾ ತಂ ಬಿಭಿದುಸ್ತೇ ಸಮಂತತಃ||

ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸ್ವಬಾಹುಬಲಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದ ಅಭಿಮನ್ಯುವೇ
ಮೊದಲಾದ ಮಹಾರಥರು ಭೀಮನನ್ನು ಹಾಗೆ ಮುಚ್ಚಿದುದನ್ನು
ಸಹಿಸಲಾರದೇ ಆ ಅನೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಸುತ್ತುವರೆದು
ಅದನ್ನು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದರು.

06060041a ಸ ಶಸ್ತ್ರವೃಷ್ಟ್ಯಾ ಭಿಹತಃ ಪ್ರಾದ್ರವದ್ವಿ ಗುಣಂ ಪದಂ|

06060041c ಪ್ರಾಗ್ಜ್ಞೇತಿಷಗಜೋ ರಾಜನ್ನಾನಾಲಿಂಗೈಃ ಸುತೇಜಸೈಃ||

06060042a ಸಂಜಾತರುಧಿರೋತ್ಪೀಡಃ ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯೋಽಭವದ್ರಣೇ|

06060042c ಗಭಸ್ತಿಭಿರಿವಾರ್ಕಸ್ಯ ಸಂಸ್ಮೃತೋ ಜಲದೋ ಮಹಾನ್||

ರಾಜನ್ ! ನಾನಾ ಚಿಹ್ನೆಗಳಿಂದ ಸುತೇಜಸರಾದ ಅವರ

ಶಸ್ತ್ರವೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗಾಯಗೊಂಡ ಆ ಪ್ರಾಗ್ಜ್ಞೇತಿಷದ ಆನೆಯು

ಶರೀರಾದ್ಯಂತ ರಕ್ತ ಸುರಿಸುತ್ತಾ ರಣದಲ್ಲಿ ಒಂದು

ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯವಾಯಿತು. ಬಾಲಸೂರ್ಯನ ನಸುಗೆಂಪಾದ ಕಿರಣಗಳಿಂದ

ತೊಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಕಾರ್ಮುಗಿಲಿನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.

06060043a ಸ ಚೋದಿತೋ ಮದಸ್ರಾವೀ ಭಗದತ್ತೇನ ವಾರಣಃ|

06060043c ಅಭ್ಯಧಾವತ ತಾನ್ಸರ್ವಾನ್ಕಾಲೋತ್ಸ್ರಷ್ಟ್ಯ ಇವಾಂತಕಃ|

06060043e ದ್ವಿಗುಣಂ ಜವಮಾಸ್ಥಾಯ ಕಂಪಯಂಶ್ಚ ರಣೈರ್ಮಹೀಂ||

ಆ ಮದಸ್ರಾವೀ ಆನೆಯು ಭಗದತ್ತನಿಂದ ಪ್ರಚೋದಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಕಾಲನು ಬಿಟ್ಟು ಅಂತಕನಂತೆ ತನ್ನ ಪದಾಘಾತದಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನೇ ಕಂಪಿಸುತ್ತಾ ವೇಗವನ್ನು ದ್ವಿಗುಣವಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರೆಲ್ಲರ ಮೇಲೆ ಎರಗಿತು.

06060044a ತಸ್ಯ ತತ್ಸುಮಹದ್ರೂಪಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸರ್ವೇ ಮಹಾರಥಾಃ|

06060044c ಅಸಹ್ಯಂ ಮನ್ಯಮಾನಾಸ್ತೇ ನಾತಿಪ್ರಮನಸೋಽಭವನ್||

ಅದರ ಅಸಹ್ಯವಾದ ಆ ಮಹಾರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿ ಮಹಾರಥರೆಲ್ಲರೂ ಅದನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೇ ಹತೋತ್ಸಾಹರಾದರು.

06060045a ತತಸ್ತು ನೃಪತಿಃ ಕ್ರುದ್ಧೋ ಭೀಮಸೇನಂ ಸ್ತನಾಂತರೇ|

06060045c ಆಜಘಾನ ನರವ್ಯಾಘ್ರ ಶರೇಣ ನತಪರ್ವಣಾ||

ನರವ್ಯಾಘ್ರ! ಆಗ ನೃಪತಿಯು ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಭೀಮಸೇನನ ಎದೆಗೆ ನತಪರ್ವ ಶರದಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06060046a ಸೋಽತಿವಿದ್ಧೋ ಮಹೇಷ್ಟಾಸಸ್ತೇನ ರಾಜ್ಞಾ ಮಹಾರಥಃ|

06060046c ಮೂರ್ಚಯಾಭಿಪರೀತಾಂಗೋ ಧ್ವಜಯಷ್ಟಿಂ ಉಪಾಶ್ರಿತಃ||

ಆ ಮಹೇಷ್ವಾಸ ರಾಜನಿಂದ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಮಹಾರಥನು
ಅಂಗಾಂಗಗಳ ನೋವಿನಿಂದ ಬಳಲಿ ಮೂರ್ಛಿತನಾಗಿ ಧ್ವಜದ
ದಂಡವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು.

06060047a ತಾಂಸ್ತು ಭೀತಾನ್ಸಮಾಲಕ್ಷ್ಯ ಭೀಮಸೇನಂ ಚ ಮೂರ್ಚಿತಂ|
06060047c ನನಾದ ಬಲವನ್ನಾದಂ ಭಗದತ್ತಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್||

ಅವರು ಭೀತರಾದುದನ್ನೂ, ಭೀಮಸೇನನು ಮೂರ್ಛಿತನಾದುದನ್ನೂ
ಕಂಡು ಪ್ರತಾಪವಾನ್ ಭಗದತ್ತನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಸಿಂಹನಾದಗೈದನು.

06060048a ತತೋ ಘಟೋತ್ಕಚೋ ರಾಜನ್ವೀಕ್ಷ್ಯ ಭೀಮಂ ತಥಾಗತಂ|
06060048c ಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ರಾಕ್ಷಸೋ ಘೋರಸ್ತತ್ಯೈವಾಂತರಧೀಯತ||

ರಾಜನ್! ಆಗ ಭೀಮನು ಹಾಗಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾದ
ಘೋರ ರಾಕ್ಷಸ ಘಟೋತ್ಕಚನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತರ್ಧಾನನಾದನು.

06060049a ಸ ಕೃತ್ವಾ ದಾರುಣಾಂ ಮಾಯಾಂ ಭೀರೂಣಾಂ ಭಯವರ್ಧಿನೀಂ|
06060049c ಅದೃಶ್ಯತ ನಿಮೇಷಾರ್ಥಾದ್ಘೋರರೂಪಂ ಸಮಾಶ್ರಿತಃ||

ಅವನು ಭೀರುಗಳ ಭಯವರ್ಧಿಸುವ ದಾರುಣ ಮಾಯೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ
ಅದೃಶ್ಯನಾಗಿ ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ ಘೋರರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿದನು.

06060050a ಐರಾವತಂ ಸಮಾರುಹ್ಯ ಸ್ವಯಂ ಮಾಯಾಮಯಂ ಕೃತಂ|
06060050c ತಸ್ಯ ಚಾನ್ಯೇಽಪಿ ದಿಮ್ನಾಗಾ ಬಭೂವುರನುಯಾಯಿನಃ||

ತನ್ನದೇ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಐರಾವತವನ್ನೇರಿ ಬಂದನು.

ಇತರ ದಿಗ್ಗಜಗಳೂ ಅನುಸರಿಸಿ ಬಂದವು.

06060051a ಅಂಜನೋ ವಾಮನಶ್ಚೈವ ಮಹಾಪದ್ಮಶ್ಚ ಸುಪ್ರಭಃ|

06060051c ತ್ರಯ ಏತೇ ಮಹಾನಾಗಾ ರಾಕ್ಷಸೈಃ ಸಮಧಿಷ್ಠಿತಾಃ||

ಅಂಜನ, ವಾಮನ, ಸುಪ್ರಭೆಯ ಮಹಾಪದ್ಮ ಇವು ಮೂರು
ಮಹಾನಾಗಗಳೂ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಏರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದವು.

06060052a ಮಹಾಕಾಯಾಸ್ತ್ರಿದಾ ರಾಜನ್ಯಸ್ರವಂತೋ ಮದಂ ಬಹು|

06060052c ತೇಜೋವೀರ್ಯಬಲೋಪೇತಾ ಮಹಾಬಲಪರಾಕ್ರಮಾಃ||

ರಾಜನ್! ಆ ಮೂರು ಮಹಾಬಲ ಪರಾಕ್ರಮಿಗಳಾದ
ತೇಜೋವೀರ್ಯಬಲೋಪೇತ ಮಹಾಕಾಯಗಳು ಬಹಳಷ್ಟು
ಮದೋದಕವನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

06060053a ಘಟೋತ್ಕಚಸ್ತು ಸ್ವಂ ನಾಗಂ ಚೋದಯಾಮಾಸ ತಂ ತತಃ|

06060053c ಸಗಜಂ ಭಗದತ್ತಂ ತು ಹಂತುಕಾಮಃ ಪರಂತಪಃ||

ಆಗ ಪರಂತಪ ಘಟೋತ್ಕಚನು ಆನೆಯೊಂದಿಗೆ ಭಗದತ್ತನನ್ನು
ಕೊಲ್ಲಲು ಬಯಸಿ ತನ್ನ ಆನೆಯನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸಿದನು.

06060054a ತೇ ಚಾನ್ಯೇ ಚೋದಿತಾ ನಾಗಾ ರಾಕ್ಷಸೈಸ್ತೈರ್ಮಹಾಬಲೈಃ|

06060054c ಪರಿಪೇತುಃ ಸುಸಂರಬ್ಧಾಶ್ಚ ತುರ್ದಂಷ್ಟಾಶ್ಚ ತುರ್ದಿಶಂ|

06060054e ಭಗದತ್ತಸ್ಯ ತಂ ನಾಗಂ ವಿಷಾಣೈಸ್ತೇಽಭ್ಯಪೀಡಯನ್||

ಮಹಾಬಲ ರಾಕ್ಷಸರಿಂದ ಪ್ರಚೋದಿತರಾದ ಅನ್ಯ ಗಜಗಳೂ ಕೂಡ

ಸಂರಬ್ಧರಾಗಿ ಕೋರೆದಾಡೆಗಳೊಡನೆ ನಾಲ್ಕುಕಡೆಗಳಿಂದ ಭಗದತ್ತನ
ಆ ಅನೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಬಹುವಾಗಿ ಪೀಡಿಸಿದವು.

06060055a ಸಂಪೀಡ್ಯಮಾನಸ್ತೈರ್ನಾಗೈರ್ವೇದನಾರ್ತಃ ಶರಾತುರಃ|

06060055c ಸೋಽನದತ್ ಸುಮಹಾನಾದಂ ಇಂದ್ರಾಶನಿಸಮಸ್ವನಂ||

ಆ ಆನೆಗಳಿಂದ ಪೀಡಿತಗೊಂಡು ಅದು ಶರಗಳ ವೇದನೆಯಿಂದ
ಆರ್ತವಾಗಿ ಮೋಡಗಳ ಗುಡುಗಿಗೆ ಸಮನಾದ ಮಹಾನಾದದಿಂದ
ಕೂಗಿತು.

06060056a ತಸ್ಯ ತಂ ನದತೋ ನಾದಂ ಸುಘೋರಂ ಭೀಮನಿಸ್ವನಂ|

06060056c ಶ್ರುತ್ವಾ ಭೀಷ್ಮೋಽಬ್ರವೀದ್ಭ್ರೂಣಂ ರಾಜಾನಂ ಚ ಸುಯೋಧನಂ||

ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಭೀಮನಿಸ್ವನ ಘೋರ ನಾದವನ್ನು ಕೇಳಿದ ಭೀಷ್ಮನು
ರಾಜಾ ಸುಯೋಧನ ಮತ್ತು ದ್ರೋಣರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

06060057a ಏಷ ಯುಧ್ಯತಿ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಹೈಡಿಂಬೀನ ದುರಾತ್ಮನಾ|

06060057c ಭಗದತ್ತೋ ಮಹೇಷ್ಟಾಸಃ ಕೃಚ್ಛೈಣ ಪರಿವರ್ತತೇ||

“ಈ ಮಹೇಷ್ಟಾಸ ಭಗದತ್ತನು ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ದುರಾತ್ಮ
ಹೈಡಿಂಬಿಯೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ಕಷ್ಟಕ್ಕೊಳಗಾಗಿದ್ದಾನೆ.

06060058a ರಾಕ್ಷಸಶ್ಚ ಮಹಾಮಾಯಃ ಸ ಚ ರಾಜಾತಿಕೋಪನಃ|

06060058c ತೌ ಸಮೇತೌ ಮಹಾವೀರ್ಯೌ ಕಾಲಮೃತ್ಯುಸಮಾವೃಭೌ||

ರಾಕ್ಷಸನು ಮಹಾಮಾಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ರಾಜನು ಅತ್ಯಂತ

ಕುಪಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವರಿಬ್ಬರು ಮಹಾವೀರ್ಯವಂತರೂ
ಕಾಲಮೃತ್ಯುವಂತೆ ಒಟ್ಟಾಗಿದ್ದಾರೆ.

06060059a ಶ್ರುಯತೇ ಹ್ಯೇಷ ಹೃಷ್ಟಾನಾಂ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಮಹಾಸ್ವನಃ|

06060059c ಹಸ್ತಿನಶ್ಚೈವ ಸುಮಹಾನ್ಭೀತಸ್ಯ ರುವತೋ ಧ್ವನಿಃ||

ಹರ್ಷಿತ ಪಾಂಡವರ ಮಹಾಸ್ವನವೂ ಭೀತಿಗೊಂಡ ಆನೆಯ ಚೀರುವ
ಮಹಾಧ್ವನಿಯೂ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿದೆ.

06060060a ತತ್ರ ಗಚ್ಛಾಮ ಭದ್ರಂ ವೋ ರಾಜಾನಂ ಪರಿರಕ್ಷಿತುಂ|

06060060c ಅರಕ್ಷ್ಯ ಮಾಣಃ ಸಮರೇ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಪ್ರಾಣಾನ್ವಿಮೋಕ್ಷ್ಯತೇ||

ನಿಮಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ! ರಾಜನನ್ನು ಪರಿರಕ್ಷಿಸಲು ಅಲ್ಲಿಗೆ
ಹೋಗೋಣ. ರಕ್ಷಣೆಯಿಲ್ಲದವರು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಬೇಗನೇ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು
ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

06060061a ತೇ ತ್ವರಧ್ವಂ ಮಹಾವೀರ್ಯಾಃ ಕಿಂ ಚಿರೇಣ ಪ್ರಯಾಮಹೇ|

06060061c ಮಹಾನ್ ಹಿ ವರ್ತತೇ ರೌದ್ರಃ ಸಂಗ್ರಾಮೋ ಲೋಮಹರ್ಷಣಃ||

ಮಹಾವೀರ್ಯರೇ! ತ್ವರೆಮಾಡಿ! ತಡಮಾಡುವುದರಿಂದ ಏನು
ಪ್ರಯೋಜನ? ರೌದ್ರವೂ ಲೋಮಹರ್ಷಣವೂ ಆದ ಮಹಾಯುದ್ಧವು
ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ.

06060062a ಭಕ್ತಶ್ಚ ಕುಲಪುತ್ರಶ್ಚ ಶೂರಶ್ಚ ಪೃತನಾಪತಿಃ|

06060062c ಯುಕ್ತಂ ತಸ್ಯ ಪರಿತ್ರಾಣಂ ಕರ್ತುಮಸ್ಮಾಭಿರಚ್ಯುತಾಃ||

ಅಚ್ಯುತರೇ! ಭಕ್ತನೂ, ಕುಲಪುತ್ರನೂ, ಶೂರನೂ, ಪೃತನಾಪತಿಯೂ
ಆದ ಅವನಿಗೆ ನಾವು ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ.”

06060063a ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ತದ್ವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಭಾರದ್ವಾಜಪುರೋಗಮಾಃ|

06060063c ಸಹಿತಾಃ ಸರ್ವರಾಜಾನೋ ಭಗದತ್ತಪರೀಪ್ಸಯಾ|

06060063e ಉತ್ತಮಂ ಜವಮಾಸ್ಥಾಯ ಪ್ರಯಯುರ್ಯತ್ರ ಸೋಽಭವತ್||

ಭೀಷ್ಮನ ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಭಾರದ್ವಾಜನನ್ನು ಮುಂದಿರಿಸಿಕೊಂಡ
ಎಲ್ಲ ರಾಜರೂ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಭಗದತ್ತನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಬಯಸಿ
ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಅವನು ಎಲ್ಲಿದ್ದನೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು,

06060064a ತಾನ್ತ್ರಯಾತಾನ್ಸಮಾಲೋಕ್ಯ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಪುರೋಗಮಾಃ|

06060064c ಪಾಂಚಾಲಾಃ ಪಾಂಡವೈಃ ಸಾರ್ಥಂ ಪೃಷ್ಠತೋಽನುಯಯುಃ ಪರಾನ್||

ಅವರು ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನನ್ನು
ಮುಂದಿರಿಸಿಕೊಂಡ ಪಾಂಚಾಲರು ಪಾಂಡವರೊಂದಿಗೆ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು
ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಹೋದರು.

06060065a ತಾನ್ಯನೀಕಾನ್ಯಥಾಲೋಕ್ಯ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್|

06060065c ನನಾದ ಸುಮಹಾನಾದಂ ವಿಸ್ಫೋಟಮಶನೇರಿವ||

ಆ ಸೇನೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ ಪ್ರತಾಪವಾನ್ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರನು
ಕಲ್ಲುಬಂಡೆಯು ಸ್ಫೋಟಗೊಂಡ ಹಾಗೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗಿದನು.

06060066a ತಸ್ಯ ತಂ ನಿನದಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನಾಗಾಂಶ್ಚ ಯುಧ್ಯತಃ|

06060066c ಭೀಷ್ಮಃ ಶಾಂತನವೋ ಭೂಯೋ ಭಾರದ್ವಾಜಮಭಾಷತ||

ಅವನ ಆ ಕೂಗನ್ನು ಕೇಳಿ ಮತ್ತು ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಆನೆಯನ್ನೂ
ನೋಡಿ ಶಾಂತನವ ಭೀಷ್ಮನು ಪುನಃ ಭಾರದ್ವಾಜನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

06060067a ನ ರೋಚತೇ ಮೇ ಸಂಗ್ರಾಮೋ ಹೈಡಿಂಬೇನ ದುರಾತ್ಮನಾ|

06060067c ಬಲವೀರ್ಯಸಮಾವಿಷ್ಟಃ ಸಸಹಾಯಶ್ಚ ಸಾಂಪ್ರತಂ||

“ದುರಾತ್ಮ ಹೈಡಿಂಬಿಯೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ನನಗೆ
ಇಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಈಗ ಅವನು ಬಲ-ವೀರ್ಯಗಳಿಂದ
ಸಂಪನ್ನನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ಸಹಾಯಕರನ್ನೂ ಪಡೆದಿದ್ದಾನೆ.

06060068a ನೈಷ ಶಕ್ಯೋ ಯುಧಾ ಜೇತುಮಪಿ ವಜ್ರಭೃತಾ ಸ್ವಯಂ|

06060068c ಲಬ್ಧಲಕ್ಷ್ಯಃ ಪ್ರಹಾರೀ ಚ ವಯಂ ಚ ಶ್ರಾಂತವಾಹನಾಃ|

06060068e ಪಾಂಚಾಲೈಃ ಪಾಂಡವೇಯೈಶ್ಚ ದಿವಸಂ ಕ್ಷತವಿಕ್ಷತಾಃ||

ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಇವನನ್ನು ಜಯಿಸಲು ಸ್ವಯಂ ವಜ್ರಭೃತನಿಗೂ ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ.
ಅವನು ಲಕ್ಷ್ಯ ಭೇದನದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಹಸ್ತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ನಾವೂ ಕೂಡ
ಬಳಲಿದ್ದೇವೆ. ಪಾಂಚಾಲರು ಮತ್ತು ಪಾಂಡವರಿಂದ ನಾವು
ದಿವಸವಿಡೀ ಗಾಯಗೊಂಡಿದ್ದೇವೆ.

06060069a ತನ್ನ ಮೇ ರೋಚತೇ ಯುದ್ಧಂ ಪಾಂಡವೈರ್ಜಿತಕಾಶಿಭಿಃ|

06060069c ಘುಷ್ಯತಾಮವಹಾರೋಽದ್ಯ ಶ್ವೋ ಯೋತ್ಸ್ಯಾಮಃ ಪರೈಃ ಸಹ||

ಆದುದರಿಂದ ವಿಜಯೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಉಬ್ಬಿರುವ ಪಾಂಡವರೊಂದಿಗೆ

ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ನನಗೆ ಮನಸ್ಸಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇಂದು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ
ವಿರಾಮವನ್ನು ಘೋಷಿಸಿ ನಾಳೆ ನಾವು ಒಟ್ಟಿಗೇ ಶತ್ರುಗಳೊಂದಿಗೆ
ಹೋರಾಡೋಣ.”

06060070a ಪಿತಾಮಹವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ತಥಾ ಚಕ್ರುಃ ಸ್ಮ ಕೌರವಾಃ|

06060070c ಉಪಾಯೇನಾಪಯಾನಂ ತೇ ಘಟೋತ್ಕಚಭಯಾರ್ಥಿತಾಃ||

ಘಟೋತ್ಕಚನ ಭಯದಿಂದ ಪೀಡಿತರಾಗಿ ಅದೇ ಉಪಾಯವನ್ನು
ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದ ಕೌರವರೂ ಕೂಡ ಪಿತಾಮಹನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ
ಅದರಂತೆಯೇ ಮಾಡಿದರು.

06060071a ಕೌರವೇಷು ನಿವೃತ್ತೇಷು ಪಾಂಡವಾ ಜಿತಕಾಶಿನಃ|

06060071c ಸಿಂಹನಾದಮಕುರ್ವಂತ ಶಂಖವೇಣುಸ್ವನೈಃ ಸಹ||

ಕೌರವರು ನಿವೃತ್ತರಾಗಲು ಗೆಲುವಿನಿಂದ ಉಬ್ಬಿದ ಪಾಂಡವರು ಶಂಖ-
ವೇಣು ನಿಸ್ವನಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಿಂಹನಾದವನ್ನು ಮಾಡಿದರು.

06060072a ಏವಂ ತದಭವದ್ಯುದ್ಧಂ ದಿವಸಂ ಭರತರ್ಷಭ|

06060072c ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಕುರೂಣಾಂ ಚ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ಘಟೋತ್ಕಚಂ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಘಟೋತ್ಕಚನನ್ನು ಮುಂದಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಪಾಂಡವ
ಕೌರವರ ಆ ದಿನದ ಯುದ್ಧವು ಈ ರೀತಿ ನಡೆಯಿತು.

06060073a ಕೌರವಾಸ್ತು ತತೋ ರಾಜನ್ವಯಯುಃ ಶಿಬಿರಂ ಸ್ವಕಂ|

06060073c ವ್ರೀಡಮಾನಾ ನಿಶಾಕಾಲೇ ಪಾಂಡವೇಯೈಃ ಪರಾಜಿತಾಃ||

ರಾಜನ್ ! ಆ ನಿಶಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರಿಂದ ಪರಾಜಿತರಾದ
ಕೌರವರು ನಾಚಿಕೆಗೊಂಡವರಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಶಿಬಿರಗಳಿಗೆ ನಡೆದರು.

06060074a ಶರವಿಕ್ಷತಗಾತ್ರಾಶ್ಚ ಪಾಂಡುಪುತ್ರಾ ಮಹಾರಥಾಃ|

06060074c ಯುದ್ಧೇ ಸುಮನಸೋ ಭೂತ್ವಾ ಶಿಬಿರಾಯೈವ ಜಗ್ಮಿರೇ||

ಬಾಣಗಳ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಗಾಯಗೊಂಡಿದ್ದ ಮಹಾರಥ ಪಾಂಡುಪುತ್ರರೂ
ಕೂಡ ಯುದ್ಧದಿಂದ ಸಂತೋಷಗೊಂಡು ಶಿಬಿರಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿದರು.

06060075a ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ಮಹಾರಾಜ ಭೀಮಸೇನಘಟೋತ್ಕಚೌ|

06060075c ಪೂಜಯಂತಸ್ತದಾನ್ಯೋನ್ಯಂ ಮುದಾ ಪರಮಯಾ ಯತಾಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಭೀಮಸೇನ-ಘಟೋತ್ಕಚರನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟು ಪರಮ
ಸಂತೋಷಯುಕ್ತರಾಗಿ ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ಗೌರವಿಸಿದರು.

06060076a ನದಂತೋ ವಿವಿಧಾನ್ನಾದಾಂಸ್ತೂರ್ಯಸ್ವನವಿಮಿಶ್ರಿತಾನ್|

06060076c ಸಿಂಹನಾದಾಂಶ್ಚ ಕುರ್ವಾಣಾ ವಿಮಿಶ್ರಾಂ ಶಂಖನಿಸ್ವನೈಃ||

ವಿವಿಧ ನಾದಗಳು ತೂರ್ಯಸ್ವನಗಳೊಡನೆ,

ಸಿಂಹನಾದಮಾಡುವವರೊಡನೆ, ಶಂಖನಾದಗಳೊಡನೆ

ಮಿಶ್ರಿತವಾಗಿ ಜೋರಾಗಿತ್ತು.

06060077a ವಿನದಂತೋ ಮಹಾತ್ಮಾನಃ ಕಂಪಯಂತಶ್ಚ ಮೇದಿನೀಂ|

06060077c ಘಟ್ಟಯಂತಶ್ಚ ಮರ್ಮಾಣಿ ತವ ಪುತ್ರಸ್ಯ ಮಾರಿಷ|

06060077e ಪ್ರಯಾತಾಃ ಶಿಬಿರಾಯೈವ ನಿಶಾಕಾಲೇ ಪರಂತಪಾಃ||

ಭೂಮಿಯನ್ನು ನಡುಗಿಸುತ್ತಾ ಸಂತೋಷದಲ್ಲಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಾ ನಿನ್ನ ಮಗನ ಮರ್ಮಗಳನ್ನು ಚುಚ್ಚುತ್ತಾ ಆ ಮಹಾತ್ಮ ಪರಂತಪರು ನಿಶಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಿಬಿರಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿದರು.

06060078a ದುರ್ಯೋಧನಸ್ತು ನೃಪತಿದೀನೋ ಭ್ರಾತೃವಧೇನ ಚ|

06060078c ಮುಹೂರ್ತಂ ಚಿಂತಯಾಮಾಸ ಬಾಷ್ಟಶೋಕಸಮಾಕುಲಃ||

ನೃಪತಿ ದುರ್ಯೋಧನನಾದರೋ ಭ್ರಾತೃವಧೆಯಿಂದ ಭಾಷ್ಟಶೋಕಸಮಾಕುಲನಾಗಿ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಚಿಂತೆಗೊಳಗಾದನು.

06060079a ತತಃ ಕೃತ್ವಾ ವಿಧಿಂ ಸರ್ವಂ ಶಿಬಿರಸ್ಯ ಯಥಾವಿಧಿ|

06060079c ಪ್ರದಧ್ಯೌ ಶೋಕಸಂತಪ್ತೋ ಭ್ರಾತೃವ್ಯಸನಕರ್ಶಿತಃ||

ಆಗ ಶಿಬಿರಗಳ ವಿಧಿಯನ್ನು ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಭ್ರಾತೃವ್ಯಸನದಿಂದ ಎಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ಶೋಕಸಂತಪ್ತನಾದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ

ಚತುರ್ಥ ದಿವಸಾವಹಾರೇ ಷಷ್ಠಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ

ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಥ ದಿವಸಾವಹಾರ ಎನ್ನುವ ಅರವತ್ತನೇ

ಅಧ್ಯಾಯವು.

೬೦

ವಿಶ್ವೋಪಾಖ್ಯಾನ

“ಯಾವುದರಿಂದ ಪಾಂಡುಸುತರು ಅವಧ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ? ಮತ್ತು ಯಾವುದರಿಂದ ನನ್ನ ಸುತರು ವಧ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ?” ಎಂದು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಸಂಜಯನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದುದು (೧-೧೩). “ಪಾರ್ಥರು ಆರಂಭದಿಂದಲೂ ಸದಾ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಧರ್ಮದಿಂದಲೇ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ... ಎಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವೋ ಅಲ್ಲಿ ಜಯ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸಂಜಯನು ದುರ್ಯೋಧನ-ಭೀಷ್ಮರ ಸಂವಾದದ ಕುರಿತು ಹೇಳಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದುದು (೧೪-೨೫). “ಏನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಕೌಂತೇಯರು ನಮ್ಮನ್ನು ಪದೇ ಪದೇ ಜಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ?” ಎಂದು ದುರ್ಯೋಧನನು ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಕೇಳಿದುದು (೨೬-೨೯). ಭೀಷ್ಮನು ದುರ್ಯೋಧನನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನು ಮಾಡಿದ ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದುದು (೩೦-೨೦).

06061001 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ|

06061001a ಭಯಂ ಮೇ ಸುಮಹಜ್ಜಾ ತಂ ವಿಸ್ಮಯಶ್ಚೈವ ಸಂಜಯ|

06061001c ಶ್ರುತ್ವಾ ಪಾಂಡುಕುಮಾರಾಣಾಂ ಕರ್ಮ ದೇವೈಃ ಸುದುಷ್ಕರಂ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಸಂಜಯ! ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ದುಷ್ಕರ್ಮವಾದ ಪಾಂಡುಕುಮಾರರ ಕರ್ಮವನ್ನು ಕೇಳಿ ನನಗೆ ಮಹಾ ಭಯವೂ ವಿಸ್ಮಯವೂ ಉಂಟಾಗಿದೆ.

06061002a ಪುತ್ರಾಣಾಂ ಚ ಪರಾಭವಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಸಂಜಯ ಸರ್ವಶಃ|

06061002c ಚಿಂತಾ ಮೇ ಮಹತೀ ಸೂತ ಭವಿಷ್ಯತಿ ಕಥಂ ತ್ವಿತಿ||

ಸಂಜಯ ! ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆ ಪುತ್ರರ ಪರಾಭವವನ್ನು ಕೇಳಿ ನನಗೆ ಮಹಾ
ಚಿಂತೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸೂತ ! ಮುಂದೆ ಏನಾಗಬಹುದು ?

06061003a ಧ್ರುವಂ ವಿದುರವಾಕ್ಯಾನಿ ಧಕ್ಷ್ಯಂತಿ ಹೃದಯಂ ಮಮ|

06061003c ಯಥಾ ಹಿ ದೃಶ್ಯತೇ ಸರ್ವಂ ದೈವಯೋಗೇನ ಸಂಜಯ||

ಸಂಜಯ ! ವಿದುರನಾಡಿದ ಮಾತುಗಳೇ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ನನ್ನ
ಹೃದಯವನ್ನು ಸುಡುತ್ತಿವೆ. ಎಲ್ಲವೂ ದೈವಯೋಗದಿಂದಲೇ ಆಗುತ್ತಿದೆ
ಎಂದು ತೋರುತ್ತಿದೆ.

06061004a ಯತ್ರ ಭೀಷ್ಮ ಮುಖಾನ್ ಶೂರಾನಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನ್ಯೋಧಸತ್ತಮಾನ್|

06061004c ಪಾಂಡವಾನಾಮನೀಕಾನಿ ಯೋಧಯಂತಿ ಪ್ರಹಾರಿಣಃ||

ಯೋಧಸತ್ತಮರಾದ, ಶೂರರಾದ, ಅಸ್ತ್ರಜ್ಞರಾದ, ಭೀಷ್ಮಮುಖ್ಯರನ್ನು
ಪಾಂಡವರ ಸೇನೆಗಳ ಪ್ರಹಾರಿಗಳು ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರಲ್ಲ !

06061005a ಕೇನಾವಧ್ಯಾ ಮಹಾತ್ಮಾನಃ ಪಾಂಡುಪುತ್ರಾ ಮಹಾಬಲಾಃ|

06061005c ಕೇನ ದತ್ತವರಾಸ್ತಾತ ಕಿಂ ವಾ ಜ್ಞಾನಂ ವಿದಂತಿ ತೇ|

06061005e ಯೇನ ಕ್ಷಯಂ ನ ಗಚ್ಛಂತಿ ದಿವಿ ತಾರಾಗಣಾ ಇವ||

ಮಹಾತ್ಮ ಮಹಾಬಲ ಪಾಂಡುಪುತ್ರರು ಹೇಗೆ ಅವಧ್ಯರಾದರು ?

ಅಯ್ಯಾ ! ಅವರಿಗೆ ಯಾರು ವರವನ್ನಿತ್ತರು ? ಅಥವಾ ಯಾವ

ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅವರು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ? ಯಾವುದರಿಂದ ಅವರು

ದಿವಿಯಲ್ಲಿರುವ ತಾರಾಗಣದಂತೆ ಕ್ಷಯವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿಲ್ಲ?

06061006a ಪುನಃ ಪುನರ್ನ ಮೃಷ್ಯಾಮಿ ಹತಂ ಸೈನ್ಯಂ ಸ್ಮ ಪಾಂಡವೈಃ|

06061006c ಮಯ್ಯೇವ ದಂಡಃ ಪತತಿ ದೈವಾತ್ಪರಮದಾರುಣಃ||

ಪಾಂಡವರಿಂದ ನನ್ನ ಸೈನ್ಯವು ಪುನಃ ಪುನಃ ಹತವಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ದೈವದಿಂದಾಗಿ ನನ್ನ ಮೇಲೆಯೇ ಪರಮ ದಾರುಣ ದಂಡವು ಬೀಳಲಿಕ್ಕಿದೆ.

06061007a ಯಥಾವಧ್ಯಾಃ ಪಾಂಡುಸುತಾ ಯಥಾ ವಧ್ಯಾಶ್ಚ ಮೇ ಸುತಾಃ|

06061007c ಏತನ್ಮೇ ಸರ್ವಮಾಚಕ್ಷ್ವ ಯಥಾತತ್ತ್ವೇನ ಸಂಜಯ||

ಯಾವುದರಿಂದ ಪಾಂಡುಸುತರು ಅವಧ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ? ಮತ್ತು ಯಾವುದರಿಂದ ನನ್ನ ಸುತರು ವಧ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ? ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಯಥಾತತ್ತ್ವವಾಗಿ ನನಗೆ ಹೇಳು ಸಂಜಯ!

06061008a ನ ಹಿ ಪಾರಂ ಪ್ರಪಶ್ಯಾಮಿ ದುಃಖಸ್ಯಾಸ್ಯ ಕಥಂ ಚನ|

06061008c ಸಮುದ್ರಸ್ಯೇವ ಮಹತೋ ಭುಜಾಭ್ಯಾಂ ಪ್ರತರನ್ನರಃ||

ಭುಜಗಳಿಂದಲೇ ಮಹಾ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ದಾಟುವೆನೆಂಬ ನರನಿಗೆ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ನನಗೆ ಈ ದುಃಖದ ದಡೆಯು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ.

06061009a ಪುತ್ರಾಣಾಂ ವ್ಯಸನಂ ಮನ್ಯೇ ಧ್ರುವಂ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಸುದಾರುಣಂ|

06061009c ಘಾತಯಿಷ್ಯತಿ ಮೇ ಪುತ್ರಾನ್ಸರ್ವಾನ್ಭೀಮೋ ನ ಸಂಶಯಃ||

ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಸುದಾರುಣ ವ್ಯಸನವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ

ಎಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಪುತ್ರರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಭೀಮನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾನೆ
ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

06061010a ನ ಹಿ ಪಶ್ಯಾಮಿ ತಂ ವೀರಂ ಯೋ ಮೇ ರಕ್ಷೇತ್ಸುತಾನ್ರಣೇ|

06061010c ಧ್ರುವಂ ವಿನಾಶಃ ಸಮರೇ ಪುತ್ರಾಣಾಂ ಮಮ ಸಂಜಯ||

ಸಂಜಯ ! ರಣದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬಲ್ಲ ವೀರನನ್ನು ನಾನು
ಕಾಣೆ. ಸಂಜಯ ! ಸಮರದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪುತ್ರರ ವಿನಾಶವು
ನಿಶ್ಚಿತವಾದುದು.

06061011a ತಸ್ಮಾನ್ನೇ ಕಾರಣಂ ಸೂತ ಯುಕ್ತಿಂ ಚೈವ ವಿಶೇಷತಃ|

06061011c ಪೃಚ್ಛತೋಽದ್ಯ ಯಥಾತತ್ತ್ವಂ ಸರ್ವಮಾಖ್ಯಾತುಮರ್ಹಸಿ||

ಸೂತ ! ಅದರ ಯುಕ್ತಿ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷ ಕಾರಣವನ್ನು ಇಂದು ನಾನು
ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಬೇಕು.

06061012a ದುರ್ಯೋಧನೋಽಪಿ ಯಚ್ಚಕ್ರೇ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸ್ವಾನ್ವಿಮುಖಾನ್ರಣೇ|

06061012c ಭೀಷ್ಮ ದ್ರೋಣೌ ಕೃಪಶ್ಚೈವ ಸೌಬಲೇಯೋ ಜಯದ್ರಥಃ||

06061012e ದ್ರೋಣಿವಾಪಿ ಮಹೇಷ್ಟಾಸೋ ವಿಕರ್ಣೋ ವಾ ಮಹಾಬಲಃ||

ರಣದಲ್ಲಿ ತನ್ನವರು ವಿಮುಖರಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ
ದುರ್ಯೋಧನನಾದರೋ ಏನು ಮಾಡಿದನು? ಭೀಷ್ಮ, ದ್ರೋಣ, ಕೃಪ,
ಸೌಬಲೇಯ, ಜಯದ್ರಥ, ಮಹೇಷ್ಟಾಸ ದ್ರೋಣಿ, ಅಥವಾ ಮಹಾಬಲ
ವಿಕರ್ಣರು ಏನು ಮಾಡಿದರು?

06061013a ನಿಶ್ಚಯೋ ವಾಪಿ ಕಸ್ತೇಷಾಂ ತದಾ ಹ್ಯಾಸೀನ್ಮಹಾತ್ಮನಾಂ|

06061013c ವಿಮುಖೇಷು ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ಮಮ ಪುತ್ರೇಷು ಸಂಜಯ||

ಸಂಜಯ ! ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ! ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ವಿಮುಖರಾಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಆ ಮಹಾತ್ಮರ ನಿಶ್ಚಯವು ಏನಾಗಿತ್ತು?”

06061014 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06061014a ಶೃಣು ರಾಜನ್ನವಹಿತಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಚೈವಾವಧಾರಯ|

06061014c ನೈವ ಮಂತ್ರಕೃತಂ ಕಿಂ ಚಿನ್ನೈವ ಮಾಯಾಂ ತಥಾವಿಧಾಂ|

06061014e ನ ವೈ ವಿಭೀಷಿಕಾಂ ಕಾಂ ಚಿದ್ರಾಜನ್ಯುರ್ವಂತಿ ಪಾಂಡವಾಃ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್ ! ಸಾವಧಾನಚಿತ್ತನಾಗಿ ಕೇಳು. ಕೇಳಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೋ. ರಾಜನ್ ! ಪಾಂಡವರು ಯಾವುದೇ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನಾಗಲೀ, ಮಾಯೆಗಳನ್ನಾಗಲೀ ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅವರು ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಹೆದರಿಕೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಕೃತ್ಯವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ.

06061015a ಯುದ್ಧಂತಿ ತೇ ಯಥಾನ್ಯಾಯಂ ಶಕ್ತಿಮಂತಶ್ಚ ಸಮ್ಯುಗೇ|

06061015c ಧರ್ಮೇಣ ಸರ್ವಕಾರ್ಯಾಣಿ ಕೀರ್ತಿತಾನೀತಿ ಭಾರತ|

06061015e ಆರಭಂತೇ ಸದಾ ಪಾರ್ಥಾಃ ಪ್ರಾರ್ಥಯಾನಾ ಮಹದ್ಯಶಃ||

ಅವರು ಯಥಾನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮತ್ತು ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಮಂತರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಕೂಡ. ಭಾರತ ! ಪಾರ್ಥರು ಆರಂಭದಿಂದಲೂ ಸದಾ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಧರ್ಮದಿಂದಲೇ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಮಹಾ ಯಶಸ್ಸನ್ನೇ ಬಯಸುತ್ತಾ

ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.

06061016a ನ ತೇ ಯುದ್ಧಾನ್ನಿವರ್ತಂತೇ ಧರ್ಮೋಪೇತಾ ಮಹಾಬಲಾಃ|

06061016c ಶ್ರಿಯಾ ಪರಮಯಾ ಯುಕ್ತಾ ಯತೋ ಧರ್ಮಸ್ತತೋ ಜಯಃ|

06061016e ತೇನಾವಧ್ಯಾ ರಣೇ ಪಾರ್ಥಾ ಜಯಯುಕ್ತಾಶ್ಚ ಪಾರ್ಥಿವ||

ಧರ್ಮೋಪೇತರಾದ, ಪರಮ ಶ್ರೀಯಿಂದ ಯುಕ್ತರಾದ ಆ ಮಹಾಬಲರು ಯುದ್ಧದಿಂದ ಪಲಾಯನ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವೋ ಅಲ್ಲಿ ಜಯ. ಪಾರ್ಥಿವ! ಇದರಿಂದಾಗಿ ರಣದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಥರು ಅವಧ್ಯರು ಮತ್ತು ಜಯಶಾಲಿಗಳು.

06061017a ತವ ಪುತ್ರಾ ದುರಾತ್ಮಾನಃ ಪಾಪೇಷ್ಟಭಿರತಾಃ ಸದಾ|

06061017c ನಿಷ್ಕುರಾ ಹೀನಕರ್ಮಾಣಸ್ತೇನ ಹೀಯಂತಿ ಸಮ್ಯುಗೇ||

ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರು ದುರಾತ್ಮರು. ಸದಾ ಪಾಪಗಳಲ್ಲಿ ಸದಾ ನಿರತರಾಗಿರುವವರು. ನಿಷ್ಕುರರು. ಹೀನ ಕರ್ಮಿಗಳು. ಇದರಿಂದಲೇ ಅವರು ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

06061018a ಸುಬಹೂನಿ ನೃಶಂಸಾನಿ ಪುತ್ರೈಸ್ತವ ಜನೇಶ್ವರ|

06061018c ನಿಕೃತಾನೀಹ ಪಾಂಡೂನಾಂ ನೀಚೈರಿವ ಯಥಾ ನರೈಃ||

ಜನೇಶ್ವರ! ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರು ನೀಚ ನರರಂತೆ ಪಾಂಡವರ ಮೇಲೆ ಅನೇಕ ಕ್ರೂರಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಮೋಸಕೃತ್ಯಗಳನ್ನೂ ಎಸಗಿದ್ದಾರೆ.

06061019a ಸರ್ವಂ ಚ ತದನಾದೃತ್ಯ ಪುತ್ರಾಣಾಂ ತವ ಕಿಲ್ಬಿಷಂ|

06061019c ಸಾಪಹ್ನವಾಃ ಸದೈವಾಸನ್ವಾಂಡವಾಃ ಪಾಂಡುಪೂರ್ವಜ|

06061019e ನ ಚೈನಾನ್ಬಹು ಮನ್ಯಂತೇ ಪುತ್ರಾಸ್ತವ ವಿಶಾಂ ಪತೇ||

ಪಾಂಡುಪೂರ್ವಜ ! ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರ ತಪ್ಪುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅನಾದರಿಸಿ
ಪಾಂಡವರು ಸದೈವ ತಮಗೆ ಬಂದಿರುವ ಆಪತ್ತುಗಳಿಂದ
ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತರಾಗಿದ್ದರು. ವಿಶಾಂಪತೇ !
ಇಂಥವರನ್ನು ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಗೌರವಿಸಲಿಲ್ಲ.

06061020a ತಸ್ಯ ಪಾಪಸ್ಯ ಸತತಂ ಕ್ರಿಯಮಾಣಸ್ಯ ಕರ್ಮಣಃ|

06061020c ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಂ ಸುಮಹದ್ಭೋರಂ ಫಲಂ ಕಿಂಪಾಕಸನ್ನಿಭಂ|

06061020e ಸ ತದ್ಭುಂಕ್ಷ್ವ ಮಹಾರಾಜ ಸಪುತ್ರಃ ಸಸುಹೃಜ್ಜನಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಸತತವೂ ಅವನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಪಾಪ ಕರ್ಮಗಳು
ತಂದಿರುವ ಕೆಟ್ಟುಹೋದ ಅಡುಗೆಯಂತಿರುವ ಈ ಮಹಾಘೋರ
ಫಲವನ್ನು ನೀನು ಮಕ್ಕಳು ಸುಹೃದಯರೊಂದಿಗೆ ಭೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ.

06061021a ನಾವಬುಧ್ಯಸಿ ಯದ್ರಾಜನ್ವಾರ್ಯಮಾಣಃ ಸುಹೃಜ್ಜನೈಃ|

06061021c ವಿದುರೇಣಾಥ ಭೀಷ್ಮೇಣ ದ್ರೋಣೇನ ಚ ಮಹಾತ್ಮನಾ||

ರಾಜನ್ ! ಅವರನ್ನು ತಡೆಯಲು ಸುಹೃಜ್ಜನರಾದ ಮಹಾತ್ಮ ವಿದುರ,
ಭೀಷ್ಮ, ದ್ರೋಣರನ್ನು ನೀನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ.

06061022a ತಥಾ ಮಯಾ ಚಾಪ್ಯಸಕೃದ್ವಾರ್ಯಮಾಣೋ ನ ಗೃಹ್ಣಸಿ|

06061022c ವಾಕ್ಯಂ ಹಿತಂ ಚ ಪಥ್ಯಂ ಚ ಮರ್ತ್ಯಃ ಪಥ್ಯಮಿವೌಷಧಂ|

06061022e ಪುತ್ರಾಣಾಂ ಮತಮಾಸ್ಥಾಯ ಜಿತಾನ್ಮನ್ಯಸಿ ಪಾಂಡವಾನ್||

ಹಾಗೆಯೇ ನಾನೂ ಕೂಡ ಪಾಪಕೃತ್ಯದಿಂದ ತಡೆಯುವಾಗ ಅದನ್ನು
 ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮೃತ್ಯುಮುಖನಾಗಿರುವ ಮನುಷ್ಯನು ಹೇಗೆ ಪಥ್ಯ
 ಔಷಧವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ನೀನು ಪಥ್ಯವಾದ ಹಿತ
 ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡು
 ಪಾಂಡವರನ್ನು ಗೆದ್ದಾಯಿತು ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ.

06061023a ಶೃಣು ಭೂಯೋ ಯಥಾತತ್ತ್ವಂ ಯನ್ಮಾಂ ತ್ವಂ ಪರಿಪೃಚ್ಛಸಿ|

06061023c ಕಾರಣಂ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಜಯಂ ಪ್ರತಿ|

06061023e ತತ್ತೇಹಂ ಕಥಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಯಥಾಶ್ರುತಮರಿಂದಮ||

ನೀನು ನನಗೆ ಕೇಳಿದುದನ್ನು ಯಥಾತತ್ತ್ವ ವಾಗಿ ಪುನಃ ಕೇಳು.
 ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ! ಅರಿಂದಮ! ಪಾಂಡವರ ಜಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು
 ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅದನ್ನು ಕೇಳು.

06061024a ದುರ್ಯೋಧನೇನ ಸಂಪೃಷ್ಠ ಏತಮರ್ಥಂ ಪಿತಾಮಹಃ|

06061024c ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಭ್ರಾತೃನ್ರಣೇ ಸರ್ವಾನ್ನಿರ್ಜಿತಾನ್ಸುಮಹಾರಥಾನ್||

06061025a ಶೋಕಸಮ್ಮೂಢಹೃದಯೋ ನಿಶಾಕಾಲೇ ಸ್ಮ ಕೌರವಃ|

06061025c ಪಿತಾಮಹಂ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞಂ ವಿನಯೇನೋಪಗಮ್ಯ ಹ|

06061025e ಯದಬ್ರವೀತ್ಸುತಸ್ತೇಹಸೌ ತನ್ಮೈ ಶೃಣು ಜನೇಶ್ವರ||

ಇದರ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ದುರ್ಯೋಧನನು ಪಿತಾಮಹನಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ್ದನು.
 ರಣದಲ್ಲಿ ಸುಮಹಾರಥರಾದ ಸರ್ವ ಭ್ರಾತೃಗಳೂ ಸೋತಿದ್ದುದನ್ನು
 ನೋಡಿ ಶೋಕಸಮ್ಮೂಢ ಹೃದಯನಾಗಿ ಕೌರವನು ನಿಶಾಕಾಲದಲ್ಲಿ

ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ಪಿತಾಮಹನಲ್ಲಿ ವಿನಯದಿಂದ ಹೋಗಿ ನಿನ್ನ ಮಗನು
ಏನು ಹೇಳಿದನೆನ್ನುವುದನ್ನು ನನ್ನಿಂದ ಕೇಳು ಜನೇಶ್ವರ !

06061026 ದುರ್ಯೋಧನ ಉವಾಚ|

06061026a ತ್ವಂ ಚ ದ್ರೋಣಶ್ಚ ಶಲ್ಯಶ್ಚ ಕೃಪೋ ದ್ರೋಣಿಸ್ತಥೈವ ಚ|

06061026c ಕೃತವರ್ಮಾ ಚ ಹಾರ್ದಿಕ್ಯಃ ಕಾಂಬೋಜಶ್ಚ ಸುದಕ್ಷಿಣಃ||

06061027a ಭೂರಿಶ್ರವಾ ವಿಕರ್ಣಶ್ಚ ಭಗದತ್ತಶ್ಚ ವೀರ್ಯವಾನ್|

06061027c ಮಹಾರಥಾಃ ಸಮಾಖ್ಯಾತಾಃ ಕುಲಪುತ್ರಾಸ್ತನುತ್ಯಜಃ||

ದುರ್ಯೋಧನನು ಹೇಳಿದನು: “ನೀನು, ದ್ರೋಣ, ಶಲ್ಯ, ಕೃಪ, ಮತ್ತು
ಹಾಗೆಯೇ ದ್ರೋಣಿ, ಹಾರ್ದಿಕ್ಯ ಕೃತವರ್ಮ, ಕಾಂಬೋಜ ಸುದಕ್ಷಿಣ,
ಭೂರಿಶ್ರವ, ವಿಕರ್ಣ, ವೀರ್ಯವಾನ್ ಭಗದತ್ತ ಎಲ್ಲರೂ
ಮಹಾರಥರೆಂದು ಖ್ಯಾತರಾಗಿರುವಿರಿ. ಕುಲಪುತ್ರರು ಮತ್ತು ದೇಹವನ್ನು
ತ್ಯಜಿಸಿದವರು.

06061028a ತ್ರಯಾಣಾಮಪಿ ಲೋಕಾನಾಂ ಪರ್ಯಾಪ್ತಾ ಇತಿ ಮೇ ಮತಿಃ|

06061028c ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಸಮಸ್ತಾಶ್ಚ ನ ತಿಷ್ಠಂತಿ ಪರಾಕ್ರಮೇ||

ಮೂರುಲೋಕಗಳನ್ನು ಗೆಲ್ಲಲು ನೀವು ಸಾಕೆಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.
ಆದರೂ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಪಾಂಡವರ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಎದುರಿಸಿ
ನಿಲ್ಲಲಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ.

06061029a ತತ್ರ ಮೇ ಸಂಶಯೋ ಜಾತಸ್ತನ್ಮಮಾಚಕ್ಷ್ವ ಪೃಚ್ಛತಃ|

06061029c ಯಂ ಸಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ಕೌಂತೇಯಾ ಜಯಂತ್ಯಸ್ಮಾನ್ವದೇ ಪದೇ||

ಇದರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸಂಶಯವು ಹುಟ್ಟಿದೆ. ನಾನು ಕೇಳಿದುದಕ್ಕೆ ಹೇಳು.
ಏನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಕೌಂತೇಯರು ನಮ್ಮನ್ನು ಪದೇ ಪದೇ
ಜಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ?”

06061030 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ

06061030a ಶೃಣು ರಾಜನ್ವಚೋ ಮಹ್ಯಂ ಯತ್ತ್ವಾಂ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಕೌರವ|

06061030c ಬಹುಶಶ್ಚ ಮಮೋಕ್ತೋಽಸಿ ನ ಚ ಮೇ ತತ್ತ್ವಯಾ ಕೃತಂ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಕೌರವ! ರಾಜನ್! ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳು.
ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಇದನ್ನು ನಾನು ನಿನಗೆ
ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ನೀನು ಅದರಂತೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ.

06061031a ಕ್ರಿಯತಾಂ ಪಾಂಡವೈಃ ಸಾರ್ಧಂ ಶಮೋ ಭರತಸತ್ತಮ|

06061031c ಏತತ್ ಕ್ಷಮಮಹಂ ಮನ್ಯೇ ಪೃಥಿವ್ಯಾಸ್ತವ ಚಾಭಿಭೋ||

ಭರತಸತ್ತಮ! ವಿಭೋ! ಪಾಂಡವರೊಂದಿಗೆ ಸಂಧಿ ಮಾಡಿಕೋ.
ಇದರಿಂದ ನಿನಗೂ ಈ ಪೃಥ್ವಿಗೂ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗುತ್ತದೆಯೆಂದು ನನ್ನ
ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

06061032a ಭುಂಜೇಮಾಂ ಪೃಥಿವೀಂ ರಾಜನ್ಯಾತ್ಯಭಿಃ ಸಹಿತಃ ಸುಖೀ|

06061032c ದುರ್ಹೃದಸ್ತಾಪಯನ್ಸರ್ವಾನ್ನಂದಯಂಶ್ಚಾಪಿ ಬಾಂಧವಾನ್||

ರಾಜನ್! ದುರ್ಹೃದಯರನ್ನು ಬೇಗೆಗೊಳಿಸಿ ಎಲ್ಲ ಬಾಂಧವರನ್ನೂ
ಆನಂದಿಸಿ ಭ್ರಾತೃಗಳೊಂದಿಗೆ ಈ ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ಸುಖಿಯಾಗಿ
ಭೋಗಿಸು.

06061033a ನ ಚ ಮೇ ಕ್ರೋಶತಸ್ತಾತ ಶ್ರುತವಾನಸಿ ವೈ ಪುರಾ|

06061033c ತದಿದಂ ಸಮನುಪ್ರಾಪ್ತಂ ಯತ್ಪಾಂಡೂನವಮನ್ಯಸೇ||

ಮಗೂ! ಹಿಂದೆ ಇದನ್ನು ನಾನು ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೆ. ಆಗ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಅಪಮಾನವು ನಿನಗೆ ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿದೆ.

06061034a ಯಶ್ಚ ಹೇತುರವಧ್ಯತ್ವೇ ತೇಷಾಮಕ್ಲಿಷ್ಟಕರ್ಮಣಾಂ|

06061034c ತಂ ಶ್ರೃಣುಷ್ವ ಮಹಾರಾಜ ಮಮ ಕೀರ್ತಯತಃ ಪ್ರಭೋ||

ಮಹಾರಾಜ! ಪ್ರಭೋ! ಆ ಅಕ್ಲಿಷ್ಟಕರ್ಮಿಗಳ ಅವಧ್ಯತ್ವದ ಕಾರಣವನ್ನು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು.

06061035a ನಾಸ್ತಿ ಲೋಕೇಷು ತದ್ಭೂತಂ ಭವಿತಾ ನೋ ಭವಿಷ್ಯತಿ|

06061035c ಯೋ ಜಯೇತ್ಪಾಂಡವಾನ್ಸಂಖ್ಯೇ ಪಾಲಿತಾಂ ಶಾರ್ಙ್ಗಧನ್ವನಾ||

ಶಾರ್ಙ್ಗಧನ್ವನಿಂದ ಪಾಲಿತರಾದ ಪಾಂಡವರನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಗೆಲ್ಲುವಂಥಹುದು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ, ಹಿಂದೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ಕೂಡ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

06061036a ಯತ್ತು ಮೇ ಕಥಿತಂ ತಾತ ಮುನಿಭಿರ್ಭಾವಿತಾತ್ಮಭಿಃ|

06061036c ಪುರಾಣಗೀತಂ ಧರ್ಮಜ್ಞ ತಚ್ಚೃಣುಷ್ವ ಯಥಾತಥಂ||

ಧರ್ಮಜ್ಞ! ಮಗೂ! ಮುನಿಗಳು ಭಾವಿತಾತ್ಮರು ನನಗೆ ಹೇಳಿದ ಈ ಪುರಾಣಗೀತೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಕೇಳಿದ್ದೆನೋ ಹಾಗೆ ಕೇಳು.

06061037a ಪುರಾ ಕಿಲ ಸುರಾಃ ಸರ್ವೇ ಋಷಯಶ್ಚ ಸಮಾಗತಾಃ|

06061037c ಪಿತಾಮಹಮುಪಾಸೇದುಃ ಪರ್ವತೇ ಗಂಧಮಾದನೇ||

ಹಿಂದೆ ಎಲ್ಲ ಸುರರೂ ಋಷಿಗಳೂ ಪಿತಾಮಹನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸಲು
ಗಂಧಮಾದನ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದರು.

06061038a ಮಧ್ಯೇ ತೇಷಾಂ ಸಮಾಸೀನಃ ಪ್ರಜಾಪತಿರಪಶ್ಯತ|

06061038c ವಿಮಾನಂ ಜಾಜ್ವಲದ್ಭಾಸಾ ಸ್ಥಿತಂ ಪ್ರವರಮಂಬರೇ||

ಅವರ ಮಧ್ಯೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಮೇಲೆ ಅಂಬರದಲ್ಲಿ
ಉರಿಯುತ್ತಿರುವಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ವಿಮಾನವನ್ನು ನೋಡಿದನು.

06061039a ಧ್ಯಾನೇನಾವೇದ್ಯ ತಂ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಕೃತ್ವಾ ಚ ನಿಯತೋಽಂಜಲಿಂ|

06061039c ನಮಶ್ಚಕಾರ ಹೃಷ್ಟಾತ್ಮಾ ಪರಮಂ ಪರಮೇಶ್ವರಂ||

ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಅವನನ್ನು ತಿಳಿದ ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೃಷ್ಟಾತ್ಮನಾಗಿ ಆ ಪರಮ
ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ನಿಯತನಾಗಿ ಕೈಮುಗಿದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನು.

06061040a ಋಷಯಸ್ತ್ವಥ ದೇವಾಶ್ಚ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಮುತ್ಥಿತಂ|

06061040c ಸ್ಥಿತಾಃ ಪ್ರಾಂಜಲಯಃ ಸರ್ವೇ ಪಶ್ಯಂತೋ ಮಹದದ್ಭುತಂ||

ಬ್ರಹ್ಮನು ಮೇಲಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಎಲ್ಲ ಋಷಿಗಳೂ ದೇವತೆಗಳೂ
ಕೈಮುಗಿದು ನಿಂತು ಆ ಮಹಾ ಅದ್ಭುತವನ್ನು ನೋಡಿದರು.

06061041a ಯಥಾವಚ್ಚ ತಮಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಬ್ರಹ್ಮವಿದಾಂ ವರಃ|

06061041c ಜಗಾದ ಜಗತಃ ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ಪರಂ ಪರಮಧರ್ಮವಿತೆ||

ಬ್ರಹ್ಮವಿದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ, ಪರಮ ಧರ್ಮವಿದು, ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಾ
ಬ್ರಹ್ಮನು ಆ ಪರಮನನ್ನು ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಅರ್ಚಿಸಿದನು.

06061042a ವಿಶ್ವಾವಸುವಿಶ್ವಮೂರ್ತಿವಿಶ್ವೇಶೋ

ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನೋ ವಿಶ್ವಕರ್ಮಾ ವಶೀ ಚ|

06061042c ವಿಶ್ವೇಶ್ವರೋ ವಾಸುದೇವೋಽಸಿ ತಸ್ಮಾದ್

ಯೋಗಾತ್ಮಾನಂ ದೈವತಂ ತ್ವಾಮುಪೈಮಿ||

“ವಿಶ್ವಾವಸು-ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಅಕ್ಷಯವಾಗಿರುವ ಐಶ್ವರ್ಯನೇ!
ವಿಶ್ವಮೂರ್ತಿ -ಪ್ರಪಂಚವೇ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿರುವವನೇ! ವಿಶ್ವೇಶ!
ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನ - ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಏಕೈಕ ಸೇನಾನಿಯೇ! ವಿಶ್ವಕರ್ಮ-
ವಿಶ್ವವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದವನೇ! ವಶೀ - ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನೂ
ವಶದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವವನೇ! ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ! ವಾಸುದೇವನಾಗಿದ್ದೀಯೆ.
ಆದುದರಿಂದ ಯೋಗಸ್ವರೂಪನಾದ ದೇವತೆಯಾಗಿರುವೆ. ನಿನಗೆ ನಾನು
ಶರಣಾಗುತ್ತೇನೆ.

06061043a ಜಯ ವಿಶ್ವ ಮಹಾದೇವ ಜಯ ಲೋಕಹಿತೇ ರತ|

06061043c ಜಯ ಯೋಗೀಶ್ವರ ವಿಭೋ ಜಯ ಯೋಗಪರಾವರ||

ವಿಶ್ವ! ಮಹಾದೇವ! ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ. ಲೋಕಹಿತರತನೇ! ನಿನಗೆ
ಜಯವಾಗಲಿ. ಯೋಗೀಶ್ವರ! ವಿಭೋ! ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ.
ಯೋಗಪರಾವರ! ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ.

06061044a ಪದ್ಮಗರ್ಭ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷ ಜಯ ಲೋಕೇಶ್ವರೇಶ್ವರ|

06061044c ಭೂತಭವ್ಯಭವನ್ನಾಥ ಜಯ ಸೌಮ್ಯಾತ್ಮಜಾತ್ಮಜ||

ಪದ್ಮಗರ್ಭ ! ವಿಶಾಲಾಕ್ಷ ! ಲೋಕೇಶ್ವರೇಶ್ವರ ! ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ.
ಭೂತಭವ್ಯಭವನ್ನಾಥ ! ಸೌಮ್ಯಾತ್ಮಜಾತ್ಮಜ ! ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ.

06061045a ಅಸಂಖ್ಯೇಯಗುಣಾಜೇಯ ಜಯ ಸರ್ವಪರಾಯಣ|

06061045c ನಾರಾಯಣ ಸುದುಷ್ಟಾರ ಜಯ ಶಾರ್ಙ್ಗಧನುರ್ಧರ||

ಅಸಂಖ್ಯೇಯಗುಣಾಜೇಯ ! ಸರ್ವಪರಾಯಣ ! ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ.
ನಾರಾಯಣ ! ಸುದುಷ್ಟಾರ ! ಶಾರ್ಙ್ಗಧನುರ್ಧರ ! ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ.

06061046a ಸರ್ವಗುಹ್ಯಗುಣೋಪೇತ ವಿಶ್ವಮೂರ್ತೇ ನಿರಾಮಯ|

06061046c ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ ಮಹಾಬಾಹೋ ಜಯ ಲೋಕಾರ್ಥತತ್ಪರ||

ಸರ್ವಗುಹ್ಯಗುಣೋಪೇತ ! ವಿಶ್ವಮೂರ್ತೇ ! ನಿರಾಮಯ ! ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ !
ಮಹಾಬಾಹೋ ! ಲೋಕಾರ್ಥತತ್ಪರ ! ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ.

06061047a ಮಹೋರಗ ವರಾಹಾದ್ಯ ಹರಿಕೇಶ ವಿಭೋ ಜಯ|

06061047c ಹರಿವಾಸ ವಿಶಾಮೀಶ ವಿಶ್ವಾವಾಸಾಮಿತಾವ್ಯಯ||

ಮಹೋರಗ ! ವರಾಹಾದ್ಯ ! ಹರಿಕೇಶ ! ವಿಭೋ ! ಹರಿವಾಸ !
ವಿಶಾಮೀಶ ! ವಿಶ್ವಾವಾಸಾ ! ಅಮಿತ ! ಅವ್ಯಯ ! ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ.

06061048a ವ್ಯಕ್ತಾವ್ಯಕ್ತಾಮಿತಸ್ಥಾನ ನಿಯತೇಂದ್ರಿಯ ಸೇಂದ್ರಿಯ|

06061048c ಅಸಂಖ್ಯೇಯಾತ್ಮಭಾವಜ್ಞ ಜಯ ಗಂಭೀರ ಕಾಮದ||

ವ್ಯಕ್ತ ! ಅವ್ಯಕ್ತ ! ಅಮಿತಸ್ಥಾನ ! ನಿಯತೇಂದ್ರಿಯ ! ಸೇಂದ್ರಿಯ !

ಅಸಂಖ್ಯೇಯಾತ್ಮ ! ಭಾವಜ್ಞ ! ಗಂಭೀರ ! ಕಾಮದ ! ನಿನಗೆ
ಜಯವಾಗಲಿ.

06061049a ಅನಂತ ವಿದಿತಪ್ರಜ್ಞ ನಿತ್ಯಂ ಭೂತವಿಭಾವನ|

06061049c ಕೃತಕಾರ್ಯ ಕೃತಪ್ರಜ್ಞ ಧರ್ಮಜ್ಞ ವಿಜಯಾಜಯ||

ಅನಂತ ! ವಿದಿತಪ್ರಜ್ಞ ! ನಿತ್ಯ ! ಭೂತವಿಭಾವನ ! ಕೃತಕಾರ್ಯ !
ಕೃತಪ್ರಜ್ಞ ! ಧರ್ಮಜ್ಞ ! ವಿಜಯ ! ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ.

06061050a ಗುಹ್ಯಾತ್ಮನ್ನರ್ವ ಭೂತಾತ್ಮನ್ನು ಟಸಂಭೂತಸಂಭವ|

06061050c ಭೂತಾರ್ಥತತ್ತ್ವ ಲೋಕೇಶ ಜಯ ಭೂತವಿಭಾವನ||

ಗುಹ್ಯಾತ್ಮನ್ ! ಸರ್ವ ಭೂತಾತ್ಮನ್ ! ಸ್ಫುಟಸಂಭೂತಸಂಭವ !
ಭೂತಾರ್ಥತತ್ತ್ವ ! ಲೋಕೇಶ ! ಭೂತವಿಭಾವನ ! ನಿನಗೆ
ಜಯವಾಗಲಿ !

06061051a ಆತ್ಮಯೋನೇ ಮಹಾಭಾಗ ಕಲ್ಪಸಂಕ್ಷೇಪತತ್ಪರ|

06061051c ಉದ್ಭಾವನ ಮನೋದ್ಭಾವ ಜಯ ಬ್ರಹ್ಮಜನಪ್ರಿಯ||

ಆತ್ಮಯೋನಿಯೇ ! ಮಹಾಭಾಗ ! ಕಲ್ಪಸಂಕ್ಷೇಪತತ್ಪರ ! ಉದ್ಭಾವನ !
ಮನೋದ್ಭಾವ ! ಬ್ರಹ್ಮಜನಪ್ರಿಯ ! ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ !

06061052a ನಿಸರ್ಗಸರ್ಗಾಭಿರತ ಕಾಮೇಶ ಪರಮೇಶ್ವರ|

06061052c ಅಮೃತೋದ್ಭವ ಸದ್ಭಾವ ಯುಗಾಗ್ನೇ ವಿಜಯಪ್ರದ||

06061053a ಪ್ರಜಾಪತಿಪತೇ ದೇವ ಪದ್ಮನಾಭ ಮಹಾಬಲ|

06061053c ಆತ್ಮಭೂತ ಮಹಾಭೂತ ಕರ್ಮಾತ್ಮಂ ಜಯ ಕರ್ಮದ||

ನಿಸರ್ಗಸರ್ಗಾಭಿರತ ! ಕಾಮೇಶ ! ಪರಮೇಶ್ವರ ! ಅಮೃತೋದ್ಭವ !
ಸದ್ಭಾವ ! ಯುಗಾಗ್ನೇ ! ವಿಜಯಪ್ರದ ! ಪ್ರಜಾಪತಿಪತೇ ! ದೇವ !
ಪದ್ಮನಾಭ ! ಮಹಾಬಲ ! ಆತ್ಮಭೂತ ! ಮಹಾಭೂತ ! ಕರ್ಮಾತ್ಮ !
ಕರ್ಮದ ! ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ !

06061054a ಪಾದೌ ತವ ಧರಾ ದೇವೀ ದಿಶೋ ಬಾಹುದಿವಂ ಶಿರಃ|

06061054c ಮೂರ್ತಿಸ್ತೇಽಹಂ ಸುರಾಃ ಕಾಯಶ್ಚಂದ್ರಾದಿತ್ಯೌ ಚ ಚಕ್ಷುಷೀ||

06061055a ಬಲಂ ತಪಶ್ಚ ಸತ್ಯಂ ಚ ಧರ್ಮಃ ಕಾಮಾತ್ಮಜಃ ಪ್ರಭೋ|

06061055c ತೇಜೋಽಗ್ನಿಃ ಪವನಃ ಶ್ವಾಸ ಆಪಸ್ತೇ ಸ್ವೇದಸಂಭವಾಃ||

06061056a ಅಶ್ವಿನೌ ಶ್ರವಣೌ ನಿತ್ಯಂ ದೇವೀ ಜಿಹ್ವಾ ಸರಸ್ವತೀ|

06061056c ವೇದಾಃ ಸಂಸ್ಕಾರನಿಷ್ಠಾ ಹಿ ತ್ವಯೀದಂ ಜಗದಾಶ್ರಿತಂ||

ಧರಾದೇವಿಯೇ ನಿನ್ನ ಎರಡು ಪಾದಗಳು, ದಿಕ್ಕುಗಳೇ ಬಾಹುಗಳು,
ದಿವಿಯೇ ಶಿರ. ನಾನೇ ನಿನ್ನ ಮೂರ್ತಿ. ಸುರರು ಕಾಯ. ಚಂದ್ರಾದಿತ್ಯರು
ಕಣ್ಣುಗಳು. ತಪಸ್ಸೇ ಬಲ. ಸತ್ಯವೇ ಧರ್ಮ. ಪ್ರಭೋ! ಕಾಮನು ಮಗ.
ಅಗ್ನಿಯು ತೇಜಸ್ಸು. ವಾಯುವು ಶ್ವಾಸ. ನಿನ್ನ ಬೆವರಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದುದೇ
ಆಪವು. ಅಶ್ವಿನಿಯರಿಬ್ಬರು ನಿನ್ನ ಎರಡು ಕಿವಿಗಳು. ದೇವಿ ಸರಸ್ವತಿಯು
ನಿತ್ಯವೂ ನಿನ್ನ ನಾಲಿಗೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆ. ಸಂಸ್ಕಾರನಿಷ್ಠವಾದ ವೇದಗಳು
ಮತ್ತು ಈ ಜಗತ್ತು ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಗೊಂಡಿವೆ.

06061057a ನ ಸಂಖ್ಯಾನ್ನ ಪರೀಮಾಣಂ ನ ತೇಜೋ ನ ಪರಾಕ್ರಮಂ|

06061057c ನ ಬಲಂ ಯೋಗಯೋಗೀಶ ಜಾನೀಮಸ್ತೇ ನ ಸಂಭವಂ||

ಯೋಗಯೋಗೀಶ! ಆದರೆ ಅವರು ನಿನ್ನ ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನಾಗಲೀ,
ಪರಿಮಾಣವನ್ನಾಗಲೀ, ತೇಜಸ್ಸನ್ನಾಗಲೀ, ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನಾಗಲೀ,
ಬಲವನ್ನಾಗಲೀ, ಆಗಮವನ್ನಾಗಲೀ ತಿಳಿಯರು.

06061058a ತ್ವದ್ಭಕ್ತಿನಿರತಾ ದೇವ ನಿಯಮೈಸ್ತ್ವಾ ಸಮಾಹಿತಾಃ|

06061058c ಅರ್ಚಯಾಮಃ ಸದಾ ವಿಷ್ಣೋ ಪರಮೇಶಂ ಮಹೇಶ್ವರಂ||

ವಿಷ್ಣೋ! ದೇವ! ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿನಿರತರಾಗಿ ನಿನ್ನ ನಿಯಮಗಳಲ್ಲಿಯೇ
ಸಮಾಹಿತರಾಗಿ ಸದಾ ಪರಮೇಶ ಮಹೇಶ್ವರನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು
ಅರ್ಚಿಸುತ್ತೇವೆ.

06061059a ಋಷಯೋ ದೇವಗಂಧರ್ವಾ ಯಕ್ಷರಾಕ್ಷಸಪನ್ನಗಾಃ|

06061059c ಪಿಶಾಚಾ ಮಾನುಷಾಶ್ಚೈವ ಮೃಗಪಕ್ಷಿಸರೀಸೃಪಾಃ||

06061060a ಏವಮಾದಿ ಮಯಾ ಸೃಷ್ಟಂ ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದಜಂ|

06061060c ಪದ್ಮನಾಭ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷ ಕೃಷ್ಣ ದುಃಸ್ವಪ್ನನಾಶನ||

ಪದ್ಮನಾಭ! ವಿಶಾಲಾಕ್ಷ! ಕೃಷ್ಣ! ದುಃಸ್ವಪ್ನನಾಶನ! ನಿನ್ನ
ಪ್ರಸಾದದಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿದ ನಾನು ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಋಷಿಗಳನ್ನೂ, ದೇವ-
ಗಂಧರ್ವ-ಯಕ್ಷ-ರಾಕ್ಷಸ-ಪನ್ನಗ-ಪಿಶಾಚ-ಮನುಷ್ಯ-ಮೃಗ-ಪಕ್ಷಿ-
ಸರೀಸೃಪಗಳೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ನಾನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದೆ.

06061061a ತ್ವಂ ಗತಿಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ತ್ವಂ ನೇತಾ ತ್ವಂ ಜಗನ್ಮುಖಂ|

06061061c ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದೇನ ದೇವೇಶ ಸುಖಿನೋ ವಿಬುಧಾಃ ಸದಾ||

ಸರ್ವಭೂತಗಳ ಗತಿಯು ನೀನು. ನೇತನೂ ನೀನೆ. ಜಗನ್ಮುಖನೂ ನೀನೆ. ದೇವೇಶ! ನಿನ್ನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ವಿಬುಧರು ಸದಾ ಸುಖಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

06061062a ಪೃಥಿವೀ ನಿರ್ಭಯಾ ದೇವ ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದಾತ್ಸದಾಭವತ್ |
 06061062c ತಸ್ಮಾದ್ಭವ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷ ಯದುವಂಶವಿವರ್ಧನಃ ||
 06061063a ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾಪನಾರ್ಥಾಯ ದೈತೇಯಾನಾಂ ವಧಾಯ ಚ |
 06061063c ಜಗತೋ ಧಾರಣಾರ್ಥಾಯ ವಿಜ್ಞಾಪ್ಯಂ ಕುರು ಮೇ ಪ್ರಭೋ ||

ದೇವ! ನಿನ್ನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಪೃಥ್ವಿಯು ಸದಾ ನಿರ್ಭಯವಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷ! ಯದುವಂಶವಿವರ್ಧನನಾಗು. ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾಪನೆಗಾಗಿ, ದೈತೇಯರ ವಧೆಗಾಗಿ, ಜಗತ್ತನ್ನು ಪೊರೆಯಲಿಕ್ಕಾಗಿ, ಪ್ರಭೋ! ನನ್ನ ವಿಜ್ಞಾಪನೆಯನ್ನು ಮಾಡು.

06061064a ಯದೇತತ್ಪರಮಂ ಗುಹ್ಯಂ ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದಮಯಂ ವಿಭೋ |
 06061064c ವಾಸುದೇವ ತದೇತತ್ತೇ ಮಯೋದ್ಗೀತಂ ಯಥಾತಥಂ ||

ವಿಭೋ! ವಾಸುದೇವ! ನಿನ್ನ ಪರಮ ಗುಟ್ಟನ್ನು ನಿನ್ನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಹೇಗಿದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಹಾಡಿದ್ದೇನೆ.

06061065a ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ಸಂಕರ್ಷಣಂ ದೇವಂ ಸ್ವಯಮಾತ್ಮಾನಮಾತ್ಮನಾ |
 06061065c ಕೃಷ್ಣ ತ್ವಮಾತ್ಮನಾಸ್ರಾಕ್ಷೀಃ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಂ ಚಾತ್ಮಸಂಭವಂ ||

ಕೃಷ್ಣ! ಸ್ವಯಂ ನೀನೇ ನಿನ್ನಿಂದ ದೇವ ಸಂಕರ್ಷಣನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಆತ್ಮಸಂಭವನಾದ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನನ್ನು ನೀನೇ ನಿನ್ನಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದೆ.

06061066a ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಾಚ್ಚಾನಿರುದ್ಧಂ ತ್ವಂ ಯಂ ವಿದುವಿಷ್ಟುಮವ್ಯಯಂ|

06061066c ಅನಿರುದ್ಧೋಽಸೃಜನ್ಮಾಂ ವೈ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ಲೋಕಧಾರಿಣಂ||

ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನಿಂದ ನೀನು ಅವ್ಯಯ ವಿಷ್ಟುವೆಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ
ಅನಿರುದ್ಧನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದೆ. ಅನಿರುದ್ಧನು ಲೋಕಧಾರಿ ಬ್ರಹ್ಮನಾಗಿರುವ
ನನ್ನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು.

06061067a ವಾಸುದೇವಮಯಃ ಸೋಽಹಂ ತ್ವಯೈವಾಸ್ಮಿ ವಿನಿರ್ಮಿತಃ|

06061067c ವಿಭಜ್ಯ ಭಾಗಶೋಽತ್ಮಾನಂ ಪ್ರಜ ಮಾನುಷತಾಂ ವಿಭೋ||

ವಿಭೋ! ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ವಿನಿರ್ಮಿತನಾದ ನಾನು
ವಾಸುದೇವಮಯನಾಗಿರುವೆನು. ಹೀಗೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಭಾಗಗಳನ್ನಾಗಿ
ವಿಂಗಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟು.

06061068a ತತ್ರಾಸುರವಧಂ ಕೃತ್ವಾ ಸರ್ವಲೋಕಸುಖಾಯ ವೈ|

06061068c ಧರ್ಮಂ ಸ್ಥಾಪ್ಯ ಯಶಃ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಯೋಗಂ ಪ್ರಾಪ್ಯಸಿ ತತ್ತ್ವತಃ||

ಅಲ್ಲಿ ಸರ್ವಲೋಕಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಅಸುರವಧೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಧರ್ಮವನ್ನು
ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆದು ತತ್ತ್ವತಃ ಯೋಗವನ್ನು ಹೊಂದು.

06061069a ತ್ವಾಂ ಹಿ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಯೋ ಲೋಕೇ ದೇವಾಶ್ಚಾಮಿತವಿಕ್ರಮ|

06061069c ತೈಸ್ತೈಶ್ಚ ನಾಮಭಿರ್ಭಕ್ತಾ ಗಾಯಂತಿ ಪರಮಾತ್ಮಕಂ||

ಅಮಿತವಿಕ್ರಮ! ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಳು ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳು
ನಿನ್ನದೇ ಪರಮಾತ್ಮಕ ನಾಮಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ.

06061070a ಸ್ಥಿತಾಶ್ಚ ಸರ್ವೇ ತ್ವಯಿ ಭೂತಸಂಘಾಃ

ಕೃತ್ವಾಶ್ರಯಂ ತ್ವಾಂ ವರದಂ ಸುಬಾಹೋ|

06061070c ಅನಾದಿಮಧ್ಯಾಂತಮಪಾರಯೋಗಂ

ಲೋಕಸ್ಯ ಸೇತುಂ ಪ್ರವದಂತಿ ವಿಪ್ರಾಃ||

ಸುಬಾಹೋ! ಸರ್ವ ಭೂತಸಂಘಗಳೂ ವರದನಾದ ನಿನ್ನನ್ನೇ ಆಶ್ರಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿವೆ. ವಿಪ್ರರು ನಿನ್ನನ್ನೇ ಆದಿಮಧ್ಯಾಂತರಗಳಿಲ್ಲದವನು, ಅಪಾರ ಯೋಗಿ ಮತ್ತು ಲೋಕದ ಸೇತುವೆಂದು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ

ವಿಶ್ವೋಪಾಖ್ಯಾನೇ ಏಕಷಷ್ಠಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ

ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವೋಪಾಖ್ಯಾನ ಎನ್ನುವ ಅರವತ್ತೊಂದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೬೨

ಪರಮ ವಿಸ್ಮಿತರಾದ ದೇವರ್ಷಿ-ಗಂಧರ್ವರು “ಭಗವಂತನಾದ ನೀನು

ಯಾರಿಗೆ ವಿನಯದಿಂದ ವರಿಷ್ಠ ಸ್ತುತಿ ಮತ್ತು ಮಾತುಗಳಿಂದ

ನಮಸ್ಕರಿಸಿದೆ?” ಎಂದು ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಕೇಳಲು ಅವನು

“ಮಾನುಷಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವನೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ಅಸುರರ

ವಧೆಗಾಗಿ ಮಹೀತಲಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸು.” ಎಂದು ನಾರಾಯಣನಲ್ಲಿ

ಕೇಳಿದನೆಂದು ಹೇಳಿ, ವಾಸುದೇವನನ್ನು ಕೇವಲ ಮನುಷ್ಯನೆಂದು

ತಿಳಿಯುವವರು ತಾಮಸರು ಎಂದುದು (೧-೨೫). “ಗೋವಿಂದ-
ಧನಂಜಯರನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನೀನು
ತಮಸ್ಸಿನಿಂದ ಆವೃತನಾಗಿರುವ ಕ್ರೂರ ರಾಕ್ಷಸನೆಂದು ನಾನು
ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಭೀಷ್ಮನು ದುರ್ಯೋಧನನಿಗೆ ಹೇಳಿದುದು
(೨೬-೪೦).

06062001 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

06062001a ತತಃ ಸ ಭಗವಾನ್ದೇವೋ ಲೋಕಾನಾಂ ಪರಮೇಶ್ವರಃ|

06062001c ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ಪ್ರತ್ಯುವಾಚೇದಂ ಸ್ನಿಗ್ಧಗಂಭೀರಯಾ ಗಿರಾ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಲೋಕಗಳ ಪರಮೇಶ್ವರ ಭಗವಾನ್ ದೇವನು
ಸ್ನಿಗ್ಧ ಗಂಭೀರ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿದನು.

06062002a ವಿದಿತಂ ತಾತ ಯೋಗಾನ್ಮೈ ಸರ್ವಮೇತತ್ತವೇಷ್ಠಿತಂ|

06062002c ತಥಾ ತದ್ಭವಿತೇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ತತ್ರೈವಾಂತರಧೀಯತ||

“ಮಗೂ! ನನ್ನ ಯೋಗದಿಂದ ನೀನು ಬಯಸಿದುದು ನನಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ.
ಹಾಗೆಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ.” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತರ್ಧಾನನಾದನು.

06062003a ತತೋ ದೇವರ್ಷಿಗಂಧರ್ವಾ ವಿಸ್ಮಯಂ ಪರಮಂ ಗತಾಃ|

06062003c ಕೌತೂಹಲಪರಾಃ ಸರ್ವೇ ಪಿತಾಮಹಮಥಾಬ್ಯುವನ್||

ಆಗ ದೇವರ್ಷಿಗಂಧರ್ವರು ಪರಮ ವಿಸ್ಮಿತರಾದರು.

ಕೌತೂಹಲಪರರಾದ ಎಲ್ಲರೂ ಪಿತಾಮಹನಿಗೆ ಹೇಳಿದರು:

06062004a ಕೋ ನ್ವಯಂ ಯೋ ಭಗವತಾ ಪ್ರಣಮ್ಯ ವಿನಯಾದ್ವಿಭೋ|

06062004c ವಾಗ್ಭಿಃ ಸ್ತುತೋ ವರಿಷ್ಠಾಭಿಃ ಶ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಾಮ ತಂ ವಯಂ||

“ವಿಭೋ! ಭಗವಂತನಾದ ನೀನು ಯಾರಿಗೆ ವಿನಯದಿಂದ ವರಿಷ್ಠ ಸ್ತುತಿ ಮತ್ತು ಮಾತುಗಳಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದೆ? ಅದನ್ನು ನಾವು ಕೇಳಲು ಬಯಸುತ್ತೇವೆ.”

06062005a ಏವಮುಕ್ತಸ್ತು ಭಗವಾನ್ಪ್ರತ್ಯುವಾಚ ಪಿತಾಮಹಃ|

06062005c ದೇವಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಂಧರ್ವಾನ್ಸರ್ವಾನ್ಮಧುರಯಾ ಗಿರಾ||

ಹೀಗೆ ಕೇಳಲು ಭಗವಾನ್ ಪಿತಾಮಹನು ದೇವ-ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿ-
ಗಂಧರ್ವರೆಲ್ಲರಿಗೆ ಮಧುರ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿದನು:

06062006a ಯತ್ತತ್ಪರಂ ಭವಿಷ್ಯಂ ಚ ಭವಿತವ್ಯಂ ಚ ಯತ್ತರಂ|

06062006c ಭೂತಾತ್ಮಾ ಯಃ ಪ್ರಭುಶ್ಚೈವ ಬ್ರಹ್ಮ ಯಚ್ಚ ಪರಂ ಪದಂ||

06062007a ತೇನಾಸ್ಮಿ ಕೃತಸಂವಾದಃ ಪ್ರಸನ್ನೇನ ಸುರರ್ಷಭಾಃ|

06062007c ಜಗತೋಽನುಗ್ರಹಾರ್ಥಾಯ ಯಾಚಿತೋ ಮೇ ಜಗತ್ಪತಿಃ||

“ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅತೀತನಾದ, ಭವಿಷ್ಯ-ಭವಿತವ್ಯಗಳಿಗೂ ಅತೀತನಾದ, ಭೂತಾತ್ಮ, ಪ್ರಭು, ಬ್ರಹ್ಮ, ಪರಮ ಪದ ಪ್ರಸನ್ನನೊಂದಿಗೆ ನಾನು ಮಾತನಾಡಿದೆ. ಸುರರ್ಷಭರೇ! ಜಗತ್ತಿನ ಅನುಗ್ರಹಾರ್ಥವಾಗಿ ನಾನು ಆ ಜಗತ್ಪತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾಚಿಸಿದೆ.

06062008a ಮಾನುಷಂ ಲೋಕಮಾತಿಷ್ಠ ವಾಸುದೇವ ಇತಿ ಶ್ರುತಃ|

06062008c ಅಸುರಾಣಾಂ ವಧಾರ್ಥಾಯ ಸಂಭವಸ್ವ ಮಹೀತಲೇ||

“ಮಾನುಷಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವನೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ಅಸುರರ ವಧೆಗಾಗಿ ಮಹೀತಲಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸು.”

06062009a ಸಂಗ್ರಾಮೇ ನಿಹತಾ ಯೇ ತೇ ದೈತ್ಯದಾನವರಾಕ್ಷಸಾಃ|

06062009c ತ ಇಮೇ ನೃಷು ಸಂಭೂತಾ ಘೋರರೂಪಾ ಮಹಾಬಲಾಃ||

ನಿಮ್ಮಿಂದ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಹತರಾದ ದೈತ್ಯ-ದಾನವ-ರಾಕ್ಷಸರು ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಘೋರರೂಪೀ ಮಹಾಬಲರಾಗಿ ಸಂಭವಿಸಿದ್ದಾರೆ.

06062010a ತೇಷಾಂ ವಧಾರ್ಥಂ ಭಗವಾನ್ನರೇಣ ಸಹಿತೋ ವಶೀ|

06062010c ಮಾನುಷೀಂ ಯೋನಿಮಾಸ್ಥಾಯ ಚರಿಷ್ಯತಿ ಮಹೀತಲೇ||

ಅವರ ವಧೆಗೋಸ್ಕರ ವಿಶ್ವವನ್ನೇ ವಶದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಭಗವಾನನು ನರನ ಸಹಿತ ಮನುಷ್ಯ ಯೋನಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಮಹೀತಲದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾನೆ.

06062011a ನರನಾರಾಯಣೌ ಯೌ ತೌ ಪುರಾಣಾವೃಷಿಸತ್ತಮೌ|

06062011c ಸಹಿತೌ ಮಾನುಷೇ ಲೋಕೇ ಸಂಭೂತಾವಮಿತದ್ಯುತೀ||

ಪುರಾಣ ಋಷಿಸತ್ತಮರಾದ ಅಮಿತದ್ಯುತೀ ನರ-ನಾರಾಯಣರು ಒಟ್ಟಿಗೇ ಮನುಷ್ಯ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸುವರು.

06062012a ಅಜೇಯೌ ಸಮರೇ ಯತ್ತೌ ಸಹಿತಾವಮರೈರಪಿ|

06062012c ಮೂಢಾಸ್ತೇತೌ ನ ಜಾನಂತಿ ನರನಾರಾಯಣಾವೃಷೀ||

ಅಮರರಿಂದಲೂ ಅಜೇಯರಾದ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನು ಮೂಡರು ಮಾತ್ರ

ನರ-ನಾರಾಯಣ ಋಷಿಗಳೆಂದು ಗುರುತಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

06062013a ತಸ್ಯಾಹಮಾತ್ಮಜೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸರ್ವಸ್ಯ ಜಗತಃ ಪತಿಃ|

06062013c ವಾಸುದೇವೋಽರ್ಚನೀಯೋ ವಃ ಸರ್ವಲೋಕಮಹೇಶ್ವರಃ||

ಅವನ ಆತ್ಮಜ ಬ್ರಹ್ಮನು ನಾನು. ಸರ್ವ ಜಗತ್ಪತಿಯಾದ
ಸರ್ವಲೋಕಮಹೇಶ್ವರನಾದ ಆ ವಾಸುದೇವನು ನಮಗೆ
ಅರ್ಚನೀಯನು.

06062014a ತಥಾ ಮನುಷ್ಯೋಽಯಂ ಇತಿ ಕದಾ ಚಿತ್ಸುರಸತ್ತಮಾಃ|

06062014c ನಾವಜ್ಞೇಯೋ ಮಹಾವೀರ್ಯಃ ಶಂಖಚಕ್ರಗದಾಧರಃ||

ಸುರಸತ್ತಮರೇ! ಶಂಖಚಕ್ರಗದಾಧರ ಮಹಾವೀರ್ಯನು
ಮನುಷ್ಯಮಾತ್ರದವನು ಎಂದು ಯಾವಾಗಲೂ ಯಾವ
ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ಅನಾದರಿಸಬಾರದು.

06062015a ಏತತ್ಪರಮಕಂ ಗುಹ್ಯಮೇತತ್ಪರಮಕಂ ಪದಂ|

06062015c ಏತತ್ಪರಮಕಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಏತತ್ಪರಮಕಂ ಯಶಃ||

ಇದು ಪರಮ ಗುಹ್ಯವಾದುದು. ಇದು ಪರಮ ಪದ. ಇದೇ ಪರಮ
ಬ್ರಹ್ಮ. ಇದೇ ಪರಮ ಯಶಸ್ಸು.

06062016a ಏತದಕ್ಷರಮವ್ಯಕ್ತಮೇತತ್ತಚ್ಚಾಶ್ವತಂ ಮಹತ್|

06062016c ಏತತ್ತುರುಷಸಂಜ್ಞಂ ವೈ ಗೀಯತೇ ಜ್ಞಾಯತೇ ನ ಚ||

ಇದು ಅಕ್ಷರ, ಅವ್ಯಕ್ತ. ಇದು ಶಾಶ್ವತವಾದ ಮಹತ್. ಇದೇ

ಪುರುಷನೆಂದು ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಇದನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಬಹುದೇ
ಹೊರತು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

06062017a ಏತತ್ಪರಮಕಂ ತೇಜ ಏತತ್ಪರಮಕಂ ಸುಖಂ|

06062017c ಏತತ್ಪರಮಕಂ ಸತ್ಯಂ ಕೀರ್ತಿತಂ ವಿಶ್ವಕರ್ಮಣಾ||

ಇದೇ ಪರಮ ತೇಜಸ್ಸು. ಇದೇ ಪರಮ ಸುಖ. ಇದೇ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನು
ಕಿರ್ತನೆ ಮಾಡುವ ಪರಮ ಸತ್ಯ.

06062018a ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವೈಃ ಸುರೈಃ ಸೇಂದ್ರೈರ್ಲೋಕೈಶ್ಚಾಮಿತವಿಕ್ರಮಃ|

06062018c ನಾವಜ್ಞೇಯೋ ವಾಸುದೇವೋ ಮಾನುಷೋಽಯಮಿತಿ ಪ್ರಭುಃ||

ಆದುದರಿಂದ ಇಂದ್ರನೊಂದಿಗೆ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಲೋಕಗಳ
ಪ್ರಜೆಗಳೂ ಈ ಅಮಿತವಿಕ್ರಮಿ ಪ್ರಭು ವಾಸುದೇವನನ್ನು
ಮನುಷ್ಯನೆಂದು ಅನಾದರಿಸಬಾರದು.

06062019a ಯಶ್ಚ ಮಾನುಷಮಾತ್ರೋಽಯಮಿತಿ ಬ್ರೂಯಾತ್ಸುಮಂದಧೀಃ|

06062019c ಹೃಷೀಕೇಶಮವಜ್ಞಾನಾತ್ತಮಾಹುಃ ಪುರುಷಾಧಮಂ||

ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಈ ಹೃಷೀಕೇಶನನ್ನು ಕೇವಲ
ಮನುಷ್ಯನೆಂದು ಹೇಳುವವನು ಅತೀ ಮಂದಬುದ್ಧಿಯೇ ಸರಿ. ಅಂತಹ
ಅವಜ್ಞಾತನನ್ನು ಪುರುಷಾಧಮನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

06062020a ಯೋಗಿನಂ ತಂ ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ಪ್ರವಿಷ್ಟಂ ಮಾನುಷೀಂ ತನುಂ|

06062020c ಅವಮನ್ಯೈದ್ವಾಸುದೇವಂ ತಮಾಹುಸ್ತಾಮಸಂ ಜನಾಃ||

ಮನುಷ್ಯನ ದೇಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವ ಆ ಯೋಗಿ, ಮಹಾತ್ಮ,
ವಾಸುದೇವನನ್ನು ಅಪಮಾನಿಸುವ ಜನರು ತಾಮಸರೆಂದು
ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

06062021a ದೇವಂ ಚರಾಚರಾತ್ಮಾನಂ ಶ್ರೀವತ್ಸಾಂಕಂ ಸುವರ್ಚಸಂ|

06062021c ಪದ್ಮನಾಭಂ ನ ಜಾನಾತಿ ತಮಾಹುಸ್ತಾಮಸಂ ಜನಾಃ||

ಆ ದೇವ, ಚರಾಚರಾತ್ಮ, ಶ್ರೀವತ್ಸಾಂಕ, ಸುವರ್ಚಸ, ಪದ್ಮನಾಭನನ್ನು
ಗುರುತಿಸಲಾರದ ಜನರನ್ನು ತಾಮಸರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

06062022a ಕಿರೀಟಕೌಸ್ತುಭಧರಂ ಮಿತ್ರಾಣಾಮಭಯಂಕರಂ|

06062022c ಅವಜಾನನ್ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ಘೋರೇ ತಮಸಿ ಮಜ್ಜತಿ||

ಆ ಕಿರೀಟ-ಕೌಸ್ತುಭಧರ, ಮಿತ್ರರಿಗೆ ಅಭಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ
ಮಹಾತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿಯದವರು ಘೋರ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುತ್ತಾರೆ.

06062023a ಏವಂ ವಿದಿತ್ವಾ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥಂ ಲೋಕಾನಾಮೀಶ್ವರೇಶ್ವರಃ|

06062023c ವಾಸುದೇವೋ ನಮಸ್ಕಾರ್ಯಃ ಸರ್ವಲೋಕೈಃ ಸುರೋತ್ತಮಾಃ||

ಸುರೋತ್ತಮರೇ! ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು
ಲೋಕಗಳ ಈಶ್ವರನಿಗೂ ಈಶ್ವರನಾದ ವಾಸುದೇವನಿಗೆ
ಸರ್ವಲೋಕಗಳೂ ನಮಸ್ಕರಿಸಬೇಕು.”

06062024a ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ಸ ಭಗವಾನ್ಸರ್ವಾನೈವಗಣಾನ್ಪುರಾ|

06062024c ವಿಸ್ತೃಜ್ಯ ಸರ್ವಲೋಕಾತ್ಮಾ ಜಗಾಮ ಭವನಂ ಸ್ವಕಂ||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಸರ್ವಲೋಕಾತ್ಮ ಭಗವಾನನು ಹಿಂದೆ
ಸರ್ವದೇವಗಣಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟು ತನ್ನ ಭವನಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನು.

06062025a ತತೋ ದೇವಾಃ ಸಗಂಧರ್ವಾ ಮುನಯೋಽಪ್ಸರಸೋಽಪಿ ಚ|

06062025c ಕಥಾಂ ತಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಗೀತಾಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಪ್ರೀತಾ ದಿವಂ ಯಯುಃ||

ಬ್ರಹ್ಮನ ಆ ಗೀತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಪ್ರೀತರಾಗಿ ಗಂಧರ್ವರೊಡನೆ
ದೇವತೆಗಳು, ಮುನಿಗಳು ಮತ್ತು ಅಪ್ಸರೆಯರೂ ಕೂಡ ದಿವಕ್ಕೆ
ತೆರಳಿದರು.

06062026a ಏತಚ್ಚು ತಂ ಮಯಾ ತಾತ ಋಷೀಣಾಂ ಭಾವಿತಾತ್ಮನಾಂ|

06062026c ವಾಸುದೇವಂ ಕಥಯತಾಂ ಸಮವಾಯೇ ಪುರಾತನಂ||

ಮಗೂ! ಭಾವಿತಾತ್ಮ ಋಷಿಗಳು ಪುರಾತನ ವಾಸುದೇವನ ಕುರಿತು
ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಾಗ ನಾನು ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೆ.

06062027a ಜಾಮದಗ್ನ್ಯಸ್ಯ ರಾಮಸ್ಯ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯಸ್ಯ ಧೀಮತಃ|

06062027c ವ್ಯಾಸನಾರದಯೋಶ್ಚಾಪಿ ಶ್ರುತಂ ಶ್ರುತವಿಶಾರದ||

ಇದನ್ನು ಜಾಮದಗ್ನಿ ರಾಮನಿಂದ, ಧೀಮತ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನಿಂದ
ಮತ್ತು ಶ್ರುತವಿಶಾರದ ವ್ಯಾಸ-ನಾರದರಿಂದಲೂ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ.

06062028a ಏತಮರ್ಥಂ ಚ ವಿಜ್ಞಾಯ ಶ್ರುತ್ವಾ ಚ ಪ್ರಭುಮವ್ಯಯಂ|

06062028c ವಾಸುದೇವಂ ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ಲೋಕಾನಾಮೀಶ್ವರೇಶ್ವರಂ||

ವಾಸುದೇವನು ಮಹಾತ್ಮನೂ, ಲೋಕಗಳ ಈಶ್ವರರ ಈಶ್ವರನೆಂದೂ,

ಪ್ರಭು, ಅವ್ಯಯನೆಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ ಕೂಡ.

06062029a ಯಸ್ಯಾಸಾವಾತ್ಮಜೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸರ್ವಸ್ಯ ಜಗತಃ ಪಿತಾ|

06062029c ಕಥಂ ನ ವಾಸುದೇವೋಽಯಮರ್ಚ್ಯಶ್ಚೇಜ್ಯಶ್ಚ ಮಾನವೈಃ||

ಸರ್ವ ಜಗತ್ತಿನ ಪಿತ ಬ್ರಹ್ಮನು ಯಾರ ಮಗನೋ ಆ ವಾಸುದೇವನು ಮಾನವರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಅರ್ಚನೀಯನಾಗುವುದಿಲ್ಲ?

06062030a ವಾರಿತೋಽಸಿ ಪುರಾ ತಾತ ಮುನಿಭಿರ್ವೇದಪಾರಗೈಃ|

06062030c ಮಾ ಗಚ್ಛ ಸಂಯುಗಂ ತೇನ ವಾಸುದೇವೇನ ಧೀಮತಾ|

06062030e ಮಾ ಪಾಂಡವೈಃ ಸಾರ್ಥಮಿತಿ ತಚ್ಚ ಮೋಹಾನ್ನ ಬುಧ್ಯಸೇ||

ಮಗೂ! ಧೀಮತ ವಾಸುದೇವನೊಂದಿಗೆ ಮತ್ತು ಪಾಂಡವರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಡವೆಂದು ಹಿಂದೆ ವೇದಪಾರಗ ಮುನಿಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ತಡೆದಿದ್ದರು. ಮೋಹಪರವಶನಾಗಿ ನೀನು ಅದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ.

06062031a ಮನ್ಯೇ ತ್ವಾಂ ರಾಕ್ಷಸಂ ಕ್ರೂರಂ ತಥಾ ಚಾಸಿ ತಮೋವೃತಃ|

06062031c ಯಸ್ಮಾ ದ್ವಿಷಸಿ ಗೋವಿಂದಂ ಪಾಂಡವಂ ಚ ಧನಂಜಯಂ|

06062031e ನರನಾರಾಯಣೌ ದೇವೌ ನಾನ್ಯೋ ದ್ವಿಷ್ಯಾದ್ಧಿ ಮಾನವಃ||

ಗೋವಿಂದನನ್ನು ಮತ್ತು ಪಾಂಡವ ಧನಂಜಯನನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನೀನು ತಮಸ್ಸಿನಿಂದ ಆವೃತನಾಗಿರುವ ಕ್ರೂರ ರಾಕ್ಷಸನೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನೂ ದೇವರಾದ ಈ ನರ-

ನಾರಾಯಣರನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

06062032a ತಸ್ಮಾದ್ಭವೀಮಿ ತೇ ರಾಜನ್ನೇಷ ವೈ ಶಾಶ್ವತೋಽವ್ಯಯಃ|

06062032c ಸರ್ವಲೋಕಮಯೋ ನಿತ್ಯಃ ಶಾಸ್ತಾ ಧಾತಾ ಧರೋ ಧ್ರುವಃ||

ರಾಜನ್! ಆದುದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇವನು ಶಾಶ್ವತ, ಅವ್ಯಯ, ಸರ್ವಲೋಕಮಯ, ನಿತ್ಯ, ಶಾಸ್ತಾ, ಧಾತಾ, ಧರ ಮತ್ತು ಧ್ರುವ.

06062033a ಲೋಕಾನ್ಧಾರಯತೇ ಯಸ್ತ್ರೀಂಶ್ಚ ರಾಚರಗುರುಃ ಪ್ರಭುಃ|

06062033c ಯೋದ್ಧಾ ಜಯಶ್ಚ ಜೇತಾ ಚ ಸರ್ವಪ್ರಕೃತಿರೀಶ್ವರಃ||

ಇವನು ಲೋಕಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುವವನು. ಮೂರೂ ಲೋಕಗಳ ಚರಾಚರಗಳ ಗುರು. ಪ್ರಭು. ಯೋದ್ಧನೂ ಅವನೇ, ಜಯವೂ ಅವನೂ, ಗೆಲ್ಲುವವನೂ ಅವನೇ. ಸರ್ವ ಪ್ರಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಈಶ್ವರನು.

06062034a ರಾಜನ್ಸತ್ತ್ವಮಯೋ ಹ್ಯೇಷ ತಮೋರಾಗವಿವರ್ಜಿತಃ|

06062034c ಯತಃ ಕೃಷ್ಣಸ್ತತೋ ಧರ್ಮೋ ಯತೋ ಧರ್ಮಸ್ತತೋ ಜಯಃ||

ರಾಜನ್! ಇವನು ಸತ್ತ್ವಮಯ. ತಮೋರಾಗವಿವರ್ಜಿತ. ಎಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನಿರುವನೋ ಅಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ; ಎಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವಿದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿ ಜಯ.

06062035a ತಸ್ಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಯೋಗೇನ ಯೋಗೇನಾತ್ಮನ ಏವ ಚ|

06062035c ಧೃತಾಃ ಪಾಂಡುಸುತಾ ರಾಜನ್ಜಯಶ್ಚೈಷಾಂ ಭವಿಷ್ಯತಿ||

ಅವನ ಮಹಾತ್ಮೆ, ಯೋಗ ಮತ್ತು ಆತ್ಮ ಯೋಗಗಳಿಂದಾಗಿ ಧೃತರಾಜ

ಪಾಂಡವರು ಇದರಲ್ಲಿ ಜಯಿಗಳೇ ಆಗುತ್ತಾರೆ.

06062036a ಶ್ರೇಯೋಯುಕ್ತಾಂ ಸದಾ ಬುದ್ಧಿಂ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ದಧಾತಿ ಯಃ|

06062036c ಬಲಂ ಚೈವ ರಣೇ ನಿತ್ಯಂ ಭಯೇಭ್ಯಶ್ಚೈವ ರಕ್ಷತಿ||

ಯಾರು ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಸದಾ ಶ್ರೇಯಯುಕ್ತವಾದ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ನೀಡುವನೋ ಅವನೇ ನಿತ್ಯವೂ ರಣದಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನೂ ಅವರ ಸೇನೆಯನ್ನೂ ಭಯದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

06062037a ಸ ಏಷ ಶಾಶ್ವತೋ ದೇವಃ ಸರ್ವಗುಹ್ಯಮಯಃ ಶಿವಃ|

06062037c ವಾಸುದೇವ ಇತಿ ಜ್ಞೇಯೋ ಯನ್ಮಾಂ ಪೃಚ್ಛಸಿ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಈ ವಾಸುದೇವನೇ ಶಾಶ್ವತ ದೇವನೆಂದೂ ಸರ್ವಗುಹ್ಯಮಯ ಶಿವನೆಂದೂ ತಿಳಿದುಕೋ.

06062038a ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯೈರ್ವೈಶ್ಯೈಃ ಶೂದ್ರೈಶ್ಚ ಕೃತಲಕ್ಷಣೈಃ|

06062038c ಸೇವ್ಯತೇಽಭ್ಯರ್ಚ್ಯತೇ ಚೈವ ನಿತ್ಯಯುಕ್ತೈಃ ಸ್ವಕರ್ಮಭಿಃ||

ನಿತ್ಯವೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿ ಕೃತಲಕ್ಷಣರಾಗಿರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ-ಕ್ಷತ್ರಿಯ-ವೈಶ್ಯ-ಶೂದ್ರರೂ ಕೂಡ ಇವನನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

06062039a ದ್ವಾಪರಸ್ಯ ಯುಗಸ್ಯಾಂತೇ ಆದೌ ಕಲಿಯುಗಸ್ಯ ಚ|

06062039c ಸಾತ್ವತಂ ವಿಧಿಮಾಸ್ಥಾಯ ಗೀತಃ ಸಂಕರ್ಷಣೇನ ಯಃ||

ದ್ವಾಪರದ ಯುಗಾಂತದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕಲಿಯುಗದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ

ಸಂಕರ್ಷಣನು ಸಾತ್ವತ ವಿಧಿಯನ್ನು ಬಳಸಿ ಈ ಗೀತೆಯನ್ನು
ಹಾಡಿದ್ದಾನೆ:

06062040a ಸ ಏಷ ಸರ್ವಾಸುರಮರ್ತ್ಯಲೋಕಂ

ಸಮುದ್ರಕಕ್ಷ್ಯಾಂತರಿತಾಃ ಪುರೀಶ್ಚ|

06062040c ಯುಗೇ ಯುಗೇ ಮಾನುಷಂ ಚೈವ ವಾಸಂ

ಪುನಃ ಪುನಃ ಸೃಜತೇ ವಾಸುದೇವಃ||

“ಈ ವಾಸುದೇವನು ಯುಗಯುಗದಲ್ಲಿಯೂ ದೇವಲೋಕ-
ಮರ್ತ್ಯಲೋಕಗಳನ್ನು, ಸಮುದ್ರಕಕ್ಷೆ ಅಂತರಿಕ್ಷಗಳನ್ನೂ, ಪುರಿಗಳನ್ನೂ
ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸುತ್ತಾನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ

ವಿಶ್ವೋಪಾಖ್ಯಾನೇ ದ್ವಿಷಷ್ಠಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವೋಪಾಖ್ಯಾನ ಎನ್ನುವ ಅರವತ್ತೆರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೬೨

ದುರ್ಯೋಧನನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಭೀಷ್ಮನು ಹಿಂದೆ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನು
ಹೇಳಿದ್ದ ವಾಸುದೇವನ ಆಗಮ-ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಳ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದುದು (೧-
೨೧).

06063001 ದುರ್ಯೋಧನ ಉವಾಚ|

06063001a ವಾಸುದೇವೋ ಮಹದ್ಭೂತಂ ಸರ್ವಲೋಕೇಷು ಕಥ್ಯತೇ|

06063001c ತಸ್ಯಾಗಮಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಂ ಚ ಜ್ಞಾತುಮಿಚ್ಛೇ ಪಿತಾಮಹ||

ದುರ್ಯೋಧನನು ಹೇಳಿದನು: “ವಾಸುದೇವನು ಮಹಾಭೂತನೆಂದು ಸರ್ವಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಪಿತಾಮಹ! ಅವನ ಆಗಮ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.”

06063002 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

06063002a ವಾಸುದೇವೋ ಮಹದ್ಭೂತಂ ಸಂಭೂತಂ ಸಹ ದೈವತೈಃ|

06063002c ನ ಪರಂ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಾದ್ಭೂತೈಶ್ಚ ಭರತರ್ಷಭ|

06063002e ಮಾರ್ಕಂಡೇಯಶ್ಚ ಗೋವಿಂದಂ ಕಥಯತ್ಯದ್ಭೂತಂ ಮಹತ್||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಭರತರ್ಷಭ! ವಾಸುದೇವನು ದೇವತೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಅವತರಿಸಿದ ಮಹಾಭೂತ.

ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷನಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನವನು ಯಾರೂ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.

ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನೂ ಕೂಡ ಗೋವಿಂದನ ಕುರಿತಾದ ಮಹಾ

ಅದ್ಭುತವಾದುದನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

06063003a ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಭೂತಾತ್ಮಾ ಮಹಾತ್ಮಾ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ|

06063003c ಆಪೋ ವಾಯುಶ್ಚ ತೇಜಶ್ಚ ತ್ರಯಮೇತದಕಲ್ಪಯತ್||

“ಭೂತಾತ್ಮ ಮಹಾತ್ಮ ಪುರುಷೋತ್ತಮನು ಸರ್ವಭೂತಗಳನ್ನೂ,

ಆಪ-ವಾಯು-ತೇಜಸ್ಸುಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು.

06063004a ಸ ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ಪೃಥಿವೀಂ ದೇವಃ ಸರ್ವಲೋಕೇಶ್ವರಃ ಪ್ರಭುಃ|

06063004c ಅಪ್ನು ವೈ ಶಯನಂ ಚಕ್ರೇ ಮಹಾತ್ಮಾ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ|

06063004e ಸರ್ವತೋಯಮಯೋ ದೇವೋ ಯೋಗಾತ್ಸುಷ್ವಾಪ ತತ್ರ ಹ||

ಆ ದೇವ ಸರ್ವಲೋಕೇಶ್ವರ ಪ್ರಭುವು ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಪವಡಿಸಿದನು. ಆ ಮಹಾತ್ಮ ಪುರುಷೋತ್ತಮನು ಸರ್ವತೋಮಯ ದೇವ ಯೋಗದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿದ್ರಿತನಾದನು.

06063005a ಮುಖಿತಃ ಸೋಽಗ್ನಿಮಸೃಜತ್ಪ್ರಾಣಾದ್ವಾಯುಮಥಾಪಿ ಚ|

06063005c ಸರಸ್ವತೀಂ ಚ ವೇದಾಂಶ್ಚ ಮನಸಃ ಸಸೃಜೇಽಚ್ಯುತಃ||

ಅಚ್ಯುತನು ಮುಖಿದಿಂದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನೂ, ಪ್ರಾಣದಿಂದ ವಾಯುವನ್ನೂ, ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಸರಸ್ವತೀ ಮತ್ತು ವೇದಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು.

06063006a ಏಷ ಲೋಕಾನ್ಸಸರ್ಜಾದೌ ದೇವಾಂಶ್ಚರ್ಷಿಗಳಣೈಃ ಸಹ|

06063006c ನಿಧನಂ ಚೈವ ಮೃತ್ಯುಂ ಚ ಪ್ರಜಾನಾಂ ಪ್ರಭವೋಽವ್ಯಯಃ||

ಪ್ರಭು ಅವ್ಯಯನು ಆದಿಯಲ್ಲಿ ದೇವ-ಋಷಿಗಳಿಗೊಂದಿಗೆ ಈ ಲೋಕಗಳನ್ನೂ, ನಿಧನ, ಮೃತ್ಯುಗಳನ್ನೂ, ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು.

06063007a ಏಷ ಧರ್ಮಶ್ಚ ಧರ್ಮಜ್ಞೋ ವರದಃ ಸರ್ವಕಾಮದಃ|

06063007c ಏಷ ಕರ್ತಾ ಚ ಕಾರ್ಯಂ ಚ ಪೂರ್ವದೇವಃ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭುಃ||

ಇವನು ಧರ್ಮ, ಧರ್ಮಜ್ಞ, ವರದ, ಸರ್ವಕಾಮದ. ಇವನು ಕರ್ತನೂ ಕಾರ್ಯನೂ ಹೌದು. ಇವನು ಪೂರ್ವದೇವ. ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಭು.

06063008a ಭೂತಂ ಭವ್ಯಂ ಭವಿಷ್ಯಚ್ಚ ಪೂರ್ವಮೇತದಕಲ್ಪಯತ್|

06063008c ಉಭೇ ಸಂಧ್ಯೇ ದಿಶಃ ಖಿಂ ಚ ನಿಯಮಂ ಚ ಜನಾರ್ದನಃ||

ಜನಾರ್ದನನು ಮೊದಲೇ ಭೂತ, ಭವ್ಯ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯಗಳನ್ನು, ಎರಡೂ ಸಂಧ್ಯೆಗಳನ್ನು, ದಿಕ್ಕು, ಆಕಾಶ ಮತ್ತು ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು.

06063009a ಋಷೀಂಶ್ಚೈವ ಹಿ ಗೋವಿಂದಸ್ತಪಶ್ಚೈವಾನು ಕಲ್ಪಯತ್|

06063009c ಸೃಷ್ಟಾರಂ ಜಗತಶ್ಚಾಪಿ ಮಹಾತ್ಮಾ ಪ್ರಭುರವ್ಯಯಃ||

ಜಗತ್ತುಗಳ ಸೃಷ್ಟಾರ ಮಹಾತ್ಮಾ ಪ್ರಭು ಅವ್ಯಯ ಗೋವಿಂದನು ಸಪ್ತಋಷಿಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು.

06063010a ಅಗ್ರಜಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಸಂಕರ್ಷಣಮಕಲ್ಪಯತ್|

06063010c ಶೇಷಂ ಚಾಕಲ್ಪಯದ್ದೇವಮನಂತಮಿತಿ ಯಂ ವಿದುಃ||

ಸರ್ವಭೂತಗಳಿಗೂ ಅಗ್ರಜನಾದ ಸಂಕರ್ಷಣನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಶೇಷ, ದೇವ ಅನಂತನೆಂದು ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟವನನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು.

06063011a ಯೋ ಧಾರಯತಿ ಭೂತಾನಿ ಧರಾಂ ಚೇಮಾಂ ಸಪರ್ವತಾಂ|

06063011c ಧ್ಯಾನಯೋಗೇನ ವಿಪ್ರಾಶ್ಚ ತಂ ವದಂತಿ ಮಹೌಜಸಂ||

ಆ ಮಹೌಜಸನು ಧ್ಯಾನಯೋಗದಿಂದ ಪರ್ವತಗಳೊಡನೆ ಈ ಧರೆಯನ್ನೂ ಅದರಲ್ಲಿರುವವುಗಳನ್ನೂ ಹೊರುತ್ತಾನೆಂದು ವಿಪ್ರರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

06063012a ಕರ್ಣಸ್ರೋತೋದ್ಭವಂ ಚಾಪಿ ಮಧುಂ ನಾಮ ಮಹಾಸುರಂ|

06063012c ತಮುಗ್ರಮುಗ್ರಕರ್ಮಾಣಮುಗ್ರಾಂ ಬುದ್ಧಿಂ ಸಮಾಸ್ಥಿತಂ|

06063012e ಬ್ರಹ್ಮಣೋಽಪಚಿತಿಂ ಕುರ್ವನ್ವಘಾನ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ||

ಅವನ ಕಿವಿಯ ಮಲದಿಂದ ಮಧು ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಮಹಾಸುರನು ಉದ್ಭವಿಸಿದನು. ಉಗ್ರಕರ್ಮಿಯೂ ಉಗ್ರ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನೂ ಆಗಿದ್ದ ಅವನನ್ನು ಉಗ್ರ ಪುರುಷೋತ್ತಮನು ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಸಂತೈಸಿ ಕೊಂದನು.

06063013a ತಸ್ಯ ತಾತ ವಧಾದೇವ ದೇವದಾನವಮಾನವಾಃ|

06063013c ಮಧುಸೂದನಮಿತ್ಯಾಹುರೃಷಯಶ್ಚ ಜನಾರ್ದನಂ|

ಮಗೂ! ಅವನ ವಧೆಯಿಂದಾಗಿ ಜನಾರ್ದನನನ್ನು ದೇವ-ದಾನವ-ಮಾನವರೂ, ಋಷಿಗಳೂ ಮಧುಸೂದನನೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

06063013e ವರಾಹಶ್ಚೈವ ಸಿಂಹಶ್ಚ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಗತಿಃ ಪ್ರಭುಃ||

06063014a ಏಷ ಮಾತಾ ಪಿತಾ ಚೈವ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಹರಿಃ|

06063014c ಪರಂ ಹಿ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಾನ್ ಭೂತಂ ನ ಭವಿಷ್ಯತಿ||

ಪ್ರಭುವು ವರಾಹ, ಸಿಂಹ ಮತ್ತು ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ಗತಿ. ಈ ಹರಿಯು ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮಾತಾ ಪಿತನು. ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷನಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನದು ಹಿಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಇರುವುದೂ ಇಲ್ಲ.

06063015a ಮುಖಿತೋಽಸೃಜದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ಬಾಹುಭ್ಯಾಂ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಂಸ್ತಥಾ|

06063015c ವೈಶ್ಯಾಂಶ್ಚಾಪ್ಯೂರುತೋ ರಾಜನ್ಯದ್ರಾನ್ವದ್ಭ್ರಾಂ ತಥೈವ ಚ|

ರಾಜನ್! ಮುಖದಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನೂ, ಬಾಹುಗಳಿಂದ

ಕ್ಷತ್ರಿಯರನ್ನೂ, ತೊಡೆಗಳಿಂದ ವೈಶ್ಯರನ್ನೂ, ಪಾದಗಳಿಂದ ಶೂದ್ರರನ್ನೂ
ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು.

06063015e ತಪಸಾ ನಿಯತೋ ದೇವೋ ನಿಧಾನಂ ಸರ್ವದೇಹಿನಾಂ||

06063016a ಬ್ರಹ್ಮ ಭೂತಮಮಾವಾಸ್ಯಾಂ ಪೌರ್ಣಮಾಸ್ಯಾಂ ತಥೈವ ಚ|

06063016c ಯೋಗಭೂತಂ ಪರಿಚರನ್ಕೇಶವಂ ಮಹದಾಪ್ನುಯಾತ್||

ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ನಿಯತನಾಗಿ ಅಮವಾಸ್ಯೆ ಪೌರ್ಣಿಮೆಗಳಲ್ಲಿ
ಸರ್ವದೇಹಿಗಳ ನಿಧಾನ, ಬ್ರಹ್ಮ ಭೂತ, ಯೋಗಭೂತ, ಕೇಶವನನ್ನು
ಪರಿಚರಿಸಿ ಮಹತ್ತರ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು.

06063017a ಕೇಶವಃ ಪರಮಂ ತೇಜಃ ಸರ್ವಲೋಕಪಿತಾಮಹಃ|

06063017c ಏವಮಾಹುರ್ಹೃಷೀಕೇಶಂ ಮುನಯೋ ವೈ ನರಾಧಿಪ||

ನರಾಧಿಪ! ಕೇಶವನು ಪರಮ ತೇಜಸ್ವಿ. ಸರ್ವಲೋಕಪಿತಾಮಹ.
ಮುನಿಗಳು ಇವನನ್ನು ಹೃಷೀಕೇಶ ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

06063018a ಏವಮೇನಂ ವಿಜಾನೀಹಿ ಆಚಾರ್ಯಂ ಪಿತರಂ ಗುರುಂ|

06063018c ಕೃಷ್ಣೋ ಯಸ್ಯ ಪ್ರಸೀದೇತ ಲೋಕಾಸ್ತೇನಾಕ್ಷಯಾ ಜಿತಾಃ||

ಇವನನ್ನೇ ಆಚಾರ್ಯ, ಗುರು, ತಂದೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸು. ಕೃಷ್ಣನು
ಯಾರಿಗೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುತ್ತಾನೋ ಅವನು ಅಕ್ಷಯ ಲೋಕಗಳನ್ನು
ಗೆಲ್ಲಬಹುದು.

06063019a ಯಶ್ಚೈವೈನಂ ಭಯಸ್ಥಾನೇ ಕೇಶವಂ ಶರಣಂ ವ್ರಜೇತ್|

06063019c ಸದಾ ನರಃ ಪಠಂಶ್ಚೇದಂ ಸ್ವಸ್ತಿಮಾನ್ಸು ಸುಖೀ ಭವೇತ್||

ಭಯಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವವರು ಕೇಶವನಲ್ಲಿ ಶರಣು ಹೊಗಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಸದಾ ಪಠಿಸುವ ನರನು ಸ್ವಸ್ತಿಮಾನನೂ ಸುಖಿಯೂ ಆಗುತ್ತಾನೆ.

06063020a ಯೇ ಚ ಕೃಷ್ಣಂ ಪ್ರಪದ್ಯಂತೇ ತೇ ನ ಮುಹ್ಯಂತಿ ಮಾನವಾಃ|

06063020c ಭಯೇ ಮಹತಿ ಯೇ ಮಗ್ನಾಃ ಪಾತಿ ನಿತ್ಯಂ ಜನಾರ್ದನಃ||

ಯಾರು ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಮೊರೆಹೋಗುತ್ತಾರೋ ಆ ಮಾನವರು ಮೋಹಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಮಹಾಭಯದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವವರನ್ನೂ ಜನಾರ್ದನನು ನಿತ್ಯವೂ ಉದ್ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ.”

06063021a ಏತದ್ಯುಧಿಷ್ಠಿರೋ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಯಾಥಾತಥ್ಯೇನ ಭಾರತ|

06063021c ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ಕೇಶವಂ ಜಗದೀಶ್ವರಂ|

06063021e ಪ್ರಪನ್ನಃ ಶರಣಂ ರಾಜನ್ಯೋಗಾನಾಮೀಶ್ವರಂ ಪ್ರಭುಂ||

ಭಾರತ! ರಾಜನ್! ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಇದನ್ನು ಇದ್ದಹಾಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡೇ ಸರ್ವಾತ್ಮಭಾವದಿಂದ ಈ ಮಹಾತ್ಮ, ಕೇಶವ, ಜಗದೀಶ್ವರ, ಯೋಗಗಳ ಈಶ್ವರ ಪ್ರಭು ಶರಣನನ್ನು ಮೊರೆಹೊಕ್ಕಿದ್ದಾನೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ವಿಶ್ವೋಪಾಖ್ಯಾನೇ ತ್ರಿಷಷ್ಟಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವೋಪಾಖ್ಯಾನ ಎನ್ನುವ ಅರವತ್ತೂರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೬೪

ಬ್ರಹ್ಮಭೂತಸ್ತವ (೧-೧೦). “ದೇವರಾದ ನರ-ನಾರಾಯಣರನ್ನು
ಅಪಮಾನಿಸಿ ನಾಶವಾಗುತ್ತೀಯೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಭೀಷ್ಮನು
ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದುದು (೧೧-೧೮).

06064001 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

06064001a ಶೃಣು ಚೇದಂ ಮಹಾರಾಜ ಬ್ರಹ್ಮಭೂತಸ್ತವಂ ಮಮ|

06064001c ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಭಿಶ್ಚ ದೇವೈಶ್ಚ ಯಃ ಪುರಾ ಕಥಿತೋ ಭುವಿ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾರಾಜ ! ಹಿಂದೆ ಭುವಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿ-
ದೇವತೆಗಳು ಹೇಳಿದ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಭೂತಸ್ತವವನ್ನು ಕೇಳು.

06064002a ಸಾಧ್ಯಾನಾಮಪಿ ದೇವಾನಾಂ ದೇವದೇವೇಶ್ವರಃ ಪ್ರಭುಃ|

06064002c ಲೋಕಭಾವನಭಾವಜ್ಞ ಇತಿ ತ್ವಾಂ ನಾರದೋಽಬ್ರವೀತ್|

06064002e ಭೂತಂ ಭವ್ಯಂ ಭವಿಷ್ಯಂ ಚ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯೋಽಭ್ಯುವಾಚ ಹ||

“ನೀನು ಸಾಧ್ಯರ, ದೇವತೆಗಳ ದೇವದೇವೇಶ್ವರ ಪ್ರಭು ಮತ್ತು
ಲೋಕಭಾವನ ಭಾವಜ್ಞನೆಂದು ನಾರದನು ಹೇಳಿದನು. ಭೂತ, ಭವ್ಯ,
ಭವಿಷ್ಯವೆಂದು ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನು ಹೇಳಿದನು.

06064003a ಯಜ್ಞಾನಾಂ ಚೈವ ಯಜ್ಞಂ ತ್ವಾಂ ತಪಶ್ಚ ತಪಸಾಮಪಿ|

06064003c ದೇವಾನಾಮಪಿ ದೇವಂ ಚ ತ್ವಾಮಾಹ ಭಗವಾನ್ಘೃಗುಃ||

ನೀನು ಯಜ್ಞಗಳ ಯಜ್ಞ, ತಾಪಸರ ತಪಸ್ಸು, ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳಿಗೂ

ದೇವನೆಂದು ಭಗವಾನ್ ಭೃಗುವು ಹೇಳಿದನು.

06064003e ಪುರಾಣೇ ಭೈರವಂ ರೂಪಂ ವಿಷ್ಣೋ ಭೂತಪತೇತಿ ವೈ||

06064004a ವಾಸುದೇವೋ ವಸೂನಾಂ ತ್ವಂ ಶಕ್ರಂ ಸ್ಥಾಪಯಿತಾ ತಥಾ|

06064004c ದೇವದೇವೋಽಸಿ ದೇವಾನಾಂ ಇತಿ ದ್ವೈಪಾಯನೋಽಬ್ರವೀತ್||

ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಭೈರವ ರೂಪನೆಂದೂ, ವಿಷ್ಣು-ಭೂತಪತಿಯೆಂದೂ, ವಸುಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವನೆಂದೂ, ಶಕ್ರನ ಸ್ಥಾಪಕನೆಂದೂ, ದೇವತೆಗಳ ದೇವರ ದೇವನೆಂದೂ ದ್ವೈಪಾಯನನು ಹೇಳಿದನು.

06064005a ಪೂರ್ವೇ ಪ್ರಜಾನಿಸರ್ಗೇಷು ದಕ್ಷಮಾಹುಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಂ|

06064005c ಸೃಷ್ಟಾರಂ ಸರ್ವ ಭೂತಾನಾಮಂಗಿರಾಸ್ತ್ವಾಂ ತತೋಽಬ್ರವೀತ್||

ಹಿಂದೆ ಪ್ರಜಾಸೃಷ್ಟಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೀನೇ ಪ್ರಜಾಪತಿ ದಕ್ಷನೆಂದೂ, ಸರ್ವ ಭೂತಗಳ ಸೃಷ್ಟಾರನೆಂದೂ ಅಂಗಿರಸನು ಹೇಳಿದನು.

06064006a ಅವ್ಯಕ್ತಂ ತೇ ಶರೀರೋತ್ಥಂ ವ್ಯಕ್ತಂ ತೇ ಮನಸಿ ಸ್ಥಿತಂ|

06064006c ದೇವಾ ವಾಕ್ಸಂಭವಾಶ್ಚೇತಿ ದೇವಲಸ್ತ್ವ ಸಿತೋಽಬ್ರವೀತ್||

ಅವ್ಯಕ್ತವಾದುದು ನಿನ್ನ ಶರೀರದಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದು ಬಂತೆಂದೂ ವ್ಯಕ್ತವಾದುದು ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿರುವುದೆಂದೂ, ನಿನ್ನ ಮಾತಿನಿಂದ ದೇವತೆಗಳು ಸಂಭವಿಸಿದರೆಂದೂ ದೇವಲನು ಹೇಳಿದನು.

06064007a ಶಿರಸಾ ತೇ ದಿವಂ ವ್ಯಾಪ್ತಂ ಬಾಹುಭ್ಯಾಂ ಪೃಥಿವೀ ಧೃತಾ|

06064007c ಜಠರಂ ತೇ ತ್ರಯೋ ಲೋಕಾಃ ಪುರುಷೋಽಸಿ ಸನಾತನಃ||

ನಿನ್ನ ಶಿರವು ದಿವವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿದೆ. ಎರಡೂ ಬಾಹುಗಳು ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು
ಧರಿಸಿವೆ. ನಿನ್ನ ಜಠರದಲ್ಲಿ ಮೂರೂ ಲೋಕಗಳಿವೆ. ಸನಾತನ
ಪುರುಷನು ನೀನೆ.

06064008a ಏವಂ ತ್ವಾಮಭಿಜಾನಂತಿ ತಪಸಾ ಭಾವಿತಾ ನರಾಃ|

06064008c ಆತ್ಮದರ್ಶನತೃಪ್ತಾನಾಂ ಋಷೀಣಾಂ ಚಾಪಿ ಸತ್ತಮಃ||

ಹೀಗೆ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಭಾವಿತರಾದ ನರರು, ಆತ್ಮದರ್ಶನತೃಪ್ತರಾದ
ಋಷಿಗಳೂ ಸತ್ತಮರೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

06064009a ರಾಜರ್ಷೀಣಾಮುದಾರಾಣಾಮಾಹವೇಷ್ಟನಿವರ್ತಿನಾಂ|

06064009c ಸರ್ವಧರ್ಮಪ್ರಧಾನಾನಾಂ ತ್ವಂ ಗತಿರ್ಮಧುಸೂದನ||

ಮಧುಸೂದನ! ಉದಾರರಾದ, ಯುದ್ಧದಿಂದ ಪಲಾಯನ
ಮಾಡದಿರುವ, ಸರ್ವಧರ್ಮ ಪ್ರಧಾನರಾದ ರಾಜರ್ಷಿಗಳ ಗತಿಯು
ನೀನು.”

06064010a ಏಷ ತೇ ವಿಸ್ತರಸ್ತಾತ ಸಂಕ್ಷೇಪಶ್ಚ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ|

06064010c ಕೇಶವಸ್ಯ ಯಥಾತತ್ತ್ವಂ ಸುಪ್ರೀತೋ ಭವ ಕೇಶವೇ||

ಮಗೂ! ಈ ರೀತಿ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಕೇಶವನ ಯಥಾತತ್ತ್ವವನ್ನು
ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಕೇಶವನೊಡನೆ ಸುಪ್ರೀತನಾಗು.”

06064011 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06064011a ಪುಣ್ಯಂ ಶ್ರುತ್ವೈತದಾಖ್ಯಾನಂ ಮಹಾರಾಜ ಸುತಸ್ತವ|

06064011c ಕೇಶವಂ ಬಹು ಮೇನೇ ಸ ಪಾಂಡವಾಂಶ್ಚ ಮಹಾರಥಾನ್||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾರಾಜ ! ಈ ಪುಣ್ಯ ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು ಕೇಳಿ ನಿನ್ನ ಮಗನು ಕೇಶವನನ್ನೂ ಮಹಾರಥ ಪಾಂಡವರನ್ನೂ ಮಹಾತ್ಮರೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟನು.

06064012a ತಮಬ್ರವೀನ್ಮಹಾರಾಜ ಭೀಷ್ಮಃ ಶಾಂತನವಃ ಪುನಃ|

06064012c ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ತೇ ಶ್ರುತಂ ರಾಜನೈಶವಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ||

06064013a ನರಸ್ಯ ಚ ಯಥಾತತ್ತ್ವಂ ಯನ್ಮಾಂ ತ್ವಂ ಪರಿಪೃಚ್ಛಸಿ|

06064013c ಯದರ್ಥಂ ನೃಷು ಸಂಭೂತೌ ನರನಾರಾಯಣಾವುಭೌ||

06064014a ಅವಧ್ಯೌ ಚ ಯಥಾ ವೀರೌ ಸಂಯುಗೇಷ್ಟಪರಾಜಿತೌ|

06064014c ಯಥಾ ಚ ಪಾಂಡವಾ ರಾಜನ್ನಗಮ್ಯಾ ಯುಧಿ ಕಸ್ಯ ಚಿತ್||

ಮಹಾರಾಜ ! ಭೀಷ್ಮ ಶಾಂತನವನು ಪುನಃ ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

“ರಾಜನ್ ! ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದುದಕ್ಕೆ ಮಹಾತ್ಮ ಕೇಶವನ ಮತ್ತು ನರನ ಯಥಾತತ್ತ್ವ ಮಹಾತ್ಮೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಆ ನರ-ನಾರಾಯಣರಿಬ್ಬರೂ ನರರಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದ್ದಾರೆ, ಹೇಗೆ ಆ ವೀರರಿಬ್ಬರೂ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅಪರಾಜಿತರಾಗಿದ್ದರೂ ಅವಧ್ಯರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ, ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಪಾಂಡವರು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಂದಲೂ ಅಗಮ್ಯರು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನೀನು ಕೇಳಿದೆ.

06064015a ಪ್ರೀತಿಮಾನ್ ಹಿ ದೃಢಂ ಕೃಷ್ಣಃ ಪಾಂಡವೇಷು ಯಶಸ್ವಿಷು|

06064015c ತಸ್ಮಾದ್ಭವೀಮಿ ರಾಜೇಂದ್ರ ಶಮೋ ಭವತು ಪಾಂಡವೈಃ||

ಯಶಸ್ವಿಗಳಾದ ಪಾಂಡವರಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನು ದೃಢ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.
ಆದುದರಿಂದ ರಾಜೇಂದ್ರ! ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಪಾಂಡವರೊಂದಿಗೆ
ಶಾಂತಿಯಿರಲಿ.

06064016a ಪೃಥಿವೀಂ ಭುಂಕ್ಷ್ವ ಸಹಿತೋ ಭ್ರಾತೃಭಿರ್ಬಲಿಭಿರ್ವಶೀ|

06064016c ನರನಾರಾಯಣೌ ದೇವಾವವಜ್ಞಾಯ ನಶಿಷ್ಯಸಿ||

ಬಲಶಾಲಿಗಳಾದ, ವಶಿಗಳಾದ ಸಹೋದರರೊಂದಿಗೆ ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು
ಭೋಗಿಸು. ದೇವರಾದ ನರ-ನಾರಾಯಣರನ್ನು ಅಪಮಾನಿಸಿ
ನಾಶವಾಗುತ್ತೀಯೆ.”

06064017a ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ತವ ಪಿತಾ ತೂಷ್ಣೀಮಾಸೀದ್ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06064017c ವ್ಯಸರ್ಜಯಚ್ಚ ರಾಜಾನಂ ಶಯನಂ ಚ ವಿವೇಶ ಹ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ನಿನ್ನ ತಂದೆ ಪಿತಾಮಹನು ಸುಮ್ಮನಾದನು.
ರಾಜನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ, ಶಯನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.

06064018a ರಾಜಾಪಿ ಶಿಬಿರಂ ಪ್ರಾಯಾತ್ಪ್ರಣಿಪತ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನೇ|

06064018c ಶಿಶ್ಯೇ ಚ ಶಯನೇ ಶುಭ್ರೇ ತಾಂ ರಾತ್ರಿಂ ಭರತರ್ಷಭ||

ಭರತರ್ಷಭ! ರಾಜನೂ ಕೂಡ ಮಹಾತ್ಮನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ
ಹೋದನು. ಶುಭ್ರ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಕಳೆದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ವಿಶ್ವೋಪಾಖ್ಯಾನೇ ಚತುಃಷಷ್ಟಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವೋಪಾಖ್ಯಾನ ಎನ್ನುವ ಅರವತ್ಸಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೬೫

ಐದನೆಯ ದಿವಸದ ಯುದ್ಧ

ಕೌರವರ ಮಕರವ್ಯೂಹ ರಚನೆ ಮತ್ತು ಪಾಂಡವರ ಶ್ವೇನವ್ಯೂಹ ರಚನೆ;
ಯುದ್ಧಾರಂಭ (೧-೧೨). ತುಮುಲ ಯುದ್ಧ (೧೩-೩೩).

06065001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06065001a ವ್ಯುಷಿತಾಯಾಂ ಚ ಶರ್ವರ್ಯಾಮುದಿತೇ ಚ ದಿವಾಕರೇ|

06065001c ಉಭೇ ಸೇನೇ ಮಹಾರಾಜ ಯುದ್ಧಾಯೈವ ಸಮೀಯತುಃ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾರಾಜ ! ರಾತ್ರಿಯು ಕಳೆದು
ದಿವಾಕರನು ಉದಯಿಸಲು ಎರಡೂ ಸೇನೆಗಳೂ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಂದು
ಸೇರಿದವು.

06065002a ಅಭ್ಯಧಾವಂಶ್ಚ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಾಃ ಪರಸ್ಪರಜಿಗೀಷವಃ|

06065002c ತೇ ಸರ್ವೇ ಸಹಿತಾ ಯುದ್ಧೇ ಸಮಾಲೋಕ್ಯ ಪರಸ್ಪರಂ||

ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಸಂಕ್ರುದ್ಧರಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಾ,
ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಗೆಲ್ಲಲು ಬಯಸಿ ಹೊರಟರು.

06065003a ಪಾಂಡವಾ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾಶ್ಚ ರಾಜನ್ದುರ್ಮಂತ್ರಿತೇ ತವ|

06065003c ವ್ಯೂಹೌ ಚ ವ್ಯೂಹ್ಯ ಸಂರಬ್ಧಾಃ ಸಂಪ್ರಯುದ್ಧಾಃ ಪ್ರಹಾರಿಣಃ||

ರಾಜನ್! ನಿನ್ನ ದುರ್ಮಂತ್ರದಿಂದಾಗಿ ಪಾಂಡವರು ಮತ್ತು ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರರು ವ್ಯೂಹಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಸಂರಬ್ಧರಾಗಿ ಪ್ರಹರಿಸಲು ಉದ್ಯುಕ್ತರಾದರು.

06065004a ಅರಕ್ಷನ್ಮುಕರವ್ಯೂಹಂ ಭೀಷ್ಮೋ ರಾಜನ್ಮಮಂತತಃ|

06065004c ತಥೈವ ಪಾಂಡವಾ ರಾಜನ್ರಕ್ಷನ್ವ್ಯೂಹಮಾತ್ಮನಃ||

ರಾಜನ್! ಭೀಷ್ಮನು ಮಕರವ್ಯೂಹವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಸುತ್ತಲೂ ಅದರ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ರಾಜನ್! ಹಾಗೆಯೇ ಪಾಂಡವರು ತಮ್ಮ ವ್ಯೂಹದ ರಕ್ಷಣೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು.

06065005a ಸ ನಿಯಂಯೌ ರಥಾನೀಕಂ ಪಿತಾ ದೇವವ್ರತಸ್ತವ|

06065005c ಮಹತಾ ರಥವಂಶೇನ ಸಂವೃತೋ ರಥಿನಾಂ ವರಃ||

ನಿನ್ನ ತಂದೆ ರಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ದೇವವ್ರತನು ಮಹಾ ರಥಸಂಕುಲದಿಂದ ಆವೃತನಾಗಿ ರಥಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೊರಟನು.

06065006a ಇತರೇತರಮನ್ವೀಯುರ್ಯಥಾಭಾಗಮವಸ್ಥಿತಾಃ|

06065006c ರಥಿನಃ ಪತ್ತಯಶ್ಚೈವ ದಂತಿನಃ ಸಾದಿನಸ್ತಥಾ||

ಆಯಾ ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿತರಾದ ರಥಿಕರು, ಪದಾತಿಗಳು, ಆನೆ ಸವಾರರು ಮತ್ತು ಕುದುರೆ ಸವಾರರು ಒಂದರ ಹಿಂದೆ ಒಂದರಂತೆ ಅವನ ರಥಸೇನೆಯನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ನಡೆದವು.

06065007a ತಾನ್ವಷ್ಟಾ ಪೋದ್ಯತಾನ್ಸಂಖ್ಯೇ ಪಾಂಡವಾಶ್ಚ ಯಶಸ್ವಿನಃ|

06065007c ಶೈನೇನ ವ್ಯೂಹರಾಜೇನ ತೇನಾಜಯ್ಯೇನ ಸಮ್ಯುಗೇ||

ಉದ್ಯುಕ್ತರಾಗಿರುವ ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ ಯಶಸ್ವಿ ಪಾಂಡವರು ಕೂಡ
ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಜಯಿಸಲಸಾಧ್ಯವಾದ ವ್ಯೂಹರಾಜ ಶೈನವ್ಯೂಹವನ್ನು
ರಚಿಸಿದರು.

06065008a ಅಶೋಭತ ಮುಖೇ ತಸ್ಯ ಭೀಮಸೇನೋ ಮಹಾಬಲಃ|

06065008c ನೇತ್ರೇ ಶಿಖಂಡೀ ದುರ್ಧರೋ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಶ್ಚ ಪಾರ್ಷತಃ||

ಅದರ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮಹಾಬಲ ಭೀಮಸೇನನೂ, ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ
ದುರ್ಧರ ಪಾರ್ಷತಿ ಮತ್ತು ಪಾರ್ಷತ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನರು
ಶೋಭಿಸಿದರು.

06065009a ಶೀರ್ಷಂ ತಸ್ಯಾಭವದ್ವೀರಃ ಸಾತ್ಯಕಿಃ ಸತ್ಯವಿಕ್ರಮಃ|

06065009c ವಿಧುನ್ವನ್ನಾಂಡಿವಂ ಪಾರ್ಥೋ ಗ್ರೀವಾಯಾಮಭವತ್ತದಾ||

ವೀರ ಸತ್ಯವಿಕ್ರಮ ಸಾತ್ಯಕಿಯು ಅದರ ತಲೆಯ ಭಾಗವಾದನು.
ಗಾಂಡೀವವನ್ನು ಟೀಂಕರಿಸುತ್ತಾ ಪಾರ್ಥನು ಅದರ ಕುತ್ತಿಗೆಯಾದನು.

06065010a ಅಕ್ಷೌಹಿಣ್ಯಾ ಸಮಗ್ರಾ ಯಾ ವಾಮಪಕ್ಷೋಽಭವತ್ತದಾ|

06065010c ಮಹಾತ್ಮಾ ದ್ರುಪದಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ಸಹ ಪುತ್ರೇಣ ಸಂಯುಗೇ||

ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಸಮಗ್ರ ಅಕ್ಷೌಹಿಣಿಯ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪುತ್ರರೊಂದಿಗೆ
ಮಹಾತ್ಮ ಶ್ರೀಮಾನ್ ದ್ರುಪದನಿದ್ದನು.

06065011a ದಕ್ಷಿಣಶ್ಚ ಭವತ್ಪಕ್ಷಃ ಕೈಕೇಯೋಽಕ್ಷೌಹಿಣೀಪತಿಃ|

06065011c ಪೃಷ್ಠತೋ ದ್ರೌಪದೇಯಾಶ್ಚ ಸೌಭದ್ರಶ್ಚಾಪಿ ವೀರ್ಯವಾನ್||

ಅದರ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷೌಹಿಣೀಪತಿ ಕೈಕೇಯನು ಇದ್ದನು.

ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ದ್ರೌಪದೇಯರೂ, ವೀರ್ಯವಾನ್ ಸೌಭದ್ರನೂ ಇದ್ದರು.

06065012a ಪೃಷ್ಠೇ ಸಮಭವಚ್ಚೈಮಾನ್ಸ್ವಯಂ ರಾಜಾ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ|

06065012c ಭ್ರಾತೃಭ್ಯಾಂ ಸಹಿತೋ ಧೀಮಾನ್ಯಮಾಭ್ಯಾಂ ಚಾರುವಿಕ್ರಮಃ||

ಅವರ ಹಿಂದೆ ಸೋದರರಾದ ಯಮಳರೊಡನೆ ಧೀಮಾನ್,

ಚಾರುವಿಕ್ರಮ, ಸ್ವಯಂ ರಾಜಾ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಿದ್ದನು.

06065013a ಪ್ರವಿಶ್ಯ ತು ರಣೇ ಭೀಮೋ ಮಕರಂ ಮುಖಿತಸ್ತದಾ|

06065013c ಭೀಷ್ಮಮಾಸಾದ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಚಾದಯಾಮಾಸ ಸಾಯಕೈಃ||

ರಣದಲ್ಲಿ ಭೀಮನು ಮಕರದ ಮುಖವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ

ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಸಾಯಕಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿ ಬಿಟ್ಟನು.

06065014a ತತೋ ಭೀಷ್ಮೋ ಮಹಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ಪಾತಯಾಮಾಸ ಭಾರತ|

06065014c ಮೋಹಯನ್ಪಾಂಡುಪುತ್ರಾಣಾಂ ವ್ಯೂಢಂ ಸೈನ್ಯಂ ಮಹಾಹವೇ||

ಭಾರತ! ಆಗ ಭೀಷ್ಮನು ಮಹಾಹವದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡುಪುತ್ರರ ಸೈನ್ಯ

ವ್ಯೂಹವನ್ನು ಮೋಹಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಮಹಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು

ಪ್ರಯೋಗಿಸತೊಡಗಿದನು.

06065015a ಸಮ್ನುಹ್ಯತಿ ತದಾ ಸೈನ್ಯೇ ತ್ವರಮಾಣೋ ಧನಂಜಯಃ|

06065015c ಭೀಷ್ಮಂ ಶರಸಹಸ್ರೇಣ ವಿವ್ಯಾಧ ರಣಮೂರ್ಧನಿ||

ರಣಮೂರ್ಧನಿಯಲ್ಲಿ ಸೈನ್ಯವು ಮೋಹಗೊಳ್ಳಲು ತ್ವರೆಮಾಡಿ
ಧನಂಜಯನು ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಸಹಸ್ರ ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06065016a ಪರಿಸಂವಾರ್ಯ ಚಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ಭೀಷ್ಮಮುಕ್ತಾನಿ ಸಂಯುಗೇ|

06065016c ಸ್ವೇನಾನೀಕೇನ ಹೃಷ್ಟೇನ ಯುದ್ಧಾಯ ಸಮವಸ್ಥಿತಃ||

ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರಸನಗೊಳಿಸಿ
ತನ್ನ ಸೇನೆಯು ಸಂತೋಷಗೊಂಡು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವಂತೆ
ಮಾಡಿದನು.

06065017a ತತೋ ದುರ್ಯೋಧನೋ ರಾಜಾ ಭಾರದ್ವಾಜಮಭಾಷತ|

06065017c ಪೂರ್ವಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವಧಂ ಘೋರಂ ಬಲಸ್ಯ ಬಲಿನಾಂ ವರಃ|

06065017e ಭ್ರಾತೃಣಾಂ ಚ ವಧಂ ಯುದ್ಧೇ ಸ್ಮರಮಾಣೋ ಮಹಾರಥಃ||

ಆಗ ಹಿಂದೆ ತನ್ನ ಸೇನೆಯ ಘೋರ ವಧೆಯನ್ನು ನೋಡಿದ್ದ ಬಲಿಗಳಲ್ಲಿ
ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಹಾರಥ ರಾಜಾ ದುರ್ಯೋಧನನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತನ್ನ
ಭ್ರಾತೃಗಳ ವಧೆಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಭಾರದ್ವಾಜನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

06065018a ಆಚಾರ್ಯ ಸತತಂ ತ್ವಂ ಹಿ ಹಿತಕಾಮೋ ಮಮಾನಘ|

06065018c ವಯಂ ಹಿ ತ್ವಾಂ ಸಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ಭೀಷ್ಮಂ ಚೈವ ಪಿತಾಮಹಂ||

06065019a ದೇವಾನಪಿ ರಣೇ ಜೇತುಂ ಪ್ರಾರ್ಥಯಾಮೋ ನ ಸಂಶಯಃ|

06065019c ಕಿಮು ಪಾಂಡುಸುತಾನ್ಯುದ್ಧೇ ಹೀನವೀರ್ಯಪರಾಕ್ರಮಾನ್||

“ಆಚಾರ್ಯ ! ಅನಘ ! ನೀನು ಸತತವೂ ನನ್ನ ಹಿತವನ್ನೇ ಬಯಸುತ್ತೀಯೆ. ನಾವು ನಿನ್ನನ್ನು ಮತ್ತು ಪಿತಾಮಹ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ರಣದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಗೆಲ್ಲಬಲ್ಲೆವು ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹೀನಪರಾಕ್ರಮರಾದ ಪಾಂಡುಸುತರೇನು?”

06065020a ಏವಮುಕ್ತಸ್ತತೋ ದ್ರೋಣಸ್ತವ ಪುತ್ರೇಣ ಮಾರಿಷ|

06065020c ಅಭಿನತ್ಪಾಂಡವಾನೀಕಂ ಪ್ರೇಕ್ಷಮಾಣಸ್ಯ ಸಾತ್ಯಕೇಃ||

ನಿನ್ನ ಮಗನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ದ್ರೋಣನು ಸಾತ್ಯಕಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಪಾಂಡವರ ಸೇನೆಯ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದನು.

06065021a ಸಾತ್ಯಕಿಸ್ತು ತದಾ ದ್ರೋಣಂ ವಾರಯಾಮಾಸ ಭಾರತ|

06065021c ತತಃ ಪ್ರವವೃತೇ ಯುದ್ಧಂ ತುಮುಲಂ ಲೋಮಹರ್ಷಣಂ||

ಭಾರತ ! ಸಾತ್ಯಕಿಯಾದರೋ ದ್ರೋಣನನ್ನು ತಡೆದನು. ಆಗ ಲೋಮಹರ್ಷಣ ತುಮುಲ ಯುದ್ಧವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

06065022a ಶೈನೇಯಂ ತು ರಣೇ ಕ್ರುದ್ಧೋ ಭಾರದ್ವಾಜಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್|

06065022c ಅವಿಧ್ಯನ್ನಿಶಿತೈರ್ಬಾಣೈರ್ಜಪ್ತುದೇಶೇ ಹಸನ್ನಿವ||

ರಣದಲ್ಲಿ ಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಪ್ರತಾಪವಾನ್ ಭಾರದ್ವಾಜನು ನಗುತ್ತಾ ಶೈನೇಯನ ಕೊರಳಿಗೆ ನಿಶಿತ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06065023a ಭೀಮಸೇನಸ್ತತಃ ಕ್ರುದ್ಧೋ ಭಾರದ್ವಾಜಮವಿಧ್ಯತ|

06065023c ಸಂರಕ್ಷಣಾತ್ಯಕಿಂ ರಾಜನ್ಮೋಣಾಚ್ಚ ಸ್ತುಭೃತಾಂ ವರಾತ್||

ರಾಜನ್! ಆಗ ಭೀಮಸೇನನು ಶಸ್ತ್ರಭೃತಶ್ರೇಷ್ಠ ದ್ರೋಣನಿಂದ
ಸಾತ್ಯಕಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಭಾರದ್ವಾಜನನ್ನು ಹೊಡೆದನು.

06065024a ತತೋ ದ್ರೋಣಶ್ಚ ಭೀಷ್ಮಶ್ಚ ತಥಾ ಶಲ್ಯಶ್ಚ ಮಾರಿಷ|

06065024c ಭೀಮಸೇನಂ ರಣೇ ಕ್ರುದ್ಧಾಶ್ಚಾ ದಯಾಂ ಚಕ್ರೀ ಶರೈಃ||

ಆಗ ರಣದಲ್ಲಿ ದ್ರೋಣ, ಭೀಷ್ಮ ಮತ್ತು ಶಲ್ಯರು ಕ್ರೋಧದಿಂದ
ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆಯತೊಡಗಿದರು.

06065025a ತತ್ರಾಭಿಮನ್ಯುಃ ಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ದ್ರೌಪದೇಯಾಶ್ಚ ಮಾರಿಷ|

06065025c ವಿವ್ಯಧುರ್ನಿ ಶಿತೈರ್ಬಾಣೈಃ ಸರ್ವಾಂಸ್ತಾನುದ್ಯತಾಯುಧಾನ್||

ಆಗ ಸಂಕ್ರುದ್ಧರಾದ ಅಭಿಮನ್ಯು ಮತ್ತು ದ್ರೌಪದೇಯರು ನಿಶಿತ
ಬಾಣಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಆಯುಧಗಳಿಂದ ಅವರನ್ನು ಹೊಡೆದರು.

06065026a ಭೀಷ್ಮದ್ರೋಣೌ ಚ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಾವಾಪತಂತೌ ಮಹಾಬಲೌ|

06065026c ಪ್ರತ್ಯುದ್ಯಯೌ ಶಿಖಿಂಡೀ ತು ಮಹೇಷ್ಟಾಸೋ ಮಹಾಹವೇ||

ಆ ಮಹಾಹವದಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ರುದ್ಧರಾಗಿ ಮೇಲೆ ಎರಗಿ ಬರುತ್ತಿರುವ
ಮಹಾಬಲ ಭೀಷ್ಮ-ದ್ರೋಣರನ್ನು ಮಹೇಷ್ಟಾಸ ಶಿಖಿಂಡಿಯು ಎದುರಿಸಿ
ಯುದ್ಧಮಾಡಿದನು.

06065027a ಪ್ರಗೃಹ್ಯ ಬಲವದ್ವೀರೋ ಧನುರ್ಜಲದನಿಸ್ವನಂ|

06065027c ಅಭ್ಯವರ್ಷ ಚ್ಚರೈಸ್ತೂರ್ಣಂ ಚಾದಯಾನೋ ದಿವಾಕರಂ||

ಆ ವೀರನು ಮೋಡದ ಗರ್ಜನೆಯಿದ್ದ ಬಲ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಹಿಡಿದು
ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ದಿವಾಕರನನ್ನೇ ಮುಚ್ಚಿಬಿಡುವಂತೆ ಶರವರ್ಷವನ್ನು
ಸುರಿಸಿದನು.

06065028a ಶಿಖಂಡಿನಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಭರತಾನಾಂ ಪಿತಾಮಹಃ|

06065028c ಅವರ್ಜಯತ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಸ್ತ್ರೀತ್ವಂ ತಸ್ಯಾನುಸಂಸ್ಕರಣ್||

ಶಿಖಂಡಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಭರತರ ಪಿತಾಮಹನು ಅವನ ಸ್ತ್ರೀತ್ವವನ್ನು
ಸ್ತುರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋರಾಡುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದನು.

06065029a ತತೋ ದ್ರೋಣೋ ಮಹಾರಾಜ ಅಭ್ಯದ್ರವತ ತಂ ರಣೇ|

06065029c ರಕ್ಷಮಾಣಸ್ತತೋ ಭೀಷ್ಮಂ ತವ ಪುತ್ರೇಣ ಚೋದಿತಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಆಗ ದ್ರೋಣನು ನಿನ್ನ ಪುತ್ರನಿಂದ ಚೋದಿತನಾಗಿ
ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ರಣದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆಬಂದನು.

06065030a ಶಿಖಂಡೀ ತು ಸಮಾಸಾದ್ಯ ದ್ರೋಣಂ ಶಸ್ತ್ರಭೃತಾಂ ವರಂ|

06065030c ಅವರ್ಜಯತ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಯುಗಾಂತಾಗ್ನಿಮಿವೋಲ್ಬಣಂ||

ಶಸ್ತ್ರಭೃತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ದ್ರೋಣನು ಶಿಖಂಡಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸಿ
ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಯುಗಾಂತದ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಉಲ್ಬಣಿಸಿ ಅವನನ್ನು
ಹೊರಹಾಕಿದನು.

06065031a ತತೋ ಬಲೇನ ಮಹತಾ ಪುತ್ರಸ್ತವ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06065031c ಜುಗೋಪ ಭೀಷ್ಮ ಮಾಸಾದ್ಯ ಪ್ರಾರ್ಥಯಾನೋ ಮಹದ್ಯಶಃ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಆಗ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರನು ಮಹಾ ಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ಭೀಷ್ಮನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅವನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದನು.

06065032a ತಥೈವ ಪಾಂಡವಾ ರಾಜನ್ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ಧನಂಜಯಂ|

06065032c ಭೀಷ್ಮಮೇವಾಭ್ಯವರ್ತಂತ ಜಯೇ ಕೃತ್ವಾ ದೃಢಾಂ ಮತಿಂ||

ರಾಜನ್! ಹಾಗೆಯೇ ಪಾಂಡವರು ಧನಂಜಯನನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಜಯದ ಕುರಿತು ದೃಢ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿ ಭೀಷ್ಮನನ್ನೇ ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದರು.

06065033a ತದ್ಯುದ್ಧಮಭವದ್ಭೋರಂ ದೇವಾನಾಂ ದಾನವೈರಿವ|

06065033c ಜಯಂ ಚ ಕಾಂಕ್ಷತಾಂ ನಿತ್ಯಂ ಯಶಶ್ಚ ಪರಮಾದ್ಭುತಂ||

ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ದೇವ-ದಾನರವರ ನಡುವಿನಂತೆ ನಿತ್ಯ ಯಶ ಮತ್ತು ಜಯವನ್ನು ಬಯಸುವ ಅವರ ನಡುವೆ ಪರಮಾದ್ಭುತವಾದ ಘೋರ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ ಪಂಚಮದಿವಸಯುದ್ಧಾರಂಭೇ ಪಂಚಷಷ್ಠಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಐದನೇ ದಿನದ ಯುದ್ಧಾರಂಭ ಎನ್ನುವ ಅರವತ್ತೈದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೬೬

ಮಿಶ್ರ ಯುದ್ಧ (೧-೨೨).

06066001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06066001a ಅಕರೋತ್ತುಮುಲಂ ಯುದ್ಧಂ ಭೀಷ್ಮಃ ಶಾಂತನವಸ್ತದಾ|

06066001c ಭೀಮಸೇನಭಯಾದಿಚ್ಛನ್ನುತ್ರಾಂಸ್ತಾರಯಿತುಂ ತವ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರನ್ನು ಭೀಮಸೇನನ ಭಯದಿಂದ ಪಾರುಗೊಳಿಸಲು ಬಯಸಿ ಭೀಷ್ಮ ಶಾಂತನವನು ತುಮುಲ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

06066002a ಪೂರ್ವಾಹ್ಣೇ ತನ್ಮಹಾರೌದ್ರಂ ರಾಜ್ಞಾಂ ಯುದ್ಧಮವರ್ತತ|

06066002c ಕುರೂಣಾಂ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಚ ಮುಖ್ಯಶೂರವಿನಾಶನಂ||

ಆ ಪೂರ್ವಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಶೂರಮುಖ್ಯರ ವಿನಾಶಕಾರಕ ಮಹಾರೌದ್ರ ಯುದ್ಧವು ಕುರು ಮತ್ತು ಪಾಂಡವ ರಾಜರ ನಡುವೆ ನಡೆಯಿತು.

06066003a ತಸ್ಮಿನ್ನಾಕುಲಸಂಗ್ರಾಮೇ ವರ್ತಮಾನೇ ಮಹಾಭಯೇ|

06066003c ಅಭವತ್ತುಮುಲಃ ಶಬ್ದಃ ಸಂಸ್ಪೃಶನ್ನಗನಂ ಮಹತ್||

ಆ ಮಹಾಭಯಂಕರ ಮಿಶ್ರ ಸಂಗ್ರಾಮವು ನಡೆಯುತ್ತಿರಲು ಗಗನವನ್ನು ಮುಟ್ಟುವ ಮಹಾ ತುಮುಲ ಶಬ್ದವು ಉಂಟಾಯಿತು.

06066004a ನದದ್ಭಿಶ್ಚ ಮಹಾನಾಗೈರ್ಹೇಷಮಾಣೈಶ್ಚ ವಾಜಿಭಿಃ|

06066004c ಭೇರೀಶಂಖಿನಿನಾದೈಶ್ಚ ತುಮುಲಃ ಸಮಪದ್ಯತ||

ಮಹಾ ಆನೆಗಳ ಫೀಳು, ಕುದುರೆಗಳ ಹೇಷಾವರ, ಭೇರಿ-ಶಂಖಗಳ

ನಾದದ ತುಮುಲ ಶಬ್ದವು ಉಂಟಾಯಿತು.

06066005a ಯುಯುತ್ಸವಸ್ತೇ ವಿಕ್ರಾಂತಾ ವಿಜಯಾಯ ಮಹಾಬಲಾಃ|

06066005c ಅನ್ಯೋನ್ಯಮಭಿಗರ್ಜಂತೋ ಗೋಷ್ಠೇಷ್ಟಿವ ಮಹರ್ಷಭಾಃ||

ವಿಜಯಕ್ಕಾಗಿ ವಿಕ್ರಾಂತರಾಗಿ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಾಬಲ
ಮಹರ್ಷಭರು ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಗೂಳಿಗಳಂತೆ ಅನ್ಯೋನ್ಯರ ಮೇಲೆ
ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

06066006a ಶಿರಸಾಂ ಪಾತ್ಯಮಾನಾನಾಂ ಸಮರೇ ನಿಶಿತೈಃ ಶರೈಃ|

06066006c ಅಶ್ಮವೃಷ್ಟಿರಿವಾಕಾಶೇ ಬಭೂವ ಭರತರ್ಷಭ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಸಮರದಲ್ಲಿ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ನಿಶಿತ
ಬಾಣಗಳು ಆಕಾಶದಿಂದ ಬೀಳುವ ಕಲ್ಲಿನ ಮಳೆಗಳಂತಿದ್ದವು.

06066007a ಕುಂಡಲೋಷ್ಟೀಷಧಾರೀಣಿ ಜಾತರೂಪೋಜ್ಜ ಲಾನಿ ಚ|

06066007c ಪತಿತಾನಿ ಸ್ಮ ದೃಶ್ಯಂತೇ ಶಿರಾಂಸಿ ಭರತರ್ಷಭ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಹೊಳೆಯುವ ಬಂಗಾರದ ಕುಂಡಲ-ಕಿರೀಟಗಳನ್ನು
ಧರಿಸಿದ್ದ ಶಿರಗಳು ಬೀಳುತ್ತಿರುವುದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.

06066008a ವಿಶಿಖೋನ್ಮಥಿತೈರ್ಗಾತ್ರೈರ್ಬಾಹುಭಿಶ್ಚ ಸಕಾರ್ಮುಕೈಃ|

06066008c ಸಹಸ್ತಾಭರಣೈಶ್ಚಾನ್ವೈರಭವಚ್ಚಾದಿತಾ ಮಹೀ||

ವಿಶಿಖಿಗಳಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ದೇಹಗಳು, ಬಾಹುಗಳು, ಕಾರ್ಮುಕಗಳು,
ಆಭರಣಗಳೊಂದಿಗೆ ಕೈಗಳು ಇವುಗಳಿಂದ ಭೂಮಿಯ ಮುಚ್ಚಿ

ಹೋಯಿತು.

06066009a ಕವಚೋಪಹಿತೈರ್ಗಾತ್ರೈರ್ಹಸ್ತೈಶ್ಚ ಸಮಲಂಕೃತೈಃ|

06066009c ಮುಖೈಶ್ಚ ಚಂದ್ರಸಂಕಾಶೈ ರಕ್ತಾಂತನಯನೈಃ ಶುಭೈಃ||

06066010a ಗಜವಾಜಿಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ಸರ್ವಗಾತ್ರೈಶ್ಚ ಭೂಪತೇ|

06066010c ಆಸೀತ್ಸರ್ವಾ ಸಮಾಕೀರ್ಣಾ ಮುಹೂರ್ತೇನ ವಸುಂಧರಾ||

ಭೂಪತೇ! ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ವಸುಂಧರೆಯ ಮೇಲೆ ಕವಚಗಳು ಅಪ್ಪಿರುವ ದೇಹಗಳು, ಸಮಲಂಕೃತ ಕೈಗಳು, ಚಂದ್ರಸಂಕಾಶ ಮುಖಗಳು, ರಕ್ತಾಂತ ಶುಭ ನಯನಗಳು, ಗಜ-ವಾಜಿ-ಮನುಷ್ಯರೆಲ್ಲರ ದೇಹಗಳು ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಹರಡಿ ಹೋಗಿತ್ತು.

06066011a ರಜೋಮೇಘೈಶ್ಚ ತುಮುಲೈಃ ಶಸ್ತ್ರವಿದ್ಯುತ್ಪ್ರಕಾಶಿತೈಃ|

06066011c ಆಯುಧಾನಾಂ ಚ ನಿರ್ಘೋಷಃ ಸ್ತನಯಿತ್ನುಸಮೋಽಭವತ್||

ಧೂಳು ಮೋಡಗಳಂತೆಯೂ ತುಮುಲ ಶಸ್ತ್ರಗಳು ಮಿಂಚಿನಂತೆಯೂ ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದವು. ಆಯುಧಗಳ ನಿರ್ಘೋಷವು ಗುಡುಗಿನಂತೆ ಕೇಳಿದವು.

06066012a ಸ ಸಂಪ್ರಹಾರಸ್ತುಮುಲಃ ಕಟುಕಃ ಶೋಣಿತೋದಕಃ|

06066012c ಪ್ರಾವರ್ತತ ಕುರೂಣಾಂ ಚ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಚ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಕುರುಗಳ ಮತ್ತು ಪಾಂಡವರ ಆ ಕಟುಕ ಸಂಪ್ರಹಾರ ತುಮುಲವು ರಕ್ತವೇ ನೀರಾಗಿರುವ ನದಿಯನ್ನೇ ಹರಿಸಿತು.

06066013a ತಸ್ಮಿನ್ನಹಾಭಯೇ ಘೋರೇ ತುಮುಲೇ ಲೋಮಹರ್ಷಣೇ|

06066013c ವವರ್ಷುಃ ಶರವರ್ಷಾಣಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾ ಯುದ್ಧದುರ್ಮದಾಃ||

ಆ ಮಹಾಭಯಂಕರ ಲೋಮಹರ್ಷಣ ಘೋರ ತುಮುಲದಲ್ಲಿ
ಯುದ್ಧದುರ್ಮದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಶರಗಳ ಮಳೆಯನ್ನೇ ಸುರಿಸಿದರು.

06066014a ಕ್ರೋಶಂತಿ ಕುಂಜರಾಸ್ತತ್ರ ಶರವರ್ಷಪ್ರತಾಪಿತಾಃ|

06066014c ತಾವಕಾನಾಂ ಪರೇಷಾಂ ಚ ಸಂಯುಗೇ ಭರತೋತ್ತಮ|

ಭರತೋತ್ತಮ! ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಶರವರ್ಷದಿಂದ ಪೀಡಿತರಾದ ನಿನ್ನ
ಮತ್ತು ಅವರ ಕಡೆಯ ಆನೆಗಳು ಚೀರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವು.

06066014e ಅಶ್ವಾಶ್ಚ ಪರ್ಯಧಾವಂತ ಹತಾರೋಹಾ ದಿಶೋ ದಶ||

06066015a ಉತ್ಪತ್ಯ ನಿಪತಂತ್ಯನ್ಯೇ ಶರಘಾತಪ್ರಪೀಡಿತಾಃ|

ಆರೋಹಿಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಶರಘಾತ ಪೀಡಿತ ಕುದುರೆಗಳು ಹತ್ತೂ
ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಓಡಿ, ಹಾರಿ, ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದವು.

06066015c ತಾವಕಾನಾಂ ಪರೇಷಾಂ ಚ ಯೋಧಾನಾಂ ಭರತರ್ಷಭ||

06066016a ಅಶ್ವಾನಾಂ ಕುಂಜರಾಣಾಂ ಚ ರಥಾನಾಂ ಚಾತಿವರ್ತತಾಂ|

06066016c ಸಂಘಾತಾಃ ಸ್ಮ ಪ್ರದೃಶ್ಯಂತೇ ತತ್ರ ತತ್ರ ವಿಶಾಂ ಪತೇ||

ಭರತರ್ಷಭ! ವಿಶಾಂಪತೇ! ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪಲಾಯನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅಥವಾ
ಹೊಡೆದು ಬಿದ್ದಿದ್ದ ನಿನ್ನ ಮತ್ತು ಅವರ ಕಡೆಯ ಯೋಧರು,
ಕುದುರೆಗಳು, ಆನೆಗಳು, ರಥಗಳು ಕಂಡುಬಂದವು.

06066017a ಗದಾಭಿರಸಿಭಿಃ ಪ್ರಾಸ್ಯೈರ್ಬಾಣೈಶ್ಚ ನತಪರ್ವಭಿಃ|

06066017c ಜಘ್ನುಃ ಪರಸ್ಪರಂ ತತ್ರ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಃ ಕಾಲಚೋದಿತಾಃ||

ಕಾಲಚೋದಿತ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಅಲ್ಲಿ ಗದೆ, ಖಡ್ಗ, ಪ್ರಾಸ, ನತಪರ್ವ
ಬಾಣಗಳಿಂದ ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಕೊಂದರು.

06066018a ಅಪರೇ ಬಾಹುಭಿರ್ವೀರಾ ನಿಯುದ್ಧಕುಶಲಾ ಯುಧಿ|

06066018c ಬಹುಧಾ ಸಮಸಜ್ಜಂತ ಆಯಸೈಃ ಪರಿಘೈರಿವ||

ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಯುದ್ಧ ಕುಶಲ ವೀರರು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಉಕ್ಕಿನ
ಪರಿಘಗಳಂತಿರುವ ಬಾಹುಗಳಿಂದಲೇ ಹಲವರನ್ನು ಜಜ್ಜಿ ಹಾಕಿದರು.

06066019a ಮುಷ್ಟಿಭಿರ್ಜಾನುಭಿಶ್ಚೈವ ತಲೈಶ್ಚೈವ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06066019c ಅನ್ಯೋನ್ಯಂ ಜಘ್ನಿರೇ ವೀರಾಸ್ತಾವಕಾಃ ಪಾಂಡವೈಃ ಸಹ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ನಿನ್ನವರ ಮತ್ತು ಪಾಂಡವರ ವೀರರು ಮುಷ್ಟಿಗಳಿಂದ,
ಒದೆಗಳಿಂದ, ಹೊಡೆತದಿಂದ ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದರು.

06066020a ವಿರಥಾ ರಥಿನಶ್ಚಾತ್ರ ನಿಸ್ತ್ರಿಂಶವರಧಾರಿಣಃ|

06066020c ಅನ್ಯೋನ್ಯಮಭಿಧಾವಂತ ಪರಸ್ಪರವಧೈಷಿಣಃ||

ಅಲ್ಲಿ ವಿರಥರೂ ಮತ್ತು ರಥಿಗಳೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಖಡ್ಗಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು
ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸಿ ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

06066021a ತತೋ ದುರ್ಯೋಧನೋ ರಾಜಾ ಕಲಿಂಗೈರ್ಬಹುಭಿರ್ವೃತಃ|

06066021c ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ರಣೇ ಭೀಷ್ಮಂ ಪಾಂಡವಾನಭ್ಯವರ್ತತ||

ಆಗ ರಾಜಾ ದುರ್ಯೋಧನನು ಅನೇಕ ಕಲಿಂಗರಿಂದ ಆವೃತನಾಗಿ

ರಣದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಮುಂದಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಪಾಂಡವರ ಮೇಲೆ
ಎರಗಿದನು.

06066022a ತಥೈವ ಪಾಂಡವಾಃ ಸರ್ವೇ ಪರಿವಾರ್ಯ ವೃಕೋದರಂ|

06066022c ಭೀಷ್ಮಮಭ್ಯದ್ರವನ್ಕುರ್ದಾ ರಣೇ ರಭಸವಾಹನಾಃ||

ಹಾಗೆಯೇ ಪಾಂಡವರೆಲ್ಲರೂ ವೃಕೋದರನನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದು ರಭಸ
ವಾಹನರಾಗಿ ಕ್ರುದ್ಧರಾಗಿ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದರು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ಸಂಕುಲಯುದ್ಧೇ ಷಟ್ಪತ್ನಿತ್ಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಸಂಕುಲಯುದ್ಧ ಎನ್ನುವ ಅರವತ್ತಾರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೬೭

ಸಂಕುಲ ಯುದ್ಧ (೧-೪೧).

06067001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06067001a ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಭೀಷ್ಮೇಣ ಸಂಸಕ್ತಾನ್ಭ್ರತೃನನ್ಯಾಂಶ್ಚ ಪಾರ್ಥಿವಾನ್|

06067001c ತಮಭ್ಯಧಾವದ್ಗಾಂಗೇಯಮುದ್ಯತಾಸ್ತ್ರೋ ಧನಂಜಯಃ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಸಹೋದರರೂ ಮತ್ತು ಅನ್ಯ ಪಾರ್ಥಿವರೂ
ಭೀಷ್ಮನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಧನಂಜಯನು
ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ಗಾಂಗೇಯನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಧಾವಿಸಿದನು.

06067002a ಪಾಂಚಜನ್ಯಸ್ಯ ನಿಘೋಷಂ ಧನುಷೋ ಗಾಂಡಿವಸ್ಯ ಚ|

06067002c ಧ್ವಜಂ ಚ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪಾರ್ಥಸ್ಯ ಸರ್ವಾನೋ ಭಯಮಾವಿಶತ್||

ಪಾರ್ಥನ ಪಾಂಚಜನ್ಯ ಮತ್ತು ಧನುಸ್ಸು ಗಾಂಡೀವದ ನಿಘೋಷ ಹಾಗೂ ಧ್ವಜವನ್ನು ನೋಡಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಭಯವು ಆವರಿಸಿತು.

06067003a ಅಸಜ್ಜ ಮಾನಂ ವೃಕ್ಷೇಷು ಧೂಮಕೇತುಮಿವೋತ್ತಿತಂ|

06067003c ಬಹುವರ್ಣಂ ಚ ಚಿತ್ರಂ ಚ ದಿವ್ಯಂ ವಾನರಲಕ್ಷಣಂ|

06067003e ಅಪಶ್ಯಾಮ ಮಹಾರಾಜ ಧ್ವಜಂ ಗಾಂಡಿವಧನ್ವನಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ವೃಕ್ಷಗಳೂ ಮರೆಮಾಡದಂತಹ, ಧೂಮಕೇತುವಿನಂತೆ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಹಾರುತ್ತಿದ್ದ, ಬಹುವರ್ಣದ, ಚಿತ್ರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ, ದಿವ್ಯ, ವಾನರ ಲಕ್ಷಣ ಗಾಂಡೀವಧನ್ವಿಯ ಧ್ವಜವನ್ನು ನೋಡಿದೆವು.

06067004a ವಿದ್ಯುತಂ ಮೇಘಮಧ್ಯಸ್ಥಾಂ ಭ್ರಾಜಮಾನಾಮಿವಾಂಬರೇ|

06067004c ದದೃಶುರ್ಗಾಂಡಿವಂ ಯೋಧಾ ರುಕ್ಮಪೃಷ್ಠಂ ಮಹಾರಥೇ||

ಅಂಬರದಲ್ಲಿ ಮೇಘಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಮಿಂಚು ಹೊಳೆಯುವಂತೆ ಯೋಧರು ಮಹಾರಥದಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರದ ದಂಡವನ್ನುಳ್ಳ ಗಾಂಡೀವವನ್ನು ನೋಡಿದರು.

06067005a ಅಶುಶ್ರುಮ ಭೃಶಂ ಚಾಸ್ಯ ಶಕ್ರಸ್ಯೇವಾಭಿಗರ್ಜತಃ|

06067005c ಸುಘೋರಂ ತಲಯೋಃ ಶಬ್ದಂ ನಿಘ್ನತಸ್ತವ ವಾಹಿನೀಂ||

ನಿನ್ನ ಸೇನೆಯನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವಾಗ ಕೇಳಿಬರುವ ಅವನ ಗರ್ಜನೆಯು

ಶಕ್ರನ ಗರ್ಜನೆಯಂತಿತ್ತು ಮತ್ತು ಚಪ್ಪಾಳೆಯೂ ಸುಘೋರ
ಶಬ್ದವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿತ್ತು.

06067006a ಚಂಡವಾತೋ ಯಥಾ ಮೇಘಃ ಸವಿದ್ಯುತ್ಸ ನಯಿತ್ನುಮಾನ್|

06067006c ದಿಶಃ ಸಂಪ್ಲಾವಯನ್ಸರ್ವಾಃ ಶರವರ್ಷೈಃ ಸಮಂತತಃ||

ಭಿರುಗಾಳಿ ಮಿಂಚುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮೋಡಗಳಂತೆ ಎಲ್ಲ
ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಶರವರ್ಷಗಳಿಂದ
ತುಂಬಿಸಿಬಿಟ್ಟನು.

06067007a ಅಭ್ಯಧಾವತ ಗಾಂಗೇಯಂ ಭೈರವಾಸ್ತ್ರೋ ಧನಂಜಯಃ|

06067007c ದಿಶಂ ಪ್ರಾಚೀಂ ಪ್ರತೀಚೀಂ ಚ ನ ಜಾನೀಮೋಽಸ್ತ್ರಮೋಹಿತಾಃ||

ಭೈರವಾಸ್ತ್ರ ಧನಂಜಯನು ಅಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಮೋಹಿತನಾಗಿ ಪೂರ್ವ-
ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೇ ಗುರುತಿಸಲಾಗದ ಗಾಂಗೇಯನನ್ನು
ಎದುರಿಸಿದನು.

06067008a ಕಾಂದಿಗ್ಭೂತಾಃ ಶ್ರಾಂತಪತ್ರಾ ಹತಾಸ್ತ್ರಾ ಹತಚೇತಸಃ|

06067008c ಅನ್ಯೋನ್ಯಮಭಿಸಂಶ್ಲಿಷ್ಯ ಯೋಧಾಸ್ತೇ ಭರತರ್ಷಭ||

ಭರತರ್ಷಭ! ನಿನ್ನ ಯೋಧರು ಅವರ ವಾಹನಗಳು ಬಳಲಿರಲು
ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು, ಹತಚೇತನರಾಗಿ ಅನ್ಯೋನ್ಯರಿಗೆ
ಅಂಟಿಕೊಂಡರು.

06067009a ಭೀಷ್ಮ ಮೇವಾಭಿಲೀಯಂತ ಸಹ ಸರ್ವೈಸ್ತವಾತ್ಮಜೈಃ|

06067009c ತೇಷಾಮಾರ್ತಾಯನಮಭೂದ್ಭೀಷ್ಮಃ ಶಂತನವೋ ರಣೇ||

ನಿನ್ನ ಸರ್ವ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಅವರು ಭೀಷ್ಮನನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿದರು.
ಆಗ ರಣದಲ್ಲಿ ಅವರೆಲ್ಲರ ರಕ್ಷಣೆಯ ಭಾರವು ಭೀಷ್ಮ
ಶಾಂತನವನದಾಯಿತು.

06067010a ಸಮುತ್ಪತಂತ ವಿತ್ರಸ್ತಾ ರಥೇಭ್ಯೋ ರಥಿನಸ್ತದಾ|

06067010c ಸಾದಿನಶ್ಚಾಶ್ವಪೃಷ್ಠೇಭ್ಯೋ ಭೂಮೌ ಚಾಪಿ ಪದಾತಯಃ||

ಭಯಗೊಂಡು ರಥಿಗಳು ರಥಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಸವಾರರು ಕುದುರೆಗಳ
ಬೆನ್ನ ಮೇಲಿಂದ ಹಾರಿದರು. ಪದಾತಿಗಳೂ ಕೂಡ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ
ಬಿದ್ದರು.

06067011a ಶ್ರುತ್ವಾ ಗಾಂಡೀವನಿಘೋಷಂ ವಿಸ್ಫೂರ್ಜಿತಮಿವಾಶನೇಃ|

06067011c ಸರ್ವಸ್ಮೈನ್ಯಾನಿ ಭೀತಾನಿ ವ್ಯವಲೀಯಂತ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಮೋಡಗಳ ಗರ್ಜನೆಯಂತಿದ್ದ ಗಾಂಡೀವದ
ನಿಘೋಷವನ್ನು ಕೇಳಿ ಸರ್ವ ಸೇನೆಗಳೂ ಭಯದಿಂದ ಕರಗಿ
ಹೋದವು.

06067012a ಅಥ ಕಾಂಬೋಜಮುಖೈಸ್ತು ಬೃಹದ್ಭಿಃ ಶೀಘ್ರಗಾಮಿಭಿಃ|

06067012c ಗೋಪಾನಾಂ ಬಹುಸಾಹಸೈರ್ಬಲೈರ್ಗೋವಾಸನೋ ವೃತಃ||

06067013a ಮದ್ರಸೌವೀರಗಾಂಧಾರೈಸ್ತ್ರಿಗರ್ತೈಶ್ಚ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06067013c ಸರ್ವಕಾಲಿಂಗಮುಖೈಶ್ಚ ಕಲಿಂಗಾಧಿಪತಿರ್ವೃತಃ||

06067014a ನಾಗಾ ನರಗಣೌಘಾಶ್ಚ ದುಃಶಾಸನಪುರಃಸ್ಸರಾಃ|

06067014c ಜಯದ್ರಥಶ್ಚ ನೃಪತಿಃ ಸಹಿತಃ ಸರ್ವರಾಜಭಿಃ||

06067015a ಹಯಾರೋಹವರಾಶ್ಚೈವ ತವ ಪುತ್ರೇಣ ಚೋದಿತಾಃ|

06067015c ಚತುರ್ದಶ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಸೌಬಲಂ ಪರ್ಯವಾರಯನ್||

06067016a ತತಸ್ತೇ ಸಹಿತಾಃ ಸರ್ವೇ ವಿಭಕ್ತರಥವಾಹನಾಃ|

06067016c ಪಾಂಡವಾನ್ಸಮರೇ ಜಗ್ಮುಸ್ತಾವಕಾ ಭರತರ್ಷಭ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಭರತರ್ಷಭ! ಆಗ ಶೀಘ್ರಗಾಮಿಗಳಾದ ಅನೇಕ
ಗೋಪರು ಮತ್ತು ಬಹುಸಹಸ್ರ ಗೋವಾಸನರ ಸೇನೆಯಿಂದ
ಆವೃತರಾಗಿ ಕಾಂಬೋಜಮುಖ್ಯರು, ಮದ್ರ-ಸೌವೀರ-ಗಾಂಧಾರ-
ತ್ರಿಗರ್ತರು, ಸರ್ವಕಾಲಿಂಗಮುಖ್ಯರಿಂದ ಆವೃತನಾದ ಕಲಿಂಗಾಧಿಪತಿ,
ದುಃಶಾಸನನನ್ನು ಮುಂದಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಆನೆ ಮತ್ತು ನರಗಣಗಳ ಸೇನೆ,
ಸರ್ವರಾಜರೊಂದಿಗೆ ನೃಪತಿ ಜಯದ್ರಥ, ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಪುತ್ರನಿಂದ
ಪ್ರಚೋದಿತರಾದ ಹದಿಲಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅಶ್ವಯೋಧರು
ಸೌಬಲನನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದು ಎಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಮತ್ತು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ
ರಥ ವಾಹನಗಳಿಂದ ಪಾಂಡವರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡ ತೊಡಗಿದರು.

06067017a ರಥಿಭಿರ್ವಾರಣೈರಶ್ವೈಃ ಪದಾತ್ಯೈಶ್ಚ ಸಮೀರಿತಂ|

06067017c ಘೋರಮಾಯೋಧನಂ ಜಜ್ಞೇ ಮಹಾಭ್ರಸದೃಶಂ ರಜಃ||

ರಥಿಗಳು, ಆನೆಗಳು ಮತ್ತು ಕುದುರೆಗಳ ಚಲನೆಯಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದ ಮೇಘ
ಸದೃಶ ಧೂಳು ಯುದ್ಧವನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಮಾಡಿತು.

06067018a ತೋಮರಪ್ರಾಸನಾರಾಚಗಜಾಶ್ವರಥಯೋಧಿನಾಂ|

06067018c ಬಲೇನ ಮಹತಾ ಭೀಷ್ಮಃ ಸಮಸಜ್ಜತ್ ಕಿರೀಟಿನಾ||

ತೋಮರ, ಪ್ರಾಸ, ನಾರಾಚಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಗಜಾಶ್ವರಥಯೋಧರ
ಮಹಾಬಲದಿಂದ ಭೀಷ್ಮನು ಕಿರೀಟಿಯನ್ನು ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದನು.

06067019a ಆವಂತ್ಯಃ ಕಾಶಿರಾಜೇನ ಭೀಮಸೇನೇನ ಸೈಂಧವಃ|

06067019c ಅಜಾತಶತ್ರುರ್ಮದ್ರಾಣಾಂ ಋಷಭೇಣ ಯಶಸ್ವಿನಾ|

06067019e ಸಹಪುತ್ರಃ ಸಹಾಮಾತ್ಯಃ ಶಲ್ಯೇನ ಸಮಸಜ್ಜತ||

ಅವಂತಿಯವನು ಕಾಶಿರಾಜನೊಂದಿಗೆ, ಸೈಂಧವನು
ಭೀಮಸೇನನೊಂದಿಗೆ, ಅಜಾತ ಶತ್ರುವು ಮಕ್ಕಳು ಅಮಾತ್ಯರೊಂದಿಗೆ
ಮದ್ರರ ಋಷಭ ಯಶಸ್ವಿ ಶಲ್ಯನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದರು.

06067020a ವಿಕರ್ಣಃ ಸಹದೇವೇನ ಚಿತ್ರಸೇನಃ ಶಿಖಿಂಡಿನಾ|

06067020c ಮತ್ಸ್ಯಾ ದುರ್ಯೋಧನಂ ಜಗ್ಮುಃ ಶಕುನಿಂ ಚ ವಿಶಾಂ ಪತೇ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ವಿಕರ್ಣನು ಸಹದೇವನೊಡನೆ, ಶಿಖಿಂಡಿಯು
ಚಿತ್ರಸೇನನೊಡನೆ, ಮತ್ಸ್ಯರು ದುರ್ಯೋಧನ-ಶಕುನಿಯರನ್ನು ಎದುರಿಸಿ
ಹೋದರು.

06067021a ದ್ರುಪದಶ್ಚೇಕಿತಾನಶ್ಚ ಸಾತ್ಯಕಿಶ್ಚ ಮಹಾರಥಃ|

06067021c ದ್ರೋಣೇನ ಸಮಸಜ್ಜಂತ ಸಪುತ್ರೇಣ ಮಹಾತ್ಮನಾ|

06067021e ಕೃಪಶ್ಚ ಕೃತವರ್ಮಾ ಚ ಧೃಷ್ಟಕೇತುಮಭಿದ್ರುತೌ||

ದ್ರುಪದ, ಚೇಕಿತಾನ ಮತ್ತು ಮಹಾರಥ ಸಾತ್ಯಕಿಯರು ಪುತ್ರನೊಡನಿದ್ದ

ಮಹಾತ್ಮ ದ್ರೋಣನೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದರು.

06067022a ಏವಂ ಪ್ರಜವಿತಾಶ್ವಾನಿ ಭ್ರಾಂತನಾಗರಥಾನಿ ಚ|

06067022c ಸೈನ್ಯಾನಿ ಸಮಸಜ್ಜಂತ ಪ್ರಯುದ್ಧಾನಿ ಸಮಂತತಃ||

ಹೀಗೆ ಸೇನೆಯ ಅಗ್ರಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಅಶ್ವಸೈನ್ಯಗಳೂ, ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದ ಆನೆ-
ರಥಗಳ ಸೈನ್ಯಗಳೂ ಸರ್ವತ್ರ ಪರಸ್ಪರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರು.

06067023a ನಿರಬ್ರೇ ವಿದ್ಯುತಸ್ತೀವ್ರಾ ದಿಶಶ್ಚ ರಜಸಾವೃತಾಃ|

06067023c ಪ್ರಾದುರಾಸನ್ಮಹೋಲ್ಕಾಶ್ಚ ಸನಿರ್ಭಾರ್ತಾ ವಿಶಾಂ ಪತೇ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಮೋಡಗಳಿಲ್ಲದಿರುವ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು
ಕೋರೈಸುವ ಅತಿ ತೀವ್ರ ಮಿಂಚು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ದಿಕ್ಕುಗಳು
ಧೂಳಿನಿಂದ ತುಂಬಿಹೋದವು. ಸಿಡಿಲಿಗೆ ಸಮಾನ ಶಬ್ದದೊಂದಿಗೆ
ಉಲೈಗಳು ಕಾಣಿಸಿದವು.

06067024a ಪ್ರವವೌ ಚ ಮಹಾವಾತಃ ಪಾಂಸುವರ್ಷಂ ಪಪಾತ ಚ|

06067024c ನಭಸ್ಯಂತರ್ದಧೇ ಸೂರ್ಯಃ ಸೈನ್ಯೇನ ರಜಸಾವೃತಃ||

ಚಂಡಮಾರುತವು ಹುಟ್ಟಿ ಧೂಳಿನ ಮಳೆಯನ್ನೇ ಸುರಿಸಿತು. ಸೈನ್ಯಗಳು
ಏರಿಸಿದ ಧೂಳು ನಭವನ್ನು ಸೇರಿ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಹಾಕಿತು.

06067025a ಪ್ರಮೋಹಃ ಸರ್ವಸತ್ತ್ವಾನಾಮತೀವ ಸಮಪದ್ಯತ|

06067025c ರಜಸಾ ಚಾಭಿಭೂತಾನಾಮಸ್ತ್ರಜಾಲೈಶ್ಚ ತುದ್ಯತಾಂ||

ಧೂಳಿನಿಂದ ತುಂಬಿಕೊಂಡ ಮತ್ತು ಅಸ್ತ್ರಜಾಲಗಳಿಂದ ಪೀಡಿತರಾದ

ಸರ್ವ ಸತ್ತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಅತೀವ ಭ್ರಾಂತಿಯುಂಟಾಯಿತು.

06067026a ವೀರಬಾಹುವಿಸ್ವಷ್ಟಾನಾಂ ಸರ್ವಾವರಣಭೇದಿನಾಂ|

06067026c ಸಂಘಾತಃ ಶರಜಾಲಾನಾಂ ತುಮುಲಃ ಸಮಪದ್ಯತ||

ವೀರರ ಬಾಹುಗಳಿಂದ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, ಸರ್ವ ಆವರಣಗಳನ್ನೂ
ಭೇದಿಸಬಲ್ಲಂತಹ ಶರಜಾಲಗಳ ಸಂಘಾತದಿಂದ
ತುಮುಲವುಂಟಾಯಿತು.

06067027a ಪ್ರಕಾಶಂ ಚಕ್ಷುರಾಕಾಶಮದ್ಯತಾನಿ ಭುಜೋತ್ತಮೈಃ|

06067027c ನಕ್ಷತ್ರವಿಮಲಾಭಾನಿ ಶಸ್ತ್ರಾಣಿ ಭರತರ್ಷಭ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಭುಜೋತ್ತಮರಿಂದ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಕ್ಷತ್ರಗಳಂತೆ
ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಶಸ್ತ್ರಗಳು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಬೆಳಕನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದವು.

06067028a ಅರ್ಷಭಾಣಿ ವಿಚಿತ್ರಾಣಿ ರುಕ್ಮಜಾಲಾವೃತಾನಿ ಚ|

06067028c ಸಂಪೇತುದಿಕ್ಷು ಸರ್ವಾಸು ಚರ್ಮಾಣಿ ಭರತರ್ಷಭ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಸುವರ್ಣಮಯ ಬಲೆಗಳಿಂದ ಪರಿವೃತವಾಗಿದ್ದ, ಎತ್ತಿನ
ಚರ್ಮದಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ, ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರ ಗುರಾಣಿಗಳು
ರಣಾಂಗಣದ ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬಿದ್ದಿದ್ದವು.

06067029a ಸೂರ್ಯವರ್ಣೈಶ್ಚ ನಿಸ್ತ್ರಿಯೈಃ ಪಾತ್ಯಮಾನಾನಿ ಸರ್ವಶಃ|

06067029c ದಿಕ್ಷು ಸರ್ವಾಸ್ವದೃಶ್ಯಂತ ಶರೀರಾಣಿ ಶಿರಾಂಸಿ ಚ||

ಸೂರ್ಯವರ್ಣದ ಖಡ್ಗಗಳಿಂದ ಬೀಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶರೀರ-ಶಿರಗಳು

ಎಲ್ಲಕಡೆ ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದವು.

06067030a ಭಗ್ನಚಕ್ರಾಕ್ಷನೀಡಾಶ್ಚ ನಿಪಾತಿತಮಹಾಧ್ವಜಾಃ|

06067030c ಹತಾಶ್ವಾಃ ಪೃಥಿವೀಂ ಜಗ್ಮುಸ್ತತ್ರ ತತ್ರ ಮಹಾರಥಾಃ||

ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಗಾಲಿಗಳು-ನೊಗಗಳು ಮಹಾಧ್ವಜಗಳು ತುಂಡಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದವು ಮತ್ತು ಸತ್ತಿರುವ ಕುದುರೆ-ಮಹಾರಥರು ನೆಲಕ್ಕೀಡಾಗಿದ್ದರು.

06067031a ಪರಿಪೇತುರ್ಹಯಾಶ್ಚಾತ್ರ ಕೇ ಚಿಚ್ಚಸ್ತ್ರಕೃತವ್ರಣಾಃ|

06067031c ರಥಾನ್ವಿಪರಿಕರ್ಷಂತೋ ಹತೇಷು ರಥಯೋಧಿಷು||

ಶಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಗಾಯಗೊಂಡ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಕುದುರೆಗಳು ರಥಯೋಧರು ಹತರಾಗಿದ್ದರೂ ರಥಗಳನ್ನು ಎಳೆದು ಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು.

06067032a ಶರಾಹತಾ ಭಿನ್ನದೇಹಾ ಬದ್ಧಯೋಕ್ತ್ರಾ ಹಯೋತ್ತಮಾಃ|

06067032c ಯುಗಾನಿ ಪರ್ಯಕರ್ಷಂತ ತತ್ರ ತತ್ರ ಸ್ಮ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಕೆಲವು ಉತ್ತಮ ಕುದುರೆಗಳು ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ಭಿನ್ನ ದೇಹಿಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಕಟ್ಟಿದ ನೊಗಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು.

06067033a ಅದೃಶ್ಯಂತ ಸಸೂತಾಶ್ಚ ಸಾಶ್ವಾಃ ಸರಥಯೋಧಿನಃ|

06067033c ಏಕೇನ ಬಲಿನಾ ರಾಜನ್ವಾರಣೇನ ಹತಾ ರಥಾಃ||

ರಾಜನ್! ಕೆಲವೊಂದೆಡೆ ಒಂದೇ ಬಲಶಾಲಿ ಆನೆಯಿಂದ ಸೂತ, ಕುದುರೆ, ಮತ್ತು ರಥದೊಡನೆ ಹತರಾದ ರಥಿಗಳು ಕಂಡುಬಂದರು.

06067034a ಗಂಧಹಸ್ತಿಮದಸ್ತ್ರಾವಮಾಘ್ರಾಯ ಬಹವೋ ರಣೇ|

06067034c ಸಂನ್ನಿಪಾತೇ ಬಲೌಘಾನಾಂ ವೀತಮಾದದಿರೇ ಗಜಾಃ||

ಅನೇಕ ಸೈನ್ಯಗಳು ಸಂಹಾರವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಆ ರಣದಲ್ಲಿ ಮದೋದಕವನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆನೆಗಳ ಗಂಧವನ್ನೇ ಆಘ್ರಾಣಿಸಿ ಇತರ ಆನೆಗಳು ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡವು.

06067035a ಸತೋಮರಮಹಾಮಾತ್ರೈರ್ನಿ ಪತದ್ಭಿರ್ಗತಾಸುಭಿಃ|

06067035c ಬಭೂವಾಯೋಧನಂ ಚನ್ನಂ ನಾರಾಚಾಭಿಹತೈರ್ಗಜೈಃ||

ನಾರಾಚಗಳಿಂದ ಸಂಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ತೋಮರಸಹಿತ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಮಾವಟಿಗರಿಂದಲೂ ಅಸುನೀಗಿದ ಆನೆಗಳಿಂದಲೂ ಆ ರಣಭೂಮಿಯು ಮುಚ್ಚಿ ಹೋಯಿತು.

06067036a ಸಂನ್ನಿಪಾತೇ ಬಲೌಘಾನಾಂ ಪ್ರೇಷಿತೈರ್ವರವಾರಣೈಃ|

06067036c ನಿಪೇತುರ್ಯುಧಿ ಸಂಭಗ್ನಾಃ ಸಯೋಧಾಃ ಸದ್ವಜಾ ರಥಾಃ||

ಸೇನೆಗಳ ಸಂಘರ್ಷದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚೋದಿತಗೊಂಡ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಆನೆಗಳು ಯೋಧ-ಧ್ವಜಗಳೊಂದಿಗೆ ಅನೇಕ ರಥಗಳನ್ನು ಮುರಿದು ಉರುಳಿಸಿದವು.

06067037a ನಾಗರಾಜೋಪಮೈರ್ಹಸ್ತ್ರೈರ್ನಾಗೈರಾಕ್ಷಿಪ್ಯ ಸಮ್ಯುಗೇ|

06067037c ವ್ಯದೃಶ್ಯಂತ ಮಹಾರಾಜ ಸಂಭಗ್ನಾ ರಥಕೂಬರಾಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಆ ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಆನೆಗಳು ನಾಗರಾಜನಂತಿರುವ

ಸೊಂಡಿಲುಗಳಿಂದ ರಥದ ನೊಗಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಹಾಕಿ ಮುರಿಯುವುದೂ ಕಂಡುಬಂದಿತು.

06067038a ವಿಶೀರ್ಣರಥಜಾಲಾಶ್ಚ ಕೇಶೇಷ್ವಾಕ್ಷಿಪ್ಯ ದಂತಿಭಿಃ|

06067038c ದ್ರುಮಶಾಖಾ ಇವಾವಿಧ್ಯ ನಿಷ್ಟಿಷ್ಠ್ಯಾ ರಥಿನೋ ರಣೇ||

ಉದ್ದ ಸೊಂಡಿಲುಗಳಿಂದ ರಥದ ಮೇಲಿದ್ದ ರಥಿಗಳ ಕೂದಲನ್ನು ಹಿಡಿದೆಳೆದು ಮರದ ಶಾಖೆಗಳಂತೆ ಮೇಲೆತ್ತಿ ರಣದಲ್ಲಿ ಜಜ್ಜಿ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದವು.

06067039a ರಥೇಷು ಚ ರಥಾನ್ಯುದ್ಧೇ ಸಂಸಕ್ತಾನ್ವರವಾರಣಾಃ|

06067039c ವಿಕರ್ಷಂತೋ ದಿಶಃ ಸರ್ವಾಃ ಸಂಪೇತುಃ ಸರ್ವಶಬ್ದಗಾಃ||

ರಥಗಳು ರಥಗಳೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವಾಗ ವರವಾರಣಗಳು ಅವುಗಳನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ತಲೆಕೆಳಗೆ ಮಾಡಿ ಬೀಳಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

06067040a ತೇಷಾಂ ತಥಾ ಕರ್ಷತಾಂ ಚ ಗಜಾನಾಂ ರೂಪಮಾಬಭೌ|

06067040c ಸರಃಸ್ಸು ನಲಿನೀಜಾಲಂ ವಿಷಕ್ತಮಿವ ಕರ್ಷತಾಂ||

ಹಾಗೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಆನೆಗಳು ನೋಡಲು ಸರೋವರದಿಂದ ಕುಮುದಗಳ ಜಾಲಗಳನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿವೆಯೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದವು.

06067041a ಏವಂ ಸಂಚಾದಿತಂ ತತ್ರ ಬಭೂವಾಯೋಧನಂ ಮಹತ್|

06067041c ಸಾದಿಭಿಶ್ಚ ಪದಾತ್ಯೈಶ್ಚ ಸಧ್ವಜೈಶ್ಚ ಮಹಾರಥೈಃ||

ಈ ರೀತಿ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ತೊರೆದ ಕುದುರೆ ಸವಾರರಿಂದಲೂ, ಪದಾತಿಗಳಿಂದಲೂ, ಧ್ವಜಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮಹಾರಥಗಳಿಂದಲೂ ಆ ವಿಶಾಲ ರಣ ಭೂಮಿಯು ತುಂಬಿಹೋಯಿತು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ಸಂಕುಲಯುದ್ಧೇ ಸಪ್ತಷಷ್ಠಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಸಂಕುಲಯುದ್ಧ ಎನ್ನುವ ಅರವತ್ತೇಳನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೬೮

ಸಂಕುಲಯುದ್ಧ (೧-೩೩).

06068001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06068001a ಶಿಖಂಡೀ ಸಹ ಮತ್ಸ್ಯೇನ ವಿರಾಟೇನ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06068001c ಭೀಷ್ಮ ಮಾಶು ಮಹೇಷ್ವಾಸಮಾಸಸಾದ ಸುದುರ್ಜಯಂ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ವಿಶಾಂಪತೇ! ಶಿಖಂಡಿಯು ಮತ್ಸ್ಯ -
ವಿರಾಟರನ್ನೊಡಗೂಡಿಕೊಂಡು ಮಹೇಷ್ವಾಸ ಸುದುರ್ಜಯ
ಭೀಷ್ಮನಿದ್ದೆಡೆಗೆ ಧಾವಿಸಿದನು.

06068002a ದ್ರೋಣಂ ಕೃಪಂ ವಿಕರ್ಣಂ ಚ

ಮಹೇಷ್ವಾಸಾನ್ಮಹಾಬಲಾನ್|

06068002c ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಾನ್ಯಾನ್ವಣೇ ಶೂರಾನ್
ಬಹೂನಾರ್ಚಧನಂಜಯಃ||

ರಣದಲ್ಲಿ ಧನಂಜಯನು ಅನ್ಯ ಶೂರ, ಮಹೇಷ್ವಾಸ, ಮಹಾಬಲ
ರಾಜರನ್ನೂ, ದ್ರೋಣ, ಕೃಪ, ವಿಕರ್ಣರನ್ನೂ ಬಹುವಾಗಿ ಬಾಧಿಸಿದನು.

06068003a ಸೈಂಧವಂ ಚ ಮಹೇಷ್ವಾಸಂ ಸಾಮಾತ್ಯಂ ಸಹ ಬಂಧುಭಿಃ|
06068003c ಪ್ರಾಚ್ಯಾಂಶ್ಚ ದಾಕ್ಷಿಣಾತ್ಯಾಂಶ್ಚ ಭೂಮಿಪಾನೂಭಮಿಪರ್ಷಭ||
06068004a ಪುತ್ರಂ ಚ ತೇ ಮಹೇಷ್ವಾಸಂ ದುರ್ಯೋಧನಮಮರ್ಷಣಂ|
06068004c ದುಃಸ್ವಹಂ ಚೈವ ಸಮರೇ ಭೀಮಸೇನೋಽಭ್ಯವರ್ತತ||

ಭೂಮಿಪರ್ಷಭ ! ಸಮರದಲ್ಲಿ ಭೀಮಸೇನನು ಅಮಾತ್ಯ-
ಬಂಧುಗಳೊಡನೆ ಮಹೇಷ್ವಾಸ ಸೈಂಧವನನ್ನು, ಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ
ಪ್ರದೇಶಗಳ ಭೂಮಿಪರನ್ನೂ, ನಿನ್ನ ಪುತ್ರ ಮಹೇಷ್ವಾಸ ಅಮರ್ಷಣ
ದುರ್ಯೋಧನ ಮತ್ತು ದುಃಸ್ವಹರನ್ನು ಎದುರಿಸಿದನು.

06068005a ಸಹದೇವಸ್ತು ಶಕುನಿಮುಲೂಕಂ ಚ ಮಹಾರಥಂ|
06068005c ಪಿತಾಪುತ್ರೌ ಮಹೇಷ್ವಾಸಾವಭ್ಯವರ್ತತ ದುರ್ಜಯೌ||

ದುರ್ಜಯರೂ ಮಹೇಷ್ವಾಸರೂ ತಂದೆ-ಮಗರಾದ ಮಹಾರಥ ಶಕುನಿ-
ಉಲೂಕರನ್ನು ಸಹದೇವನು ಎದುರಿಸಿದನು.

06068006a ಯುಧಿಷ್ಠಿರೋ ಮಹಾರಾಜ ಗಜಾನೀಕಂ ಮಹಾರಥಃ|
06068006c ಸಮವರ್ತತ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಪುತ್ರೇಣ ನಿಕೃತಸ್ತವ||

ಮಹಾರಾಜ ! ನಿನ್ನ ಮಗನಿಂದ ವಂಚಿತನಾಗಿದ್ದ ಮಹಾರಥ
ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಗಜಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

06068807a ಮಾದ್ರೀಪುತ್ರಸ್ತು ನಕುಲಃ ಶೂರಃ ಸಂಕ್ರಂದನೋ ಯುಧಿ|

06068807c ತ್ರಿಗರ್ತಾನಾಂ ರಥೋದಾರೈಃ ಸಮಸಜ್ಜತ ಪಾಂಡವಃ||

ಮಾದ್ರೀಪುತ್ರ ಶೂರ ನಕುಲ ಪಾಂಡವನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ರಂದನಂತೆ
ರಥೋದಾರ ತ್ರಿಗರ್ತರೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದನು.

06068808a ಅಭ್ಯವರ್ತಂತ ದುರ್ಧರ್ಷಾಃ ಸಮರೇ ಶಾಲ್ವಕೇಕಯಾನ್|

06068808c ಸಾತ್ಯಕಿಶ್ಚೇಕಿತಾನಶ್ಚ ಸೌಭದ್ರಶ್ಚ ಮಹಾರಥಃ||

ಸಮರದಲ್ಲಿ ದುರ್ಧರ್ಷ ಶಾಲ್ವ-ಕೇಕಯರೊಂದಿಗೆ ಮಹಾರಥ ಸಾತ್ಯಕಿ,
ಚೇಕಿತಾನ ಮತ್ತು ಸೌಭದ್ರರು ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

06068809a ಧೃಷ್ಟಕೇತುಶ್ಚ ಸಮರೇ ರಾಕ್ಷಸಶ್ಚ ಘಟೋತ್ಕಚಃ|

06068809c ಪುತ್ರಾಣಾಂ ತೇ ರಥಾನೀಕಂ ಪ್ರತ್ಯುದ್ಯಾತಾಃ ಸುದುರ್ಜಯಾಃ||

ಸಮರದಲ್ಲಿ ದುರ್ಜಯ ಧೃಷ್ಟಕೇತು ಮತ್ತು ರಾಕ್ಷಸ ಘಟೋತ್ಕಚರು
ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ರಥಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

06068810a ಸೇನಾಪತಿರಮೇಯಾತ್ಮಾ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನೋ ಮಹಾಬಲಃ|

06068810c ದ್ರೋಣೇನ ಸಮರೇ ರಾಜನ್ಸಮಿಯಾಯೇಂದ್ರಕರ್ಮಣಾ||

ರಾಜನ್ ! ಸೇನಾಪತಿ ಅಮೇಯಾತ್ಮ ಮಹಾಬಲ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನು
ಸಮರದಲ್ಲಿ ಉಗ್ರಕರ್ಮಿ ದ್ರೋಣನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

06068011a ಏವಮೇತೇ ಮಹೇಷ್ಟಾಸ್ತಾಸ್ತಾವಕಾಃ ಪಾಂಡವೈಃ ಸಹ|

06068011c ಸಮೇತ್ಯ ಸಮರೇ ಶೂರಾಃ ಸಂಪ್ರಹಾರಂ ಪ್ರಚಕ್ರೀ||

ಹೀಗೆ ಮಹೇಷ್ಟಾಸ ಶೂರರಾದ ನಿನ್ನವರು ಪಾಂಡವರೊಂದಿಗೆ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಸಂಪ್ರಹರಿಸಲು ತೊಡಗಿದರು.

06068012a ಮಧ್ಯಂದಿನಗತೇ ಸೂರ್ಯೇ ನಭಸ್ಯಾಕುಲತಾಂ ಗತೇ|

06068012c ಕುರವಃ ಪಾಂಡವೇಯಾಶ್ಚ ನಿಜಘ್ನುರಿತರೇತರಂ||

ಸೂರ್ಯನು ನಡುನೆತ್ತಿಗೆ ಬಂದು ಆಕಾಶವು ತಾಪಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕೌರವ-ಪಾಂಡವರು ಪರಸ್ಪರರ ಸಂಹಾರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರು.

06068013a ಧ್ವಜನೋ ಹೇಮಚಿತ್ರಾಂಗಾ ವಿಚರಂತೋ ರಣಾಜಿರೇ|

06068013c ಸಪತಾಕಾ ರಥಾ ರೇಜುವೈಯಾಪ್ರಪರಿವಾರಣಾಃ||

ಧ್ವಜ-ಪತಾಕೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಬಂಗಾರ ಚಿತ್ರಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ, ಹುಲಿಯ ಚರ್ಮಗಳನ್ನು ಹೊದಿಸಿದ್ದ ರಥಗಳು ರಜದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದವು.

06068014a ಸಮೇತಾನಾಂ ಚ ಸಮರೇ ಜಿಗೀಷೂಣಾಂ ಪರಸ್ಪರಂ|

06068014c ಬಭೂವ ತುಮುಲಃ ಶಬ್ದಃ ಸಿಂಹಾನಾಮಿವ ನರ್ದತಾಂ||

ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಗೆಲ್ಲಲು ಸೇರಿದ್ದವರ ಸಿಂಹಗರ್ಜನೆಗಳಿಂದ ತುಮುಲ ಶಬ್ದವುಂಟಾಯಿತು.

06068015a ತತ್ರಾದ್ಭುತಮಪಶ್ಯಾಮ ಸಂಪ್ರಹಾರಂ ಸುದಾರುಣಂ|

06068015c ಯಮಕುರ್ವ ನೃಣೇ ವೀರಾಃ ಸೃಂಜಯಾಃ ಕುರುಭಿಃ ಸಹ||

ಅಲ್ಲಿ ರಣದಲ್ಲಿ ವೀರ ಸೃಂಜಯರು ಕುರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಸುದಾರುಣ ಸಂಪ್ರಹಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಅದ್ಭುತವನ್ನು ನೋಡಿದೆವು.

06068016a ನೈವ ಖಿಂ ನ ದಿಶೋ ರಾಜನ್ ಸೂರ್ಯಂ ಶತ್ರುತಾಪನ|

06068016c ವಿದಿಶೋ ವಾಪ್ಯಪಶ್ಯಾಮ ಶರೈರ್ಮುಕ್ತೈಃ ಸಮಂತತಃ||

ರಾಜನ್! ಶತ್ರುತಾಪನ! ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಶರಗಳಿಂದ ದಿಕ್ಕುಗಳು ಮುಚ್ಚಿ, ಆಕಾಶವಾಗಲೀ, ದಿಕ್ಕುಗಳಾಗಲೀ, ಸೂರ್ಯನಾಗಲೀ ಕಾಣಲೇ ಇಲ್ಲ.

06068017a ಶಕ್ತೀನಾಂ ವಿಮಲಾಗ್ರಾಣಾಂ ತೋಮರಾಣಾಂ ತಥಾಸ್ಯತಾಂ|

06068017c ನಿಸ್ತ್ರಿಂಶಾನಾಂ ಚ ಪೀತಾನಾಂ ನೀಲೋತ್ಪಲನಿಭಾಃ ಪ್ರಭಾಃ||

06068018a ಕವಚಾನಾಂ ವಿಚಿತ್ರಾಣಾಂ ಭೂಷಣಾನಾಂ ಪ್ರಭಾಸ್ತಥಾ|

06068018c ಖಿಂ ದಿಶಃ ಪ್ರದಿಶಶ್ಚೈವ ಭಾಸಯಾಮಾಸುರೋಜಸಾ||

ಥಳಥಳಿಸುವ ಮೊನೆಯ ಶಕ್ತಿಗಳು, ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಿರುವ ತೋಮರಗಳ, ಹರಿತ ಖಡ್ಗಗಳ ಕನ್ನೈದಿಲೆ ಬಣ್ಣದ ಪ್ರಭೆಗಳಿಂದ, ವಿಚಿತ್ರ ಕವಚ-ಭೂಷಣಗಳ ಪ್ರಭೆಗಳಿಂದ ಆಕಾಶ, ದಿಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಉಪದಿಕ್ಕುಗಳು ತಮ್ಮ ಉಜ್ವಲ ಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದವು.

06068018e ವಿರರಾಜ ತದಾ ರಾಜಂಸ್ತತ್ರ ತತ್ರ ರಣಾಂಗಣಂ||

06068019a ರಥಸಿಂಹಾಸನವ್ಯಾಘ್ರಾಃ ಸಮಾಯಾಂತಶ್ಚ ಸಂಯುಗೇ|

06068019c ವಿರೇಜುಃ ಸಮರೇ ರಾಜನ್ದ್ರಹಾ ಇವ ನಭಸ್ತಲೇ||

ರಾಜನ್! ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ರಣಾಂಗಣವು ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ರಾಜನ್!
ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸೇರಿದ್ದ ರಥಸಿಂಹಾಸನವ್ಯಾಪ್ತರು ನಭಸ್ತಲದಲ್ಲಿ
ಬೆಳಗುವ ಗ್ರಹಗಳಂತೆ ವಿರಾಜಿಸಿದರು.

060688020a ಭೀಷ್ಮಸ್ತು ರಥಿನಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠೋ ಭೀಮಸೇನಂ ಮಹಾಬಲಂ|

060688020c ಅವಾರಯತ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಃ ಸರ್ವಸೈನ್ಯಸ್ಯ ಪಶ್ಯತಃ||

ರಥಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಭೀಷ್ಮನಾದರೋ ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಸರ್ವಸೇನೆಗಳೂ
ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಮಹಾಬಲ ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ತಡೆದನು.

060688021a ತತೋ ಭೀಷ್ಮವಿನಿರ್ಮುಕ್ತಾರುಕ್ಮಪುಂಖಾಃ ಶಿಲಾಶಿತಾಃ|

060688021c ಅಭ್ಯಘ್ನನ್ಸಮರೇ ಭೀಮಂ ತೈಲಧೌತಾಃ ಸುತೇಜನಾಃ||

ಆಗ ಭೀಷ್ಮನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ರುಕ್ಮಪುಂಖಿ, ಶಿಲಾಶಿತ, ತೈಲದಲ್ಲಿ
ಅದ್ದಿದ್ದ, ಸುತೇಜಸ ಬಾಣಗಳು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಭೀಮನಿಗೆ ತಾಗಿದವು.

060688022a ತಸ್ಯ ಶಕ್ತಿಂ ಮಹಾವೇಗಾಂ ಭೀಮಸೇನೋ ಮಹಾಬಲಃ|

060688022c ಕ್ರುದ್ಧಾಶೀವಿಷಸಂಕಾಶಾಂ ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಮಹಾಬಲ ಭೀಮಸೇನನು ಅವನ ಮೇಲೆ ಕ್ರುದ್ಧ ಸರ್ಪದ
ವಿಷಕ್ಕೆ ಸಮಾನ ಶಕ್ತ್ಯಾಯುಧವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

060688023a ತಾಮಾಪತಂತೀಂ ಸಹಸಾರುಕ್ಮದಂಡಾಂ ದುರಾಸದಾಂ|

060688023c ಚಿಚ್ಛೇದ ಸಮರೇ ಭೀಷ್ಮಃ ಶರೈಃ ಸನ್ನತಪರ್ವಭಿಃ||

ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ರುಕ್ಮದಂಡದ ಆ ದುರಾಸದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಮರದಲ್ಲಿ

ಭೀಷ್ಮನು ತಕ್ಷಣವೇ ಸನ್ನತಪರ್ವ ಶರಗಳಿಂದ ತುಂಡರಿಸಿದನು.

06068024a ತತೋಽಪರೇಣ ಭಲ್ಲೇನ ಪೀತೇನ ನಿಶಿತೇನ ಚ|

06068024c ಕಾರ್ಮುಕಂ ಭೀಮಸೇನಸ್ಯ ದ್ವಿಧಾ ಚಿಚ್ಛೇದ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಇನ್ನೊಂದು ಪೀತಲದ ನಿಶಿತ ಭಲ್ಲದಿಂದ ಭೀಮಸೇನನ ಕಾರ್ಮುಕವನ್ನು ಎರಡಾಗಿ ತುಂಡರಿಸಿದನು.

06068025a ಸಾತ್ಯಕಿಸ್ತು ತತಸ್ತೂರ್ಣಂ ಭೀಷ್ಮಮಾಸಾದ್ಯ ಸಮ್ಯುಗೇ|

06068025c ಶರೈರ್ಬಹುಭಿರಾನರ್ಚತ್ಪಿತರಂ ತೇ ಜನೇಶ್ವರ||

ಜನೇಶ್ವರ! ಆಗ ಸಾತ್ಯಕಿಯೂ ಕೂಡ ಬೇಗನೇ ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನ ಬಳಿಸಾರಿ ನಿನ್ನ ತಂದೆಯ ಮೇಲೆ ಅನೇಕ ಶರಗಳನ್ನು ಸುರಿಸಿದನು.

06068026a ತತಃ ಸಂಧಾಯ ವೈ ತೀಕ್ಷ್ಣಂ ಶರಂ ಪರಮದಾರುಣಂ|

06068026c ವಾಷ್ಣೇಯಸ್ಯ ರಥಾದ್ಭೀಷ್ಮಃ ಪಾತಯಾಮಾಸ ಸಾರಥಿ||

ಆಗ ಭೀಷ್ಮನು ಪರಮದಾರುಣ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಶರವನ್ನು ಹೂಡಿ ವಾಷ್ಣೇಯನ ಸಾರಥಿಯನ್ನು ರಥದಿಂದ ಕೆಡವಿದನು.

06068027a ತಸ್ಯಾಶ್ವಾಃ ಪ್ರದ್ರುತಾ ರಾಜನ್ನಿಹತೇ ರಥಸಾರಥೌ|

06068027c ತೇನ ತೇನೈವ ಧಾವಂತಿ ಮನೋಮಾರುತರಂಹಸಃ||

ರಾಜನ್! ಅವನ ರಥದ ಸಾರಥಿಯು ಬೀಳಲು ಅದರ ಕುದುರೆಗಳು ಮನೋಮಾರುತಹಂಸಗಳಂತೆ ಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಓಡತೊಡಗಿದವು.

06068028a ತತಃ ಸರ್ವಸ್ಯ ಸೈನ್ಯಸ್ಯ ನಿಸ್ಪನಸ್ತುಮುಲೋಽಭವತ್|

06068028c ಹಾಹಾಕಾರಶ್ಚ ಸಂಜಜ್ಞೇ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಮಹಾತ್ಮನಾಂ||

ಆಗ ಸರ್ವ ಸೈನ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಗು ತುಮುಲಗಳಾದವು. ಮಹಾತ್ಮ ಪಾಂಡವರಲ್ಲಿ ಹಾಹಾಕಾರವೂ ಉಂಟಾಯಿತು.

06068029a ಅಭಿದ್ರವತ ಗೃಹ್ಣೀತ ಹಯಾನ್ಯಚ್ಛತ ಧಾವತ|

06068029c ಇತ್ಯಾಸೀತ್ತುಮುಲಃ ಶಬ್ದೋ ಯುಯುಧಾನರಥಂ ಪ್ರತಿ||

ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಯುಯುಧಾನನ ರಥವನ್ನು ಹಿಡಿಯುವುದರ ಕುರಿತು ಅಲ್ಲಿ ಮಹಾ ತುಮುಲ ಶಬ್ದವುಂಟಾಯಿತು.

06068030a ಏತಸ್ಮಿನ್ನೇವ ಕಾಲೇ ತು ಭೀಷ್ಮಃ ಶಾಂತನವಃ ಪುನಃ|

06068030c ವ್ಯಹನತ್ಪಾಂಡವೀಂ ಸೇನಾಮಾಸುರೀಮಿವ ವೃತ್ರಹಾ||

ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಭೀಷ್ಮ ಶಾಂತನವನು ವೃತ್ರಹನು ಅಸುರೀ ಸೇನೆಯನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ನಾಶಗೊಳಿಸಿದನು.

06068031a ತೇ ವಧ್ಯಮಾನಾ ಭೀಷ್ಮೇಣ ಪಾಂಚಾಲಾಃ ಸೋಮಕೈಃ ಸಹ|

06068031c ಆರ್ಯಾಂ ಯುದ್ಧೇ ಮತಿಂ ಕೃತ್ವಾ ಭೀಷ್ಮಮೇವಾಭಿದುದ್ರವಃ||

ಭೀಷ್ಮನಿಂದ ವಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಪಾಂಚಾಲ-ಸೋಮಕರು ಒಟ್ಟಿಗೇ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವ ದೃಢ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿ ಹೋರಾಡಿದರು.

06068032a ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಮುಖಾಶ್ಚಾಪಿ ಪಾರ್ಥಾಃ ಶಾಂತನವಂ ರಣೇ|

06068032c ಅಭ್ಯಧಾವಂ ಜಿಗೀಷಂತಸ್ತವ ಪುತ್ರಸ್ಯ ವಾಹಿನೀಂ||

ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನೇ ಮೊದಲಾದ ಪಾರ್ಥರು ನಿನ್ನ ಪುತ್ರನ ಸೇನೆಯನ್ನು
ಗೆಲ್ಲಲು ಬಯಸಿ ರಣದಲ್ಲಿ ಶಾಂತನವನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದರು.

060688033a ತಥೈವ ತಾವಕಾ ರಾಜನ್ಭೀಷ್ಮದ್ರೋಣಮುಖಾಃ ಪರಾನ್|

060688033c ಅಭ್ಯಧಾವಂತ ವೇಗೇನ ತತೋ ಯುದ್ಧಮವರ್ತತ||

ರಾಜನ್! ಹಾಗೆಯೇ ನಿನ್ನವರ ಭೀಷ್ಮ-ದ್ರೋಣಪ್ರಮುಖರು ವೇಗದಿಂದ
ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಯುದ್ಧವನ್ನು ನಡೆಸಿದರು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ಪಂಚಮದಿವಸಯುದ್ಧೇ ಅಷ್ಟಷಷ್ಠಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಪಂಚಮದಿವಸಯುದ್ಧ ಎನ್ನುವ ಅರವತ್ತೆಂಟನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೬೯

ಅರ್ಜುನ-ಅಶ್ವತ್ಥಾಮರ ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧ (೧-೧೫). ಭೀಮಸೇನ-
ದುರ್ಯೋಧನರ ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧ (೧೬-೨೨). ಅಭಿಮನ್ಯು-ಲಕ್ಷ್ಮಣರ
ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧ (೨೩-೪೧).

06069001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06069001a ವಿರಾಟೋಽಥ ತ್ರಿಭಿರ್ಬಾಣೈರ್ಭೀಷ್ಮಮಾರ್ಚನ್ಮಹಾರಥಂ|

06069001c ವಿವ್ಯಾಧ ತುರಗಾಂಶ್ಚಾಸ್ಯ ತ್ರಿಭಿರ್ಬಾಣೈರ್ಮಹಾರಥಃ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾರಥ ವಿರಾಟನು ಮಹಾರಥ
ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಮೂರು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದು ಅವನ ಕುದುರೆಗಳನ್ನೂ
ಮೂರು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಗಾಯಗೊಳಿಸಿದನು.

06069002a ತಂ ಪ್ರತ್ಯವಿದ್ಯದ್ವಶಭಿಭೀಷ್ಮಃ ಶಾಂತನವಃ ಶರೈಃ|

06069002c ರುಕ್ಮಪುಂಖೈರ್ಮಹೇಷ್ವಾಸಃ ಕೃತಹಸ್ತೋ ಮಹಾಬಲಃ||

ಆಗ ಮಹೇಷ್ವಾಸ, ಸಿದ್ಧಹಸ್ತ ಮಹಾಬಲ ಭೀಷ್ಮ ಶಾಂತನವನು
ಅವನನ್ನು ರುಕ್ಮಪುಂಖ ಶರಗಳಿಂದ ತಿರುಗಿ ಹೊಡೆದನು.

06069003a ದ್ರೋಣಿರ್ಗಾಂಡೀವಧನ್ವಾನಂ ಭೀಮಧನ್ವಾ ಮಹಾರಥಃ|

06069003c ಅವಿದ್ಯದಿಷುಭಿಃ ಷಡ್ಭಿದೃಢಹಸ್ತಃ ಸ್ತನಾಂತರೇ||

ಮಹಾರಥಿ ದೃಢಹಸ್ತ ದ್ರೋಣಿಯು ಭೀಮಧನ್ವಿ ಗಾಂಡೀವಧನ್ವಿಯ
ಎದೆಗೆ ಆರು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06069004a ಕಾರ್ಮುಕಂ ತಸ್ಯ ಚಿಚ್ಛೇದ ಫಲ್ಲನಃ ಪರವೀರಹಾ|

06069004c ಅವಿದ್ಯಚ್ಚ ಭೃಶಂ ತೀಕ್ಷ್ಣೈಃ ಪತ್ರಿಭಿಃ ಶತ್ರುಕರ್ಶನಃ||

ಆಗ ಪರವೀರಹ ಶತ್ರುಕರ್ಶನ ಫಲ್ಲನನು ತುಂಬಾ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ
ಪತ್ರಿಗಳಿಂದ ಅವನ ಕಾರ್ಮುಕವನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿದನು.

06069005a ಸೋಽನ್ಯತ್ಕಾರ್ಮುಕಮಾದಾಯ ವೇಗವತ್ಕ್ರೋಧಮೂರ್ಚಿತಃ|

06069005c ಅಮೃಷ್ಯಮಾಣಃ ಪಾರ್ಥೇನ ಕಾರ್ಮುಕಚ್ಛೇದಮಾಹವೇ||

06069006a ಅವಿದ್ಯತ್ಫಲ್ಲನಂ ರಾಜನ್ನವತ್ಯಾ ನಿಶಿತೈಃ ಶರೈಃ|

06069006c ವಾಸುದೇವಂ ಚ ಸಪ್ತತ್ಯಾ ವಿವ್ಯಾಧ ಪರಮೇಷುಭಿಃ||

ರಾಜನ್! ಕ್ರೋಧಮೂರ್ಛಿತನಾದ ಅವನು ಆಹವದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಥನು ಕಾರ್ಮುಕವನ್ನು ಭೇದಿಸಿದುದನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೇ ವೇಗದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾರ್ಮುಕವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಫಲ್ಗುನನನ್ನು ಒಂಭತ್ತು ನಿಶಿತ ಶರಗಳಿಂದಲೂ ವಾಸುದೇವನನ್ನು ಏಳು ಶರಗಳಿಂದಲೂ ಹೊಡೆದನು.

06069007a ತತಃ ಕ್ರೋಧಾಭಿತಾಮ್ರಾಕ್ಷಃ ಸಹ ಕೃಷ್ಣೇನ ಫಲ್ಗುನಃ|

06069007c ದೀರ್ಘಮುಷ್ಣಂ ಚ ನಿಶ್ವಸ್ಯ ಚಿಂತಯಿತ್ವಾ ಮುಹುರ್ಮುಹುಃ||

06069008a ಧನುಃ ಪ್ರಪೀಡ್ಯ ವಾಮೇನ ಕರೇಣಾಮಿತ್ರಕರ್ಶನಃ|

06069008c ಗಾಂಡೀವಧನ್ವಾ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಃ ಶಿತಾನ್ಸನ್ನತಪರ್ವಣಃ||

06069008e ಜೀವಿತಾಂತಕರಾನ್ಘೋರಾನ್ಸಮಾದತ್ತ ಶಿಲೀಮುಖಾನ್||

06069009a ತೈಸ್ತೂರ್ಣಂ ಸಮರೇಽವಿಧ್ಯದ್ರೌಣಿಂ ಬಲವತಾಂ ವರಂ|

06069009c ತಸ್ಯ ತೇ ಕವಚಂ ಭಿತ್ತ್ವಾ ಪಪುಃ ಶೋಣಿತಮಾಹವೇ||

ಆಗ ಕೃಷ್ಣನೊಂದಿಗೆ ಅಮಿತ್ರಕರ್ಶಣ ಗಾಂಡೀವಧನ್ವ ಫಲ್ಗುನನು ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೆಂಪುಮಾಡಿಕೊಂಡು, ದೀರ್ಘ ಬಿಸಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಾ, ಪುನಃ ಪುನಃ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ ಎಡಗೈಯಿಂದ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಮೀಟಿ, ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಜೀವವನ್ನೇ ಕೊನೆಗೊಳಿಸಬಲ್ಲ ಘೋರ ಶಿಲೀಮುಖ ಹರಿತ ಸನ್ನತಪರ್ವಗಳನ್ನು ತಕ್ಷಣವೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಬಲವಂತರಲ್ಲೇ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ದ್ರೌಣಿಗೆ ಹೊಡೆದನು. ಆಹವದಲ್ಲಿ ಅದು ಅವನ ಕವಚವನ್ನು ಸೀಳಿ ರಕ್ತವನ್ನು

ಕುಡಿವವು.

06069010a ನ ವಿವ್ಯಥೇ ಚ ನಿರ್ಭಿನ್ನೋ ದ್ರೋಣಿರ್ಗಾಂಡೀವಧನ್ವನಾ|

06069010c ತಥೈವ ಶರವರ್ಷಾಣಿ ಪ್ರತಿಮುಂಚನ್ನವಿಹ್ವಲಃ|

06069010e ತಸ್ಯಾ ಸ ಸಮರೇ ರಾಜಂಸ್ತ್ರಾತುಮಿಚ್ಛನ್ಮಹಾವ್ರತಂ||

ಗಾಂಡೀವಧನ್ವಿಯಿಂದ ಅವನ ಶರೀರವು ನಿರ್ಭಿನ್ನವಾದರೂ ದ್ರೋಣಿಯು ವ್ಯಥೆಪಡಲಿಲ್ಲ. ವಿಹ್ವಲನಾಗದೇ ಹಾಗೆಯೇ ಶರವರ್ಷಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ರಾಜನ್! ಅವನು ಮಹಾವ್ರತನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಬಯಸಿ ಸಮರದಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡನು.

06069011a ತಸ್ಯ ತತ್ಸುಮಹತ್ಕರ್ಮ ಶಶಂಸುಃ ಪುರುಷರ್ಷಭಾಃ|

06069011c ಯತ್ಕೃಷ್ಣಾಭ್ಯಾಂ ಸಮೇತಾಭ್ಯಾಂ ನಾಪತ್ರಪತ ಸಂಯುಗೇ||

ಇಬ್ಬರು ಕೃಷ್ಣರನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೇ ಎದುರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅವನ ಆ ಮಹಾಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಪುರುಷರ್ಷಭರು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದರು.

06069012a ಸ ಹಿ ನಿತ್ಯಮನೀಕೇಷು ಯುಧ್ಯತೇಽಭಯಮಾಸ್ಥಿತಃ|

06069012c ಅಸ್ತ್ರಗ್ರಾಮಂ ಸಸಂಹಾರಂ ದ್ರೋಣಾತ್ಪ್ರಾಪ್ಯ ಸುದುರ್ಲಭಂ||

ದ್ರೋಣನಿಂದ ಉಪಸಂಹಾರಗಳೊಂದಿಗೆ ದುರ್ಲಭ ಅಸ್ತ್ರಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದ ಅವನು ನಿತ್ಯ ಅಭಯನಾಗಿ ಸೇನೆಗಳೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದನು.

06069013a ಮಮಾಯಮಾಚಾರ್ಯಸುತೋ ದ್ರೋಣಸ್ಯಾತಿಪ್ರಿಯಃ ಸುತಃ|

06069013c ಬ್ರಾಹ್ಮಣಶ್ಚ ವಿಶೇಷೇಣ ಮಾನನೀಯೋ ಮಮೇತಿ ಚ||

06069014a ಸಮಾಸ್ಥಾಯ ಮತಿಂ ವೀರೋ ಬೀಭತ್ಸುಃ ಶತ್ರುತಾಪನಃ|

06069014c ಕೃಪಾಂ ಚಕ್ರೇ ರಥಶ್ರೇಷ್ಠೋ ಭಾರದ್ವಾಜಸುತಂ ಪ್ರತಿ||

ಆದರೆ “ಇವನು ನನ್ನ ಆಚಾರ್ಯನ ಮಗ, ದ್ರೋಣನ ಅತಿಪ್ರಿಯನಾದ ಮಗ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನನಗೆ ಮಾನನೀಯ” ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಳೆದು ವೀರ ಶತ್ರುತಾಪನ ಬೀಭತ್ಸುವು ರಥಶ್ರೇಷ್ಠ ಭಾರದ್ವಾಜಸುತನ ಮೇಲೆ ಕೃಪೆತೋರಿದನು.

06069015a ದ್ರೋಣಿಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ತತೋ ಯುದ್ಧೇ ಕೌಂತೇಯಃ ಶತ್ರುತಾಪನಃ|

06069015c ಯುಯುಧೇ ತಾವಕಾನ್ನಿಘ್ನಂಸ್ತ್ವ ರಮಾಣಃ ಪರಾಕ್ರಮೀ||

ಆಗ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುತಾಪನ ಪರಾಕ್ರಮೀ ಕೌಂತೇಯನು ದ್ರೋಣಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿನ್ನ ಕಡೆಯವರೊಂದಿಗೆ ತ್ವರೆಮಾಡಿ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದನು.

06069016a ದುರ್ಯೋಧನಸ್ತು ದಶಭಿರ್ಗಾರ್ಧ್ರಪತ್ಯೈಃ ಶಿಲಾಶಿತ್ಯೈಃ|

06069016c ಭೀಮಸೇನಂ ಮಹೇಷ್ಟಾಸಂ ರುಕ್ಮಪುಂಖೈಃ ಸಮರ್ಪಯತ್||

ದುರ್ಯೋಧನನಾದರೋ ಹತ್ತು ಗಾರ್ಧ್ರಪತ್ರ ಶಿಲಾಶಿತ ರುಕ್ಮಪುಂಖಿಗಳಿಂದ ಮಹೇಷ್ಟಾಸ ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ಹೊಡೆದನು.

06069017a ಭೀಮಸೇನಸ್ತು ಸಂಕ್ರುದ್ಧಃ ಪರಾಸುಕರಣಂ ದೃಢಂ|

06069017c ಚಿತ್ರಂ ಕಾರ್ಮುಕಮಾದತ್ತ ಶರಾಂಶ್ಚ ನಿಶಿತಾನ್ದಶ||

06069018a ಆಕರ್ಣಪ್ರಹಿತೈಸ್ತೀಕ್ಷ್ಣೈರ್ವೇ ಗಿತೈಸ್ತಿಗ್ಮತೇಜನೈಃ|

06069018c ಅವಿಧ್ಯತ್ಪೂರ್ಣಮವ್ಯಗ್ರಃ ಕುರುರಾಜಂ ಮಹೋರಸಿ||

ಅವ್ಯಗ್ರ ಭೀಮಸೇನನಾದರೋ ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಶತ್ರುಗಳ ಪ್ರಾಣವನ್ನು
ಅಪಹರಿಸಬಲ್ಲ ದೃಢವಾದ, ಚಿತ್ರ ಕಾರ್ಮುಕವನ್ನೂ ಹತ್ತು ನಿಶಿತ
ಶರಗಳನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿಯೂ ಅತಿ ವೇಗದಲ್ಲಿಯೂ
ಆಕರ್ಣಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ಎಳೆದು ಬೇಗನೇ ಕುರುರಾಜನನ್ನು ವಿಶಾಲ
ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊಡೆದನು.

06069019a ತಸ್ಯ ಕಾಂಚನಸೂತ್ರಸ್ತು ಶರೈಃ ಪರಿವೃತೋ ಮಣಿಃ|

06069019c ರರಾಜೋರಸಿ ವೈ ಸೂರ್ಯೋ ಗ್ರಹೈರಿವ ಸಮಾವೃತಃ||

ಶರಗಳಿಂದ ಚುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟ ಅವನ ಚಿನ್ನದ ಸರದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಣಿಯು
ಗ್ರಹಗಳಿಂದ ಸಮಾವೃತವಾದ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ರಾರಾಜಿಸಿತು.

06069020a ಪುತ್ರಸ್ತು ತವ ತೇಜಸ್ವೀ ಭೀಮಸೇನೇನ ತಾಡಿತಃ|

06069020c ನಾಮೃಷ್ಯತ ಯಥಾ ನಾಗಸ್ತಲಶಬ್ದಂ ಸಮೀರಿತಂ||

ನಿನ್ನ ತೇಜಸ್ವೀ ಪುತ್ರನಾದರೋ ಚಪ್ಪಾಳೆಯ ಶಬ್ದವನ್ನು ಮದಿಸಿದ
ಆನೆಯು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಭೀಮಸೇನನಿಂದ ತಾಗಿಹೊಡೆದುದನ್ನು
ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ.

06069021a ತತಃ ಶರೈರ್ಮಹಾರಾಜ ರುಕ್ಮಪುಂಖೈಃ ಶಿಲಾಶಿತ್ಯೈಃ|

06069021c ಭೀಮಂ ವಿವ್ಯಾಧ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಸ್ತ್ರಾಸಯಾನೋ ವರೂಢಿನೀಂ||

ಆಗ ಮಹಾರಾಜ ! ಅವನು ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಸೇನೆಯನ್ನು ಹೆದರಿಸಿ

ಭೀಮನನ್ನು ಶಿಲಾಶಿತ ರುಕ್ಮಪುಂಖಿಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06069022a ತೌ ಯುಧ್ಯಮಾನೌ ಸಮರೇ ಭೃಶಮನ್ಯೋನ್ಯವಿಕ್ಷತೌ|

06069022c ಪುತ್ರೌ ತೇ ದೇವಸಂಕಾಶೌ ವ್ಯರೋಚೇತಾಂ ಮಹಾಬಲೌ||

ಸಮರದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸದೇ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ನಿನ್ನ ಮಹಾಬಲ ಪುತ್ರರಿಬ್ಬರೂ ದೇವತೆಗಳಂತೆ ಮಿಂಚಿದರು.

06069023a ಚಿತ್ರಸೇನಂ ನರವ್ಯಾಘ್ರಂ ಸೌಭದ್ರಃ ಪರವೀರಹಾ|

06069023c ಅವಿಧ್ಯದ್ಧಶಭಿರ್ಬಾಣೈಃ ಪುರುಮಿತ್ರಂ ಚ ಸಪ್ತಭಿಃ||

06069024a ಸತ್ಯವ್ರತಂ ಚ ಸಪ್ತತ್ಯಾ ವಿದ್ಧ್ವಾ ಶಕ್ರಸಮೋ ಯುಧಿ|

06069024c ನೃತ್ಯನ್ನಿವ ರಣೇ ವೀರ ಆರ್ತಿಂ ನಃ ಸಮಜೀಜನತ್||

ಪರವೀರಹ ವೀರ ಸೌಭದ್ರನು ನರವ್ಯಾಘ್ರ ಚಿತ್ರಸೇನನನ್ನು ಹತ್ತು ಬಾಣಗಳಿಂದಲೂ, ಪುರುಮಿತ್ರನನ್ನು ಏಳರಿಂದಲೂ, ಸತ್ಯವ್ರತನನ್ನು ಏಳರಿಂದಲೂ ಹೊಡೆದು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಶಕ್ರನಂತೆ ರಣದಲ್ಲಿ ನೃತ್ಯಮಾಡುತ್ತಿರುವನೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಎದುರಿಸಿದವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾ ನಮ್ಮವರನ್ನು ಆರ್ತರನ್ನಾಗಿಸಿದನು.

06069025a ತಂ ಪ್ರತ್ಯವಿದ್ಯದ್ಧಶಭಿಶ್ಚಿತ್ರಸೇನಃ ಶಿಲೀಮುಖೈಃ|

06069025c ಸತ್ಯವ್ರತಶ್ಚ ನವಭಿಃ ಪುರುಮಿತ್ರಶ್ಚ ಸಪ್ತಭಿಃ||

ಅವನನ್ನು ತಿರುಗಿ ಚಿತ್ರಸೇನನು ಹತ್ತು ಶಿಲೀಮುಖಿಗಳಿಂದಲೂ ಸತ್ಯವ್ರತನು ಒಂಭತ್ತರಿಂದಲೂ ಪುರುಮಿತ್ರನು ಏಳರಿಂದಲೂ ಹೊಡೆದರು.

06069026a ಸ ವಿದ್ಧೋ ವಿಕ್ಷರನ್ನಕ್ತಂ ಶತ್ರುಸಂವಾರಣಂ ಮಹತ್|

06069026c ಚಿಚ್ಛೇದ ಚಿತ್ರಸೇನಸ್ಯ ಚಿತ್ರಂ ಕಾರ್ಮುಕಮಾರ್ಜುನಿಃ|

06069026e ಭಿತ್ತ್ವಾ ಚಾಸ್ಯ ತನುತ್ರಾಣಂ ಶರೇಣೋರಸ್ಯತಾಡಯತ್||

ಪೆಟ್ಟು ತಿಂದು ರಕ್ತವನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆರ್ಜುನಿಯು ಚಿತ್ರಸೇನನ
ಶತ್ರುಸಂವಾರಣ ಮಹಾ ಚಿತ್ರ ಕಾರ್ಮುಕವನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿದನು.
ಶರದಿಂದ ಅವನ ಕವಚವನ್ನು ಸೀಳಿ ಎದೆಗೆ ತಾಗಿಸಿ ಹೊಡೆದನು.

06069027a ತತಸ್ತೇ ತಾವಕಾ ವೀರಾ ರಾಜಪುತ್ರಾ ಮಹಾರಥಾಃ|

06069027c ಸಮೇತ್ಯ ಯುಧಿ ಸಂರಬ್ಧಾ ವಿವ್ಯಧುರ್ನಿಶಿತೈಃ ಶರೈಃ|

ಆಗ ನಿನ್ನ ವೀರ ರಾಜಪುತ್ರ ಮಹಾರಥರು ಕೋಪದಿಂದ ಒಟ್ಟಾಗಿ
ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ನಿಶಿತ ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದರು.

06069027e ತಾಂಶ್ಚ ಸರ್ವಾನ್ ಶರೈಸ್ತೀಕ್ಷ್ಣೈರ್ಜಘಾನ ಪರಮಾಸ್ತ್ರವಿತ್||

06069028a ತಸ್ಯ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತು ತತ್ಕರ್ಮ ಪರಿವವ್ರುಃ ಸುತಾಸ್ತವ|

06069028c ದಹಂತಂ ಸಮರೇ ಸ್ಮೈನ್ಯಂ ತವ ಕಕ್ಷಂ ಯಥೋಲ್ಬಣಂ||

ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಆ ಪರಮಾಸ್ತ್ರವಿದುವು ತೀಕ್ಷ್ಣ ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.
ಅರಣ್ಯದ ದಾವಾಗ್ನಿಯು ಒಣಹುಲ್ಲುಗಳನ್ನು ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ
ದಹಿಸುವಂತಿದ್ದ ಅವನ ಆ ಕೃತ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರು
ಅವನನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದರು.

06069029a ಅಪೇತಶಿಶಿರೇ ಕಾಲೇ ಸಮಿದ್ಧಮಿವ ಪಾವಕಃ|

06069029c ಅತ್ಯರೋಚತ ಸೌಭದ್ರಸ್ತವ ಸ್ಮೈನ್ಯಾನಿ ಶಾತಯನ್||

ನಿನ್ನ ಸೇನೆಗಳನ್ನು ವಿನಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಸೌಭದ್ರಿಯು ಛಳಿಗಾಲದ
ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಧಗಧಗಿಸಿ ಉರಿಯುವ ಪಾವಕನಂತೆ ವಿರಾಜಿಸಿದನು.

06069030a ತತ್ತಸ್ಯ ಚರಿತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪೌತ್ರಸ್ತವ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06069030c ಲಕ್ಷ್ಮಣೋಽಭ್ಯಪತತ್ತೂರ್ಣಂ ಸಾತ್ವತೀಪುತ್ರಮಾಹವೇ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಅವನ ಆ ಚರಿತವನ್ನು ನೋಡಿ ನಿನ್ನ ಮೊಮ್ಮಗ
ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಆಹವದಲ್ಲಿ ಬೇಗನೇ ಸಾತ್ವತೀಪುತ್ರನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದನು.

06069031a ಅಭಿಮನ್ಯುಸ್ತು ಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ಶುಭಲಕ್ಷಣಂ|

06069031c ವಿವ್ಯಾಧ ವಿಶಿಖೈಃ ಷಡ್ಭಿಃ ಸಾರಥಿಂ ಚ ತ್ರಿಭಿಃ ಶರೈಃ||

ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಅಭಿಮನ್ಯುವಾದರೋ ಶುಭಲಕ್ಷಣ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಆರು
ವಿಶಿಖಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದು ಮೂರು ಶರಗಳಿಂದ ಸಾರಥಿಯನ್ನೂ
ಹೊಡೆದನು.

06069032a ತಥೈವ ಲಕ್ಷ್ಮಣೋ ರಾಜನ್ಸೌಭದ್ರಂ ನಿಶಿತೈಃ ಶರೈಃ|

06069032c ಅವಿಧ್ಯತ ಮಹಾರಾಜ ತದದ್ಭುತಮಿವಾಭವತ್||

ರಾಜನ್! ಮಹಾರಾಜ! ಹಾಗೆಯೇ ಲಕ್ಷ್ಮಣನೂ ಕೂಡ ಸೌಭದ್ರನನ್ನು
ನಿಶಿತ ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆಯಲು ಅಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತವೊಂದು ನಡೆಯಿತು.

06069033a ತಸ್ಯಾಶ್ವಾಂಶ್ಚ ತುರೋ ಹತ್ವಾ ಸಾರಥಿಂ ಚ ಮಹಾಬಲಃ|

06069033c ಅಭ್ಯದ್ರವತ ಸೌಭದ್ರೋ ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ನಿಶಿತೈಃ ಶರೈಃ||

ಆಗ ಮಹಾಬಲ ಸೌಭದ್ರನು ಅವನ ನಾಲ್ಕು ಕುದುರೆಗಳನ್ನೂ

ಸಾರಥಿಯನ್ನು ಕೊಂದು ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ನಿಶಿತ ಶರಗಳಿಂದ
ಪ್ರಹರಿಸಿದನು.

06069034a ಹತಾಶ್ವೇ ತು ರಥೇ ತುಷ್ಕಂ ಲಕ್ಷ್ಮಣಃ ಪರವೀರಹಾ|

06069034c ಶಕ್ತಿಂ ಚಿಕ್ಷೇಪ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಃ ಸೌಭದ್ರಸ್ಯ ರಥಂ ಪ್ರತಿ||

ಪರವೀರಹ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ರಥದ ಕುದುರೆಗಳು ಸತ್ತರೂ ಧೃತಿಗೆಡದೇ
ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಸೌಭದ್ರನ ರಥದ ಮೇಲೆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಎಸೆದನು.

06069035a ತಾಮಾಪತಂತೀಂ ಸಹಸಾ ಘೋರರೂಪಾಂ ದುರಾಸದಾಂ|

06069035c ಅಭಿಮನ್ಯುಃ ಶರೈಸ್ತೀಕ್ಷ್ಣೈಶ್ಚಿ ಚ್ಛೇದ ಭುಜಗೋಪಮಾಂ||

ಒಮ್ಮೆಲೇ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಘೋರರೂಪಿಣಿ, ದುರಾಸದ ಭುಜಗೋಪಮ
ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅಭಿಮನ್ಯುವು ತೀಕ್ಷ್ಣ ಶರಗಳಿಂದ ತುಂಡರಿಸಿದನು.

06069036a ತತಃ ಸ್ವರಥಮಾರೋಪ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ಗೌತಮಸ್ತದಾ|

06069036c ಅಪೋವಾಹ ರಥೇನಾಜೌ ಸರ್ವಸ್ಮೈನ್ಯಸ್ಯ ಪಶ್ಯತಃ||

ಆಗ ಗೌತಮನು ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ತನ್ನ ರಥದಲ್ಲೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲ
ಸೈನಿಕರೂ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ರಥವನ್ನು ವೇಗವಾಗಿ
ಓಡಿಸಿ ಹೊರಟು ಹೋದನು.

06069037a ತತಃ ಸಮಾಕುಲೇ ತಸ್ಮಿನ್ವರ್ತಮಾನೇ ಮಹಾಭಯೇ|

06069037c ಅಭ್ಯದ್ರವಂ ಜಿಘಾಂಸಂತಃ ಪರಸ್ಪರವಧೈಷಿಣಃ||

ಆಗ ಆ ಸಮಾಕುಲದಲ್ಲಿ ಮಹಾಭಯಂಕರ ಯುದ್ಧವು

ಮುಂದುವರೆಯಿತು. ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ವಧಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸಿ ಆಕ್ರಮಣ
ಮಾಡಿ ಕೊಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದರು.

06069038a ತಾವಕಾಶ್ಚ ಮಹೇಷ್ಟಾಸಾಃ ಪಾಂಡವಾಶ್ಚ ಮಹಾರಥಾಃ|

06069038c ಜುಹ್ವಂತಃ ಸಮರೇ ಪ್ರಾಣಾನ್ನಿಜಘ್ನುರಿತರೇತರಂ||

ನಿನ್ನ ಕಡೆಯ ಮಹೇಷ್ಟಾಸರೂ ಪಾಂಡವರ ಮಹಾರಥರೂ ಸಮರದಲ್ಲಿ
ಆಹುತಿಯಾಗಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ಪರಸ್ಪರರ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ತೆಗೆದರು.

06069039a ಮುಕ್ತಕೇಶಾ ವಿಕವಚಾ ವಿರಥಾಶ್ಚಿನ್ನಕಾರ್ಮುಕಾಃ|

06069039c ಬಾಹುಭಿಃ ಸಮಯುಧ್ಯಂತ ಸೃಂಜಯಾಃ ಕುರುಭಿಃ ಸಹ||

ತಲೆಕೂದಲು ಬಿಚ್ಚಿ ಹೋಗಿ, ಕವಚಗಳಿಲ್ಲದೇ, ವಿರಥರಾಗಿ,
ಕಾರ್ಮುಕಗಳು ತುಂಡಾಗಿ ಬಾಹುಗಳಿಂದ ಸೃಂಜಯರು
ಕುರುಗಳೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದರು.

06069040a ತತೋ ಭೀಷ್ಮೋ ಮಹಾಬಾಹುಃ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಮಹಾತ್ಮನಾಂ|

06069040c ಸೇನಾಂ ಜಘಾನ ಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ದಿವೈರಸ್ತ್ರೈರ್ಮಹಾಬಲಃ||

ಆಗ ಮಹಾಬಾಹು ಮಹಾಬಲ ಭೀಷ್ಮನು ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ
ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಮಹಾತ್ಮ ಪಾಂಡವರ ಸೇನೆಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನು.

06069041a ಹತೇಶ್ವರೈರ್ಗಜೈಸ್ತತ್ರ ನರೈರಶ್ವೈಶ್ಚ ಪಾತಿತೈಃ|

06069041c ರಥಿಭಿಃ ಸಾದಿಭಿಶ್ಚೈವ ಸಮಾಸ್ತೀರ್ಯತ ಮೇದಿನೀ||

ಸತ್ತು ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಆನೆಗಳಿಂದ, ಮಾವುತರಿಂದ, ಕೆಳಗುರುಳಿದ್ದ

ಪದಾತಿಗಳು, ಅಶ್ವಗಳು, ರಥಗಳು ಮತ್ತು ಕುದುರೆ ಸವಾರರಿಂದ
ರಣಭೂಮಿಯ ಮುಚ್ಚಿಹೋಗಿತ್ತು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧಪರ್ವಣಿ
ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧೇ ಏಕೋನಸಪ್ತತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಭೀಷ್ಮವಧಪರ್ವದಲ್ಲಿ ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧ ಎನ್ನುವ ಅರವತ್ತೊಂಭತ್ತನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೦

ಭೂರಿಶ್ರವಸನು ಸಾತ್ಯಕಿಯ ಹತ್ತು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದುದು (೧-
೨೪). ಐದನೆಯ ದಿನದ ಯುದ್ಧ ಸಮಾಪ್ತಿ (೨೫-೩೭).

06070001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06070001a ಅಥ ರಾಜನ್ಮಹಾಬಾಹುಃ ಸಾತ್ಯಕಿಯುಧ್ಧದುರ್ಮದಃ|

06070001c ವಿಕೃಷ್ಯ ಚಾಪಂ ಸಮರೇ ಭಾರಸಾಧನಮುತ್ತಮಂ||

06070002a ಪ್ರಾಮುಂಚತ್ಪುಂಖಸಂಯುಕ್ತಾಂ ಶರಾನಾಶೀವಿಷೋಪಮಾನ್|

06070002c ಪ್ರಕಾಶಂ ಲಘು ಚಿತ್ರಂ ಚ ದರ್ಶಯನ್ನಸ್ತ್ರಲಾಘವಂ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ಆಗ ಮಹಾಬಾಹು

ಯುದ್ಧದುರ್ಮದ ಸಾತ್ಯಕಿಯು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಉತ್ತವಾದ ಭಾರಸಾಧನ
ಚಾಪವನ್ನು ಎಳೆದು ಪುಂಖಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಸರ್ಪದ ವಿಷಸಮಾನ

ಶರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಅವನ ವಿಚಿತ್ರ ಲಘು ಹಸ್ತಲಾಘವವನ್ನು
ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಿದನು.

06070003a ತಸ್ಯ ವಿಕ್ಷಿಪತಶ್ಚಾಪಂ ಶರಾನನ್ಯಾಂಶ್ಚ ಮುಂಚತಃ|

06070003c ಆದದಾನಸ್ಯ ಭೂಯಶ್ಚ ಸಂದಧಾನಸ್ಯ ಚಾಪರಾನ್||

06070004a ಕ್ಷಿಪತಶ್ಚ ಶರಾನಸ್ಯ ರಣೇ ಶತ್ರೂನ್ವಿನಿಘ್ನತಃ|

06070004c ದದೃಶೇ ರೂಪಮತ್ಯರ್ಥಂ ಮೇಘಸ್ಯೇವ ಪ್ರವರ್ಷತಃ||

ಅವನು ರಣದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಗಳ ಮೇಲೆ ಶರಗಳನ್ನು ಎಸೆದು
ಹೊಡೆಯುವಾಗ ಎಷ್ಟು ಜೋರಾಗಿ ಚಾಪವನ್ನು ಎಳೆದು ಶರಗಳನ್ನು
ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಪುನಃ ಇತರ ಶರಗಳನ್ನು ಹೂಡಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದನೆಂದರೆ
ಅವನು ಮಳೆಸುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಮೇಘದಂತೆಯೇ ತೋರಿದನು.

06070005a ತಮುದೀರ್ಯಂತಮಾಲೋಕ್ಯ ರಾಜಾ ದುರ್ಯೋಧನಸ್ತತಃ|

06070005c ರಥಾನಾಮಯುತಂ ತಸ್ಯ ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಅವನು ಆ ರೀತಿ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದ
ರಾಜಾ ದುರ್ಯೋಧನನು ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ರಥಗಳನ್ನು ಅವನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ
ಕಳುಹಿಸಿದನು.

06070006a ತಾಂಸ್ತು ಸರ್ವಾನ್ಮಹೇಷ್ವಾಸಾನ್ಸಾತ್ಯಕಿಃ ಸತ್ಯವಿಕ್ರಮಃ|

06070006c ಜಘಾನ ಪರಮೇಷ್ವಾಸೋ ದಿವ್ಯೇನಾಸ್ತ್ರೇಣ ವೀರ್ಯವಾನ್||

ಆ ಎಲ್ಲ ಮಹೇಷ್ವಾಸರನ್ನೂ ಸತ್ಯವಿಕ್ರಮ ಪರಮೇಷ್ವಾಸ
ವೀರ್ಯವಾನ್ ಸಾತ್ಯಕಿಯು ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಸಂಹರಿಸಿದನು.

06070007a ಸ ಕೃತ್ವಾ ದಾರುಣಂ ಕರ್ಮ ಪ್ರಗೃಹೀತಶರಾಸನಃ|

06070007c ಆಸಸಾದ ತತೋ ವೀರೋ ಭೂರಿಶ್ರವಸಮಾಹವೇ||

ಆ ದಾರುಣಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಹಿಡಿದು ಆ ವೀರನು
ಆಹವದಲ್ಲಿ ಭೂರಿಶ್ರವನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದನು.

06070008a ಸ ಹಿ ಸಂದೃಶ್ಯ ಸೇನಾಂ ತಾಂ ಯುಯುಧಾನೇನ ಪಾತಿತಾಂ|

06070008c ಅಭ್ಯಧಾವತ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಃ ಕುರೂಣಾಂ ಕೀರ್ತಿವರ್ಧನಃ||

ಆ ಕುರುಗಳ ಕೀರ್ತಿವರ್ಧನನಾದರೋ ಸೇನೆಯು ಯುಯುಧಾನನಿಂದ
ಉರುಳಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ರಭಸದಿಂದ ಅವನ
ಮೇಲೆ ನುಗ್ಗಿದನು.

06070009a ಇಂದ್ರಾಯುಧಸವರ್ಣಂ ತತ್ಸ ವಿಸ್ಫಾರ್ಯ ಮಹದ್ಧನುಃ|

06070009c ವ್ಯಸೃಜದ್ವಜ್ರಸಂಕಾಶಾಂ ಶರಾನಾಶೀವಿಷೋಪಮಾನ್||

06070009e ಸಹಸ್ರಶೋ ಮಹಾರಾಜ ದರ್ಶಯನ್ಮಾಣಿಲಾಘವಂ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಅವನು ಕಾಮನಬಿಲ್ಲಿನ ಬಣ್ಣದ ಮಹಾಧನುಸ್ಸನ್ನು
ಟೀಂಕರಿಸಿ ಸಹಸ್ರಾರು ವಜ್ರಸದೃಶ ಸರ್ಪ ವಿಷಸಮ ಶರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು
ಹಸ್ತಲಾಘವವನ್ನು ತೋರಿಸಿದನು.

06070010a ಶರಾಂಸ್ತಾನ್ಮೃತ್ಯುಸಂಸ್ಪರ್ಶಾನ್ಸಾತ್ಯಕೇಸ್ತು ಪದಾನುಗಾಃ|

06070010c ನ ವಿಷೇಹುಸ್ತದಾ ರಾಜನ್ದ್ರವೃಷ್ಟೇ ಸಮಂತತಃ|

06070010e ವಿಹಾಯ ಸಮರೇ ರಾಜನ್ಸಾತ್ಯಕಿಂ ಯುದ್ಧದುರ್ಮದಂ||

ರಾಜನ್! ಸಾತ್ಯಕಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಬಂದವರು ಮೃತ್ಯುವಿನ
ಸ್ಪರ್ಶದಂತಿದ್ದ ಆ ಶರಗಳನ್ನು ತಡೆಯಲಾಗದೇ, ಸಮರದಲ್ಲಿ
ಯುದ್ಧದುರ್ಮದ ಸಾತ್ಯಕಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲಕಡೆ
ಪಲಾಯನಮಾಡಿದರು.

06070011a ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಯುಯುಧಾನಸ್ಯ ಸುತಾ ದಶ ಮಹಾಬಲಾಃ|
06070011c ಮಹಾರಥಾಃ ಸಮಾಖ್ಯಾತಾಶ್ಚಿತ್ರವರ್ಮಾಯುಧಧ್ವಜಾಃ||
06070012a ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಮಹೇಷ್ಟಾಸಂ ಭೂರಿಶ್ರವಸಮಾಹವೇ|
06070012c ಊಚುಃ ಸರ್ವೇ ಸುಸಂರಬ್ಧಾ ಯೂಪಕೇತುಂ ಮಹಾರಣೇ||

ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಬಣ್ಣಬಣ್ಣದ ಕವಚಗಳು, ಆಯುಧಗಳು ಮತ್ತು
ಧ್ವಜಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಯುಯುಧಾನನ ಹತ್ತು ಮಹಾಬಲ
ಮಹಾರಥ ಮಕ್ಕಳು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಆಹವದಲ್ಲಿ ಮಹೇಷ್ಟಾಸ
ಭೂರಿಶ್ರವನನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸಂರಬ್ಧರಾಗಿ ಮಹಾರಣದಲ್ಲಿ
ಯೂಪಕೇತುವಿಗೆ ಹೇಳಿದರು:

06070013a ಭೋ ಭೋ ಕೌರವದಾಯಾದ ಸಹಾಸ್ಮಾಭಿರ್ಮಹಾಬಲ|
06070013c ಏಹಿ ಯುಧ್ಯಸ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಸಮಸ್ಯೈಃ ಪ್ರಥಗೇವ ವಾ||

“ಭೋ! ಭೋ! ಕೌರವದಾಯಾದ! ಮಹಾಬಲ! ಬಾ! ನಮ್ಮೊಡನೆ
ಯುದ್ಧಮಾಡು! ಒಟ್ಟಿಗೇ ನಮ್ಮೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡು ಅಥವಾ
ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡು.

06070014a ಅಸ್ಮಾನ್ವಾ ತ್ವಂ ಪರಾಜಿತ್ಯ ಯಶಃ ಪ್ರಾಪ್ನುಹಿ ಸಂಯುಗೇ|

06070014c ವಯಂ ವಾ ತ್ವಾಂ ಪರಾಜಿತ್ಯ ಪ್ರೀತಿಂ ದಾಸ್ಯಾಮಹೇ ಪಿತುಃ||

ನಮ್ಮನ್ನು ಪರಾಜಯಗೊಳಿಸಿ ನೀನು ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ಸನ್ನು
ಗಳಿಸುತ್ತೀಯೆ. ಅಥವಾ ನಾವು ನಿನ್ನನ್ನು ಪರಾಜಯಗೊಳಿಸಿ ನಮ್ಮ
ತಂದೆಯ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಗಳಿಸುತ್ತೇವೆ.”

06070015a ಏವಮುಕ್ತಸ್ತದಾ ಶೂರೈಸ್ತಾನುವಾಚ ಮಹಾಬಲಃ|

06070015c ವೀರ್ಯ ಶ್ಲಾಘೀ ನರಶ್ರೇಷ್ಠಸ್ತಾನ್ದ್ರಷ್ಟ್ವಾ ಸಮುಪಸ್ಥಿತಾನ್||

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಮಹಾಬಲ ವೀರ್ಯ ಶ್ಲಾಘೀ ನರಶ್ರೇಷ್ಠನು
ಒಟ್ಟಾಗಿರುವ ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಶೂರರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

06070016a ಸಾಧ್ವಿದಂ ಕಥ್ಯತೇ ವೀರಾ ಯದೇವಂ ಮತಿರದ್ಯ ವಃ|

06070016c ಯುಧ್ಯಧ್ವಂ ಸಹಿತಾ ಯತ್ತಾ ನಿಹನಿಷ್ಯಾಮಿ ವೋ ರಣೇ||

“ವೀರರೇ! ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಿಯೇ ಹೇಳಿದ್ದೀರಿ. ಅದೇ ನಿಮ್ಮ
ಬಯಕೆಯಾದರೆ ಎಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ಯುದ್ಧಮಾಡಿ.
ನಿಮ್ಮನ್ನು ರಣದಲ್ಲಿ ಸಂಹರಿಸುತ್ತೇನೆ.”

06070017a ಏವಮುಕ್ತಾ ಮಹೇಷ್ವಾಸಾಸ್ತೇ ವೀರಾಃ ಕ್ಷಿಪ್ರಕಾರಿಣಃ|

06070017c ಮಹತಾ ಶರವರ್ಷೇಣ ಅಭ್ಯವರ್ಷನ್ನರಿಂದಮಂ||

ಆ ಮಹೇಷ್ವಾಸನು ಅವರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಆ ವೀರ ಕ್ಷಿಪ್ರಕಾರಿಣರು
ಆ ಅರಿಂದಮನ ಮೇಲೆ ಮಹಾ ಶರವರ್ಷಗಳನ್ನು ಸುರಿಸಿದರು.

06070018a ಅಪರಾಹ್ಣೇ ಮಹಾರಾಜ ಸಂಗ್ರಾಮಸ್ತುಮುಲೋಽಭವತ್|

06070018c ಏಕಸ್ಯ ಚ ಬಹೂನಾಂ ಚ ಸಮೇತಾನಾಂ ರಣಾಜಿರೇ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಆ ಅಪರಾಹ್ಣದಲ್ಲಿ ಅವನೊಬ್ಬನ ಮತ್ತು ಒಟ್ಟಾಗಿರುವ
ಅವರೆಲ್ಲರ ನಡುವೆ ರಣದಲ್ಲಿ ತುಮುಲ ಸಂಗ್ರಾಮವು ನಡೆಯಿತು.

06070019a ತಮೇಕಂ ರಥಿನಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಶರವರ್ಷ್ಯರವಾಕಿರನ್||

06070019c ಪ್ರಾವೃಷ್ಟೀವ ಮಹಾಶೈಲಂ ಸಿಷಿಚುರ್ಜಲದಾ ನೃಪ||

ನೃಪ ! ಮಹಾಶೈಲವನ್ನು ಮೋಡಗಳು ಮುಸುಕಿ ಮಳೆಸುರಿಸುವಂತೆ
ಅವರು ಆ ಒಬ್ಬನೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ರಥಿಯನ್ನು ಶರವರ್ಷಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿದರು.

06070020a ತೈಸ್ತು ಮುಕ್ತಾಂ ಶರೌಘಾಂಸ್ತಾನ್ಯಮದಂಡಾಶನಿಪ್ರಭಾನ್||

06070020c ಅಸಂಪ್ರಾಪ್ತಾನಸಂಪ್ರಾಪ್ತಾಂಶ್ಚಿ ಚ್ಛೇದಾಶು ಮಹಾರಥಃ||

ಆದರೆ ಅವರು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಆ ಯಮದಂಡದಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ
ಶರಗಳ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಅವುಗಳು ಬಂದು ತಲುಪುವುದರೊಳಗೇ
ಮಹಾರಥನು ಕತ್ತರಿಸಿದನು.

06070021a ತತ್ರಾದ್ಭುತಮಪಶ್ಯಾಮ ಸೌಮದತ್ತೇಃ ಪರಾಕ್ರಮಂ|

06070021c ಯದೇಕೋ ಬಹುಭಿಯುಧ್ಧೇ ಸಮಸಜ್ಜ ದಭೀತವತ್||

ಭೀತನಾಗದೇ ಒಬ್ಬನೇ ಅನೇಕರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿರುವ
ಸೌಮದತ್ತಿಯ ಅದ್ಭುತ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ನೋಡಿದೆವು.

06070022a ವಿಸೃಜ್ಯ ಶರವೃಷ್ಟಿಂ ತಾಂ ದಶ ರಾಜನ್ಮಹಾರಥಾಃ|

06070022c ಪರಿವಾರ್ಯ ಮಹಾಬಾಹುಂ ನಿಹಂತುಮುಪಚಕ್ರಮಃ||

ರಾಜನ್! ಆ ಹತ್ತು ಮಹಾರಥರು ಶರವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಆ ಮಹಾಬಾಹುವನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದು ಅವನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲು ಬಯಸಿದರು.

06070023a ಸೌಮದತ್ತಿಸ್ತುತಃ ಕ್ರುದ್ಧಸ್ತೇಷಾಂ ಚಾಪಾನಿ ಭಾರತ|

06070023c ಚಿಚ್ಛೇದ ದಶಭಿರ್ಬಾಣೈರ್ನಿಮೇಷೇಣ ಮಹಾರಥಃ||

ಆಗ ಮಹಾರಥಿ ಸೌಮದತ್ತಿಯು ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿಯೇ ಅವರ ಚಾಪಗಳನ್ನು ಹತ್ತು ಬಾಣಗಳಿಂದ ತುಂಡರಿಸಿದನು.

06070024a ಅಥೈಷಾಂ ಚಿನ್ನಧನುಷಾಂ ಭಲ್ಯೈಃ ಸನ್ನತಪರ್ವಭಿಃ|

06070024c ಚಿಚ್ಛೇದ ಸಮರೇ ರಾಜನ್ ಶಿರಾಂಸಿ ನಿಶಿತೈಃ ಶರೈಃ|

ರಾಜನ್! ಅವರ ಧನುಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ತಕ್ಷಣವೇ ಸನ್ನತಪರ್ವ ನಿಶಿತ ಭಲ್ಲ ಶರಗಳಿಂದ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಅವರ ಶಿರಗಳನ್ನೂ ಕತ್ತರಿಸಿದನು.

06070024e ತೇ ಹತಾ ನ್ಯಪತನ್ಭೂಮೌ ವಜ್ರಭಗ್ನಾ ಇವ ದ್ರುಮಾಃ||

06070025a ತಾನ್ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನಿಹತಾನ್ವೀರಾನ್ಪ್ರಣೇ ಪುತ್ರಾನ್ಮಹಾಬಲಾನ್|

06070025c ವಾಷ್ಣೇಯೋ ವಿನದನ್ರಾಜನ್ಭೂರಿಶ್ರವಸಮಭ್ಯಯಾತ್||

ಅವನಿಂದ ಹತರಾದ ಅವರು ಸಿಡಿಲಿನಿಂದ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಮರಗಳಂತೆ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರು. ರಣದಲ್ಲಿ ಆ ಮಹಾಬಲ ವೀರ ಪುತ್ರರು ಹತರಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಕೂಗುತ್ತಾ ವಾಷ್ಣೇಯನು ಭೂರಿಶ್ರವನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದನು.

06070026a ರಥಂ ರಥೇನ ಸಮರೇ ಪೀಡಯಿತ್ವಾ ಮಹಾಬಲೌ|

06070026c ತಾವನ್ಯೋನ್ಯಸ್ಯ ಸಮರೇ ನಿಹತ್ಯ ರಥವಾಜಿನಃ|

06070026e ವಿರಥಾವಭಿವಲ್ಗಂತೌ ಸಮೇಯಾತಾಂ ಮಹಾರಥೌ||

ರಥದಿಂದ ರಥವನ್ನು ಪೀಡಿಸುತ್ತಾ ಆ ಮಹಾಬಲರಿಬ್ಬರೂ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯೋನ್ಯರ ರಥ-ವಾಜಿಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದರು. ರಥವಿಹೀನರಾದ ಅವರಿಬ್ಬರು ಮಹಾರಥರೂ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಕೆಳಗೆ ಧುಮುಕಿದರು.

06070027a ಪ್ರಗೃಹೀತಮಹಾವಿಡ್ಗೌ ತೌ ಚರ್ಮವರಧಾರಿಣೌ|

06070027c ಶುಶುಭಾತೇ ನರವ್ಯಾಘ್ರೌ ಯುದ್ಧಾಯ ಸಮವಸ್ಥಿತೌ||

ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕವಚಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ ಅವರಿಬ್ಬರು ನರವ್ಯಾಘ್ರರೂ ಮಹಾ ವಿಡ್ಗಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಶೋಭಿಸಿದರು.

06070028a ತತಃ ಸಾತ್ಯಕಿಮಭೈತ್ಯ ನಿಸ್ತ್ರಿಂಶವರಧಾರಿಣಂ|

06070028c ಭೀಮಸೇನಸ್ತ್ವ ರನ್ರಾಜನ್ರಥಮಾರೋಪಯತ್ತದಾ||

ಆಗ ವಿಡ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಸಾತ್ಯಕಿಯನ್ನು ಬೇಗನೇ ಭೀಮಸೇನನು ತನ್ನ ರಥದ ಮೇಲೆ ಏರಿಸಿಕೊಂಡರು.

06070029a ತವಾಪಿ ತನಯೋ ರಾಜನ್ಘೌರಿಶ್ರವಸಮಾಹವೇ|

06070029c ಆರೋಪಯದ್ರಥಂ ತೂರ್ಣಂ ಪಶ್ಯತಾಂ ಸರ್ವ ಧನ್ವಿನಾಂ||

ರಾಜನ್! ನಿನ್ನ ಮಗನೂ ಕೂಡ ಆಹವದಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಧನ್ವಿಗಳೂ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಭೂರಿಶ್ರವಸನನ್ನು ತಕ್ಷಣವೇ ತನ್ನ ರಥದ

ಮೇಲೇರಿಸಿಕೊಂಡನು.

06070030a ತಸ್ಮಿಂಸ್ತಥಾ ವರ್ತಮಾನೇ ರಣೇ ಭೀಷ್ಮಂ ಮಹಾರಥಂ|

06070030c ಅಯೋಧಯಂತ ಸಂರಬ್ಧಾಃ ಪಾಂಡವಾ ಭರತರ್ಷಭ||

ಭರತರ್ಷಭ ! ಹೀಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ರಣದಲ್ಲಿ ಸಂರಬ್ಧರಾದ ಪಾಂಡವರು ಮಹಾರಥ ಭೀಷ್ಮನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದರು.

06070031a ಲೋಹಿತಾಯತಿ ಚಾದಿತ್ಯೇ ತ್ವರಮಾಣೋ ಧನಂಜಯಃ|

06070031c ಪಂಚವಿಂಶತಿಸಾಹಸ್ರಾನ್ನಿಜಘಾನ ಮಹಾರಥಾನ್||

ಆದಿತ್ಯನು ಕೆಂಪಾಗುತ್ತಿರಲು ತ್ವರೆಮಾಡಿ ಧನಂಜಯನು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಸಾವಿರ ಮಹಾರಥರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನು.

06070032a ತೇ ಹಿ ದುರ್ಯೋಧನಾದಿಷ್ಟಾಸ್ತದಾ ಪಾರ್ಥನಿಬರ್ಹಣೇ|

06070032c ಸಂಪ್ರಾಪ್ತ್ಯೈವ ಗತಾ ನಾಶಂ ಶಲಭಾ ಇವ ಪಾವಕಂ||

ಪಾರ್ಥನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ದುರ್ಯೋಧನನಿಂದಲೇ ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅವರು ಪತಂಗಗಳು ಬೆಂಕಿಯ ಬಳಿ ಬಂದಾಗ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಅವನನ್ನು ತಲುಪುವುದರೊಳಗೇ ನಾಶರಾಗಿಬಿಟ್ಟರು.

06070033a ತತೋ ಮತ್ಸ್ಯಾಃ ಕೇಕಯಾಶ್ಚ ಧನುರ್ವೇದವಿಶಾರದಾಃ|

06070033c ಪರಿವವ್ರಸ್ತದಾ ಪಾರ್ಥಂ ಸಹಪುತ್ರಂ ಮಹಾರಥಂ||

ಆಗ ಧನುರ್ವೇದವಿಶಾರದರಾದ ಮತ್ಸ್ಯರು ಮತ್ತು ಕೇಕಯರು ಮಗನೊಂದಿಗೆ ಮಹಾರಥ ಪಾರ್ಥನನ್ನು ಸುತ್ತವರೆದರು.

06070034a ಏತಸ್ಮಿನ್ನೇವ ಕಾಲೇ ತು ಸೂರ್ಯೇಽಸ್ತಮುಪಗಚ್ಛತಿ|

06070034c ಸರ್ವೇಷಾಮೇವ ಸೈನ್ಯಾನಾಂ ಪ್ರಮೋಹಃ ಸಮಜಾಯತ||

ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನು ಅಸ್ತಂಗತನಾದನು ಮತ್ತು ಸರ್ವಸೇನೆಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಮೋಹವು ಅಚ್ಛಾದಿಸಿತು.

06070035a ಅವಹಾರಂ ತತಶ್ಚಕ್ರೇ ಪಿತಾ ದೇವವ್ರತಸ್ತವ|

06070035c ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲೇ ಮಹಾರಾಜ ಸೈನ್ಯಾನಾಂ ಶ್ರಾಂತವಾಹನಃ||

ಮಹಾರಾಜ! ಆಗ ನಿನ್ನ ತಂದೆ ದೇವವ್ರತನು ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಯಾಸಗೊಂಡ ಸೇನೆವಾಹನಗಳಿಗೆ ವಿರಾಮವನ್ನಿತ್ತನು.

06070036a ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಕುರೂಣಾಂ ಚ ಪರಸ್ಪರಸಮಾಗಮೇ|

06070036c ತೇ ಸೇನೇ ಭೃಶಸಂವಿಗ್ನೇ ಯಯತುಃ ಸ್ವಂ ನಿವೇಶನಂ||

ಪರಸ್ಪರರ ಸಮಾಗಮದಿಂದ ತುಂಬಾ ಸಂವಿಗ್ನರಾಗಿದ್ದ ಪಾಂಡವರ ಮತ್ತು ಕುರುಗಳ ಸೇನೆಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ನಿವೇಶನಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿದವು.

06070037a ತತಃ ಸ್ವಶಿಬಿರಂ ಗತ್ವಾ ನೃವಿಶಂಸ್ತತ್ರ ಭಾರತ|

06070037c ಪಾಂಡವಾಃ ಸೃಂಜಯೈಃ ಸಾರ್ಥಂ ಕುರವಶ್ಚ ಯಥಾವಿಧಿ||

ಭಾರತ! ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಶಿಬಿರಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರು ಸೃಂಜಯರೊಂದಿಗೆ ಮತ್ತು ಕುರುಗಳೂ ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿಪಡೆದರು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ

ಪಂಚಮದಿವಸಾವಹಾರೇ ಸಪ್ತತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಪಂಚಮದಿವಸಾವಹಾರ ಎನ್ನುವ ಎಪ್ಪತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೭೧

ಆರನೆಯ ದಿವಸದ ಯುದ್ಧ

ಪಾಂಡವ ಸೇನೆಯ ಮಕರವ್ಯೂಹ ರಚನೆ (೧-೧೨). ಕೌರವ ಸೇನೆಯ ಕ್ರೌಂಚವ್ಯೂಹ ರಚನೆ (೧೩-೨೨). ಯುದ್ಧಾರಂಭ (೨೩-೩೬).

06071001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06071001a ವಿಹೃತ್ಯ ಚ ತತೋ ರಾಜನ್ಸಹಿತಾಃ ಕುರುಪಾಂಡವಾಃ|

06071001c ವ್ಯತೀತಾಯಾಂ ತು ಶರ್ವರ್ಯಾಂ ಪುನರ್ಯುದ್ಧಾಯ ನಿರ್ಯಯಃ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ವಿಶ್ರಮಿಸಿ ರಾತ್ರಿಯು ಕಳೆದ ನಂತರ ಕುರುಪಾಂಡವರು ಒಟ್ಟಿಗೇ ಪುನಃ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಹೊರಟರು.

06071002a ತತ್ರ ಶಬ್ದೋ ಮಹಾನಾಸೀತ್ತವ ತೇಷಾಂ ಚ ಭಾರತ|

06071002c ಯುಜ್ಯತಾಂ ರಥಮುಖ್ಯಾನಾಂ ಕಲ್ಪ್ಯತಾಂ ಚೈವ ದಂತಿನಾಂ||

06071003a ಸಮ್ನಹ್ಯತಾಂ ಪದಾತೀನಾಂ ಹಯಾನಾಂ ಚೈವ ಭಾರತ|

06071003c ಶಂಖದುಂದುಭಿನಾದಶ್ಚ ತುಮುಲಃ ಸರ್ವತೋಽಭವತ್||

ಭಾರತ! ಅಲ್ಲಿ ನಿನ್ನವರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅವರಲ್ಲಿ ರಥಮುಖ್ಯರು ರಥಗಳನ್ನು

ಕಟ್ಟುವುದು, ಆನೆಗಳನ್ನು ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಿದುದು, ಪದಾತಿ-ಕುದುರೆಗಳು
 ಅಣಿಯಾಗುವುದು ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಮಹಾಶಬ್ದವುಂಟಾಯಿತು.
 ಎಲ್ಲಕಡೆ ಶಂಖ-ದುಂದುಭಿಗಳ ನಾದಗಳ ತುಮುಲವೂ
 ಉಂಟಾಯಿತು.

06071004a ತತೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರೋ ರಾಜಾ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಮಭಾಷತ|

06071004c ವ್ಯೂಹಂ ವ್ಯೂಹ ಮಹಾಬಾಹೋ ಮಕರಂ ಶತ್ರುತಾಪನಂ||

ಆಗ ರಾಜಾ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

“ಮಹಾಬಾಹೋ ! ಶತ್ರುತಾಪನ ಮಕರ ವ್ಯೂಹವನ್ನು ರಚಿಸು !”

06071005a ಏವಮುಕ್ತಸ್ತು ಪಾರ್ಥೇನ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನೋ ಮಹಾರಥಃ|

06071005c ವ್ಯಾದಿದೇಶ ಮಹಾರಾಜ ರಥಿನೋ ರಥಿನಾಂ ವರಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಪಾರ್ಥನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಮಹಾರಥ ರಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ
 ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನು ರಥಿಗಳಿಗೆ ಆದೇಶವನ್ನಿತ್ತನು.

06071006a ಶಿರೋಽಭೂದ್ಧ್ರು ಪದಸ್ತಸ್ಯ ಪಾಂಡವಶ್ಚ ಧನಂಜಯಃ|

06071006c ಚಕ್ಷುಷೀ ಸಹದೇವಶ್ಚ ನಕುಲಶ್ಚ ಮಹಾರಥಃ|

06071006e ತುಂಡಮಾಸೀನ್ಮಹಾರಾಜ ಭೀಮಸೇನೋ ಮಹಾಬಲಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಅದರ ಶಿರದಲ್ಲಿ ದೃಪದನೂ ಪಾಂಡವ ಧನಂಜಯರೂ
 ಇದ್ದರು. ಮಹಾರಥ ನಕುಲ-ಸಹದೇವರು ಕಣ್ಣುಗಳಾಗಿದ್ದರು.
 ಮಹಾಬಲ ಭೀಮಸೇನನು ಅದರ ಕೊಕ್ಕಾಗಿದ್ದನು.

06071007a ಸೌಭದ್ರೋ ದ್ರೌಪದೇಯಾಶ್ಚ ರಾಕ್ಷಸಶ್ಚ ಘಟೋತ್ಕಚಃ|

06071007c ಸಾತ್ಯಕಿರ್ಧರ್ಮರಾಜಶ್ಚ ವ್ಯೂಹಗ್ರೀವಾಂ ಸಮಾಸ್ಥಿತಾಃ||

ಸೌಭದ್ರ, ದ್ರೌಪದೇಯರು, ರಾಕ್ಷಸ ಘಟೋತ್ಕಚ, ಸಾತ್ಯಕಿ ಮತ್ತು ಧರ್ಮರಾಜರು ವ್ಯೂಹದ ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದರು.

06071008a ಪೃಷ್ಠಮಾಸೀನ್ಮಹಾರಾಜ ವಿರಾಟೋ ವಾಹಿನೀಪತಿಃ|

06071008c ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನೇನ ಸಹಿತೋ ಮಹತ್ಯಾ ಸೇನಯಾ ವೃತಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಅದರ ಪೃಷ್ಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಾಹಿನೀಪತಿ ವಿರಾಟನು ಮಹಾ ಸೇನೆಯಿಂದ ಆವೃತನಾಗಿ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನೊಂದಿಗೆ ಇದ್ದನು.

06071009a ಕೇಕಯಾ ಭ್ರಾತರಃ ಪಂಚ ವಾಮಂ ಪಾರ್ಶ್ವಂ ಸಮಾಶ್ರಿತಾಃ|

06071009c ಧೃಷ್ಟಕೇತುರ್ನರವ್ಯಾಘ್ರಃ ಕರಕರ್ಷಶ್ಚ ವೀರ್ಯವಾನ್|

06071009e ದಕ್ಷಿಣಂ ಪಕ್ಷಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ಸ್ಥಿತಾ ವ್ಯೂಹಸ್ಯ ರಕ್ಷಣೇ||

ಐವರು ಕೇಕಯರು ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದರು. ನರವ್ಯಾಘ್ರ ಧೃಷ್ಟಕೇತು ಮತ್ತು ವೀರ್ಯವಾನ್ ಕರಕರ್ಷರು ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ವ್ಯೂಹದ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ನಿಂತಿದ್ದರು.

06071010a ಪಾದಯೋಸ್ತು ಮಹಾರಾಜ ಸ್ಥಿತಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ಮಹಾರಥಃ|

06071010c ಕುಂತಿಭೋಜಃ ಶತಾನೀಕೋ ಮಹತ್ಯಾ ಸೇನಯಾ ವೃತಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಅದರ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಮಹಾರಥ ಕುಂತಿಭೋಜ-ಶತಾನೀಕನು ಮಹಾ ಸೇನೆಯಿಂದ ಆವೃತನಾಗಿ

ನಿಂತಿದ್ದನು.

06071011a ಶಿಖಿಂಡೀ ತು ಮಹೇಷ್ಟಾಸಃ ಸೋಮಕೈಃ ಸಂವೃತೋ ಬಲೀ|

06071011c ಇರಾವಾಂಶ್ಚ ತತಃ ಪುಚ್ಛೇ ಮಕರಸ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥಿತೌ||

ಮಕರದ ಬಾಲವಾಗಿ ಇರಾವಾನ ಮತ್ತು ಮಹೇಷ್ಟಾಸ ಬಲೀ
ಶಿಖಿಂಡಿಯು ಸೋಮಕರಿಂದ ಸಂವೃತನಾಗಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿತರಾಗಿದ್ದರು.

06071012a ಏವಮೇತನ್ಮಹಾವ್ರೂಹಂ ವ್ರೂಹ್ಯ ಭಾರತ ಪಾಂಡವಾಃ|

06071012c ಸೂರ್ಯೋದಯೇ ಮಹಾರಾಜ ಪುನರ್ಯುದ್ಧಾಯ ದಂಶಿತಾಃ||

ಭಾರತ ! ಮಹಾರಾಜ ! ಹೀಗೆ ಮಹಾವ್ರೂಹವನ್ನು ರಚಿಸಿ
ಕವಚಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಪಾಂಡವರು ಸೂರ್ಯೋದಯದಲ್ಲಿ ಪುನಃ
ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು.

06071013a ಕೌರವಾನಭ್ಯಯುಸ್ತೂರ್ಣಂ ಹಸ್ತಶ್ಚರಥಪತ್ತಿಭಿಃ|

06071013c ಸಮುಚ್ಛ್ರಿತ್ಯೈರ್ಧ್ವಜೈಶ್ಚಿತ್ತೈಃ ಶಸ್ತ್ರೈಶ್ಚ ವಿಮಲೈಃ ಶಿತೈಃ||

ಕೌರವರೂ ಕೂಡ ತಕ್ಷಣವೇ ಆನೆ-ಕುದುರೆ-ರಥ-ಪದಾತಿಗಳೊಂದಿಗೆ
ಚಿತ್ರವಾದ ಧ್ವಜಗಳಿಂದ ಹೊದಿಕೆಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಹೊಳೆಯುವ ಹರಿತ
ಶಸ್ತ್ರಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೊರಟರು.

06071014a ವ್ರೂಹಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತು ತತ್ಸೈನ್ಯಂ ಪಿತಾ ದೇವವ್ರತಸ್ತವ|

06071014c ಕ್ರೌಂಚೇನ ಮಹತಾ ರಾಜನ್ವತ್ಯವ್ರೂಹತ ವಾಹಿನೀಂ||

ರಾಜನ್ ! ಆ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ನಿನ್ನ ಪಿತ ದೇವವ್ರತನು ಸೇನೆಯನ್ನು

ಮಹಾ ಕ್ರೌಂಚ ವ್ಯೂಹವಾಗಿ ರಚಿಸಿದನು.

06071015a ತಸ್ಯ ತುಂಡೇ ಮಹೇಷ್ಟ್ವಾಸೋ ಭಾರದ್ವಾಜೋ ವ್ಯರೋಚತ|

06071015c ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಾ ಕೃಪಶ್ಚೈವ ಚಕ್ಷುರಾಸ್ತಾಂ ನರೇಶ್ವರ||

ನರೇಶ್ವರ! ಅದರ ಕೊಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮಹೇಷ್ಟ್ವಾಸ ಭಾರದ್ವಾಜನು
ವಿರಾಜಿಸಿದನು. ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ಮತ್ತು ಕೃಪರು ಅದರ ಕಣ್ಣುಗಳಾದರು.

06071016a ಕೃತವರ್ಮಾ ತು ಸಹಿತಃ ಕಾಂಬೋಜಾರಟ್ಟಬಾಹ್ಲಿಕೈಃ|

06071016c ಶಿರಸ್ಯಾಸೀನ್ನರಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಸರ್ವ ಧನುಷ್ಮತಾಂ||

ಕಾಂಬೋಜ, ಆರಟ್ಟ ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಲೀಕರೊಂದಿಗೆ ನರಶ್ರೇಷ್ಠ, ಸರ್ವ
ಧನುಷ್ಮತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೃತವರ್ಮನು ಅದರ ಶಿರೋಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದನು.

06071017a ಗ್ರೀವಾಯಾಂ ಶೂರಸೇನಸ್ತು ತವ ಪುತ್ರಶ್ಚ ಮಾರಿಷ|

06071017c ದುರ್ಯೋಧನೋ ಮಹಾರಾಜ ರಾಜಭಿರ್ಬಹುಭಿರ್ವೃತಃ||

ಮಾರಿಷ! ಅದರ ಕಂಠದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರ ಶೂರಸೇನ, ಮಹಾರಾಜ
ದುರ್ಯೋಧನನು ಅನೇಕ ರಾಜರಿಂದ ಆವೃತನಾಗಿದ್ದನು.

06071018a ಪ್ರಾಗ್ಜ್ಞೋತಿಷಸ್ತು ಸಹಿತಃ ಮದ್ರಸೌವೀರಕೇಕಯೈಃ|

06071018c ಉರಸ್ಯಭೂನ್ನರಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಹತ್ಯಾ ಸೇನಯಾ ವೃತಃ||

ನರಶ್ರೇಷ್ಠ! ಪ್ರಾಗ್ಜ್ಞೋತಿಷದವನೊಡನೆ ಮದ್ರ-ಸೌವೀರ-ಕೇಕಯರು
ಮಹಾ ಸೇನೆಗಳಿಂದ ಆವೃತರಾಗಿ ಅದರ ತೊಡೆಗಳಾದರು.

06071019a ಸ್ವಸೇನಯಾ ಚ ಸಹಿತಃ ಸುಶರ್ಮಾ ಪ್ರಸ್ಥಲಾಧಿಪಃ|

06071019c ವಾಮಂ ಪಕ್ಷಂ ಸಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ದಂಶಿತಃ ಸಮವಸ್ಥಿತಃ||

ಪ್ರಸ್ಥಲಾಧಿಪ ಸುಶರ್ಮನು ತನ್ನ ಸೇನೆಯ ಸಹಿತ ಕವಚಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ
ವ್ಯೂಹದ ಬಲಭಾಗವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

06071020a ತುಷಾರಾ ಯವನಾಶ್ಚೈವ ಶಕಾಶ್ಚ ಸಹ ಚೂಚುಪೈಃ|

06071020c ದಕ್ಷಿಣಂ ಪಕ್ಷಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ಸ್ಥಿತಾ ವ್ಯೂಹಸ್ಯ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ತುಷಾರರು, ಯವನರು ಮತ್ತು ಶಕರು ಚೂಚುಪರೊಂದಿಗೆ
ವ್ಯೂಹದ ಎಡಭಾಗವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ನಿಂತಿದ್ದರು.

06071021a ಶ್ರುತಾಯುಶ್ಚ ಶತಾಯುಶ್ಚ ಸೌಮದತ್ತಿಶ್ಚ ಮಾರಿಷ|

06071021c ವ್ಯೂಹಸ್ಯ ಜಘನೇ ತಸ್ಥೂ ರಕ್ಷಮಾಣಾಃ ಪರಸ್ಪರಂ||

ಮಾರಿಷ! ಶ್ರುತಾಯು, ಶತಾಯು ಮತ್ತು ಸೌಮದತ್ತಿಯರು ವ್ಯೂಹದ
ಜಘನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ನಿಂತರು.

06071022a ತತೋ ಯುದ್ಧಾಯ ಸಂಜಗ್ಮುಃ ಪಾಂಡವಾಃ ಕೌರವೈಃ ಸಹ|

06071022c ಸೂರ್ಯೋದಯೇ ಮಹಾರಾಜ ತತೋ ಯುದ್ಧಮಭೂನ್ಮಹತ್||

ಆಗ ಮಹಾರಾಜ! ಪಾಂಡವರು ಕೌರವರು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ
ಬಂದು ಸೇರಿದರು. ಸೂರ್ಯೋದಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಯುದ್ಧವು
ನಡೆಯಿತು.

06071023a ಪ್ರತೀಯೂ ರಥಿನೋ ನಾಗಾನ್ನಾಗಾಶ್ಚ ರಥಿನೋ ಯಯುಃ|

06071023c ಹಯಾರೋಹಾ ಹಯಾರೋಹಾನ್ರಥಿನಶ್ಚಾಪಿ ಸಾದಿನಃ||

ರಥಿಗಲು ಆನೆಗಲ ಮೇಲೂ, ಆನೆಗಲು ರಥಿಗಲ ಮೇಲೂ ಂರಗಿದವು.
ಅಶ್ವಾರೋಹಿಗಲು ಅಶ್ವಾರೋಹಿಗಲನ್ನೂ ರಥಿಗಲು
ಅಶ್ವಾರೋಹಿಗಲನ್ನೂ ಂದುರಿಸಿದರು.

06071024a ಸಾರಥಿಂ ಚ ರಥೀ ರಾಜನ್ಕುಂಜರಾಂಶ್ಚ ಮಹಾರಣೇ|

06071024c ಹಸ್ತಾರೋಹಾ ರಥಾರೋಹಾನ್ರಥಿನಶ್ಚಾಪಿ ಸಾದಿನಃ||

06071025a ರಥಿನಃ ಪತ್ತಿಭಿಃ ಸಾರ್ಥಂ ಸಾದಿನಶ್ಚಾಪಿ ಪತ್ತಿಭಿಃ|

06071025c ಅನ್ಯೋನ್ಯಂ ಸಮರೇ ರಾಜನ್ಶ್ಚ ತ್ಯಥಾವನ್ನಮರ್ಷಿತಾಃ||

ರಾಜನ್ ! ಮಹಾರಣದಲ್ಲಿ ರಥಿಗಲು ಸಾರಥಿ ಮತ್ತು ಆನೆಗಲನ್ನೂ,
ಆನೆಗಲ ಸವಾರರು ರಥಾರೋಹರನ್ನೂ, ರಥಿಗಲು
ಅಶ್ವಾರೋಹಿಗಲನ್ನೂ, ರಥಿಗಲು ಪದಾತಿಗಲನ್ನು, ಹಾಗೆಯೇ
ಅಶ್ವಾರೋಹಿಗಲು ಪದಾತಿಗಲನ್ನೂ, ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ಸಮರದಲ್ಲಿ
ಕೋಪದಿಂದ ಮುನ್ನುಗ್ಗಿ ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದರು.

06071026a ಭೀಮಸೇನಾರ್ಜುನಯಮೈರ್ಗುಪ್ತಾ ಚಾನ್ಯೈರ್ಮಹಾರಥೈಃ|

06071026c ಶುಶುಭೇ ಪಾಂಡವೀ ಸೇನಾ ನಕ್ಷತ್ರೈರಿವ ಶರ್ವರೀ||

ಭೀಮಸೇನ, ಅರ್ಜುನ, ಯಮಲರು ಮತ್ತು ಅನ್ಯ ಮಹಾರಥರಿಂದ
ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪಾಂಡವೀ ಸೇನೆಯು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿನ ನಕ್ಷತ್ರಗಲಂತೆ
ಶೋಭಿಸಿತು.

06071027a ತಥಾ ಭೀಷ್ಮಕೃಪದ್ರೋಣಶಲ್ಯದುರ್ಯೋಧನಾದಿಭಿಃ|

06071027c ತವಾಪಿ ವಿಬಭೌ ಸೇನಾ ಗ್ರಹೈರ್ದ್ಯೌರಿವ ಸಂವೃತಾ||

ಹಾಗೆಯೇ ಭೀಷ್ಮ, ಕೃಪ, ದ್ರೋಣ, ಶಲ್ಯ, ದುರ್ಯೋಧನಾದಿಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿತವಾದ ನಿನ್ನ ಸೇನೆಯೂ ಕೂಡ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವ ಗ್ರಹಗಳಂತೆ ಹೊಳೆಯಿತು.

06071028a ಭೀಮಸೇನಸ್ತು ಕೌಂತೇಯೋ ದ್ರೋಣಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪರಾಕ್ರಮೀ|

06071028c ಅಭ್ಯಯಾಜ್ಜ ವನ್ಮೈರಶ್ಚೈರ್ಭಾರದ್ವಾಜಸ್ಯ ವಾಹಿನೀಂ||

ಪರಾಕ್ರಮೀ ಕೌಂತೇಯ ಭೀಮಸೇನನಾದರೋ ದ್ರೋಣನನ್ನು ನೋಡಿ ವೇಗದ ಅಶ್ವಗಳಿಂದ ಭಾರದ್ವಾಜನ ಸೇನೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಿದನು.

06071029a ದ್ರೋಣಸ್ತು ಸಮರೇ ಕ್ರುದ್ಧೋ ಭೀಮಂ ನವಭಿರಾಯಸೈಃ|

06071029c ವಿವ್ಯಾಧ ಸಮರೇ ರಾಜನ್ಮರ್ಮಾಣ್ಯದ್ಧಿಶ್ಯ ವೀರ್ಯವಾನ್||

ರಾಜನ್! ಸಮರದಲ್ಲಿ ಕ್ರುದ್ಧನಾದ ವೀರ್ಯವಾನ್ ದ್ರೋಣನಾದರೋ ಭೀಮನನ್ನು ಒಂಭತ್ತು ಆಯಸಗಳಿಂದ ಮರ್ಮಗಳಿಗೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಹೊಡೆದನು.

06071030a ದೃಢಾಹತಸ್ತತೋ ಭೀಮೋ ಭಾರದ್ವಾಜಸ್ಯ ಸಂಯುಗೇ|

06071030c ಸಾರಥಿಂ ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ಯಮಸ್ಯ ಸದನಂ ಪ್ರತಿ||

ಆ ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ದೃಢವಾಗಿ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಭೀಮನು ಭಾರದ್ವಾಜನ ಸಾರಥಿಯನ್ನು ಯಮನ ಸದನಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು.

06071031a ಸ ಸಂಗೃಹ್ಯ ಸ್ವಯಂ ವಾಹಾನ್ಭಾರದ್ವಾಜಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್|

06071031c ವ್ಯಧಮತ್ಪಾಂಡವೀಂ ಸೇನಾಂ ತೂಲರಾಶಿಮಿವಾನಲಃ||

ಆಗ ಪ್ರತಾಪವಾನ್ ಭರದ್ವಾಜನು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಸ್ವಯಂ ತಾನೇ
ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತಾ ಪಾಂಡವೀ ಸೇನೆಯನ್ನು ಅಗ್ನಿಯು ಹತ್ತಿಯ ರಾಶಿಯಂತೆ
ನಾಶಪಡಿಸಿದನು.

06071032a ತೇ ವಧ್ಯಮಾನಾ ದ್ರೋಣೇನ ಭೀಷ್ಮೇಣ ಚ ನರೋತ್ತಮ|

06071032c ಸೃಂಜಯಾಃ ಕೇಕಯೈಃ ಸಾರ್ಧಂ ಪಲಾಯನಪರಾಭವನ್||

ನರೋತ್ತಮ ! ದ್ರೋಣ ಮತ್ತು ಭೀಷ್ಮರಿಂದ ವಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸೃಂಜಯರು
ಮತ್ತು ಕೇಕಯರು ಒಟ್ಟಿಗೇ ಪರಾಭವಗೊಂಡು ಪಲಾಯನಗೈದರು.

06071033a ತಥೈವ ತಾವಕಂ ಸೈನ್ಯಂ ಭೀಮಾರ್ಜುನಪರಿಕ್ಷತಂ|

06071033c ಮುಹ್ಯತೇ ತತ್ರ ತತ್ರೈವ ಸಮದೇವ ವರಾಂಗನಾ||

ಹಾಗೆಯೇ ನಿನ್ನವರ ಸೈನ್ಯವೂ ಭೀಮಾರ್ಜುನರಿಂದ ಪೀಡಿತವಾಗಿ
ವರಾಂಗನೆಯು ಸೊಕ್ಕಿನಿಂದ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ
ಗರಬಡಿದಂತೆ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಿತು.

06071034a ಅಭಿದ್ಯೇತಾಂ ತತೋ ವ್ಯೂಹೌ ತಸ್ಮಿನ್ವೀರವರಕ್ಷಯೇ|

06071034c ಆಸೀದ್ವ್ಯ ತಿಕರೋ ಘೋರಸ್ತವ ತೇಷಾಂ ಚ ಭಾರತ||

ಭಾರತ ! ಆ ವೀರವರಕ್ಷಯದ ವ್ಯೂಹಗಳಲ್ಲಿ ನಿನ್ನವರ ಮತ್ತು ಅವರ
ಘೋರ ನಷ್ಟಗಳಾದವು.

06071035a ತದದ್ಭುತಮಪಶ್ಯಾಮ ತಾವಕಾನಾಂ ಪರೈಃ ಸಹ|

06071035c ಏಕಾಯನಗತಾಃ ಸರ್ವೇ ಯದಯುಧ್ಯಂತ ಭಾರತ||

ಭಾರತ ! ನಿನ್ನವರು ಶತ್ರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಜೀವವನ್ನೂ ತೊರೆದು ಎಲ್ಲರೂ ಹೋರಾಡುವ ಅದ್ಭುತವನ್ನು ನಾವು ನೋಡಿದೆವು.

06071036a ಪ್ರತಿಸಂವಾರ್ಯ ಚಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ತೇಽನ್ಯೋನ್ಯಸ್ಯ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06071036c ಯುಯುಧುಃ ಪಾಂಡವಾಶ್ಚೈವ ಕೌರವಾಶ್ಚ ಮಹಾರಥಾಃ||

ವಿಶಾಂಪತೇ ! ಮಹಾರಥ ಪಾಂಡವರು ಮತ್ತು ಕೌರವರು ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ತಿರುಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾ ಅನ್ಯೋನ್ಯರೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದರು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ಷಷ್ಠದಿವಸಯುದ್ಧಾರಂಭೇ ಏಕಸಪ್ತತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಷಷ್ಠದಿವಸಯುದ್ಧಾರಂಭ ಎನ್ನುವ ಎಪ್ಪತ್ತೊಂದನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೭೨

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ಚಿಂತೆ (೧-೨೬).

06072001 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ|

06072001a ಏವಂ ಬಹುಗುಣಂ ಸೈನ್ಯಮೇವಂ ಬಹುವಿಧಂ ಪರಂ|

06072001c ವ್ಯೂಢಮೇವಂ ಯಥಾಶಾಸ್ತ್ರಮಮೋಘಂ ಚೈವ ಸಂಜಯ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಸಂಜಯ ! ನಮ್ಮ ಸೇನೆಯು ಅನೇಕ ಉತ್ತಮ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಬಹುವಿಧವಾಗಿದೆ. ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿದೆ

ಮತ್ತು ಯಥಾಶಾಸ್ತ್ರವಾಗಿ ವ್ಯೂಹದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.
ಅಮೋಘವಾಗಿದೆ.

06072002a ಪುಷ್ಪಮಸ್ಮಾ ಕಮತ್ಯಂತಮಭಿಕಾಮಂ ಚ ನಃ ಸದಾ|

06072002c ಪ್ರಹ್ವಮವ್ಯಸನೋಪೇತಂ ಪುರಸ್ತಾದ್ಧೃಷ್ಟವಿಕ್ರಮಂ||

ಇದು ನಮಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿದೆ ಮತ್ತು ಸದಾ ನಮ್ಮ ಒಳಿತನ್ನೇ
ಅತ್ಯಂತವಾಗಿ ಬಯಸುತ್ತಿದೆ. ಇದು ವಿನೀತವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಕುಡಿತ
ಮೊದಲಾದ ದುಶ್ಚಟಗಳಿಂದ ರಹಿತವಾಗಿದೆ.

06072003a ನಾತಿವೃದ್ಧಮಬಾಲಂ ಚ ನ ಕೃಶಂ ನ ಚ ಪೀವರಂ|

06072003c ಲಘುವೃತ್ತಾಯತಪ್ರಾಯಂ ಸಾರಗಾತ್ರಮನಾಮಯಂ||

ಅತಿಯಾದ ವೃದ್ಧರೂ ಬಾಲಕರೂ ಸೇನೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಕೃಶರಾದವರೂ
ಅತಿದಪ್ಪನಾದವರೂ ಇಲ್ಲ. ಲಘುವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಸಾರ-ಗಾತ್ರ-
ಪ್ರಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಅನಾಮಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

06072004a ಆತ್ತಸನ್ನಾಹಶಸ್ತ್ರಂ ಚ ಬಹುಶಸ್ತ್ರಪರಿಗ್ರಹಂ|

06072004c ಅಸಿಯುಧ್ಧೇ ನಿಯುಧ್ಧೇ ಚ ಗದಾಯುಧ್ಧೇ ಚ ಕೋವಿದಂ||

ಅವರು ಕವಚಗಳನ್ನೂ ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಅನೇಕ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಹಿಡಿದು
ಸನ್ನದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಖಡ್ಗಯುಧ್ಧ, ಶಕ್ತಿಯುಧ್ಧ ಮತ್ತು
ಗದಾಯುಧ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಕೋವಿದರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

06072005a ಪ್ರಾಸಷ್ಟ್ವಿ ತೋಮರೇಷ್ಟ್ವಾ ಚೌ ಪರಿಘೇಷ್ಟ್ವಾಯಸೇಷು ಚ|

06072005c ಭಿಂಡಿಪಾಲೇಷು ಶಕ್ತೀಷು ಮುಸಲೇಷು ಚ ಸರ್ವಶಃ||

06072006a ಕಂಪನೇಷು ಚ ಚಾಪೇಷು ಕಣಪೇಷು ಚ ಸರ್ವಶಃ|

06072006c ಕ್ಷೇಪಣೇಷು ಚ ಚಿತ್ರಾಸು ಮುಷ್ಟಿಯುದ್ಧೇಷು ಕೋವಿದಂ||

ಪ್ರಾಸ-ಋಷ್ಟಿ-ತೋಮರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಣೀತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಪರಿಘ-
ಹಾರೆಕೋಲುಗಳಲ್ಲಿ, ಭಿಂಡಿಪಾಲಗಳಲ್ಲಿ, ಶಕ್ತಿ ಮುಸಲಗಳಲ್ಲಿ,
ಕಂಪನಗಳಲ್ಲಿ, ಚಾಪಗಳಲ್ಲಿ, ಕಣಪಗಳಲ್ಲಿ, ಕ್ಷೇಪಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಚಿತ್ರ
ಮುಷ್ಟಿಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಕೋವಿದರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

06072007a ಅಪರೋಕ್ಷಂ ಚ ವಿದ್ಯಾಸು ವ್ಯಾಯಾಮೇಷು ಕೃತಶ್ರಮಂ|

06072007c ಶಸ್ತ್ರಗ್ರಹಣವಿದ್ಯಾಸು ಸರ್ವಾಸು ಪರಿನಿಷ್ಠಿತಂ||

ಅಪರೋಕ್ಷವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ, ವ್ಯಾಯಾಮ ಕೃತಶ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ, ಶಸ್ತ್ರಗಳ ವಿದ್ಯೆ
ಎಲ್ಲವುಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

06072008a ಆರೋಹೇ ಪರ್ಯವಸ್ಯಂದೇ ಸರಣೇ ಸಾಂತರಪ್ಲುತೇ|

06072008c ಸಮ್ಯಕ್ಪ್ರಹರಣೇ ಯಾನೇ ವ್ಯಪಯಾನೇ ಚ ಕೋವಿದಂ||

ಅವರು ಆನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಏರುವುದರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅವುಗಳಿಂದ ಕೆಳಗೆ
ಇಳಿಯುವುದರಲ್ಲಿ, ಮುಂದೆ ಹೋಗುವುದರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಹಿಂದೆ
ಸರಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ಕೋವಿದರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

06072009a ನಾಗಾಶ್ವರಥಯಾನೇಷು ಬಹುಶಃ ಸುಪರೀಕ್ಷಿತಂ|

06072009c ಪರೀಕ್ಷ್ಯ ಚ ಯಥಾನ್ಯಾಯಂ ವೇತನೇನೋಪಪಾದಿತಂ||

06072010a ನ ಗೋಷ್ಠ್ಯಾ ನೋಪಚಾರೇಣ ನ ಚ ಬಂಧುನಿಮಿತ್ತತಃ|

06072010c ನ ಸೌಹೃದಬಲೈಶ್ಚಾಪಿ ನಾಕುಲೀನಪರಿಗ್ರಹೈಃ||

ಆನೆ-ಅಶ್ವ-ರಥ ಯಾನಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.
ಯಥಾನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟೇ ವೇತನಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ.
ಅವರ ಕುಲಕ್ಕಾಗಿಯಾಗಲೀ, ಉಪಚಾರಕ್ಕಾಗಲೀ, ಬಂಧುವೆಂಬ
ಕಾರಣದಿಂದಾಗಲೀ, ಸೌಹೃದಯರೆಂದಾಗಲೀ ಅಲ್ಲ.

06072011a ಸಮೃದ್ಧಜನಮಾರ್ಯಂ ಚ ತುಷ್ಟಸತ್ಕೃತಬಾಂಧವಂ|

06072011c ಕೃತೋಪಕಾರಭೂಯಿಷ್ಠಂ ಯಶಸ್ವಿ ಚ ಮನಸ್ವಿ ಚ||

ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸಮೃದ್ಧರೂ ಆರ್ಯಜನರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಮತ್ತು ಅವರ
ಬಾಂಧವರು ತುಷ್ಟರೂ ಸತ್ಕೃತರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ತುಂಬಾ
ಉಪಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಯಶಸ್ವಿಗಳೂ ಮನಸ್ವಿಗಳೂ
ಆಗಿದ್ದಾರೆ.

06072012a ಸಜಯೈಶ್ಚ ನರೈರ್ಮುಖೈರ್ಬಹುಶೋ ಮುಖ್ಯಕರ್ಮಭಿಃ|

06072012c ಲೋಕಪಾಲೋಪಮೈಸ್ತಾತ ಪಾಲಿತಂ ಲೋಕವಿಶ್ರುತೈಃ||

ಅಯ್ಯಾ! ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಅನೇಕ ಮುಖ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವ
ಜಯಶಾಲಿಗಳಾದ ಲೋಕಪಾಲಕರಂತಿರುವ ಲೋಕವಿಶ್ರುತ
ನರಮುಖ್ಯರಿಂದ ಪಾಲಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

06072013a ಬಹುಭಿಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯೈರ್ಗುಪ್ತಂ ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ ಲೋಕಸಮ್ಮತೈಃ|

06072013c ಅಸ್ಮಾನಭಿಗತೈಃ ಕಾಮಾತ್ಸಬಲೈಃ ಸಪದಾನುಗೈಃ||

ಭೂಮಿಯ ಅನೇಕ ಲೋಕಸಮ್ಮತ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಬಯಸಿಯೇ
ರಕ್ಷಣೆಗಿಂದು ನಮ್ಮ ಕಡೆ ಸಸೇನೆ ಸಪದಾನುಗರೊಂದಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.

06072014a ಮಹೋದಧಿಮಿವಾಪೂರ್ಣ ಮಾಪಗಾಭಿಃ ಸಮಂತತಃ|

06072014c ಅಪಕ್ಷೈಃ ಪಕ್ಷಸಂಕಾಶೈ ರಥೈರ್ನಾಗೈಶ್ಚ ಸಂವೃತಂ||

ನಮ್ಮ ಸೇನೆಯು ಎಲ್ಲಕಡೆಯಿಂದ ಹರಿದುಬಂದ ನದಿಗಳು ಸೇರುವ
ಮಹಾಸಾಗರದಂತಿದೆ. ರಥ-ಆನೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಕೊಂಡು
ರೆಕ್ಕೆಗಳಿಲ್ಲದೆಯೂ ಹಾರಿಹೋಗಬಲ್ಲ ಪಕ್ಷಿಯಂತಿದೆ.

06072015a ನಾನಾಯೋಧಜಲಂ ಭೀಮಂ ವಾಹನೋರ್ಮಿತರಂಗಿಣಂ|

06072015c ಕ್ಷೇಪಣ್ಯಸಿಗದಾಶಕ್ತಿಶರಪ್ರಾಸಸಮಾಕುಲಂ||

ನಾನಾ ಯೋಧರು ನೀರಿನಂತೆ, ವಾಹನಗಳು ಭೀಕರ ತರಂಗಗಳಂತೆ.
ಖಡ್ಗ, ಗದೆ, ಶಕ್ತಿ, ಪ್ರಾಸ ಸಮಾಕುಲಗಳು ಹುಟ್ಟಿನಂತಿವೆ.

06072016a ಧ್ವಜಭೂಷಣಸಂಬಾಧಂ ರತ್ನಪಟ್ಟೇನ ಸಂಚಿತಂ|

06072016c ವಾಹನೈಃ ಪರಿಸರ್ಪದ್ಭಿರ್ವಾಯುವೇಗವಿಕಂಪಿತಂ||

ಧ್ವಜ ಭೂಷಣಗಳು, ರತ್ನಗಳ ಪಟ್ಟಿಗಳು ಮತ್ತು ವಾಹನಗಳ
ಪರಿಸರ್ಪಗಳು ವಾಯುವೇಗಗಳಂತಿವೆ.

06072017a ಅಪಾರಮಿವ ಗರ್ಜಂತಂ ಸಾಗರಪ್ರತಿಮಂ ಮಹತ್|

06072017c ದ್ರೋಣಭೀಷ್ಮಾಭಿಸಂಗುಪ್ತಂ ಗುಪ್ತಂ ಚ ಕೃತವರ್ಮಣಾ||

06072018a ಕೃಪದುಃಶಾಸನಾಭ್ಯಾಂ ಚ ಜಯದ್ರಥಮುಖೈಸ್ತಥಾ|

06072018c ಭಗದತ್ತವಿಕರ್ಣಾಭ್ಯಾಂ ದ್ರೋಣಿಸೌಬಲಬಾಹ್ಲಕೈಃ||

ಗರ್ಜಿಸುವ ಮಹಾ ಸಾಗರದಂತೆ ಅಪಾರವಾಗಿರುವ ಈ ಸೇನೆಯನ್ನು ದ್ರೋಣ-ಭೀಷ್ಮಾದಿಗಳು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕೃತವರ್ಮ, ಕೃಪ, ದುಃಶಾಸನ, ಜಯದ್ರಥ, ಭಗದತ್ತ, ವಿಕರ್ಣ, ದ್ರೋಣಿ, ಸೌಬಲ, ಬಾಹ್ಲಿಕರಿಂದ ರಕ್ಷಣೆಗೊಂಡಿದೆ.

06072019a ಗುಪ್ತಂ ಪ್ರವೀರೈರ್ಲೋಕಸ್ಯ ಸಾರವದ್ಭಿರ್ಮಹಾತ್ಮಭಿಃ|

06072019c ಯದಹನ್ಯತ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ದಿಷ್ಟಮೇತತ್ಪುರಾತನಂ||

ಲೋಕದ ಪ್ರವೀರರಿಂದ, ಶಕ್ತಿಮಂತ ಮಹಾತ್ಮರಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಈ ಸೇನೆಯು ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಹತವಾಗುತ್ತಿದೆಯೆಂದರೆ ಇದು ಮೊದಲೇ ನಿರ್ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ದೈವವೇ ಸರಿ.

06072020a ನೈತಾದೃಶಂ ಸಮುದ್ಯೋಗಂ ದೃಷ್ಟವಂತೋಽಥ ಮಾನುಷಾಃ|

06072020c ಋಷಯೋ ವಾ ಮಹಾಭಾಗಾಃ ಪುರಾಣಾ ಭುವಿ ಸಂಜಯ||

ಸಂಜಯ ! ಮನುಷ್ಯರಾಗಲೀ ಮಹಾಭಾಗ ಋಷಿಗಳಾಗಲೀ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಇಷ್ಟು ಅಪಾರ ಸೇನಾಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಈ ಹಿಂದೆ ನೋಡಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

06072021a ಈದೃಶೋ ಹಿ ಬಲೌಘಸ್ತು ಯುಕ್ತಃ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಸಂಪದಾ|

06072021c ವಧ್ಯತೇ ಯತ್ರ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಕಿಮನ್ಯದ್ಭಾಗಧೇಯತಃ||

ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಸಂಪದ ಬಲದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈ ಸೇನೆಯೂ ಕೂಡ

ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ವಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆಯೆಂದರೆ ಇದು ಕೇವಲ ಅದೃಷ್ಟದ
ವಿಷಯವಲ್ಲದೇ ಮತ್ತೇನು?

06072022a ವಿಪರೀತಮಿದಂ ಸರ್ವಂ ಪ್ರತಿಭಾತಿ ಸ್ಮ ಸಂಜಯ|

06072022c ಯತ್ರೇದೃಶಂ ಬಲಂ ಘೋರಂ ನಾತರದ್ಯುಧಿ ಪಾಂಡವಾನ್||

ಸಂಜಯ ! ಈ ಬಲವಾದ ಘೋರ ಸೇನೆಯು ಪಾಂಡವರನ್ನು
ಮೀರಲಿಕ್ಕಾಗಲಿಲ್ಲ ಎಂದರೆ ನನಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ವಿಪರೀತವಾಗಿಯೇ
ತೋರುತ್ತಿವೆ.

06072023a ಅಥ ವಾ ಪಾಂಡವಾರ್ಥಾಯ ದೇವಾಸ್ತತ್ರ ಸಮಾಗತಾಃ|

06072023c ಯುಧ್ಯಂತೇ ಮಾಮಕಂ ಸೈನ್ಯಂ ಯದವಧ್ಯಂತ ಸಂಜಯ||

ಸಂಜಯ ! ಅಥವಾ ಅಲ್ಲಿ ಸಮಾಗತರಾಗಿರುವ ದೇವತೆಗಳು
ಹೋರಾಡುತ್ತಿರುವ ನನ್ನ ಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

06072024a ಉಕ್ತೋ ಹಿ ವಿದುರೇಣೇಹ ಹಿತಂ ಪಥ್ಯಂ ಚ ಸಂಜಯ|

06072024c ನ ಚ ಗೃಹ್ಣಾತಿ ತನ್ಮಂದಃ ಪುತ್ರೋ ದುರ್ಯೋಧನೋ ಮಮ||

ಸಂಜಯ ! ವಿದುರನು ಹಿತವೂ ಪಥ್ಯವೂ ಆದುದನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದನು,
ಆದರೆ ನನ್ನ ಮಂದ ಮಗ ದುರ್ಯೋಧನನು ಅವುಗಳನ್ನು
ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿಲ್ಲ.

06072025a ತಸ್ಯ ಮನ್ಯೇ ಮತಿಃ ಪೂರ್ವಂ ಸರ್ವಜ್ಞಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ|

06072025c ಆಸೀದ್ಯಥಾಗತಂ ತಾತ ಯೇನ ದೃಷ್ಟಮಿದಂ ಪುರಾ||

ಅಯ್ಯಾ! ಆ ಸರ್ವಜ್ಞ ಮಹಾತ್ಮನಿಗೆ ಹೀಗಾಗುವುದೆಂದು ಮೊದಲೇ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಇಂದು ಏನು ನಡೆಯುತ್ತಿದೆಯೋ ಅದು ಅವನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಮೊದಲೇ ಗೋಚರವಾಗಿತ್ತು.

06072026a ಅಥ ವಾ ಭಾವ್ಯಮೇವಂ ಹಿ ಸಂಜಯೈತೇನ ಸರ್ವಥಾ|

06072026c ಪುರಾ ಧಾತ್ರಾ ಯಥಾ ಸೃಷ್ಟಂ ತತ್ತಥಾ ನ ತದನ್ಯಥಾ||

ಅಥವಾ ಸಂಜಯ! ಇದು ಹೀಗೆಯೇ ಆಗಬೇಕೆಂದಿತ್ತೋ ಏನೋ ಯಾರು ಬಲ್ಲರು? ಹಿಂದೆ ಧಾತ್ರನು ಹೇಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದನೋ ಹಾಗೆಯೇ ಆಗುತ್ತದೆಯಲ್ಲದೇ ಅನ್ಯಥಾ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಚಿಂತಾಯಾಂ ದ್ವಿಸಪ್ತತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಚಿಂತೆ ಎನ್ನುವ ಎಪ್ಪತ್ತೆರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೭೩

ಕುರುಸೇನೆಯನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುತ್ತಾ ಪದಾತಿಯಾಗಿಯೇ

ಸೇನಾಮಧ್ಯವನ್ನು ಸೇರಿದ್ದ ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನು

ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ರಥದ ಮೇಲೇರಿಸಿಕೊಂಡಿದುದು (೧-೩೮).

ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನು ಪ್ರಮೋಹಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ತನ್ನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ

ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರರನ್ನು ಮೂರ್ಛಗೊಳಿಸಿದುದು (೩೯-೪೩).

ದ್ರೋಣಪರಾಕ್ರಮ (೪೪-೭೧).

06073001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06073001a ಆತ್ಮದೋಷಾತ್ತ್ವಯಾ ರಾಜನ್ಪ್ರಾಪ್ತಂ ವ್ಯಸನಮೀದೃಶಂ|

06073001c ನ ಹಿ ದುರ್ಯೋಧನಸ್ತಾನಿ ಪಶ್ಯತೇ ಭರತರ್ಷಭ|

06073001e ಯಾನಿ ತ್ವಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾನ್ರಾಜನ್ಧರ್ಮಸಂಕರಕಾರಿತೇ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ನಿನ್ನದೇ ದೋಷದಿಂದ ಈ ತರಹದ ವ್ಯಸನವು ನಿನಗೆ ಬಂದೊದಗಿದೆ. ಭರತರ್ಷಭ! ರಾಜನ್! ಅಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದವುಗಳನ್ನು ನೀನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೀಯೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳು ದುರ್ಯೋಧನನಿಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ.

06073002a ತವ ದೋಷಾತ್ಪುರಾ ವೃತ್ತಂ ದ್ಯೂತಮೇತದ್ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06073002c ತವ ದೋಷೇಣ ಯುದ್ಧಂ ಚ ಪ್ರವೃತ್ತಂ ಸಹ ಪಾಂಡವೈಃ|

06073002e ತ್ವಮೇವಾದ್ಯ ಫಲಂ ಭುಂಕ್ಷ್ವ ಕೃತ್ವಾ ಕಿಲ್ಬಿಷಮಾತ್ಮನಾ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಹಿಂದೆ ನಿನ್ನ ದೋಷದಿಂದಲೇ ಆ ದ್ಯೂತವು ನಡೆಯಿತು. ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಈ ದೋಷದಿಂದಲೇ ಪಾಂಡವರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧವೂ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ನೀನು ಸ್ವಯಂ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿ, ಇಂದು ಅದರ ಫಲವನ್ನು ಭೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ.

06073003a ಆತ್ಮನಾ ಹಿ ಕೃತಂ ಕರ್ಮ ಆತ್ಮನೈವೋಪಭುಜ್ಯತೇ|

06073003c ಇಹ ವಾ ಪ್ರೇತ್ಯ ವಾ ರಾಜಂಸ್ತ್ವಯಾ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಯಥಾತಥಂ||

ರಾಜನ್! ಇಹಲೋಕದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ತಾನು ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳ ಫಲವನ್ನು ತಾನೇ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಅದರಂತೆ ನಿನಗೂ ಕೂಡ ತಕ್ಕ ಫಲವೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ.

06073004a ತಸ್ಮಾದ್ರಾಜನ್ಸ್ಥಿ ರೋ ಭೂತ್ವಾ ಪ್ರಾಪ್ಯೇದಂ ವ್ಯಸನಂ ಮಹತ್|

06073004c ಶೃಣು ಯುದ್ಧಂ ಯಥಾವೃತ್ತಂ ಶಂಸತೋ ಮಮ ಮಾರಿಷ||

ಆದುದರಿಂದ ಮಾರಿಷ! ರಾಜನ್! ಸ್ಥಿರವಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಈ ಮಹಾ ವ್ಯಸನವನ್ನು ಸೈರಿಸಿಕೋ. ನಡೆದಂತೆ ನಾನು ಹೇಳುವ ಯುದ್ಧದ ಕುರಿತು ಕೇಳು.

06073005a ಭೀಮಸೇನಸ್ತು ನಿಶಿತೈರ್ಬಾಣೈರ್ಭಿತ್ತಾ ಮಹಾಚಮೂ|

06073005c ಆಸಸಾದ ತತೋ ವೀರಃ ಸರ್ವಾನ್ದುರ್ಯೋಧನಾನುಜಾನ್||

ಭೀಮಸೇನನಾದರೋ ನಿಶಿತಬಾಣಗಳಿಂದ ಮಹಾಚಮುವನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ನಂತರ ಆ ವೀರನು ದುರ್ಯೋಧನನ ಅನುಜರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಎದುರಿಸಿದನು.

06073006a ದುಃಶಾಸನಂ ದುರ್ವಿಷಹಂ ದುಃಸ್ನಹಂ ದುರ್ಮದಂ ಜಯಂ|

06073006c ಜಯತ್ನೇನಂ ವಿಕರ್ಣಂ ಚ ಚಿತ್ರಸೇನಂ ಸುದರ್ಶನಂ||

06073007a ಚಾರುಚಿತ್ರಂ ಸುವರ್ಮಾಣಂ ದುಷ್ಕರ್ಣಂ ಕರ್ಣಮೇವ ಚ|

06073007c ಏತಾನನ್ಯಾಂಶ್ಚ ಸುಬಹೂನ್ಸಮೀಪಸ್ಥಾನ್ಮಹಾರಥಾನ್||

06073008a ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾನ್ಸಂಕ್ರುದ್ಧಾನ್ದ್ವಷ್ಟಾ ಭೀಮೋ ಮಹಾಬಲಃ|

06073008c ಭೀಷ್ಮೇಣ ಸಮರೇ ಗುಪ್ತಾಂ ಪ್ರವಿವೇಶ ಮಹಾಚಮೂ||

ಸಮರದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ದುಃಶಾಸನ, ದುರ್ವಿಷಹ, ದುಃಸ್ನಹ, ದುರ್ಮದ, ಜಯ, ಜಯತ್ನೇನ, ವಿಕರ್ಣ,

ಚಿತ್ರಸೇನ, ಸುದರ್ಶನ, ಚಾರುಚಿತ್ರ, ಸುವರ್ಮ, ದುಷ್ಕರ್ಣ, ಕರ್ಣ
ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಸಂಕ್ರುದ್ಧ ಮಹಾರಥ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರರನ್ನು ನೋಡಿ
ಮಹಾಬಲ ಭೀಮನು ಮಹಾಚಮುವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.

06073009a ಅಥಾಹ್ವಯಂತ ತೇಽನ್ಯೋನ್ಯಮಯಂ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ವೃಕೋದರಃ|

06073009c ಜೀವಗ್ರಾಹಂ ನಿಗೃಹ್ಣಿಮೋ ವಯಮೇನಂ ನರಾಧಿಪಾಃ||

ಹಾಗೆ ನುಗ್ಗಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ವೃಕೋದರನನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿ ನಮ್ಮ
ನರಾಧಿಪರು ಅನ್ಯೋನ್ಯರಲ್ಲಿ “ಇವನನ್ನು ಜೀವಸಹಿತವಾಗಿಯೇ
ಸೆರೆಹಿಡಿಯೋಣ!” ಎಂದು ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡರು.

06073010a ಸ ತೈಃ ಪರಿವೃತಃ ಪಾರ್ಥೋ ಭ್ರಾತೃಭಿಃ ಕೃತನಿಶ್ಚಯೈಃ|

06073010c ಪ್ರಜಾಸಂಹರಣೇ ಸೂರ್ಯಃ ಕ್ರೂರೈರಿವ ಮಹಾಗ್ರಹೈಃ||

ಹೀಗೆ ನಿಶ್ಚಯಮಾಡಿಕೊಂಡ ಸಹೋದರರು ಪ್ರಜಾಸಂಹರಣ
ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕ್ರೂರ ಮಹಾಗ್ರಹಗಳು ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆಯುವಂತೆ
ಪಾರ್ಥನನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದರು.

06073011a ಸಂಪ್ರಾಪ್ಯ ಮಧ್ಯಂ ವ್ಯೂಹಸ್ಯ ನ ಭೀಃ ಪಾಂಡವಮಾವಿಶತ್|

06073011c ಯಥಾ ದೇವಾಸುರೇ ಯುದ್ಧೇ ಮಹೇಂದ್ರಃ ಪ್ರಾಪ್ಯ ದಾನವಾನ್||

ದೇವಾಸುರರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ದಾನವರನ್ನು ತಲುಪಿದ ಮಹೇಂದ್ರನಿಗೆ
ಹೇಗೆ ಭೀತಿಯುಂಟಾಗಲಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ವ್ಯೂಹದ ಮಧ್ಯವನ್ನು
ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಪಾಂಡವನಿಗೆ ಭಯವೆಂಬುದೇ ಆಗಲಿಲ್ಲ.

06073012a ತತಃ ಶತಸಹಸ್ರಾಣಿ ರಥಿನಾಂ ಸರ್ವಶಃ ಪ್ರಭೋ|

06073012c ಚಾದಯಾನಂ ಶರೈಘೋರೈಸ್ತಮೇಕಮನುವಪ್ರಿರೇ||

ಆಗ ಪ್ರಭೋ! ನೂರಾರು ಸಹಸ್ರಾರು ರಥಿಗಳು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ
ಘೋರ ಶರಗಳನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಾ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿದ್ದ ಅವನನ್ನು
ಆಕ್ರಮಿಸಿದರು.

06073013a ಸ ತೇಷಾಂ ಪ್ರವರಾನ್ಯೋಧಾನ್ ಹಸ್ತಶ್ವರಥಸಾದಿನಃ|

06073013c ಜಘಾನ ಸಮರೇ ಶೂರೋ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾ ನಚಿಂತಯನ್||

ಆದರೆ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಆ ಶೂರನು ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರರನ್ನು ಗಮನಕ್ಕೆ
ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೇ ನಿನ್ನ ಪಕ್ಷದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಯೋಧರನ್ನೂ, ರಥ-ಅಶ್ವ-ಆನೆ-
ಪದಾತಿಗಳ ಸೇನೆಗಳನ್ನೂ ಅಪಾರ ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಹರಿಸಿದನು.

06073014a ತೇಷಾಂ ವ್ಯವಸಿತಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಭೀಮಸೇನೋ ಜಿಘೃಕ್ಷತಾಂ|

06073014c ಸಮಸ್ತಾನಾಂ ವಧೇ ರಾಜನ್ಮತಿಂ ಚಕ್ರೇ ಮಹಾಮನಾಃ||

ರಾಜನ್! ಅವರು ತನ್ನನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿಯಲು ವ್ಯವಸ್ಥಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆಂದು
ತಿಳಿದ ಭೀಮಸೇನನು ಮಹಾಮನಸ್ಕರಾದ ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ವಧಿಸಲು
ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದನು.

06073015a ತತೋ ರಥಂ ಸಮುತ್ಸ್ರಜ್ಯ ಗದಾಮಾದಾಯ ಪಾಂಡವಃ|

06073015c ಜಘಾನ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾಣಾಂ ತಂ ಬಲೌಘಮಹಾರ್ಣವಂ||

ಆಗ ಪಾಂಡವನು ಗದೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ರಥದಿಂದಿಳಿದು
ಮಹಾಸಾಗರದಂತಿದ್ದ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರರ ಆ ಸೇನೆಯನ್ನು

ಧ್ವಂಸಮಾಡಿದನು.

06073016a ಭೀಮಸೇನೇ ಪ್ರವಿಷ್ಟೇ ತು ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನೋಽಪಿ ಪಾರ್ಷ್ವತಃ|

06073016c ದ್ರೋಣಮುತ್ಸೃಜ್ಯ ತರಸಾ ಪ್ರಯಯೌ ಯತ್ರ ಸೌಬಲಃ||

ಭೀಮಸೇನನು ಸೇನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ನಂತರ ಪಾರ್ಷ್ವತ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನು ದ್ರೋಣನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸೌಬಲನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಅವಸರದಿಂದ ಬಂದನು.

06073017a ವಿದಾಯ್ ಮಹತೀಂ ಸೇನಾಂ ತಾವಕಾನಾಂ ನರರ್ಷಭಃ|

06073017c ಆಸಸಾದ ರಥಂ ಶೂನ್ಯಂ ಭೀಮಸೇನಸ್ಯ ಸಂಯುಗೇ||

ನರರ್ಷಭ! ನಿನ್ನ ಮಹಾಸೇನೆಯನ್ನು ಸೀಳಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಅವನು ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಭೀಮಸೇನನ ಖಾಲಿ ರಥವನ್ನು ನೋಡಿದನು.

06073018a ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವಿಶೋಕಂ ಸಮರೇ ಭೀಮಸೇನಸ್ಯ ಸಾರಥಿಂ|

06073018c ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನೋ ಮಹಾರಾಜ ದುರ್ಮನಾ ಗತಚೇತನಃ||

ಸಮರದಲ್ಲಿ ಭೀಮಸೇನನ ಸಾರಥಿ ವಿಶೋಕನೊಬ್ಬನನ್ನೇ ನೋಡಿ ಮಹಾರಾಜ! ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನು ದುಃಖಿತನೂ ಬುದ್ಧಿಗಟ್ಟವನೂ ಆದನು.

06073019a ಅಪೃಚ್ಛದ್ಭಾಷ್ಪಸಂರುದ್ಧೋ ನಿಸ್ವನಾಂ ವಾಚಮೀರಯನ್|

06073019c ಮಮ ಪ್ರಾಣೈಃ ಪ್ರಿಯತಮಃ ಕ್ವ ಭೀಮ ಇತಿ ದುಃಖಿತಃ||

ಸುದೀರ್ಘ ವಾಗಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಡುತ್ತಾ ಕಣ್ಣೀರು ತುಂಬಿದವನಾಗಿ ಗದ್ದದ

ಸ್ವರದಲ್ಲಿ “ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಪ್ರಿಯತಮನಾದ ಭೀಮನೆಲ್ಲಿ?”
ಎಂದು ದುಃಖಿತನಾಗಿ ಕೇಳಿದನು.

06073020a ವಿಶೋಕಸ್ತಮುವಾಚೇದಂ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಂ ಕೃತಾಂಜಲಿಃ|

06073020c ಸಂಸ್ಥಾಪ್ಯ ಮಾಮಿಹ ಬಲೀ ಪಾಂಡವೇಯಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್||

06073021a ಪ್ರವಿಷ್ಟೋ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾಣಾಮೇತದ್ಬಲಮಹಾರ್ಣವಂ|

06073021c ಮಾಮುಕ್ತ್ವಾ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ ಪ್ರೀತಿಯುಕ್ತಮಿದಂ ವಚಃ||

ಆಗ ವಿಶೋಕನು ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದು ಹೇಳಿದನು: “ನನ್ನನ್ನು
ಇಲ್ಲಿರಿಸಿ ಪ್ರತಾಪವಾನ್ ಬಲಶಾಲಿ ಪಾಂಡವೇಯನು
ಮಹಾಸಾಗರದಂತಿರುವ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರರ ಈ ಸೇನೆಯನ್ನು
ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ! ಅವನು ನನಗೆ ಈ ಪ್ರೀತಿಯುಕ್ತವಾದ
ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದನು:

06073022a ಪ್ರತಿಪಾಲಯ ಮಾಂ ಸೂತ ನಿಯಂಶಾಶ್ವಾನ್ಮುಹೂರ್ತಕಂ|

06073022c ಯಾವದೇತಾನ್ನಿಹನ್ಯಾಶು ಯ ಇಮೇ ಮದ್ವಧೋದ್ಯತಾಃ||

“ಸೂತ! ನೀನು ಮುಹೂರ್ತಕಾಲ ಈ ಅಶ್ವಗಳನ್ನು
ತಡೆಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಪ್ರತಿಪಾಲಿಸು. ನನ್ನನ್ನು ವಧಿಸಲು
ಉದ್ಯುಕ್ತರಾಗಿರುವ ಇವರನ್ನು ಈಗಲೇ ಸಂಹರಿಸಿ ಬಂದುಬಿಡುತ್ತೇನೆ.”

06073023a ತತೋ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಗದಾಹಸ್ತಂ ಪ್ರಧಾವಂತಂ ಮಹಾಬಲಂ|

06073023c ಸರ್ವೇಷಾಮೇವ ಸೈನ್ಯಾನಾಂ ಸಂಘರ್ಷಃ ಸಮಜಾಯತ||

06073024a ತಸ್ಮಿಂಸ್ತು ತುಮುಲೇ ಯುದ್ಧೇ ವರ್ತಮಾನೇ ಭಯಾನಕೇ|

06073024c ಭಿತ್ತಾ ರಾಜನ್ಮಹಾವ್ಯೂಹಂ ಪ್ರವಿವೇಶ ಸಖಾ ತವ||

ಆಗ ಗದೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಓಡಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ಮಹಾಬಲನನ್ನು ನೋಡಿ ಎಲ್ಲರ ಸೇನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಘರ್ಷವುಂಟಾಯಿತು. ರಾಜನ್ ! ಭಯಾನಕವಾದ ತುಮುಲ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯುತ್ತಿರಲು ನಿನ್ನ ಸಖನು ಮಹಾವ್ಯೂಹವನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.”

06073025a ವಿಶೋಕಸ್ಯ ವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನೋಽಪಿ ಪಾರ್ಷತಃ|

06073025c ಪ್ರತ್ಯುವಾಚ ತತಃ ಸೂತಂ ರಣಮಧ್ಯೇ ಮಹಾಬಲಃ||

ವಿಶೋಕನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಹಾಬಲ ಪಾರ್ಷತ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನು ರಣಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂತನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

06073026a ನ ಹಿ ಮೇ ವಿದ್ಯತೇ ಸೂತ ಜೀವಿತೇಽದ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನಂ|

06073026c ಭೀಮಸೇನಂ ರಣೇ ಹಿತ್ವಾ ಸ್ನೇಹಮುತ್ಸ್ರಜ್ಯ ಪಾಂಡವೈಃ||

“ಸೂತ ! ರಣದಲ್ಲಿ ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪಾಂಡವರ ಸ್ನೇಹವನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಜೀವಿಸಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ.

06073027a ಯದಿ ಯಾಮಿ ವಿನಾ ಭೀಮಂ ಕಿಂ ಮಾಂ ಕ್ಷತ್ರಂ ವದಿಷ್ಯತಿ|

06073027c ಏಕಾಯನಗತೇ ಭೀಮೇ ಮಯಿ ಚಾವಸ್ಥಿತೇ ಯುಧಿ||

ಒಬ್ಬನೇ ಹೋಗಿರುವ ಭೀಮನನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹಾಗೆಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಭೀಮನಿಲ್ಲದೇ ನಾನು ಹಿಂದಿರುಗಿದರೆ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ನನ್ನನ್ನು ಏನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಾರು ?

06073028a ಅಸ್ವಸ್ತಿ ತಸ್ಯ ಕುರ್ವಂತಿ ದೇವಾಃ ಸಾಗ್ನಿಪುರೋಗಮಾಃ|

06073028c ಯಃ ಸಹಾಯಾನ್ವರಿತ್ಯಜ್ಯ ಸ್ವಸ್ತಿಮಾನಾವ್ರಜೇದ್ಗೃಹಾನ್||

ಸಹಾಯಕನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತಾನು ಸುಕುಶಲಿಯಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವವನಿಗೆ ಅಗ್ನಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳು ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

06073029a ಮಮ ಭೀಮಃ ಸಖಾ ಚೈವ ಸಂಬಂಧೀ ಚ ಮಹಾಬಲಃ|

06073029c ಭಕ್ತೋಽಸ್ಮಾನ್ಭಕ್ತಿಮಾಂಶ್ಚಾಹಂ ತಮಪ್ಯರಿನಿಷೂದನಂ||

ನನಗೆ ಭೀಮನು ಸಖನೂ ಹೌದು. ಅ ಮಹಾಬಲನು ಸಂಬಂಧಿಯೂ ಹೌದು. ಅವನು ನಮ್ಮ ಭಕ್ತ. ನಾವೂ ಆ ಅರಿನಿಷೂದನನ ಭಕ್ತರು.

06073030a ಸೋಽಹಂ ತತ್ರ ಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ಯತ್ರ ಯಾತೋ ವೃಕೋದರಃ|

06073030c ನಿಘ್ನಂತಂ ಮಾಮುರಿನ್ವಶ್ಯ ದಾನವಾನಿವ ವಾಸವಂ||

ಆದುದರಿಂದ ನಾನೂ ಕೂಡ ವೃಕೋದರನು ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದ್ದಾನೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ವಾಸವನು ದಾನವರನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ನಾನು ಅರಿಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವುದನ್ನು ನೋಡು!"

06073031a ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ತತೋ ವೀರೋ ಯಯೌ ಮಧ್ಯೇನ ಭಾರತೀಂ|

06073031c ಭೀಮಸೇನಸ್ಯ ಮಾರ್ಗೇಷು ಗದಾಪ್ರಮಥಿತೈರ್ಗಜೈಃ||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ವೀರನು ಗದೆಗಳಿಂದ ಆನೆಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಭೀಮಸೇನನ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ಹೋಗಿ ಭಾರತೀ ಸೇನೆಯ ಮಧ್ಯಕ್ಕೆ

ಬಂದನು.

06073032a ಸ ದದರ್ಶ ತತೋ ಭೀಮಂ ದಹಂತಂ ರಿಪುವಾಹಿನೀಂ|

06073032c ವಾತಂ ವೃಕ್ಷಾನಿವ ಬಲಾತ್ಪ್ರ ಭಂಜಂತಂ ರಣೇ ನೃಪಾನ್||

ಅಲ್ಲಿ ರಿಪುವಾಹಿನಿಯನ್ನು ದಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ಭಿರುಗಾಳಿಯು ಮರಗಳನ್ನು
ಭಗ್ನಗೊಳಿಸುವಂತೆ ರಣದಲ್ಲಿ ನೃಪರನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಧ್ವಂಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ
ಭೀಮನನ್ನು ನೋಡಿದನು.

06073033a ತೇ ಹನ್ಯಮಾನಾಃ ಸಮರೇ ರಥಿನಃ ಸಾದಿನಸ್ತಥಾ|

06073033c ಪಾದಾತಾ ದಂತಿನಶ್ಚೈವ ಚಕ್ರೂರ್ತಸ್ವರಂ ಮಹತ್||

ಸಮರದಲ್ಲಿ ಅವನಿಂದ ವಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ರಥಿಗಳು, ಅಶ್ವಾರೋಹಿಗಳು,
ಪದಾತಿಗಳು ಮತ್ತು ಆನೆಗಳು ಜೋರಾಗಿ ಆರ್ತಸ್ವರದಲ್ಲಿ
ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದರು/ವು.

06073034a ಹಾಹಾಕಾರಶ್ಚ ಸಂಜಜ್ಞೇ ತವ ಸೈನ್ಯಸ್ಯ ಮಾರಿಷ|

06073034c ವಧ್ಯತೋ ಭೀಮಸೇನೇನ ಕೃತಿನಾ ಚಿತ್ರಯೋಧಿನಾ||

ಮಾರಿಷ! ಆ ಚಿತ್ರಯೋಧಿ ಯುದ್ಧಕುಶಲಿ ಭೀಮಸೇನನಿಂದ
ವಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ನಿನ್ನ ಸೇನೆಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಹಾಹಾಕಾರವೆದ್ದಿತು.

06073035a ತತಃ ಕೃತಾಸ್ತ್ರಾಸ್ತೇ ಸರ್ವೇ ಪರಿವಾರ್ಯ ವೃಕೋದರಂ|

06073035c ಅಭೀತಾಃ ಸಮವರ್ತಂತ ಶಸ್ತ್ರವೃಷ್ಟ್ಯಾ ಸಮಂತತಃ||

ಆಗ ಅಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣಿತರಾದವರು ಎಲ್ಲರೂ ಭಯಪಡದೇ

ವೃಕೋದರನನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದು ಶಸ್ತ್ರವೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಎಲ್ಲ
ಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಆಕ್ರಮಿಸಿದರು.

06073036a ಅಭಿದ್ರುತಂ ಶಸ್ತ್ರಭೃತಾಂ ವರಿಷ್ಠಂ
ಸಮಂತತಃ ಪಾಂಡವಂ ಲೋಕವೀರೈಃ|

06073036c ಸೈನ್ಯೇನ ಘೋರೇಣ ಸುಸಂಗತೇನ
ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಬಲೀ ಪಾರ್ಷ್ವತೋ ಭೀಮಸೇನಂ||

06073037a ಅಥೋಪಗಚ್ಛಚ್ಚ ರವಿಕ್ಷತಾಂಗಂ
ಪದಾತಿನಂ ಕ್ರೋಧವಿಷಂ ವಮಂತಂ|

06073037c ಆಶ್ವಾಸಯನ್ಪಾರ್ಷ್ವತೋ ಭೀಮಸೇನಂ
ಗದಾಹಸ್ತಂ ಕಾಲಂ ಇವಾಂತಕಾಲೇ||

ಧಾವಿಸಿಬಂದು ಶಸ್ತ್ರಭೃತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ, ಲೋಕವೀರರಿಂದ
ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಿಂದ ಮುತ್ತಲ್ಪಟ್ಟ ಪಾಂಡವನನ್ನು, ಘೋರ ಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ
ಚೆನ್ನಾಗಿ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಬಲೀ ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ನೋಡಿ
ಪಾರ್ಷ್ವತನು ಅಂಗಾಂಗಳಲ್ಲಿ ಗಾಯಗೊಂಡಿದ್ದ, ಕ್ರೋಧವಿಷವನ್ನು
ಕಾರುತ್ತಾ ನೆಲದ ಮೇಲೆಯೇ ನಿಂತು ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ
ಅಂತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾಲನಂತೆ ಗದೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಭೀಮಸೇನನಿಗೆ
ಆಶ್ವಾಸನೆ ನೀಡಿದನು.

06073038a ನಿಃಶಲ್ಯಮೇನಂ ಚ ಚಕಾರ ತೂರ್ಣಂ
ಆರೋಪಯಚ್ಚಾತ್ಮರಥಂ ಮಹಾತ್ಮಾ|

06073038c ಭೃಶಂ ಪರಿಷ್ವಜ್ಯ ಚ ಭೀಮಸೇನಂ

ಆಶ್ವಾಸಯಾಮಾಸ ಚ ಶತ್ರುಮಧ್ಯೇ||

ಆ ಮಹಾತ್ಮನು ತಕ್ಷಣವೇ ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ತನ್ನ ರಥದ
ಮೇಲೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಅವನ ಅಂಗಾಂಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಚುಚ್ಚಿದ್ದ
ಬಾಣಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಗಾಂಧವಾಗಿ ಆಲಂಗಿಸಿ ಶತ್ರುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ
ಅವನನ್ನು ಸಂತೈಸಿದನು.

06073039a ಭ್ರಾತೃನಥೋಪೇತ್ಯ ತವಾಪಿ ಪುತ್ರಸೌ
ತಸ್ಮಿನ್ವಿಮದೇರ್ಧೇ ಮಹತಿ ಪ್ರವೃತ್ತೇ|

06073039c ಅಯಂ ದುರಾತ್ಮಾ ದ್ರುಪದಸ್ಯ ಪುತ್ರಃ
ಸಮಾಗತೋ ಭೀಮಸೇನೇನ ಸಾರ್ಧಂ|

06073039e ತಂ ಯಾತ ಸರ್ವೇ ಸಹಿತಾ ನಿಹಂತುಂ
ಮಾ ವೋ ರಿಪುಃ ಪ್ರಾರ್ಥಯತಾಮನೀಕಂ||

ಆ ಮಹಾ ವಿಮರ್ಧನ ಕಾರ್ಯವು ನಡೆಯುತ್ತಿರಲು ನಿನ್ನ ಪುತ್ರನು
ಸಹೋದರರನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿ ಹೇಳಿದನು: “ಈ ದುರಾತ್ಮಾ ದ್ರುಪದನ
ಮಗನು ಭೀಮಸೇನನ ನೆರವಿಗೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟನಲ್ಲ! ಇವನನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ
ಒಟ್ಟಿಗೇ ಸಂಹರಿಸಲು ಆಕ್ರಮಣಿಸೋಣ. ಈ ಶತ್ರುವು ನಮ್ಮ ಸೇನೆಗೆ
ಹಾನಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.”

06073040a ಶ್ರುತ್ವಾ ತು ವಾಕ್ಯಂ ತಮಮೃಷ್ಯಮಾಣಾ
ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಙ್ಗಯಾ ಚೋದಿತಾ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾಃ|

06073040c ವಧಾಯ ನಿಷ್ಟೇತುರುದಾಯುಧಾಸ್ತೇ

ಯುಗಕ್ಷಯೇ ಕೇತವೋ ಯದ್ವದುಗ್ರಾಃ||

ಅವನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳದೇ,
ಹಿರಿಯಣ್ಣನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಚೋದಿತರಾದ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರರು
ಯುಗಕ್ಷಯದದಲ್ಲಿ ಉಗ್ರ ಧೂಮಕೇತುಗಳಂತೆ
ಆಯುಧಗಳನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಅವನನ್ನು ವಧಿಸಲು ಅವನ ಮೇಲೆ
ಎರಗಿದರು.

06073041a ಪ್ರಗೃಹ್ಯ ಚಿತ್ರಾಣಿ ಧನೂಂಷಿ ವೀರಾ

ಜ್ಯಾನೇಮಿಘೋಷೈಃ ಪ್ರವಿಕಂಪಯಂತಃ|

06073041c ಶರೈರವರ್ಷನ್ತು ಪದಸ್ಯ ಪುತ್ರಂ

ಯಥಾಂಬುದಾ ಭೂಧರಂ ವಾರಿಜಾಲೈಃ||

ಆ ವೀರರು ಚಿತ್ರ ಧನುಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ರಥಚಕ್ರನೇಮಿಗಳ ಗಡ-
ಗಡಾಶಬ್ದದಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ನಡುಗಿಸುತ್ತಾ ಮೇಘಗಳು ಪರ್ವತದ
ಮೇಲೆ ಮಳೆಗರೆಯುವಂತೆ ದ್ರುಪದನ ಮಗನನ್ನು ಬಾಣಗಳಿಂದ
ಮುಚ್ಚಿದರು.

06073041e ನಿಹತ್ಯ ತಾಂಶ್ಚಾಪಿ ಶರೈಃ ಸುತೀಕ್ಷ್ಮೈರ್

ನ ವಿವ್ಯಥೇ ಸಮರೇ ಚಿತ್ರಯೋಧೀ||

06073042a ಸಮಭ್ಯುದೀರ್ಣಾಂಶ್ಚ ತವಾತ್ಮಜಾಂಸ್ತಥಾ

ನಿಶಾಮ್ಯ ವೀರಾನಭಿತಃ ಸ್ಥಿತಾನ್ವಣೇ|

ಆದರೆ ಆ ಚಿತ್ರಯೋಧಿ ವೀರನು ಅವರ ಸುತೀಕ್ಷ್ಮ ಶರಗಳು ಮೇಲೆ

ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ಸಮರದಲ್ಲಿ ವಿಚಲಿತನಾಗದೇ ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳ
ಬಾಣಗಳನ್ನು ತನ್ನದೇ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿ ರಣದಲ್ಲಿ ನಿಂತನು.

06073042c ಜಿಘಾಂಸುರುಗ್ಂ ದ್ರುಪದಾತ್ಮಜೋ ಯುವಾ
ಪ್ರಮೋಹನಾಸ್ತ್ರಂ ಯುಯುಜೇ ಮಹಾರಥಃ||

06073042e ಕ್ರುದ್ಧೋ ಭೃಶಂ ತವ ಪುತ್ರೇಷು ರಾಜನ್
ದೈತ್ಯೇಷು ಯದ್ವತ್ಸಮರೇ ಮಹೇಂದ್ರಃ||

ರಾಜನ್! ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರ ಮೇಲೆ ತುಂಬಾ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಅವರನ್ನು
ಕೊಲ್ಲಲು ದ್ರುಪದಾತ್ಮಜ ಯುವಕ ಮಹಾರಥನು ದೈತ್ಯರ ಮೇಲೆ
ಸಮರದಲ್ಲಿ ಮಹೇಂದ್ರನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಪ್ರಮೋಹನಾಸ್ತ್ರವನ್ನು
ಹೂಡಿದನು.

06073043a ತತೋ ವ್ಯಮುಹ್ಯಂತ ರಣೇ ನೃವೀರಾಃ
ಪ್ರಮೋಹನಾಸ್ತ್ರಾಹತಬುದ್ಧಿಸತ್ತ್ವಾಃ|

06073043c ಪ್ರದುದ್ರುವುಃ ಕುರವಶ್ಚೈವ ಸರ್ವೇ
ಸವಾಜಿನಾಗಾಃ ಸರಥಾಃ ಸಮಂತಾತ್|

06073043e ಪರೀತಕಾಲಾನಿವ ನಷ್ಟಸಂಜ್ಞಾನ್
ಮೋಹೋಪೇತಾಂಸ್ತವ ಪುತ್ರಾನ್ನಿಶಮ್ಯ||

ಆಗ ರಣದಲ್ಲಿ ನರವೀರರು ಪ್ರಮೋಹನಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟು
ಬುದ್ಧಿಸತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಪ್ರಜ್ಞಾಹೀನರಾದರು. ಆಯುಸ್ಸನ್ನು
ಕಳೆದುಕೊಂಡವರಂತೆ ಪ್ರಜ್ಞಾಹೀನರಾಗಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರನ್ನು

ನೋಡಿ ಕುರುಗಳೆಲ್ಲರೂ ಕುದುರೆ-ಆನೆ-ರಥಗಳೊಂದಿಗೆ ಎಲ್ಲಕಡೆ
ಪಲಾಯನಮಾಡತೊಡಗಿದರು.

06073044a ಏತಸ್ಮಿನ್ನೇವ ಕಾಲೇ ತು ದ್ರೋಣಃ ಶಸ್ತ್ರಭೃತಾಂ ವರಃ|

06073044c ದ್ರುಪದಂ ತ್ರಿಭಿರಾಸಾದ್ಯ ಶರೈರ್ವಿವ್ಯಾಧ ದಾರುಣೈಃ||

ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶಸ್ತ್ರಭೃತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ದ್ರೋಣನು
ದ್ರುಪದನನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಮೂರು ದಾರುಣ ಶರಗಳಿಂದ
ಹೊಡೆದನು.

06073045a ಸೋಽತಿವಿದ್ಧಸ್ತದಾ ರಾಜನ್ರಣೇ ದ್ರೋಣೇನ ಪಾರ್ಥಿವಃ|

06073045c ಅಪಾಯಾದ್ಧ್ರುಪದೋ ರಾಜನ್ಪೂರ್ವವೈರಮನುಸ್ಮರನ್||

ರಾಜನ್! ದ್ರೋಣನ ಪ್ರಹಾರದಿಂದ ಬಹುವಾಗಿ ಗಾಯಗೊಂಡ
ದ್ರುಪದನು ಹಿಂದಿನ ವೈರವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾ ರಣದಿಂದ ಬಹುದೂರ
ಹೊರಟುಹೋದನು.

06073046a ಜಿತ್ವಾ ತು ದ್ರುಪದಂ ದ್ರೋಣಃ ಶಂಖಂ ದಧೌ ಪ್ರತಾಪವಾನ್|

06073046c ತಸ್ಯ ಶಂಖಸ್ವನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ವಿತ್ರೇಸುಃ ಸರ್ವಸೋಮಕಾಃ||

ದ್ರುಪದನನ್ನು ಗೆದ್ದು ಪ್ರತಾಪವಾನ್ ದ್ರೋಣನು ಶಂಖವನ್ನು
ಊದಿದನು. ಅವನ ಶಂಖಸ್ವನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಸರ್ವ ಸೋಮಕರೂ
ನಡುಗಿದರು.

06073047a ಅಥ ಶುಶ್ರಾವ ತೇಜಸ್ವೀ ದ್ರೋಣಃ ಶಸ್ತ್ರಭೃತಾಂ ವರಃ|

06073047c ಪ್ರಮೋಹನಾಸ್ತ್ರೇಣ ರಣೇ ಮೋಹಿತಾನಾತ್ಮಜಾಂಸ್ತವ||

ಆಗ ತೇಜಸ್ವೀ ಶಸ್ತ್ರಭೃತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ದ್ರೋಣನು ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳು
ರಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮೋಹನಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಮೂರ್ಛಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆಂದು
ಕೇಳಿದನು.

06073048a ತತೋ ದ್ರೋಣೋ ರಾಜಗೃಧ್ಧೀ ತ್ವರಿತೋಽಭಿಯಯೌ ರಣಾತ್|

06073048c ತತ್ರಾಪಶ್ಯನ್ಮಹೇಷ್ಟಾಸೋ ಭಾರದ್ವಾಜಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್|

06073048e ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಂ ಚ ಭೀಮಂ ಚ ವಿಚರಂತೌ ಮಹಾರಣೇ||

ಆಗ ರಾಜಗೃಧ್ಧೀ ದ್ರೋಣನು ತ್ವರೆಮಾಡಿ ಆ ರಣಕ್ಕೆ ಧಾವಿಸಿದನು.
ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರತಾಪವಾನ್ ಮಹೇಷ್ಟಾಸ ಭಾರದ್ವಾಜನು ಮಹಾರಣದಲ್ಲಿ
ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನನ್ನೂ ಭೀಮನನ್ನೂ ನೋಡಿದನು.

06073049a ಮೋಹಾವಿಷ್ಟಾಂಶ್ಚ ತೇ ಪುತ್ರಾನಪಶ್ಯತ್ಸ ಮಹಾರಥಃ|

06073049c ತತಃ ಪ್ರಜ್ಞಾಸ್ತ್ರಮಾದಾಯ ಮೋಹನಾಸ್ತ್ರಂ ವ್ಯಶಾತಯತ್||

ಮೋಹಾವಿಷ್ಟರಾಗಿದ್ದ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಮಹಾರಥನು
ಪ್ರಜ್ಞಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬಳಸಿ ಮೋಹನಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸಿದನು.

06073050a ಅಥ ಪ್ರತ್ಯಾಗತಪ್ರಾಣಾಸ್ತವ ಪುತ್ರಾ ಮಹಾರಥಾಃ|

06073050c ಪುನರ್ಯುದ್ಧಾಯ ಸಮರೇ ಪ್ರಯಯುರ್ಭೀಮಪಾರ್ಷ್ವತೌ||

ಆಗ ಹಿಂದೆ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಪಡೆದ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರ ಮಹಾರಥರು ಪುನಃ
ಸಮರದಲ್ಲಿ ಭೀಮ-ಪಾರ್ಷ್ವತರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು.

06073051a ತತೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ ಪ್ರಾಹ ಸಮಾಹೂಯ ಸ್ವಸೈನಿಕಾನ್|

06073051c ಗಚ್ಛಂತು ಪದವೀಂ ಶಕ್ತ್ಯಾ ಭೀಮಪಾರ್ಷ್ವತಯೋರ್ಯುಧಿ||

ಆಗ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ತನ್ನ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ ಕರೆದು ಹೇಳಿದನು: “ನೀವು ಒಟ್ಟು ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಭೀಮ-ಪಾರ್ಷ್ವತರಿಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡಿ.

06073052a ಸೌಭದ್ರಪ್ರಮುಖಾ ವೀರಾ ರಥಾ ದ್ವಾದಶ ದಂಶಿತಾಃ|

06073052c ಪ್ರವೃತ್ತಿಮಧಿಗಚ್ಛಂತು ನ ಹಿ ಶುಧ್ಯತಿ ಮೇ ಮನಃ||

ಸೌಭದ್ರನೇ ಮೊದಲಾದ ಹನ್ನೆರಡು ಮಂದಿ ವೀರ ರಥರು ಕವಚಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಅವರಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ನಿಶ್ಚಿಂತವಾಗಿರಲಾರದು.”

06073053a ತ ಏವಂ ಸಮನುಜ್ಞಾತಾಃ ಶೂರಾ ವಿಕ್ರಾಂತಯೋಧಿನಃ|

06073053c ಬಾಢಮಿತ್ಯೇವಮುಕ್ತ್ವಾ ತು ಸರ್ವೇ ಪುರುಷಮಾನಿನಃ|

06073053e ಮಧ್ಯಂದಿನಗತೇ ಸೂರ್ಯೇ ಪ್ರಯಯುಃ ಸರ್ವ ಏವ ಹಿ||

ಹೀಗೆ ಅನುಜ್ಞಾತರಾದ ಶೂರ ವಿಕ್ರಾಂತಯೋಧಿಗಳು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು ಹೇಳಿ ಆ ಎಲ್ಲ ಪುರುಷಮಾನಿನರೂ ಸೂರ್ಯನು ಮಧ್ಯಾಹ್ನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬರಲು ತೆರಳಿದರು.

06073054a ಕೇಕಯಾ ದ್ರೌಪದೇಯಾಶ್ಚ ಧೃಷ್ಟಕೇತುಶ್ಚ ವೀರ್ಯವಾನ್|

06073054c ಅಭಿಮನ್ಯುಂ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ಮಹತ್ಯಾ ಸೇನಯಾ ವೃತಾಃ||

06073055a ತೇ ಕೃತ್ವಾ ಸಮರೇ ವ್ಯೂಹಂ ಸೂಚೀಮುಖಮರಿಂದಮಾಃ|

06073055c ಬಿಭಿದರ್ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾಣಾಂ ತದ್ರಥಾನೀಕಮಾಹವೇ||

ಅರಿಂದಮ ಕೇಕಯರು, ದ್ರೌಪದೇಯರು, ಮತ್ತು ವೀರ್ಯವಾನ್
ಧೃಷ್ಟಕೇತುವು ಅಭಿಮನ್ಯುವನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು
ಮಹಾಸೇನೆಯಿಂದ ಆವೃತರಾಗಿ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಸೂಚೀಮುಖವೆಂಬ
ವ್ಯೂಹವನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಂಡು ಆಹವದಲ್ಲಿ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರ
ರಥಸೇನೆಯನ್ನು ಭೇದಿಸಿದರು.

06073056a ತಾನ್ಪ್ರಯಾತಾನ್ಮಹೇಷ್ಟಾಸಾನಭಿಮನ್ಯುಪುರೋಗಮಾನ್|

06073056c ಭೀಮಸೇನಭಯಾವಿಷ್ಟಾ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನುವಿಮೋಹಿತಾ||

06073057a ನ ಸಂಧಾರಯಿತುಂ ಶಕ್ತಾ ತವ ಸೇನಾ ಜನಾಧಿಪ|

06073057c ಮದಮೂರ್ಚಾನ್ವಿತಾತ್ಮಾನಂ ಪ್ರಮದೇವಾಧ್ವನಿಸ್ಥಿತಾ||

ಜನಾಧಿಪ ! ಅಭಿಮನ್ಯುವನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆ ಮಹೇಷ್ಟಾಸರು
ಬರಲು ಭೀಮಸೇನನಿಂದ ಭಯಾವಿಷ್ಟರಾಗಿದ್ದ ಮತ್ತು
ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನಿಂದ ವಿಮೋಹಿತರಾಗಿದ್ದ ನಿನ್ನ ಸೇನೆಯು
ತಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರದೇ ಮತ್ತೇರಿದ ಅಥವಾ ಮುರ್ಛಿತರಾದವರಂತೆ
ಕೂಗಾಡುತ್ತಾ ನಿಂತಿತ್ತು.

06073058a ತೇಽಭಿಯಾತಾ ಮಹೇಷ್ಟಾಸಾಃ ಸುವರ್ಣವಿಕೃತಧ್ವಜಾಃ|

06073058c ಪರೀಪ್ಸಂತೋಽಭ್ಯಧಾವಂತ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನವೃಕೋದರೌ||

ಸುವರ್ಣವಿಕೃತ ಧ್ವಜಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಆ ಮಹೇಷ್ಟಾಸರು
ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನ ವೃಕೋದರರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಧಾವಿಸಿ ಬಂದರು.

06073059a ತೌ ಚ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮಹೇಷ್ಟ್ವಾಸಾನಭಿಮನ್ಯುಪುರೋಗಮಾನ್|

06073059c ಬಭೂವತುರ್ಮುದಾ ಯುಕ್ತೌ ನಿಘ್ನಂತೌ ತವ ವಾಹಿನೀಂ||

ಬೆಂಗಾವಲಾಗಿ ಬಂದ ಅಭಿಮನ್ಯುಪುರೋಗಮ ಮಹೇಷ್ಟ್ವಾಸರನ್ನು
ನೋಡಿ ನಿನ್ನ ಸೇನೆಯನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದ ಅವರಿಬ್ಬರೂ
ಸಂತೋಷಗೊಂಡರು.

06073060a ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಚ ಸಹಸಾಯಾಂತಂ ಪಾಂಚಾಲೋ ಗುರುಮಾತ್ಮನಃ|

06073060c ನಾಶಂಸತ ವಧಂ ವೀರಃ ಪುತ್ರಾಣಾಂ ತವ ಪಾರ್ಷತಃ||

ಅವರಿಗೆ ಸಹಾಯಕನಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಗುರು ದ್ರೋಣನನ್ನು ನೋಡಿ
ಪಾಂಚಾಲ್ಯ ಪಾರ್ಷತ ವೀರನು ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ವಧಿಸಲು ಮನಸ್ಸು
ಮಾಡಲಿಲ್ಲ.

06073061a ತತೋ ರಥಂ ಸಮಾರೋಪ್ಯ ಕೇಕಯಸ್ಯ ವೃಕೋದರಂ|

06073061c ಅಭ್ಯಧಾವತ್ಸುಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ದ್ರೋಣಮಿಷ್ಟಸ್ತ್ರಪಾರಗಂ||

ಆಗ ವೃಕೋದರನನ್ನು ಕೇಕಯನ ರಥದ ಮೇಲೇರಿಸಿ ಸುಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾದ
ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನು ಅಸ್ತ್ರಪಾರಗ ದ್ರೋಣನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದನು.

06073062a ತಸ್ಯಾಭಿಪತತಸ್ತೂರ್ಣಂ ಭಾರದ್ವಾಜಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್|

06073062c ಕ್ರುದ್ಧಶ್ಚಿಚ್ಛೇದ ಭಲ್ಲೇನ ಧನುಃ ಶತ್ರುನಿಷೂದನಃ||

ಅವನು ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಬೇಗನೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ
ಪ್ರತಾಪವಾನ್ ಶತ್ರುನಿಷೂದನ ಭಾರದ್ವಾಜನು ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಅವನ

ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಒಂದೇ ಒಂದು ಭಲ್ಲದಿಂದ ತುಂಡರಿಸಿದನು.

06073063a ಅನ್ಯಾಂಶ್ಚ ಶತಶೋ ಬಾಣಾನ್ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ಪಾರ್ಷ್ವತೇ|

06073063c ದುರ್ಯೋಧನಹಿತಾರ್ಥಾಯ ಭರ್ತ್ಯುಃ ಪಿಂಡಮನುಸ್ಮರನ್||

ಅನ್ನವಿಟ್ಟ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾ ದುರ್ಯೋಧನನ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಪಾರ್ಷ್ವತನ ಮೇಲೆ ಅನ್ಯ ನೂರಾರು ಬಾಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

06073064a ಅಥಾನ್ಯದ್ಧನುರಾದಾಯ ಪಾರ್ಷ್ವತಃ ಪರವೀರಹಾ|

06073064c ದ್ರೋಣಂ ವಿವ್ಯಾಧ ಸಪ್ತತ್ಯಾ ರುಕ್ಮಪುಂಖೈಃ ಶಿಲಾಶಿತ್ಯೈಃ||

ಆಗ ಇನ್ನೊಂದು ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಪರವೀರಹ ಪಾರ್ಷ್ವತನು ದ್ರೋಣನನ್ನು ಏಳು ಶಿಲಾಶಿತ ರುಕ್ಮಪುಂಖಿಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06073065a ತಸ್ಯ ದ್ರೋಣಃ ಪುನಶ್ಚಾಪಂ ಚಿಚ್ಛೇದಾಮಿತ್ರಕರ್ಶನಃ|

06073065c ಹಯಾಂಶ್ಚ ಚತುರಸ್ತೂರ್ಣಂ ಚತುರ್ಭಿಃ ಸಾಯಕೋತ್ತಮೈಃ||

06073066a ವೈವಸ್ವತಕ್ಷಯಂ ಘೋರಂ ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ವೀರ್ಯವಾನ್|

06073066c ಸಾರಥಿಂ ಚಾಸ್ಯ ಭಲ್ಲೇನ ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ಮೃತ್ಯುವೇ||

ಅಮಿತ್ರಕರ್ಶನ ದ್ರೋಣನು ಪುನಃ ಅವನ ಚಾಪವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದನು

ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಉತ್ತಮ ಸಾಯಕಗಳಿಂದ ಬೇಗನೇ ಅವನ ನಾಲ್ಕು

ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಘೋರ ವೈವಸ್ವತಕ್ಷಯಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು.

ವೀರ್ಯವಾನನು ಭಲ್ಲದಿಂದ ಅವನ ಸಾರಥಿಯನ್ನು ಮೃತ್ಯುಲೋಕಕ್ಕೆ

ಕಳುಹಿಸಿದನು.

06073067a ಹತಾಶ್ವಾತ್ಸ ರಥಾತ್ಕೂರ್ಣಮವಪ್ಲುತ್ಯ ಮಹಾರಥಃ|

06073067c ಆರುರೋಹ ಮಹಾಬಾಹುರಭಿಮನ್ಯೋರ್ಮಹಾರಥಂ||

ಅಶ್ವಗಳು ಹತಗೊಳ್ಳಲು ತಕ್ಷಣವೇ ಆ ಮಹಾರಥನು ರಥದಿಂದ ಹಾರಿ
ಮಹಾಬಾಹು ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ ಮಹಾರಥವನ್ನೇರಿದನು.

06073068a ತತಃ ಸರಥನಾಗಾಶ್ವಾ ಸಮಕಂಪತ ವಾಹಿನೀ|

06073068c ಪಶ್ಯತೋ ಭೀಮಸೇನಸ್ಯ ಪಾರ್ಷ್ವತಸ್ಯ ಚ ಪಶ್ಯತಃ||

ಆಗ ಭೀಮಸೇನ ಪಾರ್ಷ್ವತರು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ರಥ-ಆನೆ-
ಕುದುರೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಸೇನೆಯು ನಡುಗುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿತು.

06073069a ತತ್ತ್ವಭಗ್ನಂ ಬಲಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದ್ರೋಣೇನಾಮಿತತೇಜಸಾ|

06073069c ನಾಶಕ್ಷುವನ್ವಾರಯಿತುಂ ಸಮಸ್ತಾಸ್ತೇ ಮಹಾರಥಾಃ||

ಅಮಿತತೇಜಸ್ವಿ ದ್ರೋಣನಿಂದ ಸದೆಬಡಿಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಸೇನೆಯನ್ನು
ನೋಡಿ ಆ ಮಹಾರಥರು ಎಷ್ಟೇ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಅವನನ್ನು
ತಡೆಯಲು ಶಕ್ಯರಾಗಲಿಲ್ಲ.

06073070a ವಧ್ಯಮಾನಂ ತು ತತ್ಸ್ತ್ರೈನ್ಯಂ ದ್ರೋಣೇನ ನಿಶಿತೈಃ ಶರೈಃ|

06073070c ವ್ಯಭ್ರಮತ್ತತ್ರ ತತ್ತ್ವೈವ ಕ್ಷೋಭ್ಯಮಾಣ ಇವಾರ್ಣವಃ||

ದ್ರೋಣನ ನಿಶಿತ ಶರಗಳಿಂದ ವಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಸೇನೆಯು
ಅಲ್ಲೋಲಕಲ್ಲೋಲವಾದ ಮಹಾ ಸಾಗರದಂತೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಯೇ ಸುತ್ತಿ ಸುತ್ತಿ
ಬರುತ್ತಿತ್ತು.

06073071a ತಥಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಚ ತತ್ಸ್ವನ್ಯಂ ಜಹೃಷೇ ಚ ಬಲಂ ತವ|

06073071c ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಚಾರ್ಯಂ ಚ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಂ ದಹಂತಂ ರಿಪುವಾಹಿನೀಂ|

06073071e ಚುಕ್ರುಶುಃ ಸರ್ವತೋ ಯೋಧಾಃ ಸಾಧು ಸಾಧ್ವಿತಿ ಭಾರತ||

ಆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅವರನ್ನು ಕಂಡು ನಿನ್ನ ಸೇನೆಯವರು ಬಹಳ

ಹರ್ಷಿತರಾದರು. ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಶತ್ರುಸೇನೆಯನ್ನು ಸುಡುತ್ತಿದ್ದ

ಆಚಾರ್ಯನನ್ನು ನೋಡಿ ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಿಂದ ಯೋಧರು “ಸಾಧು !

ಸಾಧು !” ಎಂದು ಕೂಗಿದರು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ಸಂಕುಲಯುದ್ಧೇ ದ್ರೋಣಪರಾಕ್ರಮೇ ತ್ರಿಸಪ್ತತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಸಂಕುಲಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ದ್ರೋಣಪರಾಕ್ರಮ ಎನ್ನುವ
ಎಪ್ಪತ್ತೂರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೭೪

ಸಂಕುಲ ಯುದ್ಧ (೧-೩೬).

06074001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06074001a ತತೋ ದುರ್ಯೋಧನೋ ರಾಜಾ ಮೋಹಾತ್ಪ್ರತ್ಯಾಗತಸ್ತದಾ|

06074001c ಶರವರ್ಷೈಃ ಪುನರ್ಭೀಮಂ ಪ್ರತ್ಯವಾರಯದಚ್ಯುತಂ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಆಗ ರಾಜಾ ದುರ್ಯೋಧನನು

ಮೂರ್ಛೆಯಿಂದ ಎಚ್ಚಿತ್ತು ಪುನಃ ಅಚ್ಯುತ ಭೀಮನನ್ನು
ಶರವರ್ಷಗಳಿಂದ ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದನು.

06074002a ಏಕೀಭೂತಾಃ ಪುನಶ್ಚೈವ ತವ ಪುತ್ರಾ ಮಹಾರಥಾಃ|

06074002c ಸಮೇತ್ಯ ಸಮರೇ ಭೀಮಂ ಯೋಧಯಾಮಾಸುರುದ್ಯತಾಃ||

ಪುನಃ ನಿನ್ನ ಮಹಾರಥ ಪುತ್ರರು ಒಂದಾಗಿ ಸೇರಿ ಸಮರದಲ್ಲಿ
ಭೀಮನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡತೊಡಗಿದರು.

06074003a ಭೀಮಸೇನೋಽಪಿ ಸಮರೇ ಸಂಪ್ರಾಪ್ಯ ಸ್ವರಥಂ ಪುನಃ|

06074003c ಸಮಾರುಹ್ಯ ಮಹಾಬಾಹುರ್ಯೌ ಯೇನ ತವಾತ್ಮಜಃ||

ಮಹಾಬಾಹು ಭೀಮಸೇನನೂ ಕೂಡ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ತನ್ನ
ರಥವನ್ನು ಪಡೆದು ಅದನ್ನೇರಿ ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿದನು.

06074004a ಪ್ರಗೃಹ್ಯ ಚ ಮಹಾವೇಗಂ ಪರಾಸುಕರಣಂ ದೃಢಂ|

06074004c ಚಿತ್ರಂ ಶರಾಸನಂ ಸಂಖ್ಯೇ ಶರೈರ್ವಿವ್ಯಾಧ ತೇ ಸುತಾನ್||

ಮಹಾವೇಗವುಳ್ಳ ಬಂಗಾರದಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ದೃಢವಾದ
ಬಣ್ಣದ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಹಿಡಿದು ರಣದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಶರಗಳಿಂದ
ಹೊಡೆದನು.

06074005a ತತೋ ದುರ್ಯೋಧನೋ ರಾಜಾ ಭೀಮಸೇನಂ ಮಹಾಬಲಂ|

06074005c ನಾರಾಚೇನ ಸುತೀಕ್ಷ್ಣೇನ ಭೃಶಂ ಮರ್ಮಣ್ಯತಾಡಯತ್||

ಆಗ ರಾಜಾ ದುರ್ಯೋಧನನು ಮಹಾಬಲ ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ತೀಕ್ಷ್ಣ

ನಾರಾಚಗಳಿಂದ ಮರ್ಮಗಳಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೊಡೆದನು.

06074006a ಸೋಽತಿವಿದ್ಧೋ ಮಹೇಷ್ಟಾಸಸ್ತವ ಪುತ್ರೇಣ ಧನ್ವಿನಾ|

06074006c ಕ್ರೋಧಸಂರಕ್ತನಯನೋ ವೇಗೇನೋತ್ಪ್ರಪ್ಯ ಕಾರ್ಮುಕಂ||

06074007a ದುರ್ಯೋಧನಂ ತ್ರಿಭಿರ್ಬಾಣೈರ್ಬಾಹ್ವೋರುರಸಿ ಚಾರ್ಪಯತ್|

06074007c ಸ ತಥಾಭಿಹತೋ ರಾಜಾ ನಾಚಲದ್ಗಿರಿರಾಡಿವ||

ನಿನ್ನ ಮಗನಿಂದ ಅತಿಯಾಗಿ ಪೆಟ್ಟುತಿಂದ ಆ ಮಹೇಷ್ಟಾಸನು
ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೆಂಪುಮಾಡಿಕೊಂಡು ವೇಗದಿಂದ
ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಎತ್ತಿ ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ಮೂರುಬಾಣಗಳಿಂದ ಅವನ
ಬಾಹುಗಳಿಗೂ ಎದೆಗೂ ಹೊಡೆದನು. ಅವನಿಂದ ಪೆಟ್ಟುತಿಂದರೂ
ರಾಜನು ಅಲುಗಾಡದೇ ಪರ್ವತದಂತಿದ್ದನು.

06074008a ತೌ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸಮರೇ ಕ್ರುದ್ಧೌ ವಿನಿಘ್ನಂತೌ ಪರಸ್ಪರಂ|

06074008c ದುರ್ಯೋಧನಾನುಜಾಃ ಸರ್ವೇ ಶೂರಾಃ ಸಂತ್ಯಕ್ತಜೀವಿತಾಃ||

06074009a ಸಂಸ್ಮೃತ್ಯ ಮಂತ್ರಿತಂ ಪೂರ್ವಂ ನಿಗ್ರಹೇ ಭೀಮಕರ್ಮಣಃ|

06074009c ನಿಶ್ಚಯಂ ಮನಸಾ ಕೃತ್ವಾ ನಿಗ್ರಹೀತುಂ ಪ್ರಚಕ್ರಮುಃ||

ಸಮರದಲ್ಲಿ ಕ್ರುದ್ಧರಾಗಿ ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನು
ನೋಡಿ ಜೀವವನ್ನೇ ತೊರೆಯಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದ ದುರ್ಯೋಧನನ ಶೂರ
ತಮ್ಮಂದಿರೆಲ್ಲರೂ ಭೀಮನನ್ನು ಹಿಡಿಯುವ ತಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ
ಉಪಾಯದಂತೆ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಅವನನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿಯಲು
ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು.

06074010a ತಾನಾಪತತ ಏವಾಜೌ ಭೀಮಸೇನೋ ಮಹಾಬಲಃ|

06074010c ಪ್ರತ್ಯುದ್ಯಯೌ ಮಹಾರಾಜ ಗಜಃ ಪ್ರತಿಗಜಾನಿವ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಅವರು ಅವನ ಮೇಲೆ ಎರಗಲು ಮಹಾಬಲ
ಭೀಮಸೇನನು ಎದುರಾಳಿ ಆನೆಯನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಆನೆಯ ಹೇಗೋ
ಹಾಗೆ ಎದುರಿಸಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದನು.

06074011a ಭೃಶಂ ಕ್ರುದ್ಧಶ್ಚ ತೇಜಸ್ವೀ ನಾರಾಚೇನ ಸಮರ್ಪಯತ್|

06074011c ಚಿತ್ರಸೇನಂ ಮಹಾರಾಜ ತವ ಪುತ್ರಂ ಮಹಾಯಶಾಃ||

ತುಂಬಾ ಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಆ ತೇಜಸ್ವಿಯು ಮಹಾಯಶಸ್ವಿ ನಿನ್ನ ಮಗ
ಚಿತ್ರಸೇನನನ್ನು ನಾರಾಚಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06074012a ತಥೇತರಾಂಸ್ತವ ಸುತಾಂಸ್ತಾಡಯಾಮಾಸ ಭಾರತ|

06074012c ಶರೈರ್ಬಹುವಿದ್ಯೈಃ ಸಂಖ್ಯೈ ರುಕ್ಮಪುಂಖ್ಯೈಃ ಸುವೇಗಿತೈಃ||

ಭಾರತ ! ಹಾಗೆಯೇ ನಿನ್ನ ಇತರ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ವೇಗವುಳ್ಳ ಅನೇಕ
ವಿಧದ ರುಕ್ಮಪುಂಖಿ ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06074013a ತತಃ ಸಂಸ್ಥಾಪ್ಯ ಸಮರೇ ಸ್ವಾನ್ಯನೀಕಾನಿ ಸರ್ವಶಃ|

06074013c ಅಭಿಮನ್ಯುಪ್ರಭೃತಯಸ್ತೇ ದ್ವಾದಶ ಮಹಾರಥಾಃ||

06074014a ಪ್ರೇಷಿತಾ ಧರ್ಮರಾಜೇನ ಭೀಮಸೇನಪದಾನುಗಾಃ|

06074014c ಪ್ರತ್ಯುದ್ಯಯುರ್ಮಹಾರಾಜ ತವ ಪುತ್ರಾನ್ಮಹಾಬಲಾನ್||

ಮಹಾರಾಜ ! ಆಗ ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು

ಧರ್ಮರಾಜನು ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದ ಹನ್ನೆರಡು ಮಹಾರಥರು ತಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಸೇನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಬಂದು ನಿನ್ನ ಮಹಾಬಲ ಪುತ್ರರನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದರು.

06074015a ದೃಷ್ಟ್ವಾ ರಥಸ್ಥಾಂಸ್ತಾಂ ಶೂರಾನ್ಸೂರ್ಯಾಗ್ನಿಸಮತೇಜಸಃ|

06074015c ಸರ್ವಾನೇವ ಮಹೇಷ್ಟ್ವಾಸಾಮ್ಭಾ ಜಮಾನಾಂ ಶ್ರಿಯಾ ವೃತಾನ್||

06074016a ಮಹಾಹವೇ ದೀಪ್ಯಮಾನಾನುಪರ್ಣಕವಚೋಜ್ಜ್ವಲಾನ್|

06074016c ತತ್ತ್ಯಜುಃ ಸಮರೇ ಭೀಮಂ ತವ ಪುತ್ರಾ ಮಹಾಬಲಾಃ||

ಆ ಶೂರರ ಸೂರ್ಯಾಗ್ನಿಸಮತೇಜಸ್ಸಿನ ರಥಗಳನ್ನೂ, ಶ್ರೀಯಿಂದ ಆವೃತರಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತು ಮಹಾಹವದಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣಕವಚಗಳ ಬೆಳಕಿನಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ ಆ ಮಹೇಷ್ಟ್ವಾಸರನ್ನೂ ನೋಡಿ ನಿನ್ನ ಮಹಾಬಲ ಪುತ್ರರು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದರು.

06074017a ತಾನ್ನಾಮೃಷ್ಯತ ಕೌಂತೇಯೋ ಜೀವಮಾನಾ ಗತಾ ಇತಿ|

06074017c ಅನ್ವೀಯ ಚ ಪುನಃ ಸರ್ವಾಂಸ್ತವ ಪುತ್ರಾನಪೀಡಯತ್||

ಅವರು ಜೀವಸಹಿತರಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋದುದನ್ನು ಕೌಂತೇಯನು ಸಹಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವರನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿಹೋಗಿ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರನ್ನು ಪುನಃ ಪೀಡಿಸಿದನು.

06074018a ಅಥಾಭಿಮನ್ಯುಂ ಸಮರೇ ಭೀಮಸೇನೇನ ಸಂಗತಂ|

06074018c ಪಾರ್ಷ್ವತೇನ ಚ ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ತವ ಸೈನ್ಯೇ ಮಹಾರಥಾಃ||

06074019a ದುರ್ಯೋಧನಪ್ರಭೃತಯಃ ಪ್ರಗೃಹೀತಶರಾಸನಾಃ|

06074019c ಭೃಶಮಶ್ವೈಃ ಪ್ರಜವಿತೈಃ ಪ್ರಯಯುರ್ಯತ್ರ ತೇ ರಥಾಃ||

ಆಗ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಭೀಮಸೇನ ಮತ್ತು ಪಾರ್ಷ್ವತರೊಡನೆ ಅಭಿಮನ್ಯುವು ಇರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ನಿನ್ನ ಸೇನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ದುರ್ಯೋಧನನೇ ಮೊದಲಾದ ಮಹಾರಥರು ಧನ್ನುಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಉತ್ತಮ ಅಶ್ವಗಳಿಂದ ಎಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ರಥಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಿರುವಲ್ಲಿಗೆ ಧಾವಿಸಿದರು.

06074020a ಅಪರಾಹ್ಣೇ ತತೋ ರಾಜನ್ಯಾವರ್ತತ ಮಹಾನ್ರಣಃ|

06074020c ತಾವಕಾನಾಂ ಚ ಬಲಿನಾಂ ಪರೇಷಾಂ ಚೈವ ಭಾರತ||

ರಾಜನ್! ಭಾರತ! ಆಗ ಅಪರಾಹ್ಣದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನವರ ಮತ್ತು ಬಲಶಾಲಿ ಶತ್ರುಗಳ ನಡುವೆ ಮಹಾ ರಣವಾಯಿತು.

06074021a ಅಭಿಮನ್ಯುವಿರ್ಕರ್ಣಸ್ಯ ಹಯಾನ್ ಹತ್ವಾ ಮಹಾಜವಾನ್|

06074021c ಅಧೈನಂ ಪಂಚವಿಂಶತ್ಯಾ ಕ್ಷುದ್ರಕಾಣಾಂ ಸಮಾಚಿನೋತ್||

ಅಭಿಮನ್ಯುವು ವಿಕರ್ಣನ ಮಹಾವೇಗದ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕೊಂದು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಕ್ಷುದ್ರಕಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು ಹೊಡೆದನು.

06074022a ಹತಾಶ್ವಂ ರಥಮುತ್ಸ್ರಜ್ಯ ವಿಕರ್ಣಸ್ತು ಮಹಾರಥಃ|

06074022c ಆರುರೋಹ ರಥಂ ರಾಜಂಶ್ಚಿತ್ರಸೇನಸ್ಯ ಭಾಸ್ವರಂ||

ರಾಜನ್! ಅಶ್ವವು ಹತವಾಗಲು ಮಹಾರಥ ವಿಕರ್ಣನು ಚಿತ್ರಸೇನನ ಹೊಳೆಯುವ ರಥವನ್ನು ಏರಿದನು.

06074023a ಸ್ಥಿತಾವೇಕರಥೇ ತೌ ತು ಭ್ರಾತರೌ ಕುರುವರ್ಧನೌ|

06074023c ಆರ್ಜುನಃ ಶರಜಾಲೇನ ಚಾದಯಾಮಾಸ ಭಾರತ||

ಭಾರತ ! ಒಂದೇ ರಥದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಆ ಇಬ್ಬರು ಕುರುವರ್ಧನ
ಸಹೋದರರನ್ನು ಆರ್ಜುನಿಯು ಶರಜಾಲಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿದನು.

06074024a ದುರ್ಜಯೋಽಥ ವಿಕರ್ಣಶ್ಚ ಕಾರ್ಷ್ಣಿಂ ಪಂಚಭಿರಾಯಸೈಃ|

06074024c ವಿವ್ಯಧಾತೇ ನ ಚಾಕಂಪತ್ಕಾರ್ಷ್ಣಿಮೇರುರಿವಾಚಲಃ||

ಆಗ ದುರ್ಜಯ ಮತ್ತು ವಿಕರ್ಣರು ಕಾರ್ಷ್ಣಿಯನ್ನು ಐದು
ಆಯಸ್ಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದರೂ ಕಾರ್ಷ್ಣಿಯು ಮೇರುವಿನಂತೆ
ಅಲುಗಾಡದೇ ಅಚಲವಾಗಿದ್ದನು.

06074025a ದುಃಶಾಸನಸ್ತು ಸಮರೇ ಕೇಕಯಾನ್ವಂಚ ಮಾರಿಷ|

06074025c ಯೋಧಯಾಮಾಸ ರಾಜೇಂದ್ರ ತದದ್ಭುತಮಿವಾಭವತ್||

ಮಾರಿಷ ! ರಾಜೇಂದ್ರ ! ದುಃಶಾಸನನಾದರೋ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಐವರು
ಕೇಕಯರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡತೊಡಗಿದನು. ಅದು ಅದ್ಭುತವಾಗಿತ್ತು.

06074026a ದ್ರೌಪದೇಯಾ ರಣೇ ಕ್ರುದ್ಧಾ ದುರ್ಯೋಧನಮವಾರಯನ್|

06074026c ಏಕೈಕಸ್ಮಿ ಭಿರಾನರ್ಚತ್ಪುತ್ರಂ ತವ ವಿಶಾಂ ಪತೇ||

ವಿಶಾಂಪತೇ ! ದ್ರೌಪದೇಯರು ರಣದಲ್ಲಿ ಕ್ರುದ್ಧರಾಗಿ ನಿನ್ನ ಮಗ
ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೂ ಮೂರು
ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದರು.

06074027a ಪುತ್ರೋಽಪಿ ತವ ದುರ್ಧರ್ಷೋ ದ್ರೌಪದ್ಯಾಸ್ತನಯಾನ್ರಣೇ|

06074027c ಸಾಯಕೈರ್ನಿಶಿತೈ ರಾಜನ್ನಾಜಘಾನ ಪೃಥಕ್ಪೃಥಕ್||

ರಾಜನ್! ನಿನ್ನ ಮಗ ದುರ್ಧರ್ಷನೂ ಕೂಡ ರಣದಲ್ಲಿ
ದ್ರೌಪದೇಯರನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ನಿಶಿತ ಸಾಯಕಗಳಿಂದ
ಹೊಡೆದನು.

06074028a ತೈಶ್ಚಾಪಿ ವಿದ್ಧಃ ಶುಶುಭೇ ರುಧಿರೇಣ ಸಮುಕ್ಷಿತಃ|

06074028c ಗಿರಿಪ್ರಸ್ರವಣೈರ್ಯದ್ವದ್ಗಿರಿರ್ಧಾತುವಿಮಿಶ್ರಿತೈಃ||

ಅವರಿಂದಲೂ ಪೆಟ್ಟುತಿಂದ ಅವನು ರಕ್ತದಿಂದ ತೋಯ್ದು ಗೈರಿಕಾದಿ
ಧಾತುಗಳ ಸಮ್ಮಿಶ್ರಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಝರಿಗಳಿರುವ ಗಿರಿಯಂತೆ
ಶೋಭಿಸಿದನು.

06074029a ಭೀಷ್ಮೋಽಪಿ ಸಮರೇ ರಾಜನ್ನಾಂಡವಾನಾಮನೀಕಿನೀಂ|

06074029c ಕಾಲಯಾಮಾಸ ಬಲವಾನ್ಪಾಲಃ ಪಶುಗಣಾನಿವ||

ರಾಜನ್! ಭೀಷ್ಮನೂ ಕೂಡ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಗೋಪಾಲಕನು ಹಸುಗಳನ್ನು
ತರುಬುವಂತೆ ಪಾಂಡವರ ಸೇನೆಯನ್ನು ತಡೆದಿದ್ದನು.

06074030a ತತೋ ಗಾಂಡೀವನಿಘೋಷಃ ಪ್ರಾದುರಾಸೀದ್ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06074030c ದಕ್ಷಿಣೇನ ವರೂಢಿನ್ಯಾಃ ಪಾರ್ಥಸ್ಯಾರೀನ್ವಿನಿಘ್ನತಃ||

ಆಗ ವಿಶಾಂಪತೇ! ರಣಭೂಮಿಯ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದಿಂದ ಸೇನೆಗಳನ್ನು
ಸಂಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪಾರ್ಥನ ಗಾಂಡೀವ ನಿಘೋಷವು ಕೇಳಿಬಂದಿತು.

06074031a ಉತ್ತಸ್ಥಃ ಸಮರೇ ತತ್ರ ಕಬಂಧಾನಿ ಸಮಂತತಃ|

06074031c ಕುರೂಣಾಂ ಚಾಪಿ ಸೈನ್ಯೇಷು ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಚ ಭಾರತ||

ಭಾರತ ! ಅಲ್ಲಿ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಕುರುಗಳ ಮತ್ತು ಪಾಂಡವರ ಸೇನೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಸಂಹೃತರಾದವರ ಮುಂಡಗಳು ಎದ್ದು ನಿಂತಿದ್ದವು.

06074032a ಶೋಣಿತೋದಂ ರಥಾವರ್ತಂ ಗಜದ್ವೀಪಂ ಹಯೋರ್ಮಿಣಂ|

06074032c ರಥನೌಭರ್ನರವ್ಯಾಘ್ರಾಃ ಪ್ರತೇರುಃ ಸೈನ್ಯಸಾಗರಂ||

ಸೈನ್ಯವೆಂಬ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ರಕ್ತವೇ ನೀರಾಗಿತ್ತು. ಬಾಣಗಳು ಸುಳಿಯಾಗಿದ್ದವು. ಆನೆಗಳು ದ್ವೀಪಗಳಂತಿದ್ದವು. ಕುದುರೆಗಳು ಅಲೆಗಳಾಗಿದ್ದವು. ರಥಗಳು ನರವ್ಯಾಘ್ರರು ದಾಟಲು ಬಳಸಿದ ನೌಕೆಗಳಂತಿದ್ದವು.

06074033a ಚಿನ್ನಹಸ್ತಾ ವಿಕವಚಾ ವಿದೇಹಾಶ್ಚ ನರೋತ್ತಮಾಃ|

06074033c ಪತಿತಾಸ್ತತ್ರ ದೃಶ್ಯಂತೇ ಶತಶೋಽಥ ಸಹಸ್ರಶಃ||

ಅಲ್ಲಿ ಕೈಗಳು ಕತ್ತರಿಸಿದ, ಕವಚಗಳಿಲ್ಲದ, ದೇಹವೇ ಇಲ್ಲದ ನೂರಾರು ಸಾವಿರಾರು ನರೋತ್ತಮರು ಅಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವುದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.

06074034a ನಿಹತೈರ್ಮತ್ತಮಾತಂಗೈಃ ಶೋಣಿತೌಘಪರಿಪ್ಲುತೈಃ|

06074034c ಭೂರ್ಭಾತಿ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ಪರ್ವತೈರಾಚಿತಾ ಯಥಾ||

ಭಾರತ ! ರಕ್ತದಿಂದ ತೋಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ನಿಹತವಾದ ಮತ್ತ ಮಾತಂಗಗಳು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಪರ್ವತಗಳಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದವು.

06074035a ತತ್ರಾದ್ಭುತಮಪಶ್ಯಾಮ ತವ ತೇಷಾಂ ಚ ಭಾರತ|

06074035c ನ ತತ್ರಾಸೀತ್ತು ಮಾನ್ಯಶ್ಚಿದ್ಯೋ ಯೋದ್ಧಂ ನಾಭಿಕಾಂಕ್ಷತಿ||

ಭಾರತ ! ಅಂತಹ ಅಲ್ಲಿಯೂ ನಾವು ಒಂದು ಪರಮಾದ್ಭುತವನ್ನು ಕಂಡೆವು. ನಿನ್ನವರಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಅವರಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಯುದ್ಧವು ಬೇಡವೆಂದು ಹೇಳುವವರು ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.

06074036a ಏವಂ ಯುಯುಧಿರೇ ವೀರಾಃ ಪ್ರಾರ್ಥಯಾನಾ ಮಹದ್ಯಶಃ|

06074036c ತಾವಕಾಃ ಪಾಂಡವೈಃ ಸಾರ್ಥಂ ಕಾಂಕ್ಷಮಾಣಾ ಜಯಂ ಯುಧಿ||

ಹೀಗೆ ಮಹಾಯಶಸ್ಸನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಾ ನಿನ್ನ ವೀರರು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜಯವನ್ನೇ ಬಯಸಿ ಪಾಂಡವರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದರು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ ಸಂಕುಲಯುದ್ಧೇ ಚತುಃಸಪ್ತತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಸಂಕುಲಯುದ್ಧ ಎನ್ನುವ ಎಪ್ಪತ್ನಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೭೫

ಭೀಮ-ದುರ್ಯೋಧನರ ಯುದ್ಧ (೧-೧೯). ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ಎಂಟು ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಕೇಯಕರೊಂದಿಗೆ ಅಭಿಮನ್ಯು ಮತ್ತು ದ್ರೌಪದೇಯರ ಯುದ್ಧ (೨೦-೫೫). ಆರನೇ ದಿನದ ಯುದ್ಧ ಸಮಾಪ್ತಿ (೫೬-೫೯).

06075001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06075001a ತತೋ ದುರ್ಯೋಧನೋ ರಾಜಾ ಲೋಹಿತಾಯತಿ ಭಾಸ್ಕರೇ|

06075001c ಸಂಗ್ರಾಮರಭಸೋ ಭೀಮಂ ಹಂತುಕಾಮೋಽಭ್ಯಧಾವತ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಆಗ ಭಾಸ್ಕರನು ಕೆಂಪಾಗುತ್ತಿರಲು ರಾಜಾ
ದುರ್ಯೋಧನನು ಭೀಮನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಬಯಸಿ ರಭಸದಿಂದ
ಸಮರಕ್ಕೆ ಧಾವಿಸಿದನು.

06075002a ತಮಾಯಾಂತಮಭಿಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ನೃವೀರಂ ದೃಢವೈರಿಣಂ|

06075002c ಭೀಮಸೇನಃ ಸುಸಂಕ್ರುದ್ಧ ಇದಂ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್||

ಆ ನರವೀರ ದೃಢವೈರಿಯು ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ತುಂಬಾ
ಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಭೀಮಸೇನನು ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದನು:

06075003a ಅಯಂ ಸ ಕಾಲಃ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೋ ವರ್ಷಪೂಗಾಭಿಕಾಂಕ್ಷಿತಃ|

06075003c ಅದ್ಯ ತ್ವಾಂ ನಿಹನಿಷ್ಯಾಮಿ ಯದಿ ನೋತ್ಸ್ರಜಸೇ ರಣಂ||

“ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ ಸಮಯವು ಇಗೋ ಇಂದು
ಬಂದೊದಗಿದೆ. ರಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿ ಹೋಗದೇ ಇದ್ದರೆ ಇಂದು
ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತೇನೆ.

06075004a ಅದ್ಯ ಕುಂತ್ಯಾಃ ಪರಿಕ್ಷೇಶಂ ವನವಾಸಂ ಚ ಕೃತ್ಸು ಶಃ|

06075004c ದ್ರೌಪದ್ಯಾಶ್ಚ ಪರಿಕ್ಷೇಶಂ ಪ್ರಣೋತ್ಸ್ಯಾಮಿ ಹತೇ ತ್ವಯಿ||

ಇಂದು ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಂದು ಕುಂತಿಯ ಪರಿಕ್ಷೇಶವನ್ನು, ಸಂಪೂರ್ಣ
ವನವಾಸದ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ದ್ರೌಪದಿಯ ಪರಿಕ್ಷೇಶವನ್ನು
ಕೊನೆಗೊಳಿಸುತ್ತೇನೆ.

06075005a ಯತ್ತ್ವಂ ದುರೋದರೋ ಭೂತ್ವಾ ಪಾಂಡವಾನವಮನ್ಯಸೇ|

06075005c ತಸ್ಯ ಪಾಪಸ್ಯ ಗಾಂಧಾರೇ ಪಶ್ಯ ವ್ಯಸನಮಾಗತಂ||

ಗಾಂಧಾರೇ ! ಅಸೂಯೆಗೊಳಗಾಗಿ ನೀನು ಪಾಂಡವರನ್ನು
ಅಪಮಾನಿಸಿದ್ದೀಯೆ. ಆ ಪಾಪದಿಂದಲೇ ಬಂದಿರುವ ಈ ವ್ಯಸನವನ್ನು
ನೋಡು.

06075006a ಕರ್ಣಸ್ಯ ಮತಮಾಜ್ಞಾಯ ಸೌಬಲಸ್ಯ ಚ ಯತ್ಪುರಾ|

06075006c ಅಚಿಂತ್ಯ ಪಾಂಡವಾನ್ಕಾಮಾದ್ಯಥೇಷ್ಟಂ ಕೃತವಾನಸಿ||

ಕರ್ಣನ ಮತ್ತು ಸೌಬಲನ ಸಲಹೆಗಳಂತೆ ಹಿಂದೆ ನೀನು ಕಾಮದಿಂದ
ಪಾಂಡವರ ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸದೆಯೇ ಇಷ್ಟವಾದಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದೆ.

06075007a ಯಾಚಮಾನಂ ಚ ಯನ್ಮೋಹಾದ್ಧಾಶಾರ್ಹಮವಮನ್ಯಸೇ|

06075007c ಉಲೂಕಸ್ಯ ಸಮಾದೇಶಂ ಯದ್ದದಾಸಿ ಚ ಹೃಷ್ಟವತ್||

ಬೇಡಿಕೊಂಡ ದಾಶಾರ್ಹನನ್ನು ಮೋಹದಿಂದ ಅಪಮಾನಿಸಿದ್ದೆ.
ಉಲೂಕನ ಮೂಲಕ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ
ಯುದ್ಧವನ್ನು ಬಯಸಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆ.

06075008a ಅದ್ಯ ತ್ವಾ ನಿಹನಿಷ್ಯಾಮಿ ಸಾನುಬಂಧಂ ಸಬಾಂಧವಂ|

06075008c ಸಮೀಕರಿಷ್ಯೇ ತತ್ಪಾಪಂ ಯತ್ಪುರಾ ಕೃತವಾನಸಿ||

ಇಂದು ನಿನ್ನನ್ನು ಬಾಂಧವರು ಮತ್ತು ಅನುಯಾಯಿಗಳೊಂದಿಗೆ
ಸಂಹರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹಿಂದೆ ನೀನು ಮಾಡಿದ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಸುಡುತ್ತೇನೆ.”

06075009a ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ಧನುರ್ಘೋರಂ ವಿಕೃಷ್ಯೋದ್ಭ್ರಾಮ್ಯ ಚಾಸಕೃತ್|
06075009c ಸಮಾದಾಯ ಶರಾನ್ಘೋರಾನ್ಮಹಾಶನಿಸಮಪ್ರಭಾನ್||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಅವನು ಘೋರ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಎಳೆದು ಜೋರಾಗಿ
ಟೇಂಕರಿಸಿ ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಘೋರ
ಶರಗಳನ್ನು ಹೂಡಿದನು.

06075010a ಷಡ್ವಿಂಶತ್ತರಸಾ ಕ್ರುದ್ಧೋ ಮುಮೋಚಾಶು ಸುಯೋಧನೇ|
06075010c ಜ್ವಲಿತಾಗ್ನಿಶಿಖಾಕಾರಾನ್ ವಜ್ರಕಲ್ಪಾನಜಿಹ್ಮುಗಾನ್||

ತಕ್ಷಣವೇ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಸುಯೋಧನನ ಮೇಲೆ ವಜ್ರಗಳಂತೆ
ಮೊನಚಾಗಿದ್ದ, ಅಗ್ನಿಶಿಖರಗಳಂತೆ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಇಪ್ಪತ್ತಾರು
ಬಾಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

06075011a ತತೋಽಸ್ಯ ಕಾರ್ಮುಕಂ ದ್ವಾಭ್ಯಾಂ ಸೂತಂ ದ್ವಾಭ್ಯಾಂ ಚ ವಿವ್ಯಧೇ|
06075011c ಚತುರ್ಭಿರಶ್ವಾಂ ಜವನಾನನಯದ್ಯಮಸಾದನಂ||

ಆಗ ಎರಡರಿಂದ ಅವನ ಬಿಲ್ಲನ್ನೂ ಎರಡರಿಂದ ಸೂತನನ್ನೂ
ಹೊಡೆದು ನಾಲ್ಕರಿಂದ ಅವನ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಯಮಸಾದನಕ್ಕೆ
ಕಳುಹಿಸಿದನು.

06075012a ದ್ವಾಭ್ಯಾಂ ಚ ಸುವಿಕೃಷ್ಟಾಭ್ಯಾಂ ಶರಾಭ್ಯಾಮರಿಮರ್ದನಃ|
06075012c ಚತ್ರಂ ಚಿಚ್ಛೇದ ಸಮರೇ ರಾಜ್ಞಸ್ತಸ್ಯ ರಥೋತ್ತಮಾತ್||

ಆ ಅರಿಮರ್ದನನು ತನ್ನ ಉತ್ತಮ ರಥದಿಂದ ಎರಡು ಶರಗಳನ್ನು
ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಸಮರದಲ್ಲಿ ರಾಜನ ಚತ್ರವನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿದನು.

06075013a ತ್ರಿಭಿಶ್ಚ ತಸ್ಯ ಚಿಚ್ಛೇದ ಜ್ವಲಂತಂ ಧ್ವಜಮುತ್ತಮಂ|

06075013c ಚಿತ್ವಾ ತಂ ಚ ನನಾದೋಚ್ಚಿಸ್ತವ ಪುತ್ರಸ್ಯ ಪಶ್ಯತಃ||

ಮತ್ತು ಮೂರು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಅವನ ಉತ್ತಮ ಧ್ವಜವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದನು. ಅದನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ನಿನ್ನ ಮಗನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಜೋರಾಗಿ ಗರ್ಜಿಸಿದನು.

06075014a ರಥಾಚ್ಚ ಸ ಧ್ವಜಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ನಾನಾರತ್ನವಿಭೂಷಿತಃ|

06075014c ಪಪಾತ ಸಹಸಾ ಭೂಮಿಂ ವಿದ್ಯುಜ್ವಲಧರಾದಿವ||

ನಾನಾ ರತ್ನವಿಭೂಷಿತ ಆ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಧ್ವಜವು ತಕ್ಷಣವೇ ರಥದಿಂದ ಮಿಂಚಿನಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಮೋಡದಂತೆ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತು.

06075015a ಜ್ವಲಂತಂ ಸೂರ್ಯಸಂಕಾಶಂ ನಾಗಂ ಮಣಿಮಯಂ ಶುಭಂ|

06075015c ಧ್ವಜಂ ಕುರುಪತೇಶ್ಚಿನ್ನಂ ದದೃಶುಃ ಸರ್ವಪಾರ್ಥಿವಾಃ||

ಕುರುಪತಿಯ ಆ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದ, ಆನೆಯ ಚಿಹ್ನೆಯಿದ್ದ ಮಣಿಮಯ ಶುಭ ಧ್ವಜವು ತುಂಡಾದುದನ್ನು ಸರ್ವ ಪಾರ್ಥಿವರೂ ನೋಡಿದರು.

06075016a ಅಥೈನಂ ದಶಭಿರ್ಬಾಣೈಸ್ತೋತ್ಪ್ರಿವ ಮಹಾಗಜಂ|

06075016c ಆಜಘಾನ ರಣೇ ಭೀಮಃ ಸ್ಮಯನ್ನಿವ ಮಹಾರಥಃ||

ಆಗ ಆ ಮಹಾರಥ ಭೀಮನು ರಣದಲ್ಲಿ ನಗುತ್ತಾ ಹತ್ತು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಮಹಾಗಜವನ್ನು ಅಂಕುಶದಿಂದ ಚುಚ್ಚುವಂತೆ ಅವನನ್ನು ಹೊಡೆದನು.

06075017a ತತಸ್ತು ರಾಜಾ ಸಿಂಧೂನಾಂ ರಥಶ್ರೇಷ್ಠೋ ಜಯದ್ರಥಃ|

06075017c ದುರ್ಯೋಧನಸ್ಯ ಜಗ್ರಾಹ ಪಾಶ್ಚಿಂ ಸತ್ತುರುಷೋಚಿತಾಂ||

ಆಗ ಸಿಂಧುಗಳ ರಾಜಾ ರಥಶ್ರೇಷ್ಠ ಜಯದ್ರಥನು ಸತ್ತುರುಷರಿಗೆ ಉಚಿತವಾದಂತೆ ದುರ್ಯೋಧನನ ಪಾಶ್ಚಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡನು.

06075018a ಕೃಪಶ್ಚ ರಥಿನಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಕೌರವ್ಯಮಮಿತೌಜಸಂ|

06075018c ಆರೋಪಯದ್ರಥಂ ರಾಜನ್ದುರ್ಯೋಧನಮಮರ್ಷಣಂ||

ರಾಜನ್! ಆಗ ರಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೃಪನು ಅಮಿತೌಜಸ ಕೌರವ್ಯ ಅಮರ್ಷಣ ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ತನ್ನ ರಥದ ಮೇಲೇರಿಸಿಕೊಂಡನು.

06075019a ಸ ಗಾಢವಿದ್ಧೋ ವ್ಯಥಿತೋ ಭೀಮಸೇನೇನ ಸಂಯುಗೇ|

06075019c ನಿಷಸಾದ ರಥೋಪಸ್ಥೇ ರಾಜಾ ದುರ್ಯೋಧನಸ್ತದಾ||

ಆಗ ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಭೀಮಸೇನನಿಂದ ಗಾಢವಾಗಿ ಗಾಯಗೊಂಡ ದುರ್ಯೋಧನನು ವ್ಯಥಿತನಾಗಿ ರಥದಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು.

06075020a ಪರಿವಾರ್ಯ ತತೋ ಭೀಮಂ ಹಂತುಕಾಮೋ ಜಯದ್ರಥಃ|

06075020c ರಥೈರನೇಕಸಾಹಸೈರ್ಭೀಮಸ್ಯಾವಾರಯದ್ಧಿಶಃ||

ಆಗ ಭೀಮನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಬಯಸಿ ಜಯದ್ರಥನು ಅನೇಕ ಸಾವಿರ ರಥಗಳಿಂದ ಭೀಮನನ್ನು ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದನು.

06075021a ಧೃಷ್ಟಕೇತುಸ್ತತೋ ರಾಜನ್ನಭಿಮನ್ಯುಶ್ಚ ವೀರ್ಯವಾನ್|

06075021c ಕೇಕಯಾ ದ್ರೌಪದೇಯಾಶ್ಚ ತವ ಪುತ್ರಾನಯೋಧಯನ್||

ರಾಜನ್! ಆಗ ಧೃಷ್ಟಕೇತು, ವೀರ್ಯವಾನ್ ಅಭಿಮನ್ಯು, ಕೇಕಯರು ಮತ್ತು ದ್ರೌಪದೇಯರು ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದರು.

06075022a ಚಿತ್ರಸೇನಃ ಸುಚಿತ್ರಶ್ಚ ಚಿತ್ರಾಶ್ವಶ್ಚಿತ್ರದರ್ಶನಃ|

06075022c ಚಾರುಚಿತ್ರಃ ಸುಚಾರುಶ್ಚ ತಥಾ ನಂದೋಪನಂದಕೌ||

06075023a ಅಷ್ಟಾವೇತೇ ಮಹೇಷ್ಟಾಸಾಃ ಸುಕುಮಾರಾ ಯಶಸ್ವಿನಃ|

06075023c ಅಭಿಮನ್ಯುರಥಂ ರಾಜನ್ಸಮಂತಾತ್ಪರ್ಯವಾರಯನ್||

ರಾಜನ್! ಚಿತ್ರಸೇನ, ಸುಚಿತ್ರ, ಚಿತ್ರಾಶ್ವ, ಚಿತ್ರದರ್ಶನ, ಚಾರುಚಿತ್ರ, ಸುಚಾರು, ನಂದ, ಉಪನಂದ ಈ ಎಂಟು ಮಹೇಷ್ಟಾಸ ಯಶಸ್ವಿ ಸುಕುಮಾರರು ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ ರಥವನ್ನು ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಸುತ್ತುವರೆದರು.

06075024a ಆಜಘಾನ ತತಸ್ತೂರ್ಣಮಭಿಮನ್ಯುರ್ಮಹಾಮನಾಃ|

06075024c ಏಕೈಕಂ ಪಂಚಭಿರ್ವಿದ್ಧ್ವಾ ಶರೈಃ ಸಂನ್ನತಪರ್ವಭಿಃ|

06075024e ವಜ್ರಮೃತ್ಯುಪ್ರತೀಕಾಶೈರ್ವಿ ಚಿತ್ರಾಯುಧನಿಸೃತೈಃ||

ಆಗ ಮಹಾಮನಸ್ವಿ ಅಭಿಮನ್ಯುವು ತಕ್ಷಣವೇ ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರನ್ನೂ ಭೋರ್ಗರೆಯುತ್ತಿರುವ ತನ್ನ ಚಿತ್ರ ಧನುಸ್ಸಿನಿಂದ ವಜ್ರಮೃತ್ಯುಸಮನಾಗಿರುವ ಐದೈದು ಸನ್ನತಪರ್ವಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದು ಗಾಯಗೊಳಿಸಿದನು.

06075025a ಅಮೃಷ್ಯಮಾಣಾಸ್ತೇ ಸರ್ವೇ ಸೌಭದ್ರಂ ರಥಸತ್ತಮಂ|

06075025c ವವರ್ಷುರ್ಮಾರ್ಗಣೈಸ್ತೀಕ್ಷ್ಣೈರ್ಗಿರಿಂ ಮೇರುಮಿವಾಂಬುದಾಃ||

ಅದನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೇ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ರಥಸತ್ತಮ ಸೌಭದ್ರನ ಮೇಲೆ
ಮೋಡಗಳು ಮೇರುವಿನ ಮೇಲೆ ಮಳೆ ಸುರಿಸುವಂತೆ ತೀಕ್ಷ್ಣ
ಮಾರ್ಗಣಗಳ ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸಿದರು.

06075026a ಸ ಪೀಡ್ಯಮಾನಃ ಸಮರೇ ಕೃತಾಸ್ತ್ರೋ ಯುದ್ಧದುರ್ಮದಃ|

06075026c ಅಭಿಮನ್ಯುರ್ಮಹಾರಾಜ ತಾವಕಾನ್ ಸಮಕಂಪಯತ್|

06075026e ಯಥಾ ದೇವಾಸುರೇ ಯುದ್ಧೇ ವಜ್ರಪಾಣಿರ್ಮಹಾಸುರಾನ್||

ಮಹಾರಾಜ ! ಸಮರದಲ್ಲಿ ಪೀಡಿತನಾದ ಆ ಕೃತಾಸ್ತ್ರ
ಯುದ್ಧದುರ್ಮದ ಅಭಿಮನ್ಯುವು ದೇವಾಸುರರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ
ವಜ್ರಪಾಣಿಯು ಮಹಾಸುರರನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ನಿನ್ನವರನ್ನು
ನಡುಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು.

06075027a ವಿಕರ್ಣಸ್ಯ ತತೋ ಭಲ್ಲಾನ್ವೇಷಯಾಮಾಸ ಭಾರತ|

06075027c ಚತುರ್ದಶ ರಥಶ್ರೇಷ್ಠೋ ಘೋರಾನಾಶೀವಿಷೋಪಮಾನ್|

06075027e ಧ್ವಜಂ ಸೂತಂ ಹಯಾಂಶ್ಚಾಸ್ಯ ಚಿತ್ವಾ ನೃತ್ಯನ್ನಿವಾಹವೇ||

ಭಾರತ ! ಆಗ ಆ ರಥಶ್ರೇಷ್ಠನು ವಿಕರ್ಣನ ಮೇಲೆ ಘೋರ ಸರ್ಪಗಳ
ವಿಷದಂತಿದ್ದ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಭಲ್ಲಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ, ಅವನ ಧ್ವಜ,
ಸಾರಥಿ, ಮತ್ತು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನರ್ತಿಸಿದನು.

06075028a ಪುನಶ್ಚಾನ್ಯಾಂ ಶರಾನ್ವೀತಾನಕುಂತಾಗ್ರಾಂ ಶಿಲಾಶಿತಾನ್|

06075028c ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ಸೌಭದ್ರೋ ವಿಕರ್ಣಾಯ ಮಹಾಬಲಃ||

ಪುನಃ ವಿಕರ್ಣನ ಮೇಲೆ ಮಹಾಬಲ ಸೌಭದ್ರನು ಅನ್ಯ ಶಿಲಾಶಿತ ಪೀತ

ಕುಂತಾಗ್ರ ಶರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

06075029a ತೇ ವಿಕರ್ಣಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಕಂಕಬರ್ಹಿಣವಾಸಸಃ|

06075029c ಭಿತ್ತ್ವಾ ದೇಹಂ ಗತಾ ಭೂಮಿಂ ಜ್ವಲಂತ ಇವ ಪನ್ನಗಾಃ||

ಆ ಕಂಕಪುಕ್ಕಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಶರಗಳು ವಿಕರ್ಣನಿಗೆ ತಾಗಿ ಅವನ ದೇಹವನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಪನ್ನಗಳಂತೆ ಬಿದ್ದವು.

06075030a ತೇ ಶರಾ ಹೇಮಪುಂಖಾಗ್ರಾ ವ್ಯದೃಶ್ಯಂತ ಮಹೀತಲೇ|

06075030c ವಿಕರ್ಣರುಧಿರಕ್ಲಿನ್ನಾ ವಮಂತ ಇವ ಶೋಣಿತಂ||

ಆ ಹೇಮಪುಂಖಾಗ್ರ ಶರಗಳು ವಿಕರ್ಣನ ರಕ್ತವನ್ನು ಕುಡಿದು ಭೂಮಿಯಮೇಲೆ ಕಾರುತ್ತಿರುವಂತೆ ತೋರಿದವು.

06075031a ವಿಕರ್ಣಂ ವೀಕ್ಷ್ಯ ನಿರ್ಭಿನ್ನಂ ತಸ್ಮೈವಾನ್ಯೇ ಸಹೋದರಾಃ|

06075031c ಅಭ್ಯದ್ರವಂತ ಸಮರೇ ಸೌಭದ್ರಪ್ರಮುಖಾನ್ರಥಾನ್||

ವಿಕರ್ಣನಿಗೆ ಗಾಯವಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನ ಅನ್ಯ ಸಹೋದರರು ಧಾವಿಸಿ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ರಥರನ್ನು ಎದುರಿಸಿದರು.

06075032a ಅಭಿಯಾತ್ವಾ ತಥೈವಾಶು ರಥಸ್ಥಾನ್ಸೂರ್ಯವರ್ಚಸಃ|

06075032c ಅವಿಧ್ಯನ್ನಮರೇಽನ್ಯೋನ್ಯಂ ಸಂರಬ್ಧಾ ಯುದ್ಧದುರ್ಮದಾಃ||

ಹೀಗೆ ಸೂರ್ಯವರ್ಚಸ ರಥಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಆ ಯುದ್ಧದುರ್ಮದರು

ಸಂರಬ್ಧರಾಗಿ ಬರಲು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ಹೊಡೆದರು.

06075033a ದುರ್ಮುಖಃ ಶ್ರುತಕರ್ಮಾಣಂ ವಿದ್ವಾ ಸಪ್ತಭಿರಾಶುಕ್ಯೈಃ|

06075033c ಧ್ವಜಮೇಕೇನ ಚಿಚ್ಛೇದ ಸಾರಥಿಂ ಚಾಸ್ಯ ಸಪ್ತಭಿಃ||

ದುರ್ಮುಖನು ಶ್ರುತಕರ್ಮನನ್ನು ಏಳು ಆಶುಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದು,
ಧ್ವಜವನ್ನು ಒಂದರಿಂದಲೂ ಸಾರಥಿಯನ್ನು ಏಳರಿಂದಲೂ
ತುಂಡರಿಸಿದನು.

06075034a ಅಶ್ವಾಂ ಜಾಂಬೂನದೈರ್ಜಾಲೈಃ ಪ್ರಚ್ಛನ್ನಾನ್ವಾತರಂಹಸಃ|

06075034c ಜಘಾನ ಷಡ್ಭಿರಾಸಾದ್ಯ ಸಾರಥಿಂ ಚಾಭ್ಯಪಾತಯತ್||

ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಬಂಗಾರದ ಬಾಣಗಳ ಜಾಲಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿ
ಕೊಂದನು ಮತ್ತು ಆರರಿಂದ ಅವನ ಸಾರಥಿಯನ್ನು ಬೀಳಿಸಿದನು.

06075035a ಸ ಹತಾಶ್ವೇ ರಥೇ ತಿಷ್ಠಂ ಶ್ರುತಕರ್ಮಾ ಮಹಾರಥಃ|

06075035c ಶಕ್ತಿಂ ಚಿಕ್ಷೇಪ ಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ಮಹೋಲ್ಕಾಂ ಜ್ವಲಿತಾಮಿವ||

ಕುದುರೆಗಳು ಆ ರಥದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು ಮಹಾರಥ ಶ್ರುತಕರ್ಮನು
ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಮಹಾ ಉಲ್ಕೆಯಂತೆ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು
ಎಸೆದನು.

06075036a ಸಾ ದುರ್ಮುಖಸ್ಯ ವಿಪುಲಂ ವರ್ಮ ಭಿತ್ತ್ವಾ ಯಶಸ್ವಿನಃ|

06075036c ವಿದಾಯ್ ಪ್ರಾವಿಶದ್ಭೂಮಿಂ ದೀಪ್ಯಮಾನಾ ಸುತೇಜನಾ||

ಅದು ಯಶಸ್ವಿ ದುರ್ಮುಖನ ಕವಚವನ್ನು ಸೀಳಿ ಒಳಹೊಕ್ಕು

ತೇಜಸ್ವಿನಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಾ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿತು.

06075037a ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವಿರಥಂ ತತ್ರ ಸುತಸೋಮೋ ಮಹಾಬಲಃ|

06075037c ಪಶ್ಯತಾಂ ಸರ್ವಸೈನ್ಯಾನಾಂ ರಥಮಾರೋಪಯತ್ಸ್ವ ಕಂ||

ಅಲ್ಲಿ ವಿರಥನಾಗಿದ್ದ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಮಹಾಬಲ ಸುತಸೋಮನು ಸರ್ವ ಸೇನೆಗಳೂ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅವನನ್ನು ತನ್ನ ರಥದ ಮೇಲೇರಿಸಿಕೊಂಡನು.

06075038a ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿಸ್ತಥಾ ವೀರೋ ಜಯತ್ಸೇನಂ ಸುತಂ ತವ|

06075038c ಅಭ್ಯಯಾತ್ಸಮರೇ ರಾಜನ್ ಹಂತುಕಾಮೋ ಯಶಸ್ವಿನಂ||

ರಾಜನ್! ಆಗ ವೀರ ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿಯು ನಿನ್ನ ಮಗ ಯಶಸ್ವಿ ಜಯತ್ಸೇನನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಬಯಸಿ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದನು.

06075039a ತಸ್ಯ ವಿಕ್ಷಿಪತಶ್ಚಾಪಂ ಶ್ರುತಕೀರ್ತೇರ್ಮಹಾತ್ಮನಃ|

06075039c ಚಿಚ್ಛೇದ ಸಮರೇ ರಾಜನ್ವಯತ್ಸೇನಃ ಸುತಸ್ತವ|

06075039e ಕ್ಷುರಪ್ರೇಣ ಸುತೀಕ್ಷ್ಣೇನ ಪ್ರಹಸನ್ನಿವ ಭಾರತ||

ರಾಜನ್! ಭಾರತ! ಮಹಾತ್ಮ ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿಯು ಎಳೆದು ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಚಾಪವನ್ನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಮಗ ಜಯತ್ಸೇನನು ನಗುತ್ತಾ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಕ್ಷುರಪ್ರಗಳಿಂದ ತುಂಡುಮಾಡಿದನು.

06075040a ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಚಿನ್ನಧನ್ವಾನಂ ಶತಾನೀಕಃ ಸಹೋದರಂ|

06075040c ಅಭ್ಯಪದ್ಯತ ತೇಜಸ್ವೀ ಸಿಂಹವದ್ವಿನದನ್ಮುಹುಃ||

ಸಹೋದರನ ಬಿಲ್ಲು ತುಂಡಾದುದನ್ನು ನೋಡಿದ ತೇಜಸ್ವೀ
ಶತಾನೀಕನು ಸಿಂಹದಂತೆ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಾ ಮುಂದೆ ಬಂದನು.

06075041a ಶತಾನೀಕಸ್ತು ಸಮರೇ ದೃಢಂ ವಿಸ್ಫಾರ್ಯ ಕಾರ್ಮುಕಂ|

06075041c ವಿವ್ಯಾಧ ದಶಭಿಸ್ತೂರ್ಣಂ ಜಯತ್ಸೇನಂ ಶಿಲೀಮುಖೈಃ||

ಶತಾನೀಕನಾದರೋ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ದೃಢವಾಗಿ ಟೀಂಕರಿಸಿ
ಬೇಗನೇ ಹತ್ತು ಶಿಲೀಮುಖಿಗಳಿಂದ ಜಯತ್ಸೇನನನ್ನು ಹೊಡೆದನು.

06075042a ಅಥಾನೈನ ಸುತೀಕ್ಷ್ಣೇನ ಸರ್ವಾವರಣಭೇದಿನಾ|

06075042c ಶತಾನೀಕೋ ಜಯತ್ಸೇನಂ ವಿವ್ಯಾಧ ಹೃದಯೇ ಭೃಶಂ||

ಶತಾನೀಕನು ತಕ್ಷಣವೇ ಇನ್ನೊಂದು ಸರ್ವಾವರಣಗಳನ್ನೂ
ಭೇದಿಸಬಲ್ಲ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಬಾಣದಿಂದ ಜಯತ್ಸೇನನ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಜೋರಾಗಿ
ಹೊಡೆದನು.

06075043a ತಥಾ ತಸ್ಮಿನ್ವರ್ತಮಾನೇ ದುಷ್ಯಣೋ ಭ್ರಾತುರಂತಿಕೇ|

06075043c ಚಿಚ್ಛೇದ ಸಮರೇ ಚಾಪಂ ನಾಕುಲೇಃ ಕ್ರೋಧಮೂರ್ಚಿತಃ||

ಹೀಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಸಹೋದರನ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ
ದುಷ್ಯಣನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಕ್ರೋಧಮೂರ್ಛಿತನಾಗಿ ನಾಕುಲ
ಶತಾನೀಕನ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿದನು.

06075044a ಅಥಾನ್ಯದ್ಧನುರಾದಾಯ ಭಾರಸಾಧನಮುತ್ತಮಂ|

06075044c ಸಮಾದತ್ತ ಶಿತಾನ್ಬಾಣಾಂ ಶತಾನೀಕೋ ಮಹಾಬಲಃ||

06075045a ತಿಷ್ಠ ತಿಷ್ಠೇತಿ ಚಾಮಂತ್ರೈ ದುಷ್ಕರ್ಣಂ ಭ್ರಾತುರಗ್ರತಃ|

06075045c ಮುಮೋಚ ನಿಶಿತಾನ್ಬಾಣಾಂ ಜ್ವಲಿತಾನ್ವನ್ನಗಾನಿವ||

ಆಗ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾರವಾದ ಉತ್ತಮ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮಹಾಬಲ ಶತಾನೀಕನು ಹರಿತ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಹೂಡಿ “ನಿಲ್ಲ! ನಿಲ್ಲ!” ಎಂದು ಅಣ್ಣನ ಮುಂದೆ ನಿಂತಿದ್ದ ದುಷ್ಕರ್ಣನನ್ನು ಕರೆದು ಪನ್ನಗಳಂತೆ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನಿಶಿತ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

06075046a ತತೋಽಸ್ಯ ಧನುರೇಕೇನ ದ್ವಾಭ್ಯಾಂ ಸೂತಂ ಚ ಮಾರಿಷ|

06075046c ಚಿಚ್ಛೇದ ಸಮರೇ ತೂರ್ಣಂ ತಂ ಚ ವಿವ್ಯಾಧ ಸಪ್ತಭಿಃ||

06075047a ಅಶ್ವಾನ್ಮನೋಜವಾಂಶ್ಚಾಸ್ಯ ಕಲ್ಮಾಷಾನ್ವೀತಕಲ್ಮಷಃ|

06075047c ಜಘಾನ ನಿಶಿತೈಸ್ತೂರ್ಣಂ ಸರ್ವಾನ್ದ್ವಾದಶಭಿಃ ಶರೈಃ||

ಮಾರಿಷ! ಆಗ ಅವನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಒಂದರಿಂದ ಧನುಸ್ಸನ್ನೂ, ಎರಡರಿಂದ ಸೂತನನ್ನೂ ಮತ್ತು ಪುನಃ ಏಳು ಬಾಣಗಳಿಂದ ದುಷ್ಕರ್ಣನನ್ನೂ ಹೊಡೆದನು. ಅನಂತರ ಹನ್ನೆರಡು ಶರಗಳಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನ ವೇಗವನ್ನುಳ್ಳ, ಕೊಳೆಯೇ ಇಲ್ಲದ ಕಲ್ಮಾಷ ಕುದುರೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬೇಗನೆ ಕೊಂದನು.

06075048a ಅಥಾಪರೇಣ ಭಲ್ಲೇನ ಸುಮುಕ್ತೇನ ನಿಪಾತಿನಾ|

06075048c ದುಷ್ಕರ್ಣಂ ಸಮರೇ ಕ್ರುದ್ಧೋ ವಿವ್ಯಾಧ ಹೃದಯೇ ಭೃಶಂ||

ಆಗ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಇನ್ನೊಂದು ಭಲ್ಲದಿಂದ ಸಮರದಲ್ಲಿ

ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ದುಷ್ಕರ್ಣನ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೊಡೆದನು.

06075049a ದುಷ್ಕರ್ಣಂ ನಿಹತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪಂಚ ರಾಜನ್ಮಹಾರಥಾಃ|

06075049c ಜಿಘಾಂಸಂತಃ ಶತಾನೀಕಂ ಸರ್ವತಃ ಪರ್ಯವಾರಯನ್||

ರಾಜನ್! ದುಷ್ಕರ್ಣನು ಹತನಾಗಿ ಬಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಐವರು ಮಹಾರಥರು ಶತಾನೀಕನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಬಯಸಿ ಅವನನ್ನು ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆದರು.

06075050a ಚಾದ್ಯಮಾನಂ ಶರವ್ರಾತೈಃ ಶತಾನೀಕಂ ಯಶಸ್ವಿನಂ|

06075050c ಅಭ್ಯಧಾವಂತ ಸಂರಬ್ಧಾಃ ಕೇಕಯಾಃ ಪಂಚ ಸೋದರಾಃ||

ಶರವ್ರಾತಗಳಿಂದ ಯಶಸ್ವಿ ಶತಾನೀಕನನ್ನು ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಸಂರಬ್ಧರನ್ನು ಕೇಕಯದ ಐವರು ಸೋದರರು ಧಾವಿಸಿ ಬಂದು ಎದುರಿಸಿದರು.

06075051a ತಾನಭ್ಯಾಪತತಃ ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ತವ ಪುತ್ರಾ ಮಹಾರಥಾಃ|

06075051c ಪ್ರತ್ಯುದ್ಯಯುರ್ಮಹಾರಾಜ ಗಜಾ ಇವ ಮಹಾಗಜಾನ್||

ಮಹಾರಾಜ! ಅವರು ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನಿನ್ನ ಮಹಾರಥ ಪುತ್ರರು ಮಹಾಗಜಗಳನ್ನು ಗಜಗಳು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಎದುರಿಸಿ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದರು.

06075052a ದುರ್ಮುಖೋ ದುರ್ಜಯಶ್ಚೈವ ತಥಾ ದುರ್ಮರ್ಷಣೋ ಯುವಾ|

06075052c ಶತ್ರುಂಜಯಃ ಶತ್ರುಸಹಃ ಸರ್ವೇ ಕ್ರುದ್ಧಾ ಯಶಸ್ವಿನಃ|

06075052e ಪ್ರತ್ಯುದ್ಯಾತಾ ಮಹಾರಾಜ ಕೇಕಯಾನ್ ಭ್ರಾತರಃ ಸಮಂ||

ದುರ್ಮುಖಿ, ದುರ್ಜಯ, ಯುವಕ ದುರ್ಮರ್ಷಣ, ಶತ್ರುಂಜಯ,
ಶತ್ರುಸಹ ಎಲ್ಲ ಯಶಸ್ವಿಗಳೂ ಕ್ರುದ್ಧರಾಗಿ ಕೇಕಯ
ಸಹೋದರರೊಂದಿಗೆ ಸರಿಸಾಟಿಗಳಾಗಿ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದರು.

06075053a ರಥೈರ್ನ ಗರಸಂಕಾಶೈರ್ಹಯೈರ್ಯುಕ್ತೈರ್ಮನೋಜವೈಃ|

06075053c ನಾನಾವರ್ಣವಿಚಿತ್ರಾಭಿಃ ಪತಾಕಾಭಿರಲಂಕೃತೈಃ||

06075054a ವರಚಾಪಧರಾ ವೀರಾ ವಿಚಿತ್ರಕವಚಧ್ವಜಾಃ|

06075054c ವಿವಿಶುಸ್ತೇ ಪರಂ ಸೈನ್ಯಂ ಸಿಂಹಾ ಇವ ವನಾದ್ವನಂ||

ಮನೋವೇಗಗಳ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದ, ನಾನಾ ವರ್ಣವಿಚಿತ್ರ
ಪತಾಕೆಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿದ್ದ ನಗರಗಳಂತಿರುವ ರಥಗಳಲ್ಲಿ,
ಶ್ರೇಷ್ಠ ಧನುಸ್ಸುಗಳನ್ನು, ವಿಚಿತ್ರ ಕವಚ-ಧ್ವಜಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಆ ವೀರರು
ವನದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ವನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಸಿಂಹಗಳಂತೆ ಶತ್ರುಗಳ
ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು.

06075055a ತೇಷಾಂ ಸುತುಮುಲಂ ಯುದ್ಧಂ ವ್ಯತಿಷಕ್ತರಥದ್ವಿಪಂ|

06075055c ಅವರ್ತತ ಮಹಾರೌದ್ರಂ ನಿಘ್ನತಾಮಿತರೇತರಂ|

06075055e ಅನ್ಯೋನ್ಯಾಗಸ್ಯ ತಾಂ ರಾಜನ್ಯಮರಾಷ್ಟ್ರವಿವರ್ಧನಂ||

ರಾಜನ್ ! ರಥಸೈನ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ಗಜಸೈನ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ್ದ
ಅವರ ಇತರೇತರರನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವ, ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ಹೊಡೆಯುವ,
ಯಮರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನು ಹೆಚ್ಚುಗೊಳಿಸುವ ಆ ತುಮುಲ ಮಹಾರೌದ್ರ

ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು.

06075056a ಮುಹೂರ್ತಾಸ್ತಮಿತೇ ಸೂರ್ಯೇ ಚಕ್ರಯುದ್ಧಂ ಸುದಾರುಣಂ|

06075056c ರಥಿನಃ ಸಾದಿನಶ್ಚೈವ ವ್ಯಕೀರ್ಯಂತ ಸಹಸ್ರಶಃ||

ಸೂರ್ಯನು ಅಸ್ತಮಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹಸ್ರಾರು ರಥಿಗಳು ಮತ್ತು ಕುದುರೆ ಸವಾರರನ್ನು ಬೀಳಿಸುತ್ತಾ ಆ ಸುದಾರುಣ ಯುದ್ಧವನ್ನು ನಡೆಸಿದರು.

06075057a ತತಃ ಶಾಂತನವಃ ಕ್ರುದ್ಧಃ ಶರೈಃ ಸನ್ನತಪರ್ವಭಿಃ|

06075057c ನಾಶಯಾಮಾಸ ಸೇನಾಂ ವೈ ಭೀಷ್ಮಸ್ತೇಷಾಂ ಮಹಾತ್ಮನಾಂ|

06075057e ಪಾಂಚಾಲಾನಾಂ ಚ ಸೈನ್ಯಾನಿ ಶರೈರ್ನಿನೈ ಯಮಕ್ಷಯಂ||

ಆಗ ಶಾಂತನವ ಭೀಷ್ಮನು ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಸನ್ನತಪರ್ವ ಶರಗಳಿಂದ ಆ ಮಹಾತ್ಮ ಪಾಂಚಾಲರ ಸೈನ್ಯಗಳನ್ನು ಯಮಕ್ಷಯಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿ ನಾಶಪಡಿಸಿದನು.

06075058a ಏವಂ ಭಿತ್ವಾ ಮಹೇಷ್ವಾಸಃ ಪಾಂಡವಾನಾಮನೀಕಿನೀಂ|

06075058c ಕೃತ್ವಾವಹಾರಂ ಸೈನ್ಯಾನಾಂ ಯಯೌ ಸ್ವಶಿಬಿರಂ ನೃಪ||

ನೃಪ! ಹೀಗೆ ಪಾಂಡವರ ಸೇನೆಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಆ ಮಹೇಷ್ವಾಸನು ಸೈನ್ಯಗಳನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನು.

06075059a ಧರ್ಮರಾಜೋಽಪಿ ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನವೃಕೋದರೌ|

06075059c ಮೂರ್ಧ್ನಿ ಚೈತಾವುಪಾಘ್ರಾಯ ಸಂಹೃಷ್ಟಃ ಶಿಬಿರಂ ಯಯೌ||

ಧರ್ಮರಾಜನೂ ಕೂಡ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನ-ವೃಕೋದರರನ್ನು ನೋಡಿ
ಸಂಹೃಷ್ಟನಾಗಿ ಅವರ ನೆತ್ತಿಯನ್ನು ಆಘ್ರಾಣಿಸಿ ತನ್ನ ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ
ತೆರಳಿದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ಷಷ್ಠದಿವಸಾವಹಾರೇ ಪಂಚಸಪ್ತತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಷಷ್ಠದಿವಸಾವಹಾರ ಎನ್ನುವ ಎಪ್ಪತ್ತೈದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೭೬

ದುರ್ಯೋಧನ-ಭೀಷ್ಮರ ಸಂವಾದ (೧-೧೨). ಕುರುಸೇನೆಯ ಪುನಃ
ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿದುದು (೧೩-೧೯).

06076001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06076001a ಅಥ ಶೂರಾ ಮಹಾರಾಜ ಪರಸ್ಪರಕೃತಾಗಸಃ|

06076001c ಜಗ್ಮುಃ ಸ್ವಶಿಬಿರಾಣ್ಯೇವ ರುಧಿರೇಣ ಸಮುಕ್ಷಿತಾಃ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾರಾಜ ! ಪರಸ್ಪರರ ಅಪರಾಧಿಗಳಾಗಿ
ಶೂರರು ರಕ್ತದಿಂದ ತೋಯ್ದು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಶಿಬಿರಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿದರು.

06076002a ವಿಶ್ರಮ್ಯ ಚ ಯಥಾನ್ಯಾಯಂ ಪೂಜಯಿತ್ವಾ ಪರಸ್ಪರಂ|

06076002c ಸನ್ನದ್ಧಾಃ ಸಮದೃಶ್ಯಂತ ಭೂಯೋ ಯುದ್ಧಚಿಕೀರ್ಷಯಾ||

ಯಥಾನ್ಯಾಯವಾಗಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿ ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಗೌರವಿಸಿ ಪುನಃ

ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಬಯಸಿ ಸನ್ನದ್ಧರಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿತು.

06076003a ತತಸ್ತವ ಸುತೋ ರಾಜಂಶ್ಚಿಂತಯಾಭಿಪರಿಪ್ಲುತಃ|

06076003c ವಿಸ್ತವಚ್ಛೋಣಿತಾಕ್ತಾಂಗಃ ಪಪ್ರಚ್ಛೇದಂ ಪಿತಾಮಹಂ||

ರಾಜನ್! ಆಗ ಅಂಗಗಳಿಂದ ರಕ್ತವು ಸುರಿಯುತ್ತಿರಲು ನಿನ್ನ ಮಗನು
ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಪಿತಾಮಹನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು:

06076004a ಸೈನ್ಯಾನಿ ರೌದ್ರಾಣಿ ಭಯಾನಕಾನಿ

ವ್ಯೂಢಾನಿ ಸಮ್ಯಗ್ಬಹುಲಧ್ವಜಾನಿ|

06076004c ವಿದಾಯ್ ಹತ್ವಾ ಚ ನಿಪೀಡ್ಯ ಶೂರಾಸ್

ತೇ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ತ್ವರಿತಾ ರಥೌಘಾಃ||

“ಅನೇಕ ಧ್ವಜಗಳಿರುವ, ಚೆನ್ನಾಗಿ ವ್ಯೂಹದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿರುವ ರೌದ್ರ
ಭಯಾನಕ ಸೇನೆಯನ್ನೂ ಕೂಡ ಪಾಂಡವರು ಬೇಗನೇ ಭೇದಿಸಿ,
ಪೀಡಿಸಿ, ರಥಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

06076005a ಸಮೋಹ್ಯ ಸರ್ವಾನ್ಯುಧಿ ಕೀರ್ತಿಮಂತೋ

ವ್ಯೂಹಂ ಚ ತಂ ಮಕರಂ ವಜ್ರಕಲ್ಪಂ|

06076005c ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಭೀಮೇನ ನಿಬರ್ಹಿತೋಽಸ್ಮಿ

ಘೋರೈಃ ಶರೈರ್ಮೃತ್ಯುದಂಡಪ್ರಕಾಶೈಃ||

ವಜ್ರದಂತಿರುವ ಮಕರವ್ಯೂಹವನ್ನು ಕೂಡ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ
ಸಮೋಹಗೊಳಿಸಿ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿಮಂತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ವ್ಯೂಹವನ್ನು
ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಭೀಮನ ಮೃತ್ಯುದಂಡದಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಘೋರ

ಶರಗಳಿಂದ ಗಾಯಗೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.

06076006a ಕ್ರುದ್ಧಂ ತಮುದ್ವೀಕ್ಷ್ಯ ಭಯೇನ ರಾಜನ್
ಸಮ್ಮೂರ್ಚಿತೋ ನಾಲಭಂ ಶಾಂತಿಮದ್ಯ|

06076006c ಇಚ್ಛೇ ಪ್ರಸಾದಾತ್ತವ ಸತ್ಯಸಂಧ
ಪ್ರಾಪ್ತುಂ ಜಯಂ ಪಾಂಡವೇಯಾಂಶ್ಚ ಹಂತುಂ||

ರಾಜನ್! ಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಭಯದಿಂದ ನಾನು ಮೂರ್ಛಿತನಾಗುತ್ತೇನೆ. ಸತ್ಯಸಂಧ! ಇಂದು ನನಗೆ ಶಾಂತಿಯೇ ಇಲ್ಲದಾಗಿದೆ. ಕೇವಲ ನಿನ್ನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಪಾಂಡವೇಯರನ್ನು ಕೊಂದು ಜಯವನ್ನು ಗಳಿಸಲು ಶಕ್ಯನಾಗಿದ್ದೇನೆ.”

06076007a ತೇನೈವಮುಕ್ತಃ ಪ್ರಹಸನ್ಮಹಾತ್ಮಾ
ದುರ್ಯೋಧನಂ ಜಾತಮನ್ಯುಂ ವಿದಿತ್ವಾ|

06076007c ತಂ ಪ್ರತ್ಯುವಾಚಾವಿಮನಾ ಮನಸ್ವೀ
ಗಂಗಾಸುತಃ ಶಸ್ತ್ರಭೃತಾಂ ವರಿಷ್ಠಃ||

ಅವನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಮಹಾತ್ಮಾ ಮನಸ್ವೀ ಶಸ್ತ್ರಭೃತರಲ್ಲಿ ವರಿಷ್ಠ ಗಂಗಾಸುತನು ವಿನಯನಾಗಿ ಕೇಳಿಕೊಂಡರೂ ಅವನು ಕುಪಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆಂದು ತಿಳಿದು ದುರ್ಯೋಧನನಿಗೆ ನಗುತ್ತಾ ಹೇಳಿದನು.

06076008a ಪರೇಣ ಯತ್ನೇನ ವಿಗಾಹ್ಯ ಸೇನಾಂ
ಸರ್ವಾತ್ಮನಾಹಂ ತವ ರಾಜಪುತ್ರ|

06076008c ಇಚ್ಛಾಮಿ ದಾತುಂ ವಿಜಯಂ ಸುಖಂ ಚ
ನ ಚಾತ್ಮಾನಂ ಚಾದಯೇಹಂ ತ್ವದರ್ಥೇ||

“ರಾಜಪುತ್ರ! ಸೇನೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಸರ್ವಾತ್ಮದಿಂದ ನಿನಗೆ
ವಿಜಯವನ್ನೂ ಸುಖವನ್ನೂ ಕೊಡಲು ಬಯಸಿ ಪರಮ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು
ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ನನ್ನ ರಕ್ಷಣೆಯ ಕುರಿತೂ ನಾನು
ಯೋಚಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ.

06076009a ಏತೇ ತು ರೌದ್ರಾ ಬಹವೋ ಮಹಾರಥಾ
ಯಶಸ್ವಿನಃ ಶೂರತಮಾಃ ಕೃತಾಸ್ತ್ರಾಃ|
06076009c ಯೇ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಸಮರೇ ಸಹಾಯಾ
ಜಿತಕ್ಲಮಾಃ ಕ್ರೋಧವಿಷಂ ವಮಂತಿ||

ಸಮರದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರ ಸಹಾಯಕ್ಕೆಂದು ಬಂದ ಅನೇಕ ಮಹಾರಥರು
ರೌದ್ರರು, ಯಶಸ್ವಿಗಳು, ಶೂರತಮರು, ಕೃತಾಸ್ತ್ರರು, ಆಯಾಸವನ್ನು
ಗೆದ್ದವರು ಮತ್ತು ಕ್ರೋಧವಿಷವನ್ನು ಕಾರುವವರು.

06076010a ತೇ ನೇಹ ಶಕ್ಯಾಃ ಸಹಸಾ ವಿಜೇತುಂ
ವೀರ್ಯೋನ್ನದ್ಧಾಃ ಕೃತವೈರಾಸ್ತ್ವಯಾ ಚ|
06076010c ಅಹಂ ಹ್ಯೇತಾನ್ವ ತಿಯೋತ್ಸ್ಯಾಮಿ ರಾಜನ್
ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ಜೀವಿತಂ ತ್ಯಜ್ಯ ವೀರ||

ರಾಜನ್! ವೀರ! ನಿನ್ನೊಂದಿಗೆ ವೈರವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ,
ವೀರ್ಯದಿಂದ ಉನ್ನತ್ತರಾಗಿರುವ ಅವರನ್ನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಸೋಲಿಸಲು

ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಾನಾದರೋ ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಜೀವವನ್ನೇ ತೊರೆದು
ಇವರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

06076011a ರಣೇ ತವಾರ್ಥಾಯ ಮಹಾನುಭಾವ

ನ ಜೀವಿತಂ ರಕ್ಷ್ಯತಮಂ ಮಮಾದ್ಯ|

06076011c ಸರ್ವಾಂಸ್ತವಾರ್ಥಾಯ ಸದೇವದೈತ್ಯಾಽಲ್

ಲೋಕಾನ್ದಹೇಯಂ ಕಿಮು ಶತ್ರೂಂಸ್ತವೇಹ||

ಮಹಾನುಭಾವ! ನಿನಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ನಾನು ನನ್ನ ಜೀವವನ್ನು
ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಆಸೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ನಿನಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ದೇವ-
ದೈತ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಸರ್ವಲೋಕಗಳನ್ನೂ ನಾನು ದಹಿಸಬಲ್ಲೆ. ಇನ್ನು ನಿನ್ನ
ಈ ಶತ್ರುಗಳು ಯಾವ ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ?

06076012a ತತ್ಪಾಂಡವಾನ್ಯೋಧಯಿಷ್ಯಾಮಿ ರಾಜನ್

ಪ್ರಿಯಂ ಚ ತೇ ಸರ್ವಮಹಂ ಕರಿಷ್ಯೇ|

06076012c ಶ್ರುತ್ವೈವ ಚೈತತ್ಪರಮಪ್ರತೀತೋ

ದುರ್ಯೋಧನಃ ಪ್ರೀತಮನಾ ಬಭೂವ||

ರಾಜನ್! ಆ ಪಾಂಡವರೊಡನೆಯೂ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನಿನಗೆ
ಪ್ರಿಯವಾದುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ." ಅವನ ಆ
ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ದುರ್ಯೋಧನನು ಪರಮ ಪ್ರತೀತನಾದನು.

06076013a ಸರ್ವಾಣಿ ಸೈನ್ಯಾನಿ ತತಃ ಪ್ರಹೃಷ್ಟೋ

ನಿರ್ಗಚ್ಛತೇತ್ಯಾಹ ನೃಪಾಂಶ್ಚ ಸರ್ವಾನ್|

06076013c ತದಾಜ್ಞಯಾ ತಾನಿ ವಿನಿಯಯುದ್ರುತಂ

ರಥಾಶ್ವಪಾದಾತಗಜಾಯತಾನಿ||

ಆಗ ಪ್ರಹೃಷ್ಟನಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಸೈನ್ಯಗಳಿಗೂ ಎಲ್ಲ ರಾಜರಿಗೂ “ಹೊರಡಿ!” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅವನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಹತ್ತತ್ತು ಸಾವಿರ ರಥ-ಅಶ್ವ-ಪದಾತಿ-ಗಜಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮಹಾಸೇನೆಯು ಹೊರಟಿತು.

06076014a ಪ್ರಹರ್ಷಯುಕ್ತಾನಿ ತು ತಾನಿ ರಾಜನ್

ಮಹಾಂತಿ ನಾನಾವಿಧಶಸ್ತ್ರವಂತಿ|

06076014c ಸ್ಥಿತಾನಿ ನಾಗಾಶ್ವಪದಾತಿಮಂತಿ

ವಿರೇಜುರಾಜೌ ತವ ರಾಜನ್ಬಲಾನಿ||

ರಾಜನ್! ನಾನಾವಿಧದ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ, ನಾಗಾಶ್ವಪದಾತಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದ ನಿನ್ನ ಸೇನೆಗಳು ಹರ್ಷಿತವಾಗಿದ್ದವು ಮತ್ತು ಬಹಳವಾಗಿ ರಾರಾಜಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

06076015a ವೃಂದೈಃ ಸ್ಥಿತಾಶ್ಚಾಪಿ ಸುಸಂಪ್ರಯುಕ್ತಾಶ್

ಚಕಾಶಿರೇ ದಂತಿಗಣಾಃ ಸಮಂತಾತ್|

06076015c ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರವಿದ್ಭಿರ್ನರದೇವ ಯೋಧೈರ್

ಅಧಿಷ್ಠಿತಾಃ ಸೈನ್ಯಗಣಾಸ್ವ ದೀಯಾಃ||

ನರದೇವ! ನಿನ್ನ ಸೈನ್ಯಗಣಗಳು ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವ ಯೋಧರಿಂದ ನಿಯಂತ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು.

06076016a ರಥೈಶ್ಚ ಪಾದಾತಗಜಾಶ್ವಸಂಘೈಃ

ಪ್ರಯಾದ್ಭಿರಾಜೌ ವಿಧಿವತ್ಪ್ರಣುಸ್ತೈಃ|

06076016c ಸಮುದ್ಧತಂ ವೈ ತರುಣಾರ್ಕವರ್ಣಂ

ರಜೋ ಬಭೌ ಚಾದಯತ್ಸೂರ್ಯರಶ್ಮಿನ್||

ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಅನುಶಾಸಿತರಾಗಿ ರಣರಂಗಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ
ರಥ-ಪದಾತಿ-ಗಜ-ಅಶ್ವ ಸಮೂಹಗಳಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದ ಧೂಳು
ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಮುಸುಕಿ ಬಾಲಸೂರ್ಯನ ರಶ್ಮಿಗಳಂತೆ
ತೋರುತ್ತಿದ್ದವು.

06076017a ರೇಜುಃ ಪತಾಕಾ ರಥದಂತಿಸಂಸ್ಥಾ

ವಾತೇರಿತಾ ಭ್ರಾಮ್ಯಮಾಣಾಃ ಸಮಂತಾತ್|

06076017c ನಾನಾರಂಗಾಃ ಸಮರೇ ತತ್ರ ರಾಜನ್

ಮೇಘೈರ್ಯುಕ್ತಾ ವಿದ್ಯುತಃ ಖೇ ಯಥೈವ||

ರಾಜನ್! ರಥ ಮತ್ತು ಆನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ನಾನಾ ಬಣ್ಣದ
ಪತಾಕೆಗಳು ಗಾಳಿಯಿಂದ ಬೀಸುತ್ತಾ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಸಮರದಲ್ಲಿ
ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಮೇಘಗಳಿಗೆ ತಾಗಿದ ಮಿಂಚುಗಳಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

06076018a ಧನೂಂಷಿ ವಿಸ್ಫಾರಯತಾಂ ನೃಪಾಣಾಂ

ಬಭೂವ ಶಬ್ದಸ್ತುಮುಲೋಽತಿಘೋರಃ|

06076018c ವಿಮಧ್ಯತೋ ದೇವಮಹಾಸುರೌಘೈರ್

ಯಥಾರ್ಣವಸ್ಯಾದಿಯುಗೇ ತದಾನೀಂ||

ಟೇಂಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನೃಪರ ಧನುಸ್ಸುಗಳಿಂದ ಅತಿಘೋರ ತುಮುಲ

ಶಬ್ದವುಂಟಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದು ಆದಿಯುಗದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳೂ
ಮಹಾಸುರರೂ ಸಾಗರವನ್ನು ಮಥಿಸುವಾಗ ಉಂಟಾದ ಶಬ್ದದಂತಿತ್ತು.

06076019a ತದುಗ್ರನಾದಂ ಬಹುರೂಪವರ್ಣಂ

ತವಾತ್ಮಜಾನಾಂ ಸಮುದೀರ್ಣಮೇವಂ|

06076019c ಬಭೂವ ಸೈನ್ಯಂ ರಿಪುಸೈನ್ಯಹಂತ್ರೈ

ಯುಗಾಂತಮೇಘಾಘನಿಭಂ ತದಾನೀಂ||

ಆ ಉಗ್ರನಾದದೊಂದಿಗೆ, ಬಹುಬಣ್ಣದ ರೂಪವುಳ್ಳ ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ಆ
ಸೇನೆಯು ರಿಪುಸೈನ್ಯಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವ ಯುಗಾಂತದ ಘನ ಕಪ್ಪು
ಮೋಡಗಳಂತೆ ಕಂಡಿತು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ಭೀಷ್ಮ ದುರ್ಯೋಧನಸಂವಾದೇ ಷಟ್ಸಪ್ತತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ದುರ್ಯೋಧನಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ ಎಪ್ಪತ್ತಾರನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೨೨

ಏಳನೇ ದಿನದ ಯುದ್ಧ

ಭೀಷ್ಮನು ದುರ್ಯೋಧನನಿಗೆ ವಿಶಲ್ಯೀಕರಣ ಔಷಧವನ್ನು
ಕೊಟ್ಟಿದುದು (೧-೧೦). ಭೀಷ್ಮನು ಕೌರವ ಸೇನೆಯನ್ನು ಮಂಡಲ

ವ್ಯೂಹದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದುದು (೧೧-೨೦). ಪಾಂಡವ ಸೇನೆಯ ವಜ್ರವ್ಯೂಹ
 ರಚನೆ (೨೧-೨೩). ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧಗಳು (೨೪-೩೧). ಅರ್ಜುನನಿಂದ
 ಐಂದ್ರಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಯೋಗ (೩೨-೪೪).

06077001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06077001a ಅಥಾತ್ಮಜಂ ತವ ಪುನರ್ಗಾಂಗೇಯೋ ಧ್ಯಾನಮಾಸ್ಥಿತಂ|

06077001c ಅಬ್ರವೀದ್ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಸಂಪ್ರಹರ್ಷಕರಂ ವಚಃ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಆಗ ಚಿಂತಾಮಗ್ನನಾಗಿದ್ದ ನಿನ್ನ ಮಗನಿಗೆ
 ಪುನಃ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ಗಾಂಗೇಯನು ಹರ್ಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಈ
 ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದನು:

06077002a ಅಹಂ ದ್ರೋಣಶ್ಚ ಶಲ್ಯಶ್ಚ ಕೃತವರ್ಮಾ ಚ ಸಾತ್ವತಃ|

06077002c ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಾ ವಿಕರ್ಣಶ್ಚ ಸೋಮದತ್ತೋಽಥ ಸೈಂಧವಃ||

06077003a ವಿಂದಾನುವಿಂದಾವಾವಂತೈ ಬಾಹ್ಲಿಕಃ ಸಹ ಬಾಹ್ಲಿಕೈಃ|

06077003c ತ್ರಿಗರ್ತರಾಜಶ್ಚ ಬಲೀ ಮಾಗಧಶ್ಚ ಸುದುರ್ಜಯಃ||

06077004a ಬೃಹದ್ಬಲಶ್ಚ ಕೌಸಲ್ಯಶ್ಚಿತ್ರಸೇನೋ ವಿವಿಂಶತಿಃ|

06077004c ರಥಾಶ್ಚ ಬಹುಸಾಹಸ್ರಾಃ ಶೋಭಮಾನಾ ಮಹಾಧ್ವಜಾಃ||

06077005a ದೇಶಜಾಶ್ಚ ಹಯಾ ರಾಜನ್ಸ್ಯಾರೂಢಾ ಹಯಸಾದಿಭಿಃ|

06077005c ಗಜೇಂದ್ರಾಶ್ಚ ಮದೋದ್ವೃತ್ತಾಃ ಪ್ರಭಿನ್ನಕರಟಾಮುಖಾಃ||

06077006a ಪದಾತಾಶ್ಚ ತಥಾ ಶೂರಾ ನಾನಾಪ್ರಹರಣಾಯುಧಾಃ|

06077006c ನಾನಾದೇಶಸಮುತ್ಪನ್ನಾಸ್ವ ದರ್ಥೇ ಯೋದ್ಧುಮುದ್ಯತಾಃ||

“ರಾಜನ್! ನಾನು, ದ್ರೋಣ, ಶಲ್ಯ, ಸಾತ್ವತ ಕೃತವರ್ಮ, ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ,
 ವಿಕರ್ಣ, ಸೋಮದತ್ತ, ಸೈಂಧವ, ಅವಂತಿಯ ವಿಂದಾನುವಿದರು,
 ಬಾಹ್ಲಿಕರೊಂದಿಗೆ ಬಾಹ್ಲಿಕ, ಬಲಶಾಲೀ ತ್ರಿಗರ್ತರಾಜ, ಸುದುರ್ಜಯ
 ಮಾಗಧ, ಕೌಸಲ್ಯ ಬೃಹದ್ಬಲ, ಚಿತ್ರಸೇನ, ವಿವಿಂಶತಿ,
 ಮಹಾಧ್ವಜಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ಅನೇಕ ಸಹಸ್ರ ರಥಗಳು, ಕುದುರೆ
 ಸವಾರರಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ದೇಶೀಯ ಕುದುರೆಗಳು, ಗಂಡಸ್ಥಲದಿಂದ
 ಮದೋದಕವನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಮದೋನ್ಮತ್ತ ಗಜೇಂದ್ರರು, ನಾನಾ
 ಪ್ರಹರಣಾಯುಧಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವ ನಾನಾದೇಶಗಳಿಂದ ಬಂದಿರುವ
 ಶೂರ ಪದಾತಿಗಳು - ಇವರೆಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನ ಸಲುವಾಗಿಯೇ
 ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

06077007a ಏತೇ ಚಾನ್ಯೇ ಚ ಬಹವಸ್ವ ದರ್ಥೇ ತ್ಯಕ್ತಜೀವಿತಾಃ|

06077007c ದೇವಾನಪಿ ರಣೇ ಜೇತುಂ ಸಮರ್ಥಾ ಇತಿ ಮೇ ಮತಿಃ||

ಇವರೆಲ್ಲದೇ ಇನ್ನೂ ಅನ್ಯ ಅನೇಕರು ನಿನಗೋಸ್ಕರ ಜೀವವನ್ನು ಬಿಡಲು
 ಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ರಣದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಗೆಲ್ಲಲು
 ಸಮರ್ಥರು ಎಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

06077008a ಅವಶ್ಯಂ ತು ಮಯಾ ರಾಜಂಸ್ತವ ವಾಚ್ಯಂ ಹಿತಂ ಸದಾ|

06077008c ಅಶಕ್ಯಃ ಪಾಂಡವಾ ಜೇತುಂ ದೇವೈರಪಿ ಸವಾಸವೈಃ|

06077008e ವಾಸುದೇವಸಹಾಯಾಶ್ಚ ಮಹೇಂದ್ರಸಮವಿಕ್ರಮಾಃ||

ರಾಜನ್! ಆದರೆ ನಾನು ನಿನಗೆ ಹಿತ ವಚನಗಳನ್ನು ಸದಾ ಹೇಳುವುದು

ಅವಶ್ಯಕ. ವಾಸುದೇವನ ಸಹಾಯವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ಮತ್ತು
ವಿಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮಹೇಂದ್ರನ ಸಮನಾಗಿರುವ ಪಾಂಡವರನ್ನು ಗೆಲ್ಲಲು
ವಾಸವನೊಂದಿಗೆ ದೇವತೆಗಳೂ ಕೂಡ ಅಶಕ್ಯರು.

06077009a ಸರ್ವಥಾಹಂ ತು ರಾಜೇಂದ್ರ ಕರಿಷ್ಯೇ ವಚನಂ ತವ|

06077009c ಪಾಂಡವಾನ್ವಾ ರಣೇ ಜೇಷ್ಠೇ ಮಾಂ ವಾ ಜೇಷ್ಠಂತಿ ಪಾಂಡವಾಃ||

ರಾಜೇಂದ್ರ! ಆದರೆ ಸರ್ವಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಲೂ ನಿನ್ನ ಮಾತನ್ನು ನಾನು
ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ರಣದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರನ್ನು ನಾನು ಗೆಲ್ಲುತ್ತೇನೆ. ಅಥವಾ
ಪಾಂಡವರು ನನ್ನನ್ನು ಗೆಲ್ಲುತ್ತಾರೆ.”

06077010a ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ದದೌ ಚಾಸ್ಮೈ ವಿಶಲ್ಯಕರಣೀಂ ಶುಭಾಂ|

06077010c ಓಷಧೀಂ ವೀರ್ಯಸಂಪನ್ನಾಂ ವಿಶಲ್ಯಶ್ಚಾ ಭವತ್ತದಾ||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಅವನಿಗೆ ಶುಭ ವಿಶಲ್ಯಕರಣೀ ಔಷಧಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.
ಅದರಿಂದ ಅವನು ವಿಶಲ್ಯನಾಗಿ¹³² ವೀರ್ಯಸಂಪನ್ನನಾದನು.

06077011a ತತಃ ಪ್ರಭಾತೇ ವಿಮಲೇ ಸ್ವೇನಾನೀಕೇನ ವೀರ್ಯವಾನ್|

06077011c ಅವ್ರ್ಯಹತ ಸ್ವಯಂ ವ್ರ್ಯಹಂ ಭೀಷ್ಮೋ ವ್ರ್ಯಹವಿಶಾರದಃ||

06077012a ಮಂಡಲಂ ಮನುಜಶ್ರೇಷ್ಠ ನಾನಾಶಸ್ತ್ರಸಮಾಕುಲಂ|

06077012c ಸಂಪೂರ್ಣಂ ಯೋಧಮುಖ್ಯೈಶ್ಚ ತಥಾ ದಂತಿಪದಾತಿಭಿಃ||

06077013a ರಥೈರನೇಕಸಾಹಸ್ರೈಃ ಸಮಂತಾತ್ಪರಿವಾರಿತಂ|

¹³² ಅಂಗಾಂಗಗಳಿಗೆ ಚುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಬಾಣಗಳು ಸುಲಭವಾಗಿ ಹೊರಬಿದ್ದವು ಮತ್ತು
ವೇದನೆಯು ಹೊರಟುಹೋದವು.

06077013c ಅಶ್ವವೃಂದೈರ್ಮಹದ್ಭಿಶ್ಚ ಋಷಿಷ್ವತೋಮರಧಾರಿಭಿಃ||

ಮನುಜಶ್ರೇಷ್ಠ! ವಿಮಲ ಪ್ರಭಾತದಲ್ಲಿ ವ್ಯೂಹವಿಶಾರದ ವೀರ್ಯವಾನ್
ಭೀಷ್ಮನು ತನ್ನ ಸೇನೆಗಳನ್ನು ತಾನೇ ಮಂಡಲ ವ್ಯೂಹದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದನು.
ಆ ವ್ಯೂಹವು ನಾನಾಶಸ್ತ್ರಸಮಾಕುಲವಾಗಿತ್ತು. ಯೋಧಮುಖ್ಯರಿಂದ,
ಆನೆ-ಪದಾತಿಗಳಿಂದ, ಅನೇಕ ಸಹಸ್ರ ರಥಗಳಿಂದ, ಅನೇಕ
ಅಶ್ವವೃಂದಗಳಿಂದ, ಋಷಿ-ತೋಮರ ಧಾರಿಗಳಿಂದ
ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಪರಿವೃತವಾಗಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿತ್ತು.

06077014a ನಾಗೇ ನಾಗೇ ರಥಾಃ ಸಪ್ತ ಸಪ್ತ ಚಾಶ್ವಾ ರಥೇ ರಥೇ|

06077014c ಅನ್ವಶ್ವಂ ದಶ ಧಾನುಷ್ಯಾ ಧಾನುಷ್ಯೇ ಸಪ್ತ ಚರ್ಮಿಣಃ||

ಆನೆ ಆನೆಗೂ ಏಳು ರಥಗಳಿದ್ದವು. ರಥ ರಥಗಳಿಗೂ ಏಳು
ಅಶ್ವಗಳಿದ್ದವು. ಪ್ರತಿ ಅಶ್ವಕ್ಕೂ ಹತ್ತು ಬಿಲ್ಲಾರಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿ
ಬಿಲ್ಲಾರರಿಗೂ ಏಳು ಕವಚಧಾರಿಗಳಿದ್ದರು.

06077015a ಏವಂವ್ಯೂಹಂ ಮಹಾರಾಜ ತವ ಸೈನ್ಯಂ ಮಹಾರಥೈಃ|

06077015c ಸ್ಥಿತಂ ರಣಾಯ ಮಹತೇ ಭೀಷ್ಮೇಣ ಯುಧಿ ಪಾಲಿತಂ||

ಮಹಾರಾಜ! ಹೀಗೆ ಮಹಾರಥರ ನಿನ್ನ ಮಹಾ ಸೈನ್ಯವನ್ನು
ವ್ಯೂಹವನ್ನಾಗಿ ರಚಿಸಿ ರಣದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಪಾಲಿಸಲು
ಭೀಷ್ಮನು ನಿಂತನು.

06077016a ದಶಾಶ್ವಾನಾಂ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ದಂತಿನಾಂ ಚ ತಥೈವ ಚ|

06077016c ರಥಾನಾಮಯುತಂ ಚಾಪಿ ಪುತ್ರಾಶ್ಚ ತವ ದಂತಿತಾಃ|

06077016e ಚಿತ್ರಸೇನಾದಯಃ ಶೂರಾ ಅಭ್ಯರಕ್ಷನ್ ಪಿತಾಮಹಂ||

ಹತ್ತುಸಾವಿರ ಕುದುರೆಗಳು, ಅಷ್ಟೇ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಆನೆಗಳು, ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ರಥಗಳು, ಮತ್ತು ಚಿತ್ರಸೇನನೇ ಮೊದಲಾದ ಕವಚ ಧರಿಸಿದ ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಪಿತಾಮಹನ ರಕ್ಷಣೆಗಿದ್ದರು.

06077017a ರಕ್ಷ್ಯಮಾಣಶ್ಚ ತೈಃ ಶೂರೈರ್ಗೋಪ್ಯಮಾನಾಶ್ಚ ತೇನ ತೇ|

06077017c ಸನ್ನದ್ಧಾಃ ಸಮದೃಶ್ಯಂತ ರಾಜಾನಶ್ಚ ಮಹಾಬಲಾಃ||

ಆ ಶೂರರಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಮತ್ತು ಅವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಆ ಮಹಾಬಲ ರಾಜರು ಯುದ್ಧ ಸನ್ನದ್ಧರಾದುದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.

06077018a ದುರ್ಯೋಧನಸ್ತು ಸಮರೇ ದಂಶಿತೋ ರಥಮಾಸ್ಥಿತಃ|

06077018c ವ್ಯಭ್ರಾಜತ ಶ್ರಿಯಾ ಜುಷ್ಪೋ ಯಥಾ ಶಕ್ರಸ್ಮಿವಿಷ್ಟಪೇ||

ದುರ್ಯೋಧನನಾದರೋ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಕವಚಧಾರಿಯಾಗಿ ರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪರೊಂದಿಗೆ ಶಕ್ರನಂತೆ ಶ್ರೀಯಿಂದ ತುಂಬಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದನು.

06077019a ತತಃ ಶಬ್ದೋ ಮಹಾನಾಸೀತ್ಪುತ್ರಾಣಾಂ ತವ ಭಾರತ|

06077019c ರಥಘೋಷಶ್ಚ ತುಮುಲೋ ವಾದಿತ್ರಾಣಾಂ ಚ ನಿಸ್ವನಃ||

ಭಾರತ! ಆಗ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರ ಮಹಾ ಶಬ್ದವು ಕೇಳಿಬಂದಿತು. ರಥಘೋಷ ಮತ್ತು ವಾದ್ಯಗಳು ಮೊಳಗುವ ತುಮುಲವಾಯಿತು.

06077020a ಭೀಷ್ಮೇಣ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾಣಾಂ ವ್ಯೂಢಃ ಪ್ರತ್ಯಜ್ಞುಖೋ ಯುಧಿ|

06077020c ಮಂಡಲಃ ಸುಮಹಾವ್ಯೂಹೋ ದುರ್ಭೇದ್ಯೋಽಮಿತ್ರಘಾತಿನಾಂ|

06077020e ಸರ್ವತಃ ಶುಶುಭೇ ರಾಜನ್ಮಣೇಽರಿಣಾಂ ದುರಾಸದಃ||

ಭೀಷ್ಮನಿಂದ ಮಂಡಲಾಕಾರದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಅಮಿತ್ರಘಾತೀ
ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರರ ಆ ದುರ್ಭೇದ್ಯ ಮಹಾಸೇನೆಯು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ
ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹೊರಟಿತು. ರಾಜನ್! ರಣದಲ್ಲಿ ಅರಿಗಳಿಗೆ
ದುರಾಸದವಾದ ಆ ಸೇನೆಯು ಎಲ್ಲಕಡೆಯೂ ಸುಂದರವಾಗಿ
ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.

06077021a ಮಂಡಲಂ ತು ಸಮಾಲೋಕ್ಯ ವ್ಯೂಹಂ ಪರಮದಾರುಣಂ|

06077021c ಸ್ವಯಂ ಯುಧಿಷ್ಠಿರೋ ರಾಜಾ ವ್ಯೂಹಂ ವಜ್ರಮಥಾಕರೋತ್||

ಪರಮದಾರುಣವಾದ ಆ ಮಂಡಲವ್ಯೂಹವನ್ನು ನೋಡಿ ರಾಜಾ
ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಸ್ವಯಂ ತಾನೇ ವಜ್ರವ್ಯೂಹವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು.

06077022a ತಥಾ ವ್ಯೂಢೇಷ್ಟನೀಕೇಷು ಯಥಾಸ್ಥಾನಮವಸ್ಥಿತಾಃ|

06077022c ರಥಿನಃ ಸಾದಿನಶ್ಚೈವ ಸಿಂಹನಾದಮಥಾನದನ್||

ಹಾಗೆ ಸೈನ್ಯದ ವ್ಯೂಹದಲ್ಲಿ ಯಥಾಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿತರಾಗಿದ್ದ
ರಥಿಗಳು ಮತ್ತು ಸಾದಿನರು ಸಿಂಹನಾದಗೈದರು.

06077023a ಬಿಭಿತ್ಸವಸ್ತತೋ ವ್ಯೂಹಂ ನಿಯಂ ಯುಯುಧ್ಧಕಾಂಕ್ಷಿಣಃ|

06077023c ಇತರೇತರತಃ ಶೂರಾಃ ಸಹಸೈನ್ಯಾಃ ಪ್ರಹಾರಿಣಃ||

ಪ್ರಹಾರಿ ಶೂರರು ವ್ಯೂಹವನ್ನು ಭೇದಿಸಲು ಬಯಸಿ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು
ಬಯಸಿ ಇತರೇತರರ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಹೊರಟರು.

06077024a ಭಾರದ್ವಾಜೋ ಯಯೌ ಮತ್ಸ್ಯಂ ದ್ರೋಣಿಶ್ಚಾಪಿ ಶಿಖಿಂಡಿನಂ|

06077024c ಸ್ವಯಂ ದುರ್ಯೋಧನೋ ರಾಜಾ ಪಾರ್ಷ್ವತಂ ಸಮುಪಾದ್ರವತ್||

ಭಾರದ್ವಾಜನು ಮತ್ಸ್ಯನನ್ನೂ, ದ್ರೋಣಿಯು ಶಿಖಿಂಡಿಯನ್ನೂ, ಸ್ವಯಂ ರಾಜಾ ದುರ್ಯೋಧನನು ಪಾರ್ಷ್ವತನನ್ನೂ ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದರು.

06077025a ನಕುಲಃ ಸಹದೇವಶ್ಚ ರಾಜನ್ಮದ್ರೇಶಮೀಯತುಃ|

06077025c ವಿಂದಾನುವಿಂದಾವಾವಂತ್ಯಾವಿರಾವಂತಮಭಿದ್ರುತೌ||

ರಾಜನ್! ನಕುಲ ಸಹದೇವರು ಮದ್ರೇಶನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದರು. ಅವಂತಿಯ ವಿಂದಾನುವಿಂದರು ಇರಾವಂತನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದರು.

06077026a ಸರ್ವೇ ನೃಪಾಸ್ತು ಸಮರೇ ಧನಂಜಯಮಯೋಧಯನ್|

06077026c ಭೀಮಸೇನೋ ರಣೇ ಯತ್ತೋ ಹಾರ್ದಿಕ್ಯಂ ಸಮವಾರಯತ್||

ಸಮರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ನೃಪರೂ ಧನಂಜಯನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದರು. ರಣದಲ್ಲಿ ಭೀಮಸೇನನು ಹಾರ್ದಿಕ್ಯನನ್ನು ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದನು.

06077027a ಚಿತ್ರಸೇನಂ ವಿಕರ್ಣಂ ಚ ತಥಾ ದುರ್ಮರ್ಷಣಂ ವಿಭೋ|

06077027c ಆರ್ಜುನಿಃ ಸಮರೇ ರಾಜಂಸ್ತವ ಪುತ್ರಾನಯೋಧಯತ್||

ವಿಭೋ! ರಾಜನ್! ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರಾದ ಚಿತ್ರಸೇನ, ವಿಕರ್ಣ ಮತ್ತು ಹಾಗೆಯೇ ದುರ್ಮರ್ಷಣನನ್ನು ಆರ್ಜುನಿಯು ಎದುರಿಸಿ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದನು.

06077028a ಪ್ರಾಗ್ಜ್ಞೇತಿಷಂ ಮಹೇಷ್ಟಾಸಂ ಹೈಡಿಂಬೋ ರಾಕ್ಷಸೋತ್ತಮಃ|

06077028c ಅಭಿದುದ್ರಾವ ವೇಗೇನ ಮತ್ತೋ ಮತ್ತಮಿವ ದ್ವಿಪಂ||

ಮದಿಸಿದ ಆನೆಯು ಮದಿಸಿದುದನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ರಾಕ್ಷಸೋತ್ತಮ
ಹೈಡಿಂಬಿಯು ಪ್ರಾಗ್ಜ್ಯೋತಿಷದ ಮಹೇಷ್ಟಾಸನನ್ನು ವೇಗದಿಂದ
ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದನು.

06077029a ಅಲಂಬುಸಸ್ತತೋ ರಾಜನ್ಸಾತ್ಯಕಿಂ ಯುದ್ಧದುರ್ಮದಂ|

06077029c ಸಸೈನ್ಯಂ ಸಮರೇ ಕ್ರುದ್ಧೋ ರಾಕ್ಷಸಃ ಸಮಭಿದ್ರವತ್||

ರಾಜನ್! ರಾಕ್ಷಸ ಅಲಂಬುಸನು ತನ್ನ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ
ಸಮರದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧದುರ್ಮದ ಸಾತ್ಯಕಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸಿದನು.

06077030a ಭೂರಿಶ್ರವಾ ರಣೇ ಯತ್ತೋ ಧೃಷ್ಟಕೇತುಮಯೋಧಯತ್|

06077030c ಶ್ರುತಾಯುಷಂ ತು ರಾಜಾನಂ ಧರ್ಮಪುತ್ರೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ||

ರಣದಲ್ಲಿ ಭೂರಿಶ್ರವನು ಧೃಷ್ಟಕೇತುವೊಂದಿಗೆ ಮತ್ತು ಶ್ರುತಾಯುಷನು
ರಾಜ ಧರ್ಮಪುತ್ರ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡಿದನು.

06077031a ಚೇಕಿತಾನಸ್ತು ಸಮರೇ ಕೃಪಮೇವಾನ್ವಯೋಧಯತ್|

06077031c ಶೇಷಾಃ ಪ್ರತಿಯುರ್ಯತ್ತಾ ಭೀಮಮೇವ ಮಹಾರಥಂ||

ಸಮರದಲ್ಲಿ ಚೇಕಿತಾನನು ಕೃಪನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದನು. ಉಳಿದವರು
ಮಹಾರಥ ಭೀಮನನ್ನೇ ಎದುರಿಸಿ ಹೋರಾಡಿದರು.

06077032a ತತೋ ರಾಜಸಹಸ್ರಾಣಿ ಪರಿವವೃರ್ಧನಂಜಯಂ|

06077032c ಶಕ್ತಿತೋಮರನಾರಾಚಗದಾಪರಿಘಪಾಣಯಃ||

ಆಗ ಶಕ್ತಿ-ತೋಮರ-ನಾರಾಚ-ಗದ-ಪರಿಘಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸಹಸ್ರಾರು
ರಾಜರು ಧನಂಜಯನನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದರು.

06077033a ಅರ್ಜುನೋಽಥ ಭೃಶಂ ಕ್ರುದ್ಧೋ ವಾಷ್ಣೇಯಮಿದಮಬ್ರವೀತ್|

06077033c ಪಶ್ಯ ಮಾಧವ ಸೈನ್ಯಾನಿ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಸ್ಯ ಸಂಯುಗೇ|

06077033e ವ್ಯೂಢಾನಿ ವ್ಯೂಹವಿದುಷಾ ಗಾಂಗೇಯೇನ ಮಹಾತ್ಮನಾ||

ಆಗ ಅರ್ಜುನನು ತುಂಬಾ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ವಾಷ್ಣೇಯನಿಗೆ ಇದನ್ನು
ಹೇಳಿದನು: “ಮಾಧವ! ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ವ್ಯೂಹವಿದುಷ ಮಹಾತ್ಮ
ಗಾಂಗೇಯನಿಂದ ವ್ಯೂಹಗೊಂಡಿರುವ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರ ನ ಸೈನ್ಯಗಳನ್ನು
ನೋಡು!

06077034a ಯುದ್ಧಾಭಿಕಾಮಾನ್ ಶೂರಾಂಶ್ಚ ಪಶ್ಯ ಮಾಧವ ದಂಶಿತಾನ್|

06077034c ತ್ರಿಗರ್ತರಾಜಂ ಸಹಿತಂ ಭ್ರಾತೃಭಿಃ ಪಶ್ಯ ಕೇಶವ||

ಮಾಧವ! ಕೇಶವ! ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು ಬಯಸಿರುವ
ಕವಚಧಾರಿಗಳಾದ ಶೂರರನ್ನು ನೋಡು! ಸಹೋದರರೊಂದಿಗೆ
ತ್ರಿಗರ್ತರಾಜನನ್ನು ನೋಡು!

06077035a ಅದ್ವೈತಾನ್ವಾತಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಪಶ್ಯತಸ್ತೇ ಜನಾರ್ದನ|

06077035c ಯ ಇಮೇ ಮಾಂ ಯದುಶ್ರೇಷ್ಠ ಯೋದ್ಧಕಾಮಾ ರಣಾಜಿರೇ||

ಜನಾರ್ದನ! ಯದುಶ್ರೇಷ್ಠ! ಇಂದು ನೀನು ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಈ
ಯುದ್ಧಕಾಮಿಗಳನ್ನು ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಸಂಹರಿಸುತ್ತೇನೆ.”

06077036a ಏವಮುಕ್ತಾ ತು ಕೌಂತೇಯೋ ಧನುರ್ಜ್ಯಾ ಮವಮೃಜ್ಯ ಚ|

06077036c ವವರ್ಷ ಶರವರ್ಷಾಣಿ ನರಾಧಿಪಗಣಾನ್ವತಿ||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಕೌಂತೇಯನು ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಟೀಂಕರಿಸಿ ನರಾಧಿಪತಿಗಣಗಳ
ಮೇಲೆ ಶರವರ್ಷಗಳನ್ನು ಸುರಿಸಿದನು.

06077037a ತೇಽಪಿ ತಂ ಪರಮೇಷ್ಟಾಸಾಃ ಶರವರ್ಷೈರಪೂರಯನ್|

06077037c ತಡಾಗಮಿವ ಧಾರಾಭಿಯಥಾ ಪ್ರಾವೃಷಿ ತೋಯದಾ||

ಆ ಪರಮೇಷ್ಟಾಸರೂ ಕೂಡ ಮೋಡಗಳು ಮಳೆಯಿಂದ
ಸರೋವರವನ್ನು ತುಂಬುವಂತೆ ಶರವರ್ಷಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು
ತುಂಬಿದರು.

06077038a ಹಾಹಾಕಾರೋ ಮಹಾನಾಸೀತ್ತವ ಸೈನ್ಯೇ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06077038c ಚಾದ್ಯಮಾನೌ ಭೃಶಂ ಕೃಷ್ಣೌ ಶರೈರ್ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮಹಾರಣೇ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಆಗ ಆ ಇಬ್ಬರೂ ಕೃಷ್ಣರೂ ಮಹಾರಣದಲ್ಲಿ ಶರಗಳಿಂದ
ಮುಚ್ಚಿ ಹೋಗಿದುದನ್ನು ನೋಡಿ ನಿನ್ನ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ
ಹಾಹಾಕಾರವುಂಟಾಯಿತು.

06077039a ದೇವಾ ದೇವರ್ಷಯಶ್ಚೈವ ಗಂಧರ್ವಾಶ್ಚ ಮಹೋರಗಾಃ|

06077039c ವಿಸ್ಮಯಂ ಪರಮಂ ಜಗ್ಮುರ್ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಕೃಷ್ಣೌ ತಥಾಗತೌ||

ಹಾಗಾದ ಕೃಷ್ಣರಿಬ್ಬರನ್ನು ನೋಡಿ ದೇವತೆಗಳೂ, ದೇವರ್ಷಿಗಳೂ,
ಗಂಧರ್ವರೂ, ಮಹೋರಗರೂ ಪರಮ ವಿಸ್ಮಿತರಾದರು.

06077040a ತತಃ ಕ್ರುದ್ಧೋಽರ್ಜುನೋ ರಾಜಸ್ತ್ವಿಂದ್ರಮಸ್ತ್ರಮುದೀರಯತ್|

06077040c ತತ್ರಾದ್ಭುತಮಪಶ್ಯಾಮ ವಿಜಯಸ್ಯ ಪರಾಕ್ರಮಂ||

ರಾಜನ್! ಆಗ ಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಅರ್ಜುನನು ಐಂದ್ರಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ವಿಜಯನ ಅದ್ಭುತ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ನೋಡಿದೆವು.

06077041a ಶಸ್ತ್ರವೃಷ್ಟಿಂ ಪರೈರ್ಮುಕ್ತಾಂ ಶರೌಘೈರ್ಯದವಾರಯತ್|

06077041c ನ ಚ ತತ್ರಾಪ್ಯನಿರ್ಭಿನ್ನಃ ಕಶ್ಚಿದಾಸೀದ್ವಿಶಾಂ ಪತೇ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಅದು ಶತ್ರುಗಳು ಬಿಟ್ಟು ಶರವೃಷ್ಟಿಯನ್ನೂ ಶರಗುಂಪುಗಳನ್ನೂ ನಿರಸನಗೊಳಿಸಿತಲ್ಲದೇ ಅದರಿಂದ ಗಾಯಗೊಳ್ಳದೇ ಇದ್ದ ಯಾರೂ ಅಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ.

06077042a ತೇಷಾಂ ರಾಜಸಹಸ್ರಾಣಾಂ ಹಯಾನಾಂ ದಂತಿನಾಂ ತಥಾ|

06077042c ದ್ವಾಭ್ಯಾಂ ತ್ರಿಭಿಃ ಶರೈಶ್ಚಾನ್ಯಾನ್ಪಾರ್ಥೋ ವಿವ್ಯಾಧ ಮಾರಿಷ||

ಮಾರಿಷ! ಪಾರ್ಥನು ಅವರ ಸಹಸ್ರಾರು ರಾಜರು, ಕುದುರೆಗಳು ಮತ್ತು ಆನೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅನ್ಯರನ್ನು ಎರಡೆರರು ಅಥವಾ ಮೂರು ಮೂರು ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06077043a ತೇ ಹನ್ಯಮಾನಾಃ ಪಾರ್ಥೇನ ಭೀಷ್ಮಂ ಶಾಂತನವಂ ಯಯುಃ|

06077043c ಅಗಾರ್ಥೇ ಮಜ್ಜಮಾನಾನಾಂ ಭೀಷ್ಮಸ್ತ್ರತಾಭವತ್ತದಾ||

ಪಾರ್ಥನಿಂದ ಪೀಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅವರು ಭೀಷ್ಮ ಶಾಂತನವನಲ್ಲಿಗೆ

ಹೋದರು. ಅಗಾಧ ಆಳದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುತ್ತಿದ್ದ ಅವರಿಗೆ ಆಗ ಭೀಷ್ಮನೇ ತ್ರಾತನಾಗಿದ್ದನು.

06077044a ಆಪತದ್ಭಿಸ್ತು ತೈಸ್ತತ್ರ ಪ್ರಭಗ್ನಂ ತಾವಕಂ ಬಲಂ|

06077044c ಸಂಚುಕ್ಷುಭೇ ಮಹಾರಾಜ ವಾತ್ಯೈರಿವ ಮಹಾರ್ಣವಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಭಿರುಗಳಿಯಿಂದ ಮಹಾಸಾಗರವು
ಅಲ್ಲೋಲಕಲ್ಲೋಲವಾಗುವಂತೆ ನಿನ್ನ ಸೇನೆಯು ಅಲ್ಲಿ ಅವರಿಂದ
ಪೀಡಿತವಾಗಿ ಭಗ್ನವಾಯಿತು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ಸಪ್ತಮಯುದ್ಧದಿವಸೇ ಸಪ್ತಸಪ್ತತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಸಪ್ತಮಯುದ್ಧದಿವಸ ಎನ್ನುವ ಎಪ್ಪತ್ತೇಳನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೭೮

ಭೀಷ್ಮನು ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಹೋದುದು (೧-೧೩). ದ್ರೋಣ-
ವಿರಾಟರ ಯುದ್ಧ; ವಿರಾಟನ ಮಗ ಶಂಖನ ವಧೆ (೧೪-೨೪).
ಶಿಖಿಂಡಿ-ಅಶ್ವತ್ಥಾಮರ ಯುದ್ಧ; ಶಿಖಿಂಡಿಯ ಪರಾಭವ (೨೫-೩೫).
ಸಾತ್ಯಕಿ-ಅಲಂಬುಸರ ಯುದ್ಧ; ಸಾತ್ಯಕಿಯು ಐಂದ್ರಾಸ್ತ್ರವನ್ನು
ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದುದು (೩೬-೪೩). ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನ-ದುರ್ಯೋಧನರ
ಯುದ್ಧ (೪೪-೫೦). ಕೃತವರ್ಮ-ಭೀಮಸೇನರ ಯುದ್ಧ (೫೧-೫೭).

06078001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06078001a ತಥಾ ಪ್ರವೃತ್ತೇ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ನಿವೃತ್ತೇ ಚ ಸುಶರ್ಮಣಿ|

06078001c ಪ್ರಭಗ್ನೇಷು ಚ ವೀರೇಷು ಪಾಂಡವೇನ ಮಹಾತ್ಮನಾ||

06078002a ಕ್ಷುಭ್ಯಮಾಣೇ ಬಲೇ ತೂರ್ಣಂ ಸಾಗರಪ್ರತಿಮೇ ತವ|

06078002c ಪ್ರತ್ಯುದ್ಯಾತೇ ಚ ಗಾಂಗೇಯೇ ತ್ವರಿತಂ ವಿಜಯಂ ಪ್ರತಿ||

06078003a ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದುರ್ಯೋಧನೋ ರಾಜನೃಣೇ ಪಾರ್ಥಸ್ಯ ವಿಕ್ರಮಂ|

06078003c ತ್ವರಮಾಣಃ ಸಮಭ್ಯೇತ್ಯ ಸರ್ವಾಂಸ್ತಾನಬ್ರವೀನ್ಮುಪಾನ್||

06078004a ತೇಷಾಂ ಚ ಪ್ರಮುಖೇ ಶೂರಂ ಸುಶರ್ಮಾಣಂ ಮಹಾಬಲಂ|

06078004c ಮಧ್ಯೇ ಸರ್ವಸ್ಯ ಸೈನ್ಯಸ್ಯ ಭೃಶಂ ಸಂಹರ್ಷಯನ್ವಚಃ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಹಾಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಸಂಗ್ರಾಮದಿಂದ ಸುಶರ್ಮನು ನಿವೃತ್ತನಾಗಲು, ಮಹಾತ್ಮ ಪಾಂಡವನಿಂದ ವೀರರು ಪ್ರಭಗ್ನರಾಗಲು, ಸಾಗರದಂತಿದ್ದ ನಿನ್ನ ಸೇನೆಯ ಬೇಗನೇ ಕ್ಷೋಭೆಗೊಳ್ಳಲು, ಗಾಂಗೇಯನು ತ್ವರೆಮಾಡಿ ವಿಜಯನ ಬಳಿ ಧಾವಿಸಿ ಬರಲು, ರಣದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಥನ ವಿಕ್ರಮವನ್ನು ನೋಡಿ ತ್ವರೆಮಾಡಿ ದುರ್ಯೋಧನನು ಅಲ್ಲಿ ಸೈನ್ಯದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದ ನೃಪರೆಲ್ಲರಿಗೆ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹರ್ಷವಾಗುವಂತೆ ಹೇಳಿದನು:

06078005a ಏಷ ಭೀಷ್ಮಃ ಶಾಂತನವೋ ಯೋದ್ಧಕಾಮೋ ಧನಂಜಯಂ|

06078005c ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠಸ್ತುಕ್ತ್ವಾ ಜೀವಿತಮಾತ್ಮನಃ||

“ಈ ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠ ಭೀಷ್ಮ ಶಾಂತನವನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ತನ್ನ ಜೀವವನ್ನೇ ತೊರೆದು ಧನಂಜಯನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು

ಬಯಸಿದ್ದಾನೆ.

06078006a ತಂ ಪ್ರಯಾಂತಂ ಪರಾನೀಕಂ ಸರ್ವಸೈನ್ಯೇನ ಭಾರತಂ|

06078006c ಸಮ್ಯಕ್ತಾಃ ಸಮರೇ ಸರ್ವೇ ಪಾಲಯಧ್ವಂ ಪಿತಾಮಹಂ||

ಸಮರದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಸೇನೆಯನ್ನು ನುಗ್ಗುತ್ತಿರುವ ಭಾರತ ಪಿತಾಮಹನನ್ನು ಎಲ್ಲ ಸೈನ್ಯಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆದು ಎಲ್ಲರೂ ಪಾಲಿಸಿರಿ.”

06078007a ಬಾಢಮಿತ್ಯೇವಮುಕ್ತ್ವಾ ತು ತಾನ್ಯನೀಕಾನಿ ಸರ್ವಶಃ|

06078007c ನರೇಂದ್ರಾಣಾಂ ಮಹಾರಾಜ ಸಮಾಜಗ್ಮುಃ ಪಿತಾಮಹಂ||

ಆಗಲೆಂದು ಹೇಳಿ ಆ ಸೇನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸರ್ವ ನರೇಂದ್ರರೂ ಪಿತಾಮಹನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಹೋದರು.

06078008a ತತಃ ಪ್ರಯಾತಃ ಸಹಸಾ ಭೀಷ್ಮಃ ಶಾಂತನವೋಽರ್ಜುನಂ|

06078008c ರಣೇ ಭಾರತಮಾಯಾಂತಮಾಸಸಾದ ಮಹಾಬಲಂ||

06078009a ಮಹಾಶ್ವೇತಾಶ್ವಯುಕ್ತೇನ ಭೀಮವಾನರಕೇತುನಾ|

06078009c ಮಹತಾ ಮೇಘನಾದೇನ ರಥೇನಾತಿ ವಿರಾಜತ||

ಆಗ ವೇಗದಲ್ಲಿ ಹೊರಟು ಭೀಷ್ಮ ಶಾಂತನವನು

ಮಹಾಶ್ವೇತಾಶ್ವಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದ, ಭೀಮವಾನರಧ್ವಜವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ, ಮೇಘನಾದದಂತೆ ಗುಡುಗುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಾ ರಥದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಿಸಿ ತನ್ನ ಕಡೆಗೇ ಬರತ್ತಿದ್ದ ಮಹಾಬಲ ಭಾರತ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದನು.

06078010a ಸಮರೇ ಸರ್ವಸೈನ್ಯಾನಾನುಪಯಾತಂ ಧನಂಜಯಂ|

06078010c ಅಭವತ್ತುಮುಲೋ ನಾದೋ ಭಯಾದ್ಧೃಷ್ಟಾ ಕಿರೀಟಿನಂ||

ಸಮರದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಕಿರೀಟೀ ಧನಂಜಯನನ್ನು ನೋಡಿ ಭಯದಿಂದ
ಸರ್ವಸೈನ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತುಮುಲ ಹಾಹಾಕಾರವುಂಟಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

06078011a ಅಭೀಶುಹಸ್ತಂ ಕೃಷ್ಣಂ ಚ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದಿತ್ಯಮಿವಾಪರಂ|

06078011c ಮಧ್ಯಂದಿನಗತಂ ಸಂಖ್ಯೇ ನ ಶೇಕುಃ ಪ್ರತಿವೀಕ್ಷಿತುಂ||

ಕಡಿವಾಣಗಳನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಇನ್ನೊಬ್ಬ
ಸೂರ್ಯನಂತಿರುವ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನೋಡಲು ಅವರು ಅಶಕ್ಯರಾದರು.

06078012a ತಥಾ ಶಾಂತನವಂ ಭೀಷ್ಮಂ ಶ್ವೇತಾಶ್ವಂ ಶ್ವೇತಕಾರ್ಮುಕಂ|

06078012c ನ ಶೇಕುಃ ಪಾಂಡವಾ ದ್ರಷ್ಟುಂ ಶ್ವೇತಗ್ರಹಮಿವೋದಿತಂ||

ಹಾಗೆಯೇ ಬಿಳಿಯ ಕುದುರೆಗಳ ಮತ್ತು ಬಿಳಿಯ ಬಿಲ್ಲಿನ
ಉದಯಿಸುತ್ತಿರುವ ಶ್ವೇತಗ್ರಹದಂತಿರುವ ಭೀಷ್ಮ ಶಾಂತನವನನ್ನು
ಪಾಂಡವರು ನೋಡಲು ಅಶಕ್ಯರಾದರು.

06078013a ಸ ಸರ್ವತಃ ಪರಿವೃತಸ್ತ್ರೀಗರ್ತೈಃ ಸುಮಹಾತ್ಮಭಿಃ|

06078013c ಭ್ರಾತೃಭಿಸ್ತವ ಪುತ್ರೈಶ್ಚ ತಥಾನ್ವೈಶ್ಚ ಮಹಾರಥೈಃ||

ಅವನು ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಿಂದ ಮಹಾತ್ಮ ತ್ರಿಗರ್ತರಿಂದ ಮತ್ತು ಹಾಗೆಯೇ
ಮಹಾರಥರಾದ ನಿನ್ನ ಸಹೋದರರು ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳಿಂದ
ಸುತ್ತುವರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದನು.

06078014a ಭಾರದ್ವಾಜಸ್ತು ಸಮರೇ ಮತ್ಸ್ಯಂ ವಿವ್ಯಾಧ ಪತ್ರಿಣಾ|

06078014c ಧ್ವಜಂ ಚಾಸ್ಯ ಶರೇಣಾಜೌ ಧನುಶ್ಚೈಕೇನ ಚಿಚ್ಛಿದೇ||

ಸಮರದಲ್ಲಿ ಭಾರದ್ವಾಜನಾದರೋ ಪತ್ರಿಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಹೊಡೆದನು ಮತ್ತು ಶರಗಳಿಂದ ಅವನ ಧ್ವಜವನ್ನೂ, ಒಂದರಿಂದ ಧನುಸ್ಸನ್ನೂ ಕತ್ತರಿಸಿದನು.

06078015a ತದಪಾಸ್ಯ ಧನುಶ್ಚಿನ್ನಂ ವಿರಾಟೋ ವಾಹಿನೀಪತಿಃ|

06078015c ಅನ್ಯದಾದತ್ತ ವೇಗೇನ ಧನುರ್ಭಾರಸಹಂ ದೃಢಂ|

06078015e ಶರಾಂಶ್ಚ ಶೀವಿಷಾಕಾರಾಂ ಜ್ವಲಿತಾನ್ವನ್ನಗಾನಿವ||

ಆಗ ವಾಹಿನೀಪತಿ ವಿರಾಟನು ತುಂಡಾದ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಬದಿಗಿಟ್ಟು ವೇಗದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ದೃಢವಾದ ಭಾರವನ್ನು ಹೊರಬಲ್ಲ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಮತ್ತು ಸರ್ಪಗಳಂತೆ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುವ, ವಿಷವನ್ನು ಕಾರುತ್ತಿರುವ ಬಾಣಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು.

06078016a ದ್ರೋಣಂ ತ್ರಿಭಿಃ ಪ್ರವಿವ್ಯಾಧ ಚತುರ್ಭಿಶ್ಚಾಸ್ಯ ವಾಜಿನಃ|

06078016c ಧ್ವಜಮೇಕೇನ ವಿವ್ಯಾಧ ಸಾರಥಿಂ ಚಾಸ್ಯ ಪಂಚಭಿಃ|

06078016e ಧನುರೇಕೇಷುಣಾವಿಧ್ಯತ್ತತ್ರಾಕ್ರುದ್ಯದ್ವಿ ಜರ್ಷಭಃ||

ಅವನು ದ್ರೋಣನನ್ನು ಮೂರರಿಂದ ತಿರುಗಿ ಹೊಡೆದನು, ನಾಲ್ಕರಿಂದ ಅವನ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು, ಒಂದರಿಂದ ಧ್ವಜವನ್ನು ಮತ್ತು ಐದರಿಂದ ಸಾರಥಿಯನ್ನು ಹೊಡೆದನು. ಒಂದರಿಂದ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೊಡೆದಿದ್ದರಿಂದ ದ್ವಿಜರ್ಷಭನು ತುಂಬಾ ಕುಪಿತನಾದನು.

06078017a ತಸ್ಯ ದ್ರೋಣೋಽವಧೀದಶ್ವಾಂ ಶರೈಃ ಸನ್ನತಪರ್ವಭಿಃ|

06078017c ಅಷ್ಟಾಭಿರ್ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ಸೂತಮೇಕೇನ ಪತ್ರಿಣಾ||

ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ! ದ್ರೋಣನು ಅವನ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಎಂಟು ಸನ್ನತಪರ್ವ
ಶರಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಸಾರಥಿಯನ್ನು ಒಂದು ಪತ್ರಿಯಿಂದ ವಧಿಸಿದನು.

06078018a ಸ ಹತಾಶ್ವಾದವಪ್ಲುತ್ಯ ಸ್ಯಂದನಾದ್ಧತಸಾರಥಿಃ|

06078018c ಆರುರೋಹ ರಥಂ ತೂರ್ಣಂ ಶಂಖಸ್ಯ ರಥಿನಾಂ ವರಃ||

ಕುದುರೆಗಳು-ಸಾರಥಿಯು ಹತರಾಗಲು ಆ ರಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನು
ತಕ್ಷಣವೇ ತನ್ನ ರಥದಿಂದ ಹಾರಿ ಶಂಖನ ರಥವನ್ನೇರಿದನು.

06078019a ತತಸ್ತು ತೌ ಪಿತಾಪುತ್ರೌ ಭಾರದ್ವಾಜಂ ರಥೇ ಸ್ಥಿತೌ|

06078019c ಮಹತಾ ಶರವರ್ಷೇಣ ವಾರಯಾಮಾಸತುರ್ಬಲಾತ್||

ಆಗ ಆ ತಂದೆ-ಮಗ ಇಬ್ಬರೂ ರಥದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಭಾರದ್ವಾಜನನ್ನು
ಮಹಾ ಶರವರ್ಷದಿಂದ ಬಲವಂತವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು.

06078020a ಭಾರದ್ವಾಜಸ್ತತಃ ಕ್ರುದ್ಧಃ ಶರಮಾಶೀವಿಷೋಪಮಂ|

06078020c ಚಿಕ್ಷೇಪ ಸಮರೇ ತೂರ್ಣಂ ಶಂಖಂ ಪ್ರತಿ ಜನೇಶ್ವರ||

ಜನೇಶ್ವರ! ಆಗ ಸಮರದಲ್ಲಿ ತಕ್ಷಣವೇ ಭಾರದ್ವಾಜನು ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ
ಸರ್ಪದ ವಿಷದಂತಿರುವ ಶರವನ್ನು ಶಂಖನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

06078021a ಸ ತಸ್ಯ ಹೃದಯಂ ಭಿತ್ತ್ವಾ ಪೀತ್ವಾ ಶೋಣಿತಮಾಹವೇ|

06078021c ಜಗಾಮ ಧರಣಿಂ ಬಾಣೋ ಲೋಹಿತಾದ್ರೀಕೃತಚ್ಛವಿಃ||

ಆಹವದಲ್ಲಿ ಆ ಬಾಣವು ಅವನ ಹೃದಯವನ್ನು ಸೀಳಿ ರಕ್ತವನ್ನು

ಕುಡಿದು ರಕ್ತ ಮತ್ತು ಮಾಂಸಗಳಿಂದ ಲೇಪನಗೊಂಡು ಭೂಮಿಯ
ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತು.

06078022a ಸ ಪಪಾತ ರಥಾತ್ಮೂರ್ಣಂ ಭಾರದ್ವಾಜಶರಾಹತಃ|

06078022c ಧನುಸ್ತೈಕ್ಷ್ಣ್ಯ ಶರಾಂಶ್ಚೈವ ಪಿತುರೇವ ಸಮೀಪತಃ||

ಭರದ್ವಾಜನ ಶರನಿಂದ ಹತನಾದ ಅವನು ತಕ್ಷಣವೇ ಧನುಸ್ಸು-
ಶರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ ರಥದಿಂದ
ಬಿದ್ದನು.

06078023a ಹತಂ ಸ್ವಮಾತ್ಮಜಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವಿರಾಟಃ ಪ್ರಾದ್ರವದ್ಭಯಾತ್|

06078023c ಉತ್ಸ್ರಜ್ಯ ಸಮರೇ ದ್ರೋಣಂ ವ್ಯಾತ್ಮಾನನಮಿವಾಂತಕಂ||

ತನ್ನ ಮಗನು ಹತನಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ವಿರಾಟನು ಬಾಯಿಕಳೆದ
ಅಂತಕನಂತಿರುವ ದ್ರೋಣನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಮರದಿಂದ ಪಲಾಯನ
ಮಾಡಿದನು.

06078024a ಭಾರದ್ವಾಜಸ್ತತಸ್ತೂರ್ಣಂ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಮಹಾಚಮೂಂ|

06078024c ದಾರಯಾಮಾಸ ಸಮರೇ ಶತಶೋಽಥ ಸಹಸ್ರಶಃ||

ಆಗ ಭಾರದ್ವಾಜನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರ ಮಹಾಸೇನೆಯನ್ನು
ತಕ್ಷಣವೇ ನೂರಾರು ಸಹಸ್ರಾರು ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ
ಸದೆಬಡಿಯತೊಡಗಿದನು.

06078025a ಶಿಖಿಂಡ್ಯಪಿ ಮಹಾರಾಜ ದ್ರೋಣಿಮಾಸಾದ್ಯ ಸಂಯುಗೇ|

06078025c ಆಜಘಾನ ಭುವೋರ್ಮಧ್ಯೇ ನಾರಾಚೈಸ್ತ್ರಿಭಿರಾಶುಗೈಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಶಿಖಿಂಡಿಯು ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ದ್ರೋಣಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಅವನ ಹುಬ್ಬುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಮೂರು ಆಶುಗ ನಾರಾಚಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06078026a ಸ ಬಭೌ ನರಶಾರ್ದೂಲೋ ಲಲಾಟೇ ಸಂಸ್ಥಿತೈಸ್ತ್ರಿಭಿಃ|

06078026c ಶಿಖಿರೈಃ ಕಾಂಚನಮಯೈರ್ಮೇರುಸ್ತ್ರಿಭಿರಿವೋಚ್ಛಿತೈಃ||

ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಚುಚ್ಚಿ ಕೊಂಡಿದ್ದ ಆ ಮೂರು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಆ ನರಶಾರ್ದೂಲನು ಕಾಂಚನಮಯ ಮೂರು ಶಿಖಿರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮೇರು ಪರ್ವತದಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದನು.

06078027a ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಾ ತತಃ ಕ್ರುದ್ಧೋ ನಿಮೇಷಾರ್ಥಾಚ್ಛಿಖಿಂಡಿನಃ|

06078027c ಸೂತಂ ಧ್ವಜಮಥೋ ರಾಜಂಸ್ತುರಗಾನಾಯುಧಂ ತಥಾ|

06078027e ಶರೈರ್ಬಹುಭಿರುದ್ದಿಶ್ಯ ಪಾತಯಾಮಾಸ ಸಂಯುಗೇ||

ರಾಜನ್ ! ಆಗ ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನು ನಿಮಿಷಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಶರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಶಿಖಿಂಡಿಯ ಸೂತನನ್ನೂ, ಧ್ವಜವನ್ನೂ, ಕುದುರೆಗಳನ್ನೂ, ಆಯುಧಗಳನ್ನೂ ಬೀಳಿಸಿದನು.

06078028a ಸ ಹತಾಶ್ವಾದವಪ್ಲುತ್ಯ ರಥಾದ್ವೈ ರಥಿನಾಂ ವರಃ|

06078028c ಖಿಡ್ಗಮಾದಾಯ ನಿಶಿತಂ ವಿಮಲಂ ಚ ಶರಾವರಂ|

06078028e ಶೈನವದ್ವ್ಯ ಚರತ್ಕೃದ್ಧಃ ಶಿಖಿಂಡೀ ಶತ್ರುತಾಪನಃ||

ಕುದುರೆಗಳು ಹತವಾಗಲು ಆ ರಥಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶತ್ರುತಾಪನ
ಶಿಖಂಡಿಯು ರಥದಿಂದ ಹಾರಿ ನಿಶಿತ ವಿಮಲ ಖಡ್ಗ-ಗುರಾಣಿಗಳನ್ನು
ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಗಿಡುಗನಂತೆ ಸಂಚರಿಸತೊಡಗಿದನು.

06078029a ಸಖಡ್ಗಸ್ಯ ಮಹಾರಾಜ ಚರತಸ್ತಸ್ಯ ಸಂಯುಗೇ|

06078029c ನಾಂತರಂ ದದೃಶೇ ದ್ರೋಣಿಸ್ತದದ್ಭುತಮಿವಾಭವತ್||

ಮಹಾರಾಜ ! ಖಡ್ಗವನ್ನು ತಿರುಗಿಸುತ್ತಾ ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ
ಸಂಚರಿಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ದ್ರೋಣಿಗೆ ಅವಕಾಶವೇ
ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಅದ್ಭುತವಾಯಿತು.

06078030a ತತಃ ಶರಸಹಸ್ರಾಣಿ ಬಹೂನಿ ಭರತರ್ಷಭ|

06078030c ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ಸಮರೇ ದ್ರೋಣಿಃ ಪರಮಕೋಪನಃ||

ಭರತರ್ಷಭ ! ಆಗ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಪರಮಕುಪಿತನಾದ ದ್ರೋಣಿಯು ಅನೇಕ
ಸಹಸ್ರ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

06078031a ತಾಮಾಪತಂತೀಂ ಸಮರೇ ಶರವೃಷ್ಟಿಂ ಸುದಾರುಣಾಂ|

06078031c ಅಸಿನಾ ತೀಕ್ಷ್ಣಧಾರೇಣ ಚಿಚ್ಛೇದ ಬಲಿನಾಂ ವರಃ||

ಬಲಿಷ್ಠರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಅವನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಸುದಾರುಣವಾಗಿ
ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಶರವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ತೀಕ್ಷ್ಣ ಖಡ್ಗದಿಂದ ತುಂಡರಿಸಿದನು.

06078032a ತತೋಽಸ್ಯ ವಿಮಲಂ ದ್ರೋಣಿಃ ಶತಚಂದ್ರಂ ಮನೋರಮಂ|

06078032c ಚರ್ಮಾಚ್ಛಿನದಸಿಂ ಚಾಸ್ಯ ಖಂಡಯಾಮಾಸ ಸಂಯುಗೇ|

06078032e ಶಿಶ್ಯಃ ಸುಬಹುಶೋ ರಾಜಂಸ್ತಂ ಚ ವಿವ್ಯಾಧ ಪತ್ರಿಭಿಃ||

ರಾಜನ್! ಆಗ ದ್ರೋಣಿಯು ನೂರುಚಂದ್ರಗಳಿದ್ದ ಅವನ ಮನೋರಮ
ಖಡ್ಗ ಗುರಾಣಿಗಳನ್ನು ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಕತ್ತರಿಸಿ ಅನೇಕ ನಿಶಿತ
ಪತ್ರಿಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು ಹೊಡೆದನು.

06078033a ಶಿಖಂಡೀ ತು ತತಃ ಖಡ್ಗಂ ಖಂಡಿತಂ ತೇನ ಸಾಯಕೈಃ|

06078033c ಆವಿಧ್ಯ ವ್ಯಸೃಜತ್ಪೂರ್ಣಂ ಜ್ವಲಂತಮಿವ ಪನ್ನಗಂ||

ಆಗ ಕೂಡಲೇ ಸಾಯಕಗಳಿಂದ ತುಂಡಾದ ಖಡ್ಗವನ್ನೇ
ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಸರ್ಪದಂತೆ ಶಿಖಂಡಿಯು ಅವನ ಮೇಲೆ ಎಸೆದನು.

06078034a ತಮಾಪತಂತಂ ಸಹಸಾ ಕಾಲಾನಲಸಮಪ್ರಭಂ|

06078034c ಚಿಚ್ಛೇದ ಸಮರೇ ದ್ರೋಣಿರ್ದರ್ಶಯನ್ಪಾಣಿಲಾಘವಂ|

06078034e ಶಿಖಂಡಿನಂ ಚ ವಿವ್ಯಾಧ ಶರೈರ್ಬಹುಭಿರಾಯಸೈಃ||

ಕೂಡಲೇ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲಾನಲಸಮಪ್ರಭೆಯ ಅದನ್ನು
ಸಮರದಲ್ಲಿ ಕತ್ತರಿಸಿ ದ್ರೋಣಿಯು ತನ್ನ ಹಸ್ತಲಾಘವವನ್ನು
ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದನು. ಮತ್ತು ಶಿಖಂಡಿಯನ್ನು ಅನೇಕ ಆಯಸ ಶರಗಳಿಂದ
ಗಾಯಗೊಳಿಸಿದನು.

06078035a ಶಿಖಂಡೀ ತು ಭೃಶಂ ರಾಜಂಸ್ತಾಡ್ಯಮಾನಃ ಶಿಶ್ಯಃ ಶರೈಃ|

06078035c ಆರುರೋಹ ರಥಂ ತೂರ್ಣಂ ಮಾಧವಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ||

ರಾಜನ್! ನಿಶಿತ ಶರಗಳಿಂದ ಜೋರಾಗಿ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟ

ಶಿಖಿಂಡಿಯಾದರೋ ತಕ್ಷಣವೇ ಮಹಾತ್ಮ ಮಾಧವನ (ಸಾತ್ಯಕಿಯ) ರಥವನ್ನೇರಿದನು.

06078036a ಸಾತ್ಯಕಿಸ್ತು ತತಃ ಕ್ರುದ್ಧೋ ರಾಕ್ಷಸಂ ಕ್ರೂರಮಾಹವೇ|

06078036c ಅಲಂಬುಸಂ ಶರೈರ್ಘೋರೈರ್ವಿವ್ಯಾಧ ಬಲಿನಂ ಬಲೀ||

ಆಗ ಬಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾತ್ಯಕಿಯಾದರೋ ಆಹವದಲ್ಲಿ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಕ್ರೂರ ರಾಕ್ಷಸ ಅಲಂಬುಸನನ್ನು ಘೋರ ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06078037a ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರಸ್ತತಸ್ತಸ್ಯ ಧನುಶ್ಚಿ ಚ್ಛೇದ ಭಾರತ|

06078037c ಅರ್ಧಚಂದ್ರೇಣ ಸಮರೇ ತಂ ಚ ವಿವ್ಯಾಧ ಸಾಯಕೈಃ|

06078037e ಮಾಯಾಂ ಚ ರಾಕ್ಷಸೀಂ ಕೃತ್ವಾ ಶರವರ್ಷೈರವಾಕಿರತ್||

ಭಾರತ! ಆಗ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರನು ಅರ್ಧಚಂದ್ರದಿಂದ ಅವನ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದನು ಮತ್ತು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಸಾಯಕಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು. ರಾಕ್ಷಸೀ ಮಾಯೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವನನ್ನು ಶರವರ್ಷಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿದನು.

06078038a ತತ್ರಾದ್ಭುತಮಪಶ್ಯಾಮ ಶೈನೇಯಸ್ಯ ಪರಾಕ್ರಮಂ|

06078038c ನಾಸಂಭ್ರಮದ್ಯತ್ಸಮರೇ ವಧ್ಯಮಾನಃ ಶಿತೈಃ ಶರೈಃ||

ಆಗ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಗಾಭರಿಗೊಳ್ಳದೇ ಸಮರದಲ್ಲಿ ನಿಶಿತ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೋರಾಡುವ ಶೈನೇಯನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ನಾವು ನೋಡಿದೆವು.

06078039a ಐಂದ್ರಮಸ್ತ್ರಂ ಚ ವಾಷ್ಣೇಯೋ ಯೋಜಯಾಮಾಸ ಭಾರತ|

06078039c ವಿಜಯಾದ್ಯದನುಪ್ರಾಪ್ತಂ ಮಾಧವೇನ ಯಶಸ್ವಿನಾ||

ಭಾರತ ! ವಾಷ್ಣೇಯನು ಬಂದ್ರಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹೂಡಿದನು. ಆ ಮಾಧವ ಯಶಸ್ವಿಯು ಅದನ್ನು ವಿಜಯನಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದನು.

06078040a ತದಸ್ತ್ರಂ ಭಸ್ಮಸಾತ್ಕೃತ್ವಾ ಮಾಯಾಂ ತಾಂ ರಾಕ್ಷಸೀಂ ತದಾ|

06078040c ಅಲಂಬುಸಂ ಶರೈರ್ಘೋರೈರಭ್ಯಾಕಿರತ ಸರ್ವಶಃ|

06078040e ಪರ್ವತಂ ವಾರಿಧಾರಾಭಿಃ ಪ್ರಾವೃಷೀವ ಬಲಾಹಕಃ||

ಆ ಅಸ್ತ್ರವು ರಾಕ್ಷಸೀ ಮಾಯೆಯನ್ನು ಭಸ್ಮವಾಗಿಸಿ, ಮಹಾಮೇಘವು ಮಳೆಸುರಿಸಿ ಪರ್ವತವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಬಿಡುವಂತೆ ಅಲಂಬುಸನನ್ನು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದ ಘೋರ ಶರಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿ ಬಿಟ್ಟಿತು.

06078041a ತತ್ತಥಾ ಪೀಡಿತಂ ತೇನ ಮಾಧವೇನ ಮಹಾತ್ಮನಾ|

06078041c ಪ್ರದುದ್ರಾವ ಭಯಾದ್ರಕ್ಷೋ ಹಿತ್ವಾ ಸಾತ್ಯಕಿಮಾಹವೇ||

ಆಗ ಮಹಾತ್ಮ ಮಾಧವನಿಂದ ಪೀಡಿತನಾಗಿ ಭಯದಿಂದ ಆ ರಾಕ್ಷಸನು ಆಹವದಲ್ಲಿ ಸಾತ್ಯಕಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪಲಾಯನ ಮಾಡಿದನು.

06078042a ತಮಜೇಯಂ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರಂ ಸಂಖ್ಯೇ ಮಘವತಾ ಅಪಿ|

06078042c ಶೈನೇಯಃ ಪ್ರಾಣದಜ್ಜಿತ್ವಾ ಯೋಧಾನಾಂ ತವ ಪಶ್ಯತಾಂ||

ನಿನ್ನ ಯೋಧರು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಘವತನಿಗೂ ಅಜೇಯನಾಗಿದ್ದ ಆ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರನನ್ನು ಶೈನೇಯನು ಪ್ರಾಣದಿಂದ ಗೆದ್ದನು.

06078043a ನೃಹನತ್ತಾವಕಾಂಶ್ಚಾ ಪಿ ಸಾತ್ಯಕಿಃ ಸತ್ಯವಿಕ್ರಮಃ|

06078043c ನಿಶಿತೈರ್ಬಹುಭಿರ್ಬಾಣೈಸ್ತೇಽದ್ರವಂತ ಭಯಾರ್ಥಿತಾಃ||

ಸತ್ಯವಿಕ್ರಮಿ ಸಾತ್ಯಕಿಯು ಜೋರಾಗಿ ಸಿಂಹನಾದಗೈದನು ಮತ್ತು ಅನೇಕ ನಿಶಿತ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಭಯಾರ್ಥಿತರಾದವರನ್ನು ಓಡಿಸಿದನು.

06078044a ಏತಸ್ಮಿನ್ನೇವ ಕಾಲೇ ತು ದ್ರುಪದಸ್ಯಾತ್ಮಜೋ ಬಲೀ|

06078044c ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನೋ ಮಹಾರಾಜ ತವ ಪುತ್ರಂ ಜನೇಶ್ವರಂ|

06078044e ಚಾದಯಾಮಾಸ ಸಮರೇ ಶರೈಃ ಸನ್ನತಪರ್ವಭಿಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಜನೇಶ್ವರ ! ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದ್ರುಪದಾತ್ಮಜ ಬಲಿ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನು ನಿನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಸನ್ನತಪರ್ವ ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆಯತೊಡಗಿದನು.

06078045a ಸಂಚಾದ್ಯಮಾನೋ ವಿಶಿಖೈರ್ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನೇನ ಭಾರತ|

06078045c ವಿವ್ಯಥೇ ನ ಚ ರಾಜೇಂದ್ರ ತವ ಪುತ್ರೋ ಜನೇಶ್ವರಃ||

ಭಾರತ ! ರಾಜೇಂದ್ರ ! ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನ ವಿಶಿಖಿಗಳಿಂದ ಗಾಯಗೊಂಡ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರ ಜನೇಶ್ವರನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವ್ಯಥಿತನಾಗಲಿಲ್ಲ.

06078046a ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಂ ಚ ಸಮರೇ ತೂರ್ಣಂ ವಿವ್ಯಾಧ ಸಾಯಕೈಃ|

06078046c ಷಷ್ಠ್ಯಾ ಚ ತ್ರಿಂಶತಾ ಚೈವ ತದದ್ಭುತಮಿವಾಭವತ್||

ಅವನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ತಕ್ಷಣವೇ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನನ್ನು ತೊಂಭತ್ತು ಸಾಯಕಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು. ಅದೊಂದು ಅದ್ಭುತವಾಗಿತ್ತು.

06078047a ತಸ್ಯ ಸೇನಾಪತಿಃ ಕ್ರುದ್ಧೋ ಧನುಶ್ಚಿಚ್ಛೇದ ಮಾರಿಷ|

06078047c ಹಯಾಂಶ್ಚ ಚತುರಃ ಶೀಘ್ರಂ ನಿಜಘಾನ ಮಹಾರಥಃ|

06078047e ಶರೈಶ್ಚೈನಂ ಸುನಿಶಿತೈಃ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ವಿವ್ಯಾಧ ಸಪ್ತಭಿಃ||

ಮಾರಿಷ! ಆ ಮಹಾರಥ ಸೇನಾಪತಿಯು ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಅವನ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದನು, ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನು ಮತ್ತು ಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗಿ ಏಳು ನಿಶಿತ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು ಹೊಡೆದನು.

06078048a ಸ ಹತಾಶ್ವಾನ್ಮಹಾಬಾಹುರವಪ್ಸುತ್ಯ ರಥಾದ್ಬಲೀ|

06078048c ಪದಾತಿರಸಿಮುದ್ಯಮ್ಯ ಪ್ರಾದ್ರವತ್ಪಾರ್ಷ್ವತಂ ಪ್ರತಿ||

ಅಶ್ವಗಳು ಹತರಾಗಲು ಮಹಾಬಾಹು ಬಲಿಯು ರಥದಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಧುಮುಕಿ ಖಿಡ್ಗವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ಕಾಲ್ನಡುಗೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಪಾರ್ಷ್ವತನ ಕಡೆ ಓಡಿ ಬಂದನು.

06078049a ಶಕುನಿಸ್ತಂ ಸಮಭ್ಯೇತ್ಯ ರಾಜಗೃಧ್ಧೀ ಮಹಾಬಲಃ|

06078049c ರಾಜಾನಂ ಸರ್ವಲೋಕಸ್ಯ ರಥಮಾರೋಪಯತ್ಸ್ವಕಂ||

ಆಗ ರಾಜನನ್ನು ಬಹುವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಾಬಲ ಶಕುನಿಯು ಬಂದು ಆ ಸರ್ವಲೋಕದ ರಾಜನನ್ನು ತನ್ನ ರಥದ ಮೇಲೇರಿಸಿಕೊಂಡನು.

06078050a ತತೋ ನೃಪಂ ಪರಾಜಿತ್ಯ ಪಾರ್ಷ್ವತಃ ಪರವೀರಹಾ|

06078050c ನೃಹನತ್ತಾವಕಂ ಸೈನ್ಯಂ ವಜ್ರಪಾಣಿರಿವಾಸುರಂ||

ಆಗ ನೃಪನನ್ನು ಪರಾಜಯಗೊಳಿಸಿ ಪರವೀರಹ ಪಾರ್ಷ್ವತನು
ವಜ್ರಪಾಣಿಯು ಅಸುರರನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ನಿನ್ನವರ ಸೇನೆಯನ್ನು
ಸಂಹರಿಸಿದನು.

06078051a ಕೃತವರ್ಮಾ ರಣೇ ಭೀಮಂ ಶರೈರಾರ್ಚನ್ಮಹಾರಥಂ|

06078051c ಪ್ರಚ್ಛಾದಯಾಮಾಸ ಚ ತಂ ಮಹಾಮೇಘೋ ರವಿಂ ಯಥಾ||

ರಣದಲ್ಲಿ ಕೃತವರ್ಮನು ಮಹಾರಥ ಭೀಮನನ್ನು ಮಹಾಮೇಘವು
ರವಿಯನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಶರಗಳನ್ನು ಸುರಿಸಿ ಮುಚ್ಚಿ ಬಿಟ್ಟನು.

06078052a ತತಃ ಪ್ರಹಸ್ಯ ಸಮರೇ ಭೀಮಸೇನಃ ಪರಂತಪಃ|

06078052c ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಃ ಸಾಯಕಾನ್ಕೃತವರ್ಮಣೇ||

ಆಗ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಪರಂತಪ ಭೀಮಸೇನನು ನಕ್ಕು ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ
ಕೃತವರ್ಮನ ಮೇಲೆ ಸಾಯಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

06078053a ತೈರದ್ಯಮಾನೋಽತಿರಥಃ ಸಾತ್ವತಃ ಶಸ್ತ್ರಕೋವಿದಃ|

06078053c ನಾಕಂಪತ ಮಹಾರಾಜ ಭೀಮಂ ಚಾರ್ಚಚ್ಚಿತ್ಯೈಃ ಶರೈಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಅತಿರಥ, ಶಸ್ತ್ರಕೋವಿದ ಸಾತ್ವತನು ಅವುಗಳಿಗೆ
ನಡುಗದೇ ಭೀಮನನ್ನು ನಿಶಿತ ಶರಗಳಿಂದ ಗಾಯಗೊಳಿಸಿದನು.

06078054a ತಸ್ಯಾಶ್ವಾಂಶ್ಚ ತುರೋ ಹತ್ವಾ ಭೀಮಸೇನೋ ಮಹಾಬಲಃ|

06078054c ಸಾರಥಿಂ ಪಾತಯಾಮಾಸ ಧ್ವಜಂ ಚ ಸುಪರಿಷ್ಕೃತಂ||

ಭೀಮಸೇನ ಮಹಾಬಲನು ಅವನ ನಾಲ್ಕು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕೊಂದು

ಸುಪರಿಷ್ಕೃತವಾಗಿದ್ದ ಧ್ವಜವನ್ನೂ ಸಾರಥಿಯನ್ನೂ ಕೆಳಗುರುಳಿಸಿದನು.

06078055a ಶರೈರ್ಬಹುವಿಧೈಶ್ಚೈನಮಾಚಿನೋತ್ಪರವೀರಹಾ|

06078055c ಶಕಲೀಕೃತಸರ್ವಾಂಗಃ ಶ್ವಾವಿದ್ವತ್ಸಮದೃಶ್ಯತ||

ಆಗ ಪರವೀರಹನು ಅನೇಕ ವಿಧದ ಶರಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು ಹೊಡೆದನು. ಅವನ ಎಲ್ಲ ಅಂಗಾಂಗಗಳೂ ಕ್ಷತ-ವಿಕ್ಷತವಾಗಿದ್ದುದು ಕಂಡುಬಂದಿತು.

06078056a ಹತಾಶ್ವಾತ್ತು ರಥಾತ್ಪೂರ್ಣಂ ವೃಷಕಸ್ಯ ರಥಂ ಯಯೌ|

06078056c ಸ್ಯಾಲಸ್ಯ ತೇ ಮಹಾರಾಜ ತವ ಪುತ್ರಸ್ಯ ಪಶ್ಯತಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಅವನು ಕೂಡಲೇ ನಿನ್ನ ಮಗನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ನಿನ್ನ ಬಾವ ವೃಷಕನ ರಥವನ್ನು ಹತ್ತಿದನು.

06078057a ಭೀಮಸೇನೋಽಪಿ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಸ್ತವ ಸೈನ್ಯಮುಪಾದ್ರವತ್|

06078057c ನಿಜಘಾನ ಚ ಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ದಂಡಪಾಣಿರಿವಾಂತಕಃ||

ಭೀಮಸೇನನೂ ಕೂಡ ಮಹಾಕೋಪದಿಂದ ನಿನ್ನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ದಂಡಪಾಣಿ ಅಂತಕನಂತೆ ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಸಂಹರಿಸಿದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮ ವಧ ಪರ್ವಣಿ
ದ್ವೈರಥೇ ಅಷ್ಟಸಪ್ತತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ವಧ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ದ್ವೈರಥ ಎನ್ನುವ ಎಪ್ಪತ್ತೆಂಟನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೭೯

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾ ಸಂಜಯನು ಯುದ್ಧದ
ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದುದು (೧-೧೧). ಅವಂತಿಯ
ವಿಂದಾನುವಿಂದರು ಮತ್ತು ಇರಾವಾನನ ನಡುವೆ ಯುದ್ಧ (೧೨-೨೩).
ಘಟೋತ್ಕಚ-ಭಗದತ್ತರ ಯುದ್ಧ (೨೪-೪೧). ಶಲ್ಯ ಮತ್ತು ನಕುಲ-
ಸಹದೇವರ ಯುದ್ಧ (೪೨-೫೫).

06079001 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ|

06079001a ಬಹೂನೀಹ ವಿಚಿತ್ರಾಣಿ ದ್ವೈರಥಾನಿ ಸ್ಮ ಸಂಜಯ|

06079001c ಪಾಂಡೂನಾಂ ಮಾಮಕೈಃ ಸಾರ್ಥಮಶೌಷಂ ತವ ಜಲ್ಪತಃ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಸಂಜಯ! ಪಾಂಡವರ ಮತ್ತು ನನ್ನವರ
ನಡುವೆ ನಡೆದ ಅನೇಕ ವಿಚಿತ್ರ ದ್ವೈರಥಯುದ್ಧಗಳ ಕುರಿತು ನೀನು
ಹೇಳಿದ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಿದೆ.

06079002a ನ ಚೈವ ಮಾಮಕಂ ಕಂ ಚಿದ್ಧೃಷ್ಟಂ ಶಂಸಸಿ ಸಂಜಯ|

06079002c ನಿತ್ಯಂ ಪಾಂಡುಸುತಾನ್ ಹೃಷ್ಟಾನಭಗ್ನಾಂಶ್ಚೈವ ಶಂಸಸಿ||

ಸಂಜಯ! ಆದರೆ ನೀನು ನನಗೆ ಇದೂವರೆಗೆ ನನ್ನವರ ಒಳ್ಳೆಯದರ
ಕುರಿತು ಏನನ್ನೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಯಾವಾಗಲೂ ಪಾಂಡುಸುತರು
ಹೃಷ್ಟರಾಗಿದ್ದುದನ್ನೂ ಅವರು ಅಭಗ್ನರೆನ್ನುವುದನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆ.

06079003a ಜೀಯಮಾನಾನ್ವಿಮನಸೋ ಮಾಮಕಾನ್ವಿಗತೌಜಸಃ|

06079003c ವದಸೇ ಸಂಯುಗೇ ಸೂತ ದಿಷ್ಟಮೇತದಸಂಶಯಂ||

ನನ್ನವರು ವಿಮನಸ್ಯರಾಗಿದ್ದರು, ಪರಾಕ್ರಮ ಹೀನರಾಗಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಅವರಿಂದ ಪರಾಜಿತರಾದರು ಎಂದೇ ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆ. ಸೂತ! ಇದು ದೈವವೇ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.”

06079004 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06079004a ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಯಥೋತ್ಸಾಹಂ ಯುದ್ಧೇ ಚೇಷ್ಟಂತಿ ತಾವಕಾಃ|

06079004c ದರ್ಶಯಾನಾಃ ಪರಂ ಶಕ್ತ್ಯಾ ಪೌರುಷಂ ಪುರುಷರ್ಷಭ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಪುರುಷರ್ಷಭ! ನಿನ್ನವರು ಯಥಾಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಯಥೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಪರಮ ಶಕ್ತಿ ಪೌರುಷಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

06079005a ಗಂಗಾಯಾಃ ಸುರನದ್ಯಾ ವೈ ಸ್ವಾದುಭೂತಂ ಯಥೋದಕಂ|

06079005c ಮಹೋದಧಿಗುಣಾಭ್ಯಾಸಾಲ್ಲವಣತ್ವಂ ನಿಗಚ್ಛತಿ||

ಸುರನದಿ ಗಂಗೆಯ ನೀರು ಸಿಹಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರಿದಾಗ ಅದರ ಗುಣವು ಲವಣತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆ.

06079006a ತಥಾ ತತ್ಪೌರುಷಂ ರಾಜಂಸ್ತಾವಕಾನಾಂ ಮಹಾತ್ಮನಾಂ|

06079006c ಪ್ರಾಪ್ಯ ಪಾಂಡುಸುತಾನ್ವೀರಾನ್ವ್ಯರ್ಥಂ ಭವತಿ ಸಂಯುಗೇ||

ಹಾಗೆಯೇ ರಾಜನ್! ಮಹಾತ್ಮರಾದ ನಿನ್ನವರು ಪೌರುಷದಿಂದಿದ್ದರೂ ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ವೀರ ಪಾಂಡುಸುತರನ್ನು ಎದುರಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ಅದು

ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಿದೆ.

06079007a ಘಟಮಾನಾನ್ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಕುರ್ವಾಣಾನ್ಯರ್ಮ ದುಷ್ಕರಂ|

06079007c ನ ದೋಷೇಣ ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೌರವಾನ್ಗಂತುಮರ್ಹಸಿ||

ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠ! ಅವರು ಸಂಘಟಿತರಾಗಿ ಯಥಾಶಕ್ತಿಯಾಗಿಯೇ ದುಷ್ಕರ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ದೋಷವು ಆ ಕೌರವರಿಗೆ ಹೋಗಬಾರದು.

06079008a ತವಾಪರಾಧಾತ್ಸಮಹಾನ್ಸಪುತ್ರಸ್ಯ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06079008c ಪೃಥಿವ್ಯಾಃ ಪ್ರಕ್ಷಯೋ ಘೋರೋ ಯಮರಾಷ್ಟ್ರವಿವರ್ಧನಃ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ನಿನ್ನ ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಮಗನ ಮಹಾ ಅಪರಾಧದಿಂದ ಯಮರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನು ವರ್ಧಿಸುವ ಈ ಘೋರ ಪ್ರಕ್ಷಯವು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ.

06079009a ಆತ್ಮದೋಷಾತ್ಸಮುತ್ಪನ್ನಂ ಶೋಚಿತುಂ ನಾರ್ಹಸೇ ನೃಪ|

06079009c ನ ಹಿ ರಕ್ಷಂತಿ ರಾಜಾನಃ ಸರ್ವಾರ್ಥಾನ್ನಾಪಿ ಜೀವಿತಂ||

ನೃಪ! ನಿನ್ನದೇ ದೋಷದಿಂದ ಉಂಟಾಗಿರುವುದರ ಕುರಿತು ಶೋಕಿಸಿ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ? ಏಕೆಂದರೆ ಈ ರಾಜರ ಜೀವಿತವನ್ನು ಈಗ ಏನೂ ರಕ್ಷಿಸಲಾರದು.

06079010a ಯುದ್ಧೇ ಸುಕೃತಿನಾಂ ಲೋಕಾನಿಚ್ಛಂತೋ ವಸುಧಾಧಿಪಾಃ|

06079010c ಚಮೂಂ ವಿಗಾಹ್ಯ ಯುಧ್ಯಂತೇ ನಿತ್ಯಂ ಸ್ವರ್ಗಪರಾಯಣಾಃ||

ಈ ವಸುಧಾಧಿಪರು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯವಂತರ ಲೋಕಗಳನ್ನು
ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಿತ್ಯವೂ ಸ್ವರ್ಗಪರಾಯಣರಾಗಿ ಶತ್ರುಸೇನೆಗಳನ್ನು
ನುಗ್ಗಿ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

06079011a ಪೂರ್ವಾಹ್ಣೇ ತು ಮಹಾರಾಜ ಪ್ರಾವರ್ತತ ಜನಕ್ಷಯಃ|

06079011c ತನ್ಮಮೈಕಮನಾ ಭೂತ್ವಾ ಶೃಣು ದೇವಾಸುರೋಪಮಂ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಪೂರ್ವಾಹ್ಣದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಜನಕ್ಷಯವಾಯಿತು.
ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತನಾಗಿ ದೇವಾಸುರರ ನಡುವೆ ನಡೆದಂತಿದ್ದ ಅದರ ಕುರಿತು
ಕೇಳು.

06079012a ಆವಂತೈ ತು ಮಹೇಷ್ಟಾಸೌ ಮಹಾತ್ಮಾನೌ ಮಹಾಬಲೌ|

06079012c ಇರಾವಂತಮಭಿಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಸಮೇಯಾತಾಂ ರಣೋತ್ಕಟೌ|

06079012e ತೇಷಾಂ ಪ್ರವವೃತೇ ಯುದ್ಧಂ ತುಮುಲಂ ಲೋಮಹರ್ಷಣಂ||

ಅವಂತಿಯ ಮಹೇಷ್ಟಾಸ ಮಹಾತ್ಮ ಮಹಾಬಲರಿಬ್ಬರೂ
ಇರಾವಾನನನ್ನು ನೋಡಿ ರಣೋತ್ಕಟರಾಗಿ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಎದುರಿಸಿದರು.
ಅವರ ಮಧ್ಯೆ ಲೋಮಹರ್ಷಣ ತುಮುಲ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು.

06079013a ಇರಾವಾಂಸ್ತು ಸುಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ಭ್ರಾತರೌ ದೇವರೂಪಿಣೌ|

06079013c ವಿವ್ಯಾಧ ನಿಶಿತೈಸ್ತೂರ್ಣಂ ಶರೈಃ ಸನ್ನತಪರ್ವಭಿಃ|

06079013e ತಾವೇನಂ ಪ್ರತ್ಯವಿಧ್ಯೇತಾಂ ಸಮರೇ ಚಿತ್ರಯೋಧಿನೌ||

ಸಂಕ್ರುದ್ಧ ಇರಾವಾನನು ದೇವರೂಪಿ ಸಹೋದರರನ್ನು ತಕ್ಷಣವೇ
ನಿಶಿತ ಸನ್ನತಪರ್ವ ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ

ಸಮರದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಯೋಧಿಗಳು ಅವನನ್ನು ಹೊಡೆದರು.

06079014a ಯುದ್ಧತಾಂ ಹಿ ತಥಾ ರಾಜನ್ವಿಶೇಷೋ ನ ವ್ಯದ್ಯಶ್ಯತ|

06079014c ಯತತಾಂ ಶತ್ರುನಾಶಾಯ ಕೃತಪ್ರತಿಕೃತ್ಯೆಷಿಣಾಂ||

ರಾಜನ್! ಶತ್ರುನಾಶಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾ, ಪ್ರಹಾರ ಪ್ರತಿಪ್ರಹಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಹಾಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅವರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಅಂತರವೇನೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ.

06079015a ಇರಾವಾಂಸ್ತು ತತೋ ರಾಜನ್ನನುವಿಂದಸ್ಯ ಸಾಯಕೈಃ|

06079015c ಚತುರ್ಭಿಶ್ಚ ತುರೋ ವಾಹಾನನಯದ್ಯಮಸಾದನಂ||

ರಾಜನ್! ಆಗ ಇರಾವಾನನು ನಾಲ್ಕು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಅನುವಿಂದನ ರಥದ ನಾಲ್ಕೂ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಯಮಾಲಯಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟನು.

06079016a ಭಲ್ಲಾಭ್ಯಾಂ ಚ ಸುತೀಕ್ಷ್ಣಾಭ್ಯಾಂ ಧನುಃ ಕೇತುಂ ಚ ಮಾರಿಷ|

06079016c ಚಿಚ್ಛೇದ ಸಮರೇ ರಾಜಂಸ್ತದದ್ಭುತಮಿವಾಭವತ್||

ಮಾರಿಷ! ಎರಡು ಸುತೀಕ್ಷ್ಣ ಭಲ್ಲಗಳಿಂದ ಅವನ ಧನುಸ್ಸನ್ನೂ ಧ್ವಜವನ್ನೂ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಕತ್ತರಿಸಿದನು. ರಾಜನ್! ಅದು ಅದ್ಭುತವಾಗಿತ್ತು.

06079017a ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ನುವಿಂದೋಽಥ ರಥಂ ವಿಂದಸ್ಯ ರಥಮಾಸ್ಥಿತಃ|

06079017c ಧನುರ್ಗೃಹೀತ್ವಾ ನವಮಂ ಭಾರಸಾಧನಮುತ್ತಮಂ||

ಆಗ ಅನುವಿಂದನು ಹೊಸತಾದ ಭಾರಸಾಧನ ಉತ್ತಮ ಧನುಸ್ಸನ್ನು

ಹಿಡಿದು ವಿಂದನ ರಥವನ್ನೇರಿದನು.

06079018a ತಾವೇಕಸ್ಥೌ ರಣೇ ವೀರಾವಾವಂತ್ಯೌ ರಥಿನಾಂ ವರೌ|

06079018c ಶರಾನ್ಮು ಮುಚತುಸ್ತೂರ್ಣಮಿರಾವತಿ ಮಹಾತ್ಮನಿ||

ಅವರಿಬ್ಬರು ಅವಂತಿಯ ವೀರರೂ ರಥಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರೂ ಒಂದೇ ರಥದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಮಹಾತ್ಮ ಇರಾವಂತನ ಮೇಲೆ ಬೇಗ ಶರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದರು.

06079019a ತಾಭ್ಯಾಂ ಮುಕ್ತಾ ಮಹಾವೇಗಾಃ ಶರಾಃ ಕಾಂಚನಭೂಷಣಾಃ|

06079019c ದಿವಾಕರಪಥಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಚಾದಯಾಮಾಸುರಂಬರಂ||

ಅವರು ಬಿಟ್ಟು ಮಹಾವೇಗದ ಕಾಂಚನಭೂಷಣ ಶರಗಳು ದಿವಾಕರನ ಪಥವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಆಕಾಶವನ್ನೆಲ್ಲಾ ತುಂಬಿದವು.

06079020a ಇರಾವಾಂಸ್ತು ತತಃ ಕ್ರುದ್ಧೋ ಭ್ರಾತರೌ ತೌ ಮಹಾರಥೌ|

06079020c ವವರ್ಷ ಶರವರ್ಷೇಣ ಸಾರಥಿಂ ಚಾಪ್ಯಪಾತಯತ್||

ಆಗ ಇರಾವಂತನು ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಆ ಮಹಾರಥ ಸಹೋದರರಿಬ್ಬರ ಮೇಲೆ ಶರವರ್ಷವನ್ನು ಸುರಿಸಿ ಸಾರಥಿಯನ್ನು ಬೀಳಿಸಿದನು.

06079021a ತಸ್ಮಿನ್ನಿಪತಿತೇ ಭೂಮೌ ಗತಸತ್ತ್ವೇಽಥ ಸಾರಥೌ|

06079021c ರಥಃ ಪ್ರದುದ್ರಾವ ದಿಶಃ ಸಮುದ್ಭ್ರಾಂತಹಯಸ್ತತಃ||

ಪ್ರಾಣಕಳೆದುಕೊಂಡು ಸಾರಥಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬೀಳಲು ಭ್ರಾಂತಗೊಂಡ ಕುದುರೆಗಳು ರಥವನ್ನು ದಿಕ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಿಗೆ

ಕೊಂಡೊಯ್ದವು.

06079022a ತೌ ಸ ಜಿತ್ವಾ ಮಹಾರಾಜ ನಾಗರಾಜಸುತಾಸುತಃ|

06079022c ಪೌರುಷಂ ಖ್ಯಾಪಯಂಸ್ತುರ್ಣಂ ವ್ಯಧಮತ್ತವ ವಾಹಿನೀಂ||

ಮಹಾರಾಜ ! ನಾಗರಾಜನ ಮಗಳ ಮಗನಾದ ಅವನು ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನು
ಪರಾಜಯಗೊಳಿಸಿ ತನ್ನ ಪೌರುಷವನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುತ್ತಾ ನಿನ್ನ
ಸೇನೆಯನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸತೊಡಗಿದನು.

06079023a ಸಾ ವಧ್ಯಮಾನಾ ಸಮರೇ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರೀ ಮಹಾಚಮೂಃ|

06079023c ವೇಗಾನ್ಬಹುವಿಧಾಂಶ್ಚಕ್ರೇ ವಿಷಂ ಪೀತ್ವೇವ ಮಾನವಃ||

ಸಮರದಲ್ಲಿ ಅವನಿಂದ ವಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರನ
ಮಹಾಸೇನೆಯು ವಿಷಪಾನಮಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯನಂತೆ ಬಹುವಿಧವಾಗಿ
ನಡೆದುಕೊಂಡಿತು.

06079024a ಹೈಡಿಂಬೋ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರಸ್ತು ಭಗದತ್ತಂ ಸಮಾದ್ರವತ್|

06079024c ರಥೇನಾದಿತ್ಯವರ್ಣೇನ ಸಧ್ವಜೇನ ಮಹಾಬಲಃ||

ಆದಿತ್ಯವರ್ಣದ ರಥದಲ್ಲಿ, ಧ್ವಜದೊಂದಿಗೆ ಮಹಾಬಲ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರ
ಹೈಡಿಂಬನು ಭಗದತ್ತನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದನು.

06079025a ತತಃ ಪ್ರಾಗ್ಜ್ಞೋತಿಷೋ ರಾಜಾ ನಾಗರಾಜಂ ಸಮಾಸ್ಥಿತಃ|

06079025c ಯಥಾ ವಜ್ರಧರಃ ಪೂರ್ವಂ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ತಾರಕಾಮಯೇ||

ಆಗ ಹಿಂದೆ ತಾರಕಮಯಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ವಜ್ರಧರನಂತೆ

ಪ್ರಾಗ್ಲೋತಿಷದ ರಾಜನು ಗಜರಾಜನನ್ನೇರಿದನು.

06079026a ತತ್ರ ದೇವಾಃ ಸಗಂಧರ್ವಾ ಋಷಯಶ್ಚ ಸಮಾಗತಾಃ|

06079026c ವಿಶೇಷಂ ನ ಸ್ಮ ವಿವಿದುರ್ಹೈಡಿಂಬಭಗದತ್ತಯೋಃ||

ಅಲ್ಲಿ ಗಂಧರ್ವ-ಋಷಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದ ದೇವತೆಗಳು ಹೈಡಿಂಬ ಭಗದತ್ತರ ನಡುವೆ ಯಾವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ.

06079027a ಯಥಾ ಸುರಪತಿಃ ಶಕ್ರಸ್ತ್ರಾಸಯಾಮಾಸ ದಾನವಾನ್|

06079027c ತಥೈವ ಸಮರೇ ರಾಜಂಸ್ತ್ರಾಸಯಾಮಾಸ ಪಾಂಡವಾನ್||

ಸುರಪತಿ ಶಕ್ರನು ಹೇಗೆ ದಾನವರನ್ನು ಕಾಡಿದನೋ ಹಾಗೆ ಸಮರದಲ್ಲಿ ರಾಜನು ಪಾಂಡವರನ್ನು ಪೀಡಿಸಿದನು.

06079028a ತೇನ ವಿದ್ರಾವ್ಯಮಾಣಾಸ್ತೇ ಪಾಂಡವಾಃ ಸರ್ವತೋದಿಶಂ|

06079028c ತ್ರಾತಾರಂ ನಾಭ್ಯವಿಂದಂತ ಸ್ವೇಷ್ಟನೀಕೇಷು ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಅವನಿಂದ ಗಾಯಗೊಂಡ ಪಾಂಡವರು ತ್ರಾತಾರನಿಲ್ಲದೇ ತಮ್ಮ ಸೇನೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ದಿಶಗಳಲ್ಲಿ ಓಡತೊಡಗಿದರು.

06079029a ಭೈಮಸೇನಿಂ ರಥಸ್ಥಂ ತು ತತ್ರಾಪಶ್ಯಾಮ ಭಾರತ|

06079029c ಶೇಷಾ ವಿಮನಸೋ ಭೂತ್ವಾ ಪ್ರಾದ್ರವಂತ ಮಹಾರಥಾಃ||

ಭಾರತ! ಅಲ್ಲಿ ರಥದಲ್ಲಿದ್ದ ಭೈಮಸೇನಿಯು ವಿಮನಸ್ಕರಾಗಿ ಓಡುತ್ತಿದ್ದ ಉಳಿದ ಮಹಾರಥರನ್ನು ನೋಡಿದನು.

06079030a ನಿವೃತ್ತೇಷು ತು ಪಾಂಡೂನಾಂ ಪುನಃ ಸೈನ್ಯೇಷು ಭಾರತ|

06079030c ಆಸೀನ್ನಿಷ್ಟಾನಕೋ ಘೋರಸ್ತವ ಸೈನ್ಯೇಷು ಸಂಯುಗೇ||

ಭಾರತ ! ಪುನಃ ಪಾಂಡವರ ಸೈನ್ಯವು ಮರಳಿ ಬರಲು ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮವರ ಸೇನೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಘೋರ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು.

06079031a ಘಟೋತ್ಕಚಸ್ತತೋ ರಾಜನ್ಭಗದತ್ತಂ ಮಹಾರಣೇ|

06079031c ಶರೈಃ ಪ್ರಚ್ಛಾದಯಾಮಾಸ ಮೇರುಂ ಗಿರಿಮಿವಾಂಬುದಃ||

ರಾಜನ್ ! ಆಗ ಘಟೋತ್ಕಚನು ಮಹಾರಣದಲ್ಲಿ ಭಗದತ್ತನನ್ನು ಮೋಡವು ಮೇರುಗಿರಿಯನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಶರಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿ ತೊಡಗಿದನು.

06079032a ನಿಹತ್ಯ ತಾಂ ಶರಾನ್ರಾಜಾ ರಾಕ್ಷಸಸ್ಯ ಧನುಶ್ಚು ತಾನ್|

06079032c ಭೈಮಸೇನಿಂ ರಣೇ ತೂರ್ಣಂ ಸರ್ವಮರ್ಮಸ್ವತಾಡಯತ್||

ತಕ್ಷಣವೇ ರಾಜನು ರಾಕ್ಷಸನ ಧನುಸ್ಸಿನಿಂದ ಬಂದ ಆ ಶರಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿ ರಣದಲ್ಲಿ ಭೈಮಸೇನಿಯ ಎಲ್ಲ ಮರ್ಮಸ್ಥಾನಗಳಿಗೂ ಹೊಡೆದನು.

06079033a ಸ ತಾಡ್ಯಮಾನೋ ಬಹುಭಿಃ ಶರೈಃ ಸನ್ನತಪರ್ವಭಿಃ|

06079033c ನ ವಿವ್ಯಥೇ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರೋ ಭಿದ್ಯಮಾನ ಇವಾಚಲಃ||

ಅನೇಕ ಸನ್ನತಪರ್ವ ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಭೇದಿಸಲ್ಪಡುವ ಪರ್ವತದಂತೆ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರನು ನಿಂತಲ್ಲಿಂದ ಚಲಿಸಲಿಲ್ಲ.

06079034a ತಸ್ಯ ಪ್ರಾಗ್ಜ್ಞೋತಿಷಃ ಕ್ರುದ್ಧಸ್ತೋಮರಾನ್ಸ ಚತುರ್ದಶ|

06079034c ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ಸಮರೇ ತಾಂಶ್ಚ ಚಿಚ್ಛೇದ ರಾಕ್ಷಸಃ||

ಆಗ ಕ್ರುದ್ಧ ಪ್ರಾಗ್ಜ್ಞೋತಿಷನು ಹದಿನಾಲ್ಕು ತೋಮರಗಳನ್ನು ಅವನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲು ಅವುಗಳನ್ನೂ ಸಮರದಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸನು ತುಂಡರಿಸಿದನು.

06079035a ಸ ತಾಂಶ್ಚಿತ್ತ್ವಾ ಮಹಾಬಾಹುಸ್ತೋಮರಾನ್ನಿಶಿತೈಃ ಶರೈಃ|

06079035c ಭಗದತ್ತಂ ಚ ವಿವ್ಯಾಧ ಸಪ್ತತ್ಯಾ ಕಂಕಪತ್ರಿಭಿಃ||

ಆ ಮಹಾಬಾಹುವು ನಿಶಿತ ಶರಗಳಿಂದ ಆ ತೋಮರಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಏಳು ಕಂಕಪತ್ರಿಗಳಿಂದ ಭಗದತ್ತನನ್ನೂ ಹೊಡೆದನು.

06079036a ತತಃ ಪ್ರಾಗ್ಜ್ಞೋತಿಷೋ ರಾಜನ್ಪ್ರಹಸನ್ನಿವ ಭಾರತ|

06079036c ತಸ್ಯಾಶ್ವಾಂಶ್ಚ ತುರಃ ಸಂಖ್ಯೇ ಪಾತಯಾಮಾಸ ಸಾಯಕೈಃ||

ಆಗ ರಾಜನ್! ಭಾರತ! ಪ್ರಾಗ್ಜ್ಞೋತಿಷದ ರಾಜನು ನಕ್ಕು ಸಾಯಕಗಳಿಂದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅವನ ನಾಲ್ಕು ಕುದುರೆಗಳನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸಿದನು.

06079037a ಸ ಹತಾಶ್ವೇ ರಥೇ ತಿಷ್ಠನ್ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್|

06079037c ಶಕ್ತಿಂ ಚಿಕ್ಷೇಪ ವೇಗೇನ ಪ್ರಾಗ್ಜ್ಞೋತಿಷಗಜಂ ಪ್ರತಿ||

ಕುದುರೆಗಳು ಹತವಾದರೂ ರಥದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು ಪ್ರತಾಪವಾನ್ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರನು ವೇಗದಿಂದ ಪ್ರಾಗ್ಜ್ಞೋತಿಷನ ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಎಸೆದನು.

06079038a ತಾಮಾಪತಂತೀಂ ಸಹಸಾ ಹೇಮದಂಡಾಂ ಸುವೇಗಿತಾಂ|

06079038c ತ್ರಿಧಾ ಚಿಚ್ಛೇದ ನೃಪತಿಃ ಸಾ ವ್ಯಕೀರ್ಯತ ಮೇದಿನೀಂ||

ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಸುವೇಗದ ಹೇಮದಂಡ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನೃಪತಿಯು ಮೂರು ತುಂಡುಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಹರಡಿದನು.

06079039a ಶಕ್ತಿಂ ವಿನಿಹತಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಹೈಡಿಂಬಃ ಪ್ರಾದ್ರವದ್ಭಯಾತ್|

06079039c ಯಥೇಂದ್ರಸ್ಯ ರಣಾತ್ಪೂರ್ವಂ ನಮುಚಿದೈತ್ಯಸತ್ತಮಃ||

ಶಕ್ತಿಯು ನಾಶವಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಹೈಡಿಂಬನು, ಹಿಂದೆ ಹೇಗೆ ದೈತ್ಯಸತ್ತಮ ನಮುಚಿಯು ಇಂದ್ರನಿಂದ ಓಡಿಹೋಗಿದ್ದನೋ ಹಾಗೆ ಭಯದಿಂದ ಪಲಾಯನಗೈದನು.

06079040a ತಂ ವಿಜಿತ್ಯ ರಣೇ ಶೂರಂ ವಿಕ್ರಾಂತಂ ಖ್ಯಾತಪೌರುಷಂ|

06079040c ಅಜೇಯಂ ಸಮರೇ ರಾಜನ್ಯಮೇನ ವರುಣೇನ ಚ||

06079041a ಪಾಂಡವೀಂ ಸಮರೇ ಸೇನಾಂ ಸಮ್ಮಮರ್ದ ಸಕುಂಜರಃ|

06079041c ಯಥಾ ವನಗಜೋ ರಾಜನ್ಯ ದ್ವಂಶ್ಚ ರತಿ ಪದ್ಮಿನೀಂ||

ರಣದಲ್ಲಿ ಆ ಶೂರ, ವಿಕ್ರಾಂತ, ಖ್ಯಾತಪೌರುಷ, ಸಮರದಲ್ಲಿ ಯಮ-ವರುಣರಿಂದಲೂ ಅಜೇಯನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಅವನು ವನಗಜವು ಪದ್ಮಗಳಿರುವ ಸರೋವರವನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡುವಂತೆ ತನ್ನ ಆನೆಯೊಂದಿಗೆ ಪಾಂಡವೀ ಸೇನೆಯನ್ನು ಮರ್ದಿಸಿದನು.

06079042a ಮದ್ರೇಶ್ವರಸ್ತು ಸಮರೇ ಯಮಾಭ್ಯಾಂ ಸಹ ಸಂಗತಃ|

06079042c ಸ್ವಸ್ತ್ರೀಯೌ ಚಾದಯಾಂ ಚಕ್ರೇ ಶರೌಘೈಃ ಪಾಂಡುನಂದನೌ||

ಮದ್ರೇಶ್ವರನಾದರೋ ಸಮರದಲ್ಲಿ ತಂಗಿಯ ಮಕ್ಕಳಾದ
ಪಾಂಡುನಂದನರು ಯಮಳರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ನಡೆಸಿದನು.

06079043a ಸಹದೇವಸ್ತು ಸಮರೇ ಮಾತುಲಂ ವೀಕ್ಷ್ಯ ಸಂಗತಂ|

06079043c ಅವಾರಯಚ್ಚ ರೌಘೇಣ ಮೇಘೋ ಯದ್ವದ್ಧಿವಾಕರಂ||

ಸಮರದಲ್ಲಿ ಸಹದೇವನಾದರೋ ಮಾವನನ್ನು ನೋಡಿ ಮೇಘಗಳು
ದಿವಾಕರನನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಶರಗಣಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು
ಮುಚ್ಚಿ ದನು.

06079044a ಚಾದ್ಯಮಾನಃ ಶರೌಘೇಣ ಹೃಷ್ಟ್ಯರೂಪತರೋಽಭವತ್|

06079044c ತಯೋಶ್ಚಾಪ್ಯಭವತ್ಪ್ರೀತಿರತುಲಾ ಮಾತ್ಯಕಾರಣಾತ್||

ಶರೌಘಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಅವನು ಹೃಷ್ಟ್ಯರೂಪನಾಗಿಯೇ
ಇದ್ದನು. ತಾಯಿಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವರಿಗೂ ತಮ್ಮ ಮಾವನ ಮೇಲೆ
ಪ್ರೀತಿಯಿತ್ತು.

06079045a ತತಃ ಪ್ರಹಸ್ಯ ಸಮರೇ ನಕುಲಸ್ಯ ಮಹಾರಥಃ|

06079045c ಅಶ್ವಾನ್ವೈ ಚತುರೋ ರಾಜಂಶ್ಚ ತುರ್ಭಿಃ ಸಾಯಕೋತ್ತಮೈಃ|

06079045e ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ಸಮರೇ ಯಮಸ್ಯ ಸದನಂ ಪ್ರತಿ||

ರಾಜನ್! ಆಗ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಆ ಮಹಾರಥನು ನಕುಲನ ನಾಲ್ಕು
ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಉತ್ತಮ ಸಾಯಕಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದು
ಯಮಸದನದ ಕಡೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು.

06079046a ಹತಾಶ್ವಾತ್ತು ರಥಾತ್ಪೂರ್ಣಮವಪ್ಲುತ್ಯ ಮಹಾರಥಃ|

06079046c ಆರುರೋಹ ತತೋ ಯಾನಂ ಭ್ರಾತುರೇವ ಯಶಸ್ವಿನಃ||

ಕುದುರೆಯು ಹತವಾಗಲು ತಕ್ಷಣವೇ ರಥದಿಂದ ಹಾರಿ ಮಹಾರಥ ಯಶಸ್ವಿಯು ಸಹೋದರನ ರಥವನ್ನೇ ಏರಿದನು.

06079047a ಏಕಸ್ಥೌ ತು ರಣೇ ಶೂರೌ ದೃಢೇ ವಿಕ್ಷಿಪ್ಯ ಕಾರ್ಮುಕೇ|

06079047c ಮದ್ರರಾಜರಥಂ ಕ್ರುದ್ಧೌ ಚಾದಯಾಮಾಸತುಃ ಕ್ಷಣಾತ್||

ಒಂದೇ ಕಡೆ ನಿಂತು ಅವರಿಬ್ಬರು ಶೂರರೂ ದೃಢ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಎಳೆದು ಕ್ರುದ್ಧರಾಗಿ ಮದ್ರರಾಜನ ರಥವನ್ನು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಬಿಟ್ಟರು.

06079048a ಸ ಚ್ಛಾದ್ಯಮಾನೋ ಬಹುಭಿಃ ಶರೈಃ ಸನ್ನತಪರ್ವಭಿಃ|

06079048c ಸ್ವಸ್ರೀಯಾಭ್ಯಾಂ ನರವ್ಯಾಘ್ರೋ ನಾಕಂಪತ ಯಥಾಚಲಃ|

06079048e ಪ್ರಹಸನ್ನಿವ ತಾಂ ಚಾಪಿ ಶರವೃಷ್ಟಿಂ ಜಘಾನ ಹ||

ತಂಗಿಯ ಮಕ್ಕಳ ಅನೇಕ ಸನ್ನತಪರ್ವಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟಿರೂ ಪರ್ವತದಂತೆ ಆ ನರವ್ಯಾಘ್ರನು ಅಲುಗಾಡಲಿಲ್ಲ. ನಗುತ್ತಾ ಅವನೂ ಕೂಡ ಅವರ ಮೇಲೆ ಶರವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸುರಿಸಿದನು.

06079049a ಸಹದೇವಸ್ತುತಃ ಕ್ರುದ್ಧಃ ಶರಮುದ್ಯಮ್ಯ ವೀರ್ಯವಾನ್|

06079049c ಮದ್ರರಾಜಮಭಿಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ಭಾರತ||

ಭಾರತ ! ಆಗ ವೀರ್ಯವಾನ್ ಸಹದೇವನು ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಶರವನ್ನು ಹೂಡಿ ಮದ್ರರಾಜನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

06079050a ಸ ಶರಃ ಪ್ರೇಷಿತಸ್ತೇನ ಗರುತ್ಮಾನಿವ ವೇಗವಾನ್|

06079050c ಮದ್ರರಾಜಂ ವಿನಿರ್ಭಿದ್ಯ ನಿಪಪಾತ ಮಹೀತಲೇ||

ಅವನಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ಶರವು ಗರುಡನಂತೆ ವೇಗವಾಗಿ ಹೋಗಿ
ಮದ್ರರಾಜನನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತು.

06079051a ಸ ಗಾಢವಿದ್ಧೋ ವ್ಯಥಿತೋ ರಥೋಪಸ್ಥೇ ಮಹಾರಥಃ|

06079051c ನಿಷಸಾದ ಮಹಾರಾಜ ಕಶ್ಮಲಂ ಚ ಜಗಾಮ ಹ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಗಾಢವಾಗಿ ಗಾಯಗೊಂಡ ಆ ಮಹಾರಥನು
ರಥದಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು, ಮೂರ್ಛಿತನಾದನು.

06079052a ತಂ ವಿಸಂಜ್ಞಂ ನಿಪತಿತಂ ಸೂತಃ ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಸಂಯುಗೇ|

06079052c ಅಪೋವಾಹ ರಥೇನಾಜೌ ಯಮಾಭ್ಯಾಮಭಿಪೀಡಿತಂ||

ಅವನು ಮೂರ್ಛಿತನಾಗಿ ಬಿದ್ದುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ಸೂತನು
ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಯಮಳರಿಂದ ಪೀಡಿತನಾದ ಅವನ ರಥವನ್ನು ಆಚೆ
ಕೊಂಡೊಯ್ದನು.

06079053a ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮದ್ರೇಶ್ವರರಥಂ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾಃ ಪರಾಙ್ಮುಖಂ|

06079053c ಸರ್ವೇ ವಿಮನಸೋ ಭೂತ್ವಾ ನೇದಮಸ್ತಿತ್ಯಚಿಂತಯನ್||

ಹಿಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಮದ್ರೇಶ್ವರನ ರಥವನ್ನು ನೋಡಿ
ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರ ರೆಲ್ಲರೂ ವಿಮನಸ್ಕರಾಗಿ ಇವನು ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು
ಚಿಂತಿಸಿದರು.

06079054a ನಿರ್ಜಿತ್ಯ ಮಾತುಲಂ ಸಂಖ್ಯೇ ಮಾದ್ರೀಪುತ್ರೌ ಮಹಾರಥೌ|

06079054c ದಧೃತುರ್ಮುದಿತೌ ಶಂಖೌ ಸಿಂಹನಾದಂ ವಿನೇದತುಃ||

ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೋದರ ಮಾವನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಮಹಾರಥ
ಮಾದ್ರೀಪುತ್ರರು ಮುದಿತರಾಗಿ ಶಂಖಗಳನ್ನು ಊದಿದರು ಮತ್ತು
ಸಿಂಹನಾದಗೈದರು.

06079055a ಅಭಿದುದ್ರುವತುರ್ಹೃಷ್ಟೌ ತವ ಸೈನ್ಯಂ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06079055c ಯಥಾ ದೈತ್ಯಚಮೂಂ ರಾಜನ್ನಿಂದ್ರೋಪೇಂದ್ರಾವಿವಾಮರೌ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ರಾಜನ್! ಅಮರರಾದ ಇಂದ್ರ-ಉಪೇಂದ್ರರು
ದೈತ್ಯಸೇನೆಯನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ನಿನ್ನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು
ಹರ್ಷಿತರಾಗಿ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿದರು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧೇ ಏಕೋನಾಶೀತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧ ಎನ್ನುವ ಎಪ್ಪತ್ತೊಂಭತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೮೦

ಶ್ರುತಾಯು-ಯುಧಿಷ್ಠಿರರ ಯುದ್ಧ (೧-೧೯). ಕೃಪ-ಚೇಕಿತಾನರ ಯುದ್ಧ
(೨೦-೩೨). ಧೃಷ್ಟಕೇತು-ಭೂರಿಶ್ರವರ ಯುದ್ಧ (೩೩-೩೭). ಚಿತ್ರಸೇನ,
ವಿಕರ್ಣ ಮತ್ತು ದುರ್ಮರ್ಷಣರೊಡನೆ ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ ಯುದ್ಧ;

ಸುಶರ್ಮಾರ್ಜುನರ ಸಮಾಗಮ (೩೮-೫೧).

06080001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06080001a ತತೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರೋ ರಾಜಾ ಮಧ್ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ತೇ ದಿವಾಕರೇ|

06080001c ಶ್ರುತಾಯುಷಮಭಿಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಚೋದಯಾಮಾಸ ವಾಜಿನಃ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ದಿವಾಕರನು ನಡುನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಬರಲು ರಾಜಾ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಶ್ರುತಾಯುಷನನ್ನು ನೋಡಿ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಓಡಿಸಿದನು.

06080002a ಅಭ್ಯಧಾವತ್ತತೋ ರಾಜಾ ಶ್ರುತಾಯುಷಮರಿಂದಮಂ|

06080002c ವಿನಿಘ್ನನ್ನಾಯಕೈಸ್ತೀಕ್ಷ್ಣೈರ್ನ ವಭಿರ್ನ ತಪರ್ವ ಭಿಃ||

ರಾಜನು ಅರಿಂದಮ ಶ್ರುತಾಯುಷನನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಅವನನ್ನು ತೀಕ್ಷ್ಣ ಸಾಯಕಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಒಂಭತ್ತು ನತಪರ್ವಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06080003a ಸ ಸಂವಾಯ ರಣೇ ರಾಜಾ ಪ್ರೇಷಿತಾನ್ಧರ್ಮಸೂನುನಾ|

06080003c ಶರಾನ್ಸಪ್ತ ಮಹೇಷ್ವಾಸಃ ಕೌಂತೇಯಾಯ ಸಮರ್ಪಯತ್||

ಆ ರಾಜ ಮಹೇಷ್ವಾಸನು ಧರ್ಮಸೂನುವು ಕಳುಹಿಸಿದ ಬಾಣಗಳನ್ನು ರಣದಲ್ಲಿ ತಡೆದು, ಏಳು ಶರಗಳನ್ನು ಕೌಂತೇಯನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

06080004a ತೇ ತಸ್ಯ ಕವಚಂ ಭಿತ್ತ್ವಾ ಪಪುಃ ಶೋಣಿತಮಾಹವೇ|

06080004c ಅಸೂನಿವ ವಿಚಿನ್ವಂತೋ ದೇಹೇ ತಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ||

ಅವು ಆ ಮಹಾತ್ಮನ ಕವಚವನ್ನು ಸೀಳಿ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು
ಹುಡುಕುತ್ತಿವೆಯೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಅವನ ರಕ್ತವನ್ನು ಹೀರಿದವು.

06080005a ಪಾಂಡವಸ್ತು ಭೃಶಂ ವಿದ್ಧಸ್ತೇನ ರಾಜ್ಞಾ ಮಹಾತ್ಮನಾ|

06080005c ರಣೇ ವರಾಹಕರ್ಣೇನ ರಾಜಾನಂ ಹೃದಿ ವಿವ್ಯಧೇ||

ಮಹಾತ್ಮ ರಾಜನಿಂದ ಹೀಗೆ ತುಂಬಾ ಗಾಯಗೊಂಡ
ಪಾಂಡವನಾದರೋ ರಣದಲ್ಲಿ ವರಾಹಕರ್ಣದಿಂದ ರಾಜನ
ಹೃದಯವನ್ನು ಹೊಡೆದನು.

06080006a ಅಥಾಪರೇಣ ಭಲ್ಲೇನ ಕೇತುಂ ತಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ|

06080006c ರಥಶ್ರೇಷ್ಠೋ ರಥಾತ್ಪೂರ್ಣಂ ಭೂಮೌ ಪಾರ್ಥೋ ನೃಪಾತಯತ್||

ರಥಶ್ರೇಷ್ಠ ಪಾರ್ಥನು ಇನ್ನೊಂದು ಭಲ್ಲದಿಂದ ಆ ಮಹಾತ್ಮನ
ಧ್ವಜವನ್ನು ತಕ್ಷಣವೇ ರಥದಿಂದ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಉರುಳಿಸಿದನು.

06080007a ಕೇತುಂ ನಿಪತಿತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಶ್ರುತಾಯುಃ ಸ ತು ಪಾರ್ಥಿವಃ|

06080007c ಪಾಂಡವಂ ವಿಶಿಖೈಸ್ತೀಕ್ಷ್ಣೈ ರಾಜನ್ವಿವ್ಯಾಧ ಸಪ್ತಭಿಃ||

ರಾಜನ್! ಧ್ವಜವನ್ನು ಬೀಳಿಸಿದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಪಾರ್ಥಿವ
ಶ್ರುತಾಯುವು ಪಾಂಡವನನ್ನು ಏಳು ತೀಕ್ಷ್ಣ ವಿಶಿಖಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06080008a ತತಃ ಕ್ರೋಧಾತ್ಪೃಜಜ್ವಾಲ ಧರ್ಮಪುತ್ರೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ|

06080008c ಯಥಾ ಯುಗಾಂತೇ ಭೂತಾನಿ ಧಕ್ಷ್ಯನ್ನಿವ ಹುತಾಶನಃ||

ಆಗ ಧರ್ಮಪುತ್ರ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಯುಗಾಂತದಲ್ಲಿ ಇರುವವುಗಳನ್ನು

ಸುಟ್ಟುಬಿಡುವ ಹುತಾಶನನಂತೆ ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸಿದನು.

06080009a ಕ್ರುದ್ಧಂ ತು ಪಾಂಡವಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದೇವಗಂಧರ್ವರಾಕ್ಷಸಾಃ|

06080009c ಪ್ರವಿವ್ಯಥುರ್ಮಹಾರಾಜ ವ್ಯಾಕುಲಂ ಚಾಪ್ಯಭೂಜ್ಜಗತ್||

ಮಹಾರಾಜ ! ಕ್ರುದ್ಧ ಪಾಂಡವನನ್ನು ನೋಡಿ ದೇವ-ಗಂಧರ್ವ-
ರಾಕ್ಷಸರು ಬಹುವಾಗಿ ವ್ಯಥೆಪಟ್ಟರು. ಜಗತ್ತೇ ವ್ಯಾಕುಲಗೊಂಡಿತು.

06080010a ಸರ್ವೇಷಾಂ ಚೈವ ಭೂತಾನಾಮಿದಮಾಸೀನ್ಮನೋಗತಂ|

06080010c ತ್ರಿಸ್ಲೋಕಾನದ್ಯ ಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ನೃಪೋಽಯಂ ಧಕ್ಶತೀತಿ ವೈ||

“ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಇಂದು ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಈ ನೃಪನು
ಸುಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತಾನೆ!” ಎನ್ನುವುದೇ ಸರ್ವ ಭೂತಗಳ
ಮನೋಗತವಾಗಿತ್ತು.

06080011a ಋಷಯಶ್ಚೈವ ದೇವಾಶ್ಚ ಚಕ್ರುಃ ಸ್ವಸ್ತ್ವಯನಂ ಮಹತ್|

06080011c ಲೋಕಾನಾಂ ನೃಪ ಶಾಂತ್ಯರ್ಥಂ ಕ್ರೋಧಿತೇ ಪಾಂಡವೇ ತದಾ||

ನೃಪ ! ಪಾಂಡವನು ಕ್ರೋಧಿತನಾಗಲು ಋಷಿಗಳೂ ದೇವತೆಗಳೂ
ಲೋಕಗಳ ಶಾಂತಿಗಾಗಿ ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನ ಮಾಡಿದರು.

06080012a ಸ ಚ ಕ್ರೋಧಸಮಾವಿಷ್ಟಃ ಸೃಕ್ಮಿಣೀ ಪರಿಲೇಲಿಹನ್|

06080012c ದಧಾರಾತ್ಮವಪುರ್ಘೋರಂ ಯುಗಾಂತಾದಿತ್ಯಸಮ್ನಿಭಂ||

ಅವನೂ ಕೂಡ ಕ್ರೋಧಸಮಾವಿಷ್ಟನಾಗಿ ಕಟವಾಯಿಯನ್ನು ನೆಕ್ಕುತ್ತಾ
ಪ್ರಲಯ ಕಾಲದ ಆದಿತ್ಯನಂತೆ ಘೋರರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿದನು.

06080013a ತತಃ ಸರ್ವಾಣಿ ಸೈನ್ಯಾನಿ ತಾವಕಾನಿ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06080013c ನಿರಾಶಾನ್ಯಭವಂಸ್ತತ್ರ ಜೀವಿತಂ ಪ್ರತಿ ಭಾರತ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಭಾರತ! ಆಗ ನಿನ್ನ ಸೇನೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ತಮ್ಮ ಜೀವಿತದ ಮೇಲಿದ್ದ ಆಸೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೊರೆದುಬಿಟ್ಟವು.

06080014a ಸ ತು ಧೈರ್ಯೇಣ ತಂ ಕೋಪಂ ಸನ್ನಿವಾಯ್ ಮಹಾಯಶಾ|

06080014c ಶ್ರುತಾಯುಷಃ ಪ್ರಚಿಚ್ಛೇದ ಮುಷ್ಟಿದೇಶೇ ಮಹದ್ಧನುಃ||

ಆಗ ಆ ಮಹಾಯಶನೇ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ತನ್ನ ಕೋಪವನ್ನು ತಡೆದುಕೊಂಡು ಶ್ರುತಾಯುಷನ ಮಹಾಧನುಸ್ಸನ್ನು ಮುಷ್ಟಿಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕತ್ತರಿಸಿದನು.

06080015a ಅಧೈನಂ ಚಿನ್ನಧನ್ವಾನಂ ನಾರಾಚೇನ ಸ್ತನಾಂತರೇ|

06080015c ನಿರ್ಬಿಭೇದ ರಣೇ ರಾಜಾ ಸರ್ವಸೈನ್ಯಸ್ಯ ಪಶ್ಯತಃ||

ಧನುಸ್ಸು ತುಂಡಾದ ಅವನನ್ನು ರಾಜನು ರಣದಲ್ಲಿ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಸರ್ವ ಸೈನ್ಯವೂ ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ನಾರಾಚದಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06080016a ಸತ್ವರಂ ಚರಣೇ ರಾಜಂಸ್ತಸ್ಯ ವಾಹಾನ್ಮಹಾತ್ಮನಃ|

06080016c ನಿಜಘಾನ ಶರೈಃ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಸೂತಂ ಚ ಸುಮಹಾಬಲಃ||

ರಾಜನ್! ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗಿ ಆ ಮಹಾಬಲ ಮಹಾತ್ಮನು ಶರಗಳಿಂದ ಅವನ ಕುದುರೆ-ಸೂತರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನು.

06080017a ಹತಾಶ್ವಂ ತು ರಥಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ರಾಜ್ಞಸ್ತು ಪೌರುಷಂ|

06080017c ವಿಪ್ರದುದ್ರಾವ ವೇಗೇನ ಶ್ರುತಾಯುಃ ಸಮರೇ ತದಾ||

ಹತವಾದ ಕುದುರೆ-ರಥಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಪೌರುಷವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ರಾಜ
ಶ್ರುತಾಯುವು ವೇಗದಿಂದ ಸಮರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಪಲಾಯನಗೈದನು.

06080018a ತಸ್ಮಿನ್ನಿತ್ತೇ ಮಹೇಷ್ವಾಸೇ ಧರ್ಮಪುತ್ರೇಣ ಸಂಯುಗೇ|

06080018c ದುರ್ಯೋಧನಬಲಂ ರಾಜನ್ಸರ್ವಮಾಸೀತ್ಪರಾಜ್ಞುಖಿಂ||

ರಾಜನ್ ! ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಆ ಮಹೇಷ್ವಾಸನು ಧರ್ಮಪುತ್ರನಿಂದ
ಗೆಲ್ಲಲ್ಪಡಲು ದುರ್ಯೋಧನನ ಸೇನೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪರಾಜ್ಞುಖಿವಾದವು.

06080019a ಏತತ್ಕೃತ್ವಾ ಮಹಾರಾಜ ಧರ್ಮಪುತ್ರೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ|

06080019c ವ್ಯಾತ್ಮಾನನೋ ಯಥಾ ಕಾಲಸ್ತವ ಸೈನ್ಯಂ ಜಘಾನ ಹ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಹೀಗೆ ಮಾಡಿ ಧರ್ಮಪುತ್ರ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಬಾಯಿಕಳೆದ
ಕಾಲನಂತೆ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನು.

06080020a ಚೇಕಿತಾನಸ್ತು ವಾಷ್ಣೇಯೋ ಗೌತಮಂ ರಥಿನಾಂ ವರಂ|

06080020c ಪ್ರೇಕ್ಷತಾಂ ಸರ್ವಸೈನ್ಯಾನಾಂ ಚಾದಯಾಮಾಸ ಸಾಯಕೈಃ||

ವಾಷ್ಣೇಯ ಚೇಕಿತಾನನಾದರೋ ರಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗೌತಮನನ್ನು,
ಸರ್ವ ಸೇನೆಗಳೂ ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆ, ಸಾಯಕಗಳಿಂದ
ಮುಚ್ಚಿ ಬಿಟ್ಟನು.

06080021a ಸನ್ನಿವಾಯ್ ಶರಾಂಸ್ತಾಂಸ್ತು ಕೃಪಃ ಶಾರದ್ವತೋ ಯುಧಿ|

06080021c ಚೇಕಿತಾನಂ ರಣೇ ಯತ್ತಂ ರಾಜನ್ವಿವ್ಯಾಧ ಪತ್ರಿಭಿಃ||

ರಾಜನ್! ಆ ಶರಗಳನ್ನು ತಡೆದು ಶಾರದ್ವತ ಕೃಪನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ
ಚೇಕಿತಾನನನ್ನು ಪತ್ರಿಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06080022a ಅಥಾಪರೇಣ ಭಲ್ಲೇನ ಧನುಶ್ಚಿ ಚ್ಛೇದ ಮಾರಿಷ|

06080022c ಸಾರಥಿಂ ಚಾಸ್ಯ ಸಮರೇ ಕ್ಷಿಪ್ರಹಸ್ತೋ ನೃಪಾತಯತ್|

06080022e ಹಯಾಂಶ್ಚಾಸ್ಯಾವಧೀದ್ರಾಜನ್ನುಭೌ ಚ ಪಾರ್ಷ್ಣಿಸಾರಥೀ||

ರಾಜನ್! ಅನಂತರ ಆ ಕ್ಷಿಪ್ರಹಸ್ತನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು
ಭಲ್ಲದಿಂದ ಅವನ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿ, ಸಾರಥಿಯನ್ನೂ, ನಾಲ್ಕು
ಕುದುರೆಗಳನ್ನೂ, ರಥದ ಬದಿಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಇಬ್ಬರು
ಸಾರಥಿಗಳನ್ನೂ ಬೀಳಿಸಿದನು.

06080023a ಸೋಽವಪ್ಲುತ್ಯ ರಥಾತ್ಕೂರ್ಣಂ ಗದಾಂ ಜಗ್ರಾಹ ಸಾತ್ವತಃ|

06080023c ಸ ತಯಾ ವೀರಘಾತಿನ್ಯಾ ಗದಯಾ ಗದಿನಾಂ ವರಃ|

06080023e ಗೌತಮಸ್ಯ ಹಯಾನ್ ಹತ್ವಾ ಸಾರಥಿಂ ಚ ನೃಪಾತಯತ್||

ಆಗ ಸಾತ್ವತನು ಒಡನೆಯೇ ರಥದಿಂದ ಧುಮುಕಿ ಗದೆಯನ್ನು
ಹಿಡಿದನು. ಗದಾಧಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಅವನು ವೀರರನ್ನು
ಘಾತಿಗೊಳಿಸುವ ಗದೆಯಿಂದ ಗೌತಮನ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕೊಂದು
ಸಾರಥಿಯನ್ನೂ ಬೀಳಿಸಿದನು.

06080024a ಭೂಮಿಷ್ಠೋ ಗೌತಮಸ್ತಸ್ಯ ಶರಾಂಶ್ಚಿಕ್ಷೇಪ ಷೋಡಶ|

06080024c ತೇ ಶರಾಃ ಸಾತ್ವತಂ ಭಿತ್ತ್ವಾ ಪ್ರಾವಿಶಂತ ಧರಾತಲಂ||

ಭೂಮಿಗಿಳಿದ ಗೌತಮನು ಅವನ ಮೇಲೆ ಹದಿನಾರು ಬಾಣಗಳನ್ನು

ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ಆ ಶರಗಳು ಸಾತ್ವತನನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಧರಾತಲವನ್ನು
ಪ್ರವೇಶಿಸಿದವು.

06080025a ಚೇಕಿತಾನಸ್ತತಃ ಕ್ರುದ್ಧಃ ಪುನಶ್ಚಿಕ್ಷೇಪ ತಾಂ ಗದಾಂ|

06080025c ಗೌತಮಸ್ಯ ವಧಾಕಾಂಕ್ಷೀ ವೃತ್ರಸ್ಯೇವ ಪುರಂದರಃ||

ಆಗ ಚೇಕಿತಾನನು ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಗೌತಮನನ್ನು ವಧಿಸಲು ಬಯಸಿ
ವೃತ್ರನು ಪುರಂದರನ ಮೇಲೆ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಅವನ ಮೇಲೆ ಪುನಃ
ಗದೆಯನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

06080026a ತಾಮಾಪತಂತೀಂ ವಿಮಲಾಮಶ್ಮಗರ್ಭಾಂ ಮಹಾಗದಾಂ|

06080026c ಶರೈರನೇಕಸಾಹಸೈರ್ವಾರಯಾಮಾಸ ಗೌತಮಃ||

ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಪಚ್ಚೆಕಲ್ಲಿನಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿದ್ದ
ಮಹಾಗದೆಯನ್ನು ಅನೇಕ ಸಾವಿರ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಗೌತಮನು
ತಡೆದನು.

06080027a ಚೇಕಿತಾನಸ್ತತಃ ಖಿಡ್ಗಂ ಕೋಶಾದುದ್ಧೃತ್ಯ ಭಾರತ|

06080027c ಲಾಘವಂ ಪರಮಾಸ್ಥಾಯ ಗೌತಮಂ ಸಮುಪಾದ್ರವತ್||

ಭಾರತ! ಆಗ ಚೇಕಿತಾನನು ಒರೆಯಿಂದ ಖಿಡ್ಗವನ್ನು ಸೆಳೆದು ಮೇಲೆತ್ತಿ
ಅತಿ ವೇಗದಿಂದ ಗೌತಮನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಧಾವಿಸಿದನು.

06080028a ಗೌತಮೋಽಪಿ ಧನುಸ್ತುಕ್ತ್ವಾ ಪ್ರಗೃಹ್ಯಾಸಿಂ ಸುಸಂಶಿತಂ|

06080028c ವೇಗೇನ ಮಹತಾ ರಾಜಂಶ್ಚೇಕಿತಾನಮುಪಾದ್ರವತ್||

ರಾಜನ್ ! ಗೌತಮನೂ ಕೂಡ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಬಿಸುಟು ಖಿಡ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದು
ಮಹಾವೇಗದಿಂದ ಚೇಕಿತಾನನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದನು.

06080029a ತಾವುಭೌ ಬಲಸಂಪನ್ನೌ ನಿಸ್ತ್ರಿಂಶವರಧಾರಿಣೌ|

06080029c ನಿಸ್ತ್ರಿಂಶಾಭ್ಯಾಂ ಸುತೀಕ್ಷ್ಣಾಭ್ಯಾಮನ್ಯೋನ್ಯಂ ಸಂತತಕ್ಷತುಃ||

ಅವರಿಬ್ಬರು ಬಲಸಂಪನ್ನರೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಖಿಡ್ಗಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸುತೀಕ್ಷ್ಣ
ಖಿಡ್ಗಗಳಿಂದ ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ಗಾಯಗೊಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು.

06080030a ನಿಸ್ತ್ರಿಂಶವೇಗಾಭಿಹತೌ ತತಸ್ತೌ ಪುರುಷರ್ಷಭೌ|

06080030c ಧರಣೀಂ ಸಮನುಪ್ರಾಪ್ತೌ ಸರ್ವಭೂತನಿಷೇವಿತಾಂ|

06080030e ಮೂರ್ಚಯಾಭಿಪರೀತಾಂಗೌ ವ್ಯಾಯಾಮೇನ ಚ ಮೋಹಿತೌ||

ವೇಗವಾಗಿ ಖಿಡ್ಗಗಳಿಂದ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ಇಬ್ಬರು
ಪುರುಷರ್ಷಭರೂ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಗಾಯಗೊಂಡು ಮೋಹಿತರಾಗಿ
ಸರ್ವಭೂತಗಳೂ ಪೂಜಿಸುವ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು
ಮೂರ್ಛಿತರಾದರು.

06080031a ತತೋಽಭ್ಯಧಾವದ್ವೇಗೇನ ಕರಕರ್ಷಃ ಸುಹೃತ್ತಯಾ|

06080031c ಚೇಕಿತಾನಂ ತಥಾಭೂತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸಮರದುರ್ಮದಂ|

06080031e ರಥಮಾರೋಪಯಚ್ಛೈನಂ ಸರ್ವಸೈನ್ಯಸ್ಯ ಪಶ್ಯತಃ||

ಆಗ ವೇಗವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಕರಕರ್ಷನು ಅವನ ಮೇಲಿನ
ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಹಾಗಿದ್ದ ಸಮರದುರ್ಮದ ಚೇಕಿತಾನನನ್ನು ನೋಡಿ, ಎಲ್ಲ
ಸೇನೆಗಳೂ ನೋಡುತ್ತಿರಲು, ಅವನನ್ನು ತನ್ನ ರಥದ

ಮೇಲೇರಿಸಿಕೊಂಡನು.

06080032a ತಥೈವ ಶಕುನಿಃ ಶೂರಃ ಸ್ಯಾಲಸ್ತವ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06080032c ಆರೋಪಯದ್ರಥಂ ತೂರ್ಣಂ ಗೌತಮಂ ರಥಿನಾಂ ವರಂ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಹಾಗೆಯೇ ನಿನ್ನ ಬಾವ ಶೂರ ಶಕುನಿಯು ತಕ್ಷಣವೇ ರಥಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗೌತಮನನ್ನು ತನ್ನ ರಥದ ಮೇಲೇರಿಸಿಕೊಂಡನು.

06080033a ಸೌಮದತ್ತಿಂ ತಥಾ ಕ್ರುದ್ಧೋ ಧೃಷ್ಟಕೇತುರ್ಮಹಾಬಲಃ|

06080033c ನವತ್ಯಾ ಸಾಯಕೈಃ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ರಾಜನ್ವಿವ್ಯಾಧ ವಕ್ಷಸಿ||

ರಾಜನ್! ಹಾಗೆಯೇ ಮಹಾಬಲ ಧೃಷ್ಟಕೇತುವು ಸೌಮದತ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಅವನ ಎದೆಗೆ ತೊಂಬತ್ತು ಸಾಯಕಗಳನ್ನು ಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗಿ ಹೊಡೆದನು.

06080034a ಸೌಮದತ್ತಿರುರಃಸ್ಥೈರ್ಯೈರ್ಭೃಶಂ ಬಾಣೈರಶೋಭತ|

06080034c ಮಧ್ಯಂದಿನೇ ಮಹಾರಾಜ ರಶ್ಮಿ ಭಿಸ್ತಪನೋ ಯಥಾ||

ಮಹಾರಾಜ! ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಸೂರ್ಯನು ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಸೌಮದತ್ತಿಯು ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಚುಚ್ಚಿದ್ದ ಆ ತೊಂಬತ್ತು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಪರಿಶೋಭಿಸಿದನು.

06080035a ಭೂರಿಶ್ರವಾಸ್ತು ಸಮರೇ ಧೃಷ್ಟಕೇತುಂ ಮಹಾರಥಂ|

06080035c ಹತಸೂತಹಯಂ ಚಕ್ರೇ ವಿರಥಂ ಸಾಯಕೋತ್ತಮೈಃ||

ಭೂರಿಶ್ರವನಾದರೋ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಸಾಯಕಗಳಿಂದ

ಮಹಾರಥ ಧೃಷ್ಟಕೇತುವಿನ ಸಾರಥಿಯನ್ನೂ ಕುದುರೆಗಳನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸಿ
ಅವನನ್ನು ವಿರಥನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು.

06080036a ವಿರಥಂ ಚೈನಮಾಲೋಕ್ಯ ಹತಾಶ್ವಂ ಹತಸಾರಥಿಂ|

06080036c ಮಹತಾ ಶರವರ್ಷೇಣ ಚಾದಯಾಮಾಸ ಸಂಯುಗೇ||

ಅವನು ಅಶ್ವ-ಸಾರಥಿಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ವಿರಥನಾದುದನ್ನು
ನೋಡಿ ಅವನನ್ನು ಮಹಾ ಶರವರ್ಷಗಳಿಂದ ರಣದಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿದನು.

06080037a ಸ ಚ ತಂ ರಥಮುತ್ಸ್ರಜ್ಯ ಧೃಷ್ಟಕೇತುರ್ಮಹಾಮನಾಃ|

06080037c ಆರುರೋಹ ತತೋ ಯಾನಂ ಶತಾನೀಕಸ್ಯ ಮಾರಿಷ||

ಮಾರಿಷ! ಮಹಾಮನ ಧೃಷ್ಟಕೇತುವಾದರೋ ತನ್ನ ರಥವನ್ನು
ತೊರೆದು ಶತಾನೀಕನ ರಥವನ್ನೇರಿದನು.

06080038a ಚಿತ್ರಸೇನೋ ವಿಕರ್ಣಶ್ಚ ರಾಜನ್ದುರ್ಮರ್ಷಣಸ್ತಥಾ|

06080038c ರಥಿನೋ ಹೇಮಸನ್ನಾಹಾಃ ಸೌಭದ್ರಮಭಿದುದ್ರವುಃ||

ರಾಜನ್! ಚಿತ್ರಸೇನ, ವಿಕರ್ಣ ಮತ್ತು ದುರ್ಮರ್ಷಣರು ಬಂಗಾರದ
ರಥಗಳಲ್ಲಿ ಸೌಭದ್ರನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದರು.

06080039a ಅಭಿಮನ್ಯೋಸ್ತತಸ್ತೈಸ್ತು ಘೋರಂ ಯುದ್ಧಮವರ್ತತ|

06080039c ಶರೀರಸ್ಯ ಯಥಾ ರಾಜನ್ವಾತಪಿತ್ತಕಘೈಸ್ತ್ರಿಭಿಃ||

ರಾಜನ್! ಶರೀರವು ವಾತ-ಪಿತ್ತ-ಕಘ ಈ ಮೂರರೊಡನೆ
ಹೋರಾಡುವಂತೆ ಅಭಿಮನ್ಯುವು ಅವರೊಡನೆ ಘೋರ ಯುದ್ಧ

ಮಾಡಿ ದನು.

06080040a ವಿರಥಾಂಸ್ತವ ಪುತ್ರಾಂಸ್ತು ಕೃತ್ವಾ ರಾಜನ್ಮಹಾಹವೇ|

06080040c ನ ಜಘಾನ ನರವ್ಯಾಘ್ರಃ ಸ್ಮರನ್ಭೀಮವಚಸ್ತದಾ||

ರಾಜನ್! ಆ ನರವ್ಯಾಘ್ರನು ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರನ್ನು ಮಹಾಹವದಲ್ಲಿ
ವಿರಥರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಭೀಮನ ವಚನವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರನ್ನು
ಕೊಲ್ಲಲಿಲ್ಲ.

06080041a ತತೋ ರಾಜ್ಞಾಂ ಬಹುಶತ್ಯೈರ್ಗಜಾಶ್ವರಥಯಾಯಿಭಿಃ|

06080041c ಸಂವೃತಂ ಸಮರೇ ಭೀಷ್ಮಂ ದೇವೈರಪಿ ದುರಾಸದಂ||

06080042a ಪ್ರಯಾಂತಂ ಶೀಘ್ರಮುದ್ವೀಕ್ಷ್ಯ ಪರಿತ್ರಾತುಂ ಸುತಾಂಸ್ತವ|

06080042c ಅಭಿಮನ್ಯುಂ ಸಮುದ್ದಿಶ್ಯ ಬಾಲಮೇಕಂ ಮಹಾರಥಂ|

06080042e ವಾಸುದೇವಮುವಾಚೇದಂ ಕೌಂತೇಯಃ ಶ್ವೇತವಾಹನಃ||

ಆಗ ಅನೇಕ ರಾಜರಿಂದ, ನೂರಾರು ಗಜಾಶ್ವರಥಸೇನೆಗಳಿಂದ
ಸಂವೃತನಾಗಿ ಸಮರದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ದುರಾಸದನಾದ ಭೀಷ್ಮನು
ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಮಹಾರಥ, ಬಾಲಕ,
ಅಭಿಮನ್ಯುವೊಬ್ಬನನ್ನೇ ಗುರಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರಲು
ಶ್ವೇತವಾಹನ ಕೌಂತೇಯನು ವಾಸುದೇವನಿಗೆ ಇದನ್ನು ಹೇಳಿದನು:

06080043a ಚೋದಯಾಶ್ವಾನ್ ಹೃಷೀಕೇಶ ಯತ್ರೈತೇ ಬಹುಲಾ ರಥಾಃ|

06080043c ಏತೇ ಹಿ ಬಹವಃ ಶೂರಾಃ ಕೃತಾಸ್ತ್ರಾ ಯುದ್ಧದುರ್ಮದಾಃ|

06080043e ಯಥಾ ನ ಹನ್ಯುರ್ನಃ ಸೇನಾಂ ತಥಾ ಮಾಧವ ಚೋದಯ||

“ಹೃಷೀಕೇಶ! ಮಾಧವ! ಆ ಅನೇಕ ರಥಗಳು, ಅನೇಕ ಶೂರ,
ಕೃತಾಸ್ತ್ರ, ಯುದ್ಧ ದುರ್ಮದರು ಎಲ್ಲಿದ್ದಾರೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ, ಅವರು
ಸೇನೆಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವ ಮೊದಲೇ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಓಡಿಸು!”

06080044a ಏವಮುಕ್ತಃ ಸ ವಾಷ್ಣೇಯಃ ಕೌಂತೇಯೇನಾಮಿತೌಜಸಾ|

06080044c ರಥಂ ಶ್ವೇತಹಯೈರ್ಯುಕ್ತಂ ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ಸಂಯುಗೇ||

06080045a ನಿಷ್ಪಾನಕೋ ಮಹಾನಾಸೀತ್ತವ ಸೈನ್ಯಸ್ಯ ಮಾರಿಷ|

06080045c ಯದರ್ಜುನೋ ರಣೇ ಕ್ರುದ್ಧಃ ಸಮ್ಯಾತಸ್ತಾವಕಾನ್ವತಿ||

ಹೀಗೆ ಅಮಿತೌಜಸ ಕೌಂತೇಯನು ಹೇಳಲು ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ
ವಾಷ್ಣೇಯನು ಶ್ವೇತಹಯಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದ ರಥವನ್ನು ನಿನ್ನ
ಮಹಾಸೇನೆಯಿರುವಲ್ಲಿಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದನು. ರಣದಲ್ಲಿ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿರುವ
ಅರ್ಜುನನು ನಿನ್ನವರನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿದನು.

06080046a ಸಮಾಸಾದ್ಯ ತು ಕೌಂತೇಯೋ ರಾಜ್ಞಸ್ತಾನ್ಭೀಷ್ಮ ರಕ್ಷಿಣಃ|

06080046c ಸುಶರ್ಮಾಣಮಥೋ ರಾಜನ್ನಿದಂ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್||

ರಾಜನ್! ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ರಾಜರ ಬಳಿ ಹೋಗಿ
ಕೌಂತೇಯನು ಸುಶರ್ಮಾಣನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು.

06080047a ಜಾನಾಮಿ ತ್ವಾಂ ಯುಧಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಮತ್ಯಂತಂ ಪೂರ್ವವೈರಿಣಂ|

06080047c ಪರ್ಯಾಯಸ್ಯಾದ್ಯ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಂ ಫಲಂ ಪಶ್ಯ ಸುದಾರುಣಂ|

06080047e ಅದ್ಯ ತೇ ದರ್ಶಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಪೂರ್ವಪ್ರೇತಾನ್ಪಿತಾಮಹಾನ್||

“ನೀನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದೂ ಬಹುಕಾಲದಿಂದ ನೀನು

ನನಗೆ ವೈರಿಯೆಂದು ತಿಳಿದಿರುತ್ತೇನೆ. ನಮಗೆ ಮಾಡಿದ ಮೋಸಗಳ ಸುದಾರುಣ ಫಲವನ್ನು ಇಂದು ನೋಡು ! ಇಂದು ನಿನಗೆ ನಿನ್ನ ಪೂರ್ವ ಪಿತಾಮಹರ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ.”

06080048a ಏವಂ ಸಂಜಲ್ಪತಸ್ತಸ್ಯ ಬೀಭತ್ಸೋಃ ಶತ್ರುಘಾತಿನಃ|

06080048c ಶ್ರುತ್ವಾಪಿ ಪರುಷಂ ವಾಕ್ಯಂ ಸುಶರ್ಮಾ ರಥಯೂಥಪಃ|

06080048e ನ ಚೈನಮಬ್ರವೀತ್ಕಿಂ ಚಿಚ್ಚುಭಂ ವಾ ಯದಿ ವಾಶುಭಂ||

ಹೀಗೆ ಶತ್ರುಘಾತಿ ಬೀಭತ್ಸುವು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕೇಳಿಯೂ ರಥಯೂಥಪ ಸುಶರ್ಮನು ಪೌರುಷದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಏನನ್ನೂ ಶುಭವಾಗಲೀ ಅಶುಭವಾಗಲೀ ಆಡಲಿಲ್ಲ.

06080049a ಅಭಿ ಗತ್ವಾರ್ಜುನಂ ವೀರಂ ರಾಜಭಿರ್ಬಹುಭಿರ್ವೃತಃ|

06080049c ಪುರಸ್ತಾತ್ಪೃಷ್ಠತಶ್ಚೈವ ಪಾರ್ಶ್ವತಶ್ಚೈವ ಸರ್ವತಃ||

06080050a ಪರಿವಾರ್ಯಾರ್ಜುನಂ ಸಂಖ್ಯೇ ತವ ಪುತ್ರೈಃ ಸಹಾನಘ|

06080050c ಶರೈಃ ಸಂಚಾದಯಾಮಾಸ ಮೇಘೈರಿವ ದಿವಾಕರಂ||

ಅನಘ ! ಅನೇಕ ರಾಜರಿಂದ ಆವೃತನಾಗಿ ವೀರ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಅವನು ಮುಂದಿನಿಂದ, ಹಿಂದಿನಿಂದ, ಬದಿಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದ ಸುತ್ತವರೆದು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರೊಡನೆ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಮೇಘಗಳು ದಿವಾಕರನನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಶರಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿ ಬಿಟ್ಟನು.

06080051a ತತಃ ಪ್ರವೃತ್ತಃ ಸುಮಹಾನ್ಸಂಗ್ರಾಮಃ ಶೋಣಿತೋದಕಃ|

06080051c ತಾವಕಾನಾಂ ಚ ಸಮರೇ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಚ ಭಾರತ||

ಆಗ ಭಾರತ ! ನಿನ್ನವರ ಮತ್ತು ಪಾಂಡವರ ನಡುವೆ ಸಮರದಲ್ಲಿ ರಕ್ತದ ನೀರು ಹರಿದ ಮಹಾ ಸಂಗ್ರಾಮವು ನಡೆಯಿತು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ಸಪ್ತಮಯುಧ್ಧದಿವಸೇ ಸುಶರ್ಮಾರ್ಜುನ ಸಮಾಗಮೇ
ಅಶೀತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಸಪ್ತಮಯುಧ್ಧದಿವಸದಲ್ಲಿ ಸುಶರ್ಮಾರ್ಜುನ ಸಮಾಗಮ
ಎನ್ನುವ ಎಂಭತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೮೧

ಸಂಕುಲಯುಧ್ಧ (೧-೩೭).

06081001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06081001a ಸ ತುದ್ಯಮಾನಸ್ತು ಶರೈರ್ಧನಂಜಯಃ

ಪದಾ ಹತೋ ನಾಗ ಇವ ಶ್ವಸನ್ನಲೀ|

06081001c ಬಾಣೇನ ಬಾಣೇನ ಮಹಾರಥಾನಾಂ

ಚಿಚ್ಛೇದ ಚಾಪಾನಿ ರಣೇ ಪ್ರಸಹ್ಯ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಬಲಶಾಲಿ
ಧನಂಜಯನು ಕಾಲಿನಿಂದ ತುಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ನಾಗದಂತೆ ನಿಟ್ಟುಸಿರು

ಬಿಡುತ್ತಾ ನಕ್ಕು ರಣದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದೇ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಮಹಾರಥರ
ಚಾಪಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದನು.

06081002a ಸಂಚಿದ್ಯ ಚಾಪಾನಿ ಚ ತಾನಿ ರಾಜ್ಞಾಂ
ತೇಷಾಂ ರಣೇ ವೀರ್ಯವತಾಂ ಕ್ಷಣೇನ|

06081002c ವಿವ್ಯಾಧ ಬಾಣೈರ್ಯುಗಪನ್ಮಹಾತ್ಮಾ
ನಿಃಶೇಷತಾಂ ತೇಷ್ವಥ ಮನ್ಯಮಾನಃ||

ರಣದಲ್ಲಿ ಆ ವೀರ್ಯವಂತ ರಾಜರ ಧನುಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ
ಕತ್ತರಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಉಳಿಸಬಾರದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಬಾಣಗಳಿಂದ
ಹೊಡೆದನು.

06081003a ನಿಪೇತುರಾಜೌ ರುಧಿರಪ್ರದಿಗ್ಧಾಸ್
ತೇ ತಾಡಿತಾಃ ಶಕ್ರಸುತೇನ ರಾಜನ್|

06081003c ವಿಭಿನ್ನಗಾತ್ರಾಃ ಪತಿತೋತ್ತಮಾಂಗಾ
ಗತಾಸವಶ್ಚಿನ್ನತನುತ್ರಕಾಯಾಃ||

ರಾಜನ್! ಶಕ್ರಸುತನಿಂದ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಅವರು ರಕ್ತದಿಂದ
ತೋಯ್ದು, ಗಾಯಗೊಂಡ ಶರೀರವುಳ್ಳವರಾಗಿ, ಶಿರಗಳು ತುಂಡಾಗಿ,
ಅಸುವನ್ನು ನೀಗಿ, ಕವಚಗಳು ಕಳಚಿ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದರು.

06081004a ಮಹೀಂ ಗತಾಃ ಪಾರ್ಥಬಲಾಭಿಭೂತಾ
ವಿಚಿತ್ರರೂಪಾ ಯುಗಪದ್ವಿನೇಶುಃ|

06081004c ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಹತಾಂಸ್ತಾನ್ಯುಧಿ ರಾಜಪುತ್ರಾಂಸ್

ತ್ರಿಗರ್ತರಾಜಃ ಪ್ರಯಯೌ ಕ್ಷಣೇನ||

ಪಾರ್ಥನ ಬಲದಿದ ಪರಾಜಿತರಾಗಿ ಅವರು ವಿಚಿತ್ರರೂಪಗಳಲ್ಲಿ
ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಒಂದೇ ಬಾರಿಗೆ ವಿನಾಶಹೊಂದಿದರು.

ರಾಜಪುತ್ರರು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹತರಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ತ್ರಿಗರ್ತರಾಜನು
ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಆಗಮಿಸಿದನು.

06081005a ತೇಷಾಂ ರಥಾನಾಮಥ ಪೃಷ್ಠಗೋಪಾ

ದ್ವಾತ್ರಿಂಶದನ್ಯೇಽಬ್ಯಪತಂತ ಪಾರ್ಥಂ|

06081005c ತಥೈವ ತೇ ಸಂಪರಿವಾಯ್ ಪಾರ್ಥಂ

ವಿಕೃಷ್ಯ ಚಾಪಾನಿ ಮಹಾರವಾಣಿ||

06081005e ಅವೀವೃಷನ್ಬಾಣಮಹೌಘವೃಷ್ಣಾ

ಯಥಾ ಗಿರಿಂ ತೋಯಧರಾ ಜಲೌಘೈಃ||

ಅವರ ರಥಗಳ ಹಿಂಬಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಮೂವತ್ತೆರಡು ರಕ್ಷಕರೂ ಸೇರಿ
ಪಾರ್ಥನ ಮೇಲೆ ಎರಗಿದರು. ಅವರು ಪಾರ್ಥನನ್ನು ಸುತ್ತವರೆದು
ಘೋರವಾಗಿ ಶಬ್ದಮಾಡುವ ಚಾಪಗಳನ್ನು ಸೆಳೆದು ಮೋಡಗಳು
ಮಳೆಯಿಂದ ಪರ್ವತವನ್ನು ಮುಚ್ಚುವಂತೆ ಬಾಣಗಳ ಮಳೆಯನ್ನು
ಸುರಿಸಿ ಪಾರ್ಥನನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದರು.

06081006a ಸಂಪೀಡ್ಯಮಾನಸ್ತು ಶರೌಘವೃಷ್ಣಾ

ಧನಂಜಯಸ್ತಾನ್ಯುಧಿ ಜಾತರೋಷಃ|

06081006c ಷಷ್ಠಾ ಶರೈಃ ಸಮ್ಯತಿ ತೈಲಧೌತೈರ್

ಜಘಾನ ತಾನಪ್ಯಥ ಪೃಷ್ಠಗೋಪಾನ್||

ಆ ಶರಗುಂಪುಗಳ ಮಳೆಯಿಂದ ಪೀಡಿತ ಧನಂಜಯನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ರೋಷಗೊಂಡು ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿದ್ದ ಅರವತ್ತು ಶರಗಳಿಂದ ಆ ರಥದ ಹಿಂಬಾಗದ ರಕ್ಷಕರನ್ನು ಹೊಡೆದು ಉರುಳಿಸಿದನು.

06081007a ಷಷ್ಟಿಂ ರಥಾಂಸ್ತಾನವಜಿತ್ಯ ಸಂಖ್ಯೇ
ಧನಂಜಯಃ ಪ್ರೀತಮನಾ ಯಶಸ್ವೀ|

06081007c ಅಥಾತ್ವರದ್ಭೀಷ್ಮ ವಧಾಯ ಜಿಷ್ಣುರ್
ಬಲಾನಿ ರಾಜ್ಞಾಂ ಸಮರೇ ನಿಹತ್ಯ||

ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅರವತ್ತು ರಥರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಯಶಸ್ವೀ ಧನಂಜಯನು ಸಂತೋಷಗೊಂಡನು. ಜಿಷ್ಣುವು ಸಮರದಲ್ಲಿ ರಾಜರ ಸೇನೆಯನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಭೀಷ್ಮನ ವಧೆಗೆ ತ್ವರೆಮಾಡಿದನು.

06081008a ತ್ರಿಗರ್ತರಾಜೋ ನಿಹತಾನ್ಸಮೀಕ್ಷ್ಯ
ಮಹಾರಥಾಂಸ್ತಾನಥ ಬಂಧುವರ್ಗಾನ್|

06081008c ರಣೇ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ನರಾಧಿಪಾಂಸ್ತಾಂ
ಜಗಾಮ ಪಾರ್ಥಂ ತ್ವರಿತೋ ವಧಾಯ||

ತ್ರಿಗರ್ತರಾಜನು ತನ್ನ ಬಂಧುವರ್ಗದ ಮಹಾರಥರು ನಿಹತರಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಉಳಿದ ನರಾಧಿಪರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಪಾರ್ಥನ ವಧೆಗಾಗಿ ತ್ವರೆಮಾಡಿ ಧಾವಿಸಿದನು.

06081009a ಅಭಿದ್ರುತಂ ಚಾಸ್ತಭೃತಾಂ ವರಿಷ್ಠಂ

ಧನಂಜಯಂ ವೀಕ್ಷ್ಯ ಶಿಖಂಡಿಮುಖ್ಯಾಃ|

06081009c ಅಭ್ಯುದ್ಯಯುಸ್ತೇ ಶಿತಶಸ್ತ್ರಹಸ್ತಾ

ರಿರಕ್ಷಿಷಂತೋ ರಥಮರ್ಜುನಸ್ಯ||

ಅಸ್ತ್ರಭೃತರಲ್ಲಿ ವರಿಷ್ಠರು ಧನಂಜಯನನ್ನು ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಶಿಖಂಡಿಯೇ ಮೊದರಾದವರು ಹರಿತ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅವನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಅರ್ಜುನನ ರಥದ ಬಳಿ ಬಂದರು.

06081010a ಪಾರ್ಥೋಽಪಿ ತಾನಾಪತತಃ ಸಮೀಕ್ಷ್ಯ

ತ್ರಿಗರ್ತರಾಜ್ಞಾ ಸಹಿತಾನ್ಘ್ರವೀರಾನ್|

06081010c ವಿಧ್ವಂಸಯಿತ್ವಾ ಸಮರೇ ಧನುಷ್ಮಾನ್

ಗಾಂಡೀವಮುಕ್ತೈರ್ನಿಶಿತೈಃ ಪೃಷತ್ಕೈಃ|

06081010e ಭೀಷ್ಮಂ ಯಿಯಾಸುರ್ಯುಧಿ ಸಂದದರ್ಶ

ದುರ್ಯೋಧನಂ ಸ್ಯಂಧವಾದೀಂಶ್ಚ ರಾಜ್ಞಃ||

ಪಾರ್ಥನಾದರೋ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ತ್ರಿಗರ್ತರಾಜನೊಡನಿದ್ದ ನರವೀರರನ್ನು ನೋಡಿ, ಸಮರದಲ್ಲಿ ಗಾಂಡೀವದಿಂದ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ನಿಶಿತ ಶರಗಳಿಂದ ಆ ಧನುಷ್ಮಂತರನ್ನು ವಿಧ್ವಂಸಗೊಳಿಸಿ, ಭೀಷ್ಮನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ರಾಜ ದುರ್ಯೋಧನ ಮತ್ತು ಸ್ಯಂಧವನೇ ಮೊದರಾದವರನ್ನು ನೋಡಿದನು.

06081011a ಆವಾರಯಿಷ್ಣುನಭಿಸಂಪ್ರಯಾಯ

ಮುಹೂರ್ತಮಾಯೋಧ್ಯ ಬಲೇನ ವೀರಃ|

06081011c ಉತ್ಸೃಜ್ಯ ರಾಜಾನಮನಂತವೀರ್ಯೋ

ಜಯದ್ರಥಾದೀಂಶ್ಚ ನೃಪಾನ್ಮಹೌಜಾಃ|

06081011e ಯಯೌ ತತೋ ಭೀಮಬಲೋ ಮನಸ್ವೀ

ಗಾಂಗೇಯಮಾಜೌ ಶರಚಾಪಪಾಣಿಃ||

ತನ್ನನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಅವರೊಡನೆ ಮುಹೂರ್ತಕಾಲ ಬಲದಿಂದ ಹೋರಾಡಿ ಆ ವೀರ ಅನಂತವೀರ್ಯ ಭೀಮಬಲ ಮನಸ್ವಿಯು ಜಯದ್ರಥಾದಿ ಮಹಾ ತೇಜಸ್ವಿ ನೃಪರನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು, ಶರಚಾಪಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಗಾಂಗೇಯನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು.

06081012a ಯುಧಿಷ್ಠಿರಶ್ಚೋಗ್ರಬಲೋ ಮಹಾತ್ಮಾ

ಸಮಾಯಯೌ ತ್ವರಿತೋ ಜಾತಕೋಪಃ|

06081012c ಮದ್ರಾಧಿಪಂ ಸಮಭಿತ್ಯಜ್ಯ ಸಂಖ್ಯೇ

ಸ್ವಭಾಗಮಾಪ್ತಂ ತಮನಂತಕೀರ್ತಿಃ|

06081012e ಸಾರ್ಧಂ ಸ ಮಾದ್ರೀಸುತಭೀಮಸೇನೈರ್

ಭೀಷ್ಮಂ ಯಯೌ ಶಾಂತನವಂ ರಣಾಯ||

ಉಗ್ರಬಲ ಅನಂತಕೀರ್ತಿ ಮಹಾತ್ಮ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಮದ್ರಾಧಿಪನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಕೋಪಗೊಂಡು ತ್ವರೆಮಾಡಿ ಮಾದ್ರೀಸುತರು ಮತ್ತು ಭೀಮಸೇನರನ್ನೊಡಗೂಡಿ ಭೀಷ್ಮ ಶಾಂತನವನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಧಾವಿಸಿದನು.

06081013a ತೈಃ ಸಂಪ್ರಯುಕ್ತಃ ಸ ಮಹಾರಥಾಗ್ರೈರ್

ಗಂಗಾಸುತಃ ಸಮರೇ ಚಿತ್ರಯೋಧೀ|

06081013c ನ ವಿವ್ಯಥೇ ಶಾಂತನವೋ ಮಹಾತ್ಮಾ

ಸಮಾಗತ್ಯಃ ಪಾಂಡುಸುತ್ಯಃ ಸಮಸ್ತೈಃ||

ಅವರೆಲ್ಲ ಮಹಾರಥ ಉಗ್ರ ಪಾಂಡುಸುತರು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ
ಸಮರಕ್ಕೆ ಬಂದರೂ ಕೂಡ ಚಿತ್ರಯೋಧಿ, ಮಹಾತ್ಮ ಗಂಗಾಸುತ
ಶಾಂತನವನು ವಿವ್ಯಥನಾಗಲಿಲ್ಲ.

06081014a ಅಥೈತ್ಯ ರಾಜಾ ಯುಧಿ ಸತ್ಯಸಂಧೋ

ಜಯದ್ರಥೋಽತ್ಯುಗ್ರಬಲೋ ಮನಸ್ವೀ|

06081014c ಚಿಚ್ಛೇದ ಚಾಪಾನಿ ಮಹಾರಥಾನಾಂ

ಪ್ರಸಹ್ಯ ತೇಷಾಂ ಧನುಷಾ ವರೇಣ||

ಆಗ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಸಂಧ, ಉಗ್ರಬಲ, ಮನಸ್ವೀ ರಾಜಾ
ಜಯದ್ರಥನು ಉತ್ತಮ ಧನುಸ್ಸಿನಿಂದ ಆ ಮಹಾರಥರ ಚಾಪಗಳನ್ನು
ಕತ್ತರಿಸಿ ಜೋರಾಗಿ ನಕ್ಕನು.

06081015a ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ ಭೀಮಸೇನಂ ಯಮೌ ಚ

ಪಾರ್ಥಂ ತಥಾ ಯುಧಿ ಸಂಜಾತಕೋಪಃ|

06081015c ದುರ್ಯೋಧನಃ ಕ್ರೋಧವಿಷೋ ಮಹಾತ್ಮಾ

ಜಘಾನ ಬಾಣೈರನಲಪ್ರಕಾಶೈಃ||

ಕ್ರೋಧವೆಂಬ ವಿಷವನ್ನೇ ಕಾರುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಾತ್ಮಾ ದುರ್ಯೋಧನನು
ಯುಧಿಷ್ಠಿರ, ಭೀಮಸೇನ, ಯಮಳರು ಮತ್ತು ಪಾರ್ಥನನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ

ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಮಾನ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಪ್ರಹರಿಸಿದನು.

06081016a ಕೃಪೇಣ ಶಲ್ಯೇನ ಶಲೇನ ಚೈವ

ತಥಾ ವಿಭೋ ಚಿತ್ರಸೇನೇನ ಚಾಚೌ|

06081016c ವಿದ್ಧಾಃ ಶರೈಸ್ತೇಽತಿವಿದ್ಧಕೋಪೈರ್

ದೇವಾ ಯಥಾ ದೈತ್ಯಗಣೈಃ ಸಮೇತ್ಯೈಃ||

ವಿಭೋ! ದೈತ್ಯಗಣಗಳಿಂದ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಪ್ರಹೃತರಾದ ದೇವಗಣಗಳಂತೆ ಅವರು ಕೋಪಿಷ್ಟರಾಗಿದ್ದ ಕೃಪ, ಶಲ್ಯ, ಶಲ, ಮತ್ತು ಹಾಗೆಯೇ ಚಿತ್ರಸೇನರ ಶರಗಳಿಂದ ಪ್ರಹರಿತರಾದರು.

06081017a ಚಿನ್ನಾಯುಧಂ ಶಾಂತನವೇನ ರಾಜಾ

ಶಿಖಿಂಡಿನಂ ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಚ ಜಾತಕೋಪಃ|

06081017c ಅಜಾತಶತ್ರುಃ ಸಮರೇ ಮಹಾತ್ಮಾ

ಶಿಖಿಂಡಿನಂ ಕ್ರುದ್ಧ ಉವಾಚ ವಾಕ್ಯಂ||

ಶಾಂತನವನಿಂದ ಶಿಖಿಂಡಿಯ ಆಯುಧವು ತುಂಡಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಕೋಪಗೊಂಡ ಮಹಾತ್ಮ ಅಜಾತಶತ್ರುವು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಶಿಖಿಂಡಿಗೆ ಈ ಕ್ರುದ್ಧ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದನು:

06081018a ಉಕ್ತ್ವಾ ತಥಾ ತ್ವಂ ಪಿತುರಗ್ರತೋ ಮಾಂ

ಅಹಂ ಹನಿಷ್ಯಾಮಿ ಮಹಾವ್ರತಂ ತಂ|

06081018c ಭೀಷ್ಮಂ ಶರೌಘೈರ್ವಿಮಲಾರ್ಕವರ್ಣೈಃ

ಸತ್ಯಂ ವದಾಮೀತಿ ಕೃತಾ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾ||

“ಆಗ ನೀನು ನಿನ್ನ ತಂದೆಯ ಎದಿರು “ಮಹಾವ್ರತ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು
ವಿಮಲಾರ್ಕವರ್ಣದ ಶರಸರಣಿಗಳಿಂದ ಕೊಲ್ಲುತ್ತೇನೆ. ಸತ್ಯವನ್ನೇ
ಹೇಳುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೆ.

06081019a ತ್ವಯಾ ನ ಚೈನಾಂ ಸಫಲಾಂ ಕರೋಷಿ

ದೇವವ್ರತಂ ಯನ್ನ ನಿಹಂಸಿ ಯುದ್ಧೇ|

06081019c ಮಿಥ್ಯಾಪ್ರತಿಜ್ಞೋ ಭವ ಮಾ ನೃವೀರ

ರಕ್ಷಸ್ವ ಧರ್ಮಂ ಚ ಕುಲಂ ಯಶಶ್ಚ||

ಆದರೆ ಇದನ್ನು ನೀನು ಇನ್ನೂ ಸಫಲಗೊಳಿಸಲಿಲ್ಲ. ದೇವವ್ರತನನ್ನು
ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನೀನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಿಲ್ಲ. ನೃವೀರ! ಮಿಥ್ಯಾಪ್ರತಿಜ್ಞನಾಗಬೇಡ.
ಧರ್ಮವನ್ನೂ ಕುಲದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸು.

06081020a ಪ್ರೇಕ್ಷಸ್ವ ಭೀಷ್ಮಂ ಯುಧಿ ಭೀಮವೇಗಂ

ಸರ್ವಾಂಸ್ತಪಂತಂ ಮಮ ಸೈನ್ಯಸಂಘಾನ್|

06081020c ಶರೌಘಜಾಲೈರತಿತಿಗ್ಮತೇಜೈಃ

ಕಾಲಂ ಯಥಾ ಮೃತ್ಯುಕೃತಂ ಕ್ಷಣೇನ||

ಭೀಮವೇಗದಿಂದ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿರುವ, ನನ್ನ ಸೈನ್ಯ
ಸಂಘಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸುಡುತ್ತಿರುವ, ಕಾಲನಂತೆ ತಿಗ್ಮತೇಜಸ್ವೀ
ಬಾಣಜಾಲಗಳಿಂದ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಮೃತ್ಯುವನ್ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಈ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು
ನೋಡು !

06081021a ನಿಕ್ಯತ್ತಚಾಪಃ ಸಮರಾನಪೇಕ್ಷಃ

ಪರಾಜಿತಃ ಶಾಂತನವೇನ ರಾಜ್ಞಾ|

06081021c ವಿಹಾಯ ಬಂಧೂನಥ ಸೋದರಾಂಶ್ಚ

ಕ್ಷ ಯಾಸ್ಯಸೇ ನಾನುರೂಪಂ ತವೇದಂ||

ರಾಜಾ ಶಾಂತನವನಿಂದ ಚಾಪವನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿಕೊಂಡು, ಸಮರದಲ್ಲಿ
ಅನಪೇಕ್ಷನಾಗಿ, ಪರಾಜಿತನಾಗಿ, ಬಂಧುಗಳು ಮತ್ತು ಸೋದರರನ್ನು
ಬಿಟ್ಟು ನೀನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ತಾನೆ ಹೋಗುವೆ? ಇದು ನಿನಗೆ
ಅನುರೂಪವಾದುದೆಂದು ಅಂದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

06081022a ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಹಿ ಭೀಷ್ಮಂ ತಮನಂತವೀರ್ಯಂ

ಭಗ್ನಂ ಚ ಸೈನ್ಯಂ ದ್ರವಮಾಣಮೇವಂ|

06081022c ಭೀತೋಽಸಿ ನೂನಂ ದ್ರುಪದಸ್ಯ ಪುತ್ರ

ತಥಾ ಹಿ ತೇ ಮುಖವರ್ಣೋಽಪ್ರಹೃಷ್ಟಃ||

ದ್ರುಪದನ ಮಗನೇ! ಅನಂತವೀರ್ಯ ಭೀಷ್ಮನು ಸೈನ್ಯವನ್ನು
ಭಗ್ನಗೊಳಿಸಿ ಪಲಾಯನಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ನೀನೂ ಕೂಡ
ಭಯಪಟ್ಟಿದ್ದೀಯೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಮುಖವು ಬಣ್ಣವನ್ನು
ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಅಪ್ರಹೃಷ್ಟನಾಗಿರುವೆ.

06081023a ಆಜ್ಞಾಯಮಾನೇಽಪಿ ಧನಂಜಯೇನ

ಮಹಾಹವೇ ಸಂಪ್ರಸಕ್ತೇ ನೃವೀರ|

06081023c ಕಥಂ ಹಿ ಭೀಷ್ಮಾತ್ಪ್ರಥಿತಃ ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ

ಭಯಂ ತ್ವಮದ್ಯ ಪ್ರಕರೋಷಿ ವೀರ||

ನರವೀರ ! ಮಹಾಹವದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಧನಂಜಯನು
ಎಲ್ಲಿದ್ದಾನೆಂದು ತಿಳಿಯದೇ ಇರುವಾಗ ಭೀಷ್ಮನ ಸಂಹಾರಕನೆಂದು
ಭುವಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವ ನೀನು ಇಂದು ಹೇಗೆ ತಾನೇ
ಭಯಪಡುತ್ತಿರುವೆ?”

06081024a ಸ ಧರ್ಮರಾಜಸ್ಯ ವಚೋ ನಿಶಮ್ಯ
ರೂಕ್ಷಾಕ್ಷರಂ ವಿಪ್ರಲಾಪಾನುಬದ್ಧಂ|

06081024c ಪ್ರತ್ಯಾದೇಶಂ ಮನ್ಯಮಾನೋ ಮಹಾತ್ಮಾ
ಪ್ರತತ್ವರೇ ಭೀಷ್ಮವಧಾಯ ರಾಜನ್||

ರಾಜನ್ ! ಧರ್ಮರಾಜನ ಕಠೋರಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕೂಡಿದ್ದ,
ವಿರೋಧಿಸುವ ಭಾವದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಅದನ್ನೇ
ಆದೇಶವೆಂದು ತಿಳಿದು ಆ ಮಹಾತ್ಮನು ಭೀಷ್ಮನ ವಧೆಗೆ
ತ್ವರೆಯಾದಿದನು.

06081025a ತಮಾಪತಂತಂ ಮಹತಾ ಜವೇನ
ಶಿಖಿಂಡಿನಂ ಭೀಷ್ಮಮಭಿದ್ರವಂತಂ|

06081025c ಆವಾರಯಾಮಾಸ ಹಿ ಶಲ್ಯ ಏನಂ
ಶಸ್ತ್ರೇಣ ಘೋರೇಣ ಸುದುರ್ಜಯೇನ||

ಮಹಾವೇಗದಿಂದ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಆಕ್ರಮಣಿಸಲು ಬರುತ್ತಿದ್ದ
ಶಿಖಿಂಡಿಯನ್ನು ಶಲ್ಯನು ಸುದುರ್ಜಯ ಘೋರ ಶಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ತಡೆದನು.

06081026a ಸ ಚಾಪಿ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸಮುದೀರ್ಯಮಾಣಂ

ಅಸ್ತ್ರಂ ಯುಗಾಂತಾಗ್ನಿಸಮಪ್ರಭಾವಂ|

06081026c ನಾಸೌ ವ್ಯಮುಹ್ಯದ್ವು ಪದಸ್ಯ ಪುತ್ರೋ
ರಾಜನ್ಮಹೇಂದ್ರಪ್ರತಿಮಪ್ರಭಾವಃ||

ರಾಜನ್ ! ಯುಗಾಂತದ ಅಗ್ನಿಯ ಸಮನಾದ ಪ್ರಭೆಯನ್ನುಳ್ಳ
ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಅಸ್ತ್ರವನ್ನು ನೋಡಿಯೂ ಕೂಡ ಮಹೇಂದ್ರನಂತಹ
ಪ್ರಭಾವವಿದ್ದ ದ್ರುಪದನ ಮಗನು ಭ್ರಾಂತಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ.

06081027a ತಸ್ಥೌ ಚ ತತ್ರೈವ ಮಹಾಧನುಷ್ಮಾಂ
ಶರೈಸ್ತದಸ್ತ್ರಂ ಪ್ರತಿಬಾಧಮಾನಃ|

06081027c ಅಥಾದದೇ ವಾರುಣಮನ್ಯದಸ್ತ್ರಂ
ಶಿಖಿಂಡ್ಯಧೋಗ್ರಂ ಪ್ರತಿಘಾತಾಯ ತಸ್ಯ|

06081027e ತದಸ್ತ್ರಮಸ್ತ್ರೇಣ ವಿದಾಯಮಾಣಂ
ಖಿಸ್ಥಾಃ ಸುರಾ ದದೃಶುಃ ಪಾರ್ಥಿವಾಶ್ಚ||

ಮಹಾಧನುಷ್ಮಂತನು ಆ ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಬಂಧಿಸುತ್ತಾ ಅಲ್ಲಿಯೇ
ನಿಂತಿದ್ದನು. ಶಿಖಿಂಡಿಯು ಆ ಅಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪ್ರತಿಘಾತಿಗೊಳಿಸಲು ಅನ್ಯ
ವಾರುಣಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆ ಅಸ್ತ್ರದಿಂದ ಅದನ್ನು
ನಿವಾರಿಸಿದುದನ್ನು ಪಾರ್ಥಿವರೂ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಸುರರೂ
ನೋಡಿದರು.

06081028a ಭೀಷ್ಮಸ್ತು ರಾಜನ್ಮಮರೇ ಮಹಾತ್ಮಾ
ಧನುಃ ಸುಚಿತ್ರಂ ಧ್ವಜಮೇವ ಚಾಪಿ|

06081028c ಚಿತ್ತಾ ನದತ್ಪಾಂಡುಸುತಸ್ಯ ವೀರೋ

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಸ್ಯಾಜಮೀಡಸ್ಯ ರಾಜ್ಞಃ||

ರಾಜನ್! ಸಮರದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನಾದರೋ ವೀರ ಪಾಂಡುಸುತ
ಅಜಮೀಡ ರಾಜ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಸುಚಿತ್ರ ಧನುಸ್ಸನ್ನೂ ಧ್ವಜವನ್ನೂ
ತುಂಡರಿಸಿ ಗರ್ಜಿಸಿದನು.

06081029a ತತಃ ಸಮುತ್ಸ್ರಜ್ಯ ಧನುಃ ಸಬಾಣಂ

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ ವೀಕ್ಷ್ಯ ಭಯಾಭಿಭೂತಂ|

06081029c ಗದಾಂ ಪ್ರಗೃಹ್ಯಾಭಿಪಪಾತ ಸಂಖ್ಯೇ

ಜಯದ್ರಥಂ ಭೀಮಸೇನಃ ಪದಾತಿಃ||

ಆಗ ಬಾಣಗಳೊಂದಿಗೆ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಸುಟು
ಭಯಭೀತನಾದ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನನ್ನು ನೋಡಿ ಭೀಮಸೇನನು ಗದೆಯನ್ನು
ಹಿಡಿದು ರಣಕ್ಕೆ ಧುಮುಕಿ ಕಾಲ್ನಡುಗೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಜಯದ್ರಥನನ್ನು
ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದನು.

06081030a ತಮಾಪತಂತಂ ಮಹತಾ ಜವೇನ

ಜಯದ್ರಥಃ ಸಗದಂ ಭೀಮಸೇನಂ|

06081030c ವಿವ್ಯಾಧ ಘೋರೈರ್ಯಮದಂಡಕಲ್ಪೈಃ

ಶಿತ್ಯೈಃ ಶರೈಃ ಪಂಚಶತ್ಯೈಃ ಸಮಂತಾತ್||

ಮಹಾವೇಗದಿಂದ ಗದೆಯೊಂದಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಭೀಮಸೇನನನ್ನು
ಜಯದ್ರಥನು ಯಮದಂಡಗಳಂತೆ ಘೋರವಾಗಿರುವ ಐದುನೂರು

ನಿಶಿತ ಶರಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಹರಿಸಿದನು.

06081031a ಅಚಿಂತಯಿತ್ವಾ ಸ ಶರಾಂಸ್ತರಸ್ವೀ

ವೃಕೋದರಃ ಕ್ರೋಧಪರೀತಚೇತಾಃ|

06081031c ಜಘಾನ ವಾಹಾನ್ಸಮರೇ ಸಮಸ್ತಾನ್

ಆರಟ್ಟಜಾನ್ಸಿಂಧುರಾಜಸ್ಯ ಸಂಖ್ಯೇ||

ಆ ಬಾಣಗಳ ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸದೇ ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಚೇತನವನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ ತರಸ್ವೀ ವೃಕೋದರನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಸಿಂಧುರಾಜನ ರಥಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಆರಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದ ಸಮಸ್ತ ಕುದುರೆಗಳನ್ನೂ ಕೊಂದನು.

06081032a ತತೋಽಭಿವೀಕ್ಷ್ಯಾಪ್ರತಿಮಪ್ರಭಾವಸೌ

ತವಾತ್ಮಜಸ್ವರಮಾಣೋ ರಥೇನ|

06081032c ಅಭ್ಯಾಯಯೌ ಭೀಮಸೇನಂ ನಿಹಂತುಂ

ಸಮುದ್ಯತಾಸ್ತ್ರಃ ಸುರರಾಜಕಲ್ಪಃ||

ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಸುರರಾಜನಂತೆ ಅಪ್ರತಿಮ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾದ ನಿನ್ನ ಮಗನು ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ವಧಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ತ್ವರೆಮಾಡಿ ರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಅಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಧಾವಿಸಿದನು.

06081033a ಭೀಮೋಽಪ್ಯಥೈನಂ ಸಹಸಾ ವಿನದ್ಯ

ಪ್ರತ್ಯುದ್ಯಯೌ ಗದಯಾ ತರ್ಜಮಾನಃ|

06081033c ಸಮುದ್ಯತಾಂ ತಾಂ ಯಮದಂಡಕಲ್ಪಾಂ

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಗದಾಂ ತೇ ಕುರವಃ ಸಮಂತಾತ್||

06081034a ವಿಹಾಯ ಸರ್ವೇ ತವ ಪುತ್ರಮುಗ್ರಂ

ಪಾತಂ ಗದಾಯಾಃ ಪರಿಹರ್ತುಕಾಮಾಃ|

ಆಗ ಭೀಮಸೇನನು ಜೋರಾಗಿ ಕೂಗಿ ಯಮದಂಡದಂತಿರುವ ಆ ಗದೆಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ ಪ್ರತಿಯುದ್ದದ ಬೆದರಿಕೆಯನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾ ಎದುರಾದನು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಸುತ್ತಲೂ ಇದ್ದ ಕುರುಗಳು ಉಗ್ರನಾದ ನಿನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮೇಲೆಬೀಳುವ ಗದೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪಲಾಯನಗೈದರು.

06081034c ಅಪಕ್ರಾಂತಾಸ್ತುಮುಲೇ ಸಂವಿಮದೇರ್

ಸುದಾರುಣೇ ಭಾರತ ಮೋಹನೀಯೇ||

06081035a ಅಮೂಢಚೇತಾಸ್ತ್ವ ಥ ಚಿತ್ರಸೇನೋ

ಮಹಾಗದಾಮಾಪತಂತೀಂ ನಿರೀಕ್ಷ್ಯ|

06081035c ರಥಂ ಸಮುತ್ಸ್ರಜ್ಯ ಪದಾತಿರಾಜೌ

ಪ್ರಗೃಹ್ಯ ಖಿಡ್ಗಂ ವಿಮಲಂ ಚ ಚರ್ಮ|

06081035e ಅವಪ್ಸುತಃ ಸಿಂಹ ಇವಾಚಲಾಗ್ರಾಜ್

ಜಗಾಮ ಚಾನ್ಯಂ ಭುವಿ ಭೂಮಿದೇಶಂ||

ಭಾರತ! ಅತ್ಯಂತ ಮೋಹಕರ ದಾರುಣ ಮತ್ತು ಘೋರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಹಾಗದೆಯು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿಯೂ ಕೂಡ ಚಿತ್ರಸೇನನು ವಿಮೂಢನಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ವಿಮಲ ಖಿಡ್ಗವನ್ನೂ ಗುರಾಣಿಯನ್ನೂ ಹಿಡಿದು ಪರ್ವತದ ಮೇಲಿಂದ ಸಿಂಹವು

ಧುಮುಕುವಂತೆ ರಥವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಧುಮುಕಿ ರಣಾಂಗಣದ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಹೊರಟುಹೋದನು.

06081036a ಗದಾಪಿ ಸಾ ಪ್ರಾಪ್ಯ ರಥಂ ಸುಚಿತ್ರಂ

ಸಾಶ್ವಂ ಸಸೂತಂ ವಿನಿಹತ್ಯ ಸಂಖ್ಯೇ|

06081036c ಜಗಾಮ ಭೂಮಿಂ ಜ್ವಲಿತಾ ಮಹೋಲ್ಕಾ

ಭ್ರಷ್ಟಾಂಬರಾದ್ಗಾಮಿವ ಸಂಪತಂತೀ||

ಆ ಗದೆಯಾದರೋ ಸುಚಿತ್ರ ರಥವನ್ನು ತಲುಪಿ ಕುದುರೆಗಳು ಮತ್ತು ಸೂತನೊಂದಿಗೆ ಅದನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ ಆಕಾಶದಿಂದ ಭ್ರಷ್ಟವಾದ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವ ಮಹಾಉಲ್ಕೆಯಂತೆ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತು.

06081037a ಆಶ್ಚರ್ಯ ಭೂತಂ ಸುಮಹತ್ತ್ವ ದೀಯಾ

ದೃಷ್ಟೈವ ತದ್ಭಾರತ ಸಂಪ್ರಹೃಷ್ಠಾಃ|

06081037c ಸರ್ವೇ ವಿನೇದುಃ ಸಹಿತಾಃ ಸಮಂತಾತ್

ಪುಪೂಜಿರೇ ತವ ಪುತ್ರಂ ಸಸೈನ್ಯಾಃ||

ಭಾರತ ! ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಅವನ ಆ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ನಿನ್ನವರು ಸಂಪ್ರಹೃಷ್ಠರಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಗಿ ಸೇನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ನಿನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಗೌರವಿಸಿದರು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ಸಪ್ತಮಯುದ್ಧದಿವಸೇ ಏಕಾಶೀತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಸಪ್ತಮಯುದ್ಧದಿವಸ ಎನ್ನುವ ಎಂಭತ್ತೊಂದನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೮೨

ಯುಧಿಷ್ಠಿರ-ಭೀಷ್ಮರ ಯುದ್ಧ (೧-೧೪). ಸಂಕುಲ ಯುದ್ಧ (೧೫-೪೦).
ಏಳನೆಯ ದಿವಸದ ಯುದ್ಧ ಸಮಾಪ್ತಿ (೪೧-೫೬).

06082001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06082001a ವಿರಥಂ ತಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಚಿತ್ರಸೇನಂ ಮನಸ್ವಿನಂ|

06082001c ರಥಮಾರೋಪಯಾಮಾಸ ವಿಕರ್ಣಸ್ತನಯಸ್ತವ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ವಿರಥನಾಗಿದ್ದ ಮನಸ್ವಿ ಚಿತ್ರಸೇನನ
ಬಳಿಬಂದು ನಿನ್ನ ಮಗ ವಿಕರ್ಣನು ಅವನನ್ನು ತನ್ನ ರಥದ ಮೇಲೆ
ಏರಿಸಿಕೊಂಡನು.

06082002a ತಸ್ಮಿಂಸ್ತಥಾ ವರ್ತಮಾನೇ ತುಮುಲೇ ಸಂಕುಲೇ ಭೃಶಂ|

06082002c ಭೀಷ್ಮಃ ಶಾಂತನವಸ್ತೂರ್ಣಂ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಮುಪಾದ್ರವತ್||

ಹೀಗೆ ತುಂಬಾ ತುಮುಲವಾಗಿದ್ದ ಸಂಕುಲ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯುತ್ತಿರಲು
ಶಾಂತನವ ಭೀಷ್ಮನು ಕೂಡಲೇ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಮೇಲೆ ಧಾಳಿ
ಮಾಡಿದನು.

06082003a ತತಃ ಸರಥನಾಗಾಶ್ವಾಃ ಸಮಕಂಪಂತ ಸ್ಯಂಜಯಾಃ|

06082003c ಮೃತ್ಯೋರಾಸ್ಯಮನುಪ್ರಾಪ್ತಂ ಮೇನಿರೇ ಚ ಯುಧಿಷ್ಟಿರಂ||

ಆಗ ರಥ-ಆನೆ-ಕುದುರೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಸೃಂಜಯರು ನಡುಗಿದರು. ಮತ್ತು ಯುಧಿಷ್ಟಿರನು ಮೃತ್ಯುವಿನ ದವಡೆಗೆ ಬಂದೇಬಿಟ್ಟನೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರು.

06082004a ಯಿಧಿಷ್ಟಿರೋಽಪಿ ಕೌರವ್ಯೋ ಯಮಾಭ್ಯಾಂ ಸಹಿತಃ ಪ್ರಭುಃ|

06082004c ಮಹೇಷ್ಟ್ವಾಸಂ ನರವ್ಯಾಘ್ರಂ ಭೀಷ್ಮಂ ಶಾಂತನವಂ ಯಯೌ||

ಕೌರವ್ಯ ಪ್ರಭು ಯುಧಿಷ್ಟಿರನಾದರೋ ಯಮಳರಿಬ್ಬರನ್ನೊಡಗೂಡಿ ಮಹೇಷ್ಟ್ವಾಸ ನರವ್ಯಾಘ್ರ ಭೀಷ್ಮ ಶಾಂತನವನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದನು.

06082005a ತತಃ ಶರಸಹಸ್ರಾಣಿ ಪ್ರಮುಂಚನ್ಪಾಂಡವೋ ಯುಧಿ|

06082005c ಭೀಷ್ಮಂ ಸಂಚಾದಯಾಮಾಸ ಯಥಾ ಮೇಘೋ ದಿವಾಕರಂ||

ಆಗ ಪಾಂಡವನು ಸಹಸ್ರಾರು ಬಾಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಮೇಘಗಳು ದಿವಾಕರನನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಮರೆಮಾಡಿದನು.

06082006a ತೇನ ಸಮ್ಯಕ್ಪ್ರಣೀತಾನಿ ಶರಜಾಲಾನಿ ಭಾರತ|

06082006c ಪತಿಜಗ್ರಾಹ ಗಾಂಗೇಯಃ ಶತಶೋಽಥ ಸಹಸ್ರಶಃ||

ಭಾರತ! ಅವನಿಂದ ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ನೂರಾರು ಸಹಸ್ರಾರು ಶರಜಾಲಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಗಾಂಗೇಯನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು.

06082007a ತಥೈವ ಶರಜಾಲಾನಿ ಭೀಷ್ಮೇಣಾಸ್ತಾನಿ ಮಾರಿಷ|

06082007c ಆಕಾಶೇ ಸಮದೃಶ್ಯಂತ ಖಿಗಮಾನಾಂ ವ್ರಜಾ ಇವ||

ಮಾರಿಷ! ಹಾಗೆಯೇ ಭೀಷ್ಮನು ಬಿಟ್ಟು ಶರಶಾಲಗಳು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ

ಹಾರಾಡುವ ಬೆಳ್ಳಕ್ಕಿಯ ಸಾಲುಗಳಂತೆ ಕಂಡವು.

06082008a ನಿಮೇಷಾರ್ಧಾಚ್ಚ ಕೌಂತೇಯಂ ಭೀಷ್ಮಃ ಶಾಂತನವೋ ಯುಧಿ|

06082008c ಅದೃಶ್ಯಂ ಸಮರೇ ಚಕ್ರೇ ಶರಜಾಲೇನ ಭಾಗಶಃ||

ನಿಮಿಷಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಶಾಂತನವನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಶರಜಾಲಗಳಿಂದ ಕೌಂತೇಯನು ಕಾಣದಂತಾಗಿಸಿದನು.

06082009a ತತೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರೋ ರಾಜಾ ಕೌರವ್ಯಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ|

06082009c ನಾರಾಚಂ ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ಕ್ರುದ್ಧ ಆಶೀವಿಷೋಪಮಂ||

ಆಗ ಮಹಾತ್ಮ ರಾಜಾ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಕೌರವ್ಯನ ಮೇಲೆ ಕ್ರುದ್ಧ ಸರ್ಪಗಳ ವಿಷಗಳಂತಿರುವ ನಾರಾಚಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

06082010a ಅಸಂಪ್ರಾಪ್ತಂ ತತಸ್ತಂ ತು ಕ್ಷುರಪ್ರೇಣ ಮಹಾರಥಃ|

06082010c ಚಿಚ್ಛೇದ ಸಮರೇ ರಾಜನ್ಭೀಷ್ಮಸ್ತಸ್ಯ ಧನುಶ್ಚ ತಂ||

ರಾಜನ್! ಅವನ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತಲುಪುವುದರೊಳಗೇ ಮಹಾರಥ ಭೀಷ್ಮನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಕ್ಷುರಪ್ರದಿಂದ ತುಂಡರಿಸಿದನು.

06082011a ತಂ ತು ಚಿತ್ತ್ವಾ ರಣೇ ಭೀಷ್ಮೋ ನಾರಾಚಂ ಕಾಲಸಮ್ಮಿತಂ|

06082011c ನಿಜಘ್ನೇ ಕೌರವೇಂದ್ರಸ್ಯ ಹಯಾನ್ಕಾಂಚನಭೂಷಣಾನ್||

ರಣದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿ ಭೀಷ್ಮನು ಕಾಲಸಮ್ಮಿತ ನಾರಾಚದಿಂದ ಕೌರವೇಂದ್ರನ ಕಾಂಚನಭೂಷಿತ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನು.

06082012a ಹತಾಶ್ವಂ ತು ರಥಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಧರ್ಮಪುತ್ರೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ|

06082012c ಆರುರೋಹ ರಥಂ ತೂರ್ಣಂ ನಕುಲಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ||

ಒಡನೆಯೇ ಕುದುರೆಗಳು ಹತವಾದ ರಥವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಧರ್ಮಪುತ್ರ
ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಮಹಾತ್ಮ ನಕುಲನ ರಥವನ್ನೇರಿದನು.

06082013a ಯಮಾವಪಿ ಸುಸಂಕ್ರುದ್ಧಃ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ರಣೇ ತದಾ|

06082013c ಶರೈಃ ಸಂಚಾದಯಾಮಾಸ ಭೀಷ್ಮಃ ಪರಪುರಂಜಯಃ||

ಆಗ ಪರಪುರಂಜಯ ಭೀಷ್ಮನು ರಣದಲ್ಲಿ ಎದುರಾದ ಯಮಳರನ್ನೂ
ಕೂಡ ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಶರಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿದನು.

06082014a ತೌ ತು ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮಹಾರಾಜ ಭೀಷ್ಮ ಬಾಣಪ್ರಪೀಡಿತೌ|

06082014c ಜಗಾಮಾಥ ಪರಾಂ ಚಿಂತಾಂ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ವಧಕಾಂಕ್ಷಯಾ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಭೀಷ್ಮನ ಬಾಣಗಳಿಂದ
ಪೀಡಿತರಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಭೀಷ್ಮನ ವಧೆಯನ್ನು ಬಯಸಿ
ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಪರಮ ಚಿಂತೆಗೊಳಗಾದನು.

06082015a ತತೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರೋ ವಶ್ಯಾನ್ರಾಜ್ಞಸ್ತಾನನಮಚೋದಯತ್|

06082015c ಭೀಷ್ಮಂ ಶಾಂತನವಂ ಸರ್ವೇ ನಿಹತೇತಿ ಸುಹೃದ್ಗಣಾನ್||

ಆಗ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ತನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಜರನ್ನು ಸ್ನೇಹಿತ ಗಣಗಳನ್ನು
“ಎಲ್ಲರೂ ಭೀಷ್ಮ ಶಾಂತನವನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿರಿ!” ಎಂದು ಕೂಗಿ
ಹುರಿದುಂಬಿಸಿದನು.

06082016a ತತಸ್ತೇ ಪಾರ್ಥಿವಾಃ ಸರ್ವೇ ಶ್ರುತ್ವಾ ಪಾರ್ಥಸ್ಯ ಭಾಷಿತಂ|

06082016c ಮಹತಾ ರಥವಂಶೇನ ಪರಿವವ್ಯುಃ ಪಿತಾಮಹಂ||

ಆಗ ಪಾರ್ಥನಾಡಿದುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸರ್ವ ಪಾರ್ಥಿವರೂ ಮಹಾ ರಥಸಮೂಹಗಳಿಂದ ಪಿತಾಮಹನನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದರು.

06082017a ಸ ಸಮಂತಾತ್ಪರಿವೃತಃ ಪಿತಾ ದೇವವ್ರತಸ್ತವ|

06082017c ಚಿಕ್ರೇದ ಧನುಷಾ ರಾಜನ್ಪಾತಯಾನೋ ಮಹಾರಥಾನ್||

ರಾಜನ್! ಅವರಿಂದ ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಸುತ್ತುವರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ನಿನ್ನ ತಂದೆ ದೇವವ್ರತನು ಧನುಸ್ಸಿನೊಂದಿಗೆ ಆಟವಾಡುತ್ತಾ ಮಹಾರಥರನ್ನು ಉರುಳಿಸತೊಡಗಿದನು.

06082018a ತಂ ಚರಂತಂ ರಣೇ ಪಾರ್ಥಾ ದದೃಶುಃ ಕೌರವಂ ಯುಧಿ|

06082018c ಮೃಗಮಧ್ಯಂ ಪ್ರವಿಶ್ಯೇವ ಯಥಾ ಸಿಂಹಶಿಶುಂ ವನೇ||

ವನದಲ್ಲಿ ಮೃಗಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಸಿಂಹದ ಮರಿಯಂತೆ ರಣದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕೌರವನನ್ನು ಪಾರ್ಥರು ನೋಡಿದರು.

06082019a ತರ್ಜ ಯಾನಂ ರಣೇ ಶೂರಾಂಸ್ತ್ರಾಸಯಾನಂ ಚ ಸಾಯಕೈಃ|

06082019c ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತ್ರೇಸುರ್ಮಹಾರಾಜ ಸಿಂಹಂ ಮೃಗಗಣಾ ಇವ||

ಮಹಾರಾಜ! ಸಿಂಹವನ್ನು ನೋಡಿದ ಮೃಗಗಣವು ಭಯಪಡುವಂತೆ ಆ ಶೂರರು ರಣದಲ್ಲಿ ಅವನ ಸಾಯಕಗಳಿಂದ ಭಯಪಟ್ಟರು.

06082020a ರಣೇ ಭರತಸಿಂಹಸ್ಯ ದದೃಶುಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾ ಗತಿಂ|

06082020c ಅಗ್ನೇರ್ವಾಯುಸಹಾಯಸ್ಯ ಯಥಾ ಕಕ್ಷಂ ದಿಧಕ್ಷತಃ||

ವಾಯುವಿನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಅಗ್ನಿಯು ಹೇಗೆ ಒಣಹುಲ್ಲನ್ನು
ದಹಿಸುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ ರಣದಲ್ಲಿ ಭರತಸಿಂಹನು
ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ನೋಡಿದರು.

06082021a ಶಿರಾಂಸಿ ರಥಿನಾಂ ಭೀಷ್ಮಃ ಪಾತಯಾಮಾಸ ಸಂಯುಗೇ|

06082021c ತಾಲೇಭ್ಯ ಇವ ಪಕ್ವಾನಿ ಫಲಾನಿ ಕುಶಲೋ ನರಃ||

ಕುಶಲ ನರ ಭೀಷ್ಮನು ಗಳಿತ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಾಳೆ ಮರದಿಂದ
ಉದುರಿಸುವಂತೆ ರಥಿಗಳ ಶಿರಗಳನ್ನು ರಣದಲ್ಲಿ ಬೀಳಿಸಿದನು.

06082022a ಪತದ್ಭಿಶ್ಚ ಮಹಾರಾಜ ಶಿರೋಭಿರ್ಧರಣೀತಲೇ|

06082022c ಬಭೂವ ತುಮುಲಃ ಶಬ್ದಃ ಪತತಾಮಶ್ಮನಾಮಿವ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಶಿರಗಳು ಬೀಳುತ್ತಿರಲು ಕಲ್ಲುಗಳು
ಉರುಳಿ ಬೀಳುವಂತೆ ತುಮುಲ ಶಬ್ದವುಂಟಾಯಿತು.

06082023a ತಸ್ಮಿಂಸ್ತು ತುಮುಲೇ ಯುದ್ಧೇ ವರ್ತಮಾನೇ ಸುದಾರುಣೇ|

06082023c ಸರ್ವೇಷಾಮೇವ ಸೈನ್ಯಾನಾಮಾಸೀದ್ವ್ಯತಿಕರೋ ಮಹಾನ್||

ಹೀಗೆ ಸುದಾರುಣ ತುಮುಲ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯುತ್ತಿರಲು ಎಲ್ಲ
ಸೈನ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಹಾ ಸಂಘರ್ಷಣೆಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

06082024a ಭಿನ್ನೇಷು ತೇಷು ವ್ಯೂಹೇಷು ಕ್ಷತ್ರಿಯಾ ಇತರೇತರಂ|

06082024c ಏಕಮೇಕಂ ಸಮಾಹೂಯ ಯುದ್ಧಾಯೈವೋಪತಸ್ಥಿರೇ||

ಎರಡೂ ಪಕ್ಷಗಳ ವ್ಯೂಹಗಳು ಭಗ್ನವಾದ ನಂತರ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು
ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನು ಕರೆದು ಪರಸ್ಪರ ಯುದ್ಧಮಾಡತೊಡಗಿದರು.

06082025a ಶಿಖಿಂಡೀ ತು ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಭರತಾನಾಂ ಪಿತಾಮಹಂ|

06082025c ಅಭಿದುದ್ರಾವ ವೇಗೇನ ತಿಷ್ಠ ತಿಷ್ಠೇತಿ ಚಾಬ್ರವೀತ್||

ಶಿಖಿಂಡಿಯಾದರೋ ಭಾರತರ ಪಿತಾಮಹನ ಬಳಿಸಾರಿ ವೇಗದಿಂದ
ಆಕ್ರಮಣಿಸಿ “ನಿಲ್ಲು! ನಿಲ್ಲು!” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

06082026a ಅನಾದೃತ್ಯ ತತೋ ಭೀಷ್ಮಸ್ತಂ ಶಿಖಿಂಡಿನಮಾಹವೇ|

06082026c ಪ್ರಯಯೌ ಸೃಂಜಯಾನ್ಪ್ರದ್ಧಃ ಸ್ತ್ರೀತ್ವಂ ಚಿಂತ್ಯ ಶಿಖಿಂಡಿನಃ||

ಆಗ ಭೀಷ್ಮನು ಆಹವದಲ್ಲಿ ಶಿಖಿಂಡಿಯ ಸ್ತ್ರೀತ್ವವನ್ನು ಆಲೋಚಿಸಿ
ಶಿಖಿಂಡಿಯನ್ನು ಅನಾದರಿಸಿ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಸೃಂಜಯರ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ
ಹೋದನು.

06082027a ಸೃಂಜಯಾಸ್ತು ತತೋ ಹೃಷ್ಟಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಭೀಷ್ಮಂ ಮಹಾರಥಂ|

06082027c ಸಿಂಹನಾದಾನ್ಬಹುವಿಧಾಂಶ್ಚಕ್ರುಃ ಶಂಖವಿಮಿಶ್ರಿತಾನ್||

ಆಗ ಮಹಾರಥ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ನೋಡಿ ಹೃಷ್ಟರಾದ ಸೃಂಜಯರು
ಅನೇಕ ಶಂಖನಾದ ಮಿಶ್ರಿತ ವಿವಿಧ ಸಿಂಹನಾದಗೈದರು,

06082028a ತತಃ ಪ್ರವವೃತೇ ಯುದ್ಧಂ ವ್ಯತಿಷ್ಕರಥದ್ವಿಪಂ|

06082028c ಅಪರಾಂ ದಿಶಮಾಸ್ಥಾಯ ಸ್ಥಿತೇ ಸವಿತರಿ ಪ್ರಭೋ||

ಪ್ರಭೋ! ಸೂರ್ಯನು ಅಪರ ದಿಕ್ಕನ್ನನುಸರಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಿರಲು

ರಥಸಮೂಹಗಳ ಸಮ್ಮಿಶ್ರಣ ಯುದ್ಧವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

06082029a ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನೋಽಥ ಪಾಂಚಾಲೈಃ ಸಾತ್ಯಕಿಶ್ಚ ಮಹಾರಥಃ|

06082029c ಪೀಡಯಂತೌ ಭೃಶಂ ಸೈನ್ಯಂ ಶಕ್ತಿತೋಮರವೃಷ್ಟಿಭಿಃ|

06082029e ಶಸ್ತ್ರೈಶ್ಚ ಬಹುಭೀ ರಾಜಂ ಜಘ್ನತುಸ್ತಾವಕಾನ್ರಣೇ||

ರಾಜನ್! ಆಗ ಪಾಂಚಾಲ್ಯ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನ ಮತ್ತು ಮಹಾರಥ ಸಾತ್ಯಕಿಯರು ಶಕ್ತಿ-ತೋಮರ-ಋಷಿಗಳಿಂದ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಪೀಡಿಸುತ್ತಾ ಶಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಅನೇಕ ನಿನ್ನವರನ್ನು ರಣದಲ್ಲಿ ಸಂಹರಿಸಿದರು.

06082030a ತೇ ಹನ್ಯಮಾನಾಃ ಸಮರೇ ತಾವಕಾಃ ಪುರುಷರ್ಷಭ|

06082030c ಆರ್ಯಾಂ ಯುದ್ಧೇ ಮತಿಂ ಕೃತ್ವಾ ನ ತ್ಯಜಂತಿ ಸ್ಮ ಸಂಯುಗಂ|

06082030e ಯಥೋತ್ಸಾಹಂ ಚ ಸಮರೇ ಜಘ್ನುರ್ಲೋಕಂ ಮಹಾರಥಾಃ||

ಪುರುಷರ್ಷಭ! ಸಮರದಲ್ಲಿ ಅವರು ಸಂಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಆರ್ಯರಾದ ನಿನ್ನವರು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮತಿಯನ್ನಿರಿಸಿ ರಣರಂಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಆ ಮಹಾರಥರು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದಲೇ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಯೋಧರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದರು.

06082031a ತತ್ರಾಕ್ರಂದೋ ಮಹಾನಾಸೀತ್ತಾವಕಾನಾಂ ಮಹಾತ್ಮನಾಂ|

06082031c ವಧ್ಯತಾಂ ಸಮರೇ ರಾಜನ್ಪಾರ್ಷತೇನ ಮಹಾತ್ಮನಾ||

ರಾಜನ್! ಸಮರದಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮ ಪಾರ್ಷತನಿಂದ ವಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ನಿನ್ನವರಾದ ಮಹಾತ್ಮರಿಂದ ಮಹಾ ಆಕ್ರಂದನವು ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿತ್ತು.

06082032a ತಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ನಿನದಂ ಘೋರಂ ತಾವಕಾನಾಂ ಮಹಾರಥೌ|

06082032c ವಿಂದಾನುವಿಂದಾವಾವಂತೌ ಪಾರ್ಷ್ವತಂ ಪತ್ಯುಪಸ್ಥಿತೌ||

ನಿನ್ನವರ ಆ ಘೋರ ನಿನಾದವನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಹಾರಥರಾದ ಅವಂತಿಯ
ವಿಂದಾನುವಿಂದರು ಪಾರ್ಷ್ವತನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದರು.

06082033a ತೌ ತಸ್ಯ ತುರಗಾನ್ ಹತ್ವಾ ತ್ವರಮಾಣೌ ಮಹಾರಥೌ|

06082033c ಚಾದಯಾಮಾಸತುರುಭೌ ಶರವರ್ಷೇಣ ಪಾರ್ಷ್ವತಂ||

ಆ ಮಹಾರಥರು ಅವನ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಒಡನೆಯೇ
ಶರವರ್ಷದಿಂದ ಪಾರ್ಷ್ವತನನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದರು.

06082034a ಅವಪ್ಲುತ್ಯಾಥ ಪಾಂಚಾಲೋ ರಥಾತ್ಕ್ರೂಣಂ ಮಹಾಬಲಃ|

06082034c ಆರುರೋಹ ರಥಂ ತೂರ್ಣಂ ಸಾತ್ಯಕೇಃ ಸುಮಹಾತ್ಮನಃ||

ಕೂಡಲೇ ಮಹಾಬಲ ಪಾಂಚಾಲ್ಯನು ರಥದಿಂದ ಹಾರಿ ವೇಗವಾಗಿ
ಮಹಾತ್ಮ ಸಾತ್ಯಕಿಯ ರಥವನ್ನೇರಿದನು.

06082035a ತತೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರೋ ರಾಜಾ ಮಹತ್ಯಾ ಸೇನಯಾ ವೃತಃ|

06082035c ಆವಂತೌ ಸಮರೇ ಕ್ರುದ್ಧಾವಭ್ಯಯಾತ್ಸ ಪರಂತಪೌ||

ಆಗ ರಾಜಾ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಮಹಾ ಸೇನೆಯಿಂದ ಆವೃತನಾಗಿ
ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಪರಂತಪರಾದ ಅವಂತಿಯವರ ಮೇಲೆ ಧಾಳಿನಡೆಸಿದನು.

06082036a ತಥೈವ ತವ ಪುತ್ರೋಽಪಿ ಸರ್ವೋದ್ಯೋಗೇನ ಮಾರಿಷ|

06082036c ವಿಂದಾನುವಿಂದಾವಾವಂತೌ ಪರಿವಾಯೋಪತಸ್ಥಿವಾನ್||

ಮಾರಿಷ! ಹಾಗೆಯೇ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರೂ ಕೂಡ ಎಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ
ಅವಂತಿಯ ವಿಂದಾನುವಿಂದರನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದು ನಿಂತರು.

06082037a ಅರ್ಜುನಶ್ಚಾಪಿ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾನ್ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ್ಷಭ|

06082037c ಅಯೋಧಯತ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ವಜ್ರಪಾಣಿರಿವಾಸುರಾನ್||

ಕ್ಷತ್ರಿಯರ್ಷಭ! ಅರ್ಜುನನೂ ಕೂಡ ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಸಮರದಲ್ಲಿ
ವಜ್ರಪಾಣಿಯು ಅಸುರರೊಂದಿಗೆ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಕ್ಷತ್ರಿಯರೊಂದಿಗೆ
ಯುದ್ಧಮಾಡಿದನು.

06082038a ದ್ರೋಣಶ್ಚ ಸಮರೇ ಕ್ರುದ್ಧಃ ಪುತ್ರಸ್ಯ ಪ್ರಿಯಕೃತ್ವವ|

06082038c ವ್ಯಧಮತ್ಸರ್ವಪಾಂಚಾಲಾಂಸ್ತೂಲರಾಶಿಮಿವಾನಲಃ||

ನಿನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಕ್ರುದ್ಧನಾದ ದ್ರೋಣನೂ
ಕೂಡ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯು ಹತ್ತಿಯ ರಾಶಿಯನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ
ಸರ್ವ ಪಾಂಚಾಲರನ್ನು ವಧಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

06082039a ದುರ್ಯೋಧನಪುರೋಗಾಸ್ತು ಪುತ್ರಾಸ್ತವ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06082039c ಪರಿವಾಯ್ ರಣೇ ಭೀಷ್ಮಂ ಯುಯುಧುಃ ಪಾಂಡವೈಃ ಸಹ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರು
ರಣದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದು ಪಾಂಡವರೊಂದಿಗೆ
ಯುದ್ಧಮಾಡಿದರು.

06082040a ತತೋ ದುರ್ಯೋಧನೋ ರಾಜಾ ಲೋಹಿತಾಯತಿ ಭಾಸ್ಕರೇ|

06082040c ಅಬ್ರವೀತ್ತಾವಕಾನ್ಸರ್ವಾಂಸ್ವ ರಧ್ವಮಿತಿ ಭಾರತ||

ಭಾರತ ! ಸೂರ್ಯನು ಕೆಂಪುಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ತಿರುಗುತ್ತಿರಲಾಗಿ ರಾಜಾ
ದುರ್ಯೋಧನನು ನಿನ್ನವರೆಲ್ಲರಿಗೆ “ಬೇಗ ಮುಗಿಸಿ !” ಎಂದು
ಹೇಳಿದನು.

06082041a ಯುಧ್ಯತಾಂ ತು ತಥಾ ತೇಷಾಂ ಕುರ್ವತಾಂ ಕರ್ಮ ದುಷ್ಕರಂ|

06082041c ಅಸ್ತಂ ಗಿರಿಮಥಾರೂಢೇ ನಪ್ರಕಾಶತಿ ಭಾಸ್ಕರೇ||

ಆಗ ಅವರು ದುಷ್ಕರ ಕರ್ಮಮಾಡುತ್ತಾ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿರಲು
ಭಾಸ್ಕರನು ಗಿರಿಯನ್ನೇರಿ ಅಸ್ತನಾಗಲು ಬೆಳಕೇ ಇಲ್ಲದಾಯಿತು.

06082042a ಪ್ರಾವರ್ತತ ನದೀ ಘೋರಾ ಶೋಣಿತೌಘತರಂಗಿಣೀ|

06082042c ಗೋಮಾಯುಗಣಸಂಕೀರ್ಣಾ ಕ್ಷಣೇನ ರಜನೀಮುಖೇ||

ಸಾಯಂಕಾಲದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ರಕ್ತವೇ ಪ್ರವಾಹವಾಗಿದ್ದ ನರಿಗಳ
ಸಮೂಹದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ಘೋರ ನದಿಯೇ ಹರಿಯತೊಡಗಿತು.

06082043a ಶಿವಾಭಿರಶಿವಾಭಿಶ್ಚ ರುವದ್ಭಿರ್ಭೈರವಂ ರವಂ|

06082043c ಘೋರಮಾಯೋಧನಂ ಜಜ್ಞೇ ಭೂತಸಂಘಸಮಾಕುಲಂ||

ಮಂಗಳಕರವಾಗಿ ಭೈರವ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದ ನರಿಗಳಿಂದ ಮತ್ತು
ಭೂತಸಮೂಹಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಹೋಗಿದ್ದ ರಣರಂಗವು ಘೋರವಾಗಿತ್ತು.

06082044a ರಾಕ್ಷಸಾಶ್ಚ ಪಿಶಾಚಾಶ್ಚ ತಥಾನ್ಯೇ ಪಿಶಿತಾಶನಾಃ|

06082044c ಸಮಂತತೋ ವ್ಯದ್ಯಶ್ಯಂತ ಶತಶೋಽಥ ಸಹಸ್ರಶಃ||

ರಾಕ್ಷಸರು ಪಿಶಾಚಿಗಳು ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಇತರ ಮಾಂಸಾಹಾರಿಗಳು
ನೂರಾರು ಸಾವಿರಾರು ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾಕಡೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡವು.

06082045a ಅರ್ಜುನೋಽಥ ಸುಶರ್ಮಾ ದೀನ್ರಾಜ್ಞಸ್ತಾನ್ಸಪದಾನುಗಾನ್|

06082045c ವಿಜಿತ್ಯ ಪೃತನಾಮಧ್ಯೇ ಯಯೌ ಸ್ವಶಿಬಿರಂ ಪ್ರತಿ||

ಆಗ ಅರ್ಜುನನು ಸಮರಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನುಯಾಯಿ ರಾಜರೊಂದಿಗೆ
ಸುಶರ್ಮನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ತನ್ನ ಶಿಬಿರದ ಕಡೆ ನಡೆದನು.

06082046a ಯುಧಿಷ್ಠಿರೋಽಪಿ ಕೌರವ್ಯೋ ಭ್ರಾತೃಭ್ಯಾಂ ಸಹಿತಸ್ತದಾ|

06082046c ಯಯೌ ಸ್ವಶಿಬಿರಂ ರಾಜಾ ನಿಶಾಯಾಂ ಸೇನಯಾ ವೃತಃ||

ಕೌರವ್ಯ ರಾಜಾ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನೂ ಕೂಡ ರಾತ್ರಿಯಾಗಲು ತನ್ನ
ಸಹೋದರರೊಂದಿಗೆ ಸೇನೆಗಳಿಂದ ಆವೃತನಾಗಿ ತನ್ನ ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ
ತೆರಳಿದನು.

06082047a ಭೀಮಸೇನೋಽಪಿ ರಾಜೇಂದ್ರ ದುರ್ಯೋಧನಮುಖಾನ್ರಥಾನ್|

06082047c ಅವಜಿತ್ಯ ತತಃ ಸಂಖ್ಯೇ ಯಯೌ ಸ್ವಶಿಬಿರಂ ಪ್ರತಿ||

ರಾಜೇಂದ್ರ! ಭೀಮಸೇನನೂ ಕೂಡ ದುರ್ಯೋಧನ ಪ್ರಮುಖ
ರಥರನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿ ತನ್ನ ಶಿಬಿರದ ಕಡೆ ನಡೆದನು.

06082048a ದುರ್ಯೋಧನೋಽಪಿ ನೃಪತಿಃ ಪರಿವಾರ್ಯ ಮಹಾರಣೇ|

06082048c ಭೀಷ್ಮಂ ಶಾಂತನವಂ ತೂರ್ಣಂ ಪ್ರಯಾತಃ ಶಿಬಿರಂ ಪ್ರತಿ||

ನೃಪತಿ ದುರ್ಯೋಧನನೂ ಕೂಡ ಮಹಾರಣದಲ್ಲಿ ಶಾಂತನವ

ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದು ವೇಗವಾಗಿ ಶಿಬಿರದ ಕಡೆ ಹೊರಟನು.

06082049a ದ್ರೋಣೋ ದ್ರೋಣಿಃ ಕೃಪಃ ಶಲ್ಯಃ ಕೃತವರ್ಮಾ ಚ ಸಾತ್ವತಃ|

06082049c ಪರಿವಾರ್ಯ ಚಮೂಂ ಸರ್ವಾಂ ಪ್ರಯಯುಃ ಶಿಬಿರಂ ಪ್ರತಿ||

ದ್ರೋಣ, ದ್ರೋಣಿ, ಕೃಪ, ಶಲ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾತ್ವತ ಕೃತವರ್ಮ ಎಲ್ಲರೂ ಸೇನೆಗಳಿಂದ ಪರಿವೃತರಾಗಿ ಶಿಬಿರದ ಕಡೆ ತೆರಳಿದರು.

06082050a ತಥೈವ ಸಾತ್ಯಕೀ ರಾಜನ್ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಶ್ಚ ಪಾರ್ಷತಃ|

06082050c ಪರಿವಾರ್ಯ ರಣೇ ಯೋಧಾನ್ಯಯತುಃ ಶಿಬಿರಂ ಪ್ರತಿ||

ರಾಜನ್! ಅದೇ ರೀತಿ ಸಾತ್ಯಕಿ ಮತ್ತು ಪಾರ್ಷತ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನರು ರಣದಲ್ಲಿ ಯೋಧರಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಶಿಬಿರದ ಕಡೆ ನಡೆದರು.

06082051a ಏವಮೇತೇ ಮಹಾರಾಜ ತಾವಕಾಃ ಪಾಂಡವೈಃ ಸಹ|

06082051c ಪರ್ಯವರ್ತಂತ ಸಹಿತಾ ನಿಶಾಕಾಲೇ ಪರಂತಪಾಃ||

ಮಹಾರಾಜ! ಹೀಗೆ ಪರಂತಪರಾದ ನಿನ್ನವರು ಮತ್ತು ಪಾಂಡವರು ಒಟ್ಟಿಗೇ ನಿಶಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿರುಗಿದರು.

06082052a ತತಃ ಸ್ವಶಿಬಿರಂ ಗತ್ವಾ ಪಾಂಡವಾಃ ಕುರವಸ್ತಥಾ|

06082052c ನ್ಯವಿಶಂತ ಮಹಾರಾಜ ಪೂಜಯಂತಃ ಪರಸ್ಪರಂ||

ಮಹಾರಾಜ! ತಮ್ಮ ಶಿಬಿರಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿ ಪಾಂಡವರು ಮತ್ತು ಕುರುಗಳು ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಹೊಗಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ವಿಶ್ರಾಂತಿಪಡೆದರು.

06082053a ರಕ್ಷಾಂ ಕೃತ್ವಾತ್ಮನಃ ಶೂರಾ ನ್ಯಸ್ಯ ಗುಲ್ಮಾನ್ಯಥಾವಿಧಿ|

06082053c ಅಪನೀಯ ಚ ಶಲ್ಯಾಂಸ್ತೇ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಚ ವಿವಿಧೈರ್ಜಲೈಃ||

ಆ ಶೂರರು ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಗುಲ್ಮಗಳನ್ನಿರಿಸಿ, ತಮಗೆ ಚುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಬಾಣಗಳ ತುಂಡುಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತು ತೆಗೆದುಹಾಕಿ ವಿವಿಧ ಜಲಗಳಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರು.

06082054a ಕೃತಸ್ವಸ್ತಿಯನಾಃ ಸರ್ವೇ ಸಂಸ್ತೂಯಂತಶ್ಚ ಬಂದಿಭಿಃ|

06082054c ಗೀತವಾದಿತ್ರಶಬ್ದೇನ ವ್ಯಕ್ರೀಡಂತ ಯಶಸ್ವಿನಃ||

ಆಗ ಎಲ್ಲರೂ ಯಶಸ್ವಿಗಳು ಸ್ವಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು, ವಂದಿಗಳು ಸ್ತುತಿಸಲು ಗೀತವಾದ್ಯಗಳ ಶಬ್ದಗಳೊಂದಿಗೆ ರಮಿಸಿದರು.

06082055a ಮುಹೂರ್ತಮಿವ ತತ್ಸರ್ವಮಭವತ್ಸ್ವರ್ಗಸನ್ನಿಭಂ|

06082055c ನ ಹಿ ಯುದ್ಧಕಥಾಂ ಕಾಂ ಚಿತ್ತತ್ರ ಚಕ್ರೂರ್ಮಹಾರಥಾಃ||

ಮುಹೂರ್ತಕಾಲ ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಸ್ವರ್ಗಸನ್ನಿಭವಾಗಿತ್ತು. ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ಮಹಾರಥರು ಯುದ್ಧದ ಕುರಿತು ಏನನ್ನೂ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ.

06082056a ತೇ ಪ್ರಸುಪ್ತೇ ಬಲೇ ತತ್ರ ಪರಿಶ್ರಾಂತಜನೇ ನೃಪ|

06082056c ಹಸ್ತಶ್ಚಬಹುಲೇ ರಾಜನ್ವೀಕ್ಷಣೀಯೇ ಬಭೂವತುಃ||

ನೃಪ! ರಾಜನ್! ಅನೇಕ ಆನೆ-ಕುದುರೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ಆ ಸೇನೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾಸಗೊಂಡ ಜನರು ಅಲ್ಲಿ ಮಲಗಿರಲು ಅದು ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯವಾಗಿ ಕಂಡಿತು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ

ಸಪ್ತಮದಿವಸಯುದ್ಧಾವಹಾರೇ ದ್ವಾಶೀತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಸಪ್ತಮದಿವಸಯುದ್ಧಾವಹಾರ ಎನ್ನುವ ಎಂಭತ್ತೆರಡನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೮೩

ಎಂಟನೆಯ ದಿವಸದ ಯುದ್ಧ

ಕುರುಸೇನಾವ್ಯೂಹ (೧-೧೪). ಪಾಂಡವಸೇನಾವ್ಯೂಹ (೧೫-೨೨).
ಯುದ್ಧಾರಂಭ (೨೩-೩೯).

06083001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06083001a ಪರಿಣಾಮ್ಯ ನಿಶಾಂ ತಾಂ ತು ಸುಖಿಸುಪ್ತಾ ಜನೇಶ್ವರಾಃ|

06083001c ಕುರವಃ ಪಾಂಡವಾಶ್ಚೈವ ಪುನರ್ಯುದ್ಧಾಯ ನಿಯಮಯಃ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಕೌರವರ ಮತ್ತು ಪಾಂಡವರ ಕಡೆಯ
ಜನೇಶ್ವರರು ಆ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿ ಮಲಗಿ ಬೆಳಗಾಗುತ್ತಲೇ
ಪುನಃ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು.

06083002a ತತಃ ಶಬ್ದೋ ಮಹಾನಾಸೀತ್ಸೇನಯೋರುಭಯೋರಪಿ|

06083002c ನಿರ್ಗಚ್ಛಮಾನಯೋಃ ಸಂಖ್ಯೇ ಸಾಗರಪ್ರತಿಮೋ ಮಹಾನ್||

ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವ ಆ ಎರಡೂ ಸೇನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾಸಾಗರದ
ಭೋರ್ಗರೆತದಂತೆ ಮಹಾ ಶಬ್ದವುಂಟಾಯಿತು.

06083003a ತತೋ ದುರ್ಯೋಧನೋ ರಾಜಾ ಚಿತ್ರಸೇನೋ ವಿವಿಂಶತಿಃ|

06083003c ಭೀಷ್ಮಶ್ಚ ರಥಿನಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠೋ ಭಾರದ್ವಾಜಶ್ಚ ವೈ ದ್ವಿಜಃ||

06083004a ಏಕೀಭೂತಾಃ ಸುಸಮ್ಯತ್ತಾಃ ಕೌರವಾಣಾಂ ಮಹಾಚಮಾಃ|

06083004c ವ್ರೂಹಾಯ ವಿದಧೂ ರಾಜನ್ಪಾಂಡವಾನ್ಪತಿ ದಂಶಿತಾಃ||

ರಾಜನ್! ಆಗ ಕೌರವರ ಮಹಾಸೇನೆಯ ರಾಜ ದುರ್ಯೋಧನ, ಚಿತ್ರಸೇನ, ವಿವಿಂಶತಿ, ರಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಭೀಷ್ಮ, ದ್ವಿಜ ಭಾರದ್ವಾಜ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಸಂಘಟಿತರಾಗಿ ಸುಸನ್ನದ್ಧರಾಗಿ ಪಾಂಡವರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಕವಚಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ವ್ರೂಹವನ್ನು ರಚಿಸಿದರು.

06083005a ಭೀಷ್ಮಃ ಕೃತ್ವಾ ಮಹಾವ್ರೂಹಂ ಪಿತಾ ತವ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06083005c ಸಾಗರಪ್ರತಿಮಂ ಘೋರಂ ವಾಹನೋರ್ಮಿತರಂಗಿಣಂ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ನಿನ್ನ ತಂದೆ ಭೀಷ್ಮನು ಸಾಗರದಂತೆ ಘೋರವಾಗಿರುವ ವಾಹನಗಳೇ ಅಲೆಗಳಾಗಿರುವ ಮಹಾವ್ರೂಹವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು.

06083006a ಅಗ್ರತಃ ಸರ್ವಸೈನ್ಯಾನಾಂ ಭೀಷ್ಮಃ ಶಾಂತನವೋ ಯಯೌ|

06083006c ಮಾಲವೈರ್ದಾಕ್ಷಿಣಾತ್ಪ್ರಶ್ಚ ಆವಂತ್ಪ್ರಶ್ಚ ಸಮನ್ವಿತಃ||

ಸರ್ವ ಸೇನೆಗಳ ಅಗ್ರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಶಾಂತನವನು ಮಾಲವ, ದಾಕ್ಷಿಣಾತ್ಯರು, ಮತ್ತು ಅವಂತಿಯವರಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ಹೊರಟನು.

06083007a ತತೋಽನಂತರಮೇವಾಸೀದ್ಭಾರದ್ವಾಜಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್|

06083007c ಪುಲಿಂದೈಃ ಪಾರದೈಶ್ಚೈವ ತಥಾ ಕ್ಷುದ್ರಕಮಾಲಪೈಃ||

ಅವನ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಪುಲಿಂದರು, ಪಾರದರು ಮತ್ತು
ಕ್ಷುದ್ರಕಮಾಲರೊಂದಿಗೆ ಪ್ರತಾಪವಾನ್ ಭಾರದ್ವಾಜನಿದ್ದನು.

06083008a ದ್ರೋಣಾದನಂತರಂ ಯತ್ತೋ ಭಗದತ್ತಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್|

06083008c ಮಾಗಧೈಶ್ಚ ಕಲಿಂಗೈಶ್ಚ ಪಿಶಾಚೈಶ್ಚ ವಿಶಾಂ ಪತೇ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ದ್ರೋಣನ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಾಪವಾನ್ ಭಗದತ್ತನು
ಮಾಗಧ, ಕಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಪಿಶಾಚರೊಂದಿಗೆ ಹೊರಟನು.

06083009a ಪ್ರಾಗ್ಜ್ಯೋತಿಷಾದನು ನೃಪಃ ಕೌಸಲ್ಯೋಽಥ ಬೃಹದ್ಬಲಃ|

06083009c ಮೇಕಲೈಸ್ತ್ರೈಪುರೈಶ್ಚೈವ ಚಿಚ್ಛಿಲೈಶ್ಚ ಸಮನ್ವಿತಃ||

ಪ್ರಾಗ್ಜ್ಯೋತಿಷರಾಜನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಕೋಸಲದ ರಾಜ ಬೃಹದ್ಬಲನು
ಮೇಕಲ, ತ್ರಿಪುರ ಮತ್ತು ಚಿಚ್ಛಿಲರಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಹೋದನು.

06083010a ಬೃಹದ್ಬಲಾತ್ತತಃ ಶೂರಸ್ತ್ರಿಗರ್ತಃ ಪ್ರಸ್ಥಲಾಧಿಪಃ|

06083010c ಕಾಂಬೋಜೈರ್ಬಹುಭಿಃ ಸಾರ್ಧಂ ಯವನೈಶ್ಚ ಸಹಸ್ರಶಃ||

ಬೃಹದ್ಬಲನ ನಂತರ ಪ್ರಸ್ಥಲಾಧಿಪ ಶೂರ ತ್ರಿಗರ್ತನು ಅನೇಕ
ಕಾಂಬೋಜರಿಂದ ಮತ್ತು ಸಹಸ್ರಾರು ಯವನರಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡು
ಹೊರಟನು.

06083011a ದ್ರೋಣಿಸ್ತು ರಭಸಃ ಶೂರಸ್ತ್ರಿಗರ್ತಾದನು ಭಾರತ|

06083011c ಪ್ರಯಯೌ ಸಿಂಹನಾದೇನ ನಾದಯಾನೋ ಧರಾತಲಂ||

ಭಾರತ! ತ್ರಿಗರ್ತನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಶೂರ ದ್ರೋಣಿಯು ರಭಸದಿಂದ

ಸಿಂಹನಾದದಿಂದ ಧರಾತಲವನ್ನು ಮೊಳಗಿಸುತ್ತಾ ನಡೆದನು.

06083012a ತಥಾ ಸರ್ವೇಣ ಸೈನ್ಯೇನ ರಾಜಾ ದುರ್ಯೋಧನಸ್ತದಾ|

06083012c ದ್ರಾಣೀರನಂತರಂ ಪ್ರಾಯಾತ್ಸೋದಯೈಃ ಪರಿವಾರಿತಃ||

ಹಾಗೆಯೇ ದ್ರಾಣಿಯ ನಂತರ ರಾಜಾ ದುರ್ಯೋಧನನು

ಸೋದರರಿಂದ ಪರಿವಾರಿತನಾಗಿ ಸರ್ವ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಹೊರಟನು.

06083013a ದುರ್ಯೋಧನಾದನು ಕೃಪಸ್ತತಃ ಶಾರದ್ವತೋ ಯಯೌ|

06083013c ಏವಮೇಷ ಮಹಾವ್ರೂಹಃ ಪ್ರಯಯೌ ಸಾಗರೋಪಮಃ||

ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಶಾರದ್ವತ ಕೃಪನು ಹೊರಟನು. ಹೀಗೆ ಸಾಗರೋಪಮವಾಗಿದ್ದ ಮಹಾವ್ರೂಹವು ಹೊರಟಿತು.

06083014a ರೇಜುಸ್ತತ್ರ ಪತಾಕಾಶ್ಚ ಶ್ವೇತಚ್ಚತ್ರಾಣಿ ಚಾಭಿಭೋ|

06083014c ಅಂಗದಾನ್ಯಥ ಚಿತ್ರಾಣಿ ಮಹಾರ್ಹಾಣಿ ಧನೂಂಷಿ ಚ||

ವಿಭೋ! ಅಲ್ಲಿ ಪತಾಕೆಗಳು ಶ್ವೇತ ಚಿತ್ರಗಳು, ಬಹುಮೂಲ್ಯದ ಚಿತ್ರ-
ವಿಚಿತ್ರ ಭುಜಬಂದಿಗಳೂ, ಧನುಸ್ಸುಗಳೂ ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದವು.

06083015a ತಂ ತು ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮಹಾವ್ರೂಹಂ ತಾವಕಾನಾಂ ಮಹಾರಥಃ|

06083015c ಯುಧಿಷ್ಠಿರೋಽಬ್ರವೀತ್ತೂರ್ಣಂ ಪಾರ್ಷ್ವತಂ ಪೃತನಾಪತಿಂ||

ನಿನ್ನವರ ಆ ಮಹಾವ್ರೂಹವನ್ನು ನೋಡಿ ಮಹಾರಥ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು
ತಕ್ಷಣವೇ ಪೃತನಾಪತಿ ಪಾರ್ಷ್ವತನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

06083016a ಪಶ್ಯ ವ್ರೂಹಂ ಮಹೇಷ್ಟ್ವಾಸ ನಿರ್ಮಿತಂ ಸಾಗರೋಪಮಂ|

06083016c ಪ್ರತಿವ್ಯೂಹಂ ತ್ವಮಪಿ ಹಿ ಕುರು ಪಾರ್ಷತ ಮಾಚಿರಂ||

“ಮಹೇಷ್ವಾಸ! ಸಾಗರದಂತೆ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿರುವ ವ್ಯೂಹವನ್ನು ನೋಡು! ಪಾರ್ಷತ! ತಡಮಾಡದೇ ನೀನೂ ಕೂಡ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾದ ವ್ಯೂಹವನ್ನು ರಚಿಸು.”

06083017a ತತಃ ಸ ಪಾರ್ಷತಃ ಶೂರೋ ವ್ಯೂಹಂ ಚಕ್ರೇ ಸುದಾರುಣಂ|

06083017c ಶೃಂಗಾಟಕಂ ಮಹಾರಾಜ ಪರವ್ಯೂಹವಿನಾಶನಂ||

ಮಹಾರಾಜ! ಆಗ ಶೂರ ಪಾರ್ಷತನು ಪರವ್ಯೂಹವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಬಲ್ಲ ಸುದಾರುಣ ಶೃಂಗಾಟಕ ವ್ಯೂಹವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು.

06083018a ಶೃಂಗೇಭ್ಯೋ ಭೀಮಸೇನಶ್ಚ ಸಾತ್ಯಕಿಶ್ಚ ಮಹಾರಥಃ|

06083018c ರಥೈರನೇಕಸಾಹಸೈಸ್ತಥಾ ಹಯಪದಾತಿಭಿಃ||

ಎರಡೂ ಶೃಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಹಸ್ರ ರಥಿಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಅಶ್ವಾರೋಹಿ-ಪದಾತಿಸೇನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಮಹಾರಥಿ ಭೀಮಸೇನ-ಸಾತ್ಯಕಿಯರಿದ್ದರು.

06083019a ನಾಭ್ಯಾಮಭೂನ್ನರಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಶ್ವೇತಾಶ್ವೋ ವಾನರಧ್ವಜಃ|

06083019c ಮಧ್ಯೇ ಯುಧಿಷ್ಠಿರೋ ರಾಜಾ ಮಾದ್ರೀಪುತ್ರೌ ಚ ಪಾಂಡವೌ||

ನಾಭಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ನರಶ್ರೇಷ್ಠ ಶ್ವೇತಾಶ್ವ ವಾನರಧ್ವಜನಿದ್ದನು. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಜ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಮತ್ತು ಇಬ್ಬರು ಮಾದ್ರೀಪುತ್ರ ಪಾಂಡವರಿದ್ದರು.

06083020a ಅಥೇತರೇ ಮಹೇಷ್ವಾಸಾಃ ಸಹಸ್ಮೈನ್ಯಾ ನರಾಧಿಪಾಃ|

06083020c ವ್ಯೂಹಂ ತಂ ಪೂರಯಾಮಾಸುರ್ವ್ಯೂಹಶಾಸ್ತ್ರವಿಶಾರದಾಃ||

ಇತರ ಮಹೇಷ್ವಾಸ ವ್ಯೂಹಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಶಾರದ ನರಾಧಿಪರು ವ್ಯೂಹವನ್ನು
ಪೂರೈಸಿದರು.

06083021a ಅಭಿಮನ್ಯುಸ್ತತಃ ಪಶ್ಚಾದ್ವಿರಾಟಶ್ಚ ಮಹಾರಥಃ|

06083021c ದ್ರೌಪದೇಯಾಶ್ಚ ಸಂಹೃಷ್ಟ್ವಾ ರಾಕ್ಷಸಶ್ಚ ಘಟೋತ್ಕಚಃ||

ಅವರ ನಂತರ ಅಭಿಮನ್ಯು ಮಹಾರಥ ವಿರಾಟ, ಸಂಹೃಷ್ಟರಾದ
ದ್ರೌಪದೇಯರು ಮತ್ತು ರಾಕ್ಷಸ ಘಟೋತ್ಕಚರಿದ್ದರು.

06083022a ಏವಮೇತಂ ಮಹಾವ್ಯೂಹಂ ವ್ಯೂಹ್ಯ ಭಾರತ ಪಾಂಡವಾಃ|

06083022c ಅತಿಷ್ಠನ್ನಮರೇ ಶೂರಾ ಯೋದ್ಧುಕಾಮಾ ಜಯೈಷಿಣಃ||

ಭಾರತ! ಹೀಗೆ ಶೂರ ಪಾಂಡವರು ಮಹಾವ್ಯೂಹವನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಂಡು
ಜಯವನ್ನು ಬಯಸಿ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಇಚ್ಛಿಸಿ ಸಮರದಲ್ಲಿ ನಿಂತರು.

06083023a ಭೇರಿಶಬ್ದಾಶ್ಚ ತುಮುಲಾ ವಿಮಿಶ್ರಾಃ ಶಂಖನಿಸ್ವನೈಃ|

06083023c ಕ್ಷೇಡಿತಾಸ್ಫೋಟಿತೋತ್ಕೃಷ್ಟೈಃ ಸುಭೀಮಾಃ ಸರ್ವತೋದಿಶಂ||

ತುಮುಲ ಭೇರಿಶಬ್ದವು ಶಂಖನಾದದಿಂದ ಮಿಶ್ರಿತವಾಗಿ, ಸಿಂಹನಾದ
ಮತ್ತು ಭುಜಗಳನ್ನು ತಟ್ಟುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಯಂಕರ
ಶಬ್ದವುಂಟಾಯಿತು.

06083024a ತತಃ ಶೂರಾಃ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಸಮರೇ ತೇ ಪರಸ್ಪರಂ|

06083024c ನೇತ್ರೈರನಿಮಿಷೈ ರಾಜನ್ನವೈಕ್ಷಂತ ಪ್ರಕೋಪಿತಾಃ||

ರಾಜನ್! ಆಗ ಶೂರರು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಎದುರಿಸಿ ಕೋಪದಿಂದ
ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಎವೆಯಿಕ್ಕದೇ ನೋಡತೊಡಗಿದರು.

06083025a ಮನೋಭಿಸ್ತೇ ಮನುಷ್ಯೇಂದ್ರ ಪೂರ್ವಂ ಯೋಧಾಃ ಪರಸ್ಪರಂ|
06083025c ಯುದ್ಧಾಯ ಸಮವರ್ತಂತ ಸಮಾಹೂಯೇತರೇತರಂ||

ಮನುಷ್ಯೇಂದ್ರ! ಮೊದಲು ಆ ಯೋಧರು ತಮಗೆ
ಅನುರೂಪರಾದವರನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಕರೆದು ಅವರೊಂದಿಗೆ
ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

06083026a ತತಃ ಪ್ರವವೃತೇ ಯುದ್ಧಂ ಘೋರರೂಪಂ ಭಯಾವಹಂ|
06083026c ತಾವಕಾನಾಂ ಪರೇಷಾಂ ಚ ನಿಘ್ನತಾಮಿತರೇತರಂ||

ಆಗ ಇತರೇತರನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವ ನಿನ್ನವರ ಮತ್ತು ಶತ್ರುಗಳ ನಡುವೆ
ಭಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಘೋರರೂಪದ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು.

06083027a ನಾರಾಚಾ ನಿಶಿತಾಃ ಸಂಖ್ಯೇ ಸಂಪತಂತಿ ಸ್ಮ ಭಾರತ|
06083027c ವ್ಯಾತ್ತಾನನಾ ಭಯಕರಾ ಉರಗಾ ಇವ ಸಂಘಶಃ||

ಭಾರತ! ಬಾಯ್ಲೆರೆದ ಭಯಂಕರ ಸರ್ಪಗಳ ಗುಂಪಿನಂತೆ ನಿಶಿತ
ನಾರಾಚಗಳು ಗುಂಪುಗುಂಪಾಗಿ ರಣಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದವು.

06083028a ನಿಷ್ಪೇತುವಿಮಲಾಃ ಶಕ್ತ್ಯಸ್ಥೈಲಧೌತಾಃ ಸುತೇಜನಾಃ|
06083028c ಅಂಬುದೇಭ್ಯೋ ಯಥಾ ರಾಜನ್ಯಾ ಜಮಾನಾಃ ಶತಹ್ರದಾಃ||

ರಾಜನ್! ಮೋಡದಿಂದ ಹೊರಬರುವ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ

ಮಿಂಚುಗಳಂತೆ ತೈಲದಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿದ್ದ ತೇಜಸ್ಸುಳ್ಳ ಹೊಳೆಯುವ ಶಕ್ತಿಗಳು
ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದವು.

06083029a ಗದಾಶ್ಚ ವಿಮಲೈಃ ಪಟ್ಟೈಃ ಪಿನದ್ಧಾಃ ಸ್ವರ್ಣಭೂಷಿತಾಃ|

06083029c ಪತಂತ್ಯಸ್ತತ್ರ ದೃಶ್ಯಂತೇ ಗಿರಿಶೃಂಗೋಪಮಾಃ ಶುಭಾಃ|

06083029e ನಿಸ್ತ್ರಿಂಶಾಶ್ಚ ವ್ಯರಾಜಂತ ವಿಮಲಾಂಬರಸನ್ನಿಭಾಃ||

ಸುವರ್ಣಭೂಷಿತ, ವಿಮಲ ಪಟ್ಟಿಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ,
ಪರ್ವತಶಿಖರಗಳಂತೆ ಚೂಪಾಗಿದ್ದ, ಶುಭ ಗದೆಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ
ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದುದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ನಿರ್ಮಲ ಆಕಾಶದಂತಹ ಖಡ್ಗಗಳೂ
ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

06083030a ಆರ್ಷಭಾಣಿ ಚ ಚರ್ಮಾಣಿ ಶತಚಂದ್ರಾಣಿ ಭಾರತ|

06083030c ಅಶೋಭಂತ ರಣೇ ರಾಜನ್ವತಮಾನಾನಿ ಸರ್ವಶಃ||

ಭಾರತ! ರಾಜನ್! ಎತ್ತಿನ ಚರ್ಮಗಳಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ನೂರು
ಚಂದ್ರರ ಕವಚಗಳು ರಣದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಕಡೆ ಬಿದ್ದು ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

06083031a ತೇಽನ್ಯೋನ್ಯಂ ಸಮರೇ ಸೇನೇ ಯುದ್ಧಮಾನೇ ನರಾಧಿಪ|

06083031c ಅಶೋಭೇತಾಂ ಯಥಾ ದೈತ್ಯದೇವಸೇನೇ ಸಮುದ್ಯತೇ|

06083031e ಅಭ್ಯದ್ರವಂತ ಸಮರೇ ತೇಽನ್ಯೋನ್ಯಂ ವೈ ಸಮಂತತಃ||

ನರಾಧಿಪ! ಸಮರದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯೋನ್ಯರೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಆ
ಸೇನೆಗಳು ಹೋರಾಡುತ್ತಿರುವ ದೈತ್ಯ-ದೇವ ಸೇನೆಗಳಂತೆ
ಶೋಭಿಸಿದವು. ಅವರು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದು

ಆಕ್ರಮಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

06083032a ರಥಾಸ್ತು ರಥಿಭಿಸ್ತೂರ್ಣಂ ಪ್ರೇಷಿತಾಃ ಪರಮಾಹವೇ|

06083032c ಯುಗೈರ್ಯುಗಾನಿ ಸಂಶ್ಲಿಷ್ಯ ಯುಯುಧುಃ ಪಾರ್ಥಿವರ್ಷಭಾಃ||

ಆ ಪರಮ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ರಥಿಗಳಿಂದ ಬೇಗನೇ ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ
ಪಾರ್ಥಿವರ್ಷಭರು ನೂಕುಗಳಿಂದ ನೂಕುಗಳಿಗೆ ತಾಗಿಸಿ
ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

06083033a ದಂತಿನಾಂ ಯುಧ್ಯಮಾನಾನಾಂ ಸಂಘರ್ಷಾತ್ಪಾವಕೋಽಭವತ್|

06083033c ದಂತೇಷು ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಧೂಮಃ ಸರ್ವತೋದಿಶಂ||

ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ! ದಂತಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಆನೆಗಳ
ಸಂಘರ್ಷದಿಂದ ಬೆಂಕಿಯು ಹುಟ್ಟಿ ಹೊಗೆಯೊಂದಿಗೆ ಅದು ಎಲ್ಲೆಡೆ
ಹರಡಿತು.

06083034a ಪ್ರಾಸೈರಭಿಹತಾಃ ಕೇ ಚಿದ್ಗಜಯೋಧಾಃ ಸಮಂತತಃ|

06083034c ಪತಮಾನಾಃ ಸ್ಮ ದೃಶ್ಯಂತೇ ಗಿರಿಶೃಂಗಾನ್ನಗಾ ಇವ||

ಪ್ರಾಸಗಳಿಂದ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ಕೆಲವು ಗಜಯೋಧರು
ಗಿರಿಶೃಂಗಗಳಂತೆ ಆನೆಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಬೀಳುತ್ತಿರುವುದು ಎಲ್ಲೆಡೆ
ಕಂಡುಬಂದಿತು.

06083035a ಪಾದಾತಾಶ್ಚಾಪ್ಯದೃಶ್ಯಂತ ನಿಘ್ನಂತೋ ಹಿ ಪರಸ್ಪರಂ|

06083035c ಚಿತ್ರರೂಪಧರಾಃ ಶೂರಾ ನಖರಪ್ರಾಸಯೋಧಿನಃ||

ವಿಚಿತ್ರರೂಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ, ನಖ-ಪ್ರಾಸಾಯಧಗಳಿಂದ
ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಶೂರ ಪದಾತಿಗಳು ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದುದು
ಕಂಡುಬಂದಿತು.

06083036a ಅನ್ಯೋನ್ಯಂ ತೇ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಕುರುಪಾಂಡವಸೈನಿಕಾಃ|

06083036c ಶಸ್ತ್ರೈರ್ನಾವಿಧೈರ್ಘೋರೈ ರಣೇ ನಿನ್ಯುರ್ಯಮಕ್ಷಯಂ||

ಆ ಕುರುಪಾಂಡವ ಸೈನಿಕರು ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ನಾನಾವಿಧದ
ಘೋರ ಶಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ರಣದಿಂದ ಯಮಾಲಯಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

06083037a ತತಃ ಶಾಂತನವೋ ಭೀಷ್ಮೋ ರಥಘೋಷೇಣ ನಾದಯನ್|

06083037c ಅಭ್ಯಾಗಮದ್ರಣೇ ಪಾಂಡೂನ್ಧನುಃಶಬ್ದೇನ ಮೋಹಯನ್||

ಆಗ ಶಾಂತನವ ಭೀಷ್ಮನು ರಥಘೋಷದಿಂದ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಾ ಧನುಸ್ಸಿನ
ಶಬ್ದದಿಂದ ಪಾಂಡವರನ್ನು ಮೋಹಿಸುತ್ತಾ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ
ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದನು.

06083038a ಪಾಂಡವಾನಾಂ ರಥಾಶ್ಚಾಪಿ ನದಂತೋ ಭೈರವಸ್ವನಂ|

06083038c ಅಭ್ಯದ್ರವಂತ ಸಮ್ಯತ್ತಾ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಪುರೋಗಮಾಃ||

ಪಾಂಡವರ ರಥರೂ ಕೂಡ ಭೈರವಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಕೂಗುತ್ತಾ
ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಸನ್ನದ್ಧರಾಗಿ ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದರು.

06083039a ತತಃ ಪ್ರವವೃತೇ ಯುದ್ಧಂ ತವ ತೇಷಾಂ ಚ ಭಾರತ|

06083039c ನರಾಶ್ವರಥನಾಗಾನಾಂ ವ್ಯತಿಷಕ್ತಂ ಪರಸ್ಪರಂ||

ಭಾರತ! ಆಗ ನಿನ್ನವರ ಮತ್ತು ಅವರ ನಡುವೆ ನರ-ಅಶ್ವ-ರಥ-ಆನೆಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಘರ್ಷಣೆಯ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ಅಷ್ಟಮದಿವಸಯುದ್ಧಾರಂಭೇ ತ್ರ್ಯಾಶೀತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಮದಿವಸಯುದ್ಧಾರಂಭ ಎನ್ನುವ ಎಂಭತ್ತೂರನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೮೪

ಭೀಷ್ಮ-ಭೀಮಸೇನರ ಯುದ್ಧ (೧-೧೧). ಭೀಮಸೇನನಿಂದ
ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ಎಂಟು ಮಕ್ಕಳು - ಸುನಾಭ, ಆದಿತ್ಯಕೇತು, ಬಹ್ವಾಶೀ,
ಕುಂಡಧಾರ, ಮಹೋದರ, ಅಪರಾಜಿತ, ಪಂಡಿತಕ ಮತ್ತು
ವಿಶಾಲಾಕ್ಷರ ವಧೆ (೧೨-೨೮). ದುರ್ಯೋಧನ-ಭೀಷ್ಮರ ಸಂವಾದ
(೨೯-೪೩).

06084001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06084001a ಭೀಷ್ಮಂ ತು ಸಮರೇ ಕ್ರುದ್ಧಂ ಪ್ರತಪಂತಂ ಸಮಂತತಃ|

06084001c ನ ಶೇಕುಃ ಪಾಂಡವಾ ದ್ರಷ್ಟ್ವಂ ತಪಂತಂ ಇವ ಭಾಸ್ಕರಂ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಸಮರದಲ್ಲಿ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ
ದಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಸುಡುತ್ತಿರುವ ಭಾಸ್ಕರನನಂತೆ ಪಾಂಡವರು

ನೋಡಲು ಅಶಕ್ಯರಾದರು.

06084002a ತತಃ ಸರ್ವಾಣಿ ಸೈನ್ಯಾನಿ ಧರ್ಮಪುತ್ರಸ್ಯ ಶಾಸನಾತ್|

06084002c ಅಭ್ಯದ್ರವಂತ ಗಾಂಗೇಯಂ ಮರ್ದಯಂತಂ ಶಿತೈಃ ಶರೈಃ||

ಆಗ ಧರ್ಮಪುತ್ರನ ಶಾಸನದಂತೆ ಸೈನ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಗಾಂಗೇಯನನ್ನು
ಆಕ್ರಮಿಸಿ ನಿಶಿತ ಶರಗಳಿಂದ ಗಾಯಗೊಳಿಸಿದವು.

06084003a ಸ ತು ಭೀಷ್ಮೋ ರಣಶ್ಲಾಘೀ ಸೋಮಕಾನ್ಸಹಸ್ರಂಜಯಾನ್|

06084003c ಪಾಂಚಾಲಾಂಶ್ಚ ಮಹೇಷ್ಟ್ವಾಸಾನ್ಪಾತಯಾಮಾಸ ಸಾಯಕೈಃ||

ರಣಶ್ಲಾಘೀ ಭೀಷ್ಮನಾದರೋ ಸ್ರಂಜಯರೊಂದಿಗೆ ಸೋಮಕರನ್ನು
ಮತ್ತು ಮಹೇಷ್ಟ್ವಾಸ ಪಾಂಚಾಲರನ್ನು ಸಾಯಕಗಳಿಂದ ಉರುಳಿಸಿದನು.

06084004a ತೇ ವಧ್ಯಮಾನಾ ಭೀಷ್ಮೇಣ ಪಾಂಚಾಲಾಃ ಸೋಮಕೈಃ ಸಹ|

06084004c ಭೀಷ್ಮಮೇವಾಭ್ಯಯಸ್ತೂರ್ಣಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಮೃತ್ಯುಕೃತಂ ಭಯಂ||

ಭೀಷ್ಮನಿಂದ ವಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಸೋಮಕರೊಡನೆ ಪಾಂಚಾಲರು
ಸಾವಿನ ಭಯವನ್ನು ತೊರೆದು ಭೀಷ್ಮನನ್ನೇ ಪುನಃ ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದರು.

06084005a ಸ ತೇಷಾಂ ರಥಿನಾಂ ವೀರೋ ಭೀಷ್ಮಃ ಶಾಂತನವೋ ಯುಧಿ|

06084005c ಚಿಚ್ಛೇದ ಸಹಸಾ ರಾಜನ್ಬಾಹೂನಥ ಶಿರಾಂಸಿ ಚ||

ಆದರೆ ರಾಜನ್! ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ವೀರ ಭೀಷ್ಮ ಶಾಂತನವನು ಕೂಡಲೇ ಆ
ರಥಿಗಳ ಬಾಹು-ಶಿರಸ್ಸುಗಳನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿದನು.

06084006a ವಿರಥಾನ್ರಥಿನಶ್ಚಕ್ರೇ ಪಿತಾ ದೇವವ್ರತಸ್ತವ|

06084006c ಪತಿತಾನ್ಯುತ್ಪಮಾಂಗಾನಿ ಹಯೇಭ್ಯೋ ಹಯಸಾದಿನಾಂ||

ನಿನ್ನ ತಂದೆ ದೇವವ್ರತನು ರಥಿಗಳನ್ನು ವಿರಥರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು.
ಅಶ್ವಾರೋಹಿಗಳ ಮತ್ತು ಕುದುರೆಗಳ ಶಿರಗಳನ್ನು ಉರುಳಿಸಿದನು.

06084007a ನಿರ್ಮನುಷ್ಯಾಂಶ್ಚ ಮಾತಂಗಾಂ ಶಯಾನಾನ್ವರ್ವತೋಪಮಾನ್|

06084007c ಅಪಶ್ಯಾಮ ಮಹಾರಾಜ ಭೀಷ್ಮಾಸ್ತ್ರೀಣ ಪ್ರಮೋಹಿತಾನ್||

ಮಹಾರಾಜ ! ಭೀಷ್ಮನ ಅಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ, ಮಾವುತರಿಲ್ಲದೇ
ಪ್ರಮೋಹಿತಗೊಂಡು ಮಲಗಿದ್ದ ಪರ್ವತೋಪಮ ಆನೆಗಳನ್ನು
ನೋಡಿದೆವು.

06084008a ನ ತತ್ರಾಸೀತ್ತುಮಾನ್ಕುಶ್ಚಿತ್ಪಾಂಡವಾನಾಂ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06084008c ಅನ್ಯತ್ರ ರಥಿನಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಾದ್ಭೀಮಸೇನಾನ್ಮಹಾಬಲಾತ್||

ವಿಶಾಂಪತೇ ! ರಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಹಾಬಲ ಭೀಮಸೇನನಲ್ಲದೇ
ಪಾಂಡವ ಸೇನೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾವ ಪುರುಷನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.

06084009a ಸ ಹಿ ಭೀಷ್ಮಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ತಾಡಯಾಮಾಸ ಸಂಯುಗೇ|

06084009c ತತೋ ನಿಷ್ಪಾನಕೋ ಘೋರೋ ಭೀಷ್ಮ ಭೀಮಸಮಾಗಮೇ||

ಅವನೇ ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಪ್ರಹರಿಸತೊಡಗಿದನು.
ಆಗ ಭೀಷ್ಮ-ಭೀಮ ಸಮಾಗಮದ ಘೋರ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು.

06084010a ಬಭೂವ ಸರ್ವಸೈನ್ಯಾನಾಂ ಘೋರರೂಪೋ ಭಯಾನಕಃ|

06084010c ತಥೈವ ಪಾಂಡವಾ ಹೃಷ್ಯಾಃ ಸಿಂಹನಾದಮಥಾನದನ್||

ಅವನು ಎಲ್ಲ ಸೇನೆಗಳಿಗೂ ಘೋರರೂಪಿ ಭಯಾನಕನಾಗಿ ಕಂಡನು.
ಆಗ ಪಾಂಡವರು ಹೃಷ್ಯರಾಗಿ ಸಿಂಹನಾದಗೈದರು.

06084011a ತತೋ ದುರ್ಯೋಧನೋ ರಾಜಾ ಸೋದರ್ಯೈಃ ಪರಿವಾರಿತಃ|

06084011c ಭೀಷ್ಮಂ ಜುಗೋಪ ಸಮರೇ ವರ್ತಮಾನೇ ಜನಕ್ಷಯೇ||

ಆಗ ರಾಜಾ ದುರ್ಯೋಧನನು ಸೋದರರಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆಯಲ್ಪಟ್ಟು
ಜನಕ್ಷಯವು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದನು.

06084012a ಭೀಮಸ್ತು ಸಾರಥಿಂ ಹತ್ವಾ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ರಥಿನಾಂ ವರಃ|

06084012c ವಿದ್ರುತಾಶ್ವೇ ರಥೇ ತಸ್ಮಿನ್ನ ವಮಾಣೇ ಸಮಂತತಃ|

06084012e ಸುನಾಭಸ್ಯ ಶರೇಣಾಶು ಶಿರಶ್ಚಿ ಚ್ಛೇದ ಚಾರಿಹಾ||

ರಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅರಿಹ ಭೀಮನಾದರೋ ಭೀಷ್ಮನ ಸಾರಥಿಯನ್ನು
ಕೊಂದು, ನಿಯಂತ್ರಣವಿಲ್ಲದೇ ಅವನ ರಥದ ಕುದುರೆಗಳು ಎಲ್ಲ ಕಡೆ
ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿರಲು ಶರದಿಂದ ಸುನಾಭನ ತಲೆಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದನು.

06084013a ಕ್ಷುರಪ್ರೇಣ ಸುತೀಕ್ಷ್ಣೇನ ಸ ಹತೋ ನ್ಯಪತದ್ಭುವಿ|

06084013c ಹತೇ ತಸ್ಮಿನ್ಮಹಾರಾಜ ತವ ಪುತ್ರೇ ಮಹಾರಥೇ|

06084013e ನಾಮೃಷ್ಯಂತ ರಣೇ ಶೂರಾಃ ಸೋದರ್ಯಾಃ ಸಪ್ತ ಸಂಯುಗೇ||

ಸುತೀಕ್ಷ್ಣ ಕ್ಷುರಪ್ರದಿಂದ ಹತನಾಗಿ ಅವನು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದನು.
ಮಹಾರಾಜ ! ಅವನು ಹತನಾಗಲು ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರು ಮಹಾರಥ
ಶೂರರು ಏಳು ಮಂದಿ ಸೋದರರು ರಣದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು
ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ.

06084014a ಆದಿತ್ಯಕೇತುರ್ಬಹ್ವಾಶೀ ಕುಂಡಧಾರೋ ಮಹೋದರಃ|

06084014c ಅಪರಾಜಿತಃ ಪಂಡಿತಕೋ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷಃ ಸುದುರ್ಜಯಃ||

06084015a ಪಾಂಡವಂ ಚಿತ್ರಸಮ್ನಾಹಾ ವಿಚಿತ್ರಕವಚಧ್ವಜಾಃ|

06084015c ಅಭ್ಯದ್ರವಂತ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಯೋದ್ಧುಕಾಮಾರಿಮರ್ದನಾಃ||

ಆದಿತ್ಯಕೇತು, ಬಹ್ವಾಶೀ, ಕುಂಡಧಾರ, ಮಹೋದರ, ಅಪರಾಜಿತ, ಪಂಡಿತಕ ಮತ್ತು ಸುದುರ್ಜಯ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷ ಈ ಅರಿಮರ್ದನರು ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಸನ್ನದ್ಧರಾಗಿ, ವಿಚಿತ್ರ ಕವಚ-ಧ್ವಜಗಳೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಬಯಸಿ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವನನ್ನು ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದರು.

06084016a ಮಹೋದರಸ್ತು ಸಮರೇ ಭೀಮಂ ವಿವ್ಯಾಧ ಪತ್ರಿಭಿಃ|

06084016c ನವಭಿರ್ವಜ್ರಸಂಕಾಶೈರ್ನಮುಚಿಂ ವೃತ್ರಹಾ ಯಥಾ||

ಮಹೋದರನಾದರೋ ಸಮರದಲ್ಲಿ ವೃತ್ರಹನು ನಮುಚಿಯನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಒಂಭತ್ತು ವಜ್ರಸಂಕಾಶ ಪತ್ರಿಗಳಿಂದ ಭೀಮನನ್ನು ಹೊಡೆದನು.

06084017a ಆದಿತ್ಯಕೇತುಃ ಸಪ್ತತ್ಯಾ ಬಹ್ವಾಶೀ ಚಾಪಿ ಪಂಚಭಿಃ|

06084017c ನವತ್ಯಾ ಕುಂಡಧಾರಸ್ತು ವಿಶಾಲಾಕ್ಷಶ್ಚ ಸಪ್ತಭಿಃ||

06084018a ಅಪರಾಜಿತೋ ಮಹಾರಾಜ ಪರಾಜಿಷ್ಟುರ್ಮಹಾರಥಃ|

06084018c ಶರೈರ್ಬಹುಭಿರಾನರ್ಚದ್ಭೀಮಸೇನಂ ಮಹಾಬಲಂ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಶತ್ರುವನ್ನು ಗೆಲ್ಲಲು ಆದಿತ್ಯಕೇತುವು ಏಳರಿಂದ,

ಬಹ್ವಾಶಿಯು ಐದರಿಂದ, ಕುಂಡಧಾರನು ಒಂಭತ್ತರಿಂದ, ವಿಶಾಲಾಕ್ಷನು
ಏಳರಿಂದ, ಮತ್ತು ಮಹಾರಥ ಅಪರಾಜಿತನು ಅನೇಕ ಶರಗಳಿಂದ
ಮಹಾಬಲ ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ಹೊಡೆದರು.

06084019a ರಣೇ ಪಂಡಿತಕಶ್ಚೈನಂ ತ್ರಿಭಿರ್ಬಾಣೈಃ ಸಮರ್ದಯತ್|

06084019c ಸ ತನ್ನ ಮಮೃಷೇ ಭೀಮಃ ಶತ್ರುಭಿರ್ವಧಮಾಹವೇ||

ಪಂಡಿತಕನೂ ಕೂಡ ರಣದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.
ಆಹವದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಗಳ ಆ ಪ್ರಹಾರಗಳನ್ನು ಭೀಮನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ.

06084020a ಧನುಃ ಪ್ರಪೀಡ್ಯ ವಾಮೇನ ಕರೇಣಾಮಿತ್ರಕರ್ಶನಃ|

06084020c ಶಿರಶ್ಚಿ ಚ್ಛೇದ ಸಮರೇ ಶರೇಣ ನತಪರ್ವಣಾ||

06084021a ಅಪರಾಜಿತಸ್ಯ ಸುನಸಂ ತವ ಪುತ್ರಸ್ಯ ಸಂಯುಗೇ|

06084021c ಪರಾಜಿತಸ್ಯ ಭೀಮೇನ ನಿಪಪಾತ ಶಿರೋ ಮಹೀಂ||

ಆ ಅಮಿತ್ರಕರ್ಶನನು ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಎಡಗೈಯಿಂದ ಮೀಟಿ ನತಪರ್ವ
ಶರದಿಂದ ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಮಗ ಅಪರಾಜಿತನ ಸುನಸ ಶಿರವನ್ನು
ಕತ್ತರಿಸಿದನು. ಭೀಮನಿಂದ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಅಪರಾಜಿತನ ಶಿರವು
ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತು.

06084022a ಅಥಾಪರೇಣ ಭಲ್ಲೇನ ಕುಂಡಧಾರಂ ಮಹಾರಥಂ|

06084022c ಪ್ರಾಹಿಣೋನ್ಮೃತ್ಯುಲೋಕಾಯ ಸರ್ವಲೋಕಸ್ಯ ಪಶ್ಯತಃ||

ಆಗ ಇನ್ನೊಂದು ಭಲ್ಲದಿಂದ, ಸರ್ವಲೋಕವೂ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ
ಮಹಾರಥ ಕುಂಡಧಾರನನ್ನು ಮೃತ್ಯುಲೋಕಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು.

06084023a ತತಃ ಪುನರಮೇಯಾತ್ಮಾ ಪ್ರಸಂಧಾಯ ಶಿಲೀಮುಖಿಂ|

06084023c ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ಸಮರೇ ಪಂಡಿತಂ ಪ್ರತಿ ಭಾರತ||

ಭಾರತ ! ಆಗ ಪುನಃ ಆ ಅಮೇಯಾತ್ಮನು ಶಿಲೀಮುಖಿಯನ್ನು ಹೂಡಿ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತಕನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

06084024a ಸ ಶರಃ ಪಂಡಿತಂ ಹತ್ವಾ ವಿವೇಶ ಧರಣೀತಲಂ|

06084024c ಯಥಾ ನರಂ ನಿಹತ್ಯಾಶು ಭುಜಗಃ ಕಾಲಚೋದಿತಃ||

ಕಾಲಚೋದಿತ ಸರ್ಪವು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಕಚ್ಚಿ ಬಿಲವನ್ನು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಆ ಶರವು ಪಂಡಿತಕನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಧರಣೀತಲವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿತು.

06084025a ವಿಶಾಲಾಕ್ಷಶಿರಶ್ಚಿತ್ತ್ವಾ ಪಾತಯಾಮಾಸ ಭೂತಲೇ|

06084025c ತ್ರಿಭಿಃ ಶರೈರದೀನಾತ್ಮಾ ಸ್ಮರನ್ ಕ್ಲೇಶಂ ಪುರಾತನಂ||

ಹಿಂದಿನ ಕ್ಲೇಶಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ಅದೀನಾತ್ಮನು ವಿಶಾಲಾಕ್ಷನ ಶಿರವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬೀಳಿಸಿದನು.

06084026a ಮಹೋದರಂ ಮಹೇಷ್ಟಾಸಂ ನಾರಾಚೇನ ಸ್ತನಾಂತರೇ|

06084026c ವಿವ್ಯಾಧ ಸಮರೇ ರಾಜನ್ಸ ಹತೋ ನೃಪತದ್ಭುವಿ||

ರಾಜನ್ ! ಮಹೇಷ್ಟಾಸ ಮಹೋದರನ ಎದೆಗೆ ನಾರಾಚದಿಂದ ಹೊಡೆಯಲು ಅವನು ಹತನಾಗಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದನು.

06084027a ಆದಿತ್ಯಕೇತೋಃ ಕೇತುಂ ಚ ಚಿತ್ತ್ವಾ ಬಾಣೇನ ಸಂಯುಗೇ|

06084027c ಭಲ್ಲೇನ ಭೃಶತೀಕ್ಷ್ಣೇನ ಶಿರಶ್ಚಿ ಚ್ಛೇದ ಚಾರಿಹಾ||

ಅರಿಹನು ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಬಾಣದಿಂದ ಆದಿತ್ಯಕೇತುವಿನ ಧ್ವಜವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಅತಿ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಭಲ್ಲದಿಂದ ಅವನ ಶಿರಸ್ಸನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿದನು.

06084028a ಬಹ್ವಾಶಿನಂ ತತೋ ಭೀಮಃ ಶರೇಣ ನತಪರ್ವಣಾ|

06084028c ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ಯಮಸ್ಯ ಸದನಂ ಪ್ರತಿ||

ಆಗ ಭೀಮನು ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ನತಪರ್ವ ಶರದಿಂದ ಬಹ್ವಾಶಿಯನ್ನೂ ಯಮಸದನಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು.

06084029a ಪ್ರದುದ್ರುವ್ರಸ್ತತಸ್ತೇನೈ ಪುತ್ರಾಸ್ತವ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06084029c ಮನ್ಯಮಾನಾ ಹಿ ತತ್ಸತ್ಯಂ ಸಭಾಯಾಂ ತಸ್ಯ ಭಾಷಿತಂ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ನಿನ್ನ ಇತರ ಮಕ್ಕಳು ಇವನು ಅಂದು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಆಡಿದುದನ್ನು ಸತ್ಯವಾಗಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಅಂದುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಂದ ಪಲಾಯನಗೈದರು.

06084030a ತತೋ ದುರ್ಯೋಧನೋ ರಾಜಾ ಭ್ರಾತೃವ್ಯಸನಕರ್ಶಿತಃ|

06084030c ಅಬ್ರವೀತ್ತಾವಕಾನ್ಯೋಧಾನ್ಭೀಮೋಽಯಂ ಯುಧಿ ವಧ್ಯತಾಂ||

ಆಗ ರಾಜಾ ದುರ್ಯೋಧನನು ತನ್ನ ಸಹೋದರ ವಧೆಯಿಂದಾದ ವ್ಯಸನದಿಂದ ಸಂಕಟಪಟ್ಟು ನಿನ್ನವರ ಯೋಧರಿಗೆ “ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಈ ಭೀಮನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿ!” ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು.

06084031a ಏವಮೇತೇ ಮಹೇಷ್ಟಾಸಾಃ ಪುತ್ರಾಸ್ತವ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06084031c ಭ್ರಾತೃನ್ಸಂದೃಶ್ಯ ನಿಹತಾನ್ಪ್ರಾಸ್ಮರಂಸ್ತೇ ಹಿ ತದ್ವಚಃ||

06084032a ಯದುಕ್ತವಾನ್ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞಃ ಕ್ಷತ್ತಾ ಹಿತಮನಾಮಯಂ|

06084032c ತದಿದಂ ಸಮನುಪ್ರಾಪ್ತಂ ವಚನಂ ದಿವ್ಯದರ್ಶಿನಃ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಈ ರೀತಿ ತಮ್ಮ ಸಹೋದರರು ಹತರಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ನಿನ್ನ ಮಹೇಷ್ವಾಸ ಮಕ್ಕಳು ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ಕ್ಷತ್ತನು ಹೇಳಿದ್ದ ಹಿತವೂ ಆನಾಮಯವೂ ಆದ ಆ ವಚನಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ದಿವ್ಯದರ್ಶಿಯ ಮಾತುಗಳು ಇಂದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ ಎಂದುಕೊಂಡರು.

06084033a ಲೋಭಮೋಹಸಮಾವಿಷ್ಟಃ ಪುತ್ರಪ್ರೀತ್ಯಾ ಜನಾಧಿಪ|

06084033c ನ ಬುದ್ಧ್ಯಸೇ ಪುರಾ ಯತ್ತತ್ತಥ್ಯಮುಕ್ತಂ ವಚೋ ಮಹತ್||

ಜನಾಧಿಪ! ನೀನಾದರೂ ಲೋಭಮೋಹಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾಗಿ, ಪುತ್ರನ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಹಿಂದೆ ಅವನು ನಿನ್ನ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಸತ್ಯವೂ ಮಹತ್ವವುಳ್ಳದ್ದೂ ಆದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ.

06084034a ತಥೈವ ಹಿ ವಧಾರ್ಥಾಯ ಪುತ್ರಾಣಾಂ ಪಾಂಡವೋ ಬಲೀ|

06084034c ನೂನಂ ಜಾತೋ ಮಹಾಬಾಹುರ್ಯಥಾ ಹಂತಿ ಸ್ಮ ಕೌರವಾನ್||

ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರ ವಧೆಗೋಸ್ಕರವಾಗಿಯೇ ಬಲಶಾಲೀ ಪಾಂಡವನು ಹುಟ್ಟಿದ್ದಾನೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಆ ಮಹಾಬಾಹುವು ಕೌರವರನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

06084035a ತತೋ ದುರ್ಯೋಧನೋ ರಾಜಾ ಭೀಷ್ಮಮಾಸಾದ್ಯ ಮಾರಿಷ|

06084035c ದುಃಖೇನ ಮಹತಾವಿಷ್ಣೋ ವಿಲಲಾಪಾತಿಕರ್ಶಿತಃ||

ಮಾರಿಷ! ಆಗ ರಾಜಾ ದುರ್ಯೋಧನನು ಭೀಷ್ಮನ ಬಳಿಸಾರಿ ಮಹಾ
ದುಃಖದಿಂದ ಅವಿಷ್ಣನಾಗಿ ಸಂಕಟದಿಂದ ರೋದಿಸಿದನು.

06084036a ನಿಹತಾ ಭ್ರಾತರಃ ಶೂರಾ ಭೀಮಸೇನೇನ ಮೇ ಯುಧಿ|

06084036c ಯತಮಾನಾಸ್ತಥಾನ್ಯೇಽಪಿ ಹನ್ಯಂತೇ ಸರ್ವಸೈನಿಕಾಃ||

“ನನ್ನ ಶೂರ ಸಹೋದರರು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಭೀಮಸೇನನಿಂದ
ಹತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟರೂ ಕೂಡ ನನ್ನ ಸೈನಿಕರೆಲ್ಲರೂ
ಹತರಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

06084037a ಭವಾಂಶ್ಚ ಮಧ್ಯಸ್ಥತಯಾ ನಿತ್ಯಮಸ್ಮಾನುಪೇಕ್ಷತೇ|

06084037c ಸೋಽಹಂ ಕಾಪಥಮಾರೂಢಃ ಪಶ್ಯ ದೈವಮಿದಂ ಮಮ||

ನೀನಾದರೋ ಮಧ್ಯಸ್ಥನಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ನಿತ್ಯವೂ ನಮ್ಮನ್ನು
ಉಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವೆ. ನಾನಾದರೋ ವಿನಾಶದ ಮಾರ್ಗವನ್ನೇ
ಹಿಡಿದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಈ ದೈವವನ್ನು ನೋಡು!”

06084038a ಏತಚ್ಚು ತ್ವಾ ವಚಃ ಕ್ರೂರಂ ಪಿತಾ ದೇವವ್ರತಸ್ತವ|

06084038c ದುರ್ಯೋಧನಮಿದಂ ವಾಕ್ಯಮಬ್ರವೀತ್ಸಾಶ್ರುಲೋಚನಂ||

ಕ್ರೂರವಾದ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ನಿನ್ನ ತಂದೆ ದೇವವ್ರತನು ಕಣ್ಣೀರು
ತುಂಬಿದ ದುರ್ಯೋಧನನಿಗೆ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು:

06084039a ಉಕ್ತಮೇತನ್ಮಯಾ ಪೂರ್ವಂ ದ್ರೋಣೇನ ವಿದುರೇಣ ಚ|

06084039c ಗಾಂಧಾರ್ಯಾ ಚ ಯಶಸ್ವಿನ್ಯಾ ತತ್ತ್ವಂ ತಾತ ನ ಬುದ್ಧವಾನ್||

“ಹಿಂದೆಯೇ ನಾನು, ದ್ರೋಣ, ವಿದುರ, ಯಶಸ್ವಿನಿ ಗಾಂಧಾರಿಯರು
ನಿನಗೆ ಇದನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದೆವು. ಮಗೂ! ಆಗ ನೀನು ಅದರ ಅರ್ಥವನ್ನು
ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ.

06084040a ಸಮಯಶ್ಚ ಮಯಾ ಪೂರ್ವಂ ಕೃತೋ ವಃ ಶತ್ರುಕರ್ಶನ|

06084040c ನಾಹಂ ಯುಧಿ ವಿಮೋಕ್ತವ್ಯೋ ನಾಪ್ಯಾಚಾರ್ಯಃ ಕಥಂ ಚನ||

ಶತ್ರುಕರ್ಶನ! ಹಿಂದೆಯೇ ನಾನು ನಿನಗೆ ಸಲಹೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದೆನು -
ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ನಡುವಿನ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನೂ ಆಚಾರ್ಯ ದ್ರೋಣನನ್ನೂ
ಎಂದೂ ನಿಯೋಜಿಸಕೂಡದೆಂದು.

06084041a ಯಂ ಯಂ ಹಿ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾಣಾಂ ಭೀಮೋ ದ್ರಕ್ಷ್ಯತಿ ಸಂಯುಗೇ|

06084041c ಹನಿಷ್ಯತಿ ರಣೇ ತಂ ತಂ ಸತ್ಯಮೇತದ್ಭ್ರವೀಮಿ ತೇ||

ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಭೀಮನು ಯಾರ್ಯಾರು ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರರನ್ನು
ನೋಡುತ್ತಾನೋ ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ರಣದಲ್ಲಿ ಸಂಹರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸತ್ಯವನ್ನೇ
ನಿನಗೆ ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

06084042a ಸ ತ್ವಂ ರಾಜನ್ಕಿ ರೋ ಭೂತ್ವಾ ದೃಢಾಂ ಕೃತ್ವಾ ರಣೇ ಮತಿಂ|

06084042c ಯೋಧಯಸ್ವ ರಣೇ ಪಾರ್ಥಾನ್ಸರ್ಗಂ ಕೃತ್ವಾ ಪರಾಯಣಂ||

ಆದುದರಿಂದ ರಾಜನ್! ನೀನು ಸ್ಥಿರನಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು, ರಣದಲ್ಲಿ
ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ದೃಢವಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡು, ಸ್ವರ್ಗವನ್ನೇ

ಅಂತಿಮಾಶ್ರವನ್ನಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡು ರಣದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಥರೊಂದಿಗೆ
ಯುದ್ಧಮಾಡು.

06084043a ನ ಶಕ್ಯಾಃ ಪಾಂಡವಾ ಜೇತುಂ ಸೇಂದ್ರೈರಪಿ ಸುರಾಸುರೈಃ|

06084043c ತಸ್ಮಾದ್ಯುದ್ಧೇ ಮತಿಂ ಕೃತ್ವಾ ಸ್ಥಿರಾಂ ಯುಧ್ಯಸ್ವ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಇಂದ್ರನೊಂದಿಗೆ ಸುರಾಸುರರಿಗೂ ಪಾಂಡವರನ್ನು ಜಯಿಸಲು
ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು
ಸ್ಥಿರವಾಗಿರಿಸಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಯುದ್ಧಮಾಡು!”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ಸುನಾಭಾದಿಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಪುತ್ರವಧೇ ಚತುರಶೀತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಸುನಾಭಾದಿಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಪುತ್ರವಧ ಎನ್ನುವ
ಎಂಭತ್ತಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೮೫

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾ ಸಂಜಯನು
ಯುದ್ಧವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದುದು (೧-೧೪).

ಸಂಕುಲಯುದ್ಧ (೧೫-೩೬).

06085001 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ|

06085001a ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮಮ ಹತಾನ್ಪುತ್ರಾನ್ಬಹೂನೇಕೇನ ಸಂಜಯ|

06085001c ಭೀಷ್ಮೋ ದ್ರೋಣಃ ಕೃಪಶ್ಚೈವ ಕಿಮಕುರ್ವತ ಸಂಯುಗೇ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಸಂಜಯ! ಒಬ್ಬನಿಂದಲೇ ನನ್ನ ಅನೇಕ ಮಕ್ಕಳು ಹತರಾದುದನ್ನು ಕಂಡು ಭೀಷ್ಮ-ದ್ರೋಣ-ಕೃಪರು ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾಡಿದರು?

06085002a ಅಹನ್ಯಹನಿ ಮೇ ಪುತ್ರಾಃ ಕ್ಷಯಂ ಗಚ್ಛಂತಿ ಸಂಜಯ|

06085002c ಮನ್ಯೇಹಂ ಸರ್ವಥಾ ಸೂತ ದೈವೇನೋಪಹತಾ ಭೃಶಂ||

ದಿನ ದಿನವೂ ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಕ್ಷೀಣವಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಸಂಜಯ! ಸೂತ! ಹೆಚ್ಚು ಭಾಗ ಅವರು ದೈವದಿಂದಲೇ ಹತರಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

06085003a ಯತ್ರ ಮೇ ತನಯಾಃ ಸರ್ವೇ ಜೀಯಂತೇ ನ ಜಯಂತ್ಯುತ|

06085003c ಯತ್ರ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ದ್ರೋಣಸ್ಯ ಕೃಪಸ್ಯ ಚ ಮಹಾತ್ಮನಃ||

06085004a ಸೌಮದತ್ತೇಶ್ಚ ವೀರಸ್ಯ ಭಗದತ್ತಸ್ಯ ಚೋಭಯೋಃ|

06085004c ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ್ನಸ್ತಥಾ ತಾತ ಶೂರಾಣಾಂ ಸುಮಹಾತ್ಮನಾಂ||

06085005a ಅನ್ಯೇಷಾಂ ಚೈವ ವೀರಾಣಾಂ ಮಧ್ಯಗಾಸ್ತನಯಾ ಮಮ|

06085005c ಯದಹನ್ಯಂತ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಕಿಮನ್ಯದ್ಭಾಗಧೇಯತಃ||

ಅಯ್ಯಾ! ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲರೂ ಜಯಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆಯೇ ಹೊರತು ಜಯಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಭೀಷ್ಮ-ದ್ರೋಣ-ಮಹಾತ್ಮ ಕೃಪ-ಸೌಮದತ್ತ-ವೀರ ಭಗದತ್ತ-ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ಮೊದಲಾದ ಶೂರ ಮಹಾತ್ಮರು ಹಾಗೂ ಅನ್ಯ ವೀರರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡೂ ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ

ಸಾಯುತ್ಪಿದ್ಧಾರೆಂದರೆ ಇದು ಭಾಗ್ಯವು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಲ್ಲದೇ ಇನ್ನೇನು?

06085006a ನ ಹಿ ದುರ್ಯೋಧನೋ ಮಂದಃ ಪುರಾ ಪ್ರೋಕ್ತಮಬುದ್ಧತ|

06085006c ವಾರ್ಯಮಾಣೋ ಮಯಾ ತಾತ ಭೀಷ್ಮೇಣ ವಿದುರೇಣ ಚ||

06085007a ಗಾಂಧಾರ್ಯಾ ಚೈವ ದುರ್ಮೇಧಾಃ ಸತತಂ ಹಿತಕಾಮ್ಯಯಾ|

06085007c ನಾವಬುದ್ಧತ್ಪುರಾ ಮೋಹಾತ್ಸ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಮಿದಂ ಫಲಂ||

ಅಯ್ಯಾ! ದುರ್ಯೋಧನನು ದಡ್ಡ. ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ನಾನು, ಭೀಷ್ಮ, ವಿದುರ ಮತ್ತು ಗಾಂಧಾರಿಯರು ಅವನ ಹಿತವನ್ನೇ ಬಯಸಿ ಆಗ ಯಾವಾಗಲೂ ತಡೆದರೂ ಅವನು ಮೋಹದಿಂದ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೇ ಇರುವುದರಿಂದಲೇ ಈ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

06085008a ಯದ್ಭೀಮಸೇನಃ ಸಮರೇ ಪುತ್ರಾನ್ಮಮ ವಿಚೇತಸಃ|

06085008c ಅಹನ್ಯಹನಿ ಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ನಯತೇ ಯಮಸಾದನಂ||

ಸಮರದಲ್ಲಿ ಭೀಮಸೇನನು ದಿನ ದಿನವೂ ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಮೂಢರಾದ ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಯಮಸಾದನಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿರುವುದೇ ಅದರ ಫಲ.”

06085009 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06085009a ಇದಂ ತತ್ಸಮನುಪ್ರಾಪ್ತಂ ಕ್ಷತ್ರುವ ಚನಮುತ್ತಮಂ|

06085009c ನ ಬುದ್ಧವಾನಸಿ ವಿಭೋ ಪ್ರೋಚ್ಯಮಾನಂ ಹಿತಂ ತದಾ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ವಿಭೋ! ಅಂದು ಕ್ಷತ್ರನಾಡಿದ ಉತ್ತಮ ಹಿತವಚನಗಳನ್ನು ನೀನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳದೇ ಇದ್ದುದರಿಂದಲೇ ಈ

ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಬಂದೊದಗಿದೆ.

06085010a ನಿವಾರಯ ಸುತಾನ್ಯೂ ತಾತ್ಪಾಂಡವಾನ್ಯಾ ದ್ರುಹೇತಿ ಚ|

06085010c ಸುಹೃದಾಂ ಹಿತಕಾಮಾನಾಂ ಬ್ರುವತಾಂ ತತ್ತದೇವ ಚ||

“ಮಕ್ಕಳು ದ್ಯೂತವಾಡುವುದನ್ನು ತಡೆ. ಪಾಂಡವರನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸಬೇಡ!” ಎಂದು ಸುಹೃದಯರು ಹೇಳಿದ ಹಿತಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಗ ನೀನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿಲ್ಲ.

06085011a ನ ಶುಶ್ರುಷಸಿ ಯದ್ವಾಕ್ಯಂ ಮರ್ತ್ಯಃ ಪಥ್ಯಮಿವೌಷಧಂ|

06085011c ತದೇವ ತ್ವಾಮನುಪ್ರಾಪ್ತಂ ವಚನಂ ಸಾಧು ಭಾಷಿತಂ||

ಸಾಯುವವನಿಗೆ ಔಷಧಿಯಂತೆ ಪಥ್ಯವಾಗಿರುವ ಆ ಮಾತನ್ನು ನೀನು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಒಳ್ಳೆಯವರು ಹೇಳಿದುದನ್ನೇ ಇಂದು ನೀನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ.

06085012a ವಿದುರದ್ರೋಣಭೀಷ್ಮಾಣಾಂ ತಥಾನ್ಯೇಷಾಂ ಹಿತೈಷಿಣಾಂ|

06085012c ಅಕೃತ್ವಾ ವಚನಂ ಪಥ್ಯಂ ಕ್ಷಯಂ ಗಚ್ಛಂತಿ ಕೌರವಾಃ||

ವಿದುರ-ದ್ರೋಣ-ಭೀಷ್ಮರ ಮತ್ತು ಅನ್ಯ ಹಿತೈಷಿಗಳ ಪಥ್ಯವಾದ ಮಾತಿನಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳದೇ ಕೌರವರು ಕ್ಷಯವನ್ನು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

06085013a ತದೇತತ್ಸಮತಿಕ್ರಾಂತಂ ಪೂರ್ವಮೇವ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06085013c ತಸ್ಮಾನ್ಮೇ ಶೃಣು ತತ್ತ್ವೇನ ಯಥಾ ಯುದ್ಧಮವರ್ತತ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಅದನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದರೆ ಹೀಗಾಗುತ್ತದೆಂದು ಮೊದಲೇ

ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಆದರಿಂದಲೇ ಉಂಟಾದ ಯುದ್ಧವು ಹೇಗೆ ನಡೆಯಿತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ನನ್ನಿಂದ ಕೇಳು.

06085014a ಮಧ್ಯಾಹ್ನೇ ಸುಮಹಾರೌದ್ರಃ ಸಂಗ್ರಾಮಃ ಸಮಪದ್ಯತ|

06085014c ಲೋಕಕ್ಷಯಕರೋ ರಾಜಂಸ್ತನ್ಮ್ರೇ ನಿಗದತಃ ಶೃಣು||

ರಾಜನ್! ಅಂದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಲೋಕಕ್ಷಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಮಹಾರೌದ್ರ ಸಂಗ್ರಾಮವು ನಡೆಯಿತು. ಅದನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು.

06085015a ತತಃ ಸರ್ವಾಣಿ ಸೈನ್ಯಾನಿ ಧರ್ಮಪುತ್ರಸ್ಯ ಶಾಸನಾತ್|

06085015c ಸಂರಬ್ಧಾನ್ಯಭ್ಯಧಾವಂತ ಭೀಷ್ಮಮೇವ ಜಿಘಾಂಸಯಾ||

ಆಗ ಸೈನ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಧರ್ಮಪುತ್ರನ ಶಾಸನದಂತೆ ಸಂರಬ್ಧಗೊಂಡು ಭೀಷ್ಮನನ್ನೇ ಕೊಲ್ಲಲು ಅವನನ್ನೇ ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದವು.

06085016a ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಃ ಶಿಖಿಂಡೀ ಚ ಸಾತ್ಯಕಿಶ್ಚ ಮಹಾರಥಃ|

06085016c ಯುಕ್ತಾನೀಕಾ ಮಹಾರಾಜ ಭೀಷ್ಮಮೇವ ಸಮಭ್ಯಯಃ||

ಮಹಾರಾಜ! ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನ, ಶಿಖಿಂಡೀ ಮತ್ತು ಮಹಾರಥ ಸಾತ್ಯಕಿಯರು ಸೇನೆಗಳನ್ನೊಡಗೂಡಿ ಭೀಷ್ಮನನ್ನೇ ಆಕ್ರಮಿಸಿದರು.

06085017a ಅರ್ಜುನೋ ದ್ರೌಪದೇಯಾಶ್ಚ ಚೇಕಿತಾನಶ್ಚ ಸಂಯುಗೇ|

06085017c ದುರ್ಯೋಧನಸಮಾದಿಷ್ಟಾನ್ರಾಜ್ಞಃ ಸರ್ವಾನ್ಸಮಭ್ಯಯಃ||

ಅರ್ಜುನ, ದ್ರೌಪದಿಯ ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಚೇಕಿತಾನರು ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ದುರ್ಯೋಧನನು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದ ರಾಜರೆಲ್ಲರ ಮೇಲೆ ಧಾಳಿ ಮಾಡಿದರು.

06085018a ಅಭಿಮನ್ಯುಸ್ತಥಾ ವೀರೋ ಹೈಡಿಂಬಶ್ಚ ಮಹಾರಥಃ|

06085018c ಭೀಮಸೇನಶ್ಚ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಸ್ತೇಽಭ್ಯಧಾವಂತ ಕೌರವಾನ್||

ಹಾಗೆಯೇ ವೀರ ಅಭಿಮನ್ಯು, ಮಹಾರಥ ಹೈಡಿಂಬಿ ಮತ್ತು
ಭೀಮಸೇನರು ಸಂಕ್ರುದ್ಧರಾಗಿ ಕೌರವರನ್ನು ಎದುರಿಸಿದರು.

06085019a ತ್ರಿಧಾಭೂತೈರವಧ್ಯಂತ ಪಾಂಡವೈಃ ಕೌರವಾ ಯುಧಿ|

06085019c ತಥೈವ ಕೌರವೇ ರಾಜನ್ನವಧ್ಯಂತ ಪರೇ ರಣೇ||

ಪಾಂಡವರು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮೂರು ವಿಭಾಗಗಳಾಗಿ ಕೌರವರನ್ನು
ವಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಜನ್ ! ಹಾಗೆಯೇ ರಣದಲ್ಲಿ ಕೌರವರೂ ಕೂಡ
ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ವಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

06085020a ದ್ರೋಣಸ್ತು ರಥಿನಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಸೋಮಕಾನ್ಸಂಜಯೈಃ ಸಹ|

06085020c ಅಭ್ಯದ್ರವತ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಃ ಪ್ರೇಷಯಿಷ್ಯನ್ಯಮಕ್ಷಯಂ||

ರಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ದ್ರೋಣನಾದರೋ ಸೃಂಜಯರೊಂದಿಗಿದ್ದ
ಸೋಮಕರನ್ನು ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಆಕ್ರಮಿಸಿ, ಯಮಲೋಕಕ್ಕೆ
ಕಳುಹಿಸಿದನು.

06085021a ತತ್ರಾಕ್ರಂದೋ ಮಹಾನಾಸೀತ್ಸಂಜಯಾನಾಂ ಮಹಾತ್ಮನಾಂ|

06085021c ವಧ್ಯತಾಂ ಸಮರೇ ರಾಜನ್ಭಾರದ್ವಾಜೇನ ಧನ್ವಿನಾ||

ರಾಜನ್ ! ಸಮರದಲ್ಲಿ ಧನ್ವಿ ಭಾರದ್ವಾಜನಿಂದ ವಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ
ಮಹಾತ್ಮಾ ಸೃಂಜಯರಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಆಕ್ರಂದನವು ಉಂಟಾಯಿತು.

06085022a ದ್ರೋಣೇನ ನಿಹತಾಸ್ತತ್ರ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾ ಬಹವೋ ರಣೇ|

06085022c ವಿವೇಷ್ಯಂತಃ ಸ್ಮ ದೃಶ್ಯಂತೇ ವ್ಯಾಧಿಕ್ಲಿಷ್ಟಾ ನರಾ ಇವ||

ಅಲ್ಲಿ ದ್ರೋಣನಿಂದ ನಿಹತರಾದ ಹಲವಾರು ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ರಣದಲ್ಲಿ
ವ್ಯಾಧಿಪೀಡಿತರಾದ ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ಸಂಕಟದಿಂದ
ಹೊರಳಾಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿದೆವು.

06085023a ಕೂಜತಾಂ ಕ್ರಂದತಾಂ ಚೈವ ಸ್ತನತಾಂ ಚೈವ ಸಂಯುಗೇ|

06085023c ಅನಿಶಂ ಶ್ರೂಯತೇ ಶಬ್ದಃ ಕ್ಷುತ್ಕೃಶಾನಾಂ ನೃಣಾಮಿವ||

ಹಸಿವೆಯಿಂದ ಬಳಲಿದವರಂತೆ ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಗಾಯಗೊಂಡು
ಬಿದ್ದಿರುವವರ ಕೂಗು, ಅಳು ಮತ್ತು ಕಿರುಚಾಟಗಳು ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದವು.

06085024a ತಥೈವ ಕೌರವೇಯಾಣಾಂ ಭೀಮಸೇನೋ ಮಹಾಬಲಃ|

06085024c ಚಕಾರ ಕದನಂ ಘೋರಂ ಕ್ರುದ್ಧಃ ಕಾಲ ಇವಾಪರಃ||

ಹಾಗೆಯೇ ಕೌರವರೊಡನೆಯೂ ಮಹಾಬಲ ಭೀಮಸೇನನು ಇನ್ನೊಬ್ಬ
ಕ್ರುದ್ಧ ಕಾಲನಂತೆ ಘೋರ ಕದನವನ್ನು ನಡೆಸಿದನು.

06085025a ವಧ್ಯತಾಂ ತತ್ರ ಸೈನ್ಯಾನಾಮನ್ಯೋನ್ಯೇನ ಮಹಾರಣೇ|

06085025c ಪ್ರಾವರ್ತತ ನದೀ ಘೋರಾ ರುಧಿರೌಘಪ್ರವಾಹಿನೀ||

ಸೇನೆಗಳು ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ವಧಿಸುತ್ತಿರುವ ಆ ಮಹಾರಣದಲ್ಲಿ ರಕ್ತ-
ಮಾಂಸಗಳೇ ಹರಿದಿದ್ದ ಘೋರ ನದಿಯು ಹುಟ್ಟಿತು.

06085026a ಸ ಸಂಗ್ರಾಮೋ ಮಹಾರಾಜ ಘೋರರೂಪೋಽಭವನ್ಮಹಾನ್|

06085026c ಕುರೂಣಾಂ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಚ ಯಮರಾಷ್ಟ್ರವಿವರ್ಧನಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಯಮರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವ ಕುರು-ಪಾಂಡವರ
ಆ ಮಹಾ ಸಂಗ್ರಾಮವು ಘೋರ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿತು.

06085027a ತತೋ ಭೀಮೋ ರಣೇ ಕ್ರುದ್ಧೋ ರಭಸಶ್ಚ ವಿಶೇಷತಃ|

06085027c ಗಜಾನೀಕಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ಮೃತ್ಯುವೇ||

ಆಗ ಭೀಮನು ರಣದಲ್ಲಿ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ವಿಶೇಷ ರಭಸದಿಂದ ಗಜಸೇನೆಯ
ಮೇಲೆ ಧಾಳಿ ನಡೆಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು.

06085028a ತತ್ರ ಭಾರತ ಭೀಮೇನ ನಾರಾಚಾಭಿಹತಾ ಗಜಾಃ|

06085028c ಪೇತುಃ ಸೇದುಶ್ಚ ನೇದುಶ್ಚ ದಿಶಶ್ಚ ಪರಿಬಭ್ರಮುಃ||

ಭಾರತ ! ಅಲ್ಲಿ ಭೀಮನ ನಾರಾಚಗಳಿಂದ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಆನೆಗಳು
ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದವು, ಕಿರುಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವು, ಮರಣಹೊಂದಿದ್ದವು ಮತ್ತು
ದಿಕ್ಕಾಪಾಲಾಗಿ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದವು.

06085029a ಚಿನ್ನಹಸ್ತಾ ಮಹಾನಾಗಾಶ್ಚಿನ್ನಪಾದಾಶ್ಚ ಮಾರಿಷ|

06085029c ಕ್ರೌಂಚವದ್ವ್ಯ ನದನ್ಭೀತಾಃ ಪೃಥಿವೀಮಧಿಶ್ಶಿಶ್ಯಿರೇ||

ಮಾರಿಷ ! ಸೊಂಡಿಲುಗಳು ತುಂಡಾಗಿ ಅಥವಾ ಕಾಲು ತುಂಡಾಗಿ
ಮಹಾ ಗಜಗಳು ಕ್ರೌಂಚಗಳಂತೆ ಕೂಗುತ್ತಾ ಭೀತಿಗೊಂಡು ಭೂಮಿಯ
ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದವು.

06085030a ನಕುಲಃ ಸಹದೇವಶ್ಚ ಹಯಾನೀಕಮಭಿದ್ರುತೌ|

06085030c ತೇ ಹಯಾಃ ಕಾಂಚನಾಪೀಡಾ ರುಕ್ಮಭಾಂಡಪರಿಚ್ಛದಾಃ|

06085030e ವಧ್ಯಮಾನಾ ವ್ಯದ್ಯಶ್ಯಂತ ಶತಶೋಽಥ ಸಹಸ್ರಶಃ||

ನಕುಲ-ಸಹದೇವರು ಕುದುರೆಗಳ ಸೇನೆಯನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದರು. ಅವರು ಕಾಂಚನ ಆಭರಣಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಮೇಲು ಹೊದಿಕೆಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತಗೊಂಡಿದ್ದ ನೂರಾರು ಸಹಸ್ರಾರು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ವಧಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿತು.

06085031a ಪತದ್ಭಿಶ್ಚ ಹಯೈ ರಾಜನ್ಸಮಾಸ್ತೀರ್ಯತ ಮೇದಿನೀ|

06085031c ನಿರ್ಜಿಹ್ವೈಶ್ಚ ಶ್ವಸದ್ಭಿಶ್ಚ ಕೂಜದ್ಭಿಶ್ಚ ಗತಾಸುಭಿಃ|

06085031e ಹಯೈರ್ಬಭೌ ನರಶ್ರೇಷ್ಠ ನಾನಾರೂಪಧರೈರ್ಧರಾ||

ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಕುದುರೆಗಳಿಂದ ಮೇದಿನಿಯು ತುಂಬಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ನಾಲಿಗೆಗಳಿರಲಿಲ್ಲ, ದೀರ್ಘ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದವು, ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದವು, ಮತ್ತು ತೀರಿಕೊಂಡಿದ್ದವು. ನರಶ್ರೇಷ್ಠ! ಹೀಗೆ ಕುದುರೆಗಳು ನಾನಾ ರೂಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದವು.

06085032a ಅರ್ಜುನೇನ ಹತ್ಯೈಃ ಸಂಖ್ಯೇ ತಥಾ ಭಾರತ ವಾಜಿಭಿಃ|

06085032c ಪ್ರಬಭೌ ವಸುಧಾ ಘೋರಾ ತತ್ರ ತತ್ರ ವಿಶಾಂ ಪತೇ||

ಭಾರತ! ವಿಶಾಂಪತೇ! ರಣದಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನಿಂದ ಹತವಾದ ಕುದುರೆಗಳಿಂದ ವಸುಧೆಯು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಘೋರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.

06085033a ರಥೈರ್ಭಗ್ನೈರ್ಧ್ವಜೈಶ್ಚಿನ್ನೈಶ್ಚ ತ್ರೈಶ್ಚ ಸುಮಹಾಪ್ರಭೈಃ|

06085033c ಹಾರೈರ್ನಿಷ್ಠೈಃ ಸಕೇಯೂರೈಃ ಶಿರೋಭಿಶ್ಚ ಸಕುಂಡಲೈಃ||

06085034a ಉಷ್ಟ್ರೀಷೈರಪವಿದ್ಧೈಶ್ಚ ಪತಾಕಾಭಿಶ್ಚ ಸರ್ವಷಃ|

06085034c ಅನುಕರ್ಮೈಃ ಶುಭೈ ರಾಜನ್ಯೋಕ್ತೈಶ್ಚ ವ್ಯಸುರಶ್ಮಿಭಿಃ||

06085034e ಸಂಚನ್ನಾ ವಸುಧಾ ಭಾತಿ ವಸಂತೇ ಕುಸುಮೈರಿವ||

ರಾಜನ್! ಭಗ್ನವಾಗಿದ್ದ ರಥಗಳಿಂದ, ತುಂಡಾದ ಮಹಾಪ್ರಭೆಯ ಧ್ವಜ-
ಚಿತ್ರಗಳಿಂದ, ಸುವರ್ಣಮಯ ಹಾರಗಳಿಂದ, ಕೇಯೂರ-
ಕುಂಡಲಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ ಶಿರಗಳಿಂದ, ಬಿಚ್ಚಿಹೋದ
ಶಿರಸ್ತ್ರಾಣಗಳಿಂದ, ತುಂಡಾದ ಪತಾಕೆಗಳಿಂದ, ಸುಂದರ ನೊಗದ
ಕೆಳಭಾಗಗಳಿಂದಲೂ, ಕಡಿವಾಣಗಳಿಂದಲೂ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿದ್ದ
ರಣಭೂಮಿಯು ವಸಂತ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಕುಸುಮಗಳಿಂದ
ಆಚ್ಛಾದಿತವಾದ ಭೂಪ್ರದೇಶದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.

06085035a ಏವಮೇಷ ಕ್ಷಯೋ ವೃತ್ತಃ ಪಾಂಡೂನಾಮಪಿ ಭಾರತ|

06085035c ಕ್ರುದ್ಧೇ ಶಾಂತನವೇ ಭೀಷ್ಮೇ ದ್ರೋಣೇ ಚ ರಥಸತ್ತಮೇ||

06085036a ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ್ನಿ ಕೃಪೇ ಚೈವ ತಥೈವ ಕೃತವರ್ಮಣಿ|

06085036c ತಥೇತರೇಷು ಕ್ರುದ್ಧೇಷು ತಾವಕಾನಾಮಪಿ ಕ್ಷಯಃ||

ಹೀಗೆಯೇ ಭಾರತ! ಕ್ರುದ್ಧ ಶಾಂತನವ ಭೀಷ್ಮನಿಂದ, ರಥಸತ್ತಮ
ದ್ರೋಣನಿಂದ, ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನಿಂದ, ಕೃಪನಿಂದ ಮತ್ತು ಕೃತವರ್ಮನಿಂದ
ಪಾಂಡವರ ನಾಶವೂ ನಡೆಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಕ್ರುದ್ಧರಾದ ಅವರಿಂದ
ನಿನ್ನವರೂ ಹತರಾದರು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ

ಅಷ್ಟಮದಿವಸಯುದ್ಧೇ ಪಂಚಾಶೀತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಮದಿವಸಯುದ್ಧ ಎನ್ನುವ ಎಂಭತ್ತೈದನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೮೬

ಉಲೂಪಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ್ದ ಇರಾವನನು ತನ್ನ
ಅಶ್ವಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ರಣವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದುದು (೧-೧೫).
ಇರಾವನನು ಶಕುನಿಯ ಐದು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ವಧಿಸಿದುದು (೧೬-೪೨).
ಆಶ್ವತ್ಥಂಗಿ-ಇರಾವನರ ಮಾಯಾ ಯುದ್ಧ; ಇರಾವನನ ವಧೆ (೪೩-
೭೧). ಸಂಕುಲಯುದ್ಧ (೭೨-೮೬).

06086001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06086001a ವರ್ತಮಾನೇ ತಥಾ ರೌದ್ರೇ ರಾಜನ್ವೀರವರಕ್ಷಯೇ|

06086001c ಶಕುನಿಃ ಸೌಬಲಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ಪಾಂಡವಾನ್ಸಮುಪಾದ್ರವತ್||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ಹಾಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ
ವೀರವರಕ್ಷಯ ರೌದ್ರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಸೌಬಲ ಶಕುನಿಯು
ಪಾಂಡವರನ್ನು ಎದುರಿಸಿದನು.

06086002a ತಥೈವ ಸಾತ್ವತೋ ರಾಜನ್ ಹಾರ್ದಿಕೈಃ ಪರವೀರಹಾ|

06086002c ಅಭ್ಯದ್ರವತ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಪಾಂಡವಾನಾಮನೀಕಿನೀಂ||

ರಾಜನ್ ! ಹಾಗೆಯೇ ಪರವೀರಹ ಸಾತ್ವತ ಹಾರ್ದಿಕ್ಯನೂ ಕೂಡ
ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರ ಸೇನೆಯನ್ನು ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದನು.

06086003a ತತಃ ಕಾಂಬೋಜಮುಖ್ಯಾನಾಂ ನದೀಜಾನಾಂ ಚ ವಾಜಿನಾಂ|

06086003c ಆರಟ್ಟಾನಾಂ ಮಹೀಜಾನಾಂ ಸಿಂಧುಜಾನಾಂ ಚ ಸರ್ವಶಃ||

06086004a ವನಾಯುಜಾನಾಂ ಶುಭ್ರಾಣಾಂ ತಥಾ ಪರ್ವತವಾಸಿನಾಂ|

06086004c ಯೇ ಚಾಪರೇ ತಿತ್ತಿರಜಾ ಜವನಾ ವಾತರಂಹಸಃ||

06086005a ಸುವರ್ಣಾಲಂಕೃತೈರೈರ್ವೈರ್ವರ್ವದ್ಭಿಃ ಸುಕಲ್ಪಿತೈಃ|

06086005c ಹಯೈರ್ವಾ ತಜವೈರ್ಮುಖೈಃ ಪಾಂಡವಸ್ಯ ಸುತೋ ಬಲೀ||

06086005e ಅಭ್ಯವರ್ತತ ತತ್ಸೈನ್ಯಂ ಹೃಷ್ಟರೂಪಃ ಪರಂತಪಃ||

ಆಗ ಕಾಂಬೋಜಮುಖ್ಯ ಮತ್ತು ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಕುದುರೆಗಳಿಂದ,
ಅರಟ್ಟರು, ಮಹೀಜರು ಮತ್ತು ಸಿಂಧುಜರಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆಯಲ್ಪಟ್ಟು,
ವನಾಯುಜರು, ಶುಭ್ರರು ಮತ್ತು ಪರ್ವತವಾಸಿಗಳಿಂದ, ಮತ್ತು ಇತರ
ತಿತ್ತಿರಜ ಮೊದಲಾದ ವಾಯುವೇಗವುಳ್ಳ ಸುವರ್ಣಾಲಂಕೃತಗೊಂಡ,
ಕವಚಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ ಸುಕಲ್ಪಿತವಾದ, ಹಯಗಳೊಡನೆ ಪಾಂಡವನ
ಬಲಶಾಲೀ ಮಗ ಹೃಷ್ಟರೂಪ ಪರಂತಪನು ಆ ಸೈನ್ಯವನ್ನು
ಎದುರಿಸಿದನು.

06086006a ಅರ್ಜುನಸ್ಯಾಥ ದಾಯಾದ ಇರಾವಾನ್ನಾಮ ವೀರ್ಯವಾನ್|

06086006c ಸುತಾಯಾಂ ನಾಗರಾಜಸ್ಯ ಜಾತಃ ಪಾರ್ಥೇನ ಧೀಮತಾ||

ಇವನು ಇರಾವನ್ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಅರ್ಜುನನ ವೀರ್ಯವಾನ್ ಮಗ.

ನಾಗರಾಜನ ಮಗಳಲ್ಲಿ ಧೀಮತ ಪಾರ್ಥನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವನು.

06086007a ಐರಾವತೇನ ಸಾ ದತ್ತಾ ಅನಪತ್ಯಾ ಮಹಾತ್ಮನಾ|
06086007c ಪತ್ಯೌ ಹತೇ ಸುಪರ್ಣೇನ ಕೃಪಣಾ ದೀನಚೇತನಾ||

ಗರುಡನಿಂದ ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಮಕ್ಕಳಿರದ,
ದೀನಚೇತನಳಾಗಿದ್ದ, ಕೃಪಣಳಾಗಿದ್ದ ಅವಳನ್ನು ಮಹಾತ್ಮ
ಐರಾವತನು ಅವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು.

06086008a ಭಾರ್ಯಾರ್ಥಂ ತಾಂ ಚ ಜಗ್ರಾಹ ಪಾರ್ಥಃ ಕಾಮವಶಾನುಗಾಂ|
06086008c ಏವಮೇಷ ಸಮುತ್ಪನ್ನಃ ಪರಕ್ಷೇತ್ರೇಽರ್ಜುನಾತ್ಮಜಃ||

ಕಾಮವಶಾನುಗಳಾಗಿದ್ದ ಅವಳನ್ನು ಪಾರ್ಥನು ಪತ್ತಿಯನ್ನಾಗಿ
ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದನು. ಇವನೇ ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಹೆಂಡತಿಯಲ್ಲಿ (ಪರಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ)
ಹುಟ್ಟಿದ ಅರ್ಜುನನ ಮಗ¹³³.

06086009a ಸ ನಾಗಲೋಕೇ ಸಂವೃದ್ಧೋ ಮಾತ್ರಾ ಚ ಪರಿರಕ್ಷಿತಃ|

---

¹³³ ದ್ರೌಪದಿಯ ಕುರಿತು ಸಹೋದರರು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು
ಮುರಿದುಡಕ್ಕಾಗಿ ಅರ್ಜುನನು ವನವಾಸವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು ಗಂಗಾದ್ವಾರದಲ್ಲಿ
ಸ್ನಾನಕ್ಕೇಂದು ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಇಳಿದಾಗ ಕಾಮ ಮೂರ್ಛಿತಳಾದ ಉಲೂಪಿಯು
ಅವನನ್ನು ನಾಗಲೋಕಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದು ಅವನೊಂದಿಗೆ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಕಳೆದ
ವಿಷಯವು ಆದಿಪರ್ವದ ಅಧ್ಯಾಯ ೨೦೬ರಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ
ಉಲೂಪಿಯು ವಿಧವೆ ಎಂಬ ವಿಷಯವು ಬಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಧವೆಯಾಗಿದ್ದ
ಉಲೂಪಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನಾದುದರಿಂದ ಇರಾವತನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ
ಪರಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

06086009c ಪಿತ್ರವ್ಯೇಣ ಪರಿತ್ಯಕ್ತಃ ಪಾರ್ಥದ್ವೇಷಾದ್ಧರಾತ್ಮನಾ||

ಪಾರ್ಥನ ದ್ವೇಷದಿಂದಾಗಿ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನಿಂದ ಪರಿತ್ಯಕ್ತನಾದ ಅವನು
ನಾಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯಿಂದ ಪರಿರಕ್ಷಿತನಾಗಿ ಬೆಳೆದನು¹³⁴.

06086010a ರೂಪವಾನ್ವೀರ್ಯಸಂಪನ್ನೋ ಗುಣವಾನ್ಸತ್ಯವಿಕ್ರಮಃ|

06086010c ಇಂದ್ರಲೋಕಂ ಜಗಾಮಾಶು ಶ್ರುತ್ವಾ ತತ್ರಾರ್ಜುನಂ ಗತಂ||

ರೂಪವಂತನೂ, ಗುಣವಂತನೂ, ವೀರ್ಯಸಂಪನ್ನನೂ,
ಸತ್ಯವಿಕ್ರಮಿಯೂ ಆದ ಅವನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಅರ್ಜುನನು ಹೋಗಿದ್ದುದನ್ನು
ಕೇಳಿ ಇಂದ್ರಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದನು.

06086011a ಸೋಽಭಿಗಮ್ಯ ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ಪಿತರಂ ಸತ್ಯವಿಕ್ರಮಂ|

06086011c ಅಭ್ಯವಾದಯದವ್ಯಗ್ರೋ ವಿನಯೇನ ಕೃತಾಂಜಲಿಃ|

06086011e ಇರಾವಾನಸ್ಮಿ ಭದ್ರಂ ತೇ ಪುತ್ರಶ್ಚಾಹಂ ತವಾಭಿಭೋ||

ಆ ಅವ್ಯಗ್ರನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ತಂದೆ ಮಹಾತ್ಮ ಸತ್ಯವಿಕ್ರಮಿಗೆ
ವಿನಯದಿಂದ ಕೈಮುಗಿದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದನು: “ಪ್ರಭೋ! ನಾನು
ಇರಾವಾನ್. ನಿನ್ನ ಮಗ.”

06086012a ಮಾತುಃ ಸಮಾಗಮೋ ಯಶ್ಚ ತತ್ಸರ್ವಂ ಪ್ರತ್ಯವೇದಯತ್|

06086012c ತಚ್ಚ ಸರ್ವಂ ಯಥಾವೃತ್ತಮನುಸ್ಮಾರ ಪಾಂಡವಃ||

¹³⁴ ಆದರೆ ಇರಾವಾನನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನ್ಯಾರು ಮತ್ತು ಅರ್ಜುನನೊಂದಿಗೆ ಅವನಿದ್ದ
ದ್ವೇಷವು ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಎನ್ನುವುದು ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿಲ್ಲ.

ಅವನು ತಾಯಿಯನ್ನು ಎಂದು ಭೇಟಿಯಾಗಿದ್ದನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ
ಹೇಳಿಕೊಂಡನು. ಅವೆಲ್ಲವನ್ನು ನಡೆದ ಹಾಗೆಯೇ ಪಾಂಡವನು
ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡನು.

06086013a ಪರಿಷ್ವಜ್ಯ ಸುತಂ ಚಾಪಿ ಸೋಽಆತ್ಮನಃ ಸದೃಶಂ ಗುಣೈಃ|

06086013c ಪ್ರೀತಿಮಾನಭವತ್ಪಾರ್ಥೋ ದೇವರಾಜನಿವೇಶನೇ||

ದೇವರಾಜ ನಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಥನು ತನ್ನದೇ ಸಮಾನ ಗುಣಗಳನ್ನು
ಹೊಂದಿದ್ದ ಮಗನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು
ಸಂತೋಷಭರಿತನಾಗಿದ್ದನು.

06086014a ಸೋಽರ್ಜುನೇನ ಸಮಾಜ್ಞಪ್ತೋ ದೇವಲೋಕೇ ತದಾ ನೃಪ|

06086014c ಪ್ರೀತಿಪೂರ್ವಂ ಮಹಾಬಾಹುಃ ಸ್ವಕಾರ್ಯಂ ಪ್ರತಿ ಭಾರತ|

06086014e ಯುದ್ಧಕಾಲೇ ತ್ವಯಾಸ್ಮಾಕಂ ಸಾಹ್ಯಂ ದೇಯಮಿತಿ ಪ್ರಭೋ||

ನೃಪ! ಪ್ರಭೋ! ಭಾರತ! ಆಗ ದೇವಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಹಾಬಾಹು
ಅರ್ಜುನನು ಸ್ವಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಯುದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ
ನಮಗೆ ನಿನ್ನ ಸಹಾಯವನ್ನು ನೀಡು ಎಂದು ಆಜ್ಞೆಯಿತ್ತಿದ್ದನು.

06086015a ಬಾಧಮಿತ್ಯೇವಮುಕ್ತ್ವಾ ಚ ಯುದ್ಧಕಾಲ ಉಪಾಗತಃ|

06086015c ಕಾಮವರ್ಣಜವೈರಶ್ಚೈಃ ಸಂವೃತೋ ಬಹುಭಿರ್ನೃಪ||

ಒಳ್ಳೆಯದು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವನು ಯುದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ
ಕಾಮವರ್ಣಗಳ, ವೇಗಶಾಲಿ ಕುದುರೆಗಳಿಂದ ಸಂವೃತನಾಗಿ
ಬಂದನು.

06086016a ತೇ ಹಯಾಃ ಕಾಂಚನಾಪೀಡಾ ನಾನಾವರ್ಣಾ ಮನೋಜವಾಃ|

06086016c ಉತ್ಪೇತುಃ ಸಹಸಾ ರಾಜನ್ ಹಂಸಾ ಇವ ಮಹೋದಧೌ||

ರಾಜನ್ ! ಕಾಂಚನದೇಹದ, ನಾನಾವರ್ಣಗಳ, ಮನಸ್ಸಿನ ವೇಗವುಳ್ಳ
ಆ ಕುದುರೆಗಳು ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೇ ಹಂಸಗಳಂತೆ
ಮಹಾಸಾಗರದಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದವು.

06086017a ತೇ ತ್ವದೀಯಾನ್ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಹಯಸಂಘಾನ್ಮಹಾಜವಾನ್|

06086017c ಕ್ರೋಡೈಃ ಕ್ರೋಡಾನಭಿಘ್ನಂತೋ ಘೋಣಾಭಿಶ್ಚ ಪರಸ್ಪರಂ|

06086017e ನಿಪೇತುಃ ಸಹಸಾ ರಾಜನ್ಸುವೇಗಾಭಿಹತಾ ಭುವಿ||

ಅವು ನಿನ್ನ ಸೇನೆಯ ಕುದುರೆಗಳ ಗುಂಪನ್ನು ತಲುಪಿ ಮೂಗಿನಿಂದ
ಮೂಗುಗಳನ್ನು, ಕುತ್ತಿಗೆಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಹೊಡೆಯಲು ನಿನ್ನವರ
ಕುದುರೆಗಳು ತಕ್ಷಣವೇ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದವು.

06086018a ನಿಪತದ್ಭಿಸ್ತಥಾ ತೈಶ್ಚ ಹಯಸಂಘೈಃ ಪರಸ್ಪರಂ|

06086018c ಶುಶ್ರುವೇ ದಾರುಣಃ ಶಬ್ದಃ ಸುಪರ್ಣಪತನೇ ಯಥಾ||

ಆ ಕುದುರೆಗಳ ಸಮೂಹಗಳು ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಹೊಡೆದು ಬೀಳಿಸುವಾಗ
ಗರುಡನು ಕೆಳಗಿಳಿಯುವಂತೆ ದಾರುಣ ಶಬ್ದವು ಕೇಳಿಬಂದಿತು.

06086019a ತಥೈವ ಚ ಮಹಾರಾಜ ಸಮೇತ್ಯಾನ್ಯೋನ್ಯಮಾಹವೇ|

06086019c ಪರಸ್ಪರವಧಂ ಘೋರಂ ಚಕ್ರುಸ್ತೇ ಹಯಸಾದಿನಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಹಾಗೆಯೇ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ತಾಗಿ ಆ

ಅಶ್ವಾರೋಹಿಗಳು ಘೋರ ಪರಸ್ಪರವಧೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರು.

06086020a ತಸ್ಮಿಂಸ್ತಥಾ ವರ್ತಮಾನೇ ಸಂಕುಲೇ ತುಮುಲೇ ಭೃಶಂ|

06086020c ಉಭಯೋರಪಿ ಸಂಶಾಂತಾ ಹಯಸಂಘಾಃ ಸಮಂತತಃ||

ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಆ ತುಮುಲ ಸಂಕುಲ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಎರಡೂ ಕಡೆಯ ಕುದುರೆಗಳು ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಓಡುತ್ತಿದ್ದವು.

06086021a ಪ್ರಕ್ಷೀಣಸಾಯಕಾಃ ಶೂರಾ ನಿಹತಾಶ್ವಾಃ ಶ್ರಮಾತುರಾಃ|

06086021c ವಿಲಯಂ ಸಮನುಪ್ರಾಪ್ತಾಸ್ತಕ್ಷಮಾಣಾಃ ಪರಸ್ಪರಂ||

ಸಾಯಕಗಳಿಂದ ಗಾಯಗೊಂಡು, ಅಶ್ವಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಆಯಾಸಗೊಂಡ ಶೂರರು ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ನಾಶ ಹೊಂದಿದರು.

06086022a ತತಃ ಕ್ಷೀಣೇ ಹಯಾನೀಕೇ ಕಿಂಚಿಚ್ಛೇಷೇ ಚ ಭಾರತ|

06086022c ಸೌಬಲಸ್ಯಾತ್ಮಜಾಃ ಶೂರಾ ನಿರ್ಗತಾ ರಣಮೂರ್ಧನಿ||

ಭಾರತ ! ಕುದುರೆಗಳ ಸೇನೆಗಳು ನಾಶವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಉಳಿದಿರಲು
ಸೌಬಲನ ಶೂರ ಮಕ್ಕಳು ರಣಮೂರ್ಧನಿಗೆ ತೆರಳಿದರು.

06086023a ವಾಯುವೇಗಸಮಸ್ಪರ್ಶಾ ಜವೇ ವಾಯುಸಮಾಂಸ್ತಥಾ|

06086023c ಆರುಹ್ಯಯ ಶೀಲಸಂಪನ್ನಾನ್ವಯಃಸ್ಥಾಂಸ್ತುರಗೋತ್ತಮಾನ್||

06086024a ಗಜೋ ಗವಾಕ್ಷೋ ವೃಷಕಶ್ಚ ಮರ್ವಾನಾರ್ಜವಃ ಶುಕಃ|

06086024c ಷಡೇತೇ ಬಲಸಂಪನ್ನಾ ನಿಯಮ್ಯುರ್ಮಹತೋ ಬಲಾತ್||

ಗಜ, ಗವಾಕ್ಷ, ವೃಷಕ, ಚರ್ಮವಾನ್, ಆರ್ಜವ ಮತ್ತು ಶುಕ ಈ ಆರು
ಬಲಸಂಪನ್ನರು ಮುಟ್ಟಿದರೆ ವಾಯುವೇಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗಬಲ್ಲ, ವೇಗದಲ್ಲಿ
ವಾಯುವಿನ ಸಮನಾಗಿರುವ, ಶೀಲಸಂಪನ್ನ, ತರುಣ, ಉತ್ತಮ
ಕುದುರೆಗಳನ್ನೇರಿ, ಮಹಾ ಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ಬಂದರು.

06086025a ವಾರ್ಯಮಾಣಾಃ ಶಕುನಿನಾ ಸ್ವೈಶ್ಚ ಯೋಧೈರ್ಮಹಾಬಲೈಃ|

06086025c ಸನ್ನದ್ಧಾ ಯುದ್ಧಕುಶಲಾ ರೌದ್ರರೂಪಾ ಮಹಾಬಲಾಃ||

ಸ್ವಯಂ ಶಕುನಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ಮಹಾಬಲ ಯೋಧರಿಂದ
ತಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಕೂಡ ಆ ರೌದ್ರರೂಪೀ ಯುದ್ಧ ಕುಶಲ
ಮಹಾಬಲರು ಸನ್ನದ್ಧರಾದರು.

06086026a ತದನೀಕಂ ಮಹಾಬಾಹೋ ಭಿತ್ತ್ವಾ ಪರಮದುರ್ಜಯಂ|

06086026c ಬಲೇನ ಮಹತಾ ಯುಕ್ತಾಃ ಸ್ವರ್ಗಾಯ ವಿಜಯೈಷಿಣಃ|

06086026e ವಿವಿಶುಸ್ತೇ ತದಾ ಹೃಷ್ಟಾ ಗಾಂಧಾರಾ ಯುದ್ಧದುರ್ಮದಾಃ||

ಮಹಾಬಾಹೋ! ಯುದ್ಧ ದುರ್ಮದರಾಗಿದ್ದ ಹೃಷ್ಟರಾಗಿದ್ದ
ಗಾಂಧಾರರು ಸ್ವರ್ಗ ಅಥವಾ ವಿಜಯವನ್ನು ಬಯಸಿ ಮಹಾ
ಸೇನೆಯೊಡಗೂಡಿ ಆ ಪರಮ ದುರ್ಜಯ ಸೇನೆಯನ್ನು ಭೇದಿಸಿ
ಒಳಹೊಕ್ಕರು.

06086027a ತಾನ್ವವಿಷ್ಣಾಂಸ್ತದಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಇರಾವಾನಪಿ ವೀರ್ಯವಾನ್|

06086027c ಅಬ್ರವೀತ್ಸಮರೇ ಯೋಧಾನ್ವಿಚಿತ್ರಾಭರಣಾಯುಧಾನ್||

ಅವರು ಹಾಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನ್ನು ನೋಡಿ ವೀರ್ಯವಾನ್ ಇರಾವಾನನೂ
ಕೂಡ ಸಮರದಲ್ಲಿ ವಿಚಿತ್ರ ಆಭರಣ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ
ಯೋಧರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

06086028a ಯಥೈತೇ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಸ್ಯ ಯೋಧಾಃ ಸಾನುಗವಾಹನಾಃ|

06086028c ಹನ್ಯಂತೇ ಸಮರೇ ಸರ್ವೇ ತಥಾ ನೀತಿರ್ವಿಧೀಯತಾಂ||

“ಅನುಚರರು ಮತ್ತು ವಾಹನಗಳೊಂದಿಗೆ ಬಂದಿರುವ ಈ
ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರ ನ ಯೋಧರು ಎಲ್ಲರೂ ಸಮರದಲ್ಲಿ
ಮೃತ್ಯುವನ್ನಪ್ಪುವಂಥಹ ನೀತಿಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಿರಿ!”

06086029a ಬಾಢಮಿತ್ರೈವಮುಕ್ತ್ವಾ ತೇ ಸರ್ವೇ ಯೋಧಾ ಇರಾವತಃ|

06086029c ಜಘ್ನುಸ್ತೇ ವೈ ಪರಾನೀಕಂ ದುರ್ಜಯಂ ಸಮರೇ ಪರೈಃ||

ಒಳ್ಳೆಯದು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಇರಾವತನ ಎಲ್ಲ ಯೋಧರೂ ಸಮರದಲ್ಲಿ

ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ದುರ್ಜಯರಾದ ಆ ಶತ್ರುಸೇನೆಯನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದರು.

06086030a ತದನೀಕಮನೀಕೇನ ಸಮರೇ ವೀಕ್ಷ್ಯ ಪಾತಿತಂ|

06086030c ಅಮೃಷ್ಯಮಾಣಾಸ್ತೇ ಸರ್ವೇ ಸುಬಲಸ್ಯಾತ್ಮಜಾ ರಣೇ|

06086030e ಇರಾವಂತಮಭಿದ್ರುತ್ಯ ಸರ್ವತಃ ಪರ್ಯವಾರಯನ್||

ಅವನ ಸೇನೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಸೇನೆಯು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ರಣದಲ್ಲಿ ಉದ್ರಿಕ್ತರಾಗಿ ಸುಬಲನ ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲರೂ ಇರಾವಂತನನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆದರು.

06086031a ತಾಡಯಂತಃ ಶಿತೈಃ ಪ್ರಾಸ್ಮೈಶ್ಚೋದಯಂತಃ ಪರಸ್ಪರಂ|

06086031c ತೇ ಶೂರಾಃ ಪರ್ಯಧಾವಂತ ಕುರ್ವಂತೋ ಮಹದಾಕುಲಂ||

ಹರಿತ ಪ್ರಾಸಗಳಿಂದ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾ ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಪ್ರಚೋದನೆಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಆ ಶೂರರು ಅವನನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದು ಮಹಾ ವ್ಯಾಕುಲವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದರು.

06086032a ಇರಾವಾನಥ ನಿರ್ಭಿನ್ನಃ ಪ್ರಾಸ್ಮೈಸ್ತೀಕ್ಷ್ಮೈರ್ಮಹಾತ್ಮಭಿಃ|

06086032c ಸ್ತವತಾ ರುಧಿರೇಣಾಕ್ತಸ್ತೋತ್ರೈರ್ವಿಧ್ಧ ಇವ ದ್ವಿಪಃ||

ಆ ಮಹಾತ್ಮರ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಪ್ರಾಸಗಳಿಂದ ಗಾಯಗೊಂಡು ಇರಾವಾನನು ರಕ್ತದಿಂದ ತೋಯ್ದು ಅಂಕುಶದಿಂದ ತಿವಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ಆನೆಯಂತೆ ವ್ಯಾಕುಲಗೊಂಡನು.

06086033a ಉರಸ್ಯಪಿ ಚ ಪೃಷ್ಠೇ ಚ ಪಾರ್ಶ್ವಯೋಶ್ಚ ಭೃಶಾಹತಃ|

06086033c ಏಕೋ ಬಹುಭಿರತ್ಯರ್ಥಂ ಧೈರ್ಯಾದ್ರಾಜನ್ವ ವಿವ್ಯಥೇ||

ರಾಜನ್! ಒಬ್ಬನಾಗಿದ್ದರೂ ಅನೇಕರು ಎದುರಿನಿಂದ, ಹಿಂದಿನಿಂದ ಮತ್ತು ಪಕ್ಕಗಳಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವನು ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ.

06086034a ಇರಾವಾನಥ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಃ ಸರ್ವಾಂಸ್ತಾನ್ನಿಶಿತೈಃ ಶರೈಃ|

06086034c ಮೋಹಯಾಮಾಸ ಸಮರೇ ವಿದ್ಧ್ವಾ ಪರಪುರಂಜಯಃ||

ಆಗ ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಪರಪುರಂಜಯ ಇರಾವಾನನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ನಿಶಿತ ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದು ಮೂರ್ಛಗೊಳಿಸಿದನು.

06086035a ಪ್ರಾಸಾನುದ್ಧೃತ್ಯ ಸರ್ವಾಂಶ್ಚ ಸ್ವಶರೀರಾದರಿಂದಮಃ|

06086035c ತೈರೇವ ತಾಡಯಾಮಾಸ ಸುಬಲಸ್ಯಾತ್ಮ ಜಾನ್ರಣೇ||

ತನ್ನ ಶರೀರ ಸರ್ವಾಂಗಗಳಿಗೆ ಚುಚ್ಚಿ ಕೊಂಡಿದ್ದ ಪ್ರಾಸಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತು ತೆಗೆದು ಅವುಗಳಿಂದಲೇ ರಣದಲ್ಲಿ ಸುಬಲನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪ್ರಹರಿಸಿದನು.

06086036a ನಿಕೃಷ್ಯ ನಿಶಿತಂ ಖಿಡ್ಗಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಚ ಶರಾವರಂ|

06086036c ಪದಾತಿಸ್ತೂರ್ಣಮಾಗಚ್ಛೈಜ್ಜಿಘಾಂಸುಃ ಸೌಬಲಾನ್ಯುಧಿ||

ಅನಂತರ ನಿಶಿತ ಖಿಡ್ಗವನ್ನು ಎಳೆದು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಗುರಾಣಿಯನ್ನೂ ಹಿಡಿದು ತಕ್ಷಣವೇ ಆ ಸೌಬಲರನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಂಹರಿಸಲು ಪದಾತಿಯಾಗಿಯೇ ನಡೆದನು.

06086037a ತತಃ ಪ್ರತ್ಯಾಗತಪ್ರಾಣಾಃ ಸರ್ವೇ ತೇ ಸುಬಲಾತ್ಮಜಾಃ|

06086037c ಭೂಯಃ ಕ್ರೋಧಸಮಾವಿಷ್ಟಾ ಇರಾವಂತಮಥಾದ್ರವನ್||

ಆಗ ಪುನಃ ಎಚ್ಚಿತ್ತಿದ್ದ ಆ ಎಲ್ಲ ಸುಬಲಾತ್ಮಜರು ಪುನಃ
ಕ್ರೋಧಸಮಾವಿಷ್ಟರಾಗಿ ಇರವಂತನನ್ನು ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದರು.

06086038a ಇರಾವಾನಪಿ ಖಡ್ಗೇನ ದರ್ಶಯನ್ಪಾನಿಲಾಘವಂ|

06086038c ಅಭ್ಯವರ್ತತ ತಾನ್ಸರ್ವಾನ್ಸೌಬಲಾನ್ಬಲದರ್ಪಿತಃ||

ಬಲದರ್ಪಿತ ಇರವಾನನೂ ಕೂಡ ಖಡ್ಗದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕೈಚಳಕವನ್ನು
ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಅವರೆಲ್ಲ ಸೌಬಲರನ್ನೂ ಎದುರಿಸಿದನು.

06086039a ಲಾಘವೇನಾಥ ಚರತಃ ಸರ್ವೇ ತೇ ಸುಬಲಾತ್ಮಜಾಃ|

06086039c ಅಂತರಂ ನಾದ್ಯಗಚ್ಛಂತ ಚರಂತಃ ಶೀಘ್ರಗಾಮಿನಃ||

ಚಾಕಚಕ್ಯತೆಯಿಂದ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಸುಬಲಾತ್ಮಜರೆಲ್ಲರೂ
ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಅವನನ್ನು ಹೊಡೆಯಲು ಅವಕಾಶವನ್ನೇ
ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ.

06086040a ಭೂಮಿಷ್ಠಮಥ ತಂ ಸಂಖ್ಯೇ ಸಂಪ್ರದೃಶ್ಯ ತತಃ ಪುನಃ|

06086040c ಪರಿವಾರ್ಯ ಭೃಶಂ ಸರ್ವೇ ಗ್ರಹೀತುಮುಪಚಕ್ರಮುಃ||

ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರೆಲ್ಲರೂ
ಅವನನ್ನು ಸುತ್ತವರೆದು ಪುನಃ ಪುನಃ ಸೆರೆಹಿಡಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು.

06086041a ಅಥಾಭ್ಯಾಶಗತಾನಾಂ ಸ ಖಡ್ಗೇನಾಮಿತ್ರಕರ್ಶನಃ|

06086041c ಉಪಹಸ್ತಾವಹಸ್ತಾಭ್ಯಾಂ ತೇಷಾಂ ಗಾತ್ರಾಣ್ಯಕೃಂತತ||

ಆಗ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಅಮಿತ್ರಕರ್ಶನನು ಅವರ ಎರಡೂ ಹಸ್ತಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಶರೀರಗಳನ್ನೂ ತುಂಡರಿಸಿದನು.

06086042a ಆಯುಧಾನಿ ಚ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಬಾಹೂನಪಿ ಚ ಭೂಷಿತಾನ್||

06086042c ಅಪತಂತ ನಿಕೃತ್ಯಾಂಗಾ ಗತಾ ಭೂಮಿಂ ಗತಾಸವಃ||

ಅವರೆಲ್ಲರ ಆಯುಧಗಳು ಮತ್ತು ಭೂಷಿತ ಬಾಹುಗಳು ಬಿದ್ದು ಅಂಗಗಳು ತುಂಡಾಗಿ ಅಸುನೀಗಿ ಅವರು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರು.

06086043a ವೃಷಕಸ್ತು ಮಹಾರಾಜ ಬಹುಧಾ ಪರಿವಿಕ್ಷತಃ|

06086043c ಅಮುಚ್ಯತ ಮಹಾರೌದ್ರಾತ್ಸ್ಮಾ ದ್ವೀರಾವಕರ್ತನಾತ್||

ಮಹಾರಾಜ ! ವೃಷಕನು ಮಾತ್ರ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಗಾಯಗೊಂಡು ವೀರರನ್ನು ತುಂಡರಿಸುವ ಆ ಮಹಾರೌದ್ರ ಯುದ್ಧದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡನು.

06086044a ತಾನ್ಸರ್ವಾನ್ವತಿಸ್ತಾನ್ವಷ್ಟ್ವಾ ಭೀತೋ ದುರ್ಯೋಧನಸ್ತತಃ|

06086044c ಅಭ್ಯಭಾಷತ ಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ರಾಕ್ಷಸಂ ಘೋರದರ್ಶನಂ||

06086045a ಆಶ್ಚ್ಯಶೃಂಗಿಂ ಮಹೇಷ್ಟ್ವಾಸಂ ಮಾಯಾವಿನಮರಿಂದಮಂ|

06086045c ವೈರಿಣಂ ಭೀಮಸೇನಸ್ಯ ಪೂರ್ವಂ ಬಕವಧೇನ ವೈ||

ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಬಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಭೀತನಾದ ದುರ್ಯೋಧನನು ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಘೋರದರ್ಶನ ಮಹೇಷ್ಟ್ವಾಸ ಮಾಯಾವೀ ಅರಿಂದಮ ಬಕವಧದ ಕಾರಣದಿಂದ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೇ ಭೀಮಸೇನನ

ವೈರಿಯಾಗಿದ್ದ ರಾಕ್ಷಸ ಆಶ್ಚರ್ಯಂಗಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

06086046a ಪಶ್ಯ ವೀರ ಯಥಾ ಹ್ಯೇಷ ಫಲ್ಲನಸ್ಯ ಸುತೋ ಬಲೀ|

06086046c ಮಾಯಾವೀ ವಿಪ್ರಿಯಂ ಘೋರಮಕಾರ್ಷೀನ್ಮೇ ಬಲಕ್ಷಯಂ||

“ವೀರ! ಹೇಗೆ ಈ ಫಲ್ಲನನ ಬಲಶಾಲೀ ಮಾಯಾವೀ ಮಗನು ನನ್ನ ಸೇನೆಯನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸಿ ವಿಪ್ರಿಯವಾದ ಘೋರ ಕೃತ್ಯವನ್ನೆಸಗಿದ್ದಾನೆ ನೋಡು!

06086047a ತ್ವಂ ಚ ಕಾಮಗಮಸ್ತಾತ ಮಾಯಾಸ್ಮೇ ಚ ವಿಶಾರದಃ|

06086047c ಕೃತವೈರಶ್ಚ ಪಾರ್ಥೇನ ತಸ್ಮಾದೇನಂ ರಣೇ ಜಹಿ||

ಅಯ್ಯಾ! ನೀನೂ ಕೂಡ ಬಯಸಿದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬಲ್ಲೆ. ಮಾಯಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶಾರದನಾಗಿದ್ದೀಯೆ. ಪಾರ್ಥನೊಂದಿಗೆ ವೈರವನ್ನೂ ಸಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ. ಆದುದರಿಂದ ರಣದಲ್ಲಿ ಇವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲು!”

06086048a ಬಾಢಮಿತ್ಯೇವಮುಕ್ತ್ವಾ ತು ರಾಕ್ಷಸೋ ಘೋರದರ್ಶನಃ|

06086048c ಪ್ರಯಯೌ ಸಿಂಹನಾದೇನ ಯತ್ರಾರ್ಜುನಸುತೋ ಯುವಾ||

ಆಗಲೆಂದು ಹೇಳಿ ಘೋರದರ್ಶನ ರಾಕ್ಷಸನು ಸಿಂಹನಾದದೊಂದಿಗೆ ಅರ್ಜುನನ ಯುವ ಮಗನಿರುವಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟನು.

06086049a ಸ್ವಾರೂಢೈರ್ಯುಧ್ಧಕುಶಲೈರ್ವಿಮಲಪ್ರಾಸಯೋಧಿಭಿಃ|

06086049c ವೀರೈಃ ಪ್ರಹಾರಿಭಿರ್ಯುಕ್ತಃ ಸ್ವೈರನೀಕೈಃ ಸಮಾವೃತಃ|

06086049e ನಿಹಂತುಕಾಮಃ ಸಮರೇ ಇರಾವಂತಂ ಮಹಾಬಲಂ||

ಯುದ್ಧ ಕುಶಲರಾದ ಹರಿತ ಪ್ರಾಸಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದ ಅಶ್ವಾರೋಹಿ ವೀರ
ಯೋಧ ಪ್ರಹಾರೀ ತನ್ನದೇ ಸೈನಿಕರಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಅವನು
ಸಮರದಲ್ಲಿ ಮಹಾಬಲ ಇರಾವಂತನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲು ಬಯಸಿದನು.

06086050a ಇರಾವಾನಪಿ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಸ್ವ ರಮಾಣಃ ಪರಾಕ್ರಮೀ|

06086050c ಹಂತುಕಾಮಮಿತ್ರಘೋ ರಾಕ್ಷಸಂ ಪ್ರತ್ಯವಾರಯತ್||

ಪರಾಕ್ರಮೀ ಅಮಿತ್ರಘ್ನ ಇರಾವನನೂ ಕೂಡ ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಆ
ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಬಯಸಿ ತ್ವರಮಾಡಿ ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದನು.

06086051a ತಮಾಪತಂತಂ ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ರಾಕ್ಷಸಃ ಸುಮಹಾಬಲಃ|

06086051c ತ್ವರಮಾಣಸ್ತತೋ ಮಾಯಾಂ ಪ್ರಯೋಕ್ತುಮುಪಚಕ್ರಮೇ||

ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಮಹಾಬಲ ರಾಕ್ಷಸನು
ತ್ವರಮಾಡಿ ಮಾಯೆಯನ್ನುಪಯೋಗಿಸ ತೊಡಗಿದನು.

06086052a ತೇನ ಮಾಯಾಮಯಾಃ ಕ್ಲಪ್ತಾಹಯಾಸ್ತಾವಂತ ಏವ ಹಿ|

06086052c ಸ್ವಾರೂಢಾ ರಾಕ್ಷಸೈರ್ಘೋರೈಃ ಶೂಲಪಟ್ಟಿಶಪಾಣಿಭಿಃ||

ಆಗ ಅವನು ಇರಾವಾನನ ಅಶ್ವಾರೋಹಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ
ಮಾಯೆಯಿಂದ ಕುದುರೆಗಳನ್ನೇರಿದ ಶೂಲ-ಪಟ್ಟಿಶಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದ
ಘೋರ ರಾಕ್ಷಸರ ಪಡೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು.

06086053a ತೇ ಸಂರಬ್ಧಾಃ ಸಮಾಗಮ್ಯ ದ್ವಿಸಾಹಸ್ರಾಃ ಪ್ರಹಾರಿಣಃ|

06086053c ಅಚಿರಾದ್ಗಮಯಾಮಾಸುಃ ಪ್ರೇತಲೋಕಂ ಪರಸ್ಪರಂ||

ಆ ಎರಡು ಸಾವಿರ ಪ್ರಹಾರಿಣರು ಎದುರಾಗಿ ಬೇಗನೇ ಪರಸ್ಪರರನ್ನು
ಪ್ರೇತಲೋಕಗಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದರು.

06086054a ತಸ್ಮಿಂಸ್ತು ನಿಹತೇ ಸ್ಯೈನ್ಯೇ ತಾವುಭೌ ಯುದ್ಧದುರ್ಮದೌ|

06086054c ಸಂಗ್ರಾಮೇ ವ್ಯವತಿಷ್ಟೇತಾಂ ಯಥಾ ವೈ ವೃತ್ರವಾಸವೌ||

ಆ ಸೇನೆಗಳು ಹಾಗೆ ನಾಶವಾಗಲು ಅವರಿಬ್ಬರು ಯುದ್ಧ ದುರ್ಮದರೂ
ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ವೃತ್ರ-ವಾಸವರಂತೆ ಎದುರಾಗಿ ನಿಂತರು.

06086055a ಆದ್ರವಂತಮಭಿಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ರಾಕ್ಷಸಂ ಯುದ್ಧದುರ್ಮದಂ|

06086055c ಇರಾವಾನ್ಮೋಧಸಂರಬ್ಧಃ ಪ್ರತ್ಯಧಾವನ್ಮಹಾಬಲಃ||

ಯುದ್ಧದುರ್ಮದ ರಾಕ್ಷಸನು ಮುಂದೆ ಬಂದುದನ್ನು ನೋಡಿ
ಕ್ರೋಧಸಂರಬ್ಧನಾದ ಮಹಾಬಲ ಇರಾವಾನನು ಎದುರಾದನು.

06086056a ಸಮಭ್ಯಾಶಗತಸ್ಯಾಚೌ ತಸ್ಯ ಖಿಡ್ಗೇನ ದುರ್ಮತೇಃ|

06086056c ಚಿಚ್ಛೇದ ಕಾರ್ಮುಕಂ ದೀಪ್ತಂ ಶರಾವಾಪಂ ಚ ಪಂಚಕಂ||

ತುಂಬಾ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ ಆ ದುರ್ಮತಿಯ ಬಿಲ್ಲು ಭತ್ತಳಿಕೆಗಳನ್ನು
ಖಿಡ್ಗದಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿದನು.

06086057a ಸ ನಿಕ್ಯುತಂ ಧನುರ್ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಖಿಂ ಜವೇನ ಸಮಾವಿಶತ್|

06086057c ಇರಾವಂತಮಭಿಕ್ರುದ್ಧಂ ಮೋಹಯನ್ನಿವ ಮಾಯಯಾ||

ತನ್ನ ಧನುಸ್ಸು ತುಂಡಾಗಿದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನು ಕ್ರುದ್ಧನಾದ
ಇರಾವಂತನನ್ನು ಮೋಹಗೊಳಿಸಲೋಸುಗ ಮಾಯೆಯಿಂದ

ವೇಗದಿಂದ ಆಕಾಶವನ್ನು ಸೇರಿದನು.

06086058a ತತೋಽಂತರಿಕ್ಷಮುತ್ಪತ್ಯ ಇರಾವಾನಪಿ ರಾಕ್ಷಸಂ|

06086058c ವಿಮೋಹಯಿತ್ವಾ ಮಾಯಾಭಿಸ್ತಸ್ಯ ಗಾತ್ರಾಣಿ ಸಾಯಕೈಃ|

06086058e ಚಿಚ್ಛೇದ ಸರ್ವಮರ್ಮಜ್ಞಃ ಕಾಮರೂಪೋ ದುರಾಸದಃ||

ಆಗ ಸರ್ವಮರ್ಮಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದಿದ್ದ, ಕಾಮರೂಪೀ, ದುರಾಸದ ಇರಾವಾನನೂ ಕೂಡ ಅಂತರಿಕ್ಷಕ್ಕೆ ಹಾರಿ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ತನ್ನ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಭ್ರಾಂತಗೊಳಿಸಿ ಅವನ ಶರೀರವನ್ನು ಸಾಯಕಗಳಿಂದ ಗಾಯಗೊಳಿಸಿದನು.

06086059a ತಥಾ ಸ ರಾಕ್ಷಸಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಶರೈಃ ಕೃತ್ತಃ ಪುನಃ ಪುನಃ|

06086059c ಸಂಬಭೂವ ಮಹಾರಾಜ ಸಮವಾಪ ಚ ಯೌವನಂ||

ಹಾಗೆ ಆ ರಾಕ್ಷಸ ಶ್ರೇಷ್ಠನನ್ನು ಪುನಃ ಪುನಃ ಶರಗಳಿಂದ ಗಾಯಗೊಳಿಸಿದ ಹಾಗೆಲ್ಲ ಅವನು ಹೊಸ ಹೊಸ ಶರೀರಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದನು ಮತ್ತು ಯೌವನವನ್ನು ತಾಳುತ್ತಿದ್ದನು.

06086060a ಮಾಯಾ ಹಿ ಸಹಜಾ ತೇಷಾಂ ವಯೋ ರೂಪಂ ಚ ಕಾಮಜಂ|

06086060c ಏವಂ ತದ್ರಾಕ್ಷಸಸ್ಯಾಂಗಂ ಚಿನ್ನಂ ಚಿನ್ನಂ ವ್ಯರೋಹತ||

ಮಾಯಾವಿಗಳಿಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಬೇಕಾದ ರೂಪ ವಯಸ್ಸು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಆ ರಾಕ್ಷಸನ ಅಂಗಗಳು ಕತ್ತರಿಸಿದಂತೆಲ್ಲಾ ಪುನಃ ಪುನಃ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದವು.

06086061a ಇರಾವಾನಪಿ ಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ರಾಕ್ಷಸಂ ತಂ ಮಹಾಬಲಂ|

06086061c ಪರಶ್ವಧೇನ ತೀಕ್ಷ್ಣೇನ ಚಿಚ್ಛೇದ ಚ ಪುನಃ ಪುನಃ||

ಇರಾವಾನನೂ ಕೂಡ ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಆ ಮಹಾಬಲ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ತೀಕ್ಷ್ಣ ಪರಶುವಿನಿಂದ ಪುನಃ ಪುನಃ ಕತ್ತರಿಸಿದನು.

06086062a ಸ ತೇನ ಬಲಿನಾ ವೀರಶ್ಚಿದ್ಯಮಾನ ಇವ ದ್ರುಮಃ|

06086062c ರಾಕ್ಷಸೋ ವ್ಯನದದ್ಧೋರಂ ಸ ಶಬ್ದಸ್ತುಮುಲೋಽಭವತ್||

ಮರದಂತೆ ಆ ವೀರನನ್ನು ಬಲಶಾಲಿಯು ಕಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆಲ್ಲಾ ರಾಕ್ಷಸನು ಘೋರವಾಗಿ ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದನು. ತುಮುಲ ಶಬ್ದವು ಉಂಟಾಯಿತು.

06086063a ಪರಶ್ವಧಕ್ಷತಂ ರಕ್ಷಃ ಸುಸ್ರಾವ ರುಧಿರಂ ಬಹು|

06086063c ತತಶ್ಚುಕ್ರೋಧ ಬಲವಾಂಶ್ಚಕ್ರೇ ವೇಗಂ ಚ ಸಂಯುಗೇ||

ಪರಶುವಿನಿಂದ ಗಾಯಗೊಂಡ ರಾಕ್ಷಸನು ಬಹಳಷ್ಟು ರಕ್ತವನ್ನು ಸುರಿಸಿದನು. ಅದರಿಂದ ಕ್ರೋಧಗೊಂಡ ಬಲವಾನನು ವೇಗವಾಗಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡತೊಡಗಿದನು.

06086064a ಆಶ್ಯಶೃಂಗಿಸ್ತತೋ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸಮರೇ ಶತ್ರುಮೂರ್ಜಿತಂ|

06086064c ಕೃತ್ವಾ ಘೋರಂ ಮಹದ್ರೂಪಂ ಗ್ರಹೀತುಮುಪಚಕ್ರಮೇ|

06086064e ಸಂಗ್ರಾಮಶಿರಸೋ ಮಧ್ಯೇ ಸರ್ವೇಷಾಂ ತತ್ರ ಪಶ್ಯತಾಂ||

ಸಮರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಶತ್ರುವು ವರ್ಧಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ

ಆಶ್ಚರ್ಯಶೃಂಗಿಯು ಮಹಾ ಘೋರ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಸಂಗ್ರಾಮದ
ಮಧ್ಯೆ ಎಲ್ಲರೂ ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು
ಮುಂದಾದನು.

06086065a ತಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತಾದೃಶೀಂ ಮಾಯಾಂ ರಾಕ್ಷಸಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ|

06086065c ಇರಾವಾನಪಿ ಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ಮಾಯಾಂ ಸೃಷ್ಟುಂ ಪ್ರಚಕ್ರಮೇ||

ಮಹಾತ್ಮ ರಾಕ್ಷಸನ ಆ ಮಾಯೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಇರಾವಾನನೂ ಕೂಡ
ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಅದರಂತಹ ಮಾಯೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ತೊಡಗಿದನು.

06086066a ತಸ್ಯ ಕ್ರೋಧಾಭಿಭೂತಸ್ಯ ಸಂಯುಗೇಷ್ಟನಿವರ್ತಿನಃ|

06086066c ಯೋಽನ್ವಯೋ ಮಾತೃಕಸ್ತಸ್ಯ ಸ ಏನಮಭಿಪೇದಿವಾನ್||

ಯುದ್ಧದಿಂದ ಹಿಂದೆಸರಿಯದ ಕ್ರೋಧಾಭಿಭೂತನಾದ ಇರಾವಾನನಿಗೆ
ಅವನ ತಾಯಿಯ ಕಡೆಯವರು ನೆರವಾಗಲು ಬಂದರು.

06086067a ಸ ನಾಗೈರ್ಬಹುಶೋ ರಾಜನ್ಸರ್ವತಃ ಸಂವೃತೋ ರಣೇ|

06086067c ದಧಾರ ಸುಮಹದ್ರೂಪಮನಂತ ಇವ ಭೋಗವಾನ್|

06086067e ತತೋ ಬಹುವಿಧೈರ್ನಾಗೈಶ್ಚಾದಯಾಮಾಸ ರಾಕ್ಷಸಂ||

ರಾಜನ್! ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಾಗಗಳಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಿಂದ
ಸುತ್ತುವರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಅವನು ಹೆಡೆಯುಳ್ಳ ಅನಂತನ ಮಹಾ
ರೂಪವನ್ನೇ ತಾಳಿದನು. ಆಗ ಅವನು ಬಹುವಿಧದ ನಾಗಗಳಿಂದ
ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದನು.

06086068a ಚಾದ್ಯಮಾನಸ್ತು ನಾಗೈಃ ಸ ಧ್ಯಾತ್ವಾ ರಾಕ್ಷಸಪುಂಗವಃ|

06086068c ಸೌಪರ್ಣಂ ರೂಪಮಾಸ್ಥಾಯ ಭಕ್ಷಯಾಮಾಸ ಪನ್ನಗಾನ್||

ಸರ್ಪಗಳಿಂದ ಆಚ್ಛಾದಿತನಾದ ಆ ರಾಕ್ಷಸಪುಂಗವನು ಒಂದು ಕ್ಷಣ
ಯೋಚಿಸಿ ಗರುಡನ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ನಾಗಗಳನ್ನು
ಭಕ್ಷಿಸತೊಡಗಿದನು.

06086069a ಮಾಯಯಾ ಭಕ್ಷಿತೇ ತಸ್ಮಿನ್ನನ್ವಯೇ ತಸ್ಯ ಮಾತ್ರಕೇ|

06086069c ವಿಮೋಹಿತಮಿರಾವಂತಮಸಿನಾ ರಾಕ್ಷಸೋಽವಧೀತ್||

ಅವನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದ ಅವನ ತಾಯಿಯ ಕಡೆಯವರನ್ನು
ಮಾಯೆಯಿಂದ ಭಕ್ಷಿಸಿ, ಇರಾವಂತನನ್ನು ಮೋಹಗೊಳಿಸಿ ರಾಕ್ಷಸನು
ಖಿಡ್ಗದಿಂದ ಅವನನ್ನು ವಧಿಸಿದನು.

06086070a ಸಕುಂಡಲಂ ಸಮುಕುಟಂ ಪದ್ಮೈಂದುಸದೃಶಪ್ರಭಂ|

06086070c ಇರಾವತಃ ಶಿರೋ ರಕ್ಷಃ ಪಾತಯಾಮಾಸ ಭೂತಲೇ||

ಕುಂಡಲ ಮುಕುಟಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಪದ್ಮ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರನ
ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳ ಇರಾವತನ ಶಿರವನ್ನು ರಾಕ್ಷಸನು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ
ಕೆಡವಿದನು.

06086071a ತಸ್ಮಿಂಸ್ತು ನಿಹತೇ ವೀರೇ ರಾಕ್ಷಸೇನಾರ್ಜುನಾತ್ಮಜೇ|

06086071c ವಿಶೋಕಾಃ ಸಮಪದ್ಯಂತ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾಃ ಸರಾಜಕಾಃ||

ರಾಕ್ಷಸನಿಂದ ಅರ್ಜುನನನ ಆ ವೀರ ಮಗನು ಹತನಾಗಲು

ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರರು ಇತರ ರಾಜರೊಂದಿಗೆ ಶೋಕ ರಹಿತರಾದರು.

06086072a ತಸ್ಮಿನ್ನಹತಿ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ತಾದೃಶೇ ಭೈರವೇ ಪುನಃ|

06086072c ಮಹಾನ್ವತ್ಯಿ ಕರೋ ಘೋರಃ ಸೇನಯೋಃ ಸಮಪದ್ಯತ||

ಭಯಂಕರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿದ್ದ ಆ ಮಹಾ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಸೇನೆಗಳ ನಡುವೆ ಪುನ ಮಹಾ ಘೋರ ಯುದ್ಧವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

06086073a ಹಯಾ ಗಜಾಃ ಪದಾತಾಶ್ಚ ವಿಮಿಶ್ರಾ ದಂತಿಭಿರ್ಹತಾಃ|

06086073c ರಥಾಶ್ಚ ದಂತಿನಶ್ಚೈವ ಪತ್ತಿಭಿಸ್ತತ್ರ ಸೂದಿತಾಃ||

ಕುದುರೆ, ಆನೆ ಮತ್ತು ಪದಾತಿಗಳು ಮಿಶ್ರಿತವಾಗಿ ಆನೆಗಳಿಂದ ಹತವಾದರು. ರಥಿಗಳು ಮತ್ತು ಆನೆಗಳು ಪದಾತಿಗಳಿಂದ ಸಂಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು.

06086074a ತಥಾ ಪತ್ತಿರಥೌಘಾಶ್ಚ ಹಯಾಶ್ಚ ಬಹವೋ ರಣೇ|

06086074c ರಥಿಭಿರ್ನಿಹತಾ ರಾಜಂಸ್ತವ ತೇಷಾಂ ಚ ಸಂಕುಲೇ||

ರಾಜನ್! ಹಾಗೆಯೇ ಪದಾತಿ-ರಥಸಮೂಹಗಳು ಮತ್ತು ಬಹಳಷ್ಟು ಕುದುರೆಗಳು ನಿನ್ನ ಮತ್ತು ಅವರ ಸಂಕುಲ ರಣದಲ್ಲಿ ರಥಿಗಳಿಂದ ಹತವಾದವು.

06086075a ಅಜಾನನ್ನರ್ಜುನಶ್ಚಾಪಿ ನಿಹತಂ ಪುತ್ರಮೌರಸಂ|

06086075c ಜಘಾನ ಸಮರೇ ಶೂರಾನ್ರಾಜ್ಞಸ್ತಾನ್ಭೀಷ್ಮ ರಕ್ಷಿಣಃ||

ಅರ್ಜುನನಾದರೋ ತನ್ನ ಹಿರಿಯ ಮಗನ ಸಾವನ್ನು ತಿಳಿಯದೆಯೇ
ಭೀಷ್ಮನಿಂದ ರಕ್ಷಿತವಾದ ಶೂರರಾಜರನ್ನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಸಂಹರಿಸಿದನು.

06086076a ತಥೈವ ತಾವಕಾ ರಾಜನ್ಸಂಜಯಾಶ್ಚ ಮಹಾಬಲಾಃ|

06086076c ಜುಹ್ವತಃ ಸಮರೇ ಪ್ರಾಣಾನ್ನಿಜಘ್ನುರಿತರೇತರಂ||

ರಾಜನ್! ಹಾಗೆಯೇ ನಿನ್ನವರು ಮತ್ತು ಮಹಾಬಲ ಸೃಂಜಯರು
ಸಮರವೆಂಬ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಆಹುತಿಗಳನ್ನಾಗಿತ್ತು ಪರಸ್ಪರರ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು
ತೆಗೆದರು.

06086077a ಮುಕ್ತಕೇಶಾ ವಿಕವಚಾ ವಿರಥಾಶ್ಚಿನ್ನಕಾರ್ಮುಕಾಃ|

06086077c ಬಾಹುಭಿಃ ಸಮಯುಧ್ಯಂತ ಸಮವೇತಾಃ ಪರಸ್ಪರಂ||

ಕೂದಲು ಕೆದರಿ, ಕವಚಗಳಿಲ್ಲದೇ, ರಥಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು,
ಧನುಸ್ಸುಗಳು ತುಂಡಾಗಿರಲು ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಸೇರಿ ಬಾಹುಗಳಿಂದಲೇ
ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

06086078a ತಥಾ ಮರ್ಮಾ ತಿಗೈರ್ಭೀಷ್ಮೋ ನಿಜಘಾನ ಮಹಾರಥಾನ್|

06086078c ಕಂಪಯನ್ನಮರೇ ಸೇನಾಂ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಮಹಾಬಲಃ||

ಆಗ ಮಹಾಬಲ ಭೀಷ್ಮನು ಮರ್ಮಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸುವ
ಬಾಣಗಳಿಂದ ಮಹಾರಥರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಪಂಡವರ ಸೇನೆಯನ್ನು
ಸಮರದಲ್ಲಿ ನಡುಗಿಸಿದನು.

06086079a ತೇನ ಯೌಧಿಷ್ಠಿರೇ ಸೈನ್ಯೇ ಬಹವೋ ಮಾನವಾ ಹತಾಃ|

06086079c ದಂತಿನಃ ಸಾದಿನಶ್ಚೈವ ರಥಿನೋಽಥ ಹಯಾಸ್ತಥಾ||

ಅವನು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಸೇನೆಯ ಬಹಳಷ್ಟು ಮನುಷ್ಯರು, ಆನೆಗಳು, ಅಶ್ವಾರೋಹಿಗಳು, ರಥಿಗಳು ಮತ್ತು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನು.

06086080a ತತ್ರ ಭಾರತ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ರಣೇ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪರಾಕ್ರಮಂ|

06086080c ಅತ್ಯದ್ಭುತಮಪಶ್ಯಾಮ ಶಕ್ರಸ್ಯೈವ ಪರಾಕ್ರಮಂ||

ಭಾರತ! ಅಲ್ಲಿ ರಣದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ನೋಡಿ ಶಕ್ರನದೇ ಅತ್ಯದ್ಭುತ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ನೋಡಿದಂತಾಯಿತು.

06086081a ತಥೈವ ಭೀಮಸೇನಸ್ಯ ಪಾರ್ಷ್ವತಸ್ಯ ಚ ಭಾರತ|

06086081c ರೌದ್ರಮಾಸೀತ್ತದಾ ಯುದ್ಧಂ ಸಾತ್ವತಸ್ಯ ಚ ಧನ್ವಿನಃ||

ಭಾರತ! ಹಾಗೆಯೇ ಧನ್ವಿಗಳಾದ ಭೀಮಸೇನ, ಪಾರ್ಷ್ವತ ಮತ್ತು ಸಾತ್ವತರ ಯುದ್ಧವೂ ರೌದ್ರವಾಗಿತ್ತು.

06086082a ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದ್ರೋಣಸ್ಯ ವಿಕ್ರಾಂತಂ ಪಾಂಡವಾನ್ಭಯಮಾವಿಶತ್|

06086082c ಏಕ ಏವ ರಣೇ ಶಕ್ತೋ ಹಂತುಮಸ್ಮಾನ್ಸಸೈನಿಕಾನ್||

06086083a ಕಿಂ ಪುನಃ ಪೃಥಿವೀಶೂರೈರ್ಯೋಧವ್ರಾತೈಃ ಸಮಾವೃತಃ|

06086083c ಇತ್ಯಬ್ರುವನ್ಮಹಾರಾಜ ರಣೇ ದ್ರೋಣೇನ ಪೀಡಿತಾಃ||

ಮಹಾರಾಜ! ದ್ರೋಣನ ವಿಕ್ರಾಂತವನ್ನು ನೋಡಿ ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಭಯವು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿತು. “ರಣದಲ್ಲಿ ಅವನೊಬ್ಬನೇ ಸೈನಿಕರೊಂದಿಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲು ಶಕ್ತ. ಇನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವ ಪೃಥ್ವಿಯ

ಶೂರರೆಲ್ಲರದ್ದೇನು?” ಎಂದು ರಣದಲ್ಲಿ ದ್ರೋಣನಿಂದ
ಪೀಡಿತರಾದವರು ಹೇಳಿಕೊಂಡರು.

06086084a ವರ್ತಮಾನೇ ತಥಾ ರೌದ್ರೇ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಭರತರ್ಷಭ|
06086084c ಉಭಯೋಃ ಸೇನಯೋಃ ಶೂರಾ ನಾಮೃಷ್ಯಂತ ಪರಸ್ಪರಂ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಹಾಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ರೌದ್ರ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಎರಡೂ
ಸೇನೆಗಳ ಶೂರರು ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

06086085a ಆವಿಷ್ಟ್ವಾ ಇವ ಯುದ್ಧಂತೇ ರಕ್ಷೋಭೂತಾ ಮಹಾಬಲಾಃ|
06086085c ತಾವಕಾಃ ಪಾಂಡವೇಯಾಶ್ಚ ಸಂರಬ್ಧಾಸ್ತಾತ ಧನ್ವಿನಃ||

ಅಯ್ಯಾ! ಆ ಮಹಾಬಲ ಧನ್ವಿಗಳು - ನಿನ್ನವರು ಮತ್ತು
ಪಾಂಡವೇಯರು - ರಾಕ್ಷಸ ಭೂತಗಳಿಂದ ಆವಿಷ್ಟರಾದವರಂತೆ
ಸಂರಬ್ಧರಾಗಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

06086086a ನ ಸ್ಮ ಪಶ್ಯಾಮಹೇ ಕಂ ಚಿದ್ಯಃ ಪ್ರಾಣಾನ್ವರಿರಕ್ಷತಿ|
06086086c ಸಂಗ್ರಾಮೇ ದೈತ್ಯಸಂಕಾಶೇ ತಸ್ಮಿನ್ಯೋದ್ಧಾ ನರಾಧಿಪ||

ನರಾಧಿಪ! ದೈತ್ಯರದ್ದಂತಿದ್ದ ಆ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯೋಧನೂ
ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ನೋಡಲಿಲ್ಲ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ಇರಾವಾದ್ವಧೇ ಷಷ್ಠ್ಯಾ ಶೀತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ

೮೭

ಘಟೋತ್ಕಚ-ದುರ್ಯೋಧನರ ಯುದ್ಧ (೧-೩೦).

06087001 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ|

06087001a ಇರಾವಂತಂ ತು ನಿಹತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪಾರ್ಥಾ ಮಹಾರಥಾಃ|

06087001c ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಕಿಮಕುರ್ವಂತ ತನ್ಮಮಾಚಕ್ಷ್ವ ಸಂಜಯ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಸಂಜಯ! ಇರಾವಂತನು

ಹತನಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಮಹಾರಥ ಪಾರ್ಥರು ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾಡಿದರು ಅದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳು.”

06087002 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06087002a ಇರಾವಂತಂ ತು ನಿಹತಂ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ವೀಕ್ಷ್ಯ ರಾಕ್ಷಸಃ|

06087002c ವ್ಯನದತ್ಸು ಮಹಾನಾದಂ ಭೈಮಸೇನಿಫ಼ಟೋತ್ಕಚಃ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಇರಾವಂತನು ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ

ಹತನಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ರಾಕ್ಷಸ ಭೈಮಸೇನಿ ಘಟೋತ್ಕಚನು ಮಹಾಗರ್ಜನೆಯನ್ನು ಗರ್ಜಿಸಿದನು.

06087003a ನದತಸ್ತಸ್ಯ ಶಬ್ದೇನ ಪೃಥಿವೀ ಸಾಗರಾಂಬರಾ|

06087003c ಸಪರ್ವತವನಾ ರಾಜಂಶ್ಚಚಾಲ ಸುಭೃಶಂ ತದಾ|

06087003e ಅಂತರಿಕ್ಷಂ ದಿಶಶ್ಚೈವ ಸರ್ವಾಶ್ಚ ಪ್ರದಿಶಸ್ತಥಾ||

ರಾಜನ್! ಅವನ ಕೂಗಿನ ಶಬ್ದದಿಂದ ಪೃಥ್ವಿ, ಸಾಗರ, ಆಕಾಶ,
ಪರ್ವತ-ವನಗಳು, ಅಂತರಿಕ್ಷ, ದಿಕ್ಕುಗಳು, ಉಪದಿಕ್ಕುಗಳು ಎಲ್ಲವೂ
ನಡುಗಿದವು.

06087004a ತಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಸುಮಹಾನಾದಂ ತವ ಸೈನ್ಯಸ್ಯ ಭಾರತ|

06087004c ಊರುಸ್ತಂಭಃ ಸಮಭವದ್ವೇಪಥುಃ ಸ್ವೇದ ಏವ ಚ||

ಭಾರತ! ಆ ಮಹಾನಾದವನ್ನು ಕೇಳಿ ನಿನ್ನ ಸೇನೆಯಲ್ಲಿರುವವರ
ತೊಡೆಗಳು ಕಂಭಗಳಂತಾದವು ಮತ್ತು ಅವರ ಬೆವರಿಳಿಯಿತು.

06087005a ಸರ್ವ ಏವ ಚ ರಾಜೇಂದ್ರ ತಾವಕಾ ದೀನಚೇತಸಃ|

06087005c ಸರ್ಪವತ್ಸಮವೇಷ್ಟಂತ ಸಿಂಹಭೀತಾ ಗಜಾ ಇವ||

ರಾಜೇಂದ್ರ! ನಿನ್ನವರೆಲ್ಲರೂ ದೀನ ಚೇತಸರಾಗಿ ಸರ್ಪಗಳಂತೆ
ಸುರುಳಿಸುತ್ತಿಕೊಂಡರು ಮತ್ತು ಸಿಂಹಕ್ಕೆ ಹೆದರಿದ ಆನೆಗಳಂತಾದರು.

06087006a ನಿನದತ್ಸುಮಹಾನಾದಂ ನಿರ್ಘಾತಮಿವ ರಾಕ್ಷಸಃ|

06087006c ಜ್ವಲಿತಂ ಶೂಲಮುದ್ಯಮ್ಯ ರೂಪಂ ಕೃತ್ವಾ ವಿಭೀಷಣಂ||

06087007a ನಾನಾಪ್ರಹರಣೈಘೋರೈರ್ವೃತೋ ರಾಕ್ಷಸಪುಂಗವೈಃ|

06087007c ಆಜಗಾಮ ಸುಸಂಕ್ರುದ್ಧಃ ಕಾಲಾಂತಕಯಮೋಪಮಃ||

ಆ ಮಹಾ ಗರ್ಜನೆಯನ್ನು ಗರ್ಜಿಸಿ ರಾಕ್ಷಸನು ವಿಭೀಷಣ ರೂಪವನ್ನು
ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಶೂಲವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ನಾನಾ
ಪ್ರಹರಣಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದ ಘೋರ ರಾಕ್ಷಸಪುಂಗವರಿಂದ ಆವೃತನಾಗಿ
ಕಾಲಾಂತಕ ಯಮನಂತೆ ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಬಂದನು.

06087008a ತಮಾಪತಂತಂ ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಂ ಭೀಮದರ್ಶನಂ|

06087008c ಸ್ವಬಲಂ ಚ ಭಯಾತ್ಸ್ಯ ಪ್ರಾಯಶೋ ವಿಮುಖೀಕೃತಂ||

ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಭೀಮದರ್ಶನನಾದ ಅವನು ಮೇಲೆ ಬೀಳುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನ ಭಯದಿಂದ ನಿನ್ನ ಸೇನೆಯ ಹೆಚ್ಚು ಭಾಗವು ಪಲಾಯನ ಮಾಡಿತು.

06087009a ತತೋ ದುರ್ಯೋಧನೋ ರಾಜಾ ಘಟೋತ್ಕಚಮುಪಾದ್ರವತ್|

06087009c ಪ್ರಗೃಹ್ಯ ವಿಪುಲಂ ಚಾಪಂ ಸಿಂಹವದ್ವಿನದನ್ಮುಹುಃ||

ಆಗ ರಾಜಾ ದುರ್ಯೋಧನನು ವಿಪುಲ ಚಾಪವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸಿಂಹದಂತೆ ಪುನಃ ಪುನಃ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಾ ಘಟೋತ್ಕಚನ ಮೇಲೆ ಎರಗಿದನು.

06087010a ಪೃಷ್ಠತೋಽನುಯಯೌ ಚೈನಂ ಸ್ರವದ್ಭಿಃ ಪರ್ವತೋಪಮೈಃ|

06087010c ಕುಂಜರೈರ್ದಶಸಾಹಸೈರ್ವಂಗಾನಾಮಧಿಪಃ ಸ್ವಯಂ||

ಅವನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಪರ್ವತಗಳಂತಿರುವ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಮದೋದಕವನ್ನು ಸ್ರವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಸ್ವಯಂ ವಂಗರಾಜನು ಹೋದನು.

06087011a ತಮಾಪತಂತಂ ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಗಜಾನೀಕೇನ ಸಂವೃತಂ|

06087011c ಪುತ್ರಂ ತವ ಮಹಾರಾಜ ಚುಕೋಪ ಸ ನಿಶಾಚರಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಗಜಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ಆವೃತನಾಗಿ ಆಕ್ರಮಣಿಸುತ್ತಿರುವ

ನಿನ್ನ ಮಗನನ್ನು ನೋಡಿ ನಿಶಾಚರನು ಕುಪಿತನಾದನು.

06087012a ತತಃ ಪ್ರವವೃತೇ ಯುದ್ಧಂ ತುಮುಲಂ ಲೋಮಹರ್ಷಣಂ|

06087012c ರಾಕ್ಷಸಾನಾಂ ಚ ರಾಜೇಂದ್ರ ದುರ್ಯೋಧನಬಲಸ್ಯ ಚ||

ರಾಜೇಂದ್ರ! ಆಗ ರಾಕ್ಷಸರ ಮತ್ತು ದುರ್ಯೋಧನನ ಸೇನೆಗಳ ನಡುವೆ ರೋಮಾಂಚಕಾರೀ ತುಮುಲ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು.

06087013a ಗಜಾನೀಕಂ ಚ ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಮೇಘವೃಂದಮಿವೋದ್ಯತಂ|

06087013c ಅಭ್ಯಧಾವಂತ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಾ ರಾಕ್ಷಸಾಃ ಶಸ್ತ್ರಪಾಣಯಃ||

ಮೋಡಗಳ ಗುಂಪಿನಂತೆ ಮೇಲೇರಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಗಜಸೇನೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಸಂಕ್ರುದ್ಧ ರಾಕ್ಷಸರು ಮುಂದೆ ಧಾವಿಸಿದರು.

06087014a ನದಂತೋ ವಿವಿಧಾನ್ನಾದಾನ್ಮೈಘಾ ಇವ ಸವಿದ್ಯುತಃ|

06087014c ಶರಶಕ್ತ್ಯಷ್ಟಿನಾರಾಚೈರ್ನಿಘ್ನಂತೋ ಗಜಯೋಧಿನಃ||

ವಿದ್ಯುತ್ತಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮೇಘಗಳಂತೆ ವಿವಿಧ ಗರ್ಜನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಅವರು ಬಾಣ-ಶಕ್ತಿ-ಋಷ್ಮಿ-ನಾರಾಚಗಳಿಂದ ಗಜಯೋಧಿಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದರು.

06087015a ಭಿಂಡಿಪಾಲೈಸ್ತಥಾ ಶೂಲೈರ್ಮುಧ್ಗರೈಃ ಸಪರಶ್ವಧೈಃ|

06087015c ಪರ್ವತಾಗ್ರೈಶ್ಚ ವೃಕ್ಷೈಶ್ಚ ನಿಜಘ್ನುಸ್ತೇ ಮಹಾಗಜಾನ್||

ಭಿಂಡಿಪಾಲ, ಶೂಲ, ಮುಧ್ಗರ, ಪರಶಾಯುಧ, ಪರ್ವತ ಶಿಖರಗಳು

ಮತ್ತು ಮರಗಳಿಂದ ಆ ಮಹಾಗಜಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದರು.

06087016a ಭಿನ್ನಕುಂಭಾನ್ವಿರುಧಿರಾನ್ವಿನ್ನಗಾತ್ರಾಂಶ್ಚ ವಾರಣಾನ್|

06087016c ಅಪಶ್ಯಾಮ ಮಹಾರಾಜ ವಧ್ಯಮಾನಾನ್ನಿಶಾಚರೈಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ನಿಶಾಚರರಿಂದ ವಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕುಂಭಗಳು
ಒಡೆದುಹೋಗಿರುವ, ಶರೀರಗಳು ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ತೋಯ್ದು ಹೋಗಿರುವ,
ಒಡೆದು ಹೋಗಿರುವ ಆನೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದೆವು.

06087017a ತೇಷು ಪ್ರಕ್ಷೀಯಮಾಣೇಷು ಭಗ್ನೇಷು ಗಜಯೋಧಿಷು|

06087017c ದುರ್ಯೋಧನೋ ಮಹಾರಾಜ ರಾಕ್ಷಸಾನ್ಮಮುಪಾದ್ರವತ್||

ಮಹಾರಾಜ ! ಆ ಗಜಯೋಧಿಗಳು ಭಗ್ನರಾಗಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗಲು
ದುರ್ಯೋಧನನು ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದನು.

06087018a ಅಮರ್ಷವಶಮಾಪನ್ನಸ್ತುಕ್ತ್ವಾ ಜೀವಿತಮಾತ್ಮನಃ|

06087018c ಮುಮೋಚ ನಿಶಿತಾನ್ಬಾಣಾನ್ರಾಕ್ಷಸೇಷು ಮಹಾಬಲಃ||

ಕೋಪದ ವಶದಲ್ಲಿ ಬಂದು, ತನ್ನ ಜೀವಿತವನ್ನೇ ತ್ಯಜಿಸಿ ಆ
ಮಹಾಬಲನು ರಾಕ್ಷಸರ ಮೇಲೆ ನಿಶಿತ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

06087019a ಜಘಾನ ಚ ಮಹೇಷ್ವಾಸಃ ಪ್ರಧಾನಾಂಸ್ತತ್ರ ರಾಕ್ಷಸಾನ್|

06087019c ಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ಪುತ್ರೋ ದುರ್ಯೋಧನಸ್ತವ||

ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ! ನಿನ್ನ ಪುತ್ರ ಮಹೇಷ್ವಾಸ ದುರ್ಯೋಧನನು ಅಲ್ಲಿ
ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಪ್ರಧಾನ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನು.

06087020a ವೇಗವಂತಂ ಮಹಾರೌದ್ರಂ ವಿದ್ಯುಜ್ಜಿಹ್ವಂ ಪ್ರಮಾಥಿನಂ|

06087020c ಶರೈಶ್ಚ ತುರ್ಭಿಶ್ಚ ತುರೋ ನಿಜಘಾನ ಮಹಾರಥಃ||

ಆ ಮಹಾರಥನು ವೇಗವಂತ, ಮಹಾರೌದ್ರ, ವಿದ್ಯುಜ್ಜಿಹ್ವ ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾಥಿ ಈ ನಾಲ್ವರನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಶರಗಳಿಂದ ಸಂಹರಿಸಿದನು.

06087021a ತತಃ ಪುನರಮೇಯಾತ್ಮಾ ಶರವರ್ಷಂ ದುರಾಸದಂ|

06087021c ಮುಮೋಚ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ನಿಶಾಚರಬಲಂ ಪ್ರತಿ||

ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ! ಆಗ ಪುನಃ ಆ ಅಮೇಯಾತ್ಮನು ದುರಾಸದ ಶರವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ನಿಶಾಚರಸೇನೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

06087022a ತತ್ತು ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮಹತ್ಕರ್ಮ ಪುತ್ರಸ್ಯ ತವ ಮಾರಿಷ|

06087022c ಕ್ರೋಧೇನಾಭಿಪ್ರಜಜ್ವಾಲ ಭೈಮಸೇನಿರ್ಮಹಾಬಲಃ||

ಮಾರಿಷ! ನಿನ್ನ ಮಗನ ಆ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಮಹಾಬಲ ಭೈಮಸೇನಿಯು ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಭುಗಿಲೆದ್ದನು.

06087023a ವಿಸ್ಫಾರ್ಯ ಚ ಮಹಚ್ಛಾಪಂ ಇಂದ್ರಾಶನಿಸಮಸ್ವನಂ|

06087023c ಅಭಿದುದ್ರಾವ ವೇಗೇನ ದುರ್ಯೋಧನಮರಿಂದಮಂ||

ಇಂದ್ರನ ವಜ್ರದ ಧ್ವನಿಯಿರುವ ಮಹಾ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಟೇಂಕರಿಸಿ ಅರಿಂದಮ ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ವೇಗದಿಂದ ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದನು.

06087024a ತಮಾಪತಂತಮುದ್ವೀಕ್ಷ್ಯ ಕಾಲಸೃಷ್ಟ್ಯಮಿವಾಂತಕಂ|

06087024c ನ ವಿವ್ಯಥೇ ಮಹಾರಾಜ ಪುತ್ರೋ ದುರ್ಯೋಧನಸ್ತವ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಕಾಲನಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟ ಅಂತಕನಂತಿರುವ ಅವನು
 ಮೇಲೆ ಬೀಳುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರ ದುರ್ಯೋಧನನು
 ವ್ಯಥಿತನಾಗಲಿಲ್ಲ.

06087025a ಅಧೈನಮಬ್ರವೀತ್ಯು ದ್ಧಃ ಕ್ರೂರಃ ಸಂರಕ್ತಲೋಚನಃ|

06087025c ಯೇ ತ್ವಯಾ ಸುನ್ಯಶಂಸೇನ ದೀರ್ಘಕಾಲಂ ಪ್ರವಾಸಿತಾಃ|

06087025e ಯಚ್ಚ ತೇ ಪಾಂಡವಾ ರಾಜಂಶ್ಚಲದ್ಯುತೇ ಪರಾಜಿತಾಃ||

06087026a ಯಚ್ಚೈವ ದ್ರೌಪದೀ ಕೃಷ್ಣಾ ಏಕವಸ್ತ್ರಾ ರಜಸ್ವಲಾ|

06087026c ಸಭಾಮಾನೀಯ ದುರ್ಬುದ್ಧೇ ಬಹುಧಾ ಕ್ಲೇಶಿತಾ ತ್ವಯಾ||

06087027a ತವ ಚ ಪ್ರಿಯಕಾಮೇನ ಆಶ್ರಮಸ್ಥಾ ದುರಾತ್ಮನಾ|

06087027c ಸ್ಯೆಂಧವೇನ ಪರಿಕ್ಷಿಪ್ತಾ ಪರಿಭೂಯ ಪಿತೃನ್ಮಮ||

06087028a ಏತೇಷಾಮವಮಾನಾನಾಮನ್ಯೇಷಾಂ ಚ ಕುಲಾಧಮ|

06087028c ಅಂತಮದ್ಯ ಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ಯದಿ ನೋತ್ಸ್ರಜಸೇ ರಣಂ||

ಆಗ ಆ ಕ್ರೂರನು ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಸಂರಕ್ತಲೋಚನನಾಗಿ ಹೇಳಿದನು:

“ರಾಜನ್ ! ದುರ್ಬುದ್ಧೇ ! ಕುಲಾಧಮ ! ಪಾಂಡವರನ್ನು ಮೋಸದಿಂದ

ಸೋಲಿಸಿ ಕ್ರೂರತನದಿಂದ ದೀರ್ಘಕಾಲ ಹೊರಗಟ್ಟಿದುದರ,

ರಜಸ್ವಲೆಯಾಗಿ ಏಕವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ ಕೃಷ್ಣೆ ದ್ರೌಪದಿಯನ್ನು ಸಭೆಗೆ

ಎಳೆದುತಂದು ಬಹುರೀತಿಯಾಗಿ ಕಷ್ಟಕೊಟ್ಟಿದುದರ, ನಿನಗೆ

ಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನು ಬಯಸಿ ಆಶ್ರಮಸ್ಥರಾಗಿದ್ದ ನನ್ನ ತಂದೆಯಂದಿರನ್ನು

ಆ ದುರಾತ್ಮ ಸ್ಯೆಂಧವನು ಕಾಡಿದುದರ ಈ ಎಲ್ಲ ಮತ್ತು ಇತರ

ಅನ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಇಂದು, ರಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನೀನು ಹೋಗದೇ ಇದ್ದರೆ,

ಅಂತ್ಯಗೊಳಿಸಿಯೇ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.”

06087029a ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ತು ಹೈಡಿಂಬೋ ಮಹದ್ವಿಸ್ಥಾಯ್ ಕಾರ್ಮುಕಂ|

06087029c ಸಂದಶ್ಯ ದಶನೈರೋಷ್ಠಂ ಸ್ಯುಕ್ಯಿಣೇ ಪರಿಸಂಲಿಹನ್||

06087030a ಶರವರ್ಷೇಣ ಮಹತಾ ದುರ್ಯೋಧನಮವಾಕಿರತ್|

06087030c ಪರ್ವತಂ ವಾರಿಧಾರಾಭಿಃ ಪ್ರಾವೃಷೀವ ಬಲಾಹಕಃ||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಹೈಡಿಂಬಿಯು ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಜೋರಾಗಿ ಎಳೆದು ಹತ್ತು ಬಾಣಗಳನ್ನು ಹೂಡಿ ತುಟಿಕಚ್ಚಿ, ಕಟವಾಯಿಗಳನ್ನು ನೆಕ್ಕುತ್ತಾ, ಮೋಡಗಳು ಮಳೆಯ ನೀರಿನಿಂದ ಪರ್ವತವನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಮಹಾ ಶರವರ್ಷದಿಂದ ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ಹೈಡಿಂಬಯುದ್ಧೇ ಸಪ್ತಾಶೀತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಹೈಡಿಂಬಯುದ್ಧ ಎನ್ನುವ ಎಂಭತ್ತೇಳನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೮೮

ಘಟೋತ್ಕಚನ ಯುದ್ಧಪರಾಕ್ರಮ (೧-೩೮).

06088001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06088001a ತತಸ್ತದ್ಭಾಣವರ್ಷಂ ತು ದುಃಸಹಂ ದಾನವೈರಪಿ|

06088001c ದಧಾರ ಯುಧಿ ರಾಜೇಂದ್ರೋ ಯಥಾ ವರ್ಷಂ ಮಹಾದ್ವಿಪಃ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜೇಂದ್ರನು ದಾನವರಿಗೂ
ಸಹಿಸಲಸಾಧ್ಯವಾದ ಅವನ ಆ ಬಾಣಗಳ ಮಳೆಯನ್ನು ಆನೆಯು ಹೇಗೆ
ಮಳೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡನು.

06088002a ತತಃ ಕ್ರೋಧಸಮಾವಿಷ್ಟೋ ನಿಶ್ಚಸನ್ನಿವ ಪನ್ನಗಃ|

06088002c ಸಂಶಯಂ ಪರಮಂ ಪ್ರಾಪ್ತಃ ಪುತ್ರಸ್ಯೇ ಭರತರ್ಷಭ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಆಗ ಕ್ರೋಧಸಮಾವಿಷ್ಟನಾಗಿ, ಹಾವಿನಂತೆ
ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಡುತ್ತಾ ನಿನ್ನ ಮಗನು ಪರಮ ಸಂಶಯವನ್ನು ತಾಳಿದನು.

06088003a ಮುಮೋಚ ನಿಶಿತಾಂಸ್ತೀಕ್ಷ್ಣಾನ್ನಾರಾಚಾನ್ವಂಚವಿಂಶತಿಂ|

06088003c ತೇಽಪತನ್ನಹಸಾ ರಾಜಂಸ್ತಸ್ಮಿನ್ರಾಕ್ಷಸಪುಂಗವೇ|

06088003e ಆಶೀವಿಷಾ ಇವ ಕ್ರುದ್ಧಾಃ ಪರ್ವತೇ ಗಂಧಮಾದನೇ||

ರಾಜನ್! ಅವನು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ನಿಶಿತ ತೀಕ್ಷ್ಣ ನಾರಾಚಗಳನ್ನು
ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ತಕ್ಷಣವೇ ಅವು ಕೋಪಗೊಂಡ ಸರ್ಪಗಳು
ಗಂಧಮಾದನ ಪರ್ವತವನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಆ ರಾಕ್ಷಸ ಪುಂಗವನ
ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದವು.

06088004a ಸ ತೈರ್ವಿದ್ಧಃ ಸ್ವವನ್ರಕ್ತಂ ಪ್ರಭಿನ್ನ ಇವ ಕುಂಜರಃ|

06088004c ದಧ್ರೇ ಮತಿಂ ವಿನಾಶಾಯ ರಾಜ್ಞಃ ಸ ಪಿಶಿತಾಶನಃ|

06088004e ಜಗ್ರಾಹ ಚ ಮಹಾಶಕ್ತಿಂ ಗಿರೀಣಾಮಪಿ ದಾರಣೀಂ||

ಅವುಗಳಿಂದ ಗಾಯಗೊಂಡು ಕುಂಭಸ್ಥಳವು ಒಡೆದು ಆನೆಯಂತೆ
ರಕ್ತವನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಾ ಅವನು ರಾಜನ ವಿನಾಶವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು.

ಆಗ ಪರ್ವತವನ್ನೂ ಸೀಳಬಲ್ಲ, ರಕ್ತವನ್ನು ಕುಡಿಯುವ ಮಹಾ
ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡನು.

06088005a ಸಂಪ್ರದೀಪ್ತಾಂ ಮಹೋಲ್ಕಾಭಾಮಶನೀಂ ಮಘವಾನಿವ|

06088005c ಸಮುದ್ಯಚ್ಛೈನ್ಮಹಾಬಾಹುರ್ಜಿಘಾಂಸುಸ್ತನಯಂ ತವ||

ಮಹಾಉಲ್ಕೆಯಂತೆ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ, ಮಘವತನ ವಜ್ರದಂತಿದ್ದ
ಅದನ್ನು ಮಹಾಬಾಹುವು ನಿನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲೋಸುಗ
ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

06088006a ತಾಮುದ್ಯತಾಮಭಿಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ವಂಗಾನಾಮಧಿಪಸ್ತ್ವರನ್|

06088006c ಕುಂಜರಂ ಗಿರಿಸಂಕಾಶಂ ರಾಕ್ಷಸಂ ಪ್ರತ್ಯಚೋದಯತ್||

ಅದು ಬೀಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ವಂಗದ ಅಧಿಪತಿಯು ತ್ವರೆಮಾಡಿ
ಪರ್ವತದಂತಿರುವ ಆನೆಯೊಂದನ್ನು ರಾಕ್ಷಸನ ಕಡೆ ಓಡಿಸಿದನು.

06088007a ಸ ನಾಗಪ್ರವರೇಣಾಜೌ ಬಲಿನಾ ಶೀಘ್ರಗಾಮಿನಾ|

06088007c ಯತೋ ದುರ್ಯೋಧನರಥಸ್ತಂ ಮಾರ್ಗಂ ಪ್ರತ್ಯಪದ್ಯತ|

06088007e ರಥಂ ಚ ವಾರಯಾಮಾಸ ಕುಂಜರೇಣ ಸುತಸ್ಯ ತೇ||

ಅವನು ವೇಗವಾಗಿ ಹೋಗಬಲ್ಲ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಬಲಶಾಲಿ ಆನೆಯ ಮೇಲೆ
ಕುಳಿತು ದುರ್ಯೋಧನನ ರಥದ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಬಂದು ಆ
ಆನೆಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಮಗನ ರಥವನ್ನು ತಡೆದನು.

06088008a ಮಾರ್ಗಮಾವಾರಿತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ರಾಜ್ಞಾ ವಂಗೇನ ಧೀಮತಾ|

06088008c ಘಟೋತ್ಕಚೋ ಮಹಾರಾಜ ಕ್ರೋಧಸಂರಕ್ತಲೋಚನಃ|

06088008e ಉದ್ಯತಾಂ ತಾಂ ಮಹಾಶಕ್ತಿಂ ತಸ್ಮಿಂಶ್ಚಿಕ್ಷೇಪ ವಾರಣೇ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಧೀಮತ ವಂಗರಾಜನು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತಡೆದುದನ್ನು
ನೋಡಿ ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೆಂಪಾಗಿಸಿಕೊಂಡು
ಘಟೋತ್ಕಚನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಆ ಮಹಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಆ ಆನೆಯ
ಮೇಲೆ ಎಸೆದನು.

06088009a ಸ ತಯಾಭಿಹತೋ ರಾಜಂಸ್ತೇನ ಬಾಹುವಿಮುಕ್ತಯಾ|

06088009c ಸಂಜಾತರುಧಿರೋತ್ತೀಡಃ ಪಪಾತ ಚ ಮಮಾರ ಚ||

ರಾಜನ್ ! ಅವನ ಬಾಹುಗಳಿಂದ ಹೊರಟ ಅದರಿಂದ ಹತವಾದ
ಆನೆಯು ರಕ್ತವನ್ನು ಸುರಿಸಿ ನೋವಿನಿಂದ ಬಿದ್ದು ಸತ್ತುಹೋಯಿತು.

06088010a ಪತತ್ಯಥ ಗಜೇ ಚಾಪಿ ವಂಗಾನಾಮೀಶ್ವರೋ ಬಲೀ|

06088010c ಜವೇನ ಸಮಭಿದ್ರುತ್ಯ ಜಗಾಮ ಧರಣೀತಲಂ||

ಆನೆಯು ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ಬಲಶಾಲೀ ವಂಗರಾಜನು ವೇಗದಿಂದ
ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಹಾರಿ ಇಳಿದನು.

06088011a ದುರ್ಯೋಧನೋಽಪಿ ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಪಾತಿತಂ ವರವಾರಣಂ|

06088011c ಪ್ರಭಗ್ನಂ ಚ ಬಲಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಜಗಾಮ ಪರಮಾಂ ವ್ಯಥಾಂ||

ದುರ್ಯೋಧನನೂ ಕೂಡ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಆನೆಯು ಬಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಮತ್ತು
ತನ್ನ ಸೇನೆಯು ಭಗ್ನವಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಪರಮ ವ್ಯಥಿತನಾದನು.

06088012a ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮಂ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ಆತ್ಮನಶ್ಚಾಭಿಮಾನಿತಾಂ|

06088012c ಪ್ರಾಪ್ತೇಽಪಕ್ರಮಣೇ ರಾಜಾ ತಸ್ಥೌ ಗಿರಿರಿವಾಚಲಃ||

ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮವನ್ನು ಗೌರವಿಸಿ, ಆತ್ಮಾಭಿಮಾನದಿಂದ ಪಲಾಯನಕ್ಕೆ ಸಂದರ್ಭವಾಗಿದ್ದರೂ ರಾಜನು ಪರ್ವತದಂತೆ ಅಚಲವಾಗಿದ್ದನು.

06088013a ಸಂಧಾಯ ಚ ಶಿತಂ ಬಾಣಂ ಕಾಲಾಗ್ನಿಸಮತೇಜಸಂ|

06088013c ಮುಮೋಚ ಪರಮಕ್ರುದ್ಧಸ್ತಸ್ಮಿನ್ನೋರೇ ನಿಶಾಚರೇ||

ಪರಮ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಕಾಲಾಗ್ನಿತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ಹರಿತ ಬಾಣವನ್ನು ಹೂಡಿ ಅದನ್ನು ಘೋರ ನಿಶಾಚರನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

06088014a ತಮಾಪತಂತಂ ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಬಾಣಮಿಂದ್ರಾಶನಿಪ್ರಭಂ|

06088014c ಲಾಘವಾದ್ವಂಚಯಾಮಾಸ ಮಹಾಕಾಯೋ ಘಟೋತ್ಕಚಃ||

ಇಂದ್ರನ ವಜ್ರದ ಪ್ರಭೆಯುಳ್ಳ ಆ ಬಾಣವು ಬೀಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಮಹಾಕಾಯ ಘಟೋತ್ಕಚನು ಲಾಘವದಿಂದ ಅದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡನು.

06088015a ಭೂಯ ಏವ ನನಾದೋಗ್ರಃ ಕ್ರೋಧಸಂರಕ್ತಲೋಚನಃ|

06088015c ತ್ರಾಸಯನ್ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಯುಗಾಂತೇ ಜಲದೋ ಯಥಾ||

ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಅವನು ಕ್ರೋಧಸಂರಕ್ತಲೋಚನನಾಗಿ ಯುಗಾಂತದಲ್ಲಿ ಮೋಡಗಳು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಸರ್ವಭೂತಗಳನ್ನೂ ನಡುಗಿಸುತ್ತಾ

ಜೋರಾಗಿ ಗರ್ಜಿಸಿದನು.

06088016a ತಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ನಿನದಂ ಘೋರಂ ತಸ್ಯ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ರಕ್ಷಸಃ|

06088016c ಆಚಾರ್ಯಮುಪಸಂಗಮ್ಯ ಭೀಷ್ಮಃ ಶಾಂತನವೋಽಬ್ರವೀತ್||

ರಾಕ್ಷಸನ ಆ ಭಯಂಕರ ಘೋರ ಕೂಗನ್ನು ಕೇಳಿ ಭೀಷ್ಮ ಶಾಂತನವನು
ಆಚಾರ್ಯನ ಬಳಿಬಂದು ಹೇಳಿದನು:

06088017a ಯಥೈಷ ನಿನದೋ ಘೋರಃ ಶ್ರುಯತೇ ರಾಕ್ಷಸೇರಿತಃ|

06088017c ಹೈಡಿಂಬೋ ಯುಧ್ಯತೇ ನೂನಂ ರಾಜ್ಞಾ ದುರ್ಯೋಧನೇನ ಹ||

“ರಾಕ್ಷಸನ ಈ ಘೋರ ಗರ್ಜನೆಯು ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲವೇ?
ಹೈಡಿಂಬಿಯು ರಾಜಾ ದುರ್ಯೋಧನನೊಡನೆ ನೇರ ಯುದ್ಧವನ್ನು
ಮಾಡುತ್ತಿರುವಂತಿದೆ.

06088018a ನೈಷ ಶಕ್ಯೋ ಹಿ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಜೇತುಂ ಭೂತೇನ ಕೇನ ಚಿತ್|

06088018c ತತ್ರ ಗಚ್ಛತ ಭದ್ರಂ ವೋ ರಾಜಾನಂ ಪರಿರಕ್ಷತ||

ಇವನನ್ನು ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಜೀವಿಯೂ ಗೆಲ್ಲಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ನೀವು
ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ರಾಜನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿರಿ !

06088019a ಅಭಿದ್ರುತಂ ಮಹಾಭಾಗಂ ರಾಕ್ಷಸೇನ ದುರಾತ್ಮನಾ|

06088019c ಏತದ್ಧಿ ಪರಮಂ ಕೃತ್ಯಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ನಃ ಪರಂತಪಾಃ||

ದುರಾತ್ಮ ರಾಕ್ಷಸನು ಮಹಾಭಾಗನನ್ನು ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದ್ದಾನೆ.
ಪರಂತಪರೇ ! ಅವನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ!”

06088020a ಪಿತಾಮಹವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ತ್ವರಮಾಣಾ ಮಹಾರಥಾಃ|

06088020c ಉತ್ತಮಂ ಜವಮಾಸ್ಥಾಯ ಪ್ರಯಯುರ್ಯತ್ರ ಕೌರವಃ||

ಪಿತಾಮಹನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಹಾರಥರು ತ್ವರೆಮಾಡಿ ಉತ್ತಮ ವೇಗದಿಂದ ಕೌರವನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟರು.

06088021a ದ್ರೋಣಶ್ಚ ಸೋಮದತ್ತಶ್ಚ ಬಾಹ್ಲಿಕಶ್ಚ ಜಯದ್ರಥಃ|

06088021c ಕೃಪೋ ಭೂರಿಶ್ರವಾಃ ಶಲ್ಯಶ್ಚಿತ್ರಸೇನೋ ವಿವಿಂಶತಿಃ||

06088022a ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಾ ವಿಕರ್ಣಶ್ಚ ಅವಂತ್ಯಶ್ಚ ಬೃಹದ್ಬಲಃ|

06088022c ರಥಾಶ್ಚಾನೇಕಸಾಹಸ್ರಾ ಯೇ ತೇಷಾಮನುಯಾಯಿನಃ|

06088022e ಅಭಿದ್ರುತಂ ಪರೀಪ್ಸಂತಃ ಪುತ್ರಂ ದುರ್ಯೋಧನಂ ತವ||

ದ್ರೋಣ, ಸೋಮದತ್ತ, ಬಾಹ್ಲಿಕ, ಜಯದ್ರಥ, ಕೃಪ, ಭೂರಿಶ್ರವ, ಶಲ್ಯ, ಚಿತ್ರಸೇನ, ವಿವಿಂಶತಿ, ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ, ವಿಕರ್ಣ, ಅವಂತಿಯವರು, ಬೃಹದ್ಬಲ, ಮತ್ತು ಅವರನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಅನೇಕ ಸಹಸ್ರ ರಥಗಳು ನಿನ್ನ ಮಗ ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಧಾವಿಸಿ ಬಂದರು.

06088023a ತದನೀಕಮನಾಧೃಷ್ಯಂ ಪಾಲಿತಂ ಲೋಕಸತ್ತಮೈಃ|

06088023c ಆತತಾಯಿನಮಾಯಾಂತಂ ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ರಾಕ್ಷಸಸತ್ತಮಃ|

06088023e ನಾಕಂಪತ ಮಹಾಬಾಹುರ್ಮೈನಾಕ ಇವ ಪರ್ವತಃ||

ಲೋಕ ಸತ್ತಮರಿಂದ ಪಾಲಿತವಾದ ಆ ಅನಾಧೃಷ್ಯ ಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಆತತಾಯಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ರಾಕ್ಷಸ ಸತ್ತಮ ಮಹಾಬಾಹುವು ಮೈನಾಕ ಪರ್ವತದಂತೆ ಅಲುಗಾಡಲಿಲ್ಲ.

06088024a ಪ್ರಗೃಹ್ಯ ವಿಪುಲಂ ಚಾಪಂ ಜ್ಞಾತಿಭಿಃ ಪರಿವಾರಿತಃ|

06088024c ಶೂಲಮುದ್ಗರಹಸ್ತೈಶ್ಚ ನಾನಾಪ್ರಹರಣೈರಪಿ||

ಶೂಲ-ಮುದ್ಗರಗಳನ್ನೂ ನಾನಾ ಪ್ರಹರಣಗಳನ್ನೂ ಹಿಡಿದ
ಜ್ಞಾತಿಗಳಿಂದ ಸುತ್ತವರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಅವನು ವಿಪುಲ ಧನುಸ್ಸನ್ನು
ಎತ್ತಿಕೊಂಡನು.

06088025a ತತಃ ಸಮಭವದ್ಯುದ್ಧಂ ತುಮುಲಂ ಲೋಮಹರ್ಷಣಂ|

06088025c ರಾಕ್ಷಸಾನಾಂ ಚ ಮುಖ್ಯಸ್ಯ ದುರ್ಯೋಧನಬಲಸ್ಯ ಚ||

ಆಗ ರಾಕ್ಷಸ ಮುಖ್ಯ ಮತ್ತು ದುರ್ಯೋಧನನ ಸೇನೆಯ ನಡುವೆ
ರೋಮಾಂಚಕಾರಿಯಾದ ತುಮುಲ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು.

06088026a ಧನುಷಾಂ ಕೂಜತಾಂ ಶಬ್ದಃ ಸರ್ವತಸ್ತುಮುಲೋಽಭವತ್|

06088026c ಅಶ್ರುಯತ ಮಹಾರಾಜ ವಂಶಾನಾಂ ದಹ್ಯತಾಮಿವ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಧನುಸ್ಸುಗಳ ಟೀಂಕಾರದ ಶಬ್ದವು ಎಲ್ಲಕಡೆ ಜೋರಾಗಿ
ಬಿದಿರು ಮೆಳೆಗಳು ಸುಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು.

06088027a ಶಸ್ತ್ರಾಣಾಂ ಪಾತ್ಯಮಾನಾನಾಂ ಕವಚೇಷು ಶರೀರಿಣಾಂ|

06088027c ಶಬ್ದಃ ಸಮಭವದ್ರಾಜನ್ನದ್ರೀಣಾಮಿವ ದೀರ್ಯತಾಂ||

ರಾಜನ್ ! ಶರೀರಗಳ ಕವಚಗಳ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಶಸ್ತ್ರಗಳ ಶಬ್ದವು
ಪರ್ವತಗಳು ಸೀಳುತ್ತಿವೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿತ್ತು.

06088028a ವೀರಬಾಹುವಿಸೃಷ್ಟಾನಾಂ ತೋಮರಾಣಾಂ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06088028c ರೂಪಮಾಸೀದ್ವಿಯತ್ಕಾ ನಾಂ ಸರ್ಪಾಣಾಂ ಸರ್ಪತಾಮಿವ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ವೀರಬಾಹುಗಳು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ತೋಮರಗಳು
ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ತೀವ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಚಲಿಸುವ ಸರ್ಪಗಳಂತಿದ್ದವು.

06088029a ತತಃ ಪರಮಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ವಿಸ್ಫಾರ್ಯ ಸುಮಹದ್ಧನುಃ|

06088029c ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರೋ ಮಹಾಬಾಹುವಿನದನ್ಭೈರವಂ ರವಂ||

ಆಗ ಮಹಾಬಾಹು ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರನು ಮಹಾ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಟೀಂಕರಿಸಿ
ಭೈರವ ಕೂಗನ್ನು ಕೂಗಿದನು.

06088030a ಆಚಾರ್ಯಸ್ಯಾರ್ಥಚಂದ್ರೇಣ ಕ್ರುದ್ಧಶ್ಚಿಚ್ಛೇದಕಾರ್ಮುಕಂ|

06088030c ಸೋಮದತ್ತಸ್ಯ ಭಲ್ಲೇನ ಧ್ವಜಮುನ್ಮಥ್ಯ ಚಾನದತ್||

ಅವನು ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯನ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಅರ್ಧಚಂದ್ರ
ಬಾಣದಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿದನು. ಭಲ್ಲದಿಂದ ಸೋಮದತ್ತನ ಧ್ವಜವನ್ನು
ಹಾರಿಸಿ ಗರ್ಜಿಸಿದನು.

06088031a ಬಾಹ್ಲಿಕಂ ಚ ತ್ರಿಭಿರ್ಬಾಣೈರಭ್ಯವಿಧ್ಯತ್ಸ್ತು ನಾಂತರೇ|

06088031c ಕೃಪಮೇಕೇನ ವಿವ್ಯಾಧ ಚಿತ್ರಸೇನಂ ತ್ರಿಭಿಃ ಶರೈಃ||

ಮೂರು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಬಾಹ್ಲಿಕನ ಎದೆಗೆ ಹೊಡೆದನು. ಒಂದರಿಂದ
ಕೃಪನನ್ನೂ ಮೂರು ಶರಗಳಿಂದ ಚಿತ್ರಸೇನನನ್ನೂ ಹೊಡೆದನು.

06088032a ಪೂರ್ಣಾಯತವಿಸೃಷ್ಟೇನ ಸಮ್ಯಕ್ಪಣಿಹಿತೇನ ಚ|

06088032c ಜತ್ತುದೇಶೇ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ವಿಕರ್ಣಂ ಸಮತಾಡಯತ್|

06088032e ನೃಷೀದತ್ಸ ರಥೋಪಸ್ಥೇ ಶೋಣಿತೇನ ಪರಿಪ್ಲುತಃ||

ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಎಳೆದು ವಿಕರ್ಣನ ಜತ್ತುದೇಶಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಹೊಡೆದನು. ಅವನು ರಕ್ತದಿಂದ ರಥದಲ್ಲಿಯೇ ಕುಸಿದು ಬಿದ್ದನು.

06088033a ತತಃ ಪುನರಮೇಯಾತ್ಮಾ ನಾರಾಚಾನ್ದಶ ಪಂಚ ಚ|

06088033c ಭೂರಿಶ್ರವಸಿ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಃ ಪ್ರಾಹಿಣೋದ್ಭರತರ್ಷಭ||

06088033e ತೇ ವರ್ಮ ಭಿತ್ತ್ವಾ ತಸ್ಯಾಶು ಪ್ರಾವಿಶನ್ಮೈದಿನೀತಲಂ||

ಭರತರ್ಷಭ ! ಪುನಃ ಆ ಅಮೇಯಾತ್ಮನು ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಹದಿನೈದು ಬಾಣಗಳನ್ನು ಭೂರಿಶ್ರವನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ಅವು ಅವನ ಕವಚವನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಭೂಮಿಯ ಒಳಹೊಕ್ಕವು.

06088034a ವಿವಿಂಶತೇಶ್ಚ ದ್ರೋಣೇಶ್ಚ ಯಂತಾರೌ ಸಮತಾಡಯತ್|

06088034c ತೌ ಪೇತತೂ ರಥೋಪಸ್ಥೇ ರಶ್ಮಿನುತ್ಸ್ರಜ್ಯ ವಾಜಿನಾಂ||

ವಿವಿಂಶತಿ ಮತ್ತು ದ್ರೋಣಿಯರ ಸಾರಥಿಗಳನ್ನು ಹೊಡೆಯಲು ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಕುದುರೆಗಳ ಕಡಿವಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ರಥದಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದರು.

06088035a ಸಿಂಧುರಾಜ್ಞೋಽರ್ಧ ಚಂದ್ರೇಣ ವಾರಾಹಂ ಸ್ವರ್ಣಭೂಷಿತಂ|

06088035c ಉನ್ಮಮಾಥ ಮಹಾರಾಜ ದ್ವಿತೀಯೇನಾಚ್ಛಿನದ್ಧನುಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಅರ್ಧ ಚಂದ್ರ ಬಾಣದಿಂದ ಸಿಂಧುರಾಜನ ವಾರಾಹ

ಚಿಹ್ನೆಯ ಸ್ವರ್ಣಭೂಷಿತ ಧ್ವಜವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಕೆಡವಿದನು.

ಎರಡನೆಯದರಿಂದ ಅವನ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿದನು.

06088036a ಚತುರ್ಭಿರಥ ನಾರಾಚೈರಾವಂತ್ಯಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ|

06088036c ಜಘಾನ ಚತುರೋ ವಾಹಾನ್ಮೋಧಸಂರಕ್ತಲೋಚನಃ||

ಆಗ ಕ್ರೋಧಸಂರಕ್ತಲೋಚನನಾದ ಆ ಮಹಾತ್ಮನು ಅವಂತಿಯವನ ನಾಲ್ಕು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ನಾಲ್ಕು ನಾರಾಚಗಳಿಂದ ಸಂಹರಿಸಿದನು.

06088037a ಪೂರ್ಣಾಯತವಿಸೃಷ್ಟೇನ ಪೀತೇನ ನಿಶಿತೇನ ಚ|

06088037c ನಿರ್ಬಿಭೇದ ಮಹಾರಾಜ ರಾಜಪುತ್ರಂ ಬೃಹದ್ಬಲಂ|

06088037e ಸ ಗಾಢವಿದ್ಧೋ ವ್ಯಥಿತೋ ರಥೋಪಸ್ಥ ಉಪಾವಿಶತ್||

ಮಹಾರಾಜ ! ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಎಳೆದು ಬಿಟ್ಟ ನಿಶಿತ ಬಾಣದಿಂದ ರಾಜಪುತ್ರ ಬೃಹದ್ಬಲನನ್ನು ಹೊಡೆದನು. ಆಳವಾಗಿ ಗಾಯಗೊಂಡ ಅವನು ವ್ಯಥಿತನಾಗಿ ರಥದಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು.

06088038a ಭೃಶಂ ಕ್ರೋಧೇನ ಚಾವಿಷ್ಟೋ ರಥಸ್ಥೋ ರಾಕ್ಷಸಾಧಿಪಃ|

06088038c ಚಿಕ್ಷೇಪ ನಿಶಿತಾಂಸ್ತೀಕ್ಷಾಂ ಶರಾನಾಶೀವಿಷೋಪಮಾನ್|

06088038e ಬಿಭಿದುಸ್ತೇ ಮಹಾರಾಜ ಶಲ್ಯಂ ಯುದ್ಧವಿಶಾರದಂ||

ಬಹಳ ಕೋಪದಿಂದ ಆವಿಷ್ಟನಾಗಿ ರಥದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ರಾಕ್ಷಸಾಧಿಪನು ಸರ್ಪಗಳ ವಿಷಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ನಿಶಿತ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಶರಗಳನ್ನು ಯುದ್ಧವಿಶಾರದ ಶಲ್ಯನ ಮೇಲೆ ಎಸೆಯಲು ಅವು ಅವನ ಶರೀರವನ್ನು ಭೇದಿಸಿದವು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧಪರ್ವಣಿ
ಹೈಡಿಂಬಯುದ್ಧೇ ಅಷ್ಟಾಶೀತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಭೀಷ್ಮವಧಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಹೈಡಿಂಬಯುದ್ಧ ಎನ್ನುವ ಎಂಭತ್ತೆಂಟನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೮೯

ಘಟೋತ್ಕಚನ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಭೀಮಸೇನ ಮೊದಲಾದವರು ಬಂದುದು
(೧-೧೭). ಸಂಕುಲಯುದ್ಧ (೧೮-).

06089001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06089001a ವಿಮುಖೀಕೃತ್ಯ ತಾನ್ಸರ್ವಾಂಸ್ತಾವಕಾನ್ಯುಧಿ ರಾಕ್ಷಸಃ|

06089001c ಜಿಘಾಂಸುರ್ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ದುರ್ಯೋಧನಮುಪಾದ್ರವತ್||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ! ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ
ವಿಮುಖರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ರಾಕ್ಷಸನು ಕೊಲ್ಲಲು ಬಯಸಿ
ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದನು.

06089002a ತಮಾಪತಂತಂ ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ರಾಜಾನಂ ಪ್ರತಿ ವೇಗಿತಂ|

06089002c ಅಭ್ಯಧಾವಜ್ಜಿ ಘಾಂಸಂತಸ್ತಾವಕಾ ಯುದ್ಧದುರ್ಮದಾಃ||

ರಾಜನ ಮೇಲೆ ವೇಗದಿಂದ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ
ಯುದ್ಧದುರ್ಮದರಾದ ನಿನ್ನವರು ಅವನನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ

ಧಾವಿಸಿ ಬಂದರು.

06089003a ತಾಲಮಾತ್ರಾಣಿ ಚಾಪಾನಿ ವಿಕರ್ಷಂತೋ ಮಹಾಬಲಾಃ|

06089003c ತಮೇಕಮಭ್ಯಧಾವಂತ ನದಂತಃ ಸಿಂಹಸಂಘವತ್||

ತಾಲಪ್ರಮಾಣದ (ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕು ಮೊಳ ಉದ್ದದ) ಬಿಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಎಳೆಯುತ್ತಾ ಮತ್ತು ಸಿಂಹಗಳ ಹಿಂಡಿನಂತೆ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಾ ಆ ಮಹಾಬಲರು ಅವನೊಬ್ಬನನ್ನೇ ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದರು.

06089004a ಅಥೈನಂ ಶರವರ್ಷೇಣ ಸಮಂತಾತ್ಪರ್ಯವಾರಯನ್|

06089004c ಪರ್ವತಂ ವಾರಿಧಾರಾಭಿಃ ಶರದೀವ ಬಲಾಹಕಾಃ||

ಆಗ ಅವನನ್ನು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದ ಸುತ್ತವರೆದು ಮೋಡಗಳು ಪರ್ವತವನ್ನು ಮಳೆಯ ನೀರಿನಿಂದ ಮುಚ್ಚಿ ಬಿಡುವಂತೆ ಬಾಣಗಳ ಮಳೆಯಿಂದ ಮುಚ್ಚಿದರು.

06089005a ಸ ಗಾಢವಿದ್ಧೋ ವ್ಯಥಿತಸ್ತೋತ್ರಾರ್ಥಿತ ಇವ ದ್ವಿಪಃ|

06089005c ಉತ್ಪಪಾತ ತದಾಕಾಶಂ ಸಮಂತಾದ್ವೈನತೇಯವತ್||

ಗಾಢವಾಗಿ ಗಾಯಗೊಂಡು ಅಂಕುಶಗಳಿಂದ ತಿವಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ಆನೆಯಂತೆ ವ್ಯಥಿತನಾಗಿ ಅವನು ಎಲ್ಲಕಡೆ ಹಾರಬಲ್ಲ ವೈನತೇಯನಂತೆ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹಾರಿದನು.

06089006a ವ್ಯನದತ್ಸುಮಹಾನಾದಂ ಜೀಮೂತ ಇವ ಶಾರದಃ|

06089006c ದಿಶಃ ಖಿಂ ಪ್ರದಿಶಶ್ಚೈವ ನಾದಯನ್ಘ್ರವಸ್ವನಃ||

ಕರ್ಕ ಶಧ್ವನಿಯಿದ್ದ ಅವನು ಶರದೃತುವಿನ ಮೇಘದಂತೆ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ,
ಆಕಾಶವನ್ನೂ, ಉಪದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ಮೊಳಗಿಸುವಂತೆ ಜೋರಾಗಿ
ಗರ್ಜಿಸಿದನು.

06089007a ರಾಕ್ಷಸಸ್ಯ ತು ತಂ ಶಬ್ದಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ರಾಜಾ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ|

06089007c ಉವಾಚ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠೋ ಭೀಮಸೇನಮಿದಂ ವಚಃ||

ರಾಕ್ಷಸನ ಆ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ರಾಜಾ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು
ಭೀಮಸೇನನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

06089008a ಯುಧ್ಯತೇ ರಾಕ್ಷಸೋ ನೂನಂ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರೈರ್ಮಹಾರಥೈಃ|

06089008c ಯಥಾಸ್ಯ ಶ್ರುಯತೇ ಶಬ್ದೋ ನದತೋ ಭೈರವಂ ಸ್ವನಂ|

06089008e ಅತಿಭಾರಂ ಚ ಪಶ್ಯಾಮಿ ತತ್ರ ತಾತ ಸಮಾಹಿತಂ||

“ಅಯ್ಯಾ ! ಭೈರವ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಕೂಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ರಾಕ್ಷಸನು
ಮಹಾರಥ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರ ರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಿರುವನೆಂದು
ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅವನು ಅತಿ ಭಾರವಾದ ಕೆಲಸವನ್ನೇ
ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

06089009a ಪಿತಾಮಹಶ್ಚ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಃ ಪಾಂಚಾಲಾನ್ ಹಂತುಮುದ್ಯತಃ|

06089009c ತೇಷಾಂ ಚ ರಕ್ಷಣಾರ್ಥಾಯ ಯುಧ್ಯತೇ ಫಲ್ಲನಃ ಪರೈಃ||

ಪಿತಾಮಹನೂ ಕೂಡ ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಪಾಂಚಾಲರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು
ತೊಡಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲೋಸುಗ ಫಲ್ಲನನು ಶತ್ರುಗಳೊಂದಿಗೆ
ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

06089010a ಏತಚ್ಚ ತ್ವಾ ಮಹಾಬಾಹೋ ಕಾರ್ಯದ್ವಯಮುಪಸ್ಥಿತಂ|

06089010c ಗಚ್ಛ ರಕ್ಷಸ್ವ ಹೈಡಿಂಬಂ ಸಂಶಯಂ ಪರಮಂ ಗತಂ||

ಮಹಾಬಾಹೋ ! ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಎರಡು ಕಾರ್ಯಗಳು
ಬಂದೊದಗಿವೆ. ಹೋಗು ! ಪರಮ ಸಂಶಯದಲ್ಲಿರುವ ಹೈಡಿಂಬಿಯನ್ನು
ರಕ್ಷಿಸು !”

06089011a ಭ್ರಾತುರ್ವ ಚನಮಾಜ್ಞಾಯ ತ್ವರಮಾಣೋ ವೃಕೋದರಃ|

06089011c ಪ್ರಯಯೌ ಸಿಂಹನಾದೇನ ತ್ರಾಸಯನ್ಸರ್ವ ಪಾರ್ಥಿವಾನ್|

06089011e ವೇಗೇನ ಮಹತಾ ರಾಜನ್ವರ್ವ ಕಾಲೇ ಯಥೋದಧಿಃ||

ರಾಜನ್ ! ಅಣ್ಣನ ಮಾತನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ವೃಕೋದರನು
ತ್ವರಮಾಡಿ ಸಿಂಹನಾದದಿಂದ ಸರ್ವ ಪಾರ್ಥಿವರನ್ನು ನಡುಗಿಸುತ್ತಾ,
ಪರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಗರವು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಮಹಾ ವೇಗದಿಂದ
ಆಗಮಿಸಿದನು.

06089012a ತಮನ್ವಯಾತ್ಸತ್ಯಧೃತಿಃ ಸೌಚಿತ್ತಿಯುರ್ಧ್ಧದುರ್ಮದಃ|

06089012c ಶ್ರೇಣಿಮಾನ್ವಸುದಾನಶ್ಚ ಪುತ್ರಃ ಕಾಶ್ಯಸ್ಯ ಚಾಭಿಭೂಃ||

06089013a ಅಭಿಮನ್ಯುಮುಖಾಶ್ಚೈವ ದ್ರೌಪದೇಯಾ ಮಹಾರಥಾಃ|

06089013c ಕ್ಷತ್ರದೇವಶ್ಚ ವಿಕ್ರಾಂತಃ ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮಾ ತಥೈವ ಚ||

06089014a ಅನೂಪಾಧಿಪತಿಶ್ಚೈವ ನೀಲಃ ಸ್ವಬಲಮಾಸ್ಥಿತಃ|

06089014c ಮಹತಾ ರಥವಂಶೇನ ಹೈಡಿಂಬಂ ಪರ್ಯವಾರಯನ್||

ಅವನನ್ನೇ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಸತ್ಯಧೃತಿ, ಯುಧ್ಧದುರ್ಮದ ಸೌಚಿತ್ತಿ,

ಶ್ರೀಣಿಮಾನ್, ವಸುದಾನ, ಕಾಶಿರಾಜನ ಮಗ ಅಭಿಭೂ,
 ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಥ ದ್ರೌಪದೇಯರು,
 ಪರಾಕ್ರಮಿ ಕ್ಷತ್ರದೇವ, ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮ, ಹಾಗೆಯೇ ಅನೂಪಾಧಿಪ
 ಸ್ವಬಲಾಶ್ರಯಿ ನೀಲ ಇವರು ಮಹಾ ರಥಗುಂಪುಗಳಿಂದ ಬಂದು
 ಹೈಡಿಂಬನನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದರು.

06089015a ಕುಂಜರೈಶ್ಚ ಸದಾ ಮತ್ಯೈಃ ಷಟ್ಸಹಸ್ಯೈಃ ಪ್ರಹಾರಿಭಿಃ|

06089015c ಅಭ್ಯರಕ್ಷಂತ ಸಹಿತಾ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರಂ ಘಟೋತ್ಕಚಂ||

ಆರು ಸಾವಿರ ಸದಾ ಮತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವ ಆನೆಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಹಾರಿಗಳು
 ಒಟ್ಟಿಗೇ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರ ಘಟೋತ್ಕಚನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

06089016a ಸಿಂಹನಾದೇನ ಮಹತಾ ನೇಮಿಘೋಷೇಣ ಚೈವ ಹಿ|

06089016c ಖುರಶಬ್ದನಿನಾದೈಶ್ಚ ಕಂಪಯಂತೋ ವಸುಂಧರಾಂ||

ಮಹಾಸಿಂಹನಾದದಿಂದ, ರಥದ ಗಾಲಿಗಳ ಘೋಷದಿಂದ, ಕುದುರೆಗಳ
 ಖುರಪುಟಗಳ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಅವರು ಭೂಮಿಯನ್ನೇ ನಡುಗಿಸಿದರು.

06089017a ತೇಷಾಮಾಪತತಾಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಶಬ್ದಂ ತಂ ತಾವಕಂ ಬಲಂ|

06089017c ಭೀಮಸೇನಭಯೋದ್ವಿಗ್ನಂ ವಿವರ್ಣವದನಂ ತಥಾ|

06089017e ಪರಿವೃತ್ತಂ ಮಹಾರಾಜ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಘಟೋತ್ಕಚಂ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಅವರು ಹೀಗೆ ಮೇಲೆ ಎರಗಿ ಬರುವ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿ
 ನಿನ್ನ ಸೇನೆಯು ಭೀಮಸೇನನ ಭಯದಿಂದ ಉದ್ವಿಗ್ನವಾಗಿ ಮುಖದ
 ಕಳೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಘಟೋತ್ಕಚನನ್ನು ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕುವುದನ್ನು

ನಿಲ್ಲಿಸಿತು.

06089018a ತತಃ ಪ್ರವವೃತೇ ಯುದ್ಧಂ ತತ್ರ ತತ್ರ ಮಹಾತ್ಮನಾಂ|

06089018c ತಾವಕಾನಾಂ ಪರೇಷಾಂ ಚ ಸಂಗ್ರಾಮೇಷ್ಟನಿವರ್ತಿನಾಂ||

ಆಗ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಾಮದಿಂದ ಹಿಂದೆಸರಿಯದೇ ಇದ್ದ ಮಹಾತ್ಮರಾದ
ನಿನ್ನವರ ಶತ್ರುಗಳವರ ನಡುವೆ ಯುದ್ಧವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

06089019a ನಾನಾರೂಪಾಣಿ ಶಸ್ತ್ರಾಣಿ ವಿಸೃಜಂತೋ ಮಹಾರಥಾಃ|

06089019c ಅನ್ಯೋನ್ಯಮಭಿಧಾವಂತಃ ಸಂಪ್ರಹಾರಂ ಪ್ರಚಕ್ರೀ|

06089019e ವ್ಯತಿಷಕ್ತಂ ಮಹಾರೌದ್ರಂ ಯುದ್ಧಂ ಭೀರುಭಯಾವಹಂ||

ನಾನಾ ರೂಪದ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾ ಆ ಮಹಾರಥರು
ಅನ್ಯೋನ್ಯರ ಮೇಲೆ ಎರಗಿ ಪ್ರಹಾರಮಾಡ ತೊಡಗಿದರು. ಭೀರುಗಳಿಗೆ
ಭಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಮಹಾರೌದ್ರ ಸಂಕುಲ ಯುದ್ಧವು ಅಲ್ಲಿ
ನಡೆಯಿತು.

06089020a ಹಯಾ ಗಜೈಃ ಸಮಾಜಗ್ಮುಃ ಪಾದಾತಾ ರಥಿಭಿಃ ಸಹ|

06089020c ಅನ್ಯೋನ್ಯಂ ಸಮರೇ ರಾಜನ್ವಾರ್ಥಯಾನಾ ಮಹದ್ಯಶಃ||

ರಾಜನ್! ಮಹಾಯಶಸನ್ನು ಬಯಸಿದ ಕುದುರೆಗಳು ಆನೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು
ಪದಾತಿಗಳು ರಥಿಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು
ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದರು.

06089021a ಸಹಸಾ ಚಾಭವತ್ತೀವ್ರಂ ಸಮ್ನಿಪಾತಾನ್ಮಹದ್ರಜಃ|

06089021c ರಥಾಶ್ವಗಜಪತ್ತೀನಾಂ ಪದನೇಮಿಸಮುದ್ಧತಂ||

ಗಜಾಶ್ವರಥಪದಾತಿಗಳ ಪದಸಂಘಟ್ಟನೆಯಿಂದ ಮತ್ತು
ರಥಚಕ್ರಗಳಿಂದ ಮಹಾ ಧೂಳು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿತು.

06089022a ಧೂಮ್ರಾರುಣಂ ರಜಸ್ತೀವ್ರಂ ರಣಭೂಮಿಂ ಸಮಾವೃಣೋತ್||

06089022c ನೈವ ಸ್ವೇ ನ ಪರೇ ರಾಜನ್ಸಮಜಾನನ್ವರಸ್ಪರಂ||

ರಾಜನ್! ಹುಟ್ಟಿದ ಧೂಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ರಣಾಂಗಣವನ್ನು
ಆವರಿಸಿತು. ಅಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಕಡೆಯವರಾಗಲೀ ಶತ್ರುಗಳ ಕಡೆಯವರಾಗಲೀ
ಯಾರು ಯಾರೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

06089023a ಪಿತಾ ಪುತ್ರಂ ನ ಜಾನೀತೇ ಪುತ್ರೋ ವಾ ಪಿತರಂ ತಥಾ|

06089023c ನಿರ್ಮರ್ಯಾದೇ ತಥಾ ಭೂತೇ ವೈಶಸೇ ಲೋಮಹರ್ಷಣೇ||

ಮರ್ಯಾದೆಯೇ ಇಲ್ಲದ, ರೋಮಾಂಚಕಾರಿಯಾದ, ಜೀವಿಗಳ
ಸಂಹಾರಕಾರಿಯಾದ ಆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತಂದೆಯು ಮಗನನ್ನಾಗಲೀ
ಮಗನು ತಂದೆಯನ್ನಾಗಲೀ ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

06089024a ಶಸ್ತ್ರಾಣಾಂ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ಚ ಗರ್ಜತಾಂ|

06089024c ಸುಮಹಾನಭವಚ್ಚಬ್ಧೋ ವಂಶಾನಾಂ ಇವ ದಹ್ಯತಾಂ||

ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ! ಶಸ್ತ್ರಗಳ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯರ ಗರ್ಜನೆಯಿಂದ
ಬಿದುರುಮೆಳೆಗಳು ಸುಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಮಹಾ ಶಬ್ದವು ಉಂಟಾಯಿತು.

06089025a ಗಜವಾಜಿಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ಶೋಣಿತಾಂತ್ರತರಂಗಿಣೇ|

06089025c ಪ್ರಾವರ್ತತ ನದೀ ತತ್ರ ಕೇಶಶೈವಲಶಾದ್ವಲಾ||

ಆನೆ-ಕುದುರೆ-ಮನುಷ್ಯರ ರಕ್ತವೇ ನೀರಾಗಿ, ಕರುಳುಗಳೇ
ಪ್ರವಾಹವಾಗಿದ್ದ, ತಲೆಗೂದಲುಗಳೇ ಪಾಚಿ ಹುಲ್ಲುಗಳಾಗಿದ್ದ ನದಿಯು
ಅಲ್ಲಿ ಹರಿಯಿತು.

06089026a ನರಾಣಾಂ ಜೈವ ಕಾಯೇಭ್ಯಃ ಶಿರಸಾಂ ಪತತಾಂ ರಣೇ|

06089026c ಶುಶ್ರುವೇ ಸುಮಹಾಂ ಶಬ್ದಃ ಪತತಾಮಶ್ಮನಾಮಿವ||

ರಣದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರ ದೇಹದಿಂದ ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ತಲೆಗಳಿಂದ ಕಲ್ಲುಗಳು
ಬೀಳುವಂತೆ ಮಹಾ ಶಬ್ದವು ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿತ್ತು.

06089027a ವಿಶಿರಸ್ಕೈರ್ಮನುಷ್ಯೈಶ್ಚ ಚಿನ್ನಗಾತ್ರೈಶ್ಚ ವಾರಣೈಃ|

06089027c ಅಶ್ವೈಃ ಸಂಭಿನ್ನದೇಹೈಶ್ಚ ಸಂಕೀರ್ಣಾಭೂದ್ವಸುಂಧರಾ||

ಶಿರಗಳಿಲ್ಲದ ಮನುಷ್ಯರಿಂದಲೂ, ಛಿನ್ನ-ಭಿನ್ನವಾದ ಆನೆಗಳ
ದೇಹಗಳಿಂದಲೂ, ಕತ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕುದುರೆಗಳ ದೇಹಗಳಿಂದಲೂ
ವಸುಂಧರೆಯು ತುಂಬಿಹೋಯಿತು.

06089028a ನಾನಾವಿಧಾನಿ ಶಸ್ತ್ರಾಣಿ ವಿಸ್ತುಜಂತೋ ಮಹಾರಥಾಃ|

06089028c ಅನ್ಯೋನ್ಯಮಭಿಧಾವಂತಃ ಸಂಪ್ರಹಾರಂ ಪ್ರಚಕ್ರೀ||

ನಾನಾವಿಧದ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾ ಮಹಾರಥರು
ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ಆಕ್ರಮಣಿಸಿ ಹೊಡೆಯ ತೊಡಗಿದರು.

06089029a ಹಯಾ ಹಯಾನ್ಮಮಾಸಾದ್ಯ ಪ್ರೇಷಿತಾ ಹಯಸಾದಿಭಿಃ|

06089029c ಸಮಾಹತ್ಯ ರಣೇಽನ್ಯೋನ್ಯಂ ನಿಪೇತರ್ಗ ತಜೀವಿತಾಃ||

ಅಶ್ವಾರೋಹಿಗಳಿಂದ ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕುದುರೆಗಳು ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಕುದುರೆಗಳೊಡನೆ ಹೋರಾಡಿ ರಣದಲ್ಲಿ ಜೀವವನ್ನು ತೊರೆದು ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದವು.

06089030a ನರಾ ನರಾನ್ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಕ್ರೋಧರಕ್ತೇಕ್ಷಣಾ ಭೃಶಂ|

06089030c ಉರಾಂಸ್ಯುರೋಭಿರನ್ಯೋನ್ಯಂ ಸಮಾಶ್ಲಿಷ್ಯ ನಿಜಘ್ನಿರೇ||

ತುಂಬಾ ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೆಂಪು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮನುಷ್ಯರು ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಬಿಗಿದಪ್ಪಿ ಹಿಗ್ಗಾಮುಗ್ಗಾಗಿ ಸೆಳೆದಾಡಿ ಬೀಳಿಸಿ ಸಂಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

06089031a ಪ್ರೇಷಿತಾಶ್ಚ ಮಹಾಮಾತ್ರೈರ್ವಾರಣಾಃ ಪರವಾರಣಾಃ|

06089031c ಅಭಿಘ್ನಂತಿ ವಿಷಾಣಾಗ್ರೈರ್ವಾರಣಾನೇವ ಸಂಯುಮ್ಯುಗೇ||

ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮಹಾಗಾತ್ರದ ಆನೆಗಳು ಶತ್ರುಗಳ ಆನೆಗಳನ್ನು ಸೊಂಡಿಲುಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದೆಳೆದು ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ದಂತಗಳಿಂದ ತಿವಿದು ಗಾಯಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

06089032a ತೇ ಜಾತರುಧಿರಾಪೀಡಾಃ ಪತಾಕಾಭಿರಲಂಕೃತಾಃ|

06089032c ಸಂಸಕ್ತಾಃ ಪ್ರತ್ಯದೃಶ್ಯಂತ ಮೇಘಾ ಇವ ಸವಿದ್ಯುತಃ||

ಪತಾಕೆಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿದ್ದ ಅವುಗಳು ರಕ್ತಮಯವಾಗಿ ವಿದ್ಯುತ್ತಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮೇಘಗಳಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದವು.

06089033a ಕೇ ಚಿದ್ಭಿನ್ನಾ ವಿಷಾಣಾಗೈರ್ಭಿನ್ನಕುಂಭಾಶ್ಚ ತೋಮರೈಃ|

06089033c ವಿನದಂತೋಽಭ್ಯಧಾವಂತ ಗರ್ಜಂತೋ ಜಲದಾ ಇವ||

ಕೆಲವುಗಳ ಅಗ್ರಭಾಗಗಳು ಒಡೆದಿದ್ದವು. ಕೆಲವುಗಳ ಕುಂಭಗಳು ತೋಮರಗಳಿಂದ ಒಡೆದುಹೋಗಿದ್ದವು. ಅವು ಮೋಡಗಳಂತೆ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಾ ಓಡಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು.

06089034a ಕೇ ಚಿದ್ಧಸ್ಪೈರ್ವಿದ್ವಿಧಾ ಚಿನ್ಮೈಶ್ಚಿನ್ನಗಾತ್ರಾಸ್ತಥಾಪರೇ|

06089034c ನಿಪೇತುಸ್ತುಮುಲೇ ತಸ್ಮಿಂಶ್ಚಿನ್ನಪಕ್ಷಾ ಇವಾದ್ರಯಃ||

ಕೆಲವುಗಳ ಸೊಂಡಿಲುಗಳು ತುಂಡಾಗಿದ್ದವು. ಇನ್ನು ಕೆಲವುಗಳ ಶರೀರವೇ ತುಂಡಾಗಿತ್ತು. ರೆಕ್ಕೆಗಳು ಕತ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪರ್ವತಗಳಂತೆ ಅವು ರಣಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದವು.

06089035a ಪಾರ್ಶ್ವೈಸ್ತು ದಾರಿತೈರನ್ಯೇ ವಾರಣೈರ್ವರವಾರಣಾಃ|

06089035c ಮುಮುಚುಃ ಶೋಣಿತಂ ಭೂರಿ ಧಾತೂನಿವ ಮಹೀಧರಾಃ||

ಇತರ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಆನೆಗಳ ಪಕ್ಕೆಗಳನ್ನು ಇತರ ಆನೆಗಳು ಇರಿದು ಅವು ಖನಿಜವನ್ನು ಸುರಿಸುವ ಪರ್ವತಗಳಂತೆ ರಕ್ತವನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

06089036a ನಾರಾಚಾಭಿಹತಾಸ್ವನ್ಯೇ ತಥಾ ವಿದ್ಧಾಶ್ಚ ತೋಮರೈಃ|

06089036c ಹತಾರೋಹಾ ವ್ಯದ್ಯಶ್ಯಂತ ವಿಶೃಂಗಾ ಇವ ಪರ್ವತಾಃ||

ಕೆಲವು ನಾರಾಚಗಳಿಂದ ಹತವಾಗಿದ್ದವು. ಕೆಲವು ತೋಮರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು. ಆರೋಹಿಗಳು ಹತರಾಗಿ ಅವು ಶೃಂಗಗಳಿಲ್ಲದ

ಪರ್ವತಗಳಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದವು.

06089037a ಕೇ ಚಿತ್ತೋದ್ಧಸಮಾವಿಷ್ಟಾ ಮದಾಂಧಾ ನಿರವಗ್ರಹಾಃ|

06089037c ರಥಾನ್ವಯಾನ್ವದಾತಾಂಶ್ಚ ಮಮ್ಯದುಃ ಶತಶೋ ರಣೇ||

ಕೆಲವು ಮದಾಂಧರಾಗಿ ಕ್ರೋಧಸಮಾವಿಷ್ಟಗೊಂಡು,

ನಿಯಂತ್ರಣವಿಲ್ಲದೇ ರಣದಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ರಥ-ಕುದುರೆ-ಪದಾತಿಗಳನ್ನು
ತುಳಿದು ನಾಶಪಡಿಸಿದವು.

06089038a ತಥಾ ಹಯಾ ಹಯಾರೋಹೈಸ್ತಾಡಿತಾಃ ಪ್ರಾಸತೋಮರೈಃ|

06089038c ತೇನ ತೇನಾಭ್ಯವರ್ತಂತ ಕುರ್ವಂತೋ ವ್ಯಾಕುಲಾ ದಿಶಃ||

ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಾಸತೋಮರಗಳಿಂದ ಹಯಾರೋಹಿಗಳಿಂದ

ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಕುದುರೆಗಳು ದಿಕ್ಕುಗೆಟ್ಟು ಓಡುತ್ತಾ

ವ್ಯಾಕುಲವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಾ ಓಡಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು.

06089039a ರಥಿನೋ ರಥಿಭಿಃ ಸಾರ್ಧಂ ಕುಲಪುತ್ರಾಸ್ತನುತ್ಯಜಃ|

06089039c ಪರಾಂ ಶಕ್ತಿಂ ಸಮಾಸ್ಥಾಯ ಚಕ್ರುಃ ಕರ್ಮಾಣ್ಯಭೀತವತ್||

ಕುಲಪುತ್ರರಾದ ರಥಿಗಳು ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಭೀತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಇತರ

ರಥಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಪರಮ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಹೋರಾಡಿದರು.

06089040a ಸ್ವಯಂವರ ಇವಾಮದೇಫ ಪ್ರಜಹ್ನುರಿತರೇತರಂ|

06089040c ಪ್ರಾರ್ಥಯಾನಾ ಯಶೋ ರಾಜನ್ಸ್ವರ್ಗಂ ವಾ ಯುದ್ಧಶಾಲಿನಃ||

ರಾಜನ್! ಯಶಸ್ಸು ಅಥವಾ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಬಯಸಿದ ಆ

ಯುದ್ಧಶಾಲಿಗಳು ಸ್ವಯಂವರದಂತೆ ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು
ಪ್ರಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

06089041a ತಸ್ಮಿಂಸ್ತಥಾ ವರ್ತಮಾನೇ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಲೋಮಹರ್ಷಣೇ|
06089041c ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಂ ಮಹತ್ಸೈನ್ಯಂ ಪ್ರಾಯಶೋ ವಿಮುಖೀಕೃತಂ||

ಹಾಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ರೋಮಾಂಚಕಾರೀ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ
ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರನ ಮಹಾ ಸೈನ್ಯದ ಹೆಚ್ಚು ಭಾಗವು ಯುದ್ಧದಿಂದ ಹಿಂದೆ
ಸರಿಯಿತು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ಸಂಕುಲಯುದ್ಧೇ ಏಕೋನನವತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಸಂಕುಲಯುದ್ಧ ಎನ್ನುವ ಎಂಭತ್ತೊಂಭತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೯೦

ಭೀಮ-ಘಟೋತ್ಕಚರ ಪರಾಕ್ರಮ (೧-೪೬).

06090001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06090001a ಸ್ವಸೈನ್ಯಂ ನಿಹತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ರಾಜಾ ದುರ್ಯೋಧನಃ ಸ್ವಯಂ|

06090001c ಅಭ್ಯಧಾವತ ಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ಭೀಮಸೇನಮರಿಂದಮಂ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವು ನಾಶವಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು
ನೋಡಿ ರಾಜಾ ದುರ್ಯೋಧನನು ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಸ್ವಯಂ ತಾನೇ

ಅರಿಂದಮ ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದನು.

06090002a ಪ್ರಗೃಹ್ಯ ಸುಮಹಚ್ಚಾ ಪಮಿಂದ್ರಾಶನಿಸಮಸ್ವನಂ|

06090002c ಮಹತಾ ಶರವರ್ಷೇಣ ಪಾಂಡವಂ ಸಮವಾಕಿರತ್||

ಇಂದ್ರನ ವಜ್ರಾಯುಧಕ್ಕೆ ಸಮನಾದ ಅತಿದೊಡ್ಡ ಧನುಸ್ಸನ್ನು
ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮಹಾ ಶರವರ್ಷದಿಂದ ಪಾಂಡವನನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದನು.

06090003a ಅರ್ಧಚಂದ್ರಂ ಚ ಸಂಧಾಯ ಸುತೀಕ್ಷ್ಣಂ ಲೋಮವಾಹಿನಂ|

06090003c ಭೀಮಸೇನಸ್ಯ ಚಿಚ್ಛೇದ ಚಾಪಂ ಕ್ರೋಧಸಮನ್ವಿತಃ||

ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಲೋಮವಾಹಿನಿ ಅರ್ಧಚಂದ್ರವನ್ನು ಹೂಡಿ
ಕ್ರೋಧಸಮನ್ವಿತನಾದ ಅವನು ಭೀಮಸೇನನ ಚಾಪವನ್ನು
ಕತ್ತರಿಸಿದನು.

06090004a ತದಂತರಂ ಚ ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ತ್ವರಮಾಣೋ ಮಹಾರಥಃ|

06090004c ಸಂದಧೇ ನಿಶಿತಂ ಬಾಣಂ ಗಿರೀಣಾಮಪಿ ದಾರಣಂ|

06090004e ತೇನೋರಸಿ ಮಹಾಬಾಹುರ್ಭೀಮಸೇನಮತಾಡಯತ್||

ಅನಂತರ ಅದೇ ಸರಿಯಾದ ಸಮಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅತ್ಯವಸರದಿಂದ
ಆ ಮಹಾರಥನು ಪರ್ವತವನ್ನೂ ಸೀಳಬಲ್ಲ ನಿಶಿತ ಬಾಣವನ್ನು ಹೂಡಿ
ಅದರಿಂದ ಮಹಾಬಾಹು ಭೀಮನ ಎದೆಗೆ ಹೊಡೆದನು.

06090005a ಸ ಗಾಢವಿದ್ಧೋ ವ್ಯಥಿತಃ ಸೃಕ್ಥಿಣೀ ಪರಿಸಂಲಿಹನ್|

06090005c ಸಮಾಲಲಂಬೇ ತೇಜಸ್ವೀ ಧ್ವಜಂ ಹೇಮಪರಿಷ್ಕೃತಂ||

ಆಳವಾಗಿ ಗಾಯಗೊಂಡು ನೋವಿನಿಂದ ನೊಂದ ತೇಜಸ್ವಿ ಭೀಮನು
ಕಟವಾಯಿಗಳನ್ನು ನೆಕ್ಕುತ್ತಾ ಸುವರ್ಣಭೂಷಿತ ಧ್ವಜದಂಡವನ್ನೇ
ಅವಲಂಬನೆಯನ್ನಾಗಿ ಹಿಡಿದು ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು.

06090006a ತಥಾ ವಿಮನಸಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಭೀಮಸೇನಂ ಘಟೋತ್ಕಚಃ|

06090006c ಕ್ರೋಧೇನಾಭಿಪ್ರಜಜ್ವಾಲ ದಿಧಕ್ಷನ್ನಿವ ಪಾವಕಃ||

ಭೀಮಸೇನನು ಹಾಗೆ ವಿಮನಸ್ಕನಾಗಿದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಘಟೋತ್ಕಚನು
ಕ್ರೋಧದಿಂದ ವಿಶ್ವವನ್ನೇ ಸುಡಲಿಚ್ಛಿಸುವ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸಿದನು.

06090007a ಅಭಿಮನ್ಯುಮುಖಾಶ್ಚೈವ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಮಹಾರಥಾಃ|

06090007c ಸಮಭ್ಯಧಾವನ್ಮೋಶಂತೋ ರಾಜಾನಂ ಜಾತಸಂಭ್ರಮಾಃ||

ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಪಾಂಡವರ ಮಹಾರಥರೂ ಕೂಡ
ಕೂಗುತ್ತಾ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಧಾವಿಸಿದರು.

06090008a ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ತಾನಾಪತತಃ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಾಂ ಜಾತಸಂಭ್ರಮಾನ್|

06090008c ಭಾರದ್ವಾಜೋಽಬ್ರವೀದ್ವಾಕ್ಯಂ ತಾವಕಾನಾಂ ಮಹಾರಥಾನ್||

ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಸಂಕ್ರುದ್ಧರಾಗಿ ಮೇಲೆ ಎರಗುತ್ತಿರುವ ಅವರನ್ನು
ನೋಡಿ ಭಾರದ್ವಾಜನು ನಿನ್ನವರ ಮಹಾರಥರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

06090009a ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಗಚ್ಛತ ಭದ್ರಂ ವೋ ರಾಜಾನಂ ಪರಿರಕ್ಷತ|

06090009c ಸಂಶಯಂ ಪರಮಂ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಮಜ್ಜಂತಂ ವ್ಯಸನಾರ್ಣವೇ||

“ನಿಮಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ ! ಬೇಗನೆ ಹೋಗಿ ! ರಾಜನನ್ನು ಪರಿರಕ್ಷಿಸಿ.

ಚಿಂತೆಯೆಂಬ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವ ಅವನು ಉಳಿಯುತ್ತಾನೋ
ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ಪರಮ ಸಂಶಯವು ಹುಟ್ಟಿದೆ !

06090010a ಏತೇ ಕ್ರುದ್ಧಾ ಮಹೇಷ್ಟಾಸಾಃ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಮಹಾರಥಾಃ|

06090010c ಭೀಮಸೇನಂ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ದುರ್ಯೋಧನಮುಪದ್ರುತಾಃ||

06090011a ನಾನಾವಿಧಾನಿ ಶಸ್ತ್ರಾಣಿ ವಿಸ್ತೃಜಂತೋ ಜಯೇ ರತಾಃ|

06090011c ನದಂತೋ ಭೈರವಾನ್ನಾದಾಂಸ್ತ್ರಾಸಯಂತಶ್ಚ ಭೂಮಿಮಾಂ||

ಪಾಂಡವರ ಮಹೇಷ್ಟಾಸ ಮಹಾರಥರು ಕ್ರುದ್ಧರಾಗಿ ಭೀಮಸೇನನನ್ನು
ಮುಂದಿರಿಸಿಕೊಂಡು, ವಿಜಯವನ್ನೇ ಉದ್ದೇಶವನ್ನಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು,
ನಾನಾವಿಧದ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾ, ಭೈರವ ಕೂಗುಗಳನ್ನು
ಕೂಗಿ ಈ ಭೂಮಿಯನ್ನು ನಡುಗಿಸುತ್ತಾ ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು
ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.”

06090012a ತದಾಚಾರ್ಯವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಸೋಮದತ್ತಪುರೋಗಮಾಃ|

06090012c ತಾವಕಾಃ ಸಮವರ್ತಂತ ಪಾಂಡವಾನಾಮನೀಕಿನೀಂ||

ಆಚಾರ್ಯನ ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಸೋಮದತ್ತನೇ ಮೊದಲಾದ
ನಿನ್ನವರು ಪಾಂಡವರ ಸೇನೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಿದರು.

06090013a ಕೃಪೋ ಭೂರಿಶ್ರವಾಃ ಶಲ್ಯೋ ದ್ರೋಣಪುತ್ರೋ ವಿವಿಂಶತಿಃ|

06090013c ಚಿತ್ರಸೇನೋ ವಿಕರ್ಣಶ್ಚ ಸೈಂಧವೋಽಥ ಬೃಹದ್ಬಲಃ|

06090013e ಆವಂತೈ ಚ ಮಹೇಷ್ಟಾಸೌ ಕೌರವಂ ಪರ್ಯವಾರಯನ್||

ಕೃಪ, ಭೂರಿಶ್ರವ, ಶಲ್ಯ, ದ್ರೋಣಪುತ್ರ, ವಿವಿಂಶತಿ, ಚಿತ್ರಸೇನ,

ವಿಕರ್ಣ, ಸೈಂಧವ, ಬೃಹದ್ಬಲ, ಮತ್ತು ಅವಂತಿಯ
ಮಹೇಷ್ವಾಸರಿಬ್ಬರು ಕೌರವನನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದರು.

06090014a ತೇ ವಿಂಶತಿಪದಂ ಗತ್ವಾ ಸಂಪ್ರಹಾರಂ ಪ್ರಚಕ್ರೀ|

06090014c ಪಾಂಡವಾ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಶ್ಚ ಪರಸ್ಪರಜಿಘಾಂಸವಃ||

ಪಾಂಡವರು ಮತ್ತು ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರರು ಇಪ್ಪತ್ತು ಹೆಜ್ಜೆಗಳಷ್ಟು ಮುಂದೆ
ಹೋಗಿ ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲು ಬಯಸಿ ಯುದ್ಧವನ್ನು
ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು.

06090015a ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ಮಹಾಬಾಹುರ್ಮಹದ್ವಿಸ್ಫಾರ್ಯ ಕಾರ್ಮುಕಂ|

06090015c ಭಾರದ್ವಾಜಸ್ತತೋ ಭೀಮಂ ಷಡ್ವಿಂಶತ್ಯಾ ಸಮಾರ್ಪಯತ್||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಮಹಾಬಾಹು ಭಾರದ್ವಾಜನು ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಜೋರಾಗಿ
ಟೀಂಕರಿಸಿ ಭೀಮನನ್ನು ಇಪ್ಪತ್ತಾರು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಪ್ರಹರಿಸಿದನು.

06090016a ಭೂಯಶ್ಚೈನಂ ಮಹಾಬಾಹುಃ ಶರೈಃ ಶೀಘ್ರಮವಾಕಿರತ್|

06090016c ಪರ್ವತಂ ವಾರಿಧಾರಾಭಿಃ ಶರದೀವ ಬಲಾಹಕಃ||

ಪುನಃ ಆ ಮಹಾಬಾಹುವು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮೋಡವು
ಮಳೆನೀರನ್ನು ಪರ್ವತದ ಮೇಲೆ ಸುರಿಸುವಂತೆ ಅವನ ಮೇಲೆ
ಬಾಣಗಳನ್ನು ಸುರಿದು ಮುಚ್ಚಿದನು.

06090017a ತಂ ಪ್ರತ್ಯವಿಧ್ಯದ್ಧಶಭಿಭೀಮಸೇನಃ ಶಿಲೀಮುಖೈಃ|

06090017c ತ್ವರಮಾಣೋ ಮಹೇಷ್ವಾಸಃ ಸವ್ಯೇ ಪಾರ್ಶ್ವೇ ಮಹಾಬಲಃ||

ಆಗ ಮಹೇಷ್ವಾಸ ಮಹಾಬಲ ಭೀಮಸೇನನು ಅವುಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ
ತ್ವರಮಾಡಿ ಹತ್ತು ಶಿಲೀಮುಖಿಗಳಿಂದ ಅವನ ಎಡ ಪಾರ್ಶ್ವಕ್ಕೆ
ಹೊಡೆದನು.

06090018a ಸ ಗಾಢವಿದ್ದೋ ವ್ಯಥಿತೋ ವಯೋವೃದ್ಧಶ್ಚ ಭಾರತ|

06090018c ಪ್ರನಷ್ಟಸಂಜ್ಞಃ ಸಹಸಾ ರಥೋಪಸ್ಥ ಉಪಾವಿಶತ್||

ಭಾರತ! ಗಾಢವಾಗಿ ಪೆಟ್ಟುತಿಂದು ವ್ಯತಿಥನಾದ ಆ ವಯೋವೃದ್ಧನು
ಸಂಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ರಥದಲ್ಲಿ ಕುಸಿದು ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು.

06090019a ಗುರುಂ ಪ್ರವ್ಯಥಿತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ರಾಜಾ ದುರ್ಯೋಧನಃ ಸ್ವಯಂ|

06090019c ದ್ರೌಣಾಯನಿಶ್ಚ ಸಂಕ್ರುದ್ಧೌ ಭೀಮಸೇನಮಭಿದ್ರುತೌ||

ಗುರುವನ್ನು ನೋಯಿಸಿದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಸ್ವಯಂ ರಾಜಾ
ದುರ್ಯೋಧನ ಮತ್ತು ದ್ರೌಣಿ ಇಬ್ಬರೂ ಸಂಕ್ರುದ್ಧರಾಗಿ ಭೀಮಸೇನನ
ಮೇಲೆ ಎರಗಿದರು.

06090020a ತಾವಾಪತಂತೌ ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಕಾಲಾಂತಕಯಮೋಪಮೌ|

06090020c ಭೀಮಸೇನೋ ಮಹಾಬಾಹುರ್ಗ ದಾಮಾದಾಯ ಸತ್ವರಃ||

06090021a ಅವಪ್ಲುತ್ಯ ರಥಾತ್ಪೂರ್ಣಂ ತಸ್ಥೌ ಗಿರಿರಿವಾಚಲಃ|

06090021c ಸಮುದ್ಯಮ್ಯ ಗದಾಂ ಗುರ್ವೀಂ ಯಮದಂಡೋಪಮಾಂ ರಣೇ||

ಕಾಲಾಂತಕ ಯಮರಂತಿರುವ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಮೇಲೆ
ಬೀಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಮಹಾಬಾಹು ಭೀಮಸೇನನು ಭಾರ
ಗದೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತಕ್ಷಣವೇ ರಥದಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಹಾರಿ,

ಯಮದಂಡದಂತಿರುವ ಆ ಭಾರ ಗದೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ರಣದಲ್ಲಿ
ಪರ್ವತದಂತೆ ಅಚಲನಾಗಿ ನಿಂತನು.

06090022a ತಮುದ್ಯತಗದಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಕೈಲಾಸಮಿವ ಶೃಂಗಿಣಂ|

06090022c ಕೌರವೋ ದ್ರೋಣಪುತ್ರಶ್ಚ ಸಹಿತಾವಭ್ಯಧಾವತಾಂ||

ಶಿಖರದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕೈಲಾಸಪರ್ವತದಂತೆ ಗದೆಯನ್ನೆತ್ತಿ ನಿಂತಿದ್ದ
ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಕೌರವ ಮತ್ತು ದ್ರೋಣಪುತ್ರರು ಒಟ್ಟಿಗೇ
ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದರು.

06090023a ತಾವಾಪತಂತೌ ಸಹಿತೌ ತ್ವರಿತೌ ಬಲಿನಾಂ ವರೌ|

06090023c ಅಭ್ಯಧಾವತ ವೇಗೇನ ತ್ವರಮಾಣೋ ವೃಕೋದರಃ||

ಅವರಿಬ್ಬರು ಬಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರು ಒಟ್ಟಿಗೇ ತ್ವರೆಮಾಡಿ ಮೇಲೆ
ಬೀಳುತ್ತಿರಲು ವೃಕೋದರನೂ ಕೂಡ ತ್ವರೆಮಾಡಿ ವೇಗದಿಂದ ಅವರ
ಮೇಲೆ ಎರಗಿದನು.

06090024a ತಮಾಪತಂತಂ ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಂ ಭೀಮದರ್ಶನಂ|

06090024c ಸಮಭ್ಯಧಾವಂಸ್ತ್ವ ರಿತಾಃ ಕೌರವಾಣಾಂ ಮಹಾರಥಾಃ||

ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾದ, ನೋಡಲು ಭಯಂಕರನಾಗಿದ್ದ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ
ಕೌರವ ಮಹಾರಥರು ತ್ವರೆಮಾಡಿ ಮುಂದೆ ಬಂದರು.

06090025a ಭಾರದ್ವಾಜಮುಖಾಃ ಸರ್ವೇ ಭೀಮಸೇನಜಿಘಾಂಸಯಾ|

06090025c ನಾನಾವಿಧಾನಿ ಶಸ್ತ್ರಾಣಿ ಭೀಮಸ್ಯೋರಸ್ಯಪಾತಯನ್|

06090025e ಸಹಿತಾಃ ಪಾಂಡವಂ ಸರ್ವೇ ಪೀಡಯಂತಃ ಸಮಂತತಃ||

ಭಾರದ್ವಾಜಪ್ರಮುಖರೆಲ್ಲರೂ ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಬಯಸಿ
ನಾನಾವಿಧದ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಭೀಮಸೇನನ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ,
ಎಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದ ಪಾಂಡವನನ್ನು ಪೀಡಿಸಿದರು.

06090026a ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸಂಶಯಂ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಪೀಡ್ಯಮಾನಂ ಮಹಾರಥಂ|

06090026c ಅಭಿಮನ್ಯುಪ್ರಭೃತಯಃ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಮಹಾರಥಾಃ|

06090026e ಅಭ್ಯಧಾವನ್ಪರೀಪ್ಸಂತಃ ಪ್ರಾಣಾಂಸ್ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಸುದುಸ್ತ್ಯಜಾನ್||

ಪೀಡಿತನಾಗಿದ್ದ ಆ ಮಹಾರಥನನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂಶಯವನ್ನು ತಾಳಿ
ಅಭಿಮನ್ಯುವೇ ಮೊದಲಾದ ಪಾಂಡವ ಮಹಾರಥರು ತಮ್ಮ
ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಪರಿರಕ್ಷಿಸಲು ಅವನ ಬಳಿ ಧಾವಿಸಿ
ಬಂದರು.

06090027a ಅನೂಪಾಧಿಪತಿಃ ಶೂರೋ ಭೀಮಸ್ಯ ದಯಿತಃ ಸಖಾ|

06090027c ನೀಲೋ ನೀಲಾಂಬುದಪ್ರಖ್ಯಃ ಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ದ್ರೋಣಿಮಭ್ಯಯಾತ್|

06090027e ಸ್ಪರ್ಧತೇ ಹಿ ಮಹೇಷ್ಟಾಸೋ ನಿತ್ಯಂ ದ್ರೋಣಸುತೇನ ಯಃ||

ಆಗ ಅನೂಪಾಧಿಪತಿ, ಶೂರ, ಭೀಮನ ಪ್ರಿಯ ಮಿತ್ರ, ನಿತ್ಯವೂ
ದ್ರೋಣಸುತನೊಡನೆ ಸ್ಪರ್ಧಿಸುವ ನೀಲಾಂಬುದನೆಂದು
ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದ ನೀಲನು ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ದ್ರೋಣಿಯನ್ನು ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದನು.

06090028a ಸ ವಿಸ್ಫಾರ್ಯ ಮಹಚ್ಛಾಪಂ ದ್ರೋಣಿಂ ವಿವ್ಯಾಧ ಪತ್ರಿಣಾ|

06090028c ಯಥಾ ಶಕ್ರೋ ಮಹಾರಾಜ ಪುರಾ ವಿವ್ಯಾಧ ದಾನವಂ||

06090029a ವಿಪ್ರಚಿತ್ತಿಂ ದುರಾಧರ್ಷಂ ದೇವತಾನಾಂ ಭಯಂಕರಂ|

06090029c ಯೇನ ಲೋಕತ್ರಯಂ ಕ್ರೋಧಾತ್ಮಾಸಿತಂ ಸ್ವೇನ ತೇಜಸಾ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಅವನು ಮಹಾಚಾಪವನ್ನು ಟೀಂಕರಿಸಿ ದ್ರೋಣಿಯನ್ನು ಹಿಂದೆ ಹೇಗೆ ಶಕ್ರನು ತನ್ನ ತೇಜಸ್ಸು ಮತ್ತು ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ನಡುಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದಾನವ, ದೇವತೆಗಳ ಭಯಂಕರ, ದುರಾಧರ್ಷ, ವಿಪ್ರಚಿತ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಪತ್ರಿಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06090030a ತಥಾ ನೀಲೇನ ನಿರ್ಭಿನ್ನಃ ಸುಮುಖೇನ ಪತತ್ರಿಣಾ|

06090030c ಸಂಜಾತರುಧಿರೋತ್ಪೀಡೋ ದ್ರೋಣಿಃ ಕ್ರೋಧಸಮನ್ವಿತಃ||

ಹಾಗೆ ನೀಲನ ಸುಮುಖ ಪತತ್ರಿಗಳಿಂದ ಗಾಯಗೊಂಡು ರಕ್ತ ಸುರಿಸಿ ಪೀಡಿತನಾದ ದ್ರೋಣಿಯು ಕ್ರೋಧಸಮನ್ವಿತನಾದನು.

06090031a ಸ ವಿಸ್ಫಾರ್ಯ ಧನುಶ್ಚಿತ್ರಮಿಂದ್ರಾಶನಿಸಮಸ್ವನಂ|

06090031c ದಧ್ರೇ ನೀಲವಿನಾಶಾಯ ಮತಿಂ ಮತಿಮತಾಂ ವರಃ||

ಆ ಮತಿಮತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನು ಇಂದ್ರನ ವಜ್ರಾಯುಧದ ನಿಸ್ವನಕ್ಕೆ ಸಮನಾದ ಚಿತ್ರ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಟೀಂಕರಿಸಿ ನೀಲನ ವಿನಾಶಮಾಡಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು.

06090032a ತತಃ ಸಂಧಾಯ ವಿಮಲಾನ್ಬಲ್ಲಾನ್ಕರ್ಮಾರಪಾಯಿತಾನ್|

06090032c ಜಘಾನ ಚತುರೋ ವಾಹಾನ್ಪಾತಯಾಮಾಸ ಚ ಧ್ವಜಂ||

ಆಗ ಕಮ್ಮಾರನಿಂದ ಪರಿಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವಿಮಲ ಭಲ್ಲಗಳನ್ನು ಹೂಡಿ
ಅವನ ನಾಲ್ಕು ಕದುರೆಗಳನ್ನು ಕೊಂದನು ಮತ್ತು ಧ್ವಜವನ್ನು
ಬೀಳಿಸಿದನು.

06090033a ಸಪ್ತಮೇನ ಚ ಭಲ್ಲೇನ ನೀಲಂ ವಿವ್ಯಾಧ ವಕ್ಷಸಿ|

06090033c ಸ ಗಾಢವಿದ್ಧೋ ವ್ಯಥಿತೋ ರಥೋಪಸ್ಥ ಉಪಾವಿಶತ್||

ಏಳನೆಯ ಭಲ್ಲದಿಂದ ನೀಲನ ಎದೆಗೆ ಹೊಡೆದನು. ಅದು ಗಾಢವಾಗಿ
ಒಳಹೊಕ್ಕಿದುದರಿಂದ ವ್ಯಥಿತನಾಗಿ ಅವನು ರಥದಲ್ಲಿಯೇ
ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು.

06090034a ಮೋಹಿತಂ ವೀಕ್ಷ್ಯ ರಾಜಾನಂ ನೀಲಮಭ್ರಚಯೋಪಮಂ|

06090034c ಘಟೋತ್ಕಚೋಽಪಿ ಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ಭ್ರಾತೃಭಿಃ ಪರಿವಾರಿತಃ||

06090035a ಅಭಿದುದ್ರಾವ ವೇಗೇನ ದ್ರೋಣಿಮಾಹವಶೋಭಿನಂ|

06090035c ತಥೇತರೇ ಅಭ್ಯಧಾವನ್ರಾಕ್ಷಸಾ ಯುದ್ಧದುರ್ಮದಾಃ||

ಮೋಡಗಳ ಸಮೂಹದಂತಿದ್ದ ರಾಜಾ ನೀಲನು
ಮೂರ್ಛಿತನಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಘಟೋತ್ಕಚನೂ
ಕೂಡ ಸಹೋದರರನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ವೇಗದಿಂದ ಆಹವಶೋಭಿ
ದ್ರೋಣಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸಿದನು. ಆಗ ಇತರ ಯುದ್ಧದುರ್ಮದ ರಾಕ್ಷಸರೂ
ಅವನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಬಂದರು.

06090036a ತಮಾಪತಂತಂ ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ರಾಕ್ಷಸಂ ಘೋರದರ್ಶನಂ|

06090036c ಅಭ್ಯಧಾವತ ತೇಜಸ್ವೀ ಭಾರದ್ವಾಜಾತ್ಮ ಜಸ್ತ್ವರಣ್||

ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಘೋರದರ್ಶನ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ನೋಡಿ ತೇಜಸ್ವೀ
ಭಾರದ್ವಾಜನ ಮಗನು ತ್ವರೆಮಾಡಿ ಅವನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದನು.

06090037a ನಿಜಘಾನ ಚ ಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ರಾಕ್ಷಸಾನ್ಭೀಮದರ್ಶನಾನ್|

06090037c ಯೋಽಭವನ್ನಗ್ರತಃ ಕ್ರುದ್ಧಾ ರಾಕ್ಷಸಸ್ಯ ಪುರಃಸರಾಃ||

ಆ ರಾಕ್ಷಸನ ಮುಂದೆನಿಂತು ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕ್ರುದ್ಧರಾದ
ಭೀಮದರ್ಶನ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಅವನು ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಸಂಹರಿಸಿದನು.

06090038a ವಿಮುಖಾಂಶ್ಚೈವ ತಾನ್ದ್ವಷ್ಟ್ವಾ ದ್ರೋಣಿಚಾಪಚ್ಯುತೈಃ ಶರೈಃ|

06090038c ಅಕ್ರುದ್ಧತ ಮಹಾಕಾಯೋ ಭೈಮಸೇನಿರ್ಘಟೋತ್ಕಚಃ||

ದ್ರೋಣಿಯ ಬಿಲ್ಲಿನಿಂದ ಹೊರಟ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಅವರು
ವಿಮುಖರಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಮಹಾಯಾಕ ಭೈಮಸೇನಿ
ಘಟೋತ್ಕಚನು ಅತ್ಯಂತ ಕುಪಿತನಾದನು.

06090039a ಪ್ರಾದುಶ್ಚಕ್ರೇ ಮಹಾಮಾಯಾಂ ಘೋರರೂಪಾಂ ಸುದಾರುಣಾಂ|

06090039c ಮೋಹಯನ್ನಮರೇ ದ್ರೋಣಿಂ ಮಾಯಾವೀ ರಾಕ್ಷಸಾಧಿಪಃ||

ಮಾಯಾವಿ ರಾಕ್ಷಸಾಧಿಪನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ದ್ರೋಣಿಯನ್ನು
ಮೋಹಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಘೋರರೂಪವಾದ, ಸುದಾರುಣವಾದ
ಮಹಾಮಾಯೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು.

06090040a ತತಸ್ತೇ ತಾವಕಾಃ ಸರ್ವೇ ಮಾಯಯಾ ವಿಮುಖೀಕೃತಾಃ|

06090040c ಅನ್ಯೋನ್ಯಂ ಸಮಪಶ್ಯಂತ ನಿಕೃತ್ತಾನ್ಮೃದಿನೀತಲೇ|

06090040e ವಿಚೇಷ್ಟಮಾನಾನ್ಕೃ ಪಣಾಂ ಶೋಣಿತೇನ ಸಮುಕ್ಷಿತಾನ್||

06090041a ದ್ರೋಣಂ ದುರ್ಯೋಧನಂ ಶಲ್ಯಮಶ್ವತ್ಥಾಮಾನಮೇವ ಚ|

06090041c ಪ್ರಾಯಶಶ್ಚ ಮಹೇಷ್ಟಾಸಾ ಯೇ ಪ್ರಧಾನಾಶ್ಚ ಕೌರವಾಃ||

06090042a ವಿಧ್ವಸ್ತಾ ರಥಿನಃ ಸರ್ವೇ ಗಜಾಶ್ಚ ವಿನಿಪಾತಿತಾಃ|

06090042c ಹಯಾಶ್ಚ ಸಹಯಾರೋಹಾ ವಿನಿಕೃತ್ವಾಃ ಸಹಸ್ರಶಃ||

ಆಗ ನಿನ್ನವರೆಲ್ಲರೂ ಆ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿದರು. ಅನ್ಯೋನ್ಯರು ಕತ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ರಕ್ತದಿಂದ ತೋಯ್ದು ಕೃಪಣರಾಗಿ ಅವರು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಹೊರಳಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆ, ದ್ರೋಣ-ದುರ್ಯೋಧನ-ಶಲ್ಯ-ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಧಾನ ಕೌರವ ಮಹೇಷ್ಟಾಸರು ಪ್ರಾಯಶಃ ವಿಧ್ವಂಸರಾದಂತೆಯೂ, ಎಲ್ಲ ರಥ-ಆನೆ-ಕುದುರೆಗಳೂ ವಿನಾಶಗೊಂಡು ಬಿದ್ದಂತೆಯೂ, ಸಾವಿರಾರು ಕುದುರೆಗಳು ಆರೋಹಿಗಳೊಂದಿಗೆ ತುಂಡಾಗಿ ಬಿದ್ದಿರುವಂತೆಯೂ ಅವರಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿತು.

06090043a ತದ್ವೃಷ್ಟ್ವಾ ತಾವಕಂ ಸೈನ್ಯಂ ವಿದ್ರುತಂ ಶಿಬಿರಂ ಪ್ರತಿ|

06090043c ಮಮ ಪ್ರಾಕ್ರೋಶತೋ ರಾಜಂಸ್ತಥಾ ದೇವವ್ರತಸ್ಯ ಚ||

06090044a ಯುಧ್ಯಧ್ವಂ ಮಾ ಪಲಾಯಧ್ವಂ ಮಾಯೈಷಾ ರಾಕ್ಷಸೀ ರಣೇ|

06090044c ಘಟೋತ್ಕಚಪ್ರಯುಕ್ತೇತಿ ನಾತಿಷ್ಠಂತ ವಿಮೋಹಿತಾಃ|

06090044e ನೈವ ತೇ ಶ್ರದ್ಧಧುರ್ಭೀತಾ ವದತೋರಾವಯೋರ್ವ ಚಃ||

ರಾಜನ್! ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಶಿಬಿರದ ಕಡೆ ಓಡಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ನಿನ್ನ ಸೇನೆಯನ್ನು ನಾನು ಮತ್ತು ದೇವವ್ರತ ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಗಿ ಕರೆದೆವು: “ಯುದ್ಧಮಾಡಿ! ಓಡಿಹೋಗಬೇಡಿ! ಇದು ರಣದಲ್ಲಿಯ ರಾಕ್ಷಸೀ

ಮಾಯೆ. ಇದು ಘಟೋತ್ಕಚನ ಕೆಲಸ. ಇದರಿಂದ
ಮೋಹಿತರಾಗಬೇಡಿ. ನಿಲ್ಲಿ!" ಆದರೂ ಭಯದಿಂದ ಅವರು ನಮ್ಮ
ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನಿಡಲಿಲ್ಲ.

06090045a ತಾಂಶ್ಚ ಪ್ರದ್ರವತೋ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಜಯಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾಶ್ಚ ಪಾಂಡವಾಃ|

06090045c ಘಟೋತ್ಕಚೇನ ಸಹಿತಾಃ ಸಿಂಹನಾದಾನ್ಪ್ರಚಕ್ರೀ|

06090045e ಶಂಖದುಂದುಭಿಘೋಷಾಶ್ಚ ಸಮಂತಾತ್ಸಸ್ವನುರ್ಭೃಶಂ||

ಅವರು ಪಲಾಯನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಜಯಗಳಿಸಿದ
ಪಾಂಡವರು ಘಟೋತ್ಕಚನನ್ನೊಡಗೂಡಿ ಸಿಂಹನಾದಗೈದರು. ಶಂಖ-
ದುಂದುಭಿಗಳ ಘೋಷದಿಂದ ನಾಲ್ಕೂ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಮೊಳಗಿಸಿದರು.

06090046a ಏವಂ ತವ ಬಲಂ ಸರ್ವಂ ಹೈಡಿಂಬೇನ ದುರಾತ್ಮನಾ|

06090046c ಸೂರ್ಯಾಸ್ತಮನವೇಲಾಯಾಂ ಪ್ರಭಗ್ನಂ ವಿದ್ರುತಂ ದಿಶಃ||

ಹೀಗೆ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತಮನದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ದುರಾತ್ಮ ಹೈಡಿಂಬಿಯಿಂದ
ಭಗ್ನಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ನಿನ್ನ ಸೇನೆಯು ದಿಕ್ಕಾಪಾಲಾಗಿ ಓಡಿ ಹೋಯಿತು."

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ಅಷ್ಟಮಯುದ್ಧದಿವಸೇ ಘಟೋತ್ಕಚಯುದ್ಧೇ ನವತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಎಂಟನೇ ಯುದ್ಧದಿವಸದಲ್ಲಿ ಘಟೋತ್ಕಚಯುದ್ಧ ಎನ್ನುವ
ತೊಂಬತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೯೧

ಘಟೋಟ್ಟಚನಿಂದ ಪರಾಜಿತನಾದ ದುರ್ಯೋಧನ ಮತ್ತು ಭೀಷ್ಮರ
ಸಂವಾದ (೧-೧೫). ಭೀಷ್ಮನು ಘಟೋತ್ಕಚನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು
ಭಗದತ್ತನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದುದು (೧೬-೨೦). ಭೀಮ-
ಘಟೋತ್ಕಚರೊಡನೆ ಭಗದತ್ತನ ಯುದ್ಧ (೨೧-೮೧).

06091001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06091001a ತಸ್ಮಿನ್ನ್ಮಹತಿ ಸಂಕ್ರಂದೇ ರಾಜಾ ದುರ್ಯೋಧನಸ್ತದಾ|

06091001c ಗಾಂಗೇಯಮುಪಸಂಗಮ್ಯ ವಿನಯೇನಾಭಿವಾದ್ಯ ಚ||

06091002a ತಸ್ಯ ಸರ್ವಂ ಯಥಾವೃತ್ತಮಾಖ್ಯಾತುಮುಪಚಕ್ರಮೇ|

06091002c ಘಟೋತ್ಕಚಸ್ಯ ವಿಜಯಮಾತ್ಮನಶ್ಚ ಪರಾಜಯಂ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಆ ಮಹಾ ಸಂಕ್ರಂದಲ್ಲಿ ರಾಜಾ
ದುರ್ಯೋಧನನು ಗಾಂಗೇಯನ ಬಳಿಸಾರಿ, ವಿನಯದಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ
ಅವನಿಗೆ ಘಟೋತ್ಕಚನ ವಿಜಯವನ್ನೂ ತನ್ನವರ
ಪರಾಜಯವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಡೆದಂತೆ ಹೇಳಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು.

06091003a ಕಥಯಾಮಾಸ ದುರ್ಧರ್ಮೋ ವಿನಿಶ್ಚಸ್ಯ ಪುನಃ ಪುನಃ|

06091003c ಅಬ್ರವೀಚ್ಚ ತದಾ ರಾಜನ್ಭೀಷ್ಮಂ ಕುರುಪಿತಾಮಹಂ||

ರಾಜನ್! ಆ ದುರ್ಧರ್ಮನು ಪುನಃ ಪುನಃ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಾ
ವರದಿಮಾಡಿದ ನಂತರ ಕುರುಪಿತಾಮಹ ಭೀಷ್ಮನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

06091004a ಭವಂತಂ ಸಮುಪಾಶ್ರಿತ್ಯ ವಾಸುದೇವಂ ಯಥಾ ಪರೈಃ|

06091004c ಪಾಂಡವೈರ್ವಿಗ್ರಹೋ ಘೋರಃ ಸಮಾರಬ್ಧೋ ಮಯಾ ಪ್ರಭೋ||

“ಪ್ರಭು! ಶತ್ರುಗಳು ವಾಸುದೇವನನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು
ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಪಾಂಡವರೊಂದಿಗೆ ಈ ಘೋರ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡೆನು.

06091005a ಏಕಾದಶ ಸಮಾಖ್ಯಾತಾ ಅಕ್ಷೌಹಿಣ್ಯಶ್ಚ ಯಾ ಮಮ|

06091005c ನಿರ್ದೇಶೇ ತವ ತಿಷ್ಠಂತಿ ಮಯಾ ಸಾರ್ಧಂ ಪರಂತಪ||

ಪರಂತಪ! ನನಗಾಗಿ ಹನ್ನೊಂದು ಅಕ್ಷೌಹಿಣಿ ಸೇನೆಗಳು ಸೇರಿ ನಿನ್ನ
ನಿರ್ದೇಶನಕ್ಕೆ ಕಾದು ನಿಂತಿವೆ.

06091006a ಸೋಽಹಂ ಭರತಶಾರ್ದೂಲ ಭೀಮಸೇನಪುರೋಗಮೈಃ|

06091006c ಘಟೋತ್ಕಚಂ ಸಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ಪಾಂಡವೈರ್ಯುಧಿ ನಿರ್ಜಿತಃ||

ಭರತಶಾರ್ದೂಲ! ಆದರೆ ಘಟೋತ್ಕಚನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ
ಭೀಮಸೇನನೇ ಮೊದಲಾದ ಪಾಂಡವರು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು
ಸೋಲಿಸಿದರು.

06091007a ತನ್ಮೈ ದಹತಿ ಗಾತ್ರಾಣಿ ಶುಷ್ಕವೃಕ್ಷಮಿವಾನಲಃ|

06091007c ತದಿಚ್ಛಾಮಿ ಮಹಾಭಾಗ ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದಾತ್ಪರಂತಪ||

06091008a ರಾಕ್ಷಸಾಪಸದಂ ಹಂತುಂ ಸ್ವಯಮೇವ ಪಿತಾಮಹ|

06091008c ತ್ವಾಂ ಸಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ದುರ್ಧರ್ಷಂ ತನ್ಮೈ ಕರ್ತುಂ ತ್ವಮರ್ಹಸಿ||

ಅದು ನನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಒಣಗಿದ ಮರವನ್ನು ಬೆಂಕಿಯು ಸುಡುವಂತೆ

ಸುಡುತ್ತಿದೆ. ಮಹಾಭಾಗ! ಪರಂತಪ! ಆದುದರಿಂದ ನಿನ್ನ
ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಆಪತ್ತನ್ನು ತರುತ್ತಿರುವ ಆ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಸ್ವಯಂ ನಾನೇ
ಕೊಲ್ಲಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ನನಗೆ ಆ
ದುರ್ಧರ್ಷವಾದುದನ್ನು ಮಾಡಲು ಬಿಡಬೇಕು.”

06091009a ಏತಚ್ಚು ತ್ವಾ ತು ವಚನಂ ರಾಜ್ಞೋ ಭರತಸತ್ತಮ|
06091009c ದುರ್ಯೋಧನಮಿದಂ ವಾಕ್ಯಂ ಭೀಷ್ಮಃ ಶಾಂತನವೋಽಬ್ರವೀತ್||

ಭರತಸತ್ತಮ! ರಾಜನ ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಭೀಷ್ಮ ಶಾಂತನವನು
ದುರ್ಯೋಧನನಿಗೆ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು:

06091010a ಶೃಣು ರಾಜನ್ಮಮ ವಚೋ ಯತ್ತ್ವಾ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಕೌರವ|
06091010c ಯಥಾ ತ್ವಯಾ ಮಹಾರಾಜ ವರ್ತಿತವ್ಯಂ ಪರಂತಪ||

“ರಾಜನ್! ಕೌರವ! ಪರಂತಪ! ನಾನು ಏನು ಹೇಳುತ್ತೇನೋ ಅದನ್ನು
ಕೇಳು. ಮಹಾರಾಜ! ಅದರಂತೆಯೇ ನೀನು ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

06091011a ಆತ್ಮಾ ರಕ್ಷೋ ರಣೇ ತಾತ ಸರ್ವಾವಸ್ಥಾಸ್ವರಿಂದಮ|
06091011c ಧರ್ಮರಾಜೇನ ಸಂಗ್ರಾಮಸ್ತ್ವಯಾ ಕಾರ್ಯಃ ಸದಾನಘ||
06091012a ಅರ್ಜುನೇನ ಯಮಾಭ್ಯಾಂ ವಾ ಭೀಮಸೇನೇನ ವಾ ಪುನಃ|
06091012c ರಾಜಧರ್ಮಂ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ರಾಜಾ ರಾಜಾನಂ ಋಚ್ಛತಿ||

ಮಗೂ! ಅರಿಂದಮ! ಅನಘ! ಸರ್ವಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ನೀನು ಸದಾ
ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸದಾ ಧರ್ಮರಾಜನೊಂದಿಗೆ
ಅಥವಾ ಅರ್ಜುನ, ಯಮಳರು ಅಥವಾ ಪುನಃ ಭೀಮಸೇನನೊಂದಿಗೆ

ಯುದ್ಧಮಾಡುವುದು ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯ. ರಾಜಧರ್ಮವನ್ನು ಗೌರವಿಸಿ
ರಾಜನು ರಾಜನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

06091013a ಅಹಂ ದ್ರೋಣಃ ಕೃಪೋ ದ್ರೋಣಿಃ ಕೃತವರ್ಮಾ ಚ ಸಾತ್ವತಃ|

06091013c ಶಲ್ಯಶ್ಚ ಸೌಮದತ್ತಿಶ್ಚ ವಿಕರ್ಣಶ್ಚ ಮಹಾರಥಃ||

06091014a ತವ ಚ ಭ್ರಾತರಃ ಶೂರಾ ದುಃಶಾಸನಪುರೋಗಮಾಃ|

06091014c ತ್ವದರ್ಥಂ ಪ್ರತಿಯೋತ್ಸ್ಯಾ ಮೋ ರಾಕ್ಷಸಂ ತಂ ಮಹಾಬಲಂ||

ನಿನಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಆ ಮಹಾಬಲ ರಾಕ್ಷಸನೊಂದಿಗೆ ನಾನು, ದ್ರೋಣ,
ಕೃಪ, ದ್ರೋಣಿ, ಸಾತ್ವತ ಕೃತವರ್ಮ, ಶಲ್ಯ, ಸೌಮದತ್ತಿ, ಮಹಾರಥ
ವಿಕರ್ಣ, ಮತ್ತು ದುಃಶಾಸನನೇ ಮೊದಲಾದ ನಿನ್ನ ಭ್ರಾತರರು
ಎದುರಿಸಿ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತೇವೆ.

06091015a ತಸ್ಮಿನ್ನಾದ್ರೇ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರೇ ಯದಿ ತೇ ಹೃಚ್ಛಯೋ ಮಹಾನ್|

06091015c ಅಯಂ ವಾ ಗಚ್ಛತು ರಣೇ ತಸ್ಯ ಯದ್ಧಾಯ ದುರ್ಮತೇಃ|

06091015e ಭಗದತ್ತೋ ಮಹೀಪಾಲಃ ಪುರಂದರಸಮೋ ಯುಧಿ||

ಆ ರೌದ್ರ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರನ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೋಪವಿದ್ದರೆ, ಆ
ದುರ್ಮತಿಯೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪುರಂದರನ
ಸಮನಾದ ಈ ಮಹೀಪಾಲ ಭಗದತ್ತನಾದರೂ ಹೋಗಲಿ.”

06091016a ಏತಾವದುಕ್ತ್ವಾ ರಾಜಾನಂ ಭಗದತ್ತಮಥಾಬ್ರವೀತ್|

06091016c ಸಮಕ್ಷಂ ಪಾರ್ಥಿವೇಂದ್ರಸ್ಯ ವಾಕ್ಯಂ ವಾಕ್ಯವಿಶಾರದಃ||

ರಾಜನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ, ಪಾರ್ಥಿವೇಂದ್ರನ ಸಮಕ್ಷಮದಲ್ಲಿಯೇ ಆ

ವಾಕ್ಯವಿಶಾರದನು ಭಗದತ್ತನಿಗೆ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು:

06091017a ಗಚ್ಛ ಶೀಘ್ರಂ ಮಹಾರಾಜ ಹೈಡಿಂಬಂ ಯುದ್ಧದುರ್ಮದಂ|

06091017c ವಾರಯಸ್ವ ರಣೇ ಯತ್ತೋ ಮಿಷತಾಂ ಸರ್ವಧನ್ವಿನಾಂ|

06091017e ರಾಕ್ಷಸಂ ಕ್ರೂರಕರ್ಮಾಣಂ ಯಥೇಂದ್ರಸ್ತಾರಕಂ ಪುರಾ||

“ಮಹಾರಾಜ ! ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಹೋಗು ! ಯುದ್ಧ ದುರ್ಮದ ಹೈಡಿಂಬನನ್ನು ರಣದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಧನ್ವಿಗಳೂ ನೋಡುತ್ತಿರಲು, ಹಿಂದೆ ಇಂದ್ರನು ಕ್ರೂರಕರ್ಮಿ ರಾಕ್ಷಸ ತಾರಕನನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸು.

06091018a ತವ ದಿವ್ಯಾನಿ ಚಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ವಿಕ್ರಮಶ್ಚ ಪರಂತಪ|

06091018c ಸಮಾಗಮಶ್ಚ ಬಹುಭಿಃ ಪುರಾಭೂದಸುರೈಃ ಸಹ||

ಪರಂತಪ ! ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರಗಳಿವೆ. ವಿಕ್ರಮವಿದೆ. ಈ ಮೊದಲೇ ನೀನು ಅನೇಕ ಅಸುರರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿರುವೆ.

06091019a ತ್ವಂ ತಸ್ಯ ರಾಜಶಾರ್ದೂಲ ಪ್ರತಿಯೋದ್ಧಾ ಮಹಾಹವೇ|

06091019c ಸ್ವಬಲೇನ ವೃತೋ ರಾಜನ್ಜಹಿ ರಾಕ್ಷಸಪುಂಗವಂ||

ರಾಜಶಾರ್ದೂಲ ! ಮಹಾಹವದಲ್ಲಿ ನೀನು ಅವನೊಂದಿಗೆ ಪ್ರತಿಯುದ್ಧಮಾಡಬಲ್ಲೆ. ರಾಜನ್ ! ಸ್ವಬಲದಿಂದ ಪರಿವೃತನಾಗಿ ರಾಕ್ಷಸಪುಂಗವನನ್ನು ಸಂಹರಿಸು !”

06091020a ಏತಚ್ಚು ತ್ವಾ ತು ವಚನಂ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ಪೃತನಾಪತೇಃ|

06091020c ಪ್ರಯಯೌ ಸಿಂಹನಾದೇನ ಪರಾನಭಿಮುಖೋ ದ್ರುತಂ||

ಸೇನಾಪತಿ ಭೀಷ್ಮನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನು ಸಿಂಹನಾದ
ಗೈಯುತ್ತಾ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಹೊರಟನು.

06091021a ತಮಾದ್ರವಂತಂ ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಗರ್ಜಂತಮಿವ ತೋಯದಂ|

06091021c ಅಭ್ಯವರ್ತಂತ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಾಃ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಮಹಾರಥಾಃ||

ಮಳೆಗಾಲದ ಮೋಡದಂತೆ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ
ಸಂಕ್ರುದ್ಧರಾದ ಮಹಾರಥ ಪಾಂಡವರು ಎದುರಿಸಿದರು.

06091022a ಭಿಮಸೇನೋಽಭಿಮನ್ಯುಶ್ಚ ರಾಕ್ಷಸಶ್ಚ ಘಟೋತ್ಕಚಃ|

06091022c ದ್ರೌಪದೇಯಾಃ ಸತ್ಯಧೃತಿಃ ಕ್ಷತ್ರದೇವಶ್ಚ ಮಾರಿಷ||

06091023a ಚೇದಿಪೋ ವಸುದಾನಶ್ಚ ದಶಾರ್ಣಾಧಿಪತಿಸ್ತಥಾ|

06091023c ಸುಪ್ರತೀಕೇನ ತಾಂಶ್ಚಾಪಿ ಭಗದತ್ತೋಽಪ್ಯುಪಾದ್ರವತ್||

ಸುಪ್ರತೀಕದ ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಭಗದತ್ತನನ್ನು ಭೀಮಸೇನ, ಅಭಿಮನ್ಯು,
ರಾಕ್ಷಸ ಘಟೋತ್ಕಚ, ದ್ರೌಪದೇಯರು, ಸತ್ಯಧೃತಿ, ಕ್ಷತ್ರದೇವ,
ಚೇದಿಪತಿ, ವಸುದಾನ ಮತ್ತು ದಶಾರ್ಣಾಧಿಪತಿ ಇವರು ಎದುರಿಸಿ
ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದರು.

06091024a ತತಃ ಸಮಭವದ್ಯುದ್ಧಂ ಘೋರರೂಪಂ ಭಯಾನಕಂ|

06091024c ಪಾಂಡೂನಾಂ ಭಗದತ್ತೇನ ಯಮರಾಷ್ಟ್ರವಿವರ್ಧನಂ||

ಆಗ ಪಾಂಡವರು ಮತ್ತು ಭಗದತ್ತನ ನಡುವೆ ಯಮರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನು

ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಘೋರರೂಪದ ಭಯಾನಕ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು.

06091025a ಪ್ರಮುಕ್ತಾ ರಥಿಭಿರ್ಬಾಣಾ ಭೀಮವೇಗಾಃ ಸುತೇಜನಾಃ|

06091025c ತೇ ನಿಪೇತುರ್ಮಹಾರಾಜ ನಾಗೇಷು ಚ ರಥೇಷು ಚ||

ಮಹಾರಾಜ ! ರಥಿಗಳು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಭೀಮವೇಗದ ಸುತೇಜಸ ಬಾಣಗಳು ಆನೆಗಳ ಮೇಲೂ ರಥಗಳ ಮೇಲೂ ಬಿದ್ದವು.

06091026a ಪ್ರಭಿನ್ನಾಶ್ಚ ಮಹಾನಾಗಾ ವಿನೀತಾ ಹಸ್ತಿಸಾದಿಭಿಃ|

06091026c ಪರಸ್ಪರಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಸನ್ನಿಪೇತುರಭೀತವತ್||

ಮಾವೃತರಿಂದ ನಿರ್ದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮದಿಸಿದ ಮಹಾಗಜಗಳು ಪರಸ್ಪರರೊಡನೆ ನಿರ್ಭೀತಿಯಿಂದ ಕಾದಾಡಿದವು.

06091027a ಮದಾಂಧಾ ರೋಷಸಂರಬ್ಧಾ ವಿಷಾಣಾಗ್ರೈರ್ಮಹಾಹವೇ|

06091027c ಬಿಭಿದುರ್ದಂತಮುಸಲ್ಯೈಃ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಪರಸ್ಪರಂ||

ಮದಾಂಧರಾಗಿ, ರೋಷಸಂರಬ್ಧರಾಗಿ ಆ ಮಹಾಹವದಲ್ಲಿ ಒನಕೆಗಳಂತಿದ್ದ ಕೋರೆದಾಡೆಗಳಿಂದ ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಇರಿದು ಸೀಳುತ್ತಿದ್ದವು.

06091028a ಹಯಾಶ್ಚ ಚಾಮರಾಪೀಡಾಃ ಪ್ರಾಸಪಾಣಿಭಿರಾಸ್ಥಿತಾಃ|

06091028c ಚೋದಿತಾಃ ಸಾದಿಭಿಃ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ನಿಪೇತುರಿತರೇತರಂ||

ಚಾಮರಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದ, ಮೇಲೆ ಪ್ರಾಸಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಸವಾರರಿಂದ ಪ್ರಚೋದಿತರಾಗಿ ಕುದುರೆಗಳು ಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗಿ ಇತರ

ಕುದುರೆಗಳ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದವು.

06091029a ಪಾದಾತಾಶ್ಚ ಪದಾತ್ಯೋಘೈಸ್ತಾಡಿತಾಃ ಶಕ್ತಿತೋಮರೈಃ|

06091029c ನ್ಯಪತಂತ ತದಾ ಭೂಮೌ ಶತಶೋಽಥ ಸಹಸ್ರಶಃ||

ಪದಾತಿಗಳು ಶತ್ರು ಪದಾತಿಗಳ ಶಕ್ತಿ-ತೋಮರಗಳಿಂದ
ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ನೂರಾರು ಸಹಸ್ರಾರು ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ
ಭೂಮಿಯಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರು.

06091030a ರಥಿನಶ್ಚ ತಥಾ ರಾಜನ್ಯರ್ಣಿನಾಲೀಕಸಾಯಕೈಃ|

06091030c ನಿಹತ್ಯ ಸಮರೇ ವೀರಾನ್ಸಿಂಹನಾದಾನ್ವಿನೇದಿರೇ||

ರಾಜನ್! ಹಾಗೆಯೇ ರಥಿಗಳೂ ಕೂಡ ಕರ್ಣಿ, ನಾಲೀಕ ಮತ್ತು
ಸಾಯಕಗಳಿಂದ ಸಮರದಲ್ಲಿ ವೀರರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಸಿಂಹನಾದ ಮಾಡಿ
ವಿನೋದಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

06091031a ತಸ್ಮಿಂಸ್ತಥಾ ವರ್ತಮಾನೇ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಲೋಮಹರ್ಷಣೇ|

06091031c ಭಗದತ್ತೋ ಮಹೇಷ್ಟಾಸೋ ಭೀಮಸೇನಮಥಾದ್ರವತ್||

ಹೀಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಲೋಮಹರ್ಷಣ ಸಂಗ್ರಾಮವು ನಡೆಯುತ್ತಿರಲು,
ಮಹೇಷ್ಟಾಸ ಭಗದತ್ತನು ಭೀಮಸೇನನ ಮೇಲೆ ಧಾಳಿಮಾಡಿದನು.

06091032a ಕುಂಜರೇಣ ಪ್ರಭಿನ್ನೇನ ಸಪ್ತಧಾ ಸ್ರವತಾ ಮದಂ|

06091032c ಪರ್ವತೇನ ಯಥಾ ತೋಯಂ ಸ್ರವಮಾಣೇನ ಸರ್ವತಃ||

06091033a ಕಿರಂ ಶರಸಹಸ್ರಾಣಿ ಸುಪ್ರತೀಕಶಿರೋಗತಃ|

06091033c ಐರಾವತಸ್ಥೋತ್ರ ಮಘವಾನ್ವಾರಿಧಾರಾ ಇವಾನಘ||

ಅನಘ! ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದ ನೀರನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಪರ್ವತದಂತೆ
ಏಳು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಮದೋದಕವನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮದಿಸಿದ ಆನೆ
ಸುಪ್ರತೀಕನ ಶಿರದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಐರಾವತದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ
ಇಂದ್ರನಂತೆ ಸಹಸ್ರಾರು ಶರಗಳ ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸಿದನು.

06091034a ಸ ಭೀಮಂ ಶರಧಾರಾಭಿಸ್ತಾಡಯಾಮಾಸ ಪಾರ್ಥಿವಃ|

06091034c ಪರ್ವತಂ ವಾರಿಧಾರಾಭಿಃ ಪ್ರಾವೃಷ್ಟೀವ ಬಲಾಹಕಃ||

ವರ್ಷ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಮೇಘವು ಪರ್ವತವನ್ನು ಜಲಧಾರೆಗಳಿಂದ
ಮುಚ್ಚುವಂತೆ ಆ ಪಾರ್ಥಿವನು ಭೀಮನನ್ನು ಶರಧಾರೆಗಳಿಂದ
ಪ್ರಹರಿಸಿದನು.

06091035a ಭೀಮಸೇನಸ್ತು ಸಂಕ್ರುದ್ಧಃ ಪಾದರಕ್ಷಾನ್ವರಃಶತಾನ್|

06091035c ನಿಜಘಾನ ಮಹೇಷ್ವಾಸಃ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಃ ಶರವೃಷ್ಟಿಭಿಃ||

ಮಹೇಷ್ವಾಸ ಭೀಮಸೇನನಾದರೂ ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಶರವೃಷ್ಟಿಯಿಂದ
ಶತ್ರುಗಳ ನೂರಾರು ಪಾದರಕ್ಷಕರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನು.

06091036a ತಾನ್ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನಿಹತಾನ್ಮೃದ್ಧೋ ಭಗದತ್ತಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್|

06091036c ಚೋದಯಾಮಾಸ ನಾಗೇಂದ್ರಂ ಭೀಮಸೇನರಥಂ ಪ್ರತಿ||

ಸಂಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಪ್ರತಾಪವಾನ್ ಭಗದತ್ತನು
ಗಜೇಂದ್ರನನ್ನು ಭೀಮಸೇನನ ಕಡೆ ನಡೆಸಿದನು.

06091037a ಸ ನಾಗಃ ಪ್ರೇಷಿತಸ್ತೇನ ಬಾಣೋ ಜ್ಯಾಚೋದಿತೋ ಯಥಾ|

06091037c ಅಭ್ಯಧಾವತ ವೇಗೇನ ಭೀಮಸೇನಮರಿಂದಮಂ||

ಶಿಂಜಿನಿಯಿಂದ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಬಾಣದಂತೆ ಅವನಿಂದ ನಡೆಸಲ್ಪಟ್ಟ
ಆ ಆನೆಯು ವೇಗದಿಂದ ಅರಿಂದಮ ಭೀಮಸೇನನ ಕಡೆ ಓಡಿಬಂದಿತು.

06091038a ತಮಾಪತಂತಂ ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಮಹಾರಥಾಃ|

06091038c ಅಭ್ಯವರ್ತಂತ ವೇಗೇನ ಭೀಮಸೇನಪುರೋಗಮಾಃ||

06091039a ಕೇಕಯಾಶ್ಚಾ ಭಿಮನ್ಯುಶ್ಚ ದ್ರೌಪದೇಯಾಶ್ಚ ಸರ್ವಶಃ|

06091039c ದಶಾರ್ಣಾಧಿಪತಿಃ ಶೂರಃ ಕ್ಷತ್ರದೇವಶ್ಚ ಮಾರಿಷ|

06091039e ಚೇದಿಪಶ್ಚಿತ್ರಕೇತುಶ್ಚ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಾಃ ಸರ್ವ ಏವ ತೇ||

ವೇಗದಿಂದ ಮುಂದುವರೆದು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಪಾಂಡವ
ಮಹಾರಥರು - ಕೇಕಯರು, ಅಭಿಮನ್ಯು, ದ್ರೌಪದೇಯರೆಲ್ಲರು,
ದಶಾರ್ಣಾಧಿಪತಿ, ಶೂರ ಕ್ಷತ್ರದೇವ, ಚೇದಿಪತಿ, ಚಿತ್ರಕೇತು
ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಕ್ರುದ್ಧರಾಗಿ ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ಮುಂದಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಅದರ
ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದರು.

06091040a ಉತ್ತಮಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ದಿವ್ಯಾನಿ ದರ್ಶಯಂತೋ ಮಹಾಬಲಾಃ|

06091040c ತಮೇಕಂ ಕುಂಜರಂ ಕ್ರುದ್ಧಾಃ ಸಮಂತಾತ್ಪರ್ಯವಾರಯನ್||

ಉತ್ತಮ ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಾ ಕ್ರುದ್ಧರಾದ ಆ
ಮಹಾಬಲರು ಅದೇ ಒಂದು ಆನೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದ
ಸುತ್ತುವರೆದರು.

06091041a ಸ ವಿದ್ಧೋ ಬಹುಭಿರ್ಬಾಣೈರ್ವ್ಯರ್ಷೋಚತ ಮಹಾದ್ವಿಪಃ|

06091041c ಸಂಜಾತರುಧಿರೋತ್ಪೀಡೋ ಧಾತುಚಿತ್ರ ಇವಾದ್ರಿರಾಟ್||

ಅನೇಕ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಗಾಯಗೊಂಡು ಪೀಡಿತವಾದ ಆ ಮಹಾಗಜವು
ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಧಾತುಗಳನ್ನು ಸುರಿಸುವ ಪರ್ವತದಂತೆ ರಕ್ತವನ್ನು
ಸುರಿಸಿತು.

06091042a ದಶಾರ್ಣಾಧಿಪತಿಶ್ಚಾಪಿ ಗಜಂ ಭೂಮಿಧರೋಪಮಂ|

06091042c ಸಮಾಸ್ಥಿತೋಽಭಿದುದ್ರಾವ ಭಗದತ್ತಸ್ಯ ವಾರಣಂ||

ಆಗ ದಶಾರ್ಣಾಧಿಪತಿಯೂ ಕೂಡ ಪರ್ವತೋಪಮ ಆನೆಯ ಮೇಲೆ
ಕುಳಿತು ಭಗದತ್ತನ ಆನೆಯ ಕಡೆ ಧಾವಿಸಿದನು.

06091043a ತಮಾಪತಂತಂ ಸಮರೇ ಗಜಂ ಗಜಪತಿಃ ಸ ಚ|

06091043c ದಧಾರ ಸುಪ್ರತೀಕೋಽಪಿ ವೇಲೇವ ಮಕರಾಲಯಂ||

ಸಮರದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಬೀಳಲು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಗಜವನ್ನು ಗಜಪತಿ
ಸುಪ್ರತೀಕವು ತೀರವು ಸಮುದ್ರವನ್ನು ತಡೆಯುವಂತೆ ತಡೆಯಿತು.

06091044a ವಾರಿತಂ ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ನಾಗೇಂದ್ರಂ ದಶಾರ್ಣಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ|

06091044c ಸಾಧು ಸಾಧ್ವಿತಿ ಸೈನ್ಯಾನಿ ಪಾಂಡವೇಯಾನ್ಯಪೂಜಯನ್||

ಮಹಾತ್ಮ ದಶಾರ್ಣನ ಗಜೇಂದ್ರನನ್ನು ತಡೆದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಾಧು
ಸಾಧು ಎಂದು ಪಾಂಡವ ಸೈನ್ಯಗಳು ಅದನ್ನು ಗೌರವಿಸಿದರು.

06091045a ತತಃ ಪ್ರಾಗ್ಜ್ಞೋತಿಷಃ ಕ್ರುದ್ಧಸ್ತೋಮರಾನ್ವೈ ಚತುರ್ದಶ|

06091045c ಪ್ರಾಹಿಣೋತ್ತಸ್ಯ ನಾಗಸ್ಯ ಪ್ರಮುಖೇ ನೃಪಸತ್ತಮ||

ನೃಪಸತ್ತಮ ! ಆಗ ಕುದ್ಧನಾದ ಪ್ರಾಗ್ಜ್ಞೋತಿಷನು ಮುಂದೆ ನಿಂತಿದ್ದ
ಆನೆಯ ಮುಖಕ್ಕೆ ಹದಿನಾಲ್ಕು ತೋಮರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06091046a ತಸ್ಯ ವರ್ಮ ಮುಖತ್ರಾಣಂ ಶಾತಕುಂಭಪರಿಷ್ಕೃತಂ|

06091046c ವಿದಾಯ್ ಪ್ರಾವಿಶನ್ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ವಲ್ಮೀಕಮಿವ ಪನ್ನಗಾಃ||

ಹಾವುಗಳು ಹುತ್ತವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವಂತೆ ಅವನು ಬಿಟ್ಟು ತೋಮರಗಳು
ಶ್ರೇಷ್ಠ ಆನೆಯ ಸುವರ್ಣಮಯ ಕವಚವನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಅದರ ದೇಹದ
ಒಳಹೊಕ್ಕವು.

06091047a ಸ ಗಾಢವಿದ್ಧೋ ವ್ಯಥಿತೋ ನಾಗೋ ಭರತಸತ್ತಮ|

06091047c ಉಪಾವೃತ್ತಮದಃ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಸ ನೃವರ್ತತ ವೇಗತಃ||

ಭರತಸತ್ತಮ ! ಆಳವಾಗಿ ಚುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟು ವ್ಯಥಿತವಾದ ಆ ಆನೆಯು
ಬೇಗನೇ ವೇಗವಾಗಿ ಹಿಂದೆ ಓಡಿಹೋಯಿತು.

06091048a ಪ್ರದುದ್ರಾವ ಚ ವೇಗೇನ ಪ್ರಣದನ್ಭ್ರವಂ ಸ್ವನಂ|

06091048c ಸ ಮರ್ದಮಾನಃ ಸ್ವಬಲಂ ವಾಯುರ್ವೃಕ್ಷಾನಿವೌಜಸಾ||

ಭಿರುಗಳಿಯು ಮರಗಳನ್ನು ಉರುಳಿಸುವಂತೆ ವೇಗದಿಂದ
ಭೈರವವಾದ ಕೂಗನ್ನು ಕೂಗುತ್ತಾ ತನ್ನ ಸೇನೆಯವರನ್ನೇ ತುಳಿದು
ಉರುಳಿಸುತ್ತಾ ಓಡಿ ಹೋಯಿತು.

06091049a ತಸ್ಮಿನ್ನರಾಜಿತೇ ನಾಗೇ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಮಹಾರಥಾಃ|

06091049c ಸಿಂಹನಾದಂ ವಿನದ್ಯೋಚ್ಚೈರ್ಯುದ್ಧಾಯೈವೋಪತಸ್ಥಿರೇ||

ಆ ಆನೆಯು ಪರಾಜಿತವಾದರೂ ಪಾಂಡವರ ಮಹಾರಥರು
ವಿಚಲಿತರಾಗದೇ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದರು.

06091050a ತತೋ ಭೀಮಂ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ಭಗದತ್ತಮುಪಾದ್ರವನ್||

06091050c ಕಿರಂತೋ ವಿವಿಧಾನ್ಬಾಣಾನ್ ಶಸ್ತ್ರಾಣಿ ವಿವಿಧಾನಿ ಚ||

ಆಗ ಭೀಮನನ್ನು ಮುಂದೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಾನಾ ವಿಧದ
ಬಾಣಗಳನ್ನೂ ವಿವಿಧ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾ ಭಗದತ್ತನನ್ನು
ಮುತ್ತಿದರು.

06091051a ತೇಷಾಮಾಪತತಾಂ ರಾಜನ್ಸಂಕ್ರುದ್ಧಾನಾಮಮರ್ಷಿಣಾಂ|

06091051c ಶ್ರುತ್ವಾ ಸ ನಿನದಂ ಘೋರಮಮರ್ಷಾದ್ಗತಸಾಧ್ವಸಃ|

06091051e ಭಗದತ್ತೋ ಮಹೇಷ್ವಾಸಃ ಸ್ವನಾಗಂ ಪ್ರತ್ಯಚೋದಯತ್||

ರಾಜನ್! ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ಆ ಸಂಕ್ರುದ್ಧ ಅಮರ್ಷಿಗಳ ಘೋರ
ನಿನಾದವನ್ನು ಕೇಳಿ ಭಯವನ್ನಿರಿಯದ ಮಹೇಷ್ವಾಸ ಭಗದತ್ತನು ತನ್ನ
ಆನೆಯನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸಿದನು.

06091052a ಅಂಕುಶಾಂಗುಷ್ಠನುದಿತಃ ಸ ಗಜಪ್ರವರೋ ಯುಧಿ|

06091052c ತಸ್ಮಿನ್ ಕ್ಷಣೇ ಸಮಭವತ್ಸಂವರ್ತಕ ಇವಾನಲಃ||

ಅಂಕುಶದ ಅಂಗುಷ್ಠದಿಂದ ಒತ್ತಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ಗಜಪ್ರವರವು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಆ
ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಸಂವರ್ತಕ ಅಗ್ನಿಯಂತಾಯಿತು.

06091053a ರಥಸಂಘಾಂಸ್ತಥಾ ನಾಗಾನ್ ಹಯಾಂಶ್ಚ ಸಹ ಸಾದಿಭಿಃ|

06091053c ಪಾದಾತಾಂಶ್ಚ ಸುಸಂಕ್ರುದ್ಧಃ ಶತಶೋಽಥ ಸಹಸ್ರಶಃ|

06091053e ಅಮೃದ್ನಾತ್ಸಮರೇ ರಾಜನ್ಸಂಪ್ರಧಾವಂಸ್ತತಸ್ತತಃ||

ರಾಜನ್ ! ಅಲ್ಲಿಂದಿಲ್ಲಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಂದಿಲ್ಲಿಗೆ ಓಡುತ್ತಾ ಸಂಕ್ರುದ್ಧವಾದ ಆ ಅನೆಯು ನೂರಾರು ಸಹಸ್ರಾರು ರಥಸಂಘಗಳನ್ನೂ, ಸವಾರರೊಂದಿಗೆ ಕುದುರೆಗಳನ್ನೂ, ಪದಾತಿಗಳನ್ನೂ ತುಳಿದು ಹಾಕಿತು.

06091054a ತೇನ ಸಂಲೋಡ್ಯಮಾನಂ ತು ಪಾಂಡೂನಾಂ ತದ್ಬಲಂ ಮಹತ್|

06091054c ಸಂಚುಕೋಚ ಮಹಾರಾಜ ಚರ್ಮೇವಾಗ್ನೌ ಸಮಾಹಿತಂ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಅದರಿಂದ ವಿನಾಶಗೊಂಡ ಪಾಂಡವರ ಆ ಮಹಾ ಸೇನೆಯು ಬೆಂಕಿಯಿಂದ ಸುಡಲ್ಪಟ್ಟ ಚರ್ಮದಲ್ಲಿ ಸಂಕೋಚಗೊಂಡಿತು.

06091055a ಭಗ್ನಂ ತು ಸ್ವಬಲಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಭಗದತ್ತೇನ ಧೀಮತಾ|

06091055c ಘಟೋತ್ಕಚೋಽಥ ಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ಭಗದತ್ತಮುಪಾದ್ರವತ್||

ಧೀಮತ ಭಗದತ್ತನಿಂದ ತನ್ನ ಸೇನೆಯು ಭಗ್ನವಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಘಟೋತ್ಕಚನು ಭಗದತ್ತನನ್ನು ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದನು.

06091056a ವಿಕಟಃ ಪುರುಷೋ ರಾಜನ್ದೀಪ್ತಾಸ್ಮೋ ದೀಪ್ತಲೋಚನಃ|

06091056c ರೂಪಂ ವಿಭೀಷಣಂ ಕೃತ್ವಾ ರೋಷೇಣ ಪ್ರಜ್ವಲನ್ನಿವ||

06091057a ಜಗ್ರಾಹ ವಿಪುಲಂ ಶೂಲಂ ಗಿರೀಣಾಮಪಿ ದಾರಣಂ|

06091057c ನಾಗಂ ಜಿಘಾಂಸುಃ ಸಹಸಾ ಚಿಕ್ಷೇಪ ಚ ಮಹಾಬಲಃ||

ರಾಜನ್! ಏಕಟ ಪುರುಷನಾಗಿ, ದೀಪ್ತ ಮುಖವುಳ್ಳವನಾಗಿ,
 ದೀಪ್ತಲೋಚನನಾಗಿ, ರೋಷದಿಂದ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುವಂತಹ ವಿಭೀಷಣ
 ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಆ ಮಹಾಬಲನು ಗಿರಿಗಳನ್ನೂ ಸೀಳಬಲ್ಲಂತಹ
 ವಿಪುಲ ಶೂಲವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಆ ಆನೆಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ವೇಗವಾಗಿ
 ಅದರ ಮೇಲೆ ಎಸೆದನು.

06091057e ಸವಿಷ್ಟು ಲಿಂಗಜ್ವಾಲಾಭಿಃ ಸಮಂತಾತ್ಪರಿವೇಷ್ಟಿತಂ||

06091058a ತಮಾಪತಂತಂ ಸಹಸಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಜ್ವಾಲಾಕುಲಂ ರಣೇ|

06091058c ಚಿಕ್ಷೇಪ ರುಚಿರಂ ತೀಕ್ಷ್ಣಮರ್ಧಚಂದ್ರಂ ಸ ಪಾರ್ಥಿವಃ||

06091058e ಚಿಚ್ಛೇದ ಸುಮಹಚ್ಚೂಲಂ ತೇನ ಬಾಣೇನ ವೇಗವತ್||

ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಬೆಂಕಿಯ ಕಿಡಿಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆದು ವೇಗವಾಗಿ
 ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಜ್ವಾಲಾರಾಶಿಯನ್ನು ರಣದಲ್ಲಿ ನೋಡಿ ಪಾರ್ಥಿವನು
 ತೀಕ್ಷ್ಣ ಸುಂದರ ಅರ್ಧಚಂದ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ವೇಗವಾದ
 ಬಾಣದಿಂದ ಆ ಮಹಾಶೂಲವನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿದನು.

06091059a ನಿಪಪಾತ ದ್ವಿಧಾ ಚಿನ್ನಂ ಶೂಲಂ ಹೇಮಪರಿಷ್ಕೃತಂ|

06091059c ಮಹಾಶನಿಯಥಾ ಭ್ರಷ್ಟಾ ಶಕ್ರಮುಕ್ತಾ ನಭೋಗತಾ||

ಆ ಹೇಮಪರಿಷ್ಕೃತ ಶೂಲವು ಎರಡಾಗಿ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಶಕ್ರನು ಬಿಟ್ಟ
 ವಜ್ರವು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಹೋಗುವಂತೆ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಿತು.

06091060a ಶೂಲಂ ನಿಪತಿತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದ್ವಿಧಾ ಕೃತ್ತಂ ಸ ಪಾರ್ಥಿವಃ|

06091060c ರುಕ್ಮದಂಡಾಂ ಮಹಾಶಕ್ತಿಂ ಜಗ್ರಾಹಾಗ್ನಿಶಿಖೋಪಮಾಂ|

06091060e ಚಿಕ್ಷೇಪ ತಾಂ ರಾಕ್ಷಸಸ್ಯ ತಿಷ್ಠ ತಿಷ್ಠೇತಿ ಚಾಬ್ರವೀತ್||

ಕತ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ಶೂಲವು ಎರಡಾಗಿ ಬಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಪಾರ್ಥವನು ಬಂಗಾರದ ದಂಡವುಳ್ಳ ಅಗ್ನಿಶಿಖೆಯಂತಿರುವ ಮಹಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅದನ್ನು ರಾಕ್ಷಸನ ಮೇಲೆ ಎಸೆದು “ನಿಲ್ಲ! ನಿಲ್ಲ!” ಎಂದನು.

06091061a ತಾಮಾಪತಂತೀಂ ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ವಿಯತ್ಕ್ವಾ ಮಶನೀಮಿವ|

06091061c ಉತ್ಪತ್ಯ ರಾಕ್ಷಸಸ್ತೂರ್ಣಂ ಜಗ್ರಾಹ ಚ ನನಾದ ಚ||

06091062a ಬಭಂಜ ಚೈನಾಂ ತ್ವರಿತೋ ಜಾನುನ್ಯಾರೋಪ್ಯ ಭಾರತ|

06091062c ಪಶ್ಯತಃ ಪಾರ್ಥಿವೇಂದ್ರಸ್ಯ ತದದ್ಭುತಮಿವಾಭವತ್||

ವಜ್ರಾಯುಧದಂತೆ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ರಾಕ್ಷಸನು ತಕ್ಷಣವೇ ಹಾರಿ ಅದನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಕ್ಕನು. ಭಾರತ! ಬೇಗನೇ ಅದನ್ನು ತೊಡೆಯಮೇಲಿರಿಸಿ ಒತ್ತಿ ಮುರಿದನು ಕೂಡ. ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಪಾರ್ಥಿವೇಂದ್ರರಿಗೆ ಅದೊಂದು ಅದ್ಭುತವೆನಿಸಿತು.

06091063a ತದವೇಕ್ಷ್ಯ ಕೃತಂ ಕರ್ಮ ರಾಕ್ಷಸೇನ ಬಲೀಯಸಾ|

06091063c ದಿವಿ ದೇವಾಃ ಸಗಂಧರ್ವಾ ಮುನಯಶ್ಚಾಪಿ ವಿಸ್ಮಿತಾಃ||

ರಾಕ್ಷಸನು ಆ ಬಲಶಾಲಿ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿದುದನ್ನು ನೋಡಿ ದಿವಿಯಲ್ಲಿ ಗಂಧರ್ವರೊಂದಿಗೆ ದೇವತೆಗಳೂ, ಮುನಿಗಳೂ ವಿಸ್ಮಿತರಾದರು.

06091064a ಪಾಂಡವಾಶ್ಚ ಮಹೇಷ್ವಾಸಾ ಭೀಮಸೇನಪುರೋಗಮಾಃ|

06091064c ಸಾಧು ಸಾಧ್ವಿತಿ ನಾದೇನ ಪೃಥಿವೀಮನುನಾದಯನ್||

ಭೀಮಸೇನನೇ ಮೊದಲಾದ ಪಾಂಡವ ಮಹೇಷ್ವಾಸರು ಸಾಧು ಸಾಧು
ಎಂಬ ಕೂಗಿನಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನೇ ಮೊಳಗಿಸಿದರು.

06091065a ತಂ ತು ಶ್ರುತ್ವಾ ಮಹಾನಾದಂ ಪ್ರಹೃಷ್ಟಾನಾಂ ಮಹಾತ್ಮನಾಂ|

06091065c ನಾಮೃಷ್ಯತ ಮಹೇಷ್ವಾಸೋ ಭಗದತ್ತಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್||

ಪ್ರಹೃಷ್ಟ ಮಹಾತ್ಮರ ಆ ಮಹಾನಾದವನ್ನು ಕೇಳಿದ ಪ್ರತಾಪವಾನ್
ಮಹೇಷ್ವಾಸ ಭಗದತ್ತನು ಸಹಿಸಲಾರದೇ ಹೋದನು.

06091066a ಸ ವಿಸ್ಫಾರ್ಯ ಮಹಚ್ಛಾಪಂ ಇಂದ್ರಾಶನಿಸಮಸ್ವನಂ|

06091066c ಅಭಿದುದ್ರಾವ ವೇಗೇನ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಮಹಾರಥಾನ್|

06091066e ವಿಸೃಜನ್ವಿಮಲಾಂಸ್ತೀಕ್ಷ್ಣಾನ್ನಾರಾಚಾಂ ಜ್ವಲನಪ್ರಭಾನ್||

ಇಂದ್ರನ ವಜ್ರಾಯುಧದಂತೆ ಮೊಳಗುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಾಚಾಪವನ್ನು
ಟೇಂಕರಿಸಿ ಅವನು ವಿಮಲ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಜ್ವಲನಪ್ರಭೆಗಳುಳ್ಳ ನಾರಾಚಗಳನ್ನು
ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾ ವೇಗದಿಂದ ಪಾಂಡವ ಮಹಾರಥರ ಮೇಲೆ
ಎರಗಿದನು.

06091067a ಭೀಮಮೇಕೇನ ವಿವ್ಯಾಧ ರಾಕ್ಷಸಂ ನವಭಿಃ ಶರೈಃ|

06091067c ಅಭಿಮನ್ಯುಂ ತ್ರಿಭಿಶ್ಚೈವ ಕೇಕಯಾನ್ವಂಚಭಿಸ್ತಥಾ||

ಭೀಮನನ್ನು ಒಂದರಿಂದ, ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಒಂಭತ್ತು ಶರಗಳಿಂದ,
ಅಭಿಮನ್ಯುವನ್ನು ಮೂರರಿಂದ ಮತ್ತು ಕೇಕಯರನ್ನು ಐದರಿಂದ
ಹೊಡೆದನು.

06091068a ಪೂರ್ಣಾಯತವಿಸೃಷ್ಟೇನ ಸ್ವರ್ಣಪುಂಖೇನ ಪತ್ರಿಣಾ|

06091068c ಬಿಭೇದ ದಕ್ಷಿಣಂ ಬಾಹುಂ ಕ್ಷತ್ರದೇವಸ್ಯ ಚಾಹವೇ|

06091068e ಪಪಾತ ಸಹಸಾ ತಸ್ಯ ಸಶರಂ ಧನುರುತ್ತಮಂ||

ಶಿಂಜಿನಿಯನ್ನು ಕರ್ಣಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ಎಳೆದು ಸ್ವರ್ಣಪುಂಖಿಗಳಿರುವ ಪತ್ರಿಯಿಂದ ಆಹವದಲ್ಲಿ ಕ್ಷತ್ರದೇವನ ಬಲತೋಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದನು. ಕೂಡಲೇ ಅವನ ಉತ್ತಮ ಧನುವು ಬಾಣದೊಂದಿಗೆ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಿತು.

06091069a ದ್ರೌಪದೇಯಾಂಸ್ತತಃ ಪಂಚ ಪಂಚಭಿಃ ಸಮತಾಡಯತ್|

06091069c ಭೀಮಸೇನಸ್ಯ ಚ ಕ್ರೋಧಾನ್ನಿಜಘಾನ ತುರಂಗಮಾನ್||

ಅನಂತರ ಐದು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಐವರು ದ್ರೌಪದೇಯರನ್ನು ಹೊಡೆದು ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಭೀಮಸೇನನ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನು.

06091070a ಧ್ವಜಂ ಕೇಸರಿಣಂ ಚಾಸ್ಯ ಚಿಚ್ಛೇದ ವಿಶಿಖ್ರೈಸ್ತ್ರಿಭಿಃ|

06091070c ನಿರ್ಬಿಭೇದ ತ್ರಿಭಿಶ್ಚಾನ್ಶ್ರೈಃ ಸಾರಥಿಂ ಚಾಸ್ಯ ಪತ್ರಿಭಿಃ||

ಅವನ ಕೇಸರಿ ಧ್ವಜವನ್ನು ಮೂರು ವಿಶಿಖಿಗಳಿಂದ ತುಂಡರಿಸಿದನು ಮತ್ತು ಅನ್ಯ ಮೂರು ಪತ್ರಿಗಳಿಂದ ಅವನ ಸಾರಥಿಯನ್ನು ಹೊಡೆದನು.

06091071a ಸ ಗಾಢವಿದ್ಧೋ ವ್ಯಥಿತೋ ರಥೋಪಸ್ಥ ಉಪಾವಿಶತ್|

06091071c ವಿಶೋಕೋ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ಭಗದತ್ತೇನ ಸಂಯುಗೇ||

ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ! ಭಗದತ್ತನಿಂದ ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಗಾಢವಾದ ಪೆಟ್ಟುತಂದು ವ್ಯಥಿತನಾದ ವಿಶೋಕನು ರಥದಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು.

06091072a ತತೋ ಭೀಮೋ ಮಹಾರಾಜ ವಿರಥೋ ರಥಿನಾಂ ವರಃ|

06091072c ಗದಾಂ ಪ್ರಗೃಹ್ಯ ವೇಗೇನ ಪ್ರಚಸ್ಕಂದ ಮಹಾರಥಾತ್||

ಮಹಾರಾಜ ! ಆಗ ರಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಭೀಮನು ರಥವಿಲ್ಲದವನಾಗಿ
ಗದೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ವೇಗದಿಂದ ಆ ಮಹಾರಥದಿಂದ ಕೆಳಗೆ
ಧುಮುಕಿದನು.

06091073a ತಮುದ್ಯುತಗದಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸಶೃಂಗಮಿವ ಪರ್ವತಂ|

06091073c ತಾವಕಾನಾಂ ಭಯಂ ಘೋರಂ ಸಮಪದ್ಯತ ಭಾರತ||

ಭಾರತ ! ಶೃಂಗದಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಪರ್ವತದಂತಿರುವ ಅವನು
ಧಾವಿಸಿ ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ನಿನ್ನವರಲ್ಲಿ ಘೋರ
ಭಯವುಂಟಾಯಿತು.

06091074a ಏತಸ್ಮಿನ್ನೇವ ಕಾಲೇ ತು ಪಾಂಡವಃ ಕೃಷ್ಣಸಾರಥಿಃ|

06091074c ಆಜಗಾಮ ಮಹಾರಾಜ ನಿಘ್ನಂ ಶತ್ರುನ್ಸಹಸ್ರಶಃ||

06091075a ಯತ್ರ ತೌ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರೌ ಪಿತಾಪುತ್ರೌ ಪರಂತಪೌ|

06091075c ಪ್ರಾಗ್ಜ್ಞೋತಿಷೇಣ ಸಂಸಕ್ತೌ ಭೀಮಸೇನಘಟೋತ್ಕಚೌ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಸಾರಥಿ ಪಾಂಡವನು
ಸಹಸ್ರಾರು ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ, ಪ್ರಾಗ್ಜ್ಞೋತಿಷನೊಂದಿಗೆ ಎಲ್ಲಿ
ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ, ಪರಂತಪ, ತಂದೆ-ಮಗ ಭೀಮಸೇನ-ಘಟೋತ್ಕಚರು
ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದನು.

06091076a ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತು ಪಾಂಡವೋ ರಾಜನ್ಯಧ್ಯಮಾನಾನ್ಮಹಾರಥಾನ್||

06091076c ತ್ವರಿತೋ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ತತ್ರಾಯಾದ್ವಿಕಿರಂ ಶರಾನ್||

ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ! ರಾಜನ್! ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಆ ಮಹಾರಥರನ್ನು
ನೋಡಿ ಪಾಂಡವನು ತ್ವರೆಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿ ಶರಗಳನ್ನು ತೂರಿದನು.

06091077a ತತೋ ದುರ್ಯೋಧನೋ ರಾಜಾ ತ್ವರಮಾಣೋ ಮಹಾರಥಃ|

06091077c ಸೇನಾಮಚೋದಯತ್ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ರಥನಾಗಾಶ್ವಸಂಕುಲಾಂ||

ಆಗ ಮಹಾರಥ ರಾಜಾ ದುರ್ಯೋಧನನು ತ್ವರೆಮಾಡಿ ತನ್ನ ರಥ-
ಆನೆ-ಅಶ್ವಸಂಕುಲಗಳ ಸೇನೆಯನ್ನು ಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗಿ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿದನು.

06091078a ತಾಮಾಪತಂತೀಂ ಸಹಸಾ ಕೌರವಾಣಾಂ ಮಹಾಚಮೂಂ|

06091078c ಅಭಿದುದ್ರಾವ ವೇಗೇನ ಪಾಂಡವಃ ಶ್ವೇತವಾಹನಃ||

ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಕೌರವರ ಆ ಮಹಾಸೇನೆಯನ್ನು
ವೇಗದಿಂದ ಶ್ವೇತವಾಹನ ಪಾಂಡವನು ಎದುರಿಸಿದನು.

06091079a ಭಗದತ್ತೋಽಪಿ ಸಮರೇ ತೇನ ನಾಗೇನ ಭಾರತ|

06091079c ವಿಮೃದ್ನಾನ್ಪಾಂಡವಬಲಂ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಮುಪಾದ್ರವತ್||

ಭಾರತ! ಸಮರದಲ್ಲಿ ಭಗದತ್ತನೂ ಕೂಡ ತನ್ನ ಆನೆಯಿಂದ ಪಾಂಡವ
ಸೇನೆಯನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

06091080a ತದಾಸೀತ್ತುಮುಲಂ ಯುದ್ಧಂ ಭಗದತ್ತಸ್ಯ ಮಾರಿಷ|

06091080c ಪಾಂಚಾಲೈಃ ಸೃಂಜಯೈಶ್ಚೈವ ಕೇಕಯೈಶ್ಚೇದ್ಯತಾಯುಧೈಃ||

ಮಾರಿಷ! ಆಗ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಪಾಂಚಾಲ-

ಸೃಂಜಯ-ಕೇಕಯರೊಡನೆ ಭಗದತ್ತನ ತುಮುಲ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು.

06091081a ಭೀಮಸೇನೋಽಪಿ ಸಮರೇ ತಾವುಭೌ ಕೇಶವಾರ್ಜುನೌ|

06091081c ಆಶ್ರಾವಯದ್ಯಥಾವೃತ್ತಮಿರಾವದ್ವಧಮುತ್ತಮಂ||

ಸಮರದಲ್ಲಿ ಭೀಮಸೇನನೂ ಕೂಡ ಕೇಶವಾರ್ಜುನರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಉತ್ತಮ ಇರಾವತನ ವಧೆಯ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳಿಸಿದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ಭಗದತ್ತಯುದ್ಧೇ ಏಕನವತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭಗದತ್ತಯುದ್ಧ ಎನ್ನುವ ತೊಂಭತ್ತೊಂದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೯೨

ಇರಾವತನ ಮರಣವನ್ನು ಕೇಳಿ ಅರ್ಜುನನು ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ತನ್ನ ದುಃಖವನ್ನು ತೋಡಿಕೊಂಡು, ಕೌರವ ಸೇನೆಯನ್ನು ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದುದು (೧-೧೨). ಭೀಮಸೇನನಿಂದ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ಒಂಭತ್ತು ಮಕ್ಕಳ - ವ್ಯಾಢೋರಸ್ಯ, ಕುಂಡಲಿನಿ, ಅನಾಧೃಷ್ಟಿ, ಕುಂಡಭೇದ, ವೈರಾಟ, ದೀರ್ಘಲೋಚನ, ದೀರ್ಘಬಾಹು, ಸುಬಾಹು, ಮತ್ತು ಕನಕಧ್ವಜರ ವಧೆ (೧೩-೩೪). ಯುದ್ಧ-ರಣಭೂಮಿಯ ವರ್ಣನೆ; ಎಂಟನೇ ದಿನದ ಯುದ್ಧ ಸಮಾಪ್ತಿ (೩೫-೨೯).

06092001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06092001a ಪುತ್ರಂ ತು ನಿಹತಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಇರಾವಂತಂ ಧನಂಜಯಃ|

06092001c ದುಃಖೇನ ಮಹತಾವಿಷ್ಣೋ ನಿಶ್ಚಿಸನ್ನನ್ನಗೋ ಯಥಾ||

06092002a ಅಬ್ರವೀತ್ಸಮರೇ ರಾಜನ್ವಾಸುದೇವಮಿದಂ ವಚಃ|

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ಮಗ ಇರಾವತನ ಮರಣವನ್ನು ಕೇಳಿ ದುಃಖದಿಂದ ಮಹಾ ಆವಿಷ್ಟನಾಗಿ ಸರ್ಪದಂತೆ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಾ ಸಮರದಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವನಿಗೆ ಇದನ್ನು ಹೇಳಿದನು:

06092002c ಇದಂ ನೂನಂ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞೋ ವಿದುರೋ ದೃಷ್ಟವಾನ್ಪುರಾ||

06092003a ಕುರೂಣಾಂ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಚ ಕ್ಷಯಂ ಘೋರಂ ಮಹಾಮತಿಃ|

06092003c ತತೋ ನಿವಾರಯಿತವಾನ್ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ ಜನೇಶ್ವರಂ||

“ಇದನ್ನೇ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ವಿದುರನು ಹಿಂದೆ ನೋಡಿದ್ದನು. ಕುರುಗಳ ಮತ್ತು ಪಾಂಡವರ ಘೋರಕ್ಷಯವಾಗುತ್ತದೆಯೆಂದು ಆ ಮಹಾಮತಿಯು ಜನೇಶ್ವರ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತಿದ್ದನು.

06092004a ಅವಧ್ಯಾ ಬಹವೋ ವೀರಾಃ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಮಧುಸೂದನ|

06092004c ನಿಹತಾಃ ಕೌರವೈಃ ಸಂಖ್ಯೇ ತಥಾಸ್ಮಾಭಿಶ್ಚ ತೇ ಹತಾಃ||

ಮಧುಸೂದನ! ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಅವಧ್ಯರಾದ ಅನೇಕ ವೀರರು ಹೋರಾಡುವಾಗ ಕೌರವರಿಂದ ಮತ್ತು ನಮ್ಮಿಂದ ಹತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

06092005a ಅರ್ಥಹೇತೋರ್ನರಶ್ರೇಷ್ಠ ಕ್ರಿಯತೇ ಕರ್ಮ ಕುತ್ಸಿತಂ|

06092005c ಧಿಗರ್ಥಾನ್ಯತ್ಕೃತೇ ಹ್ಯೇವಂ ಕ್ರಿಯತೇ ಜ್ಞಾತಿಸಂಕ್ಷಯಃ||

ನರಶ್ರೇಷ್ಠ! ಧನಕ್ಕಾಗಿ ಕುತ್ತಿತ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.
ಯಾವುದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಜ್ಞಾತಿಸಂಕ್ಷಯವು ನಡೆಯುತ್ತಿದೆಯೋ ಆ ಧನಕ್ಕೆ
ಧಿಕ್ಕಾರ.

06092006a ಅಧನಸ್ಯ ಮೃತಂ ಶ್ರೇಯೋ ನ ಚ ಜ್ಞಾತಿವಧಾದ್ಧನಂ|

06092006c ಕಿಂ ನು ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯಾಮಹೇ ಕೃಷ್ಣ ಹತ್ವಾ ಜ್ಞಾತೀನ್ಸಮಾಗತಾನ್||

ಜ್ಞಾತಿವಧೆಯಿಂದ ಗಳಿಸಿದ ಧನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧನನ ಮೃತ್ಯುವು
ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾದುದು. ಕೃಷ್ಣ! ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವ ಬಾಂಧವರನ್ನು ಕೊಂದು
ನಾವು ಏನನ್ನು ಪಡೆಯಲಿದ್ದೇವೆ?

06092007a ದುರ್ಯೋಧನಾಪರಾಧೇನ ಶಕುನೇಃ ಸೌಬಲಸ್ಯ ಚ|

06092007c ಕ್ಷತ್ರಿಯಾ ನಿಧನಂ ಯಾಂತಿ ಕರ್ಣದುರ್ಮಂತ್ರಿತೇನ ಚ||

ದುರ್ಯೋಧನ ಮತ್ತು ಸೌಬಲ ಶಕುನಿಯರ ಅಪರಾಧದಿಂದ ಮತ್ತು
ಕರ್ಣನ ದುರ್ಮಂತ್ರದಿಂದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

06092008a ಇದಾನೀಂ ಚ ವಿಜಾನಾಮಿ ಸುಕೃತಂ ಮಧುಸೂದನ|

06092008c ಕೃತಂ ರಾಜ್ಞಾ ಮಹಾಬಾಹೋ ಯಾಚತಾ ಸ್ಮ ಸುಯೋಧನಂ|

06092008e ರಾಜ್ಯಾರ್ಥಂ ಪಂಚ ವಾ ಗ್ರಾಮಾನ್ನಾಕಾರ್ಷೀತ್ಸ ಚ ದುರ್ಮತಿಃ||

ಮಧುಸೂದನ! ಮಹಾಬಾಹೋ! ಅಂದು ರಾಜನು ಅರ್ಥ
ರಾಜ್ಯವನ್ನಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಐದು ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನಾಗಲೀ ಬೇಡಿದ
ಸುಕೃತವು ಇಂದು ನನಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ದುರ್ಮತಿ
ದುರ್ಯೋಧನನು ಅದಕ್ಕೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ.

06092009a ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಹಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾನ್ಮೂರಾನ್ ಶಯಾನಾನ್ಧರಣೀತಲೇ|

06092009c ನಿಂದಾಮಿ ಭೃಶಮಾತ್ಮಾನಂ ಧಿಗಸ್ತು ಕ್ಷತ್ರಜೀವಿಕಾಂ||

ಧರಣೀತಲದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿರುವ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಶೂರರನ್ನು ನೋಡಿ ನನ್ನನ್ನೇ
ನಿಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಈ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಧಿಕ್ಕಾರ!

06092010a ಅಶಕ್ತಮಿತಿ ಮಾಮೇತೇ ಜ್ಞಾಸ್ಯಂತಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾ ರಣೇ|

06092010c ಯುದ್ಧಂ ಮಮೈಭಿರುಚಿತಂ ಜ್ಞಾತಿಭಿರ್ಮಧುಸೂದನ||

ಮಧುಸೂದನ! ರಣದಲ್ಲಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ನನ್ನನ್ನು ಅಶಕ್ತನೆಂದೇ
ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಬಾಂಧವರೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುವುದು ನನಗೆ
ಇಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

06092011a ಸಂಚೋದಯ ಹಯಾನ್ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರ ಚಮೂಂ ಪ್ರತಿ|

06092011c ಪ್ರತರಿಷ್ಯೇ ಮಹಾಪಾರಂ ಭುಜಾಭ್ಯಾಂ ಸಮರೋದಧಿಂ|

06092011e ನಾಯಂ ಕ್ಲೀಬಯಿತುಂ ಕಾಲೋ ವಿದ್ಯತೇ ಮಾಧವ ಕ್ವ ಚಿತ್||

ಬೇಗನೆ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರ ರ ಸೇನೆಯ ಕಡೆ ಓಡಿಸು.
ಸಮರವೆಂಬ ಈ ಮಹಾಸಾಗರವನ್ನು ಭುಜಗಳೆರಡರಿಂದ ಈಸಿ
ದಾಟುತ್ತೇನೆ. ಮಾಧವ! ಇದು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಕಾಲಕಳೆಯುವ
ಸಮಯವಲ್ಲ.”

06092012a ಏವಮುಕ್ತಸ್ತು ಪಾರ್ಥೇನ ಕೇಶವಃ ಪರವೀರಹಾ|

06092012c ಚೋದಯಾಮಾಸ ತಾನಶ್ವಾನ್ಬಾಂಡುರಾನ್ವಾತರಂಹಸಃ||

ಪಾರ್ಥನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಪರವೀರಹ ಕೇಶವನು ಗಾಳಿಯ ವೇಗವುಳ್ಳ
ಆ ಬಿಳೀ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಓಡಿಸಿದನು.

06092013a ಅಥ ಶಬ್ದೋ ಮಹಾನಾಸೀತ್ತವ ಸೈನ್ಯಸ್ಯ ಭಾರತ|
06092013c ಮಾರುತೋದ್ಧೃತವೇಗಸ್ಯ ಸಾಗರಸ್ಯೇವ ಪರ್ವಣಿ||

ಭಾರತ! ಆಗ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ದಿನ ಗಾಳಿಯು ಬೀಸುವುದರಿಂದ
ವೇಗವಾಗಿ ಉಕ್ಕಿಬರುವ ಸಮುದ್ರದಂತೆ ನಿನ್ನ ಸೇನೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾ
ಕೋಲಾಹಲ ಶಬ್ದವುಂಟಾಯಿತು.

06092014a ಅಪರಾಹ್ಣೇ ಮಹಾರಾಜ ಸಂಗ್ರಾಮಃ ಸಮಪದ್ಯತ|
06092014c ಪರ್ಜನ್ಯಸಮನಿಘೋಷೋ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ಸಹ ಪಾಂಡವೈಃ||

ಮಹಾರಾಜ! ಅಪರಾಹ್ಣದಲ್ಲಿ ಮೇಘಗರ್ಜನೆಗೆ ಸಮಾನವಾದ
ಬೀಷ್ಮ-ಪಾಂಡವರ ನಡುವಿನ ಯುದ್ಧವು ಪ್ರರಂಭವಾಯಿತು.

06092015a ತತೋ ರಾಜಂಸ್ತವ ಸುತಾ ಭೀಮಸೇನಮುಪಾದ್ರವನ್|
06092015c ಪರಿವಾಯ್ ರಣೇ ದ್ರೋಣಂ ವಸವೋ ವಾಸವಂ ಯಥಾ||

ಆಗ ರಾಜನ್! ವಾಸವನನ್ನು ವಸುಗಳಂತೆ ನಿನ್ನ ಸುತರು ದ್ರೋಣನನ್ನು
ಸುತ್ತುವರೆದುಕೊಂಡು ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದರು.

06092016a ತತಃ ಶಾಂತನವೋ ಭೀಷ್ಮಃ ಕೃಪಶ್ಚ ರಥಿನಾಂ ವರಃ|
06092016c ಭಗದತ್ತಃ ಸುಶರ್ಮಾ ಚ ಧನಂಜಯಮುಪಾದ್ರವನ್||

ಆಗ ಶಾಂತನವ ಭೀಷ್ಮ, ರಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೃಪ, ಭಗದತ್ತ ಮತ್ತು

ಸುಶರ್ಮರು ಅರ್ಜುನನ ಮೇಲೆ ಎರಗಿದರು.

06092017a ಹಾರ್ದಿಕೋ ಬಾಹ್ಯಕಶ್ಚೈವ ಸಾತ್ಯಕಿಂ ಸಮಭಿದ್ರುತೌ|

06092017c ಅಂಬಷ್ಠಕಸ್ತು ನೃಪತಿರಭಿಮನ್ಯುಮವಾರಯತ್||

ಹಾರ್ದಿಕೈ-ಬಾಹ್ಯೀಕರು ಸಾತ್ಯಕಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸಿದರು. ನೃಪತಿ
ಅಂಬಷ್ಠಕನು ಅಭಿಮನ್ಯುವನ್ನು ತಡೆದನು.

06092018a ಶೇಷಾಸ್ತ್ವ ನೈ ಮಹಾರಾಜ ಶೇಷಾನೇವ ಮಹಾರಥಾನ್|

06092018c ತತಃ ಪ್ರವವೃತೇ ಯುದ್ಧಂ ಘೋರರೂಪಂ ಭಯಾವಹಂ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಉಳಿದವರು ಅನ್ಯ ಮಹಾರಥರನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಆಗ
ಘೋರರೂಪದ ಭಯಾವಹ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು.

06092019a ಭೀಮಸೇನಸ್ತು ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಪುತ್ರಾಂಸ್ತವ ಜನೇಶ್ವರ|

06092019c ಪ್ರಜಜ್ವಾಲ ರಣೇ ಕ್ರುದ್ಧೋ ಹವಿಷಾ ಹವ್ಯವಾಡಿವ||

ಜನೇಶ್ವರ ! ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರನ್ನು ನೋಡಿ ಭೀಮಸೇನನು ರಣದಲ್ಲಿ
ಆಹುತಿಪಡೆದ ಯಜ್ಞೇಶ್ವರನಂತೆ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಭುಗಿಲೆದ್ದನು.

06092020a ಪುತ್ರಾಸ್ತು ತವ ಕೌಂತೇಯಂ ಚಾದಯಾಂ ಚಕ್ರೀ ಶರೈಃ|

06092020c ಪ್ರಾವೃಷೀವ ಮಹಾರಾಜ ಜಲದಾಃ ಪರ್ವತಂ ಯಥಾ||

ಮಹಾರಾಜ ! ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರಾದರೋ ಮೋಡಗಳು ಪರ್ವತವನ್ನು
ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಕೌಂತೇಯನನ್ನು ಶರಗಳ ಮಳೆಯಿಂದ ಮುಚ್ಚಿದರು.

06092021a ಸ ಚ್ಛಾದ್ಯಮಾನೋ ಬಹುಧಾ ಪುತ್ರೈಸ್ತವ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06092021c ಸೃಕ್ಮಿಣೀ ವಿಲಿಹನ್ವೀರಃ ಶಾರ್ದೂಲ ಇವ ದರ್ಪಿತಃ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರಿಂದ ಬಹಳವಾಗಿ ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ವೀರ
ದರ್ಪಿತನು ಹುಲಿಯಂತೆ ಕಟವಾಯಿಗಳನ್ನು ನೆಕ್ಕಿದನು.

06092022a ವ್ಯೂಢೋರಸ್ಯಂ ತತೋ ಭೀಮಃ ಪಾತಯಾಮಾಸ ಪಾರ್ಥಿವ|

06092022c ಕ್ಷುರಪ್ರೇಣ ಸುತೀಕ್ಷ್ಣೇನ ಸೋಽಭವದ್ಗತಜೀವಿತಃ||

ಪಾರ್ಥಿವ! ಆಗ ಭೀಮನು ತೀಕ್ಷ್ಣ ಕ್ಷುರಪ್ರದಿಂದ ವ್ಯೂಢೋರಸ್ಯನನ್ನು
ಉರುಳಿಸಲು ಅವನು ಗತಜೀವಿತನಾದನು.

06092023a ಅಪರೇಣ ತು ಭಲ್ಲೇನ ಪೀತೇನ ನಿಶಿತೇನ ಚ|

06092023c ಅಪಾತಯತ್ಕುಂಡಲಿನಂ ಸಿಂಹಃ ಕ್ಷುದ್ರಮೃಗಂ ಯಥಾ||

ಇನ್ನೊಂದು ಹಳದಿ ಬಣ್ಣದ ನಿಶಿತ ಭಲ್ಲದಿಂದ ಕ್ಷುದ್ರಮೃಗವನ್ನು
ಸಿಂಹವು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಕುಂಡಲಿನಿಯನ್ನು ಬೀಳಿಸಿದನು.

06092024a ತತಃ ಸುನಿಶಿತಾನ್ವೀತಾನ್ಸಮಾದತ್ತ ಶಿಲೀಮುಖಾನ್|

06092024c ಸ ಸಪ್ತ ತ್ವರಯಾ ಯುಕ್ತಃ ಪುತ್ರಾಂಸ್ತೇ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಮಾರಿಷ||

ತಕ್ಷಣವೇ ನಿಶಿತವಾದ ಹಳದಿ ಬಣ್ಣದ ಶಿಲೀಮುಖಗಳನ್ನು
ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವನು ನಿನ್ನ ಏಳು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು
ಹೊಡೆದನು.

06092025a ಪ್ರೇಷಿತಾ ಭೀಮಸೇನೇನ ಶರಾಸ್ತೇ ದೃಢಧನ್ವನಾ|

06092025c ಅಪಾತಯಂತ ಪುತ್ರಾಂಸ್ತೇ ರಥೇಭ್ಯಃ ಸುಮಹಾರಥಾನ್||

06092026a ಅನಾಧ್ಯಷ್ಟಿಂ ಕುಂಡಭೇದಂ ವೈರಾಟಂ ದೀರ್ಘಲೋಚನಂ|

06092026c ದೀರ್ಘಬಾಹುಂ ಸುಬಾಹುಂ ಚ ತಥೈವ ಕನಕಧ್ವಜಂ||

06092027a ಪ್ರಪತಂತ ಸ್ಮ ತೇ ವೀರಾ ವಿರೇಜುರ್ಭರತರ್ಷಭ|

06092027c ವಸಂತೇ ಪುಷ್ಪಶಬಲಾಶ್ಚೂತಾಃ ಪ್ರಪತಿತಾ ಇವ||

ಆ ದೃಢಧನ್ವಿ ಭೀಮಸೇನನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಶರಗಳು ತಾಗಿ ನಿನ್ನ ಸುಮಹಾರಥ ಮಕ್ಕಳು - ಅನಾಧ್ಯಷ್ಟಿ, ಕುಂಡಭೇದ, ವೈರಾಟ, ದೀರ್ಘಲೋಚನ, ದೀರ್ಘಬಾಹು, ಸುಬಾಹು, ಮತ್ತು ಕನಕಧ್ವಜ - ರಥಗಳಿಂದ ಬಿದ್ದರು. ಭರತರ್ಷಭ! ಬೀಳುವಾಗ ನಿನ್ನ ಆ ವೀರರು ವಸಂತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗಳಿದ ಶಬಲಪುಷ್ಪಗಳಂತೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

06092028a ತತಃ ಪ್ರದುದ್ರುವುಃ ಶೇಷಾಃ ಪುತ್ರಾಸ್ತವ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06092028c ತಂ ಕಾಲಂ ಇವ ಮನ್ಯಂತೋ ಭೀಮಸೇನಂ ಮಹಾಬಲಂ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಆಗ ಮಹಾಬಲ ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ಕಾಲನೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟು ಉಳಿದ ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಪಲಾಯನಗೈದರು.

06092029a ದ್ರೋಣಸ್ತು ಸಮರೇ ವೀರಂ ನಿರ್ದಹಂತಂ ಸುತಾಂಸ್ತವ|

06092029c ಯಥಾದ್ರಿಂ ವಾರಿಧಾರಾಭಿಃ ಸಮಂತಾದ್ವ್ಯಕಿರಚ್ಚರೈಃ||

ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ದಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ವೀರನನ್ನು ದ್ರೋಣನು ನೀರಿನ ಮಳೆಯಿಂದ ಗಿರಿಯನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದ ಶರಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿದನು.

06092030a ತತ್ರಾದ್ಭುತಮಪಶ್ಯಾಮ ಕುಂತೀಪುತ್ರಸ್ಯ ಪೌರುಷಂ|

06092030c ದ್ರೋಣೇನ ವಾಯುಮಾಣೋಽಪಿ ನಿಜಘ್ನೇ ಯತ್ಸುತಾಂಸ್ತವ||

ದ್ರೋಣನು ತಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದ
ಕುಂತೀಪುತ್ರನ ಅದ್ಭುತ ಪೌರುಷವನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ನೋಡಿದೆವು.

06092031a ಯಥಾ ಹಿ ಗೋವೃಷೋ ವರ್ಷಂ ಸಂಧಾರಯತಿ ಖಾತ್ವತತ್|

06092031c ಭೀಮಸ್ತಥಾ ದ್ರೋಣಮುಕ್ತಂ ಶರವರ್ಷಮದೀಧರತ್||

ಮಳೆಯು ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಗೂಳಿಯೊಂದು ಹೇಗೆ ಅದನ್ನು
ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ ದ್ರೋಣನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ
ಶರವರ್ಷವನ್ನು ಭೀಮನು ತಡೆದುಕೊಂಡನು.

06092032a ಅದ್ಭುತಂ ಚ ಮಹಾರಾಜ ತತ್ರ ಚಕ್ರೇ ವೃಕೋದರಃ|

06092032c ಯತ್ಪ್ರಾಂಸ್ತೇಽವಧೀತ್ಸಂಖ್ಯೇ ದ್ರೋಣಂ ಚೈವ ನೃಯೋಧಯತ್||

ಮಹಾರಾಜ ! ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರನ್ನು ವಧಿಸಿದ್ದುದು ಮತ್ತು
ದ್ರೋಣನು ಮುಂದುವರೆಯದಂತೆ ತಡೆಗಟ್ಟಿದುದು - ಇದು ಅಲ್ಲಿ
ವೃಕೋದರನು ನಡೆಸಿದ ಅದ್ಭುತವಾಗಿತ್ತು.

06092033a ಪುತ್ರೇಷು ತವ ವೀರೇಷು ಚಿಕ್ರೀಡಾರ್ಜುನಪೂರ್ವಜಃ|

06092033c ಮೃಗೇಷ್ಟಿವ ಮಹಾರಾಜ ಚರನ್ವಾಘ್ನೋ ಮಹಾಬಲಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಮಹಾಬಲಿಷ್ಟ ವ್ಯಾಘ್ರವು ಮೃಗಗಳ ಹಿಂಡುಗಳ ಮಧ್ಯೆ
ಸಂಚರಿಸುವಂತೆ ಅರ್ಜುನಪೂರ್ವಜನು ವೀರರಾದ ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳ
ನಡುವೆ ಆಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

06092034a ಯಥಾ ವಾ ಪಶುಮಧ್ಯಸ್ಥೋ ದ್ರಾವಯೇತ ಪಶೂನ್ವೃಕಃ|

06092034c ವೃಕೋದರಸ್ತವ ಸುತಾಂಸ್ತಥಾ ವ್ಯದ್ರಾವಯದ್ರಣೇ||

ಪಶುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ನಿಂತು ತೋಳವು ಹೇಗೆ ಪಶುಗಳನ್ನು
ಓಡಿಸುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗಿ ವೃಕೋದರನು ನಿನ್ನ ಸುತರನ್ನು ರಣದಿಂದ
ಓಡಿಸಿದನು.

06092035a ಗಾಂಗೇಯೋ ಭಗದತ್ತಶ್ಚ ಗೌತಮಶ್ಚ ಮಹಾರಥಃ|

06092035c ಪಾಂಡವಂ ರಭಸಂ ಯುದ್ಧೇ ವಾರಯಾಮಾಸುರರ್ಜುನಂ||

ಗಾಂಗೇಯ, ಭಗದತ್ತ ಮತ್ತು ಮಹಾರಥ ಗೌತಮರು ರಭಸದಿಂದ
ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅರ್ಜುನ ಪಾಂಡವನನ್ನು ತಡೆದರು.

06092036a ಅಸ್ತ್ರೈರಸ್ತ್ರಾಣಿ ಸಂವಾಯ್ ತೇಷಾಂ ಸೋಽತಿರಥೋ ರಣೇ|

06092036c ಪ್ರವೀರಾಂಸ್ತವ ಸೈನ್ಯೇಷು ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ಮೃತ್ಯುವೇ||

ಅವರ ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಅಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ನಿವಾರಣೆಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಆ ಅತಿರಥನು
ರಣದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಸೇನೆಯ ಪ್ರವೀರರನ್ನು ಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು.

06092037a ಅಭಿಮನ್ಯುಶ್ಚ ರಾಜಾನಮಂಬಷ್ಠಂ ಲೋಕವಿಶ್ರುತಂ|

06092037c ವಿರಥಂ ರಥಿನಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಕಾರಯಾಮಾಸ ಸಾಯಕೈಃ||

ಅಭಿಮನ್ಯುವಾದರೋ ಲೋಕವಿಶ್ರುತನಾದ ರಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ರಾಜಾ
ಅಂಬಷ್ಠನನ್ನು ಸಾಯಕಗಳಿಂದ ವಿರಥನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು.

06092038a ವಿರಥೋ ವಧ್ಯಮಾನಃ ಸ ಸೌಭದ್ರೇಣ ಯಶಸ್ವಿನಾ|

06092038c ಅವಪ್ಲುತ್ಯ ರಥಾತ್ಕೂರ್ಣಂ ಸವೀಡೋ ಮನುಜಾಧಿಪಃ||

06092039a ಅಸಿಂ ಚಿಕ್ಷೇಪ ಸಮರೇ ಸೌಭದ್ರಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ|

06092039c ಆರುರೋಹ ರಥಂ ಚೈವ ಹಾರ್ದಿಕ್ಯಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ||

ವಿರಥನಾಗಿ ಯಶಸ್ವಿ ಸೌಭದ್ರನಿಂದ ವಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಮನುಜಾಧಿಪನು ನಾಚಿ ತಕ್ಷಣವೇ ರಥದಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಹಾರಿ, ಸಮರದಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮ ಸೌಭದ್ರನ ಮೇಲೆ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಎಸೆದನು. ಮತ್ತು ಮಹಾತ್ಮ ಹಾರ್ದಿಕ್ಯನ ರಥವನ್ನೇರಿದನು.

06092040a ಆಪತಂತಂ ತು ನಿಸ್ತ್ರಿಂಶಂ ಯುದ್ಧಮಾರ್ಗವಿಶಾರದಃ|

06092040c ಲಾಘವಾದ್ ವ್ಯಂಸಯಾಮಾಸ ಸೌಭದ್ರಃ ಪರವೀರಹಾ||

ಯುದ್ಧ ಮಾರ್ಗವಿಶಾರದನಾದ ಪರವೀರಹ ಸೌಭದ್ರನು ಚಳಕದಿಂದ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಖಡ್ಗದ ಮಾರ್ಗವನ್ನೇ ಬದಲಾಯಿಸಿದನು.

06092041a ವ್ಯಂಸಿತಂ ವೀಕ್ಷ್ಯ ನಿಸ್ತ್ರಿಂಶಂ ಸೌಭದ್ರೇಣ ರಣೇ ತದಾ|

06092041c ಸಾಧು ಸಾಧ್ವಿತಿ ಸೈನ್ಯಾನಾಂ ಪ್ರಣಾದೋಽಭೂದ್ವಿಶಾಂ ಪತೇ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ರಣದಲ್ಲಿ ಆ ಖಡ್ಗವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಸೈನ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸೌಭದ್ರನನ್ನು ಹೊಗಳಿ “ಸಾಧು! ಸಾಧು!” ಎಂಬ ಕೂಗು ಕೇಳಿಬಂದಿತು.

06092042a ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಮುಖಾಸ್ತ್ವನ್ಯೇ ತವ ಸೈನ್ಯಮಯೋಧಯನ್|

06092042c ತಥೈವ ತಾವಕಾಃ ಸರ್ವೇ ಪಾಂಡುಸೈನ್ಯಮಯೋಧಯನ್||

ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅನ್ಯರು ನಿನ್ನ ಸೇನೆಯೊಡನೆ
ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದರು. ಹಾಗೆಯೇ ನಿನ್ನವರು ಎಲ್ಲರೂ ಪಾಂಡವ
ಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದರು.

06092043a ತತ್ರಾಕ್ರಂದೋ ಮಹಾನಾಸೀತ್ತವ ತೇಷಾಂ ಚ ಭಾರತ|

06092043c ನಿಘ್ನತಾಂ ಭೃಶಮನ್ಯೋನ್ಯಂ ಕುರ್ವತಾಂ ಕರ್ಮ ದುಷ್ಕರಂ||

ಭಾರತ! ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ದುಷ್ಕರ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ
ನಿನ್ನವರು ಮತ್ತು ಅವರಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಆಕ್ರಂದನವುಂಟಾಯಿತು.

06092044a ಅನ್ಯೋನ್ಯಂ ಹಿ ರಣೇ ಶೂರಾಃ ಕೇಶೇಷ್ವಾಕ್ಷಿಪ್ಯ ಮಾರಿಷ|

06092044c ನಖೈರ್ಧಂತೈರಯುಧ್ಯಂತ ಮುಷ್ಟಿಭಿರ್ಜಾನುಭಿಸ್ತಥಾ||

06092045a ಬಾಹುಭಿಶ್ಚ ತಲೈಶ್ಚೈವ ನಿಸ್ತಿಂಶೈಶ್ಚ ಸುಸಂಶಿತೈಃ|

06092045c ವಿವರಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಚಾನ್ಯೋನ್ಯಮನಯನ್ಯಮಸಾದನಂ||

ಮಾರಿಷ! ರಣದಲ್ಲಿ ಶೂರರು ಅನ್ಯೋನ್ಯರ ಕೊದಲನ್ನು ಎಳೆದು,
ಉಗುರು, ಹಲ್ಲು, ಆಯುಧ, ಮುಷ್ಟಿ, ತೊಡೆ, ತೋಳು, ಅಂಗೈ ಮತ್ತು
ಹರಿತ ಖಡ್ಗಗಳಿಂದ ಸಮಯ ನೋಡಿ ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ಯಮಸಾದನಕ್ಕೆ
ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

06092046a ನ್ಯಹನಚ್ಚ ಪಿತಾ ಪುತ್ರಂ ಪುತ್ರಶ್ಚ ಪಿತರಂ ರಣೇ|

06092046c ವ್ಯಾಕುಲೀಕೃತಸಂಕಲ್ಪಾ ಯುಯುಧುಸ್ತತ್ರ ಮಾನವಾಃ||

ರಣದಲ್ಲಿ ತಂದೆಯು ಮಗನನ್ನೂ ಮಗನು ತಂದೆಯನ್ನೂ ಕೊಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದರು.
ವ್ಯಾಕುಲರಾಗಿದ್ದರೂ ಅಲ್ಲಿ ಜನರು ಕೊನೆಯವರೆಗೂ

ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

06092047a ರಣೇ ಚಾರೂಣಿ ಚಾಪಾನಿ ಹೇಮಪೃಷ್ಠಾನಿ ಭಾರತ|

06092047c ಹತಾನಾಮಪವಿದ್ಧಾನಿ ಕಲಾಪಾಶ್ಚ ಮಹಾಧನಾಃ||

06092048a ಜಾತರೂಪಮಯೈಃ ಪುಂಖೈ ರಾಜತೈಶ್ಚ ಶಿತಾಃ ಶರಾಃ|

06092048c ತೈಲಧೌತಾ ವ್ಯರಾಜಂತ ನಿರ್ಮುಕ್ತಭುಜಗೋಪಮಾಃ||

ಹತರಾದವರಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಸುಂದರವಾದ ಬಂಗಾರದ ಬೆನ್ನುಳ್ಳ
ಧನುಸ್ಸುಗಳು, ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಬತ್ತಳಿಕೆಗಳೂ, ಸುವರ್ಣಮಯವಾದ,
ರಜತಮಯವಾದ, ರೆಕ್ಕೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ನೆನೆಸಿದ್ದ ನಿಶಿತ
ಬಾಣಗಳು ರಣದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದು ಪೊರೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸರ್ಪಗಳಂತೆ
ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

06092049a ಹಸ್ತಿದಂತತ್ಸರೂನ್ಪಡ್ಗಾಂ ಜಾತರೂಪಪರಿಷ್ಕೃತಾನ್|

06092049c ಚರ್ಮಾಣಿ ಚಾಪವಿದ್ಧಾನಿ ರುಕ್ಮಪೃಷ್ಠಾನಿ ಧನ್ವಿನಾಂ||

06092050a ಸುವರ್ಣವಿಕೃತಪ್ರಾಸಾನ್ಪಟ್ಟಿಶಾನ್ ಹೇಮಭೂಷಿತಾನ್|

06092050c ಜಾತರೂಪಮಯಾಶ್ಚಷ್ಟೀಃ ಶಕ್ತೈಶ್ಚ ಕನಕೋಜ್ಜ್ವಲಾಃ||

06092051a ಅಪಕೃತ್ತಾಶ್ಚ ಪತಿತಾ ಮುಸಲಾನಿ ಗುರೂಣಿ ಚ|

06092051c ಪರಿಘಾನ್ಪಟ್ಟಿಶಾಂಶ್ಚೈವ ಭಿಂಡಿಪಾಲಾಂಶ್ಚ ಮಾರಿಷ||

06092052a ಪತಿತಾಂಸ್ತೋಮರಾಂಶ್ಚಾಪಿ ಚಿತ್ರಾ ಹೇಮಪರಿಷ್ಕೃತಾಃ|

06092052c ಕುಥಾಶ್ಚ ಬಹುಧಾಕಾರಾಶ್ಚಾಮರವ್ಯಜನಾನಿ ಚ||

ಆನೆಯ ದಂತದ ಹಿಡಿಯುಳ್ಳ ಬಂಗಾರದಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ

ಖಿಡ್ಗಗಳನ್ನು, ಧನುಷ್ಮಂತರ ಬಂಗಾರದ ಹಿಡಿಯುಳ್ಳ ಅನೇಕ
 ಗುರಾಣಿಗಳನ್ನೂ, ಚಾಪಗಳನ್ನೂ, ಬಂಗಾರದಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ
 ಪ್ರಾಸಗಳನ್ನೂ, ಹೇಮಭೂಷಿತ ಪಟ್ಟಿಶಗಳನ್ನೂ, ಬಂಗಾರಮಯ
 ಋಷ್ಠಿಗಳನ್ನೂ, ಕನಕೋಜ್ವಲ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನೂ, ಮುರಿದು ಬಿದ್ದಿರುವ ಭಾರ
 ಮುಸಲಗಳನ್ನೂ, ಪರಿಘಗಳನ್ನೂ, ಪಟ್ಟಿಶಗಳನ್ನೂ,
 ಬಿಂಡಿಪಾಲಗಳನ್ನೂ, ಬಿದ್ದಿರುವ ಬಂಗಾರದಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಬಣ್ಣ
 ಬಣ್ಣದ ತೋಮರಗಳನ್ನೂ, ನಾನಾ ಅಳತೆಯ ಆನೆಯ ಮೇಲೆ
 ಹೊದಿಸುವ ಚಿತ್ರಗಂಬಳಿಗಳನ್ನೂ, ಚಾಮರ-ವ್ಯಜನಗಳನ್ನೂ ರಣದಲ್ಲಿ
 ನೋಡಿದೆವು.

06092053a ನಾನಾವಿಧಾನಿ ಶಸ್ತ್ರಾಣಿ ವಿಸೃಜ್ಯ ಪತಿತಾ ನರಾಃ|

06092053c ಜೀವಂತ ಇವ ದೃಶ್ಯಂತೇ ಗತಸತ್ತ್ವಾ ಮಹಾರಥಾಃ||

ನಾನಾ ವಿಧದ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಬಿಸುಟು ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಮಹಾರಥ ನರರು
 ಗತಾಸುಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಜೀವಂತರಾಗಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು.

06092054a ಗದಾವಿಮಥಿತೈರ್ಗಾತ್ರೈರ್ಮುಸಲೈರ್ಭಿನ್ನಮಸ್ತಕಾಃ|

06092054c ಗಜವಾಜಿರಥಕ್ಷುಣ್ಣಾಃ ಶೇರತೇ ಸ್ಮ ನರಾಃ ಕ್ಷಿತೌ||

ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಯೋಧರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಗದೆಯಿಂದ
 ಜಜ್ಜಿ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಕೆಲವರ ತಲೆಗಳು ಮುಸಲಗಳಿಂದ
 ಒಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು. ಕೆಲವರು ರಥ, ಆನೆ, ಕುದುರೆಗಳಿಂದ
 ತುಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರು.

06092055a ತಥೈವಾಶ್ವನೃನಾಗಾನಾಂ ಶರೀರೈರಾಬಭೌ ತದಾ|

06092055c ಸಂಚನ್ನಾ ವಸುಧಾ ರಾಜನ್ವರ್ವತೈರಿವ ಸರ್ವತಃ||

ರಾಜನ್ ! ಹಾಗೆಯೇ ಅಶ್ವ-ಪದಾತಿ-ಗಜಗಳ ಶರೀರಗಳಿಂದ
ತುಂಬಿಹೋಗಿದ್ದ ರಣಾಂಗಣವು ಪರ್ವತಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದೆಯೋ
ಎನ್ನುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು.

06092056a ಸಮರೇ ಪತಿತೈಶ್ಚೈವ ಶಕ್ತ್ಯುಷ್ಟಿಶರತೋಮರೈಃ|

06092056c ನಿಸ್ತಿಂಶ್ರೈಃ ಪಟ್ಟಿಶ್ರೈಃ ಪ್ರಾಸೈರಯಸ್ಕುಂತೈಃ ಪರಶ್ವಧೈಃ||

06092057a ಪರಿಘೈರ್ಭಿಂಡಿಪಾಲೈಶ್ಚ ಶತಘ್ನೀಭಿಸ್ತಥೈವ ಚ|

06092057c ಶರೀರೈಃ ಶಸ್ತ್ರಭಿನ್ನೈಶ್ಚ ಸಮಾಸ್ತೀರ್ಯತ ಮೇದಿನೀ||

ಸಮರದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಶಕ್ತಿ, ಋಷ್ಟಿ, ಶರ, ತೋಮರ, ಖಡ್ಗ, ಪಟ್ಟಿಶ, ಪ್ರಾಸ,
ಅಯಸ್ಕುಂತ (ಲೋಹದಂಡ, ಹಾರೆ), ಪರಶು, ಪರಿಘ, ಭಿಂಡಿಪಾಲ,
ಶತಘ್ನೀ ಮತ್ತು ಹಾಗೆಯೇ ಶಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ತುಂಡಾದ ಶರೀರಗಳಿಂದ
ರಣಭೂಮಿಯು ತುಂಬಿಹೋಗಿತ್ತು.

06092058a ನಿಃಶಬ್ದೈರಲ್ಪಶಬ್ದೈಶ್ಚ ಶೋಣಿತೌಘಪರಿಪ್ಲುತೈಃ|

06092058c ಗತಾಸುಭಿರಮಿತ್ರಘ್ನಾ ವಿಬಭೌ ಸಂವೃತಾ ಮಹೀ||

ಅಮಿತ್ರಘ್ನ ! ದೇಹವು ರಕ್ತದಿಂದ ತೋಯ್ದುಹೋಗಿದ್ದ, ನಿಃಶಬ್ದ, ಅಲ್ಪ
ಶಬ್ದಮಾಡುತ್ತಿರುವವರ, ಸತ್ತವರ ಶರೀರಗಳಿಂದ ಭೂಮಿಯು
ತುಂಬಿಹೋಗಿತ್ತು.

06092059a ಸತಲತ್ರೈಃ ಸಕೇಯೂರೈರ್ಬಾಹುಭಿಶ್ಚಂದನೋಕ್ಷಿತೈಃ|

06092059c ಹಸ್ತಿಹಸ್ತೋಪಮೈಶ್ಚಿನ್ವೈರೂರುಭಿಶ್ಚ ತರಸ್ವಿನಾಂ||

06092060a ಬದ್ಧಚೂಡಾಮಣಿಧರೈಃ ಶಿರೋಭಿಶ್ಚ ಸಕುಂಡಲೈಃ|

06092060c ಪತಿತ್ಯೈರ್ವೃಷಭಾಕ್ಷಾಣಾಂ ಬಭೌ ಭಾರತ ಮೇದಿನೀ||

ಭಾರತ ! ಕೈಚೀಲಗಳೊಡನೆ, ಕೇಯೂರಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ಚಂದನವನ್ನು ಬಳಿದುಕೊಂಡಿರುವ ತೋಳುಗಳೊಡನೆ, ಆನೆಯ ಸೊಂಡಿಲುಗಳಂತಿರುವ ತೊಡೆಗಳ ತರಸ್ವಿಗಳ, ಚೂಡಾಮಣಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಧರಿಸಿರುವ ಕುಂಡಲಗಳೊಂದಿರುವ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಿರುವ ವೃಷಭಾಕ್ಷರ ಶಿರಗಳು ಮೇದಿನಿಯನ್ನು ತುಂಬಿದ್ದವು.

06092061a ಕವಚೈಃ ಶೋಣಿತಾದಿಗ್ಧೈರ್ವಿಪ್ರಕೀರ್ಣೈಶ್ಚ ಕಾಂಚನೈಃ|

06092061c ರರಾಜ ಸುಭೃಶಂ ಭೂಮಿಃ ಶಾಂತಾರ್ಚಿಭಿರಿವಾನಲೈಃ||

ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹರಡಿದ್ದ ರಕ್ತದಿಂದ ತೋಯ್ದ ಕಾಂಚನ ಕವಚಗಳಿಂದ ಭೂಮಿಯು ಜ್ವಾಲೆಯಿಲ್ಲದೇ ಬರೀ ಕೆಂಡಗಳೇ ಉಳಿದಿರುವ ಅಗ್ನಿಗಳಂತೆ ಶೋಭಿಸಿತು.

06092062a ವಿಪ್ರವಿದ್ಧೈಃ ಕಲಾಪೈಶ್ಚ ಪತಿತ್ಯೈಶ್ಚ ಶರಾಸನೈಃ|

06092062c ವಿಪ್ರಕೀರ್ಣೈಃ ಶರೈಶ್ಚಾಪಿ ರುಕ್ಮಪುಂಖೈಃ ಸಮಂತತಃ||

06092063a ರಥೈಶ್ಚ ಬಹುಭಿರ್ಭಗ್ನೈಃ ಕಿಂಕಿಣೀಜಾಲಮಾಲಿಭಿಃ|

06092063c ವಾಜಿಭಿಶ್ಚ ಹತೈಃ ಕೀರ್ಣೈಃ ಸ್ತಸ್ತಜಿಹ್ವೈಃ ಸಶೋಣಿತೈಃ||

06092064a ಅನುಕರ್ಷೈಃ ಪತಾಕಾಭಿರುಪಾಸಂಗೈರ್ಧ್ವಜೈರಪಿ|

06092064c ಪ್ರವೀರಾಣಾಂ ಮಹಾಶಂಖೈರ್ವಿಪ್ರಕೀರ್ಣೈಶ್ಚ ಪಾಂಡುರೈಃ||

06092065a ಸ್ತುತೃಶ್ಚ ಮಾತಂಗೈಃ ಶಯಾನೈರ್ವಿಬಭೌ ಮಹೀ|

06092065c ನಾನಾರೂಪೈರಲಂಕಾರೈಃ ಪ್ರಮದೇವಾಭ್ಯಲಂಕೃತಾ||

ಎಸೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಬತ್ತಳಿಕೆಗಳಿಂದಲೂ, ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಧನುಸ್ಸುಗಳಿಂದಲೂ, ಎಲ್ಲಕಡೆ ಹರಡಿದ್ದ ರುಕ್ಮಪುಂಖಿ ಶರಗಳಿಂದಲೂ, ಭಗ್ನಗೊಂಡಿದ್ದ ಹಲವಾರು ಕಿಂಕಿಣೀಮಾಲೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ರಥಗಳಿಂದಲೂ, ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ಹೊರಚಾಚಿ ರಕ್ತದ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಸತ್ತುಬಿದ್ದಿದ್ದ ಕುದುರೆಗಳಿಂದಲೂ, ಪಾತಕಗಳಿಂದಲೂ, ಉಪಾಸಾಂಗಗಳಿಂದಲೂ, ಧ್ವಜಗಳಿಂದಲೂ, ಹರಡಿದ್ದ ಪ್ರವೀರರ ಬಿಳಿ ಮಹಾಶಂಖಗಳಿಂದಲೂ, ಸೊಂಡಿಲುಗಳು ಕತ್ತರಿಸಿ ಮಲಗಿದ್ದ ಆನೆಗಳಿಂದಲೂ ಆ ರಣಭೂಮಿಯು ನಾನಾರೂಪಗಳ ಅಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿಕೊಂಡ ನಾರಿಯಂತೆ ತೋರಿತು.

06092066a ದಂತಿಭಿಶ್ಚಾ ಪರೈಸ್ತತ್ರ ಸಪ್ರಾಸ್ಯೈರ್ಗಾ ಡವೇದನೈಃ|

06092066c ಕರೈಃ ಶಬ್ದಂ ವಿಮುಂಚದ್ಭಿಃ ಶೀಕರಂ ಚ ಮುಹುರ್ಮುಹುಃ|

06092066e ವಿಬಭೌ ತದ್ರಣಸ್ಥಾನಂ ಧಮ್ಯಮಾನ್ಯೈರಿವಾಚಲೈಃ||

ಕೆಲವು ಆನೆಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಸುಗಳು ಆಳವಾಗಿ ನೆಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ವೇದನೆಯನ್ನು ತಾಳಲಾರದೇ ಸೊಂಡಿಲುಗಳ ಮೂಲಕ ಫೀಳಿಡುತ್ತಿದ್ದವು ಮತ್ತು ಸೊಂಡಿಲಿನ ಹೊಳ್ಳೆಗಳಿಂದ ಹೊರಬರುತ್ತಿದ್ದ ನೀರಿನ ತುಂತುರುಗಳಿಂದ ಆ ರಣಭೂಮಿಯು ನೀರನ್ನು ಸ್ರವಿಸುತ್ತಿರುವ ಪರ್ವತಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆಯೋ ಎಂದು ತೋರಿತು.

06092067a ನಾನಾರಾಗೈಃ ಕಂಬಲೈಶ್ಚ ಪರಿಸ್ತೋಮೈಶ್ಚ ದಂತಿನಾಂ|
 06092067c ವೈಡೂರ್ಯಮಣಿದಂಡೈಶ್ಚ ಪತಿತ್ಯೈರಂಕುಶೈಃ ಶುಭೈಃ||
 06092068a ಘಂಟಾಭಿಶ್ಚ ಗಜೇಂದ್ರಾಣಾಂ ಪತಿತಾಭಿಃ ಸಮಂತತಃ|
 06092068c ವಿಘಾಟಿತವಿಚಿತ್ರಾಭಿಃ ಕುಥಾಭೀ ರಾಂಕವೈಸ್ತಥಾ||
 06092069a ಗ್ರೈವೇಯೈಶ್ಚಿತ್ರರೂಪೈಶ್ಚ ರುಕ್ಮಕಕ್ಷ್ಯಾಭಿರೇವ ಚ|
 06092069c ಯಂತ್ರೈಶ್ಚ ಬಹುಧಾ ಚಿನ್ಹೈಸ್ತೋಮರೈಶ್ಚ ಸಕಂಪನೈಃ||
 06092070a ಅಶ್ವಾನಾಂ ರೇಣುಕಪಿಲೈ ರುಕ್ಮಚ್ಛನ್ಹೈರುರಶ್ಚದೈಃ|
 06092070c ಸಾದಿನಾಂ ಚ ಭುಜೈಶ್ಚಿನ್ಹೈಃ ಪತಿತ್ಯೈಃ ಸಾಂಗದೈಸ್ತಥಾ||
 06092071a ಪ್ರಾಸೈಶ್ಚ ವಿಮಲೈಸ್ತೀಕ್ಷ್ಣೈವಿಮಲಾಭಿಸ್ತಥಷ್ಟಿಭಿಃ|
 06092071c ಉಷ್ಣಿಷೈಶ್ಚ ತಥಾ ಚಿನ್ಹೈಃ ಪ್ರವಿದ್ಧೈಶ್ಚ ತತಸ್ತತಃ||
 06092072a ವಿಚಿತ್ರೈರರ್ಧಚಂದ್ರೈಶ್ಚ ಜಾತರೂಪಪರಿಷ್ಕೃತೈಃ|
 06092072c ಅಶ್ವಾಸ್ತರಪರಿಸ್ತೋಮೈ ರಾಂಕವೈರ್ಮುದಿತೈಸ್ತಥಾ||
 06092073a ನರೇಂದ್ರಚೂಡಾಮಣಿಭಿರ್ವಿಚಿತ್ರೈಶ್ಚ ಮಹಾಧನೈಃ|
 06092073c ಚತ್ರೈಸ್ತಥಾಪವಿದ್ಧೈಶ್ಚ ಚಾಮರವ್ಯಜನೈರಪಿ||
 06092074a ಪದ್ಮೈಂದುದ್ಯುತಿಭಿಶ್ಚೈವ ವದನೈಶ್ಚಾ ರುಕುಂಡಲೈಃ|
 06092074c ಕ್ಷಪ್ತಶ್ಚ ಶ್ರುಭಿರತ್ಯರ್ಥಂ ವೀರಾಣಾಂ ಸಮಲಂಕೃತೈಃ||
 06092075a ಅಪವಿದ್ಧೈರ್ಮಹಾರಾಜ ಸುವರ್ಣೋಜ್ಜ್ವಲಕುಂಡಲೈಃ|
 06092075c ಗ್ರಹನಕ್ಷತ್ರಶಬಲಾ ದ್ಯೌರಿವಾಸೀದ್ವಸುಂಧರಾ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಆನೆಗಳಿಗೆ ಹೊದಿಸಿದ್ದ ನಾನಾಬಣ್ಣದ
 ಕಂಬಳಿಗಳಿಂದಲೂ, ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದ ವೈಡೂರ್ಯಮಣಿದಂಡಗಳನ್ನು

ಹೊಂದಿರುವ ಸುಂದರ ಅಂಕುಶಗಳಿಂದಲೂ, ಎಲ್ಲಾಕಡೆ ಬಿದ್ದಿರುವ
ಗಜೇಂದ್ರಗಳ ಘಂಟೆಗಳಿಂದಲೂ, ಹರಿದುಹೋದ ಬಣ್ಣಬಣ್ಣದ
ಕಂಬಳಿಗಳಿಗಳಿಂದಲೂ, ವಿಚಿತ್ರ ಕಂಠಾಭರಣಗಳಿಂದಲೂ,
ಸುವರ್ಣಮಯ ಹಗ್ಗಗಳಿಂದಲೂ, ಮುರಿದಿದ್ದ ಅನೇಕ ಯಂತ್ರಗಳಿಂದ,
ಸುವರ್ಣಮಯ ತೋಮರಗಳಿಂದಲೂ, ಧೂಳಿನಿಂದ ಮಸುಕಾಗಿದ್ದ
ಕುದುರೆಗಳ ಎದೆಗೆ ತೊಡಿಸುವ ಸುವರ್ಣಮಯ ಕವಚಗಳಿಂದಲೂ,
ಅಂಗದಗಳೂ ಕೂಡಿ ಕತ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಕುದುರೆಸವಾರರ
ತೋಳುಗಳಿಂದ, ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಪಸಗಳಿಂದಲೂ, ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿ
ಮಿಂಚುತ್ತಿದ್ದ ಅಷ್ಟಿಗಳಿಂದಲೂ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ
ಶಿರಸ್ತ್ರಾಣಗಳಿಂದಲೂ, ಬಂಗಾರದಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ವಿಚಿತ್ರ
ಅರ್ಧಚಂದ್ರದ ಬಾಣಗಳಿಂದಲೂ, ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾಕುವ ಜೀನು
ಮೊದಲಾದ ಹೊದಿಕೆಗಳಿಂದಲೂ, ನರೇಂದ್ರರ ಬೆಲೆಬಾಳುವ
ಬಣ್ಣಬಣ್ಣದ ಚೂಡಾಮಣಿಗಳಿಂದಲೂ, ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಚತ್ರ-ಚಾಮರ-
ವ್ಯಜನಗಳಿಂದಲೂ, ಸುಂದರ ಕುಂಡಲಗಳಿಂದ ಪದ್ಮೈಂದುವಂತೆ
ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ವದನಗಳಿಂದ, ವೀರಯೋಧರ ಕಿವಿಗಳಿಂದ ಕಳಚಿ
ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಸುವರ್ಣದಿಂದ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕರ್ಣಕುಂಡಲಗಳಿಂದಲೂ
ಅಚ್ಚಾದಿತವಾದ ಆ ರಣಭೂಮಿಯು ಗ್ರಹ-ನಕ್ಷತ್ರಗಳಿಂದ
ಅಚ್ಚಾದಿತವಾದ ಆಕಾಶದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.

06092076a ಏವಮೇತೇ ಮಹಾಸೇನೇ ಮೃದಿತೇ ತತ್ರ ಭಾರತ|

06092076c ಪರಸ್ಪರಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ತವ ತೇಷಾಂ ಚ ಸಮ್ಯುಗೇ||

ಭಾರತ! ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಮತ್ತು ಅವರ ಮಹಾಸೇನೆಯು
ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ವಿನಾಶಗೊಂಡಿತು.

06092077a ತೇಷು ಶ್ರಾಂತೇಷು ಭಗ್ನೇಷು ಮೃದಿತೇಷು ಚ ಭಾರತ|

06092077c ರಾತ್ರಿಃ ಸಮಭವದ್ಭೋರಾ ನಾಪಶ್ಯಾಮ ತತೋ ರಣಂ||

ಭಾರತ! ಅವರು ಆಯಾಸಗೊಂಡಿರಲು, ಭಗ್ನಗೊಂಡಿರಲು,
ಮರ್ದಿತರಾಗಿರಲು ಘೋರ ರಾತ್ರಿಯಾಯಿತು ಮತ್ತು ರಣದಲ್ಲಿ
ಕಾಣದಂತಾದೆವು.

06092078a ತತೋಽವಹಾರಂ ಸೈನ್ಯಾನಾಂ ಪ್ರಚಕ್ರುಃ ಕುರುಪಾಂಡವಾಃ|

06092078c ಘೋರೇ ನಿಶಾಮುಖೇ ರೌದ್ರೇ ವರ್ತಮಾನೇ ಸುದಾರುಣೇ||

ಆಗ ಆ ಘೋರ ನಿಶಾಮುಖದಲ್ಲಿ ರೌದ್ರವಾಗಿ ಸುದಾರುಣವಾಗಿ
ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಯುದ್ಧದಿಂದ ಕುರುಪಾಂಡವರು ಸೈನ್ಯಗಳನ್ನು ಹಿಂದೆ
ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು.

06092079a ಅವಹಾರಂ ತತಃ ಕೃತ್ವಾ ಸಹಿತಾಃ ಕುರುಪಾಂಡವಾಃ|

06092079c ನ್ಯವಿಶಂತ ಯಥಾಕಾಲಂ ಗತ್ವಾ ಸ್ವಶಿಬಿರಂ ತದಾ||

ಕುರುಪಾಂಡವರು ಒಟ್ಟಿಗೇ ಹಿಂದೆಸರಿದು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಶಿಬಿರಗಳಿಗೆ
ತೆರಳಿ ಕಾಲಾವಕಾಶವಿದ್ದಂತೆ ವಿಶ್ರಮಿಸಿದರು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ಅಷ್ಟಮದಿವಸಯುದ್ಧಾವಹಾರೇ ದ್ವಿನವತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಮದಿವಸಯುದ್ಧಾವಹಾರ ಎನ್ನುವ ತೊಂಭತ್ತೆರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೯೩

“ದ್ರೋಣ, ಭೀಷ್ಮ, ಕೃಪ, ಶಲ್ಯ ಮತ್ತು ಸೌಮದತ್ತಿಗಳು ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಥರಿಗೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಬಾಧೆಗಳನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇದರ ಕಾರಣವು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ.” ಎಂದು ದುರ್ಯೋಧನನು ಹೇಳಲು ಕರ್ಣನು ಭೀಷ್ಮನು ಶಸ್ತ್ರನ್ಯಾಸಮಾಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ ತಾನು ಪಾಂಡವರನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಭರವಸೆಯನ್ನು ನೀಡುವುದು (೧-೧೩). ಅಗ ದುರ್ಯೋಧನನು ಭೀಷ್ಮನ ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅವನಿಗೆ “ಅವರ ಮೇಲಿನ ದಯೆಯಿಂದಲೋ ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ದ್ವೇಷದಿಂದಲೋ ಅಥವಾ ನನ್ನ ದೌರ್ಭಾಗ್ಯದಿಂದಲೋ ನೀನು ಪಾಂಡವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವೆಯಾದರೆ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಆಹವಶೋಭಿ ಕರ್ಣನಿಗೆ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ನೀಡು. ಅವನು ರಣದಲ್ಲಿ ಸುಹೃದಯರು ಬಾಂಧವರ ಗಣಗಳೊಂದಿಗೆ ಪಾರ್ಥರನ್ನು ಗೆಲ್ಲುತ್ತಾನೆ.” ಎಂದುದು (೧೪-೪೧).

06093001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06093001a ತತೋ ದುರ್ಯೋಧನೋ ರಾಜಾ ಶಕುನಿಶ್ಚಾಪಿ ಸೌಬಲಃ|

06093001c ದುಃಶಾಸನಶ್ಚ ಪುತ್ರಸ್ತೇ ಸೂತಪುತ್ರಶ್ಚ ದುರ್ಜಯಃ||

06093002a ಸಮಾಗಮ್ಯ ಮಹಾರಾಜ ಮಂತ್ರಂ ಚಕ್ರೂರ್ವಿ ವಕ್ಷಿತಂ|

06093002c ಕಥಂ ಪಾಂಡುಸುತಾ ಯುದ್ಧೇ ಜೇತವ್ಯಾಃ ಸಗಣಾ ಇತಿ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾರಾಜ ! ಆಗ ರಾಜಾ ದುರ್ಯೋಧನ,
ಸೌಬಲ ಶಕುನಿ, ನಿನ್ನ ಮಗ ದುಃಶಾಸನ ಮತ್ತು ದುರ್ಜಯ
ಸೂತಪುತ್ರರು ಸೇರಿಕೊಂಡು “ಪಾಂಡುಸುತರನ್ನು ಗಣಗಳೊಂದಿಗೆ
ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಗೆಲ್ಲಬೇಕು” ಎಂದು ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆ ಮಾಡಿದರು.

06093003a ತತೋ ದುರ್ಯೋಧನೋ ರಾಜಾ ಸರ್ವಾಂಸ್ತಾನಾಹ ಮಂತ್ರಿಣಃ|

06093003c ಸೂತಪುತ್ರಂ ಸಮಾಭಾಷ್ಯ ಸೌಬಲಂ ಚ ಮಹಾಬಲಂ||

ಆಗ ರಾಜಾ ದುರ್ಯೋಧನನು ಸೂತಪುತ್ರನನ್ನೂ ಮಹಾಬಲ
ಸೌಬಲನನ್ನೂ ಸಂಭೋಧಿಸಿ ತನ್ನ ಮಂತ್ರಿಗಳೆಲ್ಲರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

06093004a ದ್ರೋಣೋ ಭೀಷ್ಮಃ ಕೃಪಃ ಶಲ್ಯಃ ಸೌಮದತ್ತಿಶ್ಚ ಸಂಯುಗೇ|

06093004c ನ ಪಾರ್ಥಾನ್ಪ್ರತಿಬಾಧಂತೇ ನ ಜಾನೇ ತತ್ರ ಕಾರಣಂ||

ದ್ರೋಣ, ಭೀಷ್ಮ, ಕೃಪ, ಶಲ್ಯ ಮತ್ತು ಸೌಮದತ್ತಿಗಳು ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ
ಪಾರ್ಥರಿಗೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಬಾಧೆಗಳನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ.
ಇದರ ಕಾರಣವು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ.

06093005a ಅವಧ್ಯಮಾನಾಸ್ತೇ ಚಾಪಿ ಕ್ಷಪಯಂತಿ ಬಲಂ ಮಮ|

06093005c ಸೋಽಸ್ಮಿ ಕ್ಷೀಣಬಲಃ ಕರ್ಣ ಕ್ಷೀಣಶಸ್ತ್ರಶ್ಚ ಸಂಯುಗೇ||

ಕರ್ಣ ! ಅವಧ್ಯರಾಗಿರುವುದಲ್ಲದೇ ಅವರು ನನ್ನ ಸೇನೆಯನ್ನು

ನಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೀಣಬಲನೂ ಕ್ಷೀಣಶಸ್ತ್ರನೂ ಆಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

06093006a ನಿಕೃತಃ ಪಾಂಡವೈಃ ಶೂರೈರವಧ್ವೈರ್ಧೈರ್ವತ್ಯೈರಪಿ|

06093006c ಸೋಽಹಂ ಸಂಶಯಮಾಪನ್ನಃ ಪ್ರಕರಿಷ್ಯೇ ಕಥಂ ರಣಂ||

ದೇವತೆಗಳಿಂದಲೂ ಅವಧ್ಯರಾದ ಶೂರ ಪಾಂಡವರಿಂದ ಪರಾಜಿತನಾಗುತ್ತಿರುವ ನನಗೆ ಸಂಶಯವಾಗುತ್ತಿದೆ. ರಣದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಬೇಕು?”

06093007a ತಮಬ್ರವೀನ್ಮಹಾರಾಜ ಸೂತಪುತ್ರೋ ನರಾಧಿಪಂ|

06093007c ಮಾ ಶುಚೋ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ಪ್ರಕರಿಷ್ಯೇ ಪ್ರಿಯಂ ತವ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಸೂತಪುತ್ರನು ನರಾಧಿಪನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ! ಶೋಕಿಸಬೇಡ ! ನಿನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

06093008a ಭೀಷ್ಮಃ ಶಾಂತನವಸ್ತೂರ್ಣಮಪಯಾತು ಮಹಾರಣಾತ್|

06093008c ನಿವೃತ್ತೇ ಯುಧಿ ಗಾಂಗೇಯೇ ನೃಸ್ತಶಸ್ತ್ರೇ ಚ ಭಾರತ||

06093009a ಅಹಂ ಪಾರ್ಥಾನ್ ಹನಿಷ್ಯಾಮಿ ಸನಿತಾನ್ಸರ್ವಸೋಮಕೈಃ|

06093009c ಪಶ್ಯತೋ ಯುಧಿ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ಶಪೇ ಸತ್ಯೇನ ತೇ ನೃಪ||

ಆದಷ್ಟು ಬೇಗನೆ ಮಹಾರಣದಿಂದ ಭೀಷ್ಮ ಶಾಂತನವನು ಹೊರಟು ಹೋಗಲಿ. ಭಾರತ ! ಗಾಂಗೇಯನು ಯುದ್ಧದಿಂದ ನಿವೃತ್ತನಾಗಿ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕೆಳಗಿಟ್ಟರೆ, ನೃಪ ! ನಿನ್ನಾಣೆ ! ಸತ್ಯವಾಗಿಯೂ ನಾನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಸರ್ವಸೋಮಕರೊಂದಿಗೆ

ಪಾರ್ಥರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತೇನೆ.

06093010a ಪಾಂಡವೇಷು ದಯಾಂ ರಾಜನ್ಸದಾ ಭೀಷ್ಮಃ ಕರೋತಿ ವೈ|

06093010c ಅಶಕ್ತಶ್ಚ ರಣೇ ಭೀಷ್ಮೋ ಜೇತುಮೇತಾನ್ಮಹಾರಥಾನ್||

ರಾಜನ್! ಭೀಷ್ಮನು ಸದಾ ಪಾಂಡವರ ಮೇಲೆ ದಯೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಬರಲಿಲ್ಲವೇ? ರಣದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನು ಈ ಮಹಾರಥರನ್ನು ಗೆಲ್ಲಲು ಅಶಕ್ತನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

06093011a ಅಭಿಮಾನೀ ರಣೇ ಭೀಷ್ಮೋ ನಿತ್ಯಂ ಚಾಪಿ ರಣಪ್ರಿಯಃ|

06093011c ಸ ಕಥಂ ಪಾಂಡವಾನ್ಯುದ್ಧೇ ಜೇಷ್ಯತೇ ತಾತ ಸಂಗತಾನ್||

ರಣಪ್ರಿಯನಾದ ಭೀಷ್ಮನು ನಿತ್ಯವೂ ರಣದಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನಿಯಾಗಿರುವವನು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅವನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಪಾಂಡವರನ್ನು ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಜಯಿಸಿಯಾನು?

06093012a ಸ ತ್ವಂ ಶೀಘ್ರಮಿತೋ ಗತ್ವಾ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ಶಿಬಿರಂ ಪ್ರತಿ|

06093012c ಅನುಮಾನ್ಯ ರಣೇ ಭೀಷ್ಮಂ ಶಸ್ತ್ರಂ ನ್ಯಾಸಯ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಈಗ ಶೀಘ್ರವೇ ಭೀಷ್ಮನ ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅನುನಯದಿಂದ ರಣದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನು ಶಸ್ತ್ರನ್ಯಾಸಮಾಡುವಂತೆ ಮಾಡು.

06093013a ನ್ಯಸ್ತಶಸ್ತ್ರೇ ತತೋ ಭೀಷ್ಮೇ ನಿಹತಾನ್ವಶ್ಯ ಪಾಂಡವಾನ್|

06093013c ಮಯೈಕೇನ ರಣೇ ರಾಜನ್ಸಸುಹೃದ್ಗಣಬಾಂಧವಾನ್||

ರಾಜನ್! ಭೀಷ್ಮನು ಶಸ್ತ್ರನ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದೊಡನೆಯೇ ನಾನೊಬ್ಬನೇ
ರಣದಲ್ಲಿ ಸುಹೃದಯರು ಮತ್ತು ಬಾಂಧವರೊಂದಿಗೆ ಪಾಂಡವರನ್ನು
ಸಂಹರಿಸುವುದನ್ನು ನೋಡು!”

06093014a ಏವಮುಕ್ತಸ್ತು ಕರ್ಣೇನ ಪುತ್ರೋ ದುರ್ಯೋಧನಸ್ತವ|

06093014c ಅಬ್ರವೀದ್ಭ್ರಾತರಂ ತತ್ರ ದುಃಶಾಸನಮಿದಂ ವಚಃ||

ಕರ್ಣನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ನಿನ್ನ ಪುತ್ರ ದುರ್ಯೋಧನನು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ತಮ್ಮ
ದುಃಶಾಸನನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

06093015a ಅನುಯಾತ್ರಂ ಯಥಾ ಸಜ್ಜಂ ಸರ್ವಂ ಭವತಿ ಸರ್ವತಃ|

06093015c ದುಃಶಾಸನ ತಥಾ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಸರ್ವಮೇವೋಪಪಾದಯ||

“ದುಃಶಾಸನ! ನಮ್ಮವರು ಎಲ್ಲರೂ ಸುತ್ತುವರೆದು ನನ್ನನ್ನು
ಹಿಂಬಾಲಿಸುವಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡು. ಬೇಗನೇ ಈ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸವನ್ನು
ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸು.”

06093016a ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ತತೋ ರಾಜನ್ಯರ್ಣಮಾಹ ಜನೇಶ್ವರಃ|

06093016c ಅನುಮಾನ್ಯ ರಣೇ ಭೀಷ್ಮಮಿತೋಽಹಂ ದ್ವಿಪದಾಂ ವರಂ||

ರಾಜನ್! ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಜನೇಶ್ವರನು ಕರ್ಣನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ರಣದಲ್ಲಿ
ನರರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತೇನೆ.

06093017a ಆಗಮಿಷ್ಯೇ ತತಃ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ತ್ವತ್ಸಕಾಶಮರಿಂದಮ|

06093017c ತತಸ್ತ್ವಂ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ ಪ್ರಕರಿಷ್ಯಸಿ ಸಂಯುಗಂ||

ಅರಿಂದಮ ! ನಂತರ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬೇಗನೇ ಬರುತ್ತೇನೆ. ಪುರುಷವ್ಯಾಪ್ತ !
ಆಗ ನೀನು ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸುವಿಯಂತೆ.”

06093018a ನಿಷ್ಪಪಾತ ತತಸ್ತೂರ್ಣಂ ಪುತ್ರಸ್ತವ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06093018c ಸಹಿತೋ ಭ್ರಾತೃಭಿಃ ಸರ್ವೈರ್ದೇವೈರಿವ ಶತಕ್ರತುಃ||

ವಿಶಾಂಪತೇ ! ಆಗ ನಿನ್ನ ಮಗನು ಎಲ್ಲ ದೇವತಗಳೊಂದಿಗೆ
ಶತಕ್ರತುವಂತೆ ತನ್ನ ಸಹೋದರರೊಂದಿಗೆ ಬೇಗನೇ ಹೊರಟನು.

06093019a ತತಸ್ತಂ ನೃಪಶಾದೂರ್ಲಂ ಶಾದೂರ್ಲಸಮವಿಕ್ರಮಂ|

06093019c ಆರೋಹಯದ್ಧಯಂ ತೂರ್ಣಂ ಭ್ರಾತಾ ದುಃಶಾಸನಸ್ತದಾ||

ಆಗ ತಕ್ಷಣವೇ ಭ್ರಾತಾ ದುಃಶಾಸನನು ಶಾದೂರ್ಲಸಮವಿಕ್ರಮ
ನೃಪಶಾದೂರ್ಲನನ್ನು ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿಸಿದನು.

06093020a ಅಂಗದೀ ಬದ್ಧಮುಕುಟೋ ಹಸ್ತಾಭರಣವಾನ್ಘ್ರಪಃ|

06093020c ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರೋ ಮಹಾರಾಜ ವಿಬಭೌ ಸ ಮಹೇಂದ್ರವತ್||

ಮಹಾರಾಜ ! ಅಂಗದಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ, ಕಿರೀಟವನ್ನು
ಹಸ್ತಾಭರಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ ನೃಪ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರನು ಮಹೇಂದ್ರನಂತೆ
ಕಂಗೊಳಿಸಿದನು.

06093021a ಭಾಂಡೀಪುಷ್ಪನಿಕಾಶೇನ ತಪನೀಯನಿಭೇನ ಚ|

06093021c ಅನುಲಿಪ್ತಃ ಪರಾರ್ಥೈನ ಚಂದನೇನ ಸುಗಂಧಿನಾ||

06093022a ಅರಜೋಂಬರಸಂವೀತಃ ಸಿಂಹಖೇಲಗತಿನೃಪಃ|

06093022c ಶುಶುಭೇ ವಿಮಲಾರ್ಚಿಷ್ಮಂ ಶರದೀವ ದಿವಾಕರಃ||

ಶಿರೀಷಪುಷ್ಪ ಸದೃಶನಾಗಿದ್ದ, ಚಿನ್ನದ ಹೊಂಬಣ್ಣದ,
ಸುಂಗಂಧಯುಕ್ತವಾದ ಬಹುಮೂಲ್ಯದ ಚಂದನವನ್ನು
ಲೇಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ, ಧೂಳಿಲ್ಲದ ಶುಭ್ರ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟಿದ್ದ,
ಮದೋನ್ಮತ್ತ ಸಿಂಹದ ನಡುಗೆಯ ನೃಪನು ಶರದೃತುವಿನ ವಿಮಲ
ಆಕಾಶದಲ್ಲಿರುವ ದಿವಾಕರನಂತೆ ಶೋಭಿಸಿದನು.

06093023a ತಂ ಪ್ರಯಾಂತಂ ನರವ್ಯಾಘ್ರಂ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ಶಿಬಿರಂ ಪ್ರತಿ|

06093023c ಅನುಜಗ್ಮುರ್ಮಹೇಷ್ವಾಸಾಃ ಸರ್ವಲೋಕಸ್ಯ ಧನ್ವಿನಃ|

06093023e ಭ್ರಾತರಶ್ಚ ಮಹೇಷ್ವಾಸಾಸ್ತ್ರಿದಶಾ ಇವ ವಾಸವಂ||

ಭೀಷ್ಮನ ಶಿಬಿರದ ಕಡೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಆ ನರವ್ಯಾಘ್ರನನ್ನು
ಸರ್ವಲೋಕದ ಧನ್ವಿಗಳಾದ ಮಹೇಷ್ವಾಸರೂ ಸಹೋದರರೂ
ವಾಸವನನ್ನು ತ್ರಿದಶರಂತೆ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದರು.

06093024a ಹಯಾನನ್ಯೇ ಸಮಾರುಹ್ಯ ಗಜಾನನ್ಯೇ ಚ ಭಾರತ|

06093024c ರಥೈರನ್ಯೇ ನರಶ್ರೇಷ್ಠಾಃ ಪರಿವವುಃ ಸಮಂತತಃ||

ಭಾರತ ! ಕೆಲವರು ಕುದುರೆಗಳನ್ನೇರಿ, ಅನ್ಯರು ಆನೆಗಳನ್ನೇರಿ, ಅನ್ಯ
ನರಶ್ರೇಷ್ಠರು ರಥಗಳನ್ನೇರಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಸುತ್ತುವರೆದಿದ್ದರು.

06093025a ಆತ್ತಶಸ್ತ್ರಾಶ್ಚ ಸುಹೃದೋ ರಕ್ಷಣಾರ್ಥಂ ಮಹೀಪತೇಃ|

06093025c ಪ್ರಾದುರ್ಬಭೂವುಃ ಸಹಿತಾಃ ಶಕ್ರಸ್ಯೇವಾಮರಾ ದಿವಿ||

ಮಹೀಪತಿಯ ರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಸುಹೃದಯರು ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು
ದಿವಿಯಲ್ಲಿ ಅಮರರು ಶಕ್ರನಂತೆ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದರು.

06093026a ಸಂಪೂಜ್ಯಮಾನಃ ಕುರುಭಿಃ ಕೌರವಾಣಾಂ ಮಹಾರಥಃ|

06093026c ಪ್ರಯಯೌ ಸದನಂ ರಾಜನ್ಗಾಂಗೇಯಸ್ಯ ಯಶಸ್ವಿನಃ|

06093026e ಅನ್ವೀಯಮಾನಃ ಸಹಿತೈಃ ಸೋದರೈಃ ಸರ್ವತೋ ನೃಪಃ||

ರಾಜನ್! ಕುರುಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಕೌರವ ಮಹಾರಥರಿಂದ
ಸಂಪೂಜ್ಯಮಾನನಾಗಿ ಆ ಯಶಸ್ವಿ ನೃಪನು ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ
ಸೋದರರನ್ನೊಡಗೂಡಿ ಗಾಂಗೇಯನ ಸದನದ ಕಡೆ ಪ್ರಯಾಣಿಸಿದನು.

06093027a ದಕ್ಷಿಣಂ ದಕ್ಷಿಣಃ ಕಾಲೇ ಸಂಭೃತ್ಯ ಸ್ವಭುಜಂ ತದಾ|

06093027c ಹಸ್ತಿಹಸ್ತೋಪಮಂ ಶೈಕ್ಷಂ ಸರ್ವಶತ್ರುನಿಬರ್ಹಣಂ||

06093028a ಪ್ರಗೃಹ್ಣನ್ನಂಜಲೀನ್ವೌಣಾಮುದ್ಯತಾನ್ಸರ್ವತೋದಿಶಂ|

06093028c ಶುಶ್ರಾವ ಮಧುರಾ ವಾಚೋ ನಾನಾದೇಶನಿವಾಸಿನಾಂ||

ಆ ಬಲಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಶತ್ರುಗಳನ್ನೂ ಸಂಹಾರಮಾಡಲು, ಆನೆಯ
ಸೊಂಡಲಿನಂತಿದ್ದ, ನೈಪುಣ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಬಲಗೈಯನ್ನು
ಮೇಲೆತ್ತಿ ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಂಜಲೀ ಬದ್ಧರಾಗಿ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದ
ಪ್ರಣಾಮಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾ ನಾನಾದೇಶ ನಿವಾಸಿಗಳ ಮಧುರ
ವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿದನು.

06093029a ಸಂಸ್ತೂಯಮಾನಃ ಸೂತೈಶ್ಚ ಮಾಗಧೈಶ್ಚ ಮಹಾಯಶಾಃ|

06093029c ಪೂಜಯಾನಶ್ಚ ತಾನ್ಸರ್ವಾನ್ಸರ್ವಲೋಕೇಶ್ವರೇಶ್ವರಃ||

06093030a ಪ್ರದೀಪೈಃ ಕಾಂಚನೈಸ್ತತ್ರ ಗಂಧತೈಲಾವಸೇಚನೈಃ|

06093030c ಪರಿವವೃಮ್ಹಾತ್ಮಾನಂ ಪ್ರಜ್ವಲದ್ಭಿಃ ಸಮಂತತಃ||

ಸಂಸ್ತುತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸೂತರಿಂದ, ಮಹಾಯಶ ಮಾಗಧರಿಂದ ಎಲ್ಲರಿಂದ
ಪೂಜಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಸರ್ವಲೋಕೇಶ್ವರೇಶ್ವರನು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ
ಕಾಂಚನಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಸುಗಂಧಿತ ತೈಲಾವಸೇಚನೆಗೊಂಡ
ಮಹಾತ್ಮರಿಂದ ಸುತ್ತವರೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಾ ಮುಂದುವರೆದನು.

06093031a ಸ ತೈಃ ಪರಿವೃತೋ ರಾಜಾ ಪ್ರದೀಪೈಃ ಕಾಂಚನೈಃ ಶುಭೈಃ|

06093031c ಶುಶುಭೇ ಚಂದ್ರಮಾ ಯುಕ್ತೋ ದೀಪೈರಿವ ಮಹಾಗ್ರಹೈಃ||

ಶುಭ ಕಾಂಚನಗಳಿಂದ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವವರಿಂದ ಪರಿವೃತನಾದ
ರಾಜನು ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಮಹಾಗ್ರಹಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತನಾದ
ಚಂದ್ರಮನಂತೆ ಶೋಭಿಸಿದನು.

06093032a ಕಂಚುಕೋಷ್ಣೀಷಿಣಸ್ತತ್ರ ವೇತ್ರರ್ಝರ್ಝರಪಾಣಯಃ|

06093032c ಪ್ರೋತ್ಸಾರಯಂತಃ ಶನಕೈಸ್ತಂ ಜನಂ ಸರ್ವತೋದಿಶಂ||

ಕಂಚುಕ ಉಷ್ಣೀಷಿಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ ಝರ್ಝರಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದ
ವೇತ್ರರು ಎಲ್ಲಕಡೆಯಿಂದ ಮುನ್ನುಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದ ಜನಸ್ತೋಮವನ್ನು ಮೆಲ್ಲನೇ
ಹಿಂದೆ ಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

06093033a ಸಂಪ್ರಾಪ್ಯ ತು ತತೋ ರಾಜಾ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ಸದನಂ ಶುಭಂ|

06093033c ಅವತೀರ್ಯ ಹಯಾಚ್ಚಾಪಿ ಭೀಷ್ಮಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಜನೇಶ್ವರಃ||

ಆಗ ರಾಜ ಜನೇಶ್ವರನು ಭೀಷ್ಮನ ಶುಭ ಸದನವನ್ನು ತಲುಪಿ
ಕುದುರೆಯಿಂದ ಇಳಿದು ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿದನು.

06093034a ಅಭಿವಾದ್ಯ ತತೋ ಭೀಷ್ಮಂ ನಿಷಣ್ಣಃ ಪರಮಾಸನೇ|

06093034c ಕಾಂಚನೇ ಸರ್ವತೋಭದ್ರೇ ಸ್ಪರ್ಧ್ಯಾಸ್ತರಣಸಂವೃತೇ|

06093034e ಉವಾಚ ಪ್ರಾಂಜಲಿರ್ಭೀಷ್ಮಂ ಬಾಷ್ಟಕಂಠೋಽಶ್ರುಲೋಚನಃ||

ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಅಭಿವಂದಿಸಿ, ಮೆತ್ತನೆಯ ಕಾಂಚನದ

ಸರ್ವತೋಭದ್ರಾಸನ ಪರಮಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಅಂಜಲೀ

ಬದ್ಧನಾಗಿ ಬಾಷ್ಟಕಂಠದಲ್ಲಿ ಅಶ್ರುಲೋಚನನಾಗಿ ಭೀಷ್ಮನಿಗೆ

ಹೇಳಿದನು:

06093035a ತ್ವಾಂ ವಯಂ ಸಮುಪಾಶ್ರಿತ್ಯ ಸಂಯುಗೇ ಶತ್ರುಸೂದನ|

06093035c ಉತ್ಸ್ರಹೇಮ ರಣೇ ಜೇತುಂ ಸೇಂದ್ರಾನಪಿ ಸುರಾಸುರಾನ್||

06093036a ಕಿಮು ಪಾಂಡುಸುತಾನ್ವೀರಾನ್ಸುಹೃದ್ಗಣಬಾಂಧವಾನ್|

“ಶತ್ರುಸೂದನ! ನಾವು ನಿನ್ನನ್ನು ಸಮಾಶ್ರಯಿಸಿ ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ

ಇಂದ್ರನನ್ನೂ ಸುರಾಸುರರನ್ನೂ ರಣದಲ್ಲಿ ಗೆಲ್ಲಲು

ಉತ್ಸಾಹಿತರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಇನ್ನು ಸುಹೃದಯರು ಮತ್ತು

ಬಾಂಧವಗಣಗಳೊಂದಿಗಿರುವ ವೀರ ಪಾಂಡುಸುತರು ಯಾವ ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ?

06093036c ತಸ್ಮಾದರ್ಹಸಿ ಗಾಂಗೇಯ ಕೃಪಾಂ ಕರ್ತುಂ ಮಯಿ ಪ್ರಭೋ||

06093036e ಜಹಿ ಪಾಂಡುಸುತಾನ್ವೀರಾನ್ಮಹೇಂದ್ರ ಇವ ದಾನವಾನ್||

ಆದುದರಿಂದ ಗಾಂಗೇಯ! ಪ್ರಭೋ! ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೃಪೆ ಮಾಡಲು

ಮಹೇಂದ್ರನು ದಾನವರನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ನೀನು ವೀರ
ಪಾಂಡುಸುತರನ್ನು ಗೆಲ್ಲ.

06093037a ಪೂರ್ವಮುಕ್ತಂ ಮಹಾಬಾಹೋ ನಿಹನಿಷ್ಯಾಮಿ ಸೋಮಕಾನ್|

06093037c ಪಾಂಚಾಲಾನ್ಪಾಂಡವೈಃ ಸಾರ್ಥಂ ಕರೂಷಾಂಶ್ಚೇತಿ ಭಾರತ||

ಮಹಾಬಾಹೋ! ಭಾರತ! ಹಿಂದೆ ನೀನು ಸೋಮಕರನ್ನೂ,
ಪಾಂಚಾಲರನ್ನೂ, ಕರೂಷರನ್ನೂ ಪಾಂಡವರೊಂದಿಗೆ ಸಂಹರಿಸುತ್ತೇನೆ
ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದೆ.

06093038a ತದ್ವಚಃ ಸತ್ಯಮೇವಾಸ್ತು ಜಹಿ ಪಾರ್ಥಾನ್ಸಮಾಗತಾನ್|

06093038c ಸೋಮಕಾಂಶ್ಚ ಮಹೇಷ್ವಾಸಾನ್ಸತ್ಯವಾಗ್ಭವ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಆ ವಚನವನ್ನು ಸತ್ಯವಾಗಿಸಲು ಸಮಾಗತರಾಗಿರುವ
ಪಾರ್ಥರನ್ನು ಮತ್ತು ಮಹೇಷ್ವಾಸ ಸೋಮಕರನ್ನು ಗೆಲ್ಲ.
ಸತ್ಯವಾಗಿಯಾಗು.

06093039a ದಯಯಾ ಯದಿ ವಾ ರಾಜನ್ದ್ವೇಷ್ಯಭಾವಾನ್ಮಮ ಪ್ರಭೋ|

06093039c ಮಂದಭಾಗ್ಯತಯಾ ವಾಪಿ ಮಮ ರಕ್ಷಸಿ ಪಾಂಡವಾನ್||

06093040a ಅನುಜಾನೀಹಿ ಸಮರೇ ಕರ್ಣಮಾಹವಶೋಭಿನಂ|

06093040c ಸ ಜೇಷ್ಠತಿ ರಣೇ ಪಾರ್ಥಾನ್ಸುಹೃದ್ಗಣಬಾಂಧವಾನ್||

ರಾಜನ್! ಪ್ರಭೋ! ಅವರ ಮೇಲಿನ ದಯೆಯಿಂದಲೋ ನನ್ನ ಮೇಲಿನ
ದ್ವೇಷದಿಂದಲೋ ಅಥವಾ ನನ್ನ ದೌರ್ಭಾಗ್ಯದಿಂದಲೋ ನೀನು
ಪಾಂಡವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವೆಯಾದರೆ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಆಹವಶೋಭಿ

ಕರ್ಣನಿಗೆ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ನೀಡು. ಅವನು ರಣದಲ್ಲಿ ಸುಹೃದಯರು ಬಾಂಧವರ ಗಣಗಳೊಂದಿಗೆ ಪಾರ್ಥರನ್ನು ಗೆಲ್ಲುತ್ತಾನೆ.”

06093041a ಏತಾವದುಕ್ತ್ವಾ ನೃಪತಿಃ ಪುತ್ರೋ ದುರ್ಯೋಧನಸ್ತವ|

06093041c ನೋವಾಚ ವಚನಂ ಕಿಂ ಚಿದ್ಭೀಷ್ಮಂ ಭೀಮಪರಾಕ್ರಮಂ||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ನಿನ್ನ ಮಗ ನೃಪತಿ ದುರ್ಯೋಧನನು ಭೀಮಪರಾಕ್ರಮಿ ಭೀಷ್ಮನಿಗೆ ಬೇರೆ ಏನನ್ನೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ಭೀಷ್ಮಂಪ್ರತಿದುರ್ಯೋಧನವಾಕ್ಯೇ ತ್ರಿನವತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮಂಪ್ರತಿದುರ್ಯೋಧನವಾಕ್ಯ ಎನ್ನುವ
ತೊಂಭತ್ತೂರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೯೪

ಅರ್ಜುನನ ಪರಾಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾ “ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅವರಿಂದಲಾದರೂ ಹತನಾಗಿ ಯಮಸಾದನಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.

ಅಥವಾ ಅವರನ್ನು ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸಂಹರಿಸಿ ನಿನಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಾದುದನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.” ಎಂದು ಭೀಷ್ಮನು ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದುದು (೧-೨೦).

06094001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06094001a ವಾಕ್ಯಲೈಸ್ಯಸ್ತವ ಪುತ್ರೇಣ ಸೋಽತಿವಿಧ್ಧಃ ಪಿತಾಮಹಃ|

06094001c ದುಃಖೇನ ಮಹತಾವಿಷ್ಣೋ ನೋವಾಚಾಪ್ರಿಯಮಣ್ವಪಿ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ನಿನ್ನ ಮಗನ ಮಾತೆಂಬ ಮುಳ್ಳುಗಳಿಂದ ಬಹಳ ಆಳದವರೆಗೂ ಚುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟ ಪಿತಾಮಹನು ಮಹಾ ದುಃಖದಿಂದ ಆವಿಷ್ಯನಾದರೂ ಅಪ್ರಿಯವಾದುದೇನನ್ನೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ.

06094002a ಸ ಧ್ಯಾತ್ವಾ ಸುಚಿರಂ ಕಾಲಂ ದುಃಖರೋಷಸಮನ್ವಿತಃ|

06094002c ಶ್ವಸಮಾನೋ ಯಥಾ ನಾಗಃ ಪ್ರಣುನ್ನೋ ವೈ ಶಲಾಕಯಾ||

06094003a ಉದ್ವೃತ್ಯ ಚಕ್ಷುಷೀ ಕೋಪಾನ್ನಿರ್ದಹನ್ನಿವ ಭಾರತ|

06094003c ಸದೇವಾಸುರಗಂಧರ್ವಂ ಲೋಕಂ ಲೋಕವಿದಾಂ ವರಃ|

06094003e ಅಬ್ರವೀತ್ತವ ಪುತ್ರಂ ತು ಸಾಮಪೂರ್ವಮಿದಂ ವಚಃ||

ದುಃಖರೋಷಸಮನ್ವಿತನಾದ ಲೋಕವಿದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನು ಅಂಕುಶದಿಂದ ನೋಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆನೆಯಂತೆ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಾ, ಕೋಪದಿಂದ ದೇವಾಸುರಗಂಧರ್ವರೊಡನೆ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟುಬಿಡುವನೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಆಲೋಚಿಸಿ ನಿನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಸಾಮದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು:

06094004a ಕಿಂ ನು ದುರ್ಯೋಧನೈವಂ ಮಾಂ ವಾಕ್ಯಲೈರುಪವಿಧ್ಯಸಿ|

06094004c ಘಟಮಾನಂ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಕುರ್ವಾಣಂ ಚ ತವ ಪ್ರಿಯಂ|

06094004e ಜುಹ್ವಾನಂ ಸಮರೇ ಪ್ರಾಣಾಂಸ್ತವೈವ ಹಿತಕಾಮ್ಯಯಾ||

“ದುರ್ಯೋಧನ! ಏಕೆ ಹೀಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಮಾತೆಂಬ ಶಲ್ಯಗಳಿಂದ

ನೋಯಿಸುತ್ತಿರುವೆ? ನಿನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನು ಮಾಡಲು
ಯಥಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನ ಹಿತವನ್ನೇ ಬಯಸಿ
ಸಮರಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

06094005a ಯದಾ ತು ಪಾಂಡವಃ ಶೂರಃ ಖಾಂಡವೇಽಗ್ನಿಮತರ್ಪಯತ್|

06094005c ಪರಾಜಿತ್ಯ ರಣೇ ಶಕ್ರಂ ಪರ್ಯಾಪ್ತಂ ತನ್ನಿದರ್ಶನಂ||

ಶೂರ ಪಾಂಡವನು ರಣದಲ್ಲಿ ಶಕ್ರನನ್ನು ಪರಾಜಯಗೊಳಿಸಿ
ಖಾಂಡವವನ್ನಿತ್ತು ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಎಂದು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿದನೋ ಅದೇ
ಪರ್ಯಾಪ್ತವಾದ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿತ್ತು.

06094006a ಯದಾ ಚ ತ್ವಾಂ ಮಹಾಬಾಹೋ ಗಂಧರ್ವೈರ್ಹೃತಮೋಜಸಾ|

06094006c ಅಮೋಚಯತ್ಪಾಂಡುಸುತಃ ಪರ್ಯಾಪ್ತಂ ತನ್ನಿದರ್ಶನಂ||

ಮಹಾಬಾಹೋ! ಎಂದು ಅಪಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಿನ್ನನ್ನು ಗಂಧರ್ವರಿಂದ
ಪಾಂಡವನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದನೋ ಅದೇ ಪರ್ಯಾಪ್ತ
ನಿದರ್ಶನವು.

06094007a ದ್ರವಮಾಣೇಷು ಶೂರೇಷು ಸೋದರೇಷು ತಥಾಭಿಭೋ|

06094007c ಸೂತಪುತ್ರೇ ಚ ರಾಧೇಯೇ ಪರ್ಯಾಪ್ತಂ ತನ್ನಿದರ್ಶನಂ||

ವಿಭೋ! ನಿನ್ನ ಶೂರ ಸೋದರರು ಮತ್ತು ಸೂತಪುತ್ರ ರಾಧೇಯನು
ಓಡಿಹೋದದ್ದೇ ಪರ್ಯಾಪ್ತ ನಿದರ್ಶನವು.

06094008a ಯಚ್ಚ ನಃ ಸಹಿತಾನ್ಸರ್ವಾನ್ವಿರಾಟನಗರೇ ತದಾ|

06094008c ಏಕ ಏವ ಸಮುದ್ಯಾತಃ ಪರ್ಯಾಪ್ತಂ ತನ್ನಿದರ್ಶನಂ||

ನಾವೆಲ್ಲರೂ ವಿರಾಟನಗರದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಇದ್ದಾಗ ಅವನು ಒಬ್ಬನೇ ನಮ್ಮೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ಜಯಿಸಿದುದೇ ಪರ್ಯಾಪ್ತ ನಿರ್ದರ್ಶನವು.

06094009a ದ್ರೋಣಂ ಚ ಯುಧಿ ಸಂರಬ್ಧಂ ಮಾಂ ಚ ನಿರ್ಜಿತ್ಯ ಸಂಯುಗೇ|

06094009c ಕರ್ಣಂ ಚ ತ್ವಾಂ ಚ ದ್ರೋಣಿಂ ಚ ಕೃಪಂ ಚ ಸುಮಹಾರಥಂ|

06094009e ವಾಸಾಂಸಿ ಸ ಸಮಾದತ್ತ ಪರ್ಯಾಪ್ತಂ ತನ್ನಿದರ್ಶನಂ||

ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ದ್ರೋಣನನ್ನೂ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಗೊಳಿಸಿ, ನನ್ನನ್ನೂ, ಕರ್ಣನನ್ನೂ, ದ್ರೋಣಿಯನ್ನೂ, ಸುಮಹಾರಥ ಕೃಪನನ್ನೂ ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿ, ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ ಅದೇ ಪರ್ಯಾಪ್ತ ನಿರ್ದರ್ಶನವು.

06094010a ನಿವಾತಕವಚಾನ್ಯುದ್ಧೇ ವಾಸವೇನಾಪಿ ದುರ್ಜಯಾನ್|

06094010c ಜಿತವಾನ್ಸಮರೇ ಪಾರ್ಥಃ ಪರ್ಯಾಪ್ತಂ ತನ್ನಿದರ್ಶನಂ||

ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ವಾಸವನಿಗೂ ಜಯಿಸಲಸಾಧ್ಯರಾದ ನಿವಾತಕವಚರನ್ನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದ ಪಾರ್ಥನೇ ಪರ್ಯಾಪ್ತ ನಿರ್ದರ್ಶನವು.

06094011a ಕೋ ಹಿ ಶಕ್ತೋ ರಣೇ ಜೇತುಂ ಪಾಂಡವಂ ರಭಸಂ ರಣೇ|

06094011c ತ್ವಂ ತು ಮೋಹಾನ್ ಜಾನೀಷೇ ವಾಚ್ಯಾವಾಚ್ಯಂ ಸುಯೋಧನ||

ರಣದಲ್ಲಿ ರಭಸನಾಗಿರುವ ಪಾಂಡವನನ್ನು ರಣದಲ್ಲಿ ಗೆಲ್ಲಲು ಯಾರುತಾನೇ ಶಕ್ತರು? ಮೋಹದಿಂದ ನೀನು ಏನನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು ಏನನ್ನು ಹೇಳಬಾರದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿಲ್ಲ.

06094012a ಮುಮೂರ್ಷುರ್ಹಿ ನರಃ ಸರ್ವಾನ್ಸ್ವಕ್ಷಾನ್ಪಶ್ಯತಿ ಕಾಂಚನಾನ್|

06094012c ತಥಾ ತ್ವಮಪಿ ಗಾಂಧಾರೇ ವಿಪರೀತಾನಿ ಪಶ್ಯಸಿ||

ಗಾಂಧಾರೇ ! ಮರಣವು ಸನ್ನಿಹಿತವಾದಾಗ ಮನುಷ್ಯನು ಎಲ್ಲ ವೃಕ್ಷಗಳನ್ನೂ ಕಾಂಚನದವುಗಳೆಂದೇ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆ ನೀನೂ ಕೂಡ ವಿಪರೀತಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ.

06094013a ಸ್ವಯಂ ವೈರಂ ಮಹತ್ಕೃತ್ವಾ ಪಾಂಡವೈಃ ಸಹಸೃಂಜಯೈಃ|

06094013c ಯುದ್ಧಸ್ಯ ತಾನದ್ಯ ರಣೇ ಪಶ್ಯಾಮಃ ಪುರುಷೋ ಭವ||

ಸ್ವಯಂ ನೀನೇ ಸೃಂಜಯರು ಮತ್ತು ಪಾಂಡವರೊಂದಿಗೆ ಮಹಾ ವೈರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವೆ. ಇಂದು ನೀನೇ ರಣದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಮಾಡು. ಪುರುಷನಾಗು. ನೋಡುತ್ತೇವೆ.

06094014a ಅಹಂ ತು ಸೋಮಕಾನ್ಸರ್ವಾನ್ಸಪಾಂಚಾಲಾನ್ಸಮಾಗತಾನ್|

06094014c ನಿಹನಿಷ್ಯೇ ನರವ್ಯಾಘ್ರ ವರ್ಜಯಿತ್ವಾ ಶಿಖಿಂಡಿನಂ||

ನರವ್ಯಾಘ್ರ ! ನಾನಾದರೋ ಶಿಖಿಂಡಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸೇರಿರುವ ಸರ್ವ ಸೋಮಕರನ್ನೂ ಪಾಂಚಾಲರನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸುತ್ತೇನೆ.

06094015a ತೈರ್ವಾಹಂ ನಿಹತಃ ಸಂಖ್ಯೇ ಗಮಿಷ್ಯೇ ಯಮಸಾದನಂ|

06094015c ತಾನ್ವಾ ನಿಹತ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಪ್ರೀತಿಂ ದಾಸ್ಯಾಮಿ ವೈ ತವ||

ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅವರಿಂದಲಾದರೂ ಹತನಾಗಿ ಯಮಸಾದನಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಅಥವಾ ಅವರನ್ನು ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸಂಹರಿಸಿ ನಿನಗೆ

ಪ್ರೀತಿಯಾದುದನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

06094016a ಪೂರ್ವಂ ಹಿ ಸ್ತ್ರೀ ಸಮುತ್ಪನ್ನಾ ಶಿಖಂಡೀ ರಾಜವೇಶ್ಮಿನಿ|

06094016c ವರದಾನಾತ್ಪುಮಾಂ ಜಾತಃ ಸೈಷಾ ವೈ ಸ್ತ್ರೀ ಶಿಖಂಡಿನೀ||

ಶಿಖಂಡಿಯು ಹಿಂದೆ ರಾಜಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯಾಗಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿದ್ದನು.

ಸ್ತ್ರೀಯಾಗಿದ್ದ ಶಿಖಂಡಿನಿಯು ವರದಾನದಿಂದ ಪುರುಷನಾದನು.

06094017a ತಾಮಹಂ ನ ಹನಿಷ್ಯಾಮಿ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗೇಽಪಿ ಭಾರತ|

06094017c ಯಾಸೌ ಪ್ರಾಮ್ನಿಮಿತಾ ಧಾತ್ರಾ ಸೈಷಾ ವೈ ಸ್ತ್ರೀ ಶಿಖಂಡಿನೀ||

ಭಾರತ! ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದರೂ ನಾನು ಅವನನ್ನು

ಸಂಹರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಧಾತ್ರನಿಂದ ನಿರ್ಮಿತಳಾಗಿದ್ದ ಶಿಖಂಡಿನಿಯು

ಈಗಲೂ ಸ್ತ್ರೀಯೆಂದೇ ಮನ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ.

06094018a ಸುಖಂ ಸ್ವಪಿಹಿ ಗಾಂಧಾರೇ ಶ್ವೋಽಸ್ಮಿ ಕರ್ತಾ ಮಹಾರಣಂ|

06094018c ಯಜ್ಜನಾಃ ಕಥಯಿಷ್ಯಂತಿ ಯಾವತ್ಕಾ ಸ್ಯತಿ ಮೇದಿನೀ||

ಗಾಂಧಾರೇ! ಸುಖವಾಗಿ ನಿದ್ದೆಮಾಡು. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ

ಮೇದಿನಿಯಿರುವಳೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಜನರು

ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂಥಹ ಮಹಾರಣವನ್ನು ನಾನು ನಾಳೆ

ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತೇನೆ.”

06094019a ಏವಮುಕ್ತಸ್ತವ ಸುತೋ ನಿರ್ಜಗಾಮ ಜನೇಶ್ವರ|

06094019c ಅಭಿವಾದ್ಯ ಗುರುಂ ಮೂರ್ಧ್ನಾ ಪ್ರಯಯೌ ಸ್ಯಂ ನಿವೇಶನಂ||

ಜನೇಶ್ವರ! ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ನಿನ್ನ ಮಗನು ಗುರುವಿಗೆ ತಲೆಬಾಗಿ
ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ತನ್ನ ಬಿಡಾರಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನು.

06094020a ಆಗಮ್ಯ ತು ತತೋ ರಾಜಾ ವಿಸ್ತುಜ್ಯ ಚ ಮಹಾಜನಂ|

06094020c ಪ್ರವಿವೇಶ ತತಸ್ತೂರ್ಣಂ ಕ್ಷಯಂ ಶತ್ರುಕ್ಷಯಂಕರಃ|

06094020e ಪ್ರವಿಷ್ಯಃ ಸ ನಿಶಾಂ ತಾಂ ಚ ಗಮಯಾಮಾಸ ಪಾರ್ಥಿವಃ||

ಆಗಮಿಸಿ ರಾಜನು ಮಹಾಜನರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಆ ಶತ್ರುಕ್ಷಯಂಕರ
ಪಾರ್ಥಿವನು ತಕ್ಷಣವೇ ಡೇರೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು
ಕಳೆದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ಭೀಷ್ಮ ದುರ್ಯೋಧನಸಂವಾದೇ ಚತುನವತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ದುರ್ಯೋಧನಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ ತೊಂಭತ್ತಾಲ್ಕನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೯೫

ಒಂಭತ್ತನೆಯ ದಿನದ ಯುದ್ಧ

ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಶಿಖಂಡಿಯಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ದುರ್ಯೋಧನನು
ದುಃಶಾಸನನಿಗೆ ಆದೇಶವನ್ನಿತ್ತುದುದು (೧-೨೩). ಪರಸ್ಪರ
ವ್ಯೂಹರಚನೆ (೨೪-೪೪). ಉತ್ಪಾತ ದರ್ಶನ (೪೫-೫೩).

06095001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06095001a ಪ್ರಭಾತಾಯಾಂ ತು ಶರ್ವರ್ಯಾಂ ಪ್ರಾತರುತ್ಥಾಯ ವೈ ನೃಪಃ|

06095001c ರಾಜ್ಞಃ ಸಮಾಜ್ಞಾಪಯತ ಸೇನಾಂ ಯೋಜಯತೇತಿ ಹ|

06095001e ಅದ್ಯ ಭೀಷ್ಮೋ ರಣೇ ಕ್ರುದ್ಧೋ ನಿಹನಿಷ್ಯತಿ ಸೋಮಕಾನ್||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾತ್ರಿಯು ಕಳೆದು ಬೆಳಗಾಗುತ್ತಲೇ ಎದ್ದು ನೃಪನು ರಾಜರನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು: “ಸೇನೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿ. ಇಂದು ಭೀಷ್ಮನು ರಣದಲ್ಲಿ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಸೋಮಕರನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತಾನೆ.”

06095002a ದುರ್ಯೋಧನಸ್ಯ ತಚ್ಚುತ್ವಾ ರಾತ್ರೌ ವಿಲಪಿತಂ ಬಹು|

06095002c ಮನ್ಯಮಾನಃ ಸ ತಂ ರಾಜನ್ವತ್ಯಾದೇಶಮಿವಾತ್ಮನಃ||

06095003a ನಿರ್ವೇದಂ ಪರಮಂ ಗತ್ವಾ ವಿನಿಂದ್ಯ ಪರವಾಚ್ಯತಾಂ|

06095003c ದೀರ್ಘಂ ದಧೌ ಶಾಂತನವೋ ಯೋದ್ಧಕಾಮೋಽರ್ಜುನಂ ರಣೇ||

ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ದುರ್ಯೋಧನನು ಬಹಳವಾಗಿ ಅಳುತ್ತಾ ಹೇಳಿದನು ಕೇಳಿ, ಅದು ತನ್ನನ್ನು ಯುದ್ಧದಿಂದ ಹಿಂದೆಸರಿಯಲು ಹೇಳಿದುದೆಂದು ಮನಗಂಡು ಬಹಳ ಖಿನ್ನನಾಗಿ ಪರಾಧೀನತೆಯನ್ನು ನಿಂದಿಸಿ ಶಾಂತನವನು ರಣದಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು ಬಯಸಿ ದೀರ್ಘ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದನು.

06095004a ಇಂಗಿತೇನ ತು ತಜ್ಞಾತ್ವಾ ಗಾಂಗೇಯೇನ ವಿಚಿಂತಿತಂ|

06095004c ದುರ್ಯೋಧನೋ ಮಹಾರಾಜ ದುಃಶಾಸನಮಚೋದಯತ್||

ಮಹಾರಾಜ ! ಗಾಂಗೇಯನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಅವನ
ಮುಖಭಾವದಿಂದಲೇ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡ ದುರ್ಯೋಧನನು
ದುಃಶಾಸನನನ್ನು ಕರೆದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು:

06095005a ದುಃಶಾಸನ ರಥಾಸ್ತೂರ್ಣಂ ಯುಜ್ಯಂತಾಂ ಭೀಷ್ಮ ರಕ್ಷಿಣಃ|

06095005c ದ್ವಾತ್ರಿಂಶತ್ತ್ವಮನೀಕಾನಿ ಸರ್ವಾಣ್ಯೇವಾಭಿಚೋದಯ||

“ದುಃಶಾಸನ ! ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಸಮರ್ಥ ರಥಗಳನ್ನು ಕೂಡಲೇ
ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡು ಅನೀಕಗಳನ್ನೂ
ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಮೀಸಲಿಡು.

06095006a ಇದಂ ಹಿ ಸಮನುಪ್ರಾಪ್ತಂ ವರ್ಷಪೂಗಾಭಿಚಿಂತಿತಂ|

06095006c ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಸಸೈನ್ಯಾನಾಂ ವಧೋ ರಾಜ್ಯಸ್ಯ ಚಾಗಮಃ||

ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ಸಮಯವು ಈಗ
ಬಂದೊದಗಿದೆ. ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಪಾಂಡವರ ವಧೆ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿ
ಇವೆರಡೂ ಆಗಲಿವೆ.

06095007a ತತ್ರ ಕಾರ್ಯಮಹಂ ಮನ್ಯೇ ಭೀಷ್ಮಸ್ಮೈವಾಭಿರಕ್ಷಣಂ|

06095007c ಸ ನೋ ಗುಪ್ತಃ ಸುಖಾಯ ಸ್ಯಾದ್ಧನ್ಯಾತ್ಪಾರ್ಥಾಂಶ್ಚ ಸಂಯುಗೇ||

ಅದರಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನ ಅಭಿರಕ್ಷಣೆಯೇ ಮಾಡಬೇಕಾದ್ದು ಎಂದು ನನ್ನ
ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಅವನನ್ನು ನಾವು ರಕ್ಷಿಸಿದರೆ ಅವನು ನಮ್ಮ
ಸಹಾಯಕನಾಗಿ ಪಾರ್ಥರನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಂಹರಿಸಬಲ್ಲನು.

06095008a ಅಬ್ರವೀಚ್ಚ ವಿಶುದ್ಧಾತ್ಮಾ ನಾಹಂ ಹನ್ಯಾಂ ಶಿಖಿಂಡಿನಂ|

06095008c ಸ್ತ್ರೀಪೂರ್ವಕೋ ಹ್ಯಸೌ ಜಾತಸ್ತಸ್ಮಾದ್ವಜ್ಯೋ ರಣೇ ಮಯಾ||

ಆದರೆ ಆ ವಿಶುದ್ಧಾತ್ಮನು ನನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದನು - “ನಾನು ಶಿಖಿಂಡಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಮೊದಲು ಅವನು ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದನು. ಆದುದರಿಂದ ಅವನು ರಣದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ವರ್ಜ್ಯ.

06095009a ಲೋಕಸ್ತದ್ವೇದ ಯದಹಂ ಪಿತುಃ ಪ್ರಿಯಚಿಕೀರ್ಷಯಾ|

06095009c ರಾಜ್ಯಂ ಸ್ಥಿತಂ ಮಹಾಬಾಹೋ ಸ್ತ್ರಿಯಶ್ಚ ತ್ಯಕ್ತವಾನ್ಪುರಾ||

ನಾನು ತಂದೆಗೆ ಇಷ್ಟವಾದುದನ್ನು ಮಾಡಲು ಏನು ಮಾಡಿದೆನೆಂದು ಲೋಕವೇ ತಿಳಿದಿದೆ. ಮಹಾಬಾಹೋ! ಹಿಂದೆಯೇ ನಾನು ಸಂಪದ್ಭರಿತ ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದ್ದೇನೆ.

06095010a ನೈವ ಚಾಹಂ ಸ್ತ್ರಿಯಂ ಜಾತು ನ ಸ್ತ್ರೀಪೂರ್ವಂ ಕಥಂ ಚನ|

06095010c ಹನ್ಯಾಂ ಯುಧಿ ನರಶ್ರೇಷ್ಠ ಸತ್ಯಮೇತದ್ಭವೀಮಿ ತೇ||

ನರಶ್ರೇಷ್ಠ! ನಾನು ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು, ಮೊದಲು ಸ್ತ್ರೀಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದವರನ್ನು ಎಂದೂ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ಈ ಸತ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

06095011a ಅಯಂ ಸ್ತ್ರೀಪೂರ್ವಕೋ ರಾಜನ್ಶಿಖಿಂಡೀ ಯದಿ ತೇ ಶ್ರುತಃ|

06095011c ಉದ್ಯೋಗೇ ಕಥಿತಂ ಯತ್ತತ್ತಥಾ ಜಾತಾ ಶಿಖಿಂಡಿನೀ||

ರಾಜನ್! ಈ ಶಿಖಿಂಡಿಯು ಮೊದಲು ಸ್ತ್ರೀಯಾಗಿದ್ದನು ಎಂದು ನೀನೂ

ಕೇಳಿರಬಹುದು. ಯುದ್ಧದ ತಯಾರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆ
ಇವನು ಶಿಖಂಡಿನಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದನು.

06095012a ಕನ್ಯಾ ಭೂತ್ವಾ ಪುಮಾಂ ಜಾತಃ ಸ ಚ ಯೋತ್ಸ್ಯತಿ ಭಾರತ|

06095012c ತಸ್ಯಾಹಂ ಪ್ರಮುಖೇ ಬಾಣಾನ್ ಮುಂಚೇಯಂ ಕಥಂ ಚನ||

ಭಾರತ! ಕನ್ಯೆಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಪುರುಷನಾದ ಅವನೂ

ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಮೇಲೆ ನಾನು ಎಂದೂ ಬಾಣಗಳನ್ನು
ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

06095013a ಯುದ್ಧೇ ತು ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಂಸ್ತಾತ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಜಯೈಷಿಣಃ|

06095013c ಸರ್ವಾನನ್ಯಾನ್ ಹನಿಷ್ಯಾಮಿ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಾನ್ಬಾಣಗೋಚರಾನ್||

ಆದರೆ ಮಗೂ! ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರ ಜಯವನ್ನು ಬಯಸಿ

ನನ್ನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಬರುವ ಕ್ಷತ್ರಿಯರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸುತ್ತೇನೆ.”

06095014a ಏವಂ ಮಾಂ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠೋ ಗಾಂಗೇಯಃ ಪ್ರಾಹ ಶಾಸ್ತ್ರವಿತ್|

06095014c ತತ್ರ ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ಮನ್ಯೇ ಭೀಷ್ಮಸ್ಮೈವಾಭಿಪಾಲನಂ||

ಹೀಗೆ ನನಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರವಿದು ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ಗಾಂಗೇಯನು ಹೇಳಿದ್ದನು.

ಆದುದರಿಂದ ಸರ್ವಪ್ರಕಾರದಿಂದಲೂ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂಬ
ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

06095015a ಅರಕ್ಷ್ಯ ಮಾಣಂ ಹಿ ವೃಕೋ ಹನ್ಯಾತ್ಸಿಂಹಂ ಮಹಾವನೇ|

06095015c ಮಾ ವೃಕೇಣೇವ ಶಾರ್ದೂಲಂ ಘಾತಯೇಮ ಶಿಖಂಡಿನಾ||

ಮಹಾವನದಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಣೆಯಿಲ್ಲದ ಸಿಂಹವನ್ನು ತೋಳವೇ ಕೊಲ್ಲಬಹುದು.
ಶಿಖಿಂಡಿಯೆಂಬ ತೋಳವು ಈ ಸಿಂಹವನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬಾರದು.

06095016a ಮಾತುಲಃ ಶಕುನಿಃ ಶಲ್ಯಃ ಕೃಪೋ ದ್ರೋಣೋ ವಿವಿಂಶತಿಃ|
06095016c ಯತ್ತಾ ರಕ್ಷಂತು ಗಾಂಗೇಯಂ ತಸ್ಮಿನ್ನಗ್ತೇ ಧ್ರುವೋ ಜಯಃ||

ಸೋದರಮಾವ ಶಕುನಿ, ಶಲ್ಯ, ಕೃಪ, ದ್ರೋಣ, ವಿವಿಂಶತಿ ಇವರು
ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ಗಾಂಗೇಯನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಿ. ಇವನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದರೆ
ಜಯವು ಖಂಡಿತ.”

06095017a ಏತಚ್ಚು ತ್ವಾ ತು ರಾಜಾನೋ ದುರ್ಯೋಧನವಚಸ್ತದಾ|
06095017c ಸರ್ವತೋ ರಥವಂಶೇನ ಗಾಂಗೇಯಂ ಪರ್ಯವಾರಯನ್||

ದುರ್ಯೋಧನನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಜರು ರಥಸೇನೆಗಳಿಂದ
ಗಾಂಗೇಯನನ್ನು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಸುತ್ತುವರೆದರು.

06095018a ಪುತ್ರಾಶ್ಚ ತವ ಗಾಂಗೇಯಂ ಪರಿವಾರ್ಯ ಯಯುರ್ಮುದಾ|
06095018c ಕಂಪಯಂತೋ ಭುವಂ ದ್ಯಾಂ ಚ ಕ್ಷೋಭಯಂತಶ್ಚ ಪಾಂಡವಾನ್||

ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರೂ ಕೂಡ ಗಾಂಗೇಯನನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದು ತಮ್ಮ
ನಡುಗೆಯಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ನಡುಗಿಸುತ್ತಾ ಪಾಂಡವರನ್ನು
ಕ್ಷೋಭಿಸುತ್ತಾ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮುಂದುವರೆದರು.

06095019a ತೈ ರಥೈಶ್ಚ ಸುಸಮ್ಯುಕ್ತೈರ್ದಂತಿಭಿಶ್ಚ ಮಹಾರಥಾಃ|
06095019c ಪರಿವಾರ್ಯ ರಣೇ ಭೀಷ್ಮಂ ದಂಶಿತಾಃ ಸಮವಸ್ಥಿತಾಃ||

06095020a ಯಥಾ ದೇವಾಸುರೇ ಯುದ್ಧೇ ತ್ರಿದಶಾ ವಜ್ರಧಾರಿಣಂ|

06095020c ಸರ್ವೇ ತೇ ಸ್ಮ ವ್ಯತಿಷ್ಠಂತ ರಕ್ಷಂತಸ್ತಂ ಮಹಾರಥಂ||

ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಸುಸಜ್ಜಿತವಾದ ರಥಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಆನೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ, ಕವಚಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಸಮವಸ್ಥಿತರಾಗಿ ಮಹಾರಥರು ರಣದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದರು. ದೇವಾಸುರರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತ್ರಿದಶರು ವಜ್ರಧಾರಿಣಿಯ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಅವರು ಆ ಮಹಾರಥನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ನಿಂತಿದ್ದರು.

06095021a ತತೋ ದುರ್ಯೋಧನೋ ರಾಜಾ ಪುನರ್ಭಾರತರಮಬ್ರವೀತ್|

06095021c ಸವ್ಯಂ ಚಕ್ರಂ ಯುಧಾಮನ್ಯುರುತ್ತಮೌಜಾಶ್ಚ ದಕ್ಷಿಣಂ|

06095021e ಗೋಪ್ತಾರಾವರ್ಜುನಸ್ಯೈತಾವರ್ಜುನೋಽಪಿ ಶಿಖಂಡಿನಃ||

ಆಗ ರಾಜಾ ದುರ್ಯೋಧನನು ಪುನಃ ಸಹೋದರನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಅರ್ಜುನನ ರಥದ ಬಲಚಕ್ರವನ್ನು ಯುಧಾಮನ್ಯುವೂ ಎಡಚಕ್ರವನ್ನು ಉತ್ತಮೌಜಸನೂ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅರ್ಜುನನು ಶಿಖಂಡಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

06095022a ಸ ರಕ್ಷ್ಯ ಮಾಣಃ ಪಾರ್ಥೇನ ತಥಾಸ್ಮಾಭಿವಿವರ್ಜಿತಃ|

06095022c ಯಥಾ ಭೀಷ್ಮಂ ನ ನೋ ಹನ್ಯಾದ್ಧುಃಶಾಸನ ತಥಾ ಕುರು||

ದುಃಶಾಸನ! ಪಾರ್ಥನ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅವನು ನಮ್ಮಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಕೊಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡು!”

06095023a ಭ್ರಾತುಸ್ತದ್ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಪುತ್ರೋ ದುಃಶಾಸನಸ್ತವ|

06095023c ಭೀಷ್ಮಂ ಪ್ರಮುಖತಃ ಕೃತ್ವಾ ಪ್ರಯಯೌ ಸೇನಯಾ ಸಹ||

ಅಣ್ಣನ ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ನಿನ್ನ ಮಗ ದುಃಶಾಸನನು ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಮುಂದಾಳುವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೊರಟನು.

06095024a ಭೀಷ್ಮಂ ತು ರಥವಂಶೇನ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತಮಭಿಸಂವೃತಂ|

06095024c ಅರ್ಜುನೋ ರಥಿನಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠೋ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಮುವಾಚ ಹ||

ರಥಸೇನೆಗಳಿಂದ ಪರಿವೃತನಾಗಿರುವ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ನೋಡಿ ರಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅರ್ಜುನನು ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

06095025a ಶಿಖಿಂಡಿನಂ ನರವ್ಯಾಘ್ರ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ಪ್ರಮುಖೇಽನಘ|

06095025c ಸ್ಥಾಪಯಸ್ವಾದ್ಯ ಪಾಂಚಾಲ್ಯ ತಸ್ಯ ಗೋಪ್ತಾಹಮಪ್ಯುತ||

“ನರವ್ಯಾಘ್ರ! ಅನಘ! ಪಾಂಚಾಲ್ಯ! ಇಂದು ಭೀಷ್ಮನ ಎದುರಿಗೆ ಅವನಿಗೆ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನಿತ್ತು ಶಿಖಿಂಡಿಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸು.”

06095026a ತತಃ ಶಾಂತನವೋ ಭೀಷ್ಮೋ ನಿಯಮೌ ಸೇನಯಾ ಸಹ|

06095026c ವ್ಯೂಹಂ ಚಾವ್ಯೂಹತ ಮಹತ್ಸರ್ವತೋಭದ್ರಮಾಹವೇ||

ಆಗ ಶಾಂತನವ ಭೀಷ್ಮನು ಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೊರಟನು. ಅವನು ಆಹವದಲ್ಲಿ ಸರ್ವತೋಭದ್ರ ಮಹಾ ವ್ಯೂಹವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು.

06095027a ಕೃಪಶ್ಚ ಕೃತವರ್ಮಾ ಚ ಶೈಬ್ಯಶ್ಚೈವ ಮಹಾರಥಃ|

06095027c ಶಕುನಿಃ ಸ್ಮಿಂಧವಶ್ಚೈವ ಕಾಂಬೋಜಶ್ಚ ಸುದಕ್ಷಿಣಃ||

06095028a ಭೀಷ್ಮೇಣ ಸಹಿತಾಃ ಸರ್ವೇ ಪುತ್ರೈಶ್ಚ ತವ ಭಾರತ|

06095028c ಅಗ್ರತಃ ಸರ್ವಸೈನ್ಯಾನಾಂ ವ್ಯೂಹಸ್ಯ ಪ್ರಮುಖೇ ಸ್ಥಿತಾಃ||

ಭಾರತ ! ಕೃಪ, ಕೃತವರ್ಮ, ಮಹಾರಥ ಶೈಬ್ಯ, ಶಕುನಿ, ಸೈಂಧವ,
ಕಾಂಬೋಜದ ಸುದಕ್ಷಿಣ, ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರೆಲ್ಲರೂ ಭೀಷ್ಮನೊಂದಿಗೆ
ವ್ಯೂಹದ ಅಗ್ರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಸೇನೆಗಳ ಪ್ರಮುಖರಾಗಿ ನಿಂತರು.

06095029a ದ್ರೋಣೋ ಭೂರಿಶ್ರವಾಃ ಶಲ್ಯೋ ಭಗದತ್ತಶ್ಚ ಮಾರಿಷ|

06095029c ದಕ್ಷಿಣಂ ಪಕ್ಷಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ಸ್ಥಿತಾ ವ್ಯೂಹಸ್ಯ ದಂಶಿತಾಃ||

ಮಾರಿಷ ! ದ್ರೋಣ, ಭೂರಿಶ್ರವ, ಶಲ್ಯ, ಭಗದತ್ತ ಇವರು ಕವಚಗಳನ್ನು
ಧರಿಸಿ ವ್ಯೂಹದ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದರು.

06095030a ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಾ ಸೋಮದತ್ತ ಆವಂತ್ಯೌ ಚ ಮಹಾರಥೌ|

06095030c ಮಹತ್ಯಾ ಸೇನಯಾ ಯುಕ್ತಾ ವಾಮಂ ಪಕ್ಷಮಪಾಲಯನ್||

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ, ಸೋಮದತ್ತ ಮತ್ತು ಅವಂತಿಯ ಮಹಾರಥರಿಬ್ಬರೂ
ಮಹಾಸೇನೆಯಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಬಲಭಾಗವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದರು.

06095031a ದುರ್ಯೋಧನೋ ಮಹಾರಾಜ ತ್ರಿಗರ್ತ್ಯಃ ಸರ್ವತೋ ವೃತಃ|

06095031c ವ್ಯೂಹಮಧ್ಯೇ ಸ್ಥಿತೋ ರಾಜನ್ಪಾಂಡವಾನ್ವ ತಿ ಭಾರತ||

ಮಹಾರಾಜ ! ರಾಜನ್ ! ದುರ್ಯೋಧನನು ತ್ರಿಗರ್ತರಿಂದ
ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಆವೃತನಾಗಿ ಪಾಂಡವರನ್ನು ಎದುರಿಸಿ
ವ್ಯೂಹಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದನು.

06095032a ಅಲಂಬುಸೋ ರಥಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಶ್ರುತಾಯುಶ್ಚ ಮಹಾರಥಃ|

06095032c ಪೃಷ್ಠತಃ ಸರ್ವಸೈನ್ಯಾನಾಂ ಸ್ಥಿತೌ ವ್ಯೂಹಸ್ಯ ದಂಶಿತೌ||

ರಥಶ್ರೇಷ್ಠ ಅಲಂಬುಸ ಮತ್ತು ಮಹಾರಥ ಶ್ರುತಾಯು ಇಬ್ಬರೂ ಕವಚಧಾರಿಗಳಾಗಿ ಸರ್ವಸೇನೆಗಳ ವ್ಯೂಹದ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದರು.

06095033a ಏವಮೇತೇ ತದಾ ವ್ಯೂಹಂ ಕೃತ್ವಾ ಭಾರತ ತಾವಕಾಃ|

06095033c ಸನ್ನದ್ಧಾಃ ಸಮದೃಶ್ಯಂತ ಪ್ರತಪಂತ ಇವಾಗ್ನಯಃ||

ಭಾರತ ! ಹೀಗೆ ವ್ಯೂಹವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಿನ್ನವರು ಸನ್ನದ್ಧರಾಗಿ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದರು.

06095034a ತಥಾ ಯುಧಿಷ್ಠಿರೋ ರಾಜಾ ಭೀಮಸೇನಶ್ಚ ಪಾಂಡವಃ|

06095034c ನಕುಲಃ ಸಹದೇವಶ್ಚ ಮಾದ್ರೀಪುತ್ರಾವುಭಾವಪಿ||

06095034e ಅಗ್ರತಃ ಸರ್ವಸೈನ್ಯಾನಾಂ ಸ್ಥಿತಾ ವ್ಯೂಹಸ್ಯ ದಂಶಿತಾಃ||

ಆಗ ರಾಜಾ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ, ಪಾಂಡವ ಭೀಮಸೇನ, ಮಾದ್ರೀಪುತ್ರ ನಕುಲ-ಸಹದೇವರಿಬ್ಬರೂ ಕವಚಧಾರಿಗಳಾಗಿ ಸರ್ವಸೇನೆಗಳ ವ್ಯೂಹದ ಅಗ್ರಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದರು.

06095035a ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನೋ ವಿರಾಟಶ್ಚ ಸಾತ್ಯಕಿಶ್ಚ ಮಹಾರಥಃ|

06095035c ಸ್ಥಿತಾಃ ಸೈನ್ಯೇನ ಮಹತಾ ಪರಾನೀಕವಿನಾಶನಾಃ||

ಶತ್ರುಸೇನವಿನಾಶಿಗಳಾದ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನ, ವಿರಾಟ, ಮಹಾರಥಿ ಸಾತ್ಯಕಿ ಇವರು ಮಹಾ ಸೇನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ನಿಂತಿದ್ದರು.

06095036a ಶಿಖಿಂಡೀ ವಿಜಯಶ್ಚೈವ ರಾಕ್ಷಸಶ್ಚ ಘಟೋತ್ಕಚಃ|

06095036c ಚೇಕಿತಾನೋ ಮಹಾಬಾಹುಃ ಕುಂತಿಭೋಜಶ್ಚ ವೀರ್ಯವಾನ್|

06095036e ಸ್ಥಿತಾ ರಣೇ ಮಹಾರಾಜ ಮಹತ್ಯಾ ಸೇನಯಾ ವೃತಾಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಶಿಖಿಂಡೀ, ವಿಜಯ, ರಾಕ್ಷಸ ಘಟೋತ್ಕಚ,
ಮಹಾಬಾಹು ಚೇಕಿತಾನ, ವೀರ್ಯವಾನ್ ಕುಂತಿಭೋಜ ಇವರು
ಮಹಾ ಸೇನೆಗಳಿಂದ ಆವೃತರಾಗಿ ರಣದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದರು.

06095037a ಅಭಿಮನ್ಯುರ್ಮಹೇಷ್ಟ್ವಾಸೋ ದ್ರುಪದಶ್ಚ ಮಹಾರಥಃ|

06095037c ಕೇಕಯಾ ಭ್ರಾತರಃ ಪಂಚ ಸ್ಥಿತಾ ಯುದ್ಧಾಯ ದಂಶಿತಾಃ||

ಮಹೇಷ್ಟ್ವಾಸ ಅಭಿಮನ್ಯು, ಮಹಾರಥ ದ್ರುಪದ, ಐವರು ಕೇಕಯ
ಸಹೋದರರು ಕವಚಧಾರಿಗಳಾಗಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಂತಿದ್ದರು.

06095038a ಏವಂ ತೇಽಪಿ ಮಹಾವ್ರೂಹಂ ಪ್ರತಿವ್ರೂಹ್ಯ ಸುದುರ್ಜಯಂ|

06095038c ಪಾಂಡವಾಃ ಸಮರೇ ಶೂರಾಃ ಸ್ಥಿತಾ ಯುದ್ಧಾಯ ಮಾರಿಷ||

ಮಾರಿಷ ! ಹೀಗೆ ಪಾಂಡವ ಶೂರರೂ ಕೂಡ ಸುದುರ್ಜಯವೆಂಬ
ಪ್ರತಿವ್ರೂಹವನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಂಡು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ನಿಂತರು.

06095039a ತಾವಕಾಸ್ತು ರಣೇ ಯತ್ತಾಃ ಸಹಸೇನಾ ನರಾಧಿಪಾಃ|

06095039c ಅಭ್ಯುದ್ಯಯೂ ರಣೇ ಪಾರ್ಥಾನೈಷ್ಠಂ ಕೃತ್ವಾಗ್ರತೋ ನೃಪ||

ನೃಪ ! ರಣದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನವರ ನರಾಧಿಪರು ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಅಗ್ರನನ್ನಾಗಿ
ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪಾರ್ಥರನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದರು.

06095040a ತಥೈವ ಪಾಂಡವಾ ರಾಜನ್ಭೀಮಸೇನಪುರೋಗಮಾಃ|

06095040c ಭೀಷ್ಮಂ ಯುದ್ಧಪರಿಪ್ರೇಪ್ಸುಂ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ವಿಜಿಗೀಷವಃ||

ರಾಜನ್ ! ಹಾಗೆಯೇ ಪಾಂಡವರು ಭೀಮಸೇನನನ್ನು
ಮುಂದಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಜಯವನ್ನು ಬಯಸಿ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು
ಎದುರಿಸಿ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದರು.

06095041a ಕ್ಷೇಡಾಃ ಕಿಲಿಕಿಲಾಶಬ್ಧಾನ್ಯ ಕಚಾನ್ಗೋವಿಷಾಣಿಕಾಃ|

06095041c ಭೇರೀಮೃದಂಗಪಣವಾನ್ನಾದಯಂತಶ್ಚ ಪುಷ್ಕರಾನ್|

06095041e ಪಾಂಡವಾ ಅಭ್ಯಧಾವಂತ ನದಂತೋ ಭೈರವಾನ್ವವಾನ್||

ಗರ್ಜನೆ ಮತ್ತು ಕಿಲಕಿಲ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ, ಕ್ರಕಚ-ಗೋವಿಷಾಣಿಕಗಳನ್ನು
ಊದುತ್ತಾ, ಭೇರಿ-ಮೃದಂಗ-ಪಣವಗಳನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತಾ,
ಶಂಖಗಳನ್ನು ಊದುತ್ತಾ, ಭೈರವ ಕೂಗುಗಳನ್ನು ಕೂಗುತ್ತಾ
ಪಾಂಡವರು ಧಾವಿಸಿ ಬಂದರು.

06095042a ಭೇರೀಮೃದಂಗಶಂಖಾನಾಂ ದುಂದುಭೀನಾಂ ಚ ನಿಸ್ವನೈಃ|

06095042c ಉತ್ಕೃಷ್ಟಸಿಂಹನಾದೈಶ್ಚ ವಲಿತ್ತೈಶ್ಚ ಪೃಥಗ್ವಿಧೈಃ||

06095043a ವಯಂ ಪ್ರತಿನದಂತಸ್ತಾನಭ್ಯಗಚ್ಛಾಮ ಸತ್ವರಾಃ|

06095043c ಸಹಸೈವಾಭಿಸಂಕ್ರುದ್ಧಾಸ್ತದಾಸೀತ್ತುಮುಲಂ ಮಹತ್||

ಭೇರೀ-ಮೃದಂಗ-ಶಂಖಗಳ ಮತ್ತು ದುಂದುಭಿಗಳ ನಿಸ್ವನಗಳಿಂದ,
ಜೋರಾದ ಸಿಂಹನಾದಗಳಿಂದ, ವಿವಿಧ ಕೂಗುಗಳಿಂದ ನಾವುಕೂಡ
ಅವರಿಗೆ ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದಿಸಿ ಕೂಗುತ್ತಾ ಅವರ ಮೇಲೆ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೇ

ಕುದ್ಧರಾಗಿ ಎರಗಿದೆವು. ಆಗ ಮಹಾ ತುಮುಲವುಂಟಾಯಿತು.

06095044a ತತೋಽನ್ಯೋನ್ಯಂ ಪ್ರಧಾವಂತಃ ಸಂಪ್ರಹಾರಂ ಪ್ರಚಕ್ರೀ|
06095044c ತತಃ ಶಬ್ದೇನ ಮಹತಾ ಪ್ರಚಕಂಪೇ ವಸುಂಧರಾ||

ಆಗ ಓಡಿಹೋಗಿ ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದನ್ನು
ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಆಗ ಮಹಾ ಶಬ್ದದಿಂದ ವಸುಂಧರೆಯು
ನಡುಗಿದಳು.

06095045a ಪಕ್ಷಿಣಶ್ಚ ಮಹಾಘೋರಂ ವ್ಯಾಹರಂತೋ ವಿಬಭ್ರಮುಃ|
06095045c ಸಪ್ರಭಶ್ಚೋದಿತಃ ಸೂರ್ಯೋ ನಿಷ್ಪ್ರಭಃ ಸಮಪದ್ಯತ||

ಮಹಾಘೋರ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಾರಡತೊಡಗಿದವು. ಉತ್ತಮ
ಪ್ರಭೆಯಿಂದ ಉದಿಸಿದ ಸೂರ್ಯನು ತನ್ನ ಪ್ರಭೆಯನ್ನು
ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದನು.

06095046a ವವುಶ್ಚ ತುಮುಲಾ ವಾತಾಃ ಶಂಸಂತಃ ಸುಮಹದ್ಭಯಂ|
06095046c ಘೋರಾಶ್ಚ ಘೋರನಿಹ್ರಾದಾಃ ಶಿವಾಸ್ತತ್ರ ವವಾಶಿರೇ|
06095046e ವೇದಯಂತ್ಯೋ ಮಹಾರಾಜ ಮಹದ್ವೈಶಸಮಾಗತಂ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಮಹಾ ಭಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾ ಭಿರುಗಾಳಿಯು
ಬೀಸತೊಡಗಿತು. ಬರಲಿರುವ ಮಹಾ ಕಷ್ಟವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾ ಅಲ್ಲಿ
ತೋಳಗಳು ಘೋರವಾಗಿ ಅಮಂಗಳವಾಗಿ ಕೂಗಿಕೊಂಡವು.

06095047a ದಿಶಃ ಪ್ರಜ್ವಲಿತಾ ರಾಜನ್ಬಾಂಸುವರ್ಷಂ ಪಪಾತ ಚ|

06095047c ರುಧಿರೇಣ ಸಮುನ್ಮಿಶ್ರಮಸ್ಥಿವರ್ಷಂ ತಥೈವ ಚ||

ರಾಜನ್! ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಾ ರಕ್ತ ಮತ್ತು ಮೂಳೆಗಳ ಸಮ್ಮಿಶ್ರ ಮಾಂಸದ ಮಳೆಯು ಬಿದ್ದಿತು.

06095048a ರುದತಾಂ ವಾಹನಾನಾಂ ಚ ನೇತ್ರೇಭ್ಯಃ ಪ್ರಾಪತಜ್ಜಲಂ|

06095048c ಸುಸ್ರವಶ್ಚ ಶಕೃನ್ಮೂತ್ರಂ ಪ್ರಧ್ಯಾಯಂತೋ ವಿಶಾಂ ಪತೇ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಅಳುತ್ತಿದ್ದ ವಾಹನ-ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣೀರು ಹರಿಯಿತು. ಬೆದರಿ ಮಲ-ಮೂತ್ರಗಳನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸಿದವು.

06095049a ಅಂತರ್ಹಿತಾ ಮಹಾನಾದಾಃ ಶ್ರುಯಂತೇ ಭರತರ್ಷಭ|

06095049c ರಕ್ಷಸಾಂ ಪುರುಷಾದಾನಾಂ ನದತಾಂ ಭೈರವಾನ್ವವಾನ್||

ಭರತರ್ಷಭ! ಅಡಗಿದ್ದ ನರಭಕ್ಷ ರಾಕ್ಷಸರು ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದ ಭೈರವ ರವ ಮಹಾನಾದವು ಕೇಳಿಬಂದಿತು.

06095050a ಸಂಪತಂತಃ ಸ್ಮ ದೃಶ್ಯಂತೇ ಗೋಮಾಯುಬಕವಾಯಸಾಃ|

06095050c ಶ್ವಾನಶ್ಚ ವಿವಿಧೈರ್ನಾದೈರ್ಭಷಂತಸ್ತತ್ರ ತಸ್ಥಿರೇ||

ನರಿಗಳು, ಹದ್ದುಗಳು, ಕಾಗೆಗಳು ಮತ್ತು ನಾಯಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಬಹುವಿಧದಲ್ಲಿ ಕೂಗುತ್ತಾ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದವು.

06095051a ಜ್ವಲಿತಾಶ್ಚ ಮಹೋಲ್ಕಾ ವೈ ಸಮಾಹತ್ಯ ದಿವಾಕರಂ|

06095051c ನಿಪೇತುಃ ಸಹಸಾ ಭೂಮೌ ವೇದಯಾನಾ ಮಹದ್ಭಯಂ||

ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಮಹಾ ಉಲೈಗಳು ದಿವಾಕರನ ಮಂಡಲಕ್ಕೆ ತಾಗಿ

ತಕ್ಷಣವೇ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಮಹಾ ಭಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದವು.

06095052a ಮಹಾಂತ್ಯನೀಕಾನಿ ಮಹಾಸಮುಚ್ಛ್ರಯೇ
ಸಮಾಗಮೇ ಪಾಂಡವಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಯೋಃ|

06095052c ಪ್ರಕಾಶಿರೇ ಶಂಖಮೃದಂಗನಿಸ್ವನೈಃ
ಪ್ರಕಂಪಿತಾನೀವ ವನಾನಿ ವಾಯುನಾ||

ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದ ಪಾಂಡವ-ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರರ ಮಹಾ ಸೇನೆಗಳು
ಶಂಖ-ಮೃದಂಗ ನಿಸ್ವನಗಳಿಂದ ಭಿರುಗಾಳಿಯಿಂದ ವನಗಳು
ಅಲ್ಲಾಡುವಂತೆ ಕಂಪಿಸಿದವು.

06095053a ನರೇಂದ್ರನಾಗಾಶ್ವಸಮಾಕುಲಾನಾಂ
ಅಭ್ಯಾಯತೀನಾಮಶಿವೇ ಮುಹೂರ್ತೇ|

06095053c ಬಭೂವ ಘೋಷಸ್ತುಮುಲಶ್ಚಮೂನಾಂ
ವಾತೋದ್ಧುತಾನಾಮಿವ ಸಾಗರಾಣಾಂ||

ನರೇಂದ್ರರಿಂದಲೂ, ಗಜ-ಅಶ್ವ ಸಮಾಕುಲಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಅಶುಭ
ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಹೊರಟಿದ್ದ ಸೈನ್ಯಗಳ ಭಯಂಕರ ಶಬ್ದವು
ಭಿರುಗಾಳಿಯಿಂದ ಅಲ್ಲೋಲ-ಕಲ್ಲೋಲವಾದ ಸಮುದ್ರಗಳ
ಭೋರ್ಗರೆಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿತ್ತು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ಪರಸ್ಪರವ್ಯೂಹರಚನಾಯಾಮುತ್ಪಾತದರ್ಶನೇ
ಪಂಚನವತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರವ್ಯೂಹರಚನೆ ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾತದರ್ಶನ ಎನ್ನುವ
ತೊಂಭತ್ತೈದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೯೬

ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ ಪರಾಕ್ರಮ (೧-೨೦). ಆಶ್ವತ್ಥಂಗಿ ಅಲಂಬುಷ ಮತ್ತು
ದ್ರೌಪದೇಯರ ಯುದ್ಧ; ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನೊಡನೆ ಅಲಂಬುಷನ
ಸಮಾಗಮ (೨೧-೫೧).

06096001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06096001a ಅಭಿಮನ್ಯು ರಥೋದಾರಃ ಪಿಶಂಗೈಸ್ತುರಗೋತ್ತಮೈಃ|

06096001c ಅಭಿದುದ್ರಾವ ತೇಜಸ್ವೀ ದುರ್ಯೋಧನಬಲಂ ಮಹತ್|

06096001e ವಿಕಿರಂ ಶರವರ್ಷಾಣಿ ವಾರಿಧಾರಾ ಇವಾಂಬುದಃ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ರಥೋದಾರ ತೇಜಸ್ವಿ ಅಭಿಮನ್ಯುವು
ಪಿಂಗಳವರ್ಣದ ಉತ್ತಮ ಕುದುರೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು
ಮೋಡಗಳು ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸುವಂತೆ ಬಾಣಗಳ ಮಳೆಯನ್ನು
ಸುರಿಸುತ್ತಾ ದುರ್ಯೋಧನನ ಮಹಾ ಸೇನೆಯ ಮೇಲೆ
ದಾಳಿಮಾಡಿದನು.

06096002a ನ ಶೇಕುಃ ಸಮರೇ ಕ್ರುದ್ಧಂ ಸೌಭದ್ರಮರಿಸೂದನಂ|

06096002c ಶಸ್ತ್ರಾಘ್ರಿಣಂ ಗಾಹಮಾನಂ ಸೇನಾಸಾಗರಮಕ್ಷಯಂ|

06096002e ನಿವಾರಯಿತುಮಪ್ಯಾಜೌ ತ್ವದೀಯಾಃ ಕುರುಪುಂಗವಾಃ||

ರಾಶಿ ರಾಶಿ ಶಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ಅಕ್ಷಯ ಸೇನಾಸಾಗರವನ್ನು
ಒಳಹೊಗುತ್ತಿದ್ದ ಕ್ರುದ್ಧ ಅರಿಸೂದನ ಸೌಭದ್ರನನ್ನು ತಡೆಯಲು ನಿನ್ನ
ಕಡೆಯ ಕುರುಪುಂಗವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

06096003a ತೇನ ಮುಕ್ತಾ ರಣೇ ರಾಜನ್ ಶರಾಃ ಶತ್ರುನಿಬರ್ಹಣಾಃ|

06096003c ಕ್ಷತ್ರಿಯಾನನಯಂ ಶೂರಾನ್ಪ್ರೇತರಾಜನಿವೇಶನಂ||

ರಾಜನ್! ಅವನು ಬಿಟ್ಟು ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಬಲ್ಲ ಬಾಣಗಳು
ಶೂರ ಕ್ಷತ್ರಿಯರನ್ನು ಪ್ರೇತರಾಜನ ಮನೆಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದವು.

06096004a ಯಮದಂಡೋಪಮಾನ್ಘೋರಾಂ ಜ್ವಲನಾಶೀವಿಷೋಪಮಾನ್|

06096004c ಸೌಭದ್ರಃ ಸಮರೇ ಕ್ರುದ್ಧಃ ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ಸಾಯಕಾನ್||

ಸಮರದಲ್ಲಿ ಸೌಭದ್ರನು ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಯಮದಂಡಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ
ಪ್ರಜ್ವಲಿತ ಮುಖವುಳ್ಳ ಸರ್ಪಗಳಂತಿದ್ದ ಸಾಯಕಗಳನ್ನು
ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

06096005a ರಥಿನಂ ಚ ರಥಾತ್ಪೂರ್ಣಂ ಹಯಪೃಷ್ಠಾಚ್ಚ ಸಾದಿನಂ|

06096005c ಗಜಾರೋಹಾಂಶ್ಚ ಸಗಜಾನ್ಪಾತಯಾಮಾಸ ಫಾಲ್ಗುನಿಃ||

ಪಾಲ್ಗುನಿಯು ತಕ್ಷಣವೇ ರಥಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ರಥಿಗಳನ್ನೂ, ಕುದುರೆಯನ್ನೇರಿದ್ದ
ಸವಾರರನ್ನೂ, ಆನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಗಜಾರೋಹಿಗಳನ್ನೂ
ಕೆಳಗುರುಳಿಸಿದನು.

06096006a ತಸ್ಯ ತತ್ಕುರ್ವತಃ ಕರ್ಮ ಮಹತ್ಸಂಖ್ಯೇಽದ್ಭುತಂ ನೃಪಾಃ|

06096006c ಪೂಜಯಾಂ ಚಕ್ರೀ ಹೃಷ್ಯಾಃ ಪ್ರಶಶಂಸುಶ್ಚ ಫಾಲ್ಗುನಿಂ||

ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅವನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಮಹಾ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿ
ರಾಜರು ಸಂತೋಷಗೊಂಡು ಫಾಲ್ಗುನಿಯನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ
ಹೊಗಳಿದರು ಮತ್ತು ಗೌರವಿಸಿದರು.

06096007a ತಾನ್ಯನೀಕಾನಿ ಸೌಭದ್ರೋ ದ್ರಾವಯನ್ಬಹ್ವಶೋಭತ|

06096007c ತೂಲರಾಶಿಮಿವಾಧೂಯ ಮಾರುತಃ ಸರ್ವತೋದಿಶಂ||

ಭಿರುಗಳಿಯ ಹತ್ತಿಯ ರಾಶಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ
ಹಾರಿಸಿಬಿಡುವಂತೆ ಸೌಭದ್ರನು ಆ ಸೇನೆಗಳನ್ನು ಓಡಿಸಿ ಬಹುವಾಗಿ
ಶೋಭಿಸಿದನು.

06096008a ತೇನ ವಿದ್ರಾವ್ಯಮಾಣಾನಿ ತವ ಸೈನ್ಯಾನಿ ಭಾರತ|

06096008c ತ್ರಾತಾರಂ ನಾಧ್ಯಗಚ್ಛಂತ ಪಂಕೇ ಮಗ್ನಾ ಇವ ದ್ವಿಪಾಃ||

ಭಾರತ ! ಆಳವಾದ ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಕೊಂಡ ಆನೆಗಳಿಗೆ ರಕ್ಷಕರೇ
ಇಲ್ಲದಿರುವಂತೆ ಅವನಿಂದ ಓಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಿನ್ನ ಸೇನೆಗಳಿಗೆ ಯಾರೂ
ಇಲ್ಲದಂತಾಯಿತು.

06096009a ವಿದ್ರಾವ್ಯ ಸರ್ವಸೈನ್ಯಾನಿ ತಾವಕಾನಿ ನರೋತ್ತಮಃ|

06096009c ಅಭಿಮನ್ಯುಃ ಸ್ಥಿತೋ ರಾಜನ್ವಿಧೂಮೋಽಗ್ನಿರಿವ ಜ್ವಲನ್||

ರಾಜನ್ ! ನಿನ್ನ ಸರ್ವ ಸೇನೆಗಳನ್ನು ಓಡಿಸಿ ನರೋತ್ತಮ ಅಭಿಮನ್ಯುವು
ಹೊಗೆಯಿಲ್ಲದ ಬೆಂಕಿಯಂತೆ ಉರಿಯುತ್ತಾ ನಿಂತನು.

06096010a ನ ಚೈನಂ ತಾವಕಾಃ ಸರ್ವೇ ವಿಷೇಹುರರಿಘಾತಿನಂ|

06096010c ಪ್ರದೀಪ್ತಂ ಪಾವಕಂ ಯದ್ವತ್ ಪತಂಗಾಃ ಕಾಲಜೋದಿತಾಃ||

ಕಾಲಜೋದಿತ ಪತಂಗಗಳು ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಪಾವಕನನ್ನು
ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದಂತೆ ಅರಿಘಾತಿಯ ಪ್ರಹಾರವನ್ನು ನಿನ್ನವರಲ್ಲಿ
ಯಾರಿಗೂ ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಲಿಲ್ಲ.

06096011a ಪ್ರಹರನ್ಸರ್ವಶತ್ರುಭ್ಯಃ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಮಹಾರಥಃ|

06096011c ಅದೃಶ್ಯತ ಮಹೇಷ್ವಾಸಃ ಸವಜ್ರ ಇವ ವಜ್ರಭೃತ್||

ಸರ್ವಶತ್ರುಗಳ ಪ್ರಹಾರ ಮಾಡಿ ಪಾಂಡವರ ಮಹಾರಥ
ಮಹೇಷ್ವಾಸನು ವಜ್ರದೊಂದಿಗೆ ವರ್ಜಭೃತುವಿನಂತೆ
ಅದೃಶ್ಯನಾಗುತ್ತಿದ್ದನು.

06096012a ಹೇಮಪೃಷ್ಠಂ ಧನುಶ್ಚಾಸ್ಯ ದದೃಶೇ ಚರತೋ ದಿಶಃ|

06096012c ತೋಯದೇಷು ಯಥಾ ರಾಜನ್ಯಾ ಜಮಾನಾಃ ಶತಃವದಾಃ||

ರಾಜನ್! ದಿಕ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದ ಅವನ ಬಂಗಾರದ ಬೆನ್ನಿನ
ಬಿಲ್ಲು ಮೋಡಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುವ ಮಿಂಚುಗಳಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.

06096013a ಶರಾಶ್ಚ ನಿಶಿತಾಃ ಪೀತಾ ನಿಶ್ಚರಂತಿ ಸ್ಮ ಸಂಯುಗೇ|

06096013c ವನಾತ್ಫಲ್ಲದ್ರುಮಾದ್ರಾಜನ್ಯ ಮರಾಣಾಮಿವ ವ್ರಜಾಃ||

ವನದಲ್ಲಿ ಹೂಬಿಟ್ಟ ಮರಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹಾರಿ ಹೋಗುವ
ದುಂಬಿಗಳಂತೆ ಅವನ ಹೊಂಬಣ್ಣದ ನಿಶಿತ ಶರಗಳು ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ

ಸುಯ್ಯನೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು.

06096014a ತಥೈವ ಚರತಸ್ತಸ್ಯ ಸೌಭದ್ರಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ|

06096014c ರಥೇನ ಮೇಘಘೋಷೇಣ ದದೃಶುರ್ನಾಂತರಂ ಜನಾಃ||

ಹಾಗೆಯೇ ಮೇಘಘೋಷದಿಂದ ರಥದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಾತ್ಮ
ಸೌಭದ್ರನ ಗತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಜನರು ಯಾವ ಅಂತರವನ್ನೂ
ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

06096015a ಮೋಹಯಿತ್ವಾ ಕೃಪಂ ದ್ರೋಣಂ ದ್ರೋಣಿಂ ಚ ಸ ಬೃಹದ್ಬಲಂ|

06096015c ಸ್ಯಂಧವಂ ಚ ಮಹೇಷ್ಟಾಸಂ ವ್ಯಚರಲ್ಲಘು ಸುಷ್ಠು ಚ||

ಕೃಪ, ದ್ರೋಣ, ದ್ರೋಣಿ, ಬೃಹದ್ಬಲ ಮತ್ತು ಮಹೇಷ್ಟಾಸ ಸ್ಯಂಧವನನ್ನು
ಮೋಹಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಅವನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

06096016a ಮಂಡಲೀಕೃತಮೇವಾಸ್ಯ ಧನುಃ ಪಶ್ಯಾಮ ಮಾರಿಷ|

06096016c ಸೂರ್ಯಮಂಡಲಸಂಕಾಶಂ ತಪತಸ್ತವ ವಾಹಿನೀಂ||

ಮಾರಿಷ! ನಿನ್ನ ಸೇನೆಯನ್ನು ಸುಡುತ್ತಿದ್ದ ಅವನ ಧನುಸ್ಸು ಯಾವಾಗಲೂ
ಸೂರ್ಯಮಂಡಲದಂತೆ ಮಂಡಲಾಕಾರದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನೇ ನಾವು
ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೆವು.

06096017a ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಃ ಶೂರಾಃ ಪ್ರತಪಂತಂ ಶರಾರ್ಚಿಭಿಃ|

06096017c ದ್ವಿಫಲಗ್ನನಮಿಮಂ ಲೋಕಂ ಮೇನಿರೇ ತಸ್ಯ ಕರ್ಮಭಿಃ||

ಶರಗಳೆಂಬ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಸುಡುತ್ತಿದ್ದ ಅವನ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನೋಡಿ

ಶೂರ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಅವನು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಫಲ್ಲುನನನೆಂದು
ಭಾವಿಸಿದರು.

06096018a ತೇನಾದಿತಾ ಮಹಾರಾಜ ಭಾರತೀ ಸಾ ಮಹಾಚಮೂಃ|

06096018c ಬಭ್ರಾಮ ತತ್ರ ತತ್ತ್ವೈವ ಯೋಷಿನ್ಮದವಶಾದಿವ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಅವನಿಂದ ಆದಿತವಾದ ಆ ಭಾರತರ ಮಹಾ
ಸೇನೆಯು ಕಾಮಪರವಶ ಸ್ತ್ರೀಯಂತೆ ಮತಿಗೆಟ್ಟು ತೂರಾಡುತ್ತಿತ್ತು.

06096019a ದ್ರಾವಯಿತ್ವಾ ಚ ತತ್ತ್ವೈನ್ಯಂ ಕಂಪಯಿತ್ವಾ ಮಹಾರಥಾನ್|

06096019c ನಂದಯಾಮಾಸ ಸುಹೃದೋ ಮಯಂ ಜಿತ್ವೇವ ವಾಸವಃ||

ಆ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಓಡಿಸುತ್ತಾ, ಮಹಾರಥರನ್ನು ಕಂಪಿಸುತ್ತಾ, ಮಯನನ್ನು
ಜಯಿಸಿದ ವಾಸವನಂತೆ ಸುಹೃದಯರನ್ನು ಹರ್ಷಗೊಳಿಸಿದನು.

06096020a ತೇನ ವಿದ್ರಾವ್ಯಮಾಣಾನಿ ತವ ಸೈನ್ಯಾನಿ ಸಂಯುಗೇ|

06096020c ಚಕ್ರುರಾರ್ತಸ್ವರಂ ಘೋರಂ ಪರ್ಜನ್ಯನಿನದೋಪಮಂ||

ಅವನಿಂದ ಹೊಡೆದೋಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಿನ್ನ ಸೈನ್ಯಗಳು ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ
ಮೋಡಗಳ ಗುಡುಗಿನಂತೆ ಘೋರ ಆರ್ತಸ್ವರದಲ್ಲಿ
ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವು.

06096021a ತಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ನಿನದಂ ಘೋರಂ ತವ ಸೈನ್ಯಸ್ಯ ಮಾರಿಷ|

06096021c ಮಾರುತೋದ್ಧೃತವೇಗಸ್ಯ ಸಮುದ್ರಸ್ಯೇವ ಪರ್ವಣಿ|

06096021e ದುರ್ಯೋಧನಸ್ತದಾ ರಾಜಾ ಆಶ್ಚ್ಯಶೃಂಗಿಮಭಾಷತ||

ಮಾರಿಷ! ಪರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಿರುಗಳಿಗೆ ಸಿಲುಕಿದ ಸಮುದ್ರದಂತಿದ್ದ
ನಿನ್ನ ಸೈನ್ಯದ ಆ ಘೋರ ನಿನಾದವನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಜಾ
ದುರ್ಯೋಧನನು ಆಶ್ಚರ್ಯಂಗೆಗೆ ಹೇಳಿದನು:

06096022a ಏಷ ಕಾರ್ಷ್ಣಿ ಮಹೇಷ್ವಾಸೋ ದ್ವಿತೀಯ ಇವ ಫಲುನಃ|

06096022c ಚಮೂಂ ದ್ರಾವಯತೇ ಕ್ರೋಧಾದ್ಧ್ವತ್ಕ್ರೋ ದೇವಚಮೂಮಿವ||

“ಈ ಮಹೇಷ್ವಾಸ ಕಾರ್ಷ್ಣಿಯು ಎರಡನೆಯ ಅರ್ಜುನನೋ ಎನ್ನುವಂತೆ
ಕ್ರೋಧದಿಂದ ವೃತ್ರನು ದೇವಸಮೂಹದಂತೆ ನಮ್ಮ ಸೇನೆಗಳನ್ನು
ಓಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

06096023a ತಸ್ಯ ನಾನ್ಯಂ ಪ್ರಪಶ್ಯಾಮಿ ಸಂಯುಗೇ ಭೇಷಜಂ ಮಹತ್|

06096023c ಋತೇ ತ್ವಾಂ ರಾಕ್ಷಸಶ್ರೇಷ್ಠ ಸರ್ವ ವಿದ್ಯಾಸು ಪಾರಗಂ||

ರಾಕ್ಷಸಶ್ರೇಷ್ಠ! ಸರ್ವ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು
ಬೇರೆ ಯಾರನ್ನೂ ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಅವನ ಚಿಕಿತ್ಸಕನನ್ನು ನಾನು
ಕಾಣಲಾರೆನು.

06096024a ಸ ಗತ್ವಾ ತ್ವರಿತಂ ವೀರಂ ಜಹಿ ಸೌಭದ್ರಮಾಹವೇ|

06096024c ವಯಂ ಪಾರ್ಥಾನ್ ಹನಿಷ್ಯಾಮೋ ಭೀಷ್ಮದ್ರೋಣಪುರಃಸರಾಃ||

ಬೇಗನೇ ನೀನು ಹೋಗಿ ಆಹವದಲ್ಲಿ ಸೌಭದ್ರನನ್ನು ಕೊಲ್ಲು. ನಾವು
ಭೀಷ್ಮ-ದ್ರೋಣರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಥರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತೇವೆ.”

06096025a ಸ ಏವಮುಕ್ತೋ ಬಲವಾನ್ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್|

06096025c ಪ್ರಯಯೌ ಸಮರೇ ತೂರ್ಣಂ ತವ ಪುತ್ರಸ್ಯ ಶಾಸನಾತ್|

06096025e ನರ್ದಮಾನೋ ಮಹಾನಾದಂ ಪ್ರಾವೃಷೀವ ಬಲಾಹಕಃ||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಬಲವಾನ್ ಪ್ರತಾಪವಾನ್ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರನು ತಕ್ಷಣವೇ
ನಿನ್ನ ಮಗನ ಶಾಸನದಂತೆ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮೋಡಗಳು ಗರ್ಜಿಸುವಂತೆ
ಜೋರಾಗಿ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತ ಸಮರಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು.

06096026a ತಸ್ಯ ಶಬ್ದೇನ ಮಹತಾ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಮಹದ್ಬಲಂ|

06096026c ಪ್ರಾಚಲತ್ಸರ್ವತೋ ರಾಜನ್ವೂರ್ಯಮಾಣ ಇವಾರ್ಣವಃ||

ರಾಜನ್! ಅವನ ಆ ಜೋರಿನ ಕೂಗಿನಿಂದ ಪಾಂಡವರ ಮಹಾ
ಸೇನೆಯು ತುಂಬಿ ಉಕ್ಕುವ ಸಮುದ್ರದಂತೆ ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಿಂದ
ಕ್ಷೋಭೆಗೊಂಡಿತು.

06096027a ಬಹವಶ್ಚ ನರಾ ರಾಜಂಸ್ತಸ್ಯ ನಾದೇನ ಭೀಷಿತಾಃ|

06096027c ಪ್ರಿಯಾನ್ವಾಣಾನ್ವರಿತ್ಯಜ್ಯ ನಿಪೇತುರ್ಧರಣೀತಲೇ||

ರಾಜನ್! ಅವನ ಕೂಗಿಗೆ ಹೆದರಿ ಎಷ್ಟೋ ಜನರು ಪ್ರಿಯ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು
ತೊರೆದು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರು.

06096028a ಕಾರ್ಷ್ಣಿ ಶ್ಚಾಪಿ ಮುದಾ ಯುಕ್ತಃ ಪ್ರಗೃಹೀತಶರಾಸನಃ|

06096028c ನೃತ್ಯನ್ನಿವ ರಥೋಪಸ್ಥೇ ತದ್ರಕ್ಷಃ ಸಮುಪಾದ್ರವತ್||

ಕಾರ್ಷ್ಣಿಯಾದರೋ ಸಂತೋಷದಿಂದ ರಥದಲ್ಲಿ ನಿಂತು
ನರ್ತಿಸುತ್ತಿರುವನೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಹಿಡಿದು ಆ ರಾಕ್ಷಸನ
ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದನು.

06096029a ತತಃ ಸ ರಾಕ್ಷಸಃ ಕ್ರುದ್ಧಃ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತ್ವೈವಾರ್ಜುನಿಂ ರಣೇ|

06096029c ನಾತಿದೂರೇ ಸ್ಥಿತಸ್ತಸ್ಯ ದ್ರಾವಯಾಮಾಸ ವೈ ಚಮೂಂ||

ಆಗ ಆ ರಾಕ್ಷಸನು ರಣದಲ್ಲಿ ಆರ್ಜುನಿಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಅನತಿದೂರದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು ಅವನ ಸೇನೆಯನ್ನು ಓಡಿಸತೊಡಗಿದನು.

06096030a ಸಾ ವಧ್ಯಮಾನಾ ಸಮರೇ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಮಹಾಚಮೂಃ|

06096030c ಪ್ರತ್ಯುದ್ಯಯೌ ರಣೇ ರಕ್ಷೋ ದೇವಸೇನಾ ಯಥಾ ಬಲಿಂ||

ಬಲಿಯಿಂದ ದೇವಸೇನೆಯು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ರಣದಲ್ಲಿ ಆ ರಾಕ್ಷಸನಿಂದ ವಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಪಾಂಡವರ ಮಹಾಸೇನೆಯು ಸಮರದಿಂದ ಪಲಾಯನ ಮಾಡಿತು.

06096031a ವಿಮರ್ದಃ ಸುಮಹಾನಾಸೀತ್ತಸ್ಯ ಸೈನ್ಯಸ್ಯ ಮಾರಿಷ|

06096031c ರಕ್ಷಸಾ ಘೋರರೂಪೇಣ ವಧ್ಯಮಾನಸ್ಯ ಸಂಯುಗೇ||

ಮಾರಿಷ! ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಘೋರರೂಪದ ಆ ರಾಕ್ಷಸನಿಂದ ವಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಅವನ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾನಾಶವುಂಟಾಯಿತು.

06096032a ತತಃ ಶರಸಹಸ್ರೈಸ್ತಾಂ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಮಹಾಚಮೂಂ|

06096032c ವ್ಯದ್ರಾವಯದ್ರಣೇ ರಕ್ಷೋ ದರ್ಶಯದ್ವೈ ಪರಾಕ್ರಮಂ||

ಆಗ ರಾಕ್ಷಸನು ತನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಾ ಸಹಸ್ರಾರು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಪಾಂಡವರ ಮಹಾಸೇನೆಯನ್ನು ರಣದಿಂದ ಓಡಿಸಿದನು.

06096033a ಸಾ ವಧ್ಯಮಾನಾ ಚ ತಥಾ ಪಾಂಡವಾನಾಮನೀಕಿನೀ|

06096033c ರಕ್ಷಸಾ ಘೋರರೂಪೇಣ ಪ್ರದುದ್ರಾವ ರಣೇ ಭಯಾತ್||

ಹಾಗೆ ಘೋರರೂಪದ ರಾಕ್ಷಸನಿಂದ ವಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ಪಾಂಡವರ ಸೇನೆಯು ಭಯಪಟ್ಟು ರಣದಿಂದ ಪಲಾಯನ ಮಾಡಿತು.

06096034a ತಾಂ ಪ್ರಮೃದ್ಯ ತತಃ ಸೇನಾಂ ಪದ್ಮಿನೀಂ ವಾರಣೋ ಯಥಾ|

06096034c ತತೋಽಭಿದುದ್ರಾವ ರಣೇ ದ್ರೌಪದೇಯಾನ್ಮಹಾಬಲಾನ್||

ಕಮಲ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಸರೋವರವನ್ನು ಆನೆಯು ಹೇಗೆ ಧ್ವಂಸಿಸುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಆ ಸೇನೆಯನ್ನು ಧ್ವಂಸಿಸಿ ಅವನು ರಣದಲ್ಲಿ ಮಹಾಬಲ ದ್ರೌಪದೇಯರನ್ನು ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದನು.

06096035a ತೇ ತು ಕ್ರುದ್ಧಾ ಮಹೇಷ್ಟಾಸಾ ದ್ರೌಪದೇಯಾಃ ಪ್ರಹಾರಿಣಃ|

06096035c ರಾಕ್ಷಸಂ ದುದ್ರಾವುಃ ಸರ್ವೇ ಗ್ರಹಾಃ ಪಂಚ ಯಥಾ ರವಿ||

ಪ್ರಹಾರಿಗಳಾದ ಆ ಮಹೇಷ್ಟಾಸ ದ್ರೌಪದೇಯರು ಎಲ್ಲರೂ ಕ್ರುದ್ಧರಾಗಿ ಐದು ಗ್ರಹಗಳು ರವಿಯನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ರಾಕ್ಷಸನ ಮೇಲೆ ಎರಗಿದರು.

06096036a ವೀರ್ಯವದ್ಭಿಸ್ತತಸ್ತೈಸ್ತು ಪೀಡಿತೋ ರಾಕ್ಷಸೋತ್ತಮಃ|

06096036c ಯಥಾ ಯುಗಕ್ಷಯೇ ಘೋರೇ ಚಂದ್ರಮಾಃ ಪಂಚಭಿರ್ಗ್ರಹೈಃ||

ಯುಗಕ್ಷಯದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಮನು ಐದು ಘೋರ ಗ್ರಹಗಳಿಂದ ಪೀಡಿಸಲ್ಪಡುವಂತೆ ಆ ರಾಕ್ಷಸೋತ್ತಮನು ವೀರರಾದ ಅವರಿಂದ

ಪೀಡಿತನಾದನು.

06096037a ಪ್ರತಿವಿಂಧ್ಯಸ್ತತೋ ರಕ್ಷೋ ಬಿಭೇದ ನಿಶಿತೈಃ ಶರೈಃ|

06096037c ಸರ್ವಪಾರಶವೈಸ್ತೂರ್ಣಮಕುಣ್ಯಾಗ್ರೈರ್ಮಹಾಬಲಃ||

ಆಗ ಮಹಾಬಲ ಪ್ರತಿವಿಂಧ್ಯನು ಉಕ್ಕಿನಿಂದಲೇ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ನೇರ ಮುಂಬಾಗವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ನಿಶಿತ ಶರಗಳಿಂದ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಭೇದಿಸಿದನು.

06096038a ಸ ತೈರ್ಭಿನ್ನತನುತ್ರಾಣಃ ಶುಶುಭೇ ರಾಕ್ಷಸೋತ್ತಮಃ|

06096038c ಮರೀಚಿಭಿರಿವಾರ್ಕಸ್ಯ ಸಂಸ್ಮೃತೋ ಜಲದೋ ಮಹಾನ್||

ಅವುಗಳಿಂದ ಒಡೆದ ಕವಚದಿಂದ ಆ ರಾಕ್ಷಸೋತ್ತಮನು ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಸಮ್ಮಿಶ್ರವಾದ ದೊಡ್ಡ ಕಪ್ಪು ಮೋಡದೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಶೋಭಿಸಿದನು.

06096039a ವಿಷಕ್ತೈಃ ಸ ಶರೈಶ್ಚಾಪಿ ತಪನೀಯಪರಿಚ್ಛದೈಃ|

06096039c ಆಶ್ವಶೃಂಗಿರ್ಬಭೌ ರಾಜನ್ದೀಪ್ತಶೃಂಗ ಇವಾಚಲಃ||

ರಾಜನ್! ಸುವರ್ಣದ ರೆಕ್ಕೆಗಳುಳ್ಳ ಆ ಬಾಣಗಳು ಆಶ್ವಶೃಂಗಿಯ ಶರೀರದೊಳಕ್ಕೆ ನೆಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಅವನು ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ ಶಿಖರಗಳುಳ್ಳ ಪರ್ವತದಂತೆ ಕಂಡನು.

06096040a ತತಸ್ತೇ ಭ್ರಾತರಃ ಪಂಚ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರಂ ಮಹಾಹವೇ|

06096040c ವಿವ್ಯಧುರ್ನಿಶಿತೈರ್ಬಾಣೈಸ್ತಪನೀಯವಿಭೂಷಿತೈಃ||

ಆಗ ಆ ಇವರು ಸಹೋದರರೂ ಮಹಾಹವದಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರನನ್ನು
ಸುವರ್ಣ ಭೂಷಿತ ನಿಶಿತ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದರು.

06096041a ಸ ನಿರ್ಭಿನ್ನಃ ಶರೈರ್ಘೋರೈರ್ಭುಜಗೈಃ ಕೋಪಿತೈರಿವ|

06096041c ಅಲಂಬುಸೋ ಭೃಶಂ ರಾಜನ್ನಾಗೇಂದ್ರ ಇವ ಚುಕ್ರುಧೇ||

ರಾಜನ್! ಕುಪಿತಸರ್ಪಗಳಂತಿದ್ದ ಘೋರ ಶರಗಳಿಂದ ಗಾಯಗೊಂಡ
ಅಲಂಬುಸನು ಅಂಕುಶದಿಂದ ಚುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟ ಗಜರಾಜನಂತೆ ತುಂಬಾ
ಕ್ರುದ್ಧನಾದನು.

06096042a ಸೋಽತಿವಿದ್ಧೋ ಮಹಾರಾಜ ಮುಹೂರ್ತಮಥ ಮಾರಿಷ|

06096042c ಪ್ರವಿವೇಶ ತಮೋ ದೀರ್ಘಂ ಪೀಡಿತಸ್ತೈರ್ಮಹಾರಥೈಃ||

ಮಹಾರಾಜ! ಮಾರಿಷ! ಆ ಮಹಾರಥರಿಂದ ಅತಿಯಾಗಿ ಪೀಡಿತನಾಗಿ
ಗಾಯಗೊಂಡ ಅವನು ಮುಹೂರ್ತಕಾಲ ದೀರ್ಘ ತಮಸ್ಸಿನ
ಮೂರ್ಛೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದನು.

06096043a ಪ್ರತಿಲಭ್ಯ ತತಃ ಸಂಜ್ಞಾಂ ಕ್ರೋಧೇನ ದ್ವಿಗುಣೀಕೃತಃ|

06096043c ಚಿಚ್ಛೇದ ಸಾಯಕೈಸ್ತೇಷಾಂ ಧ್ವಜಾಂಶ್ಚೈವ ಧನೂಂಷಿ ಚ||

ಆಗ ಸಂಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹಿಂದೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಎರಡು ಪಟ್ಟು
ಕ್ರೋಧಾನ್ವಿತನಾಗಿ ಸಾಯಕಗಳಿಂದ ಅವರ ಧ್ವಜಗಳನ್ನೂ
ಧನುಸ್ಸುಗಳನ್ನೂ ತುಂಡರಿಸಿದನು.

06096044a ಏಕೈಕಂ ಚ ತ್ರಿಭಿರ್ಬಾಣೈರಾಜಘಾನ ಸ್ಮಯನ್ನಿವ|

06096044c ಅಲಂಬುಸೋ ರಥೋಪಸ್ಥೇ ನೃತ್ಯನ್ನಿವ ಮಹಾರಥಃ||

ಮಹಾರಥ ಅಲಂಬುಸನು ನಗುತ್ತಾ ರಥದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು
ನರ್ತಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಅವರೊಬ್ಬೊಬ್ಬರನ್ನೂ ಮೂರು ಮೂರು
ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06096045a ತ್ವರಮಾಣಶ್ಚ ಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ಹಯಾಂಸ್ತೇಷಾಂ ಮಹಾತ್ಮನಾಂ|

06096045c ಜಘಾನ ರಾಕ್ಷಸಃ ಕ್ರುದ್ಧಃ ಸಾರಥೀಂಶ್ಚ ಮಹಾಬಲಃ||

ತ್ವರೆಮಾಡಿ ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಮಹಾಬಲ ರಾಕ್ಷಸನು ಆ ಮಹಾತ್ಮರ
ಕುದುರೆಗಳನ್ನೂ ಸಾರಥಿಗಳನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸಿದನು.

06096046a ಬಿಭೇದ ಚ ಸುಸಂಹೃಷ್ಯಃ ಪುನಶ್ಚೈನಾನ್ಸುಸಂಶಿತೈಃ|

06096046c ಶರೈರ್ಬಹುವಿಧಾಕಾರೈಃ ಶತಶೋಽಥ ಸಹಸ್ರಶಃ||

ಪುನಃ ಸಂಹೃಷ್ಯನಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಸುಸಂಶಿತ ಬಹವಿಧದ ಆಕಾರದ
ನೂರಾರು ಸಹಸ್ರಾರು ಶರಗಳಿಂದ ಗಾಯಗೊಳಿಸಿದನು.

06096047a ವಿರಥಾಂಶ್ಚ ಮಹೇಷ್ವಾಸಾನ್ಕೃತ್ವಾ ತತ್ರ ಸ ರಾಕ್ಷಸಃ|

06096047c ಅಭಿದುದ್ರಾವ ವೇಗೇನ ಹಂತುಕಾಮೋ ನಿಶಾಚರಃ||

ಆ ಮಹೇಷ್ವಾಸರನ್ನು ವಿರಥರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಆ ನಿಶಾಚರ ರಾಕ್ಷಸನು
ಅವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಬಯಸಿ ವೇಗದಿಂದ ಅವರ ಮೇಲೆ ಎರಗಿದನು.

06096048a ತಾನರ್ದಿತಾನ್ರಣೇ ತೇನ ರಾಕ್ಷಸೇನ ದುರಾತ್ಮನಾ|

06096048c ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಜುಫನಸುತಃ ಸಂಖ್ಯೇ ರಾಕ್ಷಸಂ ಸಮುಪಾದ್ರವತ್||

ಆ ದುರಾತ್ಮ ರಾಕ್ಷಸನಿಂದ ಅವರು ಆರ್ದ್ರರಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ
ಅರ್ಜುನನ ಮಗನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದನು.

06096049a ತಯೋಃ ಸಮಭವದ್ಯುದ್ಧಂ ವೃತ್ರವಾಸವಯೋರಿವ|
06096049c ದದೃಶುಸ್ತಾವಕಾಃ ಸರ್ವೇ ಪಾಂಡವಾಶ್ಚ ಮಹಾರಥಾಃ||

ವೃತ್ರ-ವಾಸವರ ನಡುವಿನಂತೆ ಅವರಿಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಯುದ್ಧವು
ನಡೆಯಿತು. ಅದನ್ನು ಮಹಾರಥರಾದ ನಿನ್ನವರು ಮತ್ತು ಪಾಂಡವರು
ಎಲ್ಲರೂ ನೋಡಿದರು.

06096050a ತೌ ಸಮೇತೌ ಮಹಾಯುದ್ಧೇ ಕ್ರೋಧದೀಪ್ತೌ ಪರಸ್ಪರಂ|
06096050c ಮಹಾಬಲೌ ಮಹಾರಾಜ ಕ್ರೋಧಸಂರಕ್ತಲೋಚನೌ|
06096050e ಪರಸ್ಪರಮವೇಕ್ಷೇತಾಂ ಕಾಲಾನಲಸಮೌ ಯುಧಿ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಮಹಾ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದ ಅವರಿಬ್ಬರು
ಮಹಾಬಲರೂ ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದು, ಕ್ರೋಧದಿಂದ
ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೆಂಪು ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಕಾಲಾನಲರಂತೆ
ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು.

06096051a ತಯೋಃ ಸಮಾಗಮೋ ಘೋರೋ ಬಭೂವ ಕಟುಕೋದಯಃ|
06096051c ಯಥಾ ದೇವಾಸುರೇ ಯುದ್ಧೇ ಶಕ್ರ-ಶಂಬರಯೋರಿವ||

ದೇವಾಸುರರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಶಕ್ರ-ಶಂಬರರ ನಡುವೆ ನಡೆದಂತೆ ಅವಿಬ್ಬರ
ನಡುವೆ ಘೋರ ಅಪ್ರಿಯ ಯುದ್ಧವಾಯಿತು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
 ಅಲಂಬುಷಾಭಿಮನ್ಯುಸಮಾಗಮೇ ಷಟ್ಪವತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
 ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ
 ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಅಲಂಬುಷಾಭಿಮನ್ಯುಸಮಾಗಮ ಎನ್ನುವ ತೊಂಭತ್ತಾರನೇ
 ಅಧ್ಯಾಯವು.

೯೭

ಅಭಿಮನ್ಯು-ಅಲಂಬುಸರ ಯುದ್ಧ (೧-೨೭). ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ-ಸಾತ್ಯಕಿಯರ
 ಯುದ್ಧ (೨೮-೫೭).

06097001 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ|

06097001a ಆರ್ಜುನಿಂ ಸಮರೇ ಶೂರಂ ವಿನಿಘ್ನಂತಂ ಮಹಾರಥಂ|

06097001c ಅಲಂಬುಸಃ ಕಥಂ ಯುದ್ಧೇ ಪ್ರತ್ಯಯುಧ್ಯತ ಸಂಜಯ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಸಂಜಯ! ಸಮರದಲ್ಲಿ ಸಂಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದ
 ಶೂರ ಮಹಾರಥ ಆರ್ಜುನಿಯೊಂದಿಗೆ ಅಲಂಬುಸನು ಹೇಗೆ
 ಯುದ್ಧಮಾಡಿದನು?

06097002a ಆಶ್ಯಶೃಂಗಿಂ ಕಥಂ ಚಾಪಿ ಸೌಭದ್ರಃ ಪರವೀರಹಾ|

06097002c ತನ್ನ ಮಾಚಕ್ಷ್ವ ತತ್ತ್ವೇನ ಯಥಾ ವೃತ್ತಂ ಸ್ಮ ಸಂಯುಗೇ||

ಆಶ್ಯಶೃಂಗಿಯೊಡನೆ ಪರವೀರಹ ಸೌಭದ್ರನು ಕೂಡ ಹೇಗೆ ಯುದ್ಧ
 ಮಾಡಿದನು? ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಹಾಗೆ ನನಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳು.

06097003a ಧನಂಜಯಶ್ಚ ಕಿಂ ಚಕ್ರೇ ಮಮ ಸೈನ್ಯೇಷು ಸಂಜಯ|

06097003c ಭೀಮೋ ವಾ ಬಲಿನಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠೋ ರಾಕ್ಷಸೋ ವಾ ಘಟೋತ್ಕಚಃ||

06097004a ನಕುಲಃ ಸಹದೇವೋ ವಾ ಸಾತ್ಯಕಿರ್ವಾ ಮಹಾರಥಃ|

06097004c ಏತದಾಚಕ್ಷ್ವ ಮೇ ಸರ್ವಂ ಕುಶಲೋ ಹ್ಯಸಿ ಸಂಜಯ||

ಸಂಜಯ ! ನನ್ನ ಸೈನ್ಯಗಳ ಕುರಿತು ಧನಂಜಯನು ಏನು ಮಾಡಿದನು ? ಬಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಭೀಮ, ಅಥವಾ ರಾಕ್ಷಸ ಘಟೋತ್ಕಚ, ನಕುಲ, ಸಹದೇವ, ಅಥವಾ ಮಹಾರಥ ಸಾತ್ಯಕಿಯರು ಏನು ಮಾಡಿದರು ? ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನನಗೆ ಹೇಳು. ಅದರಲ್ಲಿ ನೀನು ಕುಶಲನಾಗಿದ್ದೀಯೆ.”

06097005 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06097005a ಹಂತ ತೇಽಹಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಸಂಗ್ರಾಮಂ ಲೋಮಹರ್ಷಣಂ|

06097005c ಯಥಾಭೂದ್ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರಸ್ಯ ಸೌಭದ್ರಸ್ಯ ಚ ಮಾರಿಷ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಾರಿಷ ! ನಿಲ್ಲ ! ನಿನಗೆ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ಸೌಭದ್ರರ ನಡುವೆ ನಡೆದ ಸಂಗ್ರಾಮದ ಕುರಿತು ನಡೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

06097006a ಅರ್ಜುನಶ್ಚ ಯಥಾ ಸಂಖ್ಯೇ ಭೀಮಸೇನಶ್ಚ ಪಾಂಡವಃ|

06097006c ನಕುಲಃ ಸಹದೇವಶ್ಚ ರಣೇ ಚಕ್ರುಃ ಪರಾಕ್ರಮಂ||

06097007a ತಥೈವ ತಾವಕಾಃ ಸರ್ವೇ ಭೀಷ್ಮದ್ರೋಣಪುರೋಗಮಾಃ|

06097007c ಅದ್ಭುತಾನಿ ವಿಚಿತ್ರಾಣಿ ಚಕ್ರುಃ ಕರ್ಮಾಣ್ಯಭೀತವತ್||

ಮತ್ತು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನ, ಪಾಂಡವ ಭೀಮಸೇನ, ನಕುಲ

ಸಹದೇವರು ರಣದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪರಾಕ್ರಮದ ಕುರಿತು ಮತ್ತು ಭೀಷ್ಮ-
ದ್ರೋಣ ಮೊದಲಾದ ನಿನ್ನವರೆಲ್ಲರೂ ಭಯಗೊಳ್ಳದೇ ಮಾಡಿದ
ಅದ್ಭುತ ವಿಚಿತ್ರಗಳ ಕುರಿತೂ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

06097008a ಅಲಂಬುಸಸ್ತು ಸಮರೇ ಅಭಿಮನ್ಯುಂ ಮಹಾರಥಂ|

06097008c ವಿನದ್ಯ ಸುಮಹಾನಾದಂ ತರ್ಜಯಿತ್ವಾ ಮುಹುರ್ಮುಹುಃ|

06097008e ಅಭಿದುದ್ರಾವ ವೇಗೇನ ತಿಷ್ಠ ತಿಷ್ಠೇತಿ ಚಾಬ್ರವೀತ್||

ಅಲಂಬುಸನಾದರೋ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಥ ಅಭಿಮನ್ಯುವನ್ನು ಪುನಃ
ಪುನಃ ಮಹಾನಾದಗೈದು ಬೆದರಿಸುತ್ತಾ ವೇಗದಿಂದ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದು
“ನಿಲ್ಲು! ನಿಲ್ಲು!” ಎಂದನು.

06097009a ಸೌಭದ್ರೋಽಪಿ ರಣೇ ರಾಜಸ್ನಿಂಹವದ್ವಿನದನ್ಮುಹುಃ|

06097009c ಆಶ್ಚ್ಯಶೃಂಗಿಂ ಮಹೇಷ್ಟಾಸಂ ಪಿತುರತ್ಯಂತವೈರಿಣಂ||

ರಾಜನ್! ಸೌಭದ್ರನೂ ಕೂಡ ರಣದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಸಿಂಹದಂತೆ
ಗರ್ಜಿಸಿ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಅತ್ಯಂತ ವೈರಿ ಮಹೇಷ್ಟಾಸ
ಆಶ್ಚ್ಯಶೃಂಗಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸಿದನು.

06097010a ತತಃ ಸಮೇಯತುಃ ಸಂಖ್ಯೇ ತ್ವರಿತೌ ನರರಾಕ್ಷಸೌ|

06097010c ರಥಾಭ್ಯಾಂ ರಥಿನಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠೌ ಯಥಾ ವೈ ದೇವದಾನವೌ|

06097010e ಮಾಯಾವೀ ರಾಕ್ಷಸಶ್ರೇಷ್ಠೋ ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಶ್ಚ ಫಾಲ್ಗುನಿಃ||

ಆಗ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತ್ವರೆಮಾಡಿ ರಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ರಥಿಗಳಿಬ್ಬರೂ,
ಮಾಯಾವೀ ರಾಕ್ಷಸಶ್ರೇಷ್ಠ ಮತ್ತು ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ಫಾಲ್ಗುನಿ ನರ-

ರಾಕ್ಷಸರಿಬ್ಬರೂ ದೇವ-ದಾನವರಂತೆ ಹೋರಾಡಿದರು.

06097011a ತತಃ ಕಾರ್ಷ್ಣಿಮಹಾರಾಜ ನಿಶಿತೈಃ ಸಾಯಕೈಸ್ತ್ರಿಭಿಃ|

06097011c ಆಶ್ಯಶೃಂಗಿಂ ರಣೇ ವಿದ್ವಾ ಪುನರ್ವಿವ್ಯಾಧ ಪಂಚಭಿಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಆಗ ಕಾರ್ಷ್ಣಿಯು ಮೂರು ನಿಶಿತ ಸಾಯಕಗಳಿಂದ
ಆಶ್ಯಶೃಂಗಿಯನ್ನು ರಣದಲ್ಲಿ ಹೊಡೆದು ಪುನಃ ಐದರಿಂದ
ಹೊಡೆದನು.

06097012a ಅಲಂಬುಸೋಽಪಿ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಃ ಕಾರ್ಣ್ಣಿಂ ನವಭಿರಾಶುಗೈಃ|

06097012c ಹೃದಿ ವಿವ್ಯಾಧ ವೇಗೇನ ತೋತ್ತೈರಿವ ಮಹಾದ್ವಿಪಂ||

ಅಲಂಬುಸನೂ ಕೂಡ ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಮಹಾಗಜವನ್ನು ಅಂಕುಶದಿಂದ
ತಿವಿಯುವಂತೆ ಕಾರ್ಣ್ಣಿಯ ಎದೆಗೆ ಒಂಭತ್ತು ಆಶುಗಳಿಂದ
ಹೊಡೆದನು.

06097013a ತತಃ ಶರಸಹಸ್ರೇಣ ಕ್ಷಿಪ್ರಕಾರೀ ನಿಶಾಚರಃ|

06097013c ಅರ್ಜುನಸ್ಯ ಸುತಂ ಸಂಖ್ಯೇ ಪೀಡಯಾಮಾಸ ಭಾರತ||

ಭಾರತ ! ಆಗ ಕ್ಷಿಪ್ರಕಾರೀ ನಿಶಾಚರನು ರಣದಲ್ಲಿ ಸಹಸ್ರಾರು
ಶರಗಳಿಂದ ಅರ್ಜುನನ ಮಗನನ್ನು ಪೀಡಿಸಿದನು.

06097014a ಅಭಿಮನ್ಯುಸ್ತತಃ ಕ್ರುದ್ಧೋ ನವತಿಂ ನತಪರ್ವಣಾಂ|

06097014c ಚಿಕ್ಷೇಪ ನಿಶಿತಾನ್ಬಾಣಾನ್ರಾಕ್ಷಸಸ್ಯ ಮಹೋರಸಿ||

ಆಗ ಅಭಿಮನ್ಯುವು ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ತೊಂಭತ್ತು ನಿಶಿತ ನತಪರ್ವಣ

ಶರಗಳನ್ನು ರಾಕ್ಷಸನ ವಿಶಾಲ ಎದೆಯಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

06097015a ತೇ ತಸ್ಯ ವಿವಿಶುಸ್ತೂರ್ಣಂ ಕಾಯಂ ನಿರ್ಭಿದ್ಯ ಮರ್ಮಣಿ|

06097015c ಸ ತೈರ್ವಿಭಿನ್ನಸರ್ವಾಂಗಃ ಶುಶುಭೇ ರಾಕ್ಷಸೋತ್ತಮಃ|

06097015e ಪುಷ್ಪಿತೈಃ ಕಿಂಶುಕೈ ರಾಜನ್ಸಂಸ್ತೀರ್ಣ ಇವ ಪರ್ವತಃ||

ಅವು ತಕ್ಷಣವೇ ಅವನ ಶರೀರವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಮರ್ಮಗಳನ್ನು ಚುಚ್ಚಿದವು. ರಾಜನ್! ಅವುಗಳಿಂದ ಸರ್ವಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಗಾಯಗೊಂಡ ಆ ರಾಕ್ಷಸೋತ್ತಮನು ಪುಷ್ಪಭರಿತ ಕಿಂಶುಕಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಪರ್ವತದಂತೆ ಶೋಭಿಸಿದನು.

06097016a ಸ ಧಾರಯನ್ ಶರಾನ್ ಹೇಮಪುಂಖಾನಪಿ ಮಹಾಬಲಃ|

06097016c ವಿಬಭೌ ರಾಕ್ಷಸಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಸಜ್ವಾಲ ಇವ ಪರ್ವತಃ||

ಬಂಗಾರದ ರೆಕ್ಕೆಗಳಿದ್ದ ಆ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಮಹಾಬಲ ರಾಕ್ಷಸಶ್ರೇಷ್ಠನು ಹತ್ತಿ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಪರ್ವತದಂತೆ ಕಂಡನು.

06097017a ತತಃ ಕ್ರುದ್ಧೋ ಮಹಾರಾಜ ಆಶ್ಯಶೃಂಗಿರ್ಮಹಾಬಲಃ|

06097017c ಮಹೇಂದ್ರಪ್ರತಿಮಂ ಕಾರ್ಷ್ಣಿಂ ಚಾದಯಾಮಾಸ ಪತ್ರಿಭಿಃ||

ಮಹಾರಾಜ! ಆಗ ಕ್ರುದ್ಧ ಮಹಾಬಲ ಆಶ್ಯಶೃಂಗಿಯು ಮಹೇಂದ್ರನಂದಿದ್ದ ಕಾರ್ಷ್ಣಿಯನ್ನು ಪತ್ರಿಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿದನು.

06097018a ತೇನ ತೇ ವಿಶಿಖಾ ಮುಕ್ತಾ ಯಮದಂಡೋಪಮಾಃ ಶಿತಾಃ|

06097018c ಅಭಿಮನ್ಯುಂ ವಿನಿರ್ಭಿದ್ಯ ಪ್ರಾವಿಶನ್ನರಣೀತಲಂ||

ಅವನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಯಮದಂಡದಂತಿರುವ ನಿಶಿತ ವಿಶಿಖಗಳು
ಅಭಿಮನ್ಯುವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಗಾಯಗೊಳಿಸಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು
ಪ್ರವೇಶಿಸಿದವು.

06097019a ತಥೈವಾರ್ಜುನಿನಿರ್ಮುಕ್ತಾಃ ಶರಾಃ ಕಾಂಚನಭೂಷಣಾಃ|

06097019c ಅಲಂಬುಸಂ ವಿನಿರ್ಭಿದ್ಯ ಪ್ರಾವಿಶಂತ ಧರಾತಲಂ||

ಹಾಗೆಯೇ ಆರ್ಜುನಿಯು ಬಿಟ್ಟು ಕಾಂಚನಭೂಷಣ ಶರಗಳು
ಅಲಂಬುಸನನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಗಾಯಗೊಳಿಸಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು
ಪ್ರವೇಶಿಸಿದವು.

06097020a ಸೌಭದ್ರಸ್ತು ರಣೇ ರಕ್ಷಃ ಶರೈಃ ಸನ್ನತಪರ್ವಭಿಃ|

06097020c ಚಕ್ರೇ ವಿಮುಖಮಾಸಾದ್ಯ ಮಯಂ ಶಕ್ರ ಇವಾಹವೇ||

ಆಹವದಲ್ಲಿ ಶಕ್ರನು ಮಯನನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ರಣದಲ್ಲಿ ಸೌಭದ್ರನು
ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಸನ್ನತಪರ್ವಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದು ಹಿಂದೆ ಸರಿಯುವಂತೆ
ಮಾಡಿದನು.

06097021a ವಿಮುಖಂ ಚ ತತೋ ರಕ್ಷೋ ವಧ್ಯಮಾನಂ ರಣೇಽರಿಣಾ|

06097021c ಪ್ರಾದುಶ್ಚಕ್ರೇ ಮಹಾಮಾಯಾಂ ತಾಮಸೀಂ ಪರತಾಪನಃ||

ಹೀಗೆ ಶತ್ರುವಿನಿಂದ ಪೆಟ್ಟುತಿಂದ ರಣದಿಂದ ಹಿಂದೆಸರಿದ ಪರತಾಪನ
ರಾಕ್ಷಸನು ಮಹಾಮಾಯೆಯಿಂದ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ಆವರಿಸುವಂತೆ
ಮಾಡಿದನು.

06097022a ತತಸ್ತೇ ತಮಸಾ ಸರ್ವೇ ಹೃತಾ ಹ್ಯಾಸನ್ಮಹೀತಲೇ|

06097022c ನಾಭಿಮನ್ಯುಮಪಶ್ಯಂತ ನೈವ ಸ್ವಾನ್ನ ಪರಾನ್ರಣೇ||

ಆಗ ಅವನ ಆ ಕತ್ತಲೆಯಿಂದ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲವೂ ಕಳೆದು ಹೋದಂತಾಯಿತು. ರಣದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಅಭಿಮನ್ಯುವೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮವರು ಶತ್ರುಗಳು ಯಾರೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ.

06097023a ಅಭಿಮನ್ಯುಶ್ಚ ತದ್ಧೃಷ್ಟ್ವಾ ಘೋರರೂಪಂ ಮಹತ್ತಮಃ|

06097023c ಪ್ರಾದುಶ್ಚ ಕ್ರೇಸ್ತ್ರಮತ್ಯುಗ್ರಂ ಭಾಸ್ಕರಂ ಕುರುನಂದನಃ||

ಆ ಘೋರರೂಪ ಮಹಾ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಕುರುನಂದನ ಅಭಿಮನ್ಯುವು ಅತಿ ಉಗ್ರ ಭಾಸ್ಕರ ಅಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

06097024a ತತಃ ಪ್ರಕಾಶಮಭವಜ್ಜಗತ್ಸರ್ವಂ ಮಹೀಪತೇ|

06097024c ತಾಂ ಚಾಪಿ ಜಘ್ನಿವಾನ್ಮಾಯಾಂ ರಾಕ್ಷಸಸ್ಯ ದುರಾತ್ಮನಃ||

ಮಹೀಪತೇ! ಆಗ ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಪ್ರಕಾಶವಾಯಿತು. ಆ ದುರಾತ್ಮ ರಾಕ್ಷಸನ ಮಾಯೆಯೂ ಕೂಡ ನಾಶವಾಯಿತು.

06097025a ಸಂಕ್ರುದ್ಧಶ್ಚ ಮಹಾವೀರ್ಯೋ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರಂ ನರೋತ್ತಮಃ|

06097025c ಚಾದಯಾಮಾಸ ಸಮರೇ ಶರೈಃ ಸನ್ನತಪರ್ವಭಿಃ||

ಮಹಾವೀರ್ಯ ನರೋತ್ತಮನು ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರನನ್ನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಸನ್ನತಪರ್ವಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿದನು.

06097026a ಬಹ್ವಿಸ್ತಥಾನ್ಯಾ ಮಾಯಾಶ್ಚ ಪ್ರಯುಕ್ತಾಸ್ತೇನ ರಕ್ಷಸಾ|

06097026c ಸರ್ವಾಸ್ತ್ರವಿದಮೇಯಾತ್ಮಾ ವಾರಯಾಮಾಸ ಫಾಲ್ಗುನಿಃ||

ಆ ರಾಕ್ಷಸನು ಇನ್ನೂ ಇತರ ಅನೇಕ ಮಾಯೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದನು.
ಸರ್ವಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಅಮೇಯಾತ್ಮ ಫಾಲ್ಗುನಿಯು
ಅವುಗಳನ್ನೂ ನಿಲ್ಲಿಸಿದನು.

06097027a ಹತಮಾಯಂ ತತೋ ರಕ್ಷೋ ವಧ್ಯಮಾನಂ ಚ ಸಾಯಕೈಃ|

06097027c ರಥಂ ತತ್ರೈವ ಸಂತ್ಯಜ್ಯ ಪ್ರಾದ್ರವನ್ಮಹತೋ ಭಯಾತ್||

ತನ್ನ ಮಾಯೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಮತ್ತು ಸಾಯಕಗಳಿಂದ
ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ರಾಕ್ಷಸನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ರಥವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಹಾ
ಭಯದಿಂದ ಓಡಿ ಹೋದನು.

06097028a ತಸ್ಮಿನ್ವಿನಿರ್ಜಿತೇ ತೂರ್ಣಂ ಕೂಟಯೋಧಿನಿ ರಾಕ್ಷಸೇ|

06097028c ಆರ್ಜುನಿಃ ಸಮರೇ ಸೈನ್ಯಂ ತಾವಕಂ ಸಮ್ಮಮರ್ದ ಹ|

06097028e ಮದಾಂಧೋ ವನ್ಯನಾಗೇಂದ್ರಃ ಸಪದ್ಮಾಂ ಪದ್ಮಿನೀಂ ಇವ||

ಆ ಕೂಟಯೋಧಿನಿ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ತಕ್ಷಣವೇ ಆರ್ಜುನಿಯು
ನಿನ್ನವರ ಸೇನೆಯನ್ನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಕಾಡಿನ ಮದಾಂಧ ಆನೆಯು
ಪದ್ಮಗಳಿರುವ ಸರೋವರವನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಮರ್ದಿಸಿದನು.

06097029a ತತಃ ಶಾಂತನವೋ ಭೀಷ್ಮಃ ಸೈನ್ಯಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಭಿವಿದ್ರುತಂ|

06097029c ಮಹತಾ ರಥವಂಶೇನ ಸೌಭದ್ರಂ ಪರ್ಯವಾರಯತ್||

ಆಗ ಶಾಂತನವ ಭೀಷ್ಮನು ಸೈನ್ಯವು ಓಡಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು

ನೋಡಿ ಮಹಾ ರಥಸೇನೆಯಿಂದ ಸೌಭದ್ರನನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದನು.

06097030a ಕೋಷ್ಠಕೀಕೃತ್ಯ ತಂ ವೀರಂ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾ ಮಹಾರಥಾಃ|

06097030c ಏಕಂ ಸುಬಹವೋ ಯುದ್ಧೇ ತತಕ್ಷುಃ ಸಾಯಕೈರ್ಯುಧಂ||

ಆಗ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರ ಮಹಾರಥರು ಆ ಶೂರನ ಸುತ್ತಲೂ
ಮಂಡಲಾಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಒಬ್ಬನನ್ನು
ದೃಢ ಸಾಯಕಗಳಿಂದ ಹೊಡೆಯತೊಡಗಿದರು.

06097031a ಸ ತೇಷಾಂ ರಥಿನಾಂ ವೀರಃ ಪಿತುಸ್ತುಲ್ಯಪರಾಕ್ರಮಃ|

06097031c ಸದ್ಯಶೋ ವಾಸುದೇವಸ್ಯ ವಿಕ್ರಮೇಣ ಬಲೇನ ಚ||

06097032a ಉಭಯೋಃ ಸದ್ಯಶಂ ಕರ್ಮ ಸ ಪಿತುರ್ಮಾತುಲಸ್ಯ ಚ|

06097032c ರಣೇ ಬಹುವಿಧಂ ಚಕ್ರೇ ಸರ್ವಶಸ್ತ್ರಭೃತಾಂ ವರಃ||

ತಂದೆಗೆ ಸಮನಾಗಿ ಪರಾಕ್ರಮಿಯಾಗಿದ್ದ, ವಿಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಬಲಗಳಲ್ಲಿ
ವಾಸುದೇವನಂತಿದ್ದ, ಎಲ್ಲ ಶಸ್ತ್ರಭೃತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಆ ವೀರನು
ನಿನ್ನವರ ರಥಿಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ತಂದೆ ಮತ್ತು ಸೋದರ ಮಾವ ಇಬ್ಬರಿಗೂ
ಸದ್ಯಶವಾದ ಬಹುವಿಧದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

06097033a ತತೋ ಧನಂಜಯೋ ರಾಜನ್ವಿನಿಘ್ನಂಸ್ತವ ಸೈನಿಕಾನ್|

06097033c ಆಸಸಾದ ರಣೇ ಭೀಷ್ಮಂ ಪುತ್ರಪ್ರೇಪ್ಸುರಮರ್ಷಣಃ||

ರಾಜನ್! ಆಗ ಅಮರ್ಷಣ ಧನಂಜಯನು ನಿನ್ನ ಸೈನಿಕರನ್ನು
ಸಂಹರಿಸುತ್ತ ಪುತ್ರನಿಗಾಗಿ ರಣದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನಲ್ಲಿಗೆ ತಲುಪಿದನು.

06097034a ತಥೈವ ಸಮರೇ ರಾಜನ್ವಿತಾ ದೇವವ್ರತಸ್ತವ|

06097034c ಆಸಸಾದ ರಣೇ ಪಾರ್ಥಂ ಸ್ವಭಾನ್ವರಿವ ಭಾಸ್ಕರಂ||

ರಾಜನ್! ಹಾಗೆಯೇ ಸಮರದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ತಂದೆ ದೇವವ್ರತನೂ ಕೂಡ
ಸ್ವಯಂ ಭಾನುವು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಭಾಸ್ಕರನನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ರಣದಲ್ಲಿ
ಪಾರ್ಥನನ್ನು ತಲುಪಿದನು.

06097035a ತತಃ ಸರಥನಾಗಾಶ್ವಾಃ ಪುತ್ರಾಸ್ತವ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06097035c ಪರಿವವ್ರೂ ರಣೇ ಭೀಷ್ಮಂ ಜುಗುಪುಶ್ಚ ಸಮಂತತಃ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಆಗ ರಥ-ಆನೆ-ಕುದುರೆಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರು
ರಣದಲ್ಲಿ ಗುಂಪುಗುಂಪಾಗಿ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಿಂದ
ಸುತ್ತುವರೆದರು.

06097036a ತಥೈವ ಪಾಂಡವಾ ರಾಜನ್ವರಿವಾರ್ಯ ಧನಂಜಯಂ|

06097036c ರಣಾಯ ಮಹತೇ ಯುಕ್ತಾ ದಂಶಿತಾ ಭರತರ್ಷಭ||

ರಾಜನ್! ಭರತರ್ಷಭ! ಹಾಗೆಯೇ ಪಾಂಡವರು ಧನಂಜಯನನ್ನು
ಮಹಾಸೇನೆಯಿಂದ ಕೂಡಿ, ಕವಚಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಸುತ್ತುವರೆದರು.

06097037a ಶಾರದ್ವತಸ್ತತೋ ರಾಜನ್ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ಪ್ರಮುಖೇ ಸ್ಥಿತಂ|

06097037c ಅರ್ಜುನಂ ಪಂಚವಿಂಶತ್ಯಾ ಸಾಯಕಾನಾಂ ಸಮಾಚಿನೋತ್||

ರಾಜನ್! ಆಗ ಭೀಷ್ಮನ ಮುಂದೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಶಾರದ್ವತನು ಅರ್ಜುನನನ್ನು
ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಸಾಯಕಗಳಿಂದ ಚುಚ್ಚಿದನು.

06097038a ಪತ್ಯುಧ್ಗಮ್ಯಾಥ ವಿವ್ಯಾಥ ಸಾತ್ಯಕಿಸ್ತಂ ಶಿತೈಃ ಶರೈಃ|

06097038c ಪಾಂಡವಪ್ರಿಯಕಾಮಾರ್ಥಂ ಶಾರ್ದೂಲ ಇವ ಕುಂಜರಂ||

ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನು ಮಾಡಲು ಬಯಸಿ ಸಾತ್ಯಕಿಯು
ಸಿಂಹವೊಂದು ಆನೆಯನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ, ಮುಂದೆಬಂದು ಅವನನ್ನು
ನಿಶಿತ ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06097039a ಗೌತಮೋಽಪಿ ತ್ವರಾಯುಕ್ತೋ ಮಾಧವಂ ನವಭಿಃ ಶರೈಃ|

06097039c ಹೃದಿ ವಿವ್ಯಾಥ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಃ ಕಂಕಪತ್ರಪರಿಚ್ಛದೈಃ||

ಗೌತಮನೂ ಕೂಡ ತ್ವರೆಮಾಡಿ ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಮಾಧವ ಸಾತ್ಯಕಿಯನ್ನು
ಒಂಭತ್ತು ಕಂಕಪತ್ರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ಶರಗಳಿಂದ ಹೃದಯಕ್ಕೆ
ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಹೊಡೆದನು.

06097040a ಶೈನೇಯೋಽಪಿ ತತಃ ಕ್ರುದ್ಧೋ ಭೃಶಂ ವಿದ್ಧೋ ಮಹಾರಥಃ|

06097040c ಗೌತಮಾಂತಕರಂ ಘೋರಂ ಸಮಾದತ್ತ ಶಿಲೀಮುಖಿಂ||

ಮಹಾರಥ ಶೈನೇಯನೂ ಕೂಡ ತುಂಬಾ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಗೌತಮನನ್ನು
ಕೊನೆಗೊಳಿಸಬಲ್ಲ ಘೋರ ಶಿಲೀಮುಖವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು
ಹೊಡೆದನು.

06097041a ತಮಾಪತಂತಂ ವೇಗೇನ ಶಕ್ರಾಶನಿಸಮದ್ಯುತಿಂ|

06097041c ದ್ವಿಧಾ ಚಿಚ್ಛೇದ ಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ದ್ರಾಣಿಃ ಪರಮಕೋಪನಃ||

ಶಕ್ರನ ವಜ್ರದಂತೆ ಬೆಳಗುತ್ತಾ ವೇಗದಿಂದ ಬಂದು ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಅದನ್ನು

ಪರಮ ಕೋಪಿ ದ್ರೋಣಿಯು ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಎರಡಾಗಿ ತುಂಡರಿಸಿದನು.

06097042a ಸಮುತ್ಸ್ರಜ್ಯಾಥ ಶೈನೇಯೋ ಗೌತಮಂ ರಥಿನಾಂ ವರಂ|

06097042c ಅಭ್ಯದ್ರವದ್ರಣೇ ದ್ರೋಣಿಂ ರಾಹುಃ ಖೇ ಶಶಿನಂ ಯಥಾ||

ಆಗ ಶೈನೇಯನು ರಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗೌತಮನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು
ರಾಹುವು ಶಶಿಯನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ದ್ರೋಣಿಯ ಮೇಲೆ ಎರಗಿದನು.

06097043a ತಸ್ಯ ದ್ರೋಣಸುತಶ್ಚಾಪಂ ದ್ವಿಧಾ ಚಿಚ್ಛೇದ ಭಾರತ|

06097043c ಅಥೈನಂ ಚಿನ್ನಧನ್ವಾನಂ ತಾಡಯಾಮಾಸ ಸಾಯಕೈಃ||

ಭಾರತ! ದ್ರೋಣನ ಮಗನು ಅವನ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಎರಡಾಗಿ
ಕತ್ತರಿಸಿದನು ಮತ್ತು ಧನುಸ್ಸು ತುಂಡಾದ ಅವನನ್ನು ಸಾಯಕಗಳಿಂದ
ಹೊಡೆದನು.

06097044a ಸೋಽನ್ಯತ್ಕಾಮುಫ ಕಮಾದಾಯ ಶತ್ರುಘ್ನಂ ಭಾರಸಾಧನಂ|

06097044c ದ್ರೋಣಿಂ ಷಷ್ಠ್ಯಾ ಮಹಾರಾಜ ಬಾಹ್ವೋರುರಸಿ ಚಾರ್ಪಯತ್||

ಆಗ ಸಾತ್ಯಕಿಯು ಇನ್ನೊಂದು ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವ, ಭಾರ
ಬಿಲ್ಲನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ದ್ರೋಣಿಯ ಬಾಹುಗಳು ಮತ್ತು ಎದೆಗೆ
ಅರವತ್ತು ಬಾಣಗಳನ್ನು ತಾಗಿಸಿದನು.

06097045a ಸ ವಿದ್ಧೋ ವ್ಯಥಿತಶ್ಚೈವ ಮುಹೂರ್ತಂ ಕಶ್ಮಲಾಯುತಃ|

06097045c ನಿಷಸಾದ ರಥೋಪಸ್ಥೇ ಧ್ವಜಯಷ್ಟಿಂ ಉಪಾಶ್ರಿತಃ||

ಗಾಯಗೊಂಡ ಅವನು ವ್ಯಥಿತನಾಗಿ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಮೂರ್ಛಿತನಾಗಿ,

ಧ್ವಜದ ದಂಡವನ್ನು ಹಿಡಿದು ರಥದಲ್ಲಿಯೇ ಕುಸಿದು ಬಿದ್ದನು.

06097046a ಪ್ರತಿಲಭ್ಯ ತತಃ ಸಂಜ್ಞಾಂ ದ್ರೋಣಪುತ್ರಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್|

06097046c ವಾಷ್ಣೇಯಂ ಸಮರೇ ಕ್ರುದ್ಧೋ ನಾರಾಚೇನ ಸಮರ್ದಯತ್||

ಆಗ ಸಂಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಪ್ರತಾಪವಾನ್ ದ್ರೋಣಪುತ್ರನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ವಾಷ್ಣೇಯನನ್ನು ನಾರಾಚಿಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06097047a ಶೈನೇಯಂ ಸ ತು ನಿರ್ಭಿದ್ಯ ಪ್ರಾವಿಶದ್ಧರಣೀತಲಂ|

06097047c ವಸಂತಕಾಲೇ ಬಲವಾನ್ಬಿಲಂ ಸರ್ಪಶಿಶುರ್ಯಥಾ||

ಅದು ಶೈನೇಯನನ್ನು ಒಳಹೊಕ್ಕು ಹೊರಬಂದು ವಸಂತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಲವಾನ್ ಸರ್ಪಶಿಶುವು ಬಿಲವನ್ನು ಹೊಗುವಂತೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕಿತು.

06097048a ತತೋಽಪರೇಣ ಭಲ್ಲೇನ ಮಾಧವಸ್ಯ ಧ್ವಜೋತ್ತಮಂ|

06097048c ಚಿಚ್ಛೇದ ಸಮರೇ ದ್ರೋಣಿಃ ಸಿಂಹನಾದಂ ನನಾದ ಚ||

ಅನಂತರ ಇನ್ನೊಂದು ಭಲ್ಲದಿಂದ ಮಾಧವನ ಉತ್ತಮ ಧ್ವಜವನ್ನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಕತ್ತರಿಸಿ ದ್ರೋಣಿಯು ಸಿಂಹನಾದಗೈದನು.

06097049a ಪುನಶ್ಚೈನಂ ಶರೈಘೋರೈಶ್ಚಾ ದಯಾಮಾಸ ಭಾರತ|

06097049c ನಿರಾಘಾಂತೇ ಮಹಾರಾಜ ಯಥಾ ಮೇಘೋ ದಿವಾಕರಂ||

ಭಾರತ ! ಮಹಾರಾಜ ! ಪುನಃ ಘೋರ ಶರಗಳಿಂದ ಇವನನ್ನು,

ಬೇಸಗೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮೋಡಗಳು ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ,
ಮುಚ್ಚಿದನು.

06097050a ಸಾತ್ಯಕಿಶ್ಚ ಮಹಾರಾಜ ಶರಜಾಲಂ ನಿಹತ್ಯ ತತ್|

06097050c ದ್ರೋಣಿಮಭ್ಯಪತತ್ಪೂರ್ಣಂ ಶರಜಾಲೈರನೇಕಧಾ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಸಾತ್ಯಕಿಯೂ ಕೂಡ ಆ ಶರಜಾಲವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿ
ತಕ್ಷಣವೇ ದ್ರೋಣಿಯನ್ನು ಅನೇಕ ಶರಜಾಲಗಳಿಂದ ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದನು.

06097051a ತಾಪಯಾಮಾಸ ಚ ದ್ರೋಣಿಂ ಶೈನೇಯಃ ಪರವೀರಹಾ|

06097051c ವಿಮುಕ್ತೋ ಮೇಘಜಾಲೇನ ಯಥೈವ ತಪನಸ್ತಥಾ||

ಪರವೀರಹ ಶೈನೇಯನು ದ್ರೋಣಿಯನ್ನು, ಮೇಘಜಾಲಗಳಿಂದ
ವಿಮುಕ್ತನಾದ ಸೂರ್ಯನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಸುಡತೊಡಗಿದನು.

06097052a ಶರಾಣಾಂ ಚ ಸಹಸ್ರೇಣ ಪುನರೇನಂ ಸಮುದ್ಯತಂ|

06097052c ಸಾತ್ಯಕಿಶ್ಚ ದಯಾಮಾಸ ನನಾದ ಚ ಮಹಾಬಲಃ||

ಪುನಃ ಅವನನ್ನು ಸಹಸ್ರಾರು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದು ಮುಚ್ಚಿಸಿ
ಮಹಾಬಲ ಸಾತ್ಯಕಿಯು ಗರ್ಜಿಸಿದನು.

06097053a ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪುತ್ರಂ ತಥಾ ಗ್ರಸ್ತಂ ರಾಹುಣೇವ ನಿಶಾಕರಂ|

06097053c ಅಭ್ಯದ್ರವತ ಶೈನೇಯಂ ಭಾರದ್ವಾಜಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್||

ರಾಹುವಿನಿಂದ ನಿಶಾಕರನು ಗ್ರಸ್ತನಾದಂತಿದ್ದ ಮಗನನ್ನು ನೋಡಿ
ಪ್ರತಾಪವಾನ್ ಭಾರದ್ವಾಜನು ಧಾವಿಸಿ ಬಂದು ಶೈನೇಯನ ಮೇಲೆ

ಎರಗಿದನು.

06097054a ವಿವ್ಯಾಧ ಚ ಪೃಷತ್ಕೇನ ಸುತೀಕ್ಷ್ಣೇನ ಮಹಾಮೃಧೇ|

06097054c ಪರೀಪ್ಸನ್ವ ಸುತಂ ರಾಜನ್ವಾಷ್ಟೇಯೇನಾಭಿತಾಪಿತಂ||

ಅವನು ಮಹಾಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸುತೀಕ್ಷ್ಣ ಪೃಷತ್ಕದಿಂದ ವಾಷ್ಟೇಯನನ್ನು ಹೊಡೆದು ಅವನಿಂದ ಪರಿತಪ್ತನಾದ ಮಗನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿದನು.

06097055a ಸಾತ್ಯಕಿಸ್ತು ರಣೇ ಜಿತ್ವಾ ಗುರುಪುತ್ರಂ ಮಹಾರಥಂ|

06097055c ದ್ರೋಣಂ ವಿವ್ಯಾಧ ವಿಂಶತ್ಯಾ ಸರ್ವಪಾರಶವೈಃ ಶರೈಃ||

ಸಾತ್ಯಕಿಯಾದರೋ ರಣದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಥ ಗುರುಪುತ್ರನನ್ನು ಗೆದ್ದು, ದ್ರೋಣನನ್ನು ಇಪ್ಪತ್ತು ಸರ್ವಪಾರಶ ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06097056a ತದಂತರಮಮೇಯಾತ್ಮಾ ಕೌಂತೇಯಃ ಶ್ವೇತವಾಹನಃ|

06097056c ಅಭ್ಯದ್ರವದ್ರಣೇ ಕ್ರುದ್ಧೋ ದ್ರೋಣಂ ಪ್ರತಿ ಮಹಾರಥಃ||

ಅದರ ನಂತರ ಅಮೇಯಾತ್ಮ ಶ್ವೇತವಾಹನ ಮಹಾರಥ ಕೌಂತೇಯನು ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ದ್ರೋಣನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡತೊಡಗಿದನು.

06097057a ತತೋ ದ್ರೋಣಶ್ಚ ಪಾರ್ಥಶ್ಚ ಸಮೇಯಾತಾಂ ಮಹಾಮೃಧೇ|

06097057c ಯಥಾ ಬುಧಶ್ಚ ಶುಕ್ರಶ್ಚ ಮಹಾರಾಜ ನಭಸ್ತಲೇ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಆಗ ನಭಸ್ತಲದಲ್ಲಿ ಬುಧ ಮತ್ತು ಶುಕ್ರರ ನಡುವಿನಂತೆ ದ್ರೋಣ ಮತ್ತು ಪಾರ್ಥರೊಡನೆ ಮಹಾ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
 ಅಲಂಬುಷಾಭಿಮನ್ಯುಯುದ್ಧೇ ಸಪ್ತನವತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
 ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ
 ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಅಲಂಬುಷಾಭಿಮನ್ಯುಯುದ್ಧ ಎನ್ನುವ ತೊಂಭತ್ತೆಳನೇ
 ಅಧ್ಯಾಯವು.

೯೮

ದ್ರೋಣ-ಅರ್ಜುನರ ಯುದ್ಧ (೧-೨೭). ಭೀಮನು ಪದಾತಿಯಾಗಿಯೇ
 ಕೌರವ ಗಜಸೇನೆಯನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸಿದುದು (೨೮-೩೮).

06098001 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ|

06098001a ಕಥಂ ದ್ರೋಣೋ ಮಹೇಷ್ವಾಸಃ ಪಾಂಡವಶ್ಚ ಧನಂಜಯಃ|

06098001c ಸಮೀಯತೂ ರಣೇ ಶೂರೌ ತನ್ಮಮಾಚಕ್ಷ್ವ ಸಂಜಯ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಸಂಜಯ! ದ್ರೋಣ ಮತ್ತು ಮಹೇಷ್ವಾಸ
 ಪಾಂಡವ ಧನಂಜಯ ಇವರಿಬ್ಬರು ಶೂರರೂ ರಣದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ
 ಎದುರಾದರು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳು.

06098002a ಪ್ರಿಯೋ ಹಿ ಪಾಂಡವೋ ನಿತ್ಯಂ ಭಾರದ್ವಾಜಸ್ಯ ಧೀಮತಃ|

06098002c ಆಚಾರ್ಯಶ್ಚ ರಣೇ ನಿತ್ಯಂ ಪ್ರಿಯಃ ಪಾರ್ಥಸ್ಯ ಸಂಜಯ||

ಸಂಜಯ! ಧೀಮತ ಭಾರದ್ವಾಜನಿಗೆ ಪಾಂಡವನು ಯಾವಾಗಲೂ
 ಪ್ರಿಯನಾದವನು. ಆಚಾರ್ಯನೂ ಕೂಡ ರಣದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ಪಾರ್ಥನ

ಪ್ರಿಯನು.

06098003a ತಾವುಭೌ ರಥಿನೌ ಸಂಖ್ಯೇ ದೃಪ್ತೌ ಸಿಂಹಾವಿವೋತ್ಕಟೌ|

06098003c ಕಥಂ ಸಮೀಯತುರ್ಯುಧ್ವೇ ಭಾರದ್ವಾಜಧನಂಜಯೌ||

ಎರಡು ಸಿಂಹಗಳಂತೆ ಉತ್ಕಟರಾದ, ದರ್ಪಿಗಳಾದ, ರಥಿಗಳಾದ
ಭಾರದ್ವಾಜ-ಧನಂಜಯರಿಬ್ಬರೂ ಹೇಗೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದರು?"

06098004 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06098004a ನ ದ್ರೋಣಃ ಸಮರೇ ಪಾರ್ಥಂ ಜಾನೀತೇ ಪ್ರಿಯಮಾತ್ಮನಃ|

06098004c ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮಂ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ಪಾರ್ಥೋ ವಾ ಗುರುಮಾಹವೇ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ದ್ರೋಣನು ಪಾರ್ಥನನ್ನು ತನಗೆ
ಪ್ರಿಯನಾದವನೆಂದು ಗುರುತಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಪಾರ್ಥನೂ
ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮವನ್ನು ಗೌರವಿಸಿ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಗುರುವೆಂದು
ಗುರುತಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

06098005a ನ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾ ರಣೇ ರಾಜನ್ವರ್ಜಯಂತಿ ಪರಸ್ಪರಂ|

06098005c ನಿರ್ಮರ್ಯಾದಂ ಹಿ ಯುಧ್ಯಂತೇ ಪಿತೃಭಿರ್ಭ್ರಾತೃಭಿಃ ಸಹ||

ರಾಜನ್! ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ರಣದಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು
ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಿರ್ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ತಂದೆ-
ಸಹೋದರರೊಡನೆಯೂ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

06098006a ರಣೇ ಭಾರತ ಪಾರ್ಥೇನ ದ್ರೋಣೋ ವಿದ್ಧಸ್ತ್ರಿಭಿಃ ಶರೈಃ|

06098006c ನಾಚಿಂತಯತ ತಾನ್ಬಾಣಾನ್ಪಾರ್ಥ ಚಾಪಚ್ಯುತಾನ್ಯುಧಿ||

ಭಾರತ ! ರಣದಲ್ಲಿ ದ್ರೋಣನು ಪಾರ್ಥನಿಂದ ಮೂರು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟನು. ಆದರೆ ಅವನು ಪಾರ್ಥನ ಚಾಪದಿಂದ ಹೊರಟುಬಂದ ಆ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ.

06098007a ಶರವೃಷ್ಟ್ಯಾ ಪುನಃ ಪಾರ್ಥಶ್ಚ ದಯಾಮಾಸ ತಂ ರಣೇ|

06098007c ಪ್ರಜಜ್ವಾಲ ಚ ರೋಷೇಣ ಗಹನೇಽಗ್ನಿವೋತ್ತಿತಃ||

ರಣದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಪಾರ್ಥನನ್ನು ಶರವೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮುಚ್ಚಿದನು ಮತ್ತು ರೋಷದಿಂದ ಗಹನವಾದ ವನವು ಸುಡುತ್ತಿದೆಯೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಉರಿದನು.

06098008a ತತೋಽರ್ಜುನಂ ರಣೇ ದ್ರೋಣಃ ಶರೈಃ ಸನ್ನತಪರ್ವಭಿಃ|

06098008c ವಾರಯಾಮಾಸ ರಾಜೇಂದ್ರ ನಚಿರಾದಿವ ಭಾರತ||

ರಾಜೇಂದ್ರ ! ಭಾರತ ! ಆಗ ರಣದಲ್ಲಿ ತಡಮಾಡದೇ ದ್ರೋಣನು ಸನ್ನತಪರ್ವ ಶರಗಳಿಂದ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದನು.

06098009a ತತೋ ದುರ್ಯೋಧನೋ ರಾಜಾ ಸುಶರ್ಮಾಣಮಚೋದಯತ್|

06098009c ದ್ರೋಣಸ್ಯ ಸಮರೇ ರಾಜನ್ವಾಷ್ಟಿಗ್ರಹಣಕಾರಣಾತ್||

ರಾಜನ್ ! ಆಗ ಸಮರದಲ್ಲಿ ರಾಜಾ ದುರ್ಯೋಧನನು ದ್ರೋಣನ ರಥದ ಹಿಂಬಾಗದ ರಕ್ಷಕನಾಗಿರುವಂತೆ ಸುಶರ್ಮನಿಗೆ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದನು.

06098010a ತ್ರಿಗರ್ತರಾಡಪಿ ಕ್ರುದ್ಧೋ ಭೃಶಮಾಯಮ್ಯ ಕಾರ್ಮುಕಂ|

06098010c ಚಾದಯಾಮಾಸ ಸಮರೇ ಪಾರ್ಥಂ ಬಾಣೈರಯೋಮುಖೈಃ||

ತ್ರಿಗರ್ತರಾಜನೂ ಕೂಡ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಮುಕವನ್ನು
ಚೆನ್ನಾಗಿ ಎಳೆದು ಪಾರ್ಥನನ್ನು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿದನು.

06098011a ತಾಭ್ಯಾಂ ಮುಕ್ತಾಃ ಶರಾ ರಾಜನ್ನಂತರಿಕ್ಷೇ ವಿರೇಜಿರೇ|

06098011c ಹಂಸಾ ಇವ ಮಹಾರಾಜ ಶರತ್ಕಾಲೇ ನಭಸ್ತಲೇ||

ಅವರಿಬ್ಬರು ಬಿಟ್ಟು ಆ ಬಾಣಗಳು ಶರತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ
ಹಾರಾಡುವ ಹಂಸಗಳಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದವು.

06098012a ತೇ ಶರಾಃ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಕೌಂತೇಯಂ ಸಮಸ್ತಾ ವಿವಿಶುಃ ಪ್ರಭೋ|

06098012c ಫಲಭಾರನತಂ ಯದ್ವತ್ಸ್ವಾದುವೃಕ್ಷಂ ವಿಹಂಗಮಾಃ||

ಪ್ರಭೋ! ರುಚಿಕರ ಹಣ್ಣುಗಳ ಭಾರದಿಂದ ಬಗ್ಗಿರುವ ವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ಹಕ್ಕಿಗಳು
ಮುತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಅವರ ಶರಗಳು ಅರ್ಜುನನ ಶರೀರದ ಸುತ್ತಲೂ
ಚುಚ್ಚಿ ಕೊಂಡವು.

06098013a ಅರ್ಜುನಸ್ತು ರಣೇ ನಾದಂ ವಿನದ್ಯ ರಥಿನಾಂ ವರಃ|

06098013c ತ್ರಿಗರ್ತರಾಜಂ ಸಮರೇ ಸಪುತ್ರಂ ವಿವೃಧೇ ಶರೈಃ||

ರಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅರ್ಜುನನಾದರೋ ರಣದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹನಾದ ಮಾಡಿ
ಸಮರದಲ್ಲಿ ಪುತ್ರನೊಂದಿಗೆ ತ್ರಿಗರ್ತರಾಜನನ್ನು ಶರಗಳಿಂದ
ಹೊಡೆದನು.

06098014a ತೇ ವಧ್ಯಮಾನಾಃ ಪಾರ್ಥೇನ ಕಾಲೇನೇವ ಯುಗಕ್ಷಯೇ|

06098014c ಪಾರ್ಥಮೇವಾಭ್ಯವರ್ತಂತ ಮರಣೇ ಕೃತನಿಶ್ಚಯಾಃ|

06098014e ಮುಮುಚುಃ ಶರವೃಷ್ಟಿಂ ಚ ಪಾಂಡವಸ್ಯ ರಥಂ ಪ್ರತಿ||

ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾಲಪುರುಷನಂತೆ ಪಾರ್ಥನಿಂದ ಪ್ರಹೃತರಾದ ಅವರು ಮರಣದ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿ ಪಾರ್ಥನನ್ನೇ ಎದುರಿಸಿ, ಪಾಂಡವನ ರಥದ ಮೇಲೆ ಬಾಣಗಳ ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸಿದರು.

06098015a ಶರವೃಷ್ಟಿಂ ತತಸ್ತಾಂ ತು ಶರವರ್ಷೇಣ ಪಾಂಡವಃ|

06098015c ಪ್ರತಿಜಗ್ರಾಹ ರಾಜೇಂದ್ರ ತೋಯವೃಷ್ಟಿಂ ಇವಾಚಲಃ||

ರಾಜೇಂದ್ರ! ಅಚಲವಾಗಿದ್ದು ಪರ್ವತವು ನೀರಿನ ಮಳೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಂತೆ ಅವರು ಸುರಿಸಿದ ಬಾಣಗಳ ಮಳೆಯನ್ನು ಪಾಂಡವನು ತಡೆದುಕೊಂಡನು.

06098016a ತತ್ರಾದ್ಭುತಮಪಶ್ಯಾಮ ಬೀಭತ್ಸೋರ್ಹಸ್ತಲಾಘವಂ|

06098016c ವಿಮುಕ್ತಾಂ ಬಹುಭಿಃ ಶೂರೈಃ ಶಸ್ತ್ರವೃಷ್ಟಿಂ ದುರಾಸದಾಂ||

06098017a ಯದೇಕೋ ವಾರಯಾಮಾಸ ಮಾರುತೋಽಭ್ರಗಣಾನಿವ|

06098017c ಕರ್ಮಣಾ ತೇನ ಪಾರ್ಥಸ್ಯ ತುತುಷುದೇವದಾನವಾಃ||

ಅಲ್ಲಿ ನಾವು ಬೀಭತ್ಸುವಿನ ಕೈಚಳಕದ ಅದ್ಭುತವನ್ನು ನೋಡಿದೆವು. ಅನೇಕ ಶೂರರು ಸುರಿಸಿದ ಸಹಿಸಲಸಾದ್ಯ ಬಾಣಗಳ ಮಳೆಯನ್ನು ಅವನೊಬ್ಬನೇ ಭಿರುಗಾಳಿಯು ಮೋಡಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಚದುರಿಸಿ ತಡೆದನು. ಪಾರ್ಥನ ಆ ಕೆಲಸದಿಂದ ದೇವ-

ದಾನವರು ಸಂತುಷ್ಟರಾದರು.

06098018a ಅಥ ಕ್ರುದ್ಧೋ ರಣೇ ಪಾರ್ಥಸ್ತ್ರಿಗರ್ತಾನ್ವೃತಿ ಭಾರತ|

06098018c ಮುಮೋಚಾಸ್ತ್ರಂ ಮಹಾರಾಜ ವಾಯವ್ಯಂ ಪೃತನಾಮುಖೇ||

ಭಾರತ! ಮಹಾರಾಜ! ಆಗ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ರಣದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಥನು
ತ್ರಿಗರ್ತರ ಮೇಲೆ ವಾಯವ್ಯಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

06098019a ಪ್ರಾದುರಾಸೀತ್ತತೋ ವಾಯುಃ ಕ್ಷೋಭಯಾಣೋ ನಭಸ್ತಲಂ|

06098019c ಪಾತಯನ್ವೈ ತರುಗಣಾನ್ವಿನಿಘ್ನಂಶ್ಚೈವ ಸೈನಿಕಾನ್||

ಅದರಿಂದ ಭಿರುಗಳಿಯು ಹುಟ್ಟಿ ನಭಸ್ತಲವೇ
ಅಲ್ಲೋಲಕಲ್ಲೋಲವಾಯಿತು. ಅನೇಕ ವೃಕ್ಷಗಳನ್ನು ಕೆಡವಿ ಸೈನಿಕರನ್ನೂ
ಧ್ವಂಸಮಾಡಿತು.

06098020a ತತೋ ದ್ರೋಣೋಽಭಿವೀಕ್ಷ್ಯೈವ ವಾಯವ್ಯಾಸ್ತ್ರಂ ಸುದಾರುಣಂ|

06098020c ಶೈಲಮನ್ಯನ್ಮಹಾರಾಜ ಘೋರಮಸ್ತ್ರಂ ಮುಮೋಚ ಹ||

ಆಗ ದ್ರೋಣನು ಸುದಾರುಣ ವಾಯವ್ಯಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ನೋಡಿ ಬೇರೆ
ಘೋರ ಶೈಲಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

06098021a ದ್ರೋಣೇನ ಯಥಿ ನಿರ್ಮುಕ್ತೇ ತಸ್ಮಿನ್ನಸ್ತ್ರೇ ಮಹಾಮೃಧೇ|

06098021c ಪ್ರಶಶಾಮ ತತೋ ವಾಯುಃ ಪ್ರಸನ್ನಾಶ್ಚ ಭವನ್ದಿಶಃ||

ಯುದ್ಧದ ಮಹಾರಣದಲ್ಲಿ ದ್ರೋಣನು ಬಿಟ್ಟು ಆ ಅಸ್ತ್ರವು
ಭಿರುಗಳಿಯನ್ನು ಪ್ರಶಮನಗೊಳಿಸಿತು. ದಿಕ್ಕುಗಳು ಪ್ರಸನ್ನವಾದವು.

06098022a ತತಃ ಪಾಂಡುಸುತೋ ವೀರಸ್ತ್ರಿಗರ್ತಸ್ಯ ರಥವ್ರಜಾನ್|

06098022c ನಿರುತ್ಸಾಹಾನ್ವಣೇ ಚಕ್ರೇ ವಿಮುಖಾನ್ವಿಪರಾಕ್ರಮಾನ್||

ಆಗ ವೀರ ಪಾಂಡುಸುತನು ತ್ರಿಗರ್ತನ ರಥಸೇನೆಯನ್ನು ರಣದಲ್ಲಿ ನಿರುತ್ಸಾಹಿಗಳನ್ನಾಗಿಯೂ, ವಿಮುಖರನ್ನಾಗಿಯೂ, ಪರಾಕ್ರಮ ಹೀನರನ್ನಾಗಿಯೂ ಮಾಡಿದನು.

06098023a ತತೋ ದುರ್ಯೋಧನೋ ರಾಜಾ ಕೃಪಶ್ಚ ರಥಿನಾಂ ವರಃ|

06098023c ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಾ ತತಃ ಶಲ್ಯಃ ಕಾಂಬೋಜಶ್ಚ ಸುದಕ್ಷಿಣಃ||

06098024a ವಿಂದಾನುವಿಂದಾವಾವಂತೌ ಬಾಹ್ಲಿಕಶ್ಚ ಸಬಾಹ್ಲಿಕಃ|

06098024c ಮಹತಾ ರಥವಂಶೇನ ಪಾರ್ಥಸ್ಯಾವಾರಯನ್ದಿಶಃ||

ಆಗ ರಾಜಾ ದುರ್ಯೋಧನ, ರಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೃಪ, ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ, ಶಲ್ಯ, ಕಾಂಬೋಜದ ಸುದಕ್ಷಿಣ, ಅವಂತಿಯ ವಿಂದಾನುವಿಂದರು ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಲಿಕರೊಂದಿಗೆ ಬಾಹ್ಲಿಕ ಇವರುಗಳು ಮಹಾ ರಥಸೇನೆಯಿಂದ ಪಾರ್ಥನನ್ನು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆದರು.

06098025a ತಥೈವ ಭಗದತ್ತಶ್ಚ ಶ್ರುತಾಯುಶ್ಚ ಮಹಾಬಲಃ|

06098025c ಗಜಾನೀಕೇನ ಭೀಮಸ್ಯ ತಾವವಾರಯತಾಂ ದಿಶಃ||

ಹಾಗೆಯೇ ಭಗದತ್ತ ಮತ್ತು ಮಹಾಬಲ ಶ್ರುತಾಯು ಇವರು ಗಜಸೇನೆಗಳಿಂದ ಭೀಮನನ್ನು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ತಡೆದರು.

06098026a ಭೂರಿಶ್ರವಾಃ ಶಲಶ್ಚೈವ ಸೌಬಲಶ್ಚ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06098026c ಶರೌಘೈರ್ವಿವಿಧೈಸ್ತೂರ್ಣಂ ಮಾದ್ರೀಪುತ್ರಾವವಾರಯನ್||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಭೂರಿಶ್ರವ, ಶಲ, ಮತ್ತು ಸೌಬಲರು ತಕ್ಷಣವೇ ವಿವಿಧ
ಶರಜಾಲಗಳಿಂದ ಮಾದ್ರೀಪುತ್ರರನ್ನು ತಡೆದರು.

06098027a ಭೀಷ್ಮಸ್ತು ಸಹಿತಃ ಸರ್ವೈರ್ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಸ್ಯ ಸೈನಿಕೈಃ|

06098027c ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಸರ್ವತಃ ಪರ್ಯವಾರಯತ್||

ಭೀಷ್ಮನಾದರೋ ಎಲ್ಲ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರರ ಎಲ್ಲ ಸೈನಿಕರೊಂದಿಗೆ
ಯುಧಿಷ್ಠಿರನನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆದರು.

06098028a ಆಪತಂತಂ ಗಜಾನೀಕಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪಾರ್ಥೋ ವೃಕೋದರಃ|

06098028c ಲೇಲಿಹನ್ಸ್ರಕ್ಕಿಣೀ ವೀರೋ ಮೃಗರಾಡಿವ ಕಾನನೇ||

ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಗಜಸೇನೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಪಾರ್ಥ ವೃಕೋದರ
ವೀರನು ಕಾನನದಲ್ಲಿರುವ ಮೃಗರಾಜನಂತೆ ತನ್ನ ಕಟವಾಯಿಗಳನ್ನು
ನೆಕ್ಕಿದನು.

06098029a ತತಸ್ತು ರಥಿನಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠೋ ಗದಾಂ ಗೃಹ್ಯ ಮಹಾಹವೇ|

06098029c ಅವಪ್ಲುತ್ಯ ರಥಾತ್ಪೂರ್ಣಂ ತವ ಸೈನ್ಯಮಭೀಷಯತ್||

ಆಗ ರಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನು ಮಹಾಹವದಲ್ಲಿ ಗದೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು
ತಕ್ಷಣವೇ ರಥದಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಹಾರಿ ನಿನ್ನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಹೆದರಿಸಿದನು.

06098030a ತಮುದ್ವೀಕ್ಷ್ಯ ಗದಾಹಸ್ತಂ ತತಸ್ತೇ ಗಜಸಾದಿನಃ|

06098030c ಪರಿವವ್ರೂ ರಣೇ ಯತ್ಪಾ ಭೀಮಸೇನಂ ಸಮಂತತಃ||

ಗದಾಪಾಣಿಯಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ನೋಡಿ

ಗಜಾರೋಹಿಗಳೂ ರಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಟ್ಟು ಅವನನ್ನು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದ
ಸುತ್ತುವರೆದರು.

06098031a ಗಜಮಧ್ಯಮನುಪ್ರಾಪ್ತಃ ಪಾಂಡವಶ್ಚ ವ್ಯರಾಜತ|

06098031c ಮೇಘಜಾಲಸ್ಯ ಮಹತೋ ಯಥಾ ಮಧ್ಯಗತೋ ರವಿಃ||

ಆನೆಗಳ ಮಧ್ಯವನ್ನು ಸೇರಿ ಪಾಂಡವನು ಮಹಾ ಮೇಘ ಜಾಲಗಳ
ನಡುವೆ ಕಾಣುವ ರವಿಯಂತೆ ವಿರಾಜಿಸಿದನು.

06098032a ವ್ಯಧಮತ್ಸ ಗಜಾನೀಕಂ ಗದಯಾ ಪಾಂಡವರ್ಷಭಃ|

06098032c ಮಹಾಭ್ರಜಾಲಮತುಲಂ ಮಾತರಿಶ್ವೇವ ಸಂತತಂ||

ಪಾಂಡವರ್ಷಭನು ಆ ಗಜಸೇನೆಯನ್ನು ಭಿರುಗಾಳಿಯು ಮಹಾ
ಮೋಡಗಳ ಜಾಲವನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲಕಡೆ ಚದುರಿಸಿದನು.

06098033a ತೇ ವಧ್ಯಮಾನಾ ಬಲಿನಾ ಭೀಮಸೇನೇನ ದಂತಿನಃ|

06098033c ಆರ್ತನಾದಂ ರಣೇ ಚಕ್ರುರ್ಗರ್ಜಂತೋ ಜಲದಾ ಇವ||

ಬಲಶಾಲಿ ಭೀಮಸೇನನಿಂದ ವಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಆನೆಗಳು ರಣದಲ್ಲಿ
ಮೋಡಗಳು ಗುಡುಗುವಂತೆ ಗರ್ಜಿಸಿದವು.

06098034a ಬಹುಧಾ ದಾರಿತಶ್ಚೈವ ವಿಷಾಣೈಸ್ತತ್ರ ದಂತಿಭಿಃ|

06098034c ಫುಲ್ಲಾಶೋಕನಿಭಃ ಪಾರ್ಥಃ ಶುಶುಭೇ ರಣಮೂರ್ಧನಿ||

ರಣಮೂರ್ಧನಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಆನೆಗಳಿಂದ ಸೀಳಲ್ಪಟ್ಟ ಮತ್ತು
ಗಾಯಗೊಂಡ ಪಾರ್ಥನು ಹೂಬಿಟ್ಟ ಅಶೋಕವೃಕ್ಷದಂತೆ

ಶೋಭಿಸಿದನು.

06098035a ವಿಷಾಣೇ ದಂತಿನಂ ಗೃಹ್ಯ ನಿರ್ವಿಷಾಣಮಥಾಕರೋತ್|

06098035c ವಿಷಾಣೇನ ಚ ತೇನ್ಯೈವ ಕುಂಭೇಽಭ್ಯಾಹತ್ಯ ದಂತಿನಂ|

06098035e ಪಾತಯಾಮಾಸ ಸಮರೇ ದಂಡಹಸ್ತ ಇವಾಂತಕಃ||

ತಿವಿಯಲು ಬಂದ ದಂತವನ್ನೇ ಹಿಡಿದು ಜಗ್ಗಾಡಿ ಕಿತ್ತು ಅವುಗಳಿಂದಲೇ ದಂಡವನ್ನು ಹಿಡಿದ ಅಂತಕನಂತೆ ಆನೆಗಳ ಕುಂಭಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ತಿವಿದು ಸಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

06098036a ಶೋಣಿತಾಕ್ತಾಂ ಗದಾಂ ಬಿಭ್ರನ್ಮೈದೋಮಜ್ಜಾಕೃತಚ್ಛವಿಃ|

06098036c ಕೃತಾಂಗದಃ ಶೋಣಿತೇನ ರುದ್ರವತ್ಪ್ರತ್ಯದೃಶ್ಯತ||

ರಕ್ತದಿಂದ ನೆನೆದಿದ್ದ ಗದೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಮೇಡಸ್ಸು, ಮಜ್ಜೆಗಳು ಶರೀರದ ಮೇಲೆ ಹಾರಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅವನು ರಕ್ತದಿಂದ ಅಭ್ಯಂಜನ ಮಾಡಿದ ರುದ್ರನಂತೆ ತೋರಿದನು.

06098037a ಏವಂ ತೇ ವಧ್ಯಮಾನಾಸ್ತು ಹತಶೇಷಾ ಮಹಾಗಜಾಃ|

06098037c ಪ್ರಾದ್ರವಂತ ದಿಶೋ ರಾಜನ್ವಿಮೃದ್ನಂತಃ ಸ್ವಕಂ ಬಲಂ||

ರಾಜನ್! ಹೀಗೆ ವಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಉಳಿದಿದ್ದ ಮಹಾಗಜಗಳು ತಮ್ಮದೇ ಸೇನೆಯನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡುತ್ತಾ ಎಲ್ಲಾಕಡೆ ಓಡಿಹೋದವು.

06098038a ದ್ರವದ್ಭಿಸ್ತೈರ್ಮಹಾನಾಗೈಃ ಸಮಂತಾದ್ಭರತರ್ಷಭ|

06098038c ದುರ್ಯೋಧನಬಲಂ ಸರ್ವಂ ಪುನರಾಸೀತ್ಪರಾಙ್ಮುಖಂ||

ಭರತರ್ಷಭ ! ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಗಜಸೈನ್ಯಗಳು ಪಲಾಯನ
ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಉಳಿದ ದುರ್ಯೋಧನನ ಸೇನೆಯೆಲ್ಲವೂ
ಪರಾಙ್ಮುಖವಾಯಿತು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ಭೀಮಪರಾಕ್ರಮೇ ಅಷ್ಟನವತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಮಪರಾಕ್ರಮ ಎನ್ನುವ ತೊಂಭತ್ತೆಂಟನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೯೯

ಸಂಕುಲಯುದ್ಧ (೧-೧೬). ಯುದ್ಧವರ್ಣನೆ (೧೭-೪೭).

06099001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06099001a ಮಧ್ಯಾಹ್ನೇ ತು ಮಹಾರಾಜ ಸಂಗ್ರಾಮಃ ಸಮಪದ್ಯತ|

06099001c ಲೋಕಕ್ಷಯಕರೋ ರೌದ್ರೋ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ಸಹ ಸೋಮಕೈಃ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾರಾಜ ! ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ
ಸೋಮಕರೊಂದಿಗೆ ಭೀಷ್ಮನ ಲೋಕಕ್ಷಯಕಾರಕ ರೌದ್ರ ಸಂಗ್ರಾಮವು
ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

06099002a ಗಾಂಗೇಯೋ ರಥಿನಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಪಾಂಡವಾನಾಮನೀಕಿನೀಂ|

06099002c ವ್ಯಧಮನ್ನಿಶಿತೈರ್ಬಾಣೈಃ ಶತಶೋಽಥ ಸಹಸ್ರಶಃ||

ರಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗಾಂಗೇಯನು ನಿಶಿತ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಪಾಂಡವರ

ಸೇನೆಗಳನ್ನು ನೂರಾರು ಸಹಸ್ರಾರು ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ವಧಿಸಿದನು.

06099003a ಸಮ್ಮಮರ್ದ ಚ ತತ್ತ್ವೈನ್ಯಂ ಪಿತಾ ದೇವವ್ರತಸ್ತವ|

06099003c ಧಾನ್ಯಾನಾಂ ಇವ ಲೂನಾನಾಂ ಪ್ರಕರಂ ಗೋಗಣಾ ಇವ||

ನಿನ್ನ ತಂದೆ ದೇವವ್ರತನು ಹುಲ್ಲಿನಿಂದ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಲು
ಎತ್ತುಗಳು ತುಳಿಯುವಂತೆ ಆ ಸೇನೆಯನ್ನು ಮರ್ದಿಸಿದನು.

06099004a ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಃ ಶಿಖಿಂಡೀ ಚ ವಿರಾಟೋ ದ್ರುಪದಸ್ತಥಾ|

06099004c ಭೀಷ್ಮಮಾಸಾದ್ಯ ಸಮರೇ ಶರೈರ್ಜಘ್ನುರ್ಮಹಾರಥಂ||

ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನ, ಶಿಖಿಂಡಿ, ವಿರಾಟ ಮತ್ತು ದ್ರುಪದರು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಆ
ಮಹಾರಥ ಭೀಷ್ಮನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದು
ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದರು.

06099005a ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಂ ತತೋ ವಿದ್ಧ್ವಾ ವಿರಾಟಂ ಚ ತ್ರಿಭಿಃ ಶರೈಃ|

06099005c ದ್ರುಪದಸ್ಯ ಚ ನಾರಾಚಂ ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಆಗ ಅವನು ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನ ಮತ್ತು ವಿರಾಟರನ್ನು ಮೂರು
ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದು, ದ್ರುಪದನ ಮೇಲೆ ನಾರಾಚವನ್ನು
ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

06099006a ತೇನ ವಿದ್ಧಾ ಮಹೇಷ್ವಾಸಾ ಭೀಷ್ಮೇಣಾಮಿತ್ರಕರ್ಶಿನಾ|

06099006c ಚುಕ್ರುಧುಃ ಸಮರೇ ರಾಜನ್ಬಾದಸ್ಪೃಷ್ಟ್ವಾ ಇವೋರಗಾಃ||

ರಾಜನ್! ಸಮರದಲ್ಲಿ ಆ ಮಹೇಷ್ವಾಸ ಅಮಿತ್ರಕರ್ಶಿ ಭೀಷ್ಮನಿಂದ

ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಅವರು ಕಾಲಿನಿಂದ ತುಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ಸರ್ಪಗಳಂತೆ
ಕ್ರೋಧಿತರಾದರು.

06099007a ಶಿಖಂಡೀ ತಂ ಚ ವಿವ್ಯಾಧ ಭರತಾನಾಂ ಪಿತಾಮಹಂ|

06099007c ಸ್ತ್ರೀಮಯಂ ಮನಸಾ ಧ್ಯಾತ್ವಾ ನಾಸ್ಮೈ ಪ್ರಾಹರದಚ್ಯುತಃ||

ಭಾರತರ ಪಿತಾಮಹನನ್ನು ಶಿಖಂಡಿಯು ಹೊಡೆದರೂ ಕೂಡ ಅವನ
ಸ್ತ್ರೀತ್ವವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಂದುಕೊಂಡು ಆ ಅಚ್ಯುತನು ಅವನನ್ನು
ಪ್ರಹರಿಸಲಿಲ್ಲ.

06099008a ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಸ್ತು ಸಮರೇ ಕ್ರೋಧಾದಗ್ನಿರಿವ ಜ್ವಲನ್|

06099008c ಪಿತಾಮಹಂ ತ್ರಿಭಿರ್ಬಾಣೈರ್ಬಾಹ್ವೋರುರಸಿ ಚಾರ್ಪಯತ್||

ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನಾದರೋ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ
ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಾ ಮೂರು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಪಿತಾಮಹನ ಎದೆಗೆ
ಹೊಡೆದನು.

06099009a ದ್ರುಪದಃ ಪಂಚವಿಂಶತ್ಯಾ ವಿರಾಟೋ ದಶಭಿಃ ಶರೈಃ|

06099009c ಶಿಖಂಡೀ ಪಂಚವಿಂಶತ್ಯಾ ಭೀಷ್ಮಂ ವಿವ್ಯಾಧ ಸಾಯಕೈಃ||

ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ದ್ರುಪದನು ಇಪ್ಪತ್ತೈದರಿಂದ, ವಿರಾಟನು ಹತ್ತು
ಬಾಣಗಳಿಂದ, ಮತ್ತು ಶಿಖಂಡಿಯು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಸಾಯಕಗಳಿಂದ
ಹೊಡೆದರು.

06099010a ಸೋಽತಿವಿದ್ಧೋ ಮಹಾರಾಜ ಭೀಷ್ಮಃ ಸಂಖ್ಯೇ ಮಹಾತ್ಮಭಿಃ|

06099010c ವಸಂತೇ ಪುಷ್ಪಶಬಲೋ ರಕ್ತಾಶೋಕ ಇವಾಬಭೌ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಆ ಮಹಾತ್ಮರಿಂದ ಹೀಗೆ ಅತಿಯಾಗಿ
ಗಾಯಗೊಂಡ ಭೀಷ್ಮನು ವಸಂತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಪ-ಚಿಗುರುಗಳಿಂದ
ಕೂಡಿದ ಅಶೋಕವೃಕ್ಷದಂತೆ ಕೆಂಪಾಗಿ ತೋರಿದನು.

06099011a ತಾನ್ವತ್ಯವಿದ್ಯದ್ಗಾಂಗೇಯಸ್ತ್ರಿಭಿಸ್ತ್ರಿಭಿರಜಿಹ್ಮಗೈಃ|

06099011c ದ್ರುಪದಸ್ಯ ಚ ಭಲ್ಲೇನ ಧನುಶ್ಚಿಚ್ಛೇದ ಮಾರಿಷ||

ಮಾರಿಷ ! ಅವರನ್ನು ಮೂರು ಮೂರು ಜಿಹ್ಮಗಳಿಂದ ತಿರುಗಿ
ಹೊಡೆದು ಗಾಂಗೇಯನು ಭಲ್ಲದಿಂದ ದ್ರುಪದನ ಧನುಸ್ಸನ್ನು
ಕತ್ತರಿಸಿದನು.

06099012a ಸೋಽನ್ಯತ್ಕಾರ್ಮುಕಮಾದಾಯ ಭೀಷ್ಮಂ ವಿವ್ರಾಧ ಪಂಚಭಿಃ|

06099012c ಸಾರಥಿಂ ಚ ತ್ರಿಭಿರ್ಬಾಣೈಃ ಸುಶಿತೈ ರಣಮೂರ್ಧನಿ||

ಆಗ ರಣನೆತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಇನ್ನೊಂದು ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು
ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಐದು ಮತ್ತು ಸಾರಥಿಯನ್ನು ಮೂರು ನಿಶಿತ ಬಾಣಗಳಿಂದ
ಹೊಡೆದನು.

06099013a ತತೋ ಭೀಮೋ ಮಹಾರಾಜ ದ್ರೌಪದ್ಯಾಃ ಪಂಚ ಚಾತ್ಮಜಾಃ|

06099013c ಕೇಕಯಾ ಭ್ರಾತರಃ ಪಂಚ ಸಾತ್ಯಕಿಶ್ಚೈವ ಸಾತ್ವತಃ||

06099014a ಅಭ್ಯದ್ರವಂತ ಗಾಂಗೇಯಂ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಹಿತೇಪ್ಸಯಾ|

06099014c ರಿರಕ್ಷಿಷಂತಃ ಪಾಂಚಾಲ್ಯಂ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಮುಖಿನ್ರಣೇ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಆಗ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಹಿತವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಮತ್ತು
 ರಣಮುಖದಲ್ಲಿ ಪಾಂಚಾಲ್ಯ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ
 ಭೀಮನು ದ್ರೌಪದಿಯ ಐದು ಮಕ್ಕಳು, ಕೇಕಯದ ಐವರು
 ಸಹೋದರರು ಮತ್ತು ಸಾತ್ವತ ಸಾತ್ಯಕಿಯನ್ನೊಡಗೂಡಿ
 ಗಾಂಗೇಯನನ್ನು ಅಕ್ರಮಣಿಸಿದನು.

06099015a ತಥೈವ ತಾವಕಾಃ ಸರ್ವೇ ಭೀಷ್ಮ ರಕ್ಷಾರ್ಥಮುದ್ಯತಾಃ|

06099015c ಪ್ರತ್ಯುದ್ಯಯುಃ ಪಾಂಡುಸೇನಾಂ ಸಹಸ್ಮೈನ್ಯಾ ನರಾಧಿಪ||

ನರಾಧಿಪ ! ಹಾಗೆಯೇ ನಿಮ್ಮ ವರೇಲ್ಲರೂ ಭೀಷ್ಮನ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ
 ಉದ್ಯುಕ್ತರಾಗಿ ಸೇನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಪಾಂಡುಸೇನೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಿ
 ಹೋರಾಡಿದರು.

06099016a ತತ್ರಾಸೀತ್ಸುಮಹದ್ಯುದ್ಧಂ ತವ ತೇಷಾಂ ಚ ಸಂಕುಲಂ|

06099016c ನರಾಶ್ವರಥನಾಗಾನಾಂ ಯಮರಾಷ್ಟ್ರವಿವರ್ಧನಂ||

ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ವರ ಮತ್ತು ಅವರ ನಡುವೆ ಯಮರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನು
 ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವ ಪದಾತಿ-ಕುದುರೆ-ರಥ-ಆನೆಗಳ ಮಹಾ ಸಂಕುಲ
 ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು.

06099017a ರಥೀ ರಥಿನಮಾಸಾದ್ಯ ಪ್ರಾಹಿಣೋದ್ಯಮಸಾದನಂ|

06099017c ತಥೇತರಾನ್ಸಮಾಸಾದ್ಯ ನರನಾಗಾಶ್ವಸಾದಿನಃ||

06099018a ಅನಯನ್ವರಲೋಕಾಯ ಶರೈಃ ಸನ್ನತಪರ್ವಭಿಃ|

06099018c ಅಸ್ತ್ರೈಶ್ಚ ವಿವಿಧೈರ್ಘೋರೈಸ್ತತ್ರ ತತ್ರ ವಿಶಾಂ ಪತೇ||

ರಥಿಗಲು ರಥಿಗಲ ಢೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣಢಾಡಿ ಯಮಸಾಢನಕ್ಕೆ
 ಕಲುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿಶಾಂಪತೇ! ಇತರರು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪಢಾತಿ-ಆನೆ-
 ಕುಢುರೆ ಸವಾರರನ್ನು ಸನ್ನತಪರ್ವ ಶರಗಲಿಂದ ಢತ್ತು ವಿವಿಧ ಘೋರ
 ಅಸ್ತ್ರಗಲಿಂದ ಪರಲೋಕಗಲಿಗೆ ಕಲುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

06099019a ರಥಾಶ್ಚ ರಥಿಭಿರ್ಹೀನಾ ಹತಸಾರಥಯಸ್ತಥಾ|

06099019c ವಿಪ್ರಢ್ರುತಾಶ್ವಾಃ ಸಢರೇ ಢಿಶೋ ಜಗ್ಢುಃ ಸಢಂತತಃ||

ರಥಗಲಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಕುಢುರೆಗಲು ರಥಿಗಲನ್ನು ಕಲೆಢುಕೊಂಡು ಢತ್ತು
 ಸಾರಥಿಗಲನ್ನು ಕಲೆಢುಕೊಂಡು ಸಢರಢಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಲಲ್ಲಿ
 ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು.

06099020a ಢರ್ಢ ಢಾನಾ ನರಾನ್ರಾಜನ್ ಹಯಾಂಶ್ಚ ಸುಬಹೂನ್ರಣೇ|

06099020c ವಾತಾಯಢಾನಾ ಢೃಶ್ಯಂತೇ ಗಂಧರ್ವನಗರೋಪಢಾಃ||

ರಾಜನ್! ರಣಢಲ್ಲಿ ಬಹಲಷ್ಟು ಢನುಷ್ಯರನ್ನು ಢತ್ತು ಕುಢುರೆಗಲನ್ನು
 ಢರ್ಢಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ರಥಗಲು ಗಂಧರ್ವನಗರಗಲಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು.

06099021a ರಥಿನಶ್ಚ ರಥೈರ್ಹೀನಾ ವರ್ಢಿಣಸ್ತೇಜಸಾ ಯುತಾಃ|

06099021c ಕುಂಡಲೋಷ್ಟೀಷ್ಣಿಣಃ ಸರ್ವೇ ನಿಷ್ಕಾಂಗಢವಿಭೂಷಿತಾಃ||

06099022a ಢೇವಪುತ್ರಸಢಾ ರೂಪೇ ಶೌರ್ಯೇ ಶಕ್ರಸಢಾ ಯುಧಿ|

06099022c ಋಢ್ಢ್ಯಾ ವೈಶ್ರವಣಂ ಚಾತಿ ನಯೇನ ಚ ಬೃಹಸ್ಪತಿಂ||

06099023a ಸರ್ವಲೋಕೇಶ್ವರಾಃ ಶೂರಾಸ್ತತ್ರ ತತ್ರ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06099023c ವಿಪ್ರಢ್ರುತಾ ವ್ಯಢೃಶ್ಯಂತ ಪ್ರಾಕೃತಾ ಇವ ಢಾನವಾಃ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಕವಚಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ, ಕುಂಡಲ-
ಕಿರೀಟಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಸರ್ವಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭೂಷಿತರಾದ, ರೂಪದಲ್ಲಿ
ದೇವಪುತ್ರರ ಸಮನಾದ, ಯುದ್ಧ ಶೌರ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಕ್ರನ ಸಮನಾದ,
ವೈಶ್ರವಣನಂತೆ ಶ್ರೀಮಂತರಾದ, ನ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯಂತಿರುವ,
ಸರ್ವ ಲೋಕೇಶ್ವರರಂತಿರುವ ಶೂರ ರಥರು ರಥಹೀನರಾಗಿ ಸಾಧಾರಣ
ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿತು.

06099024a ದಂತಿನಶ್ಚ ನರಶ್ರೇಷ್ಠ ವಿಹೀನಾ ವರಸಾದಿಭಿಃ|

06099024c ಮೃದ್ನಂತಃ ಸ್ವಾನೈಕಾನಿ ಸಂಪೇತುಃ ಸರ್ವಶಬ್ದಗಾಃ||

ನರಶ್ರೇಷ್ಠ! ಆನೆಗಳೂ ಕೂಡ ಮಾವುತರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ
ಸೈನಿಕರನ್ನೇ ತುಳಿಯುತ್ತಾ ಜೋರಾಗಿ ಕೂಗಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲ ಕಡೆ
ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು.

06099025a ವರ್ಮಭಿಶ್ಚಾಮರೈಶ್ಚ ತ್ರೈಃ ಪತಾಕಾಭಿಶ್ಚ ಮಾರಿಷ|

06099025c ಕಕ್ಷಾಭಿರಥ ತೋತ್ರೈಶ್ಚ ಘಂಟಾಭಿಸ್ತೋಮರೈಸ್ತಥಾ||

06099026a ವಿಶೀರ್ಣೈರ್ವಿಪ್ರಧಾವಂತೋ ದೃಶ್ಯಂತೇ ಸ್ಮ ದಿಶೋ ದಶ|

06099026c ನಗಮೇಘಪ್ರತೀಕಾಶೈರ್ಜಲದೋದಯನಿಸ್ವನೈಃ||

ಮಾರಿಷ! ಕಪ್ಪುಮೋಡಗಳಂತೆ ಹೊಳೆಯುವ ಮತ್ತು ಮೋಡಗಳಿಂದ
ಗರ್ಜಿಸುವ ಆನೆಗಳು ಕವಚಗಳನ್ನು, ಚಾಮರ-ಚತ್ರಗಳನ್ನು,
ಪತಾಕೆಗಳನ್ನು, ಕಕ್ಷೆಗಳನ್ನು, ಘಂಟೆಗಳನ್ನು, ಮತ್ತು ತೋಮರಗಳನ್ನು
ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಹತ್ತೂ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಓಡಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದು

ಕಂಡುಬಂದಿತು.

06099027a ತಥೈವ ದಂತಿಭಿರ್ಹೀನಾನ್ಗಜಾರೋಹಾನ್ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06099027c ಪ್ರಧಾವಂತೋಽನ್ವಪಶ್ಯಾಮ ತವ ತೇಷಾಂ ಚ ಸಂಕುಲೇ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಹಾಗೆಯೇ ನಿನ್ನ ಮತ್ತು ಅವರ ಸಂಕುಲಗಳಲ್ಲಿ

ಆನೆಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಗಜಾರೋಹಿಗಳು

ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದೆವು.

06099028a ನಾನಾದೇಶಸಮುತ್ಥಾಂಶ್ಚ ತುರಗಾನ್ ಹೇಮಭೂಷಿತಾನ್|

06099028c ವಾತಾಯಮಾನಾನದ್ರಾಕ್ಷಂ ಶತಶೋಽಥ ಸಹಸ್ರಶಃ||

ನಾನಾ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದ, ಹೇಮಭೂಷಿತ, ವಾಯುವಿನ ವೇಗವುಳ್ಳ

ನೂರಾರು ಸಹಸ್ರಾರು ಕುದುರೆಗಳು ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು

ನೋಡಿದೆವು.

06099029a ಅಶ್ವಾರೋಹಾನ್ ಹತ್ಯೈರಶ್ವೈರ್ಗೃಹೀತಾಸೀನ್ಸಮಂತತಃ|

06099029c ದ್ರವಮಾಣಾನಪಶ್ಯಾಮ ದ್ರಾವ್ಯಮಾಣಾಂಶ್ಚ ಸಂಯುಗೇ||

ಅಶ್ವಾರೋಹಿಗಳು ಖಡ್ಗಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು

ಓಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನೂ, ಕುದುರೆಗಳು ಅವರನ್ನು

ಓಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನೂ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಕಡೆ

ನೋಡಿದೆವು.

06099030a ಗಜೋ ಗಜಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ದ್ರವಮಾಣಂ ಮಹಾರಣೇ|

06099030c ಯಯೌ ವಿಮೃದ್ವಂಸ್ತರಸಾ ಪದಾತೀನ್ವಾಜಿನಸ್ತಥಾ||

ಆನೆಯು ಆನೆಯನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡು ಮಹಾರಣದಲ್ಲಿ ಪದಾತಿಗಳನ್ನೂ
ಕುದುರೆಗಳನ್ನೂ ಧ್ವಂಸಮಾಡಿ ಓಡಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡೆವು.

06099031a ತಥೈವ ಚ ರಥಾನ್ರಾಜನ್ಸ್ಮಮರ್ದ ರಣೇ ಗಜಃ|

06099031c ರಥಶ್ಚೈವ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಪದಾತಿಂ ತುರಗಂ ತಥಾ||

06099032a ವ್ಯಮೃದ್ವಾತ್ಸಮರೇ ರಾಜಂಸ್ತುರಗಾಂಶ್ಚ ನರಾನ್ರಣೇ|

06099032c ಏವಂ ತೇ ಬಹುಧಾ ರಾಜನ್ವಮೃದ್ವಂತಃ ಪರಸ್ಪರಂ||

ರಾಜನ್ ! ಹಾಗೆಯೇ ರಣದಲ್ಲಿ ಆನೆಗಳು ರಥಗಳನ್ನು
ಧ್ವಂಸಮಾಡಿದವು. ರಥಗಳೂ ಕೂಡ ಪದಾತಿಗಳು ಮತ್ತು ಕುದುರೆಗಳ
ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಧ್ವಂಸಮಾಡಿದವು. ರಾಜನ್ ! ಸಮರದಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಗಳು
ರಣದಲ್ಲಿದ್ದ ಪದಾತಿಗಳನ್ನು ತುಳಿದು ಧ್ವಂಸಮಾಡಿದವು. ಹೀಗೆ
ರಾಜನ್ ! ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಧ್ವಂಸಮಾಡಲಾಯಿತು.

06099033a ತಸ್ಮಿನ್ರಾದ್ರೇ ತಥಾ ಯುದ್ಧೇ ವರ್ತಮಾನೇ ಮಹಾಭಯೇ|

06099033c ಪ್ರಾವರ್ತತ ನದೀ ಘೋರಾ ಶೋಣಿತಾಂತ್ರತರಂಗಿಣೀ||

ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಮಹಾಭಯಂಕರ ರೌದ್ರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ರಕ್ತ ಮತ್ತು
ಕರುಳುಗಳು ತರಂಗಗಳಾಗಿದ್ದ ಘೋರ ನದಿಯೊಂದು ಹುಟ್ಟಿ
ಹರಿಯಿತು.

06099034a ಅಸ್ಥಿಸಂಚಯಸಂಘಾಟಾ ಕೇಶಶೈವಲಶಾದ್ವಲಾ|

06099034c ರಥಹ್ರದಾ ಶರಾವರ್ತಾ ಹಯಮೀನಾ ದುರಾಸದಾ||

ಮೂಳೆಗಳ ರಾಶಿಗಳು ಬಂಡೆಗಳಂತಿದ್ದವು, ಕೂದಲುಗಳು
ಪಾಚೆಹುಲ್ಲಿನಂತಿದ್ದವು, ರಥಗಳ ಗುಂಪುಗಳು ಮಡುವುಗಳಾಗಿದ್ದವು,
ಮತ್ತು ಕುದುರೆಗಳು ದುರಾಸದವಾಗಿದ್ದ ಅದರ ಮೀನುಗಳಾಗಿದ್ದವು.

06099035a ಶೀಷೋರ್ಪಲಸಮಾಕೀರ್ಣಾ ಹಸ್ತಿಗ್ರಾಹಸಮಾಕುಲಾ|

06099035c ಕವಚೋಷ್ಟೀಷಫೇನಾಧ್ಯಾ ಧನುದ್ವೀಪಾಸಿಕಚ್ಚಪಾ||

ತಲೆಬುರುಡೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಹೋಗಿತ್ತು. ಆನೆಗಳು ಅದರ
ಮೊಸಳೆಗಳಂತಿದ್ದವು. ಕವಚ ಮತ್ತು ಶಿರಸ್ತ್ರಾಣಗಳು
ನೊರೆಗಳಂತಿದ್ದವು. ಧನುಸ್ಸುಗಳು ಪ್ರವಾಹದಂತೆಯೂ ಕತ್ತಿಗಳು
ಆಮೆಗಳಂತೆಯೂ ಇದ್ದವು.

06099036a ಪತಾಕಾದ್ವಜವೃಕ್ಷಾಧ್ಯಾ ಮರ್ತ್ಯಕೂಲಾಪಹಾರಿಣೀ|

06099036c ಕ್ರವ್ಯಾದಸಂಘಸಂಕೀರ್ಣಾ ಯಮರಾಷ್ಟ್ರವಿವರ್ಧಿನೀ||

06099037a ತಾಂ ನದೀಂ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಃ ಶೂರಾ ಹಯನಾಗರಥಪ್ಲವೈಃ|

06099037c ಪ್ರತೇರುರ್ಬಹವೋ ರಾಜನ್ಭಯಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಮಹಾಹವೇ||

ರಾಜನ್! ಪತಾಕೆ ಮತ್ತು ಧ್ವಜಗಳು ತೀರವೃಕ್ಷಗಳಂತಿದ್ದವು. ಸತ್ತವರ
ಹೆಣಗಳೆಂಬ ತೀರವನ್ನು ಕೊಚ್ಚಿ ಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮಾಂಸಾಹಾರಿ
ಪ್ರಾಣಿ-ಪಕ್ಷಿಗಳು ಆ ನದಿಯ ಹಂಸಗಳಾಗಿದ್ದವು.

ಯಮರಾಷ್ಟ್ರವಿವರ್ಧಿನಿಯಾದ ಆ ನದಿಯನ್ನು ಶೂರ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ರಥ-
ಆನೆ-ಕುದುರೆಗಳನ್ನೇ ದೋಣಿಗಳನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಭಯವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ
ಆ ಮಹಾಹವದಲ್ಲಿ ದಾಟುತ್ತಿದ್ದರು.

06099038a ಅಪೋವಾಹ ರಣೇ ಭೀರೂನ್ಯಶ್ಮಲೇನಾಭಿಸಂವೃತಾನ್|

06099038c ಯಥಾ ವೈತರಣೀ ಪ್ರೇತಾನ್ವೇತರಾಜಪುರಂ ಪ್ರತಿ||

ವೈತರಣಿಯು ಹೇಗೆ ಪ್ರೇತಗಳನ್ನು ಪ್ರೇತರಾಜಪುರಕ್ಕೆ
ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ ರಣದಲ್ಲಿಯ ಆ ನದಿಯು
ಸಂಕೋಚಪಟ್ಟವರನ್ನು, ಕಳವಳದಿಂದಿರುವವರನ್ನು ಒಯ್ಯುತ್ತಿತ್ತು.

06099039a ಪ್ರಾಕ್ರೋಶನ್ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಸ್ತತ್ರ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತದ್ವೈಶಸಂ ಮಹತ್|

06099039c ದುರ್ಯೋಧನಾಪರಾಧೇನ ಕ್ಷಯಂ ಗಚ್ಛಂತಿ ಕೌರವಾಃ||

ಅಲ್ಲಿ ಆ ಮಹಾವಿನಾಶವನ್ನು ನೋಡಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯರೆಲ್ಲರೂ ಸಂಕಟದಿಂದ
ಕೂಗಿದರು: “ದುರ್ಯೋಧನನ ಅಪರಾಧದಿಂದ ಕೌರವರು
ಕ್ಷಯವಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

06099040a ಗುಣವತ್ಸು ಕಥಂ ದ್ವೇಷಂ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರೋ ಜನೇಶ್ವರಃ|

06099040c ಕೃತವಾನ್ಪಾಂಡುಪುತ್ರೇಷು ಪಾಪಾತ್ಮಾ ಲೋಭಮೋಹಿತಃ||

ಜನೇಶ್ವರ ಪಾಪಾತ್ಮಾ ಲೋಭಮೋಹಿತ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರನು ಹೇಗೆ
ತಾನೇ ಗುಣವಂತ ಪಾಂಡುಪುತ್ರರೊಂದಿಗೆ ದ್ವೇಷವನ್ನು
ಸಾಧಿಸುತ್ತಾನೆ?”

06099041a ಏವಂ ಬಹುವಿಧಾ ವಾಚಃ ಶ್ರೂಯಂತೇ ಸ್ಮಾತ್ರ ಭಾರತ|

06099041c ಪಾಂಡವಸ್ತವಸಮ್ಯುಕ್ತಾಃ ಪುತ್ರಾಣಾಂ ತೇ ಸುದಾರುಣಾಃ||

ಭಾರತ ! ಹೀಗೆ ಬಹುವಿಧದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರು ಮತ್ತು

ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರ ಸುದಾರುಣ ಸಮಾಗಮದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದೆವು.

06099042a ತಾ ನಿಶಮ್ಯ ತದಾ ವಾಚಃ ಸರ್ವಯೋಧೈರುದಾಹೃತಾಃ|

06099042c ಆಗಸ್ಯ ತ್ಸರ್ವಲೋಕಸ್ಯ ಪುತ್ರೋ ದುರ್ಯೋಧನಸ್ತವ||

06099043a ಭೀಷ್ಮಂ ದ್ರೋಣಂ ಕೃಪಂ ಚೈವ ಶಲ್ಯಂ ಚೋವಾಚ ಭಾರತ|

06099043c ಯುಧ್ಯಧ್ವಮನಹಂಕಾರಾಃ ಕಿಂ ಚಿರಂ ಕುರುಥೇತಿ ಚ||

ಭಾರತ! ಸರ್ವ ಯೋಧರು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಸರ್ವ ಲೋಕವನ್ನೂ ಅನಾದರಿಸುವ ನಿನ್ನ ಮಗ ದುರ್ಯೋಧನನು ಭೀಷ್ಮ, ದ್ರೋಣ, ಕೃಪ ಮತ್ತು ಶಲ್ಯರಿಗೆ “ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಯುದ್ಧಮಾಡಿ! ಏಕೆ ತಡಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀರಿ?” ಎಂದನು.

06099044a ತತಃ ಪ್ರವವೃತೇ ಯುದ್ಧಂ ಕುರೂಣಾಂ ಪಾಂಡವೈಃ ಸಹ|

06099044c ಅಕ್ಷದ್ಯೂತಕೃತಂ ರಾಜನ್ಸುಘೋರಂ ವೈಶಸಂ ತದಾ||

ಆಗ ರಾಜನ್! ಅಕ್ಷದ್ಯೂತವನ್ನಾಡಿದ ಕುರುಗಳ ಮತ್ತು ಪಾಂಡವರ ನಡುವೆ ಸುಘೋರವಾದ ವಿನಾಶಕಾರಿ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು.

06099045a ಯತ್ಪುರಾ ನ ನಿಗೃಹ್ಣೀಷೇ ವಾರ್ಯಮಾಣೋ ಮಹಾತ್ಮಭಿಃ|

06099045c ವೈಚಿತ್ರವೀರ್ಯ ತಸ್ಯೇದಂ ಫಲಂ ಪಶ್ಯ ತಥಾವಿಧಂ||

ವೈಚಿತ್ರವೀರ್ಯ! ಹಿಂದೆ ನೀನು ಅದನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಾತ್ಮರನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸದೇ ಇದ್ದುದರ ಫಲವನ್ನು ಇಂದು ಯಥಾವಿಧವಾಗಿ ನೋಡು.

06099046a ನ ಹಿ ಪಾಂಡುಸುತಾ ರಾಜನ್ಸಸ್ಮಿನ್ಯಾಃ ಸಪದಾನುಗಾಃ|

06099046c ರಕ್ಷಂತಿ ಸಮರೇ ಪ್ರಾಣಾನ್ಕೌರವಾ ವಾ ವಿಶಾಂ ಪತೇ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಸಮರದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡುಸುತರಾಗಲೀ ಅಥವಾ
ಕೌರವರಾಗಲೀ, ಅವರ ಸೇನೆಗಳಾಗಲೀ, ಅವರ
ಅನುಯಾಯಿಗಳಾಗಲೀ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

06099047a ಏತಸ್ಮಾತ್ ಕಾರಣಾದ್ಭೋರೋ ವರ್ತತೇ ಸ್ಮ ಜನಕ್ಷಯಃ|

06099047c ದೈವಾದ್ವಾ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ ತವ ಚಾಪನಯಾನ್ವಪ||

ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ! ನೃಪ! ಇದೇ ಕಾರಣದಿಂದ, ದೈವದಿಂದಲೋ
ಅಥವಾ ನಿನ್ನ ಅನ್ಯಾಯಗಳಿಂದಲೋ ಈ ಘೋರ ಜನಕ್ಷಯವು
ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ಸಂಕುಲಯುದ್ಧೇ ಏಕೋನಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಸಂಕುಲಯುದ್ಧ ಎನ್ನುವ ತೊಂಭತ್ತೊಂಭತ್ತನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೦೦

ಅರ್ಜುನ-ಸುಶರ್ಮರ ಯುದ್ಧ (೧-೧೫). ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧಗಳು (೧೬-
೨೬). ಸಾತ್ಯಕಿ-ಭೀಷ್ಮರ ಯುದ್ಧ (೨೭-೩೭).

06100001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06100001a ಅರ್ಜುನಸ್ತು ನರವ್ಯಾಘ್ರ ಸುಶರ್ಮಪ್ರಮುಖಾನ್ಘ್ರಪಾನ್|

06100001c ಅನಯತ್ವೇತರಾಜಸ್ಯ ಭವನಂ ಸಾಯಕೈಃ ಶಿತೈಃ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ನರವ್ಯಾಘ್ರ! ಅರ್ಜುನನಾದರೋ
ಸುಶರ್ಮನ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ನೃಪರನ್ನು ನಿಶಿತ ಸಾಯಕಗಳಿಂದ
ಪ್ರೇತರಾಜನ ಭವನಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು.

06100002a ಸುಶರ್ಮಾಪಿ ತತೋ ಬಾಣೈಃ ಪಾರ್ಥಂ ವಿವ್ಯಾಧ ಸಂಯುಗೇ|

06100002c ವಾಸುದೇವಂ ಚ ಸಪ್ತತ್ಯಾ ಪಾರ್ಥಂ ಚ ನವಭಿಃ ಪುನಃ||

ಸುಶರ್ಮನೂ ಕೂಡ ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಪಾರ್ಥನನ್ನು ಮತ್ತು
ಪುನಃ ಏಳರಿಂದ ವಾಸುದೇವನನ್ನು ಹಾಗೂ ಎಂಭತ್ತರಿಂದ
ಪಾರ್ಥನನ್ನು ಹೊಡೆದನು.

06100003a ತಾನ್ನಿವಾರ್ಯ ಶರೌಘೇಣ ಶಕ್ರಸೂನುರ್ಮಹಾರಥಃ|

06100003c ಸುಶರ್ಮಣೋ ರಣೇ ಯೋಧಾನ್ಪ್ರಾಹಿಣೋದ್ಯಮಸಾದನಂ||

ಅವನನ್ನು ಶರೌಘಗಳಿಂದ ತಡೆದು ಮಹಾರಥ ಶಕ್ರಸೂನುವು ರಣದಲ್ಲಿ
ಸುಶರ್ಮನ ಯೋಧರನ್ನು ಯಮಸಾದನಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು.

06100004a ತೇ ವಧ್ಯಮಾನಾಃ ಪಾರ್ಥೇನ ಕಾಲೇನೇವ ಯುಗಕ್ಷಯೇ|

06100004c ವ್ಯದ್ರವಂತ ರಣೇ ರಾಜನ್ಭಯೇ ಜಾತೇ ಮಹಾರಥಾಃ||

ರಾಜನ್! ಯುಗಕ್ಷಯದಲ್ಲಿ ಕಾಲನಂತೆ ಪಾರ್ಥನಿಂದ ವಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆ
ಮಹಾರಥರಿಗೆ ಭಯವು ಹುಟ್ಟಿ ಪಲಾಯನ ಮಾಡಿದರು.

06100005a ಉತ್ಸೃಜ್ಯ ತುರಗಾನ್ಯೇ ಚಿದ್ರಥಾನ್ಯೇ ಚಿಚ್ಚ ಮಾರಿಷ|

06100005c ಗಜಾನನ್ಯೇ ಸಮುತ್ಸೃಜ್ಯ ಪ್ರಾದ್ರವಂತ ದಿಶೋ ದಶ||

ಮಾರಿಷ! ಕೆಲವರು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಕೆಲವರು ರಥಗಳನ್ನು
ಬಿಟ್ಟು, ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಆನೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹತ್ತೂ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ
ಓಡತೊಡಗಿದರು.

06100006a ಅಪರೇ ತುದ್ಯಮಾನಾಸ್ತು ವಾಜಿನಾಗರಥಾ ರಣಾತ್|

06100006c ತ್ವರಯಾ ಪರಯಾ ಯುಕ್ತಾಃ ಪ್ರಾದ್ರವಂತ ವಿಶಾಂ ಪತೇ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ತಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಕುದುರೆ, ರಥ, ಆನೆಗಳನ್ನು
ಕರೆದುಕೊಂಡು ತ್ವರೆಮಾಡಿ ರಣದಿಂದ ಪಲಾಯನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

06100007a ಪಾದಾತಾಶ್ಚಾಪಿ ಶಸ್ತ್ರಾಣಿ ಸಮುತ್ಸೃಜ್ಯ ಮಹಾರಣೇ|

06100007c ನಿರಪೇಕ್ಷಾ ವ್ಯಧಾವಂತ ತೇನ ತೇನ ಸ್ಮ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಪದಾತಿಗಳು ಕೂಡ ಮಹಾರಣದಲ್ಲಿ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಬಿಸುಟು
ಇತರರ ಮೇಲೆ ಅನುಕಂಪವಿಲ್ಲದೇ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಓಡಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು.

06100008a ವಾಯ್ವಮಾಣಾಃ ಸ್ಮ ಬಹುಶಸ್ತ್ರೈರ್ಗರ್ತೇನ ಸುಶರ್ಮಣಾ|

06100008c ತಥಾನೈಃ ಪಾರ್ಥಿವಶ್ರೇಷ್ಠೈರ್ನ ವ್ಯತಿಷ್ಠಂತ ಸಂಯುಗೇ||

ತ್ಯೈರ್ಗರ್ತ ಸುಶರ್ಮ ಮತ್ತು ಇತರ ಪಾರ್ಥಿವಶ್ರೇಷ್ಠರು ಅವರನ್ನು
ಬಹಳವಾಗಿ ತಡೆದರೂ ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಅವರು ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ.

06100009a ತದ್ಬಲಂ ಪ್ರದ್ರುತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪುತ್ರೋ ದುರ್ಯೋಧನಸ್ತವ|

06100009c ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ರಣೇ ಭೀಷ್ಮಂ ಸರ್ವಸೈನ್ಯಪುರಸ್ಕೃತಂ||

06100010a ಸರ್ವೋದ್ಯೋಗೇನ ಮಹತಾ ಧನಂಜಯಮುಪಾದ್ರವತ್|

06100010c ತ್ರಿಗರ್ತಾ ಧಿಪತೇರರ್ಥೇ ಜೀವಿತಸ್ಯ ವಿಶಾಂ ಪತೇ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಆ ಸೇನೆಯು ಪಲಾಯನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ
ನಿನ್ನ ಮಗ ದುರ್ಯೋಧನನು ರಣದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು
ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಸರ್ವಸೇನೆಗಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ
ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಕೊಂಡು ತ್ರಿಗರ್ತರಾಜನ ಜೀವವನ್ನುಳಿಸಲು ಧನಂಜಯನ
ಮೇಲೆರಗಿದನು.

06100011a ಸ ಏಕಃ ಸಮರೇ ತಸ್ಥೌ ಕಿರನ್ಬಹುವಿಧಾಂ ಶರಾನ್|

06100011c ಭ್ರಾತೃಭಿಃ ಸಹಿತಃ ಸರ್ವೈಃ ಶೇಷಾ ವಿಪ್ರದ್ರುತಾ ನರಾಃ||

ಅವನೊಬ್ಬನೇ ಬಹುವಿಧದ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಬೀರುತ್ತಾ ತನ್ನ
ಸಹೋದರರೊಂದಿಗೆ ಸಮರದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದನು. ಉಳಿದವರೆಲ್ಲರೂ
ಪಲಾಯನ ಮಾಡಿದ್ದರು.

06100012a ತಥೈವ ಪಾಂಡವಾ ರಾಜನ್ಸರ್ವೋದ್ಯೋಗೇನ ದಂಶಿತಾಃ|

06100012c ಪ್ರಯಯುಃ ಫಲ್ಗುನಾರ್ಥಾಯ ಯತ್ರ ಭೀಷ್ಮೋ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ||

ರಾಜನ್! ಹಾಗೆಯೇ ಪಾಂಡವರೂ ಕೂಡ
ಸರ್ವಸೇನೆಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಕವಚಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಫಲ್ಗುನನಿಗಾಗಿ
ಭೀಷ್ಮನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು.

06100013a ಜಾನಂತೋಽಪಿ ರಣೇ ಶೌರ್ಯಂ ಘೋರಂ ಗಾಂಡೀವಧನ್ವನಃ|

06100013c ಹಾಹಾಕಾರಕೃತೋತ್ಸಾಹಾ ಭೀಷ್ಮಂ ಜಗ್ಮುಃ ಸಮಂತತಃ||

ಗಾಂಡೀವಧನ್ವಿಯ ಘೋರ ಶೌರ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ಅವರು ಹಾಹಾಕಾರಗೈಯುತ್ತಾ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಹೋಗಿ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದರು.

06100014a ತತಸ್ತಾಲಧ್ವಜಃ ಶೂರಃ ಪಾಂಡವಾನಾಮನೀಕಿನೀಂ|

06100014c ಚಾದಯಾಮಾಸ ಸಮರೇ ಶರೈಃ ಸನ್ನತಪರ್ವಭಿಃ||

ಆಗ ಶೂರ ತಾಲಧ್ವಜನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರ ಸೇನೆಯನ್ನು ಸನ್ನತಪರ್ವ ಶರಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿ ಬಿಟ್ಟನು.

06100015a ಏಕೀಭೂತಾಸ್ತತಃ ಸರ್ವೇ ಕುರವಃ ಪಾಂಡವೈಃ ಸಹ|

06100015c ಅಯುಧ್ಯಂತ ಮಹಾರಾಜ ಮಧ್ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ತೇ ದಿವಾಕರೇ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಸೂರ್ಯನು ನಡುನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಬರಲು ಕುರುಗಳು ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದಾಗಿ ಪಾಂಡವರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

06100016a ಸಾತ್ಯಕಿಃ ಕೃತವರ್ಮಾಣಂ ವಿದ್ವಾ ಪಂಚಭಿರಾಯಸೈಃ|

06100016c ಅತಿಷ್ಠದಾಹವೇ ಶೂರಃ ಕಿರನ್ ಬಾಣಾನ್ ಸಹಸ್ರಶಃ||

ಶೂರ ಸಾತ್ಯಕಿಯು ಕೃತವರ್ಮನನ್ನು ಐದು ಆಯಸಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದು ಸಹಸ್ರಾರು ಬಾಣಗಳನ್ನು ಹರಡಿ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದನು.

06100017a ತಥೈವ ದ್ರುಪದೋ ರಾಜಾ ದ್ರೋಣಂ ವಿದ್ವಾ ಶಿತೈಃ ಶರೈಃ|

06100017c ಪುನರ್ವಿವ್ಯಾಧ ಸಪ್ತತ್ಯಾ ಸಾರಥಿಂ ಚಾಸ್ಯ ಸಪ್ತಭಿಃ||

ಹಾಗೆಯೇ ರಾಜ ದ್ರುಪದನು ದ್ರೋಣನನ್ನು ನಿಶಿತ ಶರಗಳಿಂದ
ಹೊಡೆದು ಪುನಃ ಅವನನ್ನು ಏಳರಿಂದ ಮತ್ತು ಸಾರಥಿಯನ್ನು
ಏಳರಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06100018a ಭೀಮಸೇನಸ್ತು ರಾಜಾನಂ ಬಾಹ್ಲಿಕಂ ಪ್ರಪಿತಾಮಹಂ|

06100018c ವಿದ್ವಾ ನದನ್ಮಹಾನಾದಂ ಶಾರ್ದೂಲ ಇವ ಕಾನನೇ||

ಭೀಮಸೇನನಾದರೋ ಪ್ರಪಿತಾಮಹ ರಾಜಾ ಬಾಹ್ಲೀಕನನ್ನು ಹೊಡೆದು
ಕಾನನದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹದಂತೆ ಮಹಾನಾದಗೈದನು.

06100019a ಆರ್ಜುನಿಶ್ಚಿತ್ರಸೇನೇನ ವಿದ್ಧೋ ಬಹುಭಿರಾಶುಗೈಃ|

06100019c ಚಿತ್ರಸೇನಂ ತ್ರಿಭಿರ್ಬಾಣೈರ್ವಿವ್ಯಾಧ ಹೃದಯೇ ಭೃಶಂ||

ಚಿತ್ರಸೇನನಿಂದ ಅನೇಕ ಆಶುಗಳಿಂದ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಆರ್ಜುನಿಯು
ಚಿತ್ರಸೇನನ ಹೃದಯವನ್ನು ಮೂರು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ
ಹೊಡೆದನು.

06100020a ಸಮಾಗತೌ ತೌ ತು ರಣೇ ಮಹಾಮಾತ್ರೌ ವ್ಯರೋಚತಾಂ|

06100020c ಯಥಾ ದಿವಿ ಮಹಾಘೋರೌ ರಾಜನ್ಬಧಶನ್ಯೈಶ್ಚರೌ||

ರಾಜನ್! ದಿವಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾಘೋರರಾದ ಬುಧ-ಶನ್ಯೈಶ್ಚರರಂತೆ
ರಣದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದ ಆ ಮಹಾಕಾಯರಿಬ್ಬರೂ ಬೆಳಗಿದರು.

06100021a ತಸ್ಯಾಶ್ವಾಂಶ್ಚತುರೋ ಹತ್ವಾ ಸೂತಂ ಚ ನವಭಿಃ ಶರೈಃ|

06100021c ನನಾದ ಬಲವನ್ನಾದಂ ಸೌಭದ್ರಃ ಪರವೀರಹಾ||

ಪರವೀರಹ ಸೌಭದ್ರನು ಅವನ ನಾಲ್ಕೂ ಕುದುರೆಗಳನ್ನೂ ಸೂತನನ್ನೂ
ಒಂಭತ್ತು ಶರಗಳಿಂದ ಸಂಹರಿಸಿ ಜೋರಾಗಿ ಕೂಗಿದನು.

06100022a ಹತಾಶ್ವಾತ್ಮ ರಥಾತ್ಕೂರ್ಣಮವಪ್ಲುತ್ಯ ಮಹಾರಥಃ|

06100022c ಆರುರೋಹ ರಥಂ ತೂರ್ಣಂ ದುರ್ಮುಖಿಸ್ಯ ವಿಶಾಂ ಪತೇ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಅಶ್ವಗಳು ಹತರಾಗಲು ಆ ಮಹಾರಥನು ತಕ್ಷಣವೇ
ರಥದಿಂದ ಧುಮುಕಿ ದುರ್ಮುಖಿನ ರಥವನ್ನೇರಿದರು.

06100023a ದ್ರೋಣಶ್ಚ ದ್ರುಪದಂ ವಿದ್ಧ್ವಾ ಶರೈಃ ಸನ್ನತಪರ್ವಭಿಃ|

06100023c ಸಾರಥಿಂ ಚಾಸ್ಯ ವಿವ್ಯಾಧ ತ್ವರಮಾಣಃ ಪರಾಕ್ರಮೀ||

ಪರಾಕ್ರಮೀ ದ್ರೋಣನು ದ್ರುಪದನನ್ನು ಸನ್ನತಪರ್ವ ಶರಗಳಿಂದ
ಹೊಡೆದು ತಕ್ಷಣವೇ ಅವನ ಸಾರಥಿಯನ್ನೂ ಹೊಡೆದನು.

06100024a ಪೀಡ್ಯಮಾನಸ್ತತೋ ರಾಜಾ ದ್ರುಪದೋ ವಾಹಿನೀಮುಖೇ|

06100024c ಅಪಾಯಾಜ್ಜ ವನ್ಯೈರಶ್ವೈಃ ಪೂರ್ವವೈರಮನುಸ್ಮರನ್||

ಸೇನಾಮುಖದಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ಪೀಡೆಗೊಳಗಾದ ರಾಜಾ ದ್ರುಪದನು
ಹಿಂದಿನ ವೈರವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು ವೇಗಶಾಲಿ ಕುದುರೆಗಳ ಮೇಲೇರಿ
ಪಲಾಯನ ಮಾಡಿದನು.

06100025a ಭೀಮಸೇನಸ್ತು ರಾಜಾನಂ ಮುಹೂರ್ತಾದಿವ ಬಾಹ್ಲಿಕಂ|

06100025c ವ್ಯಶ್ವಸೂತರಥಂ ಚಕ್ರೇ ಸರ್ವಸೈನ್ಯಸ್ಯ ಪಶ್ಯತಃ||

ಭೀಮಸೇನನಾದರೋ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲ ಸೇನೆಗಳೂ

ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ರಾಜ ಬಾಹ್ಯೀಕನ ಕುದುರೆಗಳು, ಸಾರಥಿ ಮತ್ತು ರಥವನ್ನು ಧ್ವಂಸ ಮಾಡಿದನು.

06100026a ಸಸಂಭ್ರಮೋ ಮಹಾರಾಜ ಸಂಶಯಂ ಪರಮಂ ಗತಃ|

06100026c ಅವಪ್ಲುತ್ಯ ತತೋ ವಾಹಾದ್ಬಾಹ್ಲಿಕಃ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ|

06100026e ಆರುರೋಹ ರಥಂ ತೂರ್ಣಂ ಲಕ್ಷ್ಮಣಸ್ಯ ಮಹಾರಥಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಆಗ ಗಾಭರಿಗೊಂಡು ಅತೀವ ಸಂಶಯದಿಂದ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಬಾಹ್ಯೀಕನು ವಾಹನದಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಹಾರಿ ತಕ್ಷಣವೇ ಮಹಾರಥ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ರಥವನ್ನೇರಿದನು.

06100027a ಸಾತ್ಯಕಿಃ ಕೃತವರ್ಮಾಣಂ ವಾರಯಿತ್ವಾ ಮಹಾರಥಃ|

06100027c ಶರೈರ್ಬಹುವಿಧೈ ರಾಜನ್ನಾಸಸಾದ ಪಿತಾಮಹಂ||

ರಾಜನ್ ! ಕೃತವರ್ಮನನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿದು ಮಹಾರಥ ಸಾತ್ಯಕಿಯು ಬಹುವಿಧದ ಶರಗಳಿಂದ ಪಿತಾಮಹನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದನು.

06100028a ಸ ವಿದ್ಧ್ವಾ ಭಾರತಂ ಷಷ್ಠ್ಯಾ ನಿಶಿತೈರ್ಲೋಮವಾಹಿಭಿಃ|

06100028c ನನರ್ತೇವ ರಥೋಪಸ್ಥೇ ವಿಧುನ್ವಾನೋ ಮಹದ್ಧನುಃ||

ಅವನು ಭಾರತನನ್ನು ಅರವತ್ತು ನಿಶಿತ ಲೋಮವಾಹಿಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು. ಅವನು ಮಹಾಧನುಸ್ಸನ್ನು ಅಲುಗಾಡಿಸುತ್ತಾ ರಥದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನರ್ತಿಸುವಂತಿದ್ದನು.

06100029a ತಸ್ಯಾಯಸೀಂ ಮಹಾಶಕ್ತಿಂ ಚಿಕ್ಷೇಪಾಥ ಪಿತಾಮಹಃ|

06100029c ಹೇಮಚಿತ್ರಾಂ ಮಹಾವೇಗಾಂ ನಾಗಕನ್ಯೋಪಮಾಂ ಶುಭಾಂ||

ಅವನ ಮೇಲೆ ಪಿತಾಮಹನು ಹೇಮಚಿತ್ರದ, ಮಹಾವೇಗದ,
ನಾಗಕನ್ಯೆಯಂತೆ ಶುಭವಾಗಿದ್ದ ಮಹಾ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಎಸೆದನು.

06100030a ತಾಮಾಪತಂತೀಂ ಸಹಸಾ ಮೃತ್ಯುಕಲ್ಪಾಂ ಸುತೇಜನಾಂ|

06100030c ಧ್ವಂಸಯಾಮಾಸ ವಾಷ್ಣೇಯೋ ಲಾಘವೇನ ಮಹಾಯಶಾಃ||

ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಬೀಳಲು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಮೃತ್ಯುವನಂದಿದ್ದ ಆ
ತೇಜಸ್ಸುಳ್ಳದ್ದನ್ನು ವಾಷ್ಣೇಯನು ತಕ್ಷಣವೇ ಕೈಚಳಕದಿಂದ
ಧ್ವಂಸಮಾಡಿದನು.

06100031a ಅನಾಸಾದ್ಯ ತು ವಾಷ್ಣೇಯಂ ಶಕ್ತಿಃ ಪರಮದಾರುಣಾ|

06100031c ನ್ಯಪತದ್ಧರಣೀಪೃಷ್ಠೇ ಮಹೋಲ್ಕೇವ ಗತಪ್ರಭಾ||

ವಾಷ್ಣೇಯನನ್ನು ತಲುಪದಿದ್ದ ಆ ಪರಮದಾರುಣ ಶಕ್ತಿಯು
ಪ್ರಭೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಮಹಾಉಲ್ಕದಂತೆ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ
ಬಿದ್ದಿತು.

06100032a ವಾಷ್ಣೇಯಸ್ತು ತತೋ ರಾಜನ್ಸ್ಯಾಂ ಶಕ್ತಿಂ ಘೋರದರ್ಶನಾಂ|

06100032c ವೇಗವದ್ಗ್ರಹ್ಯ ಚಿಕ್ಷೇಪ ಪಿತಾಮಹರಥಂ ಪ್ರತಿ||

ರಾಜನ್! ಆಗ ವಾಷ್ಣೇಯನಾದರೋ ನೋಡಲು ಘೋರವಾಗಿದ್ದ
ತನ್ನದೇ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ವೇಗದಿಂದ ಪಿತಾಮಹನ ರಥದ ಮೇಲೆ
ಎಸೆದನು.

06100033a ವಾಷ್ಣೇಯಭುಜವೇಗೇನ ಪ್ರಣುನ್ನಾ ಸಾ ಮಹಾಹವೇ|

06100033c ಅಭಿದುದ್ರಾವ ವೇಗೇನ ಕಾಲರಾತ್ರಿಯಥಾ ನರಂ||

ವಾಷ್ಣೇಯನ ಭುಜವೇಗದಿಂದ ಪ್ರಯಾಣಿಸಿದ ಅದು ಮಹಾಹವದಲ್ಲಿ
ಕಾಲರಾತ್ರಿಯಂತೆ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದಿತು.

06100034a ತಾಮಾಪತಂತೀಂ ಸಹಸಾ ದ್ವಿಧಾ ಚಿಚ್ಛೇದ ಭಾರತ|

06100034c ಕ್ಷುರಪ್ರಾಭ್ಯಾಂ ಸುತೀಕ್ಷ್ಣಾಭ್ಯಾಂ ಸಾನ್ವಕೀರ್ಯತ ಭೂತಲೇ||

ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಅದನ್ನು ಭಾರತನು ಎರಡು ತೀಕ್ಷ್ಣ ಕ್ಷುರಪ್ರಗಳಿಂದ ತಕ್ಷಣವೇ
ಎರಡಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿ, ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬೀಳಿಸಿದನು.

06100035a ಚಿತ್ವಾ ತು ಶಕ್ತಿಂ ಗಾಂಗೇಯಃ ಸಾತ್ಯಕಿಂ ನವಭಿಃ ಶರೈಃ|

06100035c ಆಜಘಾನೋರಸಿ ಕ್ರುದ್ಧಃ ಪ್ರಹಸನ್ ಶತ್ರುಕರ್ಶನಃ||

ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಗೆದ್ದು ಶತ್ರುಕರ್ಶನ ಗಾಂಗೇಯನು ಜೋರಾಗಿ ನಕ್ಕು
ಸಾತ್ಯಕಿಯನ್ನು ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಒಂಭತ್ತು ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06100036a ತತಃ ಸರಥನಾಗಾಶ್ವಾಃ ಪಾಂಡವಾಃ ಪಾಂಡುಪೂರ್ವಜ|

06100036c ಪರಿವವ್ರೂ ರಣೇ ಭೀಷ್ಮಂ ಮಾಧವತ್ರಾಣಕಾರಣಾತ್||

ಪಾಂಡುಪೂರ್ವಜ ! ಆಗ ಮಾಧವನು ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದುದರಿಂದ
ಪಾಂಡವರು ರಥ-ಆನೆ-ಕುದುರೆಗಳೊಂದಿಗೆ ರಣದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು
ಸುತ್ತುವರೆದರು.

06100037a ತತಃ ಪ್ರವವೃತೇ ಯುದ್ಧಂ ತುಮುಲಂ ಲೋಮಹರ್ಷಣಂ|

06100037c ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಕುರೂಣಾಂ ಚ ಸಮರೇ ವಿಜಯೈಷಿಣಾಂ||

ಆಗ ಸಮರದಲ್ಲಿ ವಿಜಯವನ್ನು ಬಯಸಿದ ಪಾಂಡವರ ಮತ್ತು ಕುರುಗಳ ಲೋಮಹರ್ಷಣ ತುಮುಲ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ವಾಷ್ಣೇಯಯುದ್ಧೇ ಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ವಾಷ್ಣೇಯಯುದ್ಧ ಎನ್ನುವ ನೂರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೦೧

ದುಃಶಾಸನನಿಗೆ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಹೇಳಿ ದುರ್ಯೋಧನನು
ಶಕುನಿಯ ಒಂದುಲಕ್ಷ ಕುದುರೆಗಳ ಅಶ್ವಸೇನೆಯಿಂದ ಪಾಂಡವರ
ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿಸಿದುದು (೧-೧೫). ಯುಧಿಷ್ಠಿರ-
ಮಾದ್ರೀಪುತ್ರರು ಆ ಅಶ್ವಸೇನೆಯನ್ನು ಧ್ವಂಸಗೊಳಿಸಿದುದು (೧೬-೨೪).
ಯುಧಿಷ್ಠಿರ-ಮಾದ್ರೀಪುತ್ರರು ಶಲ್ಯನ ಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ
ಯುದ್ಧಮಾಡಿದುದು (೨೫-೩೩).

06101001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06101001a ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಭೀಷ್ಮಂ ರಣೇ ಕ್ರುದ್ಧಂ ಪಾಂಡವೈರಭಿಸಂವೃತಂ|

06101001c ಯಥಾ ಮೇಘೈರ್ಮಹಾರಾಜ ತಪಾಂತೇ ದಿವಿ ಭಾಸ್ಕರಂ||

06101002a ದುರ್ಯೋಧನೋ ಮಹಾರಾಜ ದುಃಶಾಸನಮಭಾಷತ|

06101002c ಏಷ ಶೂರೋ ಮಹೇಷ್ವಾಸೋ ಭೀಷ್ಮಃ ಶತ್ರುನಿಷಾದನಃ||

06101003a ಚಾದಿತಃ ಪಾಂಡವೈಃ ಶೂರೈಃ ಸಮಂತಾದ್ಭರತರ್ಷಭ|

06101003c ತಸ್ಯ ಕಾರ್ಯಂ ತ್ವಯಾ ವೀರ ರಕ್ಷಣಂ ಸುಮಹಾತ್ಮನಃ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾರಾಜ! ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಬೇಸಗೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮೋಡಗಳು ಭಾಸ್ಕರನನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ರಣದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರು ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಮುತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಕ್ರುದ್ಧನಾದ ದುರ್ಯೋಧನನು ದುಃಶಾಸನನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಭರತರ್ಷಭ! ಈ ಶೂರ ಮಹೇಷ್ವಾಸ ಶತ್ರುನಿಷಾದನ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಶೂರ ಪಾಂಡವರು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ. ವೀರ! ಆ ಸುಮಹಾತ್ಮನ ರಕ್ಷಣೆಯ ಕಾರ್ಯವು ನಿನ್ನದು.

06101004a ರಕ್ಷ್ಯ ಮಾಣೋ ಹಿ ಸಮರೇ ಭೀಷ್ಮೋಽಸ್ಮಾಕಂ ಪಿತಾಮಹಃ|

06101004c ನಿಹನ್ಯಾತ್ಸಮರೇ ಯತ್ತಾನ್ಪಾಂಚಾಲಾನ್ಪಾಂಡವೈಃ ಸಹ||

ಏಕೆಂದರೆ ಸಮರದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವ ಪಿತಾಮಹನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲು ಪಾಂಡವರೊಂದಿಗೆ ಪಾಂಚಾಲರು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

06101005a ತತ್ರ ಕಾರ್ಯಮಹಂ ಮನ್ಯೇ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯೈವಾಭಿರಕ್ಷಣಂ|

06101005c ಗೋಪ್ತಾ ಹ್ಯೇಷ ಮಹೇಷ್ವಾಸೋ ಭೀಷ್ಮೋಽಸ್ಮಾಕಂ ಪಿತಾಮಹಃ||

ಅಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದೇ ಕಾರ್ಯವೆಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಈ ಮಹೇಷ್ವಾಸ ಭೀಷ್ಮ ಪಿತಾಮಹನೇ ನಮ್ಮ ರಕ್ಷಕ.

06101006a ಸ ಭವಾನ್ಸರ್ವಸೈನ್ಯೇನ ಪರಿವಾರ್ಯ ಪಿತಾಮಹಂ|

06101006c ಸಮರೇ ದುಷ್ಕರಂ ಕರ್ಮ ಕುರ್ವಾಣಂ ಪರಿರಕ್ಷತು||

ನೀನು ಸರ್ವಸೇನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಪಿತಾಮಹನನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದು
ಸಮರದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ದುಷ್ಕರ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.”

06101007a ಏವಮುಕ್ತಸ್ತು ಸಮರೇ ಪುತ್ರೋ ದುಃಶಾಸನಸ್ತವ|

06101007c ಪರಿವಾಯ್ ಸ್ಥಿತೋ ಭೀಷ್ಮಂ ಸೈನ್ಯೇನ ಮಹತಾ ವೃತಃ||

ಸಮರದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ನಿನ್ನ ಮಗ ದುಃಶಾಸನನು ಮಹಾ
ಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ಆವೃತನಾಗಿ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದು ನಿಂತನು.

06101008a ತತಃ ಶತಸಹಸ್ರೇಣ ಹಯಾನಾಂ ಸುಬಲಾತ್ಮಜಃ|

06101008c ವಿಮಲಪ್ರಾಸಹಸ್ತಾನಾಂ ಋಷ್ವಿತೋಮರಧಾರಿಣಾಂ||

06101009a ದರ್ಶಿತಾನಾಂ ಸುವೇಗಾನಾಂ ಬಲಸ್ಥಾನಾಂ ಪತಾಕಿನಾಂ|

06101009c ಶಿಕ್ಷಿತೈರ್ಯುದ್ಧಕುಶಲೈರುಪೇತಾನಾಂ ನರೋತ್ತಮೈಃ||

06101010a ನಕುಲಂ ಸಹದೇವಂ ಚ ಧರ್ಮರಾಜಂ ಚ ಪಾಂಡವಂ|

06101010c ನೃವಾರಯನ್ನರಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಪರಿವಾಯ್ ಸಮಂತತಃ||

ಆಗ ಸುಬಲಾತ್ಮಜನು ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಕುದುರೆಗಳಿದ್ದ, ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ
ಪ್ರಾಸಗಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದ, ಋಷ್ವಿ-ತೋಮರ ಧಾರಿಗಳ, ದರ್ಶಿತರಾದ,
ಒಳ್ಳೆಯ ವೇಗವುಳ್ಳ, ಪ್ರಬಲರಾಗಿರುವ, ಪತಾಕೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ,
ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ಹೊಂದಿ ಕುಶಲರಾಗಿರುವ
ನರೋತ್ತಮರೊಡಗೂಡಿ ನಕುಲ, ಸಹದೇವ, ಮತ್ತು ನರಶ್ರೇಷ್ಠ
ಪಾಂಡವ ಧರ್ಮರಾಜನನ್ನು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಸುತ್ತುವರೆದು

ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದನು.

06101011a ತತೋ ದುರ್ಯೋಧನೋ ರಾಜಾ ಶೂರಾಣಾಂ ಹಯಸಾದಿನಾಂ|

06101011c ಅಯುತಂ ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ನಿವಾರಣೇ||

ಆಗ ರಾಜಾ ದುರ್ಯೋಧನನು ಪಾಂಡವರನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು
ಹತ್ತುಸಾವಿರ ಶೂರ ಅಶ್ವಾರೋಹಿಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟನು.

06101012a ತೈಃ ಪ್ರವಿಷ್ಟೈರ್ಮಹಾವೇಗೈರ್ಗರುತ್ಮದ್ಭಿರಿವಾಹವೇ|

06101012c ಖುರಾಹತಾ ಧರಾ ರಾಜಂಶ್ಚಕಂಪೇ ಚ ನನಾದ ಚ||

ರಾಜನ್! ಮಹಾವೇಗದಿಂದ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಅನೇಕ ಗರುಡಗಳಂತೆ
ಆಹವದಲ್ಲಿ ಬಂದೆರಗಿದ ಅವುಗಳ ಖುರಪುಟಗಳಿಂದಾಗಿ ಭೂಮಿಯು
ಕಂಪಿಸಿತು ಮತ್ತು ಕೂಗಿಕೊಂಡಿತು.

06101013a ಖುರಶಬ್ದಶ್ಚ ಸುಮಹಾನ್ವಾಜಿನಾಂ ಶುಶ್ರುವೇ ತದಾ|

06101013c ಮಹಾವಂಶವನಸ್ಯೇವ ದಹ್ಯಮಾನಸ್ಯ ಪರ್ವತೇ||

ಪರ್ವತದ ಮೇಲೆ ಬಿದಿರಿನ ಮಹಾವನವು ಸುಡುತ್ತಿದೆಯೋ
ಎನ್ನುವಂತೆ ಆ ಕುದುರೆಗಳ ಖುರಪುಟಗಳ ಮಹಾ ಶಬ್ದವು
ಕೇಳಿಬಂದಿತು.

06101014a ಉತ್ಪತದ್ಭಿಶ್ಚ ತೈಸ್ತತ್ರ ಸಮುದ್ಧೂತಂ ಮಹದ್ರಜಃ|

06101014c ದಿವಾಕರಪಥಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಚಾದಯಾಮಾಸ ಭಾಸ್ಕರಂ||

ಅವು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಹೋಗುತ್ತಿರಲು ಮೇಲೆದ್ದ ಮಹಾ ಧೂಳಿನ

ರಾಶಿಯು ದಿವಾಕರ ಪಥವನ್ನು ತಲುಪಿ ಭಾಸ್ಕರನನ್ನು ಮುಸುಕಿದವು.

06101015a ವೇಗವದ್ಭಿರ್ಹರ್ಯೈಸ್ತೈಸ್ತು ಕ್ಷೋಭಿತಂ ಪಾಂಡವಂ ಬಲಂ|

06101015c ನಿಪತದ್ಭಿರ್ಮಹಾವೇಗೈರ್ಹಂಸೈರಿವ ಮಹತ್ಸರಃ|

06101015e ಹೇಷತಾಂ ಚೈವ ಶಬ್ದೇನ ನ ಪ್ರಾಜ್ಞಾಯತ ಕಿಂ ಚನ||

ವೇಗದಿಂದ ಬಂದೆರಗಿದ ಆ ಕುದುರೆಗಳಿಂದ ಪಾಂಡವ ಸೇನೆಯು
ಮಹಾ ವೇಗದಿಂದ ಹಂಸಗಳು ಬಂದು ಮಹಾ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದರೆ
ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಕ್ಷೋಭೆಗೊಂಡಿತು. ಅವುಗಳ ಹೇಷಾವರ ಶಬ್ದದಿಂದ
ಬೇರೆ ಏನೂ ಕೇಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ

06101016a ತತೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರೋ ರಾಜಾ ಮಾದ್ರೀಪುತ್ರೌ ಚ ಪಾಂಡವೌ|

06101016c ಪ್ರತ್ಯಘ್ನಂಸ್ತರಸಾ ವೇಗಂ ಸಮರೇ ಹಯಸಾದಿನಾಂ||

06101017a ಉದ್ವೃತ್ತಸ್ಯ ಮಹಾರಾಜ ಪ್ರಾವೃತ್ಯಾಲೇನ ಪೂರ್ಯತಃ|

06101017c ಪೌರ್ಣಮಾಸ್ಯಾಮಂಬುವೇಗಂ ಯಥಾ ವೇಲಾ ಮಹೋದಧೇಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಆಗ ರಾಜ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಮತ್ತು ಮಾದ್ರೀಪುತ್ರ
ಪಾಂಡವರಿಬ್ಬರೂ ವೇಗವಾಗಿ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಅಶ್ವಾರೋಹಿಗಳನ್ನು
ಮಳೆಗಾಲದ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಉಕ್ಕಿ ಮೇಲೆ ಬರುವ
ಮಹಾಸಾಗರವನ್ನು ದಡಗಳು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಬೇಗನೇ ತಡೆದರು.

06101018a ತತಸ್ತೇ ರಥಿನೋ ರಾಜನ್ ಶರೈಃ ಸನ್ನತಪರ್ವಭಿಃ|

06101018c ನ್ಯಕ್ಯಂತನ್ನುತ್ತಮಾಂಗಾನಿ ಕಾಯೇಭ್ಯೋ ಹಯಸಾದಿನಾಂ||

ರಾಜನ್ ! ಆಗ ಆ ರಥಿಗಳು ಸನ್ನತಪರ್ವ ಶರಗಳಿಂದ

ಅಶ್ವಾರೋಹಿಗಳ ಶಿರಗಳನ್ನು ದೇಹದಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿದರು.

06101019a ತೇ ನಿಪೇತುರ್ಮಹಾರಾಜ ನಿಹತಾ ದೃಢಧನ್ವಿಭಿಃ|

06101019c ನಾಗೈರಿವ ಮಹಾನಾಗಾ ಯಥಾ ಸ್ಯುರ್ಗಿರಿಗಹ್ವರೇ||

ಮಹಾರಾಜ ! ದೃಢಧನ್ವಿಗಳಿಂದ ನಿಹತರಾದ ಅವರು

ಮಹಾಗಜದಿಂದ ನೂಕಲ್ಪಟ್ಟು ಗಿರಿಗುಹ್ವರದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವ ಆನೆಗಳಂತೆ
ಬಿದ್ದರು.

06101020a ತೇಽಪಿ ಪ್ರಾಸ್ಯೈಃ ಸುನಿಶಿತೈಃ ಶರೈಃ ಸನ್ನತಪರ್ವಭಿಃ|

06101020c ನ್ಯಕ್ಯಂತನ್ನುತ್ತಮಾಂಗಾನಿ ವಿಚರಂತೋ ದಿಶೋ ದಶ||

ಅವರು ಪ್ರಾಸಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ನಿಶಿತ ಸನ್ನತಪರ್ವ ಶಿರಗಳಿಂದ

ಶಿರಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುತ್ತಾ ಹತ್ತೂ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿದರು.

06101021a ಅತ್ಯಾಸನ್ನಾ ಹಯಾರೋಹಾ ಋಷ್ವಿಭಿರ್ಭರತರ್ಷಭ|

06101021c ಅಚ್ಛಿ ನನ್ನುತ್ತಮಾಂಗಾನಿ ಫಲಾನೀವ ಮಹಾದ್ರುಮಾತ್||

ಭರತರ್ಷಭ ! ಹೀಗೆ ಋಷ್ವಿ ಮತ್ತು ಖಿಡ್ಗಗಳಿಂದ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಆ

ಅಶ್ವಾರೋಹಿಗಳ ಶಿರಗಳು ದೊಡ್ಡ ಮರದಿಂದ ಹಣ್ಣುಗಳು

ಉದುರುವಂತೆ ಉದುರಿ ಬಿದ್ದವು.

06101022a ಸಸಾದಿನೋ ಹಯಾ ರಾಜಂಸ್ತತ್ರ ತತ್ರ ನಿಷೂದಿತಾಃ|

06101022c ಪತಿತಾಃ ಪಾತ್ಯಮಾನಾಶ್ಚ ಶತಶೋಽಥ ಸಹಸ್ರಶಃ||

ರಾಜನ್ ! ಅಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಸಹಸ್ರಾರು ಸವಾರರು ಸಂಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು

ಕುದುರೆಗಳ ಮೇಲಿನಿಂದ ಬಿದ್ದಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದರು.

06101023a ವಧ್ಯಮಾನಾ ಹಯಾಸ್ತೇ ತು ಪ್ರಾದ್ರವಂತ ಭರ್ಯಾದಿತಾಃ|

06101023c ಯಥಾ ಸಿಂಹಾನ್ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಮೃಗಾಃ ಪ್ರಾಣಪರಾಯಣಾಃ||

ವಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ಕುದುರೆಗಳು ಸಿಂಹವನ್ನು ಕಂಡ ಜಿಂಕೆಗಳು
ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಓಡಿಹೋಗುವಂತೆ
ಭರ್ಯಾದಿತಗೊಂಡು ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು.

06101024a ಪಾಂಡವಾಸ್ತು ಮಹಾರಾಜ ಜಿತ್ವಾ ಶತ್ರೂನ್ಮಹಾಹವೇ|

06101024c ದಧ್ಮುಃ ಶಂಖಾಂಶ್ಚ ಭೇರೀಶ್ಚ ತಾಡಯಾಮಾಸುರಾಹವೇ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಪಾಂಡವರಾದರೋ ಮಹಾಹವದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು
ಗೆದ್ದು ಶಂಖಗಳನ್ನು ಮೊಳಗಿಸಿ ಭೇರಿಗಳನ್ನು ಬಾರಿಸಿದರು.

06101025a ತತೋ ದುರ್ಯೋಧನೋ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದೀನಂ ಸೈನ್ಯಮವಸ್ಥಿತಂ|

06101025c ಅಬ್ರವೀದ್ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ಮದ್ರರಾಜಮಿದಂ ವಚಃ||

ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ! ಆಗ ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವು ನಾಶವಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ದೀನನಾಗಿ
ಮದ್ರರಾಜನಿಗೆ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು:

06101026a ಏಷ ಪಾಂಡುಸುತೋ ಜ್ಯೇಷ್ಠೋ ಜಿತ್ವಾ ಮಾತುಲ ಮಾಮಕಾನ್|

06101026c ಪಶ್ಯತಾಂ ನೋ ಮಹಾಬಾಹೋ ಸೇನಾಂ ದ್ರಾವಯತೇ ಬಲೀ||

“ಸೋದರಮಾವ ! ಮಹಾಬಾಹೋ ! ಈ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಪಾಂಡುಸುತನು
ನನ್ನವರನ್ನು ಗೆದ್ದು ನೀನು ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಸೇನೆಗಳನ್ನು

ಓಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

06101027a ತಂ ವಾರಯ ಮಹಾಬಾಹೋ ವೇಲೇವ ಮಕರಾಲಯಂ|

06101027c ತ್ವಂ ಹಿ ಸಂಶ್ರೂಯಸೇಽತ್ಯರ್ಥಮಸಹ್ಯಬಲವಿಕ್ರಮಃ||

ಮಹಾಬಾಹೋ ! ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಭೂಮಿಯು ತಡೆಯುವಂತೆ ನೀನು ಅವರನ್ನು ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸು. ನೀನು ಅಸಹ್ಯ ಬಲ ವಿಕ್ರಮನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದೀಯೆ.”

06101028a ಪುತ್ರಸ್ಯ ತವ ತದ್ವಾಕ್ಯಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಶಲ್ಯಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್|

06101028c ಪ್ರಯಯೌ ರಥವಂಶೇನ ಯತ್ರ ರಾಜಾ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ||

ನಿನ್ನ ಮಗನ ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಪ್ರತಾಪವಾನ್ ಶಲ್ಯನು ರಥಸಮೂಹಗಳೊಂದಿಗೆ ರಾಜಾ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟನು.

06101029a ತದಾಪತದ್ವೈ ಸಹಸಾ ಶಲ್ಯಸ್ಯ ಸುಮಹದ್ಬಲಂ|

06101029c ಮಹೌಘವೇಗಂ ಸಮರೇ ವಾರಯಾಮಾಸ ಪಾಂಡವಃ||

ಸಮರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೇ ಬಂದು ಎರಗಿದ ಮಹಾವೇಗವುಳ್ಳ ಶಲ್ಯನ ಮಹಾಸೇನೆಯನ್ನು ಪಾಂಡವನು ತಡೆದನು.

06101030a ಮದ್ರರಾಜಂ ಚ ಸಮರೇ ಧರ್ಮರಾಜೋ ಮಹಾರಥಃ|

06101030c ದಶಭಿಃ ಸಾಯಕೈಸ್ತೂರ್ಣಮಾಜಘಾನ ಸ್ತನಾಂತರೇ|

06101030e ನಕುಲಃ ಸಹದೇವಶ್ಚ ತ್ರಿಭಿಸ್ತ್ರಿಭಿರಜಿಹ್ಮಗೈಃ||

ತಕ್ಷಣವೇ ಮಹಾರಥ ಧರ್ಮರಾಜನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಮದ್ರರಾಜನ

ಎದೆಗೆ ಹತ್ತು ಸಾಯಕಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ನಕುಲ ಸಹದೇವರು ಮೂರು
ಮೂರು ಜಿಹ್ಮಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದರು.

06101031a ಮದ್ರರಾಜೋಽಪಿ ತಾನ್ಸರ್ವಾನಾಜಘಾನ ತ್ರಿಭಿಷ್ಟಿಭಿಃ|

06101031c ಯುಧಿಷ್ಟಿರಂ ಪುನಃ ಷಷ್ಠ್ಯಾ ವಿವ್ಯಾಧ ನಿಶಿತೈಃ ಶರೈಃ|

06101031e ಮಾದ್ರೀಪುತ್ರೈ ಚ ಸಂರಬ್ಧೌ ದ್ವಾಭ್ಯಾಂ ದ್ವಾಭ್ಯಾಮತಾಡಯತ್||

ಮದ್ರರಾಜನೂ ಕೂಡ ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನು ಮೂರು ಮೂರು ಬಾಣಗಳಿಂದ
ಹೊಡೆದನು. ಪುನಃ ಯುಧಿಷ್ಟಿರನನ್ನು ಅರವತ್ತು ನಿಶಿತ ಬಾಣಗಳಿಂದ
ಹೊಡೆದನು. ಸಂರಬ್ಧರಾಗಿ ಮಾದ್ರೀಪುತ್ರರಿಬ್ಬರನ್ನು ಎರೆಡೆರಡು
ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06101032a ತತೋ ಭೀಮೋ ಮಹಾಬಾಹುದ್ಯುಷ್ಷ್ವಾ ರಾಜಾನಮಾಹವೇ|

06101032c ಮದ್ರರಾಜವಶಂ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಮೃತ್ಯೋರಾಸ್ಯಗತಂ ಯಥಾ|

06101032e ಅಭ್ಯದ್ರವತ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಯುಧಿಷ್ಟಿರಮಮಿತ್ರಜಿತಃ||

ಆಗ ಮಹಾಬಾಹು ಭೀಮನು ಆಹವದಲ್ಲಿ ರಾಜನು ಮೃತ್ಯುವಿನ
ಬಾಯಿಯ ಬಳಿಯಂತೆ ಮದ್ರರಾಜನ ವಶದಲ್ಲಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ
ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಅಮಿತ್ರಜಿತು ಯುಧಿಷ್ಟಿರನ ಬಳಿ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದನು.

06101033a ತತೋ ಯುದ್ಧಂ ಮಹಾಘೋರಂ ಪ್ರಾವರ್ತತ ಸುದಾರುಣಂ|

06101033c ಅಪರಾಂ ದಿಶಮಾಸ್ಥಾಯ ದ್ಯೋತಮಾನೇ ದಿವಾಕರೇ||

ಸೂರ್ಯನು ಇಳಿಮುಖದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಸುದಾರುಣ
ಮಹಾಘೋರ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮ ವಧಪರ್ವಣಿ
ಏಕಾಧಿಕಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ಭೀಷ್ಮ ವಧಪರ್ವದಲ್ಲಿ ನೂರಾಒಂದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೦೨

ಭೀಷ್ಮನ ಪರಾಕ್ರಮದ ವರ್ಣನೆ (೧-೨೯). ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನರ ಸಂವಾದ
(೩೦-೩೭). ಭೀಷ್ಮಾರ್ಜುನರ ಯುದ್ಧ (೩೮-೪೯). ಕೃಷ್ಣನು
ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ವಧಿಸಲು ಮುಂದಾದುದು; ಒಂಭತ್ತನೇ ದಿನದ ಯುದ್ಧ
ಸಮಾಪ್ತಿ (೫೦-೭೮).

06102001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06102001a ತತಃ ಪಿತಾ ತವ ಕ್ರುದ್ಧೋ ನಿಶಿತೈಃ ಸಾಯಕೋತ್ತಮೈಃ|

06102001c ಆಜಘಾನ ರಣೇ ಪಾರ್ಥಾ ನ್ನಹಸೇನಾನ್ಸಮಂತತಃ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಆಗ ನಿನ್ನ ತಂದೆಯು ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ನಿಶಿತ
ಉತ್ತಮ ಸಾಯಕಗಳಿಂದ ರಣದಲ್ಲಿ ಸೇನೆಗಳೊಂದಿಗೆ
ಎಲ್ಲೆಡೆಯಿಂದಲೂ ಪಾರ್ಥರನ್ನು ಹೊಡೆದನು.

06102002a ಭೀಮಂ ದ್ವಾದಶಭಿರ್ವಿದ್ಧ್ವಾ ಸಾತ್ಯಕಿಂ ನವಭಿಃ ಶರೈಃ|

06102002c ನಕುಲಂ ಚ ತ್ರಿಭಿರ್ಬಾಣೈಃ ಸಹದೇವಂ ಚ ಸಪ್ತಭಿಃ||

06102003a ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ ದ್ವಾದಶಭಿರ್ಬಾಹ್ವೋರುರಸಿ ಚಾರ್ಪಯತ್|

06102003c ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಂ ತತೋ ವಿದ್ಧ್ವಾ ವಿನನಾದ ಮಹಾಬಲಃ||

ಭೀಮನನ್ನು ಹನ್ನೆರಡರಿಂದ ಹೊಡೆದು ಸಾತ್ಯಕಿಯನ್ನು ಒಂಭತ್ತು ಶರಗಳಿಂದ, ಮತ್ತು ನಕುಲನನ್ನು ಮೂರು ಬಾಣಗಳಿಂದ, ಸಹದೇವನನ್ನು ಏಳರಿಂದ, ಮತ್ತು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನನ್ನು ತೋಳು-ತೊಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು. ನಂತರ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನನ್ನು ಹೊಡೆದು ಆ ಮಹಾಬಲನು ಜೋರಾಗಿ ಕೂಗಿದನು.

06102004a ತಂ ದ್ವಾದಶಾರ್ಥೈರ್ನಕುಲೋ ಮಾಧವಶ್ಚ ತ್ರಿಭಿಃ ಶರೈಃ|

06102004c ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಶ್ಚ ಸಪ್ತತ್ಯಾ ಭೀಮಸೇನಶ್ಚ ಪಂಚಭಿಃ||

06102004e ಯುಧಿಷ್ಠಿರೋ ದ್ವಾದಶಭಿಃ ಪ್ರತ್ಯವಿಧೃತ್ಪಿತಾಮಹಂ||

ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಪಿತಾಮಹನನ್ನು ನಕುಲನು ಹನ್ನೆರಡು ಶರಗಳಿಂದ, ಮಾಧವನು ಮೂರರಿಂದ, ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನು ಏಳರಿಂದ, ಭೀಮಸೇನನು ಐದರಿಂದ ಮತ್ತು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹನ್ನೆರಡರಿಂದ ಹೊಡೆದರು.

06102005a ದ್ರೋಣಸ್ತು ಸಾತ್ಯಕಿಂ ವಿದ್ಧ್ವಾ ಭೀಮಸೇನಮವಿಧೃತ|

06102005c ಏಕೈಕಂ ಪಂಚಭಿರ್ಬಾರ್ಣೈರ್ಯಮದಂಡೋಪಮೈಃ ಶಿತ್ಯೈಃ||

ದ್ರೋಣನಾದರೋ ಸಾತ್ಯಕಿಯನ್ನು ಹೊಡೆದು ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ಹೊಡೆದನು. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರನ್ನೂ ಯಮದಂಡದಂತಿರುವ ನಿಶಿತ ಐದೈದು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06102006a ತೌ ಚ ತಂ ಪ್ರತ್ಯವಿಧ್ಯೇತಾಂ ತ್ರಿಭಿಸ್ತ್ರಿಭಿರಜಿಹ್ಮಗೈಃ|

06102006c ತೋತ್ರೈರಿವ ಮಹಾನಾಗಂ ದ್ರೋಣಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪುಂಗವಂ||

ಮಾವಟಿಗನು ಮಹಾಗಜವನ್ನು ಅಂಕುಶದಿಂದ ತಿವಿಯುವಂತೆ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪುಂಗವ ದ್ರೋಣನನ್ನು ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಮೂರು ನೇರ
ಹೋಗುವ ಬಾಣಗಳಿಂದ ತಿರುಗಿ ಹೊಡೆದರು.

06102007a ಸೌವೀರಾಃ ಕಿತವಾಃ ಪ್ರಾಚ್ಯಾಃ ಪ್ರತೀಚ್ಯೋದೀಚ್ಯಮಾಲವಾಃ|

06102007c ಅಭೀಷಾಹಾಃ ಶೂರಸೇನಾಃ ಶಿಬಯೋಽಥ ವಸಾತಯಃ|

06102007e ಸಂಗ್ರಾಮೇ ನಾಜಹುರ್ಭೀಷ್ಮಂ ವಧ್ಯಮಾನಾಃ ಶಿತೈಃ ಶರೈಃ||

ಸೌವೀರರು, ಕಿತವರು, ಪೂರ್ವದೇಶೀಯರು, ಪಶ್ಚಿಮ ದೇಶೀಯರು,
ಉತ್ತರ ದೇಶೀಯರು, ಮಾಲವರು, ಅಭೀಷಾಹರು, ಶೂರಸೇನರು,
ಶಿಬಿಗಳು ಮತ್ತು ವಸಾತಿಗಳು - ಇವರೆಲ್ಲರು ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ನಿಶಿತ
ಶರಗಳಿಂದ ಪ್ರಹರಿತರಾದರೂ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲಿಲ್ಲ.

06102008a ತಥೈವಾನ್ಯೇ ವಧ್ಯಮಾನಾಃ ಪಾಂಡವೇಯೈರ್ಮಹಾತ್ಮಭಿಃ|

06102008c ಪಾಂಡವಾನಭ್ಯವರ್ತಂತ ವಿವಿಧಾಯುಧಪಾಣಯಃ|

06102008e ತಥೈವ ಪಾಂಡವಾ ರಾಜನ್ವರಿವವ್ರುಃ ಪಿತಾಮಹಂ||

ಹೀಗೆ ವಿವಿಧಾಯುಧಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಪಾಂಡವರನ್ನು ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದ
ಅನ್ಯರೂ ಕೂಡ ಮಹಾತ್ಮ ಪಾಂಡವೇಯರಿಂದ ವಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದರು.
ರಾಜನ್ ! ಹಾಗೆಯೇ ಪಾಂಡವರು ಪಿತಾಮಹನನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದರು.

06102009a ಸ ಸಮಂತಾತ್ಪರಿವೃತೋ ರಥೌಘೈರಪರಾಜಿತಃ|

06102009c ಗಹನೇಽಗ್ನಿರವೋತ್ಸೃಷ್ಟಃ ಪ್ರಜಜ್ವಾಲ ದಹನ್ವರಾನ್||

ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಿಂದ ರಥಗಳ ಗುಂಪುಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಆ

ಅಪರಾಜಿತನಾದರೋ ಗಹನ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಿದ ಬೆಂಕಿಯಂತೆ
ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಸುಡುತ್ತಾ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸಿದನು.

06102010a ರಥಾಗ್ನಿ ಗಾರಶ್ಚಾ ಪಾರ್ಚಿ ರಸಿಶಕ್ತಿಗದೇಂಧನಃ|

06102010c ಶರಸ್ಥುಲಿಂಗೋ ಭೀಷ್ಮಾಗ್ನಿದಾದಾಹ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ್ಷಭಾನ್||

ಭೀಷ್ಮನ ರಥವೇ ಅಗ್ನಿಗಾರವಾಗಿತ್ತು. ಧನುಸ್ಸೇ ಜ್ವಾಲೆಯಾಗಿತ್ತು. ಖಡ್ಗ,
ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಗದೆಗಳೇ ಇಂಧನಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಶರಗಳು ಕಿಡಿಗಳಂತಿದ್ದವು.
ಹೀಗೆ ಅವನು ಕ್ಷತ್ರಿಯರ್ಷಭರನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಭಸ್ಮ ಮಾಡಿದನು.

06102011a ಸುವರ್ಣಪುಂಖೈರಿಷುಭಿರ್ಗಾರ್ಧ್ವಪಕ್ಷೈಃ ಸುತೇಜಸೈಃ|

06102011c ಕರ್ಣಿನಾಲೀಕನಾರಾಚೈಶ್ಚಾದಯಾಮಾಸ ತದ್ಬಲಂ||

ಹದ್ದಿನ ರೆಕ್ಕೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸುವರ್ಣಭೂಷಿತ ನಿಶಿತ
ಬಾಣಗಳಿಂದಲೂ, ಕರ್ಣಿ-ನಾಲೀಕ-ನಾರಾಚಗಳಿಂದಲೂ ಆ
ಸೇನೆಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಬಿಟ್ಟನು.

06102012a ಅಪಾತಯದ್ಧ್ವಜಾಂಶ್ಚೈವ ರಥಿನಶ್ಚ ಶಿತೈಃ ಶರೈಃ|

06102012c ಮುಂಡತಾಲವನಾನೀವ ಚಕಾರ ಸ ರಥವ್ರಜಾನ್||

ನಿಶಿತ ಶರಗಳಿಂದ ಧ್ವಜಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ರಥಗಳನ್ನು ಉರುಳಿಸಿದನು.
ರಥ ಸೇನೆಯನ್ನು ತಲೆಯಿಲ್ಲದ ತಾಲದ ಮರದಂತೆ ಮಾಡಿದನು.

06102013a ನಿರ್ಮನುಷ್ಯಾನ್ರಥಾನ್ರಾಜನ್ಗಜಾನಶ್ವಾಂಶ್ಚ ಸಂಯುಗೇ|

06102013c ಅಕರೋತ್ಸ ಮಹಾಬಾಹುಃ ಸರ್ವಶಸ್ತ್ರಭೃತಾಂ ವರಃ||

ರಾಜನ್! ಆ ಸರ್ವಶಸ್ತ್ರಭೃತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಹಾಬಾಹುವು
ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ರಥ-ಆನೆ-ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮನುಷ್ಕರನ್ನಾಗಿ
ಮಾಡಿದನು.

06102014a ತಸ್ಯ ಜ್ಯಾತಲನಿಘೋಷಂ ವಿಸ್ಫೂರ್ಜಿತಮಿವಾಶನೇಃ|

06102014c ನಿಶಮ್ಯ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಸಮಕಂಪಂತ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಸಿಡಿಲಿನ ಗರ್ಜನೆಯಂತೆ ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಅವನ ಬಿಲ್ಲಿನ
ಟೇಂಕಾರಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿ ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ನಡುಗಿದವು.

06102015a ಅಮೋಘಾ ಹ್ಯಪತನ್ಬಾಣಾಃ ಪಿತುಸ್ತೇ ಭರತರ್ಷಭ|

06102015c ನಾಸಜ್ಜಂತ ತನುತ್ರೇಷು ಭೀಷ್ಮಚಾಪಚ್ಯುತಾಃ ಶರಾಃ||

ಭರತರ್ಷಭ! ನಿನ್ನ ತಂದೆಯು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಬಾಣಗಳು
ಒಮ್ಮೆಯೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಭೀಷ್ಮನಿಂದ ಹೊರಟ ಬಾಣಗಳು
ಅವರ ದೇಹವನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಹೊರಬರುತ್ತಿದ್ದವು.

06102016a ಹತವೀರಾನ್ರಥಾನ್ರಾಜನ್ಸಂಯುಕ್ತಾಂ ಜವನ್ಯೈರ್ಹಯೈಃ|

06102016c ಅಪಶ್ಯಾಮ ಮಹಾರಾಜ ಹ್ರಿಯಮಾಣಾನ್ರಾಣಾಜಿರೇ||

ರಾಜನ್! ಮಹಾರಾಜ! ವೀರರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ರಥಗಳನ್ನು
ಕುದುರೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ
ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡೆವು.

06102017a ಚೇದಿಕಾಶಿಕರೂಷಾಣಾಂ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಚತುರ್ದಶ|

06102017c ಮಹಾರಥಾಃ ಸಮಾಖ್ಯಾತಾಃ ಕುಲಪುತ್ರಾಸ್ತನುತ್ಯಜಃ|

06102017e ಅಪರಾವರ್ತಿನಃ ಸರ್ವೇ ಸುವರ್ಣವಿಕೃತಧ್ವಜಾಃ||

06102018a ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಭೀಷ್ಮಮಾಸಾದ್ಯ ವ್ಯಾದಿತಾಸ್ಯಮಿವಾಂತಕಂ|

06102018c ನಿಮಗ್ನಾಃ ಪರಲೋಕಾಯ ಸವಾಜಿರಥಕುಂಜರಾಃ||

ಹದಿನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ಸತ್ಕುಲ ಪ್ರಸೂತ, ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ
ಮುಡುಪಾಗಿಟ್ಟಿದ್ದ, ವಿಖ್ಯಾತ, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟದೇ ಇದ್ದ,
ಸುವರ್ಣಭೂಷಿತ ಧ್ವಜವಿದ್ದ ಚೇದಿ-ಕಾಶಿ-ಕರೂಷ ಮಹಾರಥರು
ಬಾಯಿಕಳೆದ ಅಂತಕನಂತಿರುವ ಭೀಷ್ಮನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ
ಕುದುರೆ-ರಥ-ಆನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ನಾಶರಾಗಿ ಪರಲೋಕವನ್ನು ಸೇರಿದರು.

06102019a ಭಗ್ನಾಕ್ಷೋಪಸ್ಯುರಾನ್ಕಾಂಶ್ಚಿ ದ್ಭಗ್ನಚಕ್ರಾಂಶ್ಚ ಸರ್ವಶಃ|

06102019c ಅಪಶ್ಯಾಮ ರಥಾನ್ರಾಜನ್ಯತಶೋಽಥ ಸಹಸ್ರಶಃ||

ರಾಜನ್! ಅಲ್ಲಿ ಭಗ್ನವಾಗಿದ್ದ ಧುರಿಗಳುಳ್ಳ, ಸಲಕರಣೆಗಳು
ಹೊರಬಿದ್ದಿದ್ದ, ಗಾಲಿಗಳು ಮುರಿದಿದ್ದ ನೂರಾರು ಸಹಸ್ರಾರು
ರಥಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ನೋಡಿದೆವು.

06102020a ಸವರೂಢೈ ರಥೈರ್ಭಗ್ನೈ ರಥಿಭಿಶ್ಚ ನಿಪಾತಿತೈಃ|

06102020c ಶರೈಃ ಸುಕವಚೈಶ್ಚಿನ್ನೈಃ ಪಟ್ಟಿಶೈಶ್ಚ ವಿಶಾಂ ಪತೇ||

06102021a ಗದಾಭಿರ್ಮುಸಲೈಶ್ಚೈವ ನಿಸ್ತಿಂಶೈಶ್ಚ ಶಿಲೀಮುಖೈಃ|

06102021c ಅನುಕರ್ಷೈ ರುಪಾಸಂಗೈಶ್ಚಕ್ರೈರ್ಭಗ್ನೈಶ್ಚ ಮಾರಿಷ||

06102022a ಬಾಹುಭಿಃ ಕಾರ್ಮುಕೈಃ ಖಿಡ್ಗೈಃ ಶಿರೋಭಿಶ್ಚ ಸಕುಂಡಲೈಃ|

06102022c ತಲತ್ರೈರಂಗುಲಿತ್ರೈಶ್ಚ ಧ್ವಜೈಶ್ಚ ವಿನಿಪಾತಿತೈಃ||

06102022e ಚಾಪೈಶ್ಚ ಬಹುಧಾ ಚಿನ್ಹೈಃ ಸಮಾಸ್ತೀರ್ಯತ ಮೇದಿನೀ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಮಾರಿಷ! ನೊಗಗಳು ತುಂಡಾಗಿದ್ದ ರಥಗಳು, ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದ ರಥಿಗಳು, ಬಾಣಗಳು, ಒಡೆದ ಕವಚಗಳು, ಪಟ್ಟಿಶ-ಗದೆ-ಮುಸಲಗಳು, ನಿಶಿತ ಶಿಲೀಮುಖಿಗಳು, ರಥದ ತೋಳುಮರಗಳು, ಮುರಿದಿದ್ದ ಚಕ್ರಗಳು, ಕೈಗಳು, ಬಿಲ್ಲುಗಳು, ಖಡ್ಗಗಳು, ಕುಂಡಲಗಳು, ತಲೆಗಳು, ಕೈಚೀಲಗಳು, ಬೆರಳಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಚರ್ಮದ ಸಾಧನಳು, ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದ ಧ್ವಜಗಳು, ಮತ್ತು ತುಂಡಾಗಿದ್ದ ಅನೇಕ ಚಾಪಗಳಿಂದ ರಣಭೂಮಿಯು ತುಂಬಿಹೋಗಿತ್ತು.

06102023a ಹತಾರೋಹಾ ಗಜಾ ರಾಜನ್ ಹಯಾಶ್ಚ ಹತಸಾದಿನಃ|

06102023c ಪರಿಪೇತುದ್ರುತಂ ತತ್ರ ಶತಶೋಽಥ ಸಹಸ್ರಶಃ||

ರಾಜನ್! ಏರಿದ್ದವರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಆನೆಗಳು, ಸವಾರರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಕುದುರೆಗಳು ನೂರಾರು ಸಹಸ್ರಾರು ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಸತ್ತು ಬಿದ್ದಿದ್ದವು.

06102024a ಯತಮಾನಾಶ್ಚ ತೇ ವೀರಾ ದ್ರವಮಾಣಾನ್ಮಹಾರಥಾನ್|

06102024c ನಾಶಕ್ಷುವನ್ವಾರಯಿತುಂ ಭೀಷ್ಮ ಬಾಣಪ್ರಪೀಡಿತಾನ್||

ಓಡುತ್ತಿರುವ ಮಹಾರಥರನ್ನು ತಡೆಯಲು ಅವರ ವೀರರು ಎಷ್ಟೇ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಭೀಷ್ಮನ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಪೀಡಿತರಾದ ಅವರನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಅವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

06102025a ಮಹೇಂದ್ರಸಮವೀರ್ಯೇಣ ವಧ್ಯಮಾನಾ ಮಹಾಚಮೂಃ|

06102025c ಅಭಜ್ಯತ ಮಹಾರಾಜ ನ ಚ ದ್ವೌ ಸಹ ಧಾವತಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಮಹೇಂದ್ರನಿಗೆ ಸಮನಾದ ವೀರ್ಯದಿಂದ
ವಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಮಹಾಸೇನೆಯು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾಶವಾಯಿತು.
ಇಬ್ಬರು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಓಡಿ ಹೋಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

06102026a ಆವಿದ್ಧರಥನಾಗಾಶ್ವಂ ಪತಿತಧ್ವಜಕೂಬರಂ|

06102026c ಅನೀಕಂ ಪಾಂಡುಪುತ್ರಾಣಾಂ ಹಾಹಾಭೂತಮಚೇತನಂ||

ಹಾಹಾಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಚೇತನವನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡ
ಪಾಂಡುಪುತ್ರರ ಸೇನೆಯ ರಥ-ಆನೆ-ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಅವನು
ಹೊಡೆದನು ಮತ್ತು ಧ್ವಜ ದಂಡಗಳನ್ನು ಉರುಳಿಸಿದನು.

06102027a ಜಘಾನಾತ್ರ ಪಿತಾ ಪುತ್ರಂ ಪುತ್ರಶ್ಚ ಪಿತರಂ ತಥಾ|

06102027c ಪ್ರಿಯಂ ಸಖಾಯಂ ಚಾಕ್ರಂದೇ ಸಖಾ ದೈವಬಲಾತ್ಕೃತಃ||

ದೈವಬಲದಿಂದಲೇ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ತಂದೆಯಂದಿರು ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ,
ಹಾಗೆಯೇ ಮಕ್ಕಳು ತಂದೆಯರನ್ನೂ, ಗೆಳೆಯರು ಗೆಳೆಯರನ್ನೂ ಕರೆದು
ಕೊಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದರು.

06102028a ವಿಮುಚ್ಯೆ ಕವಚಾನನ್ಯೇ ಪಾಂಡುಪುತ್ರಸ್ಯ ಸೈನಿಕಾಃ|

06102028c ಪ್ರಕೀರ್ಯ ಕೇಶಾನ್ಧಾವಂತಃ ಪ್ರತ್ಯದೃಶ್ಯಂತ ಭಾರತ||

ಭಾರತ ! ಪಾಂಡುಪುತ್ರನ ಕೆಲವು ಸೈನಿಕರು ಕವಚಗಳನ್ನು ಕಳಚಿ,

ಕೂದಲು ಬಿಚ್ಚಿ ಹರಡಿಕೊಂಡು ಓಡಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದು
ಕಂಡುಬಂದಿತು.

06102029a ತದ್ಗೋಕುಲಮಿವೋದ್ಭ್ರಾಂತಮುದ್ಭ್ರಾಂತರಥಕುಂಜರಂ|

06102029c ದದೃಶೇ ಪಾಂಡುಪುತ್ರಸ್ಯ ಸೈನ್ಯಮಾರ್ತಸ್ವರಂ ತದಾ||

ಹುಲಿಯನ್ನು ಕಂಡ ಗೋವುಗಳ ಸಮೂಹದಂತೆ ಭ್ರಾಂತವಾಗಿದ್ದ,
ತಲೆಕೆಳಗಾದ ಮೂಕಿಗಳ ರಥಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ಪಾಂಡುಪುತ್ರನ
ಸೈನ್ಯವು ಆರ್ತಸ್ವರದಿಂದ ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದುದು ಕಂಡುಬಂದಿತು.

06102030a ಪ್ರಭಜ್ಯಮಾನಂ ಸೈನ್ಯಂ ತು ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಯಾದವನಂದನಃ|

06102030c ಉವಾಚ ಪಾರ್ಥಂ ಬೀಭತ್ಸುಂ ನಿಗೃಹ್ಯ ರಥಮುತ್ತಮಂ||

ಪುಡಿಪುಡಿಯಾದ ಆ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಯಾದವನಂದನನು
ಉತ್ತಮ ರಥವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಪಾರ್ಥ ಬೀಭತ್ಸುವಿಗೆ ನುಡಿದನು:

06102031a ಅಯಂ ಸ ಕಾಲಃ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಃ ಪಾರ್ಥ ಯಃ ಕಾಂಕ್ಷಿತಸ್ತವ|

06102031c ಪ್ರಹರಾಸ್ಮೈ ನರವ್ಯಾಘ್ರ ನ ಚೇನ್ಮೋಹಾತ್ಮಮುಹ್ಯಸೇ||

“ಪಾರ್ಥ ! ಯಾವ ಸಮಯವನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲ ಬಯಸಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದೆವೋ ಆ
ಸಮಯವು ಬಂದೊದಗಿದೆ. ನರವ್ಯಾಘ್ರ ! ನೀನೀಗ ವ್ಯಾಮೋಹದಿಂದ
ಮೋಹಿತನಾಗಿರದೇ ಇದ್ದರೆ ಈಗಲೇ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಪ್ರಹರಿಸು.

06102032a ಯತ್ಪುರಾ ಕಥಿತಂ ವೀರ ತ್ವಯಾ ರಾಜ್ಞಾಂ ಸಮಾಗಮೇ|

06102032c ವಿರಾಟನಗರೇ ಪಾರ್ಥ ಸಂಜಯಸ್ಯ ಸಮೀಪತಃ||

06102033a ಭೀಷ್ಮ ದ್ರೋಣಮುಖಾನ್ಸರ್ವಾನ್ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಸ್ಯ ಸೈನಿಕಾನ್|

06102033c ಸಾನುಬಂಧಾನ್ ಹನಿಷ್ಯಾಮಿ ಯೇ ಮಾಂ ಯೋತ್ಸ್ಯಂತಿ ಸಂಯುಗೇ||

06102034a ಇತಿ ತತ್ಕುರು ಕೌಂತೇಯ ಸತ್ಯಂ ವಾಕ್ಯಮರಿಂದಮ|

06102034c ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮಮನುಸ್ಮೃತ್ಯ ಯುಧ್ಯಸ್ವ ಭರತರ್ಷಭ||

ಪಾರ್ಥ ! ಹಿಂದೆ ವಿರಾಟನಗರದಲ್ಲಿ ರಾಜರ ಸಮಾಗಮದಲ್ಲಿ ಸಂಜಯನಿರುವಾಗ “ಭೀಷ್ಮ-ದ್ರೋಣ ಪ್ರಮುಖರಾದ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರನ ಸೈನಿಕರೆಲ್ಲರನ್ನೂ, ಅವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಯಾರು ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅವರನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಏನನ್ನು ನೀನು ಹೇಳಿದ್ದೆಯೋ ಆ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಸತ್ಯವನ್ನಾಗಿ. ಕೌಂತೇಯ ! ಅರಿಂದಮ ! ಭರತರ್ಷಭ ! ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮವನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡು ಅದರಂತೆ ಯುದ್ಧಮಾಡು !”

06102035a ಇತ್ಯುಕ್ತೋ ವಾಸುದೇವೇನ ತಿರ್ಯಗ್ಧ್ವಷ್ಟಿರಧೋಮುಖಿಃ|

06102035c ಅಕಾಮ ಇವ ಬೀಭತ್ಸುರಿದಂ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್||

ವಾಸುದೇವನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಮುಖವನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಓರೆನೋಟದಿಂದ ಇಚ್ಛೆಯೇ ಇಲ್ಲದವನಂತೆ ಬೀಭತ್ಸುವು ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು:

06102036a ಅವಧ್ಯಾನಾಂ ವಧಂ ಕೃತ್ವಾ ರಾಜ್ಯಂ ವಾ ನರಕೋತ್ತರಂ|

06102036c ದುಃಖಾನಿ ವನವಾಸೇ ವಾ ಕಿಂ ನು ಮೇ ಸುಕೃತಂ ಭವೇತ್||

“ಅವಧ್ಯರನ್ನು ವಧೆಮಾಡಿ ನರಕಕ್ಕಿಂತಲೂ ನಿಂದ್ಯವಾದ ರಾಜ್ಯವು

ಉತ್ತಮವೇ? ವನವಾಸದಲ್ಲಿದ್ದು ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದು
ಒಳ್ಳೆಯದೇ?

06102037a ಚೋದಯಾಶ್ವಾನ್ಯತೋ ಭೀಷ್ಮಃ ಕರಿಷ್ಯೇ ವಚನಂ ತವ|

06102037c ಪಾತಯಿಷ್ಯಾಮಿ ದುರ್ಧರ್ಷಂ ವೃದ್ಧಂ ಕುರುಪಿತಾಮಹಂ||

ಭೀಷ್ಮನೆಲ್ಲಿರುವನೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಓಡಿಸು. ನಿನ್ನ
ಮಾತಿನಂತೆಯೇ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ವೃದ್ಧ ಕುರುಪಿತಾಮಹ
ದುರ್ಧರ್ಷನನ್ನು ಕೆಡವುತ್ತೇನೆ.”

06102038a ತತೋಽಶ್ವಾನ್ವಜತಪ್ರಖ್ಯಾಂಶ್ಚೋದಯಾಮಾಸ ಮಾಧವಃ|

06102038c ಯತೋ ಭೀಷ್ಮಸ್ತತೋ ರಾಜನ್ದಷ್ಟೇಕ್ಷೋ ರಶ್ಮಿವಾನಿವ||

ರಾಜನ್! ಆಗ ಮಾಧವನು ಸೂರ್ಯನಂತೆ ನೋಡಲೂ ಕಷ್ಟನಾಗಿದ್ದ
ಭೀಷ್ಮನು ಎಲ್ಲಿದ್ದನೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಬಣ್ಣದ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು
ಓಡಿಸಿದನು.

06102039a ತತಸ್ತತ್ಪುನರಾವೃತ್ತಂ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಬಲಂ ಮಹತ್|

06102039c ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪಾರ್ಥಂ ಮಹಾಬಾಹುಂ ಭೀಷ್ಮಾಯೋದ್ಯಂತಮಾಹವೇ||

ಮಹಾಬಾಹು ಪಾರ್ಥನು ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ರಣದಲ್ಲಿ ಎದುರಿಸಿ ಬರಲು
ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಮಹಾಸೇನೆಯು ಹಿಂದಿರುಗಿತು.

06102040a ತತೋ ಭೀಷ್ಮಃ ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಸಿಂಹವದ್ವಿನದನ್ಮುಹುಃ|

06102040c ಧನಂಜಯರಥಂ ಶೀಘ್ರಂ ಶರವರ್ಷ್ಯೇರವಾಕಿರತ್||

ಆಗ ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠ ಭೀಷ್ಮನು ಸಿಂಹದಂತೆ ಪದೇ ಪದೇ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಾ
ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಧನಂಜಯನ ರಥವನ್ನು ಬಾಣಗಳ ಮಳೆಯಿಂದ
ಮುಚ್ಚಿದನು.

06102041a ಕ್ಷಣೇನ ಸ ರಥಸ್ತಸ್ಯ ಸಹಯಃ ಸಹಸಾರಥಿಃ|

06102041c ಶರವರ್ಷೇಣ ಮಹತಾ ನ ಪ್ರಾಜ್ಞಾಯತ ಕಿಂ ಚನ||

ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಶರವರ್ಷದಿಂದಾಗಿ ಮಹಾ ರಥವಾಗಲೀ,
ಸಾರಥಿಯಾಗಲೀ, ರಥದಲ್ಲಿದ್ದವನಾಗಲೀ ಕಾಣಲೇ ಇಲ್ಲ.

06102042a ವಾಸುದೇವಸ್ತ್ವಸಂಭ್ರಾಂತೋ ಧೈರ್ಯಮಾಸ್ಥಾಯ ಸಾತ್ವತಃ|

06102042c ಜೋದಯಾಮಾಸ ತಾನಶ್ವಾನ್ವಿತುನ್ನಾನ್ಭೀಷ್ಮಸಾಯಕೈಃ||

ಸಾತ್ವತ ವಾಸುದೇವನೂ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಭ್ರಾಂತನಾಗದೇ ಧೈರ್ಯವನ್ನು
ತಾಳಿ ಭೀಷ್ಮನ ಸಾಯಕಗಳಿಂದ ತತ್ತರಿಸಿದ ಆ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು
ಪ್ರಚೋದಿಸಿದನು.

06102043a ತತಃ ಪಾರ್ಥೋ ಧನುರ್ಗೃಹ್ಯ ದಿವ್ಯಂ ಜಲದನಿಸ್ವನಂ|

06102043c ಪಾತಯಾಮಾಸ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ಧನುಶ್ಚಿತ್ತ್ವಾ ಶಿತೈಃ ಶರೈಃ||

ಆಗ ಪಾರ್ಥನು ಮೇಘಕ್ಕೆ ಸಮನಾದ ಧ್ವನಿಯುಳ್ಳ ದಿವ್ಯ ಧನುಸ್ಸನ್ನು
ಹಿಡಿದು ನಿಶಿತ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಭೀಷ್ಮನ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ
ಬೀಳಿಸಿದನು.

06102044a ಸ ಚ್ಛಿನ್ನಧನ್ವಾ ಕೌರವ್ಯಃ ಪುನರನ್ಯನ್ಮಹದ್ಧನುಃ|

06102044c ನಿಮೇಷಾಂತರಮಾತ್ರೇಣ ಸಜ್ಯಂ ಚಕ್ರೇ ಪಿತಾ ತವ||

ಧನುಸ್ಸು ತುಂಡಾಗಲು ನಿನ್ನ ತಂದೆ ಕೌರವ್ಯನು ಪುನಃ ಇನ್ನೊಂದು ಮಹಾಧನುಸ್ಸನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಿಮಿಷಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಶಿಂಜಿನಿಯನ್ನು ಬಿಗಿದು ಸಜ್ಜು ಗೊಳಿಸಿದನು.

06102045a ವಿಚಕರ್ಷ ತತೋ ದೋರ್ಭ್ಯಾಂ ಧನುರ್ಜಲದನಿಸ್ವನಂ|

06102045c ಅಥಾಸ್ಯ ತದಪಿ ಕ್ರುದ್ಧಶ್ಚಿಚ್ಛೇದ ಧನುರರ್ಜುನಃ||

ಆಗ ಮೇಘಕ್ಕೆ ಸಮನಾದ ಧ್ವನಿಯುಳ್ಳ ಆ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಎರಡೂ ಕೈಗಳಿಂದ ಸೆಳೆಯಲು ಆ ಧನುಸ್ಸನ್ನೂ ಕೂಡ ಅರ್ಜುನನು ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ

ತುಂಡರಿಸಿದನು.

06102046a ತಸ್ಯ ತತ್ಪೂಜಯಾಮಾಸ ಲಾಘವಂ ಶಂತನೋಃ ಸುತಃ|

06102046c ಸಾಧು ಪಾರ್ಥ ಮಹಾಬಾಹೋ ಸಾಧು ಕುಂತೀಸುತೇತಿ ಚ||

ಅವನ ಆ ಲಾಘವವನ್ನು ಶಂತನುವಿನ ಮಗನು “ಸಾಧು ಪಾರ್ಥ ಮಹಾಬಾಹೋ! ಸಾಧು ಕುಂತೀಸುತ!” ಎಂದು ಗೌರವಿಸಿದನು.

06102047a ಸಮಾಭಾಷ್ಣೈನಮಪರಂ ಪ್ರಗೃಹ್ಯ ರುಚಿರಂ ಧನುಃ|

06102047c ಮುಮೋಚ ಸಮರೇ ಭೀಷ್ಮಃ ಶರಾನ್ಪಾರ್ಥರಥಂ ಪ್ರತಿ||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಇನ್ನೊಂದು ಸುಂದರ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಭೀಷ್ಮನು ಪಾರ್ಥನ ರಥದ ಮೇಲೆ ಶರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

06102048a ಅದರ್ಶಯದ್ವಾಸುದೇವೋ ಹಯಯಾನೇ ಪರಂ ಬಲಂ|

06102048c ಮೋಘಾನ್ಕುರ್ವಂ ಶರಾಂಸ್ತಸ್ಯ ಮಂಡಲಾನಿ ವಿದರ್ಶಯನ್||

ವಾಸುದೇವನು ಅನೇಕ ವಿಧದ ಮಂಡಲಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ ಅವನ ಶರಗಳನ್ನು ವ್ಯರ್ಥಗೊಳಿಸಿ ಕುದುರೆ ಓಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತನಗಿದ್ದ ಅತ್ಯಂತ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದನು.

06102049a ಶುಶುಭಾತೇ ನರವ್ಯಾಘ್ರೌ ಭೀಷ್ಮಪಾರ್ಥೌ ಶರಕ್ಷತೌ|

06102049c ಗೋವೃಷಾವಿವ ಸಂರಬ್ಧೌ ವಿಷಾಣೋಲ್ಲಿಖಿತಾಂಕಿತೌ||

ಎದುರಾದ ಗೂಳಿಯ ಕೊಂಬುಗಳ ತಿವಿತದಿಂದ ಗಾಯಗೊಂಡು ರೋಷಗೊಂಡ ಎರಡು ಎತ್ತುಗಳಂತೆ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಗಾಯಗೊಂಡ

ಭೀಷ್ಮ-ಪಾರ್ಥ ನರವ್ಯಾಘ್ರರಿಬ್ಬರೂ ಶೋಭಿಸಿದರು.

06102050a ವಾಸುದೇವಸ್ತು ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಪಾರ್ಥಸ್ಯ ಮೃದುಯುದ್ಧತಾಂ|

06102050c ಭೀಷ್ಮಂ ಚ ಶರವರ್ಷಾಣಿ ಸೃಜಂತಮನಿಶಂ ಯುಧಿ||

06102051a ಪ್ರತಪಂತಮಿವಾದಿತ್ಯಂ ಮಧ್ಯಮಾಸಾದ್ಯ ಸೇನಯೋಃ|

06102051c ವರಾನ್ವರಾನ್ವಿನಿಘ್ನಂತಂ ಪಾಂಡುಪುತ್ರಸ್ಯ ಸೈನಿಕಾನ್||

06102052a ಯುಗಾಂತಮಿವ ಕುರ್ವಾಣಂ ಭೀಷ್ಮಂ ಯೌಧಿಷ್ಠಿರೇ ಬಲೇ|

06102052c ನಾಮೃಷ್ಯತ ಮಹಾಬಾಹುರ್ಮಾಧವಃ ಪರವೀರಹಾ||

ಪಾರ್ಥನು ಮೃದುವಾಗಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನೂ, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಿಲುಗಡೆಯಿಲ್ಲದೇ ಬಾಣಗಳ ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಭೀಷ್ಮನನ್ನೂ, ಎರಡೂ ಸೇನೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಸುಡುತ್ತಿರುವ ಆದಿತ್ಯನಂತೆ ಪಾಂಡುಪುತ್ರರ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಆಯ್ದು ಆಯ್ದು ಸಂಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಸೇನೆಯನ್ನು ಯುಗಾಂತನಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ನೋಡಿ ಮಹಾಬಾಹು, ಮಾಧವ, ಪರವೀರಹ ವಾಸುದೇವನು ಸಹಿಸಲಾರದೇ ಹೋದನು.

06102053a ಉತ್ಸ್ರಜ್ಯ ರಜತಪ್ರಖ್ಯಾನ್ ಹಯಾನ್ಪಾರ್ಥಸ್ಯ ಮಾರಿಷ|

06102053c ಕ್ರುದ್ಧೋ ನಾಮ ಮಹಾಯೋಗೀ ಪ್ರಚಸ್ಕಂದ ಮಹಾರಥಾತ್|

06102053e ಅಭಿದುದ್ರಾವ ಭೀಷ್ಮಂ ಸ ಭುಜಪ್ರಹರಣೋ ಬಲೀ||

06102054a ಪ್ರತೋದಪಾಣಿಸ್ತೇಜಸ್ವೀ ಸಿಂಹವದ್ವಿನದನ್ಮುಹುಃ|

06102054c ದಾರಯನ್ನಿವ ಪದ್ಭ್ಯಾಂ ಸ ಜಗತೀಂ ಜಗತೀಶ್ವರಃ||

06102055a ಕ್ರೋಧತಾಮ್ರೇಕ್ಷಣಃ ಕೃಷ್ಣೋ ಜಿಘಾಂಸುರಮಿತದ್ಯುತಿಃ|

06102055c ಗ್ರಸನ್ನಿವ ಚ ಚೇತಾಂಸಿ ತಾವಕಾನಾಂ ಮಹಾಹವೇ||

ಮಾರಿಷ! ಆಗ ಪಾರ್ಥನ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಬಣ್ಣದ ಕುದುರೆಗಳ
ಕಡಿವಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಸುಟು ಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಆ ಮಹಾಯೋಗಿಯು
ಮಹಾರಥದಿಂದ ದುಮುಕಿದನು. ಭುಜಗಳನ್ನೇ
ಆಯುಧಗಳನ್ನಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡ ಆ ಬಲಶಾಲಿ ಜಗತೀಶ್ವರ ಅಮಿತದ್ಯುತಿ
ಕೃಷ್ಣನು ಚಾವಟಿಯನ್ನೇ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಪುನಃ ಪುನಃ ಸಿಂಹನಾದ
ಗೈಯುತ್ತಾ ಹೆಜ್ಜೆಗಳಿಂದ ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಸೀಳಿ ಬಿಡುವಂತೆ ಕ್ರೋಧದಿಂದ
ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೆಂಪುಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಮಹಾಹವದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನವರ
ಚೇತನಗಳನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುವನೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದು
ಭೀಷ್ಮನ ಕಡೆಗೆ ಓಡಿದನು.

06102056a ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮಾಧವಮಾಕ್ರಂದೇ ಭೀಷ್ಮಾಯೋದ್ಯಂತಮಾಹವೇ|

06102056c ಹತೋ ಭೀಷ್ಮೋ ಹತೋ ಭೀಷ್ಮ ಇತಿ ತತ್ರ ಸ್ಮ ಸೈನಿಕಾಃ||

06102056e ಕ್ರೋಶಂತಃ ಪ್ರಾದ್ರವನ್ಸರ್ವೇ ವಾಸುದೇವಭಯಾನ್ನರಾಃ||

ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಾ ಭೀಷ್ಮನ ಕಡೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಮಾಧವನನ್ನು ನೋಡಿ
“ಆಹವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನು ಹತನಾದನು! ಭೀಷ್ಮನು ಹತನಾದನು!”
ಎಂದು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಸೈನಿಕರು ಕೂಗಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲರೂ ವಾಸುದೇವನ
ಭಯದಿಂದ ಓಡಿಹೋದರು.

06102057a ಪೀತಕೌಶೇಯಸಂವೀತೋ ಮಣಿಶ್ಯಾಮೋ ಜನಾರ್ದನಃ|

06102057c ಶುಶುಭೇ ವಿದ್ರವನ್ಭೀಷ್ಮಂ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾಲೀ ಯಥಾಂಬುದಃ||

ಪೀತಕೌಶೀಯಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ ಮಣಿಶ್ಯಾಮ ಜನಾರ್ದನನು
ಭೀಷ್ಮನೆಡೆಗೆ ಓಡಿ ಬರುವಾಗ ಮಿಂಚಿನ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ ಕಪ್ಪು
ಮೋಡದಂತೆ ಶೋಭಿಸಿದನು.

06102058a ಸ ಸಿಂಹ ಇವ ಮಾತಂಗಂ ಯೂಥರ್ಷಭ ಇವರ್ಷಭಂ|

06102058c ಅಭಿದುದ್ರಾವ ತೇಜಸ್ವೀ ವಿನದನ್ಯಾದವರ್ಷಭಃ||

ಸಿಂಹವು ಮದಗಜವನ್ನು ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ, ಪಡೆಯ
ಹೋರಿಯು ಗೂಳಿಯನ್ನು ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ಆ ತೇಜಸ್ವಿ
ಯಾದವರ್ಷಭನು ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಾ ಓಡಿ ಬಂದನು.

06102059a ತಮಾಪತಂತಂ ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಮಾಹವೇ|

06102059c ಅಸಂಭ್ರಮಂ ರಣೇ ಭೀಷ್ಮೋ ವಿಚಕರ್ಷ ಮಹದ್ಧನುಃ|

06102059e ಉವಾಚ ಚೈನಂ ಗೋವಿಂದಮಸಂಭ್ರಾಂತೇನ ಚೇತಸಾ||

ಆಹವದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕಡೆ ಧಾವಿಸಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷನನ್ನು ನೋಡಿ
ರಣದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನು ಗಾಬರಿ ಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಮಹಾಧನುಸ್ಸನ್ನು ಸೆಳೆದು
ಭ್ರಾಂತಿಗೊಂಡಿರದ ಚೇತಸ್ಸಿನಿಂದ ಗೋವಿಂದನಿಗೆ ಇದನ್ನು ನುಡಿದನು:

06102060a ಏಹ್ಯೇಹಿ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ ದೇವದೇವ ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ|

06102060c ಮಾಮದ್ಯ ಸಾತ್ವತಶ್ರೇಷ್ಠ ಪಾತಯಸ್ವ ಮಹಾಹವೇ||

“ಬಾ! ಬಾ! ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ! ದೇವದೇವ! ನಿನಗೆ ವಂದನೆಗಳು.
ಸಾತ್ವತಶ್ರೇಷ್ಠ! ಇಂದು ಈ ಮಹಾಹವದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಸಂಹರಿಸು!

06102061a ತ್ವಯಾ ಹಿ ದೇವ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಹತಸ್ಯಾಪಿ ಮಮಾನಘ|

06102061c ಶ್ರೇಯ ಏವ ಪರಂ ಕೃಷ್ಣ ಲೋಕೇಽಮುಷ್ಮಿನ್ನಿಹ್ಯೈವ ಚ||

06102061e ಸಂಭಾವಿತೋಽಸ್ಮಿ ಗೋವಿಂದ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯೇನಾದ್ಯ ಸಂಯುಗೇ||

ದೇವ! ಅನಘ! ನಿನ್ನಿಂದ ನಾನು ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಹತನಾದರೂ ನನಗೆ
ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪರಮ ಕಲ್ಯಾಣವೇ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಗೋವಿಂದ! ಇಂದು
ನಾನು ಸಂಯುಗಲ್ಲಿ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ
ಸಂಭಾವಿತನಾಗಿದ್ದೇನೆ.”

06102062a ಅನ್ವಗೇವ ತತಃ ಪಾರ್ಥ ಸ್ತಮನುದ್ರುತ್ಯ ಕೇಶವಂ|

06102062c ನಿಜಗ್ರಾಹ ಮಹಾಬಾಹುರ್ಬಾಹುಭ್ಯಾಂ ಪರಿಗೃಹ್ಯ ವೈ||

ಅವನ ಹಿಂದೆ ಓಡಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಾಬಾಹು ಪಾರ್ಥನು ಕೇಶವನನ್ನು
ಎರಡೂ ಕೈಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡನು.

06102063a ನಿಗೃಹ್ಯಮಾಣಃ ಪಾರ್ಥೇನ ಕೃಷ್ಣೋ ರಾಜೀವಲೋಚನಃ|

06102063c ಜಗಾಮ ಚೈನಮಾದಾಯ ವೇಗೇನ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ||

ಪಾರ್ಥನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡರೂ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ರಾಜೀವಲೋಚನ
ಕೃಷ್ಣನು ಅವನನ್ನೂ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ವೇಗವಾಗಿ ಮುಂದಾದನು.

06102064a ಪಾರ್ಥಸ್ತು ವಿಷ್ಟಭ್ಯ ಬಲಾಚ್ಚ ರಣೌ ಪರವೀರಹಾ|

06102064c ನಿಜಘ್ರಾಹ ಹೃಷೀಕೇಶಂ ಕಥಂ ಚಿದ್ಧಶಮೇ ಪದೇ||

ಪರವೀರಹ ಪಾರ್ಥನು ಬಲವಾಗಿ ಅವನ ಚರಣಗಳನ್ನು
ಹಿಡಿದುಕೊಂಡರೂ ಹೃಷೀಕೇಶನು ಸುಮಾರು ಹತ್ತು ಹೆಜ್ಜೆಗಳಷ್ಟು
ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು.

06102065a ತತ ಏನಮುವಾಚಾರ್ತಃ ಕ್ರೋಧಪರ್ಯಾಕುಲೇಕ್ಷಣಂ|

06102065c ನಿಃಶ್ವಸಂತಂ ಯಥಾ ನಾಗಮರ್ಜುನಃ ಪರವೀರಹಾ||

ಆಗ ಪರವೀರಹ ಅರ್ಜುನನು ಆರ್ತನಾಗಿ, ಕಣ್ಣುಗಳು ಕ್ರೋಧದಿಂದ
ಕೂಡಿದವನಾಗಿ, ನಾಗರ ಹಾವಿನಂತೆ ದೀರ್ಘ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಾ ಈ
ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು:

06102066a ನಿವರ್ತಸ್ವ ಮಹಾಬಾಹೋ ನಾನೃತಂ ಕರ್ತುಮರ್ಹಸಿ|

06102066c ಯತ್ತ್ವಯಾ ಕಥಿತಂ ಪೂರ್ವಂ ನ ಯೋತ್ಸ್ಯಾ ಮೀತಿ ಕೇಶವ||

“ಮಹಾಬಾಹೋ ! ಹಿಂದಿರುಗು ! ಕೇಶವ ! ಹಿಂದೆ ನೀನು ಯುದ್ಧ
ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಏನು ಹೇಳಿದ್ದೆಯೋ ಅದನ್ನು
ಸುಳ್ಳಾಗಿ ಸಬಾರದು.

06102067a ಮಿಥ್ಯಾವಾದೀತಿ ಲೋಕಸ್ವಾಂ ಕಥಯಿಷ್ಯತಿ ಮಾಧವ|

06102067c ಮಮೈಷ ಭಾರಃ ಸರ್ವೋ ಹಿ ಹನಿಷ್ಯಾಮಿ ಯತವ್ರತಂ||

ಮಾಧವ ! ನಿನ್ನನ್ನು ಜನರು ಸುಳ್ಳುಬುರುಕ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.
ಯುದ್ಧಮಾಡುವ ಸಂಪೂರ್ಣ ಭಾರವೂ ನನ್ನದು. ಈ ಯತವ್ರತನನ್ನು
ನಾನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತೇನೆ.

06102068a ಶಪೇ ಮಾಧವ ಸಖ್ಯೇನ ಸತ್ಯೇನ ಸುಕೃತೇನ ಚ|

06102068c ಅಂತಂ ಯಥಾ ಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ಶತ್ರುಣಾಂ ಶತ್ರುಕರ್ಶನ||

ಮಾಧವ ! ಇದನ್ನು ನಾನು ಸಖ್ಯೆ, ಸತ್ಯ ಮತ್ತು ಸುಕೃತಗಳ ಮೇಲೆ
ಆಣೆಯಿಟ್ಟು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಶತ್ರುಸೂದನ ! ನಾನು ಎಲ್ಲ ಶತ್ರುಗಳನ್ನೂ
ಕೊನೆಗಾಣಿಸುತ್ತೇನೆ.

06102069a ಅದ್ವೈವ ಪಶ್ಯ ದುರ್ಧರ್ಷಂ ಪಾತ್ಯಮಾನಂ ಮಹಾವ್ರತಂ|

06102069c ತಾರಾಪತಿಮಿವಾಪೂರ್ಣಮಂತಕಾಲೇ ಯದೃಚ್ಛಯಾ||

ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನಂತಿರುವ ಈ ದುರ್ಧರ್ಷ ಮಹಾವ್ರತನನ್ನು ಇಂದೇ
ಅವನ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆಯೇ ಸಂಹಾರಮಾಡುವುದನ್ನು ನೀನು ಕಾಣುವೆ.”

06102070a ಮಾಧವಸ್ತು ವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಫಲ್ಗುನಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ|

06102070c ನಕಿಂಚಿದುಕ್ತಾ ಸಕ್ರೋಧ ಆರುರೋಹ ರಥಂ ಪುನಃ||

ಮಹಾತ್ಮ ಮಾಧವನಾದರೋ ಫಲ್ಲುನನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಏನನ್ನೂ
ಹೇಳದೇ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಪುನಃ ರಥವನ್ನೇರಿದನು.

06102071a ತೌ ರಥಸ್ಥೌ ನರವ್ಯಾಘ್ರೌ ಭೀಷ್ಮಃ ಶಾಂತನವಃ ಪುನಃ|

06102071c ವವರ್ಷ ಶರವರ್ಷೇಣ ಮೇಘೋ ವೃಷ್ಟ್ಯಾ ಯಥಾಚಲೌ||

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ನರವ್ಯಾಘ್ರರು ರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಭೀಷ್ಮ
ಶಾಂತನವನು ಪುನಃ ಅವರ ಮೇಲೆ ಮೋಡವು ಪರ್ವತದ ಮೇಲೆ
ಸುರಿಸುವಂತೆ ಬಾಣಗಳ ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸಿದನು.

06102072a ಪ್ರಾಣಾಂಶ್ಚಾದತ್ತ ಯೋಧಾನಾಂ ಪಿತಾ ದೇವವ್ರತಸ್ತವ|

06102072c ಗಭಸ್ತಿಭಿರಿವಾದಿತ್ಯಸ್ತೇಜಾಂಸಿ ಶಿಶಿರಾತ್ಯಯೇ||

ಗಭಸ್ತಿ ಆದಿತ್ಯನು ಶಿಶಿರ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ತೇಜಸ್ಸುಗಳನ್ನು
ಹೀರಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ನಿನ್ನ ಪಿತ ದೇವವ್ರತನು ಯೋಧರ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು
ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು.

06102073a ಯಥಾ ಕುರೂಣಾಂ ಸೈನ್ಯಾನಿ ಬಭಂಜ ಯುಧಿ ಪಾಂಡವಃ|

06102073c ತಥಾ ಪಾಂಡವಸೈನ್ಯಾನಿ ಬಭಂಜ ಯುಧಿ ತೇ ಪಿತಾ||

ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕುರುಗಳ ಸೇನೆಯನ್ನು ಪಾಂಡವ ಅರ್ಜುನನು ಹೇಗೆ
ಸದೆಬಡಿದನೋ ಹಾಗೆ ನಿನ್ನ ತಂದೆಯೂ ಕೂಡ ಪಾಂಡವ ಸೇನೆಗಳನ್ನು
ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸದೆಬಡಿದನು.

06102074a ಹತವಿದ್ರುತಸ್ಯೈನ್ಯಾಸ್ತು ನಿರುತ್ಸಾಹಾ ವಿಚೇತಸಃ|

06102074c ನಿರೀಕ್ಷಿತುಂ ನ ಶೇಕುಸ್ತೇ ಭೀಷ್ಮ ಮಪ್ರತಿಮಂ ರಣೇ||

06102074e ಮಧ್ಯಂ ಗತಮಿವಾದಿತ್ಯಂ ಪ್ರತಪಂತಂ ಸ್ವತೇಜಸಾ||

ಹತರಾಗಿ, ನಿರುತ್ಸಾಹರಾಗಿ, ವಿಚೇತಸರಾಗಿ ಸೇನೆಗಳು ರಣದಲ್ಲಿ
ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ತನ್ನದೇ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ
ಅಪ್ರತಿಮ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ನೋಡಲೂ ಶಕ್ಯರಾಗಲಿಲ್ಲ.

06102075a ತೇ ವಧ್ಯಮಾನಾ ಭೀಷ್ಮೈಣ ಕಾಲೇನೇವ ಯುಗಕ್ಷಯೇ|

06102075c ವೀಕ್ಷಾಂ ಚಕ್ರೂರ್ಮಹಾರಾಜ ಪಾಂಡವಾ ಭಯಪೀಡಿತಾಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಭೀಷ್ಮನು ಯುಗಕ್ಷಯದಲ್ಲಿನ ಕಾಲನಂತೆ ಅವರನ್ನು
ವಧಿಸುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಪಾಂಡವರು ಭಯಪೀಡಿತರಾದರು.

06102076a ತ್ರಾತಾರಂ ನಾಧ್ಯಗಚ್ಛಂತ ಗಾವಃ ಪಂಕಗತಾ ಇವ|

06102076c ಪಿಪೀಲಿಕಾ ಇವ ಕ್ಷುಣ್ಣಾ ದುರ್ಬಲಾ ಬಲಿನಾ ರಣೇ||

ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಗೋವುಗಳಂತೆ ತ್ರಾತಾರರನ್ನು ಕಾಣದೇ ಆ
ಬಲಿಗಳು ರಣದಲ್ಲಿ ಪಿಪೀಲಿಕಗಳಂತೆ ದುರ್ಬಲರೂ ಕ್ಷುಣ್ಣರೂ ಆದರು.

06102077a ಮಹಾರಥಂ ಭಾರತ ದುಷ್ಪಥರ್ಷಂ

ಶರೌಘಿಣಂ ಪ್ರತಪಂತಂ ನರೇಂದ್ರಾನ್||

06102077c ಭೀಷ್ಮಂ ನ ಶೇಕುಃ ಪ್ರತಿವೀಕ್ಷಿತುಂ ತೇ

ಶರಾರ್ಚಿಷಂ ಸೂರ್ಯಮಿವಾತಪಂತಂ||

ಭಾರತ! ಮಹಾರಥ, ದುಷ್ಟಧರ್ಷ, ಶರೌಘಗಳಿಂದ ನರೇಂದ್ರರನ್ನು
ಸುಡುತ್ತಿದ್ದ, ಶರಗಳೇ ಕಿರಣಗಳಾಗಿರುವ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಸುಡುತ್ತಿದ್ದ ಆ
ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

06102078a ವಿಮೃದ್ನತಸ್ತಸ್ಯ ತು ಪಾಂಡುಸೇನಾಂ

ಅಸ್ತಂ ಜಗಾಮಾಥ ಸಹಸ್ರರಶ್ಮಿಃ|

06102078c ತತೋ ಬಲಾನಾಂ ಶ್ರಮಕರ್ಶಿತಾನಾಂ

ಮನೋಽವಹಾರಂ ಪ್ರತಿ ಸಂಬಭೂವ||

ಅವನು ಹೀಗೆ ಪಾಂಡುಸೇನೆಯನ್ನು ಮರ್ದಿಸುತ್ತಿರಲು ಸಹಸ್ರರಶ್ಮಿ
ಸೂರ್ಯನು ಅಸ್ತನಾದನು. ಆಗ ಆಯಾಸಗೊಂಡಿರುವ ಸೇನೆಗಳಿಗೆ
ಹಿಂದೆಸರಿಯುವ ಕುರಿತು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದರು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ನವಮದಿವಸಯುದ್ಧಸಮಾಪ್ತೌ ದ್ವಾಧಿಕಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ನವಮದಿವಸಯುದ್ಧಸಮಾಪ್ತಿ ಎನ್ನುವ ನೂರಾವರಡನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೦೩

ಭೀಷ್ಮನ ಪರಾಕ್ರಮದ ಕುರಿತು ಶೋಕಿಸಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ
ಉಪಾಯವನ್ನು ಕೇಳಿದುದು (೧-೨೪). ಅರ್ಜುನನು ಒಪ್ಪಿದರೆ ತಾನು
ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ವಧಿಸುತ್ತೇನೆಂದೂ, “ಭೀಷ್ಮನು ಮಹಾವೀರ್ಯನಾದರೂ

ಸತ್ತ್ವ ವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಅಲ್ಪಜೀವಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವೇನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ.” ಎಂದೂ ಕೃಷ್ಣನು ಉತ್ತರಿಸಿದುದು (೨೫-೩೯). “ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಅಸತ್ಯವಾದಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ನನಗೆ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ... ದೇವವ್ರತನ ವಧೋಪಾಯವನ್ನು ಅವನಿಂದಲೇ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಹೋಗಿ ಕೇಳೋಣ.” ಎಂದು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದುದು (೪೦-೪೯). ಪಾಂಡವರು ಭೀಷ್ಮನ ವಧೋಪಾಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದುದು (೫೦-೮೩). ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನ ಸಂವಾದ (೮೪-೧೦೧).

06103001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06103001a ಯುದ್ಧತಾಮೇವ ತೇಷಾಂ ತು ಭಾಸ್ಕರೇಽಸ್ತಮುಪಾಗತೇ|

06103001c ಸಂಧ್ಯಾ ಸಮಭವದ್ಭೋರಾ ನಾಪಶ್ಯಾಮ ತತೋ ರಣಂ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಅವರಿನ್ನೂ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಭಾಸ್ಕರನು ಅಸ್ತಂಗತನಾಗಿ ಘೋರ ಸಂಜೆಯಾಯಿತು. ಆಗ ರಣದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಏನೂ ಕಾಣದಾಯಿತು.

06103002a ತತೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರೋ ರಾಜಾ ಸಂಧ್ಯಾಂ ಸಂದೃಶ್ಯ ಭಾರತ|

06103002c ವಧ್ಯಮಾನಂ ಬಲಂ ಚಾಪಿ ಭೀಷ್ಮೈಣಾಮಿತ್ರಘಾತಿನಾ||

06103003a ಮುಕ್ತಶಸ್ತ್ರಂ ಪರಾವೃತ್ತಂ ಪಲಾಯನಪರಾಯಣಂ|

06103003c ಭೀಷ್ಮಂ ಚ ಯುಧಿ ಸಂರಬ್ಧಮನುಯಾಂತಂ ಮಹಾರಥಾನ್||

06103004a ಸೋಮಕಾಂಶ್ಚ ಜಿತಾನ್ದ್ರಷ್ಟ್ವಾ ನಿರುತ್ಸಾಹಾನ್ಮಹಾರಥಾನ್|

06103004c ಚಿಂತಯಿತ್ವಾ ಚಿರಂ ಧ್ಯಾತ್ವಾ ಅವಹಾರಮರೋಚಯತ್||

ಭಾರತ ! ಆಗ ರಾಜಾ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಸಂಜೆಯಾದುದನ್ನೂ,
 ಅಮಿತ್ರಘಾತಿ ಭೀಷ್ಮನು ಸೇನೆಯನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನೂ,
 ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಬಿಸುಟು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿ ಪಲಯನಮಾಡುತ್ತಿರುವವರನ್ನೂ,
 ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಭೀಷ್ಮನು ಮಹಾರಥರನ್ನು
 ಸಂಹರಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನೂ, ಸೋಮಕರೂ ಪರಾಜಿತರಾದುದನ್ನೂ,
 ಮಹಾರಥರ ನಿರುತ್ಸಾಹವನ್ನೂ ನೋಡಿ ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೇನೆಯನ್ನು
 ಹಿಂದೆತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಸೂಕ್ತವೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದನು.

06103005a ತತೋಽವಹಾರಂ ಸೈನ್ಯಾನಾಂ ಚಕ್ರೇ ರಾಜಾ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ |

06103005c ತಥೈವ ತವ ಸೈನ್ಯಾನಾಮವಹಾರೋ ಹ್ಯಭೂತ್ತದಾ ||

ಆಗ ರಾಜಾ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ತನ್ನ ಸೇನೆಗಳನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ
 ಕರೆಸಿಕೊಂಡನು. ಹಾಗೆಯೇ ನಿನ್ನ ಸೇನೆಯೂ ಯುದ್ಧದಿಂದ ಹಿಂದೆ
 ಸರಿಯಿತು.

06103006a ತತೋಽವಹಾರಂ ಸೈನ್ಯಾನಾಂ ಕೃತ್ವಾ ತತ್ರ ಮಹಾರಥಾಃ |

06103006c ನೃವಿಶಂತ ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಕ್ಷತವಿಕ್ಷತಾಃ ||

ಅಲ್ಲಿ ಸೇನೆಗಳನ್ನು ಹಿಂದೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕ್ಷತ-
 ವಿಕ್ಷತರಾದ ಮಹಾರಥರು ಡೇರೆಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿ
 ಪಡೆದರು.

06103007a ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ಸಮರೇ ಕರ್ಮ ಚಿಂತಯಾನಾಸ್ತು ಪಾಂಡವಾಃ |

06103007c ನಾಲಭಂತ ತದಾ ಶಾಂತಿಂ ಭೃಶಂ ಭೀಷ್ಮೇಣ ಪೀಡಿತಾಃ ||

ಭೀಷ್ಮನಿಂದ ತುಂಬಾ ಪೀಡಿತರಾದ ಪಾಂಡವರು ಸಮರದಲ್ಲಿ
ಭೀಷ್ಮನ ಕರ್ಮಗಳ ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸಿ ಶಾಂತಿಯನ್ನೇ ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ.

06103008a ಭೀಷ್ಮೋಽಪಿ ಸಮರೇ ಜಿತ್ವಾ ಪಾಂಡವಾನ್ಸಹ ಸೃಂಜಯೈಃ|

06103008c ಪೂಜ್ಯಮಾನಸ್ತವ ಸುತೈರ್ವಂದ್ಯಮಾನಶ್ಚ ಭಾರತ||

06103009a ನ್ಯವಿಶತ್ಕುರುಭಿಃ ಸಾರ್ಧಂ ಹೃಷ್ಟರೂಪೈಃ ಸಮಂತತಃ|

06103009c ತತೋ ರಾತ್ರಿಃ ಸಮಭವತ್ಸರ್ವ ಭೂತಪ್ರಮೋಹಿನೀ||

ಭಾರತ! ಭೀಷ್ಮನೂ ಕೂಡ ಸೃಂಜಯರೊಂದಿಗೆ ಪಾಂಡವರನ್ನು
ಸಮರದಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದು, ನಿನ್ನ ಸುತರಿಂದ ಪೂಜಿತನಾಗಿ, ವಂದಿಸಿಕೊಂಡು,
ಸುತ್ತುವರೆದ ಹೃಷ್ಟರೂಪ ಕುರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಡೇರೆಯನ್ನು
ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಆ ರಾತ್ರಿಯು ಸರ್ವ ಭೂತಗಳಿಗೂ
ಪ್ರಮೋಹನಕಾರಿಯಾಗಿತ್ತು.

06103010a ತಸ್ಮಿನ್ರಾತ್ರಿಮುಖೇ ಘೋರೇ ಪಾಂಡವಾ ವೃಷ್ಟಿಭಿಃ ಸಹ|

06103010c ಸೃಂಜಯಾಶ್ಚ ದುರಾಧರ್ಷಾ ಮಂತ್ರಾಯ ಸಮುಪಾವಿಶನ್||

ಆ ರಾತ್ರಿಯ ಮೊದಲನೆಯ ಜಾವದಲ್ಲಿ ದುರಾಧರ್ಷ ಪಾಂಡವರು
ವೃಷ್ಟಿ-ಸೃಂಜಯರೊಂದಿಗೆ ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು.

06103011a ಆತ್ಮನಿಃಶ್ರೇಯಸಂ ಸರ್ವೇ ಪ್ರಾಪ್ತಕಾಲಂ ಮಹಾಬಲಾಃ|

06103011c ಮಂತ್ರಯಾಮಾಸುರವ್ಯಗ್ರಾ ಮಂತ್ರನಿಶ್ಚಯಕೋವಿದಾಃ||

ಮಂತ್ರನಿಶ್ಚಯಕೋವಿದರಾದ ಆ ಎಲ್ಲ ಮಹಾಬಲರೂ ಕಾಲಕ್ಕೆ
ತಕ್ಕದಾದ ತಮಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾದುದರ ಕುರಿತು ಅವ್ಯಗ್ರರಾಗಿ

ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆ ಮಾಡಿದರು.

06103012a ತತೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರೋ ರಾಜಾ ಮಂತ್ರಯಿತ್ವಾ ಚಿರಂ ನೃಪ|

06103012c ವಾಸುದೇವಂ ಸಮುದ್ವೀಕ್ಷ್ಯ ವಾಕ್ಯಮೇತದುವಾಚ ಹ||

ನೃಪ! ಬಹುಕಾಲ ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ರಾಜಾ
ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ವಾಸುದೇವನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದನು:

06103013a ಪಶ್ಯ ಕೃಷ್ಣ ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ಭೀಷ್ಮಂ ಭೀಮಪರಾಕ್ರಮಂ|

06103013c ಗಜಂ ನಲವನಾನೀವ ವಿಮೃದ್ಧಂತಂ ಬಲಂ ಮಮ||

“ನೋಡು ಕೃಷ್ಣ! ಭೀಮಪರಾಕ್ರಮಿ ಮಹಾತ್ಮ ಭೀಷ್ಮನು ಆನೆಯೊಂದು
ಬೆಂಡಿನ ವನವನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ನನ್ನ ಬಲವನ್ನು
ಧ್ವಂಸಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

06103014a ನ ಚೈವೈನಂ ಮಹಾತ್ಮಾನಮುತ್ಸಹಾಮೋ ನಿರೀಕ್ಷಿತುಂ|

06103014c ಲೇಲಿಹ್ಯಮಾನಂ ಸೈನ್ಯೇಷು ಪ್ರವೃದ್ಧಮಿವ ಪಾವಕಂ||

ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಪಾವಕನಂತೆ ಸೇನೆಗಳನ್ನು ನೆಕ್ಕುತ್ತಿರುವ ಆ
ಮಹಾತ್ಮನನ್ನು ನೋಡಲೂ ಕೂಡ ನಮಗೆ ಉತ್ಸಾಹವಿಲ್ಲ.

06103015a ಯಥಾ ಘೋರೋ ಮಹಾನಾಗಸ್ತಕ್ಷಕೋ ವೈ ವಿಷೋಲ್ಬಣಃ|

06103015c ತಥಾ ಭೀಷ್ಮೋ ರಣೇ ಕೃಷ್ಣ ತೀಕ್ಷ್ಣಶಸ್ತ್ರಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್||

ಕೃಷ್ಣ! ರಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಾಪಿ ಭೀಷ್ಮನ ತೀಕ್ಷ್ಣಶಸ್ತ್ರಗಳು ಘೋರ
ವಿಷೋಲ್ಬಣ ಮಹಾನಾಗ ತಕ್ಷಕನಂತಿವೆ.

06103016a ಗೃಹೀತಚಾಪಃ ಸಮರೇ ವಿಮುಂಚಂಶ್ಚ ಶಿತಾಂ ಶರಾನ್|

06103016c ಶಕ್ಯೋ ಜೇತುಂ ಯಮಃ ಕ್ರುದ್ಧೋ ವಜ್ರಪಾಣಿಶ್ಚ ದೇವರಾಟ್||

06103017a ವರುಣಃ ಪಾಶಭೃದ್ವಾಪಿ ಸಗದೋ ವಾ ಧನೇಶ್ವರಃ|

06103017c ನ ತು ಭೀಷ್ಮಃ ಸುಸಂಕ್ರುದ್ಧಃ ಶಕ್ಯೋ ಜೇತುಂ ಮಹಾಹವೇ||

ಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಯಮನನ್ನಾಗಲೀ, ವಜ್ರಪಾಣಿ ದೇವರಾಜನನ್ನಾಗಲೀ, ಪಾಶವನ್ನು ಹಿಡಿದ ವರುಣನನ್ನಾಗಲೀ, ಗದೆಯೊಂದಿಗಿರುವ ಧನೇಶ್ವರನನ್ನಾಗಲೀ ಗೆಲ್ಲಲು ಶಕ್ಯವಿದೆ. ಆದರೆ ಸಮರದ ಮಹಾಹವದಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಚಾಪವನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಶಿತ ಶರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಿರುವ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಜಯಿಸಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ.

06103018a ಸೋಽಹಮೇವಂ ಗತೇ ಕೃಷ್ಣ ನಿಮಗ್ನಃ ಶೋಕಸಾಗರೇ|

06103018c ಆತ್ಮನೋ ಬುದ್ಧಿದೌರ್ಬಲ್ಯಾದ್ಭೀಷ್ಮ ಮಾಸಾದ್ಯ ಸಂಯುಗೇ||

ಕೃಷ್ಣ ! ಹೀಗಿರುವಾಗ, ನನ್ನದೇ ಬುದ್ಧಿದೌರ್ಬಲ್ಯದಿಂದ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ನಾನು ಶೋಕಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಹೋಗಿದ್ದೇನೆ.

06103019a ವನಂ ಯಾಸ್ಯಾಮಿ ದುರ್ಧರ್ಷ ಶ್ರೇಯೋ ಮೇ ತತ್ರ ವೈ ಗತಂ|

06103019c ನ ಯುದ್ಧಂ ರೋಚಯೇ ಕೃಷ್ಣ ಹಂತಿ ಭೀಷ್ಮೋ ಹಿ ನಃ ಸದಾ||

ದುರ್ಧರ್ಷ ! ವನಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗುವುದೇ ನನಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾದುದು. ಕೃಷ್ಣ ! ಯುದ್ಧವು ಇಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ನಾವು ಎಂದೂ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಾರೆವು.

06103020a ಯಥಾ ಪ್ರಜ್ವಲಿತಂ ವಹ್ನಿಂ ಪತಂಗಃ ಸಮಭಿದ್ರವನ್|

06103020c ಏಕತೋ ಮೃತ್ಯುಮಭ್ಯೇತಿ ತಥಾಹಂ ಭೀಷ್ಮ ಮೀಯಿವಾನ್||

ಹೇಗೆ ಪತಂಗಗಳು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವ ಬೆಂಕಿಯ ಮೇಲೆರಗಿ ಒಮ್ಮೆಗೇ
ಮೃತ್ಯುವನ್ನುಪ್ಪವವೋ ಹಾಗೆ ನಾವೂ ಕೂಡ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು
ಎದುರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

06103021a ಕ್ಷಯಂ ನೀತೋಽಸ್ಮಿ ವಾಷ್ಣೇಯ ರಾಜ್ಯಹೇತೋಃ ಪರಾಕ್ರಮೀ|

06103021c ಭ್ರಾತರಶ್ಚೈವ ಮೇ ಶೂರಾಃ ಸಾಯಕೈರ್ಭೃಶಪೀಡಿತಾಃ||

ವಾಷ್ಣೇಯ! ರಾಜ್ಯದ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಕ್ಷಯವನ್ನು
ತಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಶೂರ ಸಹೋದರರು ಸಾಯಕಗಳಿಂದ
ತುಂಬಾ ಪೀಡಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

06103022a ಮತ್ಕೃತೇ ಭ್ರಾತೃಸೌಹಾರ್ದಾದ್ರಾಜ್ಯಾತ್ಪ್ರಭಂಶನಂ ಗತಾಃ|

06103022c ಪರಿಕ್ಲಿಷ್ಟಾ ತಥಾ ಕೃಷ್ಣಾ ಮತ್ಕೃತೇ ಮಧುಸೂದನ||

ಮಧುಸೂದನ! ನನ್ನದೇ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ರಾಜ್ಯಭ್ರಷ್ಟರಾಗಿ ಕೇವಲ
ಭ್ರಾತೃಸೌಹಾರ್ದತೆಯಿಂದ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಕೃಷ್ಣೆಯೂ ಕೂಡ
ನನ್ನಿಂದಾಗಿಯೇ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದಳು.

06103023a ಜೀವಿತಂ ಬಹು ಮನ್ಯೇಽಹಂ ಜೀವಿತಂ ಹ್ಯದ್ಯ ದುರ್ಲಭಂ|

06103023c ಜೀವಿತಸ್ಯಾದ್ಯ ಶೇಷೇಣ ಚರಿಷ್ಯೇ ಧರ್ಮಮುತ್ತಮಂ||

ಜೀವಿತವನ್ನು ನಾನು ಬಹಳ ಮನ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಇಂದು

ಜೀವಿತವಾಗಿರುವುದೇ ದುರ್ಲಭವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇಂದು ಉಳಿದ ಜೀವಿತವನ್ನಾದರೂ ಉತ್ತಮ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಳೆಯುತ್ತೇನೆ.

06103024a ಯದಿ ತೇಽಹಮನುಗ್ರಾಹ್ಯೋ ಭ್ರಾತೃಭಿಃ ಸಹ ಕೇಶವ|

06103024c ಸ್ವಧರ್ಮಸ್ಯಾವಿರೋಧೇನ ತದುದಾಹರ ಕೇಶವ||

ಕೇಶವ ! ನಿನಗೆ ಭ್ರಾತೃಗಳ ಸಹಿತ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹವಿದ್ದರೆ, ಸ್ವಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗದಂತೆ ಏನಾದರೂ ಉಪಾಯವನ್ನು ಹೇಳು ಕೇಶವ !”

06103025a ಏತಚ್ಚು ತ್ವಾ ವಚಸ್ತಸ್ಯ ಕಾರುಣ್ಯಾದ್ಬಹುವಿಸ್ತರಂ|

06103025c ಪ್ರತ್ಯುವಾಚ ತತಃ ಕೃಷ್ಣಃ ಸಾಂತ್ವಯಾನೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ||

ಅವನ ಈ ಬಹುವಿಸ್ತರವಾದ ಕಾರುಣ್ಯದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೃಷ್ಣನು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನನ್ನು ಸಂತವಿಸುತ್ತಾ ಉತ್ತರಿಸಿದನು:

06103026a ಧರ್ಮಪುತ್ರ ವಿಷಾದಂ ತ್ವಂ ಮಾ ಕೃಥಾಃ ಸತ್ಯಸಂಗರ|

06103026c ಯಸ್ಯ ತೇ ಭ್ರಾತರಃ ಶೂರಾ ದುರ್ಜಯಾಃ ಶತ್ರುಸೂದನಾಃ||

“ಧರ್ಮಪುತ್ರ ! ಸತ್ಯಸಂಗರ ! ನೀನು ವಿಷಾದಿಸಬೇಡ. ನಿನ್ನ ತಮ್ಮಂದಿರು ಶೂರರೂ, ದುರ್ಜಯರೂ, ಶತ್ರುಸೂದನರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ.

06103027a ಅರ್ಜುನೋ ಭೀಮಸೇನಶ್ಚ ವಾಯ್ವಗ್ನಿಸಮತೇಜಸೌ|

06103027c ಮಾದ್ರೀಪುತ್ರೌ ಚ ವಿಕ್ರಾಂತೌ ತ್ರಿದಶಾನಾಂ ಇವೇಶ್ವರೌ||

ಅರ್ಜುನ-ಭೀಮಸೇನರು ವಾಯು-ಅಗ್ನಿಯರ ಸಮತೇಜಸ್ವಿಗಳು.
ಮಾದ್ರೀಪುತ್ರರೂ ಕೂಡ ತ್ರಿದಶರ ಈಶ್ವರರಂತೆ ವಿಕ್ರಾಂತರು.

06103028a ಮಾಂ ವಾ ನಿಯುಂಕ್ಷ್ವ ಸೌಹಾರ್ದಾದ್ಯೋತ್ಕ್ರೇ ಭೀಷ್ಮೇಣ ಪಾಂಡವ|
06103028c ತ್ವತ್ಪ್ರಯುಕ್ತೋ ಹ್ಯಹಂ ರಾಜನ್ಯಿಂ ನ ಕುರ್ಯಾಂ ಮಹಾಹವೇ||

ಅಥವಾ ಪಾಂಡವ! ಸೌಹಾರ್ದತೆಯಿಂದ ಭೀಷ್ಮನೊಂದಿಗೆ
ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ನನ್ನನ್ನು ನಿಯುಕ್ತಿಸು. ಏಕೆಂದರೆ ರಾಜನ್! ನಾನು
ನಿನಗಾಗಿ ಮಹಾಹವದಲ್ಲಿ ಏನನ್ನೂ ಸಹ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

06103029a ಹನಿಷ್ಯಾಮಿ ರಣೇ ಭೀಷ್ಮಮಾಹೂಯ ಪುರುಷರ್ಷಭಂ|
06103029c ಪಶ್ಯತಾಂ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾಣಾಂ ಯದಿ ನೇಚ್ಛತಿ ಫಲ್ಲನಃ||

ಒಂದು ವೇಳೆ ಫಲ್ಲನನು ಇಚ್ಛಿಸಿದರೆ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರರು
ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಪುರುಷರ್ಷಭ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ರಣದಲ್ಲಿ ಆಹ್ವಾನಿಸಿ
ಕೊಲ್ಲುತ್ತೇನೆ.

06103030a ಯದಿ ಭೀಷ್ಮೇ ಹತೇ ರಾಜನ್ವಯಂ ಪಶ್ಯಸಿ ಪಾಂಡವ|
06103030c ಹಂತಾಸ್ಮ್ಯೇಕರಥೇನಾದ್ಯ ಕುರುವೃದ್ಧಂ ಪಿತಾಮಹಂ||

ಪಾಂಡವ! ರಾಜನ್! ಭೀಷ್ಮನು ಹತನಾದರೆ ಜಯವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೀಯೆ.
ಇಂದೇ ಕುರುವೃದ್ಧ ಪಿತಾಮಹನನ್ನು ಒಂದೇ ರಥದಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಲುತ್ತೇನೆ.

06103031a ಪಶ್ಯ ಮೇ ವಿಕ್ರಮಂ ರಾಜನ್ಮಹೇಂದ್ರಸ್ಯೇವ ಸಂಯುಗೇ|
06103031c ವಿಮುಂಚಂತಂ ಮಹಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ಪಾತಯಿಷ್ಯಾಮಿ ತಂ ರಥಾತ್||

ರಾಜನ್! ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಮಹೇಂದ್ರನಂತಿರುವ ನನ್ನ ವಿಕ್ರಮವನ್ನು
ನೋಡು. ಮಹಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಅವನನ್ನು ರಥದಿಂದ
ಉರುಳಿಸುತ್ತೇನೆ.

06103032a ಯಃ ಶತ್ರುಃ ಪಾಂಡುಪುತ್ರಾಣಾಂ ಮಚ್ಛತ್ರುಃ ಸ ನ ಸಂಶಯಃ|

06103032c ಮದರ್ಥಾ ಭವದರ್ಥಾ ಯೇ ಯೇ ಮದೀಯಾಸ್ತವೈವ ತೇ||

ಯಾರು ಪಾಂಡುಪುತ್ರರ ಶತ್ರುವೋ ಅವರು ನನ್ನ ಶತ್ರು ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ
ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ನನಗಾಗಿರುವವರು ನಿನಗಾಗಿಯೂ ಇರುವರು. ನನ್ನವರು
ನಿನ್ನವರು ಕೂಡ.

06103033a ತವ ಭ್ರಾತಾ ಮಮ ಸಖಾ ಸಂಬಂಧೀ ಶಿಷ್ಯ ಏವ ಚ|

06103033c ಮಾಂಸಾನ್ಯುತ್ಕೃತ್ಯ ವೈ ದದ್ಯಾಮರ್ಜುನಾರ್ಥೇ ಮಹೀಪತೇ||

ನಿನ್ನ ತಮ್ಮನು ನನ್ನ ಸಖಿ, ಸಂಬಂಧೀ ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಯನು ಕೂಡ.

ಮಹೀಪತೇ! ಅರ್ಜುನನಿಗಾಗಿ ನಾನು ನನ್ನ ಮಾಂಸಗಳನ್ನೂ ಕಿತ್ತು
ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

06103034a ಏಷ ಚಾಪಿ ನರವ್ಯಾಘ್ರೋ ಮತ್ಕೃತೇ ಜೀವಿತಂ ತ್ಯಜೇತ್|

06103034c ಏಷ ನಃ ಸಮಯಸ್ತಾತ ತಾರಯೇಮ ಪರಸ್ಪರಂ|

06103034e ಸ ಮಾಂ ನಿಯುಂಕ್ಷ್ವ ರಾಜೇಂದ್ರ ಯಾವದ್ವಿಷೋ ಭವಾಮ್ಯಹಂ||

ಈ ನರವ್ಯಾಘ್ರನೂ ಕೂಡ ನನಗಾಗಿ ಜೀವಿತವನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಅಯ್ಯಾ! ಯಾವುದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೂ ಪರಸ್ಪರರನ್ನು

ದಾಟಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ನಮ್ಮ ಒಪ್ಪಂದ. ರಾಜೇಂದ್ರ! ನನ್ನನ್ನು

ನಿಯೋಜಿಸು. ನಾನು ನಿನಗೆ ಆಶ್ರಯವಾಗುತ್ತೇನೆ.

06103035a ಪ್ರತಿಜ್ಞಾತಂ ಉಪಪ್ಲವ್ಯೇ ಯತ್ತತ್ಪಾರ್ಥೇನ ಪೂರ್ವತಃ|

06103035c ಘಾತಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಗಾಂಗೇಯಮಿತ್ಯುಲೂಕಸ್ಯ ಸನ್ನಿಧೌ||

ಹಿಂದೆ ಉಪಪ್ಲವದಲ್ಲಿ ಉಲೂಕನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಗಾಂಗೇಯನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಪಾರ್ಥನು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ್ದನು.

06103036a ಪರಿರಕ್ಷ್ಯಂ ಚ ಮಮ ತದ್ವಚಃ ಪಾರ್ಥಸ್ಯ ಧೀಮತಃ|

06103036c ಅನುಜ್ಞಾತಂ ತು ಪಾರ್ಥೇನ ಮಯಾ ಕಾರ್ಯಂ ನ ಸಂಶಯಃ||

ಧೀಮತ ಪಾರ್ಥನ ಆ ಮಾತನ್ನು ನಾನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಪಾರ್ಥನು ಅನುಜ್ಞೆಯಿತ್ತರೆ ಆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಾನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

06103037a ಅಥ ವಾ ಫಲ್ಗುನಸ್ಯೈಷ ಭಾರಃ ಪರಿಮಿತೋ ರಣೇ|

06103037c ನಿಹನಿಷ್ಯತಿ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಭೀಷ್ಮಂ ಪರಪುರಂಜಯಂ||

ಅಥವಾ ಫಲ್ಗುನನೇ ಅದನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದರೂ ಅದು ಅವನಿಗೆ ಭಾರವೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಅವನು ಪರಪುರಂಜಯ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಬಲ್ಲನು.

06103038a ಅಶಕ್ಯಮಪಿ ಕುರ್ಯಾದ್ಧಿ ರಣೇ ಪಾರ್ಥಃ ಸಮುದ್ಯತಃ|

06103038c ತ್ರಿದಶಾನ್ವಾ ಸಮುದ್ಯುಕ್ತಾನ್ಸಹಿತಾನ್ದ್ವೈತ್ಯದಾನವೈಃ|

06103038e ನಿಹನ್ಯಾದರ್ಜುನಃ ಸಂಖ್ಯೇ ಕಿಮು ಭೀಷ್ಮಂ ನರಾಧಿಪ||

ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದರೆ ಪಾರ್ಥನು ರಣದಲ್ಲಿ ಅಶಕ್ಯವೆನಿಸಿದುದನ್ನೂ
ಮಾಡಬಲ್ಲನು ಎಂದು ತಿಳಿ. ತ್ರಿದಶರು, ದೈತ್ಯದಾನವರ ಸಹಿತ
ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಬಂದರೂ ಅರ್ಜುನನು ಅವರನ್ನು
ಹತಗೊಳಿಸಬಲ್ಲನು. ನರಾಧಿಪ! ಇನ್ನು ಭೀಷ್ಮನು ಯಾವ ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ?

06103039a ವಿಪರೀತೋ ಮಹಾವೀರ್ಯೋ ಗತಸ್ತೋಽಲ್ಪಜೀವಿತಃ|

06103039c ಭೀಷ್ಮಃ ಶಾಂತನವೋ ನೂನಂ ಕರ್ತವ್ಯಂ ನಾವಬುದ್ಧತೇ||

ಭೀಷ್ಮ ಶಾಂತನವನು ಮಹಾವೀರ್ಯನಾದರೂ ಸತ್ತ್ವವನ್ನು
ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಅಲ್ಪಜೀವಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ
ಕರ್ತವ್ಯವೇನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ.”

06103040 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

06103040a ಏವಮೇತನ್ಮಹಾಬಾಹೋ ಯಥಾ ವದಸಿ ಮಾಧವ|

06103040c ಸರ್ವೇ ಹ್ಯೇತೇ ನ ಪರ್ಯಾಪ್ತಾಸ್ತವ ವೇಗನಿವಾರಣೇ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾಬಾಹೋ! ಮಾಧವ! ಇದು ನೀನು
ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ಇದೆ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನ ವೇಗವನ್ನು
ತಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರರು.

06103041a ನಿಯತಂ ಸಮವಾಪ್ಕ್ಯಾಮಿ ಸರ್ವಮೇವ ಯಥೇಪ್ಸಿತಂ|

06103041c ಯಸ್ಯ ಮೇ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ ಭವಾನ್ನಾಥೋ ಮಹಾಬಲಃ||

ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ! ಯಾರ ಮಹಾಬಲಕ್ಕೆ ನೀನು ನಾಥನಾಗಿದ್ದೀಯೋ ಆ
ನಾನು ಬಯಸಿದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪಡೆದೇ ಪಡೆಯುತ್ತೇನೆ.

06103042a ಸೇಂದ್ರಾನಪಿ ರಣೇ ದೇವಾನ್ವಯೇಯಂ ಜಯತಾಂ ವರ|

06103042c ತ್ವಯಾ ನಾಥೇನ ಗೋವಿಂದ ಕಿಮು ಭೀಷ್ಮಂ ಮಹಾಹವೇ||

ವಿಜಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ! ಗೋವಿಂದ! ನಿನ್ನನ್ನು ನಾಥನನ್ನಾಗಿ ಪಡೆದ
ನಾನು ರಣದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನೊಡನೆ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಜಯಿಸಬಲ್ಲೆ.
ಇನ್ನು ಮಹಾಹವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನು ಯಾವ ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ?

06103043a ನ ತು ತ್ವಾಮನೃತಂ ಕರ್ತುಮುತ್ಸಹೇ ಸ್ವಾರ್ಥಗೌರವಾತ್|

06103043c ಅಯುಧ್ಯಮಾನಃ ಸಾಹಾಯ್ಯಂ ಯಥೋಕ್ತಂ ಕುರು ಮಾಧವ||

ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಅಸತ್ಯವಾದಿಯನ್ನಾಗಿ
ಮಾಡಲು ನನಗೆ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ. ಮಾಧವ! ಮಾತುಕೊಟ್ಟಹಾಗೆ
ಯುದ್ಧಮಾಡದೆಯೇ ಸಹಾಯಮಾಡು.

06103044a ಸಮಯಸ್ತು ಕೃತಃ ಕಶ್ಚಿ ದ್ಭೀಷ್ಮೇಣ ಮಮ ಮಾಧವ|

06103044c ಮಂತ್ರಯಿಷ್ಯೇ ತವಾರ್ಥಾಯ ನ ತು ಯೋತ್ಸ್ಯೇ ಕಥಂ ಚನ|

06103044e ದುರ್ಯೋಧನಾರ್ಥೇ ಯೋತ್ಸ್ಯಾಮಿ ಸತ್ಯಮೇತದಿತಿ ಪ್ರಭೋ||

ಮಾಧವ! “ನಿನ್ನ ಹಿತದಲ್ಲಿ ಸಲಹೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ನಿನ್ನ
ಪರವಾಗಿ ಎಂದೂ ಯುದ್ಧಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಭೋ! ದುರ್ಯೋಧನನ
ಸಲುವಾಗಿ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಇದು ಸತ್ಯ” ಎಂದು ಒಮ್ಮೆ ಭೀಷ್ಮನು
ನನ್ನೊಡನೆ ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು.

06103045a ಸ ಹಿ ರಾಜ್ಯಸ್ಯ ಮೇ ದಾತಾ ಮಂತ್ರಸ್ಯೈವ ಚ ಮಾಧವ|

06103045c ತಸ್ಮಾದ್ದೇವವ್ರತಂ ಭೂಯೋ ವಧೋಪಾಯಾರ್ಥಮಾತ್ಮನಃ|

06103045e ಭವತಾ ಸಹಿತಾಃ ಸರ್ವೇ ಪೃಚ್ಛಾಮೋ ಮಧುಸೂದನ||

ಮಾಧವ ! ಏಕೆಂದರೆ ಅವನೇ ನನಗೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವವನು ಮತ್ತು
ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದರ ಕುರಿತು ಸಲಹೆ ನೀಡುವವನು.
ಮಧುಸೂದನ ! ಆದುದರಿಂದ ದೇವವ್ರತನ ವಧೋಪಾಯವನ್ನು
ಅವನಿಂದಲೇ ನಿನ್ನನ್ನೂ ಕೂಡಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಹೋಗಿ ಕೇಳೋಣ.

06103046a ತದ್ವಯಂ ಸಹಿತಾ ಗತ್ವಾ ಭೀಷ್ಮಮಾಶು ನರೋತ್ತಮಂ|

06103046c ರುಚಿತೇ ತವ ವಾಷ್ಣೇಯ ಮಂತ್ರಂ ಪೃಚ್ಛಾಮ ಕೌರವಂ||

ವಾಷ್ಣೇಯ ! ನಿನಗೆ ಇಷ್ಟವಾದರೆ ಈಗಲೇ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಹೋಗಿ
ನರೋತ್ತಮ ಕೌರವ ಭೀಷ್ಮನ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಕೇಳೋಣ.

06103047a ಸ ವಕ್ಷ್ಯತಿ ಹಿತಂ ವಾಕ್ಯಂ ತಥ್ಯಂ ಚೈವ ಜನಾರ್ದನ|

06103047c ಯಥಾ ಸ ವಕ್ಷ್ಯತೇ ಕೃಷ್ಣ ತಥಾ ಕರ್ತಾಸ್ಮಿ ಸಂಯುಗೇ||

ಜನಾರ್ದನ ! ಅವನು ನಮಗೆ ಹಿತವಾದ ಸತ್ಯ ಮಾತನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.
ಕೃಷ್ಣ ! ಅವನು ಹೇಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೋ ಹಾಗೇ ನಾನು ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ
ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

06103048a ಸ ನೋ ಜಯಸ್ಯ ದಾತಾ ಚ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಚ ಧೃತವ್ರತಃ|

06103048c ಬಾಲಾಃ ಪಿತ್ರಾ ವಿಹೀನಾಶ್ಚ ತೇನ ಸಂವರ್ಧಿತಾ ವಯಂ||

ಆ ಧೃತವ್ರತನೇ ನಮಗೆ ಜಯವನ್ನು ಕೊಡುವವನು ಮತ್ತು
ಜಯಗಳಿಸಲು ಸಲಹೆಯನ್ನು ನೀಡುವವನು. ತಂದೆಯನ್ನು

ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಬಾಲಕರಾಗಿದ್ದಾಗ ಅವನೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದನು.

06103049a ತಂ ಚೇತ್ಪಿತಾಮಹಂ ವೃದ್ಧಂ ಹಂತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಮಾಧವ|

06103049c ಪಿತುಃ ಪಿತರಮಿಷ್ಟಂ ವೈ ಧಿಗಸ್ತು ಕ್ಷತ್ರಜೀವಿಕಾಂ||

ಮಾಧವ! ಆ ನನ್ನ ಪಿತಾಮಹ, ತಂದೆಗೆ ತಂದೆಯಂತಿದ್ದ, ವೃದ್ಧನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದೇನಲ್ಲ! ಈ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಧಿಕ್ಕಾರ!”

06103050 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06103050a ತತೋಽಬ್ರವೀನ್ಮಹಾರಾಜ ವಾಷ್ಣೇಯಃ ಕುರುನಂದನಂ|

06103050c ರೋಚತೇ ಮೇ ಮಹಾಬಾಹೋ ಸತತಂ ತವ ಭಾಷಿತಂ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾರಾಜ! ಆಗ ವಾಷ್ಣೇಯನು

ಕುರುನಂದನನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾಬಾಹೋ! ನನಗೆ

ನೀನಾಡಿದುದು ಯಾವಾಗಲೂ ಇಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

06103051a ದೇವವ್ರತಃ ಕೃತೀ ಭೀಷ್ಮಃ ಪ್ರೇಕ್ಷಿತೇನಾಪಿ ನಿರ್ದಹೇತ್|

06103051c ಗಮ್ಯತಾಂ ಸ ವಧೋಪಾಯಂ ಪ್ರಷ್ಟುಂ ಸಾಗರಗಾಸುತಃ|

06103051e ವಕ್ತುಮರ್ಹತಿ ಸತ್ಯಂ ಸ ತ್ವಯಾ ಪೃಷ್ಟೋ ವಿಶೇಷತಃ||

ದೇವವ್ರತ ಭೀಷ್ಮನು ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಿ. ದೃಷ್ಟಿಮಾತ್ರದಿಂದ ದಹಿಸಬಲ್ಲನು.

ಅವನ ವಧೋಪಾಯವನ್ನು ಕೇಳಲು ಸಾಗರಗೆಯ ಮಗನ ಬಳಿ

ಹೋಗೋಣ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನೀನೇ ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಅವನು

ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

06103052a ತೇ ವಯಂ ತತ್ರ ಗಚ್ಛಾಮಃ ಪ್ರಷ್ಟುಂ ಕುರುಪಿತಾಮಹಂ|

06103052c ಪ್ರಣಮ್ಯ ಶಿರಸಾ ಚೈನಂ ಮಂತ್ರಂ ಪೃಚ್ಛಾಮ ಮಾಧವ|

06103052e ಸ ನೋ ದಾಸ್ಯತಿ ಯಂ ಮಂತ್ರಂ ತೇನ ಯೋತ್ಸ್ಯಾಮಹೇ ಪರಾನ್||

ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಈಗಲೇ ಕುರುಪಿತಾಮಹನನ್ನು ಕೇಳಲು ಅಲ್ಲಿಗೆ
ಹೋಗೋಣ! ಶಿರಸಾ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಕೇಳೋಣ. ಅವನು
ಏನು ಸಲಹೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೋ ಅದರಂತೆಯೇ ಶತ್ರುಗಳೊಡನೆ
ಹೋರಾಡೋಣ.”

06103053a ಏವಂ ಸಮ್ಮಂತ್ರೈ ವೈ ವೀರಾಃ ಪಾಂಡವಾಃ ಪಾಂಡುಪೂರ್ವಜ|

06103053c ಜಗ್ಮುಸ್ತೇ ಸಹಿತಾಃ ಸರ್ವೇ ವಾಸುದೇವಶ್ಚ ವೀರ್ಯವಾನ್|

06103053e ವಿಮುಕ್ತಶಸ್ತ್ರಕವಚಾ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ಸದನಂ ಪ್ರತಿ||

ಪಾಂಡುಪೂರ್ವಜ! ಹೀಗೆ ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆ ಮಾಡಿ ವೀರ
ಪಾಂಡವರು ಎಲ್ಲರೂ ಶಸ್ತ್ರ-ಕವಚಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಟ್ಟು ವೀರ್ಯವಾನ್
ವಾಸುದೇವನನ್ನೊಡಗೂಡಿ ಭೀಷ್ಮನ ಬಿಡಾರದ ಕಡೆ ಹೊರಟರು.

06103054a ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಚ ತದಾ ಭೀಷ್ಮಂ ಶಿರೋಭಿಃ ಪ್ರತಿಪೇದಿರೇ|

06103054c ಪೂಜಯಂತೋ ಮಹಾರಾಜ ಪಾಂಡವಾ ಭರತರ್ಷಭ|

06103054e ಪ್ರಣಮ್ಯ ಶಿರಸಾ ಚೈನಂ ಭೀಷ್ಮಂ ಶರಣಮನ್ವಯುಃ||

ಮಹಾರಾಜ! ಭರತರ್ಷಭ! ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಭೀಷ್ಮನಿಗೆ ತಲೆಬಾಗಿ
ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು. ಪಾಂಡವರು ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಶಿರಸಾ ವಂದಿಸಿ ಪೂಜಿಸಿ
ಶರಣು ಹೋದರು.

06103055a ತಾನುವಾಚ ಮಹಾಬಾಹುಭೀಷ್ಮಃ ಕುರುಪಿತಾಮಹಃ|

06103055c ಸ್ವಾಗತಂ ತವ ವಾಷ್ಣೇಯ ಸ್ವಾಗತಂ ತೇ ಧನಂಜಯ|

06103055e ಸ್ವಾಗತಂ ಧರ್ಮಪುತ್ರಾಯ ಭೀಮಾಯ ಯಮಯೋಸ್ತಥಾ||

ಮಹಾಬಾಹು ಭೀಷ್ಮ ಕುರುಪಿತಾಮಹನು ಅವರನ್ನದ್ದೇಶಿಸಿ ಹೇಳಿದನು: “ವಾಷ್ಣೇಯ! ನಿನಗೆ ಸ್ವಾಗತ! ಧನಂಜಯ! ನಿನಗೆ ಸ್ವಾಗತ! ಧರ್ಮಪುತ್ರನಿಗೆ, ಭೀಮನಿಗೆ ಮತ್ತು ಯಮಳರಿಗೂ ಸ್ವಾಗತ!

06103056a ಕಿಂ ಕಾರ್ಯಂ ವಃ ಕರೋಮ್ಯದ್ಯ ಯುಷ್ಮತ್ಪ್ರೀತಿವಿವರ್ಧನಂ|

06103056c ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ಚ ಕರ್ತಾಸ್ಮಿ ಯದ್ಯಪಿ ಸ್ಯಾತ್ಸುದುಷ್ಕರಂ||

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಲು ಇಂದು ನಾನು ಯಾವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಲಿ? ಅದು ಎಷ್ಟೇ ಸುದುಷ್ಕರವಾದರೂ ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ಅದನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ.”

06103057a ತಥಾ ಬ್ರುವಾಣಂ ಗಾಂಗೇಯಂ ಪ್ರೀತಿಯುಕ್ತಂ ಪುನಃ ಪುನಃ|

06103057c ಉವಾಚ ವಾಕ್ಯಂ ದೀನಾತ್ಮಾ ಧರ್ಮಪುತ್ರೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ||

ಹೀಗೆ ಗಾಂಗೇಯನು ಪ್ರೀತಿಯುಕ್ತನಾಗಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ಹೇಳಲು ಧರ್ಮಪುತ್ರ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ದೀನಾತ್ಮನಾಗಿ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು:

06103058a ಕಥಂ ಜಯೇಮ ಧರ್ಮಜ್ಞ ಕಥಂ ರಾಜ್ಯಂ ಲಭೇಮಹಿ|

06103058c ಪ್ರಜಾನಾಂ ಸಂಕ್ಷಯೋ ನ ಸ್ಯಾತ್ಕಥಂ ತನ್ಮೇ ವದಾಭಿಭೋ||

“ಧರ್ಮಜ್ಞ! ನಾವು ಹೇಗೆ ಜಯಗಳಿಸಬಲ್ಲೆವು? ನಾವು ರಾಜ್ಯವನ್ನು

ಹೇಗೆ ಪಡೆಯಬಹುದು? ಪ್ರಜೆಗಳು ನಾಶವಾಗದೇ ಇರುವುದು ಹೇಗೆ?
ವಿಭೋ! ಅದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳು.

06103059a ಭವಾನ್ ಹಿ ನೋ ವಧೋಪಾಯಂ ಬ್ರವೀತು ಸ್ವಯಮಾತ್ಮನಃ|

06103059c ಭವಂತಂ ಸಮರೇ ರಾಜನ್ವಿಷಹೇಮ ಕಥಂ ವಯಂ||

ನೀನೇ ನಿನ್ನ ವಧೋಪಾಯವನ್ನೂ ನಮಗೆ ಹೇಳಬೇಕು. ರಾಜನ್!
ಸಮರದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಹೇಗೆ ಸೋಲಿಸಬಲ್ಲೆವು?

06103060a ನ ಹಿ ತೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮಪ್ಯಸ್ತಿ ರಂಧ್ರಂ ಕುರುಪಿತಾಮಹ|

06103060c ಮಂಡಲೇನೈವ ಧನುಷಾ ಸದಾ ದೃಶ್ಯೋಽಸಿ ಸಂಯುಗೇ||

ಕುರುಪಿತಾಮಹ! ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ರಂಧ್ರವೂ ಕೂಡ
ಕಾಣುವುದಕ್ಕೆ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ನೀನು ಸದಾ
ವೃತ್ತಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ತಿರುಗಿಸುತ್ತಿರುವುದೇ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

06103061a ನಾದದಾನಂ ಸಂದಧಾನಂ ವಿಕರ್ಷಂತಂ ಧನುರ್ನ ಚ|

06103061c ಪಶ್ಯಾಮಸ್ವಾ ಮಹಾಬಾಹೋ ರಥೇ ಸೂರ್ಯ ಮಿವ ಸ್ಥಿತಂ||

ಮಹಾಬಾಹೋ! ರವಿಯಂತೆ ರಥದಲ್ಲಿರುವ ನೀನು ಬಾಣಗಳನ್ನು
ಭತ್ತಳಿಕೆಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಲೀ, ಅದನ್ನು ಧನುಸ್ಸಿಗೆ
ಅನುಸಂಧಾನಮಾಡುವುದಾಗಲೀ, ಮತ್ತು ಶಿಂಜಿನಿಯನ್ನು ಸೆಳೆದು
ಬಿಡುವುದಾಗಲೀ ನಾವು ನೋಡಲಾರೆವು.

06103062a ನರಾಶ್ವರಥನಾಗಾನಾಂ ಹಂತಾರಂ ಪರವೀರಹನ್|

06103062c ಕ ಇವೋತ್ಸಹತೇ ಹಂತುಂ ತ್ವಾಂ ಪುಮಾನ್ಭರತರ್ಷಭ||

ಭರತರ್ಷಭ ! ಪರವೀರಹನ್ ! ರಥಾಶ್ವಗಜಪದಾತಿಗಳನ್ನು
ಸಂಹರಿಸುವ ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾವ ಪುರುಷನು ತಾನೇ ಕೊಲ್ಲಲು
ಉತ್ಸಾಹಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ?

06103063a ವರ್ಷತಾ ಶರವರ್ಷಾಣಿ ಮಹಾಂತಿ ಪುರುಷೋತ್ತಮ|

06103063c ಕ್ಷಯಂ ನೀತಾ ಹಿ ಪೃತನಾ ಭವತಾ ಮಹತೀ ಮಮ||

ಪುರುಷೋತ್ತಮ ! ಶರಗಳ ಮಹಾ ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸಿ ನೀನು ನನ್ನ
ಸೇನೆಗೆ ಮಹಾ ಕ್ಷಯವನ್ನು ತಂದಿದ್ದೀಯೆ.

06103064a ಯಥಾ ಯಥಿ ಜಯೇಯಂ ತ್ವಾಂ ಯಥಾ ರಾಜ್ಯಂ ಭವೇನ್ಮಮ|

06103064c ಭವೇತ್ಸ್ರೈನ್ಯಸ್ಯ ವಾ ಶಾಂತಿಸ್ತನ್ಮೇ ಬ್ರೂಹಿ ಪಿತಾಮಹ||

ಪಿತಾಮಹ ! ನಾವು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಜಯಿಸುವುದು ಹೇಗೆ, ಹೇಗೆ
ರಾಜ್ಯವು ನನ್ನದಾಗಬಲ್ಲದು, ಅಥವಾ ನನ್ನ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿ
ದೊರೆಯುವುದು ಅದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳು.”

06103065a ತತೋಽಬ್ರವೀಚ್ಚಾಂತನವಃ ಪಾಂಡವಾನ್ಪಾಂಡುಪೂರ್ವಜ|

06103065c ನ ಕಥಂ ಚನ ಕೌಂತೇಯ ಮಯಿ ಜೀವತಿ ಸಂಯುಗೇ|

06103065e ಯುಷ್ಮಾಸು ದೃಶ್ಯತೇ ವೃದ್ಧಿಃ ಸತ್ಯಮೇತದ್ಭ್ರವೀಮಿ ವಃ||

ಪಾಂಡುಪೂರ್ವಜ ! ಆಗ ಪಾಂಡವನಿಗೆ ಶಾಂತನವನು ಹೇಳಿದನು:

“ಕೌಂತೇಯ ! ನಾನು ಬದುಕಿರುವವರೆಗೆ ಎಂದೂ ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ

ಏಳೆಯು ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

06103066a ನಿರ್ಜಿತೇ ಮಯಿ ಯುದ್ಧೇ ತು ಧ್ರುವಂ ಜೇಷ್ಠಥ ಕೌರವಾನ್|

06103066c ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಮಯಿ ಪ್ರಹರತ ಯದೀಚ್ಛಥ ರಣೇ ಜಯಂ|

06103066e ಅನುಜಾನಾಮಿ ವಃ ಪಾರ್ಥಾಃ ಪ್ರಹರದ್ಧಂ ಯಥಾಸುಖಂ||

ಆದರೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದರೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಕೌರವರನ್ನು ಗೆಲ್ಲುತ್ತೀಯೆ. ರಣದಲ್ಲಿ ಜಯವನ್ನು ಬಯಸುವೆಯಾದರೆ ಬೇಗನೆ ನನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲು. ಪಾರ್ಥರೇ! ಯಥಾಸುಖವಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆಯಿರಿ. ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತೇನೆ.

06103067a ಏವಂ ಹಿ ಸುಕೃತಂ ಮನ್ಯೇ ಭವತಾಂ ವಿದಿತೋ ಹ್ಯಹಂ|

06103067c ಹತೇ ಮಯಿ ಹತಂ ಸರ್ವಂ ತಸ್ಮಾದೇವಂ ವಿಧೀಯತಾಂ||

ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ನಿಮಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗುವುದೆಂದು ನನಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ. ನಾನು ಸತ್ತರೆ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸತ್ತ ಹಾಗೆ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೋ.”

06103068 ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ|

06103068a ಬ್ರೂಹಿ ತಸ್ಮಾದುಪಾಯಂ ನೋ ಯಥಾ ಯುದ್ಧೇ ಜಯೇಮಹಿ|

06103068c ಭವಂತಂ ಸಮರೇ ಕ್ರುದ್ಧಂ ದಂಡಪಾಣಿಮಿವಾಂತಕಂ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು: “ಸಮರದಲ್ಲಿ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ದಂಡಪಾಣಿ ಅಂತಕನಂತಿರುವ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾವು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜಯಿಸಬಲ್ಲಂತಹ ಉಪಾಯವನ್ನು ಹೇಳು.

و اسلحه بدو فروهالیدند و در میان سه شعور با این ادب بر سر در و بر آینه بکشان است حکم پدر در نزد و پادشاه است
که با نایب هنر و تلفظ و گفتار مردم را بیسرمانند و نشناختن و خوردن کردند و در پیشه بدگی که سزایا از خوشی با آمد

06103069a ಶಕ್ಯೋ ವಜ್ರಧರೋ ಜೇತುಂ ವರುಣೋಽಥ ಯಮಸ್ತಥಾ|

06103069c ನ ಭವಾನ್ಸಮರೇ ಶಕ್ಯಃ ಸೇಂದ್ರೈರಪಿ ಸುರಾಸುರೈಃ||

ವಜ್ರಧರನನ್ನೂ, ವರುಣನನ್ನೂ, ಯಮನನ್ನೂ ಸಹ ಜಯಿಸಬಲ್ಲೆವು.
ಆದರೆ ಸಮರದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಗೆಲ್ಲಲು ಇಂದ್ರನೊಂದಿಗೆ ಸುರಾಸುರರಿಗೂ
ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ.”

06103070 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

06103070a ಸತ್ಯಮೇತನ್ಮಹಾಬಾಹೋ ಯಥಾ ವದಸಿ ಪಾಂಡವ|

06103070c ನಾಹಂ ಶಕ್ಯೋ ರಣೇ ಜೇತುಂ ಸೇಂದ್ರೈರಪಿ ಸುರಾಸುರೈಃ||

06103071a ಆತ್ತಶಸ್ತ್ರೋ ರಣೇ ಯತ್ತೋ ಗೃಹೀತವರಕಾರ್ಮುಕಃ|

06103071c ನ್ಯಸ್ತಶಸ್ತ್ರಂ ತು ಮಾಂ ರಾಜನ್ ಹನ್ಯುರ್ಯಥಿ ಮಹಾರಥಾಃ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾಬಾಹೋ! ಪಾಂಡವ! ಸತ್ಯವನ್ನೇ
ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ. ರಣದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಾರ್ಮುಕವನ್ನು ನಾನು
ಹಿಡಿದಿರುವವರೆಗೆ, ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳು ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವವರೆಗೆ ನನ್ನನ್ನು
ಗೆಲ್ಲಲು ಇಂದ್ರನೊಂದಿಗೆ ಸುರಾಸುರರಿಗೂ ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ರಾಜನ್! ನಾನು
ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕೆಳಗಿಟ್ಟಾಗ ಮಾತ್ರ ಈ ಮಹಾರಥರು ನನ್ನನ್ನು
ಸಂಹರಿಸಬಲ್ಲರು.

06103072a ನಿಕ್ಷಿಪ್ತಶಸ್ತ್ರೇ ಪತಿತೇ ವಿಮುಕ್ತಕವಚಧ್ವಜೇ|

06103072c ದ್ರವಮಾಣೇ ಚ ಭೀತೇ ಚ ತವಾಸ್ತ್ರೀತಿ ಚ ವಾದಿನಿ||

06103073a ಸ್ತ್ರಿಯಾಂ ಸ್ತ್ರೀನಾಮಧೇಯೇ ಚ ವಿಕಲೇ ಚೈಕಪುತ್ರಕೇ|

06103073c ಅಪ್ರಸೂತೇ ಚ ದುಷ್ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯೇ ನ ಯುದ್ಧಂ ರೋಚತೇ ಮಮ||

ಶಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕೆಳಗಿಟ್ಟವನೊಡನೆ, ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದವನೊಡನೆ, ಕವಚ-
ಧ್ವಜಗಳಿಲ್ಲದವನೊಡನೆ, ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿರುವವನೊಡನೆ,
ಭೀತಿಗೊಂಡಿರುವವನೊಡನೆ, “ನಾನು ನಿನ್ನವನಾಗಿದ್ದೇನೆ” ಎಂದು
ಹೇಳುವವನೊಡನೆ, ಸ್ತ್ರೀಯೊಂದಿಗೆ, ಸ್ತ್ರೀಯು
ಹೆಸರಿನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡವನೊಂದಿಗೆ, ಅಂಗವಿಕಲರೊಡನೆ, ಏಕಮಾತ್ರ
ಪುತ್ರನಾಗಿರುವವನೊಡನೆ, ಅಪ್ರಸೂತನೊಂದಿಗೆ, ದುಷ್ಪ್ರೇಕ್ಷನೊಂದಿಗೆ
ಯುದ್ಧಮಾಡುವುದು ನನಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ.

06103074a ಇಮಂ ಚ ಶೃಣು ಮೇ ಪಾರ್ಥ ಸಂಕಲ್ಪಂ ಪೂರ್ವಚಿಂತಿತಂ|

06103074c ಅಮಂಗಲ್ಯಧ್ವಜಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನ ಯುಧ್ಯೇಯಂ ಕಥಂ ಚನ||

ಪಾರ್ಥ ! ಹಿಂದೆ ನಾನು ಮಾಡಿದ್ದ ಮತ್ತೊಂದು ಸಂಕಲ್ಪದ ಕುರಿತೂ
ಕೇಳು. ಅಮಂಗಲ ಸೂಚಕ ಚಿಹ್ನೆಯಿರುವ ಧ್ವಜವನ್ನು ನೋಡಿದರೂ
ನಾನು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

06103075a ಯ ಏಷ ದ್ರೌಪದೋ ರಾಜಂಸ್ತವ ಸೈನ್ಯೇ ಮಹಾರಥಃ|

06103075c ಶಿಖಂಡೀ ಸಮರಾಕಾಂಕ್ಷೀ ಶೂರಶ್ಚ ಸಮಿತಿಂಜಯಃ||

ರಾಜನ್ ! ನಿನ್ನ ಸೇನೆಯಲ್ಲಿ ದ್ರೌಪದ ಮಹಾರಥ ಸಮರಾಕಾಂಕ್ಷೀ
ಸಮಿತಿಂಜಯ ಶೂರ ಶಿಖಂಡಿಯಿದ್ದಾನಲ್ಲ?

06103076a ಯಥಾಭವಚ್ಚ ಸ್ತ್ರೀ ಪೂರ್ವಂ ಪಶ್ಚಾತ್ಪುಂಸ್ತ್ವ ಮುಪಾಗತಃ|

06103076c ಜಾನಂತಿ ಚ ಭವಂತೋಽಪಿ ಸರ್ವಮೇತದ್ಯಥಾತಥಂ||

ಅವನು ಮೊದಲು ಸ್ತ್ರೀಯಾಗಿದ್ದು ನಂತರ ಪುರುಷನಾದನು.

ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಡೆದಂತೆ ನಿನಗೂ ತಿಳಿದೇ ಇದೆ.

06103077a ಅರ್ಜುನಃ ಸಮರೇ ಶೂರಃ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ಶಿಖಿಂಡಿನಂ|

06103077c ಮಾಮೇವ ವಿಶಿಖ್ಯೆಸ್ತೂರ್ಣಮಭಿದ್ರವತು ದಂಶಿತಃ||

ಸಮರದಲ್ಲಿ ಶೂರ ಅರ್ಜುನನು ಶಿಖಿಂಡಿಯನ್ನು ಮುಂದಿರಿಸಿಕೊಂಡು
ಕವಚನ್ನು ಧರಿಸಿದವನಾಗಿ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಬಾಣಗಳಿಂದ ನನ್ನನ್ನೇ ಹೊಡೆಯಲಿ.

06103078a ಅಮಂಗಲ್ಯಧ್ವಜೇ ತಸ್ಮಿನ್ನಿಪ್ಸೋಪೂರ್ವೇ ಚ ವಿಶೇಷತಃ|

06103078c ನ ಪ್ರಹರ್ತುಮಭೀಪ್ಸಾಮಿ ಗೃಹೀತೇಷುಂ ಕಥಂ ಚನ||

ಅಮಂಗಲಧ್ವಜವಿರುವ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅವನು ಹಿಂದೆ
ಸ್ತ್ರೀಯಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ನಾನು ಧನುರ್ಬಾಣಗಳನ್ನು
ಹಿಡಿದಿದ್ದರೂ ಹೊಡೆಯಲು ಎಂದೂ ಇಚ್ಛಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

06103079a ತದಂತರಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಪಾಂಡವೋ ಮಾಂ ಧನಂಜಯಃ|

06103079c ಶರೈರ್ಘಾತಯತು ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಸಮಂತಾದ್ಭರತರ್ಷಭ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಆ ಅವಕಾಶದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವ ಧನಂಜಯನು ನನ್ನ
ಬಳಿಸಾರಿ ಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದು
ಸಂಹರಿಸಲಿ.

06103080a ನ ತಂ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಲೋಕೇಷು ಯೋ ಮಾಂ ಹನ್ಯಾತ್ಸಮುದ್ಯತಂ|

06103080c ಋತೇ ಕೃಷ್ಣಾನ್ಮಹಾಭಾಗಾತ್ಪಾಂಡವಾದ್ವಾ ಧನಂಜಯಾತ್||

ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಈ ನನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವವರು, ಮಹಾಭಾಗ
ಕೃಷ್ಣ ಮತ್ತು ಪಾಂಡವ ಧನಂಜಯನ ಹೊರತಾಗಿ ಈ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ
ಬೇರೆ ಯಾರನ್ನೂ ಕಾಣೆ.

06103081a ಏಷ ತಸ್ಮಾತ್ಪುರೋಧಾಯ ಕಂ ಚಿದನ್ಯಂ ಮಮಾಗ್ರತಃ|

06103081c ಮಾಂ ಪಾತಯತು ಬೀಭತ್ಸುರೇವಂ ತೇ ವಿಜಯೋ ಭವೇತ್||

ಹೀಗೆ ಅವನನ್ನು ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಯಾರಾದರೂ ಅಂಥವನನ್ನು ನನ್ನ
ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಬೀಭತ್ಸುವೇ ನನ್ನನ್ನು ಬೀಳಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದಲೇ
ನಿನಗೆ ವಿಜಯವಾಗುವುದು.

06103082a ಏತತ್ಕುರುಷ್ವ ಕೌಂತೇಯ ಯಥೋಕ್ತಂ ವಚನಂ ಮಮ|

06103082c ತತೋ ಜೇಷ್ಠಸಿ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾ ನ್ಸಮಾಗತಾನ್||

ಕೌಂತೇಯ ! ನಾನು ಹೇಳಿದ ಮಾತಿನಂತೆಯೇ ಮಾಡು. ಆಗ
ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಎದುರಾಗಿರುವ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರರನ್ನು ಜಯಿಸುತ್ತೀಯೆ.”

06103083 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06103083a ತೇಽನುಜ್ಞಾತಾಸ್ತತಃ ಪಾರ್ಥಾ ಜಗ್ಮುಃ ಸ್ವಶಿಬಿರಂ ಪ್ರತಿ|

06103083c ಅಭಿವಾದ್ಯ ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ಭೀಷ್ಮಂ ಕುರುಪಿತಾಮಹಂ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಆಗ ಅವನಿಂದ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದು,
ಕುರುಪಿತಾಮಹ ಮಹಾತ್ಮ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಪಾರ್ಥರು ತಮ್ಮ
ಶಿಬಿರದ ಕಡೆ ನಡೆದರು.

06103084a ತಥೋಕ್ತವತಿ ಗಾಂಗೇಯೇ ಪರಲೋಕಾಯ ದೀಕ್ಷಿತೇ|

06103084c ಅರ್ಜುನೋ ದುಃಖಸಂತಪ್ತಃ ಸವ್ರೀಡಮಿದಮಬ್ರವೀತ್||

ಹಾಗೆ ಪರಲೋಕದ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಗಾಂಗೇಯನು ಹೇಳಿದಾಗಿನಿಂದ ಅರ್ಜುನನು ದುಃಖ ಸಂತಪ್ತನೂ ನಾಚಿಕೊಂಡವನೂ ಆಗಿ ಹೇಳಿದನು:

06103085a ಗುರುಣಾ ಕುಲವೃದ್ಧೇನ ಕೃತಪ್ರಜ್ಞೇನ ಧೀಮತಾ|

06103085c ಪಿತಾಮಹೇನ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಕಥಂ ಯೋತ್ಸ್ಯಾಮಿ ಮಾಧವ||

“ಮಾಧವ ! ಗುರು, ಕುಲವೃದ್ಧ, ಕೃತಪ್ರಜ್ಞ, ಧೀಮತ ಪಿತಾಮಹನೊಂದಿಗೆ ನಾನು ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಬಲ್ಲೆ?

06103086a ಕ್ರೀಡತಾ ಹಿ ಮಯಾ ಬಾಲ್ಯೇ ವಾಸುದೇವ ಮಹಾಮನಾಃ|

06103086c ಪಾಂಸುರೂಷಿತಗಾತ್ರೇಣ ಮಹಾತ್ಮಾ ಪರುಷೀಕೃತಃ||

ವಾಸುದೇವ ! ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಆಡಿ ಮೈಯೆಲ್ಲ ಧೂಳುತುಂಬಿ ಬಂದಾಗ ಈ ಮಹಾಮನ ಮಹಾತ್ಮನು ನನ್ನನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ತಾನೂ ಧೂಳಿನಿಂದ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು.

06103087a ಯಸ್ಯಾಹಮಧಿರುಹ್ಯಾಂಕಂ ಬಾಲಃ ಕಿಲ ಗದಾಗ್ರಜ|

06103087c ತಾತೇತ್ಯವೋಚಂ ಪಿತರಂ ಪಿತುಃ ಪಾಂಡೋರ್ಮಹಾತ್ಮನಃ||

06103088a ನಾಹಂ ತಾತಸ್ತವ ಪಿತುಸ್ತಾತೋಽಸ್ಮಿ ತವ ಭಾರತ|

06103088c ಇತಿ ಮಾಮಬ್ರವೀದ್ಬಾಲ್ಯೇ ಯಃ ಸ ವಧ್ಯಃ ಕಥಂ ಮಯಾ||

ಗದಾಗ್ರಜ ! ಬಾಲಕನಾಗಿದ್ದಾಗ ನಾನು ಅವನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ
 ಕುಳಿತು ಮಹಾತ್ಮ ಪಾಂಡವನ ತಂದೆಯಾದ ಅವನನ್ನು ತಂದೆಯೆಂದು
 ಕರೆದಾಗ “ಭಾರತ ! ನಾನು ನಿನ್ನ ತಂದೆಯಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ತಂದೆಯ ತಂದೆ !”
 ಎಂದು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಅವನನ್ನು ಹೇಗೆ ತಾನೇ ನಾನು
 ವಧಿಸಬಲ್ಲೆ ?

06103089a ಕಾಮಂ ವಧ್ಯತು ಮೇ ಸೈನ್ಯಂ ನಾಹಂ ಯೋತ್ಸ್ಯೇ ಮಹಾತ್ಮನಾ|

06103089c ಜಯೋ ವಾಸ್ತು ವಧೋ ವಾ ಮೇ ಕಥಂ ವಾ ಕೃಷ್ಣ ಮನ್ಯಸೇ||

ಬೇಕಾದರೆ ಅವನು ನನ್ನ ಸೇನೆಯನ್ನು ವಧಿಸಲಿ. ಆದರೆ ನಾನು ಆ
 ಮಹಾತ್ಮನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕೃಷ್ಣ ! ಜಯವಾಗಲಿ
 ಅಥವಾ ವಧೆಯಾಗಲಿ. ನಿನಗೆ ಹೇಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ ?”

06103090 ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಉವಾಚ|

06103090a ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಯ ವಧಂ ಜಿಷ್ಣೋ ಪುರಾ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ಸಂಯುಗೇ|

06103090c ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮೇ ಸ್ಥಿತಃ ಪಾರ್ಥ ಕಥಂ ನೈನಂ ಹನಿಷ್ಯಸಿ||

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೇಳಿದನು: “ಜಿಷ್ಣೋ ! ಹಿಂದೆ ನೀನು ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ
 ಭೀಷ್ಮ ವಧೆಯ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೀಯೆ. ಪಾರ್ಥ !
 ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮದಲ್ಲಿರುವ ನೀನು ಈಗ ಏಕೆ ಸಂಹರಿಸುವುದಿಲ್ಲ ?

06103091a ಪಾತಯೈನಂ ರಥಾತ್ಪಾರ್ಥ ವಜ್ರಾಹತಮಿವ ದ್ರುಮಂ|

06103091c ನಾಹತ್ವಾ ಯುಧಿ ಗಾಂಗೇಯಂ ವಿಜಯಸ್ತೇ ಭವಿಷ್ಯತಿ||

ಪಾರ್ಥ ! ಸಿಡಿಲು ಬಡಿದ ಮರದಂತೆ ಇವನನ್ನು ರಥದಿಂದ ಬೀಳಿಸು.

ಗಾಂಗೇಯನನ್ನು ಕೊಲ್ಲದೇ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ವಿಜಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

06103092a ದಿಷ್ಟಮೇತತ್ತುರಾ ದೇವೈರ್ಭವಿಷ್ಟತ್ಯವಶಸ್ಯ ತೇ|

06103092c ಹಂತಾ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ಪೂರ್ವೇಂದ್ರ ಇತಿ ತನ್ನ ತದನ್ಯಥಾ||

ಪೂರ್ವೇಂದ್ರನಾಗಿದ್ದ ನೀನೇ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತೀಯೆ ಎಂದು ಹಿಂದೆಯೇ ದೈವನಿರ್ಧಾರಿತವಾಗಿತ್ತು. ಇದಲ್ಲದೇ ಬೇರೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

06103093a ನ ಹಿ ಭೀಷ್ಮಂ ದುರಾಧರ್ಷಂ ವ್ಯಾತ್ತಾನನಮಿವಾಂತಕಂ|

06103093c ತ್ವದನ್ಯಃ ಶಕ್ಷುಯಾದ್ಧಂತುಮಪಿ ವಜ್ರಧರಃ ಸ್ವಯಂ||

ಅಂತಕನಂತೆ ಬಾಯಿಕಳೆದಿರುವ ದುರಾಧರ್ಷ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸ್ವಯಂ ವಜ್ರಧರನೇ ಕೊಲ್ಲಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ.

06103094a ಜಹಿ ಭೀಷ್ಮಂ ಮಹಾಬಾಹೋ ಶೃಣು ಚೇದಂ ವಚೋ ಮಮ|

06103094c ಯಥೋವಾಚ ಪುರಾ ಶಕ್ರಂ ಮಹಾಬುದ್ಧಿಬೃಹಸ್ಪತಿಃ||

ಮಹಾಬಾಹೋ! ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಕೊಲ್ಲು. ಹಿಂದೆ ಮಹಾಬುದ್ಧಿ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಶಕ್ರನಿಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ನನ್ನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳು.

06103095a ಜ್ಯಾಯಾಂಸಮಪಿ ಚೇಚ್ಚಕ್ರ ಗುಣೈರಪಿ ಸಮನ್ವಿತಂ|

06103095c ಆತತಾಯಿನಮಾಮಂತ್ರೈ ಹನ್ಯಾದ್ಧಾತಕಮಾಗತಂ||

ಅತ್ಯಂತ ಹಿರಿಯನಾದರೂ, ವೃದ್ಧನಾದರೂ, ಸಕಲ ಸದ್ಗುಣಗಳಿಂದ ಸಮನ್ವಿತನಾಗಿದ್ದರೂ ಶಸ್ತ್ರಹಿಡಿದು ಕೊಲ್ಲಲು ಬಂದರೆ ಅಂತಹ

ಆತತಾಯಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕು.

06103096a ಶಾಶ್ವತೋಽಯಂ ಸ್ಥಿತೋ ಧರ್ಮಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಣಾಂ ಧನಂಜಯ|

06103096c ಯೋದ್ಧವ್ಯಂ ರಕ್ಷಿತವ್ಯಂ ಚ ಯಷ್ಟವ್ಯಂ ಚಾನಸೂಯುಭಿಃ||

ಧನಂಜಯ ! ಇದು ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ನೆಲೆಸಿರುವ ಶಾಶ್ವತ ಧರ್ಮ.

ಅಸೂಯೆಯಿಲ್ಲದೇ ಯುದ್ಧಮಾಡಬೇಕು. ಶಿಷ್ಟರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಯಜ್ಞ
ಮಾಡಬೇಕು.”

06103097 ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ|

06103097a ಶಿಖಂಡೀ ನಿಧನಂ ಕೃಷ್ಣ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ಭವಿತಾ ಧ್ರುವಂ|

06103097c ದೃಷ್ಟ್ವೈವ ಹಿ ಸದಾ ಭೀಷ್ಮಃ ಪಾಂಚಾಲ್ಯಂ ವಿನಿವರ್ತತೇ||

ಅರ್ಜುನನು ಹೇಳಿದನು: “ಕೃಷ್ಣ ! ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಶಿಖಂಡಿಯೇ
ಭೀಷ್ಮನ ನಿಧನಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಪಾಂಚಾಲ್ಯನನ್ನು
ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ ಸದಾ ಭೀಷ್ಮನು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟುತ್ತಾನೆ.

06103098a ತೇ ವಯಂ ಪ್ರಮುಖೇ ತಸ್ಯ ಸ್ಥಾಪಯಿತ್ವಾ ಶಿಖಂಡಿನಂ|

06103098c ಗಾಂಗೇಯಂ ಪಾತಯಿಷ್ಯಾಮ ಉಪಾಯೇನೇತಿ ಮೇ ಮತಿಃ||

ಆದುದರಿಂದ ನಾವು ಅವನ ಮುಂದೆ ಶಿಖಂಡಿಯನ್ನು ಇರಿಸಿ
ಗಾಂಗೇಯನನ್ನು ಸಂಹರಿಸೋಣ. ಇದೇ ಉಪಾಯವೆಂದು
ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

06103099a ಅಹಮನ್ಯಾನ್ಮಹೇಷ್ಟಾಸಾನ್ವಾರಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಸಾಯಕೈಃ|

06103099c ಶಿಖಿಂಡ್ಯಪಿ ಯುಧಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠೋ ಭೀಷ್ಮ ಮೇವಾಭಿಯಾಸ್ಯತು||

ನಾನು ಸಾಯಕಗಳಿಂದ ಅನ್ಯ ಮಹೇಷ್ವಾಸರನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತೇನೆ.
ಯೋಧಶ್ರೇಷ್ಠ ಶಿಖಿಂಡಿಯು ಭೀಷ್ಮನನ್ನೇ ಎದುರಿಸಲಿ.

06103100a ಶ್ರುತಂ ತೇ ಕುರುಮುಖ್ಯಸ್ಯ ನಾಹಂ ಹನ್ಯಾಂ ಶಿಖಿಂಡಿನಂ|

06103100c ಕನ್ಯಾ ಹ್ಯೇಷಾ ಪುರಾ ಜಾತಾ ಪುರುಷಃ ಸಮಪದ್ಯತ||

“ಮೊದಲು ಕನ್ಯೆಯಾಗಿದ್ದು ನಂತರ ಪುರುಷನಾದ ಈ ಶಿಖಿಂಡಿಯನ್ನು
ನಾನು ಕೊಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಕುರುಮುಖ್ಯನನ್ನು ನೀನು
ಕೇಳಿದ್ದೀಯೆ.”

06103101 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06103101a ಇತ್ಯೇವಂ ನಿಶ್ಚಯಂ ಕೃತ್ವಾ ಪಾಂಡವಾಃ ಸಹಮಾಧವಾಃ|

06103101c ಶಯನಾನಿ ಯಥಾಸ್ವಾನಿ ಭೇಜಿರೇ ಪುರುಷರ್ಷಭಾಃ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಾಧವನೊಂದಿಗೆ ಹೀಗೆ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು
ಮಾಡಿ ಪುರುಷರ್ಷಭ ಪಾಂಡವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಶಯನಗಳಲ್ಲಿ
ಪವಡಿಸಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆದರು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ನವಮದಿವಸಾವಹಾರೋತ್ತರಮಂತ್ರೇ ತ್ರ್ಯಧಿಕಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ನವಮದಿವಸಾವಹಾರೋತ್ತರಮಂತ್ರ ಎನ್ನುವ

೧೦೪

ಹತ್ತನೆಯ ದಿನದ ಯುದ್ಧ

ಪಾಂಡವ ಸೇನಾವ್ಯೂಹ (೧-೧೦). ಕೌರವ ವ್ಯೂಹರಚನೆ (೧೧-೧೬).

ಭೀಷ್ಮ-ಶಿಖಿಂಡೀ ಸಮಾಗಮ (೧೭-೫೮).

06104001 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ|

06104001a ಕಥಂ ಶಿಖಿಂಡೀ ಗಾಂಗೇಯಮಭ್ಯವರ್ತತ ಸಂಯುಗೇ|

06104001c ಪಾಂಡವಾಶ್ಚ ತಥಾ ಭೀಷ್ಮಂ ತನ್ಮಮಾಚಕ್ಷ್ವ ಸಂಜಯ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಸಂಜಯ! ಶಿಖಿಂಡಿಯು ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಗಾಂಗೇಯನನ್ನು ಮತ್ತು ಪಾಂಡವರೂ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಹೇಗೆ ಎದುರಿಸಿದರು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳು.”

06104002 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06104002a ತತಃ ಪ್ರಭಾತೇ ವಿಮಲೇ ಸೂರ್ಯಸ್ಯೋದಯನಂ ಪ್ರತಿ|

06104002c ವಾದ್ಯಮಾನಾಸು ಭೇರೀಷು ಮೃದಂಗೇಷ್ಟಾನಕೇಷು ಚ||

06104003a ಧ್ಮಾಯತ್ಸು ದಧಿವರ್ಣೇಷು ಜಲಜೇಷು ಸಮಂತತಃ|

06104003c ಶಿಖಿಂಡಿನಂ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ನಿಯಾತಾಃ ಪಾಂಡವಾ ಯುಧಿ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಆಗ ವಿಮಲ ಪ್ರಭಾತದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯೋದಯವಾಗುತ್ತಲೇ ಭೇರಿ ಮೃದಂಗ ಮತ್ತು ಡೋಲುಗಳನ್ನು

ಬಾರಿಸಲು, ಮೊಸರಿನಂತೆ ಬಿಳುಪಾಗಿದ್ದ ಶಂಖಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲೆಡೆಯೂ ಊದುತ್ತಿರಲು ಶಿಖಂಡಿಯನ್ನು ಮುಂದಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಪಾಂಡವರು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು.

06104004a ಕೃತ್ವಾ ವ್ಯೂಹಂ ಮಹಾರಾಜ ಸರ್ವ ಶತ್ರುನಿಬರ್ಹಣಂ|

06104004c ಶಿಖಂಡೀ ಸರ್ವಸೈನ್ಯಾನಾಮಗ್ರ ಆಸೀದ್ವಿಶಾಂ ಪತೇ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಮಹಾರಾಜ! ಸರ್ವ ಶತ್ರುಗಳನ್ನೂ ವಿನಾಶಗೊಳಿಸಬಲ್ಲ ವ್ಯೂಹವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಶಿಖಂಡಿಯು ಸರ್ವ ಸೇನೆಗಳ ಅಗ್ರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದನು.

06104005a ಚಕ್ರರಕ್ಷೌ ತತಸ್ತಸ್ಯ ಭೀಮಸೇನಧನಂಜಯೌ|

06104005c ಪೃಷ್ಠತೋ ದ್ರೌಪದೇಯಾಶ್ಚ ಸೌಭದ್ರಶ್ಚೈವ ವೀರ್ಯವಾನ್||

06104006a ಸಾತ್ಯಕಿಶ್ಚೇಕಿತಾನಶ್ಚ ತೇಷಾಂ ಗೋಪ್ತಾ ಮಹಾರಥಃ|

06104006c ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಸ್ತತಃ ಪಶ್ಚಾತ್ಪಾಂಚಾಲೈರಭಿರಕ್ಷಿತಃ||

ಅವನ ಚಕ್ರಗಳನ್ನು ಭೀಮಸೇನ-ಧನಂಜಯರು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಹಿಂಬದಿಯಲ್ಲಿ ದ್ರೌಪದಿಯ ಮಕ್ಕಳೂ, ಸೌಭದ್ರನೂ ಇದ್ದರು.

ಮಹಾರಥ ಸಾತ್ಯಕಿ ಮತ್ತು ಚೇಕಿತಾನರು ಅವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಅವರ ಹಿಂದೆ ಪಾಂಚಾಲರಿಂದ ರಕ್ಷಿತನಾದ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನಿದ್ದನು.

06104007a ತತೋ ಯುಧಿಷ್ಠಿರೋ ರಾಜಾ ಯಮಾಭ್ಯಾಂ ಸಹಿತಃ ಪ್ರಭುಃ|

06104007c ಪ್ರಯಯೌ ಸಿಂಹನಾದೇನ ನಾದಯನ್ಭರತರ್ಷಭ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಅನಂತರ ರಾಜಾ ಪ್ರಭು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಯಮಳ ಸಹಿತ

ಸಿಂಹನಾದ ಗೈಯುತ್ತಾ ಹೊರಟನು.

06104008a ವಿರಾಟಸ್ತು ತತಃ ಪಶ್ಚಾತ್ಸ್ವೇನ ಸೈನ್ಯೇನ ಸಂವೃತಃ|

06104008c ದ್ರುಪದಶ್ಚ ಮಹಾರಾಜ ತತಃ ಪಶ್ಚಾದುಪಾದ್ರವತ್||

ಮಹಾರಾಜ ! ಅನಂತರ ಹಿಂದೆ ತನ್ನ ಸೈನ್ಯದಿಂದ ಸಂವೃತನಾಗಿ
ವಿರಾಟನೂ ಅವನ ನಂತರ ದ್ರುಪದನೂ ಹೊರಟರು.

06104009a ಕೇಕಯಾ ಭ್ರಾತರಃ ಪಂಚ ಧೃಷ್ಟಕೇತುಶ್ಚ ವೀರ್ಯವಾನ್|

06104009c ಜಘನಂ ಪಾಲಯಾಮಾಸ ಪಾಂಡುಸೈನ್ಯಸ್ಯ ಭಾರತ||

ಭಾರತ ! ಐವರು ಕೇಕಯ ಸಹೋದರರೂ, ವೀರ್ಯವಾನ್
ಧೃಷ್ಟಕೇತುವೂ ಪಾಂಡುಸೇನೆಯ ಜಘನಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದರು.

06104010a ಏವಂ ವ್ಯೂಹ್ಯ ಮಹತ್ಸೈನ್ಯಂ ಪಾಂಡವಾಸ್ತವ ವಾಹಿನೀಂ|

06104010c ಅಭ್ಯದ್ರವಂತ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಜೀವಿತಮಾತ್ಮನಃ||

ಈ ರೀತಿ ಮಹಾಸೈನ್ಯವನ್ನು ಮಹಾವ್ಯೂಹವನ್ನಾಗಿ ರಚಿಸಿ ಪಾಂಡವರು
ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಜೀವವನ್ನು ತೊರೆದು ನಿನ್ನ ಸೇನೆಯನ್ನು
ಎದುರಿಸಿದರು.

06104011a ತಥೈವ ಕುರವೋ ರಾಜನ್ಭೀಷ್ಮಂ ಕೃತ್ವಾ ಮಹಾಬಲಂ|

06104011c ಅಗ್ರತಃ ಸರ್ವಸೈನ್ಯಾನಾಂ ಪ್ರಯಯುಃ ಪಾಂಡವಾನ್ಪ್ರತಿ||

06104012a ಪುತ್ರೈಸ್ತವ ದುರಾಧರ್ಷ್ಯ ರಕ್ಷಿತಃ ಸುಮಹಾಬಲೈಃ|

06104012c ತತೋ ದ್ರೋಣೋ ಮಹೇಷ್ವಾಸಃ ಪುತ್ರಶ್ಚಾಸ್ಯ ಮಹಾರಥಃ||

ರಾಜನ್! ಹಾಗೆಯೇ ಕುರುಗಳು ನಿನ್ನ ದುರಾಧರ್ಷ ಸುಮಹಾಬಲ
ಮಕ್ಕಳಿಂದ, ಅನಂತರ ಮಹೇಷ್ವಾಸ ದ್ರೋಣ ಮತ್ತು ಅವನ
ಮಹಾರಥ ಮಗನಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮಹಾಬಲ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಸರ್ವ
ಸೈನ್ಯಗಳ ಅಗ್ರನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪಾಂಡವರನ್ನು ಎದುರಿಸಿ
ಹೋದರು.

06104013a ಭಗದತ್ತಸ್ತತಃ ಪಶ್ಚಾದ್ಭಜಾನೀಕೇನ ಸಂವೃತಃ|

06104013c ಕೃಪಶ್ಚ ಕೃತವರ್ಮ ಚ ಭಗದತ್ತಮನುವ್ರತೌ||

06104014a ಕಾಂಬೋಜರಾಜೋ ಬಲವಾಂಸ್ತತಃ ಪಶ್ಚಾತ್ಸುದಕ್ಷಿಣಃ|

06104014c ಮಾಗಧಶ್ಚ ಜಯತ್ಸೇನಃ ಸೌಬಲಶ್ಚ ಬೃಹದ್ಬಲಃ||

06104015a ತಥೇತರೇ ಮಹೇಷ್ವಾಸಾಃ ಸುಶರ್ಮಪ್ರಮುಖಾ ನೃಪಾಃ|

06104015c ಜಘನಂ ಪಾಲಯಾಮಾಸುಸ್ತವ ಸೈನ್ಯಸ್ಯ ಭಾರತ||

ಅವರ ನಂತರ ಗಜಸೇನೆಯಿಂದ ಸಂವೃತನಾದ ಭಗದತ್ತನಿದ್ದನು.
ಭಗದತ್ತನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಕೃಪ ಮತ್ತು ಕೃತವರ್ಮ ರಿಬ್ಬರಿದ್ದರು.
ಅನಂತರ ಕಾಂಬೋಜರಾಜ ಬಲವಾನ್ ಸುದಕ್ಷಿಣ, ಮಾಗಧ,
ಜಯತ್ಸೇನ, ಸೌಬಲ, ಬೃಹದ್ಬಲರಿದ್ದರು. ಅನಂತರ ಭಾರತ!
ಸುಶರ್ಮನೇ ಮೊದಲಾದ ಇತರ ಮಹೇಷ್ವಾಸ ನೃಪರು ನಿನ್ನ ಸೇನೆಯ
ಹಿಂಬಾಗವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

06104016a ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ಪ್ರಾಪ್ತೇ ಭೀಷ್ಮಃ ಶಾಂತನವೋ ಯುಧಿ|

06104016c ಆಸುರಾನಕರೋದ್ವ್ಯಾಹಾನ್ಪ್ರಶಾಚಾನಥ ರಾಕ್ಷಸಾನ್||

ದಿವಸಗಳು ಕಳೆದಂತೆಲ್ಲ ಭೀಷ್ಮ ಶಾಂತನವನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅಸುರ,
ಪೈಶಾಚ ಮತ್ತು ರಾಕ್ಷಸವ್ಯೂಹಗಳನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

06104017a ತತಃ ಪ್ರವವೃತೇ ಯುದ್ಧಂ ತವ ತೇಷಾಂ ಚ ಭಾರತ|

06104017c ಅನ್ಯೋನ್ಯಂ ನಿಘ್ನತಾಂ ರಾಜನ್ಯಮರಾಷ್ಟ್ರವಿವರ್ಧನಂ||

ಭಾರತ! ಆಗ ನಿನ್ನವರ ಮತ್ತು ಅವರ ನಡುವೆ ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು
ಸಂಹರಿಸುವ, ಯಮರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನು ವರ್ಧಿಸುವ ಯುದ್ಧವು
ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

06104018a ಅರ್ಜುನಪ್ರಮುಖಾಃ ಪಾರ್ಥಾಃ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ಶಿಖಿಂಡಿನಂ|

06104018c ಭೀಷ್ಮಂ ಯುದ್ಧೇಽಭ್ಯವರ್ತಂತ ಕಿರಂತೋ ವಿವಿಧಾನ್ಯರಾನ್||

ಅರ್ಜುನ ಪ್ರಮುಖ ಪಾರ್ಥರು ಶಿಖಿಂಡಿಯನ್ನು ಮುಂದಿರಿಸಿಕೊಂಡು
ವಿವಿಧ ಶರಗಳನ್ನು ಬೀರುತ್ತಾ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದರು.

06104019a ತತ್ರ ಭಾರತ ಭೀಮೇನ ಪೀಡಿತಾಸ್ತಾವಕಾಃ ಶರೈಃ|

06104019c ರುಧಿರೌಘಪರಿಕ್ಲಿನ್ನಾಃ ಪರಲೋಕಂ ಯಯುಸ್ತದಾ||

ಭಾರತ! ಅಲ್ಲಿ ಭೀಮನ ಶರಗಳಿಂದ ಪೀಡಿತರಾದ ನಿನ್ನವರು ರಕ್ತದಿಂದ
ತೋಯ್ದು ಅಸುನೀಗಿ ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ನಡೆದರು.

06104020a ನಕುಲಃ ಸಹದೇವಶ್ಚ ಸಾತ್ಯಕಿಶ್ಚ ಮಹಾರಥಃ|

06104020c ತವ ಸೈನ್ಯಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಪೀಡಯಾಮಾಸುರೋಜಸಾ||

ನಕುಲ, ಸಹದೇವ ಮತ್ತು ಮಹಾರಥ ಸಾತ್ಯಕಿಯರು ನಿನ್ನ ಸೇನೆಯ

ಮೇಲೆರಗಿ ಓಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಬಹಳವಾಗಿ ಪೀಡಿಸಿದರು.

06104021a ತೇ ವಧ್ಯಮಾನಾಃ ಸಮರೇ ತಾವಕಾ ಭರತರ್ಷಭ|

06104021c ನಾಶಕ್ಷವನ್ವಾರಯಿತುಂ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಮಹದ್ಬಲಂ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಅವರಿಂದ ವಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ನಿನ್ನವರು ಸಮರದಲ್ಲಿ
ಪಾಂಡವರ ಮಹಾಸೇನೆಯನ್ನು ತಡೆಯಲು ಅಶಕ್ಯರಾದರು.

06104022a ತತಸ್ತು ತಾವಕಂ ಸೈನ್ಯಂ ವಧ್ಯಮಾನಂ ಸಮಂತತಃ|

06104022c ಸಂಪ್ರಾದ್ರವದ್ಧಿಶೋ ರಾಜನ್ಯಾಲ್ಯಮಾನಂ ಮಹಾರಥೈಃ||

ರಾಜನ್! ಆಗ ಮಹಾರಥರಿಂದ ವಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ನಿನ್ನವರ
ಸೇನೆಯು ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಪಲಾಯನ ಮಾಡತೊಡಗಿತು.

06104023a ತ್ರಾತಾರಂ ನಾಧ್ಯಗಚ್ಛಂತ ತಾವಕಾ ಭರತರ್ಷಭ|

06104023c ವಧ್ಯಮಾನಾಃ ಶಿತೈರ್ಬಾಣೈಃ ಪಾಂಡವೈಃ ಸಹಸ್ರಂಜಯೈಃ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಪಾಂಡವರಿಂದಲೂ ಸೃಂಜಯರಿಂದಲೂ ನಿಶಿತ
ಬಾಣಗಳಿಂದ ವಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ನಿನ್ನವರು ರಕ್ಷಕರನ್ನೇ
ಕಾಣದಾದರು.”

06104024 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ|

06104024a ಪೀಡ್ಯಮಾನಂ ಬಲಂ ಪಾರ್ಥೈರ್ಧೃಷ್ಟಾ ಭೀಷ್ಮಃ ಪರಾಕ್ರಮೀ|

06104024c ಯದಕಾರ್ಪೀದ್ರಣೇ ಕ್ರುದ್ಧಸ್ತನ್ಮಮಾಚಕ್ಷ್ವ ಸಂಜಯ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಸಂಜಯ! ರಣದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಥರಿಂದ

ಸೇನೆಯು ಪೀಡಿತವಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಪರಾಕ್ರಮೀ ಭೀಷ್ಮನು
ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಏನು ಮಾಡಿದನು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳು.

06104025a ಕಥಂ ವಾ ಪಾಂಡವಾನ್ಯುದ್ಧೇ ಪ್ರತ್ಯುದ್ಯತಃ ಪರಂತಪಃ|

06104025c ವಿನಿಘ್ನೋಮಕಾನ್ವೀರಾಂಸ್ತನ್ಮಮಾಚಕ್ಷ್ವ ಸಂಜಯ||

ಸಂಜಯ ! ಆ ಪರಂತಪನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಪಾಂಡವರನ್ನು
ಎದುರಿಸಿ ವೀರ ಸೋಮಕರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನನಗೆ
ಹೇಳು.”

06104026 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06104026a ಆಚಕ್ಷೇ ತೇ ಮಹಾರಾಜ ಯದಕಾರ್ಪೀ ತ್ಪಿತಾಮಹಃ|

06104026c ಪೀಡಿತೇ ತವ ಪುತ್ರಸ್ಯ ಸೈನ್ಯೇ ಪಾಂಡವಸ್ಯಂಜಯೈಃ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾರಾಜ ! ಪಾಂಡವ-ಸ್ಯಂಜಯರಿಂದ
ಪೀಡಿತರಾದ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರನ ಸೇನೆಯ ಕುರಿತು ಪಿತಾಮಹನು ಏನು
ಮಾಡಿದನೆಂದು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

06104027a ಪ್ರಹೃಷ್ಟಮನಸಃ ಶೂರಾಃ ಪಾಂಡವಾಃ ಪಾಂಡುಪೂರ್ವಜ|

06104027c ಅಭ್ಯವರ್ತಂತ ನಿಘ್ನಂತಸ್ತವ ಪುತ್ರಸ್ಯ ವಾಹಿನೀಂ||

ಪಾಂಡುಪೂರ್ವಜ ! ಪ್ರಹೃಷ್ಟಮನಸ್ಕರಾದ ಶೂರ ಪಾಂಡವರು ನಿನ್ನ
ಮಗನ ಸೇನೆಯನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತಾ ಮುಂದುವರೆದರು.

06104028a ತಂ ವಿನಾಶಂ ಮನುಷ್ಯೇಂದ್ರ ನರವಾರಣವಾಜಿನಾಂ|

06104028c ನಾಮೃಷ್ಯತ ತದಾ ಭೀಷ್ಮಃ ಸೈನ್ಯಘಾತಂ ರಣೇ ಪರೈಃ||

ಮನುಷ್ಯೇಂದ್ರ! ರಣದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ಸೈನ್ಯಾಘಾತವನ್ನೂ, ನರ-
ವಾರಣ-ವಾಜಿಗಳ ವಿನಾಶವನ್ನೂ ಭೀಷ್ಮನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ.

06104029a ಸ ಪಾಂಡವಾನ್ಮಹೇಷ್ವಾಸಃ ಪಾಂಚಾಲಾಂಶ್ಚ ಸಸೃಂಜಯಾನ್|

06104029c ಅಭ್ಯದ್ರವತ ದುರ್ಧರ್ಷಸ್ತುಕ್ತ್ವಾ ಜೀವಿತಮಾತ್ಮನಃ||

ಆ ಮಹೇಷ್ವಾಸ ದುರ್ಧರ್ಷನು ತನ್ನ ಜೀವವನ್ನೂ ತೊರೆದು
ಪಾಂಡವರನ್ನು, ಪಾಂಚಾಲರನ್ನು ಮತ್ತು ಸೃಂಜಯರನ್ನು
ಎದುರಿಸಿದನು.

06104030a ಸ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಪ್ರವರಾನ್ವಂಚ ರಾಜನ್ಮಹಾರಥಾನ್|

06104030c ಆತ್ತಶಸ್ತ್ರಾನ್ರಣೇ ಯತ್ತಾನ್ವಾರಯಾಮಾಸ ಸಾಯಕೈಃ|

06104030e ನಾರಾಚೈರ್ವತ್ಸದಂತೈಶ್ಚ ಶಿತೈರಂಜಲಿಕೈಸ್ತಥಾ||

ರಾಜನ್! ಅವನು ರಣದಲ್ಲಿ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ವತ್ಸದಂತ,
ನಾರಾಚಿ, ನಿಶಿತ ಅಂಜಲಿಕಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಯಕಗಳಿಂದ ಮಹಾರಥ
ಪಾಂಡವರ ಐವರು ಪ್ರಮುಖರನ್ನು ತಡೆದನು.

06104031a ನಿಜಘ್ನೇ ಸಮರೇ ಕ್ರುದ್ಧೋ ಹಸ್ತಶ್ವಮಮಿತಂ ಬಹು|

06104031c ರಥಿನೋಽಪಾತಯದ್ರಾಜನ್ರಥೇಭ್ಯಃ ಪುರುಷರ್ಷಭಃ||

06104032a ಸಾದಿನಶ್ಚಾಶ್ವಪೃಷ್ಠೇಭ್ಯಃ ಪದಾತೀಂಶ್ಚ ಸಮಾಗತಾನ್|

06104032c ಗಜಾರೋಹಾನ್ಗಜೇಭ್ಯಶ್ಚ ಪರೇಷಾಂ ವಿದಧದ್ಭಯಂ||

ರಾಜನ್! ಆ ಪುರುಷರ್ಷಭನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಬಹಳಷ್ಟು
ಅಮಿತ ಆನೆ-ಅಶ್ವಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನು. ಅವನು ರಥಿಗಳನ್ನು
ರಥಗಳಿಂದ, ಅಶ್ವಾರೋಹಿಗಳನ್ನು ಅಶ್ವಗಳ ಬೆನ್ನಮೇಲಿಂದ,
ಗಜಾರೋಹಿಗಳನ್ನು ಆನೆಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಉರುಳಿಸಿ ಶತ್ರುಗಳಲ್ಲಿ
ಭಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದನು.

06104033a ತಮೇಕಂ ಸಮರೇ ಭೀಷ್ಮಂ ತ್ವರಮಾಣಂ ಮಹಾರಥಂ|

06104033c ಪಾಂಡವಾಃ ಸಮವರ್ತಂತ ವಜ್ರಪಾಣಿಮಿವಾಸುರಾಃ||

ಸಮರದಲ್ಲಿ ತ್ವರಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಮಹಾರಥ ಭೀಷ್ಮನೊಬ್ಬನನ್ನೇ
ಪಾಂಡವರು ವಜ್ರಪಾಣಿಯನ್ನು ಅಸುರರು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ
ಸುತ್ತುವರೆದು ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದರು.

06104034a ಶಕ್ರಾಶನಿಸಮಸ್ಪರ್ಶಾನ್ವಿಮುಂಚನ್ನಿಶಿತಾಂ ಶರಾನ್|

06104034c ದಿಕ್ಷದೃಶ್ಯತ ಸರ್ವಾಸು ಘೋರಂ ಸಂಧಾರಯನ್ವಪುಃ||

ತಾಗಲು ಇಂದ್ರನ ವಜ್ರದಂತಿರುವ ನಿಶಿತ ಶರಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲ
ಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಿರುವ ಅವನು ಘೋರ ರೂಪವನ್ನು
ತಾಳಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ಕಂಡನು.

06104035a ಮಂಡಲೀಕೃತಮೇವಾಸ್ಯ ನಿತ್ಯಂ ಧನುರದೃಶ್ಯತ|

06104035c ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಯುಧ್ಯಮಾನಸ್ಯ ಶಕ್ರಚಾಪನಿಭಂ ಮಹತ್||

ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅವನ ಮಹಾ ಧನುಸ್ಸು ಇಂದ್ರನ
ಧನುಸ್ಸಿನಂತೆ ನಿತ್ಯವೂ ಮಂಡಲಾಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದು ಕಂಡುಬಂದಿತು.

06104036a ತದ್ವೃಷ್ಟ್ವಾ ಸಮರೇ ಕರ್ಮ ತವ ಪುತ್ರಾ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06104036c ವಿಸ್ಮಯಂ ಪರಮಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾಃ ಪಿತಾಮಹಮಪೂಜಯನ್||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಸಮರದಲ್ಲಿ ಅವನ ಕರ್ಮವನ್ನು ನೋಡಿ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರು ಪರಮ ವಿಸ್ಮಿತರಾಗಿ ಪಿತಾಮಹನನ್ನು ಗೌರವಿಸಿದರು.

06104037a ಪಾರ್ಥಾ ವಿಮನಸೋ ಭೂತ್ವಾ ಪ್ರೈಕ್ಷಂತ ಪಿತರಂ ತವ|

06104037c ಯುಧ್ಯಮಾನಂ ರಣೇ ಶೂರಂ ವಿಪ್ರಚಿತ್ತಿಮಿವಾಮರಾಃ|

06104037e ನ ಚೈನಂ ವಾರಯಾಮಾಸುರ್ವ್ಯಾ ತ್ತಾನನಮಿವಾಂತಕಂ||

ರಣದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಶೂರ ವಿಪ್ರಚಿತ್ತಿಯನ್ನು ಅಮರರು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ನಿನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಪಾರ್ಥರು ವಿಮನಸ್ಕರಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಾಯ್ತರೆದ ಅಂತಕನಂತಿದ್ದ ಅವನನ್ನು ತಡೆಯಲು ಅವರಿಗಾಗಲಿಲ್ಲ.

06104038a ದಶಮೇಽಹನಿ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೇ ರಥಾನೀಕಂ ಶಿಖಿಂಡಿನಃ|

06104038c ಅದಹನ್ನಿಶಿತೈರ್ಬಾಣೈಃ ಕೃಷ್ಣವರ್ತೈವ ಕಾನನಂ||

ಅಂದಿನ ಹತ್ತನೆಯ ದಿವಸದಂದು ಭೀಷ್ಮನು ತನ್ನ ನಿಶಿತ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಬೆಂಕಿಯು ಕಾಡನ್ನು ಸುಡುವಂತೆ ಶಿಖಿಂಡಿಯ ರಥಸೇನೆಯನ್ನು ಸುಟ್ಟುಹಾಕಿದನು.

06104039a ತಂ ಶಿಖಿಂಡೀ ತ್ರಿಭಿರ್ಬಾಣೈರಭ್ಯವಿಧೃತ್ಸ್ತ ನಾಂತರೇ|

06104039c ಆಶೀವಿಷಮಿವ ಕ್ರುದ್ಧಂ ಕಾಲಸೃಷ್ಟಮಿವಾಂತಕಂ||

ಶಿಖಿಂಡಿಯು ಕಾಲನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಅಂತಕನಂತೆ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಅವನನ್ನು
ಸ್ತನಾಂತರದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಸರ್ಪವಿಷದಂತಿರುವ ಬಾಣಗಳಿಂದ
ಹೊಡೆದನು.

06104040a ಸ ತೇನಾತಿಭೃಶಂ ವಿದ್ಧಃ ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಭೀಷ್ಮಃ ಶಿಖಿಂಡಿನಂ|

06104040c ಅನಿಚ್ಛನ್ನಪಿ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಃ ಪ್ರಹಸನ್ನಿದಮಬ್ರವೀತ್||

ಆಳವಾಗಿ ಚುಚ್ಚಿದ ಬಾಣಗಳು ಶಿಖಿಂಡಿಯವು ಎಂದು ನೋಡಿದ
ಭೀಷ್ಮನು ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾದರೂ ತಿರುಗಿ ಹೊಡೆಯದೇ ನಗುತ್ತಾ ಇದನ್ನು
ಹೇಳಿದನು:

06104041a ಕಾಮಮಭ್ಯಸ ವಾ ಮಾ ವಾ ನ ತ್ವಾಂ ಯೋತ್ಸ್ಯೇ ಕಥಂ ಚನ|

06104041c ಯೈವ ಹಿ ತ್ವಂ ಕೃತಾ ಧಾತ್ರಾ ಸೈವ ಹಿ ತ್ವಂ ಶಿಖಿಂಡಿನೀ||

“ನನ್ನನ್ನು ನೀನು ಹೊಡೆಯಲು ಬಯಸುತ್ತೀಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ನಾನು
ಎಂದೂ ನಿನ್ನೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಧಾತ್ರನು
ನಿನ್ನನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡಿದ್ದನೋ ಅದೇ ಶಿಖಿಂಡಿನಿಯು ನೀನು.”

06104042a ತಸ್ಯ ತದ್ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಶಿಖಿಂಡೀ ಕ್ರೋಧಮೂರ್ಚಿತಃ|

06104042c ಉವಾಚ ಭೀಷ್ಮಂ ಸಮರೇ ಸೃಕ್ಕಿಣೀ ಪರಿಲೇಲಿಹನ್||

ಅವನ ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಕ್ರೋಧಮೂರ್ಛಿತನಾದ ಶಿಖಿಂಡಿಯು
ಕಟವಾಯಿಯನ್ನು ನೆಕ್ಕುತ್ತಾ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

06104043a ಜಾನಾಮಿ ತ್ವಾಂ ಮಹಾಬಾಹೋ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಣಾಂ ಕ್ಷಯಂಕರಂ|

06104043c ಮಯಾ ಶ್ರುತಂ ಚ ತೇ ಯುದ್ಧಂ ಜಾಮದಗ್ನೈನ ವೈ ಸಹ||

“ಮಹಾಬಾಹೋ ! ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಕ್ಷಯಂಕರನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆ.
ನೀನು ಜಾಮದಗ್ನಿಯೊಡನೆಯೂ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದ್ದೆಯೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ.

06104044a ದಿವ್ಯಶ್ಚ ತೇ ಪ್ರಭಾವೋಽಯಂ ಸ ಮಯಾ ಬಹುಶಃ ಶ್ರುತಃ|

06104044c ಜಾನನ್ನಪಿ ಪ್ರಭಾವಂ ತೇ ಯೋತ್ಸ್ಯೇಽದ್ಯಾಹಂ ತ್ವಯಾ ಸಹ||

ನಿನ್ನ ಪ್ರಭಾವವು ದಿವ್ಯವಾದುದೆಂದು ನಾನು ಬಹಳ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನ
ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿದೂ ನಾನು ಇಂದು ನಿನ್ನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು
ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

06104045a ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಪ್ರಿಯಂ ಕುರ್ವನ್ನಾತ್ಮನಶ್ಚ ನರೋತ್ತಮ|

06104045c ಅದ್ಯ ತ್ವಾ ಯೋಧಯಿಷ್ಯಾಮಿ ರಣೇ ಪುರುಷಸತ್ತಮ||

ನರೋತ್ತಮ ! ಪುರುಷಸತ್ತಮ ! ಪಾಂಡವರಿಗೂ ಮತ್ತು ನನಗೂ
ಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನು ಮಾಡಲು ನಾನು ಇಂದು ರಣದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನೊಡನೆ
ಹೋರಾಡುತ್ತೇನೆ.

06104046a ಧ್ರುವಂ ಚ ತ್ವಾ ಹನಿಷ್ಯಾಮಿ ಶಪೇ ಸತ್ಯೇನ ತೇಽಗ್ರತಃ|

06104046c ಏತಚ್ಚು ತ್ವಾ ವಚೋ ಮಹ್ಯಂ ಯತ್ ಕ್ಷಮಂ ತತ್ಸಮಾಚರ||

ನಾನು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನ ಮುಂದೆಯೇ ಈ
ಸತ್ಯವನ್ನು ಆಣೆಯಿಟ್ಟು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಏನು
ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತೀಯೋ ಹಾಗೆ ಮಾಡು.

06104047a ಕಾಮಮುಭ್ಯಸ ವಾ ಮಾ ವಾ ನ ಮೇ ಜೀವನ್ವಿಮೋಕ್ಷ್ಯಸೇ|

06104047c ಸುದೃಷ್ಟಃ ಕ್ರಿಯತಾಂ ಭೀಷ್ಮ ಲೋಕೋಽಯಂ ಸಮಿತಿಂಜಯ||

ಸಮಿತಿಂಜಯ ! ಭೀಷ್ಮ ! ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆಯಲು

ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೀಯೋ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲವೋ ನೀನು ಮಾತ್ರ ನನ್ನಿಂದ ಜೀವಂತ ಉಳಿಯಲಾರೆ ! ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಈ ಲೋಕವನ್ನು ನೋಡಿಕೋ !”

06104048a ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ತತೋ ಭೀಷ್ಮಂ ಪಂಚಭಿರ್ನತಪರ್ವಭಿಃ|

06104048c ಅವಿದ್ಯತ ರಣೇ ರಾಜನ್ಪ ಣುನ್ನಂ ವಾಕ್ಯಸಾಯಕೈಃ||

ರಾಜನ್ ! ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಅವನು ರಣದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ವಾಕ್ಯಸಾಯಕಗಳಲ್ಲದೇ ಐದು ನತಪರ್ವಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06104049a ತಸ್ಯ ತದ್ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಸವ್ಯಸಾಚೀ ಪರಂತಪಃ|

06104049c ಕಾಲೋಽಯಂ ಇತಿ ಸಂಚಿಂತ್ಯ ಶಿಖಿಂಡಿನಮಚೋದಯತ್||

ಅವನ ಆ ಮತನ್ನು ಕೇಳಿ ಪರಂತಪ ಸವ್ಯಸಾಚಿಯು ಇದೇ ಸಮಯವೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಶಿಖಿಂಡಿಯನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸಿದನು.

06104050a ಅಹಂ ತ್ವಾಮನುಯಾಸ್ಯಾಮಿ ಪರಾನ್ವಿದ್ರಾವಯಂ ಶರೈಃ|

06104050c ಅಭಿದ್ರವ ಸುಸಂರಬ್ಧೋ ಭೀಷ್ಮಂ ಭೀಮಪರಾಕ್ರಮಂ||

“ನಾನು ನಿನ್ನ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಶತ್ರುವನ್ನು ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆಯುತ್ತೇನೆ. ಸರಂಭನಾಗಿ ಆ ಭೀಮಪರಾಕ್ರಮ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸು.

06104051a ನ ಹಿ ತೇ ಸಂಯುಗೇ ಪೀಡಾಂ ಶಕ್ತಃ ಕರ್ತುಂ ಮಹಾಬಲಃ|

06104051c ತಸ್ಮಾದದ್ಯ ಮಹಾಬಾಹೋ ವೀರ ಭೀಷ್ಮ ಮಭಿದ್ರವ||

ಈ ಮಹಾಬಲನು ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಪೀಡಿಸಲು ಅಶಕ್ತನು.
ಆದುದರಿಂದ ಇಂದು ವೀರ! ಮಹಾಬಾಹೋ! ಭೀಷ್ಮನ ಮೇಲೆ
ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡು.

06104052a ಅಹತ್ವಾ ಸಮರೇ ಭೀಷ್ಮಂ ಯದಿ ಯಾಸ್ಯಸಿ ಮಾರಿಷ|

06104052c ಅವಹಾಸ್ಯೋಽಸ್ಯ ಲೋಕಸ್ಯ ಭವಿಷ್ಯಸಿ ಮಯಾ ಸಹ||

ಮಾರಿಷ! ಒಂದು ವೇಳೆ ನೀನು ಇಂದು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು
ಕೊಲ್ಲದೇ ಹಿಂದಿರುಗಿದರೆ ನನ್ನೊಡನೆ ನೀನೂ ಕೂಡ ಲೋಕದ
ಅಪಹಾಸ್ಯಕ್ಕೆ ಈಡಾಗುತ್ತೀಯೆ.

06104053a ನಾವಹಾಸ್ಯಾ ಯಥಾ ವೀರ ಭವೇಮ ಪರಮಾಹವೇ|

06104053c ತಥಾ ಕುರು ರಣೇ ಯತ್ನಂ ಸಾಧಯಸ್ವ ಪಿತಾಮಹಂ||

ವೀರ! ಈ ಪರಮ ಆಹವದಲ್ಲಿ ನಾವು ಅಪಹಾಸ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗದಂತೆ
ಮಾಡು. ರಣದಲ್ಲಿ ಪಿತಾಮಹನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡು.

06104054a ಅಹಂ ತೇ ರಕ್ಷಣಂ ಯುದ್ಧೇ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ಪರಂತಪ|

06104054c ವಾರಯನ್ರಥಿನಃ ಸರ್ವಾನ್ಸಾಧಯಸ್ವ ಪಿತಾಮಹಂ||

ಪರಂತಪ! ಎಲ್ಲ ರಥಿಗಳನ್ನೂ ತಡೆಹಿಡಿದು ನಾನು ನಿನ್ನ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ
ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಪಿತಾಮಹನನ್ನು ಸಾಧಿಸು.

06104055a ದ್ರೋಣಂ ಚ ದ್ರೋಣಪುತ್ರಂ ಚ ಕೃಪಂ ಚಾಥ ಸುಯೋಧನಂ|

06104055c ಚಿತ್ರಸೇನಂ ವಿಕರ್ಣಂ ಚ ಸೈಂಧವಂ ಚ ಜಯದ್ರಥಂ||

06104056a ವಿಂದಾನುವಿಂದಾವಾವಂತೈ ಕಾಂಬೋಜಂ ಚ ಸುದಕ್ಷಿಣಂ|

06104056c ಭಗದತ್ತಂ ತಥಾ ಶೂರಂ ಮಾಗಧಂ ಚ ಮಹಾರಥಂ||

06104057a ಸೌಮದತ್ತಿಂ ರಣೇ ಶೂರಮಾರ್ಶ್ಯಶೃಂಗಿಂ ಚ ರಾಕ್ಷಸಂ|

06104057c ತ್ರಿಗರ್ತರಾಜಂ ಚ ರಣೇ ಸಹ ಸರ್ವೈರ್ಮಹಾರಥೈಃ||

06104057e ಅಹಮಾವಾರಯಿಷ್ಯಾಮಿ ವೇಲೇವ ಮಕರಾಲಯಂ||

ದ್ರೋಣ, ದ್ರೋಣಪುತ್ರ, ಕೃಪ, ಸುಯೋಧನ, ಚಿತ್ರಸೇನ, ವಿಕರ್ಣ, ಸೈಂಧವ ಜಯದ್ರಥ, ಅವಂತಿಯ ವಿಂದಾನುವಿಂದರು, ಕಾಂಬೋಜದ ಸುದಕ್ಷಿಣ, ಶೂರ ಭಗದತ್ತ, ಮಹಾರಥ ಮಾಗಧ, ರಣಶೂರ ಸೌಮದತ್ತಿ, ರಾಕ್ಷಸ ಆರ್ಶ್ಯಶೃಂಗಿ, ತ್ರಿಗರ್ತರಾಜ, ಮತ್ತು ರಣದಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಮಹಾರಥರನ್ನು ಸಮುದ್ರದ ಅಲೆಗಳನ್ನು ದಡವು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತೇನೆ.

06104058a ಕುರೂಂಶ್ಚ ಸಹಿತಾನ್ಸರ್ವಾನೈ ಚೈಷಾಂ ಸೈನಿಕಾಃ ಸ್ಥಿತಾಃ|

06104058c ನಿವಾರಯಿಷ್ಯಾಮಿ ರಣೇ ಸಾಧಯಸ್ವ ಪಿತಾಮಹಂ||

ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವ ಸರ್ವ ಸೈನಿಕರೊಂದಿಗೆ ಕುರುಗಳನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತೇನೆ. ರಣದಲ್ಲಿ ಪಿತಾಮಹನನ್ನು ಸಂಹರಿಸು!”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ಭೀಷ್ಮ ಶಿಖಿಂಡೀಸಮಾಗಮೇ ಚತುರಧಿಕಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ

ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಶಿಖಂಡೀಸಮಾಗಮ ಎನ್ನುವ ನೂರಾನಾಲ್ಕನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೦೫

ಭೀಷ್ಮ-ದುರ್ಯೋಧನರ ಸಂವಾದ (೧-೨೭). ಭೀಷ್ಮನ ಪರಾಕ್ರಮ
(೨೮-೩೭).

06105001 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ|

06105001a ಕಥಂ ಶಿಖಂಡೀ ಗಾಂಗೇಯಮಭ್ಯಧಾವತ್ತಿತಾಮಹಂ|

06105001c ಪಾಂಚಾಲ್ಯಃ ಸಮರೇ ಕ್ರುದ್ಧೋ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾನಂ ಯತವ್ರತಂ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಶಿಖಂಡಿ ಪಾಂಚಾಲ್ಯನು ಸಮರದಲ್ಲಿ
ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಹೇಗೆ ಪಿತಾಮಹ ಯತವ್ರತ ಧರ್ಮಾತ್ಮ ಗಾಂಗೇಯನನ್ನು
ಎದುರಿಸಿದನು?

06105002a ಕೇಽರಕ್ಷನ್ವಾಂಡವಾನೀಕೇ ಶಿಖಂಡಿನಂ ಉದಾಯುಧಂ|

06105002c ತ್ವರಮಾಣಾಸ್ವ ರಾಕಾಲೇ ಜಿಗೀಷಂತೋ ಮಹಾರಥಾಃ||

ಆಯುಧವನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿದ ಶಿಖಂಡಿಯನ್ನು ಪಾಂಡವರ ಸೇನೆಯಲ್ಲಿ
ಯಾವ ಮಹಾರಥರು ವಿಜಯವನ್ನು ಬಯಸಿ ತ್ವರಮಾಡಿ ಆ
ವರಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಿಸಿದರು?

06105003a ಕಥಂ ಶಾಂತನವೋ ಭೀಷ್ಮಃ ಸ ತಸ್ಮಿನ್ನಶಮೇಽಹನಿ|

06105003c ಅಯುಧ್ಯತ ಮಹಾವೀರ್ಯಃ ಪಾಂಡವೈಃ ಸಹಸೃಂಜಯೈಃ||

ಶಾಂತನವ ಭೀಷ್ಮನು ಆ ಹತ್ತನೇ ದಿವಸ ಸೃಂಜಯರೊಡನಿರುವ
ಮಹಾವೀರ್ಯ ಪಾಂಡವರೊಂದಿಗೆ ಹೇಗೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದನು?

06105004a ನ ಮೃಷ್ಯಾಮಿ ರಣೇ ಭೀಷ್ಮಂ ಪ್ರತ್ಯುದ್ಯಾತಂ ಶಿಖಿಂಡಿನಂ|

06105004c ಕಚ್ಚಿನ್ನ ರಥಭಂಗೋಽಸ್ಯ ಧನುರ್ವಾ ಶೀರ್ಯ ತಾಸ್ಯತಃ||

ರಣದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಶಿಖಿಂಡಿಯು ಸೋಲಿಸಿದನು ಎನ್ನುವುದನ್ನು
ನನಗೆ ಊಹಿಸಲಿಕ್ಕೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆಗ ಅವನ ರಥವು
ತುಂಡಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಧನುಸ್ಸು ಮುರಿದಿರಲಿಲ್ಲ ತಾನೇ?"

06105005 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06105005a ನಾಶೀರ್ಯತ ಧನುಸ್ತಸ್ಯ ರಥಭಂಗೋ ನ ಚಾಪ್ಯಭೂತ್|

06105005c ಯುಧ್ಯಮಾನಸ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ಭರತರ್ಷಭ|

06105005e ನಿಘ್ನತಃ ಸಮರೇ ಶತ್ರುನ್ ಶರೈಃ ಸನ್ನತಪರ್ವಭಿಃ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಭರತರ್ಷಭ! ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧ
ಮಾಡಿ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಸನ್ನತಪರ್ವ ಶರಗಳಿಂದ
ಸಂಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಭೀಷ್ಮನ ಧನುಸ್ಸು ತುಂಡಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ರಥವೂ
ಮುರಿದಿರಲಿಲ್ಲ.

06105006a ಅನೇಕಶತಸಾಹಸ್ರಾಸ್ತಾವಕಾನಾಂ ಮಹಾರಥಾಃ|

06105006c ರಥದಂತಿಗಣಾ ರಾಜನ್ ಹಯಾಶ್ಚೈವ ಸುಸಜ್ಜಿತಾಃ|

06105006e ಅಭ್ಯವರ್ತಂತ ಯುದ್ಧಾಯ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ಪಿತಾಮಹಂ||

ರಾಜನ್ ! ಪಿತಾಮಹನನ್ನು ಮುಂದಿರಿಸಿಕೊಂಡು ನಿನ್ನವರಾದ ಅನೇಕ
ಶತ ಸಹಸ್ರ ಮಹಾರಥರು ಸುಸಜ್ಜಿತವಾದ ರಥ, ಆನೆ ಮತ್ತು
ಕುದುರೆಗಳ ಗಣಗಳೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಧಾವಿಸಿದರು.

06105007a ಯಥಾಪ್ರತಿಜ್ಞಂ ಕೌರವ್ಯ ಸ ಚಾಪಿ ಸಮಿತಿಂಜಯಃ|

06105007c ಪಾರ್ಥಾನಾಮಕರೋದ್ಭಿಷ್ಮಃ ಸತತಂ ಸಮಿತಿಕ್ಷಯಂ||

ಕೌರವ್ಯ ! ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡಿದ್ದಂತೆ ಸಮಿತಿಂಜಯ ಭೀಷ್ಮನು ಸತತವೂ
ಪಾಂಡವರ ಸಮಿತಿಕ್ಷಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

06105008a ಯುದ್ಧಮಾನಂ ಮಹೇಷ್ಟಾಸಂ ವಿನಿಘ್ನಂತಂ ಪರಾಂ ಶರೈಃ|

06105008c ಪಾಂಚಾಲಾಃ ಪಾಂಡವೈಃ ಸಾರ್ಥಂ ಸರ್ವ ಏವಾಭ್ಯವಾರಯನ್||

ಶರಗಳಿಂದ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ವಧಿಸುತ್ತಾ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಆ
ಮಾಹೇಷ್ಟಾಸನನ್ನು ಪಾಂಚಾಲರು ಪಾಂಡವರೊಂದಿಗೆ ಎಲ್ಲರೂ
ಆಕ್ರಮಿಸಿದರು.

06105009a ದಶಮೇಽಹನಿ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೇ ತತಾಪ ರಿಪುವಾಹಿನೀಂ|

06105009c ಕೀರ್ಯಮಾಣಾಂ ಶಿಶ್ಯೈರ್ಬಾಣೈಃ ಶತಶೋಽಥ ಸಹಸ್ರಶಃ||

06105010a ನ ಹಿ ಭೀಷ್ಮಂ ಮಹೇಷ್ಟಾಸಂ ಪಾಂಡವಾಃ ಪಾಂಡುಪೂರ್ವಜ|

06105010c ಅಶಕ್ನುವನ್ನಣೇ ಜೇತುಂ ಪಾಶಹಸ್ತಮಿವಾಂತಕಂ||

ಪಾಂಡುಪೂರ್ವಜ ! ಹತ್ತನೆಯ ದಿನವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಲು
ರಿಪುವಾಹಿನಿಯನ್ನು ನೂರಾರು ಸಹಸ್ರಾರು ನಿಶಿತ ಬಾಣಗಳನ್ನು ತೂರಿ
ಸುಡುತ್ತಿದ್ದ ಮಹೇಷ್ಟಾಸ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಪಾಂಡವರು ಪಾಶಹಸ್ತ

ಅಂತಕನನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ರಣದಲ್ಲಿ ಗೆಲ್ಲಲು ಅಶಕ್ತರಾದರು.

06105011a ಅಥೋಪಾಯಾನ್ಮಹಾರಾಜ ಸವ್ಯಸಾಚೀ ಪರಂತಪಃ|

06105011c ತ್ರಾಸಯನ್ಮಥಿನಃ ಸರ್ವಾನ್ವೀಭತ್ಸುರಪರಾಜಿತಃ||

06105012a ಸಿಂಹವದ್ವಿನದನ್ನುಚ್ಚೈರ್ಧನುರ್ಜ್ಯಾಂ ವಿಕ್ಷಿಪನ್ಮಹುಃ|

06105012c ಶರೌಘಾನ್ವಿಸ್ಯಜನ್ವಾಥೋ ವ್ಯಚರತ್ಕಾಲವದ್ರಣೇ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಆಗ ಉಪಾಯದಂತೆ ಪರಂತಪ ಸವ್ಯಸಾಚಿ ಬೀಭತ್ಸು
ಅಪರಾಜಿತನು ಸಿಂಹದಂತೆ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಾ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಪುನಃ ಪುನಃ
ಎಳೆದು ಟೀಂಕರಿಸುತ್ತಾ ಸರ್ವ ರಥಿಗಳನ್ನೂ ನಡುಗಿಸುತ್ತಾ
ಶರೌಘಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾ ಕಾಲನಂತೆ ರಣದಲ್ಲಿ ಚರಿಸಿದನು.

06105013a ತಸ್ಯ ಶಬ್ದೇನ ವಿತ್ರಸ್ತಾಸ್ತಾವಕಾ ಭರತರ್ಷಭ|

06105013c ಸಿಂಹಸ್ಯೇವ ಮೃಗಾ ರಾಜನ್ವ್ಯ ದ್ರವಂತ ಮಹಾಭಯಾತ್||

ಭರತರ್ಷಭ ! ರಾಜನ್ ! ಅವನ ಶಬ್ದದಿಂದ ನಡುಗಿದ ನಿನ್ನವರು
ಸಿಂಹನನ್ನು ನೋಡಿದ ಜಿಂಕೆಗಳಂತೆ ಮಹಾಭಯದಿಂದ
ಓಡಿಹೋದರು.

06105014a ಜಯಂತಂ ಪಾಂಡವಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತ್ವತ್ಸೈನ್ಯಂ ಚಾಭಿಪೀಡಿತಂ|

06105014c ದುರ್ಯೋಧನಸ್ತತೋ ಭೀಷ್ಮಮಬ್ರವೀದ್ಭೃಶಪೀಡಿತಃ||

ತನ್ನ ಸೇನೆಯನ್ನು ಪಾಂಡವ ಜಯಂತನು ಪೀಡಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ
ದುರ್ಯೋಧನನು ತುಂಬಾ ಪೀಡಿತನಾಗಿ ಭೀಷ್ಮನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

06105015a ಏಷ ಪಾಂಡುಸುತಸ್ತಾತ ಶ್ವೇತಾಶ್ವಃ ಕೃಷ್ಣಸಾರಥಿಃ|

06105015c ದಹತೇ ಮಾಮಕಾನ್ಸರ್ವಾನ್ಕೃಷ್ಣವರ್ತೇವ ಕಾನನಂ||

“ಅಯ್ಯಾ ! ಈ ಪಾಂಡುಸುತ ಕೃಷ್ಣಸಾರಥಿ ಶ್ವೇತಾಶ್ವನು ಅಗ್ನಿಯು
ಕಾನನದಂತೆ ನನ್ನವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಸುಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

06105016a ಪಶ್ಯ ಸೈನ್ಯಾನಿ ಗಾಂಗೇಯ ದ್ರವಮಾಣಾನಿ ಸರ್ವಶಃ|

06105016c ಪಾಂಡವೇನ ಯುಧಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಾಲ್ಯಮಾನಾನಿ ಸಂಯುಗೇ||

ಗಾಂಗೇಯ ! ಯೋಧರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ! ನೋಡು ! ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ
ಪಾಂಡವನಿಂದ ವಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ಸೇನೆಗಳು ಎಲ್ಲಕಡೆ
ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿವೆ.

06105017a ಯಥಾ ಪಶುಗಣಾನ್ಪಾಲಃ ಸಂಕಾಲಯತಿ ಕಾನನೇ|

06105017c ತಥೇದಂ ಮಾಮಕಂ ಸೈನ್ಯಂ ಕಾಲ್ಯತೇ ಶತ್ರುತಾಪನ||

ಶತ್ರುತಾಪನ ! ಕಾನನದಲ್ಲಿ ಪಾಲಕನು ಪಶುಗಣಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ
ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾನೋ ಹಾಗೆ ನನ್ನ ಸೈನ್ಯವೂ ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆ.

06105018a ಧನಂಜಯಶರೈರ್ಭಗ್ನಂ ದ್ರವಮಾಣಮಿತಸ್ತತಃ|

06105018c ಭೀಮೋ ಹ್ಯೇಷ ದುರಾಧರ್ಷೋ ವಿದ್ರಾವಯತಿ ಮೇ ಬಲಂ||

ಧನಂಜಯನ ಶರಗಳಿಂದ ಭಗ್ನವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿರುವ
ನನ್ನ ಸೇನೆಯನ್ನು ಈ ದುರಾಧರ್ಷ ಭೀಮನು ಓಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

06105019a ಸಾತ್ಯಕಿಶ್ಚೇಕಿತಾನಶ್ಚ ಮಾದ್ರೀಪುತ್ರೌ ಚ ಪಾಂಡವೌ|

06105019c ಅಭಿಮನ್ಯುಶ್ಚ ವಿಕ್ರಾಂತೋ ವಾಹಿನೀಂ ದಹತೇ ಮಮ||

ಸಾತ್ಯಕಿ, ಚೇಕಿತಾನ, ಪಾಂಡವ ಮಾದ್ರೀಪುತ್ರರೀರ್ವರು ಮತ್ತು
ವಿಕ್ರಾಂತ ಅಭಿಮನ್ಯುವು ನನ್ನ ಸೇನೆಯನ್ನು ಸುಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

06105020a ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಸ್ತಥಾ ಶೂರೋ ರಾಕ್ಷಸಶ್ಚ ಘಟೋತ್ಕಚಃ|

06105020c ವ್ಯದ್ರಾವಯೇತಾಂ ಸಹಸಾ ಸೈನ್ಯಂ ಮಮ ಮಹಾಬಲೌ||

ಮಹಾಬಲ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನ ಮತ್ತು ರಾಕ್ಷಸ ಘಟೋತ್ಕಚರು ವೇಗದಿಂದ
ನನ್ನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಓಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

06105021a ವಧ್ಯಮಾನಸ್ಯ ಸೈನ್ಯಸ್ಯ ಸರ್ವೈರೇತೈರ್ಮಹಾಬಲೈಃ|

06105021c ನಾನ್ಯಾಂ ಗತಿಂ ಪ್ರಪಶ್ಯಾಮಿ ಸ್ಥಾನೇ ಯುದ್ಧೇ ಚ ಭಾರತ||

06105022a ಋತೇ ತ್ವಾಂ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ ದೇವತುಲ್ಯಪರಾಕ್ರಮ|

06105022c ಪರ್ಯಾಪ್ತಶ್ಚ ಭವಾನ್ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಪೀಡಿತಾನಾಂ ಗತಿರ್ಭವ||

ಭಾರತ! ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ! ಈ ಮಹಾಬಲರಿಂದ ಸೈನ್ಯವೆಲ್ಲವೂ
ವಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರಲು ನಾನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ದೇವತುಲಪರಾಕ್ರಮಿಯಾದ
ನೀನಲ್ಲದೇ ಅನ್ಯ ಗತಿಯನ್ನೂ ಸ್ಥಾನವನ್ನೂ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ. ನೀನೊಬ್ಬನೇ
ಸಾಕು. ಬೇಗನೆ ಪೀಡಿತರಾಗುತ್ತಿರುವವರ ಗತಿಯಾಗು!"

06105023a ಏವಮುಕ್ತೋ ಮಹಾರಾಜ ಪಿತಾ ದೇವವ್ರತಸ್ತವ|

06105023c ಚಿಂತಯಿತ್ವಾ ಮುಹೂರ್ತಂ ತು ಕೃತ್ವಾ ನಿಶ್ಚಯಮಾತ್ಮನಃ|

06105023e ತವ ಸಂಧಾರಯನ್ಪುತ್ರಮಬ್ರವೀಚ್ಚಂತನೋಃ ಸುತಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ನಿನ್ನ ಪಿತ ದೇವವ್ರತ ಶಂತನುಸುತನು
ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಆಲೋಚಿಸಿ, ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು,
ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು:

06105024a ದುರ್ಯೋಧನ ವಿಜಾನೀಹಿ ಸ್ಥಿರೋ ಭವ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06105024c ಪೂರ್ವಕಾಲಂ ತವ ಮಯಾ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾತಂ ಮಹಾಬಲ||

“ವಿಶಾಂಪತೇ ! ದುರ್ಯೋಧನ ! ಮಹಾಬಲ ! ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು
ಸ್ಥಿರನಾಗು. ಹಿಂದೆ ನಾನು ನಿನಗೆ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡಿದ್ದೆ.

06105025a ಹತ್ವಾ ದಶ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಣಾಂ ಮಹಾತ್ಮನಾಂ|

06105025c ಸಂಗ್ರಾಮಾದ್ವ್ಯಪಯಾತವ್ಯಮೇತತ್ಕರ್ಮ ಮಮಾಹ್ನಿಕಂ|

06105025e ಇತಿ ತತ್ಕೃತವಾಂಶ್ಚಾಹಂ ಯಥೋಕ್ತಂ ಭರತರ್ಷಭ||

ಭರತರ್ಷಭ ! ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಮಹಾತ್ಮ ಕ್ಷತ್ರಿಯರನ್ನು
ಸಂಹರಿಸಿ ಸಂಗ್ರಾಮದಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತೇನೆ ಎಂದು. ನಾನು
ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಾನು ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದ್ದೇನೆ.

06105026a ಅದ್ಯ ಚಾಪಿ ಮಹತ್ಕರ್ಮ ಪ್ರಕರಿಸ್ಯೇ ಮಹಾಹವೇ|

06105026c ಅಹಂ ವಾ ನಿಹತಃ ಶೇಷ್ಯೇ ಹನಿಷ್ಯೇ ವಾದ್ಯ ಪಾಂಡವಾನ್||

ಇಂದು ಕೂಡ ಮಹಾಹವದಲ್ಲಿ ಮಹಾಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.
ಇಂದು ನಾನು ನಿಹತನಾಗಿ ಮಲಗುತ್ತೇನೆ ಅಥವಾ ಪಾಂಡವರನ್ನು
ಕೊಲ್ಲುತ್ತೇನೆ.

06105027a ಅದ್ಯ ತೇ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ ಪ್ರತಿಮೋಕ್ಷ್ಯೇ ಋಣಂ ಮಹತ್|

06105027c ಭರ್ತ್ಯ ಪಿಂಡಕೃತಂ ರಾಜನ್ನಿಹತಃ ಪೃತನಾಮುಖೇ||

ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ! ರಾಜನ್! ಊಟವನ್ನು ಉಂಡಿದುದರಿಂದ ನನಗೆ
ನಿನ್ನ ಮೇಲಿರುವ ಮಹಾ ಋಣದಿಂದ ಇಂದು ಸೇನೆಯ ಮುಂದೆ ಸತ್ತು
ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.”

06105028a ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾನ್ವ್ರತಪಂ ಶರೈಃ|

06105028c ಆಸಸಾದ ದುರಾಧರ್ಷಃ ಪಾಂಡವಾನಾಮನೀಕಿನೀಂ||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ದುರಾಧರ್ಷ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠನು ಕ್ಷತ್ರಿಯರನ್ನು ಶರಗಳಿಂದ
ಸುಡುತ್ತಾ ಪಾಂಡವರ ಸೇನೆಯನ್ನು ತಲುಪಿದನು.

06105029a ಅನೀಕಮಧ್ಯೇ ತಿಷ್ಠಂತಂ ಗಾಂಗೇಯಂ ಭರತರ್ಷಭ|

06105029c ಆಶೀವಿಷವಿವ ಕ್ರುದ್ಧಂ ಪಾಂಡವಾಃ ಪರ್ಯವಾರಯನ್||

ಭರತರ್ಷಭ! ಸೇನೆಯ ಮಧ್ಯೆ ನಾಗದ ವಿಷದಂತೆ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ
ಗಾಂಗೇಯನನ್ನು ಪಾಂಡವರು ಸುತ್ತುವರೆದರು.

06105030a ದಶಮೇಽಹನಿ ತಸ್ಮಿಂಸ್ತು ದರ್ಶಯನ್ ಶಕ್ತಿಮಾತ್ಮನಃ|

06105030c ರಾಜನ್ ಶತಸಹಸ್ರಾಣಿ ಸೋಽವಧೀತ್ಕುರುನಂದನ||

ರಾಜನ್! ಕುರುನಂದನ! ಆ ಹತ್ತನೆಯ ದಿನ ಅವನು ನೂರು
ಸಾವಿರರನ್ನು ಕೊಂದು ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದನು.

06105031a ಪಂಚಾಲಾನಾಂ ಚ ಯೇ ಶ್ರೇಷ್ಠಾ ರಾಜಪುತ್ರಾ ಮಹಾಬಲಾಃ|

06105031c ತೇಷಾಮಾದತ್ತ ತೇಜಾಂಸಿ ಜಲಂ ಸೂರ್ಯ ಇವಾಂಶುಭಿಃ||

ಪಾಂಚಾಲರ ಕಡೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ರಾಜಪುತ್ರ ಮಹಾಬಲರನ್ನು ಇವನು ಸೂರ್ಯನು ನೀರಿನಿಂದ ತೇವಾಂಶವನ್ನು ಹೀರಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಹೀರಿಕೊಂಡನು.

06105032a ಹತ್ವಾ ದಶ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಕುಂಜರಾಣಾಂ ತರಸ್ವಿನಾಂ|

06105032c ಸಾರೋಹಾಣಾಂ ಮಹಾರಾಜ ಹಯಾನಾಂ ಚಾಯುತಂ ಪುನಃ||

06105033a ಪೂರ್ಣೇ ಶತಸಹಸ್ರೇ ದ್ವೇ ಪದಾತೀನಾಂ ನರೋತ್ತಮಃ|

06105033c ಪ್ರಜಜ್ವಾಲ ರಣೇ ಭೀಷ್ಮೋ ವಿಧೂಮ ಇವ ಪಾವಕಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ತರಸ್ವಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಆನೆಗಳನ್ನು, ಪುನಃ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಆರೋಹಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು, ಮತ್ತು ಎರಡು ಲಕ್ಷ ಪದಾತಿಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಂಹರಿಸಿ ಆ ನರೋತ್ತಮ ಭೀಷ್ಮನು ರಣದಲ್ಲಿ ಧೂಮವಿಲ್ಲದ ಪಾವಕನಂತೆ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸಿದನು.

06105034a ನ ಚೈನಂ ಪಾಂಡವೇಯಾನಾಂ ಕೇ ಚಿಚ್ಚೇಕುನಿರೀಕ್ಷಿತುಂ|

06105034c ಉತ್ತರಂ ಮಾರ್ಗಮಾಸ್ಥಾಯ ತಪಂತಮಿವ ಭಾಸ್ಕರಂ||

ಉತ್ತರಾಯಣದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ಭಾಸ್ಕರನಂತೆ ಸುಡುತ್ತಿರುವ ಅವನನ್ನು ಪಾಂಡವೇಯರಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಕೂಡ ನೋಡಲೂ ಬಯಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

06105035a ತೇ ಪಾಂಡವೇಯಾಃ ಸಂರಬ್ಧಾ ಮಹೇಷ್ಟಾಸೇನ ಪೀಡಿತಾಃ|

06105035c ವಧಾಯಾಭ್ಯದ್ರವನ್ಭೀಷ್ಮಂ ಸೃಂಜಯಾಶ್ಚ ಮಹಾರಥಾಃ||

ಆ ಮಹೇಷ್ವಾಸನಿಂದ ಪೀಡಿತರಾದ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಸಂರಬ್ಧ ಮಹಾರಥ ಸೃಂಜಯರೂ ಪಾಂಡವರೂ ವಧಿಸಲೆಂದು ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದರು.

06105036a ಸ ಯುಧ್ಯಮಾನೋ ಬಹುಭಿರ್ಭೀಷ್ಮಃ ಶಾಂತನವಸ್ತದಾ|

06105036c ಅವಕೀರ್ಣೋ ಮಹಾಬಾಹುಃ ಶೈಲೋ ಮೇಘೈರಿವಾಸಿತೈಃ||

ಬಹುಸೇನೆಗಳಿಂದ ಆಕ್ರಮಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮಹಾಬಾಹು ಭೀಷ್ಮ ಶಾಂತನವನು ಮೇಘಗಳಿಂದ ಮುತ್ತಲ್ಪಟ್ಟ ಶೈಲದಂತೆ ತೋರಿದನು.

06105037a ಪುತ್ರಾಸ್ತು ತವ ಗಾಂಗೇಯಂ ಸಮಂತಾತ್ಪರ್ಯವಾರಯನ್|

06105037c ಮಹತ್ತ್ಯಾ ಸೇನಯಾ ಸಾರ್ಧಂ ತತೋ ಯುದ್ಧಮವರ್ತತ||

ನಿನ್ನ ಮಗನಾದರೋ ಗಾಂಗೇಯನನ್ನು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಸುತ್ತುವರೆದು ಆ ಮಹಾ ಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮ ದುರ್ಯೋಧನಸಂವಾದೇ ಪಂಚಾಧಿಕಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ದುರ್ಯೋಧನಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ ನೂರಾಐದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೦೬

ಭೀಷ್ಮನ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪಾಂಡವ ಮಹಾರಥರನ್ನು ಕೌರವ ಮಹಾರಥರು ತಡೆದು ಯುದ್ಧಮಾಡಿದುದು (೧-೨೩). ಅರ್ಜುನ-

ದುಃಶಾಸನರ ಯುದ್ಧ (೨೪-೪೫).

06106001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06106001a ಅರ್ಜುನಸ್ತು ರಣೇ ರಾಜನ್ದ್ರಷ್ಟ್ವಾ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ವಿಕ್ರಮಂ|

06106001c ಶಿಖಂಡಿನಮಥೋವಾಚ ಸಮಭ್ಯೇಹಿ ಪಿತಾಮಹಂ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ಅರ್ಜುನನಾದರೋ ರಣದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನ ವಿಕ್ರಮವನ್ನು ನೋಡಿ ಶಿಖಂಡಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಈಗಲೇ ಪಿತಾಮಹನನ್ನು ಕೊಲ್ಲು!

06106002a ನ ಚಾಪಿ ಭೀಷ್ಟಯಾ ಕಾರ್ಯಾ ಭೀಷ್ಮಾದದ್ಯ ಕಥಂ ಚನ|

06106002c ಅಹಮೇನಂ ಶರೈಸ್ತೀಕ್ಷ್ಣೈಃ ಪಾತಯಿಷ್ಯೇ ರಥೋತ್ತಮಾತ್||

ಭೀಷ್ಮನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಇಂದು ಭಯಪಾಡಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಉತ್ತಮ ರಥದಿಂದ ಇವನನ್ನು ತೀಕ್ಷ್ಣ ಶರಗಳಿಂದ ಬೀಳಿಸುತ್ತೇನೆ.”

06106003a ಏವಮುಕ್ತಸ್ತು ಪಾರ್ಥೇನ ಶಿಖಂಡೀ ಭರತರ್ಷಭ|

06106003c ಅಭ್ಯದ್ರವತ ಗಾಂಗೇಯಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಪಾರ್ಥಸ್ಯ ಭಾಷಿತಂ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಪಾರ್ಥನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಪಾರ್ಥನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಶಿಖಂಡಿಯು ಗಾಂಗೇಯನನ್ನು ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದನು.

06106004a ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಸ್ತಥಾ ರಾಜನ್ಸೌಭದ್ರಶ್ಚ ಮಹಾರಥಃ|

06106004c ಹೃಷ್ಟಾವಾದ್ರವತಾಂ ಭೀಷ್ಮಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಪಾರ್ಥಸ್ಯ ಭಾಷಿತಂ||

ರಾಜನ್! ಆಗ ಪಾರ್ಥನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಹರ್ಷಿತರಾದ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನ

ಮತ್ತು ಸೌಭದ್ರರು ಭೀಷ್ಮನ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದರು.

06106005a ವಿರಾಟದ್ರುಪದೌ ವೃದ್ಧೌ ಕುಂತಿಭೋಜಶ್ಚ ದಂಶಿತಃ|

06106005c ಅಭ್ಯದ್ರವತ ಗಾಂಗೇಯಂ ಪುತ್ರಸ್ಯ ತವ ಪಶ್ಯತಃ||

ನಿನ್ನ ಮಗನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ವೃದ್ಧರಾದ ವಿರಾಟ-ದ್ರುಪದರೂ ಕುಂತಿಭೋಜನೂ ಗಾಂಗೇಯನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದರು.

06106006a ನಕುಲಃ ಸಹದೇವಶ್ಚ ಧರ್ಮರಾಜಶ್ಚ ವೀರ್ಯವಾನ್|

06106006c ತಥೇತರಾಣಿ ಸೈನ್ಯಾನಿ ಸರ್ವಾಣ್ಯೇವ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06106006e ಸಮಾದ್ರವಂತ ಗಾಂಗೇಯಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಪಾರ್ಥಸ್ಯ ಭಾಷಿತಂ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಪಾರ್ಥನು ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಕೇಳಿ ನಕುಲ ಸಹದೇವರೂ ವೀರ್ಯವಾನ್ ಧರ್ಮರಾಜನೂ ಹಾಗೆಯೇ ಇತರ ಎಲ್ಲ ಸೇನೆಗಳೂ ಗಾಂಗೇಯನನ್ನು ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದರು.

06106007a ಪ್ರತ್ಯುದ್ಯಯುಸ್ತಾವಕಾಶ್ಚ ಸಮೇತಾಸ್ತಾನ್ಮಹಾರಥಾನ್|

06106007c ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಯಥೋತ್ಸಾಹಂ ತನ್ಮೈ ನಿಗದತಃ ಶೃಣು||

ಆಗ ನಿನ್ನವರ ಮತ್ತು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸೇರಿದ್ದ ಅವರ ಮಹಾರಥರ ನಡುವೆ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಯಥೋತ್ಸಾಹಿತ ಪ್ರತಿಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು. ಅದನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು.

06106008a ಚಿತ್ರಸೇನೋ ಮಹಾರಾಜ ಚೇಕಿತಾನಂ ಸಮಭ್ಯಯಾತ್|

06106008c ಭೀಷ್ಮಪ್ರೇಪ್ಸುಂ ರಣೇ ಯಾಂತಂ ವೃಷಂ ವ್ಯಾಘ್ರಶಿಶುರ್ಯಥಾ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಹೋರಿಯನ್ನು ವ್ಯಾಘ್ರದ ಮರಿಯೊಂದು ಕಚ್ಚಲು
ಹೋಗುವಂತೆ ರಣದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ತಲುಪಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ
ಚೇಕಿತಾನನನ್ನು ಚಿತ್ರಸೇನನು ಎದುರಿಸಿದನು.

06106009a ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಂ ಮಹಾರಾಜ ಭೀಷ್ಮಾಂತಿಕಮುಪಾಗತಂ|

06106009c ತ್ವರಮಾಣೋ ರಣೇ ಯತ್ತಂ ಕೃತವರ್ಮಾ ನ್ಯವಾರಯತ್||

ಮಹಾರಾಜ ! ಭೀಷ್ಮನ ಬಳಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನನ್ನು
ತ್ವರಮಾಡಿ ರಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ಕೃತವರ್ಮನು ತಡೆದನು.

06106010a ಭೀಮಸೇನಂ ಸುಸಂಕ್ರುದ್ಧಂ ಗಾಂಗೇಯಸ್ಯ ವಧೈಷಿಣಂ|

06106010c ತ್ವರಮಾಣೋ ಮಹಾರಾಜ ಸೌಮದತ್ತಿನ್ಯವಾರಯತ್||

ಮಹಾರಾಜ ! ಗಾಂಗೇಯನ ವಧೆಯನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸಿ ಸುಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ
ತ್ವರಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ಸೌಮದತ್ತಿಯು ತಡೆದನು.

06106011a ತಥೈವ ನಕುಲಂ ವೀರಂ ಕಿರಂತಂ ಸಾಯಕಾನ್ಬಹೂನ್|

06106011c ವಿಕರ್ಣೋ ವಾರಯಾಮಾಸ ಇಚ್ಛನ್ನಿಷ್ಮಸ್ಯ ಜೀವಿತಂ||

ಹಾಗೆಯೇ ಅನೇಕ ಸಾಯಕಗಳನ್ನು ಬೀರುತ್ತಿದ್ದ ನಕುಲನನ್ನು ಭೀಷ್ಮನ
ಜೀವಿತವನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸಿ ವಿಕರ್ಣನು ತಡೆದನು.

06106012a ಸಹದೇವಂ ತಥಾ ಯಾಂತಂ ಯತ್ತಂ ಭೀಷ್ಮರಥಂ ಪ್ರತಿ|

06106012c ವಾರಯಾಮಾಸ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಃ ಕೃಪಃ ಶಾರದ್ವತೋ ಯುಧಿ||

ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನ ರಥದ ಕಡೆ ಹೋಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದ

ಸಹದೇವನನ್ನು ಸಂಕ್ರೂದ್ಧ ಶಾರದ್ವತ ಕೃಪನು ತಡೆದನು.

06106013a ರಾಕ್ಷಸಂ ಕ್ರೂರಕರ್ಮಾಣಂ ಭೈಮಸೇನಿಂ ಮಹಾಬಲಂ|

06106013c ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ನಿಧನಂ ಪ್ರೇಪ್ಸುಂ ದುರ್ಮುಖೋಽಭ್ಯದ್ರವದ್ಬಲೀ||

ಭೀಷ್ಮನ ನಿಧನವನ್ನು ತರಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಕ್ರೂರಕರ್ಮಿ ಭೈಮಸೇನಿ
ಮಹಾಬಲ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಬಲೀ ದುರ್ಮುಖನು ಎದುರಿಸಿದನು.

06106014a ಸಾತ್ಯಕಿಂ ಸಮರೇ ಕ್ರುದ್ಧಮಾರ್ಶ್ಯಶೃಂಗಿರವಾರಯತ್|

06106014c ಅಭಿಮನ್ಯುಂ ಮಹಾರಾಜ ಯಾಂತಂ ಭೀಷ್ಮರಥಂ ಪ್ರತಿ|

06106014e ಸುದಕ್ಷಿಣೋ ಮಹಾರಾಜ ಕಾಂಬೋಜಃ ಪ್ರತ್ಯವಾರಯತ್||

ಮಹಾರಾಜ ! ಸಮರದಲ್ಲಿ ಸಾತ್ಯಕಿಯನ್ನು ಆರ್ಶ್ಯಶೃಂಗಿಯು ತಡೆದನು.
ಭೀಷ್ಮರಥದ ಕಡೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಅಭಿಮನ್ಯುವನ್ನು ಕಾಂಬೋಜ ರಾಜ
ಸುದಕ್ಷಿಣನು ತಡೆದನು.

06106015a ವಿರಾಟದ್ರುಪದೌ ವೃದ್ಧೌ ಸಮೇತಾವರಿಮರ್ದನೌ|

06106015c ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಾ ತತಃ ಕ್ರುದ್ಧೋ ವಾರಯಾಮಾಸ ಭಾರತ||

ಭಾರತ ! ಒಟ್ಟಿಗಿದ್ದ ವೃದ್ಧ ವಿರಾಟ-ದ್ರುಪದರನ್ನು ಕ್ರುದ್ಧ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನು
ತಡೆಹಿಡಿದನು.

06106016a ತಥಾ ಪಾಂಡುಸುತಂ ಜ್ಯೇಷ್ಠಂ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ವಧಕಾಂಕ್ಷಿಣಂ|

06106016c ಭಾರದ್ವಾಜೋ ರಣೇ ಯತ್ತೋ ಧರ್ಮಪುತ್ರಮವಾರಯತ್||

ಹಾಗೆಯೇ ಭೀಷ್ಮನ ವಧಾಕಾಂಕ್ಷಿಯಾಗಿದ್ದ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಪಾಂಡುಸುತ

ಧರ್ಮಪುತ್ರನನ್ನು ರಣದಲ್ಲಿ ಭಾರದ್ವಾಜನು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ತಡೆದನು.

06106017a ಅರ್ಜುನಂ ರಭಸಂ ಯುದ್ಧೇ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ಶಿಖಿಂಡಿನಂ|

06106017c ಭೀಷ್ಮಪ್ರೇಪ್ಸುಂ ಮಹಾರಾಜ ತಾಪಯಂತಂ ದಿಶೋ ದಶ|

06106017e ದುಃಶಾಸನೋ ಮಹೇಷ್ಟಾಸೋ ವಾರಯಾಮಾಸ ಸಂಯುಗೇ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಶಿಖಿಂಡಿಯನ್ನು ಮುಂದಿರಿಸಿಕೊಂಡು ರಭಸದಿಂದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ದಶದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ಸುಡುತ್ತಾ ಭೀಷ್ಮನೆಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಮಹೇಷ್ಟಾಸ ದುಃಶಾಸನನು ತಡೆದನು.

06106018a ಅನ್ಯೇ ಚ ತಾವಕಾ ಯೋಧಾಃ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಮಹಾರಥಾನ್|

06106018c ಭೀಷ್ಮಾ ಯಾಭಿಮುಖಿಂ ಯಾತಾನ್ವಾರಯಾಮಾಸುರಾಹವೇ||

ನಿನ್ನ ಅನ್ಯ ಯೋಧರೂ ಕೂಡ ಭೀಷ್ಮಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಾರಥ ಪಾಂಡವರನ್ನು ಆಹವದದಲ್ಲಿ ತಡೆದರು.

06106019a ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಸ್ತು ಸೈನ್ಯಾನಿ ಪ್ರಾಕ್ರೋಶತ ಪುನಃ ಪುನಃ|

06106019c ಅಭಿದ್ರವತ ಸಂರಬ್ಧಾ ಭೀಷ್ಮಮೇಕಂ ಮಹಾಬಲಂ||

ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನಾದರೋ ಸೇನೆಗಳಿಗೆ ಪುನಃ ಪುನಃ ಕೂಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನು: “ಸಂರಬ್ಧರಾಗಿ ಮಹಾಬಲ ಭೀಷ್ಮನೊಬ್ಬನನ್ನೇ ಆಕ್ರಮಣಿಸಿರಿ.

06106020a ಏಷೋಽರ್ಜುನೋ ರಣೇ ಭೀಷ್ಮಂ ಪ್ರಯಾತಿ ಕುರುನಂದನಃ|

06106020c ಅಭಿದ್ರವತ ಮಾ ಭೈಷ್ಯ ಭೀಷ್ಮೋ ನ ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯತೇ ಹಿ ವಃ||

ಈ ಕುರುನಂದನ ಅರ್ಜುನನು ರಣದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನೊಡನೆ ಯುದ್ಧ

ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ನೀವೂ ಕೂಡ ಭೀಷ್ಮನೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿ.
ಭಯಪಡಬೇಡಿ. ಅವನಿರುವಾಗ ಭೀಷ್ಮನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ತಲುಪಲಾರನು.

06106021a ಅರ್ಜುನಂ ಸಮರೇ ಯೋದ್ಧಂ ನೋತ್ಸಹೇತಾಪಿ ವಾಸವಃ|

06106021c ಕಿಮು ಭೀಷ್ಮೋ ರಣೇ ವೀರಾ ಗತಸ್ತ್ವೋಽಲ್ಪಜೀವಿತಃ||

ವೀರರೇ! ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ವಾಸವನೂ ಕೂಡ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ
ಎದುರಿಸಲು ಉತ್ಸಾಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ರಣದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು
ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಅಲ್ಪಜೀವಿತನಾದ ಭೀಷ್ಮನಲ್ಲಿ?”

06106022a ಇತಿ ಸೇನಾಪತೇಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಮಹಾರಥಾಃ|

06106022c ಅಭ್ಯದ್ರವಂತ ಸಂಹೃಷ್ಟಾ ಗಾಂಗೇಯಸ್ಯ ರಥಂ ಪ್ರತಿ||

ಹೀಗೆ ಸೇನಾಪತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಪಾಂಡವರ ಮಹಾರಥರು
ಸಂಹೃಷ್ಟರಾಗಿ ಗಾಂಗೇಯನ ರಥದ ಕಡೆ ಧಾವಿಸಿದರು.

06106023a ಆಗಚ್ಛತಸ್ತಾನಸಮರೇ ವಾಯೋಘ್ನಾನ್ವ ಬಲಾನಿವ|

06106023c ನ್ಯವಾರಯಂತ ಸಂಹೃಷ್ಟಾಸ್ತಾವಕಾಃ ಪುರುಷರ್ಷಭಾಃ||

ಪ್ರಲಯಕಾಲದ ಜಲಪ್ರವಾಹದಂತೆ ಮುನ್ನುಗ್ಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಅವರನ್ನು
ಸಂಹೃಷ್ಟರಾದ ನಿನ್ನವರ ಪುರುಷರ್ಷಭರು ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು.

06106024a ದುಃಶಾಸನೋ ಮಹಾರಾಜ ಭಯಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಮಹಾರಥಃ|

06106024c ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ಜೀವಿತಾಕಾಂಕ್ಷೀ ಧನಂಜಯಮುಪಾದ್ರವತ್||

ಮಹಾರಾಜ! ಭೀಷ್ಮನ ಜೀವಿತಾಕಾಂಕ್ಷಿಯಾದ ಮಹಾರಥ

ದುಃಶಾಸನನು ಭಯವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಧನಂಜಯನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದನು.

06106025a ತಥೈವ ಪಾಂಡವಾಃ ಶೂರಾ ಗಾಂಗೇಯಸ್ಯ ರಥಂ ಪ್ರತಿ|

06106025c ಅಭ್ಯದ್ರವಂತ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ತವ ಪುತ್ರಾನ್ಮಹಾರಥಾನ್||

ಹಾಗೆಯೇ ಗಾಂಗೇಯನ ರಥದ ಕಡೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಶೂರ ಪಾಂಡವರೂ ಕೂಡ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಮಹಾರಥ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿದರು.

06106026a ತತ್ರಾದ್ಭುತಮಪಶ್ಯಾಮ ಚಿತ್ರರೂಪಂ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06106026c ದುಃಶಾಸನರಥಂ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ಯತ್ಪಾರ್ಥೋ ನಾತ್ಯವರ್ತತ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಅಲ್ಲಿ ನಾವು ಚಿತ್ರರೂಪದ ಅದ್ಭುತವನ್ನು ನೋಡಿದೆವು. ದುಃಶಾಸನನ ರಥವನ್ನು ತಲುಪಿದ ಪಾರ್ಥನು ಮುಂದುವರೆಯಲಿಲ್ಲ.

06106027a ಯಥಾ ವಾರಯತೇ ವೇಲಾ ಕ್ಷುಭಿತಂ ವೈ ಮಹಾರ್ಣವಂ|

06106027c ತಥೈವ ಪಾಂಡವಂ ಕ್ರುದ್ಧಂ ತವ ಪುತ್ರೋ ನ್ಯವಾರಯತ್||

ದಡವು ಹೇಗೆ ಮಹಾಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಕೋಭೆಗೊಂಡ ಅಲೆಗಳನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿಯುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರನು ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಪಾಂಡವನನ್ನು ತಡೆದನು.

06106028a ಉಭೌ ಹಿ ರಥಿನಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಾವುಭೌ ಭಾರತ ದುರ್ಜಯೌ|

06106028c ಉಭೌ ಚಂದ್ರಾರ್ಕಸದೃಶೌ ಕಾಂತ್ಯಾ ದೀಪ್ತ್ಯಾ ಚ ಭಾರತ||

06106029a ತೌ ತಥಾ ಜಾತಸಂರಂಭಾವನ್ಯೋನ್ಯವಧಕಾಂಕ್ಷಿಣೌ|

06106029c ಸಮೀಯತುರ್ಮಹಾಸಂಖ್ಯೇ ಮಯಶಕ್ನೌ ಯಥಾ ಪುರಾ||

ಭಾರತ! ಇಬ್ಬರೂ ರಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರು. ಇಬ್ಬರೂ ದುರ್ಜಯರು.
 ಭಾರತ! ಇಬ್ಬರೂ ಕಾಂತಿ ಮತ್ತು ದೀಪ್ತದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಾರ್ಕಸದೃಶರು.
 ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಆಗ ಕುಪಿತರಾಗಿ ಅನ್ಯೋನ್ಯರ ವಧಾಕಾಂಕ್ಷಿಗಳಾಗಿ
 ಮಹಾಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಮಹ-ಶಕ್ರರಂತೆ ಎದುರಾದರು.

06106030a ದುಃಶಾಸನೋ ಮಹಾರಾಜ ಪಾಂಡವಂ ವಿಶಿಖೈಸ್ತ್ರಿಭಿಃ|

06106030c ವಾಸುದೇವಂ ಚ ವಿಂಶತ್ಯಾ ತಾಡಯಾಮಾಸ ಸಂಯುಗೇ||

ಮಹಾರಾಜ! ದುಃಶಾಸನನು ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವನನ್ನು ಮೂರು
 ವಿಶಿಖಿಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ವಾಸುದೇವನನ್ನು ಇಪ್ಪತ್ತರಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06106031a ತತೋಽರ್ಜುನೋ ಜಾತಮನ್ಯುರ್ವಾಷ್ಟೇಯಂ ವೀಕ್ಯ ಪೀಡಿತಂ|

06106031c ದುಃಶಾಸನಂ ಶತೇನಾಚೌ ನಾರಾಚಾನಾಂ ಸಮಾರ್ಪಯತ್|

06106031e ತೇ ತಸ್ಯ ಕವಚಂ ಭಿತ್ತ್ವಾ ಪಪುಃ ಶೋಣಿತಮಾಹವೇ||

ಆಗ ವಾಷ್ಣೇಯನು ಪೀಡಿತನಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದ
 ಅರ್ಜುನನು ದುಃಶಾಸನನನ್ನು ನೂರು ನಾರಾಚಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.
 ಅವು ಆಹವದಲ್ಲಿ ಅವನ ಕವಚವನ್ನು ಸೀಳಿ ರಕ್ತವನ್ನು ಕುಡಿದವು.

06106032a ದುಃಶಾಸನಸ್ತತಃ ಕ್ರುದ್ಧಃ ಪಾರ್ಥಂ ವಿವ್ಯಾಧ ಪಂಚಭಿಃ|

06106032c ಲಲಾಟೇ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ಶರೈಃ ಸನ್ನತಪರ್ವಭಿಃ||

ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ! ಆಗ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ದುಃಶಾಸನನು ಪಾರ್ಥನ ಹಣೆಗೆ ಐದು
 ಸನ್ನತಪರ್ವ ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06106033a ಲಲಾಟಸ್ಥೈಸ್ತು ತೈರ್ಬಾಣೈಃ ಶುಶುಭೇ ಪಾಂಡವೋತ್ತಮಃ|

06106033c ಯಥಾ ಮೇರುರ್ಮಹಾರಾಜ ಶೃಂಗೈರತ್ಯರ್ಥಮುಚ್ಚೈ ತೈಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಲಲಾಟಕ್ಕೆ ಚುಚ್ಚಿ ಕೊಂಡಿದ್ದ ಆ ಮೂರು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಪಾಂಡವೋತ್ತಮನು ಮೂರು ಎತ್ತರ ಶೃಂಗಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮೇರುವಿನಂತೆ ಶೋಭಿಸಿದನು.

06106034a ಸೋಽತಿವಿದ್ಧೋ ಮಹೇಷ್ಟಾಸಃ ಪುತ್ರೇಣ ತವ ಧನ್ವಿನಾ|

06106034c ವ್ಯರಾಜತ ರಣೇ ಪಾರ್ಥಃ ಕಿಂಶುಕಃ ಪುಷ್ಪವಾನಿವ||

ನಿನ್ನ ಪುತ್ರ ಧನ್ವಿಯಿಂದ ಅತಿಯಾಗಿ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಮಹೇಷ್ಟಾಸ ಪಾರ್ಥನು ರಣದಲ್ಲಿ ಕಿಂಶುಕ ಪುಷ್ಪದಂತೆ ವಿರಾಜಿಸಿದನು.

06106035a ದುಃಶಾಸನಂ ತತಃ ಕ್ರುದ್ಧಃ ಪೀಡಯಾಮಾಸ ಪಾಂಡವಃ|

06106035c ಪರ್ವಣೀವ ಸುಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ರಾಹುರುಗ್ರೋ ನಿಶಾಕರಂ||

ಆಗ ಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಪಾಂಡವನು ದುಃಶಾಸನನನ್ನು ಅಮವಾಸ್ಯೆಯಂದು ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಉಗ್ರ ರಾಹುವು ನಿಶಾಕರನನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಪೀಡಿಸತೊಡಗಿದನು.

06106036a ಪೀಡ್ಯಮಾನೋ ಬಲವತಾ ಪುತ್ರಸ್ತವ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06106036c ವಿವ್ಯಾಧ ಸಮರೇ ಪಾರ್ಥಂ ಕಂಕಪತ್ರೈಃ ಶಿಲಾಶಿತ್ಯೈಃ||

ವಿಶಾಂಪತೇ ! ಬಲವತ್ತಾಗಿ ಪೀಡೆಗೊಳಗಾದ ನಿನ್ನ ಮಗನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಥನನ್ನು ಶಿಲಾಶಿತ ಕಂಕಪತ್ರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06106037a ತಸ್ಯ ಪಾರ್ಥೋ ಧನುಶ್ಚಿತ್ವಾ ತ್ವರಮಾಣಃ ಪರಾಕ್ರಮೀ|

06106037c ಆಜಘಾನ ತತಃ ಪಶ್ಚಾತ್ಪುತ್ರಂಛ್ರೀ ನವಭಿಃ ಶರೈಃ||

ಪರಾಕ್ರಮೀ ಪಾರ್ಥನು ಅವನ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ತ್ವರಮಾಡಿ ನಂತರ
ನಿನ್ನ ಪುತ್ರನನ್ನೂ ಒಂಭತ್ತು ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06106038a ಸೋಽನ್ಯತ್ಕಾರ್ಮುಕಮಾದಾಯ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ಪ್ರಮುಖೇ ಸ್ಥಿತಃ|

06106038c ಅರ್ಜುನಂ ಪಂಚವಿಂಶತ್ಯಾ ಬಾಹ್ವೋರುರಸಿ ಚಾರ್ಪಯತ್||

ಭೀಷ್ಮನ ಮುಂದೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಅವನು ಬೇರೊಂದು ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು
ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಬಾಹು-ಎದೆಗಳಿಗೆ
ಹೊಡೆದನು.

06106039a ತಸ್ಯ ಕ್ರುದ್ಧೋ ಮಹಾರಾಜ ಪಾಂಡವಃ ಶತ್ರುಕರ್ಶನಃ|

06106039c ಅಪ್ಯೈಷೀದ್ವಿಶಿಖಾನ್ಘೋರಾನ್ಯಮದಂಡೋಪಮಾನ್ಬಹೂನ್||

ಮಹಾರಾಜ ! ಆಗ ಶತ್ರುಕರ್ಶನ ಪಾಂಡವನು ಅವನ ಮೇಲೆ
ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಅನೇಕ ಯಮದಂಡಗಳಂತಿರುವ ಘೋರ ವಿಶಿಖಗಳನ್ನು
ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

06106040a ಅಪ್ರಾಪ್ತಾನೇವ ತಾನ್ಬಾಣಾಂಶ್ಚಿಚ್ಛೇದ ತನಯಸ್ತವ|

06106040c ಯತಮಾನಸ್ಯ ಪಾರ್ಥಸ್ಯ ತದದ್ಭುತಮಿವಾಭವತ್|

06106040e ಪಾರ್ಥಂ ಚ ನಿಶಿತೈರ್ಬಾಣೈರವಿಧ್ಯತ್ತನಯಸ್ತವ||

ತಲುಪುವುದರೊಳಗೇ ಆ ಬಾಣಗಳನ್ನು ನಿನ್ನ ಮಗನು ತುಂಡರಿಸಿದನು.

ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪಾರ್ಥನ ಅದೊಂದು ಅದ್ಭುತವಾಯಿತು.

ಪಾರ್ಥನೂ ಕೂಡ ನಿನ್ನ ಮಗನನ್ನು ನಿಶಿತ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06106041a ತತಃ ಕ್ರುದ್ಧೋ ರಣೇ ಪಾರ್ಥಃ ಶರಾನ್ಸಂಧಾಯ ಕಾರ್ಮುಕೇ|

06106041c ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ಸಮರೇ ಸ್ವರ್ಣಪುಂಖಾಂ ಶಿಲಾಶಿತಾನ್||

ಆಗ ರಣದಲ್ಲಿ ಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಪಾರ್ಥನು ಬಿಲ್ಲಿಗೆ ಸ್ವರ್ಣಪುಂಖಿ ಶಿಲಾಶಿತ ಶರಗಳನ್ನು ಹೂಡಿ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

06106042a ನ್ಯಮಜ್ಜಂಸ್ತೇ ಮಹಾರಾಜ ತಸ್ಯ ಕಾಯೇ ಮಹಾತ್ಮನಃ|

06106042c ಯಥಾ ಹಂಸಾ ಮಹಾರಾಜ ತಡಾಗಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಭಾರತ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಭಾರತ ! ಸರೋವರವನ್ನು ಸೇರಿ ಹಂಸಗಳು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಅವು ಆ ಮಹಾತ್ಮನ ದೇಹದ ಒಳಹೊಕ್ಕವು.

06106043a ಪೀಡಿತಶ್ಚೈವ ಪುತ್ರಸ್ತೇ ಪಾಂಡವೇನ ಮಹಾತ್ಮನಾ|

06106043c ಹಿತ್ವಾ ಪಾರ್ಥಂ ರಣೇ ತೂರ್ಣಂ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ರಥಮಾಶ್ರಯತ್|

06106043e ಅಗಾಧೇ ಮಜ್ಜತಸ್ತಸ್ಯ ದ್ವೀಪೋ ಭೀಷ್ಮೋಽಭವತ್ತದಾ||

ಮಹಾತ್ಮ ಪಾಂಡವನಿಂದ ಪೀಡಿತನಾದ ನಿನ್ನ ಮಗನು ಪಾರ್ಥನನ್ನು ರಣದಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಕೂಡಲೇ ಭೀಷ್ಮನ ರಥವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದನು. ಅಗಾಧವಾಗಿ ಗಾಯಗೊಂಡಿದ್ದ ಅವನಿಗೆ ಭೀಷ್ಮನು ನೆರಳಾದನು.

06106044a ಪ್ರತಿಲಭ್ಯ ತತಃ ಸಂಜ್ಞಾಂ ಪುತ್ರಸ್ತವ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06106044c ಅವಾರಯತ್ತತಃ ಶೂರೋ ಭೂಯ ಏವ ಪರಾಕ್ರಮೀ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಪುನಃ ಎಚ್ಚಿತ್ತು ನಿನ್ನ ಮಗ ಶೂರ ಪರಾಕ್ರಮಿಯು ಪುನಃ
ಅವನನ್ನು ತಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದನು.

06106045a ಶರೈಃ ಸುನಿಶಿತೈಃ ಪಾರ್ಥಂ ಯಥಾ ವೃತ್ರಃ ಪುರಂದರಂ|

06106045c ನಿರ್ಬಿಭೇದ ಮಹಾವೀರ್ಯೋ ವಿವ್ಯಥೇ ನೈವ ಚಾರ್ಜುನಾತ್||

ಹಿಂದೆ ವೃತ್ರನು ಪುರಂದರನನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಅವನು
ಮಹಾವೀರ್ಯದಿಂದ ನಿಶಿತ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಪಾರ್ಥನನ್ನು ಹೊಡೆದನು.
ಆದರೆ ಅರ್ಜುನನು ವಿವ್ಯಥನಾಗಲಿಲ್ಲ.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ಅರ್ಜುನದುಃಶಾಸನಸಮಾಗಮೇ ಷಡಾಧಿಕಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನದುಃಶಾಸನಸಮಾಗಮ ಎನ್ನುವ ನೂರಾಳರನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೦೭

ಸಾತ್ಯಕಿಯೊಡನೆ ಅಲಂಬುಷ-ಭಗದತ್ತರ ಯುದ್ಧ (೧-೧೬). ವಿರಾಟ-
ದ್ರುಪದರೊಡನೆ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ಯುದ್ಧ (೧೭-೨೬). ಕೃಪ-ಸಹದೇವ,
ವಿಕರ್ಣ-ನಕುಲ, ದುರ್ಮುಖ-ಘಟೋತ್ಕಚ, ಕೃತವರ್ಮ-
ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನ, ಭೂರಿಶ್ರವ-ಭೀಮಸೇನ, ದ್ರೋಣ-ಯುಧಿಷ್ಠಿರ,
ಚಿತ್ರಸೇನ-ಚೇಕಿತಾನ, ಮತ್ತು ದುಃಶಾಸನ-ಅರ್ಜುನರ
ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧಗಳು; ಕೌರವ ಸೇನೆಯನ್ನು ವಧಿಸುತ್ತಾ ಪಾಂಡವ

ಸೇನೆಯು ಭೀಷ್ಮನ ಕಡೆ ಮುಂದುವರೆದುದು (೨೭-೫೫).

06107001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06107001a ಸಾತ್ಯಕಿಂ ದಂಶಿತಂ ಯುದ್ಧೇ ಭೀಷ್ಮಾ ಯಾಭ್ಯುದ್ಯತಂ ತದಾ|

06107001c ಆಶ್ಚ್ಯಶೃಂಗಿರ್ಮಹೇಷ್ವಾಸೋ ವಾರಯಾಮಾಸ ಸಂಯುಗೇ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಭೀಷ್ಮನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಕವಚವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಸಾತ್ಯಕಿಯನ್ನು ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಮಹೇಷ್ವಾಸ ಆಶ್ಚ್ಯಶೃಂಗಿ (ಅಲಂಬುಷನು) ಯು ತಡೆದನು.

06107002a ಮಾಧವಸ್ತು ಸುಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ರಾಕ್ಷಸಂ ನವಭಿಃ ಶರೈಃ|

06107002c ಆಜಘಾನ ರಣೇ ರಾಜನ್ಮಹಸನ್ನಿವ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಮಾಧವನಾದರೋ ಸುಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ರಣದಲ್ಲಿ ನಕ್ಕವನಂತೆ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಒಂಭತ್ತು ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06107003a ತಥೈವ ರಾಕ್ಷಸೋ ರಾಜನ್ಮಾಧವಂ ನಿಶಿತೈಃ ಶರೈಃ|

06107003c ಅರ್ದಯಾಮಾಸ ರಾಜೇಂದ್ರ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಃ ಶಿನಿಪುಂಗವಂ||

ರಾಜನ್! ರಾಜೇಂದ್ರ! ಹಾಗೆಯೇ ರಾಕ್ಷಸನೂ ಕೂಡ ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಶಿನಿಪುಂಗವ ಮಾಧವನನ್ನು ನಿಶಿತ ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06107004a ಶೈನೇಯಃ ಶರಸಂಘಂ ತು ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ಸಂಯುಗೇ|

06107004c ರಾಕ್ಷಸಾಯ ಸುಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ಮಾಧವಃ ಪರವೀರಹಾ||

ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಪರವೀರಹ ಮಾಧವ ಶೈನೇಯನು ಸುಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ

ರಾಕ್ಷಸನ ಮೇಲೆ ಶರಸಂಘಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

06107005a ತತೋ ರಕ್ಷೋ ಮಹಾಬಾಹುಂ ಸಾತ್ಯಕಿಂ ಸತ್ಯವಿಕ್ರಮಂ|

06107005c ವಿವ್ಯಾಧ ವಿಶಿಖ್ಯೆಸ್ತೀಕ್ಷ್ಣೈಃ ಸಿಂಹನಾದಂ ನನಾದ ಚ||

ಆಗ ರಾಕ್ಷಸನು ಮಹಾಬಾಹು ಸತ್ಯವಿಕ್ರಮಿ ಸಾತ್ಯಕಿಯನ್ನು ತೀಕ್ಷ್ಣ
ವಿಶಿಖಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದು ಸಿಂಹನಾದಗೈದನು.

06107006a ಮಾಧವಸ್ತು ಭೃಶಂ ವಿದ್ಧೋ ರಾಕ್ಷಸೇನ ರಣೇ ತದಾ|

06107006c ಧೈರ್ಯಮಾಲಂಬ್ಯ ತೇಜಸ್ವೀ ಜಹಾಸ ಚ ನನಾದ ಚ||

ರಣದಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸನಿಂದ ತುಂಬಾ ಗಾಯಗೊಂಡ ಮಾಧವನಾದರೋ
ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಹೊಡೆದನು ಮತ್ತು ಜೋರಾಗಿ ಕೂಗಿದನು.

06107007a ಭಗದತ್ತಸ್ತತಃ ಕ್ರುದ್ಧೋ ಮಾಧವಂ ನಿಶಿತೈಃ ಶರೈಃ|

06107007c ತಾಡಯಾಮಾಸ ಸಮರೇ ತೋತ್ಪ್ರಿವ ಮಹಾಗಜಂ||

ಆಗ ಭಗದತ್ತನು ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಮಹಾಗಜವನ್ನು ಅಂಕುಶದಿಂದ
ಚುಚ್ಚುವಂತೆ ಮಾಧವನನ್ನು ನಿಶಿತ ಶರಗಳಿಂದ ಪೀಡಿಸಿದನು.

06107008a ವಿಹಾಯ ರಾಕ್ಷಸಂ ಯುದ್ಧೇ ಶೈನೇಯೋ ರಥಿನಾಂ ವರಃ|

06107008c ಪ್ರಾಗ್ಜ್ಞೋತಿಷಾಯ ಚಿಕ್ಷೇಪ ಶರಾನ್ಸನ್ನತಪರ್ವಣಃ||

ಆಗ ರಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶೈನೇಯನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು
ಪ್ರಾಗ್ಜ್ಞೋತಿಷನ ಮೇಲೆ ಸನ್ನತಪರ್ವ ಶರಗಳನ್ನು ಎಸೆದನು.

06107009a ತಸ್ಯ ಪ್ರಾಗ್ಜ್ಞೋತಿಷೋ ರಾಜಾ ಮಾಧವಸ್ಯ ಮಹದ್ಧನುಃ|

06107009c ಚಿಚ್ಛೇದ ಶಿತಧಾರೇಣ ಭಲ್ಲೇನ ಕೃತಹಸ್ತವತ್||

ರಾಜಾ ಪ್ರಗ್ನೋತಿಷನು ಮಾಧವನ ಮಹಾಧನುವನ್ನು ಕೈಚಳಕದಿಂದ
ಶಿತಧಾರ ಭಲ್ಲದಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿದನು.

06107010a ಅಥಾನ್ಯದ್ಧನುರಾದಾಯ ವೇಗವತ್ಪರವೀರಹಾ|

06107010c ಭಗದತ್ತಂ ರಣೇ ಕ್ರುದ್ಧೋ ವಿವ್ಯಾಧ ನಿಶಿತೈಃ ಶರೈಃ||

ಆಗ ವೇಗದಿಂದ ಪರವೀರಹನು ಇನ್ನೊಂದು ಧನುಸ್ಸನ್ನು
ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ರಣದಲ್ಲಿ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಭಗದತ್ತನನ್ನು ನಿಶಿತ ಶರಗಳಿಂದ
ಹೊಡೆದನು.

06107011a ಸೋಽತಿವಿದ್ಧೋ ಮಹೇಷ್ಟಾಸಃ ಸೃಕ್ಮಣೀ ಸಂಲಿಹನ್ಮುಹುಃ|

06107011c ಶಕ್ತಿಂ ಕನಕವೈಡೂರ್ಯಭೂಷಿತಾಮಾಯಸೀಂ ದೃಢಾಂ|

06107011e ಯಮದಂಡೋಪಮಾಂ ಘೋರಾಂ ಪ್ರಾಹಿಣೋತ್ಸಾತ್ಯಕಾಯ ವೈ||

ಸಾತ್ಯಕಿಯ ಆ ಪ್ರಹಾರದಿಂದ ಅತಿಯಾಗಿ ಗಾಯಗೊಂಡ ಆ
ಮಹೇಷ್ಟಾಸನು ಕಟವಾಯಿಗಳನ್ನು ನೆಕ್ಕುತ್ತ ಕನಕವೈಡೂರ್ಯಭೂಷಿತ
ಉಕ್ಕಿನ ದೃಢ ಯಮದಂಡದಂತಿದ್ದ ಘೋರ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಾತ್ಯಕಿಯ
ಮೇಲೆ ಎಸೆದನು.

06107012a ತಾಮಾಪತಂತೀಂ ಸಹಸಾ ತಸ್ಯ ಬಾಹೋರ್ಬಲೇರಿತಾಂ|

06107012c ಸಾತ್ಯಕಿಃ ಸಮರೇ ರಾಜಂಸ್ತ್ರಿಧಾ ಚಿಚ್ಛೇದ ಸಾಯಕೈಃ|

06107012e ಸಾ ಪಪಾತ ತದಾ ಭೂಮೌ ಮಹೋಲ್ಕೇವ ಹತಪ್ರಭಾ||

ರಾಜನ್! ಅವನ ಬಾಹುಬಲದಿಂದ ಎಸೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ವೇಗದಿಂದ
ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಅದನ್ನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಸಾತ್ಯಕಿಯು ಸಾಯಕಗಳಿಂದ
ಮೂರುಭಾಗಗಳನ್ನಾಗಿ ತುಂಡರಿಸಿದನು. ಅದು ಪ್ರಭೆಯನ್ನು
ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಮಹಾ ಉಲೈಯಂತೆ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತು.

06107013a ಶಕ್ತಿಂ ವಿನಿಹತಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪುತ್ರಸ್ತವ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06107013c ಮಹತಾ ರಥವಂಶೇನ ವಾರಯಾಮಾಸ ಮಾಧವಂ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿದುದನ್ನು ನೋಡಿ ನಿನ್ನ ಮಗನು
ದೊಡ್ಡ ರಥಸೇನೆಯಿಂದ ಮಾಧವನನ್ನು ತಡೆದನು.

06107014a ತಥಾ ಪರಿವೃತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವಾಷ್ಣೇಯಾನಾಂ ಮಹಾರಥಂ|

06107014c ದುರ್ಯೋಧನೋ ಭೃಶಂ ಹೃಷ್ಟೋ ಭ್ರಾತೃನ್ಸರ್ವಾನುವಾಚ ಹ||

ಮಹಾರಥ ವಾಷ್ಣೇಯನನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದು ದುರ್ಯೋಧನನು
ತುಂಬಾ ಹರ್ಷಿತನಾಗಿ ತನ್ನ ತಮ್ಮಂದಿರಿಗೆಲ್ಲರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

06107015a ತಥಾ ಕುರುತ ಕೌರವ್ಯಾ ಯಥಾ ವಃ ಸಾತ್ಯಕೋ ಯುಧಿ|

06107015c ನ ಜೀವನ್ವ ತಿನಿಯಾತಿ ಮಹತೋಽಸ್ಮಾದ್ರಥವ್ರಜಾತ್|

06107015e ಅಸ್ಮಿನ್ ಹತೇ ಹತಂ ಮನ್ಯೇ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಮಹದ್ಬಲಂ||

“ಕೌರವ್ಯರೇ! ಸಾತ್ಯಕಿಯು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜೀವಂತವಾಗಿ

ಹಿಂದಿರುಗದಂತೆ ಮಹಾ ಒಮ್ಮುಖವಾಗಿ ನೀವೆಲ್ಲ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ.

ಇವನು ಹತನಾದರೆ ಪಾಂಡವರ ಮಹಾಬಲವು ಹತವಾದಂತೆ ಎಂದು
ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.”

06107016a ತತ್ತಥೇತಿ ವಚಸ್ತಸ್ಯ ಪರಿಗೃಹ್ಯ ಮಹಾರಥಾಃ|

06107016c ಶೈನೇಯಂ ಯೋಧಯಾಮಾಸುಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ಪ್ರಮುಖೇ ತದಾ||

ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು ಅವನ ಮಾತನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಮಹಾರಥರು
ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಶೈನೇಯನೊಂದಿಗೆ
ಯುದ್ಧಮಾಡಗಿದರು.

06107017a ಅಭಿಮನ್ಯುಂ ತದಾಯಾಂತಂ ಭೀಷ್ಮಾಯಾಭ್ಯುದ್ಯತಂ ಮೃಧೇ|

06107017c ಕಾಂಬೋಜರಾಜೋ ಬಲವಾನ್ವಾರಯಾಮಾಸ ಸಂಯುಗೇ||

ಸಮರದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನೆಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಅಭಿಮನ್ಯುವನ್ನು ಬಲವಾನ್
ಕಾಂಬೋಜರಾಜನು ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ತಡೆದನು.

06107018a ಆರ್ಜುನಿರ್ನೃಪತಿಂ ವಿದ್ಧ್ವಾ ಶರೈಃ ಸನ್ನತಪರ್ವಭಿಃ|

06107018c ಪುನರೇವ ಚತುಃಷಷ್ಟ್ಯಾ ರಾಜನ್ವಿವ್ಯಾಧ ತಂ ನೃಪಂ||

ಆರ್ಜುನಿಯು ಆ ನೃಪತಿಯನ್ನು ಸನ್ನತಪರ್ವ ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದು
ಪುನಃ ಅವನನ್ನು ಅರವತ್ತಾಲ್ಕು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06107019a ಸುದಕ್ಷಿಣಸ್ತು ಸಮರೇ ಕಾರ್ಷ್ಣಿಂ ವಿವ್ಯಾಧ ಪಂಚಭಿಃ|

06107019c ಸಾರಥಿಂ ಚಾಸ್ಯ ನವಭಿರಿಚ್ಛನ್ನೀಷ್ಮಸ್ಯ ಜೀವಿತಂ||

ಭೀಷ್ಮನ ಜೀವಿತವನ್ನು ಬಯಸಿದ ಸುದಕ್ಷಿಣನಾದರೋ ಸಮರದಲ್ಲಿ
ಕಾರ್ಷ್ಣಿಯನ್ನು ಐದರಿಂದ ಮತ್ತು ಸಾರಥಿಯನ್ನು ಒಂಭತ್ತರಿಂದ
ಹೊಡೆದನು.

06107020a ತದ್ಯುದ್ಧಮಾಸೀತ್ಸುಮಹತ್ತಯೋಸ್ತತ್ರ ಪರಾಕ್ರಮೇ|

06107020c ಯದಭ್ಯಧಾವದ್ಗಾಂಗೇಯಂ ಶಿಖಿಂಡೀ ಶತ್ರುತಾಪನಃ||

ಶತ್ರುತಾಪನ ಶಿಖಿಂಡಿಯು ಗಾಂಗೇಯನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದಾಗ ಇವರಿಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಪರಾಕ್ರಮದ ಮಹಾ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು.

06107021a ವಿರಾಟದ್ರುಪದೌ ವೃದ್ಧೌ ವಾರಯಂತೌ ಮಹಾಚಮೂಂ|

06107021c ಭೀಷ್ಮಂ ಚ ಯುಧಿ ಸಂರಬ್ಧಾವಾದ್ರವಂತೌ ಮಹಾರಥೌ||

ಮಹಾರಥ ವೃದ್ಧ ವಿರಾಟದ್ರುಪದರು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಂರಬ್ಧರಾಗಿ ಮಹಾಸೇನೆಯನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತಾ ಭೀಷ್ಮನ ಕಡೆಗೆ ಮುನ್ನುಗ್ಗಿದರು.

06107022a ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಾ ತತಃ ಕ್ರುದ್ಧಃ ಸಮಾಯಾದ್ರಥಸತ್ತಮಃ|

06107022c ತತಃ ಪ್ರವವೃತೇ ಯುದ್ಧಂ ತವ ತೇಷಾಂ ಚ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಆಗ ರಥಸತ್ತಮ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನು ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲು ಅವನು ಮತ್ತು ಅವರ ನಡುವೆ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು.

06107023a ವಿರಾಟೋ ದಶಭಿಭಲ್ಲ್ಯೈರಾಜಘಾನ ಪರಂತಪ|

06107023c ಯತಮಾನಂ ಮಹೇಷ್ಟಾಸಂ ದ್ರೋಣಿಮಾಹವಶೋಭಿನಂ||

ಪರಂತಪ! ವಿರಾಟನು ಆಹವಶೋಭಿ, ಮಹೇಷ್ಟಾಸ, ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದ್ರೋಣಿಯನ್ನು ಹತ್ತು ಭಲ್ಲಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06107024a ದ್ರುಪದಶ್ಚ ತ್ರಿಭಿರ್ಬಾಣೈರ್ವಿವ್ಯಾಧ ನಿಶಿತೈಸ್ತಥಾ|

06107024c ಗುರುಪುತ್ರಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ಪುರತಃ ಸ್ಥಿತಂ||

ದ್ರುಪದನೂ ಕೂಡ ಭೀಷ್ಮನ ಮುಂದೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಗುರುಪುತ್ರನನ್ನು
ಎದುರಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಮೂರು ನಿಶಿತ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06107025a ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಾ ತತಸ್ತೌ ತು ವಿವ್ಯಾಧ ದಶಭಿಃ ಶರೈಃ|

06107025c ವಿರಾಟದ್ರುಪದೌ ವೃದ್ಧೌ ಭೀಷ್ಮಂ ಪ್ರತಿ ಸಮುದ್ಯತೌ||

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನು ಭೀಷ್ಮನ ಕಡೆ ಮುನ್ನುಗ್ಗುತ್ತಿರುವ ವೃದ್ಧ ವಿರಾಟ-
ದ್ರುಪದರನ್ನು ಹತ್ತು ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06107026a ತತ್ರಾದ್ಭುತಮಪಶ್ಯಾಮ ವೃದ್ಧಯೋಶ್ಚ ರಿತಂ ಮಹತ್|

06107026c ಯದ್ದೌಣೀಃ ಸಾಯಕಾನ್ಘೋರಾನ್ಪ್ರತ್ಯವಾರಯತಾಂ ಯುಧಿ||

ಆಗ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಆ ಇಬ್ಬರು ವೃದ್ಧರು ಘೋರ ಸಾಯಕಗಳಿಂದ
ದೌಣಿಯನ್ನು ತಿರುಗಿ ಹೊಡೆಯುವ ಮಹಾ ಅದ್ಭುತವನ್ನು
ನೋಡಿದೆವು.

06107027a ಸಹದೇವಂ ತಥಾ ಯಾಂತಂ ಕೃಪಃ ಶಾರದ್ವತೋಽಭ್ಯಯಾತ್|

06107027c ಯಥಾ ನಾಗೋ ವನೇ ನಾಗಂ ಮತ್ತೋ ಮತ್ತಮುಪಾದ್ರವತ್||

ವನದಲ್ಲಿ ಮದಿಸಿದ ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಂದು ಆನೆಯು ಎರಗುವಂತೆ
ಮುನ್ನುಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದ ಸಹದೇವನನ್ನು ಶಾರದ್ವತ ಕೃಪನು ಎದುರಿಸಿದನು.

06107028a ಕೃಪಶ್ಚ ಸಮರೇ ರಾಜನ್ಮಾದ್ರೀಪುತ್ರಂ ಮಹಾರಥಂ|

06107028c ಆಜಘಾನ ಶರೈಸ್ತೂರ್ಣಂ ಸಪ್ತತ್ಯಾ ರುಕ್ಮಭೂಷಣೈಃ||

ರಾಜನ್! ಸಮರದಲ್ಲಿ ಕೃಪನು ಮಹಾರಥ ಮಾದ್ರೀಪುತ್ರನನ್ನು

ಬೇಗನೇ ಎಪ್ಪತ್ತು ರುಕ್ಮಭೂಷಣ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06107029a ತಸ್ಯ ಮಾದ್ರೀಸುತಶ್ಚಾಪಂ ದ್ವಿಧಾ ಚಿಚ್ಛೇದ ಸಾಯಕೈಃ|

06107029c ಅಥೈನಂ ಚಿನ್ನಧನ್ವಾನಂ ವಿವ್ಯಾಧ ನವಭಿಃ ಶರೈಃ||

ಅವನ ಚಾಪವನ್ನು ಮಾದ್ರೀಸುತನು ಸಾಯಕಗಳಿಂದ ಎರಡಾಗಿ ತುಂಡರಿಸಿದನು. ಕೂಡಲೇ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಒಂಭತ್ತು ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06107030a ಸೋಽನ್ಯತ್ಕಾಮುರ್ಮುಕಮಾದಾಯ ಸಮರೇ ಭಾರಸಾಧನಂ|

06107030c ಮಾದ್ರೀಪುತ್ರಂ ಸುಸಂಹೃಷ್ಟೋ ದಶಭಿನಿಶಿತೈಃ ಶರೈಃ|

06107030e ಆಜಘಾನೋರಸಿ ಕ್ರುದ್ಧ ಇಚ್ಛನ್ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ಜೀವಿತಂ||

ಅವನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಭಾರಸಾಧನದ ಇನ್ನೊಂದು ಬಿಲ್ಲನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸುಸಂಹೃಷ್ಟನಾಗಿ, ಭೀಷ್ಮನ ಜೀವಿತವನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸಿ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಮಾದ್ರೀಪುತ್ರನನ್ನು ಹತ್ತು ನಿಶಿತ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಅವನ ಎದೆಗೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಹೊಡೆದನು.

06107031a ತಥೈವ ಪಾಂಡವೋ ರಾಜನ್ ಶಾರದ್ವತಮಮರ್ಷಣಂ|

06107031c ಆಜಘಾನೋರಸಿ ಕ್ರುದ್ಧೋ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ವಧಕಾಂಕ್ಷಯಾ|

06107031e ತಯೋರ್ಯುದ್ಧಂ ಸಮಭವದ್ಘೋರರೂಪಂ ಭಯಾವಹಂ||

ರಾಜನ್! ಹಾಗೆಯೇ ಪಾಂಡವನೂ ಕೂಡ ಭೀಷ್ಮನ ವಧೆಯನ್ನು ಬಯಸಿ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಅಮರ್ಷಣ ಶಾರದ್ವತನ ಎದೆಗೆ ಹೊಡೆದನು. ಅವರಿಬ್ಬರ ಯುದ್ಧವು ಘೋರರೂಪಿಯೂ ಭಯಾವಹವೂ ಆಗಿದ್ದಿತು.

06107032a ನಕುಲಂ ತು ರಣೇ ಕ್ರುದ್ಧಂ ವಿಕರ್ಣಃ ಶತ್ರುತಾಪನಃ|

06107032c ವಿವ್ಯಾಧ ಸಾಯಕೈಃ ಷಷ್ಠ್ಯಾ ರಕ್ಷನ್ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ಜೀವಿತಂ||

ಆದರೆ ಭೀಷ್ಮನ ಜೀವವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಶತ್ರುತಾಪನ ವಿಕರ್ಣನು ಅರವತ್ತು ಸಾಯಕಗಳಿಂದ ರಣದಲ್ಲಿ ಕ್ರುದ್ಧನಾದ ನಕುಲನನ್ನು ಹೊಡೆದನು.

06107033a ನಕುಲೋಽಪಿ ಭೃಶಂ ವಿದ್ಧಸ್ತವ ಪುತ್ರೇಣ ಧನ್ವಿನಾ|

06107033c ವಿಕರ್ಣಂ ಸಪ್ತಸಪ್ತತ್ಯಾ ನಿರ್ಬಿಭೇದ ಶಿಲೀಮುಖೈಃ||

ನಿನ್ನ ಪುತ್ರ ಧನ್ವಿಯಿಂದ ತುಂಬಾ ಗಾಯಗೊಂಡ ನಕುಲನೂ ಕೂಡ ವಿಕರ್ಣನನ್ನು ಎಪ್ಪತ್ತೇಳು ಶಿಲೀ ಮುಖಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06107034a ತತ್ರ ತೌ ನರಶಾರ್ದೂಲೌ ಭೀಷ್ಮಹೇತೋಃ ಪರಂತಪೌ|

06107034c ಅನ್ಯೋನ್ಯಂ ಜಘ್ನತುವೀರೌ ಗೋಷ್ಠೇ ಗೋವೃಷಭಾವಿವ||

ಗೋಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಗೋವಿಗಾಗಿ ಹೋರಿಗಳೆರಡು ಹೋರಾಡುವಂತೆ ಭೀಷ್ಮನ ಕಾರಣದಿಂದ ಆ ಇಬ್ಬರು ಪರಂತಪರೂ ನರಶಾರ್ದೂಲ ವೀರರೂ ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ಗಾಯಗೊಳಿಸಿದರು.

06107035a ಘಟೋತ್ಕಚಂ ರಣೇ ಯತ್ತಂ ನಿಘ್ನಂತಂ ತವ ವಾಹಿನೀಂ|

06107035c ದುರ್ಮುಖಃ ಸಮರೇ ಪ್ರಾಯಾದ್ಭೀಷ್ಮಹೇತೋಃ ಪರಾಕ್ರಮೀ||

ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ನಿನ್ನ ಸೇನೆಯನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುತ್ತಾ ರಣದಲ್ಲಿ ಮುನ್ನುಗ್ಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಘಟೋತ್ಕಚನನ್ನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ದುರ್ಮುಖನು

ಎದುರಿಸಿದನು.

06107036a ಹೈಡಿಂಬಸ್ತು ತತೋ ರಾಜನ್ದರ್ಮುಖಿಂ ಶತ್ರುತಾಪನಂ|

06107036c ಆಜಘಾನೋರಸಿ ಕ್ರುದ್ಧೋ ನವತ್ಯಾ ನಿಶಿತೈಃ ಶರೈಃ||

ಆಗ ರಾಜನ್! ಹೈಡಿಂಬಿಯಾದರೋ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಶತ್ರುತಾಪನ
ದುರ್ಮುಖನನ್ನು ತೊಂಭತ್ತು ನಿಶಿತ ಶರಗಳಿಂದ ಎದೆಗೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು
ಹೊಡೆದನು.

06107037a ಭೀಮಸೇನಸುತಂ ಚಾಪಿ ದುರ್ಮುಖಿಃ ಸುಮುಖೈಃ ಶರೈಃ|

06107037c ಷಷ್ಠ್ಯಾ ವೀರೋ ನದನ್ ಹೃಷ್ಣೋ ವಿವ್ಯಾಧ ರಣಮೂರ್ಧನಿ||

ಭೀಮಸೇನಸುತನನ್ನೂ ಕೂಡ ವೀರ ದುರ್ಮುಖನು ಅರವತ್ತು
ಸುಮುಖಿ ಶರಗಳಿಂದ ರಣಮೂರ್ಧನಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಡೆದು ಹರ್ಷದಿಂದ
ಕೂಗಿದನು.

06107038a ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಂ ರಣೇ ಯಾಂತಂ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ವಧಕಾಂಕ್ಷಿಣಂ|

06107038c ಹಾರ್ದಿಕೋ ವಾರಯಾಮಾಸ ರಕ್ಷನ್ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ಜೀವಿತಂ||

ಭೀಷ್ಮನ ವಧೆಯನ್ನು ಬಯಸಿ ರಣದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ
ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನನ್ನು ಭೀಷ್ಮನ ಜೀವವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಹಾರ್ದಿಕನು
ತಡೆದನು.

06107039a ವಾಷ್ಣೇಯಃ ಪಾರ್ಷ್ವತಂ ಶೂರಂ ವಿದ್ವಾ ಪಂಚಭಿರಾಯಸೈಃ|

06107039c ಪುನಃ ಪಂಚಾಶತಾ ತೂರ್ಣಮಾಜಘಾನ ಸ್ತನಾಂತರೇ||

ವಾಷ್ಠೇಯನು ಶೂರ ಪಾರ್ಷ್ವತನನ್ನು ಐದು ಆಯಸಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದು
ಒಡನೆಯೇ ಪುನಃ ಸ್ತನಾಂತರಕ್ಕೆ ಐವತ್ತು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06107040a ತಥೈವ ಪಾರ್ಷ್ವತೋ ರಾಜನ್ ಹಾದಿಕ್ಕಂ ನವಭಿಃ ಶರೈಃ|

06107040c ವಿವ್ಯಾಧ ನಿಶಿತೈಸ್ತೀಕ್ಷ್ಣೈಃ ಕಂಕಪತ್ರಪರಿಚ್ಛದೈಃ||

ಹಾಗೆಯೇ ರಾಜನ್! ಪಾರ್ಷ್ವತನು ಹಾದಿಕ್ಕನನ್ನು ಒಂಭತ್ತು ನಿಶಿತ
ತೀಕ್ಷ್ಣ ಕಂಕಪತ್ರಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟ ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06107041a ತಯೋಃ ಸಮಭವದ್ಯುದ್ಧಂ

ಭೀಷ್ಮಹೇತೋರ್ಮಹಾರಣೇ|

06107041c ಅನ್ಯೋನ್ಯಾತಿಶಯೈರ್ಯುಕ್ತಂ ಯಥಾ

ವೃತ್ತಮಹೇಂದ್ರಯೋಃ||

ಆಗ ಭೀಷ್ಮನಿಗಾಗಿ ಮಹಾರಣದಲ್ಲಿ ವೃತ್ತ-ಮಹೇಂದ್ರರ ನಡುವೆ
ನಡೆದಂತೆ ಅನ್ಯೋನ್ಯರಲ್ಲಿ ನಾನು ಹೆಚ್ಚು ತಾನು ಹೆಚ್ಚು ಎಂದು
ಹೊಡೆದಾಡಿದ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು.

06107042a ಭೀಮಸೇನಮಥಾಯಾಂತಂ ಭೀಷ್ಮಂ ಪ್ರತಿ ಮಹಾಬಲಂ|

06107042c ಭೂರಿಶ್ರವಾಭ್ಯಯಾತ್ಪೂರ್ಣಂ ತಿಷ್ಠ ತಿಷ್ಠೇತಿ ಚಾಬ್ರವೀತ್||

ಭೀಷ್ಮನ ಕಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಾಬಲ ಭೀಮಸೇನನಿಗೆ ತಕ್ಷಣವೇ
ಭೂರಿಶ್ರವನು “ನಿಲ್ಲ! ನಿಲ್ಲ!” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

06107043a ಸೌಮದತ್ತಿರಥೋ ಭೀಮಮಾಜಘಾನ ಸ್ತನಾಂತರೇ|

06107043c ನಾರಾಚೇನ ಸುತೀಕ್ಷ್ಣೇನ ರುಕ್ಮಪುಂಖೇನ ಸಂಯುಗೇ||

ಆಗ ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಸೌಮದತ್ತಿಯು ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ಸ್ತನಾಂತರದಲ್ಲಿ
ಸುತೀಕ್ಷ್ಣ ರುಕ್ಮಪುಂಖ ನಾರಾಚಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06107044a ಉರಃಸ್ಥೇನ ಬಭೌ ತೇನ ಭೀಮಸೇನಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್|

06107044c ಸ್ಕಂದಶಕ್ತ್ಯಾ ಯಥಾ ಕ್ರೌಂಚಃ ಪುರಾ ನೃಪತಿಸತ್ತಮ||

ನೃಪತಿ ಸತ್ತಮ ! ಹಿಂದೆ ಸ್ಕಂದನು ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೊಡೆದಾಗ ಕ್ರೌಂಚ
ಪರ್ವತವು ಶೋಭಿಸಿದಂತೆ ಪ್ರತಾಪವಾನ್ ಭೀಮಸೇನನು ಎದೆಗೆ
ಹೊಡೆತವನ್ನು ತಿಂದು ಶೋಭಿಸಿದನು.

06107045a ತೌ ಶರಾನ್ಸೂರ್ಯಸಂಕಾಶಾನ್ಯರ್ಮಾರಪರಿಮಾರ್ಜಿತಾನ್|

06107045c ಅನ್ಯೋನ್ಯಸ್ಯ ರಣೇ ಕ್ರುದ್ಧೌ ಚಿಕ್ಷಿಪಾತೇ ಮುಹುರ್ಮುಹುಃ||

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಕಮ್ಮಾರರಿಂದ ಹದಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸೂರ್ಯಸಂಕಾಶ
ಬಾಣಗಳಿಂದ ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ರಣದಲ್ಲಿ ಕ್ರುದ್ಧರಾಗಿ ಪುನಃ ಪುನಃ
ಹೊಡೆದು ಗಾಯಗೊಳಿಸಿದರು.

06107046a ಭೀಮೋ ಭೀಷ್ಮವಧಾಕಾಂಕ್ಷೀ ಸೌಮದತ್ತಿಂ ಮಹಾರಥಂ|

06107046c ತಥಾ ಭೀಷ್ಮಜಯೇ ಗೃಧ್ನುಃ ಸೌಮದತ್ತಿಶ್ಚ ಪಾಂಡವಂ|

06107046e ಕೃತಪ್ರತಿಕೃತೇ ಯತ್ತೌ ಯೋಧಯಾಮಾಸತೂ ರಣೇ||

ಭೀಷ್ಮವಧಾಕಾಂಕ್ಷಿಯಾದ ಭೀಮನು ಮಹಾರಥ ಸೌಮದತ್ತಿಯನ್ನು
ಮತ್ತು ಹಾಗೆಯೇ ಭೀಷ್ಮನ ಜಯವನ್ನು ಆಶಿಸಿದ್ದ ಸೌಮದತ್ತಿಯು

ಪಾಂಡವನನ್ನೂ ರಣದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದುದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಮಾಡುತ್ತಾ
ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

06107047a ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ ಮಹಾರಾಜ ಮಹತ್ಯಾ ಸೇನಯಾ ವೃತಂ|
06107047c ಭೀಷ್ಮಾಯಾಭಿಮುಖಂ ಯಾಂತಂ ಭಾರದ್ವಾಜೋ ನೃವಾರಯತ್||

ಮಹಾರಾಜ ! ಮಹಾ ಸೇನೆಯಿಂದ ಆವೃತನಾಗಿ
ಭೀಷ್ಮಾಭಿಮುಖನಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನನ್ನು ಭಾರದ್ವಾಜನು
ತಡೆದನು.

06107048a ದ್ರೋಣಸ್ಯ ರಥನಿರ್ಘೋಷಂ ಪರ್ಜನ್ಯನಿನದೋಪಮಂ|
06107048c ಶ್ರುತ್ವಾ ಪ್ರಭದ್ರಕಾ ರಾಜನ್ಸಮಕಂಪಂತ ಮಾರಿಷ||

ರಾಜನ್ ! ಮಾರಿಷ ! ಮೋಡದ ಗುಡುಗಿನಂತಿದ್ದ ದ್ರೋಣನ
ರಥನಿರ್ಘೋಷವನ್ನು ಕೇಳಿ ಪ್ರಭದ್ರಕನು ಧರಧರಿಸಿದನು.

06107049a ಸಾ ಸೇನಾ ಮಹತೀ ರಾಜನ್ಪಾಂಡುಪುತ್ರಸ್ಯ ಸಂಯುಗೇ|
06107049c ದ್ರೋಣೇನ ವಾರಿತಾ ಯತ್ತಾ ನ ಚಚಾಲ ಪದಾತ್ಪದಂ||

ರಾಜನ್ ! ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ದ್ರೋಣನಿಂದ ತಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಪಾಂಡುಪುತ್ರನ
ಆ ಮಹಾ ಸೇನೆಯು ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯೂ ಮುಂದೆ ಚಲಿಸಲು
ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

06107050a ಚೇಕಿತಾನಂ ರಣೇ ಕ್ರುದ್ಧಂ ಭೀಷ್ಮಂ ಪ್ರತಿ ಜನೇಶ್ವರ|
06107050c ಚಿತ್ರಸೇನಸ್ತವ ಸುತಃ ಕ್ರುದ್ಧರೂಪಮವಾರಯತ್||

ಜನೇಶ್ವರ! ಕೃದ್ಧನಾಗಿ ರಣದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನ ಕಡೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ
ಚೇಕಿತಾನನನ್ನು ನಿನ್ನ ಮಗ ಕೃದ್ಧರೂಪಿ ಚಿತ್ರಸೇನನು ತಡೆದನು.

06107051a ಭೀಷ್ಮಹೇತೋಃ ಪರಾಕ್ರಾಂತಶ್ಚಿತ್ರಸೇನೋ ಮಹಾರಥಃ|

06107051c ಚೇಕಿತಾನಂ ಪರಂ ಶಕ್ತ್ಯಾಯೋಧಯಾಮಾಸ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಭೀಷ್ಮನ ಕಾರಣದಿಂದ ಪರಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿದ್ದ ಮಹಾರಥ
ಚಿತ್ರಸೇನನು ಚೇಕಿತಾನನೊಂದಿಗೆ ಪರಮ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ
ಯುದ್ಧಮಾಡಿದನು.

06107052a ತಥೈವ ಚೇಕಿತಾನೋಽಪಿ ಚಿತ್ರಸೇನಮಯೋಧಯತ್|

06107052c ತದ್ಯುದ್ಧಮಾಸೀತ್ಸುಮಹತ್ತಯೋಸ್ತತ್ರ ಪರಾಕ್ರಮೇ||

ಹಾಗೆಯೇ ಚೇಕಿತಾನನೂ ಕೂಡ ಚಿತ್ರಸೇನನೊಡನೆ ಹೋರಾಡಿದನು.
ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ಪರಾಕ್ರಮಯುಕ್ತ ಮಹಾಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು.

06107053a ಅರ್ಜುನೋ ವಾರ್ಯಮಾಣಸ್ತು ಬಹುಶಸ್ತನಯೇನ ತೇ|

06107053c ವಿಮುಖೀಕೃತ್ಯ ಪುತ್ರಂ ತೇ ತವ ಸೇನಾಂ ಮಮರ್ದ ಹ||

ಅರ್ಜುನನನ್ನು ತಡೆಯಲು ಬಹುವಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನಿನ್ನ ಮಗನನ್ನು
ವಿಮುಖನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಅವನು ನಿನ್ನ ಸೇನೆಯನ್ನು ಮರ್ದಿಸಿದನು.

06107054a ದುಃಶಾಸನೋಽಪಿ ಪರಯಾ ಶಕ್ತ್ಯಾ ಪಾರ್ಥಮವಾರಯತ್|

06107054c ಕಥಂ ಭೀಷ್ಮಂ ಪರೋ ಹನ್ಯಾದಿತಿ ನಿಶ್ಚಿತ್ಯ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಶತ್ರುಗಳು ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬಾರದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ

ದುಃಶಾಸನನೂ ಕೂಡ ಪರಮ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಪಾರ್ಥನನ್ನು ತಡೆದನು.

06107055a ಸಾ ವಧ್ಯಮಾನಾ ಸಮರೇ ಪುತ್ರಸ್ಯ ತವ ವಾಹಿನೀ|

06107055c ಲೋಡ್ಯತೇ ರಥಿಭಿಃ ಶ್ರೇಷ್ಟೈಸ್ತತ್ರ ತತ್ರೈವ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಮರದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಮಗನ ಸೇನೆಯನ್ನು ವಧಿಸುತ್ತಾ ಆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ರಥರು ಮುಂದುವರೆದರು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ

ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧೇ ಸಪ್ತಾಧಿಕಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧ ಎನ್ನುವ ನೂರಾಳನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೦೮

ದ್ರೋಣನು ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನಿಗೆ ಕಾಣುವ ನಿಮಿತ್ತಗಳು ಭೀಷ್ಮನ ಪತನವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆಯೆಂದೂ ತಾವು ಜೀವದ ಅಸೆ ತೊರೆದು ಯುದ್ಧಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ ಹೇಳಿದುದು (೧-೪೧).

06108001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06108001a ಅಥ ವೀರೋ ಮಹೇಷ್ವಾಸೋ ಮತ್ತವಾರಣವಿಕ್ರಮಃ|

06108001c ಸಮಾದಾಯ ಮಹಚ್ಛಾಪಂ ಮತ್ತವಾರಣವಾರಣಂ||

06108002a ವಿಧುನ್ವಾನೋ ಧನುಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ದ್ರಾವಯಾಣೋ ಮಹಾರಥಾನ್|

06108002c ಪ್ರೃತನಾಂ ಪಾಂಡವೇಯಾನಾಂ ಪಾತಯಾನೋ ಮಹಾರಥಃ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಆಗ ವೀರ ಮಹೇಷ್ವಾಸ,
 ಮತ್ತವಾರಣವಿಕ್ರಮಿ ಮಹಾರಥ ದ್ರೋಣನು ಮತ್ತವಾರಣವನ್ನೂ
 ತಡೆಯಬಹುದಾದಂತ ಮಹಾಚಾಪವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ಆ ಶ್ರೇಷ್ಠ
 ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಟೀಂಕರಿಸುತ್ತಾ ಮಹಾರಥ ಪಾಂಡವೇಯರ ಸೇನೆಯ
 ಮೇಲೆ ಎರಗಿದನು.

06108003a ನಿಮಿತ್ತಾನಿ ನಿಮಿತ್ತಜ್ಞಃ ಸರ್ವತೋ ವೀಕ್ಷ್ಯ ವೀರ್ಯವಾನ್|

06108003c ಪ್ರತಪಂತಮನೀಕಾನಿ ದ್ರೋಣಃ ಪುತ್ರಮಭಾಷತ||

ಸೇನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣಮಾಡುವಾಗ ಎಲ್ಲಕಡೆ ನಿಮಿತ್ತಗಳನ್ನು
 ವೀಕ್ಷಿಸಿ ವೀರ್ಯವಾನ್ ನಿಮಿತ್ತಜ್ಞ ದ್ರೋಣನು ಮಗನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

06108004a ಅಯಂ ಸ ದಿವಸಸ್ತಾತ ಯತ್ರ ಪಾರ್ಥೋ ಮಹಾರಥಃ|

06108004c ಜಿಘಾಂಸುಃ ಸಮರೇ ಭೀಷ್ಮಂ ಪರಂ ಯತ್ನಂ ಕರಿಷ್ಯತಿ||

“ಮಗು! ಇಂದಿನ ದಿವಸ ಮಹಾರಥ ಪಾರ್ಥನು ಸಮರದಲ್ಲಿರುವ
 ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಪರಮ ಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

06108005a ಉತ್ಪತಂತಿ ಹಿ ಮೇ ಬಾಣಾ ಧನುಃ ಪ್ರಸ್ಫುರತೀವ ಮೇ|

06108005c ಯೋಗಮಸ್ತ್ರಾಣಿ ಗಚ್ಛಂತಿ ಕ್ರೂರೇ ಮೇ ವರ್ತತೇ ಮತಿಃ||

ನನ್ನ ಬಾಣಗಳು ಕುಪ್ಪಳಿಸುತ್ತಿವೆ. ನನ್ನ ಧನುಸ್ಸು ಆಕಳಿಸುವಂತಿದೆ.
 ಅಸ್ತ್ರಗಳು ವ್ಯರ್ಥವಾಗುತ್ತಿವೆ. ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯು ಕ್ರೂರವಾಗಿ
 ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದೆ.

06108006a ದಿಕ್ಷು ಶಾಂತಾಸು ಘೋರಾಣಿ ವ್ಯಾಹರಂತಿ ಮೃಗದ್ವಿಜಾಃ|

06108006c ನೀಚೈರ್ಗೃಧ್ರಾ ನಿಲೀಯಂತೇ ಭಾರತಾನಾಂ ಚಮೂಂ ಪ್ರತಿ||

ಘೋರ ಮೃಗಪಕ್ಷಿಗಳು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಗುತ್ತಿವೆ. ಭಾರತರ ಸೇನೆಯ ಕಡೆ ಕೆಳಗಿನಿಂದ ಹದ್ದುಗಳು ಅದೃಶ್ಯವಾಗುತ್ತಿವೆ.

06108007a ನಷ್ಟಪ್ರಭ ಇವಾದಿತ್ಯಃ ಸರ್ವತೋ ಲೋಹಿತಾ ದಿಶಃ|

06108007c ರಸತೇ ವ್ಯಥತೇ ಭೂಮಿರನುಷ್ಟನತಿ ವಾಹನಂ||

ಆದಿತ್ಯನು ಪ್ರಭೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವಂತಿದೆ. ಎಲ್ಲಕಡೆ ದಿಕ್ಕುಗಳು ಕೆಂಪಾಗಿವೆ. ಭೂಮಿಯು ಕಿರುಚಿತ್ತಿರುವಂತಿದೆ. ಕಂಪಿಸುತ್ತಿದೆ.

06108008a ಕಂಕಾ ಗೃಧ್ರಾ ಬಲಾಕಾಶ್ಚ ವ್ಯಾಹರಂತಿ ಮುಹುರ್ಮುಹುಃ|

06108008c ಶಿವಾಶ್ಚಾ ಶಿವನಿಘೋಷಾ ವೇದಯಂತ್ಯೋ ಮಹದ್ಭಯಂ||

ಕಂಕಗಳು, ಹದ್ದುಗಳು ಮತ್ತು ಬಲಾಕಗಳು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಕೂಗುತ್ತಿವೆ. ನರಿಗಳು ಅಶಿವವಾಗಿ ಕೂಗುತ್ತಾ ಮಹಾ ಭಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿವೆ.

06108009a ಪಪಾತ ಮಹತೀ ಚೋಲ್ಕಾ ಮಧ್ಯೇನಾದಿತ್ಯಮಂಡಲಾತ್|

06108009c ಸಕಬಂಧಶ್ಚ ಪರಿಘೋ ಭಾನುಮಾವೃತ್ಯ ತಿಷ್ಠತಿ||

ಆದಿತ್ಯಮಂಡಲದ ಮಧ್ಯದಿಂದ ಮಹಾ ಉಲೈಯೊಂದು ಬಿದ್ದಿತು. ಪರಿಘ ನಕ್ಷತ್ರವು ಶಿರವಿಲ್ಲದೇ ಸೂರ್ಯನು ಆವರಿಸಿ ನಿಂತಿದೆ.

06108010a ಪರಿವೇಷಸ್ತಥಾ ಘೋರಶ್ಚಂದ್ರಭಾಸ್ಕರಯೋರಭೂತ್|

06108010c ವೇದಯಾನೋ ಭಯಂ ಘೋರಂ ರಾಜ್ಞಾಂ ದೇಹಾವಕರ್ತನಂ||

ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ದೇಹ ಕತ್ತರಿಸುವ ಘೋರ ಭಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾ ಚಂದ್ರ-
ಭಾಸ್ಕರರು ಘೋರರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿದ್ದಾರೆ.

06108011a ದೇವತಾಯತನಸ್ಥಾಶ್ಚ ಕೌರವೇಂದ್ರಸ್ಯ ದೇವತಾಃ|

06108011c ಕಂಪಂತೇ ಚ ಹಸಂತೇ ಚ ನೃತ್ಯಂತಿ ಚ ರುದಂತಿ ಚ||

ಕೌರವೇಂದ್ರನ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ದೇವತೆಗಳು ಕಂಪಿಸುತ್ತಿವೆ,
ನಗುತ್ತಿವೆ, ಕುಣಿಯುತ್ತಿವೆ ಮತ್ತು ರೋದಿಸುತ್ತಿವೆ.

06108012a ಅಪಸವ್ಯಂ ಗೃಹಾಶ್ಚ ಕ್ಷುರಲಕ್ಷ್ಮಾಣಂ ನಿಶಾಕರಂ|

06108012c ಅವಾಕ್ಶಿರಾಶ್ಚ ಭಗವಾನುದತಿಷ್ಠತ ಚಂದ್ರಮಾಃ||

ಭಗವಾನ್ ಚಂದ್ರಮನು ಕೊಂಬುಗಳು ಕೆಳಗಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

06108013a ವಪೂಂಷಿ ಚ ನರೇಂದ್ರಾಣಾಂ ವಿಗತಾನಿವ ಲಕ್ಷಯೇ|

06108013c ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಸ್ಯ ಸೈನ್ಯೇಷು ನ ಚ ಭ್ರಾಜಂತಿ ದಂಶಿತಾಃ||

ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರ ನ ಸೇನೆಯಲ್ಲಿ ನರೇಂದ್ರರ ಮುಖಗಳು ಮಾಸಿದಂತೆ
ಕಾಣುತ್ತಿವೆ. ಅವರ ಕವಚಗಳು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ.

06108014a ಸೇನಯೋರುಭಯೋಶ್ಚೈವ ಸಮಂತಾಚ್ಛ್ರಯತೇ ಮಹಾನ್|

06108014c ಪಾಂಚಜನ್ಯಸ್ಯ ನಿರ್ಘೋಷೋ ಗಾಂಡೀವಸ್ಯ ಚ ನಿಸ್ವನಃ||

ಎರಡೂ ಸೇನೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದ ಪಾಂಚಜನ್ಯದ ಮಹಾ
ನಿರ್ಘೋಷ ಮತ್ತು ಗಾಂಡೀವದ ಟೀಂಕಾರವು ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತಿದೆ.

06108015a ಧ್ರುವಮಾಸ್ಥಾಯ ಬೀಭತ್ಸುರುತ್ತಮಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ಸಂಯುಗೇ|

06108015c ಅಪಾಸ್ಯಾನ್ಯಾನ್ರಣೇ ಯೋಧಾನಭ್ಯಸ್ತೃತಿ ಪಿತಾಮಹಂ||

ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಬೀಭತ್ಸುವು ಉತ್ತಮ ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು
ಬಳಸಿ ರಣದಲ್ಲಿ ಇತರರನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಪಿತಾಮಹನ ಹತ್ತಿರ
ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

06108016a ಹೃಷ್ಯಂತಿ ರೋಮಕೂಪಾನಿ ಸೀದತೀವ ಚ ಮೇ ಮನಃ|

06108016c ಚಿಂತಯಿತ್ವಾ ಮಹಾಬಾಹೋ ಭೀಷ್ಮಾರ್ಜುನಸಮಾಗಮಂ||

ಮಹಾಬಾಹೋ! ಭೀಷ್ಮಾರ್ಜುನರ ಸಮಾಗಮವನ್ನು ಯೋಚಿಸಿಯೇ
ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಸುಡುತ್ತಿದೆ ಮತ್ತು ರೋಮಕೂಪಗಳು
ಹರ್ಷಿತಗೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ.

06108017a ತಂ ಜೈವ ನಿಕ್ಯತಿಪ್ರಜ್ಞಂ ಪಾಂಚಾಲ್ಯಂ ಪಾಪಚೇತಸಂ|

06108017c ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ರಣೇ ಪಾರ್ಥೋ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯಾಯೋಧನಂ ಗತಃ||

ಆ ಪಾಪಚೇತಸ ನಿಕ್ಯತಿಪ್ರಜ್ಞ ಪಾಂಚಾಲ್ಯನನ್ನು ರಣದಲ್ಲಿ
ಮುಂದಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಪಾರ್ಥನು ಭೀಷ್ಮನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು
ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ.

06108018a ಅಬ್ರವೀಚ್ಛ ಪುರಾ ಭೀಷ್ಮೋ ನಾಹಂ ಹನ್ಯಾಂ ಶಿಖಿಂಡಿನಂ|

06108018c ಸ್ತ್ರೀ ಹ್ಯೇಷಾ ವಿಹಿತಾ ಧಾತ್ರಾ ದೈವಾಚ್ಛ ಸ ಪುನಃ ಪುಮಾನ್||

ಹಿಂದೆ ಭೀಷ್ಮನು ಈ ಶಿಖಿಂಡಿನಿಯನ್ನು ನಾನು ಕೊಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು
ಹೇಳಿದ್ದನು. ಏಕೆಂದರೆ ಸ್ತ್ರೀಯೆಂದು ಧಾತ್ರವಿಂದ ವಿಹಿತಳಾಗಿ

ದೈವವಶಾತ್ ಪುನಃ ಪುರುಷನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

06108019a ಅಮಂಗಲ್ಯಧ್ವಜಶ್ಚೈವ ಯಾಜ್ಞಸೇನಿರ್ಮಹಾರಥಃ|

06108019c ನ ಚಾಮಂಗಲಕೇತೋಃ ಸ ಪ್ರಹರೇದಾಪಗಾಸುತಃ||

ಮಹಾರಥ ಯಾಜ್ಞಸೇನಿಯು ಅಮಂಗಲಧ್ವಜನೂ¹³⁵ ಆಗಿದ್ದಾನೆ.
ಅಪೆಗಾಸುತನು ಆ ಅಮಂಗಲ ಕೇತುವನ್ನು ಪ್ರಹರಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

06108020a ಏತದ್ವಿಚಿಂತಯಾನಸ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಸೀದತಿ ಮೇ ಭೃಶಂ|

06108020c ಅದ್ವೈವ ತು ರಣೇ ಪಾರ್ಥಃ ಕುರುವೃದ್ಧಮುಪಾದ್ರವತ್||

ಇದನ್ನು ಯೋಚಿಸಿ ನನ್ನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ತುಂಬಾ ಸಡಿಲವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇಂದು
ರಣದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಥನು ಕುರುವೃದ್ಧನನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸುತ್ತಾನೆ.

06108021a ಯುಧಿಷ್ಠಿರಸ್ಯ ಚ ಕ್ರೋಧೋ ಭೀಷ್ಮಾರ್ಜುನಸಮಾಗಮಃ|

06108021c ಮಮ ಚಾಸ್ತ್ರಾಭಿಸಂರಂಭಃ ಪ್ರಚಾನಾಮಶುಭಂ ಧ್ರುವಂ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಕ್ರೋಧ, ಭೀಷ್ಮಾರ್ಜುನರ ಸಮಾಗಮ, ನನ್ನ ಅಸ್ತ್ರಗಳ
ಸಂಭ್ರಮ ಇವುಗಳಿಂದ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಅಶುಭವು ನಿಶ್ಚಯ.

06108022a ಮನಸ್ವೀ ಬಲವಾನ್ ಶೂರಃ ಕೃತಾಸ್ತ್ರೋ ದೃಢವಿಕ್ರಮಃ|

06108022c ದೂರಪಾತೀ ದೃಢೇಷುಶ್ಚ ನಿಮಿತ್ತಜ್ಞಶ್ಚ ಪಾಂಡವಃ||

06108023a ಅಜೇಯಃ ಸಮರೇ ಚೈವ ದೇವೈರಪಿ ಸವಾಸವೈಃ|

06108023c ಬಲವಾನ್ಬುದ್ಧಿಮಾಂಶ್ಚೈವ ಚಿತಕ್ಷೇಶೋ ಯುಧಾಂ ವರಃ||

¹³⁵ ಹರಳುಗಿಡದ ಚಿಹ್ನೆಯು ಶಿಖಂಡಿಯ ಧ್ವಜದಲ್ಲಿದೆ.

06108024a ವಿಜಯೀ ಚ ರಣೇ ನಿತ್ಯಂ ಭೈರವಾಸ್ತ್ರಶ್ಚ ಪಾಂಡವಃ|

06108024c ತಸ್ಯ ಮಾರ್ಗಂ ಪರಿಹರನ್ನು ತಂ ಗಚ್ಛ ಯತವ್ರತಂ||

ಪಾಂಡವನು ಮನಸ್ವೀ, ಬಲವಾನ, ಶೂರ, ಕೃತಾಸ್ತ್ರ, ದೃಢವಿಕ್ರಮಿ, ಬಹುದೂರ ಹೊಡೆಯಬಲ್ಲವನು, ದೃಢವಾಗಿ ಹಿಡಿಯಬಲ್ಲನು, ಮತ್ತು ನಿಮಿತ್ತಗಳನ್ನು ಅರಿತವನು. ಅವನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ವಾಸವನೊಂದಿಗೆ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಅಜೇಯನು. ಪಾಂಡವನು ಬಲವಾನ್, ಬುದ್ಧಿಮಾನ್, ಕ್ಲೇಶಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದವನು, ಯೋಧರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ, ರಣದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ವಿಜಯಿ ಮತ್ತು ಭೈರವನು. ಅವನ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ಹೋಗಿ ಯತವ್ರತನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗು.

06108025a ಪಶ್ಯ ಚೈತನ್ಮಹಾಬಾಹೋ ವೈಶಸಂ ಸಮುಪಸ್ಥಿತಂ|

06108025c ಹೇಮಚಿತ್ರಾಣಿ ಶೂರಾಣಾಂ ಮಹಾಂತಿ ಚ ಶುಭಾನಿ ಚ||

06108026a ಕವಚಾನ್ಯವದೀರ್ಯಂತೇ ಶರೈಃ ಸನ್ನತಪರ್ವಭಿಃ|

06108026c ಚಿದ್ಯಂತೇ ಚ ಧ್ವಜಾಗ್ರಾಣಿ ತೋಮರಾಣಿ ಧನೂಂಷಿ ಚ||

ಮಹಾಬಾಹೋ! ಅಲ್ಲಿ ಆಗುವ ವೈಶಮವನ್ನು ನೋಡು. ಶೂರರ ಹೇಮಚಿತ್ರಗಳ, ಮಹಾ ಶುಭ ಕವಚಗಳು ಸನ್ನತಪರ್ವ ಶರಗಳಿಂದ ಸೀಳಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಧ್ವಜಾಗ್ರಗಳು, ತೋಮರಗಳು ಮತ್ತು ಧನುಸ್ಸುಗಳು ತುಂಡಾಗುತ್ತವೆ.

06108027a ಪ್ರಾಸಾಶ್ಚ ವಿಮಲಾಸ್ತೀಕ್ಷ್ಣಾಃ ಶಕ್ತಶ್ಚ ಕನಕೋಜ್ಜಲಾಃ|

06108027c ವೈಜಯಂತ್ಯಶ್ಚ ನಾಗಾನಾಂ ಸಂಕ್ರುದ್ಧೇನ ಕಿರೀಟಿನಾ||

ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಕಿರೀಟಿಯು ವಿಮಲ ಪ್ರಾಸಗಳನ್ನೂ, ತೀಕ್ಷ್ಣ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನೂ, ಆನೆಗಳ ಕನಕೋಜ್ಜುಲ ವೈಜಂತಿಗಳನ್ನೂ ಛಿದ್ರಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

06108028a ನಾಯಂ ಸಂರಕ್ಷಿತುಂ ಕಾಲಃ ಪ್ರಾಣಾನ್ಪ್ರೋಪಜೀವಿಭಿಃ|

06108028c ಯಾಹಿ ಸ್ವರ್ಗಂ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ಯಶಸೇ ವಿಜಯಾಯ ಚ||

ಪುತ್ರ! ಉಪಜೀವನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ನಮಗೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಾಲವಿದಲ್ಲ. ಸ್ವರ್ಗ, ಯಶಸ್ಸು ಮತ್ತು ವಿಜಯಗಳನ್ನು ಮುಂದಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗು.

06108029a ಹಯನಾಗರಥಾವರ್ತಾಂ ಮಹಾಘೋರಾಂ ಸುದುಸ್ತರಾಂ|

06108029c ರಥೇನ ಸಂಗ್ರಾಮನದೀಂ ತರತ್ಯೇಷ ಕಪಿಧ್ವಜಃ||

ಹಯ-ನಾಗ-ರಥಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈ ಮಹಾಘೋರ ಸುದುಸ್ತರ ಸಂಗ್ರಾಮನದಿಯನ್ನು ಕಪಿಧ್ವಜನು ತನ್ನ ರಥದಿಂದ ದಾಟುತ್ತಾನೆ.

06108030a ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯತಾ ದಮೋ ದಾನಂ ತಪಶ್ಚ ಚರಿತಂ ಮಹತ್|

06108030c ಇಹೈವ ದೃಶ್ಯತೇ ರಾಜ್ಞೋ ಭ್ರಾತಾ ಯಸ್ಯ ಧನಂಜಯಃ||

06108031a ಭೀಮಸೇನಶ್ಚ ಬಲವಾನ್ಮಾದ್ರೀಪುತ್ರೌ ಚ ಪಾಂಡವೌ|

06108031c ವಾಸುದೇವಶ್ಚ ವಾರ್ಷ್ಣೇಯೋ ಯಸ್ಯ ನಾಥೋ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ||

ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯತೆ, ದಮ, ದಾನ, ತಪಸ್ಸು, ಮತ್ತು ಮಹಾ ಚಾರಿತ್ರ್ಯಗಳನ್ನು ಧನಂಜಯ, ಬಲವಾನ್ ಭೀಮಸೇನ, ಮತ್ತು ಪಾಂಡವ ಮಾದ್ರೀಪುತ್ರರಿವರ ಭ್ರಾತ, ಯಾರ ನಾಥನು ವಾರ್ಷ್ಣೇಯ ವಾಸುದೇವನೋ ಆ ಧರ್ಮರಾಜನಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ.

06108032a ತಸ್ಮೈಷ ಮನ್ಯುಪ್ರಭವೋ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಸ್ಯ ದುರ್ಮತೇಃ|

06108032c ತಪೋದಗ್ಧಶರೀರಸ್ಯ ಕೋಪೋ ದಹತಿ ಭಾರತಾನ್||

ಅದೇ ಪ್ರಭುವಿನ ಕೋಪವು, ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ದಗ್ಧಶರೀರನ ಕೋಪವು ಭಾರತರನ್ನು ಮತ್ತು ದುರ್ಮತಿ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರನನ್ನು ಸುಡುತ್ತದೆ.

06108033a ಏಷ ಸಂದ್ರಶ್ಯತೇ ಪಾರ್ಥೋ ವಾಸುದೇವವ್ಯಪಾಶ್ರಯಃ|

06108033c ದಾರಯನ್ಸರ್ವಸೈನ್ಯಾನಿ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾಣಿ ಸರ್ವಶಃ||

ವಾಸುದೇವನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಪಾರ್ಥನು ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರರ ಸರ್ವ ಸೈನ್ಯಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಕಡೆಯಿಂದ ಸೀಳಿಕೊಂಡು ಬರುವುದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

06108034a ಏತದಾಲೋಕ್ಯತೇ ಸೈನ್ಯಂ ಕ್ಷೋಭ್ಯಮಾಣಂ ಕಿರೀಟಿನಾ|

06108034c ಮಹೋರ್ಮಿನದ್ಧಂ ಸುಮಹತ್ತಿಮಿನೇವ ನದೀಮುಖಂ||

ಮಹಾ ತಿಮಿಂಗಿಲವು ದೊಡ್ಡ ಅಲೆಗಳ ಮಹಾ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಕಿರೀಟಿಯು ಈ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕ್ಷೋಭೆಗೊಳಿಸುವುದನ್ನು ನೋಡು.

06108035a ಹಾಹಾಕಿಲಕಿಲಾಶಬ್ಧಾಃ ಶ್ರೂಯಂತೇ ಚ ಚಮೂಮುಖೇ|

06108035c ಯಾಹಿ ಪಾಂಚಾಲದಾಯಾದಮಹಂ ಯಾಸ್ಯೇ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ||

ಸೇನೆಯ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಾಹಾಕಿಲಕಿಲ ಶಬ್ದಗಳು ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿವೆ. ಪಾಂಚಾಲದಾಯದನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗು. ನಾನು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

06108036a ದುರ್ಲಭಂ ಹ್ಯಂತರಂ ರಾಜ್ಞೋ ವ್ರೂಹಸ್ಯಾಮಿತತೇಜಸಃ|

06108036c ಸಮುದ್ರಕುಕ್ಷಿಪ್ರತಿಮಂ ಸರ್ವತೋಽತಿರಥೈಃ ಸ್ಥಿತೈಃ||

ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅತಿರಥರು ನಿಂತಿರುವ ಅಮಿತ ತೇಜಸ್ವಿ ರಾಜನ
ವ್ಯೂಹದ ಒಳಭಾಗವು ಸಮುದ್ರ ಕುಕ್ಷಿಯಂತೆ ದುರ್ಲಭವಾಗಿದೆ.

06108037a ಸಾತ್ಯಕಿಶ್ಚಾ ಭಿಮನ್ಯುಶ್ಚ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನವೃಕೋದರೌ|

06108037c ಪರಿರಕ್ಷಂತಿ ರಾಜಾನಂ ಯಮೌ ಚ ಮನುಜೇಶ್ವರಂ||

ರಾಜ ಮನುಜೇಶ್ವರನನ್ನು ಸಾತ್ಯಕಿ, ಅಭಿಮನ್ಯು, ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನ,
ವೃಕೋದರರು ಮತ್ತು ಯಮಳರು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

06108038a ಉಪೇಂದ್ರಸದೃಶಃ ಶ್ಯಾಮೋ ಮಹಾಶಾಲ ಇವೋದ್ಗತಃ|

06108038c ಏಷ ಗಚ್ಛತ್ಯನೀಕಾನಿ ದ್ವಿತೀಯ ಇವ ಫಲ್ಗುನಃ||

ಇಗೋ! ಉಪೇಂದ್ರಸದೃಶನಾದ ಶ್ಯಾಮವರ್ಣಿ ಮಹಾಶಾಲದಂತೆ
ಎತ್ತರನಾಗಿರುವ ಈ ಎರಡನೆಯ ಫಲ್ಗುನಿಯು ಸೇನೆಗಳೊಂದಿಗೆ
ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

06108039a ಉತ್ತಮಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ಚಾದತ್ಸ್ವ ಗೃಹೀತ್ವಾನ್ಯನ್ಮಹದ್ಧನುಃ|

06108039c ಪಾರ್ಶ್ವತೋ ಯಾಹಿ ರಾಜಾನಂ ಯುಧ್ಯಸ್ವ ಚ ವೃಕೋದರಂ||

ವತ್ಸ! ಉತ್ತಮ ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಮಹಾಧನುಸ್ಸನ್ನೂ ಹಿಡಿದು ಹೋಗಿ
ರಾಜನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರುವ ವೃಕೋದರನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡು.

06108040a ಕೋ ಹಿ ನೇಚ್ಛೇತ್ಪ್ರಿಯಂ ಪುತ್ರಂ ಜೀವಂತಂ ಶಾಶ್ವತೀಃ ಸಮಾಃ|

06108040c ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮಂ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ತತಸ್ತ್ವಾ ವಿನಿಯುಜ್ಞಹೇ||

ತನ್ನ ಪ್ರಿಯಪುತ್ರನು ಶಾಶ್ವತ ವರ್ಷಗಳು ಜೀವಿತನಾಗಿರಬೇಕೆಂದು
ಯಾರು ತಾನೇ ಇಚ್ಛಿಸುವುದಿಲ್ಲ? ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮವನ್ನು ಪುರಸ್ಕರಿಸಿ ನಿನ್ನನ್ನು
ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಯೋಜಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

06108041a ಏಷ ಚಾಪಿ ರಣೇ ಭೀಷ್ಮೋ ದಹತೇ ವೈ ಮಹಾಚಮೂಂ|

06108041c ಯುದ್ಧೇ ಸುಸದೃಶಸ್ತಾತ ಯಮಸ್ಯ ವರುಣಸ್ಯ ಚ||

ರಣದಲ್ಲಿ ಈ ಭೀಷ್ಮನೂ ಸಹ ಮಹಾಸೇನೆಯನ್ನು ದಹಿಸುವನು.
ಮಗೂ! ಇವನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಯಮ ಮತ್ತು ವರುಣರ ಸದೃಶನು.””

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ದ್ರೋಣಾಶ್ವತ್ಥಾಮಸಂವಾದೇ ಅಷ್ಟಾಧಿಕಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ದ್ರೋಣಾಶ್ವತ್ಥಾಮಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ ನೂರಾಂಟಿನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೦೯

ಭಗದತ್ತ, ಕೃಪ, ಶಲ್ಯ, ಕೃತವರ್ಮ, ಅವಂತಿಯ ವಿಂದಾನುವಿಂದರು,
ಜಯದ್ರಥ, ಚಿತ್ರಸೇನ, ವಿಕರ್ಣ ಮತ್ತು ದುರ್ಮರ್ಷಣ ಈ ಹತ್ತು
ಕೌರವ ಯೋಧರೊಂದಿಗೆ ಭೀಮಸೇನನ ಯುದ್ಧ (೧-೪೦).
ಅರ್ಜುನನು ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ಸೇರಲು ದುರ್ಯೋಧನನು
ಸುಶರ್ಮನನ್ನು ಭೀಮಾರ್ಜುನರ ವಧೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದುದು (೪೧-೪೮).

06109001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06109001a ಭಗದತ್ತಃ ಕೃಪಃ ಶಲ್ಯಃ ಕೃತವರ್ಮಾ ಚ ಸಾತ್ವತಃ|

06109001c ವಿಂದಾನುವಿಂದಾವಾವಂತೌ ಸೈಂಧವಶ್ಚ ಜಯದ್ರಥಃ||

06109002a ಚಿತ್ರಸೇನೋ ವಿಕರ್ಣಶ್ಚ ತಥಾ ದುರ್ಮರ್ಷಣೋ ಯುವಾ|

06109002c ದಶೈತೇ ತಾವಕಾ ಯೋಧಾ ಭೀಮಸೇನಮಯೋಧಯನ್||

06109003a ಮಹತ್ಯಾ ಸೇನಯಾ ಯುಕ್ತಾ ನಾನಾದೇಶಸಮುತ್ಥಯಾ|

06109003c ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ಸಮರೇ ರಾಜನ್ಮಾರ್ಥಯಾನಾ ಮಹದ್ಯಶಃ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ಭಗದತ್ತ, ಕೃಪ, ಶಲ್ಯ, ಸಾತ್ವತ ಕೃತವರ್ಮ, ಅವಂತಿಯ ವಿಂದಾನುವಿಂದರು, ಸೈಂಧವ ಜಯದ್ರಥ, ಚಿತ್ರಸೇನ, ವಿಕರ್ಣ ಮತ್ತು ಯುವ ದುರ್ಮರ್ಷಣ ಈ ಹತ್ತು ನಿನ್ನ ಕಡೆಯ ಯೋಧರು ನಾನಾ ದೇಶಗಳಿಂದ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿದ ಮಹಾಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನ ಮಹಾ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಾ ಭೀಮನ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣಮಾಡಿದರು.

06109004a ಶಲ್ಯಸ್ತು ನವಭಿರ್ಬಾಣೈಃ ಭೀಮಸೇನಮತಾಡಯತ್|

06109004c ಕೃತವರ್ಮಾ ತ್ರಿಭಿರ್ಬಾಣೈಃ ಕೃಪಶ್ಚ ನವಭಿಃ ಶರೈಃ||

ಶಲ್ಯನು ಒಂಭತ್ತು ಬಾಣಗಳಿಂದಲೂ, ಕೃತವರ್ಮನು ಮೂರು ಬಾಣಗಳಿಂದಲೂ, ಮತ್ತು ಕೃಪನು ಒಂಭತ್ತು ಶರಗಳಿಂದಲೂ ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ಹೊಡೆದರು.

06109005a ಚಿತ್ರಸೇನೋ ವಿಕರ್ಣಶ್ಚ ಭಗದತ್ತಶ್ಚ ಮಾರಿಷ|

06109005c ದಶಭಿದರ್ಶ ಶಭಿರ್ಭ ಲ್ಲೈರ್ಭೀ ಮಸೇನಮತಾಡಯನ್||

ಮಾರಿಷ! ಚಿತ್ರಸೇನ, ವಿಕರ್ಣ ಮತ್ತು ಭಗದತ್ತರೂ ಕೂಡ ಹತ್ತು ಹತ್ತು
ಭಲೆಗಳಿಂದ ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ಹೊಡೆದರು.

06109006a ಸೈಂಧವಶ್ಚ ತ್ರಿಭಿರ್ಬಾಣೈರ್ಜತ್ರುದೇಶೇಽಭ್ಯತಾಡಯತ್|

06109006c ವಿಂದಾನುವಿಂದಾವಾವಂತೈ ಪಂಚಭಿಃ ಪಂಚಭಿಃ ಶರೈಃ||

06109006e ದುರ್ಮರ್ಷಣಶ್ಚ ವಿಂಶತ್ಯಾ ಪಾಂಡವಂ ನಿಶಿತೈಃ ಶರೈಃ||

ಸೈಂಧವನು ಮೂರು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಅವನ ಜತ್ತುದೇಶವನ್ನೂ,
ಅವಂತಿಯ ವಿಂದಾನುವಿಂದರಿಬ್ಬರು ಐದೈದು ಶರಗಳಿಂದಲೂ ಮತ್ತು
ದುರ್ಮರ್ಷಣನು ಇಪ್ಪತ್ತು ನಿಶಿತ ಶರಗಳಿಂದ ಪಾಂಡವನನ್ನು
ಹೊಡೆದರು.

06109007a ಸ ತಾನ್ಸರ್ವಾನ್ಮಹಾರಾಜ ಭ್ರಾಜಮಾನಾನ್ಸ್ವಥಕ್ ಪೃಥಕ್|

06109007c ಪ್ರವೀರಾನ್ ಸರ್ವ ಲೋಕಸ್ಯ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾನ್ಮಹಾರಥಾನ್||

06109007e ವಿವ್ಯಾಧ ಬಹುಭಿರ್ಬಾಣೈರ್ಭೀಮಸೇನೋ ಮಹಾಬಲಃ||

ಮಹಾರಾಜ! ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರನ ಆ ಎಲ್ಲ ಮಹಾರಥರನ್ನೂ,
ಸರ್ವ ಲೋಕ ಪ್ರವೀರರನ್ನೂ ಮಹಾಬಲ ಭೀಮಸೇನನು ಅನೇಕ
ಬಾಣಗಳಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಹೊಡೆದನು.

06109008a ಶಲ್ಯಂ ಪಂಚಾಶತಾ ವಿದ್ಧ್ವಾ ಕೃತವರ್ಮಾಣಮಷ್ಟಭಿಃ|

06109008c ಕೃಪಸ್ಯ ಸಶರಂ ಚಾಪಂ ಮಧ್ಯೇ ಚಿಚ್ಛೇದ ಭಾರತ||

06109008e ಅಥೈನಂ ಚಿನ್ನಧನ್ವಾನಂ ಪುನರ್ವಿವ್ಯಾಧ ಪಂಚಭಿಃ||

ಭಾರತ ! ಐವತ್ತರಿಂದ ಶಲ್ಯನನ್ನು ಮತ್ತು ಎಂಟರಿಂದ ಕೃತವರ್ಮನನ್ನು
ಹೊಡೆದು ಕೃಪನ ಚಾಪವನ್ನು ಬಾಣದೊಂದಿಗೆ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ
ಕತ್ತರಿಸಿದನು. ಧನುಸ್ಸು ತುಂಡಾದವನನ್ನು ಪುನಃ ಐದರಿಂದ
ಹೊಡೆದನು.

06109009a ವಿಂದಾನುವಿಂದೌ ಚ ತಥಾ ತ್ರಿಭಿಸ್ತ್ರಿಭಿರತಾಡಯತ್|

06109009c ದುರ್ಮರ್ಷಣಂ ಚ ವಿಂಶತ್ಯಾ ಚಿತ್ರಸೇನಂ ಚ ಪಂಚಭಿಃ||

ಹಾಗೆಯೇ ವಿಂದಾನುವಿಂದರನ್ನು ಮೂರರಿಂದ, ದುರ್ಮರ್ಷಣನನ್ನು
ಇಪ್ಪತ್ತರಿಂದ ಮತ್ತು ಚಿತ್ರಸೇನನನ್ನು ಐದರಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06109010a ವಿಕರ್ಣಂ ದಶಭಿರ್ಬಾಣೈಃ ಪಂಚಭಿಶ್ಚ ಜಯದ್ರಥಂ|

06109010c ವಿದ್ಧ್ವಾ ಭೀಮೋಽನದದ್ಧೃಷ್ಟಃ ಸೈಂಧವಂ ಚ ಪುನಸ್ತ್ರಿಭಿಃ||

ವಿಕರ್ಣನನ್ನು ಹತ್ತು ಮತ್ತು ಜಯದ್ರಥನನ್ನು ಐದು ಬಾಣಗಳಿಂದ
ಹೊಡೆದು ಭೀಮನು ಪುನಃ ಸೈಂಧವನನ್ನು ಮೂರರಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06109011a ಅಥಾನ್ಯದ್ಧನುರಾದಾಯ ಗೌತಮೋ ರಥಿನಾಂ ವರಃ|

06109011c ಭೀಮಂ ವಿವ್ಯಾಧ ಸಂರಬ್ಧೋ ದಶಭಿರ್ನಿಶಿತೈಃ ಶರೈಃ||

ಆಗ ರಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗೌತಮನು ಇನ್ನೊಂದು ಧನುಸ್ಸನ್ನು
ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸಂರಬ್ಧನಾಗಿ ಭೀಮನನ್ನು ಹತ್ತು ನಿಶಿತ ಶರಗಳಿಂದ
ಹೊಡೆದನು.

06109012a ಸ ವಿದ್ಧೋ ಬಹುಭಿರ್ಬಾಣೈಸ್ತೋತ್ತೈರಿವ ಮಹಾದ್ವಿಪಃ|

06109012c ತತಃ ಕ್ರುದ್ಧೋ ಮಹಾಬಾಹುರ್ಭೀಮಸೇನಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್|

06109012e ಗೌತಮಂ ತಾಡಯಾಮಾಸ ಶರೈರ್ಬಹುಭಿರಾಹವೇ||

ಅನೇಕ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಚುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟ ಮಹಾಗಜದಂತೆ ಪ್ರತಾಪವಾನ್
ಮಹಾಬಾಹು ಭೀಮಸೇನನು ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಆಹವದಲ್ಲಿ ಗೌತಮನನ್ನು
ಅನೇಕ ಶರಗಳಿಂದ ಪ್ರಹರಿಸಿದನು.

06109013a ಸೈಂಧವಸ್ಯ ತಥಾಶ್ವಾಂಶ್ಚ ಸಾರಥಿಂ ಚ ತ್ರಿಭಿಃ ಶರೈಃ|

06109013c ಪ್ರಾಹಿಣೋನ್ಮೃತ್ಯುಲೋಕಾಯ ಕಾಲಾಂತಕಸಮದ್ಯುತಿಃ||

ಮತ್ತು ಆ ಕಾಲಾಂತಕ ಸಮದ್ಯುತಿಯು ಮೂರು ಶರಗಳಿಂದ ಸೈಂಧವನ
ಸಾರಥಿಯನ್ನೂ ಕುದುರೆಗಳನ್ನೂ ಮೃತ್ಯುಲೋಕಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು.

06109014a ಹತಾಶ್ವಾತ್ತು ರಥಾತ್ಪೂರ್ಣಮವಪ್ಲುತ್ಯ ಮಹಾರಥಃ|

06109014c ಶರಾಂಶ್ಚಿಕ್ಷೇಪ ನಿಶಿತಾನ್ಭೀಮಸೇನಸ್ಯ ಸಂಯುಗೇ||

ತಕ್ಷಣವೇ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ರಥದಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಧುಮುಕಿ
ಆ ಮಹಾರಥನು ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಭೀಮಸೇನನ ಮೇಲೆ ನಿಶಿತ
ಶರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

06109015a ತಸ್ಯ ಭೀಮೋ ಧನುರ್ಮಧ್ಯೇ ದ್ವಾಭ್ಯಾಂ ಚಿಚ್ಛೇದ ಭಾರತ|

06109015c ಭಲ್ಲಾಭ್ಯಾಂ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ಸೈಂಧವಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ||

ಭಾರತ ! ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ಭೀಮನು ಭಲ್ಲಗಳೆರಡರಿಂದ ಮಹಾತ್ಮ
ಸೈಂಧವನ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಎರಡು ಭಾಗಗಳನ್ನಾಗಿ

ತುಂಡರಿಸಿದನು.

06109016a ಸ ಚೈನ್ನಧನ್ವಾ ವಿರಥೋ ಹತಾಶ್ವೋ ಹತಸಾರಥಿಃ|

06109016c ಚಿತ್ರಸೇನರಥಂ ರಾಜನ್ನಾರುರೋಹ ತ್ವರಾನ್ವಿತಃ||

ರಾಜನ್! ಧನುಸ್ಸು ತುಂಡಾಗಲು, ಕುದುರೆಗಳು ಹತವಾಗಿ,
ಸಾರಥಿಯೂ ಹತನಾಗಿ ವಿರಥನಾಗಿದ್ದ ಅವನು ಅವಸರದಿಂದ
ಚಿತ್ರಸೇನನ ರಥವನ್ನೇರಿದನು.

06109017a ಅತ್ಯದ್ಭುತಂ ರಣೇ ಕರ್ಮ ಕೃತವಾಂಸ್ತತ್ರ ಪಾಂಡವಃ|

06109017c ಮಹಾರಥಾಂ ಶರೈರ್ವಿದ್ಧ್ವಾ ವಾರಯಿತ್ವಾ ಮಹಾರಥಃ|

06109017e ವಿರಥಂ ಸೈಂಧವಂ ಚಕ್ರೇ ಸರ್ವಲೋಕಸ್ಯ ಪಶ್ಯತಃ||

ಅಲ್ಲಿ ರಣದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವನು ಒಂದು ಅದ್ಭುತ ಕರ್ಮವನ್ನೇ
ಮಾಡಿದನು: ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳೂ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಆ
ಮಹಾರಥನು ಮಹಾರಥರನ್ನು ತಡೆದು ಸೈಂಧವನನ್ನು ವಿರಥನನ್ನಾಗಿ
ಮಾಡಿದನು.

06109018a ನಾತೀವ ಮಮೃಷೇ ಶಲ್ಯೋ ಭೀಮಸೇನಸ್ಯ ವಿಕ್ರಮಂ|

06109018c ಸ ಸಂಧಾಯ ಶರಾಂಸ್ತೀಕ್ಷ್ಣಾನ್ಕರ್ಮಾರಪರಿಮಾರ್ಜಿತಾನ್|

06109018e ಭೀಮಂ ವಿವ್ಯಾಧ ಸಪ್ತತ್ಯಾ ತಿಷ್ಠ ತಿಷ್ಠೇತಿ ಚಾಬ್ರವೀತ್||

ಭೀಮಸೇನನ ಅತೀವ ವಿಕ್ರಮವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದ ಶಲ್ಯನು
ಕಮ್ಮಾರನಿಂದ ಹದಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಏಳು ತೀಕ್ಷ್ಣಶರಗಳನ್ನು ಹೂಡಿ
ಭೀಮನನ್ನು ಹೊಡೆದು ನಿಲ್ಲು ನಿಲ್ಲು ಎಂದು ಕೂಗಿದನು.

06109019a ಕೃಪಶ್ಚ ಕೃತವರ್ಮಾ ಚ ಭಗದತ್ತಶ್ಚ ಮಾರಿಷ|

06109019c ವಿಂದಾನುವಿಂದಾವಾವಂತೌ ಚಿತ್ರಸೇನಶ್ಚ ಸಂಯುಗೇ||

06109020a ದುರ್ಮರ್ಷಣೋ ವಿಕರ್ಣಶ್ಚ ಸಿಂಧುರಾಜಶ್ಚ ವೀರ್ಯವಾನ್|

06109020c ಭೀಮಂ ತೇ ವಿವ್ಯಧುಸ್ತೂರ್ಣಂ ಶಲ್ಯಹೇತೋರರಿಂದಮಾಃ||

ಮಾರಿಷ! ಶಲ್ಯನ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಅರಿಂದಮ ಕೃಪ, ಕೃತವರ್ಮ, ಭಗದತ್ತ, ಅವಂತಿಯ ವಿಂದಾನುವಿಂದರು, ಚಿತ್ರಸೇನ, ದುರ್ಮರ್ಷಣ, ವಿಕರ್ಣ, ವೀರ್ಯವಾನ್ ಸಿಂಧುರಾಜ ಇವರು ತಕ್ಷಣವೇ ಭೀಮನನ್ನು ಪ್ರಹರಿಸಿದರು.

06109021a ಸ ತು ತಾನ್ವ ತಿವಿವ್ಯಾಧ ಪಂಚಭಿಃ ಪಂಚಭಿಃ ಶರೈಃ|

06109021c ಶಲ್ಯಂ ವಿವ್ಯಾಧ ಸಪ್ತತ್ಯಾ ಪುನಶ್ಚ ದಶಭಿಃ ಶರೈಃ||

ಅವನಾದರೋ ಅವರನ್ನು ಐದೈದು ಶರಗಳಿಂದ ತಿರುಗಿ ಹೊಡೆದನು ಮತ್ತು ಶಲ್ಯನನ್ನು ಏಳರಿಂದ ಮತ್ತು ಪುನಃ ಹತ್ತು ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06109022a ತಂ ಶಲ್ಯೋ ನವಭಿರ್ವಿದ್ಧಾ ಪುನರ್ವಿವ್ಯಾಧ ಪಂಚಭಿಃ|

06109022c ಸಾರಥಿಂ ಚಾಸ್ಯ ಭಲ್ಲೇನ ಗಾಢಂ ವಿವ್ಯಾಧ ಮರ್ಮಣಿ||

ಶಲ್ಯನು ಅವನನ್ನು ಒಂಭತ್ತರಿಂದ ಮತ್ತು ಪುನಃ ಐದರಿಂದ ಹೊಡೆದು, ಅವನ ಸಾರಥಿಯನ್ನು ಕವಚವನ್ನು ಗಾಢವಾಗಿ ಹೊಗುವಂತೆ ಭಲ್ಲದಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06109023a ವಿಶೋಕಂ ವೀಕ್ಷ್ಯ ನಿರ್ಭಿನ್ನಂ ಭೀಮಸೇನಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್|

06109023c ಮದ್ರರಾಜಂ ತ್ರಿಭಿರ್ಬಾಣೈರ್ಬಾಹ್ಯೋರುರಸಿ ಚಾರ್ಪಯತ್||
ವಿಶೋಕನು ಪೆಟ್ಟುತಿಂದುದನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಿ ಪ್ರತಾಪವಾನ್ ಭೀಮಸೇನನು
ಮದ್ರರಾಜನನ್ನು ಮೂರು ಬಾಣಗಳಿಂದ ತೋಳುಗಳಿಗೂ ವಕ್ಷಸ್ಥಳಕ್ಕೂ
ಪ್ರಹರಿಸಿದನು.

06109024a ತಥೇತರಾನ್ಮಹೇಷ್ಟಾಸಾಂಸ್ತ್ರಿಭಿಸ್ತ್ರಿಭಿರಜಿಹ್ಮಗೈಃ|

06109024c ತಾಡಯಾಮಾಸ ಸಮರೇ ಸಿಂಹವಚ್ಚ ನನಾದ ಚ||

ಹಾಗೆಯೇ ಅವನು ಇತರ ಮಹೇಷ್ಟಾಸರನ್ನೂ ನೇರವಾಗಿ ಹೋಗುವ
ಮೂರು ಮೂರು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಪ್ರಹರಿಸಿ ಸಿಂಹದಂತೆ ಗರ್ಜಿಸಿದನು.

06109025a ತೇ ಹಿ ಯತ್ತಾ ಮಹೇಷ್ಟಾಸಾಃ ಪಾಂಡವಂ ಯುದ್ಧದುರ್ಮದಂ|

06109025c ತ್ರಿಭಿಸ್ತ್ರಿಭಿರಕುಂತಾಗೈರ್ಭೃಶಂ ಮರ್ಮಸ್ವತಾಡಯನ್||

ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಮಹೇಷ್ಟಾಸರೂ ಯುದ್ಧದುರ್ಮದ ಪಾಂಡವನನ್ನು
ಬಗ್ಗಿರದೇ ಇರುವ ಅಗ್ರಭಾಗಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಮೂರು ಮೂರು
ಬಾಣಗಳಿಂದ ಅವನ ಮರ್ಮಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಡೆದರು.

06109026a ಸೋಽತಿವಿದ್ಧೋ ಮಹೇಷ್ಟಾಸೋ ಭೀಮಸೇನೋ ನ ವಿವ್ಯಥೇ|

06109026c ಪರ್ವತೋ ವಾರಿಧಾರಾಭಿರ್ವರ್ಷಮಾಣೈರಿವಾಂಬುದೈಃ||

ಹೀಗೆ ಅತಿಯಾಗಿ ನೋವುಂಟಾಗುವಂತೆ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟರೂ
ಭೀಮಸೇನನು ಮೋಡಗಳು ಮಳೆನೀರನ್ನು ಸುರಿದರೂ ಪರ್ವತವು
ಹೇಗೆ ವಿಚಲಿತವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ವಿವ್ಯಥನಾಗಿದ್ದನು.

06109027a ಶಲ್ಯಂ ಚ ನವಭಿರ್ಬಾಣೈರ್ಭೃಶಂ ವಿದ್ಧ್ವಾ ಮಹಾಯಶಾಃ|

06109027c ಪ್ರಾಗ್ಗ್ಂ ಲೇತಿಷಂ ಶತೇನಾಜೌ ರಾಜನ್ವಿವ್ಯಾಧ ವೈ ದೃಢಂ||

ರಾಜನ್! ಆ ಮಹಾಯಶನು ಶಲ್ಯನನ್ನು ಒಂಭತ್ತು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಜೋರಾಗಿ ಹೊಡೆದು, ದೃಢನಾದ ಪ್ರಾಗ್ಗ್ಂ ಲೇತಿಷನನ್ನು ನೂರರಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06109028a ತತಸ್ತು ಸಶರಂ ಚಾಪಂ ಸಾತ್ವತಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ|

06109028c ಕ್ಷುರಪ್ರೇಣ ಸುತೀಕ್ಷ್ಣೇನ ಚಿಚ್ಛೇದ ಕೃತಹಸ್ತವತ್||

ಆಗ ಹಸ್ತಪಳಗಿದ ಆ ಮಹಾತ್ಮನು ಸುತೀಕ್ಷ್ಣ ಕ್ಷುರಪ್ರದಿಂದ ಸಾತ್ವತನ ಚಾಪವನ್ನು ಬಾಣಗಳೊಂದಿಗೆ ಕತ್ತರಿಸಿದನು.

06109029a ಅಥಾನ್ಯದ್ಧನುರಾದಾಯ ಕೃತವರ್ಮಾ ವೃಕೋದರಂ|

06109029c ಆಜಘಾನ ಭ್ರುವೋರ್ಮಧ್ಯೇ ನಾರಾಚೇನ ಪರಂತಪ||

ಪರಂತಪ! ತಕ್ಷಣವೇ ಇನ್ನೊಂದು ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೃತವರ್ಮನು ನಾರಾಚದಿಂದ ವೃಕೋದರನನ್ನು ಹುಬ್ಬುಗಳ ನಡುವೆ ತಾಗುವಂತೆ ಹೊಡೆದನು.

06109030a ಭೀಮಸ್ತು ಸಮರೇ ವಿದ್ಧ್ವಾ ಶಲ್ಯಂ ನವಭಿರಾಯಸೈಃ|

06109030c ಭಗದತ್ತಂ ತ್ರಿಭಿಶ್ಚೈವ ಕೃತವರ್ಮಾಣಮಷ್ಟಭಿಃ||

06109031a ದ್ವಾಭ್ಯಾಂ ದ್ವಾಭ್ಯಾಂ ಚ ವಿವ್ಯಾಧ ಗೌತಮಪ್ರಭೃತೀನ್ರಥಾನ್|

ಭೀಮನಾದರೋ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಒಂಭತ್ತು ಆಯಸಗಳಿಂದ ಶಲ್ಯನನ್ನು

ಹೊಡೆದು ಭಗದತ್ತನನ್ನು ಮೂರರಿಂದಲೂ, ಕೃತವರ್ಮನನ್ನು
ಎಂಟರಿಂದಲೂ, ಎರೆಡೆರಡರಿಂದ ಗೌತಮರೇ ಮೊದಲಾದ ರಥರನ್ನು
ಹೊಡೆದನು.

06109031c ತೇ ತು ತಂ ಸಮರೇ ರಾಜನ್ವಿವ್ಯಧುನಿಶಿತೈಃ ಶರೈಃ||

06109032a ಸ ತಥಾ ಪೀಡ್ಯಮಾನೋಽಪಿ ಸರ್ವತಸ್ತೈರ್ಮಹಾರಥೈಃ|

06109032c ಮತ್ವಾ ತೃಣೇನ ತಾಂಸ್ತುಲ್ಯಾನ್ವಿಚಚಾರ ಗತವ್ಯಥಃ||

ರಾಜನ್! ಅವರು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ನಿಶಿತಶರಗಳಿಂದ
ಹೊಡೆದರು. ಸುತ್ತಲೂ ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಮಹಾರಥರಿಂದ
ಪೀಡಿತನಾದರೂ ಕೂಡ ಅವರನ್ನು ತೃಣಸಮಾನರೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ
ಭೀಮನು ವ್ಯಥೆಯಿಲ್ಲದೇ ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

06109033a ತೇ ಚಾಪಿ ರಥಿನಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಾ ಭೀಮಾಯ ನಿಶಿತಾಂ ಶರಾನ್|

06109033c ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸುರವ್ಯಗ್ರಾಃ ಶತಶೋಽಥ ಸಹಸ್ರಶಃ||

ಆ ರಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರೂ ಕೂಡ ಅವ್ಯಗ್ರರಾಗಿ ಭೀಮನ ಮೇಲೆ
ನೂರಾರು ಸಹಸ್ರಾರು ನಿಶಿತ ಶರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

06109034a ತಸ್ಯ ಶಕ್ತಿಂ ಮಹಾವೇಗಾಂ ಭಗದತ್ತೋ ಮಹಾರಥಃ|

06109034c ಚಿಕ್ಷೇಪ ಸಮರೇ ವೀರಃ ಸ್ವರ್ಣದಂಡಾಂ ಮಹಾಧನಾಂ||

06109035a ತೋಮರಂ ಸ್ಯಂಧವೋ ರಾಜಾ ಪಟ್ಟಿಶಂ ಚ ಮಹಾಭುಜಃ|

06109035c ಶತಘ್ನೀಂ ಚ ಕೃಪೋ ರಾಜಂ ಶರಂ ಶಲ್ಯಶ್ಚ ಸಂಯುಗೇ||

ಅವನ ಮೇಲೆ ವೀರ ಮಹಾರಥ ಭಗದತ್ತನು ಮಹಾವೇಗದ,

ಅವನು ಒಂಭತ್ತು ಕಂಕಪತ್ರಿಗಳಿಂದ ಶತಘ್ನಿಯನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿದನು ಮತ್ತು ಆ ಮಹಾಬಲನು ಮದ್ರಾಜನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದ ಶರವನ್ನೂ ಕತ್ತರಿಸಿ ರಣದಲ್ಲಿ ಭಗದತ್ತನು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಕೂಡಲೇ ಕತ್ತರಿಸಿದನು. ಹಾಗೆಯೇ ರಣಶ್ಲಾಘೀ ಭೀಮಸೇನನು ಇತರರ ಘೋರ ಶರಗಳು ಒಂದೊಂದನ್ನೂ ಮೂರು ಮೂರು ಸನ್ನತಪರ್ವ ಶರಗಳಿಂದ ತುಂಡರಿಸಿದನು. ಅವರೆಲ್ಲ ಮಹೇಷ್ಟಾಸರನ್ನೂ ಮೂರು ಮೂರು ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06109041a ತತೋ ಧನಂಜಯಸ್ತತ್ರ ವರ್ತಮಾನೇ ಮಹಾರಣೇ|

06109041c ಜಗಾಮ ಸ ರಥೇನಾಜೌ ಭೀಮಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮಹಾರಥಂ|

06109041e ನಿಘ್ನಂತಂ ಸಮರೇ ಶತ್ರುನ್ಯೋಧಯಾನಂ ಚ ಸಾಯಕೈಃ||

ಆಗ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಯೋಧರನ್ನು ಸಾಯಕಗಳಿಂದ ಸಂಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಾರಥ ಭೀಮನನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಮಹಾರಣವು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿಗೆ ಧನಂಜಯನು ರಥದಲ್ಲಿ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದನು.

06109042a ತೌ ತು ತತ್ರ ಮಹಾತ್ಮಾನೌ ಸಮೇತೌ ವೀಕ್ಷ್ಯ ಪಾಂಡವೌ|

06109042c ನಾಶಶಂಸುರ್ಜಯಂ ತತ್ರ ತಾವಕಾಃ ಪುರುಷರ್ಷಭ||

ಪುರುಷರ್ಷಭ! ಅಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಆ ವೀರ ಮಹಾತ್ಮ ಪಾಂಡವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ನೋಡಿ ನಿನ್ನವರು ಜಯದ ಆಸೆಯನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರು.

06109043a ಅಧಾರ್ಜುನೋ ರಣೇ ಭೀಷ್ಮಂ ಯೋಧಯನ್ವೈ ಮಹಾರಥಂ|

06109043c ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ನಿಧನಾಕಾಂಕ್ಷೀ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ಶಿಖಿಂಡಿನಂ||

06109044a ಆಸಸಾದ ರಣೇ ಯೋಧಾಂಸ್ತಾವಕಾನ್ದಶ ಭಾರತ|

06109044c ಯೇ ಸ್ಮ ಭೀಮಂ ರಣೇ ರಾಜನ್ಯೋಧಯಂತೋ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಾಃ||

06109044e ಬೀಭತ್ಸುಸ್ತಾನಥಾವಿದ್ಯದ್ಭೀಮಸ್ಯ ಪ್ರಿಯಕಾಮ್ಯಯಾ||

ರಾಜನ್! ಭಾರತ! ಭೀಷ್ಮನ ನಿಧನಾಕಾಂಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಶಿಖಿಂಡಿಯನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮಹಾರಥ ಭೀಷ್ಮನೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಬೀಭತ್ಸು ಅರ್ಜುನನು ರಣದಲ್ಲಿ ಭೀಮನು ನಿನ್ನವರಾದ ಯಾವ ಹತ್ತು ಯೋಧರೊಡನೆ ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದನೋ ಅವರನ್ನು ರಣದಲ್ಲಿ ಎದುರಿಸಿ, ಭೀಮನ ಹಿತವನ್ನು ಬಯಸಿ ಅವರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಹರಿಸಿದನು.

06109045a ತತೋ ದುರ್ಯೋಧನೋ ರಾಜಾ ಸುಶರ್ಮಾಣಮಚೋದಯತ್|

06109045c ಅರ್ಜುನಸ್ಯ ವಧಾರ್ಥಾಯ ಭೀಮಸೇನಸ್ಯ ಚೋಭಯೋಃ||

ಆಗ ರಾಜಾ ದುರ್ಯೋಧನನು ಅರ್ಜುನ ಭೀಮಸೇನರಿಬ್ಬರ ವಧೆಗಾಗಿ ಸುಶರ್ಮನನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸಿದನು.

06109046a ಸುಶರ್ಮನ್ಗಚ್ಛ ಶೀಘ್ರಂ ತ್ವಂ ಬಲೌಘೈಃ ಪರಿವಾರಿತಃ|

06109046c ಜಹಿ ಪಾಂಡುಸುತಾವೇತೌ ಧನಂಜಯವೃಕೋದರೌ||

“ಸುಶರ್ಮನ್! ಹೋಗು! ಸೇನೆಗಳಿಂದ ಪರಿವಾರಿತರಾಗಿರುವ ಅವರಿಬ್ಬರು ಪಾಂಡುಸುತ ಧನಂಜಯ-ವೃಕೋದರರನ್ನು ಕೊಲ್ಲು!”

06109047a ತಚ್ಚುತ್ವಾ ಶಾಸನಂ ತಸ್ಯ ತ್ರಿಗರ್ತಃ ಪ್ರಸ್ಥಲಾಧಿಪಃ|

06109047c ಅಭಿದ್ರುತ್ಯ ರಣೇ ಭೀಮಮರ್ಜುನಂ ಚೈವ ಧನ್ವಿನೌ||

06109048a ರಥೈರನೇಕಸಾಹಸೈಃ ಪರಿವವ್ರೇ ಸಮಂತತಃ|

06109048c ತತಃ ಪ್ರವವೃತೇ ಯುದ್ಧಮರ್ಜುನಸ್ಯ ಪರೈಃ ಸಹ||

ಅವನ ಆ ಶಾಸನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಪ್ರಸ್ಥಲಾಧಿಪ ತ್ರಿಗರ್ತನು ರಣದಲ್ಲಿ ಧನ್ವಿ
ಭೀಮಾರ್ಜುನರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಅನೇಕ ಸಾವಿರ ರಥಗಳಿಂದ
ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆದನು. ಆಗ ಶತ್ರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಅರ್ಜುನನ
ಯುದ್ಧವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮ ವಧ ಪರ್ವಣಿ
ಭೀಮಪರಾಕ್ರಮೇ ನವಾಧಿಕಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ವಧ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಮಪರಾಕ್ರಮ ಎನ್ನುವ ನೂರಾಒಂಭತ್ತನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೧೦

ಭೀಮಾರ್ಜುನರ ಪರಾಕ್ರಮ (೧-೪೬).

06110001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06110001a ಅರ್ಜುನಸ್ತು ರಣೇ ಶಲ್ಯಂ ಯತಮಾನಂ ಮಹಾರಥಂ|

06110001c ಚಾದಯಾಮಾಸ ಸಮರೇ ಶರೈಃ ಸನ್ನತಪರ್ವಭಿಃ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ರಣದಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನಾದರೋ ಸಮರದಲ್ಲಿ
ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಾರಥ ಶಲ್ಯನನ್ನು ಸನ್ನತಪರ್ವ ಶರಗಳಿಂದ

ಹೊಡೆದನು.

06110002a ಸುಶರ್ಮಾಣಂ ಕೃಪಂ ಚೈವ ತ್ರಿಭಿಸ್ತ್ರಿಭಿರವಿಧ್ಯತ|

06110002c ಪ್ರಾಗ್ಜ್ಞೋತಿಷಂ ಚ ಸಮರೇ ಸ್ಯಂಧವಂ ಚ ಜಯದ್ರಥಂ||

06110003a ಚಿತ್ರಸೇನಂ ವಿಕರ್ಣಂ ಚ ಕೃತವರ್ಮಾಣಮೇವ ಚ|

06110003c ದುರ್ಮರ್ಷಣಂ ಚ ರಾಜೇಂದ್ರ ಆವಂತ್ಯೌ ಚ ಮಹಾರಥೌ||

06110004a ಏಕೈಕಂ ತ್ರಿಭಿರಾನರ್ಚತ್ಕಂಕಬರ್ಹಿಣವಾಜಿತೈಃ|

06110004c ಶರೈರತಿರಥೋ ಯುದ್ಧೇ ಪೀಡಯನ್ವಾಹಿನೀಂ ತವ||

ರಾಜೇಂದ್ರ! ಸುಶರ್ಮನನ್ನೂ ಕೃಪನನ್ನೂ ಮೂರು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು. ಸಮರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಗ್ಜ್ಞೋತಿಷನನ್ನು, ಸ್ಯಂಧವ ಜಯದ್ರಥನನ್ನು, ಚಿತ್ರಸೇನನನ್ನು, ವಿಕರ್ಣನನ್ನು, ಕೃತವರ್ಮನನ್ನು ಕೂಡ, ದುರ್ಮರ್ಷಣನನ್ನು, ಮತ್ತು ಅವಂತಿಯ ಮಹಾರಥರೀವರನ್ನು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರನ್ನೂ ಮೂರು ಮೂರು ಕಂಕಬರ್ಹಿಣ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದು ಆ ಅತಿರಥನು ನಿನ್ನ ವಾಹಿನಿಯನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪೀಡಿಸಿದನು.

06110005a ಜಯದ್ರಥೋ ರಣೇ ಪಾರ್ಥಂ ಭಿತ್ತ್ವಾ ಭಾರತ ಸಾಯಕೈಃ|

06110005c ಭೀಮಂ ವಿವ್ಯಾಧ ತರಸಾ ಚಿತ್ರಸೇನರಥೇ ಸ್ಥಿತಃ||

ಭಾರತ! ರಣದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಸೇನರಥದಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಜಯದ್ರಥನು ಪಾರ್ಥನನ್ನು ಸಾಯಕಗಳಿಂದ ಭೇದಿಸಿ, ತಕ್ಷಣವೇ ಭೀಮನನ್ನು ಹೊಡೆದನು.

06110006a ಶಲ್ಯಶ್ಚ ಸಮರೇ ಜಿಷ್ಣುಂ ಕೃಪಶ್ಚ ರಥಿನಾಂ ವರಃ|

06110006c ವಿವ್ಯಧಾತೇ ಮಹಾಬಾಹುಂ ಬಹುಧಾ ಮರ್ಮಭೇದಿಭಿಃ||

ಸಮರದಲ್ಲಿ ಶಲ್ಯ ಮತ್ತು ರಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೃಪರು ಮಹಾಬಾಹು ಜಿಷ್ಣುವನ್ನು ಅನೇಕ ಮರ್ಮಭೇದಿಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದರು.

06110007a ಚಿತ್ರಸೇನಾದಯಶ್ಚೈವ ಪುತ್ರಾಸ್ತವ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06110007c ಪಂಚಭಿಃ ಪಂಚಭಿಸ್ತೂರ್ಣಂ ಸಂಯುಗೇ ನಿಶಿತೈಃ ಶರೈಃ|

06110007e ಆಜಘ್ನುರರ್ಜುನಂ ಸಂಖ್ಯೇ ಭೀಮಸೇನಂ ಚ ಮಾರಿಷ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಚಿತ್ರಸೇನನೇ ಮೊದಲಾದ ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಕೂಡ ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಬೇಗನೇ ಐದು ಐದು ನಿಶಿತ ಶರಗಳಿಂದ ಅರ್ಜುನ ಮತ್ತು ಭೀಮಸೇನರನ್ನು ಹೊಡೆದರು.

06110008a ತೌ ತತ್ರ ರಥಿನಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠೌ ಕೌಂತೇಯೌ ಭರತರ್ಷಭೌ|

06110008c ಅಪೀಡಯೇತಾಂ ಸಮರೇ ತ್ರಿಗರ್ತಾನಾಂ ಮಹದ್ಬಲಂ||

ಅಲ್ಲಿ ರಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಆ ಇಬ್ಬರು ಕೌಂತೇಯ ಭರತರ್ಷಭರೂ ಸಮರದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಗರ್ತರ ಮಹಾಬಲವನ್ನು ಪೀಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

06110009a ಸುಶರ್ಮಾಪಿ ರಣೇ ಪಾರ್ಥಂ ವಿದ್ಧ್ವಾ ಬಹುಭಿರಾಯಸೈಃ|

06110009c ನನಾದ ಬಲವನ್ನಾದಂ ನಾದಯನ್ವೈ ನಭಸ್ತಲಂ||

ಸುಶರ್ಮನೂ ಕೂಡ ರಣದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಥನನ್ನು ಅನೇಕ ರಾಯಸಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದು ನಭಸ್ತಲವನ್ನೂ ಮೊಳಗಿಸುತ್ತಾ ಮಹಾ ಕೂಗನ್ನು ಕೂಗಿದನು.

06110010a ಅನ್ಯೇ ಚ ರಥಿನಃ ಶೂರಾ ಭೀಮಸೇನಧನಂಜಯೌ|

06110010c ವಿವ್ಯಧುರ್ನಿಶಿತೈರ್ಬಾಣೈ ರುಕ್ಮಪುಂಖೈರಜಿಹ್ಮಗೈಃ||

ಅನ್ಯ ಶೂರ ರಥಿಗಳೂ ಭೀಮಸೇನ ಧನಂಜಯರನ್ನು ರುಕ್ಮಪುಂಖಿ,
ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ, ನಿಶಿತ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದರು.

06110011a ತೇಷಾಂ ತು ರಥಿನಾಂ ಮಧ್ಯೇ ಕೌಂತೇಯೌ ರಥಿನಾಂ ವರೌ|

06110011c ಕ್ರೀಡಮಾನೌ ರಥೋದಾರೌ ಚಿತ್ರರೂಪೌ ವ್ಯರೋಚತಾಂ|

06110011e ಆಮಿಷೇಪ್ಸೂ ಗವಾಂ ಮಧ್ಯೇ ಸಿಂಹಾವಿವ ಬಲೋತ್ಕಟೌ||

ಆ ರಥಿಗಳ ಮಧ್ಯೆ ರಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ, ರಥೋದಾರರಾದ,
ಚಿತ್ರರೂಪರಾದ ಕೌಂತೇಯರಿಬ್ಬರೂ ಗೋವುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಬಲೋತ್ಕಟ
ಸಿಂಹಗಳಂತೆ ಆಸೆತೋರಿಸಿ ಆಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

06110012a ಚಿತ್ವಾ ಧನೂಂಷಿ ವೀರಾಣಾಂ ಶರಾಂಶ್ಚ ಬಹುಧಾ ರಣೇ|

06110012c ಪಾತಯಾಮಾಸತುರ್ವೀರೌ ಶಿರಾಂಸಿ ಶತಶೋ ನೃಣಾಂ||

ಆ ಇಬ್ಬರು ವೀರರು ರಣದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವೀರರ ಧನುಸ್ಸುಗಳನ್ನೂ
ಶಿರಗಳನ್ನೂ ತುಂಡರಿಸಿ, ನೂರಾರು ನರರ ಶಿರಗಳನ್ನೂ
ಕಡಿದುರುಳಿಸಿದರು.

06110013a ರಥಾಶ್ಚ ಬಹವೋ ಭಗ್ನಾ ಹಯಾಶ್ಚ ಶತಶೋ ಹತಾಃ|

06110013c ಗಜಾಶ್ಚ ಸಗಜಾರೋಹಾಃ ಪೇತುರುವ್ಯಾಫಂ ಮಹಾಮೃಧೇ||

ಆ ಮಹಾಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ರಥಗಳು ತುಂಡಾದವು. ನೂರಾರು

ಕುದುರೆಗಳು ಹತವಾದವು. ಗಜಾರೋಹರೊಂದಿಗೆ ಗಜಗಳು
ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿದವು.

06110014a ರಥಿನಃ ಸಾದಿನಶ್ಚೈವ ತತ್ರ ತತ್ರ ನಿಸೂದಿತಾಃ|

06110014c ದೃಶ್ಯಂತೇ ಬಹುಧಾ ರಾಜನ್ವೇಷ್ಟಮಾನಾಃ ಸಮಂತತಃ||

ರಾಜನ್! ಅನೇಕ ರಥಿಗಳು, ಅಶ್ವಾರೋಹಿಗಳು ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ
ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಬಿದ್ದಿರುವುದು ಕಂಡಿತು.

06110015a ಹತೈರ್ಗಜಪದಾತ್ಯೋಘೈರ್ವಾ ಜಿಭಿಶ್ಚ ನಿಸೂದಿತೈಃ|

06110015c ರಥೈಶ್ಚ ಬಹುಧಾ ಭಗ್ನೈಃ ಸಮಾಸ್ತೀರ್ಯತ ಮೇದಿನೀ||

ಹತರಾದ ಗಜ ಪದಾತಿಗಳಿಂದ, ಸಂಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕುದುರೆಗಳ
ಸಮೂಹಗಳಿಂದ, ಭಗ್ನವಾಗಿದ್ದ ಅನೇಕ ರಥಗಳಿಂದ ಮೇದಿನಿಯು
ತುಂಬಿಹೋಗಿತ್ತು.

06110016a ಚತ್ರೈಶ್ಚ ಬಹುಧಾ ಚಿನ್ವೈರ್ಧ್ವಜೈಶ್ಚ ವಿನಿಪಾತಿತೈಃ|

06110016c ಅಂಕುಶೈರಪವಿದ್ಧೈಶ್ಚ ಪರಿಸ್ತೋಮೈಶ್ಚ ಭಾರತ||

06110017a ಕೇಯೂರೈರಂಗದೈರ್ಹಾರೈ ರಾಂಕವೈರ್ಮೃದಿತೈಸ್ತಥಾ|

06110017c ಉಷ್ಣೀಷೈರಪವಿದ್ಧೈಶ್ಚ ಚಾಮರವ್ಯಜನೈರಪಿ||

06110018a ತತ್ರ ತತ್ರಾಪವಿದ್ಧೈಶ್ಚ ಬಾಹುಭಿಶ್ಚಂದನೋಕ್ಷಿತೈಃ|

06110018c ಊರುಭಿಶ್ಚ ನರೇಂದ್ರಾಣಾಂ ಸಮಾಸ್ತೀರ್ಯತ ಮೇದಿನೀ||

ಭಾರತ! ಹರಿದು ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಅನೇಕ ಬಣ್ಣಗಳ ಧ್ವಜಗಳಿಂದ,
ಚತ್ರಗಳಿಂದ, ಅಂಕುಶಗಳಿಂದ, ಪರಿಸ್ತೋಮಗಳಿಂದ, ಚಿನ್ನದ

ಕೇಯೂರ-ಅಂಗದ- ಹಾರಗಳಿಂದ, ಉಷ್ಣೀಷ-ಅಪವಿದ್ಧಗಳಿಂದ,
ಚಾಮರ-ವ್ಯಜನಗಳಿಂದ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ನರೇಂದ್ರರ ತುಂಡಾದ
ಬಾಹುಗಳಿಂದ, ಹೊಟ್ಟೆ-ತೊಡೆಗಳಿಂದ ಮೇದಿನಿಯು ಹರಡಿ
ಹೋಗಿತ್ತು.

06110019a ತತ್ರಾದ್ಭುತಮಪಶ್ಯಾಮ ರಣೇ ಪಾರ್ಥಸ್ಯ ವಿಕ್ರಮಂ|

06110019c ಶರೈಃ ಸಂವಾರ್ಯ ತಾನ್ವೀರಾನ್ನಿಜಘಾನ ಬಲಂ ತವ||

ಅಲ್ಲಿ ರಣದಲ್ಲಿ ಶರಗಳನ್ನು ತೂರಿ ನಿನ್ನ ಬಲದಲ್ಲಿರುವ ವೀರರನ್ನು
ಸಂಹರಿಸುತ್ತಿರುವ ಪಾರ್ಥನ ಅದ್ಭುತ ವಿಕ್ರಮವನ್ನು ನೋಡಿದೆವು.

06110020a ಪುತ್ರಸ್ತು ತವ ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಭೀಮಾರ್ಜುನಸಮಾಗಮಂ|

06110020c ಗಾಂಗೇಯಸ್ಯ ರಥಾಭ್ಯಾಶಂ ಉಪಜಗ್ಮೀ ಮಹಾಭಯೇ||

ಭೀಮಾರ್ಜುನರ ಸಮಾಗಮವನ್ನು ನೋಡಿ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರಾದರೋ
ಮಹಾಭಯದಿಂದ ಗಾಂಗೇಯನ ರಥದ ಹಿಂದೆ ಹೋಗಿ
ಅಡಗಿಕೊಂಡರು.

06110021a ಕೃಪಶ್ಚ ಕೃತವರ್ಮಾ ಚ ಸೈಂಧವಶ್ಚ ಜಯದ್ರಥಃ|

06110021c ವಿಂದಾನುವಿಂದಾವಾವಂತ್ಯಾವಾಜಗ್ಮುಃ ಸಂಯುಗಂ ತದಾ||

ಕೃಪ, ಕೃತವರ್ಮ, ಸೈಂಧವ ಜಯದ್ರಥ, ಅವಂತಿಯ
ವಿಂದಾನುವಿಂದರು ಸಂಯುಗದಿಂದ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಲಿಲ್ಲ.

06110022a ತತೋ ಭೀಮೋ ಮಹೇಷ್ವಾಸಃ ಫಲ್ಗುನಶ್ಚ ಮಹಾರಥಃ|

06110022c ಕೌರವಾಣಾಂ ಚಮೂಂ ಘೋರಾಂ ಭೃಶಂ ದುದ್ರುವತೂ ರಣೇ||

ಆಗ ಮಹೇಷ್ವಾಸ ಭೀಮ ಮತ್ತು ಮಹಾರಥ ಫಲ್ಲನರು ಕೌರವರ ಘೋರ ಸೇನೆಯನ್ನು ರಣದಲ್ಲಿ ನಾಶಗೊಳಿಸತೊಡಗಿದರು.

06110023a ತತೋ ಬರ್ಹಿಣವಾಜಾನಾಮಯುತಾನ್ಯರ್ಬುದಾನಿ ಚ|

06110023c ಧನಂಜಯರಥೇ ತೂರ್ಣಂ ಪಾತಯಂತಿ ಸ್ಮ ಸಂಯುಗೇ||

ಆಗ ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ತಕ್ಷಣವೇ ರಾಜರು ಹತ್ತುಸಾವಿರ ಲಕ್ಷಗಟ್ಟಲೆ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಧನಂಜಯನ ರಥದಮೇಲೆ ಸುರಿದರು.

06110024a ತತಸ್ತಾಂ ಶರಜಾಲೇನ ಸನ್ನಿವಾಯ್ ಮಹಾರಥಾನ್|

06110024c ಪಾರ್ಥಃ ಸಮಂತಾತ್ಸಮರೇ ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ಮೃತ್ಯುವೇ||

ಆಗ ಆ ಶರಜಾಲಗಳನ್ನು ತಡೆದು ಪಾರ್ಥನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವ ಮಹಾರಥರನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೇ ಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು.

06110025a ಶಲ್ಯಸ್ತು ಸಮರೇ ಜಿಷ್ಣುಂ ಕ್ರೀಡನ್ನಿವ ಮಹಾರಥಃ|

06110025c ಆಜಘಾನೋರಸಿ ಕ್ರುದ್ಧೋ ಭಲ್ಯೈಃ ಸನ್ನತಪರ್ವಭಿಃ||

ಸಮರದಲ್ಲಿ ಆಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಮಹಾರಥ ಶಲ್ಯನು ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಭಲ್ಲ ಮತ್ತು ಸನ್ನತಪರ್ವಗಳಿಂದ ಜಿಷ್ಣುವಿನ ಎದೆಗೆ ಹೊಡೆದು ಗಾಯಗೊಳಿಸಿದನು.

06110026a ತಸ್ಯ ಪಾರ್ಥೋ ಧನುಶ್ಚಿತ್ವಾ ಹಸ್ತಾವಾಪಂ ಚ ಪಂಚಭಿಃ|

06110026c ಅಧೈನಂ ಸಾಯಕೈಸ್ತೀಕ್ಷ್ಣೈರ್ಭೃಶಂ ವಿವ್ಯಾಧ ಮರ್ಮಣಿ||

ಪಾರ್ಥನು ಐದು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಅವನ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಮತ್ತು ಹಸ್ತಾವಾಪವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ, ತೀಕ್ಷ್ಣ ಸಾಯಕಗಳಿಂದ ಜೋರಾಗಿ ಅವನ ಮರ್ಮಗಳಿಗೆ ಹೊಡೆದನು.

06110027a ಅಥಾನ್ಯಧ್ಧನುರಾದಾಯ ಸಮರೇ ಭಾರಸಾಧನಂ|

06110027c ಮದ್ರೇಶ್ವರೋ ರಣೇ ಜಿಷ್ಣುಂ ತಾಡಯಾಮಾಸ ರೋಷಿತಃ||

06110028a ತ್ರಿಭಿಃ ಶರೈರ್ಮಹಾರಾಜ ವಾಸುದೇವಂ ಚ ಪಂಚಭಿಃ|

06110028c ಭೀಮಸೇನಂ ಚ ನವಭಿರ್ಬಾಹ್ವೋರುರಸಿ ಚಾರ್ಪಯತ್||

ಮದ್ರೇಶ್ವರನು ಇನ್ನೊಂದು ಭಾರಸಾಧನ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ರಣದಲ್ಲಿ ರೋಷಿತನಾಗಿ ಮೂರು ಶರಗಳಿಂದ ಜಿಷ್ಣುವನ್ನೂ, ಐದರಿಂದ ವಾಸುದೇವನನ್ನೂ, ಒಂಭತ್ತು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಭೀಮಸೇನನ ಭುಜ-ತೊಡೆಗಳಿಗೆ ಹೊಡೆದನು.

06110029a ತತೋ ದ್ರೋಣೋ ಮಹಾರಾಜ ಮಾಗಧಶ್ಚ ಮಹಾರಥಃ|

06110029c ದುರ್ಯೋಧನಸಮಾದಿಷ್ಟೌ ತಂ ದೇಶಮುಪಜಗ್ಮತುಃ||

06110030a ಯತ್ರ ಪಾರ್ಥೋ ಮಹಾರಾಜ ಭೀಮಸೇನಶ್ಚ ಪಾಂಡವಃ|

06110030c ಕೌರವ್ಯಸ್ಯ ಮಹಾಸೇನಾಂ ಜಘ್ನತುಸ್ತೌ ಮಹಾರಥೌ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಆಗ ಮಹಾರಥ ದ್ರೋಣ ಮಾಗಧರು

ದುರ್ಯೋಧನನ್ನೊಡಗೂಡಿ ಎಲ್ಲಿ ಮಹಾರಥ ಪಾರ್ಥ ಮತ್ತು

ಪಾಂಡವ ಭೀಮಸೇನರು ಕೌರವ ಮಹಾಸೇನೆಯನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತಿರುವ

ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದರು.

06110031a ಜಯತ್ಸೇನಸ್ತು ಸಮರೇ ಭೀಮಂ ಭೀಮಾಯುಧಂ ಯುವಾ|

06110031c ವಿವ್ಯಾಧ ನಿಶಿತೈರ್ಬಾಣೈರಷ್ಟಭಿರ್ಭರತರ್ಷಭ||

ಭರತರ್ಷಭ ! ಯುವಕ ಜಯತ್ಸೇನನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಭೀಮಾಯುಧ
ಭೀಮನನ್ನು ಎಂಟು ನಿಶಿತ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06110032a ತಂ ಭೀಮೋ ದಶಭಿರ್ವಿದ್ಧ್ವಾ ಪುನರ್ವಿವ್ಯಾಧ ಸಪ್ತಭಿಃ|

06110032c ಸಾರಥಿಂ ಚಾಸ್ಯ ಭಲ್ಲೀನ ರಥನೀಡಾದಪಾಹರತ್||

ಅವನನ್ನು ಭೀಮನು ಹತ್ತು ಭಲ್ಲಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದು ಪುನಃ ಏಳರಿಂದ
ಹೊಡೆದನು. ಮತ್ತು ಅವನ ಸಾರಥಿಯನ್ನು ಭಲ್ಲದಿಂದ ಹೊಡೆದು
ರಥನೀಡದಿಂದ ಉರುಳಿಸಿದನು.

06110033a ಉದ್ಭ್ರಾಂತೈಸ್ತುರಗೈಃ ಸೋಽಥ ದ್ರವಮಾಣೈಃ ಸಮಂತತಃ|

06110033c ಮಾಗಧೋಽಪಹೃತೋ ರಾಜಾ ಸರ್ವಸೈನ್ಯಸ್ಯ ಪಶ್ಯತಃ||

ರಾಜಾ ! ಉದ್ಭ್ರಾಂತ ಕುದುರೆಗಳು ಎಲ್ಲಕಡೆ ಓಡುತ್ತಾ ಎಲ್ಲ ಸೈನ್ಯಗಳು
ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಮಾಗಧನನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋದವು.

06110034a ದ್ರೋಣಸ್ತು ವಿವರಂ ಲಬ್ಧ್ವಾ ಭೀಮಸೇನಂ ಶಿಲೀಮುಖೈಃ|

06110034c ವಿವ್ಯಾಧ ಬಾಣೈಃ ಸುಶಿತೈಃ ಪಂಚಷಷ್ಠ್ಯಾ ತಮಾಯಸೈಃ||

ದ್ರೋಣನು ಅಂತರವನ್ನು ಪಡೆದು ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ಅರವತ್ತೈದು
ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹರಿತಮಾಡಿದ ಆಯಸಗಳ ಶಿಲೀಮುಖ ಬಾಣಗಳಿಂದ
ಹೊಡೆದನು.

06110035a ತಂ ಭೀಮಃ ಸಮರಶ್ಲಾಘೀ ಗುರುಂ ಪಿತೃಸಮಂ ರಣೇ|

06110035c ವಿವ್ಯಾಧ ನವಭಿರ್ಭಲ್ವೈಸ್ತಥಾ ಷಷ್ಠ್ಯಾ ಚ ಭಾರತ||

ಭಾರತ ! ಪಿತೃಸಮನಾದ ಗುರುವನ್ನು ರಣದಲ್ಲಿ ಸಮರಶ್ಲಾಘೀ ಭೀಮನು ಒಂಭತ್ತು ಭಲ್ಲಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ನಂತರ ಅರವತ್ತರಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06110036a ಅರ್ಜುನಸ್ತು ಸುಶರ್ಮಾಣಂ ವಿದ್ಧ್ವಾ ಬಹುಭಿರಾಯಸೈಃ|

06110036c ವ್ಯಧಮತ್ತಸ್ಯ ತತ್ಸೈನ್ಯಂ ಮಹಾಭ್ರಾಣಿ ಯಥಾನಿಲಃ||

ಅರ್ಜುನನಾದರೋ ಸುಶರ್ಮನನ್ನು ಅನೇಕ ಆಯಸಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದು ಗಾಳಿಯು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮೋಡಗಳನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಅವನ ಸೇನೆಯನ್ನು ಚದುರಿಸಿದನು.

06110037a ತತೋ ಭೀಷ್ಮಶ್ಚ ರಾಜಾ ಚ ಸೌಬಲಶ್ಚ ಬೃಹದ್ಬಲಃ|

06110037c ಅಭ್ಯದ್ರವಂತ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಾ ಭೀಮಸೇನಧನಂಜಯೌ||

ಆಗ ರಾಜ ಭೀಷ್ಮ, ಸೌಬಲ ಮತ್ತು ಬೃಹದ್ಬಲರು ಭೀಮಸೇನ-ಧನಂಜಯರನ್ನು ಧಾವಿಸಿ ಎದುರಿಸಿದರು.

06110038a ತಥೈವ ಪಾಂಡವಾಃ ಶೂರಾ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಶ್ಚ ಪಾರ್ಷತಃ|

06110038c ಅಭ್ಯದ್ರವನ್ನಣೇ ಭೀಷ್ಮಂ ವ್ಯಾದಿತಾಸ್ಯಮಿವಾಂತಕಂ||

ಆಗ ಅಂತಕನು ಬಾಯಿಕಳೆದಿರುವಂತಿರುವ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ರಣದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವ ಶೂರರೂ ಪಾರ್ಷತ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನೂ ಎದುರಿಸಿದರು.

06110039a ಶಿಖಿಂಡೀ ತು ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಭಾರತಾನಾಂ ಪಿತಾಮಹಂ|

06110039c ಅಭ್ಯದ್ರವತ ಸಂಹೃಷ್ಣೋ ಭಯಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಯತವ್ರತಂ||

ಶಿಖಿಂಡಿಯಾದರೋ ಸಂಹೃಷ್ಣನಾಗಿ ಭಯವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಭಾರತರ ಪಿತಾಮಹ ಯತವ್ರತನನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿ ಎದುರಿಸಿದನು.

06110040a ಯುಧಿಷ್ಠಿರಮುಖಾಃ ಪಾರ್ಥಾಃ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ಶಿಖಿಂಡಿನಂ|

06110040c ಅಯೋಧಯನ್ರಣೇ ಭೀಷ್ಮಂ ಸಂಹತಾಃ ಸಹ ಸೃಂಜಯೈಃ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಪ್ರಮುಖರಾದ ಪಾರ್ಥರು ಸೃಂಜಯರೊಡನೆ ಶಿಖಿಂಡಿಯನ್ನು ಮುಂದಿರಿಸಿಕೊಂಡು ರಣದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದರು.

06110041a ತಥೈವ ತಾವಕಾಃ ಸರ್ವೇ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ಯತವ್ರತಂ|

06110041c ಶಿಖಿಂಡಿಪ್ರಮುಖಾನ್ಪಾರ್ಥಾನ್ಯೋಧಯಂತಿ ಸ್ಮ ಸಂಯುಗೇ||

ಹಾಗೆಯೇ ನಿನ್ನವರೆಲ್ಲರೂ ಯತವ್ರತನನ್ನು ಮುಂದಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಶಿಖಿಂಡಿಪ್ರಮುಖ ಪಾರ್ಥರೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದರು.

06110042a ತತಃ ಪ್ರವವೃತೇ ಯುದ್ಧಂ ಕೌರವಾಣಾಂ ಭಯಾವಹಂ|

06110042c ತತ್ರ ಪಾಂಡುಸುತೈಃ ಸಾರ್ಥಂ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ವಿಜಯಂ ಪ್ರತಿ||

ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನ ವಿಜಯಕ್ಕಾಗಿ ಪಾಂಡುಸುತರೊಂದಿಗೆ ಕೌರವರ ಭಯಾವಹ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು.

06110043a ತಾವಕಾನಾಂ ರಣೇ ಭೀಷ್ಮೋ ಗ್ಲಹ ಆಸೀದ್ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06110043c ತತ್ರ ಹಿ ದ್ಯೂತಮಾಯಾತಂ ವಿಜಯಾಯೇತರಾಯ ವಾ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ರಣದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನು ನಿನ್ನವರ ಪಣವಾದನು. ಏಕೆಂದರೆ
ಅಲ್ಲಿ ವಿಜಯ ಅಥವಾ ಸೋಲಿನ ದ್ಯೂತವು ನಡೆದಿತ್ತು.

06110044a ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನೋ ಮಹಾರಾಜ ಸರ್ವಸೈನ್ಯಾನ್ಯಚೋದಯತ್|

06110044c ಅಭಿದ್ರವತ ಗಾಂಗೇಯಂ ಮಾ ಭೈಷ್ಠ್ಯ ನರಸತ್ತಮಾಃ||

ಮಹಾರಾಜ! ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನು ಸರ್ವ ಸೇನೆಗಳನ್ನೂ “ನರಸತ್ತಮರೇ!
ಗಾಂಗೇಯನನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿ! ಭಯಪಡಬೇಡಿ!” ಎಂದು
ಹುರಿದುಂಬಿಸಿದನು.

06110045a ಸೇನಾಪತಿವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ವರೂಢಿನೀ|

06110045c ಭೀಷ್ಮಮೇವಾಭ್ಯಯಾತ್ಕೂರ್ಣಂ ಪ್ರಾಣಾಂಸ್ತುಕ್ತ್ವಾ ಮಹಾಹವೇ||

ಸೇನಾಪತಿಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ತಕ್ಷಣವೇ ಪಾಂಡವರ ಸೇನೆಯು
ಮಹಾಹವದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನೂ ತೊರೆದು ಭೀಷ್ಮನ ಮೇಲೆರಗಿತು.

06110046a ಭೀಷ್ಮೋಽಪಿ ರಥಿನಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಪ್ರತಿಜಗ್ರಾಹ ತಾಂ ಚಮೂಂ|

06110046c ಆಪತಂತೀಂ ಮಹಾರಾಜ ವೇಲಾಮಿವ ಮಹೋದಧಿಃ||

ಮಹಾರಾಜ! ರಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಭೀಷ್ಮನೂ ಕೂಡ ಮೇಲೆ
ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ಆ ಸೇನೆಯನ್ನು ಮಹಾಸಾಗರವನ್ನು ಖಂಡವು ಹೇಗೋ
ಹಾಗೆ ತಡೆ ಹಿಡಿದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ

ಭೀಮಾರ್ಜುನಪರಾಕ್ರಮೇ ದಶಾಧಿಕಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಮಾರ್ಜುನಪರಾಕ್ರಮ ಎನ್ನುವ ನೂರಾಹತ್ತನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

ರಣದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಬೇಗನೆ ತನ್ನ ವಧೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು
ಇಚ್ಛಿಸಿ, ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಮಾನವಶ್ರೇಷ್ಠರನ್ನು ಇನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬಾರದೆಂದು
ಆಲೋಚಿಸಿ ಭೀಷ್ಮನು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಿಗೆ ತನ್ನನ್ನು ವಧಿಸಲು
ಆದೇಶವಿತ್ತುದು (೧-೧೫). ಶಿಖಂಡಿಯನ್ನೂ ಧನಂಜಯನನ್ನೂ
ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಕೆಡುವಲು ಪರಮ ಯತ್ನದಲ್ಲಿ
ತೊಡಗಿದುದು (೧೬-೪೩).

06111001 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ|

06111001a ಕಥಂ ಶಾಂತನವೋ ಭೀಷ್ಮೋ ದಶಮೇಽಹನಿ ಸಂಜಯ|

06111001c ಅಯುಧ್ಯತ ಮಹಾವೀರ್ಯೈಃ ಪಾಂಡವೈಃ ಸಹಸೃಂಜಯೈಃ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಸಂಜಯ! ಹತ್ತನೆಯ ದಿನ ಶಾಂತನವ
ಭೀಷ್ಮನು ಸೃಂಜಯರೊಂದಿಗಿದ್ದ ಮಾಹಾವೀರ ಪಾಂಡವರೊಂದಿಗೆ
ಹೇಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದನು?

06111002a ಕುರವಶ್ಚ ಕಥಂ ಯುದ್ಧೇ ಪಾಂಡವಾನ್ಪ್ರತ್ಯವಾರಯನ್|

06111002c ಆಚಕ್ಷ್ವ ಮೇ ಮಹಾಯುದ್ಧಂ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯಾಹವಶೋಭಿನಃ||

ಕುರುಗಳೂ ಕೂಡ ಪಾಂಡವರನ್ನು ತಡೆದು ಹೇಗೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದರು?
ಆಹವಶೋಭಿ ಭೀಷ್ಮನ ಮಹಾಯುದ್ಧದ ಕುರಿತು ನನಗೆ ಹೇಳು.”

06111003 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06111003a ಕುರವಃ ಪಾಂಡವೈಃ ಸಾರ್ಥಂ ಯಥಾಯುಧ್ಯಂತ ಭಾರತ|

06111003c ಯಥಾ ಚ ತದಭೂದ್ಯುದ್ಧಂ ತತ್ತೇ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಶೃಣ್ವತಃ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಭಾರತ! ಪಾಂಡವರೊಂದಿಗೆ ಕೌರವರು
ಹೇಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದರು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಆ ಯುದ್ಧವು ನಡೆದಹಾಗೆ
ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳಬೇಕು.

06111004a ಪ್ರೇಷಿತಾಃ ಪರಲೋಕಾಯ ಪರಮಾಸ್ತ್ರೈಃ ಕಿರೀಟಿನಾ|

06111004c ಅಹನ್ಯಹನಿ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಾಸ್ತಾವಕಾನಾಂ ರಥವ್ರಜಾಃ||

ಅನುದಿನವೂ ಕಿರೀಟಿಯು ನಿನ್ನವರ ಮಹಾರಥರನ್ನು
ಪರಮಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

06111005a ಯಥಾಪ್ರತಿಜ್ಞಂ ಕೌರವ್ಯಃ ಸ ಚಾಪಿ ಸಮಿತಿಂಜಯಃ|

06111005c ಪಾರ್ಥಾನಾಮಕರೋದ್ಭೀಷ್ಮಃ ಸತತಂ ಸಮಿತಿಕ್ಷಯಂ||

ಕೌರವ್ಯ ಸಮಿತಿಂಜಯ ಭೀಷ್ಮನೂ ಕೂಡ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡಿದಂತೆ
ಸತತವಾಗಿ ಪಾಂಡವರ ಸೇನಾನಾಶವನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

06111006a ಕುರುಭಿಃ ಸಹಿತಂ ಭೀಷ್ಮಂ ಯುಧ್ಯಮಾನಂ ಮಹಾರಥಂ|

06111006c ಅರ್ಜುನಂ ಚ ಸಪಾಂಚಾಲ್ಯಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸಂಶಯಿತಾ ಜನಾಃ||

ಕುರುಗಳ ಸಹಿತ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಮಹಾರಥ ಭೀಷ್ಮ ಮತ್ತು ಪಾಂಚಾಲರನ್ನು ಸೇರಿ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಅರ್ಜುನನ್ನು ನೋಡಿ ಜನರು ಸಂಶಯಪಟ್ಟರು.

06111007a ದಶಮೇಽಹನಿ ತಸ್ಮಿಂಸ್ತು ಭೀಷ್ಮಾರ್ಜುನಸಮಾಗಮೇ|

06111007c ಅವರ್ತತ ಮಹಾರೌದ್ರಃ ಸತತಂ ಸಮಿತಿಕ್ಷಯಃ||

ಆ ಹತ್ತನೆಯ ದಿವಸವಾದರೋ ಭೀಷ್ಮಾರ್ಜುನರ ಸಮಾಗಮದಲ್ಲಿ ಸತತವಾದ ಮಹಾರೌದ್ರ ಸೇನೆಗಳ ವಿನಾಶವು ನಡೆಯಿತು.

06111008a ತಸ್ಮಿನ್ನಯುತಶೋ ರಾಜನ್ಭೂಯಶ್ಚ ಸ ಪರಂತಪಃ|

06111008c ಭೀಷ್ಮಃ ಶಾಂತನವೋ ಯೋಧಾಂ ಜಘಾನ ಪರಮಾಸ್ತ್ರವಿತ್||

ರಾಜನ್! ಪರಂತಪ ಪರಮಾಸ್ತ್ರವಿದು ಭೀಷ್ಮ ಶಾಂತನವನು ಹತ್ತು ಸಾವಿರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಯೋಧರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನು.

06111009a ಯೇಷಾಮಜ್ಞಾತಕಲ್ಪಾನಿ ನಾಮಗೋತ್ರಾಣಿ ಪಾರ್ಥಿವ|

06111009c ತೇ ಹತಾಸ್ತತ್ರ ಭೀಷ್ಮೇಣ ಶೂರಾಃ ಸರ್ವೇಽನಿವರ್ತಿನಃ||

ಪಾರ್ಥಿವ! ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಅವರ ನಾಮ ಗೋತ್ರಗಳು ತಿಳಿಯದೇ ಇದ್ದ, ಪಲಾಯನ ಮಾಡದೇ ಇದ್ದ ಶೂರರು ಭೀಷ್ಮನಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಹತರಾದರು.

06111010a ದಶಾಹಾನಿ ತತಸ್ತಪ್ತ್ವಾ ಭೀಷ್ಮಃ ಪಾಂಡವವಾಹಿನೀಂ|

06111010c ನಿರವಿದ್ಯತ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಜೀವಿತೇನ ಪರಂತಪಃ||

ಹತ್ತನೆಯ ದಿವಸ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಪರಂತಪ ಭೀಷ್ಮನು ಪಾಂಡವ
ವಾಹಿನಿಯನ್ನು ಪರಿತಪಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ತನ್ನ ಜೀವಿತದಿಂದ
ನಿರ್ವೇದಹೊಂದಿದನು.

06111011a ಸ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ವಧಮನ್ವಿಚ್ಛನ್ನಾತ್ಮನೋಽಭಿಮುಖಂ ರಣೇ|

06111011c ನ ಹನ್ಯಾಂ ಮಾನವಶ್ರೇಷ್ಠಾನ್ಸಂಗ್ರಾಮೇಽಭಿಮುಖಾನಿತಿ||

06111012a ಚಿಂತಯಿತ್ವಾ ಮಹಾಬಾಹುಃ ಪಿತಾ ದೇವವ್ರತಸ್ತವ|

06111012c ಅಭ್ಯಾಶಸ್ಥಂ ಮಹಾರಾಜ ಪಾಂಡವಂ ವಾಕ್ಯಮಬ್ರವೀತ್||

ಮಹಾರಾಜ ! ರಣದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಬೇಗನೆ ತನ್ನ
ವಧೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸಿ, ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಮಾನವಶ್ರೇಷ್ಠರನ್ನು
ಇನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬಾರದೆಂದು ಆಲೋಚಿಸಿ ನಿನ್ನ ಪಿತ ಮಹಾಬಾಹು
ದೇವವ್ರತನು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಪಾಂಡವನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

06111013a ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರವಿಶಾರದ|

06111013c ಶೃಣು ಮೇ ವಚನಂ ತಾತ ಧರ್ಮ್ಯಂ ಸ್ವರ್ಗ್ಯಂ ಚ ಜಲ್ಪತಃ||

“ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ! ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ! ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರವಿಶಾರದ ! ಮಗೂ !
ಧರ್ಮವನ್ನೂ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನೂ ನೀಡುವ ನನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳು.

06111014a ನಿರ್ವಿಣ್ಣೋಽಸ್ಮಿ ಭೃಶಂ ತಾತ ದೇಹೇನಾನೇನ ಭಾರತ|

06111014c ಘ್ನತಶ್ಚ ಮೇ ಗತಃ ಕಾಲಃ ಸುಬಹುನ್ಮಾಣಿನೋ ರಣೇ||

ಮಗೂ ! ಭಾರತ ! ಈ ದೇಹದಿಂದ ತುಂಬಾ ನಿರ್ವಿಣ್ಣನಾಗಿದ್ದೇನೆ.
ಅನೇಕ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ರಣದಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಲುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ಕಾಲವು

ಕಳೆದು ಹೋಯಿತು.

06111015a ತಸ್ಮಾತ್ಪಾರ್ಥಂ ಪುರೋಧಾಯ ಪಾಂಚಾಲಾನ್ಸಂಜಯಾಂಸ್ತಥಾ|

06111015c ಮದ್ವದೇ ಕ್ರಿಯತಾಂ ಯತೋ ಮಮ ಚೇದಿಚ್ಛಸಿ ಪ್ರಿಯಂ||

ಆದುದರಿಂದ ನನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನು ಮಾಡಲು ಬಯಸಿದರೆ ಪಾರ್ಥನನ್ನು, ಪಾಂಚಾಲರನ್ನು ಮತ್ತು ಸೃಂಜಯರನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನನ್ನ ವಧೆಗೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡು.”

06111016a ತಸ್ಯ ತನ್ಮತಮಾಜ್ಞಾಯ ಪಾಂಡವಃ ಸತ್ಯದರ್ಶನಃ|

06111016c ಭೀಷ್ಮಂ ಪ್ರತಿಯಯೌ ಯತ್ತಃ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಸಹ ಸೃಂಜಯೈಃ||

ಅವನ ಆ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಸತ್ಯದರ್ಶನ ಪಾಂಡವನು ಸೃಂಜಯರೊಡಗೂಡಿ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದನು.

06111017a ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಸ್ತತೋ ರಾಜನ್ಪಾಂಡವಶ್ಚ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ|

06111017c ಶ್ರುತ್ವಾ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ತಾಂ ವಾಚಂ ಚೋದಯಾಮಾಸತುರ್ಬಲಂ||

ರಾಜನ್! ಭೀಷ್ಮನ ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನ ಮತ್ತು ಪಾಂಡವ ಯುಧಿಷ್ಠಿರರು ತಮ್ಮ ಚತುರ್ಬಲವನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸಿದರು.

06111018a ಅಭಿದ್ರವತ ಯುಧ್ಯಧ್ವಂ ಭೀಷ್ಮಂ ಜಯತ ಸಂಯುಗೇ|

06111018c ರಕ್ಷಿತಾಃ ಸತ್ಯಸಂಧೇನ ಜಿಷ್ಣುನಾ ರಿಪುಜಿಷ್ಣುನಾ||

“ಮುನ್ನುಗ್ಗಿ ಭೀಷ್ಮನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ! ಸತ್ಯಸಂಧ ರಿಪುಜಿಷ್ಣು ಜಿಷ್ಣುವಿನಿಂದ ರಕ್ಷಿತರಾಗಿ ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ವಿಜಯಿಗಳಾಗಿ!

06111019a ಅಯಂ ಚಾಪಿ ಮಹೇಷ್ಟಾಸಃ ಪಾರ್ಷ್ವತೋ ವಾಹಿನೀಪತಿಃ|

06111019c ಭೀಮಸೇನಶ್ಚ ಸಮರೇ ಪಾಲಯಿಷ್ಯತಿ ವೋ ಧ್ರುವಂ||

ಈ ವಾಹಿನೀಪತಿ ಮಹೇಷ್ಟಾಸ ಪಾರ್ಷ್ವತನೂ ಭೀಮಸೇನನೂ
ಸಮರದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಪಾಲಿಸುತ್ತಾರೆ.

06111020a ನ ವೈ ಭೀಷ್ಮಾ ದ್ಭಯಂ ಕಿಂ ಚಿತ್ಕರ್ತವ್ಯಂ ಯುಧಿ ಸೃಂಜಯಾಃ|

06111020c ಧ್ರುವಂ ಭೀಷ್ಮಂ ವಿಜೇಷ್ಯಾಮಃ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ಶಿಖಿಂಡಿನಂ||

ಸೃಂಜಯರೇ! ಭೀಷ್ಮನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಹೆದರದೇ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು
ಯುದ್ಧಮಾಡಿ. ಶಿಖಿಂಡಿಯನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು
ಖಿಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಜಯಿಸುತ್ತೇವೆ!"

06111021a ತಥಾ ತು ಸಮಯಂ ಕೃತ್ವಾ ದಶಮೇಽಹನಿ ಪಾಂಡವಾಃ|

06111021c ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಪರಾ ಭೂತ್ವಾ ಸಂಜಗ್ಮುಃ ಕ್ರೋಧಮೂರ್ಚಿತಾಃ||

ಹೀಗೆ ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹತ್ತನೆಯ ದಿನ ಪಾಂಡವರು
ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಪರರಾಗಿ ಕ್ರೋಧ ಮೂರ್ಛಿತರಾದರು.

06111022a ಶಿಖಿಂಡಿನಂ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ಪಾಂಡವಂ ಚ ಧನಂಜಯಂ|

06111022c ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ಪಾತನೇ ಯತ್ನಂ ಪರಮಂ ತೇ ಸಮಾಸ್ಥಿತಾಃ||

ಶಿಖಿಂಡಿಯನ್ನೂ ಪಾಂಡವ ಧನಂಜಯನನ್ನೂ ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು
ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಕೆಡುವಲು ಪರಮ ಯತ್ನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರು.

06111023a ತತಸ್ತವ ಸುತಾದಿಷ್ಟಾ ನಾನಾಜನಪದೇಶ್ವರಾಃ|

06111023c ದ್ರೋಣೇನ ಸಹಪುತ್ರೇಣ ಸಹಸೇನಾ ಮಹಾಬಲಾಃ||

06111024a ದುಃಶಾಸನಶ್ಚ ಬಲವಾನ್ಸಹ ಸರ್ವೈಃ ಸಹೋದರೈಃ|

06111024c ಭೀಷ್ಮಂ ಸಮರಮಧ್ಯಸ್ಥಂ ಪಾಲಯಾಂ ಚಕ್ರೀ ತದಾ||

ಆಗ ನಿನ್ನ ಮಗನಿಂದ ನಿರ್ದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಾನಾ ಜನಪದೇಶ್ವರರು ದ್ರೋಣ ಪುತ್ರನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮಹಾಬಲಶಾಲಿ ಸೇನೆಗಳೊಂದಿಗೆ, ಬಲವಾನ್ ದುಃಶಾಸನ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಸಹೋದರರೊಂದಿಗೆ ಸಮರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರು.

06111025a ತತಸ್ತು ತಾವಕಾಃ ಶೂರಾಃ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ಯತವ್ರತಂ|

06111025c ಶಿಖಿಂಡಿಪ್ರಮುಖಾನ್ವಾರ್ಥಾನೋಧಯಂತಿ ಸ್ಮ ಸಂಯುಗೇ||

ಆಗ ನಿನ್ನವರ ಶೂರರು ಯತವ್ರತನನ್ನು ಮುಂದಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಶಿಖಿಂಡಿಪ್ರಮುಖಿರಾದ ಪಾರ್ಥರನ್ನು ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಎದುರಿಸಿ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದರು.

06111026a ಚೇದಿಭಿಶ್ಚ ಸಪಾಂಚಾಲೈಃ ಸಹಿತೋ ವಾನರಧ್ವಜಃ|

06111026c ಯಯೌ ಶಾಂತನವಂ ಭೀಷ್ಮಂ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ಶಿಖಿಂಡಿನಂ||

ಚೇದಿ ಮತ್ತು ಪಾಂಚಾಲರನ್ನು ಒಡಗೂಡಿ, ಶಿಖಿಂಡಿಯನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ವಾನರಧ್ವಜನು ಶಾಂತನವ ಭೀಷ್ಮನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು.

06111027a ದ್ರೋಣಪುತ್ರಂ ಶಿನೇರ್ನಪ್ತಾ ಧೃಷ್ಟಕೇತುಸ್ತು ಪೌರವಂ|

06111027c ಯುಧಾಮನ್ಯುಃ ಸಹಾಮಾತ್ಯಂ ದುರ್ಯೋಧನಮಯೋಧಯತ್||

ದ್ರೋಣಪುತ್ರನು ಶಿನಿಯನ್ನು, ಧೃಷ್ಟಕೇತುವು ಪೌರವನನ್ನು,
ಅಮಾತ್ಯನೊಂದಿಗೆ ಯುಧಾಮನ್ಯುವು ದುರ್ಯೋಧನನೊಡನೆ
ಯುದ್ಧಮಾಡಿದರು.

06111028a ವಿರಾಟಸ್ತು ಸಹಾನೀಕಃ ಸಹಸೇನಂ ಜಯದ್ರಥಂ|

06111028c ವೃದ್ಧಕ್ಷತ್ರಸ್ಯ ದಾಯಾದಮಾಸಸಾದ ಪರಂತಪಃ||

ಸೇನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಪರಂತಪ ವಿರಾಟನು ಸೇನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ವೃದ್ಧಕ್ಷತ್ರನ
ಮಗ ಜಯದ್ರಥನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದನು.

06111029a ಮದ್ರರಾಜಂ ಮಹೇಷ್ಟಾಸಂ ಸಹಸೈನ್ಯಂ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ|

06111029c ಭೀಮಸೇನಾಭಿಗುಪ್ತಶ್ಚ ನಾಗಾನೀಕಮುಪಾದ್ರವತ್||

ಸೇನೆಯೊಡನಿದ್ದ ಮಹೇಷ್ಟಾಸ ಮದ್ರರಾಜನನ್ನು ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಮತ್ತು
ಸುರಕ್ಷಿತ ಭೀಮಸೇನನು ಗಜಸೇನೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿದರು.

06111030a ಅಪ್ರಧೃಷ್ಯಮನಾವಾರ್ಯಂ ಸರ್ವಶಸ್ತ್ರಭೃತಾಂ ವರಂ|

06111030c ದ್ರೋಣಂ ಪ್ರತಿ ಯಯೌ ಯತ್ತಃ ಪಾಂಚಾಲ್ಯಃ ಸಹ ಸೋಮಕೈಃ||

ದೂರಸರಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯನಾದ, ತಡೆಯಲು ಅಸಾಧ್ಯನಾದ
ಸರ್ವಶಸ್ತ್ರಭೃತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ದ್ರೋಣನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು
ಸೋಮಕರೊಂದಿಗೆ ಪಾಂಚಾಲ್ಯನು ಬಂದನು.

06111031a ಕರ್ಣಿ ಕಾರಧ್ವಜಂ ಚಾಪಿ ಸಿಂಹಕೇತುರರಿಂದಮಃ|

06111031c ಪ್ರತ್ಯುಜ್ಜಗಾಮ ಸೌಭದ್ರಂ ರಾಜಪುತ್ರೋ ಬೃಹದ್ಬಲಃ||

ಸಿಂಹಕೇತು ಅರಿಂದಮ ಬೃಹದ್ಬಲನು ಕರ್ಣಿಕಾರಧ್ವಜ, ರಾಜಪುತ್ರ
ಸೌಭದ್ರನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದನು.

06111032a ಶಿಖಿಂಡಿನಂ ಚ ಪುತ್ರಾಸ್ತೇ ಪಾಂಡವಂ ಚ ಧನಂಜಯಂ|

06111032c ರಾಜಭಿಃ ಸಮರೇ ಸಾರ್ಥಮಭಿಪೇತುರ್ಜಿಘಾಂಸವಃ||

ಶಿಖಿಂಡಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಪಾಂಡವ ಧನಂಜಯನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ನಿನ್ನ
ಪುತ್ರರು ರಾಜರೊಂದಿಗೆ ಅವರ ಸಮೀಪ ಬಂದರು.

06111033a ತಸ್ಮಿನ್ನತಿಮಹಾಭೀಮೇ ಸೇನಯೋರ್ವೈ ಪರಾಕ್ರಮೇ|

06111033c ಸಂಪ್ರಧಾವತ್ಸ್ವನೀಕೇಷು ಮೇದಿನೀ ಸಮಕಂಪತ||

ಆ ಅತಿ ಮಹಾಭಯಂಕರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಮೇಲೆ
ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಸೇನೆಗಳಿಂದ ಮೇದಿನಿಯು ಕಂಪಿಸಿತು.

06111034a ತಾನ್ಯನೀಕಾನ್ಯನೀಕೇಷು ಸಮಸಜ್ಜಂತ ಭಾರತ|

06111034c ತಾವಕಾನಾಂ ಪರೇಷಾಂ ಚ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಶಾಂತನವಂ ರಣೇ||

ರಣದಲ್ಲಿ ಶಾಂತನವನನ್ನು ನೋಡಿ ನಿನ್ನವರ ಸೇನೆಗಳು ಮತ್ತು ಶತ್ರುಗಳ
ಸೇನೆಗಳ ನಡುವೆ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು.

06111035a ತತಸ್ತೇಷಾಂ ಪ್ರಯತತಾಮನ್ಯೋನ್ಯಮಭಿಧಾವತಾಂ|

06111035c ಪ್ರಾದುರಾಸೀನ್ಮಹಾನ್ ಶಬ್ದೋ ದಿಕ್ಷು ಸರ್ವಾಸು ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಆಗ ಅನ್ಯೋನ್ಯರ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಿಸಿ ಬರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದ
ಅವರ ಮಹಾ ಶಬ್ದವು ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮೊಳಗಿತು.

06111036a ಶಂಖದುಂದುಭಿಘೋಷೈಶ್ಚ ವಾರಣಾನಾಂ ಚ ಬೃಂಹಿತೈಃ|

06111036c ಸಿಂಹನಾದೈಶ್ಚ ಸೈನ್ಯಾನಾಂ ದಾರುಣಃ ಸಮಪದ್ಯತ||

ಶಂಖ-ದುಂದುಭಿಗಳ ಘೋಷ, ಆನೆಗಳ ಫೀಳಿಡುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಸೈನ್ಯಗಳ ಸಿಂಹನಾದಗಳು ದಾರುಣವೆನಿಸಿದವು.

06111037a ಸಾ ಚ ಸರ್ವನರೇಂದ್ರಾಣಾಂ ಚಂದ್ರಾರ್ಕಸದೃಶೀ ಪ್ರಭಾ|

06111037c ವೀರಾಂಗದಕಿರೀಟೇಷು ನಿಷ್ಪ್ರಭಾ ಸಮಪದ್ಯತ||

ಎಲ್ಲ ನರೇಂದ್ರರ ಚಂದ್ರಾರ್ಕಸದೃಶ ಪ್ರಭೆಯಿದ್ದ ವೀರ ಅಂಗದ ಕಿರೀಟಗಳು ನಿಷ್ಪ್ರಭೆಗೊಂಡವು.

06111038a ರಜೋಮೇಘಾಶ್ಚ ಸಂಜಜ್ಞುಃ ಶಸ್ತ್ರವಿದ್ಯುದ್ಭಿರಾವೃತಾಃ|

06111038c ಧನುಷಾಂ ಚೈವ ನಿರ್ಘೋಷೋ ದಾರುಣಃ ಸಮಪದ್ಯತ||

ಮೇಲೆದ್ದ ಧೂಳು ಶಸ್ತ್ರಗಳ ವಿದ್ಯುತ್ತಿನಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿ, ಧನುಸ್ಸುಗಳ ನಿರ್ಘೋಷಗಳೊಂದಿಗೆ ದಾರುಣವಾದವು.

06111039a ಬಾಣಶಂಖಪ್ರಣಾದಾಶ್ಚ ಭೇರಿಣಾಂ ಚ ಮಹಾಸ್ವನಾಃ|

06111039c ರಥಘೋಷಶ್ಚ ಸಂಜಗ್ಮುಃ ಸೇನಯೋರುಭಯೋರಪಿ||

ಎರಡೂ ಸೇನೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಣ, ಶಂಖ, ಪ್ರಣಾದ ಮತ್ತು ಭೇರಿಗಳ ಮಹಾಸ್ವನಗಳು ರಥಘೋಷದೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡವು.

06111040a ಪ್ರಾಸಶಕ್ತ್ಯಷ್ಟಿಸಂಘೈಶ್ಚ ಬಾಣಾಘೈಶ್ಚ ಸಮಾಕುಲಂ|

06111040c ನಿಷ್ಪ್ರಕಾಶಮಿವಾಕಾಶಂ ಸೇನಯೋಃ ಸಮಪದ್ಯತ||

ಪ್ರಾಸ-ಶಕ್ತಿ-ಋಷಿ ಸಂಘಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಬಾಣಗಳ ರಾಶಿಯಿಂದ ಸೇರಿ
ಸೇನೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಬೆಳಕೇ ಇಲ್ಲದಂತಾಯಿತು.

06111041a ಅನ್ಯೋನ್ಯಂ ರಥಿನಃ ಪೇತುರ್ವಾ ಜಿನಶ್ಚ ಮಹಾಹವೇ|

06111041c ಕುಂಜರಾಃ ಕುಂಜರಾಂ ಜಘ್ನುಃ ಪದಾತೀಂಶ್ಚ ಪದಾತಯಃ||

ಮಹಾಹವದಲ್ಲಿ ರಥಿಕರು ಮತ್ತು ಅಶ್ವಾರೋಹಿಗಳು ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು
ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆನೆಗಳು ಆನೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಪದಾತಿಗಳು
ಪದಾತಿಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದರು.

06111042a ತದಾಸೀತ್ಸು ಮಹದ್ಯುದ್ಧಂ ಕುರೂಣಾಂ ಪಾಂಡವೈಃ ಸಹ|

06111042c ಭೀಷ್ಮ ಹೇತೋರ್ನ ರವ್ಯಾಪ್ತು ಶೈನಯೋರಾಮಿಷೇ ಯಥಾ||

ನರವ್ಯಾಪ್ತು! ಮಾಂಸದ ತುಂಡಿಗಾಗಿ ಗಿಡುಗಗಳು ಹೋರಾಡುವಂತೆ
ಭೀಷ್ಮನ ಸಲುವಾಗಿ ಪಾಂಡವರೊಂದಿಗೆ ಕುರುಗಳ ಆ ಮಹಾಯುದ್ಧವು
ನಡೆಯಿತು.

06111043a ತಯೋಃ ಸಮಾಗಮೋ ಘೋರೋ ಬಭೂವ ಯುಧಿ ಭಾರತ|

06111043c ಅನ್ಯೋನ್ಯಸ್ಯ ವಧಾರ್ಥಾಯ ಜಿಗೀಷೂಣಾಂ ರಣಾಜಿರೇ||

ಭಾರತ! ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ವಧಿಸಲು ಬಯಸಿದ
ಅವರಿರ್ವರ ಸಮಾಗಮವು ಘೋರ ಯುದ್ಧವಾಯಿತು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ಭೀಷ್ಮೋಪದೇಶೇ ಏಕಾದಶಾಧಿಕಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮೋಪದೇಶ ಎನ್ನುವ ನೂರಾಹನ್ನೊಂದನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೧೨

ಅಭಿಮನ್ಯು-ದುರ್ಯೋಧನರ (೧-೮), ಸಾತ್ಯಕಿ-ಅಶ್ವತ್ಥಾಮರ (೯-
೧೨), ಧೃಷ್ಟಕೇತು-ಪೌರವರ (೧೩-೨೬), ಸುಶರ್ಮ-ಚಿತ್ರಸೇನರ
(೨೭-೨೯), ಅಭಿಮನ್ಯು-ಬೃಹದ್ಬಲರ (೩೦-೩೪), ಭೀಮ-
ಗಜಸೇನೆಗಳ (೩೫-೩೭), ಯುಧಿಷ್ಠಿರ-ಶಲ್ಯರ (೩೮-೩೯), ವಿರಾಟ-
ಜಯದ್ರಥರ (೪೦-೪೨), ದ್ರೋಣ-ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನರ (೪೩-೫೨),
ಅರ್ಜುನ-ಭಗದತ್ತರ (೫೩-೫೯) ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧಗಳು. ಭೀಷ್ಮನ
ಪರಾಕ್ರಮ (೬೦-೭೭). ಶಿಖಿಂಡಿ-ಅರ್ಜುನರು ಭೀಷ್ಮನನ್ನು
ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದುದು (೭೮-೧೦೧). ಅರ್ಜುನಪರಾಕ್ರಮ (೧೦೨-೧೨೪).
ರಣಭೂಮಿಯ ವರ್ಣನೆ (೧೨೫-೧೩೮).

06112001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06112001a ಅಭಿಮನ್ಯುರ್ಮಹಾರಾಜ ತವ ಪುತ್ರಮಯೋಧಯತ್|

06112001c ಮಹತ್ಯಾ ಸೇನಯಾ ಯುಕ್ತೋ ಭೀಷ್ಮಹೇತೋಃ ಪರಾಕ್ರಮೀ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾರಾಜ ! ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಅಪಾರ
ಸೇನಾ ಸಮೇತನಾಗಿ ಬಂದ ನಿನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಪರಾಕ್ರಮಿ ಅಭಿಮನ್ಯುವು
ಎದುರಿಸಿ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದನು.

06112002a ದುರ್ಯೋಧನೋ ರಣೇ ಕಾರ್ಷ್ಣಿಂ ನವಭಿರ್ನತಪರ್ವಭಿಃ|

06112002c ಆಜಘಾನ ರಣೇ ಕ್ರುದ್ಧಃ ಪುನಶ್ಚೈನಂ ತ್ರಿಭಿಃ ಶರೈಃ||

ರಣದಲ್ಲಿ ಕ್ರುದ್ಧನಾದ ದುರ್ಯೋಧನನು ಕಾರ್ಷ್ಣಿ ಅಭಿಮನ್ಯುವನ್ನು ಒಂಭತ್ತು ನತಪರ್ವ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಪುನಃ ಮೂರು ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06112003a ತಸ್ಯ ಶಕ್ತಿಂ ರಣೇ ಕಾರ್ಷ್ಣಿ ಮೃತ್ಯೋರ್ಘೋರಾಮಿವ ಸ್ವಸಾಂ|

06112003c ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ದುರ್ಯೋಧನರಥಂ ಪ್ರತಿ||

ಆಗ ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಕಾರ್ಷ್ಣಿಯು ರಣದಲ್ಲಿ ದುರ್ಯೋಧನನ ಮೇಲೆ ಮೃತ್ಯುವಿನ ಸೋದರಿಯಂತೆ ಘೋರವಾಗಿದ್ದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

06112004a ತಾಮಾಪತಂತೀಂ ಸಹಸಾ ಘೋರರೂಪಾಂ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06112004c ದ್ವಿಧಾ ಚಿಚ್ಛೇದ ತೇ ಪುತ್ರಃ ಕ್ಷುರಪ್ರೇಣ ಮಹಾರಥಃ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ವೇಗವಾಗಿ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಘೋರರೂಪಿಯನ್ನು ನಿನ್ನ ಮಗ ಮಹಾರಥನು ಕ್ಷುರಪ್ರದಿಂದ ಎರಡಾಗಿ ತುಂಡರಿಸಿದನು.

06112005a ತಾಂ ಶಕ್ತಿಂ ಪತಿತಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಕಾರ್ಷ್ಣಿಃ ಪರಮಕೋಪನಃ|

06112005c ದುರ್ಯೋಧನಂ ತ್ರಿಭಿರ್ಬಾಣೈರ್ಬಾಹ್ವೋರುರಸಿ ಚಾರ್ಪಯತ್||

ಆ ಶಕ್ತಿಯು ಬಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿದ ಕಾರ್ಷ್ಣಿಯು ಪರಮಕುಪಿತನಾಗಿ ದುರ್ಯೋಧನನ ವಕ್ಷಸ್ಥಲ ಮತ್ತು ಬಾಹುಗಳನ್ನು ಮೂರು

ಬಾಣಗಳಿಂದ ಪ್ರಹರಿಸಿದನು.

06112006a ಪುನಶ್ಚೈನಂ ಶರೈಘೋರೈರಾಜಘಾನ ಸ್ತನಾಂತರೇ|

06112006c ದಶಭಿರ್ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ದುರ್ಯೋಧನಮಮರ್ಷಣಂ||

ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ! ಪುನಃ ಅವನು ಹತ್ತು ಘೋರ ಶರಗಳಿಂದ ಅಮರ್ಷಣ ದುರ್ಯೋಧನನ ಎದೆಗೆ ಹೊಡೆದನು.

06112007a ತದ್ಯುದ್ಧಮಭವದ್ಘೋರಂ ಚಿತ್ರರೂಪಂ ಚ ಭಾರತ|

06112007c ಈಕ್ಷಿತ್ಯಪ್ರೀತಿಜನನಂ ಸರ್ವಪಾರ್ಥಿವಪೂಜಿತಂ||

ಭಾರತ! ಆ ಯುದ್ಧವು ಘೋರವೂ ಚಿತ್ರರೂಪವೂ ಆಗಿದ್ದು, ನೋಡುವವರಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಸರ್ವ ಪಾರ್ಥಿವರೂ ಗೌರವಿಸುವಂತಿತ್ತು.

06112008a ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ನಿಧನಾರ್ಥಾಯ ಪಾರ್ಥಸ್ಯ ವಿಜಯಾಯ ಚ|

06112008c ಯುಯುಧಾತೇ ರಣೇ ವೀರೌ ಸೌಭದ್ರಕುರುಪುಂಗವೌ||

ಭೀಷ್ಮನ ನಿಧನ ಮತ್ತು ಪಾರ್ಥನ ವಿಜಯಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಸೌಭದ್ರ-ಕುರುಪುಂಗವ ವೀರರಿಬ್ಬರೂ ರಣದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡಿದರು.

06112009a ಸಾತ್ಯಕಿಂ ರಭಸಂ ಯುದ್ಧೇ ದ್ರೋಣಿಬ್ರಾಹ್ಮಣಪುಂಗವಃ|

06112009c ಆಜಘಾನೋರಸಿ ಕ್ರುದ್ಧೋ ನಾರಾಚೇನ ಪರಂತಪಃ||

ಪರಂತಪ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪುಂಗವ ದ್ರೋಣಿಯು ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ರಭಸದಿಂದ ನಾರಾಚಗಳಿಂದ ಸಾತ್ಯಕಿಯನ್ನು ಎದೆಯ ಮೇಲೆ

ಹೊಡೆದನು.

06112010a ಶೈನೇಯೋಽಪಿ ಗುರೋಃ ಪುತ್ರಂ ಸರ್ವಮರ್ಮಸು ಭಾರತ|

06112010c ಅತಾಡಯದಮೇಯಾತ್ಮಾ ನವಭಿಃ ಕಂಕಪತ್ರಿಭಿಃ||

ಭಾರತ! ಅಮೇಯಾತ್ಮ ಶೈನಿಯೂ ಕೂಡ ಒಂಭತ್ತು ಕಂಕಪತ್ರಿಗಳಿಂದ
ಗುರುಪುತ್ರನ ಸರ್ವ ಮರ್ಮಾಂಗಗಳಿಗೂ ಹೊಡೆದನು.

06112011a ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಾ ತು ಸಮರೇ ಸಾತ್ಯಕಿಂ ನವಭಿಃ ಶರೈಃ|

06112011c ತ್ರಿಂಶತಾ ಚ ಪುನಸ್ಕೂರ್ಣಂ ಬಾಹ್ವೋರುರಸಿ ಚಾರ್ಪಯತ್||

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನಾದರೋ ಸಮರದಲ್ಲಿ ವೇಗಶಾಲಿ ಸಾತ್ಯಕಿಯನ್ನು
ಒಂಭತ್ತು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದು ಪುನಃ ಮೂವತ್ತು ಬಾಣಗಳಿಂದ
ಅವನ ಎದೆ-ಬಾಹುಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದನು.

06112012a ಸೋಽತಿವಿದ್ಧೋ ಮಹೇಷ್ಟಾಸೋ ದ್ರೋಣಪುತ್ರೇಣ ಸಾತ್ವತಃ|

06112012c ದ್ರೋಣಪುತ್ರಂ ತ್ರಿಭಿರ್ಬಾಣೈರಾಜಘಾನ ಮಹಾಯಶಾಃ||

ದ್ರೋಣಪುತ್ರನಿಂದ ಈ ರೀತಿ ಪೆಟ್ಟುತಿಂದ ಮಹೇಷ್ಟಾಸ ಮಹಾಯಶಸ್ವಿ
ಸಾತ್ವತನು ದ್ರೋಣಪುತ್ರನನ್ನು ಮೂರು ಬಾಣಗಳಿಂದ
ಗಾಯಗೊಳಿಸಿದನು.

06112013a ಪೌರವೋ ಧೃಷ್ಟಕೇತುಂ ಚ ಶರೈರಾಸಾದ್ಯ ಸಂಯುಗೇ|

06112013c ಬಹುಧಾ ದಾರಯಾಂ ಚಕ್ರೇ ಮಹೇಷ್ಟಾಸಂ ಮಹಾರಥಂ||

ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಪೌರವನು ಮಹಾರಥ ಮಹೇಷ್ಟಾಸ ಧೃಷ್ಟಕೇತುವನ್ನು

ಬಹಳ ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದು ಗಾಯಗೊಳಿಸಿದನು.

06112014a ತಥೈವ ಪೌರವಂ ಯುದ್ಧೇ ಧೃಷ್ಟಕೇತುರ್ಮಹಾರಥಃ|

06112014c ತ್ರಿಂಶತಾ ನಿಶಿತೈರ್ಬಾಣೈರ್ವಿವ್ಯಾಧ ಸುಮಹಾಬಲಃ||

ಹಾಗೆಯೇ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಥ ಸುಮಹಾಬಲ ಧೃಷ್ಟಕೇತುವು
ಪೌರವನನ್ನು ಮೂವತ್ತು ನಿಶಿತ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06112015a ಪೌರವಸ್ತು ಧನುಶ್ಚಿತ್ವಾ ಧೃಷ್ಟಕೇತೋರ್ಮಹಾರಥಃ|

06112015c ನನಾದ ಬಲವನ್ನಾದಂ ವಿವ್ಯಾಧ ದಶಭಿಃ ಶರೈಃ||

ಮಹಾರಥ ಪೌರವನಾದರೋ ಧೃಷ್ಟಕೇತುವಿನ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿ,
ಬಲವತ್ತಾದ ಕೂಗನ್ನು ಕೂಗಿ, ಹತ್ತು ಶರಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು
ಹೊಡೆದನು.

06112016a ಸೋಽನ್ಯತ್ಕಾರ್ಮುಕಮಾದಾಯ ಪೌರವಂ ನಿಶಿತೈಃ ಶರೈಃ|

06112016c ಆಜಘಾನ ಮಹಾರಾಜ ತ್ರಿಸಪ್ತತ್ಯಾ ಶಿಲೀಮುಖೈಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಆಗ ಅವನು ಇನ್ನೊಂದು ಕಾರ್ಮುಕವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು
ಎಪ್ಪತ್ತೂರು ಶಿಲೀಮುಖ ಶರಗಳಿಂದ ಪೌರವನನ್ನು
ಗಾಯಗೊಳಿಸಿದನು.

06112017a ತೌ ತು ತತ್ರ ಮಹೇಷ್ವಾಸೌ ಮಹಾಮಾತ್ರೌ ಮಹಾರಥೌ|

06112017c ಮಹತಾ ಶರವರ್ಷೇಣ ಪರಸ್ಪರಮವರ್ಷತಾಂ||

ಅಲ್ಲಿ ಅವರಿಬ್ಬರು ಮಹೇಷ್ವಾಸರೂ, ಮಹಾಬಲಿಷ್ವರೂ, ಮಹಾರಥರು

ಮಹಾ ಶರವರ್ಷಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರರ ಮೇಲೆ ಸುರಿಸಿದರು.

06112018a ಅನ್ಯೋನ್ಯಸ್ಯ ಧನುಶ್ಚಿತ್ವಾ ಹಯಾನ್ ಹತ್ವಾ ಚ ಭಾರತ|

06112018c ವಿರಥಾವಸಿಯದ್ಧಾಯ ಸಂಗತೌ ತೌ ಮಹಾರಥೌ||

ಭಾರತ! ಅವರಿಬ್ಬರು ಮಹಾರಥರೂ ಅನ್ಯೋನ್ಯರ ಧನುಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ, ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕೊಂದು ವಿರಥರಾಗಿ ಖಡ್ಗಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರು.

06112019a ಆರ್ಷಭೇ ಚರ್ಮಣೀ ಚಿತ್ರೇ ಶತಚಂದ್ರಪರಿಷ್ಕೃತೇ|

06112019c ತಾರಕಾಶತಚಿತ್ರೌ ಚ ನಿಸ್ತಿಂಶೌ ಸುಮಹಾಪ್ರಭೌ||

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ನೂರು ಚಂದ್ರರ ಮತ್ತು ನೂರು ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಚಿತ್ರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಎತ್ತಿನ ಚರ್ಮದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಗುರಾಣಿಗಳನ್ನೂ ಮಹಾಪ್ರಭೆಯುಳ್ಳ ಖಡ್ಗಗಳನ್ನೂ ಹಿಡಿದಿದ್ದರು.

06112020a ಪ್ರಗೃಹ್ಯ ವಿಮಲೌ ರಾಜಂಸ್ತಾವನ್ಯೋನ್ಯಮಭಿದ್ರುತೌ|

06112020c ವಾಶಿತಾಸಂಗಮೇ ಯತ್ತೌ ಸಿಂಹಾವಿವ ಮಹಾವನೇ||

ರಾಜನ್! ಮಹಾವನದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಿಯನ್ನು ಕೂಡಲು ಕಾದಾಡುವ ಎರಡು ಸಿಂಹಗಳಂತೆ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ವಿಜಯವನ್ನು ಬಯಸಿ ಅನ್ಯೋನ್ಯರಮೇಲೆ ಖಡ್ಗದಿಂದ ಪ್ರಹರಿಸಿದರು.

06112021a ಮಂಡಲಾನಿ ವಿಚಿತ್ರಾಣಿ ಗತಪ್ರತ್ಯಾಗತಾನಿ ಚ|

06112021c ಚೇರತುರ್ದರ್ಶಯಂತೌ ಚ ಪ್ರಾರ್ಥಯಂತೌ ಪರಸ್ಪರಂ||

ಮುಂದೆ ಹೋಗುವುದು, ಹಿಂದೆ ಸರಿಯುವುದು, ಮತ್ತು
ಮಂಡಲಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುವುದು ಹೀಗೆ ವಿಚಿತ್ರ ನಡಿಗೆಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ
ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರರನ್ನು
ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

06112022a ಪೌರವೋ ಧೃಷ್ಟಕೇತುಂ ತು ಶಂಖದೇಶೇ ಮಹಾಸಿನಾ|

06112022c ತಾಡಯಾಮಾಸ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಸ್ತಿಷ್ಠ ತಿಷ್ಠೇತಿ ಚಾಬ್ರವೀತ್||

ಪೌರವನು ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಮಹಾ ಖಡ್ಗದಿಂದ ಧೃಷ್ಟಕೇತುವಿನ ಕಿವಿಯ
ಭಾಗಕ್ಕೆ ಹೊಡೆದು “ನಿಲ್ಲು! ನಿಲ್ಲು!” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

06112023a ಚೇದಿರಾಜೋಽಪಿ ಸಮರೇ ಪೌರವಂ ಪುರುಷರ್ಷಭಂ|

06112023c ಆಜಘಾನ ಶಿತಾಗ್ರೇಣ ಜತ್ರುದೇಶೇ ಮಹಾಸಿನಾ||

ಚೇದಿರಾಜನೂ ಕೂಡ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಪುರುಷರ್ಷಭ ಪೌರವನನ್ನು
ಮಹಾಖಡ್ಗದ ಹರಿತ ಭಾಗದಿಂದ ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊಡೆದನು.

06112024a ತಾವನ್ಯೋನ್ಯಂ ಮಹಾರಾಜ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಮಹಾಹವೇ|

06112024c ಅನ್ಯೋನ್ಯವೇಗಾಭಿಹತೌ ನಿಪೇತತುರರಿಂದಮೌ||

ಮಹಾರಾಜ! ಆ ಮಹಾಹವದಲ್ಲಿ ಅವರಿಬ್ಬರು ಅರಿಂದಮರೂ
ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಅನ್ಯೋನ್ಯರನ್ನು ವೇಗವಾಗಿ ಹೊಡೆದು
ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದರು.

06112025a ತತಃ ಸ್ವರಥಮಾರೋಪ್ಯ ಪೌರವಂ ತನಯಸ್ತವ|

06112025c ಜಯತ್ಸೇನೋ ರಥೇ ರಾಜನ್ನಪೋವಾಹ ರಣಾಜಿರಾತ್||

ರಾಜನ್! ಆಗ ನಿನ್ನ ಮಗ ಜಯತ್ಸೇನನು ಪೌರವನನ್ನು ತನ್ನ
ರಥದಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ರಣರಂಗದ ಆಚೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದನು.

06112026a ಧೃಷ್ಟಕೇತುಂ ಚ ಸಮರೇ ಮಾದ್ರೀಪುತ್ರಃ ಪರಂತಪಃ|

06112026c ಅಪೋವಾಹ ರಣೇ ರಾಜನ್ನಹದೇವಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್||

ರಾಜನ್! ಧೃಷ್ಟಕೇತುವನ್ನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಪರಂತಪ, ಪ್ರತಾಪವಾನ್,
ಮಾದ್ರೀಪುತ್ರ ಸಹದೇವನು ರಣದಿಂದ ಆಚೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು
ಹೋದನು.

06112027a ಚಿತ್ರಸೇನಃ ಸುಶರ್ಮಾಣಂ ವಿದ್ಧ್ವಾ ನವಭಿರಾಶುಗೈಃ|

06112027c ಪುನರ್ವಿವ್ಯಾಧ ತಂ ಷಷ್ಠ್ಯಾ ಪುನಶ್ಚ ನವಭಿಃ ಶರೈಃ||

ಚಿತ್ರಸೇನನು ಸುಶರ್ಮನನ್ನು ಒಂಭತ್ತು ಆಶುಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದು,
ಪುನಃ ಅರವತ್ತು ಬಾಣಗಳಿಂದಲೂ ಮತ್ತೆ ಪುನಃ ಎಂಭತ್ತು
ಬಾಣಗಳಿಂದಲೂ ಹೊಡೆದನು.

06112028a ಸುಶರ್ಮಾ ತು ರಣೇ ಕ್ರುದ್ಧಸ್ತವ ಪುತ್ರಂ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06112028c ದಶಭಿದರ್ಶಭಿಶ್ಚೈವ ವಿವ್ಯಾಧ ನಿಶಿತೈಃ ಶರೈಃ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಆದರೆ ಸುಶರ್ಮನು ರಣದಲ್ಲಿ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ನಿನ್ನ
ಮಗನನ್ನು ಇಪ್ಪತ್ತು ನಿಶಿತ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06112029a ಚಿತ್ರಸೇನಶ್ಚ ತಂ ರಾಜಂಸ್ತ್ರಿಯಂತತಾ ನತಪರ್ವಣಾಂ|

06112029c ಆಜಘಾನ ರಣೇ ಕ್ರುದ್ಧಃ ಸ ಚ ತಂ ಪ್ರತ್ಯವಿಧ್ಯತ|

06112029e ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ಸಮರೇ ರಾಜನ್ಯಶೋ ಮಾನಂ ಚ ವರ್ಧಯನ್||

ರಾಜನ್! ಚಿತ್ರಸೇನನು ರಣದಲ್ಲಿ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಮೂವತ್ತು
ನತಪರ್ವಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು ಹೊಡೆದನು. ರಾಜನ್! ಅವನೂ ಕೂಡ
ಭೀಷ್ಮನ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ಸು ಮಾನಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಾ ಅವನನ್ನು
ತಿರುಗಿ ಹೊಡೆದನು.

06112030a ಸೌಭದ್ರೋ ರಾಜಪುತ್ರಂ ತು ಬೃಹದ್ಬಲಮಯೋಧಯತ್|

06112030c ಆರ್ಜುನಿಂ ಕೋಸಲೇಂದ್ರಸ್ತು ವಿದ್ಧ್ವಾ ಪಂಚಭಿರಾಯಸೈಃ|

06112030e ಪುನರ್ವಿವ್ಯಾಧ ವಿಂಶತ್ಯಾ ಶರೈಃ ಸಂನತಪರ್ವಭಿಃ||

ರಾಜಪುತ್ರ ಸೌಭದ್ರಿಯು ಬೃಹದ್ಬಲನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದನು.
ಕೋಸಲೇಂದ್ರನು ಆರ್ಜುನಿಯನ್ನು ಐದು ಆಯಸಗಳಿಂದ
ಗಾಯಗೊಳಿಸಿದನು. ಪುನಃ ಅವನನ್ನು ಇಪ್ಪತ್ತು ಸನ್ನತಪರ್ವ
ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06112031a ಬೃಹದ್ಬಲಂ ಚ ಸೌಭದ್ರೋ ವಿದ್ಧ್ವಾ ನವಭಿರಾಯಸೈಃ|

06112031c ನಾಕಂಪಯತ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ವಿವ್ಯಾಧ ಚ ಪುನಃ ಪುನಃ||

ಸೌಭದ್ರಿಯು ಬೃಹದ್ಬಲನನ್ನು ಒಂಭತ್ತು ಆಯಸಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು
ಮತ್ತು ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ನಡುಗದೇ ಪುನಃ ಪುನಃ ಹೊಡೆದನು.

06112032a ಕೌಸಲ್ಯಸ್ಯ ಪುನಶ್ಚಾಪಿ ಧನುಶ್ಚಿಚ್ಛೇದ ಫಾಲ್ಗುಣಿಃ|

06112032c ಆಜಘಾನ ಶರೈಶ್ಚೈವ ತ್ರಿಂಶತಾ ಕಂಕಪತ್ರಿಭಿಃ||

ಫಾಲ್ಗುಣಿಯು ಪುನಃ ಕೌಸಲ್ಯನ ಧನುವನ್ನು ತುಂಡುಮಾಡಿ ಮೂವತ್ತು
ಕಂಕಪತ್ರಿ ಶರಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು ಗಾಯಗೊಳಿಸಿದನು.

06112033a ಸೋಽನ್ಯತ್ಕಾಮುಫ ಕಮಾದಾಯ ರಾಜಪುತ್ರೋ ಬೃಹದ್ಬಲಃ|

06112033c ಫಾಲ್ಗುನಿಂ ಸಮರೇ ಕ್ರುದ್ಧೋ ವಿವ್ಯಾಧ ಬಹುಭಿಃ ಶರೈಃ||

ರಾಜಪುತ್ರ ಬೃಹದ್ಬಲನು ಇನ್ನೊಂದು ಕಾರ್ಮುಕವನ್ನು
ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಫಾಲ್ಗುನಿಯನ್ನು ಬಹಳ
ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06112034a ತಯೋರ್ಯುದ್ಧಂ ಸಮಭವದ್ಭೀಷ್ಮಹೇತೋಃ ಪರಂತಪ|

06112034c ಸಂರಬ್ಧಯೋರ್ಮಹಾರಾಜ ಸಮರೇ ಚಿತ್ರಯೋಧಿನೋಃ|

06112034e ಯಥಾ ದೇವಾಸುರೇ ಯುದ್ಧೇ ಮಯವಾಸವಯೋರಭೂತ್||

ಪರಂತಪ! ಮಹಾರಾಜ! ಭೀಷ್ಮನಿಗಾಗಿ ನಡೆದ ಆ ಕ್ರೋಧ
ಚಿತ್ರಯೋಧಿಗಳ ಮಹಾಯುದ್ಧ ಸಮರವು ದೇವಾಸುರರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ
ಮಯ-ವಾಸವರ ನಡುವೆ ನಡೆದಂತೆ ನಡೆಯಿತು.

06112035a ಭೀಮಸೇನೋ ಗಜಾನೀಕಂ ಯೋಧಯನ್ಬಹ್ವಶೋಭತ|

06112035c ಯಥಾ ಶಕ್ರೋ ವಜ್ರಪಾಣಿರ್ದಾರಯನ್ಪರ್ವತೋತ್ತಮಾನ್||

ವಜ್ರಪಾಣಿ ಶಕ್ರನು ಉತ್ತಮ ಪರ್ವತಗಳನ್ನು ಸೀಳುತ್ತಿರುವಂತೆ
ಭೀಮಸೇನನು ಗಜಸೇನೆಯೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಾ ಬಹುವಾಗಿ
ಶೋಭಿಸಿದನು.

06112036a ತೇ ವಧ್ಯಮಾನಾ ಭೀಮೇನ ಮಾತಂಗಾ ಗಿರಿಸನ್ನಿಭಾಃ|

06112036c ನಿಪೇತುರುವ್ಯಾಂ ಸಹಿತಾ ನಾದಯಂತೋ ವಸುಂಧರಾಂ||

ಭೀಮನಿಂದ ವಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಗಿರಿಸನ್ನಿಭ ಮಾತಂಗಗಳು ಚೀತ್ಕಾರಗಳಿಂದ
ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಾ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದವು.

06112037a ಗಿರಿಮಾತ್ರಾ ಹಿ ತೇ ನಾಗಾ ಭಿನ್ನಾಂಜನಚಯೋಪಮಾಃ|

06112037c ವಿರೇಜುರ್ವಸುಧಾಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ವಿಕೀರ್ಣಾ ಇವ ಪರ್ವತಾಃ||

ದೊಡ್ಡದಾದ ಇದ್ದಲಿನ ರಾಶಿಯಂತಿದ್ದ ಪರ್ವತಾಕಾರದ ಆನೆಗಳು
ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ರಣರಂಗವು ಪರ್ವತಗಳಿಂದ
ವ್ಯಾಪ್ಯವಾಗಿದೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು.

06112038a ಯುಧಿಷ್ಠಿರೋ ಮಹೇಷ್ವಾಸೋ ಮದ್ರರಾಜಾನಮಾಹವೇ|

06112038c ಮಹತ್ಯಾ ಸೇನಯಾ ಗುಪ್ತಂ ಪೀಡಯಾಮಾಸ ಸಂಗತಃ||

ಮಹೇಷ್ವಾಸ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಮಹಾ ಸೇನೆಯಿಂದ ರಕ್ಷಿತನಾಗಿ
ಆಹವದಲ್ಲಿ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಮದ್ರರಾಜನನ್ನು ಪೀಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

06112039a ಮದ್ರೇಶ್ವರಶ್ಚ ಸಮರೇ ಧರ್ಮಪುತ್ರಂ ಮಹಾರಥಂ|

06112039c ಪೀಡಯಾಮಾಸ ಸಂರಬ್ಧೋ ಭೀಷ್ಮಹೇತೋಃ ಪರಾಕ್ರಮೀ||

ಸಮರದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನಿಗಾಗಿ ಸಂರಬ್ಧನಾಗಿ ಪರಾಕ್ರಮೀ ಮದ್ರೇಶ್ವರನು
ಮಹಾರಥ ಧರ್ಮಪುತ್ರನನ್ನು ಪೀಡಿಸಿದನು.

06112040a ವಿರಾಟಂ ಸ್ಯಂಧವೋ ರಾಜಾ ವಿದ್ಧ್ವಾ ಸನ್ನತಪರ್ವಭಿಃ|

06112040c ನವಭಿಃ ಸಾಯಕೈಸ್ತೀಕ್ಷ್ಣೈಸ್ತ್ರಿಂಶತಾ ಪುನರರ್ಧಯತ್||

ರಾಜಾ ಸೈಂಧವನು ವಿರಾಟನನ್ನು ಒಂಭತ್ತು ಸನ್ನತಪರ್ವಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದು ಪುನಃ ಮೂರು ತೀಕ್ಷ್ಣ ಸಾಯಕಗಳಿಂದ ಗಾಯಗೊಳಿಸಿದನು.

06112041a ವಿರಾಟಶ್ಚ ಮಹಾರಾಜ ಸೈಂಧವಂ ವಾಹಿನೀಮುಖೇ|

06112041c ತ್ರಿಂಶತಾ ನಿಶಿತೈರ್ಬಾಣೈರಾಜಘಾನ ಸ್ತನಾಂತರೇ||

ಮಹಾರಾಜ ! ವಿರಾಟನೂ ಕೂಡ ವಾಹಿನೀಮುಖಿಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತು ನಿಶಿತಬಾಣಗಳಿಂದ ಸೈಂಧವನ ಎದೆಗೆ ಹೊಡೆದನು.

06112042a ಚಿತ್ರಕಾರ್ಮುಕನಿಸ್ತ್ರಿಂಶೌ ಚಿತ್ರವರ್ಮಾಯುಧಧ್ವಜೌ|

06112042c ರೇಜತುಶ್ಚಿತ್ರರೂಪೌ ತೌ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಮತ್ಸ್ಯಸೈಂಧವೌ||

ಚಿತ್ರ ಧನುಸ್ಸುಗಳನ್ನೂ, ಚಿತ್ರ ಕವಚಗಳನ್ನೂ, ಚಿತ್ರ ಆಯುಧ ಧ್ವಜಗಳನ್ನೂ ಪಡೆದಿದ್ದ ಆ ಚಿತ್ರರೂಪಿ ಮತ್ಸ್ಯ-ಸೈಂಧವರು ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ರಾಜಿಸಿದರು.

06112043a ದ್ರೋಣಃ ಪಾಂಚಾಲಪುತ್ರೇಣ ಸಮಾಗಮ್ಯ ಮಹಾರಣೇ|

06112043c ಮಹಾಸಮುದಯಂ ಚಕ್ರೇ ಶರೈಃ ಸನ್ನತಪರ್ವಭಿಃ||

ದ್ರೋಣನು ಮಹಾರಾಜನಲ್ಲಿ ಪಾಂಚಾಲಪುತ್ರನನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಸನ್ನತಪರ್ವ ಶರಗಳಿಂದ ಮಹಾಯುದ್ಧವನ್ನು ನಡೆಸಿದನು.

06112044a ತತೋ ದ್ರೋಣೋ ಮಹಾರಾಜ ಪಾರ್ಷ್ವತಸ್ಯ ಮಹದ್ಧನುಃ|

06112044c ಚಿತ್ವಾ ಪಂಚಾಶತೇಷೂಣಾಂ ಪಾರ್ಷ್ವತಂ ಸಮವಿಧ್ಯತ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಆಗ ದ್ರೋಣನು ಪಾರ್ಷ್ವತನ ಮಹಾಧನುಸ್ಸನ್ನು
ತುಂಡುಮಾಡಿ ಪಾರ್ಷ್ವತನ್ನು ಐವತ್ತು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06112045a ಸೋಽನ್ಯತ್ಕಾಮುರ್ಮುಕಮಾದಾಯ ಪಾರ್ಷ್ವತಃ ಪರವೀರಹಾ|

06112045c ದ್ರೋಣಸ್ಯ ಮಿಷತೋ ಯುದ್ಧೇ ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ಸಾಯಕಾನ್||

ಪರವೀರಹ ಪಾರ್ಷ್ವತನು ಇನ್ನೊಂದು ಕಾರ್ಮುಕವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು
ದ್ರೋಣನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹರಿತ ಸಾಯಕಗಳನ್ನು
ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

06112046a ತಾಂ ಶರಾಂ ಶರಸಂಘೈಸ್ತು ಸಂನಿವಾರ್ಯ ಮಹಾರಥಃ|

06112046c ದ್ರೋಣೋ ದ್ರುಪದಪುತ್ರಾಯ ಪ್ರಾಹಿಣೋತ್ಪಂಚ ಸಾಯಕಾನ್||

ಆ ಶರಗಳನ್ನು ಶರಸಂಘಗಳಿಂದ ತಡೆದು ಮಹಾರಥ ದ್ರೋಣನು
ದ್ರುಪದಪುತ್ರನನ್ನು ಐದು ಸಾಯಕಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06112047a ತಸ್ಯ ಕ್ರುದ್ಧೋ ಮಹಾರಾಜ ಪಾರ್ಷ್ವತಃ ಪರವೀರಹಾ|

06112047c ದ್ರೋಣಾಯ ಚಿಕ್ಷೇಪ ಗದಾಂ ಯಮದಂಡೋಪಮಾಂ ರಣೇ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಅದರಿಂದ ಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಪರವೀರಹ ಪಾರ್ಷ್ವತನು
ರಣದಲ್ಲಿ ದ್ರೋಣನ ಮೇಲೆ ಯಮದಂಡದಂತಿರುವ ಗದೆಯನ್ನು
ಎಸೆದನು.

06112048a ತಾಮಾಪತಂತೀಂ ಸಹಸಾ ಹೇಮಪಟ್ಟವಿಭೂಷಿತಾಂ|

06112048c ಶರೈಃ ಪಂಚಾಶತಾ ದ್ರೋಣೋ ವಾರಯಾಮಾಸ ಸಂಯುಗೇ||

ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ಆ ಹೇಮಪಟ್ಟವಿಭೂಷಿತ ಗದೆಯನ್ನು ಕೂಡಲೇ
ದ್ರೋಣನು ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಐವತ್ತು ಬಾಣಗಳಿಂದ ತಡೆದನು.

06112049a ಸಾ ಚಿನ್ನಾ ಬಹುಧಾ ರಾಜನ್ದ್ರೋಣಚಾಪಚ್ಯುತೈಃ ಶರೈಃ|

06112049c ಚೂರ್ಣೇ ಕೃತಾ ವಿಶೀರ್ಯಂತೀ ಪಪಾತ ವಸುಧಾತಲೇ||

ರಾಜನ್! ದ್ರೋಣದ ಚಾಪದಿಂದ ಹೊರಟ ಆ ಶರಗಳಿಂದ ಅದು
ಅನೇಕ ಚೂರುಗಳಾಗಿ ಒಡೆದು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಉದುರಿ ಬಿದ್ದಿತು.

06112050a ಗದಾಂ ವಿನಿಹತಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪಾರ್ಷತಃ ಶತ್ರುಸೂದನಃ|

06112050c ದ್ರೋಣಾಯ ಶಕ್ತಿಂ ಚಿಕ್ಷೇಪ ಸರ್ವಪಾರಶವೀಂ ಶುಭಾಂ||

ಗದೆಯು ನಾಶವಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಶತ್ರುಸೂದನ ಪಾರ್ಷತನು
ದ್ರೋಣನ ಮೇಲೆ ಸರ್ವಪಾರಶವೀ ಶುಭ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಎಸೆದನು.

06112051a ತಾಂ ದ್ರೋಣೋ ನವಭಿರ್ಬಾಣೈಶ್ಚಿಚ್ಛೇದ ಯುಧಿ ಭಾರತ|

06112051c ಪಾರ್ಷತಂ ಚ ಮಹೇಷ್ಟಾಸಂ ಪೀಡಯಾಮಾಸ ಸಂಯುಗೇ||

ಭಾರತ! ಅದನ್ನು ದ್ರೋಣನು ಒಂಭತ್ತು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ
ತುಂಡರಿಸಿದನು ಮತ್ತು ಮಹೇಷ್ಟಾಸ ಪಾರ್ಷತನು ಪೀಡಿಸಿದನು.

06112052a ಏವಮೇತನ್ಮಹದ್ಯುದ್ಧಂ ದ್ರೋಣಪಾರ್ಷತಯೋರಭೂತ್|

06112052c ಭೀಷ್ಮಂ ಪ್ರತಿ ಮಹಾರಾಜ ಘೋರರೂಪಂ ಭಯಾನಕಂ||

ಈ ರೀತಿ ಮಹಾರಾಜ! ಭೀಷ್ಮನಿಗಾಗಿ ಘೋರರೂಪವೂ
ಭಯಾನಕವೂ ಆದ ಮಹಾ ಯುದ್ಧವು ದ್ರೋಣ-ಪಾರ್ಷತರ ನಡುವೆ

ನಡೆಯಿತು.

06112053a ಅರ್ಜುನಃ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಗಾಂಗೇಯಂ ಪೀಡಯನ್ನಿಶಿತೈಃ ಶರೈಃ|

06112053c ಅಭ್ಯದ್ರವತ ಸಮ್ಯತ್ತಂ ವನೇ ಮತ್ತಮಿವ ದ್ವಿಪಂ||

ಅರ್ಜುನನು ಗಾಂಗೇಯನನ್ನು ನಿಶಿತ ಶರಗಳಿಂದ ಪೀಡಿಸುತ್ತಾ ವನದಲ್ಲಿ
ಮದಿಸಿದ ಸಲಗವು ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಎದುರಿಸುವಂತೆ ಎದುರಿಸಿದನು.

06112054a ಪ್ರತ್ಯುದ್ಯಯೌ ಚ ತಂ ಪಾರ್ಥಂ ಭಗದತ್ತಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್|

06112054c ತ್ರಿಧಾ ಭಿನ್ನೇನ ನಾಗೇನ ಮದಾಂಧೇನ ಮಹಾಬಲಃ||

ಆಗ ಪ್ರತಾಪವಾನ್ ಭಗದತ್ತನು ಗಂಡಸ್ಥಳದ ಮೂರು ಕಡೆಗಳಿಂದ
ಮದೋದಕವನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕೊಬ್ಬಿದ ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು
ಪಾರ್ಥನನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದನು.

06112055a ತಮಾಪತಂತಂ ಸಹಸಾ ಮಹೇಂದ್ರಗಜಸನ್ನಿಭಂ|

06112055c ಪರಂ ಯತ್ನಂ ಸಮಾಸ್ಥಾಯ ಬೀಭತ್ಸುಃ ಪ್ರತ್ಯಪದ್ಯತ||

ಒಮ್ಮೆಲೇ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ಆ ಮಹೇಂದ್ರನ
ಐರವಾತದಂತಿರುವ ಆನೆಯನ್ನು ಬೀಭತ್ಸುವು ಪರಮ ಯತ್ನದಿಂದ
ಎದುರಿಸಿದನು.

06112056a ತತೋ ಗಜಗತೋ ರಾಜಾ ಭಗದತ್ತಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್|

06112056c ಅರ್ಜುನಂ ಶರವರ್ಷೇಣ ವಾರಯಾಮಾಸ ಸಂಯುಗೇ||

ಆಗ ಆನೆಯ ಮೇಲಿದ್ದ ಪ್ರತಾಪವಾನ್ ರಾಜಾ ಭಗದತ್ತನು

ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಶರವರ್ಷಗಳಿಂದ ತಡೆದನು.

06112057a ಅರ್ಜುನಸ್ತು ರಣೇ ನಾಗಮಾಯಾಂತಂ ರಜತೋಪಮಂ|

06112057c ವಿಮಲೈರಾಯಸೈಸ್ತೀಕ್ಷೈರವಿಧ್ಯತ ಮಹಾರಣೇ||

ಅರ್ಜುನನಾದರೋ ರಣದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಆನೆಯನ್ನು ಬೆಳ್ಳಿಯಂತೆ
ವಿಮಲವಾಗಿದ್ದ ತೀಕ್ಷ್ಣ ರಾಯಸಗಳಿಂದ ಮಹಾರಣದಲ್ಲಿ ಹೊಡೆದನು.

06112058a ಶಿಖಂಡಿನಂ ಚ ಕೌಂತೇಯೋ ಯಾಹಿ ಯಾಹೀತ್ಯಚೋದಯತ್|

06112058c ಭೀಷ್ಮಂ ಪ್ರತಿ ಮಹಾರಾಜ ಜಹ್ಯೇನಮಿತಿ ಚಾಬ್ರವೀತ್||

ಮಹಾರಾಜ ! ಕೌಂತೇಯನು ಶಿಖಂಡಿಯನ್ನು “ಭೀಷ್ಮನ ಹತ್ತಿರ ಬಾ !
ಬಾ !” ಎಂದು ಪ್ರಚೋದಿಸುತ್ತ “ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲು !” ಎಂದನು.

06112059a ಪ್ರಾಗ್ಜ್ಯೋತಿಷಸ್ತತೋ ಹಿತ್ವಾ ಪಾಂಡವಂ ಪಾಂಡುಪೂರ್ವಜ|

06112059c ಪ್ರಯಯೌ ತ್ವರಿತೋ ರಾಜನ್ದ್ರಪದಸ್ಯ ರಥಂ ಪ್ರತಿ||

ರಾಜನ್ ! ಪಾಂಡುಪೂರ್ವಜ ! ಆಗ ಪ್ರಾಗ್ಜ್ಯೋತಿಷದ ಭಗದತ್ತನು
ಪಾಂಡವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅವಸರದಲ್ಲಿ ದ್ರುಪದನ ರಥದ ಕಡೆ ನಡೆದನು.

06112060a ತತೋಽರ್ಜುನೋ ಮಹಾರಾಜ ಭೀಷ್ಮ ಮಭ್ಯದ್ರವದ್ಧುತಂ|

06112060c ಶಿಖಂಡಿನಂ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ತತೋ ಯುದ್ಧಮವರ್ತತ||

ಆಗ ಮಹಾರಾಜ ! ಅರ್ಜುನನು ಶಿಖಂಡಿಯನ್ನು ಮುಂದಿರಿಸಿಕೊಂಡು
ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದನು. ಆಗ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು.

06112061a ತತಸ್ತೇ ತಾವಕಾಃ ಶೂರಾಃ ಪಾಂಡವಂ ರಭಸಂ ರಣೇ|

06112061c ಸರ್ವೇಽಭ್ಯಧಾಪನ್ಯೋಶಂತಸ್ತದದ್ಭುತಮಿವಾಭವತ್||

ಆಗ ನಿನ್ನವರ ಶೂರರು ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಗುತ್ತಾ ರಭಸದಿಂದ ರಣದಲ್ಲಿ
ಧಾವಿಸಿ ಪಾಂಡವನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದರು. ಅದು ಅದ್ಭುತವಾಗಿತ್ತು.

06112062a ನಾನಾವಿಧಾನ್ಯನೀಕಾನಿ ಪುತ್ರಾಣಾಂ ತೇ ಜನಾಧಿಪ|

06112062c ಅರ್ಜುನೋ ವ್ಯಧಮತ್ಕಾಲೇ ದಿವೀವಾಭ್ರಾಣಿ ಮಾರುತಃ||

ಜನಾಧಿಪ! ಆಗ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರ ನಾನಾವಿಧದ ಸೇನೆಗಳನ್ನು
ಆಕಾಶದಲ್ಲಿರುವ ಮೋಡಗಳನ್ನು ಗಾಳಿಯು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ
ಅರ್ಜುನನು ಚದುರಿಸಿದನು.

06112063a ಶಿಖಂಡೀ ತು ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಭರತಾನಾಂ ಪಿತಾಮಹಂ|

06112063c ಇಷುಭಿಸ್ತೂರ್ಣಮವ್ಯಗ್ರೋ ಬಹುಭಿಃ ಸ ಸಮಾಚಿನೋತ್||

ಶಿಖಂಡಿಯಾದರೋ ಅವ್ಯಗ್ರನಾಗಿ ಭರತರ ಪಿತಾಮನನನ್ನು ಬೇಗನೆ
ಅನೇಕ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06112064a ಸೋಮಕಾಂಶ್ಚ ರಣೇ ಭೀಷ್ಮೋ ಜಘ್ನೇ ಪಾರ್ಥಪದಾನುಗಾನ್|

06112064c ನ್ಯವಾರಯತ ಸೈನ್ಯಂ ಚ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಮಹಾರಥಃ||

ಪಾರ್ಥನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಬಂದ ಸೋಮಕರನ್ನು ರಣದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನು
ಸಂಹರಿಸಿದನು ಮತ್ತು ಆ ಮಹಾರಥನು ಪಾಂಡವರ ಸೈನ್ಯವನ್ನು
ತಡೆದನು.

06112065a ರಥಾಗ್ನ್ಯಗಾರಶ್ಚಾಪಾರ್ಚಿಸಿಶಕ್ತಿಗದೇಂಧನಃ|

06112065c ಶರಸಂಘಮಹಾಜ್ವಾಲಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾನ್ಸಮರೇಽದಹತ್||

ಅವನ ರಥವೇ ಅಗ್ನಿಗಾರವಾಗಿತ್ತು. ಧನುಸ್ಸೇ ಅಗ್ನಿಯ ಜ್ವಾಲೆಯಾಗಿತ್ತು. ಖಡ್ಗ-ಶಕ್ತಿ-ಗದೆಗಳು ಇಂಧನವಾಗಿದ್ದವು. ಶರಸಂಘಗಳು ಮಹಾಜ್ವಾಲೆಯಾಗಿತ್ತು. ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಸಮರದಲ್ಲಿ ದಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

06112066a ಯಥಾ ಹಿ ಸುಮಹಾನಗ್ನಿಃ ಕಕ್ಷೇ ಚರತಿ ಸಾನಿಲಃ|

06112066c ತಥಾ ಜಜ್ವಾಲ ಭೀಷ್ಮೋಽಪಿ ದಿವ್ಯಾನ್ಯಸ್ತ್ರಾಣ್ಯುದೀರಯನ್||

ಹೇಗೆ ಮಹಾ ಅಗ್ನಿಯು ಗಾಳಿಯೊಡಗೂಡಿ ಒಣಹುಲ್ಲನ್ನು ಸುಟ್ಟುಹಾಕುವುದೋ ಹಾಗೆ ಭೀಷ್ಮನೂ ಕೂಡ ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾ ಬೆಳಗಿದನು.

06112067a ಸುವರ್ಣಪುಂಖೈರಿಷುಭಿಃ ಶಿತೈಃ ಸನ್ನತಪರ್ವಭಿಃ|

06112067c ನಾದಯನ್ಸ ದಿಶೋ ಭೀಷ್ಮಃ ಪ್ರದಿಶಶ್ಚ ಮಹಾಯಶಾಃ||

ಮಹಾಯಶ ಭೀಷ್ಮನು ಸಿಂಹಗರ್ಜನೆ ಮಾಡಿ ಸುವರ್ಣಪುಂಖಗಳ ನಿಶಿತ ಸನ್ನತಪರ್ವ ಶರಗಳಿಂದ ದಿಕ್ಕು-ಉಪದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ತುಂಬಿಸಿದನು.

06112068a ಪಾತಯನ್ಪ್ರಥಿನೋ ರಾಜನ್ಗಜಾಂಶ್ಚ ಸಹ ಸಾದಿಭಿಃ|

06112068c ಮುಂಡತಾಲವನಾನೀವ ಚಕಾರ ಸ ರಥವ್ರಜಾನ್||

ರಾಜನ್! ರಥರನ್ನು, ಸವಾರರೊಂದಿಗೆ ಆನೆಗಳನ್ನೂ ಉರುಳಿಸಿ ಆ ರಥಸಮೂಹವನ್ನು ಬೋಳಾದ ತಾಳೆಯುಮರಗಳ ವನದಂತೆ

ಮಾಡಿದನು.

06112069a ನಿರ್ಮನುಷ್ಯಾನ್ವಥಾನ್ರಾಜನ್ಗಜಾನಶ್ವಾಂಶ್ಚ ಸಂಯುಗೇ|

06112069c ಚಕಾರ ಸ ತದಾ ಭೀಷ್ಮಃ ಸರ್ವಶಸ್ತ್ರಭೃತಾಂ ವರಃ||

ರಾಜನ್! ಆಗ ಸರ್ವಶಸ್ತ್ರಭೃತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಭೀಷ್ಮನು ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ
ಮನುಷ್ಯರು, ರಥಗಳು, ಆನೆಗಳು ಮತ್ತು ಕುದುರೆಗಳು ಇಲ್ಲದಂತೆಯೇ
ಮಾಡಿದನು.

06112070a ತಸ್ಯ ಜ್ಯಾತಲನಿಘೋಷಂ ವಿಸ್ಫೂರ್ಜಿತಮಿವಾಶನೇಃ|

06112070c ನಿಶಮ್ಯ ಸರ್ವತೋ ರಾಜನ್ಸಮಕಂಪಂತ ಸೈನಿಕಾಃ||

ರಾಜನ್! ಸಿಡಿಲಿನ ಶಬ್ದದಂತಿದ್ದ ಅವನ ಧನುಸ್ಸಿನ ಶಿಂಜಿನಿಯ
ಟೇಂಕಾರವನ್ನು ಕೇಳಿ ಎಲ್ಲೆಡೆಯೂ ಸೈನಿಕರು ಕಂಪಿಸಿದರು.

06112071a ಅಮೋಘಾ ಹ್ಯಪತನ್ಬಾಣಾಃ ಪಿತುಸ್ತೇ ಮನುಜೇಶ್ವರ|

06112071c ನಾಸಜ್ಜಂತ ಶರೀರೇಷು ಭೀಷ್ಮಚಾಪಚ್ಯುತಾಃ ಶರಾಃ||

ಮನುಜೇಶ್ವರ! ನಿನ್ನ ಪಿತ ಭೀಷ್ಮನ ಚಾಪದಿಂದ ಹೊರಟ ಶರಗಳು
ಶರೀರಗಳನ್ನು ಚುಚ್ಚಿದೇ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಬೀಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

06112072a ನಿರ್ಮನುಷ್ಯಾನ್ವಥಾನ್ರಾಜನ್ಸಯುಕ್ತಾಂ ಜವನೈರ್ಹಯೈಃ|

06112072c ವಾತಾಯಮಾನಾನ್ವಶ್ಯಾಮ ಹ್ರಿಯಮಾಣಾನ್ವಿಶಾಂ ಪತೇ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ರಾಜನ್! ಮನುಷ್ಯರೇ ಇಲ್ಲದಿದ್ದ ರಣದಲ್ಲಿ ವೇಗವಾಗಿ
ಹೋಗಬಲ್ಲ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ರಥಗಳು ಓಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು

ನೋಡಿದೆನು.

06112073a ಚೇದಿಕಾಶಿಕರೂಷಾಣಾಂ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಚತುರ್ದಶ|

06112073c ಮಹಾರಥಾಃ ಸಮಾಖ್ಯಾತಾಃ ಕುಲಪುತ್ರಾಸ್ತನುತ್ಯಜಃ||

06112074a ಅಪರಾವರ್ತಿನಃ ಶೂರಾಃ ಸುವರ್ಣವಿಕೃತಧ್ವಜಾಃ|

06112074c ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಭೀಷ್ಮಮಾಸಾದ್ಯ ಸವಾಜಿರಥಕುಂಜರಾಃ|

06112074e ಜಗ್ಮುಸ್ತೇ ಪರಲೋಕಾಯ ವ್ಯಾದಿತಾಸ್ಯಮಿವಾಂತಕಂ||

ಬಾಯಿಕಳೆದ ಅಂತಕನಂದಿದ್ದ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಎದುರಿಸಿ
ಹದಿನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ಮಹಾರಥ, ಸಮಾಖ್ಯಾತ, ಕುಲಪುತ್ರರು,
ತನುವನ್ನೇ ತ್ಯಜಿಸಿ ಬಂದ ಚೇದಿ-ಕಾಶಿ-ಕರೂಷಣರು ಕುದುರೆ-ರಥ-
ಆನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಪರಲೋಕಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿದರು.

06112075a ನ ತತ್ರಾಸೀನ್ಮಹಾರಾಜ ಸೋಮಕಾನಾಂ ಮಹಾರಥಃ|

06112075c ಯಃ ಸಂಪ್ರಾಪ್ಯ ರಣೇ ಭೀಷ್ಮಂ ಜೀವಿತೇ ಸ್ಮ ಮನೋ ದಧೇ||

ಮಹಾರಾಜ ! ರಣದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಎದುರಿಸಿಯೂ ಜೀವವನ್ನು
ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುವ ಯಾವ ಸೋಮಕ ಮಹಾರಥನೂ
ಅಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ.

06112076a ತಾಂಶ್ಚ ಸರ್ವಾನ್ರಣೇ ಯೋಧಾನ್ಪ್ರೀತರಾಜಪುರಂ ಪ್ರತಿ|

06112076c ನೀತಾನಮನ್ಯಂತ ಜನಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ವಿಕ್ರಮಂ||

ಭೀಷ್ಮನ ವಿಕ್ರಮವನ್ನು ನೋಡಿ ರಣದಲ್ಲಿದ್ದ ಯೋಧರೆಲ್ಲರನ್ನೂ
ಪ್ರೀತರಾಜನ ಪುರದ ಕಡೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಯಾಯಿತೆಂದು ಜನರು

ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

06112077a ನ ಕಶ್ಚಿದೇನಂ ಸಮರೇ ಪ್ರತ್ಯುದ್ಯಾತಿ ಮಹಾರಥಃ|

06112077c ಋತೇ ಪಾಂಡುಸುತಂ ವೀರಂ ಶ್ವೇತಾಶ್ವಂ ಕೃಷ್ಣಸಾರಥಿ|

06112077e ಶಿಖಿಂಡಿನಂ ಚ ಸಮರೇ ಪಾಂಚಾಲ್ಯಮಮಿತೌಜಸಂ||

ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವೀರ ಪಾಂಡುಸುತ ಕೃಷ್ಣಸಾರಥಿ ಶ್ವೇತಾಶ್ವನನ್ನು ಮತ್ತು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಅವನಿಂದ ಪಾಲಿತಗೊಂಡ ಅಮಿತೌಜಸ ಪಾಂಚಾಲ್ಯ ಶಿಖಿಂಡಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಯಾವ ಮಹಾರಥನೂ ಅವನನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಮುಂದೆ ಬರಲಿಲ್ಲ.

06112078a ಶಿಖಿಂಡೀ ತು ರಣೇ ಭೀಷ್ಮಮಾಸಾದ್ಯ ಭರತರ್ಷಭ|

06112078c ದಶಭಿದ್ ಶಭಿರ್ಬಾಣೈರಾಜಘಾನ ಮಹಾಹವೇ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಶಿಖಿಂಡಿಯಾದರೋ ರಣದ ಮಹಾಹವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನ ಬಳಿಹೋಗಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06112079a ಶಿಖಿಂಡಿನಂ ತು ಗಾಂಗೇಯಃ ಕ್ರೋಧದೀಪ್ತೇನ ಚಕ್ಷುಷಾ|

06112079c ಅವೈಕ್ಷತ ಕಟಾಕ್ಷೇಣ ನಿರ್ದಹನ್ನಿವ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಕೇವಲ ಕಣ್ಣುನೋಟದಿಂದಲೇ ದಹಿಸಿಬಿಡುವನೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಗಾಂಗೇಯನು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಉರಿಯುವ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಶಿಖಿಂಡಿಯನ್ನು ನೋಡಿದನು.

06112080a ಸ್ತ್ರೀತ್ವಂ ತತ್ಸಂಸ್ಮರನ್ನಾಜನ್ನರ್ವ ಲೋಕಸ್ಯ ಪಶ್ಯತಃ|

06112080c ನ ಜಘಾನ ರಣೇ ಭೀಷ್ಮಃ ಸ ಚ ತಂ ನಾವಬುದ್ಧವಾನ್||

ರಾಜನ್! ಅವನ ಸ್ತ್ರೀತ್ವವನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡು ಸರ್ವಲೋಕಗಳೂ
ನೋಡುತ್ತಿರಲು ಭೀಷ್ಮನು ಅವನು ಹೊಡೆದರೂ ಅವನನ್ನು ತಿರುಗಿ
ಹೊಡೆಯಲಿಲ್ಲ.

06112081a ಅರ್ಜುನಸ್ತು ಮಹಾರಾಜ ಶಿಖಂಡಿನಮಭಾಷತ|

06112081c ಅಭಿತ್ವರಸ್ವ ತ್ವರಿತೋ ಜಹಿ ಚೈನಂ ಪಿತಾಮಹಂ||

ಮಹಾರಾಜ! ಅರ್ಜುನನಾದರೋ ಶಿಖಂಡಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:
“ತ್ವರೆಮಾಡು! ಪಿತಾಮಹನನ್ನು ಬೇಗನೇ ಕೊಲ್ಲು!

06112082a ಕಿಂ ತೇ ವಿವಕ್ಷಯಾ ವೀರ ಜಹಿ ಭೀಷ್ಮಂ ಮಹಾರಥಂ|

06112082c ನ ಹ್ಯನ್ಯಮನುಪಶ್ಯಾಮಿ ಕಂ ಚಿದ್ಯೌಧಿಷ್ಠಿರೇ ಬಲೇ||

06112083a ಯಃ ಶಕ್ತಃ ಸಮರೇ ಭೀಷ್ಮಂ ಯೋಧಯೇತ ಪಿತಾಮಹಂ|

06112083c ಋತೇ ತ್ವಾಂ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ ಸತ್ಯಮೇತದ್ಭ್ರವೀಮಿ ತೇ||

ವೀರ! ಏನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ? ಮಹಾರಥ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಕೊಲ್ಲು!
ಏಕೆಂದರೆ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ! ನೀನಲ್ಲದೇ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಸೇನೆಯಲ್ಲಿ
ಸಮರದಲ್ಲಿ ಪಿತಾಮಹ ಭೀಷ್ಮನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಬಲ್ಲ ಬೇರೆ
ಅನ್ಯರನ್ನು ನಾನು ಕಾಣೆ. ನಿನಗೆ ಸತ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.”

06112084a ಏವಮುಕ್ತಸ್ತು ಪಾರ್ಥೇನ ಶಿಖಂಡೀ ಭರತರ್ಷಭ|

06112084c ಶರೈರ್ನಾನಾವಿಧೈಸ್ತೂರ್ಣಂ ಪಿತಾಮಹಮುಪಾದ್ರವತ್||

ಭರತರ್ಷಭ ! ಪಾರ್ಥನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಶಿಖಂಡಿಯು ನಾನಾವಿಧದ
ಶರಗಳಿಂದ ಬೇಗನೇ ಪಿತಾಮಹನನ್ನು ಹೊಡೆದನು.

06112085a ಅಚಿಂತಯಿತ್ವಾ ತಾನ್ಬಾಣಾನ್ಪಿತಾ ದೇವವ್ರತಸ್ತವ|

06112085c ಅರ್ಜುನಂ ಸಮರೇ ಕ್ರುದ್ಧಂ ವಾರಯಾಮಾಸ ಸಾಯಕೈಃ||

ಆ ಬಾಣಗಳ ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸದೇ ನಿನ್ನ ಪಿತ ದೇವವ್ರತನು
ಸಮರದಲ್ಲಿ ಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಸಾಯಕಗಳಿಂದ ತಡೆದನು.

06112086a ತಥೈವ ಚ ಚಮೂಂ ಸರ್ವಾನ್ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಮಹಾರಥಃ|

06112086c ಅಪ್ರೈಷೀತ್ಸಮರೇ ತೀಕ್ಷ್ಣೈಃ ಪರಲೋಕಾಯ ಮಾರಿಷ||

ಹಾಗೆಯೇ ಪಾಂಡವರ ಸೇನೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಹಾರಥನು ಸಮರದಲ್ಲಿ
ತೀಕ್ಷ್ಣ ಶರಗಳಿಂದ ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು.

06112087a ತಥೈವ ಪಾಂಡವಾ ರಾಜನ್ಸೈನ್ಯೇನ ಮಹತಾ ವೃತಾಃ|

06112087c ಭೀಷ್ಮಂ ಪ್ರಚ್ಛಾದಯಾಮಾಸುರ್ಮೇಘಾ ಇವ ದಿವಾಕರಂ||

ರಾಜನ್ ! ಹಾಗೆಯೇ ಪಾಂಡವನೂ ಕೂಡ ಮಹಾ ಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ
ಆವೃತನಾಗಿ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಮೋಡಗಳು ದಿವಾಕರನನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ
ಮುಚ್ಚಿದನು.

06112088a ಸ ಸಮಂತಾತ್ಪರಿವೃತೋ ಭಾರತೋ ಭರತರ್ಷಭ|

06112088c ನಿರ್ದದಾಹ ರಣೇ ಶೂರಾನ್ವನಂ ವಹ್ನಿರಿವ ಜ್ವಲನ್||

ಭರತರ್ಷಭ ! ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಸುತ್ತುವರೆದಿದ್ದ ಆ ಭಾರತನು

ರಣದಲ್ಲಿ ಶೂರರನ್ನು ಬೆಂಕಿಯು ವನವನ್ನು ಸುಡುವಂತೆ
ಸುಟ್ಟುಹಾಕಿದನು.

06112089a ತತ್ರಾದ್ಭುತಮಪಶ್ಯಾಮ ತವ ಪುತ್ರಸ್ಯ ಪೌರುಷಂ|

06112089c ಅಯೋಧಯತ ಯತ್ಪಾರ್ಥಂ ಜುಗೋಪ ಚ ಯತವ್ರತಂ||

ಅಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರನ ಅದ್ಭುತ ಪೌರುಷವನ್ನು ನೋಡಿದೆವು. ಅವನು
ಪಾರ್ಥನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು ಮತ್ತು ಯತವ್ರತನನ್ನು
ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

06112090a ಕರ್ಮಣಾ ತೇನ ಸಮರೇ ತವ ಪುತ್ರಸ್ಯ ಧನ್ವಿನಃ|

06112090c ದುಃಶಾಸನಸ್ಯ ತುತುಷುಃ ಸರ್ವೇ ಲೋಕಾ ಮಹಾತ್ಮನಃ||

ಸಮರದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಮಗ ಮಹಾತ್ಮ ಧನ್ವಿ ದುಃಶಾಸನನ ಕೃತ್ಯದಿಂದ
ಸರ್ವ ಲೋಕಗಳೂ ಸಂತೋಷಗೊಂಡವು.

06112091a ಯದೇಕಃ ಸಮರೇ ಪಾರ್ಥಾನ್ಸಾನುಗಾನ್ಸಮಯೋಧಯತ್|

06112091c ನ ಚೈನಂ ಪಾಂಡವಾ ಯುದ್ಧೇ ವಾಯರಾಮಾಸುರುಲ್ಬಣಂ||

ಅವನೊಬ್ಬನೇ ಅನುಯಾಯಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಪಾರ್ಥರನ್ನು ಎದುರಿಸಿ
ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಂಡಪರಾಕ್ರಮಿಯಾಗಿದ್ದ
ಅವನನ್ನು ಪಾಂಡವರೂ ಕೂಡ ತಡೆಯಲು ಸಮರ್ಥರಾಗಲಿಲ್ಲ.

06112092a ದುಃಶಾಸನೇನ ಸಮರೇ ರಥಿನೋ ವಿರಥೀಕೃತಾಃ|

06112092c ಸಾದಿನಶ್ಚ ಮಹಾರಾಜ ದಂತಿನಶ್ಚ ಮಹಾಬಲಾಃ||

06112093a ವಿನಿರ್ಭಿನ್ನಾಃ ಶರೈಸ್ತೀಕ್ಷ್ಣೈರ್ನಿವ ಪೇತುರ್ಧರಣೀತಲೇ|

06112093c ಶರಾತುರಾಸ್ತಥೈವಾನ್ಯೇ ದಂತಿನೋ ವಿದ್ರುತಾ ದಿಶಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಸಮರದಲ್ಲಿ ದುಃಶಾಸನನಿಂದ ರಥಿಗಳು ವಿರಥರಾದರು. ಬಹಾಬಲ ಆನೆಗಳೂ, ಅವುಗಳನ್ನು ಏರಿದವರೂ ತೀಕ್ಷ್ಣಶರಗಳಿಂದ ಒಡೆದು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಅನ್ಯ ಆನೆಗಳು ಶರಗಳಿಂದ ಪೀಡಿತವಾಗಿ ದಿಕ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಓಡಿ ಹೋದವು.

06112094a ಯಥಾಗ್ನಿರಿಂಧನಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಜ್ವಲೇದ್ವೀಪ್ರಾರ್ಚಿರುಲ್ಬಣಃ|

06112094c ತಥಾ ಜಜ್ವಾಲ ಪುತ್ರಸ್ತೇ ಪಾಂಡವಾನ್ ವೈ ವಿನಿದ್ಧಹನ್||

ಹೇಗೆ ಅಗ್ನಿಯು ಇಂಧನಕ್ಕೆ ತಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಹತ್ತಿ ಉರಿಯುವುದೋ ಹಾಗೆ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರನು ಪಾಂಡವರನ್ನು ದಹಿಸುತ್ತಾ ಇನ್ನೂ ಹತ್ತಿ ಉರಿದನು.

06112095a ತಂ ಭಾರತಮಹಾಮಾತ್ರಂ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಮಹಾರಥಃ|

06112095c ಜೇತುಂ ನೋತ್ಸಹತೇ ಕಶ್ಚಿನ್ನಾಪ್ಯುದ್ಯಾತುಂ ಕಥಂ ಚನ|

06112095e ಋತೇ ಮಹೇಂದ್ರತನಯಂ ಶ್ವೇತಾಶ್ವಂ ಕೃಷ್ಣಸಾರಥಿಂ||

ಮಹೇಂದ್ರತನಯ ಶ್ವೇತಾಶ್ವ ಕೃಷ್ಣಸಾರಥಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಪಾಂಡವರಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾವ ಮಹಾರಥನೂ ಆ ಭಾರತ ಮಹಾಮಾತ್ರನನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಅಥವಾ ಜಯಿಸಲು ಉತ್ಸುಕರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

06112096a ಸ ಹಿ ತಂ ಸಮರೇ ರಾಜನ್ವಿಜಿತ್ಯ ವಿಜಯೋಽರ್ಜುನಃ|

06112096c ಭೀಷ್ಮಮೇವಾಭಿದ್ರಾವ ಸರ್ವಸೈನ್ಯಸ್ಯ ಪಶ್ಯತಃ||

ಸಮರದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಸೈನ್ಯಗಳೂ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ವಿಜಯ
ಅರ್ಜುನನು ಅವನನ್ನು ಗೆದ್ದು ಒಡನೆಯೇ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದನು.

06112097a ವಿಜಿತಸ್ತವ ಪುತ್ರೋಽಪಿ ಭೀಷ್ಮ ಬಾಹುವ್ಯಪಾಶ್ರಯಃ|

06112097c ಪುನಃ ಪುನಃ ಸಮಾಶ್ವಸ್ಯ ಪ್ರಾಯುಧ್ಯತ ರಣೋತ್ಕಟಃ|

06112097e ಅರ್ಜುನಂ ಚ ರಣೇ ರಾಜನ್ಯೋಧಯನ್ಸ ವ್ಯರಾಜತ||

ಸೋತಿದ್ದರೂ ನಿನ್ನ ಮಗ ರಣೋತ್ಕಟನು ಭೀಷ್ಮನ ಬಾಹುಗಳನ್ನು
ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ದಣಿವಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಲೇ
ಇದ್ದನು. ರಾಜನ್! ಅರ್ಜುನನೊಡನೆಯೂ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಾ ಅವನು
ರಣದಲ್ಲಿ ರಾಜಿಸಿದನು.

06112098a ಶಿಖಂಡೀ ತು ರಣೇ ರಾಜನ್ವಿವ್ಯಾಧೈವ ಪಿತಾಮಹಂ|

06112098c ಶರೈರಶನಿಸಂಸ್ಪರ್ಶೈಃ ಸ್ತಥಾ ಸರ್ಪ ವಿಷೋಪಮೈಃ||

ರಾಜನ್! ಶಿಖಂಡಿಯಾದರೋ ರಣದಲ್ಲಿ ಸರ್ಪವಿಷಗಳಿಗೆ ಸಮವಾದ
ತೀಕ್ಷ್ಣ ಶರಗಳಿಂದ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಪಿತಾಮಹನನ್ನು ಹೊಡೆಯುತ್ತಲೇ
ಇದ್ದನು.

06112099a ನ ಚ ತೇಽಸ್ಯ ರುಜಂ ಚಕ್ಷುಃ ಪಿತುಸ್ತವ ಜನೇಶ್ವರ|

06112099c ಸ್ಮ ಯಮಾನಶ್ಚ ಗಾಂಗೇಯಸ್ತಾನ್ಬಾಣಾಂ ಜಗೃಹೇ ತದಾ||

ಜನೇಶ್ವರ! ಆದರೆ ಅವುಗಳು ನಿನ್ನ ತಂದೆಗೆ
ನೋವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಗಾಂಗೇಯನು ನಗುತ್ತಲೇ ಆ
ಬಾಣಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

06112100a ಉಷ್ಣಾರ್ತೋ ಹಿ ನರೋ ಯದ್ವಜ್ಜಲಧಾರಾಃ ಪ್ರತಿಚ್ಛತಿ|

06112100c ತಥಾ ಜಗ್ರಾಹ ಗಾಂಗೇಯಃ ಶರಧಾರಾಃ ಶಿಖಂಡಿನಃ||

ಬೇಸಗೆಯ ಬಿಸಿಲಿನಿಂದ ಬಳಲಿದವನು ಹೇಗೆ ನೀರಿನ ಮಳೆಯನ್ನು
ಬಯಸುತ್ತಾನೋ ಹಾಗೆ ಗಾಂಗೇಯನು ಶಿಖಂಡಿಯ ಶರಧಾರೆಗಳನ್ನು
ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು.

06112101a ತಂ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾ ಮಹಾರಾಜ ದದೃಶುಘೋರಮಾಹವೇ|

06112101c ಭೀಷ್ಮಂ ದಹಂತಂ ಸೈನ್ಯಾನಿ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಮಹಾತ್ಮನಾಂ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಘೋರ ಆಹವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನು ಮಹಾತ್ಮ ಪಾಂಡವರ
ಸೇನೆಗಳನ್ನು ದಹಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ನೋಡಿದರು.

06112102a ತತೋಽಬ್ರವೀತ್ತವ ಸುತಃ ಸರ್ವಸೈನ್ಯಾನಿ ಮಾರಿಷ|

06112102c ಅಭಿದ್ರವತ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಫಲ್ಗುನಂ ಸರ್ವತೋ ರಥೈಃ||

ಆಗ ನಿನ್ನ ಮಗನು ಎಲ್ಲ ಸೈನ್ಯಗಳಿಗೂ ಹೇಳಿದನು: “ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ
ಫಲ್ಗುನನನ್ನು ರಥಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಆಕ್ರಮಿಸಿರಿ.

06112103a ಭೀಷ್ಮೋ ವಃ ಸಮರೇ ಸರ್ವಾನ್ವಲಯಿಷ್ಯತಿ ಧರ್ಮವಿತ್|

06112103c ತೇ ಭಯಂ ಸುಮಹತ್ತ್ವಾ ಕ್ವಾ ಪಾಂಡವಾನ್ಪ್ರತಿಯುಧ್ಯತ||

ಧರ್ಮವಿದು ಭೀಷ್ಮನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಪಾಲಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಆದುದರಿಂದ ಪಾಂಡವನ ಭಯವನ್ನು ತೊರೆದು ಅವನೊಡನೆ

ಯುದ್ಧಮಾಡಿ.

06112104a ಏಷ ತಾಲೇನ ದೀಪ್ತೇನ ಭೀಷ್ಮಸ್ತಿಷ್ಠತಿ ಪಾಲಯನ್|

06112104c ಸರ್ವೇಷಾಂ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾಣಾಂ ರಣೇ ಶರ್ಮ ಚ ವರ್ಮ ಚ||

ಈ ತಾಲಧ್ವಜನು ಉರಿಯುತ್ತಾ ರಣದಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರರನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಾ ಅವರ ಕವಚ-ರಕ್ಷಕನಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ.

06112105a ತ್ರಿದಶಾಪಿ ಸಮುದ್ಯುಕ್ತಾ ನಾಲಂ ಭೀಷ್ಮಂ ಸಮಾಸಿತುಂ|

06112105c ಕಿಮು ಪಾರ್ಥಾ ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ಮರ್ತ್ಯಭೂತಾಸ್ತಥಾಬಲಾಃ|

06112105e ತಸ್ಮಾದ್ಧ ವತ ಹೇ ಯೋಧಾಃ ಫಲ್ಗುನಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಸಂಯುಗೇ||

ತ್ರಿದಶರೂ ಕೂಡ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಈ ಭೀಷ್ಮನನ್ನೆದುರಿಸಿ ಯುದ್ಧಮಾಡಲಾರರು. ಇನ್ನು ಬಲಶಾಲಿಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಸಾವಿರುವ ಮಹಾತ್ಮ ಪಾಂಡವರು ಯಾವ ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ? ಆದುದರಿಂದ ಹೇ ಯೋಧರೇ! ಅರ್ಜುನನೊಡನೆ ಯುದ್ಧವು ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿರುವಾಗ ಓಡಿ ಹೋಗಬೇಡಿ.

06112106a ಅಹಮದ್ಯ ರಣೇ ಯತ್ತೋ ಯೋಧಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಫಲ್ಗುನಂ|

06112106c ಸಹಿತಃ ಸರ್ವತೋ ಯತ್ತೈರ್ಭವದ್ಭಿರ್ವ ಸುಧಾಧಿಪಾಃ||

ಇಂದು ನಾನು ನೀವೆಲ್ಲ ವಸುಧಾಧಿಪರೊಡನೆ ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಿಂದ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿ ಫಲ್ಗುನನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತೇನೆ.”

06112107a ತಚ್ಚುತ್ವಾ ತು ವಚೋ ರಾಜಂಸ್ತವ ಪುತ್ರಸ್ಯ ಧನ್ವಿನಃ|

06112107c ಅರ್ಜುನಂ ಪ್ರತಿ ಸಮ್ಯಕ್ತಾ ಬಲವಂತೋ ಮಹಾರಥಾಃ||

ರಾಜನ್! ನಿನ್ನ ಮಗನ ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಲವಂತರಾದ ಮಹಾರಥ
ಧನ್ನಿಗಳು ಅರ್ಜುನನ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಿಸಿದರು.

06112108a ತೇ ವಿದೇಹಾಃ ಕಲಿಂಗಾಶ್ಚ ದಾಶೇರಕಗಣೈಃ ಸಹ|

06112108c ಅಭಿಪೇತುರ್ನಿಷಾದಾಶ್ಚ ಸೌವೀರಾಶ್ಚ ಮಹಾರಣೇ||

06112109a ಬಾಹ್ಲಿಕಾ ದರದಾಶ್ಚೈವ ಪ್ರಾಚ್ಯೋದೀಚ್ಯಾಶ್ಚ ಮಾಲವಾಃ|

06112109c ಅಭೀಷಾಹಾಃ ಶೂರಸೇನಾಃ ಶಿಬಯೋಽಥ ವಸಾತಯಃ||

06112110a ಶಾಲ್ವಾಶ್ರಯಾಸ್ತ್ರೀಗರ್ತಾಶ್ಚ ಅಂಬಷ್ಠಾಃ ಕೇಕಯೈಃ ಸಹ|

06112110c ಅಭಿಪೇತೂ ರಣೇ ಪಾರ್ಥಂ ಪತಂಗಾ ಇವ ಪಾವಕಂ||

ವಿದೇಹರು, ಕಲಿಂಗರು, ದಾಶೇರಕಗಣಗಳೊಂದಿಗೆ ನಿಷಾದರು ಮತ್ತು
ಸೌವೀರರು ಮಹಾರಣದಲ್ಲಿ ಅವನ ಮೇಲೆರಗಿದರು. ಬಾಹ್ಲೀಕರು,
ದರದರು, ಪೂರ್ವದವರು, ಉತ್ತರದವರು, ಮಾಲವರು,
ಅಭೀಷಾಹರು, ಶೂರಸೇನರು, ಶಿಬಯರು, ವಸಾಯತರು, ಶಾಲ್ವರು,
ತ್ರಿಗರ್ತರು, ಅಂಬಷ್ಠರು, ಕೇಕಯರು ಒಟ್ಟಿಗೇ ರಣದಲ್ಲಿ ಪತಂಗಗಳು
ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಪಾರ್ಥನನ್ನು ಮುತ್ತಿದರು.

06112111a ಸ ತಾನ್ಸರ್ವಾನ್ಸಹಾನೀಕಾನ್ಮಹಾರಾಜ ಮಹಾರಥಾನ್|

06112111c ದಿವ್ಯಾನ್ಯಸ್ತ್ರಾಣಿ ಸಂಚಿಂತ್ಯ ಪ್ರಸಂಧಾಯ ಧನಂಜಯಃ||

ಮಹಾರಾಜ! ಆಗ ಧನಂಜಯನು ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಆ ಎಲ್ಲ
ಮಹಾರಥರನ್ನೂ ಸೇನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ನಾಶಪಡಿಸಿದನು.

06112112a ಸ ತೈರಸ್ತ್ರೈರ್ಮಹಾವೈಗೈರ್ದದಾಹಾಶು ಮಹಾಬಲಃ|

06112112c ಶರಪ್ರತಾಪೈರ್ಬೀಭತ್ಸುಃ ಪತಂಗಾನಿವ ಪಾವಕಃ||

ತನ್ನ ಶರಪ್ರತಾಪದಿಂದ ಮಹಾಬಲ ಬೀಭತ್ಸುವು ಮಹಾವೇಗವುಳ್ಳ
ಅಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಅಗ್ನಿಯು ಪತಂಗಗಳನ್ನು ಸುಡುವಂತೆ ಸುಟ್ಟುಹಾಕಿದನು.

06112113a ತಸ್ಯ ಬಾಣಸಹಸ್ರಾಣಿ ಸೃಜತೋ ದೃಢಧನ್ವಿನಃ|

06112113c ದೀಪ್ಯಮಾನಮಿವಾಕಾಶೇ ಗಾಂಡೀವಂ ಸಮದೃಶ್ಯತ||

ಆ ದೃಢಧನ್ವಿಯ ಗಾಂಡೀವವು ಸಹಸ್ರಬಾಣಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾ
ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಹೊಳೆಯಿತು.

06112114a ತೇ ಶರಾರ್ತಾ ಮಹಾರಾಜ ವಿಪ್ರಕೀರ್ಣರಥಧ್ವಜಾಃ|

06112114c ನಾಬ್ಯವರ್ತಂತ ರಾಜಾನಃ ಸಹಿತಾ ವಾನರಧ್ವಜಂ||

06112115a ಸಧ್ವಜಾ ರಥಿನಃ ಪೇತುರ್ಹಯಾರೋಹಾ ಹಯೈಃ ಸಹ|

06112115c ಗಜಾಃ ಸಹ ಗಜಾರೋಹೈಃ ಕಿರೀಟಿಶರತಾಡಿತಾಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಶರಾರ್ತರಾದ ಆ ರಾಜರು ರಥಧ್ವಜಗಳು ಮುರಿದು
ವಾನರಧ್ವಜನನ್ನು ಎದುರಿಸಲಾರದಂತಾದರು. ಕಿರೀಟಿಯ ಶರಗಳಿಂದ
ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ರಥಿಗಳು ಧ್ವಜಗಳೊಂದಿಗೆ, ಅಶ್ವಾರೋಹಿಗಳು
ಅಶ್ವಗಳೊಂದಿಗೆ, ಗಜಾರೋಹಿಗಳು ಆನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಬಿದ್ದರು.

06112116a ತತೋಽರ್ಜುನಭುಜೋತ್ಸ್ರಷ್ಟೈರಾವೃತಾಸೀದ್ವಸುಂಧರಾ|

06112116c ವಿದ್ರವದ್ಭಿಶ್ಚ ಬಹುಧಾ ಬಲೈ ರಾಜ್ಞಾಂ ಸಮಂತತಃ||

ಆಗ ಅರ್ಜುನನ ಭುಜಗಳಿಂದ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶರಗಳಿಂದ

ಭೂಮಿಯು ತುಂಬಿಹೋಯಿತು. ಅನೇಕ ಸೇನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ರಾಜರು
ಎಲ್ಲಕಡೆ ಓಡಿ ಹೋದರು.

06112117a ಅಥ ಪಾರ್ಥೋ ಮಹಾಬಾಹುದ್ರಾವಯಿತ್ವಾ ವರೂಢಿನೀಂ|

06112117c ದುಃಶಾಸನಾಯ ಸಮರೇ ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ಸಾಯಕಾನ್||

ಆಗ ಮಹಾಬಾಹು ಪಾರ್ಥನು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಸೇನೆಗಳನ್ನು
ಪಲಾಯನಗೊಳಿಸಿ ದುಃಶಾಸನನ ಮೇಲೆ ಸಾಯಕಗಳನ್ನು
ಕಳುಹಿಸಿದನು.

06112118a ತೇ ತು ಭಿತ್ತ್ವಾ ತವ ಸುತಂ ದುಃಶಾಸನಮಯೋಮುಖಾಃ|

06112118c ಧರಣೀಂ ವಿವಿಶುಃ ಸರ್ವೇ ವಲ್ಮೀಕಮಿವ ಪನ್ನಗಾಃ|

06112118e ಹಯಾಂಶ್ಚಾಸ್ಯ ತತೋ ಜಘ್ನೇ ಸಾರಥಿಂ ಚ ನ್ಯಪಾತಯತ್||

ಅವು ನಿನ್ನ ಮಗ ದುಃಶಾಸನನನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಬಿಲದೊಳಗೆ ಹೊಗುವ
ಸರ್ಪಗಳಂತೆ ನೆಲವನ್ನು ಮುಕ್ಕಿದವು. ಅವನ ಕುದುರೆಗಳು ಮತ್ತು
ಸಾರಥಿಯು ಸತ್ತು ಬಿದ್ದರು.

06112119a ವಿವಿಂಶತಿಂ ಚ ವಿಂಶತ್ಯಾ ವಿರಥಂ ಕೃತವಾನ್ಪ್ರಭೋ|

06112119c ಆಜಘಾನ ಭೃಶಂ ಚೈವ ಪಂಚಭಿರ್ನತಪರ್ವಭಿಃ||

ಪ್ರಭುವು ವಿವಿಂಶತಿಯನ್ನು ಇಪ್ಪತ್ತು ಬಾಣಗಳಿಂದ ವಿರಥನನ್ನಾಗಿ
ಮಾಡಿ ಪುನಃ ಐದು ನತಪರ್ವಗಳಿಂದ ತುಂಬಾ ಗಾಯಗೊಳಿಸಿದನು.

06112120a ಕೃಪಂ ಶಲ್ಯಂ ವಿಕರ್ಣಂ ಚ ವಿದ್ಧ್ವಾ ಬಹುಭಿರಾಯಸೈಃ|

06112120c ಚಕಾರ ವಿರಥಾಂಶ್ಚೈವ ಕೌಂತೇಯಃ ಶ್ವೇತವಾಹನಃ||

ಕೃಪ, ಶಲ್ಯ, ವಿಕರ್ಣರನ್ನೂ ಅನೇಕ ಆಯಸಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದು
ಶ್ವೇತವಾಹನ ಕೌಂತೇಯನು ಅವರನ್ನೂ ಕೂಡ ವಿರಥರನ್ನಾಗಿ
ಮಾಡಿದನು.

06112121a ಏವಂ ತೇ ವಿರಥಾಃ ಪಂಚ ಕೃಪಃ ಶಲ್ಯಶ್ಚ ಮಾರಿಷ|

06112121c ದುಃಶಾಸನೋ ವಿಕರ್ಣಶ್ಚ ತಥೈವ ಚ ವಿವಿಂಶತಿಃ|

06112121e ಸಂಪ್ರಾದ್ರವಂತ ಸಮರೇ ನಿರ್ಜಿತಾಃ ಸವ್ಯಸಾಚಿನಾ||

ಹೀಗೆ ವಿರಥರಾದ ಐವರು - ಕೃಪ, ಶಲ್ಯ, ದುಃಶಾಸನ, ವಿಕರ್ಣ ಮತ್ತು
ವಿವಿಂಶತಿ - ಸವ್ಯಸಾಚಿಯಿಂದ ಸೋಲಲ್ಪಟ್ಟು ಸಮರದಿಂದ
ಪಲಾಯನಗೈದರು.

06112122a ಪೂರ್ವಾಹ್ಣೇ ತು ತಥಾ ರಾಜನ್ವರಾಜಿತ್ಯ ಮಹಾರಥಾನ್|

06112122c ಪ್ರಜಜ್ವಾಲ ರಣೇ ಪಾರ್ಥೋ ವಿಧೂಮ ಇವ ಪಾವಕಃ||

ರಾಜನ್! ಹಾಗೆ ಪೂರ್ವಾಹ್ಣದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಥರನ್ನು ಪರಾಜಯಗೊಳಿಸಿ
ರಣದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಥನು ಹೊಗೆಯಿಲ್ಲದ ಬೆಂಕಿಯಂತೆ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸಿದನು.

06112123a ತಥೈವ ಶರವರ್ಷೇಣ ಭಾಸ್ಕರೋ ರಶ್ಮಿವಾನಿವ|

06112123c ಅನ್ಯಾನಪಿ ಮಹಾರಾಜ ಪಾತಯಾಮಾಸ ಪಾರ್ಥಿವಾನ್||

ಮಹಾರಾಜ! ಹಾಗೆಯೇ ಭಾಸ್ಕರನ ಕಿರಣಗಳಂತಹ
ಶರವರ್ಷಗಳಿಂದ ಅನ್ಯ ಪಾರ್ಥಿವರನ್ನೂ ಉರುಳಿಸಿದನು.

06112124a ಪರಾಙ್ಮುಖೀಕೃತ್ಯ ತದಾ ಶರವರ್ಷೈರ್ಮಹಾರಥಾನ್|

06112124c ಪ್ರಾವರ್ತಯತ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಶೋಣಿತೋದಾಂ ಮಹಾನದೀಂ|

06112124e ಮಧ್ಯೇನ ಕುರುಸ್ಯೆನ್ಯಾನಾಂ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಚ ಭಾರತ||

ಭಾರತ ! ಆಗ ಶರವರ್ಷಗಳಿಂದ ಮಹಾರಥರನ್ನು ಪರಾಙ್ಮುಖಿಗೊಳಿಸಿ
ಪಾಂಡವರ ಮತ್ತು ಕುರುಸೇನೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಸಂಗ್ರಾವದಲ್ಲಿ ರಕ್ತವೇ
ನೀರಾಗಿರುವ ಮಹಾನದಿಯನ್ನು ಹರಿಸಿದನು.

06112125a ಗಜಾಶ್ವ ರಥಸಂಘಾಶ್ವ ಬಹುಧಾ ರಥಿಭಿರ್ಹತಾಃ|

06112125c ರಥಾಶ್ವ ನಿಹತಾ ನಾಗೈರ್ನಾಗಾ ಹಯಪದಾತಿಭಿಃ||

ರಥಿಗಳು ಅನೇಕ ಆನೆಗಳನ್ನೂ ರಥ ಸಂಘಗಳನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.
ಆನೆಗಳು ರಥಗಳನ್ನೂ, ಆನೆಗಳನ್ನೂ, ಕುದುರೆಗಳನ್ನೂ, ಪದಾತಿಗಳನ್ನೂ
ಸಂಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

06112126a ಅಂತರಾ ಚಿದ್ಧಮಾನಾನಿ ಶರೀರಾಣಿ ಶಿರಾಂಸಿ ಚ|

06112126c ನಿಪೇತುರ್ದಿಕ್ಷು ಸರ್ವಾಸು ಗಜಾಶ್ವರಥಯೋಧಿನಾಂ||

ಗಜ-ಅಶ್ವ-ರಥಯೋಧಿಗಳ ಶರೀರ ಮತ್ತು ಶಿರಗಳು ತುಂಡು ತುಂಡಾಗಿ
ಎಲ್ಲಾಕಡೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದವು.

06112127a ಚನ್ನಮಾಯೋಧನಂ ರೇಜೇ ಕುಂಡಲಾಂಗದಧಾರಿಭಿಃ|

06112127c ಪತಿತ್ಯೈಃ ಪಾತ್ಯಮಾನೈಶ್ಚ ರಾಜಪುತ್ರೈರ್ಮಹಾರಥೈಃ||

ಬಿದ್ದಿರುವ ಮತ್ತು ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ಕುಂಡಲ-ಅಂಗದ ಧಾರಿ ಮಹಾರಥ

ರಾಜಪುತ್ರರಿಂದ ರಣಭೂಮಿಯು ತುಂಬಿಹೋಗಿತ್ತು.

06112128a ರಥನೇಮಿನಿಕೃತ್ವಾಶ್ಚ ಗಜೈಶ್ಚೈವಾವಪೋಥಿತಾಃ|

06112128c ಪಾದಾತಾಶ್ಚಾಪ್ಯದೃಶ್ಯಂತ ಸಾಶ್ವಾಃ ಸಹಯಸಾದಿನಃ||

ರಥಗಳ ಗಾಲಿಗೆ ಸಿಲುಕಿ ತುಂಡಾಗಿದ್ದರು. ಆನೆಗಳ ತುಳಿತಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿ ನುಜ್ಜಾಗಿದ್ದರು. ಅಶ್ವಗಳು ಮತ್ತು ಅಶ್ವಾರೋಹಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಪದಾತಿಗಳು ಕಂಡುಬಂದರು.

06112129a ಗಜಾಶ್ವರಥಸಂಘಾಶ್ಚ ಪರಿಪೇತುಃ ಸಮಂತತಃ|

06112129c ವಿಶೀರ್ಣಾಶ್ಚ ರಥಾ ಭೂಮೌ ಭಗ್ನಚಕ್ರಯುಗಧ್ವಜಾಃ||

ಗಜ-ಅಶ್ವ-ರಥ ಸಂಘಗಳು ಎಲ್ಲಕಡೆ ಮುರಿದು ಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ಭೂಮಿಯು ಮುರಿದ ರಥ, ಚಕ್ರ, ನೊಗ ಮತ್ತು ಧ್ವಜಗಳಿಂದ ಹರಡಿಹೋಗಿತ್ತು.

06112130a ತದ್ಗಜಾಶ್ವರಥೌಘಾನಾಂ ರುಧಿರೇಣ ಸಮುಕ್ಷಿತಂ|

06112130c ಚನ್ನಮಾಯೋಧನಂ ರೇಜೇ ರಕ್ತಾಬ್ರಮಿವ ಶಾರದಂ||

ಅಶ್ವ-ರಥ ಸೇನೆಗಳ ರಕ್ತದಿಂದ ತೋಯ್ದು ಹೋಡಿದ್ದ ಆ ರಣಭೂಮಿಯು ಶರದೃತುವಿನ ಕೆಂಪುಬಣ್ಣದ ಆಕಾಶದಂತೆ ಶೋಭಿಸಿತು.

06112131a ಶ್ವಾನಃ ಕಾಕಾಶ್ಚ ಗೃಧ್ರಾಶ್ಚ ವೃಕಾ ಗೋಮಾಯುಭಿಃ ಸಹ|

06112131c ಪ್ರಣೇದುರ್ಭಕ್ತ್ಯ ಮಾಸಾದ್ಯೈವಿಕೃತಾಶ್ಚ ಮೃಗದ್ವಿಜಾಃ||

ನಾಯಿಗಳು, ಕಾಗೆಗಳು, ಹದ್ದುಗಳು, ತೋಳಗಳು, ನರಿಗಳು ಇವೇ

ಮೊದಲಾದ ವಿಕಾಸ್ಪರದ ಮೃಗಪಕ್ಷಿಗಳು ಭಕ್ಷಗಳನ್ನುಂಡು
ಕೂಗಾಡಿದವು.

06112132a ವವುರ್ಬಹುವಿಧಾಶ್ಚೈವ ದಿಕ್ಷು ಸರ್ವಾಸು ಮಾರುತಾಃ|

06112132c ದೃಶ್ಯಮಾನೇಷು ರಕ್ಷಃಸು ಭೂತೇಷು ವಿನದತ್ಸು ಚ||

ರಾಕ್ಷಸರು ಮತ್ತು ಭೂತಗಳು ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರಲು ಎಲ್ಲ
ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ನಾನಾ ವಿಧದ ಗಾಳಿಗಳು ಬೀಸಿದವು.

06112133a ಕಾಂಚನಾನಿ ಚ ದಾಮಾನಿ ಪತಾಕಾಶ್ಚ ಮಹಾಧನಾಃ|

06112133c ಧೂಮಾಯಮಾನಾ ದೃಶ್ಯಂತೇ ಸಹಸಾ ಮಾರುತೇರಿತಾಃ||

ಕಾಂಚನದ ಮಾಲೆಗಳೂ, ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಪತಾಕೆಗಳೂ ಗಾಳಿಯೊಂದಿಗೆ
ಒಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.

06112134a ಶ್ವೇತಚ್ಛತ್ರಸಹಸ್ರಾಣಿ ಸಧ್ವಜಾಶ್ಚ ಮಹಾರಥಾಃ|

06112134c ವಿನಿಕೀರ್ಣಾಃ ಸ್ಮ ದೃಶ್ಯಂತೇ ಶತಶೋಽಥ ಸಹಸ್ರಶಃ|

06112134e ಸಪತಾಕಾಶ್ಚ ಮಾತಂಗಾ ದಿಶೋ ಜಗ್ಮುಃ ಶರಾತುರಾಃ||

ಸಹಸ್ರಾರು ಬಿಳಿಯ ಛತ್ರಗಳೂ, ಧ್ವಜಗಳೊಂದಿಗೆ ಮಹಾರಥಗಳು
ನೂರಾರು ಸಹಸ್ರಾರು ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಹರಡಿ ಬಿದ್ದಿರುವುದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.
ಶರಗಳಿಂದ ಪೀಡಿತರಾಗಿ ಆನೆಗಳು ಪತಾಕೆಗಳೊಂದಿಗೆ
ದಿಕ್ಕಾಪಾಲಾದವು.

06112135a ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಶ್ಚ ಮನುಷ್ಯೇಂದ್ರ ಗದಾಶಕ್ತಿಧನುರ್ಧರಾಃ|

06112135c ಸಮಂತತೋ ವ್ಯದ್ಯಶ್ಯಂತ ಪತಿತಾ ಧರಣೀತಲೇ||

ಮನುಷ್ಯೇಂದ್ರ! ಗದ-ಶಕ್ತಿ-ಧನುಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು
ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಬಿದ್ದಿರುವುದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.

06112136a ತತೋ ಭೀಷ್ಮೋ ಮಹಾರಾಜ ದಿವ್ಯಮಸ್ತ್ರಮುದೀರಯನ್||

06112136c ಅಭ್ಯಧಾವತ ಕೌಂತೇಯಂ ಮಿಷತಾಂ ಸರ್ವಧನ್ವಿನಾಂ||

ಆಗ ಮಹಾರಾಜ! ಭೀಷ್ಮನು ದಿವ್ಯ ಅಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತ
ಸರ್ವಧನ್ವಿಗಳೂ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ಕೌಂತೇಯನನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದನು.

06112137a ತಂ ಶಿಖಂಡೀ ರಣೇ ಯತ್ತಮಭ್ಯಧಾವತ ದಂಶಿತಃ|

06112137c ಸಂಜಹಾರ ತತೋ ಭೀಷ್ಮಸ್ತದಸ್ತ್ರಂ ಪಾವಕೋಪಮಂ||

ಆದರೆ ರಣದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಕವಚಧಾರಿಯಾದ ಶಿಖಂಡಿಯು
ಎದುರಿಸಲು ಭೀಷ್ಮನು ಪಾವಕೋಪಮ ಅಸ್ತ್ರವನ್ನು
ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಂಡನು.

06112138a ಏತಸ್ಮಿನ್ನೇವ ಕಾಲೇ ತು ಕೌಂತೇಯಃ ಶ್ವೇತವಾಹನಃ|

06112138c ನಿಜಘ್ನೇ ತಾವಕಂ ಸೈನ್ಯಂ ಮೋಹಯಿತ್ವಾ ಪಿತಾಮಹಂ||

ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೌಂತೇಯ ಶ್ವೇತವಾಹನನು ಪಿತಾಮಹನನ್ನು
ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ನಿನ್ನ ಸೇನೆಯನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ಸಂಕುಲಯುದ್ಧೇ ದ್ವಾದಶಾಧಿಕಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಸಂಕುಲಯುದ್ಧ ಎನ್ನುವ ನೂರಾಹನ್ನೆರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೧೩

ಭೀಷ್ಮಪರಾಕ್ರಮ (೧-೪೯).

06113001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06113001a ಏವಂ ವ್ಯೂಢೇಷ್ಟನೀಕೇಷು ಭೂಯಿಷ್ಯಮನುವರ್ತಿಷು|

06113001c ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಪರಾಃ ಸರ್ವೇ ಸಮಪದ್ಯಂತ ಭಾರತ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಭಾರತ! ಈ ರೀತಿ ವ್ಯೂಹಗೊಂಡ ಸೇನೆಗಳು ಪಲಾಯನ ಮಾಡದೇ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಎಲ್ಲರೂ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಪರರಾಗಿ ಸೇರಿದ್ದರು.

06113002a ನ ಹ್ಯನೀಕಮನೀಕೇನ ಸಮಸಜ್ಜತ ಸಂಕುಲೇ|

06113002c ನ ರಥಾ ರಥಿಭಿಃ ಸಾರ್ಧಂ ನ ಪದಾತಾಃ ಪದಾತಿಭಿಃ||

06113003a ಅಶ್ವಾ ನಾಶ್ವೈರಯುಧ್ಯಂತ ನ ಗಜಾ ಗಜಯೋಧಿಭಿಃ|

06113003c ಮಹಾನ್ವ್ಯ ತಿಕರೋ ರೌದ್ರಃ ಸೇನಯೋಃ ಸಮಪದ್ಯತ||

ಆಗ ಸೇನೆ ಸೇನೆಗಳೊಡನೆ ಸಂಕುಲಯುದ್ಧವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

ರಥಿಕರು ರಥಿಕರೊಡನೆ, ಪದಾತಿಗಳು ಪದಾತಿಗಳೊಡನೆ,

ಅಶ್ವಯೋಧರು ಅಶ್ವಯೋಧರೊಡನೆ ಮತ್ತು ಗಜಯೋಧರು

ಗಜಯೋಧರೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿ

ಸೇನೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಮಹಾ ರೌದ್ರ ಯುದ್ಧವುಂಟಾಯಿತು.

06113004a ನರನಾಗರಥೇಷ್ಟೇವಂ ವ್ಯವಕೀರ್ಣೇಷು ಸರ್ವಶಃ|

06113004c ಕ್ಷಯೇ ತಸ್ಮಿನ್ಮಹಾರೌದ್ರೇ ನಿರ್ವಿಶೇಷಮಜಾಯತ||

ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಚದುರಿಹೋಗಿದ್ದ ನರ-ರಥ-ಅಶ್ವ-ಗಜಸೇನೆಗಳ ನಡುವೆ ನಡೆದ ಆ ಮಹಾರೌದ್ರ ಕ್ಷಯಕಾರಕ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರರ ನಡುವೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇ ಇಲ್ಲದಂತಾಯಿತು.

06113005a ತತಃ ಶಲ್ಯಃ ಕೃಪಶ್ಚೈವ ಚಿತ್ರಸೇನಶ್ಚ ಭಾರತ|

06113005c ದುಃಶಾಸನೋ ವಿಕರ್ಣಶ್ಚ ರಥಾನಾಸ್ಥಾಯ ಸತ್ವರಾಃ|

06113005e ಪಾಂಡವಾನಾಂ ರಣೇ ಶೂರಾ ಧ್ವಜಿನೀಂ ಸಮಕಂಪಯನ್||

ಆಗ ಭಾರತ ! ಶೂರರಾದ ಶಲ್ಯ, ಕೃಪ, ಚಿತ್ರಸೇನ, ದುಃಶಾಸನ, ವಿಕರ್ಣರು ಕಾಂತಿಯುಕ್ತ ರಥಗಳನ್ನೇರಿ ರಣದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರ ಸೇನೆಗಳನ್ನು ನಡುಗಿಸಿದರು.

06113006a ಸಾ ವಧ್ಯಮಾನಾ ಸಮರೇ ಪಾಂಡುಸೇನಾ ಮಹಾತ್ಮಭಿಃ|

06113006c ತ್ರಾತಾರಂ ನಾಧ್ಯಗಚ್ಛದ್ವೈ ಮಜ್ಜ ಮಾನೇವ ನೌರ್ಜಲೇ||

ಆ ಮಹಾತ್ಮರಿಂದ ವಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಪಾಂಡವಸೇನೆಯು ಚಂಡಮಾರುತಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿ ನೀರಿನ ಮೇಲಿರುವ ದೋಣಿಯು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಸೆಳೆದೊಯ್ಯಲ್ಪಡುವಂತೆ ದಿಕ್ಕುಪಾಲಾಯಿತು.

06113007a ಯಥಾ ಹಿ ಶೈಶಿರಃ ಕಾಲೋ ಗವಾಂ ಮರ್ಮಾಣಿ ಕೃಂತತಿ|

06113007c ತಥಾ ಪಾಂಡುಸುತಾನಾಂ ವೈ ಭೀಷ್ಮೋ ಮರ್ಮಾಣ್ಯಕೃಂತತ||

ಹೇಗೆ ಶಿಶಿರ ಋತುವಿನ ಛಲಿಯು ಗೋವುಗಳ ಮರ್ಮಾಂಗಗಳನ್ನು
ಕತ್ತರಿಸುವುದೋ ಹಾಗೆ ಭೀಷ್ಮನು ಪಾಂಡುಸುತರ ಮರ್ಮಾಂಗಗಳನ್ನು
ಕತ್ತರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

06113008a ಅತೀವ ತವ ಸೈನ್ಯಸ್ಯ ಪಾರ್ಥೇನ ಚ ಮಹಾತ್ಮನಾ|

06113008c ನಗಮೇಘಪ್ರತೀಕಾಶಾಃ ಪಾತಿತಾ ಬಹುಧಾ ಗಜಾಃ||

ಹಾಗೆಯೇ ನಿನ್ನ ಸೇನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಮಹಾತ್ಮ ಪಾರ್ಥನು ದೊಡ್ಡ
ದೊಡ್ಡ ಮೋಡಗಳಂತಿದ್ದ ಬಹಳಷ್ಟು ಆನೆಗಳನ್ನು ಬೀಳಿಸಿದನು.

06113009a ಮೃದ್ಯಮಾನಾಶ್ಚ ದೃಶ್ಯಂತೇ ಪಾರ್ಥೇನ ನರಯೂಥಪಾಃ|

06113009c ಇಷ್ಟುಭಿಸ್ತಾಡ್ಯಮಾನಾಶ್ಚ ನಾರಾಚೈಶ್ಚ ಸಹಸ್ರಶಃ||

ಪಾರ್ಥನು ಸಹಸ್ರಾರು ನಾರಾಚ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದು
ನರಯೂಥಪರನ್ನು ಮಣ್ಣುಮುಕ್ಕಿಸಿದುದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.

06113010a ಪೇತುರಾರ್ತಸ್ವರಂ ಕೃತ್ವಾ ತತ್ರ ತತ್ರ ಮಹಾಗಜಾಃ|

06113010c ಆಬದ್ಧಾಭರಣೈಃ ಕಾಯೈರ್ನಿಹತಾನಾಂ ಮಹಾತ್ಮನಾಂ||

06113011a ಚನ್ನಮಾಯೋಧನಂ ರೇಜೇ ಶಿರೋಭಿಶ್ಚ ಸಕುಂಡಲೈಃ|

06113011c ತಸ್ಮಿನ್ನತಿಮಹಾಭೀಮೇ ರಾಜನ್ವೀರವರಕ್ಷಯೇ|

06113011e ಭೀಷ್ಮೇ ಚ ಯುಧಿ ವಿಕ್ರಾಂತೇ ಪಾಂಡವೇ ಚ ಧನಂಜಯೇ||

ರಾಜನ್! ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನ ಮತ್ತು ಪಾಂಡವ ಧನಂಜಯನ

ವಿಕ್ರಾಂತದಿಂದ ಆ ಮಹಾಭಯಂಕರ ವೀರವರಕ್ಷಯದಲ್ಲಿ
 ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ಆರ್ತಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಕೂಗಿ
 ಮಹಾಗಜಗಳೂ, ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ ಮಹಾತ್ಮರ
 ಶರೀರಗಳೂ, ಕರ್ಣಕುಂಡಲಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ ಶಿರಸ್ಸುಗಳೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ
 ಬಿದ್ದಿದ್ದವು.

06113012a ತೇ ಪರಾಕ್ರಾಂತಮಾಲೋಕ್ಯ ರಾಜನ್ಯಧಿ ಪಿತಾಮಹಂ|

06113012c ನ ನೈವರ್ತಂತ ಕೌರವ್ಯಾ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಪುರಸ್ಕೃತಾಃ|

06113013a ಇಚ್ಛಂತೋ ನಿಧನಂ ಯುದ್ಧೇ ಸ್ವರ್ಗಂ ಕೃತ್ವಾ ಪರಾಯಣಂ|

06113013c ಪಾಂಡವಾನಭ್ಯವರ್ತಂತ ತಸ್ಮಿನ್ವೀರವರಕ್ಷಯೇ||

ರಾಜನ್! ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪಿತಾಮಹನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ನೋಡಿ
 ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಪುರಸ್ಕೃತರಾದ ಕೌರವ್ಯರು ಯುದ್ಧದಿಂದ
 ಹಿಂದಿರುಗಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವರ್ಗವನ್ನೇ ಗುರಿಯನ್ನಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ
 ಸಾವನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾ ಆ ವೀರವರಕ್ಷಯದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರ ಮೇಲೆ
 ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದರು.

06113014a ಪಾಂಡವಾಪಿ ಮಹಾರಾಜ ಸ್ಮರಂತೋ ವಿವಿಧಾನ್ವಹೂನ್|

06113014c ಕ್ಲೇಶಾನ್ ಕೃತಾನ್ಸಪುತ್ರೇಣ ತ್ವಯಾ ಪೂರ್ವಂ ನರಾಧಿಪ||

06113015a ಭಯಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ರಣೇ ಶೂರಾ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಪುರಸ್ಕೃತಾಃ|

06113015c ತಾವಕಾಂಸ್ತವ ಪುತ್ರಾಂಶ್ಚ ಯೋಧಯಂತಿ ಸ್ಮ ಹೃಷ್ಟವತ್||

ಮಹಾರಾಜ! ನರಾಧಿಪ! ಶೂರ ಪಾಂಡವರೂ ಕೂಡ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರು

ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಬಹುವಿಧದ ಕ್ಲೇಶಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಪುರಸ್ಕೃತರಾಗಿ ರಣದಲ್ಲಿ ಭಯವನ್ನು ತೊರೆದು ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ನಿನ್ನ ಕಡೆಯವರನ್ನೂ ಎದುರಿಸಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಹೋರಾಡಿದರು.

06113016a ಸೇನಾಪತಿಸ್ತು ಸಮರೇ ಪ್ರಾಹ ಸೇನಾಂ ಮಹಾರಥಃ|

06113016c ಅಭಿದ್ರವತ ಗಾಂಗೇಯಂ ಸೋಮಕಾಃ ಸೃಂಜಯೈಃ ಸಹ||

ಸಮರದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಥಿ ಸೇನಾಪತಿಯು ಸೇನೆಗಳಿಗೆ “ಸೋಮಕರೂ ಸೃಜಯರೂ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಗಾಂಗೇಯನನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿರಿ!” ಎಂದು ಆಜ್ಞೆಯಿತ್ತನು.

06113017a ಸೇನಾಪತಿವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಸೋಮಕಾಃ ಸಹ ಸೃಂಜಯೈಃ|

06113017c ಅಭ್ಯದ್ರವಂತ ಗಾಂಗೇಯಂ ಶಸ್ತ್ರವೃಷ್ಟ್ಯಾ ಸಮಂತತಃ||

ಸೇನಾಪತಿಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಸೃಂಜಯರೊಂದಿಗೆ ಸೋಮಕರು ಶಸ್ತ್ರವೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದರು.

06113018a ವಧ್ಯಮಾನಸ್ತತೋ ರಾಜನ್ವಿತಾ ಶಾಂತನವಸ್ತವ|

06113018c ಅಮರ್ಷವಶಮಾಪನ್ನೋ ಯೋಧಯಾಮಾಸ ಸೃಂಜಯಾನ್||

ರಾಜನ್! ಹೀಗೆ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಡಲು ನಿನ್ನ ತಂದೆ ಶಾಂತನವನು ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಸೃಂಜಯರೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದನು.

06113019a ತಸ್ಯ ಕೀರ್ತಿಮತಸ್ತಾತ ಪುರಾ ರಾಮೇಣ ಧೀಮತಾ|

06113019c ಸಂಪ್ರದತ್ತಾಸ್ತು ಶಿಕ್ಷಾ ವೈ ಪರಾನೀಕವಿನಾಶಿನೀ||

ಅಯ್ಯಾ! ಹಿಂದೆ ಧೀಮತ ರಾಮನಿಂದ ಆ ಕೀರ್ತಿವಂತನು
ಪರಾನೀಕವಿನಾಶಿನೀ ಎಂಬ ಅಸ್ತದ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದನು.

06113020a ಸ ತಾಂ ಶಿಕ್ಷಾಮಧಿಷ್ಠಾಯ ಕೃತ್ವಾ ಪರಬಲಕ್ಷಯಂ|

06113020c ಅಹನ್ಯಹನಿ ಪಾರ್ಥಾನಾಂ ವೃದ್ಧಃ ಕುರುಪಿತಾಮಹಃ|

06113020e ಭೀಷ್ಮೋ ದಶ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಜಘಾನ ಪರವೀರಹಾ||

ಅದೇ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಪರವೀರಹ ವೃದ್ಧ ಕುರುಪಿತಾಮಹ
ಭೀಷ್ಮನು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಪಾರ್ಥರ ಹತ್ತುಸಾವಿರರನ್ನು ಕೊಂದು
ಪರವೀರರ ಬಲಕ್ಷಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

06113021a ತಸ್ಮಿಂಸ್ತು ದಿವಸೇ ಪ್ರಾಪ್ತೇ ದಶಮೇ ಭರತರ್ಷಭ|

06113021c ಭೀಷ್ಮೈಣ್ಯೈಕೇನ ಮತ್ಸ್ಯೇಷು ಪಾಂಚಾಲೇಷು ಚ ಸಂಯುಗೇ|

06113021e ಗಜಾಶ್ವಮಮಿತಂ ಹತ್ವಾ ಹತಾಃ ಸಪ್ತ ಮಹಾರಥಾಃ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಆ ಹತ್ತನೆಯ ದಿವಸದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನೊಬ್ಬನೇ
ಮತ್ಸ್ಯ-ಪಾಂಚಾಲರೊಡನೆಯ ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯ ಗಜಾಶ್ವಗಳನ್ನು
ಕೊಂದು ಏಳು ಮಹಾರಥರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನು.

06113022a ಹತ್ವಾ ಪಂಚ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ರಥಿನಾಂ ಪ್ರಪಿತಾಮಹಃ|

06113022c ನರಾಣಾಂ ಚ ಮಹಾಯುದ್ಧೇ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಚತುರ್ದಶ||

06113023a ತಥಾ ದಂತಿಸಹಸ್ರಂ ಚ ಹಯಾನಾಮಯುತಂ ಪುನಃ|

06113023c ಶಿಕ್ಷಾಬಲೇನ ನಿಹತಂ ಪಿತ್ರಾ ತವ ವಿಶಾಂ ಪತೇ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ಶಿಕ್ಷಾಬಲದಿಂದ ನಿನ್ನ ತಂದೆ, ಪ್ರಪಿತಾಮಹನು ಐದು ಸಾವಿರ ರಥಿಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಮಹಾಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ಪದಾತಿಗಳನ್ನೂ, ಸಾವಿರ ಆನೆಗಳನ್ನೂ, ಮತ್ತು ಹತ್ತುಸಾವಿರ ಅಶ್ವಸೈನಿಕರನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸಿದನು.

06113024a ತತಃ ಸರ್ವಮಹೀಪಾನಾಂ ಕ್ಷೋಭಯಿತ್ವಾ ವರೂಢಿನೀಂ|

06113024c ವಿರಾಟಸ್ಯ ಪ್ರಿಯೋ ಭ್ರಾತಾ ಶತಾನೀಕೋ ನಿಪಾತಿತಃ||

ಆಗ ಸರ್ವಮಹೀಪಾಲರ ವರೂಢಿನಿಯನ್ನು ಕ್ಷೋಭೆಗೊಳಿಸಿ ವಿರಾಟನ ಪ್ರೀತಿಯ ತಮ್ಮ ಶತಾನೀಕನನ್ನು ಉರುಳಿಸಿದನು.

06113025a ಶತಾನೀಕಂ ಚ ಸಮರೇ ಹತ್ವಾ ಭೀಷ್ಮಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್|

06113025c ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಮಹಾರಾಜ ರಾಜ್ಞಾಂ ಭಲ್ಲ್ಯೈರ್ನ್ಯಪಾತಯತ್||

ಮಹಾರಾಜ! ಸಮರದಲ್ಲಿ ಶತಾನೀಕನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಪ್ರತಾಪವಾನ್ ಭೀಷ್ಮನು ಸಹಸ್ರಾರು ರಾಜರನ್ನು ಭಲ್ಲೆಗಳಿಂದ ಉರುಳಿಸಿದನು.

06113026a ಯೇ ಚ ಕೇ ಚನ ಪಾರ್ಥಾನಾಮಭಿಯಾತಾ ಧನಂಜಯಂ|

06113026c ರಾಜಾನೋ ಭೀಷ್ಮಮಾಸಾದ್ಯ ಗತಾಸ್ತೇ ಯಮಸಾದನಂ||

ಯಾರು ಪಾರ್ಥ ಧನಂಜಯನನ್ನು ಸೇರಿ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೋ ಆ ಎಲ್ಲ ರಾಜರೂ ಯಮಸಾದನವನ್ನು ಸೇರಿದರು.

06113027a ಏವಂ ದಶ ದಿಶೋ ಭೀಷ್ಮಃ ಶರಜಾಲೈಃ ಸಮಂತತಃ|

06113027c ಅತೀತ್ಯ ಸೇನಾಂ ಪಾರ್ಥಾನಾಮವತಸ್ಥೇ ಚಮೂಮುಖೇ||

ಹೀಗೆ ಹತ್ತೂ ದಿಕ್ಕುಗಳಿಂದಲೂ ಶರಜಾಲಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆದು
ಭೀಷ್ಮನು ಪಾರ್ಥರ ಸೇನೆಯನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ತನ್ನ ಸೇನಾಗ್ರದಲ್ಲಿ
ನಿಂತಿದ್ದನು.

06113028a ಸ ಕೃತ್ವಾ ಸುಮಹತ್ಕರ್ಮ ತಸ್ಮಿನ್ವೈ ದಶಮೇಽಹನಿ|

06113028c ಸೇನಯೋರಂತರೇ ತಿಷ್ಠನ್ವಗೃಹೀತಶರಾಸನಃ||

ಆ ಹತ್ತನೆಯ ದಿನದಲ್ಲಿ ಮಹಾಕರ್ಮವನ್ನೆಸಗಿ ಅವನು ಧನುಸ್ಸನ್ನು
ಹಿಡಿದು ಎರಡು ಸೇನೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ನಿಂತಿದ್ದನು.

06113029a ನ ಚೈನಂ ಪಾರ್ಥಿವಾ ರಾಜನ್ ಶೇಕುಃ ಕೇ ಚಿನ್ನಿರೀಕ್ಷಿತುಂ|

06113029c ಮಧ್ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಯಥಾ ಗ್ರೀಷ್ಮೈ ತಪಂತಂ ಭಾಸ್ಕರಂ ದಿವಿ||

ರಾಜನ್! ಗ್ರೀಷ್ಮ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ನಡುನೆತ್ತಿಗೆ ಬಂದು ಸುಡುತ್ತಿರುವ
ಭಾಸ್ಕರನನ್ನು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ನೋಡಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ
ರಾಜರು ಅವನನ್ನು ನೋಡಲೂ ಶಕ್ಯರಾಗಲಿಲ್ಲ.

06113030a ಯಥಾ ದೈತ್ಯಚಮೂಂ ಶಕ್ರಸ್ತಾಪಯಾಮಾಸ ಸಂಯುಗೇ|

06113030c ತಥಾ ಭೀಷ್ಮಃ ಪಾಂಡವೇಯಾಂಸ್ತಾಪಯಾಮಾಸ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಶಕ್ರನು ಹೇಗೆ ದೈತ್ಯಸೇನೆಯನ್ನು ತಡೆದು
ನಿಲ್ಲಿಸಿದನೋ ಹಾಗೆ ಭೀಷ್ಮನು ಪಾಂಡವರ ಸೇನೆಯನ್ನು ತಡೆದು
ನಿಲ್ಲಿಸಿದನು.

06113031a ತಥಾ ಚ ತಂ ಪರಾಕ್ರಾಂತಮಾಲೋಕ್ಯ ಮಧುಸೂದನಃ|

06113031c ಉವಾಚ ದೇವಕೀಪುತ್ರಃ ಪ್ರಿಯಮಾಣೋ ಧನಂಜಯಂ||

ಅವನ ಆ ಪರಾಕ್ರಾಂತವನ್ನು ನೋಡಿದ ದೇವಕೀಪುತ್ರ
ಮಧುಸೂದನನು ಧನಂಜಯನನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಹೇಳಿದನು:

06113032a ಏಷ ಶಾಂತನವೋ ಭೀಷ್ಮಃ ಸೇನಯೋರಂತರೇ ಸ್ಥಿತಃ|

06113032c ನಾನಿಹತ್ಯ ಬಲಾದೇನಂ ವಿಜಯಸ್ತೇ ಭವಿಷ್ಯತಿ||

“ಸೇನೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ನಿಂತಿರುವ ಈ ಶಾಂತನವ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು
ಬಲವನ್ನುಪಯೋಗಿಸಿ ಸಂಹರಿಸಿದರೆ ನಿನಗೆ ವಿಜಯವಾಗುತ್ತದೆ.

06113033a ಯತ್ತಃ ಸಂಸ್ತಂಭಯಸ್ವೈನಂ ಯತ್ರೈಷಾ ಭಿದ್ಯತೇ ಚಮೂಃ|

06113033c ನ ಹಿ ಭೀಷ್ಮ ಶರಾನನ್ಯಃ ಸೋಢುಮುತ್ಸಹತೇ ವಿಭೋ||

ಯಾವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಈ ನಮ್ಮ ಸೇನೆಯು ಭೀಷ್ಮನಿಂದ
ಬೇರೆಯಾಗಿದೆಯೋ ಅದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನೀನು ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಹಿಂದೆ-
ಮುಂದೆ ಹೋಗದಂತೆ ಬಲಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಿರ್ಬಂಧಿಸು.”

06113034a ತತಸ್ತಸ್ಮಿನ್ ಕ್ಷಣೇ ರಾಜಂಶ್ಚೋದಿತೋ ವಾನರಧ್ವಜಃ|

06113034c ಸಧ್ವಜಂ ಸರಥಂ ಸಾಶ್ವಂ ಭೀಷ್ಮ ಮಂತರ್ದಧೇ ಶರೈಃ||

ರಾಜನ್! ತಕ್ಷಣವೇ ಪ್ರಚೋದಿತನಾದ ವಾನರಧ್ವಜನು ಧ್ವಜ, ರಥ
ಮತ್ತು ಕುದುರೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಶರಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿಬಿಟ್ಟನು.

06113035a ಸ ಚಾಪಿ ಕುರುಮುಖ್ಯಾನಾಂ ಋಷಭಃ ಪಾಂಡವೇರಿತಾನ್|

06113035c ಶರವ್ರಾತೈಃ ಶರವ್ರಾತಾನ್ವಹುಧಾ ವಿದುಧಾವ ತಾನ್||

ಆ ಕುರುಮುಖ್ಯರ ಋಷಭನೂ ಕೂಡ ಪಾಂಡವನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ
ಬಾಣ ಸಮೂಹಗಳನ್ನು ಬಾಣಸಮೂಹಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಕತ್ತರಿಸಿ
ಚೂರು ಚೂರು ಮಾಡಿದನು.

06113036a ತೇನ ಪಾಂಚಾಲರಾಜಶ್ಚ ಧೃಷ್ಟಕೇತುಶ್ಚ ವೀರ್ಯವಾನ್|

06113036c ಪಾಂಡವೋ ಭೀಮಸೇನಶ್ಚ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಶ್ಚ ಪಾರ್ಷತಃ||

06113037a ಯಮೌ ಚ ಚೇಕಿತಾನಶ್ಚ ಕೇಕಯಾಃ ಪಂಚ ಚೈವ ಹ|

06113037c ಸಾತ್ಯಕಿಶ್ಚ ಮಹಾರಾಜ ಸೌಭದ್ರೋಽಥ ಘಟೋತ್ಕಚಃ||

06113038a ದ್ರೌಪದೇಯಾಃ ಶಿಖಿಂಡೀ ಚ ಕುಂತಿಭೋಜಶ್ಚ ವೀರ್ಯವಾನ್|

06113038c ಸುಶರ್ಮಾ ಚ ವಿರಾಟಶ್ಚ ಪಾಂಡವೇಯಾ ಮಹಾಬಲಾಃ||

06113039a ಏತೇ ಚಾನ್ಯೇ ಚ ಬಹವಃ ಪೀಡಿತಾ ಭೀಷ್ಮಸಾಯಕೈಃ|

06113039c ಸಮುದ್ಧೃತಾಃ ಫಲ್ಗುನೇನ ನಿಮಗ್ನಾಃ ಶೋಕಸಾಗರೇ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಆಗ ಪಾಂಚಾಲರಾಜ, ವೀರ್ಯವಾನ್ ಧೃಷ್ಟಕೇತು,
ಪಾಂಡವ ಭೀಮ, ಪಾರ್ಷತ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನ, ಯಮಳರು, ಚೇಕಿತಾನ,
ಐವರು ಕೇಕಯರು, ಸಾತ್ಯಕಿ, ಸೌಭದ್ರಿ, ಘಟೋತ್ಕಚ, ದ್ರೌಪದೇಯರು,
ಶಿಖಿಂಡಿ, ವೀರ್ಯವಾನ್ ಕುಂತಿಭೋಜ, ಸುಶರ್ಮ, ವಿರಾಟ,
ಮಹಾಬಲಿ ಪಾಂಡವೇಯ ಇವರು ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಬಹಳಷ್ಟು ಇತರರು
ಭೀಷ್ಮನ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಪೀಡಿತರಾಗಿ ಶೋಕಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರಲು
ಫಲ್ಗುನನ್ನು ಅವರನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿದನು.

06113040a ತತಃ ಶಿಖಿಂಡೀ ವೇಗೇನ ಪ್ರಗೃಹ್ಯ ಪರಮಾಯುಧಂ|

06113040c ಭೀಷ್ಮಮೇವಾಭಿದುದ್ರಾವ ರಕ್ಷ್ಯ ಮಾಣಃ ಕಿರೀಟಿನಾ||

ಆಗ ಕಿರೀಟಿಯಿಂದ ರಕ್ಷಿತನಾದ ಶಿಖಂಡಿಯು ವೇಗದಿಂದ
ಪರಮಾಯುಧವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಭೀಷ್ಮನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

06113041a ತತೋಽಸ್ಯಾನುಚರಾನ್ ಹತ್ವಾ ಸರ್ವಾ ನೃಣವಿಭಾಗವಿತ್|

06113041c ಭೀಷ್ಮಮೇವಾಭಿದುದ್ರಾವ ಬೀಭತ್ಸುರಪರಾಜಿತಃ||

ಆಗ ರಣವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದ ಅಪರಾಜಿತ ಬೀಭತ್ಸುವು ಭೀಷ್ಮನ
ಅನುಚರರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸಿ ಭೀಷ್ಮನನ್ನೇ ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದನು.

06113042a ಸಾತ್ಯಕಿಶ್ಚೇಕಿತಾನಶ್ಚ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಶ್ಚ ಪಾರ್ಷತಃ|

06113042c ವಿರಾಟೋ ದ್ರುಪದಶ್ಚೈವ ಮಾದ್ರೀಪುತ್ರೌ ಚ ಪಾಂಡವೌ|

06113042e ದುದ್ರುವುರ್ಭೀಷ್ಮಮೇವಾಜೌ ರಕ್ಷಿತಾ ದೃಢಧನ್ವನಾ||

ದೃಢಧನ್ವಿಯಿಂದ ರಕ್ಷಿತರಾಗಿ ಸಾತ್ಯಕಿ, ಚೇಕಿತಾನ, ಪಾರ್ಷತ
ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನ, ವಿರಾಟ, ದ್ರುಪದ, ಮತ್ತು ಮಾದ್ರೀಪುತ್ರ
ಪಾಂಡವರಿಬ್ಬರೂ ಭೀಷ್ಮನ ಮೇಲೆಯೇ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದರು.

06113043a ಅಭಿಮನ್ಯುಶ್ಚ ಸಮರೇ ದ್ರೌಪದ್ಯಾಃ ಪಂಚ ಚಾತ್ಮಜಾಃ|

06113043c ದುದ್ರುವುಃ ಸಮರೇ ಭೀಷ್ಮಂ ಸಮುದ್ಯತಮಹಾಯುಧಾಃ||

ಸಮರದಲ್ಲಿ ಅಭಿಮನ್ಯುವಾದರೋ ದ್ರೌಪದಿಯ ಐವರು
ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಮಹಾಯುಧಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸಮರದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು
ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದರು.

06113044a ತೇ ಸರ್ವೇ ದೃಢಧನ್ವಾನಃ ಸಂಯುಗೇಷ್ಟಪಲಾಯಿನಃ|

06113044c ಬಹುಧಾ ಭೀಷ್ಮ ಮಾನರ್ಚನ್ಮಾರ್ಗಣೈಃ ಕೃತಮಾರ್ಗಣಾಃ||

ಆ ಎಲ್ಲ ದೃಢಧನ್ವಿಗಳೂ ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಪಲಾಯನ ಮಾಡದೇ ಬಹಳ ಕೃತಮಾರ್ಗಣ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಚುಚ್ಚಿದರು.

06113045a ವಿಧೂಯ ತಾನ್ಬಾಣಗಣಾನೈ ಮುಕ್ತಾಃ ಪಾರ್ಥಿ ವೋತ್ತಮೈಃ|

06113045c ಪಾಂಡವಾನಾಮದೀನಾತ್ಮಾ ವ್ಯಗಾಹತ ವರೂಢಿನೀಂ|

06113045e ಕೃತ್ವಾ ಶರವಿಘಾತಂ ಚ ಕ್ರೀಡನ್ನಿವ ಪಿತಾಮಹಃ||

ಆದರೆ ಪಿತಾಮನನು ಆಟವಾಡುತ್ತಿರುವನೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ತನ್ನನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಪಾರ್ಥಿವೋತ್ತಮರು ಬಿಟ್ಟು ಆ ಬಾಣಗಣಗಳನ್ನು ತಡೆದು ಶರವಿಘಾತ ಮಾಡಿದನು ಮತ್ತು ಪಾಂಡವರ ಸೇನೆಯನ್ನು ದುಃಖಕ್ಕೀಡುಮಾಡಿದನು.

06113046a ನಾಭಿಸಂಧತ್ತ ಪಾಂಚಾಲ್ಯಂ ಸ್ಮಯಮಾನೋ ಮುಹುರ್ಮುಹುಃ|

06113046c ಸ್ತ್ರೀತ್ವಂ ತಸ್ಯಾನುಸಂಸ್ಮೃತ್ಯ ಭೀಷ್ಮೋ ಬಾಣಾಂ ಶಿಖಿಂಡಿನಃ|

06113046e ಜಘಾನ ದ್ರುಪದಾನೀಕೇ ರಥಾನ್ಸಪ್ತ ಮಹಾರಥಃ||

ಆದರೆ ಅವನ ಸ್ತ್ರೀತ್ವವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ, ಪುನಃ ಪುನಃ ಮುಗುಳ್ಳಗುತ್ತಾ ಭೀಷ್ಮನು ಪಾಂಚಾಲ್ಯ ಶಿಖಿಂಡಿಯ ಮೇಲೆ ಬಾಣಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ, ಮತ್ತು ಆ ಮಹಾರಥನು ದ್ರುಪದನ ಸೇನೆಯ ಏಳು ರಥರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನು.

06113047a ತತಃ ಕಿಲಕಿಲಾಶಬ್ದಃ ಕ್ಷಣೇನ ಸಮಪದ್ಯತ|

06113047c ಮತ್ಸ್ಯ ಪಾಂಚಾಲಚೇದೀನಾಂ ತಮೇಕಮಭಿಧಾವತಾಂ||

ಆಗ ತಕ್ಷಣವೇ ಒಂಟಿಯಾದ ಭೀಷ್ಮನೊಡನೆ ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಮತ್ಸ್ಯ-
ಪಾಂಚಾಲ-ಚೇದಿಗಳ ಸೇನೆಯಲ್ಲಿ ಕಿಲಕಿಲ ಶಬ್ದವುಂಟಾಯಿತು.

06113048a ತೇ ವರಾಶ್ವರಥವ್ರಾತೈರ್ವಾರಣ್ಯೈಃ ಸಪದಾತಿಭಿಃ|

06113048c ತಮೇಕಂ ಚಾದಯಾಮಾಸುಮೇಘಾ ಇವ ದಿವಾಕರಂ||

06113048e ಭೀಷ್ಮಂ ಭಾಗೀರಥೀಪುತ್ರಂ ಪ್ರತಪಂತಂ ರಣೇ ರಿಪೂನ್||

ಅವರ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅಶ್ವ-ರಥವ್ರಾತ-ವಾರಣಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಪದಾತಿಗಳಿಂದ
ರಣದಲ್ಲಿ ರಿಪುಗಳನ್ನು ಸುಡುತ್ತಿದ್ದ ಭಾಗೀರಥೀಪುತ್ರ
ಭೀಷ್ಮನೊಬ್ಬನನ್ನೇ ದಿವಾಕರನನ್ನು ಮೇಘಗಳಂತೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದರು.

06113049a ತತಸ್ತಸ್ಯ ಚ ತೇಷಾಂ ಚ ಯುದ್ಧೇ ದೇವಾಸುರೋಪಮೇ|

06113049c ಕಿರೀಟೀ ಭೀಷ್ಮಮಾನರ್ಚತ್ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ಶಿಖಿಂಡಿನಂ||

ಆಗ ದೇವಾಸುರರ ನಡುವಿನಂತಿದ್ದ ಅವರ ಆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ
ಶಿಖಿಂಡಿಯನ್ನು ಮುಂದಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಕಿರೀಟಿಯು ಭೀಷ್ಮನನ್ನು
ಗಾಯಗೊಳಿಸಿದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ಭೀಷ್ಮಪರಾಕ್ರಮೇ ತ್ರಯೋದಶಾಧಿಕಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮಪರಾಕ್ರಮ ಎನ್ನುವ ನೂರಾಹದಿಮೂರನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೧೪

ಶಿಖಿಂಡಿ-ಅರ್ಜುನರು ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಬಾಣಪ್ರಯೋಗಿಸಿ
ಆಕ್ರಮಣಿಸುತ್ತಿರಲು ಮೃತ್ಯುವಿನ ಕಾಲವು ತನಗೆ ಬಂದೊದಗಿದೆ
ಎಂದು ಭೀಷ್ಮನು ಯೋಚಿಸಿದುದು, ಮತ್ತು ವಸುಗಳು ಅದನ್ನು
ಅನುಮೋದಿಸಿದುದು (೧-೪೦). ಅರ್ಜುನನು ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಹೊಡೆದು
ಶರಶಯ್ಯೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿದುದು (೪೧-೧೧೨).

06114001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06114001a ಏವಂ ತೇ ಪಾಂಡವಾಃ ಸರ್ವೇ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ಶಿಖಿಂಡಿನಂ|

06114001c ವಿವೃಧುಃ ಸಮರೇ ಭೀಷ್ಮಂ ಪರಿವಾಯಃ ಸಮಂತತಃ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಹೀಗೆ ಆ ಪಾಂಡವರೆಲ್ಲರೂ ಸಮರದಲ್ಲಿ
ಶಿಖಿಂಡಿಯನ್ನು ಮುಂದಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ
ಸುತ್ತುವರೆದು ಹೊಡೆಯತೊಡಗಿದರು.

06114002a ಶತಘ್ನೀಭಿಃ ಸುಘೋರಾಭಿಃ ಪಟ್ಟಿಶೈಃ ಸಪರಶ್ವಧೈಃ|

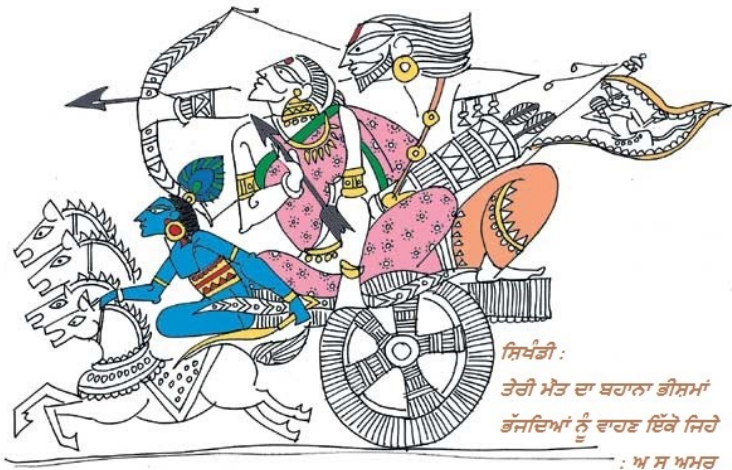
06114002c ಮುದ್ಗರೈರ್ಮುಸಲೈಃ ಪ್ರಾಸೈಃ ಕ್ಷೇಪಣೀಭಿಶ್ಚ ಸರ್ವಶಃ||

06114003a ಶರೈಃ ಕನಕಪುಂಖೈಶ್ಚ ಶಕ್ತಿತೋಮರಕಂಪನೈಃ|

06114003c ನಾರಾಚೈರ್ವತ್ಸದಂತೈಶ್ಚ ಭುಶುಂಡೀಭಿಶ್ಚ ಭಾರತ||

06114003e ಅತಾಡಯನ್ರಣೇ ಭೀಷ್ಮಂ ಸಹಿತಾಃ ಸರ್ವಸೃಂಜಯಾಃ||

ಭಾರತ ! ಸುಘೋರ ಶತಘ್ನಿ, ಪಟ್ಟಿಶ, ಪರಶು, ಮುದ್ಗರ, ಮುಸಲ,

ਸਿਖੰਡੀ :

ਤੇਰੀ ਮੇਤ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਭੀਸਮਾਂ
ਭੱਜਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵਾਹਣ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ

: ਅ ਸ ਅਮਰ

ਪ੍ਰਾਸ, ਕ੍ಷੀਪਣੀਗਣਿੰਦ, ਕਨਕਪੁੰਭਿਗਲ ਸਰਗਣਿੰਦ, ਕੰਪਿਸੁਤ੍ਰਿਰੁਵ
ਸਕ੍ਰਿ ਤੋਮਰਗਣਿੰਦ, ਨਾਰਾਚ, ਵਤ੍ਸਦੰਤ ਮਤ੍ਤੁ ਭੁਸੁੰਡਿਗਣਿੰਦ
ਏਲੁ ਕਡੇਗਣਿੰਦ ਏਲੁ ਸ੍ਰੁੰਯਰੁ ਸੇਰਿਕੋੰਡੁ ਭੀਸ਼੍ਮ ਨਨ੍ਨੁ
ਹੋਡੇਦਰੁ.

06114004a ਸ ਵਿਸ਼ੀਣਠ ਤਨੁਤ੍ਰਾਣਃ ਪਿਣਡਿਤੋ ਏ ਏਠੁਭਿਸੁਦਾ|

06114004c ਏਵ੍ਯਥੇ ਨੈਵ ਗਾੰਗੇਏ ਭਿਦ੍ਯਮਾਨੈਸੁ ਮਰ੍ਮ ਸੁ||

ਏਵੁ ਦੇਹਵਨ੍ਨੁ ਹੋਕੁ ਏਠੁਵਾਗਿ ਤ੍ਰਾਣਪਿਣਡਿਤਨਾਦਰੁ
ਮਰ੍ਮ ਗਲਨ੍ਨੁ ਭੀਦਿਸਿਦਰੁ ਗਾੰਗੇਏਨੁ ਵ੍ਯਥੇਪਡਲਿਲੁ.

06114005a ਸ ਦਿਪ੍ਰਸਰਚਾਪਾਰਚਿਰਸੁਪ੍ਰਸੁਤਮਾਰੁਠਃ|

06114005c ನೇಮಿನಿಹ್ನಾದಸಂನಾದೋ ಮಹಾಸ್ತ್ರೋದಯಪಾವಕಃ||

06114006a ಚಿತ್ರಚಾಪಮಹಾಜ್ವಾಲೋ ವೀರಕ್ಷಯಮಹೇಂಧನಃ|

06114006c ಯುಗಾಂತಾಗ್ನಿಸಮೋ ಭೀಷ್ಮಃ ಪರೇಷಾಂ ಸಮಪದ್ಯತ||

ಆದರೆ ಭೀಷ್ಮನು ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ಯುಗಾಂತದ ಅಗ್ನಿಯ ಸಮನಾಗಿ ತೋರಿದನು. ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಅವನ ಶರಚಾಪಗಳೇ ಶಿಖೆಗಳಾಗಿದ್ದವು, ಬಾಣ ಪ್ರಯೋಗದ ವೇಗವೇ ಅಗ್ನಿಯ ಸಖೆ ಮಾರುತದಂತಿತ್ತು. ಅವನ ರಥ ಚಕ್ರಗಳ ಸಂನಾದವು ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ಹೊರಡುವ ಚಟ ಚಟ ಶಬ್ದವಾಗಿತ್ತು. ಮಹಾಅಸ್ತ್ರಗಳಿಂದಲೇ ಅಗ್ನಿಯು ಉದಯಿಸುವಂತಿದ್ದವು. ಬಣ್ಣದ ಚಾಪವೇ ಮಹಾಜ್ವಾಲೆಯಾಗಿತ್ತು. ವೀರರ ಕ್ಷಯವೆಂಬುದೇ ಇಂಧನವಾಗಿತ್ತು.

06114007a ನಿಪತ್ಯ ರಥಸಂಘಾನಾಮಂತರೇಣ ವಿನಿಸ್ಸೃತಃ|

06114007c ದೃಶ್ಯತೇ ಸ್ಮ ನರೇಂದ್ರಾಣಾಂ ಪುನರ್ಮಧ್ಯಗತಶ್ಚರನ್||

ಆ ರಥಸಮೂಹಗಳ ನಡುವಿನಿಂದ ನುಸುಳಿ ಹೊರಬಂದು ಅವನು ಪುನಃ ನರೇಂದ್ರರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಚಲಿಸುವುದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.

06114008a ತತಃ ಪಾಂಚಾಲರಾಜಂ ಚ ಧೃಷ್ಟ್ವಕೇತುಮತೀತ್ಯ ಚ|

06114008c ಪಾಂಡವಾನೀಕಿನೀಮಧ್ಯಮಾಸಸಾದ ಸ ವೇಗಿತಃ||

ಆಗ ಅವನು ವೇಗವಾಗಿ ಪಾಂಚಾಲರಾಜನನ್ನೂ ಧೃಷ್ಟ್ವಕೇತುವನ್ನೂ ಲಕ್ಷಿಸದೇ ಪಾಂಡವರ ಸೇನೆಯ ಮಧ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಧಾಳಿಯಿಟ್ಟನು.

06114009a ತತಃ ಸಾತ್ಯಕಿಭೀಮೌ ಚ ಪಾಂಡವಂ ಚ ಧನಂಜಯಂ|

06114009c ದ್ರುಪದಂ ಚ ವಿರಾಟಂ ಚ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಂ ಚ ಪಾರ್ಷ್ವತಂ||

06114010a ಭೀಮಘೋಷೈರ್ಮಹಾವೇಗೈರ್ವೈರಿವಾರಣಭೇದಿಭಿಃ|

06114010c ಷಡೇತಾನ್ ಷಡ್ಭಿರಾನರ್ಚದ್ಭಾಸ್ಕರಪ್ರತಿಮೈಃ ಶರೈಃ||

ಆಗ ಅವನು ಮಹಾವೇಗದಿಂದ, ಭೀಮಘೋಷದಿಂದ ವೈರಿಗಳ ಕವಚಗಳನ್ನೂ ಭೇದಿಸಬಲ್ಲ ಆರು ಭಾಸ್ಕರ ಪ್ರತಿಮೆ ಶರಗಳಿಂದ ಈ ಆರರನ್ನು - ಸಾತ್ಯಕಿ, ಭೀಮ, ಪಾಂಡವ ಧನಂಜಯ, ದ್ರುಪದ, ವಿರಾಟ ಮತ್ತು ಪಾರ್ಷ್ವತ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನರನ್ನು ಹೊಡೆದನು.

06114011a ತಸ್ಯ ತೇ ನಿಶಿತಾನ್ಬಾಣಾನ್ಸಂನಿವಾಯ್ ಮಹಾರಥಾಃ|

06114011c ದಶಭಿದ್ ಶಭಿರ್ಭೀಷ್ಮ ಮರ್ದ ಯಾಮಾಸುರೋಜಸಾ||

ಅವನ ಆ ನಿಶಿತ ಬಾಣಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಮಹಾರಥರು ಹತ್ತು ಹತ್ತು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಹೊಡೆದರು.

06114012a ಶಿಖಂಡೀ ತು ರಣೇ ಬಾಣಾನ್ಯಾನ್ಮೂಚ ಮಹಾವ್ರತೇ|

06114012c ತೇ ಭೀಷ್ಮಂ ವಿವಿಶುಸ್ತೂರ್ಣಂ ಸ್ವರ್ಣಪುಂಖಾಃ ಶಿಲಾಶಿತಾಃ||

ರಣದಲ್ಲಿ ಮಹಾವ್ರತ ಶಿಖಂಡಿಯು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಸ್ವರ್ಣಪುಂಖಗಳ ಶಿಲಾಶಿತ ಬಾಣಗಳು ಭೀಷ್ಮನ ದೇಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದವು.

06114013a ತತಃ ಕಿರೀಟೀ ಸಂರಬ್ಧೋ ಭೀಷ್ಮಮೇವಾಭ್ಯವರ್ತತ|

06114013c ಶಿಖಂಡಿನಂ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ಧನುಶ್ಚಾಸ್ಯ ಸಮಾಚ್ಛಿನತ್||

ಆಗ ಕಿರೀಟಿಯು ಸಂರಬ್ಧನಾಗಿ ಶಿಖಂಡಿಯನ್ನು ಮುಂದಿರಿಸಿಕೊಂಡು

ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಅವನ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದನು.

06114014a ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ಧನುಷಶ್ಚೇದಂ ನಾಮೃಷ್ಯಂತ ಮಹಾರಥಾಃ|

06114014c ದ್ರೋಣಶ್ಚ ಕೃತವರ್ಮ ಚ ಸೈಂಧವಶ್ಚ ಜಯದ್ರಥಃ||

06114015a ಭೂರಿಶ್ರವಾಃ ಶಲಃ ಶಲ್ಯೋ ಭಗದತ್ತಸ್ತಥೈವ ಚ|

06114015c ಸಪ್ತೈತೇ ಪರಮಕೃದ್ಧಾಃ ಕಿರೀಟಿನಮಭಿದ್ರುತಾಃ||

ಭೀಷ್ಮನ ಧನುಷ್ಚೇದನವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೇ ಮಹಾರಥರಾದ ದ್ರೋಣ, ಕೃತವರ್ಮ, ಸೈಂಧವ ಜಯದ್ರಥ, ಭೂರಿಶ್ರವ, ಶಲ, ಶಲ್ಯ ಮತ್ತು ಭಗದತ್ತ ಈ ಏಳು ಮಂದಿ ಪರಮ ಕೃದ್ಧರಾಗಿ ಕಿರೀಟಿಯ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದರು.

06114016a ಉತ್ತಮಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ದಿವ್ಯಾನಿ ದರ್ಶಯಂತೋ ಮಹಾರಥಾಃ|

06114016c ಅಭಿಪೇತುರ್ಭೃಶಂ ಕೃದ್ಧಾಶ್ಚಾದಯಂತ ಸ್ಮ ಪಾಂಡವಾನ್||

ಆ ಮಹಾರಥರು ಉತ್ತಮ ದಿವ್ಯ ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಾ ಕೃದ್ಧರಾಗಿ ಅವನ ಮೇಲೆ ಎರಗಿ ಪಾಂಡವನನ್ನು ಮುಸುಕು ಹಾಕಿದರು.

06114017a ತೇಷಾಮಾಪತತಾಂ ಶಬ್ದಃ ಶುಶ್ರುವೇ ಫಲ್ಲುನಂ ಪ್ರತಿ|

06114017c ಉದ್ವೃತ್ತಾನಾಂ ಯಥಾ ಶಬ್ದಃ ಸಮುದ್ರಾಣಾಂ ಯುಗಕ್ಷಯೇ||

ಅವರು ಫಲ್ಲುನನ ಮೇಲೆರಗಿದುದರ ಶಬ್ದವು ಯುಗಕ್ಷಯದಲ್ಲಿ ಮೇಲುಕ್ಕಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಸಮುದ್ರದ ಶಬ್ದದಂತಿತ್ತು.

06114018a ಹತಾನಯತ ಗೃಹ್ಣೀತ ಯುಧ್ಯತಾಪಿ ಚ ಕೃಂತತ|

06114018c ಇತ್ಯಾಸೀತ್ತುಮುಲಃ ಶಬ್ದಃ ಫಲ್ಗುನಸ್ಯ ರಥಂ ಪ್ರತಿ||

ಫಲ್ಗುನನ ರಥದ ಬಳಿ “ಸಂಹರಿಸಿ! ಸೆರೆಹಿಡಿಯಿರಿ! ಹೊಡೆಯಿರಿ! ಕತ್ತರಿಸಿ!” ಎಂಬ ಕೂಗಿನ ತುಮುಲ ಶಬ್ದವು ಕೇಳಿಬಂದಿತು.

06114019a ತಂ ಶಬ್ದಂ ತುಮುಲಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಮಹಾರಥಾಃ|

06114019c ಅಭ್ಯಧಾವನ್ವರೀಪ್ಸಂತಃ ಫಲ್ಗುನಂ ಭರತರ್ಷಭ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಆ ತುಮುಲ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿ ಪಾಂಡವರ ಮಹಾರಥಿಗಳು ಫಲ್ಗುನನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಧಾವಿಸಿಬಂದರು.

06114020a ಸಾತ್ಯಕಿರ್ಭೀಮಸೇನಶ್ಚ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಶ್ಚ ಪಾರ್ಷತಃ|

06114020c ವಿರಾಟದ್ರುಪದೌ ಚೋಭೌ ರಾಕ್ಷಸಶ್ಚ ಘಟೋತ್ಕಚಃ||

06114021a ಅಭಿಮನ್ಯುಶ್ಚ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಃ ಸಪ್ತೈತೇ ಕ್ರೋಧಮೂರ್ಚಿತಾಃ|

06114021c ಸಮಭ್ಯಧಾವಂಸ್ತ್ವರಿತಾಶ್ಚಿತ್ರಕಾರ್ಮುಕಧಾರಿಣಃ||

ಚಿತ್ರಕಾರ್ಮುಕಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಸಾತ್ಯಕಿ, ಭೀಮಸೇನ, ಪಾರ್ಷತ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನ, ವಿರಾಟ-ದ್ರುಪದರಿಬ್ಬರೂ, ರಾಕ್ಷಸ ಘಟೋತ್ಕಚ, ಸಂಕ್ರುದ್ಧ ಅಭಿಮನ್ಯು ಈ ಏಳು ಮಂದಿ ಕ್ರೋಧಮೂರ್ಛಿತರು ತ್ವರೆಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಧಾವಿಸಿದರು.

06114022a ತೇಷಾಂ ಸಮಭವದ್ಯುದ್ಧಂ ತುಮುಲಂ ಲೋಮಹರ್ಷಣಂ|

06114022c ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ದೇವಾನಾಂ ದಾನವೈರಿವ||

ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ! ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ದಾರವರ ಹಾಗೆ

ಅವರ ಮಧ್ಯೆ ಲೋಮಹರ್ಣಣ ತುಮುಲ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು.

06114023a ಶಿಖಂಡೀ ತು ರಥಶ್ರೇಷ್ಠೋ ರಕ್ಷ್ಯ ಮಾಣಃ ಕಿರೀಟಿನಾ|

06114023c ಅವಿದ್ಯದ್ಧಶಭಿಭೀಷ್ಮಂ ಚಿನ್ನಧನ್ವಾನಮಾಹವೇ||

06114023e ಸಾರಥಿಂ ದಶಭಿಶ್ಚಾಸ್ಯ ಧ್ವಜಂ ಚೈಕೇನ ಚಿಚ್ಛಿದೇ||

ರಥಶ್ರೇಷ್ಠ ಶಿಖಂಡಿಯಾದರೋ ಕಿರೀಟಿಯಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟು
ಆಹವದಲ್ಲಿ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಹತ್ತು
ಬಾಣಗಳಿಂದಲೂ, ಸಾರಥಿಯನ್ನು ಹತ್ತು ಬಾಣಗಳಿಂದಲೂ ಹೊಡೆದು
ಒಂದರಿಂದ ಧ್ವಜವನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿದನು.

06114024a ಸೋಽನ್ಯತ್ಕಾರ್ಮು ಕಮಾದಾಯ ಗಾಂಗೇಯೋ ವೇಗವತ್ತರಂ|

06114024c ತದಪ್ಯಸ್ಯ ಶಿತೈರ್ಭಲ್ಲಿಸ್ತಿಭಿಶ್ಚಿಚ್ಛಿದ ಫಲ್ಲುನಃ||

ಆಗ ಗಾಂಗೇಯನು ಇನ್ನೊಂದು ವೇಗವತ್ತರ ಧನುಸ್ಸನ್ನು
ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಶಿಂಜಿನಿಯನ್ನು ಬಿಗಿದು ಸಿದ್ಧಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ
ಫಲ್ಲುನನು ಅದನ್ನೂ ಕೂಡ ಮೂರು ನಿಶಿತ ಬಾಣಗಳಿಂದ
ಕತ್ತರಿಸಿಬಿಟ್ಟನು.

06114025a ಏವಂ ಸ ಪಾಂಡವಃ ಕ್ರುದ್ಧ ಆತ್ತಮಾತ್ತಂ ಪುನಃ ಪುನಃ|

06114025c ಧನುರ್ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ಚಿಚ್ಛಿದ ಸವ್ಯಸಾಚೀ ಪರಂತಪಃ||

ಹೀಗೆ ಕ್ರುದ್ಧ ಪಾಂಡವ ಪರಂತಪ ಸವ್ಯಸಾಚಿಯು ಗಾಂಗೇಯನು ಹೊಸ
ಹೊಸ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಪುನಃ ಪುನಃ
ಅವುಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕಿದನು.

06114026a ಸ ಚೈನ್ನಧನ್ವಾ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಃ ಸೃಕ್ಮಣೀ ಪರಿಸಂಲಿಹನ್|

06114026c ಶಕ್ತಿಂ ಜಗ್ರಾಹ ಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ಗಿರೀಣಾಮಪಿ ದಾರಣೀಂ|

06114026e ತಾಂ ಚ ಚಿಕ್ಷೇಪ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಃ ಫಲ್ಗುನಸ್ಯ ರಥಂ ಪ್ರತಿ||

ಧನುಸ್ಸನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿಕೊಂಡು ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಅವನು ನಾಲಿಗೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಕಟಬಾಯಿಯನ್ನು ನೆಕ್ಕುತ್ತಾ, ಪರ್ವತವನ್ನೂ ಸೀಳಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಅದನ್ನು ಅರ್ಜುನನ ರಥದ ಮೇಲೆ ಎಸೆದನು.

06114027a ತಾಮಾಪತಂತೀಂ ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಜ್ವಲಂತೀಮಶನೀಮಿವ|

06114027c ಸಮಾದತ್ತ ಶಿತಾನ್ಬಲ್ಲಾನ್ವಂಚ ಪಾಂಡವನಂದನಃ||

06114028a ತಸ್ಯ ಚಿಚ್ಛೇದ ತಾಂ ಶಕ್ತಿಂ ಪಂಚಧಾ ಪಂಚಭಿಃ ಶರೈಃ|

06114028c ಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ಭೀಷ್ಮ ಬಾಹುಬಲೇರಿತಾಂ||

ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ! ವಜ್ರಾಯುಧದಂತೆ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಅದು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಬೀಳಲಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂಕ್ರುದ್ಧ ಪಾಂಡವನಂದನನು ಐದು ನಿಶಿತ ಭಲ್ಲಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಭೀಷ್ಮನ ಬಾಹುಗಳಿಂದ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಐದು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಐದು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ತುಂಡರಿಸಿದನು.

06114029a ಸಾ ಪಪಾತ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾ ಸಂಕ್ರುದ್ಧೇನ ಕಿರೀಟಿನಾ|

06114029c ಮೇಘವೃಂದಪರಿಭ್ರಷ್ಟಾ ವಿಚ್ಛಿನ್ನೇವ ಶತಹ್ರದಾ||

ಸಂಕ್ರುದ್ಧ ಕಿರೀಟಿಯಿಂದ ತುಂಡರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅದು ಮೇಘಮಂಡಲದಿಂದ ತುಂಡಾಗಿ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುವ ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಬಿದ್ದಿತು.

06114030a ಚಿನ್ನಾಂ ತಾಂ ಶಕ್ತಿಮಾಲೋಕ್ಯ ಭೀಷ್ಮಃ ಕ್ರೋಧಸಮನ್ವಿತಃ|

06114030c ಅಚಿಂತಯದ್ರಣೇ ವೀರೋ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಪರಪುರಂಜಯಃ||

ಆ ಶಕ್ತಿಯು ತುಂಡಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಕ್ರೋಧಸಮನ್ವಿತನಾದ ವೀರ
ಪರಪುರಂಜಯ ಭೀಷ್ಮನು ರಣದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ
ಚಿಂತಿಸತೊಡಗಿದನು.

06114031a ಶಕ್ತೋಽಹಂ ಧನುಷ್ಯೇಕೇನ ನಿಹಂತುಂ ಸರ್ವಪಾಂಡವಾನ್|

06114031c ಯದ್ಯೇಷಾಂ ನ ಭವೇದ್ಗೋಪ್ತಾ ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನೋ ಮಹಾಬಲಃ||

“ಒಂದುವೇಳೆ ಇವರ ರಕ್ಷಕನು ಮಹಾಬಲ ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನನಾಗಿರದಿದ್ದರೆ
ಈ ಪಾಂಡವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಂದೇ ಒಂದು ಧನುಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಂಹರಿಸಲು
ನಾನು ಶಕ್ತನಿದ್ದೆ.

06114032a ಕಾರಣದ್ವಯಮಾಸ್ಥಾಯ ನಾಹಂ ಯೋತ್ಸ್ಯಾಮಿ ಪಾಂಡವೈಃ|

06114032c ಅವಧ್ಯತ್ವಾಚ್ಚ ಪಾಂಡೂನಾಂ ಸ್ತ್ರೀಭಾವಾಚ್ಚ ಶಿಖಿಂಡಿನಃ||

ಈ ಎರಡು ಕಾರಣಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಾನು ಪಾಂಡವರೊಂದಿಗೆ
ಹೋರಾಡುವುದಿಲ್ಲ - ಪಾಂಡವರು ಅವಧ್ಯರೆನ್ನುವುದು ಮತ್ತು
ಶಿಖಿಂಡಿಯ ಸ್ತ್ರೀ ಭಾವತ್ವ.

06114033a ಪಿತ್ರಾ ತುಷ್ಠೇನ ಮೇ ಪೂರ್ವಂ ಯದಾ ಕಾಲೀಮುದಾವಹತ್|

06114033c ಸ್ವಚ್ಛಂದಮರಣಂ ದತ್ತಮವಧ್ಯತ್ವಂ ರಣೇ ತಥಾ|

06114033e ತಸ್ಮಾನ್ಮೃತ್ಯುಮಹಂ ಮನ್ಯೇ ಪ್ರಾಪ್ತಕಾಲಮಿವಾತ್ಮನಃ||

ಹಿಂದೆ ಕಾಲೀ ಸತ್ಯವತಿಯನ್ನು ತಂದಿತ್ತಾಗ ಸಂತೋಷಗೊಂಡ
ತಂದೆಯು ನನಗೆ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಮರಣ ಮತ್ತು ರಣದಲ್ಲಿ ಅವಧ್ಯತ್ವವನ್ನು
ಪಾಲಿಸಿದ್ದನು. ಆ ಮೃತ್ಯುವಿನ ಕಾಲವು ನನಗೆ ಬಂದೊದಗಿದೆ ಎಂದು
ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.”

06114034a ಏವಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ವ್ಯವಸಿತಂ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯಾಮಿತತೇಜಸಃ|

06114034c ಋಷಯೋ ವಸವಶ್ಚೈವ ವಿಯತ್ಸ್ಯಾ ಭೀಷ್ಮಮಬ್ರುವನ್||

ಅಮಿತತೇಜಸ ಭೀಷ್ಮನ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿದ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿದ್ದ
ಋಷಿಗಳೂ ವಸುಗಳೂ ಭೀಷ್ಮನಿಗೆ ಹೇಳಿದರು:

06114035a ಯತ್ತೇ ವ್ಯವಸಿತಂ ವೀರ ಅಸ್ಮಾಕಂ ಸುಮಹತ್ತಿಯಂ|

06114035c ತತ್ಕುರುಷ್ವ ಮಹೇಷ್ವಾಸ ಯುದ್ಧಾದ್ಬುದ್ಧಿಂ ನಿವರ್ತಯ||

“ವೀರ! ನೀನು ಏನನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದೀಯೋ ಅದು ನಮಗೂ ಬಹಳ
ಪ್ರಿಯವಾಗಿದೆ. ಮಹೇಷ್ವಾಸ! ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡು. ಯುದ್ಧದಿಂದ
ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆದುಕೋ!”

06114036a ತಸ್ಯ ವಾಕ್ಯಸ್ಯ ನಿಧನೇ ಪ್ರಾದುರಾಸೀಚ್ಚಿವೋಽನಿಲಃ|

06114036c ಅನುಲೋಮಃ ಸುಗಂಧೀ ಚ ಪೃಷತ್ಯಶ್ಚ ಸಮನ್ವಿತಃ||

ಅವರ ಮಾತುಗಳು ಮುಗಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಮಂಗಳಕರವಾದ,
ಅನುಕೂಲವಾದ, ಸುಗಂಧಯುಕ್ತವಾದ ಗಾಳಿಯು ತುಂತುರು
ಹನಿಗಳೊಡನೆ ಬೀಸಿತು.

06114037a ದೇವದುಂದುಭಯಶ್ಚೈವ ಸಂಪ್ರಣೇದುರ್ಮಹಾಸ್ವನಾಃ|

06114037c ಪಪಾತ ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿಶ್ಚ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯೋಪರಿ ಪಾರ್ಥಿವ||

ಪಾರ್ಥಿವ ! ದೇವದುಂದುಭಿಗಳೂ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಮೊಳಗಿದವು. ಭೀಷ್ಮನ ಮೇಲೆ ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿಯೂ ಸುರಿಯಿತು.

06114038a ನ ಚ ತಚ್ಚು ಶ್ರುವೇ ಕಶ್ಚಿತ್ತೇಷಾಂ ಸಂವದತಾಂ ನೃಪ|

06114038c ಋತೇ ಭೀಷ್ಮಂ ಮಹಾಬಾಹುಂ ಮಾಂ ಚಾಪಿ ಮುನಿತೇಜಸಾ||

ನೃಪ ! ಅವರ ಸಂವಾದವನ್ನು ಅಲ್ಲಿರುವ ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಮಹಾಬಾಹು ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮುನಿಯ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ನಾನು ಮಾತ್ರ ಅದನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡೆನು.

06114039a ಸಂಭ್ರಮಶ್ಚ ಮಹಾನಾಸೀತ್ತ್ರಿದಶಾನಾಂ ವಿಶಾಂ ಪತೇ|

06114039c ಪತಿಷ್ಯತಿ ರಥಾದ್ಭೀಷ್ಮೈ ಸರ್ವಲೋಕಪ್ರಿಯೇ ತದಾ||

ವಿಶಾಂಪತೇ ! ಸರ್ವಲೋಕಪ್ರಿಯನಾದ ಭೀಷ್ಮನು ರಥದಿಂದ ಬೀಳುವವನಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ತ್ರಿದಶರಿಗೂ ಮಹಾ ಸಂಭ್ರಮವಾಯಿತು.

06114040a ಇತಿ ದೇವಗಣಾನಾಂ ಚ ಶ್ರುತ್ವಾ ವಾಕ್ಯಂ ಮಹಾಮನಾಃ|

06114040c ತತಃ ಶಾಂತನವೋ ಭೀಷ್ಮೋ ಬೀಭತ್ಸುಂ ನಾಭ್ಯವರ್ತತ|

06114040e ಭಿದ್ಯಮಾನಃ ಶಿತೈರ್ಬಾಣೈಃ ಸರ್ವಾವರಣಭೇದಿಭಿಃ||

ಮಹಾಮನಸ್ಕರಾದ ದೇವಗಣಗಳ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಶಾಂತನವ ಭೀಷ್ಮನು ಸರ್ವಾವರಣಗಳನ್ನೂ ಭೇದಿಸುವ ಹರಿತ ಬಾಣಗಳಿಂದ

ಚುಚ್ಚೆ ಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಬೀಭತ್ತುವನ್ನು ತಡೆಯಲಿಲ್ಲ.

06114041a ಶಿಖಿಂಡೀ ತು ಮಹಾರಾಜ ಭರತಾನಾಂ ಪಿತಾಮಹಂ|

06114041c ಆಜಘಾನೋರಸಿ ಕ್ರುದ್ಧೋ ನವಭಿನಿಶಿತೈಃ ಶರೈಃ||

ಆಗ ಮಹಾರಾಜ ! ಶಿಖಿಂಡಿಯು ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ಭರತರ ಪಿತಾಮಹನ ವಕ್ಷಸ್ಥಲಕ್ಕೆ ಒಂಭತ್ತು ನಿಶಿತ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06114042a ಸ ತೇನಾಭಿಹತಃ ಸಂಖ್ಯೇ ಭೀಷ್ಮಃ ಕುರುಪಿತಾಮಹಃ|

06114042c ನಾಕಂಪತ ಮಹಾರಾಜ ಕ್ಷಿತಿಕಂಪೇ ಯಥಾಚಲಃ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಭೂಕಂಪವಾದರೂ ಚಲಿಸದ ಪರ್ವತದಂತೆ ಕುರು ಪಿತಾಮಹ ಭೀಷ್ಮನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅವನಿಂದ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟರೂ ವಿಚಲಿತನಾಗಲಿಲ್ಲ.

06114043a ತತಃ ಪ್ರಹಸ್ಯ ಬೀಭತ್ತುವ್ಯಾ ಕ್ಷಿಪನ್ನಾಂಡಿವಂ ಧನುಃ|

06114043c ಗಾಂಗೇಯಂ ಪಂಚವಿಂಶತ್ಯಾ ಕ್ಷುದ್ರಕಾಣಾಂ ಸಮರ್ಪಯತ್||

ಆಗ ನಸುನಕ್ಕು ಬೀಭತ್ತುವು ತನ್ನ ಗಾಂಡೀವ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಠೇಂಕರಿಸಿ ಗಾಂಗೇಯನನ್ನು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಕ್ಷುದ್ರಕಗಳಿಂದ ಪ್ರಹರಿಸಿದನು.

06114044a ಪುನಃ ಶರಶತೇನೈನಂ ತ್ವರಮಾಣೋ ಧನಂಜಯಃ|

06114044c ಸರ್ವಗಾತ್ರೇಷು ಸಂಕ್ರುದ್ಧಃ ಸರ್ವಮರ್ಮಸ್ವತಾಡಯತ್||

ಪುನಃ ಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಧನಂಜಯನು ತ್ವರೆಮಾಡಿ ನೂರು ಬಾಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಅವನ ಶರೀರದ ಎಲ್ಲ ಭಾಗಗಳನ್ನೂ

ಮರ್ಮ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನೂ ಗಾಯಗೊಳಿಸಿದನು.

06114045a ಏವಮನ್ವೈರಪಿ ಭೃಶಂ ವಧ್ಯಮಾನೋ ಮಹಾರಣೇ|

06114045c ನ ಚಕ್ರುಸ್ತೇ ರುಜಂ ತಸ್ಯ ರುಕ್ಮಪುಂಖಾಃ ಶಿಲಾಶಿತಾಃ||

ಈ ರೀತಿ ಮಹಾರಣದಲ್ಲಿದ್ದ ಅನ್ಯರೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಹೊಡೆಯುತ್ತಿರಲು ಅವೆಲ್ಲವನ್ನು ಅವನು ರುಕ್ಮಪುಂಖ ಶಿಲಾಶಿತ ಬಾಣಗಳಿಂದ ನಿರಸನಗೊಳಿಸಿದನು.

06114046a ತತಃ ಕಿರೀಟೇ ಸಂರಬ್ಧೋ ಭೀಷ್ಮಮೇವಾಭ್ಯವರ್ತತ|

06114046c ಶಿಖಿಂಡಿನಂ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ಧನುಶ್ಚಾಸ್ಯ ಸಮಾಚ್ಛಿನತ್||

ಆಗ ಸಂರಬ್ಧನಾದ ಕಿರೀಟಿಯು ಶಿಖಿಂಡಿಯನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಭೀಷ್ಮನ ಮೇಲೆ ಧಾಳಿಯಿಟ್ಟು ಅವನ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿದನು.

06114047a ಅಥೈನಂ ದಶಭಿರ್ವಿದ್ಧ್ವಾ ಧ್ವಜಮೇಕೇನ ಚಿಚ್ಛಿದೇ|

06114047c ಸಾರಥಿಂ ವಿಶಿಖೈಶ್ಚಾಸ್ಯ ದಶಭಿಃ ಸಮಕಂಪಯತ್||

ಆಗ ಅವನು ಅವನನ್ನು ಹತ್ತು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದು, ಒಂದರಿಂದ ಧ್ವಜವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ, ಹತ್ತು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಸಾರಥಿಯನ್ನು ತತ್ತರಿಸಿದನು.

06114048a ಸೋಽನ್ಯತ್ಕಾರ್ಮುಕಮಾದತ್ತ ಗಾಂಗೇಯೋ ಬಲವತ್ತರಂ|

06114048c ತದಪ್ಯಸ್ಯ ಶಿತೈರ್ಭಲೈಸ್ತ್ರಿಧಾ ತ್ರಿಭಿರುಪಾನುದತ್|

06114048e ನಿಮೇಷಾಂತರಮಾತ್ರೇಣ ಆತ್ತಮಾತ್ತಂ ಮಹಾರಣೇ||

ಅನಂತರ ಗಾಂಗೇಯನು ಬಲವತ್ತರವಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಧನುಸ್ಸನ್ನು

ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಅದನ್ನೂ ಸಹ ಮೂರು ನಿಶಿತ ಭಲ್ಲಗಳಿಂದ ಮೂರು ಭಾಗಗಳನ್ನಾಗಿ ತುಂಡರಿಸಿದನು. ಆ ಮಹಾರಣದಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ಲುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಹಾಗೆ ನಿಮಿಷಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ತುಂಡರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

06114049a ಏವಮಸ್ಯ ಧನೂಂಷ್ಯಾಜೌ ಚಿಚ್ಛೇದ ಸುಬಹೂನ್ಯಪಿ|

06114049c ತತಃ ಶಾಂತನವೋ ಭೀಷ್ಮೋ ಬೀಭತ್ಸುಂ ನಾಭ್ಯವರ್ತತ||

ಹೀಗೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಧನುಸ್ಸುಗಳನ್ನೂ ಅವನು ತುಂಡರಿಸಿದನು. ಆಗ ಶಾಂತನವ ಭೀಷ್ಮನು ಬೀಭತ್ಸುವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಲಿಲ್ಲ.

06114050a ಅಥೈನಂ ಪಂಚವಿಂಶತ್ಯಾ ಕ್ಷುದ್ರಕಾಣಾಂ ಸಮರ್ದಯತ್|

06114050c ಸೋಽತಿವಿದ್ಧೋ ಮಹೇಷ್ಟಾಸೋ ದುಃಶಾಸನಮಭಾಷತ||

ಆಗಲೂ ಕೂಡ ಅವನನ್ನು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಕ್ಷುದ್ರಕಗಳಿಂದ ಹೊಡೆಯಲಾಯಿತು. ಆಗ ಅತಿಯಾಗಿ ಗಾಯಗೊಂಡ ಆ ಮಹೇಷ್ಟಾಸನು ದುಃಶಾಸನನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

06114051a ಏಷ ಪಾರ್ಥೋ ರಣೇ ಕ್ರುದ್ಧಃ ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಮಹಾರಥಃ|

06114051c ಶರೈರನೇಕಸಾಹಸೈರ್ಮಾಮೇವಾಭ್ಯಸತೇ ರಣೇ||

“ಈ ಪಾಂಡವರ ಮಹಾರಥಿ ಪಾರ್ಥನು ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ರಣದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಹಸ್ರ ಬಾಣಗಳಿಂದ ನನ್ನನ್ನೇ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

06114052a ನ ಚೈಷ ಶಕ್ಯಃ ಸಮರೇ ಜೇತುಂ ವಜ್ರಭೃತಾ ಅಪಿ|

06114052c ನ ಚಾಪಿ ಸಹಿತಾ ವೀರಾ ದೇವದಾನವರಾಕ್ಷಸಾಃ|

06114052e ಮಾಂ ಚೈವ ಶಕ್ತಾ ನಿರ್ಜೇತುಂ ಕಿಮು ಮರ್ತ್ಯಾಃ ಸುದುರ್ಬಲಾಃ||

ಸಮರದಲ್ಲಿ ಇವನನ್ನು ಗೆಲ್ಲಲು ವಜ್ರಭೃತನಿಗೂ ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನು ಕೂಡ ವೀರ ದೇವ-ದಾನವ-ರಾಕ್ಷಸರು ಕೂಡಿದರೂ ಜಯಿಸಲು ಶಕ್ತರಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ದುರ್ಬಲರಾದ ಮನುಷ್ಯರು ಯಾವ ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ?”

06114053a ಏವಂ ತಯೋಃ ಸಂವದತೋಃ ಫಲ್ಲುನೋ ನಿಶಿತೈಃ ಶರೈಃ|

06114053c ಶಿಖಿಂಡಿನಂ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ಭೀಷ್ಮಂ ವಿವ್ಯಾಧ ಸಂಯುಗೇ||

ಹೀಗೆ ಅವರು ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಫಲ್ಲುನನು ಸಂಯುಗದಲ್ಲಿ ಶಿಖಿಂಡಿಯನ್ನು ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಂಡು ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ನಿಶಿತ ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದನು.

06114054a ತತೋ ದುಃಶಾಸನಂ ಭೂಯಃ ಸ್ಮಯಮಾನೋಽಭ್ಯಭಾಷತ|

06114054c ಅತಿವಿದ್ಧಃ ಶಿತೈರ್ಬಾಣೈರ್ಭೃಶಂ ಗಾಂಡೀವಧನ್ವನಾ||

ಆಗ ಅವನು ಪುನಃ ನಸುನಗುತ್ತಾ ದುಃಶಾಸನನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:
“ಗಾಂಡೀವಧನ್ವಿಯ ನಿಶಿತ ಬಾಣಗಳಿಂದ ತುಂಬಾ ವೇದನೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ.

06114055a ವಜ್ರಾಶನಿಸಮಸ್ಪರ್ಶಾಃ ಶಿತಾಗ್ರಾಃ ಸಂಪ್ರವೇಶಿತಾಃ|

06114055c ವಿಮುಕ್ತಾ ಅವ್ಯವಚ್ಛಿನ್ನಾ ನೇಮೇ ಬಾಣಾಃ ಶಿಖಿಂಡಿನಃ||

ವಜ್ರದ ಮೊನೆಯಂತೆ ತಾಗುತ್ತಿರುವ ಈ ಮೊನಚಾದ ಬಾಣಗಳು ದೇಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಿವೆ. ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ಬಿಡಲ್ಪಡುವ ಈ

ಬಾಣಗಳು ಶಿಖಂಡಿಯವಲ್ಲ !

06114056a ನಿಕ್ಕಂತಮಾನಾ ಮರ್ಮಾಣಿ ದೃಢಾವರಣಭೇದಿನಃ|

06114056c ಮುಸಲಾನೀವ ಮೇ ಘ್ನಂತಿ ನೇಮೇ ಬಾಣಾಃ ಶಿಖಂಡಿನಃ||

ಸುದೃಢವಾದ ಕವಚಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಇವು ದೇಹವನ್ನು ಹೊಗುತ್ತಿವೆ.
ಮುಸಲದಂತೆ ನನ್ನನ್ನು ಗಾಯಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಬಾಣಗಳು
ಶಿಖಂಡಿಯವಲ್ಲ !

06114057a ಬ್ರಹ್ಮದಂಡಸಮಸ್ಪರ್ಶಾ ವಜ್ರವೇಗಾ ದುರಾಸದಾಃ|

06114057c ಮಮ ಪ್ರಾಣಾನಾರುಜಂತಿ ನೇಮೇ ಬಾಣಾಃ ಶಿಖಂಡಿನಃ||

ಬ್ರಹ್ಮದಂಡದ ಸಮನಾಗಿ ತಾಗುವ, ವಜ್ರವೇಗದ, ದುರಾಸದ
ಬಾಣಗಳು ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿವೆ. ಇವು ಶಿಖಂಡಿಯವಲ್ಲ !

06114058a ಭುಜಗಾ ಇವ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಾ ಲೇಲಿಹಾನಾ ವಿಷೋಲ್ಬಣಾಃ|

06114058c ಮಮಾವಿಶಂತಿ ಮರ್ಮಾಣಿ ನೇಮೇ ಬಾಣಾಃ ಶಿಖಂಡಿನಃ||

ನಾಲಿಗೆಗಳನ್ನು ಹೊರಚಾಚಿದ ಸಂಕ್ರುದ್ಧ ಪ್ರಚಂಡವಿಷಸರ್ಪಗಳಂತೆ
ನನ್ನ ಮರ್ಮಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಿವೆ. ಈ ಬಾಣಗಳು ಶಿಖಂಡಿಯವಲ್ಲ !

06114059a ನಾಶಯಂತೀವ ಮೇ ಪ್ರಾಣಾನ್ಯಮದೂತಾ ಇವಾಹಿತಾಃ|

06114059c ಗದಾಪರಿಘಸಂಸ್ಪರ್ಶಾ ನೇಮೇ ಬಾಣಾಃ ಶಿಖಂಡಿನಃ||

ಇಲ್ಲಿಗೇ ಬಂದಿರುವ ಯಮದೂತರಂತೆ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು
ನಾಶಪಡಿಸುತ್ತಿವೆ. ಗದೆ-ಪರಿಘದಂತೆ ತಾಗುತ್ತಿರುವ ಈ ಬಾಣಗಳು

ಶಿಖಿಂಡಿಯವಲ್ಲ !

06114060a ಕೃಂತಂತಿ ಮಮ ಗಾತ್ರಾಣಿ ಮಾಘಮಾಸೇ ಗವಾಮಿವ|

06114060c ಅರ್ಜುನಸ್ಯ ಇಮೇ ಬಾಣಾ ನೇಮೇ ಬಾಣಾಃ ಶಿಖಿಂಡಿನಃ||

ಮಾಘಮಾಸದಲ್ಲಿ ಏಡಿಗಳಂತೆ ನನ್ನ ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನು ಒಡೆಯುತ್ತಿವೆ.
ಈ ಬಾಣಗಳು ಅರ್ಜುನನವು. ಈ ಬಾಣಗಳು ಶಿಖಿಂಡಿಯವಲ್ಲ !

06114061a ಸರ್ವೇ ಹ್ಯಪಿ ನ ಮೇ ದುಃಖಿಂ ಕುರ್ಯುರನ್ಯೇ ನರಾಧಿಪಾಃ|

06114061c ವೀರಂ ಗಾಂಡೀವಧನ್ವಾನಂ ಋತೇ ಜಿಷ್ಣುಂ ಕಪಿಧ್ವಜಂ||

ವೀರ ಗಾಂಡೀವಧನ್ವಿ ಕಪಿಧ್ವಜ ಜಿಷ್ಣುವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಈ ಸರ್ವರಲ್ಲಿ
ಬೇರೆ ಯಾವ ನರಾಧಿಪನೂ ನನಗೆ ದುಃಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಾರನು.”

06114062a ಇತಿ ಬ್ರುವನ್ ಶಾಂತನವೋ ದಿಧಕ್ಷುರಿವ ಪಾಂಡವಂ|

06114062c ಸವಿಷ್ಣುಲಿಂಗಾಂ ದೀಪ್ತಾಗ್ರಾಂ ಶಕ್ತಿಂ ಚಿಕ್ಷೇಪ ಭಾರತ||

ಭಾರತ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ಶಾಂತನವನು ಪಾಂಡವನನ್ನು
ಸುಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತಾನೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಪರಮಕೃದ್ಧನಾಗಿ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ
ಮೊನೆಯುಳ್ಳ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಸುಟನು.

06114063a ತಾಮಸ್ಯ ವಿಶಿಖೈಶ್ಚಿತ್ತ್ವಾ ತ್ರಿಧಾ ತ್ರಿಭಿರಪಾತಯತ್|

06114063c ಪಶ್ಯತಾಂ ಕುರುವೀರಾಣಾಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ತತ್ರ ಭಾರತ||

ಭಾರತ ! ಕುರುವೀರರೆಲ್ಲರೂ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಅದನ್ನು
ಅರ್ಜುನನು ಅಲ್ಲಿ ಮೂರು ವಿಶಿಖೆಗಳಿಂದ ಮೂರು ಭಾಗಗಳನ್ನಾಗಿ

ತುಂಡರಿಸಿ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳಿಸಿದನು.

06114064a ಚರ್ಮಾಧಾದತ್ತ ಗಾಂಗೇಯೋ ಜಾತರೂಪಪರಿಷ್ಕೃತಂ|

06114064c ಖಿಡ್ಗಂ ಚಾನ್ಯತರಂ ಪ್ರೇಪ್ಸುರ್ಮ್ಯತ್ಯೋರಗ್ರೇ ಜಯಾಯ ವಾ||

ಆಗ ಗಾಂಗೇಯನ್ನು ಕಡೆಯದಾಗಿ ಮೃತ್ಯುವಾಗಲಿ ಅಥವಾ
ಜಯವಾಗಲೆಂದು ಸುವರ್ಣಭೂಷಿತ ಖಿಡ್ಗವನ್ನು ಮತ್ತು
ಗುರಾಣಿಯನ್ನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು.

06114065a ತಸ್ಯ ತಚ್ಚತಥಾ ಚರ್ಮ ವ್ಯಧಮದ್ದಂಶಿತಾತ್ಮನಃ|

06114065c ರಥಾದನವರೂಢಸ್ಯ ತದದ್ಭುತಮಿವಾಭವತ್||

ಆಗ ರಥದಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಅವನ ಗುರಾಣಿಯನ್ನು
ಅರ್ಜುನನು ನೂರಾರು ಚೂರುಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಹಾಕಿದನು. ಅದು
ಒಂದು ಅದ್ಭುತವಾಗಿತ್ತು.

06114066a ವಿನದ್ಯೋಚ್ಛೈಃ ಸಿಂಹ ಇವ ಸ್ವಾನ್ಯನೀಕಾನ್ಯಚೋದಯತ್|

06114066c ಅಭಿದ್ರವತ ಗಾಂಗೇಯಂ ಮಾಂ ವೋಽಸ್ತು ಭಯಮಣ್ವಪಿ||

ಆಗ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಸಿಂಹದಂತೆ ಗರ್ಜಿಸಿ ತನ್ನ ಸೇನೆಗಳನ್ನು
ಪ್ರಚೋದಿಸಿದನು - “ಗಾಂಗೇಯನ ಬಳಿ ಧಾವಿಸಿ! ನೀವು ಅವನಿಗಾಗಿ
ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಭಯಪಡಕೂಡದು!”

06114067a ಅಥ ತೇ ತೋಮರೈಃ ಪ್ರಾಸೈರ್ಬಾಣೌಘೈಶ್ಚ ಸಮಂತತಃ|

06114067c ಪಟ್ಟಿಶೈಶ್ಚ ಸನಿಸ್ತ್ರಿಸ್ತ್ರೀನಾಪ್ರಹರಣೈಸ್ತಥಾ||

06114068a ವತ್ಸದಂತೈಶ್ಚ ಭಲ್ಲೈಶ್ಚ ತಮೇಕಮಭಿದುದ್ರವುಃ|

06114068c ಸಿಂಹನಾದಸ್ತತೋ ಘೋರಃ ಪಾಂಡವಾನಾಮಜಾಯತ||

ಆಗ ಅವರು ತೋಮರ, ಪ್ರಾಸ, ಬಾಣ, ಪಟ್ಟಿಶ, ಖಡ್ಗ, ನಿಶಿತ
ನಾರಾಚ, ವತ್ಸದಂತ, ಭಲ್ಲ - ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು
ಭೀಷ್ಮನೊಬ್ಬನನ್ನೇ ಆಕ್ರಮಣಿಸಿದರು. ಆಗ ಪಾಂಡವರ ಸೇನೆಯಲ್ಲಿ
ಘೋರ ಸಿಂಹನಾದವು ಕೇಳಿಬಂದಿತು.

06114069a ತಥೈವ ತವ ಪುತ್ರಾಶ್ಚ ರಾಜನ್ಭೀಷ್ಮ ಜಯೈಷಿಣಃ|

06114069c ತಮೇಕಮಭ್ಯವರ್ತಂತ ಸಿಂಹನಾದಾಂಶ್ಚ ನೇದಿರೇ||

ರಾಜನ್! ಭೀಷ್ಮನ ಜಯವನ್ನು ಬಯಸಿದ್ದ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರೂ ಕೂಡ
ಅವನೊಬ್ಬನನ್ನೇ ಸುತ್ತುವರೆದು ಸಿಂಹನಾದಗೈದರು.

06114070a ತತ್ರಾಸೀತ್ತುಮುಲಂ ಯುದ್ಧಂ ತಾವಕಾನಾಂ ಪರೈಃ ಸಹ|

06114070c ದಶಮೇಽಹನಿ ರಾಜೇಂದ್ರ ಭೀಷ್ಮಾರ್ಜುನಸಮಾಗಮೇ||

ರಾಜೇಂದ್ರ! ಆಗ ಹತ್ತನೇ ದಿನದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ, ಭೀಷ್ಮಾರ್ಜುನರ
ಸಮಾಗಮದಲ್ಲಿ, ಶತ್ರುಗಳೊಂದಿಗೆ ನಿನ್ನವರ ತುಮುಲ ಯುದ್ಧವು
ನಡೆಯಿತು.

06114071a ಆಸೀದ್ಗಾಂಗ ಇವಾವತೋ ಮುಹೂರ್ತಮದಧೇರಿವ|

06114071c ಸೈನ್ಯಾನಾಂ ಯುಧ್ಯಮಾನಾನಾಂ ನಿಘ್ನತಾಮಿತರೇತರಂ||

ಗಂಗೆಯು ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮುಹೂರ್ತ ಕಾಲ

ಸುಳಿಯುಂಟಾಗುವಂತೆ ನಡೆಯಿತು. ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸೈನಿಕರು ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದರು.

06114072a ಅಗಮ್ಯರೂಪಾ ಪೃಥಿವೀ ಶೋಣಿತಾಕ್ತಾ ತದಾಭವತ್|

06114072c ಸಮಂ ಚ ವಿಷಮಂ ಚೈವ ನ ಪ್ರಾಚ್ಛಾಯತ ಕಿಂ ಚನ||

ರಕ್ತದಿಂದ ತೋಯ್ದು ಹೋಗಿದ್ದ ಭೂಮಿಯು ಭಯಂಕರವಾಗಿ ತೋರಿತು. ಸಮಪ್ರದೇಶ, ತಗ್ಗು ಪ್ರದೇಶಗಳು ಯಾವುದೆಂದು ತಿಳಿಯಲಾರದೇ ಹೋದವು.

06114073a ಯೋಧಾನಾಮಯುತಂ ಹತ್ವಾ ತಸ್ಮಿನ್ನ ದಶಮೇಽಹನಿ|

06114073c ಅತಿಷ್ಠದಾಹವೇ ಭೀಷ್ಮೋ ಭಿದ್ಯಮಾನೇಷು ಮರ್ಮಸು||

ಆ ಹತ್ತನೆಯ ದಿವಸ ಮರ್ಮಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸಿದ ನೋವುಗಳುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದರೂ ಭೀಷ್ಮನು ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಯೋಧರನ್ನು ಕೊಂದು ರಣದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದನು.

06114074a ತತಃ ಸೇನಾಮುಖೇ ತಸ್ಮಿನ್ನಿ ತಃ ಪಾರ್ಥೋ ಧನಂಜಯಃ|

06114074c ಮಧ್ಯೇನ ಕುರುಸೈನ್ಯಾನಾಂ ದ್ರಾವಯಾಮಾಸ ವಾಹಿನೀಂ||

ಆಗ ಸೇನೆಯ ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಪಾರ್ಥ ಧನಂಜಯನು ಕುರುಸೈನ್ಯವನ್ನು ಮಧ್ಯದಿಂದ ಓಡಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದನು.

06114075a ವಯಂ ಶ್ವೇತಹಯಾದ್ಭೀತಾಃ ಕುಂತೀಪುತ್ರಾದ್ಧನಂಜಯಾತ್|

06114075c ಪೀಡ್ಯಮಾನಾಃ ಶಿತ್ಯೈಃ ಶಸ್ತ್ರೈಃ ಪ್ರದ್ರವಾಮ ಮಹಾರಣಾತ್||

ಆಗ ನಮ್ಮವರು ಕುಂತೀಪುತ್ರ ಧನಂಜಯನ ಶ್ವೇತಹಯಗಳು ಮತ್ತು
ಪೀಡಿಸುತ್ತಿರುವ ನಿಶಿತ ಶಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಮಹಾರಣದಿಂದ
ಪಲಾಯನಮಾಡಿದರು.

06114076a ಸೌವೀರಾಃ ಕಿತವಾಃ ಪ್ರಾಚ್ಯಾಃ ಪ್ರತೀಚ್ಯೋದೀಚ್ಯಮಾಲವಾಃ|

06114076c ಅಭೀಷಾಹಾಃ ಶೂರಸೇನಾಃ ಶಿಬಯೋಽಥ ವಸಾತಯಃ||

06114077a ಶಾಲ್ವಾಶ್ರಯಾಸ್ತ್ರಿಗರ್ತಾಶ್ಚ ಅಂಬಷ್ಠಾಃ ಕೇಕಯೈಃ ಸಹ|

06114077c ದ್ವಾದಶೈತೇ ಜನಪದಾಃ ಶರಾರ್ತಾ ವ್ರಣಪೀಡಿತಾಃ||

06114077e ಸಂಗ್ರಾಮೇ ನ ಜಹುರ್ಭೀಷ್ಮಂ ಯುಧ್ಯಮಾನಂ ಕಿರೀಟಿನಾ||

ಆದರೆ ಸೌವೀರರು, ಕಿತವರು, ಪ್ರಾಚ್ಯರು, ಪ್ರತೀಚ್ಯರು, ಔತ್ತರೇಯರು,
ಮಾಲವರು, ಅಭೀಷಾಹರು, ಶೂರಸೇನರು, ಶಿಬಯರು, ವಸಾತಯರು,
ಶಾಲ್ವಾಶ್ರಯರು, ತ್ರಿಗರ್ತರು, ಅಂಬಷ್ಠರು, ಮತ್ತು ಕೇಕಯರು ಈ
ಹನ್ನೆರಡು ಜನಪದದವರು ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕಿರೀಟಿಯ
ಶರಗಳಿಂದ ಪೀಡಿತರಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು
ಬಿಟ್ಟು ಓಡಲಿಲ್ಲ.

06114078a ತತಸ್ತಮೇಕಂ ಬಹವಃ ಪರಿವಾರ್ಯ ಸಮಂತತಃ|

06114078c ಪರಿಕಾಲ್ಯ ಕುರೂನ್ಸರ್ವಾನ್ ಶರವರ್ಷೈರವಾಕಿರನ್||

ಆಗ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಬಹಳ ಜನರು ಅವನೊಬ್ಬನನ್ನೇ ಎಲ್ಲಕಡೆಗಳಿಂದ
ಸುತ್ತುವರೆದು ಆಕ್ರಮಿಸಿ ಶರವರ್ಷದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದರು.

06114079a ನಿಪಾತಯತ ಗೃಹ್ಣೀತ ವಿಧ್ಯತಾಥ ಚ ಕರ್ಷತ|

06114079c ಇತ್ಯಾಸೀತ್ತುಮುಲಃ ಶಬ್ದೋ ರಾಜನ್ಭೀಷ್ಮರಥಂ ಪ್ರತಿ||

ರಾಜನ್! “ಬೀಳಿಸಿರಿ! ಸೆರೆಹಿಡಿಯಿರಿ! ಯುದ್ಧಮಾಡಿರಿ! ಕತ್ತರಿಸಿ!”
ಇವೇ ಮುಂತಾದ ತುಮುಲ ಶಬ್ದಗಳು ಭೀಷ್ಮನ ರಥದ ಬಳಿಯಿಂದ
ಕೇಳಿಬಂದವು.

06114080a ಅಭಿಹತ್ಯ ಶರೌಘೈಸ್ತಂ ಶತಶೋಽಥ ಸಹಸ್ರಶಃ|

06114080c ನ ತಸ್ಯಾಸೀದನಿರ್ಭಿನ್ನಂ ಗಾತ್ರೇಷ್ಟಂಗುಲಮಾತ್ರಕಂ||

ನೂರಾರು ಸಹಸ್ರಾರು ಶರಗಳಿಂದ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಅವನ ದೇಹದಲ್ಲಿ
ಹೊಡೆಯಲ್ಪಡದ ಒಂದು ಅಂಗುಲದಷ್ಟು ಜಾಗವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.

06114081a ಏವಂ ವಿಭೋ ತವ ಪಿತಾ ಶರೈರ್ವಿಶಕಲೀಕೃತಃ|

06114081c ಶಿತಾಗ್ರೈಃ ಫಲ್ಲನೇನಾಜೌ ಪ್ರಾಕ್ಯರಾಃ ಪ್ರಾಪತದ್ರಥಾತ್|

06114081e ಕಿಂಚಿಚ್ಛೇಷೇ ದಿನಕರೇ ಪುತ್ರಾಣಾಂ ತವ ಪಶ್ಯತಾಂ||

ಈ ವಿಧವಾಗಿ ನಿನ್ನ ತಂದೆಯು ಮೊನಚಾದ ಕೊನೆಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಫಲ್ಲನನ
ಬಾಣಗಳಿಂದ ಚೂರ್ಣೀಕೃತನಾಗಿ, ದಿನಕರನು ಮುಳುಗುವುದಕ್ಕೆ
ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಮುಂಚೆ, ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ, ತಲೆಯನ್ನು
ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹಾಕಿ ರಥದಿಂದ ಬಿದ್ದನು.

06114082a ಹಾ ಹೇತಿ ದಿವಿ ದೇವಾನಾಂ ಪಾರ್ಥಿವಾನಾಂ ಚ ಸರ್ವಶಃ|

06114082c ಪತಮಾನೇ ರಥಾದ್ಭೀಷ್ಮೇ ಬಭೂವ ಸುಮಹಾನ್ಸ್ವನಃ||

ರಥದಿಂದ ಭೀಷ್ಮನು ಬೀಳುತ್ತಿರಲು “ಹಾ! ಹಾ!” ಎಂದು ದಿವಿಯಲ್ಲಿ

ದೇವತೆಗಳ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಪಾರ್ಥಿವರ ಮಹಾ ಕೂಗು ಕೇಳಿಬಂದಿತು.

06114083a ತಂ ಪತಂತಮಭಿಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ಪಿತಾಮಹಂ|

06114083c ಸಹ ಭೀಷ್ಮೇಣ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಪ್ರಾಪತನ್ ಹೃದಯಾನಿ ನಃ||

ಮಹಾತ್ಮ ಪಿತಾಮಹನು ಬೀಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಭೀಷ್ಮನೊಂದಿಗೆ ನಮ್ಮವರೆಲ್ಲರ ಹೃದಯಗಳೂ ಕುಸಿದು ಬಿದ್ದವು.

06114084a ಸ ಪಪಾತ ಮಹಾಬಾಹುರ್ವಸುಧಾಮನುನಾದಯನ್|

06114084c ಇಂದ್ರಧ್ವಜ ಇವೋತ್ಸ್ರಷ್ಟಃ ಕೇತುಃ ಸರ್ವಧನುಷ್ಮತಾಂ|

06114084e ಧರಣೀಂ ನಾಸ್ಪೃಶಚ್ಚಾಪಿ ಶರಸಂಘೈಃ ಸಮಾಚಿತಃ||

ಎಲ್ಲ ಧನುಷ್ಮತರಿಗೂ ಕೇತುಪ್ರಾಯನಾಗಿದ್ದ ಆ ಮಹಾಬಾಹುವು ಇಂದ್ರಧ್ವಜವು ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುವಂತೆ ಶಬ್ದಮಾಡುತ್ತ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಶರಸಮೂಹಗಳಿಂದ ಸಮಾವೃತನಾಗಿದ್ದ ಅವನ ಶರೀರವು ಧರಣಿಯನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಲಿಲ್ಲ.

06114085a ಶರತಲ್ಪೇ ಮಹೇಷ್ಟಾಸಂ ಶಯಾನಂ ಪುರುಷರ್ಷಭಂ|

06114085c ರಥಾತ್ಪಪತಿತಂ ಚೈನಂ ದಿವ್ಯೋ ಭಾವಃ ಸಮಾವಿಶತ್||

ರಥದಿಂದ ಬಿದ್ದು ಶರತಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದ ಮಹೇಷ್ಟಾಸಂ ಪುರುಷರ್ಷಭನನ್ನು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ದಿವ್ಯ ಭಾವವು ಸಮಾವೇಶಗೊಂಡಿತು.

06114086a ಅಭ್ಯವರ್ಷತ ಪರ್ಜನ್ಯಃ ಪ್ರಾಕಂಪತ ಚ ಮೇದಿನೀ|

06114086c ಪತನ್ಸ ದದೃಶೇ ಚಾಪಿ ಖರ್ವಿತಂ ಚ ದಿವಾಕರಂ||

ಪರ್ಜನ್ಯನು ಮಳೆಸುರಿಸಿದನು. ಮೇದಿನಿಯು ಕಂಪಿಸಿದಳು. ಅವನು ಬೀಳಲು ದಿವಾಕರನೂ ವಾಲಿದಂತೆ ಕಂಡುಬಂದಿತು.

06114087a ಸಂಜ್ಞಾಂ ಚೈವಾಲಭದ್ವೀರಃ ಕಾಲಂ ಸಂಚಿಂತ್ಯ ಭಾರತ|

06114087c ಅಂತರಿಕ್ಷೇ ಚ ಶುಶ್ರಾವ ದಿವ್ಯಾಂ ವಾಚಂ ಸಮಂತತಃ||

ಭಾರತ! ಇನ್ನೂ ಸಂಜ್ಞೆಯಿದ್ದು ಕಾಲವನ್ನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ವೀರನು ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಕಡೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ದಿವ್ಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದನು:

06114088a ಕಥಂ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಗೇಯಃ ಸರ್ವಶಸ್ತ್ರಭೃತಾಂ ವರಃ|

06114088c ಕಾಲಂ ಕರ್ತಾ ನರವ್ಯಾಪ್ತಃ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೇ ದಕ್ಷಿಣಾಯನೇ||

“ಸರ್ವಶಸ್ತ್ರಭೃತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ, ನರವ್ಯಾಪ್ತ ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಗೇಯನು ಹೇಗೆ ದಕ್ಷಿಣಾಯನವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರುವಾಗ ಕಾಲವಶನಾಗುತ್ತಾನೆ?”

06114089a ಸ್ಥಿತೋಽಸ್ಮಿತಿ ಚ ಗಾಂಗೇಯಸ್ತಚ್ಚ ತ್ವಾ ವಾಕ್ಯಮಬ್ರವೀತ್|

06114089c ಧಾರಯಾಮಾಸ ಚ ಪ್ರಾಣಾನ್ವತಿತೋಽಪಿ ಹಿ ಭೂತಲೇ|

06114089e ಉತ್ತರಾಯಣಮನ್ವಿಚ್ಛನ್ನೀಷ್ಟಃ ಕುರುಪಿತಾಮಹಃ||

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಗಾಂಗೇಯನು “ಇನ್ನೂ ಇದ್ದೇನೆ!” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಭೂತಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರೂ ಉತ್ತರಾಯಣವನ್ನು ಪ್ರತೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಕುರುಪಿತಾಮಹ ಭೀಷ್ಮನು ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದನು.

06114090a ತಸ್ಯ ತನ್ಮತಮಾಜ್ಞಾಯ ಗಂಗಾ ಹಿಮವತಃ ಸುತಾ|

06114090c ಮಹರ್ಷೀನ್ ಹಂಸರೂಪೇಣ ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ತತ್ರ ವೈ||

ಅವನ ಆ ಮತವನ್ನು ತಿಳಿದ ಹಿಮವತನ ಸುತೆ ಗಂಗೆಯು
ಹಂಸರೂಪದಲ್ಲಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದಳು.

06114091a ತತಃ ಸಂಪಾತಿನೋ ಹಂಸಾಸ್ವ ರಿತಾ ಮಾನಸೌಕಸಃ|

06114091c ಆಜಗ್ಮುಃ ಸಹಿತಾ ದ್ರಷ್ಟುಂ ಭೀಷ್ಮಂ ಕುರುಪಿತಾಮಹಂ|

06114091e ಯತ್ರ ಶೇತೇ ನರಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಶರತಲ್ಪೇ ಪಿತಾಮಹಃ||

ಆಗ ಮಾನಸ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಂಪಾತಿ ಹಂಸಗಳು
ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ ತ್ವರೆಮಾಡಿ ಕುರುಪಿತಾಮಹ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ನೋಡಲು
ಎಲ್ಲಿ ನರಶ್ರೇಷ್ಠ ಪಿತಾಮಹನು ಶರತಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದನೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ
ಆಗಮಿಸಿದವು.

06114092a ತೇ ತು ಭೀಷ್ಮಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಮುನಯೋ ಹಂಸರೂಪಿಣಃ|

06114092c ಅಪಶ್ಯಂ ಶರತಲ್ಪಸ್ಥಂ ಭೀಷ್ಮಂ ಕುರುಪಿತಾಮಹಂ||

ಆ ಹಂಸರೂಪಿ ಮುನಿಗಳು ಭೀಷ್ಮನ ಬಳಿಸಾರಿ ಶರತಲ್ಪಸ್ಥನಾಗಿದ್ದ
ಕುರುಪಿತಾಮಹ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಕಂಡರು.

06114093a ತೇ ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ಕೃತ್ವಾ ಚಾಪಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ|

06114093c ಗಾಂಗೇಯಂ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠಂ ದಕ್ಷಿಣೇನ ಚ ಭಾಸ್ಕರಂ||

06114094a ಇತರೇತರಮಾಮಂತ್ರೈ ಪ್ರಾಹುಸ್ತತ್ರ ಮನೀಷಿಣಃ|

ಆ ಮಹಾತ್ಮನನ್ನು ನೋಡಿ ಮನೀಷಿಣರು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿ ಭಾಸ್ಕರನ ದಕ್ಷಿಣಾಯನದ ಕುರಿತು ಪರಸ್ಪರರಲ್ಲಿ ಸಮಾಲೋಚಿಸಿ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ಗಾಂಗೇಯನಿಗೆ ಹೇಳಿದರು:

06114094c ಭೀಷ್ಮ ಏವ ಮಹಾತ್ಮಾ ಸನ್ಸಂಸ್ಥಾತಾ ದಕ್ಷಿಣಾಯನೇ||

06114095a ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಪ್ರಸ್ಥಿತಾನ್ ಹಂಸಾನ್ದಕ್ಷಿಣಾಮಭಿತೋ ದಿಶಂ|

“ಭೀಷ್ಮನು ಮಹಾತ್ಮನಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ದಕ್ಷಿಣಾಯನದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಮೃತ್ಯುವಶನಾಗುತ್ತಾನೆ?” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹಂಸಗಳು ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹೋದವು.

06114095c ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ವೈ ಮಹಾಬುದ್ಧಿಶ್ಚಿಂತಯಿತ್ವಾ ಚ ಭಾರತ||

06114096a ತಾನಬ್ರವೀಚ್ಚಾಂತನವೋ ನಾಹಂ ಗಂತಾ ಕಥಂ ಚನ|

06114096c ದಕ್ಷಿಣಾವೃತ್ತ ಆದಿತ್ಯೇ ಏತನ್ಮೈ ಮನಸಿ ಸ್ಥಿತಂ||

ಭಾರತ! ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಮಹಾಬುದ್ಧಿ ಶಾಂತನವನೂ ಕೂಡ ಯೋಚಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಆದಿತ್ಯನು ದಕ್ಷಿಣಾವೃತ್ತದಲ್ಲಿರುವಾಗ ನಾನು ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದೆ.

06114097a ಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ಸ್ವಕಂ ಸ್ಥಾನಮಾಸೀದ್ಯನ್ಮೈ ಪುರಾತನಂ|

06114097c ಉದಗಾವೃತ್ತ ಆದಿತ್ಯೇ ಹಂಸಾಃ ಸತ್ಯಂ ಬ್ರವೀಮಿ ವಃ||

ಆದಿತ್ಯನು ಉತ್ತರಾವೃತ್ತಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗಲೇ ನಾನು ನನ್ನ ಪುರಾತನ ಸ್ಥಾನವ್ಯಾವುದೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಹಂಸಗಳೇ! ನಾನು ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

06114098a ಧಾರಯಿಷ್ಯಾಮ್ಯಹಂ ಪ್ರಾಣಾನುತ್ಪರಾಯಣಕಾಂಕ್ಷಯಾ|

06114098c ಐಶ್ವರ್ಯಭೂತಃ ಪ್ರಾಣಾನಾಮುತ್ಸರ್ಗೇ ನಿಯತೋ ಹ್ಯಹಂ||

06114098e ತಸ್ಮಾತ್ಪ್ರಾಣಾನ್ಧಾರಯಿಷ್ಯೇ ಮುಮೂರ್ಷುರುದಗಾಯನೇ||

ಉತ್ತರಾಯಣದ ಪ್ರತೀಕ್ಷೆಯಿಂದ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು

ಧಾರಣೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತೇನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಡುವುದನ್ನು

ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯು ನನ್ನಲ್ಲಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಉತ್ತರಾಯಣದ

ವರೆಗೆ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತೇನೆ.

06114099a ಯಶ್ಚ ದತ್ತೋ ವರೋ ಮಹ್ಯಂ ಪಿತ್ರಾ ತೇನ ಮಹಾತ್ಮನಾ|

06114099c ಚಂದತೋ ಮೃತ್ಯುರಿತ್ಯೇವಂ ತಸ್ಯ ಚಾಸ್ತು ವರಸ್ತಥಾ||

ಇಚ್ಛೆಂದ ಮರಣಿಯಾಗು ಎಂದು ನನಗೆ ನನ್ನ ಮಹಾತ್ಮ ಪಿತನು

ವರವನ್ನಿತ್ತಿದ್ದನು. ಅದೇ ವರದಂತೆಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ.

06114100a ಧಾರಯಿಷ್ಯೇ ತತಃ ಪ್ರಾಣಾನುತ್ಸರ್ಗೇ ನಿಯತೇ ಸತಿ|

06114100c ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ತಾಂಸ್ತದಾ ಹಂಸಾನಶೇತ ಶರತಲ್ಪಗಃ||

ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಬಿಡಲು ಸರಿಯಾದ ಸಮಯದ ವರೆಗೆ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು

ಧಾರಣೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತೇನೆ.” ಹೀಗೆ ಆ ಹಂಸಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿ

ಶರತಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದನು.

06114101a ಏವಂ ಕುರೂಣಾಂ ಪತಿತೇ ಶೃಂಗೇ ಭೀಷ್ಮೈ ಮಹೌಜಸಿ|

06114101c ಪಾಂಡವಾಃ ಸೃಂಜಯಾಶ್ಚೈವ ಸಿಂಹನಾದಂ ಪ್ರಚಕ್ರೀ||

ಈ ರೀತಿ ಮಹಾಜಸ ಶೃಂಗಪ್ರಾಯ ಭೀಷ್ಮನು ಬೀಳಲು ಪಾಂಡವರು ಮತ್ತು ಸೃಂಜಯರು ಸಿಂಹನಾದಗೈದರು.

06114102a ತಸ್ಮಿನ್ ಹತೇ ಮಹಾಸತ್ತೇ ಭರತಾನಾಮಮಧ್ಯಮೇ|

06114102c ನ ಕಿಂ ಚಿತ್ರತ್ಯಪದ್ಯಂತ ಪುತ್ರಾಸ್ತೇ ಭರತರ್ಷಭ|

06114102e ಸಮೋಹಶ್ಚೈವ ತುಮುಲಃ ಕುರೂಣಾಮಭವತ್ತದಾ||

ಭರತರ್ಷಭ! ಭರತರ ಮಧ್ಯಗನಾಗಿದ್ದ ಆ ಮಹಾಸತ್ತನು ಹತನಾಗಲು ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರಿಗೆ ಮುಂದೇನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತೋಚದಾಯಿತು. ಕುರುಗಳಲ್ಲಿ ಸಮೋಹವೂ ತುಮುಲವೂ ಉಂಟಾಯಿತು.

06114103a ನೃಪಾ ದುರ್ಯೋಧನಮುಖಾ ನಿಶ್ವಸ್ಯ ರುರುದುಸ್ತತಃ|

06114103c ವಿಷಾದಾಚ್ಚ ಚಿರಂ ಕಾಲಮತಿಷ್ಠನ್ವಿಗತೇಂದ್ರಿಯಾಃ||

ದುರ್ಯೋಧನನ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ನೃಪರು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಾ ಅಳತೊಡಗಿದರು. ವಿಷಾದರಾಗಿ, ಗರಬಡಿದವರಂತೆ, ಬಹುಕಾಲ ಹಾಗೆಯೇ ನಿಂತುಕೊಂಡರು.

06114104a ದಧ್ಯಶ್ಚೈವ ಮಹಾರಾಜ ನ ಯುದ್ಧೇ ದಧಿರೇ ಮನಃ|

06114104c ಊರುಗ್ರಾಹಗೃಹೀತಾಶ್ಚ ನಾಭ್ಯಧಾವಂತ ಪಾಂಡವಾನ್||

ಮಹಾರಾಜ! ಅವರಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಲೂ ಕೂಡ ಮನಸ್ಸು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಸಂಧಿವಾತ ಹಿಡಿದವರಂತೆ ಪಾಂಡವರನ್ನು ಆಕ್ರಮಣಿಸಲೂ ಇಲ್ಲ.

06114105a ಅವಧ್ಯೇ ಶಂತನೋಃ ಪುತ್ರೇ ಹತೇ ಭೀಷ್ಮೇ ಮಹೌಜಸಿ|

06114105c ಅಭಾವಃ ಸುಮಹಾನ್ರಾಜನ್ಕುರೂನಾಗಾದತಂದ್ರಿತಃ||

ರಾಜನ್! ಅವಧ್ಯನಾದ ಮಹೌಜಸ ಶಂತನು ಪುತ್ರ ಭೀಷ್ಮನು
ಹತನಾಗಲು ಕುರುಗಳಲ್ಲಿ ಅಗಾಧ ಅಭಾವವಾಯಿತೆಂದು
ವಿಚಾರಿಸಿದರು.

06114106a ಹತಪ್ರವೀರಾಶ್ಚ ವಯಂ ನಿಕ್ಯುತ್ಪಾಶ್ಚ ಶಿತೈಃ ಶರೈಃ|

06114106c ಕರ್ತವ್ಯಂ ನಾಭಿಜಾನೀಮೋ ನಿರ್ಜಿತಾಃ ಸವ್ಯಸಾಚಿನಾ||

ನಾವು ಪ್ರವೀರರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡೆವು. ನಿಶಿತ ಶರಗಳಿಂದ
ತುಂಡರಿಸಲ್ಪಟ್ಟೆವು. ಸವ್ಯಸಾಚಿಯಿಂದ ನಿರ್ಜಿತರಾಗಿ ಏನು
ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಯದವರಾದೆವು.

06114107a ಪಾಂಡವಾಸ್ತು ಜಯಂ ಲಬ್ಧ್ವಾ ಪರತ್ರ ಚ ಪರಾಂ ಗತಿಂ|

06114107c ಸರ್ವೇ ದಧ್ಮುರ್ಮಹಾಶಂಖಾನ್ ಶೂರಾಃ ಪರಿಘಬಾಹವಃ|

06114107e ಸೋಮಕಾಶ್ಚ ಸಪಂಚಾಲಾಃ ಪ್ರಾಹ್ಯಷ್ಯಂತ ಜನೇಶ್ವರ||

ಪಾಂಡವರಾದರೋ ಜಯವನ್ನು ಪಡೆದು ಪರಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ
ಉತ್ತಮ ಗತಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದರು. ಪರಿಘಬಾಹುಗಳಾದ ಎಲ್ಲರೂ
ಮಹಾಶಂಖಗಳನ್ನು ಊದಿದರು. ಜನೇಶ್ವರ! ಪಾಂಚಾಲರೊಂದಿಗೆ
ಸೋಮಕರೂ ಹರ್ಷಿಸಿದರು.

06114108a ತತಸ್ತೂರ್ಯಸಹಸ್ರೇಷು ನದತ್ಸು ಸುಮಹಾಬಲಃ|

06114108c ಆಸ್ಫೋಟಯಾಮಾಸ ಭೃಶಂ ಭೀಮಸೇನೋ ನನರ್ತ ಚ||

ಸಹಸ್ರಾರು ಜಯಘೋಷಗಳಿಂದ ಆನಂದಿಸುತ್ತಿರಲು ಸುಮಹಾಬಲ
ಭೀಮಸೇನನು ತೋಳುಗಳನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ತಟ್ಟುತ್ತಾ ಕುಣಿದಾಡಿದನು.

06114109a ಸೇನಯೋರುಭಯೋಶ್ಚಾಪಿ ಗಾಂಗೇಯೇ ವಿನಿಪಾತಿತೇ|

06114109c ಸಂನ್ಯಸ್ಯ ವೀರಾಃ ಶಸ್ತ್ರಾಣಿ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಯಂತ ಸಮಂತತಃ||

ಗಾಂಗೇಯನು ಬೀಳಲು ಎರಡೂ ಸೇನೆಗಳಲ್ಲಿ ವೀರರು ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು
ಕೆಳಗಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದ ಧಾವಿಸಿಬಂದರು.

06114110a ಪ್ರಾಕ್ರೋಶನ್ವಾಪತಂಶ್ಚಾನ್ಯೇ ಜಗ್ಮುರ್ಮೋಹಂ ತಥಾಪರೇ|

06114110c ಕ್ಷತ್ರಂ ಚಾನ್ಯೇಽಭ್ಯನಿಂದಂತ ಭೀಷ್ಮಂ ಚೈಕೇಽಭ್ಯಪೂಜಯನ್||

ಕೆಲವರು ಜೋರಾಗಿ ಅಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವರು ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದರು. ಇನ್ನು
ಕೆಲವರು ಮೂರ್ಛೆಗೊಂಡರು. ಅನ್ಯರು ಕ್ಷತ್ರ ಧರ್ಮವನ್ನು
ನಿಂದಿಸಿದರು. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಗೌರವಿಸಿದರು.

06114111a ಋಷಯಃ ಪಿತರಶ್ಚೈವ ಪ್ರಶಶಂಸುರ್ಮಹಾವ್ರತಂ|

06114111c ಭರತಾನಾಂ ಚ ಯೇ ಪೂರ್ವೇ ತೇ ಚೈನಂ ಪ್ರಶಶಂಸಿರೇ||

ಋಷಿಗಳೂ ಪಿತೃಗಳೂ ಆ ಮಹಾವ್ರತನನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದರು. ಭರತರ
ಪೂರ್ವಜರೂ ಕೂಡ ಅವನನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದರು.

06114112a ಮಹೋಪನಿಷದಂ ಚೈವ ಯೋಗಮಾಸ್ಥಾಯ ವೀರ್ಯವಾನ್|

06114112c ಜಪಂ ಶಾಂತನವೋ ಧೀಮಾನ್ಕಾಲಾಕಾಂಕ್ಷೀ ಸ್ಥಿತೋಽಭವತ್||

ವೀರ್ಯವಾನ್ ಧೀಮಾನ್ ಶಾಂತನವನು ಮಹೋಪನಿಷದ

ಯೋಗವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಜಪಿಸುತ್ತಾ ಕಾಲಾಕಾಂಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಸ್ಥಿತನಾದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮ ವಧಪರ್ವಣಿ
ಭೀಷ್ಮ ನಿಪಾತನೇ ಚತುರ್ದಶಾಧಿಕಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ
ವಧಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ನಿಪಾತನ ಎನ್ನುವ ನೂರಾಹದಿನಾಲ್ಕನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೧೫

ಯುದ್ಧನಿಲ್ಲಿಸಿ ಪಾಂಡವ-ಕೌರವ ಯೋಧರು ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಭೀಷ್ಮನ ಬಳಿ
ಬಂದುದು (೧-೨೯). ಅರ್ಜುನನು ಭೀಷ್ಮನಿಗೆ ತಲೆದಿಂಬನ್ನು
ಒದಗಿಸಿದ್ದು (೩೦-೪೬). ಉತ್ತರಾಯಣದ ವರೆಗೆ ಕಾಯುತ್ತೇನೆಂದು
ಹೇಳಿ ಭೀಷ್ಮನು ತನ್ನ ಗಾಯಗಳಿಗೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆಮಾಡಲು ಬಂದ ವೈದ್ಯರನ್ನು
ಹಿಂದೆ ಕಳುಹಿಸಿದುದು (೪೭-೫೬). ಕೃಷ್ಣ-ಯುಧಿಷ್ಠಿರರ ಸಂವಾದ
(೫೭-೬೫).

06115001 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಉವಾಚ|

06115001a ಕಥಮಾಸಂಸ್ತದಾ ಯೋಧಾ ಹೀನಾ ಭೀಷ್ಮೇಣ ಸಂಜಯ|

06115001c ಬಲಿನಾ ದೇವಕಲ್ಪೇನ ಗುರ್ವರ್ಥೇ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಾ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಹೇಳಿದನು: “ಸಂಜಯ! ಬಲಿ, ದೇವಕಲ್ಪ,
ಹಿರಿಯರಿಗಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಭೀಷ್ಮನಿಲ್ಲದೇ ಯೋಧರು

ಹೇಗಿದ್ದರು?

06115002a ತದೈವ ನಿಹತಾನ್ಮನ್ಯೇ ಕುರೂನನ್ಯಾಂಶ್ಚ ಪಾರ್ಥಿವಾನ್|

06115002c ನ ಪ್ರಾಹರದ್ಯದಾ ಭೀಷ್ಮೋ ಘೃಣಿತ್ವಾದ್ಧ್ರುಪದಾತ್ಮಜೇ||

ದ್ರುಪದಾತ್ಮಜನನ್ನು ಭೀಷ್ಮನು ದೀನನಾಗಿ ಹೊಡೆಯದೇ ಇದ್ದಾಗಲೇ
ನಾನು ಕುರುಗಳು ಅನ್ಯ ಪಾರ್ಥಿವರೂ ಹತರಾದರೆಂದೇ ಭಾವಿಸಿದ್ದೆ.

06115003a ತತೋ ದುಃಖಿತರಂ ಮನ್ಯೇ ಕಿಮನ್ಯತ್ಪ್ರಭವಿಷ್ಯತಿ|

06115003c ಯದದ್ಯ ಪಿತರಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ನಿಹತಂ ಮಮ ದುರ್ಮತೇಃ||

ಇಂದು ನನ್ನ ತಂದೆಯು ಹತನಾದನೆಂದು ಕೇಳಿದುದಕ್ಕಿಂತ ಇನ್ನೂ
ಹೆಚ್ಚಿನ ದುಃಖವಾದರೂ ಈ ದುರ್ಮತಿಗೆ ಆಗಲು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ?

06115004a ಅಶ್ಮಸಾರಮಯಂ ನೂನಂ ಹೃದಯಂ ಮಮ ಸಂಜಯ|

06115004c ಶ್ರುತ್ವಾ ವಿನಿಹತಂ ಭೀಷ್ಮಂ ಶತಧಾ ಯನ್ನ ದೀರ್ಯತೇ||

ಸಂಜಯ! ನನ್ನ ಈ ಹೃದಯವು ಉಕ್ಕಿನ
ಸಾರದಿಂದೊಡಗೂಡಿರಬೇಕು. ಭೀಷ್ಮನು ಹತನಾದನೆಂದು ಕೇಳಿಯೂ
ಇದು ನೂರಾಗಿ ಒಡೆದು ಹೋಗುತ್ತಿಲ್ಲವಲ್ಲ!

06115005a ಪುನಃ ಪುನರ್ನ ಮೃಷ್ಯಾಮಿ ಹತಂ ದೇವವ್ರತಂ ರಣೇ|

06115005c ನ ಹತೋ ಜಾಮದಗ್ನೀನ ದಿವ್ಯೈರಸ್ತ್ರೈಃ ಸ್ಮ ಯಃ ಪುರಾ||

ಹಿಂದೆ ಜಾಮದಗ್ನಿಯಿಂದ ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೂ ಹತನಾಗಿರದಿದ್ದ
ದೇವವ್ರತನು ರಣದಲ್ಲಿ ಹತನಾದನೆಂದು ಕೇಳಿ ಪುನಃ ಪುನಃ

ಸಹನೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

06115006a ಯದದ್ಯ ನಿಕತೇನಾಜೌ ಭೀಷ್ಮೇಣ ಜಯಮಿಚ್ಛತಾ|

06115006c ಬೇಷ್ಪಿತಂ ನರಸಿಂಹೇನ ತನ್ಮೇ ಕಥಯ ಸಂಜಯ||

ಸಂಜಯ ! ಇಂದು ಹತನಾದ ಜಯವನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸಿದ್ದ ನರಸಿಂಹ
ಭೀಷ್ಮನು ಏನೇನು ಮಾಡಿದನೆಂದು ನನಗೆ ಹೇಳು.”

06115007 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06115007a ಸಾಯಾಹ್ನೇ ನೃಪತದ್ ಭೂಮೌ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾನ್ವಿಷಾದಯನ್|

06115007c ಪಾಂಚಾಲಾನಾಂ ದದದ್ಧರ್ಷಂ ಕುರುವೃದ್ಧಃ ಪಿತಾಮಹಃ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಕುರುವೃದ್ಧ ಪಿತಾಮಹನು ಆ ಸಾಯಂಕಾಲ
ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರರನ್ನು ವಿಷಾದಗೊಳಿಸಿ ಪಾಂಚಾಲರನ್ನು
ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದನು.

06115008a ಸ ಶೇತೇ ಶರತಲ್ಪಸ್ಥೋ ಮೇದಿನೀಮಸ್ಪುಶಂಸ್ತದಾ|

06115008c ಭೀಷ್ಮೋ ರಥಾತ್ಪಪತಿತಃ ಪ್ರಚ್ಯುತೋ ಧರಣೀತಲೇ||

ರಥದಿಂದ ಜಾರಿ ಧರಣೀ ತಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಭೀಷ್ಮನು ಮೇದಿನಿಗೆ
ತಾಗದಹಾಗೆ ಶರತಲ್ಪದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದನು.

06115009a ಹಾ ಹೇತಿ ತುಮುಲಃ ಶಬ್ದೋ ಭೂತಾನಾಂ ಸಮಪದ್ಯತ|

06115009c ಸೀಮಾವೃಕ್ಷೇ ನಿಪತಿತೇ ಕುರೂಣಾಂ ಸಮಿತಿಕ್ಷಯೇ||

ಕುರುಗಳ ಸೀಮಾವೃಕ್ಷದಂತಿದ್ದ ಅವನು ಬೀಳಲು “ಹಾ ! ಹಾ !” ಎಂದು

ಭೂತಗಳ ತುಮುಲ ಶಬ್ದವುಂಟಾಯಿತು.

06115010a ಉಭಯೋಃ ಸೇನಯೋ ರಾಜನ್ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾನ್ಭಯಮಾವಿಶತ್|

06115010c ಭೀಷ್ಮಂ ಶಾಂತನವಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವಿಶೀರ್ಣಕವಚಧ್ವಜಂ|

06115010e ಕುರವಃ ಪರ್ಯವರ್ತಂತ ಪಾಂಡವಾಶ್ಚ ವಿಶಾಂ ಪತೇ||

ವಿಶಾಂಪತೇ! ರಾಜನ್! ಎರಡೂ ಸೇನೆಗಳ ಕ್ಷತ್ರಿಯರನ್ನು ಭಯವು ಆವೇಶಗೊಂಡಿತು. ಹರಿದ ಕವಚ ಧ್ವಜಗಳ ಶಾಂತನವ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ನೋಡಿ ಕುರುಗಳೂ ಪಾಂಡವರೂ ಅವನನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದರು.

06115011a ಖಿಂ ತಮೋವೃತಮಾಸೀಚ್ಚ ನಾಸೀದ್ಭಾನುಮತಃ ಪ್ರಭಾ|

06115011c ರರಾಸ ಪೃಥಿವೀ ಚೈವ ಭೀಷ್ಮೇ ಶಾಂತನವೇ ಹತೇ||

ಶಾಂತನವ ಭೀಷ್ಮನು ಹತನಾಗಲು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಅಂಧಕಾರವು ಕವಿಯಿತು. ಭಾನುಮತನು ಪ್ರಭಾಹೀನನಾದನು. ಭೂಮಿಯೂ ಕೂಡ ಭಯಂಕರ ಶಬ್ದಮಾಡಿತು.

06115012a ಅಯಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿದಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠೋ ಅಯಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿದಾಂ ಗತಿಃ|

06115012c ಇತ್ಯಭಾಷಂತ ಭೂತಾನಿ ಶಯಾನಂ ಭರತರ್ಷಭಂ||

“ಇವನು ಬ್ರಹ್ಮವಿದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನು. ಇವನು ಬ್ರಹ್ಮವಿದರ ಗತಿ.” ಎಂದು ಮಲಗಿದ್ದ ಭರತರ್ಷಭನ ಕುರಿತು ಭೂತಗಳು ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವು.

06115013a ಅಯಂ ಪಿತರಮಾಜ್ಞಾಯ ಕಾಮಾರ್ತಂ ಶಂತನುಂ ಪುರಾ|

06115013c ಉರ್ಧ್ವರೇತಸಮಾತ್ಮಾನಂ ಚಕಾರ ಪುರುಷರ್ಷಭಃ||

“ಹಿಂದೆ ಈ ಪುರುಷರ್ಷಭನು ತಂದೆ ಶಂತನುವು

ಕಾಮಾರ್ತನಾಗಿದ್ದಾನೆಂದು ತಿಳಿದು ತನ್ನನ್ನು ಉರ್ಧ್ವರೇತಸನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು.”

06115014a ಇತಿ ಸ್ಮ ಶರತಲ್ಪಸ್ಥಂ ಭರತಾನಾಮಮಧ್ಯಮಂ|

06115014c ಋಷಯಃ ಪರ್ಯಧಾವಂತ ಸಹಿತಾಃ ಸಿದ್ಧಚಾರಣೈಃ||

ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತ ಶರತಲ್ಪಸ್ಥನಾಗಿದ್ದ ಆ ಭರತರ ಪ್ರಮುಖನ ಕುರಿತಾಗಿ ಸಿದ್ಧ-ಚಾರಣರ ಸಹಿತ ಋಷಿಗಳು ಧಾವಿಸಿ ಬಂದರು.

06115015a ಹತೇ ಶಾಂತನವೇ ಭೀಷ್ಮೇ ಭರತಾನಾಂ ಪಿತಾಮಹೇ|

06115015c ನ ಕಿಂ ಚಿತ್ರತ್ಯಪದ್ಯಂತ ಪುತ್ರಾಸ್ತವ ಚ ಭಾರತ||

ಭಾರತ! ಭರತರ ಪಿತಾಮಹ ಶಾಂತನವ ಭೀಷ್ಮನು ಹತನಾಗಲು ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರು ಏನು ಮಾಡಲೂ ಕೂಡ ತಿಳಿಯದಾದರು.

06115016a ವಿವರ್ಣವದನಾಶ್ಚ ಸನ್ನತಶ್ರೀಕಾಶ್ಚ ಭಾರತ|

06115016c ಅತಿಷ್ಠಸ್ತ್ರೀಡಿತಾಶ್ಚೈವ ಹ್ರಿಯಾ ಯುಕ್ತಾ ಹೃದೋಮುಖಾಃ||

ಭಾರತ! ಕಾಂತಿಯು ತೊಲಗಿ ವಿಷಣ್ಣವದನರಾದರು. ಲಜ್ಜಿತರಾಗಿ, ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ತಲೆಯನ್ನು ಕೆಳಮಾಡಿ ನಿಂತಿದ್ದರು.

06115017a ಪಾಂಡವಾಶ್ಚ ಜಯಂ ಲಬ್ಧ್ವಾ ಸಂಗ್ರಾಮಶಿರಸಿ ಸ್ಥಿತಾಃ|

06115017c ಸರ್ವೇ ದಧ್ರುಮ್ಹಾಶಂಖಾನ್ ಹೇಮಜಾಲಪರಿಷ್ಕೃತಾನ್||

ಪಾಂಡವರಾದರೋ ಜಯವನ್ನು ಗಳಿಸಿ ಸಂಗ್ರಾಮದ ಅಗ್ರಭಾಗದಲ್ಲಿ
ನಿಂತು ಎಲ್ಲರೂ ಸುವರ್ಣಮಯ ಜಾಲಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತ ಮಹಾ
ಶಂಖಗಳನ್ನು ಊದಿದರು.

06115018a ಭೃಶಂ ತೂರ್ಯನಿನಾದೇಷು ವಾದ್ಯಮಾನೇಷು ಚಾನಘ|

06115018c ಅಪಶ್ಯಾಮ ರಣೇ ರಾಜನ್ಭೀಮಸೇನಂ ಮಹಾಬಲಂ|

06115018e ಆಕ್ರೇಡಮಾನಂ ಕೌಂತೇಯಂ ಹರ್ಷೇಣ ಮಹತಾ ಯುತಂ||

06115019a ನಿಹತ್ಯ ಸಮರೇ ಶತ್ರುನ್ಮಹಾಬಲಸಮನ್ವಿತಾನ್|

ರಾಜನ್! ಅನಘ! ಸಮರದಲ್ಲಿ ಮಹಾಬಲಸಮನ್ವಿತ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು
ಹನನಗೊಳಿಸಿ ಅತಿಯಾದ ತೂರ್ಯನಿನಾದಗಳು ವಾದ್ಯಗಳು
ಮೊಳಗಲು ರಣದಲ್ಲಿ ಮಹಾಬಲ ಕೌಂತೇಯ ಭೀಮಸೇನನು ಮಹಾ
ಹರ್ಷದಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾಗಿ ಆಟವಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿತು.

06115019c ಸಮೋಹಶ್ಚಾಪಿ ತುಮುಲಃ ಕುರೂಣಾಮಭವತ್ತದಾ||

06115020a ಕರ್ಣದುರ್ಯೋಧನೌ ಚಾಪಿ ನಿಶ್ವಸೇತಾಂ ಮುಹುರ್ಮುಹುಃ|

06115020c ತಥಾ ನಿಪತಿತೇ ಭೀಷ್ಮೈ ಕೌರವಾಣಾಂ ಧುರಂಧರೇ|

06115020e ಹಾಹಾಕಾರಮಭೂತ್ಸರ್ವಂ ನಿರ್ಮರ್ಯಾದಮವರ್ತತ||

ಕುರುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಸಮೋಹದ ತುಮುಲವುಂಟಾಯಿತು. ಕರ್ಣ-
ದುರ್ಯೋಧನರೂ ಕೌರವರ ಧುರಂಧರರೂ ಭೀಷ್ಮನು ಬೀಳಲು ಪುನಃ
ಪುನಃ ಸಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲಕಡೆ ಹಾಹಾಕಾರವೆದ್ದಿತು.
ಎಲ್ಲರೂ ಲೋಕಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ವರ್ತಿಸತೊಡಗಿದರು.

06115021a ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಚ ಪತಿತಂ ಭೀಷ್ಮಂ ಪುತ್ರೋ ದುಃಶಾಸನಸ್ತವ|

06115021c ಉತ್ತಮಂ ಜವಮಾಸ್ಥಾಯ ದ್ರೋಣಾನೀಕಂ ಸಮಾದ್ರವತ್||

ಭೀಷ್ಮನು ಬಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರ ದುಃಶಾಸನನು ಉತ್ತಮ ವೇಗದಲ್ಲಿ ದ್ರೋಣನ ಸೇನೆಯತ್ತ ಧಾವಿಸಿ ಹೋದನು.

06115022a ಭ್ರಾತ್ರಾ ಪ್ರಸ್ಥಾಪಿತೋ ವೀರಃ ಸ್ವೇನಾನೀಕೇನ ದಂಶಿತಃ|

06115022c ಪ್ರಯಯೌ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರಃ ಸ್ವಸೈನ್ಯಮಭಿಚೋದಯನ್||

ಅಣ್ಣನಿಂದ ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ವೀರ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರನು ತನ್ನ ಸೇನೆಯು ದುಃಖಿಸುತ್ತಿರಲು ಅದನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುತ್ತಾ ಹೊರಟನು.

06115023a ತಮಾಯಾಂತಮಭಿಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಕುರವಃ ಪರ್ಯವಾರಯನ್|

06115023c ದುಃಶಾಸನಂ ಮಹಾರಾಜ ಕಿಮಯಂ ವಕ್ಷ್ಯತೀತಿ ವೈ||

ಮಹಾರಾಜ ! ಬರುತ್ತಿರುವ ದುಃಶಾಸನನನ್ನು ನೋಡಿ ಏನಾಯಿತು ಹೇಳು ಎಂದು ಕುರುಗಳು ಅವನನ್ನು ಸುತ್ತವರೆದರು.

06115024a ತತೋ ದ್ರೋಣಾಯ ನಿಹತಂ ಭೀಷ್ಮಮಾಚಷ್ಟ್ಯ ಕೌರವಃ|

06115024c ದ್ರೋಣಸ್ತದಪ್ರಿಯಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಸಹಸಾ ನೃಪತದ್ರಧಾತ್||

ಆಗ ಕೌರವನು ಭೀಷ್ಮನು ನಿಹತನಾದುದನ್ನು ದ್ರೋಣನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಆ ಅಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನು ಕೇಳಿದ ತಕ್ಷಣ ದ್ರೋಣನು ರಥದಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದನು.

06115025a ಸ ಸಂಜ್ಞಾಮುಪಲಭ್ಯಾಥ ಭಾರದ್ವಾಜಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್|

06115025c ನಿವಾರಯಾಮಾಸ ತದಾ ಸ್ವಾನ್ಯನೀಕಾನಿ ಮಾರಿಷ||

ಆಗ ಸಂಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಹಿಂದೆ ಪಡೆದು ಪ್ರತಾಪವಾನ ಭಾರದ್ವಾಜನು ತನ್ನ ಸೇನೆಗಳು ಯುದ್ಧವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು.

06115026a ವಿನಿವೃತ್ತಾನ್ಕುರೂನ್ದ್ರಷ್ಟ್ವಾ ಪಾಂಡವಾಪಿ ಸ್ವಸೈನಿಕಾನ್|

06115026c ದೂತೈಃ ಶೀಘ್ರಾಶ್ವಸಮ್ಯುಕ್ತೈರವಹಾರಮಕಾರಯನ್||

ಕುರುಗಳು ವಿನಿವೃತ್ತರಾದುದನ್ನು ಕಂಡು ಪಾಂಡವರು ಕೂಡ ಶೀಘ್ರಗ ದೂತರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಎಲ್ಲ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಯುದ್ಧವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು.

06115027a ವಿನಿವೃತ್ತೇಷು ಸೈನ್ಯೇಷು ಪಾರಂಪರ್ಯೇಣ ಸರ್ವಶಃ|

06115027c ವಿಮುಕ್ತಕವಚಾಃ ಸರ್ವೇ ಭೀಷ್ಮಮೀಯುರ್ನರಾಧಿಪಾಃ||

ಎರಡು ಸೇನೆಗಳು ವಿನಿವೃತ್ತರಾದ ನಂತರ ಪರಂಪರೆಯಂತೆ ಎಲ್ಲ ನರಾಧಿಪರೂ ಕವಚಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಟ್ಟು ಭೀಷ್ಮನ ಬಳಿ ಬಂದರು.

06115028a ವ್ಯುಪಾರಮ್ಯ ತತೋ ಯುದ್ಧಾದ್ಯೋಧಾಃ ಶತಸಹಸ್ರಶಃ|

06115028c ಉಪತಸ್ಥೂರ್ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ಪ್ರಜಾಪತಿಮಿವಾಮರಾಃ||

ಆಗ ನೂರಾರು ಸಹಸ್ರಾರು ಯೋಧರು ಯುದ್ಧದಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಅಮರರು ಪ್ರಜಾಪತಿಯನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಆ ಮಹಾತ್ಮನ ಬಳಿಸಾರಿದರು.

06115029a ತೇ ತು ಭೀಷ್ಮಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಶಯಾನಂ ಭರತರ್ಷಭಂ|

06115029c ಅಭಿವಾದ್ಯ ವ್ಯತಿಷ್ಠಂತ ಪಾಂಡವಾಃ ಕುರುಭಿಃ ಸಹ||

ಮಲಗಿದ್ದ ಆ ಭರತರ್ಷಭ ಭೀಷ್ಮನ ಬಳಿಬಂದು ಪಾಂಡವರೂ
ಕುರುಗಳೂ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಅಭಿವಂದಿಸಿ ನಿಂತುಕೊಂಡರು.

06115030a ಅಥ ಪಾಂಡೂನ್ಕುರೂಂಶ್ಚೈವ ಪ್ರಣಿಪತ್ಯಾಗ್ರತಃ ಸ್ಥಿತಾನ್|

06115030c ಅಭ್ಯಭಾಷತ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಭೀಷ್ಮಃ ಶಾಂತನವಸ್ತದಾ||

ಕೈಮುಗಿದು ಮುಂದೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಪಾಂಡವರನ್ನೂ ಕುರುಗಳನ್ನೂ
ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಧರ್ಮಾತ್ಮ ಭೀಷ್ಮ ಶಾಂತನವನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು:

06115031a ಸ್ವಾಗತಂ ವೋ ಮಹಾಭಾಗಾಃ ಸ್ವಾಗತಂ ವೋ ಮಹಾರಥಾಃ|

06115031c ತುಷ್ಯಾಮಿ ದರ್ಶನಾಚ್ಚಾಹಂ ಯುಷ್ಮಾಕಮಮರೋಪಮಾಃ||

“ಮಹಾಭಾಗರೇ! ನಿಮಗೆ ಸ್ವಾಗತ! ಮಹಾರಥರೇ! ನಿಮಗೆ ಸ್ವಾಗತ!
ಅಮರೋಪಮರಾಗಿರುವ ನಿಮ್ಮ ದರ್ಶನದಿಂದ ನಾನು
ತೃಪ್ತನಾಗಿದ್ದೇನೆ.”

06115032a ಅಭಿನಂದ್ಯ ಸ ತಾನೇವಂ ಶಿರಸಾ ಲಂಬತಾಬ್ರವೀತ್|

06115032c ಶಿರೋ ಮೇ ಲಂಬತೇಽತ್ಯರ್ಥಂ ಉಪಧಾನಂ ಪ್ರದೀಯತಾಂ||

ಈ ರೀತಿ ಅವರನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಿ ಅವನು ತನ್ನ ತಲೆಯು
ಜೋಲಾಡುತ್ತಿರಲು “ನನ್ನ ಶಿರವು ಜೋಲಾಡುತ್ತಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ
ಉಪಧಾನವನ್ನು ನೀಡಿ!” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

06115033a ತತೋ ನೃಪಾಃ ಸಮಾಜಹ್ರುಸ್ತನೂನಿ ಚ ಮೃದೂನಿ ಚ|

06115033c ಉಪಧಾನಾನಿ ಮುಖ್ಯಾನಿ ನೈಚ್ಛತ್ತಾನಿ ಪಿತಾಮಹಃ||

ಆಗ ನೃಪರು ಕೋಮಲವೂ ಮೃದುವೂ ಆದ ಹಲವು
ತಲೆದಿಂಬುಗಳನ್ನು ತಂದರು. ಆದರೆ ಪಿತಾಮಹನು
ಅವುಗಳ್ಯಾವುದನ್ನೂ ಇಷ್ಟಪಡಲಿಲ್ಲ.

06115034a ಅಬ್ರವೀಚ್ಛ ನರವ್ಯಾಘ್ರಃ ಪ್ರಹಸನ್ನಿವ ತಾನ್ಘೃಪಾನ್|

06115034c ನೈತಾನಿ ವೀರಶಯ್ಯಾಸು ಯುಕ್ತರೂಪಾಣಿ ಪಾರ್ಥಿವಾಃ||

ನರವ್ಯಾಘ್ರನು ನಗುತ್ತಾ ಆ ನೃಪರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಪಾರ್ಥಿವರೇ!
ವೀರಶಯ್ಯೆಗೆ ಇವು ತಕ್ಕುದಾದವಲ್ಲ!”

06115035a ತತೋ ವೀಕ್ಷ್ಯ ನರಶ್ರೇಷ್ಠಮಭ್ಯಭಾಷತ ಪಾಂಡವಂ|

06115035c ಧನಂಜಯಂ ದೀರ್ಘಬಾಹುಂ ಸರ್ವಲೋಕಮಹಾರಥಂ||

ಆಗ ಸರ್ವಲೋಕಮಹಾರಥ ದೀರ್ಘಬಾಹು ಪಾಂಡವ ನರಶ್ರೇಷ್ಠ
ಧನಂಜಯನನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಿ ಹೇಳಿದನು:

06115036a ಧನಂಜಯ ಮಹಾಬಾಹೋ ಶಿರಸೋ ಮೇಽಸ್ಯ ಲಂಬತಃ|

06115036c ದೀಯತಾಂ ಉಪಧಾನಂ ವೈ ಯದ್ಯುಕ್ತಮಿಹ ಮನ್ಯಸೇ||

“ಧನಂಜಯ ಮಹಾಬಾಹೋ! ನನ್ನ ಈ ಶಿರಸ್ಸು ಜೋಲಾಡುತ್ತಿದೆ.
ಇದಕ್ಕೆ ಯುಕ್ತವಾದುದು ಏನೆಂದು ನೀನು ಯೋಚಿಸುತ್ತೀಯೋ ಅಂತಹ
ತಲೆದಿಂಬನ್ನು ನೀಡು!”

06115037a ಸ ಸಂನ್ಯಸ್ಯ ಮಹಚ್ಛಾಪಮಭಿವಾದ್ಯ ಪಿತಾಮಹಂ|

06115037c ನೇತ್ರಾಭ್ಯಾಸುಶ್ರುಪೂರ್ಣಾಭ್ಯಾಂ ಇದಂ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್||

ಅವನು ಮಹಾಬಾಪವನ್ನು ಕೆಳಗಿಟ್ಟು, ಪಿತಾಮಹನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ,
ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ತುಂಬಿಸಿಕೊಂಡು ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು:

06115038a ಆಜ್ಞಾಪಯ ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠ ಸರ್ವಶಸ್ತ್ರಭೃತಾಂ ವರ|

06115038c ಪ್ರೇಷ್ಯೋಽಹಂ ತವ ದುರ್ಧರ್ಷ ಕ್ರಿಯತಾಂ ಕಿಂ ಪಿತಾಮಹ||

“ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠ! ಸರ್ವ ಶಸ್ತ್ರಭೃತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ! ಆಜ್ಞಾಪಿಸು! ದುರ್ಧರ್ಷ! ಪಿತಾಮಹ! ನಾನು ನಿನ್ನ ಸೇವಕ. ಏನು ಮಾಡಲಿ?”

06115039a ತಮಬ್ರವೀಚ್ಚಾಂತನವಃ ಶಿರೋ ಮೇ ತಾತ ಲಂಬತೇ|

06115039c ಉಪಧಾನಂ ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠ ಫಲ್ಗುನೋಪನಯಸ್ವ ಮೇ|

06115039e ಶಯನಸ್ಯಾನುರೂಪಂ ಹಿ ಶೀಘ್ರಂ ವೀರ ಪ್ರಯಚ್ಛ ಮೇ||

ಶಾಂತನವನು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ಮಗೂ! ನನ್ನ ಶಿರವು
ಜೋಲಾಡುತ್ತಿದೆ. ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠ! ಫಲ್ಗುನ! ನನಗೆ ತಲೆದಿಂಬನ್ನು
ಮಾಡಿಕೊಡು. ವೀರ! ಈ ಶಯನಕ್ಕೆ ಅನುರೂಪವಾದುದನ್ನು
ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ನೀಡು!

06115040a ತ್ವಂ ಹಿ ಪಾರ್ಥ ಮಹಾಬಾಹೋ ಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಸರ್ವಧನುಷ್ಮತಾಂ|

06115040c ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮಸ್ಯ ವೇತ್ತಾ ಚ ಬುದ್ಧಿಸತ್ತ್ವ ಗುಣಾನ್ವಿತಃ||

ಪಾರ್ಥ! ಮಹಾಬಾಹೋ! ಏಕೆಂದರೆ ನೀನು ಸರ್ವಧನುಷ್ಮತರಲ್ಲಿ
ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವೆ.

ಬುದ್ಧಿಸತ್ತ ಗುಣಾನ್ವಿತನಾಗಿರುವೆ.”

06115041a ಫಲ್ಲನಸ್ತು ತಥೇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ವ್ಯವಸಾಯಪುರೋಜವಃ|

06115041c ಪ್ರಗೃಹ್ಯಾಮಂತ್ರೈ ಗಾಂಡೀವಂ ಶರಾಂಶ್ಚ ನತಪರ್ವಣಃ||

ಫಲ್ಲನನಾದರೋ ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು ಹೇಳಿ ಅವನ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ತೊಡಗಿದನು. ಗಾಂಡೀವವನ್ನು ಹಿಡಿದು ನತಪರ್ವಣ ಶರಗಳನ್ನು ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿದನು.

06115042a ಅನುಮಾನ್ಯ ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ಭರತಾನಾಮಮಧ್ಯಮಂ|

06115042c ತ್ರಿಭಿಸ್ತೀಕ್ಷ್ಣೈರ್ಮಹಾವೇಗೈರುದಗೃಹ್ಯಾಚ್ಚಿರಃ ಶರೈಃ||

ಭರತರ ಪ್ರಮುಖ ಆ ಮಹಾತ್ಮನ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಮಹಾವೇಗದ ಮೂರು ತೀಕ್ಷ್ಣ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಅವನ ಶಿರವನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿಸಿದನು.

06115043a ಅಭಿಪ್ರಾಯೇ ತು ವಿದಿತೇ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಸವ್ಯಸಾಚಿನಾ|

06115043c ಅತುಷ್ಯದ್ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠೋ ಭೀಷ್ಮೋ ಧರ್ಮಾರ್ಥತತ್ತ್ವವಿತೌ||

ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ಧರ್ಮಾತ್ಮ ಸವ್ಯಸಾಚಿಯಿಂದ ಧರ್ಮಾರ್ಥತತ್ತ್ವವಿದು ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ಭೀಷ್ಮನು ಸಂತುಷ್ಟನಾದನು.

06115044a ಉಪಧಾನೇನ ದತ್ತೇನ ಪ್ರತ್ಯನಂದದ್ಧನಂಜಯಂ|

06115044c ಕುಂತೀಪುತ್ರಂ ಯುಧಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಸುಹೃದಾಂ ಪ್ರೀತಿವರ್ಧನಂ||

ನೀಡಿದ ತಲೆದಿಂಬಿಗಾಗಿ ಕುಂತೀಪುತ್ರ ಯೋಧರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ,

ಸುಹೃದಯರ ಪ್ರೀತಿವರ್ಧಕ ಧನಂಜಯನನ್ನು ಪ್ರತಿನಂದಿಸಿದನು:

06115045a ಅನುರೂಪಂ ಶಯಾನಸ್ಯ ಪಾಂಡವೋಪಹಿತಂ ತ್ವಯಾ|

06115045c ಯದ್ಯನ್ಯಥಾ ಪ್ರವರ್ತೇಥಾಃ ಶಪೇಯಂ ತ್ವಾಮಹಂ ರುಷಾ||

“ಪಾಂಡವ! ಹಾಸಿಗೆಗೆ ತಕ್ಕುದಾದ ತಲೆದಿಂಬನ್ನೇ

ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದೀಯೆ. ಬೇರೆ ಏನನ್ನಾದರೂ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಶಪಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ.

06115046a ಏವಮೇತನ್ಮಹಾಬಾಹೋ ಧರ್ಮೇಷು ಪರಿನಿಷ್ಠಿತಂ|

06115046c ಸ್ವಪ್ತವ್ಯಂ ಕ್ಷತ್ರಿಯೇಣಾಜೌ ಶರತಲ್ಪಗತೇನ ವೈ||

ಮಹಾಬಾಹೋ! ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನಿಟ್ಟಿರುವ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಇದೇ ರೀತಿಯ ಶರತಲ್ಪದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಬೇಕು.”

06115047a ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ತು ಬೀಭತ್ಸುಂ ಸರ್ವಾಂಸ್ತಾನಬ್ರವೀದ್ವಚಃ|

06115047c ರಾಜ್ಞಶ್ಚ ರಾಜಪುತ್ರಾಂಶ್ಚ ಪಾಂಡವೇನಾಭಿ ಸಂಸ್ಥಿತಾನ್||

ಬೀಭತ್ಸುವಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಪಾಂಡವರ ಹತ್ತಿರ ನಿಂತಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ರಾಜರು ಮತ್ತು ರಾಜಪುತ್ರರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

06115048a ಶಯೇಯಮಸ್ಯಾಂ ಶಯ್ಯಾಯಾಂ ಯಾವದಾವರ್ತನಂ ರವೇಃ|

06115048c ಯೇ ತದಾ ಪಾರಯಿಷ್ಯಂತಿ ತೇ ಮಾಂ ದ್ರಕ್ಷ್ಯಂತಿ ವೈ ನೃಪಾಃ||

“ನೃಪರೇ! ಈ ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನು ನೋಡಿ. ಈ ಶಯ್ಯೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಾನು ರವಿಯ ಆವರ್ತನದವರೆಗೆ ಮಲಗಿರುತ್ತೇನೆ.

06115049a ದಿಶಂ ವೈಶ್ರವಣಾಕ್ರಾಂತಾಂ ಯದಾ ಗಂತಾ ದಿವಾಕರಃ|

06115049c ಅರ್ಚಿಷ್ಠಾನ್ವತಪಽಲ್ಲೋಕಾನ್ವಥೇನೋತ್ತಮತೇಜಸಾ|

06115049e ವಿಮೋಕ್ಷೈಽಹಂ ತದಾ ಪ್ರಾಣಾನ್ಸುಹೃದಃ ಸುಪ್ರಿಯಾನಪಿ||

ಯಾವಾಗ ವೈಶ್ರವಣನಿರುವ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಉತ್ತಮ ತೇಜಸ್ಸಿನ ರಥದಲ್ಲಿ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಸುಡುತ್ತಾ ದಿವಾಕರನು ಹೋಗುತ್ತಾನೋ ಆವಾಗ ನಾನು ಸುಹೃದವೂ ಸುಪ್ರಿಯವೂ ಆದ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಡುತ್ತೇನೆ.

06115050a ಪರಿಖಾ ಖನ್ಯತಾಮತ್ರ ಮಮಾವಸದನೇ ನೃಪಾಃ|

06115050c ಉಪಾಸಿಷ್ಯೇ ವಿವಸ್ವಂತಮೇವಂ ಶರಶತಾಚಿತಃ|

06115050e ಉಪಾರಮಧ್ವಂ ಸಂಗ್ರಾಮಾದ್ವೈರಾಣ್ಯತ್ಸೃಜ್ಯ ಪಾರ್ಥಿವಾಃ||

ನೃಪರೇ! ನಾನಿರುವ ಇಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಲೂ ಕಂದಕವನ್ನು ತೋಡಿರಿ. ನೂರಾರು ಶರಗಳಿಂದ ಚುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ವಿವಸ್ವತನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿರುತ್ತೇನೆ. ಪಾರ್ಥಿವರೇ! ಈಗಲಾದರೂ ನೀವು ವೈರತ್ವವನ್ನು ಬಿಸುಟು ಯುದ್ಧದಿಂದ ವಿರತರಾಗಿರಿ!”

06115051a ಉಪಾತಿಷ್ಠನ್ನಥೋ ವೈದ್ಯಾಃ ಶಲ್ಯೋದ್ಧರಣಕೋವಿದಾಃ|

06115051c ಸರ್ವೋಪಕರಣೈರ್ಯುಕ್ತಾಃ ಕುಶಲಾಸ್ತೇ ಸುಶಿಕ್ಷಿತಾಃ||

ಆಗ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಚುಚ್ಚು ಕೊಂಡಿರುವ ಬಾಣಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಕುಶಲರಾದ ಸಕಲವಿಧದ ಉಪಕರಣಗಳಿಂದಲೂ ಯುಕ್ತರಾದ ಕುಶಲರೂ ಸುಶಿಕ್ಷಿತರೂ ಆದ ವೈದ್ಯರು ಬಂದರು.

06115052a ತಾನ್ವಷ್ಟ್ವಾ ಜಾಹ್ನವೀಪುತ್ರಃ ಪೋವಾಚ ವಚನಂ ತದಾ|

06115052c ದತ್ತದೇಯಾ ವಿಸ್ತುಜ್ಯಂತಾಂ ಪೂಜಯಿತ್ವಾ ಚಿಕಿತ್ಸಕಾಃ||

ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ ಜಾಹ್ನವೀ ಪುತ್ರನು ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದನು:

“ಈ ಚಿಕಿತ್ಸಕರಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾದುದನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಗೌರವಿಸಿ

ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡಿ.

06115053a ಏವಂಗತೇ ನ ಹೀದಾನೀಂ ವೈದ್ವೈಃ ಕಾರ್ಯಮಿಹಾಸ್ತಿ ಮೇ|

06115053c ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮಪ್ರಶಸ್ತಾಂ ಹಿ ಪ್ರಾಪ್ತೋಽಸ್ಮಿ ಪರಮಾಂ ಗತಿಂ||

ನಾನು ಈ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ವೈದ್ಯರಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕೆಲಸವೂ

ಇಲ್ಲ. ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮವು ಪ್ರಶಂಸೆಮಾಡುವ ಉತ್ತಮ ಗತಿಯನ್ನು ನಾನು

ಹೊಂದಿದ್ದೇನೆ.

06115054a ನೈಷ ಧರ್ಮೋ ಮಹೀಪಾಲಾಃ ಶರತಲ್ಪಗತಸ್ಯ ಮೇ|

06115054c ಏತೈರೇವ ಶರೈಶ್ಚಾಹಂ ದಗ್ಧವ್ಯೋಽಂತೇ ನರಾಧಿಪಾಃ||

ಮಹೀಪಾಲರೇ! ಶರತಲ್ಪಗತನಾಗಿರುವ ನನಗೆ ಇದು

ಧರ್ಮವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನರಾಧಿಪರೇ! ಈ ಬಾಣಗಳೊಂದಿಗೇ

ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ದಗ್ಧನಾಗಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ.”

06115055a ತಚ್ಚು ತ್ವಾ ವಚನಂ ತಸ್ಯ ಪುತ್ರೋ ದುರ್ಯೋಧನಸ್ತವ|

06115055c ವೈದ್ಯಾನ್ವಿಸರ್ಜ ಯಾಮಾಸ ಪೂಜಯಿತ್ವಾ ಯಥಾರ್ಹತಃ||

ಅವನ ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರ ದುರ್ಯೋಧನನು

ಯಥಾರ್ಹವಾಗಿ ವೈದ್ಯರನ್ನು ಗೌರವಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟನು.

06115056a ತತಸ್ತೇ ವಿಸ್ಮಯಂ ಜಗ್ಮುರ್ನಾನಾಜನಪದೇಶ್ವರಾಃ|

06115056c ಸ್ಥಿತಿಂ ಧರ್ಮೇ ಪರಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯಾಮಿತತೇಜಸಃ||

ಅಮಿತತೇಜಸ್ವಿ ಭೀಷ್ಮನ ಪರಮ ಧರ್ಮನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ನಾನಾ
ಜನಪದೇಶ್ವರರು ವಿಸ್ಮಯಗೊಂಡರು.

06115057a ಉಪಧಾನಂ ತತೋ ದತ್ತ್ವಾ ಪಿತುಸ್ತವ ಜನೇಶ್ವರ|

06115057c ಸಹಿತಾಃ ಪಾಂಡವಾಃ ಸರ್ವೇ ಕುರವಶ್ಚ ಮಹಾರಥಾಃ||

06115058a ಉಪಗಮ್ಯ ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ಶಯಾನಂ ಶಯನೇ ಶುಭೇ|

06115058c ತೇಽಭಿವಾದ್ಯ ತತೋ ಭೀಷ್ಮಂ ಕೃತ್ವಾ ಚಾಭಿಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ||

ಜನೇಶ್ವರ! ನಿನ್ನ ತಂದೆಗೆ ತಲೆದಿಂಬನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು ಪಾಂಡವರು
ಮತ್ತು ಕೌರವರ ಸಹಿತ ಎಲ್ಲ ಮಹಾರಥರೂ ಶುಭ ಶಯನದಲ್ಲಿ
ಮಲಗಿದ್ದ ಮಹಾತ್ಮ ಭೀಷ್ಮನ ಬಳಿಸಾರಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿ
ಅಭಿವಂದಿಸಿದರು.

06115059a ವಿಧಾಯ ರಕ್ಷಾಂ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ಸರ್ವ ಏವ ಸಮಂತತಃ|

06115059c ವೀರಾಃ ಸ್ವಶಿಬಿರಾಣ್ಯೇವ ಧ್ಯಾಯಂತಃ ಪರಮಾತುರಾಃ||

06115059e ನಿವೇಶಾಯಾಭ್ಯುಪಾಗಚ್ಛನ್ನಾಯಾಹ್ನೇ ರುಧಿರೋಕ್ಷಿತಾಃ||

ಭೀಷ್ಮನಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಣೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ
ಸಾಯಂಕಾಲ ರಕ್ತಸಿಕ್ತರಾದ ವೀರರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಶಿಬಿರಗಳನ್ನು
ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಪರಮ ಆತುರದಿಂದ ಬಿಡಾರಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿದರು.

06115060a ನಿವಿಷ್ಟಾನ್ಪಾಂಡವಾಂಶ್ಚಾಪಿ ಪ್ರೀಯಮಾಣಾನ್ಮಹಾರಥಾನ್|

06115060c ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ಪತನಾದ್ಧೃಷ್ಟಾನುಪಗಮ್ಯ ಮಹಾರಥಾನ್||

06115060e ಉವಾಚ ಯಾದವಃ ಕಾಲೇ ಧರ್ಮಪುತ್ರಂ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ||

ಭೀಷ್ಮನ ಪತನದಿಂದ ಹೃಷ್ಟರಾಗಿ, ಪರಮ ಪ್ರೀತರಾಗಿದ್ದ ಮಹಾರಥ ಪಾಂಡವರ ಬಳಿಬಂದು ಯಾದವನು ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಧರ್ಮಪುತ್ರ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

06115061a ದಿಷ್ಟ್ಯಾ ಜಯಸಿ ಕೌರವ್ಯ ದಿಷ್ಟ್ಯಾ ಭೀಷ್ಮೋ ನಿಪಾತಿತಃ|

06115061c ಅವಧ್ಯೋ ಮಾನುಷ್ಯೇರೇಷ ಸತ್ಯಸಂಧೋ ಮಹಾರಥಃ||

06115062a ಅಥ ವಾ ದೈವತೈಃ ಪಾರ್ಥ ಸರ್ವಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಪಾರಗಃ|

06115062c ತ್ವಾಂ ತು ಚಕ್ಷುರ್ಹಣಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ದಗ್ಧೋ ಘೋರೇಣ ಚಕ್ಷುಷಾ||

“ಕೌರವ್ಯ! ಅದೃಷ್ಟವಷಾತ್ ವಿಜಯಿಗಾಗಿರುವೆ. ಅದೃಷ್ಟವಷಾತ್ ಭೀಷ್ಮನು ಕೆಳಗುರುಳಿದನು. ಪಾರ್ಥ! ಈ ಸತ್ಯಸಂಧ ಮಹಾರಥನು, ಸರ್ವಶಸ್ತ್ರಪಾರಗನು ಮನುಷ್ಯರಿಂದ ಅಥವಾ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಅವಧ್ಯ. ಕೇವಲ ದೃಷ್ಟಿಪಾತದಿಂದಲೇ ಇತರರನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡಬಲ್ಲ ನಿನ್ನನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿದ ಅವನು ನಿನ್ನ ಘೋರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ದಗ್ಧನಾದನು.”

06115063a ಏವಮುಕ್ತೋ ಧರ್ಮರಾಜಃ ಪ್ರತ್ಯುವಾಚ ಜನಾರ್ದನಂ|

06115063c ತವ ಪ್ರಸಾದಾದ್ವಿಜಯಃ ಕ್ರೋಧಾತ್ತವ ಪರಾಜಯಃ||

06115063e ತ್ವಂ ಹಿ ನಃ ಶರಣಂ ಕೃಷ್ಣ ಭಕ್ತಾನಾಮಭಯಂಕರಃ||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ಜನಾರ್ದನನಿಗೆ ಧರ್ಮರಾಜನು ಉತ್ತರಿಸಿದನು: “ನಿನ್ನ

ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಜಯ. ನಿನ್ನ ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಪರಾಜಯ. ಭಕ್ತರಿಗೆ
ಅಭಯಂಕರನಾಗಿರುವ ಕೃಷ್ಣ ! ನೀನೇ ನಮಗೆ ಶರಣ್ಯ.

06115064a ಅನಾಶ್ಚ ಯೋರ್ ಜಯಸ್ತೇಷಾಂ ಯೇಷಾಂ ತ್ವಮಸಿ ಕೇಶವ|

06115064c ರಷ್ಠಿತಾ ಸಮರೇ ನಿತ್ಯಂ ನಿತ್ಯಂ ಚಾಪಿ ಹಿತೇ ರತಃ|

06115064e ಸರ್ವಥಾ ತ್ವಾಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ನಾಶ್ಚರ್ಯಮಿತಿ ಮೇ ಮತಿಃ||

ಕೇಶವ ! ನೀನು ಯಾರವನಾಗಿರುವೆಯೋ ಅವರಿಗೆ ಜಯವೊದಗಿದರೆ
ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನಿಲ್ಲ. ಸಮರದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ನೀನು ನಮಗೆ ರಕ್ಷಕ. ನಿತ್ಯವೂ
ನೀನು ನಮ್ಮ ಹಿತರತ. ಸರ್ವಥಾ ನಿನ್ನನ್ನು ಪಡೆದಿರುವಾಗ ಇದು
ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನಲ್ಲ ಎಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.”

06115065a ಏವಮುಕ್ತಃ ಪ್ರತ್ಯುವಾಚ ಸ್ಮಯಮಾನೋ ಜನಾರ್ದನಃ|

06115065c ತ್ವಯೈವೈತದ್ಯುಕ್ತರೂಪಂ ವಚನಂ ಪಾರ್ಥಿವೋತ್ತಮ||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದುದಕ್ಕೆ ಮುಗುಳ್ಳುಕ್ಕು ಜನಾರ್ದನನು “ಪಾರ್ಥಿವೋತ್ತಮ !
ಈ ಮಾತು ನಿನಗೆ ಯುಕ್ತರೂಪವೇ ಆಗಿದೆ” ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಿದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ಭೀಷ್ಮೋಪಧಾನದಾನೇ ಪಂಚದಶಾಧಿಕಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮೋಪಧಾನದಾನ ಎನ್ನುವ ನೂರಾಹದಿನೈದನೇ

ಅಧ್ಯಾಯವು.

ಅರ್ಜುನನು ಗಾಂಗೇಯನಿಗೆ ಪಾನೀಯವನ್ನಿತ್ತಿದುದು (೧-೩೫).

ದುರ್ಯೋಧನನಿಗೆ ಭೀಷ್ಮನ ಉಪದೇಶ (೩೬-೫೧).

06116001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06116001a ವ್ಯುಷ್ಟಾಯಾಂ ತು ಮಹಾರಾಜ ರಜನ್ಯಾಂ ಸರ್ವಪಾರ್ಥಿವಾಃ|

06116001c ಪಾಂಡವಾ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾಶ್ಚ ಅಭಿಜಗ್ಮುಃ ಪಿತಾಮಹಂ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾರಾಜ! ರಾತ್ರಿಯು ಕಳೆಯಲು ಸರ್ವ ಪಾರ್ಥಿವರೂ, ಪಾಂಡವ-ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರರು ಪಿತಾಮಹನಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದರು.

06116002a ತಂ ವೀರಶಯನೇ ವೀರಂ ಶಯಾನಂ ಕುರುಸತ್ತಮಂ|

06116002c ಅಭಿವಾದ್ಯೋಪತಸ್ಥವೈ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ್ಷಭಂ||

ಆ ವೀರಶಯನದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದ ವೀರ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ್ಷಭ ಕುರುಸತ್ತಮನನ್ನು ಅಭಿವಾದಿಸಲು ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಉಪಸ್ಥಿತರಾದರು.

06116003a ಕನ್ಯಾಶ್ಚಂದನಚೂರ್ಣೈಶ್ಚ ಲಾಜ್ಯಮಾಲ್ಯೈಶ್ಚ ಸರ್ವಶಃ|

06116003c ಸ್ತ್ರಿಯೋ ಬಾಲಾಸ್ತಥಾ ವೃದ್ಧಾಃ ಪ್ರೇಕ್ಷಕಾಶ್ಚ ಪೃಥಗ್ಜನಾಃ|

06116003e ಸಮಭ್ಯಯುಃ ಶಾಂತನವಂ ಭೂತಾನೀವ ತಮೋನುದಂ||

ಕನ್ಯೆಯರು ಚಂದನ-ಚೂರ್ಣ-ಲಾಜ-ಮಾಲೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ತಂದು, ಸ್ತ್ರೀಯರು, ಬಾಲರು, ವೃದ್ಧರು, ಅನೇಕ ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ಜನರೂ

ಉದಯಿಸುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯನ ಬಳಿ ಭೂತಗಳು ಸಾಗುವಂತೆ
ಶಾಂತನವನ ಬಳಿ ಬಂದರು.

06116004a ತೂರ್ಯಾಣಿ ಗಣಿಕಾ ವಾರಾಸ್ತಥೈವ ನಟನರ್ತಕಾಃ|

06116004c ಉಪಾನ್ಯತ್ಯಂ ಜಗುಶ್ಚೈವ ವೃದ್ಧಂ ಕುರುಪಿತಾಮಹಂ||

ವಾದ್ಯಗಾರರು, ವರ್ತಕರು, ವೇಶ್ಯೆಯರು, ನಟನರ್ತಕರು, ಶಿಲ್ಪಿಗಳು
ವೃದ್ಧ ಕುರುಪಿತಾಮಹನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು.

06116005a ಉಪಾರಮ್ಯ ಚ ಯುದ್ಧೇಭ್ಯಃ ಸನ್ನಾಹಾನ್ವಿಪ್ರಮುಚ್ಯ ಚ|

06116005c ಆಯುಧಾನಿ ಚ ನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ ಸಹಿತಾಃ ಕುರುಪಾಂಡವಾಃ||

06116006a ಅನ್ವಾಸತ ದುರಾಧರ್ಷಂ ದೇವವ್ರತಮರಿಂದಮಂ|

06116006c ಅನ್ಯೋನ್ಯಂ ಪ್ರೀತಿಮಂತಸ್ತೇ ಯಥಾಪೂರ್ವಂ ಯಥಾವಯಃ||

ಕೌರವಪಾಂಡವರು ಇಬ್ಬರೂ ಯುದ್ಧವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಸನ್ನಾಹಗಳನ್ನು
ಕಳಚಿ, ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಬದಿಗಿಟ್ಟು ಒಟ್ಟಿಗೇ ಯಥಾಪೂರ್ವವಾಗಿ
ವಯಸ್ಸಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅನ್ಯೋನ್ಯರಿಗೆ ಪ್ರೀತಿ ತೋರಿಸಿ ಆ ದುರಾಧರ್ಷ,
ಅರಿಂದಮ ದೇವವ್ರತನ ಬಳಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು.

06116007a ಸಾ ಪಾರ್ಥಿವಶತಾಕೀರ್ಣಾ ಸಮಿತಿರ್ಭೀಷ್ಮಶೋಭಿತಾ|

06116007c ಶುಶುಭೇ ಭಾರತೀ ದೀಪ್ತಾ ದಿವೀವಾದಿತ್ಯಮಂಡಲಂ||

ನೂರಾರು ಪಾರ್ಥಿವರಿಂದ ಕೂಡಿದ ಭೀಷ್ಮನಿಂದ ಶೋಭಿತವಾದ ಆ
ಭಾರತೀ ಸಮಿತಿಯು ದಿವಿಯಲ್ಲಿನ ಆದಿತ್ಯಮಂಡಲದಂತೆ ಬೆಳಗಿ
ಶೋಭಿಸಿತು.

06116008a ವಿಬಭೌ ಚ ನೃಪಾಣಾಂ ಸಾ ಪಿತಾಮಹಮುಪಾಸತಾಂ|

06116008c ದೇವಾನಾಮಿವ ದೇವೇಶಂ ಪಿತಾಮಹಮುಪಾಸತಾಂ||

ಪಿತಾಮಹನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ನೃಪರು ದೇವೇಶ
ಪಿತಾಮಹನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುವ ದೇವತೆಗಳಂತೆ ಶೋಭಿಸಿದರು.

06116009a ಭೀಷ್ಮಸ್ತು ವೇದನಾಂ ಧೈರ್ಯಾನ್ನಿಗೃಹ್ಯ ಭರತರ್ಷಭ|

06116009c ಅಭಿತಪ್ತಃ ಶರೈಶ್ಚೈವ ನಾತಿಹೃಷ್ಟಮನಾಬ್ರವೀತ್||

ಭರತರ್ಷಭ ! ಭೀಷ್ಮನಾದರೋ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ವೇದನೆಗಳನ್ನು
ನಿಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡು, ಶರಗಳಿಂದ ಅಭಿತಪ್ತನಾಗಿ, ಅಷ್ಟೊಂದು
ಸಂತೋಷವಿಲ್ಲದೇ ಹೇಳಿದನು:

06116010a ಶರಾಭಿತಪ್ತಕಾಯೋಽಹಂ ಶರಸಂತಾಪಮೂರ್ಚಿತಃ|

06116010c ಪಾನೀಯಮಭಿಕಾಂಕ್ಷೇಽಹಂ ರಾಜ್ಞಸ್ತಾನ್ವತ್ಯಭಾಷತ||

“ಶರಗಳಿಂದ ಗಾಯಗೊಂಡು ನನ್ನ ದೇಹವು ಸುಡುತ್ತಿದೆ. ಶರಗಳ
ಸಂತಾಪದಿಂದ ಮೂರ್ಛಿತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಪಾನೀಯವನ್ನು
ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ” ಎಂದು ಆ ರಾಜರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು.

06116011a ತತಸ್ತೇ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾ ರಾಜನ್ಸಮಾಜಹುಃ ಸಮಂತತಃ|

06116011c ಭಕ್ಷ್ಯಾನುಚ್ಚಾವಚಾಂಸ್ತತ್ರ ವಾರಿಕುಂಭಾಂಶ್ಚ ಶೀತಲಾನ್||

ಆಗ ರಾಜನ್ ! ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಬೇಗನೇ ಶುಚಿರುಚಿಯಾದ
ಭಕ್ಷ್ಯಗಳನ್ನು ಶೀತಲ ಸಿಹಿನೀರಿನ ಬಿಂದಿಗೆಗಳನ್ನೂ ತರಿಸಿದರು.

06116012a ಉಪನೀತಂ ಚ ತದ್ವೃಷ್ಟ್ವಾ ಭೀಷ್ಮಃ ಶಾಂತನವೋಽಬ್ರವೀತ್ |

06116012c ನಾದ್ಯ ತಾತ ಮಯಾ ಶಕ್ಯಂ ಭೋಗಾನ್ಕಾಂಶ್ಚ ನ ಮಾನುಷಾನ್ ||

06116013a ಉಪಭೋಕ್ತುಂ ಮನುಷ್ಯೇಭ್ಯಃ ಶರಶಯ್ಯಾಗತೋ ಹ್ಯಹಂ |

06116013c ಪ್ರತೀಕ್ಷಮಾಣಸ್ತಿಷ್ಠಾಮಿ ನಿವೃತ್ತಿಂ ಶಶಿಸೂರ್ಯಯೋಃ ||

ತಂದಿರುವ ಅವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಶಾಂತನವ ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು:

“ಅಯ್ಯಾ! ಇಂದು ನಾನು ಮನುಷ್ಯರ ಯಾವ ಭೋಗಗಳನ್ನೂ

ಭೋಗಿಸಲು ಶಕ್ಯನಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯನಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಿ

ಶರಶಯ್ಯಾಗತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಶಶಿಸೂರ್ಯರು ಹಿಂದಿರುಗುವುದನ್ನು

ಕಾಯುತ್ತಾ ಇದ್ದೇನೆ.”

06116014a ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ಶಾಂತನವೋ ದೀನವಾಕ್ಸರ್ವಪಾರ್ಥಿವಾನ್ |

06116014c ಧನಂಜಯಂ ಮಹಾಬಾಹುಮಭ್ಯಭಾಷತ ಭಾರತ ||

ಹೀಗೆ ದೀನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸರ್ವ ಪಾರ್ಥಿವರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಭಾರತ!

ಮಹಾಬಾಹು ಧನಂಜಯನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು.

06116015a ಅಥೋಪೇತ್ಯ ಮಹಾಬಾಹುರಭಿವಾದ್ಯ ಪಿತಾಮಹಂ |

06116015c ಅತಿಷ್ಠತ್ಪಾಂಜಲಿಃ ಪ್ರಹ್ವಃ ಕಿಂ ಕರೋಮೀತಿ ಚಾಬ್ರವೀತ್ ||

ಕೂಡಲೇ ಮಹಾಬಾಹುವು ಪಿತಾಮಹನಿಗೆ ಅಂಜಲಿಬದ್ಧನಾಗಿ

ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ನಿಂತು ಏನು ಮಾಡಲಿ? ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

06116016a ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪಾಂಡವಂ ರಾಜನ್ನಭಿವಾದ್ಯಾಗ್ರತಃ ಸ್ಥಿತಂ |

06116016c ಅಭ್ಯಭಾಷತ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಭೀಷ್ಮಃ ಪ್ರೀತೋ ಧನಂಜಯಂ ||

ರಾಜನ್! ಕೈಮುಗಿದು ಮುಂದೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಆ ಪಾಂಡವನನ್ನು ನೋಡಿ
ಧರ್ಮಾತ್ಮ ಭೀಷ್ಮನು ಪ್ರೀತನಾಗಿ ಧನಂಜಯನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು:

06116017a ದಹ್ಯತೇಽದಃ ಶರೀರಂ ಮೇ ಸಂಸ್ಯೂತೋಽಸ್ಮಿ ಮಹೇಷುಭಿಃ|

06116017c ಮರ್ಮಾಣಿ ಪರಿದೂಯಂತೇ ವದನಂ ಮಮ ಶುಷ್ಯತಿ||

“ನನ್ನ ಈ ಶರೀರವು ಸುಡುತ್ತಿದೆ. ಈ ಮಹಾ ಶರಗಳು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ
ನನ್ನನ್ನು ಚುಚ್ಚುತ್ತಿವೆ. ನನ್ನ ಮರ್ಮಸ್ಥಾನಗಳು ತುಂಬಾ ನೋಯುತ್ತಿವೆ.
ನನ್ನ ಬಾಯಿಯು ಒಣಗಿದೆ.

06116018a ಹ್ಲಾದನಾರ್ಥಂ ಶರೀರಸ್ಯ ಪ್ರಯಚ್ಛಾಪೋ ಮಮಾರ್ಜುನ|

06116018c ತ್ವಂ ಹಿ ಶಕ್ತೋ ಮಹೇಷ್ವಾಸ ದಾತುಮಂಭೋ ಯಥಾವಿಧಿ||

ಅರ್ಜುನ! ಶರೀರದ ಆಹ್ಲಾದಕ್ಕಾಗಿ ನನಗೆ ನೀರನ್ನು ಕೊಡು.

ಮಹೇಷ್ವಾಸ! ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ನೀರನ್ನು ಕೊಡಲು ನೀನೇ ಶಕ್ತ.”

06116019a ಅರ್ಜುನಸ್ತು ತಥೇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ರಥಮಾರುಹ್ಯ ವೀರ್ಯವಾನ್|

06116019c ಅಧಿಜ್ಯಂ ಬಲವತ್ಕೃತ್ವಾ ಗಾಂಡೀವಂ ವ್ಯಾಕ್ಷಿಪದ್ಧನುಃ||

ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು ವೀರ್ಯವಾನ್ ಅರ್ಜುನನು ರಥವನ್ನೇರಿ

ಗಾಂಡೀವವನ್ನು ಬಲವನ್ನುಪಯೋಗಿಸಿ ಹೆದೆಯೇರಿಸಿ ಠೇಂಕರಿಸಿದನು.

06116020a ತಸ್ಯ ಜ್ಯಾತಲನಿರ್ಘೋಷಂ ವಿಸ್ಫೂರ್ಜಿತಮಿವಾಶನೇಃ|

06116020c ವಿತ್ರೇಸುಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಶ್ರುತ್ವಾ ಸರ್ವೇ ಚ ಪಾರ್ಥಿವಾಃ||

ಸಿಡಿಲಿನ ಧ್ವನಿಯಂತಿದ್ದ ಧನುಸ್ಸಿನ ಠೇಂಕಾರ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ

ಎಲ್ಲ ಭೂತಗಳೂ ಎಲ್ಲ ರಾಜರೂ ಭಯಗೊಂಡರು.

06116021a ತತಃ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ಕೃತ್ವಾ ರಥೇನ ರಥಿನಾಂ ವರಃ|

06116021c ಶಯಾನಂ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಸರ್ವಶಸ್ತ್ರಭೃತಾಂ ವರಂ||

06116022a ಸಂಧಾಯ ಚ ಶರಂ ದೀಪ್ತಮಭಿಮಂತ್ರೈ ಮಹಾಯಶಾಃ|

06116022c ಪರ್ಜನ್ಯಾಸ್ತ್ರೇಣ ಸಮ್ಯೋಜ್ಯ ಸರ್ವಲೋಕಸ್ಯ ಪಶ್ಯತಃ|

06116022e ಅವಿದ್ಯತ್ಪೃಥಿವೀಂ ಪಾರ್ಥಃ ಪಾರ್ಶ್ವೇ ಭೀಷ್ಮಸ್ಯ ದಕ್ಷಿಣೇ||

ಆಗ ಆ ರಥಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಹಾಯಶ ಪಾರ್ಥನು ರಥದಿಂದಲೇ ಮಲಗಿದ್ದ ಸರ್ವಶಸ್ತ್ರಭೃತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠನಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿ, ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಶರವನ್ನು ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿ ಪರ್ಜನ್ಯಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಸಂಯೋಜಿಸಿ ಸರ್ವಲೋಕಗಳೂ ನೋಡುತ್ತಿರಲು ಭೀಷ್ಮನ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಗೆ ಹೊಡೆದನು.

06116023a ಉತ್ಪಪಾತ ತತೋ ಧಾರಾ ವಿಮಲಾ ವಾರಿಣಃ ಶಿವಾ|

06116023c ಶೀತಸ್ಯಾಮೃತಕಲ್ಪಸ್ಯ ದಿವ್ಯಗಂಧರಸಸ್ಯ ಚ||

ಆಗ ಒಡನೆಯೇ ಶುದ್ಧ, ಮಂಗಳ, ಶೀತಲ, ಅಮೃತಕಲ್ಪ, ದಿವ್ಯ ಗಂಧರಸಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ನೀರು ಬುಗ್ಗೆಯಂತೆ ಹೊರಚಿಮ್ಮಿತು.

06116024a ಅತರ್ಪಯತ್ತತಃ ಪಾರ್ಥಃ ಶೀತಯಾ ವಾರಿಧಾರಯಾ|

06116024c ಭೀಷ್ಮಂ ಕುರೂಣಾಂ ಋಷಭಂ ದಿವ್ಯಕರ್ಮಪರಾಕ್ರಮಃ||

ಆ ಶೀತಲ ನೀರ ಧಾರೆಯಿಂದ ದಿವ್ಯಪರಾಕ್ರಮಿ ಪಾರ್ಥನು ಕುರುಋಷಭ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸಿದನು.

06116025a ಕರ್ಮಣಾ ತೇನ ಪಾರ್ಥಸ್ಯ ಶಕ್ರಷ್ಯೇವ ವಿಕುರ್ವತಃ|

06116025c ವಿಸ್ಮಯಂ ಪರಮಂ ಜಗ್ಮುಸ್ತತಸ್ತೇ ವಸುಧಾಧಿಪಾಃ||

ಶಕ್ರನಂತೆಯೇ ಮಾಡಿದ ಪಾರ್ಥನ ಆ ಕರ್ಮದಿಂದ ಅಲ್ಲಿದ್ದ
ವಸುಧಾಧಿಪರು ಪರಮ ವಿಸ್ಮಿತರಾದರು.

06116026a ತತ್ಕರ್ಮ ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಬೀಭತ್ಸೋರತಿಮಾನುಷಮದ್ಭುತಂ|

06116026c ಸಂಪ್ರಾವೇಪಂತ ಕುರವೋ ಗಾವಃ ಶೀತಾದಿತಾ ಇವ||

ಬೀಭತ್ಸುವಿನ ಆ ಅತಿಮಾನುಷ ಅದ್ಭುತ ಕರ್ಮವನ್ನು ನೋಡಿ
ಕುರುಗಳು ಶೀತದಿಂದ ಪೀಡಿತ ಹಸುಗಳಂತೆ ನಡುಗಿದರು.

06116027a ವಿಸ್ಮಯಾಚ್ಛೋತ್ತರೀಯಾಣಿ ವ್ಯಾವಿಧ್ಯನ್ಸರ್ವತೋ ನೃಪಾಃ|

06116027c ಶಂಖದುಂದುಭಿನಿಘೋಷೈಸ್ತುಮುಲಂ ಸರ್ವತೋಽಭವತ್||

ವಿಸ್ಮಯದಿಂದ ಎಲ್ಲಕಡೆ ನೃಪರು ಉತ್ತರೀಯಗಳನ್ನು ಹಾರಿಸಿದರು.
ಎಲ್ಲಕಡೆ ಶಂಖ ದುಂದುಭಿಗಳ ನಿಘೋಷದ ತುಮುಲವುಂಟಾಯಿತು.

06116028a ತೃಪ್ತಃ ಶಾಂತನವಶ್ಚಾಪಿ ರಾಜನ್ವೀಭತ್ಸುಮಬ್ರವೀತ್|

06116028c ಸರ್ವಪಾರ್ಥಿವವೀರಾಣಾಂ ಸನ್ನಿಧೌ ಪೂಜಯನ್ನಿವ||

ರಾಜನ್! ಶಾಂತನವನೂ ಕೂಡ ತೃಪ್ತನಾಗಿ ಬೀಭತ್ಸುವಿಗೆ
ಸರ್ವಪಾರ್ಥಿವವೀರರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಗೌರವಿಸುವಂತೆ ಹೇಳಿದನು:

06116029a ನೈತಚ್ಚಿತ್ರಂ ಮಹಾಬಾಹೋ ತ್ವಯಿ ಕೌರವನಂದನ|

06116029c ಕಥಿತೋ ನಾರದೇನಾಸಿ ಪೂರ್ವರ್ಷಿರಮಿತದ್ಯುತಿಃ||

“ಮಹಾಬಾಹೋ ! ಕೌರವನಂದನ ! ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಇದು ಇದೆಯೆಂದರೆ
ವಿಚಿತ್ರವೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಹಿಂದೆ ಅಮಿತದ್ಯುತಿ ಋಷಿಯಾಗಿದ್ದೆ ಎಂದು
ನಾರದನು ಹೇಳಿದ್ದನು.

06116030a ವಾಸುದೇವಸಹಾಯಸ್ವಂ ಮಹತ್ಕರ್ಮ ಕರಿಷ್ಯಸಿ|

06116030c ಯನ್ನೋತ್ಸಹತಿ ದೇವೇಂದ್ರಃ ಸಹ ದೇವೈರಪಿ ಧ್ರುವಂ||

ದೇವತೆಗಳೊಂದಿಗೆ ದೇವೇಂದ್ರನೂ ಸಹ ಮಾಡಲಾಗದಂತಹ ಮಹಾ
ಕಾರ್ಯವನ್ನು ವಾಸುದೇವನ ಸಹಾಯದಿಂದ ನೀನು ಮಾಡುತ್ತೀಯೆ.

06116031a ವಿದುಸ್ತ್ವಾಂ ನಿಧನಂ ಪಾರ್ಥ ಸರ್ವಕ್ಷತ್ರಸ್ಯ ತದ್ವಿದಃ|

06116031c ಧನುರ್ಧರಾಣಾಮೇಕಸ್ವಂ ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ ಪ್ರವರೋ ನೃಪು||

ಪಾರ್ಥ ! ತಿಳಿದವರು ನಿನ್ನನ್ನು ಎಲ್ಲ ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೂ

ಮೃತ್ಯುಸ್ವರೂಪನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಧನುರ್ಧರರಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನನು
ನೀನು. ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿ ನರರಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ.

06116032a ಮನುಷ್ಯಾ ಜಗತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಾಃ ಪಕ್ಷಿಣಾಂ ಗರುಡೋ ವರಃ|

06116032c ಸರಸಾಂ ಸಾಗರಃ ಶ್ರೇಷ್ಠೋ ಗೌರ್ವರಿಷ್ಠಾ ಚತುಷ್ಟದಾಂ||

06116033a ಆದಿತ್ಯಸ್ತೇಜಸಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠೋ ಗಿರೀಣಾಂ ಹಿಮವಾನ್ವರಃ|

06116033c ಜಾತೀನಾಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಸ್ತ್ವಮಸಿ ಧನ್ವಿನಾಂ||

ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನು ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಪಕ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಗರುಡನು ಶ್ರೇಷ್ಠ.

ಜಲಾಶಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಗರವು ಶ್ರೇಷ್ಠ. ನಾಲ್ಕು ಪಾದಗಳಿರುವವುಗಳಲ್ಲಿ
ಗೋವು ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಆದಿತ್ಯನು ತೇಜಸ್ಸುಳ್ಳವುಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಗಿರಿಗಳಲ್ಲಿ

ಹಿಮವತನು ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಧನ್ವಿಗಳಲ್ಲಿ
ನೀನು ಶ್ರೇಷ್ಠ.

06116034a ನ ವೈ ಶ್ರುತಂ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರೇಣ ವಾಕ್ಯಂ
ಸಂಬೋಧ್ಯಮಾನಂ ವಿದುರೇಣ ಚೈವ|

06116034c ದ್ರೋಣೇನ ರಾಮೇಣ ಜನಾರ್ದನೇನ
ಮುಹುರ್ಮುಹುಃ ಸಂಜಯೇನಾಪಿ ಚೋಕ್ತಂ||

ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರನು ನಾನು ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು, ವಿದುರ, ದ್ರೋಣ,
ರಾಮ, ಜನಾರ್ದನ ಮತ್ತು ಸಂಜಯನೂ ಕೂಡ ಪುನಃ ಪುನಃ
ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ.

06116035a ಪರೀತಬುದ್ಧಿರ್ಹಿ ವಿಸಂಜ್ಞಕಲ್ಪೋ
ದುರ್ಯೋಧನೋ ನಾಭ್ಯನಂದದ್ವಚೋ ಮೇ|

06116035c ಸ ಶೇಷ್ಯತೇ ವೈ ನಿಹತಶ್ಚಿರಾಯ
ಶಾಸ್ತ್ರಾತಿಗೋ ಭೀಮಬಲಾಭಿಭೂತಃ||

ದುರ್ಯೋಧನನು ವಿಪರೀತ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವ. ಮೂಢನಂತಿದ್ದಾನೆ. ನನ್ನ
ಮಾತುಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ನಡೆಯುವ
ಅವನು ಭೀಮನ ಬಲದಿಂದ ನಿಹತನಾಗಿ ಬಹುಕಾಲದ ವರೆಗೆ
ಮಲಗುತ್ತಾನೆ.”

06116036a ತತಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ತದ್ವಚಃ ಕೌರವೇಂದ್ರೋ
ದುರ್ಯೋಧನೋ ದೀನಮನಾ ಬಭೂವ|

06116036c ತಮಬ್ರವೀಚ್ಚಾಂತನವೋಽಭಿವೀಕ್ಷ್ಯ
ನಿಬೋಧ ರಾಜನ್ಭವ ವೀತಮನ್ಯುಃ||

ಅವನ ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೌರವೇಂದ್ರ ದುರ್ಯೋಧನನು ದೀನ
ಮನಸ್ಕನಾದನು. ಅದನ್ನು ತಿಳಿದ ಶಾಂತನವನು ಅವನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ
ಹೇಳಿದನು: “ರಾಜನ್! ಕೇಳು. ಕೋಪವನ್ನು ದೂರಮಾಡು.

06116037a ದೃಷ್ಟಂ ದುರ್ಯೋಧನೇದಂ ತೇ ಯಥಾ ಪಾರ್ಥೇನ ಧೀಮತಾ|

06116037c ಜಲಸ್ಯ ಧಾರಾ ಜನಿತಾ ಶೀತಸ್ಯಾಮೃತಗಂಧಿನಃ|

06116037e ಏತಸ್ಯ ಕರ್ತಾ ಲೋಕೇಽಸ್ಮಿನ್ನಾನ್ಯಃ ಕಶ್ಚನ ವಿದ್ಯತೇ||

ದುರ್ಯೋಧನ! ಧೀಮತ ಪಾರ್ಥನು ಶೀತಲ ಅಮೃತ ಗಂಧಿ ನೀರಿನ
ಧಾರೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದುದನ್ನು ನೀನೇ ನೋಡಿದೆ. ಇದನ್ನು
ಮಾಡುವವರು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾರು ಇದ್ದುದೂ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ.

06116038a ಆಗ್ನೇಯಂ ವಾರುಣಂ ಸೌಮ್ಯಂ ವಾಯವ್ಯಮಥ ವೈಷ್ಣವಂ|

06116038c ಐಂದ್ರಂ ಪಾಶುಪತಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಂ ಪಾರಮೇಷ್ಠ್ಯಂ ಪ್ರಜಾಪತೇಃ||

06116038e ಧಾತುಸ್ತ್ವಷ್ಟುಶ್ಚ ಸವಿತುರ್ದಿವ್ಯಾನ್ಯಸ್ತ್ರಾಣಿ ಸರ್ವಶಃ||

06116039a ಸರ್ವಸ್ಮಿನ್ಮಾನುಷೇ ಲೋಕೇ ವೇತ್ಸೇಕೋ ಹಿ ಧನಂಜಯಃ|

ಆಗ್ನೇಯ, ವಾರುಣ, ಸೌಮ್ಯ, ವಾಯವ್ಯ, ವೈಷ್ಣವ, ಐಂದ್ರ,
ಪಾಶುಪದ, ಪಾರಮೇಷ್ಠ್ಯ, ಪ್ರಜಾಪದಿ, ಧಾತು, ತ್ವಷ್ಟು, ಸವಿತು ಎಲ್ಲ
ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರಗಳೂ ಮಾನುಷಲೋಕದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಧನಂಜಯನಿಗೆ ಮಾತ್ರ
ತಿಳಿದಿದೆ.

06116039c ಕೃಷ್ಣೋ ವಾ ದೇವಕೀಪುತ್ರೋ ನಾನೋ ವೈ ವೇದ ಕಶ್ಚನ|

06116039e ನ ಶಕ್ಯಾಃ ಪಾಂಡವಾಸ್ತಾತ ಯುದ್ಧೇ ಜೇತುಂ ಕಥಂ ಚನ||

ದೇವಕೀಪುತ್ರ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇದು ಬೇರೆಯಾಗಿಗೂ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ.
ಮಗೂ! ಪಾಂಡವರನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಗೆಲ್ಲಲು ಎಂದೂ ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ.

06116040a ಅಮಾನುಷಾಣಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಯಸ್ಯೈತಾನಿ ಮಹಾತ್ಮನಃ|

06116040c ತೇನ ಸತ್ತ್ವ ವತಾ ಸಂಖ್ಯೇ ಶೂರೇಣಾಹವಶೋಭಿನಾ|

06116040e ಕೃತಿನಾ ಸಮರೇ ರಾಜನ್ಸಂಧಿಸ್ತೇ ತಾತ ಯುಜ್ಯತಾಂ||

ರಾಜನ್! ಮಗೂ ಯಾರು ಅಮಾನುಷ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾನೋ
ಆ ಮಹಾತ್ಮ, ಸತ್ತ್ವ ವತ, ಸಮರದಲ್ಲಿ ಶೂರ, ಆಹವಶೋಭಿ, ಸಮರ
ಕೌಶಲನೊಡನೆ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೋ.

06116041a ಯಾವತ್ಕೃಷ್ಣೋ ಮಹಾಬಾಹುಃ ಸ್ವಾಧೀನಃ ಕುರುಸಂಸದಿ|

06116041c ತಾವತ್ಪಾರ್ಥೇನ ಶೂರೇಣ ಸಂಧಿಸ್ತೇ ತಾತ ಯುಜ್ಯತಾಂ||

ಮಗೂ! ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಮಹಾಬಾಹು ಕೃಷ್ಣನು ಕುರುಸಂಸದಿಯ
ಸ್ವಧೀನದಲ್ಲಿರುತ್ತಾನೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಶೂರ ಪಾರ್ಥನೊಂದಿಗೆ
ಸಂಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೋ.

06116042a ಯಾವಚ್ಚಮೂಂ ನ ತೇ ಶೇಷಾಂ ಶರೈಃ ಸನ್ನತಪರ್ವಭಿಃ|

06116042c ನಾಶಯತ್ಯರ್ಜುನಸ್ತಾವತ್ಸಂಧಿಸ್ತೇ ತಾತ ಯುಜ್ಯತಾಂ||

ಮಗೂ! ಅರ್ಜುನನ ಸನ್ನತಪರ್ವ ಶರಗಳಿಂದ ನಿನ್ನ ಸೇನೆಯು

ನಿಃಶೇಷವಾಗಿ ನಾಶವಾಗುವುದರೊಳಗೆ ನೀನು ಸಂಧಿಯನ್ನು
ಮಾಡಿಕೋ.

06116043a ಯಾವತ್ತಿಷ್ಟಂತಿ ಸಮರೇ ಹತಶೇಷಾಃ ಸಹೋದರಾಃ|

06116043c ನೃಪಾಶ್ಚ ಬಹವೋ ರಾಜನ್‌ಸ್ತಾವತ್ಸಂಧಿಃ ಪ್ರಯುಜ್ಯತಾಂ||

ರಾಜನ್! ಸಮರದಲ್ಲಿ ಸಹೋದರರು ಮತ್ತು ಬಹಳಷ್ಟು ನೃಪರು
ಇನ್ನೂ ಹತಶೇಷರಾಗಿರುವಾಗಲೇ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೋ.

06116044a ನ ನಿರ್ದಹತಿ ತೇ ಯಾವತ್ಕ್ರೋಧದೀಪ್ತೇಕ್ಷಣಶ್ಚ ಮೂಂ|

06116044c ಯುಧಿಷ್ಟಿರೋ ಹಿ ತಾವದ್ವೈ ಸಂಧಿಸ್ತೇ ತಾತ ಯುಜ್ಯತಾಂ||

ಮಗೂ! ಯುಧಿಷ್ಟಿರನ ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಉರಿಯುವ ದೃಷ್ಟಿಯು ನಿನ್ನ
ಸೇನೆಯನ್ನು ಸುಡುವುದರೊಳಗೆ ನೀನು ಸಂಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೋ.

06116045a ನಕುಲಃ ಸಹದೇವಶ್ಚ ಭೀಮಸೇನಶ್ಚ ಪಾಂಡವಃ|

06116045c ಯಾವಚ್ಚ ಮೂಂ ಮಹಾರಾಜ ನಾಶಯಂತಿ ನ ಸರ್ವಶಃ|

06116045e ತಾವತ್ತೇ ಪಾಂಡವೈಃ ಸಾರ್ಥಂ ಸೌಭ್ರಾತ್ರಂ ತಾತ ರೋಚತಾಂ||

ಮಗೂ! ಮಹಾರಾಜ! ನಕುಲ, ಸಹದೇವ ಮತ್ತು ಪಾಂಡವ
ಭೀಮಸೇನರು ನಿನ್ನ ಸೇನೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾಶಗೊಳಿಸುವ
ಮೊದಲು ಪಾಂಡವರೊಡನೆ ಸೌಭ್ರಾತ್ರತ್ವವನ್ನು ಬಯಸು.

06116046a ಯುದ್ಧಂ ಮದಂತಮೇವಾಸ್ತು ತಾತ ಸಂಶಾಮ್ಯ ಪಾಂಡವೈಃ|

06116046c ಏತತ್ತೇ ರೋಚತಾಂ ವಾಕ್ಯಂ ಯದುಕ್ತೋಽಸಿ ಮಯಾನಘ|

06116046e ಏತತ್ ಕ್ಷೇಮಮಹಂ ಮನ್ಯೇ ತವ ಚೈವ ಕುಲಸ್ಯ ಚ||

ಮಗೂ! ನನ್ನೊಂದಿಗೇ ಯುದ್ಧವು ಅಂತ್ಯಗೊಳ್ಳಲಿ. ಪಾಂಡವರೊಂದಿಗೆ ಸಂಧಿಮಾಡಿಕೋ. ಅನಘ! ನಾನು ಹೇಳಿದ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನೀನು ಇಷ್ಟಪಡಬೇಕು. ಇದು ನಿನಗೂ ಕುಲಕ್ಕೂ ಕ್ಷೇಮವಾದುದೆಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

06116047a ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಮನ್ಯುಮುಪಶಾಮ್ಯಸ್ವ ಪಾರ್ಥೈಃ
ಪರ್ಯಾಪ್ತಮೇತದ್ಯತ್ಕೃತಂ ಫಲ್ಗುನೇನ|

06116047c ಭೀಷ್ಮಸ್ಯಾಂತಾದಸ್ತು ವಃ ಸೌಹೃದಂ ವಾ
ಸಂಪ್ರಶ್ಲೇಷಃ ಸಾಧು ರಾಜನ್ವಸೀದ||

ರಾಜನ್! ಕೋಪವನ್ನು ತೊರೆದು ಪಾರ್ಥರೊಂದಿಗೆ ಸಂಧಿ ಮಾಡಿಕೋ. ಫಲ್ಗುನನ ಕೃತಕರ್ಮಗಳು ಪರ್ಯಾಪ್ತವಾಗಲಿ. ಭೀಷ್ಮನ ಅಂತ್ಯದೊಡನೆ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸೌಹಾರ್ದತೆಯುಂಟಾಗಲಿ. ಉಳಿದವರಾದರೂ ಚೆನ್ನಾಗಿರಲಿ. ಪ್ರಸೀದನಾಗು.

06116048a ರಾಜ್ಯಸ್ಯಾರ್ಥಂ ದೀಯತಾಂ ಪಾಂಡವಾನಾಂ
ಇಂದ್ರಪ್ರಸ್ಥಂ ಧರ್ಮರಾಜೋಽನುಶಾಸ್ತು|

06116048c ಮಾ ಮಿತ್ರಧ್ರುಕ್ಪಾರ್ಥಿವಾನಾಂ ಜಘನ್ಯಃ
ಪಾಪಾಂ ಕೀರ್ತಿಂ ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯಸೇ ಕೌರವೇಂದ್ರ||

ಪಾಂಡವರ ಅರ್ಧರಾಜ್ಯವನ್ನು ನೀಡು. ಇಂದ್ರಪ್ರಸ್ಥವನ್ನು ಧರ್ಮರಾಜನು ಆಳಲಿ. ಕೌರವೇಂದ್ರ! ಇದರಿಂದ ನೀನು

ಪಾರ್ಥಿವರಲ್ಲಿ ಮಿತ್ರದ್ರೋಹೀ, ಪಾಪಿ ಎಂಬ ಕೀರ್ತಿ ಯನ್ನು
ಪಡೆಯುವುಲ್ಲ.

06116049a ಮಮಾವಸಾನಾಚ್ಚಾಂತಿರಸ್ತು ಪ್ರಜಾನಾಂ

ಸಂಗಚ್ಛಂತಾಂ ಪಾರ್ಥಿವಾಃ ಪ್ರೀತಿಮಂತಃ|

06116049c ಪಿತಾ ಪುತ್ರಂ ಮಾತುಲಂ ಭಾಗಿನೇಯೋ

ಭ್ರಾತಾ ಚೈವ ಭ್ರಾತರಂ ಪ್ರೈತು ರಾಜನ್||

ನನ್ನ ಅವಸಾನದಿಂದ ಪ್ರಜೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಯು ನೆಲೆಸಲಿ. ಪಾರ್ಥಿವರು
ಪ್ರೀತಿಮಂತರಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಲಿ. ರಾಜನ್!
ತಂದೆಯು ಮಗನನ್ನು, ಮಾವನು ಅಳಿಯನನ್ನು, ಅಣ್ಣನು ತಮ್ಮನನ್ನು
ಸೇರಲಿ.

06116050a ನ ಚೇದೇವಂ ಪ್ರಾಪ್ತಕಾಲಂ ವಚೋ ಮೇ

ಮೋಹಾವಿಷ್ಟಃ ಪ್ರತಿಪತ್ಯಸ್ಯಬುದ್ಧಾ|

06116050c ಭೀಷ್ಮಸ್ಯಾಂತಾದೇತದಂತಾಃ ಸ್ಥ ಸರ್ವೇ

ಸತ್ಯಾಮೇತಾಂ ಭಾರತೀಮೀರಯಾಮಿ||

ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕುದಾದ ನನ್ನ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನೀನು ಕೇಳದೆಯೇ
ಹೋದರೆ ಮೋಹಾವಿಷ್ಟನಾಗಿ ಅಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತೀಯೆ.
ಭೀಷ್ಮನ ಈ ಅಂತ್ಯವು ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅಂತ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಸತ್ಯವನ್ನೇ
ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.”

06116051a ಏತದ್ವಾಕ್ಯಂ ಸೌಹೃದಾದಾಪಗೇಯೋ

ಮಧ್ಯೇ ರಾಜ್ಞಾಂ ಭಾರತಂ ಶ್ರಾವಯಿತ್ವಾ|

06116051c ತೂಷ್ಟೀಮಾಸೀಚ್ಚ ಲೃಸಂತಪ್ತಮರ್ಮಾ

ಯತ್ಪಾತ್ಮಾನಂ ವೇದನಾಂ ಸಂನಿಗೃಹ್ಯ||

ಈ ಮಾತನ್ನು ಆಪಗೇಯನು ರಾಜರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಾರತನಿಗೆ ಕೇಳಿಸಿ, ಶರಗಳಿಂದ ಚುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟು ಸಂತಪ್ತವಾದ ಮರ್ಮಗಳ ವೇದನೆಯನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡು ಆತ್ಮನನ್ನು ಯೋಜಿಸಿ ಸುಮ್ಮನಾದನು.”

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮ ವಧ ಪರ್ವಣಿ

ದುರ್ಯೋಧನಂಪ್ರತಿ ಭೀಷ್ಮ ವಾಕ್ಯೇ

ಷೋಡಶಾಧಿಕಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ವಧ

ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ದುರ್ಯೋಧನಂಪ್ರತಿಭೀಷ್ಮ ವಾಕ್ಯ ಎನ್ನುವ

ನೂರಾಹದಿನಾರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧೧೭

ಭೀಷ್ಮ-ಕರ್ಣರ ಸಂವಾದ (೧-೩೪).

06117001 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06117001a ತತಸ್ತೇ ಪಾರ್ಥಿವಾಃ ಸರ್ವೇ ಜಗ್ಮುಃ ಸ್ವಾನಾಲಯಾನ್ಪುನಃ|

06117001c ತೂಷ್ಟೀಂಭೂತೇ ಮಹಾರಾಜ ಭೀಷ್ಮೇ ಶಂತನುನಂದನೇ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾರಾಜ ! ಶಂತನುನಂದನ ಭೀಷ್ಮನು

ಸುಮ್ಮನಾಗಲು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಪಾರ್ಥಿವರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಡೇರೆಗಳಿಗೆ
ಪುನಃ ತೆರಳಿದರು.

06117002a ಶ್ರುತ್ವಾ ತು ನಿಹತಂ ಭೀಷ್ಮಂ ರಾಧೇಯಃ ಪುರುಷರ್ಷಭಃ|

06117002c ಈಷದಾಗತಸಂತ್ರಾಸಃ ತ್ವರಯೋಪಜಗಾಮ ಹ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹತನಾದನೆಂದು ಕೇಳಿದ ಪುರುಷರ್ಷಭ ರಾಧೇಯನು
ಸಂತ್ರಾತನಾಗಿ ತ್ವರೆಮಾಡಿ ಅವನಿರುವಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದನು.

06117003a ಸ ದದರ್ಶ ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ಶರತಲ್ಪಗತಂ ತದಾ|

06117003c ಜನ್ಮ ಶಯ್ಯಾಗತಂ ದೇವಂ ಕಾರ್ತಿಕೇಯಮಿವ ಪ್ರಭುಂ||

ಅಲ್ಲಿ ಅವನು ದೇವ ಕಾರ್ತಿಕೇಯನು ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ದರ್ಭೆಯ ಹಾಸಿನ
ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದಂತೆ ಶರ ಶಯ್ಯೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದ ಆ ಪ್ರಭು
ಮಹಾತ್ಮನನ್ನು ನೋಡಿದನು.

06117004a ನಿಮೀಲಿತಾಕ್ಷಂ ತಂ ವೀರಂ ಸಾಶ್ರುಕಂಠಸ್ತದಾ ವೃಷಃ|

06117004c ಅಭ್ಯೇತ್ಯ ಪಾದಯೋಸ್ತಸ್ಯ ನಿಪಪಾತ ಮಹಾದ್ಯುತಿಃ||

ಅಶ್ರುಕಂಠನಾಗಿದ್ದ ಮಹಾದ್ಯುತಿ ವೃಷಸೇನನು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಮಲಗಿದ್ದ
ಆ ವೀರನ ಪಾದಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದನು.

06117005a ರಾಧೇಯೋಽಹಂ ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠ ನಿತ್ಯಂ ಚಾಷ್ಟಿಗತಸ್ತವ|

06117005c ದ್ವೇಷ್ಯೋಽತ್ಯಂತಮನಾಗಾಃ ಸನ್ನಿತಿ ಚೈನಮುವಾಚ ಹ||

“ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠ! ನಾನು ರಾಧೇಯ! ನೋಡಿದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು

ಅತ್ಯಂತ ಕೀಳುಮಾಡಿ ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಿದ್ದವನು.” ಎಂದು ಅವನಲ್ಲಿ
ಮಾತನಾಡಿದನು.

06117006a ತಚ್ಚು ತ್ವಾ ಕುರುವೃದ್ಧಃ ಸ ಬಲಾತ್ಸಂವೃತ್ತಲೋಚನಃ|

06117006c ಶನೈರುದ್ವೀಕ್ಷ್ಯ ಸಸೇಹಮಿದಂ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್||

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಕುರುವೃದ್ಧನು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತೆರೆದು,
ಮೆಲ್ಲನೇ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಸೇಹಭಾವದಿಂದ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು.

06117007a ರಹಿತಂ ಧಿಷ್ಟ ಮಾಲೋಕ್ಯ ಸಮುತ್ಸಾರ್ಯ ಚ ರಕ್ಷಿಣಃ|

06117007c ಪಿತೇವ ಪುತ್ರಂ ಗಾಂಗೇಯಃ ಪರಿಷ್ಟಜ್ಜೈಕಬಾಹುನಾ||

ತನ್ನ ರಕ್ಷಕರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಏಕಾಂತವಾಗಿದೆಯೆಂದು
ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಂಡು, ತಂದೆಯು ಮಗನನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ
ಗಾಂಗೇಯನು ಒಂದೇ ತೋಳಿನಿಂದ ಅವನನ್ನು ಆಲಂಗಿಸಿದನು.

06117008a ಏಹ್ಯೇಹಿ ಮೇ ವಿಪ್ರತೀಪ ಸ್ಪರ್ಧಸೇ ತ್ವಂ ಮಯಾ ಸಹ|

06117008c ಯದಿ ಮಾಂ ನಾಭಿಗಚ್ಛೇಥಾ ನ ತೇ ಶ್ರೇಯೋ ಭವೇದ್ಧು ವಂ||

“ಬಾ! ಬಾ! ನೀನು ಯಾವಾಗಲೂ ನನ್ನೊಡನೆ ಸ್ಪರ್ಧಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಇಲ್ಲಿಗೆ
ನೀನು ಬಾರದೇ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ನಿನಗೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ
ಶ್ರೇಯಸ್ಸಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

06117009a ಕೌಂತೇಯಸ್ತ್ವಂ ನ ರಾಧೇಯೋ ವಿದಿತೋ ನಾರದಾನ್ಮಮ|

06117009c ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನಾಚ್ಛೈವ ಕೇಶವಾಚ್ಚ ನ ಸಂಶಯಃ||

ನೀನು ಕೌಂತೇಯ. ರಾಧೇಯನಲ್ಲವೆಂದು ನನಗೆ ನಾರದನಿಂದ
ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನ ಮತ್ತು ಕೇಶವನಿಗೂ ಇದು ತಿಳಿದಿತ್ತು
ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

06117010a ನ ಚ ದ್ವೇಷೋಽಸ್ಮಿ ಮೇ ತಾತ ತ್ವಯಿ ಸತ್ಯಂ ಬ್ರವೀಮಿ ತೇ|
06117010c ತೇಜೋವಧನಿಮಿತ್ತಂ ತು ಪರುಷಾಣ್ಯಹಮುಕ್ತವಾನ್||

ಮಗೂ! ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ನನಗೆ ದ್ವೇಷವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ಸತ್ಯವನ್ನೇ
ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನ ತೇಜೋವಧೆಗೋಸ್ಕರ ಕಠೋರ
ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ.

06117011a ಅಕಸ್ಮಾತ್ಪಾಂಡವಾನ್ ಹಿ ತ್ವಂ ದ್ವಿಷಸೀತಿ ಮತಿರ್ಮಮ|
06117011c ಯೇನಾಸಿ ಬಹುಶೋ ರೂಕ್ಷಂ ಚೋದಿತಃ ಸೂರ್ಯನಂದನ||

ಏಕೆಂದರೆ ನೀನು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ (ವಿನಾಕಾರಣ) ಪಾಂಡವರನ್ನು
ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಿರುವೆ ಎಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿತ್ತು. ಸೂರ್ಯನಂದನ!
ಇದರಿಂದಾಗಿ ನಾನು ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಬಾರಿ ಕಠೋರನಾಗಿದ್ದೆ.

06117012a ಜಾನಾಮಿ ಸಮರೇ ವೀರ್ಯಂ ಶತ್ರುಭಿರ್ದುಃಸಹಂ ತವ|
06117012c ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯತಾಂ ಚ ಶೌರ್ಯಂ ಚ ದಾನೇ ಚ ಪರಮಾಂ ಗತಿಂ||

ಸಮರದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ವೀರ್ಯವನ್ನು, ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ನೀನು
ದುಃಸಹನೆನ್ನುವುದನ್ನು, ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯತ್ವವನ್ನೂ, ಶೌರ್ಯವನ್ನೂ,
ದಾನವನ್ನೂ, ಪರಮ ಗತಿಯನ್ನೂ ನಾನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.

06117013a ನ ತ್ವಯಾ ಸದೃಶಃ ಕಶ್ಚಿತ್ಪುರುಷೇಷ್ಟಮರೋಪಮ|

06117013c ಕುಲಭೇದಂ ಚ ಮತ್ಪಾಹಂ ಸದಾ ಪರುಷಮುಕ್ತವಾನ್||

ಅಮರೋಪಮನಾಗಿರುವ ನಿನ್ನಂತಹ ಪುರುಷರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ.

ಕುಲಭೇದವನ್ನು ನೀನು ತರುತ್ತಿರುವೆಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಸದಾ
ಕಠೋರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ.

06117014a ಇಷ್ಟಸ್ರೇ ಭಾರಸಂಧಾನೇ ಲಾಘವೇಽಸ್ತು ಬಲೇ ತಥಾ|

06117014c ಸದೃಶಃ ಫಲ್ಗುನೇನಾಸಿ ಕೃಷ್ಣೇನ ಚ ಮಹಾತ್ಮನಾ||

ಧನುರ್ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ, ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಸಂಧಾನಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ, ಲಾಘವದಲ್ಲಿ
ಮತ್ತು ಅಸ್ತುಬಲದಲ್ಲಿ ನೀನು ಫಲ್ಗುನ ಮತ್ತು ಮಹಾತ್ಮ ಕೃಷ್ಣನ
ಸದೃಶನಾಗಿದ್ದೀಯೆ.

06117015a ಕರ್ಣ ರಾಜಪುರಂ ಗತ್ವಾ ತ್ವಯೈಕೇನ ಧನುಷ್ಮತಾ|

06117015c ತಸ್ಯಾರ್ಥೇ ಕುರುರಾಜಸ್ಯ ರಾಜಾನೋ ಮೃದಿತಾ ಯುಧಿ||

ಕರ್ಣ ! ರಾಜಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನೀನು ಧನುಷ್ಮತನು ಒಬ್ಬನೇ
ಕುರುರಾಜನಿಗೋಸ್ಕರ ರಾಜರನ್ನು ಅಪಮಾನಗೊಳಿಸಿದೆ.

06117016a ತಥಾ ಚ ಬಲವಾನ್ರಾಜಾ ಜರಾಸಂಧೋ ದುರಾಸದಃ|

06117016c ಸಮರೇ ಸಮರಶ್ಲಾಘೀ ತ್ವಯಾ ನ ಸದೃಶೋಽಭವತ್||

ಹಾಗೆಯೇ ದುರಾಸದ ಬಲವಾನ್ ಜರಾಸಂಧನು ಸಮರದಲ್ಲಿ
ಸಮರಶ್ಲಾಘಿಯಾದ ನಿನ್ನ ಸರಿಸಮನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

06117017a ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಃ ಸತ್ಯವಾದೀ ಚ ತೇಜಸಾರ್ಕ ಇವಾಪರಃ|

06117017c ದೇವಗರ್ಭೋಽಜಿತಃ ಸಂಖ್ಯೇ ಮನುಷ್ಯೈರಧಿಕೋ ಭುವಿ||

ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯನಾಗಿರುವೆ. ಸತ್ಯವಾದಿಯಾಗಿರುವೆ. ತೇಜಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ
ಸೂರ್ಯನಂತಿರುವೆ. ದೇವಗರ್ಭನಾಗಿರುವೆ. ಸಮರಲ್ಲಿ
ಅಜಿತನಾಗಿರುವೆ. ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರಿಗಿಂತ ಅಧಿಕನಾಗಿರುವೆ.

06117018a ವ್ಯಪನೀತೋಽದ್ಯ ಮನ್ಯುರ್ಮೇ ಯಸ್ತ್ವಾಂ ಪ್ರತಿ ಪುರಾ ಕೃತಃ|

06117018c ದೈವಂ ಪುರುಷಕಾರೇಣ ನ ಶಕ್ಯಮತಿವರ್ತಿತುಂ||

ಹಿಂದೆ ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಕೋಪವನ್ನು ಇಂದು ನಾನು
ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಪುರುಷ ಕೃತ್ಯದಿಂದ ದೈವವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಲು
ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ.

06117019a ಸೋದರ್ಯಾಃ ಪಾಂಡವಾ ವೀರಾ ಭ್ರಾತರಸ್ತೇಽರಿಸೂದನ|

06117019c ಸಂಗಚ್ಛ ತೈರ್ಮಹಾಬಾಹೋ ಮಮ ಚೇದಿಚ್ಛಸಿ ಪ್ರಿಯಂ||

ಅರಿಸೂದನ! ವೀರ ಪಾಂಡವರು ನಿನ್ನ ಸೋದರರು. ನೀನು ಅವರ
ಅಣ್ಣ. ಮಹಾಬಾಹೋ! ನನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು
ನೀನು ಬಯಸುವೆಯಾದರೆ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಸೇರು.

06117020a ಮಯಾ ಭವತು ನಿರ್ವೃತ್ತಂ ವೈರಮಾದಿತ್ಯನಂದನ|

06117020c ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ ಸರ್ವರಾಜಾನೋ ಭವಂತ್ವದ್ಯ ನಿರಾಮಯಾಃ||

ಆದಿತ್ಯನಂದನ! ನನ್ನ ಪತನದೊಂದಿಗೆ ವೈರತ್ವವು ಕೊನೆಗೊಳ್ಳಲಿ.

ಪೃಥ್ವಿಯ ಸರ್ವ ರಾಜರೂ ಇಂದು ನಿರಾಮಯರಾಗಲಿ.”

06117021 ಕರ್ಣ ಉವಾಚ|

06117021a ಜಾನಾಮ್ಯಹಂ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ಸರ್ವಮೇತನ್ನ ಸಂಶಯಃ|

06117021c ಯಥಾ ವದಸಿ ದುರ್ಧರ್ಷ ಕೌಂತೇಯೋಽಹಂ ನ ಸೂತಜಃ||

ಕರ್ಣನು ಹೇಳಿದನು: “ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ! ಈ ಎಲ್ಲವೂ ನನಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ. ದುರ್ಧರ್ಷ! ನೀನು ಹೇಳಿದುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ನಾನು ಕೌಂತೇಯ. ಸೂತಜನಲ್ಲ.

06117022a ಅವಕೀರ್ಣಸ್ತ್ವಹಂ ಕುಂತ್ಯಾ ಸೂತೇನ ಚ ವಿವರ್ಧಿತಃ|

06117022c ಭುಕ್ತ್ವಾ ದುರ್ಯೋಧನೈಶ್ವರ್ಯಂ ನ ಮಿಥ್ಯಾ ಕರ್ತುಮುತ್ಸಹೇ||

ಆದರೆ ನಾನು ಕುಂತಿಯಿಂದ ತಿರಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಸೂತನಿಂದ ವರ್ಧಿತನಾದೆ. ದುರ್ಯೋಧನನ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಭೋಗಿಸಿ ಅದನ್ನು ಸುಳ್ಳಾಗಿಸಲು ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ.

06117023a ವಸು ಚೈವ ಶರೀರಂ ಚ ಯದುದಾರಂ ತಥಾ ಯಶಃ|

06117023c ಸರ್ವಂ ದುರ್ಯೋಧನಸ್ಯಾರ್ಥೇ ತ್ಯಕ್ತಂ ಮೇ ಭೂರಿದಕ್ಷಿಣ|

06117023e ಕೋಪಿತಾಃ ಪಾಂಡವಾ ನಿತ್ಯಂ ಮಯಾಶ್ರಿತ್ಯ ಸುಯೋಧನಂ||

ಭೂರಿದಕ್ಷಿಣ! ಸಂಪತ್ತು, ಶರೀರ, ಮಕ್ಕಳು, ಪತ್ನಿಯರು, ಯಶಸ್ಸು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ದುರ್ಯೋಧನನಿಗಾಗಿ ತ್ಯಜಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಸುಯೋಧನನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ನಾನು ನಿತ್ಯವೂ ಪಾಂಡವರನ್ನು ಕುಪಿತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ.

06117024a ಅವಶ್ಯಭಾವೀ ವೈ ಯೋಽರ್ಥೋ ನ ಸ ಶಕ್ಯೋ ನಿವರ್ತಿತುಂ|

06117024c ದೈವಂ ಪುರುಷಕಾರೇಣ ಕೋ ನಿವರ್ತಿತುಮುತ್ಸಹೇತ್||

ಆಗುವಂಥಹುದು ಬಹುಷಃ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ತಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಪುರುಷ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ದೈವವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಲು ಯಾರಿಗೆ ಉತ್ಸಾಹವಿದೆ?

06117025a ಪೃಥಿವೀಕ್ಷಯಶಂಸೀನಿ ನಿಮಿತ್ತಾನಿ ಪಿತಾಮಹ|

06117025c ಭವದ್ಭಿರುಪಲಬ್ಧಾನಿ ಕಥಿತಾನಿ ಚ ಸಂಸದಿ||

ಪಿತಾಮಹ ! ನಿಮಿತ್ತಗಳು ಪೃಥ್ವಿಯ ಕ್ಷಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿವೆ. ಸಂಸದಿಯಲ್ಲಿ ನೀನು ಇವುಗಳ ಕುರಿತು ತೋರಿಸಿದ್ದೀಯೆ, ಮಾತನಾಡಿದ್ದೀಯೆ.

06117026a ಪಾಂಡವಾ ವಾಸುದೇವಶ್ಚ ವಿದಿತಾ ಮಮ ಸರ್ವಶಃ|

06117026c ಅಜೇಯಾಃ ಪುರುಷೈರನ್ವೈರಿತಿ ತಾಂಶ್ಚೋತ್ಸಹಾಮಹೇ||

ಪಾಂಡವರು ಮತ್ತು ವಾಸುದೇವ ಇವರು ಅಜೇಯ ಪುರುಷರೆಂದು ನನಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ತಿಳಿದಿದೆ. ಅವರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

06117027a ಅನುಜಾನೀಷ್ಟ ಮಾಂ ತಾತ ಯುದ್ಧೇ ಪ್ರೀತಮನಾಃ ಸದಾ|

06117027c ಅನುಜ್ಞಾತಸ್ತ್ವ ಯಾ ವೀರ ಯುಧೈಯಮಿತಿ ಮೇ ಮತಿಃ||

ತಾತ ! ಪ್ರೀತಿಮನಸ್ಕನಾಗಿ ನನಗೆ ಸದಾ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು

ಅನುಮತಿಯನ್ನು ನೀಡು. ವೀರ ! ನಿನ್ನ ಅನುಮತಿಯಂತೆ ನಾನು
ಯುದ್ಧಮಾಡಬಲ್ಲೆ ಎಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

06117028a ದುರುಕ್ತಂ ವಿಪ್ರತೀಪಂ ವಾ ಸಂರಂಭಾಚ್ಚಾಪಲಾತ್ತಥಾ|

06117028c ಯನ್ಮಯಾಪಕೃತಂ ಕಿಂ ಚಿತ್ತದನುಕ್ಷಂತುಮರ್ಹಸಿ||

ನಾನು ಏನೆಲ್ಲ ಕೆಟ್ಟ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡಿದ್ದೆನೋ,
ಅಪಮಾನಗೊಳಿಸಿದ್ದೆನೋ, ಚಪಲತೆಯಿಂದ ಜಗಳವಾಡಿದ್ದೆನೋ
ನನ್ನಿಂದಾದ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನು ನೀನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು.”

06117029 ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ|

06117029a ನ ಚೇಚ್ಚ ಕೃಮಧೋತ್ರಷ್ಟುಂ ವೈರಮೇತತ್ಸುದಾರುಣಂ|

06117029c ಅನುಜಾನಾಮಿ ಕರ್ಣ ತ್ವಾಂ ಯುಧ್ಯಸ್ವ ಸ್ವರ್ಗ ಕಾಮ್ಯಯಾ||

ಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದನು: “ಕರ್ಣ ! ಈ ಸುದಾರುಣ ವೈರವನ್ನು ಕೊಡವಿ
ಹಾಕಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದಾದರೆ ನಿನಗೆ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.
ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಬಯಸಿ ಯುದ್ಧಮಾಡು.

06117030a ವಿಮನ್ಯುರ್ಗತಸಂರಂಭಃ ಕುರು ಕರ್ಮ ನೃಪಸ್ಯ ಹಿ|

06117030c ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಯಥೋತ್ಸಾಹಂ ಸತಾಂ ವೃತ್ತೇಷು ವೃತ್ತವಾನ್||

ಉತ್ತಮರ ನಡತೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಯಥಾ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ,
ಉತ್ಸಾಹವಿದ್ದಷ್ಟು, ಸಿಟ್ಟನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ದುಡುಕದೇ ನೃಪನ ಕೆಲಸವನ್ನು
ಮಾಡು.

06117031a ಅಹಂ ತ್ವಾಮನುಜಾನಾಮಿ ಯದಿಚ್ಛಸಿ ತದಾಪ್ನುಹಿ|

06117031c ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮಜಿತಾಽಲ್ಲೋಕಾನ್ಸಂಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯಸಿ ನ ಸಂಶಯಃ||

ನಾನು ನಿನಗೆ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತೇನೆ. ಏನು ಇಚ್ಛಿಸಿದೀಯೋ ಅದನ್ನು ಪಡೆ. ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮದಿಂದ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಜಯಿಸುತ್ತೀಯೆ. ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

06117032a ಯುದ್ಧಸ್ಯ ನಿರಹಂಕಾರೋ ಬಲವೀರ್ಯವ್ಯಪಾಶ್ರಯಃ|

06117032c ಧರ್ಮೋ ಹಿ ಯದ್ಧಾಚ್ಛ್ರೇಯೋಽನ್ಯತ್ ಕ್ಷತ್ರಿಯಸ್ಯ ನ ವಿದ್ಯತೇ||

ಬಲವೀರ್ಯಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ನಿರಹಂಕಾರನಾಗಿ ಯುದ್ಧಮಾಡು. ಏಕೆಂದರೆ ಧರ್ಮ ಯುದ್ಧವೇ ಕ್ಷತ್ರಿಯನಿಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವು. ಬೇರೆ ಏನೂ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ.

06117033a ಪ್ರಶಮೇ ಹಿ ಕೃತೋ ಯತ್ನಃ ಸುಚಿರಾತ್ಸುಚಿರಂ ಮಯಾ|

06117033c ನ ಚೈವ ಶಕಿತಃ ಕರ್ತುಂ ಯತೋ ಧರ್ಮಸ್ತತೋ ಜಯಃ||

ಶಾಂತಿಯನ್ನು ತರಲು ನಾನು ದೀರ್ಘಕಾಲ ಬಹಳಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದೆ. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಮಾಡಲು ಶಕ್ಯನಾಗಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವಿದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿ ಜಯವಿದೆ.”

06117034 ಸಂಜಯ ಉವಾಚ|

06117034a ಏವಂ ಬ್ರುವಂತಂ ಗಾಂಗೇಯಮಭಿವಾದ್ಯ ಪ್ರಸಾದ್ಯ ಚ|

06117034c ರಾಧೇಯೋ ರಥಮಾರುಹ್ಯ ಪ್ರಾಯಾತ್ತವ ಸುತಂ ಪ್ರತಿ||

ಸಂಜಯನು ಹೇಳಿದನು: “ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ಗಾಂಗೇಯನನ್ನು ವಂದಿಸಿ,
ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸಿ ರಾಧೇಯನು ರಥವನ್ನೇರಿ ನಿನ್ನ ಮಗನ ಬಳಿಗೆ
ಹೊರಟನು.””

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಣಿ
ಭೀಷ್ಮ ಕರ್ಣಸಂವಾದೇ ಸಪ್ತದಶಾಧಿಕಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ||
ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ
ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಕರ್ಣಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ ನೂರಾಹದಿನೇಳನೇ
ಅಧ್ಯಾಯವು.

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಣಿ ಭೀಷ್ಮವಧ ಪರ್ವಃ||
ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮವಧ
ಪರ್ವವು.

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತೇ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವಃ||

ಇದು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವವು.

ಇದೂವರೆಗಿನ ಒಟ್ಟು ಮಹಾಪರ್ವಗಳು-೬/೧೮, ಉಪಪರ್ವಗಳು-

೬೪/೧೦೦, ಅಧ್ಯಾಯಗಳು-೯೭೭/೧೯೯೫, ಶ್ಲೋಕಗಳು-

೩೩೧೭೦/೭೩೭೮೪